

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РЕЄСТРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

ДЖЕРЕЛО
DJERELO

UKRAINIAN
JOURNAL
OF ABSTRACTS

FOUNDED IN 1995
PUBLISHED 6 TIMES PER YEAR

УКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ

Журнал засновано 1995 року
Виходить 6 разів на рік

1 • 2024

січень - лютий

СЕРІЯ 3

Соціальні та гуманітарні науки
Мистецтво

Соціологія. Демографія

Історія. Історичні науки

Економіка. Економічні науки

Політика. Політичні науки

Держава і право. Юридичні науки

Культура. Наука. Освіта

Філологічні науки

Мистецтво. Мистецтвознавство

Релігія

Філософія. Психологія

Зміст

Соціологія. Демографія	3
Народознавство (міждисциплінарні проблеми)	4
Соціальна робота	4
Соціологія	6
Соціальні процеси і стани	8
Соціальні групи	13
Індивід. Особа. Соціологія	16
Сфери громадського життя	16
Статистика	25
Демографія	26
Історія. Історичні науки	29
Джерелознавство. Спеціальні історичні дисципліни	30
Історія	30
Історія Європи	31
Археологія	42
Етнографія	43
Господарство, культура, побут і суспільне життя народів	44
Економіка. Економічні науки	46
Методологія економічної науки	49
Теоретична економіка. Основи економічної теорії	50
Загальні основи економічного розвитку та формування ринку	52
Економічна географія	68
Економічна географія окремих країн (економіко-географічне країнознавство)	68
Бухгалтерський облік та аудит	79
Економічний аналіз	91
Світова економіка	91
Спеціальні та галузеві економіки	96
Міжнародні економічні відносини та зв'язки	116
Економіка Європи	122
Економіка України	126
Землеустрій	133
Інноваційна діяльність	134
Інвестиції	139
Матеріальний добробут населення	140
Відтворення	141
Економічні ризики	144
Управління. Менеджмент. Маркетинг	146
Економіка праці	148
Фінанси. грошовий обіг. Кредит. Страхування	150
Забезпечення працездатних. Взаємодопомога. Благодійність	172
Економіка охорони навколишнього середовища	173
Економіка підприємства	175
Економіка промисловості	192
Економіка будівництва	202
Економіка сільського господарства	204
Економіка лісового господарства. Економіка лісоексплуатації	220
Економіка транспорту	221
Економіка інформатики	224
Матеріально-технічне забезпечення народного господарства	225
Економіка внутрішнього торгівлі	225
Економіка громадського харчування	225
Економіка житлово-комунального господарства	235
Економіка побутового обслуговування населення	235
Економіка галузей невиробничої сфери	237
Міжнародні економічні відносини і зв'язки	243
Економіка Азії	246
Економіка Америки	247
Політика. Політичні науки	248
Внутрішня політика. Внутрішнє становище	249
Зовнішня політика. Міжнародні відносини. Дипломатія	250
Держава та право. Юридичні науки	253
Загальна теорія держави та права	255
Вчення про державу	255
Теорія права	256
Історія держави та права	259
Держава та право України	260
Державне (конституційне) право	263
Державне управління. Адміністративне право	267
Фінансове право	285
Цивільне та торгове право	288
Інформаційне право	297
Екологічне право	299
Трудове право	301
Кримінальне право. Криминологія. Пенітенціарія	302
Судоустрій (судова система)	309
Цивільно-процесуальне право	311
Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)	312
Держава та право країн світу	315
Міжнародне право	316
Суб'єкт міжнародного права	317
Міжнародні конференції. Міжнародні організації	318
Міжнародне співробітництво зі спеціальних питань	319
Міжнародне приватне право	320
Воєнна наука. Військова справа	321
Теорія воєнного мистецтва	321
Збройні сили	322
Окремі види збройних сил, роди військ і служби	324
Військова техніка. Воєнно-технічні науки	329
Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона	329
Діяльність з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій воєнного, техногенного і природного характеру	331
Культура. Наука. Освіта	333
Наука. Науково-дослідна робота	336
Загальні проблеми науки	338
Історія науки	339
Організація науки	339
Науково-дослідна робота	340
Науково-інформаційна діяльність. Інформатика	341
Освіта. Педагогічні науки	341
Методологія педагогіки	347
Загальна педагогіка	348
Історія освіти та педагогічної думки	351
Професійна і спеціальна освіта	352
Середня спеціальна освіта	354
Вища освіта	354
Фізична культура та спорт	363
Вивчення та викладання (фізичної культури та спорту). Освіта	365
Теорія та методика фізичного виховання	366
Ігри	368
Гімнастика	370
Спорт	371
Туризм. Альпінізм	373
Друк	374
Засоби масової інформації	376
Радіомовлення. Телебачення	381
Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	382
Бібліографія. Бібліографознавство	384
Музейна справа. Музеєзнавство	384
Філологічні науки	385
Окремі філології	386
Мовознавство	387
Загальне мовознавство	388
Прикладне мовознавство	390
Мови світу	390
Фольклор. Фольклористика	403
Світовий фольклор. Фольклор народів окремих країн	403
Літературознавство	404
Теорія літератури	405
Світова література. Література народів окремих країн	405
Дитяча та юнацька література	413
Мистецтво. Мистецтвознавство	414
Образотворче мистецтво	414
Архітектура	415
Декоративно-прикладне мистецтво	417
Живопис	417
Графіка	418
Музика та видовищні мистецтва	419
Музика	419
Танець. Хореографія	423
Театр	423
Кіномистецтво	424
Релігія. Релігієзнавство	425
Релігія в цілому	425
Окремі релігії	425
Філософські науки. Психологія	428
Філософія	428
Історія філософії	432
Логіка	433
Соціальна філософія	433
Етика	434
Психологія	435
Загальна психологія	436
Галузева (прикладна) психологія	438
Психологія окремих видів діяльності	438
Соціальна (суспільна) психологія	441
Дитяча психологія	442
Авторський покажчик	444
Покажчик періодичних та продовжуваних видань	455

1.С.1. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі. VII Міжнародна науково-практична конференція, 20 — 21 квітня 2022 р.: матеріали конф. **Ч. 1** / Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Київський національний університет культури і мистецтв, Українська федерація інформатики, Public Institution Information Technologies Institute, Vytautas Magnus University, Danubius University, Харківський національний університет радіоелектроніки, Державний університет інфраструктури та технологій. — Київ, 2022. — 184 с.: рис. — укр.

Визначено переваги користувачів рекомендаційних систем за методом компараторної ідентифікації. Досліджено методи виділення підмножин ефективних варіантів в технологіях автоматизованого проектування. Охарактеризовано використання інформаційних технологій у процесі вирішення проблемних ситуацій. Здійснено порівняльний аналіз продуктивності застосування в мовах програмування Java та Kotlin для операційних систем Windows та Android. Розроблено триангуляційні мережі обличчя для діагностики генетичних захворювань. Проаналізовано цифрове підприємство як альтернативний інструмент розвитку бізнесу в умовах російської агресії. Досліджено економіко-правове забезпечення трансформаційних змін впровадження інновацій в індустрії 4.0. Оцінено професійні вимоги до бібліотекарів мережі наукових бібліотек Національної академії наук України. Досліджено стратегію розвитку готельно-ресторанного бізнесу в умовах агресії на Україну. Охарактеризовано застосування інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з фізичної культури в закладах вищої освіти.

Шифр НБУВ: В359637/1

1.С.2. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі. VII Міжнародна науково-практична конференція, 20 — 21 квітня 2022 р.: матеріали конф. **Ч. 2** / Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Київський національний університет культури і мистецтв, Українська федерація інформатики, Public Institution Information Technologies Institute, Vytautas Magnus University, Danubius University, Харківський національний університет радіоелектроніки, Державний університет інфраструктури та технологій. — Київ, 2022. — 144 с.: рис. — укр.

Розглянуто проблеми розвитку інжинірингових послуг. Увагу приділено науково-методичному забезпеченню оцифрування аудіовізуальних документів Національного архівного фонду. Досліджено основні процедури графічного конвеєра. Представлено практику застосування алгоритмічного аналізу у видовищних перфомансах. Досліджено збереження культурної спадщини у цифровому форматі. Висвітлено проблеми організації асинхронного дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Охарактеризовано формування готовності майбутніх бакалаврів освіти до розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах нової української школи. Оцінено особливості розвитку операційно-діяльного компоненту андрагогічної компетентності педагогічного персоналу закладів вищої освіти. Досліджено готовність освітніх управлінців до впровадження дистанційної освіти. Охарактеризовано європейський досвід вдосконалення цифрової компетентності бібліотечних фахівців.

Шифр НБУВ: В359637/2

1.С.3. Інформаційні технології в соціокультурній сфері, освіті та економіці. Міжнародна науково-практична конференція студентів і молодих учених, 19—20 квітня 2022 р.: матеріали конф. / Українська федерація інформатики, Public Institution Information Technologies Institute, Danubius University, Київський національний університет культури і мистецтв, Харківський національний університет радіоелектроніки. — Київ: КНУКіМ, 2022. — 186 с.: рис. — укр.

Розроблено систему розрахунку ймовірності вступу абітурієнта на певні спеціальності та розподілу пріоритетів при поданні документів. Здійснено паралельні обчислення в задачах молекулярної динаміки. Висвітлено перспективи застосування нейронних мереж у задачах моніторингу авіаційних двигунів вертольотів. Розглянуто процес оптимізації комплексу технічних засобів розподіленої системи обробки даних. Досліджено можливість пошукових систем в Internet. Обґрунтовано вибір між традиційними та односторінковими веб-додатками в цілях розробки лінгвістичної системи для вивчення іноземних слів. Охарактеризовано особливості формування громадянської компетентності молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Оцінено залучення нових інформаційних технологій у навчальний процес при викладанні французької мови. Дослідже-

но вплив інформаційних технологій на формування свідомості громадянина в умовах війни.

Шифр НБУВ: ВС70590

1.С.4. Історіосфера: матеріали 17-ої наук. конф. викл., здобувачів вищ. освіти та молод. учених Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського, [8 — 9 квіт. 2022 р.] / відп. ред.: Ю. А. Добролюбська; ред.: Є. Р. Борінштейн, А. О. Добролюбський, С. В. Іванова, А. В. Красножон, О. Є. Ліхачова, В. В. Огорокова, В. А. Савченко, З. М. Атаманюк, О. М. Присяжнюк; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. — Одеса: Ун-т Ушинського, 2022. — 93, [2] с.: іл. — укр.

Висвітлено історію та методологію науки і техніки. Розглянуто культурний генофонд як головний фактор у формуванні культури людини. Увагу приділено науковій комунікації в сучасному суспільстві. Наведено методику викладання «Історії України та історії української культури» під час карантинних обмежень у дистанційному режимі (2019 — 2021 рр.). Висвітлено філософію історії, культурну антропологію. Розглянуто проблему спотворення історичної та міфологічної дійсності в аніме. Висвітлено історію цивілізації стародавності та середньовіччя. Описано особливості соціального стану селянства у країнах Скандинавії в період раннього середньовіччя. Розглянуто цивілізаційні проблеми нової та новітньої історії.

Шифр НБУВ: ВА864125

1.С.5. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів, здобувачів, магістрів «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі», Київ, 8 — 9 квітня 2022 р.: [збірник] / ред.: О. С. Бойко, А. В. Варивончик, А. А. Гоцалюк, Н. П. Донченко, М. В. Лисинюк, Т. В. Новальська; упоряд.: М. А. Бондар, В. А. Зотова, В. І. Стратюк; Київський національний університет культури і мистецтв, Приватний ВНЗ «Київський університет культури», Київський ун-т ім. Б. Грінченка, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Рівненський державний гуманітарний університет, Гадацький фаховий коледж культури і мистецтв імені І. П. Котляревського. — Київ: КНУКіМ, 2022. — 171 с.: рис., табл. — укр.

Представлено результати наукових досліджень аспірантів, здобувачів і магістрів, у яких висвітлено актуальні питання розвитку культурно-мистецької освіти у викликах часу. Висвітлено художні практики минулого та сучасності в оптиці мистецтвознавства. Визначено соціокультурні проблеми сучасного дизайну і художньої творчості. Розглянуто питання інформаційної, бібліотечної та архівної справи в медіапросторі України. Представлено завдання прикладної культурології: сучасні тренди.

Шифр НБУВ: ВС70530

1.С.6. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток суспільних наук в сучасних умовах: теорія, методологія, практика», 12 — 13 лютого 2021 р.: [зб. доп. і повідом.л.] / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2021. — 111 с. — укр.

Досліджено філософію В. Дільтея у творчості С. О. Кошарного. Охарактеризовано християнську мораль у філософських поглядах Ф. Ніцше. Визначено рівень впливу соціальних потрясінь на повсякденне життя. Розглянуто роль абстрактного поняттєвого пізнання у становленні людини. Досліджено людську континуальність і дисконтинуальність у філософській антропології Гельмута Плеснера. Визначено умови ефективності політичної відповідальності крізь призму досвіду зарубіжних країн. Проаналізовано партійну ідентичність в класичній теорії політичної ідентичності. Репрезентовано казкотворчість та гру як інноваційні форми роботи з учнями-початківцями в дитячих музичних школах та школах естетичного виховання. Висвітлено реалії української кінематографії незалежної України.

Шифр НБУВ: ВА865503

1.С.7. Матеріали науково-практичної конференції «Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку суспільства» (26 — 27 лютого 2021 р.). Ч. 1. Львів, 2021. — 171 с.: рис., табл. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Розглянуто актуальні питання архітектури, державного управління, біологічних, історичних, технічних, філософських наук. Розкрито особливості проектування просторово-предметного середовища. Охарактеризовано методи архітектурно-планувальних аспектів формування просторового середовища дитячих будинків для підлітків. Висвітлено тенденції натюрморту в творчості сучасних українських художників. Розкрито значення Бортицької

станції аерації для підтримки біорізноманіття Києва. Охарактеризовано сучасний стан і перспективи нарощення ресурсів і видобутку нафти та газу. Проаналізовано соціокомунікативну діяльність публічних службовців у світлі конституційного підходу. Досліджено інвестиційні ризики другого рівня пенсійних систем.

Шифр НБУВ: В359502/1

1.С.8. Матеріали науково-практичної конференції «Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку суспільства» (26 — 27 лютого 2021 р.). Ч. 2. Львів, 2021. — 179 с.: рис., табл. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Висвітлено питання архітектури, державного управління, історичних, біологічних, технічних, філософських наук. Розглянуто інформацію як засіб впливу на свідомість людини. Охарактеризовано методи захисту інформації в конкурентній розвідці. Розкрито психологічні особливості адиктивної поведінки осіб дорослого віку. Розглянуто феномен добровільної бездітності. Проаналізовано психологічні особливості навчальної мотивації молодших школярів. Показано можливості використання мікробіологічних препаратів при вирощуванні пшениці озимої. Досліджено системи керування електроприводом кульового млина. Розглянуто автономність судна в контексті ризиків. Охарактеризовано оптичні властивості аморфних напівпровідників. Висвітлено місце та значення релігії як одного із векторів існування та діяльності суспільства через призму сучасної Європи.

Шифр НБУВ: В359502/2

Див. також: 1.У.277, 1.Э.2550

Народознавство (міждисциплінарні проблеми)

1.С.9. Апологія деяких сучасних краєзнавців про початки українського друкарства / Б. Якимович // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 182-190. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета дослідження — спростувати міф про так звану друкарню з рухомими літерами на основі епохального відкриття німця Йоганна Гутенберга, яку фундував львівський міщанин Степан Дропан, і котра нібито діяла у Львові в 1460 р. і хоч ця історія, що ґрунтується на маловірогідних документах XVIII ст., було вже з'ясовано у працях провідних книгознавців України, проте як нібито доконаний факт вона ввійшла навіть до сучасного вітчизняного підручника з історії видавничої справи та вряди-годи стає предметом нових спекуляцій аматорів від бібліологічної науки. Методологія ґрунтується на принципах історизму та наукової об'єктивності з використанням порівняльно-історичного, проблемно-хронологічного, структурно-системного методів, а також книгознавства. Подано картину та дефініції виникнення перших українських друкованих видань. Сформульовано найбільш вірогідні версії та гіпотези, якими могли бути друкарні та їх продукція у Львові у XVI ст., чому до Івана Федоровича (Федорова) у Москві існувала анонімна друкарня, яка роль Швайпольта Фіоля й Івана Федоровича в українському книгодрукуванні, яким найімовірніше була та особа, котра 1574 р. надрукувала у Львові першу датовану книжку кириличного друку.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.С.10. Збірник статей на вшанування ювілею видатного українста Башкортостану Василя Бабенка / Л. Артох, Т. Большакова, Г. Бондаренко, Л. Льясова, І. Ключковська, Л. Мельник, С. Панаяк, М. Пилипак, В. Пилипчук, І. Роздобудько, Ю. Сіренко, М. Ткачук, Д. Чернієнко, І. Шульга; ред.: Г. А. Скрипник, Л. Артох, Г. Бондаренко, Л. Вахніна, В. Кушнір, С. Павлюк, М. Пилипак, В. Сергійчук, М. Сополга, Н. Стішова, Д. Чернієнко; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2020. — 222 с., XXXIX арк. с.: фот. — укр.

Наведено результати співпраці учених-україністів Республіки Башкортостан з академічними науково-дослідними інститутами Національної академії наук України. Висвітлено результати наукових досліджень відомого історика й етнографа В. Бабенка. Наведено статті учених Інституту мистецтвознавства, фольклористики й етнології ім. М. Т. Рильського, а також В. Бабенка й українців Башкортостану. Зокрема, розглянуто етнокультурні процеси в середовищі українських переселенців у Башкирії (кінець XIX — XX ст.). Увагу приділено традиціям та інноваціям у житті українських переселенців у зазначеному регіоні. Досліджено лексику українських переселенських говірок Башкортостану тощо.

Шифр НБУВ: ВА866395

1.С.11. Історія Підкаменя в контексті політичних, соціально-економічних та культурних процесів на Західноукраїнських землях. Зб. 2. Матеріали другої міжнародної науково-краєзнавчої конференції / ред.: І. Букало, Я. Онищук, А. Корчак; Спільнота «Pidkamin Village», Підкаміньська селищна рада. — Підкамінь, 2021. — 367 с.: іл., рис. — укр.

Розкрито окремі аспекти з історії, політичного, релігійного та культурного життя Підкаменя та навколишніх сіл. Наведено матеріали, що стосуються мистецтва, літератури та фольклору Підкаміньщини, а також туристичної промоції території. Подано результати польових археологічних досліджень у Підкамені в 2021 р. Розглянуто Почаївський монастир як форпост і міст у християнському просторі Волліні (кінець XVI — початок XX ст.) Висвітлено діяльність керівників школи в Підкамені у 1940-х — 2010-х рр. Увагу приділено охоронній зоні Домініканського монастиря в Підкамені. Акцентовано на Підкаміньщині в пригодницькій літературі тощо.

Шифр НБУВ: В358496/2

Див. також: 1.С.31, 1.Ш.2370

Соціальна робота

1.С.12. Багаторівнева система соціальної безпеки / З. С. Варналій // Економіка і регіон. — 2022. — № 1. — С. 21-27. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Розкрито суть соціальної безпеки як пріоритетної складової національної, зокрема, економічної безпеки. Визначено, що в умовах загострення сучасної соціально-економічної кризи, загроз, пов'язаних з COVID-19, розв'язання соціальних проблем стає ще більш важливим та актуальним. Особливу загрозу в Україні несе гібридна війна, яка суттєво позначилася на стані національної безпеки України, зокрема, соціальної безпеки людини. Її негативні наслідки мають як прямий, так і опосередкований характер, що є реальною соціальною загрозою. Вплив гібридної війни на соціальну безпеку людини потребує обґрунтування нових більш ефективних механізмів та інструментів її зміцнення. Зазначено, що аналіз та оцінка стану соціальної безпеки має бути систематичною, комплексною, оцінюючи: стан добробуту та рівня життя; стабільність соціальних взаємин та організаційної структури; рівень культури суспільства; наявність умов запобігання і розв'язання соціальних конфліктів; процеси десоціалізації суспільства тощо. Підкреслено, що соціальну безпеку необхідно розглядати в контексті її багаторівневої системи, зокрема, її необхідно розглядати під кутом зору економічного рівня, а саме: нано-, мікро-, мезо-, макро- та мегарівня. Запропоновано авторську багаторівневу систему соціальної безпеки, яка включає п'ять рівнів: соціальна безпека людини (нанорівень); соціальна безпека суб'єкта господарювання (мікрорівень); соціальна безпека регіону (мезорівень); соціальна безпека держави (макрорівень); глобальна соціальна безпека (мегарівень). Надано авторські визначення змісту (суті) кожного рівня соціальної безпеки та їх функціональні складники. Зокрема, соціальну безпеку людини визначено як ступінь (рівень) захищеності життєво важливих соціально-економічних інтересів людини (особи), її прав, свобод та цінностей від внутрішніх та зовнішніх, реальних та потенційних загроз, а функціональними складниками є: безпека життєдіяльності людини; безпека реалізації загальносоціальних цінностей; безпека гідного рівня життя; безпека соціального середовища; психологічна та психічна безпека; самозахист; самозбереження; саморозвиток тощо.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.С.13. Валеологічна діяльність соціальних педагогів: монографія / Т. В. Бойко; наук. ред.: С. В. Грищенко; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів: Десна Поліграф, 2020. — 183 с.: табл. — Бібліогр.: с. 115-128. — укр.

Запропоновано теоретичні положення, висновки та рекомендації щодо вивчення та удосконалення різноманітних проблем здоров'язбереження молодого покоління в діяльності соціальних педагогів, що працюють в закладах загальної середньої освіти. Проведено ретроспективний аналіз психолого-педагогічного аспекту забезпечення здорового способу життя населення; аналіз сучасного стану запровадження здорового способу життя молоді у системі освіти. Розглянуто практичні аспекти підготовки майбутніх соціальних педагогів до валеологічної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА863993

1.С.14. Концептуалізація системи сімейно-орієнтованого психолого-педагогічного супроводу родини, яка виховує дитину з особливими потребами: колект. монографія / К. С. Аверіна, М. В. Білецька, Н. А. Божко, Т. А. Братишко, Г. Б. Варіна, А. М. Грись, В. В. Гузь, Н. В. Гузь, С. М. Дубяга, А. Л. Душка, Т. С. Житник, Т. А. Каткова, О. І. Кононенко, В. Є. Луцьов, Л. М. Михайленко, Л. Ю. Москальова, А. В. Немикін, Т. Я. Озерова, М. М. Павлюк, В. В. Пономаренко, О. О. Прокоф'єва, О. А. Прокоф'єва, Л. І. Прохоренко, В. М. Рахманов, Г. О. Скиба, Г. Б. Соколова, Я. В. Сопіна, А. В. Старовойтов, Н. М. Фалько, Я. В. Фесенко, О. А. Філатова, О. В. Царькова, В. В. Чорна; ред.: О. В. Царькова; Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. — Мелітополь: Люкс, 2019. — 416 с.: рис., табл. — укр.

У монографії наведено теоретичні та практичні розробки проблеми детермінації впливу сімейного середовища на розвиток дитини з особливими потребами й упровадження системи організації психолого-педагогічного супроводу таких родин. Колективом авторів різнобічно, мультидисциплінарно та комплексно висвітлено сучасні моделі сімейноорієнтованого психолого-педагогічного супроводу. Звернено увагу на реалізацію соціальної політики, розробку методів і підходів комплексної реабілітації та соціальної адаптації, що надає змогу розглядати родину дитини з особливими потребами як учасника процесу реабілітації (модель комплексної реабілітації та соціальної адаптації, центрована на дитині), або як специфічний тип сім'ї, члени якої знаходяться в особливому соціальному становищі й самі потребують підтримки та допомоги (модель комплексної реабілітації та соціальної адаптації, центрована на родині, яка виховує дитину з особливими потребами). Колективну монографію створено в межах виконання наукової роботи молодих учених «Розробка методології психолого-педагогічного супроводу сімей, які виховують дітей з особливими потребами».

Шифр НБУВ: ВА865093

1.С.15. Механізм державного управління соціальними закладами: недоліки та перспективи / С. С. Щербина // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 90-94. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Визначено, що в сучасному українському суспільстві існує певна проблематика соціальної нерівності серед населення, підвищення безробіття, поступове зниження рівня життя та соціальне розшарування суспільства тощо. Саме ці чинники, з огляду на агресію російської федерації (переселення населення з територій, не підконтрольних Україні) та анексію Криму, зумовлюють певне підвищення напруги серед населення. Все це створює підґрунтя для модернізації роботи соціальних закладів. Досліджено термінологічний базис понять «соціальний заклад» та «соціальні послуги». Соціальний заклад — це систематизоване, свідоме об'єднання дій людей для досягнення певних цілей. Соціальні послуги — це діяльність уповноважених органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, яка пов'язана з делегуванням ними суб'єктам, що надають соціальні послуги, права надавати такі послуги на основі проведення конкурсу й укладання соціальних контрактів та формування ринку соціальних послуг. Виокремлено систему соціального управління будь-якого державного закладу, що базується на таких факторах, як: методи управління, методи впливу на соціальні процеси та організаційна структура. Розкрито основні недоліки роботи наявної системи соціальних закладів, до них, зокрема, належать: доволі обмежене фінансування напрямку соціальної роботи з безпритульними; монополізація державою надання соціальних послуг; нівелювання залученням громадських, благодійних і релігійних організацій; відсутність інформаційної бази громадян, які одержують та можуть одержати соціальні послуги, тощо. Виокремлено перспективи модернізації роботи соціальних закладів із надання послуг населенню.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.С.16. Нормативно-правове забезпечення системи соціальних послуг в Україні / Г. В. Коваль, В. К. Смик // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 158-163. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення особливостей упровадження інновацій у сфері надання соціальних послуг населенню та з'ясування можливостей нормативно-правового забезпечення системи соціальних послуг. Дослідження ґрунтується на сукупності наукових принципів, форм і способів осмислення системи надання соціальних послуг в Україні та її нормативно-правового забезпечення. Проаналізовано сучасний стан нормативно-правового забезпечення системи соціальних послуг та стратегію розвитку соціальної роботи в Україні; окреслено проблеми еволюції системи соціального захисту (соціальних послуг), соціальної політики щодо незахищених верств суспільства, сучасний рівень інноваційного соціального захисту населення, механізми реформування системи соціальних послуг. Наукова новизна результатів дослідження полягає у виявленні кроків модернізації системи надання соціальних послуг; запропоновано нові методи роботи, такі як мультидисциплінарна команда, аутсорсинг послуг; визначено, що модернізація системи надання соціальних послуг в Україні суттєво вплинула на засади реалізації соціальної політики країни, зобов'язавши відмовитись від звичного дотайного характеру соціального забезпечення категорій осіб, що потрапили у складні життєві обставини. Модернізація інфраструктури системи надання соціальних послуг в Україні та її нормативно-правового забезпечення передбачає проведення деінституалізації наявної мережі, оскільки значний період часу соціальні установи й заклади були підпорядковані різним міністерствам і відомствам, що зумовлювало відсутність єдиного підходу до їх фінансування. Так, видатки на стаціонарні заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я, визначаються структурою населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, водночас видатки для закладів, які підпорядковані Міністерству соціальної політики та Міністерству освіти і науки, — кількістю осіб, що перебувають у цих закладах, або кількістю осіб, які

одержують від них послуги. В роботі виокремлено основні державні заходи щодо стратегічного планування інноваційних підходів до підвищення ефективності надання соціальних послуг в Україні.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.17. Організаційна культура: чинник підвищення ефективності функціонування соціальних служб / Т. Г. Добіна // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 138-143. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Висвітлено важливий специфічний напрям культурного облаштування й обслуговування — особливості організаційної культури у сфері соціальних служб. Визначено специфіку особливостей організаційної культури у сфері соціальних служб та зазначено її практичну значимість як стимулювального чинника в покращанні якості соціального управління. Обґрунтовано можливість удосконалення збалансованого функціонування усього спектра соціальних служб в умовах організаційної культури за рахунок інтегрованої взаємодії усіх складових сучасного управління.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.С.18. Послуги з догляду за дитиною як складова сімейної політики у великому місті / Б. О. Крімер // Демографія та соц. економіка. — 2022. — № 2. — С. 78-94. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Пошук балансу між зайнятістю та сімейним життям у наш час є значним викликом для сімей з дітьми, а відтак й одним з головних питань сімейної політики, надзвичайно актуальним для великих міст. Доступність якісного догляду за дітьми, особливо для дітей віком до 3 років, має вирішальне значення для участі батьків на ринку праці, зменшує ризики бідності для сімей з дітьми та має позитивний вплив на народжуваність. Дану роботу виконано в руслі викладеної у попередніх публікаціях ідеї про виняткову важливість сфери послуг з догляду за дитиною в умовах сучасних великих міст й в контексті подібності процесів народжуваності у великих містах України та у великих містах інших країн Європи. Мета публікації — аналіз сфери послуг з догляду за дитиною в розвинених країнах і в Україні, визначення основних проблем розвитку та пошук шляхів удосконалення сімейної політики України на рівні великих міст через вивчення розвитку сфери дошкільних закладів в інших країнах та містах. Використано методи наукового дослідження: порівняння, аналізу, узагальнення та індукції, залучено елементи графічного аналізу. Вивчення сімейної політики розвинених країн, її ефективності й можливості застосування в Україні здійснено за допомогою історичної аналогії та системного підходу, для формулювання висновків — абстрактно-логічного методу. Новизна результатів дослідження полягає у вивченні функціонування сфери послуг з догляду за дитиною в контексті демографічного розвитку великих міст, та у формулюванні бачення розвитку сімейної політики України в цьому контексті й на основі вивчення досвіду реалізації сімейної політики в країнах Європи, зокрема у великих містах. У великих містах України, на тлі відносно низького охоплення послугами з догляду за дитиною, гострою залишається проблема перевантаження дошкільних закладів. Охоплення дітей дошкільними закладами в Україні помітно нижче ніж у більшості країн Європи, особливо щодо дітей віком до двох років, де відсутня помітна динаміка до зростання. Актуальними проблемами у великих містах є низький рівень якості послуг з догляду за дитиною, незручність для батьків та низький рівень оплати персоналу. Серед корисного досвіду розвитку сімейної політики у великих містах розвинених країн слід виділити: сприяння збільшенню кількості доступних місць у дошкільних закладах (зокрема, для дітей віком до трьох років), цільова фінансова підтримка або зниження податкового навантаження для сімей з дітьми при використанні послуг з догляду за дитиною, більш широка підтримка вразливих груп сімей із дітьми, розвиток сфери індивідуального догляду за дітьми.

Шифр НБУВ: Ж25188

1.С.19. Соціальна політика: навч. посіб. для фахівців соціон. професій / К. С. Аверіна; Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. — Мелітополь: Люкс, 2020. — 252 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 244-252. — укр.

Висвітлено питання теорії і практики управління соціально-політичними процесами. Проаналізовано теоретико-методологічні й історичні засади соціальної політики, а також історичні аспекти формування соціальної політики. Наведено характеристику моделей соціальної політики держави. Охарактеризовано соціальне нормування, бідність і соціальною допомогою малозабезпечених верств населення. Досліджено питання, що стосуються концептуальних основ соціальної роботи та соціальної політики в Україні на сучасному етапі. Розглянуто особливості соціальної роботи з різними категоріями населення, нагальних проблем і перспектив розвитку соціальної сфери держави. Увагу приділено державній політиці щодо запобігання та протидії домашньому насильству та жорстокому поводженню з дітьми.

Шифр НБУВ: ВА864383

1.С.20. Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного

туризму: колект. монографія / О. О. Кравченко, М. С. Міщенко, Н. В. Левченко, І. Г. Резніченко, І. А. Жеребко, К. О. Чупіна, О. Р. Поліщук, Ю. Песоцька; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. — Умань. — Київ: Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини: Компринт, 2022. — 395 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 299-318. — укр.

З'ясувано актуальні проблеми соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму. Розглянуто практикоорієнтований підхід з впровадження інклюзивного туризму як освітньої та соціальної послуги. Наведено методичні рекомендації з організації соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами. Матеріали дослідження можуть бути використані в діяльності закладів освіти всіх рівнів, інклюзивно-ресурсних центрів, закладів соціальної сфери та реабілітаційних центрів, у роботі недержавних і громадських організацій, молодіжних центрів тощо. Монографія підготовлена за результатами науково-дослідної теми «Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму» (державний реєстраційний номер: 0119Ш03978) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Шифр НБУВ: ВА864018

1.С.21. Соціально-психологічні аспекти професійної діяльності фахівця соціокультурної сфери: колект. монографія / В. О. Моляко, М. М. Бриль, Н. А. Ваганова, І. К. Зубіашвілі, І. О. Канюка, О. В. Костюченко, Г. М. Кот, О. В. Лавренко, О. О. Олійник, О. Ю. Пилипчук, Л. Є. Просандєєва, Л. В. Романюк, О. П. Сергєєнкова, М. В. Шепельова; ред.: Л. Є. Просандєєва; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКІМ, 2019. — 333 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено соціально-психологічні аспекти професійної діяльності фахівця соціокультурної сфери. Визначено та проаналізовано основні соціально-психологічні передумови формування його особистості, зокрема: психолого-педагогічний супровід фахової підготовки в умовах навчально-виховного процесу; саморозвиток як провідний елемент ціннісної культури; систему власної компетентності у контексті з мінливих запитів суспільства; економіко-моральне самовизначення та монетарна культура; здатність до професійної рефлексії та індивідуальності. До важливих складових професійного становлення і розвитку фахівця авторами віднесено: художню творчість, творчу перцептивну діяльність, креативність тощо. Репрезентовано науково-методичні засади управління процесом фахової підготовки особистості. Визначено соціально-психологічні особливості становлення фахівця. Досліджено творчу перцептивну діяльність суб'єкта у сучасному інформаційному просторі. Проаналізовано соціально-психологічні особливості медіа-освіти дитини засобами медійної студії.

Шифр НБУВ: ВС70658

1.С.22. Сучасні теорія і практика соціальної реабілітації: монографія / О. В. Чуйко, А. В. Кунцевська, О. М. Тохтаміш, А. М. Львовичкіна, Л. А. Найдбонова, А. А. Голотенко, В. П. Шкуро, Л. А. Литва, Ю. М. Удовенко, О. О. Байдарова, Н. Ю. Максимова; ред.: О. В. Чуйко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 335 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено соціальну реабілітацію як одну з найактуальніших тем сучасної теорії і практики соціальної роботи. Розглянуто сучасні науково-практичні проблеми соціальної реабілітації в контексті визнання права особистості на гідне життя, забезпечення рівності та дотримання принципу недискримінації в ситуації включення індивіда в соціум. Концептуалізовано практики соціальної реабілітації, які розглядаються на макро-, мезо- та мікрорівнях. Запропоновано шляхи вдосконалення соціально-реабілітаційних практик для окремих категорій реабілітантів.

Шифр НБУВ: ВА864171

1.С.23. Теоретичні та практичні основи соціальної роботи: монографія. Т. 1 / В. М. Попович, Г. Ю. Баршацька, В. В. Дударьов, В. О. Коваль, В. В. Кузьмін, М. О. Кузьміна, О. О. Турба, С. С. Щербина; Національний університет «Запорізька політехніка». — Запоріжжя, 2020. — 100 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 96-98. — укр.

Узагальнено особливості соціальної роботи з девіантною поведінкою. Розглянуто основні методи системи профілактики наркотизму. Проаналізовано дуже актуальну проблему для України — профілактику суїцидальної поведінки серед молоді, розглянуто сучасні методи її діагностики, запропоновано тренінг з профілактики суїцидів і надано рекомендації з вдосконалення відповідної поведінки серед молоді. Розглянуто технологію первинної, вторинної та третинної соціальної профілактики різних видів девіантної поведінки підлітків, надано аналіз ефективності відповідних заходів профілактики та рекомендації щодо профілактики девіантної поведінки у підлітків для педагогів, батьків і самих підлітків.

Шифр НБУВ: В359444/1

1.С.24. Теоретичні та практичні основи соціальної роботи: монографія. Т. 2 / В. М. Попович, В. О. Таран, О. М. Балухтіна, Г. Ю. Баршацька, В. В. Дударьов, В. О. Коваль,

М. О. Кузьміна, Л. Ю. Смолякова, О. О. Турба, С. С. Щербина, Т. О. Серга; ред.: В. М. Попович; Національний університет «Запорізька політехніка». — Запоріжжя, 2021. — 257 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 238-253. — укр.

Розглянуто філософські засади соціальної роботи. Наведено компаративний аналіз катеринославського та сімферопольського благодійного товариств. Вказано на те, що вивчення досвіду регіональних особливостей добровільної діяльності громадських організацій має практичне значення в сенсі розуміння формування громадянського суспільства на українських землях, а також для розвитку суспільної свідомості населення, відтворення атмосфери духовності та необхідності допомоги ближньому в сучасних умовах. Проаналізовано з філософських позицій гуманістичні основи самореалізації особистості, її готовності до сприймання змінених умов життєдіяльності та здатності виступати активною перетворюючою силою. Продемонстровано, як знання цих особливостей особистості може використовуватися в практиці соціальної роботи. Висвітлено взаємозв'язок стильової концепції керівника з процесом його самореалізації, надано аналіз моральних, ціннісних орієнтацій керівника та визначено його вплив на стиль управління. Досліджено патріотичні орієнтації держслужбовців в умовах сучасного державотворчого процесу в Україні, розглянуто як критерії та види патріотизму, так і особливості його відтворення в соціальній практиці. Вказано роль патріотизму у функціонуванні держслужбовців, що є дуже актуальним в сучасних умовах гібридної війни.

Шифр НБУВ: В359444/2

1.С.25. Теоретичні, методичні та практичні проблеми соціальної роботи: тези доп. V Всеукр. наук.-практ. конф., 24 квіт. 2020 р., м. Івано-Франківськ / ред.: Г. Й. Михайлишин, Б. І. Ковбас, Н. В. Сабат; упоряд.: Н. І. Сабат; Державний ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». — Івано-Франківськ: НАІР, 2020. — 177 с.: рис. — укр.

Висвітлено сучасний стан та перспективи розвитку соціальної роботи в Україні. Розглянуто технології соціальної роботи з уразливими сім'ями та дітьми, творчі технології в сучасній соціально-педагогічній діяльності та практиці соціальної роботи, форми та методи соціальної роботи з різними категоріями клієнтів. Здійснено теоретичний аналіз проблеми шкільного булінгу та розкрито значення тренінгових програм у здійсненні профілактичних заходів. Обговорено соціалізацію та виховання особистості дитини дошкільного віку в сім'ї, особливості соціалізації молоді з обмеженими можливостями у соціальному середовищі, діяльність соціального педагога з попередження насильства в сім'ї. Виокремлено питання формування сексуальної культури старшокласників, профілактики девіантної поведінки дітей та молоді як соціально-педагогічної проблеми й питання організації інклюзивного навчання для дітей з особливими потребами. Окреслено соціально-педагогічну роботу з підлітками з особливими потребами в умовах ЗОШ, процес соціалізації підлітка та формування його особистості під впливом соціальних мереж та мережі Інтернет загалом, а також вплив сімейного виховання на формування особистості дитини молодшого шкільного віку. Охарактеризовано особливості формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах, соціально-педагогічний аналіз дитячої субкультури як фактора соціалізації молодшого школяра та становлення національної скаутської організації «Пласт». Описано соціально-педагогічну сутність феномену «професійна самореалізація». Надано характеристику творчості та творчих здібностей особистості й причин формування інтернет-залежності у підлітків. Визначено зміст поняття «гіперактивність» у сучасних соціально-педагогічних дослідженнях. Увагу приділено збереженню репродуктивного здоров'я молоді як важливого напрямку соціально-педагогічної роботи, а також емоційному вигоранню як чиннику зниження успішності студентської молоді. Виокремлено проблеми психологічного консультування у діяльності соціального працівника, питання духовності як першоджерела формування у старшокласників загальнолюдських моральних цінностей, а також проблеми насильства в сучасній сім'ї. Означено формування життєвого самовизначення старшокласників, профілактики насильства у сім'ї серед дітей старшого шкільного віку. Шифр НБУВ: ВА865300

Див. також: 1.С.77, 1.У.397, 1.У.883, 1.У.954, 1.Ю.2643, 1.Ю.2652

Соціологія

1.С.26. Аксиологічний вимір четвертої промислової революції / Л. В. Броннікова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 77-80. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто трансформацію ціннісних орієнтацій людей за інформаційної доби, осмислення інтелектуальних і культурних наслідків впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і пов'язану з цим проблему зміни аксиологічної складової індивідуального та суспільного буття людей, є завданням сучасної

філософії. Оптимістичні прогнози щодо змін усіх аспектів життєдіяльності соціуму завдяки початку четвертої промислової революції співіснують у філософській літературі разом із сумними передбаченнями впливу інформаційного середовища на особистість, соціальні шари і, навіть, покоління людей.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

1.С.27. Вплив соціально-просторових особливостей регіону на відтворення соціальних практик молоді / Я. В. Зоська, Д. А. Матюхін, А. Г. Стадник, О. Ф. Ванюшина // *Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації.* — 2021. — № 2. — С. 149-157. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Мета дослідження — розкрити специфіку впливу соціального простору регіону на конструювання різних форм соціальних практик у молодіжному середовищі. Методологічну основу становлять загальнонаукові методи пізнання соціальних явищ і процесів та соціологічні методи одержання емпіричних даних. У ході дослідження використано такі методи: логіко-історичного, структурно-функціонального й порівняльного аналізу — для виявлення етапів еволюційного розвитку наукових підходів до трактування концепту «соціальна практика» в соціологічній науці та сучасного його інтерпретування. Розкрито концептуальний зміст поняття «регіон» у контексті формування й відтворення соціальних практик локальних спільнот. Визначено, що соціологічна інтерпретація поняття «регіон» пов'язана, насамперед, з його просторовою суттю; у концепціях класичного соціологічного періоду просторова детермінанта регіону домінує, причому особливу увагу приділяють соціальним характеристикам регіону як території та соціальним спільнотам у локальному середовищі, позиціям і статусам індивідів у соціальному просторі регіону та інтегральній ролі соціального простору регіону у формуванні й відтворенні соціальних практик регіональної спільноти; у сучасній зарубіжній соціології соціальний простір регіону пов'язують зі спільними моделями соціальної поведінки й соціальних практик, сформованістю регіональної ідентичності. Удосконалено визначення регіону як соціально-територіальної спільноти, онтогенетично локалізованої в соціальному просторі, якій притаманна певна специфічна конфігурація етнокультурних ідентичностей, спільність економічних умов та соціальної організації, схожість відтворювальних соціальних практик, інституціоналізація яких відбувається за умови сформованості регіональної ідентичності територіальної спільноти. Практичне значення полягає в тому, що сформульовані висновки мають цінність для подальшого дослідження чинників і механізмів інституціоналізації соціальних практик сучасної молоді в умовах трансформації українського суспільства та в контексті особливостей регіонального розвитку.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.28. Громадянське суспільство як елемент демократичності української держави / Л. А. Шимченко // *Екон. вісн. ун-ту/Перезаслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди.* — 2020. — Вип. 46. — С. 138-143. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Досліджено феномен громадянського суспільства в умовах розбудови демократичної держави. Мета дослідження — розгляд стану функціонування громадянського суспільства в умовах демократизації державотворчих процесів. Розглянуто громадянське суспільство як феномен об'єднання людей з метою захисту їх інтересів; досліджено роль громадянського суспільства в розбудові демократичної держави. Використано методи дослідження: пошуковий, синтезу та узагальнення. Аналізуючи ціннісні орієнтації українського суспільства — звернули увагу, що цінність суспільного блага не набула в українського населення поширеності, що небезпечно в плані досягнення єднання для виведення України на вищий рівень розвитку, а громадян — на заможніший рівень життя. Визначено, що формування громадянського суспільства здатне забезпечити підвищення рівня суспільного блага за рахунок швидкої розбудови демократичної системи державного розвитку. Одержані результати дослідження можуть бути використані при викладанні таких дисциплін як «Основи демократії та права людини», «Правова держава та громадянське суспільство», «Політологія». Висновки: громадянське суспільство є головним позитивним результатом української трансформації. Активність процесу формування громадянського суспільства є наслідком ціннісних змін, розширення правових можливостей українського населення та зростання затребуваності суспільства на справедливість і добросовісність. З громадянським суспільством, у всіх його проявах, пов'язують надію на організацію такої суспільної життєдіяльності, яка б забезпечила можливість цивілізаційної модернізації.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.С.29. Жільбер Дюран: філософ і герой / Л. В. Сердечна // *Укр. соціум.* — 2022. — № 2. — С. 134-143. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Досліджено та систематизовано бібліографічні дані щодо біографії, життєвого шляху та наукової діяльності сучасного французького вченого Ж. Дюрана, зосереджено увагу на видатній персоналі сучасної соціологічної науки, зокрема соціології уявного. З огляду на дослідження інформаційних джерел, переважно електронних ресурсів університетів, організацій, фундатором або членом яких був зокрема Ж. Дюран, французької Асоціації

друзів Жільбера Дюрана, міжнародного інтелектуального співтовариства «Еранос» тощо, складено життєпис вченого, зроблено огляд його наукової діяльності та наукових праць. Книги, монографії, статті Ж. Дюрана популярні не тільки в науковому середовищі, вони вже понад шістдесят років перекладаються на різні мови та видаються в різних країнах світу, поширюються електронні видання його праць, їх популярність у контексті сучасних трансформацій зростає, розширюється коло дослідників і послідовників. Зокрема, у 2021 р. за ініціативою та безпосередньою участю Української школи архетипіки в Україні здійснено переклад і видання його фундаментальної праці «Антропологічна структура уявного» українською мовою. Українська наукова спільнота активно долучилась до міжнародних заходів з нагоди 100-річного ювілею вченого у 2021 р., які стали не тільки даниною поваги великому французькому мислителю, але й внеском у подальший розвиток і популяризацію його ідей в Україні.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.30. Міжнародні макросоціальні показники: потенціал соціологічної компаративістики / С. Сальнікова, О. Мурадян, Д. Яшкіна // *Соціол. студії.* — 2021. — № 2. — С. 63-78. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Продовжено розгляд низки ініційованих міжнародними інституціями проєктів, які є джерелом системи показників для порівняльного вивчення суспільств на глобальному рівні, а також розширюють спектр методичних й аналітичних інструментів у соціології. Дослідницька розвідка є змістовим продовженням роботи з аналізу міжнародних макросоціальних показників як аналітичних інструментів у соціології, вони поєднані актуальністю та обґрунтуванням окремих положень і мають розглядатися в сукупності. Виокремлені обмеження під час використання даних міжнародних порівняльних проєктів (порівнюваність, інтерпретація й рейтингування) одержують додаткові інтерпретації, спричинені різною кількістю країн-учасниць, проєктів через пандемію коронавірусу, а також темпоральними змінами в структурі показників. Продемонстровано обчислення індексів, візуальні відмінності даних у темпоральному та просторовому вимірах. Частина дослідження, аналогічно до попередньої, також акумулює достатній обсяг електронних посилань про міжнародні проєкти в межах одного джерела. Потрібно зауважити, що кількість і тематична варіативність міжнародних макросоціальних показників не вичерпується цим дослідженням.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.31. Соціально-комунікаційні технології радянських практик соціального інжинірингу: регіознаві студії / І. С. Бондаренко // *Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації.* — 2021. — № 2. — С. 90-95. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета дослідження — актуалізація унікального досвіду українських учених у царині наукової організації праці/соціального інжинірингу у 20-ті — 30-ті рр. XX ст. Об'єктом дослідження стало грандіозне спорудження Дніпровської ГЕС протягом 1927 — 1932 рр. Для аналізу комунікаційних технологій соціального інжинірингу обрано широку фактологічну базу — засекречені архівні матеріали, у яких подано реальну картину будівництва найбільшого промислового об'єкта СРСР, і періодику тієї доби. Спираючись на методіку історико-системного, історико-порівняльного аналізу й соціально-комунікаційного методу оцінювання історичних фактів, визначено справжній соціально-економічний й комунікаційний алгоритм стимулювання продуктивності праці радянських робітників. Доведено, що здобутки української школи соціальної інженерії щодо оптимізації виробництва й продуктивності праці, психотехнічні розробки радянських науковців, у яких оригінально вивчено психологію й соціологію праці, залишилися незатребуваними в радянських практиках соціального інжинірингу. Подано дотепер недосліджені факти діяльності відділів агітації і пропаганди щодо ідеологічної обробки громадської думки трударів Дніпробуду: масова й індивідуальна агітація, проведення різноманітних заходів й урочистостей, пропаганда у масмедіа, зосібна, у професійно-виробничій пресі. Магістральним висновком наукової розвідки постає теза, що НОП як науково-прикладна система заходів індустріального розвитку поступово трансформувалася в ідеологічний фасад соціалістичного будівництва, зводячи міцний фундамент для утопічної соціальної інженерії держави.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.32. Соціологічна архетипіка: аналіз теоретико-методологічних засад та постмодерної практики в Україні / Н. М. Гордієнко // *Укр. соціум.* — 2022. — № 2. — С. 32-41. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

На основі комплексного аналізу теоретико-наукознавчого статусу соціологічної архетипіки в системі сучасних соціогуманітарних знань обґрунтовано й концептуально-методологічні засади, репрезентовані у концептосистемі базових положень про: предметну спрямованість наукових досліджень за напрямом соціологічної архетипіки на суспільство, як колективний суб'єкт, життєдіяльність якого на імпліцитному рівні колективного несвідомого великою мірою визначається архетипами; діалектику трансформації концептуально-методологічних засад соціологічної архетипіки завдяки інтеграції нових компонентів, серед яких

найвагоміший інноваційний потенціал має концепція Ж. Дюрана, що передбачає оновлення традиційної методології (обґрунтування методологічного психологізму та методу конвергенції) і введення в дослідницький дискурс додаткових архетипічних символів (теріоморфних, нікторморфних, катаморфних, дієретичних, інверсійних, світло-зорових і циклічних символів); методологічну паритетність онтологічної та епістемологічної функцій архетипу; методологічну ревізію ключових концептів та ідей соціологічної архетипіки з позицій сучасної постмодерністської соціології, що характеризується актуалізацією дослідницького інтересу до традиційної культури на якісно новому теоретичному рівні (М. Маффесолі). Теоретично експліковано аналітично-інтерпретаційні тенденції сучасної соціологічної архетипіки, серед яких провідними є: полісемія концепту «архетип» і дискусійність трактування його дефініційних маркерів; широка теоретична функціональність концепту «архетип», що репрезентує тенденцію актуалізації дослідницького інтересу до традиційної культури; специфікація досліджень глибинних архетипових засад української культури та ментальності для соціологічного аналізу сучасного суспільства, насамперед, для діагностики трансформаційних змін української свідомості та дослідження психосоціальних засад сучасної постмодерної цивілізаційної ідентичності, що відзеркаляє теоретичну наступність традиційної та постмодерної інтерпретації суті архетипу від юнгіанської концептуальної парадигми; поширення в науковій літературі аналітичного підходу, заснованого на розумінні архетипу як найменування певного типу особистості у персонології.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.33. Суспільне уявне як сучасний механізм солідаризації української нації / Т. В. Новаченко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 51-58. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто актуальну проблему щодо визначення сучасних механізмів солідаризації української нації, одним з яких постає суспільне уявне. Методологічною основою представлені розвідки постає науковий доробок Г. Юнга, фундатора однієї з філософських концепцій колективного несвідомого; праці французьких учених — Ж. Дюрана, автора концепції імажинера — уявний, який наголошує, що оточуючий світ є результатом вільної гри уяви та сучасного французького вченого соціолога М. Маффесолі, наскрізною проблемою досліджень якого також постає феномен соціального уявного, його втілення в соціальних і символічних формах та низки українських вчених-архетипістів, зокрема, Е. Афоніна, Д. Зайця, А. Мартинова, В. Плюща та В. Танчера. За підсумками аналізу представлених напрацювань одержано основи для розгортання особливої «онтології імажинера» — уявного образу, який завжди є конкретним. Певне «забарвлення» уявного образу надають ті словесні значення, що запам'ятовуються людиною відповідно до певних об'єктів реальності, зокрема політичних, а також узагальненого уявного образу як ідеалу дій, думок, почуттів і поведінки, що відповідає архетипу «Самість», визначає психологічну цілісність окремого індивіда. Підтверджено, що людина утримує у пам'яті лише найважливіші характеристики об'єкта, які складають «завершений» уявний образ, однак він може втрачати зв'язок з конкретним об'єктом, зберігаючи його типові риси. Саме цей факт надає змогу констатувати, що тип узагальненого уявного образу постає як суспільне уявне, що впливає на творення реальності. Водночас завдяки горизонтальним соціальним зв'язкам і різноманіттю індивідуального уявного, досягається «органічна» (за Е. Дюркеймом) солідарність, що постає своєрідною стратегією мобілізації соціуму, особливо в період серйозних криз або загроз. Суспільна уява складає «завершений» уявний образ, який може втрачати зв'язок з конкретним об'єктом, проте зберігати його типові риси, що надає змогу визначати її архетипною матрицею та сучасним механізмом солідаризації української нації.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.34. Теорія і практика соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в Україні (XX — початок XXI ст.): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05 / В. В. Стинська; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2019. — 39 с.: рис. — укр.

На основі наукових підходів (філософського, загальнонаукового та конкретна наукового) здійснено цілісний ретроспективний аналіз теорії і практики соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в Україні у XX — на початку XXI ст., охарактеризовано її методологічний, історичний, теоретичний, практичний рівні. Розроблено періодизацію розвитку соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в Україні у досліджуваних хронологічних межах. Обґрунтовано та введено до наукового обігу теоретичні засади матеріоцентричного підходу. Окреслено вплив зарубіжного досвіду на розвиток соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в Україні за досліджуваного періоду. Досліджено практику соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в державному і недержавному секторах в Україні за доби державної незалежності. Обґрунтовано практичні засади та здійснено діагностику готовності соціальних працівників/соціальних педагогів до соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в Україні на сучасному етапі. Визначено перспективи та рекомендації, які

сприятимуть успішній реалізації соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в Україні на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Шифр НБУВ: РА442354

1.С.35. Типологія задач машинного аналізу текстів у сучасній соціології / Р. Кириченко // Соціол. студії. — 2021. — № 2. — С. 53-62. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розглянуто можливості використання сучасних методів обробки текстів для соціологічного аналізу. Увагу приділено трьом завданням, які наразі можна виконати засобами обчислювального аналізу текстів: аналіз змістовної близькості, моделювання тем та настрою-аналіз (аналіз тональностей). В останні роки методи обробки природної мови настільки прогресували, що це надає змогу соціологам автоматично фіксувати семантику текстів, порівнювати її в часі, групувати на підставі схожості. Також це уможливує масштабування аналізу великих масивів документів, що відкриває нову сторінку в розвитку контент-аналізу, за якої ми наближаємося до відмови від ручного кодування документів, а дослідники зможуть сконцентруватися на аналізі. Подемонстровано ці можливості на прикладі аналізу новин із ресурсу «Українська правда» за 2001 — 2020 рр. Застосовані методи надали змогу повністю автоматизовано виявити, які семантичні зрушення щодо слів, пов'язаних із діяльністю правоохоронних органів, відбувалися під дією соціальних факторів протягом останніх двадцяти років. Згруповано новини за основними темами повідомлень про поліцію в матеріалах видання й проаналізували, чи змінювалося ставлення до неї протягом його існування.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.36. Capitalism as the global social order: a critical perspective / А. Ivanova // Соціол. студії. — 2021. — № 2. — С. 31-40. — Бібліогр.: 26 назв. — англ.

Розглянуто концепцію глобального соціального порядку як предмета соціологічних досліджень. Автор починає із вказівки на зміни в структурі та в характері нинішнього глобального соціального порядку, що полягають у прискоренні темпів обмінів і потоків, зниканні єдиної гегемонії та формуванні мультиполярності. Запропоновано розглядати глобальний соціальний порядок як приклад глобального предмета, який по-різному може потрапити у фокус соціологічних досліджень. Для цього дається визначення поняття соціального порядку й глобального соціального порядку, а також наводиться декілька класифікацій підходів до вивчення глобального світового порядку, після чого виділяються його основні складові частини. Капіталізм розглянуто як особливу форму світового порядку, а також запропоновано аналізувати імперіалізм і неоколоніалізм як, з одного боку, продукти цього порядку, а з іншого — як інструменти його легітимації та гегемонії. У подальших дослідженнях запропонована модель може бути використана, по-перше, для вдосконалення вивчення предмета соціології в глобальному масштабі, а по-друге — для поглиблення знань про процес (від)творення глобального світового порядку.

Шифр НБУВ: Ж100935

Див. також: 1.С.53, 1.С.130, 1.У.460, 1.У.1372

Соціальні процеси і стани

1.С.37. Валідизація використання індексу соціального статусу особи в емпіричному соціологічному дослідженні в Україні: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.02 / Є. В. Ковальська; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 18 с. — укр.

Дисертацію присвячено модернізації, адаптації та валідизації Індексу статусної характеристики (ІСХ) Уорнера. Розглянуто результати досліджень соціальної структури вітчизняними дослідниками. Встановлено, що в сучасних дослідженнях соціальної стратифікації в Україні мало задіяним є індикатор характеристики нерухомості особи. Запропоновано адаптувати та валідизувати ІСХ Уорнера як інструмент, що включає не тільки основні індикатори положення особи в системі соціальної стратифікації, а й індикатор характеристики нерухомості. Теоретично розглянуто види валідності та підходи до визначення її рівня, а також рівня надійності інструментарію; розглянуто питання особливості перевірки надійності композитних індексів. Здійснено перевірку рівня теоретичної (очевидної та змістовної) та емпіричної (критеріальної та конструкторної) валідності адаптованого ІСХ Уорнера, при цьому загальний рівень валідності визначено як високий. Сформульовано рекомендації щодо вимірювання рівня надійності адаптованого ІСХ Уорнера. В подальшому адаптований ІСХ Уорнера може використовуватися для дослідження стратифікації сучасного українського суспільства.

Шифр НБУВ: РА442514

1.С.38. Іммігранти в суспільстві: виклики для освіти: наук.-допоміж. бібліогр. покажч. 2010-2018 / наук. ред.: Р. Андерсоне, Г. Кисла; уклад.: І. Гудаковська, Л. Савенкова; вступ. ст.: В. Євтух; Національний педагогічний університет імені

М. П. Драгоманова, Латвійський університет. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 64 с. — укр.

Зауважено, що з іммігрантської проблематики накопичився вже досить великий масив публікацій, оскільки міграції перетворилися у вагомий чинник соціального розвитку практично усіх країн, як країн виходу, так і країн входу. Висвітлено науковий дискурс з питань ролі іммігрантів у суспільному житті Латвії та України, а також перспектив їх перебування на обраних для себе територіях. Акцентовано, що запропонований бібліографічний покажчик свідчить про те, що питання, пов'язані з освітою, привертая особливу увагу дослідників. Подано інформацію про нормативні документи, книги, статті, електронні ресурси, мультимедійні ресурси з зазначеної проблематики.

Шифр НБУВ: BA865434

1.С.39. Концептуалізація процесуальних та феноменальних характеристик міграції в сучасних теоріях соціального простору: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.01 / О. Р. Світлов; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 17 с. — укр.

Дисертацію присвячено з'ясуванню потреб і перспектив розвитку понятійно-категоріального апарату досліджень міграції. Основну увагу приділено проблемі подолання гносеологічної суперечності, пов'язаної з фрагментарністю існуючих теоретичних пояснень міграції та необхідністю розробки нових концептуальних уявлень стосовно ідентифікації феноменальних і процесуальних ознак міграції як комплексної функціональної та дисфункціональної системи соціальних переміщень у глобальному соціальному просторі. Обґрунтовано можливість і доцільність використання теорій соціального простору, які є систематизованими концептуальними поясненнями причин і специфічних детермінант процесів переміщення в соціальному просторі індивідуальних і колективних соціальних суб'єктів, для теоретичного моделювання міграції як соціального явища. Виявлено як значний епістемолого-евристичний потенціал цих теорій, так і обмеження їх застосування для досліджень міграційної мобільності. Уточнено соціологічну суть поняття «міграція», конкретизовано ряд характеристик феномену міграції.

Шифр НБУВ: RA442513

1.С.40. Actualization of extra-economic factors of information society in new economy system of state, regions and entrepreneurial structures / I. Yakushyk, L. Chervinskaya, T. Chervinskaya, O. Chumak, M. Kovalskiy // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 5. — С. 506-513. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Обґрунтовано актуалізацію позаекономічних чинників у контексті трансформаційних процесів і глобалізаційних викликів інформаційного розвитку суспільно-економічних відносин. Необхідність дослідження цієї частини компонент пов'язана із процесами модернізації, регресу морально-духовних якостей, втрати культурної ідентичності та самотунності в досягненні індивідуальних і регіональних цілей. Формування та становлення означених чинників у інформаційному суспільстві вимагає від держави нових координуючих зусиль щодо ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Мета роботи — виявлення ролі та особливостей впливу позаекономічних чинників в умовах інформатизації на соціально-економічний розвиток України та суспільства в цілому. Використано методи дослідження: наукового узагальнення (при систематизації різноманітних компонентів позаекономічних чинників); абстрактно-логічного та теоретичного узагальнення (при формуванні висновків); порівняння (у процесі виявлення ступеня впливу окремих чинників); конкретизації (при уточненні поняття позаекономічних чинників); систематизації, соціологічного аналізу (при визначенні рейтингу вагомості чинників) тощо. Здійснено авторське уточнення суті позаекономічних чинників, які виступають переважно морально-духовними, творчими складовими, пов'язаними зі свідомістю вічними людськими цінностями. Об'єктом дослідження визначено особливості формування таких соціокультурних компонентів: політичні аспекти, довіра, інформація, культура, менталітет, релігія, формат покоління меліоналів, які в умовах інформатизації можуть бути як визначальними при досягненні цілей суспільних трансформацій, так і можуть перешкоджати розвиткові цих процесів. Окреслено особливості впливу позаекономічних чинників на розвиток соціально-економічних процесів та явищ, зокрема: збільшення прибутковості та зниження витрат бізнесу, активізацію інноваційної діяльності, зростання зайнятості, формування ціннісно-трудова орієнтації працівників, модернізацію, подолання втрати особистісної ідентичності, культурно-духовне й економічне відтворення, можливостей альтернативної зайнятості і т. п. Шифр НБУВ: Ж73250

1.С.41. Digital inequality as a prerequisite of socio-economic differentiation of society / H. Sichkarenko, A. Zlenko, T. Stoian, T. Kuchera, N. Yevtushenko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 5. — С. 446-453. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження стану інформаційної нерівності, чинників впливу та тенденцій її трансформації як складової соціально-економічної диференціації населення у світі та Україні для ухвалення оптимальних управлінських рішень. Теоретичне

значення дослідження полягає в тому, що в ній узагальнено та систематизовано новий вид соціально-економічної нерівності — інформаційної. Визначено соціально-економічні фактори інформаційної нерівності. Показано суперечливий характер інформаційного багатства. Розкрито взаємозв'язок між економічним зростанням країн і ключовими показниками інформаційної нерівності. На основі статистичних показників висвітлено проблеми інформаційної нерівності та ступінь її актуальності для України. Цифрова нерівність розглядається як динамічна загроза, що одночасно поширюється на всі сфери суспільства, широкого прошарку населення і має кількісні й якісні характеристики. Доведено, що процеси інформатизації, на які покладалися серйозні надії, не призводять до вирівнювання економічного потенціалу та соціальної структури, а спроможні інтенсифікувати поширення цифрової нерівності. Адаже між інформаційною нерівністю та станом соціально-економічної сфери суспільства існують різноманітні прямі та зворотні взаємодії. Не тільки поширення нових інформаційно-комунікаційних технологій і соціально-економічні обмеження доступу до них впливають на економіку та ринок праці. Своєю чергою, рівень інформаційно-цифрової нерівності впливає на всі сфери суспільства та економічний розвиток країни. Результати дослідження розкривають взаємозв'язок між економічним зростанням країн і ключовими показниками, чинниками інформаційної нерівності, надають змогу вести постійний моніторинг рівня інформаційної диференціації українського суспільства з метою виявлення й усунення вузьких місць на різних рівнях державного управління.

Шифр НБУВ: Ж73250

Суспільні зміни. Розвиток

1.С.42. Категоріально-понятійна основа гуманістичного підходу у сфері публічного управління / Н. Г. Ершова // *Держава та регіони. Сер. Держ. упр.* — 2021. — № 1. — С. 13-20. — Бібліогр.: 40 назв. — укр.

Проаналізовано суть категорії «гуманізм», пов'язаних із нею понять «гуманність», «гуманізація», «гуманітаризація». З'ясовано їх співвідношення, смислове навантаження кожного та наукові підходи до трактування їх змісту. Означувані категорія, поняття розглянуто в контексті розуміння гуманістичного підходу у сфері публічного управління. Установлено, що категорія гуманізму є багатомірною та поліфункціональною: вона становить собою водночас і ціль, і спосіб, і умову та результат існування світу людського буття. У загальному вигляді суть гуманізму сформульовано таким чином: це історично зумовлене визнання людини найвищою, абсолютною цінністю суспільства, благо якої є мірилом соціальних відносин, інститутів, діяльності; повага до гідності й свободи кожної особистості, її права на достоїнство, щасливе життя, вільний усебічний розвиток і духовне самовдосконалення, творчу реалізацію своїх здібностей; а також високоморальні (гуманні) міжособистісні відносини та взаємодії між людиною, суспільством, навколишнім середовищем. Гуманність (людяність) визначено як основну якість, природну рису особистості, що охоплює властивості свідомості, поведінки, афективної сфери, які характеризують усвідомлене доброзичливе, чуйне, шанобливе ставлення до всього живого і людини, спільноти, природи, світу. Гуманізацію охарактеризовано як дію, процес за значенням «гуманізувати» (Виявляти гуманізм, в основі якого міститься гуманність) та результат утілення гуманізму в дійсність, утвердження ідеї, ідеалів і цінностей гуманізму в усіх сферах людської життєдіяльності. Гуманітаризація — напрям, одночасно засіб гуманізації, що передбачає «олюднення» будь-якої науки, інтенсивний прояв її зв'язків із моральними цінностями, подолання надмірного тиску технократизму (природничого знання) на систему освіти та суспільство загалом. Вказано думку, що гуманістичний підхід у сфері публічного управління забезпечує впровадження в практику врядування ідеї гуманізації всієї соціальної системи, всіх сфер зв'язків і взаємодій учасників політичного процесу.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.С.43. Концептуалізація феномену соціальних змін у фокусі публічно-управлінських підходів / І. І. Колосовська // *Держава та регіони. Сер. Держ. упр.* — 2021. — № 1. — С. 154-158. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Здійснено теоретичне осмислення феномену соціальних змін у контексті інтегрованості соціальної системи та модернізації публічно-управлінських підходів. Зазначено, що соціальна трансформація характеризується перманентним процесом соціальних змін, зумовленим дією як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що визначають напрямок розвитку та стратегічні орієнтації. Обґрунтовано специфіку соціальних змін як складової аналізу соціальної динаміки, що підкреслює важливість їх концептуалізації у фокусі парадигми державного управління. Акцентовано увагу на визначенні стратегічних орієнтирів та потенційних напрямів імплементації сучасних теорій і концепцій соціальних змін з позиції публічного управління та адміністрування. Розглянуто концептуальну модель соціальних змін П. Штомпки, що базується на чотирьох категоріях: структура, фігури (агенти),

діяльність, дія. Зосереджено увагу на поняттях трансформації як зміни структури, що супроводжується значною модифікацією всієї мережі взаємозв'язків її елементів у соціальній системі чи соціокультурному полі та модернізації як інструменту всебічного пояснення, виробництва та прогнозування розвитку, що передбачає політичні, економічні, соціально-культурні, екологічні, демографічні та інші зміни. Обґрунтовано критеріальне розмежування модернізаційного та трансформаційного підходів у межах концептуалізації соціальних змін.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр
1.С.44. Поняття «інформаційний простір» у сучасному суспільстві / Т. О. Серга, Т. Й. Мудрик // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 170-175. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення суті поняття «інформаційний простір» та розкриття його особливостей. У ході дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: аналізу, синтезу, індукції, дедукції, типологізації, операціоналізації, інтерпретації, абстрагування, узагальнення, а також методи логіко-історичного, системного, порівняльного та структурно-функціонального аналізу. Головним емпіричним методом виступив аналіз наукової літератури, за допомогою якого розкрито суть поняття «інформаційний простір» та окреслено основні ознаки інформаційного суспільства; завдяки методу моделювання розроблено технологічну схему національної інформаційної інфраструктури. Проаналізовано суть поняття «інформаційний простір» та окреслено загальну спрямованість і характер його розвитку. Акцентовано на нових характеристиках інформаційного простору, які пов'язані зі зміною технологій та поширенням глобальних інформаційних систем. Розкрито суть «інформаційної революції», наслідки якої виявляються, зокрема, у тому, що рівень розвитку інформаційного простору вирішальним чином впливає на цінності основних соціальних груп населення, змінюючи їх світосприйняття та створюючи нові відносини між людьми. Основні вимоги, які ставлять перед Україною сьогодні, — це забезпечення суспільства розвитком у цифровій та інформаційній сферах, що може підвищувати рівень життя населення та економічну стабільність України в цілому, це надасть змогу задовольнити інтереси людини, суспільства та держави загалом. Окреслено основні, фундаментальні ознаки інформаційного суспільства з огляду на сучасний стан українського суспільства та розроблено технологічну схему національної інформаційної інфраструктури. Практичне значення одержаних результатів полягає в збагаченні української соціології теоретичним і методичним обґрунтуванням поняття «інформаційний простір», що розкриває можливості для подальшого вироблення нових підходів до вирішення соціальних та економічних проблем людства.

Шифр НБУВ: Ж23244; Соц. комун.
1.С.45. Соціальні інновації як нова модель самоврядування та самоорганізації населення / О. О. Васильєва, Л. А. Горшкова // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 13-23. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Дієвим інструментом впровадження соціальних цінностей, що забезпечують новий формат соціальної взаємодії суспільних акторів сталого розвитку, виступають соціальні інновації. Інновації вивчаються у різних сферах соціальної практики та осмислюються як соціокультурні феномени, що виходять із економіко-технологічної площини. Незважаючи на певні напрацювання у дослідженні соціальних інновацій, є необхідність переходу до нового теоретичного осмислення феномену «соціальні інновації», що виникає у відповідь на розуміння ролі інноваційної складової у моделі взаємодії самоврядування та самоорганізації населення, інструменту оперативного вирішення та згладжування наслідків сучасних проблем соціально-економічного характеру. Взаємозв'язок феномену інновацій з економічним розвитком суспільства, виявлений Н. Д. Кондратьєвим та Й. А. Шумпетером, спонукав до вивчення інновацій як комплексного процесу, структурованого від етапу науково-фундаментального дослідження до практичного застосування. Подальше розуміння поняття «інновації» було запропоновано С. Кузнецом, який показав, що інновації окрім технологічного аспекту, мають соціальний — нові технології спричиняють соціальні зміни (інституційні, ідеологічні та ін.). Сучасні форми прояву соціальних інновацій в контексті реалізації стратегії сталого розвитку досліджував Д. Антонюк, який наводить результати їх прикладного впровадження у провідних країнах світу з метою забезпечення якісних змін у суспільстві. В. Геєць, досліджуючи роль соціалізації та соціальних інновацій у взаємодії бізнесу та держави, акцентував увагу на забезпеченні соціальної взаємодії на макrorівні шляхом забезпечення співробітництва в об'єднанні людей у найрізноманітніші колективи, спільноти для виконання дій, що зумовлюються життєдіяльністю. Т. Кузьмю наголосив про налагодження через соціальні інновації партнерських відносин, конструктивного діалогу між органами влади, бізнесом, самоврядуванням та органами самоорганізації населення з метою підвищення результативності їх співпраці. До цього часу в науковому середовищі немає єдиного підходу до визначення терміну «соціальні інновації», який, охоплює значну частину життєдіяльності суспільства. Не-

достатньо висвітлено роль соціальних інновацій у моделі ефективної взаємодії органів самоврядування та самоорганізації населення, а також форми їх прояву. Наведеними обставинами зумовлена доцільність визначення ролі та дієвих форм соціальних інновацій у взаємодії та співпраці зацікавлених сторін для розвитку громад та територій.

Шифр НБУВ: Ж73720
1.С.46. Трансформаційні процеси у суспільній та соціокультурній сферах України: монографія / О. М. Анісімова, Л. А. Ковальська, Г. П. Лукаш, О. В. Прігунов, О. С. Шербіна, Т. М. Яворська; Донецький національний університет імені Василя Стуса. — Вінниця: Нілан — ЛТД, 2021. — 185 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 175-185. — укр.

Визначено основні напрями трансформаційних процесів у сучасному світі. Особливу увагу приділено аналізу суспільних і соціокультурних змін та розкриттю їх впливу на розвиток інформаційного суспільства. Значне місце у цьому процесі відведено цифровізації як ключовому механізму формування інформаційного суспільства. Досліджено інформаційні технології як важливий інструмент сучасного етапу розвитку цивілізації. Наголошено на важливості досвіду роботи бібліотечних установ — одного із складників інформаційної інфраструктури, визначено їх місце у системі формування медіа- та інформаційної культури. Доведено, що зазначені якісні перетворення суспільства кардинально змінюють суть і напрями роботи бібліотек сьогодні, що важливо розглядати у контексті соціокультурних трансформацій. Увагу приділено використанню новітніх інформаційних технологій в окремих галузях суспільного життя. Висвітлено застосування штучного інтелекту в різних сферах життєдіяльності.

Шифр НБУВ: ВА86294
1.С.47. Institutional support for the management of environmental-economic relations: economic and legal aspects / K. A. Artyushok, A. M. Yakovchuk, S. Yu. Yuldashev, M. S. Pysmenna // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 130-137. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

The evolution of ecological-economic relations is reflected by manifestation of instability, lack of equilibrium and imbalance, formality of legal-regulatory acts and other factors of social development. In fact, factors of management of ecological-economic relations aggregate on transformation of social economic development on global (international), national and regional levels. Purpose — to investigate economic and legal aspect of institutional provision of management of ecological-economic relations and, on this basis, to develop the ground for improvement of balanced ecological-economic development of national economy. In the process of solving the set tasks the following research methods were used: the dialectical method as a general method of cognition during the research on transformational processes in society, ecological-economic and human development to reveal the tendencies of interaction between man, economy and nature during economic development; theoretical generalisation and comparison; statistical and economic analysis. The construction of the management process of ecological-economic relations should correspond to both tactical and long-term prospects of economic and social development of the state, taking into account the conditions of transformation of the national economy. To effectively manage ecological-economic relations, it is necessary to take into account a number of prerequisites: first, the needs and interests of consumers; second, the resource potential of the enterprise; third, to follow the development of global technical innovations or technologies in the field of ecological production, and others. The indicated necessitates changes in the management of environmental-economic relations in a rapidly changing external environment, which is represented by the developed scheme of the management process of environmental-economic relations in the conditions of transformation of the national economy. The important factors of the institutional provision of environmental-economic relations management are promotion of mutually beneficial partnership and cooperation, development of social dialogue, introduction of environmental norms and values in accordance with the current regulations. The essence, internal contradictions and types of ecological-economic relations management are determined; a step-by-step presentation of the strategy for the implementation of environmental and economic relations with the consolidation of efforts in balancing environmental and economic goals is suggested; it is proved that it is essential to cascade environmental-economic relations in the formation of public policy at both horizontal and vertical levels; the focus of environmental-economic relations management is defined, where the coordination of environmental interests with economic interests is the dominant one.

Шифр НБУВ: Ж16377
1.С.48. «Soft power» as a component of social capital: Ukrainian context / I. Sas // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 398-405. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Розглянуто проблеми використання феномену «м'якої сили» для захисту та реалізації національних інтересів України. Обґрунтовано, що «м'яка сила — soft power» не вичерпується інструментарієм утвердження в міжнародних відносинах односторонніх

інтересів тієї чи іншої країни; це засіб для підвищення відкритості суспільства, збільшення його внутрішньої та зовнішньої привабливості, це здатність запропонувати світові соціальний капітал, що відповідає загальнолюдським потребам постмодерного соціуму. Наголошено, що такі елементи «soft power», як освіта, культурна інфраструктура суспільства, національні інтелектуальні ресурси, належать до основних, фундаментальних опор економіки знань і, своєю чергою, мають трактуватися в контексті розвитку соціального капіталу, прирощення людського потенціалу країни, однак поки що вони недостатньо враховуються у формуванні культурної та освітньої політики. Економічна та соціальна складові «м'якої сили» залишаються значною мірою відокремленими одна від одної. Це одна з основних причин парадоксу: перебуваючи у групі з п'ятдесятьох країн із найсильнішими у світі системами вищої освіти, Україна у провідних світових рейтингах посідає надто скромні місця щодо рівня освітніх і культурних кваліфікацій її громадян. Зазначено, що інформаційні технології в освітніх і культурних практиках сьогодні надзвичайно розширили можливості впливу цих чинників на людський розвиток, але разом із тим створили умови для перетворення їх у різновид бізнесової діяльності, в якій обертаються величезні фінансові ресурси. Тому актуальним є питання про методологію підрахунку економічного внеску освітніх, культурних і креативних індустрій у ВВП країни, що створило б чіткі критерії для державної політики з розвитку цих сфер. Розглянуто спектр проблем, пов'язаних із суспільними затратами на цілі модернізації освітньої та культурної діяльності. Обґрунтовано висновок: потрібне узгодження процесу модернізації культурної сфери та освітньої системи України з довгостроковою стратегією соціально-економічного розвитку та технологічним укладом національної економіки.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.603, 1.С.2228

Соціальні дії

1.С.49. Блогінг як специфічне явище культурної діяльності та комунікації в соціумі: генеза та метаморфози значеннєвого поля / В. І. Маслак, О. М. Тур, В. В. Шабуніна, В. І. Саранча // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 109-115. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розглянуто генезу та метаморфози поняттєвого поля блогінгу як специфічного явища культурної діяльності та комунікації в соціумі. З'ясовано, що одним із найбільш обговорюваних феноменів мережевої культури є блог. Проаналізовано соціокомунікаційні, соціологічні, філологічні, політологічні, культурологічні, філософські розвідки вчених, присвячені блогінгу; простудійовано генезу цього специфічного явища культурної діяльності. Доведено, що дослідниками пропонуються досить різні визначення поняття «блог» як у межах журналістики, комунікології та лінгвістики, так і в міждисциплінарному контексті. Однозначна думка про те, через яку дефініцію найбільш доцільно вгледувати сучасний блог, у сучасній науці відсутня.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.С.50. Застосування інтент-аналізу в дослідженнях дискурсу мережевої комунікації / Н. В. Варех // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 91-96. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — виявлення методологічного потенціалу інтент-аналізу для вивчення дискурсу мережевої комунікації в його рецептивному аспекті. Мета й завдання роботи зумовили вибір релевантних загальнонаукових методів дослідження — аналізу та синтезу, узагальнення запропонованих у різних наукових царинах напрямів застосування інтент-аналізу й екстраполяції одержаних результатів у площину соціальних комунікацій. Валідними виявилися також метод спостереження, що надав змогу ідентифікувати провідні інтенції мережевого дискурсу, та метод систематизації виявлених модусів інтенціонального поля комунікантів. На теоретичному рівні визначено методологічний потенціал інтент-аналізу в дослідженнях дискурсу мережевої комунікації. Узагальнення напрямів застосування інтент-аналізу у релевантних соціальних комунікаціях царинах надало дійти висновків про евристичний потенціал зазначеного методу в дослідженнях мережевого дискурсу як продукту стихійної комунікації, що характеризується високим рівнем рефлексивності й емоційності. Вивчення рецептивного аспекту мережевого спілкування, на відміну від професійних форм міжлюдської взаємодії, неможливе без урахування інтенціонального складника комунікації. Мережеве середовище надає дослідникам значне предметно-тематичне поле для вивчення емоційних відгуків широкого загалу на питання сьогодення. Найбільшою вираженістю при цьому набувають інтенції самопрезентації та знецінення, що демонструють суб'єкт-об'єктні та об'єкт-суб'єктні виміри мережевої взаємодії й оприявнюють найпоширеніші комунікаційні стратегії. Уперше запропоновано застосовувати інтент-аналіз для вивчення дискурсу мережевої комунікації в його рецептивному аспекті, акцентовано на дискурсивних характеристиках соціальних

мереж, що потребують інтенціонального потракування. Результати та висновки можуть бути застосовані для оптимізації методологічної бази в дослідженнях мережевої комунікації, виявлення її маніпулятивного потенціалу, технологічного використання соціальних мереж в іміджевих програмах держави, покращання інформаційного клімату суспільства.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.51. Інформаційна підтримка процесів соціалізації особистості на основі спільних інтересів / Т. Батюк, В. Висоцька // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2022. — Вип. 11. — С. 56-86. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Створено проєкт інформаційної системи (ІС) для соціалізації за особистими інтересами на основі SEO-технологій і методів машинного навчання. Основна мета цієї ІС — ідентифікація користувача в системі за допомогою нейронних мереж і вибір подібних користувачів на підставі аналізу поточної інформації користувача. Створено ІС, яка за допомогою токенів Identity та JWT забезпечує оптимізовані та безпечні функції авторизації, реєстрації та підтримки поточного сеансу користувача системи. Пошук обличчя на фотографії користувача та перевірку наявності подібного користувача в базі даних реалізовано за допомогою згорткових і сіамських нейронних мереж. Аналіз та формування подібних гудків користувачів реалізовано за допомогою алгоритмів нечіткого пошуку, алгоритму Левенштейна та моделі Noisy Channel, що надало змогу максимально автоматизувати вибір користувача та оптимізувати час, витрачений на цей процес. Також створено інструменти для перегляду профілів інших користувачів, уподобань та особистого листування. Вся приватна кореспонденція та інформація про неї зберігаються в поточній базі даних. Кожен користувач ІС може переглянути всю інформацію про надіслані та одержані повідомлення. Створена ІС реалізує ідентифікацію користувачів, аналіз, відбір і подальшу соціалізацію її користувачів.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.С.52. Мілітарний аспект організації соціально-економічних структур в умовах мережевої комунікації / Б. Носач // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 96-101. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Здійснено спробу проаналізувати мілітарний аспект соціально-економічних умов колективної взаємодії як чинника запобігання ескаляції збройних конфліктів сучасності. Доведено, що воєнна сфера діяльності безпосередньо використовує інтелектуальні здобутки всіх цивільних науково-технологічних розробок, тому і формування військового кадрового забезпечення «Інтелектуальним воїном» набуває сьогодні характер невідкладного завдання. Стверджується, що глобальний світ має соціально-системний характер мережевої комунікації, тому зафіксованим положенням є обмежений характер матеріальних і природних ресурсів, за які можна воювати, але не бажано знищувати. Зазначено кардинальну суперечність можна вирішувати виключно у таких соціокультурних контекстах, як наука, освіта, мистецтво тощо, які допоможуть змінити світову трагедію знищення життєвого простору кожної конкретної людини та суспільства загалом.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

1.С.53. Міфоаналітична трансформація лідерства у сучасному світі: соціологічний підхід Ж. Дюрана / О. А. Ключко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 42-50. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано міфоаналітичну трансформацію лідерства у контексті сучасних концепцій. Українське суспільство постійно розвивається, що потребує нових лідерів, які здатні забезпечити конструктивні зміни. У сфері публічного управління особливий уваги потребує питання лідерства, яке пов'язано з питаннями генерування інновацій та їх реалізації, а також з ресурсними питаннями самоорганізації. Розглянуто теоретичні основи лідерства з урахуванням основних архетипних теорій. Охарактеризовано типологію лідерства М. Вебера, яка ґрунтується на сенсі соціального схвалення та виявленій довіри і розкриває такі типи лідерської легітимності: традиційний харизматичний і раціонально-законний. Виокремлено головні відмінності між поняттями «лідер» і «керівник». Окреслено типологію О. Нойбергер архетипових патернів лідерства, розкрито їх позачасові структурні прояви та детермінанти взаємодії. Виявлено можливості застосування основних ідей соціології Ж. Дюрана у сучасних концепціях лідерства через уявлення символічних структур, які створюють смисли, структурують базові орієнтири одержаного досвіду та дій залежно від індивідуальних інтерпретативних здібностей і безперервного обміну між людиною та культурою, демонструють потужний психоенергетичний потенціал. Обґрунтовано можливість використання соціологічного підходу для окреслення детермінант лідерської активності. Такий підхід побудовано на ідеях психоаналізу глибокої психології структурної та політичної антропології феноменології, а також етології. Зазначено, що ключовим концептом теорії уяви Ж. Дюрана постає імажінер. Розглянуто особливості застосування міфоаналізу до сфери публічного управління в контексті трансформаційного лідерства. Розглянуто когнітивні та емоційні активи лідерства з метою обґрунтування джерел інноваційного та самореалізаційного

потенціалу сучасних лідерів. Представлено особливості міфокричного та міфоаналітичного методу Ж. Дюрана.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.54. Підхід до виявлення аномалій в потоках текстових даних / Ю. О. Олійник, О. Є. Афанасьева, Г. Д. Аршакян // Систем. технології. — 2020. — № 2. — С. 126-139. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Збільшення потоків інформації веде за собою необхідність розробки спеціалізованих інтелектуальних засобів і методів для обробки величезної кількості даних. Так популярність соціальних мереж, різного роду месенджерів вимагає створення спеціалізованих засобів для обробки потоку текстових повідомлень. У даному дослідженні досліджено та розроблено метод виявлення аномальних елементів в потоках текстових даних. Увагу приділено підтримці україномовних текстів.

Шифр НБУВ: Ж69472

1.С.55. Трансформації комунікативних практик молоді у соціальних мережах: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / Л. А. Дідик; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2019. — 20 с. — укр.

Розглянуто комунікативні практики молоді у віртуальних соціальних мережах. Відзначено наявність дефіциту системно-узгальнювального бачення й сучасної соціологічної інтерпретації поняття комунікативних практик у соціальних мережах, відсутність цілеспрямованого вивчення та соціологічного обґрунтування напрямів трансформації даних практик. Оскільки молодь є найбільш значущим ресурсом суспільного розвитку, особливості її комунікативних взаємодій суттєво впливають на характер розвитку всіх сфер соціального життя. Трансформації комунікативних практик молоді, що виявляються як у зміщенні в бік віртуалізації спілкування, так і змінах самої системи обміну повідомленнями, мають наслідком кардинальні зміни в соціальній взаємодії та потребують значних цільових перетворень у бік регуляції віртуальних соціальних взаємодій. На основі систематизації існуючих знань про феномен віртуальної взаємодії, використання концептуально-інтерпретаційного ресурсу соціологічного конструкта комунікативно-мережевих практик та аналізу первинних і вторинних даних соціологічних досліджень розв'язано наукове завдання — з'ясовано специфіку соціально-мережевих інтеракцій та визначено основні тенденції трансформації комунікативних практик сучасної молоді в соціальних мережах (на прикладі студентської молоді).

Шифр НБУВ: RA44217

1.С.56. Феномен скандалу як специфічної форми соціокультурної комунікації / В. В. Шабуніна, О. М. Тур, Д. П. Василенко, В. І. Саранча // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 122-127. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто феномен скандалу як суспільного явища, подано його типологію, виокремлено позитивні й конструктивні ознаки феномену. Проаналізовано скандал як форму соціокультурної комунікації, визначено стадії його розгортання, специфічні риси, соціальні функції, комунікативні особливості. Ураховано деструктивний вплив скандалу на соціальні відносини. Доведено, що скандал є екстремальним видом комунікації, потужним фактором формування громадської думки в сучасному соціокультурному просторі під впливом глобалізаційних процесів у інформаційній сфері.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.С.57. One method for estimation audience overlap in social media / E. Ivohin, V. Gavrilenko, P. Vavryk // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 4. — С. 48-51. — Бібліогр.: 6 назв. — англ.

Запропоновано загальне формулювання мережі перетину аудиторій в соціальних мереж, а також простий алгоритм для визначення перетину аудиторій двох окремих користувачів, який базується на використанні публічних даних про їх послідовників. Запропоновано альтернативний підхід пошуку перетину аудиторій, який базується на схожості користувачів на основі лише загальнодоступних даних. Підхід надає змогу розглядати сигнали схожості контенту і особливостей поведінки для застосування у загальних статистичних моделях, що формалізують типи для мереж характеристики (коваріати), такі як пряма участь впливових осіб в загальних обговореннях; відносні розміри та історії впливових осіб, а також посилення на аналогічний сторонній контент для відновлення цензурованих мережових структур і властивостей. Для валідації результатів застосовано процес калібрації і встановлено наявність залежності перетину аудиторій користувачів від схожості створеного ними контенту та особливостей їх поведінки.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.С.58. Socially responsible consumption in the conditions of sharpening of contradiction between artificial and natural / M. Abysova // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 30-34. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

XXI ст. позначено проблемою протистояння двох світів. Один створено природою, інший — штучний світ, що утворився в результаті діяльності людини. Мета роботи — аналіз соціально-відповідального споживання як можливого варіанта подолання

кризи, викликаній перетворенням технологій на один з визначальних факторів системних змін у сучасному суспільстві. Для реалізації даної мети необхідно вирішити такі дослідницькі завдання: проаналізувати суть і місце соціальної відповідальності в системі суспільних відносин; розглянути сутність кризи природного-штучного з позиції теорії діалектики; показати взаємозв'язок споживацького способу життя та технократичного суспільства; оцінити перспективи використання соціально-відповідальних видів поведінки для подолання кризи природного-штучного. Різноманітність світу техніки, що постійно оновлюється, її зв'язок із природними та соціальними проблемами вимагає звернення до філософського принципу взаємодоповнюваності. До XX ст. формування штучного цілісного середовища призвело до дестабілізації/деградації природного середовища. Для впровадження принципів соціально-відповідального споживання у повсякденне життя необхідно докласти комплекс зусиль з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства. Регулювання державою діяльності компаній має відбуватися на добровільній та обов'язковій основі за допомогою правового регулювання та розробки національних стандартів. З метою переходу бізнесу на стандарти соціально-відповідальної діяльності, необхідним видається підвищення стандартів в галузі виробництва та сфері надання послуг; перегляд бізнес-моделей та процесів виробництва із зверненням до переваг впровадження циркулярної економіки. Для громадянського суспільства під впливом соціальної реклами мають посилюватися антиспоживчі тренди. Зосередженість на прогресі не має зазнавати абсолютизації. Потрібна суспільно корисна мета-ціль, надзавдання, по відношенню до яких прогрес виступає засобом, знаряддям досягнення. Правильна формула — це «нове не заради нового», а «нове для суспільства». Висновки: процесуальність, гнучкість, проникнення в усі сфери людської діяльності сучасних технологій змінюють способи виробництва та способи споживання.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.С.59. Video and audio content are effective components of social network development / A. Simhayev, T. Derkach, T. Dmytrenko // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 3. — С. 103-107. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Розглянуто питання необхідності розробки соціальної мережі. Запропоновано розроблену соціальну мережу для публікацій нових постів, додавання та видалення з списку друзів інших учасників, персональна переписка з будь-яким учасником. Особливу увагу приділено питанням використання відеоконтента та визначені причини популярності відеоконтента. Для реалізації поставленої задачі запропоновано простий та зрозумілий для користувача дизайн. Розглянуто функції користувача у системі яка, розробляється, для чого побудовано діаграму прецедентів. Описано базу даних соціальної мережі. Проаналізовано та обґрунтовано вибір мови програмування PHP для реалізації поставленої задачі. Розглянуто особливості використання та переваги Open Server та фреймворка Bootstrap. Обґрунтовано використання при розробці соціальної мережі Ajax технології — технології розробки web-додатків. Описано роботу розробленої соціальної мережі зі сторони користувача та адміністратора. Особливу увагу приділено авторизації користувача в мережі, для безпеки сторінок. Надано результати тестування, для перевірки правильності роботи системи та відповідності її реалізації до вимог. Проведено завантаження проекту на віртуальний хостинг, що робить соціальну мережу готовою для використання в Інтернеті.

Шифр НБУВ: Ж73223

Див. також: 1.С.12, 1.С.21, 1.С.33, 1.С.133, 1.У.1010, 1.Х.1589, 1.Ч.2062, 1.Ч.2071, 1.Ч.2199, 1.Ч.2216, 1.Ч.2220, 1.Ч.2232, 1.Ю.2634

Девіальність

1.С.60. Міжнародна наукова конференція «Алкоголь і тверезість: минуле та сучасність» / Ю. Латіш // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 225-227. — укр.

Організований історичним факультетом Київського національного університету ім. Т. Шевченка захід відбувся в режимі онлайн 4 — 5 березня 2021 р. Участь у ньому взяли понад 130 науковців, викладачів, аспірантів, студентів, представників органів влади та місцевого самоврядування, громадських, релігійних діячів, медиків і приватних підприємців із 7 країн світу.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.С.61. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх у діяльності уповноваженого органу з питань пробації: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / М. С. Микитенко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2019. — 23 с.: табл. — укр.

Дисертацію присвячено актуальній проблемі профілактики девіантної поведінки неповнолітніх у діяльності уповноваженого органу з питань пробації. На основі аналізу соціально-педагогічних, психологічних джерел уточнено суть поняття профілактики девіантної поведінки неповнолітніх у діяльності уповноваженого органу з питань пробації. Охарактеризовано причини девіантної поведінки неповнолітніх і розкрито особливості напрямів

діяльності уповноваженого органу з питань пробації. Визначено компоненти (когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісно-поведінковий), критерії (знання про соціальну дійсність, ціннісні орієнтації, уміння виявляти правову відповідальність) з відповідними показниками та рівні сформованості відповідальної поведінки неповнолітніх як інтегрованого показника ефективності профілактики їх девіантної поведінки у діяльності уповноваженого органу з питань пробації (елементарний, індивідуальний, неприйнятний). Вперше теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено соціально-педагогічні умови профілактики девіантної поведінки неповнолітніх у діяльності уповноваженого органу з питань пробації (створення і реалізація дистанційного навчального курсу «Професійна майстерність» для професійної підготовки персоналу уповноваженого органу з питань пробації з профілактики девіантної поведінки неповнолітніх; впровадження авторської комплексної тренінгової програми «Крок у майбутнє» з профілактики девіантної поведінки неповнолітніх, взаємодія соціальних інституцій і уповноваженого органу з питань пробації з профілактики девіантної поведінки неповнолітніх).

Шифр НБУВ: РА442512

Соціальні групи

1.С.62. Громадські організації української діаспори в Естонії / М. Г. Касянчук // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 144-154. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано кількісні та якісні дані щодо діяльності громадських об'єднань українців в Естонії до 2022 р., зокрема, особливості структури парасолькових організацій, джерела фінансування, частоту культурно-масових заходів, їх зміст і відвідуваність. Завдяки порівнянню чисельності членів неформальних мережевих об'єднань українців Естонії та офіційної демографічної статистики виявлено значне недоохоплення української громади послугами діаспорних організацій українців в Естонії. На підставі проведеного опитування членів неформальних мережевих об'єднань українців Естонії показано, що попри загальну обізнаність з цілями формальних об'єднань, переважно молоді іммігранти з невеликим стажем проживання в країні відчували дисонанс між діяльністю цих об'єднань і своїми потребами, що призводило до переважно негативних оцінок активності організацій української діаспори Естонії та слабкої залученості в життя місцевої громади. Водночас розгалужена мережа діаспорних організацій в країні, наявність у діаспорних організацій базового фінансування від уряду Естонії та матеріально-технічної бази, тривалого досвіду діяльності та актуальності пов'язаних з українською громадою питань в естонському суспільстві стали необхідною передумовою швидкої та позитивної реакції естонського суспільства на значний приплив українських біженців, які прибули після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, активної мобілізації естонського суспільства на допомогу жертвам війни.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.63. Ключові теорії етносоціології у висвітленні етногенезу українського народу / О. О. Клименко, О. О. Вайсман-Сахнюк // Соціол. студії. — 2023. — № 1. — С. 15-25. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета дослідження — вивчення ключових наукових парадигм етногенезу українського народу в контексті розвитку етносоціологічних теорій. Проаналізовано проблему багатогранності наукових підходів щодо формування етносу та міжетнічної взаємодії. Зроблено спробу співвіднести методологічні можливості культурного й структурного підходів етносоціологічних досліджень щодо формування соціальних передумов виникнення української політичної нації. Описано ключові концепції етногенезу з урахуванням можливих методологічних та ідеологічних варіацій, які зумовлюють соціальний характер соціальної взаємодії під час прийняття соціумом рішення про вибір етнічності. Висвітлено дві основні концептуальні позиції науковців, що пояснюють поняття «етногенез» й «етнос»: «примордіалізм» та «конструктивізм». Це набуває особливої актуальності в умовах активного ведення інформаційної війни країною-агресоркою проти української державності й історичної спадщини українського народу.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.64. Конфліктогенність соціальних уявлень: виклики націєтворенню: монографія / В. В. Жовтянська, О. Ю. Кухарук; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. — Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. — 122, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 117-123]. — укр.

Представлено соціально-психологічне бачення суті та особливостей націєтворення як процесу розбудови нації. Розглянуто роль соціальних норм, цінностей, настановлень, а також особистісної ідентичності в націєтворчих процесах. Визначено соціально-психологічні чинники та механізми націєтворення, а також особливості його перебігу в ситуації гібридного конфлікту. Особливу увагу приділено аналізу націєтворення в Україні з урахуванням специфіки тих історичних викликів, які вона пережи-

ває. Обґрунтовано психологічне бачення ключових чинників і механізмів націєтворення. Визначено проблемні аспекти націєтворчих процесів в Україні та намічено шляхи їх нормалізації.

Шифр НБУВ: ВА864798

1.С.65. Оцінка явища просторової сегрегації у Львові. Історичний аспект / З. Я. Сеньків // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — З, № 2. — С. 79-83. — Бібліогр.: 82 назв. — укр.

Мета роботи — окреслити явище просторової сегрегації у Львові, виділити історичні аспекти цього явища та їх вплив на сучасний стан. Наведено власну класифікацію соціальних груп, які склалися на цей момент у місті, а також окреслено ступінь їх взаємної ізольованості.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

1.С.66. Передумови формування комплексного підходу до оцінювання соціально-економічної безпеки міста / Ю. А. Романовська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 72-84. — Бібліогр.: 59 назв. — укр.

Оцінювання соціально-економічної безпеки (СЕБ) міста належить до тих питань економічної безпекології, щодо яких практично немає відповідних досліджень, поки ще не лише не існує прийнятої методології оцінювання, а й підходи до оцінювання, від яких значною мірою залежить якість оцінок, остаточно не сформувалися. Відправною посилкою проведеного дослідження послужили результати аналізу наявних підходів до оцінювання об'єктів в економічній безпекології, який виконано з метою виявлення придатності підходів або їх елементів до оцінювання СЕБ міста. Моделювання одержало значне поширення в оцінюванні економічної або СЕБ об'єктів в економічній безпекології. Але головна проблема в такому моделюванні полягає в локальності моделей, їх частковому характеру, неспроможності стати загальною моделлю, бути адекватними за будь-яких ринкових умов і для будь-якого моменту часу для об'єктів хоча б одного рівня (макро-, мезо- або мікрорівня). В оцінюванні економічної або СЕБ об'єктів в економічній безпекології підходи до оцінювання СЕБ часто взаємодіють, використовуються спільно, перетинаються, що ускладнює вибір того чи іншого підходу для оцінювання. Результати аналізу підходів до оцінювання економічної або СЕБ об'єктів економічної безпекології стали підставою для певних висновків та узагальнень і визначення передумов формування комплексного підходу до оцінювання СЕБ міста. Такий підхід має бути сформований шляхом запозичення окремих елементів проаналізованих підходів: концептів структурного функціоналізму Т. Парсонса, конструктивів, за допомогою яких розкривається зміст категорії «соціально-економічна безпека міста», крос-факторного аналізу та технології побудови економічних барометрів.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.С.67. Підвищення екологічної культури сільського населення України в умовах децентралізації влади: порівняння з європейським досвідом / О. І. Фурдичко, О. М. Нагорнюк, Н. В. Палапа, Г. С. Тарасенко, А. Л. Шерблок // Агроекол. журн. — 2021. — № 4. — С. 6-11. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Село і його природа на сьогодні є першоосновою зміцнення державницьких векторів природокористування як в агроекологічному, так і в світоглядно-філософському вимірах. Агроекологічна освіта населення всіх категорій покликана відновити усвідомлення людей відчуття села як рідного дому, яку сучасні вчені-екологи назвали новою філософією життя. Проаналізовано сучасний стан рівня екологічної культури сільського населення за умов децентралізації влади як фактор збалансованого розвитку сільських територій. Наголошено на тому, що людина передусім як біологічна істота має бути свідомою того, що довіклля — це її дім, основний засіб для існування. Разом із тим, усвідомлення важливості стану якості життя людини, її добробуту повинні виховуватись із раннього дитинства. Сучасний стан переважної більшості сільських територій в Україні ми можемо назвати нині ганебним. Усі негативні зміни ХХ ст. Нині набувають в Україні значного прискорення. Тому збереження довкілля як середовища існування людини залежить як від якості освіти, так і від темпів формування рівня екологічної свідомості й культури у дітей та молоді, розуміння ними того факту, що саме їм жити завтра на планеті Земля. На основі аналізу наукових джерел розглянуто теоретичні основи екологічного та соціального аспектів розвитку сільських територій, узагальнено зарубіжний досвід їх розвитку, окреслено тенденції розвитку сільських територій України. Вірогідність і обґрунтованість одержаних результатів зумовлені використанням загальнонаукових і спеціальних статистичних методів. Сьогодні приділяється значна увага вивченню досвіду законодавчого забезпечення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади тих країн, які за політичними, економічними, правовими, географічними, демографічними, соціальними, культурними та іншими умовами близькі до українських реалій. Поряд із цим, особливу увагу заслуговує практика європейських країн із традиційними децентралізованими системами збалансованого розвитку сільських територій. Децентралізація призвела до появи складного

багаторівневого врядування. Запровадження децентралізації – складне завдання.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.С.68. Ринок праці силових структур України: гендерні диспропорції, шляхи подолання // О. М. Поплавська, О. В. Шевчук, С. М. Бабін // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. – 2021. – № 4. – С. 105-110. – Бібліогр.: 16 назв. – укр.

Серед цілей сталого розвитку важливе місце посідає завдання щодо досягнення гендерної рівності. Досягнення даної мети вимагає від суспільства переосмислення ролей, відповідальності, прийняття особливостей кожного, а тому у сферах, де переважно працюють чоловіки, досягти балансу буває важко. На жаль, через існуючі гендерні стереотипи ринок праці, зокрема у силових структурах, означає не лише загальними (притаманними для будь-яких сфер економічної діяльності), а й специфічними проблемами. Дане дослідження розкриває такі специфічні проблеми, а також доводить необхідність формування «дружньої» до гендерних ознак корпоративної культури організації. Окрему увагу автори приділили пошуку шляхів досягнення гендерного балансу на внутрішньому ринку праці силових структур України. При цьому в роботі диференціюються об'єктивні та суб'єктивні причини гендерного дисбалансу організації у сфері силових структур та окреслюються найбільш дієві заходи для досягнення гендерної рівності.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.С.69. Роль громадської думки в контексті розробки стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади / Л. В. Головка // Демографія та соц. економіка. – 2022. – № 2. – С. 95-107. – Бібліогр.: 18 назв. – укр.

Розкрито роль громадської думки у процесі розробки стратегічного планування розвитку громади. Процес децентралізації сприяв створенню об'єднаних територіальних громад (ОТГ), мобілізації активності населення, трансформував суспільні настрої щодо значущості його участі в житті об'єднань, посиленню відповідальності, зростанню довіри як у середині громади, так і держави щодо вирішення проблем життєдіяльності об'єднань. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю розробки стратегії розвитку громади відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 рр. Мета роботи – аналіз результатів анкетного опитування населення та обґрунтування його ролі в стратегічному плануванні ОТГ. Використано загальнонаукові методи дослідження: онлайн-опитування, аналізу, синтезу, узагальнення. Новизною є вперше визначена громадська думка щодо стратегії розвитку Немішайвської об'єднаної територіальної громади Київської обл. на основі розробленого анкетного опитування населення, що в ній проживає. Розкрито значимість стратегічного планування розвитку громади для посилення її конкурентоспроможності і протидії змінам глобального характеру. Проаналізовано результати опитування, які стали підґрунтям для визначення нових орієнтирів і завдань громади у контексті розробки Стратегії її розвитку. Визначено найважливіші проблеми, які, на думку населення громади, потребують першочергового вирішення і врахування у поетапному стратегічному програмуванні, а також виявлено причини їх виникнення. Обґрунтовано зростання рівня активності жителів громади та доцільність консолідації зусиль владними структурами щодо покращання якості життя. Наголошено на пріоритетності створення комфортних умов для проживання населення та доступності якісних послуг за місцем проживання. Констатовано, що розробка та реалізація стратегічного планування ОТГ забезпечить рівноцінний розвиток її населених пунктів незалежно від територіальної віддаленості від центру надання послуг і категоризації поселень.

Шифр НБУВ: Ж25188

1.С.70. Сайт вишу як елемент комунікації / О. В. Назаренко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. – 2021. – № 4. – С. 102-107. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Мета дослідження – виявлення специфіки використання сайту вишу як каналу комунікації, що забезпечує формування й реалізацію інформаційного потенціалу навчального закладу в умовах переходу до інформаційного суспільства. Роботу присвячено розгляду проблеми зростання інтересу до візуалізації, що зумовлене значними вимогами сучасної комунікації. Беззаперечно, «ескалація зображення» не тільки являє собою якісно новий процес розвитку мовленнєвої комунікації, а й відповідає першочерговим потребам сучасної молоді. У такий спосіб світ постучасності орієнтується на візуальний спосіб подання інформації. Для вирішення поставлених завдань використано методи спостереження та опису. Висловлено думку, що нові засоби комунікації спричиняють нове сприйняття людиною інформації. Розвиток науково-технічного прогресу, динамізм життя, збільшення обсягів інформації та прискорення темпів реагування на неї тощо примушують людину одержувати, запам'ятовувати, вивчати, обробляти значні інформаційні масиви в новому альтернативному форматі; час і умови існування часто порушують лінійність інформації, змушують працювати з нею одночасно, швидко, переключаючись з фрагменту на фрагмент, з одного інформаційного потоку на інший. Інтернет як канал комунікації, як простір, де

здійснюються віртуальне функціонування об'єктів і суб'єктів усіх сфер життєдіяльності суспільства, неминує взаємодіє з кожною з них. Так, важливо відзначити, що зв'язок освітнього простору з Інтернет-простором є багатобачним і багаторівневим, що є наслідком взаємопроникнення, створення своєрідного симбіозу. Критерієм сучасності та здатності використовувати комп'ютерні технології для репрезентації можливостей вишу може бути рівень підготовки та розвитку сайту навчального закладу і його представництва в Інтернеті, зокрема орієнтація його на молодіжну аудиторію. Щоденне зростання обсягів і видів інформації, яку необхідно швидко інтерпретувати та проаналізувати, вимагає нових форм подання інформації, які б полегшували процес сприйняття й запам'ятовування. Сучасні тенденції інформатизації та дигіталізації навчального процесу актуалізують необхідність упровадження та використання електронних освітніх ресурсів, технологій дистанційної взаємодії в освітньому процесі.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.71. Соціальна відповідальність у системі «людина – природа» як соціальна цінність у вихованні молоді / Н. І. Ашпикот // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. – 2022. – № 1. – С. 64-67. – Бібліогр.: 12 назв. – укр.

У вирішенні глобальних екологічних проблем людство має спиратися не лише на практичне виробництво та наукові розробки, а й на зміни у духовній сфері. У зв'язку із цим питання виховання, зміни цінностей, формування відповідального ставлення людини до природи мають першочергове значення. Через це актуалізується екологічне виховання, що має будуватися на системі моральних цінностей, до яких належить соціальна відповідальність людини за збереження природного середовища, його охорони. Формування цієї цінності вивчається не лише в межах екологічного, а й морального і нормативно-правового аспектів.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філософ. Культур.

1.С.72. Соціальні мережі як форма комунікаційного простору для дитини / Т. С. Леонтєва // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. – 2021. – № 4. – С. 148-154. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Мета дослідження – аналіз впливу соціальних медіа на соціалізацію підлітків. Для досягнення мети поставлено такі завдання: огляд джерельної бази, присвяченої зазначеній проблемі; з'ясування значущості соціальних мереж для сучасних підлітків; визначення переважного типу сенсорного сприйняття інформації; аналіз особливостей взаємодії між підлітками як користувачами соцмереж та контекстно-таргетованою рекламою. Методологія дослідження включає в себе спостереження, бесіду, опитування. Емпіричне дослідження проведено в учнівському середовищі закладу загальної середньої освіти м. Київ із залученням 205 осіб і учнів 6 – 8 класів віком від 11 до 14 років. Підібраний психодіагностичний арсенал передбачав використання включеного спостереження та бесіди, методики С. Єфремцева на визначення провідного типу перцептивної модальності, а також авторського опитувальника «Вплив контекстної реклами на сучасного користувача соціальних мереж». Розкрито проблему взаємодії дітей із соціальними мережами. Встановлено, що особливо тісно інтеракції такого типу відбуваються під час підліткового періоду генези буття. Детермінантами цього явища є сепарація особистості від впливу батьків, потреба в особистому просторі, приватному та конфіденційному, а також провідний для цього вікового етапу вид діяльності – інтимно-особистісне спілкування. З'ясовано, що проблему взаємодії осіб пубертатного періоду із соціальними медіа неодноразово аналізували вітчизняні та зарубіжні науковці. Зокрема, у більшості випадків доведено деструктивний її вплив на особистість підлітків. Результати підтвердили факт активної інтеграції підлітків із соціальними мережами та надали змогу відповідно до вікових параметрів диференціювати їх уподобання щодо того чи іншого медійного ресурсу. Крім того, встановлено кореляційний зв'язок між типом перцептивної модальності та особливостями поведінки респондентів у соціальних мережах. Не просто розкрито особливості комунікації підлітка із соціальними мережами, а й рекламу як комунікаційне явище між молодими людьми в площині мережі Інтернет.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.73. «Старі – нові» урбаноніми в комунікативному просторі Дніпра: до проблеми рецепції / Л. В. Темченко, І. С. Бучарська // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. – 2021. – № 4. – С. 139-147. – Бібліогр.: 23 назв. – укр.

Мета роботи – дослідити урбаноніми міста Дніпро як факт історичної комунікації, у якій повернути та сформовані сучасним суспільством цінності передаються наступним поколінням через номінацію просторових одиниць культури (час через простір); простежити процес декомунізації в м. Дніпро як факт соціальної комунікації, який надає змогу визначити її сучасну якість і ступінь прозорості. Теоретичним підґрунтям стала добре розроблена сучасним гуманітарним знанням теорія хронотопу (М. М. Бахтін, 1975) у його соціальному вимірі, коли «соціальний простір породжує соціальний час, який виявляє себе через соціальний простір»; ціннісний аспект сучасних урбанонімів визначено за

методом порівняння з історичними назвами міського простору. Результати дослідження надають змогу визнати, що процес декомунізації міського простору в постмайданний час був дещо хаотичним і спонтанним. Наукову базу процесу перейменувань площ і вулиць м. Дніпро були дообрані розроблені істориками, але не завжди ефективно використовувалася міської владою. Процес комунікації між трьома групами: влада, історики, містяни не було оптимально організовано, що призводило якщо не до відторгнення нових назв площ і вулиць мешканцями міста, то до відсутності зацікавленості у процесі декомунізації і, як наслідок, до небажання змінювати свої мовні звички. Наукова новизна полягає в розгляді урбанонімів як, з одного боку, дискусійного сюжету для сучасного комунікативного простору України, з іншого — як послання наступним поколінням про українські цінності, сформовані першими тридцятьма роками української незалежності. Практичне значення дослідження полягає у виявленні складності й суперечностей багаторівневого процесу декомунізації, який проходить країна на сучасному етапі розвитку.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.74. Сучасні концептуальні підходи до визначення поняття «етноцентризм» у двовимірному полі міжетнічного роз'єднання та інтеграції / І. А. Семенець-Орлова // Укр. соціол. — 2022. — № 2. — С. 116-133. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Вивчено та класифіковано основні теоретичні підходи до визначення поняття етноцентризму, визначено місце етноцентризму серед процесів етнічного розмежування та об'єднання, з'ясовано кореляцію тенденції посилення політизації етнічних груп, детерміновано причини та функції етноцентризму, розглянуто та проаналізовано етноцентризм у вимірі соціально-психологічного феномену. Сформульовано дефініцію етноцентристської доктрини В. Самнера. Здійснено спробу позитивного аналізу кореляції нововведених В. Самнером понять «ми-група» і «вони-група», визначених у результаті дослідження вченим так званих «примітивних суспільств». Вивчено чималу кількість зовнішніх етноцентристських концепцій сучасних західних політологів і соціологів, визначено їх споглядання причинно-функціонального навантаження на це явище як властивість індивіда, соціальних груп і спільнот (як носіїв етнічної самосвідомості) сприймати й оцінювати життєві явища крізь призму традицій і цінностей власної етнічної спільноти, що є певним загальним еталоном або оптимумом. Важливою цінністю постають зібрані, накопичені та систематизовані під час дослідження емпіричні дані, що свідчать про наявність етноцентристських тенденцій несприйняття серед загалу сучасного українства як титульного народу-етносу представників певних етногруп від неповнісного позитивного сприйняття аж до цілісного негативного сприйняття. Це породжує обмеженість етнокультурних контактів і спричиняє наростання ворожих настроїв на етнополітичному полі. Наголошено, що джерела та причини етноцентризму прості, криються у некоректному сприйнятті інформації та негативних установках щодо власної й іншої етногрупи. Зазначено, що майбутнє, без етноцентризму, слід пов'язати з виваженою політикою держави у сфері поглиблення та поширення міжетнічних контактів. Анти-етноцентристська політика передбачає всебічний розвиток міжнаціональної комунікативної культури, подолання етностереотипів (негативні та позитивні установки етнічної ідентифікації).

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.75. Теорія і практика формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства: монографія / О. Ю. Ступак. — Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. — 311 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 268-300. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні засади формування соціальної активності молоді. Репрезентовано систему формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства. Описано форми, технології роботи з молоддю в громадських організаціях, молодіжних центрах і радах, благодійних фондах. Увагу приділено європейському досвіду діяльності інститутів громадянського суспільства.

Шифр НБУВ: ВА866257

1.С.76. Українська нація: формування чи відновлення ідентичності? / І. Букреева, І. Чичановський, О. Коваленко // Соціол. студії. — 2023. — № 1. — С. 6-14. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Здійснено спробу наукової рефлексії передумов та смислових причин російської агресії, які полягають у намаганні нівелювати українську ідентичність як визначальну засаду існування й розвитку нації. Зазначено, що ідея руйнування всього українського триває століттями, обираючи ті чи інші форми та методи гібридної війни. Одним із її інструментів був штучно створений комплекс меншовартості, який утілювався через політику русифікації. Російсько-советська імперія намагалася знищити українську мову, багату палітру культури, підмінити й переписати історію. Щоб відновити національну ідентичність, потрібно реанімувати історичну пам'ять, яка формує й історичну свідомість, і культурний код нації. Саме вони є свідченням того, що ми одна нація, зі своєю територією, культурою та героями. Щоб реалізуватися й посісти чільне місце серед народів світу, українцям потрібні предмети гордості сучасності з технологічної, наукової,

інформаційної чи економічної сфер, які були б прогресивними та характеризували Україну як постмодернову й інноваційну державу.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.77. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація: монографія / Г. В. Давиденко. — Вінниця: ТВО-РІ, 2023. — 239 с.: табл. — Бібліогр.: с. 217-238. — укр.

Розкрито теоретико-методичні засади організації цифрової інклюзії. Проаналізовано державну політику та розроблено методичні рекомендації доступності інформації, представлено в електронно-цифровій формі, для осіб найбільш чутливих соціальних груп. Зауважено, що видання орієнтовано на освітян, фахівців-практиків, науковців, що працюють у сферах соціальних і гуманітарних наук, та на громадських активістів, які беруть участь у створенні соціально привабливого та легкого для сприйняття контенту та програмного забезпечення.

Шифр НБУВ: ВА866086

1.С.78. Gender parity in public administration in the context of the development of European values in the management system / S. Kryshchanovych, M. Treshchov, M. Durman, I. Lopatchenko, M. Kernova // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 475-481. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Питання гендерного паритету в системі менеджменту займає важливу роль у світі. Проблематику піднімають на всіх рівнях та її вирішення завжди на порядку денному. Домінування на високих управлінських посадах чоловіків у ХХ ст. призвело до того, що тепер забезпечення гендерної рівності є питанням багатьох наукових праць. Державний апарат при цьому завжди стояв осторонь і його практично не торкалися. Але і там вистачає проблем з гендерною нерівністю. Ігнорування цієї проблеми сьогодні призведе до повернення тих часів, коли професіоналізм визначався за статтю, а не за знаннями. Основне завдання полягає в характеризації стану гендерного паритету в системі державного управління. Мета роботи — оцінити наявні статистичні дані про гендерне співвідношення чоловіків і жінок в органах державної влади України, а також розрахувати коефіцієнт гендерної асиметрії в системі управління. Визначено, що суть гендерної політики в системі публічного адміністрування та управління має бути спрямована на «виділення» за особливим статусом жінки перед чоловіками, а забезпечення оптимального балансування участі як перших, так і других в ухваленні будь-яких рішень у системі менеджменту, тим самим установлення відповідної рівності. Жінки і чоловіки не мають по «особливому» виділятися в системі менеджменту й у сфері публічного управління. Має ураховуватися професіоналізм, компетентність, чесність і свідомість під час служби. Проведено аналіз щодо розподілу представників як чоловічої, так і жіночої сторони в системі публічного адміністрування та управління на всіх рівнях. Встановлено, що на нинішній день існує певна нерівність у роботі системи управління в бік чоловіків у сфері публічного адміністрування.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.С.79. Group nominations as an instrument of electoral struggle: Ukrainian discourse of 2019 parliamentary elections / D. Boyko, R. Zaporozhchenko, A. Lytovchenko, O. Nekhaienko, D. Yashkina // Соціол. студії. — 2021. — № 2. — С. 41-52. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Розглянуто проблему впливу електорального дискурсу на соціальну дійсність, яку він відображає, зокрема на соціальні конфлікти, розколи та розмежування. Представлено результати соціологічного аналізу функцій групових номінацій у виборчій боротьбі в поділених суспільствах. Емпіричною базою є авторське дослідження електорального дискурсу парламентських виборів в Україні 2019 р., проведене в межах міжнародного дослідницького проекту ARDU, а також масове опитування, проведене в межах того ж проекту. Аналіз результатів досліджень демонструє взаємозв'язок між номінаціями дискурсивних груп й об'єктивними соціальними розколами (квіважами). Групові номінації в електоральному дискурсі відтворюють регіональний та ідеологічний макросоціальний розподіл, надаючи йому технологічного виміру. Розподіл суспільства на конфліктні групи використовується як дискурсивний інструмент для сегментації виборчої аудиторії, а також для консолідації та поглиблення наявних соціальних поділів.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.80. Migration strategies of Ukrainian youth in the context of russian armed aggression / I. Dolia, O. Klymenko // Соціол. студії. — 2023. — № 1. — С. 43-52. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Мета дослідження — вивчення міграційних стратегій української молоді в умовах російської збройної агресії. Проаналізовано проблему активного виїзду молодих українців за кордон та формування передумов масштабної демографічної кризи, спровокованої військовими діями. Особливу увагу було приділено низці емпіричних досліджень чиказької школи соціологів, які оформили наукову парадигму міграції в рамках теорії асиміляції. Зроблено спробу детального аналізу можливих загроз та ризиків, до яких призведе втрата трудового та інтелектуального капіталу за

рахунок відтоку молодих людей за межі країни, результатом чого стало гальмування економічного розвитку й інтенсифікація процесів старіння нації, що надзвичайно актуально в умовах збройного конфлікту. Описано результати соціологічного дослідження, за якими встановлено основні критерії, котрі приваблюють молодих людей та змушують мігрувати до країн ЄС. Аналізуючи відповіді респондентів, автори виявили ключові мотиваційні фактори виїзду за кордон молоді, які домінують серед українського студентства: пошук кращої якості життя (29 %), накопичення капіталу (27 %), життя в сприятливому соціокультурному просторі (16 %) та одержання соціальних гарантій (11 %). Водночас з'ясовано, що українці, котрі виїхали за кордон, шукаючи прихисток від війни, демонструють критичне ставлення до системи соціальних відносин у ЄС та зазначають низьку якість освіти, несприятливий для розвитку соціокультурний простір і невисокий рівень життя.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.C.81. Socio-psychological determinants of national tolerance in the context of globalization / М. Bafayev // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 119-126. — Бібліогр.: 31 назв. — англ.

Представлено актуальність, термінологічний апарат, результати дослідження проблеми «Соціально-психологічні детермінанти формування національної толерантності в умовах глобалізації». Відзначено, що розвиток культури толерантності — це найважливіший пріоритет державної політики Узбекистану, де забезпечується шанобливе ставлення до мов, звичаїв і традицій усіх націй і народностей, що мешкають на її території.

Шифр НБУВ: Ж71506

Див. також: 1.C.44, 1.C.55, 1.C.89, 1.C.91, 1.C.143, 1.C.148, 1.У.390, 1.X.1471, 1.X.1474, 1.Ч.2198

Індивід. Особа. Соціологія

1.C.82. Методологія етико-філософського дослідження концепції альтруїзму в сучасній соціальній теорії / Ю. В. Гуменик // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 56-63. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Обґрунтовано актуальність етико-філософського дослідження концепції альтруїзму в сучасній соціальній теорії. Зокрема зазначено, що на фоні інформаційного напруження та світоглядного дискомфорту постають виклики, пов'язані з проблемами буття, збереженням і розвитком особистості, гуманістичної культури. Тож пошук нових шляхів цивілізаційного розвитку актуалізує інтерес до пізнання навколишнього світу, станів свідомості людини та її практичних вчинків. Аналіз наведених визначень поняття «наукове дослідження» надає підстави стверджувати, що це особливий вид людської діяльності, який має на меті науковими засобами і методами сформувати знання про об'єкт, що вивчається, а також установити закономірності його виникнення, розвитку і перетворення в інтересах раціонального використання у практичній діяльності.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.C.83. Результати пошукового дослідження уявлення про тілесність та щоденні тілесні практики жителів міст Києва та Харкова / С. Стефановська. — Київ: Наукова столиця, 2023. — 101 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 96-100. — укр.

Наведено результати теоретичного й емпіричного дослідження соціокультурних аспектів тілесності та тілесних практик, які притаманні жителям великих міст. Запропоновано типологію тілесних практик. Досліджено уявлення про тілесність жителів великих міст і виявлено тілесні практики, які властиві сучасній людині. Увагу приділено соціальним аспектам тілесних практик у великому місті.

Шифр НБУВ: ВА865669

1.C.84. The paradigm of inclusive economic socialization of human capital in modern conditions / М. М. Tripak, N. S. Shevchuk // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 28-35. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Одним із ключових аспектів гуманітарної політики сучасної країни є інклюзивна освіта, яка на сьогодні поступово входить у українське освітнє середовище, відтак проблема професійної соціалізації осіб з інвалідністю у соціокультурне й соціально-економічне середовище є надзвичайно актуальною. Професійна соціалізація осіб з інвалідністю є вкрай важливим завданням суспільства з реального забезпечення права на доступну і якісну освіту з метою реалізації ними життєвих планів щодо подальшого працевлаштування. Вагомий внесок у дослідження економічної і професійної соціалізації зробили відомі науковці: В. Андрієнко, О. Василік, Л. Виготський В. Давидова, П. Коваль, Н. Лукашевич, Ю. Лисенко, О. Навроцький, К. Павлюк, Ф. Фаліпов, А. Шевцов, Л. Шипіцина. Переважна більшість наукових досліджень констатують проблеми стосовно наукової та практичної організації інклюзивної освіти. Така ситуація сприяла пошуку науково-організаційної моделі інклюзивного середовища вищої освіти як механізму системної професійної соціально-психологічної соціалізації. Головне завдання даної роботи — прове-

дення заходів щодо пошуку науково обґрунтованої моделі організації інклюзивного середовища вищої освіти як механізму системної професійної соціально-психологічної соціалізації відповідно до теорії людського капіталу. Розглянуто з економічної сторони багатогранний процес професійної інклюзивної соціалізації соціуму з інвалідністю у системі вищої освіти України. Висновки: визначено важливість інклюзивної професійної соціалізації суб'єкта соціуму з інвалідністю у створенні людського, інтелектуального капіталу на підґрунті спеціальних загальнодержавних закладів вищої освіти України.

Шифр НБУВ: Ж73620

Див. також: 1.C.51, 1.Ч.2016

Сфери громадського життя

1.C.85. Автентичність і екологія як аксіологічні тренди постпандемічного світу, або перевідкриваючи «словник цифрові епохи» / Л. П. Комісар // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 43-48. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто питання, пов'язані з актуальними викликами, що постали перед людством у цифровому постпандемічному світі. Проводиться ідея щодо потреби ревізії і «перевідкриття» на онтологічному рівні ціннісних орієнтирів, дівих для сучасної людини. У даному аспекті здійснюється культурно-філософський і етико-аксіологічний аналіз екодискурсу в перспективі «реальної віртуальності» крізь призму реактуалізації парадигми автентичності. Увага приділяється феноменам «ерозії» ціннісної автентичності та «дифузії» персональної відповідальності перед природою у сучасних дигітальних практиках «прочитання» соціальної дійсності.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.C.86. Авторська колонка в жанровій парадигмі сучасних ЗМІ / І. В. Зайцева // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 35-42. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз впливу авторської колонки на образ сучасної газети. Основою дослідження є інформаційний, аксіологічний, культурологічний, системний, діяльнісний підходи; використано такі методи: аналізу, синтезу, узагальнення — для з'ясування авторської інтенції, що фігурує в медіатексті й співвідноситься зі стандартами журналістики. Окреслено особливості матеріалів авторської колонки в жанровій парадигмі сучасних ЗМІ. Досліджено теоретичний базис формування та фігурування колонки в жанровій парадигмі з практичного реалізацією цієї текстової форми в медіаплощині. Акцентовано, що сьогодні авторська колонка — одна з найбільш затребуваних на сторінках ЗМІ текстових форм, яка повною мірою відзеркалює процеси, що відбуваються в сучасному інформаційному просторі, і вбирає в себе елементи різних жанрів, намагаючись знайти свою нішу. З'ясовано, що специфіка колонки — в авторській рефлексії, на якій тримається розповідь. Автор, що веде колонку, може вибрати зручну для нього форму самовираження, і доволі часто цю форму продиктовано процесом жанрової дифузії. Колонка як жанр має свої ознаки: предмет колонки, функцію, метод, зміст та форму. Сформульовано авторську інтенцію Віталія Жежери (інформаційний портал «Gazeta.ua») при написанні колонки, а також охарактеризовано засоби виразності створеного ним тексту. Результати дослідження можуть бути використані у практичній медіадіяльності та упродовж вивчення професійно орієнтованих курсів спеціальності «Журналістика».

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.87. Архетипіка багатополярного світу: від війни до миру / Е. А. Афонін, А. Ю. Мартинов // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 15-31. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

За допомогою архетипної методології проаналізовано проблему становлення багатополярної системи міжнародних відносин, яка відбувається на фоні повномасштабної збройної агресії Росії проти України. Зосереджено увагу на феномені безпеки як передумови індивідуальної та колективної діяльності, яка слугує хранителем еволюції світової історії, якій відомі різні міжнародні системи відносин, їх класифікації та типологізації: однополярна, біполярна та багатополярна. Зазначено, що після розпаду СРСР в Росії вже тривалий час культивується ресентимент з приводу американоцентричного світу як слідство радянської поразки в холодній війні. Остання, на думку авторів дослідження, є проявом війни ідентичностей, якщо розглядати їх як ієрархію цінностей. Таким чином, нинішнє відтворення передумов попередньої холодної війни по суті стає наслідком процесу суспільних змін і, насамперед, самосвідомості українського суспільства, які беруть початок від «Помаранчевої революції» (2004 р.). За даними авторського моніторингу (1992 — 2022 рр.), відбулися сутнісні зміни в самосвідомості українців: колективістські цінності поступилися місцем індивідуалістській самосвідомості, внаслідок чого відбулися радикальні інституційні зміни в суспільстві. Водночас нереалізованість у цілому суспільних очікувань упродовж буквально одного (2005 р.) року каталізувала інверсію суспільної свідомості та її патопсихологічний стан, проявом

чого став феномен «нонконформізму» часів «Револуції Гідності» (2013 – 2014 рр.). Сутнісно посилили патопсихологічний стан впливи екологічного та реформаторського факторів. Російсько-українська війна (2014 – 2022 рр.) стала завершальним акордом трансформації суспільної свідомості українського суспільства. Завершення трансформаційних змін в Україні після війни відбуватиметься одночасно з переходом світу до постмодерної багатополарної системи міжнародних відносин. При цьому, якщо для періоду модерну був характерний блоковий підхід до забезпечення національної безпеки, то в умовах постмодерної системи міжнародної безпеки ця проблема вирішуватиметься за допомогою поєднання ієрархічних і мережевих властивостей нової – багатополарної міжнародної системи. При цьому головними залишаються питання контролю за комунікаціями, джерелами постачання ресурсів і технологій. Постмодерна багатополарна система міжнародних відносин складатиметься з кількох ієрархічних структур. Формування в цілому постялтинської системи міжнародних відносин відбуватиметься в складних умовах «багатополарного протистояння» у взаємозалежному світі.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.88. Архетипні засади правової ідеології українського суспільства / М. П. Недюха // Укр. соціум. – 2022. – № 2. – С. 76-84. – Бібліогр.: 8 назв. – укр.

Обґрунтовано архетипні засади правової ідеології українського суспільства на двох основних рівнях її функціонування – повсякденно-побутовому (емоційно-вольовому) та теоретико-правовому як відображення Міфу та Логосу. Це надало змогу розглянути правову ідеологію як системну єдність двох нерозривно пов'язаних між собою складових – масових настроїв, емоцій, очікувань і переживань, з одного боку, та сукупність правових ідей, теорій, поглядів і норм, які відображають, оцінюють і цілеорієнтують процес соціальних змін, сприяють зміцненню правових засад функціонування держави та суспільства, забезпеченню прав і свобод людини та громадянина, позиціонуванню країни в європейському та світовому просторі, з іншого боку. Зазначені складові утворюють, відповідно, нижній і верхній рівні прояву суті правової ідеології як відображення й змістовного втілення Логосу та Міфу, Свободи та Блага, Слова, Хаосу та Порядку як визначальних архетипів буття українського народу. Архетипні засади буття українського етносу втілюються у раціональній й емоційній, науковій та психологічній компоненти правової ідеології як складові цілісного теоретико-правового феномену. Архетипні засади правової ідеології українського суспільства доводять нетотожність державно-корпоративного та муніципального права як сутностей, що мають різну суб'єкту визначальність і різноспрямоване функціональне призначення. Це надає можливість наголосити на важливості забезпечення умов їх взаємодоповнюваності у межах єдиної держави: державне управління як цілераціональна діяльність має бути збалансоване самоорганізаційним потенціалом територіальних громад відповідно до архетипів Логосу та Міфу. Архетипні засади правової ідеології українського суспільства надають змогу констатувати, що Україна має постати демократичною країною рівних можливостей відповідно до ментальних, соціокультурних, геополітичних, географічних особливостей буття етносу, що надав назву державі.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.89. Експлікація національної ідентичності української громади у відчуттях на радіо Північної Америки у 1933 р. / Т. С. Гіріна // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. – 2021. – № 4. – С. 26-31. – Бібліогр.: 16 назв. – укр.

Мета роботи – простежити особливості розмовних радіопроектів, організовуваних українцями в країнах Північної Америки в 1933 р. Методологія дослідження ґрунтується на використанні загальнонаукових методів аналізу, синтезу, а також дедуктивного та спостереження; імплементації історіографічного, методу моніторингу архівних джерел, кліпінгу окремих повідомлень за заданими параметрами пошуку, контент-аналізі майже ста виявлених матеріалів за темою розвідки. Встановлено пріоритетність музичного контенту над розмовним в ефірі радіопроектів, створених українцями в США та Канаді в 1933 р. Серед тематики поодиноких неперіодичних відчуттів і військова звитяга українців на різних етапах національної боротьби, жертвність та героїзм окремих українців, творча спадщина відомих в Україні та поза її межами митців (найчастіше письменників і композиторів). Особливу увагу приділяли подіям на Батьківщині, актуалізації українського порядку денного на глобальній політичній арені, що особливо загострилося голодом у країні. Рідше в ефірі таких радіопроектів можна було почути жартівливі сценки у формі скетчів на розважальну чи гостру соціально-політичну тематику. Осмислено критику таких радіопроектів дописувачами тогочасної періодики та наголошено на видимому процесі інституціоналізації українських радіопроектів в ефірі радіостанцій інших країн. Детально проаналізовано тематичний, жанровий, змістовий потенціал розмовних українських радіопроектів в інформаційному просторі Північної Америки в 1933 р.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.90. Інтернет-мем як складник медіареальності / Л. В. Чернявська, О. С. Кутова // Держава та регіони.

Сер. Соц. комунікації. – 2021. – № 4. – С. 69-82. – Бібліогр.: 26 назв. – укр.

Мета дослідження – розглянути мем як складник медіареальності в науковому дискурсі та з'ясувати перспективи мемотворчості в українському медіапросторі. Для дослідження мемів використано методи систематизації, аналізу й синтезу, інтерпретації. Зроблено огляд наукового дискурсу про мемотворчість як комунікаційну гру й одиницю інформації. Наукові публікації про мемів, зокрема їх класифікації, функції та комунікаційні ефекти, систематизовано та проілюстровано. Для аналізу залучено мемів, які поширювались у соціальних мережах, зокрема Facebook, підбірки мемів українських масмедіа, медійні проекти, які створюють та поширюють мемів, зокрема «Новинач». Інтерпретаційний метод продемонстрував залежність популярності мемів від актуальності інформації, емоційного складника. На основі аналізу наукової літератури виділено характеристику мему як візуального образу медіареальності та комунікаційної одиниці. Виділено та обґрунтовано функції мемів і перспективи мемотворчості як форми взаємодії з аудиторією. Журналістські матеріали сьогодні не обмежуються традиційними формами, журналісти залучають такий вид медіатекстів, як новинний мем. Оскільки форма мемів надає змогу стисло й влучно охарактеризувати явище, факт, подію, то такі візуальні образи беруть участь у формуванні медіареальності. Розглянуто мемотворчість таких медіапроектів, як «Телебачення Торонто» та «Новинач», кожен з яких формує порядок денний українського медіапростору та створює суспільний резонанс подій. Виділено ті компоненти успішності мему, які сприяють найбільшій його популярності. Життя мему можливе лише за участю користувачів, які його поширюють, коментують, а його завдання – викликати реакцію, спонукати аудиторію до взаємодії. Результати дослідження можуть бути використані у процесі вивчення курсів з питань комунікації, формування медіареальності спеціальностей «Журналістика», «Реклама та зв'язки із громадськістю», «Інформаційна справа», а також медійниками-практиками в питаннях взаємодії з аудиторією.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.91. Інформаційна політика у сфері дискримінації та роботи з дітьми в Україні / О. І. Зіненко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. – 2021. – № 2. – С. 43-49. – Бібліогр.: 26 назв. – укр.

Мета роботи – дослідження інформаційної політики в Україні стосовно дискримінації загалом та дітей зокрема через законодавство та роботу громадських організацій. Проаналізувавши чинні норми, можна встановити їх доцільність, повноту, недоліки для подальшого їх розвитку та успішної імплементації, адже саме вони становлять основу творення толерантного суспільства. У процесі дослідження було застосовано методи аналізу, синтезу інформації для вивчення кожної структурної одиниці документа й узагальнення одержаних висновків; порівняння для виявлення спільних та унікальних рис документів; абстрагування, щоб виокремити положення, які стосуються роботи з дітьми; дедуктивний метод для підбиття підсумків. Проаналізовано державні норми інформаційної політики, що стосуються дискримінації вразливих груп (зокрема дітей), роботу Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення, громадських організацій та Комісії з журналістської етики. Розглянуто підручники та посібники для журналістів, які є ефективним допоміжним елементом у створенні толерантного контенту та роботі з героями. Результатом дослідження можна вважати повну картину інформаційної політики України щодо дискримінації, її висвітлення та журналістської роботи з темою. Хоча увагу на інформаційну політику українські науковці звертали й раніше, досліджень, пов'язаних з дискримінацією, наразі проведено не було. Зважаючи на актуальність теми й суспільний запит на неї, робота вперше узагальнює наявну нормативну базу із цього питання. Акумулявавши інформацію про нормативну основу роботи з дітьми як уразливу групою, можна йти в напрямі її покращання та повноцінної практичної реалізації в роботі журналістів.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.92. Книжкова преса «Друг читача»: від газети радянського взірця до сучасного мережевого ресурсу / О. І. Скібан // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. – 2021. – № 4. – С. 113-122. – Бібліогр.: 24 назв. – укр.

Мета дослідження – виявити та охарактеризувати тенденції формування функціональних, жанрово-тематичних особливостей українського книжкового пресодруку «Друг читача», що виходить на зламі ХХ – ХХІ ст., та його промовний потенціал. У ході дослідження використано комплекс методів, зокрема: історичний – для визначення характеру трансформації преси як об'єкта вивчення в українському журналістикознавстві, для реконструювання української історії формування преси означеного типу (книжкової преси); контекстуальний – для визначення впливу соціально-політичних, культурних, ринкових факторів на формування системи тематико-рубрикаційних комплексів газети «Друг читача»; аналітико-синтетичного опрацювання – для виявлення типологічних, функціональних і структурних особливостей газети «Друг читача»; контент-аналізу з елементами дискурсивного аналізу – для встановлення взаємозалежності

між типологічними характеристиками й рубрикаційною організацією пресодруку, їх контентом; для окреслення та інтерпретації масиву текстів різних жанрів і різної тематики, на основі яких розглядаються основні тенденції формування тогочасного літературно-видавничого процесу та книжкового ринку загалом; порівняльний — для аналізу річників книжкової газети «Друг читача» різних років; описово-аналітичний — для ідентифікації факторів, характерних для журналістського способу рефлексії на визначальні явища та процеси тогочасного книжкового ринку; системний — для визначення місця аналізованого часопису в системі книжкової періодики, книжкової періодики в системі тогочасної української преси загалом, їх ролі у формуванні фундаменту для сучасних тематично спеціалізованих медіа. Обґрунтовано приналежність газети «Друг читача» до книжкової преси (підстави: спеціалізація на комплексній книжковій тематикі як одному з напрямів журналістики культурно-просвітницького спрямування; звернення до широкої читачької аудиторії (непрофесіоналів та професіоналів) з посиленою орієнтацією на певний вид інформаційного продукту (бібліофілів). Введено концепт «книжкова преса» як сукупність спеціалізованих друкованих медіа (пресодруків), визначальним критерієм спеціалізації яких обрано тематичну спрямованість, на відміну від поширеного в журналістстві трактування поняття «спеціалізованої преси» як фахової, адресованої, спеціалістам певної галузі. «Книжковими» означено пресодруки (зокрема, на прикладі газети «Друг читача»), що спеціалізуються на висвітленні широкого спектра проблематики, пов'язаної з функціонуванням книги в соціумі. Виявлено спільні для окресленого масиву пресодруків тенденції становлення: рух у бік масовізації, як наслідок — розширення читачької аудиторії, перехід до поп-формату, сполучення соціокомунікаційних функцій, спрямованих на задоволення потреб різних фокус-груп (інформаційної, літературно-художньої, культурно-просвітницької, релаксаційної); вказано на активізацію в умовах формування українського масмедійного ринку рекламно-промоційних функцій.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.93. Комерсориальні медіапрактики в період пандемії / О. В. Гудошник // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 29-34. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — на прикладі колективних медійних усноісторичних проєктів презентувати новітні тенденції збереження сучасного пандемічного дискурсу пам'яті. Методологічною основою роботи є міждисциплінарний підхід до дослідження тематичного сегмента сучасного інформаційного простору. Задіяно методи аналізу та узагальнення для встановлення подібності представлення усноісторичних матеріалів як журналістськими засобами, так і мультимедійними системами. Залучення різноманітних комерсориальних практик активізувалось під час пандемії й набуло масового характеру, а технологічні засоби їх фіксації та збереження через мобільні застосунки, мультимедійні платформи та глобальні проєкти змушує науковців шукати нестандартні підходи до аналізу вказаних явищ. У роботі закладено увагу на змінах традиційного журналістського тексту, який під впливом поліфонії споминів, свідчень і життєвих історій усе більше набуває сторителінгових форм і тяжіє до наративних технік. Медіатизований усноісторичний дискурс також трансформується й пропонує все більше новацій у відтворенні повсякденних реалій через заархівовані життєві історії; на зміну розлогому інтерв'ю приходить дистанційний метод «збору швидких реакцій», що змінює практики одержання та поширення інформації. Міждисциплінарний підхід до представлення усноісторичних свідчень медійними засобами уточнює методику аналізу та дефініції нового порядку денного (new normal) сучасного інформаційного простору.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.94. Культурно-екологічні виміри буття людини на ранніх етапах суспільного розвитку / О. М. Сідоркіна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 53-56. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто практично-діяльнісні засади реалізації екологічного імперативу у світогляді людини традиційного суспільства. Показано значення вивчення екологічного досвіду для формування сучасної екологічної культури, адже екологічна культура традиційних суспільств виконувала функції самоорганізації та регулювання рівноваги у системі «людина-біосфера», зумовлюючи адаптивні виміри життєдіяльності людини.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.С.95. Мобільний дискурс комунікаційних платформ / А. К. Досенко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 112-116. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — окреслення нового явища «мобільний дискурс комунікаційних платформ» та виокремлення рис, притаманних зазначеному типові дискурсу. Використано індуктивно-дедуктивний метод для формування теоретичних аспектів вивчення Інтернет-дискурсу; описово-аналітичний — для визначення власного терміна «мобільний дискурс комунікаційних платформ» та його характеристик; соціологічне опитування — для з'ясування дум-

ки аудиторії щодо контенту. Соціологічним опитуванням охоплено 203 особи, серед яких 116 — жінки, 87 — чоловіки. У часи Інтернет-спілкування виникає потреба по-новому дивитися на склад типологічних одиниць. Формування феномену дискурсу та його типології нині є актуальним питанням. У роботі запропоновано авторське бачення Інтернет-дискурсу, описано основні підходи до тлумачення його існування. Запропоновано визначення мобільного дискурсу, що формується на комунікаційних платформах в умовах стрімкого розвитку мобільної журналістики. Ґрунтовно вивчено контент соціальних мереж та шляхи формування мобільного дискурсу як теоретичного явища. Результати роботи можуть бути використані для викладання в ЗВО навчальної дисципліни «Мобільна та Інтернет-журналістика».

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.96. Модифікований SERVPERF vs модифікований SERVSTAT: порівняння методик вимірювання якості освітніх послуг / Р. Москотіна, М. Сидоров, Ю. Брейдак // Соціол. студії. — 2023. — № 1. — С. 64-75. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто дві методики, призначені для вимірювання якості освітніх послуг, включені до моніторингового опитування UNiDOS — модифікований SERVPERF та модифікований SERVSTAT. Вони складаються з одних і тих самих тверджень (пунктів), які характеризують різні аспекти освітнього процесу, однак мають різну шкалу. Модифікований SERVSTAT передбачає пряме вимірювання задоволеності різними аспектами навчального процесу. Модифікований SERVPERF вимірює задоволеність непрямю, а саме порівнюються очікування респондентів стосовно тих чи інших аспектів освітнього процесу з реальною ситуацією. Зроблено спробу з'ясувати, чи можна ці методики вважати еквівалентними. Виявилось, що загалом модифікований SERVPERF і модифікований SERVSTAT надають однакові результати. Зокрема, вони мають однакову факторну структуру, тобто твердження можна об'єднати в п'ять блоків — матеріальні активи, надійність, впевненість, чуйність, емпатія. Та є й відмінності, котрі не надають нам змоги остаточно стверджувати, що методики є взаємозамінними. Під час порівняння середніх з'ясувалося, що шкала модифікованого SERVPERF дещо зміщена вліво, у зіставленні зі шкалою модифікованого SERVSTAT. Аналіз відсотка респондентів, котрі не визначилися з відповіддю, засвідчив, що модифікований SERVPERF краще працює тоді, коли респондент має певні очікування стосовно того або іншого аспекту освітнього процесу. А модифікований SERVSTAT краще працює в тому випадку, якщо респондент має чітке уявлення про реальний стан стосовно певного аспекту освітнього процесу.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.97. Особливості подачі інформації про пандемію COVID-19 на Instagram-акаунтах сучасних українських медіа (на прикладі профілів телеканалів «НТА» та «Україна 24») / Н. Ф. Семен // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 130-135. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати особливості подачі інформації про пандемію COVID-19 на акаунтах провідних українських телеканалів «НТА» та «Україна 24» в соціальній мережі Instagram. Використано методи аналогії, порівняння, аналізу для характеристики інформації про пандемію COVID-19 у профілях телеканалів «НТА» та «Україна 24» в Instagram. Публікації про COVID-19 з Instagram досліджуваних телеканалів було відібрано за допомогою методу контент-аналізу. Метод узагальнення надав змогу дійти ґрунтовних висновків та окреслити специфіку роботи українських медіа в Instagram, зокрема каналів «НТА» та «Україна 24», під час висвітлення інформації про COVID-19. Проаналізовано матеріали про пандемію COVID-19 в Instagram телеканалів «НТА» та «Україна 24» та встановлено, що з початку поширення коронавірусу опубліковано 340 дописів загалом (87 на сторінці «НТА» та 253 у профілі «Україна 24»). Аналізовані сторінки каналів оновлюють інформацію про коронавірус щодня. Однак «Україна 24» частіше публікує контент на цю тему, а «НТА» — менш оперативний в Instagram, бо більше зосереджений на Facebook та YouTube. Пандемія COVID-19 сколихнула всю Україну ще на початку 2020-х р. У такі складні для людства часи доступ до оперативної та правдивої інформації надзвичайно потрібний та рятівний, адже поінформованість про вірус допомагає боротися з ним. Оскільки сьогодні в соціальних мережах зареєстровано майже кожену людину, ці ресурси стали потужним засобом інформування аудиторії та вираження її думки. Виникає гостра потреба досліджувати соцмережі, а також особливості роботи медіа на цих майданчиках.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.98. Особливості функціонування публічних Telegram-каналів як кросмедійної платформи / І. Ю. Тонкіх // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 47-54. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення особливостей функціонування публічних Telegram-каналів, адресованих масовій аудиторії, та окреслення перспектив їх використання як сучасної кросмедійної платформи в журналістській діяльності. Застосування методів спостереження, інтерпретації даних, типології та класифікації, описового методу надало змогу визначити види публічних

Telegram-каналів та охарактеризувати їх формат, функції й особливості контенту, а також з'ясувати проблеми використання цих ресурсів у журналістській діяльності, сформулювати перспективи подальшого розвитку. Встановлено, що месенджер Telegram сьогодні перебуває у процесі трансформації зі стандартного каналу міжособистісної комунікації в кросмедійну платформу, яку журналісти мають змогу використовувати у професійній діяльності. Виявлено проблеми функціонування публічних Telegram-каналів: анонімність авторства, поширення фейкових каналів, порушення юридичних та етичних норм. Визначено функції журналістських Telegram-каналів: інформаційна, комунікативна, гносеологічна, культурно-виховна, розважальна, експресивна та соціальної організації. Встановлено, що найбільш популярними серед аудиторії стали ті Telegram-канали, які функціонують як кросмедійні платформи («ТСН новини», «Obzrevatel.ua», «Громадське телебачення»). Новизна одержаних результатів дослідження полягає у спробі визначити проблеми та перспективи використання публічних Telegram-каналів у журналістській діяльності, надати рекомендації щодо оптимального формування контенту цих каналів як кросмедійної платформи з урахуванням професійних стандартів журналістської діяльності.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.99. Проблема соціальної відповідальності в системі «людина — природа» / С. С. Орденів // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 48-52. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто проблематику соціальної відповідальності в системі «людина — природа». Наголошено на поглибленні екологічної кризи в умовах глобалізації. Акцентовано увагу на тому, що в глобальних умовах соціальна відповідальність у системі «людина — природа» пов'язана з безпекою природокористування та спрямована на досягнення оптимальної взаємодії суспільства і природи. Оскільки в сучасний період об'єктом соціальної відповідальності стає вся біосфера, людство перетворюється на колективного суб'єкта відповідальності, що потребує формування особливих екоцентричних ініціативних форм персональної відповідальності, які ґрунтуються на засадах екологічного імперативу.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

1.С.100. Проблематика соціально-філософського складника вищої освіти: український аспект / Ю. Ємельянова // Соціол. студії. — 2021. — № 2. — С. 14-20. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Здійснено аналіз ролі філософії й соціології як двох головних векторів формування світогляду сучасної людини в європейській культурі і їх сьогодишнього стану в програмах підготовки студентів закладів вищої освіти в Україні. Скорочення часу вивчення основ філософії та соціології, відмова деяких негуманітарних факультетів від цих курсів у навчальних планах підготовки студентів оцінено як не лише помітну тенденцію в українській освіті. Зміст цього процесу розглянуто в контексті функціонування й розвитку українського суспільства та Української держави: освіта є фундаментальним соціальним інститутом і має забезпечити індивіда фундаментальними орієнтирами в просторі й часі, у межах етнічної та національної культури, індивідуальної й громадянської етики, політичних духовних та інших цінностей. Курс на забезпечення індивіда лише професійними компетенціями з позиції філософії й соціології видається хибним, безперспективним. Такий курс, якщо він стає основним орієнтиром і критерієм оцінки ролі освіти в суспільстві призведе до знецінення національної освіти й збіднення людського потенціалу країни. Доведено, що вже зараз майбутні перспективи «звуженої» вищої освіти помітні в українському соціальному процесі у всіх його аспектах. Відсутність або зменшення обсягу світоглядної освіти в молодого покоління українських громадян становить стратегічну небезпеку для України.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.101. Проблеми та перспективи розвитку кіберспортивної журналістики в сучасному медіапросторі / Б. В. Іваницька // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 50-56. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення проблем і перспектив розвитку кіберспортивної журналістики в сучасному медіапросторі. Використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: наукової абстракції, аналізу, синтезу, систематизації та узагальнення під час опрацювання спеціальної наукової літератури й Інтернет-ресурсів щодо окремих теоретичних положень. Висвітлено феномен кіберспорту як фундаментального елементу сучасної цифрової культури. Продемонстровано прогноз динаміки світового ринку кіберспорту та популярність кіберспортивних подій на прикладі зростання кількості їх переглядів, аудиторії, призових фондів, які розігрують на турнірах, і доходів від трансляцій в умовах сьогодення. Вказано місце нашої країни у світовій сфері кіберспорту. Проаналізовано основні аспекти розвитку культури кіберспорту в Україні. Розглянуто емність українського ринку кіберспорту та можливості для його розвитку як реальної індустрії на межі спорту, медіа та розваг. Відокремлено підходи до монетизації популярності кіберспорту як головного напрямку його розвитку в умовах сьогодення. Го-

ловного проблемою розвитку кіберспортивної журналістики в умовах сьогодення є те, що на фоні активного розвитку культури світового кіберспорту в нашій країні спостерігається його неформованість як повноцінної рубрики спорту. Новизна розробки цієї теми полягає в аналізі феномену кіберспортивної журналістики, що є вкрай мало вивченим в умовах сьогодення. Специфічний характер кіберспортивної журналістики — одна з причин низького інтересу науковців до цієї сфери журналістики. У цьому аспекті новим є теоретичне висвітлення не тільки проблеми, а й перспектив розвитку феномену кіберспортивної журналістики в медіапросторі сучасності.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.102. Публічно-управлінські аспекти формування екологічної культури / І. А. Кононенко // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 131-135. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано суть екологічної культури. Наголошено на необхідності розбудови нових механізмів її формування на локальному рівні публічного управління. Акцентовано увагу на важливості розробки стратегічно спрямованих заходів відносно розвитку та поширення екологічної культури. Зазначено, що екологічна складова культурного розвитку у більшості випадків обмежується посиленням поінформованості у закладах освіти. Окреслено: спільні характеристики екологічної культури для різних поколінь; специфічні характеристики людини, яка оволоділа екологічною культурою. Встановлено, що широке розповсюдження досліджень щодо екологічної культури саме в педагогічних науках пояснюється формуванням такої культури в ранньому віці людини, на початку контакту із природним довкіллям. Вказано, що люди мають (як самостійно, так і через систему публічного управління) не лише вміло виправляла власні помилки, а й передбачати їх, знаходити альтернативи шляхи їх розв'язання та налагоджувати стосунки між суспільством і природою. Підкреслено важливість залучення всіх можливих ресурсів та рівнів управління у процесі формування та поширення екологічної культури. Вимогою сьогодення визнано необхідність зміни світоглядної парадигми сучасного суспільства, що пояснюється певними показниками (від'ємним приростом населення, кількістю екологічних захворювань, рівнем виснаження природних ресурсів та забрудненням довкілля тощо). Важливим елементом при цьому визнано активну громадську позицію відносно збереження навколишнього природного середовища. Розкрито основні компоненти екологічної культури та запропоновано до їх складу включити культуру екологічної участі, що передбачає: створення, розвиток, поширення та захист екологічних цінностей; активну участь в публічному управлінні в екологічній сфері; індивідуальну та колективну відповідальність за прийняті управлінські рішення тощо.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.С.103. Реінтеграція дітей: концепція і сутність / О. М. Міщенко, Є. О. Сівакова // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 164-169. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення проблеми соціального сирітства в Україні як основного напрямку реформування державної соціальної політики, спрямованої на захист прав та інтересів дитини. Дослідження ґрунтується на комплексі наукових принципів, форм і способів осмислення реінтеграції дітей у біологічні сім'ї. Проаналізовано процес реінтеграції, який відбувається на трьох соціальних рівнях: чуттєво-емоційному; емоційно-соціальному; соціально-інституційному. Соціальна компетентність виявляється в здатності до співпраці, умінні розв'язувати проблеми в різних життєвих ситуаціях, комунікативних навичках та навичках взаєморозуміння, активній участі в житті громади тощо (принципи реінтеграції дітей у біологічні сім'ї). Виявлено, що основними завданнями щодо реінтеграційної роботи є забезпечення прав дітей, створення сприятливого соціально-виховного середовища, ефективних умов для реалізації дитиною всього потенціалу, який надасть їй можливість без перешкод обрати правильний шлях у самостійному житті. Встановлено, що першочерговими завданнями при здійсненні реінтеграції є відновлення та зміцнення стосунків вихованців інтернатних закладів із батьками, родичами. Реформування системи інституційного догляду та виховання дітей передбачає також реінтеграцію їх у біологічні сім'ї. Проте, незважаючи на важливість якісно організованого процесу реінтеграції дітей у сім'ю, сьогодні в Україні дуже мало досліджень і практичних рекомендацій із цього питання. Матеріали дослідження будуть корисними для підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, а також у роботі соціальних працівників, психологів. Результати дослідження сприятимуть забезпеченню та закріпленню контактів між дитиною й родиною.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.104. Світоглядна публіцистика: від збірки «Нерви ланцюга» (2003) до Zbruc-есеїстики / Л. В. Темченко, І. С. Бучарська // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 63-70. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — порівняльний аналіз есеїв українських письменників-публіцистів, у яких літературно розробляється (ліюструється) філософська категорія «свобода» (збірка «Нерви

ланцюга», 2003); спроба спостереження подальшого розвитку сформульованих авторами ідей щодо національної та особистої свободи (рубрика «Дискурси» Інтернет-видання «Zbuc», засноване 2013). Аналіз категорії свобода проведено на всій генеральній сукупності текстів збірки есеїв «Нерви ланцюга» (2003). Додатково з метою утворення відповідного контексту для глибшого опрацювання теми проаналізовано тексти рубрики «Дискурси» Інтернет-видання «Zbuc». Під час дослідження використано такі загальнонаукові методи: описовий, аналіз, синтез та узагальнення, які надали змогу висвітлити ретроспективу й сучасний стан питання. Крізь призму комунікаційної парадигми подано смислотворчі чинники категорії свобода в публіцистичних текстах сучасних авторів. Сьогодні жанр есею, який тривалий час перебував на маргінесі, динамічно розвивається й посідає лідерські позиції серед інших журналістських жанрів. Есеїстика стала найпопулярнішою формою самовираження в медіа-дискурсі й осмислення вічних категорій, як-от свобода. Проведений аналіз довів, що матеріали збірки «Нерви ланцюга» та рубрики «Дискурси» Інтернет-видання «Zbuc» є зразком філософської есеїстики. Погляди на свободу, висловлені в 25 варіантах, зумовлені різним історичним контекстом, суб'єктивними підходами, філософською оптикою авторів. Осмислення категорії свободи й співвіднесеність її з національною формою життя уможливило появу дискусій, продукує нові тексти та формулює нові смисли, що є свідченням постійної присутності теми свободи в комунікативному просторі України. Публіцистичні тексти авторів, присвячені розгляду й осмисленню категорії свободи, мають комунікативну спрямованість. Есеїстичний дискурс демонструє уявну уможливу письменицьку дискусію стосовно концептуальних засад суспільного життя, що має зацікавити читача-інтелектуала. Есей надає простір для свободи думки. Зроблено спробу дослідити ідейну еволюцію есеїстичного дискурсу сучасних українських літераторів, «сконструювати» міжавторський діалог з приводу фундаментальних для української культури питань (віра, історія, традиції, звичаї), визначити «ключові» позиції авторів, константні тези, з якими вони виходять до інтелектуальної аудиторії.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.105. Соціальна відповідальність в умовах глобальної екологічної кризи / Н. Ченбай // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 120-124. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Досліджено феномен соціальної відповідальності на всіх її рівнях в умовах загострення глобальної екологічної кризи. Показано, що глибинні причини її появи пов'язані з кризою духовності людства, яка й породила безвідповідальне і споживачське ставлення людства до біосфери. Виявлено, що осмислення кола проблем, пов'язаних із складною екологічною ситуацією в світі, та пошук дієвих шляхів в напрямку їх вирішення вимагає докладання сумарних зусиль як представників різних галузей науки, так і філософів задля розробки спільної стратегії виживання людства.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.С.106. Соціальні проблеми української сім'ї (на прикладі населення Київщини) / С. Атаманська // Соціол. студії. — 2023. — № 1. — С. 34-42. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Досліджено соціальні проблеми української сім'ї. Проаналізовано становище української сім'ї в сучасному суспільстві. У результаті проведеного опитування визначено основні соціальні проблеми та потреби жителів досліджених сіл Буначанського р-ну Київської обл. З'ясовано, які ж саме проблеми турбують українські сім'ї, що призводять до краху сімейних стосунків. Сучасна українська сім'я зітхнула із проблемою нестабільності життєвих планів в умовах війни, економічної нестабільності, у результаті чого відбувається стійка орієнтація подружжя на сім'ю, у котрій менше ніж двоє дітей. Зокрема, виокремлено вісім найголовніших проблем: війна в Україні, низький рівень зарплат, пенсій, зростання цін, безробіття, транспортне сполучення, медичне обслуговування, високі комунальні тарифи. Проаналізовано соціально-демографічні особливості зайнятості населення. Розглянуто основні фактори, що впливають на якість життя населення. Визначено оцінку добробуту життя в сучасних умовах. Обґрунтовано вплив соціальної політики держави населення та запропоновано напрями покращання якості життя української сім'ї.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.107. Суспільні комунікації в контексті трансформації медіасередовища / Н. О. Коцацька, О. М. Ятчук, О. В. Лєсюк // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 3-9. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз та систематизація об'єктивних умов, які визначають зміст сучасних комунікаційних процесів у контексті трансформації медіасередовища як важливої складової суспільних комунікацій. Використано порівняльно-історичний метод для аналізу та систематизації даних щодо розвитку суспільних комунікацій. Для визначення особливостей та чинників виникнення регіональної складової комунікаційних процесів на міжкультурному рівні застосовано систематизацію та класифікацію. Розглянуто комунікацію як системний процес взаємодії, в якому можна простежити різні способи створення, передачі та

декодування інформації (повідомлення) з метою впливу на дії, поведінку, стан суб'єкта. Здійснено огляд новітніх тенденцій у сфері медіа-комунікацій, які визначено як професійну діяльність у медіасередовищі з метою формування певних усвідомлень у масовій аудиторії, які поширюються в інформаційному просторі з використанням специфічних мовних кодів. Залежно від типу відправлені виділено друковані, аудіовізуальні та цифрові комунікації в медіа. Проведено аналіз складових елементів масової комунікації та визначено її особливості. Розглянуто таку ознаку сучасного інформаційного простору, як інтерактивність і момент, коли створення та поширення контенту збігаються та надають змогу активно залучати аудиторію до реагування на контент або до взаємодії у створенні повідомлень. Проаналізовано аудиторію як сукупність споживачів інформації в медіапросторі, що виникає на основі задоволення їх потреб через використання певного каналу комунікації та форми повідомлення, а також є ознакою будь-якого комунікаційного каналу. Головним завданням медіа-комунікації визначено взаємодію між медіакомунікатором та аудиторією з метою налагодження ефективного каналу комунікації або окремих ефективних взаємодій як окремих акцій. Виділено характерні риси медіакомунікації: наявність професійного комунікатора; використання професійної технології для поширення інформації; масова аудиторія; кодування та декодування повідомлення за допомогою специфічних знаків; спільний простір; використання медіа як соціального інституту. Здійснено аналіз новітніх тенденцій у сфері медіакомунікації та виділено характерні риси медіасередовища як важливої складової масової комунікації.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.108. Суспільство у системі «людина — суспільство — природа» / Г. М. Клешня // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 35-43. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Здійснено філософське осмислення сучасної ролі суспільства у триаді «людина — суспільство — природа». Проаналізовано особливості трансформації функціональної спроможності суспільства в умовах постмодерної ситуації. Акцентується на поглибленні атомізації індивідів та масовізації суспільства у глобальних масштабах, що демонструє ознаки виникнення нового віртуального тоталітаризму. Останнє виступає як причина втрати потенції суспільства як організаційної системоутворюючої сили, що продукує аксіологічні засади соціокультурного розвитку людства. Показано, що переважаючи в постсучасності інструментальні методи є неефективними при саморегульованні складних динамічних біосоціальних систем. Обґрунтовано завдання філософії в подоланні виявленої внутрішньої кризи елементів у дихотомії «природа — суспільство» та розв'язанні глобальних екологічних викликів.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.С.109. Телебачення в умовах диджиталізації / В. В. Андрушків // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 18-25. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Мета дослідження — інтерпретація процесів диджиталізації українського телебачення. Для дослідження розвитку телебачення в умовах диджиталізації використано такі методи, як спостереження, аналіз, порівняння, опис, системний підхід. Суспільство інформації — це новий рівень історії людської цивілізації. Диджиталізація сприяла не лише виникненню та оптимізації процесів життєдіяльності, а й появі нового покоління — міленіалів. Нове покоління швидше сприймає новий цифровий світ, ніж старші люди (ідеться про народжених до 90-х рр. ХХ ст.), яким довелося опанувати нову комп'ютерну епоху. А от люди, які народилися після ХХ ст., перейшли до технологічної ери, сприйняли дану епоху майже інтуїтивно. Сучасне людство саме себе розвиває, саме себе навчає адаптуватися до нових умов існування. Ми все ще перебуваємо на етапі трансформації, зараз у світі ще триває перехід до абсолютно цифрового стилю життя. У роботі проаналізовано інтерпретацію процесів диджиталізації українського телебачення за допомогою диджиталізації. Подано огляд платформ та методів, якими користуються редакції телеканалів зараз. Постульовано ідею тенденцій та перспектив розвитку диджиталізації на українських телеканалах. Диджиталізація призвела до трансформації традиційних медіа та сприяла появі нових медіа, які існують лише в Інтернеті. Поки традиційні медіа та Інтернет-медіа співіснують, але диджиталізація прогресує та вже має свої здобутки. Зміни, спричинені диджиталізацією, вже є незворотними.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.110. Трансформація прийомів інфотейнменту в контенті всеукраїнських телеканалів / І. С. Пуцята // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 40-46. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження шляхів трансформації прийомів інфотейнменту, які нині використовують у новинних сюжетах та новинних передачах всеукраїнських телеканалів. Методологія дослідження ґрунтується на вивченні та узагальненні теоретичного осмислення явища інфотейнменту в науковій літературі. Результатами дослідження є опис прийомів інфотейнменту,

визначення перспектив розвитку. Досліджено, що в Україні інфотейнмент у найбільш завершеній формі існує у двох формах: інформаційно-розважальному (ранкові шоу, авторські телепередачі новин) та інформаційно-публіцистичному (власне випуски новин, різні журналістські розслідування та журналістські проекти). При цьому інфотейнмент у практичному аспекті перебуває у процесі постійної трансформації, створюючи нові форми не лише подання, а й одержання інформації. У зв'язку із цим інфотейнмент має низку прийомів, які в сукупності утворюють саме досліджуване явище, трансформуючи його в соціально-комунікативний феномен, що визначає форму та зміст сучасного новинного телевізійного дискурсу. Елементи новизни виявляються в класифікації та описі форм подання новинних матеріалів, що виникли внаслідок трансформації інфотейнменту, а також визначенні шляхів його подальшого розвитку в українському телевізійному просторі новин.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.111. Українські соціальні мережі: стан та перспективи для ЗМІ / І. М. Мудра // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 124-129. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — визначити, чи українські соціальні мережі є перспективним ринком для українських ЗМІ. Під час дослідження використано загальнонаукові методи: узагальнення, синтез, аналіз, абстрагування, типологізацію, і які надали можливість проаналізувати українські соціальні мережі, а також з'ясувати їх перспективи для популяризації контенту ЗМІ. Для пошуку українських соціальних мереж стали у пригоді пошуковик Google — Вікіпедія та згадки в публікаціях масмедіа. Знайдено та проаналізовано 14 українських соціальних мереж. Соціальні мережі є перспективним та популярним ринком для популяризації та просування журналістського контенту. Адаптація однієї платформи можна зібрати мільярдну аудиторію, яка прийшла у пошуку контенту, і масмедіа є тим, хто може задовольнити їх потребу в інформації. Українські соціальні мережі не можуть конкурувати зі світовими платформами для спілкування, але, незважаючи на це, вони є перспективними для популяризації контенту ЗМІ. Соціальні мережі зараз перебувають на піку своєї популярності, вони мають мільярдну аудиторію, тому є перспективним напрямом для бізнесу. Усі провідні компанії та масмедіа давно просувають там свою продукцію. Не є винятком і Україна та вітчизняні масмедіа. Соціальні мережі є невід'ємною частиною для розповсюдження контенту українських ЗМІ. Масмедіа давно побачили перспективи в соціальних мережах для популяризації контенту і збільшення трафіку на сайт. Тому провідні українські масмедіа використовують найпопулярніші соціальні платформи для залучення аудиторії: Facebook, Youtube, FB Messenger, Instagram, TikTok, Telegram, Twitter та Pinterest. Але разом з провідними соціальними мережами в Україні створюють і працюють наші українські соціальні платформи для спілкування, які розраховано на локальну аудиторію та виключно на українців. Вони не мають такої великої аудиторії, і їм конкурувати з соціальними гігантами складно.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.112. Цивілізаційний дискурс економічного розвитку України / В. Онищенко // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 132-148. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Країни, як і люди, одні здатні побудувати щасливе життя, інші ні, і це визначається цивілізованим культурним кодом нації, носіями якого є громадяни, які мають визначати динаміку та якість розвитку своєї держави. Найактуальнішою проблемою нашого економічного і соціального розвитку є якість населення та його здатність відтворювати людський і соціальний капітал та інституційне влаштування держави для її розвитку в обраному напрямку. Мета роботи — з'ясувати цивілізаційний контекст економічного розвитку України. Використано загальнонаукові методи дослідження: історичний, аналіз, синтез та абстрагування. Україна не має свого чітко визначеного цивілізаційного коду, бо її культура — це коктейль із різним цивілізаційним змістом, породжений євразійським, радянським та європейським впливом, тобто маргінальна. Основні відмінності в політичному та економічному розвитку різних цивілізацій і країн зумовлені їх різними культурами, в тому числі економічною. Економічна культура пересічного українця дуже відрізняється від культури ЄС, до якої ми прагнемо. З об'єктивних причин вона є нефункціональною для ринкових перетворень, оскільки протягом трьох століть формувалася в умовах Російської імперії та СРСР. Потрібні значні зусилля для формування нової, сучасної якості людського капіталу та соціального капіталу держави. У цьому аспекті необхідні кардинальні зміни у сфері освіти та науки, які є рушійними силами їх розвитку. Висновки: економічна культура українців не має рис, які можуть бути рушійними силами інноваційного економічного та соціального розвитку.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.C.113. Collaborative journalism: why media unite for co-projects on digital platforms / К. Horska // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 104-111. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Мета дослідження — оцінювання потенціалу співпраці між медіа в українському медіасекторі, наскільки такі практики можуть допомогти окремим редакціям у вирішенні стратегічних завдань і планів розвитку, а також які переваги, в тому числі й соціальні ефекти, може мати таке партнерство. Представлені результати є частиною масштабного дослідження практик співпраці в медіа. Проведені опитування 116 представників медіа та 12 глибоких напівструктурованих інтерв'ю з представниками професії, чий медіа вже мали досвід партнерських проектів, надали змогу з'ясувати, у яких сферах переважно відбувається співпраця. Також дослідження надало змогу глибше зрозуміти, які очікування редакцій від партнерства, що мотивує їх до співпраці, і які ризики впливають на прийняття рішення щодо майбутньої співпраці. Результати дослідження продемонстрували, що головним мотиватором співпраці для медіа є бажання збільшити охоплення аудиторії. Водночас ризики, пов'язані з конкуренцією й відсутністю розуміння чітких механізмів паритетного співробітництва, як і раніше, є стримувальними чинниками для зазначених практик. Дослідження сприяло переосмисленню підходів до журналістської співпраці в цифровому медіапросторі. Практичне значення полягає в необхідності актуалізації як професійного, так і наукового дискурсу щодо питання ефективного впровадження практик співпраці між медіа.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.114. Cultural practices of Ukrainian youth at the time of the russo-ukrainian war (based on data of the UCF online survey) / L. Kozhekina, T. Samchuk, O. Sereda // Соціол. студії. — 2023. — № 1. — С. 53-63. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Досліджено особливості культурних практик української молоді в умовах повномасштабної війни. У результаті проведеного дослідження визначено найбільш популярні культурні практики серед української молоді. З'ясовано, які ж саме перешкоди заважають молоді частіше відвідувати культурні заходи. Особливу увагу приділено виявленню найбільш бажаних культурних послуг. На основі відповідей респондентів сформовано матрицю задоволеності культурних потреб, де встановлено зону дефіциту культурних потреб, тобто тих, на які є найбільший попит серед молоді, але вони не є задоволеними. До неї входять фестивалі, культурно-історичні екскурсії, гумористичні концерти, вечори, виставки мистецьких творів, публічні лекції. Виявлено специфіку споживання культурних онлайн-продуктів серед молоді, а також рівень попиту на культурні заходи такого формату. Також з'ясовано, що вже нині майже кожен четвертий молодий українець бере участь у волонтерських проектах сфери культури. При цьому близько половини опитаної молоді не бере участь у таких заходах, але має бажання доучитися. Тобто в молоді є запит на участь у волонтерських культурних проектах і, відповідно, саме молодь варто залучати до різноманітних заходів щодо відбудови та розвитку української культури як важливого агента суспільних змін.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.C.115. Genre differentiation of service-expert programs within the general genre-specific division of Ukrainian television / A. M. Tregub // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 55-61. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Мета дослідження — визначити загальну жанрово-видову приналежність та жанрові домінуючі сервісно-експертних програм на українському телебаченні. У процесі дослідження використано методи аналізу, синтезу, абстрагування та узагальнення, а також моніторинг, контент-аналіз для визначення жанрової приналежності сервісно-експертних програм власного виробництва рейтингових загальнонаціональних телеканалів та жанрових домінуючих, притаманних цьому типу журналістики. Розглянуто жанрову диференціацію сучасного українського телебачення, яку закріплено в Законі України «Про телебачення і радіомовлення», у рекомендаціях ліцензіатів від Національної ради з питань телебачення і радіомовлення та запропоновано журналістикознавцями. Спираючись на теоретично обгрунтовані характеристики телевізійних жанрів та їх груп, а також на емпіричні дані моніторингу загальнонаціонального ефірного наповнення, визначено спільні риси сервісно-експертних програм із документальними (інформаційно-аналітичними, художньо-аналітичними), розважальними та пізнавальними. Водночас у сервісно-експертних програмах можуть комплексно поєднуватися риси, притаманні й документальному, і пізнавальному, і розважальному телебаченню. У результаті контент-аналізу встановлено жанрову приналежність сервісно-експертних програм, представлених на українському рейтинговому телебаченні та їх жанрові домінуючі. Уперше досліджено місце сервісно-експертних програм у загальному жанрово-видовому поділї телевізійного мовлення та емпірично визначено жанрові домінуючі.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.116. Instruments and perspectives of coping with pandemic Covid-19 in the assessments of medical workers of the Kharkiv region / A. Lytovchenko, D. Boyko, M. Baieva, H. Ostapenko // Соціол. студії. — 2021. — № 2. — С. 79-86. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Центральна проблема дослідження — перспективи, можливі канали та агенти просування протипандемічних заходів у «ковідний» період. Представлено дослідження колективної свідомості медичних працівників Харківської обл. щодо оцінок засобів і перспектив боротьби проти пандемії КОВІД-19. Вирішуються дослідницьке питання про потенціал специфічних груп як агентів соціального просування вакцинації та інших протипандемічних інструментів; мета роботи — охарактеризувати цей потенціал стосовно медичних працівників як особливої групи. Для досягнення мети проведено масове анкетування ($n = 797$) лікарів та молодшого медичного персоналу. Оцінку перспектив вакцинації здійснювали за допомогою побічного індикатора — оцінки готовності до вакцинації найближчого оточення. Результати дослідження свідчать про те, що близько половини медичних працівників (із вищою освітою, включені до «ковідної» тематики інформаційного простору, упевнені в необхідності масової вакцинації) можуть становити агентне ядро, яке можна задіювати задля інформаційного просування вакцинації й інших протипандемічних заходів.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.C.117. Peculiarities of creating a national cultural product in the conditions of global competition / О. Khlystun, M. Proskurina, L. Malooka, V. Mishkoi, V. Korenev, A. Tuz // *Фінанс-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 454-463. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Досліджено вплив глобалізаційних процесів на створення національного культурного продукту (НКП). Визначено, що глобалізація сприяє розширенню кордонів і створює виклики для створення НКП. На нинішній день культурний продукт забезпечує рух і розвиток суспільства, а також разом із його розвитком створюються нові цінності, нові потреби у населення та нові значення, а також нові культурні символи. Це висвітлено в Законі України «Про національний культурний продукт», якого спрямовано на стимулювання розвитку та підтримки української культури. На території України існує необхідність реформування державної підтримки розвитку культури і креативних індустрій. Як інституція, УКФ втілює нову модель України, яка одержує державну фінансову підтримку ініціатив у сфері культури та креативних індустрій. Продукти культури — це товари та послуги з особливими потребами, відзначено, що купуючи культурний продукт, споживач одержує враження та емоції. Процес їх купівлі вимагає чіткого усвідомлення та певних зусиль від споживачів. Розкрито суть довгострокової стратегії розвитку української культури — стратегії реформ. Вона зазнала зміни, зумовлених появою нових внутрішніх структур і зв'язків. Висвітлено культурно-інформаційні процеси в умовах глобалізації. Культурна глобалізація — це новий етап інтеграційних процесів у світі, її процеси зачіпають усі сфери життя суспільства — від економіки та політики до культури та мистецтва. З розвитком культурно-економічного обміну між країнами в ринковому обігу бере участь дедалі більше товарів і послуг, ускладнюється галузева структура, збільшуються обсяги міжнародної торгівлі. Приплив ресурсів у цю сферу передусім є результатом зростання духовно-естетичних потреб людини в сучасному світі, посилення впливу культури на якість людського капіталу та економічне зростання. Визначено, що основними особливостями культурної продукції є: культурний продукт у формі товарів чи послуг, матеріальних чи нематеріальних; емоційна складова, що сприймається споживачем; супутні товари та послуги, що сприяють реалізації культурного продукту.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.C.118. Pragmatic value of service-expert programs in Ukrainian television space / A. Tregub // *Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації*. — 2021. — № 2. — С. 15-21. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Мета дослідження — емпіричним шляхом визначити перелік прагматичних цінностей сервісно-експертних програм власного виробництва та виробництва за спеціальним замовленням рейтингових загальнонаціональних телеканалів України. У процесі дослідження використано методи аналізу, синтезу, абстрагування та узагальнення, а також опитування, реалізоване шляхом заочного масового анкетування в електронному (письмовому) вигляді за допомогою Google-інструментів. У результаті проведеного опитування шляхом анкетування телевізійних глядачів було розроблено, емпірично підтверджено та доповнено перелік прагматичних цінностей заочною з тематичних категорій сервісно-експертних програм власного виробництва та виробництва за спеціальним замовленням рейтингових телеканалів України загальнонаціонального мовлення, а саме за такими: «подорожі», «облаштування житлового середовища», «психологія стосунків», «медичина та здоров'я», «кулінарія», «побут», «краса», «мода та стиль», «сфера обслуговування». За відповідями респондентів на додаткові запитання анкети було визначено п'ятерку тематичних категорій сервісно-експертних програм, що базуються на позачасових цінностях: «подорожі», «кулінарія», «психологія стосунків», «медичина та здоров'я», «сфера обслуговування», — які становлять пріоритет щодо перегляду архівних випусків, а також ретрансляції одержаної корисної інформації для

більше ніж половини опитаних телеглядачів. Уперше визначено та емпірично підтверджено прагматичну цінність сервісно-експертних програм для телевізійного глядача.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.119. Promotion of Ukrainian-language radio programs in the information space of the USA (experience of 1930 — 1932) / T. Hirina // *Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації*. — 2021. — № 2. — С. 22-28. — Бібліогр.: 30 назв. — англ.

Промоушн українськомовних радіопрограм в інформаційному просторі США (досвід 1930 — 1932 рр.). Мета дослідження — впровадження в науковий дискурс та інформаційне поле науково-популярної літератури інформації про історію становлення світового українськомовного радіомовлення, зокрема в контексті його міжнародного сектора. Дослідження спирається на використання історичного методу, методу архівного дослідження, поглиблене бібліографічно-описовим, за методом порівняння в часі, індукції та акцентування. За допомогою методу моніторингу вивчено зміст 913 чисел найстарішої українськомовної газети у США «Свобода» у 1930 — 1932 рр.; застосування якісного контент-аналізу вдало змогу осягнути зміст 375 різноманітних матеріалів, у яких збережено цінну інформацію аналізованої тематики. З'ясовано способи промотування українськомовних радіо-годин у медіапросторі США у 1930 — 1932 рр. Встановлено, що основними способами просування медіасправи українців були особиста комунікація та публікація повідомлень рекламного змісту в пресі. Досліджено завдання, види її ефективності тематичних подієвих атракцій, серед яких змагання на звання кращих музичних колективів, радіопікніки, радіобали, радіобали-забави, розіграші, а пізніше конкурси краси. Наголошено на значенні народної творчості в контексті акумулювання інтересу до українських радіоініціатив серед місцевої громади. Вивчено жанрову різноманітність тематичних повідомлень у пресі, зокрема використання анонсів, звітів, оголошень, відгуків, публікацію листів слухачів. Надано оцінку рекламній складовій українськомовного радіопростору США, проаналізовано першу комерційну програму, яка складалася виключно з оголошень. Осмислено потенціал радіо у промотуванні українських музичних колективів, окремих музикантів та дикторів. Уперше ретельно досліджено та документально відстежено методи просування українських радіогодин в інформаційному полі США у 1930 — 1932 рр., осмислено конкурентні переваги та змістовий потенціал таких програм в умовах бурхливого становлення світового радіопростору.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.120. Specifics of convergent media content in Ukraine on the example of Radio Liberty / M. Kitsa // *Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації*. — 2021. — № 2. — С. 57-62. — Бібліогр.: 6 назв. — англ.

Мета дослідження — з'ясувати роль конвергентної журналістики в сучасному українському медіапросторі. У науковій розвідці використано емпіричні та теоретичні методи дослідження, метод соціологічного дослідження, описовий та аналітичний методи під час вивчення наукової літератури, системний аналіз і синтез, проблемно-тематичний та порівняльний аналіз під час вивчення матеріалів ЗМІ. Для висвітлення теми спочатку проведено аналіз теоретичних джерел. Наступний крок — це аналіз контенту конвергентних медіа на прикладі радіо «Свобода». На основі одержаних даних розроблено рекомендації для журналістів та для споживачів інформації. Суспільство вступило в нову фазу розвитку інформаційних та комунікативних технологій. Інформація посилено впливає на прогрес людства, швидкість одержання, обсяг та якість інформації стають фактором стійкого та ефективного функціонування соціально-економічних систем. Журналістика стала глобальним явищем. Стрімкий розвиток новітніх цифрових технологій вимагає від журналістів нових підходів до поширення та подання інформації. Медіа потребують ефективних редакційних колективів, які будуть відповідати сучасним вимогам. Споживач інформації не хоче звертатись до трьох видів ЗМІ (радіо, преса, ТБ) по черзі, йому потрібно все й одразу. Цифрові технології ставлять у жорсткі межі журналістів і вимагають від них не тільки професіоналізму, а й універсальності. Відтак радіо «Свобода» є зразком конвергентної редакції, з якого варто брати приклад іншим ЗМІ, які хочуть йти в ногу із часом. Базуючись на результатах дослідження, можна заявити, що перехід від традиційного ЗМІ до конвергентного все ж варто робити. Адже, як свідчить дослідження, сучасна аудиторія потребує нових підходів у поданні інформації.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.121. The phenomenon of media continuum / O. O. Populit // *Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації*. — 2021. — № 4. — С. 10-17. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

Мета дослідження — артикулювати поняття «медіаконтинуум» у ракурсі соціально-комунікаційних пріоритетів XXI ст. Реалізація окресленої мети зумовила постановку та розв'язання таких завдань: проаналізувати смислове навантаження термінів «медіапростір», «масмедійний простір» і похідних; окреслити наукову решепцію понять «хронотоп» і «континуум». У ході дослідження використано низку методів: метод аналізу — для виокремлення сутнісних характеристик категорій «медіапростір», «масмедійний простір», «хронотоп», «континуум»; метод синтезу — для

окреслення смислових вузлів міждисциплінарного ракурсу дослідження категорій «простір» і «час»; аксіоматичний метод — для використання низки понять, концепцій як сталих аксіом і постулатів; метод дедукції — для артикулювання інтегрального бачення концепту медіаконтинууму. Спираючись на дослідницькі традиції трактування поняття континуум — неперервно-протяжне утворення — у дисциплінах соціально-комунікаційного циклу, враховуючи акцентування науковців на суттєвій ролі нових медій у моделюванні й форматуванні простору і часу сучасності, беручи до уваги зумовленість вибору просторово-часових координат буття та повсякдення позицією особистості, що перебуває разом з іншими в єдиному часі-просторі, має можливість керувати візуально-звуковими середовищами в межах «електронної системи» й у такий спосіб бере участь у одночасній і спільній праці, і доречно для позначення єдності, «возз'єднання простору й часу» новітніх соціально-комунікаційних практик використовувати термін медіаконтинуум і пластичну просторово-часову модель чуттєво-знакової реальності, яка, у свою чергу, інспірована соціально-культурним, інформаційно-комунікаційним, технологічним, екстериторіальним, темпоральним потенціалом нових медіа. У науковий обіг введено термін медіаконтинуум, структурований відповідно до просторово-часових орієнтирів і соціально-комунікаційних пріоритетів сучасності, з урахуванням інтенсифікації технологічних інновацій, насиченості соціальними смислами тощо.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.C.122. The phenomenon of the multimodal service media text of the communication platform / A. K. Dosenko // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 97-101. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження питання мультимодального медіатексту, що нині є популярним серед авторів та творців контенту комунікаційних платформ. У ході дослідження використано описовий метод для окреслення сучасних актуальних наукових підходів до вивчення питання, порівняльний — для зіставлення наукових поглядів та формулювання авторського визначення. Наведено визначення сучасних науковців і запропоновано авторське бачення концепції поняття «мультимодальний медіатекст» та похідного від нього — «мультимодальний сервісний медіатекст». Акцентовано на потребах ідентифікації терміна для галузі «Прикладні соціально-комунікаційні технології» та класифікації, що зумовлено поширенням Інтернет-комунікацій і зростання популярності комунікаційних платформ. Відзначено потребу вивчення мультимодального сервісного медіатексту з огляду на його багатогранність, політематичність, різноструктурованість та інші риси, притаманні медійним текстам мережі. Приділено увагу різнокатегоріальним механізмам сприйняття візуальної складової сервісного медіатексту. Подано мультимодальний сервісний медіатекст як прикладну одиницю сучасних комунікаційних процесів. Розкрито його інформативно-комунікативні властивості. Окреслено шляхи формування комунікаційної модальності сучасних Інтернет-платформ. Описано сучасний феномен мультимодальності, що формується з огляду на два фактори: комунікаційні процеси та гіпертекст. Обґрунтовано необхідність правильної побудови контенту комунікаційних платформ з урахуванням мультимедійності тексту. Досліджено механізм функціонування комунікаційних платформ, що здатні синтезувати в собі різні види модального контенту (відео, аудіо, фото, анімаційний, текстовий). Комунікаційна мультимодальність позиціонується в роботі як складне утворення символів і синтезу кодів різних категорій: мовними та позамовними чинниками. Усе це надає підстави вивчати мультимодальний медіатекст у соціальних комунікаціях Інтернет-сфери, де текст нині є мультимедійним. Запропоновано класифікувати та структурувати різновиди мультимодального контенту за тематичною спрямованістю комунікаційної платформи: культура, спорт, політика, б'юті індустрія, тревел-тематика тощо.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

Див. також: 1.C.18, 1.C.57, 1.C.67, 1.C.71, 1.C.83, 1.C.131, 1.C.133, 1.T.268, 1.Y.340, 1.Y.571, 1.X.1432, 1.X.1504, 1.C.2016, 1.C.2198, 1.C.2216, 1.C.2220-1.C.2221, 1.C.2224, 1.Y.2659

Економічна соціологія

1.C.123. Аналітичний огляд концептуальних підходів до визначення трансакційних витрат у соціогуманітарному дискурсі / Н. Шепель // Соціол. студії. — 2023. — № 1. — С. 26-33. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Виконано аналітичний огляд концептуальних підходів до визначення трансакційних витрат у соціогуманітарному дискурсі. Розглянуто різні підходи до трактування поняття трансакційних витрат, зокрема в таких науках, як економіка (економічна теорія), політологія, право, соціологія. Поряд з описом традиційних аспектів розглянуто роль інституційних факторів у визначенні рівня трансакційних витрат у різних соціальних, політичних, правових та економічних контекстах. Особливу увагу приділено теорії контрактів, економічним та неекономічним чинни-

кам, які впливають на формування трансакційних витрат. Зазначено, що визначення трансакційних витрат має важливе значення для аналізу соціоекономічної сфери, надає змогу підвищити ефективність управління ресурсами й приймати дієві управлінські рішення, підвищувати ефективність взаємодії та визначати стратегічні напрями розвитку. Результати проведеного аналітичного огляду й визначення основних суттєвих понять у сфері трансакційних витрат уможливають розгляд цієї проблеми в комплексному вимірі та відповідну реакцію на виклики, що виникають у сучасному глобалізованому світі.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.C.124. Дайджест опитувань U-Report: II квартал 2022 р. (зайнятість молоді під час війни, молодь Львівщини у воєнний час) / В. С. Демчук, Д. І. Бурак // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 181-190. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Показано результати опитувань інноваційного молодіжного проекту U-Report за квітень — червень 2022 р.: зайнятість молоді під час війни, молодь Львівщини у воєнний час.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.C.125. Рекомендаційна система планування дозвілля в умовах карантину / О. Верес, Я. Левус // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2022. — Вип. 11. — С. 127-144. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Досліджено проблему планування організації дозвілля у період вимушеного перебування вдома з використанням засобів інформаційних технологій. Описано проблеми, які виникають у мешканців міст під час карантинних обмежень та їх вплив на психоемоційне здоров'я людини. Визначено потребу в адаптації та модифікації звичних форм активності дозвілля до нового формату, оскільки найвідоміші сучасні інформаційні системи (ІС), які надають послуги з дозвілля, є вузькоспеціалізованими. Вони генерують рекомендації, які пов'язані з медіа-сервісами. Досліджено методи надання рекомендацій. Для вирішення проблемної ситуації побудовано дерево цілей. Розглянуто альтернативні засоби реалізації ІС. За допомогою методу аналізу ієрархії (МАІ) вибрано оптимальний тип системи для реалізації запропонованого рішення — рекомендаційну систему. Описано алгоритм роботи рекомендаційної системи, що пропонує альтернативи проведення вільного часу у період вимушеного перебування вдома. Використано механізм зваженого гібриду для надання рекомендацій. Для створення портрета користувача використано метод індикаторів типів особистості. За допомогою засобів мови UML спроектовано концептуальну модель системи. Для реалізації прототипу мобільного застосунку системи вибрано мови програмування Java, JavaScript, фреймворк React Native. Для роботи з базою даних вибрано систему управління бази даних MySQL. Наведено приклад використання системи у вигляді мобільного застосунку. Описано основні етапи взаємодії користувача з рекомендаційною системою, що сприяє організації проведення вільного часу у період вимушеного перебування вдома. Роботу рекомендаційної системи спрямовано на послаблення негативних наслідків перебування у режимі вимушеного карантину на психоемоційний стан людини. Особливістю рекомендацій розробленого прототипу ІС є надання пропозицій, які містять, окрім пасивних видів проведення дозвілля, також активні, що враховують особливості кожного її користувача.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.C.126. Legal policy in the economic sphere: current challenges and future trends / Ye. Pereguda, Iu. Baieva, L. Daniuk, S. Miserzhy, I. Svitlak // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 446-453. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Проаналізовано наявні визначення правової політики та на їх підґрунті наведено власне визначення правової політики в економічній сфері; досліджено сутнісні особливості правової політики в економічній сфері сучасної України; виявлено коло суб'єктів, які здійснюють правову політику в економічній сфері. З'ясовано та проаналізовано фактори, що впливають на правову політику України в економічній сфері, та розкрито зміст проблем і протиріч, які виникають на їх основі. Авторами запропоновано пріоритетні напрями правової політики України в економічній сфері на майбутнє.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.C.127. The impact of digital technologies on the labor market of Belarusian youth / L. Titarenko, E. Rezanova // Соціол. студії. — 2021. — № 2. — С. 87-95. — Бібліогр.: 37 назв. — англ.

Досліджено вплив сучасних процесів цифровізації на молодіжний ринок праці в Білорусі з позиції теорії ризику. На емпіричній базі даних двох досліджень молоді виокремлено позитивні та негативні наслідки впливу цифровізації на ринок праці, охарактеризовано професійні траєкторії молоді й трудових цінностей, розглянуто можливості для розвитку підприємницьких ініціатив. Описано інформаційно-комунікаційне середовище, у якому формуються цінності білоруської молоді. Особливу увагу приділено аналізу зовнішніх і внутрішніх ризиків на молодіжному ринку праці, створених цифровізацією: дисбаланс попиту й пропозиції, структурне безробіття, нестабільні форми трудових відносин. Зниження цих ризиків може сприяти

оптимізації ринку праці молоді. Зроблено висновок про необхідність модернізації системи освіти відповідно до вимог цифрової трансформації економіки (цілеспрямоване формування цифрових компетенцій молоді, упровадження дистанційних технологій в освітній процес), а також реформування законодавчих основ формування ринку праці молоді (відмова від системи розподілу, поліпшення інституційних умов ведення бізнесу та ін.). Запропоновано стратегії, спрямовані на допомогу молоді за допомогою зниження потенційних ризиків цифровізації ринку праці.

Шифр НБУВ: Ж100935

Див. також: 1.С.17, 1.С.31, 1.С.78, 1.У.537, 1.У.708

Політична соціологія

1.С.128. Вразливість уяви соціальних аналітиків про війни: можливості подолання / Л. М. Хижняк, В. В. Сичова, О. В. Хижняк // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 85-99. — Бібліогр.: 52 назв. — укр.

Роботу присвячено соціальній аналітиці з проблем війни та розбудови миру. На основі використання аналітико-описового, компаративістського методів, а також методу класифікації війни досліджено як феномен, поняття, практику цифрового суспільства, соціальну проблему. Узагальнено концептуалізацію війни в оптиці основних теоретико-методологічних підходів: філософського, історичного, соціологічного, економічного, соціально-психологічного, політичного, етико-культурного. Виокремлено спільні риси цих підходів. По-перше, практично в усіх зазначених підходах робиться спроба аналітичної уяви про війни. По-друге, тема війни розглядається в системній дихотомії «війна — мир». По-третє, зосереджено увагу на гібридності сучасних форм війни та миру. По-четверте, відбувається активний пошук механізмів переходу від «культури війни» до «культури миру». Такими механізмами, насамперед, є протидія милітаризованому світогляду завдяки поширенню ідеї миру, знань про мир і активної толерантності; формування нового світового порядку та його інституційного оформлення; професіоналізація аналітичних спільнот; медіатизація результатів аналітичної діяльності в умовах цифровізації різних сфер суспільного життя. Результат і новизна дослідження полягає у визначенні авторами таких основних типів вразливості уяви аналітиків про війни: вразливість, зумовлена неготовністю (як професійно кваліфікаційною, так і особистісною) експертів співпрацювати в міждисциплінарному просторі; інформаційно-комунікативна вразливість; вразливість соціально-технологічна; вразливість, зумовлена несформованістю аналітичних спільнот і слабкою їх затребуваністю і інституційною підтримкою. Розроблено вимоги до аналітиків з питань війни та миру як фахівців у сфері інформаційно-аналітичної діяльності. Сфери застосування результатів — інформаційний консалтинг, освіта, державне управління, мас-медіа.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.129. Екзистенціалістський фемінізм Сімони де Бовуар / О. В. Павловська, Л. Л. Шкіль // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 72-76. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Розглянуто філософські погляди видатної письменниці та ідеологині феміністського руху Сімони де Бовуар як екзистенціалістський фемінізм. Аналізується внесок авторки у розвиток «феміністської» як відкриття феномену «іншої», визначення його як певного психологічного комплексу неповноцінності, та спроби вказати шлях до ймовірної подальшої самореалізації жінки. Розкрито інтерпретацію письменницею історії у світлі екзистенціальної філософії, де жінка, через художній образ, вивчається авторкою як екзистант, провідним сенсом буття якої є прагнення до творчої та особистісної самореалізації. Обгрунтовано, що саме у цьому твердженні і розкривається основний сенс поняття екзистенціалістського фемінізму Сімони де Бовуар.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

1.С.130. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції «Від Вебера до Валерстайна: історична соціологія держав та світ-систем». 9 — 10 червня 2022 року м. Київ / уклад.: П. В. Федорченко-Кутуєв, О. Л. Якубін, О. М. Казьмірова, А. О. Хом'як, Г. В. Куровська; НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», НАН України, Інститут соціології, Національний університет «Одеська юридична академія», Соціологічна асоціація України, Міжнародний благодійний фонд сприяння розвитку громадського суспільства «Європейське майбутнє», Baltic to Black Sea Alliance, Міжнародна асоціація студентів політичної науки, Програма імені Фулбрайта в Україні, Інститут міжнародної освіти, Business Risk Management Group, Ymca Europe. — Суми: Університетська книга, 2022. — 247 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито проблеми теоретичних пошуків у осмисленні глобальних і локальних криз. Зауважено, що однією із пропонованих візій є історична макросоціологія, що надає можливість розглянути поточні реалії та тенденції в цілісній динаміці історичних систем, відшукати глобальні пояснення локальних трендів і визначити доцільність тих чи інших історичних аналогій. Розглянуто аксіобуття особистості як чинник згуртованості су-

спільства. Проаналізовано детермінанти стресостійкості особистості в умовах війни. Висвітлено проблеми ефективності виконання державними службовцями посадових обов'язків в умовах введення воєнного стану. Увагу приділено питанням забезпечення глобальної продовольчої безпеки на тлі військової агресії в Україні. Розглянуто державний суверенітет як неглобальний принцип на прикладі російсько-української війни.

Шифр НБУВ: ВА863645

1.С.131. Проблема сталого розвитку в кризових умовах і місце в ній питань ментальності й архетипіки / О. С. Макаренко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 100-115. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено, як змінюється розгляд проблеми сталого розвитку в умовах кризових ситуацій (зокрема, в умовах війни), та оцінено, як змінюються постановки завдань дослідження сталого розвитку і які модифікації інструментарію потрібні для математичного моделювання цих процесів у такому випадку. Розглянуто приклади можливої модифікації пунктів таких завдань у сучасних умовах. В основу запропонованих досліджень покладено попередні нароби авторів зі сталого розвитку, моделювання соціальних та економічних систем, завдань освіти та науки. Виокремлено можливість застосувань моделей з класу звичайних диференціальних рівнянь, їх систем, клітинних автоматів, нейромереж, мультиагентних систем, системної динаміки та теорії мереж, а також різноманітних баз даних і геінформаційних систем. Головною особистістю підходу є врахування можливості формалізації запропонованих завдань сталого розвитку, особливо в кризових умовах. У результаті досліджень і розробок одержано нові знання про відповідні процеси, постановки завдань і вибір математичних моделей та методів для їх дослідження. Запропоновані дослідження та розробки допоможуть розглядати специфічні завдання сталого розвитку функціонування України, зокрема завдань освіти та науки і багато іншого. Такі дослідження допоможуть у забезпеченні сталого розвитку України з урахуванням умов війни. Серед розділів концепції сталого розвитку важливими є питання впливу ролі та людського фактору на поведінку великих соціальних систем. Названо це умовно питаннями ментальності. Серед них важливими є питання архетипіки. Архетипікою умовно можна назвати галузь досліджень, яка розглядає глибинні структури свідомості, їх стабільність і можливі зміни.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.132. Роль та функції ЗМІ в політичній соціалізації актора / Г. В. Сухаревська // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 176-180. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати роль ЗМІ в політичній соціалізації актора. Відповідно до мети, процес дослідження потребував комплексного застосування таких методів, як: описово-аналітичний — для аналізу принципів реалізації впливу з подальшим зіставленням й узагальненням одержаних результатів; індуктивно-дедуктивний — для спостереження та опису виокремлених характеристик впливу ЗМІ; бібліографічний — для збору та опрацювання літератури за темою дослідження. Вивчення політичної соціалізації ґрунтується на двох головних принципах. Першим є «принцип первинності», відповідно до якого найкраще навчаються того, чого навчаються першим. Другим є «структуруючий принцип». Він полягає в тому, що первинне навчання структурує навчання подальше. Унаслідок цього головна увага дослідників політичної соціалізації концентрувалася на вивченні первинних соціалізаційних механізмів та інституцій — сім'ї та школи. Це власне й спричинило недостатню увагу до соціалізаційної функції ЗМІ. Головним чинником, сприятливим для розминання претензій ЗМІ на «інтелектуальну» самостійність і водночас для забезпечення їх діяльності в сучасних суспільствах, став ринковий тип відносин. ЗМІ виступають відносно ринку як головний засіб стимуляції споживання — не тільки у сфері реклами, а і як транслятор різних стилів життя, що задаються певним типом споживання. Найважливіші системні орієнтації мають справу з розподіленою підтримкою складових політичної системи, а саме з підтримкою політичної влади, політичного режиму й політичної спільноти. У роботі проаналізовано основні підходи до впливу ЗМІ на політичну соціалізацію актора, визначено специфіку цієї соціалізації на теренах пострадянського простору.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.С.133. Суспільно-політична динаміка, виклики, війна: громадянсько-патріотична єдність українців на перемогу: [навч.-просвіт. посіб.] / М. І. Пірен; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2022. — 279 с.: іл. — Бібліогр.: с. 231-244. — укр.

У виданні осмислено низку ідей викладачів університету з позицій сьогодення: суспільно-освітню динаміку, низку викликів, зло війни, яке потребує освітнього навчання по-новому підійти до сприйняття сучасних реалій людського буття — берегти життя людини, екологію, взаємозагоду і мир. Головну увагу в посібнику приділено перезавантаженню мислення людини щодо ефективно-інноваційних технологій, зміні стандартів психологічного сприйняття викликів та переосмислення ідей щодо норм

і профілактики використання природних ресурсів. Наголошено на важливості єднання суспільства для збереження духовно-культурних цінностей та виховування молоді та громадян з усвідомленням, що життя людини має бути спрямовано на позитивну самореалізацію.

Шифр НБУВ: ВА863683

1.С.134. Формування мережевого інструментарію інформаційної війни (на прикладі агресії Росії проти України) / В. В. Брадов // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 96-103. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення особливостей формування в медіапросторі Донбасу Інтернет-ресурсів з антиукраїнським пропагандистським контентом і використання їх як інструментарію інформаційної агресії з боку РФ на сході України. Використано методи: моніторингу, групування розрізаних даних, узагальнення — для визначення сукупності та особливостей формування Інтернет-ресурсів у медіапросторі тимчасово окупованої частини Донбасу; контент-аналіз — для визначення характеристик їх вмісту; експертний — для визначення їх аудиторної спрямованості. Визначено особливості формування в структурі медіапростору регіону Інтернет-ресурсів з антиукраїнським пропагандистським контентом, які в подальшому використовувалися крайною-агресором для впливу на конкретно визначені аудиторії. Численність, різноплановість створених сайтів і міністерств і відомств, державних фондів «ДНР» забезпечувалися за рахунок Урядових витративних рішень та вказівок окупаційної влади. На кількісний показник формування сегмента вплинув також патерналістський підхід т. з. «ДНР» до функціонування в Інтернеті представництв «громадських рухів» відповідної спрямованості. Формування пропагандистського пулу відбувалося й за рахунок відверто маніпулятивних дій з адмініструванням груповими комунікаційними платформами в соціальних мережах. Головною умовою функціонування створених Інтернет-ресурсів була і є безальтернативна антиукраїнська спрямованість їх контенту, виконання ролі пропагандистських рупорів. Новизна результатів дослідження — у визначенні особливостей практики формування мережевого сегмента медіасфери «ДНР» як інструментарію розповсюдження пропагандистського контенту.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

Див. також: 1.С.28, 1.С.64, 1.У.1228

Статистика

1.С.135. Застосування статистичних прийомів у практиці побудови шкали ймовірності дефолту / С. Д. Павлюк, О. О. Павлюк // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 35-44. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Обґрунтовано основні характерні властивості кривої PD (Probability of default), що сформувалися у практиці моделювання. Доведено, що основними характеристиками кривої PD є те, що вона ґрунтується на даних про фактичну відносну частоту дефолтів у кожному з ризик-класів за обраний період часу та має форму, що апроксимує або збігається з експоненційною функцією. Показано, що важливим аспектом, який впливає на калібрування, є кількість рейтингових класів і способи їх побудови. Визначено, що нахил кривої демонструє класифікаційну ефективність моделі. Для моделей із високими дискримінаційними властивостями характерна форма кривої, що має повільне зростання в рейтингових класах верхньої частини шкали та значне пришвидшення зростання в останніх класах ризику. Проаналізовано 2 основних підходи до визначення кількості класів ризику: підхід на основі процентилів і підхід на основі рівних діапазонів балів. Показано, що при формуванні класів варто враховувати загальний обсяг вибірових спостережень, пропорцію «хороших» і «поганих» та обирати кількість класів таким чином, щоб воно було не надто велике і не надто мале. Доведено, що на практиці калібрування впливають дані, мета та обмеження дослідження. На практичних прикладах розглянуто застосування методу найменших квадратів і методу екстраполяції. Метод найменших квадратів, і зокрема похідний метод екстраполяції, надасть змогу будувати калібрувальну криву на основі даних про відносну частоту дефолтів. Визначено, що математичний апарат сімейства нелінійних кривих надає можливість моделювати процес експоненційного зростання з різним рівнем інтенсивності. Експоненційна крива та споріднені з нею функції можуть бути корисними при моделюванні більш консервативних оцінок PD або для моделей із високими дискримінаційними властивостями, у той час як функція Вейбулла, S-крива і степенева функція можуть краще пристосовуватися до процесів помірного зростання.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.С.136. Методологічні засади статистичного оцінювання якості зайнятості: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.10 / Ю. О. Лазебник; Державна служба статистики України, На-

ціональна академія статистики, обліку та аудиту. — Київ, 2019. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано використання системи класифікацій для статистичного оцінювання якості зайнятості. Запропоновано застосування класифікації видів діяльності та продукції сектора «Контент та інформаційні медіа» для аналізу впливу інформаційного чинника на якість зайнятості. Сформовано систему статистичних показників оцінювання якості зайнятості в Україні. Визначено показники якості зайнятості у неформальному секторі економіки. Запропоновано до використання блоку статистичних показників інформаційно-комунікаційних технологій у сфері охорони здоров'я. Розроблено програмно-методологічні засади удосконалення національної системи спостереження щодо травматизму на виробництві. Висвітлено особливості статистичного оцінювання професійної захворюваності. Удосконалено програмно-методологічні й організаційні засади проведення моніторингу якості зайнятості в Україні. Проведено багатомірне оцінювання якості зайнятості за регіонами України та якості роботи на підприємствах за видами економічної діяльності на основі розроблених інтегральних індексів. Диференційовано рівень якості зайнятості та проведено порівняльний аналіз із країнами ЄС.

Шифр НБУВ: РА442728

1.С.137. Статистичні методи аналізу в управлінні: навч. посіб. / П. М. Гарасим, Н. І. Колінько; Національний лісотехнічний університет України. — Львів: Галицька видавнича спілка, 2022. — 214 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 213-214. — укр.

Об'єктивний аналіз будь-яких масових явищ та процесів потребує наукових методів збору, обробки даних та інтерпретації одержаних результатів. Відносно соціально-економічних явищ, то це стосується явищ як загального, макроекономічного рівня, так і галузевих, або специфічних. Як узагальнююче поняття в світовій літературі і практиці часто використовують термін «прикладна статистика», або просто «аналіз даних». Висвітлено методологічні засади економіко-статистичного аналізу державної політики. Розглянуто інформаційну базу, статистичний інструментарій та систему показників. Увагу приділено питанням аналізу динаміки і функціональних взаємозв'язків складних соціально-економічних явищ. Висвітлено основні напрями використання статистичних методів і моделей, необхідних для повного аналізу державної політики та науково обґрунтованих висновків і пропозицій.

Шифр НБУВ: ВА863721

1.С.138. Управління ризиками у сфері оплати праці / С. П. Коваль // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 66-73. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Досліджено проблеми управління ризиками, пов'язані, зокрема, з розбіжностями офіційних і фактичних оцінок оплати праці. Найважливіше значення для ефективного управління ризиками має адекватне інформаційне забезпечення, яке включає широкий спектр різних видів інформації: статистичної, економічної, комерційної, фінансової, юридичної, технічної тощо. Використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу, аналогії та порівняння, статистичних оцінок та ін. Висвітлено особливості деяких методів порівняння офіційних і фактичних оцінок оплати праці на основі принципів аудиторських перевірок. Висновки: на основі методів порівняння офіційних і фактичних оцінок заробітної плати відповідно до встановлених критеріїв надано умовно-позитивний висновок щодо достовірності та законності інформації, відображеної у фінансовій звітності, за результатами проведених операцій щодо процесу оплати праці у 2020 р. Основними завданнями, які мають бути спрямовані на вирішення проблем стосовно управління ризиками шляхом аудиту розрахунків з оплати праці, визначено: підтвердження достовірності нарахувань та виплат працівникам, відображення даних процесів в обліку; з'ясування законності та повноти утримань із заробітної плати та інших виплат працівникам на користь підприємства, інших суб'єктів; перевірка в організації аналітичного обліку розрахунків з оплати праці та взаємозв'язку аналітичного та синтетичного обліку; оцінка заходів, яких вживає адміністрація з метою своєчасного стягнення заборгованості виплат працівникам, що є важливим джерелом інформації для перевірки цих питань.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.С.139. Утрати потенційних років життя внаслідок передчасної смерті у найбільших містах України: внесок інфекційних хвороб / Н. О. Рингач // Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. — 2022. — № 1. — С. 7-15. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — оцінити демографічні втрати через передчасну смерть унаслідок інфекційних хвороб за показниками втрачених років потенційного життя (ВРПЖ) у п'яти метрополісах України протягом 2005 — 2019 рр., виявити відмінності у значущості двох основних причин (ВІЛ/СНІДу та туберозу) та трансформацию їх змін з часом. Матеріали і дані Державної служби статистики України стосовно розподілу померлих за статтю, віковими групами та причинами смерті за підсумками року у п'яти найбільших містах України (Дніпро, Київ, Львів,

Одеса та Харків) у динаміці протягом 2005 — 2019 рр. Вибрано летальні випадки, віднесені до класу I МКХ-10 «Деякі інфекційні та паразитарні хвороби». Застосовано метод потенціальної демографії та метод стандартизації за віком (європейський стандарт). Розраховано абсолютну кількість втрат років потенційного життя від інфекційної патології до досягнення віку 65 років, стандартизовано показники втрачених років потенційного життя для окремих міст та середнє значення для всіх п'яти метрополісів (із дезагрегацією за статтю). Середній сумарний показник ВРПЖ для всіх п'яти міст зменшився за 2005 — 2019 рр. з 1063,6 до 491,5 людино-років на 100 тис. населення. Найвагомим внесок інфекційної патології у 2019 р. був в Одесі (12,8 % усіх втрат), а найменшим (3,3 %) — у Харкові. Серед чоловіків утрати більші, середній для всіх п'яти міст показник у 2019 р. був майже вдвічі вищим (в 1,9 разу), ніж серед жінок. Відбулася «ротація» двох основних захворювань інфекційної етіології. У всіх містах за досліджуваній період зросла значущість ВІЛ/СНІДу у формуванні втрат унаслідок передчасної смерті. Частка в обсязі втрат від усіх інфекційних хвороб зросла у чотирьох містах із п'яти (за винятком Харкова) і перевищила частку туберкульозу. Висновки: використання методики розрахунку ВРПЖ як інструмента оцінювання тягаря передчасної смертності рекомендовано для вибору пріоритетів діяльності, спрямованої на зниження втрат людського життя та досягнення цілей сталого розвитку, а також для моніторингу й оцінювання її ефективності.

Шифр НБУВ: Ж100471

1.С.140. Фінансова статистика: навч. посіб. / А. З. Підгорний, Т. В. Погорелова; Одеський національний економічний університет. — Київ: Гуляева В. М., 2020. — 202 с.: табл. — Бібліогр.: с. 199-202. — укр.

Представлений посібник підготовлено відповідно до навчальної програми дисципліни «Фінансова статистика». Викладено розділ «Методологія розрахунку показників», який відповідає міжнародним стандартам і вітчизняній статистичній практиці. Наведено за кожним розділом у посібнику, контрольні запитання та задачі для самостійної роботи з використанням фактичних та умовних даних.

Шифр НБУВ: ВА863601

1.С.141. Фінансова статистика: підручник / О. М. Чубка, І. С. Скоропад, О. Б. Курило; Національний університет «Львівська політехніка». — Київ: Кондор, 2023. — 211 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 206-211. — укр.

Акцентовано увагу на такі питання, як: завдання, методи фінансової статистики, показники банківської статистики, статистики публічних фінансів, грошового обігу, страхування, фінансів підприємств і організацій, ощадної справи, фондового ринку та фондових бірж, інвестицій і цін, платіжного балансу. Підручник охоплює всі форми навчального процесу.

Шифр НБУВ: ВА863760

Див. також: 1.У.546, 1.У.799

Демографія

1.С.142. Аналіз теорій міжнародної міграції / П. Е. Герчанівська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 277-284. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

У фокусі дослідження — ключові теорії трудової (економічної) та вимушеної міжнародної міграції. Розкрито суть міжнародної міграції і причинність її появи як об'єктивного соціального процесу на індивідуальному, колективному, національному та міжнародному рівнях. Установлено взаємозв'язок феномена міграції зі змінами в суспільстві (соціальними, економічними, політичними, культурними), що створює теоретичну основу для формування науково обґрунтованої стратегії та тактики в галузі міжнародної міграційної політики.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.С.143. Великий вихід українського народу (феномен переміщених осіб 2022 року) / І. П. Рущенко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 155-168. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Здійснено соціологічний аналіз унікальної історичної події — масового «виходу» цивільних українців під впливом російського наступу 2022 р. З 24.02.2022 р. почала формуватись унікальна соціальна група — переміщені особи 2022, яка нараховувала на кінець травня близько 15 млн осіб і поділялася на дві складові: внутрішньо переміщені особи (= 8 млн осіб) і українці, що знайшли тимчасовий притулок у країнах Європи (= 7 млн осіб). Це велика соціальна статистична група, члени якої об'єднано спільним статусом переміщених осіб і загальними проблемами, що є характерними для біженців. Розглянуто внутрішню структуру групи, а також п'ять «хвиль» вимушених переселенців, що відрізняються часом виходу з місць постійного проживання, соціальним складом і психологічними настановами біженців. Визначено низку категорій громадян, які відмовлялися від виходу й залишалися у своїх оселях. Розглянуто ставлення сторін воєн-

ного конфлікту до цивільних у межах класичної тринитарної війни, що розгорнулася на території України. Агресор, по-перше, розглядав цивільних як заручників й інструмент шантажу; по-друге, провокував масовий вихід під тиску на країни Європи; по-третє, використовував місцеві громади як джерело забезпечення своїх військових; по-четверте, використовував як біомасу для вирішення власних демографічних проблем шляхом перетворення українців на росіян. З огляду на це, важливу роль у недопущенні паніки, хаосу та соціальної катастрофи під час виходу зіграло накопичення соціального капіталу у попередні десятиліття української незалежності. Запропоновано: в мирні часи більш продуктивно розв'язувати питання цивільного захисту, зокрема, розробити комп'ютерні моделі масового виходу з великих міст і окремих регіонів, які можна було б використати на практиці під час катастрофічних явищ.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.144. Демографічна платформа формування модельного бюджету охорони здоров'я (реформаційне значення та актуарна оцінка) / В. М. Новіков // Демографія та соц. економіка. — 2022. — № 2. — С. 18-36. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Практика соціального бюджетування в Україні у сфері охорони здоров'я потребує певного удосконалення. Це визначено низкою чинників, як-от: обмеженістю принципів і спрощеністю механізмів формування бюджетів медичних закладів, неврахуванням демографічних факторів, значення яких зростає в умовах наслідків пандемії COVID-19 та проведенням військових заходів на території України. Визначено теоретичні основи організації соціального бюджету охорони здоров'я та інституціональні характеристики його удосконалення. Розглянуто процес бюджетування в системі охорони здоров'я країни, включаючи історію реформування охорони здоров'я, і відзначається його невідповідність потребам населення у медичному лікуванні. Ризики у бюджетному процесі охорони здоров'я передусім виникають тому, що не враховуються демографічні фактори захворюваності населення, вплив яких на бюджетування значно зростає в умовах сучасної кризової ситуації України. Отже, актуальною є проблема збалансування місцевих бюджетів на визначенні обсягів фінансової допомоги на основі удосконаленого нормативного підходу. Мета роботи — реалізація проблеми фінансової стабілізації системи охорони здоров'я на основі еластичності витрат залежно від демографічних факторів. Поряд із дедуктивним використано ймовірнісний метод дослідження. Як нові підходи до організації соціального бюджету охорони здоров'я запропоновано модель фінансування за ставово-віковими ознаками.

Шифр НБУВ: Ж25188

1.С.145. Ефекти віку, періоду та когорти у довгостроковій динаміці смертності в Україні / Н. М. Левчук // Демографія та соц. економіка. — 2022. — № 2. — С. 3-17. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — оцінка ефектів віку, календарного періоду та когорти у довготривалій динаміці смертності населення України. Вперше такий комплексний аналіз проведено з використанням АРС-методу, що надав змогу розкласти загальну варіацію показників смертності на три складові: ефекти віку, календарного періоду та когорти й, таким чином, оцінити вплив історичних факторів минулого та сучасних факторів (на певний момент часу). Використано методи статистики населення: розрахунок коефіцієнтів смертності за методом умовного та реального покоління; АРС-модель. Модель побудована для смертності населення України за період з 1850 по 2011 рр. та для когорти 1850 — 1923 рр. народження показала, по-перше, сильніший вплив на довготривалу динаміку смертності населення ефектів календарного періоду, ніж когортичних; по-друге, більш вагомі ефекти у чоловіків у порівнянні з жінками. Виявлено міжпоколінну диференціацію у смертності населення України та ознаки її інверсії, коли представники молодших поколінь мають показники довжиття гірші, ніж у старших. Зокрема, майже усі покоління, народжені упродовж першої половини ХХ ст., відзначаються смертністю, вищою від референтної когорти 1900-го рр. народження, тоді як нижча смертність характерна лише для тих, хто народився після 1945 р. Разом з тим загальне зниження смертності серед когорти, народжених після 1945 р., відбувалося неоднаково у розрізі різних вікових груп: якщо у віці до 15 років смертність знижувалась із кожним новим поколінням, то у віці 45 — 60 років, навпаки, смертність серед молодших поколінь ставала вищою ніж у старших. Народжені в 1915 — 1925 рр. і особливо у 1917 — 1921 рр. є найбільш неблагополучними та постраждалими когортами в Україні у контексті впливу соціальних катастроф на життєздатність поколінь. Порівняльний аналіз ймовірності померти в укрупнених вікових інтервалах для різних поколінь показав, що, по-перше, серед когорти дорослих чоловіків, які брали участь у Другій світовій війні, найбільше постраждали ті, хто народився в 1915 — 1925 рр.; по-друге, під час Першої світової війни, української революції 1917 — 1921 рр. і голоду 1921 — 1923 рр. найбільші втрати понесли чоловіки молодого та середнього віку 1880 — 1890 рр. народження, тоді як під час Голодомору 1932 — 1933 рр. найвища смертність

спостерігалася серед дітей та підлітків, а також осіб старшого віку, які народилися в 1870-х роках.

Шифр НБУВ: Ж25188

1.С.146. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації / Е. М. Лібанова, О. В. Позняк, О. І. Цимбал // Демографія та соц. економіка. — 2022. — № 2. — С. 37-57. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Оцінено масштаби та наслідки вимушених зовнішніх та внутрішньодержавних міграцій внаслідок активної фази російсько-української війни. Актуальність роботи зумовлена необхідністю наукового осмислення міграційних тенденцій, сформованих після 24 лютого 2022 р. і відсутністю аналітичних досліджень із проблематики міграцій населення в цей період. Мета роботи — формування оцінки масштабів вимушених міграцій населення України як всередині держави, так і за кордон. Новизна дослідження полягає у виявленні наслідків масштабних міграційних переміщень, що розпочалися 24 лютого 2022 р. та розробленні рекомендацій щодо їх регулювання. Методологія дослідження спирається на використання доволі електичної інформації з відомих джерел, експертні міркування та оцінки тощо, в умовах, коли продукування офіційної статистики зупинене, проведення вибірових обстежень, принаймні «face to face», украй ускладнене. Здійснено оцінку тенденцій вимушеної міграції всередині України та за кордон. Встановлено, що активний виїзд населення з України спостерігався в перші тижні відкритої фази війни, після чого кількість вибулих уповільнилася. За оцінками ІДСД ім. М. В. Пуги НАН України, які спираються на дані Держприкордонслужби, кількість утікачів від війни з України становить на кінець березня 3,1 — 3,2 млн осіб, однак існує ризик їх значного збільшення. Можливі обсяги незворотних міграційних втрат залежно від дії військових та економічних чинників становитимуть від 600 — 700 тис. до 5,0 — 5,5 млн осіб. Чисельність тих, хто вимушено змінив місце проживання у межах України, сягає 5,0 — 5,5 млн осіб. Виявлено чинники повернення вимушених мігрантів до України, оцінено наслідки цих масштабних міграцій, запропоновано рекомендації щодо їх регулювання. Зроблено висновок, що більш коректне оцінювання чисельності внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та вимушених зовнішніх мігрантів потребує розроблення комплексної методики, яка враховуватиме дані різних джерел й адекватного інформаційного забезпечення (зокрема, запровадження вибірових опитувань в Україні і за кордоном на регулярній основі).

Шифр НБУВ: Ж25188

1.С.147. Механізми державного регулювання міграційних процесів в Україні: соціально-економічний аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / К. М. Тарасенко; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано та визначено концептуальні підходи, напрями та механізми удосконалення регулювання міграційних процесів в Україні на основі аналізу сучасної міграційної ситуації, враховуючи міжнародний, зокрема європейський, досвід формування міграційної політики. Визначено стан та рівень наукової розробки теми, узагальнено наукові теоретичні підходи вітчизняних і зарубіжних учених до визначення основних понять, як-от: «міграція», «міграційна політика», «механізми державного регулювання міграційних процесів», надано їм авторське визначення; охарактеризовано хроніку та причини найбільших міграцій в Україні, визначено п'ять основних хвиль; обґрунтовано вплив на міграційні процеси соціально-економічних факторів та залежність розвитку економіки України від міграції робочої сили. Охарактеризовано головні чинники масової еміграції та для більш детального аналізу причин і наслідків масової міграції створено розширену класифікацію факторів прямої та опосередкованої дії. Досліджено особливості перебігу міграційних процесів на регіональному рівні (у Дніпропетровській області) та шляхи їх урегулювання. Проаналізовано світові центри тяжіння робочої сили та визначено напрями адаптації й імплементації досвіду формування та реалізації механізмів міграційної політики для України. Визначено основні напрями удосконалення стратегії державної міграційної політики України через формування міграційної політики за допомогою імітаційної моделі вдосконалення стратегії державної міграційної політики України на основі системної узгодженості за цілями та результатами із суміжними стратегіями і політиками; запропоновано концептуальну модель механізму інституційної взаємодії органів державного управління під час державного регулювання міграційних процесів в Україні з урахуванням факторів прямої та опосередкованої дії; модель поступової трансформації механізмів державного регулювання міграційних процесів; серію моделей інституційного механізму державного регулювання міграційних процесів на різних етапах розвитку міграційної політики, метою яких є формування сучасної парадигми державного управління у сфері регулювання міграційних процесів на основі системного, комплексного, інноваційного розвитку, спрямованих на реалізацію моделі випереджаючого розвитку економіки і забезпечення на цій основі якісного зростання загального добробуту.

Шифр НБУВ: РА442367

1.С.148. Проблема міграції дітей без супроводу дорослих / О. Клименко // Соціол. студії. — 2021. — № 2. — С. 21-30. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження проблеми міграції дітей без супроводу дорослих, в умовах сучасної міграційної кризи. Проаналізовано ключові тенденції світової міграції та визначено роль у ній дітей як специфічної соціально-демографічної групи з особливими потребами й правовими гарантіями. Досліджено ключові напрями міграції та наведено статистичну інформацію щодо динаміки міжнародної міграції дітей за останні 30 років, а також конкретизовано розподіл дітей-мігрантів за регіонами прибуття. Особливо проведено аналіз гендерних особливостей участі дітей у міграційних процесах. Зокрема, визначено, що діти і жіночі, і чоловічі статі на міграційному шляху стикаються з безліччю ризиків, характер яких прямо залежить від статі дитини-мігранта. Увагу приділено висвітленню наукових теорій щодо участі дітей у міграційних процесах, зокрема асиміляції, інтеграції, інкорпорації, мультикультуралізму.

Шифр НБУВ: Ж100935

1.С.149. Соціально-економічні та демографічні процеси в контексті дослідження мобільності молоді областей Карпатського регіону: статистичне забезпечення, пропозиції з удосконалення / І. Є. Бараняк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 254-259. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Найвне аналітично-статистичне забезпечення дослідження міграційної мобільності молоді в регіональному вимірі є доволі фрагментарним, що не надає змоги проводити ґрунтовні економічні дослідження. Аналіз якості інформаційного забезпечення та доступності статистичних даних з питань мобільності молоді засвідчує наявність значних прогалин методологічного характеру у процесі збору статистичних даних та їх поширення на національному та регіональному рівнях. Низька якість статистичної інформації, слабкий рівень її деталізації за статево-віковою ознакою не намагають зилги комплексно оцінити поточний стан мобільності молоді й ідентифікувати соціально-економічні параметри, які впливають на мобільність молоді областей Карпатського регіону. Мета роботи — полягає у виявленні наявних прогалин інформаційно-аналітичного та статистичного забезпечення дослідження мобільності молоді Карпатського регіону та обґрунтованні пропозиції з удосконалення моніторингу міграційних процесів. Обґрунтовано потребу суттєвого реформування наявної системи статистичного забезпечення через реалізацію заходів у контексті проведення Всеукраїнського перепису населення; започаткування досвіду з організації збору, аналізу та поширення статистичної інформації на прикладі статистичних служб країн ЄС у частині створення загальнонаціональних і регіональних реєстрів громадян, іноземців та емігрантів; проведення щорічних регіональних вибірових обстежень молоді щодо стану її соціально-економічного забезпечення, рівня зайнятості та оплати праці; налагодження міжвідомчої співпраці щодо обміну, перевірки та доповнення статистичних даних між Головними управліннями статистики областей Карпатського регіону з територіальними управліннями державної міграційної служби та прикордонної служби України; створення аналітичних центрів у підпорядкованні територіальних управлінь державної прикордонної служби України.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.С.150. Теоретико-прикладні аспекти оцінювання рівня демографічної безпеки регіонів / О. І. Копилюк, Ю. В. Тимчишин, О. М. Музичка // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 93-100. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — удосконалення теоретичних і методичних підходів до оцінювання рівня демографічної безпеки регіонів. На основі огляду існуючих наукових напрацювань запропоновано авторський підхід до трактування суті поняття «демографічна безпека регіону», яке визначено як стан захищеності від загроз і небезпек, при якому забезпечується формування та підтримання позитивної динаміки кількісних та якісних параметрів у відтворювальних процесах населення території, їх оптимальне співвідношення, збалансованість, стійкість до депопуляції та сталий розвиток. Розроблено методичний інструментарій оцінювання рівня демографічної безпеки регіонів, який ґрунтується на найбільш значущих показниках, що характеризують наявність, процеси відтворення, рух населення та надають можливість виявити ключові загрози і небезпеки та повною мірою оцінити стан демографічної ситуації території. На основі використання методу бальної оцінки та розрахунку інтегрального показника здійснено групування регіонів за критично низьким, низьким, середнім, високим і найвищим рівнями демографічної безпеки. До регіонів-лідерів віднесено м. Київ — з найвищим і Волинську, Чернівецьку, Рівненську, Івано-Франківську, Львівську, Одеську, Закарпатську обл. — з високим рівнями демографічної безпеки. Регіонами-аутсайдерами з низьким рівнем безпеки визначено Чернівецьку, Черкаську, Сумську, Кіровоградську, Запорізьку, Полтавську обл. Основними загрозами демографічній безпеці в більшості регіонів України залишаються: високий рівень смертності, скорочення природного та міграційного приросту населення та поглиблення процесів депопуляції.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.C.151. Формування та реалізація державної міграційної політики: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Л. Ф. Муц; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено суть і зміст державної міграційної політики, виділено принципи, на яких вона ґрунтується, розкрито методологічні підходи щодо її формування. Запропоновано напрями визначення методології під час реалізації державної міграційної політики з урахуванням сучасних запитів. Розглянуто сучасні форми міграції населення. Досліджено роль держави в управлінні міграційними процесами, розглянуто теоретичні підходи щодо планування державної міграційної політики. Вивчено сучасний стан міграційних процесів в Україні за видами міграції, виділено аспекти та основні мотиви трудової міграції населення, встановлено основні причини, внаслідок яких відбувається інтелектуальна еміграція. Надано пропозиції щодо вдосконалення державної міграційної політики в напрямі нормативно-правового забезпечення. Запропоновано механізм інтеграції іноземців та осіб без громадянства до українського суспільства, надано рекомендації щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб до територіальних громад, у яких вони тимчасово перебувають. Розроблено механізм забезпечення легальної міграції населення, який визначає основний інструментарій, що врегульовує міграційні процеси, де особлива увага приділяється трудовій міграції. Надано практичні рекомендації щодо вдосконалення прикордонного контролю за міграційними потоками. Надано пропозиції з удосконалення міграційної політики в напрямі її узгодження із соціально-економічним розвитком держави. Наведено рекомендації щодо вдосконалення інформаційно-комунікаційного забезпечення міграційних процесів в Україні.

Шифр НБУВ: РА442750

1.C.152. Migration process in Ukraine: the financial, social and economic determinants / O. Lyulyov, T. Pimonenko, H. Shvindina, D. Pudryk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики:* зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 452-474. — Бібліогр.: 45 назв. — англ.

Дослідження зосереджено на виявленні взаємозв'язків між показниками зростання міграції та показниками економічного розвитку і спрямовано на перевірку тверджень про те, що мігранти переміщуються до країн із високим рівнем урбанізації, високим експортно-імпортним і бюджетним потенціалом, соціальним, економічним та інфраструктурним розвитком, високими темпами інновацій, із доступною та ефективною системою охорони здоров'я, фінансовою стабільністю. Попередні дослідження у сфері міграції проаналізовано та їх результати стали відправною точкою для вибору параметрів, які можуть вплинути на зростання міграції. Проведено кількісне дослідження, засноване на моделюванні нечітко-логічних когнітивних карт (FCM), що надали можливість віднайти параметри дев'яти систем (концепцій) національного економічного розвитку, які впливають на зростання міграції. Розраховано матриці причинно-наслідкових зв'язків і напрями впливу параметрів 9-ї концепції та 53-х підконцепцій на зростання міграції, а також візуалізовано когнітивні карти причинно-наслідкових зв'язків між зростанням чистої міграції та обраними параметрами національного розвитку. Виявлено, що найвищий рівень позитивної взаємодії існує між зростанням чистої міграції і такими показниками, як «Міжнародний туризм», «Дохід», «Загальні державні витрати», «Народжуваність», «ВВП на душу населення». Виявлено негативну взаємодію між зростанням міграції та ризиком непокриття витрат на хірургічну допомогу, включаючи катастрофічне непокриття витрат на медичну допомогу, і рівнем смертності.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.C.80, 1.У.835

Історія. Історичні науки

(реферати 1.Т.153 — 1.Т.268)

1.Т.153. Василь Міщанин. Біографічний покажчик: до 50-річчя від дня народж. / уклад.: Ю. В. Данилець; вступ. ст.: М. М. Вегеш, М. В. Олашин. — Ужгород: РІК-У, 2023. — 99 с.: іл., фот. — укр.

Висвітлено життєвий і творчий шлях доктора історичних наук, доцента, професора кафедри модерної історії України та зарубіжних країн Ужгородського національного університету. Наведено наукові, науково-популярні, навчально-методичні праці історика станом на 20 лютого 2023 р.

Шифр НБУВ: ВА863218

1.Т.154. Володимир Вуйцик: біобібліогр. покажч. / уклад.: Н. О. Паславська; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Львів: Львів. від-ня Ін-ту укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАНУ, 2021. — 115, [12] с.: фот. — укр.

Зазначено, що біобібліографічний покажчик висвітлює життєвий шлях і науковий доробок Володимира Вуйцика (1934 — 2002 рр.) — мистецтвознавця, реставратора, історика, який понад тридцять років пропрацював у системі реставрації пам'яток, написав та опублікував значну кількість наукових статей і розвідок. Окреслено, що основні наукові зацікавлення В. Вуйцика охоплювали історію мистецтва Західної України від часів Галицького князівства (XI — XII ст.) до XX ст. включно, наукові пошуки стосувалися також історії Львова, зокрема львівських святинь, вулиць, кам'яниць і палаців.

Шифр НБУВ: ВА863605

1.Т.155. Круглий стіл «Від аристократії до еліти: домодерні та модерні ідентичності, ієрархії та середовище правлячої верстви» / Д. Ващук, С. Калущий // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 222-224. — укр.

Проблеми становлення, ролі у суспільстві та статусу домодерних правлячих спільнот (аристократії) недостатньо вивчено в українській історіографії. Мало розкрито й питання формування модерних еліт. У вітчизняних гуманітарних науках по сьогоднішній день відчутні впливи основних положень народницького напрямку та марксистсько-ленінської методології, а національна елітологія фактично перебуває на етапі зародження. Для їх висвітлення співробітники Інституту історії України Національної академії наук України (Київ) й Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника організували та 17 червня 2021 р. та провели круглий стіл. У заході, що відбувався в галереї мистецтв КПДІМЗ, узяли участь вітчизняні та іноземні дослідники.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.156. Нариси з історії міжнародних відносин та зовнішньої політики країн Азії й Африки: навч. посіб. / В. І. Головаченко, О. П. Степанов; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: Юрисконсульт, 2014. — 421 с. — Бібліогр.: с. 415-420. — укр.

На основі новітніх вітчизняних і зарубіжних публікацій, з широким використанням різноманітних джерел і за проблемно-хронологічним принципом комплексно розглянуто головні періоди розвитку міжнародної діяльності та зовнішньої політики провідних держав Східної та Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Тропічної та Південної Африки в XX — на початку XXI ст.

Шифр НБУВ: ВА865698

1.Т.157. Наукова спадщина вченої Віри Жук (1928 — 2008): матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 95-річчю від дня народж. науковиці. [12 квіт. 2023 р.] / ред.: Л. Л. Бабенко, О. О. Нестуля, І. М. Петренко, М. А. Федорова; упоряд.: І. М. Петренко, М. А. Федорова; Національна спілка краєзнавців України, Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського, Всеукраїнська асамблея болгар України. — Полтава: ПУЕТ, 2023. — 629 с.: іл., фот. — укр.

Висвітлено життєвий шлях і науковий доробок полтавської вченої В. Жук. Розкрито внесок В. Жук у розвиток історичної регіоналістики. Наголошено, що діапазон її досліджень — надширокий: учена брала участь у написанні понад двадцять колективних історичних видань (книжок, збірок документів, 13-ти випусків серії брошур «Наш рідний край»). У них висвітлено важливі історичні події як загальноукраїнської, так і суто полтавської минувшини. Розглянуто історичну спорідненість болгар та українців. Увагу приділено колекції документів В. Н. Жук у фондах Полтавського краєзнавчого музею ім. Василя Кричевського. Висвітлено співпрацю ученої з Полтавським обласним радіо. Акцентовано на творчому доробку В. Жук на сторінках «Слов'янського збірника» тощо. Розглянуто історію України в

інформаційному просторі як складник формування національної пам'яті.

Шифр НБУВ: ВА864876

1.Т.158. О. Апанович: еволюція поглядів української радянської історикині у світлі її інтелектуальної біографії / О. Бонь, С. Савченко // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 175-186. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Висвітлено формування світоглядних переконань української радянської/пострадянської дослідниці козацтва. Наукова проблема підходів до вивчення та оцінки здобутків радянських істориків, визначення спрямування їх праці, а отже, і цінності спадщини вже тривалий час висвітлюється у вітчизняній історіографії. Постає О. Апанович аналізується в період становлення, розвитку й занепаду радянської історичної науки. Мета роботи — проаналізувати інтелектуальну біографію дослідниці в її динаміці, історії побутування в радянській і пострадянській системах, а також у середовищі істориків-професіоналів. Використовуються стратегії та методи інтелектуальної біографії, як-от біографія особистості, професійна, ситуаційна біографії, що надало змогу показати зміну світогляду історикині через внутрішні (психологічні, ціннісні) й зовнішні (соціальні, культурні, професійні) чинники. Висновки: еволюція поглядів О. Апанович відбулася не тільки під впливом найважливіших подій 1920 — 2000-х рр., а й було визначено її професійною діяльністю та найбільшим оточенням: родиною (зокрема братом Михайлом), колегами. Просопографічний аналіз показує, що найбільший внесок у становлення О. Апанович як дослідниці зробили К. Гуслистія, Ф. Шевченко. Обстоюється теза про те, що світобачення історикині значно трансформувалося завдяки руху шістдесятників і дисидентів. Водночас через інтелектуальну працю, критичне ставлення до суспільно-політичного життя вона сама була суб'єктом такої трансформації. О. Апанович стала представницею неконформістської частини українських радянських істориків національного спрямування.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.159. Польський історик Людвік Кубала та його внесок у дослідження проблем історії України: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / О. В. Пестрикова; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2019. — 20 с. — укр.

Охарактеризовано основні періоди життя та діяльності дослідника, виокремлено етапи його наукової біографії, а також відтворено загальний процес формування протягом кінця XIX — початку XXI ст. історіографічного образу Л. Кубали в польській та українській історіографіях. Висвітлено особливості стилю історіописання Л. Кубали, підпорядковані його уявленням про місце та значення історії в житті суспільства. Зроблено спробу встановити місце сюжетів української історії у науковому доробку Л. Кубали та подати їх інтерпретацію. Зокрема охарактеризовано уявлення історика щодо українських земель та їх географічної локалізації, розкрито характерні риси збірного образу козака у його дослідженнях, виокремлено два етапи формування образу Б. Хмельницького в працях Л. Кубали та визначено основні риси, притаманні цьому образу. З'ясовано погляди історика на головні причини та перебіг ключових подій польсько-козацького протистояння середини XVII ст. Встановлено місце Б. Хмельницького в цьому конфлікті. Звернено увагу на особливості інтерпретації Л. Кубалею подій Переяславської ради та її ролі в історії Речі Посполитої, а також значення Гадяцької угоди для польсько-козацьких стосунків означеного періоду.

Шифр НБУВ: РА442891

1.Т.160. Професор Микола Вегеш: біобібліогр. покажч.: до 60-річчя від дня народж. / М. В. Олашин; уклад.: А. Чаварга. — Ужгород: РІК-У, 2022. — 542 с.: іл., кольор. іл. — укр.

Висвітлено життєвий і творчий шлях українського вченого, доктора історичних наук, професора Миколи Вегеша. Зафіксовано наукові, науково-популярні, навчально-методичні праці історика станом на 1 вересня 2022 р. та наведено літературу про його життя, наукову, педагогічну і політичну діяльність. Розглянуто основні віхи життя і діяльності професора Миколи Вегеша як історика, політика, людини. Вміщено листи до Миколи Вегеша Романа Федоріва, М. Кухарчук, Івана Дзюби, Миколи Мущинки, Петра Дем'янюка, Василя Футаля, Івана Ваната, Василя Пагіри тощо. Викладено авторські та колективні монографії, науково-популярні книги, автореферати дисертацій, підручники, посібники, навчально-методичні видання, статті, розділи в колективних монографіях, рецензії, енциклопедичні гасла, газетні публікації.

Шифр НБУВ: ВА863193

1.Т.161. Теоретико-методологічні засади дослідження історичної пам'яті: зб. наук. пр. / ред.: А. І. Кудряченко, П. Ф. Вознюк, І. І. Мудрівська; НАН України, Інститут всесвітньої історії. — Київ: Ін-т всевіт. історії НАН України, 2019. — 215 с. — укр.

Досліджено проблему концепту історичної пам'яті в історичній науці. Проаналізовано історичну політику і «війни пам'яті» в сучасному світі, висвітлено актуальні питання дослідження історичної пам'яті. Розглянуто питання методології дослідження поєднання історії та пам'яті. Акцентовано увагу на політиці «подолання минулого» у Федеративній Республіці Німеччина. Розглянуто Русько-Візантійські договори IX — X ст. як правові носії історичної пам'яті. Увагу приділено також історичній пам'яті та політичній ідентичності. Досліджено ідеологеми історії та політику примирення. Проаналізовано питання формування загальнонаціональної єдності засобами політики пам'яті в Італії. Розглянуто політику пам'яті як чинник формування національної ідентичності в Об'єднаних Арабських Еміратах.

Шифр НБУВ: ВА865697

1.Т.162. Українська історіографія на переломі: від методологічного монізму до європейських орієнтирів: монографія / Я. С. Калакура; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2022. — 463 с. — укр.

На основі аналізу широкого кола джерел розглянуто зміст і значення методологічного перелому в українській історіографії на тлі відродження її національних традицій в умовах відновлення державної незалежності України. Відстежено процес методологічної переорієнтації українських істориків, оновлення їх складу, розриву з ідеологічним монізмом і партійно-класовим підходом і перехід до цивілізаційного осмислення вітчизняної і зарубіжної історії. Розкрито зміст і специфіку антропологічного та соціо-культурного поворотів в українській історичній науці в контексті її деколонізації, деколонізації, дерусифікації, інтеграції у світовий історіографічний простір і протидії фальсифікації української історії на тлі окупаційно-геноцидної війни Росії проти України. Висловлено пропозиції щодо подальшого розвитку української історіографії, підвищення її світоглядної ролі в реформуванні українського суспільства, його захисту, в утвердженні цінностей цивілізаційної ідентичності українства.

Шифр НБУВ: ВА864158

1.Т.163. Українська історія в творчій спадщині Івана Франка: монографія / Р. М. Конта, І. О. Мохнатюк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Вадекс, 2022. — 235 с. — Бібліогр.: с. 200-235. — укр.

Висвітлено проблеми становлення та розвитку історичного світогляду Івана Франка. Розкрито особливості історичної концепції І. Франка. Досліджено український історичний процес в інтерпретації І. Франка. Увагу приділено українській історії в публіцистичних працях та листах І. Франка.

Шифр НБУВ: ВА863661

Див. також: 1.Т.191, 1.Т.193, 1.Т.200, 1.Т.218, 1.Т.236, 1.Ф.1390

Джерелознавство. Спеціальні історичні дисципліни

1.Т.164. Бібліографічний покажчик (2018 — 2022) / упоряд.: М. М. Капраль, Н. О. Кіт, І. Б. Скочиляс; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Львів: Колір ПРО, 2023. — 80, [5] с.: іл. — укр.

Підготовлено з нагоди 30-ліття Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Представлено науковий доробок працівників Львівського відділення за останні п'ять років (2018 — 2022).

Шифр НБУВ: ВС70914

1.Т.165. Історична антропология України: [монографія] / С. П. Сегада; НАН України, Інститут народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2021. — 421 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 307-338. — укр.

Висвітлено антропологічну історію України від найдавніших часів до сьогодення. Окреслено роль окремих учених і наукових інституцій у розвитку вітчизняної антропології. Наведено результати багаторічних антропологічних досліджень людності України доби верхнього палеоліту — епохи бронзи, скіфських і сарматських племен, творців черняхівської та салтівської археологічних культур, населення княжої доби. Розглянуто питання антропологічного складу українського народу у зв'язку з його етногенезом. За підсумками комплексного аналізу на теренах України виділено 4 антропологічні зони, що сформувалися історично в результаті догортивалих етногенетичних процесів. Представлено антропологічні портрети видатних діячів української історії та культури — князів Ярослава Мудрого і Ярослава Осмомисла, Нестора Літописця, кошових отаманів Війська Запорозького Івана Сірка і Петра Калнишевського, поета-ху-

дожника Тараса Шевченка, ім'я якого стало символом боротьби за національне визволення України. Відзначено, що антропологічні джерела зберігають свою інформаційну потугу навіть тоді, коли йдеться про дуже віддалені історичні епохи, що зумовлено спадковим характером і консервативністю фізіологічних ознак людей, які самі собою мало змінюються у часі. Завдяки цим властивостям антропологічних маркерів можна визначити ступінь спорідненості поколінь людей, розділених тисячоліттями.

Шифр НБУВ: ВС70546

1.Т.166. Історичне краєзнавство Півдня України (1991 р. — початок ХХІ ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Н. І. Рябчикова; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2019. — 20 с. — укр.

На підставі залучення широкого кола джерел, здобутків попередників вивчено розвиток історичного краєзнавства Півдня України, проаналізовано діяльність державних установ і громадських організацій зі збереження і популяризації історичної спадщини у 1990-х рр. — на початку ХХІ ст. З'ясовано основні напрями розвитку історичного краєзнавства, визначено спільні процеси, які відбуваються в історико-краєзнавчому русі Одеської, Миколаївської та Херсонської обл. Запропоновано періодизацію розвитку історичного краєзнавства на Півдні України у роки незалежності. Проаналізовано діяльність обласних організацій Національної спілки краєзнавців України, їх внесок у реалізацію всеукраїнських проєктів, регіональних програм. Визначено основні напрями, теми, проблеми, за якими працюють краєзнавці-історики, інтереси краєзнавців-аматорів, напрями розвитку архівної, музейної справи та «шкільного» краєзнавства Півдня України зазначеного періоду. Доведено, що схожість процесів, які відбуваються в історичному краєзнавстві Півдня України, пояснюється єдністю історичних процесів регіону та активною взаємодією науковців краю.

Шифр НБУВ: РА441852

1.Т.167. Королівські універсали як джерело для дослідження історії Руського воєводства останньої третини ХVII ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / М. І. Ониськів; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Київ, 2019. — 19 с. — укр.

Проаналізовано королівські універсали останньої третини ХVII ст., які адресувалися мешканцям Руського воєводства. Виокремлено основні характеристики універсалу як документу Коронної канцелярії. Описано інформаційне наповнення монарших універсалів, які поширювали досить детальні відомості про загальнодержавні, локальні чи приватні справи, ці документи також містили значну ідеологічну складову, метою якої було пропагувати вигідні владі ідеали та цінності. Зазначено, що королівські універсали писали польською мовою і засвідчували підписами короля, канцелярських урядників, а також печатками Коронної канцелярії. Ті документи, які видавалися з ініціативи влади, централізовано відправляли до Гродських старостинських урядів на місцях. Наголошено, що останні мали бути вписати універсал до своїх актів і максимально поширити інформацію з нього, що робили за допомогою розсилання копій та оголошення змісту документу у багатолюдних місцях. Зауважено, що універсали, які видавали з ініціативи окремих зацікавлених осіб, не поширювали централізовано, хоча влада використовувала всі можливі засоби для розповсюдження змісту з монаршого універсалу серед значної частки населення, все ж розпорядження з них не завжди виконували на місцях.

Шифр НБУВ: РА442322

1.Т.168. Методика організації наукового дослідження: методологічні та практичні аспекти: навч.-практ. посіб. / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий, А. О. Харченко; Національний аерокосмічний університет імені М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2022. — 103 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 102. — укр.

Комплексно розглянуто загальні основи організації наукового дослідження. Наведено методи, які може застосовувати дослідник для одержання наукового факту. Увагу приділено структурі та логіці науково-дослідної роботи, розглянуто вимоги щодо її оформлення. Зазначено, що розділ «Практикум» навчально-практичного посібника надасть можливість відпрацювати на практиці основні навички, які необхідні досліднику для правильного визначення елементів методологічного апарату та його оформлення в будь-якому виді наукової публікації.

Шифр НБУВ: ВА864440

Історія

Всесвітня історія

1.Т.169. Всесвітня історія ХХ ст.: навч.-метод. посіб. / А. Ю. Скрипник; Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут». — Кам'янець-Подільський: ЗУНУ, 2023. — 163 с. — укр.

Викладено події та явища з світової історії ХХ ст. Наведено методичку вивчення дисципліни «Всесвітня історія» на освітньо-професійних програмах освітнього рівня «Молодший фаховий бакалавр» і «Бакалавр» у закладах передвищої і вищої освіти. Розкрито зміни в економічному та політичному ландшафті світу наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. Подано інформацію про утворення Тройстого союзу й Антанті, балканські війни, Версальсько-вашигтонську систему, Паризькі мирні договори, створення міжнародних безнекових інститутів у міжвоєнний період 1919 — 1939 рр. Увагу приділено проблемам виконання статей мирних договорів, приходу націонал-соціалістів до влади в Німеччині, радянсько-німецькому пакту про ненапад 1939 р.

Шифр НБУВ: ВА864496

1.Т.170. Культурна пам'ять про першу світову війну: регіональний вимір / В. І. Саранча, В. В. Шабунина, О. М. Тур, Л. В. Бутко, Д. П. Василенко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 27-34. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто особливості формування культурної пам'яті про Першу світову війну в євроатлантичній спільноті й Україні, визначено вплив національного нарративу та інших чинників на цей процес. На основі архівних матеріалів, публікацій у пресі та мемуарів сучасників подій охарактеризовано основні етапи формування культурної пам'яті про Першу світову війну в населення Полтавської губернії (області). Задля успішного формування «нової культурної пам'яті» про Велику війну 1914 — 1918 рр. запропоновано низку заходів щодо створення «місця пам'яті» на регіональному рівні.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Т.171. Мітрідат VI Евпатор та його оточення в античних джерелах і рецепціях доби Середньовіччя і Ранняго Нового часу: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / А. О. Грегугль; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Представлено результати комплексного дослідження постаті Мітрідата VI Евпатора та його оточення в античній традиції і в пізніших рецепціях доби Середньовіччя і Ранняго Нового часу. Розглянуто на основі широкого кола джерел суспільно-політичну діяльність понтіського царя у контексті військового протистояння з Римською республікою. Особливу увагу приділено аналізу просопографічного портрета царя. Визначено, що політика Мітрідата VI значною мірою формувалася під впливом його найближчого кола і була продовженням курсу попередніх очільників Понтіського царства. Встановлено, що причини і передумови до відкритого військового протистояння Мітрідата з Римом випливали з зовнішньополітичної практики та пропагандистської політики царя. Здійснено аналіз укладених домовленостей Понтіського царства з Віфінією, Парфією та Великою Вірменією. Визначено, що Мітрідат користувався союзною підтримкою цих держав на різних етапах військової кампанії проти Риму. Спеціально досліджено вияви рецепції реалій Мітрідатового правління наступними поколіннями. З'ясовано, що характер сприйняття образу царя і кола наближених до нього осіб обумовлювався, по-перше, історико-культурними уподобаннями реципієнтів (за відомою схоластичною формулою: «quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur») і, по-друге, оцінками, що сходились ще до античних авторів.

Шифр НБУВ: РА443026

1.Т.172. «Посли до інших народів»: критерії вибору кандидатур за даними візантійських писемних джерел V — ХІІІ ст. / О. Брайчевська // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 23-30. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — вивчення практики освітньої, комунікативної та адміністративно-управлінської підготовки візантійської політичної еліти — імператорських послів за даними історико-літературних творів та епістолярно спадщиню. Методологічну основу складає принцип історизму, який спирається на дослідницьку стратегію історії життя від першої особи. Уперше в українській історіографії досліджено критерії вибору, процедуру призначення, підготовку імператорських послів та інших учасників посольства до виконання дипломатичних доручень, рівень їх освіти, особисті риси, протокольні вимоги до поведінки, ризики й небезпеки діяльності. Висновки: головним критерієм у разі визначення кандидатури імператорського посла була довіра з боку імператора та доволі вузького кола його радників до особи, якій доручалося очолити дипломатичну місію. Посол був безпосереднім представником монарха, тож мав відповідати певним соціальним, освітнім, управлінським, репутаційним критеріям. Послами призначали високопоставлених сановників, представників константинопольської знаті, воєначальників. Велике значення під час вибору кандидатури мала освіта, знання історії, філософії, юриспруденції, володіння ораторським мистецтвом, уміння переконувати й вести перемовини. Цінувалися також природний розум, статечність, розважливості, мудрість. Крім того, імператорські послі мали бути мати бездоганну репутацію, а також адміністративний або військовий досвід.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 1.Т.244, 1.Ц.1836

Історія Європи

1.Т.173. Битва за свободу проти тиранії триває! Чесько-українські паралелі: анот. бібліогр. покажч. / ред.: Н. Лінкевич; уклад.: Г. М. Буркацька, С. Е. Бадрук; Державна бібліотека України для юнацтва. — Київ: Держ. б-ка України для юнацтва, 2023. — 59 с. — укр.

Наведено бібліографічну інформацію про книги, публікації в друкованих періодичних виданнях, електронні ресурси, а також кіно-, фото- та відеодані, присвячені подіям «Празької весни» 1968 р. Матеріал структуровано за тематичними розділами та за алфавітом. Зауважено, що хронологічні межі інформаційних джерел — переважно до 10 років.

Шифр НБУВ: ВА865670

1.Т.174. Історія культури Італії: навч. посіб. / Ю. С. Сабадаш, Ю. М. Нікольченко, С. П. Пахоменко; ред.: Ю. С. Сабадаш; Маріупольський державний університет. — 2-ге вид., випр. і допов. — Київ: Ліра-К, 2021. — 227 с. — укр.

Комплексно розкрито розмаїтий світ і широку панораму історичного розвитку культури Італії. Презентовано унікальні джерела, визначні події та маловідомі факти. Описано античну культуру Риму (VI ст. до н. е. — V ст. н. е.), ранню римську культуру (VI — початок III ст. до н. е.), римську культуру III — I ст. до н. е., римську культуру I — V ст. н. е., культуру середньовічної Італії (остання чверть V — перша чверть XIV ст.), італійську культуру Ранняго Середньовіччя (остання чверть V — перша пол. XII ст.), італійську культуру Класичного Середньовіччя (друга пол. XII — перша чверть XIV ст.), культуру італійського Ренесансу (друга чверть XIV — XVI ст.), історичне і культурне підґрунтя італійського Ренесансу й періоди розвитку італійського Ренесансу та їх особливості. Вміщено дані про італійську культуру Нового часу (XVII — XVIII ст.), культуру італійського Бароко (XVII — перша половина XVIII ст.), просвітництво в італійській культурі (друга половина XVIII ст.), культуру Італії ХІХ ст. тощо. Виокремлено культуру Італії другої половини ХХ-початку ХХІ ст., розкрито особливості культури Італії на зламі століть.

Шифр НБУВ: ВС70566

1.Т.175. Невідомі історії українських остарбайтерок: досвід праці жінок із Південної України в орденсбургу Крессінзе (1943 — 1945 рр.) / А. Погорелов // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 80-102. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлити нетиповий досвід роботи жінок із Миколаївщини та Херсонщини в 1943 — 1945 рр. на території орденсбургу Крессінзе. Методологія базується на принципах історизму, науковості, антропоцентризму. Для висвітлення проблеми застосовано методи історіографічного та джерельного аналізу, історико-генетичний і проблемно-хронологічний. Уперше досліджено факт залучення працівниць зі Сходу до роботи в одному із трьох «орденських замків» — партійних навчальних закладів для нацистської молоді, на території якого під час Другої світової війни розміщувалась школа Адольфа Гітлера. Висвітлено атипове повсякдення українських остарбайтерок, з'ясовано прізвища та місця проживання частини працівниць, більшість з яких добровільно зголосилися на роботу до Третього Райху. Введено до наукового обігу приватні листи досліджуваної групи репатріанток, деякі фото, трофейні документи. Висновки: на основі архівних документів з'ясовано, що обставини транспортування до місця призначення, умови роботи, життя й дозволя, якість харчування та забезпечення одягом цієї категорії працівниць були значно кращими, ніж у переважної більшості наших співгромадян, які важко трудилися на об'єктах військово-промислового комплексу чи у сільському господарстві нацистської Німеччини і країн-сателітів. Таке нетипове повсякдення можна пояснити певною мірою добровільністю виїзду та, вочевидь, статусом елітного закладу, де навіть працівниці «зі Сходу» мали виглядати пристойно і працювати в належних умовах.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.176. Німецько-японські відносини напередодні Другої світової війни (1933 Ц 1939 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / А. О. Білокозь; Чорноморський нац. ун-т ім. Петра Могили. — Миколаїв, 2019. — 20 с. — укр.

Роботу присвячено комплексному дослідженню німецько-японських дипломатичних, політичних і військових взаємин в контексті міжнародних відносин 1930-х рр. Проаналізовано становлення дипломатичних відносин між Німеччиною та Японією напередодні Другої світової війни, досліджено зовнішньополітичний курс нацистської Німеччини в АТР, висвітлено європейський вектор зовнішньої політики Японії. Визначено позицію СРСР щодо німецько-японського зближення другої половини 30-х рр. ХХ ст. Прослідковано особливості формування Антикомінтернівського пакту в контексті досліджуваної теми. Виокремлено позицію Японії щодо німецько-австрійського питання й аншлюсу Австрії 1938 р. Розглянуто взаємовідносини Японії, Китаю та Німеччини на Далекому Сході. Значну увагу приділено історії розвитку дипломатичного співробітництва між державами, аналізу дипломатичного листування, виступів німецьких та

японських високопосадовців, функціонуванню посольств і консульств. Визначено, що ключовим документом у розвитку відносин був Антиконтинентальний договір.

Шифр НБУВ: РА442827

1.Т.177. Політична структуризація партій і партійної системи в Чехії на шляху до євроінтеграції: монографія / І. М. Андрощук; Рівненський державний гуманітарний університет. — Рівне: О. Зень, 2019. — 346 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 284-326. — укр.

Систематизовано стан наукової розробки, джерельну базу і теоретико-методологічні засади дослідження проблеми політичної структуризації партій та партійної системи в Чехії на шляху до євроінтеграції. Розглянуто події та процеси, які відбувались під час «празської весни» 1968 р. та «оксамитової революції» 1989 р. Проаналізовано внутрішньополітичні й економічні фактори формування зовнішньої політики Чехії на шляху до євроінтеграції. Визначено етапи трансформації політичної системи та розвитку суспільного управління у Чехії. З'ясовано зовнішньополітичну стратегію Чехії на шляху євроінтеграції. Проведено аналіз критеріїв і умов гармонізації політичного та соціально-економічного простору Чехії і Європейського союзу. Зроблено висновки, що у процесі трансформації у Чехії змінилася демократія, вдалося створити досить міцні державні інститути демократії, забезпечити поділ влади та баланс між різними галузями державної влади, а вступ Чехії до НАТО докорінно вплинув на чеську зовнішню політику. Наукова новизна полягає у тому, що вперше узагальнено документальний матеріал з проблеми пост-соціалістичної трансформації Чеської Республіки та її включення до європейської політики. Набула подальшого розвитку гіпотеза, що внаслідок краху соціалістичної моделі суспільно-політичних відносин і переходу до нового етапу суспільно-політичного розвитку, врахування особливостей історичного поступу, дії дезінтеграційних і євроінтеграційних чинників партії і партійна система Чехії зуміли політично структуруватись у соціополітичному, ідеологічно-політичному, ідентифікаційному, кількісно-розмірному, владно-опозиційному і структурно-організаційному вимірах.

Шифр НБУВ: ВА865990

1.Т.178. Політичні мотиви та наслідки переселення українців із Польщі в УРСР у 1944 — 1950-х рр. (на матеріалах західноукраїнських областей) / Н. Данилиха // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 103-113. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати політичні мотиви та наслідки депортації українців із Польщі в Українську РСР у 1944 — 1950-х рр., діяльність радянських і польських державних структур, що ініціювали й організовували таке переміщення людей, їх розселення в Україні, шляхи інтеграції в економічне і суспільне життя. Методологія ґрунтується на принципах історизму, системності, неупередженого підходу до оцінки об'єктивності джерел, їх комплексного використання та репрезентативності, звернення особливої уваги до виявлення нового пласту джерельної бази з теми дослідження. Виділено й комплексно проаналізовано питання політичних аспектів та соціально-демографічних наслідків переселення українців із Польщі в УРСР у 1944 — 1950-х рр. Уточнено географію розселення і подальшу міграцію переселенців в Україні, висвітлено їх побутове облаштування й соціальну адаптацію в суспільстві. Висновки: переселення українців у 1944 — 1946 рр. в УРСР з етнічних земель, що у післявоєнний час опинилися у складі польської держави, було здійснено насильницькими засобами без урахування волі місцевого населення. Переміщення мас українців і поляків було пов'язано з неймовірними людськими стражданнями духовно-психологічного й матеріального характеру, які досі надають про себе знати у свідомості сотень тисяч депортованих. Незважаючи на плани органів радянської влади спрямувати основну масу переміщених із Холмщини, Надсяння та Лемківщини у східні райони УРСР, на початку 1950-х рр. у шести західних областях республіки (Волинській, Дрогобицькій, Львівській, Рівненській, Станіславській, Тернопільській) знайшла постійне місце мешкання 98 651 родина переселенців із Польщі, тобто майже 80 % від їх загального числа.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.179. Трансформаційні перетворення у країнах пострадянського простору: проблеми та виклики: наук.-аналіт. доп. / А. І. Кудряченко, В. В. Солошенко, І. І. Богданович, О. Ф. Деменко, А. Г. Бульвінський, В. М. Ткаченко, П. М. Рудяков, А. Б. Добровольська, Т. О. Метельова, В. М. Розумюк, О. М. Цапко, С. С. Фомін, П. Ф. Вознюк, О. В. Кириченко, І. М. Миклашук, Н. І. Мхитарян, І. В. Ткаченко, І. І. Мудрієвська, В. О. Стельмах, Я. І. Фощан, О. О. Кордун; НАН України, Інститут всесвітньої історії. — Київ: Ін-т всесвіт. історії НАН України, 2021. — 231 с.: табл. — укр.

Здійснено систематизацію історичного досвіду реалізації програм модернізації у країнах пострадянського простору. Проведено порівняльний аналіз основних моделей та алгоритмів трансформаційних процесів на пострадянському просторі. Обґрунтовано теоретичне положення про те, що конкуренція європейсько-

го та євразійського (інтеграційних) векторів на пострадянському просторі сутнісно виявляється як конкуренція між європейським прикладом успішного розвитку та російським прикладом опертя на силу. Визначено специфіку та особливості трансформації колишніх радянських республік. Проаналізовано вплив ЄС, США, КНР на пострадянські трансформації. Доведено, що наявні цивілізаційні відмінності між країнами пострадянського простору та вплив ключових світових геополітичних та економічних суб-Тектів зумовлюють подальшу сегментацію пострадянського простору, розходження цивілізаційного уявлення свого майбутнього пострадянськими державами.

Шифр НБУВ: ВА864319

1.Т.180. II Міжнародна наукова конференція «Війна і соціум у середньовічній та ранньомодерній історії Центрально-Східної Європи»: програма та тези доп., м. Кам'янець-Подільський, 27 жовт. 2022 р. / відп. ред.: Д. Ващук; Інститут історії України, НАН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2022. — 66 с. — укр.

Увагу приділено зображенню обладунків на ранньомодерних шляхетських портретах у зібранні Національного музею історії України. Досліджено московсько-литовські війни кінця XV — першої третини XVI ст. Акцентовано на «родинних війнах»: окремих спостереженнях з приводу міжкнязівських взаємин Рюриковичів домонгольської доби та перших поколінь седиміновичів. Розглянуто питання мобілізації до війська у Великому князівстві Литовському. Розглянуто також спробу ідентифікації та реконструкції вигляду т. зв. «севордійських» табарзів у ранньосередньовічній Вірменії. Досліджено питання воєнних перемог 1648 р. як визначальний фактор трансформації свідомості суспільства. Розглянуто Хотинську кампанію війська запорозького як важливий чинник формування його станової самосвідомості (1621 — початок 1626 рр.) тощо.

Шифр НБУВ: ВА864124

Див. також: 1.Т.185

Історія України

1.Т.181. З історії пам'яткоохоронної справи в Україні: питання культурної політики та збереження національної спадщини / Р. Харковенко, О. Рішняк // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 187-201. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлити історію й особливості формування сфери охорони культурної спадщини України. Методологія полягає у застосуванні методів історизму, системності, загальнонаукових методів логіки, компаративного аналізу, спеціально-історичних методів (історіографічного аналізу, ретроспективного аналізу, хронологічного, історико-системного, історико-генетичного, порівняльно-історичного). З'ясовано історичні витоки й чинники формування пам'яткоохоронної галузі України, питання культурної політики і збереження національної спадщини. Висновки: питання формування дієвої та ефективної системи охорони культурної спадщини, яка становить основу й запоруку обліку, охорони, збереження її об'єктів і пам'яток, нагальне. Необхідно спрямувати спільні зусилля органів державної влади, місцевого самоврядування, науковців, громадськості на його вирішення. Держава зобов'язана розглядати національну культурну спадщину в контексті культурної політики як стратегічний ресурс країни. Вирішення наявних проблем слід розпочинати з розробки виразної стратегії та розв'язання пріоритетних завдань. Адже на сьогодні надзвичайно актуальне питання щодо необхідності створення результативної й ефективної системи органів державної влади у сфері охорони культурної спадщини з чітко визначеними повноваженнями, як це передбачено законом України «Про охорону культурної спадщини» (2000 р.). Україна є країною з високим рівнем духовності громадян, який визначається їх ставленням до культурних надбань минувшини. Залишені у спадок від попередніх поколінь історичні релікти — підвалина розвитку культури нашої держави й людства загалом.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.182. Історія української культури: курс лекцій для студентів спец. 034 «Культурологія» / уклад.: Ю. С. Сабадаш, Ю. М. Нікольченко, Л. Г. Дабло; Маріупольський державний університет. — Київ: Ліра-К, 2020. — 167 с. — укр. Поглиблено розкрито питання історії культури України. Курс лекцій складено з трьох модулів: «Етапи українського культурогенезу» (чотири лекції), «Традиційна культура українців» (чотири лекції), «Історія українського мистецтва» (п'ять лекцій). У першому модулі описано культурогенез та теорії походження української культури, виникнення культурогенезу на українських землях, культурогенез епохи Київської Русі, український культурогенез доби Ренесансу і Бароко. У другому модулі описано етнокультурну особливість українців, народну архітектуру, господарство та побут українців, сімейні відносини та родинну обрядовість, міфологію та фольклор українців. До третього модуля вміщено теми мистецтва давньої України, ренесанс і Бароко в українському мистецтві, мистецьке життя в Україні у

XIX ст., українське мистецтво XX ст., мистецтво незалежної України. До кожної лекції підготовлено питання для самоконтролю, а до кожного модуля — список рекомендованої тематичної літератури. Завершує видання список навчальної літератури, необхідної для засвоєння дисципліни та словник термінів і понять.

Шифр НБУВ: ВС70568

1.Т.183. Пам'яткознавство: сучасні аспекти: матеріали Другої Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., м. Кам'янець-Подільський, 29 верес. 2022 р. / ред.: І. В. Березіна, В. С. Лукашук, Л. Й. Рудюк, В. В. Пагор, В. В. Фендур; Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», Національна Спілка архітекторів України. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2022. — 158 с.: рис. — укр.

Наведено історичну, архітектурознавчу та культурологічну інформацію про знакові об'єкти культової, палацової, оборонної архітектури на українських теренах. Проаналізовано окремі аспекти містобудівної структури населених пунктів. Описано унікальні музейні колекції. Окреслено класичні та новітні підходи до дослідження пам'яток архітектури та інших об'єктів візуальних мистецтв. Розглянуто комплекс монастиря о. Бернардинів м. Збараж через призму іконографічних досліджень. Висвітлено перспективи відтворення історико-етнографічного комплексу «Козацький зимівник» на території Національного заповідника «Хортиця». Увагу приділено Інтернет-технологіям в діяльності Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Шифр НБУВ: СО38919

1.Т.184. Рослини і історія розвитку України і людства: [монографія] / С. Ф. Антонів. — Вінниця: ТВОРИ, 2023. — 367, [8] с.: іл. — Бібліогр.: с. 338-345. — укр.

Рослини відіграють важливу роль у забезпеченні біологічної продуктивності, у створенні біомаси, необхідної для збереження біосфери. Із життєдіяльністю рослин зв'язано збагачення атмосфери киснем, що зумовило збільшення різноманітності форм життя на Землі. Всі найбільш цінні рослини було одомашнено людиною за декілька тисячоліть до нашої ери. Увагу приділено вагомим внескам у світову цивілізацію славних предків українців у віднайдення в дикій природі й одомашненні, окультуренні, вирощуванні хлібів, овочів, фруктів. Сучасні вчені дослідили неповторну ролі Карпатських гір і полонин та виявили 473 види допотопних унікальних рослин. Народні місцеві фітоніми чи суворо наукові латинські або стародавні, що сягають своїми коренями у прадавній орійський період України та інших народів світу, чи нові, порівняно недавні — всі вони несуть надзвичайно цінну інформацію, яка надає змогу краще пізнати нашу історію, що і є істинною орією. Наші предки першими у світовій цивілізації виростили хлібні злаки, розробили основи землеробства, створили астрономічні, астрологічні, географічні, та високодуховні сакральні знання, термінологію, обряди, хліборобський календар або колодар.

Шифр НБУВ: ВА864913

1.Т.185. Україна в контексті історичного розвитку Європи: [підруч. для студентів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти всіх спец.] / С. Ю. Боева, В. Ю. Бузань, А. А. Кізлова, С. О. Костилова, О. В. Лабур, Ф. Л. Левітас, І. К. Лебедев, А. І. Лихолат, А. І. Махінко, І. С. Тарнавський, Т. В. Шевчук, С. В. Чолій; ред.: С. О. Костилова; НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: Арт Економі, 2021. — 300, [1] с.: рис., фот. — укр.

Визначено місце України в європейському просторі, представлено історію України у соціально-економічному, політичному та культурному вимірах у контексті європейської традиції. Підкреслено особливе значення системи знань щодо історичного минулого України та її культуру як стратегічного ресурсу в сучасному інформаційному суспільстві в умовах посилення глобалізації. Призначено підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей всіх форм навчання.

Шифр НБУВ: ВС70499

Див. також: 1.Т.155

Середньовічна історія України (VI — XVI ст.)

1.Т.186. Від вікінгів до Русі / Ф. О. Андрощук; Національний музей історії України. — Київ: Фенікс, 2022. — 208, [1] с.: іл. — Бібліогр.: с. 149-163. — укр.

Висвітлено історію скандинаво-українських контактів доби раннього середньовіччя. Данію і Русь у їх взаємозв'язках розглянуто на широкому тлі археологічних, нумізматичних, а також писемних джерел. Використано матеріали, що зберігаються в музеях Данії та України. Вміщено додаток — Роскільдську хроніку XII ст., яку вперше перекладено українською мовою. Презентовано відомості щодо королів та вікінгів Данії за даними Каролінзьких хронік, про карбування монет в Данії та матеріальну культуру Данії в добу вікінгів. Окреслено уявлення давніх скандинавів про село й одадь, королівські резиденції, міста, фортеці. Вміщено матеріальні свідчення перших контактів. Описано Вікінзьку Русь на схід від Дніпра, Русь на Дніпрі та Русь як прикордонну землю. Представлено конунга Гаральда і князя

Володимира як двох володарів-христителів у світлі дансько-руських контактів X ст. Розглянуто походження Гаральда, описано завоювання Норвегії та хрещення. Задokumentовано походження Володимира, походження варягів Володимира, формування держави Русь. Показано Данію і Русь у системі династичних зв'язків XI — XII ст.

Шифр НБУВ: ВС70558

1.Т.187. Відносини між Східно-Франкською державою та Київською Руссю в X — XI ст. / Я. Сохацький // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 4-15. — Бібліогр.: 62 назв. — укр.

Мета роботи — з'ясування характеру політичних відносин між Східно-Франкською державою та Київською Руссю в X — XI ст. Для досягнення поставленої мети всі контакти між правителями майбутньої німецької та руської держав представлено у хронологічному порядку, із використанням наявних джерел і сучасних історичних інтерпретацій. Встановлено, що впродовж означеного періоду постійні та безперервні відносини між двома політичними організаціями не склалися. Це стосувалося також окремих східно-франкських монархів, які не були зацікавлені у встановленні постійних контактів із Руссю, чий володарі вважалися суверенними, але номінально нижчими за рангом від імператора. Загалом, спільною характерною рисою східнофранксько-руських відносин, особливо в XI ст., була політика щодо польської держави. Висновки: контакти Східно-Франкської держави (періодів правління Саксонської та Салічної династій) із Руссю встановилися лише за Оттона I, зокрема на ґрунті релігійної політики. Після тривалої паузи ці стосунки відновилися за Генріха II у зв'язку з його намірами щодо Болеслава Хороброго. По суті відтоді й до кінця XI ст. спільним знаменником у взаєминах між імперією та Руссю стане польський чинник. За Генріха II, Конрада II контакти з Київською Руссю зосереджувалися на союзах проти Болеслава Хороброго та його спадкоємця Мешка II. З іншого боку, у часи Генріха III було укладено союз з Ярославом Мудрим, метою якого була реституція правління Казимира Відновителя в Польщі. Можна стверджувати, що за Генріха IV відновився традиційний політичний напрям у політиці імперії, котрий полягав у використанні відносин із Руссю супроти Польщі, який, однак, у тогочасних умовах не мав значних шансів на успіх і був фактично заблокований дипломатичними заходами Болеслава II Сміливого (Щедрого).

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.188. Київська Русь: пам'ять, історія, політика, культура: монографія / П. А. Ющенко; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. — 401 с. — Бібліогр.: с. 369-401. — укр.

Розглянуто роль і місце киеворуської спадщини в історичній пам'яті українського суспільства. Проаналізовано феномен історичної пам'яті в сенсі тлумачення спадщини Київської Русі. Досліджено проблему збереження киеворуської спадщини в умовах держави Богдана Хмельницького, Української народної республіки, а також використання в ідеологічних репрезентаціях радянської доби. Досліджено явище фальсифікації Російськими самодержцями історичних джерел з метою присвоєння киеворуської спадщини та конструювання політичних міфологем, як засобу формування самообразу імперії. Окрема роль відводиться проблемам репрезентації киеворуської спадщини в державній політиці пам'яті незалежної України. Увагу приділено ролі, символічному простору, що пов'язаний з киеворуською спадщиною, у націотворчому процесі.

Шифр НБУВ: ВА864715

Нова історія України (XVI — XIX ст.)

1.Т.189. Внесок дворянства Бессарабської губернії в становлення та розвиток кредитно-банківської системи регіону (друга половина XIX — початок XX ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. І. Михайлов; Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. — Переяслав-Хмельницький, 2019. — 23 с. — укр.

Викладено результати першого в українській та зарубіжній історіографії комплексного дослідження внеску дворянства Бессарабської губернії у становлення та розвиток кредитно-банківської системи регіону другої половини XIX — початку XX ст. З'ясовано історичні передумови діяльності дворянства в організації позико-ощадних і кредитних товариств. Встановлено загальні риси та особливості участі аристократів у формуванні земельних кас регіону. Розкрито ступінь залежності nobilitate від лихварської системи та участі nobilitate в цьому виді кредитування. Визначено місце бессарабських дворян у становленні державної банківської системи. Охарактеризовано особливості залучення аристократів до системи комерційних банків. Проаналізовано представництво nobilitate в структурі земельних банків та умовах іпотечного кредиту.

Шифр НБУВ: РА442665

1.Т.190. Гетьманування Івана Скоропадського: [монографія] / Я. А. Огородник; уклад.: В. Рекрут, Ю. Степанчук. —

Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2023. — 211, [12] с.: іл., фот. — укр.

Представлено матеріали неопублікованої дисертації видатного подолянина Якова Огородника «Гетьманування Івана Скоропадського», збереженої як рукопис і виявленої В. П. Рекрутом у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України. Встановлено, що відстоюючи засади української державності, автор ґрунтовно характеризує діяльність гетьмана Івана Скоропадського — однієї з ключових постатей модерної української історії. Визначено, на основі аналізу низки історичних джерел і літератури, фатальні об'єктивні та суб'єктивні чинники, які призвели до інкорпорації Лівобережної України до складу російської імперії. Уперше представлено українській науковій спільноті працю, яка суттєво доповнить наявну історіографію з історії України-Гетьманщини.

Шифр НБУВ: ВА863545

1.Т.191. Джерела з історії губернського та повітового чиновництва Південної України другої половини XVIII століття: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / О. С. Панкеев; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Установлено та проаналізовано основний масив джерельної бази з історії формування чиновництва Російської імперії в Південній Україні в другій половині XVIII ст. Розкрито історичний контекст, у якому відбувалися формування, функціонування чиновництва та продукування основних документів, які містять інформацію про перераховані процеси. Реконструйовано основні потоки документів до центральних установ та між місцевими. Визначено основні архівні зібрання з досліджуваного питання. Встановлено та проаналізовано основні види документальних джерел та їх формуляр. Проаналізовано нарративні джерела.

Шифр НБУВ: РА442784

1.Т.192. Калнишева слава не вмере, не загине: монографія / В. О. Олійський. — Харків: Олександр Савчук, 2020. — 240, [2] с.: іл. — Бібліогр.: с. 216-227. — укр.

Висвітлено основні етапи життя та діяльності останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського. Значну увагу приділено генеалогії роду Калнишевського. Проаналізовано військову, політичну, економічно-господарську діяльність кошового, зокрема, описано роль Петра Калнишевського у російсько-турецькій війні 1768 — 1774 рр. Особливу увагу приділено благодійній та меценатській діяльності. Проаналізовано церковну політику кошового. Важливе місце відведено проблемі зруйнування Запорізької Січі та останньому етапу життя кошового — Соловецькому ув'язненню. Докладно висвітлено долю могил та останків Петра Калнишевського, вшанування його пам'яті та канонізації.

Шифр НБУВ: ВА863400

1.Т.193. «Короткий історичний опис про Малу Росію...» та українська історіографія кінця XVIII ст. / Я. Затилук, В. Аристов // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 127-147. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — проведення джерелознавчого дослідження та реконструкція культурного контексту твору. Методологія поєднує текстологічний і наратологічний підходи. Загальним методологічним полем є історія уявлень та ідей, а також історія історичної думки. «Короткий історичний опис про Малу Росію...» — маловивчена пам'ятка українського історієписання рубежу XVIII — XIX ст. Після видання тексту за двома списками О. Бодяньським у 1848 р. до нього переважно зверталися у зв'язку з питанням авторства І. Квітки. Новий поштовх до вивчення твору надало віднайдення авторами даної роботи списку, що зберігається у фондах Національного музею історії України і є єдиним доступним на сьогодні рукописом пам'ятки. Висновки: головним джерелом нарративного ядра слугував «Літопис Грабянки». Серед інших джерел оповіді, а також додатків, були тексти Г. Баєра, Ф. Страленберга, Феофана (Прокоповича), Антонія Катіфора, Г. Міллера. Автор осмислено вибрав і «переплавляв» повідомлення з інших творів, вибудовуючи власну версію козацької історії. Текст з'явився 1789 р., у час розформування структури Гетьманщини і Слобожанщини, коли козацькі «чини» були змушені доводити свою належність до «благородного стану». Він відобразив погляди людей цього середовища та засвідчив їх оригінальну спробу переосмислити традиційний нарратив «Літопису Грабянки» й модифікувати усталену схему козацького минулого. Відповідальність за обмеження прав Малої Росії покладалася на гетьманів. У негативних тонах представлено також запорожців. З аналізу контексту постання та побутування пам'ятки випливає, що її було створено в колах, близьких до старшинських родин Квіток, Горленків, інших «патріотів краю».

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.194. Опіка над дітьми на українських землях у складі Російської імперії наприкінці XVIII — на початку XX ст.: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / О. В. Кравченко; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2019. — 40 с. — укр.

Розкрито на основі комплексного аналізу джерел та сучасної методології пізнання історичних явищ і процесів, процес зародження, формування та розвитку інституцій державної, громадської, церковної та приватної опіки над дітьми в Україні в окреслених хронологічних межах. Вперше комплексно реконструйовано процес формування та розвитку системи опіки над дітьми в українських губерніях Російської імперії, показано еволюційні зміни та регіональні особливості діяльності загальнодержавних та місцевих інституцій, приватних осіб у сфері допомоги неповнолітнім.

Шифр НБУВ: РА443082

1.Т.195. Підприємці Півдня України в другій половині XIX — на початку XX ст.: бізнесові практики та громадсько-політична діяльність: монографія / О. Б. Шляхов. — Дніпро: Ліра, 2022. — 286 с. — укр.

Розглянуто процес формування підприємницької верстви у південноукраїнських землях Російської імперії в пореформений період, проаналізовано її кількісний, соціальний, етнічний та гендерний склад. Досліджено основні сфери бізнесових інтересів представників ділових кіл Півдня України наприкінці XIX — початку XX ст. та особливості розвитку підприємницької діяльності у промисловості, торгівлі, банківській і транспортній сфері та в царині обслуговування населення. Наведено документальні свідчення щодо розвитку бізнесових практик у гірничій та борошномельній галузях промисловості, а також у морському та річковому судноплаванні регіону в модерний період. Висвітлено основні форми участі підприємців Півдня у громадсько-політичному житті Російської імперії.

Шифр НБУВ: ВА865189

1.Т.196. Політична еліта України: процеси становлення, сфера діяльності, міжгрупові взаємини, політичні погляди (1648 — 1676 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / В. В. Степанков; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський, 2019. — 20 с. — укр.

На основі аналізу історіографії й джерельного комплексу та нового інтерпретування його інформаційного змісту представлено цілісне дослідження проблеми трансформації козацької еліти у політичну в епоху Національної революції XVII ст. Прослідковано генезу й особливості процесу елітотворення, запропоновано його періодизацію, окреслено специфіку та розкрито зміст політичної діяльності елітарної корпорації, визначено соціальну базу її рекрутування, ступінь консолідації й взаємини угруповань, політичні погляди носіїв елітарної свідомості. Автор запропонував власний пояснювальний концепт, заснований на тому, що політичною елітою варто вважати лише ту правлячу верхівку суспільства, котра якісно реалізує функції у сфері владарювання. Доведено правомірність застосування такого підходу для визначення статусу козацької старшини України, з тим застереженням, що вона перебувала у стані формування, а тому запропоновано іменувати її металеїтою.

Шифр НБУВ: РА442757

1.Т.197. Українська держава у сфері геополітичних інтересів Речі Посполитої, Московії та Криму в 1654 — 1667 рр.: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / В. В. Газін; Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський, 2019. — 36 с. — укр.

На підставі аналізу джерел та літератури досліджено політику Українського Гетьманату на забезпечення національних інтересів й збереження суверенітету за умови, коли Українська держава опинилася в епіцентрі протистояння за домінування в регіоні Центрально-Східної Європи в 1654 — 1667 рр., де головними суперниками виступили Річ Посполита, Московська держава та Кримське ханство, прослідковано динаміку та сформовано періодизацію постановки і розв'язання ними «українського питання» протягом досліджуваного періоду, а також визначено вплив українського чинника на розвиток польсько-московсько-кримської боротьби.

Шифр НБУВ: РА442855

1.Т.198. Українська православна ієрархія ранньомодерного часу: інтелектуальний та духовний виміри: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / С. Р. Кагамлик; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 38 с. — укр.

Уперше розкрито, на основі комплексного аналізу опублікованих та нововиявлених архівних матеріалів, діяльність українських православних архієреїв ранньомодерного часу в інтелектуальному та духовному вимірах. Досліджено освітні стратегії майбутніх архієреїв, визначено сфери реалізації їх інтелектуального потенціалу до архієрейської хіротонії, коло чихацьких інтересів та склад приватних книгозбірень. Розкрито мотивацію обрання майбутніми ієрархами сфери духовного служіння, їх власне бачення свого архієрейського покликання, реконструйовано ціннісні пріоритети та філософсько-світоглядні орієнтири українських архієреїв. Висвітлено особливості місійної та проповідницької діяльності ієрархів-українців, а також форми і засоби їх культурно-просвітницької активності на теренах України і Росії. Проаналізовано епістолярну спадщину архієреїв-українців як засіб інтелектуальної діяльності та вияв функціонування «могилянського інтелектуального простору». Охарактеризовано творчу спадщину українських православних ієрархів та її вплив на культуру народів Європи. Доведено, що українська православна

ієрархія, сформована Київською Академією, стала яскравим феноменом в історії України ранньомодерного часу.

Шифр НБУВ: RA442318

Див. також: 1.Т.159, 1.Т.245, 1.Ш.2373

Україна в ХХ — ХХІ ст.

1.Т.199. **Діалог істориків. Листування І. Крип'якевича та Ф. Шевченка (1950 — 1960):** [збірка] / І. П. Крип'якевич, Ф. П. Шевченко; упоряд.: І. М. Мороз; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2019. — 351 с.: іл. — укр.

Шифр НБУВ: BA865803

1.Т.200. **Дослідження історії України першої половини ХХ ст. в сучасній польській історіографії: напрямки, концепції, дискусії:** монографія / О. С. Морозова. — Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. — 429 с. — Бібліогр.: с. 273-364. — укр.

Монографію присвячено процесу дослідження історії України першої половини ХХ ст. у новітній польській історіографії, підсумовано основні здобутки, окреслено питання, що потребують подальшого осмислення. На основі численного джерельного матеріалу, спогадів, інтерв'ю відтворено розвиток новітньої польської україністики в освітніх і наукових інституціях Польщі, періодиці, в діяльності польських україністів. Акцентовано увагу на найбільш контroversійних питаннях українсько-польських відносин. Розроблено практичні рекомендації щодо сприяння дослідженню історії України в Польщі, розвитку наукового діалогу українців і поляків.

Шифр НБУВ: SO39002

1.Т.201. **Історія України. Т. 11. Перша Світова війна та Українські визвольні змагання 1914 — 1923** / С. Д. Федака. — Ужгород, 2023. — 231 с. — (Серія 3. Модерна історія). — укр.

Проаналізовано вкрай суперечливі та неоднозначні історичні процеси на всіх українських землях від середини 1914 до середини 1923 р., які мали свою специфіку в кожному з регіонів. Основну увагу приділено державотворчим процесам — на широкому тлі військово-політичних і партійно-ідеологічних, соціально-економічних, дипломатичних, церковних і культурно-просвітницьких. Висвітлено драматичні міжособистісні взаємини представників різних політичних таборів. Виявлено чимало перегуків тогочасних подій з сьогоденням.

Шифр НБУВ: B358271/11

1.Т.202. **Фундатор модерного українознавства-українолюбства:** зб. на пошану Петра Кононенка з нагоди 90-річчя / К. М. Бальбоха, Н. С. Безсмертна, С. М. Бойко, О. О. Газізова, І. А. Головай, Л. М. Грабовська, К. К. Грабчак, Я. С. Калакура, П. П. Кононенко, В. С. Крисаченко, Ю. О. Лебедева, Л. Г. Отрошко, О. М. Пономарьов, Ю. М. Свистун, В. В. Сніжко, О. Е. Сцібан, Ю. С. Фігурний, О. А. Хоменко, О. А. Чирков, О. В. Шакурова; упоряд.: Ю. С. Фігурний; Науково-дослідний інститут українознавства. — Київ: Дишлок О. В., 2021. — 266 с.: іл. — укр.

Зібрано вітання ювіляру, бібліографічні матеріали про життєвий і творчий шлях П. Кононенка, а також представлено наукові дослідження, в яких аналізується проблематика, присвячена Україні, українцям та українознавству. Дослідження підготовлено в межах виконання фундаментальних науково-дослідних робіт, які фінансуються з державного бюджету МОН України та виконуються науковими співробітниками НДІУ у 2021 р., зокрема: «Етнокультурний розвиток сучасного українського суспільства в умовах політики реваншу РФ» (керівник Фігурний Ю. С.); «Гуманітарні пріоритети консолідації українського суспільства: соціально-ціннісні виміри» (керівник Крисаченко В. С.); «Концепт ідентичності українства в умовах соціокультурних трансформацій: загрози національній безпеці в гуманітарній сфері» (керівник Газізова О. О.). Проаналізовано головні етапи життя й наукової діяльності П. Кононенка. Розкрито питання сучасного українознавства, досліджено постать П. Кононенка, осмислено роль П. Кононенка у творенні модерного українознавства та як на сучасному етапі ця інтегративна наука може допомогти Україні перемогти російських реваншистів. Стисло охарактеризовано стан досліджуваної проблематики та джерельної бази дослідження. Окреслено розвиток українознавства у ХХ ст., становлення українознавчої інституції. Показано вагомий потенціал інтегративного українознавства у протидії російській гібридній війні супроти України й українського народу у ХХІ ст.

Шифр НБУВ: SO38857

Україна в 1917 — 1939 рр.

1.Т.203. **Громадсько-політична діяльність Володимира Целевича (1890 — 1942 рр.):** автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / М. С. Середюк; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, Інститут народознавства. — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Проаналізовано громадсько-політичну діяльність Володимира Целевича у першій третині ХХ ст. крізь призму суспільно-політичних процесів у Другій Речі Посполитій. Акцентовано увагу на особливостях формування його світогляду, діяльності в Українському Студентському Союзі, розглянуто внесок у заснування Українського Горожанського Комітету, Української військової організації, виокремлено заходи, спрямовані на захист національно-культурних, соціально-політичних прав українців Східної Галичини. Охарактеризовано організаційно-політичну працю відомого політика в Українському демократичному об'єднанні, проілюстровано його боротьбу за піднесення національної свідомості українців Галичини, утвердження в суспільній свідомості ідеї соборності та державності українських земель, а також виокремлено внесок у нормалізацію польсько-українських відносин у другій половині 1930-х рр. Розглянуто парламентську працю у вищому законодавчому органі Польщі, досліджено здобутки у науково-видавничій сфері.

Шифр НБУВ: RA442793

1.Т.204. **Державна жандармерія ЗУНР — 30 УНР: зародження та інституціалізація (1918 — 1919 рр.)** / П. Гай-Нижник, І. Фурман // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 49-55. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення процесу формування державної жандармерії Західноукраїнської Народної Республіки впродовж 1918 — 1919 рр. Методологію дослідження побудовано на принципах історизму, об'єктивності, багатфакторності й усебічного аналізу, а також на сучасному термінологічному апараті. Використано системний і структурний методи. На підставі архівних, частина яких уперше вводиться до наукового обігу, та опублікованих джерел проаналізовано організаційно-правові засади встановлення інституту та структур державної жандармерії у ЗУНР — 30 УНР. Наведено статистичні дані стосовно кількісного й територіального складів служби. Указано місця дислокації жандармерії, її кількісний склад, керівні органи, функції, обов'язки, завдання. Зауважено на тому, хто саме міг служити в лавах державної жандармерії та які вимоги висувалися до кандидатів. Увагу звернено на утримання жандармів, їх заробітну платню, пільги, доплати, рівень харчового забезпечення тощо. Наголошено на ролі жандармерії як за умов мирного часу, так і під час воєнних дій. У висновках зазначено про незавершеність процесу становлення державної жандармерії, її периформування й перепідпорядкування в період воєнних невдач та ліквідацію внаслідок краху західноукраїнської державності.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.205. **Документи Української революційної доби 1917 — 1921 рр. у Державному архіві Київській області: тематичний путівник по фондах** / авт.-упоряд.: О. Шорткіна; ред.: С. Каменева, Г. Бойко, О. Мочаліна; Державний архів Київської області. — Київ: Ліра-К, 2021. — 172 с. — Бібліогр.: с. 158-160. — укр.

Роботу присвячено 100-річчю Українських національно-визвольних змагань 1917 — 1921 рр. У систематизованому вигляді репрезентовано документи періоду Української революції 1917 — 1921 рр. з фондів Державного архіву Київської області. Описові статті містять історичні довідки до фондів та анотації про склад і зміст документів зазначеної тематики. Роботу оснащено сучасним довідковим апаратом.

Шифр НБУВ: BC70519

1.Т.206. **Досвід подолання дитячої безпритульності та бездоглядності на Півдні України в умовах формування радянського тоталітарного режиму:** автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Т. Б. Букреев; Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному вивченню найважливіших аспектів процесу подолання дитячої безпритульності та бездоглядності на Півдні України в умовах формування радянського тоталітарного режиму. Запропоновано нову класифікацію причин появи означених соціальних аномалій. Охарактеризовано правові засади ліквідації та стримування дитячої безпритульності і злочинності. Виявлено регіональні особливості соціально-профілактичної роботи державних органів і громадськості у подоланні та профілактиці кризових соціальних явищ у середовищі дітей. Розкрито особливості повсякденного життя «дітей вулиці» у 1920 — 1930-х рр. Визначено складові процесу соціалізації дітей.

Шифр НБУВ: RA442495

1.Т.207. **Міжнародна наукова конференція «Українсько-польські відносини: до 100-річчя підписання Ризького договору»** / О. Морозова, О. Гайдай // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 228-232. — укр.

Захід відбувся 10 червня 2021 р. в м. Миколаїв в межах традиційного Міжнародного наукового Ольвійського форуму та з нагоди 25-річчя заснування Чорноморського національного університету ім. Петра Могили. Організаторами виступили Українсько-польський науково-дослідний інститут і кафедра історії ЧНУ ім. Петра Могили, а співорганізаторами — Університет гуманітарних та природничих наук ім. Яна Длугоша (Ченстохова), Миколаївське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України,

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. Метою дискусії визначалося дослідження різних аспектів українсько-польських відносин, зокрема значення Ризького договору для подальших взаємин двох країн і народів.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.208. Нарком фінансів УСРР М. Полоз: політико-економічні пріоритети діяльності (1920-ті рр.) / О. Даниленко, С. Даниленко // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 170-181. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — висвітлення основних етапів політичної біографії державного і громадського діяча М. Полоза, його професійно-освітнього вибору, ідеологічних орієнтацій, номенклатурної діяльності в інститутах влади в Україні 1917 — 1929 рр., політико-економічних пріоритетів. В основі дослідження — особистість М. Полоза в контексті діяльності організацій, інститутів, державних структур СРСР та УСРР 1920-х рр. При цьому використано мікроісторичний підхід, застосовано принцип історизму, який передбачає критичний аналіз як архівних, так і друкованих джерел. Наукова новизна визначається залученням нових історичних та історіографічних джерел, що надало змогу реконструювати маловивчений напрям діяльності М. Полоза, уточнити деякі важливі моменти його біографії. Висновки: тривале перебування М. Полоза серед керівного складу партії українських есерів справило глибокий вплив на формування його національно-ідейних принципів, їх суперечливу трансформацію в умовах роботи на посаді наркома фінансів радянської України (1926 — 1929 рр.). Основними його політико-економічними пріоритетами стали збереження єдиного економічного цілодо УСРР, захист бюджетних прав республіки, формування доходів республіканського бюджету, раціональне використання його видатків, пропорційне фінансування української промисловості тощо. Водночас нарком фінансів УСРР, виконуючи посадові повноваження, дотримувався «класового принципу» стягнення податків, сприяв упровадженню системи подвійного оподаткування селян у вигляді так званого «самообкладання».

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.209. Повсякдення колективів педагогічних вишів радянської України кінця 1920-х — початку 1950-х років: історико-культурологічний вимір: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / О. В. Лук'яненко; Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. — Черкеси, 2019. — 40 с. — укр.

Дослідження присвячено аналізу щодення колективів вищої педагогічної школи України наприкінці 1920-х — початку 1950-х рр. Акцентовано увагу на системних складових структурі повсякдення студентів і співробітників освітянських вишів УСРР/УРСР. Проаналізовано внутрішню структуру колективів вищої педагогічної школи. Особіне місце відведено визначенню мотивів приєднання до спільнот. Запропоновано аналіз особливостей повсякдення вишів, студентів і професорсько-викладацького складу з урахуванням матеріального, морального, релігійного факторів. Розвідка ілюструє формування простору повсякденного життя педагогічних колективів на трьох рівнях: мережі вишів відповідно до адміністративно-територіальних змін країни; внутрішньої структури педагогічних вишів як території життєдіяльності освітян; матеріального вияву робочого простору педагогічних вишів республіки. Увагу приділено узагальненню інформації про житлові умови студентів і викладачів. Розглянуто питання інтелектуального простору педагогічного колективу, що включає аналіз якості навчальної та наукової роботи, практики та кореляцію гуманітарної атури вишів з урахуванням вимог політехнізації. Подано опис структури робочого часу у вищій педагогічній школі. Розкрито різні типи дозвілля (розважальне, інтерактивне, освітнє, культурне, творче, релігійне, рекреацію, лікувальне дозвілля, туризм). Виявлено способи задоволення базових потреб освітян (харчування, гроші, одяг). Значну увагу приділено опису особливостей життя освітян в екстремальних умовах (Голодомору, війни, окупації та на примусових роботах у Третьому Рейхові).

Шифр НБУВ: РА441851

1.Т.210. Робітничі факультети в УСРР (1920-ті — початок 30-х рр.): створення та функціональна діяльність: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / С. П. Кришталь; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено на основі комплексного аналізу історіографії, архівних і опублікованих матеріалів та періодичних видань становлення та діяльність робітничих факультетів УСРР в 1920-ті — на початку 1930-х рр. Відображено маловідомі факти концептуальних та нормативно-правових засад створення і розвитку робітфаків. Розширено відомості щодо формування мережі робітничих факультетів та контингенту слухачів, уточнено принципи і особливості їх комплектування. Глибше вивчено стан матеріально-фінансового забезпечення робітфаків і визначено головні джерела їх фінансування. Розкрито з нових позицій особливості організації навчально-виховного процесу, висвітлено його методи, форми, напрями і завдання на робітничих факультетах, акцентовано увагу на ефективності даного навчання, а також на рівень підготовки слухачів робітфаків, детально показано їх участь у громадсько-політичній роботі.

Шифр НБУВ: РА442315

1.Т.211. Соціальна політика радянської влади в Україні у 20-х рр. XX ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. П. Мурашова; НАН України, Інститут історії України. — Київ, 2019. — 24 с. — укр.

На основі широкого кола документальних джерел та літератури всебічно проаналізовано соціальну політику радянської влади в Україні у 20-х рр. XX ст. Зокрема, визначено особливості, напрями, засоби та наслідки її впровадження. Особливу увагу приділено висвітленню таких аспектів проблеми, як запровадження і функціонування системи страхового і пенсійного забезпечення; захист непрацездатних, малозабезпечених і безробітних категорій населення; розвиток житлового будівництва та комунального господарства; еволюція системи охорони здоров'я тощо.

Шифр НБУВ: РА442396

Див. також: 1.У.278, 1.Х.1532

Україна в 1939 — 1953 рр.

1.Т.212. Права людини в Українській РСР: погляд з Канади (1945 — 1991): [монографія] / Р. Сіромський; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: Тріада плюс, 2020. — 479 с.: фот. — Бібліогр.: с. 438-479. — укр.

Увагу приділено висвітленню позиції Канади щодо порушення прав людини в Українській РСР (1945 — 1991). На основі широкого комплексу джерел, з історичної точки зору, проаналізовано політико-правові розбіжності у трактуванні поняття «права людини» в Канаді та СРСР/УРСР, у тому числі формування неофіційної концепції прав людини в середовищі українських дисидентів. Простежено кампанії української діаспори всередині Канади з привернення уваги до порушення прав людини в УРСР. Розкрито реакцію канадського уряду на факти недотримання Радянським Союзом міжнародних зобов'язань у сфері забезпечення поваги до людських прав і свобод.

Шифр НБУВ: ВА864056

1.Т.213. Протиборство спецслужб закордонних центрів ОУН із КДБ (1960-ті — початок 1990-х рр.) / Я. Антонюк, В. Трофимович // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 114-125. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлити протиборство спеціальних підрозділів закордонних центрів ОУН із КДБ у 1960-х — на початку 1990-х рр. Методологічною основою стали принципи наукової об'єктивності та історизму. Використано такі загальноісторичні методи: історико-порівняльний, ретроспективний, проблемний, структурний. Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що, увіснучи до наукового обігу значну кількість неопублікованих архівних документів і матеріалів, які зберігаються в Галузевому державному архіві Служби безпеки України, проаналізовано діяльність спецслужб закордонних центрів ОУН, скеровану на протидію провокаціям органам держбезпеки УРСР і підтримку дисидентського руху в республіці зазначеного періоду. Висновки: починаючи з 1960-х рр., діяльність служби безпеки закордонних частин (СБ 34) ОУН відбувалась у тісній взаємодії насамперед із референтурою Крайового зв'язку (КЗ), Спілкою української молоді (СУМ), Антибільшовицьким блоком народів (АБН). У розглядуваний період закордонні осередки ОУН зіткнулись із посиленням провокацій органів держбезпеки УРСР, метою яких було деморалізувати та розколоти діаспору. Намагаючись протидіяти ідеологічним диверсіям, есбісти не лише публікували у своїй пресі спростування та застереження, ретельно розслідуючи кожну провокацію, інформуючи про результати інші закордонні центри ОУН, а й, своєю чергою, також здійснювали ідеологічно-підривні операції проти радянського режиму. Зручним майданчиком для останніх стали різноманітні міжнародні заходи, спортивні змагання, насамперед Олімпійські ігри. Значну шкоду закордонним центрам ОУН завдавали складні і тривалі оперативні ігри КДБ. СБ натомість проводила власні оперативні ігри, спираючись на підтримку української діаспори. Більшість оунівських центрів відійшли від радикальних гасел і зосередилися на підтримці в УРСР дисидентів, яким надавалася різноманітна допомога.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.214. Холокост в Україні. Райхскомиссаріат «Україна». Губернаторство «Трансїстрія»: [монографія] / А. Круглов, А. Уманський, І. Щупак. — 2-е изд., доп. — Дніпро: Укр. ин-т изучения Холокоста «Ткума»: Лира ЛТД, 2021. — 791 с.: ил., табл. — (Академическая серия «Украинская библиотека Холокоста»). — рус.

Двохтомне фундаментальне дослідження присвячено акціям масового знищення єврейського населення на окупованій території України в 1941 — 1944 рр. У ці роки на українських теренах існувало кілька адміністративно-територіальних одиниць, створених окупаційною владою: райхскомісаріат «Україна», губернаторство «Трансїстрія», дистрикт «Галичина» (у складі Генерал-Губернаторства), а також території, що перебували під управлінням німецької військової адміністрації, румунської та угорської влади. У першому, оновленому та доповненому томі висвітлено особливості Голокосту в Україні, історіографію проблеми, а також події, що відбувалися в райхскомісаріаті «Україна»

та губернаторстві «Трансністрія» — адміністративних одиницях, які охоплювали територію 13 сучасних областей України та м. Київ. На підставі аналізу великого корпусу документів з архівів різних країн, зроблено спробу відтворити трагічну картину минулого. Багато документів уперше введено в науковий обіг. Видання доповнено узагальненими хронологічними таблицями, що надають уявлення про масштаби нацистського геноциду єврейського народу, матеріалами щодо порятунку єврейського населення, меморіалізації Голокосту в зазначених регіонах.

Шифр НБУВ: ВС70668

Див. також: 1.Т.175

Україна в 1953 — 1991 рр.

1.Т.215. Відображення радянської дійсності у зверненнях громадян до ЦК КП України (друга половина 1960-х — перша половина 1980-х рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 17.00.01 / Я. О. Журавльов; НАН України, Інститут історії України. — Київ, 2019. — 23 с. — укр.

Вперше визначено кількість та тематику звернень до Центрального Комітету Комуністичної партії України (ЦК КПУ), досліджено компоненти життя населення України крізь призму цих звернень, введено до наукового обігу нові архівні документи; уточнено специфіку юридичного регулювання права громадян на звернення повоєнної доби. Виявлено, що протягом досліджуваного періоду до ЦК КПУ надійшло близько мільйона звернень, значною була кількість анонімних, колективних, повторних звернень. Встановлено, що до ЦК КПУ писали найчастіше з житлових питань, з питань працевлаштування, селяни скаржилися на недоліки в господарській діяльності правлінь колгоспів, малу оплату трудовної, несвоєчасні розрахунки, зменшення присадибних ділянок. Зазначено, що гострими були проблеми з водо-, тепло-, газопостачанням, часто не знаходили свого вирішення проблеми роботи комунального транспорту, поширеним явищем були доноси та скарги на керівництво, суттєві проблеми існували в галузі медичного обслуговування, катастрофічного масштабу набула проблема алкоголізму. Зауважено, що у зверненнях відображено було і антирадянські настрої, часто піднімали мовне, національне питання, питання захисту довкілля, кримські татари боролися за повернення до Криму, тоді як євреї вимагали надати змогу виїхати з СРСР.

Шифр НБУВ: RA442332

1.Т.216. Конструювання «радянської людини» (1953 — 1991): українська версія: [монографія] / Ю. О. Каганов. — 2-ге вид. — Одеса: Гельветика, 2022. — 430, [1] с.: фот. — укр.

Описано частину комуністичного експерименту — конструювання «радянської людини» в Українській РСР у 1953 — 1991 рр. На основі численних архівних документів, спогадів, інтерв'ю реконструйовано складові системи прищеплення цінностей «будівника комунізму»: освіта, засоби масової інформації, масова культура. Детально проаналізовано опір ідеологічній та культурній уніфікації суспільства, зокрема з боку молоді. На конкретних прикладах продемонстровано амбівалентність системи радянських цінностей, її внутрішню суперечливість. Наголошено на інерції світогляду «радянської людини» після проголошення незалежності України. Зазначено, що перетворення суспільства при переході від капіталізму до соціалізму, а потім його подальшого розвитку від соціалізму до комунізму вважалося в СРСР запорукою виховання нової людини. Визнано, що виховання виступало невід'ємною органічною складовою боротьби за соціалізм і комунізм, які, як вважалося, неможливі без глибокої зміни свідомості людей, їх поглядів і вчинків, також виховання нової «радянської людини» мало всеохопний характер і продовжувалося протягом усього життя радянського громадянина. У сучасній гуманітаристиці зростає інтерес до феномену «радянської людини», що вимагає від науковців його наповнення, на протиположний саркастичному змісту дефініції «*homo sovieticus*», глибинним осмисленням витоків і генези формування «радянської людини» в конкретно-історичних суспільно-політичних умовах, зокрема, у реаліях радянської України 1953 — 1991 рр. Проаналізовано багатоплановий масив інструментів і чинників соціалізації людини, що прямо чи латентно здійснювали всеохопний вплив на творення «нової радянської людини». Фокус дослідницької уваги зосереджено на таких трьох блоках факторів, як: освіта (шкільна, професійно-технічна та університетська); засоби масової інформації (преса, радіо, телебачення); соціокультурні аспекти (мова, анекдоти, кіно, музика, свята і обряди).

Шифр НБУВ: ВС70795

1.Т.217. Простір українського національного «Я»: 60-ті — 70-ті рр. XX ст.: монографія / Н. М. Кіндрачук; ред.: В. М. Даниленко; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. — Івано-Франківськ: НАІР, 2020. — 501 с.: іл. — укр.

Проаналізовано соціально-культурні процеси в українському етнічному середовищі УРСР протягом 60-х — 70-х рр. XX ст. Досліджено трансформацію соціально-культурного обличчя ти-

тульної нації. Виявлено демографічні зміни в українському етносі на загальноукраїнському і регіональному рівнях. З'ясовано значення руху шістдесятників в розширенні етнокультурних меж українців. Висвітлено боротьбу української інтелігенції за збереження українського мовного простору та національно-духовної складової. Проаналізовано національну самовизначеність українських митців в культурно-мистецькій творчості, показано еволюцію державницьких, національних поглядів українців щодо підтримки ідеї незалежності України. Розкрито роль української діаспори в змаганнях за окремішність української нації та незалежність і соборність Української держави.

Шифр НБУВ: VA864902

1.Т.218. Ставлення населення УРСР до введення радянських військ в Афганістан / О. Ковальков, Н. Городня // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 80-90. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення ставлення населення радянської України до введення військ в Афганістан, що проводиться на основі інформаційних повідомлень КДБ УРСР. Використано методи контент-аналізу історичних джерел, проблемно-хронологічний, типологічний, порівняльний та антропологічний підхід. Застосовуючи критичний аналіз джерел, які вперше вводяться до наукового обігу, розкривається недостатньо вивчена історичною наукою тема. Дослідження засвідчує існування в УРСР розгалуженої мережі нагляду за умонастроями населення. Як свідчили інформаційні повідомлення КДБ, переважна більшість мешканців республіки підтримувала дії влади, аргументуючи це потребою СРСР захистити свою безпеку, запобігти встановленню «впливу імперіалістичних держав» в Афганістані і зміцнити свій статус наддержави. Водночас донесення держбезпеки свідчили про критичні оцінки й засудження радянських дій в Афганістані з боку частини населення. Утім здебільшого ця критика не виходила поза межі приватних розмов. Лише окремі громадяни наважувалися висловлювати свій протест, що відбувалося у формі виготовлення й розповсюдження анонімних листів та листівок, які містили заклики до боротьби з владою, іноді від імені організації або матерів загиблих в Афганістані воїнів. КДБ відстежував будь-які прояви інакдомства, застосовувалися різні засоби — від «роз'яснювальних бесід», перевірок та «оперативної розробки» до притягнення до кримінальної відповідальності.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 1.Ф.1399

Україна з грудня 1991 р.

1.Т.219. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті російсько-української війни»: [м. Ужгород, 23 верес. 2022 р.] / ред.: Ю. Остапеч, М. Палінчак, І. Савченко, О. Бертолон, В. Гиря, Л. Левкович, М. Токар, О. Шафраньш, К. Клопотар; Закарпатська обласна військова адміністрація, Ужгородський національний університет, Громадська організація «Асоціація політологів та міжнародників УжНУ». — Ужгород: РІК-У, 2022. — 355 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто причини, хід, наслідки для України та країн Центральної Європи російсько-української війни. Досліджено зміни положення та суспільно-політичних настроїв громадян України в умовах повномасштабної війни Росії проти України. Розглянуто становище України у сучасному світі, акцентовано на зміні геополітичного статусу, міжнародних відносинах, дипломатичній, військовій та фінансовій допомозі. Проаналізовано публічно-управлінські відносини й особливості роботи політико-управлінської еліти та публічної влади у воєнний і поствоєнний період. Висвітлено актуальні виклики публічного управління у сфері державної безпеки й охорони громадського порядку. Описано особливості реалізації окремих форм публічної влади в умовах дії правового режиму воєнного стану. Розглянуто проблеми забезпечення громадян соціальними послугами під час воєнного стану в Україні. Розкрито роль інституцій громадянського суспільства в боротьбі України проти російської агресії. Розглянуто освіту, науку, культуру та релігію як фактор збереження національної ідентичності.

Шифр НБУВ: VA863345

1.Т.220. Поштовий зв'язок України в умовах впровадження інформаційних технологій (кінець XX — початок XXI ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.07 / А. В. Говоровський; Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. — Переяслав-Хмельницький, 2019. — 23 с. — укр.

Проаналізовано передісторію формування інформаційного середовища галузі поштового зв'язку України під впливом світових процесів розвитку інформаційного суспільства. На прикладі впровадження сучасних інформаційних технологій визначено особливості трансформацій та інноваційної діяльності поштової галузі України. Розглянуто основні напрямки інформатизації, які сприяли кардинальним змінам на державному рівні, що

суттєво вплинули на галузь поштового зв'язку України. Досліджено основні складові, що найбільш ефективно сприяли розвитку інформатизації, модернізації всієї інфраструктури поштового зв'язку на базі використання сучасних інформаційних технологій, що надало значний поштовх до змін в управлінні, впровадженню комплексних систем управління, автоматизації всіх етапів і об'єктів поштового зв'язку. Особливу увагу приділено еволюції розвитку й активізації поштової галузі в контексті впровадження інформаційних технологій; поштовим реформам та їх результатам; сучасному стану розвитку галузі, а також природи, змісту та процедурам надання послуг поштового зв'язку; правовим механізмам та їх реалізації; пріоритетним програмам.

Шифр НБУВ: РА443340

1.Т.221. Створення та розвиток Збройних сил України: історіографічний вимір / С. Сегада, В. Шевчук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 148-162. — Бібліогр.: 80 назв. — укр.

Мета дослідження — історіографічний аналіз публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів та відтворення на їх основі історії створення й розвитку Збройних сил України в 1991 — 2020 рр. Опрацювання дослідницького матеріалу проводилося на засадах історизму, об'єктивності, системності та україноцентризму. В основу дослідницького інструментарію покладено міждисциплінарні підходи. Завдяки проблемно-хронологічному методу аналізу окреслено суспільно-політичні контексти, в яких формувалася науковий наратив у вказаній тематичній ніші. Герменевтичний підхід надав змогу з'ясувати особливості змістового наповнення та авторських інтерпретацій емпіричного матеріалу. Функціональний і структурний підходи лягли в основу характеристики того сегмента напрацювань дослідників, що стосується інституційно-організаційних аспектів військового будівництва в Україні. Прийом історичної хронології та компаративістики надали змогу простежити етапи становлення й розбудови Збройних сил України, відділення цих процесів у науковому дискурсі. Правозначні методики вможливили опрацювання нормативно-законодавчої бази та характер відображення її положень у науковій продукції. Наукова новизна визначається аналізом вітчизняних і зарубіжних видань про історію Збройних сил України як головної складової забезпечення незалежності держави. Визначено етапи нагромадження й розвитку історичних знань, з'ясовано визначальні тенденції історіописання у цьому тематичному сегменті. Висновки: українська історична наука збагатилася науково-дослідницькими працями, аналіз яких відтворив історію створення та розвитку Збройних сил України, їх участі в антитерористичній операції й операції Об'єднаних сил.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.222. Україна та Республіка Польща: від білатеральних відносин до євроатлантичної інтеграції (історичний аспект): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / К. І. Мелекесцев; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2019. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено процеси трансформації в українсько-польських відносинах у 1991 — 2015 рр. від білатерального співробітництва до унікальної частини мультилатеральних відносин у контексті інтеграції до ЄС і НАТО. Розкрито на основі аналізу великого масиву джерел і літератури історичні передумови оформлення взаємин, перші контакти між польськими та українськими демократичними силами, роль Є. Гедройця. Досліджено становлення та розвиток білатеральних відносин незалежних України та Республіки Польща, їх втілення у регіональній співпраці, подальшу трансформацію в євроатлантичному контексті, проблемні питання. Висвітлено тенденції співробітництва України та Польщі в умовах розширення НАТО, визначено проблеми втілення польського досвіду в Україні. Визначено, за результатами аналізу досвіду українсько-польських відносин, тенденції приєднання держав колишнього «Східного блоку» до світових глобалізаційних процесів. Увагу приділено поступовому відходу від традиційних двосторонніх відносин на користь співробітництва в межах мультилатералізму Європейського співтовариства.

Шифр НБУВ: РА443049

1.Т.223. Trade and economic cooperation between Ukraine and the Republic of Belarus: historical discourse (1991 — 2020) / L. Aleksievs, O. Valion // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 114-126. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета дослідження — вивчення торговельно-економічної співпраці між Україною та Республікою Білорусь, договірно-правової бази двосторонньої взаємодії, динаміки зовнішньоторговельного товарообігу, тенденцій і форм виробничої кооперації в контексті сучасних викликів. Методологію праці становить комплекс наукових принципів, загальнонаукових і спеціально-історичних методів, а також міждисциплінарний та комплексний підходи до історичного дискурсу сучасних українсько-білоруських торговельно-економічних відносин на основі цілісного використання джерел з означеної проблеми. Наукова новизна зумовлена недостатнім дослідженням в українській історіографії торговельно-економічних аспектів співпраці України та Республіки Білорусь на сучасному етапі, де, за невеликими винятками, майже відсутні узагальнюючі праці, присвячені вказаним питанням. Показано авторський погляд на динаміку співробітництва

двох країн за період 1991 — 2020 рр., з'ясовано особливості двосторонньої співпраці після президентських виборів 9 серпня 2020 р. в Білорусі, які призвели до поглиблення політичної кризи у державі, визначено перспективи дослідження означеної проблематики. Висновки: доведено, що майже тридцятирічний досвід співробітництва України й Республіки Білорусь у нових геополітичних реаліях засвідчує важливість двосторонньої торговельно-економічної співпраці, що базувалася на прагматизмі та взаємній зацікавленості, широких контактах на рівні глав держав, урядових і неурядових структур, дипломатичних органів, а також вагомій договірно-правовій базі. Показано, що завдяки виробничій кооперації двох країн, зростанню динаміки обоюдно-товарообігу, пошуку конструктивних рішень у міжрегіональній співпраці, злагодженій роботі всіх структур, які координують українсько-білоруські відносини, інституційно-правовому забезпеченню вдавалося зберегти нагромаджений потенціал у міждержавних взаєминах, забезпечувати вектор двосторонніх можливостей у контексті інтеграційних та іглобалізаційних процесів. Водночас, у зв'язку з політичною кризою в Білорусі, яка нині триває, відбулася зміна формату двосторонніх відносин.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 1.Ф.1391

Історія окремих областей України

1.Т.224. Вінковеччина: історія, культура, духовність: зб. пр. за матеріалами наук. іст.-краєзнав. конф., 15 — 16 липня. 2019 р. / ред.: Л. В. Баженов, П. І. Староста, В. В. Войтович, Ю. І. Блажевич, О. П. Григоренко, С. М. Єсюнін, М. І. Кабачинський, М. П. Олійник, В. С. Прокопчук, П. Я. Слободянюк, Ю. А. Хоптяр, М. С. Яцишин; Вінковецька районна рада, Вінковецька районна державна адміністрація, Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, Національна спілка краєзнавців України, Національна спілка краєзнавців України. — Хмельницький: Цюпак А. А., 2019. — 293, [1] с.: іл., табл. — укр.

Досліджено проблеми організації краєзнавчого руху та регіональних досліджень на Вінковеччині в умовах процесу децентралізації та створення об'єднаних територіальних громад. Розглянуто скарб європейських та східних монет XIV — XV ст. із Вінковецького р-ну Хмельницької обл. Увагу приділено локально-зональним особливостям техніки вишивки на святкових жіночих сорочках центрального Поділля другої половини XIX — початку XX ст. Розглянуто антибільшовицький повстанський рух на Вінковеччині в 1921 — 1922 рр. Досліджено фізичну культуру та спорт в житті селян Вінковецького району в перші воєнні роки. Висвітлено легенди та топоніміку с. Грим'ячка Вінковецького р-ну. Досліджено проблеми творчості В. Барвінського.

Шифр НБУВ: ВА86509

1.Т.225. В'юнище та Козинці. Історія сіл Переяславського краю: статті, спогади, документи / М. Білько, О. Боровик, Н. Бойко, К. Бузницька, А. Вірчич (Тримпол), Г. Глазунова, В. Вовкодав, В. Данько, Г. Данько, В. Деркач, О. Дзаченко, О. Дубняк, Н. Захарчук, Н. Кухарева, О. Князенко, А. Ковальська, М. Куніца, Н. Макаренко, О. Матвієнко, М. Миколаєнко (Савіцька), Ф. Михайленко, П. Манойло, Л. Набок, Г. Огієнко, Н. Павлик, Г. Піскуп, Л. Петрашенко (Білько), В. Петрашенко, О. Савенко, В. Савенко, Л. Солоньць, С. Сорокова, А. Тендітна, Г. Ткаченко, Г. Філоненко, С. Чирков, В. Цьома, А. Цьома, І. Шпиталь, М. Шпиталь; ред.: І. І. Добросок, О. В. Колібенко; авт.-упоряд.: М. Ю. Чирков; Громадська організація «Старий Дніпро», Національний історіо-етнографічний заповідник «Переяслав», Університет Григорія Сковороди в Переяславці, Національна спілка краєзнавців України. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2021. — 623 с.: іл., фот. — (Затоплені села Переяславщини; кн. 5). — укр.

Вміщено статті, спогади, документи у п'яту із серії видань «Затоплені села Переяславщини», яку підготовлено в межах науково-просвітницького проекту з оприлюднення матеріалів про затоплені Канівським водосховищем села Переяславщини. Представлено спогади жителів і документи про села В'юнище та Козинці, акцентовано увагу на документальному підтвердженні участі жителів цих сіл у Першій світовій війні. Також читачі зможуть ознайомитися із щоденниками, які вели впродовж свого життя в'юнищани Федір Михайленко та козинчанин Микола Красовський. Віднайдено матеріали для увічнення пам'яті постраждалих під час Голодомору 1932 — 1933 рр., розкуркулених та репресованих односельців часів колективізації. Оприлюднено живу історію Другої світової війни за унікальними щоденниками Ф. Михайленка із В'юнищ та М. Красовського із Козинці та описано труднощі часів післявоєнної відбудови, переселення жителів і перенесення їх господарств із зони затоплення.

Шифр НБУВ: ВС70389

1.Т.226. Дрогобицька солеварня: нарис історії від найдавніших часів до початку ХХІ ст.: монографія / М. Галів, С. Біла, В. Галик, В. Ільницький, Б. Лазорак, І. Лозинська, Р. Попп, Ю. Стедик, Л. Тимошенко; Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Громадська організація «Центр

східноєвропейських наукових студій», Громадська організація «Центр українсько-європейського наукового співробітництва». — Суми: Університетська книга, 2022. — 313 с.: табл., іл. — укр.

На основі архівних матеріалів, пресових видань, історіографічних напрацювань досліджено історію Дрогобицької солеварні від найдавніших часів до сьогодення. Розкрито такі аспекти: соціологія, виробничі, торгівельні, правові топи солеваріння у Дрогобичі XIV — XVIII ст.; солеварня у часи австрійського урядування наприкінці XVIII — початку XX ст.; стан солеварні у міжвоєнний період XX ст. та роки Другої світової війни; діяльність солеварного заводу в умовах радянської економічної системи (1945 — 1991). Висвітлено трансформаційні процеси, промислово-виробничі та туристично-культурні вектори діяльності солеварного заводу у добу незалежності України.

Шифр НБУВ: ВА863464

1.Т.227. Етнонаціональний світ Придніпров'я: колект. монографія. **Ч. 3. Етнонаціональні процеси новітнього часу (1914 — 1939)** / С. І. Світленко, Д. В. Архїрейський, Н. В. Венгер, А. Г. Венгер, В. В. Іваненко, В. К. Клець, О. Ф. Нікілев; Наукове товариство імені Шевченка, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2022. — 299 с.: іл. — укр.

Висвітлено питання етнонаціональної історії Придніпров'я періоду від Першої до Другої світової війни (1914 — 1939). Розглянуто вплив Першої світової війни на етнонаціональні процеси в краї. Розкрито національне життя періоду Української революції 1917 — 1921 рр. Висвітлено суперечливі етнонаціональні процеси за комуністично-радянської влади від початку 1920-х до вересня 1939 р. Увагу приділено впливу Першої світової війни на долі німецького населення Катеринославщини, культурно-національній політиці комуністично-радянської влади стосовно національних меншин у 1920-х — 1930-х рр., насильницькій колективізації та Голодомору 1932 — 1933 рр.

Шифр НБУВ: В358245/3

1.Т.228. Звід пам'яток історії та культури України. Чернігівська область: енциклопед. вид. **Вип. 5. Варвинський район** / О. М. Бондар, С. І. Дмитрук, Л. С. Дудко, Г. В. Жаров, В. В. Зеленько, Е. М. Ілляшенко, Л. С. Ключко, В. П. Коваленко, О. Б. Коваленко, Т. М. Корольова, Л. В. Кулаковська, В. В. Мултанен, В. І. Онищенко, А. С. Сапрунова, О. Е. Черненко, С. В. Щербина; ред.: А. Прокопенко, Н. Романова, О. Коваленко, І. Алфіренко, Г. Боряк, І. Вдовенко, Р. Воробей, В. Дудко, Е. Ілляшенко, С. Лаєвський, В. Мултанен, В. Павленко, О. Потапенко, І. Слезко, В. Смолий, С. Ког, Г. Боряк, В. Даниленко, М. Дьомін, М. Жулинський, Я. Д. Ісаєвич, Ю. А. Левенець, В. Литвин, В. Михеев, В. Миц, О. Онищенко, Г. Скрипник, Л. Федорова, П. Толочко, О. Реєнт; упоряд.: Е. Ілляшенко, О. Коваленко, О. Потапенко, А. Сапрунова; Чернігівська обласна державна адміністрація, Чернігівська обласна рада, Комуніальний заклад «Чернігівський обласний пошуковий науково-редакційний центр», Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка, Національна спілка краєзнавців України. — Чернігів, 2019. — 149 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 122-133. — укр.

Представлено перше енциклопедичне видання про всі відомі на сьогодні на території України нерухомі пам'ятки археології, історії, архітектури та містобудування, монументального мистецтва. Відповідно до адміністративно-територіального поділу країни «Звід» складено з 28 томів (24 області, Автономна Республіка Крим і м. Севастополь, а також пам'ятки української культури за рубежом). Зазначено, що зважаючи на значний обсяг і різний ступінь наукового опрацювання матеріалів Чернігівського тому «Зводу», обласна редакційна колегія вирішила поступово оприлюднювати їх у форматі районів і міст обласного значення з тим, щоб на завершальному етапі сформувавши цілісний текст. Презентовано «Звід пам'яток історії та культури України Чернігівська область. Варвинський район» п'яту книгу, яка продовжує серію публікацій матеріалів про пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, які розташовано на території Чернігівської обл. До неї вміщено 226 статей про пам'ятки археології, історії, архітектури і містобудування, монументального мистецтва та нарис про район у цілому. Метою видання визнано введення до наукового обігу у систематизованому вигляді інформації про історико-культурну спадщину району, детальний опис нерухомих пам'яток, що мають історичну, наукову або мистецьку цінність. Підготовку матеріалу здійснено науковцями, викладачами, працівниками музеїв, краєзнавцями. Текст книги супроводжено науково-довідковим апаратом, ілюстративним матеріалом (148 фотографій, схем, планів та ін). В енциклопедичному науково-довідковому виданні наведено відомості про всі нерухомі пам'ятки археології, історії, монументального мистецтва, архітектури та містобудування Варвинського р-ну.

Шифр НБУВ: С11556/5

1.Т.229. Пам'ять про Другу світову війну в іменах і подіях: Голоурів, Київ, Рудяків / М. К. Барішполец, М. К. Смольницька; відп. ред.: О. Є. Лисенко; Інститут історії

України. — Бориспіль: Медіа-центр «ТС», 2020. — 747 с.: іл. — Бібліогр.: с. 686-708. — укр.

Книга містить наукові дослідження, біографічні матеріали, колекцію документів, що узагальнюють наслідки і значення Другої світової війни для мешканців кількох сіл Київщини: Голоурів, Київ, Рудяків. Висвітлено становище населення означених сіл у період нацистської окупації 1941 — 1943 рр.; перебіг літньо-осінніх подій 1943 р., пов'язаних з активізацією діяльності місцевого партизанського загону, вигнанням ворога з території Бориспільщини та форсуванням радянськими військами р. Дніпро. Розглянуто післявоєнне посвячення жителів села в умовах воєнного часу, а також ті процеси повоєнного життя, що відклялися в історичній пам'яті членів громади Голоурівської сільської ради Бориспільського р-ну Київської обл. Наведено біографічні довідки на понад 900 персоналій місцевих жителів: учасників бойових дій Другої світової війни (1939 — 1945 рр.), жертв розстрілів нацистської окупаційної влади, оstarбайтерів, солдатських вдів, а також списки радянських воїнів, збереження пам'яті про яких пов'язано з братськими могилами в с. Голоурів і Київлів Бориспільського р-ну. В процес наукового дослідження залучено усні свідчення очевидців тих подій та їх нащадків. Більшість документів і матеріалів вводяться до наукового обігу вперше.

Шифр НБУВ: ВА865099

1.Т.230. Персоналістичний вимір історії Черкащини: матеріали 2-ої регіон. іст.-краєзнав. конф., присвяч. 85-річчю з дня народж. д-ра іст. наук, проф., заслуж. працівника освіти України Бушина Миколи Івановича, 15 берез. 2023 р., м. Черкаси: ЧДТУ / упоряд.: В. М. Лазуренко, І. Ю. Стадник, О. О. Япан, О. В. Литвин; Черкаський державний технологічний університет, Черкаська обласна державна адміністрація, Національна спілка краєзнавців України, Державний архів Черкаської області, Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, Черкаський обласний краєзнавчий музей, Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», Кам'янський державний історико-культурний заповідник, Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник. — Черкаси: Гордієнко Є. І., 2023. — 431 с.: іл., фот. — укр.

Визначено внесок професора М. Бушина у становлення та розвиток регіональної персоналістики. Увагу приділено героям-захисникам з Черкащини, які віддали життя за Україну: В. Гутленку, Б. Залюбовському, Р. Голодному. Розглянуто питання волонтерства під час російсько-української війни. Висвітлено діяльність видатних особистостей Черкащини на теренах України та світу в контексті регіональної персоналістики. Акцентовано на науковому доробку українського дослідника С. Подолінського, фундатора української школи фізичної економії. Висвітлено життєвий та професійний шлях О. Черненка, фундатора українського кооперативного руху. Увагу приділено суспільно-політичному та науковому портрету М. Ткаченка у контексті розвитку української історичної науки 20 — 60-х рр. XX ст. Визначено внесок академіка М. Башенка у розвиток галузі зоотехнії тощо. Розглянуто здобутки та творчу спадщину відомих діячів культури та митців Черкащини. Також увагу приділено діяльності музейників, археологів і краєзнавців Черкащини.

Шифр НБУВ: ВА863346

1.Т.231. Повсякденне життя сільських жителів УРСР в другій половині 1940-х — 1960-х роках за матеріалами Чернігівської області: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / В. М. Кузьменко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню повсякденного життя сільських жителів УРСР в другій половині 1940-х — 1960-х рр. на прикладі Чернігівської обл. На основі аналізу широкій джерельної бази розглянуто соціальні, економічні, культурні особливості повсякдення селянства. Розкрито умови праці в сільській місцевості, висвітлено бюджет селянської родини Чернігівської обл. в досліджуваній період. Розглянуто основні зміни, що відбулись у сфері матеріально-побутового забезпечення сільського населення регіону в перші повоєнні десятиліття. Проаналізовано сільський соціум в контексті функціонування системи радянських інститутів у сільській місцевості. Висвітлено формування моделі стосунків між селянами та владою, розкрито ставлення колгоспників до місцевого керівництва. Зроблено огляд основних форм протесту проти колгоспної системи та заходів тогочасного режиму із встановлення контролю над виробничим життям села. Висвітлено місце родини в житті тогочасного сільського соціуму й окремого індивіда зокрема. Зроблено огляд сфери відпочинку тогочасного селянства та вплив на нього партійно-державних структур. Розглянуто атеїстичну політику держави та заходи її боротьби із традиційною селянською культурою.

Шифр НБУВ: РА44335

1.Т.232. Події Української революції 1917 — 1921 рр. на Рівненщині: наук.-допоміж. бібліогр. покажч. / ред.: З. М. Тирак; наук. ред.: О. Л. Промська, А. А. Жив'юк; уклад.: Л. А. Степанюк; Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека. — Рівне: О. Зень, 2019. — 129 с. — укр.

Акумуляовано джерела, які розкривають історію і головні етапи Української революції 1917 — 1921 рр. на Рівненщині. Включено відомості про книги, статті зі збірників і періодичних видань українською, російською та польською мовами; першоджерела, науково-дослідну, науково-популярну, публіцистичну, художню, мемуарну літературу, довідкові видання.

Шифр НБУВ: ВА865991

1.Т.233. Сіверщина Гетьманських часів: [зб. архів. док.]. Т. 2. **Перша чверть XVIII ст.** / упоряд.: І. Тарасенко, Ю. А. Мицик; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Православна церква України, Київська православна богословська академія, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: Логос, 2020. — 598, [1] с. — укр.

Збірник є продовженням публікації джерел до історії Сіверщини XVII — XVIII ст. У другому томі видання вміщено переважно архівні джерела першої чверті XVIII ст., що опубліковано на сторінках наукового журналу «Сіверянський літопис». Висвітлено тогочасні військово-політичні події, церковну та соціально-економічну історію регіону, подано важливі факти щодо чималого кількості населених пунктів в межах сучасних Чернігівської та Сумської обл., а також етнічних українських земель, анексованих Росією (Стародубщина). Представлено документи першої чверті XVIII ст., які стосуються часів гетьманства Івана Мазепи (останній період), Івана Скоропадського, Павла Полуботка, а також початковий період діяльності Малоросійської колегії. Описано документи, виявлені у зібраннях Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (ІР НБУВ). Меншою мірою презентовано документи з Центрального Державного Історичного Архіву України у Києві (ЦДАК України) та документи архівосховищ Польщі (насамперед Бібліотека Польської Академії Наук у Кракові, Архів Головний Актів Давніх у Варшаві). Наголошено про певну особливість наведених джерел, про першість введення до наукового обігу, про різноманітні категорії джерел. Викладено значну кількість універсалів та листів гетьманів країни, генеральної старшини, полковників, сотників, що суттєво доповнює «Український Дипломатарій XVI — XVIII ст.». Зазначено, що публікація останнього постає одним з головних завдань Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського України.

Шифр НБУВ: В358579/2

1.Т.234. Трансформація адміністративно-територіального устрою Катеринославщини-Дніпропетровщини (1802 — 1939): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / В. М. Тлеуш; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2019. — 20 с. — укр.

Вперше в історіографії предметом спеціального комплексного дослідження стала трансформація адміністративно-територіального устрою Катеринославщини-Дніпропетровщини протягом 1802 — 1939 рр. Визначено зміни зовнішніх та внутрішніх територіальних меж Катеринославщини-Дніпропетровщини, виявлено особливості імплементації адміністративно-територіальних реформ у краї періоду Російської імперії, Тимчасового уряду, Центральної Ради, Гетьманату, Директорії, білогвардійського руху, радянської влади. Проведене дослідження надає змогу зробити висновок про те, що як Російська імперія, так і радянська держава використовувала реформи адміністративно-територіального устрою як засіб уніфікації, бюрократизації, інтеграції та денационалізації Катеринославщини-Дніпропетровщини, а не як засіб задоволення національних, регіональних та місцевих потреб. За останні два століття таким вимогам відповідали лише козацькі паланки та деякі адміністративно-територіальні одиниці, запропоновані представниками національних урядів періоду Української революції, які намагалися відірватися від імперського устрою, проте так і не були реалізовані.

Шифр НБУВ: РА442748

1.Т.235. Феномен творчої особистості М. М. Синельникова в соціокультурному просторі Харкова кінця XIX — початку XX століття: особистість і місто / Л. Т. Лукашева // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 35-44. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Здійснено аналітичний вимір творчого феномену М. М. Синельникова крізь призму культурологічних парадигм сучасності. За допомогою застосування комплексу загальнонаукових і конкретно наукових методів, що відповідають культурологічному дискурсу: історичного — задля висвітлення досліджуваної проблеми в історичній послідовності; системно-аналітичного — з метою висвітлення й аналізу елементів досліджуваної проблеми; компаративного — для встановлення схожості і відмінностей у трактуванні історичних явищ; герменевтичного — з метою вивчення й інтерпретації теоретичних основних положень; методу узагальнення — з метою концептуалізації складових досліджуваної проблеми виявлено суть явища. Наука новизна полягає у зверненні до мало досліджуваної теми феномену творчої особистості М. М. Синельникова і його аналітичному виміру крізь призму сучасних культурологічних парадигм. Звернення до теми творчого феномену М. М. Синельникова крізь призму культурологічних парадигм сучасності надало змогу визначити основоположні складові культурно-мистецької концептосфери досліджуваного явища в координатах постнекласичного гуманітарного знання. Таким чином, розгляд проблеми творчого феномену М. М. Синельникова в подібному ракурсі, уможливило інтегрування цінного досвіду і знання досліджуваного об'єкта у реалії сьогодення.

Шифр НБУВ: Ж69407

Історія народів, що проживають на терені України, та історичних областей

1.Т.236. Голокост на території дистрикту «Галичина»: джерелознавчий аналіз проблеми: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / В. Т. Зілінський; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Київ, 2019. — 18 с. — укр.

Дослідження присвячено Голокосту на території дистрикту «Галичина» і джерельній базі із українських архівосховищ на цю тему. Робота є першою спробою комплексного вивчення інформаційного потенціалу джерел такого характеру. Аналіз архівних матеріалів надасть змогу покращити якість досліджень в цілому. Уява про кількість документів і їх достовірність стане рушійною силою для змін у сфері вивчення Голокосту на території дистрикту «Галичина». Дослідження архівної джерельної бази опирається на принцип походження. Відповідно, окремо було здійснено аналіз документів нацистської окупаційної влади і радянських матеріалів, що присвячено розслідуванню злочинів гітлерівців.

Шифр НБУВ: РА442685

1.Т.237. Єврейське населення в соціально-економічному, суспільно-політичному, освітньо-культурному і духовному житті Поділля (1861 — 1914 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Л. О. Орловський; Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено на основі комплексу архівних та опублікованих джерел життя єврейського населення Поділля впродовж 1861 — 1914 рр., з'ясовано, що впродовж зазначеного періоду єврейська громада була однією з найбільших національних меншин на Поділлі. Доведено, що російське самодержавство цілеспрямовано проводило антисемітську політику, спрямовану на денационалізацію, асиміляцію і русифікацію євреїв. Проаналізовано статистику загальної чисельності євреїв, визначено їх соціальний стан, професійну зайнятість, систематизовано організацію єврейського самоврядування та участь у суспільно-політичному і революційному русі євреїв. Висвітлено участь євреїв Поділля в торгівлі, промисловому та ремісничому виробництві, оренді землі та їх ролі у формуванні ринкових відносин в економіці регіону. Визначено, що головними чинниками самовираження євреїв Поділля залишалися етнічна освіта, культура, мова, релігія та традиції.

Шифр НБУВ: РА443032

1.Т.238. Міське суспільство Волині XVI — першої половини XVII ст.: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / А. Є. Заяць; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 39 с. — укр.

Розглянуто процес становлення та функціонування міського суспільства Волині у ранньомодерну добу. Проаналізовано проблему дефініції, класифікації та термінології міських поселень. Вивчено функції міських поселень та фактори їх розвитку. З'ясовано роль власників приватних та старост королівських міст на формування устрою та особливості розвитку волинських міст. Особливу увагу приділено міському управлінню та участі в ньому війта, лентвійта, ради, лави та найманих міських урядників. Описано міське судочинство та його особливості у королівських та приватних містах. Прослідковано джерела формування міської громади, її правове становище, соціальну структуру, етнічний та професійний склад, а також місце шляхти у міському соціумі.

Шифр НБУВ: РА442850

1.Т.239. Повітові та головні суди Правобережної України (1797 — 1831 рр.): улаштування, кадровий склад, діяльність / А. Шевчук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 50-64. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження організації діяльності повітових і головних судів Правобережної України в 1797 — 1831 рр., проаналізовано їх кадровий склад та юридичні практики. Імперська влада прагнула здобути лояльність локальної шляхти й утвердитися в регіоні, відновила окремі елементи річсполитської судової системи. Методологія дослідження базується на поєднанні загальнонаукових (аналізу, синтезу, узагальнення) та спеціально-історичних (історико-генетичного, історико-системного, історико-типологічного, просопографічного) методів із принципами історизму, системності, науковості, що надало змогу зосередитися на функціонуванні судових органів в умовах імперської політики пошуку компромісу з місцевою знаттю. Просопографічний метод використано для аналізу кадрового складу

судів. Наукова новизна полягає в дослідженні імперської практики надання поступок місцевій шляхті у судовій сфері за умови лояльності до політики центру. Відновлені елементи річпосполитської судової системи переконували еліту у збереженні її впливу в регіоні, проте одночасно влада здійснювала корекцію діяльності судів. Катерина II запровадила на Правобережжі імперські судові установи. Політика Павла I була більш раціональною: для збереження стабільності він розпочав співробітничати з місцевими елітами. Головним елементом домовленостей стало повернення окремих елементів річпосполитської судової традиції. У діяльності повітових судів шляхта одержала свій виборний кадровий склад, польську мову, Литовський статут і конституції. Ці фактори, поряд із розширенням юрисдикції на інші категорії населення, переконали еліту у своєму домінуванні.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.240. Православне духівництво й національна інтелігенція Правобережної України у другій половині XIX — на початку XX ст.: внесок у розвиток культури та просвітництва / О. Кошель, Т. Ніколава // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 41-48. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — висвітлення та узагальнення культурницької і просвітницької діяльності православного духівництва й тісно пов'язаної з ним національної інтелігенції Правобережної України у другій половині XIX — на початку XX ст., з'ясування їх ролі у збереженні та популяризації надбань української культури, стримуванні процесу російщення. Під час дослідження здійснювалося комплексне використання методів порівняння, логічного аналізу, синтезу й узагальнення. У науковий обіг уведено маловідомі архівні джерела, які розкривають діяльність православно-духівництва спільно з представниками національної інтелігенції в розбудові бібліотечної справи та поширенню української літератури, а також провадження фольклорно-етнографічних студій. Проаналізовано співпрацю представників духівництва з діячами українського національного руху в питаннях організації фольклорно-етнографічних експедицій, роботи бібліотек і давньосховищ. У висновках констатовано, що важливим здобутком культурницької діяльності національно свідомого православно-духівництва за сприяння діячів українського руху було створення церковною владою й церковно-історичними товариствами давньосховищ, становлення музейної справи. Упродовж другої половини XIX — початку XX ст. проводилася системна робота зі збирання, вивчення народних звичаїв і традиційних обрядів, заснування бібліотек, загалом розвитку бібліотечної справи. У Київській духовній академії та Подільській духовній семінарії діяли таємні книгозбірні, в яких поширювалися видання народницького й соціалістичного спрямування, твори Т. Шевченка, С. Руданського, інших українських авторів.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.241. Селянське самоврядування на Правобережжі України у другій половині XIX — на початку XX ст.: формування кадрового складу / К. Мельничук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 28-40. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Мета дослідження — розкрити процес формування кадрового складу волосних правлінь та сільських управ у Губерніях Правобережної України у другій половині XIX — на початку XX ст., простежити характерні особливості у виборі чи призначенні на службу осіб на різні посади в органи селянського самоврядування, створити типологічні портрети основних керівників і найманців посадовців сільських управ. Методологія дослідження включає низку методів пізнання, а саме історизму (надала змогу побачити поступ у формуванні та функціонуванні селянського самоврядування з врахуванням соціально-культурних і політичних змін у Російській імперії впродовж XIX — початку XX ст.), факторного аналізу (посприяв простеженню локальних питань рис та особливостей під час створення й діяльності селянських адміністрацій). На основі різноманітних джерел і напрацювань фахівців створено колективні портрети працівників органів селянського самоврядування. Завдяки комплексному аналізу джерел встановлено закономірності та специфіку формування волосних управ і сільських правлінь впродовж другої половини XIX — на початку XX ст. Висновки: селянське самоврядування, запроваджене «Положенням про вихід селян із кріпацької залежності 1861 р.», відбувалося на двох рівнях — волосному та сільському. Структура селянського управління створювалася з урахуванням адміністративного поділу: волость і сільська община». Новостворені селянські адміністрації: волості та сільські правління, суд, сходи (ради) формувалися з членів селянських громад, здебільшого в адміністраціях працювали селяни (рідше зустрічалися міщани), українці, православно-віросповідання.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Т.242. Участь партійно-державної номенклатури західних областей УРСР у заколоті ДКНС (серпень 1991 р.) / В. Чура, В. Марчук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 91-103. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування причин підтримки чільним комуністичним партпаратом західних областей УРСР кремлівського заколоту на чолі з ДКНС, а також фактографічний реконструкції подій та наслідків провалу путчу в контексті рест-

аврації незалежності України. Методологічна основа роботи базована на раціональному шаблі з дотриманням принципу історичної об'єктивності. У ході дослідження було застосовано методи критичного і структурного аналізу та класифікації, систематизації й верифікації неопублікованих архівних джерел і польового матеріалу. Наукова новизна одержаних результатів сформована на документах одного республіканського й семи обласних архівів, а також матеріалах періодичних видань комуністичного та ліберально-демократичного спрямування, інтерв'ю із сучасниками й учасниками подій. Реконструйовано не надто відому фактографію, пов'язану з репешією путчу ДКНС на різних рівнях тогочасного радянського соціуму. Ключову увагу присвячено малодослідженому сприйняттю місцевими комуністичними елітами спроби збройного реваншу за умов поступової втрати ними владного статусу. Висновки: після звільнення західноукраїнських областей від комуністичної монополії на політичну владу внаслідок поразки партійних висуванців на виборах 1990 р., місцевий партпарат зберігав надію на реванш лише за умов силової підтримки від союзного центру. Тому, на відміну від рядових комуністів і прихильників націонал-комуністичної Демплатформи, після незаконного захоплення влади ДКНС у серпні 1991 р. вищі обкомівські керівництва західних областей УРСР перетворилися на координаційні центри виконання розпоряджень заколотників. Вони були єдиними, хто одержав перші таємні вказівки московських кураторів, визнавав надзвичайний стан і закликав громадськість утриматися від акцій непокорі. Місцеві партійні еліти уклали плани виконання директив путчистів і спонукали керівників силових, адміністративних і господарських інституцій користися їм. Однак на перешкоді став очолюваний демократичними радами, національними партіями та громадськими спілками опір. Тож спроба очолюваного ДКНС перевороту у західноукраїнських областях була апіорі прореченою на фіаско.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 1.Т.167, 1.Т.178

Історія Росії

1.Т.243. Північний Кавказ: українські аспекти заселення, розвитку господарства та національної свідомості: [монографія] / В. Сергійчук; ред.: Г. А. Скрипник; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2014. — 292, [1] с. — Бібліогр.: с. 289-292. — укр.

Досліджено формування українського етнічного масиву на Північному Кавказі, де з часів Київської Русі існувало Тьмутараканське князівство, а з XVI ст. наші предки почали освоювати Нижнє Подоння, пізніше — Чорноморщину, Кубань і Ставропілля. Особливу увагу звернено на процеси українського національного відродження на Північному Кавказі в 1920 — 1930-х рр.

Шифр НБУВ: ВА866399

1.Т.244. Російсько-румунське військово-політичне співробітництво періоду Першої світової війни: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / В. В. Соловійов; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено зародження, розвитку і трансформацію російсько-румунських воєнно-політичних відносин в роки Першої світової війни. Розглянуто стан і еволюцію стосунків обох країн від другої половини XIX до початку XX ст. Проведено комплексний аналіз особливостей вибудови російсько-румунських відносин в умовах початку світового конфлікту та розглянуто вплив Великої Британії та Франції на їх зміст. На підставі дослідження процесу оформлення воєнно-політичного партнерства Румунії та Росії влітку 1916 р. зроблено висновок про те, що співробітництво обох країн перейняло загальносоюзні принципи військової взаємодії, які передбачали для кожної країни збереження права вибору дій та незалежність у воєнно-стратегічних питаннях. Визначено основні причини та наслідки військової поразки російсько-румунських армій восени 1916 р. Розглянуто роль військової та матеріальної допомоги, наданої імперією румунській стороні, в переважанні економіки Росії. Досліджено хід і вплив політичних реформ, впроваджуваних Тимчасовим урядом на Румунському фронті, на стан відносин двох країн. З'ясовано, як під впливом внутрішньополітичних подій у колишній Російській імперії відбулася трансформація російсько-румунських відносин, їх поділ на українсько-румунські, молдавсько-румунські та радянсько-румунські.

Шифр НБУВ: РА442880

1.Т.245. Українсько-шведський військовий союз у Північній війні у 1708 — 1714 роках: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / О. М. Слісаренко; Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський, 2019. — 32 с. — укр.

Комплексно і всебічно проаналізовано обставини формування, функціонування та припинення українсько-шведського військового союзу під час Північної війни у 1708 — 1714 рр. Проведений історіографічний аналіз засвідчує, що на сьогодні не

створено цілісної наукової роботи, де було б всебічно досліджено військово-стратегічні аспекти українсько-шведського союзу та його військово-тактичну реалізацію. З'ясовано, що українсько-шведський військовий союз утворився ситуативно, внаслідок несподіваної зміни оперативної ситуації на головному театрі бойових дій Великої Північної війни восени 1708 р. Установлено, що українсько-шведський військовий союз був елементом політики «полівасалітету», яку проводили попередники гетьмана І. Мазепи.

Шифр НБУВ: RA442783

1.Т.246. S. Uvarov's imperial ideology as a principle of modernization of the educational environment / Ye. Bevziuk // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 126-136. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Мета дослідження — з'ясування змісту і завдань уваровської консервативно-ідеологічної доктрини, що стала «інтелектуальною зброєю» модернізації освітньої сфери та частинною внутрішньої імперської національної політики. Об'єкт дослідження — ідеологічна система російського самодержавства, предмет — інтелектуальна спадщина С. Уварова, а конкретно його програма «офіційної народності», яка на багато років забезпечила алгоритм «еволюційної» кореляції ідеологічного фундаменту російського освітнього середовища. Методологія спирається на принципи історизму, системності та цивілізаційної теорії розвитку соціумів. Такий підхід надає змогу об'єктивно й неупереджено висвітлити реформаторську діяльність С. Уварова та визначити імперський зміст його освітніх реформ. Внесок у дослідження інтелектуальної спадщини С. Уварова полягає не лише в розкритті ідеологічної триади як цілісної політичної доктрини самодержавства, котра спиралася на конструкцію російської нації в межах особливого православного історико-цивілізаційного типу. Показано, що комплексна система ідей слугувала меті «емансипації» етнокультурного середовища Наддніпрянської України задля інкорпорування російської національної ідентичності до освітніх структур колонізованої периферії. Висновки: С. Уваров посів своє місце в історії імперії не просто як талановитий бюрократ-реформатор освітнього середовища, а як політик, котрий намагався емансипувати російську національну свідомість на тлі імперської ідеології у ключі вірогідного ставлення до самодержавства. Проголошена ним програма «офіційної народності» протиставила неоконтрольованому поширенню матеріалістичних і ліберальних ідей свідомий консервативний бар'єр у формі посилення бюрократичного регулювання освітньої сфери. На практиці до системи народної освіти було закладено ідеологічний інструмент, що впливав на адміністративну систему самодержавства у плані організації мовної й культурної асиміляції народів імперії.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 1.Ц.1836

Археологія

1.Т.247. Археологічна експедиція як культурне явище: термінологічний аналіз / А. В. Москаленко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 202-208. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проаналізовано терміни, пов'язані із трьома культурологічними аспектами функціонування археологічних експедицій: адаптаційним, організаційним, субкультурним. Проведено розмежування близьких, але не тотожних понять. Визначено співвідношення понять «археологічна експедиція» та «постійно-діюча археологічна експедиція». Розкрито суть деяких елементів експедиційної субкультури археологів, зокрема таких як «ритуал» «посвяти в археологію» та професійне свято День археолога. Автор доходить висновку, що на сучасному етапі термін «експедиція» в контексті археологічних експедицій має щонайменше кілька значень. Автор пропонує відмежовувати поняття «професійна субкультура археологів» і «археологічна експедиційна субкультура».

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Т.248. Давній Пліснеськ. Нариси: [монографія] / А. М. Филипчук, Г. В. Филипчук; Історико-культурний заповідник, комунальний заклад Львівської обласної ради «Давній Пліснеськ». — Львів: Растр-7, 2022. — 235 с.: рис., фот. — Бібліогр.: с. 175-235. — укр.

Монографію присвячено узагальненню найбільш важливих питань археології та історії унікального комплексу археологічних пам'яток, що розташований у с. Підгірці Заболотцівської ОТГ Львівської обл. Найраніші старожитності давнього Пліснеська репрезентовано праісторичними матеріалами ще трипільської та височківської культур. Найбільш яскраво представлено саме пам'ятки середньовічної доби: культурний язичницький центр (святинище) VII — X ст., городище IX — X ст. (слов'янсько-го) та XII — XIII ст. (давньоукраїнського / руського / періодів), курганний могильник XI — XII ст. Книга є своєрідним стилістичним підсумком, але водночас і продовженням робіт, започат-

кованих відомим українським археологом, багаторічним керівником Пліснеської археологічної експедиції — М. Филипчуком (1955 — 2016). Підосною до написання книги стали напрацювання вченого, його попередників (Я. Пастернака, І. Старчука, М. Кучери, О. Ратича, Р. Багрія та ін.), а також польові роботи та напрацювання авторів, в т. ч. монографії «Археологія християнських некрополів літописного Пліснеська» (А. Филипчук), «Археологія фортифікацій давнього Пліснеська» (М. Филипчук, А. Филипчук); «Археологія курганного могильника Пліснеська (дослідження 1940, 1946, 1949, 1980, 2007, 2015 — 2017, 2020)» (А. Филипчук, Г. Филипчук); «Культурний центр VII — X ст. давнього Пліснеська (археологія та історія)» (М. Филипчук, Г. Филипчук, А. Филипчук).

Шифр НБУВ: ВС70686

1.Т.249. Дунаєвеччина доісторична / В. А. Захар'єв, Й. П. Осецький; Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, Національна спілка краєзнавців України. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2021. — 126, [2] с.: іл., фот. — укр.

Представлено результат дослідження доісторичного минулого одного з регіонів Хмельницької обл., Дунаєвеччини, що розкрито здобутками археологічних розвідок та досліджень упродовж XIX — XX ст. З позицій філософії мови і системного аналізу доведено, що переважна кількість топонімів Дунаєвеччини походить з мови-матері наших предків — доісторичної індоєвропейської мови. Ці первісні самоназви були результатом ходи самоідентифікації тутешніх спільнот. У давнину ці назви іменували конкретні праукраїнські громади за їх основним заняттям чи за природними ознаками освоєного жилого простору і таким способом закріплювали природні права людей на обжиті землі. Використано також цікаві ілюстрації, карти, фотокартки, які суттєво доповнюють текстовий виклад. Увагу приділено ознакам самоідентифікації первісних спільнот Дунаєвеччини в епоху палеоліту (до XI тис. до н. е.) та мезоліту (XI — VII тис. до н. е.). Представлено сучасну пам'ятко-охоронну документацію меж територій, зон охорони пам'яток археології та режимів їх використання.

Шифр НБУВ: VA864797

1.Т.250. Збірник матеріалів Археологія & Фортифікація України XI Всеукраїнської науково-практичної конференції Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника, присвяченої світлій пам'яті українського археолога та історика Анатолія Федоровича Гуцала (1946 — 2021) / ред.: О. О. Заремба, Є. Ю. Левінзон, С. Д. Смірнова, П. А. Болтанюк, В. А. Гуцал, О. Б. Комарницький, П. О. Нечитайло, О. Л. Баженов, О. Д. Могилов, Б. С. Строєнь, А. Б. Задорожнюк; НАН України, Інститут археології НАН України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. — Кам'янець-Подільський: Панькова А. С., 2022. — 335 с.: табл., рис. — укр.

Наведено результати археологічних розвідок на території Кам'янець-Подільського р-ну у 2020 р. Розглянуто нові унітарні предмети римського часу з черняхівських поселень Хмельниччини. Досліджено тинєнську текстильну плумбу XIV — XV ст. з Кам'янця-Подільського. Репрезентовано археологічні дослідження старого гутища у Словітському лісі на Львівщині. Проаналізовано процес формування колекції трипільської антропоморфної пластики у фондах львівського історичного музею. Наведено історію досліджень пам'яток черняхівської культури на Переяславщині. Досліджено оборонні укріплення табору Речі Посполитої на мідериті Джакомо Лауро «Bellum inter Polonum et Turcam Anno domini MDCXXI». Відображено концепцію «ідеального» уфортифікованого міста на невідомому плані Ладжи-на 1769 р. Висвітлено процес використання оборонних споруд Київської фортеці у роки Другої світової війни.

Шифр НБУВ: СО38878

1.Т.251. Збірник матеріалів «Археологія & Фортифікація України» XII Всеукраїнської науково-практичної конференції Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника, приуроченої 100-літній річниці з дня народження відомої дослідниці, археолога-трипільознавця Тамари Григорівни Мовши (1922 — 2003) / ред.: О. О. Заремба, Є. Ю. Левінзон, С. Д. Смірнова, П. А. Болтанюк, В. А. Гуцал, О. Б. Комарницький, П. О. Нечитайло, О. Л. Баженов, О. Д. Могилов, Б. С. Строєнь, А. Б. Задорожнюк; Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник, НАН України, Інститут археології, Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Панькова А. С., 2023. — 321 с.: рис., фот. — укр.

Висвітлено давню та середньовічну археологію України. Звернено увагу на історію та розвиток фортифікації з найдавніших часів до XVIII ст., еволюцію фортифікації XIX — XX ст. Проаналізовано історіографію та джерельну базу археологічних та архітектурно-фортифікаційних досліджень. Розглянуто збереження та популяризацію археологічної фондової колекції в контексті грантової та експозиційної діяльності НЗ «Замки Тернопілля».

Шифр НБУВ: ВС70701

1.Т.252. Фортеця: збірник заповідника «Тустань»: [наук. зб.]. Кн. 5 / Г. Байрак, М. Бевз, Т. Бобровський, Л. Войтович,

М. Глушко, В. Гупало, М. Джуфер, П. Довгань, Д. Домбровський, В. Дяків, М. Жиленко, М. Ільків, В. Калініченко, В. Козюба, А. Котлярчук, П. Н. Котовіч, А. Кривенко, М. Кромпец, І. Лавришин, Г. Лукомська, З. Лукомська, І. Луцик, Р. Лівох, Р. Миська, М. Михаць, В. Мойжес, М. Мордовін, Д. Павлів, Л. Пархуць, І. Паршин, В. Петигирич, І. Петрій, С. Пивоваров, І. Прохненко, Р. Радович, О. Рибчинський, В. Рожко, Р. Сілецький, І. Смуток, Л. Смуток, Н. Солонинка, Н. Стеблій, Ю. Стецик, Р. Стрехалюк, Л. Тимошенко, Е. Шиховська-Кромпец; ред.: Л. Войтович, М. Глушко, М. Кромпец, О. Рибчинський, Р. Миська, В. Рожко, Т. Бобровський, І. Петрій, А. Котлярчук, Р. Стрехалюк. — Львів: Простір-М, 2022. — 543 с.: рис. — укр.

Досліджено конфлікт інформації письмових джерел з даними археології про населення Закарпаття VI — X ст. Висвітлено відкриття залишків раніше невідомої апсиди XI ст. Софійського собору в м. Київ. Проаналізовано технології пізньосередньовічних шкіряних виробів з Тустані. Розглянуто кришечки флаконів венеціанських «ліквід від усього» (Thegisa) на території України. Досліджено правове регулювання видобування та торгівлі сіллю в середньовічному Угорському королівстві. Увагу приділено першим писемним згадкам про Тустань та околиці. Проаналізовано збереження Манявського скиту в Карпатах шляхом музефікації пам'яток. Висвітлено участь Філарета Колесси в роботі науково-апробаційних підрозділів Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Досліджено специфічні риси дахових конструкцій у житлобудівництві бойків.

Шифр НБУВ: В351869/5

1.Т.253. Язичництво населення давнього Пліснеська (VII — XII ст.): [монографія] / Г. В. Филіпчук; ред.: О. Л. Гречанюк; НАН України, Інститут народознавства, Проект «Наукова книга» (Молоді вчені). — Київ: Наукова думка, 2023. — 100, [15] с.: рис. — (Проект «Наукова книга» (Молоді вчені)). — Бібліогр.: с. 91-[101]. — укр.

У контексті етноархеологічних підходів висвітлено питання язичництва населення давнього Пліснеська VII — XII ст. Охарактеризовано структуру й історичний розвиток культурного центру (святинища), на основі якого постало величезне слов'янське городище. Особливу увагу звернено на унікальний структурний елемент святинища — так званій жертвоний «пояс», репрезентований сукупністю ритуальних кремацийних та інгумацийних поховань. Проаналізовано поховальний обряд корінного слов'янського та приїзлого варязького населення. Окреслено питання релігії, світогляду й уявлень про сакральний простір мешканців Пліснеська, а також проблематику інституту служителів культу (жертів), їх впливу на державо- і градотворчі процеси.

Шифр НБУВ: ВА864552

Етнографія

Етнографія сучасних народів

1.Т.254. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: [у 10 т.]. Т. 3. Родильна обрядовість / ред.: Г. Скрипник, Л. Артюх, Г. Бондаренко, В. Борисенко, Л. Боса, М. Глушко, В. Кушнір, Л. Пономар, Г. Стельмашук, Н. Стішова, В. Сушко; уклад.: О. Боряк, О. Васянович, О. Щербак; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2016. — 471, [8] с.: фот. — укр.

Зібрано фольклорно-етнографічні матеріали з усіх областей України, які представляють світоглядні уявлення, систему цінностей та ритуальні практики українців, пов'язані з народженням дитини. Експедиційні записи, опубліковані в репрезентованому томі, здійснено науковцями Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського, починаючи від 70-х рр. XX ст. до сучасності. Вони відображають регіональне розмаїття традицій та їх локальні відмінності, включають описи звичаїв родильної обрядовості, практик, що збереглися як у фольклорній пам'яті, так і в живому побутуванні серед населення сучасної України. Зафіксовані дослідниками факти та відомості з народного акушерства та педіатрії не лише засвідчують магічно-світоглядну природу народно-обрядової культури, але й розкривають раціональні аспекти обрядовості сімейного циклу.

Шифр НБУВ: С11767/3

1.Т.255. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: [у 10 т.]. Т. 4. Весільна обрядовість / ред.: Г. Скрипник, Л. Артюх, Г. Бондаренко, В. Борисенко, Л. Боса, В. Горова, М. Глушко, В. Кушнір, Н. Олійник, Л. Пономар, Г. Стельмашук, Н. Стішова, В. Сушко; уклад.: В. Борисенко, С. Маховська, О. Щербак; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2016. — 654, [32] с.: фот. — укр.

Роботу присвячено розвитку весільних обрядів в Україні в другій половині XX — на початку XXI ст. До видання ввійшли записи польових матеріалів обрядовості весільного циклу, зібрані під час експедицій упродовж останніх десятиліть співробітниками відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, а також працівниками інших наукових установ, вищих навчальних закладів України. Матеріал, згруповано за географічним принципом, надає чітку картину збереження традиційної культури та відображає процеси трансформації.

Шифр НБУВ: С11767/4

1.Т.256. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: [у 10 т.]. Т. 5. Поховально-поминальні звичаї та обряди / ред.: Г. Скрипник, Л. Артюх, Г. Бондаренко, В. Борисенко, Л. Боса, М. Глушко, В. Кушнір, Л. Пономар, Г. Стельмашук, Н. Стішова, В. Сушко; уклад.: О. Таран, Ю. Буйських, О. Щербак; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2020. — 447, [16] с.: фот. — укр.

Наведено записи польових матеріалів з різних історико-етнографічних регіонів України, зібрані співробітниками відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського, а також працівниками дотичних наукових установ НАН України й університетів впродовж останніх десятиліть під час комплексних етнографічних експедицій. Уміщені відомості стануть міцним фактологічним підґрунтям для вивчення особливостей поховально-поминальної обрядовості українців, допоможуть простежити трансформації/редукції окремих ритуалів, які становлять комплекс поховального обряду та поминального циклу. Зазначено, що польові матеріали останніх десятиліть яскраво відображають локальні особливості, міжкультурний взаємовплив і наслідки світових глобалізаційних процесів, які зачепили обрядовість поховально-поминального циклу, попри стійкий консерватизм поховально-поминального ритуалу в цілому.

Шифр НБУВ: С11767/5

1.Т.257. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: [у 10 т.]. Т. 6. Календарна обрядовість / ред.: Г. Скрипник, Л. Артюх, В. Борисенко, Л. Боса, Н. Литвинчук, Л. Пономар, О. Таран; уклад.: Г. Бондаренко, М. Курніна; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2016. — 397, [16] с.: фот. — укр.

Наведено матеріали з календарної обрядовості майже всіх областей України, записані в експедиціях початку 80-х рр. XX — початку XXI ст. (загалом близько 90 етнографічних експедицій та експедиційних виїздів). До збірника ввійшли матеріали із 345 сіл, одержані від 788 інформаторів. За майже півстолітній період фіксації цих обрядових відомостей колективом етнографів-укладачів тому змінилося кілька поколінь носіїв традицій: від інформаторів, котрі народилися наприкінці XIX ст., до тих, хто народився в 50-х рр. XX ст. Цей тривалий часовий проміжок, упродовж якого фіксувався стан календарної обрядовості, надає змогу простежити трансформацію окремих її елементів, перехід від її живого побутування до збереження лише у фольклорній пам'яті. Найбільш збереженими виявилися обряди різдвяно-новорічного та великоднього циклів. У томі вміщено польові записи співробітників Українського етнологічного центру Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України та колеґ-етнографів з музейних установ, вищих навчальних закладів.

Шифр НБУВ: С11767/6

1.Т.258. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: [у 10 т.]. Т. 7. Господарські заняття, промисли та ремесла / ред.: Г. Скрипник, Л. Артюх, Г. Бондаренко, В. Борисенко, Л. Боса, М. Глушко, В. Косаківський, В. Кушнір, Л. Пономар, Н. Стішова; уклад.: Н. Литвинчук, В. Іванчишин, М. Бех, Б. Сауляк, О. Головка; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2017. — 494, [32] с.: фот. — укр.

Представлено багатий масив польових матеріалів, зібраних у різних історико-етнографічних регіонах України. Зафіксовані відомості слугуватимуть фактологічною основою для вивчення господарських занять, промислів і ремесел як невід'ємної частини культури та побуту традиційного українського суспільства та для ознайомлення з матеріальною культурою українців. Вони ілюструють різноманітні виробничі практики, їх значення в системі життєзабезпечення, термінологію, локальні відмінності, вияви трансформації тощо.

Шифр НБУВ: С11767/7

1.Т.259. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: [у 10 т.]. Т. 8. Культура народного харчування / ред.: Г. Скрипник, Г. Бондаренко, В. Борисенко, Л. Боса, М. Глушко, В. Кушнір, Л. Пономар, Г. Стельмашук, Н. Стішова, В. Сушко; уклад.: Л. Артюх, О. Таран, Т. Величко, О. Щербак; НАН України,

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2018. — 494, [16] с.: фот. — укр.

Вміщено записи польових матеріалів, зібраних упродовж останніх десятиліть під час комплексних етнографічних експедицій співробітниками відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського, а також дослідниками інших наукових установ НАН України й університетів. Згрупований за географічним принципом польовий матеріал надає змогу уявити сучасний стан побутування традиційної української кухні в суспільстві, простежити механізми збереження та трансформації окремих елементів як щоденної, так і святково-обрядової їжі в умовах глобалізаційних процесів кінця XX — початку XXI ст.

Шифр НБУВ: С11767/8

1.Т.260. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: [у 10 т.]. **Т. 9. Народна житлобудівна культура. Екологія та організація середовища проживання** / ред.: Г. Скрипник, Г. Бондаренко, В. Борисенко, Л. Боса, С. Білівенко, Є. Гайова, М. Глушко, В. Кожухар, В. Косаківський, В. Кушнір, Н. Литвинчук, Н. Олійник, С. Павлюк, Р. Радович, Р. Сілецький, М. Сополіга, Н. Стішова, Р. Тарнавський; уклад.: З. Гудченко, О. Головка, М. Бех, А. Ярова, К. Бех, Б. Сауляк, В. Іванчишен; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2020. — 943, [16] с.: фот. — укр.

Подано тексти, світлини, плани та малюнки з різних історико-етнографічних регіонів, що репрезентують народні будівельні традиції, особливості забудови населених пунктів, способи організації середовища проживання та світоглядні уявлення українців.

Шифр НБУВ: С11767/9

1.Т.261. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: [у 10 т.]. **Т. 10. Традиційне повсякденне та обрядове вбрання** / ред.: Г. Скрипник, Л. Артюх, Г. Бондаренко, В. Борисенко, М. Глушко, Л. Іваневич, В. Косаківський, В. Кушнір, М. Сополіга, Н. Стішова; уклад.: Л. Пономар, О. Головка, М. Бех, Л. Боса, В. Іванчишен, М. Курінін, Н. Литвинчук, М. Олійник, О. Таран, В. Шибря; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2018. — 639, [48] с.: фот. — укр.

Наведено записи польових матеріалів, записаних у всіх областях України (понад 600 населених пунктах), які репрезентують загальноукраїнські та регіональні традиції одягової культури впродовж XX — XXI ст. Широкий хронологічний зріз записів відображає не тільки загальнонаціональні риси, але й локальні особливості народного вбрання в його повсякденному та обрядовому виявах. Відомості про одяг другої половини XX ст. відобразили тенденції нівеляції традиційних рис одягової культури та зафіксували вплив нових соціально-економічних реалій та інтенсивних міграційних рухів на трансформації у народній носії.

Шифр НБУВ: С11767/10

1.Т.262. Етнокультурні процеси в Україні у кінці XX — на початку XXI ст.: українознавче осмислення: [колект. монографія] / Ю. С. Фігурний, Н. С. Безсмертна, С. М. Бойко, О. О. Газізова, І. Й. Краснодемська, С. С. Наливайко, Л. Г. Отрошко, О. В. Семенова, Н. В. Турпак, О. А. Чирков, О. В. Шакурова; Науково-дослідний інститут українознавства. — Київ: НДІУ, 2020. — 190 с. — Бібліогр.: с. 153-188. — укр.

Підготовлено на виконання НДР «Етнокультурні процеси в Україні у кінці XX — на початку XXI ст.», керівником якої є к. і. н. Фігурний Ю. С. Охарактеризовано засобами українознавства визначальні етнокультурні процеси в Україні в умовах її трансформації у кінці XX — на початку XXI ст. Зроблено аналіз етнокультурних процесів, міжетнічної та міжкультурної взаємодії в УРСР 1980-х рр. перебудовного періоду. Розглянуто разом з етнокультурними процесами в українському суспільстві період становлення і подальшого розвитку незалежної України в їх нерозривній послідовності. Матеріал сприяє осмисленню нагальних проблем українознавства та українського суспільства в етнокультурній сфері, оскільки відповідає життєво важливим духовно-культурним запитам сучасної України. Узагальнено значну частину одержаних науковцями результатів виконання дослідних завдань. Серед дослідних завдань визначено такі: розробити концепцію історичної зумовленості сучасних етнокультурних процесів в Україні; розкрити зміну підходів до наукового пізнання етнокультурних процесів, міжетнічної та міжкультурної взаємодії; охарактеризувати зміну визначального напрямку етнокультурних процесів у період демократизації і дезінтеграції СРСР, здобуття Україною суверенітету й незалежності; оцінити зв'язок між залишками радянської спадщини в етнокультурній сфері України та сучасними культурними процесами.

Шифр НБУВ: СО38855

1.Т.263. Календарна обрядовість українців Бойківщини: осінньо-зимовий цикл (кінець XIX — 30-ті рр. XX ст.): [монографія] / О. Ю. Коломійчук; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Риль-

ського. — Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2022. — 375 с.: рис. — Бібліогр.: с. 258-308. — укр.

На основі широкого кола праць вітчизняної та європейської етнології, результатів польових досліджень автора, даних із українських і польських архівів, опублікованих джерел і мемуарів комплексно проаналізовано осінньо-зимову календарну обрядовість Бойківщини кінця XIX — 30-х рр. XX ст. Простежено головні мотиви та семантичне наповнення осінньо-зимових християнських свят на теренах історико-етнографічного масиву. Уточнено календарні межі сезонів у традиційних народних уявленнях українців Бойківщини. Розглянуто генезу та сучасні форми побутування окремих архаїчних явищ звичаєво-обрядової культури горян. Виокремлено та досліджено маловідомі у сучасній українській етнології реліктові обрядодії в різдвяно-водохресному циклі свят на Бойківщині. Введено до наукового обігу матеріали етнографічних експедицій, що зафіксовано автором на теренах Польщі від українців Західної Бойківщини — переселенців у межах акції «Вісла» 1947 р.

Шифр НБУВ: ВА863926

1.Т.264. Сучасне українське весілля в умовах глобалізації: традиції та новачі у весільному ритуалі: культурологічний аспект / Г. М. Щербаківа // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 75-83. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Досліджено весільний ритуал як культурну практику, виявлену крізь призму традиційної обрядовості. В процесі порівняльного аналізу з такими поняттями, як «традиція», «обряд» та «звичай» визначено поняття «весільний ритуал» та здійснено його культурологічну експлікацію. Проведено соціологічне дослідження з метою визначення популярності тих чи інших весільних обрядів в умовах сьогодення. З'ясовано новачі сучасного весільного ритуалу у порівнянні з традиційним. Визначено та обґрунтовано чинники трансформації весільного ритуалу в умовах глобалізаційних процесів сьогодення.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Т.265. Українські календарні свята осіннього циклу: [монографія] / Н. С. Стішова; голов. ред.: Г. А. Скрипник; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: ІМФЕ, 2017. — 238 с. — Бібліогр.: с. 198-238. — укр.

Вперше в сучасній вітчизняній етнологічній науці на основі наукових, архівних і польових матеріалів проведено комплексне дослідження українських календарних свят та обрядів осіннього циклу. Проаналізовано рівень вивчення проблеми в українській і зарубіжній історіографії, стан джерельної бази. Уведено до наукового обігу значний корпус нового польового матеріалу. Розкрито структурно-функціональний склад звичаїв та обрядів осіннього циклу та їх розвиток упродовж XX — початку XXI ст. Виявлено локальні особливості обрядових традицій. Висвітлено взаємодія релігійних і календарних свят та обрядів осіннього циклу, їх характерні формальні та змістові трансформації у ході відродження та побутування, а також негативні впливи, яких вони зазнали впродовж XX — початку XXI ст.

Шифр НБУВ: ВА865752

Див. також: 1.Т.266, 1.Т.268

Господарство, культура, побут і суспільне життя народів

1.Т.266. Етнографічний образ українців зарубіжжя. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів. Ч. 1. Культура життєзабезпечення та традиційні соціономативні практики / ред.: Г. Скрипник, Л. Артюх, В. Бабенко, В. Борисенко, Ю. Гаврилюк, М. Глушко, К. Кожухар, В. Кушнір, М. Сополіга, Н. Стішова; упоряд.: Г. Бондаренко, Ю. Бідишнія, Й. Вархол, Н. Вархол, О. Головка, В. Кожухар, Н. Олійник, М. Сополіга, Н. Стішова, Д. Чернієнко, І. Шульга; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2019. — 674, [60] с.: фот. — укр.

Наведено етнографічні матеріали, що репрезентують традиційну народну культуру українців, які проживають за межами України. Подано відомості про господарські заняття, промисли та ремесла, народне будівництво й архітектуру, кулінарні традиції, родинну та календарну обрядовість. Репрезентовано перекази про заселення краю, усноісторичні оповідання, які знайомлять з культурно-історичною спадщиною народу, міжетнічними взаємодіями в сфері культури. Корпус опублікованих матеріалів надає можливість простежити самотність і територіально-локальні відмінності української етнокультури, спільність базових, загальнонаціонального характеру, її елементів. Основу праці становлять польові записи співробітників «Українського етнологічного центру» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського, зібрані під час експедиційних виїздів до Республіки Білорусь, Литовської Республіки, Республіки Польща, Республіки Молдова, Російської Федерації.

Шифр НБУВ: С11943/1

1.Т.267. Етнокультурологія: [навч.-метод. посіб. для підгот. студентів за спец. 034] / І. В. Гурова, С. А. Хрипко. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. — 261 с.: іл. — укр.

Розглянуто основні теоретичні проблеми етнокультурології: її особливості як інтегративну сферу та міждисциплінарність, історію та теорію становлення етнокультурологічного знання. Проаналізовано розвиток етнокультурологічної проблематики від традиційних концепцій етносу Ю. Бромлея, Л. Гумільова до сучасних концепцій етнічності: примордіалізму, етносимволізму, конструктивізму, інструменталізму. Етнічну ідентичність розглянуто у зв'язку із її соціальною та культурною складовими. Значну увагу приділено розкриттю категорій ментальності й етнічної ментальності, що є підґрунтям усіх виявів в етнічному житті суспільства. Акцентовано увагу на тому, що при розгляді етнічної культури вихідним положенням є те, що культура розуміється як спосіб буття етносу. Основою етнічної культури є традиція, а традиційну культуру розглянуто як етнічну культуру у вузькому значенні.

Шифр НБУВ: ВА865343

1.Т.268. Ментальність у добу глобалізації: монографія / О. О. Гордійчук. — Житомир: НОВОград, 2021. — 368, [1] с.: мал., табл. — Бібліогр.: с. 336-368. — укр.

Здійснено комплексне соціально-філософське дослідження ментальності як соціокультурного феномену. Виявлено категоріальні взаємозалежності менталітету й ментальності, національного характеру, духовності, світогляду, ідентичності, солідарності. Проаналізовано філософські, культурологічні, соціологічні аспекти ментальності. Наведені результати дослідження надають змогу зрозуміти причини появи певних суспільних явищ, моделей поведінки, світоглядних стереотипів тощо, а відтак ефективніше використовувати свій потенціал, знаходити відповіді на суспільні виклики, напрацьовувати дієві механізми розв'язання складних ситуацій, зважено обирати перспективні вектори розвитку в умовах динамічної та мінливої сучасності. Обґрунтовано основні фактори, що є детермінантами виникнення, становлення і подальшої трансформації ментальних парадигм (на прикладі української та польської ментальностей). Досліджено своєрідність менталітету українців крізь призму можливостей його смислотворення та історичної динаміки.

Шифр НБУВ: ВА865096

Див. також: 1.С.60, 1.Т.254-1.Т.261, 1.Т.263

Економіка. Економічні науки

(реферати 1.У.269 — 1.У.1373)

1.У.269. Використання задач професійного спрямування у підготовці фахівців економічного напрямку в інклюзивному навчальному закладі / І. А. Михайлова // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 107-112. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто основні підходи до формування комплексу завдань професійного спрямування під час вивчення теми «Табличний процесор» у курсі навчальної дисципліни «Інформатика і комп'ютерна техніка», досвід викладання цієї теми для студентів з особливими освітніми потребами з використанням технологій дистанційного навчання. Наведено приклади задач професійного спрямування, які пропонуються майбутнім фахівцям з економіки під час проведення лабораторних занять. Необхідність дослідження зумовлена підвищенням вимог до підготовки спеціалістів економічного напрямку. В наш час економіст має вільно володіти інформаційними технологіями для здійснення аналізу діяльності підприємства та пропонувати рішення щодо покращення ефективності роботи підприємства. Серед студентів з особливими освітніми потребами професія економіста користується попитом. Формування у них практичних навичок розв'язання прикладних задач із використанням табличного процесора максимально забезпечує зв'язок із фаховою підготовкою, допомагає краще зрозуміти значення вивчення теми для майбутньої професійної діяльності, підсилює мотивацію до навчання, підвищує рівень теоретичної підготовки. Використано наступні методи: теоретичні — аналіз науково-методичної літератури з проблеми; узагальнення та систематизація теоретичних джерел для розроблення і використання комплексу задач у процесі підготовки студентів економічного напрямку; емпіричні — бесіди з учасниками освітнього процесу; педагогічні спостереження за навчальною діяльністю студентів. Використання створеного комплексу завдань професійного спрямування проводиться в Подільському спеціальному навчально-реабілітаційному соціально-економічному коледжі, в студентському колективі якого 70 % складають студенти з особливими освітніми потребами. Обґрунтовано доцільність використання комплексу задач професійного спрямування для підвищення результатів навчальних досягнень студентів з особливими освітніми потребами, актуалізації набутих знань і здійснення самостійного пошуку, сприяння особистісному розвитку. Зроблено висновки, що використання комплексу задач професійного спрямування та електронний супровід навчальної дисципліни спонукає студентів до активізації пізнавальної діяльності, підвищення результатів навчання, осмислення знань і застосування їх у конкретних практичних ситуаціях.

Шифр НБУВ: Ж101424

1.У.270. Державне регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві: нормативно-правовий аспект / Ю. М. Дзюрах, В. Я. Карковська, О. В. Химич // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 227-234. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

На основі аналізу світової практики державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві встановлено пріоритети, що передбачають розроблення нормативно-правової бази, формування міжнародних і державних інвестиційних програм, акумулювання інвестиційних ресурсів і фінансування конкретних проектів інвестування сільського господарства. Нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві проаналізовано на основі розгляду сукупних заходів, здійснюваних органами державної влади, прийняття та виконання ними правових актів відповідно до інституційних повноважень. Правову основу цього процесу становлять закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази та розпорядження відповідних владних інституцій. Для їх аналізу здійснено історичний екскурс і розкрито еволюцію формування нормативно-правового механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, зокрема шляхом періодизації цього процесу. Виокремлення п'яти етапів становлення нормативно-правового механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві наддало змогу більше акцентувати увагу на якісних змінах в аграрній політиці, поступовому запровадженні права приватної власності на землю, регламентації процесу користування землями сільськогосподарського призначення. Обґрунтовано необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності в сільському господарстві як дієвого чинника формування сприятливого інвестиційного клімату та здійснення відповідної діяльності. Розкрито значущість прийняття ВР України Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогос-

подарського призначення» та передбачуваного ним запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.271. Досягнення реформи децентралізації та її бюджетна ефективність на прикладі Павлівської ОТГ у Волинській області / М. Д. Бедринець, К. О. Угрюмова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 84-89. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто актуальну тему сьогодення, а саме: децентралізацію та її бюджетну ефективність (на прикладі Павлівської об'єднаної територіальної громади у Волинській обл.). Суттєвою рисою децентралізації сьогодні є добровільне об'єднання із іншими територіями задля покращення умов проживання та розвитку місцевості. Децентралізація сприяє поліпшенню інвестиційного клімату, формує ефективне середовище для залучення інвестицій та фінансування діяльності українських регіонів. Саме тому децентралізація надає змогу розкрити свої внутрішні потенціали об'єднаним територіальним громадам. Результат місцевого самоврядування залежить від доцільного використання фінансових ресурсів, самостійного вирішення регіональних питань. Застосовуються показники бюджетної самодостатності, бюджетної результативності, бюджетної прозорості для аналізу бюджетної ефективності територіальної громади, що ґрунтуються на оцінці рівня виконання розподілу та перерозподілу місцевого бюджету об'єднаної територіальної громади. Бюджетна самодостатність демонструє, як територіальна громада може себе розвивати, бюджетна результативність відповідає за видаткову частину та результат цих витрат, а бюджетна прозорість — за прозорість і відкритість інформації для громадян. Запровадження децентралізації має на меті вдосконалити систему управління територіальними громадами та систему адміністративно-територіального устрою країни, з покращанням стану проживання та розвитку громадян незалежно від місця проживання.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.272. Економіка: базовий курс: навч. посіб. / Ю. Є. Петруня, А. О. Задоя; Університет митної справи та фінансів. — Вид. 6-те, перероб. і допов. — Дніпро: Ун-т мит. справи та фінансів, 2023. — 200 с.: рис., табл. — (Бізнес. Економіка. Фінанси). — укр.

Представлено навчальний посібник, який знайомить читачів із тим, як влаштовано економічне життя сучасного суспільства, як діють у ньому окремі люди, підприємства, організації, менеджери, які форми співробітництва встановлено між ними. Зазначено, що це шосте видання книги, вона видавалася також за межами України. Наголошено, що однією з важливих переваг книги є переконливе вміння авторів поєднувати фундаментальність, повноту розкриття питань з доступністю та образністю викладення матеріалу.

Шифр НБУВ: ВА863594

1.У.273. Економічна інформатика: курс лекцій: навч. посіб. / О. В. Гладченко, В. О. Ніжегородцев, В. А. Одинець, О. В. Поденежко, Т. В. Ратушняк; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь: УДФСУ, 2021. — 429 с.: рис., табл. — (Серія «На допомогу студенту УДФСУ»; т. 83). — Бібліогр.: с. 424-429. — укр.

Викладено основи економічної інформатики та інформаційних процесів, технологій роботи із структурованими документами, сховищами та базами даних. Репрезентовано можливості використання комп'ютерних технологій у фаховій діяльності. Досліджено технології розробки програмних додатків та перспективи розвитку інформатики та інформаційних систем і технологій. Охарактеризовано засоби автоматизації інформаційних процесів обробки та використання економічної інформації. Сформовано знання про принципи побудови та функціонування обчислювальних машин, організацію обчислювальних процесів на персональних комп'ютерах та їх алгоритмізацію, програмне забезпечення персональних комп'ютерів і комп'ютерних мереж, а також ефективне використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності. Вивчено теоретичні основи економічної інформатики і формування навичок використання прикладних систем оброблення економічних даних та систем програмування для персональних комп'ютерів і локальних комп'ютерних мереж під час дослідження соціально-економічних систем та розв'язування завдань фахового спрямування.

Шифр НБУВ: ВА864720

1.У.274. Ефективна операційна діяльність — іманентна характеристика конкурентоспроможності та стратегічного розвитку суб'єктів ЗЕД / Т. В. Рибачук-Ярова, І. В. Тюха,

С. П. Дунда // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 4. — С. 98-106. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розкрито суть конкурентоспроможності (КС) підприємств суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) через призму ефективності операційної діяльності. Доведено, що КС виробників, які мають намір освоєння зовнішнього ринку чи розширення своєї присутності на ньому характеризується прибутковістю, рентабельністю продукції, ефективністю зовнішньоекономічних операцій у довгостроковому періоді. Відзначено, що більшість дослідників вважають базовим елементом КС і стратегічного розвитку суб'єктів ЗЕД ефективність управління операційною діяльністю підприємства, яка виражається у здатності компетентно розпоряджатися власними та позиковими ресурсами, наявністю передових технологій у виробництві продукції, спроможністю випускати та реалізовувати КС продукцію. Акцентовано увагу на динамічності КС підприємства. Її зміна в часі викликана впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, більшість з яких можливо віднести до керованих параметрів. Наведено класифікацію внутрішніх і зовнішніх факторів КС суб'єктів ЗЕД. Запропоновано для підвищення КС господарюючого суб'єкта на зовнішньому ринку розробку стратегії ЗЕД єдиного напрямку, яка буде враховувати можливості операційної системи підприємства та ринкові умови функціонування. Стратегія має містити чіткі цілі виходу на зовнішній ринок, враховувати розмір і потенціал зовнішнього ринку, його кон'юнктуру. Визначено етапи прийняття управлінських рішень щодо забезпечення КС підприємства на зовнішньому ринку.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.275. Застосування технології blockchain для захисту та менеджменту геопросторових даних / Б. Четверіков, В. Кілару // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 28-34. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз суті системи блокчейн та його архітектури, застосування цієї системи для менеджменту геопросторових даних, для вирішення завдань картографування та землеустрою. Унікальність застосування блокчейн-технологій виключає фальсифікацію інформації в електронних реєстрах за рахунок зберігання інформації «блоками». У системі немає єдиного місця зберігання даних. Реєстр даних зберігається одночасно у всіх учасників системи й одночасно оновлюється у разі змін, що зводить до мінімуму ризику втрати інформації. Сьогодні простежується така світова тенденція, як використання технології блокчейн у різних галузях, адже вона впливає на більшість галузей промисловості. Ми маємо можливість використовувати технологію блокчейн від звичних нам банківських операцій до фінансів і нерухомості реального часу. Сьогодні ця тенденція інтегрується і в інші виробництва, які активно розвивають і впроваджують численні стартапи. Можна з впевненістю сказати, що блокчейн творить революцію і нині його можна зіставити з геніальним винаходом ХХ ст. — Інтернетом. Ця технологія надає нам абсолютно новий підхід до зберігання інформації та проведення операцій із встановленням trust rules. Завдяки цьому технологія стає придатнішою, адже її вимоги характеризуються високим ступенем безпеки.

Шифр НБУВ: Ж72536

1.У.276. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»: [зб. тез. доп., 31 берез. - 01 квіт. 2021 р.] / ред.: О. В. Панухник; Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Тернопільська міська рада, Агенція регіонального розвитку в Тернопільській області, Корпорація «Науковий парк «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля», Страхова компанія «ТАС», Вроцлавський економічний університет, Університет «Опольська політехніка», Університет прикладних наук в Нисі, Індо-Європейська освітня фундація, Університет Дунаре де Йос. — Тернопіль: Паляниця В. А., 2021. — 140 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито особливості дослідження динаміки діяльності АТКБ «Приватбанк» інструментарієм математичного моделювання. Здійснено аналіз економіки України в період карантинних обмежень. Висвітлено питання моделювання динаміки рівня безробіття населення України за віковими категоріями. Розкрито важливі аспекти управління інтелектуальним капіталом. Розглянуто фінансові обмеження участі домогосподарств на ринку земель сільськогосподарського призначення. Висвітлено проблеми стратегічного управління банком в сучасних умовах. Охарактеризовано методіку оцінювання якості кредитного портфелю. Розглянуто вторинну упаковку як інструмент мерчандайзингу.

Шифр НБУВ: ВА864827

1.У.277. Мотивація та оцінка професійної діяльності науково-педагогічних працівників / О. О. Васильєва, А. В. Соколов, Л. А. Гіль // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 125-130. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто особливості професійної діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, окреслено пріоритети сучасної освітньої парадигми та вимоги до викладача як ак-

тивного організатора освітнього процесу, здатного до прогресивного професійного зростання, саморозвитку та самопроєктування. Проаналізовано мотиваційно-ціннісні орієнтири до професійного розвитку науково-педагогічних працівників освітніх закладів для цілеспрямованого впливу на результат їх діяльності. Досліджено мотиваційний потенціал, мотиваційний комплекс вибору професії та чинники мотивації професійного розвитку професорсько-викладацького складу економічних та гуманітарних спеціальностей Національного університету «Запорізька політехніка». Обґрунтовано діагностику мотивів та визначення рейтингу чинників, що мотивують професійну діяльність науково-педагогічних працівників, з метою створення у закладі вищої освіти ефективної системи мотивації з можливістю використання індивідуальної мотиваційної траєкторії.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.278. Професор Б. Мартос: організаторська та науково-педагогічна діяльність / О. Уткін // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 163-174. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз організаторської та науково-педагогічної діяльності Б. Мартоса, спрямованої на становлення й розвиток незалежної України, формування національного консенсусу в період Української революції 1917 — 1921 рр. В еміграції він став одним із засновників і керівників Української господарської академії, Українського техніко-господарського інституту. Займався підготовкою економістів, науково-дослідною роботою в галузі економіки, теорії та практики кооперації, а також громадською діяльністю. Методологічну основу становлять принципи історизму, об'єктивності, науковості. Використовувалися загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення), а також методи періодизації і класифікації. Їх застосування надало змогу об'єктивно відобразити діяльність урядових структур УНР 1917 — 1920 рр., українських вишів в еміграції, де працював Б. Мартос. Спеціальні історичні методи (архівознавчий та джерелознавчий аналіз, персоналізації, історико-логічний, біографічний) сприяли здобуттю нових знань з історіографічних, архівних, біографічних матеріалів, визначенню їх цінності. Висновки: доведено, що активна державницька, політична і громадська діяльність Б. Мартоса під час перебування на посадах міністра продовольчих справ, фінансів, голови Ради Народних Міністрів часів УНР та Директорії зосереджувалася на відновленні й розбудові національної державності у формі демократичної республіки, захисті національних інтересів України, вирішенні найважливіших політичних і правових проблем.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.У.279. Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХП» за 2021 рік / Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Навчально-науковий інститут економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Національний університет «Одеська юридична академія», Приватний ВНЗ «Міжнародна академія сертифікації бухгалтерів і аудиторів», Поліський національний університет, Сумський державний університет, Білоруський національний технічний університет, Магдебурзький університет імені Отто фон-Геріке, Мішкольцький університет, Вища школа менеджменту охорони праці в Катовіцах, Громадська спілка «Палата аудиторів та бухгалтерів України», НАН України, Інститут економіки та прогнозування, НАН України, НАН України, Петрошанський університет, «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Отимум-2021», Міжнародна науково-практична конференція, «Стратегія інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи ефективності «Форвард-2021», Міжнародна науково-практична Internet-конференція студентів та молодих вчених. — Харків: Томенко Ю. І., 2021. — 316 с. — укр.

Розглянуто перспективні напрями розвитку підприємництва торгівлі та біржової діяльності: роль підприємництва у мелбей промисловості України; розвиток підприємництва у сфері біржової діяльності; організація розвитку підприємства; аграрна реформа в Україні: вчора та сьогодні. Досліджено міжнародні аспекти розвитку економіки та бізнес-структур; міжнародні аспекти розвитку економіки та бізнес-структур; сучасні тенденції розвитку економічних систем як об'єктивні передумови вибору індикаторів і формування підходів до оцінювання розвитку економічного простору регіону; транскордонне співробітництво як чинник забезпечення сталого розвитку економічних систем. Визначено сучасні технології маркетингових досліджень та рекламного бізнесу. Розглянуто основні методи економіки рекламного бюджету при медіаплануванні. Надано оцінку ефективності інтегрованих маркетингових комунікацій. Розглянуто світову практику та національні особливості обліку, аудиту і оподаткування: формування чистого прибутку для підготовки фінансової звітності. Зазначено актуальні питання кадрового забезпечення та управління персоналом в умовах глобалізації економіки: особливості кадрового забезпечення в умовах цифровізації.

Шифр НБУВ: ВА865032

1.У.280. Розробка модифікованих ітераційних алгоритмів для розв'язання задачі формування оптимальних варіантів розкладу виконання замовлень / С. В. Грибков, О. Л. Седих // Харч. пром-сть. — 2020. — № 27. — С. 126-137. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Запропоновано математичну модель багатокритеріальної задачі формування виробничих завдань та оперативного-календарних планів з виробництва ковбасних і м'ясних виробів. Розроблено удосконалені ітераційні алгоритми на основі алгоритму сірих вовків та алгоритму мурашиної колонії для розв'язання задачі формування оптимальних варіантів розкладу виконання замовлень, що забезпечує при їх застосуванні реконфігурації планів за стислий час.

Шифр НБУВ: Ж29432

1.У.281. Словник економічних термінів / Р. А. Слав'юк; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Простір-М, 2022. — 189 с.: іл. — укр.

Подано терміни з організації економічного аналізу показників діяльності підприємств, основ біржової діяльності, оптимізації фінансових потоків та забезпечення платоспроможності і фінансової стабільності розвитку підприємств. Розкрито суть термінів щодо механізмів формування фінансових ресурсів підприємства, організації обліку. Розкрито теоретичні, законодавчо-нормативні засади діяльності підприємств, зміст категорій та понять, якими обґрунтовано дієвість підприємницької діяльності.

Шифр НБУВ: ВС70520

1.У.282. Соціально-економічний внесок кооперативного видавництва «Гарт» у розвиток видавничої галузі України / С. П. Костик // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 99-109. — Бібліогр.: 37 назв. — укр.

Предмет дослідження — становлення; розвиток; структура керівних органів; оперативно-господарська організація матеріальної бази та споживчі інтереси покупців книжкової продукції кооперативного видавництва «Гарт». Мета дослідження — на основі джерел розкрити та показати соціально-економічний внесок кооперативного видавництва «Гарт» у розвиток видавничої галузі України. Усі компоненти дослідження базуються на основних принципах — науковості, історизму, об'єктивності, системності, розвитку, пріоритету конкретної істини, плюралізму, а також методах пізнання соціально-економічних процесів суспільного розвитку — аналізу, синтезу, проблемно-хронологічному, порівняльно-аналітичному, археографічному, ретроспективному, статистичному, системного та комплексного підходу. У процесі дослідження означеної проблематики було взято за основу основні положення: історії України, економічної історії та історії економічної думки, історії видавничої галузі, праці вітчизняних та зарубіжних учених і практиків в означеній сфері. Досліджено соціально-економічний внесок кооперативного видавництва «Гарт» у розвиток видавничої галузі України. Висновки: у контексті дослідження з'ясовано, що соціально-економічний внесок кооперативних видавництв, зокрема «Гарту», у розвиток видавничої галузі України, є досить великий позаяк ці видавництва, своєю підприємницькою діяльністю, стимулювали видавничий процес, завдяки їм світ побачив праці відомих діячів української культури, знаних істориків, публіцистів, спадщина яких залишається малодослідженою. Зазначено, що в Україні на сучасному етапі розвитку системи ринкової економіки, де домінують різні форми власності, національна видавнича галузь перебуває у край важкому становищі.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.283. Становлення держави Австралія: здобутки та подолання проблем: зб. наук. пр. / С. М. Бойко, М. В. Бондарець, І. М. Ветринський, І. І. Вітер, О. В. Говор, В. В. Дронів, О. В. Зернецька, М. О. Кужельний, Ю. Б. Кузнецов, А. Ю. Мартинов, О. А. Мирончук, Л. П. Овчарова, Т. Ю. Перга, О. В. Романенко, С. З. Романюк, Т. В. Соломенна, С. В. Толстов, І. А. Хижняк, О. М. Цапко, В. Г. Циватий; ред.: О. В. Зернецька; НАН України, Інститут всевітньої історії. — Київ: Ін-т всевіт. історії НАН України, 2021. — 270 с.: табл., фот. — укр.

Представлено статті учасників першої Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої дослідженню проблем Австралії «Становлення держави Австралія: здобутки та подолання проблем», проведеної Державною установою «Інститут всевітньої історії НАН України» у жовтні 2020 р. Досліджено соціальний, економічний і культурний контексти утворення та становлення держави Австралійський Союз. Проаналізовано процеси подолання колоніальної спадщини Британської імперії в Австралійському Союзі. Окреслено вплив становлення Австралії на міжнародно-політичні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Висвітлено історію українців Австралії. Описано демографічну ситуацію в Австралії на початку ХХ ст. Зазначено головні напрями розвитку сільського господарства Австралії від першого поселення іммігрантів до 30-х рр. ХХ ст. Розглянуто функціональне призначення професійних спілок у демократичному суспільстві та їх роль у суспільно-політичних відносинах (на прикладі Австралії).

Шифр НБУВ: ВА864301

1.У.284. Стратегії адаптації санаторно-курортних закладів в умовах пандемії COVID-19 / Л. І. Удворгелі, К. М. Хаустова, М. В. Чорій // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технол. — 2021. — 27, № 4. — С. 107-116. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Визначено особливості та проблеми стратегічної адаптації санаторно-курортних закладів (СКЗ) в умовах пандемії, викликової COVID-19, і супроводжувальних карантинних заходів. Досліджено суть і практичні засади формування та реалізації стратегії адаптації СКЗ в умовах пандемії COVID-19 на макро- та мікрорівнях. Визначено поняття стратегії адаптації та охарактеризовано її основні різновиди. Проаналізовано зарубіжний досвід реалізації адаптаційних заходів у сфері туризму та гостинності на макро- та мікрорівнях, визначено ключові умови збереження та розвитку вітчизняного санаторно-рекреаційного потенціалу в постпандемічний період (ППП). Систематизовано основні адаптаційні заходи, що необхідно здійснити в Україні в умовах коронакризи та постпандемічний період для забезпечення відновлення довіри до вітчизняних закладів санаторно-рекреаційної галузі та створення передумов для її подальшого розвитку. Обґрунтовано, що стратегія адаптації СКЗ до нових економічних, соціальних, організаційних і санітарних умов передбачає насамперед створення безпечних умов організації послуг для споживачів шляхом реорганізації бізнес-процесів, розширення або скорочення асортименту послуг, змін у кадровій політиці, запровадження більш гнучкої цінової політики та активного впровадження інноваційних технологій. Процеси стабілізації та розвитку галузі в PPP потребують додаткової уваги та ефективних рішень уряду в контексті розроблення відповідних стратегій розвитку галузі в нових умовах, що мають орієнтуватися на міжнародний досвід у цій сфері.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.285. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації: зб. тез учасників V Міжнар. наук.-практ. конф. приуроч. до 90-річ. ювілею д-ра екон. наук, проф., заслуж. діяча науки і техніки України Пили Василя Івановича / ред.: В. П. Синчак; Хмельницька обласна рада, Хмельницька обласна державна адміністрація, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Поморська академія в Слупську, Запорізький національний університет, Спілка економістів України, Хмельницька торговельно-промислова палата, Всеукраїнська громадська організація «Асоціація платників податків України». — Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права ім. Леоніда Юзькова, 2022. — 289 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено банківську діяльність в умовах зниження рівня ділової активності. Висвітлено тенденції та перспективи розвитку регіонального ринку праці. Проаналізовано особливості формування залучених коштів банку. Увагу приділено впровадженню екологічних критеріїв у систему державних закупівель. Висвітлено результати національного технологічного форсайту-2021 в Україні. Створено концептуальну п'ятирівневу модель повноцінного управління професійним розвитком людини. Досліджено деякі питання управління власним капіталом банку. Обґрунтовано податкові пільги зі сплати пдв за умови категоризації засобів розміщення. Розглянуто важливий елемент формування фінансової звітності в сільському господарстві в умовах децентралізації. Визначено рольову гру як метод активного навчання іноземної мови. Досліджено практичні аспекти застосування непрямих методів податкового контролю. Здійснено аналіз зарубіжного досвіду використання інструментів муніципального маркетингу.

Шифр НБУВ: ВА863939

1.У.286. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні та світі / І. Г. Власенко, Т. В. Семко, Г. Є. Поліщук, М. П. Борова // Харч. пром-сть. — 2020. — № 27. — С. 37-45. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Мета наукового дослідження — аналіз сучасного стану та визначення напрямків розвитку виробництва органічної продукції в Україні та світі. Описано історію виникнення вітчизняної галузі органічної продукції, її становлення та особливості адаптації до вимог світового ринку. Окреслено основні завдання галузі як цілісної системи господарювання та виробництва продовольчої сировини і харчових продуктів. Доведено актуальність виробництва органічної продукції у багатьох країнах світу та України, яка має всі передумови увійти до числа лідерів з органічного виробництва. Наведено досягнення органічного виробництва в Україні за останні роки та доведено його значний потенціал у цій сфері економічної діяльності. Доведено, що реалізація рекомендованих заходів з виробництва органічної продукції розвиватиме ринок органічної продукції, підвищуватиме його експортну привабливість, матиме соціальну значимість і задовольнятиме потребу у здоровому харчуванні вітчизняних споживачів.

Шифр НБУВ: Ж29432

1.У.287. Удосконалення логістичного забезпечення залізничної поромної переправи / Є. Б. Демченко // Трансп. системи та технології перевезень: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 22. — С. 88-96. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

В сучасних умовах Україна, маючи розгалужену залізничну мережу та розвинену інфраструктуру морських портів, розташованих на її чорноморському узбережжі, стає сполучною ланкою в нових маршрутах доставки вантажів в напрямку Китай-ЄС. Перевезення великих партій вантажів у вказаному напрямку, як правило, здійснюється у контейнерах морським транспортом. При цьому такі перевезення характеризуються з одного боку порівняно низькою вартістю, а з іншого — достатньо тривалими термінами доставки. Альтернативним варіантом є перевезення у залізнично-водному сполученні, що надає змогу при помірно підвищенні вартості досягти суттєвого скорочення термінів доставки вантажів. Економічна привабливість такої схеми транспортування суттєво залежить від показників роботи поромних переправ на Каспійському та Чорному морі. В цьому зв'язку метою даної роботи є підвищення ефективності міжнародної поромної переправи за рахунок удосконалення її логістичного забезпечення на берегових поромних комплексах. Для досягнення поставленої у роботі мети використано методи статистичного аналізу для визначення обсягів та структури поромних перевезень; методи імітаційного моделювання для визначення ефективних варіантів завантаження поромів; теорію маневрової роботи для оптимізації процесу підбору вагонів згідно з визначеним каргопланом. Виконано аналіз вимог до завантаження порому та розроблено комп'ютерну модель, що надає можливість одержати допустимі варіанти розподілення вагонів по його палубам (каргоплан). На основі одержаних варіантів каргоплану виконано моделювання процесу формування багатогрупних составів за комбінаторним та розподільчим методами.

Шифр НБУВ: Ж74012

1.У.288. Формування універсальних компетентностей студентів в умовах воєнного стану / А. Вдовічен, В. Кифяк // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 2. — С. 109-118. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

В умовах воєнного стану та поширення коронавірусної інфекції COVID-19 якісна підготовка фахівців для господарського комплексу України потребує пошуку інноваційних систем навчання студентів, спрямованих на підвищення ефективності їх професійного становлення та зростання. Науково-дослідна робота студентів на здобуття майбутнього фаху як неодмінна складова освітнього процесу потребує визначення її ролі у формуванні компетентній майбутнього фахівця, які передбачають не тільки опанування професійними навичками, але й набуття комунікативних компетентній, що підтверджує актуальність дослідження. Використано законодавство України, публікації вітчизняних із закордонних науковців за темою дослідження. Для виконання поставлених завдань й досягнення мети застосовано методи аналізу та синтезу, систематизації, опитування й спостереження. На основі аналізу організації науково-дослідної роботи студентів у Чернівецькому торговельно-економічному інституті Державного торговельно-економічного університету встановлено головні завдання НДР. Систематизація пропозицій і рекомендацій роботодавців надала змогу виокремити основні складові (групи) універсальних компетентній. Аналіз працевлаштування випускників ЧТЕІ ДТЕУ, спостереження за їх адаптацією на підприємствах і професійним зростанням сприяло визначенню неефективніших форм науково-дослідної роботи студентів у інституті. Висновки: на прикладі організації науково-дослідної роботи студентів ЧТЕІ ДТЕУ підтверджено уніфікацію освітніх результатів і роль науково-дослідної роботи як вагомим інструмента у процесі формування універсальних компетентній майбутнього фахівця.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.289. Цимбалюк Світлана Ярославівна: біобібліогр. покажч.: до 60-річчя від дня народж. / наук. ред.: Н. І. Зикун; уклад.: Н. П. Фурман, С. Ж. Йовженко; Державна фіскальна служба України, Університет державної фіскальної служби України. — Ірпін: УДФСУ, 2020. — 83 с.: іл., фот. — (Серія «Портрети вчених Університету ДФС України»). — укр.

Продовжено серію «Портрети вчених Університету ДФС України». Висвітлено життєвий та творчий шлях директора Наукової бібліотеки Університету державної фіскальної служби України, кандидата економічних наук, доцента кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки, кандидата економічних наук, відмінника освіти України Цимбалюк Світлани Ярославівни. Описано основні віхи життя та діяльності С. Я. Цимбалюк, вміщено перелік її публікацій: монографій, підручників, навчально-методичних посібників, статей з наукових збірників та періодичних видань, фотоматеріали із її особистого архіву. Представлено бібліографію наукових праць, опублікованих від 1997 по 2019 рр. Основний матеріал видання структуровано за розділами: життєвий і науковий шлях; хронологічний покажчик друкованих праць; алфавітний покажчик назв праць; іменний покажчик. Праці в покажчику розташовано в хронологічній послідовності, у межах року — в алфавітному порядку. Вибір матеріалу до бібліографічного покажчика завершено у грудні 2019 р. Бібліографічний опис здійснено за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Бібліографічний опис джерел виконано мовою видання. Опис відповідає правилам сучасного українського правопису. При укладанні цього видання використано фонди,

каталоги, картотеки, електронні бази даних Наукової бібліотеки Університету державної фіскальної служби України, ресурси мережі Інтернет, а також матеріали, надані С. Я. Цимбалюк. Зазначено, що народилася Світлана Ярославівна Цимбалюк 13 березня 1960 р. у с. Більче-Золоте Борщівського р-ну Тернопільської обл. у родині службовців, мама, Ганна Олександрівна, — вчителька російської мови і літератури, а батько, Ярослав Іванович, більшу частину свого життя присвятив обслуговуванню КВП Більче-Золотецької ГЕС.

Шифр НБУВ: ВА865648

1.У.290. Mutual credit societies of Naddnieper Ukraine in the credit system of the Russian Empire (second half of 19th — early 20th century) / S. Orlyk, G. Palchevich, M. Orlyk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 415-428. — Бібліогр.: 35 назв. — англ.

Проблема залучення фінансових ресурсів для розвитку малого та середнього підприємництва була і залишається актуальною на всіх етапах розвитку ринкової економіки, що актуалізує дослідження фінансового ринку в історичному контексті. Здійснено історичну ретроспективу проблеми створення та діяльності товариств взаємного кредиту (ТВК) у дев'яти українських губерніях, які входили до складу Російської імперії у період другої половини XIX — початку XX ст. Мета роботи — дослідити механізм і структуру кредитування, яке здійснювалося ТВК у цілому в імперії; встановити стан розвитку ТВК в українських губерніях; визначитися зі значенням ТВК у системі кредитування, яка склалася у другій половині XIX — на початку XX ст. в Російській імперії. Використано низку спеціальних наукових методів, характерних для досліджень у галузі економічної історії, які містять міждисциплінарний підхід. Використовувалися різноманітні історичні джерела: опубліковані статистичні дані та архівні документи і матеріали. Дослідженням встановлено, що створення та діяльність ТВК була зорієнтована на забезпечення короткотерміновими кредитами малого та середнього підприємництва, яке здійснювало свою діяльність у губернських і провінційних повітових містах і містечках, де була слабо розвинена банківська система. Здійснено аналіз динаміки розвитку кількісних та якісних показників діяльності ТВК. Визначено, що частка ТВК у кредитній системі Російської імперії 1914 р. становила 5 %. Дослідженням встановлено, що на темпи поширення практики створення ТВК впливало багато факторів, які здебільшого були пов'язані з невдалими фінансовими реформами, запізнілим правовим регулюванням і слабкою епізодичною державною підтримкою. Розглянуто зміну структури позичкових, вкладних та інших операцій, які здійснювали ТВК.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.Т.223, 1.У.311, 1.У.708, 1.У.1075, 1.Х.1449, 1.Ч.2062

Методологія економічної науки

1.У.291. Алгоритм визначення оптимального потоку в ланцюгах постачання з урахуванням багатокритеріальних умов та стохастичності процесів / Д. І. Симонов // Вісн. Київ. нац. ун-ту. Сер. Фіз.-мат. науки. — 2021. — Вип. 2. — С. 109-116. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто алгоритм розрахунку оптимального значення потоку в ланцюгах постачання з урахуванням вимог та сподіваних ключових зацікавлених сторін процесу постачання. Алгоритм передбачає пошук балансу між «вимогами» та «очікуваннями» за допомогою математичного моделювання багатокритеріальної задачі для кожної сторони процесу постачання. Одержані параметри розрахунків багатокритеріальних задач пропонується використовувати як «вхідні» дані для ітераційного алгоритму пошуку оптимального значення потоку. Пропонована модель надає змогу врахувати імовірнісні коливання у процесі за допомогою використання стохастичного програмування, та передбачає можливість розглядати сторонам процесу поставки альтернативні пропозиції, перш ніж формулювати обов'язки за контрактом, тобто ґрунтуючись на залишкових можливостях після обрання найкращої альтернативи.

Шифр НБУВ: Ж28079;Фіз.-мат.

1.У.292. Економіко-математичне моделювання прогнозного оцінювання дієвості функціонування єдиної державної системи цивільного захисту / С. П. Потеряйко, К. Г. Белюкова, О. С. Твердохліб, Н. С. Орлова // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 293-303. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

На підставі економіко-математичного моделювання проведено оцінювання дієвості функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах надзвичайних ситуацій на основі прогнозу, що є актуальним питанням. Запропоновано метод експертних оцінок для прогнозування дієвості функціонування зазначеної системи. Розроблено етапи дослідження, що включають відбір фахівців-експертів, організацію їх роботи, опрацювання

результатів, визначення числових значень узагальнених показників дієвості функціонування системи та критерію її дослідження. Використано метод ранжування показників для визначення коефіцієнта їх відносної важливості в аспекті оцінювання дієвості функціонування зазначеної системи. Визначено інтегральні показники оцінювання дієвості функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в поточному та прогнозованому станах. Сформульовано критерій дослідження цієї системи – умову (необхідну обставину), коли відношення між інтегральними показниками оцінювання поточного стану системи до прогнозованого стану становить менше ніж одиниця. Здійснено розрахунки середнього значення показників дієвості системи у зазначених станах, одержано числові значення інтегральних показників оцінювання та досягнення критерію дослідження. Розроблено розрахункову задачу, за допомогою якої одержано результати оцінювання дієвості функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в поточному та прогнозованому станах, одержано числові значення показників. Визначено лінгвістичні параметри оцінювання дієвості функціонування системи в поточному та прогнозованому станах, числові значення підвищення дієвості функціонування зазначеної системи.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.293. Методи та моделі в управлінні логістичними системами: монографія / В. І. Скілько; Державний ВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ: КНЕУ, 2020. – 279 с.: рис., табл. – укр.

Представлено дослідження різних аспектів використання економіко-математичних методів та моделей в управлінні логістичними системами. Приділено увагу прояву в логістичних системах таких явищ, як коеволуція, рефлексивність, синергія, синергетика, оцінювання ефективності функціонування логістичних систем, ризик-менеджмент логістичних систем цифрової економіки, оцінювання рівня розвитку е-логістики, використання мереж Петрі, систем масового обслуговування, алгоритмів колективного шугного інтелекту щодо вирішення різних логістичних задач.

Шифр НБУВ: ВА863610

1.У.294. Оцінювання та моделювання інноваційного розвитку підприємств: монографія / Д. І. Скворцов; Національний університет «Львівська політехніка». – Львів: Растр-7, 2021. – 188 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 154-176. – укр.

Розглянуто суть понятійно-термінологічного апарату, який застосовується при оцінюванні інноваційності розвитку підприємств, зокрема економічних категорій «економічна інновація» та «інноваційність». Показано можливість оцінювання інноваційності розвитку з використанням функції інвестиційного циклу й елементів економіки. Запропоновано метод розрахунку виробничої функції для знаходження значення нормального прибутку. Досліджено теоретичні засади економічного оцінювання інноваційності розвитку підприємств. Оцінено інноваційність розвитку з використанням функції інвестиційного циклу й елементів економіки. Увагу приділено економічному обґрунтуванню інноваційності інвестиційного проекту підприємства. Обґрунтовано необхідність застосування методик виробничих функцій для розрахунку рівня «нормального прибутку» підприємства.

Шифр НБУВ: ВС70659

1.У.295. Пошук аномалій в лінгвістичних моделях часових рядів / І. В. Баклан, Т. В. Шулькевич, А. І. Логвинчук, Я. І. Баклан // Систем. технології. – 2020. – № 4. – С. 85-99. – Бібліогр.: 5 назв. – укр.

На сьогоднішній день виявлення аномалій є однією із головних причин виконання аналізу даних. Із подальшим розвитком Інтернету речей потреба у автоматизованих системах моніторингу та прийняття рішень, здатних вчасно розпізнати збої або помилки в роботі різного роду пристроїв та інфраструктури, та не допустити небажаних наслідків, буде тільки зростати. Саме тому в даній роботі здійснено розробку ефективних алгоритмів виявлення аномалій. Представлено практичні результати аналізу часових рядів цін на акції всесвітньо відомих компаній.

Шифр НБУВ: Ж69472

1.У.296. Прогнозування цін акцій з використанням рекурентної нейронної мережі LSTM / П. І. Бідюк, Є. В. Гуць, В. В. Гавриленко, Н. В. Рудоман // Системи упр., навігації та зв'язку. – 2021. – Вип. 3. – С. 64-68. – Бібліогр.: 9 назв. – укр.

Дослідження проведено для ознайомлення зі структурою та принципом роботи рекурентної нейронної мережі LSTM (Long short-term memory) та аналізу можливості її використання для прогнозування цін акцій однієї з великих технологічних компаній. Описано теоретичний матеріал, що стосується рекурентних нейронних мереж та мережі LSTM. На прикладі статистичних даних акцій компанії Apple було продемонстровано роботу обраного методу та обчислено оцінки якості прогнозу RMSE, MAE, MAPE і оцінено точність короткострокового прогнозу. Результати дослідження показали, що рекурентні нейронні мережі можна застосовувати для прогнозування часових рядів і при цьому одержувати результат з високою точністю.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.У.297. Development of the survivability indicators forecasting method of the special-purpose system executive element

based on analytical and stochastic simulation of a conflict situation / S. Hohoniants, D. Chopra, O. Kilmeninov, A. Loishyn, K. Horbachov // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. – 2021. – № 3/4. – С. 14-23. – Бібліогр.: 12 назв. – англ.

The developed method for forecasting the survivability indicators of the executive element of a special-purpose system based on analytical-stochastic simulation of a conflict situation is presented. The purpose of the method was to solve the problem of preserving and rational use of the resource of the executive elements to achieve the desired effect of the functioning of special-purpose systems. The method is sensitive to the description of the patterns of changes in the survivability and efficiency indicators of the system. It is supposed to compare the predicted value of the survivability indicator with its criterion value and forecast the time when the system loses the ability to effectively perform tasks. The survivability indicator is the mathematical expectation of the number of executive elements of a special-purpose system, which retained their ability to perform tasks as intended during a conflict situation. Based on the results of the study, the values of the time characteristics of a conflict situation were obtained, in particular, the duration of the corresponding states of the executive element: preparation, waiting, implementation. Graph-analytical simulation provides a solution to the problem of forecasting the time when the loss of executive elements leads to the system's inability to effectively perform tasks. Checking of the adequacy of the method showed that the confidence interval of the discrepancy between the calculation results of other methods with a confidence level of 0,9 does not exceed 0,095, and no contradictions between the methods were found.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.У.298. Econometric assessment of Azerbaijan's logistics capabilities in terms of relations with Turkic-speaking states / S. Maharramov // Екон. вісн. Донбасу. – 2021. – № 4. – С. 45-52. – Бібліогр.: 23 назв. – англ.

Сучасний світ змінюється дуже швидко з кожним днем. Головною складовою економіки кожної держави є логістичний сектор, який зростає дуже динамічно. Тюркомовні держави знаходяться на історичному Великому шовковому шляху. Загальна територія та населення цих країн складають 4 732 082 км² та 157 949 505 чол. Після розпаду СРСР п'ять тюркомовних держав здобули незалежність (Азербайджан, Казахстан, Узбекистан, Туркменістан та Киргизстан), економіка та політика цих держав були змінені на сучасні ринкові правила. Більшість економік цих країн базується на сировині, газі та нафті. Для експорту всієї цієї сировини державам потрібні міцні логістичні системи. У дослідженні пролістровано економічний розвиток логістичних секторів та торгівлю між тюркомовними державами. Дане дослідження допоможе відкрити проблеми та знайти рішення реалізації логістичної політики для всіх них. Використовуючи потужні та різні фундаментальні бази даних, такі як статистика цих країн, торговельний баланс, логістичні відносини, дані імпорту та експорту, різні методи співвідношення та економічні моделі, міжнародні ресурси та потужна наукова література допомагають описати потенціал економічних відносин та реальні ситуації, перспективи, проблеми та логістичні можливості тюркомовних держав.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.299. Economic and mathematical modeling of the innovation process in the agro-industrial sector / N. Alieva // Екон. вісн. Донбасу. – 2021. – № 4. – С. 29-32. – Бібліогр.: 4 назв. – англ.

Сучасні наукові дослідження в агропромисловій сфері все частіше базуються на різних математичних розрахунках. На практиці особливого значення набувають саме економіко-математичні моделі. Особливу цінність і поширення дані методи і підходи одержали саме у виробничому середовищі, але в сучасних умовах виробничо-економічної діяльності все більше галузевих господарюючих суб'єктів стикається з питаннями застосування математичних моделей з метою підвищення ефективності управління інвестиційними ресурсами.

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 1.У.304, 1.У.633, 1.У.640, 1.У.1313, 1.У.1315

Теоретична економіка. Основи економічної теорії

1.У.300. Вплив інституційного середовища на розвиток інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки / Н. В. Бахур // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – 2020. – Вип. 46. – С. 7-20. – Бібліогр.: 36 назв. – укр.

В умовах трансформації, особлива роль у формуванні сприятливого інституційного середовища для активізації інвестиційної діяльності в аграрній сфері відводиться державі, як важливому

інституції організації процесу та його учасників. Взаємозв'язок інвестиційної діяльності з процесами інституціональної трансформації поки що слабо вивчено в економічній теорії в силу новизни цього процесу та має системний характер. Тут значну роль відіграють, в першу чергу, інституційні особливості формування сприятливого інвестиційного середовища в умовах поглиблення трансформаційних та інтеграційних процесів в державі. Для трансформаційної економіки актуальною проблемою є система відносин економічної власності, зокрема, для аграрного сектора — це власність на землю. Питання інституціональних теорій інвестицій присвячено чимало праць відомих науковців: А. Шпітгоф, Дж. Коммонс, У. Мітчелл, Дж. Б'юкенен, В. Рос-тоу, Р. Коуз, Ж. Елльюль, Р. Арон, Дж. Гелбрейт, Й. Шумп-тер, О. Фаворо, К. Еклунд, А. Берлі, Г. Мінз, І. Надлер, С. Чейз, П. Друкер. В Україні також представлено наукові дослідження вітчизняних вчених з використанням методологічного інструментарію інституціоналізму: А. Бикова, М. Колісник, Т. Косова, Н. Маренков, О. Івашина, В. Федоренко. У працях Н. Маренкова, А. Бикової, О. Івашини, М. Колісника, М. Туган-Барановського, розкрито організацію процесу формування та розвитку неринкових форм господарських взаємодій в умовах трансформації суспільно-економічних відносин. Теорії інституціоналізму, що пов'язані із інвестуванням зводяться до окремих концепцій поведінки суб'єктів ринку та до аналізу інвестиційного клімату. Для формування міжнародних економічної відносин, важливим елементом визначення ефективності глобальної економіки виступають підходи до інституціональної економіки. Важливим фактором утворення економічної інституціональної системи є чинник високих технологій. Предметом пізнання інституційної теорії є інститути, в чому і є її переваги. Інститут (як предмет дослідження), з одного боку, забезпечує широкий погляд на розвиток економіки й суспільства, аналіз економічної системи й суспільства як цілісності при взаємодії з іншими інститутами, такими як держава, а з другого — потребує глибокої й конкретного розуміння суті й особливостей самих інститутів. З точки зору представників інституціоналізму, інститути — це спосіб мислення й дії, що втілюється в соціальних звичаях, установах, правилах. За неінституціонального напрямку інститути розглядаються як чинники впливу на рішення, що приймають економічні агенти. Висновки: необхідно зазначити, що за методологією системного підходу, інвестиційна діяльність носить всі ознаки системи, яка розвивається динамічно і піддана впливу зовнішнього і внутрішнього інституційного середовища.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.301. Головні тенденції розвитку економічної лексики в сучасній українській мові (на основі праць відомих українських мовознавців початку ХХІ ст.) / О. А. Слис // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 36-41. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Глобалізаційні процеси у сучасному світі впливають на розвиток кожної сфери життя українського суспільства — міжнародно-політичну, технічну, військову, освітню, наукову, спортивну, і, звичайно, економічну. Завдяки різноманітним глобалізаційним процесам, з одного боку, та процесам націоналізації — з іншого, українська лексика, як відкрита мовна система, через різні тематичні групи активно поповнюється новими словами. За останні три десятиліття особливо збагатилася тематична економічна група української лексики, що, безумовно, постійно привертає до себе увагу сучасних мовознавців. Останнім часом усе більше громадян нашої країни залучено до найрізноманітніших економічних процесів, що зумовлюють не тільки активне засвоєння ними, громадянами, спеціальних і загальноживаних економічних термінів, а й їх моделювання та переосмислення. Поряд з лексикою, яка відома лише вузькому колу фахівців-економістів, активно формується й загальноживана економічна лексика. Такі процеси, які постійно вивчають українські сучасні мовознавці, завжди потребують переосмислення у контексті цілісного розвитку української лексики. Динамічні процеси в лексичній сучасній українській мові активно досліджувалися такими відомими сучасними мовознавцями як К. Городенською, С. Ярмоленко, А. Таран, Л. Лисиченко, О. Сербенською, Л. Струтанець. Економічна лексика сучасної мови початку ХХІ ст. є об'єктом дослідження праць таких мовознавців як Н. Клименко, О. Стішова, М. Навальної, Є. Карпіловської, Л. Кислюк. Мета дослідження — з'ясувати, проаналізувавши праці сучасних українських мовознавців, які тенденції становлення економічної лексики є провідними на даному етапі розвитку української мови.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.302. Економічна теорія: мікроекономіка, макроекономіка: підручник / М. Т. Примачов, Н. М. Примачова, А. Ю. Стахов; Національний університет «Одеська морська академія». — Одеса: ОМА, 2022. — 385 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 384-385. — укр.

Розкрито стандартні підходи до досягнення оптимальних позицій підприємницьких структур в економічних системах. Викладено положення і закономірності формування та функціонування ринкових підсистем національної і глобальної економіки. Розглянуто сучасний соціально-економічний розвиток, який характеризується темпами економічного зростання на основі раціо-

нального використання природних ресурсів, капітальних активів і праці, економічний стан окремих ринкових структур і держави в цілому. Зауважено, що раціональна економічна поведінка людини, підприємницького сегмента, зокрема, судноплавних компаній і держави в цілому зумовлюються сукупністю соціально-економічних принципів і стандартів економічної діяльності. Потреби особистості зумовлені законами раціональної поведінки і завданнями досягнення основних характеристик щасливого, матеріально забезпеченого і здорового життя. У цьому аспекті розрізняють три основні види потреб, що зумовлюють соціально-економічні стандарти розвитку даної спільноти і держави. Це, по-перше, життєві (вітальні) потреби в здоровому харчуванні, в умовах життя, збереження і зміцнення здоров'я та ін. По-друге, це соціальні потреби, що полягають у досягненні бажаного суспільного статусу особистості щодо інших учасників суспільства. По-третє, це ідеальні потреби у формі орієнтації особистості на оцінку соціальних та естетичних пріоритетів. Різноманіття умов, що обмежують реалізацію стратегії досягнення стандартів нормального задоволення життєво важливих потреб, зумовлює диференціацію рівня економічного розвитку окремих держав, підприємницьких структур та якості життя громадян країни.

Шифр НБУВ: ВА863730

1.У.303. Основи міжнародного інвестиційного менеджменту: підруч. / О. І. Рогач, П. В. Дзюба; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 319 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто зміст міжнародного інвестиційного менеджменту, основні напрями його здійснення. Визначено місце міжнародного портфельного інвестування у глобальній фінансовій архітектурі, його значення у процесі виникнення та розгортання глобальних фінансово-економічних криз. Розкрито зміст основних теорій міжнародного інвестиційного менеджменту, як-от теорія портфеля, теорія ринку капіталу, теорія арбітражного ціноутворення, показано переваги та недоліки міжнародної диверсифікації інвестиційних портфелів. Усі розділи забезпечено емпіричними та статистичними кейсами, а також прикладами розв'язання типових задач і ситуацій із практики міжнародного інвестиційного менеджменту. Розкрито питання міжнародного інвестиційного менеджменту та глобальної фінансової архітектури. Описано фінансову глобалізацію, її передумови, чинники й ознаки, глобальні фінансові потоки. Охарактеризовано глобальну фінансово-економічну кризу 2008 — 2009 рр. як вияв суперечностей сучасної глобалізації. Вміщено інформацію про мультивалютне середовище міжнародного інвестиційного менеджменту, валютний курс і валютні котирування, валютний арбітраж, відсотковий арбітраж, паритет купівельної спроможності, міжнародний ефект Фішера.

Шифр НБУВ: ВА864228

1.У.304. Принципи моральної економіки у протестантизмі / В. Г. Чаплинський // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 143-148. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

У суспільстві завжди живуть установки світоглядного характеру. У світогляді людей наявні культурні особливості різних народів, що, своєю чергою, має відношення до розвитку матеріальної історії, а також виникнення та організації тих чи інших способів суспільного виробництва. Переконання, у яких виражений основний сенс життєвих цінностей, впливають на громадську організацію господарської діяльності людини. Культурні засади формують поведінку людей у суспільстві, а тому завжди несуть моральні норми, тобто моральні підстави, що становлять здійснення моральних принципів у конкретних формах поведінки людей. Моральні принципи не обмежують сферу індивідуальної свідомості, вони пронизують суспільство й організують суспільне життя. Якщо звернутися до ролі етичних засад господарської діяльності суспільства, то буде висвітлено ведення цієї діяльності, пов'язану з культурними традиціями, світоглядними установками, взагалі зі світом мотивацій та цінностей. Моральність — це Альфа та Омега суспільно корисної економіки. Моральність визначає світогляд. Світогляд, своєю чергою, формує концепцію суспільства, у якій кристалізується культура та її складова — правова культура, зокрема економічна. Своєї надії в економічному житті християни поклали на застосування моральних засад, сформувавши принципи моральної економіки. Християнський ідеал народного господарства ґрунтується на справедливості. Християни оцінюють господарські відносини за критерієм служіння людям.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.305. Циркулярна економіка як стратегічний пріоритет розвитку глобальних ланцюгів доданої вартості / Н. Г. Гахович, О. М. Кушніренко, О. С. Зарудна // Екон. вісн. ун-ту / Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 103-115. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Зміна клімату є одним із ключових викликів сьогодення, що має глобальний характер і безпрецедентні масштаби. Для того, щоб зростання промислового виробництва не супроводжувалося негативним впливом на навколишнє середовище, а, навпаки, забезпечувало сталий розвиток, світовою спільнотою було запропоновано різні ідеї і ініціативи, такі як прийняття Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (1992), що стала першим

кроком на шляху до вирішення проблеми зміни клімату; Кіотський протокол (1995), Паризька Угода (2016), «Європейська Зелена Угода» (2019) як нова стратегія зростання, яка має на меті перетворити ЄС у справдливий та процвітаюче суспільство, із сучасною економічною ефективністю та конкурентоспроможною економікою на основі декарбонізації з нульовим рівнем викидів парникових газів в 2050 р. Україна також долучилась до цих процесів, створивши міжвідомчу групу, що координує подолання наслідків зміни клімату в межах «Європейської зеленої угоди», де першочерговим завданням є «озеленення» промислового розвитку. Дієвим способом досягнення поставлених цілей є інтеграція українських виробників в ланцюги доданої вартості, що і визначає актуальність даного дослідження. Зростаюча небезпека катастрофічних глобальних змін навколишнього середовища та інші аспекти нераціональної політики використання природних ресурсів загрожують майбутньому безпечному розвитку суспільства й можливості задовольнити потреби споживачів. Всі ці виклики вимагають рішучих дій та адаптації виробників до нових умов функціонування. Враховуючи трансформацію моделі організації виробництва, яке в умовах посилення міжнародної конкуренції організовується в межах глобальних ланцюгів доданої вартості та посилення екологічних вимог при інтеграції виробників на різні ланки виробничого процесу, недостатньо дослідженою залишається проблема обґрунтування механізмів адаптації виробників до впровадження екологічних стандартів згідно вимог ЄС і впровадження ефективних інструментів державного регулювання для активізації співробітництва експорторієнтованих промислових виробників України з іноземними партнерами. Завданням дослідження є обґрунтування важливості впровадження циркулярних принципів як стратегічного пріоритету розвитку глобальних ланцюгів доданої вартості та обґрунтування механізмів підтримки українських виробників при інтеграції в кругові (замкнені) ланцюги доданої вартості. Висновки: на основі аналізу розвитку глобальних ланцюгів доданої вартості розкрито особливості формування циркулярних ланцюгів доданої вартості й запропоновано дієві інструменти промислової політики для активізації процесів озеленення промисловості та інтеграції національного виробництва в циркулярні ланцюги доданої вартості.

Шифр НБУВ: Ж73720

Загальні основи економічного розвитку та формування ринку

Економічні закони та категорії

1.У.306. Біхевіористичні фінанси: теоретична концептуалізація та закономірності використання в економіці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01 / С. Г. Кузьмук; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню теоретико-методологічних засад концептуалізації та практичних аспектів застосування біхевіористичних фінансів суб'єктів реального сектора економіки. Розкрито теоретичні положення біхевіористичної концепції фінансів та механізм трансполяції поведінкових упереджень людини при прийнятті фінансових рішень на суб'єктів господарювання. Визначено параметри, за якими суб'єкти реального сектора економіки України вдаються до поведінкових упереджень. Запропоновано описову модель прийняття рішень суб'єктами реального сектора економіки України в результаті резюмування емпіричного аналізу їх поведінки. Проаналізовано наявний досвід модифікації впливу поведінкових упереджень та запропоновано інвестиційні стратегії, які передбачають протидію афективним та когнітивним упередженням українських інвесторів під час прийняття рішень.

Шифр НБУВ: РА442261

1.У.307. Концептуальні передумови розвитку підприємства: державне регулювання цифровізації / А. Ю. Голобородько // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 20-26. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Дослідження закордонного досвіду розвитку цифровізації на прикладі передових країн базується на двох основних моделях: модель еволюційного розвитку цифровізації на засадах ринкової конкуренції та адміністративна модель регулювання розвитку цифровізації. Запропоновано змішану модель, яка являє собою синтез моделі еволюційного розвитку цифровізації на засадах ринкової конкуренції з елементами адміністративного регулювання цієї діяльності. Всебічне дослідження світового досвіду державного регулювання цифровізації та особливостей і перспектив його розвитку надало змогу сформувати модель державного регулювання Цифровізації України, яка являє собою систематизоване, узагальнене бачення ефективної політики державного регулювання Цифровізації в Україні. Запропонована авторська модель державного регулювання Цифровізації України — це взаємопов'язана система мети, завдань, функцій, методів, принципів

та інфраструктури. Для досягнення мети — забезпечення сталого збалансованого розвитку цифровізації — державне регулювання має бути спрямовано на вирішення низки завдань: трансформація економічного зростання та залучення інвестицій; трансформація всіх сфер економічної діяльності та бізнес-процесів на засадах конкурентоспроможності та ефективності; розвиток інноваційних технологій, мереж і платформ; створення цифрових стратегічних партнерств; доступність і відкритість цифрових технологій; реалізацію інтелектуального капіталу, трансформацію системи суспільної продуктивності.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.308. Поведінкова економіка та сегментація споживчого ринку як чинники розвитку підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу / І. І. Добросок, В. С. Пеньковський, Я. І. Яценко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 53-59. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Предмет дослідження — особливості розвитку підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу та притаманні їм переваги і ризики. Мета роботи — визначення їх та обґрунтування на засадах врахування не тільки раціональних, але й ірраціональних або поведінкових чинників попиту на продукти і послуги і, відповідно до цього, сегментації споживчого ринку та вибору ринкової ніші і стратегій діяльності. Методологічною основою дослідження є методи й підходи економічної, інституціональної та теорії стійкого розвитку. Зокрема, використано монографічний, системно-структурний аналіз і синтезу, STP-маркетингу, метод складання функціональних карт або подвійної сегментації, статистико-економічні. Розглянуто особливості розвитку підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу та притаманні їм переваги і ризики. За умов невизначеності, обмеження попиту й нестачі ресурсів великого значення та актуальності набуває обрання правильних стратегічних напрямів розвитку. Визначено інструменти врахування поведінкових чинників, переваги та недоліки методу STP-маркетингу та можливості методу складання функціональних карт через врахування і споживачів, і відповідних їй продуктів і послуг як основних складників сегментації. Висновок: за умови, що суб'єкту готельно-ресторанного й туристичного бізнесу вдається реалізувати вибрану ним маркетингову стратегію, наступним кроком має бути здійснення оцінки ефективності застосування такої стратегії. Значено, що у діяльності суб'єктів господарювання неефективні маркетингові стратегії не зможуть забезпечити баланс між можливостями підприємства і задоволенням потреб споживачів та ринку.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.309. Стратегічні інструменти державного регулювання процесів інтелектуалізації та цифровізації у фокусі нових перспектив Smart-розвитку України / Т. Г. Васильців, О. О. Левицька, Н. В. Марас // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 71-77. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Аргументовано, що європейська практика smart-спеціалізації базується на партнерстві між представниками бізнесу, влади, науково-технічних установ та громадськості у напрямі розвитку ключових секторів спеціалізації регіону, у пріоритеті яких — стимулювання проектів інтелектуалізації та цифрової трансформації регіональних економік. Визначено недоліки процесів інтелектуалізації та цифровізації регіональних економік в Україні, зокрема в аспектах чисельності впроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах, рівня користування послугами Інтернету населенням, обсягів експорту та імпорту послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг. Наведено результати характеристики стратегічних і програмно-цілевих документів, які стосуються інноваційного розвитку окремих галузей економіки та прийняті в Україні у період 2013 — 2020 рр. Узагальнено наявне в Україні стратегічне забезпечення процесів інтелектуалізації та цифровізації на мезорівні (галузеві і регіональні документи). Обґрунтовано перспективні цілі та інструменти регіональних стратегій smart-спеціалізації у фокусі нових перспектив розвитку України.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.310. Форсайтно-інноваційний механізм управління підприємствами в умовах цифровізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. О. Чобіток; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків, 2023. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні аспекти формування форсайтно-інноваційного механізму управління підприємствами в умовах цифровізації. Удосконалено методичне підґрунтя оцінки інноваційної діяльності підприємств в контексті використання ресурсного потенціалу. Висвітлено науково-практичні аспекти оцінювання ресурсного потенціалу промислових підприємств. Запропоновано стратегічне управління промисловими підприємствами у контексті цифрової трансформації. Розроблено механізм управління підприємствами на основі форсайтно-інноваційних технологій. Систематизовано форсайтно-інноваційні технології управління ризиками підприємств в умовах соціально-економічної нестабільності.

Шифр НБУВ: РА453769

1.У.311. Цифровий менеджмент: проблеми та перспективи розвитку / О. Г. Бут-Гусаїм, К. В. Ковтуненко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 297-304. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Досліджено актуальність цифрового менеджменту, суть даного поняття та основні підходи, що визначають поняття цифровізації. Проведено дослідження наукової літератури, що визначає напрями розвитку процесів цифровізації менеджменту та значення в цьому процесі трудових ресурсів, що мають достатній рівень кваліфікації та вміють застосовувати творчі та новітні підходи до вирішення проблем. Визначено основні сильні сторони цифрового менеджменту, що здатні вирішити ряд проблем сучасного бізнесу. Разом із цим показано і проблеми цифрового менеджменту. До них слід віднести зменшення важливості людини в бізнес-процесах, оскільки в умовах автоматизації роль керівника стає все менш визначеною. Виникають додаткові ризики того, що менеджер може втратити здатність мислити критично та ставити перед собою чіткі завдання. Дуже важливо не переоцінювати роль автоматизації, адже вона, перш за все, має бути спрямована на допомогу, а не на негнучке управління діяльністю компанії у межах закладених шаблонів. Через недостатній рівень компетенцій спеціалісти не можуть оперативного взаємодіяти із автоматизованими системами, що створюватиме додаткові труднощі управління. Важливим у розвитку технологій цифрового менеджменту щодо напрямів на вирішення завдання зі створення програми повної автоматизації бізнес-процесів, що будуватиметься на основі ретельного аналізу діяльності бізнес-процесів, які відбувалися в минулих періодах є визначення ролі персоналу, особливостей формування матеріальних, фінансових потоків та потоків грошових коштів. Для того, щоб реалізувати такі програмні комплекси, доведеться створити теоретичне, методологічне та технологічне підґрунтя. Визначено основні завдання, реалізація яких допоможе в складанні алгоритму програми комплексної цифровізації менеджменту.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.312. Цифрові трансформації економіки і суспільства: проблематика та шляхи розв'язання: монографія / О. А. Князєва, О. А. Князєв; Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державне підприємство «Український науково-дослідний інститут радіо і телебачення». — Одеса: Бондаренко М. О, 2021. — 167 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 128-137. — укр.

Проведено дослідження проблемного поля та перспектив розвитку цифрової економіки та суспільства в Україні. Розглянуто сучасний термінологічний апарат, який застосовується при вивченні питань цифрової економіки. Досліджено основні положення національної стратегії розвитку цифрової економіки, першорядні проблеми, які виникають в ході формування цифрових технологій та інфраструктур, а також вплив цифровізації на розвиток суспільства. Проведено аналіз проблемних аспектів цифровізації, які з'явилися в країні в умовах пандемії COVID-19. Наведено огляд деяких сучасних цифрових фінансових інструментів. Обґрунтовано необхідність модернізації освітньої системи задля забезпечення набуття цифрових компетенцій та розвитку інтелектуального потенціалу. Досліджено проблеми кібербезпеки та захисту інформації, наведено оригінальне вирішення цього питання шляхом формування системи фільтрації небажаного контенту. Наведено огляд методів і підходів щодо оцінки ефекту від процесів цифровізації для держави, бізнесу та населення країни.

Шифр НБУВ: DA863212

1.У.313. Duality theory for concavification of utility functions in incomplete market model / О. О. Bahchedjioglou // Вісн. Київ. нац. ун-ту. Сер. Фіз.-мат. науки. — 2021. — Вип. 2. — С. 10-17. — Бібліогр.: 5 назв. — англ.

Мета роботи — доведення існування оптимальної стратегії для стандартної та робастної задач максимізації функції корисності за умов неповної моделі ринку, коли інвестор не впевнений у ймовірнісній моделі та не сприймає як ризик, так і невизначеність моделі. Існуючі результати досліджень для строго ув'язаних функцій корисності узагальнено для не ув'язаних функцій корисності. Сформульовано умови, за яких оптимальна стратегія для задач з ув'язаною функцією корисності збігається з оптимальною стратегією для початкової функції корисності. Результати дослідження доповідались на Міжнародній науковій конференції «Modern Stochastics: Theory and Applications. V» (MSTA-V).

Шифр НБУВ: Ж28079:Фіз.-мат.

1.У.314. Management of logistics activities of enterprises in the context of Industry 4.0 / Yu. Shkrygun // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 53-61. — Бібліогр.: 34 назв. — англ.

У сучасних умовах цифрової економіки та великої кількості форс-мажорних подій, як економічного, так і соціального характеру, особливої актуальності набувають питання забезпечення виробництва необхідними матеріальними та інформаційними ресурсами й ефективного їх використання; удосконалення оперативного та стратегічного управління складським господарством, запасами продукції, диференційованими транспортними потоками, збутовою діяльністю та клієнтським досвідом. З метою за-

безпечення ефективної діяльності підприємства мають організувати свою діяльність таким чином, щоб досягти нівелювання ризиків, мінімізації збитків і витрат, які пов'язані з організацією процесів матеріально-технічного забезпечення, виробництва продукції, транспортування, логістичного обслуговування та збуту, а також максимізувати рентабельність від реалізації. Насамперед вищезазначені завдання можливо здійснити за рахунок підвищення ефективності управління логістичною діяльністю підприємств з урахуванням аналізу його складових, їх взаємозв'язку та наявності прискореного і нерівномірного процесу цифровізації. Встановлено, що доцільно розробляти й впроваджувати управлінські рішення за такими ключовими напрямами: управління закупівлями та поставками матеріальних ресурсів (розрахунок оптимального обсягу партії поставки матеріальних ресурсів, оптимізація закупівельної стратегії підприємства, удосконалення управління процесом закупівель з використанням методу багатокритеріальної оцінки вибору оптимального постачальника матеріальних ресурсів); управління транспортними потоками (впровадження інформаційних систем управління вантажопотоками, застосування автоматизованої обробки документів при оформленні процесу транспортування вантажів, розробка пропозицій щодо оптимізації завантаження транспорту, використання Інтернет-технологій для автоматизації транспортних процесів); управління клієнтським досвідом (аналіз обсягів відвантаження продукції, прогнозування обсягів відвантаження продукції споживачам, розробка пропозицій щодо підвищення рівня логістичного обслуговування, формування системи контрактних взаємовідносин зі споживачами, удосконалення клієнтоорієнтованого підходу до обслуговування різних категорій споживачів у контексті концепції маркетингу взаємовідносин).

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 1.С.40, 1.С.47, 1.С.77, 1.С.112, 1.С.126, 1.У.547, 1.У.603, 1.У.767

Економічна система господарства

1.У.315. Інституціоналізація механізмів публічного управління розвитком інтелектуального потенціалу України в умовах цифровізації / В. Оврамець // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 143-148. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Представлено концептуальні засади інституціоналізації механізмів публічного управління розвитком інтелектуального потенціалу України в умовах цифровізації. Визначено особливості функціонування механізмів публічного управління розвитком інтелектуального потенціалу України в умовах цифровізації, які побудовано на інституційному підході, охоплюють цілі, загальні і специфічні принципи (інформаційності і реалізації сучасних інформаційно-цифрових технологій у системі розвитку інтелектуального потенціалу; гнучкості і можливості своєчасно адаптуватися до змін сучасного інформаційного суспільства; інноваційності і спроможності формувати та реалізувати результати інтелектуальної діяльності; алгоритмічності і дотримання послідовності організації інтелектуальної діяльності, контролю і моніторингу результатів розвитку інтелектуального потенціалу; цифровізації і забезпечення формування й реалізації єдиної інформаційно-цифрової моделі для управління розвитком інтелектуального потенціалу), заходи, методи й інструменти формування стратегії розвитку інтелектуального потенціалу в умовах цифровізації відповідно до сучасних потреб держави й суспільства зокрема. Систематизовано класифікацію механізмів публічного управління розвитком інтелектуального потенціалу України в умовах цифровізації, що спонукало до виокремлення двох класифікаційних груп: функціональні механізми публічного управління розвитком інтелектуального потенціалу України в умовах цифровізації: законодавчий, організаційно-адміністративний, мотиваційний, фінансово-економічний; комплементарні механізми публічного управління розвитком інтелектуального потенціалу України в умовах цифровізації: інформаційний, комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.316. Суспільний поділ праці в сучасній економіці: стан та напрями розвитку / І. П. Булеєв // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 4-15. — Бібліогр.: 36 назв. — укр.

З давніх-давен проблема суспільного поділу праці займає центральне місце в наукових працях видатних філософів і економістів. Різні аспекти поділу праці описано у роботах Платона, Ксенофонта, Аристотеля, У. Петті, А. Сміта, К. Маркса, Й. Шумпетера, Вебера М. та сучасних вчених-економістів. Доведено, що розподіл праці є визначальним чинником економіки, її ефективності, технічного прогресу. Детально та системно проблему розглянуто у працях А. Сміта, К. Маркса, Дж. Кейнса та наших сучасників. Однак це стосувалося до капіталістичних та капіталістичних виробництв, де головна роль у праці належала праці фізичній, заснованій на використанні сил природи та створенні людиною машин, механізмів, комплексів. Використовуючи методи системного аналізу, діалектики, концепції трьох сил розвитку проблему досліджено в роботі, що анується. Доведено, що в

умовах III ПР, V-VI ТУ центральне місце у суспільному поділі праці займає вертикальне його поглиблення, поділ та синтез розумової, інтелектуальної праці. Показано, що поділ праці припав усім виробництвам усіх суспільно-економічних формацій, товарного та нетоварного виробництва, ринкових та неринкових відносин. Ступінь поділу праці на необмежених ринках обмежена технічними, науковими, технологічними можливостями суб'єктів господарювання, а на обмежених ринках — їх обсягом та ємністю. Викладено авторське бачення рушійних сил та умов обмеження (прискорення) поділу праці (переважно розумового, інтелектуального) в умовах інклюзивного, наглядового капіталізму (постіндустріального, гіперіндустріального), моделей нового господарського устрою. Наведено характеристики сучасного капіталістичного виробництва, його особливості та характерні фактори розвитку. Розглянуто моделі управління сучасних корпорацій, у тому числі структури дворівневої колаборативної ієрархії, екоплатформ. Доведено необхідність дотримання у сучасному управлінні закономірностей і те, що керуюча система має бути якісно вищою і складнішою за систему керувану. Цьому сприяють раціональні структури та форми поділу праці, у тому числі праці розумової, наукової, управлінської та їх кооперації, зміна напрямів інформаційних потоків з вертикально спадаючих на горизонтальні і вертикально-висхідні.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.317. Теорія і методологія управління розвитком соціально-економічних систем: [монографія] / В. В. Стадник, Н. А. Хрущ, В. М. Йохна. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2023. — 297 с.: рис., табл. — укр.

Подано розгорнуту картину еволюції наукових поглядів на суть і джерела економічного зростання — від трактування цього процесу в класичній економічній теорії і до сучасних поглядів на взаємозв'язок динаміки економічного зростання із характером та чинниками якісних змін, що відображають процес розвитку суспільства і економік у різних моделях і концепціях. Розглянуто методологічні особливості дослідження проблем управління розвитком соціально-економічних систем в розрізі структурних рівнів національної економіки з виділенням проблем управління інноваційними процесами. Звернено увагу на проблематику інституційного дизайну інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем в контексті різних моделей інноваційного розвитку і з урахуванням стратегічних пріоритетів концепції сталого розвитку.

Шифр НБУВ: ВА864756

Див. також: 1.С.117

Основні фактори суспільного виробництва. Економічні ресурси

1.У.318. Еволюційний аспект використання технологічного способу виробництва / Н. В. Смирнова // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 3. — С. 93-96. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Відомо і доведено світовою практикою, що соціально-економічний прогрес людства неможливий без відповідного технологічного прогресу як основного рушійного фактора розвитку будь-яких суспільних формацій. Часи Середньовіччя довели правомірність даного твердження, відкинувши європейську цивілізацію на декілька сторіч у науково-інформаційному розвитку. Технологічний прогрес як фактор виникнення прогресу загальноцивілізаційного став наслідком еволюції людської свідомості, а саме пошуків методів реалізації потреб, які, своєю чергою, сприяли появі нових речей. Останні у міру їх поширення через виробничо-господарські відносини спричинили зміну способу виробництва і стилю життя з відповідним розширенням людських потреб та появою нових методів їх реалізації. Тобто причина ставала наслідком, а наслідок — причиною. Роботу присвячено висвітленню основних етапів еволюційного розвитку технологічного способу виробництва паралельно з генезисом людської цивілізації.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.319. Знаннєво-інформаційні ноумені і феномени в економіці: теоретичний вимір: [монографія] / В. М. Тарасевич. — Дніпро: Економіка, 2023. — 223 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 216-223. — укр.

Викладено результати застосування інтеграційного (діяльнісно-синергетичного, ноуменально-феноменологічного) підходу до дослідження знаннєво-інформаційних ноуменів та інформаційно-цифрових феноменів в економіці. Інформаційно-цифровий феномен визначено як цифровий знак інформаційного знаку знаннєвого образу реального об'єкта. На основі аналізу видів пізнавальної та інформаційної діяльності та їх взаємозв'язків представлено знаннєво-інформаційних «ланцюг», що виражає етапи сходження від знаннєвого продукту (ноумену) до інформаційно-цифрового матеріального продукту (феномену), охарактеризовано його особливості та види. Позначено кордони та зміст інформаційно-цифрової економіки I, II, III та IV роду. Сучасну економічну кореволуцію розглянуто як діалектичну єдність знаннєво-інформаційної революції та адекватних її етапам локальних

промислових революцій. Подано ретроспективу загальної та спеціальних теорій цінності. Розглянуто пролегомени до діяльнісної знаннєво-інформаційної теорії цінності, її концептуальну, чуттєво-емоційну, емпірико-абстрактну та фундаментальну теоретичні моделі.

Шифр НБУВ: ВА863460

1.У.320. Інновації та Індустрія 4.0: бібліометричний аналіз / Л. О. Сигида, А. Ф. Бондаренко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 40-48. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження особливостей понять «інновація» («innovation») та «Індустрія 4.0» («Industry 4.0») на основі бібліометричного аналізу та візуалізації одержаних результатів. Проведено огляд 720 публікацій (статей і матеріалів конференцій) із наукометричної бази даних Scopus за період 2014 — 2020 рр. на основі використання комбінації двох понять з логічним оператором «AND». Пошук у базі даних Scopus здійснювався у полі «title, abstract, keywords». Візуалізація результатів проводилася за допомогою програми VOSviewer. Визначено динаміку публікаційної активності за роками та відповідну кількість цитувань. Встановлено, що публікації переважно належать до однієї з галузей знань — інженерні науки, комп'ютерні науки та бізнес, менеджмент і облік. Виокремлено авторів, які мають найбільшу кількість публікацій у межах досліджуваної тематики, а також найбільш цитовані дослідження. Визначено, що Німеччина, Італія, США, Китай, Бразилія та Великобританія є країнами, у яких проблематика інноваційності та Індустрії 4.0 опрацьовується найбільш детально. Також сформовано кластери ключових слів. Одержані результати аналізу та візуалізація є актуальними та формують основу для кращого розуміння концепції інноваційності та Індустрії 4.0.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.321. Класифікація ризиків при проведенні інноваційних перетворень / О. В. Попов, С. А. Мехович, Т. М. Кобелева // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 66-71. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Запропоновано порядок урахування факторів ризику при проведенні інноваційних перетворень на основі уточнення їх класифікації та розробки методичних інструментів для проведення конкретного ризик-аналізу. Виходячи з наявних теоретичних підходів до визначення категорії «ризик», поглядами на ризикові ситуації у процесі інноваційних перетворень, сформульовано авторське визначення поняття «ризик інноваційної діяльності». Наведено класифікацію ризиків інноваційної діяльності, в основу якої покладено різні ознаки внутрішніх та зовнішніх ризиків, приведено їх склад та сутність. Обґрунтовано, що тільки системний підхід до обліково-аналітичного забезпечення відображення факторів ризику, з урахуванням їх взаємного впливу, може створити концепцію успішної діяльності підприємства як єдиного цілого. Особливо розглянуто методи оцінки ефективності інноваційного технологічного проекту при врахуванні ризику. Встановлено, що коректна оцінка ймовірності факторів ризику надає змогу ще на етапі прогнозування результатів інноваційних перетворень об'єктивно представляти обсяги можливих витрат і збитків, пов'язаних з проведенням технологічної санації, та намітити шляхи до їх запобігання на основі моделювання процесу вибору. Розглянуто типи моделей, що використовуються для вирішення пріоритетності виконання завдань з проведення технологічної санації виробництва на основі сформованого портфеля інновацій. Запропоновано схему комбінації імітаційного моделювання та сценарного аналізу для кількісної оцінки ризику інвестування, яка включає всім кроків.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.322. Організаційна поведінка: підручник / І. І. Свидрук, Ю. І. Турянський, Ю. Б. Миронов. — Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2022. — 351 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 348-350. — укр.

Обґрунтовано концепцію організаційної поведінки у мінливих умовах сучасного ринкового соціально-економічного середовища. Висвітлено закони, що впливають на поведінку людини в процесі спільної діяльності. Розкрито особистісний потенціал керівника та його вплив на поведінку в організації. Розглянуто основні теорії та моделі організаційної поведінки, механізми формування поведінкової активності. Значну увагу приділено питанням організаційного розвитку та управління змінами в організаційній поведінці.

Шифр НБУВ: ВА864013

1.У.323. Рекрутинг персоналу в епоху діджиталізації / Т. В. Вонберг, А. А. Головка // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 313-318. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено digital-можливості у царині рекрутингу персоналу за сучасних умов функціонування економіки. Обґрунтовано актуальність переходу на сучасні методи, які застосовуються при digital-можливостях. Доведено, що галузь digital-рекрутингу є недостатньо висвітленою в наукових джерелах, звідки, як результат, — низька обізнаність фахівців у цій сфері. Через це знижується рівень використання сучасних інструментів. Зазначено, що українські компанії зазвичай використовують вже стандартизовані елементи діджиталізації — пошук кандидатів на джоб-сайтах, розміщення оголошень про вакансії в соціальних

мережах тощо. Розглянуто та охарактеризовано ключові тренди-ві напрями digital-рекрутингу, зокрема: використання штучного інтелекту та роботів; автоматизація процесів; використання агрегації та уберизації; використання соціальних мереж; альтернативні способи залучення кандидатів; застосування HR-аналітики. Виходячи з оцінки вже існуючих і задіяних цифрових можливостей більшості типових українських компаній запропоновано ряд заходів для модернізації процесу рекрутингу та підвищення прибутку компаній: розробка хмарної мережі; запуск власної ATS-системи; збільшення рівня використання таргетованої реклами в соціальних мережах та ліквідація низько ефективних джерел реклами вакансій; автоматизація та контроль статистичної інформації; запуск власного HR-боту. Пропонована програма заходів щодо вдосконалення рекрутингу персоналу з урахуванням трендових напрямів digital-рекрутингу допоможе значно економити час роботи рекрутера на кожному етапі, що в майбутньому суттєво відобразиться на всіх показниках результативності компанії. Доведено, що компаніям необхідно розширювати свої горизонти діджиталізації, адже без цього вони можуть поступитися позиціями на ринку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.324. Ризики і втрати людського капіталу внаслідок війни / В. П. Антонюк // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 110-116. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Здійснено дослідження демографічних та соціальних аспектів ризиків втрати людського капіталу внаслідок війни. Систематизовано ризики за основними аспектами його формування людського капіталу: збереження здоров'я і життя, нормального функціонування родини, збереження і функціонування соціальної інфраструктури, умов та можливостей реалізації людського капіталу. Висвітлено втрати людського потенціалу у першій половині XX ст. Значну увагу приділено ризикам для розвитку людського капіталу, які виникли внаслідок гібридної війни 2014 — 2021 рр. Зроблено аналіз поточних демографічних втрат людського капіталу, що принесла повномасштабна війна росії проти України 2022 р. Висвітлено втрати освітньої інфраструктури, яка є вагомим для формування людських активів.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.325. Financial and economic aspects of loss human capital and combating this challenge of Ukrainian higher education / D. Svyrydenko, N. Hots, I. Kovtun, L. Panchenko, R. Semeniuk, A. Dvignun // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 559-569. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Втрати людського капіталу — це значні прогнозовані втрати для економіки країни. Вища школа повинна аналізувати виклики, підтримувати якість людського капіталу на рівні, необхідному для функціонування економіки, готувати фахівців в умовах перманентної кризи. Багатовекторність кризи призводить до негативного мультиплікативного ефекту впливів зовнішніх і внутрішніх чинників на рівень людського капіталу країни за всіма інституціональними категоріями, тому ці виклики є емерджентними з огляду на їх системний характер. Передусім це стосується інституту вищої школи. Формування релевантної відповіді на виклики втрати людського капіталу є не тільки запорукою належного функціонування вищої школи, а й гарантує успішність її функціонування для економічних перетворень у країні. За результатами проведених аналітичних досліджень виявлено економічні втрати від зовнішньої міграції висококваліфікованих кадрів, зниження економічного потенціалу країни від відпливу спеціалістів. Виявлено звуження бази якісного відтворення кваліфікованих кадрів, фактор диспропорції у фінансуванні вищої освіти та відтворення кадрів вищої кваліфікації з бюджетних джерел і зростання частки самофінансування. Аналізом доведено невідповідність якості кадрового складу кількості працівників вищої школи в регіонах і диспропорцію викладацького складу з науковими званнями. Дослідження кількості аспірантів вказує, що диспропорція за якістю буде посилюватися, оскільки наявна тенденція втрати наукових шкіл у регіонах. Виявлено слабкі сторони вищої освіти. Для зменшення негативного впливу цього фактора на якість людського капіталу та опосередковано на економіку країни вказано на нагальну потребу оптимізації державного фінансування людського капіталу; створення регіональних фондів фінансування вищої освіти, формування наукових шкіл у регіонах для усунення регіональних диспропорцій у підготовці кадрів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.326. Modeling the influence of economic environment factors on the market value of corporations: an example of Ukraine / M. Rubakha, Yu. Popivniak, R. Paslavskva, S. Teslia, M. Petyk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 314-327. — Бібліогр.: 26 назв. — англ.

Капіталізація є важливим показником інвестиційної привабливості, прибутковості та стабільності підприємств у корпоративному секторі. У цьому контексті аналіз факторів, що впливають на ринкову капіталізацію підприємств, є важливим для управління корпоративними фінансами. Мета роботи — визначення найважливіших факторів мікро- та макроекономічного середови-

ща, що впливають на капіталізацію українських підприємств, на прикладі енергетичних підприємств шляхом кореляційно-регресійного аналізу та запропонувати шляхи вдосконалення корпоративного управління та алгоритмів урахування економічних факторів у стратегії зростання ринкової капіталізації. Розкрито взаємозв'язок між макроекономічними показниками розвитку України, фінансовим станом підприємств та їх ринковою капіталізацією на підставі факторного та кореляційного аналізу. Побудовано математичну модель, яка показує вплив основних макроекономічних факторів і фінансового стану суб'єктів господарювання (підприємств енергетичного сектора України) на рівень їх ринкової капіталізації (5 прихованих факторів визначають рівень капіталізації підприємств на 93,8 %). Запропоновано алгоритм визначення та врахування впливу економічного середовища на ринкову капіталізацію підприємств, що може поліпшити якість управління компаніями корпоративного сектора в контексті збільшення їх ринкової капіталізації. Розроблено пропозиції щодо необхідності розвитку системи корпоративного управління в корпоративному секторі як запоруки зростання ринкової капіталізації. Зокрема, запропоновано функціональну модель корпоративного управління. Використання моделі надасть можливість забезпечити формування ефективної стабільної та гнучкої організаційної структури управління, регулювати взаємодію між органами управління та акціонерами, надасть можливість сформулювати належну корпоративну культуру та імідж компанії, а також забезпечить належний рівень фінансування підприємства, реалізацію ефективної дивідендної політики, якісне управління власністю та цінними паперами компанії, її фінансовими результатами, інвестиціями та ризиками.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.376, 1.У.861, 1.У.975, 1.Ю.2641

Економічна організація виробництва та обмеження ресурсів

1.У.327. Особливості розвитку екологічного маркетингу в біотехнологічному виробництві / А. А. Гайдар // Агроекол. журн. — 2020. — № 2. — С. 98-105. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проаналізовано особливості розвитку екологічного маркетингу в біотехнологічному виробництві. Здійснено порівняння біопрепаратів з традиційними аналогами, виявлено й описано їх переваги в маркетинговому та екологічному аспектах. Стосовно концепції сталого розвитку, мету виробництва біопрепаратів можна охарактеризувати як заміщення нестачі природних компонентів для ґрунту і для рослин, що втратили свої природні властивості внаслідок надмірного та неконтрольованого використання хімічних добрив та інших препаратів, які спричиняють деструктивний вплив на природні ресурси сільськогосподарства та навколишнє природне середовище. Висвітлено й узагальнено чинники формування та удосконалення системи управління екологічного маркетингу в біотехнологічній галузі. На цій основі було визначено ключові переваги біотехнологічного виробництва й окреслено передумови його подальшого розвитку щодо екологічного маркетингу. Підприємство, орієнтоване на виробництво і просування на ринку біопрепаратів, має, насамперед, зважати на поведінку та мотивацію споживачів і їх обізаність з екологічними перевагами. Здебільшого це стосується сегмента B2B. Проаналізовано та виокремлено комплекс маркетингу для біотехнологічного виробництва. Запропоновано модель розвитку екологічного маркетингу в біотехнологічному виробництві у системі комплексу маркетингу «5Р». Охарактеризовано специфічні особливості позиціонування підприємств на ринку біопрепаратів. Просування на ринок екологічних товарів відбувається під впливом сукупності інтересів суб'єктів ринку — споживачів, виробників, громадських і державних інститутів. Доведено, що від ефективності їх управління залежить успішність поширення екологічних товарів на ринку біопрепаратів.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.У.328. Трансформація уявлень про стале господарювання: можливості науково-технологічного розвитку / С. М. Шкарлет, В. В. Микитенко // Наука та наукознавство. — 2020. — № 4. — С. 6-23. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Визначено й обґрунтовано доцільність забезпечення сталого господарювання та можливість створення в межах національної соціально-економічної та природно-господарської системи лямінарного руху чотирьох процесів, базових для сталого розвитку. Його візуалізовано у форматі плоского шару (що відтворює функціонування у шестивимірному метаспросторі). У цьому форматі подано впорядкований рух квартету конститутивно-ключових для сталого розвитку процесів, що мають економічну, соціально-економічну, виробничу та природно-ресурсну природу. Наголошено, що кожен із чотирьох процесів рухається шарами, паралельними до напрямку руху динамічної системи, за визначенням і обґрунтованим кутом її розвитку, всі складові інститути її елементи динамічної системи повинні одночасно мати та генерувати якості, що властиві різним видам стійкості чотирьох різноприродних процесів (економічних, соціальних, виробничих, природно-ресурсних),

класифікованих залежно від характеру їх виникнення. Розроблено та обґрунтовано комплекс ключових завдань задля досягнення сталого господарювання в межах динамічної системи. Він передбачає, по-перше, впорядкування руху чотирьох процесів, які є конститутивними-ключовими для сталого розвитку в такий спосіб, щоб їх рух відбувався шарами, паралельними до напрямку розвитку динамічної системи; по-друге, необхідність недопущення перемішування руху цих процесів між сусідніми шарами. Визнано нагальним забезпечення: паралельного руху всіх чотирьох процесів з усередненою швидкістю; усталеної швидкості руху процесів, за якої окремі місцеві збурення згасатимуть при залученні додаткового обсягу ресурсів чи активізації певного виду діяльності (в тому числі науково-технологічної); руху кожного конкретного потоку процесу з власним критичним значенням узагальненого інтегрального показника сталого господарювання, за аналогією з характерологічним критерієм — числом Рейнольдса — задля визначення конкретних умов, за яких ламінарний потік певного процесу стає стійким і забезпечує достатній рівень безпеки національної соціально-економічної системи або ж територіальному природно-господарському утворенню.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.У.329. Ecological approach to assessing the sustainability of economic growth / Sh. Abbasova, T. Orujova, M. Orujova // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 25-28. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Розглянуто різні підходи щодо оцінки національного багатства з урахуванням екологічного фактора, а саме існування природних ресурсів і нанесення збитків навколишнього середовища. Описано індикатор істинних збережень, розроблений Всесвітнім банком і щороку розраховується для всіх країн світу. Проведено загальний аналіз даних індикаторів для різних країн, у тому числі для Азербайджану. Відмітний знак цього індикатора до 2008 р. показує, що економічний розвиток був пов'язаний з використанням природних ресурсів у нашій країні. Але правильно вибрана стратегія держави, спрямована на досягнення незалежності економіки цих країн від природних ресурсів, призвела до подальшої зміни знака істинних збережень у зазначених країнах на позитивний, що свідчить про їх стійкий розвиток, що супроводжується зростанням добробуту.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.330. SWOT-аналіз соціо-економіко-екологічних систем: навч. посіб. [для студентів спец. 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища»] / І. Ю. Аблеева, Л. Д. Пляжук; Сумський державний університет. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2022. — 228 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 199-211. — укр.

Окреслено питання методики, технології та алгоритму проведення SWOT-аналізу. Визначено його місце в стратегічному екологічному плануванні, розроблені стратегії сталого розвитку підприємства та мінімізації екологічних ризиків і негативного впливу на довкілля. Наведено приклади процедур проведення SWOT-аналізу з одержаними матрицями для окремих галузей промисловості з метою їх екологізації.

Шифр НБУВ: ВА863562

Ринкова економіка

1.У.331. Багатоступенева структура безпеки держави (на прикладі економічної та фінансової безпеки) / З. С. Варналі // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 87-94. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Глобалізаційні загрози сучасності зумовлюють надзвичайну актуальність проблеми забезпечення національної безпеки будь-якої держави. Новим масштабним викликом для національної безпеки України стала військова агресія російської федерації проти України, великомасштабна війна, що розпочалася 24 лютого 2022 р. За умов військової агресії посилюється роль і значення подальшого розвитку безпекології. З огляду на актуальність та необхідність поглиблення теоретичних засад безпекології, особливо в умовах сучасної війни, а також концептуального визначення механізмів (інструментів) забезпечення безпеки в різних сферах, потребують наукової розвідки окремих складових, зокрема, економічної та фінансової безпеки, їх багатоступеневість та багаторівневості як об'єкта дослідження економічної безпекології. Дослідженням проблем економічної та фінансової безпеки присвятили свої праці такі науковці, як: О. І. Барановський, Т. Г. Васильців, О. А. Грішнова, Д. В. Нікітенко, С. В. Онищенко, Ю. М. Харазішвілі, С. М. Шкарлет та інші. Результати власних наукових досліджень проблеми економічної та фінансової безпеки наведено в [2 — 4]. Незважаючи на існуючі науки напрацювання у вирішенні зазначених питань, на актуальність та необхідність якнайшвидшого їх вивчення та вирішення, питання багатоступеневості та багаторівневості безпеки України, зокрема економічної та фінансової безпеки, не набули відповідного та повноцінного наукового дослідження, розглядаються здебільшого фрагментарно, що, актуалізує тему дослідження та є (має бути) подальшим розвитком економічної без-

пекології. Предмет дослідження — теоретико-методологічні та методичні аспекти багатоступеневості та багаторівневості безпеки України, зокрема економічної та фінансової безпеки. Мета дослідження — розкриття суті та обґрунтування теоретичних засад багатоступеневості та багаторівневості безпеки держави на прикладі економічної та фінансової складової безпеки держави. Одержані наукові висновки і результати доцільно використовувати в науковій діяльності та у подальшому дослідженні актуальних проблем економічної безпекології, в навчально-науковому процесі закладів вищої освіти при підготовці фахівців за спеціальністю 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою», у сфері забезпечення економічної та фінансової складової безпеки держави. Висновки: визначено та розкрито роль та місце економічної та фінансової безпеки в системі національної безпеки в глобалізаційних загрозах, зокрема, в умовах військової агресії.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.332. Маркетингове тестування виведення на ринок нових харчових продуктів (мафінів) / О. М. Прядко, І. Ю. Тарасов // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 372-378. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Виведення будь-якого нового інноваційного товару на ринок вимагає певних дій маркетингової спрямованості. Першим етапом цих дій має бути дослідження споживачів, їх намірів та очікувань, адже саме споживачі, їх зацікавленість у новому товарі та задоволення від його використання стануть запорукою його ринкового успіху та економічною складовою ефективності виробника. Дослідження надасть змогу у подальшому розробити весь комплекс маркетингових дій. Досліджено маркетинг інновацій як інструмент успішного просування на вітчизняний ринок інноваційного харчового продукту, а саме: мафінів підвищеної харчової цінності з додаванням маси (насіння соняшника) для формування. Розглянуто проблеми, що пов'язані із дослідженням теоретико-методологічних і прикладних аспектів маркетингу інновацій. Наведено алгоритм дій, спрямованих на маркетингове дослідження (тестування) потенційних споживачів нового харчового продукту, що передувало його виведенню на регіональний ринок м. Харків та області. Виявлено споживче ставлення до групи харчових продуктів — мафінів — перспектив сприйняття його нового різновиду. Проведено маркетингове дослідження щодо визначення потреби регіонального ринку м. Харків у мафінах підвищеної харчової цінності. Здійснено власне пошукове дослідження з використанням методів тестування та опитування. Для дослідження ринку споживачів мафінів м. Харків розроблено анкету, що складалася із 12 взаємопов'язаних, поставлених у логічній послідовності запитань. Вибіркова сукупність складала 402 респонденти.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.333. Методологія наукових досліджень у фінансах: навч.-метод. посіб. для здобувачів вищ. освіти за спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / О. М. Віленчук, Д. І. Дема, Л. В. Недільська; Поліський національний університет. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2022. — 131 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 129-131. — укр.

Відображено теоретичні підходи до формування методології наукових досліджень у фінансах. Основну увагу зосереджено на висвітленні питань щодо організації, проведення та узагальнення результатів наукового дослідження. Досліджено наукові засади еволюції теорії фінансів банківської справи та страхування. Охарактеризовано організацію процесу наукового дослідження. Відстежено процес формування наукового стилю при відображенні результатів дослідження. Висвітлено критерії відбору наукової інформації. Досліджено орієнтири розвитку наукової діяльності в Україні та у загальноєвропейському вимірі. Визначено роль та значення методології у процесі наукового дослідження. Висвітлено морально-етичні та психологічні засади наукової діяльності. Наведено ключові правила етичної поведінки під час здійснення наукових досліджень.

Шифр НБУВ: ВА863847

1.У.334. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Н. Р. Слав'юк, С. В. Глушенко; «Києво-Могилянська академія», національний університет. — Київ: НАУКМА, 2022. — 205 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 194-200. — укр.

Розглянуто сегменти ринку фінансових послуг: грошовий, валютний, кредитний та фондовий ринки, основні фінансові інструменти та діяльність фінансових посередників на ринку фінансових послуг. Зазначено, що діяльність суб'єктів господарювання в сучасних умовах потребує використання різноманітних фінансових послуг та ринку фінансового посередництва активно розвивається. Встановлено, що фінансові посередники забезпечують взаємозв'язки між компаніями, рух фінансових ресурсів, стимулюють економічні відносини та впливають на економіку країни. Визнано, що міжнародний досвід фінансових послуг є дуже багатим, проте деякі з них тільки починають активно розвиватися в Україні. Розвиток технологій та використання інновацій сприяє виникненню нових інструментів, спрощує і пришвидшує фінансові операції та розвиває фінансовий ринок. Узагальнено структуру ринку фінансових послуг, описано основні інструменти, які використовуються на грошовому, валютному,

кредитному та фондовому ринках, та послуги, що надаються в цих секторах. Розкрито суть, функції, які виконує ринок фінансових послуг, наукові засади побудови цього ринку як цілісного механізму перерозподілу фінансових ресурсів між державою, фізичними та юридичними особами. Акцентовано увагу на наявність можливості порівнювати фінансових посередників і фінансові послуги, які вони надають, та здійснювати економічно обґрунтований вибір необхідних послуг.

Шифр НБУВ: ВА863804

1.У.335. Сучасний маркетинг: візія, технології, інновації: монографія / В. А. Фалович, Л. Я. Якимшин, О. С. Корчак; ред.: В. А. Фалович; Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. — Тернопіль: Бескиди, 2023. — 495 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано сучасні теоретичні та прикладні аспекти розвитку маркетингу. Розглянуто питання логістичної інфраструктури й аутсорсингу в дистрибуції продуктів харчування, особливостей маркетингового потенціалу туристичної галузі, креативності у розвитку особистості майбутнього фахівця. Визначено вплив концепції пермакультури на візію сучасного екомаркетингу та сталою розвинути інноваційних виробництв. Увагу приділено реалізації інноваційної та маркетингової інтеграційних стратегій розвитку промислових підприємств, впровадженню принципів сталої міської мобільності в територіальних громадах.

Шифр НБУВ: ВА863222

1.У.336. Функціонування ринку внутрішніх державних запозичень в Україні / Л. Я. Бенч, Т. А. Коляда, А. О. Бай // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 259-266. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розкрито особливості функціонування ринку внутрішніх державних позик в Україні; визначено основні тенденції його розвитку та розроблено пропозиції щодо вдосконалення системи внутрішніх державних запозичень. Розкрито суть і особливості здійснення внутрішніх державних запозичень в Україні; надано оцінку функціонування системи внутрішніх державних запозичень; виявлено основні тенденції розвитку ринку внутрішніх державних позик на основі аналізу динаміки платежів за внутрішнім державним боргом, обсягів розміщення облігацій внутрішніх державних позик (ОВДП) на первинному ринку та граничного рівня дохідності облігацій протягом 2013 — 2019 рр. Досліджено ефективність функціонування ринку внутрішніх державних позик в Україні за допомогою аналізу строкості ОВДП, обсягів розміщення короткострокових ОВДП, номінальної та реальної дохідності короткострокових ОВДП за період 2013 — 2019 рр. З'ясовано основні проблеми функціонування ринку внутрішніх державних запозичень в Україні. Обґрунтовано пропозиції щодо покращання подальшого функціонування ринку внутрішніх державних запозичень.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.337. Hypothesis of a two-level investment system and the prospects for the planned development of the socialist market economy / V. Koval, A. Hrymalyuk, D. Atstaja, P. Nesenenko, N. Kovshun, L. Masina // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 138-144. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to substantiate an alternative investment system that would meet the needs of the further development of the modern economy and at the same time solve the problem of combining the planned development of the economy with its market functioning. The study is based on the methodology of modern postclassical science, represented primarily by synergy, the theory of complex systems and the theory of chaos, and tends to sharpen the opposition between equilibrium functioning and nonequilibrium development of complex systems. The use of analytical tools of the postclassical methodology for analyzing the potential opposite of the mechanism of functioning and the mechanism of development of the economy in the conditions of the transition to the socialist market economy. Theoretical substantiation of the possibility of combining opposite mechanisms of functioning and development in a single economic system in the transition to the socialist market economy. This study proposes a theoretical scheme for a new investment system that includes two levels as a closed cycle of circulation of systemic capital. At the top level, there is a systematically organized process of creating new enterprises. These enterprises are created with the aim of selling them and creating new enterprises in the respective market in order to increase competitive activity. Such an investment system is able to provide a deep technological modernization of the economy «from above» through the constant creation of more and more «green» and energy-saving enterprises. However, the creation of such an investment system requires special historical conditions, since its formation is historically inaccessible to either capitalism or socialism and the system can only be created under the conditions of the socialist market economy. The originality is associated with the substantiation of the hidden opposition of the mechanisms of functioning and development of the economy, as well as the formation of an investment system that includes two levels as a closed cycle of circulation of systemic capital in the conditions of the development of the socialist market economy.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.У.338. Monte-Carlo method for option pricing in sub-diffusion arithmetic Brownian motion models / N. Yu. Shechstyuk, S. O. Tyshchenko // Вісн. Київ. нац. ун-ту. Сер. Фіз.-мат. науки. — 2021. — Вип. 2. — С. 85-92. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Роботу присвячено застосуванню методу Монте-Карло до оцінювання опціонів на неліквідних ринках. Аномальна субдифузія — це добре відома модель для опису таких ринків, коли спостерігаються відносно тривалі періоди без будь-якої торгівлі. Для побудови субдифузійних моделей потрібно замінити календарний час t на деякий стохастичний процес $S(t)$, який називається оберненим субординатором. Обернений субординатор $S(t)$ інтерпретується як час першого досягнення деякої ціни, яка потім протягом тривалого часу може не змінюватись і базується на використанні деякого іншого випадкового процесу, що називається субординатором. Запропоновано використати гамма-процес як субординатор для субдифузійної моделі Башельє. Використовуючи добре відомі властивості для гамма-процесів та обернених гамма-процесів, знайдено коваріаційну структуру фрактальної моделі Башельє з ФВМ (фрактальним броунівським рухом) у якому замінено час на гамма-процес, а потім досліджено її асимптотичну поведінку. Потім застосовується метод Монте-Карло для оцінювання опціонів у цій субдифузійній моделі Башельє. Для цього використовуються ітераційні схеми для моделювання N сценаріїв цін на акції для досліджених моделей. Також продемонстровано числові результати.

Шифр НБУВ: Ж28079:Фіз.-мат.

1.У.339. Transformation in the ecosystem of financial intermediaries in the context of digitalization / N. M. Pantielieieva, N. V. Rogova, S. V. Zaporozhets, N. M. Tretiak // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 49-59. — Бібліогр.: 29 назв. — англ.

Трансформація діяльності фінансових посередників відповідно до світових трендів є запорукою успішної реалізації цілей цифрової економіки як стратегії сталою економічного розвитку. Поширення процесів цифровізації сприяло підвищенню інноваційної активності в практиці фінансового посередництва. Очевидно необхідним врахувати вплив і можливості цифрових технологій у трансформації бізнес-моделі за екосистемним підходом. В науковій проблематиці трансформаційних процесів фінансового посередництва спостереження, систематизація та узагальнення стосуються впливу потенціалу цифрових технологій на рівні фінансового посередника, регіону, фінансової та банківської системи, що призводять до економічних і соціальних ефектів. Цікавлять проблеми трансформації екосистеми фінансового посередництва, драйверами якої виступають цифрові технології, який вплив оказує на інноваційну активність і конкуренцію поява FinTech-компаній як нових фінансових посередників на ринку., яким чином змінюються бізнес-моделі і бізнес-процеси фінансових посередників під впливом цифрових технологій, як і які нові продукти і послуги на основі цифрових технологій впроваджують фінансові посередники. Визначено та проведено типологізацією світових трендів фінансового посередництва. Доведено еволюційну зміну бізнес-моделей, проілюстровано трансформаційні зміни за зарубіжним досвідом, визначено передумови, інституційну структуру, інноваційну активність фінансових посередників і регулятора в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73620

Див. також: 1.С.66, 1.У.306, 1.У.352, 1.У.589

Мікроекономіка

1.У.340. Використання соціальних мереж у маркетингових комунікаційних стратегіях стоматологічних кабінетів / Т. М. Білуцак, О. С. Стадник // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 81-89. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз та визначення ефективності популяризації стоматологічних послуг у соціальних мережах. Застосовано метод «дерева цілей» в Інтернет-маркетинговому стратегічному плануванні організації інформаційно-рекламного забезпечення стоматологічної діяльності в соціальних мережах; метод функціонального моделювання, а саме діаграму потоків даних у нотатції Гейна — Сарсона та декомпозицію контекстної діаграми для розробки інформаційно-рекламного забезпечення діяльності стоматолога в соціальних мережах. Проведено теоретичний аналіз наукової літератури та оглядово-аналітичний моніторинг стану популяризації стоматологічних послуг у соціальних мережах як Інтернет-маркетингової стратегії сучасного стоматолога. Для узагальнення та формулювання висновків застосовано методи аналізу та синтезу. Для реалізації маркетингової комунікаційної стратегії присутності стоматологічного кабінету в соціальних мережах розглянуто переваги та недоліки кожної із них. З'ясовано переваги використання Інтернет-маркетингової стратегії в соціальних мережах у стоматологічній діяльності. Розроблено інформаційну модель, а саме «дерево цілей», де графічно зображено покрокове виконання завдань для досягнення мети. Створено контекстну діаграму, що є засобом моделювання

функціональних вимог організації інформаційно-реklamної діяльності стоматологічних послуг та діаграму першого рівня декомпозиції головного процесу. Запропоновано інформаційну та функціональну моделі, які допоможуть при плануванні та проведеному маркетинговій комунікаційній стратегії для стоматологічних кабінетів у соціальних мережах. Попри існування окремих досліджень у представленому напрямі, наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше побудовано діаграми потоків даних та «дерево цілей» для організації інформаційно-реklamної діяльності стоматологічних кабінетів у соціальних мережах.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.У.341. Використання технології Eye Tracking в нейромаркетингових дослідженнях / О. Г. Мітал // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 366-371. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Визначено переваги технології Eye Tracking у дослідженні ринку, просуванні товарів та стратегії ціноутворення. Розглянуто важливі потенційні можливості використання технології Eye Tracking в практичних маркетингових заходах, таких як брендинг, сегментація, розробка нових продуктів, цінні рішення, стратегії розміщення, рекламні рішення та соціальний маркетинг. Термін «Eye Tracking» у тому вигляді, як він використовується в нейромаркетингу, означає оцінювання напрямку погляду користувача. Основною сферою його комерційного застосування стало вивчення сприйняття композиції газетних шпальт і журналів, дизайну й упаковок продуктів. З поширенням Інтернету і виходом компанії у мережевий простір Eye Tracking одержав новий виток розвитку, пов'язаний з вивченням сприйняття вебсайтів. Відстеження погляду в дослідженні ринку може надати уявлення про звички учасників, навіть якщо ці учасники не знають, що за ними спостерігають. Дослідження за допомогою Eye Tracking може сприяти розвитку нових продуктів, удосконаленню сегментації споживачів та вибору вдалої цінової політики. Продемонстровано, що існує широкий спектр можливостей використання методів Eye Tracking в нейромаркетингу та ринкових дослідженнях. Зроблено висновок, що нейромаркетинг і його технологія Eye Tracking стають все більш популярними в наукових колах і у світі бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.342. Застосування матричного методу в управлінні: мікроекономічний рівень / Г. О. Кундеева // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 2. — С. 34-45. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

В умовах відкритої економіки, поглиблення глобалізації, посилення міжнародної конкуренції та розгортання глобальної соціально-економічної кризи забезпечення сталого розвитку вітчизняних підприємств потребує дієвого управління. Для прийняття раціональних управлінських рішень використовуються різноманітні методи, зокрема матричні. Проаналізовано різноманітні застосування матричного підходу для оцінки елементів стратегії розвитку та етапи використання деяких матричних методів у дослідженнях діяльності підприємства. Це надало можливість застосування вказаного методу у сфері управління ефективністю діяльності підприємства. Розкрито суть матричного підходу та структури матриці, зокрема показники та початкові параметри. Визначено критерії, що надають можливість ґрунтовно використовувати інформацію та ефективно приймати управлінські рішення. Зазначено, що система показників для здійснення аналізу ефективності операційної діяльності не є однотипною для всіх підприємств, тому проблемним залишається питання вибору показників. Для оцінки ефективності операційної діяльності ПП Фірма «Гармаш» запропоновано такі показники: фінансовий результат від операційної діяльності; чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг); середньооблікова чисельність штатних працівників; власний капітал; повні витрати на виробництво та реалізацію продукції; вартість майна. Здійснено комплексний аналіз ефективності операційної діяльності підприємства за таким алгоритмом: розраховано індекси запропонованих показників ефективності операційної діяльності підприємства звітного та попереднього років, обчислено темп зміни вказаних показників і суми індексів зміни цих показників, визначено вагомість кожного показника. Для аналізованого підприємства найбільш впливовим є трудовий ресурс (середньооблікова чисельність працівників), тому в подальшому потрібно дослідити кадрову політику підприємства з метою ефективного використання трудових ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.343. Маркетинг і цифрові технології: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф., 29 — 30 верес. 2022 р. / Національний університет «Одеська політехніка», Університет прикладних наук, Вища школа управління і адміністрації, Вища школа технічна, Вища школа туризму та готельного менеджменту, Вища школа економіки, менеджменту та адміністрування, Комаратський державний університет, «Маркетинг та цифрові технології», журнал. — Одеса: ТЕС, 2022. — 137 с.: рис., табл. — укр.

Представлено матеріали міжнародної науково-практичної конференції, які стосуються галузей маркетингу і цифрових технологій. Включено такі теми, як: методи планування стратегії маркетингу, формування системи маркетингового менеджменту під-

приємства, особливості застосування різновидів Інтернет-реклами в маркетинговій комунікаційній політиці підприємства, маркетинг у метавесесвіті, комунікаційні заходи протидії країні-агресору, тенденції використання цифрових технологій та інструментів у підприємстві, цифровий маркетинг як інноваційний інструмент комунікацій, підприємницька діяльність на окупованих територіях, інформаційно-комунікаційні інструменти державного маркетингу, як складова селективного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, автоматизація процесів за допомогою чат-бота, телеграм-канали, тенденції трансформації маркетингової збутової політики підприємства, ключові переваги programmatic реклами, контент-маркетинг під час війни, сучасні технології досліджень та аналізу ринку, маркетингові стратегії на ринку кіберспорту у контексті його стрімкого розвитку, цифровізація пошуку роботи (першого робочого місця) через розробку рекрутингового мобільного додатку, тенденції застосування digital-маркетингу на підприємстві тощо.

Шифр НБУВ: ВА865293

1.У.344. Менеджмент: підручник / М. М. Шкільняк, О. Ф. Овсянюк-Бердадіна, Ж. Л. Крисько, І. О. Демків; Західноукраїнський національний університет. — Тернопіль: ЗУНУ, 2022. — 257 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 255-257. — укр.

Підручник призначено для ефективного засвоєння програмного матеріалу та самостійної роботи студентів. Розглянуто сучасні підходи до менеджменту та суть управлінської діяльності, що визначає комплексну ефективність організацій, їх здатність до адаптації в умовах жорсткої конкуренції. Розкрито прогресивні методи управління сучасними організаціями, суть, принципи та види планування й аспекти цільового планування діяльності організації. Окремлено етапи розробки стратегічних планів діяльності організації та особливості планування роботи менеджера. Охарактеризовано умови адаптації організації до ринкового середовища.

Шифр НБУВ: ВС70763

1.У.345. Менеджмент: теорія, методологія, практика: монографія / О. О. Гиря, С. М. Грицай, О. В. Гузенко, С. М. Домбровська, Г. Л. Єфремова, Т. В. Золотарьова, Л. П. Івашина, Н. М. Карпенко, О. М. Ключко, І. В. Кожемякіна, Я. О. Литвиненко, С. М. Луценко, О. І. Огієнко, К. М. Пасько, В. В. Перлик, Д. М. Пінчук, Л. О. Прядко, Н. В. Сидоренко, Г. Ф. Сударева, Я. І. Цebro; ред.: С. М. Грицай, С. М. Луценко, О. М. Рудь, Л. П. Івашина, Я. І. Цebro; заг. ред.: Г. Л. Єфремова; Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, комунальний заклад. — Суми: Цьома С. П., 2023. — 519 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічні засади менеджменту в спектрі вітчизняного та зарубіжного досвіду. Визначено пріоритетні напрями та тенденції розвитку менеджменту, сучасні виклики та ризики сьогодення. Розглянуто інноваційні технології управління та адміністрування через призму соціальних трансформацій суспільства.

Шифр НБУВ: ВА865978

1.У.346. Мережеві організаційні структури управління. Моделювання та візуалізація засобами Excel / О. Г. Додонов, А. І. Кузьмичов; НАН України, Інститут проблем рестрації інформації. — Київ: Ліра-К, 2021. — 263 с.: іл. — Бібліогр.: с. 259-260. — укр.

Досліджено об'єкти із мережевою організаційною структурою, де функціонування, управління процесами і операціями (роботами), формування, прийняття і супроводження рішень використовують специфічну аналітику мережевого (оптимізаційного, імітаційного) моделювання, при цьому особлива увага приділяється наочності одержаних результатів у вигляді мережевих структур. Розглянуті моделі типових задач та відображення відповідних мережевих структур реалізовано у доступному кожному користувачу середовищі табличного процесора Excel, функціональні можливості якого суттєво розширені доступними програмними продуктами. Проаналізовано проєктну організацію структури управління. Охарактеризовано оптимальні структури мережевих потоків. Досліджено багатокритеріальну оптимізацію компромісних організаційних рішень.

Шифр НБУВ: СО38876

1.У.347. Мікроекономіка і основи бізнесу: навч. посіб. для студентів спец. 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 292 «Міжнародні економічні відносини» / Ф. В. Абрамов, С. І. Архієреєв, Н. Н. Губанова, Т. А. Дяченко, Н. М. Волоснікова, С. О. Климова, Я. А. Максименко, А. С. Митрофанова, Н. Б. Решетняк, В. В. Яцина; ред.: Н. Б. Решетняк; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 267 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 260-263. — укр.

В навчальному посібнику висвітлено основні теоретичні проблеми функціонування ринкової економіки на мікрорівні у поєднанні з організацією ведення бізнесу та створенням стартапів. Важливою особливістю посібника є поєднання в ньому теоретичного

матеріалу та практикуму з кожної теми. Суттєвою відмінністю навчального посібника є поєднання теоретичного компонента кожної теми у вигляді конспекту лекції з відповідним практикумом, який складається з двох видів тестів та графічних, алгебричних або змістових завдань. Останні можуть бути використані на практичних заняттях або під час самостійної роботи студентів з метою контролю здобутих знань. Важливим у навчальному аспекті є й перелік рекомендованих до вивчення обов'язкових і додаткових джерел інформації.

Шифр НБУВ: ВА865587

1.У.348. Огляд метрик та аналіз їхнього використання при оцінці ефективності IT-проектів / М. В. Андрюхіна, Г. Л. Євтушенко, В. І. Кузнецов // Систем. технології. — 2020. — № 2. — С. 80-91. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Виділено основні показники за оцінки ефективності IT-проектів. Зібрано дані про сучасні метрики, які успішно використовують великі IT-компанії. Розкрито суть поняття «ієрархія метрик», показано зв'язок з ієрархією методології VOCR, що використовується для оцінки ефективності. Проведено огляд сучасних метрик в IT-галузі та розглянуто проблему підбору успішних метрик, які в сумі будуть найбільш повною мірою описувати основні аспекти ефективності IT-проектів. Запропоновано метрики за узагальненими показниками, які успішно використовують у практиці IT-компанії. Наведено аргументи щодо використання запропонованих метрик в реальному менеджменті в IT-компаніях.

Шифр НБУВ: Ж69472

1.У.349. Основи бізнесу: навч. посіб. / Н. В. Сментина, Н. В. Доброва, А. А. Фіалковська, В. О. Янків, Ю. О. Репушевська, Е. А. Каражия; ред.: Н. В. Сментина; Одеський національний економічний університет. — Харків: Діса плюс, 2021. — 423, [1] с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто економічну природу бізнесу та підприємництва, складові елементи підприємницького середовища, особливості державного регулювання бізнесу, обмеження у здійсненні підприємницької діяльності, види та форми підприємництва, особисті якості успішного підприємця, логіку процесу створення власної справи, можливі способи входження в бізнес, особливості вибору організаційно-правової форми підприємницької діяльності, різновиди системи оподаткування, процедуру державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, а також елементи системи забезпечення функціонування бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА865713

1.У.350. Практика застосування евентуальної моделі для визначення місцезоналення об'єктів логістичної інфраструктури України та її регіонів / О. М. Сумець, Л. А. Горюшкова // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 152-170. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

За умов військового вторгнення Росії на територію України актуалізувалось питання оптимізації логістики на рівні країни та її регіонів. Вже сьогодні, не дивлячись на те, що бойові дії продовжуються на території України, вже необхідно формувати оновлену та оптимізовану систему логістики. Це важливий складник відновлення інфраструктури країни, її економіки задля недопущення тривалої кризи та формування умов для сталого розвитку. Концептуальні засади формування оновленої інфраструктури логістики на регіональному та державному рівнях потребують розробки заходів щодо її практичного впровадження у процесі відновлення держави. Це зумовлює необхідність розробки та обґрунтування алгоритму її застосування в Україні найближчим часом і у перспективі. В ситуації, що склалась в Україні з початком бойових дій і агресії Росії, проведено аналіз поточної ситуації у країні щодо стану логістичної інфраструктури України. З урахуванням того, що на цей момент часу продовжуються бойові дії, наявні тимчасово окуповані території, на яких є пошкодження та руйніцтва логістичної інфраструктури, обсяги яких неможливо поки що оцінити, проаналізовано офіційні дані тільки по одному з регіонів, який повністю звільнений від загарбників — Київській обл. Отже, задля найшвидшої відновлення логістичної інфраструктури країни існує потреба у теоретико-методологічному та практичному обґрунтуванні оновленої структури на рівні країни та її регіонів. З метою практичної реалізації розробленої евентуальної моделі у межах даного наукового дослідження буде вирішено практичне завдання — використати розроблену методику та алгоритм вибору потенційно можливих місць розташування регіональних розподільчих логістичних центрів задля визначення місць їх розташування, як основи нової логістичної мапи України. Використано загальнонаукові (аналіз та синтез, індукція та дедукція, аналітичне групування) та спеціальні (абстрагування, моделювання і т. ін.) методи вивчення економічних явищ і процесів. Наведено опис практичного пристосування розробленої моделі оновленої системи логістичної інфраструктури України. З використанням методу експертних досліджень здійснено територіальну прив'язку розташування мережі регіональних розподільчих логістичних центрів. На основі експертного опитування крім Києва виділено ще чотири потенційних місця розташування регіональних розподільчих логістичних центрів, через які доцільно перерозподіляти вантажні потоки по території України. Це Одеса, Львів, Дніпро

і Харків. Через ці центри проходять основні транспортні потоки, що з'єднують Західну і Східну Європу, Азію.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.351. Проектний та логістичний менеджмент: нові знання на базі двох методологій: матеріали І-ї наук.-практ. конф. 2021: збірник / Державна наукова установа «Інститут модернізації та змісту освіти», Одеський національний морський університет, Китайська академія соціальних наук, Центр дослідження Китаю, Науковий центр досліджень соціального розвитку країн «Одного пояса, одного шляху» (КНР, Україна), Національна металургійна академія України, Technical University of Varna, Wyższa Szkoła Zarządzania Ochrona Pracy. — Одеса: Купрієнко С. В., 2021. — 201 с.: рис., табл. — (Серія «Проектний та логістичний менеджмент: нові знання на базі двох методологій»; т. 4). — укр.

Представлено збірник, в якому наведено тези та доповіді, пов'язані з управлінням та розвитком підприємств в умовах викликів зовнішнього середовища.

Шифр НБУВ: ВА864176

1.У.352. Ризик-менеджмент на організованих товарних ринках: монографія / О. Ю. Могилевська, А. М. Слободяник; Приватний ВНЗ «Київський міжнародний університет». — Київ: КиМУ, 2023. — 295 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 239-273. — укр.

Досліджено теоретичні засади ризик-менеджменту на організованих товарних ринках. Охоплено питання використання прогресивних видів біржових інструментів захисту від ціннових коливань на ринку агропродовольчої продукції. Глобалізаційні процеси посилюють ціннову волатильність на світових товарних ринках, а впровадження у вітчизняну практику використання інструментів хеджування на основні види сільськогосподарської продукції уможливить мінімізацію ціннових ризиків в господарській діяльності суб'єктів товарних ринків. Досліджено основні принципи хеджування ціннових ризиків, проведено аналіз управління ризиками на біржовому ринку, аналіз побудови ризик-менеджменту, орієнтованого на управління ризиками діяльності персоналу на організованих товарних ринках та висвітлено напрями удосконалення управління ризиками на агропродовольчому ринку.

Шифр НБУВ: ВА863744

1.У.353. Управління соціально-економічними системами на основі підвищення ефективності маркетингових послуг в умовах діджиталізації: колект. монографія / О. Б. Андрюшенко, М. М. Буднік, П. В. Васюченко, Т. І. Дем'яненко, В. В. Євченко, Н. Б. Кашена, А. М. Кібець, Д. В. Коваленко, О. І. Кононов, І. В. Нестеренко, Т. С. Обиденнова, А. В. Пак, Т. В. Польова, І. П. Порсюрора, В. В. Прохорова, М. В. Савченко, М. А. Теплюк, Н. В. Трушкіна, Т. І. Туцька, А. О. Черняєва, В. І. Чобіток, Т. О. Чорна, М. М. Чуйко, О. В. Шкурченко, Г. Є. Ямненко; ред.: В. І. Чобіток; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 362 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто етапи еволюції розвитку управління соціально-економічними системами на основі використання маркетингових інструментів і управління інтегрованими інформаційними системами маркетингових послуг в умовах глобалізації. Висвітлено питання ефективності управління організаційно-функціональними інструментами маркетингових послуг в умовах діджиталізації. Визначено інноваційні умови формування цифрового середовища маркетингових послуг в системі управління соціально-економічними системами. Розкрито особливості управління обліково-аналітичним забезпеченням маркетингових послуг в умовах діджиталізації. Увагу приділено формуванню конкурентної стратегії розвитку підприємства з використанням системи моніторингу зовнішнього середовища, управлінню безпекою соціально-економічних систем в умовах деструктивного розвитку, сучасним підходам до побудови системи маркетингового управління підприємствами, розвитку критичної інформаційної інфраструктури з позицій кібербезпеки.

Шифр НБУВ: ВА865165

1.У.354. Формування адаптивного механізму узгодження концепцій маркетинг-міксу і логістичного міксу / Л. Я. Турчин // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 5-10. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Запропоновано та обґрунтовано адаптивний механізм узгодження концепцій маркетинг-міксу і логістичного міксу, що представляє собою комплекс маркетингово-логістичного управління, побудований на взаємодії концептуального блоку та забезпечуючого блоку. Функціональне наповнення концептуального блоку полягає в розробці стратегії і тактики виробничої, збутової діяльності, цінкової політики. Забезпечуючий блок зорієнтовано на визначення параметрів і реалізацію операційної діяльності з формування запасів, складування, транспортування продукції (управління рухом матеріального потоку). Маркетингова складова механізму індуктується розв'язанням практичних завдань аналізу ринку. В структурі взаємовідносин «маркетинг — логістика» логістичний менеджмент виконує інтегруючу

функцію, координуючі дії постачальників, агентів із закупівель, виробників, маркетологів, учасників каналів товароруху і покупців.
Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.355. Функціональні аспекти фінансового менеджменту як інструменту управління економічними системами: монографія / І. М. Вахович, В. Ю. Дорош, Х. М. Диль, М. С. Забедюк, Л. І. Іщук, І. С. Кондіус, Т. І. Коробчук, О. М. Кузьмак, Н. А. Мостовенко, Г. В. Недопад, А. М. Николаєва, І. В. Олександренко, С. О. Пиріг, Ю. М. Погуляйко, В. Г. Поліщук, Н. М. Чиж, Ю. О. Шейко; ред.: І. М. Вахович; Луцький національний технічний університет. — Луцьк: Відділ іміджу та промоції Луцького НТУ, 2021. — 210 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано функціональні аспекти фінансового менеджменту як інструмента управління економічними системами. Розглянуто питання фінансового менеджменту та чинників розвитку регіональних економічних систем, бюджетну ефективність в системі фінансового менеджменту територій, фінансовий ринок і роль фінансової інклюзії в управлінні економічними системами, підвищення ефективності кредитного менеджменту у розвитку соціально-економічних систем.

Шифр НБУВ: ВА864210

1.У.356. Improving cash flow management / S. Abbasov // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 33-38. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Розглянуто різні науково-теоретичні погляди відомих економістів на суть, призначення та завдання грошового потоку як об'єкта фінансового менеджменту та зроблено відповідні висновки. Грошовий потік має унікальну властивість фінансової ліквідності і повною мірою реалізує економічні функції. Управління грошовими потоками є фінансовим інструментом, що надає змогу досягти високих кінцевих результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, тобто максимізувати прибуток. Розглянуто принципи, методи та комплексний аналіз управління грошовими потоками. Детально описано етапи процесу управління грошовими потоками та їх інформаційне забезпечення. Розглянуто принципи та етапи створення організаційно-функціонального механізму управління грошовими потоками та підкреслено, що формування відповідного механізму управління грошовими потоками надасть можливість підприємству залучити додаткові інвестиції для здійснення поточної діяльності та виходу на зовнішні ринки, у тому числі на фондові ринки. Детально досліджено питання розкриття тінювих грошових потоків у фінансовому менеджменті та визначення його ролі у підвищенні вартості компанії та ризиків, які пов'язані з макроекономічним регулюванням. Є обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення механізму управління грошовими потоками.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.357. Political aspects of public administration in the public sector of Ukraine / Ye. Bolotina, O. Shubna, A. Kvasha, V. Melchenko // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 68-74. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Розкрито основні теоретичні засади публічного адміністрування. Досліджено етапи становлення й розвитку публічного адміністрування. З'ясовано, що публічне адміністрування, як система державного управління в Україні, потребує реформування в умовах ринкової економіки та демократизації суспільства. Розглянуто основні проблеми формування та розвитку системи публічного адміністрування в умовах відповідності європейському політичному тренду інтегрованості публічного та особистісного чинників, розширення сфери впливу держави при максимізації прав і свобод, абсолютизації адміністративного чинника суспільних трансформацій. Встановлено, що публічне адміністрування: реалізує рішення органів влади; застосовує демократичні, публічні, ліберальні форми та методи управління суспільним, соціальним та економічним розвитком країни. Визначено основні чинники, що вплинули на появу в багатьох країнах світу такої нової форми управління у державному секторі, як публічне адміністрування. На основі осмислення особливостей еволюції моделі управління в державному секторі обґрунтовано необхідність впровадження у науковий обіг поняття «публічне адміністрування». Запропоновано рекомендації щодо децентралізації управління в контексті вітчизняних реформ підвищення ефективності системи органів публічної влади на інноваційних засадах. У цьому контексті надзвичайно важливим є втілення ініціатив щодо конституційних змін з децентралізації влади, пріоритетних завдань стратегії реформування державного управління України на 2016 — 2020 рр.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.358. The cloud GNSS data fusion approach based on the multi-agent authentication protocols' analysis in the corporate logistics management systems / I. S. Burlachenko, V. Yu. Savinov, O. R. Tohoiev, I. M. Zhuravska // Радіоелектроніка. Інформатика. Управління. — 2021. — № 4. — С. 95-105. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Сучасні корпоративні логістичні системи управління або системи стеження за положенням складаються з бездротових систем позиціонування. Як правило, мобільні технології використовують приймачі сигналів супутників GNSS. Однак, існує загальна

проблема передачі даних до аналітичних центрів для подальшого використання у системах корпоративної логістики. Об'єктом дослідження є процес розробки рішень, альтернативних для GNSS. Мета роботи — підвищення точності контролю доступу до місцезнаходження транспортного засобу на основі мультиагентного аналізу протоколів автентифікації. У дослідженні запропоновано хмарну платформу злиття даних, яка передбачає збирати та архівувати дані про всі рухомі об'єкти, що можуть знаходитися на дорозі між відділами всередині однієї складської території. Оскільки існують операції з участю різних бездротових базових станцій, тож, рухомому об'єкту може не вистачити часу для аналізу траєкторії руху в режимі реального часу. Таким чином, обробка даних має виконуватися в хмарному диспетчерському центрі, і необхідне злиття потоків даних. Запропоновано систему рівнянь, яка визначає місцезнаходження транспортних засобів на основі методу мультиагентного аналізу процесу автентифікації після втрати сигналу GPS. Багатосекційна конфігурація рекурсивної нейронної мережі та використання злиття хмарних даних надали змогу підвищити точність визначення місцезнаходження транспортного засобу. Розроблений метод реалізовано програмно та проведено дослідження для вирішення проблем точності контролю розташування транспортного засобу в корпоративних логістичних системах управління. Висновки: під час дослідження ефективність визначення місцезнаходження транспортного засобу була покращена за допомогою керування доступом на основі ролей, інтегрованого з мультиагентною службою автентифікації.

Шифр НБУВ: Ж16683

1.У.359. The system of formation and diagnosis of levels of innovation and entrepreneurship competence of the future managers of education in the conditions of the knowledge economy / V. Bazeliuk, S. Kubitskiy, Ya. Rudyk, Z. Ryabova, O. Novak // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 550-558. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Розглянуто проблему формування та діагностики рівнів інноваційно-підприємницької компетентності (ІПК) майбутніх менеджерів освіти в умовах економіки знань. Мета дослідження — теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка системи формування та діагностики рівнів ІПК майбутніх менеджерів освіти у закладі вищої освіти в умовах економіки знань. Визначено ІПК менеджера освіти як інтегровану особистісно-професійну, соціально значущу якісну характеристику майбутнього фахівця, який володіє певним рівнем сформованих знань, умінь, цінностей, ставлень, досвіду, якостей. Дослідження є системою, яка включає матрицю оцінювання, що містить характеристику рівнів, критерії і показники ІПК майбутніх менеджерів освіти та технологію оцінювання. Необхідною умовою розв'язання проблеми підготовки майбутніх менеджерів освіти до управлінської діяльності є формування мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, особистісного та оцінно-рефлексивного компонентів, як необхідних складових їх ІПК. Результати практичного застосування ІПК показали, що велика частка студентів пробує власні сили у відкритті та реєстрації власного бізнесу. Підняття рівня зареєстрованих підприємств студентами за 2008 — 2018 рр. у понад 30 разів є свідченням не тільки запровадження цифрових технологій у навчання, а й зростаюча доступність інформаційних технологій та Інтернету. Частка студентів, що планують відкриття власної справи після завершення навчання, сягає 50 %, однак досягають запланованих цілей трохи більше 10 %. Усього 2,5 % студентів планують долучитися до родинного бізнесу, у перспективі ця частка може зрости до 4,5 %. Застосування системи забезпечило позитивну динаміку формування ІПК майбутніх менеджерів освіти у всіх її структурних компонентах.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.373, 1.У.786, 1.У.1000, 1.У.1011

Підприємництво. Сутність та умови існування. Типи господарювання

1.У.360. Актуальні питання підприємництва: семінари-дискусії з проблемних тем: навч. посіб. / О. О. Бугрова; «Кієво-Могилянська академія», національний університет. — Київ: НаУКМА, 2022. — 104 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 102. — укр.

Вміщено матеріал для вивчення важливих компонентів сучасного підприємництва й розглянуто низку актуальних науково-практичних тем. Запропоновано теми, що надають можливість одержати глибші знання з підприємництва, сприяють розвитку креативного та критичного мислення, розширенню світогляду, генеруванню комерційних ідей, наукових розробок і проектів. Розглянуто актуальні питання, які не внесено до типових підручників, є важливим доповненням для формування у студентів комплексу компетентностей, визначених Стандартом вищої освіти України. Зазначено, що в основі успіху підприємництва лежить вдала бізнес-модель й методологія структурованого аналізу і проектування надає змогу побудувати логічну і максимально

ефективну бізнес-модель. Розкрито питання позиціонування підприємства в сучасному економічному середовищі. Пояснено принципи позиціонування підприємства в умовах різних моделей організації економічного середовища. Окреслено роль логістики для бізнесу задля забезпечення каналу збуту продукції підприємств, принципи логістичної інтеграції різних суб'єктів господарювання. Акцентовано увагу на тому, що сукупність інноваційних факторів сучасних логістичних центрів мультимодального транспорту здатна генерувати значний ефект розвитку в різних галузях економіки.

Шифр НБУВ: ВА863812

1.У.361. Підприємництво: навч. посіб. / Г. І. Купалова, Т. М. Артюх, М. М. Бердар, Н. В. Бутенко, О. В. Богуславський, Н. В. Гончаренко, В. Л. Гура, О. В. Євтушевська, Л. Л. Кот, І. І. Мазур, Т. О. Мурована, Ю. С. Нікітченко; ред.: Г. І. Купалова; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — 2-ге вид., допов. і перероб. — Київ: Київський університет, 2023. — 375 с.: рис., табл. — укр.

Посібник підготовлено відповідно до робочої програми з нормативно навчальної дисципліни «Основи підприємництва». Висвітлено теоретичні засади, управлінські, організаційно-правові та культурні аспекти підприємництва. Значне місце відведено питанням обліку, оподаткування і звітності, планування, менеджменту, маркетингу, а також державному і технічному регулюванню підприємницької діяльності. Охарактеризовано бізнес-середовище та його вплив на розвиток підприємництва, зокрема визначено основні ризики і сучасні тренди розвитку бізнес-структур. Розкрито особливості ведення і розвитку підприємницької діяльності. Описано облік, оподаткування та звітність у підприємницькій діяльності та організацію і ведення бухгалтерського обліку суб'єктами підприємницької діяльності. Розглянуто систему оподаткування підприємницької діяльності та звітність у підприємницькій діяльності. Окреслено суть бізнес-планування у підприємницькій діяльності, методику розробки бізнес-плану й структуру та логіку розробки бізнес-плану з презентацією бізнес-плану. Визначено суть, функції та призначення фінансів суб'єктів підприємницької діяльності та джерела фінансування підприємницької діяльності. Представлено організацію фінансової діяльності суб'єктів підприємництва, аспекти кредитування та його роль у розвитку підприємництва. Розглянуто зміст, функції та завдання маркетинг-менеджменту. Означено ринкові дослідження: маркетингову інформаційну систему та її роль в організації, сегментування ринку та конкурентне позиціонування, формування комплексу маркетингу тощо. Визначено концептуальні положення сфери технічного регулювання, визначено якість продукції як важливу характеристику в системі технічного регулювання, констатовано стандартизацію у сфері технічного регулювання.

Шифр НБУВ: ВА864240

1.У.362. Технологія розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів із використанням елементів самоменеджменту / Л. Єршова // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 151-159. — Бібліогр.: 157 назв. — укр.

Актуальність дослідження зумовлена потребою постпандемічного ринку праці у фахівців, здатних до саморозвитку, самовдосконалення та самозайнятості, зі сформованими навичками ефективного використання часових і психологічних ресурсів, готовністю до побудови успішної підприємницької кар'єри. Мета роботи — охарактеризувати технологію розвитку підприємницької компетентності (ПК) майбутніх кваліфікованих кадрів із використанням елементів самоменеджменту. Методи дослідження: аналіз і синтез — з метою з'ясування рівня розробленості досліджуваної проблеми; узагальнення — для формулювання висновків і рекомендацій щодо використання елементів самоменеджменту у процесі розвитку ПК. Обґрунтовано основні детермінанти необхідності ознайомлення майбутніх фахівців з основами самоменеджменту для розвитку ПК (конкуренція, запит на креативність, інтенсивна діджиталізація ведення бізнесу, стресовість бізнесу, кризовий стан вітчизняної економіки). У структурі ПК особистості виокремлено основні компоненти (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, рефлексивно-оцінний, діяльнісний) і в кожному з них виділено пов'язані з самоменеджментом особистісні утворення, необхідні для формування ПК (самосвідомість, система особистісних цінностей, самомотивація, знання про себе, світ, ринок праці та підприємницьку діяльність, рівень домагань і самооцінка особистості, самовиховання, самоактуалізація та самопрезентація). Наведено науковий і процесуально-оперативний аспекти педагогічної технології розвитку ПК майбутніх кваліфікованих кадрів із використанням елементів самоменеджменту. Охарактеризовано основні етапи досягнення очікуваного результату — формування в учнівської молоді ПК засобами самоменеджменту (мотиваційно-стимуляційний, стратегічно-планувальний, координувальний, організаційно-виконавчий, процесуально-дієвий). Педагогічну технологію розвитку ПК майбутніх кваліфікованих кадрів із використанням елементів самоменеджменту наведено як систему поетапних педагогічних дій із навчання, виховання та розвитку особистості, спрямованих на використання форм, методів, прийомів самоменеджменту для гарантованого розвитку у майбутніх фахівців якостей, умінь і навичок, необ-

хідних для відкриття й успішного ведення власної справи. Сформульовано мету застосування технології самоменеджменту у процесі розвитку ПК (формування готовності та здатності особистості досягати особистісного та професійного успіху) та основні завдання (оптимізація особистістю часових витрат, раціональне використання інтелектуальних, фізичних та емоційних ресурсів, зростання продуктивності діяльності).

Шифр НБУВ: Ж74078

1.У.363. Формування когнітивної складової підприємницької компетентності в процесі підготовки майбутніх фахівців / С. Алексєєва, Г. Сохацька // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 127-133. — Бібліогр.: 131 назв. — укр.

Функціонування економіки України за умов поступової інтеграції до світового економічного простору потребує новітнього підходу до підготовки кадрів, здатних приймати сучасні виклики, ефективно вирішувати професійні завдання й організувати підприємницьку діяльність відповідно до потреб ринку. Мета роботи — аналіз передумов формування та виявлення перспектив розвитку когнітивного компонента підприємницької компетентності у процесі підготовки майбутніх фахівців. Методи дослідження: самооцінювання, анкетування, графічні методи зображення статистичних даних. Статистичну обробку даних здійснено з використанням програмних пакетів Microsoft Excel, SPSS. Досліджено передумови формування та сучасний стан системи підготовки майбутніх фахівців до підприємницької діяльності. Експериментально перевірено доцільність педагогічного впливу на розвиток сформованості когнітивного компонента підприємницької компетентності майбутніх фахівців. Визначено перспективи формування компонентів педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців до підприємницької діяльності. За результатами експериментальних досліджень встановлено необхідність посилення змістовної складової теоретичної та практичної підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності, розвитку когнітивних здібностей для опанування підприємницьких навичок, формування цілісного бачення суті та змісту підприємницької діяльності, розвитку підприємницького мислення майбутніх фахівців.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.У.364. Risk management: approaches and fields of application / P. Shliakhtun, Ya. Taran, P. Oleshchuk, V. Kolyukh, I. Petrenko // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 174-179. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Purpose — to reveal modern approaches to political risk management in the countries with economies in transition. The authors used the system-structural, structural-functional methods, as well as the methods of comparison, analysis, synthesis and expert evaluation. The authors reviewed modern approaches to risk management and identified three global forces that determine political risks and their management: 1. Dramatic political changes after the end of the Cold War. 2. Innovation in supply chains. 3. Technical revolution. Based on the materials reviewed, the authors developed a sequence of political risk management in the countries with economies in transition. A sequence of political risk management in the countries with economies in transition has been developed on the basis of studying the features of their unstable socio-political situation, as well as global forces that determine political risks and their management. The use of the results obtained in the study on the peculiarities of risk management in countries with economies in transition allows identifying the opportunities of the process of minimizing the negative consequences of political risks and preventing them for the countries in transition, including those for increasing their investment attractiveness from foreign countries and international organizations.

Шифр НБУВ: Ж16377

Підприємство, домашнє господарство — головні суб'єкти мікроекономіки

1.У.365. Використання HR-аналітики в діагностичній системі управління персоналом / О. А. Даниленко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 252-259. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Розмежовано та наведено авторські визначення понять «діагностика», «моніторинг», «аналіз», «оцінка» системи управління персоналом, «аудит персоналу (управління персоналом)», «HR-аналітика». На основі огляду вітчизняних і зарубіжних теоретико-практичних досліджень сучасного стану HR-аналітики поглиблено розуміння HR-аналітики; визначено можливості її реалізації при діагностичній системі управління персоналом; описано методичні підходи до даного процесу: сформульовано об'єкт, предмет, суб'єкт, напрями HR-аналітики на рівні організації, визначено стейкхолдери (зацікавлені сторони), інструменти та наведено приклади системи метрик/вимірників (критеріїв та показників), якими оперують в HR-аналітиці. Встановлено, що діагностика системи управління персоналом — поняття ширше, ніж HR-аналітика, яка є її основною складовою. В основі HR-аналітики лежить моніторинг та аналіз даних з формуванням відповідних оцінок у висновках/звітах. Складання альтернативних

прогнозові, удосконалення HR-процесів та системи управління персоналом — це завершальні етапи діагностики системи управління персоналом. Запропонований підхід розмежування категоріального апарату інструментів у сфері оцінювання ефективності використання людських ресурсів та управління персоналом організації з чітко визначеними структурними елементами процесу діагностики управління персоналом допоможе теоретикам і практикам чіткіше виконувати роботу з аналізу та критичної оцінки HR-процесів з їх подальшим удосконаленням та альтернативним прогнозуванням.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.366. Вимірювання трансакційних витрат в українській економіці / О. О. Стрижак // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 20-27. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

В економіці більшості країн, і в Україні зокрема, питома вага трансакційних витрат зростає з кожним роком. Стрімко збільшується кількість галузей, які надають послуги, в тому числі і трансакційні. Ці об'єктивні обставини суспільного розвитку призвели до формування окремого сектора сучасної економіки — трансакційного. Збільшення розміру трансакційних витрат як на рівні народного господарства в цілому, так і в окремих його галузях, зумовлює важливість опрацювання методологічних та методичних засад дослідження та оцінювання трансакційного сектора економіки. На питаннях оцінки та аналізу трансакційних витрат в економіці зосереджували увагу зарубіжні та вітчизняні вчені, а саме: Коуз Р., Норт Д., Уільямсон О., Еггерссон Т., Ерроу К., Далман К., Менар К., Аллен Д., Девід Р., Клейн С., Окслі Дж., Уолліс Дж., Архієреєв С., Малахов С., Литвінцева Г., Попов Є., Шастітко А., Нестеренко А., Капелюшников Р., Юдкевич М., Аузан А., Тамбовцев В. та ін. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень з питань оцінки трансакційних витрат й одержані вченими результати, однозначної методики розрахунку розміру цих витрат в економіці на теперішній час не розроблено. Доцільним є розвиток теоретичних підходів щодо вимірювання трансакційних витрат із врахуванням особливостей вітчизняної економіки. Розглянуто й проаналізовано підходи до оцінки трансакційних витрат. Адаптовано підхід Норта — Уолліса щодо вимірювання рівня трансакційних витрат, на основі якого здійснено оцінку трансакційного сектора економіки України. Визначено основні проблеми вимірювання трансакційних витрат у вітчизняній економіці. Висновки: результати проведеного вимірювання свідчать про те, що трансакційний сектор економіки України знаходиться на відповідному умовам глобального суспільства рівні.

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.367. Економіка підприємств: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти закл. вищ. освіти / І. Дейнега, О. Дейнега; Рівненський державний гуманітарний університет. — 2-е вид. — Рівне: О. Зень, 2020. — 170 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 147-150. — укр.

Вміщено систематизований виклад всіх основних питань, пов'язаних з етапами життєвого циклу підприємства як економічної системи та вартісним оцінюванням процесів споживання виробничих ресурсів і результатів діяльності власне підприємства. Розглянуто теоретичні питання, пов'язані з правовими основами організації підприємства, економічними основами організації його господарської діяльності та розвитку, результатами економічної діяльності підприємства та методичними основами визначення ефективності їх функціонування.

Шифр НБУВ: ВА865973

1.У.368. Ефективний державний податковий менеджмент як запорука сталого розвитку економіки / Є. Ю. Шекета // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 56-61. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проведено стислий макроекономічний аналіз сучасних господарських трансформацій в Україні. Дієвим інструментом регулювання вітчизняної економіки є фіскальна політика, основою якої є ефективний державний податковий менеджмент. Мета роботи — оцінка рівня фіскального навантаження на суб'єкти господарської діяльності в Україні та обґрунтування теоретичних положень запровадження антикризових важелів державного податкового менеджменту органів влади. Нестійка та чутлива до шоків вітчизняна економіка зіткнулася з рядом викликів, які за допомогою податкових важелів впливу необхідно перетворити на можливості для довгострокового економічного і сталого соціального розвитку країни, зростання добробуту її громадян. Головним у стабілізації української економіки має бути раціональне стратегічне податкове управління, яке, передусім, полягає у виваженому антикризовому податковому менеджменті. Адже податкова оптимізація та, як наслідок, зниження рівня податкового навантаження сприятимуть зростанню продуктивної зайнятості, зниженню рівня безробіття, підвищенню підприємницької активності, залученню іноземних і вітчизняних інвестиційних ресурсів. Реформування податкового законодавства має бути спрямовано на баланс між зниженням податкового тиску на платників податків та на мінімізацію податкових витрат через податкові пільги та незаконні уникнення й ухиляння від сплати податків, з одного боку, а також на підтримку стратегічно важливих для країни видів діяльності — з іншого. Основою виваженої та гра-

мотної фіскальної політики є симбіоз інтересів держави та платників податків.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.369. Засоби управління логістичною компонентою економічної безпеки підприємства / В. А. Панченко // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 121-127. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Обґрунтовано концептуальні положення та актуальність проблематики виокремлення, а також управління логістичною компонентою економічної безпеки підприємств. Показано, що у висококонкурентному середовищі, коли для забезпечення виживання підприємствам необхідно постійно просувати на ринок продукцію, успіш бізнесу багато в чому залежить від здатності підприємства ефективно управляти відносинами з постачальниками в системі одночасної мінімізації ризиків і загроз логістичної безпеки підприємств. Своєю чергою, залежність підприємств від постачальників сировини і матеріалів, субпідприємств і партнерів вимагає вміння швидко знаходити надійних постачальників (здатних задовольнити потреби виробництва) і встановлювати з ними ефективні робочі відносини. Розроблено порівняльну характеристику складових управління постачальниками за двома напрямками: довгострокові відносини; стратегічне партнерство. Узагальнено схему інструментів стратегічного менеджменту в контексті управління стратегічним партнерством підприємства з постачальниками в системі зміцнення логістичної компоненти його економічної безпеки. Виділено чотири типи відносин з постачальниками, яких має дотримуватися підприємство для забезпечення логістичної компоненти його економічної безпеки в стратегічній взаємодії вертикального типу (з постачальниками та споживачами). Узагальнено економічні ризики у межах логістичної складової підприємства в системі постачання. Констатовано, що в умовах війни та критичної нестабільності однією з ключових складових забезпечення економічної безпеки підприємств стає логістична. Її формування потребує впровадження на підприємстві механізму гарантування логістичної компоненти безпеки, спрямованого на формування належного її рівня в ході здійснення фінансово-господарської діяльності як в поточному періоді, так і в майбутньому.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.370. Інноваційні підходи в управлінні персоналом / Г. В. Чабан, В. Г. Чабан // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 47-52. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що ефективна діяльність підприємства безпосередньо пов'язана з грамотним управлінням персоналом. Світові події ХХІ ст. показали що, багато в чому визначено новий напрям діяльності основного органу економічної взаємодії, це неминуче позначиться на змінах методів в управлінні персоналом. Визначено ключові інноваційні підходи до управління персоналом. Хоча існує багато підходів до управління персоналом, сьогодні їх багато, підприємства стикаються з тим, що більшість з них не завжди приносять відчутні результати. Тому потрібен сучасний підхід до підвищення ефективності підприємств. Кадрова служба — це не тільки облік кадрів, контроль за дотриманням вимог трудового законодавства та документообіг, а головне — формування ефективно-функціонуючої команди. Тому сучасні дослідження інноваційних методів управління персоналом є актуальною проблемою, яку необхідно вирішити. Дослідженню та аналізу питань управління персоналом присвячено численні праці багатьох вчених, зокрема: Д. Богіна, М. Бондар, В. Данюк, А. Шегда, В. Весніна, А. Кібанов, А. Егоршин, В. Дятлов, А. Колота, С. Шекшина та ін. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: дослідження основних практичних питань щодо інноваційних підходів управління персоналом, визначити переваги та недоліки інноваційних методів управління персоналом на підприємствах. Методика досліджень — розкриття типових помилок щодо інноваційних підходів в управлінні персоналом та пошук шляхів їх вирішення. Результати даного дослідження можуть застосовуватись на підприємствах України для вирішення проблем з управління персоналом, також у початковому процесі при викладанні дисципліни «Економіка праці і соціально-економічні відносини», «Управління персоналом», «Інноваційний розвиток підприємств». Дане дослідження призводить нас до висновку, що сучасне прискорення процесу глобалізації та все більш жорстка ринкова конкуренція вимагає від підприємств впровадження ключових інноваційних підходів до управління персоналом, а також удосконалювати діючу систему управління персоналом.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.371. Компетентнісний підхід в командотворенні менеджменту підприємства в контексті розвитку сучасного ринку праці / В. Я. Плаксієнко, М. В. Зось-Кіур, І. А. Гнатенко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 76-81. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено компетентнісний підхід у командотворенні менеджменту підприємства в контексті розвитку сучасного ринку праці. Визначено щільний діалектичний взаємозв'язок між ринком праці та інноваційним підприємництвом. Ринок праці є продуцентом інноваційного підприємництва за рахунок наявності на

ньому людських ресурсів, які задіяно у виробництві, та поширення інноваційних товарів і послуг. Основною гіпотезою у сформованому контексті є те, що без урахування тенденцій, що відбуваються на сучасному ринку праці, практично неможливо сформувати засоби державної підтримки інноваційного розвитку підприємництва. З урахуванням форсайту інноваційних змін у національній економіці продемонстровано можливі перспективні зміни на ринку праці, які сформують принципово новий ринок праці та зруйнують на ньому застарілі тенденції. Увагу приділено аналізу наявного людського ресурсу, котрий представлено на сучасному ринку праці та може слугувати мобілізаційним резервом, який можливо залучати до інноваційної діяльності за допомогою реалізації ефективного регуляторної політики зайнятості населення завдяки формуванню необхідних компетенцій.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.372. Маркетингова товарна політика: навч. посіб. / Ю. А. Дайновський; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2022. — 283 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 279-282. — укр.

У посібнику вміщено навчальний матеріал для вивчення дисципліни у формі опорного конспекту лекцій і тестів для перевірки засвоєння матеріалу до кожної з тем курсу. Наведено прийомні маркетингової товарної політики, комплекс навчальних завдань і питань для обговорення, які можуть бути використані як під час проведення семінарських занять, так і у процесі формування індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів. Матеріал курсу охоплює питання суті і завдань товарної політики підприємства, класифікації товарів і послуг, ціни, якості, конкурентоспроможності, упакування товарів, ідентифікування продукції, формування попиту на товарному ринку і вибору цільового ринку, організації управління продуктом, життєвого циклу товару, розроблення нових продуктів.

Шифр НБУВ: ВА864026

1.У.373. Математична модель структурно-топологічної оптимізації логістичних мереж / В. В. Безкоровайний, Л. І. Нефьодов, В. М. Русскій // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 95. — С. 178-184. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Сформульовано постановку і розроблено математичну модель двокритеріальної за показниками витрат і оперативності задачі реінжинірингу трирівневих топологічних структур для об'єднаних пунктів виробництва та переробки. Практичне використання запропонованої моделі надасть змогу підвищити ефективність логістичних мереж зі зворотними потоками за рахунок зменшення витрат на реінжиніринг з урахуванням показників їх оперативності.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.У.374. Менеджмент і адміністрування: підруч. для бакалаврів / Н. М. Терлецька, Ю. О. Терлецька, В. Ю. Грунтковський, Г. М. Поченчук, В. М. Запужляк, В. І. Кравець, Б. Д. Сторощук, А. А. Антохов, Л. Л. Клевчik, Т. Р. Заволічна; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2022. — 683 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 678-683. — укр.

Досліджено сучасні процеси глибокої трансформації в економіці та у суспільстві в цілому. Цей процес супроводжується миттєвими змінами у підготовці фахівців у сфері економіки та управління. Зауважено, що розвиток освітньої діяльності знаходиться у прямій та зворотній взаємозалежності з динамікою об'єктивної економічної реальності: з одного боку, вона є проявом економічної реальності в системі наукового знання, з іншого — сама коригує економічну діяльність. Увагу приділено економічному зростанню, яке зумовлено не лише збереженням і накопиченням капіталу, а значною мірою і навчанням та інноваціями. У сучасних умовах високої конкуренції, постійних змін і невизначеності зовнішнього середовища професійний підхід до управління є одним з основних критеріїв успіху будь-якої організації. Менеджмент і адміністрування як сфера професійної діяльності охоплює управління організаціями, проектами та процесами на різних рівнях: від політичного чи ділового керівництва лише на рівні начальників вищої ланки до адміністрування невеликих підрозділів чи окремих бізнес-процесів, а також передбачає реалізацію сукупності функцій орієнтованих на ефективне використання людських, матеріальних та фінансових ресурсів з метою досягнення цілей організації, проекту чи процесу. Розглянуто процес формування сучасних фундаментальних знань, навичок вирішення складних завдань управління інформаційними ресурсами та системами на підприємстві, а також уміння приймати управлінські рішення на основі аналізу одержаної інформації за найкращого використання ресурсного потенціалу підприємства. Досліджено посилення процесу формування у майбутніх бакалаврів наукових і практичних знань, пов'язаних з продуктивною побудовою командної роботи, активізацією їх лідерського потенціалу в аспекті реалізації сукупності вмінь з самоменеджменту та управління іншими людьми, створення ефективних комунікацій задля досягнення стратегічних цілей команди та професійного кар'єрного росту.

Шифр НБУВ: ВА863893

1.У.375. Особливості формування економічного потенціалу підприємства із позицій його іміджу в умовах адаптації до

змін / Н. П. Сафонік, А. М. Ковальчук, І. О. Карпенко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 287-293. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — полягає в дослідженні особливостей формування економічного потенціалу підприємства із позицій його іміджу в умовах адаптації до змін. Визначено, що економічний потенціал підприємства слугує базою для прийняття стратегічних управлінських рішень та визначає рівень його економічних можливостей. Серед структурних компонентів економічного потенціалу підприємств виділено: фінансовий, кадровий, виробничий, інноваційний, інвестиційний, інформаційний, управлінський, маркетинговий та інфраструктурний. Обґрунтовано, що важливу роль у процесі формування економічного потенціалу відіграє імідж підприємства, який можна визначити як позитивний образ, який являє собою його конкурентну перевагу та базується на особливостях діяльності підприємства, позитивних якостях і закономірностях, сформованих на основі поєднання внутрішніх трудових відносин і репутації серед споживачів та партнерів. Проаналізовано фактори впливу на складові іміджу потенціалу підприємства з точки зору основних суб'єктів. Визначено методичні підходи до кількісної оцінки іміджу підприємства. Здійснено опосередковану оцінку іміджу ПАТ «УкрНДІАТ». Визначено, що стратегічне управління економічним потенціалом розвитку суб'єктів підприємства та формування позитивного іміджу є важливими складовими в досягненні підприємницького успіху. На основі проведеного дослідження окреслено шляхи підвищення рівня іміджу підприємств, до яких віднесено: постійне підвищення рівня компетентності працівників; застосування кращих здобутків науково-технічного прогресу; розвиток маркетингових проектів з урахуванням сучасних соціально-політичних реалій (екологічна, соціальна спрямованість, благодійність).

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.376. Оцінка рівня мережевої готовності підприємств в умовах розвитку інформаційного суспільства / І. П. Кравчук, О. В. Попадюк // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 52-57. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Проаналізовано мережеву готовність підприємств Чернівецької обл. за допомогою розрахунку інтегрального показника мережевої готовності підприємств. Комплексно зведено оцінку показників було одержано на основі визначення питомих ваг індикаторів, що було згруповано за такими категоріями, як розвиток інфраструктури і доступність цифрового контенту; впровадження інновацій господарюючими суб'єктами; використання бізнесом ІКТ. Проаналізувавши показники мережевої готовності, було виокремлено ті компоненти, вплив яких є найбільш вагомим на здатність підприємств використовувати переваги інноваційних технологій для свого розвитку. Проведений аналіз показав позитивну динаміку за рівнем використання підприємствами електронних послуг через мережу Інтернет, зокрема електронного управління рахунками, цифрового підпису в електронному документообігу, автоматизованого обміну даними, що сприяє вдосконаленню ведення господарської діяльності в умовах розвитку мережевої економіки.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.377. Роль маркетингу в антикризовому менеджменті за сучасних умов функціонування підприємств / О. С. Шуміло, В. А. Євтушенко, А. В. Чумак // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 461-466. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — доповнення теоретичних положень щодо суті та ролі маркетингу в антикризовому менеджменті й формування антикризових стратегій, а також доведення актуальності підвищення ефективності маркетингової діяльності підприємства під час сучасних трансформацій зовнішнього середовища. Визначено суть антикризового менеджменту як керування процесу недопущення або подолання кризи, що відповідає цілям організації та об'єктивним тенденціям її розвитку, та виокремлено твердження, в яких вона відображається. Розглянуто суть маркетингового підходу до управління, зазначено важливість комплексного застосування інструментів маркетингу для конкретних продуктів і ринку та розробки сценарію їх взаємодії з метою подолання банкрутства підприємства. У циклі маркетингової діяльності виокремлено стадії, які є актуальними і під час антикризового управління, а саме: оцінювання маркетингових і ринкових можливостей підприємства; виокремлення цільових ринків; розробка та реалізація комплексу маркетингу та маркетингових програм. Зазначено, що антикризове управління за своєю суттю є стратегічним управлінням, де кінцевим результатом є розробка маркетингової антикризової стратегії. Наведено етапи формування та реалізації антикризової маркетингової стратегії на підприємстві. Названо інструменти реалізації антикризової маркетингової стратегії: адаптація цінової політики як фактор конкурентоспроможності продукції й утримання ринкової позиції; розробки у сфері товарної політики щодо формування асортименту та підвищення якості товарів; збалансування обсягів і структури виробництва фактичного випуску до прогнозованого на ринку; удосконалення політики розподілу продукції; використання маркетингових комунікацій для стимулювання споживачів тощо. Виділено основні чинники, що визначають ефективність маркетингу під час

антикризового менеджменту, серед яких: професіоналізм маркетологів та вміння управляти менеджерами; проведення наукових досліджень і прогнозування загальних тенденцій ринку та споживання продукції; якість антикризових маркетингових стратегій і комплексу маркетингових заходів; контроль за реалізацією маркетингових заходів тощо.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.379. Словник-довідник маркетолога: навч. посіб. / уклад.: В. К. Збарський, Р. І. Буряк, М. П. Талавіра, Д. Є. Александров, Л. О. Бондаренко, С. О. Блохін, Я. О. Войтовська, Д. А. Залевський, Н. В. Кнап, О. М. Сидоренко, С. П. Павлишин, С. І. Полінкевич, В. С. Полюхович, В. О. Чертінов; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ: НУБіП, 2023. — 175 с.: рис. — (Серія «Словники України»). — Бібліогр.: с. 162. — укр.

Термінологічний словник-довідник містить необхідний мінімум найбільш вживаних професійних термінів та понять з дисциплін «Економіка підприємства», «Маркетинг» та «Менеджмент». Ознайомлення з пропонованим понятійним апаратом допоможе студентам зорієнтуватися у різноманітні актуальних загальноекономічних і маркетингових термінів і понять та сприятиме кращому вивченню курсу «Маркетинг». Методичний матеріал рекомендовано для самостійної роботи, роботи на практичних та лекційних заняттях, використання в умовах самоосвіти та дистанційного навчання студентів та фахівців з маркетингу. Терміни подано за алфавітом по семи розділах: господарська практика; зовнішньоекономічна діяльність; маркетинг; соціально-економічний розвиток села; грошові одиниці основних держав світу (банкноти і розмінні монети); основні терміни SMM маркетолога та перелік маркетингових термінів із поясненнями.

Шифр НБУВ: ВА865074

1.У.379. Стратегічне управління фінансовими ресурсами (на прикладі хлібопекарської галузі): монографія / Т. О. Макух; ред.: М. М. Єрмошенко. — Рівне: О. Зень, 2020. — 186 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 158-168. — укр.

Розкрито теоретичні та практичні аспекти стратегічного управління фінансовими ресурсами у сучасних умовах господарювання виробничої галузі. Запропоновано науково-методичні рекомендації щодо вдосконалення процесів формування та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів хлібопекарської галузі України. Визначено модель та узагальнену схему системи формування фінансової стратегії підприємств хлібопекарської галузі, доведено першочергові заходи поліпшення усієї системи фінансового управління, основою яких є планування та прогнозування. Запропоновано дискримінантну систему інтегрального оцінювання відповідності підприємства доцільності державного асигнування, яка надає змогу встановити взаємозв'язок державних асигнувань із ефективністю господарювання кожного окремого підприємства та, відповідно, акцентувати на адресному характері такого фінансування. Сформовано матрицю фінансових стратегій, яка зрештовувала умови адекватності стратегії розширення, поступового розвитку, стабілізаційної стратегії та виживання, оздоровлення або згорання.

Шифр НБУВ: ВА865984

1.У.380. Стратегічні маркетингові інструменти просування продукту на маркетплейсі / О. Б. Пашук // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 274-280. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Цифрові торгові майданчики змінюють традиційні підходи до просування продуктів завдяки можливості точної оцінки обсягів ринку, конкурентів, вибору найбільш ефективної стратегії просування та маркетингових інструментів. З розвитком цифрового маркетингу Інтернет-магазини все частіше використовуються не як посередник між продавцем і покупцем, а як онлайн торговий майданчик продажів. Це призвело до появи нового формату торгівлі та трансформації традиційного ринку електронної комерції, зміни ролі продавців, активної участі покупця у формуванні пропозиції та маркетингу. Використання цифрових інструментів конкурентного аналізу потенційної ніші продукту полегшує просування та надає змогу оцінити потенційний рівень доходів, оптимізувати інструменти просування в поточному періоді. Мета роботи — виявлення комплексу стратегічних маркетингових інструментів просування продукту на маркетплейсі. На основі кейсів конкурентного аналізу розглянуто практичні аспекти використання цифрових інструментів для визначення потенціалу продажів на конкретному ринку. Визначено основні стратегії просування продуктів та переваги кожної стратегії. На основі практичного кейсу продажів трьох видів продуктів з використанням цифрової платформи та інструментів просування цих продуктів виявлено ефективність кожного інструмента. Ефект просування кожного продукту оцінено з використанням показників конверсії, рейтингу, відношення продажів з використанням рекламних кампаній цифрової платформи до органічних продажів кожного продукту. Доведено, що завдяки цифровим платформам виробник, продавець продукту в реальному режимі часу в поточному періоді має змогу перерозподілити витрати на різні маркетингові інструменти просування та забезпечити зростання продажів, рейтингу продукту. Показники ефективності продажів продукту (конверсія, рейтинг, обсяги) надають змогу в поточному періоді коригувати стратегію просування (оновлювати бренд,

контент, листинг), що скорочує ризики одержання збитку або недоотримання прибутку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.381. Сучасні підходи до формування маркетингових інструментів управління підприємством / Д. В. Райко, О. І. Подрез, В. О. Черепанова // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 128-136. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета дослідження — уточнення теоретичних засад формування та застосування маркетингових інструментів, визначення їх місця в системі управління підприємством, класифікація за видами маркетингової діяльності та розподіленням на традиційні і новітні. Інструменти управління відіграють велику роль у виконанні місії та досягненні цілей, які поставлено перед підприємством, оскільки вони є способами, засобами, прийомами задля конкретної реалізації цілей управління суб'єктом господарювання. Маркетингові інструменти — основа ефективності маркетингової діяльності підприємства. Маркетингові інструменти розподілено на три групи: за видами маркетингових досліджень; за комплексом маркетингу; за аналізом результативності й ефективності маркетингової діяльності. Запропоновано третю групу інструментів формувати за трьома напрямками — оцінка використання комплексу маркетингу з позиції його активності, результативності й ефективності маркетингової діяльності, та її впливу на рівень соціальної відповідальності підприємства. Кожна група містить як традиційні інструменти, що охоплюють традиційні методи дослідження, елементи та політики маркетингу, так і новітні, які базуються на сучасних інформаційних технологіях, психологічних прийомах, економіко-математичних моделях і методах.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.382. Трансформація системи управління персоналом підприємств: монографія / В. Я. Брич, О. В. Борисяк, Л. Й. Білоус, Н. А. Галиш; Тернопільський національний економічний університет. — Тернопіль: ТНЕУ, 2020. — 211 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 166-194. — укр.

Поглиблено теоретико-методичні засади трансформації системи управління персоналом підприємств в умовах оптимізаційного розвитку. Оцінено ефективність підходів до організації професійного розвитку кар'єри на підприємствах, використання інноваційних технологій формування персоналу. Досліджено диверсифікацію в системі управління персоналом підприємств. Виокремлено тенденції діджиталізації системи управління персоналом, проектною діяльності, розвитку ринку послуг з управління персоналом, переходу від розвитку людських ресурсів до формування людського капіталу. Розглянуто формування персоналу підприємства як оптимізаційний процес управління персоналом. Запропоновано оптимізаційний підхід до технологій формування персоналу підприємств. Розкрито особливості взаємопов'язаного розвитку сільськогосподарської, харчової та біоенергетичної галузей, головними серед яких є імплементація засад сталого розвитку, безперервні техніко-технологічні інновації, організаційні нововведення та SMART-спеціалізації. Проведено оцінку підходів до організації професійної кар'єри на підприємствах харчової галузі. Визначено рівень використання технологій формування персоналу сільськогосподарських підприємств, роль розвитку екологоорієнтованості персоналу у стратегії управління підприємствами з виробництва біопалива. Доведено необхідність побудови системи внутрішньофірмового навчання на підприємствах шляхом впровадження інноваційних технологій навчання персоналу.

Шифр НБУВ: ВА864024

1.У.383. Управління IT-проектами: навч. посіб. / О. С. Яшина, Т. С. Пісклова; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2020. — 127 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 125. — укр.

Описано основні підходи до IT-проектів і методи управління ними. Вивчено основні моделі життєвого циклу та галузі знань з управління проектами. Наведено відомості про поширені методологічні підходи і стандарт, а також інформаційні технології та інструментальні засоби управління IT-проектами. Розглянуто як класичні, так і сучасні підходи, методології управління проектами на основі Agile-технологій.

Шифр НБУВ: ВА864163

1.У.384. Управлінський контроль в системі менеджменту підприємства / В. В. Храпкіна, І. С. Дерев'яно // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 59-64. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто теоретичні аспекти управлінського контролю в системі менеджменту підприємства, проаналізовано витрати та переваги управлінського контролю. Визначено, що під управлінським контролем розглядаються функції та методи контролю, що використовуються керівництвом задля досягнення зазначених критеріїв завдання. Представлено основні функції управлінського контролю, виявлено три основні їх види. На основі використаної емпіричної бази висвітлено найпоширеніші парадигми управлінського контролю та наведено приклади вдалого та невдалого їх використання. Проаналізовано переваги та недоліки використання цих парадигм та зроблено аналіз використання корпоративної культури в системі управлінського контролю.

Визначено ефект продуктивності робітників в організаціях з різним менеджментом та представлено результати аналізу кожної парадигми.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.385. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Т. Я. Андрейків, І. Р. Чуй, М. В. Сороківська; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2022. — 275 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 270-271. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти формування і використання грошових ресурсів, грошових надходжень і прибутку підприємств, організації грошових розрахунків, оподаткування та кредитування підприємств. Звернено увагу на фінансове забезпечення відтворення необоротних активів та фінансування оборотних активів, здійснення підприємствами аналізу фінансового стану та фінансового планування, забезпечення їх санації. Кожна розглянута тема містить перелік питань, що є обов'язковими для вивчення, розкрито зміст цих питань. Після кожної теми подано питання для самоконтролю, тестові завдання, практичні завдання. Посібник містить тематику рефератів, питання для підсумкового контролю, список використаної та рекомендованої літератури.

Шифр НБУВ: ВА864025

1.У.386. Формування системного підходу до розуміння професійної активізації персоналу органів публічного управління / О. О. Лисенко // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 75-81. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Узагальнено дослідження стосовно особистісних, змістових, функціональних, діяльнісних проявів та характеристик професійної активізації. Зроблено спробу здійснити системний аналіз професійної активізації з позиції її зв'язків та впливу на інші процеси у загальному процесі професійного розвитку та становлення персоналу органів публічного управління. Зроблено висновок, що професійна мотивація та професійна активізація — це не одне й теж саме. Активізувати на нетривалий час можна й немотивованого, або недостатньо мотивованого працівника. Мотивація створює більш стабільне у часі ставлення до роботи, активізація, як «фон», як допоміжна підтримка і менш тривале. Однак активізація може стосуватися всієї структури професійної діяльності, починаючи від визначення цілі (мети) діяльності, та закінчуючи її контролем та рефлексією. Активізація може бути обґрунтована як окрема загальна функція процесу управління. Активізувати персонал потрібно за допомогою різних інструментів та технологій роботи з персоналом, спрямованих у першу чергу на: професійну орієнтацію, оцінювання, адаптацію, навчання, виховання. Професійна активізація є структурним елементом не лише професійної мобільності особистості, а й інших її видів (соціально-культурного, академічного), оскільки у цьому випадку мобільність (професійний її вид) розглядається як інтегральна якість персоналу. У роботі узагальнено основні практичні інструменти, технології та умови професійної активізації. Професійна активізація супроводжує розвиток професіоналізму та професійної мобільності людини, або гальмує їх, виступаючи однією з причин професійної деформації. Це — важлива функція професійного середовища та відповідна система заходів, спрямованих на актуалізацію питань професійного самовизначення і розвитку (саморозвитку) індивіда на посаді, у професії.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.387. Шляхи удосконалення системи управління персоналом на вітчизняних підприємствах / І. В. Амеліна, К. П. Біланенко // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 31-37. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

З'ясовано суть поняття «управління персоналом». Визначено основні завдання системи управління персоналом та надано характеристику її основним елементам. Обґрунтовано необхідність щодо удосконалення системи управління персоналом на вітчизняних підприємствах, а також визначено існуючі головні проблеми. Розглянуто шляхи підвищення ефективності системи управління персоналом, основним з яких є забезпечення її автоматизації за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Доведено, що в умовах цифрової економіки зростає актуальність впровадження програмних продуктів у систему управління персоналом. Наведено головні переваги, які надає підприємствам автоматизація системи управління персоналом.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.388. Comparative analysis of models for adjustment procedure in assets value independent evaluation performed by comparative approach / Yu. Pozdnyakov, Z. Skybinska, T. Gryniv, I. Britchenko, P. Lsoncz, O. Magopets, O. Skybinskiy, N. Hryniv // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13. — С. 80-93. — Бібліогр.: 35 назв. — англ.

This paper addresses the field of economic measurements of the value of assets, carried out by the methods of independent expert evaluation. The mathematical principles of application, within a comparative methodical approach, of additive and multiplicative models for correcting the cost of single indicator of compared objects have been considered. The differences of mathematical basis of the compared models were analyzed. It has been shown that the

ambiguity in the methodology of correction procedure requires studying the advantages and disadvantages of known models, as well as the justification and elaboration of recommendations for their application. Possible forms of correction representation using several alternative units of measurement have been defined; formulas for their interconnection have been built. Analytic expressions have been derived that mathematically describe the algorithms for performing the evaluation correction procedure using various forms of correction representation. The influence of the correction execution model on the characteristics of uncertainty in the independent evaluation result has been analyzed. The scope of two possible types of correction introduction models has been determined. A specific numerical example was used to demonstrate the methodological advantages of using a multiplicative model when summarizing percentage corrections. The independence of the correction result on the sequence of correction introduction has been confirmed. It is proposed to use the selected measure of partial corrections as a criterion for the adequacy of the correction introduction model. It is proved that the result of the independent expert evaluation depends on the chosen model and does not depend on the sequence of correction introduction.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.У.389. HR-менеджер: вступ до фаху: навч. посіб. для студентів спец. «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / Н. А. Бачинська, О. В. Матвієнко, М. Н. Цивін; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2021. — 56 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 54-56. — укр.

Репрезентовано основні функції HR-фахівця, що виконуються ним в організації, його професіограму. Описано види професій, наявні у Класифікаторі професій України ДК 003:2010, яким відповідає діяльність HR-фахівця, розкрито зміст виконуваних у межах цих професій завдань. Наведено сучасні технології, які застосовуються у діяльності HR-менеджера, висвітлено питання професійної соціалізації студента у період навчання у вищому закладі освіти та окреслено проблеми формування професійної готовності фахівця.

Шифр НБУВ: ВА863869

1.У.390. The role of effective communication in the process of forming a cohesive and motivated team / O. Isaikina, M. Navalna // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 59-66. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

У сучасному глобалізованому світі успіх будь-якої діяльності залежить не лише від професіоналізму та особистих якостей окремих працівників, але й від ефективного налагодження взаємовідносин усього колективу. Вміння менеджера спілкуватися з підлеглими і правильно будувати з ними продуктивні взаємовідносини, бажання членів колективу чути один одного та дбати про успішне виконання поставлених завдань, забезпечують злагоджену роботу, де кожен член команди готовий спрямувати свої здібності та знання на вирішення спільних завдань. Сильна, єдина команда — основа ефективної діяльності як окремих структурних елементів, так і всієї організації в цілому. Саме тому проблема ефективного налагодження командної комунікації як ключової умови створення згуртованої та вмотивованої команди надзвичайно актуальна. Проблеми командної роботи присвятили свої дослідження багато закордонних науковців. Зокрема, загальним проблемам командної роботи присвячено роботи Дж. Р. Кемзенбер, К. Левіс-МакКлеар, Д. К. Сміт, М. Тейлор. Основні напрями розвитку малих груп досліджував Б. Тукман. Вивченню основних ролей, які виконують члени у команді у процесі своєї роботи присвячено праці М. Белбіна. Проблеми управління командами в контексті реалізації проектів присвятили свої дослідження В. Воропаєв, Ю. Якутін, Л. Калініченко, В. Занора та багато інших науковців. У більшості сучасних праць, присвячених вивченню командних систем та моделей колективної поведінки розглядаються загальні проблеми управління командами, однак недостатньо висвітлено питання, пов'язані з налагодженням ефективної комунікації задля формування згуртованої та вмотивованої колективу. Предметом дослідження є роль комунікації в командуванні як ефективний інструмент формування професійної команди. Мета роботи — визначити особливості, методи та інструменти командної комунікації, які використовуються для передачі повідомлень щодо координації взаємодії, трудових й інтелектуальних зусиль колективу та сприяють згуртованості та вмотивованості членів команди.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 1.У.320, 1.У.326, 1.У.532, 1.У.1006, 1.У.1075

Макроекономіка

1.У.391. Економічна політика держави за умов глобальної пандемії / О. Міняйло // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 26-44. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Глобальна пандемія докорінно змінила світову економіку, змушувши держави залучатися до новітніх форм партнерства та вдосконалення моделей глобального розвитку. Глобалізація

зумовила незворотний процес деформування ринкових механізмів економічного розвитку на основі модифікації механізму та характеру конкуренції. Вирішення цих проблем потребує посилення ролі держави у формуванні стратегічного вектора розвитку економіки. Мета дослідження — розкриття новітніх трендів розвитку економічної політики держави за умов глобальної пандемії. Застосовано сукупність методів та підходів: діалектичний, синтезу та порівняльний; системний та інституційний підходи, узагальнень, єдності історичного та логічного підходів. У розвинених країнах ресурси дедалі більше концентруються на стратегічних напрямах економічного розвитку, що потребує залучення значних бюджетних коштів, стратегічного планування тощо. Відтак зростає потреба у формуванні новітньої парадигми економічної політики. Визначено теоретичні та прикладні цілі нового формату економічної політики. Встановлено, що інструменти економічної політики держави потребують належного наукового обґрунтування. Висновки: місце і роль держави за умов сучасних викликів, пов'язаних з пандемією, визначаються передусім тим, що держава розглядається як суб'єкт, який забезпечує розбудову та збалансоване функціонування всіх елементів національної економічної системи.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.392. Економічний зміст потенціалу подолання кризи / Ю. Ю. Лола // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 85-89. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Глобальні виклики XXI ст. трансформують життя людей, всі соціально-економічні та політичні процеси в державі та регіонах. Змінюється склад, взаємозв'язки та пріоритети у процесі формування та використання економічного потенціалу регіону в умовах кризи, що, в першу чергу, характеризується здатністю людини адаптувати використання наявних ресурсів до нових несприятливих факторів та швидко перебудувати звичні соціально-економічні системи. В умовах невизначеності та постійних потрясінь провідне значення набуває людський, інтелектуальний, інноваційний капітал регіону, який значною мірою залежить від рівня освіти на науки в країні. Тому освітня та наукова діяльність в період кризових явищ потребує особливої уваги та державної підтримки.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.393. Макроекономіка: підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко; Сумський державний університет. — Вид. 2-ге, перероб. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2021. — 306 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 302-206. — укр.

Розглянуто основні теми з курсу макроекономіки, ключові категорії та поняття. Наведено тестові та ситуаційні завдання, задачі та вправи, питання до іспиту, а також рекомендовану літературу, що методично забезпечує аудиторну і самостійну роботу студентів під час вивчення дисципліни. Подано інформацію про макроекономічні показники в системі національних рахунків, ринок праці, товарний та грошовий ринки, інфляційний механізм. Увагу приділено приватним інвестиціям, економічній динаміці, зовнішньоекономічній діяльності.

Шифр НБУВ: ВА865438

1.У.394. Макроекономічна теорія: навч. посіб. / Г. І. Башнянин, О. Р. Зав'ялова, Я. С. Лапчук, О. Ю. Носов, О. І. Ковтун, В. М. Коцупей, Г. С. Кундицька, М. Б. Пала-севич, Т. О. Герасименко, О. О. Перепьолкіна, О. М. Свінцов, П. В. Скотний, Б. Б. Семак, Б. М. Шевчик, Т. І. Городиський, Т. І. Васюник, В. В. Прошак, Я. Я. Шпарик; ред.: Г. І. Башнянин, О. О. Перепьолкіна. — 4-е вид., перероб. і допов. — Львів: Новий світ-2000, 2019. — 457 с.: рис., табл. — (Серія «Вища освіта в Україні»). — укр.

Розглянуто макроекономічні проблеми розвитку національної економіки. Зазначено, що макроекономічну теорію викладено як одну із складових частин економічної теорії в її широкій інтерпретації. Визнано, що макроекономічна теорія — одна з трьох найфундаментальніших економічних наук і навчальних дисциплін поряд з такими науками, як «Економічна теорія» та «Мікроекономічна теорія» адже трансформація економічної системи, формування ринкової економіки передбачає теоретичне осмислення суті економічних явищ, що відбувається на макроекономічному рівні, зумовлює розробку дієвих, а головне ефективних моделей розвитку. Макроекономіку називають теоретичною основою економічної політики держави, бо основним предметом її дослідження є вивчення і аналіз загальних принципів функціонування і розвитку макроекономічних систем. Макроекономіка — це особливий погляд на економічні відносини, якими на них має дивитись керівник уряду, державний діяч, політик та й просто громадянин держави. З'ясовано, що специфічним завданням макроекономіки є пізнання, систематизація, узагальнення та пояснення процесів, які зумовлюються механізмом функціонування народного господарства в цілому. Описано макроекономічний аналіз, що здійснюється на двох рівнях: національне рахунництво, яке передбачає визначення макроекономічних параметрів минулого періоду з метою одержання інформації про функціонування економіки і досягнуті результати та прогностичне моделювання, що має на меті визначення факторів та їх впливу на значення макроекономічних показників у майбутньому.

Шифр НБУВ: ВА863391

1.У.395. Передумови вибору ефективного напряму стратегічного розвитку підприємств в умовах циркулярної економіки / Х. Я. Залуцька, Т. О. Маслак // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 40-46. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета роботи — визначення й обґрунтування умов, основних засад і ключових елементів діяльності підприємства, які необхідно врахувати під час вибору його ефективного стратегічного напряму розвитку в умовах циркулярної економіки. Визначено, що ефективність виробництва замкнутого циклу забезпечує результативну стратегічну діяльність підприємства у разі оптимального поєднання його бізнес-процесів, спрямованих на підтримання раціонального розвитку перспективних напрямів діяльності підприємства. Окреслено і обґрунтовано основні елементи, які необхідно відслідковувати і значення яких треба враховувати під час визначення допустимої межі кожного з розглянутих аспектів (принципи циркулярної економіки, результативність бізнес-процесів) залежно від варіанта їх конкретного поєднання у певний період функціонування підприємства. Доведено доцільність використання показників результативності бізнес-процесів, інтеграційної адаптивності, диверсифікаційної конвергентності, коефіцієнта синхронності бізнес-процесів, коефіцієнта параметризації процесу розвитку машинобудівних підприємств через визначення його ключових параметрів, які нададуть змогу прийняти рішення про вибір відповідного стратегічного напряму розвитку підприємства в умовах циркулярної економіки.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.396. Рост и/или развитие; рынок и/или план; иностранный и/или национальный капитал? / Боян Дуранек // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 94-98. — рус.

С управленческой точки зрения экономическая система (в частности — Украины) характеризуется (как и со структурной точки зрения) двумя координатами: отраслево-территориальной и территориально-межотраслевой подсистемами управления. В этой дихотомии выступают не два, а три субъекта управления: трансекторные корпорации, как центры управления и реализации частных интересов в национальном и транснациональном аспекте; национальное государство, как центр управления и реализации общественных интересов в национальном и межотраслевом аспекте; ООН и Евросоюз (куда стремится Украина) как центр наднационального управления и согласования межотраслевых, национальных и транснациональных интересов. Вопросы становятся очень интересными: преследовать ли экономический рост или экономическое развитие; сколько оставить на «рынке» и сколько — на национальных планах и программах; рассчитывать ли в будущем на иностранный, национальный-частный или национально-государственный капитал? Заключение: как видно, решение этих вопросов стоит не только перед Болгарией и Украиной, но и перед большинством стран мира; в целом интересы этих 7 млрд человек из нынешних 7,8 млрд людей в мире лежат в этом направлении, следовательно, это демократические подходы к социально-экономическому развитию.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.397. Сутність та завдання інноваційної політики соціального спрямування в умовах сьогодення / О. М. Бойко, С. Ю. Кучеренко // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 7-19. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Питання соціальної політики є найважливішим напрямом державного регулювання економіки, що спрямована на забезпечення добробуту та всебічного розвитку його громадян й суспільства загалом. Адже соціальною сферою не лише регулюються процеси зайнятості населення, але й у країні забезпечуються роботою мільйони людей. Згідно статистичних даних галузі соціального комплексу: охорона здоров'я, освіта, житлово-комунальне господарство, торгівля, й інші забезпечують робочими місцями до 20 % економічно активного населення, що економічно розвинуті країнах — у сфері послуг зайнято до 70 % всіх працівників. Особливого значення питання набуло в період вторгнення РФ на територію України. До основних завдань соціальної політики держави є: гармонізація суспільних взаємин, узгодження інтересів та потреб окремих груп населення; створення умов для підвищення матеріального добробуту громадян; забезпечення соціального захисту всіх громадян та їх головних гарантованих державою соціально-економічних прав; забезпечення раціональної зайнятості громадян у воєнний та повоєнний періоди в Україні; розвиток галузей соціального комплексу; забезпечення екологічної стабільності країни. Постановка завдань полягає у визначенні основних засад розвитку соціальної політики, а також розробці напрямів національної політики в соціальній сфері на інноваційних засадах. Мета дослідження — визначення особливостей соціальної політики на інноваційних засадах з врахуванням особливостей міжнародного досвіду. Результати дослідження: узагальнено міжнародний досвід особливостей розвитку соціальної політики у країнах Європейського Союзу. Визначено позитивні

аспекти розвитку зайнятого населення з урахуванням особливостей розвитку інновацій та фактори, які стримують їх розвиток.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.398. Сучасні тренди економічного розвитку: [навч. посібн.]. Кн. 2. Крайні практики ЄС для сестейного розвитку / Л. Г. Мельник, О. М. Маценко, М. О. Харченко, Б. Л. Ковальов, Ю. В. Чортюк, О. С. Гончаренко, І. М. Буракова; ред.: Л. Г. Мельник, Ю. М. Завдов'єва. — Суми: Університетська книга, 2022. — 607 с.: фот., іл. — укр.

Навчальний посібник знайомить з такими актуальними в сучасних умовах категоріями, як «тренд» і «тенденція» розвитку соціально-економічних систем. Проаналізовано ознаки, взаємні відношення та процеси еволюції різних видів трендів. Показано особливості формування сучасних трендів у різних сферах діяльності: сестейнізації, інформатизації, цифровізації, кіборгізації економіки та її галузей, розвитку технологічної основи, нових матеріалів, Інтернету речей. Особливу увагу приділено сучасним промисловим революціям (Industries 3.0; 4.0; 5.0) у сферах: енергетичній, транспортній, селітебній та аграрного виробництва.

Шифр НБУВ: В359459/2

1.У.399. Legal support of socio-economic development model genesis in post-industrial society / V. Ortynskyi, M. Tym-baliuk, V. Hobela, M. Kashchuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 535-545. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

Мета дослідження — розроблення основних напрямів правового забезпечення процесу формування моделі соціально-економічного розвитку (СЕР) у постіндустріальному суспільстві (ПІС). Реалізація мети дослідження потребує вирішення кількох завдань. По-перше, визначити характерні особливості, складові елементи та напрями трансформації СЕР у ПІС. По-друге, здійснити теоретичний аналіз основних концепцій трансформації суспільного розвитку та здійснити їх оцінку з метою визначення пріоритетної концепції трансформації відповідно до вимог постіндустріального розвитку. По-третє, базуючись на результатах дослідження, розробити основні напрями правового забезпечення формування моделі СЕР ПІС. Низка екологічних та економічних криз, а також необхідність перебудови теоретичної моделі СЕР в ПІС актуалізує необхідність зазначеного дослідження. Відповідно, дослідження спрямовано на визначення пріоритетних напрямів правового забезпечення процесу формування моделі СЕР. Базуючись на результатах оцінки основних концепцій трансформації СЕР, побудовано модель СЕР у ПІС. Відповідно розроблено основні напрями правового забезпечення цього процесу. У дослідженні здійснено теоретичний аналіз основних концепцій і складових моделі трансформації СЕР. Розроблено алгоритм і здійснено оцінку зазначених концепцій і складових, що надало змогу ідентифікувати найбільш оптимальну концепцію та відповідні складові. На основі цього аналізу розроблено соціально-економічну модель розвитку в ПІС, напрями правового забезпечення процесу формування такої моделі.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.400. Problems of development of social business / A. Abbasov, S. Abbasov // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 99-103. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Розкрито корпоративну соціальну відповідальність, соціалізацію бізнесу, суть, значення та критерії соціального підприємництва. Зроблено відповідні узагальнення щодо різноманітних науково-теоретичних поглядів економістів на оцінку соціальної відповідальності підприємств. Детально пояснено характеристику, основні принципи та філософію соціального підприємництва. Філософія соціального підприємництва ґрунтується на тому, що інвестору не виплачуються дивіденди на прибуток, який одержано від підприємницької діяльності, — він одержує лише суму вкладених грошей, а решта інвестицій вкладється у розвиток бізнесу та реалізацію соціально значущих проєктів. Розкрито особливості формування сімейного господарства (сімейного бізнесу) як важливої форми соціального підприємництва та перспективи розвитку на регіональному рівні. Сімейний бізнес — це соціальна бізнес-модель, у якій члени сім'ї беруть участь в управлінні та спадкоємності у сімейних традиціях. Фірми сімейного бізнесу розвивалися і стали великими компаніями, що впливають на світову економіку. В Азербайджанській Республіці АВАД (спрощена підтримка сімейного бізнесу) надає підтримку сімейним підприємствам у сфері мистецтва та ремесел, а також у бізнес-плануванні, маркетингу, дизайні, фінансах, бухгалтерській та юридичній допомозі. Крім цього, підтримка здійснюється і при сертифікації виробленої продукції відповідно до принципу «єдиного вікна», організації логістики та збуту. Розроблено практичні рекомендації щодо посилення ролі соціального підприємництва у підвищенні добробуту населення та сталому розвитку національної економіки.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.401. Researching the financial cycle patterns of the economies of the world's countries and Ukraine / O. A. Lak-tonova, O. V. Benzar // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 252-259. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Циклическість мирової економіки викликає необхідність аналізу взаємозв'язків між різними економічними яв-

леннями, так як вони оказують пряме впливання на виникнення циклических сдвигів в процесі движіння як локального, так і глобального фінансових циклів. Цель работы — анализ особенностей динамики соответствующих финансовых показателей для стран с развитой экономикой, развивающихся стран и Украины, а также проверка этих показателей на предмет циклическости в течение рассматриваемого периода. Такой анализ выполняется на основе методического подхода к выявлению циклического характера движения финансовых циклов, построенного с учетом влияния соответствующих финансовых индикаторов на закономерности возникновения колебаний в течение периода 2008 — 2019 гг. Основными экономическими показателями, характеризующими особенности колебаний финансовых циклов, которые взяты за базис при проведении данного исследования, выступают: уровень роста реального ВВП; общий объем кредитов, предоставленных нефинансовому сектору экономики; показатель отношения общего объема кредитов, предоставленных нефинансовому сектору экономики, к номинальному ВВП; индекс цен на недвижимость. В процессе анализа циклическости локального и глобального финансовых циклов основным статистическим критерием для выявления взаимосвязи между имеющимися циклами служил критерий Дарбина — Уотсона. В результате исследования были выявлены ключевые причины возникновения соответствующей фазы циклическости локального финансового цикла в зависимости от текущего состояния глобального финансового цикла. Обоснована гипотеза о наличии взаимосвязей между циклическим движением локального и глобального финансовых циклов. Выявлена непосредственная зависимость движения локального финансового цикла от колебаний глобального финансового цикла.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.402. Sustainable behavior in international business: corporate social responsibility for mimicry or for business value?

/ A. B. Zubkova, A. B. Makarenko, R. M. Misunina, D. S. Maihurova, M. O. Vodiakhina, A. A. Ilnatova // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 425-439. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження різних підходів до побудови довго- та короткострокової стратегії в контексті сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності. Надано огляд літератури та висвітлено відмінності між концепціями сталого розвитку, корпоративної соціальної відповідальності й екологічного, соціального та корпоративного управління. Надано структурні та характерні відмінності цих концепцій. Дослідження націлено на висвітлення ключових відмінностей між сталою поведінкою та мімікрією — маскуванням результатів діяльності компанії під глобальний тренд корпоративної соціальної відповідальності. Роботу сфокусовано на дослідженні різних систем оцінки рівня сталого розвитку. Проаналізовано результати діяльності провідних світових компаній згідно з основними рейтингами рівня сталого розвитку. Наведено дослідження діяльності провідних українських компаній, надано порівняння з результатами менш успішних компаній, досліджено загальну ситуацію в Україні. Попри відносно високі показники рівня сталого розвитку провідних гравців українського ринку, компанії, які знаходяться нижче в рейтингу, показують низькі результати за ключовими компонентами оцінки рівня сталості. Наголошено на складності процесу оцінки рівня сталого розвитку підприємств, а також запропоновано інтегровану систему оцінки рівня сталого розвитку підприємства, що базується на комбінованому переліку компонентів, які використовуються різними аналітичними компаніями. Надано обґрунтування доцільності більш детального моніторингу діяльності українських компаній, з метою виявлення та протидії мімікрії, а також наголошено на побудові комплексного алгоритму визначення рівня сталого розвитку, який надасть змогу надати якомога точний висновок.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.403. The influence of economic mentality on socio-economic development / Z. Halushka, V. Zapukhlyak, L. Klevchik, O. Luste, B. Storoshchuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 283-292. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Сучасний етап соціально-економічного розвитку характеризується структурними реформами, пов'язаними з формуванням конкурентного ринкового середовища, розвитком різних форм власності, формуванням якісно нових форм організації господарської діяльності, поглибленням інтеграційних процесів. Підкреслено, що неузгодженість взаємодії формальних та історично сформованих неформальних інститутів актуалізує роль господарського менталітету, оскільки безпосередньо впливає на загальний вектор розвитку соціально-економічної системи (СЕС). Звернено увагу на неформальну складову інституційного середовища — господарський менталітет, що характеризує історично сформовані цінності, мотиви та моделі економічної поведінки окремих і колективних суб'єктів, що безпосередньо впливають на загальний вектор розвитку та трансформації СЕС. Зазначено, що господарський менталітет визначає динаміку розвитку інституційного середовища, впливаючи на ефективність взаємодії формальних і неформальних інститутів, забезпечуючи виконання

взаємодоповнювальних функцій; опосередковує процес інституціоналізації історично зумовлених цінностей, стереотипів і моделей економічної поведінки в системі формальних норм і правил; забезпечує під впливом інших соціально-економічних факторів адаптивність і динамізм інституційної структури, сприяє формуванню та розвитку нових інститутів. Мета роботи — дослідити взаємозв'язок між господарським менталітетом як довгостроковою детермінантою економічної поведінки та міжнародними показниками розвитку економічної системи. Методологію засновано на кореляційно-регресійному аналізі для виявлення залежності між показниками ефективності національних економік і вимірами господарського менталітету Г. Хофстеда. У результаті можна простежити значні зв'язки між валовим національним доходом, індексом економічної свободи, глобальним індексом інновацій та індикаторами господарського менталітету — індивідуалізму, дистанції влади та індексу уникнення невизначеності.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.404. Waste management and prospects for the development of circular economy technologies / V. Loiko, M. Bratko, Ye. Bobrov, A. Voitseshchuk, S. Maliar // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 609-619. — Бібліогр.: 28 назв. — англ.

В умовах переходу від лінійної моделі економіки до циркулярної питання поводження з відходами та перспектив розвитку технологій циркулярної економіки є актуальним і потребує додаткового вивчення. Досліджено необхідність і переваги впровадження моделі циркулярної економіки для подальшого ефективного розвитку національної економіки. Проаналізовано динаміку обсягів утворення та поводження з відходами на території України за період 2010 — 2019 р. Виявлено негативні тенденції зростання утворених відходів за досліджуваній період на 4,49 % і зниження обсягів утилізації відходів на 25,86 %. Проведено аналіз динаміки обсягів утворення відходів за класами небезпеки на території України за період 2010 — 2019 рр., який надав можливість зробити висновок про позитивну тенденцію зменшення обсягів утворення таких відходів у 2,51 разу. Проаналізовано динаміку обсягів утворення відходів за видами економічної діяльності підприємств і в домогосподарствах за період 2010 — 2019 рр. Зроблено висновок, що найбільш суттєве зростання обсягів утворення відходів на 12,41 % відбулось у добувній промисловості та розробленні кар'єрів. Проаналізовано динаміку витрат на охорону навколишнього природного середовища в Україні за видами економічної діяльності за період 2010 — 2019 рр., що надало можливість виділити найбільш витратні види економічної діяльності. Запропоновано класифікацію технологій циркулярної економіки, у межах якої виділено технології, які націлені на переробку вже накопичених промислових і побутових відходів, технології, які націлені на зменшення токсичного навантаження на навколишнє середовище та технології екодизайну.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.317, 1.У.538

Економічна географія

1.У.405. Глокалізаційні стратегії формування полюсів розвитку в Європі: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02 / І. О. Ліщинський; Тернопільський національний економічний університет. — Тернопіль, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено альтернативну до мейнстріму концепцію глокалізації, сформовано методологічний апарат емпіричної оцінки процесів глокалізації через систему субіндексів генерування, резистентності і трансформації імпульсів глобалізації, запропоновано глокалізаційну стратегію територіального розвитку України, удосконалено понятійний апарат глокалізаційної стратегії, сформовано концептуальну модель трансформації «вузла — транспортної зупинки» на осі розвитку у повноцінний населений пункт, запропоновано методологію аналізу регіональної креативності, запропоновано апарат емпіричного дослідження глокалізації в Україні, розвинуто концептуальні засади імплементації категорії «глокальне», запропоновано науково-теоретичні підходи до трактування економічної категорії «полюс розвитку», сформовано науково-методичні підходи до розробки сценаріїв використання стратегій полюсів зростання, розвинуто типологізацію полюсів, сформовано науково-теоретичні підходи до виявлення синергійного взаємозв'язку між глокалізаційною стратегією та політикою територіальної когезії, запропоновано науково-емпіричні підходи до дослідження взаємного впливу параметрів регіональної креативності та агломерації в Україні. Запропоновані підходи впроваджено у діяльність Комітету Верховної Ради України з питань транспорту, Тернопільської торгово-промислової палати, Управління міжнародного співробітництва та фандрайзингу Тернопільської обласної державної адміністрації, Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради, Товариства з обмеженою відповідальністю виробничо-комерційного підприємства «Щедра нива», а також у навчальний процес

Лодзького університету та Тернопільського національного економічного університету, зокрема при реалізації освітнього проекту «Інноваційні стратегії територіального розвитку в країнах Вишеградської четвірки: досвід для України» за фінансування Міжнародного Вишеградського фонду.

Шифр НБУВ: РА443085

1.У.406. Курс лекцій з географії світового господарства / С. І. Сюткін; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. — 142 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 141-142. — укр.

Висвітлено основні теми нормативного курсу «Географія світового господарства». Детально охарактеризовано етапи розвитку світового господарства, його функціональну та територіальну моделі. Розглянуто провідні тренди структурних змін в цій сфері під впливом науково-технічної революції. Подано інформацію про основні галузеві системи. Увагу приділено природним ресурсам і умовам світового господарства, географії металургії, хімічній промисловості світу, географії світової науки.

Шифр НБУВ: ВА863925

Див. також: 1.У.574

Економічна географія окремих країн (економіко-географічне країнознавство)

Економічна географія України

1.У.407. Архетипні основи інституційно-інноваційних проектів сталого розвитку територій в умовах постмодерну / В. А. Омеляненко, О. М. Омеляненко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 59-75. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Процеси децентралізації та повоєнного відновлення піднімають на якісно новий рівень проблематику сталого розвитку територій, зокрема на основі інновацій і пошуку відповідних ресурсів. Мета роботи — дослідити особливості побудови інституційно-інноваційних проектів у межах нової концепції ресурсів розвитку територій на основі архетипного підходу та розробки практичних рекомендацій з їх реалізації на прикладі суботені Сумського регіону. У дослідженні на основі світового досвіду обґрунтовано, що у процесі інноваційного розвитку територій не варто орієнтуватися лише на вирішення економічних питань і технологічні зміни, а необхідно враховувати й соціокультурні аспекти, які можна розглянути як важливу складову потенціалу території. Урахування територіальних архетипів при ініціюванні змін і вирішенні питань розвитку території надасть змогу розробити дієві заходи завдяки раціональному використанню ресурсного потенціалу. Постає питання врахування соціокультурних історичних і сучасних підходів до досліджень поселень, міст і ландшафтів (регіональний і локальний аспекти), аналізу їх формування, зміни та розвитку під час розробки стратегій. Важливість регіональної складової проілюстровано досвідом ЄС, де місцева влада набуває дедалі більшого значення при пошуку якомога практичніших і конкретніших можливостей для територій. Визначено, що публічне управління зазнає суттєвих змін під впливом постмодерну, що є новою філософією побудови організаційних структур, урядування та управління, яка розглядає невизначеність і багатозначність соціосистем нового типу, відкритість до майбутнього. Застосування теорій постмодерну визнається авторами доцільним для вивчення впливу соціокультурного середовища на соціально-економічні процеси та адаптацію інновацій. Вплив цього фактора на поведінку економічних суб'єктів традиційно розцінювався як екзогенний. За умови використання методології постмодерну його необхідно вивчати при спробі повернення людей і реальних процесів на місце, зайняте абстрактними змінними та модельованими на їх основі залежностями. Вплив постмодерну на рівні території визначено на основі еволюції інноваційних спільнот. Такий підхід узгоджується із сучасною регіональною політикою ЄС, що орієнтована на активізацію розвитку регіонів завдяки підвищенню ефективності використання потенціалу конкурентоспроможності. Запропоновано розглянути можливість використання інституційно-інноваційних проектів сталого розвитку територій з урахуванням архетипної ресурсної складової та концепції інноваційних спільнот. Інституційно-інноваційні проекти розглянуто як так звані безпекові продукти розвитку території, що можуть містити інноваційні проекти та програми, передбачають залучення широкого спектра ресурсів, зокрема соціокультурних, орієнтовані на досягнення цілей сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.У.408. Багатофункціональний розвиток сільських територій в умовах децентралізації: теоретико-методологічні підходи: монографія / М. Ф. Плотнікова; Поліський національний університет. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2022. — 387 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 289-333. — укр.

Досліджено суть і значення розвитку сільських територій. Визначено його роль, складові та показники, а також значення у становленні держави та суспільства. Відображено історичну

суть, специфіку розвитку сільських територій України та причини кризових явищ. Встановлено поліфункціональний характер проблем і напрями їх вирішення в умовах децентралізації. Обґрунтовано основні напрями, механізми, інструменти та нормативно-правовий базис розвитку сільських територій на рівні громад. Наведено передовий світовий досвід вирішення завдань багатofункціонального розвитку сільських територій. Розроблено пропозиції щодо оптимізації соціально-еколого-економічного механізму активізації інвестиційної діяльності в умовах сільських територій України без додаткового фінансування з бюджетів усіх рівнів. Досліджено теоретичні та методологічні проблеми демографічного та житлового забезпечення як ключових пріоритетів державної соціальної політики. Визначено вектор збалансованого розвитку сільських територій через удосконалення соціально-екологічної політики країни, в тому числі з позиції формування базису продовольчої та економічної безпеки населення. Запропоновано альтернативний підхід до реалізації регуляторної функції держави та її агроекологічної політики на основі реалізації ідеї «Родова садиба».

Шифр НБУВ: BA864581

1.У.409. Методичні підходи до типізації територій в Україні для відновлення та управління регіональною економікою / О. В. Шевченко, Н. В. Кузьмінчук // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 104-111. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета дослідження — формування методичних підходів до поєднання різних класифікацій територій України задля вироблення інструментарію їх відновлення і довгострокового розвитку. Це передбачає втілення новітніх підходів до короткострокового управління територіями та їх стратегування. Розгляд робіт науковців продемонстрував брак узгодженої системи виокремлення територій (за наявності декількох класифікацій територій відповідно до рівнів їх розвитку) для потреб соціально-економічного відновлення та стимулювання розвитку. Проаналізовано різні класифікації територій згідно з адміністративно-територіальним поділом, виділеними функціональними типами, рівнями економічної безпеки та виокремлено спільні риси різних класифікацій територій (регіонів і громад) України. Визначено цілі подальшого розвитку територій — дотримання визначених стандартів життя в регіонах, окреслено основи економічного зростання, вказано способи акумулювання додаткових коштів на територіях, продемонстровано вплив рівнів економічної безпеки регіональної економіки на можливість стимулювання її розвитку. Сформовано методичний підхід до групування територій за рівнями розвитку, потребами у відновленні, загрозами економічній безпеці в різних регіонах, на основі чого запропоновано узгоджену систему типізації територій України задля їх соціально-економічного відновлення і стимулювання розвитку. Доведено, що різні території можуть відноситися до різних типів, що робить класифікацію гнучкою, а цілі стимулювання розвитку територій — змінними. Це підкреслює необхідність застосування різного інструментарію активізації розвитку територій у різні періоди. Оригінальністю роботи є взаємне поєднання різних типів класифікацій територій України та розроблення їх згурпованої класифікації.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.410. Напрями підвищення ефективності розвитку підприємств соціальної інфраструктури у сільських громадах в умовах децентралізації / Л. О. Мармуль, О. Ю. Жучинський // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 75-82. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні аспекти та практичні пропозиції щодо стратегічних напрямів розвитку підприємств і закладів соціальної інфраструктури на селі в умовах децентралізації. Мета роботи — обґрунтування теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо напрямів розвитку та підвищення ефективності функціонування підприємств соціальної інфраструктури сільських територіальних громад в умовах децентралізації. Методологічною основою роботи є методи й підходи економічної, інституціональної та теорії стійкого розвитку. Зокрема, використано історичний, монографічний, економічних порівнянь, статистико-економічний, системно-структурного аналізу і синтезу. Виявлено, що основні проблеми підприємств соціальної сфери, відповідно, і стратегічні напрями розвитку стосуються оптимізації їх розміщення й забезпечення експлуатації та належного утримання; розширення номенклатури послуг та їх оптимізації і нових форм надання; розвитку нових джерел фінансування, мотивації кадрів та інтенсифікації співпраці громад у соціокультурній діяльності. Напрями розвитку освітніх закладів стосуються підвищення якості освітніх послуг, удосконалення змісту й організації навчання, фінансування у т. ч. й на засадах виконання концепції «Нова українська школа»; забезпечення бюджетування та наповненості дітьми закладів дошкільної освіти; підвищення престижу та збереження мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти на засадах дуальності навчання, удосконалення навчальних програм у співпраці з роботодавцями. Напрями розвитку медичних закладів на селі стосуються поширення сімейної та страхової медицини; удоскона-

лення форм надання первинної медичної допомоги; впровадження інновацій у всі види послуг та фінансових надходжень «за пацієнтом». Висновки і практичні рекомендації можуть бути використані у діяльності підприємств соціальної інфраструктури; бізнесу і громадських організацій; територіальних громад та їх керівництва; навчальному процесі закладів середньої спеціальної та вищої освіти. Висновок: всебічний аналіз проблем розвитку підприємств і організацій та закладів основних секторів соціальної інфраструктури на селі (соціокультурних, освітніх, медичних) надав змогу дійти висновку, що вони були і в багатьох випадках залишаються гострими та потребують нагального вирішення; мають різні прояви відповідно до секторально-галузевих та територіальних особливостей; залежать від ефективності управлінських рішень керівництва, фахівців громад, активної громадянської позиції всіх їх членів. Між тим, саме децентралізація надає можливість найбільш продуктивно, системно та за стислий час їх вирішувати.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.411. Рекреаційне землекористування урбанізованих територій: монографія / Т. Є. Калина, Н. М. Ступень, С. Д. Шушулков, О. В. Константінова, А. А. Колосюк, Т. Ю. Арзуманян; Одеська державна академія будівництва та архітектури. — Одеса: ОДАБА, 2023. — 186 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 167-183. — укр.

Визначено сутнісні аспекти та особливості рекреаційної діяльності. Розглянуто теоретичний і методичний базис функціонування урбанізованих територій. Обґрунтовано еколого-економічні імперативи формування рекреаційного землекористування даних територій. Розкрито конкурентні переваги та оцінку сучасного стану розвитку рекреаційної діяльності. Проведено еколого-економічний аналіз використання земельних ресурсів, досліджено місце в них рекреаційних територій. Досліджено особливості рекреаційного землекористування урбанізованих територій. Розглянуто шляхи вдосконалення ефективності їх рекреаційного землекористування. Обґрунтовано засади еколого-економічного управління рекреаційним землекористуванням. Запропоновано стратегічні орієнтири розвитку рекреаційного землекористування урбанізованих територій.

Шифр НБУВ: BA865593

1.У.412. Стійкий розвиток сільських територій у контексті реалізації державної екологічної політики та енергозбереження: колект. монографія / Н. І. Адамчук-Чала, А. В. Баган, М. О. Багорка, О. В. Бараболя, О. А. Барсукова, Л. Ю. Божко, С. В. Бойченко, С. М. Вигера, О. В. Вольвач, О. О. Галенко, О. В. Гаращук, А. В. Годованюк, А. В. Гончаренко, М. В. Горобець, Г. М. Гречка, В. В. Дереза, С. М. Доронін, О. В. Жарун, Г. П. Жемеля, О. Г. Жукова, І. Л. Загребельна, Л. В. Кавалір, М. М. Карабінюк, М. М. Ключевич, В. В. Колосовська, І. В. Короткова, Т. К. Костюкевич, В. В. Кравчук, В. Ю. Крикунова, В. І. Куценко, Д. О. Ладичук, І. М. Лайко, А. С. Лімонт, І. І. Лотиш, В. В. Ляшенко, Є. С. Ляшенко, Л. Г. Марініч, М. М. Маренич, Т. В. Марусей, Г. М. Мачиний, О. О. Медяник, В. П. Миколайко, О. В. Міщенко, С. В. Міщенко, М. М. Назаренко, Р. М. Палагуча, П. О. Пашенко, І. Л. Плаксійко, В. А. Подоляк, Є. Ю. Полежака, А. М. Польовий, Т. М. Пузир, Т. М. Рак, В. І. Ратошнюк, Т. М. Ратошнюк, А. М. Рибальченко, А. В. Світлична, Т. Ю. Сенчук, Г. В. Сиротюк, С. В. Сиротюк, О. О. Сімченко, К. В. Скуртул, С. В. Совгіра, А. О. Соколова, Н. П. Соколова, В. В. Сорока, С. Г. Столяр, О. М. Таран, В. С. Таргоня, С. В. Теліма, М. М. Тимошенко, С. М. Ткаченко, А. В. Толмачова, В. С. Уланчук, Ю. Л. Філімонов, Т. О. Чайка, Г. В. Черевко, І. В. Черевко, С. М. Шакалій, В. Ю. Шаповалов, Н. М. Шапоринська, Т. Ф. Щербина, С. О. Юрченко, Н. І. Юрченко, К. С. Янковська, Л. Д. Яценко; ред.: Т. О. Чайка; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава: Астрія, 2021. — 407 с.: рис., табл. — укр.

Викладено результати досліджень щодо стійкого розвитку сільських територій у контексті реалізації державної екологічної політики та енергозбереження. Розглянуто проблеми та перспективи екологізації сільськогосподарського виробництва в умовах сільських територій. Наведено передумови й особливості збереження та відновлення природно-ресурсного потенціалу сільських територій. Розкрито питання оптимізації й ефективності використання природно-ресурсного потенціалу сільських територій. Визначено особливості розробки та впровадження ефективних бізнес-моделей розвитку енергоефективності й енергонезалежності сільських територій. Досліджено екологічні інновації — джерело ефективного розвитку конкурентоспроможності й енергонезалежності сільських територій. Визначено економіко-правові механізми розвитку сільських територій у контексті реалізації державної екологічної політики та енергозбереження. Розглянуто світовий досвід та вітчизняні реалії розвитку сільських територій на засадах екологічності, енергонезалежності й енергоефективності.

Шифр НБУВ: BA864722

1.У.413. Суспільно-географічне дослідження управління розвитком міста (на прикладі міста Запоріжжя): автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.02 / М. О. Растворова; Київський

нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Розкрито суть управління розвитком міста як об'єкта суспільно-географічного дослідження, систематизовано сучасні напрями зарубіжних досліджень в царині управління розвитком міста, обґрунтовано методику суспільно-географічного дослідження управління розвитком міста. Здійснено аналіз чинників розвитку м. Запоріжжя та їх взаємовпливу. Проаналізовано функціональне зонування м. Запоріжжя в розрізі адміністративних районів. Досліджено особливості сприйняття трансформації міського простору м. Запоріжжя (2000 — 2016 рр.) мешканцями м. Запоріжжя (респондентами). Виділено історико-географічні зрізи формування територіальної ідентичності мешканців м. Запоріжжя. На основі територіальної ідентичності мешканців м. Запоріжжя, аналізі перспективних напрямів розвитку м. Запоріжжя, світових тенденцій розвитку міст та принципів, викладених у документах щодо розвитку міст, запропоновано напрями розвитку м. Запоріжжя. Запропоновано та обґрунтовано суспільно-географічний механізм управління розвитком міста та його інституційне забезпечення.

Шифр НБУВ: RA442798

1.У.414. Трансформація системи розселення Запорізької області (суспільно-географічне дослідження): автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.02 / К. Г. Неліпа; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Виявлено та досліджено просторово-часові особливості трансформації системи розселення Запорізької обл., визначено ключові проблеми та шляхи їх розв'язання. Сформульовано теоретичні засади, вдосконалено поняттєво-термінологічний апарат суспільно-географічного дослідження регіональної системи розселення, запропоновано авторське трактування поняття трансформації системи розселення. Сформульовано методику дослідження регіональної системи розселення. Визначено та надано оцінку чинників формування і трансформації системи розселення Запорізької обл. Ідентифіковано роль Запоріжжя як центру регіональної системи розселення району та проведено порівняльний аналіз міст Мелітополь і Бердянськ як центрів субрегіональної системи розселення. Проаналізовано приморсько-фасадний та лінійно-вузловий типи територіальної структури розселення Запорізької обл. Визначено проблеми та перспективи трансформації системи розселення Запорізької обл.

Шифр НБУВ: RA443056

1.У.415. Problems and prospects of human potential development in rural areas of Ukraine / V. Ivanushyn, O. Bialkowska // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 76-82. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування, розвитку й зростання людського потенціалу сільських територій України. Мета роботи — виявлення проблем формування людського потенціалу сільських територій країни та обґрунтування стратегічних орієнтирів і перспективних напрямів і засобів їх вирішення для забезпечення його зростання й сталого розвитку. Методологічною основою дослідження є використання сучасних теоретичних положень економіки національного господарства, сільських територій, відтворення людського потенціалу; загальнонаукових і спеціальних методів пізнання: демографічних, статистико-економічних, економіко-математичних, графічних. Визначено, що людський потенціал сільських територій України формують демографічні чинники, зайнятість та сфера прикладання праці, рівень доходів, якість та соціальні й екологічні умови життєдіяльності. Однак саме звужене природне відтворення, високий рівень безробіття та низькі доходи сільських жителів спричиняють його погіршення та деградацію. Виявлено, що названі та інші проблеми доцільно вирішувати на заходах впровадження державних програм підтримки народжуваності на селі, розвитку альтернативних видів діяльності та підвищення зайнятості, соціального й екологічного облаштування сільських територій. Висновки та пропозиції дослідження можуть бути використані органами місцевого самоврядування, сільськими громадами, громадськими організаціями, благодійними фондами у вирішенні проблем розвитку людського потенціалу сільських територій, закладами освіти й науки у навчальній та науковій діяльності. Висновки: фінансовими джерелами для здійснення пропозицій можуть бути грошові та інші ресурси сільськогосподарських підприємств, сільських жителів, сільських громад, цільових державних програм, громадських організацій і благодійних фондів. Як інструменти їх досягнення доцільно використовувати державно-приватне партнерство, соціальну відповідальність, соціальні інновації, інформаційні та цифрові технології. При визначенні пріоритетів втілення названих заходів у практику необхідно враховувати специфіку кожного населеного пункту, регіону їх розміщення, а також рішення сільських громад. Це сприятиме відродженню сільських територій, підвищенню престижу життя на селі, збереженню сільського способу життя, розширеному відтворенню людського капіталу й всебічному зростанню людського потенціалу.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.416. Strategic management of resource potential as a measure to increase the competitiveness of the enterprise in the agricultural sector / O. Ulyanchenko, L. Vasyurenko, A. Litvinov, K. Utenkova, Yu. Filimonov, I. Kuksa // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 276-283. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Системний розвиток аграрного сектора економіки регіону — збалансоване, тобто відповідне уявленням про оптимальну структуру та пропорційність аграрної підсистеми регіональної соціально-економічної системи, розвиток суб'єктів. Системний розвиток аграрного сектора економіки регіону потребує стратегічного управління, яке має відповідати вимогам основних принципів: комплексність; паритет групових, внутрішньогрупових і регіональних інтересів; системність; цілеспрямованість; ефективність; оптимальність. Стратегічні орієнтири системного розвитку та управління аграрного сектора економіки регіону необхідно обґрунтовувати з урахуванням впливу рівня використання ресурсного потенціалу, а саме основного капіталу сільськогосподарських підприємств. Запропоновано за допомогою кореляційно-регресійного аналізу оцінити та надати у формі моделі вплив зміни кількості виокремлених факторів у сукупності показників ефективності діяльності та конкурентоспроможності підприємств. Зазначено, що вартісне накопичування основного капіталу є недоречним без оцінки та перегляду якості, кількості та необхідності наявного капіталу в підприємств аграрного сектора. Обґрунтовано необхідність залучення додаткових коштів для формування основного капіталу та вплив вартості наявного основного капіталу на результативні показники господарювання в розрізі основних сільськогосподарських галузей, а саме: окремо в галузі рослинництва, змішаної спеціалізації та тваринництва.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.1153, 1.У.1165

Природні умови та ресурси

1.У.417. Регіональні інноваційні екосистеми в Україні / А. О. Коберник // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 56-61. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Обґрунтовано передумови, перспективи та переваги створення інноваційної екосистеми на різних рівнях її формування. Проаналізовано та згруповано основні підходи до визначення суті поняття інноваційних екосистем у вітчизняній і зарубіжній спеціалізованій літературі та їх адаптивності до регіонального рівня. Гармонійна інноваційна екосистема є ознакою прогресивного суспільства, котра визначається симбіотичним функціонуванням людей і організацій, результатом якого стає продукування свідомих інновацій. Окреслено етапи становлення регіональної інноваційної екосистеми, коло її учасників та способи їх взаємодії. Для кожного етапу визначено процедури його реалізації, основні характерні ознаки та процеси переходу від одного до іншого. Основною ознакою створення та функціонування регіональної екосистеми є стійка, постійна взаємодія її учасників з освітніми та науковими установами, а також адаптивність цих установ до мінливості зовнішнього середовища. Розкрито окремі елементи закордонного досвіду процесів розвитку регіональних екосистем та їх імплементації в Україні. Усвідомлення існування або передумов для створення ефективної регіональної екосистеми є першим кроком до ефективного управління регіоном та активізації потенціалу національної економіки. З одного боку, в умовах децентралізації органи місцевого самоврядування одержують максимальну свободу у створенні організаційних елементів регіональної інноваційної екосистеми, підтримки наукового та кадрового потенціалу та комунікаційного бізнес-середовища. Наголошено, що без державної підтримки неможливо створити умови протекціонізму інноваційної діяльності, активізувати інвестиційний потенціал, стимулювати необхідні форми та способи фінансування відповідної активності. Тому робота на регіональному рівні в частині інновацій має проводитись одночасно у двох напрямках ієрархії: знизу вгору та згори вниз у постійній співпраці та узгодженні власних дій.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.418. Топографо-геодезичне забезпечення еколого-економічної оцінки територіальних агроєкосистем / І. О. Новаковська, П. Ф. Жолкевський, Н. Ф. Іщенко // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 18-25. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено стан навколишнього природного середовища за умов застосування інформаційних систем, що ґрунтуються на досягненнях геоінформаційних технологій та даних аерокосмічних і наземних спостережень. Проаналізовано поняття агроєкосистем та встановлено їх головну функцію, яка полягає у виробництві харчових продуктів, рослинної і тваринної сировини для легкої і харчової промисловості. Розглянуто проблеми створення картографічних матеріалів для відображення агроєкосистем в інформаційному полі. Запропоновано розробити критерії щодо економічної та екологічної оцінки стану агроєкосистем, а також поведінки суспільства за використання природних ресурсів. Визначено економічні й екологічні критерії оцінки територіальних

агрогеосистем. Сформовано структурні, функціональні та генетичні ознаки, що притаманні агрогеосистемам. Розглянуто структурну організацію агрогеосистем, що викликає значні зміни таких показників, як стійкість та надійність. Визначено новий напрям в геодезії та економіко-екологічного картографування, де роль тематичних карт як інструмента контролю значно зростає. При цьому можна говорити про створення комплексних економіко-екологічних карт, серії тематичних карт, комплексних атласів тощо. Визначено роль космічної фотоінформації під час вивчення картографування природних ресурсів та явищ. Виділено тематичні завдання для топографо-геодезичного забезпечення еколого-економічної оцінки територіальних агрогеосистем, які можуть слугувати основою для класифікації космічних апаратів та дистанційного зондування Землі. Доведено, що топографо-геодезичне забезпечення еколого-економічної оцінки територіальних агрогеосистем має ґрунтуватись на сучасних технологіях збирання та обробки геосторової топографо-геодезичної інформації про агрогеосистеми, регулярно поновлюватись, а також забезпечувати достовірність інформації, точність відображення просторового положення всіх елементів агрогеосистем.

Шифр НБУВ: Ж100860

1.У.419. Функціональне зонування як основа екологічної оцінки території / В. І. Шаврина, Є. Д. Ткач // Агрокол. журн. — 2020. — № 3. — С. 25-32. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано рівень антропогенного навантаження та екологічної стабільності території Одеської обл., виконано оцінку структури земельного фонду з визначенням особливостей його використання, представлено методику оцінки екологічного стану території області. Розглянуто проблему антропогенного навантаження за показниками екологічної стабільності агроландшафтів та антропогенного навантаження на них. Обґрунтовано, що збереження природних ділянок, оптимального пропорційного співвідношення рілля, лісів і кормових угідь сприяє підвищенню стабільності та продуктивності агроландшафтів, стійкості природних систем загалом, перешкоджає розвитку процесів опустелювання. Представлено базові якісні показники, які вказують на екологічну збалансованість агроландшафтів, їх стійкість і ступінь перетворення за впливу господарської діяльності, зокрема коефіцієнта антропогенного навантаження та екологічної стійкості. Оцінено величину коефіцієнтів антропогенного навантаження, екологічної стабільності та рівень розораності території Одеської обл. Розраховано екологічний стан земель згідно із градаціями коефіцієнтів екологічної стабільності й антропогенного навантаження та встановлено, що територія Одеської обл. є екологічно нестабільною і має підвищений рівень антропогенного навантаження, що проявляється у надмірному сільськогосподарському освоєнні та розораності території.

Шифр НБУВ: Ж23660

Територіальний поділ праці. Розміщення продуктивних сил

1.У.420. Аналіз регіональних рейтингів оцінювання умов ведення бізнесу з урахуванням забезпечення економічної безпеки підприємств / Л. С. Любохинець // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 31-38. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Представлено результати аналізу сучасного стану середовища функціонування підприємств з позиції забезпечення економічної безпеки, визначені на рівні регіональної економіки. Виявлено основні тенденції динамічних змін умов ведення бізнесу за результатами аналізу регіональних показників. Охарактеризовано індикатори регіональної рейтингової оцінки умов ведення бізнесу Doing Business та їх динаміку в сучасних умовах забезпечення економічної безпеки підприємств. Представлений аналіз у регіональному розрізі надає змогу визначити основні тенденції сприяння розвитку бізнесу та джерела виникнення проблем, на які система економічної безпеки конкретних суб'єктів господарювання змушена реагувати певним чином. При цьому «сила» такої реакції має бути пропорційною впливу та у певних випадках запобігання і нівелювання загроз може бути неможливим або бути поза межею компетентності конкретних суб'єктів управління. Тому адаптаційні процеси також можуть використовуватись у забезпеченні економічної безпеки суб'єктів господарювання, що переважно пов'язано із негативним інституційним впливом. Такі умови ведення бізнесу потребують від менеджменту підприємств оперативної реакції і певного ступеня гнучкості, що надає змогу нівелювати потенційні загрози, адаптуватись до непереможних обставин і у результаті сприяти забезпеченню економічної безпеки в цілому.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.421. Дослідження привабливості туристично-рекреаційного комплексу на прикладі курорту Трускавець / О. Р. Ройк, М. Ю. Копичинська // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 36-42. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Нині у туристичній сфері все більше роль відіграє курортне господарство, яке забезпечує відпочинок населення, його оздоровлення, медичну реабілітацію та організацію різноманітних розважальних заходів. Дослідження привабливості туристично-рекреаційного комплексу (ТРК) на прикладі курорту Трускавець спрямовано на проведення оцінки використання його рекреаційного потенціалу. Мета роботи — виявлення рівня використання і резерву освоєння природно-ресурсного потенціалу курорту Трускавець. Дослідження даного бальнеологічного курорту також включає оцінювання можливостей використання потенціалу природних рекреаційних ресурсів міста для задоволення потреб туристів і рекреантів. У роботі визначено теоретичні підходи до дослідження привабливості ТРК, обґрунтовано економічний зміст даного дослідження, а також розкрито концептуальні основи дослідження привабливості ТРК. Досліджено соціально-економічні передумови формування привабливості ТРК, а також здійснено оцінку привабливості ТРК.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.422. Ексклюзивність регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України: генеза та напрями протидії: монографія / С. Л. Шульц, А. І. Мокій, М. В. Максимчук, Н. М. Лисяк, Н. М. Попадинець, О. М. Луцків, М. А. Карп'як, О. А. Войтенко, А. В. Янович; ред.: С. Л. Шульц; НАН України, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього. — Львів: Ін-т регіон. дослід. ім. М. І. Долишнього НАН України, 2022. — 281, [7] с.: рис., табл. — (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). — Бібліогр.: с. 266-280 та в знесках. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні положення дослідження ексклюзивності регулювання соціально-економічного розвитку в Україні. Проаналізовано чинники, прояви та наслідки ексклюзивного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Особливу увагу сконцентровано на дослідженні проблем інституційного забезпечення розвитку територіальних громад в умовах децентралізації та оцінці впливу ексклюзивного регулювання на підприємницький потенціал регіонів. Досліджено прояви дисфункційності системи бюджетного регулювання регіонального розвитку, яка ускладнює вирішення проблеми подолання міжрегіональної дивергенції, зменшує ефективність державної регіональної політики щодо мінімізації міжтериторіальних диспропорцій. Висвітлено особливості соціальної і просторової ексклюзивності в регіонах та містах України та проаналізовано прояви ексклюзивного регулювання розвитку регіональних споживчих ринків. Охарактеризовано аспекти вироблення, прийняття та реалізації рішень у сфері регіональної політики на різних рівнях управління, а також питання регіонального розвитку. Описано прояви просторової ексклюзивності у плануванні розвитку регіонів та міст України. Виокремлено проблеми ексклюзивності регулювання розвитку територіальних громад в умовах децентралізації.

Шифр НБУВ: ВА862819

1.У.423. Ефективність управління регіональним розвитком в аспекті дефінітивного складника / М. В. Дьомін // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 40-45. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Євроінтеграційні прагнення України, які знайшли своє нормативне закріплення в Основному Законі, неминуче створюють певні виклики для нинішньої інституційної організації публічної влади в Україні. Безумовно, такі виклики мають спонукати науковців, публічних службовців та політичне керівництво до перегляду чинної моделі управління суспільними справами, зокрема, і щодо вироблення нової та більш ефективної політики управління регіональним розвитком. Як відомо, європейську систему публічного управління на регіональному рівні через історичні та інші умови побудовано за принципом самоврядності, який передбачає величезний обсяг повноважень суб'єктів регіональної публічної політики, рівно як і обсяг відповідальності перед мешканцями територіальних громад. Своєю чергою, українська модель публічного управління на регіональному рівні в загальноєвропейському розумінні наразі тільки розпочинає своє формування, оскільки лише з початком реформи децентралізації центральна публічна влада почала впроваджувати загальновизначені принципи урядування. Однак очевидно, що регіональна політика не може бути відокремленою від загальнодержавної. Особливо це стосується політики регіонального розвитку, яка наразі є чи не найголовнішою складовою для стимулювання розвитку регіонів. Одним із дієвих і апробованих європейською практикою механізмом впливу на процес розвитку регіонів є оцінювання ефективності управління цим розвитком. Формування такої системи також, безсумнівно, здатне надати відповіді на безліч запитань регіонального управління, як то: наскільки діяльність суб'єктів регіонального управління є цілеспрямованою; чи використовуються найдієвіші засоби досягнення певних цілей розвитку; які саме сфери потребують особливої уваги суб'єктів регіонального управління. Проте, одним із найголовніших завдань такого механізму оцінювання є визначення правильного «вектора» управління регіональним розвитком на загальнодержавному рівні при стратегічному плануванні.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.424. Забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації / Н. М. Свтушенко, В. В. Малишко, Ю. В. Городніченко // Екон. вісн. ун-ту / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 191-199. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Предметом дослідження є джерела одержання коштів для соціального розвитку об'єднаних територіальних громад. Мета дослідження — визначення перспектив і заходів залучення фінансових ресурсів для розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. Методи, що було використано у процесі дослідження: метод системно-структурного аналізу й синтезу, метод порівняльного аналізу, узагальнення, статистичний, загальнонауковий, спеціальні методи наукового пізнання та інші методи дослідження. Визначено основні перешкоди щодо ефективного фінансового забезпечення розвитку територіальних громад, розглянуто певний досвід у пошуку та залучення коштів для розвитку території, охарактеризовано джерела одержання таких коштів. Проаналізовано та обгрунтовано заходи, що сприятимуть інвестиційній привабливості території. Результати дослідження можуть бути використані об'єднаними територіальними громадами для формування фінансових ресурсів, а також у закладах вищої освіти при викладанні економічних дисциплін. Висновки: зазначено, що процес об'єднання територіальних громад в Україні і, відповідно, залучення фінансових ресурсів до їх бюджетів є досить складним процесом і тому потребують консолідації зусиль на всіх рівнях влади та підтримки з боку європейських партнерів. Завдяки реформі децентралізації управління в Україні мають бути створені спроможні територіальні громади, що здатні за наявності власних ресурсів (кадрових, фінансових, економічних тощо) забезпечити розвиток території, якісне надання соціальних послуг та сприяти зростанню добробуту їх мешканців та загалом України. Визначено, що основними джерелами одержання коштів для соціально-економічного розвитку ОТГ є: міжнародна технічна допомога, додаткові субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури громади, надходження місцевих податків від суб'єктів господарювання.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.425. Застосування кадрового механізму для інституційно спроможних територіальних громад / І. В. Положешна // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 63-68. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Систематизовано проблемні питання управління та кадрового забезпечення територіальних громад у процесі децентралізації. Аналіз надав змогу виявити проблеми та поставити завдання для їх вирішення, розробити заходи щодо забезпечення та збільшення інституційного потенціалу сільських та селищних рад після впровадження процесу децентралізації. Реформа децентралізації органів виконавчої влади та місцевого самоврядування сприяє формуванню життєздатного та наближеного до громадян органу місцевого самоврядування. Об'єднання територіальних громад надало змогу створенню органам місцевого самоврядування одержати відповідні повноваження та ресурси, що забезпечують можливість для розвитку їх територій, створення сучасної освітньої, медичної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури. Станом на 14 липня 2021 р. в Україні створено 1470 територіальних громад. Частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України в 2021 р. становить 23,3 %, що на 4,5 % більша у порівнянні з аналогічним періодом 2015 р. Також спостерігається збільшення доходів загального фонду місцевих бюджетів у розрахунку на 1 мешканця. Цей показник збільшився на 66,19 % у порівнянні з 2015 р. і в 2021 р. становить 3358,4 грн. Але на тлі позитивних змін можна констатувати той факт, що не всі створені громади є інституційно спроможними. Зокрема, питання впливу кадрового механізму на створення інституційно спроможних територіальних громад залишається недостатньо дослідженим та потребує подальшого вивчення. Застосування кадрового механізму надасть можливість вирішити ряд проблем, які виникають у процесі децентралізації та сформувати ряд рекомендацій, які мають на меті створення спроможних громад, а саме: внести зміни до законодавчої бази стосовно розробки критеріїв щодо зайняття посади голови територіальної громади, його заступників та інших посадових осіб органів місцевого самоврядування з метою якісного кадрового забезпечення, підготовки та перепідготовки кваліфікованих кадрів; розробити методику розрахунку потреби у кадрах залежно від кількості населення територіальної громади та площі, яку вона займає, розробити відповідну структуру, штатну чисельність органів місцевого самоврядування. Мета роботи — виявлення проблем та основних напрямків реалізації кадрового механізму для створення інституційно спроможних територіальних громад, розробка пропозицій органам місцевого самоврядування щодо запровадження механізму в управлінні територіальними громадами.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.426. Інструментарій розпізнавання угруповань регіонів України за показниками диспропорцій їх соціально-економічного розвитку / О. В. Шевченко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 115-126. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — формування інструментарію розпізнавання угруповань регіонів за показниками соціально-економічного розвитку. Розгляд робіт науковців продемонстрував нестачу оцінної інструментарію для вивчення груп регіонів за рівнями диспропорцій, що ускладнює дослідження міжрегіональних диспропорцій та впливу на них різних чинників. Проведено класифікацію рівнів диспропорцій у регіонах за сферами розвитку, сформовано математичний апарат розпізнавання та прогнозування рівнів диспропорцій у регіонах. Досліджено групування регіонів за рівнями диспропорцій у семи сферах розвитку: загальноекономічній, соціально-демографічній, структурній, соціально-економічній, зовнішньоекономічній, природно-екологічній, виробничій. Виявлено три групи регіонів за рівнями диспропорцій у названих сферах розвитку: із урівноваженими диспропорціями сфери, із контрольованими (стримуваними) диспропорціями сфери, із неконтрольованими (нестримуваними) диспропорціями сфери. Просторово-динамічне оцінювання диспропорцій розвитку кластерних угруповань регіонів є доцільним для розроблення й упровадження заходів регіональної політики, спрямованих на регулювання диспропорцій розвитку регіонів. Оригінальністю роботи є дослідження кластерних угруповань регіонів за рівнями диспропорцій у різних сферах життєдіяльності, що надає змогу в комплексі оцінити міжрегіональну диспропорційність і розробити низку заходів щодо врегулювання диспропорцій розвитку регіонів у межах країни.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.427. Локалізація глобальних механізмів залучення кредитних та інвестиційних ресурсів для зміцнення фінансової спроможності територіальних громад України / Т. А. Коляда, Ю. В. Прозоров // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 149-155. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета дослідження — поглиблення та розвиток наукових засад локалізації глобальних механізмів залучення кредитних та інвестиційних ресурсів у контексті зміцнення фінансової спроможності територіальних громад України у повенний період. Визначено суть і значення фінансової спроможності територіальних громад у забезпеченні післявоєнної відбудови України; розкрито кращу практику локалізації глобальних механізмів для залучення кредитних та інвестиційних ресурсів на рівень територіальних громад/муніципалітетів; обгрунтовано напрями зміцнення фінансової спроможності територіальних громад України у період післявоєнної відбудови за рахунок поєднання глобальних і локальних механізмів залучення кредитних та інвестиційних ресурсів. Здійснено структурний аналіз витратків місцевих бюджетів за економічною класифікацією з метою виявлення тенденцій зміни динаміки капітальних витратків за період 2014 — 2021 рр. Наголошено, що в сучасних умовах необхідно шукати альтернативні джерела надходжень для здійснення відповідних витратків місцевих бюджетів, оскільки кардинально змінилися їх обсяги та напрями витрачання. На основі аналізу зарубіжного досвіду фінансування капітальних витратків бюджетів органів місцевого самоврядування доведено, що в умовах глобального зростання державного боргу в усіх країнах світу найбільш привабливими, з позиції залучення ресурсів для здійснення капітальних витратків, виглядають інвестиційні інструменти. Визначено основні макроекономічні та законодавчі ризики, що загрожують інвестиційному клімату України, крім військової агресії з боку РФ. Доведено можливість залучення інвестицій через систему міжнародних фінансових організацій та банків розвитку як на локальному, так і регіональному рівнях, на фінансування відновлення інфраструктури територіальних громад України. Обгрунтовано пропозиції щодо синергетичного поєднання глобальних і локальних підходів до фінансування післявоєнного відновлення територіальних громад. У зв'язку із прогнозованою дефіцитністю місцевих бюджетів у післявоєнні роки громадам необхідно почати застосовувати механізми використання нових фінансових інструментів міжнародного ринку — соціальних, кліматичних, зелених облігацій, імпакт-бондів і гібридних фінансових інструментів.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.428. Методичні підходи до діагностики соціально-економічного розвитку регіонів / О. Г. Семененко, О. Ю. Гаврилко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 109-116. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Представлено модель та методологію діагностики соціально-економічного розвитку (СЕР) регіонів. Предмет дослідження — сукупність теоретико-методологічних засад та прикладних аспектів оцінки (діагностики) СЕР регіону. Мета роботи — обгрунтування алгоритму діагностики СЕР регіону за для розробки оптимального стратегічного плану регіонального розвитку. Для досягнення мети, вирішення поставлених у дослідженні завдань використано комплекс загальнонаукових та прикладних методів дослідження: метод системного аналізу, математичного моделювання, кваліметричні методи, методи експертного оцінювання та аналітичного планування, рейтинговий метод, метод комплексних вагових оцінок, економіко-математичні та статистичні методи. Розроблено структурну модель діагностики СЕР регіону. Представлено та обгрунтовано алгоритм моніторингу стану

розвитку регіону на основі інтегрального показника СЕР. Теоретичні положення надали змогу сформувати пропозиції науково-практичного характеру щодо планування стратегій розвитку регіону на основі діагностики стану його СЕР. Висновки: сформульовані й обґрунтовані теоретичні положення надають можливість вдосконалити процес проведення діагностики СЕР регіону.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.429. Механізми, мотиви та стимули забезпечення стратегічних пріоритетів розвитку туристичних підприємств на селі / Л. О. Мармуль, Л. Ю. Леваєва, В. Ф. Яровий // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 38-45. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти функціонування туристичних підприємств, у тому числі у сільській місцевості, формування та використання їх механізмів, стимулів і мотивів для забезпечення стратегічних пріоритетів розвитку й підвищення конкурентоспроможності на перспективу. Мета роботи — виявлення чинників формування та використання механізмів, стимулів та мотивів забезпечення стратегічних пріоритетів розвитку туристичних підприємств на селі, їх складники, ефективність, потенційні можливості. Методологічна основа дослідження — загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: системно-структурного аналізу і синтезу, проблемно-цілового підходу, статистико-економічні, історичний, монографічний. Виявлено конкурентні переваги, ризики, вузькі місця, ресурси та можливості як чинники формування механізмів, стимулів та мотивів розвитку туристичних підприємств, у тому числі на селі. Визначено їх складники та роль у забезпеченні стратегічних пріоритетів туристичної діяльності. Обґрунтовано напрями та джерела подальшого удосконалення, насамперед, через врахування екологічних мотивів і стимулів, застосування механізмів та інструментів поведінкової економіки і фінансів, естетичних складників. Висновки: при обґрунтуванні механізмів, виявленні мотивів та розробці стимулів туристичної діяльності на перспективу слід враховувати психологічні та поведінкові чинники, які важко піддаються систематизації. Йдеться про позитивні емоції, бажання, амбіції, переконання, уподобання, поведінкові фінанси, які також можуть бути і мотивами, й стимулами, і механізмами тією або іншою мірою одночасно.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.430. Напрями розвитку системи міжбюджетних відносин в умовах децентралізації / В. Д. Макогон // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 117-124. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Результативність міжбюджетних відносин є вагомим передумовою стабілізації соціально-економічних процесів. Прийняття рішень про доцільність застосування відповідного бюджетного інструментарію має визначатися, виходячи із оцінки зміни рівня економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць (АТО). Своєчасне врахування впливу екзогенних та ендемогенних факторів на бюджетну стійкість сприятиме розбудові обґрунтованої бюджетної архітекτονіки. Відповідно, в сучасних умовах, доцільним є посилення децентралізаційних процесів. Вагомими стали завдання щодо підвищення якісного рівня розвитку системи міжбюджетних відносин. Вагомими завданнями в сучасних умовах розвитку системи державних та місцевих фінансів є: зміцнення фінансової основи органів місцевого самоврядування; розмежування видаткових повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування; вирівнювання диспропорцій соціально-економічного розвитку АТО; пошук альтернативних джерел формування доходів місцевих бюджетів; оптимальний вибір фіскальних інструментів та важелів; оптимізація структури дохідних та видаткових повноважень органів місцевого самоврядування. Проблематика розвитку системи міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації доволі поширена в наукових дослідженнях. Це роботи відомих вітчизняних та зарубіжних науковців: Дж. Кейнса, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, В. Танзі, О. Кирилєнко, І. Чугунова та інших. Зазначені питання актуалізуються у зв'язку з погіршенням тренду економічного розвитку, що вимагає розв'язання низки конкретних завдань, пов'язаних з розвитком фінансового інструментарію системи міжбюджетних відносин. Завданнями дослідження є: розкрити роль системи міжбюджетних відносин у регулювання соціально-економічного розвитку АТО; обґрунтувати особливості системи міжбюджетних відносин в сучасних умовах; здійснити аналіз та оцінку доходів та видатків місцевих бюджетів. Мета дослідження — розкриття напрямів розвитку системи міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації. Застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, статистичного аналізу, структурування, синтезу та ін. Розкрито роль системи міжбюджетних відносин у регулювання соціально-економічного розвитку АТО. Обґрунтовано особливості системи міжбюджетних відносин в сучасних умовах. Здійснено аналіз та оцінку доходів та видатків місцевих бюджетів. Визначено напрями розвитку системи міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації. Обґрунтованість реалізації бюджетної політики в частині міжбюджетних відносин є вагомим умовою досягнення національних соціально-економічних інтересів.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.431. Оцінка впливу соціально-культурної інфраструктури на зайнятість сільського населення України / М. Б. Махсма, О. В. Чуб // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 241-248. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Узагальнено аргументи та контраргументи в межах наукової дискусії з питання сприяння зайнятості сільського населення та підвищення якості його життя шляхом розвитку соціальної інфраструктури. Основною метою проведеного дослідження є оцінка впливу рівня розвитку соціально-культурної інфраструктури на кількість зайнятого населення та визначення перспектив підвищення зайнятості селян. Систематизація літературних джерел та підходів до вирішення проблеми забезпечення зайнятості сільського населення засвідчила, що в аналізі проблем зайнятості ефективним є застосування методів економіко-математичного моделювання. Актуальність вирішення проблеми сільської зайнятості полягає в тому, що в сільській місцевості вона стоїть гостріше, ніж у містах, і проявляється у вищому рівні безробіття. Дослідження впливу факторів розвитку соціальної інфраструктури на сільську зайнятість у роботі здійснено в такій логічній послідовності: проаналізовано наявну статистичну базу показників соціальної, освітньої, культурної, побутової інфраструктури; визначено найвпливовіші показники розвитку соціальної сфери; побудовано економічну модель впливу зазначених факторів на обсяги зайнятості. На основі побудованої моделі запропоновано заходи щодо розвитку сільської соціальної інфраструктури. Методичним інструментарієм проведеного дослідження стали методи економіко-математичного моделювання. Об'єктом дослідження обрано Україну в розрізі 24 областей, оскільки це надало змогу сформувати репрезентативний масив даних для побудови адекватної моделі. Наведено результати моделювання взаємозв'язків зайнятості з факторними індикаторами, які засвідчили, що найвпливовішими факторами розвитку сільської зайнятості в позааграрній сфері є кількість шкіл, дошкільних і клубних закладів, організацій торгівлі й абонентів Інтернету. Результати проведеного дослідження можуть бути корисними для обґрунтування управлінських рішень щодо забезпечення зайнятості сільського населення та підвищення рівня та якості його життя.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.432. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності регіонів України / І. В. Олександренко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 197-204. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — оцінка ефективності інвестиційної діяльності регіонів України. Результати проведеного дослідження надають змогу виявити фактори впливу на дану характеристику регіональної господарської системи та сформувати певні завдання з їх вирішення в контексті активізації інвестиційних процесів на регіональному рівні. Здійснено теоретичний аналіз наявних підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності на рівні регіону, що надало можливість сформувати власний підхід, який базується на обчисленні сукупного інтегрального показника ефективності інвестиційної діяльності регіонів України. З метою обчислення сукупного інтегрального показника ефективності інвестиційної діяльності регіонів України запропоновано методику, яка полягає в розрахунку сукупності відносних показників, які розподілено в межах трьох напрямів, а саме: за впливом інвестиційної діяльності на виробничий розвиток регіону, фінансовий розвиток регіону та соціальний розвиток регіону. В результаті обчислення відносних показників здійснено оцінку інтегрального рівня ефективності інвестиційної діяльності окремо за її впливом на виробничий, фінансовий і соціальний розвиток регіону. На основі розрахованих трьох інтегральних показників обчислено сукупний інтегральний показник ефективності інвестиційної діяльності регіонів України, що надало можливість їх розподілити на регіони з низьким, середнім, вищим від середнього та високим рівнем ефективності інвестиційної діяльності. Систематизовано всі аналітичні розрахунки, що надало змогу виокремити головні чинники впливу на ефективність інвестиційної діяльності регіонів України, врахування яких надасть можливість активізувати інвестиційний процес на регіональному рівні та досягнути його головних цілей.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.433. Підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області: концептуальний аспект / І. В. Лещух // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 189-196. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

В Україні партнерство обласних центрів та районів області має великий потенціал у контексті сприяння розвитку територій, адже його реалізація в довгостроковій перспективі надасть змогу подолати диспропорційність у рівні соціально-економічного розвитку територій і підвищити життєздатність регіону загалом. Однак, зважаючи на те, що зазначений потенціал сьогодні не задіяний повною мірою, важливим є налагодження діалогу між територіальними громадами центру та периферії щодо пошуку можливостей і перспектив спільного розвитку. Запропоновано концептуальний підхід до підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області на сучасному етапі децентралізації. Акцентовано, що базовим принципом політики підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та

районів області має стати принцип сталості (досягнення економічного, екологічного та соціального балансу), а досягнення пріоритетів сталого розвитку має узгоджуватись із іншими принципами ефективної центрально-периферійної взаємодії (зокрема, паритетності, інклюзивності, ефективності, результативності та стратегічної орієнтації, інноваційності, розвитковості, соціальної згуртованості, резистентності та ін.). Встановлено (з урахуванням іноземного досвіду та вітчизняних реалій регіонального розвитку), що основними напрямками взаємодії досліджуваних адміністративних одиниць мають бути: модернізація інфраструктури; створення туристично-рекреаційної мережі; розвиток галузевих кластерів; продукування інновацій; розвиток інфраструктури підтримки бізнесу; диджиталізація; взаємодія в контексті розвитку соціальних і громадянських можливостей.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.434. Производственные и экспортные ресурсы региона и их использование / В. О. Алиев // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 28-33. — Библиогр.: 4 назв. — рус.

Ефективне використання експортного потенціалу країни відіграє важливу роль у посиленні інтеграції Азербайджану у світову економіку. З цього погляду звільнення наших територій, що 30 років перебували під ворожою окупацією, та ефективне використання їх економічного потенціалу відкриває нові горизонти у збільшенні виробничого та експортного потенціалу нашої республіки та створенні альтернативного експортного сектора. Обґрунтовано напрямки збільшення виробництва та експорту в Східно-Зангезурському регіоні на основі моделі зеленої економіки, показано способи впровадження нових ресурсів в економіку, досліджено способи забезпечення різних секторів внутрішнього ринку продуктами харчування та іншими товарами, представлені практичні пропозиції.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.435. Просторовий розвиток територій: традиції та інновації: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 листоп. 2021 р., [м. Київ] / Київський національний університет будівництва і архітектури. — Київ: ДКС Центр, 2021. — 223 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено інституціональні особливості формування меж адміністративно-територіальних утворень. Вдосконалено системи управління інноваційною діяльністю на підприємстві. Охарактеризовано індикатори сталого розвитку як основу просторового розвитку територій. Розглянуто людський потенціал та капітал підприємства. Проаналізовано сучасні технології виконання топографо-геодезичних робіт підприємства. Досліджено застосування геоінформаційних технологій під час розроблення проекту землеустрою. Проаналізовано законодавчу та нормативно-методичну базу з питань складання проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки. Висвітлено сучасні проблеми та перспективи впровадження вім-технологій в будівельній галузі. Розглянуто організаційно-економічні та управлінські аспекти сталого просторового розвитку територій. Досліджено процеси побудови кіберспортивних арен з врахуванням концепцій сталого розвитку територій. Визначено роль аудиту при відновленні платоспроможності та банкрутства вітчизняних підприємств. Досліджено проблеми територіально-просторового планування використання земель в Україні.

Шифр НБУВ: ВА863938

1.У.436. Регіональна політика та оцінювання сталого розвитку туризму Запорізької області / Т. В. Шелемєтєва, О. І. Трохимець, М. О. Біленко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2022. — № 2. — С. 51-58. — Библиогр.: 17 назв. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні засади та практичні аспекти регіональної політики сталого розвитку туризму. Уточнено наукове визначення понять «регіональна політика», «сталий розвиток» та «сталий туризм». Запропоновано проведення моніторингу основних показників для оцінювання сталого розвитку туризму в регіоні: обсягів та напрямів туристичних потоків; економічної ефективності туризму; ефективності туристичної діяльності на рівні підприємств туристичної сфери; оцінювання стану туристичної інфраструктури. Розглянуто і проаналізовано показники сталого розвитку туризму в Запорізькому регіоні. Визначено основні тенденції розвитку туризму в Запорізькій обл. Обґрунтовано необхідність враховувати у першу чергу регіональну специфіку територій при реалізації політики сталого розвитку туризму в регіонах. Виокремлено спрямованість регіональної політики розвитку туризму Запорізької обл. Зазначено завдання забезпечення сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.437. Регіональний інноваційний розвиток на засадах смартспеціалізації: типологія смартпріоритетів / Н. В. Швець // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 90-102. — Библиогр.: 40 назв. — укр.

Уточнено суть поняття «смартпріоритет» та представлено авторську типологію смартпріоритетів, обґрунтовану на основі систематизації теоретико-методологічних підходів та емпіричного дослідження результатів пріоритизації розвитку регіонів ЄС в межах регіональних стратегій смартспеціалізації. Наголошено на доцільності доповнення категоріального апарату теорії розумної

спеціалізації дефініцією «смартпріоритет». Запропоновано авторське тлумачення зазначеного поняття, яке поєднує суть пріоритету як конструктивного компонента стратегії смартспеціалізації з принципами розумного вибору, що закладено у методологію смартспеціалізації і розкривають її специфіку. Зроблено висновок про відсутність узагальноної типології смартпріоритетів та актуальність її розробки. Для типологізації пріоритетних сфер використано популяційний підхід, що передбачає виявлення пріоритетів із подібними характеристиками та об'єднання їх у групи за певними ознаками. Вибірку смартпріоритетів для дослідження сформовано за результатами багатовступневого відбору регіонів, що зареєстровано на S3 Platform. До кінцевої сукупності увійшли 354 пріоритети 131 регіону країн ЄС. На основі узагальнення і систематизації регіональних пріоритетних domenів визначено вісім типогруп за такими ознаками: рівнем територіального поділу, включенням цілей політики смартспеціалізації, охопленням секторів економіки, складністю, секторальним фокусом, напрямом структурних змін, змістовною подібністю, потенціалом реалізації регіоном-ініціатором. Розроблена типологія надає змогу проводити за подібними смартпріоритетами регіонів компаративний аналіз проектів та політики їх підтримки, що реалізуються в межах регіональних стратегій смартспеціалізації.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.438. Руралістичні засади брендингу сільських територій Південного регіону України: монографія / О. І. Павлова, І. О. Павлова; Одеська національна академія харчових технологій. — Одеса: Астропринт, 2019. — 287 с.: рис., табл. — Библиогр.: с. 265-287. — укр.

Розкрито роль та місце брендингу сільських територій Південного регіону України в системі руралістичних знань. Визначено його пізнавальну парадигму та соціально-психологічну суть. Обґрунтовано інтегровану модель і суспільне значення бренду цих природних та соціально-просторових утворень в контексті руралістичного підходу. Доведено роль інтегрованої моделі бренду сільських територій регіону в концепції формування бренду сільських територій. Охарактеризовано руралістичний підхід до оцінювання суспільного значення бренду сільських територій регіону — розкрити соціально-економічні та психологічні засади брендингу сільських територій Південного регіону. Розгляд проблем сталого та інклюзивного розвитку сільських територій регіону в контексті дослідницького поля руралістики надає можливість всебічно підійти до виявлення їх суспільного, наукового та управлінського виміру й окреслити пріоритетні напрями діяльності щодо виведення цих природних та соціально-просторових утворень на якісно новий рівень функціонування.

Шифр НБУВ: ВА865115

1.У.439. Семантична модель системи стратегічного управління економічним розвитком територій / К. Є. Бабенко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 334-340. — Библиогр.: 16 назв. — укр.

Розроблено семантичну модель системи стратегічного управління економічним розвитком територій. Обґрунтовано, що ефективність семантичної ідентифікації залежить від правильності побудови системи відносин між поняттями. Виявлено, що ключовою перевагою методів семантичного моделювання є можливість застосування мовних засобів обчислення опису досліджуваної системи, на відміну від засобів класичної математики. Узагальнено, що процес побудови семантичної моделі передбачає реалізацію послідовних етапів: детальний аналіз понятійно-категоріального апарату (ідентифікація проблеми); вилучення та структуризування теоретичних знань; формалізація та реалізація бази знань. Визначено, що стратегічне управління економічним розвитком територій представляє собою: з точки зору реалізаційного аспекту — діяльність щодо цілеспрямованих змін умов відтворення економічних процесів життєзабезпечення в регіоні відповідно до його місії та сформованих цілей; з точки зору цільового аспекту — діяльність з розробки та реалізації місії, найважливіших цілей і застосування інструментів розвитку з метою вдосконалення структури регіону відповідно до змін зовнішнього середовища. Виявлено, що особливістю запропонованої семантичної моделі є можливість графічної інтерпретації елементів системи та їх взаємозв'язків. Доведено, що теоретичним підґрунтям керуючої підсистеми в запропонованій моделі є сукупність принципів, функцій, методів та інструментів управління, що сприяють управлінському впливу на керовану підсистему. Обґрунтовано, що суб'єктом стратегічного управління економічним розвитком територій виступає керована підсистема, до складу якої входять державні міністерства, відомства, установи, обласні та районні адміністрації, органи місцевого самоврядування, у тому числі об'єднані територіальні громади, агенції регіонального розвитку, зацікавлені сторони.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.440. Сучасні тенденції інвестування Донецької області та їх вплив на розвиток регіону / С. М. Удовиченко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 87-93. — Библиогр.: 9 назв. — укр.

Динамічність інноваційної розбудови економіки країни значною мірою залежить від ефективності інвестиційних процесів на рівні регіонів. Одним із видів фінансування інвестиційного

характеру виступають капітальні інвестиції. Тенденції інвестування в регіонах, з'ясування проблем і перспектив освоєння капітальних вкладень, стан інноваційних зрушень на регіональному рівні потребують постійного моніторингу. Метою даного дослідження є вивчення регіональних інвестиційно-інноваційних особливостей Донецької обл. у вирішенні власних економічних завдань. Розглянуто такі чинники інвестиційної привабливості Донецького регіону: географічне положення стосовно розвинених областей або держав; розвиненість транспортної мережі; наявність природних ресурсів і якісної робочої сили; розміщення виробничих потужностей; достатність інфраструктурного забезпечення інноваційних процесів. Акцентовано увагу на тому, що визначальним фактором формування інвестиційного клімату як регіону, так у країні в цілому, є політична стабільність. Проведено аналіз загальних обсягів освоєних капітальних інвестицій у регіонах, капіталовкладень за джерелами фінансування та в окремі види економічної діяльності Донецької області. Зіставлено дані щодо обсягів інвестиційних вкладень у розрахунок на одну особу за регіонами у 2010 та 2019 рр. Узагальнюючим показником, який відображає стан економічних і соціальних процесів області, є валовий регіональний продукт (ВРП). Визначено регіони з найбільшим і найменшим приростом фізичного обсягу ВРП, акцентовано увагу на лідируючих позиціях Донецької за ВРП у фактичних цінах. За показником ВРП на одну особу виділено найбільш продуктивні регіони України.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.441. Теоретико-методичні засади податкового регулювання розвитку територіальних громад в Україні / А. М. Клименко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 130-136. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

За сучасних умов трансформаційних змін системи публічного управління та посилення ролі місцевого самоврядування в Україні змінюються вектори соціально-економічного розвитку країни, коли в його авангарді стають територіальні громади, наділені більшими повноваженнями та фінансовими ресурсами для стимулювання якісних ендогенних змін. Фінансова децентралізація в Україні передбачає удосконалення механізму формування місцевих бюджетів, ключовим інструментом якого стає оподаткування, ураховуючи існуючі нині системні причинами загальної неефективності, недосконалої та невідповідності діючої податкової поставленим цілям адміністративно-територіальної реформи та соціально-економічного розвитку держави. Відповідно, важливим є розуміння ролі оподаткування в системі податкового регулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад в країні. Питання застосування системного підходу як базової методології дослідження складних суспільно-економічних явищ набуло неабиякого поширення у науковій сфері. Зокрема, значний доробок у дослідженні цього питання здійснили зарубіжні та вітчизняні науковці: В. Д. Бакуменко, Ю. Б. Бродський, К. О. Линьов, Л. О. Лімонова, Д. О. Тихомиров, Н. В. Фоміцька та ін. Разом із тим, попри наявність низки досліджень, присвячених окресленні проблематики, наразі не достатньо вітчизняних публікацій щодо можливостей та засад застосування системного підходу до дослідження засад податкового регулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад. Мета роботи — поглиблення науково-методичних засад дослідження податкового регулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад. У процесі формування податкового регулювання соціально-економічного розвитку територій ключове місце належить чіткій системі науково-методологічного забезпечення. Запропоновано за методологічну базу дослідження обрати системний підхід, який полягає у використанні фундаментального методологічного поняття системи як єдиного абстрактного відображення об'єктів дійсності; виділені ключових визначальних елементів, властивостей, особливостей і тенденцій розвитку системи; інтерпретації досліджуваної проблеми як концептуальної системи. Виявлено особливості, принципи та підходи наукового пізнання, притаманні для системного методу. Сформовано ключові напрями дослідження податкового регулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.442. Теоретичні засади економічного розвитку регіону та особливості формування його господарського механізму в контексті трансформаційних перетворень національної економіки / Є. П. Костик, А. М. Овсієнко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 98-111. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Предмет дослідження — економічний розвиток регіону та особливості формування його господарського механізму в контексті трансформаційних перетворень національної економіки. Мета дослідження — наукове обґрунтування теоретичних положень щодо економічного розвитку регіону та особливостей формування його господарського механізму в контексті трансформаційних перетворень національної економіки. Для уточнення понятійного апарату, визначення змісту процесу оцінки, обґрунтування критеріїв і системи показників, класифікації напрямків і методів оцінки, застосовано методи абстракції, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення. У процесі дослідження означеної

проблематики було взято за основу: основні положення економічної теорії в галузі регіональної економіки, праці вітчизняних та зарубіжних учених і практиків в означеній сфері. Основний науковий результат дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та аналізі економічного розвитку регіону та особливостей формування його господарського механізму в контексті трансформаційних перетворень національної економіки. Висновок: підводячи підсумок, зазначено, що найсучаснішими моделями господарського механізму є моделі, що базуються на концепції економічної рівноправності всіх суб'єктів і сторін власності. При такій системі господарських відносин регіон і центр потрапляють в абсолютно рівні вихідні умови, що достатньо стимулює обидва суб'єкти відносин власності. З одного боку, завдяки чималім фінансово-економічним можливостям центр зосереджує значні кошти на стратегічно важливих загальнодержавних напрямках соціальної, структурної і науково-технічної політики. З іншого боку, у регіонів залишається достатньо ресурсів для оперативного вирішення поточних проблем, пов'язаних з підвищенням життєвого рівня мешканців регіону.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.443. Теоретичні засади і методичне забезпечення стратегічного управління регіональним розвитком / С. В. Корнієвський // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 21-29. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Наведено розв'язання актуальної наукової проблеми щодо теоретичного узагальнення змісту стратегічного управління регіональним розвитком і наведено сукупність методів його реалізації для забезпечення регіонального розвитку. Згадується, що до 1960 р. згадки про стратегію в управлінні зустрічалися рідко. Підйом почався в 1970-х рр., а у 2000-х про управлінські стратегії говорили набагато частіше, ніж про військові. Це сталося завдяки широкому розповсюдженню літератури, в якій йшлося про стратегічні підходи до управління. Доведено, що існує декілька загальних принципів і факторів для двох головних областей стратегічної літератури: війни (перемозі над ворогом) і бізнесу (придбання та утримання конкурентних переваг), а саме: поведінка і менталітет конкурентів, критично важливі ресурси, моральний дух і мотивація, сприйняття і дійсність. У літературі робиться акцент на важливості рішучих дій (і швидких перемог) з точки зору завоювання довіри і формування зацікавлених у змінах груп. Автор зазначає, що державні організації мають справу з вельми специфічними обмеженнями (включаючи громадську думку, політичні протистояння або можливості підвищення податків) та можуть використовувати унікальні стратегічні інструменти (включаючи законодавство, податки і регулювання). У процесі управління державні організації, як правило, керуються великою кількістю цілей, діючи в більш складному й мінливому середовищі, оскільки їм доводиться задовольняти потреби представників самих різних зацікавлених груп. Крім того, державні організації намагаються не просто пристосуватися до зовнішнього середовища, але й змінити його. Враховуючи зазначені особливості використання стратегічних підходів у публічному управлінні регіональним розвитком надає можливість забезпечити конкурентоспроможність регіонів і сталість їх розвитку. Запропоновано етапи розробки та реалізації стратегії регіонального розвитку та їх методичне наповнення. Серед наукових методів, які пропонується використовувати під час розробки та реалізації стратегії регіонального розвитку виділяються такі: аналіз і синтез, факторний, системний, ситуаційний та кореляційно-регресійний аналіз, SWOT-аналіз, методи експертної оцінки, соціологічні методи, програмно-цільовий, балансовий, нормативний та інші методи.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.444. Теоретичні засади організації взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад / Є. М. Хриков // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 88-93. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Формування територіальних громад — найбільш успішна реформа сучасного етапу розвитку України. Подальший соціальний, економічний, культурний розвиток країни залежить від поглиблення процесу децентралізації, реалізації його наявного потенціалу. Підвищення ефективності цього процесу залежить від численних факторів одним із яких є налагодження взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад. Цю проблему детально висвітлено переважно в аспекті взаємодії закладів вищої освіти та роботодавців, тому більш змістовне її вивчення надасть змогу запроваджувати нові практики місцевого самоврядування. Обґрунтовано ключові ідеї підвищення організації взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад. З'ясовано, що науковці виокремлюють ефективні доводи, недоліки, перспективні завдання з оптимізації взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад. Узагальнення одержаної інформації надало змогу виокремити ключові ідеї оптимізації взаємодії: спрямованість взаємодії на розвиток регіону та країни; партнерський характер взаємодії; нормативне закріплення мети, змісту, форм взаємодії; орієнтація на стратегічне планування взаємодії; поєднання використання досвіду вітчизняного, міжнародного досвіду взаємодії та розробки її інноваційних форм; технологічне забезпечення функціонування системи взаємодії за

допомогою напрацьованих її форм; спрямованість працівників на забезпечення взаємодії; розв'язання проблеми взаємодії на чотирьох рівнях — державному, регіональному, галузевому, та рівні окремих установ та територіальних громад. Розглянуто алгоритм дій налагодження взаємодії закладів вищої освіти з територіальними громадами. Зроблено висновок, що оновлення змісту та форм взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад може стати суттєвим чинником для прогресу цієї ланки освіти та розвитку регіонів та всієї країни.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.445. Територіальна організація інноваційного розвитку / П. Т. Бубенко, О. В. Димченко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 109-115. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено наукову проблематику, пов'язану з прискоренням інноваційного розвитку просторової економіки, визначено ступінь впливу інновацій на характер територіальної організації господарської діяльності, забезпечено теоретичне підґрунтя щодо формування зон інноваційного зростання окремих територій (регіонів). Визначено особливості і протиріччя сучасного стану системи територіальної організації інноваційної діяльності та прискорення на цій основі темпів соціально-економічного розвитку певної території. Систематизація літературних джерел з тематики дослідження свідчить, що сучасна економічна наука думка приділяє недостатню увагу дослідженню характеру та впливу інноваційної складової, у широкому її розумінні, на темпи та якість як самої системи територіальної організації, так і динаміки інноваційного розвитку. Саме з цього випливає безумовна актуальність теми. Проблематику поширення дифузії інновацій досліджено з точки зору уявлення та позиціонування окремої території (регіону) як суб'єкта економічних відносин, як багатофункціональної та багатоаспектної економічної системи, а не як місця зосередження лише засобів виробництва та праці. Подальшим розвитком, симбіозом теорії регіоналістики, зокрема просторової організації виробництва, з теорією та практикою інноваційного підприємництва є обґрунтування доцільності створення та поширення територіальних полів інноваційного зростання. Доведено, що ефективна інноваційна політика на певному економічному просторі діяльності має ґрунтуватися на функціональних властивостях форм просторової організації виробництва, з одного боку, та розміщенні продуктивних сил — з іншого. Досліджено та розвинуто уявлення про природу та характер існуючих форм сучасної територіальної організації інноваційної діяльності, яка являє собою своєрідну мережеву конструкцію, що є проєкцією виробничих мереж на певну територію, або т. зв. «мереж, прив'язаних до місця». Економічна міць такої території задається та визначається не обсягами матеріального виробництва, а мобілізаційним ресурсом усієї мережі, її загальним впливом на глобальний ринок.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.446. Територіальний розвиток використання земель регіону: напрями та особливості оцінки: монографія / К. А. Мамонов; Харківський нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. — 402 с.: табл. — Бібліогр.: с. 167-168. — укр.

Визначено фактори, що впливають на територіальний розвиток використання земель регіону. Побудовано багаторівневу систему просторових, містобудівних, інвестиційних та екологічних факторів; обґрунтовано критерії їх відбору. Сформовано показники оцінки територіального розвитку використання земель регіону. Запропоновано методологічний підхід інтегральної оцінки територіального розвитку використання земель регіону.

Шифр НБУВ: ВА863561

1.У.447. Управління конкурентоспроможністю регіону на засадах смарт-спеціалізації / А. С. Полянська, Х. В. Михайлишин // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 97-104. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Досліджено поняття «конкурентоспроможності регіону» та «смарт-спеціалізації». Обґрунтовано актуальність дослідження смарт-спеціалізації в контексті забезпечення конкурентного розвитку регіонів. Зроблено аналіз публікацій обраної тематики. Розглянуто особливості концепції «смарт-спеціалізації» регіону. Узагальнено передумови смарт-спеціалізації. Досліджено регіональні стратегії розвитку українських регіонів, виокремлено стратегії, що відповідають концепції «смарт-спеціалізації». Проаналізовано інноваційну активність Івано-Франківської обл. у порівнянні з сусідніми регіонами (Львівською та Тернопільською), як пріоритетний стратегічний напрям реалізації концепції смарт-спеціалізації. Проаналізовано стратегію розвитку Івано-Франківської обл. на відповідність основним критеріям смарт-спеціалізації. Досліджено конкурентні переваги регіону, що формуються на засадах смарт-спеціалізації.

Шифр НБУВ: Ж23244; екон. та підпр.

1.У.448. Управління структурними змінами в старопромилових регіонах України: монографія / О. Ю. Снігова; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — Київ: КНЕУ, 2020. — 551 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто проблеми структурних змін у старопромилових регіонах за умов становлення в Україні європейської моделі

регіональної політики. Розроблено концептуальні засади структурної перебудови економіки старопромилових регіонів України з урахуванням світового та вітчизняного досвіду. Акцентовано увагу на вирішенні проблем Донбасу, посиленні збройним конфліктом. Обґрунтовано завдання і напрями економічного відновлення Донецької та Луганської обл. шляхом подолання тенденцій старопромилового характеру їх розвитку в контексті впровадження в Україні принципів «нової» регіональної політики.

Шифр НБУВ: ВА863602

1.У.449. Analysis of current trends in the regional smart economy: challenges and prospects for Ukraine / L. Verbivska, R. Lutsiv, I. Dehtiarova, T. Melnyk, M. Domin // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 351-360. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Формування економіки, заснованої на знаннях, інноваційної економіки, нової економіки, на сучасному етапі суспільного розвитку визначає міжнародну концепцію, згідно з якою знання відіграють першорядну роль, а їх виробництво є джерелом економічного зростання та конкурентоспроможності. Економіка базується на знаннях, які забезпечують розумний, стійкий та інклюзивний розвиток. Мета роботи — аналіз концепції розумної економіки для визначення стратегічних заходів, спрямованих на сталий розвиток регіонів України. Макроекономічна нестабільність трансформувалася на регіональному рівні, що призвело до поглиблення диференціації регіонів, особливо оскільки це торкнулося старих промислових регіонів, включаючи Донецьк і Луганськ. Криза державних фінансів не надає змоги залучати фінансові ресурси для економічного розвитку. У результаті гібридної війни вплив іноземних інвестицій становить 12,6 млрд доларів США. Значна частина Донецької та Луганської обл. повністю зруйнована. Поряд із цим, це ідеальні умови для того, щоб відмовитися від старого та побудувати нове. Існують усі умови для активної реалізації європейської стратегії «Європа 2020» та основних напрямів Четвертої промислової революції на новий етап економічного розвитку, а також для забезпечення розумного, стійкого та інклюзивного розвитку регіонів України. Майбутнє України та її регіонів залежить від діяльності стратегії «Європа 2020» та основних напрямів Четвертої промислової революції. В Україні, в регіонах, основний акцент робиться на експортноорієнтовані галузі: вугільна, металургійна, хімічна, машинобудівна промисловість.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.450. Cluster component of sustainable regional development: Romanian practice and Ukrainian realities / V. Lishenko, N. Trushkina // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 11-18. — Бібліогр.: 42 назв. — англ.

На даний час особливої актуальності набувають проблеми вдосконалення управління розвитком кластерних структур в економічних районах України з урахуванням передового румунського досвіду відповідно до сучасних викликів, пов'язаних із смарт-спеціалізацією, модернізацією виробництва та цифровізацією організаційних й управлінських процесів. Для подальшого розвитку кластерних утворень у Румунії необхідно розробити комплекс заходів, а саме: стимулювання експорту шляхом інтернаціоналізації; формування принципово нових ланцюгів доданої вартості, інтегрованих у вертикальні галузі; стратегування діяльності; сприяння фінансуванню інноваційних проєктів для передачі технологій на основі механізму публічно-приватного партнерства та із залученням приватних інвестицій; використання інструментів кластерного менеджменту; розроблення інструментарію, який може підтримувати ефективні процеси розподілу ресурсів між учасниками кластеру; підготовка кадрів; формування належної організаційної культури. Реалізація перелічених заходів має здійснюватися за допомогою Європейської платформи кластерного співробітництва та у межах Європейської програми удосконалення кластерів, Акції ЄС «Cluster Go International», Програми єврокластерів на період 2021 — 2027 рр. На підставі узагальнення передового румунського досвіду встановлено, що для підвищення конкурентоспроможності національної й регіональної економік необхідно створювати кластерні структури як ефективні форми партнерства. Виявлено, що в чинному законодавстві України не приділяється належної уваги формуванню й функціонуванню кластерів. Для цього необхідно внести зміни і доповнення до концепції створення кластерів в Україні, стратегій регіонального розвитку до 2027 р. і планів заходів з їх реалізації на 2021 — 2023 рр. щодо створення кластерних структур як суб'єкта господарювання.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.451. Current issues of public finance management in Ukraine / V. Marhasova, I. Ruzhytskyi, N. Tkalenko, T. Shestakovska, O. Mykhailovska // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 135-144. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Охарактеризовано підходи щодо визначення суті розуміння поняття «публічні фінанси» та «управління публічними фінансами» у контексті адміністративно-фінансової децентралізації. Здійснено дослідження щодо наявного стану економічного розвитку України та проаналізовано систему управління публічними

фінансами. Показано динаміку співвідношення доходів і витрат Державного та місцевих бюджетів й описано національний і субнаціональний рівні у фінансуванні публічних витрат. Наведено послідовність досягнення нового рівня добробуту населення та окреслено шляхи державного впливу на місцевий економічний розвиток. Наведено зміст діяльності держави щодо управління фінансовими ресурсами та публічного значення фінансів. Притримуємо увагу фінансової спроможності ОТГ і наявним позитивним зрушенням у межах реформи децентралізації в Україні. Наголошено на необхідності вдосконалення управління публічними фінансами, що засвідчено розмірами дефіциту бюджету. Наведено поділ бюджетних витрат за функціональною класифікацією між національним і субнаціональним рівнями та констатовано спад фінансової самостійності субнаціональних бюджетів. Проведено оцінювання рівня довіри до послуг з управління фінансовими активами територіальних громад на підставі розрахунку відповідного індексу та встановлено зв'язок між виокремленими показниками (грошові витрати населення; вклади фізичних осіб в інвестиційні фонди; заощадження населення; обсяг капітальних інвестицій; обсяг інвестицій в Україні; активи інвестиційних фондів) і рівнем довіри населення до управління фінансовими активами ОТГ.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.452. Digitalization as a reputation management tool for tourist destination / О. Chernegha, Т. Tkachenko, О. Hladkyi, V. Bilyk, Т. Lositska // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 371-383. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Визначено основні індикатори та передумови цифрової трансформації туризму та актуальні проблеми його регіонального управління, надано прогноз і ключові ознаки формування в постковідний період нового еволюційного етапу розвитку туризму — розумного цифрового туризму, розроблено розширену модель туристичної дестинації «7А», з урахуванням фактора цифрової трансформації, визначено роль портфеля цифрових сервісів у формуванні репутації туристичної дестинації, та критеріальні ознаки систематизації та розроблено класифікацію цифрових інструментів і сервісів у регіональному адмініструванні та операційному управлінні туристичною діяльністю, виокремлено особливості цифровізації в діяльності суб'єктів сільського та інших локальних видів туризму, наведено кращі практики та надано КРІ сайтів туристичних дестинацій країн світу, описано результати структурного аналізу вітчизняних туристичних сайтів, проведено критичну оцінку стану цифровізації національної туристичної дестинації України, запропоновано актуальні digital-канали просування національного туристичного продукту.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.453. Educational component in SDGs implementation in Ukraine: regional aspect / О. V. Shershynova, V. D. Bondar, K. I. Yakunina // *Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування*. — 2021. — № 2. — С. 77-83. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Досліджено освітній компонент у впровадженні Цілей сталого розвитку в Україні на прикладі Рівненської обл. Мета дослідження — проаналізувати виконання Цілей сталого розвитку (в контексті освіти) на регіональному рівні в Україні, головні освітні тенденції в країні, рівень реалізації громадянських прав і цінностей у ній. Освітній компонент сталого розвитку суспільства безпосередньо пов'язаний із економічними, соціальними, політичними його складниками. Механізми, за допомогою яких освітній компонент впроваджується в конкретній країні, надають змогу простежити загальний рівень освіти у ній та ті проблеми, з якими пов'язана реалізація Цілей сталого розвитку. Відповідно до проведеного порівняльного та контекстуального аналізу Стратегії розвитку Рівненської обл. за 2011, 2015, 2020 рр., звітів і планів реалізації Стратегії, зіставивши досягнуті цілі на регіональному рівні та в Україні за допомогою індикаторів, автори дійшли висновку, що механізмами виконання Цілей сталого розвитку 4 є: співпраця держустанов з освітніми установами, громадськими організаціями, підприємництвом; дотримання принципу співучасті і спільної участі; залучення коштів міжнародних фінансових донорів, грантова діяльність; проведення просвітньої, інформаційної й освітньої кампанії в суспільстві. Заклади вищої освіти стали платформою для накопичення ідей, людських ресурсів і трансляторами ідей сталого розвитку в соціумі. До того ж, місцева влада акцентує увагу на важливості освітнього компонента Цілей сталого розвитку як механізму для реалізації планових оперативних цілей. Водночас ініціативи, розпочаті в контексті СРС 4, залишаються більшою мірою проголошеними, а не повністю реалізованими. Отже, освітній компонент у впровадженні Цілей сталого розвитку на регіональному рівні в Україні лише проходить становлення та не досить визначено як у діяльності закладів освіти, так і в системі державного управління сталим регіональним розвитком.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.454. Financial and investment determinants of regional development in the face of economic uncertainty / I. Storonyanska, L. Benovska // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 521-532. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета дослідження — оцінка фінансових та інвестиційних детермінантів розвитку українських регіонів в умовах економічної нестабільності, зумовленої пандемією COVID-19. Проаналізовано вплив рестриктивних і стимулювальних інструментів державної політики на національному та регіональному рівнях на сучасний стан регіональних економічних систем, зокрема в контексті таких складових, як стабільність цін, залучення інвестицій, поліпшення ділового клімату, кредитування, капіталовкладення, прозорість адміністрування бюджетотуворювальних податків і стабільність державних фінансів. Ці сектори найбільш чутливі до заходів державної політики, особливо в умовах суспільної турбулентності. Аналіз фінансових детермінантів регіонального розвитку в умовах коронавірусної кризи сприяв окресленню таких негативних тенденцій: значне падіння інвестицій в економіку регіонів і зниження частки нових інвестиційних проектів є найбільш негативними наслідками, які суттєво вплинуть на темпи економічного зростання в наступні періоди; погіршення ділового клімату, падіння обсягів позик, що надаються суб'єктам господарювання, та зростання частки короткострокових позик вплинули на нові інвестиційні рішення; невиконання запланованих показників податкових доходів місцевих бюджетів (ПДФО, місцеві податки), вплинуло на обсяги доходів місцевих бюджетів, включаючи інвестиційні; зменшення трансфертів до місцевих бюджетів від державного впливу на фінансування програм регіонального розвитку; відплив іноземного капіталу, який відбувся не лише через погіршення ділового клімату в країні, а й унаслідок впливу психолого-емоційних факторів поведінки інвесторів в умовах невизначеності. Економічні, фінансові та соціальні наслідки COVID-19 територіально диференційовано. Різні ризики пандемії багато в чому зумовлені економічними та просторовими особливостями регіонального розвитку. Водночас паніка, спричинена поширенням COVID-19, що призвела до ухвалення низки нерациональних рішень фінансово-економічними суб'єктами на різних рівнях управління, є важливою причиною загострення визначених проблем. Значне зменшення інвестицій в економіку регіонів і падіння частки нових інвестиційних проектів є найбільш негативними наслідками, які суттєво вплинуть на темпи економічного зростання в наступні періоди.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.455. Financial imbalances and their impact on the development of Ukrainian regions in economic instability / Н. Voznyak, О. Mulska, Kh. Patytska, Y. Radelytskyu // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 240-249. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Пандемія COVID-19 суттєво виявила структурні недоліки, призвела до погіршення умов життєдіяльності та праці, сповільнила темпи економічного зростання як регіонів, так і країни загалом. Зазначене робить вітчизняну економіку вразливою до різних потрясінь, що, своєю чергою, посилює вразливість фінансових систем і знижує їхню фінансову стійкість. Мета роботи — аналіз тенденцій і чинників, які зумовлюють фінансові дисбаланси регіонів в умовах економічної нестабільності та обґрунтування наслідків для їх економічного зростання. Поглиблено теоретичні засади фінансових дисбалансів через декомпозиції «фінансової стабільності», «фінансової вразливості» та «фінансової нестабільності». Вдосконалено трактування суті дефініції «фінансові дисбаланси». На основі запропонованого алгоритму, з використанням обраних індикаторів, виявлено фінансові дисбаланси регіонів України за 2015 — 2020 рр. Установлено, що залежно від року та типу фіксуються регіони: з незмінно низьким рівнем фінансових дисбалансів; високим негативним і помітним накопиченням фінансових дисбалансів. Аргументовано причини їх виникнення, серед яких виокремлено: низьку спроможність держави забезпечити достатній обсяг надходжень, і як наслідок — збалансованість бюджетів; низьку якість планування та виконання бюджетів; слабкі зв'язки між бюджетними програмами та стратегічними пріоритетами розвитку регіонів; домінування споживчих витрат над витратами розвитку; недосконалість державна регіональна політика; зменшення обсягу капітальних інвестицій і низький рівень інвестиційної привабливості; падіння обсягів виробництва, а відтак і погіршення фінансових результатів у базових для регіону видах діяльності; падіння рівня доходів населення на тлі посилення соціальної напруги та зростання безробіття. Запропоновано низку превентивних заходів виникнення фінансових дисбалансів і дієвих інструментів їх регулювання. Наголошено на необхідності формування в Україні уніфікованої системи індикаторів на кшталт європейського «табло» вимірювання дисбалансів як на макро-, так і регіональному рівнях, що надало б змогу вчасно виявляти потенційні ризики виникнення дисбалансів і розширювати можливості їх нівелювання, регулювання чи усунення.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.456. Formation principles of the organizational and economic management mechanism of the regional enterprise's creative potential / N. Zakharchenko, S. Horbachenko, R. Hrinchenko, I. Topalova, A. Fialkivska // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 521-532. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 405-414. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Мета дослідження — надати теоретико-методологічне обґрунтування побудови організаційно-економічного механізму (ОЕМ) управління креативним потенціалом (КП) туристичної компанії (ТК) регіону з урахуванням впливу чинників сучасної культури. Наведено теоретичні, методологічні та практичні засади щодо побудови та впровадження організаційно-економічного механізму (ОЕМ) управління КП підприємства регіону з урахуванням досягнення сучасного рівня корпоративної культури. Розв'язання такої проблеми досягається за рахунок виявлення характеристик і принципів ОЕМ оцінки КП регіону на прикладі ТК, для якого і побудовано відповідний механізм. Обґрунтовано розроблення комплексної методики кількісної оцінки КП ТК, яка надала можливість визначити їх потенційну здатність упровадити нові продукти в туристичному бізнесі регіону. Результативною умовою впровадження такої методики у практику є вимога необхідності періодичного використання одночасно кількісного та якісного підходів до об'єкта дослідження у процесі поглибленого вивчення його КП. Ефективне управління КП підвищує здатність компанії просувати на ринок послуги інноваційного характеру. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні принципів побудови та впровадження ОЕМ управління КП підприємства в регіоні з урахуванням досягнення сучасного рівня корпоративної культури.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.457. Methodological aspects of institutionalism in the issues of administrative-territorial development / G. Sharyi, O. Obolenskiy, S. Nesterenko, T. Odariuk // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 13-19. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Враховано нераціональність, непропорційність, складноконтурність адміністративно-територіальних утворень об'єднаних територіальних громад. Зазначено, що питання застосування інституціональної методології щодо адміністративно-територіального розвитку є недостатньо дослідженими у вітчизняній та зарубіжній економічній науці. Виявлено інституціональну невідповідність адміністративного територіального поділу потребам країни. Визначено шляхи інституціоналізації виконавчої влади, розвитку територій у відповідності до вимог інституціоналізму, та його роль і місце в адміністративно-територіальній реформі. Відмічено, що єдиним інституціональним комплексом суспільства визначається інституціональна матриця. Інституціональна матриця суспільства подається, як стійка тріада базових елементів — макроінститутів, що інтегрують і стабілізують суспільство: економіка, політика і культура. При формуванні матриці враховано її властивості, а саме симетрію дуальних позицій, взаємозумовленість інститутів в межах матриці, інваріантність домінантності, можливість співіснування в системі інститутів материнської матриці різних елементів різних матриць з обов'язковим домінуванням рідної матриці. Історичним розвитком держав і цивілізацій, які існують за принципами матриці, доведено дівість вище наведених властивостей; в іншому разі держава зникає, перестає існувати і цивілізація. Визначено, що державні та регіональні інституціональні перетворення генерують проведення ефективних реформ: адміністративно-територіальної, економічної, земельної та інших взаємопов'язаних трансформацій суспільства, включаючи політико-правові. Територіальний розвиток і реальна економіка вимагають проведення реформи системи інститутів управління в межах вертикально-рівневої системи управління з урахуванням природних, політичних, економічних, етнічних, мовних, національних та інших просторових і соціальних аспектів.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.458. Monitoring of human development in regions in Ukraine (integrated approach) / V. Stolyarova, O. Shynkaryuk, V. Stolyarov, V. Antoshkin, O. Goryacha, G. Frolova // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 89-98. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Узагальнено основи інформаційно-методичної метрології регіонального людського розвитку, становлення та розвиток яких затверджувались Урядом України у 2001, 2012 і 2017 рр. Особливу увагу зосереджено на проблемах узгодженості оцінки динаміки складових Індексу регіонального людського розвитку (ІРЛР) з показниками Державних стратегій регіонального розвитку на періоди до 2015, 2020 і 2027 рр. У контексті оцінки результативності і ефективності механізму державного регулювання регіонального людського розвитку на основі його прогнозування розкрито суть і зміст чотирьох етапів алгоритму комплексної рейтингової оцінки ІРЛР. Використано методи кластеризації регіонів за відповідними компонентами, приййоми і процедури композиції та декомпозиції складових ІРЛР з метою забезпечення соціально-економічної безпеки регіонів. Диференціація системи показників і процедур моніторингу регіонального людського розвитку на субнаціональному (обласному) рівні надає змогу більш об'єктивно визначити соціально-економічну політику регіональних і місцевих органів виконавчої влади щодо підвищення якості життя населення сіл, селищ, міст, районів та адміністративних областей України загалом.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.459. Rural economy: directions of new theorization and implementation of best European financial regulation practices / S. Petrukha // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 454-464. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Українська інтелектуально-експертна спільнота перебуває на початковій фазі формування методологічного базису онтогенезу сільської економіки, що передусім детерміновано реформою децентралізації, новою роллю сільського господарства в національній площині нової (як коронакризової, так і постковідної) економічної реальності в забезпеченні продовольчої суверенності, економічного відновлення економіки в цілому та сільських територіальних громад зокрема з урахуванням нових викликів, пов'язаних зі старінням сільського соціуму, депопуляцією, привілеюванням сільської зайнятості в сільській місцевості та фінансовізацією взаємовідносин у середині сільських економічних агентів, у підсумку утворюючи нову нормальність функціонування та розвитку сільської економіки. Враховуючи, що Україна стратегічно окреслила своє прагнення до інтеграції у європейське співтовариство, успішно пройшовши формуючу стадію групової динаміки (за Б. Такменом), перейшла до конфліктної стадії, розширивши її ортодоксальне розуміння до відсутності належної паритетності в розвитку соціально-економічних, фінансово-інституційних процесів у середині сільської економіки, створивши загрози її переходу до всеохоплюючої діджиталізації та «озеленення» фінансів, спрямованих у неї. В Європейському Союзі порушена проблематика вивчається та здійснюється пошук напрямів її розв'язання з 50-х рр. минулого століття, актуалізуючи необхідність типологізації кращих регіональних практик, їх імплементацію у площину аграрної політики в напрямі стимуляції сільгоспвиробників до сталого та всеохоплюючого розвитку; сільської економіки з урахуванням еволюціонування фінансового вектора урахуванням ітерації Стратегії розвитку системи управління державними фінансами, напрямів модернізації державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, поетапного переходу від інституту підтримки до інституту допомоги. Для досягнення мети, яку було визначено як типологізацію теоретичних підходів та емпіричних взаємовпливів і взаємозалежностей онтогенезу сільської економіки в умовах реалізації європейських співтовариством Цілей Сталого Розвитку ООН до 2030 р. як базисну нового стратегування та фінансовізації (у тому числі їх «озеленення») її розвитку в нашій країні, застосовано методи: індукції та дедукції, порівняння та систематизації при дослідженні історіографії поняття «сільська економіка», пронизання його «фінансовим» духом і процесами «озелення» фінансово-економічних взаємовідносин економічних агентів сільської економіки; синтезу й аналізу — для характеристики фінансової підтримки (допомоги) сільської економіки з урахуванням модерних підходів до становлення та розвитку Спільної аграрної політики у країнах — членах ЄС задля імплементації всеохоплюючого регуляторного європейськозабарвленого руху на діджиталізацію та фінансовізацію.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.460. Social marketing in the system of local government / S. Ivanytska, N. Bakalo, O. Derkach // Економіка і регіон. — 2022. — № 1. — С. 75-81. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Досліджено особливості використання інструментарію соціального маркетингу органами місцевого самоврядування. Розглянуто аспекти використання маркетингу в державному управлінні та його специфіку. Визначено, що територіальний маркетинг є різновидом маркетингу у державному управлінні та пов'язаний із забезпеченням інтересів території та функціонує у вигляді відповідної служби органів державного управління та місцевого самоврядування. Виявлено, що соціальний маркетинг — це використання інструментів та засобів маркетингу для проведення соціально-значимих перетворень та зміцнення некомерційних організацій. З'ясовано, що соціальний маркетинг займається вирішенням трьох питань: переконання, соціальна практика, та соціальний продукт. Завданнями місцевого самоврядування є реалізація соціальних програм, а для врахування інтересів громадськості, необхідний діалог місцевих органів влади з населенням. Практика розвитку місцевого самоврядування свідчить, що успішне вирішення питань місцевого значення залежить від таких факторів, як: природно-ресурсного забезпечення, економічного та фінансового забезпечення. При цьому, фінансове забезпечення є найважливішим. Для реалізації принципів місцевого самоврядування та ефективного вирішення питань, доцільно використовувати інструментарій соціального маркетингу. Досліджено особливості планування соціального маркетингу для реалізації соціальних програм органами місцевого самоврядування, а також виявлення можливих способів використання інструментарію у їх просуванні. Визначено місце та роль соціальної реклами у суспільстві та виділено ряд її функцій. Виявлено, що зв'язки з громадськістю виступають важливим інструментом соціального маркетингу в системі органів місцевого самоврядування та визначено основні напрямки PR-активності, а саме застосування різних маніпулятивних технологій.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.461. Territorial innovation clusters: world landmarks / Ukrainian realities / N. Ridei, T. Hohol, V. Liubarets, Y. Zemlina, N. Rodinova // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 418-428. — Бібліогр.: 26 назв. — англ.

Досліджено питання формування інноваційних кластерів на регіональному рівні з урахуванням практичного світового досвіду. На підставі аналізу сучасних тенденцій розвитку національного господарства країн та окремих його складових у формі регіонів доведено необхідність застосування процесів поєднання виробництва з науковими установами та державними організаціями. Здійснений аналіз теоретичних підходів до використання економічної категорії «кластер» продемонстрував певну подібність думок фахівців, сприяв визначенню різноманітних підходів, на основі яких запропоновано авторське визначення кластера. Проведений аналіз класифікації кластерів надав можливість окреслити класифікаційні ознаки та ідентифікувати можливі типи інноваційних кластерів. Дослідження особливостей і відмінностей кластерів від інших територіальних та адміністративних об'єднань надалі змогу визначити їх переваги та з'ясувати недоліки. Проаналізовано наукові підходи до особливостей, переваг і перспектив формування інноваційних кластерів, головною рушійною силою яких для соціально-економічних систем регіонів є динамічність, адаптивність і синергія. Систематизовано передумови формування інноваційних кластерів на рівні регіону. Аналіз досвіду розвинених країн світу з практики кластеризації економіки надав змогу виділити 3 географічно зумовлені центри розвитку інноваційних кластерів та історично сформовані моделі їх формування. Докладний аналіз останніх надав змогу визначити їх основні характеристики, типові риси, охарактеризувати особливості використання в певних країнах світу. Досліджено кількісні характеристики наявних інноваційних кластерів у високорозвинених країнах за галузевою специфікою. На підставі аналізу наявних стратегій розвитку певних областей країни надано характеристику стану формування та розвитку кластерних моделей у певних галузях національного господарства. Визначено наявні перешкоди активному інноваційному розвитку регіонів країни, як висновки рекомендовано застосування італійської моделі, що характеризується мінімальними перешкодами до впровадження.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.462. The cluster initiative as a special economic project: European and Ukrainian practices / A. Yevstakhevych, I. Paryzkyi, N. Tomchuk-Ponomarenko, O. Yarova, V. Yatsukovskyy, A. Chukhlib // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 475-483. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Розглянуто європейську та українську практику щодо кластерних ініціатив як особливого розвитку економічних проєктів. Наголошено, що у зв'язку із розвитком і поширенням глобалізаційних процесів у світі збільшується конкурентоспроможність на ринку і підприємствам потрібно впроваджувати нові шляхи для зміцнення конкурентоспроможності та розвитку своїх виробничих потужностей. Визначено, що кластер — це стабільна система підприємств та інститутів, пов'язана з виробництвом інноваційної продукції, що використовує досягнення науково-дослідних інститутів, що саморозвиваються та навчання науково-дослідних організацій і комерційних структур, стимулюючи підприємницьку діяльність у науці та комерціалізації прогресивних технологій. Акцентовано увагу на тому, що тенденції нової кластерної економіки викликають такі процеси: глобалізацію та локалізацію бізнесу, виробництво, капіталів як процеси руху до інтегрованих дій, цільового залучення потенціалів країни, галузей, пріоритетних ресурсів. Первинність сфери обміну, нарощення впливу фінансової влади, фінансової олігархії, фінансових ринків як елемента надконтролю, гіпервлади, центрів впливу на зміни у відтворенні національних продуктів. Стрімкий інформаційний прогрес і стійкі пріоритети комплексної інтелектуалізації праці в усіх сферах людської діяльності, нарощення потенціалу системи знань та її інструментів впливу на нову людину та інше. Відзначено, що світова практика демонструє, що при створенні кластера всі галузі, що входять до нього, починають підтримувати одна одну. Конкурентоспроможні постачальники сприяють розвитку галузей споживання у країні. Вони забезпечують їх технологіями, стимулюють розвиток загальних факторів виробництва, породжують нових виробників. Одна галузь, конкурентоспроможна на світовому ринку, здатна створити низку нових взаємозв'язків, забезпечуючи доступ до кваліфікованої робочої сили, користуючись перевагами сімейної диверсифікації або захоплюючи появу нових шляхом розлучення. Узагалено, що розвиток кластерної економіки сприятиме розвитку територіальних громад та інфраструктури областей, стимулюванню попиту на освіту, яка наразі переживає важкі часи, зупиненню відпливу людського капіталу з подальшим працевлаштуванням на території України, а також стимулюванню розвитку інноваційної діяльності серед молоді, яка допоможе підвищити свою конкурентоздатність на світовій економічній і політичній арені.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.463. The impact of information technologies on the socio-economic development of territorial communities / O. Kudinov // *Економіка і регіон*. — 2022. — № 1. — С. 82-88. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Інформаційно-комунікаційний розвиток технологій (ІКТ), що має світову тенденцію розвитку, активно трансформуються у світову глобальну економіку. Провідні країни світу почали активно використовувати ІКТ в управлінській, фінансовій та соціально-економічній сфері життєдіяльності населення на макро- та мікроекономічному рівні. Так і в Україні з початком великих реформ одним із пріоритетних напрямів є діджиталізація (цифрова трансформація суспільства та економіки). Реформа децентралізації, що активно розвивається, потребує нових підходів щодо формування регіональної економічної політики. Вже на перших етапах даної реформи в Україні почали активно використовувати цифрові технології для роботи з населенням. Однак місце і роль України у світових рейтингах у розвитку ІКТ на сьогодні є нижче середнього. Саме тому тема є досить актуальною для наукової спільноти, оскільки варто виявити слабкі і сильні сторони держави в цифровій соціально-економічній сфері та виявлення найсприятливіших шляхів удосконалення розвитку України в сфері ІТ-економіки. Досліджено вплив ІКТ на соціально-економічний розвиток держави. Визначено роль об'єднаних територіальних громад в цифровій економіці. Розглянуто напрями цифрової трансформації системи управління розвитку територіальних громад. Визначено місце і роль України у світових рейтингах розвитку ІТК у сфері регіонального управління та зазначено перші кроки держави до цифрової трансформації економіки.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 1.У.355, 1.У.392, 1.У.405, 1.У.408-1.У.409, 1.У.415, 1.У.417, 1.У.572, 1.У.604, 1.У.651, 1.У.704, 1.У.771, 1.У.799, 1.У.1133, 1.У.1160-1.У.1261, 1.Ф.1392

Бухгалтерський облік та аудит

Теорія та основи бухгалтерського обліку

1.У.464. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / М. С. Татар; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2021. — 199 с.: табл. — Бібліогр.: с. 189. — укр.

Розглянуто суть та види бухгалтерського обліку. Охарактеризовано систему рахунків бухгалтерського обліку, процеси документування, інвентаризації, оцінювання, калькулювання. Розкрито особливості обліку активів, витрат, доходів, фінансових результатів, зобов'язань та власного капіталу. Розглянуто склад, елементи, порядок складання та подання фінансової звітності. Увагу приділено техніці проведення інвентаризації, автоматизованим формам ведення бухгалтерського обліку.

Шифр НБУВ: ВА864062

1.У.465. Іманентна філософія сучасного обліку в контексті проблеми сутності його предмета / О. П. Кундря-Висоцька, І. М. Вагнер, І. І. Демко // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 145-153. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Обґрунтовано вплив зовнішнього середовища на формування внутрішньої філософії бухгалтерського обліку (БО) на основі іманентного зв'язку, що зумовлює розширення предметної площини облікової системи під впливом зростаючих інформаційних запитів. Доведено доречність використання поняття «іманентність» як одного з інструментів розширення предметної площини сучасного БО через його практичну, моделюючу і наукову компоненти. У процесі аналізу розширення практичної площини охарактеризовано інституційні (формальні та неформальні) обмеження, що перешкоджають обліковій системі забезпечувати зростаючі інформаційні запити. Виділено 4 групи обмежень, породжених геоологічно: теоретичні, методичні, регуляторні, а також неформальні обмеження, які на сьогодні сформувавши психологічні стереотипи на предмет консервативності облікової практики, науки та облікової професії. Доведено, що розвиток предметної площини сучасного обліку відбувається через інтерпретацію можливих альтернативних варіантів у контексті творчого, професійного підходу фахівців з обліку. Йдеться про превалювання професійного судження як ознаки творчого професійного контенту іманентної облікової філософії на сьогодні, що доводить предметні інтерпретації у фаховому розвитку облікової системи. Деталізовано умови для застосування професійного судження в сучасному обліку, що забезпечує розширення та вдосконалення методики облікових процесів для суб'єктів підприємництва через фахову інтерпретацію результативної облікової інформації для потреб користувачів. Охарактеризовано наукову площину БО як динамічну систему знань, які розкривають нові явища в суспільстві та природі, з метою використання їх у практичній діяльності. Доведено, що наукові дослідження в галузі БО, маючи свою специфіку, історично тривають у контексті вирішення двох взаємозумовлених запитань: як БО впливає на навколишній світ і як світ впливає на БО. Констатовано

наявність певних дезінтеграційних тенденцій в обліковій науці, пов'язаних із виокремленням наукової концепції щодо розширення предметної площини обліку. Виокремлено 3 основні значення наукових досліджень у галузі БО, які «іманентно» відповідають визначенню у роботі напрямом розширення його предмета. Запропоновано та конкретизовано наукові дослідження в галузі БО здійснювати не в будь-яких напрямках, а лише в найбільш вагомих, які мають значення для теорії та практики розвитку БО і є актуальними на певний момент часу.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.466. Моделі організації обліку з використанням крауд-технологій: особливості, переваги, перспективи / А. І. Кашперська, М. О. Ільченко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 205-212. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено сучасний стан ринку послуг з бухгалтерського обліку України; визначено особливості, переваги і недоліки існуючих моделей організації надання облікових послуг за допомогою крауд-технологій, а також досліджено перспективи їх впровадження у діяльність вітчизняних підприємств. Проаналізовано найбільш розповсюджені моделі надання облікових послуг за допомогою крауд-технологій, а саме: аутсорсинг, косорсинг, офшоринг, інсорсинг, аутстафінг. Встановлено, що облікові моделі поряд зі значними перевагами мають і низку недоліків. Наголошено, що вибір певної моделі, можливості та необхідності її використання залежить від обсягів та видів діяльності та залишається за власниками підприємств, з урахуванням переваг і наявності економічного ефекту. Визначено, що український ринок облікових послуг представлений великою кількістю підприємств і фізичних осіб — підприємців, які дедалі збільшують обсяг реалізованих послуг і користуються найбільшим попитом у підприємств та установ у порівнянні зі звичайним населенням та іншими категоріями споживачів. Обґрунтовано, що за умов використання послуг аутсорсерів власники підприємств доцільно орієнтуватися на відповідність надавачів облікових послуг певним критеріям, серед яких основними є: професіоналізм і компетентність у специфіці та стратегії діяльності замовника; відповідальність за результат та якість; дотримання умов конфіденційності; вартість облікових послуг. Визначено, що використання підприємствами крауд-технологій при організації облікового процесу сприятиме його оптимізації, одержанню значних переваг від застосування додаткових ресурсів, підвищенню можливості їх адаптації до сучасних економічних реалій.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.467. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. / В. Й. Пліса, З. П. Пліса. — Львів: АТБ, 2020. — 199 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 189-194. — укр.

Розглянуто суть, значення і види господарського обліку, завдання, функції, вимірники, предмет і метод бухгалтерського обліку (БО), зміст і структуру бухгалтерського балансу та рахунків БО, суть подвійного запису, місце та роль оцінювання і калькулювання в системі БО, організацію документообороту на підприємствах. З'ясовано склад, елементи, якісні характеристики фінансової (бухгалтерської) звітності. Зосереджено увагу на проблемах розкриття інформації та порядку виправлення помилок у фінансовій звітності. Наведено основні поняття та терміни БО.

Шифр НБУВ: ВА863597

1.У.468. Features of teaching analytical and accounting disciplines in higher education institutions / K. Simakov, O. Simakova // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 75-79. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Описано основні особливості навчальних програм обліково-аналітичної спрямованості та аспекти викладання обліково-аналітичних дисциплін: проведення лекцій та практичних занять з використанням мультимедійних технологій, прикладних програм для бухгалтерії та фінансового аналізу, розглянуто організацію дистанційного навчання, для якого потрібно забезпечити доступ до сучасних програмних продуктів, також містить конкретні пропозиції для підвищення ефективності сприйняття облікових дисциплін.

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 1.У.470

Облік та аудит в окремих країнах

1.У.469. Вектори розвитку XBRL-звітництва в Україні / К. Назарова, К. Бондаренко // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 2. — С. 81-93. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

В Україні на законодавчому рівні введено вимогу подавати XBRL-звітність на відповідному порталі. Країна слідує світовим практикам диджиталізації й уніфікації процесу звітування. У 2021 р. компанії вперше подали річну фінансову звітність за аудиторським висновком у вигляді XBRL-звіту згідно з перекладеною таксономією за 2020 р. Фактично створюється ситуація, коли вказана вимога збільшує обсяг розкритої інформації чи переформатує презентацію фінансових даних на новий лад. Відмінність презентації фінансової звітності у форматі XBRL породжує актуальні проблеми, які ще не досліджено, щодо правильності презентації відповідних статей звітності. Мета дослідження — аналіз проблем у сфері звітування компаній через введення обов'язкового звітування XBRL. Застосовано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: спостереження, індукції, синтезу, узагальнення. Результати дослідження вказують на наявність орфографічних та концептуальних помилок у XBRL-звітах, складених за таксономією, які значно викривляють презентацію операційного прибутку. Додатково аналіз показав, що в XBRL-звіті об'єднуються операційні та неопераційні витрати, наприклад, курсові різниці презентуються разом, а уніфікований список ліній звітності не надає змоги компаніям акцентувати увагу користувача на суттєвих операціях на рівні фінансової звітності, які доцільно виокремити у звіті про сукупний дохід. Висновки: зважаючи на суттєві викривлення презентації фінансових показників у вигляді XBRL-звітності, можна констатувати, що така звітність містить суттєві недоліки та може вводити користувача інформації в оману, якщо такої користувач не має для порівняння фінансову звітність за МСФЗ, підтверджену аудитором. Через низку причин, в тому числі недоліки презентації, частина аудиторських компаній робить застереження, що аудиторський звіт належить виключно до фінансової звітності і його дія не розповсюджується на XBRL-звіт.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.470. До проблеми методологічної некоректності принципу превалювання сутності над формою в сучасному бухгалтерському обліку в контексті реалій міжнародного бізнесу / А. О. Семенець, О. Ю. Панфілов, Є. Ю. Кузькін, С. О. Кузнецова, І. О. Гладій // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 145-155. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Проаналізовано історичний процес і фактори, які сприяли становленню та розвитку принципу превалювання суті (ППС) над формою у світовій і вітчизняній практиці ведення бухгалтерського обліку, його впливу на ведення бізнесу як в окремих країнах, так і в міжнародному бізнесі. Організація та ведення бухгалтерського обліку базується на сукупності принципів бухгалтерського обліку, які мають забезпечити якісний облік фактів господарської діяльності і як наслідок перетворення цієї інформації у фінансову звітність, яка слугує джерелом інформації для ухвалення управлінських рішень різними категоріями користувачів фінансової та економічної інформації, у тому числі суб'єктами міжнародного бізнесу. Одним із таких принципів виступає ППС над формою. Досліджено філософську основу формулювання та застосування ППС над формою. Доведено, що у формулюванні ППС над формою здійснено поєднання несумісних у діалектичному плані понять. А саме сукупність внутрішніх, стійких і визначальних зв'язків, що відображають основні риси та тенденції розвитку об'єктів і процесів, у цьому разі бухгалтерського обліку і фінансової звітності в господарських операціях превалює над способом існування та вираження змісту, організації та структури бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Таке поєднання діалектично несумісних категорій може призводити до різних інтерпретацій суті бухгалтерських записів і як наслідок змісту фінансової звітності. Розглянуто випадки застосування та використання ППС над формою як у нормативних документах, так і у практиці бухгалтерського обліку. Проаналізовано основні переваги та недоліки застосування ППС над формою в теорії та практиці бухгалтерського обліку під час ведення фінансово-господарської діяльності та міжнародного бізнесу. Дослідження показали, що застосування ППС над формою підвищує суб'єктивізм в обліку та багато в чому визначається кваліфікацією бухгалтера, який приймає професійне судження, та його морально-етичними якостями.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.471. Розвиток бухгалтерського обліку в вимірі міжнародних стандартів фінансової звітності та інноваційних технологій: методологія та практика: монографія / Л. В. Шкуліпа; Державна служба статистики України, Національна академія статистики, обліку та аудиту. — Ніжин: Орхідея, 2020. — 615 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 567-614. — укр.

Досліджено актуальні проблеми розвитку методології та практики бухгалтерського обліку в вимірі міжнародних стандартів фінансової звітності та інноваційних технологій. Увагу приділено історичним аспектам започаткування концепції фінансової звітності, як фундаменту МСФЗ. Виокремлено макроекономічні детермінанти у становленні МСФЗ на локальному рівні. Проведено кількісну та якісну оцінку перспектив розвитку МСФЗ як глобальної стандартизації. Розроблено методологію обліку всіх елементів фінансової звітності відповідно до нової Концептуальної основи фінансової звітності та МСФЗ. Встановлено нормативну неузгодженість між теперішніми концепціями та правилами стандартів у контексті їх взаємодії на методологічному рівні. Проаналізовано пріоритетну базу оцінки в МСФЗ. Обґрунтовано шляхи вирішення нових питань та протиріч в обліку за МСФЗ під впливом інноваційних та методологічних змін. Запропоновано зміни до нормативно-законодавчої бази України та національних стандартів бухгалтерського обліку, які узгодять вітчизняні вимоги до ведення обліку та звітування із міжнародними в контексті нових викликів для цифрової економіки України. Наведено вплив нових змін у МСФЗ на вітчизняні та

міжнародні фінансові звіти, їх співставність та аподітичність. Виокремлено нові складові сучасної та майбутньої парадигми звітування. Надано рекомендації щодо удосконалення процесу впровадження Таксономії UA XBRL МСФЗ на мікро- та макрорівні країни, в тому числі в освітні процеси підготовки фахівців у сфері бухгалтерського обліку.

Шифр НБУВ: BA865953

1.У.472. Фактори ризику фінансового стану міжнародних компаній та завдання аудиту в умовах пандемії / І. Г. Крупельницька // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 134-139. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження сучасних нестандартних умов в міжнародному бізнесі великих корпорацій та завдань аудиту. Криза, зумовлена COVID-19, похитнула впевненість фахівців у зростанні світової економіки. Сьогодні приблизно третина опитаних (32 %) визнає, що у порівнянні з початком року менше вірять у перспективи світового зростання у найближчі три роки. Втім, втрата впевненості не настільки вражаюча, коли йдеться про міркування керівників щодо майбутнього їх компаній, адже тут лише 17 % заявляють про зменшення впевненості. Керівники, поза сумнівом, більше впевнені саме в добробуті своїх компаній, оскільки мають більше контролю й важелів впливу. Відповідно, завданнями роботи є дослідження основних факторів, що характеризують та розкривають проблеми сучасного аудиту фінансової звітності міжнародних компаній; визначення та характеристика основних ризиків, що виникають у міжнародному бізнесі за умов пандемії; формування основних вимог аудиту для забезпечення мінімізації зазначених ризиків.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.473. National standards of accounting and reporting in the era of digitalization of the economy / Khaled Ahmad Haroun Alhasana, Anas Mohammad Mousa Alrowwad // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 154-161. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Запропоновано авторський погляд на національні стандарти бухгалтерського обліку (БО) та звітності в контексті цифровізації економіки. Розглянуто ключові тенденції цифровізації та її вплив на БО як у світі, так і в Україні. Висвітлено провідні технології, які з'явилися в результаті тенденції цифровізації та їх вплив на БО і звітність. Наведено приклади передового досвіду з розвинених країн щодо застосування нових технологій у контексті БО та звітності. Увагу приділено обліку криптоактивів. Наведено особливості обліку та звітності залежно від характеру окремих видів криптоактивів. Узагальнено найкращі галузеві практики та позиції провідних аудиторських компаній щодо обліку та звітності криптоактивів. Наведено приклади законодавчої практики розвинених країн щодо обліку, звітності та оподаткування криптоактивів. Проведено огляд законів і нормативних актів щодо криптоактивів в Україні. Висвітлено відповідні стандарти БО, які можна було б застосувати при розгляді різних аспектів криптоактивів. Визначено, що застосування ефективної нормативно-правової бази та рекомендацій є ключовою проблемою в контексті обліку та звітності криптоактивів. Наведено перелік запитань для дослідника або практики в контексті визначення підходу до обліку та звітності криптоактивів. Наведено приклад обліку токена відповідно до наявних в Україні стандартів БО. Узагальнено найкращі практики зовнішнього аудиту криптоактивів у межах аудиту фінансової звітності компаній. Окреслено потенційні зони ризику зовнішнього аудиту в контексті криптоактивів. Наведено авторське бачення потенційних напрямів еволюції національних стандартів БО в контексті цифровізації економіки.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.474. Problems of classification and valuation of financial assets / V. Quliyev // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 162-172. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

Розглянуто основні проблеми класифікації та оцінки фінансових активів (ФА), а саме щодо невідповідності підходів, запропонованих Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) та Інструкціями з трансфертного ціноутворення ОЕСР. Дослідження виявили, що в багатьох країнах, які почали застосовувати МСФЗ, не існує єдиних правил класифікації, оцінки та визначення справедливої вартості ФА. Потреба вирішення цих питань є особливо важливою в контексті розвитку ініціативи ОЕСР щодо впровадження BEPS. Це визначило напрям дослідження та надало можливість сформулювати мету дослідження, яка полягає в розробленні обґрунтованих пропозицій щодо подальшого розвитку та вдосконалення положень МСФЗ щодо класифікації та оцінки справедливої вартості ФА. Методологічне підґрунтя дослідження передбачало інституційний підхід до вивчення соціально-економічних процесів та явищ, а також систему принципів і методів створення та оцінки цінності, яка базується на філософських, світоглядних, загальнонаукових і спеціальних наукових методах. Дослідження надало можливість систематизувати та класифікувати ФА за різними ознаками та ознаками. Запропонована класифікація ФА надає

зможу визначити напрями вдосконалення бухгалтерського обліку в частині його організації на основі наближення МСФЗ до Керівництва з трансфертного ціноутворення ОЕСР. Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка єдиного порядку визначення реальної вартості ФА для цілей оподаткування та бухгалтерського обліку.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.298, 1.У.478, 1.У.531

Бухгалтерський облік в Україні

1.У.475. Бухгалтерський облік для необлікових спеціально-стей: навч. посіб. / Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок, О. М. Дмитренко. — Житомир: Рута, 2022. — 255 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 185-190. — укр.

Викладено питання теорії бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідно до Національних положень (стандартів) і Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та чинного нормативно-правового законодавства. Зауважено, що виклад матеріалу є логічним, візуально структурованим, супроводжується умовними цифровими прикладами, схемами, розрахунками, таблицями та бухгалтерськими проведеннями. Подано інформацію про бухгалтерський баланс, систему бухгалтерських рахунків і подвійний запис, види калькуляції, техніку облікової реєстрації та способи виправлення помилок, форми фінансової звітності.

Шифр НБУВ: VA863462

1.У.476. Формування у майбутніх спеціалістів з бухгалтерського обліку ціннісних професійних орієнтацій у фаховій підготовці: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. В. Дем'янюк; Рівненський державний гуманітарний університет. — Рівне, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вивчено питання удосконалення фахової підготовки майбутніх спеціалістів із бухгалтерського обліку в коледжах економічного спрямування. Особливу увагу приділено формуванню у майбутніх спеціалістів із бухгалтерського обліку ціннісних професійних орієнтацій. Виокремлено структурні компоненти ціннісних професійних орієнтацій: ціннісно-мотиваційний, знаннево-цільовий, емоційний, діяльнісний. Визначено й удосконалено критерії сформованості ціннісних професійних орієнтацій (мотиваційно-орієнтаційний, когнітивний, комунікативний, функціональний) та рівні їх сформованості (низький, середній, високий). Визначено та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування у майбутніх спеціалістів із бухгалтерського обліку ціннісних професійних орієнтацій у фаховій підготовці: використання історико-філософського досвіду у процесі формування ціннісних професійних орієнтацій у майбутніх спеціалістів із бухгалтерського обліку; змістове наповнення фахових навчальних дисциплін ціннісно-професійним контентом і забезпечення його супроводу засобами об'єктивного діагностування; оптимізація аудиторної та позааудиторної навчальної взаємодії учасників освітнього процесу. Розроблено структурно-організаційну модель формування у майбутніх спеціалістів із бухгалтерського обліку ціннісних професійних орієнтацій у фаховій підготовці.

Шифр НБУВ: PA442390

1.У.477. COVID-криза як драйвер диджиталізації бухгалтерських процедур / К. О. Назарова, О. М. Мойсеєнко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 227-234. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

COVID-криза — як прояв глобальної фінансово-економічної, соціальної та політичної кризи — є серйозним викликом для світу в цілому та України зокрема, але, разом із тим, вона стала ключовим поштовхом для прискорення тренду диджиталізації та диджитал-трансформації. Досліджено основні напрями диджиталізації облікових процедур під впливом COVID-кризи та з'ясовано проблемні питання, що виникають при впровадженні диджитал-технологій для цілей бухгалтерського обліку підприємств України. Наведено визначення поняття диджиталізації та її порівняння з диджиталізацією на прикладі документування операцій для цілей бухгалтерського обліку. Виділено основні напрями диджиталізації бухгалтерських процедур — розширення застосування електронного документообігу, використання хмарних технологій, дистанційна (віддалена) робота. Визначено переваги використання можливостей диджитал-технологій в умовах дії карантину на всій території України. Обґрунтовано, що ефективність реалізації основних напрямів залежить від: подальшого вдосконалення процедур електронного документообігу як на рівні окремих підприємств, держав, так і на міждержавному рівні; підвищення рівня інформаційної безпеки для цілей використання хмарного ресурсу для зберігання даних, здійснення розрахунків, обміну даними, їх використання у зручній формі; виправлення дисбалансу між рівнями розвитку технологій та компетенцій бухгалтерських працівників. Перспективами подальших досліджень є визначення можливостей розширення шляхів застосування диджитал-технологій для цілей бухгалтерського обліку та розробка концепції диджиталізації бухгалтерських процедур.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 1.У.464, 1.У.467, 1.У.471, 1.У.473

Бухгалтерський облік в цілому

1.У.478. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. / В. М. Пархоменко, Н. М. Мажуга; Державна служба статистики України, Національна академія статистики, обліку та аудиту. — Київ, 2019. — 120 с.: табл. — укр.

Висвітлено загальні основи фінансової звітності за міжнародними стандартами. Передбачено логічну подачу теоретичного матеріалу, розглянуто послідовності дій із відображення господарських операцій у фінансовій звітності, формування облікової політики, що надає можливість студенту сформувати базу для подальшого розуміння інших фахових дисциплін. Зазначено, що міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності — невід'ємна складова сучасного бізнесу та економічної діяльності в цілому. Наголошено, що в сучасних ринкових умовах діяльності суб'єктів господарювання застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності має першочергове значення для ефективного управління, своєчасного одержання адекватної облікової інформації про господарські операції, про наявне майно та його використання, про доходи, витрати, фінансові результати. Посібник має зручну для користування структуру викладення матеріалів, наведення прикладів, які надають змогу зрозуміти засади застосування стандартів фінансової звітності. Побудова за змістом сприяє ефективному сприйняттю та засвоєнню читачами поданих тем.

Шифр НБУВ: ВА863767

1.У.479. Облік, аналіз, аудит у забезпеченні безперервної діяльності: [колект.] монографія / Є. Є. Іонін, Л. Л. Гевлич, Н. В. Дутова, О. Т. Поліщук, О. О. Разборська, В. В. Томчук, Н. Ф. Манько, Д. А. Сайнський, Л. О. Тарасенко; ред.: Є. Є. Іонін; Донецький національний університет ім. В. Стуса. — Вінниця: ТВОРИ, 2021. — 240 с.: рис., табл. — укр.

Колективна монографія містить теоретико-методологічні положення і науково-практичні рекомендації щодо забезпечення реалізації базової концепції бухгалтерського обліку — концепції безперервності діяльності, значущість якої посилюється, у зв'язку із прийняттям Кодексу України з процедур банкрутства, оновленням вимог для відкриття провадження у справі про банкрутство при відсутності законодавчих ознак неплатоспроможності. Досліджено облікові аспекти забезпечення безперервної діяльності, автоматизацією бухгалтерського обліку бізнес-процесів на базі CRM та ERP-систем, аналітичним підґрунтям забезпечення базових концепцій бухгалтерського обліку. Звернено увагу на питання ефективності функціонування акціонерних товариств, контрольні аспекти забезпечення концепції безперервної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА864749

1.У.480. Організаційні аспекти та проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств / А. І. Орехова, В. С. Толстошеєва // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 140-143. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Досліджено організаційні аспекти та проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств. Розкрито суть фінансового результату, що є одним із найважливіших показників діяльності підприємства. Досліджено підходи до трактування поняття «фінансові результати» як важливого аспекту у формуванні концепції систематизації фінансових результатів підприємства. Окреслено проблемні питання організації бухгалтерського обліку фінансових результатів. Досліджено умови, що вимагають перегляду та вдосконалення системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік фінансових результатів. Визначено шляхи вдосконалення обліку фінансових результатів, що забезпечить інформацією внутрішніх користувачів для прийняття ними управлінських рішень щодо напрямів використання одержаних фінансових результатів за звітний період. На основі проведеного аналізу проблемних питань обліку об'єкта бухгалтерського дослідження визначено пріоритетні завдання, необхідні для подальшого вдосконалення обліку фінансових результатів діяльності підприємств.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.481. Оцінка ефективності бухгалтерського аутсорсингу / І. К. Шушакова, А. Ю. Гринь, Д. В. Коломієць // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 327-334. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто теоретичні і практичні питання оцінки ефективності бухгалтерського аутсорсингу. Мета роботи — дослідження методичних підходів до оцінки ефективності використання бухгалтерського аутсорсингу — сучасної форми організації ведення бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах. Досліджено підходи до тлумачення суті бухгалтерського аутсорсингу в наукових працях. Наведено авторське визначення бухгалтерського аутсорсингу, під яким розуміється форма ведення бухгалтерського обліку, що передбачає передачу окремих або всіх бухгалтерських функцій і ризиків на аутсорсера, що забезпечить мінімізацію витрат і підвищення конкурентоспроможності за встановленою ціною протягом певного періоду часу. Визначено організаційні та функціональні аспекти, що включає бухгалтер-

ський аутсорсинг. Охарактеризовано види бухгалтерського аутсорсингу. Досліджено теоретичні засади оцінки ефективності бухгалтерського аутсорсингу в науковій літературі. Аналіз практичних аспектів оцінки ефективності бухгалтерського аутсорсингу надав змогу виявити методичні підходи щодо такої оцінки. Уточнено перелік витрат, що несе підприємство при введенні бухгалтерської служби в організаційну структуру підприємства. Розроблено формулу розрахунку економічного ефекту бухгалтерського аутсорсингу. Наведено приклад розрахунку економічного ефекту бухгалтерського аутсорсингу при прийнятті рішення щодо використання послуг з ведення бухгалтерського обліку на умовах аутсорсингу. Встановлено, що використання розробленої формули забезпечує підвищення ефективності застосування бухгалтерського аутсорсингу як форми організації обліку для новостворених, малих і середніх підприємств та виду економічної діяльності для зовнішніх суб'єктів.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.482. Теорія та методологія бухгалтерського обліку земельних активів та прав на них: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09 / Т. П. Остапчук; Житомирський держ. технол. ун-т. — Житомир, 2019. — 40 с.: рис. — укр.

Увагу приділено вирішенню наукової проблеми розвитку теоретико-методологічних засад бухгалтерського обліку земельних активів і прав на них. Обґрунтовано необхідність розробки теоретичних положень бухгалтерського обліку земельних активів і прав на них на основі неінституційної теорії. Розроблено теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку земельних квазі-активів. Запропоновано методичні підходи до оцінки земельних активів і земельних квазі-активів через формування метрики їх вартості з врахуванням впливу якісних, часових і правових індикаторів та їх дефазифікації в кількісний вимір на основі теорії нечітких множин. Розроблено методичні підходи до облікового відображення земельних активів із врахуванням набору складових права власності на активи, тобто пучка прав, що її втілюють, та подальшого його поділу на окремі правомочності.

Шифр НБУВ: РА442873

1.У.483. Accounting and analytical aspects of functioning of enterprises in the context of the introduction of an artificial intelligence system / N. Gerasymchuk, M. Prodanchuk, S. Stoyanova-Koval, H. Bratus, N. Kudrenko // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2022. — № 4. — С. 106-111. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Purpose — to investigate the reasons for slowing down the introduction of artificial intelligence (AI) in the field of accounting Ukrainian enterprises, the priority areas of its implementation. To propose an integrated indicator of the enterprise's readiness for introduction of the newest technologies and a method for its calculation. To conduct the research, general and special cognition methods were used: analysis and synthesis — to substantiate the topic and purpose of the study; content-analysis — for analytical review of the literature; critical analysis — to find unsolved aspects of the problem; system analysis — to study the reasons for the slowdown in the pace of AI implementation; systematic approach — for the integrated use of AI for all forms of accounting; induction and deduction — to compare the world and Ukrainian implementation practices of implementing AI; ascent from the abstract to the concrete — for stratification of the composition and characteristics of accounting functions; mathematical formalization — to propose an integrated indicator of readiness for introducing AI and its method of calculation. It is established that the use of AI is observed only for certain accounting tasks. It is proved that the integrated use of AI as a holistic system of integrated accounting of the enterprise for all its types is the most effective. It is pointed out that the main reason for the use of AI is the rapid growth of information in accounting above the critical level, which causes a sharp increase in accounting errors and the difficulty of detecting them by outdated methods. The composition and characteristics of accounting functions are stratified, which are primarily subject to automation when using AI. The integrated indicator of readiness for AI implementation is proposed, its components are established and the method of calculation of the specified indicator is developed.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.У.484. Evolution of accounting for intangible assets and its transformation to international requirements / Z.-M. Zadorozhnyi, V. Yasyshena, V. Muravskiy, I. Ometsinska // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики:* зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 191-203. — Бібліогр.: 30 назв. — англ.

Розглянуто еволюцію рахунків бухгалтерського обліку в частині обліку нематеріальних активів і об'єктів, пов'язаних з ними, вдосконалено підходи до його побудови для достовірного відображення цих об'єктів у фінансовій та управлінській звітності з урахуванням сучасних тенденцій розвитку економіки. Актуальність розв'язання наукової проблеми полягає в тому, що нині є потреба у розробленні нової методології обліку нематеріальних активів та об'єктів, пов'язаних із ними. Це пов'язано з наявністю значних відмінностей між балансовою та ринковою вартостями підприємств, що зумовлено недосконалістю класифікації

нематеріальних активів та об'єктів, пов'язаних із ними, їх визнанням, оцінкою, відображенням на рахунках і у фінансовій звітності. Методологічними засобами проведеного дослідження є методи наукової абстракції, історичний, моделювання, аналіз змісту нормативних документів, порівняння, групування, абстрактно-логічний метод. Наголошено, що Глобальний моніторинг нематеріальних фінансів, який демонструє ринкову вартість провідних підприємств світу, вказує на значну питому вагу нематеріальної складової у вартості компанії та їх недостатню розкритість в обліку. Зазначено, що особливу увагу необхідно приділяти відображенню нематеріальних активів та об'єктів, пов'язаних із ними, в українському Плані рахунків бухгалтерського обліку, який має забезпечувати єдність облікової інформаційної системи кожного суб'єкта господарювання, а також одночасно бути основою щодо узгодженості (людські активи, персональний внутрішній гудвіл керівника, клієнтські активи, облікових показників у фінансовій звітності, на основі якої формуються статистичні показники. Вивчення історії розвитку нематеріальних активів та об'єктів, пов'язаних із ними, у Планах рахунків бухгалтерського обліку, що діяли з 1959 р. донині, надало змогу відмітити зміни, які відбулися, виявити фактори, що вплинули на їх еволюцію, установити недоліки при відображенні в обліку, окреслити й проаналізувати сучасний стан і надати оцінку розвитку цієї категорії на майбутнє. Відмічено, що найбільшою трансформацією з 1993 р. зазнав рахунок, на якому ведеться облік гудвілу. Зазначено, що виокремлення об'єктів нематеріальних активів для включення їх у План рахунків бухгалтерського обліку України здійснено з урахуванням міжнародних, європейських та українських стандартів експертної оцінки й обліку. Обґрунтовано необхідність виокремлення субрахунку для обліку безпосередньо програмного забезпечення з введенням субрахунку для обліку програмних прошивок для програмних пристроїв.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.475, 1.У.505

Бухгалтерський облік у галузях народного господарства

1.У.485. Впровадження методу нарахування в державному секторі: облік фінансових активів за МСБОДС 41 / В. С. Амбарцян, М. С. Амбарцян // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2022. — № 2. — С. 152-158. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено теоретико-методичні положення обліку фінансових інвестицій суб'єктів державного сектора за методом нарахування. Проведено порівняння положень МСБОДС 41 та НП(С)БОДС 134 щодо методів оцінки фінансових активів суб'єктів державного сектора. Встановлено, що перехід до повного методу нарахування у процесі облікового відображення операцій із виконання бюджетів передбачає застосування облікових оцінок до фінансових активів, визначених МСБОДС 41, а саме: метод амортизованої собівартості, метод справедливої вартості із відображенням результатів переоцінки у чистих активах та метод справедливої вартості із відображенням результатів переоцінки в профіциті/дефіциті. Розроблено методику обліку фінансових інвестицій бюджетів за методом нарахування у відповідності з МСБОДС, що охоплює процедури первісної оцінки, визнання витрат на операцію, амортизації премії/дисконту, нарахування процентних доходів, переоцінки, визнання зменшення корисності та формування резерву очікуваних збитків.

Шифр НБУВ: Ж23244; екон. та підпр.

1.У.486. Облік фінансових інструментів кредитування підприємств торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Н. В. Приймак; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ, 2019. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено обґрунтуванню та розробці організаційно-методичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних із фінансовими інструментами кредитування підприємств торгівлі. Уточнено понятійний апарат, що надало змогу ідентифікувати фінансові інструменти кредитування у складі фінансових інструментів. Виокремлено актуальні питання розвитку бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування, які мають враховуватися при розробленні методичного інструментарію бухгалтерського обліку. Зроблено акцент на теоретичному обґрунтуванні основних напрямів удосконалення бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування. Досліджено теоретичні підходи до порядку оцінки фінансових інструментів кредитування на основі використання МСФЗ, що створює передумови для раціонального відображення операцій з фінансовими інструментами кредитування в системі бухгалтерського обліку. Обґрунтовано порядок проведення оцінки фінансових інструментів, що надало змогу обґрунтувати порядок застосування методичних прийомів у ході їх облікового відображення. Розроблено методику облікового відображення операцій, пов'язаних із фінансовими інструментами кредитування. Розроблено форми управлінської (внутрішньогосподарської) звітності та удосконалено форми фінансової звітності, робочі таблиці аналітиків для забезпечення інформативності даних для груп заінтересованих користувачів.

Шифр НБУВ: РА442886

1.У.487. Облік, функції та особливості справляння акцизного збору в Україні / Н. П. Новак, М. М. Коцупатрий, М. А. Кучеренко // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 89-94. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні аспекти обліку, визначення функцій та справляння акцизу в системі оподаткування соціально-економічної та господарської діяльності. Мета роботи — виявлення особливостей справляння та обліку акцизного збору в Україні, а також його функцій у наповненні місцевих та державного бюджету, розробка напрямів удосконалення. Методологічною основою дослідження стали як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. У процесі проведення дослідження було використано методи: монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, статистично-економічний, бухгалтерського обліку. Виявлено, що акцизний збір займає особливе місце у системі оподаткування, здійснюючи фіскальну та регулюючу функції. При цьому він не має постійних ставок нарахувань. Він змінюється у відповідності до продукції або товарних груп, на які нараховується. Відзначено його провідну роль у наповненні місцевих і державного бюджету країни. Висновки проведеної роботи можуть бути використані у навчально-науковому процесі закладів вищої освіти, роботі сільських територіальних громад, органів місцевого самоуправління, фіскальних служб. Висновки: проведений аналіз процесу становлення акцизного оподаткування в Україні та застосування цього податку надають змогу зробити висновок, що питання вдосконалення системи адміністрування акцизів залишається досить актуальним. Основною принципом розробки нової, оптимальної концепції оподаткування має бути встановлення таких правил визначення та сплати акцизів, які б максимально обмежили можливість ухилення від оподаткування як за законними, так і за незаконними методами.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.488. Особливі методологічні аспекти застосування аналітичних процедур при визначенні аудитором застосування принципу безперервності при підготовці фінансових звітів управлінським персоналом транспортно-логістичної компанії / С. В. Селіщев, В. В. Клименко, Н. І. Новальська, М. М. Баргій // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 335-340. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Однією з важливих умов для діяльності аудиторських фірм постає контроль і оптимізація витрат на проведення аудиторських процедур, що надає змогу максимально низькими невідправдані витрати. Особливо це стосується транспортно-логістичних компаній з їх специфікою бізнесу, документообігу та внутрішнього контролю. Отже, в цьому питанні важливу роль має скорочення витрат праці на проведення аудиторської перевірки. Як рішення для оптимізації трудомісткості проведення аудиту можна застосувати аналітичні процедури, які, своєю чергою, є одним із основних методів одержання аудиторських доказів. Визначено місце аналітичних процедур у процедурному забезпеченні аудиту та досліджено окремі методологічні аспекти застосування аналітичних процедур при визначенні аудитором застосування принципу безперервності при підготовці фінансових звітів управлінським персоналом транспортно-логістичної компанії. Виокремлено критерії оцінки результатів виконання аналітичних завдань та підходи до оцінки системи бухгалтерського обліку як інформаційної бази аудиторських доказів, зважаючи на специфіку транспортної галузі. Дослідження даного питання надало змогу розкрити основні елементи методологічного забезпечення аналітичних процедур щодо визначення ризику порушення безперервності діяльності транспортно-логістичної компанії, а саме: визначення основних об'єктів, виокремлення критеріїв оцінки результатів виконання аналітичних завдань і підходи до оцінки системи бухгалтерського обліку як інформаційної бази аудиторських доказів.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.489. Організація діяльності, облік та оподаткування суб'єктів малого бізнесу туристичної сфери / О. В. Перчук, В. С. Пеньковський // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 101-111. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти організації функціонування, ведення обліку та здійснення оподаткування суб'єктів туристичного бізнесу. Мета дослідження — розроблення наукових підходів і методичних рекомендацій щодо організації діяльності, ведення обліку та оподаткування суб'єктів малого бізнесу (СМБ) туристичної сфери. Методологічною основою дослідження є загальнотеоретичні методи наукового пізнання, основні підходи та положення щодо правового та облікового забезпечення функціонування СМБ туристичної галузі, що висвітлено у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Для виконання поставлених завдань використано методи: діалектичний метод пізнання — для аналізу законодавчо-нормативних документів та наукових праць вчених, що стосуються проблематики організації діяльності, облікового забезпечення та оподаткування; аналізу та синтезу — при дослідженні та узагальненні зарубіжного та вітчизняного досвіду теоретико-методичних основ

обліку та оподаткування діяльності туристичних фірм; статистичний метод — для аналізу та зіставлення статистичних даних, що стосуються функціонування СМБ у вітчизняній туристичній сфері; абстрактно-логічний — для теоретичних узагальнень та формулювання висновків. Результати дослідження можуть бути використані у сфері туризму при організації діяльності, облікового забезпечення та оподаткування СМБ даної галузі. На основі проведеного дослідження визначено суть туристичної діяльності, охарактеризовано основні її суб'єкти, зокрема увагу зосереджено саме на СМБ, визначено їх роль в економіці країни. Досліджено діючу практику облікового забезпечення функціонування та управління суб'єктами туристичної галузі. Детально обґрунтовано відмінності в організації обліку діяльності туроператора і турагента. З'ясовано особливості оподаткування в туристичному бізнесі.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.490. Організація обліку в установах державного сектору України: міжнародний контекст / С. Т. Слюсар // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 88-93. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Предмет дослідження — організація бухгалтерського обліку в установах державного сектору України. Мета роботи — продемонструвати особливості і можливі напрями вдосконалення організаційного підходу до бухгалтерського обліку в установах державного сектору економіки. Методологічна основа дослідження — загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень: порівняльний, аналітичний, вибірковий, діалектичний, системний підхід, індукція та дедукція, узагальнення. Розглянуто проблемні аспекти системи бухгалтерського обліку державних установ економіки. Окреслено труднощі, що виникають при адаптації вітчизняного бухгалтерського законодавства до міжнародних вимог. Розглянуто тенденції розвитку діючої системи бухгалтерського обліку в Україні. Висвітлено сучасну практику організації бухгалтерського обліку в установах державного сектору економіки. Розглянуто завдання та особливості організації обліку в установах державного сектору економіки. Галузь застосування результатів — у процесі формування та реалізації бюджетно-податкової політики в сучасних умовах. Висновок: у зв'язку з переходом української економіки на ринкові принципи зростає потреба у ґрунтовній модернізації не лише методів, а й організації бухгалтерського обліку відповідно до світової практики.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.491. Роль торгової марки в управлінні підприємством / С. Т. Слюсар // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 77-86. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Предмет дослідження — порядок оподаткування і відображення екологічного податку в системі бухгалтерського обліку. Мета дослідження — розкриття методичного підходу до екологічного оподаткування в Україні, який надасть змогу виробити пропозиції щодо удосконалення інформаційної бази, сформованої системою бухгалтерського обліку, та її подальшого використання з метою формування різних видів звітності, а також планування дій в напрямі зменшення кількості забруднень суб'єктами господарювання. Методологічна основа дослідження — загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень: порівняльний, аналітичний, вибірковий, діалектичний, системний підхід, індукція та дедукція, узагальнення. Проведено дослідження сучасного стану оподаткування в розрізі складових екологічних податків, проаналізовано обсяг таких податків у бюджеті за видами забруднення навколишнього середовища. Виявлено національні, регіональні та місцеві адміністративні рівні впливу, що надають змогу реалізувати природоохоронні плани та заходи в правовому полі. Враховуючи сучасні вимоги користувачів облікової інформації, удосконалено документальне відображення господарської діяльності нарахування зобов'язань з екологічного податку. Розроблено комплекс аналітичної системи обліку для розрахункових операцій з бюджетом за екологічним податком та представлено його практичне застосування. Висновки: запропонований порядок відображення операцій за нарахованими бюджетними зобов'язаннями є результатом виконання вимог екологічного податку. Екологічний облік, у свою чергу, є основою для одержання цієї інформації про витрати, проведення аналізу та моніторингу раціональної природоохоронної діяльності. Тому основним завданням екологічного обліку є розробка статей витрат для обліку 91 Загальновиробничих витрат (або формування окремого субрахунку для обліку екологічних витрат за статтями) та обліку 92. Адміністративні витрати. Водночас ПСБО 16 «Витрати» полегшує надання переліку статей витрат, пов'язаних з їх обліком.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.492. Сучасні тенденції обліку, аналізу й оподаткування в умовах євроінтеграції: [колект.] монографія / І. М. Бурденко, О. В. Кравченко, Н. В. Овчарова, І. М. Харченко, Т. Г. Савченко, О. В. Мірошніченко, Ю. С. Серпенінова, І. О. Макаренко, А. С. Лінська, О. І. Гриценко, Ж. А. Олексіч, М. Л. Оніщенко, О. О. Дутченко, С. О. Шпіцглюз,

А. В. Височина, А. Д. Таранченко, Я. В. Самусевич, М. В. Солодуха, І. А. Тенницька; ред.: Т. Г. Савченко, І. М. Бурденко; Сумський державний університет. — Суми: Сумський держ. ун-т, 2020. — 202 с.: рис., табл. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та визначено шляхи розвитку окремих об'єктів обліку, звітності, контролю і аналізу діяльності суб'єктів господарювання, а також проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні. Виявлено проблемні аспекти, систематизовано вітчизняний і зарубіжний досвід та зазначено напрями вдосконалення організації обліку, звітності, аналізу й оподаткування в умовах активізації в Україні євроінтеграційних процесів. Рекомендовано фахівцям у галузі обліку й оподаткування, студентам та аспірантам економічних спеціальностей, а також науковцям і викладачам закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА864218

1.У.493. Теоретичні основи обліку виплат працівникам закладів охорони здоров'я / О. В. Перчук, М. С. Ляшенко, Ю. В. Мала // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 53-64. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні положення та діюча практика обліку виплат працівникам. Мета роботи — узагальнення та обґрунтування теоретичних аспектів обліку виплат працівникам закладів охорони здоров'я. Методологічна основа дослідження — загальнотеоретичні методи наукового пізнання, основні підходи та положення обліку виплат працівникам, що висвітлено у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Для виконання поставлених завдань використано методи: діалектичний метод пізнання — для аналізу законодавчо-нормативних документів та наукових праць вчених, що стосуються проблематики виплат персоналу, зокрема у медичній галузі; аналізу та синтезу — при дослідженні та узагальненні зарубіжного та вітчизняного досвіду теоретичних основ обліку виплат працівникам; абстрактно-логічний — для теоретичних узагальнень та формулювання висновків. Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності закладів охорони здоров'я для підвищення ефективності кадрової політики. На основі проведеного дослідження розкрито суть поняття «виплати працівникам» як об'єкта бухгалтерського обліку, визначено їх структуру із врахуванням особливостей соціальних гарантій в сфері оплати праці працівників закладів охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.494. Управлінський облік: навч. посіб. / І. П. Складрук. — Київ: Компринт, 2023. — 141 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 114-116. — укр.

Викладено основні теоретико-методичні аспекти управлінського обліку підприємств. Розкрито особливості організації та методу обліку об'єктів управлінського обліку й управлінської звітності суб'єктів господарювання. Розглянуто функцію витрат і методи її визначення. Висвітлено особливості застосування по процесного методу калькулювання собівартості продукції. Увагу приділено питанням планування та бюджетування в системі управління підприємством.

Шифр НБУВ: ВА863620

1.У.495. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Денчук, Н. В. Починок, Р. В. Романів; Західноукраїнський національний університет. — Вид. 3-тє, допов. та перероб. — Тернопіль: ЗУНУ, 2023. — 487 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 487. — укр.

Визначено загальні принципи бухгалтерського обліку, облік активів, капіталу та зобов'язань. Розкрито господарські процеси і пов'язані з ними облік витрат, доходів діяльності, фінансових результатів та їх оподаткування. Описано форми та порядок складання фінансової звітності, та звітності про управління, умови переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності. Подано зміст Закону України щодо бухгалтерського обліку та фінансової звітності, діючі плани рахунків бухгалтерського обліку, перелік і структуру Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, методичні рекомендації з облікової політики, складання фінансової звітності, заповнення звіту про управління, предметний показник найбільш важливих термінів і понять, які використовуються у нормативних документах з бухгалтерського обліку та при оподаткуванні підприємств, з поясненнями до них тощо.

Шифр НБУВ: СО39007

1.У.496. Формування звітності у форматі XBRL / Г. В. Уманців, Є. В. Польовик // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 95-102. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

На сучасному етапі трансформаційних перетворень та глобалізації економіки активізується питання щодо подання звітності у форматі XBRL в Україні, що в свою чергу, є передумовою для успішного взаємодії підприємств на світовому фінансовому ринку та підвищення прозорості інформації. Недостатній рівень практики застосування таксономії фінансової звітності у форматі XBRL в Україні, зумовлює актуальність дослідження. Провідні країни світу запровадили вимоги щодо подання звітності у зазначеному форматі, оскільки він надає змогу сформувати звітність, яка буде не лише прозорою та доступною для зацікавлених осіб,

а й зручної для аналізу. Процес функціонування в Україні системи фінансової звітності у форматі XBRL є новітнім, окремі аспекти її запровадження досліджували у своїх працях Кузнецова С. О., Борисенко А. О., Бойко Р. В., Островська О. А., Хатиб Е., Ясин М., Харбер М., Маркс Б., Де Ягер П. та інші. Особливої уваги потребують питання, спрямовані на мінімізацію можливих проблем, пов'язаних із впровадженням та використанням формату XBRL в Україні. Проаналізовано механізм впровадження подання звітності у форматі XBRL в Україні. Мета роботи — узагальнити проблеми при складанні фінансової звітності у новому форматі з використанням світового досвіду. Визначено суть формату XBRL, проаналізовано етапи його запровадження в Україні. Виявлено перспективи та типові помилки при складанні фінансової звітності, використовуючи даний формат. Розроблено заходи для мінімізації ймовірності виникнення та подолання проблем, пов'язаних із його застосуванням, враховуючи світовий досвід. Висновки: всі переваги від впровадження формату XBRL значно перевищують наслідки появи проблем, пов'язаних з його застосуванням. Його використання в Україні надасть можливість суб'єктам звітності користуватися фінансовою звітністю, виключить потребу у дублюванні фінансової звітності, при поданні її регуляторам, та допоможе залучити інвесторів шляхом формування якісної фінансової звітності.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.497. Формування облікової політики закладів охорони здоров'я в новітніх умовах їх реформування / О. Е. Лубенченко, Р. О. Костирко, С. В. Шульга, М. М. Василюк // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 167-177. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

На підставі дослідження стану бухгалтерського обліку закладів охорони здоров'я визначено неузгодженості облікових політик підприємств — закладів охорони здоров'я з законодавчими та нормативними вимогами та передумови формування облікової політики медичних закладів у новітніх умовах їх реформування. Розглянуто особливості сплати податку на додану вартість медичними закладами. Обґрунтовано науково-методичні рекомендації щодо вдосконалення облікової політики обліку зобов'язань, у тому числі з податку на додану вартість. Надано сутнісну характеристику дефініції «пов'язана сторона» за стандартами бухгалтерського обліку та податковим законодавством, обліку операцій із пов'язаними особами та сформувано рекомендації щодо обліку з пов'язаними сторонами. Уточнено методичні положення щодо облікової політики доходів, запасів і витрат у частині класифікації та оцінки доходів від надання медичних послуг. Уточнено структуру звіту про управління, який мають складати суб'єкти господарювання, у тому числі медичні заклади; доведено, що на процес складання звіту впливають облікова інформація та судження менеджменту, які реалізуються через облікову політику. На підставі аналізу методів побудови звіту про рух грошових коштів від операційної діяльності (прямий, непрямий метод) запропоновано медичним закладам використовувати непрямий метод як більш інформативний для користувачів фінансової звітності. Доведено необхідність формування інформації про доходи, витрати, фінансові результати, активи та зобов'язання звітних сегментів та її розкриття у фінансовій звітності. Розроблено пропозиції щодо організації ефективної системи внутрішнього контролю медичних закладів і визначено основні напрями його організаційного забезпечення в контексті попередження ризикових подій. Розкрито порядок формування інформації для складання звітів з управління, про рух грошових коштів і звітності за сегментами, що в усіх своїх суттєвих аспектах вивідатиме обраній концептуальній основі фінансового звітування.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.881, 1.У.896

Бухгалтерський облік на підприємстві

1.У.498. Ведення бухгалтерського обліку в MASTER: БУХГАЛТЕРІЯ: навч. посіб. / Б. А. Засадний, В. О. Осмятченко, І. А. Дерун, І. П. Склярчук, Т. Г. Мельник, О. Л. Михальська, Є. А. Фещенко, М. О. Цибульник, Л. М. Гупало, В. В. Проненко; ред.: Б. А. Засадний; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Кондор, 2023. — 188 с.: іл. — Бібліогр.: с. 187-188. — укр.

Висвітлено практичні аспекти застосування теоретичних знань з бухгалтерського та кадрового обліку. Подано інформацію про операції з придбання та оприбуткування сировини та матеріалів для виробництва. Увагу приділено кадровим операціям і розрахуванню зарплати. Наведено інструкції з опрацювання первинних документів в MASTER:Бухгалтерія.

Шифр НБУВ: ВА86360

1.У.499. Кіберзагрози в облікових системах / Н. В. Антоненко, П. А. Пасічник // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 149-154. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Здійснено аналіз кібернетичних загроз, які можуть зруйнувати облікові системи, та запропоновано заходи щодо кіберзахисту

облікової інформації. Визначено суть облікових систем підприємства, а також обґрунтовано актуальність впровадження на підприємствах системи кібербезпеки облікової інформації. Обґрунтовано необхідність розроблення заходів щодо захисту облікової інформації в контексті кібербезпеки та розглянуто деякі питання її організації. Акцентовано увагу на тому, що проблеми захисту від несанкціонованого доступу не лише зводяться до технічних аспектів захисту інформаційних ресурсів, але й потребують врахування людського фактора. Визначено, що найбільш значущими серед кіберзагроз для користувачів облікової інформації є комп'ютерні віруси та несанкціонований доступ до бази даних з боку осіб, які не мають на це прав. Подальші дослідження проблеми запропоновано зосередити на розробленні сучасних антивірусних засобів підтримки кібербезпеки облікової інформації.

Шифр НБУВ: Ж23244:екоп. та підпр.

1.У.500. Надання послуг бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу в сучасних умовах / Є. М. Романів, С. В. Приймак, Т. І. Сподарик // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 164-170. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено основні аспекти впровадження та використання бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу. Зазначено, що метою роботи є дослідження та оцінка сучасного стану надання послуг бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу, а також визначення ефективності, доцільності та впливу від його застосування на діяльність підприємств, зокрема, у розрізі скорочення витрат компанії. Виокремлено поняття аутсорсингу, бухгалтерського аутсорсингу, його види, цілі та причини виникнення. Наведено декілька факторів відбору компаній-аутсорсерів, на які слід звернути увагу, обираючи суб'єкта господарювання для ведення бухгалтерського обліку. Розглянуто окрему ситуацію із розрахунку економічної ефективності від застосування бухгалтерського аутсорсингу, на прикладі поданого підприємства доведено, що його застосування є ефективним та економічно обґрунтованим. Встановлено, що найоптимальнішим застосуванням бухгалтерського аутсорсингу є для малих і середніх підприємств. Зазначено, що аутсорсинг бухгалтерських послуг надає змогу не лише фокусувати увагу на достовірному відображенні фактів господарської діяльності компанії, але й раціональному використанні їх ресурсів. Визначено та порівняно ряд переваг, недоліків ведення бухгалтерського обліку на підприємстві за різних форм організації обліку. Окреслено ряд проблем, з якими стикається сучасне підприємство при виборі використання послуг бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу та які уповільнюють застосування практики аутсорсингу на сучасних підприємствах. Досліджено фінансову вигоду вітчизняного підприємства від застосування аутсорсингу бухгалтерських послуг, зроблено відповідні узагальнення, висновки та пропозиції. Обґрунтовано необхідність подальшого удосконалення та визначено перспективи використання аутсорсингу бухгалтерських послуг у роботі вітчизняних підприємств.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.501. Облік кредиторської заборгованості та її аналіз / О. М. Рибалко, А. В. Бондаренко // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 137-142. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

На сьогодні кредиторська заборгованість є одним із фундаментальних елементів, необхідних для оцінки ефективності та рентабельності діяльності будь-якого підприємства. Дане дослідження присвячено питанням обліку й аналізу кредиторської заборгованості на вітчизняних підприємствах. Обґрунтовано теоретичні засади та проаналізовано практичний досвід обліку кредиторської заборгованості в Україні згідно із головною метою. Окреслено диференційованість і подібність у питанні трактування поняття «кредиторської заборгованості» великої кількості науковців і дослідників. Проаналізовано умови недоліків підвищення рівня кредиторської заборгованості до рівня вище нормованого. Досліджено процедуру проведення аналізу кредиторської заборгованості. Виокремлено модель управління кредиторською заборгованістю на підприємстві. Описано методологічні праві засади управління цим видом зобов'язань в Україні. Продемонстровано позитивні перспективи проведення ефективного аналізу кредиторської заборгованості. Прораховано статистичні зміни у динаміці обсягів поточної кредиторської заборгованості на підприємствах різних форм власності та розмірів, у тому числі великого, середнього, малого та мікробізнесу України протягом 2013 — 2020 рр. На основі тенденції підвищення рівня заборгованостей та наявної офіційної інформації з цього питання сформульовано припущення щодо динаміки поточної кредиторської заборгованості протягом 2021 — 2022 рр. Також було окреслено перелік пропозицій щодо вдосконалення організації аналітичного обліку розрахунків із позичальниками. Напрямоком подальших досліджень визначено пошук новітніх шляхів постійного вдосконалення процесу управління кредиторською заборгованістю на вітчизняних підприємствах, що сприятиме розвитку економіки в цілому.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.502. Обліково-аналітичне забезпечення операцій з оборотними активами, утримуваними для продажу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Н. О. Мичак; ДВНЗ

«Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — Київ, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито теоретичні, організаційно-методичні та практичні положення обліку й аналізу операцій з необоротними активами, утримуваними для продажу. Наведено основні підходи до визнання необоротних активів, утримуваних для продажу, як об'єктів бухгалтерського обліку та аналізу, з наданням авторського трактування суті цього поняття. Розкрито особливості оцінки та переоцінки необоротних активів, утримуваних для продажу, з урахуванням умов їх визнання такими активами. Розвинуто методичне забезпечення обліку необоротних активів, утримуваних для продажу, відповідно до національних та міжнародних стандартів. Досліджено організаційні засади обліку необоротних активів, утримуваних для продажу, в частині виокремлення елементів облікової політики, обґрунтовано порядок документування. Представлено порядок відображення інформації про необоротні активи, утримувани для продажу, у фінансовій звітності підприємств відповідно до чинних вимог вітчизняних та міжнародних нормативних документів. Розвинуто організаційно-інформаційне та методичне забезпечення аналізу операцій з необоротними активами, утримуваними для продажу, та запропоновано систему аналітичних показників.

Шифр НБУВ: RA442351

1.У.503. Особливості організації бухгалтерського обліку в Україні в сучасних умовах господарювання / К. І. Сімаков, О. К. Сімакова // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 34-40. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проведено аналіз особливостей здійснення бухгалтерського обліку в Україні на сучасному етапі соціально-економічного розвитку. На основі узагальнення тенденцій розвитку вітчизняної системи бухгалтерського обліку окреслено характерні риси актуальних підходів організації облікових процедур. Проаналізовано особливості трансформації системи бухгалтерського обліку під впливом глобалізаційних процесів, зокрема в умовах реалізації Україною євроінтеграційних прагнень. Розкрито переваги застосування МСФЗ у контексті стандартизації вітчизняної облікової моделі до вимог глобального економічного простору. Доведено, що подальший розвиток бухгалтерського обліку в Україні має здійснюватись у напрямку адаптації зарубіжних, зокрема європейських моделей організації облікових процедур до вимог вітчизняного бізнес-середовища. Використання наявного соціально-економічного та фінансового потенціалу країни допоможе впровадити облікові процеси та підвищити їх результативність.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.504. Покриття інформації у фінансовій звітності: практичний досвід застосування МСБО і МСФЗ / О. Ф. Ярмолюк, О. М. Губарик, Т. М. Саванчук, О. М. Дмитренко, Н. В. Хомяк // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 276-287. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Інформаційні запити глобалізованого суспільства змушують суб'єктів господарювання формувати фінансову звітність (ФЗ), здатну задовольнити вимоги всіх зацікавлених сторін. Мета роботи — оцінити, яку інформацію суб'єкти господарювання розкривають у фінансовій звітності, складеній за МСБО і МСФЗ, та які колізії при цьому виникають. Теоретико-методологічні аспекти результатів діяльності вчених доводять значущість розкриття інформації у ФЗ, складеній за МСФЗ. Разом із тим відкритим залишається питання розкриття інформації у ФЗ, з урахуванням потреб поточної діяльності підприємств. З огляду на це постає потреба: дослідження забезпечення користувачів ФЗ інформацією, розкриття якої передбачають міжнародні стандарти; перевірка гіпотез щодо існування необхідності дослідження відмінностей видів ФЗ, формування та подання якої передбачають МСФЗ і МСБО, та перегляду довгострокового зобов'язання в разі його дострокового погашення. Встановлено, що інформацію, обов'язкову до розкриття у ФЗ, зумовлює вид ФЗ. Дослідження свідчить про наявності в МСФЗ прогалів у порядку складання та інформаційного наповнення комбінованої звітності. Запропоновано комбіновану ФЗ складати су-б'єктам господарювання, які з тих чи інших причин не відповідають вимогам МСФЗ 10. Установлено, що важливою умовою достовірного відображення у Звіті про фінансовий стан інформації щодо довгострокового кредиту є необхідність проведення аналізу здатності підприємства його дострокового погашення, зокрема протягом року. Запропоновано розглядати частину довгострокового кредиту у формі платежів, які слід погасити протягом 12 міс. і здати складання звітності як поточне зобов'язання. Такий підхід потребує перекласифікувати наявний кредит із довгострокового в поточні зобов'язання, що призведе до подальших змін оцінок грошових потоків, коригування балансової вартості зобов'язань.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.505. Проблемні аспекти консолідації обліку та фінансової звітності в управлінні підприємством / Г. О. Ткачук, Л. В. Іванченкова, Л. Б. Скляр, Н. В. Лагодієнко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 40-49. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто особливості консолідації для фінансової звітності груп підприємств харчової промисловості. Сформульовано прин-

ципи консолідації фінансової звітності, які є суттєвими для системи управління підприємством. Досліджено послідовність процесу проведення консолідації фінансової звітності, яку представлено схематично. Визначено основні етапи консолідації фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ. Надано загальну характеристику змісту складових етапів процесу консолідації за допомогою зведеної таблиці. Досліджено методи консолідації фінансової звітності. Виокремлено проблеми, які є суттєвими для консолідації фінансової звітності в галузях харчової промисловості та зроблено висновки про напрями подальших наукових досліджень. Висновки: напрямами вирішення нагальних проблем консолідації є узгодженість національних та міжнародних стандартів консолідації; узгодженість облікової та корпоративної політики консолідації, а також облікової політики суб'єктів консолідації; організації внутрішньогрупового контролю процесу консолідації та незалежного аудиторського підтвердження; розробка методики консолідації звітної інформації групи; підвищення кваліфікації облікових працівників.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.506. Стратегічний управлінський облік в інноваційній економіці: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09 / Н. Ю. Ершова; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — Київ, 2019. — 35 с.: рис. — укр.

Вірішено наукову проблему розробки й обґрунтування теоретичних, методологічних, організаційних та практичних положень стратегічного управлінського обліку як цілісної системи, що забезпечує інформаційне наповнення прийняття рішень суб'єктами господарювання в інноваційній економіці. Зокрема: досліджено генезис стратегічного управлінського обліку та поглиблено його понятійно-категоріальне наповнення для виявлення характерних особливостей через призму історичних етапів розвитку; науково-теоретично обґрунтовано концепцію стратегічного управлінського обліку як сукупність основоположних принципів, наукових підходів, методів, об'єднаних загальним предметним змістом; розроблено комплекс методологічних засад формування інформаційного простору стратегічного управлінського обліку; удосконалено технологію моделювання стратегічного управлінського обліку, методичний підхід до оцінювання якості інформації стратегічного управлінського обліку та інструментарій стратегічного управлінського обліку; розвинуто організаційно-методичні основи обліково-аналітичного забезпечення процесів розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства; визначено загальні підходи до внутрішньої стандартизації стратегічного управлінського обліку на рівні суб'єкта господарювання; запропоновано форми організації стратегічного управлінського обліку в межах суб'єкта господарювання; розвинуто теоретичні засади формування стратегічної звітності на інформаційній платформі стратегічного управлінського обліку.

Шифр НБУВ: RA442352

1.У.507. Управлінські аспекти обліку поточних зобов'язань / Н. О. Голуб // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 130-133. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено основні положення обліку зобов'язань, а саме обліку поточних зобов'язань. Розглянуто основні аспекти впливу на прийняття управлінських рішень щодо обліку поточних зобов'язань. Здійснено порівняння бухгалтерської та юридичної точок зору на суть поняття та визначення моменту виникнення зобов'язань, розглянуто можливі шляхи врівноваження невідповідності між моментом виникнення облікових та юридичних зобов'язань. Проаналізовано класифікацію поточних зобов'язань у розрізі вітчизняного та міжнародного законодавства, наведено класифікацію за іншими можливими критеріями. Розглянуто види оцінок поточних зобов'язань. Обґрунтовано організаційні та методичні аспекти обліку поточних зобов'язань у сучасних умовах господарювання.

Шифр НБУВ: Ж23244:економ. та підпр.

1.У.508. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку малих і середніх підприємств Львівської області під впливом пандемії COVID-19 / Ю. М. Попівняк, Ю. О. Раделіцький // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 159-165. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Досліджено основні проблеми малих та середніх підприємств Львівщини під впливом пандемії COVID-19 у контексті їх впливу на процес цифровізації бухгалтерського обліку, проведено аналіз індикаторів розвитку цифрових технологій щодо їх застосування для виконання облікових робіт. Увагу зосереджено на перевагах процесу цифровізації в умовах сьогодення, обмеженнях, з якими стикнулися підприємства при здійсненні цифровізації під час пандемії COVID-19 та процесах, які, з іншої сторони, сприяють впровадженню цифрових технологій в облікову практику саме у час карантинних обмежень. Акцент зроблено на результатах опитування, проведеного у 2021 р. на малих й середніх підприємствах Львівщини щодо основних перепон цифровізації в умовах коронавірусної кризи та заходів, які сприятимуть підвищенню ефективності цього процесу, в т. ч. у посткарантинний період.

Шифр НБУВ: Ж23244:економ. та підпр.

1.У.509. Methodological basis of formation of strategic management accounting in IT-cluster / О. S. Vysochan, V. Huk, О. О. Vysochan, А. Yasinska // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 149-155. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Обґрунтовано необхідність розвитку концептуального базису формування облікової інформації у стратегічному управлінні ІТ-кластером. На базі системного підходу сформовано концепцію обліку: визначено місце обліку в інформаційній системі стратегічного управління; уточнено та структуровано базові елементи (мета, завдання, функції, суб'єкти, методи, інструменти), які становлять методологічну основу сучасної теорії управлінського обліку. Дослідження структури стратегічного управління проведено на прикладі Львівського кластера інформаційних технологій і бізнес-послуг (Львівський ІТ-кластер), яке здійснює свою діяльність як об'єднання ІТ-компаній, Львівської міської ради та закладів освіти. Визначено, що об'єктом управління є спільна діяльність незалежних один від одного взаємодіючих економічних суб'єктів, кожен з яких в інтегрованій структурі виконує свої функції. Встановлено, що стратегічний управлінський облік забезпечує координацію взаємодії його учасників і слугує інформаційною базою для розроблення довгострокової стратегії розвитку в ІТ-кластері. Визначено, що впровадження стратегічного управлінського обліку в кластері надасть можливість розв'язати проблему прогнозування та планування діяльності об'єднання в цілому та окремих його учасників. Згрупований перелік методів та інструментів стратегічного управлінського обліку в кластері надає можливість розглядати що облікову систему не тільки як інформаційне джерело ухвалення рішень, але і як інструментальний ресурс забезпечення стратегії. Визначено, що ключовими інструментами управлінського обліку в ІТ-кластері є SWOT-аналіз, система збалансованих показників, бенчмаркінг і бюджетування.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.510. Modeling accounting policies for the hospitality industry in the context of globalization / I. V. Nesterenko, N. S. Kovalevska, E. B. Sokolova // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 212-218. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Цель работы — обоснование организационных и методических положений, разработка практических рекомендаций по усовершенствованию учетной политики предприятий гостиничной индустрии. Предложена оптимизационная модель учетной политики гостиничных предприятий, которая позволяет выявить учетно-аналитические ресурсы управления в разрезе выделенных отчетных хозяйственных сегментов и на их основе формировать отчетность по сегментам гостиницы. Развивая теорию классификации расходов, определено, что группирование расходов целесообразно осуществлять по наиболее весомым сегментам гостиницы, что отвечает задачам управления расходами, исходя из особенностей гостиничной деятельности, создает условия экономического обоснования целей структурных подразделений. Доказана целесообразность максимальной интеграции учетной политики гостиницы в соответствии с международными стандартами и национальными нормативными документами, которые определяют особенности ее формирования. С целью усовершенствования процесса управления расходами предприятий гостиничной индустрии по сегментам рекомендована система субсчетов к счету 23 «Производство», в которой субсчета второго порядка отвечают основному, вспомогательному и дополнительному уровню услуг, а счета третьего порядка — производственным службам предприятия. Предложенная модель учетной политики позволяет рационализировать процесс формирования информационных ресурсов на разных уровнях управления гостиничным предприятием и разработать методические принципы отражения гостиничных услуг в бухгалтерском учете в соответствии с требованиями международных и национальных стандартов финансовой отчетности.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.511. Organization aspects of the integrated reporting formation / M. Prodanchuk, M. Tripak, L. Hutsalenko, L. Myskiv, N. Shevchuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 110-119. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета дослідження — розроблення теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо організації формування інтегрованої звітності з урахуванням аналітичних показників в умовах зростання інформаційних потреб користувачів. Теоретичною та методологічною основою дослідження стали основні принципи і положення сучасної економічної теорії, теорії бухгалтерського обліку та економічного аналізу, наукові розробки вітчизняних і зарубіжних учених із проблем організації формування інтегрованої звітності. Для досягнення мети роботи і вирішення поставлених завдань використано загальнонаукові методи пізнання: дедукцію та індукцію, синтез і аналіз, формалізацію та деталізацію, зіставлення та аналогії, метод теоретичного узагальнення. Розроблено науково-методичний підхід до впровадження у практичну діяльність підприємств організації подання інтегрованої звітності. Організація формування інтегрованого звіту надасть міцне підґрунтя для бізнесу у формі комплексної інтегрованої бази фінансових і нефінансових показників підприємства, що визначатиме способи, методи, процедури, дотриман-

ня базових і додаткових принципів системи формування облікової й аналітичної інформації. Розроблено механізм організації формування інтегрованої звітності як науково-методичний підхід до впровадження у практичну діяльність підприємств інтегрованої звітності, який складається з організаційних етапів: організація господарських процесів інтегрованої облікової системи; організація облікового забезпечення формування інтегрованої звітності; організація формування інтегрованої звітності. Впровадження пропозицій у практичну діяльність підприємств надасть можливість оприлюднення інтегрованої звітності з передбаченою відповідальністю за повноту та достовірність інформації на «Єдиному порталі інтегрованої звітності підприємств та організацій України», що стане підґрунтям сталого розвитку бізнесу та національної економіки, соціальної та екологічної безпеки країни.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.481, 1.У.495, 1.У.775

Бухгалтерський облік у промисловості

1.У.512. Документування та облік капіталізації витрат у корпоративних об'єднаннях видобувних галузей / Я. Д. Крупка, І. Я. Назарова, Я. А. Порохнавець, О. В. Дубіль // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 156-166. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто питання капіталізації витрат у видобувних галузях як важливого напрямку зміцнення економіки, поліпшення матеріального забезпечення добувної та переробної промисловості, джерела наповнення бюджету України. Уточнено основні поняття, що стосуються капіталізації, перетворення витрат в активи підприємства, а також рекапіталізації — наступної стадії перетворення капіталу, коли попередні витрати змінюють свою форму, місце у структурі активів, але ще не впливають на кінцеві фінансові результати діяльності, та декапіталізації — списання частини або повністю раніше капіталізованих витрат на фінансові результати підприємства. Визначено роль бухгалтерського обліку як важливого інструменту у здійсненні капіталізаційних процесів. Відзначено особливості документування капіталізації витрат у видобувних галузях і відображення таких операцій у системі бухгалтерського обліку на різних етапах природокористування. Запропоновано способи капіталізації витрат на окремих стадіях діяльності корпоративних об'єднань, що здійснюють видобування та переробку корисних копалин. На підготовчій стадії видобувного процесу запропоновано капіталізувати витрати в нематеріальні активи у формі набуття прав на користування природними ресурсами з їхньою оцінкою за ринковими методами. Витрати з підготовки родовищ, кар'єрів запропоновано визнавати в обліку як витрати майбутніх періодів і списувати на поточні витрати операційної діяльності частинами протягом тривалого періоду. За рахунок операційних витрат рекомендовано створювати також забезпечення для покриття витрат, що виникають на стадії завершення інвестиційного проекту з видобування та переробки корисних копалин. Такі зарезервовані кошти потрібні для покриття значних витрат у разі закриття місць видобування, рекультивациі порушених земель, їх приведення до природного стану та виконання інших робіт екологічного напрямку.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.513. Облік та аудит внутрішньогрупових операцій на підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Н. В. Солodka; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Проаналізовано сучасний стан, динаміку та тенденції розвитку груп підприємств цукрової промисловості. Встановлено концептуальний зміст обліку та внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій в системі корпоративного управління. Обґрунтовано підходи до вдосконалення організації облікового відображення внутрішньогрупових операцій груп підприємств цукрової промисловості, виявлено вплив внутрішньогрупових операцій на показники консолідованої фінансової звітності, виокремлено елементи корпоративної облікової політики групи підприємств у частині відображення внутрішньогрупових операцій. Визначено особливості інтегрованої моделі внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій групи підприємств цукрової промисловості, запропоновано методичне забезпечення внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій як передумови здійснення дієвого управління діяльністю групи підприємств, проаналізовано специфіку та визначено характер ризиків корпоративних систем цукрової промисловості, запропоновано методичні підходи ризик-орієнтованої аудиторської оцінки якості функціонування групи підприємств.

Шифр НБУВ: РА443083

1.У.514. Рахівництво у фінансах підприємств в умовах інформаційної економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / І. М. Боярко; ДВНЗ «Університет банківської справи». — Київ, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано напрями і концептуальні засади трансформації інформаційних потреб суб'єктів фінансів підприємств, інформаційного

забезпечення фінансового менеджменту (рахівництва) та змісту фінансів підприємств в умовах інформаційної економіки. Визначено суть і призначення, обґрунтовано теоретико-методологічні засади синергетичного розвитку форм рахівництва, виявлено ознаки становлення і надано характеристику нової форми — інфоклозінгу. Визначено зміст, теоретико-методологічне наповнення стратегічної глобальної парадигми рахівництва систематизовано детермінанти її виникнення, досліджено основні етапи формування. Встановлено місце стратегічно орієнтованих систем у класифікаційному комплексі сучасних моделей побудови систем рахівництва у фінансах підприємств, ідентифіковано їх характерні властивості та атрибути. Виявлено вплив різних теоретико-методологічних підходів на формування змісту, функцій і завдань підсистем стратегічно орієнтованої системи рахівництва у фінансах підприємств. Узагальнено та розвинуто методологічні засади інформаційного забезпечення. Розроблено науково-методичні підходи з оцінювання, аналізу та регулювання впливів факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ на формування ринкової вартості підприємств. Запропоновано такі підходи до оцінювання та організації інформаційного забезпечення управління ризиком втрати ринкової вартості та фінансовим потенціалом ринкової вартості підприємства. Представлено систему граничних нормативів для показників-факторів формування ринкової вартості підприємства.

Шифр НБУВ: RA442334

1.У.515. Системи обліку та регулювання споживання енергоресурсів і енергоносіїв: навч. посіб. / Я. Д. Ярош, А. П. Войцицький, М. М. Кухарець; Поліський національний університет. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2022. — 151 с.: рис., табл. — укр.

З різким збільшенням цін на паливо набуває проблема в достовірності обліку енергоносіїв та комерційних розрахунків за їх використання. Викладено інформацію про технічні засоби обліку витрат енергоресурсів і енергоносіїв та нормативну базу у сфері споживання енергоресурсів та енергоносіїв. Розглянуто питання регулювання споживання енергоресурсів і енергоносіїв, а також їх основні види. Досліджено модернізацію існуючих та впровадження нових енергозберігаючих систем регулювання та технічних засобів обліку (ТЗО) витрат енергоресурсів та енергоносіїв на підприємствах енергетичної галузі. Сучасний стан оснащення ТЗО споживання енергоресурсів та енергоносіїв значно впливає на економічні показники підприємств галузі. Точність обліку залежатиме не тільки від: механічних засобів обліку; від вибраної методу вимірювання; структури та конфігурації системи обліку; і від конкретики обраних технічних засобів обліку.

Шифр НБУВ: BA863840

1.У.516. The automated accounting system as an organizational and technical component of the accounting policy of PJSC «Firm «Poltavpivo» / A. Dmytrenko, V. Solod // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 106-112. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Дослідження є досить актуальним, оскільки в умовах безперервних змін у бізнес-середовищі, коли підприємствам доводиться постійно боротися за споживача, при цьому контролюючи питання рентабельності свого бізнесу, адже ринкова економіка витісняє слабших, а виживають лише ті підприємства, які найбільш правильно і компетентно зрозуміли вимоги ринку, тому правильно організували облік, уміло здійснили мотивацію працівників до роботи. Рівень ефективності управління бізнесом значно зростає завдяки зростанню результативності процесу обліку за умов своєчасності інформації, її вірогідності та деталізації, що спричиняє потребу використання комп'ютерного програмного забезпечення для автоматизації облікової інформації. В останні роки спостерігається тенденція загальної комп'ютеризації «діджиталізації» — за останні 3 — 4 роки кількість програмного забезпечення облікової роботи значно збільшилася. У результаті чого, перед підприємствами, які проводять господарську діяльність, виникає завдання вибору відповідного програмного забезпечення для автоматизації обліку та управління, яке найбільш задовольнятиме їх потреби. Новизною досліджуваної теми є дослідження особливостей автоматизації бухгалтерського обліку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на противагу укоріненому тренду дослідження загальнотеоретичних аспектів автоматизованої системи бухгалтерського обліку. Завдання дослідження: визначити із облікової політики ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», яку технологію обробки інформації (вид програмного забезпечення) використовує бухгалтерська служба підприємства; описати підхід обрання програмного продукту задля автоматизації обліку на підприємстві; проаналізувати програмний продукт як засіб для автоматизації процесів обліку персоналу, праці й заробітної плати на підприємстві. Розглянуто один із способів належної організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності — це облікова політика. Із Наказу «Про облікову політику» ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» встановлено, який програмний продукт використовує бухгалтерська служба підприємства для автоматизації. Досліджено принципи вибору програмного засобу для організації системи обліку в автоматизованому середовищі, якими керувалося керівництво ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Представлено класифікаційну характеристику існуючого про-

грамного забезпечення для автоматизації системи обліку підприємств. Розглянуто сфери застосування програмного комплексу ISpro. Описано можливості програмного комплексу ISpro щодо ведення обліку праці, нарахування та виплати заробітної плати. Продемонстровано графічно організаційну структуру обліку кадрів, праці й заробітної плати та операції, за які відповідає підсистема облік праці й заробітної плати у ISpro. Розкрито ряд головних функціональних можливостей обліку кадрів і заробітної плати в ISpro.

Шифр НБУВ: Ж24790

Бухгалтерський облік у сільському господарстві

1.У.517. Бухгалтерський облік і контроль витрат на забезпечення екологічної якості продукції: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Н. П. Сироїд; Житомирський держ. технол. ун-т. — Житомир, 2019. — 20 с.: табл. — укр.

Увагу приділено обґрунтуванню теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю витрат на забезпечення екологічної якості продукції для сприяння реалізації положень концепції сталого розвитку. Наведено визначення суті поняття «екологічна якість продукції». Обґрунтовано склад витрат на забезпечення екологічної якості. Розроблено методичний підхід до облікового відображення витрат на забезпечення екологічної якості продукції, що враховує вимоги національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та принципи концепції сталого розвитку. Удосконалено процес калькулювання собівартості екологічно якісної продукції. Розвинуто теоретико-прикладні положення формування й оприлюднення інформації про витрати на забезпечення екологічної якості продукції через фінансову й управлінську звітність. Основні теоретичні та практичні розробки впроваджено в практичну діяльність суб'єктів господарювання.

Шифр НБУВ: RA442730

1.У.518. Модифікація принципів обліково-аналітичного забезпечення як домінанта управління економічною безпекою аграрних підприємств / С. І. Василюк // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 219-226. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Управління будь-яким підприємством здійснюється на базі інформації, зосередженої в різних джерелах, яка накопичується у процесі підприємницької чи іншої діяльності. Використання інформації як специфічної субстанції у процесі обліково-аналітичного забезпечення передбачає дотримання певних принципів, основними з яких є: обачність, повнота висвітлення, безперервність діяльності, своєчасність, суттєвість, правдиве подання, зрозумілість тощо. Ці принципи визначено як міжнародними, так і національними стандартами. Обґрунтовано необхідність та напрями модифікації принципів обліково-аналітичного забезпечення як домінанти управління економічною безпекою аграрних підприємств. Охарактеризовано особливості ідентифікації та класифікації принципів обліково-аналітичного забезпечення. Проведено порівняльний аналіз суті принципів, наведених у міжнародних і національних нормативно-правових актах. Здійснено критичний аналіз поглядів науковців щодо виокремлення принципів фінансового, управлінського обліку та економічного аналізу. Запропоновано виокремлення специфічних безпекоорієнтованих принципів обліково-аналітичного забезпечення, які у своїй сукупності є важливою домінантою формування архітектури обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою, підсилюють адекватність принципів обліку й аналізу запитами зміцнення економічної безпеки та створюють платформу для формування безпекоорієнтованої облікової політики та безпечових акцентів представлення аграрного бізнесу у звітності. Перспективою подальших досліджень є оцінка впливу інформаційних запитів стейкхолдерів гарантування економічної безпеки та галузевої специфіки архітектури обліково-аналітичного забезпечення в аграрних підприємствах.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.519. Облік оренди земельних ділянок та паїв / М. Кузуб // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 2. — С. 94-108. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Аграрні перетворення супроводжуються формуванням нових економічних відносин, створенням нових організаційно-правових структур, діяльність яких базується на оренді майна та землі. Подальший розвиток оренди потребує поглиблених досліджень для вдосконалення організації обліку орендних операцій, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану. Дані бухгалтерського обліку є інформаційною базою для внутрішніх і зовнішніх користувачів, які мають відображати організаційні, економічні та правові аспекти оренди та враховувати інтереси їх суб'єктів. Мета роботи — дослідження теоретичних і практичних аспектів обліку оренди землі в сільськогосподарських підприємствах. Застосовано методи порівняння, синтезу, аналізу нормативних документів, наукових досліджень. Зі збільшення площі купівлі-продажу землі постає питання оцінки землі та її відображення в реєстрах аналітичного обліку. Дані економічної оцінки земель є основою для проведення нормативної грошової

оцінки земельних ділянок, аналізу ефективності використання земель у порівнянні з іншими природними ресурсами та визначення економічної придатності сільськогосподарських угідь для вирощування сільськогосподарських культур. Висновки: бухгалтерський облік як інформаційна система має здатність зміцнити ефективну основу землеустрою як на державному рівні, так і на рівні окремого суб'єкта господарювання. Для забезпечення розв'язання цих проблем реалізація законодавства можлива лише за умови визнання землі активом та об'єктом обліку, розробки та здійснення обліково-інформаційного забезпечення земельних відносин. Крім того, необхідно звернути увагу на державне регулювання укладення договорів оренди земель сільськогосподарського призначення та дотримання законодавства про оренді відносини, запровадження єдиних методичних засад аналітичного обліку земель. В умовах воєнного стану договори оренди земельних ділянок та паїв укладатимуться лише в електронній формі, а передача земельних ділянок в оренду відбуватиметься без проведення земельних торгів.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.520. Облік та аналіз витрат операційної діяльності аграрних підприємств / К. А. Пилишенко, С. В. Коваль, М. А. Кучеренко // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 32-39. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено теоретичні й практичні аспекти обліку та аналізу витрат операційної діяльності аграрних підприємств, їх вплив на фінансові результати, а також пропозиції щодо оптимізації. Мета дослідження — визначення та узагальнення особливостей обліку й аналізу витрат операційної діяльності аграрних підприємств, встановлення їх впливу на фінансові результати господарювання та розробка пропозицій щодо оптимізації. Методологічною основою дослідження є монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, бухгалтерського обліку, економіко-статистичні методи. Встановлено, що облік витрат операційної діяльності регламентується НП(С)БО та його відповідними формами. Їх інформація є основою підставою для їх всебічного аналізу. Його проведення надало змогу визначити їх постійне збільшення та виявити його чинники. Виявлено, що в структурі витрат операційної діяльності провідне значення мають собівартість продукції, адміністративні витрати, витрати на збут та інші. Також саме вони значним чином формують фінансові результати аграрних підприємств. Тому саме з їх оптимізацією пов'язано підвищення прибутків як основного фінансового результату. Висновки: встановлено, що в структурі витрат операційної діяльності найбільшу питому вагу займає собівартість продукції, витрати на оплату праці, адміністративні витрати та витрати на збут. Вони характеризуються суттєвим збільшенням протягом трьох останніх років через постійне зростання їх складників. Тому їх оптимізація, як показує здійснений аналіз операційної діяльності аграрного підприємства, ґрунтується на скороченні собівартості продукції шляхом підвищення продуктивності використання ресурсів та праці, а також скороченні адміністративних витрат внаслідок удосконалення організації бізнесово-виробничих процесів.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.521. Features of receipt and documentary registration of fixed assets at an agricultural enterprise / A. Dmytrenko, T. Matiasz // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 100-105. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Зазначено особливості організації обліку основних засобів на підприємствах з урахуванням сучасних умов господарювання. Наведено визначення групи «основні засоби». Розглянуто головні нормативні акти, якими регулюється облік основних засобів, бухгалтерська класифікація основних засобів та рахунки для їх обліку. Основною метою комерційного підприємства є збільшення доходів та одержання прибутку. У цьому процесі беруть участь основні засоби, оскільки вони продукують матеріальні блага. Представлено поняття «основні засоби» відповідно до нормативно-правової бази. Досліджено аналітичний облік основних засобів, який здійснюється за кожним об'єктом на спеціальних картках обліку руху основних засобів. Неведено перелік форм первинної документації, які використовує сільськогосподарське підприємство. Проаналізовано шляхи надходження на підприємство. На підприємстві досліджені операції обліковуються: операції з надходження основних засобів; здійснення витрат, у зв'язку з придбанням; витрати з модернізації та ремонту; переоцінка основних засобів; вибуття активів. Досліджено, які форми документації використовують для відображення операцій з ними. Зроблено висновки, що раціональна організація обліку основних засобів у секторі сільськогосподарства, а саме на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Відродження», забезпечить максимально ефективне їх використання. Це призведе до збільшення виробітку сільськогосподарської продукції, що збільшить кількість продовольчих товарів, які покриють потреби населення.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 1.У.1168

Аудит в Україні

1.У.522. Аудит безпеки руху як імператив глобалізаційних процесів та ефективного державного менеджменту / К. О. Назарова, І. С. Микитюк, В. Д. Гоцуляк // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 235-244. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Доведено нагальну необхідність впровадження аудиту безпеки руху на автомобільних дорогах України в умовах глобалізації та ефективного державного менеджменту. Розглянуто проблеми підвищення рівня безпеки дорожнього руху та системи управління транспортними засобами шляхом впровадження аудиту безпеки дорожнього руху. Доведено, що важливим інструментом зниження дорожньо-транспортних пригод і аварійності на дорогах у багатьох країнах світу є аудит безпеки дорожнього руху. Розглянуто досвід впровадження аудиту безпеки дорожнього руху в таких зарубіжних країнах, як Велика Британія, Австралія, Нова Зеландія, Канада, проаналізовано можливість його адаптації до умов України. Надано аналіз дорожньо-транспортних пригод в Україні за період 2017 — 2019 рр. Розглянуто складові виникнення дорожньо-транспортних пригод, техніко-експлуатаційний стан автомобільних доріг, кількості і відповідності технічного стану транспортних засобів, суб'єктів господарювання етиці дорожнього руху. Розглянуто етапи аудиту безпеки автомобільних доріг; зазначено, що результативність та ефективність аудиту безпеки дорожнього руху залежить від наявності політики, програми, конкретизації процедур аудиту. Доведено необхідність аналізу реалізації заходів по безпеці дорожнього руху за попередні роки (як імперативу аудиту безпеки руху). Зазначено, що важливою складовою аудиту безпеки руху є транспортний аудит, наведено складові проведення транспортного аудиту. Зазначено доцільність проведення аналізу раніше вжитих заходів для запобігання дорожньо-транспортних пригод органами контролю міністерств та відомств.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.523. Аудит розрахунків з оплати праці та шляхи його удосконалення / Л. В. Тірбох, Г. В. Чабан // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 95-101. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що в багатьох країнах світу та в Україні під час економічної кризи та пандемії COVID-19 впало виробництво, впала продуктивність, зменшилась кількість працівників, збільшився рівень безробіття, як в Україні так і в світі. Тому це вплине на зміни структури виробництва та системи оплати праці. Зазначено, що формування ефективної структури стимулювання, організації її обліку залежить від своєчасності та якості виконання робіт, ефективності виробництва, собівартості продукції та багатьох інших аспектів. Тому немає жодних сумнівів щодо актуальності питань аудиту з оплати праці та способів їх вирішення, а навпаки, ця тема вимагає особливої уваги. Аналізуючи методи аудиту обліку заробітної плати експертами, виявлено, що методика аудиту заробітної плати на теоретичному та практичному рівнях не існує, що пояснюється різними методами визначення мети аудиту. У цьому випадку головне врахувати використання методів безперервної перевірки для організації аудиту заробітної плати, а також можливе використання вибіркового та комбінованих методів. Хоча питання аудиту заробітної плати є предметом дослідження багатьох науковців, питання практичного застосування методу аудиту заробітної плати українського підприємства залишається актуальним. Роботи відомих вчених охоплюють дослідження з актуальних питань, пов'язаних з обліком та аудитом заробітної плати, а саме: Ф. Ф. Бутинець, М. Д. Ведерніков, Ю. А. Верига, Я. Д. Крупка, В. Н. Гончаров, З. В. Гуцайлюк, О. В. Додонов, З. В. Задорожний, А. М. Колот, Т. А. Костишина, Т. Г. Мельник, М. С. Пушкар, В. С. Рудницький, В. В. Сопко, П. Л. Сук, І. Д. Фаріон, П. Я. Хомин, Н. В. Шульга та ін. Підкреслено, що хоча науковці провели велику роботу, залишається багато питань, які варті обговорення. Наприклад, покращання оплати праці співробітникам, автоматизація нарахування заробітної плати, контроль оплати тощо. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: дослідження основних практичних питань аудиту оплати праці, узагальнення практичного досвіду, та визначення напрямків та способів вирішення цієї проблеми в Україні. Результати даного дослідження можуть застосовуватись на підприємствах України для аудиту розрахунків оплати праці, також у початковому процесі при викладанні дисципліни «Економіка праці і соціально-економічні відносини», «Аудит». Висновки: наголошено на характері аудиту заробітної плати.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.524. Концептуалізація стратегічного аудиту діяльності економічних суб'єктів / В. С. Рудницький, С. В. Свірко, Л. П. Гордієнко, А. М. Поплюйко, В. М. Паршаков // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 167-174. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

На розбудову тезаурусу стратегічного аудиту діяльності економічних суб'єктів запропоновано визначення останнього, під яким запропоновано розуміти важливий елемент системи їх

стратегічного управління, що покликаний забезпечити реалізацію загальних стратегічних цілей, стратегічних планів розвитку їх економічної діяльності в розрізі її функціональних видів, стратегічних рішень у межах останніх через сукупність специфічних методів і прийомів оціночно-діагностичного та аналітично-підтверджувального характеру. З метою формування концептуальних засад стратегічного аудиту предметом стратегічного аудиту діяльності економічних суб'єктів запропоновано вважати їх економічну діяльність у динаміці в часі та просторі в певних умовах, репрезентовану через сукупність планових, прогнозних і фактичних показників у відповідних вимірниках; об'єктами стратегічного аудиту діяльності економічних суб'єктів вважати: функціонально – види бізнес-процесів у межах діяльності у їх стратегічному розвитку; процесно-стратегічне планування та прогнозування, стратегічний облік, стратегічний аналіз, стратегічний контроль діяльності вказаних суб'єктів господарювання; векторно-стратегічне зовнішнє середовище, стратегію розвитку, стратегічні прогалини; метою стратегічного аудиту діяльності економічних суб'єктів запропоновано обрати опрацювання положень стратегічного економічного розвитку вказаних суб'єктів через застосування сукупності аудиторських методів і процедур задля визначення їх слабких сторін і послідовного створення інформаційного забезпечення ухвалення управлінських рішень щодо усунення або подолання останніх на забезпечення підвищення конкурентоздатності, адаптації до мінливих зовнішніх умов функціонування та довгострокового розвитку. Запропоновано сукупність специфічних функцій і завдань, а також принципів методики та організації стратегічного аудиту діяльності економічних суб'єктів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.525. Методологія внутрішнього аудиту в системі управління торговельними підприємствами: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09 / А. О. Семенець; Харківський державний університет харчування та торгівлі. – Харків, 2019. – 42 с.: рис. – укр.

Дисертацію присвячено науковому обґрунтуванню теоретичних і методологічних положень внутрішнього аудиту на торговельних підприємствах України в умовах євроінтеграції та в контексті сталого розвитку. Представлено історико-компаративний аналіз становлення інституту внутрішнього аудиту та визначено передумови формування нового етапу його розвитку в умовах євроінтеграції; досліджено особливості нормативно-правового регулювання внутрішнього аудиту на світовому рівні та визначено напрями імплементації передового досвіду в національну практику. Систематизовано й узагальнено наявні підходи до трактування поняття «внутрішній аудит», систематизовано принципи внутрішнього аудиту, проаналізовано особливості нормативно-правового регулювання внутрішнього аудиту на світовому рівні та в Україні. Розроблено структурно-логічну модель використання інструментів кубу COSO в моделі «три лінії захисту» й ієрархічну модель, яка ілюструє взаємозв'язок етапів життєвого циклу підприємства, фаз кризи та функцій внутрішнього аудиту. Розроблено багатомасштабну модель множинного дискримінантного аналізу ймовірності банкрутства підприємства торгівлі. З метою запобігання економічним злочинам у межах повноважень відділу внутрішнього аудиту запропоновано використовувати форензик функції. Визначено елементи концепції соціального аудиту, згруповано принципи та функції соціального аудиту, визначено послідовність дій внутрішнього аудитора при проведенні перевірки соціальної відповідальності й еколого-економічної безпеки підприємства торгівлі.

Шифр НБУВ: РА441873

1.У.526. Незалежність як обов'язковий принцип роботи зовнішніх та внутрішніх аудиторів: вимоги та механізми дотримання / Н. С. Шалімова, Г. І. Кузьменко, І. І. Андрощук // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. – 2022. – № 2. – С. 166-172. – Бібліогр.: 20 назв. – укр.

Мета дослідження – визначення вимог щодо дотримання принципу незалежності зовнішніми та внутрішніми аудиторами з огляду на їх взаємозв'язок під час виконання завдань з аудиту. Обґрунтовано необхідність розробки деталізованого Кодексу етики внутрішніх аудиторів та внутрішніх регламентів для служб внутрішнього аудиту, які б поєднували вимоги офіційних стандартів і кодексів, та визначали чіткі заходи з оцінки конфлікту інтересів й застережних заходів. Визначено основні етапи розробки відповідних застережних заходів на таких рівнях, як: рівень окремого аудитора, рівень окремого завдання, функціональний рівень, організаційний рівень. Доведено, що незалежність думки та поведінки як складові незалежності і зовнішніх, і внутрішніх аудиторів мають формуватися з огляду на всі суб'єкти, які залучено до процесу виконання завдання з аудиту, тобто враховуючи зміст тристоронніх відносин. Обґрунтовано, що використання на практиці запропонованих теоретичних підходів та практичних рекомендацій надасть змогу підвищити якість виконання завдань як зовнішніми, так і внутрішніми аудиторами.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.527. Проблеми розвитку аудиту та його реформування в Україні / Т. Л. Слюїна, М. М. Матюшко // Бізнес

Інформ. – 2021. – № 11. – С. 322-327. – Бібліогр.: 9 назв. – укр.

В умовах розвитку ринкової економіки та реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів аудиторська діяльність в Україні набуває широкого поширення. Питання якості здійснення аудиторської діяльності наразі набуває високої актуальності. Незважаючи на те, що на сьогодні система регулювання аудиторської діяльності наче б повноцінно сформована, існує низка проблем, які ускладнюють процес регулювання суб'єктів ринку аудиту. Тому метою дослідження є аналіз оновлених вимог регулювання аудиторської діяльності та проблем розвитку аудиту в Україні. Виявлено, що аудит слугує надійним способом підтвердження даних фінансової звітності та є одним із важливих видів послуг. Разом із тим установлено, що нині аудиторська діяльність має ряд суперечностей і проблем. Розглянуто основні аспекти регулювання аудиторської діяльності в Україні, особливості сучасного стану ринку аудиту, а також перспективи регулювання аудиту в Україні. Визначено суть аудиту, особливості методики та організації, його значення для розвитку економіки держави, необхідність його дослідження та реформування. Вивчено сучасний стан ринку аудиторських послуг, нормативно-правові акти, що регулюють питання здійснення аудиторської діяльності й атестації аудиторів, результати контролю за якістю роботи аудиторів та аудиторських організацій. Здійснено аналіз ринку аудиторських послуг в Україні. Простежено вплив на стан аудиту сучасних змін у законодавстві, яке його регулює. Досліджено інші основні проблеми, які виникали та виникають на шляху розвитку аудиторської діяльності протягом її становлення в Україні, виявлено причини їх виникнення. Визначено необхідність вирішення багатьох проблем і проведення значних реформ, які стосуються аудиту в Україні.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.528. Розвиток централізованого державного внутрішнього аудиту в Україні / В. М. Король // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. – 2021. – № 2. – С. 33-41. – Бібліогр.: 26 назв. – укр.

В Україні відбувається оновлення нормативно-правового, організаційно-інформаційного та методологічного забезпечення всієї сукупності складників внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та заходів щодо їх гармонізації. Особливо актуальності набуває вирішення цієї проблеми стосовно централізованого державного внутрішнього аудиту, який наразі проводиться Державною аудиторською службою України з метою оцінки ефективності і результативності рішень виконавчої гілки влади. Це передбачає уточнення специфіки об'єктів та визначення перспектив розвитку системи нормативно-правового регулювання провадження відповідної діяльності на державному, регіональному та місцевому рівнях. Досліджено розвиток централізованого внутрішнього аудиту в Україні. Визначено ступінь аналізу обраної тематики роботи вітчизняними науковцями. Розкрито передумови формування централізованого аудиту на теренах нашої держави, а також проаналізовано законодавчі і нормативні акти у зазначеній сфері. Завершальним етапом проведення дослідження є вивчення сучасного стану використання централізованого внутрішнього аудиту, а також з'ясування причин ситуації, що склалася. Досліджено стан реалізації в Україні централізованого внутрішнього аудиту як аудиту адміністративної діяльності, функціонування якого зосереджується на питаннях, що мають ознаки проблем або відхилень у процесі досягнення запланованих цілей, на виявленні причин неефективної діяльності в державному секторі економіки. Запропоновано конкретні заходи спрямовані на вдосконалення централізованого внутрішнього аудиту щодо діяльності органів державного та комунального секторів, бюджетних установ, державних підприємств, вивчення доцільності їх створення та припинення, ефективності процесів управління та досягнення мети їх діяльності.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.529. Удосконалення управління підприємством шляхом підвищення дієвості внутрішнього контролю в контексті міжнародного бізнесу / А. О. Семенець, Г. В. Даценко, О. Ю. Панфілов, Є. Ю. Кузькін, О. М. Панкратова // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2022. – Вип. 1. – С. 173-184. – Бібліогр.: 17 назв. – укр.

Успішний вихід національного підприємства на світовий ринок, зайняття ним місця у світовій системі поділу праці, міжнародного бізнесу з великою ймовірністю гарантує підприємству, а під час масштабної тенденції, у межах національної економіки й усієї цієї економіки в цілому – стійкий, стабільний розвиток. Це підтверджується досвідом низки країн як незаперечних історичних лідерів: США, ЄС, Японія, так і нових економічних лідерів: Китай, Південна Корея, Сінгапур, Тайвань. Цей досвід може бути корисний і Україні. На підставі обробки й аналізу статистичного матеріалу, наукових джерел досліджено питання розвитку світового ринку, перш за все ринку машинобудівної продукції, деякі тенденції, що превалюють на цих ринках, позначено основні ризики, пов'язані з виходом і функціонуванням на цих ринках, деякі можливі напрями їх розвитку, а також підприємств, суб'єктів господарювання, які функціонують на

них. Визначено деякі вимоги до підприємств, що функціонують у досліджуваному середовищі, насамперед у питаннях: продуктивності праці; завантаження потужностей; технічного рівня, якості, собівартості продукції, яку випускають; рівня, якості, змісту та обсягів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт; усього комплексу питань, пов'язаних із розробленням, виробництвом і просуванням продукції на національному та світовому ринках. Визначено деякі пріоритетні напрями, сегменти, у яких машинобудівні підприємства України можуть досягти успіхів на світовому ринку. Досліджено роль і місце бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту в системі управління підприємством, їх вплив на результати фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання й успішність оперування на світовому ринку в системі міжнародного бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.530. Якість аудиту: до проблеми уточнення поняття / А. О. Семенець // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 156-166. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Мета роботи — систематизація та узагальнення наявних підходів до трактування поняття якості аудиту та деяких практичних аспектів його застосування. Однією з важливих тенденцій, яка чітко проявилася в останній час, є найсуворіша вимога до високої якості аудиту. Подальший розвиток аудиту на всіх рівнях нерозривно пов'язаний із підвищенням його якості. Аудиторська інформація є першоосновою для ухвалення управлінських рішень, тому підвищення якості аудиторської інформації і як наслідок якості аудиту сприятиме підвищенню якості управлінських рішень, що звичайно позначиться на економічному та фінансовому стані на всіх рівнях управління, а також сприятиме зниженню інформаційного ризику під час ухвалення рішень усіма користувачами фінансової інформації. Розглянуто значення якості аудиторської інформації в сучасних економічних процесах. Вивчено питання впливу аудиту на розвиток економічних процесів на мікро- та макрорівні. Досліджено теоретичні розробки у напрямі визначення якості аудиту, що має визначальне значення на методологію проведення аудиту, оцінку його якості, достовірність аудиторської інформації, її значення для всіх користувачів фінансової інформації. Ці теоретичні розробки мають також суттєвий вплив на практичну аудиторську діяльність, достовірність наданої інформації, її якісні показники та інші фактори, важливі для користувачів аудиторської інформації. Доведено, що основним критерієм якості аудиторської інформації є її достовірність і відповідність фактичному стану об'єкта аудиту. Дослідження причин глобальної економічної кризи, що розгорнулася 2008 р., із усією гостротою виявило спектр проблем, викликаних рішеннями, які ухвалювалися на підставі аудиторської фінансової звітності. Серед основних причин цієї фінансової кризи, крім загальноекономічних, є якість бухгалтерського обліку та якість проведеного аудиту, які визначально вплинули на банкрутство ключових фінансових установ, що згодом призвело до кризи, а також недостатній контроль для запобігання шахрайським діям підприємств, які перевіряють аудиторські фірми, що є наслідком аудиту низької якості. Надано нове визначення якості аудиту, яке суттєво відрізняється від більшої частини чинних на нинішній день. Це надає можливість більш точно та правильно визначити напрями, методи, принципи та інші складові аудиторських перевірок, суттєво підвищивши їх якість.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.531. Audit features of the first IFRS financial statements / A. Lyubenko, N. Znak, O. Karachova // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 185-194. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Розглянуто тему виконання фінансового аудиту першої фінансової звітності (ФЗ), складеної за вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Досліджено вимоги до підготовки, змісту та оформлення працівників відповідно до Міжнародного стандарту аудиту (МСА) 230 «Аудиторська документація». Визначено основні цілі, актуальність та необхідність аудиту першої ФЗ за МСФЗ. Сформовано основні джерела інформації для виконання такого аудиту. Проаналізовано вимоги до першої ФЗ за МСФЗ. На основі цих вимог сформовано критерії, за якими аудитор буде перевіряти правильність переходу підприємства від національних стандартів до міжнародних. Визначено основні аудиторські процедури, які будуть застосовані аудитором у ході виконання такого аудиту. Під час дослідження було визначено важливість аудиту облікової політики за МСФЗ. Визначено критерії, за якими аудитор буде перевіряти відповідність застосованої облікової політики вимогам міжнародних стандартів. Визначено та проаналізовано роль правильного використання доцільної собівартості при переході на міжнародні стандарти. Сформовано вимоги для такого застосування, які будуть важливими при аудиті правильності складання першої ФЗ за МСФЗ. Наведено огляд трансформаційного файлу переходу на МСФЗ як одного з важливих джерел інформації для виконання аудиту. Проаналізовано процедуру переходу з національних стандартів на міжнародні за допомогою трансформаційного файлу. Визначено важливість використання аудитором такого

трансформаційного файлу. Здійснення дослідження теми аудиту першої ФЗ за МСФЗ надало можливість сформулювати вимоги до аудиторської документації відповідно до вимог МСА. Зазначено основний склад аудиторської документації, який має бути у аудитора після завершення аудиту першої ФЗ за МСФЗ.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.488-1.У.489, 1.У.492, 1.У.513, 1.У.723

Економічний аналіз

1.У.532. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / Т. О. Герасименко; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — 2-ге вид., перероб. і допов. — Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2022. — 335 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичні основи та методик аудиту господарської діяльності промислових підприємств. Наведено класифікацію та характеристику методів і способів економічного аналізу. Охарактеризовано предмет, об'єкти, завдання, функції та метод аналізу господарської діяльності та його організаційно-інформаційне забезпечення. Розглянуто методик аудиту обсягу випуску продукції, доходів, витрат, фінансових результатів, фінансового стану, що супроводжується практичними розрахунками. Для самоконтролю засвоєння матеріалу подано контрольні питання та тестові завдання.

Шифр НБУВ: ВА864032

1.У.533. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н. Г. Слободян; Національний університет харчових технологій. — Київ: НУХТ, 2013. — 321, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 321-[322]. — укр.

Розглянуто теоретичні засади економічного аналізу, основи організації аналітичної роботи на підприємстві. Детально і глибоко висвітлено інформаційну базу економічного аналізу на основі фінансової, статистичної звітності, облікової та позаоблікової інформації. Наведено термінологічний словник.

Шифр НБУВ: ВА865705

1.У.534. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / Т. М. Ковалчук; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — 2-ге вид., перероб. і допов. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2021. — 539 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 515-526. — укр.

Розкрито теоретичні, методологічні та організаційні основи й інформаційне забезпечення економічного аналізу. Висвітлено прийоми, способи і методи аналітичних досліджень, які використовуються як в практичній діяльності суб'єктів господарювання, так і в наукових дослідженнях. Звернено увагу на використання відносних і середніх величин, а також порівняння та групування, деталізації, графічного та балансового способів в економічному аналізі. Проаналізовано види економічного аналізу, методик аналізу основних показників господарської діяльності та визначення внутрішньогосподарських резервів. Після кожної теми наведено тести та контрольні питання для самоперевірки й закріплення знань.

Шифр НБУВ: ВА863674

1.У.535. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / І. П. Ткаченко, С. А. Фрунза, Т. Ф. Штець; Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті. — Кропивницький: ЕТІ, 2023. — 345, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 343-344. — укр.

Комплексно розглянуто основні категорії, поняття та методи фінансового аналізу підприємства. Висвітлено теоретичні та методологічні основи фінансового аналізу, критерії оцінювання та прогнозування фінансового стану та результатів діяльності, які використовуються в системі оцінки й управління фінансовими ресурсами підприємств. Увагу приділено системі інформаційного забезпечення фінансового аналізу, суті та завданням аналізу фінансових звітів, аналізу валюти бухгалтерського балансу, аналізу джерел позикових і власних коштів підприємства.

Шифр НБУВ: ВА864326

Див. також: 1.У.492

Світова економіка

Світова економіка в цілому

1.У.536. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20-24 квіт. 2023 р. / голов. ред.: М. О. Кравченко, В. В. Дергачова; ред.: К. О. Бояринова, А. Р. Дунська, Ж. М. Жигалкевич, О. В. Виногорова, С. В. Смерічевська, Л. Г. Смоляр, В. М. Тупкало, S. Ovcharova, K. Kirov, A. Lemanska-Majdzik, M. Okreglika, K. Ergun, R. Rogaczewski; уклад.: О. В. Гук; НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. — 184 с.: рис., табл. — укр.

Подано результати науково-дослідницької роботи з питань теоретичних і прикладних засад розвитку бізнесу та менеджменту; менеджменту міжнародного бізнесу в умовах глобалізації; інновацій та підприємництва як основи економічного зростання країни; управління ланцюгами поставок у стратегії розвитку підприємства. Розглянуто тенденції та виклики цифровізації бізнес-процесів менеджменту. Увагу приділено стратегії забезпечення кадрового потенціалу підприємства та його розвитку в умовах військового стану. Окреслено ризики та переваги менеджменту в нових умовах для віддаленої роботи. Розглянуто також стан і тенденції розвитку сільськогосподарської галузі України. Оцінено фактори впливу на ресурсний потенціал стратегічного управління підприємством у цифровому середовищі. Досліджено ризики матеріально-технічного забезпечення підприємства в сучасних умовах. Наведено методи прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності. Розкрито роль людського капіталу в цифровому економічному середовищі. Висвітлено світовий досвід забезпечення економічної безпеки. Описано особливості розвитку підприємства в конкурентному середовищі. Проаналізовано сучасні зміни в експортній діяльності України. Оцінено ризики впровадження штучного інтелекту на підприємствах. Наведено моделі управління державними закупівлями у світовій практиці тощо.

Шифр НБУВ: ВА866065

1.У.537. Еволюція наукових поглядів на визначення соціальних стандартів життя населення в умовах зміни економічних систем / Д. Г. Михайленко, О. В. Рудика, Т. А. Філатова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 268-274. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Україні для досягнення позицій європейських країн необхідно зосередитися на: підвищенні соціальних стандартів якості життя, матеріальному добробуті громадян, залученні інвестицій та економічному зростанні держави. Забезпечення умов, що підвищують соціальні стандарти та посилюють зворотний вплив на макроекономічні відтворювальні процеси, є найважливішим положенням сучасної моделі економічного зростання. Так, модернізація економіки сприятиме якісному її оновленню, яке супроводжується поворотом економічної політики держави до громадянина. Мета роботи — формування теоретико-методичного забезпечення щодо визначення й оцінювання соціальних стандартів життя населення в умовах зміни економічних систем. Аналіз наукових поглядів різних часів і практичний досвід країн показав, що поліпшення соціальних стандартів якості життя населення можливе при накопиченні реального та людського капіталів і науково-технічного прогресу. Теорія та практика свідчать, що існують фактори, які здатні як сприяти поліпшенню, так і заважати процесам накопичення зазначених капіталів і науково-технічного прогресу. Досвід країн, які мають успіх щодо швидкого зростання економічних показників, доводить, що важливу роль відіграють умови, що сприяють зростанню доходів на душу населення. У наш час накопичено великий досвід щодо аналізу впливу соціальних стандартів на макроекономічні процеси, однак потребують поліпшення заходи, що спрямовані на сприяння реалізації розробленої Україною стратегії дій із подолання бідності та відтворення виробництва. Стратегія має передбачати здійснення певних кроків для формування нових стандартів якості життя населення, які забезпечено достатнім рівнем бюджетного фінансування. Це потребує розробки системи показників моделювання стандартів якості життя населення, а також узагальнюючого (інтегрального) показника.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.538. Економіка як глобальна конвергентно-дивергентна система / О. І. Павлов // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 24-30. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

У роботі економіка ідентифікується як глобальна конвергентно-дивергентна система, що стало можливим завдяки відходу від протиставлення економічної глобалізації і економічної інтеграції та конвергенції і дивергенції як протилежних та суперечливих, по відношенню одне до одного, процесів, тобто на основі їх спільного аналізу. Це, з одного боку, розширило уявлення про суть зазначених явищ, а з іншого — збагатило розуміння такого феномену, як глобалізація, який виник в результаті перетину глобалізації та інтеграції. На основі характеристик компонентів глобальної економічної системи виявлено векторну спрямованість конвергентно-дивергентних відносин на усіх її рівнях. Встановлено, що у цих відносинах переважає тенденція розходження рівня економічного розвитку, яке зумовлено попереднім і сучасним станом економічних систем. За результатами дослідження зроблено певні узагальнення та накреслено перспективи подальших наукових розвідок за зазначеним напрямом.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.539. Інститут секретних винаходів як фактор забезпечення національної безпеки / Г. О. Андрощук // Наука та наукознавство. — 2020. — № 4. — С. 24-43. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Надано економіко-правовий аналіз створення та функціонування інституту секретних винаходів у провідних країнах світу та Україні, визначення його ролі в економічному розвитку та

забезпеченні національної безпеки. Розглянуто стратегічне значення та важливість секретних винаходів для національної економіки і безпеки, проаналізовано економіко-статистичні показники, організаційно-економічні аспекти засекречування та важливості своєчасного розсекречування винаходів для економічного розвитку країни та світової науки. Наведено мету правової охорони секретних винаходів. Державне регулювання секретних винаходів у зарубіжних країнах з давніми та стабільними патентними системами (США, Великобританія, Німеччина, Франція, Польща) здійснюється в межах національних патентних законів, що регламентують правову охорону винаходів. Показано, що протягом майже всього ХХ ст. інститут секретних винаходів здійснив величезний внесок у зміцнення національної безпеки таких провідних країн, як США, Великобританія, Німеччина, Франція. У колишньому СРСР інститут секретних винаходів був найважливішим елементом у системі державного режиму секретності, значною мірою забезпечивши можливість досягнення, а потім утримання військово-технічного паритету між СРСР і США. Очевидність необхідності його подальшого збереження в цих країнах не викликає сумніву у фахівців. Аналіз нинішнього стану справ свідчить, що провідні країни світу не лише зберегли свої національні інститути секретних винаходів, а й продовжують активну роботу з їх удосконалення. Звернено увагу, що в Законах України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про державну таємницю» не передбачено норми щодо виплати грошової компенсації власнику секретного винаходу за рішення про їх засекречування, що унеможливає їх ефективне використання в господарській діяльності. Запропоновано механізм визначення розміру компенсації за засекречування винаходу. В установах, організаціях, на підприємствах України не було проведено інвентаризацію винаходів колишнього СРСР із грифами «Для службового користування» («ДСК») і «Таємно» (близько 250 тис.), які належать українським заявникам. Проаналізовано втрати від виходу України з Угоди про взаємне забезпечення збереження міждержавних таємниць у галузі правової охорони винаходів, що призвело до невикористання вітчизняними науковцями і конструкторами понад десятків тисяч перспективних технічних рішень при розробленні озброєння і військової техніки.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.У.540. Корпоративні комунікації: свіжий погляд: [монографія] / Є. О. Загорулько, Д. О. Олтаржевський; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Арт Економі, 2023. — 358, [1] с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні та прикладні аспекти корпоративних комунікацій. Зауважено, що монографія містить близько 560-ти посилань на переважно закордонні наукові праці, а також ключові визначення, авторські моделі та найцікавіші світові репутаційні кейси. Наголошено, що її мета — не лише сприяти пересомисленню засад і методів сучасних корпоративних комунікацій. Це спроба популяризувати міжнародні стандарти та досвід управління репутацією, гармонізації відносин між компаніями та суспільством. Особливий акцент зроблено на практиці корпоративної соціальної відповідальності, яка стає новітньою ідеологією бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА864400

1.У.541. Методи оцінювання економічної безпеки країни / Т. Л. Зубко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 18-23. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Сучасні напрями розвитку теорії та практичного інструментарію формування інтересів країни і оцінювання стану її захисту демонструє, що одним із головних елементів безпекового середовища будь-якої країни є стан розвитку її економічної складової, особливо сфери торгівлі. В основу вивчення рівня економічної безпеки країни покладено застосування індикаторів, які побудовано за показниками стану розвитку економіки країни і її міжнародної торгівлі. Досліджено динаміку основних соціально-економічних показників розвитку економік Німеччини, Італії, Польщі та України. При дослідженні виявлено недоліки в забезпеченні економічної безпеки країни у порівнянні з тими країнами ЄС, які є найбільшими торговими партнерами України. Визначено необхідність акцентувати увагу на вивченні міжнародного досвіду забезпечення економічної безпеки країн ЄС, які випереджають за розвитком інші та розробці відповідної системи рекомендацій для удосконалення стратегій розвитку України.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.542. Посилення регіональної орієнтації економічних систем в умовах слобалізації / А. В. Шайкан, Г. В. Пурій, Н. В. Багашова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 26-34. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження еволюції глобалізації світової економіки, оцінка наслідків посилення регіональної орієнтації внаслідок слобалізації (уповільнення темпів зростання економіки) та обґрунтування заходів щодо пом'якшення її наслідків. Виокремлено етапи глобалізації на основі світових індексів відкритості торгівлі, а саме: індустріалізація, міжвоєнна доба, післявоєнна доба, лібералізація та слобалізація. Досліджено динаміку світового темпу приросту ВВП та обґрунтовано настання

уповільнення (або слобалізації) світової економічної системи. Визначено проблеми глобалізації й окреслено фактори розвитку слобалізації. Виокремлено особливості трансформації глобального простору й обґрунтовано, що слобалізація може призвести до зміцнення регіональних зв'язків усередині економічних систем. Здійснено аналіз регіональної слобалізації економічних систем, розглянуто деталізацію деглобалізації в Китаї, країнах Європи та Центральній Азії, встановлено вплив слобалізації на економічний розвиток регіонів України. Обґрунтовано, що зростання соціально-економічної нерівності регіонів, що безпосередньо впливає на рівень соціально-політичної стабільності, виступає обмежувачем економічного зростання. Встановлено, що спрямування державних інвестицій на реалізацію великих масштабних проєктів в Україні забезпечить розвиток національної економічної системи в жорстких умовах слобалізації. Зазначено, що для нівелювання негативних наслідків слобалізації з метою розвитку економічних систем необхідно забезпечити консолідацію всіх сфер економіки з одночасною орієнтацією на спеціалізацію економічної системи.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.543. Світова економічна криза і пандемія COVID-19 та їх уроки для уряду країн / П. А. Орлов // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 30-40. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Світова фінансова криза почалася в США у 2007 р. через соціальну безвідповідальність банків та інших суб'єктів фінансового ринку. У 2008 р. вона переросла у світову економічну кризу. А для багатьох країн, включаючи деякі країни ЄС, вона триває і у 2020 р., різко підвищивши нестабільність зовнішніх систем господарювання компаній і конкуренцію. З грудня 2019 р. розпочалася пандемія COVID-19, яка суттєво посилює негативні наслідки глобальної економічної кризи в країнах. Мета роботи — подальший розвиток концепції автора щодо соціальної відповідальності підприємств усіх видів діяльності та форм власності в сучасних умовах. Йдеться про забезпечення комфортних, безпечних умов праці та гідної оплати свого персоналу, розвиток соціальної інфраструктури, недопущення ухилення від сплати податків, забезпечення належної охорони навколишнього середовища, а також про використання соціально відповідального маркетингу (СВМ). Наведено авторські підходи до оцінки конкурентоспроможності соціально безвідповідальних підприємств. Конкурентоспроможність продукції як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах може бути помилковою, досягнутою за рахунок соціальної безвідповідальності підприємства та його маркетингу. Якразим підтвердженням цього є скандал навколо німецької автомобілебудівної компанії «Volkswagen», який одержав назву «Dieselgate». Також обґрунтовано критерії ефективності економічної системи України та інших країн. Автор вважає, що в ООН оцінили потенційні соціально-економічні наслідки не тільки пандемії COVID-19, а і світової економічної кризи, яка продовжується для більшості країн. І ці наслідки багато в чому збігаються та їх неможливо розділити.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.544. Стратегії інноваційного розвитку бізнес-структур / О. Г. Бут-Гусаїм // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 49-53. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено стратегії інноваційного розвитку бізнес-структур. Мета роботи — розроблення класифікації стратегій інноваційного розвитку різних бізнес-структур. Розкрито суть стратегії інноваційного розвитку з урахуванням трьох підходів. Зроблено висновки щодо суті стратегії інноваційного розвитку бізнес-структур. Здійснено класифікацію діючих бізнес-структур та визначено основні напрями стратегічного інноваційного розвитку. У дослідженні виділено два ключові напрями стратегічного інноваційного розвитку, які базуються на активній та пасивній позиціях. Активна інноваційна стратегія передбачає використання нових технологій, які до цього часу не було використано на ринку. Даної стратегії можуть дотримуватися всі без винятку бізнес-структури, однак залежно від їх виду досягнення мети буде складнішим чи легшим. Зокрема, бізнес-структури з неодноосібною формою власності мають більше шансів втриматися на ринку із використанням активних інноваційних стратегій. Водночас бізнес-структури, які формуються однією особою, будуть відчувати значно більше труднощів при реалізації активних інноваційних стратегій на ринку. Іншим видом стратегії є пасивна (наслідувальна), яка полягає не в розробленні нових технологій, а у використанні вже розроблених. Основним концептуальним завданням при побудові такої стратегії є вивчення ринку, конкурентних переваг і недоліків готових інноваційних технологій — для того, щоб вийти на ринок із аналогічним, однак більш адаптованим до ринку рішенням. Можна впевнено говорити, що розвинені бізнес-структури можуть легше реалізувати наслідувальну стратегію, оскільки вона вимагає швидкої реакції та розробок, більш раціональних рішень, що пов'язано із використанням більшої кількості ресурсів. Однак, незважаючи на це, інновації — це єдиний спосіб вийти на ринок з унікальним продуктом і утриматися на ньому, оскільки вони не залежать від розмірів підприємства, його фінансів чи кількості персоналу.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.545. Сучасні тренди економічного розвитку: [навч. посіб.]. Кн. 1. Трансформації економічних систем: досвід ЄС в реалізації Industries 3.0, 4.0, 5.0 / Л. Г. Мельник, Ю. М. Завдов'єва, О. Вас. Кубатко, О. І. Карінцева, В. Г. Псарьова, І. Б. Дегтярьова, А. В. Євдокимов; ред.: Л. Г. Мельник, О. М. Маценко. — Суми: Універсальна книга, 2022. — 607 с.: фот., іл. — укр.

Розкрито зміст сучасних трендів соціально-економічного розвитку. Звернено увагу на соціально-економічні тренди сучасного фазового переходу. Розглянуто проривні технології як основу формування соціально-економічних трендів. Описано значення та особливості цифровізації соціально-економічних систем. Розкрито поняття сестейності, звернено увагу на забезпечення сестейного стану біосфери та суспільства.

Шифр НБУВ: В359459/1

1.У.546. Теоретичний і статистичний аналіз міжнародного бізнесу та зовнішньоекономічної діяльності України / В. І. Ляшевська, М. К. Бутенко, І. А. Первушина // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 44-48. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — зростаюча залежність національної економіки від зовнішніх впливів. Порушено питання створення геоеконічної стратегії розвитку держави як повноцінного суб'єкта світових економічних процесів з метою збільшення багатосторонньої співпраці та більшої участі в міжнародних і регіональних інтеграційних проєктах. У зв'язку з цим стає зрозумілою необхідність ретельно вивчити особливості ведення й управління міжнародним бізнесом і проаналізувати зовнішньоекономічні зв'язки. Міжнародний бізнес можна визначити як ділову взаємодію фірм різних форм власності або їх підрозділів, розташованих у різних країнах, основною метою яких є одержання прибутку, користуючись перевагами міжнародних комерційних операцій. Розглянуто розвиток міжнародного бізнесу та зовнішньоекономічну діяльність України з країнами Азії. Досліджено характер і перспективи розвитку зовнішньоторговельного співробітництва між Україною та певними країнами Азії, обґрунтовано його стратегічні пріоритети та визначено місце країн регіону в геоеконічній стратегії держави. На сучасному етапі економічні відносини між Україною та країнами Східної Азії реалізуються через досить обмежені форми співробітництва, які потребують більшої диверсифікації, симетрії та структурної рівноваги. Зроблено висновок, що в системі зовнішньоекономічних пріоритетів України співпраця з країнами Східної Азії створює можливості для диверсифікації зовнішньої політики, активізації співпраці з визначенням спільних цілей і завдань двостороннього економічного розвитку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.547. Теоретичні засади розвитку електронного бізнесу / Л. В. Вербівська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 179-183. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розвиток електронного бізнесу є важливою складовою розвитку національного господарства. Саме активна розбудова сфери електронного бізнесу актуалізує питання проведення нових досліджень у цьому напрямку. Мета роботи — поглиблення теоретичних положень функціонування та розвитку електронного бізнесу в системі національної економіки країни. Розглянуто суть категорії «електронний бізнес» і запропоновано розглядати її таким чином: електронний бізнес — економічна діяльність, яка здійснюється насамперед за допомогою використання сучасних інформаційних технологій з метою одержання прибутку. Також описано передумови створення електронного бізнесу як виду підприємницької діяльності. Обґрунтовано складність деталізації видів господарської діяльності, які на сьогодні можна віднести до електронного бізнесу. Це зумовлюється постійним розширенням нових напрямків, які виникають у результаті активного використання інформаційних технологій підприємцями у своїй діяльності. Виокремлено окремі види підприємницької діяльності, які доцільно віднести до сфери електронного бізнесу. Для цього проведено аналіз наявних у науковій літературі підходів до виокремлення базових напрямків господарської діяльності в системі електронного бізнесу. Результати проведеного аналізу надали змогу визначити такі напрями досліджуваного виду бізнесу: електронний маркетинг, електронна комерція, електронний банкінг, електронні страхові послуги, Інтернет-трейдинг, електронні платежі, електронний консалтинг, електронна освіта, електронна сфера охорони здоров'я, електронне видавництво, електронний рекрутинг, електронний аукціон, маркетинг, електронна логістика. Також визначено зміст окреслених видів бізнесу. Подальші дослідження у сфері електронного бізнесу можуть полягати у вивченні особливостей функціонування окремих видів електронного бізнесу, їх взаємозв'язку та базових умов забезпечення подальшого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.548. Теоретичні основи менеджменту збуту продукції підприємства / І. В. Амеліна, О. І. Дмитренко // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 38-44. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Визначено, що збут — це система відносин у сфері товаро-грошового обміну між економічно і юридично суб'єктами ринку

збуту комерційні потреби, що реалізують свої. Суб'єктами ринку збуту виступають продавці й покупці, а об'єктом збуту є безпосередньо товар. Збутова діяльність підприємства будується на результатах маркетингового аналізу ринку. Основними цілями такого аналізу є пошук шляхів найповнішого задоволення запитів споживачів, підвищення обсягу продажу, найповніше використання ресурсів підприємства, зниження комерційних ризиків. Зазначено, що проблеми збуту підприємствам необхідно вирішувати під час розробки маркетингової політики. Розробка збутової політики підприємства має базуватись на результатах аналізу наявної збутової системи. Причому цей аналіз доцільно здійснювати не лише за кількісними показниками, але й за якісними: рівень обслуговування, задоволеність і прихильність покупців, результативність комунікаційної політики, правильність вибору сегментів ринку, результативність роботи збутового персоналу тощо. Для обґрунтування збутової політики необхідним є вибір оптимального варіанта розрахунку витрат у розрізі основних напрямків реалізації збутової політики підприємства. Виділено активні форми збуту: торгівля за попередніми замовленнями; телезбут, продаж через Internet; директ-мейл; особистий продаж. Планування збутової діяльності підприємства визначається фінансовим кошторисом збуту, в якому основне місце займають витрати обігу. Вони можуть бути розраховані на базі прогнозів обсягу продажу і торгових витрат. У результаті підсумовування окремих кошторисів на кожну товарну групу складається зведений кошторис збуту. Загальні торгові витрати включаються: заробітну плату робітників збутового апарату, транспортні й складські витрати, торгові знижки і т. п. Відповідальність за складання кошторису і контроль за його дотриманням покладається на керівництво відділу збуту. Важливим моментом у плануванні є встановлення завдань щодо збуту на певний проміжок часу, їх визначення не можна зводити до механічного поділу обсягу реалізації на число уповноважених, на яких покладається збут або окремої групи товарів, або в певному географічному районі чи секторі ринку. На обсяг роботи цих уповноважених впливає багато різноманітних факторів: географічні фактори, товар (один вид, група, весь асортимент), характер діяльності (відвідування нових клієнтів, повторні замовлення, спеціалізовані види робіт), одиниця виміру збуту, база виміру результатів, період часу, база винагороди.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.549. Трансфер технологій в інноваційних ландшафтах: сучасні тенденції та інституційні забезпечення: монографія / В. А. Омеляненко. — Суми: Ін-т стратегій інновац. розвитку і трансферу знань, 2022. — 212 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто широкий спектр актуальних проблем трансферу технологій та їх впливу на розвиток національної економіки. Особливу увагу надано стратегічним аспектам розвитку високотехнологічних секторів національної інноваційної системи в умовах глобалізації інновацій. Наукова новизна одержаних результатів полягає в подальшому розвитку теоретичних положень і науково-методичних підходів, що визначають основні напрями розроблення організаційно-економічного механізму забезпечення процесів розвитку високих технологій в межах концепції інноваційного ландшафту.

Шифр НБУВ: ВА865701

1.У.550. Фундаменталізація національної економіки як основи стабільного розвитку на тлі глобалізаційних процесів у сучасному світі / К. Є. Балабуха // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 8-13. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Розкрито принципи фундаменталізації національної економіки як основи стабільного розвитку на тлі глобалізаційних процесів у сучасному світі. Визначено ключові тенденції розвитку глобалізованого світу до 2035 р. Окреслено основні напрями становлення національної економіки під впливом глобалізаційних процесів з боку політичного, економічного, соціального, демографічного та екологічного напрямів взаємодії. Підкреслено, що дослідження глобалізаційних напрямів надає змогу сформувати кількісні показники глобалізаційних процесів, класифікувати конкретні виклики, які загрожують розвитку окремої країни, дослідити функціональні аспекти, що вимагають моніторингу у процесі адаптації національної економіки до інноваційних процесів, які відбуваються в сучасному світі.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.551. Advancing the multifactor model of Stochastic Frontier Analysis / A. Mitsel, A. Alimkhanova, M. Grigorieva // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 3/4. — С. 58-64. — Бібліогр.: 35 назв. — англ.

The concept of efficiency is important in economic science; at present, its role in every sector of the economy is growing. Evaluating an enterprise's efficiency makes it possible to implement a correct and profitable strategy of resource allocation, which shows its potential level. Given an annual increase in the number of bankrupt enterprises, the issue of estimating the efficiency of enterprises is relevant for both their owners and managers, as well as for creditors. There are various methods and models for estimating the performance of enterprises. This work has assessed the efficiency of enterprises in the industrial sector over the period of

2017 — 2018. Stochastic Frontier Analysis is based on the stochastic model of production function. The classic SFA method is based on the production function of the company, which relates the volume of output to the volume of resources consumed. At the same time, the SFA model uses several inputs (volumes of resources consumed) and only one output parameter — the volume of production. In order to achieve more precise results, a given model has been modified. The model allows several key financial indicators to be taken into consideration as outputs at the same time, based on which the financial activities of the studied economic entities are assessed. The result of the work involving open sources has revealed how the efficiency of different enterprises in the same industry changes over several years. It is shown that the modified Stochastic Frontier Analysis model could be used to assess financial stability and predict bankruptcy.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.У.552. Building an effective model of intelligent entrepreneurship development in digital economy / H. Ostrovska, H. Tsikh, I. Strutyńska, I. Kinash, O. Pietukhova, O. Golovnya, N. Shehynska // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13. — С. 49-59. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

This paper explores peculiarities in the formation and development of intelligent entrepreneurship as a new social phenomenon of national economies and the imperatives of its manifestation in the economic environment. The relationship between intelligent, informational, and innovative activities that shape the environment of modern entrepreneurship has been established. A new understanding of the essence of «intelligent entrepreneurship» and «talent management» categories has been proposed. The value of human capital, the realization of intelligent capabilities of the individual is recognized as the basic value of intelligent entrepreneurship. It has been proven that in modern conditions the most promising for national economies is the transition to open innovation models. It is noted that the development and effective use of intelligent potential are due to the need to increase the efficiency of innovation, science, and education systems, which ensures the economic growth of the national economy. The structure of intelligent potential of entrepreneurship under the conditions of digital transformation of the economy has been built. Original views on the essence and significance of the talent management system are presented. It is noted that intelligent entrepreneurship requires a holistic approach. The classification of communities of intelligent practitioners has been devised. The system of management of advanced reproduction of the latest knowledge of business entities has been formed. The directions of digital transformation of intelligent entrepreneurship have been outlined. A system-integrated methodological approach to determining the Index of digital transformation of business entities has been devised.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.У.553. Comprehensive assessment of the economic consequences of the COVID-19 pandemic / S. Simak, Yu. Davydiuk, N. Burdeina, M. Budiaiev, O. Taran, K. Ingram // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 168-173. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Purpose — to analyse and summarize some aspects of the negative impact of coronavirus infection Covid-19 and to provide a comprehensive assessment of the consequences of the pandemic on the world economy and the economy of Ukraine in particular. The study used a comprehensive analytical assessment of the impact of the pandemic on the world economy, based on reports and prognostic assessments of well-known scientists and experts, international financial and credit rating organizations, as well as personal observations of the authors. The obtained results testify the aggravation of the economic situation in the world and in Ukraine in particular. In a short time (six months), world GDP decreased by almost 4 %, and in such major countries as the United States — by 9,1 %, the EU — by 14,4 %, Ukraine — by 11,4 %. This is evidenced by declining industrial production, declining productivity, bankruptcy and liquidation of small, micro and individual entrepreneur enterprises, declining household incomes and rising unemployment. There is a situation when governments do not focus on the development of the internal market, but increase the amount of credit resources taken to cover the balance sheet deficit. Incentives implemented in most countries around the world to support the business environment and the population show that this level reaches 10 — 25 % of GDP. At the same time, the current fund in Ukraine was only 1,5 %, which is clearly insufficient. The introduction of strict restrictions in Ukraine in 5 stages has led to the closure of many small businesses and individual entrepreneurs, which reduces revenues to budgets at various levels. Thus, the spheres most affected by quarantine measures were arts, sports, entertainment and recreation (almost 80 % drop in income), research and development (73 %) forestry and logging (67 %), the least affected — financial and insurance activities (only 5,4 %). Thus, the projections developed by leading international and credit rating institutions indicate the disappointing consequences for the world economy by the end of 2020, after which a gradual thawing will begin. However, it is unclear how the economic recovery will

continue if quarantine measures continue. This may be evidence of erroneous forecasts and the deepening recession in the world economy. We propose to conduct a comprehensive analysis of the main indicators of the state and development of the economic situation using the following indicators: annual GDP growth, ratio of public debt to GDP, unemployment, consumer price index, annual inflation, industrial production, business confidence and consumer confidence index. The set of these indicators reflects the trend of economic development in a crisis situation.

Шуфр НБУВ: Ж16377

1.У.554. Системно-динамічні характеристики формування технологічної конкурентоспроможності національної економіки / Я. П. Березівський // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 15-21. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Визначено низку системних характеристик формування технологічної конкурентоспроможності національної економіки, які стосуються покращання якості інституційного середовища, посилення аспектів конкуренції, підвищення ефективності ресурсного забезпечення, розвитку інноваційної підприємницької діяльності. Побудовано схему формування технологічної конкурентоспроможності національної економіки, де виокремлено три послідовні етапи її встановлення в координатах постійного управлінського впливу інституційного середовища та сталого світового інноваційно-технологічного прогресу: акумулювання потенціалу інноваційно-технологічного розвитку національної економіки; реалізація потенціалу інноваційно-технологічного розвитку національної економіки; досягнення стану та здатності до технологічної конкурентоспроможності національної економіки. Наведено концептуальний підхід до визначення сутнісно-змістової, структурної характеристик і класифікаційних ознак технологічної конкурентоспроможності національної економіки. Запропоновано розглядати таку конкурентоспроможність національної економіки як вигірний стан технологічних конкурентних переваг національної економіки в конкретному часовому періоді, який, задля збереження рівноважного значення та здатності до конкуренції в умовах динамічного прогресу технологій, потребує сталого нарощення потенціалу інноваційно-технологічного зростання стратегічних галузей національного господарства та суспільства і забезпечується шляхом ефективного управлінського впливу комплексної системи інноваційно-інтегрованих структур.

Шуфр НБУВ: Ж14572

1.У.555. Development of approaches to innovation transfer and intellectual property management to ensure enterprise competitiveness / V. Ivanova, O. Ivanov, O. Ivanova // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13. — С. 94-105. — Бібліогр.: 43 назв. — англ.

The work deals with the problems of innovation transfer and intellectual property management at enterprises. An approach reasoning the choice of innovations and the type of their transfer at an enterprise has been developed, which increases the efficiency of innovation processes. For this purpose, the essence of the category «innovation transfer» regarding the micro-level was clarified and determined according to the sources of innovations. A set-theoretic model of innovation selection based on evaluating the essence of innovations, their generators (suppliers) and implementation conditions has been developed. For such an assessment, a set of criteria has been proposed, a number of the most essential conditions for introducing innovations at an enterprise have been identified, and an optimization model for the efficiency of the innovation development process has been developed. They allow making an informed choice of innovations in accordance with the needs of the enterprise. Evaluation criteria for the innovative potential are proposed and their essence is determined. Testing of the evaluation confirmed the possibility of using the proposed criteria. A model of innovation transfer, which presents the main processes and participants in the transfer of external and internal innovations has been developed, which allows enterprises to ensure a high level of organization and implementation of the transfer. Given the direct relationship between the transfer of innovations and intellectual property, an approach to improving intellectual property management at the enterprise is proposed. A number of principles of intellectual property management have been determined. The stages of intellectual property management at the enterprise are proposed as a set of specific actions determining all processes directly or indirectly related to such management, as well as those responsible for these processes and resource provision.

Шуфр НБУВ: Ж24320

1.У.556. Economic and legal mechanism for combating legalization (laundering) of income resulting from tax evasion in the context of deoffshorization of Ukraine's economy / M. Blikhar, N. Ortynska, O. Dufeniuk, M. Vinichuk, O. Matviienko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 497-505. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Зростаючі тенденції тінізації міжнародної та національної економіки сприяють посиленню процесів легалізації доходів, одержаних унаслідок ухилення від оподаткування, з використанням офшорних зон, на території яких діють сприятливі фіскальний і валютно-фінансовий режими, запроваджено високий ступінь

захисту банківської та комерційної таємниці, а також лояльність щодо інституційного регулювання. Впродовж останніх років загострилася проблема легалізації (відмивання) доходів, одержаних унаслідок ухилення від оподаткування, в офшорних зонах, що зумовлено порушенням національних інтересів України у зв'язку зі зниженням обсягів податкових надходжень до державного бюджету та впливом капіталів за межі країни. Офшоризація національної економіки набула загрозливих масштабів, оскільки країна, перебуваючи в умовах тривалої фінансово-економічної кризи, хронічного недофінансування секторів національної економіки та гострого браку фінансових ресурсів, інвестує у високорозвинені країни. Зважаючи на таку ситуацію, особливої актуальності набуває проблема дослідження механізму протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних унаслідок ухилення від оподаткування, в офшорних зонах. Визначено особливості та передумови функціонування офшорних зон, окреслено основні проблеми ефективної протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних унаслідок ухилення від оподаткування, в офшорних зонах. Проведено дослідження основних схем і методів легалізації (відмивання) доходів, одержаних унаслідок ухилення від оподаткування з використанням офшорних зон; здійснено економіко-правовий аналіз нормативного та законодавчого забезпечення у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних унаслідок ухилення від оподаткування, в офшорних зонах; проаналізовано динаміку кількості кримінальних правопорушень у сфері ухилення від оподаткування з використанням офшорних зон.

Шуфр НБУВ: Ж73250

1.У.557. Features of engineering and development implementation to increase the efficiency of Ukraine innovative transformations / O. Redkin, O. Zyma, R. Pakhomov, M. Hunchenko // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 24-30. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Визначено, що найбільш ефективною організаційною структурою сучасного поєднання передової науки, прогресивних систем виробництва і технологій, комерціалізації та забезпечення конкурентоспроможності інновацій є створення в Україні високотехнологічних науково-виробничих систем (ВНВС). Аналогом цих систем є такі успішні світові компанії, як Боїнг, БМВ, Соні, Самсунг та багато інших, в яких інтегровано в єдину систему науково-дослідницькі (інжинірингові), виробничі, комерційні, девелоперські та інші підрозділи. Доведено, що для ефективної роботи і досягнення конкурентних результатів сучасна ВНВС має включати: координаційні та науково-технічні ради, підрозділи зі стратегічних досліджень, прогнозування і планування; інжинірингові підрозділи, що створюють основу науково-технічних центрів (НТЦ); дієві фінансові, маркетингові, девелоперські та інші установи; розгалужену і гнучку інфраструктуру. В процесі дослідження визначено: раціонально-організаційну структуру і функції НТЦ; зміст і послідовність розробки та реалізації «під ключ» програм розвитку ВЕВС; суть фірмового та пожиттєвого сервісу унікальних інноваційних об'єктів. Впровадження розроблених пропозицій надасть змогу прискорити перехід вітчизняних підприємств на світові стандарти господарювання та неперервного інноваційно-високотехнологічного прогресу, а також: скоротити трудомісткість робіт і тривалість реалізації програм; зменшити експлуатаційні витрати; знизити загальну вартість програм; значно підвищити якість і конкурентоспроможність вітчизняних інноваційних розробок та їх виробників.

Шуфр НБУВ: Ж24790

1.У.558. Implementation of «Intellectual networks» — direction of ensuring the energy efficiency of the national economy of Ukraine / S. Kucherenko, L. Levaieva // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 40-44. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

На сучасному етапі розвитку світового господарства та практично кожної національної економіки виникає проблема енергозаощадження та енергоефективності. В економічно розвинених країнах вирішення цієї проблеми залежить не тільки від скорочення споживання енергоресурсів, а й від впровадження нових інноваційних процесів в системах електропостачання та енергетичних системах. Зокрема, в останні роки у світі зростає інтерес до модернізації енергетичних систем на базі нової концепції, яка має назву Smart Grid («інтелектуальна енергосистема»). Проблема енергоефективності особливо актуальною є для України, яка має найвище значення показника енергоемності валового внутрішнього продукту, а енергетика країни характеризується надвисокими витратами електроенергії в мережах. Найбільшими споживачами електроенергії в Україні є великі промислові підприємства, висока енергоемність виробництва яких спричинена зношеністю основних фондів; відсутністю стимулів до впровадження енергоефективних заходів та системного підходу до енергоспоживання; недостатністю фінансових ресурсів для впровадження заходів з енергоефективності. Питання виявлення проблем енергоефективності економіки та шляхів їх вирішення викладено у наукових працях таких дослідників, як С. М. Балюта, О. С. Биконя, А. Ю. Данілюка, Я. В. Крутогорський, О. О. Ляхова, Ю. Т. Матвеева, Г. Г. Півняк, С. В. Сапожников, О. В. Федірець, В. О. Шведун. Не применшуючи результати

проведених досліджень, слід зауважити, що низка проблемних питань за цією тематикою є недостатньо вивченими, що й зумовлює актуальність теми дослідження. Мета роботи — оцінка енергоєфективності як фактора конкурентоспроможності промислової продукції України, обґрунтування основних причин високої енергоємності ввп в Україні та інноваційного напрямку майбутнього розвитку енергетики через впровадження «інтелектуальних мереж». Аналіз стану та розвитку енергетичної сфери, показав, що на сьогодні проблеми в енергетиці неможливо вирішити лише екстенсивним шляхом нарощування потужностей мереж та збільшення кількості електротехнічного обладнання. Новим напрямом майбутнього розвитку енергетики є впровадження «інтелектуальних мереж» («Smart Grid»).

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.559. Technologies of multilevel structures modelling on the example of the problem of completing products / V. I. Chubaievskiy, K. O. Palahuta, A. M. Desiatko // *Наук. вісн. Полісся*. — 2019. — № 2. — С. 6-14. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Одним з типових завдань, що виникають у процесі деформування інтелектуальних систем, є моделювання багаторівневих структур для вирішення різних прикладних задач. Розглянуто можливість мови штучного інтелекту Visual Prolog для реалізації рекурсивної технології на основі прикладу вирішення багаторівневої задачі комплектації продукції. Значний внесок у розвиток теорії, методології застосування штучного інтелекту для вирішення задач у сфері економіки внесли такі вчені, як Білецький О. Б., Литвин В. В., Чері С., Готтлоб Г., Лугер Г. Ф., Рассел С. Дж. та ін. У той же час недостатньо наукових праць висвітлюють особливості впровадження сучасних засобів штучного інтелекту для вирішення багаторівневих економічних задач. Проаналізовано існуючі підходи до вирішення багаторівневих завдань. Запроваджено ефективний інструмент для вирішення багаторівневих завдань за допомогою мови штучного інтелекту Visual Prolog. Розглянуто проблему моделювання багаторівневих структур в інтелектуальних системах на основі ітераційних і рекурсивних технологій на прикладі задачі компонентів продукції. Наведено основні характеристики таких структур, визначено їх складність і необхідність пошуку ефективних методів їх подання та обробки в пам'яті комп'ютера. У розвитку рекурсивних технологій є дві важливі парадигми: функціональне та логічне програмування. Розглянуто відповідні мови штучного інтелекту: Lisp і Prolog, їх спадкоємця — найпотужніша мова Visual Prolog. Наведено класичний відомий ітераційний алгоритм і рекурсивна програма на мові Prolog розв'язання задачі компонентів двигуна внутрішнього згоряння, а також рекурсивна програма на Visual Prolog, розроблена авторами статті. Їх порівняння зроблено з позиції використання кількості структур для представлення інформаційної бази, вартості пам'яті для їх збереження, складності розробки і налагодження програми, простоти сприйняття роботи. Висновки: підкреслено потужність мови Visual Prolog, яка особливо проявляється в задачах обробки багаторівневих структур.

Шифр НБУВ: Ж73620

Див. також: 1.У.303, 1.У.312, 1.У.318, 1.У.337, 1.У.398, 1.У.739, 1.У.758, 1.У.766, 1.У.801

Спеціальні та галузеві економіки

1.У.560. Види та ризики комунікативних зв'язків персоналу у формуванні інноваційного середовища туристичного підприємства / А. С. Глинська, Л. О. Корчевська, О. В. Кокорева // *Бізнес Інформ*. — 2021. — № 7. — С. 70-75. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз ролі комунікативних зв'язків та їх видів у формуванні інноваційного середовища туристичного підприємства, визначення ризиків, які можуть виникати в результаті їх існування. Визначено неможливість генерування інноваційних підходів без створення відповідного комунікативного простору, який базується на відповідних психологічних засадах. Персонал має навчитися з повагою прислухатися до ідей інших учасників, переконаливати в перспективності власних ідей, співпрацювати у вирішенні виникаючих завдань, використовувати творчий підхід і готовність експериментувати в будь-яких питаннях. Значну увагу в дослідженні присвячено можливим комунікативним інструментам, які можуть застосовуватися на різних етапах інноваційного процесу, які в комплексному впровадженні створюють інноваційну комунікативну мережу та простір. Для кожного етапу виділено вірогідні ризики, які можуть створити перепони для досягнення поставленої цілі. На основі існуючих досліджень було виділено чотири моделі комунікативних зв'язків залежно від розміру туристичного підприємства та ролі керівництва в інноваційних процесах. А саме: «Центр підтримки» — бере свій початок у генеральному офісі туристичної мережі або в конкретному відділі великої туристичної корпорації. «Креативна команда» — це команда, у якій комунікації здійснюються за принципом матричної організаційної структури.

«Ядро інноваційних змін» — формат створення окремого R&D-відділу, відповідального за пошук нових ідей і креативних форматів надання послуг, має фінансування та власну оргструктуру. «Туристичний стартап» — невелике підприємство, бізнес-моделлю якого є новий для ринку креативний підхід.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.561. Дизайн вражень у цифровому маркетингу мережі кінотеатрів / Т. Янковець // *Scientia Fructuosa*. — 2022. — № 2. — С. 61-80. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Економіка знань, сформована в умовах постіндустріального суспільства, яка характеризується переважанням виробництва послуг над виробництвом товарів, сьогодні трансформується в економіку вражень. Зміна поведінки споживачів, розвиток цифрових технологій призвели до загострення конкуренції у сферах виробництва та надання послуг, до відкриття нових можливостей у сфері надання різноманітних вражень, що потребує нових маркетингових концепцій. Мета дослідження — обґрунтування застосування концепції дизайну вражень у цифровому маркетингу мереж кінотеатрів. Використано методи аналізу та синтезу, системно-структурного аналізу, порівняння, логічного узагальнення, що надало змогу обґрунтувати застосування концепції дизайну вражень у цифровому маркетингу мереж кінотеатрів. Розглянуто діяльність вітчизняних мереж кінотеатрів, використовуваних цифрових кінотехнологій, що надало змогу розподілити мережі за рівнями конкурентоспроможності. Визначено тенденції цифрового маркетингу в умовах становлення економіки вражень. Обґрунтовано застосування концепції дизайну вражень у цифровому маркетингу мережі кінотеатрів. Запропоновано розподіл заходів у кінотеатрах у точках контакту за областями виявлення вражень з метою збільшення продажів та прибутковості мереж кінотеатрів. Висновки: в умовах становлення економіки вражень мережам кінотеатрів для розвитку власного бренду, підвищення рівня конкурентоспроможності та досягнення поставлених бізнес-цілей запропоновано використовувати концепцію дизайну вражень. Установлено, що мережі кінотеатрів, які створили і розвивають власний бренд, мають більші шанси у цифровому просторі для залучення й утримання споживачів через пропозиції різноманітних вражень. Визначено заходи в цифрових точках контакту (онлайн та офлайн), розподілені за областями виявлення вражень з метою опрацювання й подальшого дизайну враження в кожній з них.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.562. Діалектика понятійно-категоріального апарату сфери креативних індустрій / Л. В. Фролова, Т. В. Коряченко // *Бізнес Інформ*. — 2021. — № 11. — С. 13-18. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Актуалізовано проблеми невиправданого отождолення та фрагментарної формалізації таких дефініцій, як «креативна економіка», «креативні індустрії», «культурні індустрії», «творчий продукт», «продукт творчості». На основі ретроспективного аналізу аргументовано, що культурні індустрії є складовою креативних індустрій, відповідно, використання цих понять як синонімів в економічному науковому полі некоректне. На основі порівняльного аналізу ідентифіковано принципову відмінність підприємств різних видів економічної діяльності в умовах креативної економіки та підприємств креативних індустрій, що визначається результатами творчого процесу. Обґрунтовано, що в першому випадку таким результатом виступає продукт творчості, який представляє собою комбінацію креативних ідей і нестандартних рішень, що забезпечують досягнення бажаних результатів діяльності підприємства в динамічних умовах бізнес-середовища та/або є кінцевим ринковим продуктом. Результатом творчого процесу у сфері креативних індустрій виступає творчий продукт — специфічний символічно-смысловий товар, що характеризується не лише економічною, а й соціально-культурною цінністю, має суспільно-значущий зміст, який визначається поточними умовами соціально-економічної реальності. За результатами дослідження запропоновано авторське визначення креативних індустрій як сфери (виду) підприємницької діяльності, що ґрунтується на інтелектуально-креативних здатностях суб'єктів економічної взаємодії до створення та пропонування творчого продукту, який задовольняє соціально-культурні потреби споживачів.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.563. Досвід розвинених країн з питань розвитку ринку праці: аналіз сучасного стану та перспективи розвитку в Україні / Г. А. Смоквіна, А. В. Мойсей // *Бізнес Інформ*. — 2021. — № 11. — С. 248-254. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено досвід розвинених країн з питань функціонування та регулювання ринку праці з метою визначення перспектив його розвитку в Україні. Проаналізовано ключові індикатори ринку праці України, США, ЄС, Китаю та Канади, до яких віднесено: рівень безробіття, незатребувані професії, середній рівень зарплатної плати, вимоги працевлаштування до іноземців, соціальний пакет. Розглянуто причини нестабільності ринку праці країн у сучасних умовах, до яких належать: міграція, зниження народжуваності, наслідки пандемії COVID-19, що спричинила світовий економічний спад, після якого навіть економічно розвинені країни відновлюють економіку протягом року. Також розглянуто

ще одну проблему ринку праці, яка відіграє ключову роль у нестабільності ринку праці кожної держави, — безробіття, яке на сьогодні має негативну тенденцію через пандемію COVID-19. Проведено порівняльний аналіз основних ознак ринку праці, притаманних розвиненим країнам, у результаті чого було визначено пріоритетні напрямки розвитку України. Визначено головну рушійну силу, що склалася на ринку праці, — це непродуктивність робочої сили. Проведено аналіз впливу чинників розвитку продуктивності робочої сили України. Враховуючи досвід розвинених країн, визначено пріоритетні завдання та напрями регулювання ринку праці нашої країни, що забезпечать стабільність економіки, низький рівень безробіття та конкурентоспроможність держави. Перспективою для подальших досліджень є поглиблення вивчення визначених проблемних питань, які стосуються ринку праці нашої країни та його подальшого розвитку, а також аналіз впливу пандемії COVID-19 на ринок праці виключно з боку кваліфікаційно-професійних тенденцій.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.564. Залізничні системи з вертикальним розподіленням. Європейська модель / А. В. Прохорченко. — Дніпро: Ліра, 2022. — 315 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 307-315. — укр.

Роботу присвячено одному зі способів трансформації монопольного середовища залізничної галузі — організації залізничної системи за вертикальним поділом, який також називають європейською моделлю. Розглянуто організаційні моделі, правові основи, ринок інфраструктури, механізми субсидування суспільно важливих перевезень пасажирів, державне регулювання та дотримання недискримінаційного доступу до інфраструктури. Описано забезпечення відкритого доступу до залізничної інфраструктури на міжнародному та національному рівнях. Вперше викладено процедури розподілу пропускнуої спроможності на залізничних вантажних коридорах Транс'європейської транспортної мережі TEIM-T. Для розуміння всіх деталей розподілу пропускнуої спроможності залізничної інфраструктури на національному рівні, окрім загального опису такого процесу, окремий розділ присвячено процедурі надання ниток графіку руху поїздів на залізничній мережі національного оператора інфраструктури Польщі. Приділено увагу тарифній системі оператора інфраструктури Німеччини, розглянуто принципи тарифікації та системи ціноутворення на маршрути та на доступ до сервісних об'єктів. Узагальнено опис інформаційних систем для забезпечення розподілу пропускнуої спроможності залізничної інфраструктури.

Шифр НБУВ: ВА864872

1.У.565. Зарубіжний досвід розвитку системи електронних публічних послуг в умовах розбудови інформаційного суспільства / А. В. Мерзляк, В. А. Боклаг, Ю. В. Віхорт // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 136-142. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто процес надання електронних публічних послуг у світі як базису для розвитку електронного урядування щодо взаємодії держави та її громадян у процесі розбудови інформаційного суспільства. Досліджено зміст ключових аспектів такої взаємодії, зокрема, розкрито зміст понять «інформаційне суспільство», «електронне урядування», «електронний уряд», «електронна послуга». Виявлено, що на цей час у зарубіжній практиці до сфери публічних послуг відносять «послуги загального інтересу» або SGI — «services of general interest»), до яких належить водопостачання, енергетика, освіта, громадський транспорт, поштові послуги, охорона здоров'я, телекомунікації, соціальне обслуговування, державне управління тощо, і які формуються в групи за такими категоріями, як управлінські, адміністративні, соціальні й неадміністративні послуги. Визначено основні детермінанти, на яких ґрунтується система надання публічних послуг у зарубіжній практиці (відкриті дані, відкриті процеси та відкриті послуги), що реалізуються на засадах прозорості, участі та взаємодії між основними стейкхолдерами цього процесу (урядом, фізичними та юридичними особами, громадянським суспільством, іншими соціальними партнерами). З'ясовано, що до основних засад та принципів розбудови системи надання електронних публічних послуг за кордоном відносяться: цифрова взаємодія; доступність, безпека та зручність використання; зменшення адміністративного навантаження; залучення громадян; стимули за використання цифрових послуг; захист персональних даних і конфіденційності; наявність механізму відшкодування та оскарження. Встановлено, що розвиток системи запровадження електронних публічних послуг в зарубіжних країнах, перш за все, тісно пов'язаний із розвитком інформаційної культури населення. Дослідження рейтингу країн-членів ЄС за індексом цифрової економіки та суспільства (DESI 2020) надало змогу встановити, що такі держави, як Фінляндія, Швеція, Данія та Нідерланди мають найрозвиненішу цифрову економіку в ЄС. Серед країн, де спостерігалася найбільша частка користувачів, які взаємодіяли з урядом через електронні засоби комунікації, було виокремлено Данію, Ісландію, Фінляндію, Норвегію, Швецію, Нідерланди, Естонію. Проведено аналіз основних тенденцій та практики запровадження електронних послуг в таких країнах, як Естонія, Данія та ін.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.566. Логістика, управління й конкурентоспроможність в агробізнесі: навч. посіб. / О. А. Жигулін, І. І. Махмудов, Н. О. Жигуліна; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. — 519 с.: рис., табл. — укр.

Вміщено матеріал для вивчення навчальних дисциплін «Логістика», «Логістика у механізації сільського господарства», «Конкурентоспроможність підприємства», «Управління технологічними процесами в рослинництві й тваринництві», «Технічний сервіс машин», «Експлуатаційна властивість автомобільних доріг та споруд», «Дослідження операцій в транспортних системах», «Технічні засоби організації дорожнього руху», «Система машина — біосередовище», «Маркетинг», «Контролінг», «Менеджмент», «Стратегічний менеджмент», «Інноваційний менеджмент», «Операційний менеджмент», «Інженерний менеджмент», «Аграрний менеджмент», «Транспортний менеджмент», «Менеджмент в туризмі», «Управління персоналом», «Бізнес-планування» студентами технічних та економічних спеціальностей навчальних закладів. Висвітлено питання з управління логістичними потоками при забезпеченні конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств і забезпечуючих їх діяльність підприємницьких структур агробізнесу (транспорт, переробка, торгівля, машинобудування, кадрі, реклама, збут, виставковий бізнес, агротуризм, фінансові установи т. ін.). Викладено теорію й практику розвитку бізнесу, визнано залежність від управління підвищенням конкурентоспроможності суб'єкта господарювання на ринку. Зазначено, що логістика виконує у цьому процесі роль обов'язкової компоненти, пов'язаної з новими інформаційними технологіями й націленою на задоволення потреб людини у власному саморозвитку та забезпечує спільну дію економічних законів попиту, пропозиції, підвищення продуктивності праці й стандартизації. Наголошено на факторі підвищення попиту, коли головна споживча властивість атрибутів товару співпадає з типом стійкої структури управління виробничою діяльністю й психофізіологічними характеристиками працівників, що закріплюється у галузевих стандартах якості. Матеріал структуровано таким чином, що спочатку формується уявлення про логістику, як сучасний інформаційний метод усунення перешкод на шляху до задоволення потреб людини, а вже потім надано рекомендації як успішно у теперішніх умовах господарювання будувати бізнес, бути конкурентоспроможним на ринку праці, закріплювати позитивні зміни з якості у нормативах. Аграрний бізнес вибрано як розповсюджений в Україні вид підприємництва, який охоплює більшу частину галузей. Проаналізовано розвиток інформатизації суспільства, підкреслено вимогу використання сучасних методів управління конкурентоспроможністю й матеріальними та інформаційними потоками процесами. Визнано, що у минулому столітті виробництвом керували технологи (інженери або операційні менеджери), а зараз ця функція переходить до логістів-програмістів (інтуїтивів-творців).

Шифр НБУВ: ВА863390

1.У.567. Основи безпечної праці: навч. посіб. для здобувачів проф. (проф.-техн.) освіти / В. О. Чернявська, Н. Й. Дуброва. — Київ: ПРОПАПР, 2023. — 239 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 230-232. — укр.

Викладено основні питання безпеки праці та здоров'я працівників під час трудової діяльності. Особливу увагу звернено на зміни до законодавчих і нормативних актів з охорони праці. Визначено принципи превентивних заходів — запобігання небезпек, їх усунення на стадії виникнення, захист і профілактичні заходи, особливості надання домедичної допомоги. Надано інформацію про виробничий травматизм і профілактику нещасних випадків.

Шифр НБУВ: ВС70598

1.У.568. Оцінка важелів впливу на цільові показники сталого розвитку аграрної сфери / О. О. Васильєва, Л. А. Горшкова // Екон. вісн. ун-ту Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 14-24. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Важливим напрямом стратегії розвитку трудового потенціалу аграрної сфери є створення середовища його формування, що засновано на дотриманні цілей сталого розвитку. Людський фактор виробництва в умовах сталого розвитку, де суттєво зростає роль освіти та нематеріального капіталу, виступає визначальним чинником економічного зростання національного господарства і його галузей для забезпечення умов продовження життєдіяльності теперішнього та майбутнього покоління. В межах сільських територій створюються умови проживання, закладання демографічних тенденцій і пропорцій, соціальної взаємодії, набуття психофізичних, мотиваційних і, частково, інтелектуальних параметрів для гармонійного соціо-еколого-економічного, тобто сталого розвитку. Отже, проблема визначення важелів управління трудовим потенціалом аграрної сфери залишається актуальною на сучасному етапі досягнення цілей сталого розвитку. Парадигма сталого розвитку заснована на поєднанні економічної, соціальної та екологічної складової, що представлені значною кількістю взаємопов'язаних факторів, комплексна дія яких визначає шляхи та динаміку досягнення цілей сталого розвитку. Прийняття управлінських рішень щодо управління кожним фактором

окремо та з урахуванням їх взаємодії супроводжується аналізом та обробкою значного масиву показників і вимагає застосування спеціальних методів обробки даних. Вирішення цієї проблеми можливо за використанням штучних нейронних мереж, визначивши параметри, що будуть розглядатися у моделі. Можливість застосування економіко-математичних моделей для економічного зростання досліджували як вітчизняні (М. Артюх, Л. Войничка, О. Литвин, І. Ляшенко, І. Ткач, Я. Хрущ, С. Шумська, В. Янковий), так і зарубіжні науковці (Н. Кузіна, С. Пшеничникова, Н. Суворов) та ін. Спроби застосування економіко-математичних методів та моделей для прогнозування сталого розвитку аграрної сфери, висвітлені в роботах С. Богачова, О. Галушка, М. Згуровського, С. Квітки, С. Козловського, Я. Кологривова, К. Рулицької, О. Садовника, Л. Федулової, А. Шпикуляка, не дістали подальшого розвитку та практичного використання для управління трудовим потенціалом в контексті сталого розвитку. Незважаючи на певні напрацювання у вирішенні зазначених питань, вимагають поглибленого вивчення нові підходи до управління розвитком аграрної сфери з позиції триєдиної концепції сталого розвитку з використанням сучасних методів прийняття управлінських рішень, враховуючи динамізм зовнішнього середовища та комплексну дію факторів позитивного й негативного впливу. Наведеними обставинами зумовлена доцільність оцінки важелів впливу на цільові показники сталого розвитку аграрної сфери.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.569. Роль складської інфраструктури в транспортних технологіях для аграрного виробництва / М. О. Мікуліна, О. О. Соларьов, О. В. Таценко // Інженерія природокористування. — 2020. — № 4. — С. 29-34. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Для виробничої діяльності підприємств однією з головних проблем сьогодення є розподільча логістика, яка виконує невід'ємну частину оптимізації та підвищення ефективності транспортних процесів аграрного виробництва. Однією з важливих складових логістичної системи автомобільних перевезень в аграрному виробництві є складська інфраструктура, яка використовується для рівномірного завантаження транспортного парку підприємства, підвищення ритмічності та організованості транспортних перевезень і роботи транспортних засобів, зменшення простойв автомобільних транспортних засобів, зменшення транспортних витрат, збереження та підвищення якості продукції, що підлягає транспортуванню, вивільнення працівників підприємства для задіяння в основному виробництві. Використання складської інфраструктури в транспортних технологіях набуває все більш широкого поширення та системного й ефективного використання у виробничій діяльності підприємств, що знаходить своє впровадження у розробці форм і методів управління, а також у постійному розширенні до розробки логістичного підходу при плануванні транспортних перевезень і маршрутів. Мета роботи — вирішити питання аналізу та дослідження щодо підвищення ефективності транспортних технологій в аграрному виробництві через впровадження та оптимізацію використання складської інфраструктури при транспортуванні продукції аграрного виробництва, що забезпечує мінімізацію матеріальних, трудових, енергетичних ресурсів і підвищення якості й ефективності транспортного обслуговування основного виробництва аграрних підприємств. Елементи наукової новизни включають в себе розробку рекомендацій щодо використання складської інфраструктури в транспортних технологіях для аграрного виробництва та оцінку ефективності транспортування продукції з використанням складської інфраструктури.

Шифр НБУВ: Ж101173

1.У.570. Світовий досвід державного регулювання сфери охорони здоров'я / М. М. Забаштанський, Д. М. Драгунов, Ю. М. Ридзель, С. М. Журман // Наук. вісн. Полісся. — 2019. — № 2. — С. 15-21. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Досліджено питання необхідності наукового осмислення та практичного розв'язання проблеми, пов'язаних з державним регулюванням галузі охорони здоров'я в умовах динамічних змін інформаційного суспільства. З огляду на те, що в умовах інформаційної економіки відбувається системне збільшення психологічного, емоційного та фізичного навантаження на людину, питання охорони здоров'я та розробки комплексу заходів щодо державного регулювання інноваційного розвитку даної сфери набувають особливої гостроти та актуальності. Проблема формування та вдосконалення процесів державного регулювання сфери охорони здоров'я займалися такі вчені, як: В. Бакуменко, Ю. Бережна, М. Білінська, З. Гладун, О. Гонта, О. Дем'ячук, Т. Дігтяр, Т. Камінська, В. Маличенко С., З. Надюк, В. Пашков, В. Ребало, І. Рожкова, В. Романов, О. Худоба, Н. Ярош та інші. Водночас, не зважаючи на вагомий напрацювання, досі не сформовано ефективної моделі імплементації переваг світового досвіду у механізм державного регулювання даної сфери, а тому це питання потребує подальшого дослідження. Мета дослідження — аналіз світового досвіду державного регулювання сфери охорони здоров'я провідних країн світу та виявлення існуючих проблем і протиріч, що виникають у процесі їх функціонування, формування можливих напрямів адаптації його

окремих складових частин з урахуванням існуючих тенденцій та пріоритетів. Виклад основного матеріалу. У більшості країн Європи на даний час зараз ведеться пошук найбільш економічних шляхів при створенні соціальних програм, і навіть в разі певних ризиків, таких як довгострокове медичне обслуговування, держава все частіше втрачає лідируючу роль. В цілому ж, лише за умови ефективного поєднання дієвих інструментів державного регулювання сфери охорони здоров'я та стимулювання ринкових механізмів її розвитку можна досягти якісно нового рівня її функціонування. Висновки: у зв'язку з цим, вивченню світового досвіду державного регулювання сфери охорони здоров'я провідних країн світу, а також імплементації його окремих складових з урахуванням сформованих тенденцій розвитку сфери приділено особливу увагу.

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.571. Соціальний складник національної безпеки: міжнародний досвід / І. І. Ломака, О. І. Липчук, Ю. В. Кобець // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 48-56. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано роль держави в забезпеченні стабільності в суспільстві, соціальної та економічної безпеки. Розглянуто фактор економічної нерівності в забезпеченні соціальної безпеки та значення економічного зростання в поглибленні нерівності й бідності. Доведено, що стабільний стан економіки й суспільства вимагає інтеграції всіх частин політичної системи, гармонізації особистого та соціального початків, односпрямованості інтересів громадян та еліти. Кожен із основних індикаторів загроз соціальної безпеці пов'язаний із оцінкою ситуації у певній сфері. Здійснено темпоральний аналіз теорії та практики соціальної держави (XIX ст.), що стала на Заході конструктивною відповіддю на певну недостатність правової держави в її класичному ліберальному варіанті. Класична ліберальна філософсько-правова думка, зосереджуючи зусилля переважно на аргументації існування негативних прав і свобод, не приділяла достатньої уваги проблемам соціальних гарантій прав і свобод людини. Правова держава не зобов'язана втручатися в питання розподілу суспільного багатства, забезпечення матеріального й культурного добробуту громадян. Поступово визріла позиція, що поляризація суспільства, усунення держави від регулювання соціально-економічної сфери, соціальної нерівності породжують гострі соціально-політичні недоліки, стають серйозною перешкодою на шляху до забезпечення національної безпеки (аспект внутрішньої безпеки). На прикладі кейсу сімейної політики як компонента соціальної політики виокремлено індикатори забезпечення соціальної безпеки в стратегічному й тактичному планах. Безпека розглядається як соціальне явище. Загальною тенденцією, що характерна для європейської сімейної політики, визначено розширення державних фінансових джерел підтримки сімей за рахунок приватного й добровільного дієвого секторів з широким залученням нових акторів сімейної політики в руслі надання нового вигляду дебатам про нормативне взаємовідношення між державою і сім'єю.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.572. Сутність і види територіальної громади: аналіз теоретичних аспектів / І. В. Ярошенко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 134-145. — Бібліогр.: 41 назв. — укр.

У кожній країні формуються власні системи територіальної організації влади та публічного управління, що відбувається під впливом національних, історичних, географічних, природних, економічних, соціальних, культурних, демографічних та інших особливостей. Значна увага досліджень науковців і практиків приділялась питанням створення та функціонування територіальної громади. Вибір теоретичних підходів і моделей територіальної громади впливає на ефективність функціонування системи місцевого самоврядування, спроможність виконувати покладені повноваження, забезпечувати високий рівень якості життя громадян і сталій розвиток територій. Вивчення світового та вітчизняного досвіду надає змогу систематизувати накопичені знання з цього питання, що надає можливість запропонувати національну систему публічного управління на центральному та місцевому рівнях з використанням кращих теоретичних і практичних напрацювань країн світу. Формування визначення суті поняття територіальної громади здійснювалося протягом тривалого історичного періоду під впливом різноманітних наукових суджень, ідей, теоретичних підходів, практичних досліджень. Аналіз і вивчення закордонного та вітчизняного досвіду з цього питання характеризується різноманітними формулюваннями, поглядами, принципами, ознаками тощо стосовно утворення та функціонування територіальних громад. Паралельно зі словосполученням «територіальна громада» дослідниками використовуються інші назви, такі як комуна, територіальна спільнота, територіальна спільність, територіальний колектив, місцеве співтовариство, соціально-територіальна спільнота тощо.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.573. Тендерні закупівлі: навч. посіб. / Г. М. Філюк, М. В. Голованенко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Наукова столиця, 2023. — 109 с.: рис. — Бібліогр.: с. 107-108. — укр.

Висвітлено основи організації публічних закупівель з використанням тендерних процедур. Розглянуто міжнародну й українську нормативні бази, а також сучасну платформу здійснення публічних закупівель – систему «Прозорро», запровадження якої стало революційним кроком у процесі становлення та розвитку тендерних закупівель в Україні. Розкрито методичні питання, які стосуються планування закупівлі, визначення її предмету та кваліфікаційних критеріїв, а також етапів проведення тендерних процедур. Акцентовано, що розуміння цих питань важливе не лише замовникам, які в іншому випадку не зможуть проводити закупівлі без порушень законодавства, але також і потенційним постачальникам, які зможуть ефективно захищати свої права в разі незаконного їх порушення з боку замовника або інших несумлінних учасників тендерів. Особливу увагу приділено організації спрощених закупівель, які набули додаткової актуальності в умовах воєнного стану, запровадженого в результаті активної фази агресії проти України. Зазначено, що за звичайних умов застосування цих інструментів жорстко обмежується максимальними граничними сумами очікуваної вартості таких закупівель. Проте в умовах воєнного стану й орієнтації на забезпечення надійності функціонування закупівельної системи, що стикається з надзвичайними викликами, можливості використання спрощених закупівель розширено й вони стали основним інструментом здійснення публічних закупівель в Україні.

Шифр НБУВ: ВА865668

1.У.574. Теоретичні аспекти просторового розвитку: аналіз світового досвіду формування системи управління територіями / І. Б. Семигуліна // Бізнес Інформ. – 2021. – № 7. – С. 6-14. – Бібліогр.: 22 назв. – укр.

Характерні для різних часових періодів етапи розвитку світової економіки й особливості функціонування країн у світі: зміна тенденцій, поява та наростання соціально-економічних і суспільно-політичних суперечностей, важливість певних ключових факторів для формування політики управління територіальним розвитком за різних умов зумовили виникнення ряду теорій просторового розвитку. Авторами теорій і моделей просторового розвитку розглянуто розвиток територій з позиції широкого кола факторів впливу: географічних, адміністративних, економічних, соціальних, політичних, інноваційних тощо, характерних для різних часових періодів. Ефективне управління територіальним розвитком у сучасних умовах набуває актуальності з позиції необхідності не лише вирішення існуючих проблем, а й розширення можливостей для саморозвитку територій. Реалізація теоретичних положень теорій просторового розвитку знайшла практичне відображення в різні історичні періоди становлення економіки різних країн. Теорії просторового розвитку складають основу методології публічного управління, що визначає принципи, напрями формування та способи забезпечення функціонування організаційних структур і відповідних механізмів, моделей розвитку та управління, підходи до використання ресурсів та інше. За допомогою просторових теорій дослідники пояснюють і передбачають тенденції, розробляють моделі та механізми територіального розвитку, формують інструменти їх практичної реалізації. Внаслідок важливості, складності та взаємозалежності з цілим колом суспільно-політичних, соціально-економічних, екологічних та інших процесів питання теоретичних підходів до формування та функціонування оптимальної моделі просторового розвитку постійно залишаються в полі зору дослідників і практиків світу, що надалі визначає перспективність і актуальність вивчення визначеної тематики.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.575. Теорія та методологія розвитку регіонального інформаційного менеджменту: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / Ю. О. Коваленко; Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси, 2019. – 41 с.: рис., табл. – укр.

Увагу приділено обґрунтуванню науково-методологічних основ і практичних рекомендацій щодо формування та розвитку регіонального менеджменту. Здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення цієї актуальної наукової проблеми. Розкрито передумови, особливості та характерні ознаки формування та розвитку інформаційного суспільства. Узагальнено та систематизовано наукові підходи щодо визначення змісту понять «інформаційне суспільство», «інформаційний менеджмент», «регіональний менеджмент» і «регіональний інформаційний менеджмент». Виявлено особливості інституціоналізації регіонального інформаційного менеджменту. Систематизовано сучасні школи розвитку регіонального інформаційного менеджменту. Розроблено концептуальний підхід до розвитку наукового напрямку регіонального інформаційного менеджменту. Систематизовано методологічні підходи щодо розвитку регіонального інформаційного менеджменту. Визначено суть і класифіковану регіональні інформаційні ресурси. Розкрито роль та місце інформаційного потенціалу в системі розвитку знань регіонального інформаційного менеджменту. Адаптовано провідний світовий досвід щодо інструментів розвитку регіонального інформаційного менеджменту. Обґрунтовано методико-аналітичні підходи щодо визначення й оцінювання інформаційної асиметрії в регіональному аспекті. Запропоновано методичний підхід щодо

оцінювання та моніторингу розвитку регіонів країни. Сформульовано управлінський підхід до створення розвитку наукового напрямку регіонального інформаційного менеджменту.

Шифр НБУВ: РА443250

1.У.576. Трансформація світового ринку праці в умовах діджиталізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / С. І. Туль; Донецький національний університет імені Василя Стуса. – Вінниця, 2019. – 20 с.: рис., табл. – укр.

Досліджено процес трансформації світового ринку праці в умовах діджиталізації. Мета дослідження – розвиток теоретико-методологічних засад дослідження трансформації світового ринку праці та розробка науково-практичних рекомендацій щодо оцінки рівня діджиталізації національних ринків праці, а також ефективної інтеграції українського ринку праці до процесу діджиталізації глобальної економіки. Методи дослідження та апаратура: історико-логічний метод, метод наукової абстракції, аналізу й синтезу, системного узагальнення, системно-структурний метод, компаративний метод, статистичний аналіз, прогнозування, метод математичного моделювання, багатфакторний регресійний аналіз, анкетування. Розроблено методологічний підхід до оцінки рівня діджиталізації світового ринку праці та ринків праці країни, групованих за рівнем ВНД на душу населення на основі інтегрованого показника – Індексу діджиталізації ринку праці. Удосконалено методологію дослідження глобальної цифрової екосистеми суспільства, що ґрунтується на з'ясуванні суті та взаємозв'язку таких процесів, як технологізація, діджиталізація та глобалізація. Запропоновано концепт суспільних екосистем, особливою якою є застосування його принципів до формування моделі діджиталізованого макроекосистеми ринку праці, яка є частиною цифрових екосистем мета- та мегарівнів, утворена з підсистем (екосистем роботодавців і працівників), характеризується наявністю та синергією цифрового науково-освітнього та технологічного просторів, передбачає створення діджиталізованого ринку праці, регулюється урядом і органами влади, координується ними, а також неурядовими організаціями. Уточнено класифікацію нових форм організації праці, особливою якою є урахування умов діджиталізації економіки та світового ринку праці, що надало змогу виявити специфіку ознак трансформації класичних елементів організації трудових відносин, а також обґрунтувати теоретичні засади визначення організаційно-правових способів та умов використання інтелектуальної праці в період розвитку постіндустріальних відносин. Розроблено методологію визначення міри сформованості діджиталізованого ринку праці, яку вирізняє серед наявних застосування до аналізу уніфікованої для різних груп країн багатфакторної регресійної моделі. Запропоновано визначення ролі інтелектуалізації суспільної діяльності у забезпеченні цивілізаційного прогресу. Особливість наукових засад дослідження полягає в одночасному застосуванні цього критерію для синхронізованої оцінки секторальних змін світової економіки та структурних трансформацій ринку праці, що надало можливість визначити міру відповідності наявних зрушень ступеня розвитку постіндустріальних відносин у різних країнах. Обґрунтовано підхід до визначення ролі діджиталізації економіки у вирішенні проблем глобалізованого ринку праці. Особливість підходу зумовлює положення про безробітне суспільство, утворення якого оцінюється як небажане для людства явище – у перспективі ймовірніше та загальне за масштабом, а за фактичним проявом у теперішньому інтервалі часу – як таке, що охоплює лише певний сегмент соціуму.

Шифр НБУВ: РА442843

1.У.577. Управління проектами: навч. посіб. / Н. І. Гавловська, Є. М. Рудніченко. – Хмельницький: ХНУ, 2022. – 258 с.: рис., табл. – укр.

Висвітлено досвід управління проектами та наведено основні стандарти процесу їх розробки й управління. Розкрито підходи до оцінювання ефективності проектів, визначено особливості їх фінансування. Систематизовано підходи до контролю та регулювання проектів. Наведено деталізовану характеристику Agile-менеджменту проектів. Подано інформацію про школи проектного менеджменту, суть і складові життєвого циклу проекту, інструментарій розрахунків з урахуванням зміни вартості грошей у часі. Увагу приділено питанням стимулювання та мотивації команди проекту.

Шифр НБУВ: ВА864401

1.У.578. Hybrid management methodology for transport projects related to rolling stock / N. Lasinska // J. of Eng. Sciences. – 2021. – 8, № 2. – С. B7-B11. – Бібліогр.: 10 назв. – англ.

Dynamic economic development and the fast implementation pace of innovative, economical solutions force companies to continue finding methods of increasing the efficiency of their operations. One of the ways to increase the effectiveness of activities is to use a project approach that allows achieving all the set goals efficiently. The project approach is gaining popularity due to its high efficiency. Also, it is treated as a separate trend called as «projectification» and «project orientation». The article defines what a project and project management methodology are. The specificity of railway transport projects concerning rolling stock was characterized. The elements of traditional and agile project

management methodologies were described, indicating their differences. Project areas were selected in which the implementation of the elements of agile project management methodologies is the easiest and fastest to carry out.

Шифр НБУВ: Ж101239

1.У.579. Interrelation between human capital and innovation in the context of technical and technological development of a country / Yu. V. Dubiei // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 148-154. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Purpose — to reveal the interrelation between the economic growth of countries and the key determinants of technical and technological development. In the course of the study, the following general scientific methods of scientific knowledge were used: factor analysis — to highlight the key factors of economic growth; the method of logical and historical analysis — to identify the specifics of Asian countries as leaders of catch-up development; statistical methods — to establish the dependence of the rates of economic growth of countries on the quantitative and qualitative characteristics of human and physical capital. The models of economic growth based on the use of human capital as a factor in increasing GDP are analyzed. Based on factual material on the results of economic development of countries that actively carried out reforms in the field of education in the 1990s, the absence of a direct link between investment in human capital and economic growth was proved. The prerequisites for the successful realization of the potential of human capital are highlighted, the main of which is the compliance of its qualitative characteristics with the technical and technological characteristics of physical capital. On a sample of 36 countries of the world, this dependence was proved and clusters of countries were identified according to the correspondence of indicators of human development and innovativeness of economies, as well as the structure of their production and existing development drivers. The example of China demonstrates the successful implementation of the policy of building the potential of human capital with the corresponding technological shifts based on giving the investments an innovative orientation. The dependence of the rates of economic growth on the synchronization of the quantitative and qualitative characteristics of human and physical capital has been proved; the necessary and sufficient conditions have been substantiated for the country to enter the trajectory of sustainable technical and technological development.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.У.580. Labor and assets optimization in the context of increasing the international information company efficiency / O. Sazonets, Z. Los, I. Perevozova, P. Samoilov, Yu. Zhadanova // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 155-161. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — research on the influence of factors of production on the efficiency of the information company. In the course of the research the following methods were applied: theoretical generalization (to cover the theoretical and methodological foundations of production functions), induction, deduction (to study corporations' activity), the systemic approach (to construct an algorithm for determining the optimal values of the average cost of a unit of fixed assets, current assets and average salary), graphic method (for the purpose of visual representation), mathematical modelling (to make a model of optimization of corporation's expenditures management). Resulting from the application of the mathematical apparatus it was found out that to ensure maximum profit it is optimal for the information company to hold fixed assets worth 1125,83 hundred dollars with the payment for the personnel in the amount of 130,96 hundred dollars on average per a single specialist with indexation taken into account. There has been suggested an algorithm for determining the optimal values of the average cost of a unit of fixed assets, current assets and average salary. There has been made a model of optimization of a corporation's expenditures management using the Cobb — Douglas production function and the theory of Lagrange multipliers. The analysis of the obtained dependence allows reaching the optimal value of these parameters under which the income function reaches the maximum. The presented methods for solving the problem can be used to increase the competitiveness of the company by determining the reserves for further improvement of the business.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.У.581. The formation of economic and marketing prospects for the development of the market of information services / P. Pererva, S. Nazarenko, R. Maistro, T. Danko, M. Doronina, L. Sokolova // *Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies.* — 2021. — № 6/13. — С. 6-16. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

This paper investigates the current state and prospects of the development of the European IT services market. A detailed analysis of the economic indicators of the IT market in European countries has been conducted. Marketing characteristics of the external market of IT services were considered, in whose formation a leading role belongs to export deliveries. It has been determined that the capacity of the international segment of the IT services market in most European countries increases by an average of 20 % annually, and the share of IT technologies exports in the overall export

structure exceeds 8 %. The forecast of changes in the internal market of IT technologies in the post-Soviet countries was analyzed. Based on the results, it was concluded that in the future the capacity of the domestic IT services market could increase and, in 2024, in particular in Ukraine, would exceed the volume of USD 2 billion. The results of studying the level of prices for IT services in the post-Soviet countries suggest that they mainly correspond to the prices for similar services in different groups of European countries (with different material capabilities). That means that for IT service consumers in countries with a low standard of living, price characteristics are not an obstacle to obtaining the highest quality services from domestic or foreign suppliers. The role and importance of personnel support of the information industry, which is key in the formation and development of the IT services market, have been determined. It has been proven that specialists who attained IT education mostly work according to the skills and competencies obtained, which distinguishes them favorably from specialists in other fields. Despite the tendencies of a certain outflow of specialists outside the countries with a low living level, the number of IT specialists is growing progressively in their economies.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 1.У.293, 1.У.329, 1.У.489, 1.У.598, 1.У.610, 1.У.630, 1.У.687, 1.У.767, 1.Ф.1392, 1.Ю.2621

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит

1.У.582. Аналіз податкового стимулювання як складової фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку / А. В. Самойлікова // *Наук. вісн. Полісся.* — 2020. — № 1. — С. 85-91. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Обґрунтовано роль податкового стимулювання R.

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.583. Аналіз показників діяльності суб'єктів світового ринку страхових послуг / Р. Г. Ботвінов, Г. Є. Богородницька, Л. М. Дмитрієва // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство.* — 2022. — № 2. — С. 8-12. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Зазначено, що економічний зміст ринку страхування — це по суті відносини щодо реалізації страхових послуг, та можливість інвестування страхових фондів задля створення умов зниження або навіть усунення ризиків для всіх учасників господарської діяльності та всіх верст населення. Роботу присвячено аналізу діяльності страхових компаній на світовому ринку страхових послуг. Розглянуто важливі показники страхових компаній, такі як: співвідношення премій за нерухомості до жертв (P/C) та співвідношення премій життя до ануїтету (L/A). За базу для аналізу було взято великі страхові компанії, що займаються перестраховуванням з Німеччини, Швейцарії, Великобританії, США, Франції, Бермудських островів. Також було проаналізовано показники найбільших страхових брокерів світу, проаналізовано діяльність світових страхових компаній зі страхування майна та страхування життя. Було встановлено, що протягом 2019 та 2020 рр. виручка світових страхових брокерів зросла. Також, було встановлено, що протягом 2019 р. збільшились прибутки страхових компаній від страхування життя.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.584. Блокчейн технології в банківській сфері / С. І. Шаповалова, О. С. Гулак // *Системи упр., навігації та зв'язку.* — 2022. — Вип. 1. — С. 94-97. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено реалізацію проведення банківських транзакцій. Мета роботи — представлення рішення з проведення банківських транзакцій на основі технології Блокчейн. Представлено базові системи переказу коштів між банками, надано спрощену схему проведення транзакції, а також програмну систему на її основі. Одержано наступні результати: надано рішення з програмної реалізації проведення транзакцій між банками на основі запиту клієнта. Висновки: запропоновано схему проведення транзакцій з розрахункових операцій без банків-посередників; на основі проведеного аналізу існуючих методів досягнення консенсусу обґрунтовано використання методу PoW та використання алгоритму хешування SHA 256; розроблено програмну реалізацію проведення фінансових транзакцій на основі технології Блокчейн, яка надає змогу проводити більш безпечні, швидкі та дешеві операції переведення коштів. Перспективним напрямком подальших досліджень є розширення можливих операцій з надання банківських послуг на основі технології Блокчейн.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.У.585. Вимірювання (оцінка) та моделювання операційного ризику банку / Л. О. Примостка, Н. С. Соколовська // *Бізнес Інформ.* — 2021. — № 11. — С. 144-153. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

У сучасних умовах функціонування під впливом стрімкої технологізації, світових глобалізаційних і трансформційних процесів банківської діяльності притаманна значна вразливість до ризиків. Ризики, на які наражаються банки під час здійснення своєї діяльності, можна розподілити на ті, що піддаються

кількісному виміру (оцінці) та ті, яким неможливо надати кількісну оцінку. Серед усіх банківських ризиків операційний ризик має властивість найбільшої непередбачуваності та руйнівного характеру впливу на банк, може миттєво поставити під загрозу діяльність банку та його функціонування. Операційний ризик належить до ризиків, яким властивий кількісний вимір (оцінка). Вимірювання (оцінка) операційного ризику банку є елементом управління таким ризиком. Вплив операційного ризику на банківську діяльність проявляється в розмірі економічного ефекту (збитків). Для оцінки економічного ефекту від впливу операційного ризику на банки в межах описаного в роботі дослідження використано ретроспективний підхід. Проведено дослідження щодо оцінки збитків від операційного ризику на підставі аналізу статистичних даних щодо подій операційного ризику у світовій і вітчизняній банківській практиці за останні 30 років: з 1991 по 2021 рр. Оскільки норми щодо ведення баз внутрішніх і зовнішніх подій операційного ризику як обов'язкового та додаткового інструментів вимірювання операційного ризику відповідно застосовуються до банків України з 2018 р., авторами роботи здійснено моделювання й аналіз вищезначених баз подій операційного ризику на підставі статистичних даних про події операційного ризику за 2018 – 2021 рр. У результаті дослідження визначено модель виміру (оцінки) економічного ефекту (збитків) операційного ризику з урахуванням його джерел. Апробація моделі в практичній банківській діяльності підвищить ефективність управління операційним ризиком.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.586. Золотоінвестиційна константа у світових економічних трансформаціях / А. Мазаракі, Т. Мельник, Ю. Демків // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 4-25. — Бібліогр.: 44 назв. — укр.

Золотий запас створюється та використовується для задоволення екстрених потреб держави, зумовлених надзвичайними обставинами воєнного, політичного та економічного характеру. Проте, попри значущість цієї частини золотовалютних резервів, її обсяги в окремих державах унаслідок різних причин суттєво відрізняються. На сучасному етапі, що характеризується перманентно-кризовими умовами розвитку світової економіки, актуалізується питання щодо інвестиційної привабливості та прибутковості ринку золота, що вимагає поглиблення досліджень у частині зміни динамічних економічних характеристик золота та його сучасного позиціонування як глобального активу. Мета роботи — дослідження сучасної ролі золота в світовій економіці як інвестиційної константи в умовах світових економічних трансформацій. Основними методами дослідження є методи статистичного аналізу, синтезу, групування та графічного зображення результатів. Розглянуто підходи до визначення поняття «золотоінвестиційна константа». Проведено глобальний аналіз золота в ретро- та перспективному форматі за звітними даними міжнародних організацій. Проаналізовано сучасні форми взаємодії з іншими світовими активами. Проаналізовано динаміку зростання прибутковості та інвестиційної привабливості золота. Досліджено тенденції кількісних змін золотих запасів у золотовалютних резервах держав та якісної їх структури. Встановлено глобальні тенденції нарощування золотих запасів у золотовалютних резервах держав. Висновки: попри те, що золото офіційно втратило своє монетарне значення, цей метал у складі золотовалютних резервів держав, як і раніше, виконує функції стратегічних фінансових активів, використання яких пов'язується з надзвичайними обставинами політичного, економічного та військового характеру. Слід очікувати продовження тренду зміцнення цін на золото у майбутньому і розглядати його як інвестиційну константу в світових економічних трансформаціях.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.587. Ідентифікація кваліфікуючих факторів впливу в контексті управління фінансовою стійкістю комерційного банку / О. М. Ковальова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 212-221. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — уточнення теоретичних положень удосконалення управління фінансовою стійкістю комерційного банку та оцінка її сучасного стану в контексті впливу дестабілізуючих факторів. Розглянуто наукові підходи до визначення категорії «фінансова стійкість комерційного банку», що надало змогу деталізувати її характерні риси й особливості та сформувати комплексне уявлення про фінансову стійкість комерційного банку як системну категорію, своєчасна оцінка бенчмарків якої надає можливість мінімізувати вплив специфічних і систематичних ризиків економічного середовища в умовах високої невизначеності. Систематизовано нормативно-правові документи, що регламентують всі потенційні аспекти зрушення фінансової стійкості комерційного банку внаслідок зміни структури капіталу, ліквідності, платоспроможності, кредитних ризиків та є складовою частиною інформаційного забезпечення аналізу фінансової стійкості комерційного банку. Узагальнено класифікацію факторів впливу на фінансову стійкість комерційного банку. Досліджено вплив епідеміологічної кризи, пов'язаної з поширенням COVID-19, на ключові бенчмарки банківської системи в розрізі оцінки фінансової стійкості банківської установи. Проаналізовано динаміку зміни частки непрацюючих кредитів комерційних банків Украї-

ни, адже кредитування створює основу для забезпечення рівноваги між тимчасово вільними коштами й обсягами ресурсів, що потребує мікрорівень фінансової системи для сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.588. Інноватизація страхового бізнесу в умовах розвитку цифрової економіки / О. О. Сосновська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 62-69. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Визначено актуальні тенденції інноватизації страхового бізнесу в умовах цифрової економіки. Наведено етапи розвитку сучасних страхових технологій (InsurTech), що є інноваційними продуктами у страховому секторі фінансової інфраструктури. Представлено інструменти цифровізації бізнес-процесів продажу страхових продуктів, урегулювання страхових претензій, ведення бухгалтерського та податкового обліку, андеррайтингу ризику, документообігу. Встановлено динаміку глобальних інвестицій у технологічні інновації страхових компаній у світовому масштабі. Проаналізовано обсяги світових інвестицій та укладених угод у секторі InsurTech за галузями страхування та доведено, що 2020 р. є періодом усвідомлення значення та ролі впровадження цифрових технологій у страхову галузь, визнання цінності вектора цифровізації страхового бізнесу та глобальних інвестицій у розвиток InsurTech з найвищими зафіксованими значеннями. Виявлено, що лідером залучення інвестицій у процеси інноватизації є галузь майнового страхування (P@C), яка акумулювала 53 % загального обсягу фінансування та в якій укладено 63 % угод. Галузь особистого страхування (L@H) займає друге місце за даними показниками, збираючи в цілому інвестиційну привабливість, високі обсяги фінансування та впровадження страхових технологій. Систематизовано економічні, технологічні, організаційно-управлінські та правові фактори, які стимулюють чи гальмують інноваційну активність страхових компаній в Україні. На основі узагальнення проблем і слабких місць, які є актуальними та перешкоджають бажаним темпам інноватизації страхового бізнесу в умовах цифрової економіки, запропоновано матрицю SWOT-аналізу доцільності впровадження InsurTech.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.589. Інформаційна система підтримки процесів прийняття рішень при формуванні портфеля цінних паперів / А. Сенік, О. Манзій, Ю. Футрик, О. Степанюк, Ю. Сенік // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2022. — Вип. 11. — С. 39-55. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

У зв'язку з широкомасштабними змінами економіки у світі та, зокрема, в Україні останнім часом спостерігається значне підвищення інтересу до завдань теорії інвестицій. Прикладом може слугувати активізація останніми роками купівлі акцій великих міжнародних компаній і криптовалют і відповідно стрімке зростання їх вартостей. Відомо, що як особливий випадок у теорії інвестицій розглядають завдання оптимізації інвестиційних портфелів (П). Встановлено, що питання прийняття рішень щодо формування та оптимізації П перебуває у полі уваги як великих інвестиційних компаній, так і приватних інвесторів, оскільки, вибираючи серед можливих альтернатив розподілу капіталовкладень у межах ринку фінансових активів, інвестор одержує різні результати. Прийнято, що оптимальний розподіл наповнення П має забезпечувати найкращий дохід за умови збереження найменших ризиків, а під результатом слід розуміти величину доходу, одержаного за час володіння П. Відомо, що рішення щодо структури розподілу капіталу часто приймають в умовах невизначеності, а дохідність від вкладення капіталу в об'єкти інвестування є випадковою. Все це породжує додаткові ризики, тому завдання вкладення капіталу та оптимізації портфеля інвестицій мають ставитися та вирішуватися в умовах наявності ризику. Ефективна інвестиційна діяльність змушує звертатись до використання спеціальних математичних методів та інформаційних засобів підтримки прийняття рішень. Розроблено інформаційну систему підтримки прийняття рішень формування портфеля цінних паперів, що надає змогу потенційним інвесторам самостійно оцінювати ефективність набору П, порівнюючи динаміку росту наявних на фінансовому ринку акцій. Відомо, що більшість інформації, з якою стикається інвестор, подано у табличному форматі, а згідно із методологією наукового пізнання людина краще сприймає візуалізовані способи надання інформації.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.У.590. Інформаційна технологія прогнозування курсу криптовалюти на основі комплексної інженерії ознак / В. Б. Мокін, С. О. Жуков, Л. М. Куперштейн, О. В. Слободянюк // Вісн. Вінниць. політехн. ін-ту. — 2022. — № 2. — С. 81-93. — Бібліогр.: 40 назв. — укр.

Розроблено інформаційну технологію прогнозування курсу криптовалюти на основі комплексної інженерії ознак. Особливістю цієї технології полягає в системному підході до відбору ознак. Проведено аналіз груп зовнішніх та внутрішніх факторів потенційного впливу на криптовалютний ринок. Аналіз ознак, які характеризують зміни курсу криптовалюти, показав, що окрім базових первинних ознак, які доступні на багатьох криптобіржах, важливішими для подальшого прогнозування курсу

криптовалют є вторинні ознаки, які одержують з базових первинних шляхом застосування до них різних математичних операцій та/або алгоритмічних трансформацій. Аналіз великої кількості джерел показав, що криптовалюти мають низку характерних особливостей, які й зумовили їх велику популярність і які теж варто враховувати під час формування та вибору ознак. Проведено систематизацію ключових таких особливостей, а також запропоновано, яким чином їх формалізувати у вигляді ознак. Формалізувати ознаки запропоновано за системним підходом, згідно з постулатами технічної кібернетики, де говориться, що будь-який об'єкт дослідження можна представити у вигляді чорного ящика, який контактує з зовнішнім середовищем у п'яти точках, що можуть у багатовимірному випадку бути множинами ознак чи змінних. Запропоновано загальну математичну модель формування цих факторів, яке полягає у генеруванні великої кількості вторинних ознак на основі простих математичних, алгоритмічних та статистичних трансформацій з подальшим відбором найрелевантніших з них. Технологія передбачає синтез нових вторинних ознак на основі інших вторинних ознак, за окремими винятками, які формалізовані у вигляді системи правил. Це надасть змогу зменшити перенавчання моделі та покращити її узагальнюючу здатність.

Шифр НБУВ: Ж68690

1.У.591. Майнінг криптовалют в умовах критичних трансформаційних процесів / А. Мазаракі, С. Волосевич // *Scientia Fructuosa*. — 2022. — № 2. — С. 4-20. — Бібліогр.: 39 назв. — укр.

В умовах посилення нестабільності фінансових ринків, загрози знецінення заощаджень, регулювання операцій з фіатними валютами криптовалюти набувають популярності, а проблеми їх майнінгу — актуальності. Як вид підприємницької діяльності майнінг може принести значний дохід суб'єктам цього бізнесу, але водночас — посилювати певні види загроз суспільному розвитку, зокрема екологічні та енергетичні. Мета роботи — дослідження ролі майнінгу на криптовалютному ринку та розробка сценаріїв розвитку майнінгу криптовалют на тлі масштабних суспільних перетворень. Теоретичним і методологічним підґрунтям для здійснення даного дослідження стали праці вітчизняних та закордонних науковців стосовно майнінгу криптовалют. Дослідження проведено із застосуванням методів теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу та синтезу. Майнінг — це процес видобутку криптовалюти певними учасниками криптовалютного ринку (майнерами), що забезпечують функціонування мережі криптовалюті своїми обчислювальними потужностями, підґрунтям якого є вирішення завдань щодо розшифровки подальшого блоку ланцюжка шляхом певного програмного протоколу за винагороду з огляду на криптовалюту. Попри це, можна стверджувати, що майнери виконують видобувну та верифікаційну функції. На прийняття рішення про здійснення підприємницької діяльності з майнінгу криптовалют впливають технічні, економічні, ринкові, юридичні, природно-кліматичні умови. Висновки: в умовах глобальних суспільних трансформацій майнінг розширює застосування технологічних інновацій у сфері фінансів. Майнінг може створювати енергетичні, екологічні та економічні виклики. Водночас він є джерелом надходжень до державного бюджету доходів та інструментом забезпечення балансу енергосистем за профіциту виробленої електроенергії.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.592. Математична задача диверсифікації банківських активів / В. Р. Кулян, О. О. Юнькова // *Вісн. Київ. нац. ун-ту. Сер. Фіз.-мат. науки*. — 2021. — Вип. 1. — С. 85-88. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Розглянуто математичну задачу оптимальної диверсифікації портфеля акцій на основі розв'язання двокритеріальної задачі оптимізації.

Шифр НБУВ: Ж28079:Фіз.-мат.

1.У.593. Місце та роль центральних банків англосаксонської банківської системи у забезпеченні сталого розвитку банківської системи / М. М. Король // *Наук. вісн. Полісся*. — 2020. — № 1. — С. 67-74. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

У сучасному світі інтеграційні процеси носять всеохоплюючий та об'єктивний характер, зумовлюючи зростання взаємозв'язків національних економічних систем. За цих умов зростає роль і посилюється відповідальність центральних банків за підтримання стабільності в монетарній сфері. У сучасних умовах США та Великобританія займають лідируючі позиції в світовій економіці і впливають на економіку країн, в яких вони здійснюють діяльність. Функціонування Центральних банків Великобританії і США досліджено в працях таких науковців як Щеглюк М. С., Кавіцька Т. А., Harrison R., Joyce M., Tong M., Woods R., Mumtaz H., Юдіна, П. Мельник, О. Гордей, С. Глазьев та ін. На сьогоднішній день, недостатньо досліджено питання монетарної політики, незалежності центрального банку і формування ефективної комунікаційної політики. Мета дослідження — аналіз сучасних тенденцій розвитку центральних банків англосаксонської банківської системи у забезпеченні сталого розвитку банківської системи. Британська банківська система є однією з найбільших інноваційних систем у світі. Банк Англії постійно генерує нові ідеї, активно реалізовує програму реформ, забезпе-

чуючи тим самим цінову стабільність. Аналіз діяльності банківської системи США засвідчив, що нетрадиційна монетарна політика ФРС надає змогу оперативного пом'якшити наслідки фінансових криз і забезпечити нормальну діяльність банківської системи США. Висновки: при стабільній економічній ситуації в країні Центробанки Великобританії і США керуються принципами класичного постулату монетаризму. Проте, у період криз досліджувані Центробанки застосували і не типові інструменти грошово-кредитної політики з метою підвищення ліквідності банківської системи, як наслідок — стимулювання розвитку економіки країни.

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.594. Оподаткування доходів фізичних осіб: зарубіжна практика / Я. А. Соломка // *Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди*. — 2020. — Вип. 46. — С. 153-160. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

На даний час багато із проблем, які доводиться вирішувати зарубіжним країнам у зв'язку з трансформаційними процесами та які впливають на фінансову стійкість їх економік, за своїм характером подібні з проблемами, що існують в Україні. Тому дослідження зарубіжної практики оподаткування доходів фізичних осіб є надзвичайно актуальними. Система оподаткування доходів фізичних осіб в кожній країні є вагомим регулятором взаємовідносин між державою та громадянами — платниками податків. Вона, з одного боку, забезпечує фінансову базу держави, і, з іншого, виступає головним знаряддям реалізації її економічної доктрини. Тому, встановлюючи розміри оподаткування доходів фізичних осіб, держава прагне забезпечити стабільну дохідну базу і впливати на розмір заощаджень громадян, з метою оптимального здійснення стратегії розвитку. Теоретичні засади оподаткування розроблено в працях таких видатних учених, як: А. Вагнер, Д. Кейнс, А. Лаффер, Д. Міль, Ф. Нітті, Д. Рікардо, А. Сміт. Дослідження оподаткування фізичних осіб в Україні та в інших країнах здійснюється в працях таких вітчизняних учених, як: В. Андрущенко, Л. Баранник, О. Василік, В. Мельник, С. Онишко, А. Соколовська, Л. Тарангул, В. Федосов, Л. Шабліста, С. Юрій, І. Якущук та ін. Україні бракує досвіду ефективного оподаткування доходів фізичних осіб. Тому доцільним є поглиблення питання щодо визначення елементів позитивного досвіду зарубіжних країн, які мають певні успіхи в цій справі, а також визначитися з тим, чи можуть бути вони застосовані в практиці оподаткування України. Мета роботи — виявлення провідного зарубіжного досвіду в оподаткуванні доходів фізичних осіб, систематизація його позитивних елементів, а також надання пропозицій щодо можливості їх імплементації в Україні. Методологічною основою статті стали методи системно-структурного аналізу і синтезу, діалектичний, а також методи узагальнення, групування, порівняння та інші методи дослідження. Проаналізовано досвід зарубіжних країн у сфері оподаткування доходів фізичних осіб та викладено авторське розуміння щодо можливості його запровадження у вітчизняній податковій практиці. Розглянуто методи оподаткування доходів фізичних осіб у різних країнах світу. Результати дослідження можуть бути використані в практиці оподаткування фізичних осіб у процесі його вдосконалення. Висновки: досвід зарубіжних країн в оподаткуванні доходів фізичних осіб є багатим на позитивні приклади. Аналіз показав, що найнижчі ставки прибуткового податку властиві державам з меншими темпами розвитку економіки і зазвичай без застосування прогресивного оподаткування. Високі — властиві розвинутих через наявність прогресивної шкали оподаткування, що надає змогу переключити податкове навантаження з менш забезпечених верств населення на більш забезпечені. Вдосконалюючи систему оподаткування фізичних осіб, Україна має враховувати те, що всі зарубіжні країни з метою досягнення більшої зацікавленості громадян у сплаті податків, встановлення більшої соціальної справедливості, диференційовано підходять до стягування податків залежно від величини їх доходів.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.595. Особливості застосування хмарної IT-інфраструктури у банківській сфері / І. О. Золотарьова, О. М. Беседовський // *Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр.* — 2022. — Вип. 96. — С. 50-53. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто можливість використання інфраструктурних сервісів IaaS, PaaS, SaaS, BaaS хмарних технологій для вдосконалення роботи банківських систем. Проаналізовано функції захисту платежів, модуля-антиспаму, середовища для обміну даними.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.У.596. Особливості прогнозування показників грошово-кредитного та фондового ринків за умови макроекономічних збурень у країнах, що розвиваються / Є. С. Сова, Т. В. Токкарчук // *Бізнес Інформ*. — 2021. — № 11. — С. 348-356. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — вдосконалення підходів до прогнозування й аналізу чутливості показників грошово-кредитного та фондового ринків до макроекономічних шоків у країнах, що розвиваються, яким притаманний високий рівень соціально-економічної невизначеності та політичних ризиків. Обґрунтовано переваги розширення стандартної методології прогнозування на основі

однорічних прогнозів шляхом проведення аналізу чутливості досліджуваних показників до макроекономічних збурень, особливо в період високої невизначеності, що спостерігається останніми роками. Здійснено емпіричний аналіз реакції основних показників монетарної політики та фондового індексу в країнах з трансформаційною економікою у відповідь на макроекономічні шоки протягом короткострокового періоду, використовуючи імпульсні функції відкрито. Виявлено, що на ринках більшості країн спостерігалася стабілізація фондового індексу та короткострокових відсоткових ставок протягом перших 2 – 6 міс. після початку дії макроекономічних шоків, яка супроводжувалася їх помірними періодичними коливаннями. Лише у трьох із семи досліджуваних країн, що розвиваються, фондові індекси та/або відсоткові ставки не могли самостійно досягти рівноважного рівня протягом короткострокового періоду та потребували активних стабілізаційних заходів центрального банку. Можна припустити, що ступінь реакції фондового та грошово-кредитного ринків пов'язаний передусім із індивідуальними особливостями економічної системи країни та її здатністю абсорбувати макроекономічні шоки.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.597. Податкове планування в системі управління фінансами суб'єктів господарювання / О. В. Марченко, Т. В. Колодяжна // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 383-388. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — висвітлення підходів до визначення податкового планування, а також дослідження його ролі в системі управління фінансами суб'єктів господарської діяльності. Розглянуто ключові характеристики та принципи реалізації податкового планування, дотримання яких створює необхідне підґрунтя для ефективної роботи суб'єкта господарської діяльності. Наведено основні етапи процесу реалізації податкового планування на підприємстві, на основі чого зроблено висновок щодо доцільності його застосування на різних стадіях життєвого циклу суб'єкта господарювання — від заснування до ліквідації. У процесі реалізації податкового планування важливим є не тільки передбачення результату, якого необхідно досягти, але й обрання найоптимальнішого шляху його досягнення. Відповідно, ключову увагу в роботі приділено способам податкового планування, серед яких: вибір облікової політики; вибір місця реєстрації та територіального розташування; вибір форми оплати праці; використання недоліків та прогалин у податковому законодавстві; використання податкових пільг і звільнень; використання територій пільгового оподаткування; співпраця з пільговими контрагентами; ведення податкового календаря; зміна термінів сплати податків; делегування податкової відповідальності; зміна форм господарських відносин; зниження бази оподаткування; поділ господарських відносин тощо.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.598. Реалізація інноваційних інструментів розвитку аграрного страхування у світі / А. В. Баян, І. Ю. Гришова, М. Ю. Щербата // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 31-36. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано досвід реалізації інноваційних інструментів розвитку аграрного страхування у світі. Мета роботи — визначення новітніх світових тенденцій розвитку страхування в аграрній сфері з метою запровадження та імplementації дієвих страхових механізмів у вітчизняну аграрну практику. Використано такі методи: діалектичного пізнання, абстрактно-логічний підхід — при узагальненні результатів дослідження та формулюванні висновків; наукового передбачення — в частині формування напрямів розвитку ринку агрострахування у світі. Визначено види сільськогосподарського страхування, а саме: приватне сільськогосподарське страхування, державне сільськогосподарське страхування, некомерційне сільськогосподарське страхування. Зазначено, що світовий досвід запровадження нових програм страхування під впливом глобалізаційних трансформацій на світових агропродовольчих ринках демонструє нові можливості та виклики для розвитку агрострахування в Україні та потребує подальших наукових розвідок. Виявлено ряд причин, які стримують розвиток ринку агрострахування у світі. Знайдено невідповідність між динамікою розвитку аграрного сектора економіки й обсягами агрострахування у світі, а також відзначено нерозвиненість страхового інструментарію в повному обсязі. Підкреслено, що розробка, впровадження й успішні програм сільськогосподарського страхування вимагають великої координації, співпраці та спільного бачення. Обґрунтовано висновок щодо наявності проблем розвитку ринку страхування в Україні, що спричинені відсутністю чіткої стратегії його розвитку та неврахуванням інтересів усіх його учасників.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.599. Роль адміністрування податку на доходи фізичних осіб в управлінні конкурентоспроможністю аграрних підприємств / Л. О. Мармунь, Н. П. Новак, Е. Д. Халілов // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 25-32. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено теоретичні, методичні й практичні аспекти управління ефективністю та конкурентоспроможністю аграрних підприємств з урахуванням адміністрування податку на доходи фі-

зичних осіб. Мета дослідження — визначення ролі адміністрування податку на доходи фізичних осіб в управлінні конкурентоспроможності аграрних підприємств, виявлення його проблем та обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення. Методологічною основою дослідження є історичний, монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, статистико-економічні, бухгалтерського обліку, проблемно-цільовий. Визначено, що адміністрування податку на доходи фізичних осіб як одного з найбільш значимих у наповненні державного бюджету здійснює значний вплив на ефективність діяльності та конкурентоспроможність аграрних підприємств, особливо у частині величини податкової ставки відносно заробітної плати й інших доходів фізичних осіб; витрат часу та коштів на процеси оподаткування. Встановлено, що його ставка у 18,0 % на фонд заробітної плати є досить раціональною, але її можна оптимізувати до середньосвітового значення 16,1 % і менше з метою стимулювання зайнятості та формування середнього класу на селі. Інші проблеми, які стосуються досить великих (майже у 2,0 разів більше середньосвітових) витрат часу та коштів), доцільно вирішувати шляхом автоматизації облікових процесів, онлайн консультацій з податковими органами, внутрішнього контролю за своєчасною сплатою податків у навчальних закладах вищої освіти, в управлінні конкурентоспроможністю аграрних підприємств і корпорацій. Висновки: адміністрування податку на доходи фізичних осіб є вагомим чинником формування конкурентоспроможності аграрних підприємств та управління нею. Його вплив здійснюється безпосередньо через величину або ставку податку; порядок його нарахування та сплати; витрати часу та грошові витрати, пов'язані з адмініструванням. Необхідно зазначити, що частка ПДФО відносно зарплати є цілком прийнятною і, в середньому, досягає 18,0 при 16,6 % середньосвітового значення. Проте разом з частками ЄСВ та військового збору податковий нарахування значно зростають і перевищують вже 30 %-ий бар'єр, що значно більше, ніж у країнах Європейського союзу. Загалом великі нарахування на заробітну плату не сприяють мотивації праці сільського населення. Особливо це відчутно, коли як джерело пасивного доходу використовується оренда плата за земельні паї. Наступною проблемою, яку треба вирішувати, є значні кошти та витрати часу на адміністрування ПДФО. Її надає можливість вирішувати автоматизація. Автоматизація обліку податку на доходи фізичних осіб є важливою частиною автоматизації процесів управління та роботи бухгалтерії аграрного підприємства.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.600. Світова практика впровадження фінансових технологій у банківському секторі / Н. О. Крихівська, О. М. Ромашко, О. В. Пукіш // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 362-369. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження основних тенденцій і напрямів поширення фінансових технологій у банківському секторі зарубіжних країн світу. Аналізуємо впровадження та використання фінансових технологій серед впливових світових ринків на основі даних фінансово-консалтингової групи EY Global Financial Services, якою з 2015 р. розпочато випуск раз на 2 роки аналітичних звітів, встановлено щорічне зростання рівня поширення цих технологій в аналізованих країнах. Протягом 2015 – 2019 рр. відбулося зростання як кількості досліджуваних країн — із 6 до 27, так і кількості респондентів — з 10 до 27 тис. Виявлено підвищення залучення споживачів до користування новими фінансовими технологіями, про що свідчить зростання рівня проникнення фінансових послуг — у 2015 р. середній рівень проникнення становив 16 %, у 2017 р. — 33 %, у 2019 р. — 64 %. Проведене дослідження показало, що найбільшу частку впровадження та просування фінансових технологій серед досліджуваних 27 країн займають країни Азії, Південної Африки та Латинської Америки. Щодо країн Європи, то FinTech тут розвивається меншими темпами у порівнянні із іншими країнами. Щодо США, то дана країна поки що має меншу активність щодо поширення фінансових технологій. Аналізуючи сегменти, в яких найбільше здійснювалося фінансування FinTech у 2019 р., на основі даних консалтингової компанії EY Global Financial Services Markets, виявлено, що у світових країн-лідерів найбільшу перевагу має фінансування у FinTech банківського сектора, серед яких найвищий показник у Китаї — 92 %, а найменші обсяги фінансування у FinTech здійснюються в сектор страхування (у порівнянні з такими секторами, як банківський і фінансовий менеджмент). В азієських країнах — лідерах цифрових технологій основною сферою, де банківська галузь впроваджує фінансові технології, є блокчейн з криптовалютою, платежі та перекази, а також інвестиції та заощадження. Серед основних напрямів FinTech-спрямування в банківському секторі найбільшу частку в США займають: ринок капіталів, блокчейн з криптовалютою і платежі та перекази. Щодо Великої Британії, то провідне місце займають P2P платежі та перекази, а також програмне забезпечення. Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі впровадження фінансових технологій у діяльність українських банківських установ.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.601. Стратегічні напрями використання криптовалют як новітніх фінансових інструментів / В. В. Коцур, М. М. Ігнатенко

// Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 7-13. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти вирішення проблем й інституційного забезпечення перспектив використання криптовалют на фінансовому ринку. Мета роботи — визначення існуючих масштабів, переваг та ризиків використання криптовалют на фінансових ринках і на цих засадах обґрунтувати стратегічні напрями їх розвитку та перспективи використання як новітніх фінансових інструментів. Методологічна основа роботи — монографічний, історичний, системно-структурного аналізу і синтезу — при визначенні суті, етапів розвитку та використання криптовалют; статистико-економічні, фундаментального аналізу (ФА) і технічного аналізу (ТА) — при визначенні ринкових, позицій, динаміки криптовалют, їх ефективності як цифрових активів або інвестиційних інструментів; математичного програмування, моделювання, поведінкових фінансів — при прогнозуванні динаміки курсів криптовалют та ефективності напрямів і форм їх інституційного забезпечення. Здійснено уточнення теоретичних засад створення, функціонування та використання криптовалют; виявлення чинників, функцій та конкурентних переваг, принципів управління; визначення найбільш ефективних методів оцінки їх курсів, волатильності ринку; обґрунтування інструментів прогнозування та напрямів і форм розвитку інституційного забезпечення з метою удосконалення використання на перспективу. Висновок: криптовалюти як цифрові грошові або фінансові активи, віртуальні гроші набувають все більшого поширення за обсягами грошової маси та кількістю видів, використання населенням у всьому світі як повноцінного платіжного засобу; офіційного визнання урядами багатьох країн. Їх подальше використання ґрунтується на виявленні та врахуванні у практичній діяльності суті та функцій як фінансових інструментів, конкурентних переваг і ризиків і на основі цього — вироблення відповідних стратегій і тактики використання. Як фінансовий інструмент криптовалюта розглядається, насамперед, як засіб накопичення капіталу; платіжний засіб; меншою мірою — як засіб кредитування та страхування, інвестування. Однак стратегічні напрями використання криптовалют як цифрового активу пов'язані з їх використанням саме як фінансового інструмента не лише з її функціями та змістом, але і з стратегіями інвестування. Вони спираються в т. ч. й на стратегії торгівлі криптовалютою і залежать від її конкурентних переваг і ризиків, видів, обсягів, ринкових трендів, циклічності та загального стану й динаміки фінансового й інших ринків, суспільно-економічної ситуації в окремих країнах та у світі; поведінкової економіки та поведінкових фінансів. Врахування вказаних чинників надає змогу визначати та прогнозувати стратегічні напрями її розвитку на перспективу.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.602. Тенденції оподаткування споживання в країнах ОЕСР до та під час пандемії COVID-19 / О. О. Маркіна, Т. В. Паєнтко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 376-382. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Проведено аналіз тенденцій оподаткування споживання в країнах ОЕСР. Мета роботи — дослідити тенденції оподаткування споживання в країнах ОЕСР до і під час пандемії COVID-19. За результатами проведеного дослідження встановлено, що в період з 1995 до 2018 рр. у країнах ОЕСР спостерігалася порівняно стабільне податкове навантаження, яке формувало податки на споживання, з поступовим зниженням ставок ПДВ. У багатьох країнах пандемія COVID-19 спричинила значне погіршення стану публічних фінансів, додавши до вже існуючих проблем, таких як старіння населення, зміни клімату, зростання бідності та нерівності тощо, проблеми скорочення податкових надходжень внаслідок зменшення ділової активності та збільшення державних видатків на охорону здоров'я та програми підтримки економіки. Зауважено, що після спалаху COVID-19 країни ОЕСР періодично вносять адаптаційні зміни до своєї політики, що переважно спрямовано на адаптацію справляння ПДВ в умовах поширення цифровізації та необхідність фінансової підтримки окремих галузей економіки. Розробка й адміністрування політики щодо ПДВ стали важливим компонентом у більшості заходів фінансової політики урядів країн ОЕСР з метою пом'якшення наслідків кризи COVID-19 у 2020 — 2021 рр. Спалах COVID-19 призвів до кризи секторів охорони здоров'я й економіки, що зумовило застосування заходів стримування пандемії. Ці заходи скоротили виробництво, а в поєднанні із загальною кризою сектора охорони здоров'я зменшили попиту підприємств і домогосподарств. Заходи економічної політики було зосереджено насамперед на підтримці ліквідності бізнесу (відстрочення сплати ПДВ), щоб допомогти підприємствам залишатися на плаву, та забезпеченні підтримки доходів уразливих домогосподарств (застосування знижених ставок ПДВ). Перспективою подальших досліджень є оцінка фінансових ефектів від модифікації оподаткування споживання в країнах ОЕСР під час пандемії COVID-19.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.603. Теоретичне забезпечення дослідження проблеми потрапляння країни до «пастки відсталості» / М. О. Кизим,

Н. В. Белікова, Є. С. Колбасін // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 6-12. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Економічна відсталість є глобальною проблемою, яка спричиняє низку соціально-економічних негараздів, збільшує соціальну напругу та знижує ефективність функціонування суспільних інститутів країни в цілому. Новий період глобальної невизначеності та розгортання економічної кризи й подальшої рецесії, пов'язаної зі скороченням економічної активності внаслідок пандемії, робить актуальним пошук шляхів відновлення економічного зростання для кожної країни світу. За цих умов особливої актуальності набувають дослідження хронічної економічної відсталості країни та її потрапляння до «пастки відсталості», яке базується на низці теорій і концепцій, що розглядають різні аспекти соціально-економічного розвитку країни. Мета роботи — формування теоретичного підґрунтя дослідження проблеми потрапляння країни до «пастки відсталості», яке базується на узагальненні суті й основних ідей теорій і концепцій, що досліджують процеси соціально-економічного розвитку країн світу. Дослідження, спрямовані на виявлення та систематизацію чинників, що гальмують соціально-економічний розвиток країни, мають певну еволюцію. На першому етапі відбувався пошук ключового чинника економічної відсталості країни (Дж. Кейнс, Х. Зінгер, Р. Пребіш, Х. Лейбенштайн та ін.). Другий етап було присвячено пошуку взаємозв'язків між кількома ключовими чинниками (Р. Нурксе, Р. Лукас, Х. Удзава та ін.). На третьому етапі дослідження проведено детальне вивчення інституційних чинників, що гальмують економічний розвиток (Б. Кналл, Т. Бетелл та ін.). На четвертому етапі відбувалося поглиблення досліджень у напрямку вироблення комплексного міждисциплінарного підходу до проблем утворення «пастки відсталості» (А. Даниленко, Г. Башнянин, Ю. Савельєв, Р. Нуреев та ін.). Теоретичне підґрунтя дослідження пастки економічної відсталості країни відрізняється наявністю значної кількості теорій та концепцій, які узагальнюють спільні риси країн, економіка яких розвивається низькими темпами у порівнянні з розвиненими економіками або заходиться у стані тривалої стагнації, а також чинників, що сприяють кристалізації такого стану.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.604. Теоретичні засади формування фіскального простору територіальних громад в умовах трансформаційних процесів / О. Р. Західна, Д. І. Вацяк, Р. В. Західний // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 19-25. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — поглиблене вивчення та з'ясування теоретико-методичних засад формування джерел розширення фіскального простору територіальних громад в умовах трансформаційних процесів в Україні. Запропоновано авторське визначення категорії «фіскального простору територіальних громад» як середовища взаємодії суб'єктів фіскальної політики щодо перерозподілу бюджетних ресурсів і забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Проаналізовано склад доходів бюджетів ОТГ. Наведено основні переваги децентралізації та певні ризики, які їй притаманні. Охарактеризовано цілі адміністративно-фінансової децентралізації в розрізі рівнів публічного управління. Досліджено частку доходів місцевих бюджетів у ВВП різних країн. Визначено, що у процесі проведення децентралізації у податковій системі України відбулися зміни у структурі розподілу податків між рівнями управління, спрямовані на користь місцевого самоврядування. Зокрема, фінансовою основою місцевого самоврядування в частині виконання власних повноважень визначено податки та збори, які мають безпосередній «зв'язок» з територією відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Шляхом внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України досягнуто закріплення стабільних джерел доходів місцевих бюджетів і розширення бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розробка практичних рекомендацій щодо джерел розширення фіскального простору територіальних громад в умовах трансформаційних процесів в Україні, визначення ефективних і доступних способів фінансування територіальних громад.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.605. Фінансова стабільність: глобальний, європейський та національний контексти: навч. посіб. для студентів спец. 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» / А. М. Вергун; Київський національний університет технологій та дизайну. — Київ: КНУТД, 2023. — 177 с.: рис., табл. — укр.

Викладено програмний контент з теорії і практики фінансової стабільності у розрізі глобального, європейського та національних контекстів. Охарактеризовано процес регулювання фінансового сектора. Досліджено моделі фінансового регулювання і нагляд за фінансовим сектором. Визначено роль центрального банку у системі фінансового регулювання і нагляду. Проаналізовано адаптацію фінансового регулювання і фінансового нагляду в Україні до європейських та глобальних стандартів. Визначено фінансову стабільність як мету макропруденційної політики. Висвітлено причини виникнення фінансових криз. Досліджено

статус фінансових посередників та їх роль у розвитку фінансового ринку.

Шифр НБУВ: ВА863718

1.У.606. Фінансовий ризик-менеджмент: навч.-метод. посіб. / Л. Б. Долінський; «Києво-Могилянська академія», національний університет. — Київ: НАУКМА, 2022. — 130 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 124-130. — укр.

Розглянуто актуальні питання аналізу, моделювання та управління ефективністю і ризиком професійних учасників фінансового ринку. Праця є результатом понад 20-річної науково-педагогічної діяльності автора у національних університетах, викладацької роботи у центрах національних професійних кваліфікацій на сертифікаційних програмах навчання фахівців із питань фондового ринку при Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку України, а також практичної консалтингово-аналітичної діяльності у банківських та інших фінансових установах. Передбачено поєднання теоретичних знань і практичних навичок щодо управління фінансами в умовах невизначеності та ризику. Теоретичний матеріал проілюстровано кількістю числових прикладів, наведено зразки розрахункових робіт у MS Excel, контрольні завдання та запитання для самоперевірки знань. Зазначено, що на сьогодні вітчизняна фінансова система має суттєві проблеми, що заважають її розвитку, зокрема високий рівень проблемної заборгованості у кредитно-інвестиційних портфелях банківських установ та спричинену масовими випадками дефолтів «кризу довіри» до потенційних позичальників та емітентів. Унаслідок цього українськими банками знижено «апетит до ризику» і суттєво скорочено активність банківських операцій із кредитування промисловості та населення. З іншого боку, впродовж останніх років спостережено масові випадки визнання банківських установ неплатоспроможними та виведення їх із ринку. При цьому багато суб'єктів господарювання та домогосподарств повністю або частково втратили вкладені в ці банки кошти. Реалії сьогодення свідчать про необхідність суттєвої активізації фінансового ринку, з метою сталого розвитку вітчизняної економіки та підвищення соціально-економічних стандартів життя населення. Одним з основних інструментів подолання «кризи довіри» учасників фінансових відносин є підвищення рівня фінансових знань та застосування сучасних фінансових технологій, які надають змогу приймати обґрунтовано, раціональні фінансові рішення в умовах глобальної економічної нестабільності, з урахуванням невизначеності та ризику. Наголошено, що сучасні інструменти ризик-менеджменту мають бути адаптивними й динамічними, тобто відповідні моделі та стратегії мають враховувати настрої інвесторів і рішення власників (акціонерів), реагуючи на зміни відсоткових ставок, умови залучення та доступності капіталу, стан публічних фінансів та курсові очікування.

Шифр НБУВ: ВА863817

1.У.607. Формування конкурентоспроможних податкових систем: [монографія] / Л. Г. Олейнікова; Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління». — Київ. — Запоріжжя: ДННУ «Академія фінанс. упр.», Мокшанов В. В., 2020. — 535 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 420-478. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні засади формування конкурентоспроможності податкової системи. Запропоновано методологічні підходи до оцінки конкурентоспроможності податкових систем шляхом використання експоненціального показника середнього руху, визначення конкурентоспроможності податкової системи шляхом використання інтегрального показника та взаємозв'язку податкових надходжень та інтегрального показника рівня тіньової економіки, який передбачає врахування показників номінального ВВП, динаміки тіньової економіки та їх вплив на показники конкурентоспроможності податкової системи з урахуванням політико-правових та соціальних чинників, чинників розвитку інституцій. Розроблено структурно-логічну схему організації інформаційного середовища в податкових цілях, яка враховує різні рівні національного та наднаціонального обігу податкової інформації щодо фізичних та юридичних осіб.

Шифр НБУВ: ВА864103

1.У.608. Формування та реалізація бюджетної політики в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою / Ю. Ю. Арістов // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 117-123. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розвиток суспільних відносин зумовлює потребу формування та реалізації бюджетної політики на якісно новому рівні, зокрема шляхом узагальнення та систематизації провідного досвіду країн з розвинутою та трансформаційною економікою. Вагомими завданнями в умовах сьогодення є: підвищення ефективності інструментарію бюджетної політики, забезпечення бюджетної стійкості та збалансованості; оптимізації структури дохідної та видаткової частини бюджетів усіх рівнів. Проблема формування та реалізації бюджетної політики в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою доволі поширена в наукових дослідженнях: Дж. Кейнса, П. Самуельсона, Ш. Бланкарта, Т. Каневої, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, А. Мазаракі, В. Макогон, М. Пасічного, В. Федосова, І. Чугунова та інших. Зазначені

питання актуалізувались у зв'язку з погіршенням тренду економічного розвитку як в країнах з трансформаційною, так і розвинутою економікою, що актуалізує питання розв'язання низки конкретних завдань формування та реалізації бюджетної політики. Завданнями дослідження є: розкрити суть бюджетної політики, її роль у регулюванні соціально-економічних процесів; дослідження особливостей формування бюджетних показників на даному етапі розвитку суспільних відносин. Мета дослідження — визначення пріоритетних напрямів бюджетної політики в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. За проведення дослідження застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, структурування, синтезу та ін. Розкрито суть бюджетної політики, її роль у регулюванні соціально-економічних процесів. Досліджено особливості формування бюджетних показників на даному етапі розвитку суспільних відносин. Визначено пріоритетні напрями бюджетної політики в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. Результати дослідження можуть бути використані у процесі формування та реалізації бюджетної політики. Висновки: обґрунтованість формування та реалізації бюджетної політики є вагомим умовою розвитку суспільних відносин. За сучасних умов необхідне розуміння багатогранності питань забезпечення бюджетної стійкості та збалансованості. Вагомими завданнями є підвищення якісного рівня бюджетної політики на основі узагальнення та систематизації провідного досвіду країн з розвинутою та трансформаційною економікою.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.609. Цифрові трансформації: ризики клієнтоорієнтованих фінансів / В. О. Корнівська // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 156-163. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Представлено сучасні уявлення про світ цифрових фінансових послуг як непомітно, зручно й ефективно інтегрованих у повсякденне буття споживачів на основі клієнтоорієнтованого підходу; показано механізми його реалізації та перспективи розвитку у бізнес-середовищі та споживчому просторі. Зроблено висновок, що в умовах домінування цифрової фінансової індустрії надавач послуг, володіючи виключною інформацією про споживача, маючи мобільну та гнучку систему поєднання професійних аналітиків і розумних інформаційних панелей, використовуючи спектр інноваційних фінансових рішень, стає неодмінною, вбудованою частиною операційної активності клієнта, який все більше покладатиметься у прийнятті рішень на таких інтегрованих координаторах своєї діяльності. Показано процеси втрачання фінансової суб'єктності споживачами фінансових послуг внаслідок делегування прийняття фінансових рішень надавачам послуг (платформам). Обґрунтовано соціоінституційні трансформації, які зробили можливим клієнтоорієнтований прорив у фінансовій діяльності, а саме сприйняття прозорості життя, конфіденційності інформації та її захисту, що кардинальним чином змінило уяву про інформаційну асиметрію, її зміст та ефекти впливу. Визначено особливості локалізації цифрового кредитування, а саме: операції на ринках, де традиційний банкінг недоступний через нерозвиненість країни, регіону, банківської інфраструктури, віддаленість банківських установ від безпосередніх клієнтів; операції серед верств населення, які не мають доступу до кредитування у традиційних банках через відсутність кредитної історії. Показано ризики активізації цифрового кредитування, що полягають у зростанні боргового навантаження та монополізації. Охарактеризовано завдання державної політики у фінансовій сфері у зв'язку із реалізацією цифрової стратегії розвитку в Україні.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.610. Analysis of state of public financing of environmental protection / N. Yaroshkevych, V. Stybel, B. Gutyi, O. Hrymak, L. Kushnir, T. Kalaitan, I. Kondrat // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13. — С. 106-119. — Бібліогр.: 44 назв. — англ.

The main task of this study consists in evaluating the state of funding for environmental protection measures and substantiating the ability of the state and local communities to increase investments in environmental protection. To this end, the following was studied from 2010 through 2020: mechanisms of filling and using funds of the Environmental Protection Fund of state and local budgets; proportions of distribution of environmental revenues and expenditures between levels of the budget system. The analysis results showed that opportunities of the public economy sector in terms of environmental investment are reduced because of imperfect distributing mechanisms: — the budgetary expenditures for environmental protection measures; — the environmental tax revenues to the budget funds. It was established that a significant part (about 70 %) of the «environmental» funds of the public economy sector is directed to non-priority goals and measures. Less than half of the amount of environmental tax revenues is allocated for financing environmental activities. This does little to address pressing environmental issues and hinders the sustainable development of the country. There was a significant discrepancy between the tax burden on «polluters» of water bodies (3 % of the total amount of environmental tax) and the levels of their polluting activities (30 — 40 % of all costs of the national economy to

eliminate the effects of pollution). In order to increase public investments in the reproduction of the environmental and natural resource potential: ways to improve the mechanism of using the Fund of Environmental Protection were proposed; reserves for increasing capital environmental investments from the budget have been identified.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.Y.611. Credit policy of a commercial bank in conditions of uncertainty of the economic environment / O. Kovalova, M. Iorgachova // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 65-75. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.*

На підставі проведених досліджень проаналізовано суть кредитної політики криз призм функцій, що окреслено у стратегії розвитку банківської установи, яку передусім спрямовано на максимізацію ресурсів для оперативного реагування на чинники невизначеності зовнішнього та внутрішнього економічного середовища. Комплекс виявлених ключових характеристик надає можливість сформулювати цілісне уявлення щодо змістовного наповнення та особливостей побудови кредитної політики комерційного банку. Наголошено, що в умовах невизначеності банку слід враховувати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які мають безпосередній вплив на динаміку процесів кредитування фізичних осіб та бізнесу, та потребують обліку на етапі стратегічного фінансового планування, контролю за виконанням поставлених завдань і з метою своєчасної зміни політики відповідно до потреб забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської установи. Систематизовано фактори впливу, що перебувають у взаємозв'язку та взаємозумовленості та можуть чинити різноспрямований вплив на актуальний стан і тенденції розвитку ринку кредитних послуг банківських установ. Визначено роль реалізації завдань аналізу та моніторингу кредитних операцій банківських установ у контексті забезпечення результативних підсумків провадження кредитної політики комерційного банку. Виокремлено місце кредитного ризику в карті ризиків банківського сектора, який перебуває сьогодні в центрі уваги банківських установ поряд із ризиками достатності капіталу та юридичними ризиками, що зумовлено загальним зниженням економічної активності споживачів фінансових послуг як результат епідеміологічної кризи та впровадження карантинних обмежень, що скоротило як доходи домогосподарств, так і негативним чином позначилося на фінансовому стані підприємств. Проаналізовано динаміку зміни частки NPL-кредитів за групами банків, що надало можливість побачити активну роботу з NPL-кредитами в розрізі іноземних банків. Приділено увагу актуальності використання аналітичних інструментів кредитної політики комерційного банку як засобів управління його фінансово-економічною безпекою в умовах невизначеності, що зводиться до постійного моніторингу якості кредитного портфеля та своєчасного виявлення NPL-кредитів. Запропоновано схему послідовності надання кредиту, що уточнює прикладні аспекти використання аналітичних інструментів кредитної політики.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.612. Methodological approach to formation of a system of economic and legal support of stability of the banking system / N. Pohrishchuk, N. Dobizha, V. Myronchuk, I. Lashchuk, Yu. Kashpruk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 29-34. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.*

Серцем функціонування будь-якої ринкової економіки є її система кровообігу, комплекс кредитно-банківських установ, які обслуговують свою життєздатність структур (інфраструктурних елементів), є повнокровною банківською системою країни. Сучасні динамічні процеси глобалізації фінансових ринків за рахунок прискорення вільного руху капіталу, крім позитивного впливу на розвиток національних фінансових систем, створюють умови для поширення кризових тенденцій, у тому числі сприяючи прояву ланцюжка «Ефект зараження» банківських систем у міжнародному фінансовому просторі. Якщо заглибитися в теорію побудови держави, банківська система, зазвичай, розглядається як підсистема або сектор фінансової системи, які разом із політичною системою становлять економічну систему держави. Для ефективної та повномасштабної реалізації своїх функцій в умовах, коли банківська система відіграє роль підтримки економічного зростання та структурної перебудови в напрямі підвищення конкурентоспроможності, перекладу економічного зростання у стабільну основу, стимулювання внутрішньої промисловості та попиту на вироблені виробництва, у кредитних організаціях має бути фінансова стійкість. Проведено дослідження особливостей формування системи економіко-правового забезпечення фінансової стабільності банківської системи. Основним завданням була оптимізація основних елементів системи економічного і правового забезпечення фінансової стійкості банківської системи. Мета дослідження — формування системи економічного та правового забезпечення фінансової стійкості банківської системи. Застосовано методологію структурування елементів системи. Побудова інформаційної моделі надає можливість структурувати елементи системи економічного та правового забезпечення

фінансової стійкості банківської системи, побачити їх взаємозв'язок, виділити основні та другорядні.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.613. The nexus between international tax competitiveness and the shadow economy: a cross-countries analysis / I. Tiu-tiunyk, O. Mazurenko, S. Spodin, R. Volynets, M. Hladkovskiy // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 196-205. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.*

Досліджено суть і особливості зростання податкової конкурентоспроможності (ПКС) країни в умовах значного обсягу тінізації доходів і легалізації незаконно одержаних коштів. Об'єктом дослідження є рівні тінізації та ПКС країни. Проаналізовано 5348 публікацій у БД Scopus і 2036 публікацій у БД WoS, присвячених ПКС, і 3095 і 1063 публікації з проблем тінізації економіки відповідно. Часовим горизонтом дослідження обрано 1992 — 2021 рр. На підставі бібліометричного аналізу визначено основні напрями дослідження ПКС і тінізації економіки, проведено порівняльний аналіз тенденцій зміни кількості публікацій із цих питань. Зроблено висновок про суттєву активізацію рівня дослідження цих питань у міжнародних наукометричних виданнях, починаючи з 2003 і 2005 рр. За допомогою інструментарію VOSViewer виділено основні економічні категорії, які найбільш тісно пов'язані з ПКС країни. За результатами аналізу висунуто гіпотезу про зв'язок рівня ПКС країни з тінізацією економіки. Визначено провідні наукові журнали, проіндексовані базами даних Scopus і WoS, у яких найчастіше публікувались досліджувані питання. Визначено, що більшість робіт із питань ПКС опубліковано у високорейтингових журналах, що входять до першого та другого кварталів. Запропоновано методичний підхід до оцінювання зв'язку ПКС країни з рівнем її тінізації. На прикладі країн ЄС, за результатами розрахунків, доведено суттєвий негативний вплив тінізації економіки на конкурентоспроможність податкової системи країни. Зроблено висновок про те, що реалізація тінювих схем приховування доходів і легалізації незаконно одержаних доходів завдає значної шкоди обсягам податкових надходжень до бюджету. Запропоновано методичний підхід до оцінювання втрат економіки від тінювої діяльності. За результатами дослідження запропоновано заходи детінізації економіки в контексті підвищення ПКС країни, зокрема: приведення вітчизняної нормативної бази до вимог міжнародного співтовариства, зниження рівня корупції, зменшення витрат часу на оформлення та подання податкової звітності, оптимізація податкового навантаження.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.614. Trust in the financial sector: a new approach to conceptualizing and measuring / S. Onyshchenko, M. Brychko, V. Litovtseva, A. Yevsieieva // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 206-217. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.*

У новій глобальній економіці суспільна довіра до фінансової системи є ключовим елементом для подолання фінансових криз. Попередні дослідження свідчать, що довіра відіграє вирішальну роль у регулюванні взаємовідносин суб'єктів господарювання. Таким чином, одним із найбільш значущих завдань сучасних наукових досліджень є розробка єдиної методологічної основи для поелементної та інтегральної оцінки рівня довіри населення до фінансового сектора. Саме тому мета роботи — розробити методологію оцінки суспільної довіри до фінансового сектора на всіх рівнях з урахуванням кількісних та якісних показників. Розглянуто науково-прикладні аспекти якісних і кількісних методів оцінки на основі опитувань економічних суб'єктів та інструментарію економіко-математичного моделювання; проаналізовано досвід попередніх досліджень та окреслено методологічні підходи до оцінки довіри населення до фінансової системи в сучасних умовах. Виявлено важливі аспекти та систематизовано головні переваги та недоліки різних підходів до елементної та інтегральної оцінки довіри населення на різних рівнях фінансової системи. Для оцінки довіри населення до фінансової системи було проведено багатовимірний факторний аналіз (БВФА) на основі набору стандартизованих фінансових показників за період з 2010 до 2020 рр., здійснений в обчислювальній системі STATISTICA. Результати БВФА надали змогу розробити індикатор довіри/недовіри до фінансового сектора на макро-, мезо- та мікрорівні дослідження. Результати свідчать, що зростання номінальної заробітної плати та збільшення частки депозитів і кредитів у національній валюті у кредитно-депозитному портфелі депозитних корпорацій є статистично значущими та позитивно впливають на рівень довіри до фінансового сектора. Однак департизація банківського сектора та зростання готівки поза депозитними корпораціями, своєю чергою, пов'язані з поглибленням кризи суспільної довіри.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.615. Use of cryptocurrencies Bitcoin and Ethereum in the field of e-commerce: case study of Ukraine / V. Suslenko, T. Zatonatska, O. Dluhopolskiy, A. Kuznyetsova // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 62-72. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.*

Розглянуто інтеграцію криптовалют як електронних платіжних систем у компанії електронної комерції. Досліджено практичне використання криптовалют Ethereum та Bitcoin як електронних платіжних систем, а також фактори, які впливають на їх функціональність. Проведено аналіз Coinbase Commerce та Bitra як лідерів ринку постачальників криптовалютних платежів у контексті порівняння з традиційними платіжними системами LiqPay та PayPal. Установлено, що до факторів, які впливають на інтеграцію криптовалют, можна віднести галузь, в якій працює це підприємство, нестабільність національної валюти, розвиток інформаційних технологій. Доведено, що компанії електронної комерції, які спеціалізуються на продажу споживчих товарів, могли б використовувати гібридні криптовалютні платежі Bitcoin у 50 % своїх транзакцій і Ethereum у 65 % своїх транзакцій за аналізований період, що б надало змогу суттєво знизити вартість останніх у порівнянні з системою LiqPay.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.401, 1.У.841, 1.У.877, 1.У.887, 1.У.914, 1.У.930, 1.У.933, 1.У.948

Економіка підприємства. Спільні підприємства

1.У.616. Застосування ринкових мультиплікаторів для оцінки вартості збиткових корпоративних підприємств / С. В. Ушеренко, Є. Ю. Харченко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 302-308. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Актуальною проблемою та затребуваним завданням є оцінка вартості бізнесу підприємства та вартісно-орієнтоване управління цим бізнесом (Value based management), що набуває особливої важливості для діагностики фінансового стану збиткових підприємств, зокрема підприємств-боржників, на стадії їх фінансової санації та відновлення платоспроможності. Проаналізовано релевантність застосування для збиткових корпоративних підприємств поширеної методики оцінки вартості бізнесу за допомогою системи ринкових мультиплікаторів, яку класифіковано за групами, серед яких: дохідні мультиплікатори: «ціна акції/прибуток на одну акцію» (P/E), «ціна/виручка» (price/sales — P/S), «вартість бізнесу/виручка» (EV/S), «вартість бізнесу/прибуток від операційної діяльності» (EV/Sales margin, оцінює підприємство по прибутковості його основної діяльності) та EV/EBITDA (оцінка всього прибутку підприємства за усіма видами діяльності); балансові мультиплікатори: «вартість бізнесу/балансова вартість активів» (EV/BV), «ціна акцій/балансова вартість акціонерного капіталу» або «ціна акцій/балансова вартість чистих активів» (P/BV або P/BVE), «вартість бізнесу/вартість будівель, машин і обладнання на баланс», або «вартість необоротних активів» (Enterprise value/Property, Plant and Equipment і EV/PP&E); «ціна акцій/вартість заміщення чистих активів (мультиплікатор Q, або Q Тобіна), «ціна акцій/вартість чистих активів» (Price/Net asset value, або P/NAV); натуральні мультиплікатори: ціна/обсяг продукції, ціна/виробок тощо. Встановлено, що кожна група фінансових мультиплікаторів має свої переваги та недоліки релевантності щодо інформативності, і це обов'язково потрібно враховувати при виборі мультиплікаторів оцінки вартості. Коректність вибору мультиплікаторів залежить від завдання оцінки вартості акціонерного капіталу чи вартості бізнесу підприємства загалом. Аргументовано, що оцінка будь-якого підприємства чи групи підприємств є окремим специфічним випадком, що вимагає врахування ключових особливостей діяльності підприємства. Саме врахування таких особливостей, правильний вибір мультиплікатора та його модифікація є запорукою одержання релевантної оцінки вартості підприємства. Рекомендовано застосування для релевантної оцінки підприємства системи декількох мультиплікаторів, а також декілька підходів до оцінки. У випадку оцінки вартості підприємства, що перебуває у процесі банкрутства або систематично одержує збитки, найбільш коректним є використання мультиплікаторів EV/S та EV/BV. Для апробації проведеного теоретико-методологічного аналізу використання ринкових мультиплікаторів для оцінки збиткових підприємств наведено їх застосування для оцінки вартості п'яти збиткових українських шахт, що стало верифікацією розроблених у роботі рекомендацій.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.617. Клієнтоорієнтований підхід до логістичного сервісу в умовах інформаційної економіки / Н. В. Трушкіна // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 196-204. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Викладено результати проведених міжнародними організаціями експертних опитувань щодо визначення сучасних проблем, особливостей і тенденцій клієнтоорієнтованості логістичного сервісу в контексті інформаційного середовища. Виконано статистичний аналіз показників, що характеризують рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій при управлінні взаємодіями зі споживачами на українських підприємствах. Виявлено ключові бар'єри, що стримують цифрову трансформацію логістичного сервісу, які умовно класифіковано за 6 групами: ринкові, транспортні, маркетингові, інформаційні,

організаційні, фінансово-економічні. Обґрунтовано доцільність застосування клієнтоорієнтованого підходу до логістичного сервісу в інформаційній економіці. Запропоновано цифрову стратегію трансформації клієнтського сервісу, реалізація якої надасть змогу одержати синергетичний ефект, що включає економічний, соціальний і екологічний ефекти.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.618. Комп'ютеризація економічних розрахунків в управлінні / Н. С. Скопенко, І. В. Євсєєва-Северина // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 2. — С. 46-54. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено особливості застосування комп'ютерних аналітичних процедур і використання інформаційних технологій при обробці економічної інформації в системі управління підприємством (СУП) за сучасних умов господарювання. Використано діалектичний метод пізнання та комплексний і системний підходи. Розглянуто основні етапи розвитку автоматизації економічного аналізу: етап елементарних розрахункових винаходів (1874 — 1917 рр.); етап механізації процесу збору й обробки облікової інформації (1917 — 1945 рр.); теоретико-методичний етап (1945 — 1950 рр.); практичний етап (50 — 60-і рр. XX ст.); етап початку автоматизації облікової роботи (60 — 70-і рр. XX ст.); етап відокремлення аналізу ефективності діяльності з використанням комп'ютера (80-і рр. XX ст.); етап розробки аналітичних програм (90-і рр. XX ст.) та етап удосконалення аналітичних можливостей програмного забезпечення (кінець 90-х рр. XX ст. і донині). Доведено, що прагнення до підвищення дієвості та ефективності СУП (ІКТ) зумовили необхідність застосування сучасних ІКТ для проведення економічного аналізу. За сучасних умов інформатизації суспільства вдосконалюється інформаційне забезпечення СУП. Розглянуто основні підходи до комп'ютеризації проведення економічного аналізу: з використанням модуля комплексної програми автоматизації управління підприємством; за допомогою окремої програми автоматизації економічного аналізу; шляхом застосування комплексу розрахункових таблиць, виконаних у Microsoft Excel; на основі комплексу комп'ютерних програм для проведення економічного аналізу при здійсненні контрольної діяльності. Обґрунтовано, що впровадження сучасних ІКТ сприяє розширенню функціональних можливостей економічного аналізу за рахунок забезпечення системи аналізу оперативною вхідною інформацією та підвищення швидкості її обробки, поєднання процесу обробки вхідних даних із процесом прийняття управлінських рішень, надає можливість вирішувати аналітичні завдання безпосередньо на робочому місці аналітика, а також приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі одержаної інформації.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.619. Підвищення якості автоматизації бізнес-процесів шляхом розроблення й тестування методу оцінювання ефективності використання CRM-платформ на базі застосування системи Salesforce / В. М. Федорченко, Р. В. Федорченко, А. О. Поляков // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 96. — С. 91-99. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Підсумовано результати проведеного авторами дослідження щодо пошуку шляхів удосконалення процесу автоматизації роботи підприємства за допомогою використання передових розробок у галузі програмного забезпечення. Доцільною формою підвищення ефективності автоматизації бізнес-процесів було визначено впровадження cloud CRM платформ, побудованих на базі віртуальних ресурсів компаній вендорів, і віртуалізації бізнес-процесів. Розроблено та обґрунтовано заходи щодо вдосконалення інформаційно-аналітичної системи для управління організацією.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.У.620. Поглиблення інтелектуалізації підприємств у напрямі цифрової трансформації та переходу до Індустрії 4.0 / О. А. Чорна // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 125-134. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Досліджено вплив науково-технічного прогресу, пов'язаного із цифровою трансформацією і переходом до Індустрії 4.0, на поглиблення інтелектуалізації виробництва; розглянуто поглиблення інтелектуалізації промислових підприємств у напрямі смарт-промисловості; обґрунтовано системи і механізми управління інтелектуалізацією виробництва; узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід та обґрунтовано складові поглиблення інтелектуалізації підприємств в умовах цифровізації і Індустрії 4.0. Дослідження показують, що поглиблення інтелектуалізації у напрямі Індустрії 4.0 та цифровізації сприяє підвищенню вартості підприємств, їх виробничої здатності, поліпшенню якості, безпеки та зростання доходів працівників завдяки впровадженню нових технологій. Досвід «розумних» заводів свідчить про необхідність зосередження уваги на реальних потребах споживачів; розвитку персоналу; впровадження інновацій; розвитку цифрової інфраструктури; впровадження обладнання, підключеного до мережі Інтернет; налагодження взаємодії інформаційних та операційних технологій. Дослідження доводять, що в Україні є підприємства, які поглиблюють інтелектуалізацію на основі впровадження сучасного управління виробництвом. Обґрунтовано складові поглиблення інтелектуалізації підприємств у напрямі Індустрії 4.0 і цифровізації, якими є: націленість менеджменту

на поглиблення інтелектуалізації; постійний розвиток людського капіталу; співробітництво в середині підприємства; аналіз кращих світових практик та застосування досвіду інтелектуальних виробництв; співробітництво із асоціаціями і союзами промислової цифровізації; участь у промислових форумах, спеціалізованих виставках; впровадження цифрових інструментів управління виробництвом; застосування ефективних моделей або технологій ззовні; перманентної трансформації у напрямі сучасних технологій; редизайн продукції та послуг з урахуванням потреб клієнтів; кардинальна зміна організаційної культури; підтримки досліджень та інновацій; поетапне досягнення цифрової зрілості.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.621. Ризик-орієнтована система фінансового забезпечення в умовах розвитку інформаційних технологій / О. В. Птащенко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 172-178. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто основні особливості розвитку сучасного інформаційного простору та становлення інформаційних технологій, що сьогодні безпосередньо поєднуються з формуванням ризик-орієнтованої системи фінансового забезпечення. Роль інформаційних технологій у суспільстві є постійною та поширюється на дедалі більше сфер застосування — науку, освіту, бізнес, транспорт, зв'язок, державне управління, оборону, політичне життя, культуру, побут тощо. Однак на методологічному рівні виникають деякі питання щодо виявлення й адаптації потенційних інформаційних технологій для забезпечення позитивного економічного розвитку. Важливий вплив на регулювання розвитку світового ринку інформаційних технологій здійснюють неурядові організації, зокрема об'єднання національних асоціацій ІТ-компаній — Світовий альянс інформаційних технологій та послуг, інші. Таким чином, перманентне розгортання НТП і вплив глобалізації на ІТ-індустрію визначають необхідність удосконалення механізмів економіко-організаційного та правового регулювання світового ринку інформаційних технологій. У цьому напрямі універсальність регулюючих економіко-правових норм світової ІТ-галузі не завжди спрацьовує для використання окремою країною — учасницею ринку внаслідок недосконалості її національної законодавчої бази та економіко-організаційних регуляторів в інформаційній. При цьому країни, які приєднуються до процесу гармонізації своїх економіко-правових регулюючих механізмів у сфері ІТ до світових стандартів, мають виконувати три важливі групи заходів: заходи у сфері розвитку інформаційних послуг, заходи з розвитку безпосередньо інформаційних технологій; заходи щодо захисту та підтримки виробників ІТ-продуктів і послуг. Ризик-орієнтоване управління у процесі забезпечення розвитку та впровадження інформаційних технологій для підприємства скеровано на забезпечення виконання стратегії підприємства та сталого його розвитку із інтеграцією в бізнес-процеси та прийняття управлінських рішень. Наведені напрями інтеграції ризик-орієнтованого підходу в діяльність підприємства надають можливість конкретизувати кроки із впровадження даного підходу з максимальною ефективністю для господарюючого суб'єкта.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.622. Теоретико-методологічні засади вартісно-орієнтованого підходу до управління бізнесом / Л. С. Захаркіна, Г. В. Салтнікова, В. М. Новіков // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 169-177. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз вартісно-орієнтованих концепцій управління бізнесом і вивчення можливості їх впровадження в діяльність українських підприємств. Проведений аналіз літератури свідчить про значну увагу, яку приділяє наукова спільнота досліджуваному питанню, оскільки застосування вартісних концепцій в українських реаліях є доволі проблематичним через недостатнє розуміння їх специфіки й особливостей. Проведено хронологічний аналіз глумлення суті поняття «вартість бізнесу» науковцями протягом 2011 — 2020 рр. Вартість бізнесу є об'ємним показником, завдяки якому можна зрозуміти подальші перспективи розвитку підприємства та його інвестиційну привабливість. Згідно з теоретичними дослідженнями вартість бізнесу розуміється як вартість вкладеної праці та трудових ресурсів; як результати, що одержує підприємство від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; як вираження ціни, за якою компанія позиціонує себе на ринку і потенційно може бути реорганізована. Вартісно-орієнтоване управління має бути застосовано на всіх рівнях — від операційного до стратегічного. Встановлено, що кар'єрне зростання, ефективна система мотивації, обмін інформації та знаннями є одними з небагатьох чинників, які впливають на формування вартості підприємства. Серед методичних підходів, які надають змогу провести ґрунтовну оцінку вартості бізнесу, акцентовано увагу на дохідному, витратному, ринковому та опціонному методах. Перспективи подальших досліджень стосуються більш детального аналізу специфіки вартісно-орієнтованих концепцій та аналізу вітчизняних ринкових умов для можливості поширення вартісного підходу управління серед менеджерів українських компаній.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.623. Трансфер інноваційних технологій на глобальних і національних ринках і його вплив на економіку / О. Б. Мних, В. П. Далик, Р. Р. Брицький // Бізнес

Інформ. — 2021. — № 11. — С. 35-41. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Перехід до економіки знань у XXI ст. супроводжується активним пошуком підходів до управління соціально-економічними системами, у яких центральним ядром виступають технології. Завдяки інноваційним технологіям руйнуються основи старих моделей бізнесу, відтворення капіталу, а концентрація виробничих факторів і залучення активів різних інвесторів набуває відповідної цільової орієнтації. Відповідно, проблеми щодо ідентифікації результатів трансферу технологій і підвищення його ефективності виступає предметом наукових і прикладних досліджень у сфері міжнародного маркетингу, інноваційного та інвестиційного менеджменту. Мета роботи — дослідження політики трансферу технологій для здобування конкурентних переваг на внутрішньому та закордонних ринках та особливостей її впровадження в умовах цифровізації та сервітизації глобального бізнесу, що підтверджується побудовою відповідних математичних моделей на прикладі країн — лідерів світового експорту комп'ютерних послуг. Інноваційну технологію розглянуто з різних сторін як: об'єкт трансакцій у міжнародних зв'язках; чинник формування динамічних конкурентних переваг — на макро- та мікрорівнях; рушійна сила у формуванні динамічних конкурентних переваг товарів і послуг; основа зростання експортного потенціалу країни. Доведено, що завдяки інформаційно-комп'ютерним технологіям проявляються домінуючі властивості капіталу та посилюється вагомість інноваційного підприємництва в економіці з альтернативними джерелами створення доданої вартості в суміжних галузях зі зростаючим спектром інтелектуальних послуг. Побудовано змістовну модель трансферу технологій як динамічного процесу поглинання технологій через дифузії нових знань.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.624. Corporate culture of companies in the conditions of transformations / R. Holub, I. Ignatieva, A. Serbenivska, T. Sydorenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 541-549. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

У сучасних економічних умовах підприємства функціонують і розвиваються як складний організм, життєвий потенціал якого забезпечує корпоративна культура (КК). КК зумовлює не тільки відмінність між організаціями, а й визначає успіх їх функціонування та виживання в умовах трансформації. Успішна діяльність підприємства також вимагає міцного підґрунтя в матеріальних, фінансових і людських ресурсах, проте без чітко налагодженої КК організація не зможе вижити в сучасних складних умовах. У зазначеному аспекті важливу роль відіграють не лише підходи діагностики КК, над розробленням яких працювали відомі вчені, а й практична адаптація зміни КК у практику бізнесу. Серед найбільш значних результатів цих досліджень варто виділити метод клінічного дослідження Е. Шейна, метод діагностики КК організації, запропонований К. Камероном і Р. Куїнном, і певною мірою систему показників діагностики та стратегічного управління компанією, запропоновану Д. Нортон і Р. Капланом та іншими. Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових і спеціальних методів, що надало можливість дослідити вплив феномену лідерського потенціалу (ЛП) на КК. Проведене дослідження базувалося на використанні: методу порівняння, узагальнення — для уточнення та формалізації суті поняття, кореляційно-регресійного аналізу — для побудови факторних регресійних моделей, розрахунку прогнозних значень інтегральних показників ЛП у кожній підсистемі, оптимізацій підсистем, визначення ступеня впливу ЛП на тип КК; графоаналітичного методу — для надання наочності матеріалу та схематичності зображення низки теоретичних і практичних положень дослідження. Для проведення комплексного аналізу застосовано методи комп'ютерного оброблення, аналізу та відображення інформації за допомогою програм Microsoft Excel, STATISTICA. Інформаційною базою є офіційні публікації міжнародних організацій, експертні оцінки рейтингових агентств, монографічна література, фундаментальні наукові розробки вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали наукових конференцій, вітчизняні та зарубіжні публікації, електронні ресурси мережі «Інтернет», тощо.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.625. Defining the standard of market analysis in sectors of strong SOE presence / N. Mazaraki, A. Gerasymenko // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 136-141. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Purpose — defining of the criteria that determine a choice of the standard of market analysis in the sectors with strong presence of state-owned enterprises (SOEs). The methodological basis of the study is a comparative analysis of the principles of classifying SOEs and SOEs' activities in different countries and the results of their analysis under neoclassical and institutional standards that have resulted in the set of criteria which determine the prerequisites of applying certain standard. The paper grounds the impermissibility of the common use of the neoclassical standard of market analysis in sectors of strong SOE presence. It specifies the set of criteria that determine when each of the standards (neoclassical and institutional ones) should be applied. The criteria that

determine a choice of the standard of market analysis in the sectors with strong SOE presence are defined. They include a type of the economic system, a type of the SOE, its functional dependency on the state agency, structure of the state control over its property. The results of the research, being implemented in the activity of a competition agency, allow providing more accurate market analysis of the grounds and a practice of competition within the markets, as well as within the entire economy.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.Y.626. Essence and specifics of venture investment into innovation activity / Yu. Zhornokui, L. Doroshenko, O. Ruban, D. Tymoshenko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 362-367. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Досліджено суть і специфіку венчурного інвестування інноваційної діяльності (ВІД) як різновид підприємницької діяльності. На підставі аналізу наукових підходів і практичного застосування зроблено висновок, що ВІД є видом підприємництва, заснованим на наявності здібності підприємця акумулювати з різних джерел інвестиції, якого орієнтовано на практичне використання технічних і технологічних нововведень, які оцінюються як високоорентабельні, спрямованої на вдосконалення вже наявних із метою здійснення прав інтелектуальної власності та одержання прибутку і (або) іншого ефекту (переваг). Одержав розвиток підхід про визнання двох, найбільш поширених форм ВІД: інвестиції в корпоративний капітал товариств та інвестиційні кредити. Проте на практиці обидві ці форми досить часто використовуються одночасно. Обґрунтовано, що ВІ становлять на сьогодні найбільш доступну альтернативу позикового фінансування. Можна з упевненістю стверджувати, що саме ця форма залучення інвестицій є найбільш вигідною для товариства-реципієнта, оскільки попередній досвід інвесторів завжди позитивно впливає на венчурне товариство.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.627. Evaluating the effectiveness of companies using the DEA method / A. Borodin, I. Mityushina // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту*. — 2020. — № 6. — С. 187-193. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Purpose — the paper assesses the effectiveness of Russian oil and gas companies. It is hypothesized that the DEA method for evaluating the effectiveness of companies gives the most accurate results compared to the method based on profitability coefficients and allows you to determine the individual and industry-wide effectiveness of companies. The research methodology for testing the hypothesis includes calculating the profitability of oil and gas companies in Russia, as well as classic DEA analysis. The empirical base of the study consists of relative and absolute indicators for seven oil and gas companies with the highest revenue in the industry. The result of the study is to confirm the accepted hypothesis and determine the most effective of the studied companies. Models for evaluating the performance of companies based on the DEA analysis were developed (at the output of the models there were adopted: revenue, capitalization and oil production). A rating for evaluating the performance of oil and gas companies has been developed, which allowed us to comprehensively characterize the performance of the largest oil and gas companies in Russia (based on the calculation of profitability and technical efficiency indicators), as well as to identify general trends in the industry. The models considered and the results of relative indicators allowed us to conclude that in order to assess the overall performance of companies, it is not enough to analyze individual indicators; moreover, the best result is achieved when building various models that allow a multi-sided approach to the study. The presented models can be recommended for evaluating the performance of companies that belong not only to the oil and gas industry, but also to other industries.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.Y.628. Improving methods for evaluating the results of digitizing public corporations / I. Dunayev, A. Kud, M. Latynin, A. Kosenko, V. Kosenko, I. Kobzev // *Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies*. — 2021. — № 6/13. — С. 17-28. — Бібліогр.: 60 назв. — англ.

The list, nature, and directions in changing the business processes of public corporations due to digital transformation have been determined. The main digital technologies that are used by public corporations operating in the basic sectors of the national economy were grouped. It has been proven that one of the most important criteria for digital transformation is the level of information transparency. A morphological matrix of digital transformation of public corporations has been built and the positions of the latter in the process under study have been determined. Based on the results of the matrix assessment, it was concluded that the most attention is attracted by the digitalization processes in corporations-outsiders. This is because this position is characterized by a high level of digital maturity but a low level of transparency. To ensure a high level of transparency, it seems appropriate for these companies to introduce new digital technologies. This paper analyzes those endogenous and exogenous factors that promote or block the process of introducing digital technologies in public corporations. It

was found that at the level of public corporations, there are significant resource constraints, which are manifested in the lack of funds for the introduction of digital technologies. Another significant obstacle is the psychological barriers associated with the unwillingness to use digital technologies in the work process. The generalization of the efficiency indicators of business processes and criteria for factor conditions of digital transformation has made it possible to identify the main components of the system model of digitalization of public corporations. Considering the above, an authentic system model of digitalization of the public corporate sector is proposed. It seems appropriate to use the model to determine the effect of the introduction of digital technologies in the public corporate sector.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.Y.629. Innovation as a factor of creating the value of the enterprise / M. Dziura, A. Jaki, T. Rojek // *Scientia Fructuosa*. — 2022. — № 2. — С. 48-60. — Бібліогр.: 50 назв. — англ.

The phenomenon of globalization of competition causes an increasing interest of the staff managing the value of the company. The increase in the value of the company is the overriding goal of all those interested in the development of the company. It connects both investors, employees, suppliers and customers. One of them is proper innovation management. Hence the importance of innovative activity undertaken by enterprises, manifesting in undertaking various innovations and shaping the innovative climate in the enterprise. The aim of the article is to show the impact of determinants on the shaping of innovation processes and the growth of the company's value. General scientific methods such as the systematic approach, theoretical generalization and comparison, analysis and synthesis were used in the research. Innovation should be an integral part of the company's performance. Openness, creativity, realistic thinking are becoming a part of modern economic realities and the most important value of every company that determines its competitiveness. Changes occurring in the surroundings of the organization force enterprises are constantly adapting. Enterprises that can create and implement innovations can overtake these unexpected events, thus being able to prepare them accordingly. Changes take place everywhere, and innovations allow you to adapt to them. Conclusions: proper value management means that the company should concentrate on developing their main areas of activity in which has or may gain a competitive advantage in the market. The source of creation enterprise value is the value that a company can create for their clients including innovations, which at the same time is very common source of competitive advantage. Such a viewpoint focused on values for the client, not the product that the company has developed, is a breakthrough ineffectiveness of innovation management and the condition for the success of innovation strategies enterprises in building their value.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.Y.630. Innovative policy of corporations in modern conditions of international competition / N. Bezrukova, V. Svichkar, Yu. Riznyk // *Економіка і регіон*. — 2021. — № 4. — С. 60-66. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Проаналізовано особливості реалізації інноваційної політики компаній в умовах посилення конкурентної боротьби. Зазначено, що сучасна світова економіка характеризується потребою в постійних інноваціях та гнучкості компаній задля виживання у турбулентному середовищі. Саме інновації стають рушійною силою розвитку і виживання компаній в умовах сучасного ринку. Важливість новітніх розробок і нововведень не обмежується лише мікроекономічним рівнем конкретних суб'єктів господарювання. Велике значення інновації мають для розвитку країн і світової спільноти в цілому. Мета роботи — аналіз інноваційної політики сучасних корпорацій в умовах міжнародної конкуренції. Ринкова економіка, якій притаманна гостра конкурентна боротьба, вимагає особливого підходу до інновацій. Маючи на меті підвищення ефективності діяльності, інновації відкривають широкі перспективи для розвитку сучасних корпорацій. Успішна інноваційна діяльність надає можливість компанії сформувати позитивний імідж, підвищити конкурентоспроможність, ефективніше використовувати обмежені ресурси, збільшити прибуток. Наголошено, що інноваційний тип розвитку накладає особливий відбиток на менеджмент компанії, його цілі, функції, методи, формуючи в його складі особливе автономне ядро — інноваційний менеджмент, що спрямовує і регулює всю сукупність інноваційно-інвестиційних процесів у господарській системі для забезпечення складної інтеграції науки, виробництва і ринку. Зазначено, що для компанії важливо розробити не лише новий продукт, а й зробити його конкурентоспроможним на ринку. Конкурентоздатність нового продукту (чи технології) означає здатність його у визначений період часу відповідати запитам і вимогам ринку і бути вигідно проданим при наявності на ринку пропозицій інших аналогічних продуктів (чи технологій). Виділено мотиви створення і продажу інновацій та фактори, якими вони зумовлені. Окреслено основні мотиви пошуку інновацій. Сучасний стан світової економіки характеризується чіткими змінами застарілих поглядів на методи і способи ведення бізнесу. Турбулентність стала основою всіх видів діяльності людства.

Таким чином, задля утримання конкурентних позицій на ринку, навіть гіганти індустрії змушені вдаватися до постійного якісного оновлення своєї діяльності. Виділено значущі сучасні світові тенденції впровадження компаніями інновацій. Охарактеризовано дві моделі інноваційної політики — американську та японську. Як висновок, можна зазначити, що науково-технічний прогрес, прискорюючи розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, сфери транспорту та перевезень, сприяє зростанню кількості міжнародних контактів, поєднуючи півкулі та материки світу. Задля утримання конкурентних позицій на ринку в умовах турбулентної економіки компанії мають дбати про постійне оновлення своєї господарської діяльності. При цьому інновації є продуктом не лише технологічних розробок, а і якісного оновлення процесів управління на підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.631. Offshore economy tendencies and challenges: case study of Ukraine / Ya. Stoliarchuk, V. Tokar, G. Turolev, L. Vodianka, T. Shterna // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 4. — С. 335-348. — Бібліогр.: 49 назв. — англ.

Мета роботи — розкрити суті офшорних інструментів, що використовуються для виведення капіталу з України, та запропонувати заходи, які мають бути вжиті українською владою для поліпшення поточної ситуації. Застосовано порівняльний аналіз, щоб виявити розбіжності в даних Державної служби статистики України та Євростату щодо експортно-імпорتنних операцій між Україною та ЄС, для визначення обсягів ухилення та уникнення сплати податків в Україні. Зазначено, що динамічна інтернаціоналізація фінансово-економічних операцій суб'єктів господарювання України протягом останніх десятиліть мала негативні наслідки для національного добробуту через маневрування капіталом між пов'язаними підрозділами за допомогою трансфертного ціноутворення та посилення їх офшоризації за допомогою трансграничного руху товарів, послуг і факторів виробництва, що призводить до зменшення податкових надходжень, збільшення масштабів трансграничного відливу капіталу, посилення стратегічного контролю зарубіжних країн над виробничими потужностями України, а також суттєвого підриву національної податкової безпеки, макроекономічної та соціальної рівноваги. Таким чином, українські регуляторні органи мають вжити заходів, спрямованих на деофшоризацію підприємницької діяльності, структурну модернізацію національної економіки, динамізацію макроекономічного зростання, регулювання інфляції та збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.632. Problems and prospects of application of strategies of personnel management of international companies in Ukrainian business practice / O. Ptashchenko, L. Chernobay, S. Malukhina, I. Verezomska, S. Yaremchuk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2022. — Вип. 1. — С. 406-414. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Досліджено вплив персоналу на успішне функціонування підприємства у довгостроковій перспективі. Компаніям потрібно враховувати погляди, цінності, очікування, сприйняття та типове поведінку працівників різних культур. Успіх компаній на світовому ринку дедалі більше визначається тим, чи вдалося їм створити ефективну систему управління персоналом, щоб усунути тертя у відносинах між працівниками різних національностей і з різними культурними традиціями. При оцінці точного внеску як окремого працівника, так і колективу в цілому кінцевий результат господарської діяльності міжнародної компанії є складним процесом, оскільки, окрім прямих витрат праці, продукт також вкладається в постійні та поточні активи. На нинішній день HR-фахівцю потрібно задовольнити потреби роботодавців у контексті нових фахівців, зокрема, менеджерів із навчання, спеціалістів із персоналу, менеджерів із персоналу, директорів із персоналу, менеджерів команди, тренера із продажу, хедхантера, менеджера із корпоративної культури та ін. Визначено глобальні зміни та їх наслідки у сфері HR-менеджменту: інформатизація, поширення цифрових технологій, старіння знань і технологій, національні демографічні зрушення, брак кваліфікованих кадрів, індивідуалізація, невизначеність на глобальних, регіональних і національних ринках, акцент на таких науках, як психологія та соціологія. Культурні, економічні, соціальні та політичні відмінності міжнародної компанії мають значний вплив на формування стилів управління та адаптацію і функціонування персоналу в країні перебування. Висвітлено проблеми стратегій управління персоналом міжнародних компаній в українській бізнес-практиці: стиль і практику керівництва компанією, соціокультурні фактори, відмінності заробітних плат і трудових умов, проблеми переміщення робочої сили, фактор відносин, фактор контролю та суперечливості. Досліджено переваги стратегій управління персоналом міжнародних компаній в українській бізнес-практиці: тренінги для персоналу, диджиталізація на підприємствах, дотримання норм чинного законодавства, забезпечення об'єктивного оцінювання компетенцій персоналу, розвиток корпоративної культури серед персоналу підприємства.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.633. Protection of information resources as an integral part of economic security of the enterprise / V. Chubaievskiy, H. Blakytka, O. Bogma, I. Shtuler, T. Batrakova // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2022. — № 4. — С. 117-122. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Purpose — to build a mathematical model and algorithms for optimizing the losses that the company may suffer from information threats and the costs necessary to prevent these losses. General and special methods of cognition were used to perform scientific research: comparative analysis, logical generalization and systematization, mathematical abstraction, system-oriented analysis. A mathematical model and optimization algorithms are proposed for using an improved methodological approach to the formation of information security of the enterprise in terms of minimizing costs and losses. This allows one not only to analyze threats and determine the weight of factors' influence but also to determine effective tactics and strategies to minimize their consequences. During the research, a mathematical model and algorithms of optimization of losses from information threats and expenses of the enterprise for their neutralization are created. It also allows us to predict the likely consequences of probable threats. Methodological approaches to the formation of the optimal level of costs to maintain the appropriate level of security have been improved. It is shown that the analysis of information risks and threats of assessment of financial and economic stability of the enterprise to information danger should be accompanied by comparison in a dynamic mode of the corresponding economic indicators. The introduction of a methodological approach to comparing the real and optimal values of the integrated indicator of resilience allows managers to assess trends and directions of projected information threats and the need to allocate sufficient resources for protection. The results of the study can be used by practitioners to implement effective management of information risks and neutralize their impact on economic indicators of the enterprise and by scientists to develop strategies and methods to neutralize information threats to financial and economic stability, production and economic stability and organizational and economic stability, the latest methods of enterprise risk management.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.У.634. Socio-economic development of enterprises in a permanent crisis / A. Naida, A. Sitkovska, A. Shevchenko, S. Paliy, T. Shved // *Наук. вісн. Гірн. ун-ту.* — 2022. — № 4. — С. 145-150. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to study the impact of the crisis on the socio-economic development (SED) of the enterprise and directions of work for the implementation of effective crisis management. To develop a systematic approach to the formation of SED strategy. The research required the use of general and special methods of cognition: induction and deduction to substantiate the topic, the purpose of the study and to find unresolved aspects of the problem; content analysis for literature review; system analysis to establish the fact that the main approach to crisis management permanent is monitoring of the crisis; systematic approach to the formation of the SED-strategy of the enterprise as an instrument of ensuring effective crisis management of the enterprise; convergence from the abstract to the concrete to determine the objectives and directions of application of this strategy; induction and deduction to develop the principles of the complex structure of the SED and prove that SED conception is a result of integration of economic, social and ecological components. It has been established that the impact of the crisis is not permanent. The degree of impact depends on available resources, financial stability and management flexibility. The principles of the complex structure of SED have been developed. It is stated that the concept of SED is the result of the integration of economic, social and environmental components. The directions of realization of the SED of the enterprise on social and economic components have been formulated. The main approach of crisis management is determined — permanent monitoring of indicators and signs of crisis, its relevant assessment and dynamic response to the effects of the crisis. It is established that the cumulative effect of increasing deviations of indicators from their constant level might be the main sign of the crisis. A systematic approach to the formation of the SED strategy of the enterprise as a tool to ensure effective crisis management has been developed. The main tasks of this strategy are defined. The directions of work of managers for realization of effective anti-crisis management were formulated. Approaches to neutralizing the effects of the crisis and ensuring the SED of the enterprise have been developed.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 1.У.307, 1.У.310, 1.У.321, 1.У.335, 1.У.375, 1.У.377, 1.У.1047

Економіка промисловості

1.У.635. Види та класифікація договорів у сфері інформаційних технологій / Ю. Є. Чирва, Д. І. Євстрат // *Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр.* — 2022. — Вип. 96. — С. 100-106. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Визначено, що, незважаючи на особливості різних моделей бізнесу у сфері інформаційних технологій та переважання у вітчизняному економічному просторі аутсорсингу, умовою забезпечення ефективного бізнесу та уникнення різноманітних штрафів і фінансових втрат є побудова діяльності на основі використання системи прийнятних договорів. Доведено, що систематизована класифікація договорів надає змогу не тільки визначити основні ознаки чи суттєві риси того чи іншого договору, але й сприяє активізації розвитку бізнесу у сфері інформаційних технологій, адже поліпшує взаєморозуміння розробників та замовників. Розглянуто наявні види та класифікації договорів за певними ознаками, визначено обмеження їх практичного застосування. На основі здійсненого аналізу фахової літератури та узагальнення практичного досвіду визначено обмеження наявних класифікацій, систематизовано та вдосконалено види договорів у сфері інформаційних технологій. Висвітлено критерії систематизації та розкрито сутність видів договорів, їх особливості застосування з урахуванням різноманітних критеріїв.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.У.636. Закордонний досвід використання аутсорсингу / С. М. Назаренко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 23-29. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Досліджено закордонний досвід процесу запровадження аутсорсингу. Здійснено аналіз розвитку аутсорсингу в таких країнах, як США, Німеччина, Індія, Японія та ін. Визначено роль транснаціональних корпорацій у розвитку аутсорсингу, передусім інформаційних технологій, та зазначено, що американські компанії застосовують аутсорсинг як складову частину стратегії управління. Досліджено процес використання аутсорсингу великими відомими компаніями США та інших країн. Наведено приклади застосування аутсорсингу таких відомих компаній, як American Airlines, Ford, British Petroleum, Procter & Gamble, Dell, Exel та ін. Зазначено вплив розвитку аутсорсингу на економіку країн. Досліджено рейтинг країн за ступенем розвитку та впровадження аутсорсингу. Визначено чинники розвитку аутсорсингу в глобальній економіці та проаналізовано вплив людського ресурсу на розвиток аутсорсингу в різних країнах. Визначено шляхи державної підтримки розвитку аутсорсингу в країнах світу. Зазначено, що українська галузь IT-аутсорсингу активно завоює позиції на світовому ринку. Швидке зростання IT-аутсорсингу пояснюється перспективністю, престижністю та динамічністю IT-сфери в Україні.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.637. Оцінка потенціалу відновлювальної енергетики як драйвера економічного зростання / В. І. Вострякова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 146-152. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — вивчення взаємозв'язку між споживанням і виробництвом відновлювальної енергії та економічним зростанням, вираженим у ВВП на душу населення країн, які найбільше інвестують у розвиток відновлювальної енергетики (США, ЄС, Китай), та у глобальному вимірі — для порівняння з Україною та Росією. Для дослідження використано вторинні дані Світового банку за 1990 — 2015 рр. і методологію лінійного регресійного моделювання. Проведено аналітичний огляд нарощування глобального інвестиційного потенціалу відновлювальної енергетики в розрізі загальної динаміки, секторів і країн-лідерів за рівнем інвестицій у відновлювальні джерела енергії. Результати кореляційно-регресійного аналізу демонструють високий кореляційний зв'язок між споживанням альтернативної енергії та економічним зростанням більш розвинених країн, що мають високий рівень ВВП на душу населення, ніж країн з нижчим ВВП. Одержані результати узгоджуються з іншими роботами, розглянутими в даному дослідженні. Крім того, на зростання ВВП Китаю та світу збільшення частки виробництва альтернативної енергії чинить позитивний вплив, а збільшення частки споживання — негативний. Тоді як на рівні країн США, Європейського Союзу та України — навпаки, позитивний вплив має саме споживання. На економічне зростання російської федерації розвиток альтернативної енергетики чинить негативний вплив за обома показниками. Відповідно до результатів проведеного дослідження можна підсумувати, що країни як з високим, так і з низьким рівнем ВВП мають вжити всіх необхідних заходів для нарощування обсягів споживання та виробництва відновлювальних джерел енергії, що передбачає формування сприятливого інвестиційного клімату для масштабних інвестицій у відновлювальну енергетику, що, своєю чергою, призведе до підвищення темпів економічного зростання в довгостроковій перспективі.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.638. Розвиток механізму адміністрування акцизного податку з тютюнових виробів / М. Д. Пасічний, Н. В. Новицька // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 58-66. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — систематизація зарубіжного досвіду у сфері розвитку механізму адміністрування акцизного податку з тютюнових виробів, урахування інституційні особливості фіскальної політики. Подальші зміни системи акцизного оподаткування мають ураховувати як вітчизняний ретроспективний досвід, так і

емпіричний досвід інших країн. Розглянуто систему ліцензування операцій з виробництва, імпорту й експорту тютюнових виробів і виробничого обладнання, а також оптової та роздрібною торгівлі даними виробами. Досліджено європейський досвід ліцензування роздрібною торгівлі тютюновими виробами. Ліцензування має розглядатися як потенційне джерело бюджетних доходів, а також як додатковий інструмент забезпечення виконання інших положень щодо організації діяльності пунктів продажу підакцизних товарів. Обґрунтовано доцільність адаптації досвіду країн з емерджентною економікою щодо використання систем відоспостереження на податкових складах. Архітектура системи відоспостереження має узгоджуватися з фіскальними органами, які можуть детермінувати та перевіряти її функціональність та ефективність. Узагальнено підходи щодо взаємодії фіскальних і правоохоронних органів у сфері протидії нелегальній торгівлі тютюновими виробами. Координація органів митної служби та спеціальних слідчих підрозділів є ключовим елементом успішної боротьби з незаконною торгівлею тютюновими виробами. Визначено особливості функціональних повноважень контролюючих органів у сфері протидії незаконному ринку тютюнових виробів у Німеччині, Італії та Литві. Досліджено специфіку транскордонного співробітництва країн — членів ЄС та європейських інституцій щодо протидії контрабанді сигарет і тютюнової сировини.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.639. Техніко-економічні аспекти вибору раціональних режимів роботи газотранспортних систем в умовах їх неповного завантаження / В. Я. Грудз, Я. В. Грудз, О. М. Зотова, П. А. Ягода // Прикарпат. вісн. НТШ. Сер. Число. — 2021. — № 16. — С. 115-124. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Розглянуто питання вибору енергоефективних режимів експлуатації газотранспортних систем, що працюють в умовах неповного завантаження. Показано, що єдиним критерієм оптимальності режиму слід вважати мінімум енерговитрат на транспортування газу. Витрати газу на транспорт запропоновано розподілити на паливний газ, який компенсує енерговитрати в лінійних ділянках, і технологічний газ, який слугує для підтримання тиску в трубопроводі. Збільшення обсягу технологічного газу призводить до зменшення енерговитрат на транспорт, тобто на скорочення обсягів паливного газу, тому сумарна витрата газу має мінімум, якому відповідає оптимальний режим. Надано оцінку точності визначення маси технологічного газу в лінійній частині газопроводу за параметрами режиму експлуатації, оцінено вплив гідравлічної ефективності, робочих тиску та температури газу.

Шифр НБУВ: Ж73616

1.У.640. Application of mathematical modelling methods in oil production management / B. Orzabayev, I. Issa, S. Iskakov, L. Kurmangaziyeva // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 112-116. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Purpose — to assess the effectiveness of the practical application of mathematical modelling methods of the operation principles of oil production management systems in a fuzzy environment and the main aspects of their application in oil production. The basis of the methodological approach in this study is a combination of methods of quantitative and qualitative analysis of the basic principles of the development of mathematical models for managing oil production processes in a fuzzy environment. The authors investigated the available methods of mathematical modeling in order to select the optimal possibilities for creating mathematical models. A qualitative assessment of the effectiveness of the practical application of methods of mathematical modeling of the principles of operation of oil production management systems in a fuzzy environment was formulated. The main aspects of application of methods of mathematical modeling directly in the process of oil production were established. A fuzzy approach is proposed for solving the problem of multi-criteria optimization in the development of a field and oil production, in which the task is set and solved in a fuzzy environment without previously converting them to equivalent clear tasks. This ensures the correctness and efficiency of the solution by increasing the adequacy of the description of the problem in a fuzzy environment. The results obtained and the conclusions formulated on their basis are of considerable practical importance for employees of research institutes of the oil industry responsible for the development of effective methods of mathematical modeling of oil production process control systems and for employees of oil companies whose professional duties include the introduction of the mentioned mathematical models in oil fields.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.У.641. Comprehensive assessment of influence of the innovative development asymmetry on functioning of the industrial enterprise / M. Sahaidak, M. Tepluk, V. Dykan, N. Popova, A. Bortnik // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 162-167. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Purpose — to develop and test a methodological approach to assess the impact of the asymmetry of innovative development on the activities of an enterprise based on a combination of statistical, economic, graphical methods of analysis. The study used a set of general and special methods of cognition: logical generalization, qualimetric comparison, taxonomic and index analysis, graphical

visualization, scientific abstraction and systematization of data. The research established that the current stage of innovative development of economic entities of Ukraine is characterized by asymmetry of the components of the resource portfolio, which in turn actualizes globalization, European integration processes, which emphasizes the importance of the innovative component of development. A comprehensive methodological approach to assess the impact of asymmetry of innovation development on the enterprise, the approbation of which allowed identifying key components of the resource portfolio, characterizing trends and identifying major problems of innovative development of economic entities under the influence of asymmetric fluctuations. An algorithm of use of resource combinations on the basis of asymmetric innovative development of the enterprise is offered. In the course of the research a scientific and methodological approach to a comprehensive assessment of the impact of the asymmetry of innovative development on the activities of the enterprise was developed. In contrast to the existing ones, this approach includes: methodological principles of indicative analysis of the effectiveness of the processes of rationalization of the asymmetry of enterprise development based on the expansion of the system of indicators related to the assessment of funding sources. It allows assessing the potential of the chosen strategy of formation of its development resources, recommending methodical approaches to determining the efficiency of resource usage of the enterprise on the basis of comprehensive diagnostics of the resource portfolio. The results of the study can be used by practitioners, scientists, government officials to monitor the asymmetry of innovative development of the enterprise, as well as to improve measures of state regulatory influence on economic entities to enhance innovative development of the country and bring the results of scientific research in line with the current needs of the real sector of the economy.

Шуфр НБУВ: Ж16377

1.У.642. Gig-economy as a safety gradient for sustainable development of the mining industry / V. D. Zalizko, R. H. Dobrowolski, A. M. Cherniak, V. Yu. Artemov, D. V. Nowak // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2022. — № 4. — С. 170-175. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Purpose — to evaluate causality of expanding the gig-economic space and the socioeconomic and ecological security of Ukraine's mining industry in the context of the changing technological structures caused by the emergence of a new security structural and functional post Covid-19 component. To propose typical scenarios for sustainable development of the gig-economy in the context of improving security policy of Ukraine's mining industry. Methodology — to achieve this goal, a scenario planning, Delphi, SMART, SWOT analysis and mathematical research methods — econometric and gradient analysis, were used to determine the scalar values and directions of extreme innovative changes in the gig economy in the context of sustainable development of mining industry in Ukraine. The calculations were carried out using the SPSS Data Analysis Software. Findings — the work systematically analyzes key safety indicators of scientific-technological progress for sustainable development of the mining industry and establishes a one-to-one relationship between existing socio-economic phenomena and gig-economic processes, which in recent years have been asymmetrically activated under the influence of the post Covid-2019. The security specifics of tactical and strategic management of the gig-economy are outlined. Originality — a methodological approach to the quantitative and qualitative determination of the safety gradients of the development of the mining industry enables the consideration of transformational Post-Covid consequences, as well as diversifies tactical and strategic management. In particular, it is proposed to use an innovative digital platform CENSIE — «Central European Network for Sustainable and Innovative Economy». Practical value — a proposed approach would facilitate to improve the efficiency of strategic and tactical management of personnel policy of the mining industry in the context of the formation of a gig-economy, as well as synchronize time and space parameters, increasing the targeting of management decisions. It was proposed to introduce a special remote platform «MiningFreelance» to provide freelance services to households, family farms and other manufacturers which will be protected by the Blockchain registry based on existing ProZorro programs. At the same time, Blockchain technologies will increase the role of trade unions, which will be able to unite gig workers into a single system and control working conditions, taking on certain social obligations.

Шуфр НБУВ: Ж16377

1.У.643. Industrial potential: assessment, modeling and administration under the condition of sustainable development / O. Ye. Kuzmin, N. S. Stanasiuk, M. Ya. Yastrubskiy, O. Yu. Mohylevska, V. S. Artiushok // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 128-135. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Purpose — the world community recognizes the concept of sustainable economic development as the dominant ideology of society in the 21st century. The aim of the research is to improve the theoretical and methodological as well as methodologically applied principles of economic assessment of the industrial potential deve-

lopment and to work out, on this basis, the conceptual principles of state administration, directed towards its balanced development that will foster the implementation of the sustainable development concept. Methodology — to reach the aim, we used the systems analysis — to develop the system of indexes and evaluation indicators; integral evaluation — to determine integral levels of indexes; multivariable correlation-regressive analysis — to determine cause-and-effect relations between the factors of the macro environment and levels of development of the industrial potential. Findings — it is suggested to consider the industrial potential as a multicomponent category through input and output indicators, their outline being the basis for determination of integral levels of reproductive and achieved potentials development. Conceptual bases of the state administration of the balanced development of the industrial potential are formulated, the main idea of which is fulfillment of sustainable industrial development principles due to the achievement of certain levels of the development of the reproductive and achieved potential components. The creation of a favorable macro environment is defined as the main direction of state administration of industrial potential development. It is proposed to use the following indicators to identify the relationship between macro-environmental indicators and result indicators of industrial potential development: development of scientific potential, development of educational potential, development of consumer potential, macroeconomic stability, business environment development, investment activity, labor market development, infrastructure development, demographic situation, ecological stability, level of law and order, and innovation activity. Econometric models of macro environment formation for the balanced development of the industrial potential are worked out. Factors of significant influence on the development level of the reproductive and achieved potentials are identified. The result of implementation of the suggested concept is to achieve a high level of the industrial potential development both at the input stage (the stage of formation) and at the output (stage of implementation) since disbalance gives evidence of an arising problem, unsustainable use of the potential available can result in structure crises. Originality — the system of indicators of complex economic assessment of industrial potential is substantiated on the conditions of multicompartmentality. The proposed methodological approach allows distinguishing two types of industrial potential (reproductive and achieved ones), the balanced interaction of which is the basis of its development, which should be taken into account when developing the conceptual foundations of state management of sustainable development. A-set of models for the formation of a favorable macroenvironment as a result of multicollinear influence of factors with regard to the result indicators of industrial potential development has been developed.

Шуфр НБУВ: Ж16377

1.У.644. Modeling of investment impacts on industrial enterprise profits / N. Likhman, T. Beridze, Z. Baranik, I. Dashko, S. Tkachenko // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2022. — № 4. — С. 151-155. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Purpose — to build economic and mathematical model of impacts of investment from internal sources on the profit of an industrial enterprise. Methodology — an economic and mathematical model of enterprise operations is built to enable development of methods for analyzing the impact of the internal investment amount on the profit of an industrial enterprise through considering specific features of its operation. The research involves methodological principles of economic cybernetics, namely the representation of the enterprise as a multipolar object with an unknown structure. Application of the systemic approach enables comprehensive investigation of the process of the amount of internal investment impacting profits of this enterprise. The use of structural synthesis underlies determination of the type of economic and mathematical model without considering its parameters. Findings — mathematical modeling of operation of an industrial enterprise as a complex object enables numerical determination of the impact of the internal investment amount on the profit of an industrial enterprise. This approach makes it possible to use regression models to obtain an analytical dependence of the enterprise profit on the size of its internal investment. Theoretical research results in the determined sequence of building an economic and mathematical model of internal investment amount impacts on profits. It is proved expedient to divide the process of building a model of an industrial enterprise operation into two stages: structural synthesis and identification of model parameters. Originality — for the first time, an economic and mathematical model of operation of an industrial enterprise in the form of a «black box» has been used to analyze the impact of internal investment of an industrial enterprise on its profits. Practical value — analysis of results of economic and mathematical modeling of the PJSC «PivdHZK» operation proves expediency of estimating the statistical dependence of the profit on the amount of internal investment. It is recommended to introduce the developed system-logical scheme in the investment practice of enterprises.

Шуфр НБУВ: Ж16377

Світова економіка торгівлі та громадського харчування

1.У.645. Бренд-менеджмент: визначення сутності та місця в системі пов'язаних категорій / В. О. Підгурська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 242-247. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — здійснення аналізу та систематизації існуючих підходів до визначення суті бренд-менеджменту, а також його місця в системі пов'язаних категорій сфери маркетингу. При цьому, в межах даної мети поставлено завдання зменшувати «понятійне» навантаження на теоретичну базу в маркетинговій сфері шляхом аналізу та структуризації поточних категорій, а не створення нових. У ході дослідження виокремлено дві дотичні категорії із бренд-менеджментом — «управління брендом» і «брендінг» — і визначено їх співвідношення із бренд-менеджментом. Аналізуючи теоретичні положення провідних фахівців у сфері маркетингу, думки іноземних і вітчизняних науковців, було встановлено наявність отоземних понять «бренд-менеджменту» та «управління брендом», що не є вірним. Управління брендом є складовою бренд-менеджменту, що полягає в систематичній діяльності з використанням наявних і пошуком нових ресурсів та інструментів позиціонування бренду. Запропоновано лаконічну та логічну схему, що розкриває суть бренд-менеджменту й основних стадій його реалізації в контексті зазначеної проблематики. Схема також розкриває місце брендінгу в системі бренд-менеджменту, а саме: на етапах створення бренду та його розвитку/модифікації. Визначено, що бренд-менеджмент прямо корелює зі стратегією підприємства та впливає на її реалізацію. Стратегія розвитку бренду має відповідати філософії підприємства, його місії й організаційно-корпоративній культурі. Наголошено, що бренд-менеджмент є одним із основних напрямів у стратегічному управлінні підприємством, оскільки надає змогу капіталізувати вартість марочних активів і підвищувати свою конкурентоспроможність.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.646. Життєвий цикл: варіативність наукових підходів до визначення та специфіка в управлінні розвитком підприємств торгівлі / Г. Т. П'ятницька, Є. І. Чудакова, К. С. Кандагура // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 451-460. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Мета роботи — проведення порівняльного аналізу різних наукових підходів щодо визначення етапів життєвого циклу (ЖЦ) підприємств з акцентуванням уваги на специфіці в торгівлі. Для досягнення мети було застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. У результаті систематизації дефініції поняття «життєвий цикл підприємства» виділено чотири основні наукові підходи до визначення його суті, а саме через: зміни або змінні; закономірності розвитку або події; послідовність стадій; часові характеристики або часовий період. Обґрунтовано, що суть ЖЦ підприємства доцільно розглядати як сукупність стадій його змін. Результати перехресного порівняння альтернативних моделей ЖЦ підприємств і класичних етапів розвитку живих організмів показали, що всі вони можуть бути зведені до трьох або чотирьох етапів ЖЦ останніх. На основі даних критичного аналізу наявних методів ідентифікації етапів ЖЦ підприємства та власних досліджень ЖЦ діючих підприємств розроблено новий підхід до визначення етапів ЖЦ підприємства, що, на відміну від існуючих, передбачає розрахунок вартості ЖЦ підприємства з урахуванням важливості прогресивних інноваційних змін і завдань, пов'язаних із досягненням цілей сталого розвитку. Змодельовано системи співвідношень між параметрами різних видів витрат на кожному із етапів ЖЦ підприємства. Встановлено, що в торгівлі ЖЦ формується під впливом форматів підприємств торгівлі та покупок. Обґрунтовано висновок, що менеджерам підприємств торгівлі варто постійно нарощувати чисельність активних покупок, а при перших ознаках спаду вдаватися до інновацій. Зроблено висновок, що управління розвитком підприємств є завданням, в якому варто брати до уваги ЖЦ підприємства з урахуванням галузевої специфіки його діяльності, терміну виходу на ринок, розміру, крос-культурних особливостей. Константовано, що одержані результати можуть бути використані для подальших досліджень етапів ЖЦ підприємств з урахуванням галузевої специфіки.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.647. Конкурентоспроможний розвиток підприємств сільськогосподарського туризму з використанням технологій брендінгу та ребрендінгу продуктів і послуг / І. А. Романюк, С. Ю. Кучеренко, Л. Ю. Леваєва // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 82-88. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти формування і використання для конкурентоспроможного розвитку підприємств технологій брендінгу й ребрендінгу продуктів і послуг. Оскільки вони тісно пов'язані з особливостями виробництва, попиту і відповідних ринків, їх дослідження здійснено на прикладі підприємств сфери сільського зеленого туризму як найменш досліджених з однієї сторони та найбільш перспективних для економіки сільських територій — з іншої. Мета робо-

ти — обґрунтування брендінгу та ребрендінгу товарів і послуг підприємств сільського зеленого туризму як важливого напрямку та інструменту їх конкурентоспроможного розвитку. Методологічною основою дослідження є методи й підходи економічної, інституціональної та теорії стійкого розвитку. Зокрема, використано абстрактно-логічний і монографічний — для визначення суті та функцій брендів; системно-структурного аналізу і синтезу — для обґрунтування перспектив їх поширення. Питання забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств є постійним завданням їх стратегічного й тактичного менеджменту. Його вирішення вимагає застосування різних інструментів і методів, використання нових резервів і креативних форм та напрямів реалізації. Серед них велике значення та результативність мають маркетингові технології, особливо брендінг та ребрендінг продуктів і послуг як такі, що найбільш вдало надають змогу орієнтуватися у запитах споживачів та задовольняти ринок. Матеріали дослідження можна використати у навчально-науковому процесі закладів вищої освіти, практичній діяльності підприємств і агроосель сільського зеленого туризму, сільських громад. Висновок: теоретичне та практичне застосування брендінгу підприємств сільського зеленого туризму створює фундамент для впровадження нових змін в організації їх роботи та підвищення ефективності управління їх розвитком. Вагоме значення має план, проект або програма розробки, виведення на ринок та забезпечення життєздатності брендів у подальшій перспективі. З огляду концепції брендінгу, підприємства створюють стабільно-стійкі конкурентні переваги для своїх торгових марок у свідомості та чинника лояльності споживачів. На ринку відбувається боротьба торгових марок за місце у свідомості споживачів. Результатом боротьби є досягнення пріоритетності серед клієнтів. Наведені висновки свідчать про те, що головне завдання у використанні інструменту брендінгу та ребрендінгу у сільському зеленому туризмі на перспективу полягає у нарощуванні капіталу, ринкової частки за рівнем продаж і сегментом споживачів відповідно до сили брендів.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.648. Логістика у ресторанному господарстві: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н. М. Зубар, М. Ю. Григорак. — Київ: Центр учбової літератури, 2021. — 307 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 185-186. — укр.

Розкрито теоретичні основи та наведено практичні рекомендації з управління матеріальними, сервісними, інформаційними та іншими потоками на основі концепцій та принципів логістики у закладах ресторанного господарства. Висвітлено суть, правила, завдання та функції логістики. Охарактеризовано передумови розвитку логістики у ресторанному господарстві. Подано інформацію про етапи процесу закупівлі, критерії та етапи вибору постачальника, матеріальні запаси у ресторанному господарстві, логістичні системи управління матеріальними запасами.

Шифр НБУВ: ВА865746

1.У.649. Маркетинг у туризмі: навч. посіб. / Ю. Б. Забалдіна, Н. О. Роскладка, В. В. Білик, Т. П. Дупляк; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ нац. торг.-екон. ун-т, 2020. — 631 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 630-631. — укр.

Наведено перелік обов'язкових для розуміння особливостей маркетингової діяльності у сфері туризму питань. Висвітлено особливості та перспективи розвитку маркетингу в туризмі. Проаналізовано маркетингове середовище суб'єктів туристичного ринку. Наведено маркетингові поняття туристичного ринку та його основні характеристики. Досліджено маркетингову продукцію політику туристичного підприємства та дестинації. Розкрито зміст кожної теми з викладом конкретних ринкових ситуацій, що надасть змогу краще зрозуміти механізми маркетингових впливів на кожному рівні управління туризмом. Розглянуто суть і еволюцію концепції маркетингу. Репрезентовано комунікаційну політику туристичних підприємств і дестинацій. Досліджено організацію та контроль маркетингової діяльності в туризмі. Увагу приділено івент-маркетингу у туризмі.

Шифр НБУВ: ВА864915

1.У.650. Модулювання результативного управління логістичними процесами підприємства торгівлі / Г. Т. П'ятницька, М. Б. Шевчун // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 234-241. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Мета роботи — побудова імітаційної моделі результативного управління логістичними процесами підприємства торгівлі. Аналізуючи, систематизуючи й узагальнюючи дані досліджень як іноземних, так і вітчизняних науковців, проведено порівняльний критичний і морфологічний аналіз наявних дефініцій поняття «результативність» і презентоване авторське бачення суті поняття «результативність управління якістю логістичних процесів» підприємства торгівлі. Застосування методів імітаційного моделювання та графічно-структурного опису надало змогу розвинути наукові підходи до моделювання результативного управління логістичними процесами на підприємствах торгівлі. Розроблено імітаційну модель для забезпечення результативного управління логістичними процесами підприємства торгівлі, що, на відміну від існуючих, орієнтована на підвищення рівня якості логістичних процесів за умови оптимізації логістичних витрат. Побудовано

структурну схему автоматизованої системи управління якістю логістичних процесів підприємства торгівлі. Наголошено, що у процесі управління логістичними процесами перед менеджерами підприємства торгівлі може постати проблема виділення логістичних витрат, що потребує їх обліку та деталізації.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.651. Операції з міжнародного туризму в Україні / Д. В. Мангушев, К. Р. Леоненко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 211-216. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — виявлення та виокремлення особливостей функціонування ринку міжнародних туристичних послуг в Україні та національних і світових тенденцій, а також аналіз і синтез наявних інформаційних збірок і вибірок. Проаналізовано статистичні та теоретичні матеріали за останні роки та виокремлено основні проблеми, наявні у сфері міжнародних туристичних послуг України за різними спрямуваннями. Розглянуто стан розвитку туризму за напрямками прибуття та вибуття щодо міжнародного туризму та умови надання даних послуг, спираючись на основні документи та законодавство України. Охарактеризовано основні теоретичні засади, які є фундаментальними та мають значний вплив на функціонування даної галузі. Визначено суб'єктів міжнародних туристичних послуг і суть цього терміна на основі законодавчих документів, чинних на території України. Окреслено основні тенденції, що існують сьогодні у сфері міжнародних туристичних послуг. Розраховано основні показники діяльності ринку в структурі та динаміці, які характеризують стан функціонування галузі. Охарактеризовано вплив міжнародного туризму на ВВП країни та бюджетоформування. Проведено ретроспективний аналіз за відповідними показниками задля відображення актуальних змін на ринку. Визначено основні країни — партнери України в галузі туристичних послуг і проаналізовано динаміку розвитку відносин з даними країнами. Сформовано ряд рекомендацій на основі попереднього аналізу, спрямованих на подолання виокремлених проблем; стабілізацію ринку; відновлення ефективної діяльності, економічного зростання України; залучення нових інвестицій з боку держав, компаній і фізичних та юридичних осіб у галузь; посилення позицій на світовому ринку; розкриття з нового боку туристично-рекреаційного потенціалу України та розширення пропозиції на ринку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.652. Реалізація пошуку аналогічних товарів на основі FAISS / С. В. Знахур, Л. В. Знахур // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 96. — С. 40-44. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Проблема одержання повної множини аналогічних товарів різних постачальників з урахуванням інформації щодо зображення та опису товару є актуальною для e-commerce та практично цікавою. Робота містить алгоритм побудови загальної архітектури рішення засобами GCP та створення AI компонент на базі FAISS та Deep Learning для реалізації Product Quantization пошуку товарів на основі їх векторів текстових ознак та зображень. Запропонований підхід пошуку аналогічних товарів використовує мережу DNN для виділення features-зображень, текстових тегів та формування на їх основі векторів, що застосовуються для FAISS-кластеризації.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.У.653. Розвиток туристично-рекреаційної сфери: емпірика цифровізації державного управління / Н. П. Борецька, Г. О. Крапивіна, І. Ф. Марченко // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 117-124. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Узагальнено світовий досвід цифровізації державного управління розвитком туристично-рекреаційної сфери (TRC) та демонструється доцільність запровадження цифровізації у пристосуванні державного управління до реалій сучасного світу. Показано, що у світовій практиці цифровізація державного управління розвитком TRC ґрунтується на статистичному описі туристично-рекреаційних проблем; створенні моделей прогнозування наслідків державних рішень з розвитку TRC; засобах виміру економічної ефективності від розвитку різноманітних форм організації використання вільного часу населення. Зокрема, цифровізація державного управління розвитком TRC Ізраїлю, Туреччини та Пуерто-Ріко демонструє доцільність мети цифровізації проблем управління інтенсивності потоків відвідувачів з центру зосередження населення до destinations та прогнозування економічного ефекту від цього, що особливо цікаво та докладно обґрунтовано. В Ізраїлі цифровізація державного управління розвитком TRC має за мету збільшення обсягів іноземної валюти, яка надходить у країну завдяки туризму, та її частки в доходах бюджету, а також максимальну економію ресурсів на розвиток місцевого туризму. Цифровізація міністерства туризму Туреччини надає можливість одержати для прийняття рішень оцінку ймовірного й оптимального економічного ефекту від розвитку destinations та їх якісну структуру в межах регіональних економік; урівноважити максимальний попит та пропозицію проектів розвитку TRC; розрахувати надлишок та дефіцит туристично-рекреаційних послуг; максимізувати рівень витрат, необхідних для оптимального економічного ефекту щодо розвитку TRC; оптимізувати розподіл коштів по destinations залежно від потенціалу можливостей розвитку TRC в кожній з них; оптимізувати

сезонний розподіл чинників діяльності TRC; визначити приховану чи наявну межу вартості, пов'язану зі зміною основних припускень, вхідних даних та оптимальних результатів розвитку destinations. Практика цифровізації державного управління розвитком TRC Болгарії (Золоті Піски, Сонячний Берег, Албена та ін.) доводить, що впровадження принципу комплексної і централизованної цифровізації державного управління їх розвитком застосовує на позитивну оцінку. Цифровізація державного управління розвитком TRC у районі Тихого океану надає змогу визначити місця призначення відвідувачів, які приваблюють в різні сезони, що окреслює особливості destinations; логістичні зв'язки та характеристики транспортних та інформаційних засобів для реалізації можливостей зв'язку між пунктом відправлення і пунктом призначення у певному періоді часу. У країнах Південної Адриатики цифровізація державного управління розвитком TRC надає змогу обґрунтувати розрахункові та проектні кошториси відновлення destinations. Цифровізація державного управління розвитком destinations Франції надає підставу для прийняття державних рішень з виконання проектних розробок програм опанування сприятливими для туризму і рекреації територіями та регламентувати основні параметри їх розвитку. У США цифровізація Національної служби парків надає можливість реалізувати проекти щодо створення заповідників і туристично-рекреаційних центрів в історичних містах.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.654. Роль торгової марки в управлінні підприємством / А. М. Зленко, О. О. Луцик // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 72-75. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження ваги торгової марки як однієї з найбільш важливих складових загальної маркетингової стратегії розвитку сучасного підприємства. Вітчизняні автори останнім часом звертаються до розгляду історії та ролі торговельних марок, однак і досі проблема залишається актуальною, бо дослідники, розглядаючи ті чи інші періоди соціально-економічного розвитку, історію країн, міст і торгівлі, практично не вивчають еволюцію та історію розвитку торговельної марки. У науковій праці було досліджено функціонал торгової марки та його вплив на управління, зокрема, підприємства. Власне ефективне керівництво системою потребує створення алгоритму її функціонування торговими марками організацій, які мають чітко визначену послідовність дій. Висновок: визначено, що одним із нематеріальних активів сучасного підприємства є торгова марка через ефективне управління якою надає підприємству величезних переваг конкурентних переваг.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.655. Сакральне та туризм: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 28 квіт. 2023 р. / упоряд.: І. Винниченко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Варшавський університет, Підляський науковий інститут, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцький національний технічний університет, «Ужгородський національний університет», ДВНЗ, Київський національний лінгвістичний університет, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Інститут досліджень діаспори, «Сакральне та туризм», міжнародна науково-практична конференція. — Київ: Геопринт, 2023. — 324 с.: рис., табл. — укр.

Представлено матеріали міжнародної науково-практичної конференції, які містять її програму та результати робіт науковців, педагогів, аспірантів і студентів різних регіональних центрів, а також практиків туризму. Висвітлено та проаналізовано питання науковості та практичності сакрального, професійності сакрального, сакральності українського зарубіжжя, культурових споруд в туризмі, релігійного та паломницького туризму в Україні та світі, втрач релігійного та паломницького туризму через воєнні дії та їх наслідки (вітчизняний і зарубіжний досвід), ризик-менеджменту в релігійному та паломницькому туризмі, релігійного та паломницького туризму як навчальної дисципліни в закладах вищої освіти України та зарубіжжя, ролі РК, реклами та інновацій в організації паломницьких і релігійних турів, етноекзотенного потенціалу паломницького та релігійного туризму, фактора сакральності в гуманітарному проекті «Місяця пам'яті на мапі України».

Шифр НБУВ: ВА864113

1.У.656. Стратегії управління брендом як складові бренд-менеджменту / В. І. Троян, А. С. Браславська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 446-451. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто поняття бренду, торгової марки, брендингу, наведені різними авторами з позицій управління; показано систему управління брендом та її основні елементи, вихідні дані та стратегії функціонування бренду. Мінливість середовища бізнесу, високий рівень конкуренції диктує необхідність пошуку нових можливостей адаптації підприємницьких структур до змін, що відбуваються. Серед основних причин, що спонукають компанії оптимізувати бізнес-процеси, можна виділити необхідність зниження витрат за виробництво; вимоги, що висуваються споживачами

та державою; використання програм управління; злиття підприємств. У зв'язку зі значущістю такого активу підприємства, як бренд, його винятковою роллю в забезпеченні конкурентоспроможності компанії застосування брендингу з позиції бізнес-процесів є ефективним інструментом, що сприяє більш ефективному використанню технологій. Він також є однією з найбільш ефективних маркетингових технологій, що підвищують конкурентоспроможність компанії, сприяють формуванню та підтримці попиту та лояльності споживачів до товарів компанії. Висока потреба в маркетинговому управлінні брендами на ринку визначається їх значним асортиментом та інтенсивністю товарообігу, обсягом покупок і максимальною залежністю від переваг споживача. Особливо високою є залежність результатів економічної діяльності компанії від рішень у галузі бренд-менеджменту для відносно нових сегментів ринку. У даний час компанії частково реалізують такі процедури бренд-менеджменту, як формування ідентичності бренду, побудова його архітектури, розробка комплексних програм просування бренду. При цьому суттєвими залишаються проблеми позиціонування товарних категорій, гармонізації бренд-менеджменту в каналах руху товарів, урахування галузевої специфіки в управлінні брендами.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.657. Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (6 жовт. 2022 р., м. Львів) / Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. — 417, [12] с.: табл., рис. — укр.

Висвітлено результати досліджень пріоритетів і перспектив розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Розглянуто інновації харчових технологій та продукції ресторанного господарства. Проаналізовано сучасні тенденції та регіональні пріоритети розвитку туризму в умовах глобалізації. Досліджено соціально-економічні засади менеджменту та маркетингу індустрії гостинності. Висвітлено актуальні проблеми модернізації готельно-ресторанного господарства. Визначено шляхи розширення зв'язків між вищою освітою та бізнес-середовищем. Увагу приділено проблемам удосконалення підходів до професійної підготовки висококваліфікованих фахівців з управління й адміністрування та сфери обслуговування.

Шифр НБУВ: ВА863658

1.У.658. Теоретичне обґрунтування поняття «електронна комерція» та її класифікація / В. В. Фалдина, А. С. Бовсунівська // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 84-86. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Електронна комерція набуває великого значення для підприємства, оскільки надає можливість суб'єкту господарювання набувати вагомих конкурентних переваг, які забезпечують успішне перебування на ринку. Однак значна кількість вітчизняних підприємств стикається з проблемами запровадження механізмів електронної комерції, оскільки це вимагає залучення значної кількості фінансових ресурсів. Сьогодні відбувається значне поширення електронної комерції, тому що зростає використання Інтернету. Кількість користувачів, які відвідують магазини через мережу Інтернет, останнім часом збільшується. Проаналізувавши тенденції залучення електронної комерції вітчизняними підприємствами, зазначено, що воно бажає кращого, тобто вони помітно відстають від підприємств розвинених країн Європи. Є низка причин цього, зокрема низький рівень фінансування технологій електронної комерції, низький рівень доходів населення, нестабільна ситуація в країні з 2008 р. Проаналізовано теоретичне обґрунтування поняття «електронна комерція», тенденції її розвитку на території України, а також їх класифікацію.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.659. Трансформаційні процеси на міжнародних товарних ринках під впливом викликів сучасної міжнародної торговельної політики: монографія / Ю. А. Ішук, Т. В. Орехова; Донецький національний університет імені Василя Стуса. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 208 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 168-180. — укр.

Увагу присвячено узагальненню та систематизації теоретико-методичних засад і розробці науково-практичних рекомендацій щодо трансформаційних процесів на міжнародних товарних ринках під впливом викликів сучасної міжнародної торговельної політики. Охарактеризовано чинники процесу глобалізації на міжнародних товарних ринках. Розглянуто еволюцію закономірностей міжнародної торгівлі та міжнародної торговельної політики. Охарактеризовано інституційний формат організації та інфраструктуру функціонування міжнародних товарних ринків. Увагу приділено макроекономічним наслідкам для України від поточної моделі інтеграції до міжнародних товарних ринків.

Шифр НБУВ: ВА866144

1.У.660. Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети: матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Житомир, 22 трав. 2020 р. / ред.: О. А. Опалов, О. О. Любіцева, П. Г. Шищенко, Е. Л. Бондаренко, І. К. Нестерук, С. В. Тищенко, Т. М. Чернишова; Житомирська облдержадміністрація, Житомирський національний агроекологічний університет, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie,

Akademia Ignatianum w Krakowie, Житомирська облдержадміністрація, Житомирська обласна громадська організація «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні», Національна спілка краєзнавців України, Обласна містечко-культурна спілка народних майстрів «Мистецьке Полісся», Музейний комплекс «Ремісничий двір». — Житомир: ЖНАЕУ, 2020. — 53 с.: іл., табл. — укр.

Зазначено картографічну та геоінформаційну компоненти як визначальну складову якісної підготовки фахівців у сфері туризму. Описано екологічну сертифікацію туристичних послуг. Розглянуто архітектурне «обличчя» міста як складову туристичних ресурсів (на прикладі архітектурних об'єктів Житомира). Узагальнено основи міжкультурних комунікацій в туризмі та готельно-ресторанному бізнесі. Висвітлено проблеми трудових мігрантів у туристичному бізнесі та індустрії гостинності. Окреслено діджиталізацію як тренд готельного бізнесу XXI ст. Виокремлено роль туризму у розбудові сільських територій. Розкрито правові засади для розвитку туризму в Чорнобильській зоні відчуження та правила техніки безпеки під час відвідування Чорнобильської зони відчуження тощо.

Шифр НБУВ: ВА863819

1.У.661. Удосконалення системи оцінки якості та безпеки комплексної туристичної послуги за вимогами міжнародних стандартів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.01.02 / А. О. Михалко; Одеська державна академія технічного регулювання та якості. — Одеса, 2019. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Удосконалено систему, що надасть змогу одержати об'єктивну й достовірну інформацію щодо якості та безпеки комплексної туристичної послуги, і враховує вимоги європейських директив і міжнародних стандартів. Одержано нові теоретичні й експериментальні дані, що надали можливість: установити закономірності та розробити принципи й підходи до побудови трьохрівневої оптимізаційної моделі для оцінювання рівня якості надання комплексної туристичної послуги, оцінити рівень збалансованості нормативного забезпечення шляхом застосування методу матричного аналізу, удосконалити систему оцінки відповідності готельних послуг за рахунок одночасного використання принципів «HOTREC» і вимог міжнародного стандарту GHS, довести доцільність застосування логістичних принципів для підвищення якості та безпеки туристичних послуг, розроблено програму «Tourist.ua», яка обґрунтовано визначає рейтинг туристичного підприємства й обирає найбільш сприятливий його варіант залежно від вікової категорії та вимог потенційного споживача.

Шифр НБУВ: РА443016

1.У.662. Формування «нової реальності» функціонування світових ринків аграрної продукції / М. В. Ослопова, С. В. Степаненко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 49-54. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано сучасний стан світових ринків аграрної продукції. Доведено, що відповіддю на виклики пандемії вірусної хвороби COVID-19 стало формування «нової реальності». В її реаліях торгівля сільськогосподарською продукцією показала більшу стійкість завдяки таким факторам, як відносна нееластичність попиту на продовольство за доходом (з огляду на те, що продукти харчування необхідні для виживання), особливості транспортування — більшість сільськогосподарської торгівлі (зокрема, зернових та олійних культур) відбувається шляхом морських перевезень, які потребують меншої взаємодії з людьми та не були сильно порушені через транспортні обмеження, пов'язані з пандемією. Торгівля сільськогосподарською продукцією була більш стійкою, ніж торгівля іншими продуктами, завдяки кільком факторам, включаючи, зокрема, відносну нееластичність попиту на продовольство за доходом (з огляду на те, що продукти харчування необхідні для виживання) і той факт, що більшість сільськогосподарської торгівлі (зокрема, зернових та олійних культур) відбувається в наливних морських перевезеннях, які потребують меншої взаємодії з людьми та не були сильно порушені через транспортні обмеження, пов'язані з пандемією. У 2020 р. вартість загальної торгівлі (імпорт плюс експорт) сільськогосподарських товарів між ЄС та рештою світу становила 327 млрд. Оскільки експорт (185 млрд) перевищував імпорт (142 млрд), торговельний баланс склав 43 млрд салдо. У період з 2002 по 2020 рр. торгівля ЄС сільськогосподарською продукцією зросла більш ніж удвічі, що еквівалентно середньорічному зростанню 4,8%. У цей період експорт (5,3%) зростає швидше, ніж імпорт (4,1%). Встановлено, що індекс цін на продукти харчування демонструє тенденцію до зниження в результаті кризи COVID-19, що спричинила тиск на ціни, а отже, і на доходи. Індекс цін на продовольчі товари вказує на те, що найбільше впали ціни на рослинну олію та цукор, за ними йшли ціни на м'ясо та молочні продукти. Навпаки, ціни на зернові були відносно стабільними, оскільки пандемія менше вплинула на попит, а ланцюги постачань були менш порушені через те, що крупні, як правило, відправляються навалом, а в оптових поставках не спостерігалось жодних значних збоїв.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.663. Determining the impact of digitalization on the economic security of trade / Т. Żubko, I. Hanechko, O. Trubei,

K. Afanasyev // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13. — С. 60-71. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.

The modern system of relations between countries is being transformed with the spread of digitalization. Accordingly, there is a need to study the practical aspects of digitalization of trade as a major component of international relations. Therefore, this study aims to determine the impact of digitalization processes on the performance and economic security of trade. The main directions for the development of digitalization in trade were determined and the influence of digital technologies on the economic security of trade entities (enterprises) was investigated. The main components of the economic security of trade enterprises were identified. The main difficulties in the development of the digital economy were highlighted. The main directions for the development of digitalization of trade enterprises were determined. The list of factors that most influence the formation of trade turnover was substantiated: income of the population, number of trade workers, inventories, producer price indices, digital technologies (telecommunications, data processing, etc.). Methods of economic statistics (statistical observation, dynamic and structural analysis) were used to test the hypothesis of the relationship between informatization and economic security of trade enterprises. Methods of correlation and regression analysis were used to study the strength of the relationship between the volume of turnover and the factors that determine it. Based on the modeling, a statistically significant relationship was identified between the indicators of the volume of information and related services and trade volumes, which confirms the dependence of the economic security of trade enterprises on digitalization. The proposal to supplement the already existing methodology for assessing the economic security of the trade enterprise with indicators reflecting the impact of digital technologies was justified. The results of the study can be useful for adapting strategies for the development of trade enterprises in the context of the global digital ecosystem.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.У.664. Formation of the competitive strategy of an enterprise based on the customer-oriented approach / K. V. Srytska, T. V. Grynko, T. Z. Hviashvili // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 309-314. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Проблеми, пов'язані з клієнтоорієнтованою стратегією, мають особливе значення, оскільки її розробка та реалізація визначає умови, що забезпечують можливість задоволення потреб споживачів рівнем та якістю обслуговування, а також економічного та соціального зростання підприємства в цілому. Виявлено основні положення та концепцію сучасного клієнтоорієнтованого підходу організації, в якій системують фактором є процес взаємодії споживача та виробника, що забезпечить домінуючий розвиток обслуговуючої діяльності. При цьому дослідження клієнтоорієнтованості та її оцінка характеризує актуальні аспекти: якість обслуговування, лояльність споживачів, а також стратегічні пріоритети конкурентоспроможності підприємств. Наявність будь-якої розвиненої складової клієнтоорієнтованості компанії (сервіс, якість продукту, клієнтоорієнтованість персоналу) не гарантує компанії успіху, оскільки необхідний комплексний підхід. Такий підхід можна здійснити шляхом розробки проекту підвищення клієнтоорієнтованості компанії, оскільки тоді вся проблема охоплюється повністю. Питанню клієнтоорієнтованого управління на підприємстві приділяли увагу такі зарубіжні та вітчизняні вчені та економісти, як П. Гембл, М. Стоун, Н. Вудкок, П. Браун, Ф. Котлер, І. Манн, А. Румянцева, Н. Рябоконь, А. Прончева, А. Панфілов, М. Якименко та інші, які характеризували різні підходи до визначення клієнтоорієнтованості. Вони дослідили загальні питання, такі як вплив клієнтоорієнтованості на конкурентні переваги організації, поняття клієнтоорієнтованості підприємства та проблеми її оцінки. Розроблено практичні рекомендації щодо формування конкурентної стратегії підприємства з урахуванням особливостей сучасної клієнтоорієнтованої політики.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.665. Improving the organizational and economic support for the development of enterprises in the hospitality industry in the use of information and communication technologies / I. Petrovska, O. Safronova, O. Mital, N. Ometsynska, V. Moroz, O. Vidomenko, I. Lebedynets, Yu. Maistrenko, A. Shostakovska, O. Nasyriev // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13. — С. 29-38. — Бібліогр.: 40 назв. — англ.

Conceptual foundations of organizational and economic support for the development of enterprises in the hospitality industry have been developed, taking into account the level of use of information and communication technologies. It has been determined that the main results of the influence of information technologies on the hospitality industry are the optimization of business processes, as well as the transformation of the target consumer of hospitality services. The types of information and communication technologies are systematized depending on the direction of the business processes of the cycle of providing hospitality services. It has been substantiated that through the active use of information and communication technologies, hospitality industry enterprises satisfy the

needs of customers in full in accordance with modern requirements. The relationship was established between the results of assessing the level of organizational and economic support for the development of information and communication technologies and the strategic choice of enterprises in the hospitality industry. Three types of strategies are identified — information expansion, improvement, retention and further development — depending on the low, medium and high level of development of information and communication technologies, respectively. The directions of increasing the level of development of information and communication technologies of the hospitality industry at different levels are proposed. The developed theoretical and methodological provisions can be useful in the formation of the concept of strategic development of the hospitality industry. The use of the proposed toolkit reflects the results, both quantitatively (increasing demand for hospitality services, improving financial performance, etc.) and in a qualitative form (improving the quality of service, creating a positive image, etc.).

Шифр НБУВ: Ж24320

1.У.666. World experience in the digitalization of public administration in the development of the tourist and recreational sphere / N. Boretska, G. Krapivina // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 104-111. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Узагальнено світовий досвід діджиталізації державного управління розвитком туристично-рекреаційної сфери (ТРС) та демонструється доцільність запровадження діджиталізації в протосуваний державного управління до реалій сучасного світу. Показано, що у світовій практиці діджиталізація державного управління розвитком ТРС ґрунтується на статистичному описі туристично-рекреаційних проблем; створенні моделей прогнозування наслідків державних рішень з розвитку ТРС; засобах виміру економічної ефективності від розвитку різноманітних форм організації використання вільного часу населення. Зокрема, діджиталізація державного управління розвитком ТРС Ізраїлю, Туреччини та Пуерто-Ріко демонструє доцільність мети діджиталізації проблем управління інтенсивністю потоків відвідувачів з центру зосередження населення до destinations та прогнозування економічного ефекту від цього, що особливо цікаво та докладно обґрунтовано. В Ізраїлі діджиталізація державного управління розвитком ТРС має за мету збільшення обсягів іноземної валюти, яка надходить у країну завдяки туризму, та її частки в доходах бюджету, а також максимальну економію ресурсів на розвиток місцевого туризму. Діджиталізація міністерства туризму Туреччини надає змогу одержати для прийняття рішень оцінку ймовірного й оптимального економічного ефекту від розвитку destinations та їх якісну структуру в межах регіональних економік; урівноважити максимальний попит та пропозиції проектів розвитку ТРС; розрахувати надлишок та дефіцит туристично-рекреаційних послуг; максимізувати рівень сфери; оптимізувати розподіл коштів по destinations залежно від потенційних можливостей розвитку ТРС в кожній з них; оптимізувати сезонний розподіл чинників діяльності ТРС; визначити приховану чи наявну межу вартості, пов'язану із зміною основних припущень, вхідних даних та оптимальних результатів розвитку destinations. Практика діджиталізації державного управління розвитком ТРС Болгарії (Золоті Піски, Сонячний Берег, Албена та ін.) доводить, що запровадження принципу комплексної і централізованої діджиталізації державного управління їх розвитком заслугове на позитивну оцінку. Діджиталізація державного управління розвитком ТРС у районі Тихого океану надає можливість визначити місця призначення відвідувачів, які приваблюють в різні сезони, що окреслює особливості destinations; логістичні зв'язки та характеристики транспортних та інформаційних засобів для реалізації можливостей зв'язку між пунктом відправлення і пунктом призначення у певному періоді часу. У країнах Південної Адриатики діджиталізація державного управління розвитком ТРС надає змогу обґрунтувати розрахункові та проектні коштори відновлення destinations. Діджиталізація державного управління розвитком destinations Франції надає підставу для прийняття державних рішень з виконання проектних розробок програм опанування сприятливими для туризму і рекреації територіями та регламентувати основні параметри їх розвитку.

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 1.У.1291, 1.У.1364

Міжнародні економічні відносини та зв'язки

1.У.667. Академічна мобільність майбутніх бакалаврів з міжнародних відносин: теоретичні та методичні засади: монографія / Т. С. Скірда; Національний авіаційний університет. — Київ: Едельвейс, 2021. — 375 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 239-267. — укр.

Представлено монографію, в якій висвітлено актуальні проблеми академічної мобільності в контексті міждисциплінарних досліджень та з позицій болонських реформ, надано характеристику особливостей формування академічної мобільності студентів у дискурсі проблем професійної підготовки у вітчизняній та

зарубіжній освітній практиці, визначено специфіку реалізації програм академічної мобільності та окреслено роль освітнього середовища закладу вищої освіти як чинника формування досліджуваного феномена, здійснено моделювання, проектування та представлено результати експериментального дослідження з виявлення педагогічної доцільності впровадження методики формування академічної мобільності майбутніх бакалаврів із міжнародних відносин в освітньому процесі технічного закладу вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА865142

1.У.668. Глобальна парадигма транснаціоналізації бізнес-діяльності: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02 / К. М. Жиленко; Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. — Київ, 2019. — 37 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито теоретичний дискурс дослідження процесів транснаціоналізації бізнес-діяльності. Узагальнено історико-онтологічні підходи до формування концепції транснаціоналізації. Здійснено понятійно-категоріальну ідентифікацію економічної транснаціоналізації. Досліджено глобальні детермінанти транснаціоналізації бізнесу. Значну увагу приділено дослідженню методології системного аналізу транснаціональної бізнес-діяльності через призму еволюції її організаційних форм, глобальних домінантів розвитку та сучасних механізмів транснаціональної монополізації капіталу і виробництва. Розкрито суть і напрями реалізації транснаціональними корпораціями поліцентричних інвестиційних стратегій, охарактеризовано їх інноваційні стратегії та бізнес-моделі, а також комплексно досліджено стратегічні мотивації та поведінку ТНК на глобальних фінансових ринках. Досліджено структурно-інституційні перетворення під впливом транснаціоналізації. Проаналізовано ключові напрями розвитку методів й інструментів регулювання ТНК. Охарактеризовано діючі системи корпоративної соціальної відповідальності бізнесу у концепті сталого розвитку. Розкрито передумови та перспективи транснаціональної інтеграції недосконалих ринків. Визначено моделі погодження інтересів ТНК і країн-реципієнтів. Оцінено потенціал і проблеми транснаціоналізації економіки України.

Шифр НБУВ: РА442723

1.У.669. Європейський досвід транскордонної взаємодії в інноваційному розвитку підприємств / О. М. Бойко, О. О. Борзенко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 57-66. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Дослідженням питань транскордонної взаємодії тривалий час займаються провідні фахівці світу, і необхідно зазначити, що особливого значення питання набуло в період євроінтеграції. Це є пріоритетом в забезпеченні безпеки держави, формуванні національної інноваційної системи, створенні та функціонуванні спільних підприємств, розвитку галузей промисловості на основі інновацій. При здійсненні дослідження визначено основну проблему, яка є актуальною в період євроінтеграції, зокрема транскордонної взаємодії учасників інноваційного розвитку підприємств. Особливості транскордонної взаємодії у процесі функціонування спільних підприємств на основі інновацій, у тому числі за рахунок розвитку наукових та індустріальних парків висвітлювали у своїх наукових працях видатні фахівці. Визначено проблеми функціонування спільних підприємств на інноваційних засадах, у тому числі за рахунок створення організаційних форм інноваційної діяльності, які активно досліджуються вченими. Проте потребує більш детального подальшого вивчення, зокрема в розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності індустріальних парків, які можуть бути механізмами інноваційного розвитку в промисловості. Постановка завдань полягає у визначенні основних засад транскордонної взаємодії в напрямку створення спільних підприємств на інноваційних засадах, а також розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності. Мета дослідження — визначення особливостей транскордонної взаємодії з врахуванням особливостей міжнародного досвіду функціонування спільних підприємств в сфері інноваційної діяльності. Основними методами, які використовувались у процесі проведення дослідження є аналіз, статистичний, порівняльний, нормативно-правове регулювання. Узагальнено міжнародний досвід особливостей розвитку транскордонної взаємодії країн Європейського Союзу. Визначено позитивні аспекти інноваційного розвитку та фактори, які стримують розвиток. Вагомим доробком є розгляд спільних підприємств в умовах євроінтеграції. Придлено значну увагу розвитку індустріальним паркам як спеціальних форм організації інноваційної діяльності. Запропоновано шляхи транскордонної взаємодії. Розроблено пропозиції, які сприятимуть поліпшенню співробітництва у промисловості, науковій та освітній сферах в умовах євроінтеграції. Галузь застосування результатів дослідження — соціально-економічний розвиток.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.670. Інноваційна складова міжнародної конкурентоспроможності світових виробників промислової продукції: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / М. А. Гнилорибов; До-

нецький національний університет імені Василя Стуса. — Вінниця, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процес формування міжнародної конкурентоспроможності світових виробників промислової продукції. Мета дослідження — розвиток теоретико-методологічних засад дослідження проблеми формування інноваційної складової міжнародної конкурентоспроможності світових виробників промислової продукції та розробка науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення конкурентних переваг національних виробників промислової продукції на світових ринках у межах реалізації механізмів трансформації стратегій розвитку, організаційних структур та культури компаній. Методи дослідження та апаратура: діалектичний, системно-структурний методи, методи теоретичного узагальнення, аналізу, синтезу та групування, логіко-історичний метод, методи аналізу, індукції, дедукції, економіко-математичного моделювання та порівняння, статистичні методи, системно-динамічне моделювання та кореляційно-регресійний метод. Удосконалено концепт глобально-інноваційної моделі розвитку виробництва промислової продукції, основними детермінантами якої є поступова зміна лінійної архітекτονіки; зростання значущості інноваційної складової в конкурентній стратегії виробників; підсилення впливу механізмів державного регулювання; підвищення вимог до соціальної відповідальності; трансформація моделі ринкових відносин у галузі від вертикальної інтеграції до довгострокових гнучких мережеских партнерств; запропоновано теоретико-методологічні засади дослідження напрямів та важелів зміни галузевих моделей розвитку в умовах формування глобальної економіки знань, а саме обґрунтовано, що одним із важливих завдань інноваційної політики міжнародної компанії зрілих галузей промисловості є формування власного інтелектуального капіталу; формування банку даних про інноваційні продукти в галузі; утворення інноваційної системи комунікацій і культури організації; створення ключових компетенцій забезпечення стійких конкурентних переваг і стратегічного лідерства на ринку, подальше перетворення ключових компетенцій в інновації; запобігання подіям і «формування» майбутнього за рахунок розвитку здатності організації до стратегічного бачення майбутнього бізнес-портфеля; розроблено кількісний інструментарій оцінки впливу інноваційної діяльності промислових компаній на показники, що характеризують їх міжнародну конкурентоспроможність, центральним елементом якого є системно-динамічна модель взаємозв'язку фінансової результативності компанії та інвестицій у інновації та соціальні проекти; підтверджено гіпотезу, що в епоху формування техноглобалізму зростання глобальної конкурентоспроможності та підсилення вимог глобальної стратегії сталого розвитку стимулюється реалізація потенціалу інноваційного розвитку зрілих галузей промисловості, у тому числі металургії (через запровадження вимог до політики соціальної відповідальності компаній, принципів «зеленого» виробництва, впровадження технологій енерго- та ресурсозбереження, політики «постійних змін» у менеджменті, утворення глобальних та регіональних мереж взаємодії); уточнено концептуально-організаційні засади інноваційної промислової політики країн, які ґрунтуються на таксономії інноваційної промислової політики Дж. Вейсса, що передбачає класифікацію країн за трьома стадіями розвитку індустріалізації; запропоновано систематизацію завдань інноваційної промислової політики, типи та характер оптимальних для впровадження інновацій, перелік головних агентів змін.

Шифр НБУВ: РА442842

1.У.671. Краудфандингова модель фінансування бізнесу / А. О. Гомотюк // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 13-17. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто становлення та розвиток краудфандингових моделей фінансування бізнесу. Розкрито теоретичні основи краудфандингу, мотиви для його використання підприємствами. Охарактеризовано основні моделі краудфандингу та класифіковано їх, відповідно до форм фінансування та очікуваної віддачі. Проаналізовано основні характерні риси світового ринку краудфандингу, у тому числі за категоріями моделей краудфандингу. Зосереджено увагу на функціонуванні європейського ринку, охарактеризовано основні елементи його регулювання: В Україні краудфандингові моделі фінансування розвиваються з високою швидкістю, тому існує потреба законодавчо врегулювати інвестування через краудфандингові платформи. Запропоновано основні принципи регулювання ринку краудфандингового інвестування в Україні.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.672. Міжнародна фінансова підтримка організації освітнього процесу в умовах запровадження воєнного стану в Україні / Г. М. Терещенко, Н. Б. Пронь, О. Ю. Анісімова // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 169-180. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Розглянуто проблему міжнародної підтримки та фінансування сфери освіти України в умовах активної фази повномасштабної збройної агресії російської федерації в Україні. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що у сучасних умовах запровадження воєнного стану в Україні важливим є забезпечення

фундаментальних потреб населення, серед яких право на здобуття освіти, а отже, організація безперервності освітнього процесу для українських учнів і студентів, що потребує залучення міжнародних фінансових ресурсів. Окреслено загальний стан функціонування вітчизняної освітньої системи як важливої складової соціально-економічного розвитку в умовах неспровокованої й неவிправданної збройної агресії російської федерації проти України. На прикладі провідних міжнародних фінансових організацій та іноземних країн проаналізовано основні зовнішні джерела та інструменти фінансової допомоги. З'ясовано, що з початком повномасштабної збройної агресії російської федерації в Україні низка міжнародних партнерів висловила готовність і вже здійснила необхідні кроки для виділення коштів, спрямованих на розв'язання актуальних проблем, характерних для воєнного часу, серед яких чільне місце посідає організація безперервності освітнього процесу. Охарактеризовано основні нормативно-правові та законодавчі механізми, які виникають у процесі надання фінансової підтримки у межах міжнародного співробітництва України. Увагу акцентовано на європейському шляху демократичного розвитку України, свідченням чого є всебічна фінансова підтримка ЄС освітніх потреб вимушено переміщених за кордон українців (дітей і студентів, викладачів і науковців). Проаналізовано особливості підтримки організації освітнього процесу України міжнародними партнерами у розрізі різних освітніх рівнів. Розроблено пропозиції щодо подальших кроків залучення міжнародної фінансової допомоги на розвиток української освіти.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.У.673. Міжнародний досвід конвергенційних процесів в напрямку створення спільних підприємств на інноваційних засадах / О. О. Борзенко, О. М. Бойко // Екон. вісн. ун-ту / Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 49-64. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Питаннями конвергенції, яку розглянуто як зближення відповідних параметрів розвитку регіонів та країн світу, займаються вчені-економісти тривалий час. Особливого значення питання набуло в період глобалізації. Це є пріоритетом в забезпеченні безпеки держави, формуванні національної інноваційної системи, створенні та функціонуванні спільних підприємств, розвитку галузей промисловості на основі інновацій. При здійсненні дослідження визначено основну проблему, яка є актуальною в період глобалізації — конвергенційні процеси в напрямку створення спільних підприємств на інноваційних засадах. Особливості конвергенційних процесів у процесі функціонування спільних підприємств на основі інновацій, у тому числі за рахунок розвитку наукових та індустріальних парків, кластерів висвітлювали у своїх наукових працях видатні фахівці. Визначено проблеми функціонування спільних підприємств на інноваційних засадах, у тому числі за рахунок створення організаційних форм інноваційної діяльності, які активно досліджуються вченими. Проте потребує більш детального подальшого вивчення, зокрема в розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності спільних підприємств, наукових, індустріальних та технологічних парків, кластерів, які можуть бути механізмами інноваційного розвитку в промисловості. Визначено основні засади конвергенційних процесів в напрямку створення спільних підприємств на інноваційних засадах, а також розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності. Мета дослідження — визначення особливостей конвергенції з врахуванням особливостей міжнародного досвіду функціонування спільних підприємств та спеціальних форм організації інноваційної діяльності. Основними методами, які використовувались у процесі проведення дослідження є аналіз, статистичний, порівняння, нормативно-правове регулювання. Узагальнено міжнародний досвід особливостей розвитку конвергенційних процесів у країнах Європейського Союзу. Зокрема, це стосується групи країн «інноваційних лідерів», до якої відносяться Швеція, Данія, Фінляндія та Нідерланди. Визначено позитивні аспекти інноваційного розвитку та фактори, які стримують розвиток. Важливим добробомом є розгляд спільних підприємств на території України та КНР в умовах конвергенції. Приділено значну увагу розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності. Запропоновано шляхи співробітництва між Україною та КНР. Розроблено пропозиції, які сприятимуть поліпшенню співробітництва у промисловій, науковій та освітній сферах в напрямку розвитку українсько-китайського співробітництва.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.674. Міжнародні бізнес-стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств / О. М. Паламарчук, Т. В. Кузнєцова // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 45-53. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розвиток ринкових відносин породив значну конкурентну напругу майже в усіх сферах бізнесу та в усіх формах підприємництва, що, в свою чергу, передбачає необхідність коригування стратегії розвитку підприємства з метою цілеспрямованого зміцнення його конкурентних позицій в умовах інтернаціоналізації бізнесу, а також створення та використання стійких стратегічних

переваг в сьогоденнішому, надзвичайно конкурентному маркетинговому середовищі. Керівництво підприємства, розуміючи складні сучасні умови господарювання, має розглядати можливість створення конкретних стратегічних переваг та оригінальних міжнародних стратегій, які допоможуть сформувати потужний потенціал для подальшого промислового та комерційного розвитку підприємства. Значна частина українських підприємств не мають власного досвіду ринкової поведінки, щоб активно конкурувати з корпораціями в глобальному середовищі та міжнародними компаніями, які десятиліттями вдосконалювали свої управлінські навички, а також більш досвідченими та успішними міжнародними компаніями. Все більше українських компаній відчувають посилений вплив конкуренції. Понад 25 % українських підприємств підтвердили, що тиск з боку іноземних компаній є особливо відчутним [9]. Тому, важливо вивчати як з теоретичної, так і з практичної точок зору можливості підвищення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки, особливо її суб'єктів, шляхом застосування міжнародних бізнес-стратегій, навіть для тих підприємств, які не приймають безпосередню участь у зовнішньоекономічній діяльності, але змушені працювати в умовах міжнародного конкурентного ринку. З даного напрямку досліджень є велика чисельність публікацій, проте доцільно поглибити питання формування конкурентної поведінки суб'єктів господарювання, а саме створення конкретних стратегічних переваг та оригінальних міжнародних стратегій, які допоможуть сформувати потужний потенціал фірми для подальшого промислового та комерційного розвитку в поточних умовах господарювання. Постановка завдання, мети полягає у дослідженні напрямів підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств та використанні міжнародних бізнес-стратегій в поточних умовах та післявоєнному періоді. Формування сучасних принципів конкурентної поведінки українських підприємств потребує комплексного дослідження сучасних міжнародних бізнес-стратегій та можливостей їх застосування в практиці господарювання. Це пов'язано з необхідністю створення нового конкурентоспроможного відношення та механізму фактичного впровадження певного набору інструментів для забезпечення того, щоб товари, підприємства та цілі виробничі сектори були міжнародно конкурентоспроможними.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.675. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. для студентів спец. 292 «Міжнар. екон. відносини» першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти всіх форм навчання / А. О. Босак, О. Ю. Григор'єв, Я. Я. Пушак, Т. В. Ясінська; «Львівська політехніка», національний університет. — Львів: Миськ інформаційні системи, 2022. — 233 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 201-203. — укр.

Представлено навчальний посібник, який побудовано з урахуванням стандарту вищої освіти за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, в ньому на основі чіткої логічної схеми пропонується розгляд теоретичних і практичних аспектів міжнародних економічних відносин. Зазначено, що він містить теоретичну основу до кожної з тем, відповідні практичні завдання, варіанти виконання лабораторних робіт, тести і контрольні запитання для перевірки одержаних знань і практичних навичок. Подано методичні вказівки і завдання до виконання контрольних робіт та курсового проєкту з дисципліни «Міжнародні економічні відносини».

Шифр НБУВ: ВА863596

1.У.676. Міжнародні економічні відносини: підручник / А. І. Крисоватий, Р. Є. Зварич, О. М. Сохацька, О. М. Десятнюк, І. Я. Зварич, К. А. Фліссак, О. Б. Дем'янюк, О. С. Братко, Т. Ю. Гаїда, Т. І. Длугопольська, Т. В. Бучинська, О. А. Шевчук, В. О. Гомотюк, Н. С. Батрин, Л. І. Вергун, О. М. Войтенко, Ю. В. Мельник, Н. І. Болквадзе, О. А. Легкий, О. Б. Марцінковська, І. О. Блажей, С. В. Бабій, О. Ю. Сохацький, Н. С. Мазур; ред.: А. І. Крисоватий, Р. Є. Зварич; Західноукраїнський національний університет. — Тернопіль: ЗУНУ, 2021. — 654, [5] с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено сучасний стан міжнародних економічних відносин та відповідно зміст програми одноіменної дисципліни. Увагу сконцентровано на сучасних трендах розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин. Окрім розкриття суті та змісту основних форм міжнародних економічних відносин обґрунтовано появу та швидкий розвиток циркулярної економіки, що накладає свій відбиток на міжнародні економічні відносини. Значну увагу приділено необхідності використання маркетингу, економічної дипломатії для формування іміджу країни на світовій арені. Всебічно висвітлено питання цифровізації міжнародних економічних відносин. Обґрунтовано необхідність одержання soft skills (м'яких навичок) в умовах інклюзивного ринку світового господарства. Визначено, що міжнародні економічні відносини в 30-х рр. ХХІ ст. переживають період силового вирішення міжнародних проблем. Розглянуто питання міжнародних військових конфліктів та міжнародних торговельних війн, що зумовлюють «крихіткість» існуючого світопорядку.

Шифр НБУВ: ВА863405

1.У.677. Обґрунтування стратегічних напрямів розвитку деревообробної промисловості країн світу / Є. М. Крячко, Г. Б. Перепеліцин // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 4-11. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Для визначення стратегічних напрямів розвитку деревообробної промисловості (ДОП) країни запропоновано структурно-логічну схему наукового дослідження, що містить у собі такі етапи: ідентифікація основних змістовних детермінант забезпечення розвитку ДОП країн світу; оцінювання сировинного потенціалу та конкурентоспроможності ДОП країн світу; моделювання впливу сировинного потенціалу на конкурентоспроможність ДОП країн світу; визначення пріоритетних напрямів розвитку ДОП країн світу. Здійснено інтегральне оцінювання сировинного потенціалу ДОП країн світу за складовими: лісистість території, запаси деревостану, загальний обсяг виготовлення деревини, обсяг виготовлення ділової деревини, що надало змогу визначити рівень і диспропорції розвитку забезпечення сировиною ДОП країн світу. За значенням інтегрального показника сировинного потенціалу ДОП у 2020 р. зі 36 країн світу до країн з високим рівнем сировинного потенціалу ДОП було віднесено Фінляндію, Канаду, Швецію, Латвію, Естонію, а до держав з найнижчим рівнем — Грецію, Мексику, Італію, Китай, Нідерланди й Україну. Оцінено рівень конкурентоспроможності ДОП України та країн світу. До країн-лідерів за рівнем конкурентоспроможності ДОП у 2020 р. увійшли Бразилія, Росія, Україна, Канада, Фінляндія, а до країн з низьким рівнем конкурентоспроможності ДОП віднесено Нідерланди, Грецію, Велику Британію, Корею, Японію та Італію. Проведений аналіз надає змогу рекомендувати для групи країн-лідерів за рівнем конкурентоспроможності ДОП (в тому числі України) зосередити увагу на збільшенні експорту товарів деревообробки з високою доданою вартістю, таких як листові деревні матеріали. Здійснено моделювання впливу сировинного потенціалу на рівень конкурентоспроможності ДОП країн світу. Визначено, що стратегічними напрямками розвитку ДОП країн світу є збільшення випуску продукції з високою доданою вартістю та впровадження заходів щодо раціонального використання лісових ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.678. Оцінка надійності логістичного ланцюга методом статистичних випробувань / Н. О. Лужанська, І. Г. Лебідь, І. М. Кравченко, М. Г. Піщик, О. О. Мазуренко // Вісн. Вінницького політехнічного ін-ту. — 2021. — № 6. — С. 142-150. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Переважає більшість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності для доставки товарів, керується такими основними критеріями оцінки ефективності митно-логістичного обслуговування, як: тривалість, вартість, якість та надійність. Недостатньо вивченим є питання визначення надійності доставки, оскільки цей процес враховує низку технічних, технологічних та організаційних аспектів, які доволі складно прогнозовані і мають випадковий та індивідуальний характер. Для забезпечення надійності доставки при організації міжнародного перевезення, запропоновано формування структури логістичного ланцюга з залученням до процесу суб'єктів ринку транспортних послуг, здатних забезпечити всі необхідні види робіт та послуг. При цьому, як показує аналіз досвіду роботи провідних логістичних підприємств, зменшення кількості ланок логістичного ланцюга забезпечує значну оптимізацію управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками під час доставки товарів. Тому вважається доцільним залучення до митно-логістичного обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, підприємств, здатних забезпечити комплексне обслуговування. Значні затримки, які впливають на тривалість та надійність доставки, товарів здебільшого пов'язані з виконанням митних формальностей, тому запропоновано розглянути процес митно-логістичного обслуговування із залученням послуг вантажного митного комплексу. Цей об'єкт інфраструктури передбачає обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності під час експорту, імпорту, комплексному митно-логістичному обслуговуванні та розміщенні вантажів на митному складі та складі тимчасового зберігання. За допомогою методу статистичних випробувань досліджено надійність виконання всіх вищеперелічених видів послуг на вантажному митному комплексі, шляхом побудови імовірного аналога системи та одержано різні варіанти реалізації випадкового процесу, які обробляються з використанням методів математичної статистики. При цьому вплив випадкових чинників у процесі моделювання враховано введенням елементів випадковості шляхом проведення розіграшів. Як елемент випадковості використано генератор псевдовипадкових чисел, який використовується для моделювання випадкових процесів. Проведено визначення та порівняння надійності логістичних ланцюгів різних типів під час здійснення доставки вантажів за трьома міжнародними маршрутами.

Шифр НБУВ: Ж68690

1.У.679. Ризики в сучасній системі міжнародних економічних відносин: монографія / О. І. Шнирков, А. С. Філіпенко, Н. В. Резнікова, В. І. Мазуренко, Т. О. Жолос, Ю. О. Хватов, Р. О. Заблоцька, Р. Д. Стаканов, К. А. Бех, В. І. Мазуренко, Л. С. Поліщук, Л. О. Шворак, В. І. Батрименко, О. А. Чугаєв, А. В. Негода, Д. М. Русак; ред.: О. І. Шнир-

ков; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 207 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 204-206. — укр.

Розглянуто теоретичні основи аналізу, види, особливості прояву та наслідків ризиків для основних форм міжнародних економічних відносин. Розкрито практичні механізми виникнення та розвитку ризиків у міжнародних економічних відносинах. Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується високим рівнем турбулентності та невизначеності економічних відносин між країнами. На початку XXI ст. для міжнародних економічних відносин притаманним є, з одного боку, поступовий розвиток міжнародної торгівлі товарами, послугами, робочою силою, капіталообміну, що сприяло зростанню світової економіки в цілому, з іншого боку, цей процес не є прямолінійним, він супроводжується економічними суперечками та війнами, кризовими явищами, зростанням ролі неекономічних факторів. Сучасна теорія і практика виникнення та наслідків глобальних економічних ризиків потребує подальшого розвитку, оскільки їх розвиток вже є невід'ємною рисою світової економіки в цілому. У цьому зв'язку для ризикології міжнародних економічних відносин важливим та актуальним є аналіз економічної природи, чинників, критеріїв ідентифікації ризиків, співвідношення економічних і неекономічних факторів їх виникнення та розвитку. Такий концептуальний аналіз має бути доповнений практичними аспектами прогнозування та менеджменту ризиків у сферах міжнародного обміну товарами, послугами, капіталом, робочою силою, знаннями міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, міжнародних інтеграційних процесів, впливу глобальних пандемій.

Шифр НБУВ: ВА864382

1.У.680. Розвиток громадянського суспільства як необхідна складова європейської інтеграції України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. м. Київ, 06 жовт. 2022 р. / ред.: Н. В. Міловська, А. Б. Гриняк, О. О. Кот, Н. М. Оніщенко, О. В. Скрипнюк; Національна академія правових наук України, НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Львів: Liha-Pres, 2022. — 340 с. — укр.

Розкрито актуальні питання розвитку громадянського суспільства в Україні. Проаналізовано зарубіжний досвід оскарження засудженим судового рішення у заочному кримінальному провадженні. Висвітлено роль громадського сектора у забезпеченні дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України. Розглянуто місцеве самоврядування як основоположний концепт інституціоналізації громадянського суспільства. Розкрито можливості удосконалення правового механізму запобігання та протидії домашньому насильству в умовах європейської інтеграції України. Досліджено вплив міграції, у зв'язку з війною, на кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості. Визначено пріоритетні напрямки протидії правопорушенням, які вчиняються у сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів в умовах військового стану. Висвітлено актуальні питання кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням у сфері охорони здоров'я. Увагу приділено громадській експертизі законопроектів і проєктів інших правових актів в Україні, обґрунтуванню моделі вищої влади в сучасній Україні, проблемам інформаційної війни в умовах військового стану.

Шифр НБУВ: ВА864126

1.У.681. Розвиток ринку електронної торгівлі в світовій економіці та в макроекономічних умовах України / Л. В. Тірбах, Г. В. Чабан // Екон. вісн. ун-ту Переслав-Хмельницького держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 132-138. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розкрито особливості розвитку ринку електронної торгівлі в світовій економіці та в Україні. Проведено аналіз стану ринку електронної торгівлі: виділено основних гравців ринку електронної торгівлі, проаналізовано обсяги продажів. Визначено, що електронна торгівля — це відносно новий вид економічної діяльності, який досить активно розвивається в Україні. Особливу увагу приділено структурі електронної торгівлі. Окреслено проблеми і напрямки розвитку електронної торгівлі в Україні. Проблемою розвитку ринку електронної торгівлі у світовій економіці та в Україні є її структура та нові напрями розвитку електронної торгівлі. Сучасний стан функціонування ринку електронної торгівлі в Україні за останні роки було досліджено у наукових працях Н. Апатова, Л. Гліненко, Ю. Дайновського, А. Маслова, С. Маловичко, О. Чубукова, Р. Царьова та ін. У працях вітчизняних вчених питання аналізу ринкових тенденцій електронного ринку розглядаються недостатньо глибоко. Ця проблема вимагає дослідження і впливає на розвиток відносин на Українському ринку електронної торгівлі. Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячено дане дослідження, слід вважати як результат, що містить елемент наукової новизни, можна позиціонувати проведений комплексний аналіз поточного стану ринку електронної торгівлі в Україні та світі, його структури, особливостей, основних проблем і напрямків розвитку. Метою даного дослідження є комплексний аналіз ринку електронної торгівлі в Україні та світі. Метод або методологія проведення дослідження: дослідження базується на теорії наукового

пізнання, системному підході до розглянутих проблем, вивченні їх взаємозв'язку та розвитку. Визначено, що таке електронна торгівля. Розроблено пропозиції щодо проблем і напрямків розвитку електронної торгівлі в Україні. Наголошено на визнанні світовим і Українським ринком позитивного економічного ефекту електронної торгівлі, який підтверджують показники по українському електронному ринку.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.682. Система функціонування екологічного маркетингу в біотехнологічному виробництві / А. А. Гайдар // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 46-52. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Висвітлено суть екологічного маркетингу в біотехнологічному виробництві. Розглянуто екологічний маркетинг з позиції окремої функції управління та її визначення як управлінської діяльності, спрямованої на задоволення екологічно орієнтованого попиту на товари та послуги, яка ґрунтується на принципах екологічної справедливості та екологічної ефективності. Висвітлено еволюційний розвиток екологічного маркетингу як самостійної концепції та її становлення в біотехнологічному виробництві. Визначено основні категорії потреб в контексті екологічного маркетингу. Виявлено, що похідною концепцією екологічного маркетингу стала концепція соціально-етичного маркетингу і, як засвідчили результати дослідження, не можна їх ототожнювати через різницю у принципах, механізмах та інструментах, стратегічних підходах, що передбачають не лише короткострокове позиціонування, а системний екологічно орієнтовний підхід в менеджменті та на кожному з етапів виробництва з метою забезпечення не лише якості кінцевих продуктів, а і збереження належного стану природних ресурсів сільського господарства. Наведено особливості біотехнологічних товарів відповідно до екологічних потреб. Охарактеризовано передумови функціонування екологічного маркетингу в екологічно орієнтовному сільському господарстві. Визначено, що основними передумовами була вимога суспільства в якісному та безпечному харчуванні та занепокоєння станом навколишнього природного середовища і негативним впливом на нього з боку сільськогосподарських виробників. Прیدілено увагу оцінці становлення екологічних потреб у біотехнологічному виробництві, визначено етапи становлення цих потреб, а також визначено й охарактеризовано ключові особливості потреб індивідів на кожному з цих етапів.

Шифр НБУВ: Ж100860

1.У.683. Сучасний стан інвестиційно-фінансового співробітництва України та Європейського Союзу / Т. О. Рибаківа // Екон. вісн. ун-ту / Переслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 183-191. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Відносини України з Європейським Союзом у сучасній зовнішньо- і внутрішньополітичній ситуації мають для неї винятково важливе значення. Євроінтеграція для України — це стратегічний вибір на перспективу, від якого залежатимуть місце і роль держави у новій системі міжнародних відносин, у тому числі економічних і валютно-фінансових. Програма реформ в Україні має комплексний характер та потребує значних фінансових ресурсів, які неможливо залучити виключно з власних внутрішньодержавних джерел. Це зумовлює важливість питання залучення іноземних коштів, у т. ч. від ЄС як від стратегічного партнера України, а також створення сприятливого інвестиційного клімату та, відповідно, активізації іноземного інвестування. У світлі євроінтеграційних намірів України проблеми і перспективи інвестиційного та фінансового співробітництва Україна-ЄС досліджує значна кількість науковців. Вони також є об'єктом постійного моніторингу з боку європейських державних структур та центральних органів виконавчої влади України. В умовах нестабільного глобального політичного та економічного середовища, нових викликів, що постають в регіоні, та надзвичайної динамічності, що характерна для інвестиційних та фінансових процесів, необхідне проведення досліджень, що відображали б сучасний стан інвестиційно-фінансового співробітництва України та ЄС. Висвітлення стану інвестиційно-фінансового співробітництва України та ЄС на сучасному етапі євроінтеграції України. При проведенні дослідження використано системно-структурний підхід, метод логічного аналізу, статистичний метод, метод графічного аналізу, метод порівняння, метод структурування. Проаналізовано сучасний стан застосування інструментів інвестиційно-фінансової підтримки України з боку ЄС та визначено програми такої підтримки, які діють на сьогодні. Визначено галузі, що потребують першочергової уваги у процесі реалізації реформ з точки зору активізації залучення інвестицій від ЄС — науковці дослідження готові євроінтеграції України, навчальний процес (при підготовці відповідних розділів підручників і навчальних посібників з курсів «Міжнародна економіка», «Глобальна економіка», «Фінанси»). Висновки: стала фінансова підтримка з боку ЄС стосується багатьох галузей економіки та сфер суспільного життя в Україні, зокрема сільського господарства, інфраструктури, транспорту та енергетики, малого та середнього підприємництва, а також проведення демократичних реформ, подолання наслідків пандемії COVID-19, досліджень та інновацій, навколишнього середовища, підтримки постраждалих від

військового конфлікту тощо. ЄС підтримує Україну за допомогою різноманітних інструментів, серед яких макрофінансова допомога, Європейські фінансові інституції (ЄБРР та ЄІБ), двостороння підтримка країн-членів ЄС, План зовнішніх інвестицій ЄС, Європейський інструмент сусідства, Інструмент сприяння стабільності та миру. Обсяги прямих іноземних інвестицій ЄС в Україну все ще залишаються низькими, а їх структура за країнами походження — неоптимальною. Для України важливо залучати інвестиції з найбільш розвинутих країн ЄС, що можливо тільки за умови формування привабливого інвестиційного клімату, забезпечення верховенства закону та боротьби з корупцією.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.684. Сучасний стан та розвиток міжнародного туризму / О. І. Дребот, К. О. Бабікова // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 37-45. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Проведено детальний аналіз міжнародних туристичних прибуттів до країн Європи, і також динаміку чисельності міжнародних туристичних прибуттів до країн Європи з метою рекреації та відпочинку. Проаналізовано, що внутрішній туризм важливіший, ніж в'їзний для багатьох країн і як внутрішні витрати на туризм включають внутрішню частину витрат на пізні поїздки, витрати, на внутрішній туризм становили 65 %, внутрішні витрати на туризм у ЄС — 28, а решта — 35 % стосується в'їзного туризму. Витрати вітчизняного туризму країн ЄС, де в загальному сума витрат на туризм на рівні ЄС оцінюється у 299 млн євро, на Німеччину, Велику Британію та Францію припадало 57 % загальної кількості. Визначено, що сучасні тенденції до збільшення туристичної індустрії будуть і надалі зберігатися. Враховуючи стабільне збільшення за основними показниками, тобто це кількість міжнародних туристичних прибуттів і надходжень від міжнародної туристичної діяльності впродовж останніх декількох років. Доведено, що міжнародний туризм є складовою, яка здатна забезпечувати збалансоване ставлення до розвитку економіки, привабливості регіону, а також збереження охорони навколишнього природного середовища, збільшення кількості робочих місць, надасть змогу біднішим країнам дотримуватися долати наслідки криз, зміцнити економіку країни.

Шифр НБУВ: Ж100860

1.У.685. Теорія та практика вибору перспективних напрямів розвитку малого бізнесу в Україні та світі / Є. В. Пономаренко, О. М. Красносова, Р. В. Харченко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 281-286. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — теоретичне узагальнення форм, методів та інструментарію вибору перспективних напрямів розвитку малого бізнесу в Україні. На теперішній час існує значна кількість наукових доробок щодо формування виваженої державної політики з питань державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні. Правові засади державного регулювання діяльності суб'єктів підприємництва, які мають на меті одержання прибутку, визначені Законом України «Про господарські товариства». Узагальнення теоретичних напрацювань вітчизняних і закордонних вчених щодо вибору методів визначення поточного стану та перспектив розвитку представників малого бізнесу надало змогу виокремити найбільш поширені підходи до вирішення цього питання. Більшість фахівців схиляється до твердження про необхідність проведення комплексної оцінки стану суб'єктів малого бізнесу як у країні в цілому, так і по її адміністративних територіях. До найбільш поширених прийомів слід віднести: проведення аналізу статистичних показників стану малого бізнесу та їх динаміки за визначений період; порівняльний аналіз стану розвитку малого бізнесу за видами економічної діяльності як по територіях у межах країни, так і по країнах світу; складання SWOT-аналізу із визначенням сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей і загроз малого бізнесу; розрахунки інтегрального показника рівня із використанням таксономічного аналізу та методу ранжирування об'єктів дослідження; складання класифікації рівнів розвитку представників малого бізнесу на основі результатів кластерного аналізу. Недоліками перелічених підходів є те, що при їх розрахунку не враховується значущість окремих показників інтегральної оцінки, тобто ці методи нездатні дати чітких відповідей на питання пошуку перспективних напрямів розвитку сфери малого бізнесу. Також зазначені методи не відбивають територіальної специфіки розвитку певних видів економічної діяльності з огляду на представників малого бізнесу та їх ролі й місця в тій чи іншій галузі в часо-вому розрізі за роками. Усе перелічене створило підґрунтя для пошуку нового інструментарію вибору перспективних напрямів розвитку малого бізнесу в Україні.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.686. Технічний регламент, як регулятор комплексного ефективного функціонування підприємств ветмедцини в ринкових умовах / В. О. Велічко, А. В. Гримак, Л. В. Курилас, Т. Є. Сенишина // Наук.-техн. бюл. Держ. н.-д. контрол. ін-ту вет. препаратів та корм. добавок і Ін-ту біології тварин. — 2021. — Вип. 22, № 1. — С. 67-73. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

В сучасних ринкових умовах знання законодавчих і нормативно-правових документів у сфері технічного регулювання надає змогу керівникам і спеціалістам підприємств ветмедичини уникати зайвих витрат та ризиків у процесах розробки, постачання та організації виробництва продукції, значно полегшує підготовку і проходження процедур її реєстрації в Україні, а також захищає від невідповідностей у діяльності. Враховуючи важливість цього, Президент України ще у 2005 р. видав Указ «Про заходи щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики». На його виконання в Україні розроблено Концепцію розвитку технічного регулювання та споживчої політики. Метою Концепції є створення адаптованої до вимог ЄС і СОТ сучасної системи технічного регулювання та захисту прав споживачів, що сприятиме розвитку економіки, підприємництва, чесній конкуренції, захисту здоров'я людей і навколишнього середовища, прав споживачів на якісну і безпечну продукцію, усунення неузгодженостей у торгівлі. В цих умовах прискорено утверджується національна стандартизація. З 2005 р. введено до виконання Закон України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» (Zakon Ukrainy «Pro standarty zatsiiu», 2014; Zakon Ukrainy «Pro tekhnichni rehlymenty ta otsinku vidpovidnosti», 2015). Введено новий вид нормативно-правового документа — технічні регламенти, а це вже значно і адресно-конкретно підвищує рівень вимог до всіх видів підприємств, зокрема і підприємств ветмедичини. Головною вимогою, яка закладається у технічний регламент, є якість і безпечність продукції. Якість — це абсолютна впевненість виробника у своїй продукції на будь-якому рівні її розробки, виробництва та споживання. Тому оправдано і економічно ефективною для підприємств ветмедичини політикою має бути орієнтація на передові досягнення щодо забезпечення стабільної конкурентоспроможної якості продукції. Технічний регламент, як нормативно-правовий документ, безпосередньо і через посилення містить обов'язкові до виконання вимоги до технології виробництва продукції для ветмедичини і тваринництва, правил оцінки відповідності, правил ідентифікації, пакування, маркування і т. ін. Ці вимоги закріплено у новому Законі України «Про ветеринарну медицину». Важливим є і те, що чітке дотримання положень технічних регламентів надає виробникам можливість оцінювати і контролювати ризики, що є значним з огляду на безпечність продукції, та впроваджувати у практику діяльності підприємства правила належної виробничої практики. Щодо повноти розробки технічних регламентів, які враховували б спеціалізацію підприємств є необхідним продовжувати дослідження, узагальнювати досвід провідних зарубіжних фірм, удосконалювати механізми їх впровадження у практику підприємств ветмедичини.

Шифр НБУВ: Ж72108

1.У.687. Управління проектами енерго- та ресурсозберігаючих інновацій суб'єктів підприємництва / С. В. Михайлов // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 45-51. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Концепція ефективного керування інноваційними проектами сучасних суб'єктів підприємництва вимагає комплексної адаптації системи менеджменту у напрямку забезпечення енерго- та ресурсозбереження, оскільки тенденції ринкової моделі економіки заохочують розповсюдження активної політики заощадливого використання усіх видів ресурсів. Проектний менеджмент інноваційної політики суб'єктів підприємництва має відбуватися синхронно вимогам світової економіки та відповідати усім засадам ефективного планування та реалізації ресурсозбереження з урахуванням тенденцій світового науково-технічного прогресу, залученням або розробленням нових інженерних рішень з утилізаційної діяльності, модернізації технологій і обладнання. Саме тому необхідним є удосконалення функціонально-технологічних елементів управління у напрямку активізації інноваційної діяльності в галузі енерго- та ресурсозбереження. Постановка мети і завдань дослідження — дослідити управління проектами енерго- та ресурсозберігаючих інновацій суб'єктів підприємництва. Використано історично-логічний метод; метод систематизації, класифікації й теоретичного узагальнення; метод логічного аналізу і синтезу. Сформовано економічну модель, що надає змогу оцінити динаміку ефективності залучення фінансових коштів, спрямованих на впровадження енерго- та ресурсозберігаючих нововведень суб'єктів підприємництва. На основі побудови вищевказаної моделі сформульовано основні напрямки менеджменту інноваційних проектів енерго- та ресурсозбереження. Висновки: у результаті проведеного дослідження зроблено висновок про те, що гармонізація стратегічного управління суб'єктів підприємництва вимагає впровадження енерго- та ресурсозберігаючих інновацій у виробничу діяльність, що постає умовою стабільного функціонування та конкурентоспроможності. Зниження операційних витрат, їх планування, раціональне використання трудових і матеріальних ресурсів забезпечують швидку окупність інноваційних проектів суб'єктів підприємництва.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.688. Чат-бот як інструмент трейдингу на криптовалютному ринку / Ю. К. Плахотна, М. М. Загребя // Бізнес

Інформ. — 2021. — № 11. — С. 388-394. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Нині криптовалюти і теми, пов'язані з інформаційними технологіями, привертають все більше уваги не тільки трейдерів, а й учених. Проводиться все більше досліджень, метою яких є досконале вивчення криптовалют, а також пошук шляхів для полегшення взаємодії з блокчейном. Тема аналізу даних для криптовалют набуває все більшого значення, оскільки кількість компаній, що залежать від криптовалют, стрімко зростає. Існують такі проблеми, пов'язані з процесом торгівлі криптовалютами, як прогнозування цін і тенденцій, прогнозування волатильності, побудова портфеля, виявлення шахрайства, аналіз індикаторів для різних криптовалют. Для їх вирішення використовуються торгові боти. Торгові боти — це програмні продукти або вебсайти, які пропонують так звану «алгоритмічну торгівлю», оскільки вони автоматично аналізують дані та показники ринку, пропонують стратегії для максимізації прибутку трейдера та підвищення його задоволеності. Вони можуть агрегувати історичні ринкові дані, розраховувати показники, моделювати виконання замовлень і навіть можуть бути налаштовані на виконання стратегій, поки клієнт спить. При аналізі потреби ринку виявилось, що бракує чат-бота, який би допомагав трейдерам або просто людям, зацікавленим у темі криптовалют, одержувати свіжу інформацію про останні зміни на ринку. Розглянуто функції та приклади результатів роботи створеного одним із авторів чат-бота CryptoAlert, який допомагає користувачам завжди бути в курсі останніх змін на ринку криптовалют. Основною функцією бота є одержання сповіщень про суттєві зміни в ціні на вибрану монету. Використання CryptoAlert полегшує роботу трейдера та значно підвищує ймовірність успішних торгів на ринку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.689. Development of an optimization plan for redistribution of pension assets using information technologies / S. Achkasova, Ye. Malysheko // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13. — С. 72-79. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

The issue of the significance of the role of information technologies in the pension system was highlighted. The information and communication model of the state regulation of financial support of the pension system in the market of non-banking financial services was considered. The essence of information and communication support of the risk-oriented approach to the system of accumulative pension provision, which involves preventing the information and technological probability of risks, was explored. The issues of development of non-bank financial institutions as entities of aggregate financial potential were explored and promising directions of increasing the efficiency of their functioning with the use of information technologies were outlined. The necessity of introducing the mechanism of information and communication provision of the state regulation of accumulative system of pension provision by means of mandatory payment of contributions to individual pension accounts and their further investment as an important component of social protection of the population was considered. The algorithm of construction of the mechanism of information and communication provision of the risk-oriented approach to the accumulative pension system was proposed. The main indicators of the implementation of the accumulative component of the pension system were analyzed. The need for the interaction of the elements of the risk-oriented system of accumulative pensions was substantiated. Information technologies of investment of pension savings as a long-term investment resource in interaction of elements of the risk-oriented system of the accumulative pension provision were considered. The needs of introducing a risk-oriented approach to accumulated assets to strengthen social protection of participants in the non-banking financial services market were highlighted. The results of the redistribution between the cluster proved a close relationship of incomes of population and long-term pension savings.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.У.690. Ensuring economic stability in Ukraine under COVID-19 pandemic conditions: ongoing issues and improvement perspective / L. Franchuk, O. Marushchak, N. Kriuchkova, T. Artiukh, O. Chyryva // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 502-509. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Запропоновано погляд на проблеми забезпечення економічної стійкості в Україні в умовах пандемії COVID-19. Здійснено ґрунтовний аналіз досліджень із розвинених країн і країн, що розвиваються, в розрізі соціо-економічних наслідків (СЕН) коронакризи та шляхів підвищення економічної стійкості в умовах пандемії COVID-19. Виділено ключові драйвери коронакризи та її вплив на економіку в світі загалом і Україні зокрема. Розглянуто основні СЕН пандемії COVID-19. Наведено приклади заходів, які запроваджуються урядами різних країн світу, які спрямовано на відновлення економічної стійкості в умовах пандемії COVID-19. Окремий фокус спрямовано на причинно-наслідковий зв'язок в розвитку коронакризи щодо економічної стійкості. Наголошено на нетиповому перебігу коронакризи в порівнянні з «традиційними» фінансовими та соціально-економічними кризами. Наведено особливості заходів урядів країн світу в

умовах коронакризи, що сфокусовано на важелях соціальної підтримки та діджиталізації. Узагальнено кращі практики з подолання негативних СЕН пандемії COVID-19, які спрямовано на укріплення економічної стійкості. Наведено приклади заходів соціальної підтримки та діджиталізації в контексті мінімізації негативних наслідків коронакризи. Здійснено огляд комплексу заходів Уряду України на тлі пандемії COVID-19, які поклякані зміцнити економічну стійкість України. Виділено релевантні рішення щодо боротьби з негативними СЕН коронакризи, спираючись на українську проблематику. Виділено потенційні зони ризику фінансової та соціально-економічної природи в контексті коронакризи, базуючись на особливостях національної економіки України. Визначено пріоритетні напрями для формування комплексу заходів Уряду України в контексті боротьби з негативними СЕН пандемії COVID-19. Наведено авторське бачення щодо заходів соціальної підтримки та діджиталізації, що були би дієвими в укріпленні економічної стійкості на тлі коронакризи в Україні. Наголошено на тому, що з метою досягнення економічної стійкості важливо підтримувати баланс у заходах між запобіганням новим випадкам інфікування COVID-19 і відновленням росту економічної активності.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.691. Fundamental principles of activity of international labour organization in occupational safety and hygiene / Yu. D. Dreval, S. O. Zaika, O. P. Sharovatova, O. V. Bryhada, B. M. Tsymlal // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 88-95. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Purpose — based on the analysis of the relevant basic international documents, to provide further substantiation for the provisions on the importance of the concept of occupational safety and health in the program and standards-related activities of the ILO. Methodology — the ILO's participation in the development and settlement of the defined area of social and labour relations is explored using a number of methods, namely: the method of system analysis (which ensures consideration of a set of activities of this organization as a complex system defined by relative structural independence and meaningful harmonious unity of individual components) and the method of comparison (which further advances arguments for the position of achievements and voids in the study on this issue, as well as places emphasis on the most significant and promising area of activity of this organization related to occupational safety and health). Findings — based on the application of these methods, it is substantiated that much attention is paid to various aspects of occupational safety and health in the programmes and standards-related activities of the ILO. In this case, a harmonious interrelation between the key documents, labour standards, as well as the fundamental principles and rights at work is fundamentally essential. This interrelation is partly embodied in a special ILO document on labour protection, which, however, has no clear emphasis on the protection of working people as the fundamental basis of this organization. The grouping of conventions of this organization is carried out, which in the set of norms are aimed at regulating occupational safety and health issues. In addition to the above, emphasis is placed on the need for a comprehensive analysis of fundamental conventions and conventions, which together are aimed at direct regulation of occupational safety and health. Originality — the provision that the concept of occupational safety and health is of paramount importance in the key documents and conventions of ILO, and that this concept is one of the systemically important factors of this organization, is presented and comprehensively substantiated. Indeed, a set of provisions based on the safety of workers is contained in both program documents (declarations, conventions) and in most conventions. At the same time our analysis shows that such provisions with certain details directly relate to all fundamental principles and rights at work (therefore, when analysing this issue attention should be paid not only to formal but also to the essential characteristics of occupational safety and health). ILO conventions, which contain norms on labour protection, are also defined and grouped (with substantiation of the provision on the degree of involvement in this area of fundamental and governance conventions, as well as conventions based on direct regulation of relevant relations).

Шифр НБУВ: Ж16377

1.У.692. «Lublin Triangle»: prospects for the formation of a transport and logistics cluster (aspects of modern marketing management) / Ye. Shebotarov // *Екон. вісн. Донбасу.* — 2021. — № 4. — С. 39-44. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Узагальнюючий аналіз сучасних загальноєвропейських дезінтеграційних тенденцій, тим більше — на тлі прогнозованих такого роду нових тенденцій, зумовлює необхідність пошуку інших детермінант надійної міжнародної співпраці та формування стійких міжнародних організацій. Однією з таких небагатьох міжнародних організацій може стати нова платформа «Люблінський трикутник» у складі Польщі, Литви та України, яку було засновано у 2020 р. Найбільший економічний ефект і низку супутніх інституційних переваг співпраці цих країн може надати у транспортно-логістичній сфері з формуванням транспортно-логістичного кластеру «Люблінський трикутник». З урахуванням низки інституціональних і техніко-функціональних чинників

учасниками пропонованого кластеру у повному обсязі можуть бути також Латвія та Естонія; у такому разі пропонований кластер може одержати назву, наприклад Балтійсько-Східно-Європейський транспортно-логістичний кластер. Обґрунтовано категоріальне визначення дефініції «транспортно-логістичний кластер». Це упорядкована на підґрунті мережі хахів сукупність просторово визначених суб'єктів господарювання всіх видів транспорту, інфраструктури їх шляхів сполучення та галузевої машинобудування, а також споріднених з ними підприємств, установ й органів управління, яка функціонує на договірних відносинах і забезпечує їх горизонтальну та вертикальну взаємодію. Інноваційний характер висунутої пропозиції полягає у тому, що на відміну від наявних у вітчизняній і зарубіжній науці підходів, згідно з якими транспортно-логістичні кластери розглядаються лише в межах певних регіонів окремої країни, у даному випадку: розуміння кластера вноситься на міждержавний рівень у контексті реалізації норм, положень і процедур Trans-European Transport Network (TEN-T) політики на засадах сучасного маркетинг-менеджменту; сам кластер пропонується у вигляді відповідних транспортно-логістичних хахів. Окрім ідентифікації дефініції «транспортно-логістичний кластер», виокремлено параметри пропонованого кластеру з розкриттям їх змісту; класифіковано функції кластеру; надано структуру мережі географічного розміщення хахів.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.693. The impact of M&A transactions on the growth of the banks' market value / L. Prymostka, N. Pantieliieva, I. Krasnova, V. Lavreniuk, O. Lytvynenko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики:* зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 45-54. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Глобалізація ринків, необхідність відповідати сучасним економічним тенденціям і впроваджувати нові технологічні рішення для підвищення прибутковості банківського бізнесу значно активізували процеси злиття та поглинання в банківському секторі. Процеси злиття та поглинання є довгими та складними, їх результати важко передбачити за відсутності фактичних детальних досліджень. Різноманітність результатів наявних досліджень вимагає оновлення даних на основі більших обсягів трансакцій і більших часових інтервалів. Мета роботи — обґрунтування двох гіпотез: по-перше, вплив угод про злиття та поглинання, особливо на збільшення вартості банків; і вплив факторів, які показують рівень економічного розвитку на вартість банків. Досліджено взаємозв'язок між вартістю комерційних банків на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках, угодами про злиття та поглинання, а також економічними показниками, опублікованими Світовим банком і такими, що вимірюють рівень економічного розвитку країн. Використано метод статистичного моделювання. Побудована модель лінійної регресії надає можливість стверджувати, що факт впливу M@A на зростання вартості консолідованих банків є справедливим у 54,8 % випадків. Дослідження показує, що процеси злиття та поглинання мають найбільший вплив на вартість банків у проміжку 3 — 5 років після укладення угоди. Аналіз взаємозв'язку між економічними показниками та зростанням вартості банків показує, що найбільший вплив на вартість банків має відсоток зростання ВВП і ВВП на душу населення, але низьке значення детермінанти у 22,9 % свідчить про низьку залежність вартості банку на рівні економічних показників в цілому. Встановлено, що зовнішні чинники не впливають безпосередньо на зростання вартості банків при здійсненні операцій M@A. У короткостроковій перспективі можна стверджувати, що банк зазнає зростання витрат, збільшення суми коротко- та довгострокової заборгованості та збільшення обсягу портфеля міноритарних цінних паперів. Однак це тільки збільшить вартість банку, позиціонуючи його як значимого гравця на ринку. Питання розширення системи факторів, які впливатимуть на процеси M@A і, як наслідок, на вартість банків, буде предметом подальших досліджень.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.С.142, 1.У.707, 1.У.716, 1.У.777, 1.У.1145, 1.У.1269, 1.У.1298, 1.У.1335, 1.У.1352

Економіка Європи

1.У.694. Державне та приватне інвестування на ринку житла Великої Британії з II половини XIX ст. до кінця XX ст. / С. А. Петровська, Д. О. Кубишкін // *Бізнес Інформ.* — 2020. — № 6. — С. 77-86. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Ринок житла є ключовою компонентою будь-якої економіки та економічної діяльності взагалі. При обґрунтованій соціально-економічній політиці він може використовуватися як двигун економічного зростання. Фінансування ринку житла за своєю економічною суттю є інвестиційним проектом. У контексті даного питання актуальним є дослідження ефективності інвестування на ринку житла органів державної влади, з одного боку, та приватних підприємств — з іншого, а також впливу такої діяльності кожного із суб'єктів на ринок і суспільство в цілому. Мета

роботи — проведення аналізу правових норм і методів регулювання житлових відносин Великої Британії з II пол. XIX ст. до кінця XX ст. за допомогою державного та приватного інвестування, визначення ефективності даних суб'єктів інвестування та їх впливу на ринок житла. Проаналізовано основні правові норми щодо регулювання житлових відносин Великої Британії з II половини XIX ст. до кінця XX ст. Встановлено, що розширення державного втручання та, згодом, безпосереднє здійснення державою функцій інвестора на ринку житла було пов'язано з необхідністю забезпечення охорони громадського здоров'я та надання допомоги найбіднішим прошаркам населення. Висвітлено методи державного втручання (встановлення норм, стандартів, оподаткування, регулювання цін та відсоткових ставок тощо) та їх вплив на стан житлового ринку. Наведено та проаналізовано дані щодо кількості новостворених житлових одиниць з розподілом за джерелами фінансування. Акцентовано увагу на соціальних проблемах, що стали катализатором для проведення інтервенціоністської політики. Розкрито основні проблеми та недоліки державного житлового інвестування, зокрема: побудова неефективної бюрократичної системи, її тенденції до саморозширення; інституційна неспроможність визнавати невдачі; відсутність діалогу між органами місцевого самоврядування та набувачами муніципального житла тощо — на відміну від приватного сектора, який має здатність до реагування на обставини об'єктивної дійсності, визнання недоліків та їх ліквідацію.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.695. Державне фінансування досліджень і розробок в окремих країнах Центральної та Східної Європи: сучасний стан та особливості розподілу коштів / В. Ю. Грига, Ю. О. Рижкова // Наука та наукознавство. — 2021. — № 3. — С. 50-75. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто найактуальніші проблеми управління науковою системою — державного фінансування та його ефективного використання. Державне фінансування досліджень і розробок (ДіР) характеризує ставлення уряду до науки як до фактора економічного розвитку. Проте ефективність витрачання цих коштів може суттєво відрізнятись між країнами. Мета дослідження — визначення особливостей державного фінансування ДіР в окремих країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЕ) та ефективності наукової системи цих країн в контексті застосування найкращого досвіду управління наукою в Україні. На відміну від інших робіт, ефективність фінансування ДіР розглянуто авторами через показники участі в Рамковій програмі ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт — 2020». Методи дослідження: системний аналіз, аналітичний, системний, кореляційний аналіз. Використано статистичні бази та офіційні документи ЄС, Організації економічного співробітництва та розвитку, Світового банку, національних статистичних служб країн ЦСЕ та України. Виявлено, що ефективність державних витрат на ДіР мало залежить від їх питомої ваги в бюджеті, проте є підстави стверджувати, що обсяг цих витрат і наукоємність ВВП суттєво впливають на можливості дослідників щодо міжнародної конкуренції за гранти. Встановлено наявність прямого зв'язку між бюджетним фінансуванням ДіР і показниками участі в програмі «Горизонт — 2020». Наступним кроком у дослідженні було визначення особливостей фінансування ДіР в окремих країнах ЦСЕ: Чехії, Угорщині, Словаччині, Словенії, Сербії. Встановлено, що проведені в цих країнах реформи призвели до збільшення фінансування ДіР та їх ефективності, у багатьох країнах ЦСЕ держава відіграє провідну роль у наданні як інституційного, так і проектного фінансування ДіР, має місце тенденція надання бюджетного фінансування через незалежні від профільних міністерств агентства або дослідницькі ради. Досвід країн ЦСЕ в управлінні наукою доводить, що для підвищення ефективності наукової системи, в тому числі активізації участі дослідників у міжнародних програмах ДіР, вкрай необхідно збільшувати обсяги бюджетного фінансування ДіР та здійснювати періодичний перегляд методик оцінювання наукової діяльності, спрямований на підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.У.696. Економіка країн Європейського Союзу: навч. посіб. / Ю. Ю. Хватов; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 127 с.: табл. — Бібліогр.: с. 124-126. — укр.

Посібник призначено для вивчення загальних рис та особливостей економік країн — членів Європейського Союзу. Системно розглянуто стан національних економік. Розкрито особливості та основні етапи соціально-економічного розвитку окремих країн і регіонів Європейського Союзу. Визначено місце та роль Європейського Союзу у світовому господарстві. Проведено порівняльний аналіз зовнішньоекономічних зв'язків та умов ведення бізнесу в окремих групах країн Європейського Союзу. Досліджено проблеми економічної співпраці з країнами Європейського Союзу. Окремлено етапи економічного розвитку країн європейського союзу, а саме: відновлювальний етап (1945 — 1951), економічне зростання та заснування ЄС (1952 — 1973), етап гальмувань і прискорень (1974 — 1989), етап об'єднання Німеч-

чини та введення євро (1990 — 2002), етап «масового розширення» та Brexit (із 2003 р. — дотепер).

Шифр НБУВ: ВА864224

1.У.697. Люблінський трикутник у системі економічної безпеки Європи в контексті російсько-української війни 2014 — 2022 рр. / В. А. Студинський // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 132-138. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

На сучасному історичному етапі питання європейської континентальної безпеки набуває актуальності особливо на тлі російської агресії. Це очевидно і, напевно, піддається якомусь сумніву. Україна у європейській історії завжди грала роль захисника західної цивілізації. Окрім України таку ж функцію виконували і виконують Польща та Литва. Говорячи мовою історичних аналогій і порівнянь, неможливо у цьому аспекті, не згадати про таке велике і потужне державне формування як Річ Посполита. Як не дивно, але ця держава постанала теж на тлі експансії Московії на сході. Необхідність спільної безпеки в Центральній Європі завжди була і залишається актуальною. Литва, Польща та Україна знаходяться на передньому краї, який може забезпечувати стабільний розвиток Європи. На сьогодні це є і переднім краєм всього цивілізованого світу. Тому, утворення Люблінського трикутника між Києвом, Варшавою та Вільнюсом є історичною, політичною, економічною, гуманітарною необхідністю. Власне, Люблінський трикутник є тристороннім регіональним альянсом для політичного, економічного, культурного й соціального співробітництва між Литвою, Польщею та Україною, метою якого зокрема є зміцнення діалогу між країнами, підтримка інтеграції України в Європейський Союз та НАТО і спільна протидія російській агресії в Україні. Ідея такого об'єднання належала В'ячеславу Чорноволу та Адаму Чарторийському. Економічна складова у цьому об'єднанні має виняткове значення, оскільки є базою для утворення системи сталого розвитку регіону. На протипагу російській агресії ставляться європейська виваженість та економічна стабільність. Тема Люблінського трикутника і значення цієї організації в сучасному розвитку Європи набуває все більшого розгляду. Проте, дана проблематика поки більше знаходиться у політико-публіцистичній сфері розгляду. Економічні наукові дослідження на цю тему поки не розроблено. Хоча певні спроби і здійснюються. Мета дослідження — проаналізувати стан і перспективу розвитку об'єднання Польщі, Литви та України як стабілізуючого економічного фактора в системі безпеки Європи в межах Люблінського трикутника. Проведений аналіз даної проблематики доводить, що об'єднання трьох держав — Польщі, Литви та України, у межах об'єднання Люблінського трикутника має серйозні перспективи розвитку і може виступати як потужне формування в системі економічної безпеки Європи, особливо в умовах російської воєнної експансії. Висновок: Люблінський трикутник як міждержавне об'єднання покликане насамперед до протистояння російській агресії і тиску на Європейський Союз. Роль України, Литви та Польщі протягом багатьох століть полягала саме у захисті європейського континенту від імперського просування Росії на Європу та гальмування розвитку європейських країн. В сучасний момент ця проблема набула неабиякої гостроти і значення. Країни Люблінського трикутника мають потужний економічний потенціал, становлять серйозний торговельний комунікаційний інтерес у напрямках Північ — Південь, Захід — Схід, а також є певним форпостом у захисті Західної цивілізації.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.698. Особливості фінансування наукових досліджень у країнах Європейського Союзу / О. А. Білецька // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 37-43. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — виявлення обсягів та особливостей фінансового забезпечення наукових досліджень у країнах — засновниках ЄС — Німеччині, Франції та Італії, а також у нових країнах — Чехії, Угорщині та Словаччині. Методологічною основою досліджень були праці учених за цією проблематикою, аналітичні методи, дані Євростату та розроблені наукові підходи. Згідно з обгрунтованими критеріями виконано аналіз витрат на наукові дослідження в розрізі загального обсягу витрат, витрат по секторах і в розрахунку на одну особу. Виявлені особливості згруповано за спільними та відмінними ознаками щодо структури бізнесу, державного сектора та закладів вищої освіти. Виокремлено динаміку збільшення або зменшення зазначених витрат щодо окремої країни протягом 2014 — 2019 рр. Виявлена ациклічність видатків протягом зазначеного періоду в усіх аналізованих країнах за визначеними секторами є свідченням перманентного пошуку оптимального співвідношення між суб'єктами фінансування та відображає специфіку фінансової політики, яку реалізують уряди. Суттєвими результатами дослідження є визначення вагомості ролі у фінансуванні цих витрат Німеччини, частка якої складає майже третину всіх витрат ЄС, а також виявлення серед аналізованих країн значної відмінності у витратах між найбільш економічно розвинутою країною ЄС — Німеччиною та найменш розвинутою — Словаччиною, а саме: в 141 раз. Окремо наголошено, що особливості фінансування витрат зумовлені чинниками історичного, економічного та ментального змісту, які розкрито з

відповідним обґрунтуванням. Висновки виконаного дослідження узгоджуються з поглядами інших науковців, праці яких враховано в даному дослідженні. Наведено аргументацію результатів дослідження та визначено доцільність подальших пошуків щодо оптимізації витрат на наукові дослідження.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.699. Підприємствський університет: актуальність створення, міжнародний досвід, ситуація в Латвії / В. В. Меньшиков, О. П. Ружа // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 23-36. — Бібліогр.: 43 назв. — рус.

Університет, розуміючий спрощено як заведення, представляє систему вищої освіти, відрізняється довголітністю. Однак вона підвергалася еволюції на рубежів століть під впливом різних умов. В результаті з'являються різні моделі університетів, і найбільш перспективна з них тепер відома як підприємствський університет. Дана модель передбачає більшу відкритість вуза до соціально-економічної середовища, гнучку адаптацію до потреб клієнтів, стейкхолдерів та ринку, ринкову конкурентоспособність, засновану на маркетингу та здатності диверсифікувати джерела доходу. Особливо велику увагу приділяється створенню та підвищенню підприємствського потенціалу студентства. Предметом дослідження є основні зовнішні та внутрішні фактори впливу на створення підприємствських університетів. Мета дослідження — розглянути питання, пов'язані з передумовами та шляхами розвитку Університету 3.0 в Латвії. Задачі дослідження могли б бути наступними: вивчити основні зовнішні та внутрішні фактори при створенні підприємствських університетів; оцінити найбільш важливі передумови створення підприємствських університетів в Латвії. В якості основного методу дослідження використовувалися причинно-слідственный аналіз і порівняльний аналіз. Дана емпірична оцінка передумов розвитку Університету 3.0 в Латвії на основі порівняльного аналізу параметрів Глобального індексу конкурентоспособності. Предложено обговорити необхідність державної програми хоча б пілотажного проекту створення двох-трьох підприємствських університетів, що дозволить мати свій власний досвід створення економічних, соціальних та культурних бар'єрів на шляху модернізації нашої вищої школи, появи власних сильних лідерів підприємствства в вищій школі. Матеріали, результати та висновки дослідження можуть бути використані науково-дослідницькими організаціями, органами державного управління, установами вищої освіти, студентськими організаціями. Висновки: обґрунтовано значущість необхідності підприємствських університетів в Латвії, а також виявлені основні компоненти трансформації «Університет-3.0» в вищій освіті Латвії.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.700. Регулювання арт-бізнесу в креативній економіці ЄС: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / А. С. Диндар; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — Київ, 2019. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано методологію дослідження арт-бізнесу в глобальній економіці. Систематизовано умови, фактори та механізми регулювання креативної бізнес-діяльності в ЄС. Розроблено поліструктурну модель регулювання культурно-креативного сектора в ЄС. Виявлено напрямки вдосконалення інституційно-регуляторного забезпечення європейського вектора розвитку арт-ринку України. Досліджено генезис розвитку арт-бізнесу в державних лідерах. Обґрунтовано ідентифікаційні підходи до аналізу інституційних і секторальних змін на арт-ринку. Проаналізовано секторальні та країнові особливості цього ринку. Наведено компаративну характеристику конвергентних процесів розвитку арт-ринків України, Польщі та ЄС. Ідентифіковано позиції арт-компаній на європейському ринку креативної індустрії. Обґрунтовано механізми конвергенції секторальних ринків України та ЄС. Охарактеризовано тенденції та особливості інноваційно-креативної кластеризації економічного простору європейських країн та України.

Шифр НБУВ: РА442725

1.У.701. Розвиток систем банківського нагляду в країнах Центральної та Східної Європи: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02 / О. О. Павлюк; Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. — Київ, 2019. — 35 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито соціально-економічну природу, закономірності банківського нагляду. Здійснено аналіз основних етапів формування сучасної системи банківського нагляду та досліджено функції основних елементів системи банківського нагляду в процесі формування світової фінансової архітектури. Обґрунтовано шляхи адаптації Директив ЄС в практиці банківського нагляду країн Центральної та Східної Європи. Виявлено підходи європейських наглядових фінансових інститутів до розвитку систем банківського нагляду в країнах Центральної та Східної Європи. Розроблено структурно-аналітичну модель розвитку банківського нагляду в країнах Центральної та Східної Європи з виокремлен-

ням кластерів, що відносяться до систем банківського нагляду Базель І, Базель ІІ. Проаналізовано процес становлення системи банківського нагляду в Україні та сформульовано парадигмальні засади її формування в Україні. Запропоновано методики та інструменти підвищення ефективності управління ризиками в банках України.

Шифр НБУВ: РА442862

1.У.702. Статистичний аналіз економіки та зовнішньоекономічної діяльності Нідерландів / М. С. Рахман, М. А. Несен // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 17-22. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз сучасної економіки та напрямів зовнішньоекономічної діяльності Нідерландів із застосуванням економіко-статистичних методів; визначення проблем і перспектив розвитку; розробка проекту співпраці Нідерландів та України, а також розроблення шляхів поліпшення іноземних інвестицій. Надано характеристики валового внутрішнього продукту, зовнішнього боргу, зовнішньоторговельного обороту, структури експорту та імпорту, а також рівня реального ВВП на душу населення. Проведено структурний і динамічний аналіз експорту та імпорту Нідерландів за період 2014 — 2019 рр. Особливо проаналізовано індекс сезонності експорту та імпорту за період 2018 — 2019 рр. по кварталах, а також «сезонну хвилю» експорту та імпорту Нідерландів за цей самий період по місяцях. Обґрунтовано актуальність дослідження теоретичних аспектів статистичного аналізу економіки та зовнішньоекономічної діяльності Нідерландів. Досліджено, що важливе місце в цьому напрямі займає аналіз зіставлення даних щодо обсягів структури та структурних зрушень експортно-імпортних операцій країни. Одержані результати дослідження можуть бути використані як у галузі навчання та економіки, так і конкретно в досліджуваній галузі. Вказано основні проблеми сучасної економічної ситуації в Нідерландах як на світовому, так і на внутрішньому ринку. Підбито підсумки та запропоновано вдосконалення функціонування зовнішньоекономічної діяльності Нідерландів шляхом вживання визначених заходів.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.703. Трансформація трудових відносин профспілкового руху у посткомуністичних країнах: колект. монографія / Н. Арабаджійський, Н. В. Балашова, І. Банкова, Г. Бучюнас, А. В. Иванов, П. В. Ворона, Л. І. Ворона, Я. В. Качан, Д. О. Красівський, М. І. Лахижа, В. Б. Сухомлин; ред.: М. І. Лахижа, Я. В. Качан, В. Б. Сухомлин; Федерація профспілок України, Академія праці, соціальних відносин і туризму. — Київ: Шпак В. Б., 2023. — 310 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто становлення та розвиток трудових прав відносин у посткомуністичних країнах та роль у цьому процесі професійних спілок. Зазначено, що автори — члени із Республіки Болгарія, Республіки Литва та України досліджують теоретичні засади реформ та їх практику на прикладі Болгарії, Литви, Польщі та України. Описано теоретико-методологічні засади державної політики у сфері трудових відносин. У науковий обіг в Україні уведено нормативно-правові акти та наукову літературу посткомуністичних країн. Активно використано матеріали соціологічних досліджень та інформацію ЗМІ, які надають змогу адекватно оцінити шляхи оптимізації трудових відносин у посткомуністичних країнах, стан і тенденції змін на ринку праці, а також сприятимуть продуктивній зайнятості населення. Оцінено роль у цих процесах професійних спілок. Підкреслено значення центрів зайнятості в реалізації державної політики у сфері трудових відносин.

Шифр НБУВ: ВА863392

1.У.704. Трансформаційні процеси в рекреаційно-туристичній індустрії країн Європи на сучасному етапі / Л. М. Воловик // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 94-99. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Предмет дослідження — з'ясування особливостей впливу трансформаційних процесів світової економіки на розвиток рекреаційно-туристичної індустрії країн Європи та врахування досвіду для України. Мета дослідження — наукове обґрунтування теоретичних і практичних положень щодо розвитку рекреаційно-туристичної індустрії країн Європи в контексті сучасних трансформаційних змін світової економіки. Для дослідження трансформаційних процесів в рекреаційно-туристичній індустрії країн Європи на сучасному етапі розвитку використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання емпіричного та теоретичного рівнів досліджень. Розглянуто особливості впливу трансформаційних процесів на розвиток рекреаційно-туристичної індустрії країн Європи, вивчення досвіду їх для практичної реалізації в Україні. Результати дослідження можуть бути використані підприємствами рекреаційно-туристичного господарства України, закладами вищої освіти, об'єднаними територіальними громадами країни та всіма зацікавленими особами з даної проблематики. Висновки: рекреаційно-туристична індустрія країн Європи є пріоритетним напрямом розвитку їх економік і культур. Європейський регіон для туристів є найбільш привабливим, а країни Західної та Південної Європи вирізняються найвищим і

найефективнішим рівнем використання рекреаційно-туристичного потенціалу. Багаті природні рекреаційні ресурси, значна кількість міст з історичними, архітектурними пам'ятками, художньо-культурними цінностями приваблюють близько 59 % туристів планети. За даними Всесвітньої туристичної організації, лідерами за кількістю туристів та рекреантів у Європі є Франція, Велика Британія, Німеччина, Іспанія, Італія та Греція. Досвід європейських країн доводить, що участь держави в розвитку рекреаційно-туристичної індустрії, де централізоване регулювання вирішує ряд проблем стихійно-ринкової економіки на користь сталого (збалансованого) розвитку цієї сфери діяльності, є найбільш прийнятним і для України, оскільки наша країна має високий рівень забезпеченості природними та історико-культурними цінностями для належного соціально-економічного розвитку за рахунок рекреації й туризму, враховуючи той факт, що післявоєнна економічна відбудова, внаслідок російської агресії, триватиме роки.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.705. Bank lending during the COVID-19 crisis: evidence from Switzerland / Yu. Strilchuk, K. Cherkashyna, I. Krasnova, S. Arzhevitin, T. Semenenko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 5. — С. 55-64. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Мета роботи — аналіз впливу банківського кредитування на економіку під час пандемії COVID-19 на прикладі швейцарського досвіду. За результатами дослідження динаміки основних макроекономічних індикаторів (ВВП і його складових, рівня інфляції, показників грошової маси) до та під час коронакризи доведено, що вплив поточної кризи на економіку є сильнішим, аніж вплив фінансової кризи 2008 — 2009 рр. Зокрема, виявлено різке падіння ВВП Швейцарії 2020 р., зниження обсягів експорту та імпорту. Складові ВВП, які були найбільш стабільними протягом останніх 12 років і не знижувалися під час фінансової кризи 2008 — 2009 рр., а саме «Споживчі витрати домогосподарств» і «Загальні споживчі витрати», показали спадну динаміку 2020 р., що підкреслює неекономічний характер кризи. Період пандемії охарактеризувався зростанням інфляції та зміною структури грошової маси, а саме зменшенням обсягів депозитів на поточних рахунках майже вдвічі. Найбільш вразливим економічним суб'єктом виявилось населення, рівень платоспроможності якого значно знизився, що спричинило скорочення обсягів споживання та безготівкових розрахунків. Зростання обсягів попиту та споживання, поживаленню ділової активності, стимулюванню економічного зростання в умовах, що склалися, сприятиме активізація банківського кредитування. Проведений аналіз надає можливість констатувати, що обсяги кредитування у Швейцарії протягом 2020 р. були вищими у порівнянні з попереднім роком. Найбільш значущим у структурі кредитного портфеля банків залишається кредит для населення, частка якого становила 66 % на кінець 2020-го. Водночас корпоративний кредит характеризується швидшими темпами зростання з початку кризи, що свідчить про вищий попит на кредит з боку бізнесу та використання його у складі антикризового менеджменту. На противагу наявній думці щодо негативного впливу банківського кредитування на рівень інфляції доведено, що поживалення банківського кредитування у складі антикризового заходів фіскально-бюджетної та монетарної політики має позитивний вплив на відновлення економіки під час і після кризи. Проаналізований досвід Швейцарії може бути використаний у українських реаліях.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.706. Basic institutions and economic development in Central — and Eastern-European post-communist countries / O. Vatamaniuk, P. Ostroverkh, O. Salovskiy // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 5. — С. 524-534. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Значні відмінності в результатах, досягнутих постсоціалістичними країнами Центральної та Східної Європи у реформуванні своїх економік протягом 30 років, безпосередньо пов'язані з особливостями та динамікою їх інституційних систем. Ефективне поєднання швидких економічних реформ з увагою до чинних формальних і неформальних інституцій і коригуванням бажаного напрямку їх змін стало запорукою успіху понад десятка країн, які раніше чи дещо пізніше стали повноправними членами Європейського Союзу. Для аналізу впливу інституцій на економічний розвиток у постсоціалістичних країнах обгрунтовано підхід, який передбачає виокремлення 5 базових груп інституцій: власності, влади, конкуренції, інновацій і цінностей. Для кількісного опису та оцінки цих інституцій використано низку показників, зібраних чи розрахованих такими організаціями, як Світовий банк, Transparency International, Heritage Foundation тощо. Крім того, на основі цих показників побудовано також композитні індекси для опису кожної з п'яти базових груп інституцій та узагальнено інтегральний інституційний індекс. Для оцінки рівня економічного розвитку країн використано дані Світового банку щодо валового внутрішнього продукту на особу. Побудовано низку простих і множинних регресійних моделей, які надають змогу виявити статистично значущий вплив багатьох показників

інституцій на рівень добробуту в постсоціалістичних країнах. Зокрема, особливо відчутним є вплив влади, інновацій і конкуренції, що підтверджується і для композитних показників цих інституцій. У множинних регресійних моделях типовим є поєднання одного з показників влади або відповідного композитного індексу з показниками частки видатків на науково-дослідні роботи та індексу людського розвитку. Загалом, різні варіанти побудованих моделей містять складові, що стосуються чотирьох з п'яти базових інституцій. Відсутність у цих моделях показників, пов'язаних із власністю, пояснюється, ймовірно, можливостями значного опосередкованого впливу цієї інституції через показники інституції влади.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.707. Brexit: передумови, наслідки, інтереси та основні вектори міждержавних відносин Великої Британії у сфері торгівлі / О. В. Шкурушій, А. В. Світлична, І. Л. Загребельна, О. А. Світлична // *Проблеми економіки.* — 2022. — № 3. — С. 12-19. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Проведений аналіз відображає суть і хід процесу брекзиту. За суттю, вихід Великої Британії з ЄС слід вважати складним трансформаційним процесом, який у реально існуючій формі відтворює модель структурних змін, що відбуваються в межах нерівноважної відкритої системи (дисипативної структури). Такий концептуальний підхід до трактування зазначеного процесу надає змогу конкретизувати визначення брекзиту як розв'язання внутрішньосистемної суперечності, що сформувалась усередині найскладнішої форми інтеграції, якою є Європейський Союз. За трансформації (перетворення форми) та структурних змін, що відбуваються разом з цим, утворюється нова якість базової системи та відокремлених від неї колишніх елементів, що набули статусу самостійних цілісних системних одиниць. У подальшому динаміка може набувати форм або регресу, або прогресу. Відповідно, брекзит як результат трансформації економічного та політичного союзу країн Європи пов'язаний з ризиками для обох сторін — як для Великої Британії, так і для ЄС. Господарська система Великої Британії — з числа найбільших і найпродуктивніших у Європі та світі. Тому брекзит суттєво послабив економіку ЄС, але не спричинив критичного погіршення її стану. Так само втрата Великою Британією членства в ЄС, в якому вона перебувала від 1973 р., утруднила можливості зростання, але не викликала руйнівних змін у економіці. Аналогічно оцінюється ситуація у сфері міжнародної торгівлі. Для Великої Британії надзвичайно важким став перехідний період брекзиту, оскільки він значним чином збігається із затяжним періодом пандемії COVID-19. Як відповідь на виклики, що постали перед країною після брекзиту, Велика Британія реалізує модель міждержавних відносин, спрямовану на збереження партнерських зв'язків, набутих за часів членства в ЄС, і водночас на формування нових — не менш ефективних. У межах цієї моделі, найбільш вірогідно, буде утворений формат рівнонаближених економічних (у тому числі торговельних) відносин «країни Європи — Велика Британія — США». Взаємовигідними для Великої Британії залишаються торговельні відносини з Китаєм, хоча їх контекст став суттєво політично зумовленим, зважаючи на розбіжність інтересів США і Китаю та втрату Великою Британією ролі провідника китайських інтересів у ЄС. Великі перспективи відкриває перед Великою Британією напрям Індотайської-Тихоокеанського співробітництва, що передбачає розбудову відносини з країнами, переважна більшість яких є учасниками Всебічного регіонального економічного партнерства (RCEP).

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.708. How female differ in decision making for personal investment strategy / M. Mikeliūnyte, A. Lezgovko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 5. — С. 92-98. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Досліджено особливості особистих інвестицій литовських жінок відповідно до аналізу та застосування Австралії як методу належної практики. На підставі багатьох загальнодоступних досліджень жінки, здебільшого, мають менші знання про фінанси загалом та особливо про інвестиційні процеси; отже, це призводить до їх незацікавленості в інвестуванні та до можливості поганого управління грошима. Це питання можна вирішити, дослідивши, чому воно з'являється першим, і взявши на озброєння практичний приклад країн із розвиненим інвестиційним ринком. У разі порівняння особистих інвестиційних стратегій серед жінок Литви та Австралії для збору даних для подальшого аналізу використано 2 набори анкет. Основні висновки, виявлені в опитуванні, полягають у тому, що жінки в Австралії мали вищий рівень фінансової грамотності, частіше інвестували та обирали більший вибір інструментів інвестування у порівнянні з жінками Литви. Більше того, виявилось, що литовські жінки вирішили не інвестувати через брак додаткових коштів і брак фінансових знань. Основне обмеження, що виникло під час дослідження, — брак наявних даних на тему особистих інвестицій в офіційних статистичних джерелах Литви, таких як Департамент статистики Литви. Результати дослідження сприяють удосконаленню сфери особистих фінансів та інвестицій жінок Литви і можуть бути використані для подальших досліджень або використані для

освітньої програми, присвяченої фінансовій грамотності жінок у Литві. Створено оригінальну цінність для галузей особистих фінансів, інвестицій і фінансової грамотності в Литві, вводячи ідею не лише проводити більше досліджень у цих галузях, а й використовувати порівняльний аналіз і метод належної практики з країн, які демонструють високі досягнення в галузі особистих фінансів і тендерної рівності.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.Т.223, 1.У.450, 1.У.669, 1.У.683, 1.У.1253, 1.У.1322, 1.У.1351, 1.У.1353

Економіка України

1.У.709. Важливість творчості в креативному механізмі управління бізнесом / Н. І. Басюркіна, А. В. Гріщенко, О. М. Ласкаєв // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 44-49. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розкрито актуальність використання творчості в роботі сьогоденніших підприємств як переваги у збільшенні доходів організації. Проаналізовано та зазначено, що 82 % опитаних керівників погоджуються з тим, що готові використовувати креативність в управлінні бізнесом для збільшення частки ринку, спонукати співробітників мислити поза нормами й експериментувати. До основних переваг можна віднести: техніки креативного мислення, готовність експериментувати, впровадження та використання інновацій, стимулювання розуму, покращання співпраці між робітниками. Визначено основні способи підвищення творчості та креативності співробітників на робочому місці, які керівники підприємств можуть використовувати для подальшого розвитку: заохочення відкритості, що можливо, якщо вислухати різні ідеї співробітників; сприяння різноманітності, що можливо за умови залучення різних відділів до праці разом, щоб поглянути кожного на ситуацію з різних боків; запровадження гнучкого графіку роботи, що нададуть співробітникам більше свободи; проведення мозкових штурмів, що допоможе генерувати ідеї для бізнесу; заохочення додаткових перерв для співробітників протягом робочого дня, щоб зберегти психічне та фізичне їх здоров'я; заохочення ризиків та експериментів; винагородження творчості співробітників, що надасть можливість встановити цінності та продемонструвати важливість у культурі компанії та сприяти творчим подходам. Запропоновано практичні напрями роботи підприємства, що можуть використовувати зазначені способи: креативність у маркетингу, використовуючи різноманітні практики залучення та просування; креативність у продажах, використовуючи чуйний та індивідуальний підхід до клієнтів; креативність у вирішенні проблем зміни, адаптації, комбінації асортименту, застосовуючи техніку SCAMPER.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.710. Вплив інститутів на динаміку процесів постсоціалістичної трансформації в Україні / Є. О. Мороз // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 512-520. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Акцентовано увагу на важливій ролі ефективної системи інститутів з метою забезпечення економічного розвитку України. Зазначено, що формуванню цієї системи мусить приділятися увага науковців, а також владних структур. Досліджено зміст економічної трансформації постсоціалістичних країн, зокрема України. Проведено дослідження за використанням методики порівняння капіталістичної та соціалістичної систем, а також історичного підходу. Розглянуто зміст категорій «власність» і «трансформація», а також вплив інститутів власності на динаміку трансформаційних процесів, що відбувалися в постсоціалістичних країнах. Визначено взаємозв'язок і взаємозалежність між впливом інститутів і динамікою процесу постсоціалістичної трансформації (ПСТ). Результати дослідження засвідчили невисокий рівень розвитку формальних інститутів в Україні, тоді як неформальні інститути виступають природним гальмом для подальшого економічного розвитку. Наголошено, що вплив інститутів на динаміку процесів ПСТ має суттєве значення та вирішальну роль в Україні. На основі інституту власності розглянуто ефекти власності. Завдяки їх повноцінному використанню західні країни здатні генерувати капітал і максимізувати вигоди від використання об'єктів власності. На відміну від західних країн, в Україні власність розглядається виходячи з об'єкта, а не через систему прав, якими може користуватися власник. Розглянуто природу легальних і нелегальних відносин власності, а також передумов, що зумовлюють трансформацію інститутів власності. Визначено вплив формальних і неформальних інститутів на динаміку процесів ПСТ в Україні. Розглянуто появу нематеріальних об'єктів власності на прикладі інтелектуальної власності, а також важливість дотримання та реалізації прав власності законодавчою системою. Зроблено висновки щодо поточного становища соціально-економічної системи України в контексті трансформації формальних і неформальних інститутів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.711. Вплив науки вищої школи на реформування національної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / М. К. Яворська; Національний університет водного господарства та природокористування. — Рівне, 2019. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні основи та значення науки для економічного розвитку країни; визначено методологічні засади інституціоналізації наукової діяльності; вивчено зарубіжний досвід ефективної моделі функціонування наукової сфери. Розроблено модельну формалізацію оцінювання наукової і науково-технічної діяльності; проведено аналітичне дослідження наукового потенціалу; здійснено аналіз результатів вітчизняної наукової діяльності. Проведено організаційно-правове обґрунтування реформування національної економіки; запропоновано шляхи забезпечення розвитку науки вищої школи як підсистеми національної інноваційної системи; розроблено модель інвестиційного забезпечення розвитку науки й оцінка її результатів.

Шифр НБУВ: РА442260

1.У.712. Вплив пандемії COVID-19 на економіку України / Н. В. Касьянова, І. В. Панасюк // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 14-20. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Світова економіка продовжує відновлюватись після пандемії COVID-19, у більшості країн світу очікується стрімке зростання. Мета роботи — аналіз змін в економіці України та оцінювання впливу пандемії на загальнонаціональні тренди. Для оцінювання впливу пандемії на економіку України проаналізовано динаміку ВВП. Проведений аналіз показує, що пандемію не можна розглядати лише з позиції негативного впливу на економіку України. Криза — це нові можливості для України, реалізація яких можлива за рахунок державного регулювання економічної діяльності, захисту українських товарів і послуг від імпортичних альтернатив, розвитку міжнародної співпраці та торгівлі, залучення інвесторів та впровадження інновацій у всі можливі сфери економіки.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.713. Державна підтримка малого та середнього бізнесу в сучасних умовах / С. В. Нестерова, В. В. Копча, Г. Т. Михальчиньць // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 127-132. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Предметом дослідження є теоретичні й практичні аспекти проблем, що постають у сфері державної підтримки малого та середнього підприємництва в Україні. Мета дослідження — виявлення основних деструктивних чинників розвитку середніх та малих підприємств та встановлення шляхів їх подолання. Методологічною основою дослідження є загальнонауковий та спеціальні методи наукового пізнання, такі як діалектичний метод, аналіз, групування даних, проблемно-цільовий підхід. Розглянуто особливу роль середнього та малого підприємництва в частині формування ВВП, створення робочих місць, покращання демографічної ситуації. Наголошено, що значна частка підприємств або функціонує в тіньовому секторі, або не виживає заходів щодо підвищення прибутковості. Висунуто гіпотезу, що вагомою причиною такого стану є недосконала державна підтримка підприємств малого та середнього бізнесу. Передусім, це велике податкове навантаження, низькі заробітні плати у секторі, нестабільне законодавство. Наголошено, що додатковим викликом стала і всесвітня пандемія коронавірусу: через карантинні заходи більшість підприємств малого та середнього бізнесу опинились на межі виживання. Матеріали, результати й висновки роботи використано у діяльності різноманітних громадських організацій, місцевих органів самоврядування як аналітичне підґрунтя звернень щодо необхідності державної підтримки середнього та малого підприємництва, в підготовці фахівців в середніх та вищих навчальних закладах. Висновки: малий та середній бізнес виступає стимулятором розвитку економіки. Він забезпечує вагомий частку у структурі ВВП, сприяє розвитку середнього класу, здійснює позитивний вплив на демографічні показники. Можливість і здатність малого та середнього підприємництва до розвитку навіть за складних політичних та економічних умов доводить, що саме ці суб'єкти господарювання є основою для підтримки економіки в складні часи. Таким чином, пріоритетним завданням уряду має стати створення сприятливого середовища для ведення бізнесу та розвитку малого та середнього підприємництва. Для цього мають реально запрацювати програми підтримки: інформаційного характеру, фінансового забезпечення, соціального супроводу. Активна і цілеспрямована підтримка розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва сприяє зростанню ВВП та створенню нових робочих місць.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.714. Дифузія інновацій в аграрному бізнесі в Україні / В. М. Онегіна, В. В. Антощенкова // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 49-55. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Інноваційний розвиток соціально-економічних систем різних рівнів залежить від дифузії інновацій. В процесі дифузії відбувається розповсюдження інновацій, утвердження їх у способі виробництва та моделях споживання. Швидкість та масштабність дифузії залежать від багатьох чинників, основними з яких

у попередніх дослідженнях було визначено соціальні, маркетингові, географічні. Мета наукового дослідження — визначення впливу організаційно-економічних чинників на дифузію інновацій у сучасному аграрному бізнесі в Україні. Уточнено поняття дифузії інновацій з урахуванням об'єктної сфери дослідження як процесу проникнення, поширення інновацій у бізнес-середовищі, їх активне залучення, використання та утвердження в господарській практиці суб'єктів бізнесу. Важливим наслідком дифузії інновацій є підвищення продуктивності використання факторів виробництва суб'єктами бізнесу. На фоні тенденції зростання продуктивності сільськогосподарських угідь, яка оцінювалася на основі урожайності сільськогосподарських культур, продуктивності праці виявлено суттєву диференціацію у факторній продуктивності в аграрному бізнесі внаслідок неоднорідності його сучасної організаційної структури. Аналіз впливу розміру підприємства на урожайність сільськогосподарських культур шляхом групування за розміром зібраної площі у 2019 р. підтвердив вищу продуктивність сільськогосподарських земель, більш активне залучення інновацій у великих підприємствах. Висновки: встановлено зв'язок інноваційної активності сільськогосподарських підприємств в частині залучення та використання в їх діяльності виробничо-технологічних інновацій, проявом чого є вища факторна продуктивність, з їх розміром, суттєвий вплив на процеси дифузії інновацій ресурсозабезпеченості підприємств, насамперед земельними та фінансовими ресурсами. Така модель дифузії інновацій в умовах зростання їх вартості зумовлює загрози формування стійкого «технологічного розриву» між великими та середніми і малими підприємствами в аграрному бізнесі, що потребує коригуючих заходів державної аграрної політики.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.715. Економіка підприємства: організаційні, управлінські та фінансові пріоритети розвитку: [колект.] монографія / А. Новаківська, А. Паламарчук, В. Колішак, В. Вольська, В. Бугайчук, В. Рудницький, В. Божко, В. Данилюк, В. Ходаківський, Д. Савенко, І. Авраменко, І. Акуленко, І. Грабчук, І. Саган, К. Сич, К. Коваль, К. Сидорчук, М. Шевчук, М. Коценко, М. Плотнікова, М. Маслюківська, М. Мартинюк, Н. Валінкевич, Н. Євдоченко, О. Опалов, О. Франчук, О. Булуй, О. Кільницька, Р. Єрьоменко, М. Рибак, Р. Смагін, Т. Швець, Ю. Куріна, Ю. Мартинчук, Ю. Циганець, Я. Хом'як; ред.: Н. В. Валінкевич; Поліський національний університет. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2023. — 623 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретико-прикладні засади функціонування та розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. Значну увагу приділено формуванню та використанню потенціалу підприємства в цілому й окремих його складових; інвестиційно-інноваційній складовій підприємницької діяльності; аналізу тенденцій розвитку та проблем функціонування підприємств окремих галузей національної економіки. Викладено питання формування ринкової позиції підприємств сфери агробізнесу. Висвітлено теоретико-методичні основи розробки кадрової стратегії підприємства. Розкрито проблеми обґрунтування місії та вибору цілей функціонування підприємства. Розглянуто питання діагностики конкурентоспроможності продукції підприємства.

Шифр НБУВ: ВА864580

1.У.716. Ефективність застосування аутсорсингу на ринку логістичних послуг / Т. В. Наконечна, Н. М. Васильців // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 4. — С. 30-35. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Досліджено суть і особливості логістичного аутсорсингу. Визначено спосіб передачі логістичних послуг на аутсорсинг та виокремлено найпопулярніші групи логістичних послуг, які є затребуваними на українському ринку аутсорсингу. Виокремлено основних гравців ринку логістичних послуг та показано особливості їх функціонування. Сформовано профіль міжнародних та локальних логістичних операторів, які надають послуги аутсорсингу. Розглянуто показники привабливості України для потенційних інвесторів в галузі логістики як визначального фактора для розвитку ринку логістичних послуг загалом та логістичного аутсорсингу зокрема. Охарактеризовано основні напрями, в яких країна досягла суттєвого прогресу через удосконалення інвестиційної політики, запровадження реформ, спрямованих на поліпшення бізнес-клімату та залучення інвесторів. Запропоновано інструменти, які нададуть змогу в майбутньому підсилити аутсорсингову привабливість основних гравців ринку логістичних послуг та конкурувати на міжнародних ринках.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.717. Збірник матеріалів круглого столу «Шлях трансформації фінансово-економічної системи в умовах невизначеності»: [м. Київ, 23 листоп. 2022 р.] / уклад.: О. В. Безпаленко; Київський університет ринкових відносин. — Київ: Наукова столиця, 2022. — 99 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито проблематику фінансово-економічних змін в умовах війни та повоєний період, а також напрями її вирішення. Розглянуто перспективи цифровізації обліку й оподаткування в умовах глобалізації. Охарактеризовано джерела формування фінансових ресурсів підприємств. Розкрито основні критерії організації міжнародних перевезень в умовах війни. Проведено аналіз

ліквідності банківської системи України в умовах турбулентності. Досліджено нормативно-правові колізії функціонального підґрунтя фінансового ринку України в умовах воєнного стану. Висвітлено проблеми розвитку франчайзингу в умовах надзвичайного стану в Україні. Увагу приділено трансформації регіональної політики в умовах війни.

Шифр НБУВ: ВА865671

1.У.718. Ієрархія маркетингових концепцій: логіко-історичний аналіз / М. В. Ослопова, Ю. І. Данько // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 78-82. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Доведено, що розвиток концепцій маркетингу відбувається під впливом модифікації бізнес-мислення на основі зміни запитів клієнтів та зовнішнього маркетингового середовища. Запропонована в роботі періодизація етапів становлення сучасної концепції маркетингу (філософія виробництва, філософія продукту, філософія продажу, філософія маркетингу, філософія соціального маркетингу, філософія холистичного маркетингу) надає змогу одержати інтегроване розуміння динамічності характеристик і вподобань клієнтів та невідворотності внесення корективів в механізми та стратегії управління бізнесом. При цьому, існуючі філософські підходи формують ієрархію, при цьому пізніші вважаються вищими за ті, що існували раніше, під час формування змінних ринку. Таким чином, рух організації від ранньої філософії до сучасної означає вдосконалення ділової практики на шляху задоволення потреб ринку певного історичного періоду з конкретним типом клієнтів.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.719. Інвестування бізнесу у Львівському регіоні в період війни / У. З. Ватаманюк-Зелінська, Р. В. Дербіна // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 98-103. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження проблем релокації та функціонування бізнесу у Львівському регіоні, а також визначення пріоритетів його інвестування в період воєнного стану. Аналізуючи нормативно-правову документацію з питань інвестування економіки Львівського регіону у воєнний час, встановлено потребу удосконалення стратегічного планування регіонального розвитку з урахуванням інвестиційної підтримки релокованих підприємств залежно від виду їх діяльності та пріоритетів соціально-економічного розвитку Львівщини. У результаті дослідження було виділено нові стимули для активізації підприємницьких ініціатив серед безробітних, у тому числі тимчасово переміщених осіб, що забезпечувало б економічний ефект підприємницької діяльності, нівелюючи ризики, пов'язані із започаткуванням ними власної справи. Для цього запропоновано використовувати нефункціонуючі об'єкти комунальної власності, розташовані на промислових землях у межах Львівського регіону, шляхом надання їх в оренду новозареєстрованим ФОПам з числа безробітних. Орендна плата за використання таких площ може компенсуватися обсягом допомоги по безробіттю, у тому числі одноразовою її виплатою для організації безробітними підприємницької діяльності. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є визначення економічною ефективності інвестиційних вкладень у розвиток релокованого бізнесу Львівського регіону в поствоєнний період.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.720. Інституційний розвиток інноваційного підприємництва в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / І. А. Прилуцька; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено питання розроблення методичного інструментарію оцінювання інституційного розвитку інноваційного підприємництва (ІРП) в Україні та проведення кластеризації областей України за допомогою дискримінантного аналізу. Поглиблено змістове розуміння еволюції інноваційного підприємництва. Досліджено процес інституційного забезпечення розвитку інноваційного підприємництва та виявлено необхідність формування сприятливого інституційного середовища задля стимулювання його розвитку. Основну увагу приділено концептуальним засадам рейтингового оцінювання рівня ІРП, що базуються на побудові інтегрального Індексу на основі інструментів багатокритеріального аналізу (методів TOPSIS та VIKOR) за визначеною послідовністю етапів. На основі цього підходу за допомогою дискримінантного аналізу здійснено кластеризацію областей України й обґрунтовано практичні рекомендації щодо інноваційного розвитку визначених кластерів. Запропоновано напрями вдосконалення інституційного розвитку інноваційного підприємництва в Україні на засадах кластеризації. Вироблено пропозиції щодо визначення та реалізації стратегічних пріоритетів інституційного розвитку інноваційного підприємництва у процесі євроінтеграції України.

Шифр НБУВ: РА442586

1.У.721. Математична формалізація впливу заходів сценарного планування на матеріально-технічне забезпечення розвитку малого підприємництва / В. Ю. Стрілець // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 128-134. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розроблено якісну методологію оцінювання матеріально-технічного забезпечення (МТЗ), що надасть змогу математично формалізувати вплив заходів сценарного планування на розвиток малого підприємства. Проведено аналіз сучасних тенденцій МТЗ суб'єктів малого підприємництва із використанням репрезентативної системи абсолютних показників; побудовано інтегральний показник оцінювання МТЗ; проведено екстраполяцію перспектив із урахуванням заходів сценарного планування розвитку суб'єктів малого підприємництва. Дослідження сучасних тенденцій МТЗ малого підприємництва засвідчили існування значних проблем (зростання зношеності виробничих потужностей; низька рентабельність продажу, зменшення частки інвестиційної нерухомості в основних активах малого підприємництва тощо), для подолання яких запропоновано ряд заходів з покращання МТЗ суб'єктів малого підприємництва, реалізація яких є складовою сценарного планування розвитку малого бізнесу. Проведено прогнозування таксономічного показника оцінки МТЗ до 2035 р. із урахуванням реалізації запропонованих заходів підтвердило їх доцільність і позитивний вплив на розвиток малого підприємництва. Науковою новизною дослідження є розроблена комплексна методика оцінювання МТЗ на основі інтегрального показника, який передбачає поєднання системи абсолютних і відносних показників, що характеризують стан і тенденції МТЗ суб'єктів малого підприємництва, та надає змогу врахувати вагомість показників оцінки інноваційної активності суб'єктів малого підприємництва при оцінці якості МТЗ до та після сценарного планування їх розвитку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.722. Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми становлення інформаційної економіки в Україні», 18 – 19 листопада 2022 р., м. Львів / Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів: Растр-7, 2022. – 294 с.: табл., рис. – укр.

Визначено теоретико-методологічні засади дослідження інформаційних технологій. Розглянуто інформаційно-комунікаційні технології в управлінні соціально-економічними процесами. Зазначено математичні методи та моделі в дослідженні економічних систем. Висвітлено інноваційні методи управління в умовах інформаційної економіки. Наведено інтелектуальний капітал в інформаційному суспільстві; інформаційні технології в сучасних глибоких війнах. Проаналізовано теорію і практику інформаційної безпеки в Україні та світі.

Шифр НБУВ: ВА863949

1.У.723. Механізми верифікації звітності сталого розвитку / О. О. Харченко // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. – 2021. – № 1. – С. 159-164. – Бібліогр.: 13 назв. – укр.

Визначено кількість суб'єктів господарювання в Україні на 2019 р. Визначено взаємоз'язок між розміром підприємства та практикою складання звітності про сталий розвиток. Узагальнено переваги від складання звіту про сталий розвиток. Визначено завдання, що буде розв'язано за допомогою складання звіту про сталий розвиток, а саме: покращити якість та прозорість корпоративного управління; покращити реалізацію соціальних та екологічних проектів, збільшуючи інвестиції у всебічно збалансований розвиток; оцінити неекономічний внесок підприємства у розвиток суспільства, знижуючи витрати на ефективні програми; допомогти у визначенні та управлінні ризиками підприємства; покращити діалог із зацікавленими сторонами. Визначено способи верифікації звітності сталого розвитку (зовнішній та внутрішній аудит). Конкретизовано засади здійснення сучасної аудиторської діяльності. Акцентовано на доцільності залучення органів державного управління до процесу верифікації звітності про сталий розвиток з метою підвищення ефективності та результативності реалізації положень Стратегії сталого розвитку України. Виокремлено повноваження Міністерства економіки України в питаннях функціонування суб'єктів господарювання в соціально-економічній сфері та її розвитку. Проаналізовано внутрішню структуру Міністерства економіки України, в результаті вказано на потреби її розширення через виокремлення Департаменту верифікації та аналізу звітності сталого розвитку економічних суб'єктів, який пропонується сформувати в межах Сектора організаційно-аналітичного забезпечення роботи першого заступника Міністра економіки України. Визначено функціональні обов'язки Департаменту верифікації та аналізу звітності сталого розвитку економічних суб'єктів. Запропоновано загальний функціональний механізм верифікації та аналізу звітності сталого розвитку економічних суб'єктів як елемента системи державного управління.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.724. Механізми формування та активізації позитивного потенціалу іміджу регіонів України; автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / О. А. Зінченко; Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси, 2019. – 40 с.: рис., табл. – укр.

Здійснено теоретичне узагальнення і нове розв'язання проблеми, пов'язаної із розробленням теоретико-методологічних та практичних засад формування та активізації позитивного потенціалу іміджу регіонів. Розроблено теоретико-методологічне підґрунтя управління процесами формування та активізації іміджу

регіону на основі поєднання підходів теорії життєздатних систем, неінституціональної теорії, проектного менеджменту. Сформульовано авторське бачення категорії «імідж території», «потенціал іміджу регіону». Удосконалено теоретичне обґрунтування потенціалу іміджу на основі структуривання його стнів. Окреслено детермінанти поширення позитивного іміджу регіонів України. Розроблено комплексний механізм формування та активізації потенціалу іміджу. Визначено роль та місце туризму у формуванні та просуванні позитивного іміджу територій. Удосконалено концептуальні основи розвитку туристичної сфери в Україні на основі імплементації світового досвіду кластеризації туристично привабливих територій. Розроблено методологічні основи розвитку механізмів управлінського аналізу та діагностики потенціалу іміджу регіонів. Обґрунтовано сутнісне наповнення цільових методик формування позитивного іміджу. Систематизовано управлінські (маркетингові, проектні) технології активізації позитивного іміджу регіону та потенціалу кластероутворення.

Шифр НБУВ: РА444590

1.У.725. Моделювання впливу ефективності діяльності підприємства на оцінку вартості бізнесу / О. Г. Семененко, О. С. Черняєв // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. – 2021. – Вип. 51. – С. 79-89. – Бібліогр.: 14 назв. – укр.

Представлено модель впливу оцінки ефективності діяльності підприємства на вартість бізнесу та побудови прогнозу розвитку компанії. Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних засад та прикладних аспектів моделювання процесу оцінки бізнесу та ефективності господарської діяльності підприємств. Мета роботи – обґрунтування моделі впливу ефективності діяльності підприємства на вартість бізнесу. Для досягнення мети, вирішення поставлених у дослідженні завдань використано комплекс загальнонаукових та прикладних методів досліджень: метод аналізу та синтезу, системного аналізу, моделювання, експертного оцінювання, анкетування, опитування, методи аналітичного планування та прогнозування, рейтинговий метод, метод комплексних вагових оцінок на основі нечітких множин, економіко-математичні, статистичні методи. Розроблено структурно-логічну модель оцінки бізнесу та ефективності діяльності підприємства; представлено економіко-математичну модель впливу ефективності діяльності підприємства на вартість його бізнесу, вдосконалено алгоритми оцінки: ефективності діяльності підприємства, на основі інтегрального показника та вартості бізнесу, на основі узагальненого показника вартості. Розглянуто приклад застосування моделей оцінки до діяльності підприємства молочнопереробної галузі, обґрунтовано стратегії та план розвитку в контексті підвищення ефективності діяльності підприємства та вартості його бізнесу. Представлені у роботі теоретичні положення надали змогу сформулювати пропозиції науково-практичного характеру щодо моделювання впливу на оцінку вартості бізнесу ефективності господарської діяльності підприємства молочнопереробної промисловості, у процесі стратегічного планування. Висновки: вплив ефективності діяльності підприємства на вартість бізнесу підтверджується не тільки в ході практичної виробничої діяльності, але й в процесі складання стратегічних планів розвитку бізнесу. Тому оцінка та моделювання залежності між даними факторами надає змогу більш якісно прогнозувати та планувати бізнес-процеси, оптимізувати алгоритм прийняття рішень щодо вдосконалення господарської діяльності, підвищення ефективності та збільшення вартості бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.726. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку. II Міжнародна науково-практична конференція, 28 квітня 2020 року / Херсонський національний технічний університет. – Херсон: Вишемирський В. С., 2020. – 783 с.: рис., табл. – укр.

Матеріали учасників конференції надруковано в авторській редакції. Розглянуто розвиток морської транспортної галузі в Україні, особливості розвитку інновацій в Україні і світі, моделювання процесу дифузії інновацій, ресурсний потенціал розвитку підприємства. Описано сучасні підходи до формування стратегії підприємства в умовах змін, європейський досвід інноваційного розвитку транспортної інфраструктури, суть і особливості продуктової інновацій. Окреслено сильні та слабкі сторони деревообробної промисловості областей Західного регіону, тенденції та проблеми інноваційного розвитку підприємств в сучасних реаліях, напрямки розвитку інноваційного підприємництва, стратегічні аспекти імплементації практики відкритих інновацій у сучасних бізнес-організаціях тощо. Розкрито вплив інноваційного розвитку промисловості України на міжнародну конкурентоспроможність в умовах індустрії 4.0, аспекти модернізації промислових підприємств України в умовах індустрії 4.0. Зроблено еколого-економічний аналіз промислового виробництва в Херсонській обл. Обговорено розвиток IT-сектора економіки України в контексті зміни світових тенденцій IT-індустрії, основні проблеми та перспективи економічного розвитку України на сучасному етапі. Охарактеризовано теоретичні засади економічної ефективності інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, висвітлено ринок пива в Україні, складові інфраструктури

ділового туризму, тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні тощо.

Шифр НБУВ: ВА865798

1.У.727. Овочівництво у системі продовольчої безпеки держави / В. Будяк, О. Будяк // *Scientia Fructuosa*. — 2022. — № 4. — С. 16-25. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Овочі щодня мають бути присутніми в раціоні кожної людини, адже вони є однією з найважливіших складових продовольчої безпеки країни. Через російську агресію змінилися обсяги вирощування у східних та південних регіонах, а також експортно-імпорتنі умови розвитку вітчизняного овочівництва. Зокрема, порушені логістичні ланцюги постачання ранніх овочів в Україну та експорт найпопулярніших вітчизняних овочів на зовнішні ринки. Мета дослідження — аналіз наявних причин і проблем прискореного розвитку вітчизняного овочівництва та обґрунтування напрямків оптимізації імпорту й експорту овочівницької продукції в Україні. Матеріалами дослідження є праці закордонних і вітчизняних учених. Використано загальнонаукові методи дослідження: системний і комплексний аналіз, синтез, абстрагування. До початку масштабного вторгнення РФ та окупації частини східних та південних територій України посівні площі під вирощування овочів майже не змінювалися, проте врожайність помірно зростала. Загалом Україна вирощує овочів майже на третину більше, ніж споживає, при цьому українці вживають їх навіть більше від встановлених норм. Результати аналізу експортно-імпортних відносин у сфері овочівництва свідчать про поступове зменшення обсягів експорту овочів з України з одночасним збільшенням імпорту. Висновки: основними проблемами розвитку овочівництва в Україні є зменшення посівних площ, зокрема через масштабну агресію з РФ та окупацію значних територій найсприятливіших для вирощування овочів регіонів; неефективна структура овочівництва; глобальні кліматичні зміни. Для оптимізації овочівництва слід розробити та впровадити відповідні організаційно-управлінські, фінансові заходи як на державному, так і галузевому рівнях. Також важливим є постійно покращувати технології вирощування продукції, впроваджувати првідний світовий досвід.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.728. Особенности корпоративной социальной ответственности бизнеса в Украине / А. Н. Зеленко, Е. Д. Исайкина // *Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди*. — 2020. — Вип. 46. — С. 115-127. — Бібліогр.: 12 назв. — рус.

В условиях системной перестройки экономики Украины в направлении адаптации к мировым стандартам, одной из неотъемлемых составляющих успешного функционирования современного бизнеса становится разработка стратегии корпоративной социальной ответственности. На сегодняшний день устойчивое экономическое развитие определяется не фактором наличия сырья или рынков сбыта, а возможностью для предприятий приобрести к рынку высококвалифицированных трудовых ресурсов, научных изобретений и новейших технологий. В мире все более обостряются и становятся актуальными проблемы занятости населения, социальная нестабильность, ухудшение состояния окружающей среды. Все это обуславливает необходимость становления инновационной модели развития и принципов корпоративной социальной ответственности, становится одним из важнейших направлений рыночной экономики. Теоретически доказано и подтверждается практикой ведущих компаний мира, что социальная ответственность может и должна рассматриваться как важный социальный ресурс организации, который способен формировать конкретные преимущества, обеспечивать устойчивость развития, адекватно реагировать на социальные вызовы (как внутренние, так и внешние), превращая последние из ограничений в возможности. Следует подчеркнуть, что социальная ответственность выступает как важный социальный ресурс независимо от того, какой концепции социальной ответственности придерживается компания. Теоретико-методологические аспекты формирования и развития корпоративной социальной ответственности бизнеса заложены в исследованиях ведущих зарубежных ученых: А. Берле, Г. Боуэна, М. Веласкеса А. Кэрролла, Ф. Котлера, Г. Минза, Дж. Ролза. В современных условиях в различных странах участие бизнеса в решении социальных проблем или жестко регулируется в рамках действующего коммерческого, налогового, трудового, экологического законодательства или осуществляется самостоятельно под воздействием специально установленных стимулов и льгот. В Украине этот процесс находится на начальных этапах своего развития и происходит в условиях доминирующих позиций государства, крайне слабого развития институтов гражданского общества и олигархического развития бизнеса. Результаты исследования могут быть применены в процессе формирования стратегии корпоративной социальной ответственности современного предприятия. Корпоративная социальная ответственность в развитых странах мира давно уже стала частью функционирования общества. Сегодня лидеры отечественного бизнеса присоединяются к глобальному движению за социально ответственный бизнес. Для того чтобы средства, выделяемые на социальные инициативы, приносили стабильные результаты и работали на имидж бизнеса, компании должны перейти к выстраива-

нию этой деятельности на системной основе в соответствии со стратегией. Именно здесь открываются широкие перспективы для объединения усилий компаний, организаций гражданского общества, средств массовой информации и государства. Непосредственные бизнес-выгоды от внедрения КСО — создание стабильной деловой среды, снижение операционных рисков, рост финансовых показателей и продаж, повышение производительности труда, снижение рекрутинговых расходов, расширение рынка и, как следствие, увеличение рыночной стоимости компании в перспективе.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.729. Підходи до оцінки економічної ефективності картографування території України / І. Тревого, А. Мартин // *Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК*. — 2021. — Вип. 1. — С. 23-24. — укр.

Розглянуто підходи щодо оцінки економічної ефективності топографічного картографування території України у масштабі 1:10 000. Визначено основні економічні переваги від створення топографічної карти держави, а також оцінено деякі вигоди топографічного картографування.

Шифр НБУВ: Ж72536

1.У.730. Пріоритети антикризової політики в реальному секторі для зміцнення економічної безпеки України / О. В. Сובкевич // *Бізнес Інформ*. — 2021. — № 11. — С. 67-71. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження тенденцій у реальному секторі в Україні, виявлення проблем і ризиків, що впливають на його функціонування, та визначення пріоритетів державної політики з подолання кризових явищ у реальному секторі економіки як підґрунтя його спроможності до динамічного, збалансованого розвитку та зміцнення економічної безпеки держави. Встановлено, що потенціал реального сектора економіки України використовується неефективно. Системні проблеми виявляються у стрімкому зменшенні ролі промисловості в забезпеченні економічного зростання, масштабній аграризації економіки, що поєднується з незабалансованою експлуатацією ресурсного потенціалу та неінклюзивністю аграрного сектора; у накопиченні обмежень розвитку з боку транспортної галузі. Антикризова політика в реальному секторі має бути спрямована на залобігання та ліквідацію кризових явищ. Відновлення реального сектора економіки потребує розбудови промислової політики в напрямку створення підґрунтя для структурної модернізації; корекції умов розвитку аграрного сектора України з метою повноцінної реалізації його потенціалу, поєднання нарощування виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції та забезпечення продовольчої безпеки держави з розвитком сільських територій; розбудови транспортної галузі для досягнення її спроможності виконувати належну роль в оптимізації потоків пасажирів і вантажів. Це в сукупності надасть змогу підвищити конкурентоспроможність економіки України та зміцнити її економічну безпеку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.731. Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум: тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф., 1 — 2 черв. 2023 р., м. Миколаїв / ред.: В. С. Шибанін, Д. В. Бабенко, М. Д. Карпенко; Національна академія аграрних наук України, Миколаївська обласна військова адміністрація, Миколаївська обласна рада, Національна академія аграрних наук України, «Південний», науково-навчально-виробничий консорціум, Організація об'єднаних націй, Миколаївський національний аграрний університет, Миколаївський національний аграрний університет, Університет прикладних наук Вайнштадт-Тріздорф, Краківський економічний університет, Костанайський інженерно-економічний університет імені М. Дулатова, Вірменський національний аграрний університет, Університет Баня-Луки, Центр досліджень та розвитку Mzurі World Sp.Зо.о, «Селекція», державний науково-дослідний інститут польових культур. — Миколаїв: МНАУ, 2023. — 389 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито актуальні питання щодо вирішення проблеми продовольчої безпеки України в умовах війни та післявоєнного відновлення, розкрито шляхи впровадження екологічно безпечних, енерго- і ресурсозберігаючих агропродовольчих технологій в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Висвітлено обліково-аналітичні та фінансові аспекти забезпечення продовольчої безпеки України, потенціал сталого розвитку України. Визначено роль місцевого економічного розвитку для формування продовольчої безпеки громад. Висвітлено роль інтеграції освіти, науки, виробництва і влади у становленні продовольчої незалежності країни.

Шифр НБУВ: ВА865017

1.У.732. Продовольча безпека України: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / М. М. Бабич; Миколаївський національний аграрний університет. — Миколаїв, 2019. — 45 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено концептуальні підходи до тлумачення поняття «продовольча безпека» та визначено суть категорій; встановлено глобальні стратегічні ініціативи у сфері продовольчого забезпечення;

систематизовано законодавчі ініціативи країн — членів ЄС та України відносно права на харчування; досліджено моніторинг та інформаційне забезпечення процесів формування продовольчої безпеки на різних рівнях; поглиблено методологічні підходи формування системи критеріїв відповідних рівнів продовольчої безпеки; розроблено систему індикаторів та граничних рівнів продовольчої безпеки. За допомогою загальнонаукових та спеціфічних методів дослідження встановлено закономірності розвитку та визначено сучасний стан продовольчої безпеки України на різних рівнях та у світовому вимірі. Обґрунтовано концептуальні основи формування стійкої продовольчої системи країни на засадах розбудови коротких ланцюгів постачання, зокрема: сформовано теоретико-методологічне обґрунтування розвитку коротких ланцюгів постачання в Україні; обґрунтовано наукові підходи до розбудови коротких ланцюгів постачання на засадах сталого розвитку та встановлено їх соціально-економічну та екологічну стійкість; розроблено організаційний механізм та стратегію розвитку коротких ланцюгів постачання. Запропоновано програму скорочення втрат продовольства та харчових відходів, в межах якої досліджено масштаби втрат продовольства та харчових відходів в Україні за розробленим методологічним підходом оцінки соціально-екологічних та економічних наслідків, які виникають в результаті втрат продовольства та харчових відходів на національному та регіональному рівнях; визначено потенційні переваги скорочення втрат продовольства та харчових відходів в Україні; розроблено організаційно-економічний механізм запобігання втрат продовольства та харчових відходів; визначено організаційно-економічні особливості забезпечення продовольчої безпеки в Україні та розроблено заходи державної політики щодо продовольчого забезпечення населення.

Шифр НБУВ: RA290150

1.У.733. Розвиток підприємництва в умовах зростання турбулентності соціально-економічних процесів: [монографія] / О. Е. Бавико, С. О. Єрмак, К. С. Жадко, Л. В. Фролова, М. Е. Бондарчук, О. С. Брагіна, Т. Б. Городецька, А. Г. Іващенко, К. С. Зайченко, С. І. Кудин, Т. І. Носова, С. І. Пучкова, Л. В. Семерунь, М. В. Федик, С. І. Бугенко, Б. В. Котов, Д. О. Белкін, Джахан Фавзі Салем Ісмаїл, Шаді Ахмед Саад І, Агіналдо Де Лукас Відал, А. Л. Матеуш, І. М. Бойко, В. В. Сержантова, А. П. Болховська, Н. І. Діма, А. К. Кулаксіз, В. О. Лозовець, І. К. Сулим, А. Е. Ткачов, М. В. Хартій, Д. В. Яновський; ред.: О. Е. Бавико; Національний університет «Одеська політехніка». — Одеса: Бондаренко М. О., 2022. — 287 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 263-287. — укр.

Досліджено вирішення теоретико-методологічних та прикладних проблем розвитку підприємництва в умовах зростання турбулентності соціально-економічних процесів. Визначено концептуальні аспекти розвитку підприємництва в умовах глобальної турбулентності та ентропії. Проаналізовано галузеві та технологічні тренди розвитку підприємництва. Розглянуто організаційно-функціональні та галузеві проєктування заходів антикризової оптимізації бізнес-процесів підприємницьких структур. Сформовано стратегії інноваційного розвитку підприємств різних видів економічної діяльності. Досліджено процес формування організаційно-економічного механізму екологізації бізнесу в умовах перманентної змінності умов господарювання.

Шифр НБУВ: ВА864638

1.У.734. Розвиток підходів до трактування поняття «продовольча безпека» / І. Г. Павловська // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 52-61. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження і аналіз історичних передумов розвитку підходів до трактування та визначення продовольчої безпеки у XX ст. та на початку XXI ст. Розглянуто наявні підходи до кількості та змісту історичних етапів розвитку підходів до визначення продовольчої безпеки. Зроблено висновок, що сучасними авторами еволюція трактування продовольчої безпеки сприймається як лінійний процес розвитку, під час якого поступово виділяються додаткові складові. При цьому для ранніх етапів характерним є акцент на проблемах наявності продовольства та продовольчої самозабезпеченості, пізніше актуалізується проблема запасів продовольства та контролю світових цін, поступово виокремлюючи проблеми бідності, фізичної та економічної доступності продовольства. І на останньому етапі виникають питання поживності та безпеки продовольства. У результаті дослідження розроблено власну періодизацію, яка вплинула на еволюцію та розвиток підходів до трактування та визначення дефініції «продовольча безпека», а також виділено ключові публікації, які вплинули на трактування цього поняття. Розглянуто запропоновані шість етапів більш детально. Зазначено, що не всі тенденції знайшли своє відображення у вітчизняних нормативно-правових актах і на цей момент широко не відображені в роботах українських дослідників, що означає, що Україна на сьогодні знаходиться на п'ятому етапі розуміння продовольчої безпеки і відстає у плані від світового співтовариства. Зроблено висновок про те, що розвиток підходів до трактування та визначення поняття продовольчої безпеки багато в чому був зумовлений поглибленням поділу праці, розвитком товарно-грошових відно-

син, змінами рівня життя населення, а також науково-технічним прогресом і вдосконаленням методів збору й обробки статистичної інформації.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.735. Структурні трансформації економіки і державних фінансів в умовах інституціональної невизначеності: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.01 / С. С. Гасанов; Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління». — Київ, 2019. — 40 с. — укр.

У загальному політико-економічному контексті комплексно досліджено сутнісні характеристики, особливості та суперечності структурних трансформацій економіки і державних фінансів в умовах інституціональної невизначеності. Розкрито теоретичний і методологічний плюралізм у дослідженнях структурних трансформацій, їх зв'язки з проблематикою невизначеності. Висвітлено еволюційні зміни в структурі економічної діяльності, суть концепції праці як неекономічного та економічного блага, а робочої сили — як невідчужуваної власності й капіталу. З'ясовано особливості трансформацій господарських і економічних систем. Виявлено внутрішні суперечності транзитивних економік квазіринкового типу. Сформульовано критеріальні ознаки квазіринку. Конкретизовано форми державної експлуатації приватного сектора. Обґрунтовано суть фундаментальної інституціональної невизначеності та транзакційних витрат альтернативної координації. Викладено теоретичні проблеми структурної політики економічної координації. Розкрито суть парадигмального оновлення концепту структурних трансформацій в умовах коеволуційних процесів «онаучування» праці й капіталу. Визначено класифікаційні ознаки мега-сектора виробництва, алокації та відтворення знань. Обґрунтовано напрями підвищення рівня транспарентності та функціональності фінансів сектору загального державного управління, необхідність утримування фінансальних ризиків, запровадження фіскального таргетування та сучасних фіскальних правил з метою удосконалення стратегічного управління державними фінансами.

Шифр НБУВ: RA442350

1.У.736. Сучасні процеси трансформації у бізнесі та виробничій теорії, методологія, практика (фінансовий сектор, аграрна галузь та сфера послуг): монографія / В. О. Петренко, О. А. Бородіна, В. А. Бородін, О. В. Мельник, Н. С. Краснокутська, Г. М. Коптева, О. В. Коротаєва, В. М. Гельман, В. М. Вартачан, В. П. Гатило, Т. А. Чупілко, Л. М. Бандоріна, К. О. Удачна, Г. Б. Нурліхіна, Л. А. Смирнова, Н. І. Демчук, А. Е. Сергієнко, Л. М. Савчук, Т. О. Журавльова, О. В. Крилова, Л. І. Катан, А. Р. Столчнева, В. В. Коваленко, О. С. Сергеева, М. І. Діба, Ю. О. Гернего, В. В. Кудінов, С. І. Васильєва, О. М. Ігнатова, О. А. Паршина, Ю. І. Першин, А. В. Присяжна, І. С. Мареха, В. С. Миргородська, М. М. Салун, І. Я. Іполітова, О. В. Чумак, Н. Е. Лук'яненко, І. А. Абрамович, А. А. Гумбатов, Р. Г. Гулуєв, О. В. Довгаль, О. С. Прокопшин, Л. І. Катан, В. В. Онищенко, К. Е. Руча, Л. М. Комський, О. О. Крижановський, І. Г. Кадирус, Н. І. Юрченко, М. О. Багорка, О. О. Міронова, Р. М. Міронова, Л. С. Безугла, Я. Р. Гарбуз, А. О. Корнус, О. Г. Корнус, С. І. Сюткін, В. М. Орлова, С. А. Жмачинський, М. І. Бублік, О. О. Маслак, Т. Є. Удовиченко, Ю. В. Чириченко, О. В. Сабіров, Н. О. Небаба, Н. А. Білова, М. П. О. Бакіров, І. Ю. Сухацька, В. А. Язіна, О. В. Вишнікіна, З. В. Бойко, Н. А. Горожанкіна, О. Ю. Лебідь, О. М. Ятчук, О. В. Лесюк; ред.: Л. М. Савчук, Л. М. Бандоріна. — Дніпро: Пороги, 2019. — 547 с.: рис., табл. — укр.

Представлено результати досліджень з теорії, методології та практики сучасних процесів трансформації у фінансовій системі, аграрній галузі та сфері послуг. Досліджено новітні напрями перетворень в економічній сфері. Проаналізовано процес цифрової трансформації економіки та адаптацію її світового досвіду. Охарактеризовано бізнес-процеси підприємств торгівлі та їх вплив на економічну безпеку підприємств. Здійснено прогнозування показників функціонування підприємств машинобудівної галузі. Досліджено інформаційно-технологічні проблеми та перспективи розвитку у банківській сфері. Висвітлено теоретико-методичні засади взаємодії банків та суб'єктів реального сектора економіки в сучасних реаліях розвитку бізнесових процесів в Україні. Оцінено ефективність послуг в умовах міжнародної економічної діяльності. Увагу приділено розвитку спеціалізованого туризму в Україні як одному з практичних питань організації туризму (на прикладі кінного туризму). Побудовано моделі прогнозування рівня доходів від сільського зеленого туризму у Дніпропетровській обл. на основі аналізу стану та перспектив його розвитку.

Шифр НБУВ: ВА862949

1.У.737. Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій: колект. монографія / О. В. Ареф'єва, С. О. Ареф'єв, В. О. Бабенко, А. В. Бабічев, П. В. Бобринцев, О. В. Божанова, М. О. Васильєва, В. П. Далик, Т. І. Дем'яненко, Ю. Е. Дуднева, Г. В. Єльнікова, О. Ю. Ємельянов, А. С. Зайцева, Х. Я. Залуцька, Г. М. Захарчин, С. М. Ільчишин, Н. Є. Каличева,

М. В. Кармінська-Белоброва, О. І. Кір'ян, О. Я. Колещук, О. В. Компанієць, Б. Р. Корж, Я. Р. Корнійко, О. С. Костюк, О. О. Кравченко, А. І. Лещенко, О. О. Матусевич, О. Б. Мних, І. М. Мягких, Т. С. Обиденнова, М. В. Овчаренко, І. Г. Павловська, В. В. Прохорова, В. М. Проценко, І. І. Свидрук, В. І. Сластьяникова, К. І. Сластьяникова, А. І. Сластьяникова, С. А. Сорокін, О. П. Суховерхова, В. В. Токарев, Ю. В. Ус, Ю. В. Федорова, Г. К. Христофоров, Р. А. Чемчикаленко, І. О. Черноус, В. І. Чобіток, І. О. Чобіток, О. Л. Шелест, М. С. Шкода, О. В. Шкурченко, Н. М. Шматко, Є. В. Шербина, Я. В. Юхман, С. О. Янчак, Ю. О. Янчак; ред.: В. В. Прохорова; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 418 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання трансформації сучасної економіки в умовах макроекономічної стабілізації, сучасного управлінського інструментарію розвитку в умовах інноваційної економіки, інтелектуалізації управління стійким розвитком в умовах соціально-орієнтованої економіки. Увагу приділено стратегії формування сучасних напрямів розвитку економічних систем, інноваційним практикам цифровізації бізнес середовища.

Шифр НБУВ: ВА865173

1.У.738. Формування і розвиток інноваційного бізнесу в Україні: монографія / О. П. Степанов, А. А. Олешко; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: Юрисконсульт, 2014. — 334, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 328-335]. — укр.

Досліджено теоретичні аспекти формування і розвитку інноваційного бізнесу в Україні. Проаналізовано сучасну інфраструктуру та середовище для формування інноваційного бізнесу, відзначено успіхи та прорахунки у функціонуванні технопарків та інших інноваційних структур в Україні. Особливу увагу приділено розробці стратегії розвитку підприємництва на кластерній основі. Запропоновано напрями державного управління формуванням і розвитком інноваційного бізнесу в Україні, зокрема, щодо удосконалення механізму венчурного підприємництва, розбудови інноваційних кластерів, посилення міждержавної інноваційної співпраці тощо.

Шифр НБУВ: ВА865712

1.У.739. Формування сучасної теорії харчування в контексті продовольчої безпеки / Г. А. Синицина, О. М. Филіпенко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 217-226. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження та визначення проблем харчування людства в процесі його еволюції, а також систематизація теорій і наукових поглядів стосовно потреб і функцій харчування в контексті продовольчої безпеки. Доведено, що продовольча безпека країн є неодмінною умовою та гарантією збереження їх суверенітету та незалежності, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку, формування високих рівня та якості життя населення, відтворення людського капіталу. Аналіз стану харчування населення України свідчить про незбалансованість за основними нутрієнтами та про невідповідність їх основним положенням раціонального харчування. Встановлено, що потреби людини в харчуванні еволюціонували під впливом чинників соціально-економічного та науково-технічного прогресу. В кожній етнічній, культурній, релігійній спільноті людей існували свої уявлення щодо необхідного харчування, які були частинною існуючого у певний час світогляду. На основі характеристики еволюції харчування систематизовано теорії та концепції харчування. Доведено, що корінні зміни в способах життя та структурі харчування людства у XXI ст. потребують подальшого дослідження теоретичних аспектів харчування, систематизації нових підходів до формування сучасної теорії харчування. Обґрунтовано необхідність якісно нових підходів до складання раціонів харчування населення на основі харчових продуктів функціонального призначення з використанням натуральної сировини підвищеної поживної цінності, дієтичних добавок тощо.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.740. Assessment of the business environment of Ukraine and strategic tasks of enterprise management in martial law / О. Komelina, V. Krainiev // Економіка і регіон. — 2022. — № 1. — С. 59-65. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Досліджено актуальний стан бізнес-середовища України, починаючи з відкритого вторгнення країни-агресора 24.02.2022 р., по квітень 2022 р. Розглянуто стан бюджету України та джерела його наповнення в указані терміни, проблеми функціонування та втрати підприємств малого та середнього бізнесу України під час війни. Наведено дані стосовно зовнішньої та внутрішньої міграції населення України та стан зайнятості у березні — квітні 2022 р. Сформульовано та наведено основні стратегічні завдання менеджменту в умовах воєнного стану для збереження діяльності підприємств України. Вказано, що головними стратегічними завданнями менеджменту підприємств в умовах військового стану мають бути, по-перше, збереження керіваності підприємством. Необхідно оперативніше визначити найважливіші найближчі пріоритети в системі управління підприємством. Друге завдання — збереження кадрового потенціалу підприємства. Керівництво та адміністрація підприємства мають враховувати докладання мак-

симуму зусиль для підтримки нормального психологічного людського стану працівників, з розумінням ставитися до обмеження їх працездатності або неможливості виконувати свої обов'язки на певний період часу, контролювати загрози на місці та вживати заходів для інформування співробітників про майбутні та існуючі загрози. Третє завдання — швидка адаптація та оновлення бізнес-процесів підприємств для діяльності в умовах війни. Війна приносить багато страждань і втрат, але в умовах величезної підтримки українського народу світовою спільнотою для підприємств України відкрився «вікно можливостей» щодо максимальної інтеграції в сучасні світові бізнес-процеси. Наголошено на особливій ролі інформаційно-комунікаційних засобів (різноманітні інформаційні технології, підходи, інструменти та заходи) при виході підприємств, що працюють в умовах військового стану, із кризи або послаблення її наслідків, в тому числі безпосередньо через війну. Вказано, що державні регуляторні органи мають підтримати діяльність підприємств України в умовах війни зниженням податкового тиску шляхом відтермінування або скасування податків, зборів або інших платежів до державного бюджету. Наведено основні постулати Плану Економічного відродження України, що був розроблений та запропонований Офісом Президента в травні 2022 р. з метою консолідації громадян, підприємств та суспільства України для боротьби з агресором та відновлення країни після Перемоги.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.741. Balanced system of indicators as a tool of the formation of the creative potential of companies / N. Ivanova, A. Klymenko, D. Kucherenko, T. Kuznetsova, O. Salimon // Фінанс-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 99-108. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Сучасним драйвером економічного розвитку країни є креативна економіка, яка розглядається багатьма вченими як нова модель зростання. Україна не залишилась осторонь процесу формування креативної економіки. Відповідно до рейтингу Глобальної креативності Інституту Martin Prosperity, Україна посідала 45-те місце серед 139-ти країн світу. Аналіз змісту Глобального індексу надає можливість стверджувати, що саме високий рейтинг за Індексом талантів (24-та позиція) зумовив достатньо високий Глобальний індекс. Підсилювальними складовими високого Індeksu талантів є кількість високоосвічених людей і частка творчих працівників. Достатньо високим є Індекс технологій (43-тя позиція). Щодо Індeksu толерантності, то за ним Україна на 105-му місці. Розглянувши складові індекси, надали можливість зробити висновок про наявні нереалізовані та потужні резерви креативності України. Важливою складовою формування креативної економіки України є креативні індустрії. Однак дослідження показали, що джерела формування креативного потенціалу є в галузях, які не відносять до креативних. Основою таких джерел є людський капітал. Актуальним є пошук інструментарію, який надасть можливість підвищити креативний потенціал будь-якої бізнесової структури незалежно від її галузевої належності. Однак як показали дослідження, ця проблема залишилась поза увагою науковців. Доведено, що таким інструментарієм є збалансована система показників. Мета роботи — аналіз збалансованої системи показників щодо їх відповідності вимогам креативної економіки та пошук джерел адаптації цієї системи до нових вимог. Система є не лише оціночною, а й слугує засобом стратегічного управління, оскільки надає можливість спрямувати стратегію розвитку організації у площину конкретних стратегічних завдань і показників. Перевагами системи є спроможність виявляти показники діяльності як для визначення основного напряму діяльності організації, так і для окремих підрозділів; використання зворотного зв'язку; доведення конкретних цілей до кожного конкретного виконавця; мотивація робітників підприємства залежно від результатів виконаного завдання; універсальність застосування системи. Аналіз суті збалансованої системи показників надав можливість виявити джерела креативності щодо кожної з чотирьох складових системи (фінансова, оцінка клієнтів, ефективність бізнес-процесів, персонал).

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.742. Behavioral models of decision-making by business and industry stakeholders / E. Tereshchenko, N. Ushenko, M. Dielini, M. Nesterova, O. Lohachevska, N. Noncharenko // Фінанс-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 300-313. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

Мета роботи — обґрунтування методологічного інструментарію ухвалення рішень зацікавленими сторонами бізнесу та промисловості, який заснований на розробленій динамічній багатосторонній моделі стратегічного контракту з урахуванням альтернативних варіантів поведінки агентів. Для досягнення мети дослідження використано такі методи: системний аналіз, логічне узагальнення, статистичний і порівняльний аналіз, принципи контрактної теорії фірми, концепції динамічних здібностей, методи теорії активних систем і т. д. Актуалізовано доцільність трансформаційного розвитку трансдисциплінарності між поведінковими науками і кількісними методами управління в контексті розвитку контрактної теорії фірми, а саме щодо розроблення

методичної бази ухвалення рішень стейкхолдерами бізнесу і промисловості. Обґрунтовано результативність використання динамічної багатосторонньої моделі стратегічного контракту, яка враховує поведінкові моделі основних стейкхолдерів (інвестор — власник — працівники) на основі індивідуальних функцій корисності, що в результаті пов'язує між собою три завдання, які послідовно вирішуються протягом кожного періоду. Для цільового використання поведінкових ефектів, що виникають між учасниками договору у процесі його реалізації, запропонована модель агентських відносин базується на взаємозв'язку між собою та загальними результатами стратегії. Наведено варіанти планування ефективності контрактів взаємодії агентів бізнесу та промисловості на підставі застосування організаційно-економічних інструментів управління, які визначаються ними самостійно або під цілеспрямованим впливом із метою створення додаткових поведінкових передумов. Запропонована динамічна багатостороння модель синтезу передумови й умови для ефективності ухвалення рішень зацікавленими сторонами бізнесу та промисловості в умовах ризику і невизначеності. Вона надає можливість враховувати кілька поведінкових ефектів, що виникають між сторонами контракту, виходячи з індивідуальної корисності вкладу в реалізацію бізнес-стратегії. Практична значимість одержаних результатів полягає в тому, що використання розроблених моделей ухвалення рішень стейкхолдерами бізнесу та промисловості з метою стратегічного планування ресурсів на підставі оптимізації використання організаційно-економічних ресурсів сприятиме концентрації на релевантних поведінкових аспектах агентів і обмеженнях з урахуванням обміну між внутрішньою та зовнішньою середовищами.

Шуфр НБУВ: Ж73250

1.Y.743. Cloud technologies in business management / V. Gevko, O. Vivchar, V. Sharko, O. Radchenko, M. Budiaiev, O. Tarasenko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 294-301. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.*

Сучасний світ перебуває у фазі активного запровадження цифровізації більшості процесів, у т. ч. хмарних технологій, що також пов'язано із запровадженням карантинних заходів у більшості країн світу. За останнє десятиріччя середньорічний ріст ринку хмарних сервісів зростає на близько 50 % і досяг понад 220 млрд дол. США. Прогнозується, що у найближчій перспективі ця цифра перетне позначку 500 млрд дол. США. Наразі на ринку зосереджено велику кількість компаній-провайдерів хмарних послуг. Усі компанії можна класифікувати на національні, що діють у межах однієї країни, і на міжнародні, що функціонують у багатьох країнах одночасно. В Україні лідером виступає високотехнологічна компанія De Novo, що надає послуги в сегменті корпоративних клієнтів на базі рішень VMware, EMC, Microsoft Azure. Конкуренцію становлять відомі іноземні IT-гіганти, а саме: Oracle, IBM, Google, Microsoft, Amazon, HP та інші. Немалу роль у цій площині відіграє Міністерство цифрової трансформації України. Останнє підписало договір із Microsoft щодо реалізації програми Azure Expansion Program і прискорення цифрової трансформації України, включаючи розвиток хмарних сервісів Azure в розмірі понад 500 млн доларів США. Перехід із фізичних, застарілих IT-технологій на нові хмарні сервіси надасть змогу підприємствам суттєво скоротити витрати на утримання власного штату IT-фахівців та інженерів, зменшити залежність від постачальників IT-обладнання та забезпечить підвищення продуктивності та ефективності ухвалених рішень. Менеджмент підприємства може обирати одну з запропонованих моделей від компаній-провайдерів: IaaS, PaaS, SaaS. Вибір залежатиме від безпосередніх потреб управління та фінансових можливостей підприємства. В Україні левова частка користувачів хмарних сервісів належить великим комунальним і державним підприємствам, а саме: «Дія», МВС, Київське КП «Інформатика», «Прозоро», Укрпошта, Е-Health (НЦЗУ), «Нафтогаз» і ще кілька організацій. Таким чином, запровадження хмарних сервісів передбачає цифрову трансформацію бізнесу, а саме: оптимізацію бізнес-процесів, прискорення інноваційних розробок, зниження витрат тощо.

Шуфр НБУВ: Ж73250

1.Y.744. Economic security of the production and trade enterprise / T. Zubko // *Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 79-91. — Бібліогр.: 44 назв. — англ.*

Activities in modern conditions of increasing market intensity, increased competition, the emergence of new threats (natural disasters, pandemics, conflicts) require protection of Ukrainian trade enterprises. This indicates the growing importance of maintaining the economic security of the enterprise (ESE) among other factors of management, as well as forecasting its future development, the application of innovation in the enterprise and improving organizational measures. The economic security system (ESS) of the enterprise is created by the managerial staff and provides them with relevant analytical information, which allows taking necessary measures to reduce threats and promote sustainable development of the enterprise. This process is complicated by the lack of a single definition of the concept of «economic security of the enterprise», as well as the actual and categorical definition of the concept of

«economic security of the enterprise». Maintaining an appropriate level of ESE should not be seen as a separate issue, but as part of the overall system of enterprise management. The aim of the article is to study development of the concept of «economic security system of the enterprise», its essence and components. Methods of theoretical generalization, analysis and synthesis were applied in this paper. The works of domestic and foreign scientists were used in the preparation of the article. Conclusions: structural schemes of uncertainty in the process of business activity and the process of maintaining a stable level of ESE have been developed. The author takes into account the resource and functional composition of the enterprises and offers the concept of formation and management of ESS of production and trade enterprises, which corresponds to the basic provisions of process and situational management. The functional components of ES are determined.

Шуфр НБУВ: Ж16143

1.Y.745. Information support issues of risk management of socially responsible corporations / S. F. Lehenchuk, I. M. Vygvivska, T. P. Barchak // *Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 92-103. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.*

За сучасних умов господарювання невизначеність та ризики переповнюють діяльність будь-якої компанії. Соціально відповідальному бізнесу притаманна значна кількість ризиків, що зумовлює необхідність посиленого моніторингу та управління ними, ефективність системи ризик-менеджменту та вимагає пошуку нових напрямів його розвитку. Задоволення інформаційних інтересів стейкхолдерів зумовлює необхідність дослідження питання сучасного стану системи ризик-менеджменту великих компаній, їх стандартизації, розкриття інформації про ризики у звітності соціально відповідального бізнесу. Дослідженням питань щодо управління ризиками діяльності суб'єктів господарювання займалися такі вчені, як: А. П. Альгін, П. Й. Атамас, І. Т. Балабанов, І. А. Бланк, В. В. Вітлінський, Л. В. Гнилицька, Б. А. Засадний, А. Б. Камінський, Т. М. Королюк, Г. В. Савицька, А. Є. Шевелєв, О. В. Шевелєва, А. Д. Шеремет, О. І. Ястремський. Комплексного дослідження вимагає питання стандартизації ризик-менеджменту та створення інформаційного ресурсу про управління ризиками соціально відповідального бізнесу для стейкхолдерів. Аналіз річних звітів соціально відповідальних компаній (на прикладі підприємств агропромислового комплексу) надасть можливість ідентифікувати ризики, які притаманні їх діяльності, методики управління ними та встановити ступінь розкриття питання кількісного вимірювання негативних наслідків ризиків та можливостей. Проаналізовано стан і тенденції розвитку ризик-менеджменту соціально відповідального бізнесу, встановлено недостатній рівень представлення інформації про ризики у звітності компаній АПК та низький ступінь ведення інформації до стейкхолдерів про кількісну оцінку наслідків ризиків та можливостей. Висновки: надано пропозиції щодо підвищення ефективності системи ризик-менеджменту соціально відповідальних компаній через міжнародну сертифікацію управління ризиками. Виявлено напрями розвитку системи ризик-менеджменту в частині кількісного вимірювання наслідків ризиків та можливостей з метою задоволення інформаційних потреб стейкхолдерів.

Шуфр НБУВ: Ж73620

1.Y.746. Modelling the security of business processes when creating and transferring values for stakeholders / N. Krasnokutskaya, N. Koptieva // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 251-263. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.*

Моделювання захищеності бізнес-процесів підприємства набуває важливості через значну кількість його трансакцій, у результаті яких можливі фінансові, матеріальні, інформаційні втрати, а також репутаційні ризики через втрату довіри ключових стейкхолдерів, інтереси яких залишаються незадоволеними. За таких умов метою дослідження стало обґрунтування напрямів і розроблення методичного підходу до моделювання захищеності бізнес-процесів (БП) підприємства за їх основними типами з урахуванням реалізації інтересів стейкхолдерів, які одержують цінність від взаємодії з підприємством. Об'єктом дослідження визначено основні, допоміжні, управлінські БП і БП розвитку, а також результати (створена цінність), які одержують ключові стейкхолдери на виході цих процесів. За результатами дослідження визначено критерії, за якими моделюється стан захищеності БП підприємства, до складу яких включено ефективність, результативність і якість (задоволеність споживача результатом процесу — отримувача цінності). Для кожного критерію та типу БП (основні, допоміжні, управлінські та розвитку) розроблено систему показників оцінки їх захищеності під час створення та трансферу цінності для стейкхолдерів (споживачів, менеджменту, власників, персоналу, інвесторів, громади). Перевагою запропонованої системи є доступність інформації (всі вхідні дані формуються на основі звітності підприємств) і релевантність одержаного на виході процесу результату економічним, соціальним або екологічним інтересам стейкхолдерів. З використанням методу нечітких множин розроблено карту ідентифікації стану захищеності основних, допоміжних, управлінських БП і БП розвитку, яка надає можливість використовувати широкий діапазон характеристик БП і лінгвістичних змінних для їх опису (від

«катастрофічного» стану до «дуже доброго») і надає можливість моделювати варіанти зміни стратегії підприємства з метою уникнення ризику порушення балансу економічних, соціальних та екологічних інтересів його стейкхолдерів.

Шуфр НБУВ: Ж73250

1.У.747. Organizational diagnosis methods in decentrally executing companies / О. В. Skrynyuk // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 36-42. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Сучасний розвиток цифрових технологій керується мегатрендами. Компанії слідує цим тенденціям і намагаються поширити цифрові рішення на всі сфери бізнесу. Застосування цифрових інструментів було б особливо практичним для компаній з децентралізованим розподілом працівників. Однак їх ще не повністю реалізовано, оскільки технологічний потенціал ще недостатньо вивчено і використано для описаних цілей. Аналіз наукових публікацій показав, що в даний час цифрові інструменти все ще не одержали широкого застосування для організаційних цілей. Крім того, багато діагностичних функцій все ще переважно виконуються людиною. В ході аналізу наукових публікацій існуючих інструментів організаційної діагностики було виявлено відсутність послідовності на повністю цифрові рішення. Завдання полягає в аналізі того, які з обстежених критеріїв і дисфункцій організації можуть бути діагностовані цифровими інструментами; як можна замінити відомі аналогові методи; які переваги та недоліки цифрового організаційного аналізу, а також які вимоги мають бути виконані для його впровадження. Порівняно звичайні і узагальнені повністю дигіталізовані інструменти для організаційної діагностики, щодо 11-ти відібраних критеріїв і 17-ти дисфункцій. Відповідно до вимог керівництва компанії, організаційна діагностика проводиться в три етапи. Більшість застосовуваних методів засновано на опитуваннях, інтерв'ю, тестах, спостереженнях, обговореннях та аналізі документації. Висновки: дослідження показує, що використання цифрових інструментів скорочує кількість етапів діагностики і забезпечує менший обсяг ресурсів для реалізації. Проте, витрати, необхідні для проектування систем діагностики, дуже високі і вимагають виконання загальних і специфічних вимог. Розглянуто загальні вимоги до цифрових інструментів для організаційної діагностики.

Шуфр НБУВ: Ж73620

1.У.748. Startup as a strategic component of the development of the creative economy of Ukraine / N. Ivanova, D. Kuchenko, T. Kuznetsova, N. Hurzhyi, L. Lutay // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 389-398. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Коренні зміни, які відбулись наприкінці минулого століття, сприяли виникненню креативної економіки. На відміну від попередніх економік, у яких основними виробничими факторами були виробничі потужності, земля та робоча сила, основою розвитку креативної економіки став креативний потенціал людини. Сучасний економічний стан України має перед собою багато викликів, яким потрібно протиставити дєздатні рішення. Окупація Криму обійшлась Україні в 3,6 % ВВП, а окуповані території Донбасу коштували ще 15 % ВВП і 25 % усієї промисловості України. Крім того, багато виробництв і фабрик в Україні є фізично та морально застарілими та потребують великих капітальних інвестицій. Зазначено проблеми, які, як показує досвід України, не вирішуються традиційними інструментами, змушують шукати нестандартні шляхи щодо їх вирішення. Саме такі підходи і пропонує креативна економіка. Для оцінки можливостей, які надає Україні розвиток національної креативної економіки, розглянуто позитивні ефекти креативної економіки, про які свідчить успішний досвід інших країн. Такими ефектами є формування креативного людського капіталу, зростання доходів населення, зростання толерантності, відродження депресивних регіонів. Однак реалізація цих позитивних ефектів є можливою за умов наявності в Україні складових креативної економіки. Дослідження українських науковців доводять, що в Україні наявні основні ознаки креативної економіки, а саме: креативні індустрії; креативний клас як основа творчого важеля розвитку креативної економіки є структурною частиною національної інноваційної екосистеми. Однак для створення ефективної на період до 2030 р., стартапи економіки; молоді, креативні, амбітні підприємці — стартапери. Ключовим фактором розвитку креативної економіки є креативний людський капітал, суттєвою складовою якого є підприємці — інноватори, які для впровадження своїх ідей засновують стартапи. Аналізуючи різні визначення категорії «стартап», зроблено висновок, що найбільш прийнятним є те, яке відображає докорінну відмінність стартапів від інших видів бізнесу, а саме: стартап — це бізнес-структура, що заснована на революційних інноваціях, призначенням якої є вирішення конкретної проблеми шляхом представлення нового продукту чи послуги в умовах крайньої невизначеності. Врахування інноваційної суті стартапів, їх впливу на створення та розвиток креативних індустрій і креативну економіку в цілому надав можливість зробити висновок, що стартапи є стратегічно важливою складовою розвитку креативної економіки. Дослідження показали, що український стартап — екосистема має непоганий потенціал для розвитку. Однак уряд України ще не приділяє належ-

ної уваги розвитку екосистеми для успішного створення та функціонування вітчизняних стартапів. Лише останні декілька років Україна почала підтримувати інноваційну продукцію на державному рівні. Прикладами такої підтримки є створення Фонду підтримки винаходів Мінекономрозвитку та Українського фонду стартапів. Окрім цього, згідно зі стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності екосистеми підтримки стартапів потрібна інтенсивна довгострокова робота. Навіть за умов великих інвестицій і бажання повторити успішні екосистеми Силіконової долини чи Нью-Йорка дуже важко, адже їх інфраструктура формувалась понад 30 років.

Шуфр НБУВ: Ж73250

1.У.749. Theoretical-methodological basis of the interaction process research of subjects of different economic and legal forms of economy / М. Politylo, О. Chubka, Т. Smirnova // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 328-334. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Запропоновано розглядати кооперацію як процес співробітництва та взаємодії суб'єктів різних економіко-правових форм господарювання з метою всебічного аналізу різних аспектів цього поняття і на цій основі сформульовано авторський зміст — трактування цієї категорії. Зокрема, виділено деякі аспекти щодо трактування «кооперації», на які більшість авторів звертають увагу при дослідженні цього поняття. По-перше, виділення економічного сенсу кооперації, приділяючи при цьому увагу розкриттю однієї з найважливіших її характеристик — економії ресурсів, завдяки їх спільному використанню. По-друге, розгляд організаційно-управлінського аспекту, зводячи до того, що операція формується насамперед з метою організувати процесу співпраці багатьох суб'єктів ринкових відносин для реалізації завдань як для виробництва товарів (виробнича кооперація), так і для надання послуг чи здійснення різноманітних фінансово-кредитних операцій (кредитна кооперація). По-третє, звертання уваги на соціальну атрибутику кооперації, де головною характеристикою є спільна суспільно-громадська взаємна допомога у процесі досягнення поставленої мети. Залежно від зазначених аспектів і характеристик кооперації проаналізовано наявні підходи до визначення поняття «кооперація» як процесу співробітництва та взаємодії суб'єктів різних економіко-правових форм господарювання, що запропоновані як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Надано схематичне зображення основних характеристик змісту поняття «кооперація». А також авторське трактування поняття кооперації в широкому розумінні. Визначальним у змісті поняття «кооперація» є система, оскільки кооперація є важливим системоутворювальним елементом суспільно-економічних відносин (СЕВ). Якщо трактувати систему як сукупність взаємопов'язаних елементів, то тоді кооперацію слід сприймати як систему, у якій з'єднуються певні елементи, компоненти для вирішення спільної поставленої мети. Безумовно, кооперацію слід сприймати як досить складне поняття, бо воно охоплює всю систему СЕВ, у тому числі включає різноманітні правові та моральні аспекти. До того ж, кооперація — це і особлива система гармонізації інтересів, у якій закладено дух справедливості, корпоративний дух, колективність і корпоративність. Кооперація — це специфічний інтегративний, синтетичний, структурний, системоутворювальний елемент системи СЕВ, що покликаний забезпечувати співробітництво та взаємодію суб'єктів різних економіко-правових форм господарювання для досягнення спільної мети з мінімізацією витрат. Зазначено чітке розмежування понять «кооперація» і «кооперування», які на практиці часто отожднюються.

Шуфр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.С.41, 1.У.293, 1.У.324, 1.У.529, 1.У.554, 1.У.617, 1.У.622, 1.У.690, 1.У.772, 1.У.786, 1.У.832, 1.У.842-1.У.843, 1.У.859, 1.У.899, 1.У.994, 1.У.996, 1.У.1255, 1.Х.1517, 1.Х.1574

Землеустрій

1.У.750. Будівельне інформаційне моделювання в управлінні вартістю життєвого циклу об'єктів нерухомості: монографія / В. С. Куйбіда, В. П. Ніколаєв, Т. В. Ніколаєва, С. Б. Січний, В. С. Судак; ред.: В. П. Ніколаєв; Національна академія державного управління при Президенті України, «Будівництво — сучасні технології», методичний центр. — Івано-Франківськ: ЯРИНА, 2018. — 127 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 122-127. — укр.

Представлено монографію, яку присвячено актуальним проблемам і новітнім тенденціям у ціноутворенні й управлінні вартістю у будівництві в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій управління життєвим циклом об'єктів і засобів будівельного інформаційного моделювання (Building Information Modeling, BIM). Розглянуто науково-практичні засади ціноутворення у життєвому циклі будівельної продукції, концептуальні основи розвитку BIM в умовах України, пілотний проект застосування BIM для планування та реалізації програм

капітального ремонту та реконструкції типових багатоквартирних будинків, формування інформаційних баз будівельних матеріалів і інших ресурсів.

Шифр НБУВ: ВА864681

1.У.751. Сучасний стан розвитку методів оцінювання земель сільськогосподарського призначення / Ю. Губар, В. Сай, О. Гулько, А. Марченко // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 118-127. — Бібліогр.: 124 назв. — укр.

Мета роботи — вдосконалення методів оцінювання земель сільськогосподарського призначення (СПП). Сьогодні уже знято мораторій на купівлю та продаж земель СПП і тому проблема встановлення об'єктивної (ринкової) ціни на сільськогосподарські землі (СГЗ) є актуальною, адже підвищення рівня їх використання — об'єктивна необхідність та умова поступового розвитку суспільства. Однак, незважаючи на доволі значну кількість наукових досліджень, у яких землю розглядали як засіб виробництва, знаряддя та предмет праці (а цього в нинішніх умовах недостатньо), малодослідженими та дискусійними залишаються питання вартості земель як цілісної системи з усією сукупністю властивостей. Це пов'язано з тим, що землі СПП переважно оцінюють диференційовано за показниками, які домінують (урожайність, вартість валової продукції тощо), не вбудовуючи ієрархії за значущістю інших показників. Складність і багатогранність проблеми оцінювання земель вимагає продовження та поглиблення наукових пошуків у цій сфері. Дослідження базується на загальних принципах економічного та математичного моделювання, математичної статистики, економетрики, на фундаментальних і прикладних наукових розробках. Інформаційну базу досліджень становили наукові праці вітчизняних та іноземних вчених у сфері оцінювання нерухомості, земельного та міського кадастрів, статистики, екології. Питання ціноутворення на землю складне та багатогранне, від його вирішення залежить розвиток ринку землі. Тому подальші дослідження доцільно спрямувати на вдосконалення ринкової оцінки СГЗ. Цей процес має базуватись на державному втручанні з урахуванням економічної та політичної ситуації. Це забезпечить після зняття мораторію на розпорядження землями СПП створення конкурентного середовища на ринку землі, об'єктивність здійснення оцінки та збільшення надходження коштів до державного бюджету. Виконані дослідження нададуть змогу покращити якість визначення ринкової вартості СПП для подальшого розвитку земельної реформи в Україні.

Шифр НБУВ: Ж72536

1.У.752. Шляхи розвитку національних кадастрових систем / Ю. Губар, Ю. Хавар, Я. Ваш // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 1. — С. 151-163. — Бібліогр.: 161 назв. — укр.

Мета роботи — доведення важливості та необхідності подальшого розвитку національних кадастрів, а саме впровадження 3Д/4Д кадастрів, які вдосконалять прийняття управлінських рішень. Запропонована технологія надасть змогу проводити вимірювання й оновлювати національні кадастри у режимі реального часу. Надійна система перевірки має продовжувати забезпечувати цілісність кадастру. Національні кадастрові системи (НКС) відіграють особливу роль в управлінні земельними ресурсами, а кадастрова інформація є основою для оподаткування та інвестицій із метою раціонального використання та охорони земель. Новітні багатофункціональні кадастри формують комплексну земельно-інформаційну систему об'єктів нерухомого майна. Передбачено, що до структури цієї системи входитимуть базові реєстри (земельний реєстр, реєстр прав і реєстр об'єктів капітального будівництва) та загальні реєстри, що містять відомості про об'єкти, види угідь, природні та якісні характеристики земель та інші дані, які є основою для економічного та територіального планування та землеустрою [Перович Л., 2003]. Основним напрямом розвитку НКС є збирання даних та узагальнення інформації про стан, кількісні та якісні показники земельних ресурсів, однак ці етапи дослідження не є кінцевою метою створення кадастрових систем. Потрібно зосередити увагу на зручності та доцільності використання такої інформації. Для підвищення ефективності роботи національних земельно-кадастрових систем необхідно розширити кадастрову систему інформацією про земельні ресурси, які з певних причин залишилися без власника або в оформленні яких допущено помилки; ділянки, що мають власника, але не використовуються в господарській діяльності. Така інформація забезпечить формування багаторівневої структури земельного ринку та підвищить ефективність державного регулювання. Доведено важливість розвитку сучасних НКС, що надасть змогу надалі збільшити їх потенціал із метою вирішення надважливих державних завдань, а саме: управління надзвичайними ситуаціями, економічними процесами, ефективного управління у сфері комунального господарства та здійснення багатьох інших функцій державного управління. Запропонований підхід надає змогу належно зрозуміти й оцінити правову ситуацію щодо землі, вдосконалити тенденції інтенсифікації використання земель і технологій визначення меж об'єктів нерухомості. Впровадження новітніх технологій надасть

можливість скоротити терміни територіального планування та девелопменту нерухомості.

Шифр НБУВ: Ж72536

Див. також: 1.У.1207

Інноваційна діяльність

1.У.753. Актуальні проблеми управління медичними відходами в умовах COVID-19 в Україні / О. В. Літвінова, О. В. Посилкіна, С. М. Коваленко, Ю. С. Братішко, А. Г. Лісна // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 260-267. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз і систематизація статистичних даних щодо утворених відходів (у тому числі медичних) в Україні в умовах COVID-19 та проблем поводження з медичними відходами. На основі проведеного аналізу з управління відходами в Україні виявлено низку проблем. Констатується збільшення обсягу відходів з кожним роком, у тому числі за рахунок побутових і невисокого відсотка медичних відходів, але асоціація останніх із COVID-19 не викликає сумнівів щодо їх безпеки. Досліджено, що в Україні здійснюється впровадження сучасних методів і технологій у сфері поводження з побутовими відходами, але при збільшенні зростання відходів, у тому числі медичних із високим ризиком небезпеки, кількість усіх наявних систем для їх утилізації явно недостатня. Відповідно до Державних санітарно-протиепідемічних норм медичні відходи розподіляються на чотири категорії, які мають свої вимоги щодо утилізації. Сортування відходів є важливим елементом ефективності управління медичними відходами та зниження рівня їх безпеки для навколишнього середовища. Запропоновано вдосконалений алгоритм сортування медичних відходів за умов COVID-19. Впровадження системи управління медичними відходами включає: оцінку категорій відходів та існуючої практики; вибір варіантів утилізації відходів; розробку плану поводження з відходами; прийняття інституційної політики та керівних принципів; створення організації з управління відходами; розподіл людських і фінансових ресурсів; здійснення планів відповідно до встановлених термінів, а також запровадження програми навчання, моніторингу, оцінки та постійного поліпшення системи. Вирішення зазначених проблем щодо утилізації відходів, у тому числі медичних, асоційованих із COVID-19, є соціально значущим та актуальним завданням для всіх регіонів України.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.754. Аналіз рівня цифровізації України в контексті формування державної політики цифрового розвитку / О. В. Островий // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 24-29. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Зазначено, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій значно змінив наявні управлінські підходи й моделі, а процеси цифровізації є джерелом розвитку країн світу. Автором акцентовано увагу на тому, що процеси цифровізації здійснюються на основі відповідної державної політики з урахуванням загальносвітових тенденцій і прогресивних практик. Однак її формування має відбуватися з урахуванням рівня розвитку технологій, інфраструктури, цифрової культури суспільства. Відзначено, що одним із важливих індикаторів цифрових трансформацій у країні є позиції у відповідних глобальних індексах і рейтингах, які надають змогу порівняти власний рівень стосовно інших держав у глобалізованому світі, виявити проблеми та сформувані пріоритетні напрями державної політики. З огляду на те, що цифрові трансформації пов'язані з розвитком мережі Інтернет і забезпеченням доступу до неї, досліджено динаміку частки користувачів у країні. На основі глобальних індексів, які відображають напрацювання та досягнення країн у сфері цифровізації, проаналізовано позиції України за рівнем розвитку цифрової економіки у порівнянні з іншими державами. Ураховуючи особливості розрахунку рейтингових показників, у дослідженні обрано такі індикатори: Глобальний інноваційний індекс, індекс Глобальної конкурентоспроможності, індекс мережевої готовності, індекс цифрової конкурентоспроможності, індекс розвитку електронного уряду. Виокремлено проблеми, які перешкоджають цифровим трансформаціям у країні та пов'язані з недосконалістю законодавчої бази; розвитком відповідної інфраструктури; недостатньою інвестиційною активністю у сфері цифровізації; низьким рівнем державної підтримки і стимулювання цифрового розвитку тощо. Автором сформувано стратегічні пріоритети державної політики цифрового розвитку, спрямовані на їх вирішення.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.755. Вектори розвитку економіки України в умовах «touchless economy» / А. О. Тимків // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 49-55. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проаналізовано вплив нових умов, а саме: «touchless economy», на вітчизняну економіку та визначено основні вектори її розвитку. Мета роботи — визначення можливих векторів розвитку економіки України в умовах «touchless economy». Завдання

дослідження – оцінка проблем в економічному розвитку України, які проявили себе в період розгортання пандемії COVID; аналіз міжнародного досвіду формування стратегії зростання в умовах економічної рецесії; визначення конкретних векторів стратегічного розвитку економіки України в умовах «обмеженого контакту». Відповідно до поставлених завдань проаналізовано інноваційний розвиток України через оцінку динаміки кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, частки витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП, а також частки кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості промислових підприємств. Визначено вплив розвитку інноваційної діяльності підприємств на економіку країни в умовах розгортання пандемії COVID-19 через індекс виробництва базових галузей та індикатор економічних настроїв. Проаналізовано зарубіжний досвід швидкого виходу з кризи на основі такого явища, як «економічне чудо». Перш за все, взято до уваги досвід Німеччини після Другої світової війни як доволі дешевої моделі швидкого реформування та становлення економіки. Також оцінено сингапурський досвід «економічного дива», в основі якого лежить концентрація зусиль на економічних перевагах країни. Акцентовано увагу і на досвіді Китаю як модератора новітньої культури зайнятості, що в умовах сучасної економіки України є вкрай актуальним. У результаті дослідження основними векторами розвитку економіки України в умовах «touchless economy» визначено: миттєвий перехід економіки від стратегії експортера сировини до стратегії експортера продукту; державно-приватне партнерство в реалізації проєктів розвитку; концентрація зусиль на пріоритетних галузях економіки; впровадження високих технологій у пріоритетні галузі економіки та стимулювання попиту на продукти вітчизняних ІТ-компаній; формування новітньої культури зайнятості із популяризацією на рівні державних програм ідей «українського економічного дива».

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.756. Впровадження технологій передового цифрового виробництва в рамках концепції сталого розвитку: проблеми та перспективи / Г. Й. Островська // Екон. вісн. Донбасу. – 2022. – № 1. – С. 59-68. – Бібліогр.: 33 назв. – укр.

Висвітлено світові тенденції розвитку технологій цифрового передового виробництва в межах концепції сталого розвитку за умов цифровізації економіки. Проаналізовано стан цих процесів в Україні з акцентуванням уваги на викликах та перевагах, які несе цифровізація вітчизняним промисловим підприємствам та розроблено пропозиції щодо забезпечення їх результативності. Доведено, що цифровізація передбачає цифрову технологічну трансформацію промислового виробництва, що відкриває доступ різним рівням менеджменту до всього масиву оперативної виробничої інформації в режимі реального часу, а різноманітні цифрові алгоритми та рішення надають змогу забезпечувати безперервний зворотний зв'язок. Зазначено, що соціалізація технологічного розвитку ставить персонал підприємства перед серйозними викликами та чинить вагомий вплив на його свідомість і поведінку, що вимагає формування новітніх компетенцій.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.757. Енергоефективність в галузях економіки України: зб. матеріалів Міжнар. наук.-техн. конф., 12 – 14 листопа. 2019 р. / ред.: В. В. Грабко, О. М. Васілевський, С. В. Павлов, Г. С. Рагушняк, І. Н. Дудар, І. В. Коц, А. С. Моргун, С. Й. Ткаченко, Д. В. Степанов; Вінницький національний технічний університет. – Вінниця: ВНТУ, 2019. – 430 с.: рис., табл. – укр.

Вміщено матеріали доповідей щодо проблем розроблення та впровадження енергоефективних природозбережних технологій та обладнання в галузях економіки України, зокрема, промислового та цивільного будівництва. Зроблено порівняльний аналіз різних методик визначення осідання паль та аналіз міцності ґрунтоцементу при частковій заміні ґрунту на зоду винесення. Розглянуто моделювання ґрунтової основи при просторовому розрахунку каркасної будівлі за різними методами. Визначено опір по боковій поверхні забивних паль, надано алгоритм для розрахунку осідання паль за розв'язанням. Наведено задачі щодо переміщення стрижня в пружному півпросторі, вибір ефективної конструкції фундаменту висотного будинку в умовах дії навантажень природного та техногенного характеру. Представлено моделювання роботи з ґрунтом підпірних стінок нелінійного обрису в плані. Проаналізовано склад бетонів з використанням способу визначення середнього зору між зернами крупних заповнювачів. Окреслено математичне моделювання роботи армованої основи ґрунтоцементами елементами з використанням зони винесення. Описано арочний ефект в огороженні котлованів із паль та раціональні форми підшви стрічкового фундаменту мілкого закладання. Викладено особливості фундаментних конструкцій залежно від параметрів ґрунтової основи. Висвітлено дослідження ефективності будівництва енергозберігаючого покриття, взаємодію ґрунту та елементів армування за бурозмішувальною технологією. Акцентовано роль розділювальних екранів як захисної конструкції від впливу новобудов. Проведено визначення технічного стану будівель, споруд та інженерних мереж щодо причин пошкоджень об'єктів та їх елементів. Виокремлено

організаційні передумови проєктування термомодернізації житлових об'єктів, сучасні передумови щодо необхідності термомодернізації багатоповерхових житлових будинків. Охарактеризовано розробку автоматичної системи управління водопостачання житлового масиву та створення оптимального теплового режиму житлового будинку з урахуванням BIM моделювання.

Шифр НБУВ: СО38776

1.У.758. Інноваційний розвиток України в умовах глобалізації економічного простору / І. І. Людвік // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. – 2022. – № 2. – С. 36-40. – Бібліогр.: 14 назв. – укр.

Досліджено напрями інноваційного розвитку України. Інновації сьогодні є одним із чинників розвитку економіки на усіх її рівнях, зростання її продуктивності і конкурентоспроможності і глобалізація відкриває нові можливості для впровадження нових технологій і знань. Визначено, що інновації в сучасних умовах значно піддаються впливу глобалізації. Визначено показники, що негативно впливають на рейтинг інноваційного розвитку України. Акцентовано, що впровадження інноваційної моделі високотехнологічного розвитку є вирішенням проблеми технологічного розриву і зростання рівня конкурентоспроможності України є доцільним щодо держави. Розглянуто проблеми інноваційного розвитку в Україні. Зазначено основні напрями та механізми активізації інноваційного розвитку у вітчизняних умовах. Окреслено напрями інноваційної політики держави: стимулювання інновацій на державному та регіональних рівнях, долучення до глобальних інноваційних мереж, залучення інвестицій у науково-дослідні роботи, удосконалення регуляторного середовища, визначення пріоритетів інноваційного розвитку на державному і регіональному рівнях, тощо. Наголошено, що в Україні необхідно створити ефективний механізм для активізації інноваційного розвитку, що надасть змогу забезпечити відновлення її економіки та подальшу інтеграцію у світову економіку.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.759. Інноваційні технології маркетингу і менеджменту в умовах трансформаційних змін: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., 27 – 29 квіт. 2023 р. / ред.: С. В. Ковальчук; Інститут модернізації змісту освіти, Хмельницька обласкоживспілка, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут, Ун-т Марії Кюрі-Склодовської, Краківський ун-т Економіки, Економічний ун-т у Вроцлаві, Ун-т управління безпекою у м. Кошице, Національний ун-т «Львівська політехніка», Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, Львівський торговельно-економічний ун-т, Вінницький кооперативний інститут, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський ун-т економіки і торгівлі», Державний торговельно-економічний ун-т, Луцький національний технічний ун-т, Рівненський державний гуманітарний ун-т, Громадська організація «Українська логістична асоціація», Громадська організація «Українська асоціація маркетингу». – Хмельницький: Федорченко С. О., 2023. – 209 с.: рис., табл. – укр.

Підготовлено в межах виконання ініціативної науково-дослідної роботи «Логістичний потенціал мультимодальних перевезень за участю водного транспорту» кафедрою бізнес-логістики та технологій. Розглянуто теоретичні засади функціонування морських терміналів, здійснено аналітичне дослідження стану розвитку морських портів України. Сформовано механізм модернізації портових технологічних ліній та проведено обґрунтування техніко-експлуатаційних параметрів розбудови та модернізації портової інфраструктури.

Шифр НБУВ: ВА865604

1.У.760. Інноваційно-освітні кластерні форми регіонального розвитку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / О. В. Якушев; Черкаський державний технологічний ун-т. – Черкаси, 2019. – 20 с.: рис., табл. – укр.

Увагу приділено теоретико-практичному визначенню наукового завдання щодо функціонування інноваційно-освітніх кластерних форм регіонального розвитку та розробці практичних рекомендацій щодо обґрунтування доцільності їх створення. Визначено передумови активізації процесів регіонального розвитку через інструменти механізму стимулювання створення інновацій, генератором яких виступають інноваційно-освітні кластерні форми. Узагальнено та систематизовано наукові підходи до визначення змісту понять «інноваційно-освітні кластерні форми регіонального розвитку» та «інноваційно-освітній кластер». Визначено послідовність етапів створення інноваційно-освітніх кластерів у регіоні. Обґрунтовано методичний підхід до комплексного оцінювання можливостей створення інноваційно-освітніх кластерних форм регіонального розвитку на певній території. Здійснено дослідження потенціалу регіону до створення інноваційно-освітніх кластерних форм розвитку. Сформовано інструментарій діагностування передумов створення інноваційно-освітніх кластерних форм регіонального розвитку. Систематизовано зарубіжний досвід щодо регуляторної політики у сфері створення інноваційно-освітніх кластерних форм регіонального розвитку. Сформовано концептуальні основи формування кластерної політики регіону. Обґрунтовано концептуальні підходи до створення бізнес-інкубатора на базі закладу вищої освіти. Розроблено

технологію побудови дорожньої карти інноваційно-освітнього розвитку регіону.

Шифр НБУВ: RA443248

1.У.761. Іноземні інвестиції та їх залучення в економіку України за допомогою фондового ринку / Ю. В. Кривенко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 136-144. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Предмет дослідження — іноземні інвестиції. Мета роботи — дослідження суті та особливостей залучення іноземних інвестицій в економіку України за допомогою фондового ринку. Методи, що було використано у процесі дослідження: метод системно-структурного аналізу й синтезу, метод порівняльного аналізу, узагальнення, загальнонаукові, спеціальні методи наукового пізнання та інші методи дослідження. Охарактеризовано роль залучення інвестицій в економіку країни. Досліджено суть, значення та необхідність активізації інвестиційної функції та участь домогосподарств в економічних відносинах з приводу купівлі різного роду фінансових активів на фондовому ринку. Зазначено негативні явища в інвестиційній діяльності та визначено основні шляхи покращення інвестиційного клімату України. Результати дослідження можуть бути використані в діяльності Міністерства фінансів України, Верховної Ради України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також у закладах вищої освіти при викладанні економічних дисциплін. Висновки: пошкваллення економічної, в тому числі інвестиційної та інноваційної діяльності і поліпшення на цій основі соціальних умов можливе тільки шляхом рішучих, комплексних і послідовних ринкових реформ, які вивільнять підприємницьку ініціативу, створять конкурентне середовище й нададуть економіці стимули ефективного розвитку.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.762. Методичні основи оцінки та управління розвитком інноваційної інфраструктури національної економіки / О. І. Трохимець, Т. В. Небога, В. О. Коглубай // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 123-129. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Функціонування та динамічний розвиток інноваційної інфраструктури національної економіки виступає одночасно як необхідною умовою, так і результатом інноваційного розвитку підприємств національної економіки. Надано методичку оцінки інноваційного розвитку сфери інфокомунікацій як складової інноваційної інфраструктури національної економіки, оскільки зазначена сфера є найбільш інноваційною в її структурі. Розроблено методичний інструментарій якісної та кількісної оцінки ефективності інноваційного розвитку, який враховує рівень наукової інтеграції суб'єктів, стан розвитку спільного інноваційного центру знань, рівень комунікаційного розвитку, рівень інноваційно-технологічного відновлення, інноваційності послуг, інноваційної активності підприємств, рівень інвестиційної активності суб'єктів, та ін.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.763. Механізми реалізації державної інноваційно орієнтованої політики України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Ю. Ю. Ряховська; Класичний приватний Ун-т. — Запоріжжя, 2019. — 36 с.: іл. — укр.

Роботу присвячено обґрунтуванню теоретичних і методологічних засад державної інноваційно орієнтованої політики України, розробці науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів її реалізації. Удосконалено структурні компоненти механізмів реалізації державної інноваційно орієнтованої політики України. Уточнено зміст державної інноваційно орієнтованої політики. Обґрунтовано методологічний підхід до оцінювання реалізації державної інноваційно орієнтованої політики. Розроблено методичні засади побудови ефективної державної інноваційно орієнтованої політики. Запропоновано функціонально-технологічний механізм державної інноваційно орієнтованої політики. Досліджено ефективність державної інноваційно орієнтованої політики України. Обґрунтовано концептуальні підходи до територіального інноваційно орієнтованого розвитку в системі державного управління. Розвинуто механізм партнерської взаємодії розвитку мегаполісу в системі інноваційно орієнтованої політики, а також підхід до формування інфраструктури соціального партнерства в системі публічного управління. Запропоновано підхід до формування інформаційно-комунікаційної інфраструктури в системі інноваційно орієнтованої політики. Удосконалено підхід до оцінювання ефективності цифровізації органів виконавчої влади. Розроблено організаційний механізм реалізації державної інноваційно орієнтованої політики.

Шифр НБУВ: RA442753

1.У.764. Мінерально-сировинна політика і планування геологічного вивчення надр в умовах асоціації з ЄС: автореф. дис. ... канд. геол. наук: 04.00.19 / А. В. Балага; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вперше обґрунтовано та запропоновано оптимальну модель «життєвого циклу» вивчення та промислового освоєння родовищ корисних копалин вітчизняної мінерально-сировинної бази (МСБ) зважаючи на вимоги до стадійності геологорозвідуваль-

них робіт та відповідних джерел їх фінансування, з урахуванням системи геологічних ризиків і ризиків гірничого бізнесу. Удосконалено та систематизовано ознаки, що покладено в основу класифікації мінерально-сировинної політики. Запропоновано регіональну класифікацію МСБ за ознаками інтенсивності використання, ступеня промислового освоєння наявних розвіданих запасів, забезпеченості запасами окремих груп корисних копалин, активності робіт із погашення та потенційного приросту запасів корисних копалин. Вдосконалено систему моніторингу, складання та виконання регіональних (місцевих) програм розвитку МСБ і запропоновано шляхи їх фінансового забезпечення з урахуванням вимог децентралізації, що широко запроваджено в Україні. Набули подальшого розвитку твердження про необхідність зміни парадигми інституційного забезпечення геологічного вивчення та використання надр з урахуванням кон'юнктури світових ринків і необхідності залучення інвестицій в розвиток і відтворення МСБ.

Шифр НБУВ: RA442492

1.У.765. Обґрунтування рекомендацій щодо державного фінансування інноваційного розвитку економіки / О. В. Димченко, В. О. Єсіна, О. О. Рудаченко, Ю. О. Тараруєв // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 90-96. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування практичних рекомендацій з визначення обсягу фінансування інноваційного розвитку економіки за видами економічної діяльності суб'єктів господарювання. Проаналізовано актуальні роботи за обраною темою та сформульовано висновок про необхідність наукових рекомендацій з визначення обсягів державного фінансування інноваційного розвитку суб'єктів господарювання. На основі аналізу офіційної статистичної інформації в роботі розраховано показники, що відображають інноваційну активність підприємств, ефективність їх інноваційної діяльності, впровадження нової продукції та їх взаємодію з європейськими партнерами. Для забезпечення коректності порівняння розрахованих показників у роботі визначено індекси, що являють собою співвідношення показників та їх середніх значень по Україні. На основі узагальнення індексів визначено інтегральний показник фінансування інновацій. Результати ранжування видів економічної діяльності залежно від значень цього показника надали змогу визначити, що найбільш перспективними з них є добувна та переробна промисловість. За результатами застосування інтегрального показника фінансування інновацій як бази розподілу державних коштів у дослідженні визначено структурні показники для розрахунку абсолютної величини державних коштів, що спрямовуються на інноваційний розвиток економіки за видами економічної діяльності. Перспективним напрямком дослідження є формулювання рекомендацій щодо оцінки інноваційного потенціалу економіки за умов доповнення офіційних даних, що характеризують інноваційну діяльність в Україні.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.766. Оцінювання ефективності використання енергетичних ресурсів на основі концепції сталого розвитку / Т. В. Гільорме // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 174-180. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — оцінювання ефективності використання енергетичних ресурсів на національному рівні. Відповідно до здійсненого аналізу політики різних держав у сфері енергетики можна виокремити моделі побудови енергетичного сектора країни: національно-монополю та національно-конкурентну. Розглянуто показники рівня енергоспоживання та енергоефективності, що функціонально пов'язані з основним показником економічного розвитку країни — виробництвом валового внутрішнього продукту на душу населення. Розраховано індекси енергоспоживання та енергоефективності в Україні за 2007 — 2019 рр. Здійснений прогноз зміни індексу енергоспоживання на душу населення та ефективності використання енергоресурсів на основі експоненціального згладжування свідчить про ефективність обраної Енергетичної стратегії України. При цьому використано можливості MS Excel пакета «forecast sheet», що надало змогу побудувати три сценарії зміни індексів енергоспоживання та енергоефективності на період 2020 — 2024 рр.: реалістичний, песимістичний та оптимістичний варіанти. Доведено, що загальний низький рівень енергетичної ефективності в Україні пов'язаний, перш за все, із застарілістю основних фондів і технологій, кризовим станом економіки в цілому та неефективною державною енергетичною політикою. Доведено, що саме постійний моніторинг індикативних показників енергозбереження та енергоефективності на різних ієрархічних рівнях економіки надасть змогу здійснювати оптимальні управлінські рішення щодо розвитку енергетики, контролю за витратами енергоресурсів, своєчасного запобігання виникненню кризових ситуацій. Перспективою подальших досліджень є побудова моделі соціальної поведінки агентів на засадах соціальності (мікросередовище) та ступеня різноманітності елементів (макросередовище), а також моделі екосистеми агентів з питань енергозбереження на засадах концепції «хижак — жертва».

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.767. Порівняльна інтегральна оцінка рівня діджиталізації суспільства в Україні та країнах світу / А. Ю. Геворкян // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 4-11. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Обґрунтовано необхідність інтегральної оцінки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і діджиталізації суспільства як пріоритетного компонента при розробці стратегії інформаційної безпеки України. Мета роботи — узагальнення й аналіз сучасних методологічних підходів до інтегральної оцінки розвитку ІКТ та діджиталізації суспільства. Надано характеристику дев'яти найбільш показових інтегральних індексів, які відображають рівень розвитку цифрової трансформації: індексу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій IDI; індексу інклюзивного Інтернету 3i; індексу розвитку електронного уряду EGDI; індексу мережевої готовності країн до мережевого суспільства NRI; глобального індексу мережевої взаємодії GSI; індексу цифровий еволюції DEI; індексу світової цифрової конкурентоспроможності WDCI; індексу розвитку сфери відкритих даних ODM; міжнародного індексу цифрової економіки й суспільства I-DESI. За результатами розрахунку глобальних індексів визначено місце в рейтингу України та сусідніх із нею країн. Відставання України від країн ЄС за рівнем цифровізації є серйозним викликом для інформаційної безпеки держави. Відзначено, що методологія формування більшості міжнародних інтегральних індексів викликає сумнів в адекватності результатів через залучення великого числа показників, зміни набору показників або методики розрахунку індексів, ігнорування методів багатовимірного статистичного аналізу, що провокує зростання похибки. Зроблено висновок про необхідність суттєво змінити методологічні підходи до складу, оперативності збору й обробки інформації, необхідної для здійснення інтегральної оцінки, з використанням відомих міжнародних індексів, що охоплюють основні напрями діджиталізації державного управління, підприємницької та громадської діяльності. Рекомендовано при розробці національних інтегральних індексів для оцінки тенденції розвитку інформаційного суспільства на рівні регіонів України орієнтуватися на показники, які використовуються в міжнародних індексах, але з урахуванням національних особливостей розвитку.

Шифр НБУВ: Ж2244; Держав. упр

1.У.768. Регіональний вимір енергоефективності та енергетичної безпеки України / Д. М. Паламарчук // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 127-134. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Мета роботи — визначення можливостей регіонів України щодо самозабезпечення енергетичними ресурсами, підвищення енергетичної безпеки та енергоефективності, а також формування методичного підходу до визначення регіональних рейтингів за рівнем енергоефективності та енергетичної безпеки. Запропоновано показники енергоефективності та енергетичної безпеки, які доцільно покласти в основу системи індикаторів, що використовується для визначення регіональних рейтингів енергоефективності та енергетичної безпеки. Запропоновані індикатори надають змогу комплексно оцінити рівень енергетичної безпеки регіону, є релевантними та можуть бути легко розраховані з використанням даних Державної служби статистики України. Для оцінки рівня енергоефективності та енергетичної безпеки регіонів України доцільно використовувати авторську методику, яка також надає змогу оцінити наявність і якість використання енергетичних ресурсів. Застосування запропонованої дворівневої системи індикаторів та способу їх розрахунку надає можливість розв'язати задачу інформування різних категорій користувачів щодо енергоефективності та енергетичної безпеки регіонів з метою визначення потреби в керуючих впливах в умовах обмеженої інформації. На основі одержаних результатів державні та регіональні органи управління та місцевого самоврядування зможуть оцінити досягнуті результати, порівняти їх з досягненнями інших регіонів та розробити систему заходів щодо підвищення енергоефективності регіональної економіки та забезпечення енергетичної безпеки в майбутньому. Подальші дослідження автора будуть спрямовані на розрахунок за сформованим методичним підходом рейтингу енергоефективності та енергетичної безпеки регіонів України, здійснення порівняльного аналізу регіонів та розробку пропозицій щодо вирішення встановлених проблем, виходячи з одержаних результатів рейтингування.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.769. Сутність енергетичної безпеки України в умовах трансформаційних змін / О. М. Павлова, К. В. Павлов, О. В. Новосад, Л. П. Матійчук // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 84-91. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Розглянуто сутнісне розуміння категорії «енергетична безпека» за умов зміни усіх параметрів національної економіки. Пояснено відмінність енергетичної сфери від інших сфер та галузей національної економіки за матеріально-технологічними, мікро-економічними, постійними та масштабними, екондеструктивними проявами їх перебігу. Зазначено, що розуміння зміни енергетичних уявлень на національному рівні виводить підходи до енергетичної сфери з дотаційної до економічно-прибуткової з високим рівнем конкурентоспроможності, достатнім рівнем гнуч-

кості та адаптивності, знаходження шляхів вигідного розширення виробництва, транспортування, переробки, постачання та споживання паливно-енергетичних ресурсів. Проаналізовано заходи, які застосовує Україна при реалізації Енергетичної стратегії на період до 2035 р.: «безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність». Здійснено екскурс наукових підходів дослідників та вчених до поняття «енергетична безпека», де наразі немає одностайності щодо об'єкта, предмету та сфери дослідження. Узагальнено існуючі наукові напрацювання та запропоновано розуміння суті енергетичної безпеки як спроможності держави економічно та технічно обґрунтованим способом гарантувати втамування потреб суспільства в енергетичних ресурсах з метою подальшого якісного та безпечного енергоспоживання за умов захисту національних інтересів енергетичного сектора, унеможливаючи вплив внутрішніх та зовнішніх загроз. Запропоновано застосовувати системний та принципний підходи до оцінки об'єктивності енергетичної безпеки. Визначено змістовне наповнення енергетичної безпеки шляхом аналізу його основних компонентів: економічних, політичних, екологічних та соціальних. Зроблено пропозиції щодо посилення заходів енергетичної безпеки за умов мінливості зовнішнього середовища.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.770. Тенденції розвитку діджиталізації в Україні / В. Р. Сайко, Г. Й. Лучко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 109-114. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження трактувань поняття «діджиталізація», формулювання власного визначення поняття, аналізування тенденцій розвитку діджиталізації, дослідження її впливу на діяльність бізнесу та інших сфер економіки та визначення перспективних напрямів діджиталізації в Україні. Визначено, що жорстка конкуренція в умовах світової глобалізації, динамічні зміни в зовнішньому середовищі, пандемія COVID-19 кинула виклик усім галузям економіки, примушуючи шукати нові інноваційні шляхи для утримання на ринку. Встановлено, що до нових умов існування змогли адаптуватися лише ті сфери бізнесу, які зуміли швидко почати перехід на електронні системи, що надало можливість їм утриматися на ринку та навіть збільшити їх прибутки. Цифрові технології стають тенденцією нашого часу, а діджиталізація дедалі більше охоплює всі сфери життя. Впровадження цифрових інновацій надає змогу компаніям забезпечити стабільну ефективну діяльність у майбутньому та конкурентоспроможність на ринку. На основі аналізування визначень різних авторів запропоновано власне трактування поняття «діджиталізація». Розглянуто та виділено основні переваги діджиталізації. Проведене дослідження надало змогу виокремити пріоритетні напрями для впровадження діджиталізації в Україні, а саме: медицина, діджитал-маркетинг, освіта, сфера державних послуг і культура. З'ясовано, які результати в цих напрямках вже здійснено в напрямку діджиталізації та запропоновано дії, які доцільно реалізувати в майбутньому. Розробка ефективної системи діджиталізації бізнесу та держави є потужним важелем впливу на розвиток економіки України. Проведене дослідження вказує на об'єктивну необхідність подальшої активної діджиталізації визначених у дослідженні пріоритетних напрямів, що сприятиме прозорості ведення бізнесу всіх галузей економіки та публічного управління в Україні.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.771. Теоретико-методологічні засади формування і розвитку поліаризованого економічного простору в умовах глобалізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. Б. Писар; Івано-Франківський національний технічний ун-т нафти і газу. — Івано-Франківськ, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичні положення, методологію та інструментарій управління національною економікою на базі теорії поліаризованого простору та запропоновано заходи розвитку соціально-орієнтованої ринкової економіки в Україні. Систематизовано наукові підходи до визначення поняття «просторової поліаризації» та передумови необхідності застосування теорії «полосів зростання» в сучасному економічному розвитку та управлінні національною економікою. Узагальнено основні критерії системного аналізу відповідності наявних у національній економіці чинників формування «полосу зростання» для виокремлення тих, що можуть скласти основу його розвитку. Оцінено особливості і тенденції розвитку енергетичного сектора економіки України та визначено пріоритетні напрями його просторової спеціалізації в умовах еврорінтеграції. Запропоновано ринковий підхід до процесів управління енергетичним сектором економіки України. Здійснено економіко-математичне моделювання процесів видобування, виробництва та споживання паливно-енергетичних ресурсів. Запропоновано на основі аналізу стимуляторів та дестимуляторів розвитку енергетичного ринку, методику оцінки рівня енергетичної безпеки національної економіки для подолання ризиків стратегії просторового економічного розвитку. Обґрунтовано стратегічні напрями розвитку енергетичного ринку України за умов геополітичних викликів.

Шифр НБУВ: РА442657

1.У.772. Управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / І. В. Щуров; Національний ун-т «Полтавська

політехніка імені Юрія Кондратюка». — Полтава, 2023. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено теоретичному узагальненню та новому вирішенню наукової проблеми, що полягає в розробленні теоретико-методичних положень і прикладних засад управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації. Здійснено ідентифікацію детермінант енергетичної безпеки. Розроблено сучасну парадигму управління енергетичною безпекою економічного середовища. Визначено етіологію системи формування конструктивної дестабілізації. Проаналізовано концепції забезпечення енергетичної безпеки держави. Сформульовано базові підходи до формування стратегічних векторів зміцнення енергетичної безпеки України. Досліджено цільовий вплив нетехнологічного відтворення на цільові пріоритети формування бізнес-моделей енергетичного сектора економіки. Розроблено основи цифрової екосистеми та сформовано інтегрований механізм управління енергетичною безпекою національної економіки в умовах конструктивної дестабілізації. Запропоновано конвергентно-комунікаційну основу формування економічної ідеології енергетичної безпеки держави. Розроблено функціональні основи інституціонального середовища управління енергетичною безпекою. Здійснено когнітивне моделювання розвитку підприємств паливно-енергетичного комплексу.

Шифр НБУВ: PA453776

1.У.773. Conceptualization of the model for innovative development of the economy of Ukraine in the context of decentralization / A. Kotelenets, N. Datsii, N. Filipova, O. Petryk, H. Karpenko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 437-445. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Запропоновано науково-методичні положення щодо формування моделі управління інноваційним розвитком економіки України на засадах загальної концепції розвитку соціально-економічних систем з урахуванням передумов, принципів, єдиної системи забезпечення реалізації цілей моделі, що включає концепції інноваційного розвитку, інноваційні стратегії, інноваційну політику, механізми управління інноваційною діяльністю. Встановлено, що формування ефективної моделі управління інноваційним розвитком економіки України на засадах адаптивності та здатності забезпечувати синергетичний ефект можливе за умови збалансування балансу в компонентах різних потенціалів з орієнтацією на природний потенціал. Ідентифіковано критерії оцінки ефективності моделі управління інноваційним розвитком економіки України, що характеризують досягнення економікою певного рівня техніки та технологій, рівень економічного зростання, добробут і здоров'я населення, інтелектуалізації суспільства, еколого-економічної безпеки тощо. Визначено перспективні етапи здійснення децентралізації в Україні та її впливу на розвиток економіки: деконцентрація владних повноважень і ресурсів; дотримання засад деволюції влади; владні повноваження та ресурси розподілятимуться між традиційними органами публічної влади (державними та самоврядними) та ринковими і громадськими структурами; запровадження новітніх моделей публічного управління економікою. Пріоритетними завданнями та особливостями реалізації моделі управління інноваційним розвитком економіки України в умовах децентралізації є: необхідність проведення науково-дослідних робіт, що сприятиме використанню можливостей для прогресуючого розвитку генетичних досліджень, поєднуючи ефективну систему управління та технології, які доповнюють відповідні досягнення генетики; скороченням часу на фінансування наукових досліджень, адаптуючи позитивний досвід розвинених країн; формуванням організаційно-інституційної структури, орієнтованої на спрощення процесу формування та реалізації інноваційної економіки в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.774. Formation of priorities for the development of intellectual potential in the conditions of establishing a knowledge-based economy / H. Ostrovska, B. Andrushkiv, H. Tsikh, I. Boichyk, N. Stavnycha // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 415-427. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Формування інноваційної моделі розвитку економіки України супроводжується впровадженням науково-технологічних розробок і високі технології проривного характеру. Зазначені обставини об'єктивно висувають перед Україною завдання щодо посилення взаємодії вищої освіти, науки та інновацій, ефективного використання інтелектуального потенціалу (ІП) як головного рушія соціально-економічного зростання. Обґрунтовано стратегічні пріоритети розвитку ВР України в умовах суспільних трансформацій становлення економіки, заснованої на знаннях. Запропоновано нове розуміння суті категорії «інтелектуальний потенціал суспільства». У парадигмі економіки, заснованої на знаннях, головною соціальною метою є людина та її трудовий та інтелектуальний розвиток. Обґрунтовано пріоритетне місце людини в системі сучасного соціально-економічного розвитку та доведено її триєдину роль як джерела національного багатства, його частини та мети суспільного розвитку. Охарактеризовано глобальні та національні виклики для України в контексті запобігання деградації та руйнуванню наявного ІП. Акцентовано увагу на

тому, що інтелект нації як найцінніший капітал людства, а також знання стають основним рушієм створення цінностей. Доведено, що розвиток ІП України можуть забезпечити конкурентоспроможна освіта, провідна наука, інноваційні технології та духовна культура. Актуальною, має бути державна політика розвитку та використання ІП України як складової загальнодержавної політики. Визначено комплекс заходів з активізації використання ІП. Реалізація практичних рекомендацій надає змогу модифікувати концептуальні засади доведення імперативних характеристик ІП як стратегічного ресурсу розвитку суспільства в умовах глобальних політичних і економічних викликів. Визначення пріоритетних напрямів та усвідомлення їх впливу на процеси розвитку й ефективного використання ІП, формування ціннісних орієнтирів у суспільстві сприятимуть становленню економіки, заснованої на знаннях.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.775. Indicators of ecological condition of natural resources in integrated reporting of the enterprise / I. Zamula, M. Prodanchuk, T. Kovalchuk, O. Kolesnikova, A. Myhalkiv // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 180-186. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — the research is aimed at developing a model of integrated reporting which will assess the impact of the enterprise on condition of natural resources and meet the information requests of stakeholders at the micro and macro levels. Methodology — the fundamental provisions of modern economic theory, accounting theory and economic analysis, scientific developments of national and foreign scientists on non-financial reporting, greening and rationalization of environmental management are the theoretical and methodological basis of the study. To achieve the goal, the following research methods were used: abstract-logical, complex-system approach in the study on the essence of non-financial reporting and identifying its features; cause-and-effect relations — when developing a list of indicators of non-financial reporting on the environmental condition of natural resources in order to increase the relevance of information. Findings — the structure and content of integrated reporting are proposed in terms of natural resources and their environmental condition, the result of which is reliable, clear and comparable information that will provide a comprehensive analysis of the enterprise and the development of balanced management and control decisions. In the process of integration, non-financial reporting will be complemented by a number of financial indicators that will be compatible with each other, which will help to ensure the high-quality decisions. The proposed integrated reporting will not violate legal rights, commercial obligations, privacy of business owners and will create favorable conditions for effective management of natural resources and their environmental condition. Originality — the result of the study is a developed scientific and methodological approach to the implementation of integrated reporting of agrarian enterprises in practice. The integration of financial and non-financial reporting on natural resources and their environmental position will create a unified information base for the management of natural capital and the activities of enterprises. Practical value — implementation of the proposals will allow: at the level of business entities — forming timely, reliable and adequate to the needs of management information on environmental activities of the enterprise, which will be the basis for balanced management decisions in regulating environmental impact and ensure rational use of natural resources as a basis of national wealth of Ukraine; at the state level — receiving reliable consolidated statistical information that will ensure the validity of state environmental policy, increase the interest and confidence of external users in information about the activities of national enterprises considering their impact on natural resources, restore ecological and economic balance in the country.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.У.776. Priority areas of Ukraine's innovative potential in the conditions of digital transformation / I. Voronenko, N. Klymenko, O. Nahorna // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 313-321. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

В умовах ускладнення глобальної епідеміологічної ситуації боротьба за конкурентоспроможність національних економік ще більше загострюється. Для України, економіка якої на сьогодні набула форм деіндустріалізації, активізація інноваційної діяльності є необхідною, вкрай важливою умовою її подальшого розвитку. Раніше вважалося, що соціально-економічний розвиток і зростання країн залежать головним чином від їх капіталу та трудових ресурсів, тоді як інші менш відчутні ресурси, такі як рівень інформації, підготовка кадрів, розвиток інфраструктури, трактувалися як зовнішні фактори, що впливають на поведінку ринку лише опосередковано. Однак із часом ідея про те, що управління знаннями є визначальним фактором продуктивності праці, стає очевидною. Наведено результати дослідження позиціонування України у глобальному інноваційному просторі. Визначено необхідність першочергового розвитку інноваційної сфери країни в умовах кризових явищ. Проведено оцінку місця України в індексах, що характеризують рівень розвитку інноваційної складової конкурентоспроможності економіки країни.

Зазначено недостатній рівень розвитку інноваційної інфраструктури в країні. Зроблено висновок, що основою української інноваційної конкурентоспроможності є розвиток інституцій, інфраструктури та бізнесу. Ці сфери потребують особливої державної підтримки, оскільки їх ефективна реалізація і є головною конкурентною перевагою України. Дослідження проводили за даними субіндексів глобального інноваційного індексу у 2013 – 2021 рр. Використано економетричні методи для узагальнення позиціонування України у глобальному інноваційному просторі та метод DEA для вивчення відносної індивідуальної ефективності створення інноваційного середовища та інноваційної діяльності країн Європи.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.777. Sustainable development of the economy in the conditions of the energy crisis / I. Shtunder, S. Kushnir, I. Perevozova, S. Kalinina, E. Savchenko, V. Nitsenko // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* – 2022. – № 4. – С. 156-161. – Бібліогр.: 20 назв. – англ.

Purpose – to establish the factors of the impact of the energy crisis on the formation of a sustainable economy. To propose a method for forecasting the balance of energy production and consumption. To establish the level of correlation between sustainable development indicators and energy indicators. Methodology – cognition methods were used to perform the work: analysis and synthesis to choose the topic and purpose of the study; content analysis for literature review; critical analysis to identify unsolved aspects of the problem and national characteristics of the crisis; the ascent from the abstract to the concrete to prove the relationship between the energy crisis and achievement of the sustainable development goals (SDG); system analysis to substantiate the need for energy balance and import substitution of energy resources; induction and deduction for the selection of SDGs, which are affected by the energy crisis and energy balance forecasting models, establishing the level of correlation with SDG indicators; idealization and formalization to identify factors inhibiting the formation of a sustainable economy. Findings – it is established that in addition to the global factors of the energy crisis, national economies have their own factors influencing the pace of achieving the SDG. The main reasons for the gap between energy production and consumption and trends in import substitution in the energy sector are indicated. The presence of direct and reverse effects of energy development and sustainable development is proved. It is established that the solution to the problem of sustainable economic development is to systematically ensure the dynamic balance of production and consumption of energy, and import substitution of energy resources. Originality – the reasons for reducing the level of relevance of forecasting and energy plan required to achieve the SDG are identified. There is a significant level of correlation between the Mtoe indicator and groups of SDG indicators and the fact that indicator of relative fluctuations as for average Mtoe is an integral indicator of the SDG achievement.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 1.У.307, 1.У.309, 1.У.412, 1.У.549, 1.У.557, 1.У.800, 1.У.1011, 1.У.1310

Інвестиції

1.У.778. Державне стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / М. А. Волік; Чернігівський національний технологічний ун-т. – Чернігів, 2019. – 20 с.: рис., табл. – укр.

Досліджено тенденції та суперечності реалізації інвестиційного потенціалу України з метою надання методичних та практичних рекомендацій щодо його стимулювання. Проаналізовано теорію інвестування, інтенсивність інвестиційних процесів в Україні, структуру та динаміку джерел надходження інвестицій, напрямів їх розміщення. Оцінено рівень інвестиційного потенціалу національної економіки та його компонентів. З метою нарощування інвестиційного потенціалу обґрунтовано доцільність використання програмно-цільового методу стимулювання інвестиційного потенціалу, що надає можливість концентрувати ресурси для реалізації програм зі стимулювання інвестиційного потенціалу, посилювати державний контроль за процедурою конкурсу програм, зменшувати прояви лобіювання інтересів великого бізнесу. Запропоновано комплекс практичних рекомендацій щодо удосконалення системи державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу, що має орієнтуватись на диверсифікацію джерел інвестування, збільшення інвестиційної емності національної економіки.

Шифр НБУВ: RA442387

1.У.779. Інвестиційний паспорт як елемент формування інвестиційного середовища країни / О. В. Булкот // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво.* – 2021. – № 4. – С. 10-14. – Бібліогр.: 12 назв. – укр.

Досліджено питання створення та презентації інвестиційних паспортів територіальних одиниць. Автор трактує поняття інвестиційного паспорту з позиції одного зі структурних елементів

інвестиційного середовища країни. Доведено, що інвестиційний паспорт територіальній одиниці є важливим інструментом інвестиційної політики країни, оскільки містить актуальну, комплексну та узагальнену інформацію про інвестиційний потенціал та покликаний сприяти залученню як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Обґрунтовано, що інвестиційний паспорт не тільки виконує інформаційно-презентаційну функцію в економіці країни, але й сприяє формуванню її позитивного інвестиційного іміджу. Запропоновано структурну будову інвестиційного паспорту та виокремлено сучасні ініціативи в розробленні та презентації інвестиційного паспорту територіальній одиниці.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.780. Лізингова діяльність: проблеми та перспективи розвитку / Г. В. Разумова, О. В. Оскома, В. В. Волошук // *Бізнес Інформ.* – 2021. – № 7. – С. 202-207. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Мета роботи – дослідження сучасного стану ринку лізингових послуг в Україні, визначення проблем і перспектив його подальшого розвитку. Визначено, що лізинг – це дуже перспективний напрям господарсько-економічної діяльності, який сприяє поліпшенню фінансових умов у країні. Розглянуто особливості закордонного досвіду здійснення лізингової діяльності та функціонування світового лізингового ринку. Проаналізовано показники щодо стану та розвитку фінансових компаній і лізингодавців в Україні, що надало змогу дійти висновку щодо позитивної їх динаміки. Встановлено, що сьогодні рівень використання лізингу в Україні залишається низьким і знаходиться в процесі розвитку, тому потребує детального розгляду й аналізу. Наведено переваги фінансового лізингу як інструмента інвестування, а також проблеми та перепони, які уповільнюють розвиток лізингової діяльності в Україні. Враховуючи, що лізингова діяльність в Україні перебуває у стадії розвитку, виникає чимало нагальних проблем, до яких можна віднести: недосконалість українського законодавства; неформованість на загальнодержавному рівні політики розвитку лізингу; жорстку систему оподаткування лізингових операцій; низький попит на товари вітчизняного виробництва; низьку платоспроможність усіх категорій споживачів; слабо розвинутий сублізинг; невідповідність міжнародним стандартам; низьку фінансову стійкість лізингодавців; залежність лізингових компаній від кредитних коштів банків; нечітке державне регулювання тощо. Наведено методи вирішення проблем, що сприятимуть покращанню функціонування лізингової діяльності та стимулюванню її розвитку. Визначено, що для використання фінансового лізингу як інноваційного інструмента модернізації економіки країни необхідно забезпечити державну підтримку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.781. Лізингові послуги як інструмент інноваційного розвитку підприємств / О. В. Жулин, Я. Я. Назаренко, Н. П. Теслюк, В. В. Штурко // *Бізнес Інформ.* – 2021. – № 7. – С. 195-201. – Бібліогр.: 8 назв. – укр.

У країнах з розвиненим фінансовим ринком часто можна побачити взаємозв'язок між рівнем поширення послуг фінансового лізингу й обсягами капітального інвестування та впровадження інновацій на підприємствах. В умовах реалізації концепції сталого розвитку й оновлення основних засобів на більш енергоефективні послуги фінансового лізингу набувають особливої популярності. Мета роботи – комплексний аналіз вітчизняного ринку лізингових послуг і розроблення механізму вдосконалення послуг фінансового лізингу як інструмента інноваційного розвитку підприємств. Розглянуто поняття фінансового лізингу; проаналізовано розвиток ринку лізингових послуг в Україні; виокремлено основні проблеми надання лізингових послуг, а також їх переваги у порівнянні з банківським кредитом; запропоновано основні напрями розвитку послуг фінансового лізингу. У результаті проведених наукових досліджень розроблено механізм розвитку ринку послуг фінансового лізингу як інструмента інноваційного розвитку підприємств та фінансової інклюзії в цілому. Цей механізм передбачає: створення умов легкого та рівного доступу на ринок фінансових послуг для всіх лізингодавців; розширення можливих джерел фінансування лізингових компаній; ведення фінансової звітності відповідно до МСФЗ і системи управління ризиками; проведення заходів з підвищення фінансової грамотності з акцентом на перевагах лізингу для підприємств, що сприятиме фінансовій інклюзії; створення зваженої політики оподаткування операцій лізингу та ліцензування власників лізингових компаній лише з бездоганною діловою репутацією та доброчесною поведінкою на ринку фінансових послуг.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.782. Оптимізація розподілу капітальних інвестицій в умовах відкритої економіки на основі моделі «витрати-випуск» / С. В. Пашко // *Кібернетика та систем. аналіз.* – 2022. – № 2. – С. 76-85. – Бібліогр.: 11 назв. – укр.

Розглянуто оптимізацію розподілу капітальних інвестицій між галузями економіки країни. Виведено формули залежності зростання валового внутрішнього продукту від обсягів інвестицій. На базі моделі «витрати-випуск» запропоновано задачу оптимізації розподілу інвестицій, у якій максимізується валовий внутрішній продукт країни з відкритою економікою за умов, що

обсяги інвестицій обмежені. Побудовано метод визначення інвестиційних коефіцієнтів, розраховано оптимальний розподіл інвестицій між галузями економіки України.

Шифр НБУВ: Ж29144

1.У.783. Правовий режим «Дія Сіті» як фактор залучення інвестицій / Ю. Тищенко // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 29-37. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Цифрові галузі значно випереджають за темпами зростання та капіталізації традиційні сфери економіки. Кожна держава намагається створити сприятливі умови для заохочення та розвитку новітніх виробництв як факторів високоефективної, конкурентної інноваційної економіки. Одним з кроків розвитку цифрової економіки в країні є належне правове забезпечення інвестиційних проектів у цій сфері. Мета роботи — виявлення та осмислення змісту правового режиму «Дія Сіті» в контексті сприяння інвестиційній діяльності у сфері цифрової економіки. Методологічною основою обрано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пошуку: діалектичний, системно-функціональний, порівняльно-правовий. Визначення правового режиму «Дія Сіті» в Законі України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» звужене та обмежує його дію тільки правовими нормами, що визначають права та обов'язки, пов'язані з резидентством «Дія Сіті». Деякі загальні засади, на яких ґрунтується правовий режим «Дія Сіті», суперечать іншим правовим нормам вітчизняного законодавства. Позитивним у контексті заохочення інвестицій є положення щодо самоврядування резидентів «Дія Сіті», а також застосування спеціального режиму оподаткування. Відносини між резидентом «Дія Сіті» та працівником можуть оформлятися спеціальним гіг-контрактом, який не є трудовим контрактом. Висновки: закон створює стимулюючі та заохочувальні умови для залучення інвестицій у сферу технологій та інновацій, проте деякі його положення потребують вдосконалення.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.У.784. Розвиток інвестиційних процесів на ринку IT-послуг: методологія та практика державного регулювання: монографія / П. О. Куцук, А. І. Процикевич; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний Ун-т. — Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2022. — 223 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 177-193. — укр.

Досліджено теоретико-методичні засади та особливості розвитку інвестиційних процесів у секторі IT-послуг. Проаналізовано стан, тенденції розвитку та ефективність інвестиційних процесів на ринку IT-послуг України. Охарактеризовано середовище розвитку інвестиційних процесів на ринку IT-послуг України та якість його регулювання. Визначено стратегічні пріоритети та інструменти державної політики розвитку інвестиційних процесів на ринку IT-послуг України.

Шифр НБУВ: ВА864786

1.У.785. Features of estimating the determinants of foreign direct investment flows within country investment potential evaluation / O. V. Lyulyov, B. A. Moskalenko // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 6-11. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Питання активізації залучення якісних інвестиційних ресурсів із закордону є актуальним для урядів багатьох країн. У зв'язку з обмеженою пропозицією якісних інвестиційних ресурсів, визначення факторів, що впливають на залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), та оцінка інвестиційного потенціалу національної економіки є важливим моментом здійснення внутрішньої соціально-економічної політики країни. Значний внесок у розвиток теорії та практики оцінки інвестиційного потенціалу на макроекономічному рівні зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: О. Федонін, І. Репіна, О. Олексюк, С. Леонов, Б. Чуб, Є. Лапін, Дж. Даннінг, А. Томпсон, Д. Кауфманн, М. Де Мело, К. Берден, С. Сарно, П. Баклі, А. Факумі та ін. У той же час недостатньо наукових праць висвітлюють підходи до оцінки інвестиційного потенціалу економіки України, враховуючи останні результати досліджень зарубіжних вчених на цю тематику. Потребують дослідження актуальні соціально-економічні детермінанти руху ПІІ. Завданням даного дослідження є визначення ключових показників, що впливають на залучення ПІІ в економіку України. Розглянуто детермінанти притоку ПІІ, що пов'язані з показниками соціально-економічного розвитку країни та характеристиками державних інституцій. Висновки: дослідження статистики груп країн перехідної економіки показали, що одночасне врахування у моделі оцінки інвестиційного потенціалу економіки показників соціально-економічного розвитку та якості державних інституцій надає змогу оцінити еластичність притоку ПІІ до змін кожного з детермінантів.

Шифр НБУВ: Ж73620

Матеріальний добробут населення

1.У.786. Евентуальна модель пошуку місця локації логістичних об'єктів соціально-економічного розвитку територій регіонального рівня / О. М. Сумець, Л. А. Горшкова

// Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 139-151. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що проблема соціально-економічного розвитку територій для України на цей момент часу стоїть дуже гостро. Це зумовлено в основному факторами економічного та політичного змісту. Додаткового загострення моменту надав початок військових дій та ті наслідки для країни і логістичної інфраструктури, які вже наявні. Вирішення проблем розвитку територій та регіонів неможливо забезпечити без створення сучасної інфраструктури логістики. Додаткові проблеми, що виникли в Україні останнім часом, пов'язані також з тим, що внаслідок агресії Росії зазнали руйнування потужні інфраструктурні об'єкти логістичного призначення. Отже є нагальна потреба у їх відновленні. Проведений критичний аналіз стану логістичної інфраструктури України надав змогу довести доцільність у процесі її відновлення, запровадити кардинальні зміни концептуальних підходів до її відбудови та подальшого розвитку. Починаючи відбудову зруйнованої логістичної інфраструктури країни, доцільним буде не тільки її відновити, а й змінити підхід до її формування в межах країни та в окремих регіонах з використанням світового досвіду. З метою практичної реалізації вищевказаного у межах даного наукового дослідження будуть вирішені такі наукові завдання: розробити методіку вибору місця локації розподільчих логістичних центрів регіонального рівня на логістичному полігоні України; сформувати алгоритм вибору потенційно можливих місць розташування регіональних розподільчих логістичних центрів. Використано загальнонаукові (аналіз та синтез, індукція та дедукція, аналітичне групування) та спеціальні (абстрагування, моделювання) методи вивчення економічних явищ і процесів. Проведено обґрунтування системи реформування логістичної інфраструктури України з використанням чинників, які об'єднані у дві групи: природні та штучні, що формуються ринком. Доведено, що реалізація запропонованої моделі розподілу вантажних потоків через регіональні розподільчі логістичні центри надасть можливість підвищити якість доставки вантажів безпосередньо замовникам і, головне, їх своєчасність. Крім того, дана модель надасть змогу прийти до коректної формалізації логістичних кластерів і їх топологічної прив'язки до конкретних регіонів і сегментів ринку. Проведено порівняльний аналіз стану логістичної інфраструктури в Україні та країнах ЄС. Висновок: проведено дослідження стану логістичної інфраструктури в Україні, в т. ч. з урахуванням наслідків бойових дій. Доведено, що оновлення логістичної інфраструктури (у т. ч. і відновлення зруйнованої) доцільно шляхом створення регіональних розподільчих логістичних центрів (РРЛЦ), які можуть стати ключовим елементом регіональних кластерів, і ядром розвитку регіонів країни.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.787. Методологія управління інноваційними факторами сталого соціально орієнтованого розвитку економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. В. Бондар-Підгурська; НАН України, Інститут економіки промисловості. — Київ, 2019. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процес управління інноваційними факторами в контексті сталого соціально орієнтованого розвитку економіки. Розвинуто теоретико-концептуальні засади, методологічні положення та розроблено практичні рекомендації щодо управління інноваційними факторами сталого соціально орієнтованого розвитку економіки України. Застосовано наступні методи дослідження: системного аналізу та синтезу, соціально-економічного аналізу, ранжування й експертної оцінки соціологічних вимірювань, зокрема анкетування й опитування, економічні, прямих розрахунків, структурно-параметричної оптимізації, імітаційного моделювання. Обґрунтовано концепцію підтримки та розвитку інноваційної діяльності в контексті стійкого задоволення життєво важливих інтересів населення. Розроблено та розвинуто теоретико-методологічні засади, методичні положення та практичні рекомендації щодо вирішення проблеми управління інноваційними факторами сталого соціально орієнтованого розвитку економіки з метою реалізації інноваційної моделі зростання економіки та забезпечення високого рівня життя населення.

Шифр НБУВ: РА44316

1.У.788. Механізми активізації інвестиційного потенціалу домогосподарств в Україні: макроекономічний аспект / Б. І. Пшик, А. А. Сидорчук, М. С. Адамик, Н. В. Медуна, Р. М. Михалевич // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 349-361. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Заощадження населення є вагомим внутрішнім джерелом інвестиційного потенціалу держави, завдяки якому формується національний добробут розвинених країн. Інвестиційний потенціал домогосподарства запропоновано розглядати з позиції їх можливостей здійснювати заощадження, схильності до опадливості та намірів трансформувати неспоживчі ресурси в інвестиційні. Проведений аналіз динаміки доходів і витрат, депозитів і внесків до недержавних пенсійних фондів населення України у 2010 — 2020 рр. надав змогу виявити обмеження у формуванні та ефективному використанні інвестиційного потенціалу домогосподарств: низький рівень оплати найманої праці та брак фінансових

ресурсів у домогосподарств для формування їх інвестиційного потенціалу; збереження значних заощаджень домогосподарств поза межами фінансової системи; слабкий розвиток ринків цінних паперів і небанківських фінансових послуг, недостатній рівень охоплення ними населення; низький рівень довіри до фінансових інститутів; неформованість у населення ментальності інвестора вітчизняної економіки. Розроблено підхід до стимулювання участі населення в інвестиційному процесі, який передбачає акумулювання домогосподарствами власних заощаджень на спеціальних рахунках, відкритих у банках із подальшим спрямуванням цих коштів в інвестиційні та інноваційні проекти, які реалізуються в тих галузях економіки, що мають стратегічне і пріоритетне значення для соціально-економічного розвитку національної економіки. Обґрунтовано механізм створення та функціонування Фонду компенсування інвестицій фізичних осіб, призначеного для відшкодування збитків, заподіяних професійними інвесторами. Для підвищення активності домогосподарств підтримувати соціальні проекти запропоновано заходи з популяризації ідеї створення ендавмент-фондів серед вітчизняних некомерційних організацій та підвищення їх привабливості перед потенційними інвесторами та партнерами. Сформульовано пріоритети державної політики активізації інвестиційного потенціалу домогосподарств в Україні: забезпечення умов для розширення інвестиційного потенціалу домогосподарств за рахунок зростання реальних доходів населення; розроблення комплексу заходів для забезпечення гарантій для участі домогосподарств в інвестиційних процесах; створення ефективної системи залучення заощаджень домогосподарств в інвестиційну діяльність за допомогою широкого спектра надійних і зрозумілих для пересічного громадянина фінансових механізмів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.789. Procedural participation of banks in covert investigative (search) action «Bank accounts monitoring» / V. Kant'sir, N. Kozmuk, S. Soroka, S. Marko, O. Riashko, I. Kantsir // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 21-28. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Розроблено та обґрунтовано концепцію фінансового моніторингу як сукупності заходів, що здійснюються суб'єктами первинного і державного фінансового моніторингу у сфері превенції та протидії фінансуванню сепаратизму (стаття 110² КК України), легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом (стаття 209 КК України), та фінансуванню тероризму (стаття 258⁵ КК України). Визначено дотичність категорій «тероризм» і «фінанси» у таких площинах: грошові кошти, що виплачуються терористам за відмову від намірів учинення насильницьких дій; негласне фінансування терористичних організацій окремими державами, недержавними структурами, злочинними угрупованнями; «відмивання грошей» та їх введення в легальний обіг; створення терористичними організаціями власних структур у комерційних, кредитно-фінансових установах; «відмивання доходів», одержаних унаслідок злочинної діяльності. Окреслено ризики в системі запобігання проявам тероризму та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Такими платформами, зокрема, визначено: непрозоре фінансування політичних партій; питома вага готівкових ресурсів, адресованих для згаданої злочинної діяльності; «відплив» капіталів; відсутність чітко визначеної секторальної оцінки ризиків суб'єктів первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Запропоновано віднести до банківських ризиків ризик фінансування тероризму і сепаратизму опосередком депозитних корпорацій. Зроблено спробу акумулювати більшість новітніх здобутків (як законодавчих, теоретико-дослідних, так і прикладних) щодо проблематики правового регулювання досліджуваних процесуальних, фінансово-правових відносин, на основі чого обґрунтовано наукові бачення та розроблено пропозиції щодо вдосконалення регламентації в цій сфері.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.350, 1.У.961

Відтворення

1.У.790. Державне регулювання економічного розвитку регіонів України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / М. М. Лаврентьев; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто науково-теоретичні положення та обґрунтовано практичні засади функціонування існуючих бюджетних інструментів, а також методичні підходи і рекомендації з їх вдосконалення щодо підтримки та стимулювання регіонального розвитку, як складової державного регулювання національної економіки. Розкрито інституційні засади бюджетної підтримки та стимулювання економічного розвитку регіонів. Проведено аналіз бюджетних інструментів підтримки та стимулювання регіонального розвитку в Україні. Запропоновано вдосконалення методики проведення моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів.

Досліджено вплив бюджетних інструментів на динаміку показників регіонального розвитку, за допомогою побудови панельних регресій. Виявлено існуючі проблеми застосування бюджетних інструментів підтримки та стимулювання регіонального розвитку в Україні. Здійснено пошук оптимальних шляхів удосконалення бюджетних інструментів підтримки та стимулювання економічного розвитку регіонів, підвищення ефективності застосування таких інструментів.

Шифр НБУВ: РА443038

1.У.791. Детінізація економіки в моделі збалансованого соціально-економічного розвитку держави / Т. Л. Шестаковська // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 149-153. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Запропоновано модель детінізації в системі забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку держави. Реалізація такої моделі передбачає здійснення заходів у такій послідовності етапів — розробка концепцій моделі та стратегії її реалізації; формування ефективного інституційного базису з урахуванням стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку; багатофокусне цільове управління процесом легалізації і протидії корупції, яке передбачає: руйнування фінансового базису ілєгальної економіки та корупції і посилення конкурентоспроможності легального господарювання; обмеження деструктивного впливу зовнішніх та внутрішніх екстерналій; запровадження парадигми економічного розвитку на засадах екологічності, інноваційності та соціальної справедливості; досягнення рівня соціально-економічного розвитку країн ЄС та поглиблення євроінтеграційного процесу в раціонально доцільних формах і секторах економіки; забезпечення досягнення генеральних цілей моделі; моніторинг ефективності досягнення цілей та наслідків запровадження стратегії; визначення негативних і неефективних компонентів моделі та їх усунення при коригуванні цілей і удосконаленні стратегії соціально-економічного розвитку. До основних принципів необхідної реалізації компоненти макромоделі, яка передбачає багатофокусну системну легалізацію економіки та протидію корупції віднесено: наукову обґрунтованість; системність; послідовність і поетапність дій; врахування інтересів усіх верств населення та обмежень на ресурси; оперативне реагування на деструктивні впливи і протидію реалізації; коригування тактичних цілей, залежно від ситуації в економіці та глобальному середовищі; посилення дієвості мотиваційних, а не репресивних заходів легалізації економіки та протидії корупції; забезпечення прозорості законодавчої та судової системи; збалансованість обсягів витрат та ефектів при досягненні основних цілей моделі.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.792. Детінізація національної економіки в умовах невизначеності: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / В. С. Рейкін; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний ун-т. — Львів, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні засади детінізації економіки України в умовах невизначеності, сформувано на цій основі наукові рекомендації щодо їх практичної реалізації. Підтверджено наукову гіпотезу щодо детінізації національної економіки в умовах інформаційної, поведінкової та прогнозно невизначеності на концептуальних засадах використання позитивних аспектів соціально-економічного впливу тінізації. Обґрунтовано необхідність застосування сукупності регуляторних заходів державної політики детінізації економіки. Розроблено й комплексно застосовано нейро-нечіткі технології адаптивно-імітаційного моделювання та прогнозування обсягів тінізації економіки України на макrorівні; теоретико-методологічні засади дослідження тіньової економіки в умовах невизначеності.

Шифр НБУВ: РА443716

1.У.793. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання управління сталим розвитком у сучасному суспільстві: проблеми та перспективи», 24 — 25 жовтня 2019 року / Кременчуцький національний ун-т імені Михайла Остроградського, Ун-т Ополе, Вища школа європейських і регіональних студій, Вроцлавський ун-т економіки і бізнесу, Ун-т Матея Бела, Ун-т Туриба. — Кременчук: Олексієнко В. В., 2019. — 191 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто сучасні напрями розвитку управління персоналом у системі менеджменту організації та публічного адміністрування. Висвітлено сучасні аспекти забезпечення соціально-орієнтованої політики в регіоні. Досліджено проблемні аспекти реформування житлово-комунального галузі в Україні. Увагу приділено сталому розвитку національного господарства в умовах євроінтеграційних процесів. Акцентовано також на сучасному етапі та перспективах розвитку обліку та фінансів в умовах глобалізації економіки. Запропоновано методичні підходи до складання звіту про рух грошових коштів. Розкрито суть кредиторської заборгованості. Розглянуто аспекти оцінки корисності необоротних активів та їх відображення в обліку. Описано особливості оподаткування експортно-імпорتنних операцій підприємства. Розглянуто управління маркетингом на сучасному етапі розвитку економіки. Описано особливості формування територіальної системи місцевого ринку праці. Розкрито роль соціальних мереж у

маркетинговій діяльності редакцій регіональних ЗМІ. Досліджено сучасні тенденції розвитку маркетингового менеджменту.

Шифр НБУВ: ВА864169

1.У.794. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегічні орієнтири інноваційного розвитку економіки та управління», 17 квітня 2021 р.: [зб. доп. і повідомл.] / Таврійський національний Ун-т імені В. І. Вернадського. — [Одеса]: Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2021. — 83 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні питання світового господарства та міжнародних економічних відносин. Проаналізовано торгівельну співпрацю України та ЄС у межах зони вільної торгівлі. Розкрито проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України. Охарактеризовано макроекономічну складову розвитку малого та середнього бізнесу. Розглянуто питання публічного управління й адміністрування. Розкрито механізм державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури. Увагу приділено інформаційно-інтелектуальному забезпеченню підприємницької діяльності, основним стратегічним аспектам розвитку виноробних підприємств, проблемам і перспективам розвитку екологічного ринку в Україні. Висвітлено питання економіки природокористування й охорони навколишнього середовища. Наведено структурно-предметну характеристику екосистемних активів як екосистемного потенціалу спроможності територіальних громад. Досліджено роль фінансових посередників на ринку споживчого кредитування.

Шифр НБУВ: ВА865506

1.У.795. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Формування економічної системи країни на світовому, державному та регіональному рівнях», 8 лютого 2020 р.: [зб. доп. і повідомл.] / Таврійський національний ун-т імені В. І. Вернадського. — [Херсон]: Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2020. — 105 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України. Розкрито особливості оподаткування страхових компаній. Визначено стратегічні цілі та пріоритети державного регулювання розвитку галузі козівництва. Розглянуто активізацію співпраці органу місцевого самоврядування з громадськими організаціями як передумову для удосконалення змісту його діяльності. Розкрито механізм державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури. Висвітлено екологічні ризики проєктів розвитку транспортних підприємств. Проаналізовано основні стратегічні аспекти розвитку виноробних підприємств. Увагу приділено економіці природокористування й охорони навколишнього середовища, проблемам і перспективам розвитку екологічного ринку в Україні. Досліджено роль фінансових посередників на ринку споживчого кредитування.

Шифр НБУВ: ВА865505

1.У.796. Наука та інновації: сучасний вектор розвитку науки та світу. Міжнародний науковий форум (25 — 26 травня 2023 року): тези доп. / ред.: А. Наволокіна, М. Житар, К. Бельський, С. Доан, І. Торбенко, В. Маргасова, С. Леонов, О. Лісничук, Ш. Лукаш, Н. Приймак, О. Руденко, Е. Симоєць, А. Бондаренко, І. Боярко, Л. Сідельникова, Л. Герасименко; Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський ун-т». — Київ: Чернігівська політехніка, 2023. — 185 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати досліджень щодо вирішення актуальних медико-соціальних, соціально-економічних, фінансових і організаційно-управлінських проблем розвитку в умовах сучасного глобалізованого соціуму. Розглянуто епідемічну ситуацію щодо ВЛІ-інфекції та ключові групи ризику. Висвітлено проблеми водно-зумовлених інфекцій. Розкрито особливості патоморфологічних і функціональних змін гепатобіліарної системи внаслідок інфікування печінковимirusом. Вивчено анатомо-фізіологічні особливості постковідних змін в серцево-судинній системі у дітей. Охарактеризовано психологічні особливості емоцій та способи їх контролю. Розглянуто сучасні умови хронічного стресу як патогенетичну основу порушень менструального циклу. Увагу приділено проблемі соціального сирітства в контексті пріоритетів повного розвитку України. Досліджено перспективи системи прямого оподаткування у повоєнний період. Розглянуто міжнародний механізм виплати репарацій для відновлення економіки України.

Шифр НБУВ: ВА864127

1.У.797. Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: зб. матеріалів XIX міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю Одес. нац. екон. ун-ту, 17 — 18 трав. 2021 р. / уклад.: Т. В. Батанова, В. О. Будна, Р. В. Ігнатенко; Інститут модернізації змісту освіти, Одеський національний економічний ун-т, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень, НАН України, Краківський економічний ун-т, Господарська академія імені Дмитра А. Ценова, Ун-т прикладних наук, Вища школа економіки, Тбіліський державний ун-т імені І. Джавахішвілі. — Одеса: Гельветика, 2021. — 446 с.: табл., рис. — укр.

Розглянуто особливості розвитку економіки України протягом останніх років, що характеризується процесом системної інституціональної трансформації. Зауважено, що відбуваються глибо-

кі економічні зміни, активно формуються нові підходи до управління економікою, вдосконалюються ринкові методи господарювання, реалізуються євроінтеграційні процеси та здійснюються адаптація та зміни українського законодавства відповідно до нормативної бази ЄС. Розглянуто процес формування сучасного мислення як чинника державотворення. Відзначено складність і суперечливість сучасних трансформаційних процесів, нагальність розв'язання цих та інших проблем, які зумовлюють актуальність та прикладне значення їх усебічного вивчення та об'єктивної економіко-правової оцінки. Охарактеризовано сучасні виклики та розгортання нової світової економічної кризи у зв'язку з пандемією COVID-19, що потребують переосмислення соціально-економічних процесів, які відбуваються, та прийняття адаптивних або, в деяких випадках, радикальних рішень в управлінні країною та захисту її національних інтересів. Досліджено автономію особистості в умовах інформаційного суспільства. Наведено теоретичні основи пояснення диференціації чутливості країн до глобальних фінансових криз. Визначено пріоритети реформування глобальної податкової системи в умовах цифровізації та викликів сталого розвитку. Досліджено стан і розвиток інвестиційної діяльності в Україні.

Шифр НБУВ: СО38875

1.У.798. Науково-практичні засади формування та реалізації програм сталого розвитку економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. Б. Шевців; Чернігівський національний технологічний ун-т. — Чернігів, 2019. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-організаційні аспекти формування та реалізації програм сталого розвитку економіки в сучасних умовах. Зокрема, здійснено комплексне теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення науково-практичного завдання, що проявляється в розробці й обґрунтуванні науково-практичних засад управління формуванням та реалізацією відповідних програм з врахуванням мотиваційних потреб у економічному зростанні і дотриманні положень сталого розвитку економіки. Системно проаналізовано та систематизовано сучасну практику формування та реалізації програм сталого розвитку, виділено й розглянуто методичні підходи до оцінювання ефективності різнорівневих програм сталого розвитку економіки України, розвинуто інструментарний апарат формування та реалізації таких програм в умовах проходження структурних змін. Синтезовано організаційно-економічний механізм управління формуванням та реалізацією програм сталого розвитку економіки як цілісної ієрархічної управлінської системи із інтеграційного задіявання як загального інституційного апаратно-функціонального інструментарію, так і сукупності взаємопов'язаних організаційних та економічних важелів. Уточнено та доповнено поняття «сталий розвиток економіки», виокремлено чинник взаємодії досягнень НТП у виробництві. Визначено базові елементи структури системи управління формуванням і реалізацією програм.

Шифр НБУВ: РА442388

1.У.799. Соціально-економічний розвиток малих сіл Закарпаття: проблеми трансформаційного періоду: [монографія] / М. І. Пітюлич, В. В. Гоблик, Т. Д. Шербан, С. В. Сембер, Л. І. Сахарнацька, С. І. Князев, В. П. Мікловда, Г. Т. Певсе, Д. Д. Папп, І. І. Михайлюк, Е. В. Маркова, О. В. Максютова, М. М. Пітюлич; ред.: М. І. Пітюлич; НАН України, Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень, Мукачівський державний ун-т. — Мукачево: РВВ МДУ, 2020. — 147 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати наукових досліджень соціально-економічного розвитку малих сільських населених пунктів Закарпатської обл. в умовах економічної трансформації. Здійснено аналіз основних тенденцій демографічного розвитку малих сільських поселень. Запропоновано методичні підходи до діагностики природно-ресурсного потенціалу й оцінки впливу децентралізації на продуктивність використання земельних і лісових ресурсів. Проаналізовано ефективність функціонування нових форм господарювання та обґрунтовано підходи до підвищення дієвості їх функціонування. Значну увагу приділено стану й оцінці функціонування закладів соціальної інфраструктури. Окремий розділ присвячено аналізу ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу малих сіл як одного з важливих економічних пріоритетів сільської економіки.

Шифр НБУВ: ВА863217

1.У.800. Стале господарювання: детермінанти та технології управління: монографія / В. В. Микитенко, В. В. Коваль; НАН України, Південний науковий центр НАН України і МОН України. — Одеса: ПНЦ НАН України і МОН України, 2021. — 155 с.: рис., табл. — укр.

Монографію присвячено комплексному дослідженню сталого господарювання, принципи якого базуються на реалізації домінують триєдиної концепції сталого розвитку. На основі розробленого методологічного підходу запропоновано базові моделі поведінки суб'єктів господарської діяльності, репрезентованих у вигляді комбінованих концептуально-аналітичних модельних вирішень із урахуванням чіткої послідовності реалізації організаційно-економічних та інституційних процедур. Обґрунтовано методологічні положення з оцінювання параметрів та критеріальних

показників сталого господарювання соціально-економічних систем на основі запропонованого алгоритму формування тривірневої системи показників й обчислення інтегральних показників сталості економічних, соціальних, виробничих та природно-ресурсних процесів.

Шифр НБУВ: ВА866409

1.У.801. Сталий розвиток економіки: світовий досвід та перспективи України: монографія / В. І. Ткачук, Т. О. Зінчук, В. М. Микитюк, Г. В. Черевко, Н. М. Кудмус, Н. І. Кравчук, С. О. Лавриненко, М. С. Коценко, М. І. Яремова, О. С. Кільницька, М. Ф. Плотнікова, І. Ф. Грабчук, К. А. Разумна, І. В. Черевко, В. М. Ходаківський, О. М. Буднік, А. С. Осіпчук, Л. В. Тарасович, В. В. Бугайчук, О. А. Опалов, А. О. Соколова, Т. В. Усюк, О. Д. Ковальчук; ред.: В. І. Ткачук; Поліський національний ун-т. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2021. — 178 с.: рис., табл. — укр.

Представлено монографію, яку присвячено перспективам переходу економіки України на шлях сталого розвитку (СР). Розглянуто теоретико-методологічні засади СР, актуальні проблеми галузевої економіки в контексті СР, світовий досвід та можливість його імплементації за умов вітчизняної економіки. Акцентовано увагу, що зміст монографії сприяє формуванню підприємницьких бізнес-ініціатив, розвитку інтелектуального потенціалу, подальшому пошуку збалансованості та пропорційності соціо-еколого-економічної системи.

Шифр НБУВ: ВА863595

1.У.802. Сталий розвиток: погляд молоді: матеріали ІІ міжнар. наук.-практ. конф. для студентів і молодих вчених (Київ, 19 листоп. 2020 р.) / ред.: О. О. Романовський, Л. В. Жарова, Т. В. Мірзодзаєва; Українсько-американський ун-т Конкордія, Національний педагогічний ун-т імені М. П. Драгоманова, Ун-т Конкордія Вісконсін, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання, Національна академія педагогічних наук України, Карагадінський державний ун-т імені академіка Е. А. Букетова, Варненський вільний ун-т Чорноризця Храбра, Національний ун-т харчових технологій, Асоціація навчальних закладів України приватної форми власності, Інститут економіко-правових досліджень, Економіко-гуманітарний ун-т, Академія наук вищої школи України, Київський палац дітей і юнацтва, Журнал БЕСЛІ (США — Україна). — Київ. — Вінниця: Ukrainian American Concordia University: Нова Книга, 2020. — 49 с. — укр.

Тези доповідей учасників підготовлено за такими базовими напрямками: сталий розвиток як рушійна сила сучасної економіки; цілі сталого розвитку як основа державотворення; Євроінтеграційні процеси та їх потенціал для розбудови економіки. Зауважено, що публічне адміністрування є інструментом сталого розвитку та міжнародне співробітництво — основа партнерства для сталого розвитку. Описано сферу гостинності, її сучасні підходи до забезпечення сталого розвитку. Розглянуто роль системи освіти задля сталого розвитку — можливості, виклики, перспективи. Увагу приділено розвитку пізнавального туризму в Україні, що набуває великих темпів, щорічно пізнавальними турами користується все більше і більше туристів з інших міст, або з найближчих країн — сусідів. Зазначено, що ключовим принципом організації пізнавального туризму є принцип сталого розвитку, тобто підтримка місцевої культури, збереження культури та пізнання природних об'єктів. Наголошено, що держава на законодавчому рівні має вживати заходів щодо збереження і відновлення історико-культурної спадщини, яка є основою для розвитку пізнавального туризму, зберігати і розвивати традиційну українську культуру, адже внутрішній туризм є потужним стимулом для розвитку всіх регіонів країни.

Шифр НБУВ: ВС70476

1.У.803. Стратегія управління розвитком національної економіки як соціально-економічної системи: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / І. В. Кононова; Класичний приватний ун-т. — Запоріжжя, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено важливу науково-прикладну проблему, що пов'язана з обґрунтуванням теоретико-методологічних засад щодо розробки стратегії управління розвитком національної економіки. Обґрунтовано доцільність двокомпонентного розгляду суті поняття розвитку, який базується на поєднанні його вивчення за сутнісною та результативно-наслідковою компонентами. Запропоновано підхід до трактування поняття «розвиток» і розроблено атрибутивну модель розвитку соціально-економічної системи. Розширено класифікацію розвитку такими класифікаційними ознаками, як складові розвитку (соціальний, екологічний, економічний розвиток) та варіація стійкості розвитку (стійкий і нестійкий розвиток). Удосконалено класифікацію чинників розвитку соціально-економічних систем шляхом використання ознаки «спрямованість впливу». Для ідентифікації імпульсів розвитку розроблено відповідну послідовність. Розглянуто методологію оцінювання розвитку соціально-економічних систем і мінливості зовнішнього середовища. Обґрунтовано послідовність оцінювання стійкості розвитку та проведено оцінювання розвитку національної економіки й мінливості її зовнішнього середовища. Запропоновано й апробовано методичний підхід до встановлення впливу мінливості зовнішнього середовища на розвиток націо-

нальної економіки, якого розподілено на три основні блоки: блок попереднього аналізу (інформаційний); підготовчий блок (інструментальний); аналітичний блок (розрахунковий). Розроблено методичний підхід до оцінювання адаптивності соціально-економічної системи. Систематизовано класифікацію стратегій управління розвитком за різними ознаками. Розроблено матрицю вибору виду стратегії управління розвитком національної економіки. Проведено ідентифікацію імпульсів розвитку національної економіки України та обґрунтовано застосування саме генеруючого драйверу управління, розроблено його структуру. Досліджено ризики, що можуть суттєво вплинути на зменшення значень показників у прогнозованому періоді. Доведено, що основними заходами при реалізації розробленої стратегії управління розвитком національної економіки мають стати оптимізація структури капітальних інвестицій та витрат на інноваційну діяльність. Обґрунтовано концепцію управління розвитком, що спрямована на забезпечення прискорення розвитку національної економіки.

Шифр НБУВ: РА442422

1.У.804. Implementing the sustainable development goals in Ukraine: financing framework / I. Aliksieiev, A. Mazur, O. Storozhenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 399-409. — Бібліогр.: 36 назв. — англ.

Досліджено особливості провадження процесів сталого розвитку в Україні. Проаналізовано праці науковців, які стосуються питання сталих перетворень економіки, проблем налагодження механізму переходу на використання відновлюваних джерел енергії та зниження викидів двоокису вуглецю. Досліджено основні засади законодавчого врегулювання процесів сталих перетворень у контексті інтеграції України в міжнародну модель сталого розвитку згідно з Рамковою конвенцією ООН зі зміни клімату. Мета роботи — дослідження механізму впровадження сталих перетворень в економіку України, виявлення основних проблем імплементації низьковуглецевої стратегії в контексті гармонізації міжнародного та державного законодавчого врегулювання та ідентифікація дієвих механізмів фінансування процесів сталого розвитку. У процесі дослідження використано методи: діалектичний і метод синтезу та аналізу — для здійснення порівняльного аналізу нормативно-правових актів, які врегулюють процеси сталого розвитку, шляхи впровадження низьковуглецевої стратегії, дослідження тенденцій зміни викидів двоокису вуглецю в Україні; статистичний метод — для аналізування цілей зміни викидів парникових газів України у 2020 — 2030 рр. і запропонованої цілі на 2050 р.; структурно-логічний аналіз — дослідження дієвих механізмів фінансування процесів сталого розвитку в Україні. Загалом, виявлено низку проблем, з якими зіштовхується Україна, будучи підписантом Кіотського протоколу. Ідентифіковано основні інструменти переходу країни до низьковуглецевої стратегії. Досліджено економічні механізми з метою забезпечення виконання своїх зобов'язань згідно з Кіотським протоколом. Розглянуто можливі шляхи фінансування процесів сталих перетворень, серед яких, зокрема, можна виділити схему «зелених» інвестицій.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.805. Linkages between shadow economy and corruption: a bibliometric analysis / V. Bozhenko, O. Kuzmenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 176-185. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Узагальнено аргументи та контраргументи в межах наукової дискусії з питання взаємозв'язку між тіньовими економічними процесами та корупційними схемами в країні. Мета дослідження — ретроспективний і поточний аналіз стану наукових публікацій, присвячених проблемам протидії корупції та тіньовій економіці, на міжнародному рівні на підставі використання сервісу SciVal і VOSViewerv. Актуальність розв'язання наукової проблеми полягає в необхідності переходу від традиційного огляду наукових публікацій до новітнього підходу, що передбачає встановлення крос-тематик, а також міждисциплінарних і міжнаціональних зв'язків при дослідженні обраної наукової проблематики. Дослідження питання взаємозв'язку між рівнем корупції у країні та масштабами тіньової економіки здійснено в такій логічній послідовності: визначення динаміки наукових статей, присвячених проблемам протидії корупції та тіньовим процесам; встановлення найбільш цитованих наукових статей і видань із визначеної проблематики; проведення аналізу дослідницьких областей у SciVal, встановлення перспективних напрямів дослідження обраної проблематики. Для моніторингу наукових публікацій, у яких висвітлюється питання взаємодії корупції з тіньовими економічними процесами, використано дані наукометричної бази Scopus за період 1996 — 2021 рр. Для проведення бібліометричного аналізу відібрано 4696 наукових публікацій із визначеної проблематики. У середньому близько 40 % публікацій, присвячених дослідженню корупції та тіньової економіки, опубліковано вченими з країн Європи. Встановлено, що 15 % публікацій, які присвячено питанням корупції та тіньової діяльності, належать до кластера «Грошово-кредитна політика; економічне зростання; експорт, рівень промінентності якого становить 94,448. За період 2011 — 2020 рр. науковці Шеффільдського

ун-ту (Великобританія), Оксфордського ун-ту (Великобританія), Австралійського національного ун-ту (Австралія) опублікували найбільшу кількість наукових праць, присвячених дослідженню зв'язку між корупцією та тіньовою економікою. На підставі аналізу метаданих наукових публікацій виокремлено чотири змістовні кластери з використанням інструментарію VOSViewerv. Дослідження теоретично доводить, що корупція та тінізація економіки є складними та багатоглядними явищами, які можуть як взаємодоповнювати, так і взаємозумовлювати один одного, а також мають системноважливі впливи на темпи соціально-економічного розвитку країни.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.806. Methodological approach to determining the main factors of influence on the public administration system economic development / Yu. Norchuk, N. Briushkova, O. Purtskhanidze, N. Pirozhenko, K. Kolesnikova // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 186-192. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Публічне управління слід розглядати як певний вплив з боку органів державної влади та місцевого самоврядування на життєдіяльність окремих регіонів та організацій із метою формування сприятливого економічного середовища. На нинішній день існує нагальна потреба в розвитку системи публічного управління, яке виступає вагомим механізмом у державному апараті для того, щоб сприяти економічному розвитку та зростанню. Але як і будь-яка інша система управління, на неї здійснює вплив факторів і чинників, які завжди можуть мати позитивні наслідки. Умови, які склалися у світі, суттєво зупинили економічне зростання і лише сприяли його деформуванню. Україна не виняток у цій ситуації та має низку проблем, які так чи інакше здійснюють негативний вплив на систему публічного управління розвитком економіки. Мета дослідження — формування методичного підходу до визначення та впорядкування основних чинників впливу на систему публічного управління розвитком економіки. Під час здійснення дослідження використано методи експертного оцінювання для визначення основних чинників впливу на систему публічного управління розвитком економіки та методологію моделювання для ієрархічного впорядкування цих чинників із застосування теорії графів. Надано методичний підхід до визначення та впорядкування основних чинників впливу на систему публічного управління розвитком економіки, який, на відміну від наявних, передбачає застосування методу експертного оцінювання та методологію моделювання для ієрархічного впорядкування цих чинників із застосування теорії графів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.807. Organizational and financial determinants of the innovative component of the country's competitiveness / O. Baula, S. Zhukov, O. Liutak, Ya. Stoliarchuk, L. Korolchuk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 465-474. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Визначено вплив джерел фінансування інноваційної діяльності в країні на економічне зростання країни за допомогою економіко-математичного моделювання та побудови рівнянь регресії між ВВП і показниками фінансування інновацій і витрат на дослідження з побудовою багатофакторного рівняння регресії. У результаті регресійного аналізу виявлено, що найбільш чутливий вплив на результуючий показник мають такі змінні, як капітальні інвестиції з коштів державного (ДБ) і місцевих (МБ) бюджетів і витрати на дослідження та розробки. За допомогою методу екстраполяції спрогнозовано зростання ВВП на 4 роки, а також виявлено те, що капітальні інвестиції з власних коштів підприємств та організацій зростають на 24,08 %, капітальні інвестиції з коштів ДБ і МБ на 28,42 %, витрати на дослідження та розробки на 22,76 % за аналізований період. За умови дотримання прогнозованих значень фінансових детермінант інноваційної складової нарощення конкурентоспроможності країни обсяг розрахункового ВВП у фактичних цінах за прогнозований період зростає на 936 039,011 млн грн, або 23,26 %. Окреслено причини низького рівня стану інноваційної сфери у вітчизняній економіці: нерозвиненість ринку інноваційних продуктів через низькі показники розвитку інтеграційних процесів у ній; слабкість відносин, що визначають інноваційний характер економічного розвитку; низька мотивація промислового сектора в інноваційному розвитку; на вітчизняному ринку обмежена пропозиція технологічних інновацій, створених силами національних промислових компаній і науково-дослідних установ; висока вартість розроблення та впровадження, високі процентні ставки за інвестиційним портфелем, тривалий період окупності, орієнтація фінансових структур на видачу «коротких позик», здебільшого споживчих кредитів, на технологічне оновлення секторів промисловості. Для врегулювання подібних протиріч запропоновано системуютьорвальні фактори комплексу заходів активізації інтеграційних процесів у інноваційній сфері України. Систематизовано зарубіжний досвід ведення науково-технічної та інноваційної політики, а також комерціалізації інновацій, зважаючи на який запропоновано концептуальні орієнтири організаційно-фінансового забезпечення ефективності інноваційної складової конкурентоспроможності: економічні механізми (прямі бюджетні ін-

вестиції; пільгове кредитування; інтеграція з іноземними інституціями щодо фінансового забезпечення інноваційної діяльності; збільшення частки ВВП, спрямованої на фінансування інноваційних процесів; розроблення дієвого комплексу заходів щодо залучення міжнародних грантів і заощаджень домогосподарств як інвестицій для реалізації концепції інноваційного розвитку економіки країни тощо); організаційні механізми (формування інтеграційних кластерів із використанням потенціалу освіти, бізнесу, влади, громадськості; державне сприяння розбудові інноваційної інфраструктури тощо).

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.317, 1.У.550, 1.У.556, 1.У.737, 1.У.810, 1.У.1166, 1.У.1360, 1.Х.1681-1.Х.1682

Економічні ризики

1.У.808. Аналітичний вимір кібербезпеки України в умовах зростання викликів та загроз / С. В. Онищенко, А. Д. Глушко // *Економіка і регіон*. — 2022. — № 1. — С. 13-20. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Актуалізовано проблему забезпечення кібербезпеки України в умовах зростання викликів та загроз в інформаційному просторі. Розглянуто питання формування додаткових загроз інформаційним ресурсам і технологіям в умовах стрімкої трансформації цифрового середовища (загрози, які пов'язані з кібератаками, розкриттям персональних даних, впливом шпигунських програм і вірусів, фішингом, загозами, пов'язаними з оновленням комп'ютерних програм тощо), методи діагностики і протидії яким поки що відпрацьовано не повною мірою. Підкреслено, що саме інформація (дезінформація) в кіберпросторі стала найважливішим ресурсом та основною миттєвою, рушійною силою. Проаналізовано динаміку кібератак та рівень фінансових втрат світової економіки від реалізації кіберзагроз. Доведено, що кібератаки на об'єкти критичної інфраструктури України та державні інформаційні ресурси є загрозою національним інтересам. Проведено статистичний аналіз зростання їх інтенсивності на початку 2022 р. як складової частини реалізації військової агресії російської федерації проти України. На основі аналізу позицій України в глобальних рейтингах визначено можливості країни у сфері кіберзахисту, оцінено її кіберпотужність, тобто спроможність регуляторних заходів і засобів для досягнення стратегічних цілей кібербезпеки. Доведено наявність високого потенціалу України у сфері кібербезпеки. Водночас визначено проблемні аспекти в напрямку забезпечення кіберзахисту національного інформаційного простору. Зокрема, відмічено низький рівень внеску на сьогоднішній день у глобальну кібербезпеку, недостатній рівень захисту цифрових послуг, недостатньо розвинений напрям військових кібероперацій. Обгрунтовано перспективні завдання в аспекті забезпечення кібербезпеки України в умовах зростання викликів та загроз, серед яких правомірно відмітити подальше удосконалення систем інформаційного захисту об'єктів критичної інфраструктури на основі передових світових практик, а також узгодженість дій з міжнародними організаціями щодо протидії загрозам, пов'язаним з розвитком цифрової економіки та інформаційного суспільства.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.809. Емпірична оцінка залежностей індикаторів складників економічної безпеки України та Луганської і Донецької областей / П. В. Блохін // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. — 2021. — № 3. — С. 19-26. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Досліджено показники та характеристики економічної безпеки Донецької та Луганської обл., вплив регіональних економік на стан економічної безпеки держави у цілому. Проведено моніторинг обсягів господарської діяльності, поповнення місцевих бюджетів, видатків на потреби соціального захисту і безпеки, проблем функціонування фінансової системи у цілому та банківського сектора зокрема. Досліджено централізовану бюджетно-фінансову підтримку та аналітичне оцінювання офіційних показників місцевих бюджетів Донецької та Луганської обл. Здійснено порівняльний аналіз індикаторів інвестиційно-інноваційного, зовнішньоекономічного, інвестиційно-інноваційного, енергетичного, соціального, демографічного, продовольчого складників економічної безпеки. Оцінено вагові коефіцієнти індикаторів, субіндексів економічної безпеки та сили зв'язку між складниками економічної безпеки Луганської, Донецької обл. та України. Емпірично оцінено залежність складників економічної безпеки України від її складників Луганської і Донецької обл.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.810. Захист національної економіки та управління її розвитком: колект. монографія / Т. В. Альошина, Н. І. Верхоглядова, З. Д. Калініченко, Є. В. Коваленко-Марченкова, В. І. Кокорина, І. В. Кононова, О. М. Кубецька, Т. М. Остапенко, Н. А. Протопопова, Г. В. Разумова, О. А. Сидоров, О. Ю. Усенко, Н. О. Фісуненко, С. Ю. Хамініч; Дніпропетровський державний ун-т внутрішніх справ. — Дніпро:

Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. — 374 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито питання щодо використання понятійно-категоріального апарату у процесі дослідження теорії економічної безпеки; суті, ролі та значення фінансового механізму стабілізації соціально-економічних систем як елементів національної економіки; пріоритетів захисту національної економіки та зміни цілей пов'язаної економічної політики; складових економічного захисту підприємства як основної ланки соціально-економічної системи країни та шляхи його розвитку й удосконалення; системи контролінгу на торговельному підприємстві. Розглянуто суть розвитку та підходи до його визначення; особливості формування інноваційних умов розвитку національної економіки України у системі сучасного глобального економічного розвитку; особливості регуляторної політики в системі управління розвитком національної економіки; людський капітал як фактор розвитку національної економіки; сучасну освіту через призму глобалізації епохи.

Шифр НБУВ: BA866038

1.У.811. Національна економічна безпека: модель стратегічного управління / І. Лазебна // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 45-57. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Комплекс проблем, пов'язаних з ринковими трансформаціями, поглиблюється такими економічними явищами, як дефіцит державного бюджету, інфляція, спад виробництва, безробіття та значне погіршення життя населення. Забезпечення економічної безпеки країни є однією з тих проблем, які ніколи не втрачають своєї актуальності в практично-прикладному плані і вимагають підвищеної уваги з боку представників усіх галузей наукових знань. Мета дослідження — розроблення моделі управління національною економічною безпекою (НЕБ). Під час дослідження використано методи системного аналізу, класифікації, порівняльно-ретроспективного аналізу й абстрагування, моделювання. Інформаційною основою є нормативно-правова база України, матеріали Міністерств та інших органів державної влади, а також наукові публікації вітчизняних і закордонних учених. Проаналізовано суть терміна «безпека» та «економічна безпека». Розкрито алгоритм проведення моделювання та вироблення управлінських рішень у сфері НЕБ та характеристика його етапів. Запропоновано концептуальну модель управління НЕБ, в якій застосовано системний метод, що надало змогу розробити принципи управління НЕБ. Висновки: для інституту державного управління як форми реалізації виконавчої влади необхідна ефективна система виявлення загроз національним інтересам, яка діяти-ме через стратегічне управління шляхом моделювання та вироблення управлінських рішень у сфері НЕБ. Основою інституційних змін може стати концептуальна модель управління НЕБ, запропонована в роботі.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.812. Оцінювання впливу поширення тінізації та корупційної складової на формування економічної безпеки / І. Ю. Ружичкий // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 67-72. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Дане дослідження надало можливість встановити, що беручи до уваги значну кількість досліджень, здійснених в Україні за попередні роки, основними проблемами у дослідження корупції на державному рівні залишається несуттєвість лонгітюдних або порівняльних вивчень. Також неможливо порівняти різні величини в часі, що стає наслідком відсутності однієї методології та універсальних індексів. Застосування міжнародної методології, нерідко без пристосування до національного контексту, не надає зображення реально існуючого положення в нашій державі. Корупція переважно привірюється тільки до хабара (поза увагою лишається торгівля впливу на затвердження рішень, «відкати», «застосування службового статусу», надання цінних подарунків, або реалізація послуг та інше). До того ж учасники, даючи відповідь на питання про корупцію, надають власне суб'єктивне пояснення, яке додає недостатню обізнаність самих вчених щодо поняття феномену «корупція». Не вивчається непрямі показники корупції, такі як інституціональні способи й стимулятори для корупції. Згідно з результатами компаративного вивчення бізнес-середовища та визнання запропонованого методичного засобу до визначення та оцінки дії загроз фінансовій безпеці бізнесу досліджено, що на теперішній час тіньова економіка та корупція й обсяги їх розповсюдження перешкоджають діяльності бізнесових складових та є фактичними загрозами безпеки економіки України з найбільшим рівнем впливу, що призводить до розповсюдження спланованої злочинності, та утворюють соціальне напруження в країні. Оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу на базі економіко-математичного моделювання надає можливість встановити поточний економічний стан власників бізнесу, визначити реальні та можливі загрози, спланувати їх вплив на цільові характеристики безпеки й створити напрями заподіяння та зменшення загроз економічній безпеці бізнесу. Знаходження впливу зовнішніх загроз безпеці економіці бізнесу є базою для формування методів з її гарантування, що в контексті здійснення соціально-економічної стратегії країни: в теоретичному розумінні вимагає утворення певного механізму, який би в

цілому охарактеризував схему елементів та зв'язків між ними, спрямованих на утворення безпечних передумов розвитку країни.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.813. Legal regulation of the financial and economic security of Ukraine / P. Pylypyshyn, S. Hanushchyn, U. Bek, N. Mykhalitska, M. Vereskliia // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 510-521. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.

Проблема правового регулювання фінансово-економічної безпеки (ФЕБ) на всіх рівнях економіки України є надзвичайно актуальною. На наш погляд, найбільш складним у системі правового регулювання ФЕБ є проблемне питання про межі втручання держави в економіку. Варто уникнути можливого згубного впливу держави на економічні процеси, досягати обґрунтованого поєднання державного управління та регулювання з автономією господарських суб'єктів і властивої їм саморегуляції. Дослідження спрямовано на висвітлення проблем правового регулювання рівня ФЕБ у контексті сучасних викликів і загроз суверенітету України. Результати дослідження спрямовано на поліпшення механізму ФЕБ держави та обґрунтування заходів стосовно її зміцнення за допомогою методів правового регулювання. Проаналізовано результати наукових досліджень проблеми правового регулювання ФЕБ України переважно за 2019 — 2021 рр. Підтримано ідею щодо регулювання фінансової безпеки держави за допомогою нового Закону України «Про основи фінансової безпеки». У ньому мають бути закладені чітко визначені підходи до формування системи забезпечення фінансової безпеки держави, механізм її функціонування, повноваження і схема взаємодії суб'єктів забезпечення фінансової безпеки України. Досліджено позитивні зміни регуляторного середовища у фінансовій сфері України, а саме створення Бюро економічної безпеки України, розробка Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 р. та ін. Запропоновано деякі вдосконалення Стратегії: її доцільно супроводити відповідними програмами з чітко прописаними джерелами та обсягами фінансування, етапами реалізації та відповідальними виконавцями, розширити перелік індикаторів фінансової безпеки.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.814. Methodical approach to countering threats of economic security in the context of ensuring the protection of national interests / M. Kryshchanovych, V. Ortynskyi, O. Kravitskyi, N. Mazi, V. Pasichnyk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 202-208. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Існування загроз економічній безпеці може стати фактором розвитку дисбалансу функціонування економічних суб'єктів будь-якого рівня діяльності. Підтримка та протекції сталих показників економічної безпеки на сьогоднішній день постає одним із головних завдань державної політики, оскільки економічна сфера чинить як прямий, так і опосередкований вплив на різні види національної безпеки. Лише за умов повноцінного забезпечення всіх аспектів національної безпеки можлива реалізація прогресивного економічного зростання, поліпшення рівня життя пересічних громадян, а також усебічний розвиток усіх сфер держави. Для сьогоденної економіки нашої держави, в контексті прагнення бути повноцінним членом світового економічного товариства, особливо важливим є розв'язання проблеми забезпечення постійного соціально-економічного розвитку, створення механізмів протидії екзогенним та ендегенним загрозам, поліпшення добробуту громадян, а також розвитку потужної системи міжнародних економічних взаємозв'язків. Міра впливу екзогенних та ендегенних загроз на рівень економічної безпеки країни є змінною з огляду на динамічні умови життєдіяльності соціуму, національної та світової економіки. Завдання дослідження — формування моделі протидії основним загрозам економічної безпеки в контексті захисту національних інтересів. Мета роботи — формування методичного підходу до протидії основним загрозам економічної безпеки в контексті захисту національних інтересів. Методологія дослідження включає застосування графічного методу для зображення основних результатів проведеного дослідження. Також із загальних методів слід виділити і абстрактно-логічний, який використано для формування відповідних висновків за результатами проведеного дослідження. Зі специфічних виділено метод моделювання, що надав можливість сформувати відповідну композицію основних шляхів протидії основним загрозам економічної безпеки в контексті захисту національних інтересів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.815. Public and legal regulation of economic security as a component of national security / O. Aleksandrova, M. Kosych, T. Kurman // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 494-502. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку світу особливою актуальністю набувають питання забезпечення національної безпеки та її державно-правового регулювання як на внутрішньому, так і на зовнішніх рівнях. Стан забезпечення національної безпеки у державі впливає на саме існування і розвиток людини, суспільства, держави. Важливу роль у цьому

процеси відіграють виживання державна політика та ефективне правове регулювання. Основні положення правового забезпечення національної безпеки в Україні визначаються Конституцією України, Законом України «Про національну безпеку України», іншими нормативно-правовими і міжнародними актами. При цьому найбільш вагомим складником безпеки національної вважається економічна безпека, що відображається на всіх сферах життєдіяльності людини та суспільства у цілому. Економічна безпека є основою економічно дієвої держави та необхідною умовою її сталого розвитку. Розрізняють національний і міжнародний рівні економічної безпеки. Сьогодні на перший план для визначення рівня економічної безпеки виходять внутрішні загрози: нерівномірність економічного розвитку територій, занепад окремих галузей економіки, низький рівень життя населення тощо. Вивчення соціально-економічного стану в Україні засвідчує, що причини загроз економічній безпеці держави мають яскраво виражений регіональний характер. Для підтримки належного стану безпеки потрібно формувати цілісну систему заходів із максимізації макроекономічних показників діяльності держави, що, як наслідок, позитивно вплине й на стан соціально-економічних систем різних територіальних рівнів. Для досягнення належного рівня економічної безпеки доцільне запровадження системи організаційно-правових заходів, під якими слід розуміти комплекс дій економічного, правового, організаційно-управлінського характеру, що здійснюються компетентними органами державної влади та місцевого самоврядування шляхом використання різноманітних форм і методів державно-правового регулювання з метою гарантування прав людини та громадянина, зростання рівня та якості життя населення, сталого розвитку держави.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.816. Theoretical and methodological aspects of strategic management of economic security of the state in the conditions of the COVID-19: current problems and vectors of development / О. Нариєва, В. Мартуєнко, Ю. Романовська, Н. Чурва, І. Потіпук // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 529-536. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Мета роботи — ґрунтовне дослідження стратегічного управління економічною безпекою держави (ЕБД) і розробка стратегічного управління ЕБД в умовах пандемії COVID-19. Відзначено, що у процесі оцінки масштабу актуальних проблем виникає необхідність детального вивчення змісту, видів, факторів і шляхів поширення загроз/загроз соціально-економічній безпеці України, які тривалий час накопичувалися в економічній сфері. Визначено, що звільнення громадян із галузей народного господарства, призупиненого через карантин; зниження доходів населення та зростання цін на товари, які не мають заміників; зменшення сукупного попиту та пропозиції при втраті ринків; збільшення дебіторської заборгованості підприємств і загальне погіршення їх фінансового стану. Всі країни, ринки, підприємства, фірми та інші економічні інститути так чи інакше впоралися з наслідками пандемії. Це напрощуд легко пояснити відносно швидкою інтеграцією у світову економіку через міжнародну торгівлю, фінансові потоки та трудову міграцію. Ще одним фактором економічної нестабільності стало швидке розширення сфери послуг. Незважаючи на зростаючу важливість для суспільства та зайнятості, служби найбільше піддаються ризику пандемії. Висвітлено сектори економіки, які зазнали сильного тиску під впливом коронавірусної кризи. Проаналізовано макроекономічні показники України за 2018 — 2020 рр. Отже, спостерігається стабільне зростання ВВП (у фактичних цінах) протягом всього досліджуваного періоду, що говорить про збільшення потужності вітчизняного виробництва. У 2019 р. даний показник перевищив на 111,7 % у порівнянні з 2018 р., а у 2020 р. цей показник продемонстрував приріст 105,5 %. Загальна сума державного та гарантованого державою боргу збільшується протягом 2018 — 2020 рр. У 2019 р. борг зріс на 6,05 млрд грн, а у 2020 р. даний показник збільшився на 5,88 млрд грн. Але відношення державного боргу до ВВП коливається. У 2018 р. цей показник склав 60,9 %, у 2019 р. — 50,3 %, а у 2020 р. — 60,8 %. Рецесія може бути особливо шкідливою для країн із найбільшим потенціалом заворушень і конфліктів. Розроблено стратегію управління ЕБД.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.817. To the problem of improving the mechanisms of state governance of economic security in the conditions of reformation changes: foreign experience / Т. Каткова, Н. Ткачова, К. Київська, О. Добровольська, К. Редко // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 324-334. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Розглянуто визначення суті економічної безпеки (ЕБ) України як основоположного елемента національної безпеки країни. Проаналізовано досвід різних країн у сфері забезпечення ЕБ національної економіки. Визначено основні складові елементи ЕБ держави та основні проблеми забезпечення ЕБ держави в умовах реформаційних змін. Висвітлено особливості механізму державного управління ЕБ України, зважаючи на регіональну специфікацію. Проаналізовано, що державна політика, спрямована на розвиток ЕБ, передбачає формування національної стратегії в

напрямі модернізації національної економіки, створення не тільки умов протидії та упередження можливих загроз, проблем і викликів ЕБ країни, а й процедур їх подолання та нівелювання за рахунок забезпечення структурного реформування економіки країни, гармонізації законодавчої бази, формування інноваційного розвитку. Подальше зміцнення механізму системи державного управління ЕБ країни лежить у площині розроблення законодавчої бази, яка враховуватиме регіональну спрямованість економіки країни, розвиток кожного окремого регіону в контексті загального розвитку країни, посилення конкурентоспроможності країни на світовому ринку, залучення прямих іноземних інвестицій, захисту національних пріоритетів, ефективного державного регулювання. Зважаючи на світовий досвід реалізації систем і моделей ЕБ як основоположного та визначального конкурентні переваги держави, запропоновано ефективний механізм визначення та врахування загроз національним економічним інтересам крізь призму регіональної рівноваги, що надасть змогу врахувати специфіку розвитку економіки регіонів країни, дотримання інтересів регіональної специфікації шляхом розрахунку індексу інтегрального розвитку регіону та врахування його під час розрахунку інтегрального індексу ЕБ України.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.818. The problem of public management of financial and economic security of Ukraine in the conditions of the COVID-19 pandemic / О. Добровольська, S. Moskalenko, G. Kucher, H. Skoryk, Y. Mudra // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 335-341. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Визначено основні проблеми, які виникають у публічному управлінні фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) України в умовах пандемії COVID-19, можливі наслідки пандемії в аспекті впливу на економічну та національну безпеку. Завдання дослідження — дослідження впливу пандемії коронавірусної інфекції на фінансово-економічну систему України та світову економіку, аналіз загроз біологічного фактора на економічній та національну безпеку України. Предмет дослідження — аналіз проблем публічного управління ФЕБ України в умовах пандемії COVID-19, що є відгуком на актуальні питання для нашої країни: стагнація економіки, інфляція, нерозв'язані проблеми, пов'язані зі зростанням цін на продовольчі товари та погіршенням геополітичної ситуації. Доведено, що незалежність, стійкість, конкурентоспроможність національної економіки та ФЕБ України залежать, насамперед, від забезпечення економічної безпеки кожного її регіону. Розроблено та обґрунтовано положення про те, що публічне управління ФЕБ України в умовах пандемії COVID-19 пов'язано зі зміцненням економічної безпеки регіонів, яке має базуватися на вдосконаленні державного регулювання економічного зростання шляхом створення нормативно-правових актів територіального та міжрегіонального планування, спрямованих на підтримання реального сектора економіки та розвиток перспективних технологій, що будуть дієвими в умовах пандемії COVID-19. Приділено увагу дослідженню теоретичного та практичного значення ФЕБ України та ефективного публічного управління в цій сфері як невід'ємної складової національної безпеки нашої держави.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.331, 1.У.539, 1.У.541, 1.У.553, 1.У.730

Управління. Менеджмент. Маркетинг

1.У.819. Визначальні детермінанти формування державної регуляторної політики: сутність та принципи / Ю. І. Возна // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 20-26. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Сучасне економічне життя держав характеризується боротьбою з кризами, що виникають, та поглибленням нестабільності світової економічної системи. Державна регуляторна політика за умови її ефективності є запорукою здатності держави реагувати на зміни в зовнішньому середовищі та підвищення результативності процесів управління економікою. Регуляторна політика на рівні держави потребує достатнього наукового обґрунтування, оскільки саме теоретичний базис формує підґрунтя для ефективної практичної реалізації. Досліджуючи особливості регуляторної політики та її вплив на розвиток господарської сфери національної економіки, необхідно проаналізувати її суть через порівняльний аналіз думок вчених, положення нормативно-правових актів і систематизацію одержаних результатів. Роботу присвячено розгляду теоретичних концепцій державної регуляторної політики, суті і принципів формування, а також їх реалізації. Автором розглянуто підходи вітчизняних науковців до пояснення суті державної регуляторної політики, а також проаналізовано сфери застосування цієї дефініції. Наголошено на важливості дотримання базових принципів, які визначено у нормативно-правових актах України. Виокремлено різноманітні підходи до формування базових принципів державної регуляторної політики. Представлено порівняльний аналіз принципів, що визначено Законом України, і принципів розвинених країн і міжнародних

організацій. Запропоновано бачення автора раціональної сукупності принципів, що забезпечить високу ефективність регуляторних процесів (принципи доступності, простоти, доконечності, результативності (економічної ефективності), справедливості, гнучкості, прозорості та простоти регуляторного акта).

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.820. Маркетингові технології в умовах глобалізації економіки України: тези доп. XVI міжнар. наук.-практ. конф., 16 – 18 груд. 2021 р., [м. Хмельницький] / ред.: В. Л. Карпенко, С. В. Ковальчук, Ю. В. Кравчик; Хмельницький національний ун-т, Українська асоціація маркетингу, Спілка економістів України, Академія економічних наук України, Гальбронський ун-т, Ун-т прикладних наук Овствестфален-Ліпше, Суспільна академія наук, Технологічно-природний ун-т, Ун-т Жиліна, Ризька міжнародна вища школа економіки та управління RISEBA, Нижньодунайський ун-т, Батумський державний ун-т, Журнал «Маркетинг в Україні», Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, Національний ун-т «Львівська політехніка», Одеський національний політехнічний ун-т. — Хмельницький: ХНУ, 2021. — 158 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто застосування маркетингових технологій в економіці та бізнесі на фоні трансформаційних процесів, породжених пандемією COVID-19. Проаналізовано напрями інноваційного маркетингу у різних сферах; практику торгівлі та товарознавчої діяльності; запровадження цифрових технологій; посилення екологізації суспільства. теоретико-прикладні аспекти маркетингово-логістичної діяльності підприємств реального та некомерційного секторів економіки у процесі міжfirmової взаємодії. Розглянуто маркетинг-логістичне забезпечення інноваційної діяльності підприємств у виробничо-торговельних ланцюгах. Визначено стратегізацію маркетингової діяльності підприємств в умовах цифрової економіки.

Шифр НБУВ: ВА863950

1.У.821. Розвиток публічного управління та менеджменту в умовах трансформаційних викликів: монографія / Р. П. Августин, В. В. Адамик, О. З. Апостолок, Г. П. Баб'як, А. Ю. Васіна, А. І. Гуцуляк, І. О. Демків, І. І. Дрогобецький, О. П. Дудкіна, О. П. Дяк, Т. Л. Желюк, А. Ю. Жуковська, Л. І. Заставнюк, В. С. Здренник, Є. П. Качан, У. М. Костін, А. С. Котур, С. П. Крамарчук, Н. М. Кривокульська, Н. В. Котис, Р. А. Кошіль, Ж. Л. Крисько, Л. Б. Круп'як, В. І. Лаптев, О. Б. Марцінковська, О. В. Мацук, А. Ф. Мельник, П. П. Микитюк, Г. Л. Монастирський, С. А. Надвичний, О. М. Нитка, О. Ф. Овсянюк-Берладіна, Д. М. Онофрійчук, В. М. Островерхов, Т. М. Попович, З. М. Пушкар, С. А. Прохоровська, І. І. Смачило, В. В. Толкованов, І. М. Труш, О. В. Чигур, І. В. Чикало, М. М. Шкільняк; ред.: М. М. Шкільняк, А. Ю. Васіна; Західноукраїнський національний ун-т. — Тернопіль: ЗУНУ, 2022. — 521, [2] с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 493-521. — укр.

Розглянуто сучасні тенденції розвитку та реформування публічного управління. Здійснено аналіз інституціоналізації механізмів публічного управління у контексті вирішення назрілих завдань у різних сферах суспільної життєдіяльності. Розглянуто теоретичні та прикладні аспекти публічного управління розвитком регіонів і територіальних громад. Розкрито механізми менеджменту в умовах динамічних трансформацій середовища сучасних організацій. Проаналізовано сучасні технології управління людськими ресурсами на макро-, мезо- та мікрорівнях і визначено підходи до їх удосконалення.

Шифр НБУВ: ВА863694

1.У.822. Розвиток фінансового механізму державно-приватного партнерства в Україні: монографія / Б. С. Шулюк; Західноукраїнський національний ун-т. — Тернопіль: ЗУНУ, 2023. — 433 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 395-433. — укр.

Проаналізовано сучасний стан та оцінено можливості державного, корпоративного та проектного фінансування партнерських проектів держави та бізнесу. Значну увагу приділено теоретичним і проблемним аспектам ефективного використання фінансових інструментів і важелів у структурі фінансового механізму державно-приватного партнерства. Розглянуто перспективи модернізації фінансового механізму державно-приватного партнерства відповідно до цілей соціально-економічного розвитку держави.

Шифр НБУВ: ВА864481

1.У.823. Роль комплексу маркетингу в управлінні діяльністю підприємства в умовах ринкової конкуренції / І. В. Амеліна, К. С. Лукашенко // Економіка і регіон. — 2022. — № 1. — С. 50-58. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто проблеми пошуку оптимальних шляхів розвитку підприємств, покращання їх маркетингової діяльності в умовах турбулентних змін у зовнішньому середовищі. Для того, щоб забезпечити стабільну й ефективну роботу підприємств слід розвивати та удосконалювати маркетингову діяльність на підприємствах, або делегувати ці функції маркетинговим аутсорсинговим компаніям, які будуть мати змогу на високопрофесійному рівні забезпечувати організацію та здійснення маркетингової діяльності підприємств. Це є надзвичайно актуальним завданням, оскільки надасть змогу зміцнювати ринкові позиції підприємств та

підвищити їх конкурентоспроможність, що в свою чергу позитивно вплине на розвиток економіки України в цілому. Виявлено, що маркетинг — це один з найбільш важливих і дієвих інструментів збільшення ефективності діяльності підприємств. Цьому сприяє робота маркетингових служб, які працюють у таких напрямках: по-перше, маркетингові служби досліджують різні сторони ринку, з якими стикається підприємство у процесі функціонування, по-друге, розробляє і здійснює тактику поведінки фірми на ринку. Визначено, що роль маркетингу також полягає в тому, що його інструментарій — єдиний фактор впливу на поведінку споживача задля стимулювання збуту власної продукції підприємства. Таким чином його може формувати та реалізовувати безпосередньо підприємство. Досліджено, що функції виступають засобами реалізації маркетингової діяльності. Вони мають значний вплив на формування та визначення стратегічних напрямків діяльності відділу маркетингу на підприємстві та його основних задач. Виділено чотири основних блоки маркетингових функцій: аналітичну, виробничу, збутову та функцію управління. Виявлено, що маркетинг — це один з найбільш важливих і дієвих інструментів збільшення ефективності діяльності підприємств. Цьому сприяє робота маркетингових служб, які працюють у таких напрямках: по-перше, маркетингові служби досліджують різні сторони ринку, з якими стикається підприємство у процесі функціонування, по-друге, розробляє і здійснює тактику поведінки фірми на ринку. Роль маркетингу також полягає в тому, що його інструментарій — єдиний фактор впливу на поведінку споживача задля стимулювання збуту власної продукції підприємства. Таким чином його може формувати та реалізовувати безпосередньо як підприємство. Функції виступають засобами реалізації маркетингової діяльності.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.824. Сіткове планування: навч. посіб. / М. П. Благодарний; Національний аерокосмічний ун-т імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2022. — 103 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 102. — укр.

Описано методи сіткового планування, які можуть бути та вже набули широкого застосування на практиці. У зв'язку з цим основну увагу приділено прикладним аспектам сіткового планування, а саме побудові математичних моделей конкретних задач та обчислювальним процедурам їх розв'язання. Викладено загальні принципи сіткового планування. Основну увагу приділено методам розрахунку параметрів сіткових графіків та оптимізації сіткових графіків за критеріями витрат ресурсів, економії ресурсів та часу виконання комплексів робіт. Наведено геометричне трактування методів, що розглядаються, численні приклади розв'язання задач сіткового планування. З метою полегшення засвоєння матеріалу й надання йому більшої наочності в посібнику широко використовується геометричне трактування розглядуваних методів. Застосування методів розв'язання конкретних задач сіткового планування ілюструється численними прикладами.

Шифр НБУВ: ВА865466

1.У.825. Стратегічні напрями підтримки державно-приватного партнерства в сфері інноваційного розвитку / О. А. Шевчук // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 165-175. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Визначено значення та переваги державно-приватного партнерства (ДПП) за участю іноземного капіталу в Україні. Проаналізовано розвиток ДПП в інноваційній сфері України. Проведено класифікацію форм і моделей ДПП, з яких виділено: модель оператора, модель співпраці, концесійну модель, договірну модель, модель лізингу. Визначено фактори для розробки та реалізації успішних схем ДПП. Виокремлено основні регуляторні заходи для стимулювання ДПП в інноваційному секторі, що включають податкові стимули, фінансування на основі ефективності, системи винагород для дослідників та законодавство про інтелектуальну власність. Запропоновано схему інтеграційної взаємодії держави, бізнесу та науки у процесі реалізації ДПП. Підкреслено на ролі ДПП у полегшенні виходу на світові ринки капіталів, стимулюванні залучення іноземних інвестицій у реальний сектор економіки. Розроблено модель формування відносин ДПП в інноваційній сфері. Акцентовано увагу на особливостях інноваційного процесу в Україні. Визначено основні мотиваційні чинники участі у партнерстві приватного сектора економіки. Зазначено, що мотивація участі у партнерстві державного сектора зумовлена як загальними, так і специфічними цілями. Наголошено на основних перевагах механізму ДПП. Визначено різноманітність і різновекторність модальності ДПП. Узагальнено проблеми, що пов'язані з реалізацією проектів ДПП. Запропоновано низку уточнень і поправок до організації процесу ДПП, урахування яких допоможе як збільшити охоплення, так і надасть змогу пересічному власнику бізнесу одержати реальний доступ до проектів ДПП. Зазначено на важливості затвердження державних програм інноваційного розвитку в межах ДПП. Визначено чинники, що спонукають до розроблення стратегічних напрямків підтримки ДПП у сфері інноваційного розвитку. Окреслено перспективний розвиток ДПП за визначеними напрямками. Визначено основні принципи розвитку інституту ДПП.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.826. Current trends and current problems of marketing communications manager training / N. Likarchuk, M. Jarvis, O. Varenyk, S. Malykhina, M. Konopliannikova // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 522-528. — *Бібліогр.*: 15 назв. — *англ.*

Висвітлено особливості підготовки менеджера маркетингових комунікацій у реаліях сучасного соціокультурного простору. Актуальність роботи полягає у зміні пріоритетів навчального кластера для економічних дисциплін за нових умов функціонування ринкових складників. Пандемія COVID-19 стала своєрідним стимулом для розроблення та впровадження нових моделей маркетингових комунікацій. Як наслідок, програми та курси для спеціалістів цього фаху також потребують трансформації. Формування потрібних знань, умінь і навичок для фахівця економічної сфери передбачає дотримання кількох ключових настанов, серед яких відзначено: динамічність навчальних програм, синергетичний складник міждисциплінарного підходу, безперервність фахової підготовки, орієнтація на підвищення ефективності роботи, баланс між економічною вигодою та морально-етичними цінностями. Здобуття фаху менеджера маркетингових комунікацій передбачає одержання базової економічної освіти та постійне вдосконалення своєї кваліфікації відповідно до практичної діяльності. Мета роботи — розроблення актуального формату організації навчання та підвищення кваліфікації для спеціалістів економічного профілю. Використання методу порівняльного аналізу та синергетичної методології забезпечує різностороннє дослідження проблеми підготовки менеджерів маркетингових комунікацій. Потреба в нових форматах торгівельної активності породжує попит на фахівців із новими професійними здібностями, здатними демонструвати ефективність у роботі. Відтак, освітній економічний кластер активізує увесь свій методологічний арсенал для розроблення нових навчальних курсів підготовки не просто працівника, а лідера в менеджерській ланці.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.343, 1.У.346, 1.У.357, 1.Х.1665

Організація управління

1.У.827. Матричне управління портфелями проектів і програм: навч. посіб. / Ю. М. Тесля, Т. В. Латишева, О. В. Єгорченков, Ю. Л. Хлевна, Є. Ю. Катаєва; Черкаський державний технологічний ун-т. — Черкаси: Гордієнко Є. І., 2022. — 119 с.: рис., табл. — *Бібліогр.*: с. 105-112. — *укр.*

Проаналізовано підходи до управління портфелями проектів і програм. Наведено структури і засоби матричного управління портфелями проектів і програм. Представлено приклади з реальних проектів, які стануть у нагоді для застосування у майбутніх проектах. Надамо перелік контрольних запитань, завдання для самостійного опрацювання та варіанти тестових питань для самоцінювання сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу.

Шифр НБУВ: ВА864195

1.У.828. Помилкове трактування поняття «адміністрування» і його вплив на ефективність стратегічного управління розвитком території / В. В. Гришко // *Економіка і регіон*. — 2021. — № 4. — С. 20-23. — *Бібліогр.*: 8 назв. — *укр.*

Визначено зміст поняття управлінської функції «адміністрування». Узагальнено існуючі методичні підходи щодо його розуміння та здійснення. Досліджено взаємозв'язок поняття регіональний розвиток, стратегія і адміністрування. Обґрунтовано наявність помилкового і не повного трактування поняття адміністрування і його негативний вплив на стратегічний розвиток регіону, згідно з яким основна складова функції адміністрування зводиться до втілення в життя управлінських рішень, реалізації поставлених завдань. При цьому поза увагою залишається така його важлива складова, як стратегія і стратегічне планування з визначенням мети, цілей і постановки завдань. Сформульовано нове розуміння досліджуваної дефініції, де поняття адміністрування розуміється як управлінський системно-ситуаційний комунікаційний процес прийняття управлінських рішень по організації ефективної колективної роботи по розробці, інституалізації і реалізації мети, цілей і завдань (стратегії і тактики) організації.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.829. Теоретико-методологічні аспекти забезпечення економічної та інформаційної безпеки регіону в умовах цифрової трансформації / В. І. Дубницький, Н. Ю. Науменко, О. В. Овчаренко // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. — 2021. — № 3. — С. 78-87. — *Бібліогр.*: 16 назв. — *укр.*

У сучасних умовах проблеми структурних перетворень регіональних економік в умовах цифрової трансформації є одними з актуальних, виходячи з тези, що управління структурними перетвореннями, забезпечення економічного складника та інформатизація і впровадження в практику вимог професійної компетенції також є важливими умовами підвищення конкурентоспроможності регіональних соціально-економічних систем (РЕС). У роботі сформульовано перелік вимог щодо переходу регіонів до цифрової економіки. Уточнено, що базовий варіант методології структурних перетворень економіки регіону має бути доповнений

переліком елементів. Виділено принципи структурних перетворень. Представлено модель забезпечення економічної та інформаційної безпеки господарського комплексу регіону в умовах цифрової трансформації. Запропоновано варіант раціоналізації регіонів за значенням загального індексу розвитку регіональної цифрової інноваційної підсистеми. Розроблено концепт-модель формування регіональної інноваційно-інформаційної підсистеми адаптування під вимоги цифрової трансформації РЕС. Представлено комплексну логічну модель функціонування цифрової платформи господарського комплексу РЕС. Виділено основні напрями майбутніх досліджень у вирішенні проблеми структурних перетворень економіки регіону в умовах цифрової економіки.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

Див. також: 1.У.305, 1.У.438, 1.У.448, 1.У.575

Економіка праці

1.У.830. Застосування інноваційних факторів підвищення продуктивності праці / Г. В. Чабан, В. Г. Чабан // *Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі*. — 2022. — Вип. 54. — С. 23-29. — *Бібліогр.*: 6 назв. — *укр.*

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що підвищення продуктивності праці є актуальним завданням усіх рівнів економіки. Продуктивність праці є основою довгострокового економічного зростання та запорукою конкурентоспроможності. Україна має потенційні можливості вирішити завдання підвищення продуктивності праці, застосовуючи інноваційні фактори для її підвищення. З цією метою в країні вивчаються та аналізуються праці вчених, практичний досвід, природний потенціал та інші можливості для підвищення продуктивності праці. Хоча існує багато напрямів застосування інноваційних факторів підвищення продуктивності праці, потрібно, по-перше, здійснити пошук нових і вдосконалення існуючих способів підвищення продуктивності праці. Тому високий рівень продуктивності праці є основною умовою ефективного функціонування підприємства за ринкових умов, оскільки цей показник є одним із головних факторів конкурентоспроможності, отже, підвищення рівня життя. Тільки обравши інноваційний шлях розвитку підприємства, можна досягти поставлених цілей. Тому актуальним є питання використання інноваційного чинника для підвищення продуктивності праці підприємства дослідженням з суміжних питань з підвищенням продуктивності праці та факторами її впливу. Багато вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: З. Варналій, Д. Богина, О. Грیشова, А. Ревенко, Е. Кучіна, Л. Фулакова, Б. Крепон, Е. Дюге, Л. Кломп, О. Мануал та ін. При цьому проблему вивчено не повною мірою, особливо у аспекті напрямку використання інновацій для підвищення продуктивності праці в бізнесі. Мета дослідження — надати практичні рекомендації щодо використання інноваційних факторів підвищення продуктивності праці. Об'єкт дослідження — процес підвищення продуктивності праці на підприємствах. Предмет дослідження — вивчення теоретичних і практичних питань про вплив інновацій на зростання продуктивності праці. Висновки: у даний час постає проблема підвищення продуктивності праці, що особливо важливо для України, оскільки вона перебуває у процесі економічної трансформації. Наша країна стикається з серйозними проблемами: посиленням тиску з боку міжнародних конкурентів, залежністю від експорту сировини та світових цінних, низьким рівнем життя більшості населення тощо.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.831. Регулювання основних функцій оплати праці: проблеми та методологія удосконалення соціально-економічної політики / Л. Г. Богуш // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. — 2021. — № 6. — С. 111-117. — *Бібліогр.*: 12 назв. — *укр.*

Досліджено проблеми формування і реалізації соціально-економічної політики, спрямованої на регулювання основних функцій оплати праці в Україні, обґрунтовано методологію її удосконалення. Заходи щодо регулювання оплати праці в межах національної стратегії диверсифікації економіки та забезпечення продуктивної зайнятості охоплюють законодавче збалансування унормованих базових стандартів і гарантій рівня життя та оплати праці; узгодження їх кількісно-якісних параметрів у чинних методиках соціального забезпечення; оптимізацію підходів до розподілу й перерозподілу доданої вартості та фондів споживання суб'єктів господарювання; збалансування, підвищення ефективності виконання державної стратегії інноваційної модернізації національної економіки за нагальними інвестиційними та інфраструктурними пріоритетами.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.832. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності у діяльності сучасної української компанії / В. В. Храпкіна, О. В. Тиран // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. — 2022. — № 2. — С. 119-124. — *Бібліогр.*: 9 назв. — *укр.*

Активний розвиток українського бізнесу ставить перед вітчизняними компаніями нові виклики до змін та інновацій, які

безпосередньо пов'язані з необхідністю використання концепції соціально-відповідального бізнесу. Застосування конкуренції на українському ринку змушує підприємства вдосконалювати поточні власні бізнес-процеси та активізувати нові ефективні інструменти управління діяльністю. В системі сучасного менеджменту таким інструментом є корпоративна соціальна відповідальність (КСВ). Мета роботи — дослідження змісту корпоративної соціальної відповідальності, обґрунтування необхідності активізації позиції соціально-відповідальної компанії та визначення основних соціальних напрямків діяльності бізнесу задля розвитку КСВ в діяльності сучасної української компанії. Досліджено теоретичні засади формування корпоративно-соціальної відповідальності. Розглянуто еволюцію корпоративно-соціальної відповідальності. Визначено необхідність і ефективність впровадження концепції соціально-відповідального бізнесу. Проаналізовано сучасний стан українського ринку КСВ. Визначено етапи розвитку корпоративно-соціальної відповідальності. Сформувано тенденції та ключові напрямки для розвитку КСВ в діяльності сучасної української компанії.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.833. The impact of digitalization on employment transformation in countries with different income levels / N. Pedchenko, S. Tul, O. Shkurupii, T. Deyneka, A. Flehantova // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 216-227. — Бібліогр.: 26 назв. — англ.

Обґрунтовано, що діджиталізація виступає драйвером трансформації сфери зайнятості в різних країнах світу. Досліджено ступінь сформованості діджиталізованого ринку праці за групами країн з різним рівнем доходів на душу населення. Доведено, що використання цифрових технологій переважною більшістю компаній та економічно активним населенням спрощує процедуру створення робочих місць, даючи можливість виконувати роботу через мережу «Інтернет» у межах так званої «економіки вільного заробітку». За високого ступеня впровадження цифрових інформаційно-комунікаційних технологій частка зайнятих у сфері послуг зростає в більшості країн світу. Констатовано, що ступінь діджиталізації ринку праці є нерівномірним у світі. Впровадження сучасних технологій у країнах із високим рівнем доходів надає можливість населенню повною мірою реалізувати інтелектуальний і креативний потенціал, працевлаштовуючись у найефективнішому секторі економіки — сфері високотехнологічних і наукомістких послуг. Попри швидкі темпи поширення цифрових технологій і стрімке зростання частки зайнятих у сфері послуг, у групі країн із рівнем доходів вище від середнього показники є значно нижчими, і порівнянні з групою країн із високим рівнем доходів. Нині прослідковується цифровий розрив між цими групами країн, хоча за ефективної політики урядів держав, що включено до групи з рівнем доходів вище від середнього, існує висока вірогідність наближення до показників країн — цифрових лідерів. Тенденція поступової діджиталізації сфери послуг також спостерігається у країнах із рівнем доходів нижче від середнього. Зазначено, що низький ступінь поширення інформаційно-комунікаційних технологій у країнах із низьким рівнем доходів унеможливує приєднання населення цих країн до світового діджиталізованого ринку праці. Систематизовано комплекс заходів для узгодження політик урядів різних країн світу у сфері трудових відносин, які трансформуються під впливом глобальної діджиталізації.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.С.68, 1.С.78, 1.С.138, 1.У.837, 1.У.1027, 1.У.1029

Трудові ресурси

1.У.834. Безробіття як соціально-економічна проблема населення України / В. М. Гельман, С. С. Фоменко // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. — 2021. — № 6. — С. 118-122. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Безробіття є неминучим супутником ринкової економічної системи, і навіть за умов досконалого управління його неможливо усунути. Метою та критерієм ефективного управління економікою та ринком праці, зокрема, є відповідність рівня безробіття природній нормі. Прагнення тримати безробіття нижче природного рівня загрожують інфляцією та зниженням економічної ефективності. Досліджено сучасний стан безробіття в Україні. Визначено причини та фактори, що формують рівень безробіття в Україні. Розглянуто кількість вакансій та число безробітних за професійними групами, проаналізовано динаміку безробіття населення за причинами незайнятості. На основі аналізу запропоновано основні напрями подолання безробіття як однієї з глобальних проблем світу. Актуальність теми визначається неминучістю безробіття в сучасній ринковій економіці та необхідністю вжиття заходів щодо усунення та пом'якшення негативних наслідків безробіття. Усі країни докладають чималі зусилля для подолання безробіття, але ще жодній із них не вдалося ліквідувати його повністю.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.835. Методологія та практика регулювання міграційних процесів в Україні за умов євроінтеграції: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07 / З. В. Смутчак; Приватний ВНЗ «Львівський ун-т бізнесу та права». — Львів, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Науково обґрунтовано теоретико-методологічні засади і прикладні основи регулювання міграційних загроз на етапі інтеграції України до Європейського простору. Методи дослідження: аналітичний, абстрактно-логічний, економіко-математичний, статистичний, табличний та графіко-аналітичний, аналогії та порівняльного співставлення, анкетування, соціологічного опитування, кластерний аналіз, SWOT-аналіз, узагальнення. Уперше розроблено організаційно-економічні засади механізму управління освітньою міграцією, формування якого потребує активної співпраці основних суб'єктів, розроблено концепцію формування національної та регіональної моделей управління міграційною мобільністю населення, введено в науковий обіг та обґрунтовано авторське тлумачення терміну «міграційне партнерство»; удосконалено науково-методологічні підходи щодо розробки стратегічного управління у сфері впровадження вимушених внутрішніх переселенців, науково-методологічні засади формування демографічного потенціалу, науково-методичні підходи до оцінки впливу міграційних процесів на демографічний розвиток України шляхом обґрунтування та розроблення відповідної моделі, підходів щодо виявлення пріоритетних напрямів інтеграції вимушених внутрішніх переселенців до приймаючих спільнот. Сферою використання результатів дослідження є Комітет з питань європейської інтеграції Верховної Ради України при розробці програм щодо співробітництва України та ЄС у сфері міграції, ринків праці та вдосконалення нормативно-правових актів за проблематикою можливості задоволення потреб переселенців, а також необхідності адаптації національного законодавства до законодавства ЄС в межах європейської інтеграції та членства в ЄС, Управлінням Служби безпеки України в Чернівецькій обл. при розробці програм запобігання та профілактики торгівлі людьми та нелегальної міграції, Кіровоградською обласною державною адміністрацією при визначенні пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку Кіровоградської обл. до 2025 р. з урахуванням сучасних тенденцій зовнішніх та внутрішніх міграцій населення регіону, у навчальній процесі ПВНЗ «Львівський ун-т бізнесу та права» при викладанні дисциплін «Менеджмент персоналу», «Економічний аналіз», «Соціологія», «Теорія економічних ризиків», «Сучасна економічна теорія» тощо.

Шифр НБУВ: РА442263

1.У.836. Напрями забезпечення кадровим потенціалом сталого економічного розвитку суспільства / Л. П. Ульянова, Ю. М. Чайка // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. — 2021. — № 3. — С. 6-12. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено підходи до створення потужного кадрового потенціалу суспільного виробництва, що є важливою передумовою сталого розвитку країни. Визначено, що відповідним моментом у розв'язанні питань, пов'язаних із людським фактором, є процес відтворення робочої сили. Зроблено акцент на тому, що тільки за умов забезпечення високого рівня життя та досягнення достатнього освітньо-професійного рівня людей у сукупності може створюватися комплексність процесу розширеного та якісного відтворення здатності до продуктивної праці. Розглянуто стан освіти у навчальних закладах усіх рівнів. Увагу приділено системі професійно-технічної освіти, запропоновано шляхи поліпшення підготовки робітничих кадрів відповідно до постійно зростаючих вимог інноваційного розвитку.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.837. Організаційно-економічне регулювання розвитку освіти в системі конкурентоспроможності молоді на ринку праці України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Н. В. Міщук; Львівський національний ун-т імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню науково-практичного завдання щодо розроблення та обґрунтування теоретичних положень і практичних рекомендацій удосконалення регулювання розвитку освіти в системі конкурентоспроможності молоді на ринку праці України. Сформульовано понятійно-термінологічний апарат, який розкриває економічний зміст регулювання розвитку освіти в системі конкурентоспроможності молоді на ринку праці, охарактеризовано освіту як один із основних чинників формування конкурентних переваг особистості, досліджено організаційно-економічний механізм регулювання розвитку освіти в Україні. Побудовано економічний механізм залежності рівня економічної активності та рівня безробіття від тривалості навчання, здійснено кластеризацію областей України за величиною безробіття в них та виконано нечітке оцінювання рівня розвитку освітнього потенціалу цих областей. За допомогою апарату нейронних мереж здійснено прогнозування попиту і пропозиції на ринку праці України за видами економічної діяльності. Проаналізовано форми та методи співпраці між закладами освіти та підприємством у розвинених країнах, визначено основні переваги та недоліки такої співпраці. Обґрунтовано основні напрями підвищення ефективності організаційно-економічного механізму

регулювання розвитку освіти в Україні та запропоновано етапи організації ризик-менеджменту, які доцільно здійснювати для модернізації цього механізму в сучасних ринкових умовах.

Шифр НБУВ: RA442519

1.У.838. Удосконалення організаційно-економічного механізму професійного розвитку працівників в Україні в умовах інноваційних змін: авторев. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. В. Горпинченко; Центральноукраїнський національний технічний Ун-т. — Кропивницький, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено поглибленню теоретико-методичних положень і розробці науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму професійного розвитку працівників в Україні в умовах інноваційних змін. Досліджено теоретичні аспекти трактування суті поняття «професійний розвиток працівників» і визначено ключові аспекти трансформації підходів до організації професійного розвитку працівників в умовах інноваційних змін. Розкрито суть сучасних моделей і механізму державного регулювання професійного розвитку працівників з урахуванням зарубіжного досвіду, процесів вертикальної та горизонтальної трансформації знань за умов поєднання статичної та динамічної моделей. Проведено компаративний аналіз професійного розвитку працівників в Україні і світі. Здійснено інтегральну оцінку впливу результативності професійного розвитку працівників на регіональному рівні. Обґрунтовано стратегічні напрями професійного розвитку працівників під час формування інноваційної моделі економіки. Розроблено шляхи вдосконалення організаційно-економічного механізму регулювання професійного розвитку працівників, його нормативно-правового, організаційно-економічного, фінансово-інвестиційного, інформаційного, соціально-психологічного, соціокультурного та технологічно-комунікативного блоків. Проведено моніторинг результативності механізму регулювання професійного розвитку працівників в Україні за складовими формування знань та їх реалізації у практичній діяльності.

Шифр НБУВ: RA441872

1.У.839. Formation of managerial competencies of managers and their impact on the competitiveness of the firm and the labor market in Ukraine / I. Kychko, O. Parubets, A. Kholodnytska, V. Perminova, S. Lytvyn // *Фінанс.-кредит. діяльність: зміст понять «компетенція», м'які та тверді навички, їх значення у професійній діяльності керівника. З'ясовано основні переваги твердих і м'яких навичок керівника. Доведено, що, на відміну від твердих навичок, м'які надають можливість керівникові: виконувати управлінські функції (ухвалювати рішення, організувати та управляти командами, великими колективами, ефективно проводити переговори, вдало делегувати повноваження, розподіляти пріоритети, управляти часом, запобігати конфліктним ситуаціям); підвищувати рівень конкурентоспроможності фірми; створювати нові робочі місця; створювати фінансові, організаційні передумови для задоволення особистих потреб працівників фірми. Розроблено методику визначення рівня компетентності керівників, яка надасть можливість оцінити рівень їх професійної майстерності та її вплив на успішність функціонування організації. У результаті проведеного анкетування серед керівників фірм України в умовах турбулентності бізнес-середовища встановлено, що серед компетенцій, які допомагають підтримувати конкурентоспроможність фірми, найбільш затребуваними є стресостійкість, уміння швидко адаптуватись до змін, комунікативні здібності, креативність, досвід роботи в команді. Обґрунтовано, що реалізація управлінських компетенцій керівника створює передумови для підвищення конкурентоспроможності фірми шляхом ухвалення продуманих стратегічних рішень, проведення грамотної аналітичної роботи щодо переваг і слабих місць конкурентів, створення сприятливого психологічного клімату, зниження рівня плинності кадрів.*

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.840. HR management by values as an innovative way to improve personnel work / I. O. Liakh, O. I. Lytvyn // *Бізнес Інформ.* — 2020. — № 6. — С. 328-333. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Цель работы — обобщение теоретических и практических основ управления персоналом по ценностям, выделение трудностей такого управления. Проанализированы теоретические исследования западных и отечественных ученых относительно управления по ценностям, которое, по мнению авторов, является одним из наиболее эффективных путей совершенствования кадровой работы. Вовлечение персонала в процесс принятия решений возможно в любой модели менеджмента. Ценности меняют поведение персонала. У каждой компании свои ценности, и поведение сотрудников строится на базовых ценностях. В результате проведенных исследований на базе одного из крупнейших банков Украины — АО КБ «ПриватБанк» — предложено пять основных

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.842. Емпіричне оцінювання впливу збройного конфлікту на стан економічної безпеки тимчасово окупованих Донецької та Луганської областей / О. І. Ляш, П. В. Блохін // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво.* — 2021. — № 4. — С. 15-22. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розраховано індикатори економічної безпеки Донецької та Луганської обл. та проведено оцінювання впливу збройного конфлікту на стан економічної безпеки тимчасово окупованих Донецької та Луганської обл. Виявлено, що погіршення економічних параметрів розвитку Донецької і Луганської обл. після

направлений удосконалення мотивації труда, которые также являются главными проблемами финансовой организации, требующими решения. Анализ системы мотивации труда в банке показал, что управление персоналом осуществляется с помощью сочетания административных, экономических и социально-психологических методов управления. Определено, что разработка и внедрение системы ценностей в компании происходит следующим образом: разработка ключевых критериев системы ценностей (для этого создаются рабочие группы из ключевых сотрудников); проведение опроса среди сотрудников с целью определения важности каждого критерия для него; проведение опроса среди сотрудников с целью определения степени реализации в компании каждого критерия; проведение анализа восприятия сотрудниками существующей системы ценностей компании на основе полученных данных. Предложены рекомендации при найме персонала, изложенные в чек-листе по оценке качества кандидата как будущего работника. Обсуждены сложности управления на основе полученных данных. Предложены рекомендации при найме персонала, изложенные в чек-листе по оценке качества кандидата как будущего работника. Обсуждены сложности управления на основе полученных данных. Предложены рекомендации при найме персонала, изложенные в чек-листе по оценке качества кандидата как будущего работника. Обсуждены сложности управления на основе полученных данных. Предложены рекомендации при найме персонала по ценностям.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 1.С.68, 1.У.371, 1.У.563, 1.У.576, 1.У.1317, 1.У.1347

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування

1.У.841. Актуалітеті підвищення рівня фінансової грамотності українців у період розвитку фінтеху / Л. О. Птащенко, Д. В. Колінчук // *Економіка і регіон.* — 2021. — № 4. — С. 92-99. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження проблем та визначення пріоритетних напрямів підвищення рівня фінансової грамотності населення в період активного розвитку цифрових технологій на фінансовому ринку в Україні. Доведено, що фінансова грамотність є одним з головних інструментів подолання бідності та драйвером економічного процвітання країни, оскільки суспільство може досягти економічних успіхів тільки тоді, коли громадяни мають навички прийняття відповідальних і свідомих рішень у фінансовій сфері та здатні формувати власний добробут. Фінансово свідоме суспільство є одним з найважливіших факторів економічного зростання країни, активності інвестицій та підвищення рівня доходів населення. Питання фінансової грамотності набуває більшої актуальності в останні роки, коли значно загострилися проблеми економічної нестабільності та кризового стану, пов'язаних зі світовою пандемією, війною та необхідністю відбудови у післявоєнний час. Важливим локомотивом підвищення фінансової грамотності є також цифрові технології в усіх сферах людської діяльності, а особливо у фінансовій сфері та на ринку освітніх послуг. Ця проблема є актуальною, оскільки здатність правильно та раціонально розпоряджатися особистими фінансами та фінансами бізнесу стає гострою необхідністю для громадян. Дані Світового банку свідчать, що у 44 країн світу схвалено стратегії фінансової грамотності, а у 27 країнах подібні стратегічні заходи знаходяться на етапі розробки. Проаналізовано та узагальнено програми підвищення фінансової грамотності, які впроваджено в Австралії, Великобританії, США та Китаю. Аналіз світового досвіду в питанні підвищення фінансової грамотності населення свідчить, що розвинені держави всіляко підтримують та фінансують заходи підвищення рівня фінансової грамотності населення. Результати досліджень багатьох науковців та фахівців свідчать про те, що в Україні досить низький рівень фінансової грамотності населення. Шляхом опитування громадян встановлено, що більшість респондентів не використовують цифрові технології, не планують сімейний бюджет, не володіють питаннями недержавного пенсійного страхування тощо. Протягом 30 років існування ринкових відносин в Україні ніхто системно не займався фінансовою освітою населення, яке самостійно здобувало певні знання на власних помилках і втрахав від недобросовісних банків та інших фінансових установ, невдалих вкладень тощо. Не дивлячись на те, що Національний банк України вживає заходів щодо підвищення рівня фінансової грамотності, останні не носять масовий характер та стосуються просвітництва у сфері банківських послуг.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.842. Емпіричне оцінювання впливу збройного конфлікту на стан економічної безпеки тимчасово окупованих Донецької та Луганської областей / О. І. Ляш, П. В. Блохін // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво.* — 2021. — № 4. — С. 15-22. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розраховано індикатори економічної безпеки Донецької та Луганської обл. та проведено оцінювання впливу збройного конфлікту на стан економічної безпеки тимчасово окупованих Донецької та Луганської обл. Виявлено, що погіршення економічних параметрів розвитку Донецької і Луганської обл. після

початку воєнних дій на Донбасі значною мірою зумовило зниження рівня економічної безпеки України. Наявність такого впливу підтверджується результатами попарного кореляційного аналізу сили зв'язку між складниками економічної безпеки (темпи зростання індексів складників) Луганської, Донецької обл. та України (значення індексів складників). Результати множинної регресії показують високу щільність зв'язку і, відповідно, впливу на економічну безпеку України таких складників економічної безпеки Луганської обл., як макроекономічний, продовольчий, інвестиційно-інноваційний, демографічний, та таких складників економічної безпеки Донецької обл., як фінансовий, виробничий, зовнішньоекономічний.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.843. Інфляція та страхування як фактори впливу на безпеку продовольчого ринку: двофакторний регресійний аналіз / М. І. Арич, М. В. Корнієнко, Я. В. Кріпак, Т. С. Діденко // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2020. — № 6. — С. 68-81. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу показників інфляції та страхування на безпеку продовольчого ринку, що представлено показниками експорту та імпорту продуктів харчування. Визначено ступінь статистичної значимості впливу інфляції та страхування на показники безпеки продовольчого ринку. Дослідження проведено на підставі аналізу статистичних даних України за 2002 — 2019 рр. і зарубіжних країн (Австралія, Бельгія, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Ісландія, Ірландія, Італія, Японія, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Іспанія, Туреччина, Швейцарія, Велика Британія) за 1983 — 2018 рр. Джерелами статистичних матеріалів, на основі яких було проведено наукове дослідження показників зарубіжних країн, є офіційні дані Світового банку щодо інфляції (індекс споживчих цін), а також інформація щодо вибраних для дослідження показників безпеки продовольчого ринку: частка імпорту та експорту продуктів харчування у товарній структурі імпорту чи експорту в цілому. Статистичні дані страхового ринку (валові страхові премії) зарубіжних країн одержано з офіційного сайту Організації економічного співробітництва та розвитку. Інформацію щодо ринку України взято з офіційних сайтів Державної служби статистики України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. Сформовано та перевірено нульову (не існує жодного статистично значимого впливу разом інфляції та страхування на два чи хоча б один із показників безпеки продовольчого ринку) та альтернативну (вплив разом інфляції та страхування на два чи хоча б один із показників безпеки продовольчого ринку, зокрема частки експорту та імпорту в структурі всього товарного, відповідно, експорту та імпорту країни, є статистично значимим) гіпотези. Оцінку впливу факторних показників на результуючі здійснено шляхом кореляційно-регресійного аналізу та розрахунку коефіцієнтів кореляції та детермінації, статистичної значимості F, р-значення для вільного члена рівняння регресії та побудову двофакторних рівнянь регресії цільових функцій безпеки продовольчого ринку. Результати дослідження показали, що і для України, і для більшості зарубіжних прийнятною є нульова гіпотеза, тобто вплив разом і інфляції, і страхування на показники безпеки продовольчого ринку є статистично незначимими.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.844. Організаційно-правові детермінанти фінансової політики на державному та місцевому рівнях / Ф. П. Ткачак // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 128-133. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Акцентовано увагу на необхідності дослідження сучасного стану теоретико-організаційного забезпечення фінансової політики (ФП). Окреслено чинники впливу на ефективність ФП на державному та місцевому рівнях. Розглянуто нормативно-правові аспекти гармонізації ФП в Європейському Союзі. Виділено напрями уніфікації місцевих податків і зборів в Україні. Наголошено на пріоритетності фінансового федералізму, або децентралізму, в українських реаліях. Ідентифіковано сутнісні детермінанти ФП держави та регіону. Проаналізовано податковий потенціал місцевих бюджетів в Україні. Виявлено потребу в нарощуванні фінансових можливостей об'єднаних територіальних громад. Запропоновано орієнтири вдосконалення організаційно-правового забезпечення ФП в умовах активізації євроінтеграційних прагнень України.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.845. Оцінювання фінансової безпеки пріоритетних галузей національної економіки України / М. В. Куницька-Іляш // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 45-51. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета дослідження — розробка та апробація методичного підходу до аналізування фінансової безпеки пріоритетних галузей національного господарства. Акцентовано увагу на актуальності розгляду проблематики економічної та, зокрема, фінансової безпеки на рівні галузевої економічної системи. Розроблено авторську методику аналізування та оцінено вагові коефіцієнти індикаторів фінансової безпеки сільського господарства, промисловості, будівельної сфери та транспорту, складського господарства, поштової і кур'єрської діяльності України. Визначено структуру

фінансової безпеки пріоритетних галузей національної економіки — інвестиційна, кредитна, боргова, грошова, виробничо-господарська, системно-структурна компоненти та за цими складовими безпеки оцінено вагові коефіцієнти індикаторів. Такий підхід надав змогу ідентифікувати індикатори, які меншою мірою, та індикатори, які більшою мірою позначаються на загальному стані субіндексів, а отже, і визначають загальний рівень фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки України. Розраховано інтегральні значення фінансової безпеки пріоритетних галузей національної економіки України за 2010 — 2020 рр. Результати оцінювання надади змогу ідентифікувати, по-перше, стан фінансової безпеки аналізованих галузей; по-друге, динамічні характеристики зміни рівня фінансової безпеки пріоритетних галузей національної економіки; по-третє, міру диференціації у стані фінансової безпеки з-поміж аналізованих видів економічної діяльності; по-четверте, сформувати висновки відносно чинників впливу на параметри фінансової безпеки пріоритетних галузей національної економіки України; по-п'яте, визначити стратегічні напрями та розробити комплекс інструментів державної політики, орієнтованої на посилення фінансової безпеки з урахуванням існуючої специфіки для сільського господарства, промисловості, будівельної сфери та транспорту, складського господарства, поштової і кур'єрської діяльності України.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.846. Підвищення точності розпізнавання об'єктів монет за рахунок використання згорткової нейронної мережі з декількома виходами / Є. Ю. Вайвала, Н. В. Цюпа // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 3. — С. 69-73. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто проблему розпізнавання зображень об'єктів монет за допомогою згорткових нейронних мереж. Описано традиційний підхід до вирішення задачі розпізнавання зображень, який передбачає використання звичайної згорткової нейронної мережі з одним виходом, показано та проаналізовано одержані результати. Для підвищення точності розпізнавання було застосовано архітектуру згорткової нейронної мережі з декількома виходами. Одержані результати було порівняно із результатами роботи звичайної мережі, було наведено причини відмінностей у результатах та переваги і недоліки кожного із розглянутих підходів.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.У.847. Роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки держави в умовах пандемії COVID-19 / Н. С. Ситник, Я. В. Куницька // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 122-127. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Визначення основних проблем у забезпеченні фінансової безпеки держави базується на комплексному аналізі та виділенні низки чинників впливу на рівень захисту національної фінансової системи. Складність побудови самої фінансової системи у період всесвітньої пандемії значно збільшилася, водночас є необхідність перегляду кожної з її невіддільної частини для об'єктивної оцінки загального рівня безпеки. Страховий ринок є одним із ключових показників рівня фінансової безпеки держави та її громадян. Дедалі більша загроза фінансовій безпеці є однією з головних економічних проблем в Україні з погляду прискореної глобалізації світової економіки на тлі подолання світової фінансової кризи. Рівень державного фінансового контролю потребує вдосконалення, щоб забезпечити ефективну реакцію на реальні загрози на страховому ринку та у фінансовому секторі загалом.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.848. Структурно-системні положення управління фінансовою безпекою галузей національної економіки / М. В. Куницька-Іляш // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 51-56. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Доведено, що фінансова безпека традиційно вважається провідною з-поміж інших складових економічної безпеки соціально-економічних систем. У міру таких припущень виокремлено важливість огляду різних рівнів фінансової безпеки, де основні пропозиції зроблено стосовно структурно-системних положень фінансової безпеки на галузевому рівні. Управління фінансовою безпекою галузі представлено стосовно обґрунтування зв'язків і засобів взаємодії з системами вищих та нижчих порядків, а також вибудування внутрішньої структури та системи елементів, організації їх взаємодії для формування унікальних властивостей і дієздатності системи. До складових управління фінансовою безпекою галузі уналежено: формування організаційно-управлінської структури (суб'єкти, об'єкти тощо); ідентифікація стратегічних і тактичних орієнтирів (стратегії, програми, плани, моніторинг); впровадження системи економічних стимулів і підтримки (бюджетної, інвестиційної, кредитної, інноваційної, інформаційної, маркетингової тощо); інформаційно-аналітичне спостереження та контроль; задіяння інструментарію регулювання (методів, механізмів, інструментів, засобів). При побудові системи управління фінансовою безпекою галузі доведено необхідність використання широкого та, що важливіше, і достатнього набору інструментів, при цьому ефективність кожного з них може змінюватися в міру динаміки стану фінансової безпеки

галузі та умов її забезпечення. Генеральною метою функціонування системи управління фінансовою безпекою галузі є реалізація фінансових інтересів її суб'єктів, що стратегічно зводяться до належного фінансового стану й ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, що утворюють галузь, їх капіталізації, а також реалізації фінансово-економічного потенціалу галузі в системі національного господарства, локалізації та нейтралізації фінансових ризиків і загроз домогосподарств, бізнесу та галузевої системи.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.849. Теоретичні аспекти визначення сутності фінансових інструментів / К. С. Шапошников, Д. В. Крилов, І. В. Якушко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 228-233. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження наявних наукових концепцій розгляду суті категорії «фінансовий інструмент» та обґрунтування суті цієї дефініції. Зазначено, що постає актуальне питання поглиблення сформованих і розробки нових положень у сфері функціонування фінансової системи, пошуку оптимальної моделі розвитку такої системи. Таким чином, існує потреба в реалізації нових досліджень у зазначеній сфері для поглиблення теоретичних аспектів функціонування фінансової системи, включаючи необхідність обґрунтування змісту окремих наукових категорій і конкретизації вже існуючих. Розглянуто суть категорії «економічний інструмент», проведено аналіз існуючих концепцій дослідження цієї дефініції. Встановлено, що цей вид інструментів є невід'ємною складовою всього механізму державного регулювання національної економіки, стимулювання розвитку окремих галузей господарства, управління державною власністю. Це надало змогу продовжити далі вивчати роль різних видів економічних інструментів у забезпеченні ефективного функціонування національної економіки, зокрема фінансових. Також встановлено, що в переважній більшості випадків, використовуючи категорію «фінансовий інструмент», науковці часто отождолюють її з дефініцією «податковий інструмент». У значній кількості робіт при розгляді похідних наукових понять від слова «фінансовий» також недостатньо уваги приділяється саме конкретизації змісту фінансових інструментів. Запропоновано розглядати зміст категорії «фінансовий інструмент» таким чином: фінансовий інструмент — засіб, який використовується для акумулювання фінансових ресурсів економічних суб'єктів з метою формування доходів державного бюджету.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.850. Формування кадрового потенціалу фінансового сектору економіки регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / І. М. Вознюк-Богів; Приватний ВНЗ «Львівський ун-т бізнесу та права». — Львів, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Вирішено актуальне науково-практичне завдання з обґрунтування теоретико-методичних положень та розроблено практичні рекомендації щодо формування кадрового потенціалу фінансового сектору економіки регіону. Досліджено суть поняття кадрового потенціалу фінансового сектору економіки, виявлено чинники та особливості його формування. Розвинуто методичні засади оцінювання кадрового потенціалу фінансового сектору економіки регіону з використанням запропонованого інтегрального коефіцієнта. Здійснено аналіз стану та тенденцій формування і використання кадрового потенціалу фінансового сектору економіки регіону на прикладі Львівської обл., виявлено проблеми формування його кадрового потенціалу. Обґрунтовано методичні підходи та здійснено прогностичні розрахунки динаміки кадрових потреб фінансового сектору економіки регіону. Обґрунтовано шляхи та розроблено пропозиції з удосконалення форм і методів регулювання системи професійної підготовки та розвитку кадрів фінансового сектору регіону, зокрема, удосконалення взаємодії системи освіти та фінансового сектору. Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних засад дослідження процесів формування кадрового потенціалу фінансового сектору економіки регіону та обґрунтуванні пропозицій щодо інструментів його зростання. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що розроблені методичні й практичні рекомендації можуть бути використані для вдосконалення системи формування кадрового потенціалу фінансового сектору економіки регіону.

Шифр НБУВ: РА442382

1.У.851. Assessment of the prospects for restoring the financial security of the state / N. Shmygol, O. Galtsova, D. Krylov, A. Semenov, K. Shaposhnykov // Фінанс-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 226-235. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

У сучасний період господарювання оцінювання фінансової безпеки держави відбувається за різними напрямками, різними групами показників, різними методиками. Здебільшого в наукових працях відмічається прагнення до зведення різних складових оцінювання фінансової безпеки до інтегрального показника, з урахуванням нормованих значень окремих індикаторів, що потребує оцінки їх вагомості та завжди містить певний суб'єктивізм через залучення експертів до цього процесу. Враховуючи, що фінансова система будь-якої країни є основою функціонування економіки, а Україна має комплекс накопичених соціально-

економічних проблем, які постійно її супроводжують, це зумовлює високу актуальність цього напрямку досліджень в останні десятиріччя. Розглядаючи підходи до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки (ФЕБ), слід звернутися до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, в якій з цією метою використовувався метод узгодження їх оцінок за індивідуальними системами переваг, які не містяться у відкритому доступі. Тому при формуванні зазначеної системи переваг, що впливає на напрями формування національної стратегії ФЕБ, запропоновано використовувати наявні причинно-наслідкові взаємозв'язки між її складовими. Враховуючи вказані причинно-наслідкові зв'язки та згідно з введеними умовними позначеннями, експертним шляхом побудовано матрицю парних порівнянь, що визначає прямий вплив одних складових фінансової безпеки країни на інші. Проведений аналіз надав можливість оцінити динаміку за всіма напрямками забезпечення фінансової безпеки на основі групових показників і виявити найбільш проблемні індикатори. З другого боку, така оцінка не надає уявлення про те, до якої зони ризику належать ті чи інші показники, оскільки кожний із них має свої межі допустимих значень, що зазначено. Цей напрям потребує дальшого дослідження та допоможе визначитись із належністю поточного стану фінансової безпеки держави до тієї чи іншої зони ризику.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.852. Financial and legal aspects of economic security of the state / I. Nastasiak, O. Baik, O. Zaiats, N. Mykhalitska, M. Vereskliya // Фінанс-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 482-493. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Проблема створення цілісної державної політики нормативно-правового забезпечення (НПЗ) фінансової безпеки (ФБ) на всіх рівнях економіки є надзвичайно актуальною для України. Існує доцільність розробки та впровадження законодавства, що визначало би види внутрішніх і зовнішніх загроз стабільності фінансової діяльності та засоби протидії цим загрозам; повноваження та відповідальність органів державної влади щодо фінансово-правового регулювання з метою забезпечення порядку у фінансовій сфері держави; механізм організації фінансового контролю як засобу запобігання фінансовим правопорушенням. Мета дослідження — виявлення суті нових загроз економіко-фінансовій безпеці держави в сучасних умовах господарювання, а також пошук необхідних механізмів і заходів НПЗ ФБ України. У процесі дослідження використано загальнонаукові теоретичні методи: системний аналіз — для з'ясування об'єкта і предмета дослідження; абстрактно-логічний метод — для здійснення науково-обґрунтованих узагальнень і висновків про суть, механізм забезпечення ФБ держави та фактори, що її визначають; графічний метод — для наочного представлення механізму забезпечення ФБ держави. Вдосконалено перелік сучасних внутрішніх і зовнішніх загроз фінансово-економічній безпеці держави з урахуванням іманентної суті Світового банку та МВФ. Наголошено, що необхідно розробити та затвердити новий перелік індикаторів і джерел вхідної інформації за складовими ФБ, бо чинний перелік затверджено ще наприкінці 2013 р. і не враховує сучасних реалій. Необхідно визначити функції Міністерства економіки України щодо моніторингу та регулювання фінансової стабільності держави, зокрема її реального сектору економіки. Встановлено, що наукова розробка низки проблем, що стосуються методології та правового регулювання забезпечення безпеки держави, а також заходів і методів запобігання та нейтралізації загроз тісно стикається з розвитком макропроденційного нагляду та регулювання під егідою Національного банку України. Позитивним є запровадження банком нових індикаторів (рівень непрацюючих кредитів, індекс фінансового стресу та ін.). Проте велика кількість приватних індикаторів заважає виробленню заходів із фінансово-правового регулювання рівня ФБ. Запропоновано новий методологічний підхід до розроблення інтегрального показника фінансової стабільності на макрорівні.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.306, 1.У.401

Фінансова система

1.У.853. Еволюційний розвиток фінансової системи України / М. Д. Бедринь // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 341-348. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Досліджено еволюційний розвиток фінансової системи України. Стійкість фінансової системи, яка добре регулюється та добре контролюється, необхідна як для внутрішньої, так і для міжнародної економічної та фінансової стабільності. У результаті дослідження розглянуто розвиток фінансової системи України, відображено важливі зв'язки між фінансовою стабільністю, фінансовою глибиною, фінансовою доступністю та важливістю управління фінансовою системою в Україні. Проблеми у фінансових системах можуть впливати на ефективність грошово-кредитної політики, зменшувати економічні спади, вимагати фінансування капіталу та впливати на обмінний курс, а також створювати значні фінансові витрати, пов'язані із урятуванням

проблемних фінансових установ. Більше того, зі зростанням взаємозв'язку між фінансовими установами, а також з появою фінансових компаній і більш розвинутих фінансових і торгових зв'язків між фінансовими структурами в одній юрисдикції можна швидко перекрити рух коштів через національні кордони. Перспективами подальших розвідок у даному напрямі є дослідження розвитку інноваційних технологій відповідно до змін у вподобаннях споживачів фінансових послуг; поширення віртуальних каналів обслуговування, персоналізованих фінансових послуг і мобільних рішень; розвитку відкритого банкінгу та розширення співпраці між традиційними фінансовими установами та компаніями FinTech, що допоможе забезпечити краще задоволення потреб клієнтів. Прийняття комплексних змін до нормативно-правових актів щодо депозитарної діяльності, цінних паперів, а також діяльності фондових бірж надасть професійним учасникам фондового ринку більше можливостей для впровадження інновацій у наданні фінансових послуг.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.854. Теоретичні засади цифровізації казначейства України / І. С. Микитюк // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 19-23. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Розробка і освоєння сучасних комп'ютерних систем та їх програмне забезпечення відкривають для казначейської служби широкі можливості щодо підвищення дієвості та ефективності функціонування казначейської системи обслуговування бюджетів усіх рівнів, поліпшення якості фінансових послуг, які надаються органами казначейства, що зумовлює актуальність тематики даного дослідження. Дослідження питань, пов'язаних з упровадженням новітніх інформаційних технологій, інформаційного забезпечення потреб казначейства сучасними технологіями висвітлювалися в науковій літературі такими вченими, як В. М. Дловін, Г. А. Титоренко, М. А. Абросимова, Т. Б. Кублікова, Е. І. Курганська, Ю. О. Голинський, Л. М. Луців, О. О. Скорик, О. М. Севастеева, Л. Гордієнко та іншими. Проте, незважаючи на існуючі наукові дослідження, питання цифровізації Державної казначейської служби України не втрачають своєї актуальності і потребують подальшого дослідження. Виділення недосліджених частин загальної проблеми. З урахуванням постійних трансформаційних процесів в органах Казначейства практично немає наукових праць, присвячених упровадженню цифровізації в органах Казначейства. Завданням дослідження є розкриття суті цифровізації Казначейства, завдань, мети та принципів цифровізації. Мета роботи — дослідження теоретичних основ цифровізації органів Казначейства. Під час проведення дослідження було застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, аналізу, синтезу. Розкрито суть і необхідність цифровізації діяльності органів Казначейств. Визначено завдання, принципи та мету цифровізації. Здійснено аналіз та визначено теоретичні засади цифровізації. Результати дослідження можуть бути використані у процесі формування стратегії цифровізації органів Казначейства. Висновки: обґрунтованість теоретичних засад цифровізації Казначейства, із визначенням її мети, завдань та принципів є вагомим умовою розробки стратегії цифровізації органів Казначейства. З огляду на трансформаційні процеси розвитку казначейського обслуговування бюджетних коштів вагомими є питання нового та удосконалення наявного інструментарію стандартизації та оптимізації передових інформаційних технологій, спрямованих на модернізацію та уніфікацію казначейських процедур і потребують подальших досліджень.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.855. Теорія публічних фінансів: навч. посіб. / П. О. Нікіфоров, Р. І. Грешко, І. І. Легкоступ; Чернівецький національний Ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2022. — 183 с.: фот. — Бібліогр.: с. 111-112. — укр.

Розкрито історико-ретроспективний процес формування науки публічних фінансів, основні принципи її побудови та розвитку. В умовах сучасної України увага до фінансової сфери держави актуалізується також необхідністю глибоких трансформацій суспільної свідомості на тлі розвитку ринкової економіки, формування громадянського суспільства, створення правової держави, розвитку демократії. Зауважено, що саме за цих умов оптимальне співвідношення державницьких (суспільних) та приватних принципів життєдіяльності суспільства та функціонування економіки і політики набувають особливої ваги як в академічному сенсі, так і з точки зору прагматичної цінності.

Шифр НБУВ: ВА863686

1.У.856. Управління державними фінансами: теорія та методологія: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / А. В. Хомутенко; Одеський національний економічний ун-т. — Одеса, 2019. — 43 с.: рис. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні засади і розроблено науково-методичні та практичні рекомендації щодо формування нової парадигми ефективного управління державними фінансами. Запропоновано науково обґрунтовану дескриптивну концепцію модернізації управління державними фінансами України. Сформовано методологічний базис управління державними фінансами та

розроблено методологію комплексного системного оцінювання його ефективності. Здійснено структурування системи управління державними фінансами на засадах ієрархічності та зворотного зв'язку. Удосконалено методологію та методичний інструментарій перспективного планування доходів і витратків та управління вхідними і вихідними фінансовими потоками державного бюджету, державних позабюджетних фондів грошових коштів, фондів грошових коштів суб'єктів господарювання державного сектора економіки. Визначено доктринальні принципи та формально-праксеологічні доміанти управління державними фінансами. Аргументовано напрямки вдосконалення нормативно-правового, інформаційного, фінансового, матеріально-технічного, кадрового забезпечення управління державними фінансами.

Шифр НБУВ: РА443058

1.У.857. Фінансова система України: реалії, виклики, перспективи: монографія / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій, С. В. Науменкова, О. Д. Рожко, О. О. Солодкий, О. В. Чеберяко, В. А. Делас, Л. М. Демиденко, Н. В. Дрозд, Н. С. Медведкова, Ю. Л. Наконечна, Є. А. Носова, Ю. В. Петленко, Н. А. Плешакова, Р. В. Рак, О. Б. Яфінович, А. Ю. Карпич; ред.: І. О. Лютий; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Тернопіль: Західноукр. нац. ун-т, 2023. — 419 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні підходи й еволюцію фінансової системи держави. Проаналізовано суперечності та сучасні виклики в функціонуванні фінансової системи України. Виокремлено детермінанти загроз фінансовій системі держави в умовах війни. Визначено напрями та пріоритети розбудови системи публічних фінансів України в умовах євроінтеграції. Увагу приділено фінансовим і соціальним аспектам пенсійної реформи, професійній етиці у сучасній фінансовій системі, методам фундаментального та технічного аналізу ринків базових активів похідних фінансових інструментів.

Шифр НБУВ: ВА864500

1.У.858. Counteraction to financial crimes in the system of fight against legalization (laundering) of criminally obtained funds / M. Blikhar, M. Vinichuk, I. Komarnytska, O. Zaiats, M. Kashchuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 73-85. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Протидія фінансовим злочинам у системі боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів, одержаних злочинним шляхом, в умовах глобалізації та євроінтеграції є одним із пріоритетних напрямів реалізації державної політики у фінансовій сфері. Кризові явища фінансово-економічного і соціально-політичного характеру, які присутні в Україні, підвищують ризики вчинення фінансових злочинів і легалізації (відмивання) коштів, одержаних унаслідок протиправної діяльності. Зростаючі тенденції посилення фінансової злочинності зумовлюють необхідність ефективного протидії дестабілізувальним чинникам і розроблення ефективного механізму боротьби з цим деструктивним явищем. Визначено суть фінансових злочинів і легалізації (відмивання) коштів, одержаних злочинним шляхом, обґрунтовано взаємозв'язок і взаємозумовленість фінансової злочинності з легалізацією (відмиванням) злочинних доходів. Здійснено економіко-правовий аналіз нормативно-правового забезпечення протидії фінансовій злочинності та легалізації економіки. Проведено дослідження динаміки кількості фінансових злочинів, учинених в Україні, обсягів легалізованих (відмитих) коштів і майна, а також обсягів легалізованих (відмитих) коштів, що було одержано внаслідок ухилення від сплати податків. Проаналізовано особливості проведення оцінювання ризиків легалізації (відмивання) коштів, одержаних злочинним шляхом, на основі використання ризик-орієнтованого підходу, досліджено та виявлено найбільш вагомий ризики легалізації (відмивання) нелегалізованих коштів. З метою вдосконалення та забезпечення ефективної протидії фінансовим злочинам у системі боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів, одержаних злочинним шляхом, запропоновано основні заходи протидії фінансовій злочинності в Україні, реалізація яких потребує посилення економічної, правової та адміністративної взаємодії економічних агентів.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.605, 1.У.717, 1.У.735

Державний бюджет

1.У.859. Бюджетна політика держави в умовах воєнного стану / Т. Канева, А. Галабурда // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 4. — С. 98-109. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Бюджетна політика в умовах воєнного стану відіграє ключову роль у стабілізації економіки, функціонуванні бюджетної системи та координації її ланок для ефективного виконання державою своїх функцій. Повномасштабне вторгнення на територію нашої країни змусило уряд переглянути поставлені раніше цілі з метою переорієнтації на збільшення фінансування оборони та соціального захисту населення, залучення міжнародної підтримки. Мета дослідження — розкриття особливостей бюджетної політики як одного з важливих інструментів регулювання фінансової політики

держави в умовах воєнного стану. В умовах воєнного стану урядом прийнято рішення змінити пріоритетні напрями бюджетної політики, що вплинуло на стан виконання державного бюджету. Розвинуто і посилено міжнародну фінансову підтримку держав та організацій. Висновки: за воєнного стану особливо важливо ефективно регулювати бюджетний процес та забезпечити виконання державного бюджету, покращувати рівень міжнародного партнерства.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.860. Бюджетний менеджмент в схемах і таблицях: навч. посіб. / С. В. Качула, Л. В. Лисяк, О. В. Добровольська; Дніпровський державний аграрно-економічний Ун-т. — Дніпро: Моноліт, 2022. — 199 с.: схеми, табл. — Бібліогр.: с. 162-164. — укр.

Викладено теоретичний матеріал у вигляді схем і таблиць, наведено практичні ситуаційні та тестові завдання. Досліджено теоретичну та практичну організацію роботи з управління бюджетними ресурсами. Особливу увагу приділено впровадженню середньострокового планування бюджету, практичні завдання з якого розв'язуються з використанням сучасних комп'ютерних технологій. При розкритті теми «Бюджетне планування та прогнозування» в практичному завданні проаналізовано реальні завдання цільових програм, показники їх оцінки запроваджено в Дніпропетровському регіоні.

Шифр НБУВ: ВА864172

1.У.861. Бюджетні інвестиції в людський капітал за масштабної кризи / А. Ільня // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 2. — С. 21-35. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Попри масштабну кризу в Україні, спричинену пандемією COVID-19 та російсько-українською війною, органами публічної влади варто врахувати питання вкладення коштів за рахунок державного та місцевих бюджетів саме у пріоритетні галузі економіки, в основі чого має бути розроблена інвестиційна стратегія сталого розвитку країни. У разі відсутності стратегічного плану навіть вчасне впровадження інвестиційних проектів коштом державного та місцевих бюджетів може стати результатом лише окремо реалізованих проєктів, які не будуть наслідком сформованого системного впливу на розвиток людського капіталу в Україні, що не забезпечуватиме сталого розвитку країни. Мета дослідження — визначення стратегічних орієнтирів сталого розвитку країни щодо створення державою належних умов для здійснення доцільних бюджетних інвестицій у розвиток пріоритетних галузей людського капіталу. Дослідження проведено із застосуванням методів теоретичного узагальнення, статистичних групвань, порівняльного та системного аналізів, моделювання та абстрагування. В Україні протягом 2018 — 2020 рр. основним дестабілізуючим фактором здійснення бюджетних інвестицій у людський капітал послугувало зниження інвестиційної активності органів публічної влади, регулюючих галузь соціального забезпечення. Це зумовило необхідність розробити модель удосконалення стратегічного управління бюджетними інвестиціями у розвиток людського капіталу. Висновки: стратегічні бюджетні інвестиції є відображенням рівня розвитку людського капіталу як професійних компетентностей публічних службовців. Вони полягають у вмінні стратегічно мислити у процесі планування видаткової частини бюджету та раціонально розподіляти її перерозподіляти кошти для вкладення у стратегічні об'єкти пріоритетних галузей людського капіталу, що користуються високим попитом населення, з застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. В основі цього лежить поліпшення інвестиційного клімату країни, що зумовлюватиме ліквідацію наслідків масштабної кризи в Україні внаслідок припливу додаткових стратегічних інвестицій.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.862. Державні та муніципальні фінанси в умовах економічних перетворень / В. Д. Макогон, І. П. Адаменко // Екон. вісн. ун-ту / Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 177-183. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

В сучасних умовах економічних перетворень актуалізуються питання підвищення обґрунтованості фінансово-бюджетної політики (ФБП), посилення дієвості систем управління державними та муніципальними фінансами. Вагомим завданням постає відновлення бюджетної рівноваги, узгодження дій органів державної влади та місцевого самоврядування у процесі формування та реалізації ФБП. Виходячи із трансформаційних процесів у вітчизняній системі державних фінансів, вагомими завданнями є обґрунтування напрямів розвитку систем державних та муніципальних фінансів, їх складових. При цьому вибір інструментарію ФБП має здійснюватися з врахуванням циклічності та динамічності економічних процесів. Проблематика формування і реалізації ФБП щодо розвитку складових систем державних та муніципальних фінансів доволі поширена в наукових дослідженнях. Це роботи відомих вітчизняних та зарубіжних науковців: Дж. Кейнса, П. Самуельсона, В. Нордхауса, Дж. Стігліца, В. Танзі, Т. Боголіб, І. Запатріної, Л. Лисяк, В. Опаріна, М. Пасічного, В. Федосова, І. Чугунова та інших. Зазначені вище питання актуалізуються у зв'язку з посиленням глобалізаційних процесів, несприятливим зовнішнім та внутрішнім еконо-

мічним середовищем, що вимагає розв'язання низки конкретних завдань, пов'язаних з розробкою ФБП. Завданнями дослідження є: розкрити суть і роль державних і муніципальних фінансів у забезпеченні фінансово-економічного регулювання; визначити пріоритетні завдання фінансово-бюджетної політики в умовах економічних перетворень. Мета дослідження — розкриття інституційних засад і напрямів розвитку систем управління державними та муніципальними фінансами. Застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, статистичного аналізу, структурування, аналізу, синтезу та ін. Розкрито суть і роль державних і муніципальних фінансів у забезпеченні фінансово-економічного регулювання розвитку адміністративно-територіальних одиниць та країни в цілому. Визначено пріоритетні завдання ФБП в умовах економічних перетворень. Здійснено аналіз та оцінку бюджетних показників. Висновки: заходи щодо подальшого удосконалення систем державних та муніципальних фінансів мають бути спрямовані на оптимізацію функцій органів державної влади і місцевого самоврядування та їх ефективний розподіл між ними. Посилення децентралізаційних процесів в Україні спрямовано на створення сучасної системи органів місцевого самоврядування, розвиток муніципальних фінансів на основі європейських цінностей. Досягнення конкретних результатів, визначених відповідно до пріоритетів ФБП на місцевому рівні, передбачає чітку координацію та підвищення рівня відповідальності усіх учасників бюджетного процесу.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.863. Науково-методичний підхід до оцінювання бюджетних дисбалансів / О. Д. Рожко, Ю. М. Сафонов, Л. М. Ємельяненко, Є. В. Баженов, Є. В. Брудн // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 99-109. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Зосереджено увагу на неоднозначності ставлення вчених-економістів до незбалансованості державного бюджету. Обґрунтовано розуміння збалансованого за доходами і видатками державного бюджету відповідно до концепції «здорових фінансів». Виявлено недоліки концепції «здорових фінансів», зокрема те, що щорічне балансування доходів і видатків бюджету виключає, чи значною мірою зменшує можливості антициклічного, стабілізуючого впливу фіскальної політики держави. Актуалізовано увагу на особливостях концепції хронічного бюджетного дефіциту та специфіці дефіцитного фінансування державних витрат у межах концепції контрциклічного регулювання. Водночас доведено, що збалансованість бюджету є другорядною проблемою за концепцією функціональних фінансів. З'ясовано, що дефіцит бюджету може спричинити як позитивні, так і негативні соціально-економічні ефекти, залежно від обставин, у яких дефіцит сформовано. Виділено та охарактеризовано різновиди дефіциту державного бюджету, а саме: номінальний дефіцит, реальний дефіцит, операційний дефіцит первинний дефіцит, фактичний дефіцит, прихований дефіцит, квазіфіскальний дефіцит, сукупний дефіцит, активний дефіцит, пасивний дефіцит, вимушений дефіцит, свідомий дефіцит, структурний дефіцит і циклічний дефіцит. Доведено, що основним завданням держави є досягнення його збалансованості, тобто підтримка балансу доходів і витрат держави. Розглянуто підхід до оцінювання дисбалансу бюджету за допомогою застосування нерівності Коші та сформовано алгоритм оцінювання дисбалансу бюджету. Доведено, що забезпечення бюджетної збалансованості можливо в таких напрямках: поліпшення якості планування основних показників бюджету; розширення доходної бази; оптимізація/секвестр видатків бюджету; цільове фінансування; підвищення ефективності управління державною власністю, бюджетного контролю; запровадження бюджетування, орієнтованого на результат, та аудиту ефективності використання бюджетних коштів; удосконалення міжбюджетних відносин; управління державним боргом. Розвинуто науково-методичний підхід до оцінювання дисбалансу, зокрема Зведеного бюджету в частині обґрунтування граничного значення показника міри дисбалансу, що базується на застосуванні нерівності Коші, а також визначення впливу факторів динамічних змін дисбалансу бюджету на підставі застосування методу ланцюгових підстановок. Перевагами такого науково-методичного підходу є можливість порівняння оцінки дисбалансу бюджетів, що суттєво різняться за обсягом фінансових ресурсів, як перерозподіляються через бюджет, оскільки такі оцінки є відносними, що надає можливість нівелювати ефект масштабу бюджету.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.864. Поведінкові фінанси як ефективний базис відображення раціональності й ірраціональності фінансових рішень у системі державотворчого патріотизму нації / Б. А. Карпінський // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 282-290. — Бібліогр.: 35 назв. — укр.

Мета роботи — поглиблення основ поведінкових фінансів, виходячи з ефективності проявів раціональності й ірраціональності фінансових рішень та доктринальних положень державотворчого патріотизму нації. При аналізі та систематизації наукових праць низки вчених виділено потребу в розробці стратегіологічних можливостей поведінкових фінансів з ухилом на цілеспрямовану реалізацію потенціалу домінант (якісної та кількісної)

державотворчого патріотизму нації. Окреслено сутнісне наповнення раціональності й ірраціональності фінансових рішень, зокрема наголошено на особливостях девіантної поведінки платника податку, котра зміщує акцент на розмивання конституційної основи сплати податків як базису фінансової стійкості держави. Встановлено, що низький рівень податкової культури проявляється через ірраціональні форми поведінки індивіда, які відхиляються від законодавчо встановлених норм. Виділено фактори (морально-етичні, соціально-економічні, організаційні, політичні), які сприяють виникненню девіантної поведінки платників податків, обмежуючи тим ефективність прояву державотворчого патріотизму нації. Обґрунтовано, що податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації та конкретизують реальну участь платників податків у формуванні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави. Синтезовано стратегіологію розвитку поведінкових фінансів як спеціфичний напрям знань у системі фінансової науки, який функціонально-архітектурно окреслюється поведінковими фінансами, із властивими їм закономірностями та значенням спонукальних мотивів і психологічних (іраціональних) факторів під час вибору індивідами як моделі фінансової поведінки, так і прийняття фінансових рішень.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.865. Сучасний стан фінансово-матеріальної бази територіальних громад в умовах децентралізації / О. Р. Західна, А. О. Млінова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 184-189. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Визначено особливості управління фінансово-матеріальною базою територіальних громад України в умовах децентралізації. Наведено економічну суть терміна «фінансово-матеріальна база» та виділено основні складові даного показника, що надає можливість оцінити фінансову забезпеченість територіальних громад. Визначено основні фактори впливу на фінансово-матеріальну базу територіальних громад, що пов'язані з реалізацією реформи децентралізації в Україні. Виділено нові фінансові можливості й обов'язки адміністративно-територіальних одиниць, що відобразилось у зміщенні власної фінансової бази місцевого самоврядування. Здійснено динамічний аналіз співвідношення доходів загального фонду місцевих бюджетів до ВВП України протягом 2014 — 2020 рр. Розглянуто процес передачі об'єктів спільної власності до комунальної власності територіальних громад у розрізі областей України станом на 05.03.2021 р. Оскільки оцінка стану фінансово-матеріальних ресурсів територіальних громад є комплексним процесом і включає управління комунальною власністю, визначено основні способи використання комунальної власності, серед яких варто виділити: оренду, приватизацію, самостійне використання майна територіальною громадою, лізинг, концесію та інші. Здійснено оцінку способів використання об'єктів комунальної власності на прикладі територіальної громади м. Львова за 2018 — 2019 рр. Доведено, що проведений аналіз є свідченням підвищення рівня фінансової забезпеченості місцевих бюджетів і підтвердженням позитивних тенденцій зростання їх ресурсної бази в результаті фінансової децентралізації. Визначено негативні чинники впливу на основні показники фінансово-матеріальної бази місцевих бюджетів. Також зазначено ряд проблем, з якими стикнулись органи місцевого самоврядування, та наведено шляхи їх вирішення.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.866. Формування і використання бюджету розвитку міста: аналітичне дослідження / У. З. Ватаманюк-Зелінська, В. А. Іщенко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 102-107. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Обґрунтовано значення бюджету розвитку та оцінки потенційних напрямів його використання. Розкрито теоретичні підходи до визначення суті поняття «бюджет розвитку», його роль та призначення. Окреслено його ключову роль у здійсненні фінансування інфраструктури міста. Розглянуто напрями та галузі спрямування коштів бюджету розвитку відповідно до чинного законодавства. Визначено загальні обсяги видатків бюджету розвитку м. Львів. Здійснено аналіз та оцінку напрямів використання коштів із бюджету розвитку м. Львів. Розглянуто видатки бюджету розвитку м. Львів за рахунок субвенцій із державного та обласного бюджетів. На основі проведеного аналізу визначено пріоритетні завдання, необхідні для подальшого вдосконалення видаткової системи бюджету розвитку міста.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.867. Формування місцевих бюджетів у системі фінансово-економічного регулювання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / О. І. Чугунов; Київський національний торговельно-економічний ун-т. — Київ, 2019. — 20, [1] с.: табл. — укр.

Розкрито суть формування місцевих бюджетів у системі фінансово-економічного регулювання, що ґрунтується на інтеграції фінансових інститутів управління місцевими фінансами, сукупності методів, інструментів та важелів забезпечення інституційної архітектоники формування місцевих бюджетів, що забезпечить підвищення результативності впливу бюджетної політики на соціально-економічні процеси на місцевому рівні, надасть

можливість для посилення впливу місцевих бюджетів на забезпечення економічного розвитку в територіальних громадах, належного рівня життя та добробуту населення. Дістали подальшого розвитку підходи щодо пріоритетних напрямів бюджетної політики стосовно дієвого формування місцевих бюджетів, що надасть можливість забезпечення соціально-економічного розвитку територій, доступність і якість суспільних послуг; положення щодо підвищення ефективності формування місцевих бюджетів у системі фінансово-економічного регулювання з метою задоволення суспільних потреб та досягнення соціально-економічних цілей розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Узагальнено та систематизовано досвід формування місцевих бюджетів у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою, що надасть можливість підвищити якісний рівень управління місцевими фінансами в умовах економічних перетворень. Удосконалено інституційні засади системи формування місцевих бюджетів із врахуванням прогнозів соціально-економічного розвитку територій на короткостроковий та середньостроковий періоди, що надасть змогу посилити дієвість бюджетного процесу як вагомого інструмента забезпечення економічного зростання; положення щодо особливостей становлення та розвитку системи формування місцевих бюджетів, що сприятиме ефективності регуляторного механізму бюджетної політики на місцевому рівні; основні засади перспективного прогнозування видатків місцевих бюджетів, виходячи з їх впливу на динаміку соціально-економічних показників розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Шифр НБУВ: РА442344

Див. також: 1.У.355, 1.У.427, 1.У.790, 1.У.807

Державні доходи

1.У.868. Алгоритми самоперевірки податкового боргу фізичною особою — підприємцем / Н. В. Рудик // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 411-418. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — формування алгоритмів самостійного податкового контролю щодо відсутності податкового боргу для фізичних осіб — підприємців (ФОП) в Україні. Сформовані алгоритми нададуть змогу реалізувати оперативну самоперевірку незалежно від суб'єктивних факторів впливу. Досліджено необхідність проведення податкових перевірок для ФОП у частині запобігання ухиленню від сплати податків. Наведено системи оподаткування, що передбачено Податковим Кодексом України (ПКУ) для ФОП. Деталізовано умови перебування на різних групах спрощеної системи оподаткування відповідно до останніх змін законодавства. Запропоновано два алгоритми самостійного податкового контролю відсутності податкового боргу у ФОП. Перший алгоритм надає змогу перевірити включення ФОП до реєстру єдиного податку як ключової умови його функціонування на спрощеній системі оподаткування. Розглянуто особливості відображення та оновлення даних у зазначеному реєстрі. Другий алгоритм покровоко деталізує дії ФОП щодо перевірки наявності податкового боргу через засоби електронного кабінету платника податків. В основу практичного аспекту першого та другого алгоритмів покладено превентивний контроль фінансової грамотності та сумлінності платників податків. Імплементація алгоритмів проводиться на прикладі — ФОП на спрощеній системі оподаткування, платника єдиного податку, на основі Електронного кабінету платника податків як ключового програмного забезпечення в умовах карантинних обмежень. Візуалізовано механізм роботи в зазначеному електронному ресурсі. Розглянуто можливі напрями роботи податкових органів щодо запобігання виникненню порушень податкового законодавства з боку ФОП через заходи самоперевірки останніх.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.869. Концепція реформування корпоративного оподаткування доходів в Україні / Н. А. Мамонтова, В. О. Вітюк // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 130-137. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Досліджено доцільність та актуальність реформування корпоративного оподаткування доходів в Україні. Проаналізовано наукові розробки вітчизняних і закордонних науковців. Досліджено низьку фіскальну ефективність податку на прибуток підприємств і встановлено стійкий взаємозв'язок рівня сплати податків від комплексу додаткових чинників, а саме рівня корпоративного менеджменту, форми власності та уваги громадськості. Відзначено високу вагу сплати податку на прибуток у загальній структурі Топ-30 підприємствами України за сплати податків. Проаналізовано та узагальнено міжнародний досвід корпоративного оподаткування доходів. Обґрунтовано необхідність заміни податку на прибуток на інший вид податку корпоративного оподаткування доходів. Зазначено системні проблеми щодо ефективності наявних у світі моделей корпоративного оподаткування доходів. Підкреслено негативний вплив низькоподаткових юрисдикцій на функціонування податкових систем низки країн і створення ефекту нерівномірності податкового навантаження. Систематизовано інформацію щодо практичного досвіду впровадження

податку на виведений капітал у країнах світу. Досліджено низьку ефективність такої концепції реформування корпоративного оподаткування та недоцільність використання цієї концепції в сучасних умовах України. Оцінено можливість заміни податку на додану вартість і встановлено критичну залежність доходів зведеного бюджету України від надходжень цього податку на рівні більше ніж 35 %. Розроблено та обґрунтовано концепцію реформування корпоративного оподаткування доходів шляхом упровадження 1 % податку з обороту в доповнення податку на додану вартість і повної відміни податку на прибуток. Оцінено обсяг надходжень податкових надходжень за 2010 – 2019 рр. у разі впровадження авторської концепції корпоративного оподаткування доходів у порівнянні з актуальною системою оподаткування. Згруповано та систематизовано позитивні наслідки для економіки України внаслідок зміни системи корпоративного оподаткування доходів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.870. Методи встановлення відповідності умов контрольованих операцій принципу «втягнутої руки» / М. О. Кужелев, І. М. Сиволап // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 144-149. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні підходи щодо застосування методів встановлення відповідності умов контрольованих операцій принципу «втягнутої руки». Мета дослідження — на основі системного підходу здійснити аналіз існуючих методів встановлення відповідності умов господарських операцій принципу «втягнутої руки» для упередження фінансових ризиків для суб'єктів господарювання. Під час проведення дослідження було застосовано методи наукової абстракції, системний метод, методи аналізу та синтезу. Здійснено поглиблений аналіз застосування методів встановлення відповідності умов господарських операцій принципу «втягнутої руки», що надає змогу запобігти фінансовим ризикам для господарюючих суб'єктів. При цьому для можливості практичного та своєчасного застосування визначених методів виникає необхідність вжиття організаційних та управлінських дій щодо надання доступу податковим та фінансовим органам до весвітніх електронних сервісів, цінних інформаційних ресурсів тощо на постійній основі. Результати дослідження можуть бути використані у процесі модернізації та реалізації податкової політики держави. Висновки: практичне застосування методів встановлення відповідності умов контрольованих операцій принципу «втягнутої руки» є досить складним. При цьому суб'єкти господарювання при чинних нормах законодавства частково обмежені у вільному виборі методу встановлення відповідності умов конкретної контрольованої операції принципу «втягнутої руки». Однак законодавцем напрацьовано детальний алгоритм щодо підстав для переходу від першого до п'ятого методу, що може упередити судові спори між компаніями та контролюючими органами у майбутньому.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.871. Особливості місцевого оподаткування, як основи формування доходів об'єднаних територіальних громад в Україні / О. П. Гетманець, А. М. Чорна, І. І. Сядриста // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 140-145. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Обговорено особливості формування системи податкових надходжень, як джерел доходів бюджетів об'єднаних територіальних громад. Проаналізовано систему місцевих і загальнодержавних податків і зборів, які зараховуються до місцевих бюджетів, з метою визначення їх «вагомості» в доходах бюджетів. Досліджено норми законодавчих актів, які встановлюють систему місцевих податків і зборів. На прикладі бюджетів територіальних громад Харківської обл. вивчено особливості місцевого оподаткування та з'ясовано повноваження органів місцевого самоврядування щодо встановлення умов нарахування і сплати місцевих податків і зборів. Розроблено пропозиції щодо підвищення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування на рівні територіальних громад за рахунок податкового інструментарію, введення нових місцевих зборів, а також вдосконалення повноважень органів місцевої влади щодо регулювання податків і зборів на рівні бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.872. Податкова політика в умовах воєнного стану / А. С. Галабурда, С. О. Шевченко // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 123-130. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Податкова політика — складова частина фінансової політики держави. Податки є основою фінансової стабільності держави та гарантією конкурентної позиції у світовому середовищі, стимулювання господарської діяльності і реалізації соціальної політики. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію нашої держави встановило перед Урядом завдання щодо перегляду раніше обраних цілей і їх переорієнтації на забезпечення обороноздатності країни та соціальної безпеки громадян. За умов воєнного стану важливо забезпечити виконання дохідної частини бюджету з метою реалізації державою своїх функцій. Актуальність обраної теми дослідження зумовлена важливістю детального наукового аналізу податкової політики в умовах во-

єнного стану, інструментів податкової політики та оцінку стану податкової системи. Питання теоретико-методологічних засад податкової політики та її ролі за умов економічних перетворень досліджується багатьма вітчизняними науковцями, серед яких: І. Чугунов, В. Андрущенко, З. Варналій, О. Десятнюк, Т. Єфіменко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, Л. Козарезенко, М. Пасічний, А. Соколовська, та ін. Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Враховуючи актуальність теми дослідження, податкова політика в умовах воєнного стану потребує глибокого дослідження з метою визначення проблем та вивчення основних шляхів адаптації економіки держави в умовах війни. Предмет дослідження — теоретико-методологічні засади податкової політики. Мета дослідження — розкриття суті податкової політики та методів її реалізації за умов воєнного стану. У процесі вивчення питань дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: системний, структурний, порівняння, якісного та кількісного аналізу, наукового абстрагування і синтезу. Одержані результати дослідження доцільно використовувати у проведенні подальших наукових досліджень податкової політики, механізму функціонування податкової системи та її інструментів в умовах воєнного стану. Висновки: розкрито суть податкової політики в умовах воєнного стану. Проаналізовано зміни до законодавства та податкового механізму, які було прийнято з моменту введення воєнного стану.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.873. Податкова політика України в сучасних умовах / В. В. Малишко // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 121-127. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз податкової політики України в сучасних умовах. Методи, що було використано у процесі дослідження: узагальнення, метод порівняльного аналізу, метод системно-структурного аналізу й синтезу, статистичний, загальнонауковий, спеціальні методи наукового пізнання та інші методи дослідження. Охарактеризовано суть податкової політики. Зазначено основні методи зміщення податкового тягаря та основне призначення податків. Вказано, які питання залишаються ще не вирішеними і потребують подальших досліджень стосовно Державної податкової служби України, Міністерства фінансів України, Верховної Ради України, органів місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад. Висновки: в умовах глобалізації, особливе місце займає податкова політика, оскільки оподаткування, як соціальний інститут, виступає одним з основних інструментів соціальної політики держави. Важливою умовою успішності та ефективності подальшого розвитку українського суспільства є підпорядкованість податкової політики курсу соціально-економічних перетворень, зважаючи при цьому на їх двосторонню взаємозалежність. Розвиток податкової системи має відбуватися відповідно до довготривалих макроекономічних цілей розвитку України. З одного боку, це побудова соціально орієнтованої економіки, а з другого — стимулювання розвитку національного виробництва та забезпечення його конкурентоспроможності. З огляду на зазначені цілі розвитку головні характеристики, які має набуті податкова система в процесі реформ — це соціальна орієнтація та висока ефективність її регуляторного потенціалу.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.874. Податкова система: навч. посіб. / В. Л. Андрущенко, Т. В. Тучак, В. О. Осмятченко, Я. О. Ізмайлов, Ю. В. Панура, Л. М. Кашпур, Т. А. Калита, Т. О. Скорошова, О. С. Іванишина, М. О. Лепеха; Ун-т державної фіскальної служби України. — Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2020. — 491 с.: рис., табл. — (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 155). — Бібліогр.: с. 472-476. — укр.

Викладено теоретичні і практичні питання організації та функціонування податкової системи України відповідно до вимог Державного стандарту підготовки бакалаврів за галуззю «Управління та адміністрування» на основі чинного законодавства України з питань оподаткування та податкового регулювання. Розглянуто історичні аспекти становлення та розвитку податкової системи, її структуру та функції. Значну увагу приділено висвітленню особливостей справляння податків і зборів в Україні.

Шифр НБУВ: ВА864011

1.У.875. Податкове планування: концептуальні засади, методи, інструментарій, організація: навч. посіб. / А. Г. Загородній, В. Я. Оліховський, Г. О. Партин, М. В. Оліховська; Національний ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2023. — 215 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 210-215. — укр.

Розкрито концептуальні засади, методи та інструментарій податкового планування, шляхи реалізації концепції податкового планування та його організації на підприємстві. Розглянуто питання податків, їх роль у регулюванні підприємницької діяльності та вплив на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання. Охарактеризовано необхідність і методи державного регулювання економіки, місце податків у системі цих методів. Визначено принципи оподаткування, види, функції та елементи податків. Охарактеризовано податкову систему України та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств.

Проаналізовано податкове поле суб'єкта господарювання та оцінювання рівня його податкового навантаження. Визначено суть, мету та завдання податкового планування. Розглянуто методи, інструменти та схеми податкового планування: загальні методи податкового планування, спеціальні методи податкового планування, методи, які базуються на податкових пільгах, методи, основою яких є альтернативні рішення, методи, що передбачають використання прогалин законодавства.

Шифр НБУВ: ВА865025

1.У.876. Податковий механізм регулювання економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / О. К. Любчик; Одеський національний економічний ун-т. — Одеса, 2019. — 18 с.: рис. — укр.

Систематизовано та розширено теоретичні засади функціонування податкового механізму регулювання економіки, розроблено науково-практичні рекомендації його модифікації для підвищення ефективності податкової системи, досягнення цілей соціально-економічного розвитку в сучасних умовах в Україні. Обґрунтовано застосування методології дослідження функціонування податкового механізму на засадах поєднання функціонального та процесного підходу. Сформульовано загальні принципи побудови податкового механізму та тих завдань, які він має виконувати. Доведено, базуючись на положеннях теорії ієрархічних систем, можливість розгляду податкового механізму як сукупності порівняно незалежних, але взаємопов'язаних податкових підмеханізмів, які можуть бути представлені у вигляді ієрархічної структури. Удосконалено науково-методичні підходи щодо аналізу дієвості податкових підмеханізмів за процесним і функціональним підходами. Систематизовано основні напрямки модифікації податкового механізму й удосконалення процесу оподаткування суб'єктів господарювання. Обґрунтовано науково-методичні рекомендації щодо конструювання податкового механізму.

Шифр НБУВ: РА443065

1.У.877. Податкові механізми детінізації доходів фізичних осіб від реалізації фруктів, ягід, винограду, прямих, ароматичних і лікарських культур, меду та дикорослих недревних продуктів в Україні / М. Й. Поляков // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 395-404. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Проаналізовано успішні досвід Литви, Молдови та Польщі у сфері оподаткування доходів громадян від реалізації вирощеної ними сільськогосподарської чи зібраної власноруч лісової продукції або відповідної заготівельної діяльності. Зроблено висновок про те, що вдосконалений механізм оподаткування доходів фізичних осіб від продажу вирощених (зібраних) ними фруктів, ягід, винограду, прямих, ароматичних і лікарських культур, меду та дикорослих недревних продуктів в Україні має: бути максимально простим; не передбачати радикальних змін, які можуть дестимулювати сплату податків; базуватися на основі звільнення від оподаткування невеликих обсягів продажів і застосування низької ставки податку на доходи фізичних осіб (далі і ПДФО) стосовно решти доходів від зазначеної діяльності; бути легким в адмініструванні, не передбачати значного збільшення адміністративного навантаження на платників і в основному сільське населення; мінімізувати можливості для приховування об'єкта оподаткування. З огляду на це запропоновано: поширити звільнення від оподаткування доходів фізичних осіб на підставі довідки за формою № ЗДФ на доходи від реалізації зібраних власноруч дарів лісу; перейти до оподаткування ПДФО решти доходів громадян від продажу вирощених та/або зібраних ними фруктів, ягід, винограду, прямих, ароматичних і лікарських культур, меду та дикорослих недревних продуктів за ставкою 5 % (без сплати військового збору); застосовувати штрафи в разі виявлення приховування таких доходів від оподаткування.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.878. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: сучасний стан та особливості оподаткування / Ю. Л. Труш, Н. В. Кудренко // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 120-126. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто та досліджено сучасний стан та особливості сплати податків суб'єктами бізнес-підприємствами, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності в Україні як особливого податкового режиму, що впроваджено для зниження податкового тиску та стимулювання та мотивування розвитку вітчизняного бізнесу. Розглянуто 2 аспекти управління оподаткуванням у контексті регулювання розвитку малих і середніх підприємств та основну нормативно-правову і законодавчу базу з обраної тематики дослідження. Встановлено, що в сучасному податковому світі існує 4 групи платників єдиного податку згідно зі спрощеною системою оподаткування, обліку та звітності в Україні. Окреслено основні економічні засади ведення обліку доходів підприємств, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, терміни сплати податків і порядок подання фінансової звітності 2021 р. Проаналізовано рентабельність операційної діяльності та діяльності підприємств за видами економічної діяльності 2020 р., які застосовують спрощену сис-

тему оподаткування, обліку та звітності і податкові надходження сум єдиного податку та податку на прибуток до державного бюджету протягом 2015 — 2020 рр. Охарактеризовано головні переваги та недоліки в застосуванні спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в Україні, які притаманні досліджуваній системі оподаткування в сучасному вітчизняному інтеграційному конкурентному економічному просторі. Зроблено висновки про необхідність удосконалення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності за рахунок усунення недоліків унаслідок внесення податкових змін у законодавство, що регулює сферу спрощеної системи оподаткування, наприклад через зменшення відсоткової ставки єдиного соціального внеску.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.879. Сучасний стан розвитку оподаткування малого бізнесу в Україні / І. В. Грановська // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 114-121. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено сучасний стан розвитку малого бізнесу та необхідності реформування спрощеної системи оподаткування, а також визначено напрямки стимулювання малого бізнесу за методами державної податкової політики. Розглянуто, що систему оподаткування малого бізнесу представлено двома формами — загальною або спрощеною, а також виявлено, що єдиний податок є найкращим способом оподаткування малих підприємств, тому що загальна система оподаткування є незрозумілою й обтяжливою. Проаналізовано ставки єдиного податку за групами, а також динаміку податкових надходжень до місцевих бюджетів як від юридичних, так і від фізичних осіб. З'ясовано, що розвиток малого підприємництва можливий лише шляхом поєднання та узгодження різних форм, методів, засобів регулювання і державної підтримки, а система оподаткування малих підприємств має бути спрямована одночасно і на стимулювання розвитку малого бізнесу, і на подальше наповнення бюджетів. Доведено, що звільнення підприємства від оподаткування терміном від одного до трьох років за умови реінвестування ним половини чистого прибутку, має позитивний ефект як на розвиток самого підприємства, так і на зростання податкових надходжень від його діяльності до бюджету. Упровадження даного режиму оподаткування в Україні сприятиме розвитку малого бізнесу, розширенню виробництва, зростанню зайнятості населення, підвищенню конкурентності, переростанню малого бізнесу у середній та великий та, як наслідок, зростанню податкових надходжень до бюджету.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.880. Управління ризиками в митній справі як чинник забезпечення митної безпеки в період економічного спаду / О. В. Костяна, В. В. Карпова, Д. М. Островський // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 404-410. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано фіскальну значущість митних платежів, а саме: ПДВ, мита й акцизного податку, що справляються з товарів, які розмитнюються. Визначено, що роль бюджетних надходжень за зазначеними платежами є надзвичайно важливою. Підкреслено, що актуальність повного та своєчасного надходження платежів, які акумулюються Державною митною службою України, особливо підвищується в період економічного спаду в державі, коли суттєво знижується ділова активність окремих суб'єктів господарювання та сфер економіки. Визначено, що кількість та обсяги правопорушень, які було виявлено на митниці та могли призвести до суттєвих бюджетних втрат, є досить високими та в останні періоди мають тенденцію до зростання, що свідчить про необхідність забезпечення ефективного митного контролю з боку держави та підвищення митної безпеки. Зазначено, що сучасною світовою тенденцією розвитку митного контролю, яка характерна і для України, є відмова від суцільного контролю на користь вибіркового із застосуванням ризикоорієнтованого підходу. Наведено переваги такого підходу до здійснення митного контролю. Проаналізовано вітчизняний досвід управління ризиками в митній справі шляхом застосування митними органами Автоматизованої системи управління ризиками (АСУР). Підкреслено необхідність постійного оновлення й удосконалення алгоритмів роботи АСУР і самої системи, а також безперервного оновлення баз даних шляхом коригування, видалення та створення нових профілів ризиків. Це пов'язано з нестабільністю сфери митних ризиків.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.881. Deferred income tax: impact on financial and tax reporting (the practice of Ukraine and Germany) / O. Malyshkin, S. Rohoznyi, O. Yarmolitska, Yu. Ostapenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 138-148. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Оподаткування прибутку характерно для більшості країн зі своїми особливостями. У практиці українських підприємств спостерігається відсутність взаємозв'язку бухгалтерського та податкового обліку щодо відображення відстроченого податкового активу та відстроченого податкового зобов'язання у звітності. Запропоновано формулювання дефініції поточний податок на прибуток, під яким слід розуміти суму податків на прибуток, що підлягають сплаті (відшкодуванню) з оподаткованого прибутку (податкового) збитку за період, і витрати (дохід) із податку на

прибуток як загальна сума, що включається до визначення прибутку або збитку за період відповідно до поточних і відстрочених податків із метою більш точного розуміння понять в обліку та оподаткуванні. Наведено та обґрунтовано податкову базу активів і податкову базу зобов'язань. Проведено ідентифікацію тимчасових різниць, які підлягають оподаткуванню або вирахуванню. Розглянуто та проаналізовано приклад визначення відстроченого податкового активу та відстроченого податкового зобов'язання, порядок їх відображення у Звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) і розкриття у Примітках до фінансової звітності. Досліджено вплив на показники Податкової декларації з податку на прибуток. Установлено відсутність прямого впливу суми відстрочених податкових активів/відстрочених податкових зобов'язань за чинним алгоритмом на об'єкт оподаткування, що визначається за податковим законодавством. Зроблено висновки про важливість визначення відстроченого податкового активу та відстроченого податкового зобов'язання, що безпосередньо впливає на величину чистого прибутку. У результаті дослідження підтверджено гіпотезу стосовно різної спрямованості норм нормативних документів щодо відображення інформації у формах фінансової та податкової звітності.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.882. Development of the taxation system in the conditions of digital transformation of the national economy / N. Lagodienko, I. Yakushko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 378-388. — Бібліогр.: 36 назв. — англ.

Створення ефективної системи оподаткування у країні є однією з найважливіших умов забезпечення її конкурентоспроможності. На сьогодні в усьому світі відбувається процес активної податкової конкуренції між державами. Саме це зумовлює важливість створення умов для впровадження цифрових технологій (ЦТ) у сферу оподаткування, що надає змогу кардинально змінити ефективність роботи податкових органів і сприяє переходу податкових систем на якісно новий рівень власного розвитку. Таким чином, проведено дослідження теоретичних положень розвитку фіскальної діджиталізації як об'єктивно необхідного компонента реформування податкових систем у сучасних умовах цифровізації національної економіки. Це було реалізовано через дослідження суті діджиталізації, що зроблено на підставі аналізу сформованих наукових концепцій розгляду цього явища, конкретизації впливу такого явища на розвиток національної економіки. У підсумку також визначено переваги від впровадження ЦТ саме для податкової системи країн. Для конкретизації суті фіскальної діджиталізації розглянуто зміст фіскального та цифрового простору, обґрунтовано їх об'єктивну конвергенцію в сучасних умовах розвитку економіки країн. Запропоновано авторське трактування суті фіскальної трансформації, а саме: фіскальна трансформація — простір, у якому відбуваються процеси впровадження в діяльність фіскальних органів влади сучасних інформаційних технологій для підвищення ефективності реалізації відповідними органами виконавчої влади політики у сфері регулювання доходів і витратів держави з метою стимулювання її випереджального економічного розвитку та забезпечення розвитку інших економічних суб'єктів. Також поглиблено концептуальні засади розвитку фіскальної діджиталізації, її невідворотний характер та обґрунтовано її важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності податкових систем, проаналізовано переваги та загрози, які можуть виникати у процесі впровадження сучасних ЦТ у фіскальній сфері.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.883. Fiscal space for emergencies in municipalities / V. Pylypiv, V. Ventsel, N. Ventsel // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 356-364. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Надзвичайні ситуації, які стали невід'ємною частиною життя різних громад, а загроза їх негативних наслідків потребує реакції на них з боку органів місцевого самоврядування (МСВ). Окреслено основні причини виникнення таких ситуацій та обґрунтовано необхідність їх вирішення шляхом об'єднання зусиль як на національному рівні, так і на рівні МСВ. Концепція фіскального простору розглядається як наявність певного бюджетного резерву для досягнення бажаних цілей без порушення фінансової стійкості. У контексті надзвичайних ситуацій ідеться про фіскальний простір для фінансування певних цілей, які іноді можуть актуалізуватися в дуже стислий термін (як це трапилось із ситуацією із охороною здоров'я 2020 р.). Зазначено щодо можливості цільового спрямування фіскального простору у сфері охороны здоров'я, соціального захисту, подолання наслідків природних катаклізмів, боротьби з бідністю, досягнення цілей сталого розвитку та ін. Наведено результати дослідження впливу надзвичайних ситуацій (наприклад, пандемії COVID-19) на спроможність місцевої влади реагувати на їх наслідки. Проаналізовано бюджетні видатки, що спрямовувались на боротьбу з COVID-19, а також здійснено оцінку зміни фінансової спроможності територіальних громад і пріоритетів їх фінансування, включаючи питання фінансового забезпечення заходів боротьби з пандемією коронавірусу на національному та субнаціональних рівнях, впливу пандемії COVID-19 на місцеві фінанси в частині

відповідності принципам Європейської Хартії місцевого самоврядування, впливу на пріоритети фінансування на місцевому рівні та на стратегії розвитку громад, можливостей реагування органів МСВ на надзвичайні ситуації та висвітлено деякі вже випробувані ефективні практики. Досліджено способи формування фіскального простору, які застосовувалися для подолання наслідків надзвичайних ситуацій: репріоритизація витратів, підвищення ефективності використання наявних ресурсів, надходження до місцевих бюджетів, які додатково одержано внаслідок зниження початкових планів доходів, резервний фонд.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.884. Personal income tax gaps: bibliometric and econometric analysis / I. Tiutiunyk, O. Mazurenko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 193-201. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження суті та особливостей формування податкових розривів за податком на доходи фізичних осіб. Об'єктом дослідження є 1795 публікацій, присвячених податковим розривам у національній економіці, що індексуються у наукометричній базі даних Scopus. Часовим горизонтом дослідження обрано 1935 — 2021 рр. На підставі бібліометричного аналізу визначено основні напрями дослідження податкових розривів, проаналізовано тенденцію зміни кількості публікацій із цього питання. Зроблено висновок, що теорія управління податковими розривами наразі перебуває лише на стадії становлення. За допомогою інструментарію VOSViewer виділено 5 патернів залежно від частоти використання ключових слів у наукових працях, присвячених питанням формування податкових розривів, визначено їх зв'язок з іншими економічними категоріями. Проведено аналіз публікацій, проіндексованих у базі даних Scopus за географічною ознакою. Проведено кластеризацію міжнародних дослідницьких мереж із теорії управління податковими розривами за географічним розташуванням. Визначено провідні наукові журнали, проіндексовані базою даних Scopus, у яких найчастіше публікувались питання управління податковими розривами. Згідно з базою даних Scopus, найпопулярнішими теоріями є: соціальна теорія, теорія нерівності та податкової моралі, теорія управління та мотивації, теорія сталого розвитку, теорія виробництва, концепція реалізації фіскальної політики. Запропоновано методичний підхід до оцінювання податкових розривів за податком на доходи фізичних осіб. Оцінено розриви з податку на доходи фізичних осіб для України та країн Європейського Союзу. За результатами дослідження зроблено висновок про те, що середній обсяг розриву за податком на доходи фізичних осіб становить 7 — 28 %, а позитивна динаміка щодо його зменшення відсутня. До країн із найбільшим обсягом розриву за податком на доходи фізичних осіб належать Греція, Польща, Словачка Республіка, Туреччина, з найменшим — Німеччина, Бельгія, Латвія, Люксембург. На основі тесту множинних регресій перевірено гіпотезу про значний вплив податкових розривів за податком на доходи фізичних осіб на показники економічного розвитку країни. Графічна інтерпретація зв'язку між розривами за податком на доходи фізичних осіб і ВВП для України та країн ЄС свідчить про негативну кореляцію між ними.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.885. Value-added tax and its place in the indirect tax system / S. Sliusar // *Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі*. — 2021. — Вип. 51. — С. 136-140. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Досліджено податок на додану вартість. Мета дослідження — механізм функціонування ПДВ в Україні та розробка пропозицій щодо його адміністрування з урахуванням інтеграційних процесів в Україні. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, а саме: системний підхід, структурування, аналіз і синтез. На сьогодні в Україні однією з основних економічних проблем є вдосконалення податкової системи загалом і системи оподаткування зокрема. Удосконалення оподаткування податком на додану вартість як складової системи оподаткування є важливим практичним завданням та однією з актуальних загальноекономічних проблем, що потребує вирішення. Питання удосконалення відшкодування ПДВ, підвищення рівня його ефективності, погашення заборгованості з відшкодування і запобігання її виникненню у майбутньому — пріоритетні в розробленнях науковців та в практичній діяльності органів ДПС. Податок на додану вартість є одним із найбільш суперечливих податків, тому через наявність суттєвих проблем при його справлянні, може перетворитися з бюджетотвірною в бюджетовитратну. Актуальність питання щодо сплати ПДВ потребує подальшого глибокого аналізу, враховуючи економічну ситуацію країни, сучасний стан і специфіку функціонування податкової системи. Галузь застосування результатів: Міністерство фінансів України, Верховна Рада України, органи місцевого самоврядування, територіальні громади. Висновки: податок на додану вартість є одним з найбільш джерел доходів державного бюджету країни. Основною проблемою адміністрування ПДВ стало подальше проведення експериментів із змінами у податковому законодавстві. Україна на сучасному етапі розвитку потребує вжиття додаткових

законодавчих та адміністративних заходів, спрямованих на удосконалення справляння, податку.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 1.Т.208, 1.У.368, 1.У.487, 1.У.492, 1.У.607, 1.У.638, 1.Х.1615

Державні видатки

1.У.886. Бюджетні видатки у системі регулювання соціально-економічного розвитку країни: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Ю. Д. Радіонов; Київський національний торговельно-економічний ун-т. — Київ, 2019. — 36 с.: табл. — укр.

Розкрито економічну суть ефективного використання бюджетних видатків, яка полягає в економічному, продуктивному, результативному використанні бюджетних коштів і проявляється у повноті виконання мети бюджетних програм, державних закупівель, соціального забезпечення населення, розширення мережі доступних суспільних благ, сталої динаміки соціально-економічного розвитку країни. Обґрунтовано методологічні засади підвищення дієвості взаємозв'язку учасників бюджетного процесу з метою удосконалення міжбюджетних відносин, поліпшення планування бюджетних видатків за соціально-економічними напрямками, забезпечення цільового та ефективного використання бюджетних трансфертів, зосередження зусиль розпорядників коштів на цілях бюджетних призначень, досягнення відповідних результативних показників виконання бюджетних програм, соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Узагальнено та систематизовано бюджетні порушення на рівні учасників бюджетного процесу, у тому числі головних розпорядників бюджетних коштів, розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня, одержувачів бюджетних коштів, встановлено відповідні види порушень та їх вплив на соціально-економічний розвиток країни. Визначено методологічні засади прийняття учасниками бюджетного процесу якісних управлінських рішень при формуванні та використанні бюджетних видатків, встановлено їх вплив на складові бюджетного механізму, у тому числі діяльність головних розпорядників бюджетних коштів, дієвість управління бюджетними видатками, результативність використання бюджетних коштів. Удосконалено положення щодо запровадження дієвих механізмів і методів розподілу бюджетних видатків за основними принципами обґрунтованості виділення та ефективності використання видатків бюджету, підходи щодо посилення взаємозв'язку планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів з передбаченими бюджетними призначеннями, річного та середньострокового планування видатків бюджету, теоретико-методологічні засади інституціональної бюджетної архітектури при формуванні і використанні видатків бюджету, підходи щодо механізму надання міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування програм соціально-економічного розвитку країни, положення щодо підвищення взаємодії між учасниками бюджетного процесу, спрямованого на економічне та ефективне використання бюджетних видатків, інституційні засади державного фінансового контролю як складової системи планування та використання бюджетних видатків, вагомому інструменту сприяння підвищення результативності бюджетних коштів у вирішенні відповідних завдань соціально-економічного розвитку країни. Узагальнено та систематизовано досвід країн з розвинутою та трансформаційною економікою щодо підходів до формування і використання видатків бюджету. Удосконалено методологічні засади розвитку механізму використання бюджетних видатків на інвестиційні програми, положення щодо збалансованого розподілу бюджетних видатків між галузями економіки, територіальними громадами, а також формування системи якісного управління відповідними бюджетними коштами. Запропоновано підходи щодо планування бюджетних видатків, у тому числі із застосуванням програмно-цільового методу бюджетування та посилення відповідальності учасників бюджетного процесу за цільове, ефективне та результативне використання бюджетних коштів, підходи щодо підвищення рівня ефективності управління бюджетними видатками.

Шифр НБУВ: РА44309

1.У.887. Вплив окремих бюджетних видатків на доходи населення в ЄС і Україні / Ю. О. Лупенко, Т. Г. Вяткіна, Л. А. Гордієнко, Ю. В. Пасічник, М. Гжебик // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 218-225. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Визначено, що підвищення рівня життя населення є важливим соціальним критерієм, тому уряди всіх країн постійно намагаються підвищити цей рівень, використовуючи відповідні ресурси. Підтверджуючи особливу актуальність цієї теми, дослідження та практичний досвід показали, що одним із таких ресурсів є бюджетні видатки, зокрема на освіту та науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР). Обґрунтовано, що ефективність управління цими видатками є важливим напрямом державної фінансової політики. Мета дослідження — визначення

впливу цих видатків бюджету на зростання доходів населення та оцінка ефективності управління цими фінансовими ресурсами. Методологічною основою дослідження було використання системного підходу, кореляційно-регресійного моделювання та аналізу панельних даних, де за допомогою відповідних статистичних тестів, а також зарубіжного та вітчизняного наукового добору вчених визначено значущість впливу цих видатків на доходи населення. Для проектування та оцінки моделей використано програмні засоби Stata. Проаналізовано витрати на освіту та НДДКР між окремими країнами ЄС та Україною протягом 2010 — 2019 рр. із застосуванням науково обґрунтованої методології, зокрема розробленої методики взаємозв'язку фінансових ресурсів освіти, НДДКР та доходів населення з розрахунком відповідних коефіцієнтів. Визначено також щільність взаємозв'язку між цими фінансовими ресурсами та динаміку зростання цих доходів. За одержаними результатами виявлено, що найбільш динамічно зростають доходи населення в Німеччині та Франції з відповідною синхронізацією видатків на освіту та НДДКР. Зроблено висновок, що найефективніше управління цими бюджетними видатками здійснюють уряди Німеччини та Франції. Практична цінність наукового дослідження полягає в теоретичному висновку щодо здатності використовувати досвід аналізованих країн для забезпечення добробуту громадян інших країн ЄС. Обґрунтовано, що в Україні проблематично забезпечити синхронізацію видатків на освіту та НДДКР із відповідним формуванням умов для суттєвого підвищення рівня доходів населення за теперішніх обсягів бюджетних ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.888. Державне фінансування досліджень і розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки: національні особливості / В. П. Рибачук, Л. П. Овчарова // Наука та наукознавство. — 2021. — № 3. — С. 20-38. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Уряди країн ОЕСР інвестують значні кошти в сферу досліджень і розробок (ДіР), водночас як в Україні посилюється тенденція до зменшення бюджетного фінансування ДіР. З огляду на важливість збереження наукового потенціалу країни і забезпечення його постійного розвитку актуальним вважається порівняльний аналіз державного фінансування ДіР в Україні та країнах ОЕСР. Оскільки обмежені фінансові ресурси держави унеможливають проведення наукових досліджень за всіма пріоритетними тематичними напрямками, актуальним питанням також є їх перегляд і обґрунтований вибір. Мета роботи — висвітлити результати дослідження сучасних тенденцій фінансового забезпечення сфери ДіР в Україні, зміни в динаміці та структурі державних пріоритетів розвитку окремих галузей науки і техніки та їх відповідності загальносвітовим трендам; викласти авторський підхід до визначення та фінансування пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень. За результатами порівняльного аналізу державних витрат на ДіР в Україні та країнах ОЕСР доведено невідповідність обсягів бюджетного фінансування вітчизняної науки світовим тенденціям; показано, що державні витрати на ДіР в країнах ОЕСР є основним джерелом фінансування фундаментальних наукових досліджень; обґрунтовано доцільність суттєвого збільшення обсягів державної підтримки фундаментальних, пошукових і прикладних досліджень в Україні. Ґрунтовно проаналізовано структурні зміни обсягів бюджетного фінансування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні. Здійснено огляд інформації щодо фінансування ДіР з федерального бюджету США, наведено дані щодо обсягів державних інвестицій, які виділяються американським урядом на пріоритетні галузі науки і техніки; встановлено, що бюджетні видатки на виконання ДіР в Україні за всіма пріоритетними напрямками є вкрай низькими у порівнянні з розвиненими країнами. Зроблено висновок, що в Україні необхідні якісні зміни у формуванні ресурсного потенціалу сфери ДіР, особливо її фінансового забезпечення, відповідно до сучасних світових трендів, а також створення ефективного механізму визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки й кординації досліджень з урахуванням конкурентних переваг вітчизняних досліджень і прогнозів і світових тенденцій розвитку науки і технологій.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.У.889. Джерела фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні / Н. В. Філіпова // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 95-100. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено різноманітні підходи до дефініції «фінансові ресурси». Вирізняють такі функціональні особливості поняття: частина національного доходу, грошові кошти, грошові фонди, фінансові ресурси, сукупність грошових накопичень тощо. Встановлено, що головною передумовою розкриття змісту є їх структура та джерела формування. Розглянуто структуру та джерела формування фінансових ресурсів, яка включає в себе державні та недержавні кошти (фізичних та юридичних осіб). Сформовано визначення поняття «фінансові ресурси охорони здоров'я», під яким слід розуміти грошові кошти у фондовій та нефондовій формах, які акумулюються в руках держави в наслідок розподілу і перерозподілу ВВП, а також суб'єктів господарювання та

окремих громадян і призначено для задоволення потреби в охороні здоров'я. Результатом діяльності сфери охорони здоров'я є медична послуга, яка охоплює медичну та фармацевтичну допомогу. Визначено інституціональні фактори фінансового забезпечення розвитку сфери охорони здоров'я: нормативно-правове забезпечення; зростання автономності постачальників медичних послуг; зміна характеру відносин між надавачами медичних послуг та розпорядником бюджетних коштів; механізм контракування у сфері надання медичних послуг; оптимізація процесу закупівлі; система підвищення кваліфікації лікаря, трансформація медичної освіти; формування нової моделі фінансування сфери охорони здоров'я; нові можливості здійснення місцевою владою повноважень у сфері охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.890. Значення державної фінансової підтримки агросектора / О. В. Корнієцький // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 22-27. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто фінанси підприємства як підгрунтя фінансової системи країни, оскільки вони суттєво впливають на її фінансовий стан, що потребує поліпшення фінансової діяльності суб'єктів господарювання всіх форм власності в усіх сферах діяльності агросектора. Фінансам підприємств різних галузей властиві певні загальні та специфічні ознаки, які треба брати до уваги при розробці стратегічних планів. Загальною ознакою фінансів підприємств є те, що вони виражають сукупність економічних (грошових) відносин, пов'язаних з розподілом вартості валового внутрішнього продукту. Специфічні ознаки фінансів підприємств виражають грошові відносини, що залежать від первинного розподілу вартості валового внутрішнього продукту, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів. Потреба в державній фінансовій підтримці зумовлена не тільки економічними чинниками, а насамперед їх функціональністю сільськогосподарського виробництва, що виробляє не тільки товари, але й незамінні суспільні товари (послуги) некомерційного характеру, найважливішими з яких є продовольча безпека, економічні умови існування сільського населення, відновлення селянства, підтримка екологічної рівноваги, збереження біорізноманіття, стійкий розвиток та зменшення бідності.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.891. Інновації в соціальному підприємстві як нестандартний погляд на проблеми / В. М. Ільченко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2022. — № 2. — С. 80-83. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Дослідження полягає у позиціонуванні соціального підприємства як інноваційної форми бізнесу, в його спроможності впроваджувати інновації, економічні й соціальні рішення соціальних проблем, серед яких бідність, підтримка незахищених верств суспільства, охорона довкілля, захист прав людини, енергетична безпека, збереження і відновлення земельних ресурсів, нерівномірний розподіл капіталу та ін. Відсутність ресурсів у державному бюджеті і фінансування соціальної сфери за залишковим принципом спонукає людей і громади ставати більш активними і шукати інноваційні підходи до вирішення своїх проблем. Соціальні підприємства сприймаються як нетрадиційний погляд, переосмислення суті проблеми, що змінюють життя людей, сприяють поліпшенню середовища їх існування, підвищують добробут, формують умови доступу соціально незахищених верств населення до благ сучасного світу.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.892. Концептуальні ознаки сталого господарювання / І. К. Бистряков, Д. В. Клиновий // Наука та наукознавство. — 2021. — № 3. — С. 3-19. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Досліджено основні напрями організації сталого господарювання, виходячи з осучаснених наукових уявлень про сталий розвиток з використанням підходів фінансовіки. Методологічною основою представлено дослідження є традиційні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження (монографічний, аналітичний, моделювання та ін.), адаптовані до логіки розв'язування проблеми організації сталого господарювання, в межах якої природні ресурси розглядаються як економічні активи. В межах ідеології сталого розвитку окреслено сутнісні ознаки концептуального сталого господарювання в умовах підвищення ролі фінансових активів у формуванні екологічно і соціально орієнтованого простору життєдіяльності суб'єктів господарювання. У концепті сталого господарювання наголошено на необхідності узгодження сучасних підходів фізичної економії з енвайронментальним напрямом екологічної економіки і класичними положеннями економічної теорії. Надано пропозиції щодо фінансування природно-господарської сфери на засадах сталості та удосконалення фінансової логістики у природно-ресурсній сфері. Звернено увагу на те, що фінансовий капітал має заходити у сферу природокористування як початковий інвестиційний та операційний капітал, а також у вигляді реінвестицій та фінансових потоків, спрямованих на відновлення природних ресурсів. Визначено, що реінвестування у природний капітал частини вилученої природної ренти забезпечує відновлення природних активів і відтак впливає на функціонування просторових соціоeko-

лого-економічних систем у режимі сталого господарювання, проте вимагає відповідних інституціональних перетворень та створення інфраструктури капіталізації природних ресурсів. Запропоновано модель динаміки співвідношення між інвестиціями у природно-господарську систему та ефектом досягнення сталого господарювання у форсайт-проекті як інструменті полісуб'єктного управління сталим розвитком, а також алгоритмічну структурну схему організації сталого господарювання з використанням інформаційно-комунікаційних платформ управління територіальними ресурсами. Застосування такого підходу надасть змогу реально забезпечити ефективне фінансування природно-господарської сфери з використанням механізмів структурного управління і сек'юритизації природних ресурсів, «зелених» фінансових активів та інших інструментів сучасної фінансовіки.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.У.893. Розвиток фіскального простору для охорони здоров'я в системі соціальних функцій держави: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / О. В. Степанова; НАН України, Інститут економіки та прогнозування НАН України. — Київ, 2019. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто фіскальний простір для охорони здоров'я в системі соціальних функцій держави. Висвітлено теоретико-методологічні засади, інституційні та прикладні аспекти формування, трансформації та розвитку фіскального простору для охорони здоров'я в системі соціальних функцій держави. Увагу приділено розвитку концептуальних засад і розробленню практичних рекомендацій щодо розвитку фіскального простору для охорони здоров'я в системі соціальних функцій держави та забезпечення стійкості системи державних фінансів. Застовано методи: теоретичне узагальнення; історико-логічний; аналіз і синтез; порівняльний аналіз; кореляційно-регресійний аналіз; математичне моделювання та прогнозування. Вперше розроблено концептуальний підхід до розвитку фіскального простору для охорони здоров'я, який полягає у забезпеченні стійкості державних фінансів в умовах демографічних змін і обґрунтовано методологічні підходи до його діагностики, оцінки та прогнозування на середньострокову та довгострокову перспективу. Результати використано Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Міністерством фінансів України, Міністерством соціальної політики України.

Шифр НБУВ: РА443321

1.У.894. Роль видатків місцевих бюджетів України на охорону здоров'я в умовах децентралізації / Л. В. Лисяк, С. В. Качула, А. В. Абдін // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 144-153. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проведення медичної реформи в Україні, яка передбачає радикальні структурні зміни в системі охорони здоров'я, трансформацію механізмів фінансування послуг, і одночасно реалізацію бюджетної реформи, невід'ємною складовою якою є бюджетна децентралізація, актуалізує питання оцінки ролі видатків місцевих бюджетів на охорону здоров'я. В умовах обмеженості бюджетних коштів, зростаючого боргу і бюджетної децентралізації успішна реалізація реформи охорони здоров'я неможлива без підвищення ролі місцевих бюджетів у фінансуванні пріоритетних напрямків розвитку галузі. Дослідженням питань, пов'язаних з проблематикою роботи, присвячено праці І. Чугунова, В. Макогон, М. Пасічного, Ю. Маркуц, І. Когут, Ю. Пасічника, В. Тропіної та ін. В умовах поглиблення бюджетної децентралізації, посилення фінансової бази місцевих бюджетів, розширення функціональних повноважень органів місцевого самоврядування необхідний подальший пошук шляхів підвищення ролі місцевих бюджетів у фінансуванні охорони здоров'я. Мета дослідження — оцінка ролі видатків місцевих бюджетів України на галузь «Охорона здоров'я» в умовах поглиблення бюджетної децентралізації та розробка пропозицій щодо вдосконалення її фінансування. Використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу і синтезу, метод узагальнення, статистичні та ін. Проаналізовано та проведено оцінку загальних витрат місцевих бюджетів на охорону здоров'я, а також на обласну програму «Здоров'я населення Дніпропетровщини на 2020 — 2024 рр.». Акцентовано увагу на підвищенні ролі видатків місцевих бюджетів у процесі зміни моделі фінансування охорони здоров'я. Основною розширення можливостей органів місцевого самоврядування щодо фінансування охорони здоров'я стало поглиблення бюджетної децентралізації, зміни розподілу податків до місцевих бюджетів та ін. Висновки: в умовах гострої обмеженості фінансових ресурсів успіх у сфері формування і ефективного використання коштів місцевих бюджетів України для розвитку належної системи охорони здоров'я пов'язаний, перш за все, з послідовною реалізацією фінансової та бюджетної політики держави, узгодженістю медичної та бюджетної реформ, пріоритетів, підвищення ефективності використання бюджетних коштів у форматі програмно-цільового бюджетування. Результати застосовано у процесі формування та реалізації соціальної та бюджетної політики розвитку системи охорони здоров'я в країні.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.895. Система чинників впливу на форми фінансування освітньої діяльності / О. В. Кіктенко // Держава та регіони.

Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 3. — С. 88-92. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета дослідження — визначити систему чинників впливу на форми фінансування освітньої діяльності; проаналізувати стан і перспективи розвитку освітнього кластеру для полегшення доступу до фінансування при реалізації державної політики в галузі освіти на місцевому рівні. Для ефективної освітньої діяльності в Україні необхідна можливість належного виконання уповноваженими органами функцій контролю за фінансовим, організаційним, технічним, методологічним, інформаційним забезпеченням розвитку освітньої сфери. Ознакою прогресивних перетворень має стати створення умов для задоволення потреб освіти, покращання системи механізмів державного регулювання освітньої діяльності, активізації співробітництва освітніх закладів із приватним сектором, а також підвищення рівня якості освіти та застосування освітніх технологій, інструментів і ресурсів для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів та держави. Освітня діяльність України потребує якісних змін для реалізації управлінських процесів, зокрема трансформації структури органів місцевого самоврядування, їх орієнтації на підвищення рівня конкурентоспроможності всіх ключових ланок регіону (території).

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.896. Фінансове забезпечення закладів фахової передвищої освіти: сутність, нормативні, організаційні та облікові аспекти / Н. В. Починок, І. Д. Бенько, С. В. Сісюк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 84-90. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження основних рис закладів фахової передвищої освіти (коледжів) — структурних підрозділів вищих освітніх закладів — і особливостей їх фінансового забезпечення, а також розробка пропозицій з його оптимізації та облікового відображення, у тому числі в напрямку розвитку джерел як структурної підсистеми фінансового механізму. У результаті дослідження доведено потребу в оптимізації фінансування освіти та її подальшого розвитку. На прикладі закладів фахової передвищої освіти ідентифіковано проблему зменшення кількості здобувачів освіти та освітніх закладів, що негативно позначається на рівні забезпечення українського ринку праці фахівцями. Встановлено зв'язок рівня фінансування з державною політикою щодо розвитку освіти в Україні та застосуванням у цій сфері нового бюджетного механізму, який передбачає переведення низки передвищих освітніх закладів на фінансове забезпечення з місцевих бюджетів. Установлено суттєвий вплив на функціонування передвищої освіти прийнятого Закону України «Про передвищу освіту», який серед іншого визначає можливість не лише бюджетного забезпечення, а й фінансування за рахунок інших джерел, які не заборонені законодавством, з обов'язковим дотриманням принципів цільового й ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прийнятті рішень. Досліджено проблеми, що склалися в системі фахової передвищої освіти, і на цій основі зроблено висновок про відсутність комплексної, науково обгрунтованої програми фінансового забезпечення діяльності навчальних закладів, яка б створювала фінансову основу для стратегічного розвитку передвищої освіти України в контексті глобалізації та інформатизації суспільства. При її розробці пропонується враховувати всі можливі джерела фінансування, а також удосконалити систему обліку в напрямі відокремленого відображення його надходжень у розрізі відповідних джерел і відповідним чином сформувати робочий план рахунків. Обгрунтовано доцільність застосування такої форми фінансування соціальних проектів і цільових програм навчальних закладів, як фандрайзинг, який являє собою спеціально організований процес збирання коштів на реалізацію проектів неприбуткових організацій. Фінансове забезпечення коледжів на основі фандрайзингу може здійснюватися за допомогою таких інструментів, як гранти чи оплата послуг на договірній основі. Інновації у фінансуванні впливають на їх облік, і це питання є наразі недостатньо дослідженим. Тому перспективними є дослідження проблематики вдосконалення синтетичного й аналітичного обліку фінансового забезпечення з різних джерел, а також розвиток системи документального забезпечення відносин фандрайзингу між контрагентами.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.897. Фінансування фізичної культури і спорту / Я. Ястреб // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 4. — С. 134-142. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

В умовах кризи, спричиненої пандемією COVID-19 та повномасштабною війною на території України, перед урядом постає питання фінансового забезпечення розвитку фізичної культури і спорту. Наразі існує потреба у відбудові та реконструкції спортивної інфраструктури, відновленні діяльності установ та організацій. Актуальним є пошук та залучення фінансових резервів для відновлення галузі фізичної культури і спорту, створення дієвого механізму реалізації державної фінансової політики. Мета дослідження — розкриття теоретичних засад та вдосконалення методологічних положень розвитку системи фінансового забезпечення фізичної культури і спорту. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові методи: системний під-

хід, індукції, дедукції, абстрагування, узагальнення, аналізу та синтезу. Використано сучасні теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних учених з проблем фінансового забезпечення фізичної культури і спорту в Україні. Питання визначення суті фінансового забезпечення розвитку фізичної культури і спорту приділено недостатньо уваги, що потребує формування консолідованого трактування цього визначення на основі аналізу наукової літератури. В умовах воєнного стану виникає необхідність залучення значних фінансових ресурсів для відбудови об'єктів спортивної інфраструктури, відновлення центрів олімпійської підготовки та допомоги населенню у покращанні психологічного стану. Висновки: фінансове забезпечення розвитку фізичної культури і спорту є одним з головних напрямів розвитку держави, тому що забезпечує формування людського капіталу для кращого розвитку економіки та становлення країни на міжнародному рівні як провідної спортивної держави.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.898. Balance sheet budgeting at agricultural enterprises / О. Fomina, S. Semenova, O. Moshkovska, T. Lositska // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 121-129. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження важливості балансового бюджетування для підприємств агробізнесу та розроблення зразка балансового бюджету, який відповідає потребам та особливостям їх діяльності, відображає ключові показники фінансового стану для досягнення цільового рівня економічного розвитку. Узагальнено підходи до визначення суті бюджету та бюджетування, систематизовано основні ознаки класифікації бюджетів та охарактеризовано місце і важливість балансового бюджету. Проаналізовано особливості складання балансових бюджетів для підприємств агробізнесу, які полягають у методиці первісного визначення сільськогосподарської продукції, оцінці поточних і довгострокових біологічних активів, відображенні в обліку земельних ділянок, біологічних перетворень. Охарактеризовано методику визначення бюджетних показників, порядок їх узгодження та взаємозв'язку з іншими видами бюджетів. Обгрунтовано запропонований балансовий бюджет, якого доповнено аналітичними параметрами для оцінки фінансового стану підприємства і підтримки ухвалення ефективних рішень. Балансовий бюджет, зазвичай, містить стандартні статті фінансової звітності в розрізі місяців на відповідний рік, тому важливим доповненням є представлення відхилення за всіма показниками за рік і середньорічні значення, що надасть більш згладжені оцінки. Наука новизна проведеного дослідження полягає у формалізації процесу балансового бюджетування та розробленні балансового бюджету для підприємств агробізнесу, що враховує особливості їх діяльності та містить аналітичні показники, які допомагають змоделювати коефіцієнти ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості та досягнути їх у довгостроковій перспективі. Результати дослідження надають змогу більш ефективно організувати проведення бюджетування, полегшити процес розроблення балансових бюджетів і представити їх у доповненій формі для управління фінансовим станом підприємств агробізнесу, зростання їх балансової вартості та економічного розвитку.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.899. Financial support and forecasting of food production using economic description modeling methods / I. Rummyk, S. Laptsev, S. Sehed, L. Akimova, O. Akimov, M. Karpa // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 248-262. — Бібліогр.: 42 назв. — англ.

Досліджено фінансові програми, які використовуються державою для підтримки продовольчого виробництва на підставі використання методик економічного описового моделювання. Встановлено, що трактування суті та стратегії фінансування на практиці має досить різні підходи. Доведено, що формування дієвої системи фінансування продовольчого виробництва передбачає взаємозв'язок та ефективний перерозподіл між різними джерелами фінансових ресурсів. Обгрунтовано, що сільське господарство має всі передумови для зростання продуктивності за умови нарощування інвестицій в українську аграрну галузь та ефективного бюджетного фінансування. У зв'язку з цим досліджено особливості продовольчого виробництва на підставі використання можливостей описового моделювання за допомогою програмного пакета Statgraphics XVII Centurion. Встановлено, що основним параметральним критерієм, від якого залежить рівень продовольчого виробництва як країни в цілому, так і окремих регіонів, визначено показник виробництва сільськогосподарської продукції (СГП), кількісні параметри якого беруться за основу при розрахунку коефіцієнтів самозабезпечення, покриття імпорту, калорійності, достатності споживання, рентабельності та інших. Оцінка цього показника за допомогою моделювання надає можливість скласти прогноз динаміки зміни його обсягів на майбутні 12 часових періодів із метою попереднього визначення рівня продовольчого виробництва. Для цього використано економіко-математичний інструментарій оцінки прогнозованої динаміки зміни обсягів сільськогосподарського виробництва на майбутні часові періоди. Проведено моделювання показника виробництва

СПП на одну особу за рік шляхом досліджень на нормальність розподілу за допомогою тестів відповідності Колмогорова — Смирнова, Андерсона — Дарлінга та модифікованого тесту Колмогорова — Смирнова. За результатами порівняльного аналізу 17 різних моделей і 5 тестів на відповідність виявлено, що найбільше статистичних випробувань проходить квадратична модель, на основі якої складено прогнози обсягів виробництва СПП на одну особу за рік і розраховано для кожного прогнозного року (періоду) з достовірністю 95 % нижні та верхні межі досліджуваного показника. Встановлено, що до 2030 р. в Україні з великою вірогідністю тренд зростання обсягів виробництва СПП буде продовжений, причому досить високими темпами. Доведено переваги застосування методів економічного моделювання при дослідженні визначеної проблеми.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.671, 1.У.765, 1.У.822, 1.У.1341-1.У.1342

Державний кредит

1.У.900. Боргова складова забезпечення стійкості публічних фінансів України: стан і тенденції розвитку / Т. А. Коляда, Л. Я. Бенч, Н. Д. Рибіна // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 178-186. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — оцінка стану державного та гарантованого державою боргу як складової забезпечення стійкості публічних фінансів України, виявлення тенденцій і чинників, що визначають боргову безпеку та впливають на темпи розвитку економіки країни. Розкрито показники виміру стійкості публічних фінансів; наведено індикатори результативності політики забезпечення стійкості публічних фінансів України до 2030 р.; визначено роль і значення боргової безпеки в забезпеченні стійкості публічних фінансів. Здійснено факторний аналіз державного та гарантованого державою боргу за основними ознаками — середній курс долара США за рік, обсяг ВВП, доходи та видатки державного бюджету — з метою виявлення тенденцій зміни його структури та обсягів за період 2016 — 2020 рр. Визначено основні фінансові ризики та ступінь їх впливу на боргову безпеку, розроблено прогноз державного та гарантованого державою боргу України на середньострокову перспективу на 2021 — 2023 рр. за допомогою поліноміального тренду. Доведено вірогідність погіршення боргової ситуації в Україні до 2023 р. і, як наслідок, — погіршення стійкості публічних фінансів через згоргання пандемії коронавірусу, яку за рівнем впливу на економіку можна прирівняти до криз 2008 — 2009 і 2014 — 2015 рр. Обґрунтовано пропозиції щодо покращання боргової безпеки України в умовах пандемії коронавірусу.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.901. Державний борг України за масштабної кризи / Н. Замкова, І. Гнидюк // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 4. — С. 110-121. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Вагомою складовою кожної фінансової системи усіх країн є державний борг. Нелегко зараз знайти країну, що б була спроможно розвиватись без запозичень. Українська економіка функціонує в режимі війни, а обслуговування боргових зобов'язань провокує додатковий тягар на державний бюджет. Вчасне погашення державного боргу, пошук альтернативних джерел залучення фінансових ресурсів є головним напрямком боргової політики України. Мета роботи — дослідження впливу воєнного стану в Україні на обслуговування та погашення державного боргу. Дослідження проведено із застосуванням методів теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу та синтезу. Україна, до вторгнення російської федерації, мала чітку стратегію управління державним боргом на середньострокову перспективу. Війна внесла корективи в політику держави, зокрема і в боргову. Попри складну ситуацію в бюджетній сфері, уряд вчасно погашає зовнішні боргові зобов'язання. Проте фінансові резерви України швидко вичерпуються, що значно збільшує вагу підтримки з боку зарубіжних партнерів, які допомагають і в гуманітарному, військовому та фінансовому напрямках. Однак частина залучених коштів спрямовується на виплату комерційних кредитів минулих років, що вбачається нераціональним у поточних умовах критичного дефіциту фінансових ресурсів. Зважаючи на те, що обсяг ВВП в Україні падає, ніхто не може спрогнозувати скільки триватиме війна, як наслідок, Україні потрібні будуть кошти на післявоєнне відновлення, основним елементом цієї програми має стати і зменшення боргового тягара. Висновки: реструктуризації державного боргу України уникнути буде важко. І тут може стати в нагоді досвід інших країн, які уже пережили реструктуризацію зовнішнього боргу, але опиратися вона має на активну дипломатичну підтримку наших зарубіжних партнерів.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.902. Оцінка рівня боргової безпеки України та пріоритетні напрями її зміцнення / Л. О. Петик, Р. В. Лопушанський, П. В. Лука // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 357-362. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто оцінку рівня боргової безпеки України на сучасному етапі її розвитку. Державний борг являє собою важливу

складову ринкової економіки. Він є вагомим чинником, що призупиняє розвиток країни та створює загрозу її фінансовій безпеці. Саме тому оцінка рівня боргової безпеки, її зміцнення є актуальним завданням. Для цього авторами визначено значення ключових індикаторів боргової безпеки країни. Проаналізовано кожен базовий показник, розкрито характерні значення кожного з них відповідно до їх граничних значень, закріплених вітчизняним законодавством. Відображено вплив кожного індикатора на фінансову безпеку України. На основі даних індикаторів розраховано інтегральний показник боргової безпеки за останні роки шляхом здійснення нормування індикаторів і коригування на їх вагові коефіцієнти. Обчислено, що сьогодні значення інтегрального показника є небезпечним, що свідчить про загрозу боргової безпеці України. Розглянуто основні причини, які призвели до критичного стану боргової безпеки країни, серед яких: постійний дефіцит державного бюджету, переважання короткострокових запозичень і неефективна політика управління державним боргом. Досліджено наслідки впливу сьогодишнього рівня боргової безпеки на фінансову безпеку України загалом. Насамперед найбільш вразливим наслідком для вітчизняної економіки є брак коштів на інвестиційні програми соціально-економічного розвитку держави. Охарактеризовано пріоритетні напрями вдосконалення вітчизняної боргової політики щодо зміцнення боргової безпеки країни шляхом покращання структури державного боргу та формування довгострокової стратегії внутрішніх і зовнішніх запозичень.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.903. Стратегічні пріоритети боргової політики країни / В. Д. Макогон, І. П. Адаменко // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 150-155. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Забезпечення цілеспрямованого впливу на суспільний розвиток потребує формування та реалізації дієвої боргової політики на основі удосконалення інституційного забезпечення фінансово-бюджетних перетворень. Вагомими завданнями в сучасних умовах є: підвищення ефективності боргового механізму та забезпечення боргової стійкості; удосконалення боргового інструментарію фіскальної політики; оптимізації структури боргового портфелю. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування та реалізації боргової політики доволі поширена в наукових дослідженнях: Д. Рікарда, Р. Макконелла, Д. Мілля, П. Самуельсона, А. Сміта, М. Фрідмена, І. Запатріної, Г. Кучер, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, А. Мазаракі, М. Пасічного, І. Чугунова та інших. Зазначені питання актуалізуються у зв'язку з погіршенням тренду соціально-економічного розвитку, посиленням військової агресії проти України, що вимагає розв'язання низки конкретних завдань у сфері боргового управління. Завданнями дослідження є: розкрити роль боргової політики на даному етапі розвитку суспільних відносин; обґрунтувати особливості застосування боргового інструментарію фіскальної політики. Мета дослідження — розкриття стратегічних напрямів боргової політики за сучасних умов. Застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, структурування, синтезу та ін. Викладення основного матеріалу (результати роботи). Розкрито роль боргової політики на даному етапі розвитку суспільних відносин. Обґрунтовано особливості застосування боргового інструментарію фіскальної політики. Визначено стратегічні напрями боргової політики в сучасних умовах. Висновки: обґрунтованість реалізації боргової політики є вагомим умовою досягнення національних соціально-економічних інтересів. За сучасних умов необхідне розуміння складності та багатомірності порушених питань. При цьому одним із найважливіших завдань є підвищення ефективності боргового механізму та забезпечення боргової стійкості.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.904. Early warning system of external sustainability of an economy: case of Ukraine / О. Bazhenova, I. Chornodid, Yu. Yarmolenko, O. Golubev // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 503-511. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Розроблено систему раннього попередження, яка надає можливість здійснювати моніторинг зовнішньої стійкості економіки (ЗСЕ) внаслідок впливу зовнішніх економічних шоків (ЗЕШ). Із цією метою проведено аналіз запропонованої системи показників ЗСЕ на прикладі України. Він включає статистичний аналіз системи показників ЗСЕ, ймовірнісну оцінку їх динаміки внаслідок впливу ЗЕШ. Крім того, аналіз показників ЗСЕ охоплює перевірку їх волатильності, стабільності та мінливості відносно ВВП, що полягає в розрахунку середньоквадратичного відхилення для тестування волатильності, автокореляції — для перевірки стабільності показника та кореляції між його величиною та темпами зростання ВВП для вимірювання мінливості щодо результатів функціонування економіки. Розрахунки порогових процентилів для показників ЗСЕ України, відношень «шум — сигнал» і ймовірностей виникнення нестійких зовнішніх збурень базуються на сигнальному підході. Аналіз показників ЗСЕ України засвідчив, що більшість показників є мінливими щодо своїх середніх значень. Показано, що більшість показників ЗСЕ України є ациклічними, оскільки вони слабо

корелюють із темпами зростання ВВП, хоча їхні поворотні точки в багатьох випадках збігаються. Проциклічними показниками є відношення резервних активів до «широких грошей», відношення чистих іноземних активів до ВВП, середня процентна ставка за зовнішніми державними зобов'язаннями, антициклічними показниками виявилися такі індикатори, як відношення резервних активів до короткострокового зовнішнього боргу, частка зовнішнього державного боргу, деномінованого в іноземній валюті, до загальної суми зовнішніх державних зобов'язань (крім СПЗ).

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.336, 1.У.549

Державне страхування

1.У.905. Вплив пандемії на розвиток страхового ринку України / О. А. Маслій, М. О. Белкіна // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 67-74. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

На основі узагальнення результатів наукових досліджень особливостей функціонування й значення страхового ринку у фінансовій системі країни доведено, що страхові послуги відіграють важливу роль в управлінні ризиками, розподілі заощаджень і зростанні ринку капіталу в сучасних умовах численних викликів, ризиків та загроз. Доведено, що рівень розвитку страхового ринку України є низьким у порівнянні з іншими країнами світу за ключовими показниками (проникненням і щільністю страхування), проте темпи його зростання є високими. Проведено порівняльний і трендовий аналіз показників розвитку страхового ринку та виявлено позитивну динаміку, незважаючи на зменшення активності за туристичним, авіаційним і майновим страхуванням. Натомість встановлено зростання попиту на страхові продукти обов'язкового страхування, яке займає найбільшу частку в структурі зібраних страхових премій на українському ринку страхування. Досліджено специфіку впливу пандемії на страховий ринок, яка проявляється в стимулюванні окремих його секторів та виникненні нових страхових продуктів. Установлено, що для страхового ринку, на відміну від інших сфер національної економіки, пандемія є рушієм розвитку, оскільки зростаючий рівень ризику в особистому страхуванні сприяє підвищенню попиту на страхові продукти медичного страхування. Доведено, що вплив пандемії на страховий ринок полягає у диверсифікації страхових програм, розширенні страхового поля, зростанні кількості страхувальників та укладених договорів страхування, зокрема в медичному страхуванні, збільшенні обсягу зібраних страхових премій, а також цифровізації процесу надання страхових послуг через оформлення електронних страхових полісів, запровадженні клієнто-орієнтованих бізнес-моделей, що сприяє розвитку страхового ринку. Розглянуто фінансові результати діяльності страхових компаній в Україні й ідентифіковано, що темпи їх зростання є найвищими серед усіх небанківських фінансових установ в умовах пандемії. Визначено напрями розвитку страхового ринку України в умовах епідемічної небезпеки, що ґрунтуються на розробленні інноваційних рішень та диверсифікації діяльності у відповідь на появу нових ризиків.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.906. Забезпечення фінансової стійкості страхової компанії в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / М. В. Балицька; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено основні аспекти забезпечення фінансової стійкості страхової компанії в Україні. З'ясовано сучасні тенденції розвитку страхового ринку України та практику використання страховими компаніями джерел забезпечення їх фінансової стійкості. Розглянуто сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості страхової компанії, що застосовуються вітчизняними та іноземними дослідниками, рейтинговими агентствами та міжнародними організаціями. На основі оцінки фінансової стійкості українських страхових компаній за допомогою тестів раннього попередження визначено низьку спроможність такої методики до своєчасного виявлення зниження рівня фінансової стійкості страховика. Запропоновано інтегральний показник для рейтингування страхових компаній за рівнем їх фінансової стійкості. Розроблено модель управління фінансовою стійкістю страхової компанії з урахуванням ризиків, що враховує особливості діяльності цього фінансово-кредитного інституту. Сформульовано рекомендації щодо вдосконалення інструментів прогнозування рівня фінансової стійкості вітчизняних страховиків в частині модернізації методики стрес-тестування відповідно до зарубіжної практики.

Шифр НБУВ: РА443258

1.У.907. Загрози та перспективи розвитку страхових компаній України у період пандемії COVID-19 / І. Г. Гончаренко, Н. В. Дудченко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 3. — С. 108-113. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано сучасний стан, загрози та перспективи розвитку ситуації на ринку страхових послуг в Україні. Розвиток світового і, своєю чергою, національного ринків страхових послуг відбувається під дією різновекторних чинників й об'єктивних

обставин. Пріоритетною ознакою розвитку народного та світового господарства останнім часом є глобалізація фінансових інститутів. Субстанціональною основою інтеграційних та глобалізаційних процесів виступає рух капіталу. На страховий ринок як невід'ємний складник фінансового ринку країни глобалізаційні процеси впливають першочергово. Даний ринок майже миттєво реагує на динамічні процеси у світовому економічному середовищі й відображає основні тренди, що відображають формування сучасного страхового простору. Криза внаслідок пандемії має відмінність від попередніх тим, що вільне пересування було суттєво обмежено. Мета дослідження — визначення найнеобхідніших змін адаптивно-трансформаційного характеру в Україні з урахуванням чинників, що викликані пандемією. Сьогодні вітчизняний страховий ринок відчуває безліч негативних викликів. На менш важливим лишається питання про наслідки, що є неминучими після завершення карантину, та як вони відобразяться на учасниках страхового ринку. Розглянуто зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на функціонування страхового ринку України. З'ясовано, що через об'єктивно прямі наслідки кількості страхових компаній зменшуватиметься. Установлено, що в Україні страховими компаніями пропонуються програми медичного страхування, що передбачають забезпечення фінансової підтримки у разі хвороби COVID-19, а також удосконалюють уже діючі програми страхування. Проаналізовано законодавчі зміни, які відбулися в Україні у сфері страхування, спричинені пандемією коронавірусу. З'ясовано, що державною запроваджуються заходи, спрямовані на захист та підтримку населення в умовах впливу пандемії. Визначено наявні та потенціальні загрози, зазначено можливості, що нададуть змогу зберегти страхові компанії та зміцнити їх позиції на ринку страхових послуг в Україні.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.908. Методологія управління економічною безпекою підприємств страхового сектору: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / С. І. Дробязко; Харківський державний ун-т харчування та торгівлі. — Харків, 2019. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено практичні рекомендації щодо управління економічною безпекою підприємств страхового сектору. Доведено дуальність економічної безпеки підприємств — «відсутність небезпеки» й «захищеність від небезпеки» та визначено найважливіші її властивості. Уточнено визначення економічної безпеки підприємств страхового сектору, виділено її структурно-функціональні складові. Розроблено концептуальні засади економічної безпеки підприємств страхового сектору. Розроблено концепцію управління економічною безпекою підприємств страхового сектору. Розвинуто класифікацію ринку страхових послуг. Розроблено комплексний інструментарій інтегральної оцінки рівня економічної безпеки підприємств страхового сектору. Визначено пріоритетні групи факторів та найвагоміші субфактори впливу на розвиток ринку страхових послуг як детермінанти економічної безпеки підприємств страхового сектору. Розроблено науково-практичний підхід до оцінювання економічної безпеки підприємств страхового сектору. Обґрунтовано методологічні засади формування системи управління економічною безпекою підприємств страхового сектору. Розроблено науково-методичний підхід до удосконалення системи управління економічною безпекою підприємств страхового сектору. Запропоновано науково-практичний підхід до оцінювання ефективності системи управління економічною безпекою підприємств страхового сектору з урахування ризику. Розвинуто методичний підхід до формування стратегічних заходів підвищення економічної безпеки підприємств страхового сектору на основі модифікованої матриці профілю конкурентоспроможності. Розроблено науково-методичний підхід до оцінки споживчого вибору підприємства страхового сектору та матричний метод експрес-оцінки ефективності управління економічною безпекою підприємств страхового сектору. Розвинуто методичний підхід до формування стратегічних заходів підвищення економічної безпеки підприємств страхового сектору.

Шифр НБУВ: РА441814

1.У.909. Страховий менеджмент в умовах глобалізаційних процесів в Україні / С. А. Власюк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 207-212. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Найефективнішим інструментом управління ризиками, який може захистити як фізичних осіб, так і суб'єктів підприємницької діяльності від фінансових ризиків, що виникають унаслідок різних непередбачених ситуацій, виступає страхування. Своєю чергою, розширення горизонтів страхового ринку вимагає чіткості та злагоженості в діяльності страхових компаній, а тому актуальним постає дослідження чинників, що напряму впливають на менеджмент страхових організацій. З'ясовано, що однією із форм контролю ризиків виступає страховий менеджмент, який включає в себе виявлення, оцінку та інтервенцію ризиків, тобто оборонну стратегію для підготовки до несподіваного, що регламентується нормативно-правовими документами, й втілення принципів і вчень, які є загальноприйнятими. Виявлено, що основні методи страхового менеджменту, такі як уникнення, збереження, розподіл, передача, запобігання та зменшення втрат, — можуть застосовуватися до всіх площин діяльності як

фізичних осіб, так і суб'єктів підприємницької діяльності, і можуть окупитися в довгостроковій перспективі. Розвиток страхового ринку в Україні в перспективі можливий завдяки впровадженню ефективного механізму страхового менеджменту на основі системного аналізу й ефективного контролю на макро- та мікрорівнях. Упроваджуючи план управління ризиками та розглядаючи різні потенційні ризики чи події до їх виникнення, суб'єкти господарювання можуть заощадити власні кошти та захистити своє майбутнє завдяки своєчасному встановленню певних контурів, щоб уникнути потенційних загроз, мінімізувати їх вплив у разі їх виникнення та впоратися з результатами.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.910. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. / Н. А. Хрущ, К. Л. Ларіонова, Л. О. Матвійчук. — Хмельницький: ХНУ, 2020. — 274 с.: рис., табл. — укр.

Підготовлено навчальний посібник відповідно до робочої програми дисципліни «Фінанси страхових організацій» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою бакалаврів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Систематизовано концептуальні, теоретико-методологічні основи організації фінансів страхових компаній в умовах становлення та розвитку в Україні ринку страхових послуг. Наведено особливості кругообігу грошових коштів страховиків, порядок формування і розміщення страхових резервів та формування фінансових результатів страхових організацій, особливості їх оподаткування, зміст і значення фінансової надійності та платоспроможності страховиків. Підкріплено теоретичний матеріал посиланнями на актуальну та корисну інформацію стосовно суті та історії виникнення окремих термінів і понять, що надає змогу студентам посилювати уважність, враховано діючі на сьогодні новачки та зміни вітчизняного законодавства. Рекомендовано для студентів, аспірантів, викладачів економічних дисциплін та керівників і персоналу страхових організацій.

Шифр НБУВ: ВА865137

Див. також: 1.У.957

Кредитна система. Фондові біржі. Грошовий обіг

1.У.911. IT-інфраструктура як базова складова цифрової трансформації: [монографія] / С. О. Довгий, О. В. Копійка; НАН України, Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору. — Київ: ІТГП НАНУ, 2023. — 457 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 394-421. — укр.

Розглянуто задачу побудови IT-інфраструктури, як єдиної інформаційної платформи, яка інтегрує усі технології Індустрії 4.0. Єдина інформаційна платформа відповідає концепції RAMI 4.0 та використовує хмарні технології, які базуються на моделі обслуговування IaaS сервісних Центрів обробки даних. Основний акцент зроблено на використанні сервісів IT-інфраструктури для цифрової трансформації. Цифрова трансформація передбачає впровадження організацією цифрових технологій для оцифрування нецифрових продуктів, послуг або операцій. Метою впровадження цифрової трансформації є збільшення цінності за рахунок інновацій, винаходів, досвіду клієнтів або ефективності. Показано, що технологічні компоненти IT-інфраструктури сприяють роботі і керують бізнес-функціями. IT-інфраструктуру розглянуто як основу технологічних систем. Усі організації, які покладаються на технології для ведення свого бізнесу, можуть одержати вигоду від наявності надійної взаємопов'язаної IT-інфраструктури. Представлено модель IT-інфраструктури телекомунікаційних операторів, яка має стати еталонною для інформаційних систем, які забезпечують цифрову трансформацію.

Шифр НБУВ: ВА863719

1.У.912. Фінансово-правова природа послуг на платіжному ринку / О. М. Лобач, Н. Г. Кравченко // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 41-50. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Здійснено огляд правового регулювання українського платіжного механізму та проаналізовано його осучаснення в умовах зміни правозастосування на фінансовому (в тому числі платіжному) ринку під впливом цифровізації суспільних відносин, зокрема: з'ясовано характер правовідносин на ринку платіжних послуг, досліджено зміст і правову природу платіжних послуг як фінансово-правової категорії; платіжну послугу кваліфіковано основною правового платіжного механізму; підкреслено, що платіжна послуга у правовому вимірі є явищем міжгалузевим і регулюється нормами цивільного, господарського, фінансового, банківського, валютного права тощо, а діяльність із надання платіжних послуг за своєю правовою природою має ознаки як публічно-правових (регуляторних), так і цивільно-правових відносин. Зроблено висновок, що елементи, які структурують законодавчу дефініцію «платіжна послуга», свідчать, що в її основу покладено суб'єктний і функціональний критерій, які, будучи об'єднаними в цій правовій конструкції, формують предмет діяльності надавача платіжних послуг — виконання/супроводження платіжних операцій. Запропоновано доповнити наявну доктринальну класифікацію платіжних послуг за додатковими

критеріями, які надають можливість характеризувати їх (послуги) як систему взаємопов'язаних елементів, що охоплюються діалектикою цілого та частини, загального та окремого. На підставі правового аналізу легальної дефініції «платіжна послуга» запропоновано доктринальне його визначення: платіжні послуги — це діяльність (самостійна або з залученням комерційних агентів) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, банків (згідно з банківською ліцензією) та визначених законодавцем суб'єктів господарювання (на підставі ліцензії на включення до реєстру) із виконання та/або супроводження платіжних операцій із використанням сучасних платіжних інструментів на договірних засадах із споживачем таких послуг за рахунок власних чи одержаних у кредит від надавача коштів із дотриманням вимог щодо їх відокремлення та збереження. Висловлено гіпотезу щодо структури нової моделі правового платіжного механізму, зроблено висновок про формування нової парадигми платіжного механізму та його правового регулювання з урахуванням цифровізації відносин у сфері платіжних послуг.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.913. Фіскальна політика у забезпеченні стабільності валютного ринку України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / О. Р. Козакевич; Львівський національний ун-т імені І. Франка. — Львів, 2019. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Комплексно досліджено теоретико-аналітичне та економіко-математичне обґрунтування впливу фіскальної політики на стабільність валютного ринку України та здійснено розробку практичних рекомендацій щодо заходів стабілізації вітчизняного валютного ринку з урахуванням змін у динаміці основних фіскальних важелів таких як державні доходи, державні видатки та державний борг в умовах необхідності досягнення макрофінансової стабільності національної економіки. Критично опрацьовано тлумачення понять «валютний ринок», «макрофінансова стабільність», сформульовано авторське розуміння поняття «стабілізація валютного ринку». На основі базових теоретичних моделей фіскально-монетарного зв'язку визначено систему чинників опосередкованого впливу фіскальної політики на кон'юнктуру валютного ринку. Проведено комплексний аналіз динаміки основних показників валютного ринку України та фіскальних важелів. Визначено причинно-наслідкові зв'язки між важелями фіскальної політики та кон'юктурою валютного ринку. Запропоновано пріоритетні напрями підвищення ефективності державної фіскальної політики на основі впровадження помірної фіскальної консолідації у поєднанні із якісним фіскально-монетарним менеджментом, детінізацією та деофшоризацією національної економіки, з метою забезпечення макрофінансової та валютно-курсової стабільності.

Шифр НБУВ: РА442434

1.У.914. Digital banking and e-commerce in the context of digitalization of business management / O. Havryliuk, O. Yakushev, L. Prodanova, O. Yakusheva, S. Kozlovskaya // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 4-15. — Бібліогр.: 29 назв. — англ.

Розглянуто наростаючі тенденції та специфіку діджиталізації банківської сфери. Досліджено головні напрями цифрової трансформації та виникнення нових суб'єктів фінансового ринку внаслідок інституціоналізації/симбіозу традиційних банків із технологічними фірмами. Відзначено, що цей процес може мати далекосяжні та неоднозначні наслідки та загрози, як-от відхід від моделі досконалої конкуренції та перехід до конкуренції на основі платформ, монополізація ринків із витісненням одних фірм і створенням сприятливих умов для інших, фінансові та репутаційні ризики для банківських структур, які надають платіжні карти, підвищення цін на рекламу тощо. Виявлено проблеми традиційних (класичних) банків — неповороткість, неможливість оперативного коригування стратегій, використання застарілих інструментів розвитку, зокрема закриття філій і використання несучасних технологій, втрата контролю над платіжною системою; аргументовано тезу, згідно з якою механізми їх функціонування та управління потребують кардинальних корекцій та інновацій, насамперед у підходах до взаємодії з клієнтами та здійсненні електронного бізнесу. Окреслено стратегії функціонування нових цифрових банків — запровадження цифрових операцій з орієнтацією на оперативність, доступність, прозорість і захист прав споживачів, посилення конкуренції з класичними банками з перебиранням на себе клієнтів останніх. Проаналізовано наслідки та перспективи приходу високотехнологічних компаній Apple та Google на ринок банківських послуг. На конкретних прикладах показано причини банкрутства раніше процвітаючих компаній — Kodak (США), Blockbuster (США).

Шифр НБУВ: Ж73250

Кредитна система

1.У.915. Активізація маркетингових комунікацій комерційних банків: монографія / М. Я. Демко, Є. В. Крикавський, Н. С. Косар, Н. Є. Кузьо; Національний Ун-т «Львівська

політехніка». — Львів: Растр-7, 2023. — 259 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 231-251. — укр.

Систематизовано підходи до визначення суті інтегрованих маркетингових комунікацій банків і напрямів інтеграції маркетингових комунікацій, брендингу комерційного банку з застосуванням інструментів маркетингових комунікацій та інших складових комплексу маркетингу, етапів маркетингового дослідження для визначення переваг клієнтів банківських установ, структури інтегрованих маркетингових комунікацій комерційних банків та їх характеристики. Ідентифіковано заходи маркетингових комунікацій для клієнтів різних вікових груп, їх структуру та пріоритетність. Розглянуто питання формування партнерських програм комерційного банку з метою розширення його клієнтської бази. Розкрито особливості інструментів маркетингових комунікацій банківських установ в умовах воєнного стану.

Шифр НБУВ: ВА864893

1.У.916. Виявлення та запобігання фінансовому шахрайству у забезпеченні фінансової безпеки комерційних банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / С. С. Мельник; ДВНЗ «Ун-т банківської справи». — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено важливе наукове завдання щодо виявлення та запобігання фінансовому шахрайству (ФШ) у забезпеченні фінансової безпеки комерційних банків (ФБКБ). Уточнено суть ФШ у КБ, визначено його мету, суб'єкти здійснення і суб'єкти, на яких воно спрямовано, сферу його існування, професійні відносини, за яких воно здійснюється, об'єкт і спосіб впливу на його суб'єкти, інструменти здійснення. Представлено цикл та удосконалено класифікацію різновидів ФШ у КБ. З'ясовано місце і роль виявлення і запобігання ФШ у забезпеченні ФБКБ. Проаналізовано підходи до визначення ФБКБ і наведено її авторське тлумачення та характеристику. Охарактеризовано підходи до виявлення і запобігання ФШ у КБ. Розкрито суть і визначено складові формування і реалізації механізмів виявлення, протидії та запобігання ФШ у КБ. Проаналізовано форми реалізації ФШ у КБ України, підходи до його типології. Критично оцінено стан виявлення і протидії ФШ за типовими конструкціями у КБ. З'ясовано відсутність повноцінного виявлення ФШ загалом та у вітчизняних КБ зокрема. Визначено особливості ФШ, які знижують результативність діяльності з його виявлення в КБ України, та проблеми, що існують у цій сфері. Оцінено практику боротьби з ФШ для забезпечення ФБ вітчизняних КБ. Доведено необхідність і вперше розроблено уніфіковану модель виявлення ФШ як одного з важливих чинників підвищення ФБ вітчизняних КБ. Виокремлено етапи ФШ у КБ. Наведено пропозиції з розвитку в Україні незалежних фінансових розслідувань для зменшення ризиків шахрайських проявів/удосконалення практики управління ними. Визначено складові та методичні підходи до оцінки дієвості виявлення та запобігання ФШ у КБ України, визначено критерії та індикатори дієвості заходів з його виявлення і запобігання.

Шифр НБУВ: РА442493

1.У.917. Державний банк розвитку в інституційній структурі національної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / В. Л. Коломієць; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні питання, пов'язані зі створенням і функціонуванням державного банку розвитку в Україні. Актуалізовано положення сучасної науки щодо змісту фінансової політики держави та її складових. Охарактеризовано фінансову інфраструктуру сучасної економіки та місце в ній інституцій розвитку. Розкрито особливості державних банків розвитку як складової інституційної фінансової інфраструктури. Окреслено передумови створення та поширення державних банків розвитку на глобальному рівні. Виділено чинники, які зумовлюють функціонування державних банків розвитку в країнах з різними моделями національної економіки. Охарактеризовано ефективність діяльності державних банків розвитку в окремих країнах. Детерміновано ключові проблеми інвестиційної політики в Україні на сучасному етапі, що потенційно можуть бути вирішені за допомогою державного банку розвитку. Визначено детермінанти створення державного банку розвитку в Україні, окреслено його ключові цілі та завдання. Встановлено концептуальні засади державного регулювання діяльності державного банку розвитку в нашій державі. Сформульовано прагматичні підходи до формування та реалізації фінансово-інвестиційної стратегії державного банку розвитку в Україні з урахуванням актуальних задач фінансової політики держави.

Шифр НБУВ: РА442729

1.У.918. Діяльність центрального банку в умовах пандемії / І. В. Пасічник, Р. Д. Назаренко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 245-251. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Виявлено особливості у реалізації монетарної політики в умовах посилення кризових явищ у світовій економіці, спричинених пандемією. Проаналізовано діяльність та зміни, внесені центральними банками країн Європейського Союзу, США, Великою Британією, щодо регулювання фінансового сектора. Досліджено діяльність Національного банку України на початок 2020 р. з підтримки економіки, визначено основні заходи підтримки та

прогнози монетарної політики на поточний і наступний рік. Основним інструментом монетарної політики НБУ є облікова ставка (ставка рефінансування). Змінюючи її значення, НБУ впливає на вартість грошових ресурсів — знижує для надання доступу або збільшує для обмеження доступу до коштів. За початок 2020 р. НБУ знизив облікову ставку до 8 % — для того, щоб допомогти бізнесу пережити час карантину. Визначено основні заходи центральних банків з підтримки банківської системи, фінансової стабільності та стимулювання ділової активності. До таких заходів можна віднести: надавання додаткової ліквідності банкам за допомогою інструментів монетарної політики; введення обмежень щодо операцій та діяльності комерційних банків та інші заходи. Ставки по кредитах рефінансування центральними банками Великої сімки були скоординовано зменшено, на даний момент вони складають приблизно 0,25 %. Наведено пріоритетні шляхи розвитку подій та дії центральних банків по відновленню світової економіки. Центральні банки пом'якшують монетарну політику та забезпечують ліквідність економіки, щоб підтримувати кредитну активність банківських установ і забезпечити економіку необхідними ресурсами. Завдяки цим зусиллям зарубіжні країни, а також Україна, зможуть відновити економічне зростання та вийти на попередньо прогнозовані показники економіки.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.919. Економічна безпека банківського сектору національної економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / М. А. Славкіна; Класичний приватний ун-т. — Запоріжжя, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

За результатами дослідження розвинуто теоретико-концептуальні положення щодо доцільності дослідження багатовимірного профілю економічної безпеки банківського сектору в інтегрованому значенні. Уточнено визначення суті категорії «економічна безпека банківського сектору» шляхом встановлення відмінностей між категоріями «фінансова» та «економічна» безпека, врахування кола відповідальних і зацікавлених суб'єктів. Проведено аналіз найбільш суттєвих факторів впливу на економічну безпеку банківського сектору, визначено основні загрози, що негативно впливають на її рівень. Здійснено аналіз та узагальнення існуючих методик, підходів, моделей і методів оцінювання економічної (фінансової) безпеки. Розвинуто структуру економічної безпеки банківського сектору. Обгрунтовано підходи до оцінювання ризиків банківської діяльності на основі обраної структури й здійснено експертне оцінювання ризиків банківського сектору. Проаналізовано сучасний стан цифровізації в різних сферах національної економіки та її вплив на економічну безпеку банківського сектору на основі використання SWOT-аналізу. Охарактеризовано перспективи впровадження цифрових інновацій у діяльність банківських установ та визначено можливі ризики для системи економічної безпеки банків. Підтверджено, що однією з проблем упровадження цифрових технологій у банківську сферу є здатність користувачів до оволодіння ними. Розвинуто механізм підвищення рівня економічної безпеки банківського сектору України шляхом формування фінансово освіченого споживача банківських послуг. Набули подальшого розвитку концептуальні положення щодо розвитку фінансової освіти для забезпечення безпеки банківського сектору, зокрема фінансову грамотність та обізнаність розглянуто як базис, а економічну безпеку — як надбудову. Удосконалено методичний підхід до оцінювання та прогнозування системного ризику банківського сектору на основі методу таксономії й економетричного моделювання, що надало змогу обгрунтувати траєкторію змін значення системного ризику банківського сектору. Удосконалено методичний підхід до обгрунтування сценаріїв формування рівня економічної безпеки банківського сектору, визначений за методологією оцінювання рівня економічної безпеки держави, досліджений заходами імітаційного та економетричного моделювання.

Шифр НБУВ: РА442420

1.У.920. Забезпечення стабільності розвитку економіки через ефективне функціонування банківського сектору / Т. Д. Гірченко, І. М. Боярко, О. О. Стороженко, І. М. Семенюк // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 35-49. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено шляхи забезпечення стабільного розвитку економіки через ефективне функціонування банківського сектору. Розкрито поняття стабільного розвитку та ефективності функціонування банківської системи. Проаналізовано ключові засади макропруденційної та мікропруденційної політики та визначено основні переваги кожної з них. Охарактеризовано інструменти реалізації макропруденційної політики для забезпечення сталого розвитку економіки. Окреслено особливості застосування рейтингового оцінювання, ролі державних банків та інвестиційного банкіngu як найбільш оптимальні заходи для забезпечення економічного розвитку. Наведено перспективні цифрові технології в банківській системі функціонування, які мають довготривалі стратегічний характер розвитку. Підтверджено, що розвиток економіки країни залежить від багатьох факторів внутрішньої організації мікроекономічного середовища. Серед аспектів якісного підвищення конкурентоспроможності національної економіки

важливою складовою є саме акцентування політики посилення ефективності діяльності на ринковий сектор. Інфраструктура ринкового та фінансового секторів складається з інструментів фінансового впливу, а також додаткових комплексних заходів, спрямованих на створення багатоканальної системи різноманітних інститутів та установ, структурованого реального фінансового сектора послуг, урахування загальної стабільності банківської системи. Якість та ефективність діяльності фінансового сектора можна визначити, зокрема, за показником особливостей створення ринкових товарів і послуг, які утворюють можливість для створення ринкових відношень за оптимальними цінами. Дійшли висновку, що останнім важливим фактором для перспективи забезпечення стабільного розвитку економіки через ефективне функціонування банківської системи є використання цифрових технологій, адже у світі відбувається стрімкий перехід від традиційної форми економіки до цифрової, тому й банківська система має трансформуватись до сучасних реалій із використанням актуальних інноваційних технологій.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.921. Монетарне регулювання розвитку банківської системи України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Т. В. Мельник; ДВНЗ «Ун-т банківської справи». — Київ, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено еволюцію поглядів на монетарне регулювання та цілі монетарної політики. Уточнено визначення монетарного регулювання розвитку банківської системи. Оцінку впливу інструментів монетарного регулювання на розвиток банківської системи здійснено шляхом аналізу динаміки основних показників, які характеризують її діяльність. Визначено, як зміна режиму монетарної політики вплинула на пріоритетність застосування інструментів монетарного регулювання. Оцінено вплив інфляції та девальвувачі національної валюти на основні показники діяльності банківської системи. Досліджено наслідки ліквідації значної кількості банків в результаті «очищення» банківської системи України. Розраховано індекс розвитку банківської системи, який характеризує функціональну діяльність центрального банку як монетарного регулятора та розвитку банківського сектора. Виявлено існування тісного впливу між реальним кредитуванням економіки та індексом розвитку банківської системи. Окреслено основні напрями розвитку банківської системи, визначено найбільш ефективний з них, який базується на стимулюванні кредитування економіки.

Шифр НБУВ: RA442256

1.У.922. Особливості визначення бізнес-стратегій банків в Україні / Т. П. Гончаренко // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 75-84. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Актуальність теми дослідження — в необхідності розширення існуючих методичних засад визначення бізнес-стратегій з метою розвитку ринку банківських послуг в Україні. З метою активізації фінансово-економічних процесів в Україні необхідно сформувати ґрунтовний інформаційний базис прийняття ефективних управлінських рішень у сфері банківського менеджменту. У науковій та фаховій літературі питанням дослідження бізнес-стратегій банків присвячено увага таких вчених, як Гриджук Д. М., Деркаченко А. В., Худолій Ю. С., Заруцька О. П., Пантелєва Н. М., Рашкован В. та інші. Не применшуючи значення одержаних наукових результатів відзначено, що на сьогоднішній день недостатньо розвинуто методичні засади визначення бізнес-стратегій банків в Україні. Доцільна є розробка науково-методичного підходу до ідентифікації бізнес-стратегій банків в Україні. Зважаючи на загальну практику діяльності банків, обрання показників характеристики їх бізнес-стратегій необхідно сформувати два напрями: джерела формування банківських ресурсів та напрямки фінансування (кредитування). Математичний інструментарій ідентифікації бізнес-стратегій банків виступає: дивізійний метод k-середніх в розрізі множини багатомірних дослідницьких методів та дисперсійний аналіз. Висновки: визначення бізнес-стратегій банків в Україні надасть змогу як його учасникам, так і державним органам регулювання сформувати в майбутньому найбільш ефективне ринкове середовище. Це надасть можливість інтенсифікувати не тільки процеси розвитку банківського ринку, але й простимулювати діяльність економічних агентів.

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.923. Оцінка діяльності кредитних спілок на фінансовому ринку в Україні / О. В. Вінниченко, С. С. Матвієнко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 369-375. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проведено аналіз сучасного стану розвитку кредитних спілок і оцінку та структурування основних причин, що перешкоджають їх подальшому розвитку. Визначено, що на сьогодні у світі найпоширенішою формою фінансових кооперативів є кредитні спілки, які забезпечують кредитами соціально незахищені версти населення та здійснюють фінансову підтримку суб'єктів малого підприємництва, фермерських господарств, що набуває особливої актуальності в період пандемії. Наведено інформацію про обсяги діяльності кредитних спілок в окремих країнах світу та Європи. Зазначено, що діяльність кредитних спілок в Україні знаходиться на незадовільному рівні, внаслідок кризи в кредит-

них спілках почала погіршуватись якість обслуговування позик. Прострочка виникла не лише за споживчими кредитами, а й за кредитами на бізнес-потреби. Проаналізовано поточну ситуацію та виділено основні етапи розвитку кредитних спілок. На основі порівняльного аналізу діяльності кредитних спілок і банків було виділено основні переваги та недоліки в роботі кредитних спілок. Запропоновано структурне бачення причин, які перешкоджають розвитку кредитних спілок. Побудовано модель, яка надає змогу запропонувати послідовність дій, структурувати існуючі причини та виявити критичні з них, а саме — недосконалість законодавчого регулювання, наявність інституційних обмежень, економічна та політична нестабільність. Зроблено висновок, що на сучасному етапі розвитку системи кредитних спілок в Україні необхідні наукове обґрунтування та законодавче регулювання даного сегмента із урахуванням вітчизняних особливостей і міжнародного досвіду. Кредитним спілкам, своєю чергою, слід імплементувати новітні технології та розширити спектр послуг, що надасть можливість працювати на більш широкій аудиторії.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.924. Оцінювання надійності банків України за рейтинговою методикою В. Кромонова / Ю. М. Дзюрах, І. Я. Кулиняк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 186-194. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Оцінювання надійності банків та їх рейтингування є актуальним питанням для всіх учасників фінансового ринку. Враховуючи те, що методика має базуватися на доступності інформаційних даних, зрозумілості та відкритості алгоритму, обмеженій кількості аналізованих показників, авторами для оцінювання надійності банківської системи України за окремими банківськими групами обрано найпопулярнішу методикою В. Кромонова. Наведено результати оцінювання показників рейтингової моделі В. Кромонова за період 01.01.2017 і 01.06.2021 рр. для банківської системи України загалом, а також для групи банків з державною часткою, банків іноземних банківських груп і банків з приватним капіталом. Виявлено, що рівень надійності банківської системи України та банківських груп знаходиться в незадовільному стані, оскільки розраховані значення інтегральних коефіцієнтів надійності не перевищують значення 30 пунктів, що свідчить про наявність значних проблем у функціонуванні банківського ринку, незбалансованості активів і пасивів, низькому рівні платоспроможності банків і ліквідності активів. Порівняльна характеристика засвідчила, що надійність банків України з державною часткою значно поступається надійності банків іноземних банківських груп і з приватним капіталом. Визначено, що обсягу власного капіталу банківської системи України недостатньо для погашення можливих збитків у разі неперевірення або повернення в знеціненому вигляді того чи іншого працюючого активу. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності показав тенденцію до зниження рівня покриття зобов'язань ліквідними активами банківських установ, зниження платоспроможності банківської системи та погіршення здатності банків виконувати свої зобов'язання. Підвищення надійності має стати одним із першочерговим стратегічним завданням усіх банків.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.925. Протидія шахрайству у банківській сфері / В. Нікітенко // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 76-85. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Актуальним питанням є забезпечення збереження грошових коштів банківських установ, на які посягають як всередині (персонал банків), так і зовні (позичальники). Підвищити ефективність протидії різним видам шахрайства в банківській сфері можна насамперед завдяки кримінально-правовим засобам, що надасть змогу забезпечити фінансові ресурси. Для реалізації зазначеної мети необхідно створити систему протидії фінансовому шахрайству шляхом внесення пропозицій щодо удосконалення кримінального законодавства України. Мета роботи — дослідження кримінального законодавства України у частині протидії шахрайству в банківській сфері та формулювання пропозицій щодо його вдосконалення та внесення до нього відповідних змін. Методологічною базою дослідження є низка загальнонаукових, спеціальних кримінально-правових і кримінологічних методів. Розглянуто кримінально-правові норми, за якими кваліфікується шахрайство у сфері банківської діяльності. Досліджено, що об'єктом посягання в банківській сфері є фінансові ресурси, що становлять майно відповідних установ. Доведено, що термін «фінансове шахрайство» охоплюється загальним поняттям «шахрайство», визначеним у ст. 190 ККУ. Висновки: вітчизняному законодавцю запропоновано внести зміни до ст. 222 ККУ, виключивши зі сфери надання фінансових послуг банки, а діяння, спрямовані на привласнення їх кредитних коштів, кваліфікувати відповідними частинами ст. 190 ККУ.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.У.926. Роль та функції центрального банку у фінансовій системі / В. Ю. Дудченко // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 60-66. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

У посткризовий період актуалізується питання збалансованості елементів фінансової системи, розвитку фінансового сектора, що змінює підходи до визначення ролі та цілей центральних банків, які орієнтуються у своїй політиці не лише на забезпечення

стабільності цін, а й на збереження фінансової стабільності. Важливим є дослідження особливостей трансформації ролі та місця центрального банку у сучасній фінансовій системі. Теоретичні аспекти суті центрального банку, функцій та ролі даної інституції у фінансовій системі досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема А. М. Мороз, М. І. Савлук, Флоренс Даф, Ульріх Волц, Науменкова С. В., Міщенко В. І. та інші. Дослідження потребує питання активізації ролі та актуалізації функцій сучасного центрального банку в забезпеченні стабільності фінансової системи. Мета дослідження – аналіз функцій центрального банку та особливостей функціонування в умовах розвитку фінансової системи. Роботу присвячено узагальненню теоретичних основ визначення функцій центрального банку, дослідженню особливостей трансформації ролі центрального банку в умовах сучасної фінансової системи. Висновки: функції центрального банку країн світу орієнтовано не тільки на забезпечення макроекономічної стабільності, а й на забезпечення стабільності фінансової системи. Розширення функцій центрального банку, трансформація ролі у кризовий та посткризовий період реалізується через впровадження макропродуцентної політики, спрямованої на забезпечення стабільності фінансової системи та використання нетрадиційних інструментів, напрямів їх діяльності, а саме: захист споживачів та фінансова грамотність населення, забезпечення сприятливого регуляторного середовища, екологізація фінансової системи.

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.927. Система управління банківськими ризиками легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / О. В. Уткіна; ДВНЗ «Ун-т банківської справи». – Київ, 2019. – 22 с.: рис., табл. – укр.

Запропоновано авторське бачення поняття «ризик ЛДОЗШ». Висвітлено причинно-наслідковий зв'язок між ризиками ЛДОЗШ та іншими видами банківських ризиків. Проаналізовано фактори, які утворюють ризик ЛДОЗШ. Удосконалено класифікаційні ознаки ризиків ЛДОЗШ. Сформульовано бачення суті системи управління ризиками ЛДОЗШ. Визначено основні загрози та вразливості вітчизняної системи фінансового моніторингу, які безпосередньо впливають на ймовірність залучення банківських установ до протиправної діяльності. Оцінено рівень тіншової економіки та сприйняття корупції в Україні. Виявлено негативний вплив обсягу готівки на підвищення рівня ризику відмивання тіншових доходів, що є загрозою залучення банківських установ до протиправних діянь. Досліджено динаміку інформування про підозрілі фінансові операції банківськими та небанківськими установами. На основі проведеного компаративного аналізу досліджено особливості впровадження ризик-орієнтованого підходу у банківському секторі України і зарубіжних країн для протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Удосконалено складові управління ризиками ЛДОЗШ. Запропоновано механізм виявлення та моніторингу підозрілих фінансових операцій. Удосконалено алгоритм виявлення підозрілих фінансових операцій на основі кластерного аналізу груп клієнтів або транзакцій. Розроблено модель поетапної побудови системи комплаєнс-контролю банку у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Охарактеризовано функції підрозділів банку з комплаєнс-контролю з питань протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Запропоновано принципи побудови системи комплаєнс-контролю банку з питань протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Шифр НБУВ: РА442359

1.У.928. Сучасний вектор розвитку ломбардів в Україні / Л. В. Недільська, Д. А. Марченко // Бізнес Інформ. – 2021. – № 7. – С. 222-228. – Бібліогр.: 12 назв. – укр.

Мета роботи – встановлення сучасного вектора розвитку ломбардів в Україні. Проаналізовано сучасний стан ринку ломбардних кредитів і здійснено його детальний аналіз з позиції можливостей і загроз на макrorівні та сильних і слабких сторін на мікрорівні. У ході SWOT-аналізу стану ринку ломбардних кредитів встановлено відносну збалансованість перспектив і викликів економічного, соціального та політичного характеру, що чинять вплив на функціонування ломбардів. Висунуто гіпотезу про суттєвий вплив на розвиток ломбардів в Україні таких факторів, як платоспроможність населення та обсяги розвитку економіки (за показником ВВП на душу населення). Сформовано регресійну модель розвитку ринку ломбардного кредитування, економічна інтерпретація якої полягає в можливості збільшення обсягу виданих ломбардних кредитів при збільшенні обсягу середньомісячних доходів громадян, а їх скорочення можливе при зростанні рівня безробіття в Україні та нарощенні рівня ВВП на душу населення. Зроблено припущення, що результати моделі відображають критичну межу сукупного впливу обраних соціально-економічних факторів, коли низькі доходи населення при високому рівні безробіття та повільному прирості ВВП зумовлюють нетрадиційний ефект – скорочення обсягів ринку короткострокового кредитування, що характеризується ефектом поведінкових фінансів, коли для позичальників важливіше уникнути невіправданих витрат, ніж одержати короткочасну вигоду. Ак-

центовано, що можливості розвитку ломбардів зосереджено у векторі їх якісного оновлення: формування законодавчого підґрунтя для саморегулювання ринку, поглиблення роботи стосовно підвищення фінансової грамотності населення, зокрема обізнаності населення про ризики одержання кредитів у ломбардах.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.929. Формування системи забезпечення фінансової безпеки банківського сектору / Б. В. Федорченко, О. І. Барановський // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 5. – С. 16-27. – Бібліогр.: 12 назв. – укр.

Визначено передумови та значущість формування системи забезпечення фінансової безпеки банківського сектору (ФББС) національної економіки. Виявлено недоліки сучасного висвітлення зазначеної проблематики. Висвітлено підходи до формування системи забезпечення ФББС. Критично проаналізовано погляди дослідників на забезпечення ФББС, що містяться в економічній літературі та дисертаціях із цієї проблематики. Виявлено, що нерозкритими залишаються питання з'ясування конкретних об'єктів забезпечення безпеки банківської діяльності; забезпечення ФББС часом обмежується лише формуванням, реалізацією та розвитком його стратегії, яка не враховує всю сукупність цільних зв'язків різних економічних агентів, їх різноманітних утворень і державних органів, секторів національної економіки, а також наявних розбіжностей їх економічних/фінансових інтересів; не береться до уваги деструктивний вплив ендогенного середовища функціонування банківського сектору. Наведено авторське визначення системи забезпечення ФББС як: органічного поєднання забезпечувальних підсистем, що безперервно формуються на стійкій плановій основі суб'єктами системи для досягнення її цілей, виконання поставлених завдань концептуального/стратегічного характеру за об'єктно-орієнтованим підходом до забезпечення ФББС; комплексу оптимально альтернативних і скоординованих упереджувальних, поточних і коригувальних заходів. З'ясовано, чим визначається дієвість такої системи. Визначено, що формування та подальше функціонування системи забезпечення ФББС має здійснюватися на основі відповідної концепції, стратегії, політики, пріоритетів і поточних заходів, обґрунтованого визначення цілей і завдань такої системи, її предмета, об'єктів і суб'єктів, принципів формування та функціонування, механізмів, методів та інструментів забезпечення ФББС, визначення резервів підвищення її рівня; якісних забезпечувальних підсистем системи забезпечення ФББС. Наведено авторське бачення складових формування системи забезпечення ФББС.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.930. Щодо доцільності посилення дискреційних повноважень національного банку України / Т. С. Гудіма, О. А. Чабан // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 4. – С. 12-20. – Бібліогр.: 22 назв. – укр.

Проаналізовано функції Національного банку України (НБУ) та Банку Англії крізь призму викликів, що накладаються динамічним характером суспільства та процесами глобалізації. Висвітлено різний підхід України та Великобританії під час імплементації однакових положень Директиви (ЄС) 2015/2366 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2015 р. про платіжні послуги на міжнародному ринку у внутрішнє законодавство. Доведено, що наявність необмежених дискреційних повноважень у центрального банку (ЦБ) може завдати негативного впливу на стимулювання фінансової стабільності й одночасне забезпечення функцій наглядового органу, зокрема на ринку платіжних послуг. Обґрунтовано, що замість цього збалансована система, яка складається з низки повністю або частково незалежних один від одного фінансових установ та органів влади, має взаємодіяти за зрозумілими і прозорими правилами. Наголошено на невідповідності вітчизняних підходів правового регулювання діяльності ЦБ принципам, установленим європейськими вимогами, зокрема Директивою (ЄС) 2015/2366. Зокрема, законопроект «Про платіжні послуги» № 4364 від 12.11.2020 містить положення, які поєднують в особі НБУ повноваження регуляторного, наглядового органу та учасника ринку платіжних послуг. Крім того, широкі дискреційні повноваження ЦБ в Україні передбачають також деякі законодавчі функції. Зазначене не відповідає європейським принципам, правилу розподілу влади, несе загрози для фінансового ринку та фінансової стабільності країни в цілому. На підставі досвіду Великобританії аргументовано доцільність розмежування наглядових і регуляторних функцій, зокрема на ринку платіжних послуг, між різними інституціями та забезпечення їх постійної взаємодії. Саме такий підхід здатен урівноважити вплив ЦБ та інших органів на шляху до сприяння фінансовій стабільності економіки країни.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.931. Banking system of Ukraine in war / О. Erkes, О. Kalyta, Т. Sunduk // Scientia Fructuosa. – 2022. – № 4. – С. 122-133. – Бібліогр.: 10 назв. – англ.

With the beginning of hostilities on the territory of Ukraine on February 2022, the domestic banking system has undergone considerable turmoil and it functions in a stress mode and uncertainty. At the same time, banks continue their activities, try to fulfill all

their obligations and adhere to regulations. However, certain transformations take place in the banking sector. The banking system quickly adjusts to functioning under martial law. The specified circumstances led to changes in the banking infrastructure, influenced the current trends of the banking market and accelerated the pace of digitization of banking processes. The aim of the article is to study the functioning of the domestic banking system under martial law. Methods of theoretical generalization, analysis and synthesis, grouping, and system approach were used in the paper. The features of the domestic banking system and the functioning of banks under martial law were considered. The changes that took place in the structure of the banking sector and banking infrastructure under martial law were determined. The key trends of the banking market during the period of martial law were studied. The authors identified digitization features of the banks under current conditions and defined the key principles and instruments of financial support of the banks by the regulator. Conclusions: the country's banking system operates stable and ensures continuous work of financial institutions through the coordinated actions of the regulator and the banks under martial law. There are no significant changes in the structure of the banking market, but the infrastructure of banks has been transformed under martial law. In addition, the current trends of the banking market demonstrate the presence of obvious difficulties in the work of banks due to the influence of martial law. Despite the war risks, the banks have a sufficiently high level of liquidity, which allows ensuring the further continuous implementation of non-cash payments and other obligations.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.Y.932. Cleansing of the Ukrainian banking system in the light of sustainable development goals / L. Yankovska, K. Vaskivska, N. Banera, V. Skupeiko, L. Shevchuk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 4-12. — Бібліогр.: 28 назв. — англ.

Очищення банківської системи (БС) України у 2014 – 2016 рр. показало рішучість Національного банку у зламі старих моделей банківництва та прагнення забезпечити сталий розвиток БС та України в цілому. Разом із тим очищення банківської системи мало революційний характер, зачепило інтереси не лише власників банків, а й широких верств суспільства та підприємців, котрі зазнали втрат. Це породило дискусії щодо першопричин, методів і наслідків очищення. Мета роботи – встановити відповідність процесу очищення БС України цілям сталого розвитку. Це дослідження виконано на основі положень економічної теорії, теорії БС у дусі ідей і принципів сталого розвитку. Здійснено теоретичний аналіз еволюційного та революційного типів реформ у банківському секторі. Проведено історико-економічний аналіз подій, що передували початку очищення БС. Проаналізовано узагальнені причини та конкретні проблеми, які призвели до виведення банків із ринку в основній хвилі очищення БС. Виокремлено 3 групи коментарів НБУ щодо ліквідації конкретних банків і встановлено їх тісний зв'язок із виконанням завдання 8.3 восьмої Цілі сталого розвитку. За результатами проведеного дослідження вказано на деякі розбіжності між причинами ліквідації окремих банків і коментарями НБУ, у яких описано індивідуальні проблеми в банку на момент ліквідації. Запропоновано об'єднання коментарів у чіткі групи, що відображають нову або модифіковану причину ліквідації. До таких груп належать невиконання зобов'язань перед стейкхолдерами, відсутність стратегії та ресурсів оздоровлення банку та поведінка акціонерів, інсайдерів і пов'язаних осіб. Підтверджено революційний характер запровадженої реформи та доведено, що, попри понесені втрати, її відсутність у довготривалій перспективі могла унеможливити виконання завдання 8.3 восьмої Цілі сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.933. Features of HR-management introduction in the bank activities / A. Chaikina, N. Ivasenko // *Економіка і регіон*. — 2021. — № 4. — С. 53-59. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Доведено, що в українських банках ефективність HR-менеджменту залишається вкрай невисокою у порівнянні з більшістю розвинених країн заходу. Виявлено, що середня продуктивність праці співробітника в Україні становить лише третину від аналогічного показника в США, і в разі нижча, ніж продуктивність праці в країнах Північної Європи та Японії. Авторами проаналізовано діяльність АТ КБ «ПриватБанк» та виявлено особливості впровадження HR-менеджменту. Дослідження показало, що АТ КБ «ПриватБанк» незважаючи на економічну кризу, пандемію коронавірусу, ведення військових дій на східній території України займає лідируючі позиції на ринку в нашій країні. У ході аналізу виявлено, що ПриватБанк активно приймає на роботу студентів, молодь, у яких мінімальний досвід роботи або взагалі відсутній, але пропрацювавши недовгий час молодь змінює місце роботи. Фахівці переходять до конкурентів через вищу оплату праці і кращу мотивацію співробітників. Виявлено, що співробітники, які працюють в банку, залишаються не через лояльність до банку, як помилково може вважати менеджмент, а від страху втрати роботу в нових економічних умовах. Проведене анонімне анкетування надало змогу визначити, як працівники ставляться до існуючих методів мотивації і їх очікування.

Аналіз показав, що менеджменту АТ КБ «ПриватБанк» слід приділити увагу до впровадження нових підходів до управління своїм персоналом. Тим паче, що внаслідок глобалізації, сучасні менеджери одержали можливість об'єктивно оцінити переваги та недоліки кожного стилю управління та спробувати трансформувати їх позитивні риси задля забезпечення сталого розвитку банківської установи. Доведено, що завданням менеджера виступає розробка та реалізація стратегії компанії, здійснити підбір компетентних співробітників, надати їм власний діапазон повноважень, що відповідає їх компетенції, мотивувати до ухвалення самостійних рішень у межах цього діапазону, а також здійснювати контроль. Запропоновано впроваджувати Гарцбургську модель управління та визначено переваги для АТ КБ «ПриватБанк» у її застосуванні.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.Y.934. Formation of the hierarchy model of threats impact on personnel security of banks / Z. Zhyvko, O. Voronka, V. Blikhar, I. Ruda, L. Kukharska // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 76-89. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Проведено теоретико-аналітичне дослідження, яке передбачало ознайомлення з доробком вітчизняних і закордонних науковців щодо забезпечення кадрової безпеки банків та здійснення оцінки кадрової безпеки банківського сектора економіки, надало змогу розробити орієнтовані графічні моделі та відповідні їм матриці досяжності, які відображають зв'язки між загрозами, та послугували основою для ієрархічного впорядкування ключових загроз для кадрової безпеки банків. Ієрархічне впорядкування загроз кадровій безпеці банківського сектора економіки здійснено на основі застосування методу теорії графів. Розроблені моделі надають уявлення про необхідність реалізації захисних заходів щодо ключових загроз, що важливо з погляду обмеженості ресурсів і досягнення максимальної ефективності дій суб'єктів безпеки. Одержаний результат є усередненим для більшості вітчизняних банків, адже кожен із них перебуває під впливом зовнішнього середовища та змін, які спричинені внутрішніми процесами. Побудовано механізм протидії впливу зовнішнім і внутрішнім загрозам кадрової безпеці банків, який урахував сучасні тенденції розвитку банківської сфери. Застосування системного аналізу та теорії графів надало змогу ієрархічно впорядкувати вплив ключових загроз на кадрову безпеку, що стало підґрунтям для розроблення моделі, яка у графічному форматі визначає пріоритетність розроблення та реалізації захисних заходів щодо кожної загрози та обґрунтовує можливість застосування одного з варіантів програми захисту: адаптаційного, пасивного захисту та активного захисту. За результатами проведеного теоретико-аналітичного дослідження визначено та ідентифіковано низку ключових зовнішніх і внутрішніх загроз для кадрової безпеки банків. Шляхом застосування теорії графів і математичного моделювання ієрархічно впорядковано та визначено вагомість впливу загроз на кадрову безпеку банків, що в подальшому надало змогу створити захисний механізм для протидії їм.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.935. Independence of central bank: new challenges / V. Kyrylenko, I. Kulaga, O. Tkachenko, D. Khokhuch // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 4-11. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Мета дослідження – визначення статусу центральних банків (ЦБ) та їх формальної незалежності в контексті індексного підходу. Доведено, що існує обернений зв'язок між інфляцією та рівнем незалежності ЦБ. Встановлено, що розширення повноважень ЦБ на основі GMT-індексу демонструє менший рівень його незалежності. Проведено кількісне дослідження елементів індексу незалежності ЦБ. Визначено особливості формулювання мандата ЦБ, процедури погодження цілей, призначення керівництва та тривалості перебування його на посаді, здатності обирати та застосовувати монетарні інструменти, процедури покриття операційних витрат ЦБ і перерахування прибутку до бюджету, коректності інтерпретації законодавства. Проблеми індексного підходу полягають в інтерпретації мандата ЦБ, щільності взаємозв'язку між індексами та показниками інфляції, а також квантифікації законодавства. Для усунення недоліків базового індексного підходу запропоновано альтернативні підходи, зокрема індекс конституційної незалежності, TOR-індекс та індекс політичної вразливості керівництва. Екстраполяція підходу індексів для розвинених країн не завжди спрацює, коли вибірка розширюється за рахунок країн із ринками, що розвиваються. Зокрема, у країнах зі слабкими інститутами фактична незалежність ЦБ не завжди відповідає формальній. В Україні, наприклад, твердження щільності зв'язку між рівнем інфляції та рівнем формальної незалежності є досить ускладненим. Акцентовано увагу на проблемі протиставлення політичної та економічної незалежності ЦБ.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.936. Justification of bank financial security management strategy / I. Vysotska, S. Savina, K. Mazur, M. Nahirna, I. Dorosh // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та*

практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 58-65. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Мінливість сучасних умов функціонування комерційних банків створюють загрози для їх діяльності та існування. Тому проблема забезпечення фінансової безпеки (ФБ) банків є актуальною. Забезпечення ФБ банку має відбуватися на основі науково обгрунтованої стратегії, що передбачає дію на певні функціональні складові безпеки. Запропоновано використовувати функціональний підхід до інтегральної оцінки рівня ФБ банківської установи, який передбачає врахування чотирьох груп показників — капітало-ресурсної, кредитно-інвестиційної, валютної безпеки та безпеки доходів і витрат банку. Цей підхід надає змогу кількісно оцінити вплив кожної групи показників на рівень ФБ банківської установи. Інтегральна оцінка ключових компонентів інтегральної показника ФБ банку надала можливість виявити, що для чотирьох досліджуваних банків є характерним достатній рівень ФБ. Результати інтегрального показника ФБ банку доцільно використовувати при розробленні стратегії забезпечення ФБ банку. Запропоновано та обгрунтовано теоретико-методологічні основи формування стратегії забезпечення ФБ банку. Обгрунтовано, що для досягнення певного рівня ФБ банку доцільно використовувати GAP-метод. Доведено, що застосування цього методу надасть можливість виокремити лише ті компоненти, на які найбільше впливають на рівень безпеки банку та на котрі потрібно вплинути. Встановлено, що стратегію забезпечення ФБ банківської установи необхідно спрямовувати на подолання розривів за основними показниками. Для встановлення доцільності подолання стратегічних розривів використано методологію теорії ігор. Доведено, що застосування обраних методів стратегічного планування надасть можливість швидко виявляти причини відхилень від безпечного рівня банку та обгрунтовувати доцільність впливу на певні чинники.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.937. Methodical tools for integrated assessment of the economic security of Ukraine's banks / О. Kopylyuk, N. Zhuribida, J. Tymchyshyn, O. Muzychka // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 26-33. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Запропоновано методичний інструментарій до інтегрального оцінювання економічної безпеки банків (ЕБ), який базується на 59 показниках та враховує такі складові безпеки, як: ресурсна, активоформування (трансформаційна), ризикоформування, стабілізаційно-функціональна, результативна. Ресурсна складова ЕБ банків відображає достатність власних, залучених і запозичених фінансових ресурсів для стабільного та ефективного здійснення операційної діяльності з метою одержання прибутку та захисту інтересів акціонерів, вкладників і кредиторів. Активоформування (трансформаційна) складова ЕБ є однією з найбільш вагомих, оскільки є не лише мірою задіяння потенціалу банківської системи в розвитку економіки, а й кредитну та інвестиційну спрямованість активів, їхню якість, ступінь проблемності та вплив на рівень ЕБ банківського сектору економіки. Оцінювання впливу ризику на ЕБ передбачає використання показників пруденційного банківського нагляду, а саме основних економічних нормативів і низки коефіцієнтів, які відображають ризик здійснення активних банківських операцій. Стабілізаційно-функціональна складова ЕБ показує вплив макроекономічних показників на стан грошово-кредитного ринку та рівень інфляції. Прибуток (збиток) як результат функціонування банківської системи є одним із ключових індикаторів безпеки та необхідно передумовою для реалізації стратегій розвитку. Цей підхід надає змогу визначити на основі розрахункового значення інтегрального індикатора рівень ЕБ банків України. Диференціація кількісного значення індикатора в межах запропонованих значень надає можливість оцінювати рівень безпеки банків як високий, задовільний, низький, критичний. Прикладне значення підходу в тому, що він надає змогу ідентифікувати ризики, загрози та небезпеки функціонування банків і визначити найбільш значимі з них.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.938. Research of credit policy prospects in the development of Ukraine's agricultural complex / N. Shmygol, O. Galtsova, S. Kushnir, L. Beisenova, S. Zasoba, L. Matvejciuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 34-40. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Виявлено, що на сьогодні банківське кредитування агропромислових підприємств у короткостроковій перспективі не має економічно обгрунтованих передумов для свого розвитку та не може виконувати стимулювальну функцію. Низька або негативна рентабельність і накопичені збитки попередніх періодів не покривають високу ціну кредитних ресурсів. Як наслідок, залучення кредитних коштів у господарську діяльність підприємств із часом лише погіршує і без того важке фінансове становище. З другого боку, наявна практика кредитування вже призвела до того, що близько 55 % позик не повертають вчасно. Доведено, що банківській системі потрібно застосувати суворіші підходи до управління ризиками при виборі контрагентів. В іншому разі це також загрожуватиме його стабільності. Науковою новизною робо-

ти є економічне обгрунтування доцільності кредитування агропромислових підприємств України на підставі аналізу та систематизації банківської статистики та сучасних підходів до фінансового менеджменту та, на відміну від наявної ситуації, розрахунки проведено з урахуванням інтересів як банківського сектора, так і суб'єктів господарювання.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.939. The development of methodology of banks' financial stability assessment by taxonomic method / S. Yehorycheva, M. Khutorna, M. Rudenko, O. Vovchenko, S. Tesliuk, L. Gariaga // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 13-25. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.

Досліджено методіку оцінювання фінансової стійкості (ФС) банків, наукову еволюцію визначення суті фінансової стабільності (ФСт), розрізняючи ендогенний та екзогенний підходи. Доведено, що ФС одночасно відчуває вплив ендогенних та екзогенних факторів і це потрібно враховувати при управлінні ФСт банку, а також оцінювати її рівень. Обгрунтовано комплекс вимог при побудові методологічного підходу до оцінювання ФС банку, а саме: варто сформувати набір показників, які б надали змогу комплексно характеризувати діяльність банку; важливо враховувати динамічний характер ФСт; потрібно враховувати інші показники, що впливають на ФСт банку. Обгрунтовано метод таксономії як ефективну технологію обробки кількісних показників ФС банку. Запропоновано нормалізувати значення показників за допомогою інструменту «Евклідова відстань», щоб визначити їх відхилення від визначених стандартних значень. Для оцінювання ФСт банку запропоновано використовувати набір показників, які згруповано так: якість капіталізації; рівень ліквідності; якість активів; ризик-обгрунтованість підприємницької діяльності; валютний ризик; кредитний ризик; рентабельність; операційний ризик; процентний ризик; фактори макроекономічного середовища. Мета роботи — вдосконалення методології оцінювання ФСт банків із використанням таксономічного підходу. Застосування такого підходу надає змогу комплексно визначити рівень ФСт банку та кількісно оцінити вплив на нього макроекономічного середовища.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.940. Theoretical conceptualization of banking risk management / Olena Kuzmak, Oleg Kuzmak, V. Bilyk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 368-375. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Досліджено теоретичні аспекти банківського ризик-менеджменту (БРМ), виокремлено його мету, об'єкти, суб'єкти та переваги. Ефективний БРМ варто розглядати сьогодні як одне з першочергових завдань банківських установ у реалізації стратегії їх розвитку. З проведеного дослідження теоретичної концептуалізації ризик-менеджменту доцільно вважати його порівняно новим напрямом наукового вчення, саме тому теоретичні та методологічні розробки в цій сфері мають беззаперечну актуальність. З метою вирішення цього завдання запропоновано розрізнити поняття «управління банківськими ризиками» і «БРМ». У контексті дослідження концептуальних засад формування БРМ запропоновано визначення ключових понять: «управління банківськими ризиками», під яким розуміється процес, який включає методи і прийоми з ідентифікації, оцінки, моніторингу, контролю та прогнозування настання банківських ризиків, задля досягнення основних бізнес-цілей банківської установи, і «БРМ» визначено як сукупність принципів, засобів і форм управління всіма спектрами діяльності банку, пов'язаними з ризиками. Формування теорії дослідження БРМ вимагає визначення та характеристики його суб'єктів і об'єктів. Так, визначено, що об'єктом виступають банківські ризики та економічні відносини в умовах ризику, а суб'єктом — працівники структурних підрозділів або органи управління, які прямо чи посередньо за допомогою застосування знань, навичок працівників, інформаційних, матеріальних і фінансових ресурсів, беруть участь задля виконання стратегії управління банківськими ризиками. Окрім того, виокремлено переваги ефективного ризик-менеджменту в діяльності банківських установ. Відсутність ґрунтовних досліджень теоретичних аспектів БРМ може призвести до поглиблення теоретико-методологічних і методичних проблем, що можуть знайти відображення у практичній діяльності банків і негативно вплинути на стан банківської діяльності.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.С.135, 1.У.612, 1.У.693

Банківський кредит

1.У.941. Використання трейдингу для збільшення прибутковості портфеля цінних паперів у діяльності інвестиційних фондів / І. В. Моргачов, Л. А. Костирко, Е. В. Чернудубова, А. А. Мартинов, М. В. Плетньов // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 288-299. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Визначено, що в інвестиційних процесах кожен процент дохідності має важливе значення. Розглянуто гіпотезу, що активне

управління портфелем акцій шляхом інтенсивного трейдингу є потенційним шляхом суттєвого підвищення рівня ефективності інвестицій на фондовому ринку. Мета роботи — дослідження доцільності використання трейдингу для збільшення прибутковості портфеля цінних паперів і, зокрема, для інституційних інвесторів. Як чинник підвищення доходності інвестицій в акції розглянуто трейдинг: інтенсивну їх купівлю-продаж. Конкретизовано недоліки інтенсифікації трейдингу, які полягають у зростанні податків, брокерських комісійних і втраченої вигоди через очікування кращої дати входу в угоду. Як метод дослідження використано моделювання за даними трирічного періоду динаміки акцій компанії Microsoft і гіпотетичних компаній. Відповідне моделювання надало змогу зробити такі висновки: зростання інтенсивності трейдингу не надає можливість гарантовано збільшити рівень ефективності інвестицій; зростання інтенсивності трейдингу призводить до збільшення податкового навантаження та рівня ризику, що в підсумку нейтралізує зусилля на інтенсивний трейдинг. Інвестиційні фонди, що активно управляються та використовують у діяльності інтенсивного трейдингу, не мають суттєвої переваги перед фондами, що мають пасивне управління. Основою ефективності інвестиційних фондів є мінімізація накладних витрат, у тому числі шляхом мінімізації податків унаслідок зведення рівня інтенсивності трейдингу до нульового рівня. Важливо наперед передбачити перспективні акції для купівлі та тримати їх у власному портфелі довгий період часу з мінімальним рівнем інтенсивності балансування портфеля. Ребалансування портфеля акцій за принципом фіксації прибутку призводить до зростання податкових виплат і нейтралізує можливість зростання капіталу внаслідок продажу акцій із високим потенціалом росту.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.942. Диджиталізація кредитування малого та середнього бізнесу / О. Матусова, В. Андреева // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 118-131. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

В Україні наразі малий та середній бізнес (МСБ) є основою економіки: він щороку додає приблизно 60 % доданої вартості. 2020 р. став черговим випробуванням для бізнесу через пандемію COVID-19, яка змусила підприємства залучати кредитні кошти. Пандемія виявила нові виклики як для суб'єктів МСБ, так і для кредиторів щодо цифрової трансформації власних бізнес-процесів. Мета дослідження — визначення основних тенденцій кредитування малого та середнього бізнесу України в період пандемії та встановлення напрямів цифрової трансформації процесів кредитування МСБ. В дослідженні застосовано загальнонаукові методи пізнання: аналізу і синтезу, індукції, дедукції, порівняння, системного підходу для виявлення особливостей цифрової трансформації кредитування, а також аналітико-статистичні методи для обґрунтування кредитування МСБ в період пандемії. Дослідження виявило зростання частки кредитування суб'єктів МСБ за винятком мікропідприємництва в умовах пандемії. Встановлено, що така тенденція зумовлена зниженням процентних ставок за кредитами (крім суб'єктів мікропідприємництва, які характеризуються як найбільш ризикові). В умовах пандемії кредитування зазнало значних цифрових трансформацій (онлайн-заявки, спрощена процедура прийняття рішень, мобільні додатки, цифрові альянси). Висновки: загалом динаміка кредитування МСБ України в умовах пандемії свідчить про їх готовність до використання позикових коштів під час кризи. Пандемія стала рушійною силою цифрової трансформації кредитування МСБ з інноваційними підходами до надання послуг, обслуговування клієнтів, консалтингу, програмного забезпечення, цільових кредитних продуктів і відносин у цифрових альянсах.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.943. Дотримання AML/CFT стандартів у контексті реалізації інфраструктурного потенціалу фінансового ринку України / І. І. Чуницька // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 267-274. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено шляхи нарощування та реалізації інфраструктурного потенціалу фінансового ринку України. Усі постачальники фінансових послуг, які займаються фінансовими операціями, включно з тими, хто працює з клієнтами з низьким рівнем доходу, мають дотримуватися вимог законодавства щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Україна характеризується порівняно низьким рівнем доходів більшої частини громадян, що фактично змушує фінансові установи пристосовуватися до роботи з клієнтами з низькими доходами. Така особливість також генерує додаткові ризики для нарощування інфраструктурного потенціалу фінансового ринку, оскільки розглядається як ризикова з точки зору ФАТФ. Однак водночас пристосування фінансових установ до потреб клієнтів з низькими доходами створює передумови до реалізації інфраструктурного потенціалу, оскільки існує специфічний прошарок клієнтів з особливим попитом на фінансові послуги. Дотримання вимог AML/CFT стандартів для України означає відмову від ідеї перетворення власної економіки на фінансовий офшор і вимагає продовження пошуку інших шляхів нарощування інфраструктурного потенціалу фінансового ринку. Зважаючи на те, що Україна є країною з низьким рівнем доходів, можливості щодо

нарощування інфраструктурного потенціалу фінансового ринку слід розглядати також і у сфері розвитку сегмента фінансових послуг для незаможних громадян. Такий сегмент також має власні, притаманні йому ризики, тому дотримання вимог ФАТФ для нього також є обов'язковим.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.944. Методи оцінки кредитоспроможності позичальника — фізичної особи / С. Ю. Кучеренко, О. М. Кучеренко // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 170-177. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз методів оцінки кредитоспроможності позичальника — фізичної особи (ФО) з точки зору її доцільності застосування при наданні різних видів кредитів, а також подання рекомендацій щодо найефективнішого методу провадження такої оцінки у практичній діяльності банківської установи. Методологічною основою дослідження стали як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. У процесі проведення дослідження було застосовано методи: діалектичний, економічних порівнянь і узагальнень, групування, графічний, системно-структурного аналізу і синтезу. Обґрунтовано дослідження сучасного методу оцінки кредитоспроможності позичальника — ФО, що використовуються банківськими установами в практичній діяльності. Обґрунтовано переваги та недоліки використання кожної з них та доцільність застосування різних методів при наданні різних видів кредитів. Визначено, що найбільш перспективною методикою оцінки кредитоспроможності саме ФО є кредитний скоринг. Реалізація цих рекомендацій призведе до поліпшення та пришвидшення надання якісних банківських послуг клієнту, а також успішного функціонування банківської установи. Висновки: від якості оцінювання кредитоспроможності позичальників залежить фінансовий стан банку в цілому. Найчастіше вивчення кредитоспроможності індивідуальних позичальників здійснюється за бальною системою оцінки надійності клієнтів. За підсумками аналізу якісних і кількісних показників банк робить висновок про надійність потенційного позичальника і надає оцінку кредитоспроможності позичальника. При розгляді фінансового стану і економічного становища потенційного позичальника важливі буквально всі деталі, в іншому випадку банк може піддатися ризику і понести великі втрати. При цьому складність оцінки кредитоспроможності позичальника змушує фінансові інститути застосовувати різноманітні підходи до методів оцінки. Мінімізувати втрату кредитних ресурсів банку надає можливість ретельний відбір клієнтів на основі оцінки кредитоспроможності позичальника.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.945. Оцінка комерційними банками кредитоспроможності підприємств-експортерів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Т. Г. Маркович; Державний ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир, 2019. — 21 с.: рис. — укр.

Увагу приділено вирішенню науково-прикладного завдання — обґрунтуванню теоретико-методичних і організаційних положень оцінки кредитоспроможності підприємств-експортерів і розробці практичних рекомендацій, спрямованих на її удосконалення. Поглиблено теоретичні засади кредитоспроможності. Виявлено концептуальні засади трансформації діючої вітчизняної моделі оцінки кредитоспроможності. Сформовано методичні підходи експрес- і поглибленого аналізу кредитоспроможності підприємств-експортерів на основі комплексних методик із застосуванням теорії нечітких множин. Уточнено організаційне забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника-експортера на рівні комерційного банку та напрями удосконалення її регламентації в нормативних актах різних рівнів.

Шифр НБУВ: РА443255

1.У.946. Стрес-тестування кредитного ризику банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Л. Л. Белянко; Київський національний торговельно-економічний ун-т. — Київ, 2019. — 20, [1] с.: табл. — укр.

Розкрито теоретичну модель стрес-тестування кредитного ризику з визначенням його необхідності, суті, особливостей, мети, принципів та завдань. Запропоновано класифікацію інструментарію стрес-тестування кредитного ризику завдяки виокремленню таких ознак, як рівень проведення та масштаб охоплення факторів впливу, що сприятиме подальшому розвитку теоретичних основ та формуванню практичних рекомендацій щодо стрес-тестування кредитного ризику банків. Дістало подальшого розвитку положення щодо побудови матриці впливу зовнішніх факторів на його рівень, яка визначає зони несуттєвого, середнього та високого ступеня впливу змінних параметрів, що надає змогу прогнозувати зміну рівня кредитного ризику внаслідок волатильності макроекономічних та монетарних чинників. Виокремлено етапи розвитку практики застосування стрес-тестування у банках. Визначено послідовність проведення стрес-тестування кредитного ризику банків. Розроблено методичні засади оцінювання дії макроекономічних факторів на кредитний ризик банків на основі побудови економіко-математичних моделей, використання яких надасть змогу виявити найбільш значимі індикатори довгострокового впливу та враховувати їх в процесі прийняття управлінських рішень. Удосконалено інформаційне і методичне

забезпечення стрес-тестування кредитного ризику, зокрема, рекомендовано ввести нову примітку до річної фінансової звітності «Стрес-тестування кредитного ризику», а також нові форми статистичної й управлінської звітності за його результатами. Представлено методичні рекомендації стосовно порядку проведення стрес-тестування кредитного ризику у банках, що спрямовано на підвищення якості його організації та моніторингу.

Шифр НБУВ: RA442346

1.У.947. Assessment of the level of Ukrainian mortgage market development / G. Studinska, V. Prosov // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 160-169. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Запропоновано методологію компаративної оцінки рівня ринку іпотечного кредитування. Здійснено дослідження українського ринку іпотечних кредитів за трьома напрямками: передумови розвитку іпотечного ринку, поточна ситуація на іпотечному ринку, ризики на ринку іпотечного кредитування. Розраховано інтегрований коефіцієнт рівня розвитку ринку іпотеки в Україні. Обґрунтовано, що рівень українського ринку іпотечного кредитування знаходиться в ембріонному стані у порівнянні із відповідним ринком ЄС. Об'єкт дослідження — ринок іпотечного кредитування України. Дослідження ринку іпотечного кредитування як фінансового механізму реалізації стратегії технологічного розвитку національної економіки сприяє розумінню напрямів прикладання зусиль щодо подолання соціально-економічних проблем в країні. Мета роботи — здійснення компаративної оцінки іпотечного ринку України. Для досягнення мети було використано: системно-параметричний підхід — до наукового пізнання ринку іпотечного кредитування, що надало змогу інтегрувати передумови розвитку, потенціал та ризики ринку іпотеки; компаративний аналіз щодо оцінки українського ринку іпотеки, що сприяло з'ясуванню рівня розвитку національного ринку іпотечного кредитування в порівнянні із ЄС. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що запропонований метод оцінки може бути використаний для рейтингування як банків, так і національних іпотечних ринків інших країн. Висновки: оцінка передумов продемонструвала високу відповідальність українських позичальників іпотечних кредитів. Потенціал прикладання іпотечного капіталу в Україні перебільшує європейський майже у три рази. Найбільшим ризиком іпотечного кредитування житлового будівництва в Україні є проблема із недобудовами. Розвиток іпотечного кредитування в Україні потребує законодавчої підтримки в напрямку зміни статусу майнових прав, державної підтримки у гарантії наданих кредитів та вирішенні питань недобудов, пошуку альтернативних джерел фінансування.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.948. Digital imperatives for the development of the financial market of the national and world vector / O. Vovchak, A. Kravchenko, T. Andreykiv // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 365-377. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Тенденції сучасного фінансового ринку характеризуються новими викликами фінансового середовища та впливом цифрової трансформації, які формують аномальні зони розвитку. Визначення тенденцій, цифрових моделей, детермінант і технологій фінансового ринку стало нагальною потребою. Об'єктом дослідження є тенденції на українському фінансовому ринку та світових ринках фінансових деривативів, групи ринків Forex, OTC в умовах цифрової трансформації. Для цього застосовано методи нелінійної динаміки, часових рядів, технічного та фундаментального аналізу, моделювання, прогнозування, дивергенції ринку, флуктуації і біхевиоризму. Дослідження фінансового ринку визначило: домінуючу тенденцію в цифрових імперативах і цифрових технологіях фінансового простору; циклічний і біхевиористський розвиток українського фінансового ринку; зростання актуалізації діяльності українських фінансових установ, що пов'язано з альтернативними парабанківськими послугами; вищі темпи зростання (3,3 од.) обмінних операцій із дорогішими металами, залежність динаміки валюти від впливу глобальних цифрових імперативів; зростання торгів позабіржовими деривативами (темпи зростання 1,1 од.). Детермінантами тенденцій фінансового ринку є: фінансово-економічна політика, цифровізація суспільства, форс-мажори. Вивчення прогнозних закономірностей зміни тенденцій надало можливість визначити економіко-математичну модель для розрахунку індексу прогнозування ціни цифрового фінансового активу та доходу від операцій з криптовалютою. Визначено тісний кореляційно-регресивний зв'язок (дійний $R^2 = 0,6361$, експоненція $R^2 = 0,6948$, потужність $R^2 = 0,7142$) курсу криптовалюти від торгового відсотка (коефіцієнт еластичності 2,7 одиниці).

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.949. Dominant impact of structural transformation of the economy of Ukraine on the efficiency of the investment potential development of enterprises under conditions of uncertainty / V. V. Prokhorova, Y. V. Yuhman // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 62-69. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Визначено, що структурна трансформація економіки має для держави велике значення, вона визначає потенціал її розвитку на довгострокову перспективу, унаслідок чого стає стратегічним чинником загального розвитку не тільки для підприємств певної галузі, але й країни загалом. Саме тому структурна трансформація економіки України має домінуючий вплив на ефективність розвитку інвестиційного потенціалу усіх промислових підприємств, оскільки сьогодні є спад виробництва, який напружено залежить від новітніх інноваційних заходів стратегічного розвитку держави. На основі структурних пріоритетів соціально-економічного розвитку України та наявного науково-технічного й інноваційного потенціалів вітчизняної економічної галузі, з метою забезпечення конкуренції в науковій сфері, ефективної концентрації матеріально-технічних і фінансових ресурсів для вирішення актуальних проблем у економічній галузі України потрібне формування довгострокових інноваційних програм у загальній промисловості в ринкових умовах господарювання, де зазначено основні аспекти наукової та інноваційної діяльності промислових підприємств. На сьогодні в економічній галузі інновації реалізуються не надто ефективно на дієвих промислових підприємствах. Зроблено висновок, що недостатність обсягу фінансово-економічних ресурсів є однією з основних причин, що стримують освоєння нових видів продукції та технологій у процесі впровадження інноваційних розробок на теренах нашої країни. Фінансові установи неохоче кредитують ризикові інноваційні проекти, а наявний фінансово-кредитний механізм є недосконалим і забезпечує впровадження результатів прикладних наукових досліджень на вітчизняному ринку та на ринках розвинених країн світу, де створюються кредитні установи за участю державних органів влади з метою надання гарантій, зменшуючи обсяг використання бюджетних коштів і розподіляючи ризик між позичальником, банком і гарантом для фінансування інноваційних програм та реалізації інноваційних проектів.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.950. Modern problems of bank lending of enterprises of the agricultural complex of Ukraine / S. Arzhevitin, B. Stetsenko, I. Okhrymenko, A. Bilochenko, V. Biloshapka // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 50-57. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета роботи — виявити основні чинники, що стримують кредитування підприємств агропромислового комплексу (АПК) України, запропонувати шляхи вдосконалення системи їх кредитування. Методологічною базою дослідження обрано системний підхід, який передбачає комплексне дослідження системи банківського кредитування АПК. У ході аналізу використано історичний і структурно-функціональний підходи. Для розгляду окремих проблем банківського кредитування АПК застосовано методи порівняльного аналізу. Із загальнонаукових методів використано методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції. Досліджено динаміку та структуру обсягів залучених кредитів АПК в Україні за 2015 — 2020 рр.; динаміку процентних ставок за кредитами АПК і динаміку виробництва продукції сільського господарства на 1 грн кредитного забезпечення АПК в Україні за 2015 — 2020 рр. За аналізований період ці показники пропорційно зростають або знижуються, про що свідчить значення ефективності кредитного забезпечення аграрного сектора. А 2020 р. ефективність кредитного забезпечення аграрного сектора становила 11,64 грн, що на 0,4 грн більше, ніж 2015 р. Проведений аналіз виявив, що АПК сьогодні відчуває високу потребу у фінансових ресурсах. Надано характеристику основних проблем механізму кредитування АПК. Визначено необхідність забезпечення доступності банківських кредитів. Стимулювання інвестиційного кредитування сільськогосподарських підприємств матиме позитивний вплив на розвиток галузі, а також поліпшить наявне економічне становище жителів сільських населених пунктів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.951. The methodological basis for bank lending to industrial enterprises / M. Khutorna, A. Herasymenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 51-60. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Розглянуто розвиток методологічних засад банківського кредитування промислових підприємств (БКПП) відповідно до умов становлення нових економічних відносин, заснованих на пріоритеті знань, поглибленні цифровізації та поширенні ідей суспільної екологічності в широкому її розумінні. Зокрема, уточнено економічну суть поняття «БКПП» через призму сукупності наукових підходів, а також сформульовано сучасні принципи його реалізації. Комплексне уточнення економічного змісту досліджуваного поняття здійснено за інституціональним, функціональним і відтворювальним підходами наукового пізнання. Кожен із наукових підходів сприяє всебічному розкриттю характерних особливостей банківського кредитування промисловості. У результаті використання інституціонального наукового підходу до розкриття економічної сутності БКПП було сформовано видову структуру його інституційного середовища. Обґрунтовано, що інституційне середовище БКПП потрібно структурувати в розрізі таких компонентів: фінансовий інститут (у якому особлива роль відводиться банкам, у тому числі й індустріальним, промисловим банкам); виробничо-технологічний інститут (в

якому особлива роль відводиться інноваційним промисловим підприємствам, підприємствам смарт-промисловості); правовий інститут; інститут інфраструктури кредитування промисловості; інститут сталого фінансування; інституційні угодження та суспільні відносини між ними. Завдяки функціональному підходу прослідковано причинно-наслідковий зв'язок низки функцій фінансово-економічного характеру банківського кредиту та діяльності промислових підприємств. Відтворювальний підхід наукового пізнання сприяв розкриттю економічної суті БКПП шляхом акцентування його ролі у відтворювальних процесах і значення для розвитку всієї економіки. Сформульовані принципи реалізації БКПП відповідають сучасним тенденціям фінансово-кредитних відносин банків і промисловості, ураховують основні засади переходу до економіки знань.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.609, 1.У.761, 1.У.853

Забезпечення непрацевдатних. Взаємодопомога. Благодійність

1.У.952. Державне управління соціальними ризиками в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. В. Євтухов; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні засади формування та реалізації механізмів державного управління соціальними ризиками та запропоновано шляхи вдосконалення організаційно-прикладного інструментарію антикризової соціальної політики, спрямованої на запобігання та мінімізацію наслідків соціальних ризиків. Узагальнено підходи до визначення змісту соціальних ризиків як об'єкта державного управління. Визначено сучасні тенденції розвитку соціальних ризиків та запропоновано підходи до їх класифікації. Теоретично обґрунтовано сутність структури механізму державного управління соціальними ризиками. Охарактеризовано організаційно-правові засади реалізації державної соціальної політики в Україні. Проаналізовано результативність державних механізмів запобігання та мінімізації соціальних ризиків у сферах праці, міграції, поширення бідності та соціального відчуження в Україні. Опрацьовано концептуальні засади державної антикризової соціальної політики у сфері запобігання та мінімізації наслідків соціальних ризиків. Запропоновано шляхи підвищення ефективності бюджетно-фінансового механізму державного управління соціальними ризиками, удосконалено інструментарій оцінювання соціальних ризиків як складової управлінського процесу, обґрунтовано напрями розвитку механізмів протидії соціальній напруженості та зниження соціальної вразливості населення.

Шифр НБУВ: РА443143

1.У.953. Джерела формування та напрями використання бюджету Пенсійного фонду України / В. В. Малишко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 155-166. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Предмет дослідження — бюджет Пенсійного фонду України. Мета дослідження — аналіз джерел формування та напрямів використання бюджету Пенсійного фонду України. Методи, що було використано у процесі дослідження: узагальнення, метод порівняльного аналізу, метод системно-структурного аналізу й синтезу, статистичний, загальнонаукові, спеціальні методи наукового пізнання та інші методи дослідження. Охарактеризовано сутність Пенсійного фонду України та бюджету Пенсійного фонду України. Зазначено, що відносять до джерел формування коштів Пенсійного фонду України. Вказано напрями використання коштів Пенсійного фонду України. Висновки: необхідною умовою пенсійного реформування є підготовка суспільства, його свідомості до прийняття нової пенсійної системи. Реформа матиме успіх лише за умови усвідомлення всіма прошарками населення її необхідності, а головне, позитивного впливу на умови життя і добробуту людей. Як свідчить аналіз пенсійної системи, просування шляхом реформ висуває вимоги до соціальної політики держави. Якщо для досягнення нинішніх здобутків було достатньо політичної волі виконавчої і законодавчої гілок влади, то сьогодні, щоб нова система ефективно запрацювала, слід забезпечити широкий соціально-економічний діалог між усіма зацікавленими сторонами: державою, бізнесом, громадськими експертами і трудовими колективами. Ігнорування потенційних проблем може поставити під сумнів всі наявні здобутки та дискредитувати систему.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.954. Особливості надання державної допомоги суб'єктам господарювання на базі цифрової платформи «ДІЯ» в умовах війни / Д. Р. Андрухович // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2022. — № 2. — С. 59-63. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Висвітлено особливості надання державної допомоги суб'єктам господарювання в умовах війни на основі цифрової платформи «ДІЯ». Адаптивність від переходу суб'єктів малого та середнього підприємництва до цифровізації бізнес-процесів залежить еконо-

мічна стійкість держави, особливо в період кризи. Також показано, що в умовах дії воєнного стану держава намагається створити можливості для комфортного ведення бізнесу. Це стосується як уже діючих підприємств, так і тих, хто тільки планує розпочати свою власну справу. Нові умови передбачають послаблення вимог щодо ведення бізнесу, доступне кредитування, можливості релокації з територій, де ведуться активні бойові дії, та інші поліпшення, які нададуть змогу бізнесу продовжувати функціонувати.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.955. Оцінювання довгострокової стійкості пенсійної системи України і перспективи її розвитку / І. Ю. Кондрат, Н. Б. Ярошевич, Т. В. Калайтан, А. І. Якимів // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 226-239. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Мета роботи — оцінювання довгострокової стійкості пенсійної системи України з метою з'ясування ефективності виконання нею основної функції — захисту від бідності літніх громадян і заміщення доходу після виходу на пенсію. Для цього в динаміці розраховано 9 субпоказників, які відображають вплив демографічних (очікувана тривалість виплати пенсій, коефіцієнти народжуваності та залежності від старості, участь населення пенсійного віку в робочій силі та ін.), структурних (фактичне функціонування рівнів пенсійної системи України та їх внесок у забезпечення добробуту пенсіонерів), економічних (частка приватних пенсійних активів у ВВП, співвідношення державного боргу до ВВП, реальний темп економічного зростання) факторів. Результати аналізу показали, що показник стійкості пенсійної системи поступово зростає протягом 2016 — 2020 рр., досягнувши свого максимального значення 2019 р. на рівні 39,94 зі 100 можливих (середнє значення для 39-ти країн становить 49,9). Це свідчить про недостатню ефективне функціонування пенсійної системи щодо забезпечення адекватного потребам людей похилого віку доходу. Диспропорційна структура пенсійної системи, за якої майже все фінансове навантаження щодо виплат пенсій зосереджено в солідарній системі, не сприяє її стійкості, особливо в довгостроковому періоді. Перспективи розвитку пенсійної системи України пов'язані з пошуком шляхів збалансування солідарного рівня (поступове підвищення пенсійного віку відповідно до зростання очікуваної тривалості життя, заохочення пенсіонерів до участі в робочій силі, ширше залучення працевдатного населення до солідарної пенсійної системи) як необхідної передумови впровадження обов'язкового накопичувального рівня, стимулювання участі громадян у приватних пенсійних планах.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.956. Проблемні аспекти соціального страхування в Україні щодо ризиків упродовж життя / О. М. Леванда // Демографія та соц. економіка. — 2022. — № 2. — С. 58-77. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Соціальне страхування реалізує механізм створення балансу між національною трудовою етикою та обов'язковим піклуванням про пенсіонерів і тих, хто не може працювати за допомогою соціальних програм, які підтримують загальні витрати на споживання. У більшості досліджень увагу акцентовано на загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні, але актуальними є дослідження системи соціального страхування з позиції державного та недержавного страхування протягом життя. Мета роботи — виявити проблемні аспекти та дослідити чинний механізм соціального страхування в Україні від соціальних ризиків. Наукова новизна полягає у наданні аналітичного забезпечення щодо виявлення особливостей та проблемних аспектів функціонування соціального страхування в Україні, яке на відміну від нинішнього передбачає аналіз правових засад, статистичних показників у контексті національного інституціонального середовища та розробку пропозицій щодо подолання проблемних аспектів у сфері соціального страхування протягом життя. Методологія дослідження ґрунтується на таких методах: аналіз, синтез, систематизація, статистичний аналіз. Аналіз охоплює період до кризи COVID-19 та епоху пандемії, що надає змогу оцінити потенціал державного управління в умовах непередбачених ситуацій та спаду економіки. Визначено, що головною особливістю загальнообов'язкового державного соціального страхування є зароблена допомога громадянами за рахунок сплати страхових внесків під час трудової діяльності в обмін на право одержувати захист від соціальних ризиків. Разом з тим оцінка стану видатної частини бюджетів державних страхових Фондів виявила недоліки у діяльності щодо невиконання планових показників, незабезпечення контролю за цільовим використанням коштів із власного резерву та недостатність ресурсної спроможності. Аналіз соціального страхування з точки зору недержавного пенсійного забезпечення за основними показниками діяльності фондів засвідчив низький розвиток інвестиційних процесів, що потребує впровадження заходів щодо поширення обізнаності населення про недержавне пенсійне страхування.

Шифр НБУВ: Ж25188

1.У.957. Реформування системи пенсійного страхування в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08

/ А. С. Хемій; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено основні напрями реформування системи пенсійного страхування в Україні. Розглянуто сучасні підходи до визначення поняття пенсійного страхування як цілісної системи. Висвітлено етапи розвитку системи пенсійного страхування, сформованих за критерієм джерела фінансування громадян похилого віку. Особливу увагу приділено аналізу чинників зовнішнього економічного середовища солідарного рівня та факторів, що впливають на функціонування добровільного недержавного рівня системи пенсійного страхування. Надано практичні рекомендації щодо запровадження загальнообов'язкового накопичувального рівня системи пенсійного страхування в Україні. Визначено напрями інвестування пенсійних заощаджень і доведено необхідність надання гарантій їх збереження, а також розраховано вартість таких гарантій при запровадженні накопичувального рівня системи пенсійного страхування в Україні.

Шифр НБУВ: РА443257

1.У.958. Розвиток недержавного пенсійного забезпечення в умовах реформування пенсійної системи України / В. К. Рудик // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 235-240. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Ефективне функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення, яка формує третій рівень вітчизняної пенсійної системи, має важливе значення для підвищення доходів громадян пенсійного віку. Мета роботи — визначення основних шляхів подальшого розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення в умовах реформування національної пенсійної системи, формування сприятливих умов для залучення все більшої кількості населення до участі в добровільних накопичувальних пенсійних програмах. Надано оцінку стану системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні, проаналізовано її основні показники за останні три роки. Результати дослідження показали, що на сьогоднішній день добровільні накопичувальні пенсійні програми, які складають основу системи недержавного пенсійного забезпечення, не користуються популярністю серед населення. Визначено основні виклики та чинники, які заважають її розвитку в нашій країні. Запропоновано основні напрями розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення на найближчу перспективу. Особливу увагу звернуто на доцільність запровадження неоподатковуваних добровільних автоматичних індивідуальних ощадних пенсійних рахунків у банках. Серед пріоритетів покращання функціонування третього рівня важливе місце належить пошуку шляхів подальшого розвитку недержавних пенсійних фондів (НПФ), серед яких виділяють підвищення їх надійності. Для оцінки надійності НПФ як соціально-економічної системи необхідно аналізувати такі параметри, як: наявність довіри громадян до фонду; здатність фонду до виплати грошових коштів; фінансовий стан фонду. Доведено, що вдосконалення законодавчої бази третього рівня вітчизняної пенсійної системи має забезпечувати захист майнових прав та інтересів учасників недержавного пенсійного забезпечення, а також впорядкування оподаткування учасників накопичувальної системи пенсійного забезпечення.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.959. Соціальне обслуговування в системі електронного урядування в умовах інформаційного суспільства: соціологічний та політичний аспекти: монографія / В. М. Попович, Я. М. Попович, О. О. Сизоненко; Національний ун-т «Запорізька політехніка». — Запоріжжя: Запорізька політехніка, 2021. — 172 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 153-172. — укр.

Досліджено впровадження моделі електронного урядування в систему соціального обслуговування населення, основою якої є надання електронних соціальних послуг.

Шифр НБУВ: ВА863611

Див. також: 1.С.12, 1.С.152

Економіка охорони навколишнього середовища

1.У.960. Бібліометричний аналіз взаємозв'язку понять «екологічний ризик» та «маркетинг» / О. М. Коробець // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 104-110. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Актуальність теми дослідження викликана зростанням публікаційної активності в області екологічного ризику, та пошуком взаємопов'язаних перспективних напрямків майбутніх досліджень. У зв'язку зі збереженням тенденцій виникнення надзвичайних ситуацій, увага до вирішення проблем врахування екологічного ризику не втрачає актуальності серед дослідників різних наукових сфер. Зростання публікаційної активності наддало змогу накопичити значну базу даних, розгляд якої за допомогою методів бібліометричного аналізу може виявити нові напрями досліджень. За останні десятиліття дослідженню екологічних ризиків присвячено роботи багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених. Взаємозв'язок між маркетингом та навколишнім середовищем є центральною темою дискусій щодо маркетингу стійко-

сті. Зміни, що відбуваються в розвитку сучасної економіки підштовхують до пошуку нових методів впливу на екологічні ризики. Одним з перспективних напрямів вважаються маркетингові інструменти управління екологічними ризиками. Проведено аналіз поняття «екологічний ризик», формування його складових елементів, та виявлення наявності маркетингових складових в його структурі, проведено бібліометричний аналіз понять «екологічний ризик» та «маркетинг». Для аналізу було визначено динаміку частоти застосування запиту «екологічний ризик» в пошукових системах, та динаміку публікаційної активності за даним поняттям в базах даних Scopus, за період 2005 — 2019 рр. На основі відібраних публікацій за допомогою програми VOSviewer побудовано термінологічні карти за обраними поняттями, та виявлено їх основні очки перетину. Висновки: за результатами дослідження виявлено зниження, але стійке збереження уваги до проблем врахування екологічного ризику в діяльності суб'єктів господарювання. Обґрунтовано і пошагово описано методику дослідження поняття «екологічний ризик» з точки зору його суті та структури. Чітка візуалізація надала можливість виділити маркетингові складові, що можуть впливати на екологічний ризик.

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.961. Вектори подолання трансформацій еколого-економічної та соціальної безпеки сталого розвитку на основі модернізації / Г. М. Калетник, С. М. Лутковська // Агроекол. журн. — 2020. — № 2. — С. 15-23. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Представлено вектори подолання трансформацій еколого-економічної та соціальної безпеки на основі модернізації. Модернізація сектора безпеки — важлива складова комплексної модернізації України. У суспільно-політичному й соціально-економічному розвитку країни сектор безпеки виконує важливу життєву функцію — продукує одне з основних суспільних благ, а саме — безпеку, використовуючи для цього людські, матеріальні та фінансові ресурси країни. Наведений індекс міжнародного екологічного виміру ЕРІ (Environmental Performance Index) і його індикатори визначають здатність тієї чи іншої країни захищати своє навколишнє природне середовище як у теперішньому часі, так і у довготерміновій перспективі, зважаючи на стан національної екологічної системи, можливість протидії екологічним впливам і зниження залежності людей від екологічних проявів, соціальних та інституціональних можливостей країни відповідати на екологічні виклики, спроможності глобального контролю над екологічним станом тощо. Визначено, що компонента безпеки життя — це інтегрована оцінка, яка враховує сумарний вплив сукупності глобальних загроз на сталій розвиток країн світу. У сучасних умовах складовою стратегії соціоприродного розвитку є екологічна модернізація. Кінцевою метою цього процесу є гармонізація всього комплексу відносин у соціально-екологічній системі, її стійкий, збалансований розвиток, що надасть змогу у підсумку уникнути глобальної екологічної катастрофи й забезпечити процес коєволюції людини, суспільства й природи. Одним з основних чинників низької ефективності сектора екобезпеки України є його недостатнє фінансування і низьке матеріально-технічне забезпечення, а це — основні складові процесу технологічної модернізації. Проте реформування сектора безпеки залежить не тільки від збільшення фінансування.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.У.962. Екологічна безпека України: глобальний і регіональний виміри: [монографія] / А. А. Омельченко; НАН України, Інститут економіки природокористування та сталого розвитку. — Київ: Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України, 2021. — 299 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 252-290. — укр.

Висвітлено питання дослідження екологічної безпеки у системі глобалізації світового економічного простору. Здійснено аналіз і оцінку стану екологічної безпеки України в соціально-економічному дискурсі. Досліджено трансформаційні процеси з урахуванням глобальних трендів, що впливають на систему екологічної безпеки України. Наведено механізми гарантування екологічної безпеки в умовах глобалізації. Розкрито питання екологічної безпеки, механізмами досягнення сталого розвитку, описано трансформаційні та модернізаційні процеси. Наведено можливі механізми гарантування екологічної безпеки в умовах глобалізації, оскільки вирішення суперечностей між суспільством і природою, загострення екологічної ситуації зумовлюють необхідність пошуку нових підходів і концептуального обґрунтування механізмів екологізації економіки. Досліджено питання міжнародного співробітництва в сфері екологічної безпеки і місце України у глобальній системі гарантування екологічної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА864317

1.У.963. Зовнішні та внутрішні чинники впливу на екологічну безпеку держави в умовах глобалізації / А. Омаров, О. І. Дачій, І. В. Сервецький // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 64-72. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Увагу в дослідженні приділено системному аналізу екологічної безпеки з точки зору єдиної соціо-екосистеми у співвідношенні таких понять, як «людство — середовище — проживання».

Розкрито інституційно-організаційний механізм державного управління у сфері екологічної безпеки держави; здійснено оцінювання зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на екологічну безпеку з точки зору глобалізаційних викликів сучасності. Окреслено рівні загроз національній безпеці України в екологічній, а також здійснено обґрунтування механізмів державного управління екологічною безпекою України. Мета роботи – визначення її аналіз зовнішніх і внутрішніх чинників впливу на екологічну безпеку держави в умовах глобалізації. Одним із стратегічно важливих підходів до природно-техногенної безпеки України має бути утворення ефективної системи державно-управлінських механізмів забезпечення безпеки людини, природи та суспільства. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні чинників впливу на екологічну безпеку та практичних пропозицій з удосконалення механізмів державного управління екологічною безпекою в цілісному вигляді на основних ієрархічних рівнях глобальної соціо-екосистеми «людство – природа – середовище проживання», а також формування та реалізації політики екологічної безпеки як частини національної політики безпеки. Висновки: визначено, що проблеми реалізації принципів державної екологічної політики в Україні пов'язано перш за все з недосконалістю законодавчих і нормативно-правових актів, неузгодженістю дій органів влади та суб'єктів господарювання, безвідповідальністю, відсутністю достатнього фінансування, неконкретністю стратегічних рекомендацій і планів дій щодо формування заходів, спрямованих на їх вирішення. Вирішення зазначених проблем потребує формування реалізації державної екологічної політики України в умовах глобалізації. Аналіз наявної системи державного управління екологічною безпекою надав змогу дійти висновку, що гармонійна самоорганізація людства потребує вчасного та цілеспрямованого регулювання глобальної соціо-екологічної системи на основі синергетичної методології, розвитку наукового знання, опанування еволюційних процесів та застосування технологічного знання на практиці. Доведено, що екологічна безпека є ключовим фактором впливу на соціальний та економічний розвиток, тому має бути пріоритетним напрямком державної політики України. Одним із пріоритетних напрямів державної політики України є формування нового екологічного мислення. У цьому контексті необхідно розробити й ввести навчальні курси у загальноосвітніх школах щодо збереження навколишнього середовища, а у закладах вищої освіти – з екологічного підприємництва.

Шифр НБУВ: Ж23244.Держав. упр

1.У.964. Нормативно-правове забезпечення реалізації сервісно орієнтованої екологічної політики в Україні / М. С. Ярошенко // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. – 2021. – № 2. – С. 56-62. – Бібліогр.: 40 назв. – укр.

Здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення реалізації сервісно орієнтованої екологічної політики в Україні. З'ясовано, що цілі, напрями та сервісна орієнтованість державної екологічної політики в Україні визначено стратегічними документами (Конституцією України, кодексами, указами Президента, законами, концепціями, стратегіями та планами з їх реалізації тощо) з метою створення сприятливого середовища для розвитку галузі й еколого-збалансованого природокористування. Звернено увагу, що за основними напрямками діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України виокремлюють понад 15 стратегічних документів, що в комплексі з іншими нормативно-правовими актами надають змогу удосконалити національне екологічне законодавство за допомогою запровадження в екологічній сфері загальноєвропейських цінностей і принципів: «забруднювач платить», екологічної відповідальності, раціонального природокористування, відповідності державної екологічної політики сучасним запитам суспільства і зобов'язанням України перед європейськими партнерами. На сучасному етапі розвитку нормативно-правове регулювання екологічної сфери відбувається в умовах апроксимації (адаптації) національного екологічного законодавства до європейського в частині управління відходами, якістю питної води та атмосферного повітря. Виявлено, що поняття «інформація про стан навколишнього природного середовища», «інформація про стан довкілля», незважаючи на деяке звуження їх змісту у вітчизняному законодавстві, синонімічні поняття «екологічна інформація», що використовується в міжнародному співтоваристві. З метою уникнення різного тлумачення цих термінів автором запропоновано закріпити термін «екологічна інформація» в законодавстві України, відповідно до норм Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, а також відповідно до інших міжнародних нормативно-правових актів. У межах дослідження забезпечення вільного доступу до екологічної інформації розглянуто як один із обов'язкових елементів формування сервісно орієнтованої державної екологічної політики в Україні.

Шифр НБУВ: Ж23244.Держав. упр

1.У.965. Організаційно-економічні засади реалізації екологічної політики України в контексті глобальної зміни клімату: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06 / М. Г. Винярска;

Національний ун-т водного господарства та природокористування. – Рівне, 2019. – 24 с.: рис., табл. – укр.

Висвітлено поняття та причини глобальної еколого-економічної проблеми зміни клімату, розкрито її еколого-економічні наслідки, досліджено трансформацію світових поглядів і методики формування екологічної політики в контексті зміни клімату. Проаналізовано законодавче забезпечення формування і реалізації екологічної політики України в контексті зміни клімату, здійснено дослідження інституційно-економічних основ реалізації екологічної політики в умовах зміни клімату та проведено соціально-економічний аналіз проблеми зміни клімату в Україні. Окреслено синергію застосування економічних, правових, організаційних та інституційних інструментів екологічної політики України в контексті зміни клімату, обґрунтовано необхідність екологізації економіки України та реалізації політики низьковуглецевого розвитку щодо скорочення викидів парникових газів в Україні, сформульовано рекомендації щодо організаційно-економічного регулювання механізму торгівлі викидами парникових газів в Україні.

Шифр НБУВ: РА442523

1.У.966. Соціальні детермінанти екологічної політики та забезпечення сталого розвитку в Україні: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Д. Л. Тарасенко; Класичний приватний ун-т. – Запоріжжя, 2019. – 40 с.: рис., табл. – укр.

Розроблено теоретико-методологічні засади розвитку соціальних детермінант екологічної політики України та практичних рекомендацій щодо сталого розвитку національного господарства. Теоретично обґрунтовано комплексний науковий підхід до формування, розробки та реалізації національної політики сталого розвитку. Розроблено методологію системного аналізу екологічної політики в контексті сталого розвитку національного господарства. Запропоновано модель оцінки параметрів сталого розвитку та екологічної політики держави. Формування параметрів екологічної політики в умовах сталого розвитку держави запропоновано здійснювати з урахуванням тих галузей національного господарства, які суттєво впливають на екологічну ситуацію в країні. Запропоновано систему релевантних параметрів соціальної детермінанти екологічної політики. Розроблено систему критеріїв оцінювання та моніторингу параметрів ефективності соціальної детермінанти екологічної політики. Побудовано багатфакторні динамічні моделі оцінки екологічної політики. Розроблено метод оцінювання продуктивності екологічної політики в Україні та в основних сферах економічної діяльності. Визначено шляхи забезпечення сталого розвитку національного господарства та його провідних галузей. Розроблено методичні засади експрес-діагностики рівня забезпечення параметрів екологічної політики та сталого розвитку національного господарства. Визначено критерії та підходи до визначення ефективності соціальної політики в умовах сталого розвитку. Уточнено суть категорії «соціальна детермінанта екологічної політики». Визначено системні механізми забезпечення сталого розвитку України. Одержані результати сприяють формуванню виваженої еколого-економічної політики, що враховує екологічні, економічні й соціальні детермінанти та створює перспективи і можливості для стабільного зростання національного господарства.

Шифр НБУВ: РА442421

1.У.967. Rational nature management as a component of environmental safety: economic and legal aspects / О. Baik, L. Yarmol, M. Sirant, H. Popadynets, N. Stetsyuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 4. – С. 429-438. – Бібліогр.: 23 назв. – англ.

Мета роботи – аналіз економіко-правових аспектів раціонального природокористування (РПК) як складової екологічної безпеки. Проаналізовано екологічні проблеми сучасного стану навколишнього природного середовища держави. Констатовано, що екологічна безпека є однією з найважливіших складових національної безпеки України, яка залежить від раціонального використання та відтворення природних ресурсів. Сформульовано поняття РПК, яким є сфера виробничої та наукової діяльності, спрямована на вивчення, освоєння, охорону та ретриворення природи з метою забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини. З'ясовано, що РПК обов'язково передбачає економіко-правову складову, яка полягає в одержанні найбільшої користі від господарської та іншої діяльності при використанні природних ресурсів за умови економічно обґрунтованих витрат. Визначено поняття економіко-правового механізму природокористування, яким є закріплена в законодавстві система економічних і правових заходів, стимулів та інших регуляторів, спрямованих на забезпечення охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки та організацію РПК і базується на концепції платності природокористування, застосування економічної, юридичної відповідальності. Сформульовано пропозиції щодо здійснення Україною додаткових заходів фіскального регулювання природокористування, надання податкових пільг підприємствам, що реалізують відповідні природоохоронні програми, страхування екологічних ризиків.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.305, 1.У.412, 1.У.418, 1.У.798, 1.У.1084

Економіка підприємства

1.У.968. Дослідження та вдосконалення стратегічного планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства / В. А. Євтушенко, В. І. Ляшевська, Ю. В. Чупринюк // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 23-29. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розкрито сучасні особливості стратегічного планування зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємства, які враховують сьогоденне нестабільне зовнішнє середовище, його новизну та складність. Стратегічне планування визначено як важливий елемент системи управління ЗЕД підприємства. Для довгострокового існування підприємства на міжнародному ринку встановлено базові завдання, розглянуто передумови запровадження ЗЕД на підприємстві та його переходу до стратегічного планування. На основі аналізу наукових праць вітчизняних науковців розроблено структуру та етапи процесу стратегічного планування ЗЕД підприємства. З метою забезпечення ефективної діяльності системи стратегічного планування ЗЕД на підприємстві за одержаними результатами розробки етапів встановлено ряд вимог відповідно до його особливостей. Задля успішного здійснення стратегічного планування ЗЕД визначено й охарактеризовано принципи його реалізації. Проаналізувавши процес стратегічного планування ЗЕД, сформульовано види управлінської діяльності. У підсумку виділено обов'язкові критерії стратегічного планування ЗЕД.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.969. Механізм фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання / Т. О. Рибаківа // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 128-136. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

В сучасних умовах глобалізації та посилення міжнародних інтеграційних процесів здійснення підприємствами зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) набуває стратегічної важливості для їх подальшого розвитку. На сьогодні однією з проблем, що постають перед суб'єктами господарювання при здійсненні ЗЕД, є брак дієвого механізму її фінансового регулювання, який, враховуючи провідну роль фінансово-економічних чинників в управлінні ЗЕД, надає би можливість підприємствам ефективно реалізовувати зовнішньоекономічну стратегію і посилити власні конкурентні позиції на зовнішньому ринку. Проблеми фінансових механізмів і фінансового регулювання є предметом дослідження у фаховій науковій літературі з теорії фінансів. Окремі питання, що стосуються фінансового регулювання ЗЕД підприємств, досліджуються в наукових працях з ЗЕД, фінансового управління, менеджменту ЗЕД, стратегічного управління ЗЕД. Більш ретельного дослідження потребують особливості фінансового регулювання ЗЕД на рівні суб'єктів господарювання, а також створення і функціонування механізму фінансового саморегулювання при здійсненні підприємствами ЗЕД, розробка механізму фінансового регулювання ЗЕД суб'єктів господарювання та дослідження його складових з урахуванням особливостей фінансового регулювання ЗЕД на мікрорівні. При проведенні дослідження використано системно-структурний підхід, метод логічного аналізу, метод графічного аналізу, метод порівняння, метод структурування. Обґрунтовано доцільність створення на підприємства-суб'єктах ЗЕД окремого механізму, спрямованого на фінансове регулювання їх ЗЕД. Виходячи з аналізу вітчизняної законодавчої бази та наукових досліджень з питань ЗЕД і фінансів підприємства, визначено особливості фінансового регулювання ЗЕД суб'єктів господарювання, що мають бути враховані при побудові відповідного механізму. Розроблено механізм фінансового регулювання ЗЕД суб'єктів господарювання та досліджено його складові. Наукові дослідження проблем фінансового регулювання ЗЕД, навчальний процес (при підготовці відповідних розділів підручників і навчальних посібників з курсів «Фінанси», «Зовнішньоекономічна діяльність»). Висновки: при формуванні механізму фінансового регулювання ЗЕД суб'єктів господарювання мають бути враховані особливості такого регулювання на мікрорівні. Структуру механізму фінансового регулювання ЗЕД суб'єктів господарювання зумовлює його належність до загального механізму управління підприємством, механізму управління ЗЕД, фінансового механізму підприємств і валютно-фінансового механізму ЗЕД. До структури механізму входять фінансове управління ЗЕД суб'єкта господарювання, що є сукупністю цільової, функціональної, підсистеми забезпечення та керуючої підсистем, а також підсистема фінансових важелів, через яку здійснюються вплив на ЗЕД, і підсистема безпосереднього регулювання.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 1.У.669, 1.У.976

Загальні питання економіки підприємства

1.У.970. Вплив пандемії COVID-19 на функціонування та розвиток українських підприємств / Н. С. Скопенко,

І. В. Євсєєва-Северина // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 3. — С. 43-52. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Досліджено особливості ведення бізнесу в умовах пандемії COVID-19. Визначено основні проблеми, які постали перед українськими підприємствами, і потребували негайного їх реагування з метою забезпечення подальшого функціонування та розвитку. Відображено ряд змін, які відбулися в діяльності господарюючих суб'єктів і суттєво відобразилися на веденні діяльності. Акцентовано увагу на необхідності проведення діджиталізації робочих процесів, розробки нових стратегій антикризового управління, впровадження стійких бізнес-моделей. Пандемія змусила український бізнес звернути увагу не тільки на перебудову виробничих процесів, а й на проблему у сфері людського капіталу (емоційна та психологічна стабільність працівників). Більшість компаній, ідентифікувавши існуючі ризики, почали розроблювати систему заходів щодо мінімізації їх негативного впливу. Виявлено, що серед зовнішніх ризиків, найбільший вплив чинять ризики інфекційних захворювань, кліматичні зміни, існування зброї масового знищення, зменшення біорізноманіття та криза природних ресурсів. Вони посилюють загальний рівень підприємницького ризику як для українських підприємств, так і для партнерів за кордоном і потребують своєчасного коригування діяльності суб'єктів господарювання. Внутрішні ризики (емоційне вигорання працівників, перевантаження роботою, зниження мотивації, нестача знань і навичок роботи з новими інформаційними технологіями, нераціональна організація виробничих процесів) можуть суттєво зменшувати показники операційної ефективності та потребувати значної уваги українських підприємств з метою управління ними. Вміння ідентифікувати всі наявні ризики, формувати набір найбільш імовірних ризиків, структурувати їх за критерієм негативного впливу на діяльність суб'єктів господарювання та розробляти програму мінімізації заходів їх настання, забезпечити підприємствам ефективне функціонування та подальший розвиток.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.971. Економічний розвиток суб'єктів підприємництва приміських територій: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Чопик; Приватний ВНЗ «Львівський ун-т бізнесу та права». — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено узагальнено та розвитку науково-методичних засад і розробленню практичних рекомендацій щодо економічного розвитку суб'єктів підприємництва приміських територій. Систематизовано підходи до розуміння категорій «економічний розвиток», «приміська територія». Уточнено різницю між приміською зоною і приміською територією. Теоретично обґрунтовано, що приміську територію слід розглядати у контексті з територіальною громадою, що проживає на її території, враховуючи її чисельність, стать, вік, рівень освіти та місцезнаходження з її власним потенціалом. Запропоновано механізм фінансового забезпечення розвитку приміських територій, уточнено його основні структурні компоненти. Проаналізовано динаміку економічного розвитку сфер економіки у Львівській обл. Обґрунтовано пріоритетні напрями економічного розвитку приміських територій, що надало змогу виділити три групи приміських територій. Перша група — це типово сільські приміські території, пріоритетним напрямом економічного розвитку якого є інфраструктурне забезпечення, реклама діяльності, щодо зростання іміджу приміської території. Друга група — це змішаний тип приміських територій, пріоритетним напрямом економічного розвитку якого є продаж і надання в оренду земельних ділянок і споруд для ведення підприємницької діяльності. Третя група — це інноваційні приміські території, пріоритетним напрямом якої є створення та розвиток інноваційних суб'єктів підприємництва, з метою зниження рівня безробіття та зрівноважений розвиток приміської території. Доведено, що залучення до реалізації конкретного завдання як територіальних громад, так і органів місцевого самоврядування вищих рівнів забезпечить більш ефективний моніторинг виконання, збільшить економію коштів, витрачених з бюджетів різних рівнів. Обґрунтовано доцільність використання інструмента співробітництва територіальних громад для реалізації регіональної політики економічного розвитку приміських територій, яка буде максимальною ефективною в умовах завершення першого етапу адміністративно-територіальної реформи в Україні, тобто в умовах вже сформованих і функціонуючих територіальних громад.

Шифр НБУВ: РА442506

1.У.972. Ефективність як основне поняття та критерій діяльності підприємства / І. П. Отенко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 190-195. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проаналізовано ефективність як основне поняття та критерій діяльності підприємства. Розглянуто еволюційне поняття «ефективність діяльності підприємства», систематизовано погляди дослідників на визначення цього поняття. В основному дослідники пропонують розглядати ефективність як відношення результату до витрат, або як траєкторію функціонування підприємства. Для здійснення комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства запропоновано проводити оцінку за такими критеріями: економічна ефективність виробництва (рівень задоволення

потреб ринку, виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів, витрати на одиницю товарної продукції, тощо); ефективність використання праці (трудомісткість одиниці продукції, відносно вивільнення працівників); ефективність використання основних виробничих фондів (фондовіддача основних фондів, фондомісткість продукції); ефективність використання матеріальних ресурсів (матеріаломісткість продукції, матеріаловіддача); ефективність використання фінансових та інвестиційних коштів (коефіцієнт оборотності оборотних коштів, тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів, відносно вивільнення оборотних коштів, питомі капіталовкладення, капіталовкладення на одиницю введених потужностей, рентабельність інвестицій); якість продукції (економічний ефект від поліпшення якості продукції); фінансово-економічні показники (ліквідності, платоспроможності); ефективність використання активів (фондовіддача, оборотність всіх активів). Результати проведених досліджень є підґрунтям для аналізу ефективності діяльності підприємства та вибору напрямів його подальшої діяльності. Перспективою досліджень у даному напрямі є розробка методичного забезпечення щодо вибору напрямів подальшої діяльності підприємства.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.973. Забезпечення якості навчання і розвитку персоналу підприємства рекламної діяльності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. В. Гавренкова; Одеський національний ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено удосконаленню теоретичних і науково-практичних положень, розробці методичних засад і прикладних основ забезпечення якості навчання та розвитку персоналу, спрямованої на зростання соціально-економічних результатів підприємства рекламної діяльності. Досліджено соціально-економічну суть забезпечення якості навчання та розвитку персоналу підприємства в сучасних умовах. Узагальнено сучасні концепції забезпечення якості навчання та розвитку персоналу підприємства. Систематизовано методичні підходи до оцінки якості навчання та розвитку персоналу підприємства. Розглянуто передумови та проаналізовано процеси забезпечення якості навчання та розвитку персоналу підприємства рекламної діяльності. Оцінено якість навчання та розвитку персоналу підприємства рекламної діяльності. Встановлено пріоритети підвищення якості навчання та розвитку, визначено оптимальний розподіл інвестицій у розвиток різних видів компетенцій персоналу підприємства рекламної діяльності. Запропоновано напрями підвищення якості навчання та розвитку персоналу підприємства рекламної діяльності в стратегічному вимірі.

Шифр НБУВ: РА442740

1.У.974. Значення інтелектуального капіталу в процесі розвитку сучасних підприємств / Т. І. Лепейко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 73-77. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розвиток інтелектуального капіталу базується на перетворенні інформації і знань в чинники, здатні створювати багатство і вартість за рахунок кумулятивного ефекту від розвитку людського, структурного капіталу. Для формування бачення створення конкурентних переваг через окремі елементи інтелектуального капіталу, проводять розділення конкурентних переваг організації на ряд елементів: лояльність споживача, репутаційна перевага, інноваційність, операційна ефективність. Інтелектуальний капітал відіграє важливу стратегічну роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємства і постає як основа конкурентної переваги. В даний час організація може протистояти активній конкуренції тільки за умови вдосконалення інтелектуального компонента свого ресурсного портфеля. Саме елементи інтелектуального капіталу є основою інноваційної діяльності компанії, задаючи темп і режим оновлення технології виробництва і продукції. При проникненні інтелектуального капіталу у виробництво, відбувається зміна його характеру, забезпечення зростання його ефективності та інноваційності.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.975. Інвестиційні аспекти капіталізації за сучасних умов діяльності підприємств / Н. В. Шевчук, О. Терентева, С. Клименко, В. Гмиря // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 533-540. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Постіндустріальна специфіка суспільних процесів зумовила суттєві зміни в усіх сферах економічної діяльності, у тому числі й у капіталотворенні. Іманентною властивістю процесів і результатів капіталізації є їх інвестиційна природа, яка набуває суттєвих змін за сучасних умов господарювання підприємств, що актуалізувало здійснення даного наукового дослідження. За результатами критичного аналізу змістовного наповнення категорії «капіталізації» зроблено впорядкування наукових підходів до її визначення, що надало можливість в подальшому дослідженні сфокусуватися на більш значущих моментах, які характеризують інвестиційну специфіку досліджуваного явища. Базуючись на сучасних положеннях теорії капіталізації, які визначаються на основі взаємопов'язаних категорій «Капітал — Цінність — Зростання» (у класичній інтерпретації теорії капіталізації таки-

ми концептами є «Капітал — Вартість — зростання»), встановлено, що інвестиційну специфіку сучасних процесів і результатів капіталотворення доцільно досліджувати на засадах концепції імпаکتінвестування, яка передбачає пріоритизацію інвестиційних вкладень не тільки в комерційно-, а й суспільно орієнтовані сфери життєдіяльності, у яких забезпечуються соціально значущі та екологічні ефекти. У ході дослідження доведено, що ключові вартісні результати капіталізації за сучасних умов діяльності підприємств є залежними від рівня розвитку нефінансованих і нематеріалізованих видів капіталу, сфер діяльності та інвестування. На підставі використання методу рангової кореляції визначено зв'язок факторів капіталотворення та ключових вартісних показників, що розраховано на базі фундаментально-вартісного підходу. За результатами досліджень 19 промислових підприємств України протягом 2009 — 2018 рр. було доведено високий рівень залежності між обсягами інвестицій, ціннісними результатами капіталотворення та показниками фундаментальної вартості капіталу та її різновидів. Визначено, що наслідки інвестування в розвиток управлінських і комунікаційних технологій, цифровізацію бізнес-процесів мають досить високий рівень зв'язку з фундаментальною вартістю операційного капіталу досліджуваних підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.976. Конкурентні переваги роботизованих підприємств при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності / Т. В. Кузнецова, О. М. Паламарчук // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 73-79. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Виходячи зі слухних викликів науково-технічного прогресу подала необхідність привернення уваги не тільки до конкурентних переваг автоматизовано-роботизованих підприємств над суто автоматизованими, а і до неминучості швидкої заміни людино-персоналу на робото-персонал, як фахівців, здатних вирішувати комплексні спеціалізовані завдання та складні практичні проблеми, що характеризуються невизначеністю соціально-економічних умов у сфері промислового виробництва на міжнародному рівні. Наочно відстежується відсутність розуміння неминучості поступової заміни людино-професій на штучно-інтелектуально-роботизовані та катастрофічна неготовність до цих змін сфери менеджменту загалом. Питанням робототехніки присвячували свої дослідження багато науковців ще більше 100 років тому. З останніх це наукові праці Н. Морзе, Л. Варченко-Троценко, О. Гаркавенко, А. Вашкевич, Т. Катковий, Ю. Жукова тощо, але питання дослідження управління робото-персоналом у сфері зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) немає ще жодного. Абсолютно недосліджено всі складові менеджменту організації і менеджменту ЗЕД підприємств у сукупності нерозв'язаних проблемних питань управління робото-персоналом зі штучним інтелектом, що в дуже близькому майбутньому майже повністю замінить людино-персонал. Обґрунтування ролі оновленого менеджменту організації і менеджменту ЗЕД підприємств в управлінні робото-персоналом, як неминучим суб'єктом економічно-господарських відносин. Комплекс наукового абстрагування, теоретичного порівняльного аналізу та синтезу власних інноваційних ідей. Показано конкурентні переваги автоматизовано-роботизованих підприємств над суто автоматизованими при здійсненні ЗЕД. Привернено увагу до неминучості заміни декількох десятків професій з людською працею та людським інтелектом на роботизовану працю зі штучним інтелектом. У контексті даного дослідження мова йде про управління ЗЕД підприємств для забезпечення їх стійкої конкурентоспроможності на глобальному ринку праці у сфері управління організаціями — суб'єктами ЗЕД на національному та міжнародному рівнях через генерацію нових знань та інноваційних ідей. Підготовлено здобувачів на спеціальності 073 «Менеджмент» з середньостроковим і далекостроговим стратегічним баченням. Висновки: розуміння неминучої швидкої заміни людино-персоналу на робото-персонал є запорукою забезпечення стабільності та конкурентоспроможності всіх галузей виробництва та надання послуг на світових ринках.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.977. Маркетинг і менеджмент зелених інвестицій: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Т. В. Пімоненко; Сумський державний ун-т. — Суми, 2019. — 34 с.: рис. — укр.

Поглиблено структурування методичних підходів до визначення суті зелених інвестицій та уточнено їх зміст, удосконалено теоретико-методичне підґрунтя системної реалізації управлінського, маркетингового й інституційного забезпечення зеленого інвестування, визначено специфічні принципи та вдосконалено критеріальну базу менеджменту зелених інвестицій, обґрунтовано специфічні особливості комплексу маркетингу зелених інвестицій і здійснено типологізацію їх стратегій, удосконалено підхід до оцінювання рівня добросочесності маркетингової політики екологічно-відповідального підприємства. Поглиблено типологізацію підходів до визначення зеленого бренду компанії та розроблено конвергентний підхід до його вимірювання, обґрунтовано напрями взаємозв'язку зеленого бренду та зелених інвестицій. Розроблено науково-методологічне підґрунтя оцінювання впливу рівня добросочесності маркетингової політики еколого-відповідального

підприємства на його зелений бренд. Обґрунтовано коінтеграційні зв'язки між обсягами зелених інвестицій підприємницького сектора та еколого-економічними ефектами, визначено напрями їх урахування під час формування системи комунікацій між стейкхолдерами зеленого інвестування. Обґрунтовано драйвери розвитку системи маркетингу та менеджменту зелених інвестицій на підприємствах України на основі європейського досвіду.

Шифр НБУВ: РА442503

1.У.978. Менеджмент і адміністрування. [підруч. для магістрів] / З. І. Галушка, А. А. Антохов, В. М. Запужляк, Б. Д. Сторощук, Ю. О. Терлецька, Т. Р. Заволічна, І. Я. Кузьмук; Чернівецький національний ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2021. — 439 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 437-439. — укр.

Розглянуто системну модель та організаційний механізм менеджменту організації. Звернено увагу на управління проектами в системі менеджменту організацій, особливості управління персоналом у проектах. Розкрито предмет і методологічну основу публічного адміністрування, його закони та принципи. Наведено методичні підходи до самоменеджменту, формування якостей ефективного менеджера. Висвітлено міжнародний та вітчизняний досвід управління якістю. Розглянуто прийняття рішень як основу функціонування бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА863684

1.У.979. Поняття, сутність і етапи фінансового планування і бюджетування на підприємстві / І. Н. Макаруч, В. В. Худолій, М. М. Рясук // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 112-121. — Бібліогр.: 9 назв. — рус.

Незважаючи на посилену конкуренцію в господарстві, для успішної роботи підприємствам приходиться опережати своїх конкурентів не тільки по рівню технологій і показателям основної операційної діяльності, но і по якості систем управління, забезпечуючих швидку реакцію суб'єктів господарювання на змінення, які відбуваються. Сьогодні підприємства зацікавлені в тому, щоб реально представляли своє фінансове положення не тільки сьогодні, но і на найближчу перспективу. Це необхідно для того, щоб ефективно розвивати свою господарську діяльність і своєчасно виконувати свої обов'язки перед державою, партнерами по бізнесу і іншими підприємствами та організаціями. В умовах ринкової економіки, в якій присутня самостійність суб'єктів господарювання і відповідна відповідальність підприємств за результати фінансово-господарської діяльності, виникає об'єктивна потреба в постійному контролі, аналізі, корективних заходах і прогнозуванні змін фінансового стану підприємства і оцінці фінансових можливостей підприємства на майбутнє. Використання бюджетування сприяє не тільки оздоровленню тих фірм, на яких воно використовується, но і має велике значення для глобальних процесів укріплення і обогачення національної економічної системи. Поєднанням головним назначенням бюджетування є прогнозування поступлення доходів підприємства, визначення витрат, результативності кожної господарської і фінансової ситуації, обґрунтування напрямків використання фінансових ресурсів підприємства. Іменно це обумовлює актуальність дослідження. Значительний вклад в розробку і аналіз методологічних, теоретичних і практичних основ бюджетування на підприємстві внесли наступні українські та зарубіжні вчені: С. А. Белоблювський, М. Д. Билык, С. Ковтун, С. Ф. Голов, З. М. Левченко і П. В. Іванюта, А. А. Терещенко, Джайло Г. Сигел і Джай К. Шим і др. Ціль роботи — дослідження фінансового планування на підприємстві, його особливостей і принципів побудови, а також напрямків підвищення ефективності його застосування. Предметом дослідження є фінансове бюджетування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності. Для рішення всіх поставлених завдань використовувалися такі методи, як аналіз і синтез, обобщення для поєднання думок різних вчених, порівняння при розгляді різних класифікацій бюджетів підприємств, описання фінансових бюджетів. Інформативною базою дослідження в ході дослідження послужили підручники і навчальні посібники, наукові праці відомих вітчизняних спеціалістів в області теорії і практики фінансового планування і бюджетування, в яких описано фінансові бюджети в найбільш повній і доступній формі, матеріали конференцій.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.980. Принципи та методи оцінювання конкурентоспроможності підприємств / О. С. Шуміло, Д. С. Рудас, В. М. Сукульський // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 291-297. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — класифікація принципів та дослідження існуючих методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства, вияв їх переваг і недоліків. Зазначено, що конкурентоспроможність підприємства є комплексною порівняльною характеристикою та виражається через її рівень. Наведено алгоритм оцінювання конкурентоспроможності підприємства, який включає такі етапи: визначення мети оцінювання конкурентоспромож-

ності підприємства, яка полягає в оцінці її рівня за певний період часу; вибір підприємств конкурентів для проведення оцінювання; формування інформаційної бази, вибір груп показників та індикаторів конкурентоспроможності; розрахунок показників конкурентоспроможності підприємства (одиничних, групових, загальних, інтегрального показника рівня конкурентоспроможності); підбиття підсумків за розрахунками та надання висновків про рівень конкурентоспроможності. Обґрунтовано принципи, правила оцінювання та запропоновано їх класифікацію. Принципи оцінювання конкурентоспроможності класифіковано на обов'язкові та спеціальні. До обов'язкових принципів оцінювання конкурентоспроможності належать такі: цілеспрямованість, комплексність, системність, безперервність, об'єктивність. Спеціальними принципами оцінювання конкурентоспроможності є принципи: динамічності, порівняльності, адаптивності, оперативності, інформаційного забезпечення. У науковій літературі існує значна кількість теоретичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності підприємства, в межах яких запропоновано різні методи оцінки. Наведено класифікацію методів за формою подання результатів оцінювання, серед яких виділяють: графічні, матричні, аналітичні, експертні, комбіновані та комплексні. Досліджено їх переваги та недоліки.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.981. Сучасний інструментарій моделювання, планування та регулювання заходів реалізації стратегії екологічно спрямованого інвестиційного розвитку підприємств країни / О. В. Лагішева, Є. О. Підгора, С. В. Касьянюк, Л. О. Неронова // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 76-84. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Еколого-економічне регулювання передбачає вплив державних та недержавних органів на функціонування та розвиток національної економічної системи, галузей та підприємств за допомогою певної сукупності інструментів та важелів впливу еколого-економічної спрямованості. Доведено, що для вітчизняного промислового підприємства при формуванні програм екологічно спрямованого інвестиційного розвитку варто використовувати інструментарій сучасного планування та моделювання екологізації діяльності і вдосконалення бізнес-процесів. Для розв'язання проблеми екологічно спрямованого удосконалення бізнес-процесів варто проводити моделювання та оцінювання їх впливу на результати діяльності, що надає змогу визначити, на якому рівні нині знаходиться підприємство та які його перспективи розвитку та можливості удосконалення діяльності. Представлено результати моделювання етапів стратегії екологізації діяльності промислового підприємства на підставі платформи моделювання «Ramus Modeler» сучасних платформ SADT — діаграм (від англ. — «Structured analysis and design technique»). Запропоновано визначити та регламентувати основні етапи програми природоохоронного інвестиційного розвитку на підставі їх моделювання з використанням пакету прикладних програм ARIS (від англ. — Architecture of Integrated Information Systems). Представлено результати моделювання етапів удосконалення природоохоронної діяльності промислового підприємства в стандарті функціонального моделювання — IDEF0 (Integration Definition for Function Modeling) програмного забезпечення «Ramus Modeler». Доведено, що одержана в результаті моделювання контекстна діаграма (функціональна діаграма вищого рівня) та її декомпозиція надає наочний детальний опис етапів екологізації діяльності, а також мети, завдань, очікуваних результатів та існуючих ресурсів, механізмів управління та забезпечення, вхідної та вихідної документації, відповідальних осіб та інше, що надає можливість встановлювати можливі недоліки та внести необхідні зміни.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.982. Сучасні аспекти та методи управління інноваційною діяльністю на вітчизняних підприємствах / І. П. Фоміченко, В. П. Баштовий, Д. О. Кожурін, О. В. Пахомова // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 103-109. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто управління інноваційною діяльністю вітчизняних підприємств, досліджено комплекс заходів, які сприяють уникненню ризиків та подальшого розвитку інновацій на підприємстві. Визначено чинники, що стимулюють процес здійснення інноваційної діяльності на підприємствах. Проаналізовано структуру ризиків інноваційної діяльності промислових підприємств, окреслено групи чинників інноваційних ризиків. Розглянуто основні методи управління ризиками інноваційної діяльності промислових підприємств. Інноваційна діяльність підприємства є наслідком реалізації інноваційної політики, реалізованих ризиків і загроз. Виявлено існуючі проблеми, що виникають під час здійснення процесу управління інноваційною діяльністю, та визначено основні шляхи їх розв'язання.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.983. Сучасні підходи до формування ефективного інноваційної політики підприємства / Н. С. Скопенко, І. В. Євсєєва-Северина, І. А. Бойко, Д. В. Капля // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2020. — 26, № 6. — С. 90-105. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Мета роботи – дослідження інноваційної активності вітчизняних підприємств і визначення сучасних підходів до формування ефективної інноваційної політики суб'єктів господарювання. Обґрунтовано необхідність розробки програми стратегічної стійкості, зважаючи на специфіку діяльності підприємства. Визначено, що такі програми спрямовано на екологізацію виробництва, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, проведення техніко-технологічних змін, впровадження заходів корпоративної соціальної відповідальності, що сприяє збільшенню кількості конкурентних переваг підприємства. Обираючи певні напрямки інноваційного розвитку та реалізуючи інноваційні проекти, підприємство досягає певного рівня інноваційної активності. Акцентовано увагу на необхідності врахування всіх потенціалів підприємства та прогнозування змін зовнішнього середовища для вибору вірної стратегії інноваційної діяльності. Розглянуто фактори, що можуть чинити як позитивний, так і негативний вплив на реалізацію комплексної інноваційної стратегії. Реалії сьогодення, мінливість середовища господарювання, зміни у потребах споживачів, розвиток технологічного прогресу потребують швидкої адекватної реакції підприємств. Суб'єкти господарювання мають формувати інноваційну політику з метою створення та виведення на ринок принципово нових видів продукції, покращання якості існуючих товарів і послуг, постійного вдосконалення технології виробництва для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого зростання. Реалізація ефективної інноваційної політики сприятиме розширенню збуту інноваційної продукції, виходу підприємств на зовнішні ринки, покращання іміджу держави в міжнародному просторі.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.984. Управління інноваційним розвитком підприємства: теорія і практика: монографія / В. Я. Брич, С. С. Барна; Західноукраїнський національний ун-т. – Тернопіль: Ун-тська думка, 2021. – 199 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 155-182. – укр.

Розроблено теоретико-методичні засади управління інноваційним розвитком підприємства та практичних рекомендацій щодо їх впровадження. Проведено теоретичне узагальнення концептуальних підходів до інноваційного розвитку та використання інноваційного потенціалу підприємства. Встановлено неоднозначність у трактуванні поняття інноваційного розвитку підприємства; впровадження нових бізнес-процесів, врахування аспектів інтелектуальної власності. Запропоновано підходи до розробки концепції інноваційного розвитку енергетичних підприємств, які базуються на поєднанні складових за допомогою чого вона одержує здатність забезпечувати умови для формування системи управління.

Шифр НБУВ: ВА864206

1.У.985. Управління ресурсозбереженням підприємства / В. В. Храпкіна, Г. С. Бондаренко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. – 2021. – № 3. – С. 51-58. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Досліджено управління ресурсозбереженням в сучасних умовах. Надано визначення поняттю «ресурсозбереження» як комплексного позитивного ефекту на стан підприємства, що поєднує в собі економічні, соціальні та екологічні фактори. Виявлено, що результат впровадження ресурсозбереження є економічно доцільним для підприємства. Досліджено енергоємність підприємств різних країн, теми зростання енергоємності. Зроблено висновок про необхідність ефективного управління ресурсозбереженням. З'ясовано, що на систему управління РРП впливають зовнішні і внутрішні фактори. Доведено, що лише невелика кількість господарюючих суб'єктів має можливість впроваджувати ресурсозберігаючі технології без державної підтримки. Досліджено досвід розвинених країн щодо ефективного управління ресурсозбереженням та розглянуто можливості його адаптації до українських реалій.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.986. Фінансова аналітика та її роль в підвищенні конкурентоспроможності підприємства / Л. В. Іванченкова, Г. О. Ткачук, Л. Б. Скляр, В. С. Іванченков // Актуал. проблеми інновац. економіки. – 2021. – № 3. – С. 55-60. – Бібліогр.: 9 назв. – укр.

Проаналізовано зв'язок між реалізацією фінансової аналітики та підвищенням конкурентоспроможності підприємства. Узагальнено та проаналізовано погляди вчених-економістів на поняття «конкурентоспроможність підприємства» та надано авторське визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства» як спроможність підприємства забезпечувати високий рівень ефективності виробництва та збуту власної продукції з метою задоволення потреб споживачів аудиторії та з метою одержання максимальних прибутків в ході конкурентної боротьби з іншими фірмами та підприємствами. Виділено й охарактеризовано стейкхолдери компанії, серед яких інвестори, кредитори, менеджери підприємства та його керівники, працівники підприємства, постачальники, споживачі, суспільні і державні організації. Доведено, що фінансовий аналіз може допомогти бізнес-підприємствам зрозуміти минулий стан, оцінити теперішнє становище підприємств, спрогнозувати майбутнє та надати точну інформацію, щоб компанія могла приймати правильні рішення, а фінансова осно-

ва є важливим інструментом підприємств для щоденного управління. Зроблено висновок про те, що в умовах економічної рецесії найціннішими якостями корпоративного менеджменту є гнучкість і швидкість адаптації бізнес-стратегії, що є єдиним стійким способом для компанії продовжувати діяльність або навіть процвітати та набувати конкурентних переваг. Сторонній людині, будь то податковий орган, інвестор чи постачальник, зазвичай важко судити про якість корпоративного менеджменту та його здатність перенести компанію в критичні часи через асиметричний характер інформації. Зроблено висновок про те, що якісна фінансова аналітика є надзвичайно ефективним інструментом для побудови конкурентоспроможного підприємства в складних економічних умовах.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.987. Фінансове забезпечення сталого розвитку підприємств в умовах економіко-екологічних імператив / Л. А. Костирко, Р. О. Костирко, О. О. Серета, Е. В. Чернудубова // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 4. – С. 87-98. – Бібліогр.: 22 назв. – укр.

Концепція сталого розвитку формує новітні принципи економічного, соціального та екологічного розвитку. Сталій розвиток підприємств реального сектора економіки стримується низкою чинників, серед яких пріоритетне значення має фінансове забезпечення та обмеженість щодо нарощування їх фінансового потенціалу. При формуванні стратегії сталого розвитку підприємств потрібно керуватися економіко-екологічними імперативами, що передбачає обґрунтування ефективних фінансово-економічних важелів регулювання екологічно орієнтованої діяльності, які забезпечують їх інвестиційну привабливість. Запропоновано науково-методичний підхід до аналізу фінансового забезпечення сталого розвитку підприємств з урахуванням економіко-екологічних імператив, який інтегрує: аналіз стану та тенденцій розвитку екологічно орієнтованої діяльності; оцінку закономірностей впливу факторів на рівень фінансового забезпечення її розвитку та оцінку інвестиційної привабливості. Встановлено, що впровадження системи екологічного менеджменту сприятиме створенню умов нарощування фінансового потенціалу сталого розвитку підприємств і підвищення конкурентоспроможності за рахунок: запобігання або пом'якшення негативного впливу на навколишнє середовище; поліпшення екологічних показників діяльності; ефективності використання ресурсів, одержання додаткових економічних, соціальних та екологічних вигод; підсилення ринкової позиції в результаті впровадження дій з охорони навколишнього середовища. На підставі аналізу з'ясовано зв'язок між впровадженням системи екологічного менеджменту на підприємстві і фінансовими показниками результативності діяльності підприємств. Змодельовано інтегральний індекс оцінки інвестиційної привабливості підприємства, який поєднує дві групи показників – відкритого коефіцієнта фінансового стану та результатів екологічно орієнтованої діяльності.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.988. Assessment of the image of the innovative enterprise as a factor of its competitiveness in the conditions of new challenges and threats / L. Shymanovska-Dianych, A. Hliebova, O. Bondar-Pidhurska // Економіка і регіон. – 2022. – № 1. – С. 66-74. – Бібліогр.: 34 назв. – англ.

Актуалізовано питання оцінки процесу формування та підтримки іміджу інноваційного підприємства як чинника його конкурентоспроможності в умовах нових викликів і загроз. Зауважено, що імідж вітчизняних підприємств вплинув на рейтинги глобальної та цифрової конкурентоспроможності України у 2015 – 2019 рр. Розмежовано поняття іміджу, бренду та репутації підприємства. На основі вивчення літературних джерел сформовано авторське визначення категорії «імідж інноваційного підприємства» як внутрішнього і зовнішнього вигляду підприємства, що суттєво впливає на його конкурентоспроможність за рахунок здійснення саме інноваційної діяльності, і є значущим чинником підвищення її рівня в умовах зростаючих викликів і загроз. Аналіз підходів авторів щодо оцінки процесу формування та підтримки іміджу підприємства надав змогу виокремити найбільш значущі індикатори та критерії для його оцінки як чинника конкурентоспроможності підприємства, а саме: бізнес-імідж (прозорість підприємницької діяльності, лояльність до клієнтів, враження партнерів про компанію, надійність, відкритість даних про обсяги продажів, частку ринку, асортимент товарів, цінову гнучкість); соціальний імідж (спонсорство, благодійність, підтримка соціальних рухів, участь у вирішенні екологічних проблем, зайнятість, охорона здоров'я тощо); маркетингові комунікації, планомірність проведення процедури ді-ді-жанс; ефективність застосування стилів управління топ-менеджментом компанії; відповідальність і справедливість бізнесу перед суспільством; рівень цифрової грамотності та цифрової культури персоналу підприємства; рівень інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства. Це слугувало підставою розробки обґрунтованого науково-методичного підходу щодо оцінки процесу формування та підтримки іміджу інноваційного підприємства в умовах нових викликів і загроз. Розроблено схему формування позитивного іміджу інноваційного підприємства (Y) як

чинника його конкурентоспроможності у довготерміновій перспективі, де основними його складовими є: місія та цілі підприємства, гідна система цінностей персоналу (топ-менеджменту, колективу, кожного працівника як особистості) підприємства (А); інноваційно-інвестиційна привабливість підприємства (В); знання та навички (скіли) персоналу (С); ціна, якість, новизна товару (послуги) (D). Наголошено на доцільності приділення особливої уваги інноваційно-інвестиційній привабливості підприємства як чинника підвищення його іміджу та конкурентоспроможності в умовах нових викликів і загроз. Це має забезпечити стратегічні переваги підприємства у довготерміновій перспективі.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.989. Innovative development management network enterprises in the context of increasing the efficiency of financial and economic activity / I. Petrova, V. Viktorov, G. Zakhar-chun, N. Bondarchuk, T. Melnyk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 320-327. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Для досліджуваних мережевих підприємств запропоновано придбання, організацію застосування технологій, програм, обладнання, які поліпшать економічні, ринкові, технічні показники, нададуть можливість підвищити загальний рівень інноваційності. Для забезпечення оптимального вибору запропоновано використання інноваційних платформ для вибору технологій, програм, обладнання. Його застосування надає можливість виявити потреби інноваційного розвитку кожного з досліджуваних підприємств і розробити індивідуалізовані напрями інновацій. Мета роботи — виявити ключові проблеми інноваційного розвитку мережевих підприємств України та розробити шляхи вдосконалення управління ним на основі перспективних технологій. Упроваджено методологію оцінки стану інноваційного розвитку підприємств на основі чотирьох груп показників: фінансових, впливу інноваційного потенціалу на рівень розвитку міжнародного бізнесу, кадрового складу та логістичної системи. Наведено 5 мережевих структур первинної інформаційної бази. Доведено доцільність адаптації польського досвіду використання інноваційної платформи відбору, що забезпечує імітаційне моделювання впровадження технологій і програм до умов та особливостей українських мереж. Розглянуто тільки мережеві підприємства, їх системи управління та інноваційний розвиток. Запропоновано використання алгоритмів комерціалізації технологій, програмного забезпечення, яке надасть можливість співробітникам дослідних підрозділів мережевих структур виявляти індивідуальні потреби інноваційного розвитку та розробляти індивідуалізовані області інновацій мережевої структури, забезпечуючи тим самим велику ефективність інновацій. Результати оцінки надали можливість виявити основні проблеми інноваційної діяльності мережевих підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.990. Peculiarities of innovative risk management at industrial enterprises of Ukraine / I. Fomichenko, S. Barkova, O. Pakhomova, V. Bashtovyi // *Екон. вісн. Донбасу*. — 2021. — № 4. — С. 80-88. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Досліджено управління інноваційними ризиками на підприємстві, що зумовлює необхідність вивчення і узагальнення інноваційного досвіду України та інших країн. Обгрунтовано та висвітлено питання, що пов'язані з поліпшенням процесу управління інноваційними ризиками на підприємстві. Досліджено процес управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах. Виявлено існуючі проблеми, що виникають під час здійснення цього процесу, та визначено основні шляхи їх розв'язання. Виділено важливі правила, яких необхідно дотримуватися з метою підвищення ефективності управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах.

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 1.У.1005, 1.У.1296, 1.Ц.1893

Управління

1.У.991. Антикризове управління ефективністю використання потенціалу підприємства в контексті забезпечення конкурентоспроможності та інноваційності виробничо-економічних процесів / Л. М. Варава, А. А. Турило, С. А. Ртищев // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство*. — 2022. — № 2. — С. 71-79. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розроблено методичний підхід до діагностики рівня антикризового управління ефективністю економічного потенціалу залізничного підприємства в контексті конкурентоспроможності та інноваційності виробничо-економічних процесів. Встановлено, що умови динамічності та невизначеності сучасного ринку залізничної продукції зумовлюють необхідність проведення менеджментом підприємства постійного моніторингу належного рівня цільових результативних показників ефективності як основи забезпечення майбутніх витрат на подолання та запобігання кризових явищ. Важливою характеристикою ефективності економічного потенціалу підприємства вважається його спроможність забезпечувати досягнення перспективних цілей за умов випуску та постачання на галузеві ринки товарної продукції, що за експлу-

атаційними властивостями відповідає вимогам споживачього попиту, а її вироблення здійснюється на основі виробничо-економічних процесів з достатнім рівнем інноваційності. Аргументовано, що у процесі діагностики рівня ризикозахищеності залізничного підприємства за умов антикризового управління використанням теоретико-ігрового інструментарію ризикології, зокрема, матриць ризику та числових характеристик цільових результативних показників ефективності, надасть змогу керівництву підприємства підвищити якість і змістовність управлінських рішень стосовно зменшення та запобігання негативних наслідків передбачуваних ймовірних кризових явищ і ситуацій.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.992. Генерування управлінських впливів із забезпечення диверсифікаційно-інтеграційного вектора розвитку підприємства: науково-практичний аспект / Х. Я. Залужька // *Бізнес Інформ*. — 2020. — № 6. — С. 340-350. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Обгрунтовано науково-практичний підхід до генерування управлінських впливів із забезпечення диверсифікаційно-інтеграційного вектора розвитку підприємства. Дослідження виконано із застосуванням методів узагальнення, абстрактно-логічного, індукції, дедукції, систематизації, формалізації, розрахунково-конструктивного. Встановлено, що сучасні підприємства функціонують в умовах неотехнологічного відтворення, оскільки знаходяться під впливом середовища, яке характеризується високим рівнем технологічності, що, відповідно, зумовлює появу таких результатів діяльності підприємства (покращених, удосконалених, кардинально інших), які б забезпечили йому більшу стійкість і ефективність за даних умов, тобто, вимагає їх певної техніко-технологічної відозміненості. Доведено, що ефективним напрямком розвитку підприємства в неотехнологічних умовах відтворення є диверсифікаційно-інтеграційний напрямок, що надасть змогу оптимізувати структуру та підвищити результативність підприємства за рахунок підсилення діяльності його перспективних одиниць бізнесу та відмови від неефективних. Запропоновано науково-практичний підхід до формування та забезпечення ефективного диверсифікаційно-інтеграційного вектора розвитку підприємства, враховуючи умови середовища його функціонування. Встановлено, що використання даного підходу надасть можливість оптимізувати структуру підприємства та сформувати ефективний вектор його диверсифікаційно-інтеграційного розвитку через узгодження діяльності відповідних бізнес-одиниць за рахунок встановлення результативних взаємозв'язків між ними. Наведено результати практичного застосування розглянутого підходу, що підтверджують його ефективність зростаючими значеннями показників діяльності певного підприємства.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.993. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: підручник / І. І. Грибик, В. Я. Гавран, Н. В. Смолінська, М. Ф. Гончар; Національний ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 239 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено підприємництво як суб'єкт господарювання. Охарактеризовано основні засоби підприємства та оборотні фонди підприємства. Проаналізовано фінансові та нематеріальні ресурси підприємства. Увагу приділено процесу формування цін, витрат та собівартості продукції. Досліджено управління виробничо-господарською та інвестиційною діяльністю підприємства. Висвітлено особливості управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Репрезентовано фінансово-економічні результати й ефективність діяльності підприємства. Визначено особливості управління економічними ризиками на підприємстві.

Шифр НБУВ: ВС70662

1.У.994. Збірник тез доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні теорія і практика менеджменту та бізнес-адміністрування», 25 травня 2022 р. / Черкаська облдержадміністрація, Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти, Київський нац. ун-т технологій та дизайну, Кременчуцький нац. ун-т ім. М. Остроградського. — Черкаси: Пономаренко, 2022. — 188 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми та перспективи розвитку менеджменту та бізнес-адміністрування. Охарактеризовано сучасні технології адміністративного менеджменту. Розкрито можливості підвищення ефективності управління підприємства з використанням положень теорії двоїстості. Обгрунтовано підходи до розроблення оптимальної логістичної стратегії машинобудівного підприємства. Розглянуто прикладні питання реалізації адаптивних стратегій в цифровому середовищі підприємств. Проаналізовано специфіку функціонування ринку кави в умовах економіки війни. Розкрито питання поводження з твердими побутовими відходами в територіальних громадах в контексті державно-приватного партнерства. Охарактеризовано моделі реорганізації комунальних підприємств водного господарства. Висвітлено особливості волонтерської діяльності в умовах мобілізаційної економіки України. Увагу приділено факторам і умовам аграрно-економічної безпеки держави в сучасних умовах.

Шифр НБУВ: ВА864828

1.У.995. Імплементация ризик-менеджменту в сервисных компаниях / І. Макачук, І. Федуллова // *Вісн. Київ. нац.*

торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 69-78. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

В умовах невизначеності, що продиктовано реаліями часу та бізнесу, управління ризиками набуває все більш вираженого системного підходу. Кількість підприємств, що впроваджують ризик-менеджмент (РМ) як систему, яка містить усі етапи ідентифікації, оцінки та роботи з ризиками, з кожним роком стрімко зростає. Впровадження системи ризик-менеджменту на підприємстві, що буде охоплювати всі сфери його діяльності, — це одне з ключових завдань топ-менеджменту, продиктоване часом. Мета дослідження — визначити вимоги до процесу організації РМ на підприємстві, розглянути його системний контекст інтеграції з наявними бізнес-процесами, розкрити ролі комітету з РМ та ризик-координатора. Висновки: визначено та опрацьовано основні вимоги до процесу організації РМ на підприємстві, зокрема у сервісних компаніях сфери інформаційних технологій. Розглянуто системний контекст інтеграції РМ з наявними на підприємстві бізнес-процесами. Досліджено роль комітету з РМ та ризик-координатора.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.996. Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами: навч. посіб. / Н. О. Грицюк, О. А. Івашко, Т. В. Сак; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2022. — 171 с.: рис., табл. — укр.

Представлено навчальний посібник, в якому розміщено основні змістовні положення розроблення стартап-проектів: особливості стартап-проектів, формування команди стартапу, розробка продукту для стартапу, бізнес-моделювання, маркетингове планування стартапу, розроблення бізнес-плану стартап-проекту, правові аспекти реалізації стартапів, інтелектуальна власність та їх патентування, складання їх фінансового та маркетингового планів.

Шифр НБУВ: ВА864175

1.У.997. Інноваційні підходи проведення маркетингових досліджень сучасних підприємств / Ю. В. Фісун, О. С. Борисенко, О. Я. Ярмолюк // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 99-103. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Доведено, що маркетингові дослідження є невід'ємною складовою сучасного підприємства. Обґрунтовано, що традиційні форми ринкових досліджень поступово втрачають свою актуальність, тому все більшу популярність набувають інноваційні підходи щодо проведення ринкового аналізу. У роботі наведено етапи розвитку маркетингових досліджень, розглянуто інноваційні підходи маркетингових досліджень, можливість їх використання на різних етапах маркетингової діяльності. Систематизовано наукові підходи до трактування поняття «методи маркетингових досліджень». Виявлено методи класифікації цілей маркетингових досліджень. Обґрунтовано залежність розвитку маркетингових досліджень та їх інструментарію від впровадження нових підходів чи застосувань передових технологій. Проаналізовано інноваційні підходи маркетингових досліджень, які передбачають широке використання мережі Інтернет та штучного інтелекту.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.998. Корпоративний інформаційний простір: сутність та еволюція / В. Чубаєвський // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 4. — С. 84-97. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Інформаційні ресурси в умовах економіки знань є важливим самостійним фактором виробництва. Розвиток інформаційних технологій, з одного боку, суттєво полегшує формування рішень та забезпечує їх принципово нову якість, а з іншого, — створює нові загрози та ризики для функціонування підприємства, рівень та інтенсивність виникнення яких зростає. Останні роки спостерігається посилення інтенсивності нових кібератак на корпоративні інформаційні системи, що актуалізує питання формування корпоративної інформаційної безпеки та обґрунтування її теоретичних засад. Мета дослідження — уточнення поняття корпоративного інформаційного простору, ідентифікація основних ознак та етапів його еволюції, визначення його структури. Використано такі методи наукового пізнання: аналіз і синтез, дедукція та індукція, історичний аналіз, узагальнення. Визначено основні сутнісні ознаки та сформульовано суть корпоративного інформаційного простору. Ідентифіковано основні етапи його еволюції, особливості функціонування на сучасному етапі розвитку. Визначено та охарактеризовано основні структурні елементи корпоративного інформаційного простору. Висновки: розуміння суті та структури корпоративного інформаційного простору, особливостей його розвитку створює теоретичну основу для розроблення і запровадження систем захисту корпоративної інформації.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.999. Маркетингові комунікації підприємства: стратегічні вектори розвитку в епоху цифрової економіки: монографія / О. В. Коломицева, Л. С. Васильченко, С. М. Пепчук; Черкаський держ. технол. ун-т. — Черкаси: Гордієнко Є. С., 2022. — 455 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 398-428. — укр.

Узагальнено теоретичну базу щодо забезпечення розвитку маркетингових комунікацій підприємства (МКП) та систематизовано підходи до інтерпретації поняття «комунікація». Запро-

поново концептуальний підхід до формування та розвитку маркетингового комунікаційного середовища. Розвинуто концептуальні положення ціннісної взаємодії суб'єктів маркетингового середовища щодо створення споживчої цінності продукту компанії. Обґрунтовано базові метрики веб-аналітики за етапами онлайн-взаємодії споживача з підприємством. Запропоновано методику комплексної діагностики ефективності використання МКП. Узагальнено методи та інструментарій МКП. Проведено розрахунок ефективності інтегрованих маркетингових комунікацій відповідно до запропонованої методики. Розроблено механізм управління маркетинговими комунікаціями та запропоновано концептуальні підходи до формування і реалізації стратегії маркетингових комунікацій. Обґрунтовано необхідність активного впровадження екосистемного підходу у маркетингу. Доведено доцільність і обґрунтовано науково-практичні засади використання технології блокчейн.

Шифр НБУВ: ВА864918

1.У.1000. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики», 14 — 15 квітня 2020 р., Полтава: [збірник] / ред.: В. І. Аранчій, О. А. Галич, М. В. Зось-Кіор, Л. О. Мармуль, V. Riashchenko, Л. А. Шавга, І. П. Поташук; Полтавська державна аграрна академія, Полтавська обласна адміністрація, Science and Research Institute of Social and Economic Development, Громадська організація «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку», Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Сумський нац. аграр. ун-т, Дніпропетровський держ. аграр.-економ. ун-т, Білоруський державний аграрний технічний ун-т, Кооперативно-торговий ун-т Молдови, Євразійський нац. ун-т імені Л. М. Гумільова, Information Systems Management Institute. — Полтава: Астроя, 2020. — 287 с.: рис., табл. — укр.

Зазначено управління організацією як соціально-економічною системою. Розглянуто інноваційний, інвестиційний та інформаційний менеджмент в системі сучасного підприємства. Охарактеризовано кадровий менеджмент в сучасній організації, правове забезпечення діяльності підприємства. Наведено галузеві та регіональні аспекти сучасного менеджменту, публічне управління. Розглянуто аграрний менеджмент, менеджмент туристичного бізнесу, міжнародний менеджмент та менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. Досліджено управління ризикозахищеною, безпекою таконкурентоспроможністю підприємства, маркетинговий менеджмент.

Шифр НБУВ: ВА865489

1.У.1001. Методичний підхід до оцінювання рівня ефективності маркетингової діяльності підприємств / Л. Я. Турчин // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 55-61. — Бібліогр.: 12 назв. — укр. Розглянуто існуючі методи оцінювання ефективності маркетингової діяльності, та запропоновано їх класифікацію, відповідно до якої виділено такі групи методів як: кількісні, якісні, інформаційні та соціологічні. Узагальнено підходи до виокремлення об'єктів оцінювання в ході аналізу ефективності маркетингової діяльності, запропоновано групування цих об'єктів, зокрема: оцінювання комплексу маркетингу; оцінювання функцій маркетингу; оцінювання роботи маркетингологів і зовнішніх функцій; оцінювання бренду. Запропоновано та обґрунтовано методичний підхід до оцінювання рівня ефективності здійснення маркетингової діяльності підприємств у нестабільних ринкових умовах, який надає змогу всебічно оцінити результативність саме маркетингової діяльності. Розглянуті показники ефективності виходів маркетингової діяльності відображають продуктивне бачення ефективності; застосування кількісних та якісних методів оцінювання забезпечує триангуляцію даних і методичних підходів до оцінювання.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1002. Моделі та методи планування стратегічного управління сталого портфеля проектів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.22 / С. О. Ларіна; Харківський нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків, 2019. — 25 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено моделі та методи стратегічного управління проектами та програмами організацій з позицій сталого розвитку. Розглянуто та розроблено інструменти реагування в стратегічному управлінні сталим портфелем проектів задля підвищення ефективності планування програми. Запропоновано метод визначення очікувань зацікавлених сторін і їх коригування, який розширяє набір інструментів реагування на мінливі запити стейкхолдерів. Розроблено модель управління часом у системі стратегічного проектного управління, яка надає змогу виявити причини перебільшення часу. Формалізовано модель процесів управління портфелем проектів, використання якої для відбору перспективних проектів до сталого портфелю надає можливість підвищити швидкість реагування на зміни при управлінні портфелем.

Шифр НБУВ: РА442391

1.У.1003. Організування та оцінювання маркетингової взаємодії підприємств на основі використання інтернет-технологій: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Є. О. Угольков; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 25 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено наукове завдання розробки теоретичних положень та надання методико-прикладних рекомендацій з удосконалення маркетингової взаємодії з клієнтом підприємства з використанням Інтернет-технологій. Розвинуто понятійний та термінологічний апарат щодо взаємодії з клієнтом підприємства. Удосконалено класифікацію видів монетизації Інтернет-ресурсів. Удосконалено науково-методичний підхід до прогнозування трафіку Інтернет-ресурсу. Удосконалено параметри основних каналів подання контенту на різних етапах взаємодії з клієнтом. Проведено детальний аналіз основних показників функціонування Інтернет-ресурсів на прикладі вітчизняних підприємств. Розроблено та апробовано модель об'єднуючого контент-забезпечення маркетингової взаємодії підприємства з клієнтом з розрахунком впливу контенту на рішення клієнта про купівлю на різних етапах взаємодії підприємства. Удосконалено систему показників оцінювання рівня економічної ефективності контенту за його впливом на прийняття рішень клієнтом про купівлю.

Шифр НБУВ: RA44238

1.У.1004. Особливості впровадження креативного менеджменту на сучасних підприємствах / О. В. Христенко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 104-109. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено різні підходи до трактування сутності «креативний менеджмент». Встановлено, що креативний менеджмент — це спеціальна управлінська діяльність, покликана активізувати творчу діяльність співробітників для генерування творчих ідей, які оцінюються і відбираються для формування ефективних творчих рішень, реалізація якої забезпечить інноваційний розвиток і високу економічність, соціальні й екологічні результати. Визначено основні фактори, які впливають на креативну діяльність підприємства, зокрема техніко-економічні, організаційно-управлінські, юридичні, соціально-психологічні. Розглянуто процес впровадження креативного менеджменту на сучасних підприємствах, який включає такі етапи: ініціатива щодо активізації творчого процесу; реалізація основних цілей та функцій креативного менеджменту; застосування методів і технік креативності для генерування ідей, рішень; втілення креативних ідей та рішень у вигляді інноваційних продуктів, процесів, методів управління тощо. Встановлено, що ефективна модель мотивації творчості працівників сучасних підприємств має базуватися на системі оцінки внеску кожного працівника у розробку інноваційної продукції з метою виявлення найбільш інноваційних і продуктивних працівників, визначення рейтингу творчих працівників; розробці матеріальних і нематеріальних методів стимулювання та ін.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1005. Особливості управління інвестиційно-інноваційними проектами / В. П. Унінець-Ходаківська // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 67-72. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Інвестиційно-інноваційний шлях розвитку економік формує вагомий підґрунтя для ведення конкурентного бізнесу, зростання доходів населення, формування економічної безпеки на всіх рівнях. Тому за сучасних умов управління інвестиційно-інноваційними проектами (ІІП) як основними інструментами розвитку діяльності суб'єктів економічної діяльності потребують систематичного контролювання та регулювання впродовж усього процесу їх виконання, що надасть змогу виявити ризики та запропонувати заходи щодо їх нівелювання на початкових стадіях. Мета статті — виокремлення основних інструментів і визначення механізмів їх застосування при управлінні ІІП. Досліджено теоретичні підходи до визначення сутності ІІП. Охарактеризовано сучасний стан управління ІІП в Україні. Визначено новітні підходи та запропоновано низку заходів щодо активізації ефективнішого управління ІІП на підприємствах. Відзначено, що застосування проектного підходу відіграє значну роль у формуванні та розвитку підприємницької діяльності. Наголошено на необхідності та важливості розроблення тактики та стратегії реалізації таких проектів, що надасть змогу у майбутньому одержати максимальні дивіденди від вкладених інвестицій. Вказано на необхідність державної політики щодо формування сприятливого інвестиційного клімату. Висновки: запропоновано шляхи вдосконалення управління ІІП на підприємствах. Обґрунтовано гіпотезу для подальших наукових пошуків щодо унеможливлення виникнення ризиків у процесі управління ІІП. Сформульовано низку висновків та рекомендацій, які спрямовано на визначення основних інструментів і механізмів їх застосування при управлінні ІІП.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1006. Стратегічний маркетинг: навч. посіб. / В. В. Писаренко, М. О. Багорка. — Дніпро: Пороги, 2020. — 239 с.: рис., табл. — Бібліогр. в кінці тем, с. 230-239. — укр.

Розглянуто суть і сфери стратегічного маркетингу. Проаналізовано маркетингові стратегії росту, сегментації та вибору цільового ринку, диференціації та позиціонування, конкурентні стратегії. Висвітлено методи портфельного, матричного аналізу. Досліджено складові стратегічного набору підприємства та їх характеристику. Висвітлено фактори розробки місії підприємства та критерії її успішного формування. Визначено суть стратегічного маркетингового аналізу. Проаналізовано фактори марке-

тингового середовища підприємства та організацію їх аналізу. Досліджено види матричного аналізу та його місце в стратегічному маркетинговому управлінні підприємством. Досліджено маркетингові конкурентні стратегії. Здійснено контроль та оцінювання стратегічної маркетингової діяльності підприємства.

Шифр НБУВ: ВА865107

1.У.1007. Формування комплексної вартості підприємств на основі цифрового маркетингу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. І. Кононов; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків, 2023. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Удосконалено теоретичні основи формування комплексної вартості підприємства на основі цифрового маркетингу. Проаналізовано методичні підходи щодо формування вартості підприємств на основі цифрового маркетингу. Висвітлено науково-практичні аспекти оцінювання комплексної вартості промислових підприємств. Розроблено науково-практичні підходи до розробки механізму формування комплексної вартості підприємств на основі цифрового маркетингу. Запропоновано науково-практичний підхід до діагностики інтелектуального маркетингового капіталу промислового підприємства. Систематизовано стратегічні управлінські впливи щодо формування комплексної вартості підприємств на основі цифрового маркетингу.

Шифр НБУВ: RA453768

1.У.1008. Формування системи маркетингових досліджень на підприємстві / М. О. Багорка, І. Г. Кадирус, Н. І. Юрченко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 64-70. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Досліджено підходи до організації та проведення маркетингових досліджень, встановлено їх роль в діяльності сучасних підприємств в Україні, а також відзначено помилки, які можуть виникати при проведенні досліджень. Визначено, що маркетингові дослідження можуть проводитися в різних формах, але систематичні дослідження є загальною для всіх таких форм. Систематичні маркетингові дослідження вимагають ретельного планування і впорядкованого процесу розслідування. Необов'язково, щоб усі дослідницькі процеси завжди слідували у певній послідовності, але ж всі маркетингові дослідження часто проводяться по узагальненому шаблону, який представляє собою послідовність етапів. Встановлено, що саме маркетингові дослідження допомагають підприємству визначити слабкі сторони та можливості, удосконалити маркетингову систему та оцінити свою маркетингову стратегію.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1009. Цифрові маркетингові канали комунікацій і бар'єри їх впровадження на малих і середніх підприємствах / П. О. Чеморда // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 378-384. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено застосування цифрових маркетингових комунікацій у сучасних умовах. Обґрунтовано відмінні характеристики цифрового маркетингу у порівнянні з традиційним, зважаючи на специфіку роботи його інструментів. Розглянуто основні інструменти та канали цифрових маркетингових комунікацій; надано їх оцінку в контексті розвитку в бік інтерактивності та зворотного зв'язку. Проведено аналіз щодо можливості ефективного залучення цифрових маркетингових комунікацій на малих і середніх підприємствах у контексті їх порівняно менших ресурсів. Досліджено роль ключових факторів, що створюють нерівність між малими і середніми та великими підприємствами при роботі з цифровими маркетинговими комунікаціями, а саме: зовнішнього середовища, фінансових і технологічних ресурсів. Виявлено, що малі та середні підприємства, зважаючи на описані обмеження, мають значний потенціал розвитку цифрових маркетингових комунікацій. Представлено новий погляд на сучасний стан і тенденції розвитку можливостей каналів цифрових маркетингових комунікацій. Проаналізовано та охарактеризовано наявні бар'єри у впровадженні цифрових маркетингових комунікацій на малих і середніх підприємствах та проблемам їх конкуренції в цій сфері з великими підприємствами. З огляду на виявлення недоліків у поточних стратегіях використання цифрових маркетингових комунікацій на малих і середніх підприємствах, існує необхідність у подальшому вивченні специфіки цього напрямку маркетингу. Зважаючи на динамічність розвитку цифрового маркетингу в цілому та його каналів зокрема, такий вектор досліджень стане ще більш актуальним у майбутньому та матиме значну цінність у перспективі.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1010. Live streaming як інструмент цифрового маркетингу / О. М. Вовчанська, Л. О. Іванова // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 32-39. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Розкрито особливості й обґрунтовано переваги застосування технології Live streaming у цифровому маркетингу та у маркетингових стратегіях комунікації зокрема. Розкрито технологію Live streaming, досліджено її традиційні канали та методи у цифровому маркетингу, з'ясовано основні типи стрімінгових платформ, кожна з яких пропонує різні функції, однак результатом завжди є зворотний зв'язок із наявними чи потенційними споживачами. Установлено, що внаслідок розвитку цифрових

технологій та пандемії COVID-19 компанії активно використовують Livestreaming e-commerce. Досліджено, що найвагомішою особливістю live stream shopping є так звана безшовність, тобто процес купівлі, організований якнайпростіше для споживачів. Сучасна бізнес-практика підтверджує, що технологія Live streaming домінуватиме у маркетингових комунікаціях компаній, позаяк вона є малобюджетною, забезпечує прозорість компанії, викликає довіру і зворотний зв'язок зі споживачами, охоплює велику аудиторію.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.
Див. також: 1.У.310, 1.У.343, 1.У.353, 1.У.360, 1.У.827, 1.У.978

Матеріально-технічне постачання. Збут продукції. Логістика підприємства

1.У.1011. Енергоощадна цінність логістичних та комунікаційних детермінант маркетингової діяльності високотехнологічних підприємств в електронному бізнесі: монографія / С. Я. Касян; Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». — Дніпро: НТУ «ДП», 2020. — 231 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 203-227. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні положення та практичні рекомендації з формування логістичних та комунікаційних детермінант діяльності високотехнологічних підприємств в електронному бізнесі. Значну увагу приділено розробці структурованого механізму формування потоків енергоощадного спрямування маркетингових цінностей високотехнологічних підприємств. Обґрунтовано метод предметно орієнтованої комунікаційної взаємодії високотехнологічних підприємств із стейкхолдерами. Проаналізовано рівні сервісної взаємодії груп стейкхолдерів у системі Інтернет-маркетингових комунікацій високотехнологічних підприємств. Розроблено інтерактивну процедуру формування комплексу інтегрованих комунікацій високотехнологічних підприємств згідно з концепцією енергоощадності та екологічності. Досліджено доцільність розвитку технологій міжнародного логістичного менеджменту в інноваційній діяльності підприємств, матеріал супроводжується необхідними статистичними аналітичними даними, ілюстраціями, ключовими поняттями і категоріями, має науково-практичне значення.

Шифр НБУВ: ВА863609

1.У.1012. Обґрунтування цін на продукцію підприємства на основі оптимізаційних моделей / С. М. Осипенко, Т. В. Романчик, С. В. Писаревський // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 145-151. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Визначено доцільність застосування економіко-математичних оптимізаційних моделей для обґрунтування цін та обсягу продукції з метою одержання підприємством максимального прибутку на основі використання аналітичних можливостей економічної моделі беззбитковості виробництва. Сформульовано у змістовному та математичному вигляді задачу оптимізації для визначення рівня цін та обсягу продукції багатоменклатурного виробництва, що надає можливість одержати максимум прибутку при обмеженнях на величину виробничої потужності. Як параметр оптимізації запропоновано використати величину маржинального доходу за видами продукції, для якого визначаються оптимальні значення її цін та обсягу. Розроблено схему розв'язання сформульованої задачі та надано рекомендації щодо виконання її блоків. Як вихідні дані використано залежності цін та змінних витрат на одиницю продукції від обсягу її виробництва, на основі яких розраховується маржинальний дохід на одиницю продукції та відповідний обсяг продукції. Для розв'язання задачі обрано метод покровокої оптимізації. Кожний крок — це черговий вид продукції. На ньому формується масив величин маржинального доходу для обсягу продукції в натуральному вимірі за вибраним інтервалом, з якого обирається максимальна величина. Далі перевіряються умови обмеження. У результаті для кожного виду продукції визначаються максимальні величини маржинального доходу та відповідні йому ціни й обсяг продукції. Потім, шляхом віднімання від суми максимальних величин для всіх видів продукції величини загальних постійних витрат, розраховується величина прибутку, яка для даних умов задачі оптимізації є максимальною. Проведено перевірку запропонованих рекомендацій на прикладі з умовними даними для трьох видів продукції.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1013. Питання вибору розподільних каналів і їх перетворення у збутові логістичні ланцюги / Н. П. Резнік, К. В. Кривобок, А. О. Литвиненко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 20-26. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Широке застосування логістики на практиці господарської діяльності пояснюється необхідністю скорочення тимчасових інтервалів між придбанням сировини та постачанням товарів кінцевому споживачеві. Розвиток збутової політики підприємства стає більш актуальним, і наявність логістичних посередників, що виконують різні функції, стає необхідною умовою реалізації продукції. Основною метою будь-якого комерційного підприєм-

ства є одержання прибутку. І кожен керівник прагне одержати максимум з діяльності свого підприємства — високий прибуток, невеликі витрати, максимальне число постійних клієнтів, що невпинно зростає, велику частку ринку та інше. Такого ідеального поєднання показників досягти досить важко, але наблизитися до такого ідеалу цілком можливо за допомогою раціональної системи управління усіма процесами в організації. Одним із напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства є управління каналами розподілу продукції. Актуальність даної теми визначається сучасною збутовою політикою, спрямованою на ефективне управління каналами розподілу. Більшість виробників пропонує свої товари ринку через посередників. Кожен із них прагне сформувати власний канал розподілу. Такий канал є сукупністю фірм або окремих осіб, які приймають на себе або допомагають передати комусь іншому право власності на конкретний товар (послугу) на їх шляху від виробника до споживача. Але далеко не всі виробники вміють залучити до участі в каналі розподілу тих логістичних посередників, які підходять їм за своєю діяльністю. Багатьом доводиться докладати величезних зусиль у тому, щоб знайти потрібних їм посередників і організувати ефективний збутовий канал. На сучасному етапі економічного розвитку України ринок визначає умови для репозиціонування компаній відповідно до потреб споживачів. Сьогодні продукція на ринку перенасичена, тому кожен виробник змушений боротися за кожного споживача. При цьому найважливішим питанням є формування ефективної системи розподілу на основі жорсткої конкуренції та змінного споживчого попиту для забезпечення доступності товарів і безперервності процесу постачання. На жаль, система дистрибуції вітчизняних підприємств все ще знаходиться на стадії розвитку і не може повністю гарантувати відповідність дистрибуції продукції поточним тенденціям ринку. Для вирішення даної проблеми доцільно вчитися на досвіді розвинених країн у процесі трансформації каналів збуту. Для того, щоб продавати товари та послуги, компанії мають якнайкраще поєднувати бажання споживачів зі своїми власними можливостями для максимізації прибутку. Розглянуто канали розподілу, їх види, умови їх вибору, формування, перетворення на збутові логістичні ланцюги з урахуванням функціональної діяльності суб'єктів логістичних ланцюгів з метою оптимізації просування матеріальних потоків від підприємства до споживачів готової продукції та підвищення ефективності збутової діяльності підприємства.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1014. Сучасні інформаційні технології в управлінні логістичними процесами / В. М. Андрієнко, В. О. Савенко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 144-148. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Висвітлено актуальну проблему впровадження нових інформаційних технологій для підвищення конкурентоспроможності логістичної компанії. На прикладі Одеської філії відомої німецької транспортної компанії «Hellmann» для аналізу наявних інформаційних потоків побудовано модель бізнес-процесу. Для полегшення аналізу проведено його декомпозицію на чотири частини. У роботі детально розглянуто діаграму ключового процесу. На основі аналізу діаграми визначено недоліки та показано необхідність використання хмарної технології для його вдосконалення. Наведено модель інформаційної системи на платформі «Amazon Web Services» (AWS) із використанням дискового сховища «Google». «Amazon» надає послуги інфраструктури та послуги на рівні платформи. Чат-боти на «Google Drive» здійснюють спілкування з клієнтами та співробітниками. Доступ забезпечується підтримкою термінальних пристроїв (персональних комп'ютерів, мобільних телефонів, Інтернет-планшетів).

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1015. Risk-oriented simulation of the long logistics supply chains in developing enterprises / O. Fedorovych, Yu. Pronchakov // Авіац.-косм. техніка і технологія. — 2021. — № 3. — С. 84-90. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Поставлено та вирішено актуальну задачу дослідження довгих логістичних ланцюжків постачання в підприємствах, що розвиваються. Через розподіленість виробничої системи та наявність великої кількості віддалених постачальників матеріалів, сировини та комплектуючих, виникають загрози зривів планів постачання, що відображується на планах основного виробництва у вигляді їх порушень, які призводять до можливих штрафів, економічних втрат і порушення постачання виробленої продукції на ринки високотехнологічних і наукоємних виробів. Для дослідження загрози і вразливостей у логістиці постачання запропоновано ризико-орієнтований підхід, який урахує можливі загрози з допомогою мінусної статистики та оцінок експертів. Мета роботи — розробка ризико-орієнтованого методу для дослідження існуючих загрози та оцінка їх впливів на вразливість логістичних ланцюжків розподіленої виробничої системи. Через складність проблемної логістичної задачі, дослідження проведено у 3 етапи: розробка методу моделювання ризиків у довгих логістичних ланцюжках постачання; визначення можливих вузких місць у транспортній системі логістики постачання; моделювання загрози та аналіз вразливостей у логістиці постачання. Для моделювання ризиків використовується агентна модель, в якій

здійснюється накопичення ризиків шляхом проходження заявок у транспортній системі. Для моделювання вузьких місць використовується імітаційна подійна модель, в якій аналізуються великі черги, які виникають в транспортній системі. Для моделювання загроз і вразливостей використовується стохастична імітаційна модель. Новими науковими результатами є: ризико-орієнтований метод імітаційного моделювання довгих логістичних ланцюжків постачання; моделювання загроз і вразливостей логістики постачання. Використано математичні методи: теорію ризиків; імітаційне подійне моделювання; агентне моделювання; теорію масового обслуговування.

Шифр НБУВ: Ж24839

Праця на підприємстві

1.У.1016. Аналіз проблем пошуку та залучення персоналу організації / Х. С. Столярук, М. О. Харенко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 319-328. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено процес пошуку та залучення персоналу організації із урахуванням двох ключових напрямків: аналізу стану і каналів пошуку та залучення персоналу; здійснення оцінки ефективності технологій пошуку та залучення персоналу. Зазначений аналіз здійснено на прикладі підприємства, яке спеціалізується на оптовій торгівлі (дистрибуція) товарами продовольчої та непродовольчої груп. У ході дослідження було виявлено низку проблем: висока плинність кадрів; відсутність чітко встановлених нормативів процесу пошуку; суттєвий відсоток часових відхилень процесу пошуку та залучення; висока релевантність оцінок каналів пошуку фахівцями відділу щодо наявності недоліків; результати оцінки каналів пошуку фахівцями відрізняються від фактичних; неоптимальний вибір технологій пошуку персоналу; негативна та непрогресивна динаміка в деяких показниках ефективності процесу пошуку; відсутність тісної співпраці відділу управління персоналом підприємства з навчальними закладами з приводу пошуку молодих перспективних фахівців; проблеми оптимізації пошукових каналів у процесі підбору. Виявлені проблеми діагностовано за допомогою авторського інструментарію соціологічного опитування фахівців з пошуку та залучення персоналу досліджуваного підприємства, а також аналізу показників ефективності. Визначено та проранжовано переваги та недоліки різних технологій пошуку та залучення кандидатів; визначено частоту застосування цих технологій на досліджуваному підприємстві; проаналізовано часові затрати на різні етапи реалізації ключових технологій; проведено порівняльну характеристику затрат часу на реалізацію внутрішніх і зовнішніх способів пошуку та залучення персоналу; визначено найбільш ефективні канали пошуку кандидатів. Сформульовано перелік показників оцінювання процесу пошуку та залучення персоналу, а також визначено показники, які мають негативну динаміку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1017. Вплив ефективної системи мотивації на підвищення конкурентоспроможності підприємства / О. А. Гавриш, Ю. О. Гавриш // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 247-252. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено суть мотивації персоналу, проаналізовано думки вчених стосовно цього питання. Визначено, що серед науковців немає єдиної думки щодо трактування терміна «мотивація персоналу». На основі існуючих досліджень запропоновано авторське трактування мотивації. Проаналізовано тенденції розвитку заробітної плати на українських підприємствах та зроблено висновки на основі цих досліджень. Одним із найголовніших факторів успішного функціонування підприємства вважають мотивацію персоналу, яка є головним чинником успішної конкурентоспроможності. Процес мотивації багато в чому визначається потребами, які його ініціюють. Якщо потреби окремих людей збігаються з потребами підприємства, працівники будуть інвестувати свої зусилля задля власного задоволення, що збільшить продуктивність праці, зменшить витрати та забезпечить високу якість продукції, що в сукупності збільшить прибуток і забезпечить конкурентну позицію компанії на ринку. Наголошено, що при формуванні мотивації персоналу необхідно виконувати такі умови: вивчення динаміки рівня заробітної плати; має бути прямий зв'язок між рівнем заробітної плати та кількістю й якістю результатів праці; наявність структури особистого доходу; матеріальна підтримка наявного грошового доходу тощо. Негативна мотивація є більш ефективною, якщо вона застосовується відразу після небажаних дій працівника. Чим пізніше застосовуються санкції, тим менше вони впливають на поведінку працівника. Завдяки вмілому використанню негативної мотивації (її справедливий характер і дозування інтенсивності стимулу, конкретна ситуація) можна досягти зміни у поведінці працівників на краще. Розроблено методи вдосконалення системи мотивації, яку спрямовано на підвищення конкурентоспроможності підприємства. Мотивація персоналу на сьогодні є одним із найважливіших фактором успішного функціонування підприємства.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1018. Дослідження наукових теорій та шкіл управління персоналом у публічній сфері / В. В. Звірич // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 6-11. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Становлення системи публічного управління персоналом в Україні відбувається на основі сучасних концепцій, теорій та практик HR-менеджменту. Кожна історична епоха та соціально-економічна формація так чи інакше позначилася на системі управління персоналом. Дослідження різних наукових теорій і шкіл менеджменту надає змогу визначити особливості впливу кожної з них на феномен сучасної системи управління персоналом. У роботі проаналізовано різні наукові підходи, теорії та концепції формування й організації системи публічного управління персоналом у різні історичні періоди, а саме: класичну школу наукового управління; класичну адміністративну школу управління; теорію ідеальної бюрократії; школу людських стосунків; емпіричну школу управління; школу соціальних систем; «Нова школа»; теорію менеджменту людських ресурсів; ситуаційну теорію менеджменту; системну теорію менеджменту; теорію організаційної культури; теорію сучасного працівника, що розвивається. Обґрунтовано основні принципи і постулати кожної наукової теорії, починаючи від класичної школи наукового управління (з 1885 р.) і завершуючи сьогоденням — теорією сучасного працівника, що розвивається (з 2000 р.). З'ясовано специфічні особливості тенденцій змін наукових шкіл, а саме: кожна наступна наукова теорія є наслідком прояву специфічних характеристик і принципів попередньої; наукові школи змінюються приблизно кожні 20 років, тобто період зміни наукових концепцій досить стислий; кожна теорія менеджменту персоналу вплинула на становлення системи публічного управління, проте спостерігається сповільнення темпів зміни наукових концепцій у контексті державного управління.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.1019. Інтегральна оцінка трудового потенціалу суб'єктів економічних відносин / А. В. Левченко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 33-37. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Запропоновано інтегральний показник оцінки трудового потенціалу, що представляє собою функціональну залежність індексів, детермінованих системою приватних показників, що характеризують психофізіологічний, освітній, професійно-кваліфікаційний, лідерський, соціально-психологічний, статтево-віковий потенціал робочого часу, скоригованих на синергетичний ефект від взаємодії персоналу підприємства. Останній може мати позитивний або від'ємний характер, що залежить від ефективності механізму управління трудовим потенціалом як елемент загального менеджменту підприємства, результатом функціонування якого є формування «зовнішніх» факторів, а саме нормування праці та організації виробництва, система мотивації, фондоозброєність праці. Представлено систематизоване викладення методів, що використовуються для визначення показників, що входять до структури інтегрального показника оцінки трудового потенціалу на рівні окремого працівника: кількісних, якісних і комбінованих.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1020. Компетентнісний підхід в системі управління кадровим потенціалом підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. А. Гонтьок; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено процеси управління кадровим потенціалом підприємства. Удосконалено теоретико-методичні засади та розробку науково-практичних рекомендацій щодо управління кадровим потенціалом підприємства на основі компетентнісного підходу. Методи дослідження та апаратура: абстрактно-логічний метод, метод налагодження та тестування стратегічних припущень (SAST), метод історичного аналізу та теоретичного узагальнення, метод порівняння, діалектичний метод, економіко-статистичний аналіз, експертний метод та ранжування, метод багатовимірного моделювання, системний підхід, SWOT-аналіз, табличний та графічний методи. Розроблено методичний інструментарій багатовимірного моделювання розвитку кадрового потенціалу, який ґрунтується на оцінюванні компетентностей спеціалістів і керівників та уможливає їх групування для формування пріоритетних напрямів, практичних заходів і підвищення ефективності управління кадровим потенціалом підприємств. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат шляхом уточнення визначення поняття «кадровий потенціал» як соціально-економічної категорії за рахунок особистісних, професійних характеристик і можливостей працівників, необхідних для ефективної діяльності, з урахуванням особливостей і цілей підприємства. Запропоновано методичне забезпечення оцінювання кадрового потенціалу на основі компетентнісного підходу з використанням розроблених критеріїв оцінки, експертного методу, ранжування, узгодженості думок експертів для визначення рівня компетентності керівників і спеціалістів за психофізіологічною, професійно-кваліфікаційною, соціальною та трудовою складовими. Розроблено структурно-логічну модель управління розвитком кадрового потенціалу за компетентнісним підходом, яка передбачає цільову, інформаційно-змістову і організаційну складові та представляє

собою сукупність систематичних і запланованих заходів управління розвитком кадрового потенціалу. Обґрунтовано адаптацію принципів побудови моделі DuPont для поглиблення факторного аналізу прибутку та збитку за рахунок використання показників кадрового забезпечення, що надає змогу підвищити якість економічного аналізу. Визначено модель взаємозв'язку структурних елементів кадрового потенціалу та компетенцій працівників у частині виокремлення компетенцій за психофізіологічною, професійно-кваліфікаційною, соціальною та трудовою складовими, що надає змогу запровадити критерії оцінки компетентностей для посад керівників і спеціалістів; уточнено концептуальні положення застосування компетентнісного підходу в системі управління кадровим потенціалом з позиції виділення таких послідовних етапів: компетентнісно орієнтоване формування кадрового забезпечення; оцінювання кадрового потенціалу за компетентнісним підходом.

Шифр НБУВ: РА442833

1.У.1021. Методичний підхід до оцінювання рівня ефективності формування та використання трудового потенціалу підприємства / А. В. Левченко, Т. А. Власенко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 10-15. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано існуючі методичні підходи, встановлено, що існує два принципово різних методичних підходів до оцінювання трудового потенціалу, один з яких ґрунтується на оцінюванні якісних показників, а інший — на оцінюванні кількісних. Запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності формування та використання трудового потенціалу суб'єктів економічних відносин як синтезу суб'єктної та об'єктної складової, де перша характеризує безпосередньо кадри підприємства в розрізі їх особистісних, психофізичних, компетентнісних, мотиваційних та інших якостей, а друга відображає підприємство як множинну взаємозв'язаних підсистем, де опосередковується реалізація трудового потенціалу для виконання трудових функцій, до яких віднесено планування; відбір, набір і найм кадрів; адаптацію персоналу; розвиток кадрів (навчання, перекваліфікація та підвищення кваліфікації); кар'єру та ротацию кадрів; відносини ієрархії; соціалізацію; координацію; соціальний захист та безпеку).

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1022. Механізм мотивації персоналу у рамках антикризового управління підприємствами: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Г. І. Ковбас; Приватний ВНЗ «Львівський ун-т бізнесу та права». — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Науково обґрунтовано механізм мотивації персоналу в рамках антикризового управління підприємствами. Методи дослідження: критичний аналіз, формально-логічний, узагальнення та класифікація, інтерв'ювання, анкетування, самооцінка, SWOT-аналіз, експертне оцінювання, економічне моделювання та кореляційно-регресійний аналіз, частинних цілей, структурно-функціональний. Уперше обґрунтовано організаційно-економічний механізм мотивації персоналу в межах антикризового управління; удосконалено стратегії мотивації персоналу в умовах кризи, впровадження яких сприятиме вирішенню широкого спектра проблем антикризового управління у сфері управління персоналом, моделі залежності продуктивності праці від факторів мотивації, визначення поняття антикризове управління, визначення поняття мотивація персоналу в межах антикризового управління, алгоритми мотивації персоналу, зокрема розроблено каскадний алгоритм мотивації. Сфера використання: у науково-дослідній роботі під час дослідження проблем антикризового управління і мотивації персоналу підприємств, у діяльності громадських організацій під час розробки науково-методичного забезпечення заходів з антикризового управління, в управлінні підприємствами під час удосконалення системи управління персоналом, у навчальному процесі під час підготовки навчальних та робочих програм, методичних вказівок до самостійного вивчення, викладанні економічних навчальних дисциплін «Мікроекономіка», «Економіка праці та соціально-трудові відносини».

Шифр НБУВ: РА442823

1.У.1023. Мотивація працівників як індикатор розвитку підприємницького потенціалу підприємства / В. В. Хачатрян // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 16-20. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Обґрунтовано необхідність мотивації працівників підприємства з метою підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємства та його підприємницького потенціалу в цілому. Виокремлено основні засади мотивації розвитку підприємницького потенціалу, що описують суть мотивації як процесу або серії управлінських рішень пов'язаних з формуванням потрібних даному підприємству мотивів, мету процесу мотивації, результат процесу мотивації, а також два напрями реалізації процесу мотивації: мотивація розглядається як система мотивів і факторів впливу на підприємницьку поведінку персоналу та у динаміці як певний механізм активізації персоналу. Досліджено взаємозалежність між поняттями «підприємницький потенціал» та «мотивація» з врахуванням мотивації як процесу, функції управління чи причини, що спонукає, цілеспрямовано формує зацікавлене відношення до праці і до реалізації підприємниць-

ких спроможностей. Виокремлено етапи еволюції теорій мотивації. Обґрунтовано принципи управління персоналом, що включають принципи науковості, системності, ефективності, ієрархічності та зворотного зв'язку, узгодженості, прогресивності та перспективності, комплексності, загального поширення, граничності, своєчасності оплати результатів трудової діяльності, надійності.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1024. Формування системи стимулювання праці з метою підвищення ефективності діяльності підприємства / А. О. Заїнчовський, Т. В. Аллюшкіна // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2020. — 26, № 6. — С. 82-89. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано особливості та специфіку праці як одного з ключових факторів виробництва, досліджено його принципові відмінності від інших видів ресурсів і теоретичні аспекти суті понять «стимул» і «стимулювання праці». Проаналізовано види стимулів, що можуть застосовуватись керівниками вітчизняних підприємств із метою підвищення інтенсивності праці персоналу та покращання результативності трудової діяльності. Обґрунтовано доцільність і необхідність орієнтації на особисті потреби працівників у процесі вибору стимулів, що застосовуватимуться до персоналу при реалізації заходів щодо стимулювання праці. Встановлено взаємозв'язок між процесом стимулювання персоналу та рівнем продуктивності праці. Визначено рівень впливу впровадження системи стимулювання праці на результативність діяльності підприємства, відповідно до чого обґрунтовано необхідність оптимізації використання трудових ресурсів шляхом стимулювання персоналу. Розроблено та запропоновано модель формування системи стимулювання праці для виробничих підприємств. Модель наведено у вигляді загального алгоритму, порядку здійснення ключових заходів і робіт, необхідних для розробки дієвої системи стимулювання. Запропоновано один із можливих варіантів системи критеріїв оцінки досягнень трудової діяльності працівників, на основі якої може здійснюватись справедливе винагородження співробітників. Практична значущість роботи зумовлена можливістю використання керівниками матеріалів дослідження для розробки комплексу заходів у межах процесу управління персоналом із метою оптимізації використання трудових ресурсів та, як наслідок, підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Запропонована модель може слугувати опорним планом розробки системи стимулювання на підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.1025. Формування та розвиток соціального інструментарію управління персоналом підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. І. Серняк; Приватний ВНЗ «Львівський ун-т бізнесу та права». — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Уперше розроблено структурно-логічну схему розвитку підприємства на засадах використання соціального інструментарію управління персоналом. Удосконалено термінологічний апарат із теми дослідження, подано авторське визначення поняття «соціальний інструментарій управління персоналом», процес формування соціального інструментарію управління персоналом в умовах сучасних суспільних та інституційних трансформацій, методичні положення з оцінювання рівня використання соціальних інструментів управління персоналом підприємства. Сфера використання: у діяльності: ТзОВ «Зірка», де застосовано методичний інструментарій оцінювання ефективності соціального інструментарію управління персоналом підприємства, ТзОВ «Самбірська птахофабрика», де застосовано рекомендації щодо використання соціальних інструментів управління персоналом при розробці кадрової стратегії підприємства, ПФ Білаки у напрямку системного запровадження організаційно-економічного механізму формування соціального інструментарію управління персоналом, ТзОВ «Молокозавод «Самбірський», де впроваджено креативно-мотиваційний підхід до удосконалення соціального інструментарію управління персоналом підприємства.

Шифр НБУВ: РА443714

1.У.1026. Analysis of the modern personnel management system under the influence of digitalization of business processes: experience of international companies, Ukrainian real / N. Hurzhyi, O. Hurman, S. Leskova, Z. Tiahunova, M. Liubetska // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 484-492. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Досліджено розвиток сучасної системи управління персоналом під впливом цифровізації, яка в останні роки прискорила темпи розвитку, це перш за все було викликано поширенням коронавірусної інфекції, яка завдала загрози функціонуванню багатьох підприємств та економіки країни в цілому. Цифрові зміни, що відбуваються в економіці, відкривають можливість модернізації технологій роботи з працівниками, що може значно підвищити ефективність роботи компанії. Нині підприємства почали впроваджувати у свою діяльність цифрові технології, які спрощують і підвищують ефективність управління персоналом. Зазначено, що на сучасному етапі розвитку управління персоналом для працівників створюються умови, які підвищують мобільність в ухваленні рішень, наприклад для того, щоб керівник проекту

відслідковував його виконання, йому не обов'язково перебувати на підприємстві, він зможе через програмне забезпечення подивитися показники КРІ кожного співробітника. Підвищення кваліфікації робітників також набуває нових можливостей, за рахунок створення курсів, лекцій і семінарів, які можуть проходити підлеглі в будь-який час. Відзначено, що також на цьому етапі можна проводити збори керівництва в комфортний для кожного час. Для цифровізації управління персоналом характерні такі принципи: гнучкий підхід до розвитку співробітників; систематична відповідність цілям підприємства; інтеграція менеджменту та власників бізнесу в загальну систему управління; розширена мотивація; персонал розглядається як інвестиція, яку потрібно розвивати; використання потенціалу під час працевлаштування; переважання робочих груп і проєктних груп над традиційними структурними підрозділами; проактивна функція інновацій; стимулювання змін. Постійно зростаюча кількість мережових команд і співробітників за короткостроковими контрактами у світі надає змогу багатьом галузям швидко впроваджувати бізнес-процеси на основі HR-трансформації. Досліджено досвід міжнародних компаній у контексті цифровізації управління персоналом і визначено показники, які демонструють ефективність впровадження новітніх технологій.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1027. HR-технології: навч. посіб. / З. Кобеля, Л. Водянка; Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2022. — 399 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 359-360. — укр.

Розглянуто існуючі підходи до праці та її фізіолого-психологічні особливості персоналу та його ефективність, організацію та нормування праці. Звернено увагу на умови та безпеку праці, політику доходів і оплати праці. Охарактеризовано теорію та практику мотивації в організації, інфраструктурне забезпечення функціонування ринку праці в Україні. Висвітлено питання HR-управління та емоційного інтелекту, командування та комунікацій, інноваційних технологій набору персоналу, а також організації розвитку персоналу, соціальної відповідальності та діджиталізації HR-технологій.

Шифр НБУВ: ВА863668

1.У.1028. Human resource management and corporate culture in small enterprises: case of Ukraine / I. L. Petrova, M. Albdrane // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 304-312. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Освітлено особливості системи управління людськими ресурсами на малих підприємствах України, определены те отличительные особенности, которые отражаются в организационной культуре и представляют, с одной стороны, уникальные возможности роста производительности в организации, а с другой стороны, препятствуют ее развитию. Система управления человеческими ресурсами рассматривается как сложный и многогранный процесс, охватывающий комплекс организационных практик и мероприятий, направленных на результативное и эффективное использование наиболее ценного — человеческого — ресурса организации, и в то же время как динамичная система, которая должна постоянно совершенствоваться. Специфика управления человеческими ресурсами в малом бизнесе Украины проанализирована и сравнена с европейским опытом. Внимание авторов уделено основным характеристикам системы управления человеческими ресурсами в малом бизнесе, включая профессиональное развитие персонала, использование аутсорсинга и лизинга персонала, систему мотивации, а также совершенствование организационной (корпоративной) культуры. Эти характеристики свидетельствуют как о противоречивых проблемах роста малых предприятий, так и о возможностях их дальнейшего развития. Показано, что слабость украинского малого бизнеса проявляется в ограниченности применения HR-практик, неформальных процедур и отношений; в отсутствии социальной защиты; в неопределенности и непредсказуемости ведения бизнеса; в недостаточном уровне развития корпоративной культуры. На основе результатов исследования высказаны предложения по усовершенствованию системы управления человеческими ресурсами на малых предприятиях.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1029. Methodical principles of the implementation of the innovation culture of personnel management / O. Klipkova, N. Kozmuk, I. Kantsir, H. Golub // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 384-395. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Акцентовано увагу на ідентифікації поняття інноваційної культури управління персоналом і на можливість імплементації універсальних методів управління проєктами у її формування. Актуальність дослідження визначається, насамперед, необхідністю постійного динамічного коригування методик та інструментарію управління персоналом із метою побудови інноваційної культури кадрового менеджменту на вітчизняних підприємствах. Використано аналітичні та статистичні методи при виявленні та опрацюванні вітчизняних та іноземних статистичних даних, метод експертних оцінок при формуванні структурних моделей, історичний і логічний методи при екстраполяції стану поперед-

ніх років на майбутнє. Акцентовано увагу на визначенні та характеристиках поняття «інноваційна культура управління персоналом». Визначено, що практична реалізація інструментарію управління персоналом підприємства потребує використання інноваційних методик. Серед яких доцільно виділити інтерпретовані діаграми Гантта, метод Дюпона та теорію ігор, персональний маркетинг кадрового менеджменту та інші. Увагу зосереджено на процесному графічному відображенні діаграми Гантта, що відображає часовий проміжок від моменту ухвалення рішень про впровадження інноваційних методик в управлінні персоналом до підвищення продуктивності праці та зростання інших показників ефективності діяльності підприємства. Зауважено, що при ухваленні рішень про доцільність зміни наявної культури управління персоналом на підприємстві варто використати нейромережеві моделі, на основі яких можна виявити причинно-наслідковий зв'язок між ухваленням рішення та реакцією всієї організаційної системи чи окремої особистості. Виявлено, що однією з основних методик дослідження ймовірних результатів від впровадження інноваційної культури управління персоналом на підприємстві є виявлення сильних і слабких сторін у процесі реалізації змін. Виокремлено дослідження методичного підходу LIFT, що використовує інструментарій бальних оцінок груп індикаторів прихильності рішень щодо впровадження інноваційної культури управління персоналом та індикаторів, що визначають їх ризики. Досліджено та проаналізовано ймовірність і доцільність використання GAP-аналізу для здійснення порівняльної характеристики фактичних і потенційних можливостей розвитку компанії. Зазначено, що використання зазначеної інформації надасть можливість виокремити на стадії експертизи можливості практичної реалізації інструментарію інноваційної культури в повному обсязі чи фрагментарно, визначити засоби та методики, що нададуть найбільший ефект для розвитку інтелектуального та трудового потенціалу підприємства. Запропоновано використовувати для використання GAP-аналізу при впровадженні інноваційної культури управління персоналом стратегії відновлення та збереження ментального здоров'я працівників, форсування системи лояльності на підприємстві, запровадження основ корпоративної та організаційної культури підприємства.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1030. Well-Being працівників в організації: сутність, складові та завдання менеджменту персоналу / А. В. Василік, Г. В. Смалійчук, Ю. О. Лужко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 419-424. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

У сучасних соціоекономічних умовах актуалізується проблематика забезпечення благополуччя працівників на робочих місцях. Мета роботи — узагальнення теоретичних основ щодо визначення суті, складових і завдань забезпечення well-being персоналу організації; аналіз сучасного стану із well-being персоналу українських компаній на основі власного соціологічного дослідження, а також розроблення рекомендацій щодо підтримання well-being персоналу в сучасних умовах. Доведено, що організації можуть реорганізувати роботу таким чином, щоб працівники не тільки почували себе якнайкраще, але й працювали ефективніше, зміцнюючи зв'язок між well-being персоналу та результатами роботи. Роль well-being менеджменту доведено через високу віддачу, мотивацію й ефективність праці персоналу; унікальну ціннісну пропозицію роботодавця; залучення та лояльності персоналу; бренд роботодавця для потенційних співробітників; рентабельність бізнесу. Показано, що одним із головних напрямків розвитку well-being-програм у контексті епідемії COVID-19 і пов'язаної з нею кризи стає підтримка емоційного та психічного здоров'я працівників. За результатами власного соціологічного дослідження виявлено стан і проблемні місця в забезпеченні фізичного, психологічного, соціального, кар'єрного, фінансового благополуччя працівників в Україні, виявлено потреби працівників у першочергових заходах з боку роботодавця у сфері well-being-менеджменту. За результатами дослідження можна узагальнити основні напрями вдосконалення практики управління персоналом з точки зору забезпечення всіх вимірів благополуччя працівників на робочому місці. Ці напрями мають стати елементами well-being стратегії в компаніях і передбачати зміну організаційно-психологічних аспектів трудової діяльності персоналу, профілактику стресів і професійного вигорання, зниження загроз життю на роботі, підтримання фізичного, психічного та психологічного здоров'я, кар'єрного та фінансового благополуччя. Well-being персоналу в нових соціоекономічних умовах має стати новою філософією та культурою управління, а HRM має бути спрямованим на збереження та якнайкраще використання людського потенціалу за умови забезпечення здоров'я і благополуччя персоналу.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 1.У.322, 1.У.370

Ціна. Витрати виробництва. Собівартість. Вартість. Прибуток. Рентабельність

1.У.1031. Економічний потенціал підприємства: зміст та ключові характеристики / О. Богма, І. Ганечко, В. Лимар

// Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 58-68. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Особливості ринкових умов господарювання в Україні характеризуються дедалі більшим загостренням конкуренції, технологічними змінами під впливом НТП, мінливістю й непередбачуваністю економічної ситуації (особливо в умовах глобальної пандемії). В умовах глобалізації економіки однією з найбільш актуальних стратегічних проблем суб'єктів господарювання є формування відповідного умов та можливостям зовнішнього середовища економічного потенціалу, його ефективне використання й підтримання на необхідному і достатньому з позиції стійкості економічного розвитку підприємства рівні. Зазначене актуалізує доцільність вивчення й встановлення теоретичної сутності поняття «економічний потенціал підприємства». Мета статті — уточнення змісту поняття «економічний потенціал підприємства» та систематизація основних сутнісних характеристик досліджуваної дефініції. Застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: історичний, абстрактно-логічний та порівняння; аналізу і синтезу, аналогії, системного підходу; теоретичного узагальнення і формулювання висновків. Результати аналізу суті поняття «економічний потенціал підприємства» свідчать про наявність значної кількості думок науковців щодо змісту зазначеного поняття за відсутності єдиного загальноприйнятого визначення. Систематизовано основні наукові підходи до трактування суті економічного потенціалу підприємства. Досліджено зміст ключових властивостей економічного потенціалу підприємства. З урахуванням результатів проведеного дослідження запропоновано авторське визначення економічного потенціалу підприємства. Висновки: враховуючи те, що сутнісні особливості будь-якої економічної дефініції максимально повно виявляються через її властивості, досліджено й охарактеризовано зміст ключових характеристик економічного потенціалу підприємства, до яких віднесено показники динамічності, гнучкості, адаптивності, інноваційності, інтеграції, спрямованості на досягнення мети, складності та синергичності. Уточнено визначення поняття «економічний потенціал підприємства» завдяки врахуванню головних властивостей досліджуваної дефініції, залежності економічного потенціалу підприємства від економічних ресурсів, зв'язків і резервів. Головним індикатором ефективності використання економічного потенціалу визнано чистий прибуток підприємства.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.1032. Параметричні методи в ціноутворенні: практика застосування / А. Непран // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 92-105. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

У ціноутворенні, зокрема на продукцію виробничо-технічного призначення (ВТП), дедалі ширше застосовуються параметричні методи. Використання цих методів базується не лише на складній калькуляції; з'являється можливість зіставити та перевірити заплановані витрати зі зміною технічних параметрів та споживчих властивостей виробів. Мета дослідження — визначення за допомогою параметричних методів цін на однотипну, функціонально однорідну продукцію ВТП в умовах багатопозиційного виробництва. Використано загальнонаукові методи дослідження, а також статистичні методи кореляційно-регресійного аналізу. Для встановлення нових цін розроблено рівняння регресії, параметри яких розраховано за методом найменших квадратів. За допомогою регресійних рівнянь розроблено нові ціни на однорідну продукцію ВТП як середній параметричного ряду, так і поза ним. Це надасть змогу оперативнішою приймати управлінські рішення у сфері ціноутворення, підвищити ефективність цінової політики підприємства. Висновки: з використанням параметричних методів, зокрема регресійного аналізу, можна швидко і точно встановлювати ціни на однотипні, функціонально однорідні товари, ціни на товари, що входять до параметричного діапазону і на нові товари, які є продовженням параметричного ряду.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.1033. Проблеми та можливості застосування концепції вартісно-орієнтованого управління у діяльності вітчизняних компаній / У. Я. Витвицька, О. В. Пукіш, Х. М. Мухайр // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 123-129. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Проведено аналіз зарубіжної практики впровадження вартісно-орієнтованого управління на прикладі окремих компаній. Висвітлено переваги цього підходу та встановлено основні об'єктивні причини, які перешкоджають переходу вітчизняних підприємств від традиційного управління до управління на основі концепції ВВМ. Зазначено, що ключовим моментом у процесі переходу до ВВМ є формування системи показників, які б надали змогу оцінити зміну вартості компанії. Запропоновано здійснювати процес імплементації вартісно-орієнтованого управління в практичну діяльність вітчизняних компаній за такими етапами, як розроблення відповідної корпоративної стратегії, створення цільових показників ефективності, формування операційних планів, вимірювання ефективності на основі ключових показників, у тому числі нефінансових.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

Див. також: 1.У.824, 1.У.1007, 1.У.1366

Фінанси підприємства

1.У.1034. Аналіз фінансової безпеки бізнесу в умовах пандемії / С. В. Онищенко, Б. В. Таранець // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 84-91. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Узагальнено теоретичні підходи й запропоновано розв'язання важливого наукового завдання, формування й забезпечення фінансової безпеки бізнесу в умовах пандемії. Наслідки COVID-19 ймовірно, не матимуть нічого спільного з тим, що світ бачив досі, враховуючи силу та швидкість, з якими коронавірус поширився повсюдно. У цих умовах бізнес, має розглянути можливі форми прогнозування наслідків економічного впливу пандемії на їх фінансову безпеку. Досліджено проблеми визначення економічної суті поняття фінансової безпеки бізнесу. Визначено дестабілізуючі чинники, які негативно впливають на фінансовий стан бізнесу, що в результаті призводить до зниження рівня фінансової безпеки. Узагальнено методичні підходи оцінювання фінансової безпеки бізнесу, в розглянутих методиках розрахунку показників використовуються критичні чи порогові значення, в межах величини відхилення яких необхідною умовою є градація рівнів фінансової безпеки бізнесу. Проведено порівняльний й трендовий аналіз індикаторів фінансової безпеки бізнесу та виявлено реальні загрози фінансовій безпеці бізнесу в Україні, серед яких зменшення обсягів виробництва й реалізації продукції через порушення ланцюгів поставок, реалізації продукції чи надання послуг у звичних об'ємах у зв'язку з карантинними обмеженнями зумовленими пандемією COVID-19, зниження рівня рентабельності операційної діяльності підприємств, різке скорочення кількості зареєстрованих суб'єктів бізнесу, зростання рівня безробіття та інші. Здійснено моделювання впливу показників розвитку бізнесу в Україні на фінансову безпеку та встановлено найбільшу залежність інтегрального індексу від чистого прибутку/збитку підприємств, обсягу реалізованої продукції та рентабельності діяльності підприємств. Розвиток бізнесу та забезпечення його цільових параметрів фінансової безпеки в умовах кризи COVID-19 надасть змогу мінімізувати негативний вплив сучасних загроз, пов'язаних із карантинними обмеженнями, як на рівні окремих регіонів, так і країни в цілому.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.1035. Методологічний підхід до управління конкурентними перевагами на основі збалансованості грошових потоків / О. Ю. Гусева, С. В. Легомінова, Р. А. Дименко, О. В. Воскобоєва, О. С. Ромащенко // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 236-247. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Урахування загальносвітових тенденцій розвитку, інтеграційних і глобалізаційних процесів спонукають до пошуку та подальших розробок новітніх продуктів, послуг та управлінських механізмів. Розроблено економіко-математичну модель оптимізації параметрів типу NBIC-спрямування конкурентних переваг. Модель сформульовано за критерієм максимізації чистого дисконтованого грошового потоку. На базі розробленого науково-методичного підходу запропоновано 4 типи NBIC-спрямування конкурентних переваг телекомунікаційних підприємств, які базуються на комбінації рівнів інноваційної активності підприємства (від низького до високого) та комплементарності управління грошовими потоками (від низького до високого). Запропоновано типи NBIC-спрямування конкурентних переваг підприємства: адаптивно-пасивний, адаптивно-активний, об'єктно-цілеспрямований; форсайт-прогресивний. Комплементарне управління грошовими потоками передбачає збалансований розподіл грошових потоків за визначеними NBIC-компонентами, а саме: Nano-компоненти (застосування Nano-розробок для забезпечення надшвидкісних телекомунікацій), Bio-компоненти (запровадження штучного інтелекту в організаційну культуру, втілення принципів самоорганізації на підприємстві), Info-компоненти (впровадження інноваційних стандартів телекомунікаційної діяльності, інформаційного програмного забезпечення й управління бізнес-процесами), Cogno-компоненти (когнітивна гнучкість менеджерів вищої та середньої ланок, здатність персоналу до комплементарності, розвиток системи управління знаннями на підприємстві, запровадження системи безперервного навчання працівників усіх ланок). Поеднане застосування цих компонент забезпечує збільшення обсягу грошових потоків і формує сучасну платформу проривного конкурентного розвитку підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1036. Моделювання забезпечення достатнього рівня фінансування операційного періоду підприємств / автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.11 / О. В. Лисенко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено питання забезпечення достатнього рівня фінансування операційного періоду підприємств шляхом створення та використання економіко-математичного інструментарію, що включає спеціальний стабілізаційний резервний фонд підприємств і систему моделей: модель формування зазначеного фонду, його адаптивну математичну модель фонду та алгоритмічну модель формування та управління фондом, реалізовану у вигляді

відповідної комп'ютерної програми. У світовій практиці застосовують формування резервних фондів всередині підприємства як спосіб подолання фінансових ризиків. Сформульовано необхідну та достатню умови формування спеціального стабілізаційного резервного фонду. Для розрахунку обсягів спеціального стабілізаційного резервного фонду підприємства до аналізу функції витрат застосовано аналітичний підхід «вартості грошей у часі» та адаптування математичної моделі до умов виробництва.

Шифр НБУВ: RA442431

1.У.1037. Моделювання інтегральної оцінки ефективності менеджменту фінансового стану суб'єктів підприємництва / В. І. Аранчій, Л. М. Ганущак-Єфіменко, Л. М. Христенко, М. С. Шкода, І. А. Гнатенко, Н. В. Фастовець // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 259-270. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Мета дослідження — розроблення інтегрального показника оцінювання ефективності менеджменту фінансового стану суб'єктів підприємництва в Україні, а також визначення впливу на нього обсягу капітальних інвестицій, витрат на персонал та оплату праці. Зауважено, що динамічність зовнішнього, зокрема інституціонального середовища підприємництва, несприятливі кон'юнктурні зміни вимагають систематичного перегляду методики оцінювання ефективності менеджменту фінансового стану суб'єктів підприємництва. Оперативне оцінювання ефективності менеджменту фінансового стану підприємницької діяльності надає можливість контролювати трансформаційні та трансакційні витрати за рахунок вдало обраної стратегії перспективного розвитку підприємства. Акцентовано увагу на фрагментарності, застарілої та суперечливої в науковому світі вже розроблених методів і моделей оцінювання ефективності менеджменту фінансового стану суб'єктів підприємництва. З урахуванням цього запропоновано модель оцінювання ефективності менеджменту фінансового стану великих, середніх і малих підприємств. Розроблена модель надасть можливість державним посадовцям, суб'єктам підприємницької діяльності, міжнародним установами та іншим стейкхолдерам оцінювати поточну ефективність менеджменту фінансового стану великих, середніх і малих підприємств. Інтегральну оцінку ефективності менеджменту фінансового стану суб'єктів підприємництва запропоновано відзначати на основі трьох первинних показників: відсоток прибуткових підприємств серед усіх підприємств цієї групи; фінансовий результат до оподаткування підприємств, що одержали прибуток; фінансовий результат до оподаткування підприємств, що одержали збиток. Виявлено, що зниження ефективності менеджменту фінансового стану суб'єктів підприємництва в Україні почалося з 2012 р. для всіх видів підприємств. Досліджено вплив на інтегральну оцінку ефективності менеджменту фінансового стану підприємств показників обсягів капітальних інвестицій, витрат на персонал та оплату праці.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1038. Удосконалення порядку судово-економічної експертизи витрат діяльності підприємства / О. В. Кожушко // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 8-16. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — доведення необхідності вдосконалення порядку судово-економічної експертизи витрат діяльності підприємства. На підставі проведеного теоретичного дослідження особливостей провадження судово-економічних експертиз у цілому та витрат діяльності зокрема визначено недоліки судово-економічної експертизи витрат діяльності підприємства, які було згруповано за двома напрямками: недоліки щодо теоретичного обґрунтування судово-економічної експертизи витрат діяльності підприємства та практики її провадження. Запропоновано шляхи усунення недоліків судово-економічної експертизи витрат діяльності підприємства. Побудовано алгоритм, котрий є універсальною послідовністю проведення судово-економічної експертизи витрат діяльності підприємства, яка може бути адаптована до питань конкретної справи. Запропоновано шляхи вдосконалення порядку проведення судово-економічних експертиз: оптимізацію інфраструктури судово-експертної діяльності; уніфікацію науково-методичної й інформаційної бази судово-експертних установ; введення обов'язкової атестації професійних судових експертів; розробку переліків експертних завдань, типологізованих за змістом проблемних питань, що виникають під час проведення економічних експертиз, а також визначення необхідних об'єктів досліджень; побудову уніфікованих алгоритмів розв'язання експертних завдань; матеріальне стимулювання експертів-економістів, які залучаються до проведення експертизи тощо.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1039. Управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності та ризику: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / С. О. Домбровська; Одеський нац. екон. ун-т. — Одеса, 2019. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретичні положення щодо суті капіталу й обґрунтовано наукові підходи до управління структурою капіталу підприємства. Досліджено методичні засади оцінювання вартості та структури капіталу підприємства. Виявлено вплив факторів невизначеності та ризиків на управління структурою капіталу підприємства. Проаналізовано вплив процесів деіндустріалізації

на управління структурою капіталу підприємств машинобудування України і здійснено комплексну оцінку їх фінансового стану. Сформульовано науково-методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства. Обґрунтовано стратегічні орієнтири забезпечення ефективності системи управління структурою капіталу підприємства. Розроблено науково-методичні підходи до оцінювання впливу чинників на структуру капіталу підприємства. Запропоновано науково-методичні рекомендації щодо удосконалення системи управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності і ризику.

Шифр НБУВ: RA443051

1.У.1040. Управління фінансовими ресурсами підприємств, що здійснюють міжнародну економічну діяльність, шляхом інвестування в енергозберігаючі технології / О. О. Котенко, М. Д. Домашенко, В. Ю. Бурнакова, Д. Д. Черниш // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 275-281. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Обґрунтовано доцільність управління фінансовими ресурсами, заснованого на підході «фінансова стійкість — міжнародний бізнес — енергозбереження», формалізації основних переваг і недоліків такої системи управління. Даний підхід передбачає створення умов, за яких підприємства матимуть потенціал якісного розвитку та зростання не лише в період сприятливого фінансово-економічного клімату, але і під час фінансово-економічних криз. Запропонований підхід до управління підприємством надає можливість підвищити фінансову культуру; сформувати більш адаптивну систему антикризового управління; позитивно впливає на імідж компанії; сприяє розвитку міжнародних зв'язків компанії. Запропоновано формування спеціалізованого фонду, який передбачає вивільнення коштів та їх подальше інвестування в енергоефективні та ресурсозберігаючі технології. Наведено послідовність формування спеціалізованого фонду: крок 1 — вивільнення фінансових ресурсів шляхом реалізації компонентів «міжнародний бізнес» і перших проектів компонента «енергозбереження»; крок 2 — шляхом економії фінансових ресурсів (коли строк окупності впроваджених технологій уже пройшов); крок 3 — використання ресурсів, акумульованих у фонд, для реалізації подальших проектів енергозбереження або/та формування резервних фондів; крок 4 — у кризовий період, сформувавши фінансові резерви, підприємство отримує можливість використання вільних коштів для збереження фінансової стійкості та потенціал для подальшого розвитку. Окрему увагу в дослідженні присвячено поясненню ролі енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій у даній концепції управління, а також виявленню проблем, пов'язаних із упровадженням таких технологій. Фінансування проектів, пов'язаних із упровадженням енергоефективного устаткування та обладнання, надає можливість одержувати позитивний економічний ефект шляхом зниження середньодобового споживання електроенергії, природного газу, інших енергоносіїв.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1041. Фінансовий потенціал підприємства: методика оцінювання / О. Богма, С. Камінський, П. Гутник // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 2. — С. 36-47. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Зміцнення фінансового потенціалу є одним із головних чинників ефективного та системного розвитку підприємства в сучасних кризових умовах, що ускладнені російсько-українською війною, анексією Криму та наслідками пандемії COVID-19. Важливим є вибір обґрунтованої методики комплексної оцінки фінансового потенціалу підприємства, яка б надала змогу швидко визначити його внутрішні можливості, сильні та слабкі сторони. Мета дослідження — узагальнення наявних методичних підходів до оцінки фінансового потенціалу підприємства та розробка її обґрунтування на цій основі методики його інтегрального оцінювання з урахуванням виділених функціональних складових. Використано системний підхід; методи аналізу та синтезу, аналогій, порівняння; індукції та дедукції, узагальнення; теоретичного узагальнення та формулювання висновків. Систематизовано основні підходи до оцінки фінансового потенціалу підприємства. Встановлено, що єдиного загальноєдиного підходу та методики не існує. Запропоновано нову методику оцінки, засновану на розрахунку інтегрального показника, що було апробовано на прикладі ПАТ «Укргідроенерго». Висновки: розроблено інтегральну методику оцінки рівня фінансового потенціалу підприємства, яка передбачає розрахунок інтегрального показника для кожної конкретної функціональної складової та загального інтегрального показника, що уможливує комплексне охоплення основних складових фінансового потенціалу та використання даних, які містяться у відкритій фінансовій звітності підприємства.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.1042. Bankruptcy diagnosis as the element of strategic management of the enterprises marketing activity / N. Kuzmynchuk, V. Yevtushenko, T. Kutsenko, I. Stokov, O. Terovanesova // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 436-445. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Мета роботи — формування підходів до оцінювання ймовірності настання банкрутства підприємства в системі стратегічного

управління маркетинговою активністю, що виступає інструментом координації виробництва та розподілу товарів і послуг на підставі дослідження потреб клієнтів, особливостей ринків збуту та розроблення практичних заходів задоволення виявлених потреб. Доведено, що стратегічне управління маркетинговою активністю є складним завданням, оскільки необхідно досягти динамічну рівновагу між факторами зовнішнього середовища та внутрішніми ресурсами підприємства. Запропоноване аналітико-прикладне забезпечення оцінювання ймовірності банкрутства в системі стратегічного управління маркетинговою активністю базується на використанні діагностичних експертних систем, що надають змогу формулювати обґрунтовані висновки, впроваджувати потрібні процедури, спрямовані на одержання відповідей, одержання узагальнених результатів аналізу та оцінки ймовірності настання банкрутства у зручному форматі. Обґрунтовано процедуру оцінювання ймовірності банкрутства в контексті стратегічного управління маркетинговою активністю, що передбачає формування набору показників на основі обраних критеріїв, які характеризують стан підприємства в цілому та рівень маркетингової активності. Встановлено функції належності нечіткого значення показника попередньо введеним терм-множинам рівнів ймовірності настання банкрутства. Результати розрахунку функцій належності для кожного з відібраних показників надали змогу одержати об'єктивний результат оцінювання ймовірності банкрутства підприємства за обраною системою показників, що згруповано за напрямами діяльності, в умовах невизначеності та мінливості зовнішнього середовища для поточного та майбутнього періодів. Запропонований підхід до оцінювання ймовірності банкрутства підприємства, заснований на регресійному механізмі логічного висновку, слугує основою для продукування управлінських впливів стратегічного характеру, спрямованих на стабілізацію фінансового стану підприємства шляхом гармонізації виробничої та збутової діяльності в контексті маркетингової активності.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1043. Determinants of interest rates on corporate debt / О. Tereshchenko, М. Stetsko, N. Tkachenko, N. Babiak // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 264-275. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета роботи — теоретичне та методичне обґрунтування алгоритму визначення ставки витрат на борговий капітал для підприємств, які функціонують на ринках, що розвиваються (ЕМ). Методи дослідження: аналіз і синтез, системний аналіз, компаративний аналіз, емпіричні та статистичні методи, факторний аналіз. Визначено ключові детермінанти процентних ставок на борговий капітал підприємств та їх вплив на порядок обчислення ставки дисконтування. Досліджено питання розрахунку ставки витрат на борговий капітал підприємств за відсутності повної інформації щодо систематичних і несистематичних ризиків кредитування. Ідентифіковано відмінності між зафіксованою у кредитній угоді ставкою відсотка за кредит та очікуваною кредиторами ставкою витрат на борговий капітал. Визначено, що ключовим фактором, який впливає на рівень відхилення ринкової вартості боргового капіталу від номінальної, відповідно, відхилення ставки відсотка на позиковий капітал від ставки витрат капітал є ймовірність дефолту (PD). За мінімальних значень PD договірна процентна ставка відповідає ставці витрат на борговий капітал та її доцільно використовувати для обчислення ставки дисконтування. Проведено критичний аналіз альтернативних методичних підходів до розрахунку ставки витрат на борговий капітал. Обґрунтовано способи інтегрування ринкової інформації щодо кредитних дефолтних свопів у процес розрахунку очікуваної ставки витрат на борговий капітал. Визначено фактори тінізації процентних ставок на борговий капітал і способи зменшення рівня тінювих трансакцій на кредитному ринку. Встановлено, що за високих значень PD очікувана ринком надбавка за ризик дефолту може перевищувати договірну процентну ставку, що зумовлює необхідність постійного моніторингу кредитних ризиків і відповідної адаптації процентних ставок. Запропоновано алгоритм такої адаптації. Показано, що в разі незастосування механізму коригування процентних ставок з урахуванням змін у PD, CDS і LGD, премія за систематичний ризик кредиторів може суттєво відрізнятись від ринкових значень по підприємствах-аналогах (peer-group), а розрахункова величина ставки витрат на борговий капітал може набувати від'ємних значень. Договірна (обіцяна) процентна ставка має встановлюватися таким чином, щоб премія за систематичний ризик надання боргового капіталу була на рівні підприємств-аналогів і суттєво не змінювалася в результаті зміни ймовірності дефолту.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1044. Financial stability as a financial security indicator of an enterprise / N. Hrynyuk, L. Dokiienko, O. Nakonechna, I. Kreidych // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 228-240. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

В основу розробленого системного інструментарію діагностики фінансової безпеки підприємства покладено урахування комбінованого впливу основних елементів процесу управління фінансовою стійкістю. На підставі обґрунтування взаємозалежності го-

ловних компонентів фінансової безпеки підприємства (з одного боку, типів фінансової стійкості та ліквідності балансу; з другого боку, їх кореляційного впливу на рівень фінансової безпеки) запропоновано модель її оцінювання. Тип фінансової стійкості підприємства запропоновано визначати на підставі ідентифікації фінансової ситуації відповідно до розробленої шкали на основі значень основних коефіцієнтів фінансової стійкості. В основу типізації ліквідності балансу покладено зіставлення згрупованих за ступенем ліквідності статей активу зі згрупованими за строками погашення статей пасиву балансу. Уніфікований вплив типів фінансової стійкості та ліквідності балансу на рівень фінансової безпеки став основою для розроблення матриці діагностики загального стану фінансової безпеки підприємства. На основі встановленого взаємозв'язку між ступенями фінансової стійкості та ліквідності підприємства, з одного боку, та рівнем фінансової безпеки операційної діяльності — з другого, розроблено модель оцінювання рівня фінансової безпеки операційної діяльності підприємства. Запропоновано визначати ступені фінансової стійкості та ліквідності підприємства на основі трикомпонентного показника шляхом класифікації фінансових ситуацій у межах розробленої шкали індикативних значень: залежно від пріоритетності підбору коштів для фінансування матеріальної частини оборотних активів і залежно від достатності обсягів і структури оборотних активів для погашення поточних зобов'язань. На цій основі розроблено матрицю діагностики стану фінансової безпеки операційної діяльності підприємства. Взаємозумовленість станів фінансової безпеки підприємства та уніфікація її рівня надали можливість розробити матрицю зонування загального стану фінансової безпеки підприємства, у якій залежно від поєднання рівнів фінансової безпеки виділяються зони від абсолютної фінансової безпеки до фінансової небезпеки.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.326, 1.У.474, 1.У.511, 1.У.945, 1.У.969, 1.У.986-1.У.987

Економічні кризи.

Антикризове управління підприємством

1.У.1045. Контролінг в системі антикризового управління / С. Т. Пілецька, Ю. Ю. Копча, С. Ю. Камішна // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 52-58. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Зазначено, що економіка як і кожен її суб'єкт розвивається циклічно, змінюючи один етап іншим. Циклічний характер розвитку економіки зумовив становлення системи такого наукового напрямку, як контролінг, якого призначено для забезпечення стійкого функціонування підприємств в умовах розгортання кризових процесів. Мета дослідження — розвиток теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо особливостей використання контролінгу в системі антикризового управління підприємством. Методологічною основою дослідження виступають наукові праці класиків економічної науки, публікації провідних вчених і фахівців, які досліджують контролінг як засіб діагностики ринкових можливостей і позицій підприємства, проблем антикризового управління підприємством. Визначено, що практика застосування контролінгу свідчить про те, що без його інструментарію в даний період розвитку економіки неможливо витримувати конкуренцію з тими підприємствами, які його успішно застосовують. Служби контролінгу забезпечують системний збір, обробку та аналіз інформації по всіх підрозділах підприємства, визначають її відповідність прийнятій стратегії розвитку, готують конструктивні пропозиції для керівництва та менеджменту щодо ефективного вирішення проблем, що виникли в установлені програмно терміни. Обґрунтовано, що в процесі формування інформаційно-аналітичної платформи контролінгу принципове значення має не лише сама інформація, необхідна для прийняття поведінкових рішень, а й ефективна організація її переміщення. Система контролінгу інформації підтримує розробку базисних планів підприємства. Доведено, що в умовах змінного зовнішнього середовища у процесі антикризового управління використання підприємством контролінгу надасть змогу суттєво підвищити рівень достовірності управлінської інформації, що використовується для прийняття стратегічних рішень, а також скоротити операційні ризики та ймовірність технічних помилок при обробці даних щодо діяльності різних підрозділів підприємства.

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 1.У.1022

Економічні ризики. Економічна безпека

1.У.1046. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: підручник / Р. Г. Сніченко; Всеукраїнська центральна спілка споживчих товариств, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут. — Кременчук: НОВАБУК, 2023. — 260 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 232-245. — укр.

Розглянуто питання забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Розкрито теоретико-методичні основи управління

фінансовою безпекою підприємства, її місце та роль у системі управління підприємством. Досліджено основні показники фінансової безпеки. Обґрунтовано необхідність використання методичного підходу до моделювання системи фінансової безпеки господарюючих суб'єктів у на основі використання семантичної мережі для прийняття управлінських рішень при формуванні структурних компонентів системи фінансової безпеки та оцінки ефективності її функціонування. Надано необхідну інформацію про основи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, систему захисту їх фінансових ресурсів, першочергові заходи по забезпеченню фінансової безпеки підприємницького сектора в умовах ринкового середовища та його імплементація в Україні. Проаналізовано моделювання як спосіб перевірки дієздатності й ефективності системи економічної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА864738

1.У.1047. Фінансові аспекти врахування нових економічних ризиків у діяльності підприємств / М. І. Карлін, О. В. Сташук, О. В. Борисяк // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 376-386. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Економічний розвиток підприємств у світі та в Україні 2020 р. і на майбутнє дедалі більше залежатиме від врахування нових економічних ризиків, серед яких уже сьогодні доцільно виділити такі: кліматичні, епідеміологічні (передусім — коронавірусні), деглобалізаційні, протекціоністські, популістські, нерівність у доходах. На тлі коронавірусної пандемії і породженої нею економічної кризи найбільше постраждав сектор вітчизняного малого та середнього бізнесу, орієнтований на надання офлайн-послуг. Фактично попит на послуги індустрії громадського харчування, розваг, туризму, гостинності, а також beauty-індустрії та непродовольчого ритейлу в умовах карантину впав у рази. При цьому необхідність платити заробітну плату, податки, соціальні внески, орендні платежі, кредити банкам і контрагентам за постачання та інші послуги зберіглася. Водночас, усі види бізнесу, які не встигли перейти на надання товарів і послуг в онлайн-форматі або дотримуються бізнес-моделей, пов'язаних виключно з наданням персональних офлайн-послуг, схильні до ризику банкрутства в майбутньому. Наслідком карантину стане економічна криза, а значить і скорочення купівельної спроможності, зміна споживчої поведінки. Загалом, відбулося порушення традиційної сезонності продажів, змінюються тенденції внаслідок падіння доходів споживача. Водночас прискореного розвитку дістають цифрові послуги: електронна комерція, платіжні системи та послуги замовлення і доставки онлайн. Також серед інших економічних ризиків у діяльності підприємств особливої уваги набуває необхідність визначення та оцінка фінансово-кліматичних ризиків, які виникають унаслідок обмежень, що накладаються міжнародними організаціями та окремими країнами на бізнес. Відповідно підприємства, які здійснюють кліматично небезпечну діяльність, мають розраховувати свої фінансові втрати на перспективу, якщо вони будуть продовжувати подібний бізнес.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1048. Assessment of the level of economic security of innovatively active enterprises as the basis of the management process within the financial and legal field / N. Litvin, N. Grabar, S. Tymofeev, P. Narasym, O. Myshchyslyn // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 209-215. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Сьогодні в сучасних умовах управління підприємством актуальною є побудова та впровадження ефективної системи управління економічною безпекою діяльності підприємства. Відповідно, елементом контролю необхідно підкреслити важливість оцінки рівня економічної безпеки для ухвалення фахівцями компанії успішних управлінських рішень. Під впливом миттєвих змін в управлінні проблематично обрати теоретичні та методологічні основи, які будуть використовуватися в такому елементі управління підприємством, у тому числі в економічній безпеці, як оцінка. Деякі параметри, які виходять при оцінці рівня економічної безпеки підприємства, не враховують усі важливі аспекти діяльності. Мета роботи — оцінка рівня економічної безпеки інноваційно активних підприємств як основи процесу управління у фінансово-правовому полі. Доцільність застосування моделі Солоу для визначення рівня економічної безпеки інноваційно активних підприємств заснована на використанні таких кількісних показників, як наявні трудові ресурси, виробничі фонди, обсяг інвестицій в інновації, обсяг невиробничого споживання та кінцевий продукт, запропоновано та обґрунтовано. Використання цієї методики надає можливість зробити висновок про важливість ресурсного забезпечення та домінуючий вплив забезпечення трудовими ресурсами інноваційно активних підприємств. Методологія дослідження передбачає, що на сучасному етапі оцінка рівня економічної безпеки підприємств здійснюється з використанням різних методів і прийомів. Погоджуючись із запропонованими економістами перманентними підходами, запропоновано адаптувати до системи методів оцінки економічної безпеки підприємств метод, заснований на використанні моделі Со-

лоу, суть якої полягає в тому, що економічна безпека підприємства розглядається в цілому як економічне явище.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1049. Economic security as an element of corporate management / O. Ribeiro Ramos, Ye. Myronenko, I. Britchenko, O. Zhuk, V. Patlachuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 304-312. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Мета дослідження — розроблення механізмів забезпечення економічної безпеки (ЕБ) підприємств на основі виявлення якісних нових закономірностей його розвитку, які пов'язані із цифровою трансформацією. Використано методи узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу — для розуміння суті і складових ЕБ; графічний метод — для унаочнення концептуальної моделі та механізму забезпечення ЕБ підприємства в умовах цифровізації; монографічні методи — для поглибленого дослідження поставлених завдань; абстрактно-логічні методи — для теоретичного узагальнення результатів дослідження та формулювання висновків і пропозицій. Запропоновано механізм забезпечення ЕБ підприємств на основі виявлення якісних нових закономірностей його розвитку, дія яких надає змогу забезпечити потрібний рівень ЕБ підприємства. Практична значимість дослідження полягає в розробленні методики оцінювання ЕБ підприємств на основі розрахунку відповідних локальних показників і набору індикаторів, які характеризують різні аспекти ЕБ (виробництво, кадри, фінанси, екологія, цифровізація), що надає змогу своєчасно розробити за відповідними напрямками заходи щодо підвищення ЕБ підприємства. Оригінальність полягає в обґрунтуванні структури функціональних складових ЕБ підприємства та обґрунтуванні необхідності розрахунку її рівня на основі інтегрального показника з метою вжиття заходів щодо її підвищення.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.420

Типи підприємств за видами діяльності та господарювання

1.У.1050. Важливі аспекти забезпечення політики у сфері інноваційного підприємництва в контексті соціально-економічного розвитку регіонів України / О. В. Ольшанський, М. Д. Крамчанинова, М. В. Касаткіна // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 275-281. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Актуалізовано низку важливих питань із забезпечення політики у сфері підтримки інноваційного підприємництва. У процесі дослідження відзначено, що на соціально-економічний розвиток країн впливає ступінь інноваційності економіки. Це спонукає розглядати інноваційне підприємництво як важливий ресурс з розбудови інноваційних процесів у країні, а підтримку інноваційного підприємництва вважати ключовим фактором вирішення головних завдань зі сталого соціально-економічного розвитку регіонів України. Країна має досить міцну базу для науково-технічних розробок і потужний інноваційний потенціал, але є проблеми з його реалізацією через недостатню зосередженість на формуванні ефективної інноваційної політики та політики розвитку малих і середніх підприємств (МСП), які є головними постачальниками інновацій у національній інноваційній системі. Результати дослідження звертають увагу на доцільність інтеграції інноваційної політики з політикою розвитку корпоративної соціальної відповідальності та політикою розвитку МСП. Інтеграція надасть можливість досягти більшої економічної віддачі та соціальної вигоди через здійснення більш ефективного взаємозв'язку між провайдером соціально-економічного розвитку регіону з питань організації та забезпечення можливостей розвитку складних регіональних, міжрегіональних і глобальних мереж створення вартості. Такий підхід також передбачає урахування факторів, що впливають на інноваційну динаміку з постійним удосконаленням системи формування та реалізації державних і регіональних пріоритетів у сфері регулювання науки, інвестиційної, інноваційної, підприємницької та соціально відповідальної діяльності, відповідно до реалізації принципів сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1051. Детермінанти формування мотиваційно орієнтованої системи управління персоналом публічної сфери в стратегічному періоді / К. С. Богомолова, О. В. Дудник, М. М. Майборода // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 30-36. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Здійснено обґрунтування потреби вдосконалення управління персоналом як у публічній сфері, так і в інших організаціях різних форм власності, що спричинено високим рівнем безробіття і недостатнім обсягом кваліфікованого кадрового резерву. Наголошено на важливості питання для HR менеджменту в органах публічної влади зміни технології та стимулювання в управлінні персоналом у сучасних умовах використання технологій штучного інтелекту. На основі доступної статистичної інформації проведено аналіз забезпеченості персоналом за категоріями в державній службі України, кількості населення, що припадає на

одного держслужбовця, і досліджено тенденції зміни місця України у світових рейтингах. Акцентовано увагу на кадровому потенціалі як головному складнику ефективності управління HR менеджментом у публічній сфері на сучасному етапі розвитку України, який відіграє головну роль у визначенні та вирішенні головних поточних і стратегічних завдань і цілей щодо проблем і перспектив розвитку всього суспільства. Визначено ключові питання, що варто вирішити при створенні моделі державної служби європейського зразка, і систематизовано основні тенденції в розвитку HR менеджменту в публічній сфері з детальним аналізом характеру їх впливу на розробку стратегій розвитку й управління персоналом в органах публічної влади, урахувавши єдність HR менеджменту в органах публічної влади, сферу впливу та функціонування, дієвість системи винагород і їх різновид, цінність досвіду й механізм забезпечення кар'єрного розвитку працівників, поєднання досвіду старшого покоління з енергійністю молодшого, соціальний вплив, управління ефективністю персоналу, роль сучасної діджиталізації в публічній сфері управління, розширення засобів організації комунікаційних зв'язків та аналіз на основі використання персональних даних.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.1052. Організаційно-економічний механізм управління підприємствами сімейного бізнесу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. В. Солоненко; Донецький нац. ун-т ім. В. Стуса. — Вінниця, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процес формування організаційно-економічного механізму управління підприємствами сімейного бізнесу. Розроблено теоретико-методичні положення та практичні рекомендації щодо формування організаційно-економічного механізму управління підприємствами сімейного бізнесу. Методи дослідження та апаратура: методи теоретичного узагальнення та морфологічного аналізу, аналізу та синтезу, SWOT-аналізу, метод таксономічного аналізу, методи оцінки ступеня ризику, методи екстраполяції, елементи системного, структурно-функціонального та порівняльного аналізу, структурно-логічного аналізу, графічний метод. Удосконалено підхід до оцінки стійкості підприємств сімейного бізнесу, який базується на систематизації етапів оцінки складових стійкості підприємств сімейного бізнесу за виміром цілей розвитку (бізнес-стійкість та сім'я-стійкість), властивостями їх елементів і причинно-наслідковими зв'язками для формування організаційно-економічного механізму управління. Запропоновано науково-практичний підхід до управління ризиками діяльності підприємств сімейного бізнесу, який базується на комплексному застосуванні економіко-математичних моделей з метою локалізації та нейтралізації негативних наслідків ризиків, враховуючи економічні інтереси підприємства та його потенціальні можливості. Обґрунтовано науково-методичний підхід до розроблення організаційно-економічного механізму управління підприємствами сімейного бізнесу, відмінність якого полягає у системному поєднанні елементів, які чинять вплив на економічні та організаційні параметри системи управління підприємствами сімейного бізнесу. Розроблено стратегію формування організаційно-економічного механізму управління підприємствами сімейного бізнесу, суть якої полягає у виявленні потенціалу внутрішніх ресурсів підприємства сімейного бізнесу, факторів впливу зовнішнього середовища, постановці цілей і завдань діяльності з урахуванням організаційно-економічного механізму. Уточнено теоретичний базис дослідження шляхом доповнення та встановлення логічних зв'язків між базовими поняттями через уточнення їх суті, а саме: «механізм», «організаційний механізм», «економічний механізм», «організаційно-економічний механізм», «механізм управління», «організаційно-економічний механізм управління підприємств сімейного бізнесу». Визначено методичні аспекти діяльності підприємств сімейного бізнесу, що включають науково-теоретичне та практичне обґрунтування ключових інструментів дослідження характеру зміни результативного показника стійкості підприємства; ступінь упровадження: розробки, впроваджені в практичну діяльність Департаменту розвитку підприємництва та регуляторної політики Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Департаменту соціальної та молодіжної політики Вінницької обласної державної адміністрації, Департаменту економіки і інвестицій Вінницької міської ради, Селянського (Фермерського) господарства «Юність», ТОВ «Енергетична компанія «БіоТерм».

Шифр НБУВ: РА442834

1.У.1053. Підвищення конкурентоспроможності розвитку малих підприємств на засадах формування і поширення цифрових бізнес-процесів / М. М. Ігнатенко, С. В. Захарін, А. С. Красножон // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 30-37. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти розвитку й підвищення конкурентоспроможності малих підприємств на засадах формування і поширення цифрових бізнес-процесів у вітчизняному малому підприємстві різних сфер та видів діяльності. Мета роботи — встановлення основних видів та проявів цифрових бізнес-процесів у малому підприємстві, їх змісту й конкурентних переваг, особливостей організації й управління для підвищення конкурентоспроможності функціонування і

розвитку малих підприємств. Методологічна основа роботи — основні методологічні положення економіки підприємств; проблемно-цільовий підхід; методи: системно-структурного аналізу і синтезу, історичний та монографічний, статистико-економічні. Встановлено конкурентні переваги цифровізації бізнес-процесів у малому підприємстві (оптимізація, підвищення продуктивності, економія праці, коштів та ін. засобів, уніфікація, підвищення якості продукції та послуг, ін.). Визначено, що саме це надає змогу прогнозувати їх тотальне поширення у перспективі. Здійснено характеристику основних видів цифрових бізнес-процесів та обґрунтовано доповнення новими (операції з криптовалютами). Виявлено формати прояву, ефективність та розроблено стратегічні пріоритети розвитку на перспективу. Висновки та результати дослідження можна використовувати малим підприємствам в організації бізнес-процесів на засадах цифровізації; у здійсненні маркетингових технологій в умовах е-комерції; у стратегіях підвищення конкурентоспроможності. Вони будуть корисні у навчальному процесі економічних спеціальностей закладів вищої освіти, у науковій роботі студентів, аспірантів, викладачів. Висновки: у структурі сучасної соціально-та виробничо-економічної діяльності на рівні малих підприємств все більшої ваги набувають цифрові бізнес-процеси. Вони формуються як у традиційних видах діяльності, так і в новітній цифровій економіці. Проте, у будь-якому випадку, вони стосуються як основної, так і допоміжних видів діяльності; всіх ланок відтворення; забезпечують значну економію грошових коштів через оптимізацію організації, автоматизацію, відсутність необхідності приміщень, обладнання, додаткових працівників; зменшують кількість помилок та інші негативні прояви особистісних чинників та працюють, таким чином, на підвищення загальної конкурентоспроможності малого бізнесу. Тому у перспективі велике значення матиме їх уніфікація за сферами діяльності (продовольче виробництво, індустрія моди, ІТ-розробки тощо) та впровадження у практику господарювання малих підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1054. Problems of using the investment component in the context of small business development / O. Galtsova, O. Trokhymets // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2022. — № 2. — С. 173-176. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Досліджено проблеми становлення й розвитку малого бізнесу в країні, які узагальнено як наступні: неможливо створити ринкову економіку без малого бізнесу; макроекономічна ситуація в Україні негативно впливає на розвиток малого бізнесу; необхідно створити відповідну нормативну базу для розвитку малого бізнесу. Зазначено й проведено аналіз нетрадиційних джерел інвестування, які впливають на фінансування малого підприємства. Виходячи з цього окреслено зміни, які необхідно внести для підвищення ефективності діяльності малого підприємства в країні. Зазначено, що в умовах фінансово-економічної кризи в Україні значно погіршилося підприємницьке середовище, розвиток малого бізнесу відбувається малими темпами, спостерігається тенденція зменшення ділової активності. Виявлено такі причини: відсутність конкретних заходів державної підтримки малого бізнесу, які передбачають активне залучення до цього процесу місцевих органів виконавчої влади; високі ставки податків, значна кількість перевірок контролюючими органами, що змушують багатьох підприємців переходити в тіньову економіку, про що свідчать стрімке скорочення кількості існуючих малих підприємств серед зареєстрованих; низькі показники та викривлення під час процесу приватизації; відсутність належного правового забезпечення розвитку малого бізнесу та бізнесу в цілому; обмеженість консультативних послуг, недостатня відповідна та якісна професійна підготовка підприємців. Обґрунтовано та доведено, що ситуація в Україні та її вплив на розвиток підприємництва показали, що країна має значні обсяги фінансових ресурсів, які не беруть участь у розвитку національної економіки, у тому числі й підприємництва. Основною причиною цього є відсутність адекватних механізмів захисту інтересів інвесторів від держави. Розглянуто та проаналізовано проблему фінансування малого бізнесу. У підсумку узагальнено та зазначено, що вирішення проблем, пов'язаних зі створенням сприятливого клімату для розвитку малого підприємства, потребує реалізації заходів щодо прийняття нових законів України та вдосконалення існуючої нормативно-правової бази з позицій захисту інтересів власників і споживачів; зменшення податкового тиску на офіційно діючі бізнес-структури.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1055. The spreading of small business and the dynamics of wage share in the value added by sectors in the Ukrainian economy / I. Verkhovod, D. Grybova, K. Chernenko, L. Khitlenko, S. Biliaiev, O. Bunchuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 556-568. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Мета роботи — оцінка впливу поширення малого бізнесу (МБ) на становище найманих працівників у відносинах розподілу доданої вартості. Досліджено, як у різних видах економічної діяльності реалізується потенціал МБ щодо пом'якшення негативних суспільних наслідків погіршення макроекономічної

ситуації. Показником поширення МБ використано частку МБ у загальній чисельності зайнятих. Показником для оцінки становища найманих працівників є частка заробітної плати у складі доданої вартості. Обмеженість вітчизняної статистики не надає здійснити моделювання залежності цих показників ні за допомогою побудови панельної (необхідні дані доступні лише за десятьма видами економічної діяльності), ні динамічної бази даних (дані доступні лише з 2012 до 2015 рр.). Відповідно, проведено групування видів економічної діяльності з використанням середніх геометричних темпів зростання обох показників. За період 2012 – 2015 рр. в українській економіці відбулось драматичне скорочення частки витрат на оплату праці у складі доданої вартості економіки загалом і всіх, за винятком лише одного з видів економічної діяльності. Така тенденція свідчить, що тягар погіршення макроекономічної динаміки покладається переважно на найманих працівників, одержувачів заробітної плати, позбавляючи вітчизняну економіку важливого джерела ресурсів для інвестування в розвиток людського капіталу. Використавши як ознаку поширення МБ його частку в загальній чисельності зайнятих, не одержано емпіричного підтвердження того, що зростання частки МБ у структурі зайнятих сприяє поліпшенню економічного становища найманих працівників щодо пропорцій розподілу доданої вартості (зростання частки витрат на оплату праці у складі доданої вартості генерованої ВЕД). Відповідно, зазначено, що сам по собі перерозподіл загальної чисельності зайнятих на користь МБ не є достатньою умовою поліпшення характеристик умов відтворення особистісного ресурсу української економіки. Результати дослідження не підтверджують позитивний вплив поширення малого бізнесу на реалізацію економічних інтересів найманих працівників у процесі розподілу доданої вартості між заробітною платою та іншими елементами.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.685, 1.У.891, 1.У.1285, 1.У.1346

Акціонерні підприємства в Україні

1.У.1056. Активізація корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. В. Баула; ВНЗ «Національна академія управління». — Київ, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці й обґрунтуванню теоретичних основ і методичного інструментарію розвитку корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) бізнесу в національній економіці. Досліджено гносеологічну й онтологічну суть категорії «корпоративна соціальна відповідальність». Розглянуто історичні та сучасні умови формування економічної природи корпоративної соціальної відповідальності. Визначено категорію та особливості становлення вітчизняної моделі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці. Проаналізовано практику застосування корпоративної соціальної відповідальності бізнесу на основі зіставлення основних концепцій розвитку КСВ у світовій та національній економіці. Здійснено аналіз стану державного регулювання КСВ бізнесу в національній економіці, виокремлено основні передумови та бар'єри для впровадження стратегії КСВ в Україні. Проведено діагностику впливу КСВ на розвиток бізнесу в національній економіці. Запропоновано науково-методичний підхід до кластеризації секторів національної економіки за рівнем впливу КСВ на розвиток бізнесу. Розроблено науково-методичний підхід до визначення рівня й активізації КСВ бізнесу в національній економіці. Запропоновано державну програму підтримки КСВ бізнесу в національній економіці. Обґрунтовано систему моніторингу КСВ за ключовими показниками ефективності бізнесу в національній економіці з використанням міжнародних стандартів нефінансової звітності.

Шифр НБУВ: РА443263

1.У.1057. Управління бізнес-системами гнучких об'єднань корпоративних структур на основі критичних параметрів / В. В. Байгушев // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 135-144. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — розробка та дослідження концептуального методичного підходу до визначення критичних параметрів господарської діяльності бізнес-систем для управління гнучкими об'єднаннями корпоративних структур (ОКС). Показано, що в умовах сучасної господарської діяльності, яка схильна до впливу факторів невизначеності ринку, особливе значення має визначення критичних, або граничних, значень показників параметрів бізнес-систем ОКС. Це необхідно, оскільки будь-які види ресурсів бізнес-систем ОКС завжди обмежені. При цьому ефективне використання всіх наявних обмежених ресурсів визначає розміри області їх ефективного використання, або область гнучкого управління корпоративного об'єднання. На підставі аналізу опублікованих робіт виявлено, що проблемою комплексного обліку взаємодії вартостей витрат усіх видів господарської діяльності, що підлягають бухгалтерського обліку при бізнес-плануванні промислового виробництва на ОКС, для визначення критичних параметрів не вирішено. Аналіз обмежень методу маржинального аналізу для гнучкого управління ОКС в умовах невизначеності ринкового середовища даної проблеми не вирішує. Запропо-

новано концептуальну модель діяльності ОКС, яка використовується в даному дослідженні для формування та управління критичними значеннями параметрів, виражених через розділи бухгалтерського балансу, та міру Лебега. Доведено, що теоретичне значення розробленого підходу визначення критичних параметрів бізнес-систем ОКС на основі міри Лебега полягає в комплексному обліку взаємодії вартостей витрат усіх видів господарської діяльності, що підлягають бухгалтерського обліку при бізнес-плануванні промислового виробництва. Наведено розрахункові дані та графіки, які надають можливість практично визначити критичні показники параметрів бізнес-систем ОКС і гнучко управляти параметрами поточного консолідованого бухгалтерського балансу для недопущення критичного стану бізнес-системи ОКС.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1058. The development of diagnostic tools for assessing the level of financial corporations' stability by cascade approach / M. Khutorna, M. Rudenko, Yu. Nemish, T. Kulinich, O. Nasii // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 109-120. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Розглянуто розвиток методології оцінки фінансової стабільності фінансових корпорацій (ФС ФК) за технологією каскадного підходу задля своєчасного виявлення слабких сфер у їх діяльності та запобігання розвитку загроз їх стабільному функціонуванню. Об'єктом оцінювання ФС ФК обрано першопричини їх фінансової нестабільності, а також передбачено врахування ланцюжка причинно-наслідкових залежностей, які перетворюють передумови в реальні загрози ФС чи навіть ознаки фінансової крихкості корпорації. При цьому джерелом передумов ФС ФК є стан і глибина дисбалансів, які утворюються як у внутрішньому, так і зовнішньому середовищі їх функціонування. Доведено, що інструментарій оцінки внутрішніх дисбалансів у діяльності ФК не має обмежуватися лише фінансовими диспропорціями, оскільки їх першопричини можуть бути зосереджені в організаційно-управлінській, інституційній, концептуальній складових, у сфері кадрового, інформаційного, технічного їх забезпечення. Тому структурування дисбалансів у діяльності ФК запропоновано здійснювати за теорією економічних потенціалів і виокремлювати такі змістові напрями: можливості, ресурси, засоби та здатності, взаємодія яких і формує потенціал ФК до стабільного функціонування. Розроблено триетапний метод оцінювання ФС ФК, застосовуючи каскадний підхід, який передбачає послідовну діагностику внутрішніх дисбалансів у діяльності ФК: тих, що виникають у межах кожної окремої компоненти (ресурси, засоби та здатності) та є сферою зародження внутрішніх загроз їхній ФС; дисбаланси, які виникають через міжкомпонентну взаємодію (ресурси-засоби; здатності-засоби; ресурси-здатності) та є сферою проявів дисбалансів; тих, що виникають через взаємодію з зовнішнім середовищем і максимально проявляють вплив їх стану та глибини на рівень ФС. За кожним із цих напрямів розроблено сукупність індикаторів і сконструйовано алгоритм розрахунку інтегрального індексу ФС ФК. Апробацію науково-методичного підходу проведено на прикладі системно важливих банків України протягом 2017 – 2020 рр., кожен з яких наразі перебуває в континуумі станів ФС, а також для більшості банків спостерігається зростаючий тренд кількісного виміру її рівня. Загалом, розкрито комплексний підхід до оцінки ФС ФК, який надає можливість систематизувати ті ключові позиції, дисбаланс у яких підвищує ймовірність їх фінансової крихкості та фінансової нестабільності.

Шифр НБУВ: Ж73250

Організаційні форми підприємств та їх об'єднань

1.У.1059. Державне регулювання організацією територіальних кластерів на основі державно-приватного партнерства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Ю. А. Чуприна; ВНЗ «Національна академія управління». — Київ, 2019. — 42 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено методологічну платформу обґрунтування національних пріоритетів економічного оновлення з урахуванням державної підтримки цільових програм, що реалізуються як масштабні проекти через територіальні кластери на ґрунті державно-приватного партнерства (ДПП). Результати дослідження в сукупності формують загально-методологічні засади та науково-прикладний інструментарій впровадження державних цільових програм (ДЦП) на основі економіко-управлінського механізму міжгалузевих територіальних кластерів (МТК). Розроблена в роботі модель МТК — як альтернативний формат державного регулювання цільовими програмами — забезпечує можливість формування надійного економічного простору та системи адміністрування у періоді реалізації ДЦП та ідентифікування ключових зон взаємодії таких систем з позиції стійкості, а саме: балансування інтересів системи адміністрування ДПП загалом та її елементів, врахування основних напрямків управлінських процесів на підприємстві, орієнтація на кінцевого користувача, процесно-орієнтовне адміністрування, інтегрованість з інформаційними

технологіями, раціональне співвідношення економічних та соціальних інструментів управління у системах адміністрування. Єдність загальних і специфічних принципів забезпечує цілісність впливу керівної підсистеми (ДЦП) на керувану (МТК) та є важливою передумовою забезпечення ефективності процесів адміністрування. Теоретичні та прикладні результати роботи в сукупності створюють наукове підґрунтя для формування економічно раціональної для держави як ініціатора ДПП програми, операційної технології, аналітичного забезпечення для інвестування масштабних, капіталоемних та соціально значущих інвестиційних будівельних проєктів разом із надійною системою контролю за використанням як державних коштів, так і всього агрегованого МТК конвергентного потенціалу.

Шифр НБУВ: RA443416

1.У.1060. Методичні підходи до оцінювання рівня зрілості організаційного дизайну корпоративного підприємства / В. С. Мисилюк // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 4. — С. 64-71. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Висвітлено актуальні питання розбудови організаційного дизайну корпоративного підприємства. Представлено алгоритм проведення емпіричних дослідження для збору даних стосовно існуючих дизайнських практик з упровадження системи корпоративного підприємства в українських бізнес-організаціях. На основі узагальнення досвіду впровадження системи корпоративного підприємства в сучасних бізнес-організаціях та літературних джерелах здійснено декомпозицію елементів організаційного дизайну корпоративного підприємства. Запропоновано методичку оцінювання рівня зрілості організаційного дизайну корпоративного підприємства. Здійснено розрахунок коефіцієнта відносної зрілості організаційного дизайну корпоративного підприємства. Результати дослідження виявили низький рівень розвитку організаційного дизайну корпоративного підприємства в більшості українських бізнес-організаціях, що є причиною їх низької інноваційності.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

Економіка промисловості

Економіка промисловості в цілому

1.У.1061. Вибір ієрархії та онтології верхнього рівня для розробки інтелектуальних автоматизованих систем управління промисловим підприємством / Л. О. Власенко, Т. В. Савченко, Н. М. Луцька // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 4. — С. 16-27. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — вибір ієрархії онтології для розробки інтелектуальної автоматизованої системи управління промисловим підприємством (ІАСУПП). У зв'язку з розвитком інформаційних і хмарних технологій частково вирішено проблему зберігання великих масивів даних, але якість і швидкість їх обробки залишається актуальним завданням. Автоматизація всіх рівнів управління підприємством, інтегрування систем різного призначення (моніторингу, прогнозування, діагностування, керування якістю, підтримки прийняття рішень тощо), що функціонують на основі сучасних підходів, примножують кількість і різноманітність інформації та знань, з якими доводиться працювати. Узгодження даних із різними характеристиками надає змогу використовувати онтології. Саме тому на сьогодні спостерігається стрімкий розвиток цього напрямку. Побудова ІАСУПП вимагає врахування її узгодження різноманітних задач, вимог, обмежень, відношень та особливостей функціонування і взаємодії її елементів. Для створення системи з мінімальною кількістю помилок необхідно обрати правильну концепцію. Застосування онтологій різних рівнів надасть змогу визначити та ввести основні поняття та відношення між ними для предметної області на верхньому рівні з постійним уточненням, деталізацією у класах, підкласах, концептах на більш низьких рівнях. Наведено аналіз існуючих вдалих варіантів ієрархій онтологій, що реалізовано в різних галузях. На основі проведеного аналізу ієрархій онтологій запропоновано критерії, за якими доцільно проводити вибір кількості рівнів і виду онтологій. Наведено зведені дані щодо основних онтологій верхнього рівня з зазначенням можливості їх інтеграції з іншими онтологіями, логіками, мовами, словниками, специфікаціями. Як результат, розроблено структуру онтології ІАСУ виробничим підприємством.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.1062. Розвиток моделі кругообігу інвестицій в інноваційній діяльності промислового підприємства / С. В. Онешко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 63-67. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Обґрунтовано побудову алгоритму у вигляді моделі процесу кругообігу інвестицій у сучасній інноваційній діяльності промислового підприємства з урахуванням фактора часу. Зауважено, що не варто розглядати результати моделювання як кінцевий результат, як деякий алгоритм, підставивши в який числове значення, що відповідає тій чи іншій реальній ситуації, можна

одержати вичерпну відповідь на питання про те, як керувати інноваційним розвитком. Переваги математичного моделювання полягають у тому, що воно надає змогу обґрунтувати явища, що досліджуються, і зв'язки між ними (дескриптивна функція); прогнозувати майбутній розвиток інноваційних процесів (прогностична функція); вибрати оптимальні сценарії розвитку (нормативна функція). Отже, фахівцям можна порекомендувати діяти сумісно з науковцями з економіко-математичного моделювання, максимально використовувати його дескриптивний, прогностичний і нормативний потенціали. Розглянуто рух інноваційних коштів, які спрямовано на фінансування інноваційної діяльності у межах корпоративної групи. За основу вибрано динамічну модель функціонування корпоративної групи, до складу якої входять промислове підприємство — виробник інноваційної продукції, банк, виробниче підприємство — споживач інноваційної продукції у вертикально інтегрованому ланцюгу, підприємство, що реалізує інновацію.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1063. Удосконалення науково-методичного підходу до оцінки впливу факторів на використання механізму формування стратегії антикризового управління операційною діяльністю промислових підприємств у кризових умовах / А. В. Череп, О. Г. Череп, Ю. О. Огренич // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 134-144. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Визначено, що промислові підприємства зазнають постійного негативного впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, що відображається на стані операційної діяльності, а також на відповідних інструментах, які використовуються для її підтримання, тобто: механізми та системи управління операційною діяльністю; стратегії антикризового управління; механізми формування стратегії антикризового управління операційною діяльністю промислових підприємств. Тому для успішного використання інструментів щодо забезпечення управління операційною діяльністю, її підвищення постає потреба у виявленні, дослідженні та врахуванні дії факторів. Зосереджено увагу на дослідженні впливу внутрішніх факторів, які значною мірою впливають на механізм формування стратегії антикризового управління операційною діяльністю та їх урахування надасть можливість створити належні умови для його впровадження, успішного використання та досягнення бажаних результатів. Удосконалено та обґрунтовано науково-методичний підхід до оцінки впливу внутрішніх факторів на використання механізму формування стратегії антикризового управління операційною діяльністю промислових підприємств. Його особливість полягає в тому, що він надає змогу визначити групи факторів, перелік показників за кожною групою, обрати фактори, які мають найбільший вплив на використання механізму, впровадження стратегії антикризового управління операційною діяльністю, здійснити оцінку впливу факторів на початковій, головній, завершальній стадіях. В основу науково-методичного підходу (НМП) закладено використання експертного методу, розрахунок інтегральних показників за кожною групою факторів. Результатом упровадження НМП є розроблення рекомендацій для нейтралізації впливу факторів і забезпечення ефективного впровадження механізму формування стратегії антикризового управління операційною діяльністю і подальше його використання на промислових підприємствах. Отже, доведено, що запропонований НМП забезпечує визначення групи внутрішніх факторів, що більшою мірою впливають на використання механізму, оцінку рівня впливу факторів, їх урахування для забезпечення результативного використання механізму.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.434

Економіка промислового підприємства

1.У.1064. Методика оцінювання інноваційного потенціалу промислових підприємств в умовах цифрової економіки / Н. Г. Гавриленко // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 112-120. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Проведено аналітичний огляд наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних учених щодо дослідження методики оцінювання інноваційного потенціалу, який показав, що її недостатньо опрацьовано, зокрема, на рівні промислового підприємства в умовах цифрової економіки. Доведено, що в наукових працях, як зарубіжних, так і вітчизняних вчених-економістів, завдання оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства зводиться до застосування однієї з двох можливих методик оцінювання: детальної або діагностичної. Проведено аналітичний огляд наявних методів та показано, що розглянуті методи мають певні переваги та недоліки. Найбільш повна, глибока й об'єктивна оцінка інноваційного потенціалу системи можлива лише при правильному виборі комплексу показників, що надають змогу характеризувати інноваційний потенціал за різними ознаками і в розрізі складових його компонентів. Запропоновано авторську методичку оцінки інноваційного потенціалу промислового підприємства з урахуванням цифровізації економіки. Розроблено систему індикаторів для проведення аналізу, що підрозділено на

чотири проєкції: виробничо-технологічні ресурси, фінансово-управлінські ресурси, фактори інноваційної активності та показники інформаційної забезпеченості. Запропонована методика включає розрахунок узагальнених індексів інноваційного потенціалу кожної проєкції, інтегрального показника інноваційного потенціалу підприємства для позиціонування підприємства за рівнем інноваційної активності. Такий комплекс показників відповідає вимогам універсальності та простоти використання, але водночас надає об'єктивну та повну інформацію про стан інноваційного потенціалу промислового підприємства, зокрема в умовах цифровізації.

Шифр НБУВ: Ж100620

1.У.1065. Методологічні засади формування коопетиційної моделі організаційного розвитку підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Г. О. Швідіна; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2019. — 37 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто методичні засади формування системи організаційного розвитку й обґрунтовано концептуальні засади класифікації його моделей; визначено суть коопетиції, здійснено кластеризацію теорії коопетиції за напрямками досліджень і хронологією становлення, виявлено найбільш ймовірні сфери формування стратегічних коопетиційних альянсів. Запропоновано теоретико-методологічні засади визначення ключових факторів успіху підприємств — галузевих лідерів та одержано концептуальне пояснення причин і наслідків формування конкурентного тиску та ключових драйверів коопетиційної взаємодії. Розроблено методологію галузеві селекції потенціальних учасників коопетиційної взаємодії, а також методичний інструментарій вибору потенційного коопетиційного партнера, методологічні основи та методичний інструментарій оцінювання ступеня готовності підприємства до впровадження стратегії коопетиції як проактивної стратегії організаційного розвитку.

Шифр НБУВ: РА44252

1.У.1066. Організаційно-комунікаційне забезпечення управлінської діяльності персоналу підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. В. Гришина; Харківський національний економічний ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню актуального науково-практичного завдання щодо розвитку й удосконалення теоретичних положень, методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення організаційно-комунікаційного забезпечення управлінської діяльності персоналу підприємства. Уточнено визначення поняття «організаційно-комунікаційного забезпечення управлінської діяльності персоналу». Визначено складові забезпечення управлінської діяльності персоналу підприємства, обґрунтовано теоретико-прикладний базис формування та оцінювання організаційно-комунікаційного забезпечення управлінської діяльності персоналу підприємства; оцінено ефективність управлінської діяльності персоналу підприємства, виявлено вплив рівня використання інформаційно-комунікаційних технологій на ефективність управлінської діяльності персоналу промислових підприємств Харківської обл. Розроблено методичний підхід до оцінювання організаційно-комунікаційного забезпечення управлінської діяльності персоналу підприємств промисловості. Сформовано методичне забезпечення вибору інструментів активізації організаційно-комунікаційного забезпечення управлінської діяльності персоналу підприємства. Обґрунтовано методичне забезпечення визначення рівня зрілості управлінської діяльності персоналу підприємства. Розроблено методичний підхід до оцінювання якості організаційно-комунікаційного забезпечення управлінської діяльності персоналу підприємства.

Шифр НБУВ: РА442497

1.У.1067. Особливості здійснення маркетингової діяльності на промислових підприємствах / О. І. Гарафонова // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 50-55. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Стан сучасного ринку характеризується сильною конкуренцією. Загрози змушують промислові підприємства постійно застосовувати систему покращання якості та шукати шляхи вигідного маркетингу. Постійний моніторинг кон'юнктури ринку та очікування змін попиту та пропозиції сприяють підтримці та розвитку промислової діяльності. Одним з вирішальних факторів успіху підприємства є комерціалізація — це діяльність людини чи організації, компанії, яку спрямовано на одержання прибутку в будь-якому відношенні. На національному рівні вони також є першими кроками у приватизації публічних компаній, збільшенні кількості комерційних компаній та переході від діяльності публічної політики до бізнесу. У науковому значенні комерціалізація відповідає за одержання товарів чи послуг від процесу технологій та досліджень, щоб ці товари чи послуги могли бути продані з максимальним комерційним впливом. Комерціалізація передбачає використання працівників для найбільшої вигоди підприємств. Мета дослідження — обґрунтування теоретико-методичних основ та розробка практичних аспектів щодо удосконалення процесу комерціалізації портфелю послуг промислових підприємств.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1068. Стратегічне антикризове управління діяльністю промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Д. В. Щукін; ВНЗ, приватне акціонерне товариство «Міжрегіональна академія управління персоналом». — Київ, 2019. — 20 с.: табл. — укр.

Наведено нове вирішення наукової проблеми ефективного управління промисловими підприємствами на різних етапах його життєвого циклу шляхом обґрунтування теоретико-методологічних засад та наданням практичних рекомендацій щодо запровадження стратегічного антикризового управління діяльністю підприємства. Проаналізовано сучасний науковий доробок та охарактеризовано стан антикризового управління діяльністю промислового підприємства, уточнено понятійний апарат стратегічного антикризового управління діяльністю промислового підприємства. Здійснено аналіз засад та методик оцінки ефективності антикризового управління підприємства; фінансової стійкості промислового підприємства в умовах кризи. Сформульовано та обґрунтовано концептуальні засади стратегічного антикризового управління діяльністю підприємства; оцінки стратегічного антикризового управління промислового підприємства. Запропоновано підходи до вдосконалення методології оцінювання і діагностики фінансового стану та якості управління діяльністю промислового підприємства. Розроблено науково-практичні рекомендації та визначено перспективні напрями подальших досліджень.

Шифр НБУВ: РА44277

1.У.1069. Теоретико-методичні засади ринкових стратегій промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Р. Б. Корнатовскі; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2019. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретичні та методичні засади формування ринкових стратегій на промислових підприємствах, уточнено категорії «ринкова стратегія», «маркетингова стратегія», «стратегічно ринково-орієнтована діяльність підприємства», окреслено концептуальні засади побудови ринкової стратегії підприємства, обґрунтовано внутрішні та зовнішні передумови ефективності розробки ринкової стратегії промислових підприємств. Формалізовано процеси точкового й інтервального оцінювання ризиків формування та реалізації ринкової стратегії промислового підприємства, запропоновано методичні засади визначення рівня ефективності прийнятих управлінських рішень щодо реалізації ринкової стратегії промислового підприємства, розроблено підхід до вибору ринково-орієнтованої стратегії промисловим підприємством з урахуванням рівня ризику його діяльності й ефективності прийнятих стратегічних управлінських рішень.

Шифр НБУВ: РА442504

1.У.1070. Теоретико-методологічні основи забезпечення інвайронментальної безпеки промислових підприємств залізничного транспорту: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / М. А. Машенко; Український державний ун-т залізничного транспорту. — Харків, 2019. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічне підґрунтя, методичні підходи і практичні рекомендації щодо забезпечення інвайронментальної безпеки промислових підприємств залізничного транспорту. Вперше запропоновано організаційно-економічну модель функціонування державно-приватного партнерства у сфері забезпечення інвайронментальної безпеки; розроблено механізм забезпечення інвайронментальної безпеки. Введено в науковий обіг поняття «інвайронментальна безпека»; побудовано систему управління інвайронментальною безпекою промислових підприємств. Удосконалено систему взаємозв'язку завдань і пріоритетів інвайронментальної безпеки, визначення поняття «інвайронментальна безпека підприємства», систему критеріальної оцінки соціальної безпеки у межах інвайронментальної безпеки. Звернено увагу на процес побудови системи індикаторів інвайронментальної безпеки промислового підприємства. Визначено рівень інвайронментальної безпеки підприємства за допомогою інтегрального показника. Запропоновано науково-методичний інвайронментальний підхід щодо раціонального використання природних ресурсів держави; організаційно-економічний механізм державного рівня у межах державно-приватного партнерства забезпечення інвайронментальної безпеки. Одержали подальший розвиток принципи раціонального природокористування, визначення суті реалізації інвайронментальної безпеки підприємства, концептуальна схема управління соціально-еколого-економічними процесами промислових підприємств у стратегічній перспективі. Зазначено, що використання концептуальних положень, науково-методичних і практичних рекомендацій щодо забезпечення інвайронментальної безпеки промислових підприємств сприятиме підвищенню ефективності діяльності та конкурентоспроможності галузі.

Шифр НБУВ: РА442710

1.У.1071. Управління безпекою розвитку промислових підприємств: монографія / В. В. Прохорова, С. А. Мушнікова; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 390 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 279-315. — укр.

Монографію присвячено теоретико-методичним основам управління безпекою розвитку підприємств, розробці методологічного підґрунтя управління безпекою розвитку промислових

підприємств. Запропоновано аналітико-діагностичні основи управління безпекою розвитку промислових підприємств; інноваційно-орієнтоване забезпечення безпеки розвитку промислових підприємств як основу інтелектуалізації управлінського процесу; концептуальні основи управління безпекою розвитку промислових підприємств.

Шифр НБУВ: ВА865582

1.У.1072. Управління процесом комерціалізації інноваційного продукту виробничого підприємства в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. В. Гутарева; Одеський національний політехнічний ун-т. — Одеса, 2019. — 24 с.: рис. — укр.

Висвітлено процес комерціалізації інноваційного продукту виробничого підприємства в умовах глобалізації. Мета дослідження — розроблення та обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів і рекомендацій щодо управління процесом комерціалізації інноваційного продукту виробничого підприємства в умовах глобалізації. Методи дослідження — систематизація та емпіричні дослідження, класифікаційно-аналітичний, економіко-статистичний та порівняльний аналіз, інструментів аналізу Microsoft Excel, монографічний, аналогове моделювання, економіко-математичне моделювання, логічний. Новизна полягає в розробленні теоретико-методичних основ та рекомендацій щодо циклової реалізації процесу комерціалізації інноваційного продукту виробничого підприємства за стадіями інноваційного процесу в умовах глобалізації. Науково обґрунтовано та методично завершено рекомендації стосовно циклової реалізації процесу комерціалізації інноваційного продукту виробничого підприємства за стадіями інноваційного процесу.

Шифр НБУВ: РА442847

1.У.1073. Фактори розвитку експортно-імпорتنної діяльності вітчизняних промислових підприємств / Ю. С. Балюк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 91-100. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Узагальнено основні фактори зовнішнього середовища, які впливають на розвиток експортно-імпорتنної діяльності (ЕІД) вітчизняних промислових підприємств у сучасних умовах; виокремлено фактори зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на цю діяльність. Обґрунтовано доцільність аналізу лагового впливу факторів зовнішнього середовища. Рекомендовано процес аналізу факторів зовнішнього середовища, які впливають на розвиток ЕІД промислових підприємств, здійснювати в такій послідовності етапів: теоретико-логічний аналіз основних факторів впливу зовнішнього середовища на розвиток ЕІД в країні; аналіз факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на розвиток цієї діяльності підприємств; аналіз основних тенденцій у динаміці факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають; визначення причинно-наслідкових взаємозв'язків у системі факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають; визначення залежності обсягу реалізованої промислової продукції від зовнішніх факторів, які безпосередньо впливають; визначення лагового впливу факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на розвиток ЕІД промислових підприємств; розроблення управлінських заходів щодо посилення розвитку ЕІД вітчизняних промислових підприємств. Означена послідовність етапів сприяє організації процесу визначення факторів і напрямів розвитку ЕІД в Україні. Запропоновано перелік аналітичних інструментів, які слід використовувати в аналізі факторів зовнішнього середовища, які впливають на розвиток ЕІД промислових підприємств.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1074. Assessment of investment risks of an industrial enterprise / Т. Beridze, Z. Baranik, I. Dashko, O. Namova, S. Tkachenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 429-436. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження особливостей інвестиційних ризиків і визначення відповідних методів щодо їх оцінювання у процесі господарської діяльності підприємств. Сформовано науково-практичний підхід щодо економіко-математичного моделювання (ЕММ) на основі мінімізації ризику інвестиційного портфеля задля ухвалення ефективних управлінських рішень. Сучасні методи управління економікою значною мірою спираються на застосування економіко-математичних методів, а саме моделювання. Процес інвестування пов'язаний із ризиками. Нестабільність у розвитку сучасної економіки призводить до похобок при ухваленні рішень щодо управління промисловим підприємством. Перш за все, це пов'язано з розподілом фінансових коштів, які зберігаються на балансі підприємств. У підсумку це призведе до наявності фінансового ризику при розподілі фінансів. Наукові доробки зумовлюють актуальність і необхідність подальшого дослідження питання щодо особливостей інвестування для підприємств із відповідним оцінюванням ризику. Формально наведено постановку завдання та послідовне її вирішення шляхом реалізації відповідного алгоритму задля коригування його вартості. Запропоновано постановку та вирішення завдань формування фінансового портфеля на основі мінімізації фінансового ризику та відповідних втрат, що надає можливість ефективно розподілити фінансові кошти промислового підприємства. Доведено, що

для збереження стабільної структури портфеля доцільно мінімізувати дисперсію за обмежень, які накладено на величину інвестицій і ставку прибутковості. Аналіз одержаних результатів ЕММ на основі статичних даних щодо діяльності промислового підприємства ПАТ «Запоріжсталь» підтвердив дієвість запропонованого підходу, що надало можливість скоригувати вартість портфеля в бік його зменшення. Доведено, що прибутковості портфеля не може бути більшою від прибутковості самого дохідного цінного папера (акції), що входить у портфель; завжди варто обирати між збільшенням прибутковості та зменшенням ризику.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1075. Automated control system as a tool for ensuring financial and economic security of the enterprise / O. Bogma, O. Vialets, L. Dukhnovska, N. Klymash, H. Silakova // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 142-147. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to develop a comprehensive mathematical model of the automated system of preparation and decision-making to ensure effective control of financial and economic security of the enterprise. The study used a set of general and special methods of cognition: regular observation and comparative analysis, content analysis, logical generalization, quantitative and qualitative comparison, macro — and micro-prudential analysis, scientific abstraction and systematization, mathematical formalization. Findings — it is established that in modern conditions effective control of financial and economic security of the enterprise needs new information tools. A complex methodical approach to creation of the automated system of support and decision-making for the control of financial and economic safety of the enterprise is offered. A mathematical model is proposed to identify threats and predict their consequences, identify areas where increased control and monitoring of indicators is required. Algorithms of blocks of the automated system for an estimation of level of safety and threshold values of safety intervals are offered. Originality — in the course of research, a complex mathematical model of the system of preparation and decision-making for maintenance of the effective control of financial and economic safety of the enterprise is developed. Unlike the existing ones, the complex mathematical model includes original algorithms: those of the limits of the interval of the guaranteed level of security for an individual enterprise; for assessing the level of financial and economic security of the enterprise under the conditions of dynamic changes in the level of threats, levels of security and methodological approaches to determining the basic indicators. A mathematical apparatus for isolating the impact of risks on time series of dependencies of key indicators has also been developed. The results of the study can be used to create automated information systems and support and decision-making systems with the function of controlling the financial and economic security of the enterprise. They can also be widely used for practical needs by enterprise management and scientists in improving the methodology of automated control, improving the effectiveness of countering threats. The forecasts of the activity of seaports in Ukraine presented in this article can be directly used by practitioners and scientists. For ease of use, analytical equations in the form of polynomials are provided.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 1.У.294, 1.У.382

Економіка окремих галузей промисловості

1.У.1076. Активізація регіональних детермінант розвитку текстильної промисловості: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / О. М. Берестецька; Тернопільський національний економічний ун-т. — Тернопіль, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Мета дослідження — удосконалення теоретичних і прикладних детермінант розвитку текстильної промисловості в регіонах України та вироблення пропозицій з модернізації її складових. Застосовано такі методи — загальнонаукові та спеціальні: абстрактно-логічний; узагальнення; структурного та порівняльного аналізу; економіко-математичного моделювання. Розроблено дорожню карту модернізації текстильної промисловості на мезорівні. Створено теоретичне підґрунтя та поглиблено прикладні задачі активізації детермінант конкурентного розвитку текстильної промисловості в регіонах. Впроваджено в діяльність ВАТ Тернопільське об'єднання «Текстерно», Тернопільської обласної державної адміністрації, Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради, Біленької об'єднаної територіальної громади, Тернопільського національного технічного ун-ту ім. Івана Пулюя. Сфера використання — діяльність підприємств текстильної промисловості.

Шифр НБУВ: РА442758

1.У.1077. Військово-тактичні та економічні передумови розвитку оборонної промисловості України / М. О. Кизим, В. Є. Хаустова, В. В. Шпілевський, О. В. Шпілевський // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 35-44. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Суттєвою передумовою успіху у сучасній війні є військова перевага над противником, основою якої є тактико-технологічний рівень тактичних угруповань збройних сил і економічна достатність його забезпечення. Ця дефініція стала основою дослідження закономірностей причинно-наслідкового ланцюга формування військової переваги над противником і економічних передумов її забезпечення. Висвітлено залежність стратегічних цілей, оперативних дій, тактики, засади формування системи військових переваг над противником; проаналізовано особливості формування військових витрат країн залежно від їх геополітичного й економічного стану; визначено необхідні методичні засади створення економічних і суспільних передумов формування достатків для забезпечення обороноздатності України військових витрат. У дослідженні використано положення: військової справи; загальної тактики; бойових статутів збройних сил; нормативно-правових актів регулювання відносин у сферах національної безпеки; воєнної економіки; забезпечення обороноздатності країн; наукової методології.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.1078. Економіко-екологічні аспекти видобування граніту на Житомирщині: проблеми і перспективи / В. А. Студинський, С. В. Дняк // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 90-95. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Велика частина території України знаходиться на так званому Українському шиту, що являє собою геологічне брилове підняття кристалічного фундаменту Східноєвропейської платформи, що простягається в межах нашої держави вздовж середньої течії Дніпра смугою довжиною понад 1000 км і шириною близько 250 км від річки Горині до Азовського моря. Даний геологічний масив майже цілком складається з метаморфічних і магматичних порід, основну масу яких глибоко перероблено ультраметаморфічними процесами, включно з гранітизацією й вибірково анатексисом, що спричиняли формування місцевих корових магм. У багатьох місцях граніти виходять на поверхню. Граніт з геологічної точки зору є інтрузивною гірською породою кислого складу із зернистою (рівномірноюзернистою чи нерівномірноюзернистою) структурою. Виняткова міцність цього кам'яного матеріалу надає змогу його використовувати в різних сферах економіки, зокрема будівельній. У цій галузі граніт одержує широке застосування при будівництві доріг, будинків, виготовленні бетону, спорудженні мостів та інше. У зв'язку із широким застосуванням каменю у виробничій сфері, виникає потреба його видобутку. Кар'єрний видобуток граніту здійснюється у Житомирській, Київській, Кіровоградській, Запорізькій та інших областях. Разом з тим видобуток граніту кар'єрним способом, а також подальша його переробка у товарну продукцію, зокрема щебінь, здійснює негативний вплив на навколишнє природне середовище. З одного боку постає проблема вироблення необхідної будівельної продукції для задоволення потреб промисловості та побутового життя мешканців країни, а з іншого — виникає питання збереження довкілля. Зазначено, що проблема впливу видобутку граніту кар'єрним способом розглядається багатьма дослідниками у комплексі з наслідками Чорнобильської катастрофи. Мета дослідження — визначення економіко-екологічних проблем, пов'язаних з організацією видобутку граніту кар'єрним способом, а також поєднання цієї проблеми з іншими чинниками негативного впливу на довкілля. Виконання даного дослідження базується на наступних засадах: концептуальності, що надає змогу одержати інтегровані результати; аналітичності, що надає змогу провести комплексне дослідження проблематики і визначити окремі її компоненти; дискусійності, що уможливило допуск різних поглядів на дану проблематику. Зроблено спробу розглянути питання негативного впливу на навколишнє природне середовище видобутку граніту та його переробки на товарну продукцію. Розглянуто проблему комплексно у поєднанні з іншими негативного впливу на довкілля. При цьому зачеплено питання удосконалення технічних та технологічних процесів, що надають змогу зменшити негативний вплив на довкілля. Висновки: видобуток граніту кар'єрним способом, безперечно, що негативно впливає на природний стан, зокрема на якість повітря, води та земельних ресурсів. Цей негативний вплив підсилюється ще й тим, що Житомирську обл. було піддано найбільшому негативному впливу в результаті аварії на Чорнобильській атомній електростанції. Проте, застосування сучасних технологій у систему кар'єрного видобутку граніту надає можливість значно зменшити негативний вплив, зокрема щебневих заводів, на довкілля Житомирської обл.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1079. Критерії та обмеження циркулярної економіки в переробній промисловості України / О. В. Ярошевська, М. М. Залунін // Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1. — С. 12-19. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Актуальність впровадження принципів функціонування циркулярної економіки в діяльності підприємств переробної галузі України зумовлена, перш за все, значним споживанням природних ресурсів та шкодою навколишньому середовищу за рахунок утворення великих обсягів відходів. Циркулярна економіка, або економіка замкнутого циклу, розглядається сучасними науковця-

ми як складова четвертої промислової революції. В її основі покладено принцип вторинної переробки будь-якої продукції, в результаті чого відбувається мінімізація відходів від економічної діяльності, значне скорочення споживання природних ресурсів, а також перехід на поновлювані ресурси. Серед вітчизняних дослідників увага даному питанню приділялась в роботах: Н. Гаховича, І. Тимошенко, М. Андерсена, Ю. Генга, Дж. Фу, Дж. Саркіса, Б. Хью, М. Ледера, І. Рашида, К. Вебстера, Н. Шмиголь та інших. Ефективний економічний розвиток, за умов трансформаційних змін та переходу до економіки замкнутого циклу, передбачає виконання наступних передумов: додатні темпи приросту галузевих ВВП та скорочення в абсолютному вимірі обсягів забруднень всіх видів, внаслідок економічної діяльності, та зумовлює необхідність подальшого розробок у даному напрямку. Визнання вказаних передумов як стратегічної альтернативи розвитку держави одночасно буде сприяти покращанню значень відносних показників забруднення навколишнього середовища, в порівнянні з сукупним випуском продукції. Запропоновано методичку узагальнюючого індексу еколого-економічного розвитку. Висновки: на основі результатів дослідження та запропонованого індексу, проведено кількісний аналіз результатів формування замкнутого еколого-економічного циклу переробної галузі України та розроблено рекомендації щодо його активізації.

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.1080. Охорона праці в галузі та цивільний захист (для здобувачів вищої освіти з галузі знань «Хімічна та біоінженерія»): навч. посіб. / К. О. Левчук, О. А. Крюковська; Дніпровський державний технічний ун-т. — Кам'янське: ДДТУ, 2023. — 297 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 294-297. — укр.

Представлено матеріали з навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист (для здобувачів вищої освіти з галузі знань «Хімічна та біоінженерія»)». Навчальний посібник містить інформацію про методи й засоби захисту працюючих від впливу небезпечних і шкідливих виробничих факторів. В ньому розглянуто технічні питання безпеки праці на підприємствах хімічної промисловості, вимоги безпеки, які пред'являються до технологічних процесів та технологічного устаткування при його експлуатації та ремонті. Висвітлено основні відомості про горіння, пожежонебезпечні властивості речовин і матеріалів, проаналізовано причини виробничого травматизму, професійних захворювань. Викладені вимоги охорони праці, що пред'являються при проектуванні виробничих будівель і споруд хімічних підприємств.

Шифр НБУВ: ВА864097

1.У.1081. Управління бізнес-процесами підприємства: аутсорсинговий аспект: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Нищенко; Київський нац. ун-т технологій та дизайну. — Київ, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Сформовано теоретико-методичні положення та практичні рекомендації з удосконалення системи управління бізнес-процесами підприємств швейної промисловості в аутсорсинговому аспекті. Уточнено економічну суть поняття управління бізнес-процесами підприємства, розкрито суть і місце аутсорсингу в управлінні підприємством, розвинуто теоретико-методичні засади управління бізнес-процесами підприємства в аутсорсинговому аспекті, проаналізовано практичний досвід управління бізнес-процесами підприємства з використанням аутсорсингу у світі та Україні, виявлено та систематизовано особливості управління бізнес-процесами з використанням аутсорсингу на швейних підприємствах, запропоновано підходи до впровадження та використання практики аутсорсингу в управлінні бізнес-процесами швейних підприємств, запропоновано методичні підходи до оцінювання доцільності передачі окремих бізнес-процесів підприємств на аутсорсинг та готовності підприємства до впровадження аутсорсингу, обґрунтовано ефективність використання аутсорсингу в управлінні бізнес-процесами підприємств, що досліджувалися.

Шифр НБУВ: РА443024

Див. також: 1.У.1222

Економіка металургійної промисловості

1.У.1082. Алюмінієва промисловість України: від занепаду до потенційного зростання / А. Г. Пригунова, Л. Г. Тубольцев, А. В. Нарівський, Л. В. Сокол // Метал та лиття України. — 2022. — 30, № 3. — С. 8-20. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто сучасний стан алюмінієвої промисловості в Україні та світі, діяльність підприємств первинної металургії, на яких алюміній одержують електролізом з криоліто-глиноземних розплавів, та вторинної металургії, заснованої на використанні металевих брухту та відходів. Показано тенденції розвитку світового виробництва і споживання алюмінію та місце України в цих процесах. Досліджено проблеми вітчизняної алюмінієвої промисловості та стан сировинної бази. Здійснено аналіз виробництва алюмінію і сплавів на його основі, напівфабрикатів і виробів з брухту та відходів. Наведено структури внутрішнього ринку, експорту та імпорту алюмінієвої продукції. Встановлено причини

та наслідки скорочення виробничих потужностей та зупинення деяких виробництв. Відзначено, що помилки приватизації призвели до втрати двох найбільш важливих підприємств первинної металургії алюмінію: ПАТ «Запорізький виробничий алюмінієвий комбінат» і ПАТ «Миколаївський глиноземний завод». Закриття у 2011 р. електролізного цеху на Запорізькому алюмінієвому комбінаті позбавило Україну статусу країни-виробника первинного алюмінію. Приватизація ПАТ «Миколаївський глиноземний завод» не принесла алюмінієвій промисловості очікуваних інвестицій, а країні — нових перспективних виробництв. Показано, що відсутність сировинних ресурсів, а також підтримки з боку держави зумовили в 2012 р. зупинку одного з найбільших заводів вторинної металургії України — СП «Інтерсплав», якого було оснащено сучасним обладнанням та технологіями. З урахуванням світового та вітчизняного досвіду визначено стратегічні напрями відновлення та потенційного зростання алюмінієвого виробництва і високотехнологічних галузей на його основі. Запропоновано шляхи вирішення проблем алюмінієвої промисловості в Україні за програмним методом, заходи та механізми їх реалізації. Зазначено роль науково-технічного потенціалу в сталому розвитку України у післявоєнний період та на перспективу.

Шифр НБУВ: Ж14585

1.У.1083. Концепція сталого розвитку металургії України.

Стан, досвід, перспективи: [колект. монографія] / Л. Г. Тубольцев, А. Г. Пригунова, А. В. Нарівський, В. О. Петренко; НАН України, Інститут чорної металургії, Фізико-технологічний інститут металів та сплавів, Український державний ун-т науки і технологій. — Дніпро: Візіон, 2023. — 364 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 355-363. — укр.

Висвітлено широке коло питань розвитку чорної металургії, які розглянуто в контексті теоретичних, економічних і технологічних особливостей сучасного стану й еволюції. Проаналізовано підходи та способи забезпечення сталого розвитку гірничо-металургійного комплексу України в умовах світового та вітчизняного виробництва металопродукції, а також відновлення металургії України після її руйнації внаслідок воєнної агресії РФ. Розглянуто сучасні металургійні процеси й інноваційні технології управління сталым розвитком. Наведено методичні розробки щодо аналізу виробництва, моделювання та прогнозування очікуваних перспектив. Висвітлено цілі та результати досліджень металургійних процесів.

Шифр НБУВ: ВА863624

1.У.1084. Achieving environmental security with economic impact / A. A. Nester, O. O. Nikitin, O. V. Romanishina, L. O. Mitiuk, Yu. O. Polukarov // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 115-120. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Dumping and storing spent pickling solutions on the territory of enterprises leads to environmental pollution, requires significant costs for their neutralization at the enterprise and at treatment facilities at the production sites. Purpose — to clarify the previously known, but insufficiently studied processes of wastewater treatment and to present the results of research and tests conducted to obtain copper from wastewater and create environmentally friendly equipment. The paper studies individual processes of regeneration of copper-ammonia etching solutions using electrochemical technology to obtain dense copper deposits, whose release sharply reduces the formation and storage of sludge on the territory of enterprises. It is noted that the chemical correction of etching solutions leads to the formation of a significant amount of wastewater, sludge which contains heavy metals that adversely affect soils, groundwater, the plant world and humans as the top of the food chain. To avoid the accumulation of sludge on the territory of enterprises, it is proposed to use the technology of regeneration of spent etching solutions, in which sludge is not formed, and the isolated metal is reused as a secondary raw material for copper production. In this case, the regenerated etching solution is reused for etching printed circuit boards. The creation of equipment for the regeneration of used solutions with the release of metal in a form suitable for melting becomes an important element in preserving the environment and obtaining raw materials for non-ferrous metallurgy in Ukraine. For the first time, comprehensive studies have been carried out which made it possible to create promising wastewater treatment equipment based on them. The research-based etching line for printed circuit boards provides for the reuse of rinsing waters in the technological process after its regeneration. At the same time, the use of the line rinsing water is available to replenish the withdrawn pickling solution.

Шифр НБУВ: Ж16377

Економіка енергетики

1.У.1085. Доцільність використання АДЕ та розробка системи автоматизованого управління енергоресурсами підприємств / І. В. Струнін // *Інженерія природокористування.* — 2020. — № 3. — С. 9-14. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Для України найактуальнішою проблемою є необхідність зменшити енерговитрати паливноенергетичних ресурсів. Саме тому необхідно задуматися про пошук альтернативного одержання якісних і нескінченних ресурсів енергії. З можливих альтернатив, які могли доповнити або навіть замінити традиційну енергетику є сонячне випромінювання, як природне невичерпне джерело енергії, адже на Землю припадає 1020 Вт сонячної енергії (СЕ) на один квадратний метр, тільки 2 % якої еквівалентні енергії, одержаної шляхом згоряння умовного палива. Тому, цілком можливо, що в майбутньому СЕ може стати основним джерелом світла та тепла на Землі. Перспективи розвитку даного виду енергії не знають меж. Головна перешкода на шляху до широкого поширення сонячної енергетики — залежність від добового ритму, сезонної мінливості та погоди. Щоб підсилити потік СЕ, потрібно збирати її з великих площ і запасати на майбутнє в акумуляторах. Через технічні проблеми, сонячна електростанція не працює вночі і недостатньо ефективно працює в ранкових і вечірніх сутінках. При цьому пік електроспоживання припадає саме на вечірні години. Для подолання цих недоліків потрібно або використовувати ефективні електричні акумулятори, або створити систему, яка надасть можливість об'єднувати надходження енергії від декількох джерел енергії в єдину мережу за рахунок прогресивного автоматизованого управління процесами контролю та використання енергоресурсів. Запропоновано саме структуру такої системи автоматизованого управління, яка надає можливість об'єднати надходження енергоресурсів від сонячних батарей, вітрогенератора та інших установок альтернативних джерел енергії.

Шифр НБУВ: Ж101173

1.У.1086. Інноваційні заходи енергоефективності на підприємствах теплоенергетики / В. Я. Брич, Л. О. Бицора // *Бізнес Інформ.* — 2020. — № 6. — С. 62-69. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — систематизація джерельної бази щодо вивчення складу моделей управління енергоефективністю підприємств комунального сектора, аналіз їх впровадження в Україні. Проаналізовано наукову базу щодо питання еволюції, напрямків та проблем енергоефективності у сфері управління розвитком підприємств теплової комунальної енергетики в Україні. Визначено, що до переліку основних моделей управління розвитком підприємств теплової комунальної енергетики в Україні можна віднести такі: вертикальну ієрархічну традиційну модель управління розвитком підприємств теплової комунальної енергетики в Україні, яка оснований на положеннях планово-програмного підходу; інноваційну модель управління розвитком підприємств теплової комунальної енергетики в Україні, яка передбачає два напрямки, пов'язані з ефективним рівнем споживання теплової енергії й ефективним рівнем енергетичного забезпечення. Встановлено, що досліджувані суб'єкти даного сектора використовували впровадж 2015 — 2019 рр. інноваційну модель, яка пов'язана з ефективним рівнем споживання теплової енергії та енергетичного забезпечення. Доведено, що рівень енергоефективності від реалізації даної моделі в умовах функціонування вказаних підприємств залежить від їх потенціалу, підходів до управління за структурними напрямками тощо.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1087. Інноваційні кластери у відновлюваній енергетиці: проблеми формування та перспективи розвитку / М. В. Суворов // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство.* — 2021. — № 3. — С. 97-101. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Висвітлено перспективи розвитку кластерів в електроенергетичній галузі. Сформульовано мету, завдання та принципи стратегії розвитку кластерів в енергетиці, в основу стратегії покладено організаційно-економічний механізм регулювання розвитку енергетики. Електроенергетична галузь нині зазнає суттєвих змін. Зміни зумовлені науково-технічним прогресом, процесом євроінтеграції енергетичного сектора, регіональними та галузевими внутрішніми чинниками тощо. Сьогодні формування кластерних структур в електроенергетичній галузі в Україні є необхідною умовою відродження вітчизняного виробництва, підвищення ефективності інноваційного розвитку, досягнення високого рівня економічного зростання, енергетичної ефективності, енергетичної безпеки та енергетичної незалежності. Інформація щодо особливостей розвитку регіонів країни сприяє актуалізації ролі кластерів, що створюватиме переваги в конкурентній боротьбі.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1088. Методичний підхід до обґрунтування оптимальних техніко-економічних характеристик виробництва біодізелю з мікроводоростей / В. В. Шпілевський, Д. М. Костенко, О. В. Шпілевський, Т. А. Філатова // *Бізнес Інформ.* — 2021. — № 11. — С. 96-104. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Світовий досвід свідчить, що одним із важливих напрямів подолання зовнішньої енергетичної залежності та послаблення її негативних наслідків для країни є інтенсифікація використання власної ресурсної бази. Таким заходом для України може стати виробництво з біологічної сировини аналогів нафтового моторного палива, а саме біодізелю та біобензину. Суттєвою перешкодою на шляху інтенсифікації використання наявної ресурсної бази є

відсутність науково обґрунтованого бачення освоєння в країні технологій культивування та конверсії енергетичної біосировини в моторне паливо. Мета роботи — розробка методичного підходу (ґрунтуючись на положеннях економічної теорії) до поетапного обґрунтування оптимальних техніко-економічних характеристик виробництва з культивування та переробки мікроводоростей у біодизель за умов наявних кліматичних обмежень. Розроблений методичний підхід включає в себе обґрунтування: вибору вихідної сировини, вибору способу та технології культивування, характеристик технології культивування та безпосередньо техніко-економічних характеристик виробництва. Згідно з розробленим методичним підходом доведено, що мікроводорості розглядаються як енергетична сировина майбутнього, а види мікроводоростей роду Хлорела, і передусім виду Хлорела звичайна (*Chlorella vulgaris*), найбільш відповідають вимогам промислового культивування. Більш прийнятним до застосування в кліматі України способом культивування мікроводоростей є культивування у фотобіореакторах (ФБР). Техніко-економічні показники промислового комплексу з культивування та перероблення мікроводоростей у біодизель свідчать про доцільність практичного застосування розробленого методичного підходу. Поетапне обґрунтування вибору вихідної сировини, способу та технології культивування мікроводоростей при застосуванні традиційної конверсії їх біомаси надало змогу забезпечити оптимальність техніко-економічних характеристик виробництва біодизеля в кліматичних умовах України.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1089. Миське сільське господарство — як складова концепції енергоефективної громади / Н. А. Пасічник, О. Г. Тараріко, Н. О. Ясінська, О. О. Опришко // Агро-екол. журн. — 2022. — № 1. — С. 58-67. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Для населення урбанізованих територій критично важливими стають питання якості та різноманітності доступних харчових продуктів, екологічної безпеки та гарантій сталого енергозабезпечення. Частина урбанізованих територій не може використовуватись безпосередньо для виробництва харчових продуктів з екологічних причин, проте цілком придатна для виробництва енергії з біомаси. Для створення стратегій переробки органічної біомаси з міських насаджень парків і скверів потрібно визначитись з інструментарієм для одержання та інтерпретації даних щодо наявної та перспективної кількості біомаси в містах, що і становило мету нашої роботи. Дослідження за допомогою безпілотних засобів здійснювали в ботанічному саду Національного ун-ту біоресурсів і природокористування України, з використанням мультиспектральної сенсорної системи Slanrange 3P з платформи БПЛА промислового типу. Дослідження скверів та газонів міста проводили з використанням архіву супутникових знімків у видимому діапазоні високої роздільної здатності — 0,5 м/піксель — та спеціалізованого сервісу аграрного призначення EO Browser із роздільною здатністю знімків у 10 м/піксель. Моніторинг парку з використанням комплексу Slanrange 3P, із спеціалізованим програмним забезпеченням SlantView, надав змогу ідентифікувати крони дерев та трав'яне покриття, водночас розрізнити ліани не вдалося. Найкращі результати ідентифікації для комплексу Slanrange було одержано для червоного та інфрачервоного каналів вимірювання. За використання даних супутникового моніторингу відмічена можливість ідентифікації біомаси дерев та кущів відбувається в умовах посухи, коли трава на газонах страждає більше, ніж дерева і кущі, очевидно, завдяки розвиненій кореневій системі. Відмічено, що супутникова зйомка зазвичай здійснюється під різними кутами і, відповідно, фіксуються як дахи, так і частково стіни будівель, а відповідно, саме така зйомка є більш придатною для оцінки біомаси перспективного вертикального озеленення за допомогою ліан.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.У.1090. Модель оптимального використання ресурсів гідроелектростанцій на ринку електричної енергії / І. В. Блінов, Д. О. Олефір, Є. В. Парус // Техн. електродинаміка. — 2022. — № 4. — С. 42-47. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Наведено опис моделі участі ПрАТ «Укргідроенерго» каскаду гідроелектростанцій в сегментах ринку електричної енергії з урахуванням обмежень на використання наявних гідроресурсів. Представлено структуру моделі, наведено цільову функцію максимізації вигоди від продажу електричної енергії та систему обмежень рівності і нерівності, якою враховуються економічні й технічні характеристики обладнання електростанцій, а також балансе гідроресурсів. Показано особливості врахування цін у сегментах ринку електричної енергії. Описано основні технологічні обмеження гідроагрегатів та електростанцій. Відображено структуру системи обмежень на використання гідроресурсів з урахуванням визначеної постанововою задачі потреби зміни рівнів заповнюваності водосховищ. Наведено основні підходи до використання запропонованої моделі під час розв'язання задач планування стратегії залучення гідроелектростанцій до участі на торгах ринку електричної енергії.

Шифр НБУВ: Ж14164

1.У.1091. Напрямки активізації інвестиційної діяльності теплопостачальних підприємств / М. О. Кизим, Є. І. Котляров

// Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 76-83. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — розробка пропозицій щодо активізації процесів модернізації основних засобів комунальної теплоенергетики. Проаналізовано існуючий стан інвестиційної діяльності у сфері теплопостачання, виявлено «вузькі місця» та розроблено пропозиції щодо покращення процесів модернізації систем теплопостачання. Для всіх підприємств комунальної теплоенергетики характерним великий рівень зносу основних засобів. Низький коефіцієнт корисної дії теплоенергуючого обладнання та високі втрати теплоенергії при транспортуванні (через зношеність трубопроводів) є однією з причин високих тарифів на теплоенергію при низькій якості та надійності теплопостачання. Єдиний вихід із ситуації, що склалася, є активізація інвестиційної діяльності підприємств комунальної теплоенергетики, масова реконструкція та модернізація обладнання, що задіяне у виробництві, транспортуванні та постачанні теплоенергії. Аналіз річної звітності підприємств теплопостачання за 2014 — 2020 рр. надав змогу виявити такі недоліки в управлінні інвестиційною діяльністю: дефіцит інвестиційних ресурсів у підприємств комунальної теплоенергетики; орієнтація при здійсненні інвестиційної діяльності тільки на використання амортизаційних відрахувань; недосконалість тарифної, бюджетної та податкової політики щодо державної підтримки інвестиційних процесів. Як заходи з активізації інвестиційної діяльності підприємств комунальної теплоенергетики пропонується: проведення переоцінки вартості основних засобів підприємств комунальної теплоенергетики; встановлення порядку, згідно з яким уся нарахована амортизація включається до джерел фінансування інвестиційної програми; надання податкових пільг комунальним підприємствам з податку на прибуток і з плати за землю (надання таких податкових пільг не вплине на фінансовий стан громади: зменшення доходів кореспондує зі зменшенням витрат на надання фінансової допомоги комунальному теплопостачальному підприємству); вдосконалення нормативно-правових актів, які регулюють питання обґрунтування тарифів на теплоенергію та інвестиційних програм теплопостачальних підприємств, а також контроль їх виконання.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1092. Обчислювальний метод вузлової трансформації процесу ціноутворення на ринку електроенергії / З. Х. Борукаєв, В. А. Євдокімов, К. В. Остапченко // Техн. електродинаміка. — 2022. — № 5. — С. 67-76. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Увагу приділено розробці методу вузлової трансформації процесу ціноутворення на ринку електроенергії. Наведено послідовність виконання основних конструктивних етапів його розробки та подальшого використання: опису та формалізації процесу ціноутворення; розробці обчислювальних процедур для побудови імітаційної моделі процесу ціноутворення. Відмінна риса даного методу від відомих та описаних у науковій літературі полягає у безпосередній прив'язці динамічного потокорозподілу енергії на всіх стадіях технологічного процесу виробництва, передачі та розподілу електричної енергії до економічного потокорозподілу. Обчислювальні процедури методу реалізуються з використанням дискретно-подійного підходу. Метод призначено для побудови імітаційної моделі процесу ціноутворення на ринку електроенергії, яка поряд із системою моделей короткострокового прогнозування цін на різних сегментах ринку стають ключовими у складі інформаційно-методичного забезпечення мультиагентного середовища взаємодії агентів ринку.

Шифр НБУВ: Ж14164

1.У.1093. Організаційно-економічний механізм формування інтелектуальної енергетичної системи України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. С. Биконя; НАН України, «Інститут економіки та прогнозування НАН України»; державна установа. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Виявлено особливості функціонування та чинники розвитку енергетичної системи України. Визначено напрями модернізації енергетичної системи України на основі цифрових технологій. Запропоновано напрями удосконалення методів управління попитом на електроенергію з використанням цифрових технологій. Здійснено систематизацію можливих загроз, ризиків та оцінку економічних ефектів цифрової модернізації національної енергосистеми. Запропоновано концептуальні положення формування інтелектуальної енергетичної системи України. Розроблено організаційно-економічний механізм (технологічну платформу) «Інтелектуальна енергетична система України». Розроблено пропозиції щодо правового забезпечення процесу формування інтегрованої інтелектуальної енергосистеми України.

Шифр НБУВ: PA443022

1.У.1094. Проблеми інноваційного розвитку енергосервісних підприємств / В. Я. Брич, С. С. Барна // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 69-76. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто виявлення та пошук шляхів подолання проблем інноваційного розвитку енергосервісних підприємств. Мета роботи — виявлення, систематизація та класифікація найбільш актуальних проблем інноваційного розвитку, притаманних діяльності енергосервісних підприємств в Україні й обґрунтування напрямів їх вирішення. Обґрунтовано доцільність підвищення

енергоєфективності в Україні; наголошено на важливому значенні енергосервісу в цьому процесі; визначено його стан та умови здійснення. Виявлено та структуровано проблеми функціонування енергосервісних підприємств, здійснено їх класифікацію за низькою ознакою. Обґрунтовано важливість такої класифікації та її значення для управління проблемами; визначено суть енергосервісних підприємств, яким відведено роль головних ініціаторів та модераторів удосконалення енергоєфективності на підприємствах, у житловій та соціальній сферах, що призвело до інституційного визнання та створення нормативної бази для їх ефективної діяльності. Відзначено, що проблеми, притаманні розвитку енергосервісу на ранніх етапах, з часом вирішуються, натомість виникають або формуються нові проблеми, що свідчить про хорошу динаміку інституційного розвитку, за якого відбувається прогрес системи енергетичного сервісу. Проте наявні проблеми потребують ідентифікації та структурізації задля формування цілісного механізму їх вирішення. Виявлено, що на даний момент в Україні існує безліч компаній, які позиціонують себе як енергосервіси, але їх діяльність, як правило, стосується постачання приладів обліку, енергозберігаючого обладнання та матеріалів, проведення енергетичних обстежень або постачання енергетичних ресурсів, що прямо не пов'язано з енергозбереженням і підвищенням енергетичної ефективності замовника, а також одержанням економії енергетичних ресурсів. Запропоновано ряд заходів, спрямованих на розв'язання окремих проблем енергосервісу та його активізацію. Найбільшу увагу приділено фінансовим та інституціональним проблемам, а також первинним проблемам і проблемам системного характеру.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1095. Результативність інвестиційної політики у вітроенергетичний сектор України в контексті світових тенденцій / В. С. Подгуренко, Ю. Г. Кудан, О. М. Гетманець, В. Є. Терехов // Електрон. моделювання. — 2022. — 44, № 4. — С. 64-78. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Відсутність інформації щодо реальних результатів промислової експлуатації вітропарків України, існуючі тенденції приховування основних технічних характеристик встановлених мульти-мегаватних вітроенергетичних установок (ВЕУ) та їх вартості створює непереборні труднощі в оцінці їх роботи. З огляду на результати досліджень еволюції основних параметрів ВЕУ та усередненої (загальносвітової) вартості одного мегавату їх потужності, вперше запропоновано оригінальні лінійні математичні моделі, які надають можливість визначати вартість ВЕУ із заданими основними параметрами (номінальною потужністю, діаметром та висотою осі вітроколеса) на будь-який рік експлуатації. Із застосуванням раніше розроблених та апробованих математичних моделей річних виробітків електроенергії ВЕУ різної потужності у вітрокліматичних умовах Північного Причорномор'я визначено вартісні показники вітропарків України на 2021 р. та виконано їх зіставлення з показниками провідних країн у вітроенергетиці.

Шифр НБУВ: Ж14163

1.У.1096. Статистичне оцінювання розвитку відновлюваних джерел енергії в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.10 / П. В. Хазан; Державна служба статистики України, Національна академія статистики, обліку та аудиту. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та методологічні засади статистичного оцінювання розвитку відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в Україні та розроблено науково-практичні рекомендації щодо його вдосконалення в частині інформаційного забезпечення. Розкрито суть поняття ВДЕ, обґрунтовано його компоненти, визначено вичерпний перелік ВДЕ відповідно до міжнародної класифікації, розроблено класифікацію показників статистичного оцінювання за такими групами: технологічні, економічні, соціальні, екологічні, ресурсні та кліматичні, показники регуляторної політики. Розраховано статистичні залежності між показниками. За допомогою методів кластерного, факторного та кореляційно-регресійного аналізу зроблено групування областей України та країн Європи за показниками розвитку ВДЕ, енергетичного комплексу та показниками впливу розвитку ВДЕ на існуючу енергетичну структуру, визначено головні фактори впливу на розвиток ВДЕ, а також обґрунтовано інтегральний показник оцінювання розвитку ВДЕ та методу його розрахунку.

Шифр НБУВ: РА442819

1.У.1097. Стратегічні напрями використання відновлюваних джерел енергії в Україні / Л. В. Боровік // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 31-35. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано розвиток світової й вітчизняної відновлюваної енергетики, здійснено узагальнення досліджень з відновлюваних джерел енергії та окреслено шляхи стратегічного розвитку відновлюваної енергетики в Україні. Визначено низку техніко-технологічних та організаційно-економічних заходів, скерованих на підвищення ефективності використання енергетичного потенціалу джерел відновлюваної енергії. Доведено, що на сучасному етапі використання відновлюваних джерел енергії, у структурі загального використання електротеплової енергії, їх частка зростає. Це указує на те, що у перспективі використання відновлю-

ваних джерел енергії надасть змогу товаровиробникам зменшити фінансові витрати на такі енергетичні ресурси, як природний газ та вугілля, збільшити їх доходи та підвищити ефективність вітчизняного виробництва, покращити екологічну ситуацію в країні.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1098. Сховище оперативних даних системи підтримки прийняття рішень для організаційного управління ринком електроенергії / К. Б. Остапченко, В. А. Євдокімов, З. Х. Борукаєв // Електрон. моделювання. — 2022. — 44, № 3. — С. 101-112. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розроблено модель сховища даних процесів функціонування ринку електричної енергії (ЕЕ) для застосування у функціонально-орієнтованій інформаційно-моделюючій системі як складової системи підтримки прийняття рішень (СППР) при розв'язанні комплексу розрахункових задач з алгоритмічного моделювання процесів функціонування учасників ринку ЕЕ, аналізу та прогнозування їх поведінки на сегментах ринку. За результатами аналізу досліджень із впровадження СППР розроблено способи вдосконалення DDM-парадигми створення таких систем. Розглянуто моделювання структур даних предметної області організаційного управління ринком. За принципами об'єктно-орієнтованого моделювання процесів функціонування ринку ЕЕ сформовано сукупність взаємодіючих інформаційних об'єктів предметної області. Наведено опис концептуальної моделі подання процесів функціонування ринку та результати проектування інформаційної логічної моделі сховища даних. Практичним результатом проектування інформаційної логічної моделі сховища є можливість створення на її основі фізичної структури об'єктно-реляційної бази даних процесів функціонування ринку ЕЕ, адаптованої до можливих змін у предметній області організаційного управління ринком.

Шифр НБУВ: Ж14163

1.У.1099. Drivers to ensure the financial security of the enterprise / S. Onyshchenko, V. Skryl, A. Dribna // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 75-83. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

В ринкових умовах, фінансова безпека підприємства слугує гарантією «вживання» та основою стабільного становища. Якщо підприємство фінансово стабільне, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами того ж профілю для одержання позик, залучення інвестицій, вибору постачальників та підбору кваліфікованого персоналу. Чим вища стабільність підприємства, тим менший ризик впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на його фінансову безпеку та діяльність у цілому. Сучасна кризова ситуація у світі та в Україні, зокрема, вимагає від підприємств швидкого реагування на вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, які можуть як позитивно, так і негативно впливати на ефективність діяльності підприємства. Тож прискорення розвитку підприємств є одним із головних завдань управління, вирішити яке можна за допомогою розробки драйверів розвитку. Здійснено аналіз діяльності АТ «Полтаваобленерго», встановлено його рівень фінансової безпеки як критичний. Виявлено слабкі місця, що спричиняють зниження фінансової стабільності підприємства. Для покращання фінансового стану підприємства систематизовано принципи формування драйверів розвитку підприємства, які запропоновано розподілити на базові та специфічні. Розглянуто основні види драйверів розвитку та проаналізовано їх елементи, що сприятимуть підвищенню рівня фінансової безпеки АТ «Полтаваобленерго».

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.1100. Methodological approach to assessing the management model of promoting green energy services in the context of development smart energy grids / O. Borysiak, V. Brych // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 302-309. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Трансформація енергетичної сфери у напрямі розбудови сфери «зеленої» енергетики передбачає перехід до кліматично нейтрального розвитку економіки. За наявності запасів природних джерел енергії відстежується тенденція до зменшення їх використання в результаті збільшення частки споживання «зеленої» енергії, одержаної з відновлювальних джерел енергії (наприклад, сонця, вітру). З огляду на це, зростає роль побудови ефективної управлінської моделі надання «зелених» енергетичних послуг. Запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності управлінської моделі просування «зелених» енергетичних послуг у контексті розбудови «розумних» енергетичних мереж, що базується на використанні оптимізаційних методів і моделей. В основі побудови ландшафту просування «зелених» енергетичних послуг закладено рейтингове оцінювання енергосервісних компаній, рівня діджиталізації бізнес-процесів підприємств і сформованості цифрових навичок у споживачів різних сегментів енергетичного ринку, а також кібернетичний підхід до визначення спроможності надання інноваційних енергетичних послуг. Для цього визначено особливості інтеграції штучного інтелекту в соціально-економічні процеси та побудови «розумних» енергетичних мереж. Проведено аналіз рівня використання цифрових технологій у просуванні «зелених» енергетичних послуг на енергетичному ринку України. З'ясовано визначення

оптимізаційних критеріїв оцінювання ефективності управлінської моделі просування «зелених» енергетичних послуг. В основі визначення оптимізаційних критеріїв оцінювання управлінської моделі закладено одержання екологічного ефекту, що надало можливість виокремити такі критерії, як максимізація показника декарбонізації навколишнього середовища та мінімізація витрат на енергоспоживання. Використання такого методичного підходу до оцінювання ефективності управлінської моделі просування «зелених» енергетичних послуг енергетичними компаніями сприятиме забезпеченню балансу між виробництвом, розподілом, постачанням «зеленої» енергії та раціональним споживанням енергії різними сегментами споживачів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1101. Solar energy in Ukraine: analysis and its role in ensuring economic security / V. Onyshchenko, V. Datsenko // Економіка і регіон. — 2022. — № 1. — С. 6-12. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Досліджено сучасний стан відновлюваних джерел енергії в Україні. Визначено темпи приросту впровадження альтернативних видів енергії. Проаналізовано статистичні дані з кількості введених в експлуатацію електростанцій та вироблених ними обсягів електроенергії. Розглянуто питання інвестиційного потенціалу України для розвитку системи генерації сонячної енергії з врахуванням існуючих потужних сонячних електростанцій, де охарактеризовано їх інвестиційну складову в економіку країни. Досліджено географічні перспективи розвитку альтернативної енергетики на території України з точки зору експортних відносин з країнами світу. Здійснено порівняння сумарного обсягу експорту електроенергії у відношенні до імпорту, що показало перевищення обсягів експорту. Визначено сонячну енергетику однією з найперспективніших та потужних відновлюваних джерел енергії. Зроблено висновок, що Україна поступово здійснює важливі кроки для розширення використання сонячної енергетики, розробляючи нормативно-законодавче підґрунтя з використанням, впровадження, оптимізації та стимулювання домогосподарств до впровадження і будівництва сонячних електростанцій. Охарактеризовано актуальність та доцільність використання сонячної енергії у зв'язку з постійним зростанням вартості електроенергії та перспективним прогнозом збільшення загальних інвестицій у галузь на глобальному рівні. Аргументовано вагомое значення розвитку та застосування сонячних електростанцій для вітчизняного та світового споживача. Проаналізовано показники загальної потужності сонячної енергетики України та визначено рейтингове місце в Європі за темпами зростання. Згідно з проведеним аналізом статистичних даних та перспективних планів розвитку сонячної енергетики, визначено високі темпи її розвитку в Україні. Охарактеризовано фактори впливу на ринок енергетичних послуг, які сприяють швидким темпам розвитку альтернативної енергетики. Визначено позитивний економічний ефект сонячних електростанцій та наведено переваги від їх експлуатації для приватного бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж24790

Економіка машинобудівної промисловості

Економіка машинобудівного підприємства

1.У.1102. Корпоративна культура як чинник формування конкурентних переваг машинобудівних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. М. Литвиненко; Одеський нац. екон. ун-т. — Одеса, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні підходи до формування інструментарію впливу на процес формування конкурентних переваг підприємства на основі корпоративної культури (КК). Удосконалено понятійну базу корпоративної культури й обґрунтовано напрямки впливу на КК з метою підсилення конкурентних переваг. Проведено дослідження впливу системи цінностей на можливість впливу на корпоративну культуру, а також аналіз взаємозв'язку між корпоративною культурою та рівнем конкурентних переваг підприємства з використанням методу кореляції між компонентами КК та кількісними вимірниками конкурентних переваг. Здійснено оцінку корпоративної культури вітчизняних машинобудівних підприємств з точки зору теорії інтегральної спіральної динаміки. Удосконалено механізм та запропоновано підходи до використання корпоративного психологічного капіталу, як найбільш ефективного каналу впливу на КК. Поглиблено методичні засади адаптації корпоративної культури машинобудівних підприємств до проявів віртуалізації інтелектуальної праці. Апробовано математичну модель вибору ситуаційно-орієнтованих стратегій працівників, яка надає змогу візуалізувати й ідентифікувати адаптивні зміни їх пріоритетів.

Шифр НБУВ: РА442735

1.У.1103. Маркетингова збутова політика інноваційно активних промислових підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. М. Олефіренко; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2019. — 37 с.: рис. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукової проблеми розвитку теоретико-методологічних засад і методичного забезпечення формування та реалізації маркетингової збутової політики інноваційно активних промислових підприємств. Здійснено структурізацію підходів до визначення суті інновацій. Виявлено основні тренди в розвитку інноваційної діяльності в Україні за 2014 — 2018 рр. Визначено специфіку, основні принципи та логіко-структурну схему формування та реалізації маркетингової збутової політики інноваційно активних промислових підприємств. Удосконалено методологію обґрунтування факторів впливу на їх збутовий потенціал. Виявлено закономірності залежності ефективності його використання від циклічності розвитку економіки та рентабельності продажів інноваційної продукції. Обґрунтовано детермінанти зростання її рівня. Удосконалено методологічне підґрунтя оптимізації джерел фінансування інновацій та структури витрат на маркетинг і збут промислових підприємств, визначення ефективності реалізації інноваційних проєктів і конкурентної позиції інноваційно активних промислових підприємств України, вибору ними стратегії реалізації маркетингової збутової політики, формування регіональної збутової мережі, визначення оптимальних меж місткості ринку інноваційної продукції та центрів активізації впливу на цих ринках.

Шифр НБУВ: РА443259

1.У.1104. Науково-методичне забезпечення інтегральної оцінки рівня виробничого потенціалу в контексті стратегічного розвитку підприємств / О. С. Другова, В. І. Яковлев // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 65-70. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Проведено аналіз, узагальнення та систематизацію існуючих науково-методичних підходів до оцінки рівня виробничого потенціалу, що є базою для оцінки якості системи управління та стратегічного розвитку підприємства. Відзначено, що для машинобудівних підприємств характерним є застосування груп показників використання матеріальних, енергетичних, трудових і фінансових ресурсів, завантаження обладнання та ефективності виробничо-господарської діяльності. Визначено основні складники виробничого потенціалу промислового підприємства, які можна умовно розподілити на дві категорії: спроможність і результативність потенціалу. На базі інформаційної системи представлено методичний підхід до інтегральної оцінки виробничого потенціалу підприємства. Зроблено висновок, що найбільш раціонально використовувати методи багатовимірної статистичного аналізу для інтегрального оцінювання виробничого потенціалу на базі індикаторів, які відображають кількісні показники його складників. Зауважено, що наявні науково-методичні підходи базуються на різних критеріях, різняться за цілями та призначаються для вирішення конкретних завдань. Зроблено висновки щодо подальшого розроблення стратегічних рішень на основі оцінки рівня виробничого потенціалу.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1105. Система контролінгу в адаптивному управлінні підприємствами промисловості: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. С. Циганова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретичні, методичні та практичні положення щодо формування та функціонування ефективної системи контролінгу в адаптивному управлінні підприємствами промисловості. Удосконалено організаційно-методичні підходи щодо формування системи контролінгу на підприємствах машинобудування. Удосконалено методичний підхід до оцінювання ефективності функціонування системи контролінгу. Уточнено категоріально-понятійний апарат терміну «система контролінгу». Розвинуто змістовну характеристику системи контролінгу в контексті адаптивного управління. Оцінено організацію та виділено класифікаційні ознаки побудови систем контролінгу. Систематизовано та класифіковано фактори впливу на побудову та ефективне функціонування системи контролінгу на підприємствах машинобудування. Обґрунтовано етапи впровадження системи контролінгу на підприємствах машинобудування. Узагальнено та розвинуто підходи щодо забезпечення функціонування системи контролінгу.

Шифр НБУВ: РА442424

1.У.1106. Управління розвитком інтелектуального капіталу підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. С. Литвінов; Одеський нац. екон. ун-т. — Одеса, 2019. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено проблему розроблення теоретичних положень і прикладних рекомендацій щодо управління розвитком інтелектуального капіталу підприємства. Удосконалено понятійно-категорійний апарат і сформувано концепцію управління розвитком інтелектуального капіталу підприємства. Визначено теоретичну суть і внутрішні протиріччя розвитку інтелектуального капіталу й інструментарій їх діагностики. Розвинуто методологічні підходи до оцінювання вартості, знешування, самозростання та відтворення, обґрунтовано склад і порядок розрахунку показників стану, кінематики, динаміки, ефективності та відповідності відтворення інтелектуального капіталу підприємства. Теоретично обґрунтовано та практично підтверджено доцільність використання інтелектуального капіталу як основного фактора ринкової

капіталізації та дохідності підприємства. Розроблено та практично апробовано методологічні засади оцінювання рівня та резервів інтегрального розвитку, запропоновано й апробовано структурно-логічну модель досягнення цільових установок управління розвитком інтелектуального капіталу підприємства.

Шифр НБУВ: РА441878

1.У.1107. Формування засобів маркетингових комунікацій машинобудівних підприємств: монографія / С. В. Чернобровкіна, Д. А. Горвий; Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 228 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 183-204. — укр.

Викладено сучасні уявлення про маркетингові комунікації машинобудівних підприємств. Розглянуто питання класифікації засобів комунікацій промислових підприємств, впливу засобів маркетингових комунікацій на фінансовий результат промислового підприємства, витрат на засоби маркетингових комунікацій на прикладі машинобудівних підприємств України.

Шифр НБУВ: ВА865584

1.У.1108. Формування механізму стійкого розвитку підприємств машинобудування: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. С. Мурашко; «Міжрегіональна академія управління персоналом», ВНЗ, приватне акціонерне товариство. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретичні, методичні та практичні положення щодо формування механізму стійкого розвитку (МСР) підприємств машинобудування (ПМ). Уточнено категоріально-понятійний апарат економічних досліджень, зокрема поняття МСР ПМ. Удосконалено організаційно-методичний підхід до формування МСР ПМ, до оцінювання рівня стійкого розвитку та формування сценаріїв розвитку ПМ. Розвинуто змістовну характеристику МСР. Систематизовано та класифіковано фактори впливу на формування МСР. Сформовано алгоритм його реалізації. Узагальнено та розвинуто класифікацію МСР на підприємствах та принципи їх формування.

Шифр НБУВ: РА443031

Економіка харчової промисловості

1.У.1109. Вплив антимікробного пакування на забезпечення якості і безпеки харчових продуктів в умовах війни / Т. В. Козій, С. О. Почтарьов // Екон. вісн. ун-ту Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 67-72. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Предмет дослідження — необхідність забезпечення антимікробного пакування з використанням антимікробних речовин як органічного, так і неорганічного походження для забезпечення якості і безпеки харчових продуктів в надзвичайних умовах: війни, пандемії та ін. Мета роботи — висвітлення необхідності створення гігієнічної безпеки здоров'я населення і забезпечення безпеки продуктів харчування, що мають вирішальне значення для виживання в умовах війни та епідеміологічної ситуації. Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані у діяльності виробничих підприємств, підприємств товарознавчої галузі, закладів вищої освіти для підвищення ефективності практичної підготовки фахівців з товарознавства. На основі проведеного дослідження розглянуто вплив антимікробного пакування на забезпечення якості і безпеки харчових продуктів в надзвичайних ситуаціях в країні (війні, пандеміях та ін.). Висновок: отже, основне призначення упакування харчових продуктів — захистити їх від мікробного та хімічного забруднення, від кисню, водяної пари та світла. Тому тип упакування відіграє важливу роль у визначенні терміну придатності харчових продуктів, особливо для зберігання в особливих умовах. Завдяки правильному вибору пакувальних матеріалів і технології пакування можна гарантувати високу якість і свіжість продукту протягом часу, необхідного для його промислового виробництва і споживання.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1110. Життєзабезпечення як основа розвитку підприємств харчової промисловості / С. В. Маркова // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 3. — С. 134-139. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено сучасні тенденції розвитку харчової промисловості та споживання хліба в Україні. Виявлено, що впродовж останніх років переважали тенденції до зростання виробництва зернових культур, сформувався високий рівень експортоорієнтованості даного виробництва, в той же час споживання хліба та хлібних продуктів поступово зменшується. Зауважено, що в Україні споживання хліба та інших продуктів харчування є недостатнім, а значну кількість необхідної їжі недоотримують для нормального життєзабезпечення власної діяльності. Акцентовано увагу на життєздатності підприємств з виробництва харчових продуктів за рахунок використання факторів виробництва. Запропоновано шляхи активізації стратегічних векторів життєздатності підприємств з метою забезпечення якісного внутрішнього попиту та збільшення інноваційно-інвестиційної діяльності в галузі.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1111. Підприємництво та інвестиційна діяльність в харчовій і переробній промисловості: навч. посіб. / Т. В. Свис-тун, Н. Й. Басюркіна, С. Ю. Вігуржинська; ред.: Т. В. Свис-тун; Одеська національна академія харчових технологій. — Дніпро: Середняк Т. К., 2021. — 247 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 239-247. — укр.

Розглянуто теоретичні і прикладні основи підприємства й інвестиційної діяльності в харчовій і переробній промисловості України. Досліджено організаційно-правові форми підприємства, державне регулювання підприємницької діяльності, механізм створення власної справи. Особливу увагу приділено практичним аспектам підприємництва: ресурсному забезпеченню, витратам і цінам на продукцію, фінансово-економічним результатам, оподаткуванню, ефективності діяльності тощо. Висвітлено теоретичні основи інвестування, інвестиції в засоби виробництва і суть інвестиційного проекту. Обґрунтовано пропозиції стосовно прийняття рішень про інвестування в умовах невизначеності економіки України.

Шифр НБУВ: ВА866285

1.У.1112. Теоретичні основи формування збалансованої системи оцінювання суб'єктів підприємництва на ринку харчових продуктів / О. П. Павленко, Р. Р. Русин-Гриник, В. М. Мазук // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 73-76. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Функціонування харчових підприємств у ринкових умовах змушує суб'єктів господарювання шукати найбільш ефективні аналітичні засоби та інструменти управління, які б забезпечили підтримання їх сталого розвитку та підвищення ефективності діяльності. У роботі проаналізовано особливості оцінювання економічних явищ і процесів з позиції різних підходів, а також обґрунтовано їх поєднання з науковою точки зору. Досліджено, що оцінювання має характеризуватись полікритеріальністю, тобто відображати економічну ефективність підприємницької діяльності, якість і безпеку харчових продуктів, які є об'єктами виробництва, зберігання, постачання, транспортування і продажу. Обґрунтовано, що потреби є вихідними у конкретизації об'єкта оцінювання, наукового підходу до оцінювання, критеріїв оцінювання вибраного об'єкта і методів оцінювання.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1113. Innovative transformations of the agricultural complex in the context of global challenges of sustainable development / O. Yatsenko, Y. Zavadzka, O. Khrystenko, T. Musiiets, O. Aksyonova // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 216-224. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Визначено, що забезпечення продовольчої безпеки та здорового харчування для зростаючого населення планети залишатиметься викликом для світової спільноти. Проаналізовано глобальні домінуючі та тенденції розвитку агропродовольчої діяльності в межах глобального ринку агропродовольчої продукції. Здійснено групування країн-лідерів із високоінноваційним агропромисловим сектором, що формується з урахування цілей сталого розвитку на основі побудови моделі кластеризації з використанням алгоритму К-Means. Узагальнено їх досвід формування державної політики, спрямованої на підтримку інноваційних трансформацій АПК. Мета роботи — комплексна оцінка інноваційних трансформацій, які відбуваються в аграрній сфері в контексті викликів глобального сталого розвитку. Завданням наукового дослідження є визначення найбільш успішної групи країн щодо впровадження інтенсифікації виробничої діяльності, ефективності здійснення інноваційної політики та спроможності задоволення попиту на продукти харчування з урахуванням вимог сталого розвитку; надання рекомендацій щодо модернізації агропродовольчої діяльності вітчизняних товаровиробників. Для досягнення мети та вирішення завдань використано такі методи наукового дослідження: метод системного аналізу, прогнозування, узагальнення, моделювання, а саме кластеризації алгоритмом К-Means.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1114. Wellbeing-технології — новий напрямок у розвитку менеджменту персоналу компаній харчової галузі / О. І. Драган // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 2. — С. 55-64. — Бібліогр.: 1 назв. — укр.

Розглянуто питання застосування wellbeing-технологій у менеджменті персоналу компаній харчової галузі з метою підвищення їх ефективності та результативності. Новий формат відносин у компаніях позиціонує благополуччя працівників — wellbeing-технології як фундамент, на якому базується розвиток, продуктивність і фінансова успішність. Зокрема, в менеджменті персоналу з'явилися нові напрямки розвитку: благополуччя співробітників — wellbeing-management, і управління стресом або вигоранням — anti-burnout management. Обґрунтовано заходи, які мають забезпечити благополуччя співробітників і підвищення якості їх життя, що вносять зміни в різні сфери життя: комфорт на робочому місці, здоровий спосіб життя та харчування, спорт, профілактика хвороби, психологічний стан та управління стресом, консультації wellbeing-коучів для працівників, фінансове благополуччя, баланс роботи й особистого життя.

Проаналізовано успішне впровадження wellbeing-технологій у менеджменті персоналу відомих компаній Google, Johnson & Johnson, Next Jump, Buffer, Chesapeake Energy, Accenture, Facebook, що поєднується з їх фінансовими здобутками та розвитком. Визначено сфери діяльності, в яких найбільше піклуються про здоров'я та благополуччя працівників. Проаналізовано початковий розвиток впровадження елементів wellbeing-технологій у вітчизняних компаніях харчової галузі — «Кернел», «Данон», «Глобіно», МХП і «Оболонь». Досліджено сучасні причини підвищення рівня стресу в компаніях харчової галузі, які пов'язані з умовами пандемії, недостатньої мотивації та розвитку персоналу. Узагальнено підходи до застосування wellbeing-технологій у діяльності компаній в умовах пандемії. Обґрунтовано, що подальший перспективний розвиток wellbeing-технологій у менеджменті персоналу вітчизняних компаній безпосередньо пов'язаний із реалізацією принципів корпоративної соціальної відповідальності та впровадженням стандарту ДСТУ ISO 45001:2019 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці».

Шифр НБУВ: Ж69879

Економіка окремих галузей харчової промисловості

1.У.1115. Аналіз факторів впливу на ефективність управління бізнесом хлібопекарських підприємств / В. В. Коваль, О. І. Трохимець, Ю. О. Бровкіна // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 4. — С. 117-122. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто основні фактори впливу на розробку ефективних підходів до управління хлібопекарським бізнесом. Доведено необхідність вивчення та прогнозування факторів впливу на управління бізнес процесами хлібопекарських підприємств. Проведено аналіз досліджень відомих вчених та практиків щодо питань визначення факторів зовнішнього та внутрішнього впливу на ведення бізнесу. Визначено провідну роль факторів зовнішнього середовища для формування ефективної системи управління бізнесом. Проведено аналіз організаційно-технічних особливостей розвитку підприємств хлібопекарської промисловості. Систематизовано фактори, за ступенем впливу на процеси ефективного управління бізнесом хлібопекарських підприємств.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1116. Економічний механізм забезпечення ефективного використання відновлюваних джерел енергії на підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. В. Ташеев; Одеський нац. екон. ун-т. — Одеса, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні засади та розроблено методичні підходи до формування ефективного механізму використання відновлюваних джерел енергії на підприємствах. Для розробки сценаріїв варіантів імплементації систем відновлюваної енергетики у виробничий процес на хлібопекарських підприємствах запропоновано математичну модель, яка передбачає зміну методу виробництва за рахунок переходу на повне або часткове самозабезпечення виробничого процесу енергією. Зазначено, що у процесі переходу підприємства на сонячну електроенергетику можливі різні економічні результати, що безпосередньо пов'язано з багатьма причинами: по-перше, із співвідношенням показників спожитої та виробленої енергії, по-друге, з можливістю підприємства продавати вироблену електроенергію за зеленим тарифом. Прогнозування основних техніко-економічних показників упровадження сонячної електростанції на підприємствах виконано за допомогою запропонованої міждисциплінарної математичної моделі із застосуванням програмного забезпечення лабораторії NREL — System Advisor Model. Наголошено, що такий підхід надає можливість розрахувати не тільки економічні ефекти, а й спрогнозувати зменшення викидів парникових газів.

Шифр НБУВ: РА442736

1.У.1117. Маркетингово-предстествування виведення на ринок інноваційного харчового продукту антианемічного спрямування / О. М. Прядко, І. Ю. Тарасов // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 482-487. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Проаналізовано, систематизовано й узагальнено наукові праці вчених; розглянуто проблеми, що пов'язані із дослідженням теоретико-методологічних і прикладних аспектів маркетингу інновацій. Мета роботи — дослідження сучасного стану регіонального ринку бісквітних напівфабрикатів і визначення ринкових перспектив нового інноваційного харчового продукту антианемічного спрямування. Обґрунтовано, що в умовах світової пандемії COVID-19 гостро постає питання здорового й оздоровчого харчування як засобу підтримки імунітету та підвищення можливостей організму людини щодо спротиву коронавірусу. Наявність хронічних захворювань здатна значно знижувати імунітет людини та, як наслідок, підвищує потенційну можливість захворювання. Наведено основні напрями реалізації оздоровчого харчування. Для досягнення поставленої мети здійснено пошукове дослідження за методами тестування й опитування. Для дослідження ринку потенційних споживачів розроблено анкету, що складалася із 13 взаємопов'язаних, поставлених у логічній по-

слідовності запитань. Вибіркова сукупність складала 300 респондентів. Виявлено споживче ставлення до групи харчових продуктів — бісквітні напівфабрикати з додаванням дієтичної добавки гемового заліза — і перспектив сприйняття його нового різновиду. За результатами дослідження виділено найбільш значущі індикатори якості продукції. Виявлено певні тенденції на ринку бісквітних напівфабрикатів. Запропоновано комплекс дій маркетингового стратегічного спрямування для підвищення ринкової перспективи нового інноваційного харчового продукту. Розроблено рекомендації щодо виведення цієї продукції на регіональний ринок, обґрунтовано його ринкову та споживчу актуальність під час пандемії COVID-19.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1118. Моделювання й оптимізація собівартості продукції підприємницької структури / Є. М. Гелеверя, А. О. Чудна // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 154-161. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз виробничої собівартості продукції підприємства молочної галузі як показника ефективності господарської діяльності підприємницької структури. Аналіз полягає у: визначенні, які саме показники статей калькуляції формують собівартість виробленої продукції за певний період їх опису; моделюванні ступеня впливу елементів калькуляції на показник; пошуку та виділенні практичних заходів із оптимізації виробничої собівартості продукції підприємства ТОВ «Харківський молочної комбінат». При аналізі ринку молочної продукції України висвітлено важливі проблеми галузі та виявлено такі фактори впливу на собівартість продукції, як: дефіцит молочної сировини, збільшення частки імпортованих товарів та індустріалізація підприємств. Розглянуто динаміку зміни структури виробничої собівартості продукції й обсягу виробництва продукції молочної підприємства протягом 22 міс. Виявлено, що основний вплив на виробничу собівартість має сировина та заробітна плата працівників. Розв'язавши рівняння множинної лінійної регресії за допомогою матриць, одержано адекватну економіко-математичну модель з указанням рівня впливу шести статей калькуляції на виробничу собівартість 1 т кисломолочного напою з фруктovým наповнювачем «Лактомікс». Статті калькуляції, своєю чергою, представляють собою суму добутків питомих норм витрат і ціни на них. Розглянуто практичні заходи оптимізації та зниження виробничої собівартості продукції молочної підприємства з боку підприємства та з боку держави. Деякі заходи на підприємстві вже впроваджуються, деякі — лише в планах. Одним із дієвих заходів оптимізації собівартості продукції є використання мембранних технологій, інноваційних біотехнологічних рішень, переробка зворотних відходів та розширення площ реалізації продукції, що веде до збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1119. Організаційно-економічні засади формування конкурентних стратегій підприємств хлібопекарської галузі України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Д. В. Завертаній; Тернопільський національний економічний ун-т. — Тернопіль, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Розкрито суть стратегії та її ролі в забезпеченні економічної безпеки підприємств хлібопекарської галузі. Узагальнено сучасні підходи до визначення складових конкурентних переваг та конкурентних стратегій підприємств хлібопекарської галузі України. Визначено основи формування проактивних конкурентних стратегій підприємств хлібопекарської галузі України. Досліджено кон'юнктурне середовище підприємств хлібопекарської галузі України. Проведено оцінку конкурентних позицій підприємств хлібопекарської галузі. Визначено експортний потенціал підприємств хлібопекарської галузі України. Обґрунтовано засади інституційної підтримки економічної безпеки підприємства хлібопекарської галузі. Розроблено алгоритм і модель адаптації проактивних конкурентних стратегій підприємств хлібопекарської галузі України. Запропоновано реалізацію проактивної конкурентної стратегії підприємств хлібопекарської галузі України на основі розробки системи збалансованих показників. Визначено організацію проактивного стратегічного процесу шляхом зміцнення зовнішньоторговельного потенціалу підприємств хлібопекарської галузі.

Шифр НБУВ: РА442599

1.У.1120. Підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств регіону: теорія і практика: монографія / Ю. І. Сенік; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль: ЗУНУ, 2022. — 473 с.: рис., табл. — укр.

В умовах трансформації ринкових відносин змінюються і теорії, що визначають підходи до забезпечення конкурентоспроможності підприємств на національному та світовому ринку. З огляду на те, що компанії все більше змушують акцент в сторону екстенсивного розвитку, який передбачає збільшення ефективності роботи без змін у штаті працівників та розширення виробничих площ, все нагальніше постає питання аналізу закордонних практик та, що найголовніше, їх адаптація до виробничих потужностей українських компаній. У зв'язку з цим виникає потреба у висвітленні не лише теоретичних аспектів світових практик, а й практичних підходів до їх реалізації. Проведено огляд

важливих напрямків оптимізації виробничого процесу, а саме: впровадження системи ошадливого виробництва (Lean) та оптимізації логістичного процесу підприємства. Розглянуто оптимізацію контролю якості і безпечності молочної сировини і готового продукту через впровадження системи HACCP та елементів ISO 17025:2019 у роботу лабораторії, а також показано використання у рутинній лабораторній практиці окремих елементів статистики і кваліметрії. Особливо здійснено акцент на роботу підрозділу HR і їх ролі у підвищенні конкурентоздатності підприємства.

Шифр НБУВ: BA863851

1.У.1121. Удосконалення нормативно-правової бази м'ясопереробних підприємств як чинник управління якістю продукції / Л. В. Страшинська, О. О. Шеремет // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 2. — С. 74-82. — Бібліогр.: 1 назв. — укр.

Наголошено на необхідності системних перетворень у м'ясопереробній галузі України в напрямі удосконалення нормативно-правової бази. Окреслено пріоритетні напрями удосконалення законодавчого забезпечення аграрного сектора економіки в цілому та м'ясопродуктового підкомплексу. Актуалізовано необхідність формування цілісної системи заходів державного регулювання ринку м'яса в Україні, яка б базувалася на впровадженні міжнародних стандартів, що адаптовані до розроблених Комісією Кодексу Алементаріусу. Розглянуто систему управління якістю м'ясопродукції, яка має спиратися на міжнародні стандарти ISO 9000, галузеві стандарти HACCP тощо, які надають змогу підвищувати рівень безпечності виробничих процесів та якість готових продуктів як для виробника, так і для споживача. Обґрунтовано низку конкурентних переваг, які одержують підприємства м'ясопереробної галузі, що впроваджують систему управління якістю продукції відповідно до вимог стандартів ISO 9000. Зазначено, що максимізація позитивного результату для підприємства за найбільш повного використання можливостей, які надає впровадження системи управління якістю відповідно до вимог стандарту ISO 9000, неможлива без урахування та мінімізації впливу загроз, що також супроводжують процес. Визначено етапи впровадження системи управління якістю продукції на підприємствах відповідно до вимог ISO 9000 та алгоритм реалізації даного процесу. Зазначено, що введення та ефективне функціонування системи управління якістю м'ясопродукції відповідно до вимог стандартів ISO 9000 має реалізовуватись комплексно з урахуванням усіх можливостей і загроз, що виникають у цьому випадку, та з дотриманням чіткого алгоритму, який заздалегідь включає часові проміжки на доопрацювання, проведення повторних аудитів, залучення сторонніх експертів та активізацію діяльності внутрішніх служб.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.1122. Управління ефективністю операційної діяльності підприємств-виробників ігристих вин в умовах зростання імпорту / Т. В. Рибачук-Ярова, І. В. Тюха, С. П. Дунда // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 2. — С. 65-73. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Проведено дослідження сучасних ринкових умов функціонування вітчизняних підприємств-виробників ігристих вин та розробку практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх операційної діяльності. Встановлено, що ефективність операційної діяльності підприємств-виробників ігристих вин є необхідною умовою як виживання, так і розвитку, тому вимагає постійного пошуку резервів і шляхів одержання бажаних доходів. Проаналізовано динаміку виробництва, реалізації та імпорту вина ігристого в Україну за 2010 — 2019 рр. Відмічено суттєве скорочення обсягів виробництва вітчизняної продукції за щорічного зростання обсягів споживання українцями імпортованих ігристих вин. Поступальне зростання обсягів продажу імпортованих ігристих вин протягом 2016 — 2019 рр. (із 2,74 до 11,8 млн пляшок) призвело до скорочення обсягів реалізації ігристих вин українського виробництва. Результатом такого падіння стало не лише погіршення показників операційної та збутової діяльності вітчизняних виробників ігристих вин, але й зниження їх ринкової вартості, що вимагає ініціації змін в організації операційної діяльності. Розроблено та запропоновано структурно-логічну послідовність етапів управління ефективністю операційної діяльності підприємств-виробників ігристих вин, представлену шістьма етапами: управлінський аналіз стану операційної діяльності; ініціація змін в організації операційної діяльності; формування операційної стратегії підприємства; формування програм розвитку операційної діяльності; реалізація заходів з удосконалення операційної діяльності та контроль результатів і стану операційної діяльності підприємства. Практична значущість дослідження зумовлена можливістю використання підприємствами-виробниками ігристих вин матеріалів дослідження для розробки комплексу заходів щодо управління ефективністю операційної діяльності.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.1123. Fuzzy-multiple approach to risk assessment under the conditions of management digitalization in enterprise activity / A. Mazaraki, I. Fedulova, Yu. Drozdova, S. Bai // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 263-275. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

Успішність підприємства на ринку залежить від рівня його конкурентоздатності, яка, своєю чергою, визначається рівнем конкурентних переваг продукції, що розробляють і поставляють на ринок. Постійне оновлення продуктового асортименту сучасними підприємствами надає можливість їм продовжити час свого ефективного життя та забезпечити успіх у довгостроковій перспективі. Для цього підприємства мають постійно здійснювати інноваційну діяльність, яку спрямовано на розробку, впровадження і виведення новинки на ринок для забезпечення найкращим чином потреб споживача. Однак підприємства мають не тільки досліджувати основні фактори успіху, а й джерела ризику, які супроводжують виведення інноваційної продукції на ринок. Ефективність товарної інноваційної політики підприємств молочної галузі визначається оптимальним поєднанням традиційних і нових товарів (нові зручні упаковки, нові смаки, розмір та інше). Розглянуто нечітко-многозначний підхід до оцінювання ризику виведення інноваційної продукції підприємства молочної галузі на ринок. В основу підходу покладено критерії оцінювання ризику виведення нової продукції на ринок «RWW» (Real, Win, Worth — «Чи це реально?», «Чи ми можемо виграти?», «Чи варто цим займатись?»), які розглянуто в роботі Джорджа С. Дея. На базі критеріїв оцінки ризику побудовано нечітко-многозначну модель оцінки ризику виведення інноваційної продукції на ринок. Одержано оцінку ризику виведення новинки на ринок за трьома складовими інструменту «RWW» та інтегральну узагальнену. Перевагою використання запропонованого методу є можливість формування агрегованого показника ризику виведення нового продукту на ринок, який урахує не тільки кількісні, а й якісні характеристики індикаторів оцінки.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1124. Some aspects of improving the management system of enterprises of the baking industry in Ukraine / V. Ostrovetskyu // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 62-67. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Розглянуто окремі питання щодо удосконалення системи управління підприємствами хлібопекарської галузі України. Зазначено, що хлібопекарська галузь є важливою стратегічною складовою харчової промисловості України. Проблеми, що виникають у цій галузі, негативно впливають на продовольчу безпеку України, а також погіршують макроекономічну динаміку, стимулюючи інфляцію. Обґрунтовано, що ключовим елементом забезпечення сталого розвитку підприємств хлібопекарської галузі України є калькулювання собівартості продукції. Калькуляція надає змогу здійснювати моніторинг та відслідковувати відхилення фактичних показників від тих, що було враховано у процесі планування виробничого періоду. Організацію моніторингу зміни складових ціни реалізації хліба та хлібобулочних виробів та її порівняння з ціновою динамікою на сировинних ринках доцільно здійснювати у системі управлінського обліку Direct-Costing-System, яка набирає популярності у зв'язку з розширенням застосування міжнародних стандартів фінансової звітності.

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 1.У.379

Економіка будівництва

1.У.1125. Еволюція теорії управління в умовах трансформаційних процесів на прикладі підприємств будівельної галузі / А. В. Шпаков, Г. В. Шпакова // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 91-96. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто еволюцію розвитку управлінської думки, систему знань про менеджмент. Проаналізовано найефективніші методики управління з точки зору стратегічного та оперативного управління організаційним розвитком, а також причини нереалізованості стратегій в минулому та систематизовано умови впровадження стратегій розвитку сьогодні. Виокремлено оптимальні теорії залежно від рівня виникнення загроз процесу організаційних змін. Визначено етапи запровадження змін, розглянуто прикладні інструменти їх запровадження та умови раціонального застосування під час трансформації на прикладі будівельних підприємств. Закладено теоретичне підґрунтя для формування удосконаленої організаційно-інституціональної платформи економічного управління процесами діяльності будівельного підприємства за допомогою механізмів резонансного управління в умовах розвитку світової економіки.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1126. Економічна безпека підприємств цивільного будівництва в Україні / О. М. Колмакова, Н. В. Янченко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 161-168. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — формування експрес-оцінки рівня економічної безпеки для будівельного підприємства (в основу якої, на відміну від інших, покладено оцінку рівня ефективності управління підрядниками та субпідрядниками) та вибір спеціального пакета заходів для підвищення рівня економічної безпеки. Проаналізовано

сучасний стан галузі цивільного будівництва України, ринкові особливості даного сектора економіки. Відмічено спад у галузі будівництва протягом 2020 – 2021 рр., особливо у першому півріччі 2021 р. Також протягом 2020 – 2021 рр. спостерігається уповільнення трудової міграції, деякі ланцюги постачання будівельних матеріалів перериваються, відповідно виникає потреба відновлення економічної діяльності. Також теоретичні дослідження авторів надали змогу виділити основні аспекти формування економічної безпеки підприємства через аналіз відповідного ринку та динаміки галузі цивільного будівництва. Обґрунтовано актуальність створення експрес-оцінки рівня економічної безпеки будівельного підприємства. Запропоновано експрес-оцінку проводити на основі визначення рівня ефективності управління підприємствами та субпідприємствами і наскільки вони дотримуються традиційної політики формування вартості та доходів. Методика оцінки включає чотири етапи: анкетування (що містить 20 питань за чотири напрямки оцінки); обробка даних анкетування (використовується метод Делфі); формування оцінної шкали для визначення рівня економічної безпеки будівельного підприємства; обрання пакета заходів для покращення економічної безпеки підприємств галузі цивільного будівництва. Пакети заходів для покращення економічної безпеки підприємств галузі цивільного будівництва розробляються для формального та неформального секторів. Вважають, що доцільно адаптувати запропоновані пакети заходів під особливості кожного окремого підприємства, використовуючи індивідуальний підхід. Запропонована експрес-оцінка надасть змогу в стислі строки проводити моніторинг стану будівельного підприємства та виявляти латентні кризові явища.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1127. Механізм державного регулювання фінансової стійкості будівництва в умовах економічної циклічності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. А. Моголівець; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. – Київ, 2019. – 21 с.: рис., табл. – укр.

Досліджено циклічність розвитку економіки і будівельної галузі України, що виявляється у періодичних коливаннях показників ВВП України та ВВП будівництва. Виявлено, що одним з важливих факторів зменшення фінансової стійкості галузі протягом 2002 – 2018 рр. є зменшення розмірів власного капіталу будівництва. Доведено необхідність регулювання фінансової стійкості будівництва з метою впливу на ділову активність в будівельному секторі та ВВП будівництва. Розроблено й обґрунтовано логічну модель формування організаційно-економічного механізму державного регулювання фінансової стійкості будівництва в умовах економічної циклічності. Визначено структуру даного механізму як комплексної системи, що включає підсистеми прогнозування економічної циклічності, оцінки і згладжування коливань та корегування заходів впливу. Визначено комплекс практичних заходів для кожної фази економічного циклу, що включає гнучке регулювання процентних ставок за іпотечними кредитами, податкових пільг при купівлі нерухомості, кількості земельних ділянок, запропонованих до забудови місцевими органами влади, а також кредитування будівельних підприємств під час депресії з використанням цільових безпроцентних заставних облигацій.

Шифр НБУВ: РА443418

1.У.1128. Напрями зміцнення фінансової безпеки домогосподарств у процесах фінансування житлового будівництва / Б. І. Пшик, І. В. Тяжкороб, Н. Р. Галайко, З. Я. Лапішко, О. П. Сідельник // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2022. – Вип. 1. – С. 84-97. – Бібліогр.: 17 назв. – укр.

Гарантування захисту фінансових інтересів інвесторів у житлове будівництво є актуальною проблемою для України, оскільки інвестиції громадян у житлове будівництво не захищені жодним економічним механізмом. Наявні законні шляхи фінансування будівництва об'єктів нерухомості нездатні повною мірою захистити інтереси громадян у цій сфері та забезпечити прозоре залучення коштів. Проведений аналіз динаміки обсягів упродовж 2012 – 2020 рр. надав змогу зафіксувати тенденцію до зниження обсягів будівництва житла, зумовленої зростанням цін на нерухомість, підвищенням процентних ставок за іпотечними кредитами, а найбільше – погіршенням фінансового стану населення внаслідок поширення коронавірусної пандемії COVID-19. У процесі аналізу виявлено суттєву різницю між обсягами введеного в експлуатацію та розпочатого будівництва житла, що свідчить не лише про зниження платоспроможного попиту на вітчизняному ринку житлової нерухомості, а також імовірність збільшення кількості недобудованого житла та поглиблення фінансових ризиків громадян, які вклали гроші в зазначене житло на початковому етапі його будівництва. Розроблено підхід до зміцнення фінансової безпеки громадян у процесі житлового будівництва, який базується на укладенні договорів інвесторами не з забудовником, а з фінансовою установою, яка контролює хід будівництва та перераховує кошти відповідно до графіка виконаних робіт. Обґрунтовано впровадження системи довгострокових житлових депозитів, що передбачає державне фінансове стимулювання їх власників у формі додаткових премій до процент-

ної ставки. Сформульовано пріоритети державної політики, спрямованої на захист фінансових інтересів домогосподарств на ринку житлової нерухомості в Україні: формування бази даних із достовірною та прозорою інформацією про діяльність забудовників та її ретельний аналіз з метою недопущення виникнення проблемних об'єктів житлового будівництва; залучення банків, страхових компаній та інших фінансових посередників до участі у фінансуванні житлового будівництва шляхом розроблення відповідних депозитних, кредитних і гарантійних продуктів; упродовження системи довгострокових житлових депозитів, що передбачає державне фінансове стимулювання їх власників у формі додаткових премій до процентної ставки; створення гарантійних механізмів для виплат компенсацій інвесторам житлового будівництва в разі банкрутства забудовника.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1129. Науково-методичний підхід до оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства / К. А. Зіненко // Бізнес Інформ. – 2021. – № 7. – С. 101-108. – Бібліогр.: 8 назв. – укр.

Мета роботи – розробка науково-методичного підходу до комплексного оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства. Запропоновано науково-методичний підхід, що складається з таких етапів оцінювання: оцінювання рівня економічної безпеки за функціональними складовими будівельного підприємства, що базується на таксономічному підході до формування загального інтегрального показника за методом В. Пюта; оцінювання впливу інтересів стейкхолдерів на рівень економічної безпеки будівельного підприємства за визначеними групами на основі експертного методу бальної оцінки та факторного аналізу; оцінювання впливу чинників корисних (можливості) та дестабілізаційних (загрози) на економічну безпеку будівельного підприємства за групами стейкхолдерів з використанням методів факторного аналізу; ранжування груп стейкхолдерів із урахуванням пріоритетності впливу на рівень економічної безпеки будівельного підприємства; визначення загального рівня економічної безпеки будівельного підприємства із урахуванням інтересів та чинників впливу за групами стейкхолдерів на основі побудови комплексного інтегрального показника економічної безпеки будівельного підприємства. Проведення оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства на основі запропонованого науково-методичного підходу із урахуванням впливу реалізації інтересів стейкхолдерів та чинників впливу за групами стейкхолдерів надає можливість одержання комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємства, що сприяє прийняттю більш ефективних управлінських рішень щодо покращення рівня економічної безпеки, стійкості функціонування та розвитку будівельного підприємства.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1130. Організаційно-технологічні заходи термомодернізації застарілого житлового фонду / В. Р. Сердюк, С. Ю. Францишина, Т. В. Сердюк, О. В. Христюк // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. – 2022. – № 2. – С. 6-17. – Бібліогр.: 18 назв. – укр.

Утримання житлового сектора економіки стало одним з найбільших і вагомих тягарів, який гальмує її розвиток. Наведено дані імпорту Україною енергетичних ресурсів та показано, що загальні витрати коштів на опалення будівель оцінювалися Урядом країни в окремі роки на рівні майже 9,0 % від ввп країни. Приведено питому вагу типових серій малоповерхових будинків забудови 1960 – 1980 рр., подано показники теплофізичних властивостей стінових матеріалів зовнішніх стін. Показник термічного опору огорожувальних конструкцій стін застарілих будинків більше ніж утричі нижчий чинних нормативних показників. Наведено аналіз сучасного стану нормативно-правового забезпечення реалізації термомодернізації застарілого житлового фонду. Більшість державних програм не могли бути реалізовані повною мірою через відсутність державної фінансової підтримки. Наведено аналіз основних недоліків чинного законодавства, яке гальмувало термомодернізацію будинків масової забудови 60 – 80 рр. минулого століття. Показано, що відносні обсяги будівництва житла в Україні в декілька разів нижчі ніж в сусідніх країнах, тому термомодернізація одночасно розв'язує декілька важливих задач – зменшення споживання енергетичних ресурсів, подовження терміну служби застарілого житлового фонду та забезпечує одержання додаткового житла за рахунок надбудови та прибудови додаткових поверхів та секцій. На прикладі основних серій типових будинків запропоновано прийом реконструкції (за методами прибудови та надбудови). Наведено основні технологічні прийоми утеплення зовнішніх стін. Запропоновано удосконалення чинного законодавства та створення сприятливих умов для будівництва соціального доступного житла, яке може виконувати функцію маневреного житлового фонду для прискорення термомодернізації застарілого житлового фонду. Європейська директива про енергетичну ефективність будівель 2010/31/EU з 31 грудня 2020 р. передбачає будівництво нових будівель в країнах ЄС класу «А» – майже з нульовим споживанням енергії (nearly zero-energy будівля).

Шифр НБУВ: Ж68690

1.У.1131. Проектно-кошторисна та технічна документація при спорудженні та ремонті трубопроводів та її перевірка / Р. Т. Мартинюк // Прикарпат. вісн. НТШ. Сер. Число. — 2021. — № 16. — С. 132-137. — Бібліогр.: 2 назв. — укр.

Усі роботи щодо спорудження та ремонту трубопроводів, як і будь-який промисловий об'єкт споруджують відповідно до проектів, розроблених державними проектними організаціями. Під час проектування керуються: галузевими інструкціями про порядок розробки, узгодження та затвердження проектно-кошторисної документації на будівництво підприємств, будівель і споруд та інструкціями з проектування та будівництва; нормативними документами про норми технологічного проектування, будівельними нормами та правилами, каталогами будівельних робіт; стандартами на будівельні матеріали та деталі; кошторисними нормативами для визначення кошторисної вартості будівництва та інформацією про нове технологічне та допоміжне обладнання.

Шифр НБУВ: Ж73616

1.У.1132. Управління системою забезпечення матеріально-технічними ресурсами в будівництві: монографія / П. П. Микитюк, Ю. І. Микитюк; ред.: П. П. Микитюк; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль: ЗУНУ, 2022. — 204, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 189-204. — укр.

Розвинуто теоретичні положення щодо управління системою забезпечення матеріально-технічними ресурсами в будівництві. Визначено особливості планування матеріально-технічних ресурсів будівельних організацій (БО) з урахуванням ризику. Аргументовано систему динамічних показників, що відображають ефективність забезпечення матеріально-технічних ресурсів будівельного виробництва в реальному часі. Проведено аналіз і визначено основні напрямки і методи підвищення конкурентоспроможності виробничого потенціалу БО. Розроблено методику управління підвищенням ефективності забезпечення активної частини основних засобів БО. Удосконалено методи ефективного управління забезпеченням матеріальних ресурсів БО. Запропоновано інструментарій управління запасами і складським господарством БО. Моделювання забезпечення та використання матеріально-технічних ресурсів БО.

Шифр НБУВ: ВА863615

1.У.1133. Financial support and efficiency of implementation of government housing accessibility programs in Ukraine / D. Shteingauz, A. Kuznyetsova, D. Achimovich // *Finance - кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 178-183. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Досліджено та проаналізовано стан фінансового забезпечення семи державних програм доступності житла (ДП ДЖ), що діють на сьогодні в Україні. У результаті визначено найбільш ефективні програми за обсягами надання державної допомоги і середнім розміром державної допомоги у розрахунок на одного отримувача. Основним суттєвим недоліком у реалізації ДП ДЖ є постійне їх недофінансування з державного бюджету, яке стримує прояв синергетичного позитивного ефекту. Дефіцит бюджетних коштів й обмеження або повна відмова від виділення бюджетних асигнувань на фінансування державної підтримки за програмами підвищення ДЖ для різних категорій населення країни негативно впливають на стан розвитку ринку житлової нерухомості в Україні, стримуючи як попит, так і пропозицію житла через брак фінансових ресурсів для покриття наявних інвестиційних потреб як на стадії будівництва, так і при реалізації вже збудованих об'єктів житлової нерухомості. Визначено мультиплікаційний ефект від реалізації ДП ДЖ на пожвавлення ринку нерухомості шляхом залучення власних коштів громадян у будівельну галузь. Окреслено пріоритетні для державної підтримки механізми забезпечення українців житлом: іпотечні кредити під 7 % річних із першим внеском від 15 % від вартості житла та фінансовий лізинг під 5 % без першого внеску, які спрямовано, передусім, на підтримку населення України та підсилюють захист інтересів громадян. Зумовлено необхідність удосконалення фінансово-кредитних інструментів, що долають проблему браку фінансових ресурсів для потреб ринку нерухомості та надають змогу швидко створити потрібні об'єкти житлової нерухомості, з урахуванням стратегічних інтересів усіх його учасників — населення (інвесторів), забудовників, банків і небанківських фінансових установ, держави та місцевих органів влади, а також місцевих громад.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1134. «Green» construction as a promising direction for the development of small entrepreneurship in Ukraine / V. Vasiuta, D. Kryvoshei, O. Tovstun // *Економіка і регіон*. — 2021. — № 4. — С. 45-52. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Розглянуто актуальне питання впровадження технології «зеленого» будівництва, що може стати одним із шляхів розвитку малого підприємництва в Україні. Зазначено, що мале підприємництво є важливим сектором національної економіки. Особливої уваги заслуговує діяльність малих підприємств у сфері будівництва. Екологічне будівництво виступає сучасним напрямком у сфері житлового будівництва. Авторами наведено основні принципи, на основі яких здійснюється екологічне будівництво. Проаналізовано досвід деяких будівельних компаній в Україні. Наголошено, що розвиток «зеленого» будівництва безпосередньо

залежить від технологічного рівня країни та від усвідомлення суспільством важливості екологічних питань. Враховуючи, що рівень усвідомлення із часом зростає, то попит на екологічно чисту продукцію та послуги також зростає разом із можливостями для розвитку підприємництва. Це підтверджує досвід країн, які вже досягли найбільшого успіху у розвитку «зеленого» будівництва. Екологічне, або «зелене», будівництво засноване на принципах енергозбереження та екологічності, що наразі є актуальними питаннями. Мета екологічного будівництва полягає у забезпеченні комфортного та безпечного проживання. Під час екологічного будівництва зменшується негативний вплив на довкілля та у подальшому експлуатаційні витрати на утримання будинку, а також забезпечуються комфортні умови проживання. Україна має сприятливі перспективи для розвитку екологічного будівництва. Зазначено, що поки що напрям «зеленого» будівництва в Україні знаходиться на початковій стадії розвитку. Реалізованих проектів не так багато, та й кількість компаній, що активно використовують підходи «зеленого» будівництва, також незначна. Одним з нових напрямків розвитку суб'єкта малого підприємництва ТОВ «БК «ЖИТЛО-БУД» доцільно обрати «зелене» будівництво. Товариству запропоновано до реалізації бізнес-план, суть якого є зведення малоповерхових будинків з дерева. Проведено порівняльний аналіз характеристик деревини з іншими найбільш розповсюдженими будівельними матеріалами.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.1135. The multi-criteria planning model of urban spatial development with regard for the interests of stakeholder / M. Tymoshchuk, N. Sosnova, R. Feshchur, S. Shyshkowskyi, S. Korytko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 569-581. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Мета дослідження — обґрунтування концепції та побудова моделі планування просторового розвитку міста як складної архітектурно-містобудівної та соціально-економічної системи, а також розроблення інструментів формування планувальних рішень, узгоджених за багатьма критеріями, які відображають інтереси стейкхолдерів. Розглянуто та проаналізовано базові теорії (мови шаблонів, центральних місць) і концептуальні підходи до утворення міських просторів (торгового, відпочинкового, оздоровчого, іміджового, розважального, природоохоронного, спортивного спрямування). Установлено можливість та обґрунтовано доцільність застосування експертних методів, а також соціологічних, економічних, математичних і методів проектного менеджменту до аналізування, узагальнення та моделювання процесу планування розвитку громадського простору міста. Обґрунтовано концептуальні засади, встановлено загальні вимоги та окреслено основні завдання, які потребують вирішення у процесі формування планувальних рішень. Розроблено багатокритеріальну оптимізаційну модель планування просторового розвитку міста в умовах суперечливості інтересів стейкхолдерів, обмеженості ресурсного потенціалу та неповної інформаційної визначеності. Впровадження моделі підвищить обґрунтованість планувальних рішень і призведе до зростання якості життя населення внаслідок розширення наявних та урізноманітнення потенційно можливих функцій громадського простору міста. Встановлено критерії оцінювання архітектурно-містобудівного, економічного, соціального, культурно-пам'яtkового та екологічного результату від реалізації плану розвитку громадського простору міста. Аргументовано доцільність застосування методу послідовних поступок як ефективного інструмента співтворення стейкхолдерами узгоджених планувальних рішень. Розроблена базова модель формування оптимальних за окремими критеріями планувальних рішень містить обмеження на потенціал просторового розвитку міста, черговість упровадження взаємопов'язаних об'єктів розвитку та збалансованість попиту та пропозиції послуг (функцій) громадського простору для мешканців міста. Модифікована за методом послідовних поступок модель формування узгодженого за інтересами стейкхолдерів планувального рішення базується на встановленні домінантного критерію оптимізації, експертному обґрунтуванні допустимої втрати оптимальності початкових планувальних рішень за кожним із критеріїв на кожному кроці подальших розрахунків і консенсному ухваленні остаточного рішення.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.750

Економіка сільського господарства

1.У.1136. Використання земельних угідь України на засадах інтенсифікації: монографія / В. К. Збарський, М. П. Талавіря. — Київ: НУБіП, 2023. — 569 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичні і методичні основи економічної стійкості сільськогосподарських підприємств на основі інтенсифікації виробництва. Досліджено питання системного підходу до розуміння інтенсифікації використання земельних угідь як комплексної економічної категорії, взаємозв'язку інтенсифікації з категоріями сталого землекористування, економічної ефективності використання землі. Зважаючи, що у сільському господарстві

земля виступає як предметом, так і засобом праці — розглянуто поняття ролі землі, земельних ресурсів та їх властивостей у процесі виробництва. Встановлено, що економічною основою категорій інтенсифікації та ефективності є взаємозв'язок витрат і результатів. Якщо інтенсифікація сприяє досягненню більшої ефективності, то першій відводиться роль причини, фактору, а другій — результату, наслідку. Таким чином, між розглянутими поняттями існує причинно-наслідковий зв'язок. В роботі також знайшли своє відображення особливості використання земельних угідь особистими селянськими та фермерськими господарствами.

Шифр НБУВ: ВА865082

1.У.1137. Забезпечення конкурентоспроможності фермерських господарств України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Д. В. Єременко; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2019. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Зазначено, що основним напрямом розвитку вітчизняного фермерства є забезпечення конкурентоспроможного високотоварного виробництва сільськогосподарської продукції разом із розширенням сфери виробничо-господарської діяльності. Обґрунтовано необхідність створення альтернативної системи функціонування підприємницьких структур (ПС), діяльність яких має враховувати обов'язковий характер сталого розвитку сільських територій як невід'ємну складову свого подальшого існування. Запропоновано для використання поняття «фермерське село» або «село фермерського типу». Доведено, що головною метою фактичної реалізації моделі фермерського села є забезпечення гармонійного співіснування ПС селянського типу в межах однієї адміністративної одиниці, стимулювання ведення ними господарської діяльності на принципах сталого розвитку. Розроблено «Концепцію програми конкурентоспроможного розвитку фермерських господарств (ФГ) на період до 2030 року», метою якої є створення організаційно-економічних умов для забезпечення конкурентоспроможного розвитку ФГ України. Проаналізовано сучасний стан та особливості їх державної. Обґрунтовано необхідність здійснення заходів державної політики щодо стимулювання розвитку міжгосподарських об'єднань фермерів на принципах кластеризації.

Шифр НБУВ: РА442647

1.У.1138. Порівняльний аналіз техніко-економічних показників фермерських господарств / В. Сай, Л. Винарчик, Л. Гулько // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 109-117. — Бібліогр.: 115 назв. — укр.

Мета роботи — оцінити можливості розвитку фермерських господарств (ФГ) у сучасних умовах, а також з'ясувати проблеми та перспективи ФГ в Україні. ФГ є формою підприємницької діяльності громадян зі створенням або без створення юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію (СПП), переробляти та реалізовувати таку з метою одержання прибутку на земельних ділянках, наданих для ведення сімейного ФГ. Важлива роль у виробництві СПП ними відводиться ФГ, що фактично стали повноправними суб'єктами в аграрній багатокладній економіці, пройшли перший етап формування та становлення. Наявність значної кількості великотоварних виробників, проблеми організації та розташування гуртових ринків, недостатній рівень заселеності сільських територій, неналежний рівень ресурсозабезпечення — все це визначає специфіку конкурентного середовища, в якому функціонують ФГ. Завдання розвитку ФГ в Україні вимагає вивчення особливостей їх діяльності, аналізу сучасного етапу функціонування ФГ, виявлення перешкод на шляху їх розвитку й окреслення напрямів удосконалення їх діяльності. Проаналізовано масштаби та тенденції розвитку ФГ в Україні, їх місце серед інших сільськогосподарських виробників, зокрема за областями України; охарактеризовано основні показники їх діяльності. Підтверджено, що, незважаючи на велику кількість ФГ, їх місце в економіці сільського господарства України і донині залишається незначним. Виявлено основні організаційно-економічні проблеми розвитку ФГ в Україні, які пов'язані з відсутністю власного капіталу, умов вільного доступу до кредитів, а також із неадекватним співвідношенням між цінами на технічні засоби та СПП. Розкрито становище ФГ у світі.

Шифр НБУВ: Ж72536

Економіка сільського господарства у цілому

1.У.1139. Геоінформаційні технології в управлінні розвитком сільської економіки: колект. монографія / О. В. Скидан, П. В. Пивовар, Л. В. Тарасович, П. П. Топольницький, В. Є. Данкевич, О. М. Николок, Є. М. Данкевич, А. М. Пивовар; Поліський нац. ун-т. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2022. — 231 с.: рис., табл. — укр.

Визначено роль та висвітлено методику дослідження сільської економіки у контексті забезпечення продовольчої безпеки держави. Розкрито методологічні особливості геопросторового аналізу соціально-економічних трансформацій сільської економіки. Проаналізовано сучасний рівень продовольчого забезпечення насе-

лення України. Окреслено геоаналітичний профіль земельних ресурсів України. Проведено сценарне моделювання рівня продовольчої безпеки. Презентовано структуру геопорталу територіальної громади, висвітлено її геопросторовий профіль. Обґрунтовано переваги застосування геоінформаційних технологій для забезпечення інвестиційної привабливості, підвищення іміджу та брендінгування територіальної громади.

Шифр НБУВ: ВА864045

1.У.1140. Державне регулювання розвитку сільської соціально-інфраструктури: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. В. Сербогіна-Берестовська; Нац. ун-т цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено науково-теоретичному обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку сільської соціальної інфраструктури. Узагальнено науково-теоретичні підходи щодо державного регулювання розвитку сільської соціальної інфраструктури. Уточнено суть, складові та зміст комплексного механізму державного регулювання розвитку сільської соціальної інфраструктури. Проаналізовано зарубіжний досвід державного регулювання соціального облаштування сільських територій у контексті його застосування в Україні. З'ясовано проблеми та перспективи розвитку сільської соціальної інфраструктури в Україні та Харківській обл., виявлено суперечності у цій сфері та опрацьовано пропозиції щодо їх вдосконалення. Запропоновано стратегічні напрями розвитку сільської соціальної інфраструктури. Обґрунтовано стратегію розвитку сільської соціальної інфраструктури.

Шифр НБУВ: РА442637

1.У.1141. Державне регулювання сталого розвитку аграрного сектора економіки України: теоретико-методологічні підходи: монографія / Т. О. Харченко; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Суми: Мрія, 2023. — 359 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 299-332. — укр.

Викладено результати досліджень щодо удосконалення теоретико-методологічних засад державного регулювання сталого розвитку аграрного сектора економіки України. Узагальнено міжнародний досвід формування політик державного регулювання сталого розвитку аграрного сектора й обґрунтовано структурний концепт оцінки міжнародної позиції України у світовому контексті державної фінансово-економічної підтримки агросектора. Сформовано концепцію сталого розвитку аграрного сектора та сільських територій, котра відповідає європейським політикам забезпечення стійкості продовольчих систем та Стратегії повного відновлення України.

Шифр НБУВ: ВА865356

1.У.1142. Державні орієнтири реалізації інноваційних провайдерів структурної політики аграрного сектора економіки України / О. В. Ковальова // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 159-166. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

В умовах сучасного надзвичайно динамічного світу та кардинального відставання національної економіки від світових стандартів вирішити завдання координації процесу створення ефективних, конкурентоспроможних суб'єктів господарювання у виробничій і обслуговуючій сферах сільського господарства за державної підтримки можна лише за наявності швидкоплинних якісних змін та інноваційно-технологічного стрибка. Рівень продуктивності праці, який демонструють галузі економіки України, не відповідає потребам реалізації концепції сталого розвитку, що позначається на загальних показниках, результатах соціально-економічного забезпечення. Пріоритетом структурної політики має стати стимулювання економічного зростання разом із оптимальним задоволенням соціальних потреб, вирішенням інфраструктурних проблем у виробничій і невиробничій сферах розвитку сільських територій. Відправною точкою, драйвером у досягненні цієї мети структурної політики є активізація чинників науково-технічного прогресу через інвестиційно-інноваційні складові переходу від сировинної до інноваційної моделі розвитку аграрного сектора та забезпечення функціонування сфер економічної зайнятості. Державі потрібно якісно стимулювати структурні зміни в господарському механізмі на всіх рівнях, а суб'єктів ринку зацікавити у підвищенні ефективності на засадах сталого розвитку та активного використання передових інновацій.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1143. Еколого-економічні основи впорядкування існуючих сільськогосподарських землеводіль і землекористувачів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06 / О. А. Малашевська; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2019. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано необхідність розроблення методики перерозподілу земельних ділянок на основі поєднання евристичного та оптимізаційного підходів. Проаналізовано основні підходи до консолідації земель у країнах Європи відповідно до класифікації FAO за цілями, тривалістю, необхідними умовами реалізації та результатами. Розроблено оптимізаційну модель перерозподілу земельних ділянок з метою впорядкування існуючих сільськогосподарських землеводіль і землекористувачів в Україні на основі вдосконалення підходів до обміну земельних ділянок.

Запропоновано систему факторів рівноцінного обміну земельних ділянок при впорядкуванні існуючих сільськогосподарських земельоволодін і землекористувань, які, на відміну від існуючих, враховують просторово-технологічні характеристики та характеристики місця розташування. Розроблено алгоритм перерозподілу земельних ділянок при впорядкуванні існуючих сільськогосподарських земельоволодін і землекористувань. Запропоновано встановлювати вимоги до рівноцінності земельних ділянок відповідно до запропонованих факторів як альтернативу багатфакторним моделям перерозподілу та встановленню допустимого діапазону втрати вартості земельної ділянки у результаті перерозподілу. Запропоновано методику визначення площі рівноцінних земельних ділянок методом послідовних ітерацій. Обґрунтовано економічну ефективність впорядкування землекористування на території Київської обл. за запропонованою методикою.

Шифр НБУВ: RA44326

1.У.1144. Економічний розвиток аграрної сфери України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / С. А. Надвичний; Миколаївський нац. аграр. ун-т. — Миколаїв, 2019. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні та науково-практичні основи економічного розвитку аграрної сфери. Обґрунтовано використання структурно-функціональної моделі трансформації складових його ресурсного та експортного потенціалу в умовах глобалізації. Запропоновано класифікацію чинників, що двояко впливають на економічний розвиток з урахуванням регіональної та галузевої специфіки виробництва. Вона враховує закономірності процесу її формування та ґрунтується на таких класифікаційних ознаках, як характер впливу та зростання. Розроблено теоретико-методологічний інструментарій і концепцію формування стратегії розвитку аграрної сфери регіону на основі обґрунтування механізмів його забезпечення та диверсифікації виробництва й акцентування уваги на виборі стратегії та механізмів інтеграції у світовий економічний простір, враховуючи тактику дій систем управління й організації, регулювання макро- та мікроекономічних процесів. Проведено інтегральний аналіз тенденцій, сучасного стану середовища функціонування та результатів виробничої діяльності галузей сільського господарства за регіонами України. Аналіз та оцінка передбачають використання критеріїв та показників, які надають достовірну картину рівня, спрямованості, динаміки й інтенсивності трансформації в аграрній сфері. Механізм дослідження її економічного розвитку ґрунтується на систематизації критеріїв та показників за економічною, соціальною, екологічною та адміністративною складовими. Обґрунтовано інституційні засади формування високоєфективної аграрної регіональної системи на основі кластера. Доведено, що економічний розвиток аграрної сфери у сучасних умовах визначають регіональні аграрні кластери, які сприяють поліпшенню інвестиційного клімату, створюють умови для реалізації замкнутого циклу виробництва, сприяють зростанню конкурентоспроможності продукції, збільшенню обсягів експорту продуктів переробки сільськогосподарської продукції тощо.

Шифр НБУВ: RA28966

1.У.1145. Європейський «зелений курс» та аграрний сектор України: очікування і виклики / Н. В. Федорчук // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 27-31. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Розглянуто актуальні питання запровадження й адаптації програми Європейського Союзу European Green Deal для українського агробізнесу. Проаналізовано фактори, ризики і виклики, які виникають у результаті поширення «зеленого курсу» на українських сільгоспвиробників. Досліджено європейський досвід реалізації програми у частині аграрного сектора. Визначено, що на сучасному етапі ведуться перемовини з Європейським Союзом у межах «зеленого курсу», і є готовність співпрацювати у межах запровадження цієї програми для агробізнесу. Необхідно побудувати взаємозв'язок між усіма причетними органами влади та аграрним сектором для адаптації цього європейського курсу в Україні. Пріоритетом для нашої держави є поглиблення теоретико-методологічних підходів до розроблення механізмів забезпечення переходу вітчизняного аграрного сектора на модель європейського «зеленого курсу». Окреслено перспективи для України одержати прямий доступ до «зеленої економіки» та стати кліматично нейтральною в аграрній сфері.

Шифр НБУВ: Ж23244; екон. та підпр.

1.У.1146. Збалансованість територіальної організації агроландшафтів Східного Поділля: науково-методичні і практичні підходи / О. В. Мудрак, М. М. Ганчук, Г. В. Мудрак, І. А. Шевченко, Н. В. Зіновчук, Г. С. Хаєцький // Агро-екол. журн. — 2021. — № 4. — С. 12-19. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

«Стратегією сталого розвитку України до 2030 року» передбачено запровадження ефективних та науково обґрунтованих методів ведення сільськогосподарського виробництва, які б сприяли збереженню агроєкосистем, підвищували б адаптивність їх здатність до опору змін кліматичних умов (несприятливих погодних явищ, посухи, повеней), поліпшували б екологічну якість земель і ґрунтів. Однак без збалансованості територіальної організації стану агроландшафтів досягти поставленої мети

неможливо. Проведено аналіз збалансованості територіальної організації сучасних агроландшафтів Східного Поділля, який становить 4,4 % від загальної площі України, де питома частка регіону в загальному обсязі аграрного виробництва держави становить 12,3 %. Наразі основними нестабільно-впливними чинниками земель сільськогосподарського призначення в структурі агроландшафтів Східного Поділля є: висока розораність сільськогосподарських земель (середній показник по регіону становить 75,2 %), низький рівень вмісту гумусу в ґрунтах (2,7 %), недостатній рівень вмісту поживних речовин (азоту 82,0 мг/кг, фосфору 83,5, калію 109,9 мг/кг), практична відсутність сівозмін (53 % зайнято зерновими та зерново-бобовими, 32 % технічними культурами, 8 % картоплею і овочами). За одержаними розрахунками встановлено, що частина земель громад районів належить до екологічно нестабільної або стабільно нестійкої категорії земель. Найнижчий рівень екологічної стабільності спостерігається в центральних і південно-східних громадах. Для подальшого збалансованого розвитку агроландшафтів Східно-Подільського регіону обґрунтовано науково-теоретичні і практичні підходи функціонування агроєкосистем та запропоновано комплекс заходів щодо дотримання еколого-безпечного стану використання земель сільськогосподарського призначення. Пріоритетними напрямками збалансованості територіальної організації агроландшафтів регіону та покращання їх екологічного стану виступають заходи нормативно-правового, інституційного, техніко-економічного та організаційного й землевпорядного забезпечення. Дотримання зазначених заходів надасть можливість задіяти значні резерви збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечить суттєве «оздоровлення» агроландшафтів і поліпшить екологічні умови проживання сільського населення.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.У.1147. Інвестиційно-інноваційний розвиток аграрного виробництва: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Т. Т. Голбан; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено та узагальнено теоретичні та методичні засади, розроблено практичні рекомендації щодо інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва. Узагальнено суть, значення та принципи інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва, розроблено багатофункціональний механізм управління інвестиційно-інноваційним розвитком аграрного виробництва, запропоновано теоретичні підходи до формування стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва. Здійснено аналіз тенденцій розвитку інноваційного потенціалу економіки держави та проведено оцінку інвестиційної політики як фактора інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва в Україні. Розроблено стратегічні напрями інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва на галузевому та господарському рівнях, запропоновано організаційно-економічні засади та інституціональне забезпечення використання інвестиційно-інноваційних кластерних технологій в аграрному виробництві, здійснено розробку напрямів державної підтримки інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва.

Шифр НБУВ: RA442418

1.У.1148. Інформаційне забезпечення ефективності маркетингу ринку продукції для ветеринарної медицини і тваринництва / А. В. Гримак, Л. В. Курилас, Т. Є. Сенишина // Наук.-техн. бюл. Держ. н.-д. контрол. ін-ту вет. препаратів та корм. добавок і Ін-ту біології тварин. — 2021. — Вип. 22, № 1. — С. 74-78. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Досвід роботи провідних зарубіжних і вітчизняних фірм, підприємств ветеринарної підтверджує пріоритетну роль маркетингу, як механізму узагальнення й інформаційного моделювання ринку продукції для ветеринарної медицини і тваринництва. Маркетинг організовує і управляє діяльністю підприємств з виробництва і збуту продукції із врахуванням процесів і відносин, які складаються на ринку. Ринкова маркетингова інформація — це комплексне знання ринку, яке включає вивчення факторів, без знання і аналізу яких вірогідність прийняття необґрунтованого, або позитивно-окупного рішення є досить високою. Тому, виробники продукції для ветеринарної пріоритетною інформацією вважають оперативну цінову інформацію на ринках різних рівнів, рівень конкурентоспроможності продукції та її асортимент, про запити споживачів. Важливою є інформація для підприємств, учасників ринку, щодо новин аграрної політики, статистичних повідомлень про виробництво, переробку, реалізацію продукції конкурентів і ціни, комерційні пропозиції. Зокрема, Проєкт аграрного маркетингу, за підтримки компанії «АПК-інформ» (Andryushko, 2004; Yarmak, 2004), передбачає і надає виробникам продукції, відповідно учасникам ринку, таку інформацію: щодо цін, які формуються на ринку продукції; аналізують і прогнозують цінові тенденції та розвиток цінової ситуації на ринку; про круглі столи, виставки, семінари, тренінги, які відбуваються з учасниками ринку; статистичні дані про виробництво, переробку, споживання продукції, прогнозують очікувані зміни; прайс-пропозиції від підприємств, які виробляють або реалізують продукцію; інформують про законодавчі зміни. Інформаційне забезпечення завдань маркетингу базується на використанні як соціально-економічної, так і науково-технічної інформації. Особливість

маркетингової інформації полягає в необхідності вивчення характеристик продукції із врахуванням існуючих і перспективних можливостей ринку, комплексного аналізу всіх його складових. Разом з тим, використання ділової інформації в системі управління процесами, які відбуваються в ринкових відносинах, вимагають удосконалення і осучаснення методів її збору, аналізу. Дефіцит інформації, необхідної для забезпечення повноти маркетингових досліджень ринку, має місце не тільки тому, що окремі важливі дані не збираються, відповідно і не аналізуються, а й не доводяться до споживачів. В сучасних умовах орієнтація виробників продукції для ветмедицини і тваринництва на реальні вимоги ринку спонукає по-новому оцінювати інформаційні маркетингові зв'язки, що сприятиме ефективній діяльності підприємств на основі збалансованого підвищення якості продукції, її конкурентоспроможності, попиту і раціональному розподілі затрат на всіх стадіях виробництва продукції.

Шифр НБУВ: Ж72108

1.У.1149. Капіталізація аграрного сектору економіки: колект. монографія / Ю. Рамаунаскас, В. Зіновчук, Д. Дема, Л. В. Недільська, І. Абрамова, О. Стойко, О. Ковальчук, Н. Куровська, Л. Сус, Ю. Сус, Г. Мартинюк, Н. Савченко, Р. Савченко, В. Кухарець, І. Дем'янюк, Д. Клямович, Л. Уманець, І. Януль; ред.: Л. В. Недільська; Поліський нац. ун-т. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2021. — 283 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 262-280. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади інституціонального забезпечення капіталізації аграрного сектору економіки, методичні підходи до оцінки капіталу аграрного виробництва, а також механізми його формування та подальшого зростання. Зазначено, що результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі за умов підготовки фахівців спеціальностей «Фінанси, банківська справа і страхування», «Облік і оподаткування», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Публічне управління та адміністрування», «Економіка» та ін.

Шифр НБУВ: ВА864053

1.У.1150. Капітальні інвестиції та роль держави в розвитку агропромислового комплексу України / К. С. Шапошников, Д. В. Крилов, А. В. Чуб // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 46-50. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Доведено, сучасний період господарювання, будь-яка економічна активність підпорядковується циклічній динаміці, яка напряму пов'язана з інвестиційною діяльністю. Тому, одним із завдань державної регуляторної політики є стимулювання економіки в періоди спаду не лише за рахунок державних видатків, але й інвестицій в пріоритетні галузі. Зважаючи на те, що підприємства АПК відіграють ключову роль в економічному розвитку держави, тому актуальним завданням є оцінка капітальних інвестицій в агропромисловий комплекс, та визначення ролі держави в інвестуванні. На основі аналізу літературних джерел було визначено, що роль держави в цьому процесі, з позиції регуляторної діяльності, на думку авторів, полягає у проведенні якісних економічних та соціально-політичних реформ, які надають змогу подолати монополізацію ринків, тінізацію економіки, корупцію, недосконалість судочинної та правоохоронної систем. Щодо АПК, необхідно вживати заходи для припинення аграрного рейдерства, розвитку сільськогосподарської інфраструктури, державної підтримки фермерських господарств тощо. За результатами проведеного аналізу зроблено висновки що у 2019 р. на підприємствах АПК, на відміну від всієї економіки, спостерігалось значне скорочення фінансування капітальних видатків. В перспективі це може призвести до циклічних коливань в галузі, що є небажаним. Науковою новизною даної роботи є подальший розвиток методології оцінки інвестиційного забезпечення підприємств агропромислового комплексу України на основі міжгалузевих порівняльного аналізу, що, на відміну від існуючих, надає змогу визначати не лише кількісний бік вивчаємого явища, але й виконувати оцінку ефективності впровадження інвестицій на основі показників ділової активності та надає можливість обґрунтовувати пріоритети державної підтримки підприємств основних та допоміжних видів діяльності.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1151. Конкурентоспроможність сільського господарства України в умовах міжнародної економічної інтеграції: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. І. Патики; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2019. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та практичні підходи щодо забезпечення конкурентоспроможності сільського господарства України в умовах міжнародної економічної інтеграції. Узагальнено теоретичні основи формування конкурентності та конкурентоспроможності сільського господарства, виявлено чинники її забезпечення. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат. Узагальнено методологічні засади та розроблено методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності сільського господарства. Ідентифіковано позиції України на світових ринках сільськогосподарської продукції, визначено напрями їх посилення у перспективі. Доведено позитивний вплив міжнарод-

ної економічної інтеграції на конкурентоспроможність вітчизняного сільського господарства. Розраховано інтегральний індекс конкурентоспроможності сільського господарства України у ретроспективі, проведено порівняння з аналогічним показником по інших державах й експортоорієнтованих галузях національної економіки. Систематизовано сукупність пріоритетів та розроблено комплекс стратегічних заходів стосовно забезпечення конкурентоспроможності сільського господарства України в умовах міжнародної економічної інтеграції, визначено критерії оцінювання їх ефективності.

Шифр НБУВ: РА441870

1.У.1152. Концептуальні підходи до сталого розвитку аграрного сектору економіки України в системі діючої державної політики / Т. О. Харченко // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 69-74. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено сучасні зміни фундаментального концепту державної політики розвитку аграрного сектору в частині переходу від поняття «розвитку», котрий включав досягнення базових соціально-економічних чинників, до поняття «сталого розвитку» («Sustainable Development»), що передбачає включення складників екологічного напрямку та формування соціо-економіко-екологічної моделі, яка є максимально адаптованою до європейських стандартів. Обґрунтовано важливість дотримання вимог концепції сталого розвитку аграрного сектору, адже природні ресурси виступають базисом його розвитку, а найбільші втрати ресурсів зумовлені відсутністю заходів щодо їх збереження та відновлення, в тому числі і ключового фактора виробництва і землі. Визначено, що збереження ресурсного потенціалу є одним із важливих елементів досягнення ефективності розвитку аграрного сектору та забезпечення його сталості. Запропоновано як умовний складник концепції сталого розвитку аграрного сектору включити управлінську складову, що у підсумку забезпечить формування чотирифакторної соціо-економіко-екологічно-управлінської моделі. Підтверджено важливість розгляду аграрного сектору та сільських територій як комплексної системи, сталий розвиток якої можливий за умови збалансованої взаємодії економічної, соціальної, екологічної та управлінської складових. Обґрунтовано суть поняття «концепція сталого розвитку аграрного сектору» як комплексної структури нормативно-правового, організаційного та фінансово-економічного механізмів державного регулювання, імплементація якої забезпечить якісну реалізацію соціо-економіко-еколого-управлінської моделі, формування сприятливих умов для досягнення цілей сталого розвитку в аграрній сфері й збалансованого розвитку сільських територій. Підтверджено необхідність регламентації поняття «концепція сталого розвитку аграрного сектору» у правовому полі для встановлення його місця в структурі економічної політики країни, а також визначення підходів, згідно з якими будуть формуватись механізми взаємодії між економічним, соціальним та екологічним складниками та ключовими управлінськими підсистемами.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.1153. Людський розвиток сільського населення України: регіональний розріз / М. Б. Махсма // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 100-108. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено теоретичні та методологічні аспекти вимірювання рівня людського розвитку сільського населення. Визначено особливості його обчислення для аналізу рівня життя сільського населення в розрізі областей. На основі систематизації наукових джерел, узагальнення теоретико-методичних розробок щодо аналізу та оцінки рівня людського розвитку запропоновано методологічний підхід до вимірювання рівня людського розвитку сільського населення в розрізі областей. За даним підходом як узагальнюючий індикатор людського розвитку селян розроблено інтегральний індекс регіонального людського розвитку сільського населення. Інтегральний індекс розраховано як середньоарифметичну величину п'яти узагальнюючих індексів, що відображають найважливіші аспекти людського життя: демографічний розвиток, ринок праці, майновий стан, соціальне середовище та умови проживання. За запропонованим підходом здійснено оцінку рівня людського розвитку сільського населення України протягом 2014 — 2017 рр. у регіональному розрізі. За інтегральним індексом людського розвитку всі області згруповано в чотири групи: області з високим, середнім, низьким і дуже низьким рівнем розвитку. Виявлено лідерів та аутсайдерів серед областей України за рівнем життя сільських мешканців. Серед лідерів за розрахованим інтегральним індексом людського розвитку — Полтавська, Миколаївська та Чернігівська обл. Найнижчі рівні людського розвитку зафіксовано в Донецькій, Тернопільській та Івано-Франківській обл. Результати дослідження свідчать про тотально низький рівень життя українського селянства та нерівномірність його людського розвитку в розрізі регіонів. Зазначено зумовленість необхідності розробки та обґрунтування управлінських рішень щодо вжиття дієвих заходів, спрямованих на усунення виявлених диспропорцій людського розвитку для кожного регіону України.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1154. Маркетинговий аналіз експортної діяльності агрокомплексу України / М. С. Рахман, Є. О. Трепалюк

// Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 475-482. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження сфери зовнішньої торгівлі аграрною продукцією за допомогою статистичних методів та аналізу результатів; визначення слабких сторін бізнесу в даній галузі, перспектив і можливостей розвитку агропромислової галузі в Україні. Розглянуто суть маркетингового дослідження сфери експорту агропромислової продукції. Визначено класифікацію сільськогосподарської продукції, її вплив на формування та діяльність ринку агрокомплексу. Виявлено основні товарні групи експорту агропромислової продукції, внесок сільського господарства в експортну діяльність України та роль на міжнародному ринку. Проведено структурний аналіз експортованої продукції агрокомплексу та динамічний аналіз за обсягами експорту протягом останніх років, враховуючи поділ на товарні групи, згідно з чим визначено прогрес сфери експортного агробізнесу. Проведено динамічний аналіз кількості суб'єктів господарювання в даній сфері, визначено фактори, які впливають на привабливість агросфери для ведення бізнесу. Проаналізовано товарну структуру сільськогосподарських товарів, визначено основні товари, що користуються попитом, і перспективні напрямки торгівлі. Проаналізовано географічну структуру експорту агропромисловими товарами, зазначено основні країни, з якими відбувається інтенсивна торгівля. Зазначено вплив COVID-фактора на розвиток і зміну обсягів експорту сільськогосподарської продукції. Проведено SWOT-аналіз сфери, виявлено головні проблеми та можливі шляхи їх усунення, які нададуть змогу надалі покращувати міжнародну торгівлю у сфері агрокомплексу. За допомогою методу екстраполяції виконано прогноз обсягів експорту сільськогосподарської продукції на кінець 2021 р. і на 2022 р.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1155. Модернізація виробничо-господарської діяльності підприємств і фермерських господарств аграрного сектору в умовах інституційних трансформацій / М. П. Сахацький, Г. М. Запша, М. М. Сахацький, Г. І. Дідур, І. В. Ключан // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 596-608. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Висвітлено актуальність модернізації виробничо-господарської діяльності підприємств і фермерських господарств (ФГ) аграрного сектору в умовах інституційних трансформацій. Проведено аналіз досліджень модернізації фундаментальною та прикладною економічною наукою, зроблено постановку завдання. Наведено результати досліджень ученими аграрної економічної науки щодо основних напрямів осучаснення виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств (СП) і ФГ. Зроблено узагальнення про належність модернізації до економічних категорій, що віддзеркалює загальні властивості реальної дійсності, слугує природним механізмом її висхідного розвитку завдяки вдосконаленню людиною виробничо-господарської діяльності, забезпечує економічний прогрес і підвищення рівня та якості життя населення. Виявлено наявність інституційних змін, що проявляється загальним зростанням кількості СП, зменшенням ФГ і щорічними коливаннями числа аграрних суб'єктів господарювання. Установлено, що в рослинництві СП і ФГ зорієнтовані на виробництво зернової та зернобобової продукції, соняшнику та цукрового буряку, тоді як господарства населення займаються переважно вирощуванням картоплі, овочів, плодів та ягід. У тваринництві СП мають певну перевагу у виробництві м'яса (у забійній масі) та яєць, а господарства населення домінують у молочному скотарстві, вівчарстві та бджільництві. Визначено вагомість кожної категорії господарств аграрного сектору економіки у виробництві основних видів сільськогосподарської продукції. Наведено аргументи щодо необхідності модернізації виробничо-господарської діяльності СП і ФГ. Обгрунтовано комплекс заходів модернізації виробничо-господарської діяльності досліджуваних суб'єктів, економічна індивідуалізація яких поєднується з процесами кооперації та агропромислової інтеграції у кластерах об'єднаних територіальних громад сільської місцевості.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1156. Наукові засади відтворення продуктивності деградованих і малопродуктивних земель / Д. С. Добряк, О. І. Дребот, П. П. Мельник // *Збалансов. природокористування*. — 2020. — № 2. — С. 5-17. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Висвітлено процеси деградації земель у результаті дій водної та вітрової ерозії, забруднення важкими металами, радіоактивними речовинами, вірусного зараження ґрунтового покриву та рослин, іншими природними й антропогенними чинниками. Обгрунтовано кількісні та якісні показники деградації земель, що сприяють виведенню їх з інтенсивного використання. Показано, що використання деградованих і малопродуктивних земель в економічному відношенні є збитковим, а в екологічному — шкідливим, що негативно впливає на навколишнє природне середовище. Вказані процеси призвели до надмірного антропогенного навантаження на природні ресурси і передусім на земельні угіддя, що спричиняють у подальшому їх активізацію та посилює негативну дію. Одним із ключових чинників такого стану є

науково необгрунтоване збільшення просапних культур експортно орієнтованого напрямку: кукурудза та зерно, соняшник, ріпак, культури, що найбільш виснажують ґрунтовий покрив. Наведено комплекс заходів з відтворення продуктивності деградованих і малопродуктивних земель. Запропоновано рекомендації щодо трансформації деградованих і малопродуктивних земель в інші земельні угіддя з метою відтворення їх продуктивності та на цій основі поліпшення навколишнього природного середовища, зокрема і життєдіяльного. Продемонстровано методологічні підходи до переведення одних земельних угідь в інші у розрізі природно-сільськогосподарських таксонів (регіон, район, агрогрупа) з розрахунковими кількісними показниками у натуральному і грошовому вимірах. Наведені рекомендації нададуть змогу органам місцевого самоврядування та суб'єктам господарювання постійно здійснювати конкретні заходи з відтворення продуктивності земельних ресурсів на основі відповідних конкретних розробок, що водночас буде сприяти і поліпшенню навколишнього середовища.

Шифр НБУВ: Ж100860

1.У.1157. Наукові підходи до формування економічного потенціалу суб'єктів бізнесу / Б. М. Гнатківський // *Актуал. проблеми інновац. економіки*. — 2021. — № 3. — С. 61-66. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проведено систематизацію теоретичних підходів до формування економічного потенціалу, що надалозмогу розглядати його як фактори та джерела зростання і формування економічної потужності країни, як результати розвитку продуктивних сил у галузі та засоби задоволення суспільних потреб загалом та як процеси ідентифікації та створення певних спектрів підприємницьких можливостей; формування, структуризації та побудови показників максимально можливих виробничих потужностей й критеріїв оптимальності виробничих планів зокрема для окремих суб'єктів аграрного бізнесу. На основі трактування суті й основних підходів до формування економічного потенціалу підприємства та за результатами аналізу різних підходів до виокремлення складників економічного потенціалу підприємства запропоновано враховувати такі складники: економічну безпеку, імідж та конкурентоспроможність під час формування економічного потенціалу підприємства. Саме такий підхід надає змогу вчасно формувати потенціал підприємства, адаптувати його складники відповідно до вимог ринкового середовища через орієнтацію на економічну безпеку з урахуванням інтересів різних зацікавлених сторін. Процеси формування економічного потенціалу суб'єктів є одними зі шляхів їх економічної стратегії і передбачають формування й організацію систем використання ресурсів. При чому формування визначених компетенцій має відбуватись таким чином, щоб результати їх взаємодії були факторами успіху в одержанні оперативної стратегічної, тактичної мети діяльності підприємств. При цьому слід використовувати наступні наукові підходи: системний підхід; маркетингові підходи; функціональні підходи; відтворювальні підходи; інноваційні підходи; нормативні підходи; комплексні підходи; інтеграційні підходи; динамічні підходи; оптимізаційні підходи; адміністративні підходи; поведінкові підходи; ситуаційні підходи; структурні підходи. Встановлено, що через складності і неможливості пізнання окремих параметрів і властивості економічного потенціалу господарюючих суб'єктів як системи виникає необхідність дослідження їх окремих сторін чи аспектів, що можна характеризувати множинністю описування систем.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1158. Обгрунтування селективних важелів антициклічного регулювання галузей агропромислового комплексу / Т. А. Кулаковська // *Актуал. проблеми інновац. економіки*. — 2021. — № 1. — С. 24-30. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Питання важелів антициклічного регулювання різних галузей економіки є у фокусі наукових пошуків незначний період часу. Початковий етап пізнання зазначених наукових питань характеризувався домінуванням поглядів щодо ключової ролі ринкового саморегулювання, вважалось, що це надає змогу позбутися довготривалих коливань ринкової кон'юнктури. Такі процеси, як глобалізація ринків, концентрація капіталу, монополізація економіки призводять до циклічності економіки. Результатом зазначених процесів також є загострення внутрішніх структурних диспропорцій. Це потребує дослідження галузевих особливостей важелів антициклічного регулювання галузей, зокрема у сфері виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки. Мета дослідження — визначення сукупності селективних важелів антициклічного регулювання галузей агропромислового комплексу та обгрунтування їх класифікації для підприємницького сектора і попиту населення. Визначено спектр економічних методів державної політики, який включає бюджетну (фіскальну) політику, грошово-кредитну (монетарну) політику, зовнішньоекономічну політику, інвестиційну політику, соціально-психологічну політику. Розкрито особливості державної підтримки агропромислового комплексу та надання пільгових кредитів суб'єктам агропромислового виробництва. Запропоновано заходи з підтримки платоспроможного попиту споживачів, як важливого аспекту утримання балансу розвитку національної економіки. Встановлено, що використання пільгових ставок пдв надасть

зможу значно знизити роздрібну ціну на продукти харчування, підвищивши таким чином ефективний платоспроможний попит. Здійснено класифікацію селективних інструментів антициклічно-го галузевого регулювання для підприємницького сектора і попиту населення. Встановлено, що запропоновані інструменти мають значний потенціал для реалізації політики селективного античного галузевого регулювання.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1159. Основні засади емерджентності системи проявлення прав власності українського народу на землю та її природні ресурси / О. І. Ковалів // Агрокол. журн. — 2022. — № 1. — С. 46-57. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розкрито вимоги невідкладної інституалізації чинних земельних норм Конституції України, оскільки здійснювана впродовж тридцятиріччя так звана «земельно-аграрна реформа» в Україні не відповідає декларованим земельним правовим, які націлюють на розвиток і реальне економіко-правове укріплення української державності. Мета роботи — обґрунтувати основні засади емерджентності системи проявлення прав власності українського народу на землю та її природні ресурси в процесі звершення земельної реформи в Новій Україні як нової парадигми, що розгортає на вищому квантовому рівні розуміння функціонування синергетичної ролі чинних норм конституційного земельного прагматизму, — з позиції законних інтересів всіх громадян України. Розкрито принципові відмінності земельних норм Конституції України (ст. 13, 14) від Конституції РФ (ст. 9). Встановлено, що в існуючому гібридному середовищі деградації і протистояння розвитку держави з боку антиконституційної корупційної системи, виникла потреба в розблокуванні спротиву — в конституційний спосіб, шляхом надання негайного і справедливого офіційного тлумачення суті чинних конституційних земельних норм Конституційним Судом України. З'ясовано, що через відсутність упродовж чверть століття також конституційно декларованого спеціального Закону України «Про право користування природними об'єктами права власності українського народу», порушуються права їх власника (всіх громадян України) і відбувається самочинне використання капіталу нації. Як наслідок, не нормуються права, обов'язки і відповідальність користувачів природних об'єктів, а також повноцінні вимоги щодо їх раціонального використання і охорони на платній основі за встановленими регламентами. Доведено необхідність невідкладного введення, здійснюваної дотепер, земельної реформи — в чинне конституційне поле України, забезпечуючи інституалізацію конституційних норм стосовно землі та її природних ресурсів як природних об'єктів права власності українського народу і основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави. Запропоновано прийняти ряд відповідних законодавчих і нормативно-правових актів.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.У.1160. Регіональні аспекти розвитку агробізнесу в Україні: кластерний аналіз / Т. Ф. Ларіна, Н. І. Моїсеева, О. Азізов // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 5-12. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено регіональні аспекти розвитку агробізнесу в Україні. Як базовий метод аналізу обрано кластерний підхід. Склад класифікаційних ознак сформовано з врахуванням кількісних параметрів (реалізація на забій сільськогосподарських тварин (у живій масі); виробництво молока в підприємствах, кількість одержаних яєць від птиці свійської; вартість продукції сільськогосподарства, реалізованої підприємствами) та показників якісного характеру (продуктивність праці в підприємствах, які здійснювали сільськогосподарську діяльність (тис. грн на 1 зайнятого); рівень рентабельності виробництва продукції сільськогосподарства в усіх підприємствах за регіонами (культури зернові та зернобобові); урожайність — з 1 га зібраної площі зернових і зернобобових). В результаті побудови дендрограми структури регіонів України представлено чотири кластери. Інформаційно-статистичну базу аналізу склали дані, що надаються Державною службою статистики. Горизонт дослідження охоплює 2019 та 2020 рр. Визначено показники з найбільшою та найменшою варіативністю в міжкластерних градаціях. До останніх увійшли кількість одержаних яєць від птиці свійської, млн шт.; продуктивність праці в підприємствах, які здійснювали сільськогосподарську діяльність (тис. грн на 1 зайнятого); реалізація на забій сільськогосподарських тварин (у живій масі), тис. т. На основі графічної візуалізації описової статистики в межах сформованих кластерів виділено області-лідери, області з середніми показниками результативності, області з недостатнім рівнем результативності аграрного сектору, області-аутсайди. Встановлено зв'язок між рівнем спеціалізації та економічною ефективністю регіонів: регіони Кластеру 4 (області-лідери) характеризуються комплексним розвитком рослинництва і тваринництва, регіони Кластеру 2 (області з середніми показниками результативності) спеціалізуються на рослинництві, регіони Кластеру 1 (області з недостатнім рівнем результативності аграрного сектору) розвиваються з переважанням галузі тваринництва, регіони Кластеру 3 (області-аутсайди) є депресивними за розвитком обох сфер аграрного виробництва.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1161. Репрезентативність визначення індексу природної родючості ґрунту / Лев Перович, Леся Перович, Т. Мартинюк // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 1. — С. 164-171. — Бібліогр.: 170 назв. — укр.

Оцінювання природної родючості ґрунту має важливе значення для соціально-економічної стабільності та розвитку кожної території. Мета роботи — дослідження методики розв'язання важливої соціально-економічної задачі — визначення індексу родючості ґрунтів. Під час дослідження використано методи теорії оцінювання якості ґрунтів, математичної статистики, польових і лабораторних досліджень числових значень, які формують оцінку вартості ґрунтів. Природну родючість ґрунту відображено п'ятьма найвагомими групами факторів: морфологічними, фізичними, агрохімічними, фізико-хімічними та екологічними. Кожна група факторів може містити певну кількість окремих показників, які, на думку дослідників, найбільш впливові в оцінці цього типу ґрунтів. Якість ґрунту є складною природною функціональною системою, яку не можна визначити на основі безпосередніх вимірів, однак можна встановити з певним ступенем довіри, опрацювавши величини, які найповніше характеризують ґрунт. У зв'язку з цим розроблено низку методів і методичних підходів до їх визначення. Для оцінювання впливу кожного фактора або групи, з урахуванням значень окремих показників, розробляють спеціальну шкалу оцінок. Вибрано п'ятибальну шкалу оцінок. Наукова новизна полягає у тому, що, базуючись на відомих методах оцінювання якості ґрунтів, запропоновано методичний підхід, який надає змогу не тільки визначити індекс якості ґрунтів та оцінити його точність але й встановити вплив окремих факторів на значення індексу. Розроблені класифікацією факторів, які визначають індекс якості ґрунтів, їх бальну оцінку та методику опрацювання бази даних, практично застосовуються та підтверджено в експериментальних дослідженнях.

Шифр НБУВ: Ж72536

1.У.1162. Розвиток аграрного сектору економіки в умовах четвертої технологічної революції: монографія / В. В. Бількевич, М. В. Вихор, Ю. С. Гринчук, Т. М. Димань, С. С. Заболотній, Н. В. Коваль, Н. М. Краус, К. М. Краус, М. А. Однорог, В. Р. Панасюк, І. М. Паска, Т. В. Сокольська, О. І. Шемігон, А. Ю. Шахно, О. А. Шуст, П. І. Юхименко; ред.: О. А. Шуст; Білоцерківський національний аграрний ун-т. — Біла Церка: БНАУ, 2023. — 567 с.: рис., табл. — Бібліогр. в підрядк. прим. — укр.

Узагальнено теоретичні та практичні проблеми розвитку аграрної економічної політики в умовах четвертої технологічної революції. Висвітлено теоретико-методологічні засади дослідження аграрної економічної політики. Проаналізовано природно-ресурсний потенціал розвитку сільського господарства. Здійснено стратегічний аналіз цільового призначення аграрної економічної політики. Досліджено державне регулювання агропродовольчого виробництва. Визначено умови аграрної економічної політики в умовах фінансової нестабільності. Розглянуто процес формування людського капіталу у розвитку аграрного сектору економіки. Охарактеризовано управлінські аспекти розвитку сільських територій. Досліджено реалізацію технологічних досягнень INDUSURY 4.0 в організації сільськогосподарського виробництва. Досліджено перехід до економіки з низьким вмістом вуглецю, ресурсоефективної та соціально інклюзивної зеленої економіки. Увагу приділено проблемам та напрямкам переходу аграрних підприємств на екологічно орієнтоване виробництво. Проаналізовано цифрові інструменти сучасної аграрної підприємницької діяльності. Розглянуто проблеми розвитку сільськогосподарського виробництва в умовах зміни екосистеми. Висвітлено регіональні аспекти формування та реалізації аграрної політики.

Шифр НБУВ: ВА865124

1.У.1163. Розвиток екологічно орієнтованого підприємництва на сільських територіях: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Б. В. Шуляк; Житомирський національний агро-екологічний ун-т. — Житомир, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Удосконалено теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо забезпечення розвитку екологічно орієнтованого підприємництва на сільських територіях. Висвітлено процес становлення та розвитку екологічно орієнтованого підприємництва на сільських територіях. Застосовано наступні методи дослідження: кластерного аналізу, дисперсійного аналізу, нормування й інтегрального оцінювання, диференціювання, фрактального аналізу. Створено основу для подальшого збагачення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо розвитку екологічно орієнтованого підприємництва на сільських територіях. Розроблено науково-методичне забезпечення визначення імперативів розвитку екологічно орієнтованого підприємництва на сільських територіях. Обґрунтовано науковий підхід щодо забезпечення системного розвитку екологічно орієнтованого підприємництва на сільських територіях.

Шифр НБУВ: РА442732

1.У.1164. Розвиток сільської економіки в умовах глобалізації: теорія, методологія, гендерний вимір: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. М. Кудмус; Житомирський

національний агроекологічний ун-т. — Житомир, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретико-методичне та методологічне обґрунтування та розроблено перспективні напрями розвитку багатofункціональної сільської економіки з урахуванням посилення ролі гендерної складової у глобалізаційних процесах. Розглянуто процес розвитку сільської економіки та зміни у підходах до оцінки участі чоловіків і жінок у забезпеченні соціально-економічного зростання суспільства у глобальному середовищі. Застосовано наступні методи дослідження: абстрактно-логічний, історико-економічний, термінологічний аналіз та методів формальної логіки, порівняльного аналізу, синергетичний, статистико-економічний, економічної компаративістики, соціологічного опитування, економіко-математичного моделювання, наукової абстракції. Розроблено теоретико-методологічні засади розвитку сільської економіки в умовах глобалізації на засадах гендерної рівності. Висвітлено можливості системного удосконалення національної політики сільського розвитку на основі розроблених науково-прикладних підходів до стимулювання процесу зростання сільської економіки в умовах глобалізації з урахуванням результатів економіко-математичного моделювання взаємозалежності між гендерною нерівністю та добробутом сільського населення. Наведено авторське визначення поняття сільської економіки з позиції гендерного виміру як відкритої соціально-економічної системи. Сформовано методологію визначення імперативів розвитку сільської економіки, зорієнтованих на досягнення гендерної рівності як передумови якісних трансформацій у сільському соціумі. Запропоновано методологічний підхід до наукового дослідження гендерних закономірностей розвитку сільської економіки. Розроблено економіко-математичну модель впливу гендерної нерівності на розвиток сільської економіки. Акцентовано, що результати дослідження сприяють стимулюванню розвитку сільської економіки в умовах глобалізації з урахуванням гендерних параметрів.

Шифр НБУВ: РА442371

1.У.1165. Сталий розвиток сільських територій України в умовах децентралізації влади: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.06 / Ю. Б. Шпильова; НАН України, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». — Київ, 2019. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні та методичні засади сталого розвитку сільських територій в умовах децентралізації влади відповідно до цільових орієнтирів здійснення реформ і стратегічних пріоритетів розбудови національної економіки, що сприятиме підвищенню суспільного добробуту сільського населення. Обґрунтовано соціо-еколого-економічну парадигму сталого розвитку для досягнення високого рівня результативності управління та реалізації моделі децентралізації влади на тлі ресурсних обмежень. Сформульовано вихідні концептуальні положення щодо сталого розвитку сільських територій з використанням системного й актив-орієнтованого підходу та з врахуванням принципів інформаційної економіки, які базуються на авторській позиції стосовно управління цими територіями як цілісними багатовимірними соціо-еколого-економічними системами. Запропоновано теоретичні підходи до визначення й обґрунтування ключових параметрів стану сільських територій як складної системи та визначено напрями змін її станів. Розвиток сільських територій визначено як багатовимірний процес, що відбувається в кілька етапів, замкнених у цикл. Проаналізовано сучасний стан, проблеми та можливості соціально-екологічного розвитку сільських територій і об'єднаних територіальних громад в Україні. Розкрито методологічно важливі принципи та методи системно-комплексного аналізу сільської території, використання яких є доцільним у сучасних умовах господарювання.

Шифр НБУВ: РА442349

1.У.1166. Суспільні інститути: суть, стан, вплив на функціонування господарського середовища аграрної сфери виробництва / В. В. Лагодієнко, А. М. Демченко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 73-83. — Бібліогр.: 48 назв. — укр.

Розвиток аграрної сфери економіки позитивно впливає на збільшення розміру національного ВВП України, а також визначає окремі тенденції функціонування господарського середовища деяких регіональних соціально-економічних систем. Забезпечення такого розвитку відбувається завдяки сформованому існуючому інституційному середовищу, що позитивним чином впливає на сталий розвиток аграрної сфери виробництва. Сучасний стан галузі вимагає більш активного застосування ефективних методів стимулювання економічного розвитку в межах існуючих інституційних та неінституційних теорій. Мета роботи — дослідження теоретико-методологічних засад суспільних інститутів, їх суті, стану, впливу на функціонування господарського середовища аграрної сфери виробництва. Уточнено основні функції інституцій у сучасній економічній системі. З огляду на методологію досліджень здійснено класифікацію інституцій на формальні й неформальні, а також на інституції першого, другого і третього порядку. Норми права є інструментом формалізації суспільних відносин, тому їх не можна відносити до неформальних інститутів. Швидше неформальними інститутами є сукупність традицій,

звичок, правил поведінки та ін., що є притаманним даному соціальному середовищу не з формальної (правової), а звичаєвої точки зору. Висновки: дослідження показали, що інституції виступають певними правилами різного типу із характерними для них особливостями для застосування у формальних і неформальних умовах. Встановлено, що перспективні напрями формування й розвитку інституційного середовища аграрної сфери виробництва, їх ідентифікація в частині набору та структури інститутів зайнятості доцільно вивчати крізь призму проблем розвитку ринку праці сільських територій.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1167. Сучасні особливості аграрної логістики / Н. П. Резнік, О. Д. Дивнич, В. В. Власюк // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 55-59. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Зазначено особливості логістичної системи аграрного сектора та фактори, що впливають на формування логістичних ланцюгів постачання. Визначено, що агрологістика — це напрямок логістики, в якому її методи та положення застосовуються у сфері аграрного виробництва сільськогосподарської продукції. Агрологістика об'єднує такі сфери агропромислового комплексу, як вирощування продукції, її транспортування, зберігання, заготівля, переробка та реалізація. Саме агрологістика надає змогу фахівцям аграрного сектора зосередити свою увагу на організації логістичного сектора безпосередньо для сільськогосподарської продукції. Виокремлено фактори, що можуть впливати на формування логістичних ланцюгів постачань та особливостей логістики в агропромисловому комплексі, що зумовлені умовами її функціонування. Визначено головні завдання агрологістики, до яких відносяться: забезпечення безпеки продуктами харчування та конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції, скорочення часу доставки продукції та розвиток співробітництва з міжнародними торговими та судноплавними компаніями, впровадження в практику господарювання сучасних технологій збору, переробки, транспортування, зберігання і розподілу сільськогосподарської продукції та ін. Описано роль та важливість транспортування продукції та транспортних перевезень в агропромисловому секторі. Від транспорту залежить весь процес формування запасів сировини, палива, продукції промислового і сільського господарства. Визначено модель ланцюга поставок в аграрному підприємстві, яку можна представити трьома ланками: постачальник, аграрне підприємство та споживачі, між якими рухаються інформаційний (збір та обробка інформації) та матеріальний (транспортування, складування вантажів, тощо) потоки.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1168. Удосконалення обліку та розрахунків з оплати праці в аграрних підприємствах на засадах системного підходу та організаційних інновацій / С. В. Скрипник, С. В. Коваль, І. В. Шепель // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 71-77. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти удосконалення обліку і розрахунків з оплати праці. Мета роботи — виявлення проблем та обґрунтування напрямів удосконалення обліку оплати праці й нарахування заробітної плати в аграрних підприємствах на засадах системного підходу та впровадження організаційних інновацій. Методологічна основа дослідження — теоретичні та методологічні положення обліку й оподаткування; нормативно-законодавчі акти та фундаментальні праці вчених з вказаної проблематики. Використано методи: історичний, абстрактно-логічний, діалектичний, монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, статистико-економічні, подвійного запису, бухгалтерських рахунків, бухгалтерського балансу, обліково-фінансової звітності. На засадах системного підходу було виявлено різницю між оплатою праці як процесом та заробітною платою як результатом праці, а також тотожні їх риси. Останні надають змогу розробляти та ідентифікувати форми оплати праці, їх зміст і переваги та можливості застосування. Визначено тенденцію зростання індивідуалізації праці та її оплати на основі контрактів. Обґрунтовано значення обліку оплати праці для підвищення її продуктивності й забезпечення ефективності аграрних підприємств. Одержані практичні рекомендації та розробки можуть бути впроваджені у господарську та облікову діяльність підприємств; підрозділів податкових служб; навчальний та науково-дослідний процес економічних та облікових факультетів закладів вищої освіти. Висновки: системний підхід до праці та її обліку надав змогу визначити різницю між заробітною платою та оплатою праці; охарактеризувати тарифні та інші форми їх здійснення як організаційні інновації; обґрунтувати завдання з обліку. Виконання завдань з обліку оплати праці позитивно впливає на імідж, ефективність функціонування та конкурентоспроможність розвитку аграрних підприємств через стимулювання дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку, сумлінне виконання працівниками своїх посадових обов'язків, сприятливий моральний клімат у колективі.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1169. Фінансове забезпечення відтворення збалансованого сільськогосподарського землекористування / Н. М. Давиденко, О. В. Жовніренко, О. В. Ключка // Держава та

регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 111-116. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Установлено, що фінансові відносини у сільськогосподарському землекористуванні поєднують дуже великий ланцюг взаємозв'язків між державою, підприємствами, фізичними особами та фінансово-кредитними установами щодо фінансового забезпечення відтворення сільськогосподарського землекористування. Фінансово-кредитний механізм для стимулювання збалансованого сільськогосподарського землекористування можна визначити як структурно складний і розгалужений; він має власні особливості щодо забезпечення його реалізації і впливу на суб'єктів фінансово-кредитних відносин у напрямі регулювання їх діяльності. Доведено, що необхідно створити такі умови господарювання, щоб незбалансоване використання земельних угідь стало економічно не вигідним. Рівень рентабельності й обсяг прибутків землекористувачів мають стати залежними від ступеня досягнення збалансованого сільськогосподарського землекористування, що визначається комплексом агрохімічних показників якості стану землі, які використовуються для сільськогосподарської діяльності.

Шифр НБУВ: Ж23244:ekon. та підпр.

1.Y.1170. An assessment of the financial and economic security of the agricultural sector in Ukraine / N. Sirenko, T. Lunkina, A. Burkovskaya, K. Mikulyak // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 241-250. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Зазначено, що фінансово-економічну безпеку (ФЕБ) суб'єктів аграрного сектора (САС) спрямовано на забезпечення достатнього рівня ефективності фінансово-економічної діяльності (ФЕД); захищеність від зовнішніх і внутрішніх небезпек, поліпшення фінансової стійкості та стабільності. Встановлено, що одним із напрямів вирішення цих проблем є застосування сучасних підходів до визначення рівня ФЕБ САС із метою виявлення найбільш суттєвих загроз, а також застосування сучасних підходів до підвищення рівня ФЕБ САС економіки України. Виявлено, що фінансова безпека країни прямо пропорційно впливає на ФЕБ аграрного сектора національної економіки, наявність проблем якої перешкоджає САС одержувати бажаний економічний ефект. Визначено базові елементи ФЕБ САС: забезпеченість фінансовими ресурсами, фінансова стійкість (платоспроможність), рентабельність операційної діяльності, результативність фінансово-господарської діяльності, можливість і вартість залучення зовнішніх фінансових ресурсів. Здійснено оцінку показників рівня ФЕБ сільськогосподарських підприємств Миколаївської обл. та розроблено модель факторів впливу на результативний показник — рентабельність операційної діяльності. Застосовано загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання — при дослідженні теоретичних, методологічних і методичних питань ФЕБ САС; монографічний, причинно-наслідковий зв'язків, логічного моделювання — при визначенні показників оцінки рівня ФЕБ САС; метод динамічного аналізу — з метою здійснення оцінки темпів економічного зростання основних показників діяльності САС, урахування динаміку їх змін; розрахунково-конструктивний, графічний — при оцінці рівня ФЕБ. Доведено, що ФЕБ аграрного сектора спрямовано на забезпечення достатнього рівня ефективності ФЕД, захищеність від зовнішніх і внутрішніх небезпек, а також створення передумов для розвитку у довгостроковому періоді, зважаючи на виклики сьогодення.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.1171. Directions for improving state policy to form and strengthen the export potential of agricultural products / A. Bagirzadeh // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 19-24. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Основна мета дослідження — аналіз поточного стану сільськогосподарського виробництва, вивчення можливостей переробки та визначення напрямів удосконалення державної політики для підвищення експортного потенціалу. Використано статистичний, системний підхід, методи аналізу та узагальнення. Проведено аналіз ролі держави у збільшенні виробництва експортно-орієнтованої сільськогосподарської продукції, підвищенні конкурентоспроможності та якості, покращанні технологічних можливостей виробництва молока та молочних продуктів, бавовни, м'яса та м'ясопродуктів, тютюну, винограду. Проаналізовано напрями вдосконалення державної політики у галузі збільшення виробництва наукомісткої продукції за рахунок забезпечення імпортозамінною сільськогосподарською продукцією та застосування науково-технічного прогресу. Розглянуто можливості збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, надано оцінку діяльності переробних підприємств, проаналізовано переробний потенціал у цій сфері та визначено напрями державної підтримки у цій сфері. У дослідженні проаналізовано взаємодію цих напрямів, перспективи розвитку та експортні можливості, а також вносяться відповідні пропозиції щодо ефективності та розвитку заходів.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.Y.1172. Economic development of agricultural food enterprises on an innovative basis / I. Chikov, V. Radko, M. Marshalok, M. Tepliuk, O. Petrenko, I. Sharko, A. Sitkovska // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики:

зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 98-106. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

Агропродовольча сфера була та залишається основою економіки України. На сьогодні, в умовах занепаду промисловості та всеохоплюваного процесу деіндустріалізації економіки, підприємства агропродовольчої сфери залишаються стабільно функціонуючими суб'єктами ринку. Попри перерони в розвитку, тривалий час на ринку агропродовольства домінують агрохолдинги, які акумулюють значні земельні масиви та фінансові ресурси. Найбільшими компаніями є Kernel, UkrLandFarming, МНР, Agroprosperis та Astarta-Kyiv, земельні банки яких перевищують 200 тис га. Зазначені компанії працевлаштували майже 75 тис працівників. Агрохолдинги інвестують у власний розвиток. Одним із пріоритетних напрямів є інноваційний розвиток. Саме інновації забезпечують стабільність і майбутнє компаніям. Найбільшим інноваційним фондом володіють Kernel, витрати якого становили 2,7 млн дол., МНР — 2,5, AP Group — 2, Astarta — Kyiv, Harveast та ІМС — 1, Epicentr Agro — 0,42 млн дол. Із-поміж названих компаній на 1 га сільськогосподарських угідь найвищі інвестиції в інноваційний розвиток здійснили Harveast та ІМС — 8,1 дол., МНР — 6,9, Kernel та AP Group — 5, Astarta-Kyiv — 4 та Epicentr Agro — 3,8 дол. Однак, попри наведені досягнення, прийнятним вважається відмітка у 50 дол./га. За рахунок реалізації інноваційних заходів Astarta-Kyiv зекономила близько 15 млн дол. за 4 роки, Agroprosperis — зростання ефективності ухвалених рішень агрономіями в декілька разів, UkrLandFarming — підвищити урожайність на чверть. У цілому ж, за даними фахівців, 80 % усіх витрат на інновації спрямовуються на комп'ютеризацію та автоматизацію облікових процесів, ведення електронного документообігу, забезпечення захисту інформації від крадіжок.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.1173. European and national dimensions of investment in agriculture in the convention of the COVID-19 pandemic / T. Gutsul, A. Orozova, H. Mytrofanova, T. Artiukh, N. Kravchenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 342-350. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Досліджено види ризиків і негативних впливів, які несе пандемія COVID-19 для сільськогосподарської галузі (СГ). Визначено, що основними ризиками є: економічні, екологічні, соціальні, інформаційні, політичні, технологічні. Досліджено, що інвестиції в сільське господарство мають свої відмінності. Вони перш за все проявляються в людській праездатності, як і в інших галузях економіки, у сільському господарстві, вони відображаються ще й у природному потенціалі, що за різних умов робить їх функціонування більш капіталомісткою за прибутками в довгостроковій перспективі. Визначено, що за останній рік кількість капітальних інвестицій у СГ значно зменшилась, передусім це пов'язано з обмеженнями, які було введено керівництвом країни 2020 р., і застоєм усієї галузі. Висока інвестиційна привабливість галузі є ключовим фактором підвищення її конкурентоспроможності, забезпечення високого та стійкого економічного зростання. Завдяки прозорому механізму інвестування в сільське господарство вона має шанс розпочати сталий розвиток, що призводить до інновацій, а це, своєю чергою, забезпечує трансформацію в модернізацію технічної, технологічної та організаційної бази сільськогосподарського виробництва. Наведено перелік програм державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції та обсяг фінансування. Висвітлено, що на сучасному етапі сталого розвитку сільського господарства в Європейському Союзі потенційні ризики та загрози включають такі ключові фактори: зміна клімату та зміна навколишнього середовища; зменшення різноманітності біосфери; високі темпи зростання населення у країнах Європи та зростання попиту на продукти харчування; зниження ефективності агробізнесу через непередбачені фактори (епідемії, соціально-економічні конфлікти тощо). Наведено пріоритетні напрями державної інституційної підтримки інвестиційного клімату в СГ найближчим часом.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.Y.1174. Implementation of the financial strategy for sustainable ecological and economic development in the agricultural sector / O. Kinzerska, O. Garafonova, Yu. Kravchyk, A. Ivanko, A. Prystupa // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 578-586. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Концепція сталого розвитку є головним глобальним викликом XXI ст. Ухвалення цілей сталого розвитку на саміті ООН 2015 р. окреслило ключові стратегічні та операційні цілі для світової спільноти до 2030-го. Задекларовані на міжнародному рівні концептуальні цілі сталого розвитку економічних і соціальних систем вимагають від державних органів влади країн світу запровадження національних стратегій і відповідних програм розвитку. Окреслено особливості парадигми сталого розвитку для аграрного сектора, які зумовлені значимістю врівноваженого функціонування економічної, екологічної, соціальної, інноваційно-інвестиційної та системи зовнішньоекономічних зв'язків агропродовольчої сфери в господарському комплексі України. Окреслено економічну, екологічну та соціальну доцільність

розвитку агропромислової галузі. Обґрунтовано переваги фінансової стратегії як цілісної системи, стратегічних та операційних цілей переходу до інтегрованого економічного, соціального та екологічного розвитку країни до 2030 р., яка передбачає досягнення сталого економічного розвитку в діяльності аграрної галузі з метою продуктивного регіонального розвитку та потребує визначення загальнонаціональної та регіональної програм сталого функціонування аграрного сектора. Досліджено, що ключовими завданнями сталого економічного розвитку аграрної галузі України є ведення принципів нової структурної політики, нарощування власного продовольчого потенціалу, подолання енергетичної кризи, формування ефективної інституційної політики в системі державного управління сталим розвитком аграрної сфери в регіональному вимірі. Запропоновано авторську структурну схему групування об'єктів і чинників управління сталим розвитком аграрного сектора. Пролістровано та визначено послідовність проведення оцінювання рівня сталого розвитку аграрної галузі України в регіональному вимірі з метою подальшої перспективної реалізації стратегії сталого розвитку на рівні країни.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1175. Marketing management as a tool for preventing crisis of agricultural enterprises / V. Voskolupov, T. Balanovska, O. Havrysh, O. Gogulya, N. Drahniava // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 410-417. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

Розглянуто стан і тенденції розвитку сільського господарства в Україні. Зазначено, що на нинішній день сільське господарство є однією з провідних галузей економіки України, а також аграрна продукція є основою для зовнішньої торгівлі України. Водночас є низка проблем, які перешкоджають ефективному розвитку сільського господарства, починаючи від застарілої матеріально-технічної бази на підприємствах і до наявності на ринку значної частки імпортової сільськогосподарської продукції (СПП), ціни на яку є нижчими, ніж на українську. Встановлено, що 2019 р., у порівнянні з іншими роками, частка збиткових сільськогосподарських підприємств (СППід) зростає. Крім того, відбулося зниження рівня рентабельності за всіма видами СПП. Зазначено, що практична реалізація ефективних інструментів управління надає змогу підприємствам зменшити розмір можливих збитків і ймовірність виникнення кризових ситуацій, поліпшити адаптованість підприємств і зміцнити свої конкурентні позиції на ринку. Встановлено, що діяльність СППід ускладнюється конкуренцією, яка вимагає виробництва саме такої продукції, на яку є попит. Із метою запобігання кризовому стану підприємствам доцільно використовувати маркетинговий менеджмент, який передбачає управління всіма загальними та окремими функціями підприємства, а також усіма його підрозділами на основі маркетингу. Крім того, маркетинговий менеджмент передбачає орієнтацію всієї системи менеджменту підприємства на задоволення потреб споживачів. Встановлено, що результатом ефективного використання маркетингового менеджменту в діяльності СППід буде досягнення комерційної результативності та одержання соціального ефекту. Досліджено перелік процедур, за допомогою яких формується маркетинговий менеджмент на підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1176. Strategic forecast of multifactorial impact on the efficiency of diversified enterprises / O. Zghurska, R. Dymenko, Ya. Larina, A. Fedorchenko, V. Zalizko, S. Kubiv // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 328-344. — Бібліогр.: 33 назв. — англ.

Мета дослідження — виконання стратегічного прогнозу багатфакторного впливу на ефективність диверсифікованих підприємств (ДП), побудова багатфакторної моделі (БФМ) лінійної регресії стратегічного прогнозу рівня рентабельності досліджуваних підприємств, а також БФМ логістичного регресу стратегічного прогнозу низьких ризиків прибутковості в результаті впровадження інноваційних стратегій розвитку ДП у довгостроковій перспективі. Для досягнення цієї мети ранжировано основні критерії (критерії ранжировання Крускала — Уолліса (KWC) для оцінки відмінностей між медіанами різних зразків ($c > 2$), де KWC є непараметричною альтернативою F-критерію в однофакторному дисперсійному аналізі. Якщо виконуються умови, необхідні для застосування F-критерію у багатовимірному дисперсійно-регресійному аналізі, такий самий вплив справляє і KWC. Для побудови моделей застосовується метод побудови БФМ логістичної регресії з кроком — використано поетапне включення/виключення ознак (поетапно з порогом включення $r < 0,1$ порогом виключення $r > 0,2$). Дослідження проведено на основі даних Держкомстату і на підставі аналізу даних обстежуваних агропромислових підприємств. Складено стратегічний прогноз результатів багатфакторного впливу на ефективність ДП, заснований на формуванні раціональної структури управління інноваційними стратегіями розвитку диверсифікованих агропромислових підприємств. Одержані результати надали можливість одержати медіанні показники загальної сукупності об'єктів дослідження та чітку роздвоєну картину стратегічного розвитку підприємств на майбутнє. Методичний підхід до реалізації стра-

тегічного прогнозування багатфакторного впливу на ефективність ДП заснований на розробленні стратегічних настанов для ДП з урахуванням системи стримувальних факторів інноваційного розвитку. Це надало змогу встановити, що при виборі та розробленні інноваційних стратегій проводиться оцінка відповідності внутрішніх можливостей підприємства (потенціалу інноваційного розвитку) зовнішнім (ринковим) можливостям та загрозам з урахуванням темпів науково-технічного прогресу та наслідків зміни в мікро- та макросистемах інфраструктури підприємства.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.299, 1.У.459, 1.У.682, 1.Х.1687

Економіка сільськогосподарського підприємства

1.У.1177. Антикризове управління підприємствами агропродовольчої сфери: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. М. Овчарук; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні положення і розроблено практичні рекомендації щодо антикризового управління підприємствами агропродовольчої сфери. Узагальнено концептуальні засади антикризового управління підприємствами агропродовольчої сфери. Визначено інноваційний аспект організаційного забезпечення та поглиблено теоретичні положення зі стратегії антикризового управління підприємствами агропродовольчої сфери. Проаналізовано основні тенденції розвитку м'ясопереробних підприємств України. Адаптовано методичний підхід до виявлення джерел кризових явищ у діяльності м'ясопереробних підприємств. Удосконалено методичний підхід до визначення результативності антикризового управління м'ясопереробними підприємствами. Сформовано модель антикризового управління на засадах поліальтернативного розвитку. Обґрунтовано інформаційне та актуалізоване організаційне забезпечення антикризового управління м'ясопереробними підприємствами.

Шифр НБУВ: РА442417

1.У.1178. Безпечність і якість продуктів харчування та продовольчої сировини на підприємстві / П. І. Юхименко, В. В. Бількевич, Ю. О. Машкін // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 82-89. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Проведено аналіз сучасного стану ринку екологічно чистої продукції. Визначено основні проблеми і напрями його розвитку, причини стримання креативності та ініціативи добросовісного виробника харчової продукції. Доведено, що впровадження запропонованого алгоритму та функціонування інтегрованої системи забезпечення внутрішнього ринку органічною продукцією ускладнено недосконалістю інституціонального порядку та є складною та тривалою процедурою, яка вимагає посиленої ролі державних інститутів та організації системи контролю на рівні підприємства. Визначено алгоритм комплексності цієї системи виробництва органічної продукції, яка змінить її якість, що поліпшить і економічну ефективність на основі впровадження інтегрованої системи контролю на підприємствах та зміцнить світову геополітичну позицію України.

Шифр НБУВ: Ж23244:економ. та підпр.

1.У.1179. Визначення потенційних напрямків формування власного «зеленого» бренду України / Л. О. Сигида, А. П. Хаба, А. П. Назаренко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 21-30. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження напрямків, які мають першочергове значення при переході країни на екологоорієнтований розвиток, а також визначення на цій основі готовності України до формування та розвитку власного «зеленого» бренду. Відповідно до встановленої мети основними напрямками, за якими проводилося дослідження, були екологізація та сталий розвиток, органічне сільське господарство та відновлювальна енергетика. У результаті дослідження визначено позиції України за Sustainable Development Goals Index. Згідно з ним Україна досить вдало поєднує економічний розвиток, соціальну інтеграцію й екологічну стійкість. Значення її індексу знаходиться на рівні з новими індустріальними країнами та навіть деякими економічно розвинутими. Позиції України за Environmental Performance Index є гіршими та показують відставання від передових країн світу. Крім того, встановлено, що Україна неефективно використовує сільськогосподарські землі, оскільки наявний високий рівень розораності, а під органічне виробництво зайнято тільки 1,1 %. Крім того, незважаючи на те, що Україна є другим після Китаю експортером органічної продукції до ЄС, недостатня увага приділяється ринкам Азії та Африки. Визначено, що відновлювальна енергетика в Україні знаходиться на стадії зародження, причиною чого є, у тому числі, і недофінансування цього напрямку. Найбільш розвиненими джерелами відновлювальної енергії в Україні на даний час є гідроенергетика та сонячна енергія. Додатково виокремлено слабкі сторони, які створюють перепони до екологічності та сталого розвитку та мають бути нівельовані для формування «зеленого» бренду України.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1180. Державне регулювання, сертифікація виробництва та реалізація органічної продукції в Україні / А. І. Лівінський // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 167-173. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — проаналізувати вимоги до виробництва органічної продукції рослинництва відповідно до європейського та українського законодавства з органічного виробництва, а також визначити тенденції розвитку органічного ринку та порівняти одержані показники в контексті розвитку концепції екологічного маркетингу. Доведено, що екологічне виробництво має позитивну динаміку зростання в усьому світі та, зокрема, в Україні та країнах Європейського Союзу. Можна стверджувати, що Україна досить стрімко розвивається в цьому напрямі, а вітчизняні виробники органічної продукції можуть бути конкурентоспроможними на ринках країн Європи, зважаючи на природно-ресурсний потенціал та позитивну динаміку фінансово-економічних показників. Встановлено теоретичне і практичне підтвердження того, що завдяки розвитку концепції екологічного маркетингу вітчизняні аграрні підприємства можуть не лише виготовляти екологічно безпечну органічну продукцію, а й бути конкурентоспроможними на ринках Європейського Союзу з урахуванням євроінтеграційного вектора розвитку, сучасної позитивної динаміки цього напрямку та природно-ресурсного потенціалу країни. З урахуванням проведеного аналізу, законів з органічного виробництва сільськогосподарської продукції українського та європейського законодавства та динаміки світового розвитку аграрного ринку зроблено висновок, що на сьогодні органічний рух є перспективним та актуальним напрямком в економічній діяльності як ЄС, так і України. Зростання кількості операторів аграрного виробництва, які виконують вимоги з органічного виробництва сільськогосподарської продукції, та збільшення площі органічних земель в Україні, ЄС та у світі говорить про стрімке зростання органічного виробництва.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1181. До питань аналізу ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирської області / І. М. Сачовський // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 77-83. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розгляд питань, пов'язаних з аналізом ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств на будь-якому рівні, є актуальним з огляду на такі аспекти: ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств на тому чи іншому етапі їх розвитку загалом, визначається ступенем зрілості ринкових відносин в усіх сферах суспільного виробництва; однією з найважливіших передумов ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств є ступінь врахування специфіки того чи іншого регіону країни у процесі розроблення і реалізації політики їх державної підтримки, ступеня її відповідності реаліям сьогодення; ступінь розроблення економічних інструментів, зокрема ціноутворення, є одним із найважливіших факторів підвищення ефективності виробництва в сільськогосподарських підприємствах, при цьому обов'язковою умовою їх застосування є необхідність врахування взаємозв'язку, взаємозумовленості і взаємозалежності кожного з них. Мета роботи — проведення аналізу основних показників ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирської обл., оскільки їх діяльність визначається великою кількістю факторів. Таким найважливішим (чи одним з найважливіших) є показник рентабельності виробництва як на обласному рівні, так і на районному (місцевому) рівні. Зауважено, що водночас його розгляд потребує врахування рівня рентабельності тих чи інших видів сільськогосподарської продукції, пропорцій їх виробництва і політики держави в галузі ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. Основними показниками, що визначають рівень рентабельності виробництва в сільськогосподарських підприємствах, є величина одержаного ними (чистого) прибутку та їх структура. Оскільки з певних причин показники рентабельності виробництва розглядалися в найбільш узагальненій, допустимій формі, структуру витрат на виробництво продукції в сільськогосподарських підприємствах Житомирщини відносно деталізовано й є показова. Наведено дані стосовно індексів цін на продукцію, реалізовану сільськогосподарськими підприємствами в той чи інший період.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1182. Ідентифікація стратегічної позиції сталого розвитку вітчизняної аграрної галузі / О. Кінзерська // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 10-15. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Актуальним завданням розвитку національної економіки є сталий розвиток вітчизняної аграрної галузі. Економічні кризи і політичні конфлікти останніх років підтверджують необхідність чіткої ідентифікації стратегічної позиції сталого розвитку для подальшої реалізації та розвитку даної галузі. Виокремлено ключові індикатори та сформовано систему, що характеризує поточний стан і тенденції сталого розвитку аграрного виробництва в розрізі основних компонентів за допомогою таксономічного аналізу. Комплексне оцінювання тенденцій сталого розвитку аграрної сфери за допомогою інструментів таксономічного аналізу

надає змогу дійти висновку, що метою стратегії сталого розвитку аграрної сфери України є забезпечення продовольчої безпеки держави через формування внутрішньої та міжнародної конкурентоспроможності галузі з метою ефективного соціально-економічного розвитку країни. В процесі розробки структурної політики сталого розвитку аграрної сфери економіки необхідно враховувати регіональні особливості та відмінності аграрного виробництва з метою запровадження регіонально-адаптованих механізмів трансформації аграрного потенціалу та усунення дисбалансів регіонального розвитку аграрного сектора економіки.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1183. Інституційні основи активізації експортоорієнтованої діяльності аграрних підприємств України в умовах поглиблення євроінтеграції / М. В. Жук, Ю. О. Білянський // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 20-30. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні засади дослідження впливу інституційного середовища на ефективність експортоорієнтованого виробництва підприємств аграрного сектора економіки та активізації їх зовнішньоекономічної діяльності на європейському ринку сільськогосподарської продукції. Мета роботи — розробка теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо запровадження ефективної системи інституційного забезпечення активізації експортної діяльності аграрних підприємств на європейському векторі розвитку. Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові методи теоретичних та емпіричних наукових досліджень, спеціальні методи наукового пізнання. Для проведення дослідження було використано методи: діалектичний, економіко-статистичний, балансовий, нормативний, економіко-математичний, економічних порівнянь, групування, графічний, системно-структурного аналізу і синтезу. Досліджено вплив інституційного середовища на розвиток експортоорієнтованої діяльності вітчизняних аграрних підприємств в умовах поглиблення євроінтеграційного процесу. Запропоновано заходи інституційного й організаційно-економічного характеру, спрямовані на посилення експортного потенціалу підприємств аграрно-продовольчого комплексу та підвищення їх конкурентоздатності на спільному ринку сільськогосподарської продукції країн — членів ЄС. Результати й висновки можуть бути використані при розробці стратегії виходу підприємств аграрно-продовольчого комплексу на європейський ринок сільськогосподарської продукції, підготовки фахівців в галузі міжнародних економічних відносин та зовнішньої торгівлі. Висновки: аналіз сучасного стану експортоорієнтованої діяльності українських підприємств аграрного сектора економіки засвідчує необхідність проведення структурно-інституційної трансформації системи організації зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. В умовах поглиблення євроінтеграційного процесу, функціонування підприємств аграрного сектора економіки підданому суттєвому впливу внутрішнього і зовнішнього інституційного і ринкового середовища. Відповідно, це відображається на економічних показниках їх діяльності та конкурентоспроможності української сільськогосподарської продукції на європейському ринку. Інституційні умови і фактори, які уповільнюють вихід українських аграрних підприємств на європейський ринок, наступні: недосконалість національної системи земельно-ринкових відносин, відсутність ефективних інститутів власності і землекористування; неефективна структурно-інституційна політика держави в аграрній сфері; низький рівень інституційної підтримки, стимулювання і регулювання експортоорієнтованої діяльності аграрних підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1184. Механізм формування та впровадження стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. І. Боришкевич; Львівський національний аграрний ун-т. — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні аспекти стратегії розвитку. Розроблено практичні рекомендації щодо формування та впровадження стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств. Удосконалено класифікаційну схему різних видів стратегій шляхом доповнення останньої новими видами. Здійснено ґрунтовний аналіз факторів впливу, що створюють позитивні чи негативні передумови для формування та впровадження стратегії розвитку. Досліджено особливості здійснення стратегічного управління на сільськогосподарських підприємствах Івано-Франківської області. Проведено комплексний стратегічний аналіз перспектив розвитку сільськогосподарських підприємств. Розроблено механізм здійснення стратегічного планування на сільськогосподарському підприємстві, що складається із трьох послідовних етапів: визначення рівня стратегічної спроможності сільськогосподарського підприємства за допомогою розробленої збалансованої системи економічних показників; проведення стратегічного аналізу з використанням відповідних інструментів; побудова стратегії подальшого розвитку підприємства із використанням спеціальних методів. Розроблено типову стратегію розвитку сільськогосподарського підприємства на основі методу хосин канрі.

Шифр НБУВ: РА442876

1.У.1185. Модель оцінювання рівня економічної стійкості аграрних підприємств / Б. Г. Торохтій // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 28-33. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано існуючі підходи до оцінювання рівня економічної стійкості аграрних підприємств, що надало змогу визначити відсутність єдності бачення та варіативність розроблених та запропонованих підходів, алгоритмів та методів розрахунку. Доведено, що розповсюджений підхід до оцінювання стійкості як інтегральної характеристики внутрішніх складових підприємства змінює економічну природу досліджуваної категорії, частково ототожнюючи її з потенціалом. Запропоновано побудову моделі оцінювання рівня економічної стійкості аграрних підприємств в розрізі трьох проєкцій: ефективності, ліквідності та капіталізації, які представлено конкретними показниками із відповідними пороговими значеннями, які в межах моделі набувають бінарних параметрів (1 або 0). Запропоновано якісну шкалу станів економічної стійкості: абсолютний, високий, нормальний, задовільний, критичний і кризовий, на основі одержаних комбінацій бінарних значень показників проєкцій.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1186. Наукові основи земельно-технологічного паспорту сільськогосподарського підприємства / О. І. Дребот, Д. С. Добряк, П. П. Мельник // Агроекол. журн. — 2022. — № 1. — С. 6-12. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Висвітлено суть і поняття, складено і зміст земельно-агротехнологічного паспорту сільськогосподарського підприємства, як наукової основи еколого-безпечною та економічно ефективного використання земель, забезпечення відповідної продуктивності ґрунтового покриву, захисту його від деградаційних процесів. В основу еколого-безпечною використання земель підприємства покладено продуктивність ґрунтів для вирощування основних сільськогосподарських культур у межах зони їх розміщення, яка виражається ступенем відповідності властивостей ґрунтів агропроблемним вимогам рослин і можливостям досягнення відповідного врожаю. На графічних матеріалах обґрунтовується і показується ґрунтово-технологічна характеристика полів сівозмін, картограма агрохімічної характеристики ґрунтів, обмеження прав власності та користування землею. Паспорт слугуватиме надійним правовим документом щодо контролю за раціональним використанням і охороною земель сільськогосподарського підприємства. За формування сівозмін враховуються показники придатності ріллі для вирощування наявних сільськогосподарських культур, дані бонітування ґрунтів, а також існуючу виробничу і соціальну інфраструктуру. В таблицях до проєктування надається екслікація земель відповідно до сівозмін і сіножатей, пасовищ. Доведено, що активізація розвитку деградаційних процесів призвела до нехтування питаннями екологічної придатності землі для вирощування певних видів сільськогосподарських культур, зокрема необґрунтованого збільшення площ просапних найбільш виснажливих культур. У результаті знищуються найродючіші шари ґрунту, втрачається його найважливіша складова — гумус, погіршуються фізичні та фізико-хімічні властивості. Визначено, що метою розроблення земельно-агротехнологічного паспорту є, насамперед, надання допомоги сільськогосподарським підприємствам у виборі подальшого напрямку ефективного і еколого-безпечною використання земель у нових екологічних умовах.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.У.1187. Організаційно-економічні механізми розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграційних процесів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. І. Кривецький; Приватний ВНЗ «Львівський ун-т бізнесу та права». — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Науково обґрунтовано теоретико-методичні засади та розробка практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічних механізмів розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграційних процесів. Методи дослідження: системний і структурний аналіз, мультифакторний регресійний аналіз, кросс-секційна регресія, нечітких множин та нечіткої логіки, багатовимірний статистичний аналіз, SWOT-аналіз. Уперше розроблено оптимізаційну модель ресурсного розподілу при максимізації результатів господарської діяльності сільськогосподарських підприємств; удосконалено організаційно-економічні механізми розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції, модель експорторієнтованої діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграційних ризиків, концепцію формування стратегічних пріоритетів розвитку сільськогосподарських підприємств на інноваційних засадах. Сфера використання: в діяльності: Буської районної державної адміністрації при розробці пропозицій до проєктів нормативно-правових актів щодо регулювання ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, під час господарської діяльності ТОВ «Авенмор», ТОВ «Україна», ТОВ «Галіція», у науково-дослідній роботі Науково-дослідного інституту ПВНЗ «Львівський Ун-т бізнесу та права» під час дослідження проблем розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції, у навчальному процесі ПВНЗ «Львівський Ун-т бізнесу та права»

під час викладання дисциплін «Економічний аналіз», «Бізнес планування», «Менеджмент персоналу».

Шифр НБУВ: РА442764

1.У.1188. Особливості сільськогосподарського виробництва в Житомирській області / І. М. Сачовський // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 110-118. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

В процесі розгляду особливостей сільськогосподарського виробництва, в даному випадку — Житомирської обл., — основний акцент робився на аналіз таких показників: даних стосовно місяця сільського господарства вказаної області в агропримислово-му комплексі України в цілому, розглянуто її питому вагу у виробництві основних видів як продукції рослинництва, так і тваринницької підгалузі; показників щодо відносно деталізованої структури сільськогосподарського виробництва в області, зокрема, в розрізі існуючих на сьогодні груп товаровиробників, як підприємств вказаної галузі, з загальною величиною виробництва селянських господарств. Особливо вичленено фермерські господарства. Специфіка тієї чи іншої з вказаних форм землекористування розглядалася головним чином шляхом розгляду співвідношень між такими галузями, як рослинництво і тваринництво. Розглянуто специфіку виробництва основних сільськогосподарських культур, тобто продукції рослинництва, в окремих, основних категоріях господарств. Ї було доповнено наведенням даних стосовно величини урожайності основних з них. Однією з найважливіших особливостей пропонованої роботи є те, що в її окремій частині проводився аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирщини з метою відслідковування залежності між загальними обсягами їх виробництва в тому чи іншому районі і його структури з огляду на такі його складові, як рослинництво і тваринництво.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1189. Оцінювання ризиків при формуванні портфелю проєктів інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств / Л. В. Тешева // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 19-23. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Інноваційний розвиток виступає основною передумовою забезпечення належного рівня конкурентоспроможності продукції та підприємства, інтеграції вітчизняної економіки до світової, сталою розвитку національної економіки. Особливою рисою інноваційних проєктів є їх високий рівень ризикованості. Це вирішальним чином впливає на прийняття управлінських рішень щодо їх провадження. Саме тому оцінювання ризиків інноваційних проєктів займає особливе місце в галузі економічних досліджень. Мета дослідження — формування теоретико-методичних засад оцінювання ризиків при формуванні портфелю проєктів інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Визначено, що одним із ключових аспектів порівняння проєктів і портфелів є врахування ризиків. Визначено основні групи ризиків в інноваційних проєктах: виробничі ризики, фінансові ризики, кадрові ризики, інформаційні ризики, трансферно-технологічні ризики, зовнішні ризики. Розроблено класифікацію ризиків портфелю агроінноваційних проєктів за етапами реалізації. Запропоновано використовувати оцінювання за кількісними методами (статистичний, аналітичний, метод доцільності витрат, нормативний метод) і якісними (аналіз наслідків, аналіз імовірності збитків, експертний метод). Обґрунтовано, що в результаті оцінювання формуються масиви даних для кожного окремого проєкту, які включають значення кількісних показників ефектів від провадження агроінновацій, рангові значення за якісними параметрами досягнення вигід, кількісні значення ризиків та інтегральне значення за якісною оцінкою ризиків, визначено з використанням методу нечітких множин. Встановлено, що реалізація розробленого алгоритму надає змогу забезпечити одержання синергетичного ефекту від взаємодії агроінноваційних проєктів в процесі забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1190. Пріоритетні механізми державного регулювання діяльності аграрних холдингів в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Н. М. Комарівська; Національна академія державного управління при Президентові України, Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. — Львів, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади удосконалення пріоритетних механізмів державного регулювання діяльності аграрних холдингів (АХ), розроблено на основі теоретичних узагальнень та аналізу практики пропозиції та рекомендації щодо їх удосконалення в сучасних умовах. Визначено основні соціально-економічні передумови державного регулювання сільського господарства та діяльності АХ в Україні, узагальнено практику державного регулювання діяльності АХ у провідних країнах світу, проаналізовано нормативно-правове регулювання діяльності АХ і визначено основні тенденції їх розвитку в Україні. Доведено доцільність виокремлення економічного, соціального та екологічного механізмів державного регулювання діяльності АХ як пріоритетних і визначені їх основні складники. Наведено напрями,

обґрунтовано шляхи та запропоновано заходи щодо удосконалення пріоритетних механізмів державного регулювання діяльності АХ в Україні в сучасних умовах.

Шифр НБУВ: РА443021

1.У.1191. Регіональні особливості сільськогосподарського виробництва на Україні в сучасних умовах / І. М. Сачовський // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 43-49. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Одним з узагальнюючих висновків даної роботи є те, що ефективність сільськогосподарського виробництва на Україні визначається навіть не настільки оптимізацією співвідношень основних груп товаровиробників, якими, як відомо, є сільськогосподарські підприємства й господарства населення, наскільки досконалістю економічного механізму функціонування кожної з них зокрема. Ця особливість знаходить своє відображення в багатьох аспектах розвитку агропромислового комплексу, чи не в першу чергу в темпах зростання (зниження) загальних обсягів сільськогосподарського виробництва в цілому і в розрізі основних груп товаровиробників, зміні їх питомої ваги, що зумовлює актуальність проведеного дослідження. Основними, найважливішими особливостями даної роботи є: розглянута структура сільськогосподарського виробництва на Україні як в розрізі його загальних обсягів на обласному рівні, так і внутріобласному з точки зору розгляду співвідношень таких його складових, як рослинництво і тваринництво; проаналізовано специфіку сільськогосподарського виробництва на Україні з точки зору розгляду співвідношень його загальних обсягів між основними групами товаровиробників, якими, як показала практика, стали сільськогосподарські підприємства і господарства населення. Крім цього, зазначено щодо доцільного акцентування уваги й на такому: з врахуванням ідентичності структури й типовості наведених в таблицях показників стає можливим розширення діапазону їх розрахункових, додаткових величин, хоча б, наприклад, шляхом співставлення обласних (регіональних) відмінностей в структурі обсягів виробництва в розрізі основних груп товаровиробників, тобто сільськогосподарських підприємств і господарств населення; з відомою долею умовності, але не можна не применшувати значимості такого розрахункового показника, як співставлення загальних обсягів сільськогосподарського виробництва на Україні в кожній з її областей у 2020-у р. у порівнянні з попереднім. Слід, мабуть, виділити окремо й те, що хоча проведений аналіз ґрунтується на суто прикладних, практичних показниках, висновки, що випливають, носять узагальнений, глобальний характер, що може бути використаним і у процесі як подальших досліджень, так і при прийнятті тих чи інших управлінських рішень.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1192. Роль стратегії в забезпеченні економічної безпеки сільськогосподарського підприємства / І. Г. Миколенко, А. Г. Стилик, Л. Ю. Рожко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 43-49. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Успішна діяльність сільськогосподарських підприємств за умов економічної кризи багато в чому залежить від ефективності стратегічного управління їх системою економічної безпеки. Ефективне забезпечення економічної безпеки підприємства можливе лише при комплексному та системному підході, що надає змогу забезпечити стратегічний розвиток підприємства, розробити тактичні та оперативні заходи для мінімізації негативних наслідків внутрішніх та зовнішніх загроз. На основі проведеного дослідження розглянуто сутнісну характеристику економічної безпеки сільськогосподарських підприємств та оцінку визначення її рівня. Досліджено формування забезпечення економічної безпеки. Структуровано стратегію економічної безпеки підприємства як об'єкт управління. Розглянуто переваги стратегічного підходу в управлінні економічною безпекою підприємства. Обґрунтовано необхідність формування стратегії забезпечення економічної безпеки з метою створення стійких умов динамічної конкурентоспроможності і фінансово-економічної сталості сільськогосподарських підприємств у довгостроковій перспективі.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1193. Система управління персоналом підприємств: передумови формування, сучасні тенденції розвитку і перспективи: монографія / А. Д. Чикуркова, І. А. Ясінецька, Д. Г. Фурман; Заклад вищої освіти «Подільський держ. ун-т». — Кам'янець-Подільський: Панькова А. С.: ЗВО «ПДУ», 2023. — 319 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 285-301. — укр.

Висвітлено теоретико-методичні та прикладні аспекти формування та розвитку системи управління персоналом підприємств. Розкрито трактування поняття «управління персоналом підприємств». Узагальнено класифікацію принципів, методів і форм управління персоналом підприємств. Розроблено науково-методичний підхід до комплексного оцінювання системи управління персоналом сільськогосподарських підприємств з позицій виокремлення економічної та рефлексивної компонент. Досліджено передумови та фактори впливу на формування трудових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Проведено аналіз забезпеченості й ефективності використання персоналу підприємств.

Ідентифіковано мотиваційні стимули щодо підвищення продуктивності праці. Висвітлено сучасну концепцію управління персоналом. Розкрито зміст і розподіл праці менеджерів організацій в сучасних умовах. Охарактеризовано особистість керівника у реалізації функцій менеджменту та визначено кваліфікаційні вимоги, а також професійну модель сучасного керівника. Визначено напрями підвищення ефективності рефлексивного управління персоналом сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано технології організаційного розвитку сільськогосподарських підприємств за рефлексивного управління персоналом як основу самоорганізації. Розроблено рекомендації імплементації методів рефлексивного управління персоналом сільськогосподарських підприємств.

Шифр НБУВ: ВА864327

1.У.1194. Соціально-економічні механізми комплементарності економічного потенціалу агропродовольчих підприємств: теорія та методологія: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Т. С. Шабатура; Львівський нац. аграр. ун-т. — Львів, 2019. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні засади та розроблено практичні рекомендації з формування соціально-економічних механізмів комплементарності економічного потенціалу агропродовольчих підприємств. Поглиблено суть дефініції «економічний потенціал підприємства», запропоновано структурну модель та розкрито системно-структурні детермінанти його формування. Процес формування економічного потенціалу підприємства розглянуто з позиції комплементарного підходу. Удосконалено систему аналітичного інструментарію оцінки економічного потенціалу агропродовольчих підприємств; досліджено систематизацію драйверів капіталізації бренду. Розглянуто напрями інноваційного розвитку агропродовольчих підприємств, обґрунтовано методологічний підхід до запровадження адаптивного механізму. Поглиблено систему аксіологічних аспектів модернізації економічного потенціалу. Розглянуто конструкт інкорпорування соціальної складової в його розвиток. Запропоновано соціально-економічний механізм активізації інноваційних можливостей агропродовольчого підприємства, результативність розвитку якого розкривається системною моделлю впровадження інноваційних трансформацій. Розроблено динамічну модель створення нових конкурентних переваг задля посилення ринкових компетенцій агропродовольчого підприємства. Обґрунтовано комплементарну стратегію реалізації його економічного потенціалу з метою забезпечення синхронізації соціально-економічних механізмів та моделі економічного розвитку підприємства.

Шифр НБУВ: РА443394

1.У.1195. Стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств України на міжнародному ринку / С. І. Міненко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 39-44. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних аграрних підприємств на міжнародному ринку. Відмічено, що особливість сільськогосподарського виробництва формує неоднаковий стратегічний потенціал підприємств галузі, так як вони реалізують різні стратегії, можуть функціонувати в різних середовищах та по різному реагувати на фактори впливу зовнішнього середовища. При цьому у виробничій діяльності аграрних підприємств важливе значення має землекористування, бо від того яка площа землі знаходиться в користуванні підприємства та її якісних характеристик (щільність ґрунту, рівень родючості тощо) залежить напрям виробництва, рівень спеціалізації, його ефективність та можливість реалізації продукції. Виявлено, що у найближчій стратегічній перспективі врахування інноваційного чинника має бути однією з вирішальних умов подальшого розвитку аграрних підприємств. Відмічено, що на сьогодні існує достатня кількість проблем теоретичного та прикладного характеру, які заважають ефективному впровадженню інновацій, що має спонукати активізацію державної підтримки та налагодження партнерських відносин між державними структурами та приватним сектором економіки, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності товаровиробників, в тому числі і на зовнішніх ринках, підвищити показники ефективності виробничо-господарської діяльності та створення можливостей для інвестування. Крім того, аграрна галузь є однією з бюджетоутворюючих сфер економіки, а тому має пріоритетне значення в державній політиці. З 2018 р. Кабінет Міністрів України посилив увагу на європейський вектор розвитку національної економіки і аграрний сектор — не виняток, тож було запроваджено низку рішень щодо здійснення якісних змін у аграрному секторі. З метою державної підтримки функціонування аграрних підприємств на державному рівні в Україні затверджено механізм стимулювання розвитку даного сектора національної економіки, що віділено в аграрній політиці та знаходить своє відображення у формах та мірі впливу держави в ринкові процеси аграрного та суміжних ринків. Встановлено, що завдання керівників підприємств вчасно обрати для себе той інноваційний напрям, який ще не використовується конкурентами та на цій основі створити конкурентні переваги.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1196. Структура зовнішнього середовища макроекономічних чинників формування економічної стійкості аграрних підприємств / Б. Г. Торохтій, О. О. Красноручий // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 5-10. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено структуру зовнішнього середовища макроекономічних чинників формування економічної стійкості аграрних підприємств, зокрема виділено основні фактори зовнішнього середовища, які здатні надати нові можливості формуванню економічної стійкості підприємств, зокрема: коливання курсів національних валют; зміни інтересів власників підприємств; рівень майбутніх технологій та ін. Проведено порівняння основних характеристик соціально-економічних параметрів, що є основою за безпечення економічної стійкості, за індустріальної та за сучасної інформаційно-інноваційної економіки. Встановлено, що в агрегованому вигляді макроекономічні фактори впливу на функціонування аграрних підприємств уособлюються категорією «інституційне середовище». Лобювання розглянуто як дієвий механізм впливу інститутів блоку коригування і мотивації на траєкторію розвитку інституційних рамок взаємодії економічних суб'єктів шляхом консолідації зусиль зацікавлених сторін.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1197. Теоретико-методологічні засади розвитку сільськогосподарської кооперації в розбудові аграрного устрою України / А. О. Гуроров, О. О. Гуророва // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 27-34. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета дослідження — узагальнення, систематизація і поглиблення теоретичних і методологічних засад розвитку сільськогосподарської кооперації в розбудові аграрного устрою України. Досліджено роль і місце кооперації в системі суспільної організації праці. Показано, що кооперація виступає об'єктивною передумовою інтеграції, а сам поділ праці викликає її необхідність. В інституціональній теорії вибір між вільними ринковими транзакціями і повною вертикальною координацією для економічних агентів зумовлений ринковою кон'юнктурою, алокативною ефективністю розміщення ресурсів і їх мінімальною вартістю. Проаналізовано динаміку та стан розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні. Розроблено орієнтовну тривірневу схему національної сільськогосподарської кооперативної системи. На першому рівні ієрархії мають розміщуватися сільськогосподарські кооперативи та кооперативні об'єднання, на другому — регіональні об'єднання (асоціації) сільськогосподарських кооперативів, на третьому — всеукраїнська асоціація сільськогосподарських кооперативів. За такої кооперативної системи оптимально поєднуються засади централізованого та децентралізованого управління, забезпечується самоврядність кооперативів і дотримання принципів кооперації. Базуючись на тривірневій схемі національної сільськогосподарської кооперативної системи, обґрунтовано концептуальні засади розвитку кооперативних відносин у сільському господарстві на регіональному рівні. При цьому функції управління зберігаються за кооперативним об'єднанням, до якого входять сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та господарства населення, консультативні послуги і супровід здійснює регіональна дорадча служба, а розподіл коштів — кредитна спілка, заснована учасниками цього кооперативного об'єднання.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.1198. Теоретичні аспекти інвестиційно-інноваційної інтеграційної стратегії розвитку агропромислового комплексу / С. І. Карпін // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 15-21. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Інституційні перетворення, які відбуваються у національному макроекономічному середовищі, викликали зміни у розвитку інтеграційних процесів в структурі агропромислового комплексу. В останні роки у агропромислового комплексу за рахунок різноманітних форм посилюється вплив інтеграційних процесів на темпи економічного зростання та перспективи розвитку його суб'єктів господарювання. Сучасний стан агропромислового комплексу національної економіки та поширення пандемії COVID-19 обмежує соціально-економічні можливості у внутрішньогалузевому середовищі та надає інерційність процесам розвитку агропромислового виробництва у національному макроекономічному середовищі. Мета роботи — дослідження теоретичних аспектів інвестиційно-інноваційної інтеграційної стратегії розвитку агропромислового комплексу. Теоретичним підґрунтям у процесі наукового дослідження стали науки праці відомих українських та зарубіжних науковців, законодавство України та нормативні акти. Використано загальнонаукові і спеціальні методи: аналізу, діагностики, синтезу, індукції, дедукції — для дослідження теоретичних аспектів інвестиційно-інноваційної інтеграційної стратегії розвитку агропромислового комплексу; було використано метод узагальнення та конкретизації щодо завдань стратегії розвитку агропромислового комплексу. У науковому дослідженні теоретичні аспекти інвестиційно-інноваційної інтеграційної стратегії розвитку агропромислового комплексу. Висновки: за результатами дослідження, доведено, що інвестиційно-інноваційна інтеграційна стратегія розвитку агропромислового комплексу деталізовано пояснює, як буде відбуватися управління інвестицій-

но-інноваційними інтеграційними процесами у агропромислового комплексу для забезпечення його ефективного функціонування та розвитку в умовах глобальних викликів. Інвестиційно-інноваційна інтеграційна стратегія розвитку агропромислового комплексу дозволяє оцінити експортний потенціал агропромислової продукції.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1199. Удосконалення системи оцінки та мотивації персоналу на сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. І. Полюк; Львівський нац. аграр. ун-т. — Львів, 2019. — 20 с.; рис., табл. — укр.

Обґрунтовано науково-теоретичні засади забезпечення удосконалення системи оцінки та мотивації персоналу на сільськогосподарських підприємствах. Уточнено категоріально-понятійний апарат дослідження. Удосконалено класифікацію методів оцінки та мотивації працівників. Висвітлено теоретико-методологічні підходи до управління персоналом. На основі комплексного техніко-економічного аналізу, соціологічного та монографічного дослідження визначено основні тенденції становлення та розвитку систем оцінки та мотивації персоналу на сільськогосподарських підприємствах Івано-Франківської обл. Здійснено оцінку стратегічного потенціалу можливостей удосконалення системи оцінки та мотивації працівників. Запропоновано концепцію удосконалення системи оцінки та мотивації персоналу на сільськогосподарських підприємствах шляхом розробки інноваційної методики оцінки роботи працівників і відповідної ефективної системи їх мотивації. Обґрунтовано стратегію та детальний механізм впровадження удосконаленої системи оцінки та мотивації персоналу. Здійснено моделювання застосування стратегічних змін на типовому господарстві області.

Шифр НБУВ: РА442875

1.У.1200. Управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. М. Зеленко; Приватний ВНЗ «Львівський ун-т бізнесу та права». — Львів, 2019. — 20 с.; рис., табл. — укр.

Теоретично обґрунтовано методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики. Уперше розроблено модель впливу заготівельної діяльності на результуючі показники функціонування сільськогосподарських підприємств. Удосконалено організаційно-економічні засади об'єднання підприємств на базі кластера заготівель, теоретико-методичні підходи до оптимізації заготівельної діяльності, методику аналізу управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Сфера використання: у господарській діяльності СВК «Урожай» Луцького р-ну Волинської обл., СГПП «Рать» Луцького р-у Волинської обл., СГПП «Дружба» Луцького р-ну Волинської обл., в діяльності Департаменту агропромислового розвитку Волинської облдержадміністрації, у навчальному процесі Східноєвропейського національного ун-ту ім. Лесі Українки.

Шифр НБУВ: РА443709

1.У.1201. Управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / В. Г. Грановська; Дніпровський державний аграрно-економічний ун-т. — Дніпро, 2019. — 40 с.; рис., табл. — укр.

Дослідження присвячено науковому обґрунтуванню теоретичних і методологічних засад та рекомендацій щодо формування й забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Обґрунтовано науково-методологічний підхід до дослідження процесу формування конкурентоспроможності аграрних підприємств. Визначено теоретичну та методологічну складову системи управління конкурентоспроможності суб'єктів господарювання аграрного сектора, досліджено особливості формування моделі конкурентоспроможного розвитку та удосконалено методику оцінки рівня конкурентоспроможності агроформувань. Наведено оцінку та здійснено діагностику чинників конкурентоспроможності аграрних підприємств на національному і світовому ринках та оцінено перспективи диверсифікації їх діяльності з метою зміцнення конкурентних позицій та формування конкурентних переваг вищого порядку.

Шифр НБУВ: РА444580

1.У.1202. Управління маркетинговою діяльністю підприємств-постачальників запасних частин до сільськогосподарської техніки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. В. Килипенко; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2019. — 20 с.; табл. — укр.

Проаналізовано основні організаційні структури управління маркетинговою діяльністю на підприємствах — постачальниках запасних частин до сільськогосподарської техніки. Досліджено основних учасників ринку постачання запасних частин, визначено його специфіку, здійснено аналіз попиту.

Шифр НБУВ: РА442848

1.У.1203. Формування ринку органічної продукції в Україні: теоретичні та практичні аспекти: монографія / Т. А. Кунділовська, Н. М. Зеленянська, В. Г. Захарчук, О. А. Кулініч,

Л. А. Траченко, Л. В. Неруца; ред.: Т. А. Кунділовська; Одеський нац. екон. ун-т. — Одеса: Астропринт, 2019. — 124, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 115-[125]. — укр.

Наведено результати досліджень щодо сучасних тенденцій розповсюдження у світі альтернативних методів ведення еколого-господарського сільськогосподарського виробництва як перспективних напрямків розвитку аграрної галузі. Визначено закономірності формування ринку органічної продукції. Проаналізовано законодавче регулювання у сфері органічного виробництва аграрної продукції. Встановлено чинники внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на ефективність виробництва органічної продукції.

Шифр НБУВ: ВА865103

1.У.1204. Формування та розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в агропромисловому виробництві України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / С. А. Колосницький; Харківський нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Харків, 2019. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Поглиблено теоретичні та практичні аспекти, а також надано практичні рекомендації щодо формування та розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в агропромисловому виробництві України. Розглянуто сільськогосподарську обслуговуючу кооперацію як чинник підвищення ефективності діяльності дрібних товаровиробників сільськогосподарської продукції як одного з перспективних шляхів розвитку галузі тваринництва на селі. Доведено, що саме сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи є потужною системою, яка органічно поєднує всі форми багатокладної національної економіки агропромислового виробництва України.

Шифр НБУВ: РА441874

1.У.1205. Яке майбутнє сільськогосподарських кооперативів?: колект. монографія / Л. В. Молдаван, Ю. Раманаускас, В. В. Зіновчук, Ю. Е. Губені, О. М. Бородіна, О. В. Михайленко, О. В. Фраєр, Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. Г. Шпикуняк, А. О. Пантелеймоненко, В. В. Гончаренко, А. О. Соколова, Л. Ф. Петриканин, К. С. Головач, І. В. Черевко, Г. В. Черевко, Л. В. Тарасович, О. М. Віленчук, О. М. Ніколюк, В. В. Гуреля, П. П. Топольницький, О. М. Овдіюк, О. П. Власенко, О. М. Буднік; ред.: В. В. Зіновчук; Польський Нац. ун-т. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2022. — 275 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено роль і значення сільськогосподарської кооперації в агробізнесі та сільському розвитку. Підкреслено з урахуванням зарубіжного досвіду іманентності кооперації в ринковій економічній системі та демократичному суспільстві. Розкрито стан та чинники, що уповільнюють розвиток кооперації в агропродовольчому комплексі України, зокрема недосконалість інституційного забезпечення, непослідовність державної підтримки кооперативів, неефективність механізмів залучення інвестицій до кооперативного бізнесу. Представлено інноваційні та нетрадиційні напрями кооперації в Україні.

Шифр НБУВ: ВА864046

1.У.1206. An influence of foreign investments on the development of organic production in Ukraine / О. Obolenskyi, A. Buriak, I. Novytska, A. Andriyash, K. Kolomiets // Економіка і регіон. — 2021. — № 4. — С. 6-12. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Визначено вплив іноземних інвестицій на виробництво сільськогосподарської органічної продукції в Україні. Розвиток органічного виробництва є досить актуальним на сьогодні через низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Інтенсифікація сільського господарства, яка останнім часом відбувається в усьому світі, має негативний вплив не лише на навколишнє середовище, але і виснажує природні ресурси, без яких ведення агропродовольства неможливе. Тому органічне сільське господарство має екологічні переваги, які проявляються у тому, що воно має великий потенціал, щоб виправити попередньо перелічені негативні тенденції, а також скоротити викиди вуглекислого газу, закиси азоту й метану, які сприяють глобальному потеплінню. Також органічне сільське господарство має значні переваги для здоров'я. По-перше, воно знижує ризик втрати здоров'я для сільськогосподарських працівників, адже саме вони найбільш уразливі до дії пестицидів та інших хімікатів, які використовують конвенційне виробництво. По-друге, органічні продукти більш корисні для споживачів завдяки мінімізації впливу на здоров'я токсичних і стійких хімічних речовин. Тому світовий ринок органічної продукції розвивається швидкими темпами. Україна робить лише перші кроки у формуванні та становленні ринку органічної продукції, який є вже досить розвинутим у інших країнах (зокрема ЄС). Розглянуто тенденції розвитку виробництва органічної продукції на вітчизняному ринку. Обґрунтовано висновок, що іноземне інвестування є одним із дієвих інструментів для розвитку органічного сільського господарства та забезпечення його конкурентоспроможності. На сьогоднішній день іноземні інвестиції через значні їх масштаби мають суттєвий вплив на стан та функціонування вітчизняного ринку органічної продукції та сприяють розв'язанню пріоритетних завдань розвитку. Зарубіжні джерела інвестування не можуть відігравати ролі головного важеля еко-

номічного зростання, але за умови їх обґрунтованого й раціонального використання навіть незначні надходження сприятимуть поживленню сільськогосподарського виробництва, підвищенню його ефективності, особливо у напрямку органічного виробництва.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.1207. Formation of the land market in Ukraine: methodological aspect // H. Shary, N. Chornovol, O. Maksymenko, V. Dubischev // Економіка і регіон. — 2022. — № 1. — С. 28-33. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Проблема полягає у розробці механізму ефективного використання земельних ресурсів в Україні на основі приватної власності на землю. Враховується той факт, що кардинальні соціально-економічні зміни, що відбулися в країні як в 90-х рр. ХХ ст., так і на початку ХХІ ст., не вплинули повною мірою на забезпечення ефективного господарського обігу землі на базі приватної власності, збереження та примноження продуктивного потенціалу ґрунтів. Також це не стало початком до дієвого переходу на екологобалансоване землекористування і як підсумок, все більш дистанційовано від моделі основ економіки сталого землекористування. Доведено, що для докорінної трансформації та піднесення на якісно новому рівні земельних відносин без інституційного чинника неможливо. Саме нерозвиненість, а подекуди відсутність належної якості інституційних чинників, унеможливають впровадження ефективного ринку земель в Україні. Проаналізовано інституційні чинники, фактори впливу на формування ціни на землю, а саме дослідження країн, де досить тривалий час існує досвід ціноутворення на землю. Враховано, що Україні більшою мірою відповідає досвід країн з великими посівними площами, як у США і в Канаді. Даний методичний підхід базується на врахуванні закономірності впливу циклічності цін сільгосппродукції на прогнозування цін на землю. Враховано проблему вдосконалення методичних підходів до виокремлення та розподілу земельної ренти, ефективного управління правом оренди, мінімізації природничих і господарських ризиків, опрацювання засад переходу на стале землекористування. На цій основі зосереджено увагу на гнучких концепціях розвитку земельних відносин. У цілому робиться наголос на раціональності поглиблення існуючої системи філософського та господарського відношення до земельних ресурсів у суспільстві. Доведено, що закономірним етапом обґрунтування об'єктивної оцінки землі, що враховує стан потенційної природної та економічної родючості, є обґрунтування методичних підходів до вдосконалення нормативної грошової оцінки земель, яке включає дослідження динаміки цінних коливань, побудову цінних циклічних моделей при прогнозуванні цін на землю. Підводяться підсумок впливу циклічності цін сільськогосподарської продукції на сільськогосподарські угіддя, важливими в даному випадку є не тільки цінні коливання за циклічної складової, а прогнози сценарії майбутніх подій та ймовірності розвитку цінних циклів. Доведено, що погноз циклу зростання буде більш об'єктивним, за рядами Фур'є.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.1208. Strategic landmarks in agribusiness entities-management. Cross-functional marketing logistics perspective // V. V. Danylenko, A. V. Zavgorodnii, I. O. Shapovalova // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 12-19. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Найважливішим завданням маркетингової логістики в агробізнесі є створення ефективних ланцюгів постачання сільськогосподарської продукції та управління ними. Для вирішення поставленого завдання потрібно проаналізувати існуючі взаємовідносини між виробниками, суб'єктами сфери обігу і споживачами продуктів і намітити шляхи їх вдосконалення. В умовах активного ринку між учасниками ланцюга поставок об'єктивно народжуються певні протиріччя, які стримують розвиток взаємовигідних зв'язків і гальмують процес інтеграції. Вирішення згаданих протиріччя можливо тільки правильно визначивши цілі всіх задіяних економічних суб'єктів з урахуванням інтересів і вподобань кінцевих споживачів. Мета дослідження — з позиції управління міжфункціонального маркетингово-логістичного підходу до системи менеджменту суб'єктів агробізнесу визначити пріоритетні питання формування цілей з огляду на особливості внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності зазначених суб'єктів. У даному дослідженні відповідно до поставлених цілей здійснено аналіз внутрішнього та зовнішнього середовищ діяльності суб'єктів агробізнесу з точки зору інтегративного міжфункціонального підходу реалізації ними маркетингових і логістичних компетенцій. Обґрунтовано актуальність питання інтеграції методологічних основ маркетингу і логістики в систему менеджменту сільськогосподарських підприємств. Представлено точки зіткнення логістичних і маркетингових стратегій підприємств, а також їх відношення до загальної стратегії підприємства на вищому рівні прийняття рішень і до відповідних тактичного і операційного рівнів. Проаналізовано зміст основних бізнес-процесів, виконуваних в межах реалізації логістичних і маркетингових стратегій учасників продовольчого ланцюга постачань. Досліджено умови здійснення управління матеріальними потоками і маркетингом в сільському господарстві. Виявлено можливості спільної реалізації компетенцій двох досліджуваних концепцій,

описано переваги такої взаємодії, одержані суб'єктами агробізнесу. Висновки: визначено, що міжфункціональна інтеграція може створювати позитивний вплив як на управління попитом (підвищення задоволеності клієнтів і т. д.), так і на управління поставками (запобігання затримкам поставок і т. д.). Обидві концепції управління (маркетинг і логістика) визначають загальну стратегію компанії на ринках поставок і дистрибуції. У зв'язку з цим, з одного боку, задоволеність споживача досягається за рахунок скоординованих маркетингових заходів щодо продукту, ціни, просування і розподілу, які пропонують споживачеві часові і просторові вигоди (значною мірою підвищення результативності). З іншого боку, одержання компанією прийнятної прибутку протягом тривалого періоду часу визначається зниженням загальних логістичних витрат (значною мірою підвищення ефективності). *Шифр НБУВ: Ж101404*
Див. також: 1.У.518, 1.У.520

Економіка окремих галузей сільського господарства

1.У.1209. Економічні показники витрат сільськогосподарських підприємств на виробництво ягідних культур / А. О. Коваль // *Агроекол. журн.* — 2021. — № 4. — С. 124-130. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Описано перспективність розвитку ягідництва в Україні. Порівняно найпоширеніші ягідні культури, які надають більш швидку окупність усіх своїх капіталовкладень. Подано показники виробничої собівартості вирощених ягідних культур по областях, рівень їх рентабельності виробництва та витрати на виробництво 1 ц ягідних культур. Проведено розширено економіко-статистичний аналіз даних Державної служби статистики України тощо. По Україні загалом загальні витрати щороку зростають у межах 6 %, тобто постійно збільшувалися виробничі витрати. Прямі матеріальні витрати (насінина та посадковий матеріал, мінеральні добрива, пальне і мастильні матеріали та т. п. витрати) найнижчими були в 2018 р., у порівнянні з 2017 р. — на 8 % та з 2019 р. — на 12 %. Витрати на оплату праці на підприємствах, які спеціалізуються на вирощуванні ягідних культур щороку зростали на 2 — 11 %. Інші прямі витрати та загально-виробничі витрати (відрахування на соціальні заходи, амортизація, оплата послуг сторонніх організацій, інші прямі та загально-виробничі витрати) щороку зростали на 3 — 16 % відповідно. Найвища виробнича собівартість ягідних культур у господарствах Вінницької обл., найнижча — у Полтавській. Витрати сільськогосподарських підприємств на виробництво 1 ц ягідних культур у гривнях по господарствах України у 2019 р. найвищі були в Рівненській обл., найнижчий — у Волинській і Сумській. Рівень рентабельності виробництва ягідних культур найвищим по всіх господарствах у 2019 р. був у Миколаївській та Івано-Франківській обл., найнижчий, відповідно, збитковий — у Кіровоградській, Одеській і Полтавській обл.; у фермерських господарствах був найвищий — в Одеській та Житомирській обл., а найнижчий — у Сумській та Київській обл. Собівартість ягідних культур знаходиться в оберненому зв'язку з рівнем рентабельності.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.У.1210. Інвестування в екологізацію та комплексні програми розвитку галузі зерновиробництва / Л. О. Мармуль, Л. Ю. Леваєва, Н. В. Рунчева // *Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди.* — 2020. — Вип. 46. — С. 31-37. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено теоретичні аспекти і практичні розробки щодо інвестування екологізації та цільових програм розвитку галузі зерновиробництва. Мета роботи — визначення джерел, інструментів, методів та механізмів інвестування екологізації зерновиробництва та комплексних програм його розвитку з визначенням ефективності здійснюваних заходів. Методологічна основа дослідження — загальнонаукова, так і спеціальні методи наукового пізнання. Використано методи: монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, статистико-економічні, економіко-математичні, проблемно-цільового підходу. Визначено джерела надходження інвестицій та вказано на визначальну роль державного регулювання у цьому процесі. Розроблено програми інвестиційної діяльності та визначено її ефекти для розвитку галузі зерновиробництва. Висновки: вирішення завдань інвестування розвитку галузі зерновиробництва на інноваційних засадах та з використанням механізмів і інструментів має здійснюватися на засадах чіткої координуючої основи, яка надає змогу використовувати дослідження в суміжних сферах, забезпечувати процес поетапної розробки інновацій. В умовах низької платоспроможності значної кількості малих і середніх сільськогосподарських підприємств завданням державної ваги є створення максимально сприятливого клімату для залучення інвестицій в дану сферу діяльності. Це можна зробити шляхом впровадження пільгового оподаткування, фінансування фундаментальних наукових досліджень, створення інформаційно-консультативних та радничих служб з метою інформування населення про інновації у галузі, та їх просування на ринку та доступність для масового використання.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1211. Інноваційний розвиток аграрних підприємств-виробників зерна: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Грідін; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні, методичні та практичні засади інноваційного розвитку аграрних підприємств-виробників зерна. На основі узагальнення результатів досліджень закордонних та українських вчених виокремлено ключові особливості інновацій. Встановлено взаємозв'язок між типами інновацій та фазами економічного циклу. Надано тлумачення поняття «інновація». Ідентифіковано інноваційний тип розвитку як відповідний процес реалізації внутрішнього інноваційного потенціалу. Надано тлумачення сутнісно-змістовних характеристик інноваційного розвитку підприємства. Обґрунтовано концептуальні засади забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств. Визначено зміст інноваційних технологій в сільському господарстві. Розглянуто суть інтелектуального капіталу підприємства, структура якого включає систему управління знаннями, інтелектуальну власність, клієнтський та людський капіталі. Запропоновано алгоритм побудови системи управління знаннями. Визначено зміст інноваційного потенціалу, його ключові характеристики та виокремлено його функції. Виділено ресурсну, внутрішню й ефективну складові інноваційного потенціалу. Запропоновано ключові ознаки типології інноваційного потенціалу. Виділено структурні компоненти інноваційного потенціалу за функціональною спрямованістю: науково-виробничу, кадрову, інформаційну, інфраструктурну, науково-технологічну, фінансову, організаційно-управлінську, маркетингову. Розглянуто ключові тенденції виробництва зерна аграрними підприємствами України. Обґрунтовано хронологію еволюції вітчизняного зернового ринку з виокремленням періодів. Виокремлено ключові фактори, які зумовлюють розвиток ринку зерна в Україні. Побудовано групи досліджуваних підприємств за рівнем рентабельності. З метою обґрунтування чинників, які зумовлюють рівень врожайності зернових культур, побудовано залежності з використанням множинної лінійної регресії між рівнем урожайності, витратами на мінеральні добрива та паливно-мастильні матеріали в межах кожної групи. Зазначено, що застосування новітніх прогресивних технологій вирощування зернових культур передбачає реалізацію ряду заходів, які збільшують витрати на гектар, але знижують витрати на одиницю одержаної продукції та надають змогу підвищувати якість. Визначено тенденції інституційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств виробників зерна. Розроблено процедури ідентифікації напрямів стимулювання інноваційної активності підприємств. Оцінено ефективність сільськогосподарського виробництва, яка базується на поєднанні і взаємодії чотирьох факторів (робочої сили, основних засобів, предметів праці і землі) на основі таких видів ефективності: технологічної, економічної та соціальної. Надано систему оцінки комплексної ефективності інноваційних ресурсозберігаючих технологій. Визначено зміст ресурсозберігаючих технологій та їх роль в інноваційному розвитку. Доведено, що ресурсозбереження здатне забезпечити перехід до інтенсивного типу господарювання, що становить зміст інноваційного розвитку. Надано структурну схему впровадження аграрними підприємствами інноваційних ресурсозберігаючих технологій виробництва зерна. Надано методичний підхід до обґрунтування типу ресурсозберігаючих технологій з альтернатив використання техніки зарубіжного виробництва, кращих зразків або традиційної вітчизняної техніки на основі сукупності індикаторів соціальної, економічної та технологічної ефективності для окремих зернових культур.

Шифр НБУВ: PA442416

1.У.1212. Обґрунтування сутності, функцій та призначення зернового ф'ючерсу на біржовому ринку сільськогосподарської продукції / Л. М. Гречанюк // *Актуал. проблеми інновац. економіки.* — 2021. — № 1. — С. 35-39. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Здійснено аналіз розбудови вітчизняного біржового ринку. Обґрунтовано, що ф'ючерс на сільськогосподарські культури — це похідний фінансовий інструмент на біржі, який передбачає обов'язок його продавця або покупця періодично перераховувати грошові суми протилежній стороні залежно від зміни ринкової ціни зерна, і (або) настання зобов'язання, що передбачає поставку зерна у передбачений термін. Визначено, що лише за умови спільних зусиль з боку держави, біржової спільноти, учасників аграрного ринку, відбудеться відновлення вітчизняного біржового ринку, що надасть змогу наблизити біржовий товарний ринок до цивілізованих засад. Визначено поняття зернового ф'ючерсу на сільськогосподарську продукцію, що фіксує приналежність даного фінансового інструмента до числа похідних та розкриває його зміст через зобов'язальні відносини продавця і (або) покупця з приводу періодичного перерахування грошових сум в розрахункову палату біржі залежно від зміни ринкової ціни зерна або по настанні зобов'язання, що передбачає поставку зерна в зазначений термін.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1213. Організаційно-економічний механізм забезпечення рослинництва технічними засобами: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Р. Р. Марков; Національна академія

аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення актуального науково-практичного завдання щодо вдосконалення науково-методичних положень та розробки практичних рекомендацій з формування і реалізації організаційно-економічного механізму забезпечення рослинництва технічними засобами. Розроблено ієрархічну модель чинників впливу на рівень технічної оснащеності рослинництва. Уточнено понятійно-категоріальний апарат та удосконалено методичні підходи до дослідження технічного забезпечення.

Шифр НБУВ: RA442812

1.У.1214. Організаційно-економічні засади розвитку виноградарства в підприємствах півдня України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. І. Дмитрук; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано організаційно-економічні засади розвитку виноградарства в підприємствах півдня України. Систематизовано поняття агропродовольчого ринку, чітко визначено особливості розвитку підприємств виноградарської галузі. Запропоновано методичний підхід до економічної оцінки продуктивності праці, яку рекомендується визначати за показником доданої вартості на одного працівника у виноградарстві. Здійснено оцінку функціонування підприємств з виробництва винограду. Проведений аналіз експортно-імпортних операцій на ринку винограду надає можливість стверджувати про наявний незабезпечений попит та можливість для вітчизняних товаровиробників для розширення площ під виноградниками, що надасть економічний та соціальний ефект. Запропоновано шляхи удосконалення економічних відносин підприємств з виробництва та переробки винограду через поглиблення відносин кооперації. Визначено потребу в інвестиціях для розвитку виробництва винограду та запропоновано його перспективні напрями.

Шифр НБУВ: RA442438

1.У.1215. Особливості систематизації умов забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств / І. Г. Миколенко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 30-35. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Формування методології розвитку системи управління конкурентоспроможністю підприємств зернового напрямку виробництва вимагає врахування особливостей економічних відносин в агропромисловій сфері, а аналіз конкурентного середовища цільових аграрних ринків потребує індивідуального підходу щодо систематизації умов забезпечення конкурентоспроможності підприємств, представлених на них. Системне застосування основних положень представлених підходів надасть змогу створити умови для повного переходу сільськогосподарських підприємств на інноваційну основу, що сприятиме досягненню передового рівня їх конкурентоспроможності. Особливостями зернового напрямку виробництва є, зокрема, природна унікальність властивостей кінцевого продукту — зерна (адже підвищення урожайності зернових культур шляхом застосування інноваційних технологій можливе до певної міри) та більший у порівнянні з галузями промисловості, перелік засобів виробництва, задіяних в процесі господарської діяльності. При цьому обсяги необхідних ресурсів та засобів виробництва визначаються, передусім, розмірами сільськогосподарських угідь.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1216. Регулювання ринку зерна в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Я. О. Крилов; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2019. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні, методичні та практичні аспекти регулювання ринку зерна для забезпечення реалізації стратегічних цілей державної аграрної політики України в умовах глобалізації. Узагальнено еволюцію поглядів представників різних наукових шкіл щодо необхідності державного регулювання економіки, визначено об'єктивну необхідність та особливості регулювання ринку зерна. З'ясовано економічну суть ринку зерна, визначено тенденції розвитку підходів, напрямів і механізмів його регулювання з урахуванням об'єктивних закономірностей та специфічних особливостей галузі в умовах глобалізації. Визначено основні методичні підходи до оцінки ефективності регулювання ринку зерна в умовах нарощування пропозиції зерна та розвитку нових зовнішніх ринків його збуту. Оцінено сучасний стан і основні тенденції розвитку ринку вітчизняного зерна, проаналізовано ефективність механізму його регулювання та розроблено пропозиції щодо вдосконалення. Проаналізовано ефективність вітчизняної логістичної інфраструктури на ринку зерна та розроблено пропозиції щодо її удосконалення, що сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому сегментах світового ринку. Обґрунтовано стратегічні орієнтири регулювання ринку зерна і розроблено прогнози основних параметрів його розвитку для забезпечення продовольчої безпеки. Розроблено пропозиції щодо удосконалення механізму регулювання ринку зерна в умовах глобальних змін зовнішнього середовища.

Шифр НБУВ: RA442446

1.У.1217. Теоретичні підходи до визначення сутності управління системами контролю та якістю виробництва продукції бджільництва / С. Ю. Коваль, В. В. Россоха // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 41-51. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати теоретичні аспекти та наукові тлумачення визначення суті управління системами контролю та якості виробництва та умов зберігання продукції бджільництва. Використано метод пізнання, узагальнення (при узагальненні теоретичних положень управління системами якості), аналізу та синтезу (при формуванні висновків). Розглянуто теоретичні аспекти та наукові тлумачення визначення суті управління системами контролю та якості. Виявлено недостатність дослідження питань контролю та якості виробництва та умов зберігання продукції бджільництва. Елементи наукової новизни: систематизовано теоретичні підходи та наукові тлумачення визначення суті управління системами контролю та якості продукції бджільництва та запропоновано заходи щодо оптимізації системи управління та якості та умов зберігання продукції бджільництва. Практична значущість дослідження: внесено пропозиції щодо підвищення якості продукції бджільництва в умовах погіршення екологічної ситуації в країні.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.1218. Характеристика дієтичних кормів для домашніх тварин, доступних на ринку України / Ю. М. Косенко, О. С. Везденко, Л. Є. Зарума, О. А. Сех, О. С. Шкільник // Наук.-техн. бюл. Держ. н.-д. контрол. ін-ту вет. препаратів та корм. добавок і Ін-ту біології тварин. — 2021. — Вип. 22, № 1. — С. 95-102. — Бібліогр.: 66 назв. — укр.

Повнораціонні дієтичні корми — це корми, призначені для особливих поживних цілей та використовуються для задоволення певних потреб організму тварин. Маркування кормів, призначених для особливих поживних цілей, має містити слово «дієтичний». Їх склад збалансований за білками, жирами, вуглеводами, вітамінами, мінералами, пре- та пробіотиками й іншими фармакологічно активними компонентами, які впливають на процеси травлення, виведення або запобігання утворенню ниркових каменів, зміцненню тканини суглобів, придушення розвитку алергічних реакцій, порушення функції нирок, печінки, сприяють відновленню при стресі тощо. Описано характеристику кормів, призначених для особливих поживних цілей для домашніх тварин вітчизняного та імпортного виробництва, які зареєстровано в Україні за період 2015 — 2019 рр. Аналіз дієтичних кормів проведено за розподілом на групи, які пов'язані із захворюваннями або порушеннями фізіологічних функцій у домашніх тварин. Назви готових кормів, окрім торгових марок, відображають вид тварин і призначення, залежно від виявлених відхилень у стані їх здоров'я, що зумовлює цільову потребу їх використання. Відповідно до зареєстрованого переліку, зазначено, що найбільша кількість найменувань припадає на дієтичні корми для домашніх тварин, які використовуються при захворюваннях нирок та сечокам'яній хворобі (70), при розладах травлення (51) та алергіях (37). Значну кількість (28) займають низькокалорійні дієти для котів та собак з надмірною масою тіла. Частка, яку займають окремі групи кормів за призначенням, відповідає потребам вітчизняного ринку повнораціонних дієтичних кормів для домашніх тварин. Такий розподіл кормів, призначених для особливих поживних цілей сприяє забезпеченню належного догляду за домашніми тваринами різного віку та породи, які схильні до розвитку захворювань. Корми, які поступають на ринок, в Україні відповідають вимогам вітчизняних нормативних документів і основним критеріям безпеки Європейської Федерації Виробників Харчування для тварин (FEDIAF) та стандарту ISO 22 000:2005. За даними наукових досліджень щодо особливостей використання, описано найбільш поширені групи кормів, призначені для особливих поживних цілей для домашніх тварин, наведено характеристику основних кормових інгредієнтів ренептур і обґрунтовано їх функцію у складі кормів при особливих дієтичних потребах організму домашніх тварин.

Шифр НБУВ: Ж72108

1.У.1219. Alternatives for the development of the bulky feed market in Ukraine / О. Petrychenko, L. Fedoryshyna, О. Kravchuk, I. Petrychenko, О. Kornichuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 107-115. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Розглянуто проблему формування ринку об'ємистих кормів для жуйних тварин в Україні в умовах світогосподарських інтеграційних процесів. Досліджено динаміку виробництва об'ємистих кормів в Україні, попит і пропозицію на внутрішньому ринку. На основі бенчмаркінгу проаналізовано ціннові тренди на ринку сіна в Україні та Великобританії. Дослідженням встановлено, що повноцінна годівля жуйних тварин можлива лише за наявності в раціонах усіх поживних і біологічно активних речовин в оптимальних кількостях і співвідношеннях. У результаті регресійного аналізу доведено пряму залежність продуктивності корів від виробництва та забезпеченості об'ємистими кормами. Встановлено, що Україна має сприятливі природні та економічні умови для задоволення внутрішніх потреб в об'ємистих кормах і формування значного експортного потенціалу. З'ясовано, що

процес інтеграції агровиробників України на світовий ринок потребує проведення постійного аналітичного дослідження кон'юнктурних змін у секторальному аспекті з урахуванням особливостей вітчизняного виробництва об'ємистих кормів, виділення ключових факторів присутності та потенційних можливостей України на аграрному ринку країн Європи й Азії з урахуванням показників безпеки та якості кормів, екологічної, соціальної та економічної стійкості постачальників кормів. Серед основних факторів поліпшення ситуації на ринку об'ємистих кормів виділено: впровадження нових технологій виробництва сіна та гранульованих кормів, створення кормових центрів для заготівлі високоякісних кормів на промисловій основі та формування раціонального повноцінного змішаного раціону для різних видів сільськогосподарських тварин, розвиток державних програм підтримки кормовиробництва, формування законодавчого підґрунтя розвитку галузі кормовиробництва, продовження стандартизації та сертифікації її продукції відповідно до міжнародних та європейських вимог, що зумовлено необхідністю сприяння інтеграції ринку у світовий простір та досягнення стійких конкурентних переваг.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1220. Competitive development of agricultural enterprises in the Carpathian Region of Ukraine in the context of the correction of their sectoral structure / О. Palenichak, О. Stasiv // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 582-595. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Мета дослідження — обґрунтування конкурентоспроможного розвитку (КСР) регіональних сільськогосподарських товаровиробників (СГТВ) в умовах корекції їх галузевої структури в контексті євроінтеграційних процесів. Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених із проблем теорії та практики забезпечення КСР аграрного товаровиробництва з урахуванням екзогенних та ендогенних факторів. Зі спеціальних методів дослідження використано економіко-статистичний — під час аналізу сучасного стану та прогнозування перспектив КСР регіональних аграрних товаровиробників в умовах євроінтеграційних процесів, графічний — для визначення прогнозованих обсягів тваринницької продукції у фермерських господарствах у розрізі областей Карпатського регіону України, абстрактно-логічний із метою обґрунтування інституціонально-економічного механізму КСР СГТВ Карпатського регіону України в контексті корекції їхньої галузевої структури. Виявлено, що з огляду на можливості налагодження транскордонного партнерства, поглиблення економічної євроінтеграції з країнами ЄС важливим економічним пріоритетом регіональних СГТВ Карпатського регіону України є можливість формування ринку різних видів агропродовольчої продукції з географічним зазначенням. Карпатський регіон України володіє достатньо потужним земельно-ресурсним потенціалом для виробництва якісної та безпечної молочної продукції з високою доданою вартістю. Згідно з проведеними розрахунками за умови використання конкурентних переваг, які законодавчо закріплені у країнах ЄС, у досліджуваному регіоні потенційні обсяги виробництва найважливішої тваринницької продукції — молока у фермерських господарствах можуть зрости з 14 тис. тонн до 252 тис. тонн, або у 18 разів. У регіоні відродження традиційних напрямів спеціалізації в сільськогосподарському виробництві сприятиме корекції його галузевої структури, поліпшенню організаційно-економічних умов щодо самозабезпечення регіону тваринницькою продукцією, мінімізації економічного ризику внаслідок розширення напрямів спеціалізації, зниженню транзакційних витрат на транспортування та реалізацію завдяки розвитку фірмової торгівлі, підвищенню рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств різних організаційно-правових форм господарювання, що вироблятимуть продукцію з високою доданою вартістю. Уперше обґрунтовано організаційно-економічні засади оптимізації галузевої структури регіональних СГТВ з урахуванням конкурентних переваг, які законодавчо закріплені у країнах ЄС.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.727

Економіка лісового господарства. Економіка лісоексплуатації

1.У.1221. Стратегічні пріоритети збалансованого розвитку лісового сектору Подільського економічного регіону / О. П. Яремко // *Агроекол. журн.* — 2021. — № 4. — С. 115-123. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Викладено узагальнені результати досліджень із питань збалансованого розвитку лісового сектору. Обґрунтовано підходи до формування основних пріоритетних заходів в управлінні регіонального лісового комплексу. Проаналізовано ключові складові управління лісогосподарським комплексом. Розглянуто основні компоненти взаємодії економічні, екологічні та соціальні в

лісовій галузі. Запропоновано пріоритетні заходи щодо розвитку лісового комплексу регіону для забезпечення збалансованого розвитку. Визначено, що ключовими етапами до ефективних перетворень у лісовій галузі мають бути узгодженість і співпраця між державними й місцевими органами лісового управління, перспектива інвестиційного залучення, екологізація лісогосподарського виробництва, збереження і відновлення лісових насаджень та об'єднання територіальних громад. Доведено, що за формування стратегії мають враховувати масштаби діяльності, наявні ресурси, попит на свою продукцію, місткість та сегмент ринку, споживачів тощо. Реалізація стратегії має призвести до вирішення економічних, соціальних, екологічних аспектів, які стосуються розвитку збалансованості розвитку лісового сектору. Основою розробки стратегії є необхідність переходу регіонального лісокористування від реального вихідного положення до цільового. Тобто це пов'язано із застосуванням стратегічного аналізу з метою визначення положень, таких як: сучасний стан лісового сектору в загальному соціо-еколого-економічному просторі країни чи окремої території; зовнішні фактори простору, від яких залежить реалізація потенціалу лісового господарства держави або певної території; пріоритетні напрями збалансованого розвитку країни та лісового комплексу зокрема. Визначено, що для ефективних дій збалансованого розвитку лісового сектору, необхідне державне стимулювання розвитку господарської діяльності у деревообробній галузі з одержанням доданої вартості; впровадження нової системи організації охорони і захисту лісів, запобігання незаконним рубкам та обігу незаконно заготовленої деревини; збільшення поглинання й утримання вуглецю; адаптація лісів до змін клімату та перехід на наближені до природи методи лісівництва із формуванням лісів природного складу і структури.

Шифр НБУВ: Ж23660

1.У.1222. Удосконалення методологічних засад управління стійким організаційним розвитком підприємств лісової галузі України в контексті глобалізації / О. В. Хорошко // *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво.* — 2022. — № 2. — С. 41-45. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Встановлено, що управління підприємствами лісової галузі можна розглядати як систему ведення господарства, способи управління лісами та лісовими площами і їх використання таким чином і з такою інтенсивністю, що забезпечують їх біорізноманіття без заподіяння шкоди для інших екосистем. Наголошено на існуючих проблемах в системі управління та зроблено рекомендації з головних напрямків покращання існуючої системи керування, а формування й розвиток підприємств лісової галузі України має відбуватися шляхом досягнення конкурентних переваг та втілення нових підходів. Важливим напрямом удосконалення методів управління підприємствами лісової галузі залишається питання формування сертифікаційного фонду, що з кожним роком набирає обертів та надає змогу українській деревині виходити на міжнародний рівень.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1223. Формування стратегії розвитку лісогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / С. С. Макаренко; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2019. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено дослідженню теоретичних і методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо формування стратегії розвитку лісогосподарських підприємств. Систематизовано та поглиблено економічну суть лісового господарства та лісогосподарського підприємства як суб'єктів економіко-суспільного інтересу; ідентифіковано поліфункціональні особливості лісу та лісогосподарських підприємств. Розглянуто інституційно-правове забезпечення їх діяльності; розвинуто методологічні засади формування стратегії розвитку лісогосподарських підприємств. Висвітлено стан і тенденції розвитку лісового господарства України, розглянуто природно-ресурсний потенціал лісогосподарських підприємств Кіровоградської обл., а також проаналізовано ефективність господарської діяльності лісових господарств регіону за критеріями збалансованого розвитку. Удосконалено концептуальні положення формування стратегії інноваційного розвитку лісогосподарських підприємств; запропоновано напрями удосконалення організаційно-економічного й інституційно-правового забезпечення діяльності та механізм реалізації стратегії розвитку лісогосп.

Шифр НБУВ: РА441871

1.У.1224. Функціонування фінансово-економічного механізму збалансованого лісогосподарського землекористування / С. М. Данькевич // *Агроекол. журн.* — 2021. — № 4. — С. 20-30. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Науково-теоретичні передумови функціонування фінансово-економічного механізму збалансованого використання земель лісогосподарського призначення досліджено через аналіз еколого-економічних аспектів окремих чинників відповідно з очікуваним станом лісових екосистем внаслідок лісогосподарського землекористування. Дослідження базується на звітах Державного агентства лісових ресурсів України за 2016 — 2020 рр., офіційних даних Forest Stewardship Council. Досліджено вплив лісовідновлення

на рівень лісової сертифікації в Україні, оцінено кореляційну залежність обсягів капітальних інвестицій від стану лісової сертифікації. Проведено оцінку можливих тенденцій динаміки забезпечення лісогосподарського землекористування капітальними інвестиціями на перспективу, збільшені від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за сучасних умов лісистості та стану лісової сертифікації), а також оцінку можливих тенденцій із врахуванням впливу оптимальних показників лісистості та проведення лісової сертифікації у повному обсязі. Запропоновано авторський підхід щодо теоретико-методологічних підходів і методичних положень стосовно формування алгоритму реалізації фінансово-економічного механізму збалансованого використання земель лісогосподарського призначення, результуючий вплив якого спрямовано на узгодження екологічної, економічної та соціальної складових. Запропоновано теоретичні підходи до формування системи принципів збалансованого лісогосподарського землекористування, які надають можливість узгодити різноспрямовані інтереси виробників з екологічними та соціально-економічними запитамі суспільства; теоретичні підходи до організаційно-економічного забезпечення управління землями лісогосподарського призначення, які відрізняються комплексним використанням інтегрованої системи інструментів фінансово-економічного механізму досягнення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення. Обґрунтовано, що функціонування фінансово-економічного механізму забезпечить екологізацію господарської діяльності на землях лісогосподарського призначення, підвищення економічної та соціальної результативності лісогосподарського землекористування, консолідацію управлінських аспектів навколо стратегічних завдань та пріоритетів, визначених Основними засадами державної екологічної політики України на період до 2030 р.

Шифр НБУВ: Ж23660

Економіка транспорту

1.У.1225. Актуальні проблеми морської логістики: монографія. Т. 1 / О. К. Афанасьева, О. О. Балабанов, К. В. Білоус, Ю. І. Дагаєв, Л. Ю. Задорюжний, М. М. Коваленко, Т. С. Корнієць, О. М. Курлянд, Ю. В. Куруджі, Л. В. Кушнір, О. О. Леонов, Т. М. Леонова, В. М. Лукашевич, І. М. Москвіченко, І. О. Майорова, М. Я. Постан, М. М. Ржевський, С. В. Руденко, І. В. Савельєва, В. П. Самойловська, В. Г. Стаднік, Г. П. Столяров; ред.: М. Я. Постан, О. О. Балобанова; Одеський національний морський ун-т. — Одеса, 2023. — 290 с.: табл. — укр.

Розглянуто деякі типові завдання, що пов'язані із морською логістикою. Проаналізовано процес трансформації традиційної логістики у глобальну логістику, виявлено її суттєві ознаки та суть. Розглянуто методологічні аспекти вибору перевізника на локальному фрахтовому ринку морських перевезень. Розкрито суть діяльності транспортно-логістичної компанії. Побудовано та проаналізовано ймовірнісні моделі роботи портового терміналу в умовах нерівномірності суднозаходів, розглянуто проблему страхування ризиків у діяльності оператора портового терміналу, а також проблему конкуренції між операторами портових терміналів.

Шифр НБУВ: В359442/1

1.У.1226. Дослідження ефективності застосування контейнерної технології перевезення вантажів в Україні / Р. В. Вернигора, І. Л. Журавель, Л. О. Єльнікова // Трансп. системи та технології перевезень: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 22. — С. 56-66. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

У сучасних умовах функціонування ринку транспортних послуг основним завданням клієнтоорієнтованого перевізника є якісне забезпечення потреб клієнтури у перевезеннях вантажів з урахуванням сучасних технологій та світового досвіду. Мета роботи — аналіз існуючих проблем і перспектив організації контейнерних перевезень та оцінка ефективності використання даної технології в Україні на прикладі одного з найбільш потенційних маршрутів. Використано методи аналізу та синтезу для вивчення основних положень наукових публікацій щодо світового досвіду організації контейнерних перевезень, методи визначення тарифів на вантажні перевезення та техніко-економічні розрахунки за обраними варіантами. Україна має значний потенціал щодо розвитку комбінованих перевезень, зокрема, у міжнародному сполученні. Однією з найбільш ефективних і перспективних технологій комбінованих перевезень в світі є контейнерні перевезення. Виконано порівняльну оцінку витрат вантажовідправників на перевезення вантажів за різними технологіями між терміналами Дніпро — Лиски і Чоп. Одержані результати надають змогу підвести наукове та економічне підґрунтя щодо вибору доцільних варіантів комбінованих перевезень вантажів.

Шифр НБУВ: Ж74012

1.У.1227. Розробка методу оцінки пропускної спроможності гаражів розморожування транспортної системи промислового підприємства / В. Г. Дженчако // Трансп. системи та технології перевезень: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 22. — С. 21-27. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розроблено метод оцінки пропускної спроможності гаражів розморожування транспортної системи промислового підприємства. Використано методи аналізу і логіки, для оцінки науково-технічних публікацій, які стосуються розробки та розрахунків пропускної спроможності технічних пристроїв вантажних станцій і розвантажувальних комплексів. Розроблений метод базується на зіставленні наявної і потрібної пропускної спроможності гаражів розморожування великих розвантажувальних комплексів промислових підприємств. Обґрунтовано необхідність введення в модель коефіцієнта резерву пропускної спроможності гаражів розморожування у зв'язку з впливом динамічних факторів. Розроблений метод оцінки пропускної спроможності надає змогу оптимально, комплексно синхронізувати роботу гаражів розморожування та розвантажувального комплексу з переробних спроможностей і таким чином підвищити ефективність управління роботою транспортної системи промислового підприємства.

Шифр НБУВ: Ж74012

1.У.1228. Theory and practice of assessing the level of instability of the external environment of the enterprise in a hybrid war / I. Zapukhliak, A. Shegda, O. Mykytiuk, T. Onysenko, K. Petrenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 271-282. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Сучасні тенденції у глобалізаційній економіці, особливо в умовах економічних криз, спричинених COVID-19, гібридною війною та іншими, призводять до постійного пошуку нових методів управління підприємством, які могли б забезпечити його ефективне функціонування. Мета дослідження — обґрунтування теоретико-методологічного аспекту визначення рівня нестабільності зовнішнього середовища підприємства. При формуванні стратегії розвитку підприємства потрібно враховувати всі складові та критерії, у тому числі фактори мінливості та складності оцінки зовнішнього впливу на рівень нестабільності підприємства, їх диференціацію для підприємств різних галузей економіки. Виявлення рівня нестабільності зовнішнього середовища є аналітичною основою передбачуваності його змін, що впливає на вибір методів управління та напрямів (стратегій) його розвитку. Запропоновано методичний підхід до комплексної оцінки рівня нестабільності екологічних факторів підприємств, який, на відміну від інших, передбачає виявлення нестабільності за семи складовими (соціально-демографічною, економічною, технологічною, екологічною, політичною, правовою, етичною) за чотирма критеріями: складність, взаємозалежність, мінливість і невизначеність факторів, що надає змогу визначити їх джерела та природу, а отже, сформувати ефективну реакцію підприємства на зміни. Апробовано запропонований методичний підхід до діяльності газотранспортних підприємств України, які є найбільш нестабільними в умовах кризових явищ. Одержані результати є основою для розроблення науково обґрунтованих управлінських рішень, прогнозування поведінки підприємства в тісному зв'язку з його зовнішнім середовищем, що надасть змогу уникнути криз і забезпечити стійкість їх функціонування та розвитку. Сучасні виклики підприємств у зв'язку з появою у країні різноманітних проявів гібридної війни спонукають бізнес-одиниці створювати та впроваджувати нові методи управління такими структурами.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1229. Vectors of increasing the level of innovation and investment attractiveness of the transport and logistics infrastructure of the national economy of Ukraine / V. Y. Khaustova, O. V. Boiko, N. V. Trushkina // Проблеми економіки. — 2022. — № 3. — С. 84-97. — Бібліогр.: 55 назв. — англ.

На основі методів угруповань і класифікації умовно систематизовано підходи до трактування транспортної та логістичної інфраструктури, які запропоновано різними науковими школами. Запропоновано авторський підхід до визначення змісту термінів «транспортна інфраструктура» і «логістична інфраструктура». Виявлено фінансові, економічні, соціальні та інформаційні чинники впливу на рівень інвестиційної привабливості транспортно-логістичних підприємств. Обґрунтовано підхід до оцінювання ефективності інноваційної діяльності у транспортній сфері, використання якого надасть змогу дослідити сучасний стан процесів державного регулювання, системи підтримки прийняття рішень і цілепокладання, інституційного забезпечення. Запропоновано організаційну модель національного інноваційного транспортного хабу та підхід до оцінювання його функціонування. Надано пропозиції щодо діагностики інвестиційної привабливості об'єктів транспортної інфраструктури, відбору пріоритетних проєктів для державного фінансування, формування моделей публічно-приватного партнерства для інноваційного розвитку транспортної інфраструктури. Розроблено інвестиційну стратегію, основні положення якої мають базуватися на підставі сформованої інвестиційної політики підприємств у сфері транспорту та логістики. Доведено актуальність проблеми модернізації транспортно-логістичної інфраструктури у контексті сталого розвитку та відновлення національної економіки України на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: Ж100602

Див. також: 1.У.578

Економіка залізничного транспорту

1.У.1230. Адекватність математичної моделі для визначення раціональних капіталовкладень / О. І. Харченко // Трансп. системи та технології перевезень: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 21. — С. 35-40. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Моделювання на сьогодні є одним із популярних методів досліджень, пов'язаних із підвищенням ефективності функціонування підрозділів залізничного транспорту, бо модель — заміник оригінального об'єкта, який допомагає вивчати його властивості. Відповідність результатів, одержаних за допомогою моделі, поведінці реального об'єкта є важливим питанням для моделювання, тому перевірка на адекватність є невід'ємною частиною даного процесу. Мета дослідження — представлення методики перевірки адекватності моделі визначення раціональних капіталовкладень за позиціями сталого розвитку. Для моделей залежності функції еластичності капіталовкладень за напрямками сталого розвитку від характеристик попиту на послуги підрозділів проведено перевірку на адекватність на основі критерія Фішера. Для чого було сформувано нуль-гіпотезу про рівність дисперсії неадекватності та дисперсії експерименту. Перевірка моделей на адекватність показала, що залежність функції еластичності капіталовкладень за напрямками сталого розвитку від параметрів попиту на послуги адекватно описують експериментальні результати. Виконана перевірка адекватності моделей підтвердила доцільність практичного використання моделей при управлінні підрозділами залізничного транспорту залежностей функції еластичності капіталовкладень за напрямками сталого розвитку від характеристик попиту на послуги підрозділів.

Шифр НБУВ: Ж74012

1.У.1231. Ефективність бізнес-процесів підприємств інфраструктури АТ «Укрзалізниця»: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. Є. Зіць; Український держ. ун-т залізничного транспорту. — Харків, 2019. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Вивчено бізнес-процеси інфраструктури АТ «Укрзалізниця», що являють собою єдність управлінського, операційного блоків і блоку забезпечення. Розроблено теоретичні та методичні засади підвищення ефективності бізнес-процесів інфраструктури АТ «Укрзалізниця», в основу яких покладено науковий підхід відомих учених, а також авторські розробки досліджуваної проблематики. Використано методи: діалектичний, логічний, статистично-аналітичний, математичного аналізу, стратегічного планування, а також індексний метод та метод системного аналізу. Удосконалено методичний підхід кваліметричного оцінювання ефективності діяльності інфраструктури залізничного транспорту; факторно-критеріальну модель оцінювання ефективності використання рухомого складу. Узагальнено методичні основи визначення системи збалансованих показників оцінювання бізнес-процесів інфраструктури в умовах вертикально-інтегрованої структури управління; концептуальний підхід і практичні рекомендації для встановлення ключових показників ефективності управління мотивацією персоналу колейного господарства. Набули подальшого розвитку: систематизація та обґрунтування передумов та особливостей бізнес-процесів інфраструктури залізничного транспорту; організаційно-економічні підходи щодо діагностики бізнес-процесів інфраструктури регіональної філії «Південно-Західна залізниця» АТ «Укрзалізниця»; інструменти економічного аналізу визначення щільності залежності бізнес-процесів інфраструктури регіональної філії «Південно-Західна залізниця» АТ «Укрзалізниця» від кількісних показників її роботи.

Шифр НБУВ: РА442679

1.У.1232. Інтелектуальні процедури упорядкування послідовностей замовлень неоднорідними операторами формування / В. В. Скалозуб, В. М. Горячкін, І. А. Терлецький // Трансп. системи та технології перевезень: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 22. — С. 67-79. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Представлено результати досліджень завдань дискретного оптимального планування широкого кола виробничо-технологічних, логістичних та інших сервісних процесів. В основу методів планування покладено нові інтелектуальні процедури упорядкування (ІПУ) послідовностей елементів (замовлень), що реалізуються засобами конструктивного моделювання. Призначення процедур — підвищення ефективності одержання упорядкування замовлень з урахуванням складності операцій формування, а також обмежень на ресурси. Розглянуто моделі та методи застосування ІПУ, що орієнтовані на процеси розформування-формування (РФ) багатогрупових залізничних составів (БГС) на сортувальних станціях. Формально такі процеси представлено новими моделями упорядкування мультипослідовностей замовлень з урахуванням складності операцій (УМПСО). При пошуку оптимальних рішень використано моделі асоціативної пам'яті Хеммінга, які надають змогу класифікувати поточні ситуації процесів УМПСО. В них кожному класу визначених станів (з урахуванням неповноти та збурення даних) відповідає один або кілька раціональних операторів із числа можливих. Процедури ІПУ зменшують кількість варіантів аналізу та підвищують числову ефективність методу оптимізації мультипослідовностей замовлень. Наведено формалізацію багатопарових конструктивних

моделей процесів УМПСО, інтелектуальні процедури для методів їх реалізації, виконано формування процедури класифікації операцій на основі моделей нейронних мереж Хеммінга.

Шифр НБУВ: Ж74012

1.У.1233. Лібералізація ціноутворення у потенційно конкурентних секторах діяльності залізничних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. В. Садюк; Державний ун-т інфраструктури та технологій. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних положень і прикладних рекомендацій щодо лібералізації ціноутворення у потенційно конкурентних секторах діяльності залізничних підприємств. Визначено й обґрунтовано потенційно конкурентні сектори діяльності, передумови, фактори впливу, принципи й умови лібералізації ціноутворення. Запропоновано концептуальні засади, пропозиції та принципів складові схеми стимулюючого регулювання, методичні підходи до лібералізації ціноутворення з застосуванням стимулюючого регулювання. Розроблено механізм застосування АМКУ як суб'єкт адвокатування конкуренції, сформульовано напрям адвокатування конкуренції, що потребує розвитку на залізничному транспорті. Удосконалено підхід до оцінки варіантів лібералізації ціноутворення в потенційно конкурентних секторах діяльності залізничних підприємств.

Шифр НБУВ: РА441862

1.У.1234. Теоретико-методологічні засади забезпечення конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту в умовах трансформації бізнес-середовища: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Н. Є. Каличева; Український держ. ун-т залізничного транспорту. — Харків, 2019. — 43 с.: рис., табл. — укр.

Вперше розроблено концепцію забезпечення конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту в умовах трансформації бізнес-середовища; сформульовано теоретичні основи забезпечення інноваційної конвергентності підприємств залізничного транспорту. Розроблено концептуальні положення проактивного управління якістю на підприємствах залізничного транспорту. Удосконалено підхід до формування та реалізації системи конкурентних стратегій підприємств залізничного транспорту, організаційну модель середовища реалізації процесів інноваційної конвергентності підприємств залізничного транспорту, модель пошуку й впровадження резервів у системі управління якістю на підприємствах залізничної галузі. Запропоновано методичний підхід до оцінювання якості транспортних послуг підприємств залізничного транспорту, модель міжсекторного соціального партнерства за участю підприємств залізничного транспорту. Удосконалено періодизацію трансформації конкурентного середовища підприємств залізничного транспорту України; концептуальні положення управління технологічним розвитком підприємств залізничного транспорту. Наведено класифікацію резервів якості на підприємствах залізничного транспорту; категоріальний апарат процесу кадрового забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту; соціально-компетентнісний підхід до забезпечення інтелектуально-кадрової стійкості підприємств залізничного транспорту. Систематизовано фактори деструктивного впливу на рівень конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту.

Шифр НБУВ: РА442683

1.У.1235. Управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Б. Б. Остапюк; Український держ. ун-т залізничного транспорту. — Харків, 2019. — 24 с.: рис. — укр.

Виділено періоди еволюції інституційного базису функціонування підприємств залізничного транспорту, що надало змогу встановити прогалини і загрози їх розвитку. З'ясовано внутрішньосистемні та позасистемні загрози розвитку підприємств залізничного транспорту і розроблено механізм управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту, що враховує стратегічну архітектуру Акціонерного Товариства «Укрзалізниця». Запропоновано проводити оцінку рівня вразливості та економічної безпеки підприємств залізничного транспорту за видами діяльності і розвинуто теоретичні положення щодо розроблення стратегії забезпечення їх економічної безпеки шляхом виділення базових і перехідних сценаріїв її реалізації. Удосконалено модель забезпечення виробничої безпеки залізничних підприємств в умовах відкриття національного ринку залізничних перевезень за рахунок організації співпраці учасників ринку для реалізації якісних транспортно-логістичних послуг на засадах комплементарного підходу. Розроблено систему формування кадрового резерву підприємств залізничного транспорту в контексті забезпечення їх кадрової безпеки, яка містить інструментарій розвитку цифрових компетенцій на різних етапах підготовки персоналу. Розвинуто підхід щодо впровадження культури інформаційної безпеки на підприємствах залізничного транспорту, який включає принципи, функції, етапи і методи її формування.

Шифр НБУВ: РА443069

Див. також: 1.У.1070, 1.У.1240

Економіка автотранспортного транспорту

1.У.1236. Інформаційне моделювання в процесах інформаційного забезпечення організації / О. В. Лаба, Ю. Л. Романшин // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 117-123. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета дослідження — побудова інформаційної моделі інформаційних ресурсів закладу з підготовки водіїв транспортних засобів на основі аналізу їх використання у процесах інформаційного забезпечення підготовки водіїв. Для побудови інформаційної моделі інформаційних ресурсів закладу з підготовки водіїв транспортних засобів використано такі методи дослідження: аналіз, опис, узагальнення, класифікація, інформаційне моделювання. Проаналізовано інформаційні ресурси, що використовуються в діяльності закладу з підготовки водіїв транспортних засобів. Здійснено поділ інформаційних ресурсів закладу на традиційні й електронні, внутрішні та зовнішні. Серед основних інформаційних ресурсів, що формують інформаційні потоки закладу виокремлено організаційно-розпорядчу документацію, інформаційну автоматизовану систему «АРМ Автошкола», веб-сайт, сторінку та групи закладу в соціальних мережах, зовнішні електронні інформаційні ресурси державних органів щодо законодавчої та нормативно-правової інформації, веб-сайт розробника ІАС щодо технічної підтримки роботи «АРМ Автошкола». Здійснено побудову образно-знакової інформаційної моделі у вигляді схеми, що містить поєднання графічних і текстових елементів. Побудова інформаційної моделі інформаційних ресурсів закладу з підготовки водіїв транспортних засобів надала змогу з'ясувати особливості й певні прогалини в інформаційному забезпеченні, належний рівень якого слугує забезпеченню прозорості й відкритості діяльності закладу відповідно до чинних законодавчих, нормативно-правових та технологічних вимог.

Шифр НБУВ: Ж23244/Соц. комун.

1.У.1237. Побудова інформаційної інфраструктури транспортної компанії / О. М. Сазонець // Трансп. системи та технології перевезень: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 21. — С. 29-34. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження інформаційних аспектів діяльності автотранспортного підприємства, побудова комунікаційної мережі всередині підприємства, яке прагне максимально повно задовольнити запити суспільства щодо перевезення вантажів і пасажирів. Дослідження виконано з використанням теорії графів — одного із великих розділів дискретної математики, що широко застосовується в рішенні економічних і управлінських завдань. За допомогою цих методів знаходиться мінімальний шлях в інформаційній мережі. Від якості та своєчасності інформації, що надходить у прямому і зворотньому напрямках, залежить якість управління окремими об'єктами автотранспортної системи, а також можливість її узгодженого функціонування з метою максимально повного задоволення запитів суспільства з перевезення вантажів і пасажирів. Досліджено впровадження інформаційних технологій на транспорті, які використовуються на всіх етапах одержання, зберігання, обробки і передачі інформації, що мають повною мірою забезпечувати своєчасність і високу якість інформаційної підтримки при прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях автотранспортної системи. Загальні принципи побудови і функціонування автотранспортних систем аналізуються через призму реалізованих в них інформаційних процедур і виникаючих інформаційних потоків. Встановлено, що більша частина загального обсягу оброблюваної в компанії інформації може становити інформація, необхідна для управління і контролю логістичних операцій. Оскільки автотранспортна система є територіально-розподіленою, сучасний фахівець має володіти методами просторового аналізу, заснованими на геоінформаційних технологіях. Досліджено розбудову інформаційно-комунікаційної інфраструктури нової транспортної компанії, що планує займатись перевезенням вантажів автомобільним транспортом. Компанія буде надавати такі послуги, як перевезення вантажів, транспортно-експедиторські послуги, відслідковування вантажів, страхування вантажів, проведення розрахунків щодо постачання вантажів, розвантаження-завантаження вантажів. Для оптимального розміщення мережі компанії використано теорію графів. Побудовано найоптимальнішу комунікаційну мережу, що сполучає різні відділення компанії, а саме, відділ перевезень, канцелярію, бухгалтерію, планово-економічний відділ, юридичний відділ, механічний відділ, відділ комунікацій, відділ кадрів. Використання методу побудови оптимальної комунікаційної мережі на автотранспортному підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж74012

1.У.1238. Резервування провізних можливостей парку автомобілів у логістичних ланцюгах постачання споживчих товарів: монографія / К. Г. Ковбур, Н. В. Птиця, Д. О. Музилюк; Харківський національний автомобільно-дорожній ун-т. — Харків: Бровін О. В, 2022. — 154 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 122-128. — укр.

Наведено результати вирішення науково-прикладного завдання, яке полягає у підвищенні ефективності доставки споживчих товарів (СТ) автомобільним транспортом у міському та міжмісь-

кому сполученнях за рахунок резервування провізних можливостей (ПМ) парку рухомого складу (РС), що надасть змогу зменшити сумарні витрати в ланцюзі постачань, які пов'язані з доставкою та певним задоволенням потреб споживачів. Проведено класифікацію міст України за умовами доставки СТ, проаналізовано вплив зовнішніх факторів середовища і внутрішніх параметрів системи доставки на наведено логістичні витрати та визначено межі раціонального використання способу резервування ПМ парку РС в умовах перманентних коливань попиту на перевезення, а також представлено оцінку економічного ефекту від впровадження запропонованої методики.

Шифр НБУВ: ВА863692

1.У.1239. Reliability of logistics chains in foreign trade operations / N. Luzhanska, I. Lebid, I. Kravchenya, O. Mazurenko // Трансп. системи та технології перевезень: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 22. — С. 4-12. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Обґрунтовано рішення про співпрацю з суб'єктами ринку транспортних послуг при виконанні зовнішньоторговельних операцій на основі оцінки надійності логістичного ланцюга та тривалості доставки товару на різних маршрутах. Дана розробка надасть можливість вантажовласникам та іншим стейкхолдерам приймати управлінські рішення на етапі планування доставки товару і оптимізувати всі процеси, пов'язані з митно-логістичним обслуговуванням. Оцінка надійності чотирьох типів логістичних ланцюгів виконувалася на основі імітаційної моделі, розробленої в програмному середовищі GPSS з використанням методу статистичних досліджень. Замовниками митно-логістичних послуг висувається до суб'єктів ринку транспортних послуг завдання виконання зовнішньоторговельних операцій з дотриманням найвищого рівня якості та надійності обслуговування при мінімізації вартісних та часових показників доставки товару. Запропонована методика надає змогу визначити імовірність своєчасного виконання доставки товарів за різними напрямками перевезень та визначити надійність досліджуваного процесу. Одержані результати моделювання нададуть змогу розробити пропозиції та рекомендації для замовників митно-логістичних послуг щодо вибору оптимального типу логістичного ланцюга з урахуванням його впливу на тривалість та надійність доставки товару. Запропонована методика надасть можливість суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності формувати логістичні ланцюги, враховуючи наявні власні ресурси та потребу в застосуванні послуг інших підприємств для виконання доставки товару у міжнародному сполученні.

Шифр НБУВ: Ж74012

Економіка водного транспорту

1.У.1240. Аналіз техніко-технологічних параметрів припортових залізничних станцій України / О. О. Чернова, Р. В. Вернигора, А. М. О कोरोков, А. М. Киман // Трансп. системи та технології перевезень: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 22. — С. 36-47. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Мета роботи — комплексний аналіз технічних і технологічних параметрів припортових залізничних станцій України як ключових елементів припортової інфраструктури, що забезпечують безпосередню взаємодію залізничного транспорту з морськими портами. У процесі дослідження використано методи аналізу і синтезу для вивчення змісту та основних положень наукових публікацій щодо проблематики організації ефективної роботи припортових станцій, з подальшим їх порівнянням та узагальненням; методи статистичного аналізу для дослідження та систематизації технічного оснащення припортових станцій. Більше 60 % експортних вантажів прямують через українські порти; при цьому 75 % експортних обсягів доставляються у порти залізницею. Внаслідок зміни умов функціонування економіки та транспортної системи України спостерігається дисбаланс між потужностями портів та припортової залізничної інфраструктури з переробки вантажопотоків. Виконано аналіз технічного оснащення дев'яти припортових станцій Чорноморського регіону. На основі аналізу встановлено, що пропускна здатність більшості станцій не відповідає перспективним, а по деяким станціям — і фактичним, обсягам роботи. Зокрема по деяким станціям є недостатньою ємність колійного розвитку; суттєвою проблемою є також низька ефективність маневрових засобів. Дієвим напрямком вирішення проблеми зменшення дисбалансу переробної спроможності портів та припортової залізничної інфраструктури є державно-приватне партнерство при реалізації відповідних інвестиційних проектів, оцінка яких має здійснюватися з використанням сучасних наукових підходів. Систематизовано існуюче технічне оснащення припортових станцій України з точки зору його достатності для забезпечення існуючих та перспективних обсягів перевезення. Одержані результати надають можливість підвести наукове підґрунтя під подальше дослідження щодо оцінки пропускної спроможності припортових залізничних станцій та ефективності інфраструктурних проектів, спрямованих на її підвищення.

Шифр НБУВ: Ж74012

1.У.1241. Вдосконалення ERG-системи управління підприємствами моргосподарського комплексу / О. О. Очередько, М. В. Борісенко, О. О. Літвиненко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 68-72. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Проаналізовано ERG-систему управління підприємствами моргосподарського комплексу, наявні проблеми її перспективи розвитку сучасних систем управління в умовах мінливих викликів сучасності. На сучасному етапі розвитку необхідно підтримувати та вдосконалювати систему управління підприємствами морського та річкового транспорту. Підприємствам для підтримки ERP та забезпечення постійного прогресу потрібна модифікована організація управління. Велика кількість підприємств моргосподарського комплексу має організацію з управління проектами в ІТ. Цей процес надасть підприємствам функціональні вимоги, за якими можна вибрати систему ERP. Від ефективної організації системи управління залежить розвиток моргосподарського комплексу.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1242. Перспективи розвитку інфраструктури портів України: монографія / В. А. Будник, О. В. Шкурченко; Державний ун-т інфраструктури та технологій. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 124 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 120-124. — укр.

Монографію підготовлено в межах виконання ініціативної науково-дослідної роботи «Логістичний потенціал мультимодальних перевезень за участю водного транспорту» кафедрою бізнес-логістики та транспортних технологій Державного ун-ту інфраструктури та технологій. Розглянуто теоретичні засади функціонування морських терміналів, здійснено аналітичне дослідження стану розвитку морських портів України. Сформовано механізм модернізації портів технологічних ліній та проведено обґрунтування техніко-експлуатаційних параметрів розбудови та модернізації портової інфраструктури.

Шифр НБУВ: ВА865585

1.У.1243. Стратегії і техніки управління ризиками в морській безпеці: монографія / І. П. Гончарук, А. І. Головань, Є. В. Калініченко, В. В. Очеретна, О. І. Россомаха, О. І. Сагайдак, О. С. Саф'ян; Одеський національний морський ун-т. — Одеса: НУ «ОМА», 2023. — 207 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 203-206. — укр.

Мета дослідження — надати всебічне та практичне розуміння ключових аспектів оцінки та контролю ризиків, а також різноманітних методів і технік, які можуть бути застосовані для підвищення морської безпеки. Визначено поняття, суть і зміст ризик-менеджменту. Розглянуто питання невизначеності та ризику. Розглянуто види ризиків. Наведено закони і принципи ризик-менеджменту. Розглянуто методологію ризик-менеджменту. Зазначено особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками. Досліджено прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності. Охарактеризовано систему управління ризиками.

Шифр НБУВ: ВА865028

1.У.1244. Управління змістом програм розвитку проектно-орієнтованих компаній (на прикладі компанії-оператора контейнерного терміналу): автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.22 / А. І. Леонт'єва; Одеський нац. мор. ун-т. — Одеса, 2019. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці моделей і методів управління змістом програм розвитку проектно-орієнтованих компаній на базі системи «цілі — цінність — конкурентоспроможність». Розроблено концептуальну модель управління змістом програм розвитку проектно-орієнтованих компаній на базі системи «цілі — цінність — конкурентоспроможність», що враховує специфіку інтегрального результату проектів щодо інтегральної суті конкурентоспроможності. Запропоновано моделі управління змістом програм розвитку для двох ситуацій — за відсутності та наявності технологічного взаємозв'язку проектів. Зауважено, що моделі враховують невизначеність умов при постановці цілей і оцінці результатів реалізації проектів, інтегральну цінність проектів і ефект синергізму, що відображає певною мірою суть програм розвитку та реальні умови їх розробки та реалізації. Розроблено метод оцінки цінності проектів і програм розвитку, який забезпечує одержання двопараметричної оцінки, що враховує невизначеність інформації при постановці цілей і оцінці результатів проектів, а також синергетичний ефект спільної реалізації проектів. Експериментальні дослідження ефективності моделей і методів проведено для компанії-оператора контейнерного терміналу.

Шифр НБУВ: РА442737

Див. також: 1.У.1225

Економіка повітряного транспорту

1.У.1245. Аналіз сертифікаційних вимог до організації-розробчикою izdeliy гражданской и государственной авиации / А. Н. Маринина, С. М. Степаненко, В. Г. Харченко // Авіац.-косм. техніка і технологія. — 2021. —

№ 4 (спец. вип., ч. 2). — С. 5-10. — Бібліогр.: 2 назв. — рус.

Сертификацию разработчиков, изготовителей и авиационной техники для гражданской авиации проводит Госавиаслужба Украины в соответствии с требованиями Авиационных правил АПУ-21(Part-21). Сертификацию разработчиков, изготовителей и авиационной техники для государственной авиации проводит Управление регулирования деятельности государственной авиации Украины в соответствии с требованиями сертификационных правил Части-21В. В сертификационных правилах Части-21В использованы принципы EASA Part-21, Регламента Комиссии Европейского Союза № 748/2012, а также европейских военных требований по летной годности EMAR 21, одобренных Форумом военных органов по летной годности под эгидой Европейского оборонного агентства. Приведены результаты сравнительного анализа сертификационных требований для государственной авиации согласно Части-21В и для гражданской авиации согласно АПУ-21(Part-21). Такой анализ позволяет выявить отличия, которые необходимо учесть в процедурах менеджмента качества, с целью получения предприятием сертификатов разработчика, изготовителя и сертификатов типа как для гражданской авиационной техники, так и для государственной авиационной техники. Степень совпадения требований в Части-21В и в АПУ-21(Part-21) классифицирована следующим образом: идентичные, частично совпадающие, конфликтные, отличающиеся полностью, отсутствие в одном из правил. При оформлении результатов анализа выбрана графическая форма для визуализации числовой информации в виде диаграммы «Радар». Сделан вывод о том, что результаты сравнения требований в области получения сертификата организации-разработчика согласно Главе J, сертификации типа согласно Главе В, одобрения изменений конструкции авиационной техники согласно Главе D показывают, что требования сертификационных правил Части-21В и Авиационных правил АПУ-21(Part-21) в большей части не противоречат друг другу и имеют небольшое количество различий. Это позволяет предприятию иметь ограниченное количество отличающейся доказательной документации для удовлетворения потребностей сертификации разработчика, изготовителя и авиационной техники для гражданской и государственной авиации.

Шифр НБУВ: Ж24839

1.У.1246. Аналізування стану інформаційного забезпечення технічного обслуговування та відновлення авіаційної техніки / А. О. Калиновський, В. М. Голомовий, Н. Л. Калиновська, О. Р. Калиновська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 162-172. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження можливостей програмних продуктів щодо підвищення економічної ефективності технічного обслуговування та відновлення авіаційної техніки — як для авіакомпаній, так і для обслуговуючих організацій з урахуванням вимог безпеки. Встановлено, що сучасний ринок технічного обслуговування та відновлення авіаційної техніки є надзвичайно конкурентним і вимагає використання спеціальних програмних продуктів. Ефективність побудови співпраці між усіма учасниками ринку безпосередньо залежить від досконалості програмного забезпечення. Програмне забезпечення може впливати на економічну ефективність діяльності авіакомпаній і на рівень безпеки експлуатації авіаційної техніки. Сучасні моделі літаків також сприяють впровадженню програмних засобів у процес технічного обслуговування, оскільки містять власні інформаційні системи. У цілому розвиток і роль інформаційних систем у всіх видах бізнесу стає новою реальністю та позитивно впливає на впровадження інформаційних систем у процес технічного обслуговування та відновлення авіаційної техніки. Встановлено, що авіаційне технічне обслуговування та відновлення є доволі складною функцією для автоматизування через складність, непередбачуваність, безпеку та регулювання. Заміна цілих систем технічного обслуговування та відновлення означає очищення старих даних і капітальне оновлення процесів, що болісно сприймають багато ремонтних підприємств і підрозділів. Але літаки нового покоління, менеджмент даних і економічний тиск продовжують вимагати сильніших ІТ-систем. Таким чином, підприємства змушені впроваджувати нові підходи до технічного обслуговування та відновлення авіаційної техніки для того, щоб залишатися конкурентоспроможними.

Шифр НБУВ: Ж14572

Економіка інформатики

1.У.1247. Державне регулювання інформаційного простору України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / І. В. Вороненко; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2019. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено обґрунтуванню теоретико-методологічних засад і розробленню практичних механізмів та інструментів державного регулювання інформаційного простору задля забезпечення зростання суспільного добробуту. Дововнено теоретичне обґрунтування особливостей регуляторної політики природних

монополій. Розкрито багатofункціональну структуру державно-регулювання інформаційного простору України. Обґрунтовано теоретичні положення щодо впливу інформації на суспільний добробут. Визначено концептуальні засади державного регулювання інформаційного простору України. Удосконалено концептуальний підхід щодо оцінки стану цифровізації економіки через використання коефіцієнта Джині. Встановлено теоретичні положення щодо обґрунтування засадничих принципів медіабізнесу. Побудовано систему економетричних моделей оцінки залежностей тарифів на соціально значущі послуги у сфері інформаційного простору України за рівнем світових цін. Узагальнено особливості тарифоутворення на послуги, що підлягають державному регулюванню у сфері інформаційного простору України. Розроблено метод визначення тарифів у сфері інформаційного простору. Запропоновано концептуальний підхід щодо оцінки впливу послуг у сфері інформаційнокомунікаційних технологій на суспільний добробут. Розроблено концептуальну модель моніторингу інформаційного простору в умовах цифровізації економіки на базі запропонованого інтегрального показника.

Шифр НБУВ: RA44334

1.У.1248. Нормування інноваційної праці в ІТ-галузі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / І. М. Перерва; Харківський національний економічний ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Узагальнено теоретичні положення щодо нормування інноваційної праці в галузі інформаційних технологій (ІТ), уточнено її визначення та виокремлено типи інноваційної праці залежно від видів інновацій та ступеня регламентації елементів праці. Обґрунтовано особливості та принципи нормування інноваційної праці в ІТ-галузі. Визначено функції нормування такої праці в ІТ-галузі на макро-, мезо- і мікроекономічному рівнях. Здійснено аналіз соціально-демографічних передумов розвитку інноваційної праці та проведено моніторинг інноваційної діяльності в Україні. Визначено характеристики праці фахівців в ІТ-галузі та проведено їх групування за фахом. Обґрунтовано та розроблено: методичне забезпечення нормування інноваційної праці в ІТ-галузі на макро-, мезо- і мікроекономічному рівнях, яке включає: методичний підхід до групування макроекономічних факторів впливу на трудовитрати інноваційної праці в ІТ-галузі, зміст та послідовність етапів визначення фактичних нормативів витрат, методичний підхід до обґрунтування нормативів.

Шифр НБУВ: RA44307

1.У.1249. Розвиток лідерських компетентностей персоналу ІТ-підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. В. Чорний; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методичні положення та практичні рекомендації щодо вдосконалення інструментарію оцінювання і розвитку лідерських компетентностей підприємств (ЛКП) інформаційних технологій (ІТ). Уточнено категоріальний апарат у сфері розвитку ЛКП, зокрема, введено поняття «антикомпетентності». Розроблено алгоритм моделювання ЛКП. Охарактеризовано специфіку діяльності фахівців з розробки програмного забезпечення, враховуючи управлінські технології розвитку ЛКП. Сформовано на підставі анкетування 1376 респондентів модель ЛКП і проведено оцінювання рівнів розвитку ЛКП. Розвинуто методичні підходи щодо обґрунтування вибору прикладного інструментарію розвитку ЛКП. Розроблено лінійну регресійну модель залежності рівня ефективності проектних ІТ-команд від застосування прикладного інструментарію розвитку ЛКП. Побудовано мультитрівневу програму розвитку лідерства на ІТ-підприємствах. Розроблено рольову структуру колективного лідерства членів проектно-орієнтованих ІТ-команд. Сформульовано пропозиції щодо використання організаційного мережевого аналізу як інструмента розвитку лідерства в ІТ-сфері.

Шифр НБУВ: RA44231

Див. також: 1.У.784

Матеріально-технічне забезпечення народного господарства

1.У.1250. Моделі та методи керування у розподіленій логістичній системі в умовах невизначеності: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.03 / В. В. Карпенко; Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено розробці моделей і методів керування в розподілених системах в умовах невизначеності. Мета дослідження — розробка нових та удосконалення існуючих методів вирішення логістичних задач. Вперше запропоновано швидкий метод структурного і параметричного синтезу в системі «виробник — розподілена мережа споживачів». Також вперше розроблено модель і метод розв'язання задачі маршрутизації, які відрізняються способом розрахунку відстаней, що надає можливість одержати швидке рішення задачі відшукування маршруту. Удосконалено модель і метод розрахунку коефіцієнтів рівняння регресії з використанням штучної ортогоналізації плану факто-

рного експерименту; метод вирішення задачі регресійного аналізу високої розмірності; технологію побудови рівняння регресії, яка відрізняється способом розрахунку якості апроксимації; модель і метод вирішення транспортної задачі з нечітким попитом; метод розрахунку пропускної здатності проміжних центрів, що надає можливість поліпшити точність рішення задачі; модель і метод керування багатономеклатурним запасом в умовах комбінованої невизначеності; метод доглядження марківських систем з великим числом станів. Одержали подальший розвиток модель і метод керування багатономеклатурним запасом високої розмірності, метод розрахунку оптимальної кількості каналів в системі обслуговування множини територіально розподілених клієнтів.

Шифр НБУВ: RA44314

Економіка внутрішньої торгівлі. Економіка громадського харчування

1.У.1251. Аналіз пропозицій провідних операторів на туристичному ринку Харківської області / О. В. Євтушенко, Г. І. Гапоненко, І. М. Шамара // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 153-160. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз пропозицій провідних операторів на туристичному ринку України, зокрема в м. Харків. Проведено аналіз чартерних пропозицій туристичних операторів на літній сезон-2020. Після проведеного аналізу можна констатувати той факт, що туроператорами планується суттєве підвищення обсягів по Туреччині (так, наприклад, заплановано два рейси на тиждень до турецького Даламану (в сезоні 2019 р. виконувався один рейс на тиждень)). Зазначено, що туроператорами також планується суттєве підвищення обсягів по європейських напрямках, зокрема в Італію. Крім запропонованих рейсів до купальнотрипляжних курортів, у літній навігації також буде представлено прямі перельоти авіакомпанії Egnet, що нададуть змогу розробляти цікаві екскурсійні маршрути, орієнтовані на аеропорти прильоту в Римі та Мілані. Водночас доцільність нарощення обсягів польотів до Калабрії можна поставити під сумнів, адже два рейси на тиждень — це занадто багато для місця, яке ще не стало масовим курортом, а значить, має проблеми з розвитком інфраструктури та достатньою наявністю місць у засобах розміщення. Проведено аналіз пропозицій провідних операторів на туристичному ринку України, за результатами якого можна зазначити, що майже всі туроператори — лідери за кількістю обслугованих туристів розглядають Харківський регіон як привабливий ринок для розширення туристичних пропозицій. Лідерами за кількістю обслуговуваних туристів стали два туроператори, які мають власні авіакомпанії, а саме: Sky Up (Join Up) і Azur Air Ukraine (Anex Tour). Безперечним лідером за кількістю представлених екскурсійних напрямків з гарантованим перельотом є Join Up, також наявна тенденція до нарощування обсягів у туроператора TUI. Після проведеного опитування було виявлено найкращі туристичні оператори за рейтингами agent-friendly та tourist-friendly, ними стали: Tez Tour, Join Up, Pegas Touristik, Coral Travel та TUI.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1252. Аналіз ризиків на ринку туристичних послуг / С. М. Калініченко, Г. Ю. Омельченко, В. П. Грохольський, А. В. Грібнік, Н. В. Грищенко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 3. — С. 26-31. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Сучасна сфера туризму по праву вважається однією з найбільш високоприбуткових сфер життєдіяльності, що динамічно розвиваються. Вона позитивно впливає на економіку держави, з кожним днем прогресує у порівнянні з іншими галузями і приносить державі великий соціальний та економічний ефект. Але водночас зазначено, що туризм — дуже пластичне явище, схильне до подій та втручань різного роду. Сфера туризму безпосередньо чи опосередковано пов'язана з безліччю супутніх економічних галузей і взаємодіє майже з усіма державними структурами. Однак, незважаючи на свою привабливість і динамічність, сфера туризму доволі «примхлива» і вимагає до себе належної та професійної уваги. Зростання світового та українського туризму супроводжується підвищенням рівнем економічних, соціально-політичних та інших видів ризику, що впливають на учасників туристичного ринку та здатних значно коригувати туристичну активність. Крім соціально-економічних проблем сфери туризму, до яких відносять недосконалість нормативно-правової бази, неясність та неоптимальне управління кадрами, слабкорозвинену інноваційну діяльність та інше, існують проблеми, пов'язані з політичними та економічними перепадами та нестабільністю, застарілими системами зв'язку та комунікації. Перелічені проблеми не тільки гальмують розвиток цієї сфери діяльності, а й сприяють масовому відтоку доходів, які приносять державі туристські установи та організації. Сьогодні, у період активного розвитку туристичної індустрії, важливого значення набуває саме контроль ризиків. Кожен працівник туристичного підприємства несе відповідальність за життя та здоров'я споживачів-туристів, які постійно наражаються на небезпеку.

При наданні туристичних послуг має бути забезпечений прийнятний рівень ризику для життя, здоров'я та власності туристів — як у звичайних умовах, так і в надзвичайних ситуаціях, які можуть виникнути у місці перебування та відпочинку.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1253. Виклики для туристичного бізнесу в Україні: Європейська практика: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 4 — 5 трав. 2023 р.) / Нац. ун-т «Львівська політехніка», НАН України, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього, Карлів ун-т, Ун-т Бельсько-Бяла, Хайльброннський ун-т, Ун-т Бітліс Ерен, Естонський ун-т підприємництва Майнор. — Львів: Растр-7, 2023. — 139 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено сучасний стан та тенденції розвитку індустрії туризму в Україні та ЄС. Розглянуто транскордонне співробітництво у сфері туризму в умовах євроінтеграції, європейський досвід популяризації об'єктів історико-культурної спадщини. Звернено увагу на управління рекреаційними послугами у системі туристичної індустрії. Проаналізовано вплив російсько-української війни на розвиток індустрії туризму в Європі.

Шифр НБУВ: ВА865283

1.У.1254. Використання геоінформаційних технологій для шляху сходження снігової лавини як туристичного об'єкта // Р. Рудий, Ю. Кисельов, Я. Коробейнікова, В. Кирилюк, С. Романчук // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 76-83. — Бібліогр.: 81 назв. — укр.

Мета дослідження — обґрунтування використання ГІС-технологій для різних потреб розвитку геотуризму. Геотуризм — одне з нових галузей прикладної геології та геоморфології, проте таке визначення унеможливає розуміння розвитку цих локацій як туристичних об'єктів із необхідними заходами щодо розроблення та просування їх на ринку туристичних послуг. Дослідження можливостей розширеного використання інформаційних технологій у галузі туризму залишається актуальною науково-практичною проблемою. Експериментальні дослідження виконано за матеріалами (цифровими моделями рельєфу) Науково-дослідного інституту геодезії та картографії з використанням пакета SURFAR. Геотуризм як вид екотуризму пов'язаний із пізнанням геопростору та природних процесів у ньому. Здійснено класифікацію підвидів геотуризму, зокрема й за функціональним призначенням об'єктів. Обґрунтовано використання результатів ГІС-досліджень із метою визначення та оцифрування туристичних маршрутів, а також урахування безпекових аспектів проходження маршруту. На прикладі розробленого для науковців і фахівців геотуристичного маршруту на г. Поленський, розташовану в межах заповідника «Горгани» (Українські Карпати), наведено результати досліджень за допомогою ГІС-технологій для потреб інформаційного забезпечення туристичного маршруту. Запропонований підхід уможливив створення та точне картування туристичних маршрутів із використанням цифрових електронних карт, оскільки наявний картографічний матеріал є дуже неточним, а інформація застарілою. Використання геоінформаційних технологій у туристичній діяльності розширюватиметься також для виконання конкретних інженерно-технічних завдань, пов'язаних із туризмом. Крім того, показані зображення можуть слугувати попередженням про можливі небезпеки.

Шифр НБУВ: Ж72536

1.У.1255. Вітчизняний ринок товарів і послуг в умовах сучасних соціально-економічних змін та трансформації бізнес-середовища / Р. М. Захарчин // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 47-51. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено чинники впливу на підприємницьку діяльність суб'єктів ринку товарів і послуг в умовах сучасних викликів глобального та локального характеру. Акцентовано увагу на комплексності та взаємопов'язаності ефекту дії та впливу цих чинників на успішне ведення бізнесу. Виокремлено як найбільш важливі такі заходи щодо збереження бізнесу та забезпечення його конкурентоспроможності, як тренди поведінки споживача, вдосконалення форм надання послуг, створення вітчизняних товарних брендів, інновації в тарі та пакувальних матеріалах, пріоритетність вітчизняної продукції. Увагу звернено на виклики у зв'язку з COVID-19 та пов'язаними з ним карантинними обмеженнями. Відзначено особливу роль вищої професійної освіти, яка полягає у підготовленні фахівців, здатних забезпечити нові підходи до ведення бізнесу в умовах сучасних викликів. Нові реалії вимагають оперативного реагування і ставлять перед підприємствами нові завдання. Автором запропоновано окремі заходи щодо подолання впливу та наслідків сучасних викликів, змін і трансформацій соціально-економічного середовища задля підвищення ефективності діяльності та підтримки бізнесу у сфері товарів і послуг.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1256. Геоєкологічна експертиза рекреаційно-туристичного природокористування: навч.-метод. посіб. / К. Й. Кілінська, О. С. Смик; Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2022. — 224 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні засади геоєкологічної експертизи. Розглянуто природні, історико-культурні та соціально-економічні складові рекреаційно-туристичного природокористування. Запропоновано рекреаційно-туристичну характеристику Чернівецької обл. та методику вивчення рекреаційно-туристичного природокористування на території рідного краю. Висвітлено державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища Карпатського та Подільського регіонів України.

Шифр НБУВ: ВА863681

1.У.1257. Готельно-ресторанний сервіс: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / М. М. Поплавський. — Київ: Майстер-Принт, 2016. — 259 с.: кольор. іл., фот. — Бібліогр.: с. 239-240. — укр.

Висвітлено широкий спектр питань організації і надання готельно-ресторанного сервісу в індустрії гостинності, його теорію й практику. Проаналізовано світовий та вітчизняний досвід розвитку готелів і ресторанів, доведено до читачів актуальні ідеї висококласного готельно-ресторанного сервісу. Особливу увагу приділено системам і стандартам якості готельно-ресторанних послуг, питанням управління, добору та мотивуванню персоналу, а також стратегії залучення й утримання постійних клієнтів. Вміщено корисні поради з маркетингу, лідерства, створення зовнішньої і внутрішньої атмосфери, принципів поведінки, досягнення командного успіху в наданні якісного готельно-ресторанного сервісу. Детально розкрито спеціалізацію «Готельно-ресторанна справа», поглиблено питання готельного і ресторанного бізнесу.

Шифр НБУВ: ВС70733

1.У.1258. Інновації, тренди та виклики в індустрії гостинності: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 4 — 5 трав. 2023 р. / Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний ун-т. — Львів: ЛТЕУ, 2023. — 188 с.: рис., табл. — укр.

Охарактеризовано кризові явища в індустрії гостинності та туризму. Розглянуто основні виклики індустрії туризму в режимі воєнного часу. Проаналізовано потенціал розвитку лікувально-оздоровчого туризму природних лікувальних ресурсів Львівської обл. Оцінено основні стратегії для оптимізації доходів готельних підприємств. Висвітлено особливості брендингу туристичних дестинацій в умовах воєнного стану. Визначено показники якості продукції ресторанного господарства. Увагу приділено вітчизняній інноваційній технології в індустрії гостинності та туризму. Досліджено вплив інформаційних технологій на удосконалення індустрії гостинності. Розглянуто використання історико-культурних ресурсів при розробці інноваційного туристичного продукту. Оцінено ефективність інноваційної діяльності в закладах ресторанного господарства.

Шифр НБУВ: ВА864737

1.У.1259. Культура сервісу: дефініція поняття, основні структурні складові сервісу та аналіз його ролі в індустрії гостинності / О. С. Камушков, В. О. Ткач, В. А. Язіна, О. В. Жилко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 38-43. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто основні поняття, види якості, методи управління якістю, показники та критерії оцінки рівня якості, а також надано рекомендації щодо вдосконалення якості обслуговування. Сервісна діяльність — це область людських взаємин, де формується й вдосконалюється реабілітаційно-альтернативний стиль в задоволенні наших потреб. Управління якістю реалізується за допомогою застосування певного набору прийомів і засобів, які можна класифікувати за чотирма сферами: управління якістю, процесом, персоналом та ресурсами. Доведено важливість сервісу в індустрії гостинності та перспективного напрямку розвитку українського туризму. Визначено методи та принципи підвищення сервісу обслуговування.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1260. Моделювання впливу пандемії COVID-19 на фінансово-економічну діяльність суб'єктів на ринку туристичних послуг / О. Д. Вовчак, І. Я. Кулиняк, Л. І. Гальків, О. П. Савіцька, Ю. Г. Бондаренко // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 250-258. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Висунуто гіпотезу, яка припускає, що значення показників роботи суб'єктів туристичної діяльності залежать від кількості смертельних випадків від пандемії COVID-19. Мета дослідження — аналізувати вплив пандемії COVID-19 на результати роботи суб'єктів туристичної діяльності в регіонах України. Для вирішення завдань використано економетричні методи кореляційно-регресійного аналізу, визначивши при цьому кількісні закономірності та зв'язки між «кількістю суб'єктів туристичної діяльності», «кількістю реалізованих туристичних пакетів», «вартістю реалізованих туристичних пакетів», «кількістю ночівель туристів, що вклучено до туристичних пакетів», «кількістю обслуговуваних туристів» і «кількістю смертельних випадків від COVID-19». Для моделювання використано статистичні дані з 24-х регіонів України з поділом суб'єктів туристичної діяльності на дві групи: юридичних осіб і фізичних осіб — підприємців. Побудовано парні лінійні рівняння регресії. Для перевірки якості побудованих економетричних моделей визначено такі показники,

як: коефіцієнт кореляції, величина випадкової помилки, коефіцієнт еластичності та коефіцієнт детермінації. Для оцінювання статистичної значущості коефіцієнта кореляції розраховано *t*-критерій Стьюдента, а для перевірки значущості моделі регресії — *F*-критерій Фішера. Виявлено зниження за всіма проаналізованими фінансово-економічними показниками (ФЕП) роботи суб'єктів туристичної діяльності в усіх регіонах України 2020 р. Між усіма проаналізованими ФЕП роботи суб'єктів туристичної діяльності та кількістю смертельних випадків від COVID-19 виявлено помітний і високий зворотний зв'язок. Результати емпіричного оцінювання наслідків і моделювання характеру впливу епідемії на індустрію туризму допоможе державним органам влади та суб'єктам туристичної діяльності розробити стратегічні напрями дій, спрямовані на нарощування потенціалу та забезпечення фінансово-економічної стійкості ринку туристичних послуг у відповідь на кризу, спричинену пандемією COVID-19.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1261. Організація туризму в Україні: регіональні аспекти: навч. посіб. / В. К. Федорченко, І. М. Мініч; Київський ун-т туризму, економіки і права. — Київ: Ліра-К, 2021. — 336 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено питання організації корпоративного туризму, як засобу розвитку регіонів України, розкрито підходи до розробки та обґрунтування програми активного тимблдингу. З'ясовано питання культурної спадщини як чинника та ресурсну базу розвитку туризму. Визначено основні аспекти розвитку міського туризму в Україні на прикладі м. Ужгород та ресурсний потенціал розвитку туризму у Львівській обл. Наведено механізм розробки та впровадження новаційного туристського продукту з використанням квестових ігор. Рекомендовано для студентів, викладачів та професіоналів сфери туризму.

Шифр НБУВ: ВС70534

1.У.1262. Подієвий туризм як складник розвитку внутрішнього туризму в Україні / Т. В. Шелеметьєва, О. І. Трохимець // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 105-110. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проналізовано сучасний стан та особливості розвитку внутрішнього туризму в Україні. Досліджено динаміку частки внутрішнього туризму в загальній кількості туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності впродовж 2015 — 2020 рр. Зазначено роль подієвого туризму як важливого елемента в розвитку внутрішнього туризму в Україні, її туристичних дестинацій, залученні споживачів, пошуку інвестицій та поліпшенні локального і регіонального рівнів економіки. Запропоновано використання подієвого туризму в м. Запоріжжя як перспективного напрямку розвитку внутрішнього туризму. Розглянуто тематичні види подієвого туризму м. Запоріжжя. Запропоновано створення «Каталогу подій міста Запоріжжя», який надасть змогу активно розвивати подієвий туризм у регіоні, сприяти формуванню туристичного бренду м. Запоріжжя, позиціонувати місто як туристичну дестинацію на туристичному ринку не лише в Україні, а й у світі, залучати потенційних туристів до міста та регіону, одержувати додаткові кошти до місцевих бюджетів від туристичного збору.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1263. Поняття й особливості управління конкурентоспроможністю підприємств сфери послуг / Я. В. Кацемір // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 46-50. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Висвітлено актуальні питання управління конкурентоспроможністю підприємств сфери послуг. Активний розвиток сфери послуг загострює конкурентну боротьбу на всіх її рівнях, що вимагає від підприємств, зацікавлених у підвищенні ефективності своєї діяльності, забезпечення певної конкурентоспроможності, формування і розвитку конкурентних переваг з урахуванням сучасних тенденцій в управлінні, технології та організації. Інтеграція України у світовий господарський простір веде до посилення конкуренції, зміни конкурентного середовища, значного збільшення іноземних постачальників послуг, а також інтелектуалізації даного сегмента ринкової економіки. Жорсткість конкурентної боротьби зумовлює необхідність цілеспрямованої діяльності з управління конкурентоспроможністю підприємств сфери послуг, використовуючи міжнародний і вітчизняний досвід і наукові розробки. Дослідження питань управління конкурентоспроможністю підприємств вимагає поглиблення і розширення стосовно підприємств сфери послуг.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1264. Прогнозування в ревеню-менеджменті / А. Мазаракі, М. Кулик, М. Бойко // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 4. — С. 4-15. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

В умовах нестабільного економічного середовища для побудови ефективної стратегії розвитку вагомим значення набуває прогнозування доходів. Цифровізація бізнес-процесів, якість та оперативність прогностичного аналізу даних попиту, обсягів реалізації, стану конкуренції стають ключовими факторами успішного прогнозування. Ефективною цифровою технологією, що синхронізує як прогнозування, так і оперативне спостереження за станом доходів, є ревеню-менеджмент, оскільки методи рет-

роспективного аналізу у прогнозуванні використовують показники доходів, одержаних за попередні періоди, враховуючи чинники, що впливають на їх зміну. Мета дослідження — здійснення теоретичної й аналітичної оцінки та класифікації методів прогнозування в системі ревеню-менеджменту підприємства готельного господарства. Використано загальнонаукові методи пізнання: історичний, абстрактно-логічний та порівняння. Для визначення класифікаційних ознак прогнозування у системі ревеню-менеджменту застосовано методи аналізу та синтезу, аналогії, системного підходу; для формулювання висновків — метод теоретичного узагальнення. Висновки: нестабільність економічного середовища і змінні ринкові чинники вимагають розроблення і впровадження інноваційної моделі прогнозування, що передбачає врахування можливих трендів і тенденцій, логічного взаємозв'язку та розвитку. Це стає можливим із застосуванням комбінації підходів і методів прогнозування. Узагальнено класифікацію методів прогнозування в системі ревеню-менеджменту, що надає можливість систематизувати основні підходи.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.1265. Просування гастрономічних дестинацій на прикладі Одеської області / В. О. Ткач, Д. О. Харенко, О. С. Камушков // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 89-94. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Гастрономічний туризм швидкими темпами розвивається в усьому світі, зароджуються нові напрями, стають популярними турпоїздки для гурманів — популярність вивчення кулінарної культури впливає на цей вид туризму і сприяє його просуванню. Передумови до розвитку гастрономічного туризму мають всі країни (в тому числі й Україна) і це відмінна особливість даного виду туризму. Гастрономічний туризм виступає в ролі, що становить елемент всіх турів. Але головною відмінною рисою від інших видів туризму є те, що знайомство з національною кухнею виступає головним мотивом, метою та елементом гастрономічної подорожі. Гастрономічна ідентичність дестинації залежить від економічних і кліматичних умов регіону, екологізації сільського господарства, релігійної приналежності етнічної групи. Теоретичну і методологічну основу дослідження становить системний підхід до вивчення гастрономічної ідентичності як інструмента просування туристичної дестинації. Застосовано online — анкетування для вивчення переваг респондентами видів турів в Одеській обл. Використано наукові праці вчених і фахівців в області гастрономічної ідентичності на ринку туристичних послуг. Інформаційну базу дослідження склали матеріали аналізу літератури та результати проведених аналітичних досліджень. Наукова новизна висновків і результатів дослідження полягає в практичному підході до просування туристичних дестинацій через гастрономічну ідентичність. Встановлено, що гастрономічний туризм в Одеській обл. необхідно розвивати на основі наступних складових: гастрономічних турів, маршрутів, екскурсій; підприємств громадського харчування, що пропонують страви національних кухонь; кулінарних майстер-класів; гастрономічних фестивалів, ярмарків, виставок продуктів харчування. Висновки: результати дослідження представляють інтерес для туристичних фірм, підприємств громадського харчування, підприємств виробників продуктів харчування.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1266. Рекреація та міський туризм: спільна проблема та перспектива її вирішення / А. А. Рябев, В. С. Салій // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 205-210. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Одним із основних напрямів туризму, який швидко розвивається, у світі в цілому та в Україні зокрема є міський туризм. Як століття тому, так і зараз саме міста є метою багатьох подорожей, а територіальні рекреаційні системи на їх основі є найбільш розвинутими, що пояснюється високою концентрацією туристських ресурсів на умовно обмеженому просторі. Але, незважаючи на все це, у сфері міського туризму в межах територіальної рекреаційної системи спостерігається нерівномірне забезпечення рекреаційного попиту щодо спілкування з природою через недостатню кількість природних рекреаційних об'єктів. Як вирішення спільної проблеми для рекреації та міського туризму пропонується здійснити низку заходів послідовно на державному рівні та на рівні органів місцевої влади та місцевого самоврядування, а саме: створити умови, за яких приватні та комунальні підприємства були б зацікавлені у створенні та розвитку природних рекреаційних утворень у вигляді парків, садів, скверів, набережних. В програмі з розвитку природних рекреаційних просторів у містах і центрах туризму — передбачається, що приватні та комунальні підприємства, які займатимуться створенням цих природних рекреаційних просторів, будуть проводити реконструкції вже існуючих подібних утворень та одержують можливість займатися в таких природних рекреаційних утвореннях комерційною діяльністю, пов'язаною із організацією надання рекреаційних послуг. Окрім цього, важливо посилити нагляд з боку держави за виконанням вимог щодо відповідності державним санітарним правилам планування та забудови населених пунктів, згідно з якими великі міста України з точки зору озеленення вже давно не відповідають цим вимогам. Вважається за доцільне залучати до проектування цих природних рекреаційних

утворень науково-навчальні заклади, які пов'язані з туризмом і рекреацією, що надасть змогу здійснювати туризм в місті на не лише практичній, але й на науковій основі.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1267. Реорганізація ресторанного бізнесу в умовах пандемії коронавірусу COVID-19 / Н. В. Гончаренко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 40-45. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто ключові проблеми та зміни в розвитку підприємств ресторанного бізнесу в період пандемії коронавірусу 2020 — 2021 рр. Сфера ресторанного бізнесу в 2020 р. суттєво постраждала від пандемії коронавірусу COVID-19, оскільки однією з перших зазнала негативного впливу карантинних обмежень. При цьому в 2021 р. ситуація не поліпшилася, ресторанний бізнес зіштовхнувся з небаченою донині кризою, і в таких умовах як ніколи постає питання щодо реалізації нових, інноваційних підходів ведення бізнесу. У роботі досліджено досвід українських кафе та ресторанів у реорганізації закладів у початковий період карантинних обмежень, а також механізми державного регулювання у правовій сфері під час карантину, запропоновано основні напрями реорганізації бізнес-процесів у закладах ресторанного бізнесу в умовах пандемії.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1268. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в Україні на умовах франшизи та сучасних анімаційних програм / І. В. Черниш, В. М. Маховка, Н. В. Бакало, А. О. Глебова // Економіка і регіон. — 2022. — № 1. — С. 41-49. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Досліджено тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу протягом останніх трьох років. Встановлено, що встановлення карантинних обмежень, зокрема для закладів громадського харчування зумовило розвиток кризи та банкрутство значної кількості суб'єктів господарювання у цій сфері. Значні збитки одержали як готелі, так і ресторани, які працювали як на внутрішньому ринку, так і на міжнародному. Причиною цього стало запровадження жорстких карантинних обмежень відносно бізнесу, зокрема готельного та ресторанного. Виникла необхідність не тільки оптимізації витрат, але і зміни підходів до бізнес-моделі. Оскільки пандемія COVID-19 передбачала жорсткий національний карантин, а потім його поступове згортання та ослаблення. Водночас, саме пандемія продемонструвала сильні та слабкі сторони всіх суб'єктів господарювання у туризмі, можливості та загрози. Зокрема, останніми роками у туризмі швидкі темпи зростання забезпечила технологія франшизи. Встановлено, що ринок франшизи, не заважаючи на карантинні обмеження продовжував розвиватися в Україні, зокрема у сфері громадського харчування. Саме франшиза надала можливість забезпечити стійкі темпи зростання ресторанів до та під час пандемії COVID-19, особливо закладів швидкого харчування. Коли ресторани рахували збитки, заклади швидкого харчування змогли не тільки покрити збитки, але і заробляти кошти. Франшиза надала можливість забезпечити швидку адаптацію до нових умов господарювання. Вона надає змогу мінімізувати кількість помилок на етапі створення бізнесу та його виведення на ринок. Це є важливим, оскільки зменшуються витрати часу, а збільшується дохідність за рахунок передачі знань та впізнаваності бренду (торгової марки). Завдяки швидкій адаптації, масштабним технологіям та орієнтованості на задоволення потреб клієнтів технологія франшизи надає можливість забезпечувати стійкий розвиток.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.1269. Розвиток ринку екологічних товарів та послуг в умовах євроінтеграції: монографія / І. С. Скороход; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 383 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 283-317. — укр.

Представлено монографію, в якій розкрито теоретико-методологічні засади розвитку ринку екологічних товарів і послуг (РЕТП) в умовах європейської інтеграції. Визначено його суть і структуру. Розкрито нормативно-правове забезпечення ЄС щодо регулювання РЕТП. Здійснено аналіз передумов та діагностику його розвитку в Україні. Розроблено напрями регулювання РЕТП із врахуванням європейського досвіду.

Шифр НБУВ: ВА863599

1.У.1270. Сертифікація підприємств та стандартизація послуг як інструменти управління конкурентоспроможністю туристичної діяльності в Україні / І. А. Романюк, О. А. Марченко // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 54. — С. 64-71. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти здійснення сертифікації підприємств та стандартизації послуг у туристичній сфері з метою підвищення їх конкурентоспроможності. Мета роботи — обґрунтування інституційних засад та складників здійснення сертифікації і стандартизації туристичної діяльності на рівні туристичних підприємств і послуг як важливих інструментів управління їх конкурентоспроможністю. Методологічна основа дослідження — як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Використано наукові методи дослідження: історичний, системно-структурного аналізу і синте-

зу, монографічний, статистико-економічний, проблемно-цільовий. Визначено суть сертифікації і стандартизації туристичної діяльності на рівні підприємств, продуктів і послуг. Обґрунтовано їх провідну роль як засобів підвищення конкурентоспроможності вітчизняного туризму та управління нею, у т. ч. на селі. Визначено специфіку та особливості надання сертифікатів і стандартів щодо агрооселі та інших підприємств сільського зеленого туризму. Управління ними за допомогою цих дієвих інструментів буде сприяти відродженню та збереженню сільських територій. Результати можуть бути використані туристичними підприємствами, об'єднаними територіальними громадами, регіональними та державними органами влади, неурядовими організаціями, закладами вищої освіти. Висновки: вищезазначені шляхи поліпшення процедури здійснення сертифікації послуг у сфері сільського зеленого туризму в Україні не є вичерпними. Враховуючи, що підприємства сільського зеленого туризму перебувають в Україні наразі на етапі становлення, є частиною туристичної галузі і комплексно вирішують соціально-економічні проблеми сільських територій, необхідне термінове здійснення дієвих кроків щодо врегулювання правового статусу даного виду туристичної діяльності та процедури здійснення її сертифікації з метою забезпечення конкурентоспроможності.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1271. Соціально-економічний аналіз розвитку екологічного туризму на території національних природних парків Львівської області / Т. Є. Фомічева, М. Г. Винярська, Н. Г. Тараненко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 96-100. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено соціально-економічний аналіз розвитку екологічного туризму на території національних природних парків Львівської обл. Проведено соціологічне опитування населення України (загалом опитано 394 респондентів). Виявлено, що екологічний туризм не лише забезпечує можливості використання природних ресурсів для відпочинку, рекреації та оздоровлення екотуристів, але й мобілізує потенціал туризму для охорони навколишнього природного середовища, соціально-економічного розвитку, створення нових робочих місць тощо. Проведене авторами соціологічне опитування та науково-методичний аналіз одержаних відповідей респондентів надали змогу виявити основні проблеми розвитку екологічного туризму у національних природних парках Львівської обл.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1272. Спеціалізований туризм: навч. посіб. / Ю. Б. Миرونюк; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний ун-т. — Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2023. — 191 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 189-191. — укр.

Викладено ключові питання теоретико-методологічної бази спеціалізованого (нішевого) туризму та його окремих видів, як традиційних, так і новітніх. Висвітлено поняття, суть, класифікацію спеціалізованого туризму. Досліджено основні чинники туристичної мотивації. Охарактеризовано види та форми спортивних туристичних походів, зокрема екстремальний туризм. Досліджено становлення лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Охарактеризовано релігійний туризм і паломництво. Наведено загальну характеристику сільського (зеленого) туризму. Досліджено значення екотуризму у збереженні природи планети. Увагу приділено подієвому туризму в Україні. Визначено перспективні напрями розвитку освітнього туризму в світі. Досліджено стан і перспективи круїзного туризму в Україні.

Шифр НБУВ: ВА865440

1.У.1273. Створення туристичної ГІС Сумщини з використанням ГІС-технологій / В. Шевчук, З. Кузик, Л. Авдасова // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 1. — С. 140-150. — Бібліогр.: 148 назв. — укр.

Мета роботи — створення туристичної ГІС Сумської обл. з використанням картографічних матеріалів і даних ДЗ і розроблення нових туристичних маршрутів по Сумській обл. засобами сучасних геоінформаційних технологій і програмних пакетів ArcGIS, ArcGIS Online та AllTrails. Основними етапами створення туристичної ГІС Сумщини були: пошук та аналіз вхідних матеріалів, необхідних для створення туристичної ГІС; розроблення структурної блок-схеми проведення експериментальних робіт; оброблення космічних знімків, зокрема створення синтезованих зображень і використання методики Pansharpening для кращої інтерпретації об'єктів; побудова цифрової моделі рельєфу для туристичної ГІС; опрацювання картографічних матеріалів у ArcGIS; створення графічно-атрибутивної бази даних; здійснення класифікації та пошарової візуалізації даних; розроблення туристичних маршрутів засобами вебдодатків ArcGIS Online та AllTrails; аналіз створення туристичної ГІС Сумської обл. В результаті досліджень: розроблено структурну схему основних етапів виконання дослідження; організовано графічно-атрибутивну базу даних з інформацією про туристичні об'єкти; створено цифрову модель рельєфу за даними SRTM Сумської обл., що стала топографічною основою ГІС; засобами програмного середовища ArcGIS 10.3 створено туристичну ГІС Сумської обл., яка

налічує 255 туристичних об'єктів різного профілю; за допомогою вебдодатків ArcGIS Online та AllTrails розроблено 5 автомобільних туристичних маршрутів загальною довжиною 1234 км та 1 пішохідний маршрут завдовжки 11 км, які проходять по території Сумщини. Новизна роботи полягає у методиці створення туристичної ПС Сумщини, розробленні нових екскурсійних туристичних маршрутів та об'єктів, та їх візуалізації на підставі використання картографічних матеріалів і космічних зображень засобами сучасних ПС, зокрема ArcGIS 10.3, ArcGIS Online та AllTrails.

Шифр НБУВ: Ж72536

1.У.1274. Стратегічний контекст сталого розвитку туристичної сфери в Україні / Н. І. Моїсєєва, І. В. Крупица, О. К. Байрачна, С. І. Павлюк // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 60-67. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено стратегічний розвиток туристичної сфери в Україні в умовах пандемії, проаналізовано основні кількісні та якісні тенденції. Встановлено, що розвиток туристичної сфери в Україні в умовах пандемії, з одного боку, викликав активізацію внутрішнього туризму, з іншого — є асиметричним, найбільше розвивається самодіяльний туризм та місцеві подорожі за місто й сільський туризм. У зв'язку із цим діяльність туристичних фірм різко скоротилася. Незважаючи на те, що присутній вітчизняний платоспроможний споживач, туристичні фірми просто не можуть запропонувати йому адекватні за ціною та якістю й порівнянні із іноземними аналогами туристичні послуги. Без суттєвих капітальних вкладень і їх ефективного освоєння туристична галузь України не може розвиватися. Після закінчення пандемії прогнозується, що платоспроможний український турист масово перейде на іноземний туризм. Зроблено висновок, що вітчизняні туристичні фірми, окремі місцеві атракції використовують переваги, надані пандемією не для подальшого розвитку своєї діяльності, а для короткострокового нарощення прибутків. Особливо це стосується туристичних фірм та засобів розміщення узбережжя Азовського та Чорного морів. Що стосується туристичної зони Карпат, то в ній туристична галузь активно розвивається і постійно підвищується якість послуг, розробляються нові туристичні та екскурсійні програми. Основними результатами розвитку туристичної сфери останні роки є збільшення внутрішнього туризму, створення додаткових робочих місць, загальне піднесення економіки регіонів прибережної зони та Карпат. Як і раніше, переважна більшість регіонів України дуже слабо використовує свій туристичний потенціал. Слід запропонувати та реалізувати комплексну програму для розвитку внутрішнього туризму в Україні за умови активного залучення іноземних туристів. В той час, коли більшість приймаючих країн закрилися для туристів (особливо в Азії, а для азійських країн — у Європі), слід запропонувати нові туристичні продукти, адаптувати вже існуючі для нових типів туристів та підвищити їх якість. Запропоновано комплексний підхід до управління функціонуванням туристичної сфери окремого регіону.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1275. Сучасні тенденції та актуальні питання розвитку сфери гостинності, туризму, сервісу і виробництва: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. науковців, молодих вчених і студентів, Дніпро, 15 трав. 2019 р. / Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Дніпровський гуманітарний ун-т, Тернопільський нац. техн. ун-т ім. І. Пулюя, Львівський інститут економіки і туризму, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський ун-т економіки і торгівлі», Державний ун-т інфраструктури та технологій, Чернігівський нац. технол. ун-т, Харківський державний ун-т харчування та торгівлі, Магдебурзький ун-т імені Отто Фон Геріке, Алматинська академія економіки і статистики, Вільнюський технічний ун-т Гедіміна, Белостокський ун-т технологій, Жилінський ун-т. — Дніпро: ДГУ, 2019. — 245 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено сучасні тенденції та актуальні питання розвитку сфери гостинності, туризму, сервісу та виробництва, їх соціально-економічні аспекти. Розкрито особливості правового регулювання та формування інвестиційно-інноваційного інструментарію та механізмів економічного зростання підприємств, галузей, регіонів. Розглянуто інноваційні підходи до створення ефективної системи управління підприємствами індустрії гостинності шляхом інформатизації, використання інформаційних технологій та бізнес-логістики в галузі туризму, готельно-ресторанному господарстві та інших сферах економіки. Вивчено комунікативні стратегії та вплив психологічних факторів на роботу персоналу у сфері обслуговування. Проаналізовано античну та ранньосередньовічну складові сучасного історично-тематичного туризму в Україні. Увагу приділено соціально-психологічним аспектам дослідження інклюзивного туризму, логістичному підходу до вирішення проблеми овертуризму, ролі інформаційних технологій у розвитку підприємств галузі туризму.

Шифр НБУВ: ВА866465

1.У.1276. Тенденції розвитку менеджменту підприємств ресторанного бізнесу / Т. Ю. Можевенко, А. В. Камнева // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 72-75. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено тенденції сучасного середовища, які здійснюють вплив на розвиток менеджменту підприємств ресторанного бізнесу. У дослідженні зроблено акцент на сучасні умови існування підприємств ресторанного бізнесу, що змусили адаптуватися до нових умов існування. Епідеміологічна ситуація в країні та у світі у зв'язку із розповсюдженням коронавірусної інфекції (COVID-19), а саме карантинні обмеження негативним чином впливають на діяльність підприємств ресторанного бізнесу. Нові умови існування змушують підприємства шукати нові методи управління ресторанним бізнесом. В роботі розглянуто основні методи, що застосовуються в управлінні підприємствами ресторанного бізнесу в сучасних умовах, зокрема в умовах пандемії. Багато ресторанів зазнають колосальних збитків через закриття залів і переходять на доставку їжі додому. В умовах мінімальної рентабельності успіх цієї стратегії багато в чому залежить від цінової політики ресторану, асортименту меню і стимулювання попиту. Ресторани змушені перебувати в постійному пошуку нових рішень, щоб підвищити попит на свою продукцію. Запропоновано кілька заходів по підвищенню ефективності діяльності ресторанних підприємств, здатних допомогти зберегти бізнес.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1277. Технологія оцінювання та прогнозування витратності підприємств ресторанного господарства / І. С. Андрющенко, О. В. Жилиякова // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 122-128. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Обґрунтовано технологію та розроблено практичні рекомендації з оцінки та прогнозування витратності операційної діяльності підприємств ресторанного господарства. Розглянуто поняття та суть аналітичної технології як елемента системи управління витратами, структуровано технологію процесу оцінки та прогнозування витратності операційної діяльності підприємств ресторанного господарства у вигляді відповідної функціональної моделі. У результаті дослідження основних показників діяльності вибіркової сукупності закладів ресторанного господарства розроблено економіко-математичну модель, яка може використовуватися для: оцінки результатів діяльності підприємств ресторанного господарства; розрахунку впливу чинників на зниження рівня операційних витрат; підрахунку резервів його зниження та прогнозування. Одержана модель надає змогу з різним ступенем деталізації досліджувати зв'язки й обґрунтовувати пропозиції щодо усунення негативних тенденцій та досягнення очікуваних параметрів розвитку. Апробація запропонованої моделі на підприємствах м. Харків підтвердила її значущість для застосування під час прийняття рішень щодо управління витратами підприємств ресторанного господарства.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1278. Устаткування закладів готельно-ресторанного господарства: підручник / І. М. Ощипок. — Львів: Растр-7, 2023. — 303 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 302-303. — укр.

Розглянуто устаткування готельних комплексів: інженерне устаткування, засоби охоронної і протипожежної безпеки готелю, меблювання та інтер'єру, оснащення готельних номерів, обладнання для проведення конференцій, ділових зустрічей, заходів з організації дозвілля, обладнання для релаксації і масажу. Викладено основні поняття, принципи, методику підбору та компонування технологічного обладнання підприємств ресторанного господарства, його розрахунок, обґрунтування параметрів. Подано інформацію про машини для миття сільськогосподарської продукції та посуду. Розглянуто механічне та теплове устаткування, в тому числі машини для обробки м'яса, овочів, риби, підготовки сільськогосподарської та кондитерської сировини, приготування тіста та напівфабрикатів з нього, нарізання хліба та гастрономічних продуктів.

Шифр НБУВ: ВА864888

1.У.1279. Формування іміджу країни як складник успішної туристичної політики / С. П. Кожушко, Р. М. Ключник // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 27-32. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто особливості формування іміджу країни в контексті створення успішної туристичної політики. Наведено низку дефініцій іміджу та підходів до його інтерпретації. Приділено увагу рівням формування іміджу країни, особливо стереотипам, які на нього впливають. Досліджено основні складники сучасного туристичного іміджу країни. Природно-географічні фактори включають моря, річки, водоспади, гори, пустелі тощо. До культурно-історичних чинників належать музеї, пам'ятники, досягнення науки та техніки, місця історичних подій, залишки стародавніх поселень тощо. Соціально-політичні фактори — це політичний режим, рівень свободи преси, обмеження для громадян та іноземців, наявність чи відсутність політичної опозиції. Соціально-економічні фактори включають структуру зайнятості населення, рівномірність розподілу доходів, злочинність, індекс розвитку людини, освіченість місцевого населення, зокрема володіння мовами. Надзвичайно важливими для іміджу є норми цивільного, адміністративного та кримінального права в країні. Підкреслено, що формування іміджу країни передбачає використання як традиційних, так і нових атракцій. Доведено, що політичні й воєнні фактори часто перешкоджають ознайомленню з історією та культурою. Продемонстровано, що тоталітарні та фундаменталістські

режими шкодять культурній спадщині. На прикладах Нідерландів та Великої Британії розкрито роль монархії у створенні привабливого туристичного іміджу. Зроблено спробу умовно виокремити дві парадигми туристичної політики сучасних країн: «відкритості» та «закритості». Вони полягають у максимально необмеженому або, відповідно, частково чи повністю обмеженому доступі до певних об'єктів, міст, регіонів або країни загалом. Це пов'язано з питаннями безпеки, політики, релігії, екології тощо. Розглянуто окремі спроби підвищення ефективності туристичної політики в Україні. Підкреслено, що в умовах пандемії державна політика у сфері туризму має враховувати як необхідність збереження безперервних туристичних потоків, так і вимоги санітарної безпеки.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.1280. Формування продуктової стратегії підприємств готельного бізнесу в умовах ринкових змін / К. М. Хаустова, М. В. Чорій, Т. І. Львова // *Наук. вісн. Полісся*. — 2020. — № 1. — С. 43-48. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

За умов швидких змін на ринку готельних послуг формування адаптивної продуктової стратегії та вибір відповідних інструментів її реалізації є необхідною передумовою виживання та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємства готельної індустрії. Дослідження теоретичних підходів до формування та реалізації продуктової стратегії підприємства готельного бізнесу в умовах ринкових змін має теоретичне та прикладне значення. Досліджено наукові підходи до проблем адаптивності стратегічного управління підприємствами готельного бізнесу та процесів формування продуктової стратегії. В науковій літературі недостатньо дослідженими залишаються питання розробки та адаптації продуктової стратегії готелю в умовах ринкових змін. Завдання полягає у визначенні суті та підходів до формування продуктової стратегії готельного підприємства в умовах ринкових змін. Досліджено підходи до визначення продуктової стратегії, уточнено суть поняття продуктової стратегії підприємства готельного бізнесу, систематизовано види продуктової стратегії готельних підприємств, обґрунтовано методичні підходи до процесу її формування та інструментів забезпечення адаптивності в сучасних умовах. Висновки: проведені дослідження надають змогу зробити висновки щодо напрямків удосконалення процесу формування продуктової стратегії готельного підприємства, який запропоновано здійснювати у три етапи (вибір стратегічної зони господарювання, визначення типу продуктової стратегії та розстановка акцентів).

Шифр НБУВ: Ж73620

1.У.1281. Цифрова трансформація технологій маркетингу / М. Босовська, Л. Бовш, А. Охріменко // *Scientia Fructuosa*. — 2022. — № 4. — С. 52-71. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

В умовах військової агресії Україна зазнає масштабних безпрецедентних матеріальних, фінансових і людських втрат, які негативно відображаються на розвитку туристичного сектора та його найбільшої структурної складової — готельного бізнесу. Актуальним завданням дослідження є діагностика цифрових технологій маркетингу, визначення ефективності їх застосування, розроблення практичних рекомендацій для вдосконалення маркетингової цифрової стратегії, що окреслює поствоєнний вектор розвитку готельного бізнесу у невизначеному таймфреймі. Мета дослідження — наукове обґрунтування перспектив розвитку готельного бізнесу у поствоєнному періоді на основі трансформації технологій цифрового маркетингу. Застосовано комплекс методів дослідження: зіставлення, аналізу, систематизації та логічного узагальнення; економічного та маркетингового аналізу; рейтингового оцінювання; референтного моделювання. Здійснено декомпозицію технологій цифровізації маркетингу готельного бізнесу у контексті глобальних цифрових трендів, на її основі створено концептуальну модель впливу маркетингових цифрових технологій. Проаналізовано контент сайтів вибірки готелів і визначено основні проблеми у сфері цифрового маркетингу. Надано методичні та практичні рекомендації щодо бізнес-адміністрування та оптимізації сайту з метою забезпечення пріоритетності у пошукових системах, адаптивності сайту та збалансування інструментів швидких активних дій. Узагальнено методи та інструменти оцінювання цифрових технологій готелів. Запропоновано цифрову маркетингову стратегію розглядати, спираючись на визначення та вибір перспектив впровадження цифрових технологій за всіма елементами комплексу маркетингу. Висновки: технології цифрового маркетингу створюють інноваційну основу комунікаційних процесів з партнерами та споживачами, оптимізація процесів бронювання, продаж, ціноутворення, брендингу, клієнтоорієнтованості. Необхідність розширення технологій цифрового маркетингу в готельному бізнесі зумовлюється глобальними економічними трендами цифровізації та еволюційного розвитку.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.1282. Financial assurance aspects of the tourism sector development in Ukraine in the conditions of COVID-19 / L. Matviichuk, Yu. Barsky, M. Lepkyi, I. Karpuyuk, V. Podolak // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практи-*

ки: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 570-577. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Охарактеризовано сучасний стан туристичної сфери України. Розглянуто основні джерела фінансування суб'єктів туризму. Здійснено узагальнення заходів фінансового характеру, застосованих Україною та сусідніми країнами щодо подолання наслідків пандемії в галузі туризму. Обґрунтовано важливість побудови ефективно фінансової підтримки ініціатив у цій сфері. Наведено бачення низки фінансових інструментів, які доцільно застосовувати для розвитку туристичної галузі в умовах пандемії. Виокремлено фінансові інструменти стимулювання туристичної діяльності: прямого фінансування (інструменти бюджетного фінансування) і непрямого фінансування (податкові пільги, пільги по оренді державного майна, ставка туристичного збору тощо). Визначено основні деструктивні фактори розвитку туристичної сфери, до яких віднесено: відсутність системної державної підтримки розвитку суб'єктів туризму в сучасних умовах; значний рівень тінізації туристичної сфери; нецільове використання коштів від туристичного збору на місцях; незадовільний стан туристичних об'єктів; зношена інфраструктура більшості регіонів тощо. Підвищення результативності фінансових інструментів розвитку туризму потребує реалізації низки заходів: щодо створення привабливого інвестиційного клімату у сфері туризму; розбудови туристичної інфраструктури; активізації бюджетного фінансування сфери туризму та зусиль органів місцевого самоврядування з виявлення внутрішніх резервів фінансування туристичної сфери; цільового використання коштів від туристичного збору на місцях; використання потенціалу механізму державно-приватного партнерства на місцевому рівні; інтенсифікації співпраці з недержавними інституціями, у тому числі зарубіжними, які зацікавлені в реалізації програм розвитку туризму, тощо.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1283. International hotel and tourism business: anti-crisis management aspects / V. Humeniuk, N. Kaziuka, T. Malaniuk, I. Vivsiuk, A. Betlej // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2022. — Вип. 1. — С. 493-501. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Мета роботи — розроблення концептуальних положень і формулювання практичних рекомендацій, спрямованих на розвиток методологічних засад антикризового управління у сфері послуг міжнародного туризму та гостинності. Ключова проблема дослідження — оцінювання масштабів кризових явищ у сфері міжнародного готельно-туристичного бізнесу (МГТБ) з окресленням концептуальної моделі механізму антикризового управління у зв'язку з пандемією COVID-19. Основні наукові результати одержано за використанням загальнонаукових методів дослідження, ретроспективного, статистичного, фінансового, факторного аналізу, взаємозв'язку досліджуваних явищ і реалій наявної практики, програмно-цільового методу. Розкрито концептуальні підходи до ідентифікації функціональних елементів антикризового управління в міжнародному туризмі та сфері послуг гостинності. Проаналізовано масштаби й особливості впливу чинників кризи COVID-19, які спричинили затяжні нестабільні процеси в МГТБ на відміну від наслідків епідемії нетипової пневмонії (SARS) 2003 р. і глобальної фінансової кризи 2009-го, що мали короткостроковий характер. Увагу приділено аналізу кон'юнктури міжнародного туризму в Європейському регіоні, оцінено наслідки запровадження карантинних обмежень у секторі готельно-ресторанного бізнесу. Проаналізовано внутрішню будову механізму інституційної підтримки ГТБ, що включає фінансову та монетарну політику, інструментарій управління людськими ресурсами, ринкової інтелектуалізації, публічно-приватного партнерства, перезапуску туризму та гостинності. Результати дослідження надають можливість визначити інструменти реагування на кризові явища, спричинені пандемією COVID-19, сформулювати концептуальні підходи до ідентифікації джерел кризових явищ і процесу антикризового менеджменту в ГТБ.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1284. Management of the development of the tourist industry in the condition of a pandemic / O. Fatkhutdinova, N. Bazhanova, S. Tyshchenko, T. Chernyshova, A. Osipchuk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 5. — С. 184-190. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Туристична індустрія займає вагомe місце в розвитку багатьох країн світу. Доходи від надання туристичних послуг підтримують близько 50 суміжних видів економічної діяльності, де займає майже 5 % працездатного населення країни. Попри поступове відновлення економіки, спричиненої воєнними діями на Сході України, продовж 2015 — 2020 рр., її різке падіння 2020 р., після оголошення всесвітньої пандемії було чи не найбільшим за останнє 20-річчя. Суттєвих трансформацій зазнала туристична індустрія. Якщо 2019-го експорт туризму становив 29,3 млн осіб, то роком пізніше — у 2,5 рази менше. Аналогічне погіршення спостерігається й в імпорті туризму, де падіння за 2019 — 2020 рр. становило з 13,7 млн осіб до 3,4 млн осіб відповідно. Спад туристичних потоків в Україну та за її межі спричинив негативні ланцюгові зміни у функціонування найбільших транспортних перевізників України. Так, падіння обсягів авіаперевезень

пасажирів 2020 р. на 64,2 % призвело до зростання збитковості на 0,4 млрд грн у національній авіакомпанії «УкрАерорух», падіння обсягів пасажироперевезень залізничним транспортом на 64,2 % наростило збитковості на 14,9 млрд грн у ПАТ «Укрзалізниця». І якщо авіасполучення більше зорієнтовано на експорт туристичного потоку, то залізничні перевезення — на внутрішній ринок. Таким чином, потребує детального перегляду програма розвитку авіасполучення в межах національних кордонів. Водночас закриття українського кордону та обмежена можливість подорожувати привабила український ринок туризму. Впродовж 2020 р. відбулося зростання вартості послуг відпочинку в середньому на 25 — 30 % за незмінної якості надаваних послуг. У зв'язку з недостатньою розвиненістю відпочинку преміум-класу потребують перегляду підходи до інвестування в розширення зазначеного сегмента. Брак достатніх обсягів капіталовкладень держави та бізнесу у розбудову шляхів сполучення знижує доступ до багатьох якісних осередків природи, пам'яток архітектури тощо. Таким чином, внесення відповідних коригувань у програми розвитку туристичної індустрії на національному, регіональному та локальному рівнях стають першочерговими у виведенні якості туристичних послуг на новий рівень і надасть можливість наростити розмір доходів від надання туристичних послуг.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1285. Marketing substantiation, organizational and economic characteristics of small business in the provision of hotel services / S. Pambuk, I. Ustenko, M. Mardar // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 439-450. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Запропоновано бізнес-модель (БМ) розвитку малого бізнесу (МБ) регіонального ринку сфери послуг України за узагальненим методичним підходом; розкрито основні аспекти та параметри розвитку об'єктів готельних послуг. Мета дослідження — розроблення методичного підходу до маркетингового обґрунтування, організаційно-економічної характеристики та управління підприємством МБ із надання готельних послуг на прикладі хостелу. Систематизація літературних джерел і підходів до розв'язання проблеми використання стратегічного управління для локальних малих підприємств вказує на необхідність розроблення універсальної БМ розвитку послуг гостинності з урахуванням особливостей регіонального ринку та інших важливих чинників. Адаптація вдало підібраних для конкретного часу та конкретного ринкового середовища БМ підприємства досягають стійкої конкурентної переваги. Стрімкість ринкових змін в економіці України та поширення підприємництва актуалізують створення дієвих алгоритмів і методик підходу до маркетингового обґрунтування та стратегічного управління підприємством МБ. Об'єктом дослідження є БМ майбутнього бізнесу в умовах реалізації бізнес-ідеї (БІ) для локального ринку. Дослідження здійснено з використанням сучасних загальнонаукових і спеціальних методів: карта БІ, PEST-аналіз, канва БМ Остервальдера, визначення вартості бізнесу за витратним, дохідним і ринковим підходами, аналіз чутливості для визначення ступеня ризику бізнесу. Інформаційну базу дослідження становили статистична та організаційна, фінансова звітність підприємств МБ із надання готельних послуг. У результаті проведених досліджень розроблено алгоритм відкриття та аналізу роботи МБ із надання готельних послуг на прикладі хостелу. Методичний підхід складається з етапів: розроблення карти комерційної ідеї; розбір потенційної комерційної ідеї та проблем, які можуть бути вирішені в разі реалізації цієї комерційної ідеї; зведення PEST-аналізу; опис моделі поведінки споживача готельних послуг; аналіз конкурентів проектного бізнесу; складання проекту практичної філософії МБ; складання БМ проектного малого підприємства; ресурсне обґрунтування; оцінка ризиків проекту.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1286. Support of projects and strategies for the development of rural green tourism enterprises by local communities and the state / M. Ihnatenko, I. Romaniuk, Ya. Yatsenko // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 7-13. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Досліджено теоретичні, методичні й практичні аспекти здійснення підтримки проектів і стратегій розвитку підприємств сільськогосподарського туризму на місцевому і державному рівні. Мета дослідження — визначення нових напрямів і форм місцевої та державної підтримки стратегій розвитку підприємств сільськогосподарського туризму в умовах пандемійних обмежень, а також уточнення існуючих. Методологічною основою дослідження є теоретичні та методологічні положення економіки підприємств й економіки туризму, менеджменту та маркетингу, державного управління; нормативно-законодавчі акти України та Європейського Союзу; історичний, монографічний, системно-структурний аналіз і синтезу, статистико-економічні, проблемно-цільовий методи дослідження. Обґрунтовано форми та напрями державної та місцевої підтримки стратегій розвитку підприємств сільськогосподарського туризму як суб'єктів малого бізнесу; джерел надання туристичних послуг, розвитку середнього класу на селі й відтворення сільських територій. При цьому враховано інструменти та методи прямої і непрямой підтримки, матеріального і морального

стимулювання та заохочення. Вказано, що в сучасних умовах стратегічні плани мають враховувати й тактичні кроки: пандемійні обмеження; сертифікати й інші чинники відповідності; бюджетні виплати підприємцям і заохочення споживачів на умовах, визначених державою. У навчальних закладах вищої освіти; у менеджменті та в управлінні персоналу аграрних підприємств і корпорацій; в органах державного управління та місцевого самоврядування; на підприємствах сільськогосподарського туризму та в громадських організаціях. Висновки: визначено, що національна концепція підтримки розвитку підприємств сільськогосподарського туризму має будуватися на єдиних теоретико-методологічних засадах та охоплювати державний, регіональний і місцевий та підприємницький рівень організації, управління й адміністрування. Стратегії та проекти їх розвитку мають спиратися на переважно непрямі методи, матеріальні і моральні стимули і заохочення. Однак в умовах нинішньої пандемії COVID-19 вони мають враховувати й нові вимоги, відповідності та обмеження; використовувати пряму державну фінансову підтримку малого бізнесу і споживачів.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 1.С.20, 1.У.308, 1.У.647, 1.У.653, 1.У.655, 1.У.660, 1.У.686, 1.У.1314, 1.У.1341

Економіка внутрішньої торгівлі

1.У.1287. Дослідження поведінки споживачів в омніканальному середовищі електронної комерції в Україні / Н. В. Гайванович, М. В. Шатова // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 21-29. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Конвергенція фізичної та онлайн-роздрібною торгівлі відкрила шлях до появи омніканальної роздрібною торгівлі, і все більш актуальною стає тенденція омніканального споживання. Підприємства постають перед необхідністю детальнішого дослідження поведінки споживачів задля організації ефективної співпраці з ними в омніканальному середовищі роздрібною торгівлі. У роботі досліджено тенденції, проблеми та перспективи запровадження омніканальної стратегії в діяльність вітчизняних роздрібних компаній. Обґрунтовано необхідність побудови зв'язків між онлайн-і офлайн-магазинами. На підставі результатів проведеного маркетингового дослідження поведінки покупців спортивного одягу та взуття виділено шість найпоширеніших поведінкових моделей споживачів в омніканальному середовищі і запропоновано підходи до співпраці з кожною групою.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1288. Маркетингова діяльність підприємств роздрібною торгівлі: теорія, методологія та практика цифрової трансформації: монографія / Н. В. Проскуріна; Харківський державний ун-т харчування та торгівлі. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2020. — 356 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 303-356. — укр.

Обґрунтовано теоретичні і методологічні засади, розроблено науково-практичні рекомендації щодо трансформації маркетингової діяльності підприємств роздрібною торгівлі під впливом процесів цифровізації. Особливу увагу приділено сучасному стану та особливостям розвитку підприємств роздрібною торгівлі, факторам динамічних змін зовнішнього середовища роздрібною торгівлі, концептуальним та практичним аспектам запровадження діджитал маркетингу. Запропоновано методичний інструментарій оцінювання цифрової зрілості та діагностики готовності операторів роздрібною торгівлі до цифрової трансформації маркетингової діяльності.

Шифр НБУВ: ВА864748

1.У.1289. Оптимізація доходу учасників ринку «на добу наперед» через моделювання процесів визначення ціни на цьому ринку / В. А. Євдокімов, А. В. Полухін // Електрон. моделювання. — 2022. — 44, № 4. — С. 121-129. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

За результатами аналізу торгів на ринку «на добу наперед» (РДН) досліджено проблему визначення цін у заявках на продаж продавцями, що суттєво впливає на економічний стан учасників ринку, а ринкова стратегія безпосередньо впливає на добробут ринку в цілому. Описано імітаційну модель та процес моделювання як концептуальний підхід до визначення цін та обсягів, що впливає на роботу учасника РДН. Досліджено моделювання процесів визначення цінової позиції учасників ринку — продавців на РДН у межах комп'ютерної моделі. Існує об'єктивна необхідність у розробці для українського ринку відповідної інформаційної системи, яку призначено допомагати учасникам ринку при прийнятті рішень щодо визначення цін у заявках на аукціон РДН, а також вдосконалювати економічні показники підприємств економічної галузі.

Шифр НБУВ: Ж14163

1.У.1290. Особливості Інтернет-продажів в B2B-секторі / І. В. Ніколаєнко, В. І. Гальченко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 58-62. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Успішний бізнес B2B має одну спільну рису: продавці розуміють свою конкурентну перевагу, а цифрові інструменти допомагають їм у цьому. Якщо певний вебсайт не вирізняється серед конкурентів, є ймовірність, що він легко втратить своїх потенційних чи майбутніх клієнтів. Світ економіки сектора B2B величезний і, безумовно, різноманітний, але більшість функцій електронної комерції B2B-сектора або платформи управління ринком дуже схожі. Щоб запропонувати ідеальний клієнтський досвід і полегшити для інших ведення бізнесу, слід мати платформу електронної комерції з функціями, створеними спеціально «під підприємство», тобто під продавця. Щоб успішно задовольняти потреби своїх онлайн-покупців і досягти успіху на своїх конкурентних ринках, продавці B2B-сектора мають забезпечити свої вебмагазини низкою ключових функцій для електронної комерції B2B, що висвітлено у роботі. У роботі досліджуються базові інструменти Інтернет-маркетингу у сфері B2B, які є ефективними під час просування продукції промисловими підприємствами. Визначено, що Інтернет-продажі B2B мають свої особливості, а для безпосередніх контактів з потенційними партнерами потрібно використовувати оптимізований сайт та вебаналітику. Наведено алгоритм налагодження взаємодії між покупцем і продавцем, розглянуто основні канали збуту B2B-середовища та описано проблеми, з якими стикаються підприємці під час діяльності на ринку B2B. Обґрунтовано актуальні канали збуту B2B-продукції, наведено алгоритм прийняття рішення про вихід підприємства в Інтернет-середовище та розглянуто недоліки Інтернет-продажів. Результати проведеного дослідження можуть бути корисними на ринку B2B для підвищення ефективності Інтернет-бізнесу не лише українських, але й іноземних підприємств, які діють в умовах високої мінливості чинників бізнес-середовища.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1291. Теоретичні аспекти вибору технологій електронної комерції / В. В. Фалдина, Р. Р. Русин-Гриник, С. В. Яворський // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 87-90. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Сьогодні галузь електронної комерції є важливим фактором успішного перебування на ринку, проте для більшості вітчизняних організацій залишається складним явищем, яке потребує великих фінансових вливань. Однак поширення та стрімкий розвиток електронної комерції тісно пов'язані з глобальним поширенням мережі Інтернет. Це означає, що кількість користувачів мережею Інтернет прямо пропорційно впливає на численність потенційних покупців у Інтернет-магазинах. Вітчизняні підприємства помітно відстають від підприємств розвинених країн Європи та світу за ступенем використання глобального вебпростору у своїй господарській діяльності. Це показує низький рівень фінансування сфери розвитку технологій електронної комерції, низький рівень доходів населення, а також нестабільну ситуацію в країні з 2016 р. У дослідженні проаналізовано теоретичні аспекти поняття «електронна комерція», обґрунтовано основні напрями її розвитку, проаналізовано тенденції її розвитку на території України, зокрема відзначено постійне збільшення значення електронних операцій.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

Див. також: 1.У.380, 1.У.525, 1.У.658, 1.У.681, 1.У.1299, 1.У.1303

Економіка внутрішньої торгівлі в цілому

1.У.1292. Брендинг у виробничо-торговельних ланцюгах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / К. А. Добровольська; Херсонський нац. техн. ун-т. — Херсон, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних положень і розробленню науково-практичних рекомендацій стосовно здійснення брендингу у виробничо-торговельних ланцюгах. За результатами проведеного дослідження розвинено теоретичні підходи до визначення суті бренду і брендингу. Удосконалено концептуальний підхід до визначення та формування виробничо-торговельних ланцюгів. Обґрунтовано теоретико-методичні підходи щодо визначення ролі та місця брендингу у виробничо-торговельному ланцюзі, що уможливило ідентифікування властивості брендингу як управлінського процесу та надало змогу врахувати його складові при формуванні ко-бренда виробничо-торговельного ланцюга. Набуло подальшого розвитку застосування аналітичного інструментарію проведення маркетингових досліджень, що базується на комплексному застосуванні кабинетних, польових та Інтернет-досліджень у поєднанні з прогностичними методами. Запропоновано науково-методичний підхід щодо оцінювання ефективності брендингу у виробничо-торговельних ланцюгах. Сформовано комплексний підхід до побудови механізму брендингу у виробничо-торговельних ланцюгах, який базується на запровадженні уніфікованих для всіх ринків і вироб процесу планування, термінологічної бази, структури даних для стратегічного аналізу, стратегічних моделей і програм. Розвинено науково-практичний підхід щодо прийняття стратегічних рішень здійснення брендингу у виробничо-торго-

вельних ланцюгах, що уможливило підвищення ефективності їх маркетингової діяльності.

Шифр НБУВ: РА442499

1.У.1293. Економічна ефективність інформаційної безпеки підприємств торгівлі / В. Чубаєвський, Т. Жук // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 106-117. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Постійна автоматизація бізнес-процесів, перехід в онлайн-режим під впливом COVID-19 детермінували цифровізацію діяльності підприємств торгівлі. Швидка зміна умов функціонування, аматорська поведінка в Інтернет-просторі призвели до стрімкого зростання кіберзлочинів. Представники бізнесу дедалі більше усвідомлюють важливість забезпечення достатнього рівня інформаційної безпеки (ІБ). Це, в свою чергу, зумовило необхідність оцінки ефективності, в тому числі економічної, ІБ підприємств торгівлі. Мета дослідження — обґрунтування необхідності економічної оцінки ефективності ІБ як необхідної умови успішної діяльності підприємств торгівлі. Інформаційну базу дослідження становлять чинні нормативно-правові акти України, публікації вітчизняних та зарубіжних учених з тематики дослідження, матеріали Державної служби статистики України, зарубіжні аналітичні звіти. Використано методи узагальнення, наукового абстрагування та систематизації, аналізу та синтезу, порівняння. Розкрито суть понять «інформаційна безпека», «економічна ефективність» у контексті діяльності підприємства. Проаналізовано динаміку капіталовкладень у програмне забезпечення в різних сферах діяльності підприємства. Визначено склад витрат підприємства на забезпечення ефективної системи ІБ торговельного підприємства. Досліджено основні методи оцінки економічної ефективності ІБ підприємства та визначено найбільш ефективні для підприємств торгівлі. Висновки: дослідження доводить необхідність оптимізації вартості інформаційного забезпечення. Виявлено особливості вартості інформаційного забезпечення та відокремлення результату (доходу, прибутку) від функціонування ефективної системи ІБ. Запропоновано найбільш ефективні методи оцінки економічної ефективності ІБ для підприємств торгівлі. Зазначені питання можна поглибити, розглянувши специфіку оцінки економічної ефективності ІБ з урахуванням особливостей діяльності оптово-роздрібних підприємств.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.1294. Ключові аспекти управління конкурентоспроможністю торговельного підприємства / Т. І. Данько, Н. П. Яворська, М. М. Тупісь // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 6. — С. 30-33. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Економічна ефективність торговельного підприємства залежить від правильного управління конкурентоспроможністю. Проаналізовано основні аспекти управління конкурентоспроможністю торговельного підприємства. Визначено, що наявність конкурентних переваг демонструє готовність торговельного підприємства застосовувати інноваційні підходи до управління. Обґрунтовано поняття управління конкурентоспроможністю торговельного підприємства. Розроблення чіткого механізму управління конкурентоспроможністю базується на аналізі внутрішніх і зовнішніх факторів, що допоможе підприємству втриматися на ринку. Ця умова досягається шляхом розроблення та впровадження чіткого алгоритму управління конкурентоспроможністю підприємства. На їх основі проводиться побудова алгоритму управління конкурентоспроможністю підприємств в умовах економічної кризи.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1295. Нечесна підприємницька практика в угодах зі споживачами / Л. Микитенко // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 64-75. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Сучасний стан правовідносин між споживачами та суб'єктами господарювання, які реалізують чи пропонують для реалізації косметичні засоби, набули масштабності в частині порушення прав споживачів, зокрема щодо введення споживачів в оману. Чинне споживче законодавство не враховує всі особливості стосовно прав споживачів і механізмів їх реалізації, деякі норми є неоднозначними та неефективними, чим і користуються несумлінні суб'єкти господарювання. Мета дослідження — правовий аналіз ситуацій, пов'язаних із застосуванням засобів нечесної підприємницької практики, та окреслення механізмів захисту прав споживачів у разі використання нечесної підприємницької практики в угодах зі споживачами. Використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: формально-логічний (аналіз, синтез, аналогія, узагальнення, індукція, дедукція); системний; соціологічний дослідження. Інформаційною базою дослідження є національне законодавство, судова практика, Директиви ЄС, Інтернет-ресурси та аналітичні матеріали вітчизняних науковців. Проаналізовано правові проблеми щодо порушення прав споживачів у разі придбання косметичних засобів та укладання договору про споживчий кредит, із застосуванням засобів нечесної підприємницької практики. Визначено порядок захисту прав споживачів і підстави розірвання договору роздрібної купівлі-продажу та договору про споживчий кредит, з використанням засобів нечесної підприємницької практики. Висновки: у чинному

законодавстві доцільно закріпити норму, яка б врахувала положення Директиви 2008/48/ЄС про пов'язані кредитні договори: якщо споживач здійснює своє право на повернення коштів за договором купівлі-продажу, то він не має продовжувати нести зобов'язання за суміжним з договором купівлі-продажу кредитним договором.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.У.1296. Сучасний бренд-менеджмент у системі стратегічного управління підприємством в умовах посилення процесів диджиталізації / О. П. Просяник, К. В. Яреско // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 61-67. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

За сучасних умов підприємства намагаються утримати позиції на ринку, посилено імплементуючи цифрову трансформацію, що вже деякий час є офіційним державним політичним курсом з метою розбудови цифрової економіки в Україні. Мета дослідження — аналіз трендів диджиталізації на підприємствах з огляду на законодавчу базу та реалії сучасної економіки для розробки стратегії управління брендами за даних умов. Проаналізовано законодавчу базу, що здійснює правове регулювання процесів цифрової трансформації в Україні. З'ясовано основні напрями державної політики щодо процесу диджиталізації в усіх сферах життєдіяльності суспільства, адже інноваційна модель економічного зростання є одним із головних завдань держави у найближчій перспективі. Виокремлено етапи впровадження цифрової трансформації на підприємстві. Зазначено, що у процесі диджиталізації підприємства мають враховувати індивідуальні особливості, задля чого має бути розроблена стратегія. Структурована, послідовна стратегія управління підприємством, розроблена з метою поступового імплементування диджиталізації, виведе підприємство на новий рівень і зробить його більш конкурентоспроможним, зміцнить репутацію їх брендів на сучасному ринку. Зазначено, що впровадження цифрових технологій є лише першим кроком у цифровій трансформації підприємства. Наступним етапом розвитку бізнесу є розробка цифрових бізнес-моделей. Підприємствам необхідно розробити конкурентоспроможну модель ведення бізнесу, враховуючи всі етапи цифрової трансформації у стратегії розвитку компанії в цілому й бренд-стратегії зокрема. Висновки: державну політику України спрямовано на підтримку і мотивацію підприємств у переході на цифровий формат і її закріплено як на законодавчому рівні, так і носить рекомендаційний характер. Сучасність вимагає від підприємств переходити у цифровий формат на всіх рівнях, в такому разі вони зможуть утримати позиції на ринку. Індустрія 4,0 вимагає від підприємств виходити на інший, якісно новий рівень бізнесдіяльності.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1297. Цифровий брендінг підприємства у комплексі маркетингових комунікацій / Т. Янковець, К. Медведєва // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 4. — С. 72-83. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Сучасне маркетингове середовище характеризується активним використанням цифрових технологій у бізнесі та маркетингу, у тому числі для просування брендів. Цифровий брендінг — новітній напрям маркетингової діяльності для покращання впізнаваності та позитивного іміджу бренду, підвищення лояльності споживачів та, як наслідок, підвищення ефективності діяльності підприємства, що забезпечує можливість його розвитку у довгостроковій перспективі. Завдяки цифровому брендінгу комунікаційні повідомлення бренду більш точно та адресно доносять цінність пропозиції, що сприяє формуванню довгострокових лояльних відносин зі споживачами. Звідси становлення та розвиток цифрового брендінгу підприємства потребує систематизації розрізних його інструментів, встановлення взаємозв'язку між цілями і завданнями брендінгу з цифровими його інструментами. Мета дослідження — обґрунтування інструментарію цифрового брендінгу підприємства. Використано методи: аналізу та синтезу, системно-структурного аналізу, порівняння та графічного зображення, логічного узагальнення результатів. Обґрунтовано суть цифрового брендінгу підприємства та його роль у формуванні комплексу маркетингових комунікацій. Визначено основні теоретичні особливості та етапи розвитку цифрового брендінгу з позиції теорії економічних циклів. Охарактеризовано основні специфічні ознаки та інструменти використання цифрового брендінгу у просуванні товарів та послуг в мережі Інтернет. Висновки: визначено поняття цифрового брендінгу. Обґрунтовано теоретичні засади розвитку цифрового брендінгу та виокремлено основні етапи його становлення. Розкрито специфіку використання основних інструментів цифрового брендінгу для побудови комунікації з брендом на основі використання моделі PESO, в якій відображено чотири типи медіаканалів бренду для поширення інформаційних повідомлень з урахуванням цілей та завдань бренду.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.1298. Development prospects and benefits of production of goods with the geographical indication «Melitopol Cherry» / Т. S. Chernukha, A. V. Novorovska // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 315-321. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Визначено, що за умов сучасного розвитку світової економіки відбувається неухильне зростання міжнародної торгівлі товарами та послугами, які містять інноваційну компоненту та захищаються правами інтелектуальної власності. Аргументовано, що саме це забезпечує зростання обсягів експорту країн із розвинутою ринковою економікою й утворює вагому складову національних економік відповідних країн. Мета роботи — вивчення теоретичних і практичних аспектів функціонування світового ринку інтелектуальної власності. Проаналізовано основні тенденції та особливості розвитку ринку товарів з географічним зазначенням. Зазважено, що наразі особливої актуальності набувають сільськогосподарські товари регіонального походження, підвищений попит на які зумовлений їх унікальними й оригінальними ознаками. Визначено зростання значущості сертифікованих місцевих продуктів та їх вплив на розвиток бізнесу. Охарактеризовано основні етапи регіонального брендінгу місцевих традиційних продуктів і запропоновано механізм підвищення конкурентних позицій України на світовому ринку. Проведено аналіз динаміки показників, пов'язаних з використанням об'єктів промислової власності в Україні, у тому числі географічних зазначень. Обґрунтовано важливість економічних функцій інтелектуальної власності та доведено, що використання її об'єктів спрямовано на підвищення конкурентоспроможності як окремого підприємства, організації, так і держави в цілому. При цьому основну увагу зосереджено на перспективах розвитку та перевагах виробництва товару з географічним зазначенням «Мелітопольська черешня». Встановлено, що в умовах розвитку ринкової економіки широке використання засобів індивідуалізації сприяє створенню здорового конкурентного середовища. Визначено переваги від використання географічного зазначення «Мелітопольська черешня» для українських виробників.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1299. Digital-marketing as a modern tool for promotion of goods and services in social networks / O. Yevseitseva, Z. Liulchak, O. Semenda, M. Jarvis, I. Ponomarenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 361-370. — Бібліогр.: 30 назв. — англ.

Обґрунтовано доцільність використання digital-маркетингу для просування товарів і послуг у соціальних мережах. Результати проведеного аналізу відображають вагому роль digital-маркетингу як головного інструмента у просуванні товарів і послуг у соціальних мережах, формуванні лояльності та довіри споживачів. Розглянуто на проаналізовано значущість зовнішніх факторів: регіон, на який вийшли з товарами (послугами); рівень економічного розвитку країни; якість покриття Інтернету; доступність до Інтернету всіх верств населення; вік аудиторії та ін. у виборі маркетингової стратегії просування товарів (послуг) за допомогою digital-маркетингу. Наведено відмінності digital-маркетингу та Інтернет-маркетингу та визначено, що поняття «digital-маркетинг» є ширшим поняттям і, крім Інтернет-маркетингу, включає рекламу та просування за допомогою цифрових технологій. Узагальнено поняття «digital-маркетинг» і запропоновано його розглядати як засіб просування товарів (послуг, бренду, продукту) за допомогою використання цифрових технологій із метою задоволення потреб споживача. Сформувано пропозиції щодо визначення доцільності застосування digital-маркетингу для просування різноманітних видів товарів (послуг) у різних соціальних мережах за допомогою інтегрального показника фактору застосовності. Запропоновано етапи побудови стратегії цифрового маркетингу. Визначено доцільність проведення попереднього маркетингового аудиту, спираючись на аналітичні дані, одержані за допомогою різноманітних сервісів, що виступають у ролі інструментів digital-маркетингу. В умовах усеохоплюючої популярності онлайн-шопінгу одночасно спостерігається існування масштабної конкуренції між онлайн-магазинами. Відтак, аби бути клієнтоорієнтованим і мати власну лояльну аудиторію, бізнес має урахувати персональні впровадження потенційних споживачів, які можуть стати клієнтами онлайн-магазину та/або бренду.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1300. Implementation of brand management in enterprise management: Ukrainian realities / O. Vdovichena, A. Vdovichen, O. Losheniuk, I. Losheniuk, V. Chychun // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 546-555. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Проаналізовано сучасні визначення поняття «бренд-менеджмент» (БМ). Критичний аналіз наявних визначень надав можливість об'єднати наявні трактування в підходи: БМ як система управління; БМ як управлінська діяльність; БМ як маркетинговий інструмент; БМ як елемент (напрямок) управління. Запропоновано під БМ розуміти елемент системи управління, спрямований на формування, підтримку та розвиток окремих брендів (корпоративного бренду) підприємства з метою отримання конкурентних переваг. Обґрунтовано трактування відрізняється від наявних підкресленням підпорядкування БМ системі управління діяльністю підприємства та виокремленням завдань, об'єкта та мети БМ у сучасних українських реаліях. Систематизовано погляди вчених до виокремлення факторів впливу на ефективність впровадження БМ в управління діяльністю підприємства.

Окреслені фактори проаналізовано та доповнено. Запропоновано для оцінки факторів впливу на ефективність упровадження БМ в управління діяльністю підприємства використовувати економіко-математичний метод Кендалла, що надає можливість розташувати вплив виокремлених факторів за значимістю: наявність інновацій, урахування впливу глобалізаційних процесів, наявність і використання всіх елементів комплексу маркетингу, належний рівень іміджу сформованого бренду, врахування перспектив розвитку бренду на міжнародних ринках, належний рівень розвитку ідентичності бренду, активність бренд-менеджерів, наявність бренд-менеджера, закріпленого за кожним брендом, узгодженість БМ із підсистемами маркетингу на підприємстві, врахування територіальних, культурних та економічних факторів розвитку системи маркетингу на підприємстві. Запропоновано та обґрунтовано науково-методичний підхід до ефективного впровадження БМ в управління діяльністю підприємства з урахуванням українських реалій функціонування сучасних підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1301. Target advertising technologies: essence and efficiency / R. Ihnatenko // *Фінанс-кредит, діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 428-435. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Розроблено та обґрунтовано напрями оцінювання ефективності таргетингової реклами (ТР), з'ясовано її суть і визначено ключові технології здійснення ТР в сучасних умовах ведення бізнесу. Під ТР встановлено вважати один із видів реклами, яка застосовується в Інтернет-середовищі, спрямований на конкретну аудиторію, параметри якої ставить сам рекламодавець. Обґрунтовано такі чинники націлювання ТР: демографічні дані про споживачів (вік, стать, сімейний стан), географічні дані споживачів (країна, місто, область), соціальний статус споживачів (місце роботи чи навчання, посада), інтереси, захоплення, програми, спільноти споживачів. Ключовими технологіями ТР визначено такі: таргетинг за ключовими словами, географічний таргетинг, часовий таргетинг, соціально-демографічний таргетинг, тематичний таргетинг, поведінковий таргетинг, динамічний ретаргетинг, пошуковий ретаргетинг, CRM-ретаргетинг. Запропоновано такий алгоритм визначення ефективності таргетингової реклами: обчислення ціни переходу, визначення ціни ліду, розрахунок розміру конверсії, визначення коефіцієнта CPA, обчислення показника ROMI, розрахунок коефіцієнту ROI. На підставі запропонованого алгоритму здійснено оцінку ефективності ТР кампанії на прикладі сторінки в соціальній мережі Instagram магазину взуття Avel.shoes. Визначено результати ефективності ТР, до яких віднесено: підвищення лояльності відвідувачів, збільшення конверсії, економію рекламного бюджету. Доведено, що ТР є одним із перспективних маркетингових інструментів в умовах ведення бізнесу з застосування Інтернет-технологій, який сприяє підвищенню ефективності функціонування суб'єкта господарювання у сфері продажу та загалом у контексті зростання фінансових показників діяльності.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.659

Торгівля окремими видами товарів

1.У.1302. Аналіз експортно-імпорتنних операцій ринку сільськогосподарської продукції України / М. С. Рахман, К. Р. Леоненко // *Бізнес Інформ*. — 2020. — № 6. — С. 152-159. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження тенденцій зовнішньоекономічної діяльності ринку сільськогосподарської продукції України, розробка проекту щодо покращання її функціонування на основі статистичного аналізу з використанням розрахованого прогнозу. Об'єктом дослідження виступає зовнішньоекономічна діяльність ринку сільськогосподарської продукції України, а предметом — становище та особливості функціонування зовнішньоекономічної діяльності ринку сільськогосподарської продукції України. Проаналізовано роль сільського господарства в зовнішньоекономічній діяльності та з'ясовано основні теоретичні засади функціонування сільськогосподарського ринку України. Визначено основні показники діяльності в структурі та динаміці, серед яких: частка основних статей в експорті-імпорті; загальні обсяги зовнішньої діяльності; баланс зовнішньоекономічних операцій, внаслідок чого виокремлено провідні тенденції сучасного стану ринку. Досліджено основні ринки збуту України та динаміку їх диверсифікації за 2015 — 2019 рр. Розраховано прогнозні значення експортної діяльності АПК України на 2020 — 2021 рр., враховуючи покращання та погіршення основних факторів впливу. Окреслено основні проблеми зовнішньоекономічної діяльності ринку сільського господарства України, що стримують економічний розвиток і зростання. Запропоновано основні напрями реформ на законодавчому рівні та загалом для покращання функціонування, економічного зростання, посилення позицій України на світовому ринку АПК і нарощення обсягів іноземної валюти в країні.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1303. Дослідження переваг та ризиків електронної роздрібною торгівлі лікарськими засобами / О. О. Комаріда, С. Г. Убогов, Н. В. Суртаєва, В. І. Тодорова, Л. О. Федорова // *Фармацевт. журн.* — 2021. — 76, № 6. — С. 5-17. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Питання переваг і можливих ризиків впровадження ЕРТ ЛЗ є актуальним та практично значущим. Мета дослідження — аналіз законодавчих нововведень щодо ЕРТ ЛЗ, визначення переваг та можливих проблем впровадження ЕРТ ЛЗ, ідентифікація потенційних ризиків для якості ЛЗ під час ЕРТ та визначення організаційно-практичних заходів щодо їх запобігання та їх мінімізації. На першому етапі дослідження було проведено системний і змістовний аналіз нових положень, внесених до Закону України «Про лікарські засоби» (Закон) щодо здійснення ЕРТ ЛЗ. Згідно з цими положеннями ФП, які мають ліцензію на роздрібною торгівлю ЛЗ, дозволяється здійснювати ЕРТ ЛЗ, а також організувати та здійснювати їх доставку кінцевим споживачам за умови виконання певних вимог. Закон вимагає, щоб інформація про ФП, яке здійснює ЕРТ ЛЗ (ФП), вказувалася у Ліцензійному реєстрі Державної служби України з лікарських засобів контролю за наркотиками (Держлікслужби), та Переліку суб'єктів господарювання (СГ), які мають право на здійснення ЕРТ ЛЗ, що розміщується на веб-сайті Держлікслужби. Цей перелік має включати: назву ФП; адресу місця знаходження ФП та аптечних закладів (АЗ), з яких здійснюється доставка ЛЗ; дату початку діяльності з ЕРТ ЛЗ; адресу веб-сайту ФП, що використовується для ЕРТ ЛЗ. Окрім того, веб-сайт Держлікслужби має містити: інформацію про законодавство щодо здійснення ЕРТ ЛЗ; логотипи СГ, які мають право на здійснення ЕРТ ЛЗ, Перелік таких СГ та адреси їх веб-сайтів; дані щодо ризиків, пов'язаних із ЛЗ, ЕРТ якими є незаконною. На сайті ФП мають бути розміщені контакти Держлікслужби та її територіального органу; логотип із гіперпосиланням, що споживача на сторінку Переліку СГ, які мають право на здійснення ЕРТ ЛЗ; опція надання фармацевтичної консультації; вартість доставки ЛЗ. ФП повинно мати власну службу доставки, обладнання та устаткування, що забезпечують дотримання визначених виробником умов зберігання ЛЗ під час транспортування. Суттєвими умовами здійснення доставки ЛЗ із залученням ОПЗ є: наявність в ОПЗ обладнання та устаткування, що забезпечують дотримання належних умов зберігання і транспортування ЛЗ, та зобов'язання дотримуватися цих вимог; можливість здійснення контролю за дотриманням умов зберігання ЛЗ під час їх доставки з боку ФП — не менше одного разу на рік, з боку територіального органу Держлікслужби — в межах здійснення заходів державного контролю якості ЛЗ. Більш конкретизовані вимоги щодо порядку здійснення ЕРТ ЛЗ та їх доставки споживачам визначаються Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з роздрібною торгівлю ЛЗ (ЛТ). Постановою Кабінету Міністрів України від 22.09.2021 р. № 1002 було внесено зміни до ЛТ, зокрема в частині врегулювання правил ЕРТ ЛЗ.

Шифр НБУВ: Ж28227

1.У.1304. Концепція конкурентного ринку електричної енергії України на постнеоліберальній основі / Т. І. Салашенко // *Проблеми економіки*. — 2022. — № 3. — С. 70-83. — Бібліогр.: 78 назв. — укр.

Формування конкурентного ринку електроенергії є міжнародним зобов'язанням України та національним інтересом її суспільства. Наразі в Україні відбувається імплементація європейської моделі ринку електроенергії, однак і в ЄС процес її перегляду для прискорення «зеленого» енергетичного переходу. Стверджено, що неоліберальна економічна парадигма, яка домінувала у світі протягом останніх 90 рр., потребує перегляду для посилення взаємодії в інтересах суспільства та довкілля. Новою економічною парадигмою визнається постнеолібералізм, який передбачає стратегічне партнерство держави та бізнесу в інтересах суспільства та довкілля. Формування конкурентного ринку електроенергії на постнеоліберальній основі здатне забезпечити результативність його функціонування, запобігти електроенергетичним кризам та сприяти сталому адекватному розвитку. Теоретичним підґрунтям формування конкурентного ринку електроенергії має бути теорія галузевого ринку, синергетика та теорія економічних механізмів, принципи яких мають бути закладені в основу конкурентного ринку електроенергії. Ринок електроенергії на постнеоліберальній основі буде створено на основі 3 функцій: результативності ринку, електроенергетичної безпеки та адекватності розвитку, — та передбачає впровадження 2 прямих економічних механізмів: товарного ринку, ринку потужностей (механізми ринку допоміжних послуг і пропускних потужностей є субсидіарними до них). Запропоновано концептуальну модель конкурентного ринку електроенергії на постнеоліберальній основі, виділено принципи, завдання, визначено ролі учасників; сформульовано систему гіпотез і положень її реалізації. Операційна модель впровадження конкурентного ринку електроенергії складається з чотирьох етапів: його ідентифікація за ключовими детермінантами, аналіз тенденцій розвитку, побудова економічного механізму, вибір інструментів діагностики.

Шифр НБУВ: Ж100602

1.У.1305. Маркетинговий аналіз сегмента ринку лікарських засобів — похідних 9,10-антрахінону в Україні / М. В. Стаевич, В. І. Зварич // Chemistry, Technology and Application of Substances. — 2021. — 4, № 1. — С. 116-125. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Проведено маркетинговий аналіз фармацевтичного ринку лікарських засобів (ЛЗ) — похідних 9,10-антрахінону. Показано, що на ринку України асортимент цих препаратів сформовано переважно ЛЗ закордонного виробництва, лідерами якого є країни-виробники Австрія, Італія, Німеччина та Індія. Визначено, що більшість антрахіноновмісних лікарських препаратів представлено засобами для лікування онкологічних захворювань різних типів і посилення перистальтики кишечника. Встановлено, що в Україні виробництвом трьох протипухлинних субстанцій займається ТОВ «Сінбіас Фарма». Вітчизняними виробниками препаратів на основі антрахіноновмісної лікарської рослини є ПрАТ «Ліктрави» та ПрАТ Фармацевтична фабрика «Віола», а виробниками глікозидів сени — АТ «Лубни-фарм», ТОВ «Гернофарм» і Фармацевтична компанія «Здоров'я». Основними лікарськими формами ЛЗ — похідних 9,10-антрахінону є ін'єкційні розчини, ліофілізати, таблетки та капсули тверді.

Шифр НБУВ: Ж101738

1.У.1306. Особливості створення фармкластерів в Україні для посилення позиції підприємств на ринку / Д. І. Загребельна, І. Ю. Приварникова // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 6. — С. 34-39. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Виділено основні особливості створення фармкластерів в Україні для посилення позицій підприємств на ринку. Виділено основні умови та чинники, які необхідні для формування кластерів, такі як розвинена інфраструктура поблизу підприємства, наявність ресурсів, потужності, кваліфікований персонал, який може бути залучений з будь-якої області. Проведено аналіз допоміжних видів діяльності українських фармацевтичних підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Надано логічне пояснення об'єднанню окремих видів діяльності підприємств. Визначено поєднання видів діяльності за КВЕД українських фармацевтичних компаній, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, які найчастіше зустрічаються. Економічно обґрунтовано створення фармкластеру фармацевтичним підприємством за умови поєднання основного з допоміжними видами діяльності. На основі аналізу видів діяльності, а також економічного доведення встановлено, що створення фармацевтичного кластеру посилює позицію підприємства на ринку.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1307. Розвиток вітчизняного ринку м'яса та м'ясопродуктів: проблеми і пріоритети / Л. В. Страшинська, О. О. Шеремет // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 3. — С. 53-61. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджений вітчизняний ринок м'яса та м'ясопродуктів із точки зору основних тенденцій розвитку. На основі балансу м'яса та м'ясних продуктів проаналізовано показники виробництва, експорту та імпорту. Досліджено сировинну базу галузі, з'ясовано, що переважає м'ясо птиці, яке у майбутньому складатиме основу м'ясного раціону пересічного українця. Визначено, що вітчизняний ринок м'яса та м'ясних продуктів відрізняється слабкою консолідацією основних товаровиробників, високим рівнем конкуренції та значною диверсифікацією. Проаналізовано основних гравців ринку, кожен з яких, виробляючи весь асортимент продукції, займає лідируючі позиції за різними групами товарів. Доведено, що в період кризи найбільш успішними виявилися ті виробники, які ще до кризи почали формувати вертикально інтегрований ланцюг — від вирощування худоби до реалізації готових виробів. Проаналізовано фонд споживання м'яса та м'ясних продуктів у розрахунок на одну особу за рік по областях та визначено найбільш пріоритетні області. Досліджено основні тенденції та чинники, які впливають на рівень споживання, найважливішими з яких виявилися рівень виробництва м'яса та м'ясопродуктів і співвідношення рівня цін і купівельної спроможності населення. Також значний вплив здійснює економічна ситуація в країні та сезонність виробництва. Тенденції до натуралізації продуктів харчування вплинули на розвиток ринку зростанням попиту на дорогу м'ясну продукцію й охолоджені м'ясні напівфабрикати. З'ясовано, що попит на іншу продукцію залежить від ціни та свіжості продукції. Обґрунтовано основні стратегічні цілі та завдання щодо розвитку вітчизняного ринку м'яса та м'ясних продуктів. Зважаючи на те, що виробництво м'яса і м'ясних продуктів є одним з найбільш важливих і пріоритетних напрямів продовольчого ринку, наголошено, що значимість м'ясопереробної галузі полягає у збалансованому та взаємопов'язаному функціонуванні різних підсистем — виробництва, переробки та реалізації м'ясної продукції, забезпечуючи потреби населення в м'ясі та продуктах його переробки.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.У.1308. Формування попиту на контрацептиви з використанням методу ван Вестендорпа на підставі встановлення споживчої цінності / Т. В. Маганова // Актуал. питання фармацевт. і мед. науки та практики. — 2021. — 14, № 3. — С. 343-353. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Один из основных показателей потребительской ценности товара — цена. Ее спорная идеалистико-материалистическая основа направлена на обеспечение интересов двух противоположностей — производителя/продавца и покупателя. Верно принятые ценовые решения с учетом требований обоих участников фармацевтического рынка позволят эффективно регулировать процессы деятельности фармацевтического бизнеса и системы обеспечения. Цель работы — апробация метода ван Вестендорпа на примере контрацептивов, установление их потребительской ценности для дальнейшего принятия рациональных решений относительно совершенствования системы обеспечения противозачаточными средствами украинских потребителей — женщин. В исследовании использован маркетинговый метод ван Вестендорпа на основе анкетирования квотной выборки женщин репродуктивного возраста одного из регионов Украины. Основные расчеты проведены в среде программного обеспечения MS Excel 2010. Опрос 420 женщин позволил определить максимальные диапазоны готовности платить (точки граничной дешевизны и дороговизны) для всех существующих фармацевтических видов контрацепции (гормональной, негормональной, медицинских изделий) в возрастных и доходных квотах. Установлено, что ценовая чувствительность зависит от социально-экономических показателей. Выводы: установленные максимальные диапазоны готовности платить значительно ниже рыночных цен на контрацептивы. Исключение составляют дешевые и распространенные противозачаточные средства (аэрозоль и мужской презерватив), что подтверждает необходимость использования маркетинговых методов исследования для удовлетворения потребностей потребителей — женщин.

Шифр НБУВ: Ж69485

1.У.1309. Theoretical fundamentals of management of technological development of pharmaceutical enterprises in the conditions of orientation on the international market / К. Kopishynska, K. Redko, T. Vasiltsova // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2022. — № 2. — С. 92-98. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Проаналізовано, що в умовах посилення конкуренції на світовому фармацевтичному ринку та прискоренням випуску нових препаратів, які користуються підвищеним попитом в умовах пандемії COVID-19, виникає нагальна потреба у підвищенні ефективності виробництва за рахунок технологічного розвитку, збільшення експорту та підвищення якості продукції, що призведе до позитивного впливу на результати роботи підприємства як на національному, так і на зовнішньому ринках. Розглянуто концепції управління технологічним розвитком виробництва, його принципи, напрями та ключові форми. Механізм технологічного розвитку експорторієнтованого підприємства визначається як система взаємодоповнюючих внутрішніх і зовнішніх ресурсів управління технологічним розвитком підприємства, а також інструментів для аналізу та оцінки технологічного забезпечення виробництва. Розглянутий у роботі процес управління технологічним розвитком експорторієнтованого підприємства являє собою послідовність етапів, що передбачають розробку проекту з вдосконалення виробничої системи, спрямованого на розширення експорту та залучення людських, матеріальних, інноваційних та інвестиційних ресурсів. Мета роботи — визначення та узагальнення суті та принципів управління технологічним розвитком підприємства, дослідження інструментів технологічного розвитку експорторієнтованого підприємства. Розглянуто теоретичну основу управління технологічним розвитком, який полягає у використанні інвестиційно-інноваційних інструментів у формованні фінансових процесів для забезпечення технологічного розвитку, вдосконалення та реструктуризації технологічного забезпечення. Визначено, що процес технологічного розвитку виробництва підприємства складається з послідовних етапів, серед яких: формування цілей та визначення завдань технологічного розвитку виробництва; аналіз сучасного стану технологічного оснащення підприємства; визначення світових тенденцій розвитку відповідних технологій та вибір найбільш прийнятних для компанії; визначення ключових можливостей підприємства та необхідних ресурсів для технологічного розвитку виробництва.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

Див. також: 1.У.352, 1.У.513, 1.У.1216

Економіка житлово-комунального господарства. Економіка побутового обслуговування населення

1.У.1310. Державне регулювання енергоефективності житлово-комунального господарства України: сучасний стан та перспективи / А. М. Гавриш // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 34-39. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Відображено нинішній стан державного регулювання у галузі енергоефективності житлово-комунального господарства, деталізовано сучасний стан і перспективи розвитку через призму сучасних напрацювань низки вчених. Оцінено практичну роль та значимість ефективності проекту «Реформи у сфері енергоефективності

Україні» за підтримання Німецького товариства міжнародної співпраці Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ GmbH). Визначено змістове наповнення та суть поняття «енергоефективність» виходячи із контексту регіонально-галузевому виміру нинішньої української держави. Розглянуто Енергетичну стратегію України на період до 2035 р. з точки зору забезпечення реалізації державно-регіональної політики у галузі енергоефективності у сучасній Україні. Проведено комплексне аналізування Закону України «Про Фонд енергоефективності» й результатів його втілення. Здійснено аналіз законопроекту № 2458 «Щодо внесення змін до деяких законів України відносно врегулювання окремих питань у сфері надання житлово-комунальних послуг й конкретизовано його прогалини. Перераховано основоположні законодавчі акти України, якими регулюється функціонування галузі житлово-комунального господарства як найбільшого споживача енергетичних ресурсів, через призму теми державного регулювання енергоефективності. Визначено актуальність та виділено перспективні результати від ухвалення Закону України «Про енергоефективність». Виявлено перспективні напрями майбутньої теоретико-практичної дослідної діяльності щодо державного регулювання енергоефективності у межах сучасного житлово-комунального господарства. Охарактеризовано галузь житлово-комунального господарства з позиції енергоефективності. Визначено головні стратегічні напрями і шляхи досягнення мети енергоефективності у галузі українського житлово-комунального господарства. Виділено перспективні напрями подальшої наукової роботи щодо поліпшення показників енергоефективності у сфері житлово-комунального господарства.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.У.1311. Інформаційна технологія територіальної сегментації ринку послуг на основі моделей і методів мультиплексного розбиття множин: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / А. П. Череватенко; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2019. — 23 с.: рис. — укр.

Побудовано нові математичні моделі задач територіальної сегментації ринку послуг у вигляді неперервних задач оптимального мультиплексного розбиття множин (ОМРМ), які є розширенням класу неперервних задач оптимального розбиття множин. Вперше теоретично обґрунтовано та розроблено методи розв'язання задач ОМРМ. В аналітичному вигляді одержано їх оптимальні розв'язки. Виконано наукове завдання розробки інформаційної технології територіальної сегментації ринку послуг довільного регіону на базі використання сучасних ІС технологій поряд з апаратом неперервних задач ОМРМ. Розроблена інформаційна технологія надає змогу кількісно обґрунтувати та підтримувати рішення про вибір місць для розміщення нових сервісних центрів, раціонально розподіляти клієнтів між наявними центрами з урахуванням їх потужностей, перерозподіляти зони обслуговування при відкритті нових або закритті існуючих центрів. Створено інтерактивну карту територіальної сегментації м. Дніпро на зони обслуговування сервісними центрами за різних порядків розбиття в онлайн режимі. Запропоновано новий підхід до побудови діаграм Вороного вищих порядків і її різних узагальнень на основі формулювання і розв'язання неперервних лінійних задач оптимального мультиплексного розбиття множин у відповідних постановках, який дозволяє будувати одразу діаграму Вороного k-го порядку та враховувати «потужності» точок-генераторів і оптимальне їх розміщення.

Шифр НБУВ: РА441865

1.У.1312. Інтегральна оцінка фінансового стану та кредитоспроможності комунальних підприємств України / О. А. Андренко, О. С. Мордовцев, С. М. Мордовцев // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 116-122. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проблема комплексної оцінки фінансового стану комунальних підприємств галузі, як і раніше, залишається актуальною. Мета роботи — розробка методичного підходу до інтегральної оцінки фінансового стану комунальних підприємств з використанням методу багатовимірної статистичної аналізу, оскільки всебічна оцінка діяльності комунальних підприємств галузі, які очолюють рейтинг, надасть змогу використовувати їх досягнення для вирішення проблем підприємств-аутсайдерів. Зроблено висновок, що методи обчислення інтегральних показників, наведені в Положеннях, розроблених Національним банком і Міністерством фінансів України, недостатньо об'єктивно відображають дійсний фінансовий стан і рівень кредитоспроможності підприємств. Запропоновано підхід до інтегральної оцінки фінансового стану, який передає побудову моделі інтегрального індексу фінансового стану підприємства; впровадження та вдосконалення інформаційної системи моніторингу фінансово-господарської діяльності підприємства; організації безперервної комплексної оцінки та контролю основних показників, що характеризують фінансовий потенціал підприємства. Описано основні етапи побудови моделі інтегрального індексу з використанням методу головних компонент. Підраховано інтегральний індекс, який характеризує фінансовий стан комунальних підприємств, і складено галузевий рейтинг комунальних підприємств водопостачання, що надає можливість своєчасно реагувати на погіршення фінан-

совий потенціалу при розробці антикризових управлінських рішень для підприємств аутсайдерів.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1313. Інформаційна технологія підтримки прийняття рішень в умовах індивідуальних потреб замовника: монографія / О. І. Проніна, О. Є. П'ятикоп; ДВНЗ «Приазовський державний технічний ун-т». — Маріуполь: ПДТУ, 2020. — 136 с.: рис., табл. — (Для IT-фахівців). — Бібліогр.: с. 97-108. — укр.

Розглянуто вирішення задачі підвищення ефективності прийняття рішення щодо вибору послуги в умовах індивідуальних потреб замовника. Для поставленої задачі обґрунтовано і описано нові моделі та методи на основі апарату нечіткої логіки. Детально викладено інформаційну технологію підтримки індивідуальних потреб замовника для систем організації транспортних послуг. Окреслено розробку систем підтримки прийняття рішень. Наведено огляд існуючих моделей та інформаційних технологій підтримки прийняття рішень в умовах нечіткої інформації. Визначено методи, що вирішують підтримку прийняття рішень в умовах нечіткої інформації. Означено модель представлення замовлення та модель представлення послуги. Охарактеризовано визначення параметрів, що використовуються в моделі послуги: ціна послуги, розташування виконавця щодо клієнта, рейтинг виконавця послуги, додаткові параметри, що використовуються в моделі послуги. Викладено використання моделі послуги на прикладі організації індивідуальної міської поїздки.

Шифр НБУВ: ВА863768

1.У.1314. Корпоративне управління в готельно-ресторанному господарстві: організація, стандартизація, фінансологізація / В. Ф. Доценко, Т. Д. Косова, О. В. Ярошевська // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 181-189. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Виявлено диференціальні особливості підприємств готельно-ресторанного бізнесу, які необхідно враховувати при організації та виборі інструментів корпоративного управління, а також обґрунтовано на цій основі його концептуальні засади. Визначено тенденції зміни стану корпоративного середовища в готельно-ресторанному господарстві протягом 2010 — 2018 рр.: втрата корпоративного потенціалу через вищі темпи скорочення кількості підприємств у порівнянні із загальноекономічними, особливо в частині великих і середніх корпорацій; більша конкурентоспроможність малих підприємств у порівнянні з мікропідприємствами; одиничні випадки ведення великого бізнесу; значно більша концентрація підприємств у рестораноному господарстві у порівнянні з готельним; більш розвинутий сегмент середніх підприємств у готельному бізнесі. Узагальнено ознаки корпоративного управління, які мають впроваджуватися в готельно-ресторанному господарстві, на основі синтезу таких підходів: стейкхолдерський, ціннісно- і вартісно-орієнтований, стандартизація, фінансологізація. Обґрунтовано концептуальні засади організації корпоративного управління в готельно-ресторанному господарстві: використання системи збалансованих показників; розробка власних кодексів корпоративного управління на основі міжнародних стандартів; формування та розкриття інтегрованої звітності у складі фінансової звітності і звітів про соціальну відповідальність. Показано, що забезпечення прозорості корпоративного управління сприятиме зміцненню конкурентоспроможності підприємств на ринку готельно-ресторанних послуг, підвищенню їх інвестиційної привабливості.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1315. Моделі, методи та інформаційна технологія підтримки індивідуальних потреб замовника при організації транспортних послуг: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / О. І. Проніна; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Дала. — Северодонецьк, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Метою дисертаційної роботи є підвищення ефективності прийняття рішень за рахунок розробки моделей, методів та інформаційної технології підтримки індивідуальних потреб замовника в системах організації транспортних послуг. Об'єкт дослідження — процес прийняття рішення щодо вибору послуг в умовах індивідуальних потреб замовника. Предмет дослідження — моделі, методи та інформаційна технологія підтримки прийняття рішення в умовах індивідуальних потреб замовника при організації транспортних послуг. Методи досліджень зумовлені поставленими завданнями й специфікою аналізованого об'єкта.

Шифр НБУВ: РА444576

1.У.1316. Теорія і методологія розвитку трамвайних колійних господарств України / А. М. Джабраїлов, О. Ю. Палант // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 56-63. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Здійснено аналітичний огляд із питань наявного стану та перспектив розвитку трамвайних колійних господарств підприємств-перевізників, що відносяться до комунальної власності міських рад. Запропоновано базуватися на рекомендаціях щодо впровадження новітніх безбаластних технологій реконструкції/будівництва трамвайних колій. Надано порівняльну економічну характеристику традиційної (шпальної) та безбаластної технологій, доведено, що остання більш вигідна з економічного погляду з огляду на її довговічність та суттєве скорочення витрат на

утримання колій, а також запобігання іншим негативним проявам, притаманним застарілим трамвайним коліям (шум, вібрація, блукаючі струми тощо). Надано докладний перелік основних напрямів реформування міського громадського електричного транспорту.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1317. Забезпечення економічної активності населення у контексті освітнього туризму: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / Д. Ш. огли. Мірзоєв; Харківський національний економічний ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено удосконаленню та розвитку теоретичних положень, методичних підходів, а також розробленню практичних рекомендацій із забезпечення економічної активності населення у контексті освітнього туризму. Уточнено теоретичні основи економічної активності населення та запропоновано удосконалене визначення поняття «економічно активне населення». Розкрито зміст і склад факторів, що впливають на баланс попиту та пропозиції на ринку праці. Визначено соціально-демографічні особливості освітньої міграції в контексті освітнього туризму та якості робочої сили. Уточнено поняття «освітній туризм». Виявлено основні тенденції економічної активності населення та якості його освіти. Запропоновано методичний підхід до визначення залежності між рівнями доходу країни на душу населення та його освіти. Розкрито методичний підхід до вибору пріоритетних напрямів розвитку освітнього туризму для зростання економічної активності населення. Обґрунтовано механізм забезпечення економічної активності населення з урахуванням потоків освітнього туризму. Сформовано методичне забезпечення зростання економічної активності населення в контексті освітнього туризму.

Шифр НБУВ: РА443272

1.У.1318. Інноваційні підходи в управлінні діяльністю туристичних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. І. Гладинець; ВНЗ, приватне акціонерне товариство «Міжрегіональна академія управління персоналом». — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Наведено нове вирішення наукового завдання розроблення інноваційних підходів в управлінні діяльністю туристичних підприємств шляхом обґрунтування теоретико-методологічних засад та надання практичних рекомендацій щодо використання концепції інноваційного стратегічного управління діяльністю туристичного підприємства. Проаналізовано науковий доробок, охарактеризовано стан та уточнено понятійний апарат питання інноваційних підходів до управління діяльністю туристичних підприємств. Розроблено та обґрунтовано схему кластерного розвитку туристичних підприємств українських Карпат. Сформульовано та обґрунтовано концепцію інноваційного стратегічного управління діяльністю туристичного підприємства. Визначено підходи до вдосконалення оцінювання ефективності інновацій та процесу інноваційного стратегічного управління. Розроблено науково-практичні рекомендації до вдосконалення засад управління діяльністю туристичних підприємств українських Карпат та визначено напрями та засоби удосконалення інноваційних підходів до управління діяльністю туристичних підприємств.

Шифр НБУВ: РА442778

1.У.1319. Механізми державного регулювання розвитку рекреаційної сфери в Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. С. Близнюк; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2019. — 40 с.: рис. — укр.

Систематизовано та сформульовано концептуальні положення стосовно механізмів державного регулювання рекреаційної сфери і досліджено історичні передумови і етапи їх формування. Надано визначення дефініції «механізми державного регулювання розвитку рекреаційної сфери». Узагальнено зарубіжний досвід функціонування державних механізмів регулювання розвитку рекреаційної сфери та доведено перспективність адаптації до українських реалій кращого світового досвіду щодо механізмів державної підтримки розвитку індустрії рекреації у напрямах: надання субсидій населенню на сплату рекреаційних послуг, створення союзу рекреаційних зон, організації рекламної кампанії рекреаційних регіонів, активізації розвитку рекреаційного кластера, впровадження механізмів стимулювання рекреаторів до постійного підвищення рівня якості рекреаційних послуг. Розроблено підходи до формування концептуально-цілісних механізмів державного регулювання розвитком рекреаційної сфери України, які містять такі елементи: удосконалення нормативно-правової бази, модернізацію фінансово-бюджетного механізму, впровадження процесу стратегічного планування, гармонізацію програмно-прогнозної діяльності, формування комплексної, інтегрованої системи інформаційного забезпечення, раціоналізацію інвестиційного механізму, гармонізацію інтересів держави та бізнесу, реконструкцію інфраструктурного комплексу та інше.

Шифр НБУВ: РА443030

1.У.1320. Розвиток інноваційного потенціалу туристичних підприємств: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Н. В. Лохман; «Ун-т імені Альфреда Нобеля», ВНЗ. — Дніпро, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні положення та розроблено рекомендації щодо розвитку інноваційного потенціалу туристичних підприємств. Визначено змістове наповнення поняття «інноваційного потенціалу підприємства» (ІПП). Уточнено понятійно-категоріальну суть розвитку ІПП. Удосконалено ідентифікацію його детермінантів розвитку. Сформовано теоретико-методологічні засади дослідження розвитку ІПП туристичних підприємств. Удосконалено концептуальну складову їх розвитку. Розроблено профіль життєвого циклу, запропоновано авторський підхід до визначення статусу туристичних підприємств. Удосконалено методичний інструментарій встановлення зв'язку між ефектами використання туристичних ІПП. Розвинуто систему конфігурацію управління за компетентнісним підходом. Удосконалено науково-методичний підхід щодо комплементації інноваційних та інвестиційних стратегій розвитку інноваційного потенціалу. Розроблено теоретико-методичні засади когерентності інноваційного потенціалу з інноваційними категоріями туристичних підприємств. Удосконалено механізм інформаційно-аналітичного забезпечення моделювання розвитку ІПП туристичних підприємств.

Шифр НБУВ: РА442651

Див. також: 1.У.661, 1.У.684

Економіка галузей невиробничої сфери

1.У.1321. Аналіз специфіки маркетингової стратегії розвитку сучасного закладу вищої освіти / І. І. Благун, М. І. Ус // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 1. — С. 83-89. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Визначено суть характеристик та класифікації видів маркетингової стратегії. В процесі дослідження надано її характеристику як складової освітнього маркетингу. Ідентифіковано, що розробка та впровадження дієвої маркетингової стратегії пов'язано з потребою здійснення активних змін в системі вищої освіти в цілому та конкретному ЗВО зокрема: в його структурі, корпоративній культурі, що сприяє забезпеченню його конкурентоспроможності як на ринку праці, так й на ринку освітніх послуг. Це пов'язано з тим, що в сучасних умовах маркетинг стає не тільки самостійною, а й провідною управлінською функцією, яка визначає не тільки освітню, наукову, але й технічну, виробничу політику навчального закладу, стиль і характер управління ними. Визначено та проаналізовано специфіку розробки маркетингової стратегії закладу вищої освіти, що включає не тільки врахування положення на ринку, оцінки перспектив зміни ринку освітніх послуг і майбутніх дій конкурентів, наявних ресурсних обмежень та можливостей, але й цілей та дій всіх партнерів ЗВО. Крім того, було визначено основні види стратегій ЗВО за різними критеріями, зокрема за: ієрархією в системі управління (виокремлено функціональну — маркетингову стратегію), стадією життєвого циклу, рівнем глобалізації діяльності, конкурентною позицією, характером поведінки на ринку освітніх послуг тощо. Запропоновано доцільний стратегічний набір розвитку сучасного ЗВО, а саме маркетингову активну наступачу стратегію зростання нішового ЗВО, що передбачає диверсифікацію діяльності. Перспективним напрямом подальших досліджень слід розглядати обґрунтування рекомендацій реалізації запропонованої маркетингової стратегії розвитку ЗВО на прикладі конкретних навчальних закладів з визначенням їх особливостей.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1322. Аналізування маркетингових інструментів ЗВО в online-сфері: порівняльний аналіз досвіду українських і польських університетів / М. Я. Гвоздь, Р. О. Мірошник // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 467-474. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження й аналізування використання маркетингових інструментів українськими та польськими закладами вищої освіти (ЗВО) в online-сфері та порівняння активності ЗВО України та Польщі в соціальних мережах Facebook та Instagram за кількістю вподобань користувачів активних акаунтів. Це слугуватиме основою для розроблення маркетингової стратегії ЗВО для підвищення рівня їх конкурентоспроможності та популяризації на ринку освітніх послуг. Здійснено огляд фахової літератури за досліджуваною проблематикою, що надало змогу виокремити трактування терміна «маркетинг освітніх послуг». Обґрунтовано актуальність переорієнтації закладів вищої освіти з використання маркетингових інструментів з offline на online-сферу. Проаналізовано активність ЗВО України та Польщі в соціальних мережах. Досліджено рейтинг топ-10 сторінок ЗВО України та Польщі у Facebook та Instagram за кількістю вподобань користувачів активних акаунтів. Виявлено, що ЗВО активно поширюють інформацію на своїх Facebook — та Instagram-сторінках, де розміщують інформацію стосовно навчання, освітнього процесу, різноманітних заходів у закладах вищої освіти. Зроблено висновок, що на сучасному етапі функціонування маркетингові інструменти в online-сфері є ключовим комунікатором між ЗВО та споживачами освітніх послуг. З огляду на це, ЗВО потрібно зосередити основний вектор уваги на

максимальне використання Інтернет-маркетингу. Для закладів вищої освіти запропоновано розробляти стратегії просування в соціальних мережах, що охоплюватиме як план контенту, так і цільову аудиторію.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1323. Брендинг як інструмент формування привабливості закладу вищої освіти в умовах сучасних викликів / Л. М. Янчева, О. В. Жегус, М. В. Михайлова // Бізнес Інформ. — 2020. — № 6. — С. 358-366. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Охарактеризовано чинники, що зумовлюють нові виклики для закладів вищої освіти (ЗВО). Установлено, що в умовах сьогодення викликів ЗВО для забезпечення стабільного функціонування та подальшого розвитку необхідно спрямовувати зусилля на стимулювання попиту на освітні продукти. Обґрунтовано, що в умовах гострої конкурентної боротьби країні можливості для подальшого розвитку одержують заклади вищої освіти, які покращать свою привабливість для абітурієнтів і на цій основі забезпечать необхідний обсяг набору студентів. Ефективним інструментом формування привабливості закладу вищої освіти є брендинг. З метою узагальнення вітчизняної практики брендингу як інструмента формування привабливості ЗВО в умовах сучасних викликів проведено дослідження провідних Ун-тів України. Результати проведеного аналізу вказують на те, що бренд більшості закладів сформувався під впливом історії їх розвитку та традицій, галузевої приналежності та слабо відображає концептуальні особливості освітніх продуктів та концепції підготовки фахівців. Для адаптації до нових викликів закладами вищої освіти необхідно здійснювати ребрендинг для посилення своєї впізнаваності та виділення серед конкурентів. Для цього запропоновано структурно-логічну схему етапів процесу ребрендингу, розроблено методичний підхід бального оцінювання складових бренду та інструментарій прийняття управлінських рішень за кожною з них. У результаті успішного ребрендингу посиляться ціннісні характеристики пропонованих послуг, покращиться імідж ЗВО та підвищиться його привабливість для абітурієнтів, що надасть йому конкурентні переваги та надасть змогу вирішити складні завдання, пов'язані зі збільшенням обсягу набору студентів.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1324. Дуальні технології у сьогоденних реаліях закладів вищої освіти України / В. Н. Парсяк, О. Є. Канах // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2022. — № 2. — С. 84-91. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Серед багатьох невирішених проблем, які постануть перед українським суспільством після закінчення війни, буде суттєве підвищення ефективності усіх сфер діяльності: економічної, політичної, соціальної. Теж саме стосується вищої освіти і системи відносин, в яких відбувається формування фахових компетенцій людського капіталу. Його, разом з іншими чинниками виробництва, бізнес залучає до процесів створення вартості. Є підстави вважати, що на цьому шляху стане актуальною технологія дуальної освіти. Покладаючись на цю робочу гіпотезу, в роботі зроблено спробу визначити точку відліку, з якої відбуватиметься рух до окресленої мети. Як наслідок систематизовано форми дуальної освіти, що набули поширення в нашій країні, та запропоновано їх характеристики. Зроблені висновки ґрунтуються на реальних кейсах. Описані в них події надають підстави для оптимізму та сподівань на розвиток та збагачення накопиченого досвіду.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1325. Ефективність регулювання державою ринку освітніх послуг у сучасних умовах / Ю. М. Атаманчук // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 4. — С. 101-104. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Ефективність державного регулювання ринку освітніх послуг в Україні передбачає декілька етапів. Кожний із них регламентує певний складник ефективності державного регулювання. Державне регулювання розглядається як альтернативний механізм, що компенсує неефективність ринку. Підставою для державного втручання є ринкові пробили, помилки. Ринок і держава не позбавлені вад: вибір між ринком та державою є лише вибором між різними ступенями й типами недосконалості. Проте в реальній змішаній економіці державне регулювання є явищем типовим, отже, виникають підстави для його аналізу й оцінювання. Виділяють такі види ефективності державного регулювання: економічну, соціальну, адаптаційну. Економічна ефективність передбачає відповідність одержаного результату поставлених соціально-економічних меті й методам, за допомогою яких вона досягається. Соціальна ефективність передбачає соціальну, або суспільну, спадкоємність політичних і економічних заходів, що проводяться державою, оскільки вплив більшості інструментів державної політики подвійний і суперечливий. Адаптаційна ефективність державного регулювання піддається як статичному, так і динамічному аналізу.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1326. Інструменти та механізми інноваційного розвитку вищого навчального закладу / Д. В. Біленко // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 45-49. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

В умовах глобалізації світової економіки вищі навчальні заклади (ВНЗ) починають ділити свої функції з іншими установами, що вимагає інтеграції освіти, науки і виробництва через інноваційний розвиток ВНЗ, їх трансформацію в дослідницькі Ун-ти. Незважаючи на велику кількість заходів з реформування системи вищої освіти, очікуваних результатів вони не надають. Наразі не тільки мета з інноваційного розвитку ВНЗ залишається недосягнутою, але й поглиблюються проблеми зниження якості освіти, незатребуваності випускників на ринку праці. Досліджено сучасні підходи до інноваційного розвитку ВНЗ, можна зробити висновок, що методологічною основою виступають методи з організації освітньої та наукової діяльності, трансформації організаційної структури. Майже невирішеним залишається питання поєднання зазначених методів з врахуванням того, на якому етапу життєвого циклу знаходиться ВНЗ. Мета дослідження — розробка системи взаємопов'язаних інструментів та механізмів з інноваційного розвитку ВНЗ. Структурування та синтез методів інноваційного розвитку ВНЗ. Запропоновано інструменти та механізми інноваційного розвитку ВНЗ, сукупність яких надає змогу здійснювати інноваційну діяльність за всіма напрямками роботи ВНЗ відповідно до його етапу життєвого циклу. Одержані результати можуть бути застосовані як керівниками ВНЗ, так і науковцями, які досліджують інноваційні процеси та явища в освіті. Висновки: погіршення стану вищої освіти в Україні потребує впровадження нових підходів до управління. Створення системи взаємопов'язаних інструментів та механізмів інноваційного розвитку ВНЗ сприятиме його трансформації в дослідницький ун-т.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1327. Компаративний аналіз видів організаційної структури управління закладом вищої освіти / О. В. Раєвнева, О. І. Бровко, І. В. Аксьонова, К. Р. Немашкало // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 111-118. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Сучасний етап модернізації національної та світової системи вищої освіти потребує перетворення закладів вищої освіти (ЗВО) в підприємницькі, інноваційно активні організації, що спроможні швидко адаптуватися до мінливих змін зовнішнього середовища. У зв'язку із цим потребують нового вирішення багато питань щодо управління ЗВО, а саме: забезпечення якості вищої освіти, підготовки кадрів, необхідних ринку праці, надання різноманітних освітніх послуг, забезпечення безперервності освіти та вдосконалення організаційно-економічного механізму управління ЗВО. З погляду системного підходу ЗВО як відкритої системи — це механізм перетворення відної інформації чи ресурсів на кінцеву продукцію, де ефективна організація внутрішніх процесів стає одним із найважливіших шляхів одержання його конкурентних переваг. На підставі аналізу основних властивостей ЗВО як відкритої динамічної системи визначено, що найважливішою системною характеристикою Ун-ту є його організаційна структура, яка включає чотири основні аспекти: опис структури підрозділів і відділів; зв'язки між ними та зовнішнім середовищем; інформація, що циркулює за цими зв'язками; виконувани структурними підрозділами та відділами функції. Мета роботи — дослідження різних видів організаційної структури управління ЗВО, визначення специфіки їх застосування в діяльності Ун-ту, що функціонує в умовах відкритого інформаційно-освітнього простору. Виокремлено основні види організаційної структури управління ЗВО, що побудовано за класичним принципом; визначено слабкі та сильні сторони їх застосування для управління ЗВО. Доведено, що перспективними є організаційні структури управління, побудовані за дивізійним і матричним типами, оскільки тільки вони здатні адекватно й оперативно реагувати на зміни як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі ЗВО. Сформовано перелік вимог, яким має відповідати сучасна, ефективна організаційна структура ЗВО, серед яких виділено: оптимальність, оперативність, надійність, економічність, гнучкість і стійкість системи управління. Проведене дослідження надало змогу дійти висновку, що ЗВО у процесі життєвого циклу має своєчасно коригувати свої стратегічні цілі діяльності та вносити адекватні зміни до організаційної структури відповідно до нових умов, в яких він функціонує.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1328. Методика оцінки ефективності наукових та науково-технічних робіт у закладі вищої освіти / Л. І. Бурдонос, В. М. Виноградня // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 65-75. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Досліджено врахування методики, яка визначає єдині підходи до оцінки ефективності наукових та науково-технічних робіт, що виконуються у закладі вищої освіти у вигляді проектних розробок та інвестиційних проектів. Мета дослідження — проаналізувати положення запропонованої методики, які можуть бути використані замовниками для оцінки значимості наукових робіт у ЗВО при вирішенні питань щодо визначення розмірів фінансування, надання грантів, підтримки інвестиційних проектів, укладення договорів на виконання наукових робіт, визначення

ціни науково-технічної продукції. Використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ, які забезпечили розв'язання поставлених завдань з вибраного напрямку дослідження. Проведений аналіз свідчить, що велика кількість ЗВО у своїй діяльності застосовують різні методики при розрахунках ефективності результатів наукових та дослідних робіт, але врахування цих видів ефекту при оцінці результативності виконання наукових та науково-технічних робіт у ЗВО потребує створення єдиної методики, яка б враховувала весь спектр технічних, економічних, соціальних та навчально-педагогічних ефектів при виборі оптимальних варіантів використання результатів наукових досліджень і розробок. Галузь застосування результатів: заклади вищої освіти України, Міністерство освіти і науки України, районні та місцеві відділи освіти. Висновки: ефективність НДР є основною складовою механізму визначення вартості науково-технічної продукції, що визначає джерела та обсяги фінансування. Безпосередньою складовою рівня ефекту є розвиток нових технологій в освіті. Для цього потрібна методика визначення ефективності наукових та науково-технічних робіт у закладах вищої освіти, призначена для розрахунку ефективності впровадження, виконання та реалізації наукових розробок як фундаментального, так і прикладного характеру (у виді проєктів) на усіх стадіях життєвого циклу наукових досліджень.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1329. Механізм фінансування охорони здоров'я України в умовах трансформації / Д. Г. Гавриченко, О. В. Козирева, Т. О. Попова, Л. В. Сергієнко // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 125-133. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Доведено та обґрунтовано необхідність фінансових змін у системі охорони здоров'я у процесі впровадження сучасних реформ. Мета роботи — визначення ефективних напрямів механізму фінансування сфери охорони здоров'я в Україні в умовах трансформації системи та її реформування. Досліджено основні положення нормативно-правового забезпечення фінансування охорони здоров'я України в умовах трансформації системи охорони здоров'я (Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я на 2015 – 2020 рр., Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я). Визначено фінансові можливості країни для реформування фінансового забезпечення системи охорони здоров'я України. Встановлено особливості фінансування первинної медичної допомоги державним і місцевими бюджетами. Проведено аналіз державних витрат на охорону здоров'я в Україні, аналіз державного фінансування у сфері охорони здоров'я в розрізі надання видатків за напрямками, аналіз обсягів державних субвенцій, аналіз витрат на первинну медико-санітарну допомогу за останні 5 років. Запропоновано сукупність напрямів удосконалення фінансового механізму охорони здоров'я України на державному та регіональному рівнях управління, впровадження яких надасть змогу підвищити результативність державного управління та уникнути ризиків, які зумовлені сучасними реформами та трансформацією цієї сфери.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1330. Мотивація персоналу при формуванні та розвитку кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я України / Т. П. Остапчук, С. Ю. Бірюченко, Л. Є. Лебединець, О. В. Палій, Н. В. Слущич // *Бізнес Інформ*. — 2021. — № 11. — С. 439-446. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мотивація персоналу розглядається як основний елемент його розвитку. Узагальнено теоретичний зміст поняття «кадровий потенціал підприємства» та визначено особливості та проблеми формування кадрового потенціалу в закладах охорони здоров'я. Адаже правильно побудована, оптимізована та заснована на реальних потребах персоналу система мотивації успішно поєднує стратегічні цілі установи, особисті інтереси працівників і першочергові потреби населення, що забезпечується закладами охорони здоров'я. Акцентовано увагу на постійному розвитку кадрового потенціалу установи для забезпечення його відповідності умовам діяльності, адаптації до зовнішнього середовища та самореалізації. Доведено, що велике значення під час формування та розвитку кадрового потенціалу відведено мотивації працівників і визначенню мотивуючих і демотивуючих факторів розвитку. Мотивацію персоналу закладів охорони здоров'я розглянуто в розрізі трьох її видів: матеріальної, нематеріальної (моральної) та адміністративної, а також проведено порівняльну характеристику цих видів мотивації в медичних установах за кордоном. Визначено специфіку роботи медичних працівників, яка впливає на їх мотивацію, оскільки значна кількість працівників медичних установ стикається із постійною негативною оцінкою їх роботи, що призводить до професійного вигорання та відсутності мотивації для подальшої роботи. Ця криза посилюється недостатнім рівнем фінансового забезпечення медичних працівників при постійному посиленні вимог до якості їх роботи. Запропоновано зацентрувати увагу уряду та керівників медичних установ на поєднанні матеріальних і нематеріальних засобів мотивації, уникненні демотиваційних чинників для забезпечення

ефективності формування та розвитку кадрового потенціалу медичного закладу.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1331. Обґрунтування джерел фінансування аграрних закладів вищої освіти / О. А. Шуст, О. М. Варченко, Ю. С. Гринчук, Д. Ф. Крисанов, Н. О. Рибак // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 116-124. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено основні способи формування державного фінансування закладів вищої освіти (ЗВО) та основні види додаткових джерел фінансування відповідно до міжнародного досвіду. Досліджено динаміку грошових надходжень українських ЗВО за різними джерелами фінансування. У зв'язку зі зменшенням частки державного фінансування та тенденції сьогодення до зростання потреби в постійних інвестиціях для модернізації та розвитку ЗВО Ун-там потрібно шукати додаткові джерела фінансування. Аграрні ЗВО становлять особливий інтерес, оскільки мають не лише інтелектуальний і науковий потенціал, співпрацюють з широким колом дослідників, залучені до розроблення інноваційних проєктів, а також мають виробничі центри, дослідницькі поля, лабораторії. Досліджено динаміку кількості партнерств аграрних ЗВО за результатами міжнародних конкурсів кредитної мобільності за 2015 – 2020 рр. Визначено, що основними джерелами додаткового фінансування аграрних ЗВО є: міжнародні проєкти та гранти, виробництво продукції власного бренду, господарські договори, курси підвищення кваліфікації, консультаційні послуги. Запропоновано модель управління додатковими джерелами фінансування для аграрних ЗВО і напрями стратегії управління. Встановлено взаємозв'язок між різними ланками управління та взаємозалежність різних джерел фінансування. Ключовими ланками в управлінні для всіх джерел додаткового фінансування є матеріально-технічна база та науково-педагогічні працівники, ефективність роботи яких має бути вмотивованою. Зростання грошових надходжень із додаткових джерел фінансування надасть змогу значно підвищити показники діяльності ЗВО, що впливає і на суму основного державного фінансування. Підвищити конкурентоспроможність аграрного ЗВО можливо за ефективного поєднання академічного та комерційного управління.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1332. Розробка маркетингового механізму співпраці закладів вищої освіти зі стейкхолдерами (на прикладі сфери в'їзного медичного туризму) / І. П. Чайка // *Бізнес Інформ*. — 2020. — № 6. — С. 351-357. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розроблено підходи до оцінки ефективності функціонування національних закладів вищої освіти (ЗВО) з позиції стейкхолдерів. На основі аналізу, систематизації та узагальнення сучасних вимог до провадження освітніх програм ЗВО, а також результатів аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Міністерству охорони здоров'я на підготовку кадрів, і тенденцій розвитку національної сфери в'їзного медичного туризму запропоновано критерії та індикатори ефективності маркетингового механізму співпраці ЗВО зі стейкхолдерами. Розроблено перелік критеріїв та індикаторів оцінювання ефективності маркетингового механізму співпраці ЗВО та стейкхолдерів як основи формування партнерської мережі. Вони є мінімальними зобов'язаннями партнерів, необхідними для функціонування партнерської мережі, можуть переглядатися та доповнюватися з урахуванням специфіки діяльності ЗВО та його стейкхолдерів. Зазначені критерії вказують, що треба робити, а індикатори ефективності є відповідним інструментом цієї роботи задля досягнення цілі учасниками партнерської мережі. Наведені індикатори ефективності не призначено для остаточного встановлення результатів функціонування партнерської мережі для її учасників та суспільства в цілому. Вони є першим етапом такої оцінювання та основою для розробки ЗВО власних наборів індикаторів з урахуванням специфіки діяльності та наявних ресурсів. Набір індикаторів та методи їх обрахунків мають за потреби оновлюватися, доповнюватися необхідними значеннями, перевірятися на релевантність та практичність, їх застосовність у діяльності конкретного ЗВО.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1333. Соціально-економічні пріоритети реформування сфери охорони здоров'я України / О. П. Корнійчук; НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи. — Київ: Фенікс, 2021. — 492, [3] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 468-[493]. — укр.

Обґрунтовано економічний механізм системи охорони здоров'я на принципах соціальної доступності та справедливості на основі пріоритетного розвитку первинної медичної допомоги на засадах сімейної медицини. Значну увагу приділено формуванню її дієвої інфраструктури в умовах адміністративно-територіальної реформи та реформи місцевого самоврядування.

Шифр НБУВ: ВА865704

1.У.1334. Теоретико-методологічні засади державного регулювання ринку медичних послуг в Україні: монографія / А. Д. Барзилович; Міжрегіональна академія управління

персоналом. — Одеса: Одді плюс, 2022. — 295 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 267-291. — укр.

Висвітлено проблеми державного регулювання ринку медичних послуг в Україні, здійснено їх аналіз, визначено напрями реформування механізму регулювання ринку медичних послуг в умовах реалій сьогодення. Важливим аспектом є напрацювання теоретико-методологічних підходів щодо формування понятійно-категорійного апарату державного регулювання ринку медичних послуг, який на сьогоднішній день є досить обмеженим і не відображає основних елементів функціонування такого ринку. Приділено увагу структуруванню механізму державного регулювання ринку медичних послуг через визначення завдань, цілей, функцій, важелів і методів такого регулювання.

Шифр НБУВ: ВА865979

1.У.1335. Удосконалення інституційного супроводу подальшої інтеграції України до дослідницького й освітнього просторів ЄС / В. І. Ляшенко, І. Ю. Підоричева, Н. В. Трушкіна // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 119-130. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Мета роботи — визначення й узагальнення компетентної думки представників академічної науки та вищої освіти України щодо рівня залученості, можливостей, перспектив і форм розширення присутності українських наукових установ і закладів вищої освіти в дослідницькому й освітньому просторі ЄС, обґрунтування на цій основі пропозицій з доопрацювання міжнародних угод і законодавства України для підвищення ефективності євроінтеграційних процесів в освітній і науковій сферах. Як інструмент виявлення думок представників української науково-освітньої експертної спільноти використано метод експертного опитування. Загальний висновок, який можна зробити за результатами проведеного опитування, полягає в тому, що українські заклади вищої освіти й академічні наукові установи зацікавлені, мають успішні досвід і потенціал для розширення освітньої, наукової та науково-технічної співпраці з Ун-тами та дослідницькими організаціями ЄС. Виявлено, що більшість експертів підтримує ідею створення філій і представництв наукових установ і закладів вищої освіти України при дослідницьких організаціях та Ун-тах держав — учасниць ЄС. На підставі результатів проведеного опитування, з метою формування сприятливих інституційних умов для подальшої інтеграції України до дослідницького й освітнього просторів ЄС запропоновано внести доповнення до Угоди про асоціацію з ЄС, законів України «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту» в частині наділення наукових установ НАН України, національних галузевих академій наук, регіональних наукових центрів НАН України та МОН України, закладів вищої освіти України правом створювати філії/представництва при дослідницьких організаціях та Ун-тах держав — учасниць ЄС.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1336. Управління спортивно-оздоровчою діяльністю: структура та державне регулювання / С. С. Романенко // Актуал. проблеми інновац. економіки. — 2021. — № 2. — С. 91-96. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Пандемія коронавірусної інфекції показала слабкі місця в системі медицини та незадовільний стан здоров'я населення, що призвело до серйозних наслідків із демографічною ситуацією не тільки в Україні, а й у всьому світі. Саме тому населення має слідувати за власним здоров'ям, різними шляхами зміцнювати його. Всім відомо, що найпростіший шлях — це заняття спортивно-оздоровчими видами діяльності. Відповідно державне регулювання та структури управління спортивно-оздоровчої діяльності в Україні є досить своєчасним та актуальним дослідженням. Мета роботи — дослідження державного регулювання та структури управління спортивно-оздоровчої діяльності в Україні відповідно до сучасних умов. Досліджено державне регулювання та структури управління спортивно-оздоровчої діяльності в Україні. Наведено систему державного управління сфери розвитку фізичної культури та спорту в Україні. Розкрито, що система державного регулювання спортивно-оздоровчої діяльності розподіляється на центральний, регіональний, місцевий та селищний рівні. Визначено, що державне регулювання у сфері спортивно-оздоровчої діяльності відбувається шляхом формування державної політики в даній галузі, створення відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, а також визнання широкого самодіяльного статусу фізкультурно-спортивного руху в Україні і комплексної взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості. Наголошено, що Україна у формуванні інклюзивного суспільства здійснила значні кроки. Створення безбар'єрного середовища, формування інклюзивної освіти — все це соціалізує людей із інвалідністю. Визначено, за останні роки українські параолімпійські спортсмени завоювали значну кількість нагород та входять в п'ятірку найсильніших команд.

Шифр НБУВ: Ж101404

1.У.1337. Analysis of the efficiency of educational services market regulation / Yu. M. Atamanchuk // Держава та ре-

гіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 30-33. — Бібліогр.: 3 назв. — англ.

Ефективність державного регулювання ринку освітніх послуг в Україні передбачає кілька етапів. Кожен з них регулює певний компонент ефективності державного регулювання. Державним регулюванням є альтернативний механізм, який компенсує не-ефективність ринку. Основою державного втручання є ринкові переваги, помилки. Ринок і держава не позбавлені недоліків: вибір між ринком і державою — це лише вибір між різними ступенями та типами недосконалості. Однак у реальній змішаній економіці державне регулювання — типове явище, тому є підстави для його аналізу та оцінки. Розрізняють такі типи ефективності державного регулювання: економічний, соціальний, адаптивний. Економічна ефективність передбачає відповідність одержаного результату поставленій соціально-економічній цілі та методам, за допомогою яких він досягається. Соціальна ефективність передбачає соціальну послідовність політичних та економічних заходів, уживаних державою, оскільки вплив більшості інструментів державної політики є двояким і суперечливим. Адаптивна ефективність державного регулювання підлягає як статичному, так і динамічному аналізу. Статичний аналіз розглядає адаптивну ефективність у вузькому розумінні як реакцію на розвиток економіки, а також зміни. Динамічний аналіз охоплює ширший аспект: предметом є активна діяльність держави, спрямована на запобігання виникаючим проблемам. Ефективність держави на ринку освітніх послуг залежить не лише від збільшення бюджетних асигнувань, тим паче, що державні доходи та державний сектор завжди мають відносні межі зростання. Найвищою формою державного регулювання є державне програмування, оскільки воно передбачає комплексне використання з глобальною метою всіх елементів державного регулювання економіки: політичних, економічних норм і контрактів. Прикладом державного програмування є структурні реформи, які сьогодні проводяться в Україні. Важливою складовою структурних реформ є реформа освіти. Державне управління здійснюється через процес взаємодії об'єктів та суб'єктів державного управління. Суб'єктами державного управління є органи виконавчої влади, а об'єктом — система, якою вони керують, у тих, хто підпорядковується волі суб'єктів та їх рішенням.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.У.1338. Cognitive modeling of financial and economic provision of quality activation of higher education / V. Ostapenko, V. Tyshchenko, O. Rats, O. Omelchenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 345-354. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Розроблено та обґрунтовано необхідність визначення причинно-наслідкових зв'язків (ПНЗ) між концептами, які сприяють активізації якості вищої освіти. Брак мотивації для радикального реформування вищої освіти досі гальмують спроби використання успішного міжнародного досвіду процесу побудови повноцінної системи забезпечення якості надання освітніх послуг. Мета роботи — розроблення моделі для виявлення ПНЗ між поняттями фінансово-економічної підтримки, які сприяють підвищенню якості вищої освіти. Сформовано систему концептів внутрішнього стану та макрооточення фінансового забезпечення, які чинять позитивний чи негативний вплив на активізацію вищої освіти. Побудовано нечітку когнітивну карту впливу фінансово-економічного забезпечення (ФЕЗ) на підвищення якості вищої освіти. Шкали та критерії для надання якісної оцінки впливу концептів ФЕЗ активізації вищої освіти відповідно до введених лінгвістичних множин розраховано на базі методу трапецієподібних чисел. Визначено концепти внутрішнього стану та макрооточення для активізації вищої освіти. Доведено негативний вплив на рівень державних витрат на освіту та можливість доступу до ІКТ, що стримує перспективи розвитку та реалізації потенціалу учасників процесу вищої освіти. Визначено негативний вплив на якість вищої освіти на міграцію студентів на навчання за кордон, адже доступ до вищої освіти практично необмежений через суттєве державне замовлення та порівняно низьку вартість навчання на контрактній формі, а віддача від вищої освіти є порівняно низькою. Відповідно до результатів моделювання для активізації вищої освіти необхідно зосередити увагу на якісному складі викладачів, надавати можливість для розвитку, підвищення компетентностей, одержання більш високого рівня кваліфікації, що передбачає навчання в аспірантурі та докторантурі та отримання вчених звань. Наразі важливим пріоритетом європейської інноваційної системи є формування Європейського дослідницького простору. Саме тому виникає необхідність пошуку дієвих механізмів впливу на якість науково-інноваційної діяльності, що представлена кількістю публікацій/патентів/САТ, інвестиційних та інноваційних проектів, грантів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1339. COVID impact analysis on the dynamics of development of the cough, cold and allergy remedies segment in Ukraine / M. O. Nezhyva, V. O. Mysiuk // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 281-288. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Створення конкурентоспроможної медичної галузі в Україні, яка базується на економічних, ринкових принципах сучасного

менеджменту та маркетингу, що буде відповідати соціально-економічним і політичним змінам, що відбулися нещодавно в Україні та триватимуть донині, є головною метою сучасної медицини. Необхідно створити таку систему медичної допомоги, функціонування якої в Україні, поліпшить, з одного боку, якість стандартів охорони здоров'я, а з іншого — стан системи охорони здоров'я та медичних працівників. Найбільшими проблемами в напрямку досліджень є такі: панічна купівля збільшує продажі ліків від кашлю, застуди та алергії; самолікування буде продовжуватися, оскільки відвідування лікаря вважається крайнім заходом; фрагментація продовжується з місцевими компаніями через зниження цін. Мета роботи — вивчення тенденцій лікування кашлю, застуди та алергії в Україні та виявлення впливу COVID-19 на розвиток даного сегмента. Досліджено медичну галузь і вплив на її розвиток COVID-19. Особливу увагу приділено розвитку таких сегментів, як засоби від кашлю, застуди та алергії в Україні. Визначено, що споживачі продовжили традицію самолікування під час COVID-19, проте пандемія посилила зростання паніки. Ціни на засоби від кашлю, застуди та алергії в роздрібній торгівлі зростають. Визначено, що обсяг продажів засобів від кашлю, застуди та алергії зростає на 8 % від поточного значення CAGR.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1340. Enhancing healthcare through the development of managerial competencies of the healthcare leaders / A. Kryzhanivska, I. Zapukhliak, O. Romashko, T. Onysenko, T. Kravchenko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 486-496. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета дослідження — діагностика управлінських компетенцій медиків-керівників і розроблення інструментарію щодо їх розвитку задля поліпшення медичного обслуговування населення у кризових і нестабільних умовах. Запропоновано методичний підхід до формування профілю управлінських компетентностей керівників медичних закладів, що базується на використанні методу експертних оцінок і передбачає виокремлення трьох етапів: підготовчого, у межах якого формується науково-методична база для здійснення аналізу; оцінюючого, що передбачає діагностику управлінських компетенцій медиків-керівників у розрізі трьох груп: інструментальні, міжособистісні та системні; рекомендаційного, що передбачає розроблення практичних інструментів розвитку компетенцій керівників медичних закладів з метою поліпшення медичного обслуговування населення в нестабільних і кризових умовах. Для формування бази дослідження сформовано анкету для опитування, у якій наведено управлінські компетенції в розрізі трьох груп: інструментальні, міжособистісні та системні. Опитування здійснювалося серед керівників медичних закладів, їх відділів і головних медсестер закладів охорони здоров'я на Прикарпатті. Обґрунтовано, що в сучасних умовах керівникові медичного закладу не достатньо мати тільки високий рівень медичних знань, необхідним є також володіння елементами фінансового менеджменту, стратегічного планування та маркетингу, управління ризиками і конфліктами, мати високу готовність до змін і вміння працювати в команді. Дослідження управлінських компетенцій медиків-керівників надало змогу побудувати профілі управлінських компетенцій наявного та майбутнього медика-керівника, запропонувати практичні інструменти розвитку їх управлінських компетенцій з урахуванням необхідності роботи у кризових і непередбачуваних умовах.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1341. Financial support of culture, tourism and creative industries in Ukraine: opportunities and prospects / Y. Dashchuk, L. Matviichuk, M. Lepky, S. Sidoruk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 620-630. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Розглянуто основні джерела фінансування об'єктів культури, туризму та креативних індустрій в Україні, обґрунтовано важливість побудови ефективної фінансової підтримки ініціатив у цій сфері. Проаналізовано діяльність Українського культурного фонду як державної інституції, відповідальної за збереження культурної спадщини та розвитку української культури в контексті актуальних світових тенденцій. Визначено, що обсяг коштів, спрямованих на сферу культури, займає значно більшу частку в бюджетах більшості країн ЄС у порівнянні з Україною. Розкрито важливість креативних індустрій як інструмента активізації туристичної діяльності на регіональному й національному рівнях. Доведено, що Український культурний фонд є інституцією, яка покликана створити нову модель надання на конкурсних засадах державної промоції та багатовекторної підтримки ініціатив у сфері культури та креативних індустрій, у якій професіонали, інституції та спільноти — основні групи бенефіціарів фонду — виступають у ролі партнерів для генерування нових сенсів і збереження культурного капіталу, необхідних для динамічного розвитку суспільства. Аналіз державних стратегічних документів, зокрема Державної стратегії регіонального розвитку — 2020, засвідчив, що зони ймовірних спільних інтересів галузей культури туризму та креативних індустрій достатньо чітко означено та стосуються: історико-культурної спадщини, музеїв, пам'яток історії та монументального мистецтва, архітек-

тури, археології; самобутньої народної культури, звичаїв, традицій, обрядів, у тому числі національних меншин. Нова державна стратегія регіонального розвитку — 2027 акцентує увагу на ролі національних і регіональних культурно-туристичних маршрутів. Галузеві стратегії та міжнародні програми, що діють в Україні, надають розгорнуту характеристику зони ймовірних спільних інтересів галузей культури та туризму. Доведено, що ефективно побудована державна фінансова підтримка ініціатив у сфері культури, туризму та креативних індустрій сприяє розвитку співробітництва між державою, бізнесом і громадянським суспільством, створює сприятливі умови для результативного та ефективного інвестування, забезпечення прозорого, ефективного діалогу між усіма зацікавленими сторонами для досягнення стабільного результату у творенні культурного продукту, розвитку громадянського суспільства та інтернаціоналізації української культури.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1342. Income and financial stability of university: sectoral approach / O. Laktionova, L. Yurchyshena, V. Matviychuk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 204-215. — Бібліогр.: 28 назв. — англ.

Синтезовано методичні підходи до оцінки фінансової стійкості Ун-тів, визначено неоднозначність до вибору групи оцінних показників. Виокремлено підходи до розуміння і оцінки фінансової стійкості: стратегічний, відповідно до якого фінансова стійкість досягається за рахунок здатності ун-тів диверсифікувати доходи, розширювати власні джерела фінансування, оптимізувати витрати, зменшувати залежність від бюджетного фінансування шляхом ухвалення гнучких фінансових рішень; поточний, який характеризує здатність ун-тів збалансувати доходи та витрати, підтримувати достатній рівень платоспроможності і формувати позитивний фінансовий простір. Сформульовано понятійний інструментарій фінансової стійкості ун-тів, заснований на комплексному підході. Досліджено закономірності впливу галузевого аспекту діяльності ун-ту та відповідного потенціалу формування доходів на його фінансову стійкість. Результати дослідження базуються на галузевому підході до розподілу ун-тів (класичні, технічні та економічні), що зумовлено специфікою формування контингенту за відповідними спеціальностями, пріоритетами бюджетного фінансування, їх конкурентоспроможністю на ринку освітніх послуг, спроможністю ун-тів диверсифікувати та розширювати власні джерела фінансування. Оцінку фінансової стійкості здійснено в аспекті дохідного підходу, здатності ун-тів генерувати доходи, покривати витрати і формувати позитивний фінансовий простір. Технічні та класичні ун-ти мають вищу частку бюджетного фінансування за рахунок пріоритетних спеціальностей і вартості навчання студентів на бюджетній формі навчання. Наразі контрактна вартість навчання в українських ун-тах є значно нижчою у порівнянні з бюджетним фінансуванням, тому зростання частки студентів-контрактників позитивно не впливає на фінансову стійкість ун-тів. Виявлено, що чисті фінансові результати ун-тів не залежать від галузевої та регіональної належності, статусу, масштабу ЗВО.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1343. Information and communication support of quality management decisions / M. Borovyuk, M. Novikova, O. Kozyrieva, O. Krasnosova, M. Volkova // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 127-134. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Проведено дослідження впливу інформаційно-комунікаційного забезпечення на процес ухвалення якісних управлінських рішень, спрямованих на досягнення сталого розвитку закладів вищої освіти (ЗВО) в умовах інтеграції України в європейський освітній простір. Розглянуто суть сталого розвитку ЗВО та специфіку його досягнення в умовах конкуренції на ринку освітніх послуг, що особливо загострюється в умовах європейської інтеграції. Визначено доцільність використання ефективного інформаційно-комунікаційного забезпечення при розробленні якісних управлінських рішень, спрямованих на досягнення сталого розвитку ЗВО. Розглянуто процес ухвалення управлінських рішень та охарактеризовано якість його ухвалення. Визначено організаційні аспекти ухвалення якісних управлінських рішень. Запропоновано послідовність дій щодо розв'язання проблем, які виникають у процесі здійснення ЗВО своєї діяльності. Розглянуто підходи, які необхідно враховувати у процесі ухвалення якісних управлінських рішень, спрямованих на розв'язання проблем досягнення сталого розвитку ЗВО на основі управління інформаційно-комунікаційним забезпеченням їхньої діяльності. Визначено вплив осіб, які ухвалюють управлінські рішення, на їх якість і результативність. Досліджено вимоги до критеріїв якості ухвалення управлінських рішень, які висуваються при розробленні економіко-математичних моделей ухвалення управлінських рішень, спрямованих на досягнення сталого розвитку ЗВО. Розглянуто принципи оптимізації управлінських рішень.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1344. Mechanism for neutralizing internal and external threats to the financial security / Z. Zhyvko, O. Senyshyn, N. Ruschchyshyn, L. Kukharska, Kh. Drymalovska // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук.

пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 312-319. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Фінансова безпека на будь-якому рівні завжди передбачає стан захисту від впливу загроз. Часто використовуються такі терміни, як «ризик», «виклик» і «небезпека». Мета роботи — формування послідовного та чіткого механізму нейтралізації внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці. Розкрито суть понять «фінансова безпека вищу», «небезпека», «ризик», «виклик» і «загроза». Проведено класифікацію загроз на внутрішні та зовнішні, визначено їх джерела та фактори. Визначено методи, використовувані для оцінки ризиків, їх переваги і недоліки. Запропоновано провести оцінку ризиків фінансової безпеки вищів за допомогою SWOT-аналізу та експертних методів, а за допомогою точкових оцінок установити узагальнену оцінку одним експертом впливу факторів сильних і слабких сторін діяльності вищу про сприяння використанню можливостей і захисту від загроз з урахуванням імовірності їх виникнення. Розраховано узагальнений результат діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ), який показав незначне переважання внутрішніх сильних чинників у діяльності ВНЗ за якістю наданих ними освітніх послуг і забезпечення фінансової безпеки. Встановлено слабкі сторони діяльності вищів, на яких має бути зосереджено управління якістю освітніх послуг з метою забезпечення фінансової безпеки, а також ті сильні сторони діяльності, потенціал яких слід використовувати для досягнення поставленої мети. За результатами дослідження визначено основні слабкі місця, на які менеджменту якості освітніх послуг слід звернути увагу, щоб забезпечити фінансову безпеку ВНЗ. Варто враховувати, що результати цієї оцінки є дуже мінливими в часі, оскільки залежно від обставин може змінюватися система факторів, а також поступово їх вплив. За результатами аналізу виявлено найбільш значущі фактори внутрішнього та зовнішнього середовища вищу та формується матриця компонентів SWOT-аналізу.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1345. Methodology of creating strategic and investment plans for the development of educational institutions / V. Pavlichenko, O. Pavlichenko, O. Borodiyenko, Y. Malykhina // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 387-395. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Мета роботи — обґрунтування принципів і методології створення стратегічного та інвестиційного плану розвитку закладу освіти. Теоретичне значення полягає в тому, що на підставі осмислення напрацювань українських і зарубіжних учених, власного досвіду у стратегічному управлінні закладами освіти різних рівнів, аналізу досвіду створення стратегічних та інвестиційних планів розвитку 11 закладів професійно-технічної освіти Донецької, Луганської та Запорізької обл. (за підтримки ПРООН) обґрунтовано принципи створення стратегічного та інвестиційного плану розвитку закладу освіти; запропоновано авторське бачення технології стратегічного управління закладом освіти; наведено авторську методологію створення стратегічного та інвестиційного плану розвитку закладу освіти. Практичне значення полягає в тому, що запропоновані принципи, технології, інструментарій і методологія, апробована в закладах освіти різного рівня, може бути використаною у процесі розбудови стратегічного управління відповідними закладами, зокрема для створення документа «Стратегічний та інвестиційний план розвитку закладу». Обґрунтовано, що у процесі створення стратегічного та інвестиційного плану розвитку закладу доцільно дотримуватись визначених принципів, що уможливить залучення всіх стейкхолдерів, педагогічного колективу, закладе основу для злагоженої роботи щодо його (плану) реалізації. Такими принципами є принцип прогностичності (бачення стратегічного та інвестиційного плану розвитку закладу як документа, який має не тільки містити стратегічні ініціативи та операційні завдання, спрямовані на зміну сучасного стану (в аспектах управління, якості, конкурентоздатності тощо), а й передбачати реалізацію ініціатив, спрямованих на зміну стану в майбутньому); оптимальності (необхідність виокремлення тільки таких стратегічних ініціатив, реалізація яких змогла б найбільш оптимальним чином визначити зміну стану речей у майбутньому); ієрархічності (структурування стратегічного та інвестиційного плану як ієрархії стратегічних ініціатив, стратегічних цілей та операційних завдань, із метою гарантованого та оптимального досягнення запланованих стратегічних цілей); відповідальності (залучення членів трудового колективу до процесу генерування стратегічних ініціатив розвитку закладу (у процесі проведення стратегічних сесій), а також спонукання їх до взяття відповідальності за їх виконання); середовищності (урахування загального контексту (зовнішнього середовища), у якому відбувається розвиток закладу, і який, у свою чергу, визначає закономірності та внутрішню логіку цього розвитку).

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1346. Peculiarities of financial management of university centers of creative entrepreneurship of Europe and China / S. Rudenko, L. Komakha, D. Nelipa // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 396-404. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Університетські центри креативного підприємництва сьогодні стають рушійною силою сучасної економіки провідних країн світу та утворюють всесвітній академічний підприємницький рух. Кожна з провідних країн чи груп країн має певні особливості та власний досвід фінансового управління такими центрами. Тому постає завдання порівняльного аналізу особливостей для вказаних центрів тих країн, які є найбільш успішними у впровадженні інновацій, виявлення спільних рис, закономірностей і відмінностей. Такий аналіз є особливо важливим для України, де рух академічного креативного підприємництва перебуває на початковій стадії розвитку. За використання системного аналізу встановлено, що для країн ЄС характерною є переважно розподілена чи так звана мережева структура фінансового управління університетськими центрами креативного підприємництва (ЦКП), а для КНР характерною є переважно ієрархічна структура. Характерною відмінністю академічного підприємницького руху ЄС і Китаю є також те, що основою менеджменту вказаними центрами, у тому числі й фінансового управління, для ЄС є самоврядування, яке є наслідком традиції самоврядування унів-тів Європи. Для КНР цей чинник поступається традиції централізованого адміністрування. Визначено основну функцію фінансового менеджменту ЦКП. Це полегшення доступу до кредитування науковців, наукових і проектних груп унів-тів, формування екосистеми підтримки впровадження інновацій, надання посередницьких послуг для суб'єктів системи фінансової підтримки інновацій, створення середовища для співпраці, зменшення рівня фінансових ризиків інвесторів і збільшення ефективності впровадження інновацій. Систематизовано інструменти фінансового менеджменту креативного академічного підприємництва. При проведенні порівняльного аналізу встановлено та деталізовано особливості фінансового управління унів-тськими ЦКП для ЄС та Китайської Народної Республіки, зокрема особливості структури управління та притаманні для ЄС чи для КНР інструменти фінансування науково-дослідних і конструкторських робіт вказаних центрів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1347. Science-driven education as a precondition for the formation of the competitive Ukrainian economy / S. Dovgvi, O. Topuzov, M. Halchenko, T. Matusyevych, F. Reviv, I. Golubii // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 474-483. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Сьогодні зростаючі потреби ринку праці у кваліфікованих кадрах і стратегічні завдання України з формування конкурентоздатної економіки вимагають корінних змін освітньої галузі на основі впровадження наукомісткої освіти та дослідницько-орієнтованого навчання, спрямованого на формування Competencies 4.0. Порівняльний аналіз підтвердив невідповідність структури підготовки фахівців України не тільки аналогічній структурі в розвинених країнах, а навіть структурі країн відповідного рівня розвитку економіки. Для вирішення цієї проблеми на підставі проведеного дослідження наведено розроблену структуру системної взаємодії напрямів діяльності вищих навчальних закладів і структури їх фінансування з залученням інституційних і позабюджетних джерел; запропоновано нормативно-правові, організаційні, фінансові заходи, спрямовані на нарощування такої якості освіти, яка б відповідала рівню провідних країн світу. Заходи включають конкретні рекомендації, наприклад, заохочення студентів у науковій діяльності з використанням суб'єктного підходу з окремим технічним завданням і бюджетом; позафінансове залучення студентів до участі в наукових проектах провідних учених як інструменту стимулювання для набуття нових навичок і знань, за рейтингового підходу — «кращий студент — кращому дослідникові» тощо. За використання методів математичної формалізації сформовано прогноз погіршення показника якості математичної та природничої освіти, який став обґрунтуванням нагальності реформ освіти; доведено наявність кореляції номінального ВВП із розрахунку на одну особу населення від показника якості математичної та природничої освіти та встановлено значення часових проміжків, потрібних для проявлення цієї залежності. Результати проведеного наукового дослідження надають можливість як науковцям, так і практикам-управлінцям використати їх у своїй роботі.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1348. Socio-economic prerequisites of strategic development of educational institutions / O. Borodiyenko, A. Zlenko, Y. Malykhina, K. Kim, N. Diachkova // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 1. — С. 464-473. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Мета роботи — обґрунтування впливу соціально-економічних передумов (СЄП) стратегічного розвитку закладів освіти різних рівнів. Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що в ньому на основі осмислення напрацювань українських і зарубіжних учених, власного досвіду авторів у стратегічному управлінні закладами освіти різних рівнів охарактеризовано СЄП стратегічного розвитку закладів освіти в контексті зовнішнього (середовищного) та внутрішнього (інституційного) зрізів аналізу; обґрунтовано конкурентні переваги стратегічної зорієнтованості закладів освіти; теоретично обґрунтовано принципи стратегічного розвитку закладів освіти; осмислено теорію стейкхолдерів у

контексті розбудови стратегій розвитку досліджуваної категорії інституцій; охарактеризовано чинник конкуренції на ринку освітніх послуг і пов'язану з цим необхідність маркетингової зорієнтованості закладів освіти; обґрунтовано вплив чинника цифровізації суспільства на стратегічний розвиток закладів освіти; обґрунтовано необхідність використання так званого аналізу значущості у процесі стратегічного розвитку; на основі врахування критеріїв «значущість для зовнішніх стейкхолдерів» і «значущість для бізнесу та внутрішніх стейкхолдерів» обґрунтовано моделі стратегічного розвитку закладів освіти, охарактеризовано їх особливості, сильні та слабкі сторони, ризики та ефекти від запровадження. Практичне значення дослідження полягає в тому, що було відібрано та адаптовано низку методів стратегічного розвитку закладів освіти в контексті врахування СЕП; запропоновано стратегічні завдання розвитку закладів у контексті подальшої цифровізації суспільства. Обґрунтовано, що у процесі стратегічного розвитку закладів освіти доцільно дотримуватись визначених принципів. Це уможливить адекватність такого розвитку сучасним соціально-економічним реаліям. Такими принципами є принципи позиціонування, синергетичності, інтегрування, технологічності, залученості, оптимальності. У процесі стратегічного розвитку закладу освіти доцільно використовувати низку методів [SWOT-аналіз, PEST-аналіз, бенчмаркінг, дорожня карта (RoadMap), «Як є і як має бути» (Asisandto be), стратегічні та форсайтні сесії], що уможливить усебічне врахування СЕП розвитку закладів, які варто розглядати в контексті зовнішнього (середовищного) та внутрішнього (інституційного) зрізів аналізу. Використання так званого аналізу значущості надає можливість виокремити пріоритетні напрями стратегічного розвитку, інвестування у які сприятимуть найкращим результатам.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1349. Strategic guidelines for the development of management of sports organizations in Ukraine / М. Іхнатенко, І. Іртышчева // Екон. вісн. ун-ту/Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — 2020. — Вип. 46. — С. 82-88. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади формування змісту й функцій спортивного менеджменту, досягнення ефективності та стратегічних орієнтирів його розвитку на перспективу. Мета роботи — визначення змісту, функцій, технологій й ефективності менеджменту у сфері фізичної культури і спорту та аналіз існуючих напрямів зарубіжного менеджменту з метою обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку спортивного менеджменту в Україні. Методологічною основою дослідження є як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Використано методи: історичний, діалектичний, монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу; економічних порівнянь, експертних оцінок, графічний. Здійснено ідентифікацію спортивного менеджменту як менеджменту фізкультурно-спортивних організацій. Виявлено його особливості, основні функції та їх зміст. Визначено стратегічні орієнтири менеджменту фізкультурно-спортивних організацій на перспективу з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Їх спрямовано на забезпечення масовості фізичної культури і спорту, цінової доступності їх послуг, впровадження інновацій у процесі надання та здійснення менеджменту, розвиток супутньої діяльності. Висновки і результати використано у науково-навчальному процесі економічних факультетів, факультетів фізичної культури і спорту закладів вищої освіти; в управлінні та діяльності закладів і організацій фізичної культури і спорту. Висновки: фізична культура і спорт, — це значно більше, ніж події із спортивними рекордами, перемогами й медалями, що зберігають свою привабливість для багатьох. Спорт представляється як радість, що приносить фізичну активність мільйонам людей при величезній кількості добровільних помічників та кваліфікованих кадрів.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.У.1350. The theoretical aspects of marketing innovations in educational activities / К. М. Azizova // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 105-111. — Бібліогр.: 35 назв. — англ.

Мета роботи — теоретичне обґрунтування суттєвих ознак маркетингових інновацій в освітній діяльності, визначення їх особливостей у сучасних умовах і виявлення їх характеристик. Доведено, що маркетингові інновації відіграють важливу роль у розвитку освітньої діяльності ун-ту. Впровадження в діяльність ун-ту інноваційного продукту або послуги надає змогу зробити її більш успішною. Застосування сучасних методик проведення досліджень, залучення стейкхолдерів забезпечить розвиток підприємницької діяльності ун-ту, підвищать його конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг. Для з'ясування суті маркетингу інновацій в освітній діяльності та його прояву на ринку освітніх послуг проаналізовано його складові елементи: суб'єкти маркетингових відносин і функції цих суб'єктів на ринку; сфера дії, цілі та об'єкти маркетингу інновацій в освітній діяльності; принципи, інструменти й особливості впровадження. Доведено, що під маркетингом інновацій в освітній діяльності слід розуміти управлінську концепцію, орієнтовану на ефективне використання потенційних можливостей і ресурсів ун-ту для задоволення споживачів і одержання прибутку шляхом розробки та впровадження інновацій. Визначено, що основним завданням марке-

тингу інновацій є: визначення способів і дій стосовно того, щоб інноваційні продукти як товари представляли цінність і користність для потенційних споживачів, поінформування їх про це та забезпечення доступності товару. Рішення даних завдань забезпечується шляхом використання таких методів маркетингу, як: дослідження ринку та потреб потенційних споживачів; пошук можливих сфер застосування інноваційного продукту; організація його просування на ринок; використання методів організування, а також різноманітних форм і методів продажу. Застосування маркетингової орієнтації при введінні інновацій в освітню діяльність передбачає проведення постійного аналізу потреб споживачів освітніх послуг, визначення структури мотивів споживачів, дослідження їх реакцій на нову або оновлену послугу, постійний моніторинг наявних і потенційних можливостей ун-ту.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 1.С.144, 1.У.453, 1.У.672, 1.У.711, 1.У.760, 1.У.897, 1.Ч.1993, 1.Ч.2092, 1.Ч.2094

Міжнародні економічні відносини і зв'язки

1.У.1351. Інституціональне забезпечення збалансованого природокористування у контексті транскордонного співробітництва: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.06 / А. Я. Гадзало; Національна академія аграрних наук України, Інститут агроекології і природокористування. — Київ, 2019. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Дослідження суть і зміст інституціонального забезпечення збалансованого природокористування у контексті транскордонного співробітництва. Узагальнено та поглиблено концептуальні положення інституціонального забезпечення збалансованого природокористування й уточнено понятійно-категоріальний апарат за темою дослідження, а також поглиблено зміст дефініцій тематики. Обґрунтовано методологічні основи інституціонального забезпечення збалансованого природокористування. Визначено напрями нормативно-правового забезпечення збалансованого природокористування транскордонного співробітництва. Удосконалено методологічний підхід до формування збалансованого природокористування прикордонних регіонів України. Здійснено аналіз еколого-економічного стану транскордонних і прикордонних регіонів. Проведено діагностику інвестиційного механізму транскордонного співробітництва у сфері природокористування. Визначено напрями інституціонального забезпечення збалансованого природокористування євро регіону «Буг». Удосконалено теоретико-методичний підхід до функціонування інституціонального забезпечення збалансованого природокористування транскордонного та прикордонного співробітництва. Запропоновано стратегічні імперативи інституціонального забезпечення збалансованого природокористування у контексті транскордонного співробітництва. Розроблено й обґрунтовано науково-методичні підходи до вибору стратегії управління інституціонального забезпечення транскордонного співробітництва.

Шифр НБУВ: РА443246

1.У.1352. Міжнародна економічна діяльність України: підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Гончаренко, Н. Ю. Коровайченко, К. І. Ладиченко, О. В. П'янова; ред.: А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник; Київський національний торговельно-економічний ун-т. — Київ: Нац. торг.-екон. ун-т, 2021. — 703 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто концептуальні засади та практичні аспекти розвитку міжнародної економічної діяльності, особливості форм її реалізації для України, організаційно-правові основи митно-тарифного та нетарифного регулювання. Описано специфіку валютної політики, засади оподаткування та кредитно-розрахунковий механізм міжнародних економічних операцій. Окреслено форми участі вітчизняних підприємств у міжнародних економічних відносинах та їх документальне забезпечення, визначення ефективності міжнародних економічних операцій, міжнародне економічне співробітництво національної економіки в умовах поглибленої інтернаціоналізації. Розкрито питання сфери міжнародної економічної діяльності та наведено класифікацію суб'єктів міжнародної економічної діяльності.

Шифр НБУВ: ВС70767

1.У.1353. Розвиток транскордонного туристичного ринку в умовах інтегрування України в ЄС: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / О. П. Біланюк; НАН України, Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долинського». — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні засади і розроблено практичні рекомендації щодо розвитку транскордонного туристичного ринку в умовах інтегрування України в європейській економічній простір. Удосконалено концептуальні засади розвитку українсько-польського транскордонного туристичного ринку шляхом імплементації принципів smart-спеціалізації; наукові положення щодо стратегування розвитку транскордонних туристичних ринків між Україною та країнами ЄС, в основі якого мають бути принципи розумного, сталого та інклюзивного зростання. Запропоновано методологічні підходи до регулювання розвитку

транскордонних туристичних ринків, зокрема, доведено доцільність перенесення з державних органів влади на органи місцевого самоврядування відповідних управлінських повноважень, необхідність вдосконалення інституційного підґрунтя участі територіальних громад як повноцінних суб'єктів в проєктах транскордонного співробітництва шляхом приведення вітчизняного законодавства у сфері транскордонного співробітництва до європейських стандартів. Сфера використання: у розробленні рекомендацій щодо аналізу, оцінювання, прогнозування та регулювання розвитку українсько-польського транскордонного туристичного ринку в умовах активізації євроінтеграційних процесів; у діяльності Управління туризму та курортів Львівської обласної державної адміністрації та в роботі ТзОВ СП УМІСТ-ТУРФ; у навчальному процесі географічного факультету Львівського національного ун-ту імені Івана Франка при викладанні навчальних дисциплін «Міжнародний туризм», «Актуальні проблеми туризму та сфера послуг», «Ринок туристичних послуг».

Шифр НБУВ: РА443700

1.У.1354. External labor migration and its consequences for the labor market of Ukraine / V. Luhova, A. Huturov, J. Yarmolenko, T. Ivashchenko, O. Gutorov, Y. Bakun // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 514-523. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження тенденцій та особливостей впливу зовнішньої трудової міграції на ефективність функціонування ринку праці в Україні та визначення напрямів удосконалення регулювання міграційних процесів із метою збереження трудового потенціалу країни. Розглянуто масштаб і характерні риси зовнішньої трудової міграції в Україні. Виявлено тенденцію до збільшення кількості потенційних трудових мігрантів серед населення України. Головними пунктами призначення трудових мігрантів є країни ЄС, передусім Польща, Італія та Чеська Республіка. Виявлено, що в основному трудовими мігрантами є чоловіки від 30 до 49 років із середньою та середньою спеціальною освітою, що свідчить про значний вплив з України «робочих рук». Визначено основні мотиви, що спонукають українців працювати за кордоном. Досліджено головний із них — низький рівень заробітної плати в Україні, що є в декілька разів нижчим за рівень оплати праці у країнах-реципієнтах. Наведено позитивні та негативні наслідки трудової міграції для України як країни — донора робочої сили. Серед прямих позитивних наслідків головними є зниження тиску на ринок праці та зниження безробіття. Серед негативних — міграція найбільш активної частини робочої сили, міграція молоді та найбільш кваліфікованих фахівців, що спричиняє дефіцит робочої сили на ринку праці України. Запропоновано напрями вдосконалення регулювання міграційних процесів із метою збереження трудового потенціалу країни. По-перше, вдосконалення інформаційного забезпечення процесу управління трудовою міграцією; по-друге, сприяння економічному зростанню та соціальному розвитку України. Реалізація цих заходів знизить мотивацію до трудової міграції та забезпечить умови для повернення трудових мігрантів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1355. Features of foreign economic activity in the modern global environment / T. Rybakova, T. Kuznietsova // *Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі*. — 2022. — Вип. 53. — С. 124-132. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Активізація зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є дуже важливою умовою для економічного розвитку кожної країни в сучасному глобальному середовищі. Наразі ЗЕД України має негативну динаміку, пов'язану із повномасштабною російською агресією. Відтак, найважливішим завданням є пошук шляхів усунення виникаючих політичних і економічних проблем, тому вивчення особливостей ЗЕД України в сучасному глобальному середовищі є досить актуальним науково-практичним завданням. На сьогодні існує достатня кількість досліджень щодо стану та перспектив розвитку ЗЕД України в сучасних умовах, що характеризують глобальне середовище. Однак виклики, які постали перед державою у зв'язку з розв'язаною Росією війною, зумовлюють необхідність перегляду підходів до вивчення ЗЕД. Завдання, мета дослідження — виявлення особливостей ЗЕД України в сучасному глобальному середовищі в умовах російського вторгнення. Використано загальнонаукові (аналіз і синтез, системний аналіз, порівняння) та специфічні методи дослідження (соціологічні, морфологічні, графічні). Наголошено на важливості ЗЕД для розвитку країни в сучасному глобальному середовищі. Досліджено поточні умови щодо здійснення ЗЕД України як одного з провідних світових експортерів сільськогосподарської продукції. Проаналізовано основні тенденції зовнішньої торгівлі України на фоні повномасштабної війни з Росією. Визначено основні напрями регулювання ЗЕД в Україні в умовах війни. Галузь застосування результатів — наукові дослідження глобалізації та ЗЕД, навчальний процес (при підготовці відповідних розділів підручників і навчальних посібників з курсів «Міжнародна економіка», «Зовнішньоекономічна діяльність»). Висновки: Україна є одним із провідних світових експортерів сільськогосподарської продукції, і від українського експорту залежить продовольча безпека багатьох країн світу. Результати військових дій на території України дуже сильно вплинули на

її ЗЕД, і найбільше це проявляється у погіршенні показників зовнішньої торгівлі. У структурі експорту перевагу має продукція з низькою доданою вартістю, а складність її експорту через морські порти під час війни спричинила падіння експортних надходжень.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 1.У.668, 1.У.675, 1.У.680, 1.У.683, 1.У.1195

Зовнішні відносини галузі промисловості

1.У.1356. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Л. А. Кримчак; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні основи інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств і запропоновано трактування цієї категорії. Здійснено аналіз сучасного стану та тенденцій зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств і стану інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств. Проведено дослідження існуючих науково-методичних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Розроблено методику оцінки рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Сформовано науково-методичний підхід до вдосконалення інструментарію інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств. Розроблено модель оптимізації взаємодії підприємства з іноземними партнерами на основі мінімізації ризиків. Сформовано інформаційно-аналітичний інструментарій взаємодії підприємства з митними органами в контексті впровадження поштового аудиту.

Шифр НБУВ: РА443270

1.У.1357. Пріоритетні напрями українсько-китайського співробітництва у промисловій сфері / В. В. Венгер, А. Ю. Рамський, М. Б. Чижевська, Н. І. Романовська // *Економіка і регіон*. — 2022. — № 1. — С. 34-40. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Аргументовано пріоритетні напрями українсько-китайського співробітництва у промисловій сфері. Встановлено, що між Україною та Китаєм напрацьовано велику кількість документів щодо подальшого співробітництва, проте ефективність від їх реалізації є вкрай низькою. Визначено основні пріоритети у розвитку китайської та української промисловості. Встановлено, що до основних пріоритетів розвитку китайської промисловості відносять: розробку нових інформаційних технологій; виробництво числових контрольних інструментів та робототехніки; виробництво космічної та авіаційної продукції; виробництво морського обладнання та будівництво високотехнологічних суден; виробництво передового залізничного транспортного обладнання; виробництво енергозберігаючих та транспортних засобів з використанням альтернативних видів енергії; виробництво екологічно чистого енергетичного обладнання; виробництво сільськогосподарських машин; розробку нових матеріалів; розвиток біологічної медицини та високотехнологічних медичних апаратів. Визначено, що серед пріоритетних напрямів українсько-китайського співробітництва у промисловій сфері можуть бути: агропромисловий комплекс; машинобудівний комплекс; транспортна інфраструктура; переробна промисловість та ін. Показано, що основний інтерес китайських інвесторів перебуває у сфері комплексної реалізації інфраструктурних проєктів (будівництво) та аграрній сфері. Розглянуто механізми залучення китайських інвестицій у пріоритетні сфери української промисловості. Встановлено, що Китай надає кредитування, як правило, під закупівлю обладнання, виробленого в Китаї, забезпечуючи, таким чином, підтримку свого промислового сектора і значні обсяги експорту. Показано, що українсько-китайське співробітництво у промисловій сфері має як переваги від надходження інвестицій, так і загрози від можливої цільової зміни інвестицій інвесторами.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.1358. Стратегічні напрями формування експортної стратегії України в умовах відновлення економіки / С. В. Іванов, В. І. Ляшенко, Н. В. Осадча // *Екон. вісн. Донбасу*. — 2022. — № 1. — С. 16-27. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано стан експортного потенціалу та запропоновано методику його оцінки, заходи щодо його розвитку у плані Маршаллу. Досліджено інституційний механізм, який регулює експортну діяльність України в умовах воєнного стану. У дослідженні визначено основні загрози зовнішньоекономічної діяльності в даний час. Для розвитку експортного потенціалу необхідно внести зміни у стратегії розвитку територій, які допомогли б органам влади чітко сформулювати інструменти та напрями розвитку потенціалу та забезпечувати інтереси галузей економіки усіма конституційно можливими засобами.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.1359. Public administration for goods exports of Ukraine: case study — Cherkasy oblast / O. V. Kiforenko // *Держава*

та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 18-23. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Експорт надзвичайно важливий для сучасної економіки. Експорт є великим вагомим інструментом стимулювання економічного зростання в країні, а також джерелом надходжень іноземної валюти. Правильним публічним управлінням експортною діяльністю є таке, котре сприяє збільшенню обсягів експорту, виходу вітчизняних виробників на нові ринки, одержанню більшого прибутку й посиленню гео економічного та геополітичного впливу країни. Надзвичайно важливо застосовувати інструменти публічного управління до процесу експорту так, щоб усі його суб'єкти були в безпрограшній ситуації. Досліджено установи, які відповідають за публічне управління експортом, звернено увагу на їх цілі, обов'язки та способи допомоги/управління українськими експортерами. Дані Черкаської обл. щодо обсягів експорту товарів узяті для відображення практичних результатів ефективності роботи органів публічного управління міжнародною торгівлею України в цілому й експорту зокрема. Дані щодо частки товарного експорту Черкаської обл. в загальному експорті товарів України з 2004 по 2020 рр. включно, а також дані щодо обсягу експорту товарів Черкаської обл. з 2004 по 2020 рр. включно відображено та проаналізовано в роботі. Аналізований період становить 17 років, з 2004 по 2020 рр. включно. Лінії тренду для аналізованих наборів даних збудовано за допомогою відповідної функції з урахуванням значень коефіцієнтів R^2 експоненційної, лінійної, логарифмічної, поліноміальної та степеневих функцій. Зроблено прогнози досліджуваних наборів даних на наступні два роки. Результати досліджень, представлені в роботі, можуть зацікавити й бути використані політиками, державними службовцями всіх рівнів, працівниками неприбуткових установ, представниками наукової спільноти, а також особами, які приймають рішення.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

Зовнішня торгівля

1.У.1360. Вплив митної політики на розвиток національної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. О. Мужев; Класичний приватний ун-т. — Запоріжжя, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Уточнено зміст поняття митної політики та принципи її реалізації. Розглянуто сучасні аспекти становлення митної політики в Україні. Встановлено роль інформаційних технологій у трансформації функціонування митних органів в Україні. Досліджено вплив глобальних відносин на становлення національної митної політики. Розглянуто ефективність реалізації митної політики України. Розроблено модель митної політики в контексті розвитку національної економіки. Здійснено прогноз щодо обсягів митних платежів як інструмента реалізації митної політики держави. Визначено пріоритетні напрями розвитку митного потенціалу країни. Запропоновано напрями інноваційно-інвестиційного розвитку країни в межах реалізації митної політики.

Шифр НБУВ: РА442419

1.У.1361. Географічна структура експорту України в умовах зростання ризиків невизначеності розвитку глобальної економіки / Н. Г. Ушакова, І. І. Помінова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 42-48. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз змін географічної структури експорту України в умовах зростання ризиків невизначеності розвитку глобальної економіки. Сучасна глобальна економіка є системою, де невизначеність стала однією з найважливіших її характеристик, що вимагає від кожної країни пошуку оптимальної структури зовнішньої торгівлі. Географічна структура експорту України визначається її економіко-географічним і транспортно-географічним положенням, спеціалізацією економіки, що становить основу її експортного потенціалу, усталеними історично сформованими коопераційними зв'язками, позицією на сформованих ринках збуту продукції тощо. Потреба в пошуку оптимальної географічної структури зовнішньої торгівлі України спричинена від'ємним сальдо торгового балансу України; продовженням військової та торговельної агресії з боку Росії; відсутністю позитивних зрушень у товарній структурі українського експорту до країн ЄС; зростанням ризиків невизначеності розвитку глобальної економіки внаслідок пандемії COVID-19; зменшенням надходжень від експортних операцій внаслідок зміни кон'юнктури світового ринку. Наразі перспективними векторами розширення географії українського експорту вважаються ринки країн Азії та Близького Сходу. Поеднання економічного та політичного аспектів зовнішньоекономічної політики при розширенні або переорієнтації географічної структури експорту потребує пошуку не просто найбільш вигідних, а й, водночас, довгострокових перспектив розвитку. Зростання ризиків невизначеності глобального розвитку вимагає постійного оновлення стратегії розширення ринків збуту. Шифр НБУВ: Ж14572

1.У.1362. Експортний потенціал агросектора України / О. Кондратюк, І. Стояненко // Scientia Fructuosa. — 2022. — № 4. — С. 26-51. — Бібліогр.: 55 назв. — укр.

Досліджено сучасні виклики формування експортного потенціалу аграрного сектора економіки України. Зважаючи на роль аграрної галузі в зовнішній торгівлі та місце України на світовому продовольчому ринку, актуальним є дослідження проблем діяльності та можливостей відновлення експортного потенціалу вітчизняного агросектора в умовах зовнішніх викликів. Мета роботи — дослідження розвитку аграрного сектора України в умовах негативних змін зовнішнього середовища та оцінка його експортного потенціалу з врахуванням викликів, з якими стикнулися вітчизняні аграрії упродовж останніх років. Використано методи індукції, дедукції, узагальнення, синтезу, порівняння, наукового абстрагування та систематизації, табличного та графічного відображення результатів. Розглянуто теоретичні та практичні аспекти розвитку вітчизняної агропробудови в умовах зовнішніх та внутрішніх викликів останніх років. Визначено місце та роль аграрної галузі в забезпеченні сталого економічного розвитку країни. Проаналізовано особливості діяльності основних галузей сільського господарства України, їх роль у зовнішній торгівлі та формуванні експортного потенціалу країни в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану. Визначено ключові вектори розвитку агробізнесу України як базису формування експортного потенціалу аграрного сектора країни в повоєнний період. Висновки: задля нарощення експортного потенціалу українські виробники сільськогосподарської продукції мають орієнтуватися на її диверсифікацію відповідно до тенденцій формування структури світової торгівлі продовольством, нарощувати виробництво продукції, що має стабільно зростаючий попит на світовому ринку, високу додану вартість та потребує глибокої переробки. В той же час світ, як і наша держава, має підтримати українських аграріїв, аби мати можливість одержати на глобальному продовольчому ринку агропродукцію, яку він потребує.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.1363. Митний контроль у системі державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах інтеграції України до світового простору: автореф. дис. ... канд. наук (д-ра філософії) з держ. упр.: 25.00.02 / Л. І. Кийда; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Теоретично обґрунтовано значимість митного контролю в системі державного управління зовнішньоекономічною діяльністю та розроблено практичні рекомендації щодо його удосконалення в Україні. Визначено суть, місце і принципи митного контролю в системі забезпечення державного управління ЗЕД. Набув подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат за темою дослідження. Зокрема, на відміну від існуючих теоретичних підходів, розкрито природу дуальності митного контролю як системного явища — з однієї сторони, та як процесу — з іншої. Охарактеризовано основні елементи митного контролю, як-от: суб'єкт, об'єкт, предмет, контрольний захід та контрольна дія та уточнено суть поняття «митний контроль». Запропоновано ввести у наукових обіг такі категорії як «види митного контролю», «комплексний механізм митного контролю» та «інституційне забезпечення митного контролю» та надано їх визначення. Обґрунтовано, що «митний контроль в системі державного управління зовнішньоекономічною діяльністю» є невід'ємною складовою загальнодержавного контролю, що забезпечує ефективність державного управління ЗЕД. Уточнено перелік основних принципів митного контролю та до загальнодержавних принципів (законність, доцільність, ефективність, об'єктивність (неупередженість), системність, систематичність, вибірковість, взаємодія, відкритість (гласність, прозорість), зрозумілість) запропоновано додати принципи: превалювання змісту над формою, економічність, всебічність та історизм. Це надасть змогу більш глибоко розкрити зміст, призначення та ефективність митного контролю та забезпечити репрезентативність його результатів. Запропоновано уточнений перелік механізмів митного контролю в системі державного управління зовнішньоекономічною діяльністю, до якого включено механізми «єдиного вікна» та інформаційно-технологічний механізм. Удосконалено функціонально-методичний підхід до формування комплексного механізму митного контролю, що на відміну від існуючих підходів, базується на застосуванні інтеграційного підходу та надає можливість розглядати функції, механізми та методи митного контролю у тісному взаємозв'язку та взаємозалежності. Проаналізовано стан інституційного забезпечення розвитку митного контролю в Україні, окреслено основні проблеми та шляхи підвищення ефективності митного контролю в системі державного управління зовнішньоекономічною діяльністю. Вперше, на основі систематизації зарубіжного й вітчизняного досвіду інституційного забезпечення митного контролю суб'єктів ЗЕД, сформовано покрокову адаптаційну модель імплементації Митних прототипів ЄС для реформування митного контролю та митного аудиту в Україні. Удосконалено концептуально-програмні підходи та структурно-логічну схему з імплементації міжнародного досвіду ризик орієнтованого митного контролю на основі превалювання методів аудиту й впровадження інституту авторизованих економічних операторів. Запропоновано концептуальні засади розвитку митного контролю й митного аудиту в Україні, а також стратегічні напрями їх реалізації. Шифр НБУВ: РА442435

1.У.1364. Міжнародна торгівля і глобальні виклики / Ю. В. Полякова, Л. А. Яремко, О. Є. Шайда // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 3. — С. 13-18. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано тенденції розвитку міжнародної торгівлі в умовах дії сучасних глобальних викликів. Розглянуто причини скорочення обсягів міжнародної торгівлі та застосування країнами світу низки заходів, спрямованих на регулювання зовнішньоекономічних торговельних потоків. Побудовано економетричну модель залежності ВВП двадцяти країн-лідерів за показником валового внутрішнього продукту від їх експорту товарів та послуг. У результаті дослідження доведено, що зростання експорту товарів і послуг безпосередньо призводитиме до зростання ВВП. Розглянуто тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України у період пандемії та узагальнено відмінності у процесах здійснення зовнішньоторговельних операцій країн — членів ЄС та України. Наголошено на необхідності створення на державному рівні ефективних механізмів реагування, що здатні зменшити негативний вплив глобальних викликів на зовнішню торгівлю країни.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.У.1365. Удосконалення механізмів державного управління в сфері митного регулювання в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. О. Гльченко; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Розкрито теоретичні засади державного управління в сфері митного регулювання, зокрема, визначено суть, структуру, функції державного управління у сфері митного регулювання, з'ясовано специфіку митної служби як інституту державного управління, виявлено форми та методи державного управління митною справою, їх особливості, а також особливості розвитку механізмів державного управління у сфері митного регулювання. Визначено й охарактеризовано базове поняття дослідження «механізми державного управління в сфері митного регулювання», яке розглядається як сукупність комплексних елементів нормативного й інституційного характеру. Виявлено форми та методи державного управління митною справою, їх особливості. Охарактеризовано основоположні принципи, на яких розбудовують механізми державного управління у сфері митного регулювання. Окреслено сучасні тенденції розвитку механізмів державного управління у сфері митного регулювання в Україні, які лежать в руслі глобальних тенденцій щодо спрощення міжнародної торгівлі. Виокремлено компоненти та групи механізмів державного управління у сфері митного регулювання. Уперше розроблено та науково обґрунтовано концептуальну модель митного регулювання в Україні та інше. Дістало подальшого розвитку теоретико-практичне обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення механізмів державного управління у сфері митного регулювання в Україні в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів, які згруповано в дві групи, а саме: основоположні та процедурні пропозиції державного управління у сфері митного регулювання.

Шифр НБУВ: РА442313

1.У.1366. Управління прибутковістю експорторієнтованих підприємств: теорія, методи, практика: [монографія] / А. В. Савіцький; ред.: В. М. Нижник; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький: ХНУ, 2020. — 358 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 295-324. — укр.

Розроблено теоретичні і прикладні аспекти формування та управління прибутковістю експорторієнтованих підприємств. Оцінено стан і фактори підвищення прибутковості підприємств в структурі їх експортних можливостей. Розроблено теоретико-практичні рекомендації щодо побудови системи підвищення прибутковості експорторієнтованих підприємств за умов інтеграції. Зазначено, що чим більше підприємство буде інтегровано до структур світогосподарських зв'язків, тим більше можливостей буде в доступі для його довгострокового розвитку. Не менш важливою детермінантою, яка водночас виступає базисом для формування діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є його прибутковість. Як економічна категорія, прибутковість підприємства залежить від великої кількості економічних умов, які на сьогодні, визначаються трансформаційними процесами зовнішнього середовища. Обґрунтовано суть і роль управління у формуванні прибутку як на мікро-, так і макрорівнях, що пов'язано із розгортанням життєвого циклу розвитку підприємства та охоплює значну кількість похідних процесів, які необхідно запуснути для примноження його величини. Акцентовано увагу на збалансуванні витрат виробництва та підходу до самофінансування, як результату ефективного менеджменту виявлення внутрішніх резервів. Формування прибутку підприємства тісно переплітається із необхідністю розробки відповідних управлінських рішень, які об'єднуються у безперервний та системний процес, важливою рисою якого є спроможність досягнути стану прибутковості.

Шифр НБУВ: ВА865108

Див. також: 1.У.1183

Економіка Азії

1.У.1367. Економічна експансія Китайської Народної Республіки в країни, що розвиваються: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02 / Л. А. Українець; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено питання економічної експансії Китаю в країни, що розвиваються, під час формування, програмування та розвитку зовнішньоекономічних відносин. Мета дослідження: розробка нового напрямку теорії економічної експансії — зовнішньоекономічної експансії Китаю в країни, що розвиваються, в умовах посилення геоекономічного впливу КНР у світовій економіці. Методи дослідження та апаратура: історико-логічний метод, системний метод, методи теоретичного і емпіричного економічного моделювання, регресійний аналіз Тобіта і двоступеневий метод Гекмана, методи економіко-математичного аналізу, аналітичний метод, методи регресійного аналізу, дискретна модель виживання за використанням комплементарної подвійно-логірифічної регресії, інтегральна функція розподілу, логістична регресія, графічний метод; теоретичні і практичні результати: обґрунтовано теоретичну концепцію здійснення прямих закордонних інвестицій як каналу економічної експансії країни з урахуванням гетерогенності підприємств, що визначається за двома специфічними характеристиками: продуктивністю та політичними зв'язками підприємства в умовах недостатньо розвинених фінансових структур та недосконалому інституційному середовищі, які притаманні для більшості країн, що розвиваються, зокрема і для КНР. Проведено емпіричне дослідження ролі таких специфічних ринкових характеристик, як продуктивність і політичні зв'язки, під час здійснення прямих закордонних інвестицій компаніями КНР за допомогою розробленої власної дискретної моделі виживання за використанням комплементарної подвійно-логірифічної регресії на основі унікального набору статистичних даних; ідентифіковано детермінанти, що впливають на вибір країни-реципієнта для прямих закордонних інвестицій КНР як основного каналу економічної експансії, з використанням характеристик як мікро- так і макрорівня, та обґрунтовано методичні підходи їх аналізу за допомогою інтегральної функції розподілу і розробленої власної моделі логістичної регресії; удосконалено теоретико-методичні аспекти дослідження процесів формування стратегії глобальної економічної експансії Китаю через ідентифікацію основних каналів експансії КНР, що охоплюють п'ять сфер; обґрунтовано систему дослідження емпіричних детермінантів прямих закордонних інвестицій з Китаю на прикладі країн Африки за допомогою розробленої моделі з використанням регресійного аналізу Тобіта і двоступеневого методу Гекмана. Здійснено емпіричне вивчення ключових чинників прямих іноземних інвестицій з Китаю в Україну через використання побудованої моделі логістичної регресії, яка надала змогу дійти висновку, що китайські інвестори одержують додаткові стимули до інвестування в українську економіку, якщо, зокрема, існує попередній позитивний досвід здійснення інвестицій, збільшується ринковий потенціал, зростає відкритість та економічна свобода; при цьому негативним чинником виступає готовність інвесторів з Китаю підтримувати корупційні схеми в українській економіці. Запропоновано теоретико-прикладні основи реалізації та застосування ініціативи «Поєз і шлях» за допомогою аналізу основних економічних коридорів ініціативи, а також через визначення інтересів та фактичних цілей ініціаторів. Запропоновано методологічні задачі дослідження міжнародних економічних відносин у частині тлумачення категорії «економічна експансія» з врахуванням особливості стратегії реформування і зростання китайської економіки та специфіки її геоекономічної ролі, а також конкретизації ключових ринкових індикаторів економічної експансії. Уточнено ідентифікацію тенденцій геоекономічних трансформацій та окреслення їх впливу на зовнішньоекономічні відносини КНР з країнами, що розвиваються, з урахуванням основних каналів поширення економічної експансії Китаю у світі.

Шифр НБУВ: РА442829

1.У.1368. Перспективи інноваційного розвитку системи вищого образования Республіки Узбекистан в условиях цифровизации экономики / К. В. Павлов, Н. Р. Асадуллина // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 135-140. — Бібліогр.: 15 назв. — рус.

Досліджено проблеми інноваційного розвитку вищої освіти Республіки Узбекистан за умов цифровізації сучасної економіки. Розглянуто та виділено заходи, що реалізуються керівництвом країни та спрямовані на розвиток цифрової економіки, що визначають також шляхи інноваційного розвитку системи вищої освіти держави. Вивчено передовий досвід розвитку різних аспектів цифровізації суспільства в країнах з розвинутою ринковою економікою та на пострадянському просторі крізь призму можливостей його використання в узбецькому суспільстві. Визначено основні напрями вирішення проблем, що виникають на сучасному ринку праці у зв'язку зі змінами в системі вищої освіти країни в умовах необхідності його цифровізації. Запропоновано розробити стандарти навчання спеціалістів і створити

спеціалізовані навчальні центри у сфері електронної комерції. Розглянуто також форми, методи та пропозиції щодо координації підготовки фахівців у даній сфері, умови забезпечення зв'язку навчання з виробництвом через організаційно-господарські структури, залучені до процесу електронної комерції. Запропоновано також збільшити витрати держави на створення та розвиток різних елементів інфраструктури цифрової економіки.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.1369. Управленческий анализ «У Цзы Бин Фа» / А. В. Жмай // Екон. вісн. Донбасу. — 2022. — № 1. — С. 69-75. — Бібліогр.: 6 назв. — рус.

У V — III ст. до нашої ери в Стародавньому Китаї йшли незліченні війни між різними царствами. Ці роки були названі періодом Воюючих царств, і запам'ядалися вони не лише великою кількістю жертв, але й прогресом у різних сферах діяльності, і в тому числі в управлінні. Великий внесок задля цього зробив стародавній полководець та стратег У Ци. Постать його сприймається неоднозначно, адже з малого віку він намагався потрапити у політичні кола й зайняти високі посади, використовуючи для цього усі можливі методи. При цьому, пройшовши шлях від заможного, але низького соціального становища, до посади першого міністра, він жодного разу не зазнав поразки у битвах, розширюючи кордони кожного королівства, якому він служив. Мабуть, саме тому трактат воєнного мистецтва «У Ци Бін Фа», або «Закони війни поважного У», який У Ци залишив після себе, є одним із найбільш затребуваних. Незважаючи на те, що написаний він був майже 2500 років тому, поради, які давав У Ци правителям царств, яким він служив, є релевантними і в наші часи, причому не тільки з точки зору воєнної справи або управління країною, але і у сфері менеджменту та бізнесу. Розбираючи кожну главу, кожний розділ цього трактату, визначено, що практика сучасного управління не відрізняється значною мірою від найкращих практик стародавнього світу. Більше того, багатьом компаніям у XXI ст. варто було б ознайомитись з цим текстом, адже такі рекомендації, як наймати професіоналів, що розуміються у своїй справі краще за менеджера, прилюдно нагороджувати найкращих працівників, що буде стимулювати до здорової конкуренції, призначати людей на посади відповідно до якостей, якими вони володіють, або думки про те, що правильне керівництво є основою для досягнення перемоги, стануть в нагоді та допоможуть в досягненні цілей.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.У.1370. Marketing strategy design based on information technology in batik small and medium-sized enterprises in Indonesia / S. Suhartini, N. A. Mahbubah, M. Basjir // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13. — С. 39-48. — Бібліогр.: 38 назв. — англ.

During the pandemic, the Indonesian authorities are committed to limiting the social and economic mobility of the community. One of the activities carried out is online purchases. With changes in people's behavior towards meeting online needs, small and medium-sized enterprises will be able to use information technology in making online marketing of products sold to consumers. The object of this research is batik small and medium-sized enterprises in Indonesia. At this time, many batik small and medium-sized enterprises have used online marketing, but it has not been said to be optimal. It can be shown that there are still many batik small and medium-sized enterprises that have experienced a fifthly percent decline in sales during the pandemic. Therefore, batik small and medium-sized enterprises must be able to increase sales capacity through online marketing to increase profitability. The purpose of the study is to identify both internal and external factors in order to instigate a better strategy to improve the firm's market. This research uses qualitative and quantitative methods. The method used is to integrate the Strength Weakness Opportunities Threats and Analytic Hierarchy Process methods to increase profitability. These results are in the context of the Strengths Opportunity strategy, which includes analyzing the potential of digital marketing and developing innovative business models, that batik small and medium-sized enterprises must expand the market by maximizing online marketing and increasing quality and creativity in creating product content online. This research found that a prominent strategy for developing the batik business is the strength and opportunity strategy that takes advantage of strengths and opportunities in order to increase competitiveness.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.У.1371. Regulation and supervision of financial services in the era of global digitalization: experience of Azerbaijan / G. Mukhailiuk, A. Rustamzade, N. Mykhailiuk, I. Zaitseva-Kalaur // Финанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 5. — С. 28-34. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Пандемія COVID-19 викликала необхідність термінового регулювання й оновлення фінансових і банківських послуг в Азербайджані в епоху глобальної цифровізації. Висвітлено низку важливих кроків, які країна зробила. Проаналізовано численні ухвалені законодавчі акти та вжито заходи щодо збільшення обсягів безготівкових розрахунків та мінімізації суми готівкових платежів. Наголошено, що посилення ролі банків у фінансуванні

бізнесу також стимулює економічне зростання в результаті використання можливостей, створених цифровізацією банків, юридичних осіб і населення. Досліджено важливість продовження реформ у сфері здійснення та обробки платежів, удосконалення законодавчої бази, посилення інституційних спроможностей. Найважливішими питаннями було визнано використання інформаційних технологій і підвищення цифрової грамотності. Перехід до цифрових технологій є важливою метою для поліпшення управління ризиками в банках (визначено як стратегічний підхід на довгострокову перспективу). Для досягнення цієї мети відповідно до «Дорожньої карти» ухвалено нову нормативну базу, яка заохочує перетворення фінансових установ, а також банків у цифрові, та організовано відповідний нагляд. Крім того, розроблено нову пруденційну систему реагування на нові виклики та застосовано наявні інструменти управління ризиками на основі міжнародного досвіду. Широке використання мобільних послуг через Інтернет для полегшення доступу споживачів до цих послуг також відіграє важливу роль у скороченні витрат і втрати часу за рахунок створення додаткових можливостей. Висвітлено, як використання сучасних технологічних каналів збільшило здатність збирати й аналізувати більш обширну та потрібну інформацію щодо поточних і потенційних клієнтів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.1372. Sociological analysis of the situation and prospects of the development of socially responsible business in Kazakhstan / Sh. Alpeissova // Соціол. студії. — 2021. — № 2. — С. 6-13. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Мета дослідження — аналіз перспективних напрямів розвитку соціально відповідального бізнесу в Казахстані. Під терміном «соціально відповідальний бізнес» розуміємо широкий спектр дій приватного капіталу в напрямі розвитку конкретних територій (регіонів, громад, конгломератів), де розміщено підприємств, турбота про екологію на місці свого функціонування, внесок в економіку загалом та наповнення соціального капіталу працівників зокрема. Соціально відповідальний бізнес розглянуто як один із ключових маркерів сталого розвитку регіонів і держави. На основі соціологічного аналізу ключових аспектів сучасного розвитку соціально відповідального бізнесу зроблено висновок, що посилення соціальної відповідальності бізнесу, заохочення до соціальної активності підприємців є необхідними умовами сталого розвитку суспільства. Окрім позитивних тенденцій на шляху до формування соціальної відповідальності бізнесу, існує, ще безліч невирішених актуальних питань і проблем, які потребують розв'язання та вивчення.

Шифр НБУВ: Ж100935

Економіка Америки

1.У.1373. Проблеми та перспективи розвитку ринку електронної комерції в країнах Латиноамериканського регіону / Н. В. Трушкіна, Ю. О. Шкригун // Бізнес Інформ. — 2021. — № 7. — С. 259-273. — Бібліогр.: 46 назв. — укр.

У сучасних умовах стрімкої цифровізації світового простору, з урахуванням глобальних чинників, що форсуються, у тому числі таких «чорних лебедів», як пандемія COVID-19, актуалізуються питання розвитку електронної комерції в розрізі окремих регіонів. Суть дослідження полягає у вивченні та виявленні особливостей і тенденцій розвитку електронної комерції в Латиноамериканському регіоні, детальному аналізі Бразилії, Мексики й Аргентини як найбільш розвинених ринків у даному регіоні. Встановлено, що, зважаючи на велику кількість населення регіону при значному розширанні суспільства, в регіоні спостерігається різке зростання ринку електронної комерції, у тому числі за рахунок масової цифровізації кінцевого споживача для забезпечення потреби дистанційної роботи та навчання під час пандемії. Більшість дослідників виділяють ринки Бразилії, Мексики й Аргентини як найбільш розвинені в регіоні. При цьому спостерігається значне зростання присутності регіональних і глобальних майданчиків, з акцентом на проблему непропорційно великого обсягу продукції азійського виробника, що реалізується глобальними платформами. Збільшення обсягу діяльності торгових майданчиків може сприятливо впливати на поліпшення логістичної інфраструктури в регіоні, що на даний момент є однією з ключових проблем. Серед існуючих проблем експерти також вказують низький рівень проникнення банківських послуг і високий ступінь обігу готівкових коштів. У зв'язку зі специфікою банківського сектора не всі локальні карти є валідними на міжнародних торгових майданчиках, що є одним зі стримуючих чинників розвитку електронної комерції. Встановлено, що в сучасних реаліях країни Латиноамериканського регіону відчувають прискорений процес цифровізації всіх учасників ринку електронної комерції при збереженні тенденції стабільного зростання ключових показників Інтернет-торгівлі.

Шифр НБУВ: Ж14572

Політика. Політичні науки

(реферати 1.Ф.1374 — 1.Ф.1399)

1.Ф.1374. Громадянське суспільство як чинник політичної модернізації: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / О. О. Дем'яненко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено вплив громадянського суспільства на політичну модернізацію. Систематизовано наукові дослідження, присвячені вивченню поняття та змісту як громадянського суспільства, так і модернізації політичної системи системи, на основі яких розроблено авторські дефініції цих двох соціально-політичних феноменів. Виявлено головні аспекти взаємовпливу громадянського суспільства та політичної модернізації. З'ясовано специфіку кореляції громадянського суспільства та політичної модернізації у контексті глобалізаційних змін. Розкрито зміст публічного дискурсу як засобу громадянського суспільства у процесах політичної модернізації, а також доведено значущість громадянського суспільства в еволюції соціального партнерства як одного з виразних результатів політичної модернізації. Проаналізовано історію формування та сучасний стан українського громадянського суспільства, досліджено вплив інструментів громадського контролю на політичну модернізацію України.

Шифр НБУВ: РА443260

1.Ф.1375. Екологізм як ідеологічний конструкт і суспільно-політичний рух: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03 / Л. В. Поппер; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено екологізм як сучасну політико-ідеологічну систему і практику постіндустріального суспільства, операціоналізація цього поняття надала змогу виявити його місце в системі політичних категорій та базові структурні елементи відповідного феномену: конкретне екологічне знання, філософська, політична, економічна теорія, екологічний футуризм. Наголошено, що екологізм — це субстрат найважливіших концепцій, теорій у цей історичний час, осьоова ідея цивілізації. Виявлено сутнісні характеристики політичної константи екологізму як транснаціональної метадоктрини епохи постіндустріалізму, здатної застерегти людство від екологічної катастрофи. Встановлено, що екологізм, будучи альтернативною ідеологією домінуючим (консерватизм, лібералізм, соціалізм) соціальним парадигмам, поступово, в міру усвідомлення її значущості, втрачає статус такої та переходить до загальновізисних. З'ясовано, що систему цінностей екологізму становлять ідеї «екологічного імперативу» і «сталого людського розвитку». Обґрунтовано політичну інституалізацію екологізму в сучасному суспільстві, вплив цінностей екологізму на владно-державну систему України.

Шифр НБУВ: РА442333

1.Ф.1376. Етнокультурний розвиток українського суспільства в умовах політики реваншу Російської Федерації (1991—2021): [колект. монографія] / Н. С. Безсмертна, Л. Г. Отрошко, О. В. Семенова, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков; керівник проекту, авт.-упорядк. наук. ред.: Ю. С. Фігурний; Науково-дослідний інститут українознавства. — Київ: НДІУ, 2021. — 152 с. — Бібліогр.: с. 132-150. — укр.

Висвітлено проблему етнокультурного розвитку українського суспільства, що полягає у якнайшвидшому завершенні трансформації української частини пострадянського суспільства у самодостатню й самобутню націю сучасного типу інтегровану до європейських та євроатлантичних міжнародних організацій, світоглядно належну до європейської спільноти народів. Зазначено, що ефективне протистояння російській політиці реваншу на полі етнокультурних процесів потребує наукового обґрунтування, комплексу управлінських рішень, використання слабких її сторін та позитивних для України тенденцій розвитку. Українською наукою запропоновано низку пропозицій, частину з яких втілено у практику в освітній, науковій, інформаційній, мовній, релігійній та інших сферах. Акцентовано, що моніторинг за впровадженням змін в етнокультурну сферу українського суспільства, за реакцією суспільства на російський реваншизм, а також аналітичне осмислення поточних змін на етнокультурному полі, необхідні для оперативного удосконалення державної політики у цій галузі, а також діяльності різних суб'єктів політики України (партій, громадських організацій, громадян). Дослідження спрямовано на доповнення та удосконалення наукового забезпечення сталого розвитку українського суспільства і держави на власній самобутній основі, подолання російського руйнівного впливу на етнокультурний розвиток України.

Шифр НБУВ: СО38856

1.Ф.1377. Інституціоналізація еліти в процесах модернізації політичної системи України: автореф. дис. ... д-ра політ. наук:

23.00.02 / Л. С. Хорішко; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів, 2019. — 36 с. — укр.

Запропоновано авторську концепцію інституціоналізації еліти в процесах модернізації політичних систем, що надало змогу комплексно розглянути структурно-функціональні характеристики еліти як політичного інституту та конкретизувати його суб'єктність у здійсненні політико-модернізаційної діяльності. Наведено рекомендації щодо підвищення рівня інституціоналізації еліти в політичній системі України. Обґрунтовано визначення елітного політичного інституту як стійкої, нормативно-структурованої сукупності процедур і практик взаємодії, спрямованої на завоювання владних повноважень, здійснення політичного управління на основі наявних ресурсів. Досліджено особливості та процедуру інституціоналізації еліти в контексті формування інституціонального середовища функціонування та подальшої легітимації в політичній системі. Розкрито суть, структурні складові суб'єктності еліти й особливості використання політичних технологій у процесах модернізації. Проаналізовано основні етапи інституціоналізації еліти в політичній системі України та здійснено оцінювання рівня інституціоналізованості згідно обраних критеріїв. Вивчено досвід інституціоналізації еліти в політичних системах Іспанії, Німеччини, Туреччини та визначено можливості його використання в умовах української політичної дійсності.

Шифр НБУВ: РА442594

1.Ф.1378. Культурно-моральні цінності еліти в трактуванні В. К. Липинського / В. М. Шостак // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 50-57. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано окремі аспекти формування національної еліти та значення цієї верстви для розвитку суспільства. Розглянуто погляди В. Липинського щодо недоліків виборчої системи та її вплив на культурні цінності суспільства. Висвітлено бачення мислителя суті поняття аристократії та значення релігії і церкви в духовному поступі суспільства. Простежуються три головні моделі державно-церковних відносин, що відображають морально-культурні уявлення політичної еліти. Наголошено на актуальності поглядів В. Липинського в сучасних умовах українського державотворення.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ф.1379. Межі свободи у політичній доктрині лібералізму Фрідріха фон Гаєка: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.01 / Є. М. Лукашенко; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів, 2019. — 19 с. — укр.

На основі міждисциплінарної методології проаналізовано наукову спадщину та загалом світогляд видатного австрійського вченого лауреата Нобелівської премії Фрідріха фон Гаєка щодо свободи особистості та її меж. Розкрито особливості тлумачення і розуміння вченим різних аспектів свободи, зокрема свободи політичної та свободи економічної, їх взаємопов'язаність та шляхи досягнення. Досліджено погляди вченого на суспільство вільних людей та правила справедливої поведінки, що його утворюють. Розкрито суть і особливості бачення Фрідріхом фон Гаєком вільного суспільства. Висвітлено зміст свободи та її меж у контексті демократії і лібералізму не лише як ідеальних (в різному сенсі) політичних систем, але й як символічних систем, що є способом існування політичного знання. Виділено принципи, що мають два рівні: політико-онтологічний та політико-гносеологічний. Таким чином продовжується західна традиція дослідження не лише інституційного, але й пізнавального аспекту свободи та її меж. Окрім того простежено вплив на світову політико-економічну думку в ХХ — ХХІ ст. австрійської економічної школи, найвидатнішим представником якої був Фрідріх фон Гаєк.

Шифр НБУВ: РА442385

1.Ф.1380. Національна ідентичність та український модерний рух (остання чверть ХVІІІ — 60-і рр. ХІХ ст.): іст. розвідки / Л. Г. Іванова. — Вид. 2-ге, перероб. — Київ: Дніпро, 2019. — 390, [1] с.: фот. — Бібліогр.: с. 358-382. — укр.

Представлено видання на основі широкого кола архівних та друкованих джерел, реконструйовано складні процеси — етапи, тенденції, розвиток, форми, персоналії українського національного відродження з акцентом на протистояння російській імперській ідеології та польсько-шляхетській державницькій концепції. Відтворено на сторінках книги український контекст і загальне тло, на якому розгорталась творча діяльність та політичні практики видатних українських інтелектуалів М. Максимовича, М. Костомарова, М. Драгоманова, В. Антоновича, В. Гнилосирова,

А. Шиманова, В. Лободи та інших діячів, які стали на захист української цивілізаційної ідентичності в мовно-культурному просторі й політичному поступі.

Шифр НБУВ: ВА865150

1.Ф.1381. НСДАП: від ідеології антисемітизму до голокосту (1919 — 1939 рр.): [монографія] / О. Давлетов; Український інститут вивчення Голокосту «Ткума». — Дніпро: Ліра ЛТД, 2023. — 303 с.: іл., фот. — (Академічна серія «Українська бібліотека Голокосту»). — Бібліогр.: с. 263-276. — укр.

Розкрито особливості процесу зародження та становлення Націонал-соціалістичної німецької робітничої партії (НСДАП) за часів Веймарської Республіки та довоєнної доби існування Третього Райху (1919 — 1939 рр.). Розглянуто основні аспекти ідейно-теоретичних витоків нацистської ідеології. На основі залучення великого масиву джерельного й історіографічного матеріалу висвітлено маловідомі сторінки історії НСДАП зазначеного періоду. Проаналізовано роль антисемітизму, як провідної тенденції генези нацистського світогляду (еволюція від теорії до практичного втілення). Особливу увагу приділено аналізу форм і методів проведення антиєврейської політики на теренах Німеччини після приходу нацистів до влади у 1933 — 1939 рр.

Шифр НБУВ: ВА864882

1.Ф.1382. Політична конкуренція парламентських партій: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02 / Я. Б. Ярош; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів, 2019. — 40 с. — укр.

З'ясовано ступінь наукового розроблення проблеми політичної конкуренції парламентських партій, зокрема, розкрито методологічні та концептуальні засади дослідження. Виявлено специфіку політичної конкуренції в сучасних політичних процесах. Акцентовано увагу на особливостях трансформації нормативно-правової бази щодо функціонування політичних партій та динаміку їх структурізації. Здійснено аналіз об'єктивних і суб'єктивних чинників, які впливають на методи й засоби діяльності парламентських політичних партій під час політичної боротьби. Установлено, що політичну конкуренцію парламентських партій можна вивчати через політичний дискурс, який спроможний виступати дівим ресурсом (провладних чи опозиційних партій), конструюючи та замальовуючи певні образи політичної реальності, і який здатний здійснювати легітимацію тих чи інших суб'єктів політики. У політичному дискурсі реалізується й конструюється певна умовна реальність, що претендує стати політичною практикою. Іншими словами, через дискусію між політичними партіями щодо дихотомії «демократія — авторитаризм» у виборчому процесі можуть створюватися нові правила гри. Політична конкуренція між політичними партіями може мати як позитивні, так і негативні моменти для розвитку суспільства. До позитивних складових віднесено демократизацію та регулювання політичного процесу на конкурентних засадах, формування активістської політичної культури в громадян, політичну соціалізацію особи, протидію соціальній апатії, абсентеїзму й політичного радикалізму.

Шифр НБУВ: РА443715

1.Ф.1383. Преса українських політичних партій і рухів у інформаційно-комунікаційному просторі Галичини (1890 — 1914): монографія / О. Г. Макачук. — Львів: Сполом, 2022. — 523 с. — Бібліогр.: с. 447-523. — укр.

Застосовуючи синергетичну методологію, одержано висновок, що складно організованим системам (у цьому контексті такою системою можна назвати партійну журналістику) навіть неможливо нав'язати шляхи їх розвитку, бо для складних систем завжди існує кілька альтернативних шляхів еволюції. Зазначено, що об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження, структура та внутрішня логіка його побудови зумовлені актуальними теми та недостатнім ступенем її дослідження. Об'єктом дослідження визнано західноукраїнську партійну періодику кінця XIX — початку XX ст. (до 1914 р.). Предметом дослідження означено типологічні характеристики політичної та партійної преси цього періоду, її функції та особливості взаємодії з партійними фракціями та читацькою аудиторією, а також змістовий компонент творчих здобутків. Виявлено закономірності та особливості зародження, становлення й функціонування преси українських політичних партій і рухів в Галичині у 1890 — 1914 рр. Висвітлено характеристики законодавчих, організаційних та творчих аспектів пресової діяльності. На основі сучасних теоретико-методологічних підходів охарактеризовано поняття «преса політичних рухів», «партійна преса», їх типологічні ознаки та функції. Визначено стан наукового вивчення української преси Галичини досліджуваного періоду у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Окреслено коло джерел, систематизовано їх за групами, надано оцінку достовірності окремих джерел та їх груп. З'ясовано місце і роль преси політичних рухів та партійної преси в загальному контексті становлення та еволюції україномовної преси південноукраїнської Галичини кін. XIX — поч. XX ст.

Шифр НБУВ: ВА863983

1.Ф.1384. Репутація політичної партії: особливості формування та актуалізації в контексті політичної культури українського суспільства: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03

/ О. В. Бураченко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Проаналізовано феномен репутації політичної партії та особливості її формування в контексті політичної культури українського суспільства що є новим комплексним теоретико-прикладним дослідженням проблематики політичної репутації, що найбільш гостро проявляється в період електорального вибору певної політичної сили, чи в час пошуку шляхів для національного примирення політичних сил. Феномен репутації визначається як певна політична цінність, від наявності та якості якої залежить успіх політичної партії, оскільки вона сприяє формуванню ставлення до політичної організації та її лідера. У структурі репутації політичної партії виявлено системотворчі ціннісні соціальні установки й очікування соціальних груп. Обґрунтовано використання політико-культурного підходу до вивчення репутації політичної партії в українському суспільстві. Висунуто ідею діалектичного взаємозв'язку між формуванням репутації політичної партії та станом політичної свідомості, ціннісними орієнтаціями громадян, де репутація є елементом культури, символом, виробленим політичною свідомістю суспільства.

Шифр НБУВ: РА442767

1.Ф.1385. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір: навч. посіб. для студентів ф-ту міжнар. відносин, політології та соціології спец. «Політологія» / М. О. Шабанов; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса: ОНУ, 2022. — 142 с. — Бібліогр.: с. 138-142. — укр.

Досліджено поняття та основні підходи до вивчення політичного режиму. Проаналізовано історичні витoki та форми політичних режимів. Охарактеризовано структуру й особливості функціонування політичного режиму. Висвітлено культурно-ідеологічну складову у функціонуванні політичного режиму. Проаналізовано багатоманітність політичних режимів і також увагу приділено гібридному політичному режиму. Розглянуто шляхи та зміни політичних режимів. Зазначено, що вивчення сучасних політичних режимів є нагальною необхідністю для студентів-політологів та фахівців з питань практико-прикладної реалізації. Воно відкриває комплексне бачення щодо процесуальної реалізації державної та політичної влади у сучасних суспільствах. Особлива увага при цьому має приділятися політичним режимам та процесам демократизації. Крім того, політичний режим, що склався в Україні, має ознаки змішаного.

Шифр НБУВ: ВА863732

1.Ф.1386. Український пріоритет: нація, соціум, культура: монографія / Д. І. Дзвінчук, Л. Д. Заграй, В. І. Кононенко; ред.: В. І. Кононенко; Національна академія педагогічних наук України, Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаніка, Товариство «Знання» України. — Вид. 2-ге. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2019. — 267 с. — укр.

Розглянуто комплекс суспільно-політичних, соціально-психологічних, культурологічних, соціолінгвістичних засад утвердження національних пріоритетів, протидії антиукраїнській пропаганді. Розкрито поняття нації, соціуму, держави, масової свідомості, менталітету. Визначено різні шляхи формування українського та російського народів, окреслено відмінності двох національних культур — української та російської, перспективи подальшого розвитку української мови як єдиної державної.

Шифр НБУВ: ВА865735

Див. також: 1.С.74, 1.Т.177, 1.Т.213, 1.Т.215, 1.Т.242, 1.Т.246

Внутрішня політика. Внутрішнє становище

Внутрішній стан та внутрішня політика окремих країн

1.Ф.1387. Інститут лобізму в політиці як чинник демократизації українського суспільства: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / С. П. Годний; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Проаналізовано феномен політичного лобіювання як чинник демократизації, висвітлено його особливості в контексті розвитку політичної культури та свідомості українського суспільства. Показано, що лобізм як уособлення позитивних і негативних ознак виступає важливим елементом життєдіяльності суспільства: впливає на управлінські рішення, надає діяльності органів державної влади й управління необхідної динаміки та гнучкості; постає інструментом самоорганізації громадянського суспільства, забезпечує суспільну підтримку того чи іншого законопроекту або опонування йому, справляє безпосередній вплив на політику; як специфічна форма прояву політичного плюралізму створює можливості для забезпечення інтересів меншості; сприяє реалізації вимог принципу свободи стосовно діяльності громадських організацій, політичних партій, недержавних структур-асоціацій, окремих груп населення тощо; спрямовує цілеспрямовану

діяльність суспільства, стимулює інноваційні зміни, спонукає до конкретних дій; сприяє розширенню інформаційної й організаційної бази рішень; постає інструментом взаємодії представницької та виконавчої гілок влади; є засобом досягнення компромісів й укладання угод, що сприяє знаходженню рівноваги між політичними силами.

Шифр НБУВ: РА443336

1.Ф.1388. Політико-культурні особливості трансформації політичної еліти сучасної України: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03 / О. О. Постоловська; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Увагу приділено проблематиці новітнього українського елітоворення, що відбувається на фоні розгортання державотворчих і трансформаційних процесів в сучасній Україні. Осмислено феномен трансформації політичної еліти та визначено основні політико-культурні особливості її змін. Запропоновано авторське бачення політичної еліти як поліскладового, багатоаспектного феномену, який характеризують такі групи «маркерів» як кількість та якість. Зауважено, що якісний розкриває особливості політичного мислення, культури, діяльності та характеризує специфіку одержання, здобуття, використання й утримання політичної влади, відносини як всередині самої елітної групи, так і зі суспільством. Трансформацію політичної еліти розглянуто як комплекс процесів її інституційних та суб'єктивних змін. У ціннісній складовій політичної культури еліти України визначено такі ознаки як домінування «негативних» цінностей та амбівалентність ціннісної основи цієї групи. Наголошено, що вивчення підходів до періодизації становлення та розвитку політичної еліти в сучасній Україні надали змогу сформулювати умовні характеристики політико-культурної трансформації цієї групи: виживання-збереження, адаптація, витіснення, очищення, оновлення, розвиток. Запропоновано розглядати професійність, інтелектуальність, моральність політичної еліти як базові цінності демократичної культури влади й управління, що сприятиме її позитивній якості та суспільній довірі.

Шифр НБУВ: РА443317

1.Ф.1389. Політичний консенсус: детермінанти формування та основи реалізації в умовах сучасного суспільного розвитку: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.03 / О. О. Григор; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 32 с. — укр.

Здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз політичного консенсусу та визначено його роль в умовах сучасного суспільного розвитку. Розглянуто спектр теоретичних і практичних питань, пов'язаних з природою конфліктного середовища та пошуку шляхів виходу з нього у всіх сферах суспільного життя, що надає змогу говорити про початок формування в політичній науці загальної теорії політичного консенсусу. Визначено, що практична потреба в здобутті консенсусу робить її надзвичайно актуальною з наукової точки зору, неминуче стимулює дослідження відповідної проблеми політичною наукою. Зазначено, що предметом дослідження є закономірності й особливості консенсусного функціонування політичних інститутів суспільства та держави, що характеризують якісно новий рівень політичних відносин, спрямований на зниження конфліктності, підвищення легітимності й узгодженості функціонування органів влади та громадянського суспільства. Розроблено концептуальні положення, що характеризують сучасну роль інституту громадянської злагоди, консенсусних механізмів, з урахування особливостей суспільного розвитку, завдань з подолання конфронтаційності та нетерпимості. Сформульовано концепт, згідно з яким політичний консенсус є важливим інструментом досягнення громадянської злагоди, способом цивілізованого вирішення конфліктів і стабілізації суспільно-політичних процесів з метою запобігання загрози розпаду держави та сталого розвитку сучасного суспільства.

Шифр НБУВ: РА443319

1.Ф.1390. Соціальні мережі в арабському світі та їх вплив на трансформацію еліт: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.06 / Г. А. Вербицька; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ, 2019. — 16 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню соціальних мереж як інструменту впливу на трансформацію еліт в арабському світі. Встановлено, що соціальні мережі та сучасні засоби комунікації використовуються дедалі частіше при мобілізації широких мас населення. Досліджено, що Інтернет відіграє роль ефективного інструмента для створення та руйнування соціальних суб'єктів, як це спостерігалось під час хвилі демократичних революцій у країнах Близького Сходу і Північної Африки. Виявлено, що соціально-комунікаційні технології в соціальних мережах були основним засобом популяризації рухів і публічного контакту із зовнішнім світом під час подій «Арабської весни». Розкрито, що за допомогою соціальних мереж раніше розрізнені спільноти швидко об'єднувалися через Інтернет у групи із загальною метою, планували й організовували спільні акції протесту.

Шифр НБУВ: РА442815

1.Ф.1391. Українська незалежність як історична неминучість / В. Даниленко, В. Коцур // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 4-22. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Мета дослідження — показати, що відновлення незалежності України в 1991 р. — не випадковість, історичний парадокс чи аномалія, а закономірність історичного процесу. Методологія ґрунтується на принципі історизму, системності, науковості. Застосовано загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні прийоми наукового пізнання, а також теоретичні напрацювання провідних фахівців з історії України ХХ ст. й суміжних дисциплін. На основі нових і по-новому прочитаних відомих історичних та історіографічних джерел доведено незворотність соціально-культурних, економічних, політичних змін, які відбувалися в Україні та загалом у СРСР, упродовж другої половини ХХ ст. Висновки: у другій половині ХХ ст. радянська система прискореними темпами вичерпувала свій ресурс, потенціал та саморуйнування. Тотальна уніфікація та монополізація, як характерні її риси, суперечили принципу багатоманітності, що завжди є умовою саморозвитку. Найвиразнішими ознаками системи були неконкурентоспроможна мілітаризована економіка, нераціональне використання людських і природних багатств, витратні й неефективні методи управління, масові порушення прав, основоположних свобод людини. Антигуманні та протиправні засоби досягнення стратегічних цілей комуністичного режиму, невирішеність національного питання робили неминучим його зміну.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Ф.1392. Формування державної регіональної політики: досвід країн «Великої сімки» / Н. О. Подлужна, В. С. Долга // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 49-58. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Визначено можливості адаптації досвіду країн «Великої сімки» в умовах України щодо нормативно-правового забезпечення формування та реалізації державної регіональної політики. Використано методи аналізу та синтезу інформації, які надали змогу встановити переваги та «слабкі місця» в законодавстві України та країн «Великої сімки» для забезпечення розвитку регіональної економіки, а також метод порівняння, на основі якого визначено можливість адаптації закордонного досвіду щодо формування та реалізації державної регіональної політики. Встановлено основні напрями реалізації державної регіональної політики шляхом детального дослідження наявних нормативно-правових документів України. Виявлено переваги і «слабкі місця» у законодавстві України щодо регулювання забезпечення регіонального розвитку. Визначено, що «слабкими місцями» законодавства України в напрямі регулювання державної регіональної політики є: розробка та впровадження програм розвитку регіонів узагального характеру без урахування рівня розвитку територіальних одиниць; слабке стимулювання інновацій; недостатня прозорість діяльності державних адміністрацій і контролю над документашією щодо місцевих бюджетів; відсутність положень щодо підвищення рівня розвитку депресивних регіонів. Обґрунтовано можливість використання досвіду країн «Великої сімки» для розробки рекомендацій щодо вдосконалення державної регіональної політики. Встановлено, що Велика Британія, Франція та Італія не мають спеціального законодавства з регіональної політики, проте воно наявне у США, Канаді, Японії та Німеччині. Досліджено досвід використання інструментів реалізації державної регіональної політики країнами «Великої сімки» за відсутності спеціального законодавства. Проведено моніторинг нормативно-правових документів державної регіональної політики країн «Великої сімки», у яких діє спеціальне законодавство з розвитку регіонів. Виконано порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду щодо реалізації політики забезпечення регіонального розвитку. Запропоновано рекомендації щодо прискорення процесів стимулювання розвитку регіонів шляхом активізації регіональної політики в напрямі забезпечення підтримки депресивних регіонів завдяки: підтримці малого та середнього бізнесу; впровадженню розумної спеціалізації з одночасним розвитком диверсифікованих форм економіки знань; упровадженню інструментів інноваційної та цифрової економіки в усі сфери діяльності суб'єктів господарювання; включенню пріоритетів територій малих міст і сіл до планів розвитку регіонів.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: **1.Ф.1376-1.Ф.1377, 1.Ф.1385-1.Ф.1386, 1.Ч.2201**

Зовнішня політика.

Міжнародні відносини. Дипломатія

1.Ф.1393. Внутрішні та зовнішні складові формування зовнішньої політики країн пострадянського простору: зб. наук. пр. / А. Т. Абдуліна, О. О. Александрович, Д. В. Веденєв, Л. Я. Грицик, Р. В. Губань, О. Ю. Дерікот, А. Б. Добровольська, Г. І. Зеленько, О. О. Каплєв, О. В. Кириченко, В. С. Клименко, І. П. Козинець, О. О. Кордун, Т. М. Лященко,

А. Ю. Мартинов, В. В. Пристайко, Є. В. Редзюк, Є. В. Сафар'янс, А. О. Сергеева, І. В. Ткаченко, С. С. Фомін, О. М. Цапко, І. А. Шовкун; ред.: А. Г. Бульвінський, С. С. Фомін, Л. Ю. Грицик; НАН України, Інститут всевітньої історії. — Київ: Ін-т всевіт. історії НАН України, 2021. — 272 с.: рис. — укр.

Представлено статті, у яких аналізуються історичні витоки формування зовнішньої політики пострадянських країн; внутрішні та зовнішні чинники міжнародного позиціонування країн Балтії, пострадянської Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії. Описано зовнішньополітичні інтереси Росії на пострадянському просторі та вплив соціально-економічних проблем на формування зовнішньої політики пострадянських країн. Встановлено вплив радянської ідентичності на зовнішньополітичну стратегію самопроголошених Нагірно-Карабаської Республіки та Придністровської Молдавської Республіки. Розглянуто євроатлантичний курс Литовської Республіки, сучасні зовнішньополітичні прагнення Латвійської Республіки. Окреслено етапи еволюції зовнішньої політики періоду незалежності Республіки Молдова. Визначено пріоритети зовнішньої політики України в сучасних умовах та ключові інструменти впливу Росії на пострадянському просторі. Констатовано «заморожені» конфлікти на пострадянському просторі в геополітиці російської федерації. Зазначено вплив соціально-економічних проблем Узбекистану на його зовнішню політику, внутрішні чинники формування зовнішньої політики сучасного Туркменістану, вплив внутрішніх ресурсів на зовнішньополітичну діяльність Казахстану тощо.

Шифр НБУВ: ВА864316

1.Ф.1394. Європейська та євроатлантична інтеграція України: стан і перспективи реалізації (2014 — 2022 рр.): монографія / І. В. Артьомов, С. В. Віднянський, І. Я. Тодоров, П. В. Токар; Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». — Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. — 282 с.: табл., рис. — укр.

Узагальнено результати наукових досліджень щодо результативності євроінтеграційного поступу України за 2014 — 2022 рр. у контексті зовнішньополітичних аспектів, зокрема двосторонніх відносин України з Європейським Союзом (ЄС) та НАТО. Зазначено, що в умовах тимчасової окупації Криму РФ, війни на Донбасі, а потім і розв'язання Росією повномасштабної збройної агресії проти України проблематика дослідження є надзвичайно актуальною. Розглянуто місце і роль України в геополітичному просторі сучасності, окреслено угоду про асоціацію з ЄС та інструменти реалізації євроінтеграційного курсу України. Визначено статус кандидата в члени ЄС як історично-стратегічного перемому України. Описано еволюцію взаємовідносин України та Європейського Союзу в умовах російсько-української війни. Виокремлено особливості та проблемні питання відносин України з окремими країнами-членами ЄС. Наведено історичне та геополітичне підґрунтя євроатлантичного покликання України, розкрито суть між євроатлантичним співробітництвом та євроатлантичною інтеграцією. Охарактеризовано конституційне закріплення євроатлантичного вибору.

Шифр НБУВ: ВА863189

1.Ф.1395. Засади зовнішньої політики пострадянських країн: цивілізаційні, геополітичні та соціально-економічні аспекти: зб. наук. пр. / І. І. Богданович, О. М. Горенко, Л. Ю. Грицик, А. Б. Добровольська, О. В. Кириченко, Т. М. Ляшенко, А. Ю. Мартинов, Є. В. Редзюк, П. М. Рудяков, Є. В. Сафар'янс, А. Б. Соловйова, І. В. Ткаченко, С. С. Фомін, В. О. Хвіст, О. М. Цапко, І. А. Шовкун; ред.: А. Г. Бульвінський, Л. Ю. Грицик, Є. В. Сафар'янс; НАН України, Інститут всевітньої історії. — Київ: Ін-т всевіт. історії НАН України, 2021. — 287 с. — укр.

Представлено статті у яких аналізуються історичні та цивілізаційні чинники формування зовнішньої політики країн пострадянського простору, насамперед європейські та євразійські. Розглянуто еволюцію зовнішньополітичного курсу пострадянських держав у 1990-х — 2010-х рр. Окреслено стратегії нейтралітету, відкритості, євроорієнтації та ін. Визначено вплив соціально-економічних чинників на зовнішньополітичний процес у країнах пострадянського простору. Описано фактор впливу «Русского мира» на формування політичної ідентичності громадян Центральної Азії. Охарактеризовано доктрину зовнішньополітичного нейтралітету сучасного Туркменістану, зовнішню політику Республіки Казахстан, внутрішні чинники формування зовнішньої політики Таджикистану, стратегію зовнішньої політики Киргизстану. Розкрито економічні засади зовнішньої політики незалежного Азербайджану. Подано інформацію про зовнішню політику Узбекистану і процеси євразійської інтеграції. Виокремлено вплив румунського чинника зовнішньої політики Республіки Молдова. Висвітлено угоду про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС (1994) і принцип єдності зовнішньої та внутрішньої політики. Означено місце України в світовому геополітичному просторі в 1991 — 2005 рр. Визначено Європейський вектор як стратегічний зовнішньополітичний пріоритет відновленої латвійської державності. Доведено багатовекторну парадигму розвитку республіки білорусь. Обґрунтовано соціаль-

но-економічний розвиток пострадянських країн і їх зовнішньополітичну орієнтацію.

Шифр НБУВ: ВА864318

1.Ф.1396. Інституційні чинники модернізації українсько-польських відносин у гуманітарній сфері в умовах процесів євроінтеграції: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / О. Ф. Моцик; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Розкрито концептуальний вимір проблеми українсько-польських міждержавних відносин в умовах євроінтеграції. Доведено, що зміст і структура нормативно-правової бази українсько-польських відносин у гуманітарній сфері під час європейської інтеграції є похідною від базових засад, принципів та норм міжнародного права. Висвітлено напрями адаптації вітчизняного законодавства до європейських вимог. Поряд із розкриттям змісту процесів становлення й модернізації інституційної структури українсько-польських відносин у гуманітарній сфері визначено напрями інституційних змін транскордонного співробітництва, міграційної та візової політики. Охарактеризовано головні напрями й форми вдосконалення відносин України та РП у сфері науки й міжкультурного діалогу. Також визначено коло проблемних питань і викликів у міждержавних відносинах щодо реалізації політики історичної/національної пам'яті та накреслено шляхи їх вирішення.

Шифр НБУВ: РА442792

1.Ф.1397. Поняття й сутність інформаційного співробітництва в інтегрованому управлінні кордонами / А. В. Віхтюк // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 37-41. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Інтегроване управління кордонами як комплексний механізм державного управління у сфері прикордонної безпеки впроваджується в Україні на європейських засадах із 2010 р. Потреби, що зростають в інформаційних ресурсах, змушують суб'єкти інтегрованого управління кордонами вдаватися до організації та забезпечення ефективного процесу інформаційної взаємодії на національному й міжнародному рівнях. Сфера прикордонної безпеки держави є надзвичайно динамічною. Вона потребує постійного вдосконалення діяльності суб'єктів інтегрованого управління кордонами, що можливе тільки за умов належної організації системи інформаційного співробітництва. Дослідження актуальних проблем теорії та практики у сфері інформаційних відносин між компетентними суб'єктами державного управління, діяльність яких спрямовано на досягнення цілей державної політики щодо забезпечення національних інтересів на державному кордоні, потребують комплексного підходу особливо в контексті виконання задекларованих у державних документах відповідних стратегічних цілей. Насамперед така робота потребує визначення самого поняття й суті процесу інформаційного співробітництва в інтегрованому управлінні кордонами. Але поки що ці питання й досі залишаються нерозкритими, що й зумовило необхідність проведення дослідження. У роботі наведено авторські визначення поняття й суті інформаційного співробітництва в інтегрованому управлінні кордонами. Зазначено, що необхідність модернізації наявних механізмів інформаційної взаємодії суб'єктів державного управління у сфері прикордонної безпеки пов'язана із сучасними соціально-політичними й економічними реаліями в Україні, а також із надмірною перевантаженістю державного апарату, що призводить до дублювання функцій державного управління й ускладнює міжвідомчу взаємодію та міжнародне співробітництво. Такий стан справ особливо негативно впливає на досягнення цілей державної політики у сфері прикордонної безпеки, визначених стратегічними документами.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.Ф.1398. Україна і Світ. Теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин. Міжнародна науково-практична конференція, 21-22 квітня 2021 року / ред.: М. М. Поплавський, І. О. Костира, О. О. Білецька, В. В. Ластовський, Р. П. Безсмертний, Л. П. Бойко, К. А. Важна, Б. Л. Дем'яненко, Р. Димчик, О. І. Дікарев, О. Г. Злобіна, Н. А. Карасьова, В. Ковранкова, Л. О. Кочубей, Д. С. Лікарчук, А. Б. Міщенко, Н. Моравець, С. О. Рибак, О. Синовець, С. Фуллер, П. Чарнецький, І. П. Шевель; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2021. — 330 с. — укр.

Викладено матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин». Практика має розділи, які стосуються історико-теоретичних питань міжнародних відносин; міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії; міжнародне співробітництво у сфері охорони культурної спадщини та Україна; сучасного міжнародного права; світового господарства та міжнародних економічних відносин; суспільних комунікацій та лінгвістичного забезпечення міжнародної діяльності; соціології міжнародних відносин, соціологічних досліджень у галузі міжнародних відносин; міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій.

Шифр НБУВ: ВС70532

1.Ф.1399. Шлях України до НАТО: основні проблеми, здобутки та перспективи євроатлантичної інтеграції

Т. Мелешенко, І. Волошин // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 104-113. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати рух України до НАТО, розкрити основні проблеми і здобутки євроатлантичної інтеграції та окреслити подальші перспективи й можливості у цьому напрямі. Методологія спирається на принципи науковості, об'єктивності, усебічності, багатфакторності. Використано методи аналізу, синтезу, узагальнення, ретроспективного та системного підходу до розв'язання науко-дослідницьких проблем. Основними результатами дослідження стало визначення особливостей головних зовнішньополітичних напрямів України: позаблокового, багатовекторного, євроатлантичного та узагальнення їх результатів. Зроблено логічні висновки щодо перспектив набуття нашою країною членства в НАТО та обґрунтовано необхідність дотримання євроатлантичного шляху як єдиного можливого для збереження незалежності України. Запропоновані висновки базую-

ться не лише на основі спеціальних праць, а й аналізу офіційних документів, промов, стенограм, звернень посадових осіб, що допомогло всебічно розглянути предмет дослідження. Важливим предметом більш детального вивчення можуть бути конкретні кроки допомоги НАТО Україні в різних галузях та проведення порівняльного аналізу військової, політичної, економічної, технічної підтримки з метою демонстрації вигоди для нашої країни вступу до альянсу. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що висновки й узагальнення можуть бути використані як матеріал для популяризації зовнішньополітичного євроатлантичного вектора в Україні. Ці результати, в основі яких лежать офіційні дані, сприятимуть формуванню образу НАТО як важливого та необхідного партнера.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 1.Т.156, 1.Т.219, 1.Х.1463

1.X.1400. Видатні випускники юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та їх роль в історії українського державотворення: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. 24 березня 2023 р. м. Львів. **Вип. 3** / ред.: І. Й. Бойко, М. М. Кобилицький, Б. Й. Тищик, А. В. Кольбенко, Л. Е. Шевчук, Х. М. Моряк-Протопопова; Львівський національний університет ім. Івана Франка. — Львів, 2023. — 250 с.: фот. — укр.

Наведено результати досліджень, присвячених видатним випускникам юридичного факультету Львівського університету. Висвітлено діяльність таких відомих науковців і громадських діячів, як Д. Вітовський, В. Старосольський, Є. Коновалець, О. Марітчак, В. Сокуренько, А. Коцко, К. Трильовський, Є. Петрушевич. Увагу приділено постаті професора В. Кульчицького — відомого дослідника правового становища Галичини у складі Австрії та Австро-Угорщини. Досліджено науково-педагогічну та громадську діяльність О. Бальцера.

Шифр НБУВ: В359448/3

1.X.1401. Кліринг як вид професійної діяльності / О. М. Петухова, С. М. Еш // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 4. — С. 90-97. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Висвітлено суть і зміст клірингу як виду професійної діяльності на сучасних ринках капіталу України. Кліринг як вид професійної діяльності супроводжується виконанням правочинів щодо цінних паперів і фінансових інструментів, підготовкою інформації та документів, необхідних для проведення розрахунків, а також створенням системи гарантій із виконання зобов'язань. У наукових працях учених європейських країн категорія «клірингова діяльність» взагалі не використовується, однак вживається термін «клірингові послуги» (clearing services). Це зумовлено тим, що в цих країнах кліринг не є самостійним видом діяльності та його функції здійснюють депозитарії або банки чи спеціально створені розрахункові центри — клірингові палати. Основними функціями клірингу є облік зареєстрованих угод і забезпечення їх реалізації; підготовка, реєстрація та передача інформації про угоди; залік взаємних зобов'язань і платежів учасників фондів угод, їх гарантійне забезпечення; проведення грошових розрахунків; забезпечення виконання угоди з дотриманням принципу «поставка проти оплати». Встановлено причини появи та розвитку клірингової діяльності в Україні. Узагальнено визначення клірингу та клірингової діяльності, охарактеризовано сектори клірингових розрахунків. Визначено особливості та характерні ознаки наявної клірингової діяльності. Обґрунтовано суть клірингової установи як професійного учасника ринків капіталу. Зведено, що клірингові розрахунки відображають специфіку взаємовідносин між Розрахунковим центром, НБУ, кліринговими установами, Центральним депозитарієм України; між продавцями та покупцями фінансових інструментів; особливості комерційного ризику, який виникає при укладенні угод; кредитоспроможність покупців і платоспроможність і надійність постачальників; умови платежу; ринкову кон'юнктуру; ризику, пов'язані з переказами коштів тощо. Визначено основні завдання сучасних вітчизняних клірингових установ, які працюють на фондових ринках.

Шифр НБУВ: Ж69879

1.X.1402. Матеріали науково-практичної конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції», 30 травня 2021 року. **Вип. 2** / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 528 с.: рис. — укр.

Висвітлено теорію та історію держави і права: історія політичних і правових учень. Розглянуто завдання конституційного права, муніципального права, державного будівництва та місцевого самоврядування. Наведено питання цивільного права і цивільного процесу, сімейного права, міжнародного права. Визначено завдання господарського права та господарсько-процесуального права. Зазначено особливості трудового права та права соціального забезпечення. Врегульовано питання земельного права, аграрного права, екологічного права, природоресурсного права. Висвітлено задачі адміністративного права, фінансового права, податкового права.

Шифр НБУВ: В359453/2

1.X.1403. Організаційна культура в державному секторі в Іракском Курдистані: исходная оценка / Камиран Камал Карим // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 3/4. — С. 35-44. — Библиогр.: 16 назв. — рус.

Раскрыты и проанализированы особенности организационной культуры в государственном секторе в Иракском Курдистане. Организационная культура — это ключевой вопрос для многих

фирм и ученых. Таким образом, цель исследования заключалась в том, чтобы дать возможность точно определить и охарактеризовать организационную культуру в организациях государственного сектора в Иракском Курдистане (IKR). Чтобы ответить на вопросы исследования, был проведен описательный опрос, нацеленный на две крупные организации государственного сектора в IKR, с помощью анкеты для самостоятельного заполнения. Принят Инструмент оценки организационной культуры (OCAI), общий, но проверенный исследовательский инструмент, используемый для оценки организационной культуры, разработанный Кэмероном и Куинном (1999). Инструмент основан на рамочной модели конкурирующих ценностей Куинна и Кэмерона, которая включает четыре параметра: внутренняя направленность и интеграция против внешней направленности и дифференциации, а также стабильность и контроль против гибкости и свободы действий. Основываясь на этих параметрах, структура разбивает организационные культуры на четыре отдельных сектора или культурных типа: клановая культура, культура адхократии, рыночная культура и культура иерархии. Анкета была переведена на курдский для облегчения понимания, а ответы были переведены обратно на английский язык. Кейсы, использованные в этом исследовании, включали две организации государственного сектора. Анкета была заполнена самым старшим менеджером в каждой организации. Собранные данные были затем проанализированы и графически представлены путем объединения общих переменных в описательные категории. Результаты отражают восприятие текущего состояния и того, что респонденты считают предпочтительным с точки зрения организационной культуры.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1404. Охорона Конституції України та конституцій зарубіжних країн: конституційно-порівняльний аналіз: монографія / Є. В. Черняк; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2020. — 591 с. — Бібліогр.: с. 475-555. — укр.

Проведено комплексне порівняльне дослідження теоретичних і практичних питань, пов'язаних з охороною конституції в Україні та зарубіжних країнах. Положення вітчизняного законодавства щодо засобів (гарантій) охорони конституції розглянуто у порівнянні з відповідними положеннями національних законодавств зарубіжних, переважно європейських, країн. Розкрито генезу, поняття охорони конституції, чинники, якими зумовлюється ефективність системи охорони конституції, а також здійснено конституційно-порівняльний аналіз ролі і значення українського народу, Верховної Ради України, Президента України, органів виконавчої влади, конституційного контролю, місцевого самоврядування, судів України, громадянського суспільства й аналогічних суб'єктів охорони конституції у зарубіжних країнах. З урахуванням сучасних досягнень теоретико-правової науки, новітніх результатів науки конституційного права, практичної реалізації норм конституції в Україні та зарубіжних країнах, проведенням порівняльного конституційно-правового аналізу, виявленням тенденцій сучасних конституційних процесів обґрунтовано пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення правового регулювання інституційно-організаційних засобів і заходів (гарантій) охорони Конституції України.

Шифр НБУВ: ВА863214

1.X.1405. Правові аспекти вимоги компенсації екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні / В. Ю. Микучель // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 23-29. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — встановити готовність українського екологічного законодавства до правового забезпечення компенсації екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні. Досягнення вказаної мети зумовило необхідність: визначення змісту понять «екологічна шкода» і «екологічна шкода під час війни», контент-аналізу українського екологічного законодавства на предмет можливості забезпечення відповідних компенсацій. Використано загально-теоретичні і аналітичні методи у поєднанні з комплексним підходом. На теоретичному рівні дослідження показано недоліки української правової позиції щодо забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок агресії росії. Запропоновано на рівні профільного Закону надати визначення поняттям «екологічна шкода» і «екологічна шкода під час війни». Обстоюється обґрунтованість відображення на рівні закону позиції, при визначенні екологічної шкоди внаслідок воєнних дій належить визначити відповідні пошкодження у вихідному стані шляхом застосування вимірних даних. Обговорено російське вторгнення в Україну, яке за стислий проміжок часу створило значний обсяг

екологічних ризиків і реальних проблем. Наявні на сьогодні факти і позиція української громадськості актуалізують питання забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні. Втім у цьому питанні у перспективі можуть виникнути певні ускладнення, адже дефініція «екологічної шкоди» досі має дискусійний характер не лише у середовищі українських вчених, але й відсутня на рівні національного законодавства. Зважаючи на складну і неефективну практику застосування норм міжнародного гуманітарного права (зокрема стосовно охорони довкілля), логічно переглянути означену ситуацію. Зокрема привести понятійний ряд національного екологічного законодавства у відповідність зі змістом міжнародних актів.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1406. Правонаступництво юридичних осіб у земельних відносинах: теоретичні та практичні аспекти / Н. О. Армаш // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 162-167. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення особливостей застосування чинного законодавства при припиненні юридичної особи у формі ліквідації або реорганізації та, відповідно, з'ясування питання виникнення правонаступництва юридичної особи в земельних відносинах. Використано загальнонаукові методи аналізу і синтезу для з'ясування змісту явища правонаступництва в господарсько-правових відносинах та напрацювання термінологічних заasad обраної теми. Висновки: за результатами узагальнення теоретичних положень, норм законодавства та судової практики, є підґрунтям для удосконалення роботи суб'єктів господарювання, забезпечення прогнозованості в діяльності цих суб'єктів, у тому числі в умовах реорганізації. Обговорено сталу практику застосування положень законодавства при визнанні правонаступництва юридичних осіб у земельних відносинах.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1407. Проблеми екологічної експертології в Україні: правова аспекти / Н. В. Жмур, О. В. Будник // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 17-23. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — проаналізувати проблеми і прогалини екологічної експертизи та провести порівняльний аналіз із оцінкою впливу на довкілля у правовому аспекті. Застосовано у поєднанні загальні (аналізу, синтезу, порівняння, індукції, дедукції) та спеціальні методи дослідження (системно-функціональний, формально-логічний, формально-юридичний). Оцінка впливу на довкілля є правовим інструментом запобігання шкідливим екологічним наслідкам, більш сучасним та наближеним до європейських стандартів. Обговорено проведення екологічних експертиз як оцінки впливу на навколишнє природне середовище полягає, насамперед, у тому, що вони є, так би мовити, основним рубежем, тією точкою контролю, яку має пройти будь-яка запланована чи така, що проводиться, діяльність, та може так чи інакше завдавати шкоду навколишньому середовищу. З прийняттям Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» запроваджено нову європейську модель процедури оцінки впливу на довкілля замість екологічної експертизи. Даний Закон надав змогу забезпечити на належному рівні виконання Україною низки інших міжнародних зобов'язань. Саму процедуру оцінки впливу на довкілля спрямовано на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1408. Розвиток цифрових прав в Україні / Т. М. Ямненко, Д. О. Мисько // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 101-106. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначення тенденцій розвитку прав людини у цифровій сфері в Україні та шляхів їх актуалізації. Методи дослідження: логічний, формально-догматичний, порівняльно-правовий та ін. Досліджено та проаналізовано науково-теоретичні визначення поняття цифрових прав людини, визначення правового регулювання відносин, що виникають у цифровій сфері у нашій державі, та його актуальності, а також порівняно стан правового регулювання цифрових прав людини в Україні із досвідом Європейського Союзу. Обговорено можливості застосування різних доктринальних підходів до цифрових прав людини в Україні, аналізуючи досвід Європейського Союзу з огляду на ту кількість цифрових прав, що потребують нормативного врегулювання. Деякі з них за важливістю та значенням для людини є основоположними та потребують конституціоналізації.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1409. Тенденції розвитку та модернізації правової освіти в Україні / І. П. Варавва, С. Г. Головка // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 202-208. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — визначити особливості розвитку правової освіти в Україні та тенденції її модернізації у контексті євроінтеграції. З використанням методу історико-правового аналізу

окреслено передумови становлення та особливості розвитку правової освіти в Україні; метод порівняльного аналізу застосовано задля обґрунтування шляхів модернізації системи вітчизняної правової освіти у контексті гармонізації її стандартів та технологій з тенденціями розвитку європейського освітнього простору; з використанням методу синтезу визначено взаємозв'язок цілей, функцій, змісту та технологій сучасної правової освіти. Актуалізовано проблему розбудови правової освіти в Україні як чинник подолання правового нігілізму, задоволення потреби особистості в знаннях про право та правову систему, формування правової свідомості та правової культури; окреслено історико-правові особливості становлення правової освіти в Україні; наголошено, що розбудова демократичного громадянського суспільства в Україні потребує перегляду системи формування правових знань у здобувачів вищої освіти з акцентом на усвідомлене дотримання норм правової культури; визначено тенденції розвитку правової освіти в Україні та обґрунтовано їх суголосність європейським трендам; зроблено висновок, що одним із ключових результатів сучасної правової освіти є правова компетентність, правова свідомість і правова культура як система правових знань, переконань, навичок та особистісного досвіду, які забезпечують ефективну взаємодію в правовому полі. Обговорено ефективні механізми модернізації правової освіти в Україні та технології формування усвідомлення важливості переосмислення цивілізаційних цінностей в умовах воєнної агресії.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1410. Фінансування проектів електронного урядування у країнах Європейського Союзу та Україні / С. С. Чернецький, А. О. Чечель, Н. Г. Діденко, Д. О. Грицишен, К. В. Малишев // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 4. — С. 68-76. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Визначено, що важливим напрямом реалізації сталого розвитку та реформи публічного управління є ефективний процес електронного урядування, який має бути забезпечений відповідним фінансуванням. Мета роботи — визначення подальших можливостей фінансування електронного урядування України в межах реалізації проектів і реформи публічного управління з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу для реалізації цілей сталого розвитку та цифровізації країни. Методичною базою дослідження є аналітичні дані ПРООН України, Національного агентства з питань державної служби України, Європейської Комісії, дослідження цифрового уряду Організації економічного співробітництва та розвитку. Визначено ключові фактори держави в напрямі цифрового суспільства та сталого демократичного урядування (права людини, прозорість і доброчесність, парламентська реформа, громадянське суспільство та робота з молоддю, реформа охорони здоров'я та підтримка державних закупівель, цифрова трансформація). Проаналізовано особливості фінансування Стратегії реформування державного управління України, найбільшу частку фінансування якої становить бюджетна програма «Підтримка реалізації комплексної реформи державного управління та бюджетна підтримка ЄС». Визначено особливості фінансування електронного урядування у країнах ЄС. Обґрунтовано необхідність зовнішніх джерел фінансування цифрових проектів в Україні через недостатнє їх фінансування. Визначено найбільші країни — донори з фінансування проектів електронного урядування в Україні (Данія, Естонія, Великобританія, Швеція, Швейцарія, Німеччина та Польща). На підставі дослідження європейського досвіду моделей фінансування проектів розвитку електронного урядування визначено чинні інструменти фінансування для України (кошти спільної міждержавної стратегії розвитку, гранти, благодійність, державно-приватне партнерство) та перспективні інструменти фінансування, використання яких надасть змогу підвищити відкритість, прозорість та ефективність роботи державних органів і забезпечити розвиток відкритих даних.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.X.1411. Characteristics of modern features of «hybrid war» / G. Duginets, T. Busarjeva // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 4. — С. 6-9. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Становлення глобальної, загальнолюдської солідарності виступає як історична закономірність. Дія цієї закономірності у процесі глобалізації спільно з реалізацією концепції стійкого розвитку знаходиться на самому початку. До створення єдиного глобального світу ще далеко, але рух світової спільноти до нього неухильно продовжується з моменту виникнення людства. Очевидно, що розвиток військових дій, свідками яких ми є, вже давно не пов'язаний з серйозними проривами в області науки і техніки. Ці чинники виступають, скоріше, як супутні. Основою ж переваги на полі бою стає вміння стратегічно мислити, а також використовувати нестандартні техніки ведення бою, відштовхуючись не тільки від рівня озброєння і боездатності, а й виходячи з особливостей культури і навіть в деякому сенсі менталітету учасників конфлікту. В останні три роки термін «гібридна війна» активно застосовується в політичній і політологічній середовищах, проте правові аспекти даного явища поки залишаються недостатньо вивченими. Створюється небезпечна

ситуація, коли термін, що відображає тенденції у сфері військово-силового та інформаційної взаємодії держав, поступово впроваджується в наукову та експертну термінологію, не володіючи при цьому чітким правовим змістом. В даний час ведеться серйозна дискусія про допустимість використання даного терміну у правовому контексті і про можливість його подальшого включення в міжнародно-правову термінологію. Феномен «гібридної війни» демонструє різке збільшення значущості інформаційного компонента в міжнародних відносинах, а також є закономірним продовженням реалізації концепцій «кольорових революцій» і «арабських весен», які передбачають несилевий вплив на супротивника. Перспективи включення терміну «гібридна війна» в апарат міжнародного права велими туманні з урахуванням того, що вже більше 30 років існує міжнародно-правовий термін «державний тероризм» з дуже схожим змістовим наповненням, який так і не став предметом міжнародно-правового регулювання на рівні спеціалізованої конвенції. Можна також констатувати, що «гібридна війна» стала основним терміном для позначення дій держав, що не вписуються в межі традиційної військово-силової парадигми, і це вкрай негативно позначається на перспективах нормативно-правового регулювання даного явища. Крім того, інформаційно-комунікаційна сфера в силу її динамізму є занадто складним об'єктом міжнародно-правового регулювання.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.X.1412. Legal protection of the environment in Ukraine: current state and prospects / N. V. Trotsiuk, H. V. Hrabovsky // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 156-164. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження поняття «правова охорона навколишнього природного середовища», аналіз сучасного стану правової охорони навколишнього природного середовища та визначення перспектив її покращання на шляху до евроінтеграції у сфері захисту довкілля. Застосовано загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання, зокрема: системно-структурний метод, метод спостереження, метод узагальнення, методи аналізу та синтезу. На основі дослідження правових норм і положень наукових праць здійснено термінологічний аналіз та надано авторське визначення дефініції «правова охорона навколишнього природного середовища». Зроблено висновок, що не зважаючи на ряд позитивних кроків у забезпеченні державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища, в Україні найближчим часом потрібно здійснити реформування у таких сферах як: юридична відповідальність за екологічні порушення; екологічний контроль; моніторинг стану довкілля. В умовах воєнного стану нагальним питанням є не лише прийняття нормативно-правових актів, а й вжиття комплексу заходів органами державної влади. Підкреслено, що у даному напрямку в Україні вже зроблено чимало, зокрема: прийнято ряд нормативно-правових актів; створено Національну раду з відновлення України від наслідків війни; розроблено розділ «Екологічна безпека» до проекту Національного плану відновлення України; розроблено сім методик визначення збитків, завданих навколишньому природному середовищу; укладено угоду щодо участі України у Програмі дій з довкілля та клімату (Програма LIFE) тощо.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.1450

Загальна теорія держави та права

Вчення про державу

1.X.1413. До питання про гносеологічний аспект верховенства права / Г. В. Рибікова, О. М. Макеева // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 23-29. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — здійснити теоретико-правовий аналіз сучасних проблем у пізнанні верховенства права. Використано діалектичний метод пізнання, загальнонаукові та спеціальні методи. Досліджено сучасні підходи до пізнання верховенства права, які надають змогу комплексно підійти до з'ясування його суті, розкриваючи різні його аспекти. Зроблено висновок про те, що звернення до гносеологічного аспекту верховенства права надасть можливість надати йому практичної значимості та можливі поширення його як нормативного ідеалу, впровадження його у практику через відповідні правові механізми та забезпечення його дієвості як юридичного принципу. При вираженні, на перший погляд, абстрактності поняття «верховенство права» варто уникати цієї ілюзії, оскільки ця категорія має яскраво виражений практичний і, навіть, прагматичний характер, оскільки може і має бути застосована до всіх без винятку правовідносин безпосередньо. Проаналізовано поелементний та інтегративний підходи до пізнання верховенства права, у результаті чого обґрунтовано думку про те, що не варто формувати вичерпне

визначення принципу верховенства права, оскільки будь-які межі та логічні конструкції не зможуть повною мірою виразити його зміст, вичерпний перелік елементів принципу верховенства права призведе до обмеженості цього поняття. Такий перелік має завжди залишатись відкритим, «живим», доповнюватись, корегуватись з тим, щоб відповідати суті принципу верховенства права, який має конкретно-історичний характер. Проте необхідність такого переліку є нагальною, оскільки з його допомогою можна пізнати суть принципу верховенства права та забезпечити його прикладний характер.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1414. Методологія проведення галузевих юридичних досліджень: колект. монографія / А. Б. Гриняк, Л. В. Єфіменко, А. М. Колодій, О. Є. Костюченко, О. О. Кот, Л. В. Красицька, О. Є. Кухарев, І. В. Назаров, В. В. Носік, Н. М. Оніщенко, М. М. Хоменко, М. Є. Шумило; ред.: О. О. Кот, А. Б. Гриняк, М. М. Хоменко; Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2022. — 239 с. — укр.

Висвітлено актуальні питання методології проведення галузевих юридичних досліджень. Особливу увагу приділено загально-теоретичній характеристиці методології наукового знання, організації та плануванню наукового дослідження, інституту академічної доброчесності, а також алгоритму підготовки наукових кадрів за спеціальністю 081 «Право». Розкрито методологічні проблеми галузевих юридичних досліджень.

Шифр НБУВ: ВА864325

1.X.1415. Право у сучасному політичному житті України: [монографія] / Г. В. Буяджи, Ю. О. Волошин, Ю. В. Георгієвський, М. Ф. Головатий, М. І. Іншин, О. Є. Користін, С. О. Кузніченко, Б. Ю. Львов, Р. С. Мельник, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, О. П. Рябенко, А. О. Селіванов, Т. М. Слінько, Є. В. Ткаченко, Г. В. Федотова, О. З. Хотинська-Нор, О. В. Щербанюк, О. А. Селіванов; Національна академія правових наук України. — Наук. вид. — Київ: Логос, 2020. — 407 с. — укр.

Вперше обґрунтовано нову доктрину існування права у політиці, розглянуто актуальні проблеми їх взаємозумовленості та розуміння права в реаліях політичного життя суспільства і держави. Визначено актуальність проблеми, що надає доктринальне визначення «політики державних дій», розкрито малодосліджені питання існування права у «живому» контексті державної політики. Зазначено цінність цього творчого міждисциплінарного дослідження, яке плавно переходить від теорії до питань реального світу соціальної практики, створює і підтримує основну авторську ідею — висловити власну позицію кожного вченого на процесі, які проливають світло на право у новому ракурсі, його існування в політичних відносинах держави та суспільства. Поглиблено уявлення та знання у найскладнішій сфері життя суспільства, за умов, коли право в сучасній політиці є критично важливим на шляху до правової демократичної держави. Розглянуто суспільні інтереси у формуванні правової політики та реалізації функцій держави. Охарактеризовано право в управлінні державними і суспільними справами. Виокремлено вплив господарського права на формування економічної політики держави. Окреслено соціальну функцію держави та її реалізації засобами трудового права. Викладено політику «справедливого права» у судовій практиці. Визнано правову спрямованість довіри у концептуальному значенні відносин держави та суспільства.

Шифр НБУВ: ВС70442

1.X.1416. Шістнадцять юридичні читання. Держава і право у сприянні розбудови українського світу: до 30-річчя Незалежності України та 25-річчя Конституції України: матеріали Міжнар. наук. онлайн-конф., 19 – 20 трав. 2021 р. / ред.: В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, Б. І. Андрушишин, О. В. Скрипнюк, В. Г. Пилипчук, О. В. Бучма, Н. М. Пархоменко, О. В. Бабкіна, Р. М. Вернидуб, А. А. Карнаух, В. Г. Лавриненко, О. В. Макарова, Р. С. Огірко, Н. М. Оніщенко, В. Ю. Стешенко, О. В. Токарчук, Г. М. Торбін; НАН України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Інститут держави і права імені В. М. Корецького, Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», Національна академія правових наук України, Громадська організація «Феміда», Центр правової освіти і науки, Навчально-науковий центр прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві, Інформаційно-просвітницький центр з прав людини. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. — 197 с.: табл. — укр.

Визначено теоретико-правові та історичні засади утвердження національно-державної європейської ідентичності України. Розглянуто інтеграцію та диференціацію галузей права як елемент розвитку системи права України. Визначено державу як об'єкт та суб'єкт демократичних трансформацій нової незалежної України. Зазначено питання трибуни молодого вченого.

Шифр НБУВ: ВА865484

Див. також: 1.C.16, 1.X.1430

Теорія права

1.X.1417. Аксиологічні основи парламентської діяльності: теоретико-методологічний аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / М. Ю. Твердохлеб; Національна академія державного управління при Президентові України. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні аксиологічних основ парламентської діяльності в умовах демократичних змін у державі та розробці практичних рекомендацій щодо їх застосування в діяльності Верховної Ради України, інститутів громадянського суспільства, народних депутатів України. Систематизовано еволюційний розвиток аксиологічних концепцій державного управління. Охарактеризовано парламентську діяльність як спосіб активної взаємодії парламенту з іншими інститутами держави та суспільства. Уточнено зміст і структуру ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності, яка є складним утворенням, що ґрунтується на сформованій парламентській культурі та законотворчості. Охарактеризовано зарубіжний досвід (Велика Британія, США, Канада, держави-учасниці ЄС) в аспекті розвитку ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності, який полягає у посиленні контролю за діяльністю парламенту та парламентарів у процесі їх активної взаємодії у державі й суспільстві. Обґрунтовано аксиологічні основи ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності як систему аксиологічних концепцій та методів їх застосування, аксиологічних принципів транспарентної, громадсько-активної, демократичної та гуманістичної взаємодії в державі, аксиологічних критеріїв доброчесності, моральної відповідальності та відповідальної поведінки, що сприяють підвищенню рівня парламентської культури та законотворчості. Розроблено й обґрунтовано технологію визначення індексу ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності, який характеризує рівень сформованості парламентської культури та включає такі індикатори, як належність парламентарів до національної політико-управлінської еліти, їх політична компетентність і досвід роботи в інститутах громадянського суспільства.

Шифр НБУВ: RA443249

1.X.1418. Забезпечення правопорядку в умовах воєнного стану та мировідбудови: зб. наук. ст. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. м. Житомир 21 квіт. 2023 р. / голов. ред.: О. В. Скидан; секретар ред. кол.: Л. П. Василенко; ред.: Л. Д. Романчук, І. В. Мартинчук, В. Є. Данкевич, Є. Д. Скулиш, Р. Д. Ляшенко, Н. В. Бондарчук, Л. П. Василенко, О. П. Рудницька; Поліський національний університет, Господарський суд Житомирської області, Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Житомир: Поліський нац. ун-т, 2023. — 155 с. — укр.

Висвітлено актуальні теоретичні та практичні питання, що стосуються механізмів і засобів забезпечення законності та правопорядку в аспекті протистояння військовій агресії та мировідбудови. Розглянуто особливості забезпечення екологічної безпеки в новітній економічній стратегії, духовні засади гуманізації державного управління, перспективи розвитку територіальних громад в Україні в період післявоєнної відбудови. Висвітлено правові проблеми застосування штучного інтелекту в системі правосуддя України. Увагу приділено концепції реформування обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності під час дії правового режиму воєнного стану, проблемам безробіття працездатного населення в умовах трансформаційної економіки, питанням забезпечення публічної безпеки та правопорядку органами місцевого самоврядування та військовими адміністраціями в умовах воєнного стану та мировідбудови.

Шифр НБУВ: BA864575

1.X.1419. Права людини і релігійна свобода: соціокультурні імплікації та нормативна пропорційність: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01, 12.00.12 / Ю. Ю. Пайда; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 40 с. — укр.

Проаналізовано методологічну та джерельну базу дослідження, стан наукової розробки проблеми, сучасні підходи дослідників стосовно наукового розуміння виникнення і вирішення проблем прав людини та релігійної свободи. Наголошено на тому, що у межах цих наукових розробок питання співвідношення прав людини і релігійної свободи недостатньо проаналізовано з позицій філософського осмислення та правової регламентації. На основі філософсько-правового осмислення права на свободу світогляду окреслено напрями значущих для українського суспільства наукових досліджень категорії «релігійна свобода» в контексті політології, культурології, психології та інших наук і при цьому акцентовано на особливості саме юридичного вирішення проблеми забезпечення релігійної свободи як одного з основоположних прав людини на повноцінне життя, а також як одного із чинників дихотомії національного та універсального у праві. Окреслено, що релігійна свобода (як і всі основоположні права людини) мають соціально-буттєву зумовленість, адже суспільство є осередком формування і джерелом кореспондування духовних потреб особи у правову систему, що забезпечує бінарний

логічний зв'язок (соціокультурні імплікації) соціуму і права, а також гарантує нормативну пропорційність релігійної свободи в межах реалізації загальних прав людини. Зазначено, що релігійна свобода є одним із фундаментальних міжнародних гуманітарних стандартів у сфері прав людини. Констатовано, що на сучасному етапі (2019 р.) проблема подальшого вдосконалення національного законодавства щодо дотримання релігійної свободи в Україні все ще не втратила своєї актуальності і надалі залишається у центрі уваги правників, релігійних та громадських діячів, політикуму. Вивчено актуальні питання вдосконалення нормативно-правового регулювання процесів реалізації прав людини і релігійної свободи. Наголошено, що процес імплементації міжнародно-правових норм про захист права людини на релігійну свободу на рівні національного законодавства триває, цей процес відбувається на засадах соціального, правового, політичного прагматизму, зокрема на принципах доцільності та ефективного поєднання мети і засобів, зорієнтованих на розбудову законодавчої бази з урахуванням норм, регламентованих міжнародними документами з прав людини, а також світових екуменічних тенденцій.

Шифр НБУВ: RA443011

1.X.1420. Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / С. М. Мельничук; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2019. — 38 с. — укр.

Обґрунтовано основні концептуальні положення щодо правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу, які оновлено з метою належного аналізу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна поняттєво-категоріальний апарат відповідно сучасним реаліям, сформовано пізнавальну конструкцію, яка надала змогу дослідити правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісний процес в контексті трансформації суспільства. Акцентовано увагу на тому, що Україна формується як демократична, правова, соціальна держава, для створення якої важливим є реалізація її функцій у правових формах. Аргументовано необхідність здійснення постійного моніторингу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної, який надає можливість виявити проблеми їх здійснення та запропонувати основні засоби розв'язання. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна у процесі їх реформування.

Шифр НБУВ: RA442669

1.X.1421. Проблеми філософсько-правових наукових досліджень: навч. посіб. / А. С. Романова, І. Р. Шербай; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2023. — 170 с. — Бібліогр.: с. 166-170. — укр.

Розкрито проблеми філософсько-правових наукових досліджень як галузі знань, у межах яких закладаються важливі для індивіда здатності до переосмислення предметного поля, явищ і процесів у природно-правовому просторі, а також, у позитивно-правовому полі держави. Сферою дослідження є методологічний алгоритм філософії права і держави, гносеології філософії права, онтології та деонтології природного права, аксіології та акмеології українського національного духу позитивного права.

Шифр НБУВ: VA865197

1.X.1422. Проблеми філософсько-правових наукових досліджень: практикум для здобувачів освіти третього (освіт.-наук.) рівня вищ. освіти спец. 081 «Право» галузі знань 08 «Право» / А. С. Романова; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2023. — 188 с. — Бібліогр.: с. 130-134. — укр.

Наведено завдання, виконання яких забезпечить засвоєння курсу «Проблеми філософсько-правових наукових досліджень». У праці оптимально поєднано завдання і вправи, які можуть бути використані під час аудиторної та самостійної роботи для закріплення набутих у ході навчального процесу теоретичних знань, зокрема, нададуть можливість здобувачу вищої освіти сформувати здатність методологічного осмислення і творчого пошуку шляхів вирішення актуальних світоглядних та прикладних проблем державотворення і правотворення, діяти відповідно до загального культурного світогляду, сформованого на основі морально-етичних норм та позитивних соціально-орієнтованих ціннісних переконань, робити висновки про ступінь ефективності існуючого нормативно-правового регулювання, приймати участь у різноманітних практичних правових заходах. Практикум розраховано на викладачів, науковців, практичних працівників, здобувачів вищої освіти.

Шифр НБУВ: VA865195

1.X.1423. Регіональний правовий порядок в Україні: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Д. А. Радзілевич; Міжнародний гуманітарний університет. — Одеса, 2019. — 24 с. — укр.

Зазважено, що дисертаційна робота є першою монографічною науковою працею у вітчизняній загальнотеоретичній юриспруденції, у якій здійснено дослідження регіонального правового порядку в Україні та вироблено концептуальні положення, що характеризують теорію та практику його забезпечення та

перспективи подальших наукових досліджень регіональної проблематики правової сфери. Встановлено, що правовий порядок, який є «інтегральним» показником стану правового життя країни і її окремих регіонів, може розглядатися як «ідеальний» (хоча і складний) предмет регіонально-правового дослідження.

Шифр НБУВ: RA442867

1.X.1424. Тексти нормативно-правових актів: лексичні особливості: монографія / І. В. Царьова; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: ДДУВС, 2022. — 147 с. — Бібліогр.: с. 123-147. — укр.

Представлено монографію, яку присвячено концепції удосконалення лексичних особливостей текстів нормативно-правових актів. Розкрито особливості правил юридико-лінгвістичного тлумачення із залученням теоретичних положень лінгвістики відповідно до сучасного розвитку юридичної термінології української мови. Продемонстровано лінгвістичний аналіз текстів нормативно-правових актів задля усунення можливих протиріч у розумінні норми та з'ясування лексичного значення окремих слів і тексту загалом. Детально проаналізовано лексико-семантичні зв'язки, що перебувають у відношеннях синонімії та омонімії.

Шифр НБУВ: BA864177

1.X.1425. Філософсько-правові детермінанти ціннісного універсуму особистості військовослужбовця: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12 / В. З. Курись; Хмельницька обласна рада, Хмельницький університет управління та права. — Хмельницький, 2019. — 18 с. — укр.

Увагу приділено з'ясуванню суті філософсько-правових детермінант аксіологічного універсуму особистості військовослужбовця, визначенню його ознак, зв'язку з іншими морально-правовими принципами, виявленню меж формування та можливості корегування ціннісної орієнтації військовослужбовця в умовах гібридної війни на теренах України. Сформульовано визначення поняття ціннісного універсуму військовослужбовця, що полягає в сукупності тих норм і цінностей, які формують мету його діяльності шляхом спрямованості потреб та інтересів, яких він усвідомлено дотримується у шоденній поведінці. Зазначено, що процес формування ціннісного універсуму є складним і тривалим, адже військовослужбовець має бути готовим до обмежень, які накладає служба, мати добре фізичне та стійке психічне здоров'я, що забезпечить успішне виконання бойових завдань. Визначено особливості детермінант сучасних вимог формування ціннісного універсуму військовослужбовців, що надало можливість акцентувати на наявності сформованого світогляду, базованого на засадах гуманізму, патріотизму, відповідальності за допущену справу. Акцентовано, що це далеко не повний перелік рис, якими має володіти військовослужбовець, особливо в умовах гібридної війни, проте це ті основні характеристики, які впливатимуть на якість несення ним служби щодо захисту своєї держави та її громадян. Саме ці три риси є стрижневими для подальшого розвитку військовослужбовця як особистості та закладають підвалини для формування його ціннісного універсуму.

Шифр НБУВ: RA442604

1.X.1426. Школа правового реалізму та можливості використання її надбань у вітчизняній юриспруденції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / М. О. Мельник; Національний університет «Києво-Могилянська академія». — Київ, 2019. — 21 с. — укр.

Досліджено передумови виникнення і розвитку американської та скандинавської течій школи правового реалізму (ШПР). Проведено аналіз філософсько-правового явища «правова реальність» у світлі різних підходів філософських та правових концепцій, в тому числі досліджено передумови виникнення й розвитку американської та скандинавської течій ШПР. Проведено аналіз філософсько-правового явища «правова реальність» у світлі різних підходів філософських та правових концепцій, в тому числі ШПР. Здійснено теоретичне узагальнення ідей фундаторів цієї школи, виокремлено спільні та відмінні ознаки американської та скандинавської течій. Визначено вплив висновків правових реалістів на формування та розвиток теорії юридичної аргументації. Проаналізовано концепції основоположників та послідовників ШПР, спрямовані на переосмислення основних факторів, які мають враховуватись при формулюванні юридичної аргументації суддями. Простежено шлях, вибудований ШПР, та проблематику, яка потребувала вирішення для переосмислення феномена судової правотворчості — від механічної юриспруденції до місцевця побудови юридичної аргументації. Розкрито напрями вдосконалення методології та методіку викладання у вищих навчальних юридичних закладах у світлі здобутків ШПР. Встановлено можливість і необхідність використання висновків ШПР для поліпшення правосуддя в Україні, зокрема, для подолання надмірного формалізму в судовій аргументації вітчизняних суддів, шляхом формулювання аргументації, наближеної до життєвих реалій, з розставленням важливих акцентів на детальному, а не формальному аналізі фактів справи та норм права, які мають бути застосовані. Визначено й проаналізовано надбання американської та скандинавської течій ШПР.

Шифр НБУВ: RA442662

Див. також: 1.X.1729, 1.X.1809

Сутність і поняття права

1.X.1427. Вплив функцій права на формування правової культури особи та українського суспільства / Н. В. Пильгун // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 47-52. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження актуальних питань впливу функцій права на формування правової культури особи та суспільства. Досягнення цієї мети забезпечується через визначення поняття функцій права, розуміння правової культури суспільства та особи, а також специфіку функцій права та їх вплив на формування правової культури і реформування правової системи України. Методологічну основу роботи складає комплексний підхід щодо аналізу функцій права на формування правової культури. Її основою є діалектичний метод дослідження, метод історизму та порівняння, міжгалузевий метод юридичних досліджень, формальнологічний та логічний методи, що було використано як інструментарій для досягнення поставленої мети. Як результат наукового пошуку встановлено зв'язок призначення функцій права з напрямками їх впливу і навпаки. Обговорено розкриваючий зміст функцій права та їх вплив на формування правової культури особи і суспільства, акцентовано увагу на тому, що соціальне призначення права визначається потребами суспільного розвитку, відповідно до яких створюється нормативна база, спрямована на закріплення певних відносин та їх регулювання чи охорону. Зроблено висновок, що напрям впливу — є найбільш суттєвий компонент функцій права, які є такою собі відповіддю на потреби суспільного розвитку. Щодо правового впливу, який характеризує шляхи, форми і способи впливу права на суспільні відносини та рівень правової культури особи і суспільства, то це реалізація правових принципів, настанов, заборон, приписів і норм у суспільному житті, діяльності держав, її органів, громадських об'єднань і громадян. Визначено, що до форм правового впливу відносять: інформаційно-психологічний, виховний та соціальний. Сьогодні актуалізується проблема становлення та функціонування функцій права у вирішенні глобальних проблем сучасності, які характеризують не тільки рівень правової культури особи, але і суспільства.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1428. Вітлення функціональності в основних типах праворозуміння: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / С. В. Дзюбак; Приватний ВНЗ «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2019. — 16 с. — укр.

Здійснено комплексний теоретико-правовий аналіз особливостей вітлення функціональності в основних типах праворозуміння. Досліджено співвідношення правової природи функцій та функціональності в сучасній юридичній науці. Звернено увагу на розуміння суті та змісту функціональності в теорії природного та позитивного права, теорії нормативізму, в історичній, соціологічній, психологічній, марксистській (класовій) та інтегративній теорії права. Проаналізовано особливості розуміння функціональності в сучасній українській та європейській правовій доктрині, міжнародному та європейському праві; процес конвергенції та дивергенції українського та європейського розуміння функціональності у контексті асоціації України з ЄС. Обґрунтовано основні методологічні підходи щодо розуміння функціональності в юридичній науці. Сформульовано концептуально новий підхід щодо розуміння функціональності в основних типах праворозуміння, а саме: теорії природного права, позитивістській теорії права, теорії нормативізму, історичній теорії права, соціологічній теорії права, психологічній теорії права, марксистській (класовій) теорії праворозуміння, інтегративному підході розуміння права. Запропоновано авторську дефініцію розуміння функціональності в позитивістській теорії права.

Шифр НБУВ: RA442696

1.X.1429. Модель педагогічної системи розвитку правової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти / О. Радкевич // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 56-63. — Бібліогр.: 60 назв. — укр.

Складність освітнього правового поля зумовлена реформуванням вітчизняної системи професійної (ПО) та фахової передвищої освіти, однак недостатній рівень правових знань, умінь і навичок педагогічних працівників закладів ПО (ЗПО) зумовлюють необхідність теоретичного обґрунтування та проектування педагогічної системи розвитку їх правової культури у курсовій і міжкурсовій періоди підвищення кваліфікації з метою систематизації правових знань і впорядкування практико-технологічних дій щодо цілеспрямованого розвитку правової культури. Мета роботи — обґрунтувати підходи до проектування моделі педагогічної системи розвитку правової культури педагогічних працівників ЗПО. Використано низку теоретичних методів: теоретичний аналіз (опрацювання наукової літератури та нормативних документів), порівняння (вивчення різних наукових підходів щодо розв'язання проблеми); аналіз і синтез (обґрунтування сучасних підходів до проектування моделі педагогічної системи розвитку правової культури педагогічних працівників ЗПО), атрибутивне та структурне моделювання (визначення структури

моделі педагогічної системи розвитку правової культури педагогічних працівників ЗПО). Спроековано модель педагогічної системи розвитку правової культури педагогічних працівників ЗПО, що складається з: методологічно-цільового блоку (мета, завдання, методологічні підходи, принципи), суб'єктного (педагогічні працівники, учні, батьки, роботодавці, інші стейкхолдери), змістово-технологічного (зміст, педагогічні технології, методи, форми) та діагностувально-результативного (критерії, показники, рівні розвитку), реалізація яких уможливило дієві зрушення у рівнях розвитку правової культури викладачів, майстрів виробничого навчання та керівників у курсовий і міжкурсовий періоди підвищення кваліфікації. Запропонована модель систематизує правові знання педагогічних працівників ЗПО, впорядковує практико-технологічні дії щодо цілеспрямованого розвитку в них правової культури, створюючи умови для підвищення її рівня.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.X.1430. Поділ влади у контексті теолого-соціологічного праворозуміння (нариси правової теорії): монографія / В. Костицький. — Одеса: Гельветика, 2023. — 190 с. — укр.

Питання оптимального облаштування влади, збереження демократичних засад її функціонування в умовах глобальних та регіональних викликів пов'язано із ефективністю її моделювання, в основі якого реалізація принципів верховенства права, прав і свобод людини і громадянина, поділу влади. Ця книга об'єднує творчий доробок автора за останні п'ятнадцять років, у якому статті, тези виступів і доповіді на конференціях, академічних слуханнях Національної академії правових наук України, і з якого випливає, що традиційний поділ влади на три гілки — законодавчу, виконавчу і судову — уже не вміщає сьогодишнього механізму державної влади та не враховує, що головним суб'єктом влади у демократичному суспільстві є народ, який делегує владу і державі, і місцевому самоврядуванню. При цьому не обійдено увагою більшість наукових публікацій, присвячених цій проблематиці, що зумовило цитування і значну кількість посилань на праці як відомих, так і молодих вчених. Автор також звертає увагу на те, що демократизація влади передбачає необхідність пошуку нових каналів доступу народу до здійснення влади, який сьогодні у більшості країн монополізований політичними партіями, пропонує органи атестаційної та контрольної-наглядової влади формувати за рахунок професійних громадських організацій.

Шифр НБУВ: ВА863575

1.X.1431. Правава політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації: [колект.] монографія / Н. М. Батанова, В. П. Горбатенко, А. А. Коваленко, І. О. Кресіна, О. В. Кукуруз, А. Л. Сотник, О. М. Стойко, В. М. Тарасюк, М. Д. Ходаківський, В. А. Явір; ред.: І. О. Кресіна; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2019. — 283, [1] с. — укр.

Обґрунтовано концепт правової політології як науково-пізнавальної системи, дослідницької парадигми, наукового напрямку та навчальної дисципліни. Розкрито її теоретичний, аксіологічний, праксеологічний потенціал; визначено об'єкт, предмет, методологію, принципи, функції, понятійно-категоріальний апарат. Взаємодію політики і права показано як евристичну засаду правової політології. Досліджено вітчизняний та зарубіжний досвід наукової, організаційної, навчальної інституціоналізації правової політології. Проаналізовано проблеми концептуалізації політичного права як міждисциплінарного напрямку наукових досліджень. Правову політику розкрито як практичну реалізацію політико-правової парадигми суспільного розвитку та інструмент модернізації суспільства. Викладено засадничі детермінанти правової політології, представлено правову політологію як науково-пізнавальну систему і постнекласичну дослідницьку парадигму. Окреслено взаємодію політики і права як евристичну засаду правової політології. Визначено взаємозумовленість політичної і правової систем. Наголошено, що правова політика виступає як практична реалізація політико-правової парадигми суспільного розвитку.

Шифр НБУВ: ВА865262

1.X.1432. Правовий менталітет українського народу: особливості формування та розвитку: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / В. С. Кобко-Одарій; Міжнародний гуманітарний університет. — Одеса, 2019. — 22 с. — укр.

Визначено суттєві риси правового менталітету українського народу. Набули подальшого розвитку ідеї про формування правового менталітету українців під впливом західної та східної правових традицій та уявлення про правову спадщину українського народу як релігійно насичену та пов'язану з морально-етичними факторами, що виступали стрижнем українського народу. Визначено проблемне поле української правової ментальності. Обґрунтовано зв'язок правової спадщини українського народу з правовим менталітетом як пряме відображення національних традицій. Висвітлено вплив західної та східної правових традицій на формування українського правового менталітету.

Надано визначення та загальну характеристику поняття «правовий менталітет».

Шифр НБУВ: РА442868

1.X.1433. Принцип правової визначеності як складова верховенства права: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ю. І. Матвеева; Національний університет «Києво-Могилянська академія». — Київ, 2019. — 21 с. — укр.

Проаналізовано суть, становлення та еволюцію, сучасне розуміння принципу правової визначеності як однієї з найважливіших складових верховенства права, його співвідношення з іншими спорідненими поняттями. Висвітлено основні вимоги принципу правової визначеності для нормотворчої та нормозастосовчої, зокрема, судової практики. На основі проведеного дослідження запропоновано комплексний науково-методологічний підхід до розуміння принципу правової визначеності як багатогранного й багатовимірного поняття, яке складається з елементів-підпринципів. Наведено класифікацію вимог для нормотворчої та нормозастосовчої діяльності.

Шифр НБУВ: РА442691

1.X.1434. Legal awareness as a key of forming a law culture / І. Р. Varava // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 30-34. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Мета дослідження — здійснення теоретичного аналізу феноменів «правосвідомість» та «правова культура», визначення основних ознак, структури правосвідомості та приведення її класифікації. Аналіз основних чинників та особливостей формування правосвідомості як фактора розвитку правової культури в Україні; визначення педагогічних проблем і практичних питань, пов'язаних із формуванням правової культури молоді та в майбутніх юристів зокрема. Методи дослідження: основною є діалектичний метод, метод аналізу, порівняння та синтезу, а також метод історизму, які уможливають виявлення внутрішньої суті явищ через характеристику динаміки їх розвитку та зовнішніх проявів; важливим є комплексний підхід до створення теоретичної картини об'єкта. Уточнено суть дефініцій «правова культура» та «правосвідомість», виокремлено основні ознаки правосвідомості, визначено її структуру та приведено класифікацію. Проведено теоретичний аналіз феноменів «правосвідомість» та «правова культура». Визначено проблеми формування правової культури молоді та запропоновано теоретичний підхід для їх розв'язання шляхом впливу на правосвідомість громадян. Встановлено, що одним із найголовніших етапів формування правосвідомості у суспільстві є правове виховання, що здебільшого реалізується через виховну діяльність закладів освіти та правоохоронних органів, які покликані формувати правосвідомість та правомірну поведінку. Проаналізовано сучасний стан українського суспільства та досліджено шляхи формування правосвідомості громадян. Доведено основну думку про те, що побудувати демократичну державу, де панує закон, неможливо без достатнього рівня правосвідомості населення. Аргументовано тезу, що правова свідомість має багатокомпонентний характер через те, що в ній відображається сукупність якостей, що притаманні процесам і явищам правової галузі суспільства. Подальшого розвитку набув зміст формування правової культури та правосвідомості. Аргументовано положення, що правосвідомість громадськості є соціальним забезпеченням правової держави, єдиним фактором, який може формувати та забезпечувати державно-правовий порядок. Тому правосвідомість потребує постійного раціонального удосконалення.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.C.88, 1.C.126

Форми (джерела) права

1.X.1435. Місце та значення юридичних фікцій в системі сучасних засобів юридичної техніки / Р. А. Калюжний, Л. О. Шапенко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 24-31. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Вивчено фікції як правову категорію, їх місце в системі нетипових нормативно-правових приписів, проведених науково-теоретичного аналізу порядку застосування юридичних фікцій в практичній діяльності, а також визначенні місця в сучасній системі засобів юридичної техніки. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціальні юридичні методи пізнання, за допомогою яких проаналізовано різні наукові позиції та доктринальні підходи до вироблення уявлень щодо розуміння поняття та суті юридичних фікцій, а також їх значення у правовій сфері. Одним із основних використаних методів є діалектичний метод пізнання, який надав змогу встановити та виокремити якісні характеристики досліджуваного феномену. Завдяки історичному методу досліджено передумови появи та поширення юридичних фікцій в юридичній практиці, а також формування поглядів щодо суті, змісту та призначення даної правової категорії. Розробка теоретичних положень, на основі яких юридичну фікцію визначено як прийом юридичної техніки, за допомогою якого здійснюється визнання явно неіснуючого факту таким, що

існує або навпаки — існуючого таким, що не існує. Даний прийом шляхом імітації реальності використовується для створення норми права, яка за умови недостатності чи малоефективності існуючих правових засобів регулює суспільні відносини, що виникають в об'єктивній дійсності. На основі виділення особливих характеристик доведено значення даного універсального прийому юридичної техніки, який є не лише носієм законодавчої політики, а й інструментом, що забезпечує підвищення ефективності механізму дії права, досягнення вищого рівня правопорядку та зміцнення державної дисципліни. Юридична фікція спрямовує процес пізнання фактичних обставин на встановлення передбачуваного відповідно до закону факту в разі наявності пов'язаних із ним обставин. Фікція сприяє обґрунтуванню знання про факт. А це і є процесуальне призначення юридичного припущення, тобто фікції. У процесі доведення фактичних обставин справи юридичне припущення (фікція) відіграє роль засобу їх юридичної кваліфікації. Застосування фікцій в судочинстві сприяє здійсненню правосуддя, реалізації права на судовий захист тощо. Тож поширення юридичних фікцій і зростання їх ролі останнім часом є цілком закономірним процесом.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1436. Поняття та різновиди помилок у використанні законодавчої техніки: теоретико-правове дослідження: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Б. Е. Наставний; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2019. — 17 с. — укр.

Здійснено аналіз уявлень про помилки у використанні законодавчої техніки, узагальнено сучасний стан їх пізнання. Визначено складові методологічної основи дослідження. Узагальнено доктринальні підходи до визначення поняття «помилка у використанні законодавчої техніки», виокремлено її ознаки та вдосконалено її визначення. Уточнено на підставі удосконалення критеріїв класифікації помилок у використанні законодавчої техніки, характеристику їх різновидів, особливості матеріальних і процедурних помилок. Виокремлено причини виникнення помилок у використанні законодавчої техніки в сучасній Україні, визначено шляхи їх усунення та засоби їм запобігання.

Шифр НБУВ: РА442667

1.X.1437. Правовий режим державної території (теоретико-правове дослідження): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / В. А. Паламарчук; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено характеристики правового режиму державної території, його поняття, критерії класифікації та види, визначено правовий режим територіальних кордонів, правовий режим зміни державної території, а також особливості правового режиму окремих складових державної території. Встановлено та досліджено міжнародні та європейські стандарти правового режиму державних територій, здійснено їх аналіз та окреслено актуальні проблеми. Визначено гарантії забезпечення реалізації правового режиму території України. Запропоновано їх класифікацію та способи усунення прогалин у правовій регламентації використання та застосування останніх. Запропоновано шляхи удосконалення правового режиму території України і способи усунення прогалин у праві та внесення змін до вітчизняного законодавства з метою унеможливлення втрати державної території та зміни існуючого на ній правового режиму внаслідок протиправних дій.

Шифр НБУВ: РА442649

1.X.1438. Теоретико-правові засади судової влади: сучасний концепт: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / М. С. Булкат; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 40 с. — укр.

Представлено результати комплексного дослідження сучасного концепту теоретико-правових засад судової влади (СД). Сформульовано підхід до розуміння співвідношення процесів історичного розвитку судочинства, СД та доктрини судової влади, що полягає в існуванні двох уявних паралельних «прямих». Запропоновано дефініцію «ознака судової влади», а також підхід до розуміння специфіки співвідношення понять ознаки і властивості СД. Обґрунтовано уніфіковане розуміння системи ознак СД у вигляді трирівневої структури. Встановлено специфіку формування поняття функцій СД, визначено особливості конструювання системи функцій СД, окреслено систему її функцій як складової державної влади. Надано характеристику сучасним підходам до розуміння системи принципів СД у вітчизняній юридичній науці. Сформульовано дефініцію «система органів судової влади», а також визначено специфіку формування структури системи органів СД. В основі авторського підходу — положення про систему функцій, які виконує СД як складова державної влади в демократичній правовій державі.

Шифр НБУВ: РА443012

Історія держави та права

1.X.1439. Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування: матеріали Всеукраїнського науко-

во-практичного семінару (м. Дніпро, 9 груд. 2022 р.) / ред.: А. Е. Фоменко, Л. Р. Наливайко, В. В. Костицький, І. О. Грицай, О. С. Чепік-Трегубенко; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, «Асоціація українських правників», Всеукраїнська громадська організація, Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування, Національна академія правових наук України, Навчально-наукова лабораторія дослідження проблем правового статусу внутрішньо переміщених осіб та забезпечення гендерної рівності, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Юридична клініка «Істина». — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. — 307 с. — укр.

Вміщено тези доповідей одноденного наукового семінару (розглянуто різні проблемні аспекти сучасних процесів державотворення, правотворення й правозастосування та шляхи їх розв'язання в Україні) та проекти учасників VIII Міжнародного студентського саміту «Права людини і глобальна безпека». Окреслено питання про формування методик розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством в умовах воєнного стану. Висвітлено проблеми забезпечення права на житло внутрішньо переміщених осіб в Україні. Наведено міжнародні стандарти стосовно охорони прав внутрішньо переміщених осіб у сучасних умовах. Виокремлено захист прав дитини як один із пріоритетів у діяльності України як правової держави. Описано презумпцію гідності та добропоряддя людини в розвитку системи засад правової держави. Розкрито суть забезпечення національної безпеки України, її адміністративно-правові аспекти. Наведено організаційно-правовий механізм забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні в умовах воєнних дій та збройних конфліктів. Акцентовано на контролі за гуманітарною допомогою.

Шифр НБУВ: СО38920

1.X.1440. Боротьба з дитячою безпритульністю та бездоглядністю в західних областях УРСР у 1940 — 1950-х роках: історико-правове дослідження: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / О. І. Андрухів; Приватний ВНЗ «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2019. — 36 с. — укр.

Проведено історико-правове дослідження правових заходів радянської влади з подолання дитячої безпритульності та бездоглядності в західних областях УРСР у 1940 — 1950-х рр. Систематизовано виявлені джерела, в тому числі раніше неопубліковані, в яких розкрито практичні аспекти діяльності закладів опіки безпритульних та бездоглядних дітей у західних областях УРСР у 1940 — 1950-х рр. Визначивши правові аспекти інкорпорації західноукраїнських областей до складу УРСР у 1939 р., виокремлено характерні риси політики радянської регіону та впровадження радянської системи права. Порівняльна характеристика історико-правових причин виникнення дитячої безпритульності та бездоглядності в міжвоєнні десятиліття на території радянської України та Польщі, до складу якої входили західноукраїнські землі, надала можливість визначити специфічні риси боротьби з цим соціальним явищем і його відображення в аксіологічних підходах до сімейних цінностей, прав людини і дитини, процесу виховання неповнолітніх безпритульних та бездоглядних осіб, а також дітей, які вчиняли адміністративні та кримінальні правопорушення. Прослідковано генезу становлення правової бази регулювання діяльності інститутів піклування, патрунування та усиновлення, які були важливими складовими впливу держави і суспільства на неповнолітніх безпритульних. Окрему увагу звернено на роботу міліцейських закладів тимчасового утримання безпритульних та бездоглядних дітей — приймальників-розподільників, їх еволюції в умовах воєнного часу і післявоєнної відбудови та перетворення на установи виховного характеру. Визначено специфічні риси радянського законодавства, що регулювало процедуру формування та діяльності дитячих кімнат міліції, які накопичували первинну інформацію про затриманих дітей, сприяли оперативному пошуку родичів неповнолітніх чи передання їх в приймальник-розподільник. На основі статистичних відомостей та нормативно-правових актів розкрито особливості функціонування дитячих будинків, що були основним типом державних інституцій допомоги дітям, які втратили батьків чи потребували опіки. Висвітлено форми діяльності спеціальних комісій, комсомольських, профспілкових та жіночих організацій у сфері протидії та боротьби з дитячою безпритульністю в УРСР загалом та західних областях зокрема. Залучення громадськості до боротьби з дитячою безпритульністю та бездоглядністю було ефективним і свідчило про поступову відмову від виключно карального змісту законодавства та утвердження превентивних заходів.

Шифр НБУВ: РА442698

1.X.1441. Генеза нотаріату. Австрійський період на території Буковини / І. В. Ковбас, П. І. Крайній // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 72-77. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета дослідження — генеза Інституту нотаріату на землях Північної Буковини в другій половині XIX ст. — першій половині XX ст. у складі Австро-Угорщини. Використання історичного методу в поєднанні з іншими загальними та спеціальними методами наукового дослідження такими як системний метод, аналіз та синтез надало змогу визначити політичні, соціальні та

культурні передумови створення Інституту нотаріату на території Буковини у вказаний період та проаналізувати законодавство, яким здійснювалось правове регулювання діяльності нотаріату. Розвиток нотаріату зумовлювався конкретними змінами у державному устрої, який постійно перебував під впливом держави та зумовлював якісні зміни, що виражалися в тому числі у створенні нових державних інституцій, до яких у тому числі слід включати нотаріат. Правова природа нотаріату, який створювався на буковинських землях, надає змогу говорити про нього як про інститут попереднього судочинства, правовою основою створення якого було видання відповідного документу — патенту. Його створення зумовлювалося зростанням рівня культури та освіченості громадян, що зумовлювалось беззаперечним впливом метрополії. Це потягло за собою конкретні якісні зміни, які відбулись у сфері надання як приватних, так і публічних послуг та призвело до системного впровадження європейської правової традиції функціонування органів держави, які забезпечують високий рівень правового розвитку суспільства. Діючий на території Буковини нотаріальний порядок слугував основним нормативним документом, що врегульовував діяльність нотаріату та визначив його подальше становлення. Дослідження Інституту нотаріату на території Буковини в Австрійський період має суттєве значення задля розуміння його першовитоків та впливу на суспільне життя в цьому регіоні. Завдяки його впровадженню деталізацію одержав правовий статус нотарів, визначався окремий механізм відбору на такі посади а, також, вводилася відповідна організаційно-правова структура діяльності цієї інституції.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1442. Історія держави і права України: навч. посіб. / І. Я. Вдовичин, М. І. Голинська; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2020. — 387 с.: рис. — Бібліогр.: с. 375-387. — укр.

Робота має на меті допомогти студентам поглиблювати і систематизувати знання з основних проблем історії держави і права України. Проаналізовано складні й актуальні теми навчального курсу; інститути державної влади; суспільну структуру; систему органів влади і управління; джерела права і розвиток різних галузей права. Розглянуто рабовласницькі держави та право на території України (VII ст. до н. е. — V ст. н. е.): держава і право скіфських племен; сармати; античні міста-держави: Боспорське царство. Визначено суспільний та державний устрій Київської Русі; виникнення державності у східних слов'ян; теорії походження; політична система та державний устрій Київської Русі. Наведено систему права Київської Русі-України: джерела давньоруського права; основні риси цивільного права за «Руською Правдою»; право власності; зобов'язальне право, види договорів; сімейно-шлюбне право; інститут опіки; спадкове право; основні риси кримінального права; поняття і види злочинів; мета і система покарань; основні риси судового процесу князівської України, визначення державності України у період феодальної роздробленості, наведено відомості щодо Галицько-Волинської держави як спадкоємниці Київської Русі-України: утворення Галицько-Волинської держави; особливостей політичного та соціального устрою Галицько-Волинської держави; соціальної структури; центральних та місцевих органів влади й управління; правової системи та пам'яток права Галицько-Волинської Русі. Розглянуто суспільно-політичний лад і право на українських землях у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Увагу приділено становленню української козацької держави в період визвольної війни під керівництвом Б. Хмельницького. Визначено систему права в Україні в період козацько-гетьманської держави. Розглянуто суспільно-політичний лад і право західноукраїнських земель у період австрійського панування (1772 — 1918 рр.). Розглянуто суспільно-політичний лад і право українських земель у складі Російської імперії (кінець XVIII — перша половина XIX ст.). Визначено Державно-політичний устрій і право України на початку XX ст. Охарактеризовано суспільно-політичний лад і право в період відродження української держави (1917 — 1920 рр.).

Шифр НБУВ: ВА863871

1.X.1443. Новітні методики викладання історії держави і права зарубіжних країн / І. П. Варва, А. А. Суходольська // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 210-217. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Порушено проблему застосування новітніх методик, форм та інноваційних технологій навчання конкурентоспроможних юристів. Мета дослідження — з'ясувати роль методів навчання, що містять інноваційну складову; проаналізувати основні проблеми, які виникають в освітньому процесі з підготовки майбутніх правників з урахуванням того, що викладачі закладів вищої юридичної освіти покликані готувати конкурентоспроможних, здатних до ефективної роботи в умовах постіндустріального суспільства конкурентоспроможних фахівців у галузі юриспруденції; довести потребу змінювати підходи до викладання дисциплін юридичного напрямку, у тому числі й такої дисципліни, як історія держави і права зарубіжних країн. Використано комплекс наукових методів, зокрема, історико-правовий, порівняльний, ло-

гічний, структурний. Досліджено як теоретичні аспекти започаткованої проблеми, що склали теоретико-методичну основу наукової розробки, так і застосовано низку емпіричних методів, зокрема анкетування, бесіди, педагогічне спостереження, самоспостереження, методи моніторингу та математичної статистики. Визначено, що пріоритетними у фаховій підготовці майбутніх юристів є методи проблемного навчання. Доведено потребу застосування у процесі викладання історії держави і права зарубіжних країн новітніх сервісів та інструментів для навчання, освітніх платформ, мобільних додатків, використання навчальних блогів, дистанційних курсів, платформ на ютуб-каналі, сучасної бази навчальних електронних ресурсів які покликано активно послугувати студентам та викладачам. Обговорено пошук шляхів удосконалення освітнього процесу з формування фахових компетентностей майбутніх конкурентоспроможних юристів при викладанні дисципліни Історія держави і права зарубіжних країн.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1444. Юрисдикційні особливості дізнання у справах про політичні злочини в російській імперії (1864 — 1904 рр.) / І. О. Лесь // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 42-47. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз юрисдикційних повноважень органів дізнання з розслідування політичних злочинів у російській імперії (1864 — 1904 рр.). Досягнення цієї мети забезпечується через пошук науково-теоретичних конструкцій на конкретному історико-правовому матеріалі. Методологічну основу роботи складає комплексний підхід до аналізу юрисдикційних особливостей органів дізнання у справах про політичні злочини в російській імперії (1864 — 1904 рр.), їх розвитку. Основою є діалектичний метод дослідження, методи аналітичний, порівняння та історизму, які забезпечують виявлення внутрішньої суті явищ через характеристику динаміки їх розвитку та зовнішніх проявів. Розкрито основні юрисдикційні особливості органів дізнання у справах про політичні злочини в російській імперії (1864 — 1904 рр.). Матеріали дослідження можуть бути використані для підготовки нових курсів з теорії та історії держави і права, що викладаються у закладах вищої освіти України, переважно при вивченні становлення та розвитку системи органів досудового слідства України. Обговорення одержаних результатів полягає в тому, що в дослідженні здійснено спробу виявити й проаналізувати проблему юрисдикційних повноважень по здійсненню функції дізнання між прокуратурою та Окремим корпусом жандармів у справах про політичні злочини в російській імперії після проведення судової реформи 1864 р. Висновки, запропоновані автором, важливі для подальшого розвитку органів дізнання та слідства України, поглибленого наукового дослідження правових проблем, практичної реалізації цих історичних надбань при реформуванні державних правоохоронних органів, уповноважених на здійснення досудового слідства.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.Т.172, 1.Т.204, 1.Т.213, 1.Т.218, 1.Т.239

Держава та право України

1.X.1445. Заявник як суб'єкт кримінально-процесуальних відносин: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / І. П. Коваленко; Міжнародний гуманітарний університет. — Одеса, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено процесуальний статус заявника як учасника кримінального провадження. Проаналізовано процесуальний статус заявника в кримінальному процесі України на різних його етапах, у тому числі за процесуальними законами зарубіжних країн. Розглянуто процедуру представлення інтересів заявника в судах під час оскарження дій слідчого, прокурора. Проведено комплексний науковий аналіз поняття та процесуального статусу заявника, а також запропоновано в широкому аспекті авторське визначення поняття «заявник», виходячи зі змісту якого здійснено його класифікацію за окремими властивостями та критеріями. За результатами опрацювання судової та слідчої практики здійснено дослідження процесу та механізмів реалізації заявником своїх процесуальних повноважень. Сформульовано пропозиції удосконалити законодавство в частині розширення прав заявника та визначення його процесуальних обов'язків, що позитивно вплине на девість, об'єктивність і повноту кримінального провадження, насамперед у кримінальному провадженні, де не бере участі потерпілий. Досліджено процес притягнення заявника до кримінальної відповідальності за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення. Встановлено прогалини законодавства, які сприяють уникненню заявниками кримінальної відповідальності за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення. Запропоновано шляхи вирішення цієї проблеми. Розглянуто та досліджено процесуальні характеристики заявника, притаманні стороні обвинувачення: наявність процесуального інтересу,

бажання притягнути правопорушника до відповідальності, участь у процесі доказування. Зроблено висновок про необхідність віднесення заявника до сторони обвинувачення у кримінальному провадженні.

Шифр НБУВ: RA443275

1.X.1446. Збірник матеріалів «III Всеукраїнських правових наукових читань» пам'яті доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, член-кореспондента Національної академії правових наук України Ніни Романівни Нижник, 17 жовтня 2019 року, м. Ірпінь / ред.: А. Є. Шевченко, О. А. Павлюк; Державна фіскальна служба України, Університет державної фіскальної служби. — Вінниця: Твори, 2019. — 267 с.: табл. — укр.

Збірник містить спогади колег, друзів, учнів та послідовників д. ю. н., професора Н. Р. Нижник, а також матеріали наукових досліджень працівників науково-дослідницьких установ, професорсько-викладацького складу, здобувачів вищої освіти з наукової проблематики, якою займалась Н. Р. Нижник: у сфері державного будівництва, публічного управління конституційного права, адміністративного права та публічної служби, що знайшли актуалізацію та розвиток у вітчизняній правовій науці, зокрема завдячуючи численним науковим працям її вдячних учнів і послідовників.

Шифр НБУВ: BA865020

1.X.1447. Звіт про наукову діяльність Національної академії правових наук України у 2015 році / упоряд.: Д. В. Лук'янов, Л. І. Летнянчин, Є. А. Гетьман; Національна академія правових наук України. — Харків: Право, 2016. — 277 с. — укр.

Вміщено звіт про фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері законодавства і права, підготовку наукових кадрів, фінансову підтримку розвитку наукової інфраструктури. Представлено звіт наукового дослідження для державних та недержавних організацій за господарськими договорами, наукові висновки для центральних органів державної влади та наукові дослідження на замовлення регіонів. Охарактеризовано участь Академії у законопроектній роботі, перспективи напрямки наукових досліджень й участь в організації та проведенні наукових заходів: конференцій, семінарів, «круглих столів» тощо. У 2015 р. науково-дослідницьку діяльність інститутів НАПрНУ було здійснено в межах виконання бюджетної програми 6581040 — «Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері законодавства і права, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури». Зазначено, що мета діяльності Академії, стратегічні цілі, завдання та показники продукту цієї бюджетної програми, затверджені паспортом повністю досягнуто. У межах проведення досліджень за фундаментальними та прикладними темами розроблено 38 наукових концепцій, теорій та доктрин (по 10 завершеним темам розроблено 10 цілісних наукових теорій); опубліковано 32 одиниці монографій, підручників та науково-практичних посібників, 26 збірників коментарів законодавства, нормативних актів, наукових статей і тез, 382 статті у наукових фахових виданнях, з них 191 у виданнях, що входять до міжнародних баз даних. При цьому 73 наукові статті опубліковано у зарубіжних виданнях; розроблено 35 проектів нормативно-правових актів щодо удосконалення правового регулювання відповідних сфер суспільних відносин.

Шифр НБУВ: BA865291

1.X.1448. Звіт про наукову діяльність Національної академії правових наук України у 2016 році / упоряд.: В. А. Журавель, Д. В. Лук'янов, Л. І. Летнянчин, Є. А. Гетьман, Л. В. Белевцева; Національна академія правових наук України. — Київ: НАПрН України, 2017. — 348 с. — укр.

Вміщено звіт про фундаментальні наукові дослідження, наукові дослідження для державних та недержавних організацій за господарськими договорами, наукові експертні висновки для вищих та центральних органів державної влади та наукові дослідження на замовлення регіонів. Охарактеризовано участь академії у законопроектній та нормотворчій роботі, перспективи напрямки наукових досліджень й участь в організації та проведенні наукових заходів: конференцій, семінарів, «круглих столів» тощо. Зазначено, що у 2016 р. наукова діяльність Національної академії правових наук України здійснювалася відповідно до «Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року», затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942 (із змінами, внесеними Постановою КМУ від 23 серпня 2016 р. № 556), Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2014 — 2018 рр., затверджених постановою президиї НАН України від 20 грудня 2013 р. № 179, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016 — 2020 рр., визначених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р. № 4-16 та Зведе-

ного плану науково-дослідних робіт НАПрН України на 2016 р., затвердженого постановою президиї № 91/5 від 22 червня 2015 р.

Шифр НБУВ: BA865290

1.X.1449. Матеріали 77-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 23 — 25 листопада 2022 року, м. Одеса: [зб. матеріалів] / ред.: О. В. Побережець, Л. Є. Борисова, Н. В. Добровольська, О. І. Донченко, М. А. Кіріліна, О. В. Нарожна, О. П. Радченко, А. Л. Святошнюк, І. П. Скороход, Т. В. Степанова; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса: Олді+, 2022. — 260, [7] с. — укр.

Досліджено тенденції в науці адміністративного права щодо визначення політичної служби як виду публічної служби в Україні. Увагу приділено становленню Інституту адвокатури України як важливого елемента адміністративних правовідносин. Визначено правовий статус адвоката в адміністративному судочинстві. Охарактеризовано економічні санкції як засоби примушення до виконання міжнародних зобов'язань. Розглянуто деякі гарантії захисту прав і свобод людини. Досліджено проблемні питання щодо визначення «політичного екстремізму». Увагу приділено проблемам правового регулювання відносин у приватноправовій сфері. Наведено особливості цивільного судочинства в Україні і Польщі в умовах війни або інших надзвичайних обставин. Розглянуто фактор споживчої цінності у формуванні галузевих екосистем. Висвітлено цілі та завдання соціального маркетингу на різних рівнях економічної системи. Досліджено інноваційно-інвестиційний процес як запорука розвитку економіки України. Здійснено прогнозування доходів місцевих бюджетів на 2023 р.

Шифр НБУВ: BA863827

1.X.1450. Матеріали круглого столу «Державотворчі процеси в Україні і зарубіжних країнах» (до 30-річчя прийняття Декларації про державний суверенітет України 1990 року), 03 червня 2020 року / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Бровін О. В., 2020. — 218, [1] с. — укр.

Висвітлено питання Народного руху України в боротьбі за незалежність. Визначено вплив декларації про державний суверенітет України на розвиток конституційного устрою України. Наведено передумови проголошення незалежності України. Охарактеризовано особливості реалізації внутрішньої безпеки в УРСР за декларацією про державний суверенітет України. Розглянуто реалізацію культурного розвитку української нації згідно з декларацією та подальший розвиток. Зазначено вплив декларації про державний суверенітет на розвиток конституційного ладу України. Визначено особливості економічної самостійності за декларацією про державний суверенітет України.

Шифр НБУВ: BA863942

1.X.1451. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Шість Таврійські юридичні наукові читання», 5 — 6 лютого 2021 р.: [зб. доп. і повідомл.] / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2021. — 142 с. — укр.

Висвітлено вплив ідей Нікколо Макіавеллі на становлення уявлень про державу та право. Досліджено аспекти просторово-територіального розвитку організаційно-правового забезпечення реабілітації учасників бойових дій. Охарактеризовано поняття та класифікацію способів захисту права власності. Розглянуто правові засади розвитку альтернативної енергетики в США. Увагу приділено правовим механізмам стимулювання використання альтернативних джерел енергії в Європейському Союзі. Розглянуто суть адміністративно-правових способів забезпечення законності дозвільної діяльності у містобудуванні у контексті сучасних антропоцентричних тенденцій розвитку адміністративного права. Висвітлено проблему співвідношення між термінами «корупційне кримінальне правопорушення» та «кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією». Охарактеризовано мотив та мету вчинення військових кримінальних правопорушень та їх вплив на кваліфікацію. Здійснено огляд підходів до визначення поняття «пропаганда» та «пропаганда війни».

Шифр НБУВ: BA865500

1.X.1452. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.» (29 — 30 січня 2021 року): [тези доп.] / ред.: Т. О. Коломєць; Запорізький національний університет. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 161 с. — укр.

Висвітлено питання теорії та історії держави і права, історії політичних і правових учень. Розкрито проблеми судової правосвідомості у контексті принципу поділу влади. Розглянуто касування законів як вид безпосередньої законодавчої правотворчості українського народу. Охарактеризовано темпоральні чинники, що регулюють правовий механізм виндикації. Увагу приділено нормативному регулюванню та правовій охороні торговельних марок в Україні, праву на недоторканість особистого життя особи у цивільному праві. Розглянуто підвищення інформаційної прозорості як умову удосконалення біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Висвітлено юрисдикційний аспект

спірних правовідносин контролю у сфері господарювання. Розглянуто статут територіальних громад як правові інструменти реалізації їх адміністративної дієздатності.

Шифр НБУВ: BA864836

1.X.1453. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку», 14 – 15 травня 2021 р.: [зб. доп. і повідомл.] / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. — [Одеса]: Гельветика, 2021. — 162 с. — укр.

Висвітлено питання історії та теорії держави та права, філософії права, конституційного та муніципального права, цивільного права та процесу. Розкрито проблеми забезпечення гарантій прав людини. Проаналізовано конституційне законодавство періоду Директорії. Охарактеризовано конституційно-правовий статус людини в ісламських державах. Розглянуто конституційну скаргу як механізм правового захисту. Висвітлено проблеми правового виховання в умовах глобалізації. Досліджено можливості впровадження електронної демократії в Україні. Увагу приділено категорії «внутрішньо переміщена особа» в системі конституційного права України. Розкрито суть права на захист у цивільному правовідношенні.

Шифр НБУВ: BA865501

1.X.1454. Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні питання публічного та приватного права в контексті системних реформ» (14 – 15 травня 2021 р.). — Ужгород: Молодий вчений, 2021. — 95 с. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Висвітлено питання історії та теорії держави та права, екологічного, земельного, аграрного права, цивільного права та процесу, права інтелектуальної власності, кримінального, кримінально-виконавчого права, кримінології та інше. Розглянуто правову позицію суб'єкта тлумачення права як прояв його правової культури. Розкрито проблеми відшкодування шкоди, завданої роботехнікою та штучним інтелектом. Розглянуто правові основи відновлювальних джерел енергії як тренд господарського законодавства. Досліджено причини й умови жіночої рецидивної злочинності в Україні. Увагу приділено особливостям проведення товарознавчої експертизи ювелірних виробів.

Шифр НБУВ: BA864834

1.X.1455. Методологія й організація юридичних наукових досліджень: навч. посіб. / І. І. Митрофанов; Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. — Кременчук: НОВАБУК, 2023. — 311 с.: іл. — Бібліогр.: с. 6 та в знесках. — укр.

Розглянуто загальне поняття науки в цілому та юридичної зокрема; представлено мету, завдання, методологію та стадії проведення юридичного наукового дослідження. Визначено філософські та юридичні категорії. Розглянуто питання пошуку, накопичення й оброблення наукової інформації для написання юридичних наукових кваліфікаційних робіт, участі в наукових заходах. Систематизовано вимоги до структури та складу наукових праць, правила підготовки наукової доповіді.

Шифр НБУВ: BA864781

1.X.1456. Новели Закону України «Про всеукраїнський референдум» та деякі застереження щодо їх застосування на практиці / Л. В. Міхневич, А. О. Григоренко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 59-64. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз окремих положень Закону України «Про всеукраїнський референдум», висвітлення прогалини у вітчизняному законодавстві, які виникають у зв'язку із застосуванням цього закону на практиці. Методи дослідження: порівняльно-правового аналізу, пізнавально-аналітичний та ін. Одержано висновок, що Закон України «Про всеукраїнський референдум» розроблено відповідно до вимог Конституції України. Основними аспектами законодавчих змін є врегулювання правовідносин, пов'язаних з ініціюванням, призначенням (проголошенням), підготовкою, проведенням, встановленням результатів та правовими наслідками всеукраїнського референдуму. Обговорено необхідність внесення змін до деяких норм Закону України «Про всеукраїнський референдум» в частині проведення всеукраїнського референдуму з питань зміни територій.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1457. Поняття системи забезпечення якості законодавства / Г. В. Рибікова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 40-45. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — запропонувати визначення поняття системи забезпечення якості законодавства. Використано діалектичний метод пізнання, загальнонаукові та спеціальні методи. Досліджено поняття системи забезпечення якості законодавства, яке надає можливість комплексно підійти до формування різних аспектів відповідної теоретичної конструкції. Запропоновано комплексний методологічний апарат для створення системи забезпечення якості законодавства. Зроблено висновок про те, що процес нормотворчості є досить складним, як і система законодавства в цілому, від його якості залежать всі інші системи держави, тому необхідно розробити таку систему для України.

Запропоновано авторське визначення поняття «система забезпечення якості законодавства». Проаналізовано потребу у формуванні системи забезпечення якості законодавства в Україні для усунення неефективності, зловживань і можливостей для корупції в державному управлінні, а також загальну схему з внутрішніми та зовнішніми зв'язками між елементами системи.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1458. Посібник з побудови Української держави XXI століття / Б. О. Колос; Інститут дослідження і вдосконалення життя людини та управління державою, Всенародне об'єднання національно-патріотичних сил України. — Львів: Левада, 2020. — 136 с.: рис. — (Настільна книга громадянина та патріота України; вип. 9). — Бібліогр.: с. 135-136. — укр.

Представлено покрокову стратегію системного реформування управління Українською державою, впровадження в ній народодовладдя (децентралізації і самоврядування) та побудови замкнутої, економічно й військово-могутньої і комфортної для життя українців держави та всіх її населених пунктів. Зазначено, що це науково-практичний путівник-інструкція для всіх українців про те, як назавжди позбутися своєї багатосторонньої руйнівної бездержавності та яку і як саме конкретно вони зобов'язані будувати свою незалежну високоцивілізовану некорумповану державу на засадах абсолютного народодовладдя, національно-економічної та соціальної справедливості та Вищих (Божих) законів, яка слугуватиме виключно добробуту людей чесної праці, української нації та України.

Шифр НБУВ: BA863613

1.X.1459. Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 35-річчю каф. госп. права Донец. нац. ун-ту ім. Василя Стуса, 11 – 12 жовт. 2019 р. / ред.: А. Г. Бобкова, А. М. Захарченко; Донецький національний університет імені Василя Стуса, Національна академія правових наук України, Господарський суд Вінницької області. — Вінниця: Віндрук, 2019. — 252 с. — укр.

Розглянуто загальні питання правового забезпечення соціально-економічного зростання. Запропоновано напрями оновлення господарського та господарсько-процесуального законодавства, удосконалення правового забезпечення розвитку земельних, аграрних, екологічних і природоресурсних відносин. Наведено сучасні методики викладання окремих юридичних дисциплін соціально-економічного спрямування.

Шифр НБУВ: CO39023

1.X.1460. Правові колізії у системі державних нагород волонтерів, які надають волонтерську допомогу Збройним силам України / І. О. Дробіна, М. М. Прохоренко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 16-22. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження — здійснення аналізу правових колізій у системі нагород добровольців, які надають волонтерську допомогу Збройним силам України, визначення факторів їх виникнення та шляхів усунення. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, використання яких надало змогу дослідити проблеми вітчизняної системи державних нагород, зокрема заохочень волонтерів, які надають підтримку Збройним силам України. Результатом даної наукової роботи стала розробка теоретичних положень, на основі яких доведено необхідність поділу державних нагород на так званих «військові» та «цивільні» задля забезпечення запобігання створення змішаних правових статусів їх кавалерів. Запропоновано викласти в нових редакціях статуту державних нагород, затверджених указами Президента України «Про встановлення відзнаки Президента України» ордена «За мужність» від 21 серпня 1996 р. № 720/96, Про встановлення відзнаки Президента України ордена «За Заслуги» від 22 вересня 1996 р. № 870/96, «Про встановлення відзнаки Президента України «Орден княгині Ольги» від 15 серпня 1997 р. № 827/97. Вивчено загальноприйнятні практики нагородження волонтерів, які здійснюють підтримку Збройних сил України, за діяльність, що прямо не передбачена нормативними документами, зумовлюють потребу у подальшому науковому пошуку щодо перерформатування системи нагород та перегляду статутів окремих державних нагород з метою приведення їх у відповідність до Закону України «Про державні нагороди», а також розробки конкретних критеріїв нагородження і заохочення осіб, які здійснюють волонтерську діяльність та надають благодійницьку допомогу Збройним силам України.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1461. Правознавство: навч. посіб. / уклад.: Г. Я. Оверко, Р. Є. Гентош, Д. І. Попов, Б. А. Скібіцький, Ю. О. Гавелко; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2022. — 659 с. — Бібліогр.: с. 656-658. — укр.

Розміщено положення основних галузей права з послідовним системним викладенням структурованого навчального матеріалу і покликаною надати допомогу здобувачам вищої освіти щодо вивчення та засвоєння відповідного навчального матеріалу. Визначено поняття, ознаки та функції держави: основні теорії походження держави; поняття та ознаки держави, її соціальну

цінність; правової держави та її основних ознак, історичні джерела правової держави; громадянського суспільства та соціально-правової держави; функції держави, їх класифікацію, взаємозв'язок та взаємозалежність; поняття форми держави, види та основні риси форм правління; поняття та види форм державного устрою; поняття державно-правового режиму; механізм держави як систему державних організацій, класифікацію державних органів; суть, ознаки і види державних органів; законодавчу, виконавчу та судову гілки влади. Розглянуто поняття, ознаки та соціальну цінність права; поняття, ознаки і види соціальних норм, право в системі соціальних норм; систему права та її структурні елементи, види галузей права; аспекти систематизації нормативно-правових актів; поняття, ознаки, видів та структури правовідносин; реалізації норм права; законності і правопорядку; питання щодо понять, ознак та видів правомірної поведінки; поняття, ознак та видів правопорушень; юридичної відповідальності: поняття, ознак, функцій та видів; підстав притягнення та звільнення від юридичної відповідальності; законності: поняття, нормативно-правової основи, системи гарантій; конституційних засад державно-правового ладу в Україні тощо.

Шифр НБУВ: ВА864771

1.X.1462. Правотворча політика України: монографія / В. М. Тернавська; Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2022. — 119 с. — укр.

Монографія присвячено комплексному вивченню і аналізу природи такого нового державно-правового інституту, як правотворча політика. Стверджується, що правотворча політика є важливим елементом національної правової системи, оскільки продукує науково обґрунтовану стратегію подальшого розвитку національного законодавства і тактику удосконалення правотворчого процесу в Україні з метою підвищення якості правового інструментарію, який є продуктом правотворчої діяльності. Особливу увагу приділено вивченню питання формування правотворчої політики та визначення її пріоритетів під впливом правової глобалізації в аспекті проблеми належного забезпечення основоположних прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, захисту національних інтересів. Зазначено, що подальшого поглибленого вивчення вимагають питання принципів і засобів правотворчої політики наукою як загальної теорії держави і права, так і конституційного права.

Шифр НБУВ: ВА863592

1.X.1463. Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів: матеріали V Всеукр. студент. наук.-практ. конф. (20 берез. 2020 р.) / ред.: Н. О. Петренко, А. А. Казанчан, Л. П. Клименко, Т. О. Коломоєць, О. В. Покатаєва, О. М. Соловей, Є. Л. Стрельцов, А. А. Бєніцька, О. Ю. Волкович, А. О. Гавловська, В. М. Галунько, Н. О. Задорожня, О. М. Правоторова, І. М. Риженко, О. П. Рябчинська, О. С. Саїнчин, В. М. Стратонов, С. В. Циганок; Херсонський державний університет. — Херсон: ХДУ, 2020. — 141 с.: мал. — укр.

Представлено тези, подані на п'яту Всеукраїнську студентську науково-практичну конференцію «Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів», які містять дослідження з загальнотеоретичної юриспруденції та з основних галузей права. Зазначено, що тематика публікації охоплює актуальні проблеми правознавства, правоохоронної діяльності та юридичної освіти, матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА864114

1.X.1464. Розслідування ухилень від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: монографія / М. В. Беззубенко. — Київ: Алерта, 2023. — 231 с. — Бібліогр.: с. 205-231. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні питання розслідування ухилень від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Наведено криміналістичну характеристику цього кримінального правопорушення. Розкрито особливості організації його розслідування та проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Подано інформацію про типові способи ухилень і типову «слідову картину» ухилень від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Надано характеристику особи злочинця.

Шифр НБУВ: ВА864891

1.X.1465. Українська правничка енциклопедія / В. М. Тертишник, Л. І. Адашис, Т. С. Батраченко, О. В. Баулін, А. Ф. Безрукава, В. С. Березняк, М. І. Белікова, Р. М. Білокінь, В. С. Богунов, К. М. Бурак, В. В. Варава, В. В. Васильченко, Р. В. Вереша, Г. П. Власова, О. В. Возняк, К. С. Волянська, І. В. Волянська, А. О. Гавловська, Н. А. Галабурда, Є. В. Гармаш, Р. З. Голобутовський, В. В. Горбалінський, І. О. Грицай, В. В. Доценко, С. В. Дрьомов, І. В. Єфімова, М. К. Золотарьова, В. В. Ільков, І. Г. Каланча, Г. В. Кириченко, В. Ю. Ключкович,

А. А. Коваль, С. А. Комісаров, А. О. Коренев, М. В. Корнієнко, І. М. Коросташова, А. О. Коршун, О. Г. Кошовий, О. О. Кулінич, М. С. Курманова, Д. О. Лавренко, Ю. В. Лебедева, Б. О. Логвиненко, Т. В. Лук'яненко, А. В. Макаренко, В. А. Медяник, Я. Я. Мельник, С. В. Микитюк, П. В. Мироненко, В. В. Михайленко, Н. В. Михайлова, В. В. Мінакова, Є. В. Мінакова, З. Д. Нагорна, Б. В. Нагорний, І. О. Наливайко, Л. Р. Наливайко, О. І. Наливайко, Г. Ю. Нікітіна-Дудікова, О. Ф. Новіков, П. В. Павліш, С. М. Перепьолкін, С. В. Петков, І. В. Пірїг, А. М. Поповський, Д. С. Припутень, М. М. Разумей, С. В. Рокунь, В. М. Савіщенко, А. В. Смотуга, О. В. Сачко, М. І. Ставнійчук, К. В. Степаненко, В. М. Стратонов, І. М. Стратонов, О. В. Стратонов, Г. Д. Стрежнев, І. І. Тертишник, О. І. Тертишник, В. А. Тимошенко, О. О. Титаренко, В. В. Топчій, А. Є. Фоменко, В. В. Ченцов, О. С. Чепік-Трегубенко, А. К. Чернова, Ю. М. Черноус, А. С. Швидка, С. І. Шевченко, Ю. С. Шемшученко, О. В. Щербанюк, О. С. Юнін, В. М. Юрчишин; ред.: В. М. Тертишник, Л. Р. Наливайко, А. Є. Фоменко, В. В. Ченцов. — Київ: Алерта, 2023. — 766 с. — укр.

З урахуванням сучасних правових реформ, положень Конституції України, міжнародних правових актів, стану законодавства та прецедентної судової практики, а також наявної конкуренції правових норм і доктринальних надбань і досягнень правничої науки, на інтегративному рівні з урахуванням вимог юридичної визначеності витлумачено найбільш вживані у правовій сфері терміни та поняття, надано та розкрито актуальні концепції та їх взаємозв'язок. Висвітлено суть таких понять, як акцесія, акціонерне право, гармонізація законодавства, захист суспільної моралі, національний спротив, персона нон грата, пруденційні нормативи, фемінократія, ядерний тероризм.

Шифр НБУВ: ВС70657

1.X.1466. Щодо застосування новітніх технологій у криміналістичній практиці в умовах диджиталізації / Л. Ю. Грекова, О. М. Миронець // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 163-169. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз питань застосування новітніх технологій у криміналістичній практиці в умовах диджиталізації. Досягнення цієї мети забезпечується через пошук науково-теоретичних конструкцій та аналіз окремих інноваційних технологій сучасності. Методологічну основу роботи складає комплексний підхід щодо аналізу застосування новітніх технологій в умовах диджиталізації. Його основою є діалектичний метод дослідження, аналітичний, формально-логічний та порівняльний. Зроблено висновок, що в Україні існує проблема законодавчого та фінансового забезпечення використання нових технологічних засобів у криміналістичній практиці. Не менш важливими проблемами у цій сфері, що потребують уваги з боку науковців та законодавця з відповідними пропозиціями на нормативно-правовому рівні, є: питання правового статусу безпілотних літальних апаратів, забезпечення конфіденційності, безпеки даних і приватності осіб, використання штучного інтелекту у превентивній роботі поліції, а також наукове осмислення Інтернету речей і юридичного статусу осіб з інтегрованими імплантатами (імплантатами). Обговорення одержаних результатів полягає в тому, що в роботі здійснено спробу показати і проаналізувати проблему застосування новітніх технологій у криміналістичній практичній діяльності. З'ясовано загальнотеоретичне розуміння інновацій для їх застосування в криміналістичній практиці в сучасних умовах, досліджено окремі види новітніх технологій, які мають своє застосування в практичній криміналістичній діяльності в частині диджиталі, окреслено окремі перспективи вирішення проблем застосування новітніх технологій в криміналістичній практиці в диджиталізаційну епоху.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.1416, 1.X.1733, 1.X.1737, 1.X.1740, 1.X.1746, 1.X.1782, 1.X.2596

Державне (конституційне) право

1.X.1467. Вплив глобалізації та міждержавної інтеграції на сучасний розвиток конституційного права: проблеми теорії та практики: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / В. В. Шамрай; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2019. — 32 с. — укр.

Досліджено вплив глобалізації та міждержавної інтеграції на модернізацію конституційного права загалом і окремих його інститутів і методології дослідження, висвітлено особливості формування предмету і принципів конституційно-правового регулювання. Проаналізовано особливості формування предмету та принципів конституційно-правового регулювання за умов активізації глобалізаційних процесів, акцентовано на необхідності конституційно-правового дослідження процесів поступової трансформації конституційного права як галузі. Проаналізовано правову природу транснаціонального (глобального) конституціоналізму,

як сучасного феномену суспільно-правової дійсності, що відображає ключові тенденції та детермінанти процесів конституціоналізації міжнародного права та інтернаціоналізації конституційного права.

Шифр НБУВ: RA443009

1.X.1468. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник / В. М. Шаповал; НАН України, Інститут історії України. — 13-те вид., випр. та допов. — Київ: Юрінком Інтер, 2023. — 223 с. — Бібліогр.: с. 217. — укр.

Запропоновано аналіз основ теорії та практики світового конституціоналізму. Визначено характеристики конституційного права, засади теорії конституції як основного закону держави, конституційні статуси людини і громадянина. Розкрито місце та роль парламенту, глави держави, уряду та вищих судів у державному механізмі. Розглянуто окремі питання, віднесені до предмета конституційного регулювання.

Шифр НБУВ: BA866040

1.X.1469. Конституційні аспекти судової реформи в Україні: матеріали наук.-практ. конф., 24 — 25 берез. 2011 р. / ред.: А. М. Бойко, Л. А. Луць, В. Т. Нор, Н. М. Раданович; упоряд.: Ю. В. Ничка, Н. В. Стецик; Львівський національний університет імені Івана Франка, Проект Агентства США з міжнародного розвитку «Україна: верховенство права», Спільна Програма Ради Європи і Євросоюзу «Прозорість та ефективність судової системи України». — Львів: ФОП Кундельський Г. Л., 2011. — 231 с. — укр.

Обговорено напрями завершення реформування судової системи України представниками суддівського корпусу, політиками, науковцями, авторитетними міжнародними експертами та громадськістю. Визнано, що повна судова реформа неможлива без внесення змін до конституції. Зрозуміло, що складні конституційні питання судової реформи потребують більше часу і відповідного конституційного процесу, який має бути прозорим, відкритим із залученням всіх ключових сторін. Розглянуто конституційний статус судді та умови формування суддівського корпусу в Україні та проблемні питання формування суддівського корпусу. Окреслено проблеми відсторонення судді, обвинуваченого у вчиненні посадового злочину, від посади. Охарактеризовано місце, роль та функції прокуратури в системі органів державної влади України та роль, функції та місце прокуратури в конституції України. Виокремлено роль прокуратури у системі кримінального судочинства: потреба у системному підході. Наголошено на легітимності прокурорських органів у демократичному суспільстві, яке засновано на принципі розподілу влади.

Шифр НБУВ: BA865289

1.X.1470. Нетипові (допоміжні) форми безпосередньої демократії: теорія і конституційно-правове регулювання: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.02 / М. Б. Михайлов; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Предметом дослідження є нетипові (допоміжні) форми безпосередньої демократії: теорія та конституційно-правове регулювання. За підсумками проведеного дослідження було одержано такі конкретні результати, що містять наукову новизну, зокрема. Запропоновано та обґрунтовано поділ форм безпосередньої демократії, в основу якого покладено комплексний критерій, що включає історичне підґрунтя, значимість для ефективного народного волевиявлення, поширеність у практиці, типовість для конкретної правової системи та ступінь законодавчої урегульованості, на типові (основні) форми, що характерні для правових систем більшості демократичних держав світу, є основними виразниками волі народу та мають високий рівень правового регулювання, та нетипові (допоміжні) форми безпосередньої демократії, що, враховуючи особливості різних правових систем, не є типовими засобами реалізації народом належної йому влади та виконують при цьому більшою мірою допоміжну роль у його безпосередньому владному волевиявленні. Удосконалено поняття безпосередньої демократії, зокрема як соціальної системи, форми якої є засобами комунікативного зв'язку між суспільством та владою. Одержали подальший розвиток: здобутки іноземних науковців щодо суті та можливостей блокчейн-технологій у забезпеченні безпосередньої та інтерактивної участі громадян у владних правовідносинах, а також моніторингової демократії, реалізація якої актуалізувалася завдяки механізмам прямої електронної демократії.

Шифр НБУВ: RA443148

1.X.1471. Правовий статус внутрішньо переміщених осіб: теорія та практика: монографія / Л. Р. Наливайко, А. А. Коршун; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Київ: Хай-Тек Прес, 2023. — 191 с. — Бібліогр.: с. 159-191. — укр.

Досліджено правовий статус внутрішньо переміщених осіб. Розкрито поняття та елементи правового статусу внутрішньо переміщених осіб, методологію пізнання їх правового статусу, проведено комплексний аналіз наукових досліджень даного правового статусу. Охарактеризовано теоретико-правові та організаційно-інституціональні аспекти реалізації виборчих прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, права на житло, культурно-духовних прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Визначено по-

няття, ознаки та здійснено класифікацію гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Розкрито нормативно-правові та організаційно-правові (інституційні) гарантії прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Шифр НБУВ: BA864088

Див. також: 1.У.271, 1.Ф.1391, 1.X.1404, 1.X.1475

Конституції

1.X.1472. Трансформація принципів українського конституціоналізму на сучасному етапі: колект. монографія / В. В. Борщенко, Л. О. Корчевна, А. В. Левенець, О. В. Прієшкіна, Т. В. Степанова; ред.: Л. О. Корчевна, Т. В. Степанова; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса: Гельветика, 2022. — 175 с. — Бібліогр.: с. 163-175. — укр.

Досліджено актуальні теоретико-правові та праксеологічні аспекти трансформації принципів українського конституціоналізму на сучасному етапі на основі аналізу положень вітчизняного законодавства, узагальнення судової практики, історичного та зарубіжного досвіду. Розкрито міжнародно-правовий аспект конституційно-правової характеристики України. Окрему увагу приділено цифровій трансформації конституційних засад судочинства, добросесності суддів як ключовому елементу правової держави. Проаналізовано конституційно-правові принципи діяльності правоохоронних органів в Україні.

Шифр НБУВ: BA863585

Суспільно-політичний устрій

1.X.1473. Сімнадцять юридичні читання. Правничо-політичні цінності, як фактор демократичного розвитку України: матеріали міжнар. наук. онлайн-конф., 24 — 25 листоп. 2022 р. / ред.: В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, Б. І. Андрущишин, О. В. Скрипнюк, В. Г. Пилипчук, О. В. Бучма, Н. М. Пархоменко, О. В. Бабкіна, Р. М. Вернидуб, А. А. Карнаух, В. Г. Лавриненко, І. Г. Ветров, І. А. Гамула, М. С. Корець, Г. М. Торбін, Н. М. Оніщенко, В. Б. Євтух, Р. С. Огірко, В. Ю. Стеценко, О. В. Токарчук, С. І. Шитий; НАН України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Інститут держави і права імені В. М. Корецького, Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», Національна академія правових наук України, Громадська організація «Феміда», Центр правової освіти і науки, Навчально-науковий центр прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві, Інформаційно-просвітницький центр з прав людини. — Київ: Вид-во УДУ ім. Михайла Драгоманова, 2022. — 141 с. — укр.

Досліджено права людини як найвищу соціальну цінність у сучасних реаліях. Зазначено питання розвитку галузей права у вимірі вітчизняних правничо-політичних цінностей. Розглянуто питання еволюції та захисту демократичних цінностей в умовах війни Росії проти України. Наведено питання трибуни молодого вченого.

Шифр НБУВ: BA865483

Див. також: 1.X.1754

Демократичні права та свободи

1.X.1474. Гендерно-правова експертиза: проблеми теорії та практики: монографія / Л. Р. Наливайко, Л. П. Сірко; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: ДДУВС, 2023. — 199 с. — Бібліогр.: с. 163-195. — укр.

Наведено сучасне розуміння суті гендерно-правової експертизи нормативно-правових актів як методу забезпечення гендерної рівності, розкрито особливості її правового забезпечення та реалізації. Запропоновано подальші шляхи удосконалення проведення гендерно-правової експертизи нормативно-правових актів на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівнях, враховуючи міжнародний досвід. Увагу приділено громадській гендерно-правовій експертизі нормативно-правових актів як формі громадської участі в управлінні публічними справами.

Шифр НБУВ: BA864337

1.X.1475. Загальноєвропейські принципи громадянства: національно-правовий аспект реалізації: монографія / Н. Б. Кінаш; Національний університет «Одеська юридична академія». — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2023. — 247 с.: табл. — Бібліогр.: с. 208-227. — укр.

Представлено монографічне дослідження, яке присвячено проблемам теорії та методології розуміння загальноєвропейських принципів громадянства. Здійснено, у порівняльному аспекті з національними принципами громадянства теоретичне узагальнення і нове вирішення проблеми концептуальних питань практики реалізації загальноєвропейських принципів громадянства в

Україні. Увагу приділено суті та тенденціям імплементації нових європейських концептів у сфері громадянства до національного законодавства, що є наближенням української правової системи до європейських стандартів правового регулювання відносин у цій сфері та зумовлює введення в українську правову науку нових юридичних термінів.

Шифр НБУВ: ВА865140

1.X.1476. Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави: зб. тез XI Всеук. наук.-практ. конф., Львів, 8 черв. 2022 р. / Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. — 211 с.: іл., табл. — укр.

Досліджено історико-правові, конституційні та міжнародно-правові аспекти захисту прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави. Увагу приділено питанню державного суверенітету України та його захисту через призму реалій, що пов'язані з військовою агресією російської федерації проти України. Висвітлено теоретико-правовий аспект соціально-значущої діяльності релігійних організацій в умовах війни. Охарактеризовано деякі заходи запобігання посяганням на інформаційну безпеку, що здійснюються в Естонській Республіці. Розглянуто деякі кримінально-правові заходи забезпечення інформаційної безпеки України в умовах війни з російською федерацією. Проаналізовано деякі заходи загально-соціального запобігання кримінальним правопорушенням у банківській сфері України. Досліджено вимоги, що висуваються до кримінальних процесуальних рішень. Розглянуто цивільно-правові аспекти захисту прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави. Висвітлено проблему класифікації особливих немайнових прав людини у цивільно-правовій доктрині. Розглянуто явище «інфодемії» у контенті телеканалів України.

Шифр НБУВ: СО38882

1.X.1477. Механізм надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів / Ю. М. Бедуга // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 107-112. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — розкрити механізм надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, як складову юридичного механізму забезпечення її права на соціальний захист. Використано формально-логічний метод і метод системного аналізу, структурно-функціональний метод та інші методи дослідження. Проаналізовано порядок та умови надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Проведено правову дискусію у дослідженні щодо доцільності застосування комплексного підходу для забезпечення соціального захисту дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1478. Права дитини в адміністративно-деліктних відносинах / О. Дубіна // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 107-116. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Як свідчить аналіз вітчизняних нормативно-правових актів, особливий статус дитини найменше враховано в законодавстві про адміністративні правопорушення. Мета дослідження — аналіз прав дитини, яка притягується до адміністративної відповідальності, стосовно їх відповідності міжнародним стандартам та достатності для забезпечення найкращих інтересів цієї категорії учасників адміністративно-деліктних відносин. Емпіричною базою дослідження стали правові акти міжнародного та українського законодавства, наукові праці авторів у галузі адміністративного права. Завдяки поєднанню загальнонаукових і спеціальних методів пізнання опрацьовано вказаний емпіричний матеріал та одержано наукові висновки. Основу дослідження формують порівняльний аналіз норм міжнародного права та національного законодавства України стосовно управління правосуддя щодо неповнолітніх. Встановлено, що певні важливі для захисту та відстоювання своїх інтересів права неповнолітніх осіб, що притягуються до адміністративної відповідальності, які передбачені міжнародним правом, не закріплено в нормах відповідного законодавства України. Висновки: наголошено на необхідності створення у національному законодавстві певних адміністративно-правових механізмів захисту та забезпечення конституційних прав дітей на всіх етапах провадження у справах про адміністративні правопорушення; визначено спеціально-процесуального статусу дитини в адміністративно-деліктному провадженні. Доведено, що захист прав дитини, яка притягується до адміністративної відповідальності, має забезпечуватися в судовому та позасудовому порядку.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.X.1479. Права людини в особливих правових режимах: досвід України: монографія / М. В. Афанасьева, Ю. Д. Батан, І. Ю. Животовська, В. О. Корнієнко, К. К. Кулі-Іванченко, О. В. Марусьяк, О. В. Олькіна, Д. С. Терлецький; ред.: М. В. Афанасьева; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса: Гельветика, 2022. — 355 с. — Бібліогр.: с. 305-355. — укр.

Монографію підготовлено кафедрою конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія» із запрошенням експертів, науковців інших установ та організацій. Монографія є колективною науковою працею, результатом критичного переосмислення конституційно-правової дійсності та реалізації прав людини в Україні в умовах особливих правових режимів. Проведено конституційно-правовий аналіз правових заasad міжнародного права прав людини, міжнародного гуманітарного права, а також національної законодавчої бази та судової практики щодо права держав вживати заходів у відступі від своїх юридичних зобов'язань у надзвичайних ситуаціях.

Шифр НБУВ: ВА863578

1.X.1480. Права людини в системі базових європейських цінностей / О. М. Макеева // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 48-55. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити теоретико-правові засади прав людини в системі базових європейських цінностей. Методи дослідження: загальнонаукові методи аналізу, синтезу та узагальнення; порівняльно-правовий, філософський, історичний, спеціально-юридичний. На підставі вивчення та аналізу європейського законодавства виокремлено та здійснено аналіз основних базових цінностей Європейського Союзу серед яких: повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права, повага до прав людини; розкрито їх сутність і зміст в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Встановлено, що базові цінності ЄС — це світоглядні принципи, що є спільними для держав-членів у межах суспільства, які характеризуються плюралізмом, недискримінацією, справедливостю, солідарністю і рівністю жінок і чоловіків. Наведено аргументи щодо здійснення просвітницької діяльності серед молоді з метою популяризації базових цінностей Європейського Союзу.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1481. Права людини як фундаментальна цінність в українському суспільстві / Н. В. Пильгун, Н. В. Плис // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 65-71. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто елементи правової суті людини у визнанні її гідності та рівних і невід'ємних прав людини, які є основою свободи, справедливості та загального миру. Разом із тим, досліджено значущі, фундаментальні стандарти життєдіяльності особи в умовах війни в Україні; надано факти, які засвідчують порушення прав та свобод людини в Україні. Використано діалектичний метод пізнання, історичні та загальнонаукові методи. Основою методології у даній роботі є системний підхід, який надає змогу розглядати певний об'єкт як багатогаспектне явище. Визначено поняття прав людини та їх реалізацію в умовах війни, гарантування державою прав людини та відповідність їх міжнародним стандартам та вимогам міжнародного права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1482. Право дитини на захист від усіх форм насильства: теоретичні та практичні аспекти: монографія / І. О. Грицай, Т. В. Лук'яненко; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: ДДУВС, 2023. — 199 с. — Бібліогр.: с. 180-199. — укр.

Досліджено право дитини на захист від усіх форм насильства в Україні. Розкрито поняття та зміст права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні, наведено методологію пізнання права дитини на захист від усіх форм насильства. Визначено структуру права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні, досліджено проблеми нормативно-правового забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні, запропоновано шляхи їх вирішення. Здійснено порівняльно-правовий аналіз вітчизняних та зарубіжних моделей правового регулювання права дитини на захист від усіх форм насильства, окреслено перспективи впровадження зарубіжного досвіду правового регулювання права дитини на захист від усіх форм насильства у національну практику. Висвітлено міжнародно-правовий, інституційний та організаційно-правовий механізм забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні, запропоновано шляхи його вдосконалення. Детально розкрито проблематику захисту прав дитини в Україні, в політиці протидії насильству щодо дітей приділено значну увагу, внесено зміни до Закону України «Про охорону дитинства» та інших нормативно-правових актів, спрямованих на підвищення рівня ефективності діяльності органів публічної влади в напрямку створення безпечних для розвитку дитини умов.

Шифр НБУВ: ВА865419

1.X.1483. Правове забезпечення гендерної рівності: навч. посіб. / І. П. Андрусак. — Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2023. — 174 с. — укр.

Відображено напрями й особливості формування гендерної політики в Україні. Акцентовано на світовому, регіональному та національному досвіді правового забезпечення гендерної рівності. Увагу приділено гендерній проблематиці та її представленню в історико-правовому контекст без спроб отождення з феміністичною історіографією, жіночими студіями чи жіночою історією, які є окремими сферами наукових досліджень із власним

предметом дослідження та методологією. Досліджено стереотипні уявлення про чоловіків і жінок та наведено шляхи їх подолання. Охарактеризовано роль міжнародних та національних інститутів у забезпеченні гендерної рівності. Висвітлено появу ідеї гендерної рівності в українській правовій думці. Наведено гендерні стереотипи як фактори ризику девіантної поведінки.

Шифр НБУВ: ВА863711

1.X.1484. Правове регулювання статусу особи, яка страждає на психічні розлади / Ю. В. Бондарчук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 38-43. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження — визначити шляхи і нормативні аспекти оптимізації та удосконалення правового регулювання статусу особи, яка страждає на психічні розлади. Методи дослідження: порівняльно-правовий аналіз, пізнавально-аналітичний та ін. Встановлено, що українське законодавство розвивається до міжнародних стандартів та сприяє протидії дискримінації осіб, які страждають на психічні розлади. Запропоновано шляхи сприяння розвитку політики недискримінації психічно хворих осіб. Проаналізовано міжнародні стандарти закріплення правового статусу осіб, що страждають на психічні розлади. Висвітлено основні нормативні аспекти правового статусу особи, яка страждає на психічні розлади, в Україні. Визначено особливості вітчизняного законодавства та напрями його удосконалення в частині протидії дискримінації осіб, що страждають на психічні розлади.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1485. Процедури дерогації при захисті прав людини / Н. Мельниченко // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 18-28. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Права та свободи людини мають гарантуватися та захищатися державою. Однак у сучасному світі відбуваються події, які унеможливають повноцінне функціонування державних органів, зокрема й захист прав людини як у кількох регіонах, так і по всій державі. Щоб уникнути відповідальності за невиконання або неналежне виконання положень міжнародного договору, держава змушена вдаватися до процедури відступу, визначення та умови якого потребують вивчення та уточнення. Мета дослідження — визначення особливостей правового регулювання державних відступів у надзвичайних ситуаціях як у національному праві, так і в міжнародних договорах. Використано: діалектичний, функціональний, структурно-функціональний, формально-юридичний і порівняльний методи. Проаналізовано основні положення національного законодавства, міжнародних договорів щодо відступу держав від договірних зобов'язань про захист прав людини в надзвичайних ситуаціях. Окреслено практику прийняття рішень Європейським судом з прав людини у справах про такі порушення з боку держав, висновки щодо якої можуть мати практичне значення через тимчасову втрату контролю над АР Крим та окремими районами Донецької та Луганської обл. Висновки: право держави відступати від своїх зобов'язань може виникнути в тій частині та на тій території під час війни чи надзвичайної ситуації, яка загрожує нації. Міжнародне право забороняє відхилення від певних гарантованих прав і свобод людини. Держава, що планує скористатися своїм правом відступу, має заздалегідь надати детальну інформацію та обґрунтування Генеральному секретарю Ради Європи.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.X.1486. Судовий захист потерпілих як юридична гарантія прав людини в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / П. Л. Слободянюк; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 24 с. — укр.

Відзначено, що попри вивчення проблеми судового захисту прав потерпілих в кримінально-правовій науці, залишається теоретично і практично невирішеними багато питань, що вказує на потребу міжгалузевого дослідження забезпечення і захисту прав потерпілих від злочинів та інших факторів. Проаналізовано трактування поняття «потерпілий» в юридичній науці та зазначено, що кримінально-правове уявлення про потерпілого від злочину відображає не реальний статус людини, а лише формальне його визнання органами слідства чи судом, обмежує коло потерпілих суб'єктів кримінально-процесуальним законом, не враховує різних видів шкоди, заподіяння якої надає право визнавати суб'єкта як потерпілого. Відстоюється авторська точка зору, що поняття потерпілого пов'язано з поняттям шкоди, а тому однією з конститутивних ознак потерпілого, зокрема і від злочину, є характер і вид заподіяної йому шкоди та інше. Запропоновано критерій розрізнення таких понять як «потерпілий», «постраждалий» та «жертва». Обґрунтовано необхідність переорієнтації держави на проблеми захисту прав потерпілих, зміни доктринального підходу до її вирішення, «мегарівневого» дослідження захисту прав потерпілого в контексті конституційно-правового інституту прав людини. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері судового захисту прав потерпілих.

Шифр НБУВ: РА443074

1.X.1487. Теоретико-правові засади реалізації прав людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ю. І. Миколаєнко; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». — Київ, 2019. — 19 с. — укр.

Викладено історичні, теоретичні й методологічні засади дослідження прав людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання. На основі інтегральної (комплексної) концепції праворозуміння надано авторське визначення прав людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання. Визначено їх місце в системі основних прав і свобод людини. Обґрунтовано основні стадії реалізації прав людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання. Запропоновано визначення понять «правовідносини у сфері реалізації прав людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні»; «обмеження прав на свободу пересування та вільний вибір місця проживання». Розкрито механізм реалізації прав людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні. На підставі правового аналізу загально-теоретичних позицій щодо розуміння гарантій прав і свобод людини сформульовано визначення гарантій реалізації прав людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання. Дослідження міжнародно-правових стандартів здійснення даних прав надало змогу зробити висновок, що чинні принципи й норми міжнародного права суттєво доповнюють відповідні положення національних правових систем.

Шифр НБУВ: РА443415

1.X.1488. Теоретико-практичні основи захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина в Україні: монографія / О. В. Епель; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Харків: В справі, 2020. — 383 с. — Бібліогр.: с. 351-383. — укр.

Комплексно досліджено актуальні теоретичні та практичні проблеми правового регулювання захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина в Україні. Проаналізовано теоретико-правові основи правового регулювання захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина. Здійснено характеристику захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина. Визначено специфіку генезису даного правового явища. Виокремлено принципи, гарантії, завдання та функції правового регулювання захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина. Окрему увагу приділено з'ясуванню змісту правовідносин у сфері захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина, з урахуванням результатів глибокого аналізу названо проблеми забезпечення та реалізації захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина та проблеми притягнення до відповідальності за порушення конституційних соціальних прав людини і громадянина а також визначено шляхи їх вирішення. Досліджено позитивний світовий та європейський досвід правового регулювання захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина.

Шифр НБУВ: ВА864725

1.X.1489. Теоретичні інтерпретації сутності поняття «культурні права» / В. Ю. Олещенко, І. П. Варава // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 56-62. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити теоретичні інтерпретації та науково обґрунтовані тлумачення суті поняття «культурні права», визначити характерні ознаки, притаманні культурним правам. Методологічну основу дослідження складають загальні методи мислення, функціональний, системний, структурний та синергетичний методи. Встановлено відсутність єдиного тлумачення культурних прав. Відповідно до існуючих теоретичних інтерпретацій, з одного боку, культурні права визначаються як можливість людини вільного духовного розвитку, збереження та розвитку національної самобутності, вільного доступу до культурного життя суспільства і користування результатами культурних досягнень, а також як міра можливої поведінки суб'єктів суспільних відносин у сфері культурних відносин. З іншого боку, культурними правами визначаються гарантії держави у забезпеченні прав людини, спрямованих на підтримання соціально-культурного добробуту суспільства, забезпечення культурних і духовних потреб особи. Встановлено, що проблемою забезпечення культурних прав людини в Україні, в першу чергу, є відсутність єдиного тлумачення культурних прав, визначення характерних ознак, сутнісних характеристик і їх змісту.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1490. Формування української моделі заборони політичних партій у світлі міжнародних стандартів і практик: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Б. В. Бернацький; «Києво-Могилянська академія», національний університет. — Київ, 2019. — 19 с. — укр.

Комплексно досліджено етапи конституціоналізації політичних партій, визначено що процес конституціоналізації політичних партій у державах-членах Ради Європи майже завершився. Вперше сформульовано доктринальні моделі відповідальності політичних партій: веймарська, інституційна, кримінальна і модель Європейського суду з прав людини. Проаналізовано нормативне і доктринальне розуміння концепції воєвничої демократії, яка

розкривається як центральна для визначення меж демократичної толерантності до антидемократичних чи позасистемних партій. Сформовано вперше типологію політичних партій, діяльність яких підлягає забороні у демократичному суспільстві. Комплексно проаналізовано міжнародні та регіональні стандарти гарантування свободи об'єднань. Проаналізовано всі справи Європейського суду з прав людини та інших регіональних установ із захисту прав людини щодо заборони політичних партій, викладено стислу анотацію до всіх справ. Систематизовано правові позиції Європейського суду з прав людини, визначено стандарти, дотримання яких вимагається під час заборони політичних партій у державах-членах Ради Європи. Розкрито сутнісне розуміння свободи об'єднань Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) у контексті необхідності певного компромісу між вимогою захисту демократичного суспільства та гарантуванням окремих індивідуальних прав. Досліджено досвід одинадцяти іноземних країн, де відбувалась заборона політичних партій.

Шифр НБУВ: PA442664

1.X.1491. Theoretical and legal analysis of the stages of formation of labor legislation / М. Р. Dyban // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 113-118. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета роботи — провести ґрунтовний аналіз еволюції прав людини на різних етапах розвитку суспільства, дослідити основні аспекти формування соціально-правового статусу людини у сфері праці. Використано загальнонаукові та спеціальні методи. Проаналізовано особливості становлення та розвитку трудового законодавства, визначено специфіку заводського законодавства в період активізації трудового руху за трудові права, встановлено, що «формування соціального статусу людини у сфері праці» — це формування і розвиток трудових прав, обов'язків. Виокремлено етапи формування соціально-правового становища людини у сфері праці, а саме: колективно-залежний (первіснообщинний); індивідуально-залежний (рабовласницький, феодалний); законодавчо-промисловий (капіталістичний); колективно-тоталітарний (радянський період); інтеграційно-європейський. Встановлено, що специфікою первісного суспільства є колективна організація праці на початковому етапі життя людини, а саме необхідність колективних зусиль, оскільки людина сама була не в змозі заробити собі на життя. Обговорене питання про соціально-правове становище людини у сфері праці показує, що саме праця найбільш повно відображає рівень соціалізації людини, її мотивацію, а також потреби. Тенденції соціальної еволюції вказують на закономірності формування соціального статусу людини на різних етапах становлення суспільства та розвитку законодавства про працю. Розглянуто особливості історико-правових аспектів становлення законодавства про працю у XX — XXI ст. Тенденції суспільної еволюції вказують на відповідність законам становлення соціального становища людини на різних етапах становлення суспільства.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.C.151, 1.X.1419, 1.X.1473, 1.Ц.1831, 1.Ц.1833

Виборче право та виборчі системи. Референдуми

1.X.1492. Інформаційна система супроводу процесу захищеного голосування / С. Татчин, Т. Басюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2022. — Вип. 11. — С. 13-22. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розроблено методологічне підґрунтя, здійснено проектування та конструювання інформаційної системи (ІС) супроводу захищених голосувань. Проаналізовано основні способи використання інформаційних технологій у сфері виборів. Виявлено, що мобільні пристрої, у яких використано певне програмне забезпечення, здатні суттєво зменшити кількість відвідувачів виборчих дільниць, що надає змогу зробити політичне голосування значно доступнішим для людей. Здійснено проектування ІС із використанням структурного підходу та моделі проектування Data Flow Diagrams (DFD). Розроблено контекстну діаграму ІС і виконано декомпозицію її головного процесу з метою наочної демонстрації способів перетворення вхідної інформації на вихідну. Відображено алгоритм роботи, наданий у вигляді мережі Петрі, а також таблиці позицій і переходів цієї мережі, що необхідно для кращого розуміння особливостей роботи системи. Наведено функціональне призначення, проаналізовано програмні засоби, що надають змогу досягти поставлених цілей під час конструювання системи. Здійснено верифікацію роботи, наведено скріншоти програмних вікон системи та описано наповнення основних сторінок.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

Органи держави

1.X.1493. Вплив громадянського суспільства на ефективність інформаційної політики держави в період війни / В. Б. Черватунок // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право:

Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 116-122. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — проаналізувати вплив громадянського суспільства на ефективність інформаційної політики держави в період повномасштабної агресії. Застосовано загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання, зокрема: системно-структурний та функціональний методи, метод спостереження, метод узагальнення, методи аналізу та синтезу. Забезпечення ефективної інформаційної політики в надскладних умовах війни зумовила актуалізацію теоретичного розгляду, в тому числі й питань взаємодії інститутів державної влади з інститутами громадянського суспільства. Досліджено інституційний феномен їх взаємодії у забезпеченні ефективної інформаційної політики. Відзначено, що основоположною передумовою становлення сучасних механізмів взаємодії інституцій держави та громадянського суспільства є поступове впровадження на державному рівні вдалих громадських ініціатив та програм. Суперечливою є монополія держави на функції, що можуть належати інституціям громадянського суспільства.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1494. Інформатика парламентського контролю: посібник / Д. В. Ланде, В. М. Фурашев, С. М. Брайчевський; Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України». — Київ: Інжиніринг, 2022. — 255 с.: рис. — укр.

Посібник присвячено розгляду актуальних теоретико-правових та прикладних проблем підвищення ефективності парламентського контролю, як одного факторів народовладдя, та шляхів їх вирішення. Розглянуто поняття «парламентської контроль» та нормативно-правова база його здійснення. Визначено суб'єкти та об'єкти парламентського контролю. Законодавчо окреслено дії суб'єктів парламентського контролю залежно від об'єктів цього контролю. Розглянуто питання ефективності парламентського контролю. Висвітлено інформаційні технології парламентського контролю: правову інформацію; особливості правової інформації; роль даних великих обсягів у праві; особливості структури даних в праві. Зазначено концепцію BIG DATA у праві: поняття Big Data; техніки і технології Big Data; джерела Big Data; бази даних; метадани у правовій інформатиці.

Шифр НБУВ: VA863866

Див. також: 1.X.1417, 1.X.1503

Державне управління. Адміністративне право

Адміністративне право

1.X.1495. Адміністративне і фінансове право України в умовах сучасних реалій і викликів: теорія, практика, перспективи розвитку: зб. наук. пр. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11 листоп. 2021 р.) / ред.: О. Ф. Андрійко; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2021. — 138 с. — укр.

Вміщено тези наукових доповідей та повідомлень на Всеукраїнській науково-практичній конференції, проведеної відділом проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Розглянуто сучасний стан та основні проблеми адміністративного та фінансового права в умовах сучасних реформаційних процесів в Україні. Окреслено формування сучасної моделі адміністративно-правового регулювання. Розкрито деякі аспекти адміністративної реформи в Україні і завдання адміністративного права з ретроспективою на майбутнє. Визнано організаційну неспроможність реалізації правових можливостей митних органів на здійснення оперативного-розшукової діяльності. Охарактеризовано питання соціальної трансформації адміністративного права України. Описано роль адміністративного права у врегулюванні процесів цифровізації в Україні та стратегічні напрямки подолання деструктивного впливу тінювих процесів на політико-правове реформування. Визначено поняття «економічний суверенітет держави» та його закріплення в конституційних актах. Представлено одержувачів бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів у формі кредити чи іншої форми цільової державної допомоги як суб'єктів бюджетних відносин. Систематизовано правове регулювання інспекційних проваджень в умовах трансформації державного управління в Україні. Опрацьовано актуальні питання сучасного етапу реформування системи управління державними фінансами в Україні. Обговорено законодавче регулювання організації та діяльності органів виконавчої влади, їх здобутки та шляхи розвитку.

Шифр НБУВ: VA864320

1.X.1496. Адміністративне право: навч. посіб. / З. Р. Кісіль, Д. В. Швець, Є. В. Кобко; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2022. — 933 с.: іл. — укр.

Подано повний курс адміністративного права. За основу взято теоретичні положення та практику діяльності публічної адміністрації, що відповідає цінностям людиноцентристської теорії, коли публічна адміністрація має якнайповніше задовольняти права, свободи та законні інтереси приватних осіб відповідно до цінностей ЄС. Розкрито зміст норм Загальної та Особливої частин адміністративного права України. У Загальній частині поєднано нормативний матеріал і теоретичні положення, що роковують суть публічного управління, його співвідношення з державним управлінням. Розглянуто поняття адміністративного права, адміністративно-правовий статус його суб'єктів, зміст адміністративного процесу. В Особливій частині розглянуто питання виконавчо-розпорядчої діяльності органів виконавчої влади в адміністративно-політичній та економічній сферах, сфері соціально-культурного будівництва, а також сфері забезпечення законності в державному управлінні.

Шифр НБУВ: ВА863459

1.X.1497. Адміністративно-правове забезпечення прав людини у виконавчому провадженні: монографія / Д. В. Приймаченко, Л. Р. Наливайко, І. С. Кузьміна; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Київ: Хай-Тек Прес, 2017. — 210 с.: рис. — Бібліогр.: с. 184-210. — укр.

Висвітлено комплексний, інтегративний аналіз форм і методів, адміністративно-правового забезпечення прав людини у виконавчому провадженні. Розглянуто процедури в процесі забезпечення прав людини на стадії виконання судових рішень та рішень інших органів, визначено напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав людини у виконавчому провадженні в умовах євроінтеграції та становлення правової держави в Україні. Розкрито проблеми забезпечення прав людини у виконавчому провадженні. Окреслено механізми забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичної особи під час виконавчого провадження. Означено поняття і структуру механізму адміністративно-правового забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичної особи. Охарактеризовано діяльність примусових виконавців щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичної особи у виконавчому провадженні. Виокремлено аспекти оскарження рішень, дій та бездіяльності примусових виконавців. Розглянуто аспект удосконалення діяльності Державної виконавчої служби (ДВС) щодо забезпечення прав і законних інтересів фізичної особи під час виконавчого провадження. Проаналізовано реалізацію міжнародних стандартів забезпечення прав і законних інтересів фізичної особи у діяльності ДВС у виконавчому провадженні.

Шифр НБУВ: ВА862931

1.X.1498. Державне управління підготовкою фахівців сфери цивільного захисту: досвід Республіки Польща для України: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. Б. Гада; Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретичні засади державного управління системою підготовки фахівців сфери цивільного захисту Республіки Польща та надано оцінку ефективності державного управління системою підготовки фахівців сфери цивільного захисту в цій державі. Також визначено напрями вдосконалення механізмів державного управління системою підготовки фахівців сфери цивільного захисту на прикладі зарубіжного досвіду. Запропоновано напрями трансформаційних перетворень механізмів державного управління системою підготовки фахівців сфери цивільного захисту в Україні на основі залучення закордонного досвіду, що базується на принципах забезпечення безперервної освіти і включає елементи правового, організаційного, фінансово-економічного, інформаційно-комунікаційного механізмів, які необхідно запровадити задля підвищення якості й ефективності у підготовці фахівців для ДСНС України, що сприятиме приєднанню до загальносвітових трендів і передових практик європейського досвіду. Окреслено стратегічні цілі та перспективи розвитку механізмів державного управління системою підготовки фахівців сфери цивільного захисту Республіки Польща. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові прийоми досліджень і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної та споріднених із ними наук. В основу методології дослідження було покладено системний підхід, методологічна специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта та механізмів, що її забезпечують, на виділення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх в єдину теоретичну картину.

Шифр НБУВ: РА442491

1.X.1499. Правова регламентація надання допомоги українським біженцям органами державної влади і місцевого самоврядування Республіки Польща / О. В. Матвійчук, І. М. Риженко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 78-84. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити особливості правового регулювання надання допомоги українським біженцям органами публічного адміністрування Польщі, що передбачає: визначення нормативно-правових актів, що є основою такої регламентації і специфіку практичного застосування цих актів. Для досягнення вказаної

мети аналізуються положення польського законодавства, а також аналітичні й нормативні матеріали, присвячені різним аспектам надання допомоги українським біженцям органами публічного адміністрування Польщі. На теоретичному рівні дослідження встановлено, що змістовний підхід польської влади до організації допомоги українським біженцям від російської агресії ґрунтується на системі міжнародних і національних нормативно-правових актів у царині гуманітарного права. Ухвалення польським парламентом спеціального закону «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави» надав змогу впорядкувати правові відносини, що виникали у зв'язку з надзвичайним напливом українських біженців у стислий проміжок часу. Показано, що норми згаданого закону регламентують дії як організаційно-правових інститутів на рівні державної влади, так і місцевого самоврядування. Принциповою передумовою такого стану справ у сфері проблематики біженців є продумане використання польською владою інструментів нормативно-правового конструювання правової основи публічного адміністрування. Обговорення: для України в ситуації відкритої агресії з боку росії є надзвичайно актуальною проблематика організації й надання соціальної допомоги біженцям — внутрішньо переміщеним особам. Вивчення й аналіз досвіду польської держави є корисним для вдосконалення взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування і неурядових (волонтерських організацій).

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1500. Предмет адміністративного права: стан та проблеми дослідження / Ю. Д. Кунев // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 80-91. — укр.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1501. Феноменологія адміністративно-господарського права України: [монографія] / Є. В. Петров. — Харків: Золота миля, 2012. — 392 с. — Бібліогр.: с. 358-390. — укр.

Увагу приділено вивченню феномену адміністративно-господарського права та з'ясуванню його місця у системі права України. Через призму вітчизняної та зарубіжної наукової думки проаналізовано особливості становлення та сучасний стан адміністративно-господарського права, а також вивчено основні складові елементи його системи. Зазначено, що центральним предметом дослідження є адміністративно-господарські правовідносини. Розглянуто основні елементи адміністративно-господарських відносин, зокрема систему суб'єктів, їх права та обов'язки, а також юридичні факти як підстави виникнення, зміни та припинення адміністративно-господарських відносин. Окрему увагу приділено дослідженню інструментів участі публічної адміністрації в адміністративно-господарських відносинах.

Шифр НБУВ: ВА863659

Див. також: **1.X.1519, 1.X.1557-1.X.1558, 1.X.1577, 1.X.1597, 1.Ч.2087**

Державний апарат управління

1.X.1502. Адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Т. С. Перун; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Розглянуто інформаційну безпеку як систему суспільних відносин і об'єкт правової охорони, вихідні методологічні засади дослідження інформаційної безпеки. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Досліджено поняття та принципи побудови механізму правового регулювання забезпечення інформаційної безпеки. З'ясовано адміністративно-правове регулювання забезпечення інформаційної безпеки у контексті державного управління та державного регулювання інформаційної безпеки та систему суб'єктів її забезпечення. Здійснено аналіз особливостей адміністративно-правового режиму забезпечення інформаційної безпеки. Окреслено шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Україні.

Шифр НБУВ: РА443705

1.X.1503. Громадські ради в Україні: адміністративно-правове дослідження: монографія / П. І. Крайній; Запорізький національний університет. — Одеса: Гельветика, 2022. — 159 с. — Бібліогр.: с. 145-159. — укр.

Увагу приділено висвітленню основних положень функціонування громадських рад в Україні як окремого колективного суб'єкта адміністративного права. Розкрито теоретичні аспекти адміністративно-правового статусу таких суб'єктів. Розглянуто актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності таких рад крізь призму сучасної методології наукового дослідження, вітчизняного законодавства та судової практики. Сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового статусу громадських рад, проаналізовано міжнародний досвід правового регулювання їх діяльності.

Шифр НБУВ: ВА864339

1.X.1504. Конвергенція публічного сектору з громадянським суспільством і сектором приватним: англо-американський та континентально-європейський полюси універсальної парадигми реформування публічного врядування у XXI ст.. Досвід компаративного дослідження, прогностичні сценарії, стратегії післявоєнної відбудови для України: монографія / О. В. Онуфрієнко; Національний технічний університет «Дніпровська політехніка». — Дніпро: ГРАНІ, 2022. — 529 с.: іл. — укр.

Засвідчуючи вихід компаративного напрямку вітчизняної доктрини публічного врядування до нових наукових обріїв, підсумовано багаторічний досвід порівняльного дослідження світових, регіональних та національних парадигм реформ публічного сектору XXI ст., розглянутих у площині складної й актуальної проблематики взаємодії основних суспільних акторів — держави, громадянського суспільства та приватного сектору. Компаративний дослідницький апарат скеровує наукову оптику на вивчення строкатої мапи світової практики публічного врядування та результатів її доктринального осмислення, яка звичайно залишається непомітною за вітчизняними маркувальними узагальнюючими формулами на кшталт «кращий світовий (європейський) досвід». Вперше узагальнено, систематизовано та комплексно інтерпретовано провідні концептуально-емпіричні підходи до визначення й тлумачення бажаних параметрів взаємодії публічного сектору, громадянського суспільства та сектору приватного, згенеровані сучасною континентально-європейською й англо-американською доктринами та актуальною практикою реформ публічного врядування. Вперше підтверджено авторську гіпотезу про наявність універсального тренду на конвергенцію основних суспільних акторів у розвинених країнах, де державу на інституціональному рівні репрезентовано органами публічного врядування в цілому та публічною службою зокрема, який, однак, розпадається на відмітні підходи, застосовувані відповідно в державах англосфери та у країнах ЄС. Спрогнозовано ймовірні наслідки стратегічного орієнтування України на ту чи іншу інземну модельно-взіршеву основу.

Шифр НБУВ: С038880

1.X.1505. Науковий аналіз поняття «глобалістична свідомість» у вимірі сучасного етапу розвитку механізмів державного управління: теоретичний огляд / Р. М. Колісниченко, І. А. Семенець-Орлова, К. П. Швець, А. В. Дакал // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 73-78. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено поняття «глобалістичної свідомості» у вимірі методології науки публічного управління. Однією з принципових структурних відмінностей політичної культури від глобалістичної свідомості визначено наявність у структурі політичної культури специфічних моделей політичної поведінки. Глобалістична свідомість включає лише основні компоненти політичної культури, такі як політичні знання, цінності та переконання, але не включає чіткі форми політичної участі та політичної дії, які виділяються поряд із системоутворюючими компонентами в системі структурних елементів політична культура. На відміну від політичної культури, глобалістична свідомість може передбачати лише готовність до певного виду політичної поведінки, покорокий алгоритм дій, пов'язаних із трансформацією глобальних проблем, але не саму політичну поведінку та її моделі. Автори підкреслюють, що не можна не враховувати предметні відмінності між досліджуваними поняттями. Якщо предмет політичної культури охоплює лише політичне життя людства, політичні проблеми розвитку людства в їх співвідношенні з іншими сферами суспільного життя, то глобалістична свідомість охоплює не лише відображення політичних, а й екологічних, соціально-економічних, демографічних, медичних та багатьох інших глобальних проблем, їх комплексний, всебічний аналіз з точки зору різних галузей науки. У цьому контексті предмет глобалістичної свідомості значно ширший за предмет політичної культури, що забезпечує цілісне відображення всього різноманіття проблем глобального розвитку. Визначено, що політична культура охоплює низку цінностей, переконань щодо політичних питань на всіх рівнях, від індивідуальних, групових та соціальних до міжнародних, регіональних і глобальних проблем. Тоді як глобалістична свідомість зосереджується на відображенні лише проблем у глобальному масштабі, не охоплюючи всіх інших рівнів соціальних проблем. Тобто, залежно від рівня розглянутих проблем, об'єкт глобалістичної свідомості є вужчим за об'єкт політичної культури, що допомагає зосередитися на детальному вивченні глобальних проблем, не відволікаючись на інші проблеми нижчих рівнів.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1506. Політичне, публічне та державне управління у сфері національної безпеки у контексті публічної та державної політики / Г. П. Ситник, Д. В. Неліпа, М. Г. Орел // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 1/2. — С. 8-32. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Обґрунтовано, що базовий інстинкт щодо самозбереження людини (індивіда) та соціальних інститутів визначає сенс та мотивацію прийняття управлінських рішень в соціальних системах, які є способом її реагування на небезпеки існуванню системи. Це зумовлює важливість системного аналізу суті публічної та дер-

жавної політики, оскільки в руслі політичних процесів проявляються взаємодії людей, які відображають потреби щодо безпечного буття членів суспільства та соціальних інститутів, тому рішення суб'єктів публічної влади не мають призводити до небезпек національній безпеці. Показано, що має місце розбіжність у трактуванні українськими науковцями змісту понять «державна політика» та «публічна політика» та ігнорується безпековий контекст сенсу та мотивації прийняття управлінських рішень. Встановлено, що публічна політика може інтерпретуватися як цілеспрямований вплив органів публічної влади або програма, що містить стратегії розвитку, має різні наслідки на різних рівнях соціальної реальності та нероздільна з публічним управлінням. Це зумовлює визначальне місце в ній суб'єктів державного управління. Водночас ця політика завжди має бути спрямована на реалізацію національних інтересів, а її місія та сенс включають державну політику, яка акцентує увагу на реалізації державних інтересів. З'ясовано, що під політичним управлінням розуміється системний вплив на всі сфери суспільства з метою підтримки його цілісності та сталого розвитку, тому його зміст близький до змісту «публічна політика» та включає в себе державну політику стратегічного рівня управління. Водночас, публічне управління є діяльністю суб'єктів державного управління, місцевого самоврядування, приватного сектору, інститутів громадянського суспільства для вирішення завдань суспільного значення, а державне управління є діяльністю органів державної влади, яка зазнає змін під впливом розвитку громадянського суспільства. Показано, що незважаючи на подібність технології прийняття політичних, державно-політичних та державно-управлінських рішень, коли йдеться про забезпечення національної безпеки, то суттєво різняться їх наслідки.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1507. Публічне управління гральним бізнесом та лотерейною діяльністю і протидія злочинам, пов'язаним з ними: теорія та практика: монографія / З. М. Топорецька; Приватна установа «Науково-дослідний інститут публічного права». — Київ: Алерта, 2022. — 423 с. — укр.

Розглянуто проблемні питання публічного управління гральним бізнесом і лотерейною діяльністю та протидії злочинам, пов'язаним з ними. Виходячи з результатів аналізу наукових джерел, присвячених теорії адміністративного права, оперативного-розшукової діяльності, норм національного та зарубіжного законодавства у сфері державного регулювання (публічного управління, урядування) грального бізнесу й оперативного-розшукового законодавства, вітчизняної практики судових і правоохоронних органів і практики Європейського суду з прав людини, розкрито концепцію публічного управління гральним бізнесом на рівні держави, а також концепцію протидії злочинам, пов'язаним з легальним гральним бізнесом. Розглянуто питання публічного управління лотерейною діяльністю, яка в Україні не є гральним бізнесом, але в багатьох країнах світу її віднесено до грального бізнесу. Обґрунтовано теоретичні положення та практичні рекомендації, спрямовані на вирішенні проблем публічного управління цим ринком та протидії злочинам, пов'язаним з ним.

Шифр НБУВ: ВА864879

1.X.1508. Розвиток інституту старост у системі публічного адміністрування (муніципально-правовий аспект) / А. О. Надежденко, Ю. В. Камардіна // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 71-76. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено роль інституту старост у функціонуванні системи місцевого самоврядування в сучасній Україні; висвітлено сучасний стан та особливості побудови системи публічного адміністрування на місцях. Доведено, що процес ефективного управління на місцевому рівні потребує пошуку нових форм створення оптимальної конфігурації організаційної основи громад і вдосконалення механізмів та інструментів формування нової системи комунікації місцевої влади і мешканців громади. Визначено, що основною метою муніципальної реформи в Україні є створення правових, матеріальних, фінансових, організаційних, інформаційних та інших умов для забезпечення спроможності місцевих громад та надання місцевим органам влади реальних можливостей із формування дієвої системи публічного управління та адміністрування на місцях за допомогою введення нової самоврядної конструкції — інституту старост. У межах дослідження законодавчого поля інституту старост в Україні доведено, що ця нова конструкція неодноразово зазнавала суттєвих змін, що актуалізує питання деталізації муніципально-правового статусу старости за сучасних умов державотворення та правотворення в Україні. Здійснено порівняльно-правовий аналіз муніципально-правового статусу старости в системі публічного адміністрування; виокремлено його основні елементи, що впливають на функціонал старости. Порівняно особливості правового регулювання інституту старост відповідно до чинного законодавства. Акцентовано увагу на зміні структурних елементів правового статусу старости, які визначають правомочність, особливості процедури затвердження на посаду, механізм реалізації повноважень та гарантії діяльності старости у відповідному старостинському окрузі. Аргументовано, що позиція старости визнається найважливішим інститутом суспільного життя старостинського округу, що

поєднує в собі функції представника як місцевої влади, так і населення. Доведено, що законодавчого регламентування потребує зміна правового статусу старости й обов'язковість встановлення меж його діяльності в інтересах жителів відповідного старостинського округу у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1509. Упровадження концепції «Smart city» в управлінні великими містами України: монографія / А. О. Андрієнко. — Вінниця: Європейська наукова платформа, 2023. — 195 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 178-195. — укр.

Наведено розв'язання актуального наукового завдання — обґрунтування комплексу концептуальних положень щодо упровадження концепції «Smart City» в управлінні великими містами України. Розроблено методико-технологічне забезпечення відповідних процесів. Актуальність дослідження зумовлена наявністю протиріччя між нагальною потребою створення і розвитку комфортних для проживання міст, здатних забезпечувати своїх мешканців всіма необхідними їм послугами та благами, гарантувати безпеку та прямувати до сталого розвитку через постійну модернізацію систем управління містом на основі вимог міжнародних стандартів і передових засад міжнародного досвіду, і недостатністю концептуального та методичного забезпечення цих процесів. Найбільшою мірою окреслене протиріччя характерно саме для великих міст України. Для теоретиків та практиків сфери публічного управління та адміністрування, науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться розвитком наукової думки. Монографія є відредагованим і адаптованим варіантом дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії з публічного управління та адміністрування, захищеного автором у 2023 р.

Шифр НБУВ: BA865085

1.X.1510. Формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою: монографія / Д. М. Костенко; Національна академія державного управління при Президентові України. — Київ: Ямчиський О. В., 2022. — 241 с.: рис. — Бібліогр.: с. 195-241. — укр.

Увагу приділено дослідженню феномену публічного управління національною безпекою України в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів сучасності. Узагальнено понятійний апарат, методологію, механізми та структурно-функціональну основу формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою. Відображено теоретико-методологічну основу розвитку публічного управління національною безпекою в Україні та за кордоном. Розкрито базові принципи, моделі й особливості формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою в державах-членах ЄС і НАТО.

Шифр НБУВ: BA865665

1.X.1511. II Міжнародна науково-практична конференція «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи», 18 травня 2023 р., Хмельницький: [зб. доп.] / ред.: Е. В. Щепанський, І. В. Шевчук; Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Євразійська асоціація правничих шкіл та правників, Поморська академія в Слупську, Національний університет цивільного захисту України, Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування. — Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права ім. Леоніда Юзькова, 2023. — 244 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні питання реформування сфери публічного управління, розвитку публічної служби в сучасних умовах державотворення. Розкрито економіко-правові аспекти публічного управління. Розглянуто публічне управління у сфері національної безпеки. Охарактеризовано інформаційні технології у публічному управлінні. Розкрито вплив громадянського суспільства в Польщі на формування державного правління. Охарактеризовано нову модель співпраці закладів вищої освіти ізстейкхолдерами. Вивчено досвід державного будівництва Тайванської Республіки та досвід державного управління Індії новітнього періоду. Розглянуто штучний інтелект і його вплив на сферу освіти. Проаналізовано особливості формування органів публічної влади Української держави Павла Скоропадського. Увагу приділено розвитку територіальних громад, інституту академічної доброчесності в системі забезпечення якості вищої освіти, перспективам вдосконалення системи надання соціальних послуг на місцевому рівні. Висвітлено особливості розгляду адміністративних спорів, які виникають із відносин публічної служби. Досліджено механізми антикризового управління в системі надання соціальних послуг.

Шифр НБУВ: BA864512

Див. також: 1.С.15, 1.У.315, 1.У.410, 1.У.806, 1.У.821, 1.X.1821, 1.Ч.1939

Органи державного управління

1.X.1512. Адміністративно-правове регулювання функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції: монографія / Я. І. Маслова; Запорізький національний універ-

ситет. — Одеса: Гельветика, 2022. — 294 с. — Бібліогр.: с. 262-294. — укр.

Здійснено комплексне дослідження науково-теоретичних положень, а також аналіз чинного законодавства, яким регулюється функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції. Виявлено наявність впливу цифрової трансформації на характеристики правового статусу Національного агентства з питань запобігання корупції. Удосконалено понятійний апарат, який застосовується при характеристиці Національного агентства з питань запобігання корупції, а також підходи до форм діяльності та методів реалізації повноважень антикорупційної інституції. Запропоновано напрями запозичення зарубіжного досвіду в аналізованій сфері, як-от: досвіду Італійської Республіки в аспекті розширення кількості повноважень спеціалізованої антикорупційної інституції; досвіду Республіки Польща в контексті можливого збільшення повноважень антикорупційного органу щодо здійснення оперативно-розшукової та просвітницької діяльності; досвіду Австралійського Союзу в контексті запровадження у складі Національного агентства з питань запобігання корупції посади Уповноваженого з питань запобігання корупції з визначенням його повноважень щодо можливості проведення слідчих дій, зокрема спостереження, обшуків, перехоплення інформації. Обґрунтовано потребу внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції», які стосуються діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції.

Шифр НБУВ: BA863935

1.X.1513. Взаємодія органів влади з інститутами громадянського суспільства: специфіка в умовах воєнного стану / В. І. Цимбалюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 46-54. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — окреслити специфіку взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства в умовах воєнного стану. У зв'язку з цим у представленому матеріалі реалізуються такі завдання: надати визначення феномену громадянського суспільства у зв'язку з темою дослідження; розкрити типовий зміст взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства; показати специфіку такої взаємодії в умовах воєнного стану. На теоретичному рівні феномен громадянського суспільства детерміновано як сукупність різних типів соціальних (групових) об'єднань, що пов'язані системою недержавних відносин, предметно орієнтованих на задоволення прав, свобод і потреб громадян (їх об'єднань), зокрема у стосунках з державою. Констатовано, що в умовах воєнного стану значно зростає участь громадянського суспільства у нормотворчій, безпековій і соціальної діяльності держави. Така ситуація змусила законодавця вносити зміни у наявні нормативно-правові акти, що регламентують різні сфери суспільного життя. Обговорено принципову позицію для дослідження положення, що взаємодія органів влади з інститутами громадянського суспільства можлива лише у правовому полі, адже інше суперечить принципам Конституції України й чинного законодавства у сфері публічного адміністрування. Водночас, в умовах воєнного стану представники українського громадянського сектора мають певні проблеми з інформацією та комунікацією з владними інституціями, а також проблемами використання інструментів громадської участі. Означена проблемна ситуація ставить під сумнів ефективну взаємодію органів влади з інститутами громадянського суспільства і потребує свого правового вирішення.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1514. Надання публічних послуг: система контролю та оцінювання / Т. В. Сєрьогіна // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 57-63. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Уточнено категорійний апарат поняття «оцінювання», встановлено, що найбільш доцільним у контексті дослідження виступає розгляд його як визначення змін за результатами політики/проекту. Наголошено на необхідності розмежування понять оцінювання й моніторинг, де оцінювання передбачає аналіз, який застосовується час від часу, при цьому моніторинг — це постійний збір інформації та її реєстрація за показниками, визначеними заздалегідь. Встановлено, що і оцінювання, і моніторинг є невід'ємними елементами забезпечення якості процесів, проте у вітчизняній практиці вони застосовуються здебільшого фрагментарно. Виділено особливості сервісної сфери в контексті оцінювання й моніторингу, до яких відносяться наступні: об'єктом оцінювання виступає діяльність організації, що надає послугу; складність числового виразу якості послуг; споживач послуги сам виступає учасником процесу надання послуги, відтак, якість має відповідати його очікуванням; послуги не зберігаються, вони реалізуються у процесі контакту з споживачем. Зазначені особливості значним чином впливають на процес оцінювання публічної послуги, до них також інколи додаються неможливість належним чином оцінити послугу у випадку, якщо одержувачем є людина недостатньо інформована або дитина. Зроблено акцент на необхідності розширення суспільної компоненти щодо оцінювання системи надання публічних послуг, що представляє з себе цілком самостійний елемент і найбільш доцільною виглядає модель контролю, в якій він виконує власне функціональне

призначення. Запропоновано практику оцінювання публічних послуг розглянути на прикладі соціальної сфери, встановлено, що профільним нормативним актом при цьому виступає Закон України «Про соціальні послуги», де визначено показники якості соціальних послуг, що ґрунтуються на позитивній результативності соціальних послуг відносно її одержувачів I ступеня задоволення їх потреби в цих послугах. Привернуто увагу до Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017 – 2026 рр., що також виступає одним із елементів забезпечення оцінювання в системі надання соціальних послуг. Увагу приділено зарубіжному досвіду з оцінювання й моніторингу публічних послуг, що надає змогу оцінити якість послуг громадянами на всіх етапах її надання, також на етапі її припинення й відмови від її надання.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1515. Оптимізація структури засадничих документів цифрової трансформації сфери надання адміністративних послуг / Л. А. Бегаль // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. – 2021. – № 2. – С. 12-19. – Бібліогр.: 5 назв. – укр.

Досліджено сучасний процес формування правового механізму цифрової трансформації сфери надання адміністративних послуг як напряму реформування державного управління. Розкрито сучасний стан та перспективи розвитку сфери надання електронних адміністративних послуг в Україні в контексті засадничих нормативно-правових актів. Досліджено сучасні тенденції формування правового механізму цифрової трансформації сфери надання адміністративних послуг і діяльності центрів надання адміністративних послуг, їх втілення у законопроектах. Дотримуючись підходу системності засадничих документів у сфері цифровізації надання адміністративних послуг: доктрина – концепція (закони) – стратегія, проаналізовано процес становлення правового механізму цифрової трансформації зазначеної сфери дослідження у хронологічному вимірі. Визначено засадничі документи, які регламентують питання надання електронних адміністративних послуг в Україні та діяльності центрів надання адміністративних послуг. Встановлено, що основні проблеми тривалий час перебувають у площині правової регламентації надання й одержання електронних адміністративних послуг. Аргументовано необхідність цілісності процесу оптимізації структури засадничих документів цифрової трансформації сфери надання адміністративних послуг та діяльності відповідних центрів їх надання. Розкрито проблеми надання електронних адміністративних послуг, електронної взаємодії органів публічної влади та інші, що виникають у цій сфері. Розроблено висновки і пропозиції щодо унормування питань надання електронних адміністративних послуг в Україні, відповідно до європейських норм і стандартів. Встановлено, що національна політика цифрової трансформації адмінпослуг України є не досить ефективною, оскільки не має єдиної системи правового регулювання, незважаючи на формування та ухвалення країнами ЄС засадничих нормативно-правових актів.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1516. Правове почуття як складова правозастосовної діяльності органів державної влади / Р. А. Калужний, Л. О. Шапенко // Юрид. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. – 2022. – № 2. – С. 63-71. – Бібліогр.: 16 назв. – укр.

Мета роботи – дослідження суті поняття «правове почуття» як необхідного елемента під час здійснення правозастосовної діяльності органами державної влади, а також характеристика його ролі і цінності для забезпечення механізму правового регулювання в цілому. Методи дослідження: методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціально юридичні методи пізнання, використання яких надало змогу проаналізувати різні концептуальні підходи до вироблення уявлень щодо співвідношення інтелекту та інтуїції, впливу відчуття права, правових емоцій та правового мислення на процес пізнання і застосування права. Результатом даної роботи стала розробка теоретичних положень, на основі яких сформульовано визначення правового почуття як соціально-психологічного (емоційного) відношення людини до права, правової дійсності, правових приписів та настанов, заснованого на загальновизнаному ідеалі добра і справедливості. Доведено значення правового почуття для побудови та функціонування цілісної, ефективної і інклюзивної системи органів державної влади, зокрема завдяки його спроможності перетворювати закон у більш потужний інструмент, здатний забезпечити соціальну справедливість та дотримання принципу верховенства права. Обговорене правове почуття є складним соціально-психологічним явищем, яке існує у кожного індивіда, суспільства в цілому впродовж усієї історії його розвитку. Його роль у сучасних умовах може і має бути посилена в усіх відношеннях, так як це є одним із важливих передумов побудови правової держави і демократичного громадянського суспільства.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1517. Публічне адміністрування газодобувної галузі в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. Ю. Кіцул; Науково-дослідний інститут публічного права. – Київ, 2019. – 20 с. – укр.

Увагу приділено розкриттю основних засад реалізації публічного адміністрування газодобувної галузі України. Сформувано поняття, описано межі та розкрито об'єкти публічного адміністрування газодобувної галузі України. За допомогою системного, формально-догматичного та логічного аналізу охарактеризовано джерела адміністративного права аналізованої галузі. Визначено систему суб'єктного складу публічної адміністрації газодобувної галузі та розкрито засади реалізації її публічного адміністрування в Україні. З'ясовано й описано форми та методи адміністративної діяльності, якими користується публічна адміністрація під час реалізації публічного адміністрування газодобувної галузі України, а також охарактеризовано юридичну природу адміністративних послуг, що надаються в цій галузі. Досліджено й узагальнено міжнародні та зарубіжні особливості реалізації публічного адміністрування газодобувної галузі на прикладі Федеративної Республіки Німеччина та США. Запропоновано зміни та доповнення до діючого законодавства щодо підвищення ефективності публічного адміністрування газодобувної галузі України.

Шифр НБУВ: РА442869

1.X.1518. Фінансування процесів надання державних послуг у публічному секторі України в умовах інформатизації / Ю. Л. Мохова, І. О. Драган, О. В. Козирева, Н. Л. Гавкалова, А. В. Дубовик // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 4. – С. 77-86. – Бібліогр.: 13 назв. – укр.

Досліджено механізми фінансування процесів інформатизації адміністративних послуг (АП). Мета роботи – визначити джерела фінансування та перспективи надання АП в умовах інформатизації публічного сектора України. Методи дослідження – порівняльний аналіз аналітичних та офіційних статистичних даних України, інститутів міжнародної підтримки на основі класифікації груп інструментів фінансування центрів надання АП (ЦНАП). Доведено, що децентралізація, розвиток і підвищення якості АП визначають ЦНАП пріоритетним напрямом реформування системи надання АП в Україні. Визначено правові засади створення та забезпечення функціонування ЦНАП, юридичні статуси установи, принципи процесу надання АП у ЦНАП. Проаналізовано динаміку кількості центрів надання АП і регіональні особливості функціонування. Виділено джерела фінансування ЦНАП (державний бюджет, обласні та міські бюджети, кошти Державного фонду регіонального розвитку, міжнародні проекти технічної допомоги). Доведено, що найпоширенішим і найбільшим джерелом фінансування процесів інформатизації в ЦНАП є державний бюджет (субвенція на розвиток інфраструктури). Запропоновано прогнозу модель створення та розвитку ЦНАП в Україні за умов подальшого державного фінансування у відповідних обсягах. Обґрунтовано необхідність залучення зовнішніх джерел фінансування (коштів міжнародних проектів технічної допомоги, ініціатив міжнародних донорів) в умовах обмеженості та дефіциту державного бюджету України. Обґрунтовано необхідність модернізації ЦНАП щодо використання ІТ-технологій. Виділено пріоритетні напрями комплексної реформи підвищення якості АП: децентралізація, спрощення, дерегуляція, розвиток інституційної спроможності та комунікаційна підтримка.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.1018, 1.X.1439, 1.X.1520

Органи місцевого управління і самоврядування

1.X.1519. Імплементация досвіду країн-членів ЄС щодо зміцнення фінансової самостійності територіальних громад / Я. В. Пилипенко // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. – 2020. – № 3/4. – С. 76-89. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Досліджено досвід країн-членів ЄС щодо зміцнення фінансової самостійності територіальних громад. Встановлено, що розвиток і модернізація сучасних систем місцевого самоврядування спричинили проведення реформ децентралізації управління та адміністративно-територіального устрою. Проведений аналіз європейської практики продемонстрував існування різних підходів організації фінансової самостійності місцевого самоврядування. Реформування адміністративно-територіального устрою в державах Європи спрямовано передусім на посилення максимально наближеного доспоживачів базового рівня адміністративно-територіального устрою – громади, що є необхідною умовою надання населенню якісних публічних послуг. Обґрунтовано, що досвід зміцнення фінансової самостійності територіальних громад кожної із країн є унікальним та відображає специфіку розвитку окремої країни, у зв'язку з чим недоцільним є впровадження зарубіжного досвіду без урахування особливостей економічного та політичного розвитку конкретної країни. Встановлено, що корисним для України може бути досвід скандинавських країн у частині формування чіткої відповідності повноваження-обсяги бюджетного забезпечення з правом для кожного рівня самоврядування встановлювати свої ставки податків та зборів. Доречним є запозичення окремих елементів моделей фінансового вирівнювання Швеції, яке відбувається як за доходами, так і за

витратами і базується на розрахунках нормативних витрат на суспільну послугу на одного мешканця.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1520. Інформаційно-комунікаційне забезпечення розвитку старостинських округів в Україні / К. В. Мельник // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 42-48. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні засади інформаційно-комунікаційного забезпечення розвитку старостинських округів в Україні. Підкреслено, що формування інформаційного суспільства та цифровізації переважно залежить від темпів запровадження інформаційних технологій як в Україні загалом, так і на рівні старостинських округів. Обґрунтовано, що створення передумов для соціально-економічного та інноваційного розвитку, задоволення інформаційних потреб громадян на рівні старостинських округів не може відбуватися окремо від впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Визначено, що до складу інформаційно-комунікаційного забезпечення розвитку старостинських округів входять інформаційні системи, мережі, ресурси та інформаційні технології, що формують умови для забезпечення потреб і реалізації прав громадян та суспільства. Розвинена інформаційно-комунікаційна інфраструктура є одним із найважливіших чинників розвитку держави, за її допомогою провадиться впорядкована взаємодія між державними органами влади та органами місцевого самоврядування, що виникає на основі поєднання інформації в єдиний інформаційний простір. Доведено, що створення ефективного інформаційного простору передбачає активне використання інформаційно-телекомунікаційних систем і мереж інформаційного обміну, широкомасштабну комп'ютеризацію процесів обробки інформації в усіх сферах діяльності, що дуже важливо для розвитку старостинських округів в Україні. Окреслено проблеми інформаційно-комунікаційного забезпечення старостинських округів в Україні та визначено його основні напрями. Серед основних завдань, виконання яких сприятиме якісному інформаційно-комунікаційному забезпеченню старостинських округів, можна виділити: прискорення процесу розробки та впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у сфері публічного управління; підвищення якості електронних послуг; поліпшення організаційної спроможності старостинських округів щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій. Зазначено, що інформаційно-комунікаційне забезпечення розвитку старостинських округів в Україні в умовах цифровізації безпосередньо залежить від нормативно-правового, ресурсно-інфраструктурного та програмно-технологічного забезпечення управлінських процесів.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1521. Історія місцевого самоврядування України: підручник / Ю. М. Мальчин, В. А. Чумак. — Київ: 7БЦ, 2023. — 511 с. — укр.

Простежено трансформацію місцевого самоврядування від часів Київської Русі до сьогодення. Джерельною основою підручника є опубліковані матеріали й архівні документи. Використано монографічні дослідження, в яких висвітлюються різні аспекти історії місцевого самоврядування. Вміщено документальні додатки.

Шифр НБУВ: ВА865168

1.X.1522. Моделювання процесів розвитку територіальних громад / Р. Бігун, В. Литвин // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2022. — Вип. 11. — С. 173-186. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Місцевий розвиток певної території формується під впливом багатьох чинників. Швидкий темп поширення процесу глобалізації світової економіки є одним із тих чинників, які суттєво впливають на формування нових тенденцій і закономірностей місцевого розвитку. Прояв цього критерію можна помітити, простежуючи посилення ролі громад в економічному розвитку певних територій і країн. Українська держава вже входить у перелік країн, суспільства яких зрозуміли та прийняли важливість зацікавленості та участі громад у місцевому розвитку. Для громад процес децентралізації та зміни принципів самоврядування визначає новий рівень відповідальності за їх розвиток. Розгляд такої концепції розвитку місцевих громад зумовить їх перетворення із об'єкта управління на суб'єкт управління, з'явиться також можливість самостійно забезпечувати власну спроможність до розвитку. Загалом територіальні громади беруть на себе відповідальність за планування свого розвитку та економічний добробут у майбутньому. Зважаючи на такі перспективи, місцеві органи територіальної влади мають добре розуміти особливості сучасного розвитку та володіти необхідними знаннями, інформацією, навичками та досвідом для подальшого забезпечення конкурентоспроможності своїх громад. Мета дослідження — розробити систему вибору найкращого напрямку розвитку територіальних громад, на основі ресурсів, що належать цим громадам. Запропоновано використовувати метод аналізу ієрархій для визначення напрямку розвитку територіальних громад, оскільки цей метод надає змогу кількісно визначити порівняльну важливість критеріїв оцінювання напрямів розвитку. Метод аналізу ієрархій передбачає здійснення попарних порівнянь об'єктів із використанням суб'єктивних суджень, які оцінюють кількісно за визначеною шкалою. Під час порівняння

для правильного використання методу аналізу ієрархій важливі неупереджені погляди експертів.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.X.1523. Муніципальне регулювання здійснення членами територіальної громади права на участь у місцевому самоврядуванні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Ю. Ю. Молчанова; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню муніципального регулювання права членів територіальної громади на участь у місцевому самоврядуванні, співвідношенню цього права із правом на місцеве самоврядування, аналізу сучасних практик його реалізації. Висвітлено питання взаємозалежності понять права на місцеве самоврядування і права членів територіальних колективів на участь у місцевому самоврядуванні, охарактеризовано вітчизняне законодавство щодо регулювання форм безпосередньої участі, досліджено практику країн Європейського Союзу та інших держав щодо правових закріплень у цій сфері, виокремлено особливості нормотворення територіальних громад в Україні стосовно регулювання механізмів реалізації цього права, надано аналіз і характеристику колективних та індивідуальних форм участі членів територіальних громад, а також розглянуто тенденції розвитку законодавства у цій галузі. Дослідження особливостей локального нормотворення у Статутах та інших регламентуючих документах місцевих рад України надало можливість виокремити загальні підходи муніципального регулювання цього права, виокремити загальні тенденції нормотворення територіальних громад та їх органів. З метою поліпшення правового регулювання надано конкретні пропозиції стосовно розвитку законодавства, що має базуватися на встановленні єдиних загальнодержавних стандартів, закріплення простих і чітких принципів і процедур реалізації права на участь членів територіальних громад, зменшення позитивного регулювання певних процедур з боку держави.

Шифр НБУВ: РА442911

1.X.1524. Організаційне забезпечення функціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.05 / О. В. Євдокімов; Державний ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Одержано результати вирішення важливого наукового завдання — поглиблено існуючі теоретичні положення та розроблено науково-практичні рекомендації щодо організації функціонування та розвитку територіальних громад. Удосконалено концептуальну модель організаційного забезпечення функціонування та розвитку територіальних громад, яка містить у підґрунті комплексний підхід та передбачає вибір стратегічних орієнтирів на основі побудови піраміди цілей розвитку громади. Це надало можливість коригування обсягів фінансування та планування робіт на період поточного фінансового року. В стратегічному інтервалі часу сформовано адаптивний апарат фінансового забезпечення громади. Розроблено організаційно-методичне забезпечення розвитку територіальних громад в Україні. Воно ґрунтується на проектному підході до подолання проблем розвитку адміністративної території, містить концептуальну схему організаційно-економічного механізму розвитку територіальної громади та надає змогу спрямувати регуляторну політику держави з бюджетної підтримки місцевих громад на проектну підтримку виробників. Удосконалено методичний підхід до визначення впливу процесу децентралізації на економіку регіонів. Він гармонійно поєднує інструменти кореляційного та регресійного аналізу, спирається на динаміку стану економіки регіонів України за двохрічний період та надає змогу довести, що існує зв'язок між змінами у функціонуванні місцевих громад та виробництвом сільгосппродукції. Визначено позитивний вплив процесу об'єднання територіальних громад на діяльність виробників сільськогосподарської продукції. Удосконалено порядок формування об'єкта спільної власності двох та більше територіальних громад. Доведено доцільність партнерських відносин під час реалізації проектів створення об'єктів інфраструктури. Це надає змогу об'єднувати фінансові ресурси зацікавлених сторін для досягнення означеної мети. Розроблено методичний підхід до визначення стану регіональних економічних систем в Україні. Використано інструментарій кластерного аналізу. Це надало змогу довести єдність проблематики регіонального розвитку для всіх адміністративних територій України. Розвинуто методичний підхід до планування потреб територіальної громади. Побудовано матрицю визначення потреб населення за колективно прийнятою шкалою оцінювання. Це надає змогу визначати ступінь нагальності та необхідності забезпечення населення певним видом послуг ЖКГ та визначати порядок введення об'єктів сфери ЖКГ й обсяг їх фінансування.

Шифр НБУВ: РА442755

1.X.1525. Особливості діяльності місцевих органів публічного управління в умовах переформатування владних повноважень: колект. монографія / М. П. Бутко, О. В. Попело, В. А. Жовток, М. А. Письменок, М. П. Агафшина; ред.: М. П. Бутко; Нац. ун-т «Чернігівська політехніка». — Чернігів:

НУ «Чернігів. політехніка», 2020. — 349 с.: рис., табл. — укр.

Дана монографія є підтвердженням науковців Національного університету «Чернігівська політехніка» дослідити процеси удосконалення механізмів реалізації функцій державного управління та місцевого самоврядування в умовах реформування владних повноважень на регіональному рівні. Дослідження проводилися впродовж 2013 — 2019 рр. в межах теми «Удосконалення механізмів реалізації функцій державного управління та місцевого самоврядування в умовах адміністративної реформи: регіональний зріз», яке призвело до підвищення інтелектуального потенціалу нашої країни через поглиблення вивчення питань публічного управління та захисту дисертаційних робіт у сфері державного управління. Монографія добре структурована і включає результати дослідження таких наукових питань та проблем, як: методологічні засади та прикладні аспекти процесів модернізації публічного управління у регіональному просторі України, інститути публічного управління та адміністрування в умовах реформування владних повноважень, механізми реалізації політики збалансованого регіонального розвитку, креативна економіка та регіональна смарт-спеціалізація у стратегії секторального розвитку економіки регіонів, соціальні імперативи розвитку продуктивних сил регіонів України.

Шифр НБУВ: ВА864752

1.X.1526. Світовий досвід взаємодії органів студентського самоврядування закладів вищої освіти з територіальними громадами / Є. М. Хриков, О. І. Кравченко, Н. С. Васильова // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 94-99. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Досліджено світовий досвід взаємодії органів студентського самоврядування зарубіжних університетів з територіальними громадами. З'ясовано, що взаємодія органів студентського самоврядування університетів США та Європи з територіальними громадами може бути ініційована студентськими організаціями. Студенти можуть бути залучені до участі міжнародних акцій та діяльності міжнародних організацій, державних акціях, а також акціях, організованих регіональними спілками університетів, започаткованих громадськими організаціями, благодійними фондами, волонтерськими організаціями. Взаємодія органів студентського самоврядування зарубіжних університетів з територіальними громадами надає змогу студентам підготуватися до практичної діяльності відповідно до своїх інтересів. Доведено, що особливості взаємодії органів студентського самоврядування зарубіжних університетів з територіальними громадами полягають в активній участі студентів у різних сферах життєдіяльності територіальних громад, а саме: в культурному житті територіальних громад, забезпеченні благоустрою територій, здійсненні соціологічних опитувань мешканців територіальних громад, волонтерській діяльності тощо. Упровадження світового досвіду взаємодії органів студентського самоврядування зарубіжних університетів з територіальними громадами в реалії України передбачає розширення повноважень, надання більшої свободи у межах здійснюваної діяльності органам студентського самоврядування; розвиток різних напрямів спільної діяльності студентських організацій з територіальними громадами; розробку нормативно-правової бази щодо налагодження взаємодії між адміністрацією університету, студентською спільнотою та територіальною громадою; проведення тематичних конференцій, видання інформаційно-аналітичних матеріалів; розвиток волонтерської діяльності; залучення членів органів студентського самоврядування університету до реалізації проектів територіальних громад у межах їх інтересів; проведення опитування студентів, мешканців громади з різних питань тощо. Розвиток взаємодії студентських спільнот із територіальними громадами надає змогу підвищити конкурентоспроможність університету в регіоні.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

Див. також: 1.C.69, 1.Y.410, 1.Y.425, 1.X.1423

Державна служба

1.X.1527. Автоматизація і цифровізація процесів з питань управління персоналом на державній службі / І. М. Сопілко, В. О. Крутась // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 85-90. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження трансформаційних процесів автоматизації і цифровізації управління персоналом (людськими ресурсами) на державній службі. Використано метод аналізу та пізнання, порівняльно-правовий метод. Складовими методологічної бази є поєднання підходів критичного, раціонального та конструктивного, що надало можливість дослідити правовий механізм застосування процесів автоматизації та цифровізації та надати авторське визначення інтегрованої інформаційної системи управління персоналом (людськими ресурсами) на державній службі. В умовах цифровізації країни функціонування єдиної бази даних державних службовців та інших працівників державних органів надасть змогу автоматизувати (оптимізувати) процеси управління людськими ресурсами в державних органах та

покрасити процедури підготовки рішень з кадрових питань (особового складу), а також вчасно та ефективно здійснити моніторинг результативності діяльності державних органів з питань управління персоналом. Рекомендовано упровадження та використання захисту інформаційно-комунікаційних систем, які можуть потерпати від кібератак. Обговорено дослідження процесів автоматизації та цифровізації на державній службі є актуальним, оскільки від спроможності та ефективності її діяльності залежить здатність країни надавати якісні послуги та забезпечувати інтереси громадян. Проблемним питанням постає відсутність належно підготовлених державних службовців та інших працівників державних органів, які мали б відповідний рівень знань для впровадження нової інформаційної системи «HRMIS» та володіли достатніми навиками її використання та обслуговування. Відсутність досконалої нормативно-правової бази, що регулює сферу впровадження інтегрованої системи управління людськими ресурсами в органах публічної влади, також гальмує цей процес.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1528. Концептуальна модель управлінської культури публічних службовців як чинник змін державного управління у сучасній Україні / В. В. Пержун // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 49-55. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Актуальним і важливим для утвердження міцності Української державності є подальший результативний пошук національної моделі публічного управління, яка базувалася б на гуманно орієнтованій, такій, що опирається на демократичні принципи та застосовує ефективні методи і механізми належного врядування, управлінській культурі публічних службовців та інших представників державного управління. Сам процес формування, становлення й утвердження демократичної управлінської культури як певної концептуальної моделі управління постає як стратегічне завдання життєвості і здатності державного управління до змін і реформ. Основою таких позитивних перетворень має стати публічний службовець, який не тільки вміє працювати, а й хоче працювати за нових обставин, готовий до змін у собі та є вагомим частиною модернізації українського суспільства, складником нового публічного менеджменту. Сьогодні досить актуальними залишаються проблеми управління, зокрема управлінської культури та її ролі і значення у професійній управлінській роботі публічних службовців. Успішно сформована демократична управлінська культура як стратегічна ознака державної управлінської діяльності своїми дієвими можливостями, зокрема компетентністю й управлінським професіоналізмом; вмінням налагодити організаційний складник управлінської роботи; знаннями і виконанням своїх службових обов'язків; контактом і взаєморозумінням у спілкуванні з громадянами, яким надаються адміністративні послуги, створює таку модель, котра безпосередньо стосується і впливає на виконання своїх функцій публічними службовцями. Зазначено, що концептуальна модель управлінської культури українських публічних службовців осмислюється як своєрідне державно-теоретико-практичне завдання для науковців і практиків. Це завдання характеризує стратегічний підхід до процесів системних змін у галузі державної (публічної) політики та підготовки сучасних державних менеджерів управління. Лише державницький погляд, політична воля й успішні соціально-економічні зміни призведуть до оптимізації публічного управління, в якому належне місце посяде сформована демократична управлінська культура публічного службовця.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1529. Неefективна воляова регуляція державних службовців як умова відкладення здійснення дій у теперішньому моменті / Л. І. Котляр // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 46-50. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проаналізовано суть поняття волі, волюової регуляції та політичної волі державних службовців, розкрито основні тенденції. З'ясовано, що воля є свідомою та цілеспрямованою психічною саморегуляцією поведінки та діяльності особистості. Волюова регуляція визначається як вихідне поняття теорії волі, її «процесуальний аспект», «свідоме, опосередковане цілями і мотивами предметної діяльності створення стану оптимальної змобілізованості, оптимального режиму активності та концентрування цієї активності у потрібному напрямку». Волюова регуляція виявляється, коли «особистість виконує дії: нові для неї; відомі, але у незвичній обстановці або у незвичний час; відомі, але які потребують у порівнянні зі звичайним темпом роботи прискорення або, навпаки, уповільнення; відомі, але у незвичному стані (хвороба, емоційний підйом або занепад); відомі, але не схвалені особистістю (наприклад, робота на вимогу інших осіб, доцільність якої людина відкидає або піддає сумніву); монотонні дії. Доведено, що саме в момент відкладення здійснення дій державні службовці не здатні створити стан оптимальної організованості, активності та концентрації уваги. Неefективна волюова регуляція державних службовців є умовою відкладення здійснення дій у теперішньому моменті. Визначено суть — основні ознаки волі, волюової регуляції, політичної волі та прокрастинації. У роботі

розглянуто актуальні наукові підходи до визначення термінів. Встановлені змистові напрямки вищезазначених явищ показали, що феномен прокрастинації виявляється через відкладання виконання своєчасних, доречних дій на більш пізній термін. Визначено, що головний механізм вольової регуляції є вольове зусилля, яке розподіляється на: фізичні та інтелектуальні; вольові зусилля, що стимулюють активність для досягнення мети; вольові зусилля, які притримують спонукання припинити діяльність через виниклі в її процесі несприятливі фактори і страх, втому, фрустрацію. Психологічний розгляд наукових досліджень надав змогу визначити поняття політичної волі як свободи волі, в якій виявляється здатність державних службовців до подолання тих чи інших перешкод, можливості активного впливу на навколишній світ, самовираження. Нездатність державних службовців до переборення труднощів, ускладнень призводить до відкладення здійснення дій. Представлено авторську позицію щодо визначення поняття неефективної вольової регуляції державних службовців, яка виявляється в нездатності створити стан оптимальної концентрації, організованості, активності та є умовою відкладення здійснення дій в теперішньому моменті.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.X.1530. Оцінювання рівня організаційної культури публічних управлінь України / М. І. Масляк // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 125-130. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Реформування і розвиток української державності гостро поставили проблему становлення адекватної системи державної служби, визначення та актуалізації оптимальних параметрів, що сприяють формуванню державної служби як відкритої, динамічної соціальної системи. Одним з таких найважливіших факторів, здатних забезпечити ефективність її функціонування, є організаційна культура. Необхідність вивчення особливостей організаційної культури державних управлінь зумовлена кризовим станом вітчизняної державної служби, очевидними проявами якого виступають недостатній рівень професіоналізму і моральної стійкості чиновників, поширення таких аномальних явищ, як хабарництво, корупція, байдуже ставлення до інтересів суспільства, держави і громадянина. Іншою обставиною, яка актуалізує процес вивчення організаційної культури управлінь, є переважаючі в українському суспільстві негативні оцінки діяльності державних органів і службовців, які знаходять відображення в несприятливому іміджі державних службовців. Можна представити перспективну модель організаційної культури державної служби України у складі таких векторів: орієнтація на суспільні цілі і цінності; формування ефективних управлінських зразків поведінки; високий правовий і соціальний статус державних службовців; управління персоналом державних органів шляхом формування і розвитку системи цінностей, найважливішими серед яких є законність, професіоналізм, ініціатива, гласність, неупередженість при виконанні службових обов'язків. У цій моделі відносно самостійною частиною є культура професійної діяльності державних службовців. Таким чином, організаційна культура державної служби є сукупністю соціальних процесів, в яких виділяються спрямованість і швидкість змін, стадії, типи процесів, механізми розвитку, принципи та методи впровадження інновацій. Розвиток є одним з найбільш ефективних способів підвищення ефективності. Організаційна культура може бути сформована, і існують методи її підтримки і зміцнення. По суті, слід говорити про те, якими мають бути філософія і практика управління — на що слід звернути увагу керівникам для підтримки нової, бажаної організаційної культури.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.X.1531. Проблеми правового регулювання інформаційно-комунікаційної сфери: словник основних термінів і понять: [для студентів другого (магістер.) рівня вищ. освіти спец. 081 Право] / уклад.: М. М. Бліхар, Г. Ю. Лук'янова; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2023. — 127 с. — Бібліогр.: с. 126-127. — укр.

Проаналізовано основні категорії, терміни і поняття з навчальної дисципліни «Проблеми правового регулювання інформаційно-комунікаційної сфери». Досліджено складний інформаційний сегмент, пов'язаний з масштабністю накопиченого юридичною наукою доробку. Загалом інформаційно-комунікаційна сфера як стратегічна категорія правових відносин впливає на визначення конкретної ролі кожної держави у світовій спільноті, а, тому, сьогодні проблематика інформаційно-комунікаційної сфери набуває глобального значення. Зауважено, що сучасний розвиток інформаційного суспільства є стратегічною тенденцією відповідних трансформацій у системі адміністративного права. Врешті решт перебування частиною глобального інформаційного суспільства та використання інформаційно-комунікаційного продукту означатиме не лише перехід на новий етап економічного та соціального розвитку України, а й підтверджуватиме її статус як правової та демократичної держави.

Шифр НБУВ: ВА863708

1.X.1532. Українська дипломатична служба 1917 — 1921 рр.: формування інструментарію публічної й культурної дипломатії

/ І. Матяш // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 65-79. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Мета роботи — з'ясування форм і засобів формування позитивного образу України як незалежної держави та інструментарію публічної й культурної дипломатії. Методологія дослідження спирається на принципи науковості, історизму, системності. Для виявлення та класифікації джерел, повноти й достовірності викладених у них фактів застосовано методи джерелознавчої критики; для дослідження інструментарію української дипломатії у сфері формування уявлень зарубіжних суспільств про українців, їх історію та культуру — метод імагології. Наукова новизна результатів дослідження полягає в реконструкції витоків інституціалізації публічної та культурної дипломатії в діяльності дипломатичної служби, формування інструментарію пропаганди української ідеї, застосування засобів мистецтва для створення позитивного уявлення зарубіжного суспільства про Україну. Висновки: із метою поширення у світі інформації про Україну та протидії антиукраїнській пропаганді було сформовано інституційну структуру, яка охоплювала відповідні підрозділи у МЗС, інформаційні бюро, прес-бюро диппредставництв. Особливість реалізації завдань української дипломатії у сфері досягнення присутності в інформаційному полі країн світу полягала в державному фінансуванні та міжвідомчій взаємодії й координації діяльності з урядами, громадськістю, українською еміграцією. З цією метою було апробовано такі інструменти, як публікації/інтерв'ю послів у зарубіжній пресі, друк періодичних бюлетенів та серійних видань про Україну, проведення курсів вивчення української мови, науково-популярних лекторіїв, книжкових виставок, виявлення зарубіжної українки, організація виступів мистецьких колективів та зйомок кінофільмів.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.X.1533. Упровадження компетентнісного підходу в систему оцінки державних службовців / І. М. Сочинська-Сибірцева // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 4. — С. 50-55. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Визначено суть компетентнісного підходу, охарактеризовано складові елементи й особливості оцінки персоналу державної служби, а також обґрунтовано можливість впровадження компетентнісного підходу в систему оцінки державних службовців. Увагу приділено визначенню поняття «професійна компетентність». Опінована професійної компетентності в системі державного управління рекомендовано здійснювати шляхом вимірювання специфічної здатності: ефективно виконувати конкретну діяльність у сфері державної служби; використовувати знання та вміння на робочому місці на рівні встановлених стандартів; застосовувати знання і вміння у невизначених і динамічних умовах системи державного управління; відповідально виконувати обов'язки і досягати запланованих результатів; проявляти етичні та ділові якості державного службовця. Зроблено висновок, що впровадження компетентнісного підходу в систему оцінки державних службовців має ґрунтуватися на застосуванні інноваційних технологій у вищій освіті, у напрямку введення нового покоління стандартів. Такий підхід є основою для розроблення паспорта посади державного службовця з чітким визначенням професійних компетентностей для кожної з посад на державній службі.

Шифр НБУВ: Ж23244:економіка та підприємство

Див. також: 1.У.1051, 1.Ц.1847

Адміністративна юстиція

1.X.1534. Адміністративна відповідальність юридичних осіб. Законодавство. Судова практика / уклад.: К. В. Бортяк, М. К. Золотарьова, М. А. Микитюк, С. П. Пасіка, С. В. Петков, Р. М. Скриньковський, А. Г. Чубенко. — Київ: Юрінком Інтер, 2023. — 271 с. — (Правозастосування). — укр.

Зібрано можливі варіанти розв'язання відносин у сфері містобудування, техногенної та пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, ветеринарної медицини, недобросовісної конкуренції та обмеження монополізму, захисту прав споживачів, публічних закупівель, порушення митних правил, зайнятості населення, при порушенні правил господарювання. Окремо розглянуто правила застосування господарських санкцій, висвітлено правила реалізації судової юрисдикції щодо відповідальності юридичних осіб.

Шифр НБУВ: ВА866032

1.X.1535. Адміністративний процес: навч. посіб. / І. М. Дмитрук; Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. — Миколаїв: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. — 163 с. — Бібліогр.: с. 157-163. — укр.

Проаналізовано нормативно-правові акти, які врегульовують процесуальні відносини при вирішенні публічно-правових спорів, чи інших видів провадження, де суб'єктами є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, публічна адміністрація щодо реалізації прав та свобод громадян у сфері публічних відносин. Увагу приділено суб'єктам та учасникам адміністративного процесу. Досліджено структуру адміністративного

процесу. Охарактеризовано стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення. Увагу приділено процедурі розгляду звернень громадян.

Шифр НБУВ: ВА865374

1.X.1536. Адміністративні неюрисдикційні провадження в діяльності суб'єктів цивільної авіації / М. Г. Луцький, О. А. Гусар // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 9-17. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — проаналізувати наукові підходи щодо визначення неюрисдикційних проваджень у системі позитивного адміністративного процесу та сформулювати визначення поняття та видів неюрисдикційних проваджень у діяльності суб'єктів цивільної авіації в контексті генезису доктрини адміністративного процесу. Встановлено, що адміністративні неюрисдикційні провадження в галузі цивільної авіації є проявом виконання органом публічної адміністрації спеціальних функцій щодо обов'язку вирішувати безконфліктні індивідуальні групи справ, спрямовані на задоволення прав і свобод фізичної чи юридичної особи у галузі цивільної авіації, шляхом виконання послідовних дій та стадій. Визначено види проваджень суб'єктів цивільної авіації: нормотворчі, дозвольно-ліцензійні провадження, атестаційні, контроль-наглядові, реєстраційні, провадження, пов'язані з веденням діловодства, укладання адміністративних договорів, а також із розгляду пропозицій та заяв громадян. До адміністративних неюрисдикційних проваджень у діяльності суб'єктів цивільної авіації належать: забезпечення реалізації зацікавленими особами своїх суб'єктивних прав; забезпечення вимог дозвольно-ліцензійної системи, одержання дозволів (правил міжнародних польотів); одержання ліцензій на зайняття регламентованими видами діяльності суб'єктами господарювання в цивільній авіації (дозвіл на використання повітряного простору).

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1537. Адміністративні процедури реалізації арештованого нерухомого майна через електронні торги: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. О. Круговий; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2019. — 15 с. — укр.

Досліджено теоретичні проблеми адміністративних процедур реалізації арештованого нерухомого майна через електронні торги, обґрунтовано необхідність введення у національне правове поле категорії «адміністративні процедури реалізації арештованого нерухомого майна через електронні торги», досліджено питання забезпечення комплексності заходів у процесі імплементації міжнародних норм у вітчизняне законодавство.

Шифр НБУВ: РА442319

1.X.1538. Адміністративно-правове забезпечення контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Н. В. Нестор; Сумський державний університет. — Суми, 2019. — 39 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, яка полягає у визначенні суті та розкритті особливостей адміністративно-правового забезпечення контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні та опрацюванні на цій основі відповідної концепції. Уточнено правовий статус судів у системі державних органів та розкрито особливості їх діяльності як об'єкта контролю. Визначено особливості контролю як способу забезпечення законності в діяльності судів (суддів). Охарактеризовано систему принципів контролю діяльності судів (суддів) та його правові засади, місце серед них адміністративно-правового регулювання. Встановлено завдання та функції контролю за діяльністю судів (суддів), його предмет та межі, систему суб'єктів, які його здійснюють, адміністративні форми та методи контролю за діяльністю судів. Узагальнено особливості адміністративних процедур контролю за діяльністю судів (суддів). Запропоновано класифікацію контролю за діяльністю судів (суддів). Охарактеризовано зарубіжний досвід контролю за діяльністю судів (суддів), запропоновано можливості його використання в Україні. Визначено перспективні напрямки вдосконалення адміністративного законодавства, яке регламентує контроль за діяльністю судів (суддів). Систематизовано критерії оцінювання ефективності контролю за діяльністю судів (суддів). Охарактеризовано організаційні засади контролю за діяльністю судів.

Шифр НБУВ: РА442429

1.X.1539. Військові адміністративні правопорушення: навч. посіб. / О. І. Остапенко, Л. О. Остапенко; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2023. — 193 с. — Бібліогр.: с. 134-137. — укр.

Розкрито поняття і суть адміністративної відповідальності військовослужбовців. Проаналізовано теорію і практику застосування адміністративного законодавства за вчинення військових адміністративних правопорушень. Звернено увагу на загальну правову характеристику адміністративної відповідальності за дані правопорушення. Висвітлено нормативні положення щодо провадження в справах про військові адміністративні правопорушення, а також його юридичний склад. Навчальний посібник адресовано студентам, курсантам вищих навчальних закладів України, викладачам, науковцям, військовослужбовцям і порівняним до них особам Збройних сил України та військових формувань.

Шифр НБУВ: ВА865196

1.X.1540. Деякі проблеми судової практики щодо участі свідка в адміністративно-деліктному провадженні та можливості їх вирішення / О. В. Расторгуєв // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 65-69. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження деяких проблем судової практики щодо участі свідка в адміністративно-деліктному провадженні і можливостей вирішення цих проблем. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи пізнання, за допомогою яких з'ясовуються критерії особливостей процедури притягнення свідка до відповідальності за неповагу до суду. Виявлено низку суттєвих особливостей процедури одночасного провадження розгляду справи в межах адміністративно-деліктного провадження та притягнення свідка по цій справі до адміністративної відповідальності за неповагу до суду. Запропоновано звернути особливу увагу на необхідність одночасного провадження та адаптації до обох вказаних процедур низки інновацій в галузі кримінального провадження у частині процедури одержання доказів і доведення, що взагалі містить основних сім етапів. Підтримано підхід із розробки для цих двох процедур та й усіх інших різновидів адміністративної діяльності єдині правові стандарти з надійним забезпеченням реалізації прав свідка з подвійним процесуальним статусом власне як свідка і правопорушника в системі базових європейських цінностей.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1541. Інформаційна безпека: проблеми приватного права: навч. посіб. / Є. О. Харитонов, І. В. Давидова, Н. І. Клименко, О. І. Сафончик, О. І. Харитоненко, С. С. Журило, М. В. Марійко, Б. В. Фасій, М. О. Кривенко, К. І. Спасова, Ю. О. Толмачевська; голов. ред.: Є. О. Харитонов; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса: Юридична література, 2019. — 274 с. — укр.

Викладено основи правового забезпечення інформаційної безпеки, охарактеризовано правопорушення в інформаційній сфері. Розглянуто основні приватноправові способи забезпечення інформаційної безпеки, особливості забезпечення прав інтелектуальної власності в інформаційній сфері, цивільно-правової відповідальності та застосування спеціальних знань (експертизи) у сфері забезпечення інформаційної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА865365

1.X.1542. Історико-правова природа адміністративного правопорушення (проступку) та адміністративної юстиції в Україні / І. Л. Бородин, Г. В. Рибікова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 43-50. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета роботи — визначення правового регулювання інституту адміністративної відповідальності, в контексті якого важливим є розуміння адміністративного правопорушення (проступку) та інституту адміністративної юстиції. Використано феноменологічний, герменевтичний; соціологічний; логічний; діалектичний методи. Поглиблені знання про адміністративне правопорушення (проступок) як виду юридичної відповідальності та інститут адміністративної юстиції як правових явищ відповідно до основоположних стандартів суспільства, держави і права, у їх взаємозв'язку. Проаналізовано історичний аспект правового регулювання адміністративного правопорушення та адміністративної юстиції в Україні, у результаті чого обґрунтовано думку про те, що інститут адміністративної юстиції в Україні у своєму становленні бере свій початок в російській імперії, продовжує розвиватися в Радянському Союзі, а потім і в Україні, зазначено, що цей інститут є одним із актуальних напрямків побудови в Україні правової держави.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1543. Особливості правового регулювання державного нагляду (контролю) здійснення господарської діяльності в умовах воєнного стану / І. В. Поліщук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 175-182. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження особливостей правового регулювання державного нагляду (контролю) здійснення господарської діяльності в умовах воєнного стану на основі діючих нормативно-правових актів та надання пропозицій щодо його вдосконалення. Урядом запроваджено скасування певних регуляторних та інших обмежень при здійсненні господарської діяльності, припинено застосування заходів державного нагляду (контролю) господарської діяльності з метою забезпечення стабільної роботи суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану, захисту їх прав та інтересів. Однак такі обмеження передбачають певні виключення та проблеми їх реалізації в організаційному та процедурному аспекті, що викликає потребу в додаткових науково-теоретичних дослідженнях та перегляді діючих норм законодавства, їх зміни та доповненні з урахуванням особливостей правового режиму воєнного стану. Конкретизовано необхідність змін проведення контроль-наглядових заходів під час воєнного стану в частині проведення позапланових заходів, розмежування повноважень контроль-наглядових органів, а також спрощення адміністративного порядку оскарження результатів позапланових перевірок у разі порушення органами контролю вимог законодавства.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1544. Підстави та порядок застосування заходу забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення у формі адміністративного затримання: наук.-практ. рек. / А. Є. Фоменко, К. В. Бахчев, О. В. Бочковий, І. С. Дрок, М. А. Самбор; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 99 с.: іл. — Бібліогр.: с. 98-99. — укр.

Проаналізовано діяльність підрозділів Національної поліції щодо застосування адміністративного затримання, а також практичні рекомендації щодо підвищення ефективності даного напрямку роботи поліції. Досліджено правові підстави адміністративного затримання. Визначено строки адміністративного затримання, яке мають право застосовувати поліцейські. Відмежовано адміністративне затримання правопорушника від інших, схожих за своїм змістом заходів (доставлення, привід, адміністративний арешт, тимчасове затримання транспортних засобів, затримання в межах кримінального провадження). Визначено особливості надання безоплатної правової допомоги під час адміністративного затримання особи. Досліджено проблеми облаштування місць для доставлених та затриманих при відділеннях поліції, а також проаналізовано процедуру оскарження адміністративного затримання. Наведені у науково-практичних рекомендаціях положення відповідно до чинного законодавства України, мають практичну спрямованість та можуть бути використані під час застосування адміністративного затримання підрозділами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, а також у навчальному процесі вищих навчальних закладів МВС України зі специфічними умовами навчання.

Шифр НБУВ: ВА863731

1.X.1545. Правові принципи адміністративної діяльності та адміністративного судочинства в Україні / Ю. Д. Кунев // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 59-68. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз й розкриття проблем теоретичного та практичного плану і перспектив розвитку правового регулювання адміністративної діяльності через призму визначення і реалізації основних правових принципів. Методи дослідження: комплексний підхід до створення теоретичної картини об'єкта та застосування методологічної схеми «подвійного знання» про об'єкт як такий та про знання, що його описують і зображують; порівняльно-правового та доктринального пізнання адміністративного законодавства, а також метод узагальнення та моделювання нових теоретичних знань адміністративного права. Визначено проблеми подальшого розвитку теорії і практики адміністративного права та запропоновано теоретичний підхід для їх розв'язання. Встановлено, що система з адміністративної та адміністративно-судової діяльності потребує й відповідної системи правових принципів, які мають бути правовою підставою та основою ефективного функціонування наведених діяльностей у нерозривній зв'язці, яка забезпечить реалізацію прав і законних інтересів громадян України на визначеному Конституцією і Декларацією про права людини і основоположні свободи, рівні. За відсутності цілісності такої системи на рівні принципів (права, адміністративного права, адміністративної процедури) відбувається розрив в якості правового забезпечення реалізації конституючих принципів, утілених у норми адміністративного права, — нормами-стандартами для публічно-адміністративної діяльності. Аргументовано положення, що практична реалізація підходів на основі побудови та реалізації системи правових принципів регулювання адміністративної діяльності та адміністративного судочинства, дієва для переходу адміністративного права України до етапу «традиційного».

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1546. Складники сил оборони: роль і місце в системі оборони держави / О. Є. Цевельов, Ю. Г. Бокий, Д. В. Вітер // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 115-124. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

На основі аналізу функцій і завдань визначено роль і місце складових сил оборони в системі оборони держави, їх безпосередню участь та можливості під час участі у відсічі збройної агресії та локалізації воєнних конфліктів. Гарантування національної безпеки є пріоритетним напрямом державної політики будь-якої країни світу. На сьогодні реалізацію політики у сфері забезпечення національної безпеки України спрямовано, перш на все, на забезпечення обороноздатності держави, адже Україна сьомий рік поспіль виборює свій суверенітет та територіальну цілісність, зіштовхуючись з реальними загрозами національній безпеці у воєнній сфері. За результатами воєнних конфліктів, що відбулися на теренах країн СНД (збройні конфлікти у Молдові, Грузії, у Нагорному Карабасі між Азербайджаном та Вірменією, на державному кордоні між Таджикистаном та Киргизією), а також через мілітаризацію окупованого Криму, пришвидшену модернізацію чорноморського флоту російської федерації, зростання військових спроможностей її збройних сил, відбувається нарощування можливостей впливу росії на систему європейської безпеки з метою просування її власних інтересів у прилеглих регіонах, реалізації енергетичних проектів у Південно-Східній Європі. Також відбувається активне зміцнення при-

сутності рф на Близькому Сході. Все це створює загрозу національній безпеці України, підвищуючи імовірність поширення збройних конфліктів на територію держави, а також посилює ризик повномасштабної агресії проти неї з боку інших держав. За таких умов особливою важливістю набуває питання про посилення оборони держави, що потребує чіткого розуміння ролі і місця кожної складової сил оборони у захисті територіальної цілісності України. На виконання мети щодо спроможності об'єднаних сил держави протистояти воєнним загрозам та досягнення готовності до застосування у міжвидовому, міжвідомчому та багатонаціональному середовищі визначено проектом концепції «інтегрованих операцій», що також націлює на чіткій науковий підхід до уточнення складових сил оборони.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.X.1547. Теоретико-правові засади дослідження сутності та видів адміністративних правопорушень у сфері праці / І. О. Лавронова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 51-58. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження суті адміністративних правопорушень у сфері праці, їх видова класифікація з теоретико-правових підходів, визначення напрямів наукових студій та дискусійні питання стосовно правової категорії «адміністративні правопорушення». Розглянуто поняття адміністративних проступків у трудовому праві, їх відмінність та значущість. Спираючись на загальнонаукові методи, досліджено суть понять «адміністративні правопорушення у сфері праці», «види адміністративних порушень». Шляхом аналізу існуючої правової бази визначається місце адміністративних правопорушень у системі правопорушень у сфері праці, з'ясується відмінність видів правопорушень трудового законодавства, що регулюються Кодексами, і виходячи зі складу адміністративних правопорушень пропонується їх видова класифікація. Визначено основні напрями досліджень адміністративних правопорушень, виявлено дискусійні питання щодо цього об'єкта досліджень, визначено місце адміністративних правопорушень у системі правопорушень трудового законодавства, здійснено на компаративних засадах аналіз видів, правопорушень, що регулюються КЗпПУ, КУпАП, ККУ, а також запропоновано видову класифікацію адміністративних порушень у сфері праці, яка характеризується структурою, що включає до себе основні елементи трудових відносин, що порушуються. Обговорена недосконалість трудового законодавства спричиняє порушення прав громадян під час реалізації права на працю. Існуюча необхідність вдосконалення трудового законодавства потребує комплексного підходу до вивчення адміністративних порушень у сфері праці, зокрема запропонована класифікація враховує різноманітність особливостей трудових відносин, за порушення яких передбачена адміністративна відповідальність.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1548. Удосконалення правових основ державного нагляду за дотриманням орендарями України вимог екологоощадного землекористування та охорони земель / О. В. Овчаров, В. М. Власовець // Інженерія природокористування. — 2020. — № 4. — С. 100-113. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проаналізовано стан землекористування в товарному сільськогосподарському виробництві. Наведено дані суттєвого погіршення кількісних та якісних характеристик сільськогосподарських земель. Зазначено серйозну недосконалість законодавчо-правового супроводу питань оренди земель і державного нагляду за правильністю землекористування. Мета роботи — розробка пропозицій із вдосконалення державного нагляду за виконанням орендарями вимог щодо збереження родючості ґрунтів, в тому числі й за рахунок впровадження науково обґрунтованих законодавчих пропозицій.

Шифр НБУВ: Ж101173

Див. також: 1.X.1478, 1.X.1771

Управління у сфері адміністративно-політичної діяльності держави

1.X.1549. Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони. Вип. 4. Матеріали регіонального круглого столу (м. Харків, 24 квітня 2020 року) / ред.: Є. О. Меленті, І. В. Євтушенко, О. А. Гарбузов, В. О. Пономарьов, Ю. М. Рябуха; Служба безпеки України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Регіональний круглий стіл «Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності правоохоронних органів та військових формувань». — Харків, 2020. — 310 с.: табл., рис. — укр.

Висвітлено питання підготовки кадрів для потреб сил сектора безпеки і оборони в сучасних умовах. Розглянуто питання міжвідомчої взаємодії в межах реалізації заходів із забезпечення національної безпеки і оборони. Визначено удосконалення системи протидиверсійного захисту об'єктів критичної інфраструктури. Зазначено шляхи вдосконалення рівня тактико-спеціальної, вогневої, медико-тактичної підготовки військовослужбовців при виконанні службових та бойових завдань. Висвітлено питання

психологічного забезпечення військовослужбовців при виконанні оперативно-службових завдань в зоні проведення бойових дій. Охарактеризовано впровадження складових стратегічних комунікацій в діяльність сил сектора безпеки і оборони.

Шифр НБУВ: В357905/4

1.X.1550. Державне управління логістичним забезпеченням спільних дій сил безпеки при реагуванні на кризові ситуації: автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.05 / О. Г. Бондаренко; Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 40 с.: рис. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні засади державного управління логістичним забезпеченням спільних дій (ЗСД) сил безпеки (СБ) при реагуванні на кризові ситуації: розроблено концепцію управління логістичним ЗСД СБ при реагуванні на кризові ситуації (КС), що загрожують державній безпеці, методологію дослідження проблем державного управління логістичним ЗСД СБ при реагуванні на КС, обґрунтовано методичні підходи до оцінювання діяльності органів управління логістичним ЗСД СБ на основі методів воєнно-економічного аналізу. Удосконалено систему державного управління СД СБ при реагуванні на КС за рахунок впровадження структурного та організаційного механізмів управління, організації системи управління логістичним ЗСД СБ шляхом розроблення пропозицій до нормативно-правової бази у вказаній сфері. Набуло подальшого розвитку та уточнено змістовні характеристики понять «державна безпека», «забезпечення державної безпеки», «кризові ситуації, що загрожують державній безпеці», «логістичне забезпечення», «види логістичного забезпечення», застосування теорії моделювання організаційних структур щодо синтезу органів управління логістичним ЗСД СБ при реагуванні на КС та застосування методів таксономії теорії моделювання багатомірних процесів.

Шифр НБУВ: RA442641

1.X.1551. Державне управління системою технічного забезпечення сил безпеки України у кризових ситуаціях: теорія, методологія, практика: монографія / В. В. Єманов. — Харків: НА НГУ, 2023. — 315 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 287-315. — укр.

Досліджено питання державного управління системою технічного забезпечення сил безпеки України у кризових ситуаціях. Проаналізовано досвід функціонування такої системи у провідних країнах світу. Охарактеризовано нормативно-правові основи її функціонування. Окреслено концептуальні основи планування розвитку технічного забезпечення сил безпеки. Розроблено прогнозну модель на довгострокову перспективу та механізм планування розвитку технічного забезпечення сил безпеки України у кризових ситуаціях з урахуванням їх спроможностей. Запропоновано загальнодержавну модель функціонування та розвитку механізмів державного управління системою технічного забезпечення сил безпеки. Сформувано стратегію розвитку механізмів державного управління системою технічного забезпечення сил безпеки України в умовах кризових ситуацій.

Шифр НБУВ: BA866422

1.X.1552. Державне управління у сфері національної безпеки України: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.05 / А. В. Рубан; Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено науково-методичне обґрунтування теоретичних засад і вироблення практичних рекомендацій відносно вдосконалення процесів державного управління у сфері національної безпеки України в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз національним інтересам. Узагальнено досвід державного управління у сфері національної безпеки в зарубіжних країнах. З'ясовано проблеми державного управління у сфері національної безпеки в Україні: відсутність цілком сформованого національного сектора безпеки й оборони, який являв би собою як цілісне функціональне об'єднання, що підлягало б управлінню з єдиного центру; слабкість з інституційної точки зору; відсутність професійності кадрового корпусу; наявність структурної незбалансованості державних органів, що відносяться до сектора безпеки й оборони; брак необхідного обсягу ресурсів та їх неефективне застосування в межах сектора безпеки й оборони; неефективність гарантій безпеки України на міжнародному рівні. Обґрунтовано, що механізм державного управління у сфері національної безпеки являє собою систему заходів організаційного, економічного та правового характеру, орієнтованих на запобігання виникненню загроз національній безпеці. Визначено перспективну результативність державного управління у сфері національної безпеки в Україні. Показано, що майбутні значення інтегрального показника рівня тійової економіки в Україні демонструють тенденцію до зниження, що є позитивним явищем. У свою чергу, очікується перспективне підвищення загальних витрат на освіту. Обґрунтовано, що за умови впровадження у практичній діяльності висновків і пропозицій, одержаних у дисертаційній роботі, індикатори, що характеризують рівень національної безпеки, у перспективі демонструватимуть тенденцію до покращення.

Шифр НБУВ: RA44265

1.X.1553. Інституційний розвиток державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України: автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.05 / С. І. Крук; Націо-

нальний університет цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 40 с.: рис. — укр.

Запропоновано вирішення наукової проблеми теоретико-методологічного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо інституційного розвитку державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України. Визначено суть категорії «національна безпека» і теоретичні засади її інституціоналізації в контексті системи безпеки та державного управління. Досліджено інституційні сили й інструменти державного управління у сфері забезпечення національної безпеки. Обґрунтовано методологію дослідження механізмів державного управління національною безпекою з метою уточнення інституційних передумов їх розвитку. Окреслено методологічні підходи до характеристики викликів національній безпеці. Охарактеризовано сучасний стан правового й організаційного забезпечення державного управління у сфері національної безпеки України, а також проаналізовано інституційну структуру національної безпеки України та механізм цивільного контролю її функціонування. Вдосконалено наукові засади інституційного розвитку державного управління у сфері забезпечення національної безпеки на основі проаналізованого закордонного досвіду його здійснення. Конкретизовано базис здійснення планування у сфері забезпечення національної безпеки. Запропоновано шляхи інституційного розвитку механізму цивільного контролю та стратегування у сфері забезпечення національної безпеки України, що надало можливість обґрунтувати вдосконалення інституційних засобів державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України.

Шифр НБУВ: RA443264

1.X.1554. Перспективи адміністративно-правового регулювання речового та продовольчого забезпечення Збройних сил України / І. І. Піскун, М. В. Возник // Юрид. вісн. Вісн. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 85-94. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити перспективи адміністративно-правового регулювання речового та продовольчого забезпечення Збройних сил України, а також процес військового правотворення шляхом проведення аналізу опублікованих документів і матеріалів щодо приведення військового законодавства до міжнародних стандартів. Окреслено проблематику запровадження стандартів НАТО у функціонування сектора безпеки і оборони України через використання пострадянських принципів. Доведено, що запровадження стандартів НАТО у практику функціонування Збройних сил України є важливим завданням, яке вимагає комплексного перегляду та оновлення правових засад налагодження відповідного співробітництва. Розроблено та запроваджено нормативно-правові акти з імплементації міжнародних стандартів, які регулюватимуть систему логістичного забезпечення Збройних сил України, сприятимуть підвищенню ефективності використання державних ресурсів у сфері оборони, вдосконаленню системи підготовки військових частин і підрозділів, що входять до складу багатонаціональних військових формувань, а також зростанню авторитету України на міжнародній арені.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1555. Система державного управління у воєнній сфері при веденні оборони держави у разі збройної агресії: сутність та особливості / О. В. Устименко, Ю. О. Саричев, П. М. Сніцаренко // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 1/2. — С. 33-47. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Державне управління у воєнній сфері (сфері оборони) розглядається як кібернетичний процес, у якому практичний, організуючий вплив держави здійснюють Верховна Рада України та Президент України на сукупний виконавчий орган, що включає всю вертикаль органів виконавчої влади, сили оборони, органи місцевого самоврядування, а також підприємства, установи, організації і громадян та громадські об'єднання України. На основі аналізу чинного законодавства України висвітлено загальну схему системи державного управління у воєнній сфері, зокрема щодо заходів ведення оборони держави у разі збройної агресії проти неї. Її розгляд засвідчує, що ця система має невідомий, а загальнодержавний характер. Вона є складним утворенням з багатьма елементами та паралельно-ієрархічною структурою підпорядкованості і двома базовими контурами державного управління — регуляторним (по нитці Верховної Ради України) та процедурним (по нитці Президента України). При цьому в умовах реальної воєнної загрози, коли здійснюється процес ведення оборони, принциповою особливістю системи державного управління у воєнній сфері є наявність у її структурі такого виконавчого елемента як міжвидове (міжвідомче) угруповання військ (об'єднані сили) з його керівним органом (Об'єднаний оперативний штаб), яке очолює Командувач об'єднаних сил. В такій структурі, у випадку ведення оборони проти збройної агресії або нейтралізації збройного конфлікту, об'єктом державного управління стає результат операцій (бойових дій) об'єднаних сил як форма досягнення державної політичної мети. При цьому показано, що в основі механізму реалізації кібернетичної системи державного управління у воєнній сфері має бути комплексний процес інформаційного забезпечення, який пронизує всі етапи, починаючи від управлінського рішення органу державного

управління і закінчуючи результатами моніторингу про об'єкт управління (впливу) та створенням інформації для коригуючого управлінського впливу.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1556. Становлення системи демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони у контексті євроатлантичної інтеграції: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.05 / І. І. Савка; Державна служба зайнятості України, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання в галузі науки «Державне управління», що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і практичних пропозицій щодо подальшого становлення та функціонування системи демократичного цивільного контролю (ДЦК) над сектором безпеки і оборони (СБіО) у контексті євроатлантичної інтеграції. Уточнено понятійно-термінологічний апарат за темою дослідження та запропоновано удосконалену модель ДЦК над СБіО в Україні. Виявлено особливості процесу становлення системи ДЦК над СБіО держави кінця ХХ — початку ХХІ ст., що характеризується синхронізмом з еволюцією політичної системи. Узагальнено зарубіжні моделі ДЦК, визначено кращі практики ДЦК для імплементації в Україні. Сформовано теоретичні та правові основи формування і реалізації ДЦК над СБіО держави в умовах євроатлантичної інтеграції, що базуються на чинному законодавстві України та дотриманні верховенства права, прав і свобод громадян; гласності; прозорості видатків СБіО; відповідальності; цілеспрямованості; дотриманні основ консолідації українського суспільства та європейської і євроатлантичної інтеграції держави; патріотизму та відданості національним інтересам; дотриманні корпоративної етики; конфіденційності; дєвості й постійному контролю за СБіО. Запропоновано шляхи удосконалення механізмів ДЦК над СБіО держави в сучасній Україні та їх реалізації з урахуванням загальноєвропейських принципів і подальшого вдосконалення законодавства з питань національної безпеки.

Шифр НБУВ: РА443247

1.X.1557. Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення): матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 2 груд. 2022 р.) / упоряд.: С. В. Корогод; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. — 379 с.: іл. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми кримінально-правового та кримінологічного забезпечення міжнародної та національної безпеки. Розкрито питання кримінального процесуального забезпечення міжнародної та національної безпеки, психологічного забезпечення в умовах воєнного стану, використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві в умовах воєнного стану тощо. Досліджено актуальні аспекти розслідування проявів колабораційних дій. Висвітлено окремі питання визначення регіональної належності в контексті ст. 161 КК України. Наведено загальну характеристику правової регламентації принципу об'єктивності та повноти дослідження в судово-експертній діяльності. Досліджено особливості підготовки до проведення допиту малолітнього потерпілого під час розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною. Охарактеризовано окремі аспекти діяльності підрозділів департаменту стратегічних розслідувань в умовах воєнного стану. Проаналізовано проблеми забезпечення фіксації та оцінки збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації. Досліджено загальні тенденції механізму відповідальності за корупційні правопорушення. Визначено перспективи використання молекулярно-генетичної експертизи для розкриття злочинів.

Шифр НБУВ: ВА863824

1.X.1558. Теоретичні засади управління оборонними ресурсами: монографія / В. В. Коваль, О. М. Семененко, Л. В. Скуріневська, І. М. Ткач, С. П. Мокляк, С. В. Ясенко; ред.: О. М. Семененко; Генеральний штаб Збройних Сил України. — Київ: Ген. штаб Збройн. Сил України, 2023. — 485 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 467-483. — укр.

Розкрито основні теоретичні, методологічні та практичні аспекти функціонування систем оборонного менеджменту й управління оборонними ресурсами іноземних держав та України. Зазначено, що результати аналізу досвіду оборонного менеджменту й управління оборонними ресурсами іноземних держав надали змогу визначити погляди та способи удосконалення існуючих механізмів функціонування цих систем в зальній системі оборонного планування й економічної безпеки держави. Зауважено, що монографію розроблено фахівцями Генерального штабу Збройних сил України, а також науковцями Національного університету оборони України, Центрального науково-дослідного інституту Збройних сил України, Військового інституту Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Військової академії імені Євгена Березняка.

Шифр НБУВ: СО39061

Див. також: 1.Y.815, 1.X.1510

Управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

1.X.1559. Підходи щодо порядку інформаційного забезпечення управління службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України / І. В. Ковальов, Р. В. Волобуєв // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 100-107. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто підхід до порядку інформаційного забезпечення структури системи, необхідної для інформаційно-аналітичного забезпечення управління службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України. Сьогодні до виконання завдань за призначенням залучаються підрозділи з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, державних (військових) об'єктів, служби з конвоювання, а також оперативного та спеціального призначення. Вказано щодо запровадження ефективної уніфікованої системи планування з метою забезпечення розвитку Національної гвардії та з урахуванням системи державного прогнозування та стратегічного планування, визначення правових та організаційних засад, а також механізму взаємодії Національної гвардії з іншими складовими сектора безпеки і оборони, реагування на внутрішні і зовнішні загрози національній безпеці, досягнення і підтримання необхідного рівня бойової та мобілізаційної готовності Національної гвардії до виконання завдань за призначенням, наближення її за складом, рівнем підготовки та оснащення озброєнням, військовою і спеціальною технікою до стандартів НАТО та ЄС. Розглянуто питання інформаційного забезпечення діяльності, зокрема: наявні тенденції щодо побудови системи управління органів під час виконання службово-бойових завдань, запропоновано підходи до одержання службової інформації, необхідної для управлінської діяльності; визначено вимоги до інформації, що підлягає аналізу в органах управління, проведено аналіз засобів і джерел одержання інформації та даних, які можна від них одержувати. Розкрито підхід щодо порядку інформаційного забезпечення управління службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України, яка відповідає вимогам необхідної повноти надходження інформації до відповідних органів управління та підрозділів Нацгвардії, але не перевантажує їх надлишковою. Застосовано метод синтезу структури інформаційного забезпечення системи управління з використанням алгебри моделей інформаційних структур та таксономічний метод, що надає змогу визначити раціональний варіант структури системи серед усіх вибраних. У результаті реалізації розглянутого підходу з'являється можливість обґрунтованого синтезу раціональної структури системи інформаційного забезпечення управління підрозділами Нацгвардії під час підготовки та виконання завдань.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.X.1560. Формування особистості поліцейського в умовах фахової підготовки та професійної діяльності: правові та психологічні аспекти: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 19.00.06 / Д. В. Швец; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2019. — 41 с. — укр.

Вивчено сучасний стан наукових досліджень, систематизовано методологічні підходи і розглянуто особистість правоохоронця в умовах трансформації соціальних процесів. Проаналізовано правові та психологічні аспекти реформування поліції в Україні та закордоном. Систематизовано психологічні чинники формування особистості поліцейського у професійній діяльності. Досліджено професійну ідентичність, прогностичну компетентність, готовність до інноваційної діяльності, копінг-стратегії, соціальний інтелект та надійність у поліцейських. Сформульовано дефініції самопроекування й самоздійснення, як особливих технологій самовдосконалення особистості працівника поліції у процесі професіогенезу. Систематизовано коло існуючих методів і відповідних їм конкретних прийомів та методик саморегуляції психічних станів у поліцейських. Запропоновано комплекс наукових положень щодо змісту, структури і правових засад професійної підготовки поліцейських. Систематизовано європейські й світові стандарти організації поліцейської освіти. Проаналізовано системи первинної професійної підготовки, підвищення кваліфікації, перепідготовки і службової підготовки поліцейських в Україні. Запропоновано розгалужену систему заходів удосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти МВС України.

Шифр НБУВ: РА442327

Див. також: 1.X.1768

Національна поліція

1.X.1561. Використання адаптованих зарубіжних психодіагностичних методик у Національній поліції України: психол. практикум / В. П. Остапович, В. І. Барко, В. В. Барко; ред.: В. О. Криволапчук; Державний науково-дослідний інститут. — Київ: Вид-во Людмила, 2022. — 262 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 176-185. — укр.

Роботу присвячено використанню адаптованих валідних і надійних зарубіжних психодіагностичних методик з метою оптимізації системи професійного психологічного вивчення особистості

працівників Національної поліції України як важливої складової системи психологічного забезпечення їх службової діяльності. Представлено українськомовні тексти опитувальників, наведено інструкції, ключі для підрахунку результатів, середньонормативні показники і стандартизовані тестові норми. Практикум може використовуватися практичними психологами МВС України та фахівцями поліцейських комісій при доборі та атестації працівників поліції, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Шифр НБУВ: ВА863877

1.X.1562. Діяльність правоохоронних органів України у сфері забезпечення інформаційної безпеки / С. Я. Лихова, В. П. Сисоєва // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 102-107. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначення основних напрямків діяльності правоохоронних органів у забезпеченні інформаційної безпеки держави, а також аналіз нормативного закріплення та практичного проведення цієї діяльності. Дослідження проведено із застосуванням діалектичного підходу, методів аналізу, синтезу, а також низки загальнонаукових та спеціально-правових методів дослідження. Ефективне забезпечення інформаційної безпеки правоохоронними органами передбачає пошук нових форм та способів її забезпечення, горизонтальну та вертикальну взаємодію на внутрішньодержавному та міжнародному рівнях, юридичний аналіз розроблення відомчих нормативно-правових актів, що регулюють цю діяльність. Обговорено правоохоронні органи в межах своєї компетенції зобов'язані протидіяти загрозам інформаційної безпеки. Для виконання повноважень із забезпечення інформаційної безпеки правоохоронні органи використовують низку методів. Одним із основних є метод адміністративного правового регулювання.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1563. Загальна характеристика та особливості професіограм працівників правоохоронних органів / В. Ю. Олещенко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 59-64. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити деонтологічні основи і вимоги до діяльності працівників правоохоронних органів, здійснити їх узагальнення та визначити основні деонтологічні вимоги, які мають базове значення для професіограм правоохоронних органів. Методологічну основу дослідження складають загальні методи мислення, функціональний, системний, структурний та синергетичний методи. Встановлено, що професіограма працівників правоохоронних органів є результатом дослідження юридичною психологією психологічної сторони функціонування правоохоронних органів, що надає можливість окреслити професійно необхідні психічні якості та властивості осіб, які займаються зазначеним видом діяльності. Визначаючи важливість професіограм у реалізації практичної юридичної діяльності, необхідним є нормативне відображення принципів, засад і вимог до діяльності правоохоронних органів, більш детально дослідження і окреслення характеристик компонентів, що складають або уособлюються в органах правоохоронної діяльності. Встановлено, що професіограми є психологічними моделями юридичної діяльності та у процесі їх побудови є необхідними для використання такі характеристики, які можуть бути також застосовані для інших видів праці, пов'язаних з інтелектуальною діяльністю людини. Складність професій, пов'язаних із правоохоронною діяльністю, зумовлює необхідність такої побудови професіограми, яка б усебічно охопила її якісні характеристики.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1564. Інформаційна безпека як система суспільних відносин і об'єкт правової охорони / В. В. Калетнік // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 72-79. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз сучасних поглядів на розуміння змісту та суті поняття «інформаційна безпека» як системи суспільних відносин і об'єкта правової охорони. Використано методи теоретичного аналізу та аналізу змісту, монографічний метод, метод систематизації для виявлення та конкретизації авторської позиції в межах досліджуваних питань. При підготовці висновків та рекомендацій за результатами дослідження було використано метод узагальнення. Розглянуто різні погляди на розуміння змісту та суті поняття «інформаційної безпеки» в контексті двох основних підходів — технологічного (як основні критерії виділяє забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації) і гуманітарного (концентрується на захисті від інформаційних загроз). Обговорено множинність визначень поняття «інформаційна безпека», представлених в різних нормативно-правових актах, заважає коректному застосуванню законодавчих положень і свідчить про необхідність формування законодавчого тезауруса визначень у галузі інформаційного права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1565. Історія становлення та сучасний стан технології пошуку інформації OSINT / Н. В. Жмур, М. П. Землянікіна // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац.

ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 95-101. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення поняття OSINT як технологію пошуку та використання інформації з відкритих джерел, розкриття значення, цінності та суті такого поняття як «розвідка з відкритих джерел», а також дослідження історичних аспектів і надання уявлення про перспективи використання технології OSINT. Методи дослідження: документального аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, об'єктивної істини, пізнавально-аналітичний, міжгалузевий метод юридичних досліджень, історичний, пізнавально-аналітичний та ін. Звернення до історичних етапів становлення OSINT надасть можливість вдосконалити технологію пошуку та використання інформації з відкритих джерел без порушення норм законодавства. На підставі досліджених даних проаналізовано історичні аспекти розвитку OSINT та перспективи сучасного використання технології, як один із способів одержання розвідувальної інформації.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1566. Організаційно-правові засади становлення та діяльності міліції незалежної України (1991 — 2015 рр.): історико-правове дослідження: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. В. Барановський; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Кривий Ріг, 2019. — 20 с. — укр.

На підставі вивчення наукової літератури, законодавчих та інших нормативно-правових актів, архівних джерел, аналітичних і статистичних матеріалів здійснено комплексний аналіз організаційно-правових засад становлення й діяльності міліції незалежної України (1991 — 2015). Висвітлено особливості формування законодавчої бази органів міліції. Розглянуто організаційно-управлінську діяльність органів державної влади й управління, МВС України щодо створення системи управління та організаційно-штатної структури органів і підрозділів міліції. Охарактеризовано нормативно-правову базу й основні напрями кадрового забезпечення та професійної підготовки особового складу органів міліції. З'ясовано особливості роботи служб міліції за пріоритетними напрямками її оперативно-службової діяльності — протидії загальнокримінальній та організованій злочинності, злочинності у сфері економіки, злочинності, пов'язаній з незаконним обігом наркотичних засобів, протидії торгівлі людьми та кіберзлочинності. Проаналізовано діяльність МВС України щодо створення нормативно-правової бази й організаційного забезпечення діяльності підрозділів патрульної служби міліції особливого призначення в умовах антитерористичної операції на Сході України протягом 2014 — 2015 рр. Узагальнено історичний досвід діяльності міліції України, визначено основні причини, які зумовили необхідність перетворення її на правоохоронний орган європейського зразка — Національну поліцію України. Запропоновано шляхи вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності та функціонально-структурної побудови органів Національної поліції України.

Шифр НБУВ: РА442170

1.X.1567. Українськомовна адаптація зарубіжних психодіагностичних методик для використання у Національній поліції України: метод. рек. / А. С. Сизоненко, В. П. Остапович, В. І. Барко; Україна. Міністерство внутрішніх справ. — Київ: Видавництво Людмила, 2023. — 140 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 106-115. — укр.

Методичні рекомендації присвячено питанням українськомовної адаптації валідних і надійних зарубіжних психодіагностичних методик з метою оптимізації системи професійного психологічного добору і призначення на посади персоналу Національної поліції України. У виданні подано українськомовні тексти опитувальників і тести дослідження мотиваційної сфери особистості, особистісні характеристики, особливостей міжособистісної взаємодії. Крім того, надано інструкції, ключі для підрахунку результатів опитування, середньо-нормативні показники і стандартизовані тестові норми. Методичні рекомендації можуть застосовуватися практичними психологами та фахівцями поліцейських комісій при професійно-психологічному доборі кандидатів на службу та атестації працівників поліції.

Шифр НБУВ: ВА865086

Див. також: 1.X.1794

Форми, методи та функції управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

1.X.1568. Адміністративно-правові аспекти діяльності комунальних охоронних підприємств (муніципальної варти): автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. М. Топчій; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено теоретичним та практичним проблемам адміністративно-правового регулювання створення та діяльності комунальних охоронних підприємств (муніципальної варти). Охарактеризовано історичні етапи виникнення, розвитку та становлення муніципальних органів, діяльність яких спрямовано на забезпечення публічного порядку. Досліджено систему

нормативно-правових актів, які здійснюють адміністративно-правове регулювання створення органами місцевого самоврядування комунальних охоронних підприємств (муніципальної варти) та їх діяльності. Здійснено аналіз повноважень комунальних охоронних підприємств (муніципальної варти) у сфері забезпечення публічного порядку. Доведено, що утворені органами місцевого самоврядування інституції, діяльність яких спрямовано на забезпечення на території самоврядних громад публічного порядку (муніципальної варти, муніципальна охорона, муніципальна гвардія, муніципальні дружини тощо), слід розглядати як квазі-поліцейські органи, що здійснюють альтернативну контрольовану державою правоохоронну діяльність, яка функціонує в межах права. Найпоширенішою організаційно-правовою формою інституції, діяльність яких спрямовано на забезпечення публічного порядку, є комунальне підприємство, що здійснює охоронну діяльність. Унаслідок дослідження установчих актів (статутів, положень) муніципальної варти та відомостей у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань з'ясовано, що органи місцевого самоврядування уповноважують муніципальну варту на здійснення широкого спектра видів діяльності як економічної так і юридичної, в окремих випадках покладаючи на неї невластиві види діяльності, що не пов'язані з правоохороною. Виявлено суттєву відмінність локальних нормативно-правових актів (статутів, положень, посадових інструкцій, цільових рішень тощо), що визначають адміністративно-правовий статус комунального охоронного підприємства (муніципальної варти) між собою за обсягом та юридичною спрямованістю правових норм. Проаналізовано європейські моделі діяльності із забезпечення публічного порядку на муніципальному рівні, їх генезис, становлення організаційно-правових форм. Подано пропозиції щодо удосконалення нормативно-правових актів, спрямованих на адміністративно-правове регулювання діяльності органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічного порядку.

Шифр НБУВ: RA442781

1.X.1569. Адміністративно-правові засади діяльності органів державної влади в процесі переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Т. Р. Хамзін; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2019. — 17 с. — укр.

Досліджено еволюцію українського митного законодавства в сфері охорони інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України у зв'язку з адаптацією українського законодавства до норм та правил Світової організації торгівлі, законодавства ЄС. Охарактеризовано такі явища, пов'язані з механізмом контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності митними органами, як патентний тролінг, паралельний імпорт. Визначено умови та деякі практичні аспекти застосування такої складової механізму захисту прав інтелектуальної власності, як адміністративно-правова відповідальність за переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності. Запропоновано на підставі аналізу існуючої судової практики класифікацію адміністративних позовів, пов'язаних із діяльністю митних органів із захисту прав інтелектуальної власності, розкрити суть та значення такого заходу забезпечення позову, як зупинення митного оформлення.

Шифр НБУВ: RA443004

1.X.1570. Місце митного права у структурі системи права: окремі пропозиції щодо визначення / О. П. Рябенко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 30-37. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — обґрунтування наукового підходу щодо визначення місця митно-правового регулювання у структурі правопорядку. Методи дослідження: системний підхід до формування підходу про визначення митного права у структурі системи права; системний аналіз у сукупності із методом класифікації застосовувався для визначення пріоритетності для дослідження проблеми митно-правового регулювання, а також систематизації суб'єктів митних правовідносин; порівняльно-правового для розкриття співвідношення митних правовідносин, пов'язаних із реалізацією напрямків державної митної справи, та адміністративно-правових відносин; метод правового моделювання для визначення об'єкта, форм і методів митно-правового регулювання, обґрунтування необхідності виділення ризиків і небезпек, які впливають на стан забезпечення безпеки зовнішньоекономічної діяльності та митно-правове регулювання; визначення об'єкта митно-правового регулювання як поліструктурного; доведення доцільності приєднання до підходу, за яким митне право розглядається як підгалузь адміністративного права; виділення суб'єктної складової митного права. Аргументовано необхідність розкриття суті і змісту митно-правового регулювання в умовах існування високого рівня небезпек у взаємозв'язку із ризиками їх виникнення, що актуалізує питання встановлення і застосування адекватних заходів і засобів митно-правового регулювання та пріоритет його безпекової складової. Запропоновано визначити митне право як однойменну комплексну галузь права, основу якої складають норми відповідної підгалузі адміністративного

права. За таким підходом враховано упорядковуючий, переважно організаційний характер митно-правового регулювання, адміністративно-правову природу митно-деліктних відносин та відносин щодо гарантування законності діяльності митних органів, уведення до структури системи митно-правових відносин тих, які стосуються правоохоронної діяльності, а також взаємозв'язок із конституційно-правовими, фінансово-правовими, цивільно-правовими, господарсько-правовими та іншими відносинами.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1571. Попередні рішення в сфері митної справи: монографія / А. В. Макаренко, Д. В. Приймаченко; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро: Ун-т мит. справи та фінансів, 2022. — 173 с. — (Митна політика). — Бібліогр.: с. 154-173. — укр.

Досліджено особливості правового регулювання порядку прийняття та застосування попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи. Проведено періодизацію правового регулювання попередніх рішень у сфері митної справи. Обґрунтовано існування окремого правового інституту митного права — попередні рішення у сфері митної справи. Проаналізовано чинне законодавство та визначено прогалини і колізії у правовому регулюванні порядку прийняття попередніх рішень щодо застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи. Значну увагу приділено аналізу адміністративних процедур із виокремленням стадій та процедурних дій щодо прийняття попередніх рішень: про класифікацію товарів, у тому числі комплектних об'єктів, згідно з УКТ ЗЕД, щодо визначення країни походження товару, на поміщення товарів в митні режими переробки товарів на митній території, за межами митної території.

Шифр НБУВ: VA863612

Див. також: 1.C.147, 1.Y.1239, 1.Y.1360, 1.Y.1363, 1.Y.1365, 1.F.1397, 1.X.1418, 1.X.1498, 1.X.1756

Правове регулювання господарства

1.X.1572. Авіаційний бенчмаркінг в системі підготовки фахівців у галузі права / Д. О. Беззубов, К. С. Куц // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 9-16. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета дослідження — розгляд питання авіаційного бенчмаркінгу як елемента підготовки юристів у сфері авіації, визначення міри впливу інституціональних та технічних інструментів на стан підготовки юристів у сфері авіації та їх фактичної готовності до виконання завдань із забезпечення безпеки авіації. Використано основні наукові методи системного аналізу, формальної логіки та метод класифікацій. Метод системного аналізу застосовано відповідно для визначення сучасного стану законодавства у сфері підготовки юристів. Метод формальної логіки надав змогу визначити наукові погляди на категорії правових елементів бенчмаркінгу в сфері авіації. Метод класифікації надав можливість визначити шляхи подальшого удосконалення інституціональних прийомів щодо впливу на регулювання підготовки фахівців-юристів у сфері авіації з позицій бенчмаркінгу. Дослідження питання підготовки юристів у сфері авіації з позицій бенчмаркінгу надають змогу визначити шляхи і методи мінімізації впливу негативних факторів і ризиків процесу виконання льотного завдання на стан правової захищеності учасників льотного процесу. Результати дослідження, викладені в даному дослідженні, надають змогу визначити подальші кроки в дослідженні проблем правових аспектів формування та контролю підготовки фахівців-юристів у сфері авіації. Обговорені проблеми авіаційного бенчмаркінгу є прикладними з позицій розвитку повітряного права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1573. Адміністративно-правове регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у сферах енергетики та комунальних послуг: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Р. І. Раїмов; Сумський державний університет. — Суми, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено особливості адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у сферах електроенергетики та комунальних послуг. Встановлено поняття природних монополій та визначено правовий статус суб'єктів природних монополій. Розглянуто діяльність суб'єктів природних монополій як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Запропоновано авторське визначення адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів природних монополій. Встановлено ознаки, за якими діяльність суб'єктів природних монополій підлягає адміністративно-правовому регулюванню і виступає його об'єктом. Розглянуто систему державних органів, що здійснюють адміністративно-правове регулювання діяльності суб'єктів природних монополій. Визначено основні адміністративно-правові засоби регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у сфері електроенергетики та комунальних послуг. Розглянуто ліцензійні умови здійснення господарської діяльності у сферах енергетики та комунальних послуг. Встановлено, що ліцензування поєднує різні засоби правового регулювання.

Визначено поняття публічного інтересу. Досліджено забезпечення публічного інтересу як принцип адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів природних монополій. Встановлено, що суб'єкти природних монополій як суб'єкти господарювання забезпечують не тільки приватний, а й публічний інтерес. Проаналізовано практику Європейського суду з прав людини у сфері забезпечення справедливого балансу між публічними та приватними інтересами в регулювання діяльності суб'єктів природних монополій. Встановлено, що під час визначення публічного інтересу уряд користується певним полем розсуду. Також встановлено, що публічний інтерес має відповідати розумінню справедливості та законності.

Шифр НБУВ: RA442427

1.X.1574. Адміністративно-правове регулювання економіки України в кризових умовах: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / В. Б. Крикун; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса, 2019. — 32 с. — укр.

Здійснено системне комплексне дослідження проблем адміністративно-правового регулювання економіки України в кризових умовах, а саме: визначено поняття та зміст адміністративно-правового регулювання економіки; здійснено історико-правовий огляд становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання економіки, розкрито економіко-правову природу кризової економіки та охарактеризовано її як об'єкт адміністративно-правового регулювання; досліджено елементи механізму адміністративно-правового регулювання економіки України в кризових умовах, зокрема досліджено принципи, функції та методи адміністративно-правового регулювання економіки України в кризових умовах; вивчено та узагальнено систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання економіки України в кризових умовах, зокрема органи державної влади та управління загальної компетенції, органи державної влади та управління спеціальної компетенції, органи судової влади в системі суб'єктів адміністративно-правового регулювання економіки України в кризових умовах, а також означено механізм взаємодії суб'єктів адміністративно-правового регулювання економіки України в кризових умовах; визначено напрями удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання економіки України в кризових умовах через характеристику чинників, що впливають на ефективність такого регулювання, удосконалення правових актів та організаційних основ регулювання, а також використання зарубіжного досвіду у досліджуваній сфері. Вироблено систему теоретико-методологічних, організаційних, правових положень та обґрунтовано наукові результати у сфері адміністративного права, що вирішують наукову проблему адміністративно-правового регулювання економіки України в кризових умовах.

Шифр НБУВ: RA442782

1.X.1575. Адміністративно-правові засади державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень у період воєнного стану / В. В. Нікітін // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 55-62. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — комплексний аналіз теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практичної реалізації державними реєстраторами України своїх повноважень у сфері державної реєстрації речових прав у період воєнного стану. Методи дослідження: використано діалектичний, системний та порівняльно-правовий. Досліджено процедурні особливості реєстраційного провадження у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень у період воєнного стану та встановлено необхідність удосконалення та подолання правових колізій в нормативно-правових актах визначеної сфери діяльності. На основі комплексного аналізу теоретико-правових засад, нормативних основ і практичної реалізації державними реєстраторами своїх повноважень у сфері державної реєстрації речових прав у період воєнного стану виявлено проблеми недосконалості нормативних актів та акцентовано на можливих варіантах удосконалення законодавства у визначеній сфері.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1576. Будівельне право: теорія та практика містопланування та містобудування: зб. наук. пр. Вип. 4. [За матеріалами Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції «Будівельне право», (Київ, 20 листопада 2020 року)] / ред.: П. М. Куліков, В. А. Негода, А. А. Ключко, О. Л. Копиленко, М. Бялас, П. Мьоллер, Т. Вайзе, І. А. Безклубий, О. В. Гаран, М. М. Дьомін, Йелда Айдін Тюрк, Ю. Кобиларчик, Р. С. Кірін, М. Крупа, Д. Кузнієрз-Крупа, А. М. Мамедов, І. О. Мамонтов, Є. В. Перегуда, О. А. Похиленко, В. О. Плоский, Н. А. Сердюк, В. В. Ткаченко, Г. М. Тонкачев, О. А. Халабуденко, Є. О. Харитонов, Д. О. Чернишев; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури, Польська академія наук, Фонд Ебергарда Шьока, Фонд підтримки будівельної галузі, Фонд Ганса Зайделя, Краківський політехнічний ун-т імені Тадеуша Костюшки, Караденізьський технічний університет, Ташкентський інститут інженерів іригації та механізації сільського господарства. — Київ, 2020. — 191 с. — укр.

Представлено матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції «Будівельне право». Розглянуто актуальні питання теорії та практики містопланування та містобудування,

модернізації будівельного законодавства, питання реформування законодавчо-нормативної бази реалізації програм і проєктів комплексної реконструкції застарілої забудови. Висвітлено деякі аспекти щодо захисту прав громадян у сфері будівництва за позовами громадських об'єднань, правового забезпечення відновлення життєдіяльності міст на сході України. Розтлумачено механізм правового регулювання державного фінансового планування у сфері містобудування, питання реєстрації прав власності на нерухомість та її правові наслідки тощо.

Шифр НБУВ: B359454/4

1.X.1577. Енергетична бідність в державах ЄС й Україні: сучасні тенденції та пріоритети боротьби в Україні / С. П. Завгородня // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 1/2. — С. 77-111. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Здійснено аналіз сучасних тенденцій забезпечення доступності енергії для населення в державах ЄС та Україні на основі використання показників, які застосовуються для моніторингу досягнення Цілі 7 (Goal 7: Affordable and Clean Energy) Європейською Комісією, а також показників з виявлення енергетично бідного населення, які представлено Обсерваторією з енергетичної бідності ЄС. Завдяки проведеному дослідженню з'ясовано, що найбільш послідовно заходи по реалізації Цілі 7 «Доступна та чиста енергія» впроваджують у таких державах ЄС, як Франція, Велика Британія, Польща, Ірландія, Латвія, Естонія. В Україні в останні роки відбувається динаміка зі зменшення споживання енергії в домогосподарствах, проте частка населення, що не має змоги утримувати будинок належним чином теплим є на досить високому рівні. Попри збільшення частки споживання відновлюваної енергії домогосподарствами у валовому кінцевому споживанні її обсяги залишаються на досить низькому рівні у порівнянні з «передовими» державами ЄС у цій галузі. Використання показників з оцінювання поширення енергетичної бідності засвідчують, що в Україні значна частка домогосподарств через недостатність коштів не мали змоги оплатити рахунки за житло та необхідні послуги з його утримання або оплати газу для приготування їжі, що є вищим більш, як у два рази за аналогічний показник в державах ЄС, які послідовно проваджують заходи щодо забезпечення доступності енергії для населення; частка населення, що не може утримувати будинок належним чином теплим, є вищою у 2,7 — 8,7 рази, ніж у зазначених державах ЄС. Таку ситуацію в Україні спричиняють ряд факторів: низький рівень доходів населення (наприкінці 2020 р. рівень бідності збільшився до 45 %, в той час як ризик виникнення бідності в Польщі в 2018 р. становив 18,9 %); досить низький рівень житлових умов в порівнянні з досліджуваними державами ЄС і енергоефективності будівель (в Україні серед будівель, що пройшли енергетичну сертифікацію, найвищий клас енергоефективності «А», встановлено лише 14 житловим будинкам, тоді як у Франції такі будівлі в цілому становили 8 %). Але при цьому рівень цін на енергоресурси для населення в Україні, у порівнянні з державами-членами ЄС, є значно нижчим.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1578. Legal principles of ensuring mental stability of aircrews of civil aircraft / D. O. Bezzubov, F. E. Guseinova // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 9-15. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Мета дослідження — комплексний правовий аналіз існуючої системи засобів забезпечення психічної стійкості екіпажів повітряних цивільних суден при виконанні льотного завдання, визначення міри впливу інституціональних інструментів на стан підготовки екіпажів для виконання льотного завдання та психологічної стійкості при стресових ситуаціях. Використано основні наукові методи системного аналізу, формальної логіки та метод класифікації. Метод системного аналізу застосовано відповідно для визначення сучасного стану законодавства у сфері забезпечення психологічної стійкості екіпажів повітряних цивільних суден. Метод формальної логіки надав змогу визначити наукові погляди на категорії правових елементів регулювання та допуску до виконання льотного завдання екіпажів цивільних повітряних суден. Метод класифікації надав можливість визначити шляхи подальшого удосконалення інституціональних прийомів щодо впливу на регулювання психічної та психологічної стійкості екіпажів цивільних повітряних суден. Дослідження питання психологічної стійкості екіпажів повітряних цивільних суден надає змогу визначити шляхи і методи мінімізації впливу негативних факторів і ризиків процесу виконання льотного завдання на стан захищеності учасників льотного процесу. Результати дослідження, викладені в даному дослідженні, надають можливість визначити подальші кроки в дослідженні проблем правових аспектів формування та контролю психологічної стійкості екіпажів цивільних повітряних суден. Обговорені проблеми психічної стійкості екіпажів повітряних цивільних суден є прикладними з позиції розвитку повітряного права. Вони є частиною правової сфери забезпечення безпеки польотів. Професійна діяльність пілота є складною системою інтелектуальних дій.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.У.270, 1.У.292, 1.У.399, 1.У.791-1.У.792, 1.У.813, 1.У.1140, 1.X.1824, 1.Ц.1890

Правове регулювання у сфері освіти, науки, культури

1.X.1579. Державна політика у сфері охорони об'єктів культурної спадщини: політико-правовий аспект / О. А. Менська // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 57-62. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто особливості державної політики у сфері охорони об'єктів культурної спадщини, зокрема, з позиції політико-правового аспекту. Сучасна наука розглядає питання, пов'язані з об'єктами культурної спадщини під різними ракурсами, залежно від предметного регулювання. На сьогодні об'єкти культурного надбання досліджують у межах багатьох галузей, які вивчають не тільки актуальні аспекти щодо механізму їх збереження та популяризації, але правового захисту й охорони, а також проблем щодо державного регулювання. Це спричиняє виокремлення низки підходів державної політики у питаннях охорони культурної спадщини, яка знаходиться на тимчасово окупованих територіях України, захисту та збереження як їх самих, так і їх автентичності. Актуальність досліджуваного питання значно посилилася через загострену ситуацію, в якій перебуває Україна з часу окупації частини її території. Це зумовлює органічну потребу в удосконаленні політики держави у питаннях охорони та збереження культурного надбання України, в тому числі на рівні законодавства. Станом на тепер не можна відчувати законодавчий брак у стосунку до законів, які б регламентували питання охорони вітчизняного культурного надбання, функціонування культурної сфери та захисту усієї пам'яткоохоронної галузі. Здійснений аналіз прийнятних останнім часом нормативно-правових актів доводить бажання та наміри вітчизняного політикуму закласти ключові стратегічні напрями в удосконаленні сфери охорони національного культурного надбання. Заслужує на увагу проєкт Закону України «Про засади державної політики перехідного періоду», у якому пропонуються заходи, що стосуються захисту культурних цінностей. Авторка висловила сподівання щодо стану державної політики у сфері охорони об'єктів культурної спадщини із акцентом уваги на політиці України відносно об'єктів, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, зокрема, наголошено на важливості здійсненого кроку нашої держави у питаннях міжнародного впливу на країну-агресора задля збереження культурних цінностей на окупованій території України, що мало наслідком ратифікацію Другого протоколу до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 р.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1580. Організаційно-правові засади управління фізичною культурою та спортом в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Л. В. Романенко; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено проблеми організаційно-правових засад управління фізичною культурою та спортом (ФКС) в Україні на сучасному етапі державотворення. Проаналізовано інституційний механізм публічного управління цією сферою, вивчено функції Міністерства молоді та спорту України, визначено пріоритетні види контролю у сфері ФКС та здійснено їх змістовне наповнення. Укреслено певні проблемні питання управління сферою ФКС в Україні та запропоновано шляхи їх вирішення.

Шифр НБУВ: РА443079

1.X.1581. Публічне управління середньою освітою: досвід Китаю та США / В. І. Кабанов // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 12-17. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — критичний оглядовий аналіз і виявлення особливостей моделей публічного управління середньою освітою в економічно розвинутих державах світу — Китаї та США. Актуальність вибору Китаю та США для аналізу наявного досвіду управління середньою освітою зумовлена різними умовами й підходами до публічного адміністрування соціальної сфери в цілому, а також — схожим високим рівнем організації та функціонування середньої освіти, що має прояв у рейтингових показниках підготовки школярів. Уперше введено у вітчизняний науковий обіг і проаналізовано праці закордонних дослідників, присвячені питанням публічного управління середньою освітою в Китаї (М. А. Гульові, Ці Мінянь, Чень Чжаомін, Лі Сюй, В. А. Штурби й С. С. Васильєва) і США (Н. Г. Типенко, Д. Б. Джон-стоуна, Г. Гранта). Досліджено чинне законодавство, що регулює галузь середньої освіти в Китаї та США: Закон КНР «Про обов'язкове навчання» (1986), Довгострокову програму КНР з реформ і розвитку освіти на 2010 — 2020 рр. (2002), план «Модернізація сільських початкових і середніх шкіл у центральних і західних регіонах країни», проєкт «Сучасне дистанційне навчання в сільських початкових і молодших класах середньої школи», Закон США «Про початкову та середню освіту» (1965) (ESEA), Закон США «Про шкільну реформу» (2001), програму «Освітні центри місцевих громад XXI століття». Продемонстровано різні підходи до державного регулювання середньої освітою в Китаї та США, наголошено на необхідності дебіюрократизації, децентралізації та підвищення ефективності чинних механізмів організаційного та правового регулювання середньою осві-

тою в обох країнах. Наголошено на можливості досягнення суттєвих успіхів у публічному управлінні середньою освітою виключно в поєднанні централізованого й децентралізованого підходів, державного патронажу та публічно-приватного партнерства й залучення незалежних експертів і науковців до розробки та впровадження освітянських реформ.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1582. П'ятнадцять юридичні читання. Правове забезпечення розвитку освіти і науки в контексті євроінтеграції України: матеріали міжнар. наук. онлайн-конф., 1 — 2 квіт. 2020 р. / ред.: В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, Б. І. Андрушишин, О. В. Скрипнюк, В. Г. Пилипчук, О. В. Бучма, Н. М. Пархоменко, О. В. Бабкіна, Р. М. Бернидуб, А. А. Карнаух, В. Г. Лавриненко, О. В. Макарова, Р. С. Огірко, Н. М. Оніщенко, В. Ю. Стешенко, Г. М. Горбін; НАН України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Науково-дослідний інститут інформатики і права, Національна академія правових наук України, Громадська організація «Феміда», Центр правової освіти і науки. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. — 216 с. — укр.

Визначено загальноцивілізаційні тенденції розвитку науки і освіти та теоретико-правові основи їх правового забезпечення. Досліджено історію законодавства про освіту і науку в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз. Розглянуто питання державного регулювання розвитку політичної освіти та науки в Україні в контексті євроінтеграції. Наведено державно-правові орієнтири розвитку освіти і науки України на сучасному етапі євроінтеграційних процесів. Зазначено висновки трибуни молодого вченого.

Шифр НБУВ: ВА865485

1.X.1583. Роль та значення індустрії туризму й гостинності у розвитку територій, громад, держави: монографія / Ю. Б. Миронов, М. Ю. Барна, Б. М. Мізюк, І. Г. Смирнов, О. О. Любіцева, І. М. Білецька, І. М. Мельник, В. С. Морозович, М. У. Topornytska, J. Rakowska, Л. В. Транченко, О. М. Транченко, Н. В. Белоусова, О. О. Скоростецька, О. І. Трохимець, Т. В. Шелемєтєва, І. О. Тучковська, О. V. Hladkyi, Г. М. Агеєва; ред.: М. Ю. Барна; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: ЛТЕУ, 2022. — 263 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано проблеми розвитку індустрії туризму та гостинності в Україні, зосереджено увагу на інноваційній діяльності у сфері туристичного та готельно-ресторанного бізнесу. Описано комплексний розвиток м. Кам'янець-Подільський як туристичної дестинації з ресурсами національно-патріотичного та меморіального туризму. Запропоновано вектори сталого розвитку туризму й гостинності, окреслено напрями формування та розвитку національного туристичного продукту, проаналізовано світову та вітчизняну практику розвитку інклюзивного туризму. Запропоновано організаційні, соціально-економічні та маркетингові важелі розвитку індустрії туризму та гостинності, які уможливили б ефективне управління в галузі, забезпечуючи підвищення ефективності та конкурентоспроможності вітчизняної економіки загалом. Надано оцінку та рекомендації щодо розвитку індустрії туризму та гостинності.

Шифр НБУВ: ВА863398

1.X.1584. Сучасний заклад вищої освіти як науково-інноваційний центр / М. Г. Луцький // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 200-209. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтувати особливості інноваційного розвитку як пріоритету державної політики України та визначити основні шляхи розбудови сучасного закладу вищої освіти як науково-інноваційного центру. Для досягнення визначеної мети було використано загальні та спеціальні наукові методи. Використання цих методів наддало змогу окреслити проблеми інноваційного розвитку сучасної вищої освіти та науки, перетворення вітчизняних університетів у центри інноваційного розвитку. Підкреслено необхідність унормування правових, економічних та організаційних засад державного регулювання інноваційної діяльності. Відзначено провідну роль закладу вищої освіти як унікальної соціальної інституції, що забезпечує створення та розвиток інтелектуального потенціалу держави. Проаналізовано засади розбудови Національного авіаційного університету як інноваційного центру освітньої та авіаційно-космічної галузі, сформульовано основні засоби, методи та процедури такої розбудови. Окреслено стратегічні принципи інноваційного розвитку Національного авіаційного університету, охарактеризовано критерії системного оцінювання його інноваційного потенціалу та визначено базові пріоритети розвитку з урахуванням глобальних викликів. Акцентовано увагу на проблемах інноваційного розвитку науково-педагогічного персоналу в умовах цифровізації суспільства. Узагальнено наукові погляди на сучасні університети як науково-інноваційні центри, які забезпечують унікальну функцію інтеграції суспільства знань шляхом забезпечення взаємодії з генерації, обміну та трансферу знань. Обговорено проблеми

інноваційного розвитку системи вітчизняної вищої професійної освіти та шляхи їх розв'язання.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.У.1286, 1.Ч.2148

Правове регулювання у сфері охорони здоров'я

1.Х.1585. Адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. М. Новицька; Сумський державний університет. — Суми, 2019. — 19 с. — укр.

Вивчено суть і особливості адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні та визначено напрями його вдосконалення. Розкрито історичні аспекти становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні. Сформульовано авторське визначення поняття «адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні», класифіковано джерела і виділено принципи адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини. Особливу увагу приділено поняттю та видам адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні. Охарактеризовано суб'єкти, об'єкт та зміст як елементи адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні. Розглянуто існуючі підстави виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини та визначено можливість впровадження окремих його положень у національне законодавство. Сформульовано напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні.

Шифр НБУВ: РА442426

1.Х.1586. Адміністративно-правові відносини у сфері охорони здоров'я в Україні: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / С. В. Книш; Тернопільський національний економічний університет. — Тернопіль, 2019. — 36 с. — укр.

Комплексно досліджено адміністративно-правові відносини у сфері охорони здоров'я в Україні. Розкрито суть адміністративно-правових відносин у сфері охорони здоров'я. Виявлено проблеми й уточнено критерії розмежування адміністративних та інших правовідносин, що виникають у сфері охорони здоров'я в Україні. Визначено основні підходи до класифікації адміністративно-правових відносин у сфері охорони здоров'я в Україні за напрямом їх розвитку. Охарактеризовано сучасний стан адміністративно-правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я в Україні. Охарактеризовано елементний склад структури адміністративно-правових відносин у зазначеній сфері. Розкрито систему й особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів, яких наділено та не наділено владними повноваженнями з питань охорони здоров'я. Визначено об'єкт, розкрито зміст і охарактеризовано суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері охорони здоров'я в Україні. Розглянуто систему принципів адміністративно-правового забезпечення відносин у сфері охорони здоров'я в Україні. Визначено поняття та види адміністративно-правових форм і методів забезпечення відносин у сфері охорони здоров'я в Україні. Охарактеризовано адміністративні процедури у сфері охорони здоров'я й особливості їх реалізації. Розкрито способи забезпечення законності у сфері охорони здоров'я в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я та розглянуто можливість його використання в Україні. Визначено перспективи модернізації державного управління у сфері охорони здоров'я в Україні на законодавчому й організаційному рівнях у контексті європейської інтеграції.

Шифр НБУВ: РА443254

1.Х.1587. Механізми державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Д. В. Турчак; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає у теоретико-практичному обґрунтуванні особливостей застосування механізмів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України та розробці практичних рекомендацій для удосконалення діяльності органів влади у даній сфері. Удосконалено ідентифікацію державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, яку варто розуміти як структуру організаційно-економічного характеру на взаємовигідних умовах для державної системи та підприємств, бізнес-структур та суб'єктів приватної сфери медицини, яку створено на основі законодавства та юридичних договорів, нормативно-правових актах, при втіленні програм соціального та медичного характеру. Такі процеси надають змогу об'єднувати державні та приватні ресурси, що підвищуватиме ефективність застосування потенціалів, розподілення та зведення до мінімуму будь-якого ризику у сфері партнерських відносин між державою і бізнесом та впровадження інновацій-

них засобів у межах охорони здоров'я. Досліджено наявність базових умов в Україні для використання різних форм реалізації проектів ДПП та, як результат, з'ясовано, що однією з найбільш доцільних форм реалізації проектів державно-приватного партнерства є консесія, на другому місці — управління. Запропоновано створити інституцію при Кабінеті Міністрів України з реалізації ДПП, яка зможе документально супроводжувати проекти у сфері охорони здоров'я. У межах PFI формуються консорціум між державою і приватним сектором — створюється спеціальна проектна компанія (Special Purpose Vehicle — SPV). В SPV включено інвесторів з приватного сектора, у тому числі будівельні підприємства, надавачі послуг і кредитні організації. Фінансування консорціуму спрямовано на будівництво об'єкта і проведення технічного обслуговування протягом життєвого циклу контракту. Також при цьому розробляється дорожня карта, яка відображає мету і способи реалізації в межах консорціуму.

Шифр НБУВ: РА442264

1.Х.1588. Основи медичного права. Альбом схем: навч. посіб.: [для студентів ВНЗ] / О. О. Грін. — Ужгород: Сабов А. М., 2020. — 377 с. — Бібліогр.: с. 362-377. — укр.

В умовах сучасного розвитку українського суспільства надзвичайної актуальності набуває проблема правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я. Її актуальність значно посилюється в умовах проведення медичної реформи, а саме трансформації первинної ланки, оптимізації мережі медичних закладів, запровадження електронної системи охорони здоров'я та реформування системи екстренної медичної допомоги. Зауважено, що сучасне правове регулювання медичних відносин в Україні не достатньою мірою враховує конкретні аспекти медичної діяльності, не забезпечує якісний лікувальний процес, не надає можливості медичним працівникам та пацієнтам ефективно реалізувати свої права і обов'язки. Особливої гостроти вказана проблема набуває на сучасному етапі трансформації системи охорони здоров'я, який стосується правового регулювання діяльності постачальників вторинної та третинної медичної допомоги, автономізації всіх закладів охорони здоров'я, утворення госпітальних округів та запровадження гарантованого державою пакету медичних послуг. Окрему увагу приділено основам фармацевтичного права.

Шифр НБУВ: ВА865113

1.Х.1589. Попередження стигми та дискримінації щодо ВІЛ-інфікованих військовослужбовців Збройних Сил України: навч. посіб. / С. Л. Литовка, О. М. Іванько, Ю. М. Дедугат, І. В. Огороднійчук, А. А. Кожокору; Командування медичних сил Збройних сил України, Українська військово-медична академія. — Київ: Да Вінчі, 2022. — 143 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто стигматизацію і дискримінацію як найважливіші й найпоширеніші проблеми, з якими стикаються ВІЛ-позитивні та хворі на СНІД люди, в тому числі військовослужбовці. Містить рекомендації медичним працівникам щодо запобігання та протидії дискримінації ВІЛ-інфікованих військовослужбовців з урахуванням специфіки їх діяльності. Розглянуто особливості міжнародного законодавства з питань подолання стигми та дискримінації людей, які живуть із ВІЛ (ЛЖВ). Досліджено особливості епідемічного процесу ВІЛ-інфекції і СНІДу серед військовослужбовців Збройних сил України. Увагу приділено алгоритмам обстеження на ВІЛ-інфекцію з використанням швидких (експрес) тестів для виявлення антитіл до ВІЛ.

Шифр НБУВ: ВС70823

1.Х.1590. Права регламентація медичного туризму в Україні: / Т. М. Ямненко, А. С. Змієвська // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 140-144. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета роботи — здійснити аналіз сучасного стану розвитку медичного туризму у розрізі переаг та викликів. Методи дослідження: логічний, формально-догматичний, порівняльно-правовий та ін. Визначено термін «медичний туризм», досліджено механізм правового регулювання медичного туризму. Обговорено можливості застосування різних доктринальних підходів до пояснення поняття «медичний туризм», «лікувально-оздоровчий туризм», впровадження туристичної діяльності та застосування до цих понять правового механізму.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.Х.1591. Правове регулювання забезпечення лікарськими засобами в умовах війни (теоретико-правовий огляд) / В. В. Костицький, А. А. Суходольська // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 51-58. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано національне та зарубіжне законодавство, яке регулює основні засади забезпечення лікарськими засобами в умовах війни. Мета роботи — дослідити нормативно-правові акти та стандарти як на рівні національного, так і міжнародного права, теоретико-правові, етичні, моральні засади забезпечення лікарськими засобами в надзвичайних ситуаціях та в умовах війни. З метою визначення засад та умов дотримання державою конституційних обов'язків і ратифікованих Верховною Радою міжнародних договорів досліджено основні права людини і громадянина, а також повноваження органів виконавчої влади, органів військово-цивільної адміністрації, воєнних лікарів, прав

волонтерів в умовах надзвичайного або воєнного стану в Україні; на підставі повного та всебічного вивчення проблем реалізації правих норм у сфері забезпечення лікарськими засобами сформульовано системні висновки і пропозиції, які визначають шляхи вдосконалення функціонування правового механізму у цій сфері суспільних відносин. Встановлено, що правове регулювання забезпечення лікарськими засобами потребує комплексного аналізу законодавства та практики його застосування, а також вироблення єдиного механізму реалізації забезпечення лікарськими засобами з урахуванням локальних особливостей реалізації права та функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування під час надзвичайних подій або воєнного стану.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1592. Doctor and patient: two parties of one conflict / A. S. Biduchak // Буков. мед. вісн. — 2022. — 26, № 2. — С. 77-80. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Проаналізовано та визначено основні специфічні ознаки та види виникнення конфлікту в медицині між лікарем та пацієнтом у системі теоретико-правових відносин. Показано основні погляди на поняття «дефектна робота медиків», що є порушенням норм медичної етики і медичного права у наданні медичних послуг. Висновки: встановлено основні специфічні ознаки та види виникнення конфлікту, які впливають на відносини між лікарем та пацієнтом. Створення правової та інформаційної бази для врегулювання й вирішення конфліктів у медичній галузі є нагальною потребою в державі, що сприятиме підвищенню ступеня довіри пацієнта до системи охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: Ж15712

1.X.1593. The single medical space in the paradigm of ensuring the right to practice in traditional and alternative medicine / I. M. Sopilko, T. M. Yamnenko // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 127-132. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Мета роботи — надати визначення терміну «народна та нетрадиційна медицина», дослідити механізм правового регулювання народної та нетрадиційної медицини. Методи дослідження: документальний аналіз і синтез, порівняльного аналізу, об'єктивної істини, пізнавально-аналітичний тощо. Охарактеризовано та розкрито найбільш ефективні механізми вирішення проблемних питань, пов'язаних із реалізацією права на заняття народною і нетрадиційною медициною. Запропоновано спосіб вирішення проблем щодо формування єдиного медичного простору, який має здійснюватись у межах парадигми медичного права України. Це важливо і для єдиного медичного простору, задля заняття народною і нетрадиційною медициною, і для становлення медичного права. Обговорено можливості застосування різних доктринальних підходів до пояснення понять народна та нетрадиційна медицина та застосування до цих понять правового механізму. Незважаючи на динамічний розвиток медичної науки, застосування народної і нетрадиційної медицини для підтримання здоров'я є поширеним і сьогодні. Проте, українське законодавство не містить норм щодо правового регулювання таких відносин. Правова невизначеність викликає можливість реалізації прав на підставі законодавства, що не враховує особливості таких правовідносин. В умовах бурхливого розвитку медичних знань та зростання чисельності звернень пацієнтів до народної медицини важливим є розроблення механізмів, з однієї сторони, захисту інтересів особи, що одержала дозвіл на зайняття народною медициною (цілительством). Потреба в дослідженні надання медичної допомоги лікарем нетрадиційної та народної медицини зумовлена виникненням як етичних, так і правових проблем для пацієнта. Шифр НБУВ: Ж73401

Правове регулювання у сфері соціального забезпечення

1.X.1594. Захист соціальних прав: монографія / Я. Я. Мельник; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Центр проблем імплементації Європейського соціального права. — Одеса: Гельветика, 2022. — 223 с.: іл. — укр.

Комплексно висвітлено проблеми соціального права і підходів до правової охорони та захисту соціальних прав. Розкрито вчення захисту соціальних прав через процесуальний інститут у контексті форм, способів, підстав та предмета захисту соціальних прав. Це надало можливість автору насамперед проаналізувати процесуальну форму на предмет придатності до забезпечення декларованих гарантій та стандартів захисту соціальних прав в Україні. Досліджено проблеми захисту соціальних прав у деяких категоріях судових справ та певних категорій осіб, а також проаналізовано шляхи вирішення проблеми захисту соціальних прав в Україні у євроінтеграційних умовах.

Шифр НБУВ: ВА863580

1.X.1595. Історичні та організаційно-правові основи формування вітчизняної системи публічного управління соціальним захистом / А. Г. Мелконян // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 1/2. — С. 48-57. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розкрито і проаналізовано історичні та організаційно-правові основи формування вітчизняної системи публічного управління соціальним захистом. Запропоновано авторську хронологію становлення вітчизняної системи публічного управління соціальним захистом, яка складається з п'яти етапів, які охоплюють понад тисячу років. Відповідно розкрито, що публічне управління у сфері соціального захисту в Україні має досить тривалу історію від церковного добродійства у середньовіччя та модерну до виникнення державних інститутів і формування повноцінної законодавчої бази у незалежній країні. Виявлено, що фундаментом розвитку національного соціального законодавства у сфері публічного управління соціальним захистом є різного роду міжнародні соціальні акти, які мають як регіональний, так і світовий рівні. Відповідно, доведено, що вітчизняна нормативно-правова база здійснення публічного управління у досліджуваній сфері досить розгалужена, проте виходячи з євроінтеграційної стратегії нашої держави, вона передбачає приведення її у відповідність з міжнародно-правовими, в тому числі з європейськими стандартами. Обґрунтовано, що попри наявну цілісну систему органів публічного управління соціальним захистом в Україні, проте це не виключає необхідність удосконалення системи органів влади, організаційно-правових основ її функціонування.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1596. Ключові компоненти соціальної політики стосовно дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування / С. В. Вишновецька // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 91-98. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — визначити ключові компоненти соціальної політики стосовно дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у порівняльному аспекті, та виділити її основні тенденції в сучасний період. Методи дослідження: документального аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, пізнавально-аналітичний, а також методи систематизації та узагальнення. Проаналізовано проблемні аспекти соціальної політики України стосовно дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Відстоює позицію, що потрібен системний підхід для забезпечення ефективної реалізації соціальної політики стосовно дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1597. Конституційно-правові засади організації надання соціальної допомоги: польський досвід для України / А. В. Матвійчук, І. М. Риженко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 69-75. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження кореляції конституційно-правових засад і практичної організації соціальної допомоги у Республіці Польща. У зв'язку з цим заявлено досягнення таких завдань: визначити конституційно-правові засади регулювання соціального забезпечення в Польщі; з'ясувати відповідні цим засадам механізми практичної організації й надання соціальної допомоги. Використано аналітичний метод, а також метод узагальнення та системний у поєднанні з комплексним підходом. Встановлено, що конституційні принципи й нормативно-правові приписи, що стосуються соціальної сфери, у Польщі реалізуються як інститутами на рівні державної влади, так і місцевого самоврядування. Своєю чергою, це реально підтверджує прагнення Польщі не лише декларувати себе, але й реально бути соціально орієнтованою державою. Принциповою передумовою такого стану справ у соціальній царині є кореляція конституційно-правових засад і практики соціальної допомоги у Польщі. Обговорена для України нині проблематика організації й надання соціальної допомоги є особливо важливою у контексті неоголошеної війни, яка фактично вже понад вісім років триває на Сході нашої держави. Означена ситуація аргументує дослідницьку увагу до теорії і практики організації й надання соціальної допомоги. При цьому, спеціальний аналіз засвідчує, що на теоретичному рівні нині напрацьовано достатньо матеріалу для розуміння таких базових понять як-от «соціальна сфера», «соціальна політика» й «соціальна допомога». Натомість, є потреба у напрацьованні практичних механізмів наповнення вказаних концептів змістом, який би надавав громадянам країни відчуття соціальної захищеності.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1598. Механізми соціального партнерства у сфері соціального захисту учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. А. Кучер; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади соціального партнерства у сфері соціального захисту учасників антитерористичної операції та розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення процедур і технологій його реалізації в сучасних умовах суспільного розвитку. Запропоновано авторський підхід до соціального партнерства, як механізму, якого спрямовано на зниження напруженості у взаємовідносинах між різними соціальними групами та на політичну консолідацію органів влади всіх рівнів і органів місцевого самоврядування. Охарактеризовано систему державних та громадських інститутів та їх функцій

у сфері соціального захисту учасників АТО та ООС, що забезпечує якісну і повноцінну реалізацію соціальних прав учасників АТО та ООС шляхом залучення до цього процесу максимально кола соціальних партнерів. Запропоновано визначення соціального партнерства, яке спрямовано на досягнення консенсусу між різними сторонами соціального діалогу. Розроблено механізми співпраці державних служб із громадськими та волонтерськими організаціями, результатом чого має стати напрацювання більш ефективних інструментів розв'язання актуальних проблем у сфері захисту соціальних прав учасників АТО та ООС. Конкретизовано основні напрями, які потребують першочергово правового врегулювання, щодо впорядкування надання учасникам АТО та членам їх сімей щодо матеріальної допомоги та пенсійного забезпечення, надання психологічної підтримки, санаторно-курортного лікування, забезпечення житлом, дотримання трудових прав тощо; врегулювання цих питань потребує внесення змін до вже існуючого законодавства, а також розробки та видання нових нормативно-правових актів.

Шифр НБУВ: РА442399

1.X.1599. Організаційно-правові засади адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики в Україні: монографія / В. А. Медяник. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 405 с. — Бібліогр.: с. 381-405. — укр.

Досліджено організаційно-правові засади адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики в Україні. На основі аналізу міжнародного та вітчизняного законодавства, а також практики правозастосування запропоновано шляхи подальшого розвитку й удосконалення адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики в Україні. Розкрито особливості адміністративно-правового статусу центральних органів влади як суб'єктів реалізації державної соціальної політики та шляхи вдосконалення їх статусу. Висвітлено напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики в Україні в умовах децентралізації.

Шифр НБУВ: ВА863486

Фінансове право

1.X.1600. Вплив діяльності міжнародних фінансових організацій на розвиток національних правових систем / А. Р. Кузьмін // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 44-50. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз ролі впливу міжнародних фінансових організацій на правові системи різних країн, державну політику в різних сферах суспільного життя, дослідження нормативно-правової бази країн, що регулює взаємовідносини при співробітництві з Міжнародними фінансовими організаціями. Застосування описового методу надало змогу охарактеризувати міжнародні фінансові організації. За допомогою формально-юридичного методу було проаналізовано співробітництво країн з міжнародними фінансовими організаціями. Метод аналізу застосовувався для дослідження сучасного стану співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями. Зроблено висновок, що співробітництво різних країн з міжнародними фінансовими організаціями, прямо впливає на реалізацію одного з основних принципів міжнародного права — незалежності. Залучаючи іноземний капітал в бюджет, країни стають повністю залежними від волі кредиторів, які в свою чергу діють виключно в своїх інтересах. І хоча в деяких сферах економічного життя країни може прослідковуватись певний прогрес, існує необхідність жорсткого правового регулювання діяльності міжнародних фінансових організацій в країні. Обговорено пошук та розроблення шляхів подолання наявних проблем у співробітництві країн з міжнародними фінансовими організаціями, а також дослідження норм, що регулюють такі відносини, задля успішної імплементації їх у національне законодавство України.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1601. Дискреція в правозастосуванні у фінансовому праві: [монографія] / А. А. Барікова; Національна академія внутрішніх справ. — Київ: Інтерсервіс, 2023. — 279 с. — Бібліогр.: с. 213-279. — укр.

Монографію присвячено актуальним питанням реалізації дискреції в застосуванні норм фінансового права. Запропоновано модель трансформованої публічної адміністрації, емпіричний вимір діяльності якої має ґрунтуватися на необхідності створення умов для взаємодії контролюючих органів з платниками шляхом створення можливостей для структуривання процесу співпраці в техніко-соціальному вимірі, а також розробки алгоритмів вирішення наявних актуальних питань. Деталізовано механізм здійснення такої дискреції в процедурному та процесуальному вимірах з урахуванням концепції його логічної формалізації. Використано зарубіжний досвід правової регламентації цього правового інституту, а також релевантну практику Європейського суду з прав людини, Верховного Суду та Конституційного Суду України.

Шифр НБУВ: ВА866034

1.X.1602. Концептуальні підходи до визначення поняття «віртуальні активи» в Україні та у світі / О. А. Ушинкіна // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 70-77. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — вивчення світових підходів до визначення поняття «віртуальні активи» для подальшого виокремлення та запозичення найбільш актуальних дефініцій в українське законодавство. Використано загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання, серед яких: методи аналізу та синтезу, які були використані для дослідження законодавства різних країн; порівняльно-правовий метод, який застосовано при зіставленні дубійменних правових норм; історико-правовий метод, за допомогою якого досліджено поетапний розвиток підходів до визначення поняття «віртуальні активи» у нормативно-правових актах. Окреслено світові підходи до визначення змісту поняття віртуальних активів; визначено та сформульовано основні тенденції у контексті визначення поняття «віртуальні активи». Обговорено дослідження зарубіжних підходів до правового визначення віртуальних активів та їх класифікації має суттєве значення для розроблення вітчизняного законодавства, яке лише частково відповідає актуальним тенденціям. Такими тенденціями є використання поняття «віртуальний актив» замість поняття «віртуальна валюта»; застосування прив'язки до технології розподіленого реєстру або подібної технології у дефініції поняття «віртуальний актив»; здійснення класифікації віртуальних активів на законодавчому рівні за функціональним критерієм. Українське законодавство у сфері регулювання віртуальних активів в частині дефініції та видів віртуальних активів не відповідає актуальним зарубіжним підходам, оскільки законодавець не враховує ряд важливих аспектів, які стосуються саме суті віртуальних активів.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1603. Правова характеристика міжнародних фінансових організацій як суб'єктів фінансової діяльності в Україні / А. Р. Кузьмін // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 83-90. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначення правової природи фінансової діяльності міжнародних фінансових організацій в Україні. Методи дослідження: загальнонаукові та спеціально-юридичні методи. Застосування описового методу надало змогу охарактеризувати поняття та правову природу державної фінансової діяльності. За допомогою формально-юридичного методу було проаналізовано основні принципи фінансової діяльності. За допомогою логічного методу було здійснено формулювання понять «фінансова система», «міжнародні фінанси». Зроблено висновок, що поняття «фінансова діяльність» розуміється як розподіл фондів коштів на публічні і приватні та їх взаємодія в межах фінансового права. Термін «фінансова діяльність держави» можна визначити як публічну діяльність відповідних державних органів щодо створення, розподілу та використання централізованих грошових фондів та створення оптимально-спонукальних умов для утворення, розподілу та використання децентралізованих грошових фондів у контексті виконання державою покладених на неї завдань. Також у результаті обговорень висловлено різні наукові позиції щодо наслідків (насамперед негативних для країни і суспільства в цілому) співробітництва між Україною та міжнародними фінансовими організаціями. Проаналізовано вплив процесу глобалізації на фінансову систему України. Досліджено суть поняття «фінансова система» та її основні складові.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1604. Проблеми розвитку фінансової системи України / І. П. Устинова, Н. О. Савліва, А. М. Бардачевська // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 100-105. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити проблемні питання правового регулювання певних економічних нововведень та визначити тенденції розвитку фінансової системи України. Дослідження проведено з використанням системи загальнонаукових і спеціально-наукових методів пізнання, що забезпечують об'єктивний аналіз досліджуваного предмету. Визначено головні особливості та проблемні аспекти запровадження нових економічно-правових форм та категорій у фінансову систему України. Обговорено сучасний стан, особливості формування та пошук перспективи подальшого розвитку фінансової системи України, досвід країн ЄС щодо впровадження в законодавчу базу основ регулювання крипто активів, а також зменшення навантаження, зміна системи, безумовний дохід громадян, нові програми для бізнесу, закон про віртуальні активи, нововведення для підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.У.451, 1.У.912, 1.У.954, 1.X.1495, 1.X.1608, 1.X.1612, 1.X.1761

Фінансові органи держави

1.X.1605. Адміністративно-правові основи фінансового контролю в Україні: теорія та практика: монографія

/ В. А. Бортняк. — Київ: Саміт-Книга, 2023. — 295 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблеми функціонування фінансової системи держави. На підставі комплексного аналізу теоретичних джерел, нормативно-правових актів, історичного досвіду, сучасного стану та зарубіжного досвіду регулювання фінансового контролю запропоновано найбільш прийнятні напрямки удосконалення адміністративно-правових засад фінансового контролю в Україні. Розкрито особливості здійснення фінансового контролю державними органами. Висвітлено роль органів місцевого самоврядування у сфері фінансового контролю в Україні.

Шифр НБУВ: ВА865664

Див. також: 1.У.528, 1.У.789

Бюджетне право

1.Х.1606. Формування та розвиток бюджетно-процесуальних правовідносин в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. М. Радченко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2019. — 20 с. — укр.

Роботу присвячено вдосконаленню теоретичних основ розвитку бюджетно-процесуальних правовідносин, їх класифікації, поліпшенню понятійного апарату бюджетно-правової науки та системи бюджетно-процесуальних правовідносин, розробці практичних рекомендацій щодо розвитку бюджетного законодавства в частині вдосконалення бюджетного процесу. Визначено суть бюджетно-процесуальних правовідносин; надано визначення процедури бюджетного процесу, удосконалено науковий підхід до класифікації бюджетно-процесуальних правовідносин; науково обґрунтовано розмежування бюджетно-процесуальних правовідносин та матеріальних бюджетних правовідносин і доведено похідну роль бюджетно-процесуальних правовідносин; охарактеризовано бюджетно-процесуальні норми, які регламентують реалізацію відповідних правовідносин; удосконалено науково-практичний підхід до належного законодавчого забезпечення бюджетно-процесуальних правовідносин шляхом детальнішої регламентації відповідальності за порушення бюджетного законодавства; з метою підвищення ефективності бюджетного процесу науково обґрунтовано та запропоновано розробити проект закону України «Про публічний борг».

Шифр НБУВ: РА442751

Правове регулювання державних прибутків

1.Х.1607. Адміністративно-правові засади реалізації державної податкової політики в Україні: монографія / А. О. Єфремов. — Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. — 363 с. — Бібліогр.: с. 324-361. — укр.

Наведено результати комплексного дослідження суті й особливостей адміністративно-правових засад реалізації державної податкової політики в Україні, а також шляхів їх удосконалення. Проаналізовано теоретико-правові та методологічні засади реалізації державної податкової політики в Україні. Надано загальну характеристику державної податкової політики як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Особливу увагу приділено аналізу системи суб'єктів реалізації державної податкової політики в Україні, характеристик форм і методів реалізації такої політики. Сформульовано конкретні пропозиції щодо адаптації адміністративного законодавства України до законодавства Європейського Союзу, оптимізації системи суб'єктів реалізації державної податкової політики, підвищення ефективності контролю за реалізацією державної податкової політики в Україні.

Шифр НБУВ: ВА863490

1.Х.1608. Імплементация європейських цінностей та технологій оподаткування в Україні: монографія / В. Л. Андрущенко, Т. В. Тучак, Л. М. Кашпур, І. А. Прокопенко, Н. М. Борейко, Т. О. Скоромцова, М. В. Стадник, Я. О. Ізмайлов, В. О. Осмяченко, С. І. Лекарь, Ю. В. Панура, О. С. Іванишина, І. І. Порохнюк, М. Дражанова; ред.: В. Л. Андрущенко; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. — 283 с.: рис., табл. — (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 142). — Бібліогр.: с. 269-283. — укр.

Монографія містить дослідження комплексу актуальних тем, пов'язаних з імплементациєю європейських цінностей та технологій оподаткування в Україні. У процесі виконання науково-дослідної теми розкрито соціально-перерозподільну функцію оподаткування, фіскально-адміністративні технології в Євросоюзі. Вказано напрями вирішення проблеми виведення прибутку в офшори. Звернено увагу на досвід імплементациї європейських цінностей та інноваційних технологій оподаткування в Чеській Республіці. Розраховано на науковців і практиків податкової справи, викладачів навчальних дисциплін фінансово-податкового циклу, аспірантів та магістрів і студентів, усіх, кого цікавить функціонування та перспективи розвитку вітчизняної податкової системи.

Шифр НБУВ: ВА865596

1.Х.1609. Понятійно-категоріальний апарат податкового права України: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. І. Байк; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 40 с. — укр.

В процесі комплексного аналізу понятійно-категоріального апарату податкового права України, а також проблемних питань, які виникають під час правового регулювання податкових правовідносин на основі податково-правових норм та настання відповідальності за порушення податкового законодавства, вироблено рекомендації законодавчого і науково-теоретичного змісту щодо вдосконалення податкового права України та його понятійно-категоріального апарату. Шляхом аналізу логічного, лінгвістичного, семантичного та філософського значення «поняття» і «категорії» визначено їх загальні та особливі ознаки. Зазначено, що у податковому праві для змістовної характеристики його понятійно-категоріального апарату вживаються терміни, що мають податково-правове наповнення, які за допомогою слова чи словосполучення використовуються у податковому законодавстві та вживаються в науці податкового права України. Визначено, що в податковому праві України терміни «поняття» і «категорія» за своїм значенням є такими, що доповнюють один одного, об'єднуючи і позначаючи відносини у сфері податків, зборів, платежів, а також є взаємозалежними та взаємодіючими. Вони складають систему, яку можна визначити як понятійно-категоріальний апарат податкового права України. Зосереджено увагу на тому, що для врегулювання податкових правовідносин потрібно використовувати терміни, закріплені в нормах податкового законодавства України, яке має містити елементи їх узгодженості та єдності з метою використання у ПК України щодо інших норм податкового законодавства. За допомогою методологічних інструментів визначено, що понятійно-категоріальний апарат податкового права є результатом розвитку податкових правовідносин, а також появою з цього приводу нових підходів у розумінні та поясненні змісту і понять та категорій, притаманних податковому законодавству. Визначено, що беззаперечний вплив на понятійно-категоріальний апарат податкового права України мають теорії податків, за допомогою аналізу яких розкрито їх суть, що містить у собі зміст, поняття, порядок та регулярність сплати, а також розвиток науки оподаткування. Констатовано про зародження податкових відносин у пострадянських країнах на основі досвіду зарубіжних країн, в яких теорії податків активно розвивались впродовж усього часу. Сьогодні в Україні податкове право є одним із нових правових інструментів у регулюванні національних ринкових відносин і разом з тим воно піддається частим змінам, які слід враховувати, видозмінювати та вдосконалювати. У науці права дотепер продовжується обговорення щодо визначення його місця у фінансовому праві України, адже його розглядають і як складний інститут фінансового права, і як його підгалузь, чи то навіть більше, окрему галузь права. Зауважено, що сьогодні податкове право можна виокремити як підгалузь фінансового права. Податкове право має стати в майбутньому окремою галуззю права з належними йому правовими інститутами. Важливе значення має його понятійно-категоріальний апарат, аналізом та дослідженням якого займається наука податкового права.

Шифр НБУВ: РА443706

1.Х.1610. Правове регулювання податкового контролю в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. В. Василенко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2019. — 20 с. — укр.

Роботу присвячено вдосконаленню теоретичних основ правового регулювання податкового контролю, розвитку понятійного апарату фінансово-правової науки, податкового процесу та системи податкового контролю, розробці практичних рекомендацій щодо внесення змін до податкового законодавства України в частині здійснення податкового контролю та окремих його форм. Поліпшено понятійний апарат науки податкового права шляхом визначення низки податково-правових категорій. Розвинуто науково-практичний підхід до процедури проведення податкового контролю під час взяття на облік платника податків. Розроблено пропозиції щодо законодавчого забезпечення податкового контролю шляхом внесення низки змін до Податкового кодексу України. Удосконалено практичний підхід до законодавчого забезпечення проведення податкових перевірок шляхом внесення відповідних змін до гл. 8 Податкового кодексу України. Вироблено практичні пропозиції щодо нормативно-правового регулювання заходів податкового контролю. Запропоновано заходи для вдосконалення процедур обліку та реєстрації фізичних осіб як форми податкового контролю. Висловлено авторське бачення щодо податкового правопорушення та йому запобігання з відповідним нормативно-правовим врегулюванням у Податковому кодексі України.

Шифр НБУВ: РА442752

1.Х.1611. Правове регулювання податкового планування в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. О. Бондаренко; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 19 с. — укр.

Викладено результати дослідження проблем правового регулювання податкового планування в Україні. Проаналізовано

природу її першопричини виникнення податкового планування, його періодизація та етапи розвитку. Встановлено, що податкове планування є правом особи. Податкове планування охарактеризовано як прояв компромісу між приватним і публічним інтересами, серед структурних елементів системи податкового права його визначено як інститут права. Проведено розмежування податкового планування із синонімічними конструкціями. Виділено суміжні, але не тотожні податковому плануванню поняття «обхід податків», «агресивне податкове планування». Відзначено, що на відміну від податкового планування, останні мають протиправний характер. Проаналізовано особливості функціонування податкового планування і суміжних йому явищ. Увагу приділено трансфертному ціноутворенню в межах теми роботи. Досліджено прояв категорії «зловживання правом». Сформульовано пропозиції на підставі проведеного аналізу українського та міжнародного податкового права, щодо внесення змін до чинного Податкового кодексу України.

Шифр НБУВ: РА443081

1.X.1612. Правовий механізм застосування податкових пільг в Україні та ЄС / Т. Гуржій, В. Мушенко, А. Гуржій // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 38-52. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

В Україні та країнах — членах ЄС наявні правові механізми застосування податкових пільг. Такі пільги в ЄС надаються для забезпечення рівності платників, проте їх надання обмежується для уникнення впливу на відносини конкуренції. Запозичення стандартів надання пільг у ЄС може позитивно вплинути на розвиток вітчизняних податкових відносин, що свідчить про актуальність досліджуваної проблеми. Мета роботи — дослідження основних правових механізмів застосування податкових пільг за законодавством України й країн — членів ЄС, а також визначення напрямів інтеграції вітчизняного законодавства щодо пільгового оподаткування до стандартів ЄС. Методологічною основою є загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, використання яких забезпечило високий ступінь вірогідності одержаних результатів. Надано характеристику категорії «податкова пільга» та сформовано перелік підстав, за наявності яких платник може одержати податкову пільгу, а також визначено способи її надання. Обґрунтовано необхідність застосування таких пільг для сприяння розвитку економіки. На підставі аналізу директив ЄС досліджено механізми застосування податкових пільг у країнах-членах. З'ясовано спільні та відмінні риси у побудові правових механізмів застосування податкових пільг в Україні та ЄС. Сформовано обґрунтування щодо європейського вектора розвитку механізму пільг у податковій системі нашої держави. Висновки: під податковими пільгами в Україні та країнах — членах ЄС розуміють переваги, що надаються окремим категоріям платників у вигляді зниження податкових ставок, застосування додаткових податкових відрахувань, звільнення від сплати податку тощо. На прикладі системи обмежень ЄС щодо застосування пільгового оподаткування та класифікації видів податкових пільг запропоновано внесення змін до законодавства України.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.X.1613. Примус у податковому праві: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Д. П. Дорошенко; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2019. — 38 с. — укр.

Проаналізовано наукові погляди, вітчизняне законодавство та практику його застосування, а також зарубіжний досвід правового регулювання примусу у сфері оподаткування. Доведено, що примус у сфері оподаткування охоплює способи забезпечення виконання податкового обов'язку, податково-правовий примус та відповідальність. Розроблено й обґрунтовано концепцію системи примусу у сфері оподаткування, яка полягає в тому, що державний вплив реалізується через систему його заходів, центральне місце серед яких посідають заходи податково-правового примусу. Під межами державного примусу у сфері оподаткування запропоновано розуміти зумовлені метою забезпечення належного виконання податкового обов'язку, законодавчо закріплені межі державно-примусового впливу, що полягають у встановленні підстав, заходів, суб'єктів і порядку застосування податково-правового примусу та є умовами реалізації повноважень владних суб'єктів із забезпечення гарантій захисту прав і законних інтересів платників податків від незаконного застосування примусових заходів. Доведено, що заходи державного примусу у сфері оподаткування — це способи державно-примусового впливу на суб'єктів податкових правовідносин, які зумовлені цільовим призначенням організаційно-правової суті, ґрунтуються на чинному законодавстві, мають певні якісні й кількісні характеристики та зумовлюють настання негативних і небажаних наслідків матеріального чи організаційного характеру, а також спрямовані на забезпечення реалізації положень податкового законодавства. Наголошено на багатоаспектності примусу у сфері оподаткування, який здатний забезпечувати реалізацію як публічних, так і приватних інтересів учасників податкових правовідносин. Проведено класифікацію заходів податково-правового примусу.

Шифр НБУВ: РА442885

1.X.1614. Принципи податкового права України: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Р. Г. Браславський; Запо-

різький національний університет. — Запоріжжя, 2019. — 41 с. — укр.

Досліджено генезу підходів до визначення місця податкового права в системі національного права. Встановлено, що система специфічних принципів права є одним із галузевих оформлювальних чинників, які надають змогу говорити про становлення самостійної галузі права. Зазначено, що однією з визначальних рис, яка надає змогу говорити про сформованість нової галузі права, є наявність власних специфічних принципів права, які забезпечують регламентацію суспільних відносин, що, власне, і формують предмет правової регламентації новосформованої галузі права. У податковому праві функціонують вихідні положення, які характеризуються підвищеною специфікою (принципи фіскальної достатності, принцип економічності оподаткування, принцип-презумпція правомірності рішень платника податків тощо). Крім того, принципам податкового права притаманна системність їх оформлення, адже всі вони є інтегрованими до чітко структурованої системи вихідних положень податкового права. А відповідні засади податкового права перебувають у чіткій, злагодженої системі, кожен з інтегративних елементів якої перебуває в гармонійній взаємодії один з одним. Оформлено структуру системи принципів податкового права. Визначено, що принципи податкового права є інтегративною категорією, яка включає в себе як принципи оподаткування, так і принципи податкового законодавства. Звернено увагу на нерозривність зв'язків між принципами оподаткування та принципами податкового законодавства, оскільки саме принципи оподаткування в результаті формування змістовних вимог, які встановлювалися до сфери оподаткування в подальшому, за допомогою нормотворчої діяльності одержували свій формалізований вияв як принципи податкового законодавства. Зауважено, що водночас спостерігається неабсолютизований зв'язок зазначених категорій, адже в подальшому окремі вихідні положення податкового законодавства формувалися вже під превалюючим юридично зумовленим впливом (принцип-презумпція правомірності рішень платника податків, принцип недискримінації тощо). Констатовано, що систему принципів податкового законодавства можна розподілити на три рівні, кожен із яких фактично утворюватиме відносно відособлену, самостійну систему принципів. Для здійснення такого поділу було використано частки «макро-», «мезо-» та «мікро-», які застосовуються для характеристики рівнів функціонування та структури певного явища, сфери діяльності. Виокремлено макросистему принципів, мезосистему принципів і мікросистему принципів. До макросистеми принципів податкового законодавства належать усі вихідні засади, що були закріплені нормотворцем у межах положень ст. 4 Податкового кодексу України. До мезосистеми принципів податкового законодавства віднесено мезосистему власне принципів податкового законодавства та мезосистему інших вихідних положень податкового законодавства. Зазначено, що вихідні положення податкового законодавства, які входять до відповідних мезосистем, можуть бути детерміновані як підсистеми, що є складниками єдиної макросистеми основних засад податкового законодавства. Розкрито специфіку принципів права залежно від правореалізаційного критерію. Виокремлено такі їх види: принципи встановлення податків і зборів; принципи податкового права залежно від стадії виконання податкового обов'язку (принципи податкового обліку, принципи сплати податків і зборів, принципи податкової звітності); принципи податкового права, які регламентують процедури вирішення податкових спорів (принципи адміністративних та судових процедур із вирішення податкових спорів); принципи податкового права, що регламентують відносини деліктного характеру (принципи забезпечувального характеру та принципи притягнення до юридичної відповідальності).

Шифр НБУВ: РА442884

1.X.1615. Реалізація захисної функції в податково-деліктному провадженні: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / І. В. Березенко; Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти». — Київ: Наук.-метод. центр ВФПО, 2022. — 163, [1] с. — Бібліогр.: с. 146-164. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти реалізації захисної функції під час податково-деліктного провадження та запропоновано пропозиції з удосконалення податкового законодавства у цій сфері. Обґрунтовано, що безпідставне притягнення платників податків до фінансової відповідальності сьогодні є поширеним явищем. Розмежовано такі системиопутворюючі для податково-деліктного провадження категорії, як «податковий процес», «податкове провадження» та «податкова процедура». Зауважено, що податково-деліктне провадження здійснюється послідовно в межах окремої процесуальної стадії. Акцентовано увагу на суб'єктах реалізації захисної функції в податково-деліктному провадженні. Розглянуто особливості реалізації захисної функції під час оскарження рішень контролюючих органів. Встановлено, що рішення про застосування фінансової відповідальності, можуть бути оскаржені в досудовому та судовому порядку. Опрацьовано судову практику та звіти контролюючого органу. Охарактеризовано зарубіжний досвід реалізації захисної функції в податково-деліктному провадженні. Приділено увагу податковій

медіації та сформульовано напрями вдосконалення правового регулювання реалізації захисної функції в податково-деліктному провадженні.

Шифр НБУВ: ВА864635

1.X.1616. Холдинги як суб'єкти податкового права: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Т. Р. Шульжук; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертація є одним із перших в українській правовій науці досліджень, присвячених розробці теоретико-практичних положень стосовно правового статусу холдингу у межах податкового права як високоорганізованої групи платників податків. На підставі здійсненого дослідження сформульовано висновки, які мають наукову новизну та практичне значення у контексті репрезентованої теми. Макроекономічна значущість холдингів і своєрідність холдингових правовідносин вказує на об'єктивну потребу еволюційного переосмислення традиційного підходу до розуміння категорії «суб'єкт податкового права» й інституту платника податку. Глибокий аналіз міжнародної та вітчизняної практики податково-правового регулювання холдингів як високоорганізованої групи платників податків засвідчує потребу у визначенні місця холдингів як суб'єкта податкового права та як специфічного учасника податкових правовідносин. Холдинг є різновидом консолідованого платника, який у правовому розумінні — похідний від специфічної системи бухгалтерської звітності, що виправдовує своє існування у специфічній формі платника податку й учасника податкових правовідносин.

Шифр НБУВ: РА442611

Див. також: 1.У.638, 1.Х.1639

Правові основи грошового обігу та кредиту

1.X.1617. Зміна профільного закону про віртуальні активи: імплементація Європейського регламенту МіСА / С. О. Грицай // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 72-82. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Верховна Рада України прийняла 17.02.2022 р. Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-ІХ. Повноцінний запуск українського ринку віртуальних активів планувався законодавцями з 01.10.2022 р. одночасно з прийняттям Законопроекту № 7150, який так досі і не був прийнятий (на момент проведення дослідження). Що саме стало причиною і які наслідки це може мати, зроблено встановити, провівши дослідження у даній роботі. Методологічна основа дослідження включає в себе сукупність філософських, загальнонаукових і спеціальних правових методів наукового пізнання. При проведенні дослідження використувалася система методів наукового пізнання. Перша редакція Закону України «Про віртуальні активи», прийнята 15.03.2022 р., стала індикатором того, що у перспективі українські компанії та міжнародні інвестори зможуть легально працювати в Україні. Але на сьогоднішньому етапі Закон України «Про віртуальні активи» носить більш декларативний характер. І розкриє свій потенціал тільки після приведення його до норм регламенту МіСА, створення та затвердження підзаконних актів. Обговорено за період із 17.02.2022 р., а саме з моменту ухвалення Парламентом України Закону № 2074 та до початку 2023 р., відбулися значні події. Серед таких впливових подій можна відзначити той факт, що 23.06.2022 р. Україна набула статусу кандидата на членство в Європейській Союз. Одночасно з цим, Європейський Союз суттєво оновив Регламент регулювання ринку криптоактивів (MiCA). Тому вітчизняне законодавство, що регулює віртуальні активи, необхідно переглянути, через імплементацію Регламенту регулювання ринку криптоактивів.

Шифр НБУВ: Ж73401

Цивільне та торгове право

1.X.1618. Правознавство: практичні аспекти цивілістики: навч. посіб. / Р. В. Губань; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 370 с. — укр.

Розглянуто теми, важливі для набуття студентами неюридичних спеціальностей практичних навичок у галузі права. Наведено приклади рішень Європейського суду з прав людини, рішення Конституційного Суду України, судів загальної юрисдикції, узагальнення судової практики, подано зразки процесуальних документів. Увагу приділено питанням права власності, цивільно-правової відповідальності, договірної та спадкового права, а також шлюбу.

Шифр НБУВ: ВА865371

1.X.1619. Цивільне право: конспект лекцій / А. О. Гордеюк; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2022. — 71 с. — Бібліогр.: с. 68-70. — укр.

Розкрито основні питання за темами «Право власності», «Право інтелектуальної власності», «Спадкове право». Наведено поняття ключових категорій у зазначених сферах. Висвітлено правові засади відповідних підгалузей та інститутів цивільного права. Подано інформацію про види підстав набуття права власності.

Шифр НБУВ: ВА864061

1.X.1620. Types of intellectual property rights in the United Kingdom / Kh. V. Kmetyk, Yu. M. Beluga // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 99-108. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Досвід розвинених країн свідчить про тверду і цілеспрямовану тенденцію до пріоритетності таких суспільних видів діяльності, як наука, техніка, культура, творча праця. Нові пріоритети соціальної діяльності передбачають належну правову охорону усіх видів творчої діяльності. Тому наприкінці минулого століття багато країн почали оновлювати законодавство про інтелектуальну власність, особливо питання її правової охорони. Було прийнято нові закони про охорону інтелектуальної власності, а міжнародні організації похвалили свою діяльність з правової охорони творчих результатів у багатьох країнах. Правова система Великої Британії забезпечує високий рівень охорони прав інтелектуальної власності та механізмів забезпечення їх виконання. Велика Британія є членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), а також є учасником основних угод про охорону інтелектуальної власності: Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, Паризької конвенції про охорону промислової власності, Універсальної конвенції про авторське право, Женевської конвенції про фонограми та Договору про патентну співпрацю. Крім того, Велика Британія підписала та закріпила у своєму законодавстві Договір ВОІВ про авторське право та Договір ВОІВ про виконання та фонограми, що також відомі як Інтернет-договори. Мета роботи — дослідження питання щодо видів прав інтелектуальної власності у Великій Британії та аналізі процедури їх охорони відповідно до чинного законодавства Великої Британії. Досліджено такі види прав інтелектуальної власності у Великій Британії, як патенти, авторське право, зареєстровані та незареєстровані зразки, торговельні марки та комерційні таємниці, а також проаналізовано процедури їх охорони відповідно до чинного законодавства Великої Британії. Обговорено детальне дослідження таких категорій інтелектуальної власності у Великій Британії, як: патенти, авторське право, зареєстровані та незареєстровані зразки, торговельні марки та комерційні таємниці; аналіз процедур їх охорони відповідно до чинного законодавства Великої Британії.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.1627, 1.X.1654, 1.X.1668

Цивільне та торгове право. Загальна частина

1.X.1621. Запобігання зловживанню конструкцією «значних правочинів» і «правочинів із заінтересованістю» / Р. Мельниченко // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 53-63. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Правове поняття «зловживання корпоративними правами» розроблено на рівні правозастосовчої практики задля недопущення ситуації, за яких особа виходить за межі належного здійснення свого права з метою заподіяння шкоди іншій особі. Проблема в тому, що на рівні українського законодавства відсутнє визначення цього поняття. З одного боку, зловживання корпоративним правом завдає шкоди або створює потенційну загрозу такої шкоди іншим учасникам корпоративних відносин, з іншого — завжди містить ознаки правомірності використання особою своїх корпоративних прав. Мета дослідження — окреслення та обґрунтування на основі вітчизняної судової практики України проблеми зловживання наглядовою радою та загальними зборами корпоративних прав за допомогою конструкцій значних правочинів і правочинів, заінтересованих. Використано філософські (діалектичний, герменевтичний), загальнонаукові (аналіз та синтез, системно-структурний, моделювання, абстрагування, формально логічний, історичний) і спеціальні методи пізнання, що застосовуються у правознавстві (методи тлумачення норм права, юридико-догматичний, порівняльно-правовий). Розкрито правові механізми зловживання корпоративними правами наглядовою радою та загальними зборами за допомогою конструкцій «значних правочинів» і «правочинів із заінтересованістю». Окреслено алгоритм дій щодо правильної кваліфікації дій наглядової ради або загальних зборів акціонерів щодо предмету зловживання правом шляхом побудови значних правочинів чи правочинів, заінтересованих. Проаналізовано практику застосування Верховним Судом доктрини «venire contra factum proprium». Висновки: надано конкретні практичні висновки щодо застосування Верховним Судом доктрини «venire contra factum proprium», яка розглядається як запобіжник від зловживання корпоративними правами. Подальший розвиток корпоративного права неможливий без формування чітких алгоритмів практичного застосування доктрини про заборону суперечливої поведінки.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.X.1622. Особливості укладання правочинів у мережі Інтернет / Г. І. Мостова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 117-126. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз законодавства України, яке регулює укладання правочинів у мережі Інтернет, вітчизняних наукових праць із цього питання, а також досвіду зарубіжних країн задля знаходження шляхів вдосконалення національного законодавства, яке регулює вказаний інститут права. Методологічною основою виступають загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Використання цих методів надало можливість виявити та описати особливості укладання правочинів у мережі Інтернет. У чинному законодавстві України відсутнє однозначне визначення електронного договору щодо віднесення його до письмових правочинів чи окремого виду правочинів. Тому вбачається за доцільне віднести електронні договори до письмових видів правочинів, які це визначено в Цивільному кодексі України та привести у відповідність із цивільним законодавством інші нормативно-правові акти, які регулюють інститут електронних договорів. При цьому слід законодавчо закріпити чіткі вимоги щодо електронних договорів, опираючись на міжнародний досвід. У типовому законі про електронну торгівлю 1996 р., а також у Конвенції ООН про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах 2005 р. визначено: умови, за яких електронний документ може прирівнюватися за юридичною силою до письмового документа; умови, за яких електронний документ може вважатися підписаним; умови, за яких електронний документ прирівнюється до оригіналу документа. Аналогічні вимоги слід застосувати і щодо електронних договорів та внести до чинного Цивільного кодексу України, а відповідно й до інших нормативно-правових актів, що регулюють інститут електронних договорів. Розглянуто різні форми offerти та акценту. Наголошено, що чіткі та однозначні вимоги щодо форми offerти та акценту мають вирішальне значення для дійсності електронного правочину.

Шифр НБУВ: Ж73401

Майнове право

1.X.1623. Адміністративні процедури у сфері нерухомого майна: державна реєстрація речових прав та особливості реалізації через електронні торги: монографія / Є. О. Легеза; Університет митної справи та фінансів. — Одеса: Гельветика, 2022. — 245 с. — Бібліогр.: с. 219-241. — укр.

Увагу приділено дослідженню адміністративних процедур у сфері нерухомого майна: державній реєстрації речових прав і особливостям реалізації через електронні торги. Розкрито поняття, характерні ознаки, принципи та класифікацію адміністративних процедур у сфері нерухомого майна (державна реєстрація речових прав та особливості реалізації через електронні торги). Визначено особливості нормативно-правового регулювання адміністративних процедур у сфері нерухомого майна. Охарактеризовано стадії адміністративних процедур у сфері нерухомого майна. Узагальнено зарубіжний досвід адміністративних процедур у сфері нерухомого майна (державна реєстрація речових прав та особливості реалізації через електронні торги). Визначено проблеми та перспективи розвитку законодавства в галузі здійснення адміністративних процедур у сфері нерухомого майна (державній реєстрації речових прав та особливостях реалізації через електронні торги).

Шифр НБУВ: BA863928

1.X.1624. До проблеми розуміння неособистих немайнових відносин щодо конфіденційної інформації у сфері охорони здоров'я / М. П. Ходаківський // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 132-139. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета дослідження — виявлення норм чинного цивільного законодавства України, що покликані регулювати немайнові відносини щодо конфіденційної інформації у сфері охорони здоров'я, які не мають особистого характеру. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Використання цих методів надало можливість виявити та описати норми чинного цивільного законодавства України, що покликані регулювати немайнові відносини щодо конфіденційної інформації у сфері охорони здоров'я, які не мають особистого характеру. Не усі цивільні права та обов'язки, які мають немайновий характер, є особистими. На прикладі відповідних норм чинного цивільного законодавства було продемонстровано, що деякі правовідносини у сфері охорони здоров'я є неособистими немайновими, а це означає, що норми чинного цивільного законодавства України крім особистих немайнових відносин здатні регулювати також неособисті немайнові відносини. Для того, щоб неособисті немайнові відносини розглядалися як особисті майнові відносини, на прикладі ст. 1 ЦК України необхідно тлумачити, виходячи не із її буквального розуміння, а із доктринального та/або судового. Тобто фактично визнати доктрину та судову практику як джерело цивільного права. Проте цей підхід тоді йде всупереч легальній концепції цивільного права України,

порушує принципи правової визначеності та верховенства права. Тому для того, щоб таких порушень не було, неособисті немайнові відносини мають бути визначені в предметі цивільного права України, тобто в ч. 1 ст. 1 ЦК України. Тим більше, що наука цивільного права та судової практики їх традиційно вважає цивільними. Це б сприяло правовій визначеності та якості нашого цивільного законодавства.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1625. Методика нормативної грошової оцінки землі: правові особливості / Н. В. Жмур, В. П. Боковенко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 140-145. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення правових особливостей методики нормативної грошової оцінки землі, а також складнощів, що виникають на практиці у процесі їх використання. Використано методи аналізу та синтезу, які застосовано під час дослідження законодавства України в контексті нормативної грошової оцінки земельних ділянок, метод порівняння — у процесі виділення схожих та відмінних аспектів у проведених грошовій оцінці землі на території України та за її межами. Використано діалектичний метод для вивчення проведення грошової оцінки земельних ділянок, визначено суб'єктно-об'єктний склад та зміст правовідносин, що виникають у сфері нормативної та експертної грошової оцінки земельних ділянок, метод тлумачення для дослідження змісту норм права у сфері грошової оцінки земельних ділянок. Формально-юридичний метод допоміг з'ясувати зміст правових принципів та норм у сфері проведення нормативної і експертної грошової оцінки земельних ділянок. Досліджено способи методики нормативної грошової оцінки землі. Проаналізовано їх переваги та недоліки. Обґрунтовано проблеми законодавчого регулювання, а також складнощі, що можуть виникнути на практиці застосування методики нормативної грошової оцінки землі. Обговорено особливості методики грошової оцінки землі.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1626. Правовий режим майна профспілкових організацій в Україні (цивільно-правовий аспект): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Н. Г. Гуц; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Роботу присвячено комплексному дослідженню цивільного аспекту правового режиму профспілкових організацій в Україні як непідприємницьких юридичних осіб. Обґрунтовано, що єдиною можливою формою реалізації цивільної правосуб'єктності профспілкових організацій є інститут юридичної особи, набуття якого є конститутивним для здійснення відносин власності та інших речових прав. Аргументовано положення про те, що необхідною умовою участі профспілкових організацій у цивільних правовідносинах є майно, що закріплюється за ними на праві власності та інших речових правах, а його залучення до цивільного обороту значно ускладнює його правовий режим.

Шифр НБУВ: PA442759

Див. також: 1.У.751, 1.X.1814

Зобов'язальне право

1.X.1627. Вплив євроінтеграційного вектору на розвиток системи публічного управління із забезпечення безпеки комерційних автомобільних перевезень / В. М. Дідківський // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 3/4. — С. 60-75. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Визначено загальні напрямки розвитку інституційної спроможності системи органів влади на забезпечення безпеки на автомобільному транспорті, враховуючи специфіку функціонування ринку надання транспортних послуг. Ключовими аспектами, які досліджено, є завдання, які визначено пріоритетними із врахуванням зобов'язань України в межах Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони, а також інших міжнародних домовленостей. Головним елементом проведення реформ є врахування практичного досвіду країн, які пройшли цей шлях та фактичне запровадження таких змін у технологічні процеси на всіх рівнях. У даному питанні важливим є результати запровадження проєктів міжнародної технічної допомоги. Реформування має здійснюватися, базуючись на стратегічному планування та поетапному запровадженні із відповідною апропацією і популяризацією змін, а також проведенням роз'яснювальних компаній та навчання персоналу та зацікавлених сторін. Так само важливо закладати фінансування необхідних заходів та розробку електронних систем та баз даних. Такий розвиток електронних систем має включати у себе запровадження smart систем контролю та подальшу повну автоматизацію забезпечення виконання контролюючих функцій, що значно зменшить корупційні ризики, покращить якість виконання таких функцій та надасть можливість перерозподілу людських ресурсів. Однак, важливим елементом, який впливає на ефективність реалізації даного напрямку розвитку

держави є прийняття єдиної концепції, об'єднання спільних зусиль з метою її досягнення та системний підхід у запровадженні реформ. Отже, проведення таких реформ є комплексним і системним питанням, яке потребує об'єднання зусиль усіх учасників та звісно наявності політичної волі для запровадження, інколи навіть непопулярних реформ.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1628. Договір купівлі-продажу майнових прав на об'єкт будівництва: монографія / В. В. Анатійчук; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. — 203 с. — Бібліогр.: с. 183-203. — укр.

Досліджено теоретичну конструкцію договору купівлі-продажу майнових прав на об'єкт будівництва. Розглянуто основні підходи до розуміння майнових прав, здійснено порівняльну характеристику правового регулювання майнових прав в країнах ЄС, проаналізовано поняття та правову природу майнових прав на об'єкт будівництва. Дослідження сприятиме вдосконаленню чинного законодавства у сфері цивільного обороту майнових прав, а також поглибленню розуміння суті й особливостей договору купівлі-продажу майнових прав на об'єкт будівництва.

Шифр НБУВ: ВА865692

1.X.1629. Договори у сфері надання послуг: навч.-метод. посіб. / М. М. Гудима-Підвербецька, Ю. П. Пацурківський, В. М. Никифорак, М. М. Гудима; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. — 202 с.: табл. — укр.

Розглянуто мету, завдання та місце навчальної дисципліни у структурі ОПП. Визначено очікувані результати навчання. Зазначено опис навчальної дисципліни. Надано загальну інформацію. Подано структуру навчальної дисципліни. Зазначено теми практичних занять. Розглянуто тематику індивідуальних завдань. Визначено навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни «договори у сфері надання послуг».

Шифр НБУВ: ВА865031

1.X.1630. Досвід публічно-приватного партнерства на прикладі інженерного захисту від підтоплення захисних споруд цивільного захисту та території Вільнянської територіальної громади Запорізької області / І. В. Беліх // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 63-70. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета роботи — опис названого досвіду публічно-приватного партнерства під час організації проведення робіт із інженерного захисту від підтоплення і затоплення північно-західної частини міста Вільнянськ Запорізької обл. в аспекті експлуатаційного утримання захисних споруд цивільного захисту на зазначеній території. Наведено цитати з Конституції України, де зазначено, що кожна людина має невід'ємне право на життя і ніхто не може бути свавільно позбавлений його. Доведено те, що обов'язок держави — захищати життя людини, що кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань. Також наведено цитату з Кодексу цивільного захисту України про те, що цивільний захист — це функція держави. Як приклад розглянуто надзвичайну ситуацію, спричинену обстрілами територій населених пунктів Донецької та Луганської обл. сучасними звичайними засобами ураження, починаючи з 2014 р. Акцентовано увагу на нагальній потребі захисту неевакуйованого мирного населення в кризових районах від вибухів боєприпасів, використовуючи для цього пристосовані укриття подвійного призначення 2 звичайні приватні підвали. Однак переходування людей у таких спорудах іноді може бути неможливим, короткочасним і небезпечним через підтоплення та пошкодження підвалів ґрунтовими водами. Проблема підтоплення й затоплення територій населених пунктів має також негативний вплив і з побутово-господарської точки зору. Адже, окрім небезпеки і можливості описаного вище руйнування конструкцій, ґрунтові води заважають комфортному проживанню та перешкоджають веденню господарства і за відсутності чинників надзвичайної ситуації. Отже, таким спорудам і територіям, де вони розміщені, також потрібно приділяти достатню увагу та проводити їх інженерний захист. У роботі розкрито особистий досвід автора: описано його дії й оприлюднено листування з органами публічної влади. На думку автора, такі його дії разом із зусиллями інших зацікавлених осіб ініціювали публічно-приватне партнерство на різних рівнях публічної влади та зрушили із місця вирішення проблеми підтоплення й затоплення північно-західної частини м. Вільнянськ Запорізької обл. Водночас до інженерного захисту потрапили і наявні в тій місцевості захисні споруди цивільного захисту різної класифікації. Зазначені роботи розпочато у плановому порядку, наразі вони тривають завдяки публічно-приватному партнерству. Однак викладений механізм публічно-приватного партнерства недосконалий: організаційні заходи проводяться повільно, що разом з іншими недоліками негативно впливає на кінцевий результат. Такий механізм потребує більшої уваги керівництва, детального аналізу недоліків і доопрацювання у процесі його реалізації та є цілком життєздатним за наявності ефективного менеджменту.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.X.1631. Особливості застосування гіг-контрактів резидентами правового режиму Дія Сіті / С. М. Тарасюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 133-142. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити особливості застосування гіг-контрактів, як окремого виду цивільно-правових договорів у контексті Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [1] (надалі Закон № 1667). Провести порівняльний аналіз ефективності врегулювання взаємовідносин по наданню послуг (виконанню робіт) на користь резидентів Дія Сіті спеціалістами у сфері інформаційних технологій у порівнянні з трудовими договорами, сформулювати висновки про перспективи застосування гіг-контрактів в умовах правового режиму Дія Сіті та можливість застосовувати поза його межами. Узагальнено основні умови для укладання гіг-контракту резидентами Дія Сіті та доведено перспективність такого виду цивільно-правових відносин в умовах цифрової економіки. Конституція передбачає право на свободу підприємницької діяльності, не заборонено законом, та право на працю. Особа має право на вільний вибір обрання форми та способу задоволення своїх матеріальних потреб. В умовах цифрової економіки виникла необхідність удосконалити правове регулювання взаємовідносин між IT-спеціалістами та резидентами правового режиму Дія Сіті. Дослідженню підлягає нова форма цивільно-правових договорів про надання послуг та договорів підряду — гіг-контракт, як комплексний договір, що поєднує у собі ознаки трудових договорів та договорів про надання послуг (договорів підряду).

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1632. Правове регулювання використання безпілотних літальних апаратів у цивільній авіації України / І. А. Слободська, М. І. Юхимович // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 30-35. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження правового регулювання використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) у цивільній авіації України — технічні вимоги, стандарти безпеки, створення спеціальних зон польотів, кваліфікаційні вимоги до дистанційних польотів та інші питання мають практичне значення для підвищення ефективності співробітництва України та ЄС в авіаційній галузі та створення сучасної правової бази. Методи дослідження: дану наукову працю написано із використанням загальнонавчальних методів наукового пізнання, як от формального, порівняльно-правового, аналітичного, системно-структурного та інших методів. Досліджено правове регулювання використання БПЛА у цивільній авіації Європейського Союзу та України, вказано на наявні прогалини у діючому законодавстві України, надано авторські рекомендації щодо подолання таких недоліків шляхом реформування чинного національного законодавства. Обговорену дискусію у даному дослідженні присвячено особливостям правового регулювання використання БПЛА у цивільній авіації Європейського Союзу та України, а також виявленню плюсів та мінусів нового законопроекту, присвяченому регулюванню вказаного питання.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1633. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи / В. В. Дума // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 160-166. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити особливості правового регулювання страхової діяльності в Україні за умов воєнного стану із визначенням перспектив національного страхування. Використано загальнотеоретичні і аналітичні (логіко-семантичний, порівняльно-правовий, аналіз та узагальнення) методи у поєднанні з комплексним підходом. На теоретичному рівні дослідження встановлено, що страхова діяльність в Україні є можливою, адже ґрунтується на нормах національного страхового права, що у своєму розвитку у довоєнний період пройшло складний шлях, але забезпечило надійний правовий супровід страхової діяльності навіть за умов воєнного стану. Крім того, встановлено, що незважаючи на воєнний стан, є можливість для подальшого розвитку страхування, зокрема як інвестиційного засобу. Перспективним виглядає залучення інвестиційних можливостей страхових компаній для відновлення національної мережі медичних та аптечних закладів, зруйнованих війною. Обґрунтовано думку, що держава може запровадити нові державні цінні папери, орієнтовані на, в тому числі, страхових інвесторів, кошти від яких спрямовуватиме цільовим способом на відновлення національної системи охорони здоров'я. Обговорено російську агресію проти України, що призвела до масштабних втрат національної економіки. Її відновлення є нагальним завданням вже сьогодні, попри воєнний стан. З іншого боку, обов'язком держави є забезпечення прав і свобод людини і громадянина, зокрема щодо охорони здоров'я. Реалізація вказаного права зажди була витратною справою, а в ситуації війни і руйнації сотень закладів охорони здоров'я — кратно ускладнилася. Вирішення відповідних проблем лише коштом держави неможливе, отож логічно залучити інвестиційні можливості приватних інвесторів, зокрема страхових компаній. Цьому сприяє напрацьоване національне страхове законодавство,

що надає можливість страховикам працювати навіть в умовах війни.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1634. Теоретичні засади цивільно-правового регулювання договірних відносин зі страхування: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Н. В. Міловська; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2019. — 36 с. — укр.

Досліджено цивільно-правове регулювання договірних відносин зі страхування. З'ясовано поняття, правову природу й особливості договірних зобов'язань зі страхування, їх місце в системі цивільно-правових зобов'язань. Визначено передумови становлення та розвитку договірних відносин зі страхування у цивільному праві України, з'ясовано суть, структуру механізму та джерела правового регулювання відносин з надання страхових послуг. Здійснено класифікацію договірних зобов'язань зі страхування та виявлено особливості окремих видів договорів страхування. Визначено суть страхової послуги як предмета договору страхування та страхового ризику, суб'єктний склад договірних зобов'язань з надання страхових послуг та особливості правового статусу їх учасників, а також найбільш ефективні способи забезпечення виконання договірних зобов'язань зі страхування та правові наслідки порушення сторонами договору страхування взятих на себе зобов'язань. Відображено позиції автора щодо удосконалення механізму правового регулювання договірних відносин із надання страхових послуг, а також окреслено напрями для нормативних змін.

Шифр НБУВ: RA442689

1.X.1635. Legal regulation of relations under the agreement on the provision of consumer loan during the martial law in Ukraine / N. V. Trotsyuk, I. S. Melnychuk // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 117-125. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Незважаючи на чисельні дослідження у сфері укладення договору про надання споживчого кредиту, окремої уваги потребує аналіз законодавчих новел щодо правового регулювання відносин за договором про надання споживчого кредиту в період дії воєнного стану в Україні. Співавторами здійснено пошук сучасних теоретико-методологічних підходів до вивчення дефініції «споживчий кредит», визначено сторони та умови договору про надання споживчого кредиту, проаналізовано законодавчі новели у сфері споживчого кредитування в Україні в період дії правового режиму воєнного стану, що надають гарантії споживачам «мікрокредитів» та забезпечують механізми їх захисту від неправомірних діянь. Зазначено, що особливий інтерес на сучасному етапі розвитку суспільства викликає сфера споживчого кредитування та його правове регулювання. Недоліком законодавчої термінології у ст. 12 Закону «Про споживче кредитування», на думку авторів, є розкриття умов договору через економічні категорії, оперування якими не притаманне цивільно-правовому регулюванню. Зазначено, що у зв'язку із введенням 24 лютого 2022 р. в Україні правового режиму воєнного стану, 15 березня 2022 р. Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-IX [2], яким розділ IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про споживче кредитування» доповнено пунктом 6¹, відповідно до якого, у період дії в Україні воєнного, надзвичайного стану та у тридцятиденний строк після його припинення або скасування у разі прострочення споживачем виконання зобов'язань за договором про споживчий кредит споживач звільняється від відповідальності перед кредитором за таке прострочення. У разі допущення такого прострочення споживач звільняється, зокрема, від обов'язку сплати кредитором неустойки (штрафу, пені) та інших платежів, сплату яких передбачено договором про споживчий кредит за прострочення виконання (невиконання, часткове виконання) споживачем зобов'язань за таким договором. Зроблено висновок, що попри переважну кількість змін на користь клієнтів фінансових установ, які внесено Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо споживчого кредитування і формування та обігу кредитних історій», прийнятий Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» звільняє від відповідальності споживача перед кредитором за прострочення виконання зобов'язання за договором про надання споживчого кредиту, а також забороняє збільшення процентної ставки за користування кредитом, крім випадків, коли встановлення змінюваної процентної ставки передбачено кредитним договором чи договором про споживчий кредит.

Шифр НБУВ: Ж73401

Авторське та винахідницьке (патентне) право

1.X.1636. Інституціональні умови привласнення інтелектуальних благ / В. П. Соловій, А. К. Лі // Наука та науко-

знавство. — 2020. — № 4. — С. 76-87. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Актуальність проблеми формування інститутів привласнення інтелектуальних благ зумовлена необхідністю розв'язання суперечностей між індивідуальними і соціальними нормами та правилами взаємодії творців і споживачів інтелектуальної продукції. Саме в такий спосіб можливо збалансувати індивідуальний і соціальний інтерес, що надасть змогу реалізувати інституціональні принципи управління інтелектуальною власністю відповідно до економічного статусу країни. Відомо, що на сучасному етапі інституціоналізація відносин в сфері привласнення інтелектуальних цінностей здійснюється в умовах системи інституційних протиріч: всередині неформальних норм і правил; операційної діяльності формальних інститутів держави; між неформальними і формальними інститутами. Авторське право, на відміну від патентного права і права торгових марок, не вимагає попередньої реєстрації для охорони — об'єкт авторського права охороняється в силу самого факту його створення, якщо це відповідає необхідним умовам. У зв'язку з цим розглянуто ситуації, коли закони про авторське право стосуються оригінальності об'єктивного вираження думок в об'єктивній формі у друкованому або письмовому вигляді, а також береться до уваги самовираження автора у створеному ним об'єкті. Мета дослідження — виявлення механізмів впливу неформальних норм і правил використання інтелектуальної власності на становлення суспільно-правової форми відносин в сфері привласнення інтелектуальних цінностей в умовах країни з перехідною економікою, до категорії яких наразі належить Україна. Формалізація відносин у сфері привласнення інтелектуальних благ в Україні сьогодні багато в чому успадковує застарілі правила, прищені суспільству за радянських часів, що перешкоджає встановленню правил, які відповідають нині чинним міжнародним зобов'язанням країни. Аналіз процесу інституціоналізації системи привласнення інтелектуального продукту в різних типах економіки надав змогу зробити висновок, що в умовах перехідних економік і економік, що розвиваються, економічна ефективність залишається невисокою через невизначеність не тільки юридичної доктрини, а й поведінки юридичних агентів. Підкреслено необхідність встановлення такої фінансової компенсації творцям інтелектуальної власності, яка робить порушення правил функціонерами-посередниками край невигідним. Доведено, що низький рівень розміру компенсації за порушення прав інтелектуальної власності, відсутність державного нагляду і контролю за обігом нематеріальних активів, якими є об'єкти права інтелектуальної власності в господарському обігу, фактично стимулюють правопорушення у цій економічній сфері діяльності.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.X.1637. Пілотна оцінка ставлення експертів до значущості характерних рис інноваційної привабливості об'єктів інтелектуальної власності / С. В. Яроцький // Авіац.-косм. техніка і технологія. — 2021. — N 4 (спец. вип., ч. 2). — С. 112-121. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Сучасний трансфер технологій пов'язаний, у тому числі, з відбором і впровадженням у виробництво об'єктів інтелектуальної власності. При цьому проактивне оцінювання ставлення інвесторів чи експертів до характерних рис і показників цих об'єктів визначає відповідне «замовлення» та сприяє більш ефективній взаємодії виробників і користувачів об'єктів інтелектуальної власності. Системи переваг експертів як упорядкований ряд множини характерних рис інноваційної привабливості об'єктів інтелектуальної власності є одним із показників впливу людського чинника на прийняття рішень щодо ступеня прийнятності конкретного об'єкту і мають бути застосовані для реалізації методу послідовних поступок для визначення, спираючись на методологію теорії розпізнавання образів, «маски» цієї прийнятності. В дослідженнях взяли участь $m = 90$ фахівців високого гатунку, які постійно залучаються УкрІНТЕІ до проведення різних експертиз. Сформовано більш актуальний на сьогодні перелік з $n = 18$ характерних рис інноваційної привабливості об'єктів інтелектуальної власності, що надає можливість повно та всебічно досліджувати ці об'єкти. Застосовуючи попарне порівняння та нормативний метод встановлення частини від сумарної цінності (значущості, прийнятності) зазначених рис, випробували експерти побудували індивідуальні системи переваг, які було агреговано у групову систему переваг за допомогою такої стратегії групових рішень, як підсумовування та усереднення рангів. Перевірка групової системи переваг на узгодженість виявила, що одержане емпіричне значення коефіцієнта конкордації Кендалла є статистично-вірогідним на незвичайно високому для досліджень людського чинника рівні значущості $\alpha = 1\%$. Однак, не задовольняє критерію на мінімально прийнятне його значення: $W_{emp} = 0,4772 < W_{min} = 0,7$. Накреслено шляхи подальших досліджень, пов'язаних з застосуванням багатокрокової технології виявлення та відсіювання маргінальних думок з одночасним усуненням статистичної похибки «того, хто вижив», а також удосконалення групової системи переваг за допомогою класичного критерію прийняття рішень Севіджа та медіани Кемені.

Шифр НБУВ: Ж24839

1.X.1638. Проблема охорона комерційної таємниці та ноу-хау: деякі проблемні аспекти / О. Г. Смірнов // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 138-145. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Питання щодо правової охорони комерційної таємниці та ноу-хау є вельми актуальним. Мета дослідження — визначення підходів щодо розуміння комерційної таємниці та ноу-хау в чинному законодавстві України та проблемні аспекти їх охорони. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Використання цих методів надало можливість описати проблеми щодо правової охорони комерційної таємниці та ноу-хау. Виходячи із правової природи комерційної таємниці та ноу-хау розкрито зміст «права доступу» до даних видів конфіденційної інформації, як більш адекватного терміна, на відміну від «права на» комерційну таємницю та ноу-хау. Зроблено висновок, що суб'єктивного права на комерційну таємницю та ноу-хау не існує, а мова йде про захист охоронюваного законом інтересу особи, яка фактично контролює таку інформацію. Обговорено умови охороноздатності комерційної таємниці та ноу-хау національним законодавством залишаються недостатньо врегульованими, про що свідчить і судова практика України.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1639. Проблема природа збору винагороди за репрографічне відтворення творів та приватне копіювання / Н. О. Армаш, К. О. Чайка // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 143-151. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясувати, чи має збір винагороди за репрографічне відтворення творів та приватне копіювання (відтворення в домашніх умовах і в особистих цілях творів і виконань, зафіксованих у фонограмах, відеограмах, а також аудіовізуальних творів) з виробників і (або) імпортерів обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких можливо здійснити таке відтворення творів, ознаки податку (збору) у розумінні Податкового кодексу України. Використовувались методи аналізу і синтезу для з'ясування суті зборів винагороди за приватне копіювання та репрографію. До того ж авторами мінімізовано наведені положення законодавства шляхом цитування норм для дотримання вимог до наукових статей щодо унікальності тексту. Для розуміння суті змісту рекомендовано переходити за посиланнями на відповідні нормативні акти та знайомитися з їх змістом самостійно. Досліджено питання правової природи зборів винагороди за приватне копіювання та репрографію надають змогу вести ефективну господарську діяльність суб'єктів господарювання, які є виробниками або постачальниками обладнання, що потенційно може використовуватися для відтворення або копіювання творів. Обговорено проблеми наявності ознак податку/збору у винагороді за приватне копіювання та репрографію.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1640. Правовий режим ноу-хау: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В. В. Дмитренко; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Розроблено науково-теоретичні засади та практичні рекомендації щодо необхідності законодавчого врегулювання питань охорони та захисту права на ноу-хау. Розкрито поняття та ознаки ноу-хау, досліджено його правову природу та визначено місце ноу-хау серед об'єктів цивільних прав, визначено суб'єктів ноу-хау та зміст їх прав, встановлено механізм виникнення права на ноу-хау та способи набуття права на цей об'єкт, досліджено можливі способи здійснення права на ноу-хау, зокрема використання та розпорядження майновими правами інтелектуальної власності на ноу-хау, розкрито особливості охорони та захисту права на цей результат, підстави, форми і способи захисту права на ноу-хау. Запропоновано за результатами дисертаційного дослідження механізм належної охорони права на ноу-хау, зроблено висновки і пропозиції, зокрема та щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Шифр НБУВ: РА442317

1.X.1641. Проблеми визначення правового режиму доменних імен / С. А. Цибізова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 153-161. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета дослідження — винайдення підходів щодо визначення правового режиму нетипових об'єктів цивільного права, зокрема, доменних імен. Для цього необхідно проаналізувати рівень загальнотеоретичної розробки дефініції «правового режиму» в науці права, існуючі позиції щодо поняття правового режиму об'єктів цивільного права. Після чого визначити ознаки нетипових об'єктів цивільного права та, враховуючи специфіку їх, визначити оптимальні підходи щодо моделювання правового режиму останніх. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Використання цих методів надало можливість описати проблеми визначення правового режиму доменних імен. Цивільно-правовий режим доменних імен зумовлюється їх правовою природою та пропонується визначити, як сукупність властивостей та об'єктивних притаманних ознак даного нетипового об'єкта, з якими норми права пов'язують певні правові наслідки. Обговорено застосування до нових

об'єктів цивільних прав, існуючих підходів щодо визначення правового режиму об'єктів цивільних прав є проблематичним, оскільки такі об'єкти є нетиповими та потребують винайдення нових принципів моделювання правового режиму.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1642. Проблеми набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / І. Є. Якубівський; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 40 с. — укр.

Проаналізовано юридичну природу майнових прав інтелектуальної власності, їх сутнісні ознаки, об'єкти та зміст. Подано загальнотеоретичну характеристику підстав набуття майнових прав інтелектуальної власності, а також досліджено особливості підстав набуття зазначених прав на об'єкти авторського права та суміжних прав, об'єкти патентного права та на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Проаналізовано поняття здійснення майнових прав інтелектуальної власності, суб'єкти, способи та межі здійснення досліджуваних прав. Надано загальнотеоретичну характеристику договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності та визначено їх місце у системі договірних прав, а також проаналізовано окремі їх види. Розкрито загальнотеоретичні аспекти захисту майнових прав інтелектуальної власності. Проаналізовано окремі цивільно-правові способи захисту цих прав, спрямовані на припинення порушення зазначених прав, відновлення становища, яке існувало до порушення, компенсування завданих порушеннями майнових втрат та (або) моральної шкоди. Зауважено, що обгрунтовані за результатами дослідження теоретичні висновки надали змогу сформулювати конкретні пропозиції щодо удосконалення правового регулювання у досліджуваній сфері, які узагальнено у проекті змін до законодавства.

Шифр НБУВ: РА443262

1.X.1643. Проблеми правової охорони компонування напівпровідникових виробів в Україні / О. М. Музика // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 127-132. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування основних проблем правової охорони компонування напівпровідникових виробів як об'єкта права інтелектуальної власності, висвітлення розбіжностей у правовій охороні права інтелектуальної власності на компонування напівпровідникових виробів, передбачених у національному законодавстві та Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а також аналіз законодавства, що регулює охорону права на компонування напівпровідникових виробів в Україні, наукових концепцій з цього питання та досвіду зарубіжних країн задля знаходження шляхів вдосконалення чинного національного законодавства, що регулює вказані відносини. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Використання цих методів надало можливість виявити та описати проблеми правової охорони компонування напівпровідникових виробів в Україні. Значна кількість положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони потребує своєї імплементації на рівні кодифікованого регулювання як шляхом внесення змін до книги 4 Цивільного кодексу України, так і шляхом вдосконалення спеціального законодавства щодо охорони права інтелектуальної власності на компонування напівпровідникових виробів як окремих об'єктів права інтелектуальної власності. Обговорений системний аналіз досліджуваного питання свідчить про очевидну проблематику обсягу правової охорони компонування напівпровідникових виробів (топологій інтегральних мікросхем) в Україні, адже обмеження її лише державною реєстрацією та відмова від перевірки сукупності елементів (способів, системи, технології та кодової інформації) на оригінальність, а також обмеження (заборона) на віднесення до правової охорони задоволеної інформації, є наслідком неповної та не всебічної перевірки умов охороноздатності та її дієвості у сфері права інтелектуальної власності. Згідно ж зі світовою практикою, правова охорона має передбачати відповідні санкції за порушення права на об'єкт інтелектуальної власності, що охороняється, а не просто державну реєстрацію.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1644. Проблеми правової охорони та захисту веб-сайту як об'єкта авторського права / В. В. Соколова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 122-131. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження проблем правової охорони та захисту веб-сайту як об'єкта авторського права. Запропоновано шляхи подолання проблем судового розгляду спорів, пов'язаних із таким нетиповим об'єктом авторського права, як веб-сайт. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Використання цих методів надало можливість описати та запропонувати шляхи вирішення проблеми щодо правової охорони та захисту веб-сайту як об'єкта авторського права. Веб-сайт, як досить новий і нетиповий об'єкт авторського права, слід визначити як складний твір, який створюється та існує за допомогою різних складових частини із

різних галузей творчості людини, кожна з його частин не є головною по відношенню до іншої, але вони можуть використовувати як разом, так і окремо. Проте, саме доцільним є визначення і надання правової охорони та захисту веб-сайту, як єдиному об'єкту авторського права на рівні законодавства. Обговорений веб-сайт є об'єктом авторського права згідно із законодавством України, оскільки є результатом творчої праці автора та відповідає ознакам, які встановлено щодо об'єктів авторського права, що у своєму складі може містити у якості складових частин інші об'єкти авторського права. Проте веб-сайт є «нетиповим» об'єктом авторського права, оскільки йому притаманні ще й специфічні ознаки (властивості), відмінні від класичних «типових» об'єктів авторського права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1645. Спадкування прав інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для послуг): проблематика / Т. О. Писана // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 130-137. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження — питання спадкування права інтелектуальної власності на торговельну марку науковцями приділено більше уваги у порівнянні з іншими об'єктами, що входять до групи об'єктів індивідуалізації (комерційне найменування та географічне зазначення), разом із тим, виникає необхідність систематизування проблемних питань з метою комплексного підходу для вибору шляхів їх вирішення. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Використання цих методів надало можливість описати проблеми щодо спадкування права інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для послуг). Право на торговельну марку як об'єкт інтелектуальної власності може бути предметом спадкування. Однак чинне законодавство України не виділяє особливостей спадкування об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема спадкування права на торговельну марку (знак для послуг), у зв'язку з чим на практиці нотаріуси та суди поширюють на них загальні положення про спадкування, притримуючи їх до інших об'єктів спадкування. Обговорені властивості торговельної марки як об'єкта спадкування мають суттєві відмінності у порівнянні з характеристиками інших об'єктів спадкування, також права, які набуває спадкодавець щодо інших об'єктів спадкування відрізняються можливістю відчуження у порядку спадкування лише майнових прав стосовно такого об'єкта. Крім того відсутні розробки щодо порядку врегулювання оформлення переходу прав на торговельну марку до спадкоємця у нотаріуса, зокрема, в частині переходу прав до декількох спадкоємців, що породжує ряд питань, відповідь на які норми права не містять.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1646. Domain name in the system of objects of intellectual property rights / V. V. Filinovych, O. D. Sukhanov // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 146-152. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Сьогодні майже кожен, від звичайної людини до великої компанії, є користувачем Інтернету, тому не дивно, що в інформаційному просторі збільшилося використання доменних імен. У той самий час зростаюча популярність доменних імен призводить до все більших зловживань та правопорушень в інформаційному просторі. Для здійснення якісного захисту прав користувачів доменних імен необхідно розробити відповідні правові положення, які б ґрунтувалися на повному розумінні природи та особливостей доменних імен. Вказано на те, що в чинному законодавстві України не міститься єдиного та повного визначення поняття «доменне ім'я», що перешкоджає визначенню його правової природи та виокремлення його як окремого об'єкта права інтелектуальної власності. В нашій державі правове регулювання здійснюється на досить низькому рівні, що призводить до таких явищ, як «кіберсквоттинг», та великої кількості судових спорів. Дискусія у дослідженні розкриває природу доменного імені з різних точок зору. Відзначено особливі риси доменного імені та зазначено на необхідності виділення доменного імені на законодавчому рівні як об'єкта прав інтелектуальної власності для встановлення ефективної системи захисту прав користувачів доменних імен. Мета дослідження — вивчення проблеми визначення місця доменних імен у системі об'єктів прав інтелектуальної власності. Методологічну основу наукового дослідження склали традиційні методи, як аналітичний, порівняльно-правовий, системно-структурний, та окремі спеціальні методи. Результатом дослідження став аналіз способів визначення поняття доменного імені у чинному українському законодавстві та проведення порівняльного аналізу понять «торгова марка» та «доменне ім'я». Виявлено актуальні проблемні питання щодо способів або засобів захисту доменного імені як окремого об'єкта права інтелектуальної власності або як об'єкта інших галузей права, та надано пропозиції щодо подолання таких проблем.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1647. Genesis of the legal regulation of the functioning of intellectual property institutions in cyberspace / V. Filinovych // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац.

авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 133-139. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Сьогодні розроблення більш точного та якісного законодавства, яке б опікувалося функціонуванням інститутів інтелектуальної власності загалом і безпосередньо у кіберпросторі, майже неможливе без попереднього вивчення його генезису. Говорячи про такий генезис правового регулювання функціонування інститутів інтелектуальної власності, маються на увазі особливості його виникнення та становлення. Протягом останніх десятиліть наша держава значно активізувала свої зусилля щодо входження у світову систему «на рівних», особливо у сфері прав інтелектуальної власності, і нині є учасником більшості загальновідомих міжнародних конвенцій і договорів у цьому полі. Українські нормотворці розробляють нове законодавство, враховуючи недоліки попередніх документів. Тому знання особливостей генезису правового регулювання функціонування інститутів інтелектуальної власності загалом та в цифровому середовищі є надзвичайно важливим, воно є основою для розробки та впровадження нового правового регулювання, враховуючи помилки та недоліки регулювання минулих років і навіть століть. Такі знання разом із науковими розробками вчених допоможуть у майбутньому створити та запровадити більш ефективне регулювання відповідних відносин. Тема даного дослідження — дослідження особливостей виникнення та становлення правового регулювання функціонування окремих інститутів інтелектуальної власності в цифровому середовищі — кібернетичному просторі. Вивчено та проаналізовано генезис правового регулювання функціонування інститутів інтелектуальної власності у кіберпросторі та використанню його результатів як основи для усунення недоліків у раніше прийнятих локальних нормативно-правових актах. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові, історико-порівняльний, філософсько-світоглядний, методи аналізу та спеціальні методи. Захист прав інтелектуальної власності в кіберпросторі є складним завданням і має здійснюватися на основі сучасного законодавства, розвиток якого важливо реалізувати на основі аналізу недоліків і переваг попереднього законодавства у цій сфері. Саме тому генезис відповідного правового регулювання функціонування інститутів інтелектуальної власності загалом та в цифровому середовищі є надзвичайно важливим. Проведено комплексний аналіз такого генезису та надано рекомендації щодо подальшого впровадження нових норм щодо регулювання питань інтелектуальної власності у кіберпросторі.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1648. Information system of legal protection of intellectual property / A. Kapiton, R. Baranenko, T. Franchuk, O. Diachenko // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2022. — Вип. 1. — С. 62-64. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Проаналізовано стан проблеми розробки інформаційної системи правової охорони інтелектуальної власності. Розглянуто особливості поняття «інтелектуальна власність». Виконано аналіз використання інформаційно-телекомунікаційних систем у сфері правової охорони інтелектуальної власності. Показано та проаналізовано можливість інтенсифікації розвитку інформаційного процесу у сфері охорони інтелектуальної власності. Розроблено базу даних для вирішення проблеми програмного забезпечення правової охорони інтелектуальної власності.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.X.1649. Unfair competition in patent law (patent trolling) / A. Diduk, S. Lytvyn, R. Pysanyu // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 113-121. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Мета дослідження — розгляд проблемних питань щодо недобросовісної конкуренції в патентному праві, зокрема, патентного тролінгу. Для цього проаналізовано поняття «патентний тролінг» і «патентний троль». Визначено види патентних тролів. Установлено ознаки і особливості патентного тролінгу в Україні та причини його поширення. Розглянуто прояв недобросовісної конкуренції, що полягає у зловживанні правами інтелектуальної власності. Надано рекомендації щодо введення ефективного механізму боротьби з патентними троллями та притягнення їх до відповідальності за недобросовісну конкуренцію. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Використання цих методів надало можливість описати та запропонувати шляхи вирішення проблеми щодо недобросовісної конкуренції у патентному праві, зокрема, патентного тролінгу. Жодна норма в національному законодавстві безпосередньо не передає відповідальності патентних тролів за зловживання правами, в тому числі за конкурентним законодавством. Українським законодавством не передбачено відповідальності патентних тролів за зловживання правами, які певним чином мають умовний характер, оскільки надаються під їх особисту відповідальність у частині відповідності об'єкта умовам патентоздатності чи критеріям охороноздатності. У зв'язку з цим необхідно усунути причини та умови, які сприяють зазначеному негативному явищу на законодавчому рівні. Обговорені «патентні тролі» фактично не є ні виробниками продукції, ні винахідниками, а володіють лише майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності, скуповуючи охоронні документи на них і реалізують ці права тільки шляхом заборони

їх використання, ініціюючи судові позови, власне, тому і дістали таку назву.

Шифр НБУВ: Ж73401
Див. також: 1.X.1569

Сімейне право

1.X.1650. Захист прав дітей, позбавлених батьківського піклування, з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права / Т. М. Ямненко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 126-132. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити вітчизняну нормативно-правову базу у сфері захисту прав дітей, позбавлених батьківського піклування, з урахуванням міжнародних договорів. Методи дослідження: документального аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, об'єктивної істини, пізнавально-аналітичний тощо. Охарактеризовано та розкрито найбільш ефективні механізми вирішення проблемних питань, пов'язаних із реалізацією дитми своїх прав. Запропоновано новий спосіб вирішення проблеми забезпечення прав дітей, позбавлених батьківського піклування. Розглянуто основні міжнародні документи, що визначають розвиток держав щодо захисту та забезпечення прав дітей, позбавлених батьківського піклування. Проаналізовано правову систему захисту прав дітей, що залишилися без піклування батьків. Встановлено, у яких сферах життя дитини, позбавленої сімейного оточення, утворюється найбільше труднощів.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1651. Науково-теоретичні засади обмеження прав суб'єктів сімейних відносин: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / В. О. Кожевнікова; Тернопільський національний економічний університет. — Тернопіль, 2019. — 40 с. — укр.

Наведено результати комплексного дослідження обмежень прав суб'єктів сімейних відносин з позицій теоретичного аналізу, в поєднанні з традиційними методами правничої науки. Особливу увагу зосереджено на висвітленні доктринальних підходів, сформованих в праві з метою цілісного уявлення про правову категорію обмеження в науці сімейного права, визначенні місця сімейного права в системі приватного права, загальних засадах сімейного права, здійсненні прав та охоронюваних законом інтересів учасників сімейних відносин. Визначено співвідношення категорій «обмеження» з іншими подібними за змістом правовими категоріями у праві («межі», «заборони», «обтяження», «зловживання»). Розкрито місце обмежень прав в механізмі правового регулювання сімейних відносин. Розглянуто класифікацію суб'єктів сімейних правовідносин залежно від обмежень, що до них застосовуються. Комплексно проаналізовано здійснення особистих немайнових та майнових прав суб'єктів сімейних відносин, встановлено межі здійснення прав, охоронюваних законом інтересів учасників. З'ясовано особливості окремих обмежень особистих немайнових і майнових прав суб'єктів сімейних відносин. Визначено класифікацію та види окремих сімейно-правових договорів, що встановлюють обмеження договірної свободи, окреслено шляхи вдосконалення чинного сімейного законодавства і практики його застосування. Сформульовано науково обгрунтовані пропозиції для реалізації особистих немайнових та майнових прав суб'єктів і правозастосування, а також для удосконалення чинного законодавства України у сфері регулювання сімейних відносин, зумовлені масштабністю євроінтеграційних процесів.

Шифр НБУВ: РА442598

1.X.1652. Недійсність шлюбу в сімейному праві: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Д. І. Сидоренко; Хмельницька обласна рада, Хмельницький університет управління та права. — Хмельницький, 2019. — 18 с. — укр.

Проведено аналіз теоретико-правових засад та історіографії інституту недійсності шлюбу. Сформульовано поняття «недійсність шлюбу» та розкрито правову природу та місце інституту недійсності шлюбу в сімейному праві. Висвітлено зміст абсолютних і відносних підстав недійсності шлюбу, які встановлено чинним законодавством, зокрема укладення шлюбу з особою, яка одночасно перебуває в іншому зареєстрованому шлюбі, між, особами, які є родичами або мають інше споріднення, з порушенням принципу добровільності, укладення фіктивного шлюбу, обгрунтовано необхідність виділення інших підстав недійсності шлюбу. Розкрито зміст загальних і особливих правових наслідків недійсності шлюбу для добросовісної та недобросовісної особи, в тому числі у зв'язку із анулюванням актового запису про шлюб органами державної реєстрації актів цивільного стану. Обгрунтовано необхідність визнання недійсності шлюбів, укладених між особами однієї статі, в тому числі у випадку, якщо один з подружжя перебував у процесі зміни статі або змінив статю на момент або до реєстрації шлюбу та/або приховав зазначену обставину від іншого з подружжя.

Шифр НБУВ: РА442603

1.X.1653. Окремі аспекти примушування до шлюбу в умовах воєнного стану / О. П. Куліков // Юрид. вісн. Повітр. і

косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 180-185. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз примушування до шлюбу в умовах воєнного стану та розробка теоретичних та практичних рекомендацій для протидії такому явищу. Для досягнення визначеної мети було використано загальні та спеціальні наукові (спеціальні) методи. Використання цих методів наддало змогу окреслити проблеми протидії примушуванню до шлюбу з кримінально-правової та кримінологічної точок зору та запропонувати практичні рекомендації для протидії цьому явищу. В контексті збройної агресії виникає кілька додаткових питань. Першим є примусові шлюби військових з жінками з окупованих територій, в умовах збройної агресії. Ні про односторонність, ні про добровільність тут говорити не можна. Другим є випадок, коли процедура реєстрації шлюбу в умовах воєнних дій недоступна. Сімейний кодекс України в таких випадках надає можливість визнавати законним шлюб, зареєстрований відповідно до релігійної церемонії. Однак при цьому дотримання засад добровільності та односторонності по суті залишається відповідальністю наречених, бо священник не може перевірити достовірність таких даних.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1654. Особисті немайнові права дитини при усиновленні: національний та зарубіжний досвід: монографія / О. В. Мельник; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса: Юридична література, 2022. — 193, [2] с. — Бібліогр.: с. 159-192. — укр.

Комплексно проаналізовано особливості здійснення особистих немайнових прав дитини при усиновленні. Значну увагу приділено вивченню матеріалів судової практики, зокрема рішень Європейського суду з прав людини і судів України. Визначено перспективи розвитку правового регулювання здійснення особистих немайнових прав дитини, що виникають при усиновленні. Запропоновано шляхи удосконалення законодавства у сфері сімейних правовідносин. Надано конкретні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання особистих немайнових відносин, що виникають при усиновленні.

Шифр НБУВ: ВА864837

1.X.1655. Прийомна сім'я як форма опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування: виклики сьогодення / Г. М. Грабовська, К. В. Галатенко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 106-112. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити правові засади прийомної сім'ї як форми опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, в умовах війни. Методи дослідження: літературний (опрацювання літературних джерел, підручників, монографій, статей із юридичних журналів, норм права чинного законодавства), документального аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, об'єктивної істини, пізнавально-аналітичний тощо. Багатоаспектність предмета дослідження зумовила застосування як загальнонаукових, так і приватно-наукових методів. Проаналізовано особливості реформування та функціонування системи опіки над дітьми-сиротами в Україні в умовах воєнного стану. Проаналізовано нормативну базу, що забезпечує вимоги до прийомних сімей та умови, за яких вони можуть надавати опіку над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, в умовах воєнного стану в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1656. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право: підручник / В. М. Чернега; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. — Київ: Ліра-К, 2023. — 369 с. — Бібліогр. в знесках, с. 366-369. — укр.

Представлено підручник «Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право», якого підготовлено на основі класичних і новітніх досягнень доктрини сімейного права, сімейного законодавства та практики його застосування. Наведено: терміни, питання, тести для контролю або самоконтролю знань, завдання для індивідуальної роботи; приклади практичних завдань, список рекомендованих джерел. Рекомендовано підручник здобувачам вищої освіти зі спеціальностей 081 «Право», 293 «Міжнародне право», а також професійній спільноті, увагу якої зосереджено на потенціалі сімейного (національного, міжнародного, порівняльного) права.

Шифр НБУВ: ВА863535

Див. також: 1.X.1725

Спадкове право

1.X.1657. Посвідчення заповіту посадовою, службовою особою: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. О. Сухарева; Тернопільський національний економічний університет. — Тернопіль, 2019. — 20 с. — укр.

З урахуванням здобутків вітчизняних науковців, положень чинного законодавства та правозастосовної практики здійснено комплексний аналіз посвідчення заповіту посадовою, службовою особою в розумінні інституту спадкового права, нотаріальної дії та особливого процесуального порядку. Розкрито проблеми та

суперечності правового регулювання порядку посвідчення заповіту посадовою, службовою особою, а також визначено основні шляхи та напрями його вдосконалення. Досліджено генезу заповіту та процедури його посвідчення в історичній ретроспективі. Удосконалено концепцію нотаріату як органу, який здійснює публічно-правову діяльність, спрямовану на реалізацію комплексу цивільних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, державних і громадських інтересів. Сформовано поняття правового статусу посадової, службової особи, уповноваженої вчиняти нотаріальну дію посвідчення заповіту. Здійснено теоретичний аналіз поняття порядку посвідчення заповіту посадовою, службовою особою. Виділено ознаки порядку посвідчення заповіту посадовою, службовою особою. Обґрунтовано доцільність застосування для класифікації зазначеного порядку критерію правової природи повноважень суб'єктів його реалізації. Аргументовано виділення загального порядку посвідчення заповіту, суб'єктами реалізації якого є державні та приватні нотаріуси, та спеціального порядку посвідчення заповіту, суб'єктами реалізації якого є інші посадові, службові особи, основні повноваження яких не пов'язані з нотаріальною діяльністю. Визначено шляхи та сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення інституту, нотаріальної дії та порядку посвідчення заповіту посадовою, службовою особою в межах зазначених напрямів.

Шифр НБУВ: РА443253

Господарське право

1.X.1658. Дискримінаційні обмеження набуття статусу резидента правового режиму Дія Сіті // С. М. Тарасюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 109-116. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити дотримання основоположних принципів свободи підприємницької діяльності та гарантій захисту конкуренції в умовах запуску правового режиму Дія Сіті, а саме умови набуття резидентства правового режиму Дія Сіті з огляду на дотримання гарантій забезпечення права на свободу підприємницької діяльності та заборони обмеження конкуренції. Методи дослідження: загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема метод аналізу, системно-функціональний метод та формально-юридичний метод. Узагальнено основні умови для набуття статусу резидента Дія Сіті та підтвердження відповідності таким критеріям. Обговорена Конституція передбачає право на свободу підприємницької діяльності, не заборонено законом та заборону обмежувати конкуренцію. Суб'єктам підприємницької діяльності має бути забезпечений рівний доступ до гарантованого державою правового режиму Дія Сіті. Вивченню підлягає діючий правовий режим Дія Сіті на предмет забезпечення рівного доступу до нього суб'єктів господарської діяльності.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1659. Засада пропорційності здійснення корпоративних прав: монографія / В. І. Цікало; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Вид. 2-е, перероб. і допов. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. — 589 с. — Бібліогр.: с. 534-589. — укр.

Сформульовано концептуальний підхід автора до засад здійснення корпоративних прав та способів їх захисту. На основі загальних приписів актів цивільного законодавства України окремо виділено засаду «пропорційності» здійснення корпоративних прав, яка полягає у його співвідношенні із розміром частки (кількістю акцій) у статутному капіталі господарського товариства. Засада «пропорційності» визначає встановлений законом, локальним правовим актом або договором, порядок здійснення корпоративних прав залежно від розміру частки (кількості акцій) у статутному капіталі, яка належить кожному учаснику товариства або окремому учаснику із достатнім розміром частки (кількістю акцій), встановленим законом (5,10,95 відсотків тощо). Досліджено результати, які мають як теоретичне значення для сучасної науки цивільного права, так і практичну цінність з погляду правотворчості та практики вирішення корпоративних спорів. У процесі оновлення (рекодіфікації) цивільного законодавства України, з урахуванням необхідності його адаптації до умов ринкової економіки та права Європейського Союзу, перед сучасною цивільно-науковою виникла низка актуальних питань, серед яких: проблеми здійснення і захисту корпоративних прав. Зі змісту ряду положень вітчизняних спеціальних законів, що регламентують корпоративні відносини в різних організаційно-правових формах господарських товариств, окрім корпоративних прав, які належать кожному (будь-якому) учаснику, необхідно також виділити суб'єктивні корпоративні права, які мають лише певні учасники, що володіють встановленим законом розміром частки у статутному капіталі товариства. Зауважено, подальше удосконалення механізму цивільно-правового регулювання корпоративних відносин має ґрунтуватися на відповідній концептуальній основі з урахуванням засади пропорційності здійснення корпоративних прав.

Шифр НБУВ: ВА862947

1.X.1660. Існуюча практика та новітні тенденції в управлінні суб'єктами господарювання різних організаційно-правових форм: монографія / голов. ред.: Л. М. Савчук, Л. М. Бандоріна. — Дніпро: Пороги, 2020. — 530 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено новітні тенденції управління у фінансовій сфері. Зокрема, досліджено розвиток міжнародних фінансових конгломератів, надано оцінку інвестиційному співробітництву між Україною та країнами ЄС, розглянуто становлення корпоративного управління в банках. Висвітлено питання іноземного інвестування, страхування та тенденції фінансового управління в сільському господарстві України. Наведено результати досліджень сучасних тенденцій в управлінні підприємствами. Розглянуто законодавчо-правові засади управління підприємництвом, нові ESG-орієнтири діяльності підприємств. Здійснено аналіз методів формування портфелю проєктів, висвітлено питання корпоративної соціальної відповідальності й ефективного управління збутовою політикою підприємств. Розкрито перспективи цифрової економіки й інформаційного забезпечення управління на підприємствах. Досліджено становлення та перспективи цифрової економіки в умовах глобалізації, розкрито питання інформаційного забезпечення планування в об'єднаннях, формування стратегії розвитку інформаційної системи підприємств, запропоновано модель захисту інформаційних ресурсів тощо.

Шифр НБУВ: ВА863553

1.X.1661. Корпоративні спори. Коментар судової практики / І. В. Спасибо-Фатеева, В. І. Крат, О. П. Печений, Н. Ю. Філатова, М. В. Ус, О. М. Вартовник, К. Ю. Денисенко, К. І. Котько, М. І. Лотоцька; ред.: І. В. Спасибо-Фатеева; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2018. — 287 с. — (Серія «Проблеми судової практики»). — укр.

Розглянуто злободенні питання судової практики з корпоративних спорів — їх учасників, здійснення ними своїх прав на захист корпоративних прав на наслідки невиконання обов'язків тощо. Відповіді на питання надають науковці з посиланням на правові позиції вищих судових інстанцій із наданням їх обґрунтування. Наведено визначення щодо корпоративних відносин і корпоративних спорів. Охарактеризовано учасників корпоративного спору. Проаналізовано підстави до оспорування рішень загальних зборів. Розглянуто спори щодо реалізації корпоративних прав та виконання обов'язків учасників господарських товариств. Досліджено спори щодо переходу прав на частку в статутному капіталі/акції та проведення розрахунків при виході з товариства. Увагу приділено оспоруванню правочинів, вчинених товариством, та інші позови в корпоративних спорах.

Шифр НБУВ: ВА864644

1.X.1662. Нормативно-правове регулювання господарсько-правових відносин у сучасних умовах державотворення: реалії та перспективи розвитку / В. П. Мороз, А. В. Поляцко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 146-152. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано реалії та перспективи розвитку нормативно-правового регулювання (НПР) господарсько-правових відносин (ГПВ) у сучасних умовах державотворення. Методи дослідження: документального аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, об'єктивної істини, когнітивно-аналітичний та ін. Проаналізовано концептуальні аспекти НПР ГПВ у сучасних умовах державотворення, проблеми запровадження відповідних правових механізмів регулювання ГПВ у законодавстві України, генезис НПР ГПВ, здійснено порівняльний аналіз НПР ГПВ в Україні та інших державах. Проведено аналіз НПР ГПВ у сучасних умовах державотворення.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1663. Організаційно-господарські засади регулювання стилів управління керівниками підприємств / Д. О. Беззубов, О. А. Стародубова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 148-155. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета дослідження — розгляд питання організаційних засад забезпечення якості управління, визначення міри впливу інституціональних та організаційних інструментів на стан діяльності підприємства з позицій господарської обачності та алгоритмів і процедур управління. Використано основні наукові методи системного аналізу, формальної логіки та метод класифікацій. Метод системного аналізу застосовано відповідно для визначення сучасного стану законодавства у сфері компетенцій керівника підприємства та регулювання категорій якості управління. Метод формальної логіки надав змогу визначити наукові погляди на категорії правових елементів якості управління в сфері господарювання. Метод класифікацій надав можливість визначити шляхи подальшого удосконалення інституціональних прийомів щодо впливу на регулювання діяльності підприємства з позицій якості управління. Досліджені питання якості управління з позиції норм господарського права надають змогу визначити шляхи і методи мінімізації впливу негативних факторів і ризиків процесу економічної діяльності підприємства. Результати дослідження, викладені в даному дослідженні, надають змогу визначити подальші кроки в дослідженні проблем правових аспектів

формування та контролю діяльності підприємства з позицій управління. Обговорені проблеми забезпечення стилів управління є прикладними з позиції розвитку господарського та цивільного права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1664. Особливості державної реєстрації майнових прав та бізнесу в умовах воєнного стану / Л. С. Нещка, М. А. Дамаскін // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 151-158. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета дослідження — комплексний правовий аналіз новел законодавства у сфері державної реєстрації майнових прав та суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. Використано загальні (теоретичні і комплексні) та спеціальні методи дослідження (системного і структурно-функціонального аналізу, формально-логічного, порівняльного). Досліджені особливості державної реєстрації майнових прав та суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану нададуть можливість у подальшому вдосконалити та спростити реєстраційні процедури, виявити прогалини правового регулювання у державній реєстраційній діяльності та недоліки чинного законодавства. Обговорено співвідношення законів і підзаконних актів, які регулюють відносини державної реєстрації майнових прав та суб'єктів господарювання, проблеми державної реєстрації правочинів в умовах воєнного стану, додаткові обмеження та заборони, що діють у сфері державної реєстрації, повноваження військових адміністрацій у реєстраційних процедурах, шляхи вдосконалення системи державної реєстрації.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1665. Особливості правового регулювання господарської діяльності суб'єктів господарювання державного сектора економіки / Л. С. Нещка, А. Р. Цезар // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 153-162. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — виявлення особливостей господарської діяльності у державному секторі економіки та недоліків її правового регулювання; формування пропозицій щодо вдосконалення законодавства про господарську діяльність у державному секторі економіки. Використано загальні (теоретичні і комплексні) та спеціальні методи дослідження (системно-функціональний, формально-логічний, прогнозування). Окреслено особливості правового регулювання господарської діяльності у державному секторі економіки, виявлено прогалини правового регулювання впливу державних органів — суб'єктів організаційно-господарських повноважень на господарську діяльність, проаналізовано негативні наслідки втручання суб'єктів організаційно-господарських повноважень у діяльність державних підприємств, доведено відсутність належних гарантій захисту суб'єктів господарювання державного сектора економіки, зроблено висновок про забюрократизовані процедури планування господарської діяльності, про обмежені можливості державних підприємств самостійно здійснювати господарську діяльність. Обговорено види господарської діяльності у державному секторі економіки та виокремлення серед них пріоритетних для держави, необхідність законодавчого закріплення організаційно-господарських повноважень державних органів, в управлінні яких знаходяться суб'єкти господарювання, особливості господарсько-правової відповідальності у випадках порушень при здійсненні господарської діяльності у державному секторі економіки, правові підходи до розробки політики власності для особливо важливих у галузях економіки України підприємств з метою підвищення ефективності їх господарської діяльності та досягнення поставлених цілей.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1666. Право підприємства на професійну правничу допомогу і судове представництво / О. Альонкін // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 97-106. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Право підприємства на професійну правничу допомогу та процедуру здійснення його представництва в суді є одним з фундаментальних прав реалізації підприємницької діяльності. Глобальні проблеми сучасності як природного, так і техногенного характеру, та пов'язані з ними політичні й економічні трансформації вимагають систематичного перегляду та постійної актуалізації забезпечення права особи загалом і підприємства зокрема на професійну правничу допомогу та процедуру здійснення його представництва в суді. Мета дослідження — теоретико-прикладне осмислення змісту поняття «право підприємства на професійну правничу допомогу і процедуру здійснення його представництва в суді» і стану та перспектив його нормативно-правового забезпечення в Україні. Визначено, що чинне законодавство України неповною мірою відповідає сучасній теорії конституційного права та Конституції України щодо права підприємства на професійну правничу допомогу та процедуру здійснення його представництва в суді. Проведено частковий аналіз відповідних нормативних актів і виявлено певні неузгодженості. Висновки: зміст права особи, а також підприємства, на професійну правничу допомогу та процедуру здійснення його представництва в суді потребує певного корегування на рівні Конституції, а також цілої низки законодавчих актів України. На сьогодні в Україні

є певна потреба в ухваленні Закону України про юридичну службу, зокрема й на підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.X.1667. Правове становище фермерських господарств як суб'єктів агровиробництва: монографія / М. С. Долінська. — Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2022. — 175 с. — Бібліогр.: с. 148-155. — укр.

На підставі чинного законодавства висвітлено характеристику фермерського руху в Україні. Досліджено джерела правового регулювання фермерства. Розглянуто поняття та види фермерських господарств. Розглянуто правові засади створення фермерських господарств. Увагу приділено земельним правовідносинам у фермерських господарствах. Висвітлено основні правові засади агропідприємницької діяльності у фермерських господарствах та припинення фермерських господарств як суб'єктів агровиробництва. Викладено як теоретичні, так і практичні аспекти провадження фермерства в Україні.

Шифр НБУВ: ВА863709

1.X.1668. Правовий статус аграрних холдингів в Україні та за кордоном: порівняльно-правовий аспект: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.06 / В. В. Дударенко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено правовий статус аграрних холдингів в Україні та за кордоном. З'ясовано особливості правової природи аграрних холдингів та проведено їх класифікацію. Досліджено становлення та розвиток організаційно-правових форм аграрних холдингів в Україні та за кордоном. З'ясовано способи створення аграрних холдингів за національним та зарубіжним законодавством. Розкрито особливості правового регулювання внутрішніх аграрних відносин участі в аграрних холдингах в Україні та інших державах. Виявлено особливості правового регулювання внутрішніх аграрних майнових та аграрних земельних відносин в аграрних холдингах в Україні та за кордоном. За результатами дослідження правового статусу аграрних холдингів в Україні та за кордоном сформульовано теоретичні висновки, а також пропозиції щодо вдосконалення законодавства України, зокрема пропонується у Законі України «Про сільське господарство» врегулювати особливості створення та діяльності аграрних холдингів, аграрних холдингових (материнських) компаній, корпоративних (дочірніх) підприємств, законодавчо обмежити їх діяльність з метою забезпечення сталого розвитку сільських територій та гарантування продовольчої безпеки держави.

Шифр НБУВ: РА442414

1.X.1669. Правові засади функціонування органів управління сільськогосподарських підприємств: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.06 / В. В. Старожилов; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 17 с. — укр.

Дисертацію присвячено розкриттю суті правових засад функціонування органів управління сільськогосподарських підприємств. Охарактеризовано конструкцію «організаційно-управлінської правовідносини у сільськогосподарських підприємствах», розглянуто принципи правового регулювання формування і функціонування органів управління сільськогосподарських підприємств, окреслено нормативно-правове забезпечення функціонування системи цих органів. Окрему увагу приділено дослідженню правових засад функціонування різних видів органів управління сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано правове становище вищих органів управління у сільськогосподарських підприємствах, висвітлено специфіку правового забезпечення функціонування виконавчих і контролюючо-ревізійних органів у цій системі. Обґрунтовано низку пропозицій з удосконалення чинного законодавства, зокрема стосовно вимог, які пропонується закріпити щодо осіб, які беруть участь у функціонуванні органів управління сільськогосподарських підприємств.

Шифр НБУВ: РА442606

1.X.1670. Правові механізми стягнення шкоди, завданої бізнесу війною / В. П. Мороз, Д. А. Абражевич // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 145-150. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано реалії та перспективи розвитку нормативно-правового регулювання механізму стягнення шкоди, завданої бізнесу війною. Методи дослідження: документального аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, об'єктивної істини, когнітивно-аналітичний та ін. Проаналізовано концептуальні аспекти нормативно-правового регулювання механізму стягнення шкоди, завданої бізнесу війною, проблеми запровадження відповідного правового механізму стягнення шкоди, завданої бізнесу війною в законодавстві України, генезис нормативно-правового регулювання господарсько-правових відносин, здійснено порівняльний аналіз нормативно-правового регулювання даного аспекту господарсько-правових відносин в Україні та інших державах. Проведено аналіз нормативно-правового регулювання механізму стягнення шкоди, завданої бізнесу війною.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1671. Принципи господарського права / Д. О. Беззубов, І. С. Тімуш // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук.

пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 133-139. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета дослідження — комплексний правовий аналіз основних принципів господарського права. Використано основні наукові методи системного аналізу, формальної логіки та метод класифікацій. Метод системного аналізу застосовано для з'ясування змісту принципів господарського права. Метод формальної логіки надав змогу визначити наукові погляди на категорії принципів господарського права. Метод класифікацій надав можливість визначити шляхи подальшого удосконалення принципів господарських відносин та векторів їх правового регулювання. Досліджено питання принципів господарського права, нагадав можливість визначити шляхи і методи мінімізації впливу негативних факторів і ризиків на стан економіки та права у сфері господарювання. Результати дослідження, викладені в даному дослідженні, надають змогу визначити подальші кроки в дослідженні принципів у сучасній науці господарського права. Обговорені проблеми класифікації, змісту, впливу принципів господарських відносин є важливими з позиції розвитку науки господарського права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1672. Проблеми господарської діяльності на об'єктах підвищеної безпеки: правові режими забезпечення / Д. О. Беззубов, С. К. Гавва // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 152-159. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — комплексний правовий аналіз існуючої системи засобів державного регулювання господарської діяльності на об'єктах підвищеної безпеки, визначення міри впливу інституціональних важелів на стан захисту господарської діяльності. Використано основні наукові методи системного аналізу, формальної логіки та метод класифікацій. Метод системного аналізу застосовано відповідно для визначення сучасного стану законодавства в сфері забезпечення діяльності суб'єктів підвищеної безпеки. Метод формальної логіки надав змогу визначити наукові погляди на категорії правових режимів у сфері права. Метод класифікацій надав можливість визначити шляхи подальшого удосконалення інституціональних прийомів щодо впливу на правові режими. Дослідження питання правових режимів надає змогу визначити шляхи і методи мінімізації впливу негативних факторів і ризиків економічного середовища на стан держави. Результати дослідження, викладені в даному дослідженні, надають змогу визначити подальші кроки в дослідженні проблем правових режимів господарської діяльності. Обговорені проблеми правових режимів є прикладними з позиції розвитку права сучасної держави.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1673. Розвиток фермерських господарств України на засадах інституційної трансформації / Н. В. Жмур, А. А. Малихіна // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 167-174. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження розвитку фермерських господарств України на засадах інституційної трансформації, а також аналіз нормативно-правового регулювання щодо діяльності фермерських господарств. Дослідження було проведено із застосуванням загальнонавчаних методів наукового пізнання, таких як: порівняльно-правовий, системно-структурний, метод аналізу чинного вітчизняного законодавства. Досліджено етапний розвиток фермерських господарств, проаналізовано нормативно-правові акти щодо розвитку та діяльності фермерських господарств. Обговорено особливості фермерського господарства є тим важливим об'єктивним фактором, який зумовлює необхідність спеціального регулювання їх діяльності в аграрному законодавстві. Невизначеність політики держави та діяльності регулюючих органів щодо вирішення законодавчих та організаційних проблем розвитку фермерства негативно впливає на конкурентоспроможність фермерських господарств.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1674. Antimonopoly legislation of Ukraine: problems and prospects / О. Serdiuk, I. Petrova // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 4. — С. 5-10. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

Здійснено аналіз стану розвитку інститутів, націлених на стримування деструктивної конкуренції в Україні. Проаналізовано кількісні та якісні показники, що характеризують рівень деструктивної конкуренції в Україні. Виявлено, що простежується тенденція до зниження загального числа порушень законодавства про захист економічної конкуренції за 2014 — 2020 рр. Серед найбільш поширених порушень деструктивної конкуренції є зловживання монополією становивцем, антиконкурентні дії органів влади, антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання та недобросовісна конкуренція. Проведений аналіз регулювання деструктивної конкуренції свідчить, що антимонопольне законодавство України потребує подальшого розвитку, незважаючи на позитивні відгуки провідних юристів ЄС та США. Виявлено, що новий етап розвитку інституціонального забезпечення щодо подолання деструктивної конкуренції потребує вдосконалення антимонопольного законодавства та практики його правозастосування. Запропоновано напрями вдосконалення

інститутів стримування деструктивної конкуренції в Україні відповідно до кращого міжнародного досвіду, а також суттєве підвищення результативності діяльності антимонопольних органів за рахунок функціонально-структурного розмежування повноважень Антимонопольного комітету України із використанням перекресного контролю.

Шифр НБУВ: Ж25176

1.X.1675. Some problems of protection of commercial secrets / А. Diduk, S. Lytvyn // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 119-126. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета дослідження — з'ясувати деякі проблеми захисту комерційної таємниці та запропонувати шляхи їх подолання. Досліджено проблеми захисту комерційної таємниці в Україні, а також вивчено міжнародний досвід у сфері наведеної проблематики. Проведено аналіз норм чинного національного законодавства, які спрямовано на захист комерційної таємниці. Досліджено судову практику, а також практику відповідних уповноважених органів України щодо даної проблеми. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Використання цих методів надало можливість описати проблеми захисту комерційної таємниці. Встановлено, що порушення комерційної таємниці розглядається міжнародним законодавством як факт недобросовісної конкуренції. При цьому закони про недобросовісну конкуренцію країн континентальної (пандектної) системи права засновані на теорії конфіденційності (фактичної монополії). Тому зарубіжний досвід саме країн континентальної (пандектної) системи права має особливе значення для формування українського законодавства про комерційну таємницю. Країни із сильними правовими системами, зокрема країни Європи, активно створюють та приймають нормативно-правові акти, спрямовані на захист комерційної таємниці. Досліджено Директиву 2016/943 Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2016 р. про захист нерозкритих ноу-хау і комерційної інформації (комерційної таємниці) від їх незаконного придбання, використання та розкриття. Проаналізовано правовий досвід щодо захисту права доступу до комерційної таємниці деяких зарубіжних країн. Обговорено огляд на специфіку досліджуваного об'єкта прав інтелектуальної власності та на підставі аналізу міжнародного досвіду виявлено, що національні підходи щодо способів захисту прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю є недостатньо ефективними, оскільки не передбачають та не забезпечують максимальної матеріальної сатисфакції для особи, право доступу якої порушено, та досить суворих наслідків для особи-порушника. Запропоновано вдосконалити чинне законодавство України щодо захисту комерційної таємниці.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.У.783, 1.У.930, 1.У.1178, 1.У.1186, 1.У.1295

Інформаційне право

1.X.1676. Медіаосвіта як чинник інформаційної безпеки України / М. Г. Луцький // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 206-213. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження окремих аспектів реалізації медіаосвіти в державі в контексті забезпечення інформаційної безпеки України. Методи дослідження: документальний аналіз, узагальнення із сфери організації медіаосвіти, інформації із сфери створення інформаційно-комунікаційних технологій, а також практики захисту інформації та протидії пропагандистським інформаційно-психологічним впливам. З урахуванням положень безпекових стратегій України 2020 — 2021 рр., а також наукової, практичної інформації та міжнародного досвіду узагальнено окремі підходи до організації медіаосвіти. Наголошено, що людина нової епохи стала залежною від інформації. Вона щодня має адаптуватися до нових викликів і ризиків, які породжують медіа. Не маючи знань, як це робити без шкоди для себе, легко розгубитися. Результатом хаотичного накопичення різних відомостей, у яких незрозуміло, що важливе, а що ні, де правда, а де вимисел і обман, стають втрата світовідчуття, трансформації ціннісних орієнтирів. А все це — вигідна платформа для маніпулювання. Зроблено огляд Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, схваленої 21.04.2016 р. Президією Національної академії педагогічних наук України. Визначено особливості медіакультури особи, медіаобізнаності, медіаграмотності, медіакомпетентності, медіаінформаційної грамотності як чинників, які забезпечують інформаційну озброєність особи. Обговорення належних медіакультур особи, медіаобізнаності, медіаграмотності, медіакомпетентності, медіаінформаційної грамотності є важливими чинниками, які забезпечують інформаційну озброєність (духовну, інтелектуальну, морально-етичну, політичну), за якої ніякі інформаційні впливи на них неспроможні викликати деструктивні думки і дії, що призводять до негативних відхилень на шляху стійкого прогресивного розвитку названих суб'єктів, а це, у свою чергу, є запорукою інформаційної безпеки держави.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1677. Моделювання роботи групи реагування на інциденти інформаційної безпеки в умовах зростання інтенсивності кібератак / І. О. Дьогтева, А. А. Шиян // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. — 2021. — № 6. — С. 123-130. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Моделювання функціонування групи реагування на інциденти інформаційної безпеки (ГРІБ) та прийняття в них рішень саме у процесі протидії кібератакам вимагає одночасного використання параметрів та характеристик, які, з одного боку, характеризують діяльність спеціалістів в умовах стресової ситуації. Діяльність ГРІБ полягає у протидії кібератакам, метою яких є дестабілізація соціального стану суспільства шляхом розповсюдження шкідливої інформації. Побудовано модель для опису особливостей функціонування ГРІБ з урахуванням впливу параметра підвищення інтенсивності потоку інцидентів інформаційної безпеки на якість аналізу функціонування цієї системи в реальному часі, використовуючи функції реагування на порушення інформаційної безпеки. Особливістю побудованої моделі є те, що вперше враховано режим перевантаження, тобто враховано вплив введеного параметра підвищення інтенсивності ідентифікації подій інформаційної безпеки. Виявлено умови, за яких здійснюється перехід ГРІБ до режиму, який не відповідає достатньому критерію ергодицистичності, коли група не здатна буде ефективно справлятися з розгортанням кібератак у часі. Проведено імітаційне моделювання діяльності ГРІБ та показано наявність переходу до режиму, породженого відсутністю ергодицистичності функціонування системи, за зміни параметра підвищення інтенсивності ідентифікації подій інформаційної безпеки. Одержані результати нададуть змогу прогнозувати появу режиму перевантаження, породженого відсутністю ергодицистичності функціонування системи, в умовах якого діяльність такої ГРІБ перестане бути ефективною. Це надає можливість задавати певні порогові величини часу ефективного функціонування цієї ГРІБ під час кібератаки. В результаті наявну сукупність ГРІБ можна характеризувати певними кількісними показниками, які характеризують час ефективного функціонування ГРІБ залежно від ідентифікованих характеристик кібератаки. На основі розробленої моделі можуть бути розроблені нові методи протидії кібератакам, які будуть базуватися на ідентифікації потрібних характеристик часового розгортання інциденту кібербезпеки та на їх основі переспрямування управління від однієї ГРІБ до іншої у процесі розвитку інциденту. Для цього потрібно буде створити базу даних з потрібними характеристиками для тих ГРІБ, які можуть бути залучені до процесу протидії кібератакам.

Шифр НБУВ: Ж68690

1.X.1678. Освітнє інформаційно-комунікаційне середовище: організаційний механізм формування: монографія / О. Л. Дурман; Херсонський національний технічний університет. — Херсон: ФОП Вишемірський В. С., 2019. — 231 с.: рис. — Бібліогр.: с. 204-230. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального наукового завдання в галузі державного управління щодо науково-теоретичного обґрунтування вдосконалення організаційного механізму формування освітнього інформаційно-комунікаційного середовища в контексті розширення концепцій електронного урядування. Розроблено науково практичні рекомендації органам публічної влади щодо вдосконалення процесів управління освітньою галуззю на сучасному етапі. Запропоновано створити інформаційну систему у вигляді єдиного освітнього інформаційно-комунікаційного середовища на базі систем підтримки ухвалення рішень.

Шифр НБУВ: ВА86362

1.X.1679. Особливості термінології в англійській літературі у сфері кібербезпеки / Guoqiang Fu, Є. В. Криволап // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 63-71. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження англійських джерел, присвячених термінології у сфері кібербезпеки. Методи дослідження: документальний аналіз, узагальнення правової інформації, інформації із сфери кіберзахисту інформаційно-комунікаційних систем, а також практики кіберзахисту інформації від різноманітних кібератак. Встановлено, що єдиного підходу до формулювання термінології у сфері кібербезпеки на даний момент не існує, однак при формулюванні поняття «кібербезпека», на відміну від прийнятого у п. 5 ст. 1 Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», де «кібербезпека» — це стан, в англійських джерелах переважає розуміння, що «кібербезпека» — це дія. При цьому ця дія спрямовується не тільки на захист від кібератак, але й усунення їх наслідків. Серед англійських авторів існує певна єдність з приводу класифікації типів кібербезпеки на п'ять основних типів: безпека критичної інфраструктури; безпека комп'ютерних програм; мережева безпека; хмарна безпека; безпека пристроїв системи Інтернет. Порівняно погляди англійських авторів на визначення об'єктів критичної інфраструктури. В Законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», а також у Стратегії

кібербезпеки України від 14.05.2021 р. використовується поняття «вразливість» до кібератак, однак офіційного визначення цього поняття не надано. Запропоновано відтворити в українському законодавстві відповідне визначення, наведене у міжнародному стандарті ISO 27005. Відтворено українською мовою конкретні рекомендації, які містяться в англійській літературі, користувачам електронних мереж щодо запобігання кібератакам або зменшенню їх наслідків.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1680. Співвідношення понять «інформаційна безпека», «безпека інформації», «кібербезпека» в контексті безпекових стратегій України 2020 — 2021 років / Л. М. Белкін, М. Л. Белкін, Є. В. Криволап, Ю. Л. Юриненя // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 78-86. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Мета дослідження — комплексний правовий та інформаційно-технологічний аналіз понять «інформаційна безпека», «безпека інформації», «кібербезпека» для обґрунтування підходу до створення центральної дефініції у сфері інформаційної безпеки (ІБ) та удосконалення системи протидії інформаційним загрозам. Методи дослідження: документальний аналіз, узагальнення правової інформації, інформації із сфери створення інформаційно-комунікаційних технологій, а також практики захисту інформації та протидії пропагандистським інформаційно-психологічним впливам. З урахуванням положень безпекових стратегій України 2020 — 2021 рр., а також наукової, практичної інформації та міжнародного досвіду запропоновано структуру «інформаційної безпеки держави» як центральної дефініції у сфері ІБ. Доведено, що поняття «інформаційна безпека» не може зводитися до безпеки окремої сукупності даних чи інформаційних систем чи до кібербезпеки. Забезпечення ІБ розподіляється на забезпечення безпеки інформації, у тому числі кібербезпеки, та забезпечення когнітивної безпеки. Запропоновано ввести у стабільний науковий і практичний оборот поняття «когнітивна безпека» як стійкість проти інформаційно-психологічних впливів на людину і суспільство. Зворотній зв'язок «кібербезпека» — «когнітивна безпека» пов'язаний із тим, що, кібератаки також активно використовуються державою-агресором як елемент спеціальних інформаційних операцій з метою маніпулятивного впливу на населення. Обговорений комплексний правовий та інформаційно-технологічний аналіз понять «інформаційна безпека», «безпека інформації», «кібербезпека» надає можливість вибудувати ієрархію цих понять з метою удосконалення протидії інформаційним загрозам та пропагандистським інформаційним операціям.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1681. Стратегія державної інфраструктурної політики України: монографія / В. А. Ліпкан, Г. Ю. Зубко; ред.: В. А. Ліпкан; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Глобальна організація союзницького лідерства. — Київ: Ліпкан В. А., 2022. — (Ordo ordinans). — Бібліогр.: с. 906-[1005], та в кінці розд. — укр.

Висвітлено засади стратегії інфраструктурної політики України. Удосконалено визначення поняття та ознак державної інфраструктурної політики України. Сформовано категорійно-понятійну систему дослідження. Покращено інтерпретацію теорії ігор Аумана до формування стратегії державної інфраструктурної політики України. Концептуалізовано теорію гуманітарної аури нації Л. Костенко в контексті творення власного інфраструктурного ландшафту. З'ясовано передумови здійснення стратегії державної інфраструктурної політики. Подано концепцію механізму політико-правової взаємодії із подальшою пропозицією щодо корекції сучасної парадигми політичної науки. Удосконалено розгляд механізму державної інфраструктурної політики України, об'єктів стратегічної інфраструктури України та суб'єктів забезпечення їх безпеки. З'ясовано політико-правові основи стратегії інфраструктурної політики України. Проілюстровано періодизацію та подано структуру правового регулювання державної інфраструктурної політики України, на підставі чого запропоновано концепцію формування та реалізації її стратегії. На підставі мультипарадигмальності сформульовано сучасний політико-правовий зміст модерних інфраструктурних стратегій. Розкрито засади публічно-приватного партнерства, акцентовано на детермінації входження України до країн шостою технологічного укладу і напрямів стратегії державної інфраструктурної політики України. Науково обґрунтовано необхідність впровадження концепції стратегічних комунікацій, розроблення стратегічного нарративу. Подано еталонну модель геостратегії сучасної Української держави. Здійснено аналітичний розгляд міжнародного досвіду з урахуванням засад творення сучасної геостратегії України. Уперше за допомогою математичного апарату подано аналіз альтернатив інституційно-організаційних структур реалізації стратегії державної інфраструктурної політики.

Шифр НБУВ: ВА863979

1.X.1682. Стратегія державної інфраструктурної політики України: словник / В. А. Ліпкан; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Глобальна організація союзницького лідерства. — Київ: Ліпкан В. А., 2023. — 249, [1] с. — укр.

Словник є першим в Україні виданням, в якому стратегія державної інфраструктурної політики розглянуто з позицій теорії геостратегії, геоekonomіки, політології, національно-безпекознавства, кібербезпеки та теорії права на засадах системного міждисциплінарного підходу. Вміщено основні поняття і терміни, якими послуговуються у сфері реалізації стратегії державної інфраструктурної політики, а також при реалізації кожного її компонента. Зазначено, що однією з родзинок видання є розвиток саме українськомовної термінологічної сфери, формування авторських неологізмів на засадах лінгвістики української мови, а також термінологічного поля теорії інфраструктурної політики, формування концептосфери і системних дискурсів, категорійно-понятійних і синонімічних рядів, що описують системні явища в епоху глобальних трансформацій інфраструктурного та безпекового ландшафтів. Зважаючи на необхідність формування ґрунту до мовної, культурної та технологічної інтеграції, до усіх термінів надано відповідник латиною. Наголошено, що словник є органічним продовженням монографії ДСтратегія державної інфраструктурної політики України» і послуговує у сферах формування та реалізації: геостратегії, геоekonomіки і геополітики, інфраструктурних стратегій, національної та міжнародної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА863987

1.X.1683. Computer safety of aviation / S. Ya. Lykhova // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 24-29. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Мета дослідження — характеристика нової професії в авіаційній сфері, а саме офіцер із захисту персональних даних. Наразі Національний авіаційний університет є піонером у викладанні курсу «Профілактика кримінальних правопорушень у сфері комп'ютерної авіаційної безпеки», призначеного, в першу чергу, для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність». Методи дослідження: пізнавально-аналітичний, системного аналізу тощо. В даний час переважна більшість авіаційних підприємств зустрічаються з багатьма проблемами у сфері безпеки даних. У першу чергу, необхідно забезпечити безпеку персональних даних, адже авіакомпанія може обробляти десятки мільйонів записів пасажирів протягом дня. Повітряні судна, екіпажі та пасажирів на борту також мають перебувати під кіберзахистом. Витоки або кібератаки можуть мати серйозні наслідки. Тому на сучасному етапі питання кібербезпеки цивільної авіації перестало бути предметом уваги лише IT-фахівців. Обговорено багатьма авіакомпаніями необхідність введення посади фахівця з питань захисту даних (DPO), основною метою якої буде забезпечення здійснення нормативного та організаційного бізнес-процесів, пов'язаних з обробкою та захистом персональних даних. Мета роботи — аналіз основних завдань, що стоять перед співробітником з питань захисту даних в галузі авіації та пропозиції щодо вирішення цих питань під час підготовки такого фахівця за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність». Методологічною основою дослідження є класичний метод системно-структурного аналізу. Зроблено висновок, що посада співробітника з питань захисту персональних даних належить до категорії спеціальних фахівців, і основною метою якої буде забезпечення реалізації функцій нормативно-правового та організаційного бізнес-процесів, пов'язаних з обробкою та захистом персональних даних. Його робота в авіакомпаніях характеризуватиметься повною незалежністю від виконавчого органу компанії — рішення посадової особи, що стосуватимуться обробки і захисту даних, і які не матимуть права впливати ні на кого зі співробітників, в тому числі й на керівництво. Посадова особа не може бути звільнена за рішення, прийняте в межах її компетенції. Базовими знаннями, необхідними для виконання своїх виробничих функцій співробітником з питань захисту персональних даних, є досконале знання міжнародних, зокрема європейських, законів про захист персональних даних та практики їх застосування.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.1541

Екологічне право

1.X.1684. Аналіз забезпечення територій пунктами Державної геодезичної мережі / І. Тревого, Д. Кухтар, Є. Ільків, М. Галарник // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 35-43. — Бібліогр.: 42 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити можливості використання геопросторового аналізу з метою оцінювання стану геодезичного забезпечення територій для картографування різних масштабів на прикладі Івано-Франківської обл. Для досліджень використано методи геопросторового аналізу, зокрема зонування території за допомогою буферних полігонів, а також застосування гексагональної сітки. Запропоновано алгоритм оцінювання стану геодезичного забезпечення територій із застосуванням методу буферних зон і методу гексагональних полігонів. Виконано порівняння методів і надано графічні схеми обох методів. Аналіз результатів

надав змогу встановити, що стан геодезичного забезпечення територій досліджуваних районів варіює у широких межах. Для картографування у масштабах 1:10 000 і 1:25 000 геодезичне забезпечення коливається у межах 65 — 92 %, залежно від району. Найвищі показники у Богородчанському р-ні, найнижчі — у Городенківському. Відсоткова забезпеченість територій знижується для більших масштабів 1:5000 і 1:2000. Картографування у таких масштабах потребує додаткового згущення мережі. Метод гексагональних полігонів у середньому показав кращі на 6,4 % результати, ніж метод буферних зон. Максимальна різниця забезпечення, обчисленого за двома методами, 9,7 %; мінімальна — 2,4 %. Дослідження забезпечення пунктами Державної геодезичної мережі (ДГМ) за допомогою геопросторового аналізу (на прикладі Івано-Франківської обл.) засвідчило доцільність його використання для вказаних цілей. Порівняння методів геопросторового аналізу для оцінювання стану геодезичного забезпечення на основі графічних матеріалів і кількісних характеристик показало, що кращі результати можна одержати у разі використання методу гексагональних полігонів. Метод буферних зон надає менш достовірні результати. Запропонований і досліджений підхід можна використати для вивчення забезпеченості пунктами ДГМ як всієї території України, так і території окремих ОТГ, районів та областей.

Шифр НБУВ: Ж72536

1.X.1685. Аналіз стану водотоків суббасейну р. Сян як об'єкта водного кадастру / Л. Савчук // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 1. — С. 172-177. — Бібліогр.: 175 назв. — укр.

Серед чинних державних кадастрів важливе місце належить водному, який є базою державного управління водним фондом. Відповідно до Водного кодексу України водний фонд включає всі водні об'єкти, передбачає систематичне визначення запасів та якості водних ресурсів на певній території. На якість води впливає велика кількість факторів, серед яких — територіальне розташування, категорія водного об'єкта, площа водозабору, площа водного дзеркала, об'єм води, вид річкової мережі, параметри та властивості рельєфу, гідрологічні умови. Не менш важливий вплив антропогенних чинників, який корелює зі ступенем освоєння території, структурою угідь, кількістю населення та населених пунктів, техногенним навантаженням тощо. Мета роботи — аналіз стану водотоків суббасейну р. Сян і встановлення основних чинників, які впливають на якість води. Якісний стан водних ресурсів суттєво впливає на здоров'я населення, тому ретельний аналіз стану природних водних джерел є однією з важливих складових кадастру водних ресурсів. Під час виконання досліджень використано інформацію, надану Львівською гідрометеорологічною службою, Львівським обласним управлінням водного господарства, науково-дослідними лабораторіями, що займалися моніторингом та аналізом стану водних ресурсів Львівщини за останні 10 років, даними з екологічного паспорта Львівської обл. за 2020 р. Під час опрацювання результатів використано поєднання методів системного та структурного аналізу, аналітичного порівняння, математичної формалізації, картографічні матеріали, що уможливило вирішення поставлених завдань і досягнення поставленої мети та достовірність висновків [Совгіра С. В. та ін., 2016]. Установлено, що якість води у водотоках, які протікають територією, що не знає техногенного навантаження, залежить, переважно, від природних чинників, а саме: територіального розташування, кліматичних умов, рельєфу, гідрологічних та геоморфологічних умов тощо. У зв'язку зі змінюю клімату все частіше виникають різні стихійні явища та проблеми з затопленням територій, які негативно впливають на запаси та якість води. Затоплення виникають через різні причини й останніми роками характерні для суббасейну р. Сян, особливо у гірській місцевості. Для території, що характеризується високим господарським освоєнням, якість води річок залежить: від гірничо-видобувної діяльності; забруднення ґрунтів; створення та експлуатації штучних водойм; господарської діяльності в межах заплавно-руслових комплексів; днопоглиблювальних і руслопрямувальних робіт.

Шифр НБУВ: Ж72536

1.X.1686. Екологічне інспектування: навч. посіб. / Т. О. Ключко, Н. В. Кузнецова; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2021. — 60 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 59. — укр.

Описано порядок організації та проведення сучасного екологічного інспектування. Висвітлено теоретичні та практичні основи управління охороною довкілля. Описано засоби ефективного вирішення проблем захисту навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів. Увагу приділено видам, методам і порядку здійснення інспекторських перевірок виконання підприємствами, установами й організаціями природоохоронних планів і заходів, дотримання ними вимог екологічного законодавства.

Шифр НБУВ: ВА864064

1.X.1687. Основні причинно-наслідкові аспекти погіршення якісного стану природних об'єктів в агросфері України

О. І. Ковалів // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 26-37. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Встановлено, що існуюча бездіяльність і незрозуміла пасивність органів влади до дієвої реалізації вимог чинних законодавчих норм стосовно раціонального використання й охорони ґрунтів як природних об'єктів права власності Українського народу сприяє безкарній всюдозволотності та безвідповідальності користувачів ресурсів і власників земельних ділянок. Зроблені припущення щодо причин погіршення якісного стану природних об'єктів в агросфері України надають змогу «вперше» з'ясувати головну неврегульовану в Україні передумову як можливий інтерес незацікавленості. Узагальнено існуючий стан природних об'єктів (особливо ґрунтів) та проаналізовано функціонуючі економіко-правові механізми внаслідок здійснюваної земельної реформи на землях сільськогосподарського призначення. З'ясовано, що всі наслідки трансформації характеризуються як «негативні», завдаючи великої шкоди природній родючості ґрунтів та іншим природним компонентам біосфери. Збалансовану зацікавленість як головну передумову до мотивації покращання стосунків громадян із природним середовищем визнано головним підґрунтям сталого сільськогосподарського природокористування в агросфері. Особливими вимогами комплексного інституціонального розвитку правової, економічно розвиненої й екологічно стабільної держави є невідкладне введення в чинне конституційне поле України здійснюваної дотепер земельної реформи. Доведено, що звернення земельної реформи як нової парадигми має ґрунтуватися на ґрунтовному пізнанні та правдивому розкритті нових знань конституційного прагматизму як вимоги до реалізації національних інтересів через першочергове задоволення конституційних прав громадян України.

Шифр НБУВ: Ж100860

1.X.1688. Особливості господарської діяльності комунальних підприємств, пов'язаної з відходами / І. С. Тімуш, О. В. Ястремська // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 159-166. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — виявлення особливостей господарської діяльності комунальних підприємств, для яких діяльність у сфері поводження з відходами/управління відходами є основною, формування пропозицій щодо усунення недоліків правового регулювання такої діяльності та вдосконалення відповідного законодавства. Застосовано у поєднанні загальні (аналізу, синтезу, порівняння, індукції, дедукції) та спеціальні методи дослідження (системно-функціональний, формально-логічний, формально-юридичний). Доведено, що на сьогодні комунальні підприємства залишаються основним видом суб'єктів господарювання у сфері відходів на місцевому рівні. Їх господарська діяльність здебільшого має збитковий і дотаційний характер. Органи місцевого самоврядування і самі комунальні підприємства, основна діяльність яких пов'язана з відходами, не сприяють конкуренції суб'єктів господарювання у сфері відходів. Новий Закон України «Про управління відходами» зберігає ризики негативного впливу органів місцевого самоврядування на конкуренцію суб'єктів господарювання у сфері відходів. Даний нормативно-правовий акт конкретизує права і обов'язки різних суб'єктів господарювання у сфері управління відходами, чільне місце відводить комунальному підприємству — адміністратору послуги з управління побутовими відходами. Обґрунтовано пріоритетність саме діяльності комунальних підприємств у сфері збирання, вивезення, утилізації і переробки, захоронення відходів за умови вдосконалення системи контролю за їх діяльністю, особливо з боку Антимонопольного комітету України. Обговорено доцільність муніципалізації послуг з утилізації відходів, регулюваність тарифів на побутові відходи, що не сприяє прибутковості підприємств, види і обсяги стимулювання комунальних підприємств, що функціонують у сфері відходів, здійснення державно-приватного партнерства, а також партнерства між територіальними громадами і суб'єктами підприємництва приватного сектора економіки для вирішення проблем з відходами.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1689. Полезахисні лісові смуги як землі сільськогосподарського призначення / В. П. Миколайко, В. П. Кирилук, І. П. Козинська // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 84-93. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Здійснено аналіз правового регулювання полезахисних лісових смуг як складової земель сільськогосподарського призначення, а також сформульовано низку важливих позицій із метою вивчення їх стану для подальшого проведення інвентаризації та захисту від знищення. У системі захисних лісових насаджень однією із складових є полезахисні лісові смуги. Проаналізовано сучасний стан і лісівничо-таксаційні показники полезахисних лісових смуг. На території Яланецької сільської ради Бершадського р-ну Вінницької обл. система захисних лісових насаджень є суттєвим чинником захисту полів від вітрової та водної ерозії, посух, вимерзання посівів. Водночас лісові насадження мають великий екологічний вплив на агроекосистеми. Систему захисних лісових насаджень представлено: 13 полезахисними лісовими смугами; 2 прибалковими; 2 яружно-балковими; 2 водоохоронними захисними лісовими насадженнями. Встановлено, що

на сучасний стан захисних лісових насаджень суттєвий негативний вплив здійснює антропогенний чинник: дерева ушкоджуються самовільними рубками, щороку значна їх частина пошкоджується вогнем під час поживного спалювання стерні, розташовані недалеко від населеного пункту насадження є місцем складування побутового й іншого сміття, проводиться неконтрольований випас худоби. Для підвищення ефективності захисних лісових насаджень рекомендовано: привести насадження у належний санітарний стан завдяки проведенню вибіркового санітарного рубок; провести реконструкцію у полезахисних насадженнях під № 5, 12, 13, 14, а також у прибалковій лісозахисній смузі під № 2; обмежити доступ транспорту в хвойні насадження; провести рубки в осередках кореневої губки; організувати спостереження за осередками шкідників та провести необхідний хімічний обробіток; заборонити неконтрольований випас худоби; вести боротьбу із самовільними рубками.

Шифр НБУВ: Ж100860

1.X.1690. Право сільськогосподарського землекористування в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Е. С. Юрченко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено права сільськогосподарського землекористування в Україні. З'ясовано види прав сільськогосподарського землекористування, їх ознаки, особливості, суб'єкти, об'єкти та зміст. Визначено сучасну систему прав сільськогосподарського землекористування. Виявлено проблеми реалізації права сільськогосподарського землекористування та обґрунтовано шляхи їх вирішення. За результатами дослідження права сільськогосподарського землекористування в Україні сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства України, зокрема в частині запровадження права короткострокового сільськогосподарського землекористування та розвитку ринку права сільськогосподарського землекористування.

Шифр НБУВ: РА442413

1.X.1691. Права охорона та використання рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів диких тварин: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Г. М. Левіна; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 21 с. — укр.

Досліджено особливості правового регулювання охорони та використання рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів диких тварин. Проаналізовано поняття, зміст та види цих тварин. Розглянуто сучасний стан правового регулювання їх охорони та використання на рівні національного законодавства, законодавства зарубіжних країн та міжнародного права. Досліджено проблеми правового забезпечення в Україні охоронного статусу цих тварин. Особливу увагу приділено висвітленню правового регулювання обмеженого використання видів тварин, що є рідкісними і такими, що перебувають під загрозою зникнення; досліджено поняття та особливості їх загального та спеціального використання; виявлено колізії у правовому регулюванні порядку одержання дозволу на спеціальне використання цих тварин. Складовою роботи є підрозділ, присвячений особливостям юридичної відповідальності у досліджуваній сфері правовідносин. Сформульовано шляхи вдосконалення чинного законодавства України для вирішення виявлених проблем у сфері правового регулювання охорони та використання рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів диких тварин.

Шифр НБУВ: РА442411

1.X.1692. Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми: монографія / Т. В. Лісова; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Юрайт, 2020. — 394 с. — Бібліогр.: с. 350-394. — укр.

Висвітлено проблеми правового забезпечення відновлення земель. Досліджено теоретико-правові підходи до розуміння поняття «відновлення земель». Наведено його дефініцію та специфіку, зроблено спробу класифікувати заходи його забезпечення. Розглянуто особливості та склад правовідносин щодо відновлення земель як виду земельних відносин. Окреслено проблемні питання у їх правовому регулюванні.

Шифр НБУВ: ВА864479

1.X.1693. Правовий режим земель національної екологічної мережі України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Т. М. Кондратюк; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2019. — 22 с. — укр.

Комплексно досліджено правовий режим земель екологічної мережі. Проведено аналітичний огляд наукових джерел за темою дисертації, досліджено розвиток міжнародних і європейських засад формування й функціонування екологічної мережі та національного законодавства про правовий режим земель екологічної мережі. Розглянуто доктринальні підходи приналежності правового інституту національної екологічної мережі, встановлено юридичну природу екологічної мережі як об'єкта еколого-земельного правового регулювання. Сформульовано дефініцію поняття «землі національної екологічної мережі України» і

особливості їх правового режиму. Встановлено, що до екологічної мережі можуть включатися землі будь-якого цільового призначення і форми власності, тоді як пріоритет має надаватися природоохоронному призначенню і державній формі власності. Визначено диференціацію правового режиму земель територій та об'єктів екологічної мережі на загальний і спеціальний. Проаналізовано правовий режим земель різних структурних елементів екологічної мережі (ключових, сполучних, буферних і відновлювальних територій), який відрізняється засобами охорони і природоохоронними обмеженнями на їх господарське використання (сільськогосподарське чи промислове) або заборону діяльності, що може негативно вплинути на їх природні функції. Охарактеризовано систему, компетенцію та функції органів влади щодо управління за використанням земель охороною земель національної екологічної мережі. Розкрито процедурно-правові засади включення земель до екологічної мережі, правове регулювання планування використання цих земель та їх охорони, засади економічного стимулювання землевласників і землекористувачів до формування і розвитку національної екологічної мережі України. Окрему увагу приділено дослідженню юридичної відповідальності за порушення законодавства про використання та охорону земель екологічної мережі.

Шифр НБУВ: РА442160

1.X.1694. Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування в Україні: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.06 / А. С. Євстігнєєв; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 32 с. — укр.

Узагальнено та наведено нове вирішення наукової проблеми, пов'язаної із розробленням цілісної теоретико-прикладної концепції правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування в Україні, в основу якої покладено розуміння вказаного забезпечення як діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, в межах якої реалізуються визначені законодавством засоби вказаного забезпечення. Встановлено історичні, методологічні та законодавчі основи екологічної безпеки спеціального природокористування, а також її правову природу. Визначено правові проблеми дозвільної системи у сфері екології як засобу правового забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування та проблеми правового забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування. Запропоновано шляхи подолання зазначених проблем. Визначено заходи з удосконалення правового регулювання засобів забезпечення екологічно безпечного природокористування з урахуванням євроінтеграційних зобов'язань України.

Шифр НБУВ: РА442392

1.X.1695. Створення системи підтримки інформаційних екологічних рішень як системне забезпечення екологічної безпеки держави / О. А. Машков, В. С. Міхеєв, С. В. Жукаускас // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 1/2. — С. 58-76. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Розглянуто проблеми створення системи підтримки екологічних інформаційних рішень як системне забезпечення екологічної безпеки держави. Визначено, що екологічна безпека складається з екологічного аудиту, моніторингу, прогнозу розвитку екологічної ситуації, екологічного менеджменту. Проведення цих заходів передбачає обробку та передачу екологічної інформації для формування управлінських рішень. Послідовно розглянуто наступні питання: особливості застосування системного підходу до забезпечення екологічної безпеки держави; класифікація управлінських екологічних рішень; загальна характеристика та особливості управлінських інформаційних екологічних рішень; процес прийняття інформаційних екологічних рішень; технологія інформаційних рішень в екосистемах. Визначено завдання на які спрямовано управлінські інформаційні рішення в системі управління екологічною безпекою, а також основні системні загрози в екологічній сфері. Запропоновано систематизувати управлінські екологічні рішення як сукупність трьох гілок рішень: інформаційних, організаційних та оперативних рішень. Визначено, що у процесі підготовки інформаційного екологічного рішення за раціональною технологією виникає необхідність уточнення або коригування результатів наступних етапів: діагност екологічної проблеми, накопичення інформації про екологічну проблему; розробка альтернативних варіантів, оцінка альтернативних варіантів, прийняття рішення. Розглянуті питання про екологічні управлінські рішення можуть бути застосовані для створення системи підтримки екологічних рішень та моделювання екологічних процесів в навколишньому природному середовищі та техногенно небезпечних об'єктах. Теоретичні питання спрямовано на підготовку до наступних практичних дій: ставити і сформулювати задачі аналізу та синтезу екологічних управлінських структур; формувати цілі екологічного управління та визначити об'єкт екологічного управління; спланувати та приймати управлінські рішення в екологічних системах. Матеріал є підґрунтям для практичної діяльності фахівців як дослідників та управлінців в галузі екологічної безпеки з застосуванням аерокосмічних технологій.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1696. Стратегічні дії Європейського Союзу щодо зміни клімату: інтеграційні перспективи України / Т. М. Ямненко, М. В. Григорович // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 36-42. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — теоретичне обґрунтування міжнародно-правового регулювання питань зміни клімату Землі, їх проблем та перспектив. Методи дослідження: логічний, формально-догматичний, порівняльно-правовий та ін. Досліджено та проаналізовано науково-теоретичні визначення історичної перспективи зміни клімату Землі та аналіз проблем та перспектив розвитку міжнародно-правових механізмів регулювання питань зміни клімату на Землі. Обговорено можливість застосування різних доктринальних підходів до вирішення проблемних питань місцевої екології, у тому числі тих, що пов'язані зі зміною клімату Землі.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.У.964, 1.У.1159

Трудове право

1.X.1697. Особливості працевлаштування моряків та законодавче регулювання їх трудових відносин: монографія / І. В. Підпала; Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. — Миколаїв: НУК ім. адмірала Макарова, 2023. — 446, [1] с. — (Монографії). — Бібліогр.: с. 413-445. — укр.

Висвітлено сучасну модель правовідносин моряків як складову процесу їх взаємодії з державними органами та посадовими особами. Зроблено системний аналіз працевлаштування моряків, вимог до їх професійно-кваліфікаційних якостей, що надає змогу обґрунтувати відповідні регламентуючі рішення в законодавчому та виконавчому аспектах.

Шифр НБУВ: ВА865976

1.X.1698. Особливості робочого місця осіб, які працюють поза місцезнаходженням роботодавця: правові аспекти / С. В. Вишновецька // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 105-111. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначити особливості робочого місця осіб, які працюють поза місцезнаходженням роботодавця та сучасні підходи до робочого місця як елемента організації праці. Методи дослідження: документального аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, пізнавально-аналітичний, а також методи систематизації та узагальненя. З'ясовано поняття робочого місця як класичного елемента організації праці в організаційно-технічному, ергономічному та правовому аспектах і визначено відмінні ознаки робочих місць осіб, які працюють поза місцезнаходженням роботодавця. Відмінною ознакою надомної роботи є те, що існує прив'язка до місця проживання надомника, яке є для нього власне робочим місцем. Для дистанційних працівників робоче місце ні фактично, ні юридично не є значимим. Ключовою відмінною рисою дистанційної роботи від традиційного формату роботи є те, що робоче місце як таке зовсім не має значення, натомість значення має використання інформаційно-комунікаційних технологій та технічна можливість зв'язку з роботодавцем.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1699. Правове регулювання дистанційної роботи за законодавством України: проблемні аспекти / С. В. Вишновецька // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 123-129. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — виявити проблемні аспекти правового регулювання дистанційної роботи та визначити шляхи їх подолання. Методи дослідження: документального аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, пізнавально-аналітичний, а також методи систематизації та узагальненя. Проаналізовано проблемні аспекти правового регулювання дистанційної роботи за законодавством України. Відстояно позиції, що необхідно розмежувати дистанційну роботу як вид трудового договору і дистанційну роботу як тимчасову форму організації праці і врегулювати їх в окремих статтях чинного КЗпП України для полегшення правозастосовної практики.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1700. Соціально-трудова праця і виклики цифровізації: монографія / С. Вишновецька, Л. Гарашенко, Л. Купіна, І. Михайлова, О. Рим, О. Середа, Я. Сімутіна, Г. Трунова, М. Шумило, А. Юшко; ред.: Я. Сімутіна, М. Шумило; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ: Ніка-Центр, 2023. — 347 с. — укр.

Проаналізовано загальнотеоретичні аспекти трансформації поняття й ознак трудових правовідносин та умов праці з огляду на розвиток інформаційних технологій. Придлено увагу проблемам забезпечення рівності прав і можливостей працівників та ефективності норм трудового права в умовах цифровізації. Розкрито питання електронного документообігу як способу цифрової організації праці. Висвітлено проблеми й світові тенденції унормування зайнятості на цифрових платформах. Проаналізовано

особливості дистанційної та надомної роботи, а також нові види договорів у сфері праці, зокрема гіг-контракти й трудові договори з нефіксованим робочим часом. Особливо розглянуто наявний стан і перспективи цифровізації у сфері соціального захисту, а також соціальне страхування як його основної організаційно-правової форми. Сформульовано пропозиції про внесення змін і доповнень до трудового й соціального законодавства, окреслено шляхи його реформування й удосконалення з урахуванням необхідності забезпечення належного захисту соціально-трудових прав людини в реаліях цифрової ери.

Шифр НБУВ: ВА863182
Див. також: 1.Ц.1838

Правове регулювання умов праці

1.Х.1701. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / О. В. Дерев'ячук, Я. В. Дерев'ячук, Г. О. Кравченко, А. В. Мотрич; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівецьк. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2022. — 263 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 241. — укр.

Представлено навчальний, який посібник містить систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних методів і засобів забезпечення безпечних умов виробничого середовища, безпеки праці та пожежної безпеки згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами. Рекомендовано для студентів вищих закладів освіти за спеціальністю 015.34 Професійна освіта (машинобудування), 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології), 152 Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка, 186 Видавництво та поліграфія.

Шифр НБУВ: ВА863913

1.Х.1702. Управління ризиками виникнення професійних небезпек у складних системах: монографія / А. П. Бочковський. — Одеса: Юридична література, 2019. — 270, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 253-268. — укр.

Вирішено актуальну наукову проблему забезпечення системного підходу управління ризиками виникнення професійних небезпек у системах «людина — машина — середовище». Обґрунтовано теоретико-методологічний інструментарій для реалізації основних процедур процесу управління ризиками у сфері охорони праці, а саме: планування управління, визначення ймовірності виникнення професійних небезпек та принципи автоматизованого комплексного захисту працюючих від негативного впливу небезпечних, шкідливих виробничих та інших факторів у межах функціонування систем «людина — машина — середовище», що надає змогу комплексно забезпечити виконання циклу Шу-Харта — Демінга в системах управління охороною праці підприємств, установ та організацій. Основною метою функціонування систем управління охороною праці на підприємствах, в установах і організаціях є створення та підтримання належних здорових, комфортних і безпечних умов праці, запобігання виникненню нещасних випадків, виробничого травматизму та професійних захворювань. Виникнення зазначених явищ стає можливим через існування небезпечних та шкідливих виробничих факторів, а також низки інших факторів («людського», зовнішніх тощо), що окремо та комбіновано чинять негативний вплив на працівника. Досягнення мети та якості функціонування систем управління охороною праці залежать від ефективності усунення (мінімізації) зазначених факторів у межах конкретного підприємства. Основною проблемою є усунення (мінімізація) факторів стохастичної природи, оскільки вони мають високий ступінь невизначеності щодо ймовірності свого виникнення та тяжкості наслідків.

Шифр НБУВ: ВА865105

1.Х.1703. Problematic issues of attracting criminal responsibility for the crimes against industrial safety / O. Y. Makarenko, Ye. S. Nazymko, Yu. A. Krasnova, N. A. Makarenko, V. A. Doroshenko // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2022. — № 4. — С. 91-95. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Purpose — to give recommendations on improving the legal acts to regulate the relevant legal relations in the field of criminalization of encroachments related to violation of labor protection legislation. The study on problematic issues of prosecution for violating the requirements of labor protection legislation was carried out through the study and analysis of: legislative base of Ukraine; works of scientists in relevant fields; analysis of judicial practice (on the example of analysis of judicial practice in cases considered by courts of general jurisdiction of Dnipropetrovsk region and the Supreme Court for the last 15 years) on bringing persons to justice under Parts 1, 2 of Article 271 of the Criminal code of Ukraine «Violation of requirements of the legislation on labor protection». Some problems that arise in the formation of the criminal law practice of prosecuting persons accused of criminal offenses related to violations of labor legislation, which has led to damage to the health of a worker or their death, including inconsistency of criminalization violation of the severity of negative legal consequences for the perpetrators. The work analyzes the problematic issues of bringing one to justice for violating the requirements of labor protection legislation if this violation has caused harm to the health of the victim or his death. Proposals aimed at amending and

improving the current criminal and criminal procedure legislation of Ukraine are substantiated. The norms of the responsibility for violation of the legislation on labor protection, judicial practice of the recent years on law enforcement of the corresponding norms are investigated in the work. It is concluded that the current criminal legislation needs to be changed in terms of strengthening the responsibility for the actions provided in Part 2 of Article 271 of the Criminal Code, in the form of increasing the sanction in the form of imprisonment and mandatory application of additional punishment in the form of a ban on holding relevant positions. The results of the study have implications for practicing lawyers, legal advisers and attorneys, lawmakers, and affected workers and their families in the event of the death of a worker.

Шифр НБУВ: Ж16377

Кримінальне право. Криминологія. Пенітенціарія

Кримінальне право

1.Х.1704. Відповідальність за корупційні кримінальні правопорушення: міжнародно-правовий аспект / О. П. Куліков // *Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту.* — 2022. — № 3. — С. 175-179. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Встановлено міжнародні нормативно-правові передумови формування національної кримінально-правової політики України у сфері запобігання і протидії корупційним кримінальним правопорушенням. Визначено проблему співвідношення міжнародного та національного кримінального законодавства у випадку виникнення колізій. Методологічну основу дослідження склали формально-юридичний метод, що надав змогу класифікувати і систематизувати досліджувані міжнародні кримінально-правові норми, та метод інтерпретації (тлумачення), що надав змогу з'ясувати зміст окремих норм кримінального права. Сформовано основні висновки, що запозичення досвіду кримінально-правового регулювання у сфері протидії корупції, що сформовано у міжнародних нормативно-правових актах, позитивно відображається на розвитку національного антикорупційного законодавства.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.Х.1705. Відповідальність за постановлення неправосудного судового рішення у контексті реформування кримінального законодавства / Л. М. Палюх // *Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту.* — 2022. — № 2. — С. 195-199. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — сформулювати пропозиції щодо нормативної регламентації матеріальної підстави кримінальної відповідальності за постановлення неправосудного судового рішення. Методи дослідження: діалектичний метод, який є підґрунтям для застосування інших методів дослідження; методи аналізу, синтезу, дедукції, індукції, догматичний, техніко-юридичний, які застосовувалися при аналізі статті 375 Кримінального кодексу України, що передбачала відповідальність за постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали, постанови; метод моделювання застосовувався при побудові проекту кримінально-правової норми, яка б установлювала відповідальність за постановлення завідомо неправосудного судового рішення. Проаналізовано зміст поняття неправосудного судового рішення; сформульовано позицію щодо доцільності використання в диспозиції відповідної норми проекту КК України термінів «незаконне», «необґрунтоване» для позначення судового рішення, за постановлення якого слід передбачити кримінальну відповідальність. Проаналізовано відповідність дослідження проекту Кримінального кодексу України, що передбачає відповідальність за постановлення завідомо незаконного та необґрунтованого судового рішення, принципу верховенства права (зокрема, у такому його аспекті як права визначеність), а також принципам криміналізації. На основі проведеного дослідження висловлено позицію щодо формулювання диспозиції відповідної кримінально-правової норми.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.Х.1706. Детермінація суїцидальної поведінки неповнолітніх / В. П. Сисоева, І. В. Осадченко // *Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту.* — 2022. — № 1. — С. 186-190. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — здійснення аналізу суїцидальної поведінки неповнолітніх та вивчення феномену суїцидальної поведінки крізь призму різних чинників. Дослідження проведено із застосуванням діалектичного підходу, методів аналізу, синтезу, абстрагування, а також низки загальнонаукових та спеціально-правових методів дослідження. Окреслено детермінанти суїцидальної поведінки неповнолітніх та наголошено на необхідності

проведення профілактичних заходів з підлітками. Розглянуто конкретні компоненти профілактичної роботи з неповнолітніми.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1707. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Г. В. Плахотник; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному вивченню наукових, законодавчих і правозастосовних питань звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Зокрема, в роботі обґрунтовано дослідження цього окремо взятого виду звільнення від відбування покарання через послідовний аналіз розвитку кримінально-правових відносин між державою та жінкою, що підлягає звільненню від покарання. Із його використанням було послідовно проаналізоване широке коло питань, що стосуються передумов, підстави, порядку, умов та кримінально-правових наслідків досліджуваного виду звільнення від відбування покарання. Зокрема шляхом комплексного аналізу положень кримінального, кримінально-виконавчого та інших галузей законодавства України визначено зміст та обсяг кожної із названих характеристик цього виду звільнення. Крім того, встановлено суперечності між визначенням передумов та підстав цього виду звільнення за кримінальним та кримінально-виконавчим законодавством; виявлено прогалини у законодавчому визначенні окремих його кримінально-правових наслідків; на підставі аналізу судової практики показано випадки неоднозначного застосування судами окремих положень законодавства. На підставі проведеного дослідження сформульовано пропозиції щодо вдосконалення ст. 83 КК України, окремих інших положень законодавства та практики їх застосування.

Шифр НБУВ: РА443146

1.X.1708. Каузальність і кримінальний закон в аспекті правового прагматизму: монографія / А. А. Музика, С. Р. Багіров; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ: Паливода А. В., 2023. — 143 с. — Бібліогр.: с. 111-127. — укр.

Висвітлено науковий дискурс щодо включення положень про причинний зв'язок до Кримінального кодексу (КК) України. Зазначено, що під час реформування кримінального законодавства часто виникають дискусійні питання про те, яким положенням кримінального права місце в Кодексі, а які мають лишитися у відповідній теорії, до таких спірних ініціатив належить рішення спеціалістів Робочої групи з питань розвитку кримінального права щодо формулювання норм про причинний зв'язок у проєкті КК України. Вивчено наукові позиції представників дорадянської, радянської і сучасної теорії кримінального права, які досліджували питання про доцільність включення норм про причинний зв'язок до Загальної частини КК. Здійснено вперше у вітчизняній науці кримінального права переказ на англійської, іспанської й італійської мов статей КК окремих європейських держав і всіх штатів США, в яких теоретичні положення про каузальність набули нормативного характеру, проведено їх порівняльно-правове дослідження. Критично оцінено зміст таких статей та їх практичну користь із застосуванням прагматичного підходу. Акцентовано, що правовий прагматизм слугує «згортанню» уваги на злободенних практичних проблемах і, відповідно, надає можливість визначити власне сьогодишні реальні шляхи їх розв'язання.

Шифр НБУВ: ВА863548

1.X.1709. Кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність: аналіз судової практики / Т. Д. Лисько, Б. С. Літвінчук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 178-185. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета наукового дослідження — здійснення кримінально-правового аналізу складу кримінального правопорушення «Колабораційна діяльність» (ст. 111-1 КК України) та дослідження судової практики застосування вказаної норми. При здійсненні наукового дослідження використовувались загальні методи функціонального, системного, структурного аналізу, систематизація та узагальнення. Проведено кримінально-правовий аналіз складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 111-1 КК України, досліджено судову практику застосування аналізованої норми кримінального закону. Досліджено особливості колабораціонізму в Україні; встановлено значення новели кримінального закону про відповідальність за колабораційну діяльність; проаналізовано склад кримінального правопорушення та практику застосування ст. 111-1 КК України.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1710. Кримінальна відповідальність за мародерство в умовах воєнного стану / С. Я. Лихова, Д. О. Поліщук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 192-198. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз застосування кримінального законодавства щодо такого суспільно небезпечного явища, як мародерство, яке вчинено в умовах воєнного стану, тлумачення поняття «мародерство» та окремих суміжних військових кримі-

нальних правопорушень, а також дослідження питання посилення кримінальної відповідальності за мародерство в умовах воєнного стану. Дослідження проведено із застосуванням діалектичного та історичного методів, методів аналізу, індукції, синтезу та порівняльного методу. Сформувано висновки щодо застосування санкцій відповідних статей, у диспозиціях яких передбачено юридичні склади кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану та застосування обставин, які обтяжують покарання та кваліфікуючих обставин при кваліфікації злочинів. Зважаючи на комплексний аналіз питання посилення кримінальної відповідальності за мародерство в умовах воєнного стану, у дослідженні розглянуто як склад злочину «Мародерство» (ст. 432 КК України), так і санкцію даної роботи. Проаналізовано доцільність застосування обтяжуючих обставин при призначенні покарання, якщо злочин вчинено без використання умов воєнного стану, але за умов його оголошення. Досліджено юридичні склади злочинів, які містять обтяжуючу обставину «в умовах воєнного стану» (ст. ст. 185, 186, 187, 189, 191 КК України).

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1711. Кримінальна відповідальність за ст. 110-2 КК України «Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України» / Т. Д. Лисько, С. Є. Макознак // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 186-191. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — визначення характеру й природи кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 110-2 КК України «Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України». Методи дослідження: загальнонаукові методи пізнання, за допомогою яких досліджено та розв'язано проблему встановлення кримінально-правового змісту конститутивних ознак злочину, передбаченого ст. 110-2 КК України. Визначені суттєві ознаки, які притаманні даному злочину, вказують на проблеми їх кримінально-правового визначення. Константовано, що даний злочин потребує більш пильної уваги зі сторони науковців та правозастосовців в умовах воєнного стану, оскільки містить окремі термінологічні проблеми та колізійні аспекти.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1712. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції. 2021 рік: монографія / М. Г. Вербенський, О. Г. Кулик, І. В. Наумова, І. В. Опришко, А. А. Бова, Л. В. Лісниченко, С. Н. Баліна; ред.: М. Г. Вербенський; Україна. Міністерство внутрішніх справ. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 338 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 225-245. — укр.

Досліджено тенденції та закономірності кримінальної ситуації в Україні за період 2013 — 2021 рр. Здійснено кримінологічний аналіз кримінальних правопорушень загалом та окремих їх видів; територіальної поширеності кримінальних правопорушень в Україні; особи правопорушника та особи потерпілого. У процесі проведення дослідження використано весь обсяг відомостей державної статистики кримінальних правопорушень в Україні за вказаний період. Розглянуто актуальні проблеми сучасної кримінальної ситуації в країні — зростання випадків домашнього насильства під час загострення пандемії COVID-19, поширення рейдерських захоплень, надання населенню права придбати цивільну вогнепальну зброю. Уперше наведено та проаналізовано дані загальноукраїнських репрезентативних опитувань населення в 2019 і 2020 рр., які характеризують ступінь віктимності громадян та рівень страху перед кримінальними правопорушеннями. У додатку наведено аналітичні таблиці, що відображають увесь масив статистичних даних про кримінальні правопорушення в Україні за період 2013 — 2021 рр. Узагальнено питання злочинності та запобігання їй.

Шифр НБУВ: ВА863393

1.X.1713. Кримінальне право України (загальна частина): збірник кейсів: навч.-метод. посіб. / М. Г. Тома; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2022. — 230 с.: іл. — Бібліогр.: с. 225-230. — укр.

У навчально-методичному посібнику «Кримінальне право (Загальна частина): збірник кейсів» представлено фабули, розроблені з урахуванням темарію навчальної дисципліни «Кримінальне право України (Загальна частина)». Кейсові ситуаційні вправи, розміщені у навчально-методичному посібнику, покликані наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності майбутніх правників. Мета кейсових-практичних завдань — оволодіння практичними навичками застосування норм кримінального законодавства України. У структурі збірника виокремлено 21 тему з адаптованими відповідно до вимог навчального процесу кейсами, основою яких є матеріали судової практики.

Шифр НБУВ: ВА863687

1.X.1714. Кримінально-правовий аналіз складу злочину «Жорстоке поводження з тваринами» (ст. 299 Кримінального кодексу України) / Д. М. Майстро // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 192-198. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — наукове дослідження елементів складу злочину, передбаченого в диспозиції ст. 299 Кримінального кодексу України. Застосовано сукупність загальних і спеціальних методів наукового пізнання: термінологічний, логіко-семантичний, функціональний, системно-структурний, логіко-нормативний. Проаналізовано юридичний склад злочину, передбачений в диспозиції ст. 299 «Жорстоке поводження з тваринами» КК України. З, 8 листопада 2021 р. ст. 299 «Жорстоке поводження з тваринами» КК України, викладен у в новій редакції. У чинній класифікації кримінальних правопорушень це діяння набуло значення злочину (ч. 1, 2 ст. 299 КК України — нетяжкий злочин; ч. 3, 4 ст. 299 КК України — тяжкий злочин), а також було розширено об'єктивну сторону складу злочину проти тварин, оскільки набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації положень деяких міжнародних угод та директив Європейського Союзу у сфері охорони тваринного та рослинного світу» від 15.07.2021 р. № 1684-IX. Обговорено у диспозиції ст. 299 КК України розглянуто об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину, охарактеризований їх зміст та ознаки. Об'єктивна сторона вказаного складу злочину зазнала чималих змін, тепер вона виражається у 5 формах: у жорстокому поводженні з тваринами, що належать до хребетних, у тому числі з безпритульними тваринами; у порушенні правил транспортування тварин, якщо такі дії призвели до тілесних ушкоджень, каліцтва чи загибелі тварини; у нацькуванні тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів; пропаганда, публічні заклики до вчинення дій, що мають ознаки жорстокого поводження з тваринами; поширення матеріалів із закликами до вчинення таких дій.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1715. Місце обмежувальних засобів у системі засобів кримінального права / К. А. Новікова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 189-194. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначення місця обмежувальних засобів і встановлення їх співвідношення з іншими засобами кримінального права. Методологічну основу дослідження складають діалектичний метод, який надав можливість розглянути досліджувані явища в розвитку та взаємозв'язку, єдності та протиріччях; системно-структурний метод використовувався при дослідженні обмежувальних засобів у системі засобів кримінального права; догматичний метод було застосовано при з'ясуванні змісту термінів, що містяться в нормативно-правових актах та живаються у правовій доктрині та інші. Обмежувальні засоби займають визначене місце у класифікаціях правових засобів. По-перше обмежувальні засоби відносяться до засобів установлення. Крім того, в їх суті більше примусових ознак, ніж заохочувальних, тому відносяться до примусових заходів. Далі, обмежувальні засоби відносяться до некаральних засобів, у зв'язку з тим, що вони не відповідають меті кари. Нарешті, в системі багатокількісних засобів кримінального права обмежувальні засоби відносяться до засобів безпеки. Щодо співвідношення обмежувальних засобів із кримінальною відповідальністю можна зазначити, що вони не відповідають ознакам кримінальної відповідальності, а належать до інших засобів кримінально-правового характеру. Обговорення проблем визначення місця обмежувальних засобів у системі засобів кримінального права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1716. Напрями реформування кримінального законодавства України у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людини / В. В. Топчий, Л. А. Жерж // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 191-199. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — визначення основних напрямів реформування кримінального законодавства України у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людини на основі вивчення позитивного досвіду окремих зарубіжних країн (Бельгія, Великобританія, Іспанія, Німеччина та пострадянські держави). Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи пізнання, за допомогою яких у авторів постала можливість окреслити шляхи вдосконалення кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з незаконною трансплантацією, на сучасному етапі, а саме термінологічний, логіко-семантичний, функціональний, системно-структурний, логіко-нормативний методи. Наголошено на необхідності внесення конкретних змін до статей 143, 149 та 115 КК України з метою вдосконалення кримінального законодавства у сфері трансплантації. Констатовано, що кількість зареєстрованих злочинів у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людини за останні 10 років є незначною, що може свідчити про неактуальність обраної теми, однак це є свідченням проблеми латентності досліджуваної категорії злочинів та потребує детального дослідження.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1717. Наскрізнi кримінально-правові поняття: [навч. посіб.] / В. О. Навроцький. — Київ: Юрінком Інтер, 2023. — 375 с.: табл. — Бібліогр. в підрядк. прим. — укр.

Почінок присвячено характеристиці наскрізних кримінально-правових понять — тих, які неодноразово використовуються в тексті кримінального закону України, теоретичних дослідженнях

з кримінального права, правозастосовних документах для вказівки на ознаки різних складів злочинів та, за загальним правилом, повинні мати однакове значення. Наведено випадки використання термінів, що позначають відповідні поняття у тексті чинного КК України. Виділено терміни, що позначають однопорядкові варіативні поняття у тих же статтях цього Кодексу. Показано семантичне значення відповідних термінів. Звернено увагу на випадки, коли однаковим термінам надається різне значення, та надано рекомендації щодо уніфікації їх використання. Сформульовано загальні правила тлумачення наскрізних кримінально-правових понять. Наведено тлумачення окремих таких понять, використаних в Особливій частині чинного КК України. Прогнозовано й обґрунтовано використання наскрізних понять у Проекті нового КК України, який розробляє Робоча група з кримінального права Комісії з питань правової реформи.

Шифр НБУВ: ВА866030

1.X.1718. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу: кримінально-правова характеристика складу правопорушення та особливості кваліфікації / С. Я. Лихова, В. В. Команецька // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 183-188. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — кваліфікація кримінального правопорушення «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу», кримінально-правова характеристика складу правопорушення та особливості кваліфікації і розроблені рекомендації щодо розслідування цього кримінального правопорушення. Методи дослідження: сукупність загальних і спеціальних методів наукового пізнання — термінологічний, логіко-семантичний, функціональний, системно-структурний, логіко-нормативний. Службова особа правоохоронного органу усвідомлює, що використовує службове становище всупереч інтересам служби, також вона усвідомлює, що при перевищенні влади вона здійснює явний вихід за межі наданих повноважень, що і визначає специфіку цього кримінального правопорушення. Зроблено спробу виокремлення законодавцем окремих спеціальних видів перевищення влади або службових повноважень зі складу зловживання владою або службовим становищем. Підкреслено, що злочинний характер дій службової особи правоохоронного органу при перевищенні влади або службових повноважень виражається у тому, що службова особа вчиняє те чи інше діяння по службі, яке не входить до її компетенції. Саме у цьому полягає принципова відмінність цього кримінального правопорушення від зловживання владою або службовим становищем, при якому службова особа в межах її повноважень, визначених законом, використовує їх всупереч інтересам служби. На відміну від загального складу зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України) перевищення влади або службових повноважень не може проявлятися у бездіяльності. Його об'єктивну сторону характеризує лише вчинення службовою особою дій.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1719. Проблеми визначення темпоральних меж життя людини: кримінально-правовий аспект / Т. Д. Лисько, О. О. Устименко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 167-171. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити та комплексно проаналізувати окремі проблемні питання визначення темпоральних меж життя людини з точки зору кримінально-правового аспекту шляхом визначення моменту виникнення та закінчення права на життя, дослідження правового регулювання позбавлення життя людини на її прохання як способу закінчення права на життя, визначення паліативної допомоги як можливої альтернативи евтаназії в Україні та дослідження кримінально-правового забезпечення в Україні права людини на гідне закінчення життя. Методи дослідження: загальнофілософські, загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема формально-юридичний, формально-логічний, історичний, метод аналізу, метод синтезу та ін. З'ясовано, що момент виникнення права на життя людини є спірним на сьогодні. Встановлено, що початок життя людини де-юре не збігається з початком її життя де-факто; з'ясовано, що з моменту припинення життя настає момент закінчення права на життя, а проблема правового регулювання позбавлення життя людини на її прохання на сьогоднішній день є дуже актуальною. Виділяють три основні підходи, відповідно до яких право на життя у людини набувається з народження, з моменту зачаття, у різний термін внутрішньоутробного розвитку. Моментом припинення життя фізичної особи є факт смерті людини, що підтверджується протоколом смерті мозку людини. Сьогодні в Україні існує заборона евтаназії.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1720. Протидія дискримінації в Україні та світі: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 20 жовт. 2022 р.) / упоряд.: С. В. Корогод; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Навчально-науковий інститут права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції, Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти. —

Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. — 210 с. — укр.

Досліджено актуальні питання кримінально-правового забезпечення запобігання та протидії дискримінації, зокрема за ознакою гендерної та сексуальної ідентичності, а також запобігання та протидії дискримінації в умовах воєнного стану. Висвітлено діяльність органів національної поліції України щодо запобігання дискримінації осіб з інвалідністю. Розглянуто деякі особливості соціально-психологічної реадаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, у процесі ресоціалізації. Проаналізовано особливості гендерної політики в Україні у сучасних умовах розвитку демократії. Охарактеризовано поняття дискримінації за міжнародними актами та законодавством України. Увагу приділено кримінально-правовому забезпеченню запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної та сексуальної ідентичності. Досліджено форми та причини виникнення дискримінації. Висвітлено особливості запобігання та протидії дискримінації в умовах воєнного стану.

Шифр НБУВ: ВА863823

1.X.1721. Системні зв'язки кримінального законодавства України як регулятивного феномена / В. К. Гришук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 170-179. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз системних зв'язків кримінального законодавства України як регулятивного феномена. Методологічну основу дослідження склали: загальнонаукові методи пізнання, за допомогою яких автор розв'язує проблему взаємозв'язків кримінального законодавства з іншими галузями національного законодавства. Наголошено, що кримінальне законодавство України, як регулятивний феномен кримінально-правової дійсності (реальності), перебуває в органічному нерозривному зв'язку з нормами інших галузей українського законодавства, які конкретизують його положення. Констатовано, що в кримінальному законодавстві втілено принципи кримінально-правового регулювання, що містяться в нормах міжнародного права, рішеннях Європейського Суду з прав людини, положеннях Конституції України та правових позиціях Конституційного Суду України.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1722. Соціально-правова обумовленість встановлення кримінальної відповідальності за посягання на сім'ю / В. В. Личак // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 186-191. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета дослідження — здійснення характеристики соціально-правової зумовленості кримінально-правової охорони сім'ї. Для досягнення визначеної мети було використано загальні та спеціальні методи наукового пізнання, а саме: порівняльно-правовий, пізнавально-аналітичний, структурно-функціональний, формально-юридичний, герменевтичний та методи аналізу і синтезу, використання яких наддало змогу окреслити питання соціально-правової зумовленості встановлення кримінальної відповідальності за посягання на сім'ю. Проаналізовано положення основоположних міжнародно-правових актів, спрямованих на охорону сім'ї, показано стан правової захищеності сім'ї в національному законодавстві України, досліджено тісний зв'язок між національним законодавством України та загальновизнаними міжнародно-правовими стандартами з питань охорони сім'ї.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1723. Mandatory elements of the crime of human trafficking according to the Criminal Code of Georgia / К. Tsi-karishvili // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 222-227. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Мета даної роботи — аналіз обов'язкових ознак злочину торгівлі людьми згідно з Кримінальним кодексом Грузії. Методи дослідження: обов'язкові елементи торгівлі людьми аналізуються відповідно до структури складу злочину. Відповідно до домінуючої правової теорії в Грузії склад злочину складається з об'єктивних і суб'єктивних елементів: тоді як поведінка, наслідок і засоби вчинення злочину входять до об'єктивних ознак, мета, умисел та вина, є частиною суб'єктивних елементів у складі злочину. Таким чином злочин «Торгівля людьми» складається з п'яти основних елементів: купівля-продаж (або інша незаконна операція); рекрутинг; примус (або обман); обмеження свободи/контролю потерпілого; експлуатація. Однак жоден із цих елементів не є обов'язковим для злочину торгівлі людьми. Вониносять необов'язковий характер. Крім того, видається, що грузинський закон про торгівлю людьми є занадто широким і потребує змін, оскільки, з одного боку, він може не повністю відповідати міжнародно-правовому визначенню торгівлі людьми, а з іншого боку, може збігатися з іншими злочинами, які вже охоплюються іншими складами злочинів за КК Грузії. Обговорення: Кримінальний кодекс Грузії, прийнятий у 1999 р., не містить складу злочину «Торгівля людьми». У 2003 р. злочин «Торгівля людьми» було включено до глави щодо злочинів, спрямованих проти прав і свобод людини (глава 23). Ця глава містить три статті, що стосуються злочину торгівлі людьми: стаття 1431 (торгівля людьми), стаття 1432 (торгівля неповнолітні-

ми) та стаття 1431 (користування послугами потерпілих від торгівлі людьми). Для пропонованої кваліфікації злочину «Торгівля людьми» важливо визначити його елементи та з'ясувати, чи є ці ознаки обов'язковими чи факультативними. У той час як злочин «Торгівля людьми» має складний склад, багато термінів, що використовуються в законі, викликають різне тлумачення в теорії права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1724. Sexual offences in Poland in a statistical perspective — selected issues / P. Poniatowski // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 200-210. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Мета роботи — проаналізувати окремі статистичні дані щодо вироки, що вступили у законну силу за статеві злочини за законодавством Польщі. За допомогою статистичного методу було проаналізовано дані про кількість винесених обвинувальних вироків та видів призначених покарань. Обвинувальні вироків за статеві злочини у Польщі становлять невелику частку обвинувальних вироків за всі злочини за останні роки. У 2018 р. найбільша кількість обвинувальних вироків серед злочинів на сексуальному ґрунті стосувалася зґвалтування (стаття 197 Кримінального кодексу Польщі) та сексуальних дій з неповнолітніми віком до 15 років (стаття 200 — 1 Кримінального кодексу Польщі — так званім злочином педофілії). Зазначені злочини на сексуальному ґрунті здебільшого караються позбавленням волі, тоді як до 2018 р. за них переважно призначалося покарання у виді позбавлення волі без умовного відстрочення їх виконання (абсолютне позбавлення волі). Ці покарання у 2018 р. здебільшого не перевищували половини верхньої межі встановленого законом строку позбавлення волі, а найчастіше призначалися на мінімальному рівні. Беручи до уваги статистику судимостей за статеві злочини, можна дійти висновку, що загроза подібних дій у Польщі є досить низькою. Проте слід пам'ятати, що злочини на сексуальному ґрунті стигматизовано дуже великим ступенем латентності (вчинені злочини, які не потрапляють до статистики злочинів, оскільки не розкриваються правоохоронними органами). Більшість обвинувальних вироків стосується статевих злочинів (зґвалтування, педофілія), які найбільше засуджуються як суспільством, так і законом. Зазначено, що польські суди досить поблажливо ставляться до осіб, які вчинили ці злочини.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.1730

Кримінальне право. Загальна частина

1.X.1725. Загальна характеристика складу кримінального правопорушення «примусування до вступу у шлюб» / С. Я. Лихова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 180-185. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проведено комплексний аналіз складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 151-2 Кримінального кодексу України, з урахуванням положень теорії кримінального, сімейного, міжнародного права та кримінологічних аспектів. Методи дослідження: порівняльно-правовий аналіз, пізнавально-аналітичний та інші. З огляду на комплексний аналіз питання проаналізовано як склад кримінального правопорушення примусування до шлюбу, так і деякі важливі дискусійні питання. Зокрема, увагу приділено питанням щодо ситуації, коли до України переїхали особи, одну з яких було змушено до шлюбу, при цьому вимоги щодо недійсності шлюбу за законодавством України було порушено (наприклад, дружині наразі виповнилося 14 років, вона є третьою дружиною свого чоловіка, а шлюб взято лише в релігійній установі). Проаналізовано питання, чи можна примусити до шлюбу особу, яка формально є одруженою. Проведений аналіз кваліфікації цього кримінального правопорушення у випадку, коли примусування до співжиття поєднано з наявністю ставевих відносин, в тому числі з особою, яка не досягла 14 років. Доведено, що безпосереднім об'єктом даного кримінального правопорушення є воля особи. При цьому додатковим об'єктом в більшості випадків є статева свобода та статева недоторканість особи.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1726. Інститут співучасті в кримінальному праві України: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Р. С. Орловський; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 44 с. — укр.

Комплексно досліджено проблему співучасті у злочині як інституту кримінального права. На основі застосування системного, функціонального та психологічного підходів розглянуто внутрішню структуру та зовнішні зв'язки інституту співучасті у злочині, а також його місце в механізмі кримінально-правового регулювання. Досліджено теоретичні та методологічні засади формування інституту співучасті у злочині, визначено роль доктрини кримінального права у становленні нормативних приписів про співучасть у злочині, виявлено переваги існуючого нормативного регулювання та наявні в ньому проблеми й суперечності. Проаналізовано структуру інституту співучасті у злочині та її складові елементи: види співучасників, форми співучасті та

кримінальна відповідальність за співучасть у злочині. Розкрито співвідношення інституту співучасті з іншими інститутами як Загальної, так і Особливої частини кримінального права. Сформульовано теоретичну модель нормативного закріплення інституту співучасті у злочині в тексті кримінального закону при його подальшому вдосконаленні.

Шифр НБУВ: RA442395

1.X.1727. Конфіскація за кримінальним правом України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. І. Бідна; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти кримінально-правового регулювання застосування конфіскації майна в Україні. Здійснено аналіз генезису конфіскації майна у кримінальному праві України. З'ясовано її місце в системі заходів кримінально-правового характеру за національним кримінальним законодавством, встановлено види конфіскації майна за кримінальним законодавством України, їх ознаки та правила застосування, проаналізовано особливості правового регулювання конфіскації майна у законодавствах інших країн, перш за все країн ЄС, вивчено матеріали судової практики щодо застосування окремих видів конфіскації майна, запропоновано шляхи удосконалення положень Кримінального кодексу України, що регулюють застосування окремих видів конфіскації майна.

Шифр НБУВ: RA443018

1.X.1728. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб.: [для студентів, курсантів, аспірантів, докторантів, наук.-пед. працівників Юрид. ф-ту закл. вищ. освіти] / В. К. Гришук; Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. — Вид. 2-ге, змін. та допов. — Хмельницький: Моноскрипт, 2019. — 665 с.: схеми — укр.

На основі чинного Кримінального кодексу України та сучасних наукових позицій розглянуто поняття, предмет, метод, завдання, принципи та систему кримінального права; закон про кримінальну відповідальність. Подано інформацію про поняття й ознаки кримінального правопорушення; кримінальну відповідальність та її підстави; склад кримінального правопорушення; стадії вчинення кримінального правопорушення; співучасть у кримінальному правопорушенні; множинність кримінальних правопорушень. Розглянуто обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння; звільнення від кримінальної відповідальності. Розкрито поняття, мету, систему та види покарань; призначення покарання; звільнення від покарання та його відбуквання, пом'якшення покарання; судимість; інші заходи кримінально-правового характеру. Увагу приділено заходам кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб; особливостям кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

Шифр НБУВ: BC70579

1.X.1729. Кримінально-правова політика України у сфері покарань: філософсько-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.12 / К. М. Данченко; Хмельницька обласна рада, Хмельницький університет управління та права. — Хмельницький, 2019. — 18 с. — укр.

З філософсько-правових позицій розглянуто сучасну вітчизняну кримінально-правову політику у сфері покарань. Доведено, що кримінально-правова політика як соціальне явище детермінується конкретним соціокультурним контекстом і конкретизує панівну систему цінностей. Проаналізовано чинні нормативно-правові акти в сфері кримінально-правової політики. Доведено, що система покарань є правовою базою, на якій ґрунтується каральна політика держави щодо застосування покарання за вчинені злочини. Разом з цим, ця система не має здатності самостійно відновлювати втрачені елементи, вони можуть бути заповнені лише завдяки зовнішньому втручання, яке детермінується змінами у світогляді та соціально-економічному житті. Запропоновано авторське визначення кримінально-правової політики у сфері покарання як підвиду кримінально-правової політики, спрямованого на вироблення та формулювання ідей і тактичних завдань, форм, методів і механізму дії кримінального покарання на злочин з метою зменшення його негативного впливу на розвиток соціальних процесів. Досліджено сучасні тенденції формування та розвитку вітчизняної кримінально-правової політики у сфері покарань з урахуванням світоглядних змін в сучасному світі й особливостей транзитивного українського суспільства. Розкрито формування, концептуальні підходи, основні принципи та зміст кримінально-правової політики у сфері покарань.

Шифр НБУВ: RA442605

1.X.1730. Стадії вчинення злочину за кримінальним правом України та Республіки Польща: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / І. Ю. Вакула; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів, 2019. — 19 с. — укр.

Проведено комплексне порівняльно-правове дослідження інституту стадій вчинення злочину за кримінальним правом України та Республіки Польща. У межах історико-правового вивчення становлення та розвитку інституту стадій вчинення злочину в кримінальному праві та законодавстві України та Республіки Польща окреслено суттєві відмінності цього інституту. На основі теоретичних та законодавчих положень кримінального права Ук-

раїни та Республіки Польща розкрито ознаки та види стадій готування до злочину та замаху на злочин. Акцентовано на понятті непридатного замаху на злочин («usilowanie nieudolne»), яке закріплено на законодавчому рівні у Республіці Польща. Здійснено порівняльно-правовий аналіз закінченого злочину в кримінальному праві України та Республіки Польща. У межах порівняльного аналізу виявлено недосконалість чинних норм КК України про відповідальність за готування до вчинення злочину. Обґрунтовано недоцільність призначати покарання у виді довічного позбавлення волі за незакінчені злочини у випадках, визначених у ч. 4 ст. 68 КК України.

Шифр НБУВ: RA443704

1.X.1731. Теоретико-прикладні засади становлення та розвитку ювенальної віктимології в Україні: монографія / Т. І. Пономарьова; ред.: Є. С. Назимко; Донецький державний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2022. — 367 с. — Бібліогр.: с. 352-367. — укр.

Висвітлено методологічні та методичні засади дослідження ювенальної віктимності. Запропоновано структуру особистості неповнолітньої жертви кримінального правопорушення. Розглянуто особливості інтеракції кримінального правопорушника та неповнолітнього потерпілого в механізмі кримінально-протиправної поведінки, її вплив на мотивацію кримінального правопорушення. Запропоновано заходи та засоби запобігання віктимізації неповнолітніх в Україні.

Шифр НБУВ: BA864323

1.X.1732. Характеристика ресоціалізації осіб, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі / В. П. Сисоєва, П. С. Кулаксіз // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 185-191. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета роботи — здійснення аналізу деяких аспектів ресоціалізації осіб, що були засуджені до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі у розрізі засобів виправлення та ресоціалізації засуджених. Дослідження проведено із застосуванням наступних методів: філософсько-правового, порівняльного, системного, функціонального, узагальнення, методів аналізу, синтезу, абстрагування. Проаналізовано та досліджено засоби виправлення і ресоціалізації окремої категорії засуджених, а саме тих, покарання яких не пов'язано з позбавленням волі; співставлено та проаналізовано застосування процесів виправлення та ресоціалізації до засуджених, покарання яких не пов'язано з позбавленням волі і визначено доречність застосування цих понять у поєднанні, враховуючи специфіку даної категорії засуджених; серед засобів виправлення і ресоціалізації відповідно до вказаного блоку засуджених було досліджено: режим як один із основних засобів у процесі адаптації засудженого у суспільстві; доречність застосування пробації у даному випадку; можливість реалізації суспільно корисної праці як одного з елементів ефективної ресоціалізації; соціально-виховну роботу як універсальний засіб, який слід застосовувати для засуджених до різних видів покарання; громадський вплив як найвпливовіший і найефективніший засіб реалізації виправлення і ресоціалізації засуджених, покарання яких не пов'язано з позбавленням волі. Розглянуто різні аспекти адаптації та виправлення засуджених осіб, що відбувають окремі види покарань.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.С.61

Кримінальне право. Особлива частина

1.X.1733. Взаємодія правоохоронних органів при розслідуванні кіберзлочинів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / І. І. Васильковський; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2019. — 18 с. — укр.

На підставі комплексного аналізу фундаментальних положень криміналістики обґрунтовано взаємодію правоохоронних органів під час розслідування кіберзлочинів, а також висловлено пропозиції теоретичного та практичного характеру. Досліджено теоретичні основи та нормативне забезпечення взаємодії та обґрунтовано необхідність координації та взаємодії в діяльності правоохоронних та інших державних органів під час розслідування кіберзлочинів. Сформульовано авторське поняття «кіберзлочинності», удосколенено поняття «кіберзлочин» та розглянуто їх види та запропоновано авторську класифікацію. Проаналізовано міжнародний досвід під час розслідування кіберзлочинів та розглянуто особливості в діяльності ООН, ЄС з проблем міжнародного співробітництва під час їх розслідування.

Шифр НБУВ: RA442844

1.X.1734. Відповідальність за підкуп за кримінальним правом України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ю. О. Чернега; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів, 2019. — 18 с. — укр.

Висвітлено питання відповідальності за підкуп за кримінальним правом України, розкрито стан його наукового дослідження. Розглянуто історично-правові аспекти становлення та нормативної регламентації кримінально-правової відповідальності за підкуп. Проаналізовано зарубіжне кримінальне законодавство на

предмет виявлення закономірностей нормативної регламентації відповідальності за підкуп. Запропоновано інтегроване поняття «підкуп» у кримінальному праві, виокремлено та проаналізовано його родові ознаки. Окреслено проблеми взаємозв'язку активної та пасивної форм підкупу, поняття та місця неправомірної вигоди у складах підкупу у КК України, зумовленість підкупу та обсяг поняття «підкуп» у кримінальному праві України. Наведено варіанти розв'язання окремих проблем кримінально-правової кваліфікації підкупу та реалізації кримінальної відповідальності за таке посягання. Проаналізовано судову практику та запропоновано зміни до кримінального законодавства України, спрямовані на підвищення ефективності кримінально-правового регулювання.

Шифр НБУВ: РА443702

1.X.1735. Військові злочини: поняття, система та проблеми кваліфікації: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / С. О. Харитонов; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 40 с. — укр.

Робота є першою у вітчизняній кримінально-правовій науці після набрання чинності КК України 2001 р. кваліфікаційною науково-дослідною працею, яку присвячено комплексній розробці окремого інституту Особливої частини КК України — злочинів проти порядку несення військової служби, їх теоретичних основ і низки практичних проблем, що виникають при кваліфікації військових злочинів і призначенні покарання. Сформульовано концепцію військових злочинів, визначено поняття цих злочинів, подано їх загальну характеристику з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних ознак та розроблено теоретичну модель указаних злочинів. Досліджено правову природу поняття «військовий злочин» і специфіку його основних ознак: суспільної небезпечності, протиправності, винності та караності, при цьому шляхом використання загальнонаукових методів дослідження проаналізовано взаємодію понять «військовий злочин» і «склад військового злочину». Проаналізовано співвідношення та взаємодію принципів законності та винуватості діяння з правовими презумпціями невинуватості та знання законів через призму кримінальної відповідальності за військові злочини. Визначено критерії систематизації злочинів проти порядку несення військової служби, сформульовано та досліджено їх систему у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем та іншими системами Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України, при цьому показано широкий спектр як прямих (безпосередніх), так і опосередкованих взаємозв'язків. Доведено зумовленість знаходження норм, які передбачають кримінальну відповідальність за військові злочини, саме в структурі Кримінального кодексу, а не в окремому військово-кримінальному законі.

Шифр НБУВ: РА442610

1.X.1736. Контроль за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: організаційно-правові аспекти: монографія / М. В. Корнієнко, Д. В. Головін; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2022. — 187 с.: іл. — Бібліогр.: с. 171-184. — укр.

Наведено характеристику такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Здійснено ґрунтовний аналіз правової основи проведення контролю за вчиненням наркозлочинів. Висвітлено організаційно-тактичні основи проведення контролю за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Визначено напрями удосконалення проведення контролю за вчиненням злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Обґрунтовано конкретні заходи, у тому числі й щодо забезпечення безпеки осіб, які залучаються до проведення цього негласного слідчого (розшукового) заходу.

Шифр НБУВ: ВА863577

1.X.1737. Криміналістична характеристика та особливості розслідування завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Н. М. Негрич; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2019. — 19 с. — укр.

Дисертацію присвячено проблемним моментам та особливостям криміналістичної характеристики і розслідування завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Розглянуто різні аспекти, з якими стикаються співробітники правоохоронних органів під час розкриття і розслідування таких злочинів. Це пояснюється відсутністю у слідчих, які спеціалізуються на розслідуванні злочинів аналізованої категорії, належної професійної підготовки, що включає одержання знання про механізм здійснення завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, обстановку та умови, які супроводжують вчинення цього злочину, а також про можливе використання криміналістичних методів, прийомів і засобів збирання, дослідження й оцінки доказів. Також розглянуто такі елементи криміналістичної характеристики, як особа злочинця, що завідомо неправдиво повідомляє про загрозу без-

пеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, та мотиви його діяння; обстановка та предмет злочинного посягання при цих злочинах; слідова картина та способи готування, вчинення та приховування аналізованих діянь. Надано пропозиції із удосконалення розслідування завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.

Шифр НБУВ: РА442851

1.X.1738. Кримінальна відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / І. М. Федулова; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів, 2019. — 19 с. — укр.

Наведено кримінально-правову характеристику протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації. Розкрито стан дослідження протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації у юридичній літературі. Проаналізовано соціальну зумовленість встановлення кримінальної відповідальності за зазначене діяння. Здійснено кримінально-правове порівняння відповідальності за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації в Україні і деяких зарубіжних державах. Розглянуто поняття заволодіння в контексті норм КК України та його значення у ст. 206-2 КК України. Здійснено характеристику юридичного складу злочину, встановленого ст. 206-2 КК України. Проаналізовано кваліфікуючі ознаки складу злочину, передбаченого ст. 206-2 КК України, та визначено їх особливості. Наведено порівняльний аналіз ст. 206-2 КК України зі суміжними злочинами та розглянуто основні питання покарання за ст. 206-2 КК України.

Шифр НБУВ: РА443703

1.X.1739. Кримінологічні засади протидії злочинності у сфері надкористування: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / М. Г. Максименцев; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Харків, 2019. — 36 с. — укр.

Дисертацію присвячено формуванню цілісної системи наукових знань про стратегічні й тактичні засади протидії злочинності у сфері надкористування на основі комплексної її кримінологічної характеристики. Визначено стан наукової розробленості проблем протидії злочинності у сфері надкористування. Охарактеризовано цей різновид злочинності як об'єкт кримінологічного аналізу. Сформульовано вузьке та широке її бачення. Доведено, що феномен злочинності у сфері надкористування виявляє себе у єдності трьох сегментів кримінальних практик: базових, акцесорних та супутніх. Надано характеристику стану злочинності у сфері надкористування у загальносоціальному вимірі. Встановлено основні тенденції її поширення. Виявлено, надано опис та пояснення кількісним і якісним показникам злочинності у сфері надкористування в Україні. Охарактеризовано осіб, які вчиняють злочини у цій сфері, здійснено їх кримінологічну типологію, досліджено провідні мотиви та особливості мотивації злочинної поведінки. Охарактеризовано безпосередню кримінальну та посткримінальну поведінку злочинця-надкористувача, а також фактори зовнішнього середовища в механізмі злочинної поведінки у сфері надкористування. Виявлено, описано та пояснено соціально-економічні, політичні, культурно-психологічні, правові та організаційно-управлінські фактори злочинності у сфері надкористування. Розроблено теоретичну модель механізму протидії злочинності у сфері надкористування. Надано характеристику перспективним загальносоціальним, спеціально-кримінологічним та індивідуальним заходам протидії цій злочинності.

Шифр НБУВ: РА442253

1.X.1740. Методика розслідування втягнення неповнолітнього у заняття жебрацтвом: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. І. Довгань; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 19 с. — укр.

Викладено теоретичні положення та науково обґрунтовано рекомендації щодо виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом, передбачених ст. 304 КК України. Досліджено ступінь наукового розроблення зазначеної проблематики, проаналізовано праці науковців у цій сфері, які стали теоретичною основою дослідження. Визначено стан, структуру і динаміку злочинних дій, пов'язаних із втягненням неповнолітніх у заняття жебрацтвом, криміналістичну характеристику цього злочину та основні детермінанти, які впливають на його вчинення, виявлення та розслідування. Проаналізовано джерела одержання фактичних даних щодо ознак готування та вчинення втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом. Розкрито специфіку діяльності органів досудового розслідування, пов'язану із розслідуванням втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом. Охарактеризовано тактику проведення окремих процесуальних дій і порядок використання спеціальних знань. Розроблено пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності оперативних підрозділів та органів досудового розслідування Національної поліції України з виявлення та розслідування цього виду злочину.

Шифр НБУВ: РА442770

1.X.1741. Протидія терористичним актам в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади: монографія

/ О. В. Кириченко, О. М. Чорний, О. В. Шамара; Дніпровський гуманітарний університет. — Дніпро: Ліра, 2022. — 180 с. — Бібліогр.: с. 161-180. — укр.

Досліджено кримінально-правові та кримінологічні засади протидії терористичним актам в Україні. З'ясовано суть терористичного акту як криміналізованого соціального явища та визначено правове підґрунтя протидії їм в Україні. Надано характеристику підстав кримінально-правової заборони терористичного акту в Україні; проаналізовано об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 258 КК України, а також форми кримінально-правового реагування на вчинення цього кримінального правопорушення. Проаналізовано кримінологічні показники та причинно-умовний комплекс детермінації терористичного акту, а також визначено основні напрями запобігання терористичним актам.

Шифр НБУВ: BA864874

1.X.1742. Some features of aviation crimes during martial time / S. Ya. Lykhova, N. O. Semchuk // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 18-22. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Мета дослідження — аналіз особливостей вчинення авіаційних кримінальних правопорушень під час неоголошеної і невідомої однією із сторін війни, з точки зору кримінального права. Основною методологією є доктринальний аналіз, який, по суті, є індуктивним, тобто починається із спостережень, а теорія пропонується наприкінці дослідження і передбачає пошук закономірностей спостереження та розробку пояснень — теорії — для цих закономірностей за допомогою ряду гіпотез. Використання такої методології надало змогу окреслити проблеми вчинення авіаційних злочинів під час воєнного стану з точки зору кримінального права. Всупереч міжнародному праву, росія офіційно не оголошувала війну Україні. При цьому, оскільки в Україні за військові кримінальні правопорушення передбачено додаткову відповідальність лише для українських військових, є особливою кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених ворожою авіацією. Оскільки Україна зараз закрила повітряний простір для всіх літаків, крім українських військових повітряних суден, усі російські військові літаки, які виконують бойові вильоти в українському повітряному просторі, несуть відповідальність і як порушники повітряного простору, і як особи, що вчиняють кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Наголошено, що в даному випадку описано лише наявність певних ознак кримінальних правопорушень. Запропонована схема не є остаточною кваліфікацією за всіма правилами теорії кваліфікації злочинів. Протиправні дії ворожої авіації з точки зору кримінального законодавства можна умовно розподілити на три підтипи. У першому випадку це незаконна повітряна розвідка без зброї. Друга ситуація виникає, коли літак мав на борту боеприпаси, але не влучив у ціль або був знешкоджений до першого пострілу. Третя ситуація наявна, якщо відбулося незаконне бомбардування цивільного об'єкта.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.1703, 1.X.1765

Кваліфікація злочинів

1.X.1743. Кримінально-правова охорона свободи договору: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. А. Гринишин; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 18 с. — укр.

Увагу приділено аналізу сучасного стану охорони свободи договору кримінальним законом. Досліджено питання щодо можливості визнання свободи договору об'єктом злочину, у зв'язку із чим розкрито зміст і ознаки принципу свободи договору, зміст та ознаки об'єкта злочину, а також розглянуто проблеми використання термінів, що пов'язані зі свободою договору, у Кримінальному кодексі України. Основну увагу присвячено виокремленню, систематизації та аналізу складів злочинів, що передбачають відповідальність за посягання на свободу договору. Проведено їх розмежування між собою у процесі кримінально-правової кваліфікації злочинних посягань на свободу договору. На основі аналізу запропоновано низку змін до статей Особливої частини Кримінального кодексу України з метою удосконалення кримінально-правової охорони свободи договору загалом і ознак відповідних складів злочинів зокрема.

Шифр НБУВ: PA442892

Злочини у сфері господарської діяльності

1.X.1744. Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з банкрутством: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ю. В. Ключик; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню злочинів, пов'язаних з банкрутством. Проаналізовано місце й роль злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, у системі злочинів у сфері господарської діяльності. Зазначено,

що ці злочини вчинюються у сфері банкрутства, банківської діяльності та фінансових відносин. Досліджено об'єктивні ознаки злочинів, пов'язаних з банкрутством. Визначено видовий, основний безпосередній та додатковий (обов'язковий і факультативний) об'єкти злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, а також потерпілого від вчинення злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України. Встановлено, що злочини, передбачені ст. 218-1, 219 КК України, можуть бути вчинені як шляхом активних дій, так і шляхом бездіяльності. Охарактеризовано суб'єктивні ознаки злочинів, пов'язаних з банкрутством. Визначено суб'єкта злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України. Досліджено проблеми кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з банкрутством, та можливі шляхи їх вирішення. Надано пропозиції щодо вдосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за злочини, передбачені ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України.

Шифр НБУВ: PA443392

1.X.1745. Кримінологічні заходи запобігання злочинам у сфері господарської діяльності, які вчиняються службовими особами: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М. О. Дунас; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 19 с. — укр.

Обґрунтовано галузевий підхід до кримінологічного наповнення змісту поняття злочинів у сфері господарської діяльності, які вчиняються службовими особами. Дослідження сучасного стану господарських злочинів службових осіб, зокрема, надало змогу виявити їх підвищену латентність; неочевидність характеру вчинення; тенденцію до переважного вчинення у східних регіонах країни та в ПЕК, АПК, бюджетній та банківській сферах, сфері зовнішньоекономічної діяльності, приватизації тощо. З'ясовано зміст соціально-політичних, соціально-економічних, правових, соціально-психологічних, організаційно-управлінських факторів, що детермінують вчинення господарських злочинів службовими особами. Обґрунтовано доцільність створення Єдиного інтегрованого загальнодержавного інформаційного банку об'єднаних баз даних державних правоохоронних, контролюючих органів та підприємницьких структур. Визначено сферу застосування, зміст, спрямованість і характер загальнопрофілактичних та індивідуально-профілактичних заходів запобігання вчиненню службовими особами злочинів у сфері господарської діяльності. Узагальнено пріоритетні напрями індивідуально-профілактичної діяльності правоохоронних органів щодо господарських злочинів службових осіб.

Шифр НБУВ: PA442769

1.X.1746. Методика розслідування нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09 / В. А. Лилик; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 19 с. — укр.

На основі вивчення норм вітчизняного законодавства, наукових праць, узагальнення судово-слідчої практики та офіційної статистики подано криміналістичну характеристику нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами. Як основні елементи такої характеристики розглянуто: предмет посягання, спосіб вчинення злочину, особа злочинця та сліди злочину. Виокремлено типові слідчі ситуації початкового та наступного етапів розслідування, запропоновано алгоритми дій слідчого в кожній із них та описано особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Охарактеризовано форми взаємодії слідчого під час розслідування з оперативними підрозділами Національної поліції України та іншими суб'єктами. Основними процесуальними формами використання спеціальних знань під час розслідування нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами, є залучення спеціаліста до огляду, допиту, обшуку та призначення судових експертиз (економічної, будівельно-технічної, технічної експертизи документів та почеркознавчої).

Шифр НБУВ: PA442768

Див. також: 1.U.556, 1.U.858, 1.U.916, 1.U.927, 1.X.1795

Кримінологія

1.X.1747. Домашнє насильство: кримінологічна характеристика та запобігання: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М. Г. Кузнецов; ВНЗ, приватне акціонерне товариство «Міжрегіональна академія управління персоналом». — Київ, 2019. — 19 с. — укр.

Представлено результати кримінологічного дослідження домашнього насильства, за результатами якого надано кримінологічну характеристику цього насильства, проаналізовано кривдника, який вчиняє домашнє насильство, встановлено детермінанти, що зумовлюють вчинення домашнього насильства, та запропоновано заходи його запобігання. Вивчено зарубіжний досвід запобігання домашньому насильству та його використання в Україні. Показано стан і тенденції вчинення домашнього насильства, розкрито особливості віктимної поведінки членів сім'ї. Проаналізовано роль поліції та громадськості в запобіганні домашньому насильству.

Шифр НБУВ: PA442311

1.X.1748. Кримінологічні засади діяльності органів місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / О. П. Шайтуро; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Харків, 2019. — 32 с. — укр.

Комплексно, із застосуванням сучасної методології юридичних досліджень розглянуто кримінологічні засади діяльності органів місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності. В результаті сформовано цілісну наукову концепцію кримінологічного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності в сучасних умовах. Охарактеризовано протидію злочинності на рівні регіонів. Проаналізовано систему і правовий статус органів місцевого самоврядування. Охарактеризовано правове регулювання діяльності органів місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності, внаслідок чого виокремлено три основні форми правового регулювання. Проаналізовано зарубіжний досвід діяльності муніципальних органів у сфері протидії злочинності, який довів доцільність та ефективність їх участі у відповідних процесах. Обґрунтовано теоретичну можливість та практичну затребуваність дослідження механізму кримінологічної діяльності органів місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності. Визначено завдання та напрями забезпечення кримінологічної безпеки на рівні адміністративно-територіальних утворень. Розглянуто форми й методи кримінологічної діяльності органів місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності. Окреслено систему заходів протидії злочинності в діяльності органів місцевого самоврядування. Охарактеризовано програмування протидії злочинності в діяльності органів місцевого самоврядування. Проаналізовано взаємодію органів місцевого самоврядування з іншими суб'єктами протидії злочинності. Розроблено класифікацію правових заходів органів місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності за такими критеріями: за об'єктами правових впливів, за змістом, за способом реалізації та за формами реалізації. Досліджено загальносоціальний, спеціально-кримінологічний та індивідуальний рівні кримінологічної діяльності органів місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності.

Шифр НБУВ: РА442254

1.X.1749. Напрями протидії корупції в державних органах / І. Г. Гончаренко, О. Ю. Березина, Н. В. Дудченко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2022. — № 2. — С. 146-151. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Досліджено суть поняття та визначення корупції, основні мотиви її виникнення, види та наслідки для економіки України. Вивчено вітчизняні правові реалії та інституції боротьби з корупцією. Зазначено, що в Україні сформовано певну антикорупційну інфраструктуру, яку представлено: Національним антикорупційним бюро України, національним агентством із запобігання корупції, Вищим антикорупційним судом, спеціалізованою антикорупційною прокуратурою тощо. Досліджено зміни світового індексу сприйняття корупції в Україні та фактори, які вплинули на нього, здійснено аналітичне дослідження виявлених порушень у даному напрямку, кількість впроваджень та втрат для державного бюджету, сформульовано основні напрями боротьби з корупцією та проведення антикорупційної політики уряду. Обґрунтовано, що заходи з боротьби з корупцією мають ґрунтуватися на специфічному розумінні факторів, що посилюють корупцію.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

Див. також: **1.Y.792, 1.Y.916, 1.Y.925, 1.X.1507, 1.X.1720, 1.X.1731, 1.X.1739, 1.X.1741, 1.X.1745**

Пенітенціарія

1.X.1750. Одеський комітет Піклувального товариства про в'язниці: формування, склад, діяльність: [монографія] / Є. О. Юраш; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса: Бондаренко М. О., 2022. — 139 с.: табл. — Бібліогр.: с. 125-139. — укр.

Серед актуальних проблем української історичної науки важливе місце посідає розробка питань благодійності та опіки. У XIX ст. для Наддніпрянської України вона базується здебільшого на вивченні благодійних товариств та організацій опіки, що мали різну культурну, освітню, релігійну сфери діяльності. На основі документальних джерел розглянуто історію створення та діяльність Одеського комітету Піклувального товариства про в'язниці. Висвітлено його роль у формуванні традицій пенітенціарної служби на території України. Охарактеризовано загальні засади діяльності Одеського комітету Піклувального товариства про в'язниці. Досліджено здійснення опікунської й адаптивно-виховної діяльності Одеським комітетом. Розкрито основні напрями діяльності Одеського комітету Піклувального товариства про в'язниці протягом його існування — 1828 — 1917 рр.

Шифр НБУВ: ВА864646

Судоустрій (судова система)

1.X.1751. Адміністративно-правовий статус Вищого антикорупційного суду України: монографія / Я. І. Никитюк, О. Ю. Дрозд. — Одеса: Юридика, 2023. — 309 с. — Бібліогр.: с. 284-308. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає в розробці питань адміністративно-правового статусу Вищого антикорупційного суду в контексті вітчизняної правозастосовної практики та досвіду зарубіжних країн. Досліджено генезу виникнення Вищого антикорупційного суду й на основі проведеного аналізу визначено основні етапи його становлення як повноцінного елемента системи судоустрою та антикорупційного механізму. Визначено основні недоліки адміністративно-правового регулювання діяльності Вищого антикорупційного суду, а також обґрунтовано найбільш перспективні шляхи їх усунення. З'ясовано недоліки адміністративно-правового регулювання питань, пов'язаних із визначенням місця Вищого антикорупційного суду в національній судовій системі.

Шифр НБУВ: ВА865977

1.X.1752. Адміністративно-правовий статус Державного бюро розслідувань України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. С. Моїсєєв; Сумський державний університет. — Суми, 2019. — 20 с. — укр.

Проаналізовано адміністративно-правовий статус Державного бюро розслідувань України, а також визначено напрями його удосконалення. Розкрито історичні аспекти становлення ДБР, а також його місце в сучасній системі правоохоронних органів України. Сформульовано визначення поняття «адміністративно-правове регулювання діяльності ДБР» та класифіковано джерела такого регулювання. Особливу увагу приділено поняттю «адміністративно-правовий статус ДБР» та його структурі. З'ясовано особливості повноважень, організаційної структури, юридичних гарантій та юридичної відповідальності ДБР. Розкрито принципи організації й діяльності ДБР. Узагальнено зарубіжний досвід організації та діяльності органів із протидії та боротьби з високопосадовою і організованою злочинністю. Визначено напрями удосконалення адміністративно-правового статусу ДБР та відповідно запропоновано внести зміни до Закону України «Про Державне бюро розслідувань».

Шифр НБУВ: РА442428

1.X.1753. Генеза дослідження інституту нотаріату в системі захисту прав і свобод людини і громадянина / О. М. Макеєва, О. В. Бойко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 32-39. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити сучасні наукові підходи до вивчення інституту нотаріату в системі захисту прав і свобод людини і громадянина. На підставі аналізу наукової літератури запропоновано періодизацію генези наукових досліджень інституту нотаріату, виокремлено основні напрями та проблеми, що вивчалися. Встановлено, що інститут нотаріату є частиною історико-правового процесу, безпосередньо пов'язаного зі становленням нотаріальної діяльності. Обговорений інститут нотаріату сприяє захисту прав фізичних та юридичних осіб, надає кваліфіковану юридичну допомогу на основі рівності, законності і справедливості, запобігає виникненню правових конфліктів у сфері цивільного обороту.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1754. Демократизація як закономірність модернізації українського судочинства в умовах соціальних змін: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Д. О. Дубінко; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні проблеми демократизації як закономірності модернізації українського судочинства в умовах соціальних змін. Обґрунтовано пропозиції та рекомендації, що містять елементи наукової новизни й мають теоретичне та практичне значення. Зокрема вперше обґрунтовано, що причинами реформування судочинства є глобалізація, інформаційна революція, подолання корупції, консолідація української нації. Удосконалено поняття електронного судочинства як елемента електронного урядування, що є способом організації державної влади за допомогою інформаційних джерел, в режимі реального часу. Дістали подальшого розвитку класифікація засобів демократизації судочинства в Україні; обґрунтування необхідності вдосконалення організаційно-процесуальних процедур в національній системі судочинства; аргументування прямої залежності ефективного судочинства від професійного рівня суддівського корпусу під час здійснення правосуддя.

Шифр НБУВ: РА443149

1.X.1755. Державне бюро розслідувань у сучасній системі правоохоронних органів України: правові аспекти створення та діяльності / І. Ф. Литвінова, Є. Ю. Рєпіна // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 179-184. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета роботи — для розуміння витоків передумов створення Державного бюро розслідувань дослідити організаційно-правові

засаді створення та діяльності цього правоохоронного органу. Розкрито історичне підґрунтя створення Державного бюро розслідувань, оскільки бюро є порівняно новим суб'єктом у правоохоронній системі держави, формування якого продовжується, а низка питань потребує конкретизації. Досліджено історію нормативних змін, що відбувалися на шляху до створення законодавчої бази, що є актуальними на сьогодні. Порушено питання щодо повноважень Директора Державного бюро розслідувань та його обов'язків щодо участі в кримінальних провадженнях. Обговорено створення Державного бюро розслідувань вважають вагомим кроком у напрямку до європейських стандартів та практик ведення слідства. За умов досконалого керівництва та організації роботи є унікальна можливість створити кардинально нове правоохоронне відомство, що стане на варті правопорядку в державі.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1756. Діяльність юридичних клінік в умовах воєнного стану / І. Г. Богатюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 199-205. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити особливості діяльності юридичних клінік в умовах воєнного стану. Методи дослідження: пізнавально-аналітичний, порівняльно-правовий аналіз, об'єктивної істини та ін. Дані методи надають можливість прослідкувати динаміку створення юридичних клінік, їх види, специфіку діяльності на сучасному етапі під час дії воєнного стану. Проаналізовано особливості становлення юридичних клінік у світі та Україні, виокремлено діяльність Юридичної консультації «Юридична клініка» Національного авіаційного університету (НАУ) в системі клінічної діяльності, підкреслено важливість медіаційної та інформаційно-культурної діяльності юридичної клініки за участі студентів та викладачів-консультантів, зосереджено увагу на значенні клінічної освіти для становлення майбутніх фахівців у сфері права. Відзначено, що в Україні є велика кількість внутрішньо переміщених осіб унаслідок військового вторгнення, які потребують юридичної допомоги в питанні одержання статусу ВПО, фіксування завданих збитків внаслідок втрати майна, надання допомоги людям з обмеженими можливостями, пенсіонерам, іншим вразливим категоріям громадян України. Особливої уваги заслуговують питання та роз'яснення щодо перетину державного кордону в умовах дії воєнного стану та перебування в країнах ЄС на умовах біженства чи тимчасового статусу. Відзначено, що існує гостра потреба у роз'ясненнях щодо укладення, зміни та розірвання трудових договорів в умовах воєнного стану. Відповідно, юридичні клініки, які надають правову допомогу в період військових викликів щодо вказаних категорій осіб, здійснюють надзвичайно важливу роботу для людей, держави і суспільства.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1757. Європейські стандарти адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / П. Г. Бойко; Західноукраїнський національний університет. — Тернопіль, 2023. — 20 с. — укр.

Зазначено, що дисертація є першим у національній науці адміністративного права монографічним порівняльним дослідженням стандартів адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури України та країн-членів Європейського Союзу. Здійснено порівняльно-правовий аналіз статусу, місій, системи, функцій і завдань прокуратури держав-членів Європейського Союзу та України, обґрунтовано наукові пропозиції щодо удосконалення організації і діяльності прокуратури України. Запропоновано авторське визначення категорії «стандарти адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури». Розроблено класифікацію стандартів адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури. Обґрунтовано існування чотирьох моделей стандартизації адміністративно-правового статусу прокуратури в системі органів державної влади. Визначено напрями реформування прокуратури в Україні. Сформульовано концептуальні засади Проекту Наказу Генерального прокурора «Про затвердження Стандартів діяльності прокуратури в сфері забезпечення прав людини» (Додаток В).

Шифр НБУВ: РА453773

1.X.1758. Нотаріальний процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат: [колект.] монографія / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. О. Крижевська, Є. Є. Фурса, М. М. Дякович, Ю. О. Заїка, О. В. Кіріак, О. Є. Кухарев, А. В. Гончарова, С. О. Бандура; ред.: С. Я. Фурса; Центр правових досліджень Фурси. — Київ: Алерта, 2023. — 363 с. — (Серія «Процесуальні науки»). — укр.

Наведено результати комплексного науково-практичного дослідження, у якому проаналізовано новели Законопроекту № 5644 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності», зокрема, щодо організації нотаріату, розширення повноважень нотаріусів і процедури вчинення певних нотаріальних проваджень. Висловлено обґрунтовані думки щодо удосконалення чинної редакції Закону України «Про нотаріат» і актів, які

передбачають необхідність запровадження в Україні е-нотаріату, оскільки такі акти потребують суттєвого вдосконалення та лише після їх публічного обговорення та схвалення їх може бути запроваджено у законодавство про нотаріат. Запропоновано аналіз міжнародних договорів, конвенцій, які мають вплив на нотаріальну діяльність і після вступу України до ЄС наберуть для України законну силу, зокрема, проаналізовано Регламент № 650 / 2012 Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 р. Значну увагу присвячено діяльності нотаріуса при реалізації особами цивільного, сімейного, спадкового права. Висвітлено питання розвитку науки про транснаціональний нотаріальний процес. Проаналізовано особливості вчинення окремих нотаріальних дій в умовах воєнного стану.

Шифр НБУВ: ВА864898

1.X.1759. Нотаріат в Україні: навч. посіб. / О. В. Коротюк; Державний податковий університет. — Ірпінь: Держ. податк. ун-т, 2023. — 605 с.: іл. — укр.

Розкрито загальнотеоретичні та практичні питання, що стосуються здійснення нотаріальної діяльності. Вміщено ґрунтовний аналіз чинного законодавства про нотаріат, тлумачення багатьох термінів і понять, нові підходи до правозастосування. Висвітлено особливості вчинення усіх видів нотаріальних дій, розкрито різноманітні аспекти нотаріальної практики.

Шифр НБУВ: ВА866287

1.X.1760. Огляд судової практики з розгляду спорів щодо виборів та виборчих правопорушень в Україні: за результатами президентських та парламентських виборів 2019 року / Б. Мохончук, П. Романюк, М. І. Цуркан; ред.: М. І. Цуркан; Національна школа суддів України, Міжнародна фундація виборчих систем (IFES). — Київ: АК-Груп, 2020. — 146 с.: іл. — укр.

Здійснено огляд судової практики з розгляду спорів щодо виборів та виборчих правопорушень в Україні за результатами президентських та парламентських виборів 2019 р. з урахуванням міжнародних стандартів у сфері виборів та окремих норм попереднього виборчого законодавства у порівнянні з положеннями Виборчого кодексу України. Досліджено практику застосування відповідних нормативних актів судами під час врегулювання виборчих спорів, зокрема, увагу приділено питанням активного виборчого права, реєстрації виборців, складанню і уточненню списків виборців, пасивному виборчому праву, висуванню та реєстрації кандидатів, адмініструванню виборів, передвиборній агітації та її фінансуванню, реєстрації та діяльності спостерігачів, представників, уповноважених та довірених осіб, підрахунку голосів та встановленню результатів голосування. Проведено огляд судових рішень у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення, а також щодо злочинів проти виборчих прав і свобод людини та громадянина.

Шифр НБУВ: СО38849

1.X.1761. Окремі питання фінансування суддів / І. П. Устинова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 91-96. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження чинного стану здійснення фінансування суддівського корпусу та висловлення позиції щодо законодавчого регулювання визначеної діяльності. Досліджені поняття «норматив фінансового забезпечення», «норматив фінансового забезпечення суддів», «норматив матеріально-технічного забезпечення судів», а також зміст нормативів матеріально-технічного забезпечення судів засобами інформатизації та ліцензійним програмним забезпеченням. Визначено, що при формуванні «нормативів фінансового забезпечення судів на поточний рік в розрізі юрисдикцій» застосовувати показники розгляду модельної справи за останні три роки. Визначено недоліки у правовому регулюванні сучасних практик фінансового контролю. За сучасних наукових розробках в галузі державного адміністрування тему фінансування та матеріального забезпечення розроблено достатньо різнобічно. Бракує досліджень щодо матеріального та фінансового забезпечення суддівського корпусу.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1762. Поширення недостовірної інформації про особу в мережі Інтернет: актуальні питання судового захисту / А. Г. Юровський // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 140-147. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — розгляд актуальних питань судового захисту поширення недостовірної інформації про особу в мережі Інтернет, у тому числі щодо публічних осіб, на основі вивчення й узагальнення доктринального доробку юридичної науки, чинного законодавства України та судової практики. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Використання цих методів надало можливість виявити та описати актуальні питання судового захисту поширення недостовірної інформації про особу в мережі Інтернет. Зроблено висновок про те, що останнім часом національні суди у більшості випадків відмовляють у задоволенні позовних вимог та не визнають інформацію, яка поширюється через мережу Інтернет, недостовірною та не зобов'язують її спростовувати,

оскільки в більшості випадків суди вважають судження відносно позивачів оціночними і такими, що критикують особу, однак наклеп при цьому відсутній, що позбавляє осіб одержання належного захисту та сатисфакції у судовому порядку. В огляді судової практики щодо справ про захист честі, гідності та ділової репутації Касаційний цивільний суд у складі Верховного суду зазначав, що національним судам необхідно знаходити правильний баланс або пріоритет як для правової та демократичної держави між двома конституційно гарантованими правами: правом на свободу думки і слова, правом на вільне вираження своїх поглядів та переконань, з одного боку, та правом на повагу до людської гідності, гарантіями невтручання в особисте і сімейне життя, судовим захистом права на спростування недостовірної інформації про особу, з другого боку.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1763. Принципи судочинства в Україні та проблеми їх реалізації судами: колект. монографія / Т. М. Алфьорова, В. М. Давидюк, Ю. Б. Ірха, Т. М. Лежнева, А. Г. Мосейко, В. О. Негодченко, С. В. Пеньков, М. М. Потін, С. В. Черно-п'ятов; ред.: О. В. Кириченко; Дніпровський гуманітарний університет. — Дніпро: ЛІРА, 2022. — 288 с. — Бібліогр.: с. 261-288. — укр.

Розглянуто проблеми реалізації судами принципів судочинства в Україні, а також проблемні питання щодо принципів адміністративного, кримінального, цивільного та господарського судочинства. Висвітлено еволюцію поглядів на зміст і суть поняття «доступ до правосуддя». Охарактеризовано принципи та порядок проведення підготовчого судового засідання у цивільному процесі. Проаналізовано особливості застосування принципів адміністративного судочинства під час розгляду та вирішення податкових спорів. Увагу приділено питанням додержання конституційного принципу верховенства права в кримінальному судочинстві при встановленні відповідальності за корупційні злочини.

Шифр НБУВ: ВА864922

1.X.1764. Проблеми застосування положень Конституції України у діяльності прокуратури: теорія і практика: матеріали кругл. столу, 18 груд. 2019 р. / уклад.: С. І. Мінченко, В. Ф. Шулякова, В. В. Коцинець, В. М. Кравчук; Генеральна прокуратура України, Національна академія прокуратури України, Українська асоціація прокурорів, Асоціація суддів Конституційного Суду України. — Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2019. — 107 с. — укр.

Вміщено тези учасників круглого столу «Проблеми застосування положень Конституції України у діяльності прокуратури: теорія і практика», співорганізатори якого — Генеральна прокуратура України, Національна академія прокуратури України, Асоціація суддів Конституційного Суду України та Українська асоціація прокурорів. Захід організовано з метою об'єднання зусиль науковців і практичних працівників для розв'язання проблем застосування положень Конституції України та вироблення пропозицій щодо внесення змін у національне законодавство для удосконалення діяльності органів прокуратури. Визначено незалежність прокурора як гарантію здійснення прокуратурою конституційних функцій. Надано процесуальні гарантії виконання судових рішень у контексті рішень Конституційного Суду України. Розглянуто актуальність питання щодо визначення потерпілої особи (за статтею 346 КК України). Визначено концептуальні засади конституційно-правового статусу прокуратури України. Розглянуто участь громадськості в процесі реформування прокуратури України. Охарактеризовано деякі аспекти діяльності прокурора у забезпеченні прав і свобод громадян у кримінальному провадженні.

Шифр НБУВ: ВС70524

1.X.1765. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / С. В. Лупашку; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2019. — 19 с. — укр.

Розглянуто генезу процесуального керівництва та стан наукового дослідження процесуального керівництва досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Визначено поняття та правове регулювання процесуального керівництва досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Охарактеризовано правове регулювання земельних праввідносин в Україні. Висвітлено слідчі ситуації досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Розглянуто особливості здійснення процесуального керівництва на різних етапах досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Встановлено роль прокурора під час закінчення досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Проаналізовано методіку та особливості криміналістичної тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій процесуальним керівником під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Визначено окремі питання проведення земельних експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, особливості визначення розміру шкоди та порядок

забезпечення її відшкодування під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Шифр НБУВ: РА443005

1.X.1766. Розвиток економічних відносин та практика Верховного Суду: зв'язок та взаємодія / Н. Ф. Хоцяновська, Т. С. Джугля // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 165-170. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження питання зв'язку практики Верховного Суду з розвитком економічних відносин України та їх взаємодія. Використано діалектичний метод пізнання, загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Структурно-функціональний, дедуктивний методи та метод наукового прогнозування. Окреслено особливості економічних відносин України на сучасному етапі розвитку; визначено фактори, які впливають на розвиток економічних відносин; виявлено, що якість судової системи є одним із факторів, що здійснюють вплив на розвиток економічних відносин на сучасному етапі, а практика Верховного Суду відіграє значну роль у розвитку економічних відносин за умов військового стану. Обговорено підходи до визначення факторів впливу на розвиток економічних відносин на сучасному етапі в Україні, значення практики Верховного Суду у врегулюванні економічних відносин та їх розвитку на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1767. Судова практика у справах про поширення недостовірної інформації / Н. Бондаренко, М. Горобець // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 86-96. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

У ст. 34 Конституції України зазначено, що кожен має право вільно зберігати, збирати, поширювати та використовувати інформацію письмово, усно чи в інший спосіб. Однак така інформація має розповсюджуватися з дотриманням нормативно-правових актів про її недостовірність і не порочити гідність, честь, ділову репутацію інших осіб. Право на свободу слова доволі часто вступає в суперечність з інтересами приватних осіб, суспільства. Через це особливого значення набувають юридичні механізми обмежувального характеру. Мета дослідження — розкрити змістовні аспекти поняття «недостовірна інформація» та аналіз судової практики щодо запобігання її поширенню. Методологічною основою дослідження є низка філософських, загальнонаукових, спеціально-наукових принципів і методів: діалектичний, порівняльного аналізу, системний, аналізу та синтезу, формально-юридичний. У цивільному судочинстві найтипівішими помилками, що припускають позивачі під час захисту своїх немайнових прав, — недоведення того факту, що поширена неправдива інформація завдає шкоди відповідним особистим немайновим благам або перешкоджає повно і своєчасно його здійснювати; посилення на повідомлення, які містять оцінювальні судження; вибір неналежного способу захисту. Судова практика розгляду справ за ст. 173-1 КУпАП надала змогу виокремити проблеми її правозастосування — неадекватна правова оцінка або неповне встановлення обставин справи судами; нечіткість встановлених мотивів щодо повідомлення. Висновки: удосконалити відповідальність за поширення недостовірної інформації з урахуванням судової практики можна шляхом: обґрунтованості судових рішень щодо необхідності кожного зі способів правового захисту суб'єктів; чіткого визначення в законодавстві поняття «недостовірна інформація»; а також у розгляді справ за ст. 173-1 КУпАП суди мають забезпечити однакову оцінку одних і тих самих обставин справи з метою забезпечення єдності судової; доповнення ст. 278 ЦКУ.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.X.1768. Судові, правоохоронні та правозахисні структури України: навч. посіб. / Ю. О. Головашич, А. З. Керімов, М. О. Семко. — Харків: ЛІДЕР, 2019. — 207 с. — Бібліогр.: с. 196-207. — укр.

Представлено навчальний посібник, який формує професійні знання та вміння майбутньому фахівцю правнику. Запропоновано упорядковану сукупність знань щодо нормативно-правової бази, основних принципів, організації, завдань, функцій, повноважень та основних напрямків діяльності державних органів, які здійснюють судову та правоохоронну діяльність, виконують правозахисну функцію, а також недержавних організацій, покликаних сприяти реалізації правових функцій держави. Розраховано на курсантів, студентів, слухачів, співробітників правоохоронних і правозахисних установ та організацій, викладачів правових дисциплін.

Шифр НБУВ: ВА864180

Див. також: 1.X.1438

Цивільно-процесуальне право

1.X.1769. Виконавчий процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про виконавче провадження: [колект.] монографія / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, М. М. Мальський, О. Б. Верба-Сидор, А. В. Гайченко, І. С. Мельник, Р. М. Мінченко, Д. Мінченко, С. В. Щербак,

І. В. Андронов, А. М. Авторгов, О. С. Снідевич, Л. С. Мальярчук, І. В. Бондар, О. О. Крижевська; ред.: С. Я. Фурса; Центр правових досліджень Фурси. — Київ: Алерта, 2023. — 447 с. — (Серія «Процесуальні науки»). — укр.

Викладено думки провідних вчених України щодо їх бачення сучасного стану науки про виконавчий процес, а також перспективу її розвитку та законодавства, яке регламентує виконавче провадження та ті проблеми, які мають місце із примусовим виконанням рішень під час воєнного стану. Наведено результати комплексного науково-практичного дослідження, у якому проаналізовано суттєві проблеми виконавчого провадження у законопроектах, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України. Висловлено обґрунтовані думки вчених щодо удосконалення чинної редакції Закону України «Про виконавче провадження» та законопроектів і після їх публічного обговорення та схвалення про необхідність їх запровадження у законодавство. Запропоновано аналіз виконання рішень у іноземних країнах з метою запозичення слушних положень до законодавства про виконавче провадження України.

Шифр НБУВ: ВА864880

1.X.1770. Господарське процесуальне право. Загальна частина: підручник / В. М. Чернега; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. — Київ: Ліра-К, 2023. — 177 с. — Бібліогр. в знесках, с. 175-177. — укр.

Представлено підручник, якого підготовлено на основі класичних і новітніх досягнень доктрини господарського процесуального права, господарського процесуального законодавства та практики його застосування. Включено наступні матеріали: питання, терміни, тести для контролю або самоконтролю знань, завдання для індивідуальної роботи, приклади практичних завдань, список рекомендованих джерел. Рекомендовано здобувачам вищої освіти зі спеціальності 081 «Право», а також професійній спільноті, увагу якої зосереджено на потенціалі господарського процесуального права.

Шифр НБУВ: ВА863536

1.X.1771. Законність та обґрунтованість рішень суду у стадії підготовчого провадження: монографія / Я. В. Замкова, Г. К. Тетерятник; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2022. — 171 с. — укр.

Зазначено, що робота є одним із перших після прийняття КПК України 2012 р. спеціальних комплексних досліджень, у якому вирішено наукове завдання щодо визначення генези та змісту процесуальних рішень суду у підготовчому провадженні. Розкрито суть понять законності, обґрунтованості та вмотивованості процесуальних рішень у цій стадії кримінального процесу. Сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на удосконалення нормативного забезпечення правозастосовної діяльності у кримінальному провадженні (законодавство станом на 20.03.2022).

Шифр НБУВ: ВА864335

1.X.1772. Медіація як альтернативний позасудовий спосіб врегулювання господарських спорів / І. В. Поліщук, В. В. Загороднюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 168-174. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження і теоретичне обґрунтування специфіки проведення процедури медіації як альтернативного позасудового способу врегулювання господарських спорів та як комплексного інструменту господарського процесу. Використано загальні методи наукового пізнання, зумовлені метою та завданнями даного дослідження, а саме: логічного узагальнення, екстраполяризації, аналізу та синтезу, порівняння та системного підходу, а також порівняльно-правовий, евристичний та системно-структурний методи. Обговорено розгляд основних проблем розвитку інституту медіації: низької поінформованості громадян щодо цієї процедури, недовіри медіаторам, скептичного ставлення до них, недостатнього рівня компетентності медіаторів тощо. Процедура медіації є відносно новим способом вирішення господарських та інших спорів, але все ж таки демонструє свою ефективність і привабливість у даний час, тоді як суди переважною роботою над вирішенням спорів. Медіація ж має прискорений процес врегулювання господарських спорів, а медіативна угода має силу, рівну судовому рішення. Медіацію розглянуто як добровільний альтернативний (позасудовий) спосіб врегулювання господарських спорів між конфліктуючими сторонами із залученням третьої особи — медіатора. Часто у процесі роботи з врегулювання конфлікту, медіатор має шукати не лише можливість вирішення даного конфлікту, а й назріваючих конфліктів, тобто займатися паралельно профілактикою конфлікту. Як наслідок, медіацію слід розглядати як міждисциплінарну категорію, що увібрала в себе такі галузі знання, як конфліктологія, психологія, лінгвістика, соціологія тощо.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1773. Цивільний процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про цивільне судочинство: [колект.] монографія / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, С. В. Васильєв, Л. В. Діденко, С. С. Бичкова, В. І. Бобрик, Я. Я. Мельник, Н. В. Волкова, Г. П. Тимченко, Л. А. Кондраг'єва, І. В. Андронов, І. Ю. Татулич, Сенюта, О. І. Уг-

риновська, А. С. Віщкар, Л. С. Мальярчук, С. В. Сенік, Н. М. Савчин, Ю. В. Навроцька; ред.: С. Я. Фурса, С. С. Бичкова; Центр правових досліджень Фурси. — Київ: Алерта, 2023. — 639 с. — укр.

Висловлено думки вчених України щодо їх бачення сучасного стану цивільного судочинства, а також про перспективу розвитку та вдосконалення законодавства, що його регламентує. Зауважено, що ця наукова праця є комплексним науково-практичним дослідженням, у якому проаналізовано суттєві проблеми щодо реалізації особою права на доступ до правосуддя, зокрема, питання, які стосуються судового збору, його розмірів, видів проваджень цивільного судочинства, питання визначення критеріїв малозначних спорів. Увагу приділено концепціям вчених щодо реформи цивільного судочинства в умовах європейської інтеграції та його додаткових джерел. Надано аналіз наказного провадження й узгодження його із спрощеним позовним провадженням, окремого провадження, апеляційного та касаційного проваджень, суб'єктного складу учасників судового процесу та проблемні аспекти обмеження їх прав, вдосконалення інституту доказів та їх забезпечення. Розкрито особливості розгляду певних категорій цивільних справ, зокрема, медичних, справ про оскарження рішень, дій, бездіяльності виконавців. Висвітлено проблеми, які мають місце при розгляді судом справ під час воєнного стану та шляхи їх вирішення, зокрема, проаналізовано судову практику розгляду судом справ про встановлення нових фактів, які мають юридичне значення, а також адміністративний порядок їх встановлення. Наведено численні пропозиції із вдосконалення норм ЦПК.

Шифр НБУВ: ВА864894

Див. також: 1.X.1661

Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)

1.X.1774. Використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні: монографія / Я. О. Талзіна; Нац. академія правових наук України, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені В. В. Сташиса. — Київ: Алерта, 2023. — 303 с. — Бібліогр.: с. 224-248. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню проблематики нормативного регулювання та практики використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні. Проаналізовано історію формування конфіденційного співробітництва як засобу розслідування кримінальних правопорушень через призму досвіду оперативно-розшукової діяльності та європейської інтеграції кримінального процесу. Вивчено іноземний досвід та систематизовано міжнародні стандарти використання конфіденційного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень. Визначено коло осіб, які можуть бути залученими до конфіденційного співробітництва, їх процесуальні права, обов'язки та гарантії діяльності. Сформовано та науково обґрунтовано чіткий алгоритм залучення осіб до конфіденційного співробітництва з урахуванням вимог режиму секретності. Розглянуто правові гарантії реалізації права на безпеку осіб, залучених до конфіденційного співробітництва, як важливу умову його ефективності. Досліджено проблеми надання допуску до державної таємниці та доступу до таємних матеріалів кримінального провадження особам, які залучаються до конфіденційного співробітництва.

Шифр НБУВ: ВА864897

1.X.1775. Кримінальне правопорушення: національний та зарубіжний виміри: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 24 трав. 2019 р., м. Одеса / ред.: Є. Л. Стрельцов, В. О. Туляков, В. П. Кедик, М. П. Матвійчук, О. С. Павлова; Національний університет «Одеська юридична академія», Нац. академія правових наук України, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права». — Одеса: Юрид. літ., 2019. — 230 с. — укр.

Звернено увагу на стан й напрями удосконалення державної політики України у сфері запобігання злочинності, реформування кримінального законодавства України через спрощення досудового розслідування. Висвітлено проблемні аспекти визначення контрабанди з тимчасово окупованих територій України. Розглянуто деякі питання кримінально-правової політики щодо охорони дигітності в Україні. Наведено класифікацію кримінальних правопорушень в контексті побудови кримінального закону та в аспекті запровадження кримінальних проступків. Розкрито основні ознаки воєнних злочинів в національному та міжнародно-правовому аспекті.

Шифр НБУВ: ВА865294

1.X.1776. Об'єкт кримінального правопорушення та його структура (ст. 180 КК України) / О. І. Ковтун // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 171-177. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — провести комплексний аналіз об'єктів кримінальних правопорушень, юридичні склади яких передбачені у диспозиціях ст. 180 КК України, з урахуванням положень теорії

кримінального права. Запропоновано вирішення деяких важливих дискусійних питань, зокрема, увагу приділено питанням загальної структури Особливої частини КК України, визначенню і структурі об'єктів злочинів, юридичні складі яких передбачені у диспозиціях ст. 180 КК України. Розглянуто сучасні концепції об'єкта кримінального правопорушення. Проаналізовано безпосередні об'єкти кримінальних правопорушень, юридичні складі яких передбачено у диспозиціях ст. 180 «Перешкоджання здійсненню релігійного обряду» КК України.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1777. Повідомлення про підозру: наук.-практ. посіб. / А. Чистякова. — Київ: Юрінком Інтер, 2023. — 211 с. — укр.

Наведено унікальні правові позиції — обґрунтування, які можна застосовувати у своїх кримінальних практиках. Перелічено маркери законності повідомлення про підозру в різних ситуаціях залежно від місця перебування особи, наведено алгоритми розрахунку строків досудового розслідування при об'єднанні/виділенні матеріалів досудових розслідувань. Вказано особливості досудового розслідування в умовах воєнного стану, відомою окремі статті КПК. Розкрито питання обґрунтованості підозри, стандартів доказування, неможливості вручення повідомлення про підозру, взаємозв'язку строків досудового розслідування з повідомленням про підозру та із рішенням про об'єднання/виділення кримінальних проваджень.

Шифр НБУВ: ВА866033

1.X.1778. Реалізація засади верховенства права у кримінальному провадженні: монографія / В. В. Михайленко. — Київ: Паливода А. В., 2019. — 255 с. — Бібліогр.: с. 223-255. — укр.

Досліджено теоретичні і практичні проблеми реалізації засади верховенства права у кримінальному провадженні. Розкрито історичні аспекти та міжнародно-правові стандарти регулювання засади верховенства права у кримінальному процесі; поняття та юридичний зміст верховенства права як засади кримінального провадження. Розкрито місце верховенства права в системі засад кримінального провадження та співвідношення верховенства права та законності. Проаналізовано реалізацію засади верховенства права під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій та під час прийняття процесуальних рішень щодо закінчення досудового розслідування. З'ясовано аспекти реалізації засади верховенства права під час вирішення питання щодо допустимості доказів, а також під час судового розгляду й ухвалення вироку судом першої інстанції.

Шифр НБУВ: ВА866036

1.X.1779. Судебное производство в первой инстанции по уголовному процессуальному законодательству Израиля: монографія / И. В. Глидер; Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого. — Одесса: Гельветика, 2021. — 250, [4] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 224-250. — рус.

Монографія посвящена исследованию процессуального порядка судебного производства в первой инстанции по уголовно-процессуальному законодательству Израиля. Проанализированы историко-правовые условия становления уголовного процессуального права Израиля, система его источников и принципов, определена сущность и раскрыты общие положения судебного производства в первой инстанции, в частности, состав суда, этапы, участники, сроки. Отдельное внимание уделено рассмотрению особенностей процессуального порядка судебного производства в первой инстанции по законодательству Израиля, в том числе по сравнению с производством в суде первой инстанции в Украине. Рассмотрены подготовительная часть судебного разбирательства, обоснование превентивных доводов для отказа в рассмотрении обвинения, процесс доказывания и процессуальный порядок исследования доказательств, порядок судебных прений, особенности вынесения вердикта и приговора суда. Внимание уделено вопросу заключения соглашения о признании вины как альтернативы судебного разбирательства.

Шифр НБУВ: ВА866037

1.X.1780. Судовий прецедент в кримінальному судочинстві України: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.09 / В. І. Завидняк; Державна фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскал. служби України. — Ірпінь, 2019. — 40 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню «Судового прецеденту в кримінальному судочинстві України», яке є важливим як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки завдяки реалізації конкретних судових правових позицій забезпечується правильне розуміння і застосування норм кримінального процесуального права у чіткій відповідності до Конституції України. Вказано, що одним з можливих варіантів гармонізації законодавства може стати судовий прецедент.

Шифр НБУВ: РА442852

1.X.1781. Теорія та практика відмови від підтримання державного обвинувачення: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / О. В. Гончарова; Міжнародний гуманітарний університет. — Одеса, 2019. — 20 с. — укр.

На базі чинного законодавства проведено комплексне дослідження поняття та суті державного обвинувачення, інституту повної та часткової відмови прокурора від державного обвинувачення. Зокрема, системно розглянуто підстави, процесуальний

порядок і правові наслідки відмови державного обвинувача від обвинувачення. З урахуванням позицій інших авторів розкрито суть функції підтримання обвинувачення у суді. Досліджено проблеми забезпечення прав та інтересів учасників кримінального судочинства, що виникають внаслідок відмови прокурора від обвинувачення в суді, які залишаються не вирішеними за чинним Кримінальним процесуальним кодексом України. Розглянуто проблеми відмови від обвинувачення при підтриманні обвинувачення групою державних обвинувачів, запропоновано варіанти їх вирішення. Досліджено особливості оскарження ухвали суду про закриття кримінального провадження, у зв'язку з відмовою прокурора від обвинувачення. Виявлено окремі прогалини в законодавчому регулюванні інституту відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення та негативні наслідки, які наступають внаслідок недосконалої регламентації досліджуваного інституту, сформульовано пропозиції щодо їх усунення.

Шифр НБУВ: РА443274

Докази

1.X.1782. Актуальні питання судової експертизи та криміналістики: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди ювілей видат. учених: 95-річчя від дня народж. Л. Ю. Ароцкера і 105-річчя від дня народж. М. В. Салтєвського, Харків, 19 трав. 2023 р. / голов. ред.: О. Клюєв; ред.: О. Угровецький, Е. Сімакова-Єфремян, Л. Дереча, А. Полянський, В. Хоша; Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса». — Харків: ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса, 2023. — 359 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено сучасні проблеми судової експертології та криміналістики. Розглянуто питання криміналістики та нормативно-правового регулювання сфери експертного забезпечення правосуддя, методології та методики судової експертизи. Охарактеризовано види експертних досліджень під час розслідування тероризму. Розкрито особливості використання спеціальних знань під час розслідування розбійних нападів на помешкання громадян із застосуванням зброї. Проаналізовано доцільність упровадження загальнообов'язкового дактилоскопіювання в Україні. Показано можливості використання фрагментів рослин роду хвощ у біологічній експертизі. Розкрито особливості проведення судово-економічних експертиз із питань дослідження виплат військовослужбовцям. Увагу приділено визначенню ретроспективної вартості земельної ділянки з урахуванням індексу інфляції, питанням підвищення стресостійкості судового експерта під час війни, лінгвістичній експертизі текстів воєнної тематики, стандартизації термінологічного словника з портретної експертизи.

Шифр НБУВ: СО39062

1.X.1783. Методика виявлення прихованої інформації у поліграфічних дослідженнях: монографія / Т. Р. Морозова; ред.: О. М. Морозов. — Київ: Алерта, 2023. — 470 с.: рис. — Бібліогр.: с. 465-470. — укр.

Зазначено, що монографія видатної української поліграфологині Т. Р. Морозової «Методика виявлення прихованої інформації у поліграфічних дослідженнях» містить систематизований виклад всебічного аналізу означеної методики, розкриває її суть, історичну генезу та сучасний стан. Показує її переваги над іншими підходами, що існують у поліграфології. Наголошено, що поруч із теоретичними викладками монографія має виразний практичний нахил. Кожне твердження авторки підкріплено наведенням фабули, опитувальниками, тестами та поліграмми. Науковій праці притаманні ґрунтовність змісту, послідовність, ясність, точність та водночас простота і доступність для сприйняття. Акцентовано, що формулювання визначень, понять, правил, ідей відрізняються чіткістю.

Шифр НБУВ: ВА864889

1.X.1784. Методичні рекомендації щодо особливостей проведення експертних досліджень, пов'язаних з етикетками / Н. М. Ковальова, В. Л. Федоренко, Т. М. Чабанець, О. А. Фоя, Н. Б. Климова, А. П. Копитько, Т. А. Заніна; Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності. — Київ: Ліра, 2021. — 97 с.: рис. — Бібліогр.: с. 94-97. — укр.

Наведено методичні рекомендації щодо особливостей проведення експертних досліджень, пов'язаних з етикетками, розробленими в 2019 — 2020 рр. НДЦСЕ з питань інтелектуальної власності, Київським НДІСЕ і Національним науковим центром «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» на виконання однойменної НДР (VII.1.5-2019/2). Це видання враховує результати впровадження в 2020 р. Звіту про НДР (остаточного) (№ держ. реєстр. 0119U001355) і визначає завдання, предмет і об'єкти експертного дослідження етикеток, що зареєстровано як торговельні марки (знаки для товарів і послуг), промислові зразки, а також встановлює методи і особливості алгоритму проведення таких експертних досліджень, обґрунтовує особливості оцінки результатів відповідних експертних досліджень і формування висновку судового експерта. Уперше створено методичні рекомендації, у яких висвітлено сучасні особливості проведення

судових експертів у сфері інтелектуальної власності, де об'єктами є різні види етикеток.

Шифр НБУВ: ВС70477

1.X.1785. Патопсихологічний аналіз особистості в правоохоронній практиці: монографія / О. М. Морозов. — Київ: Алерта, 2023. — 400 с. — Бібліогр.: с. 393-395. — укр.

Зазначено, що матеріал є насамперед результатом особистих досліджень автора. Акцентовано, що поданий психодіагностичний алгоритм надає змогу достатньо глибоко вивчати особистість без прямого контакту з нею шляхом спостереження зовнішніх антропологічних особливостей, поведінки та мовлення. Запропоновано новий підхід до аудіовізуального патопсихологічного аналізу особистості, а саме перенесення акценту з простого підрахунку феноменологічних проявів на знання психофізіологічних механізмів формування рухової та мовленнєвої продукції, на знання основних форм проявів особистості, в тому числі й хворобливо зміненої.

Шифр НБУВ: ВА864890

1.X.1786. Перевірка доказів у кримінальному процесі України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Б. В. Шабаровський; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 17 с. — укр.

Дисертація є першим комплексним дослідженням питань, пов'язаних із перевіркою доказів у кримінальному процесі України. Дисертація являє собою доктринальний підхід до розуміння перевірки доказів як невідомого компонента процесуального доказування і розкриття процесуальних можливостей суду, інших суб'єктів доказування із перевірки доказів крізь призму КПК та практики його застосування. Розкрито зміст і розмежовано поняття перевірки та дослідження доказів, визначено їх значення у відповідних нормах КПК, обґрунтовано, що предметом перевірки доказів є їх належність, допустимість та достовірність, визначено способи перевірки доказів. Виокремлено особливості перевірки показань, документів, речових доказів, висновку експерта; доведено, що з'ясування репутації свідка (ч. 2 ст. 96 КПК) суперечить правовій природі перевірки достовірності доказів. Запропоновано удосконалення чинного КПК шляхом доповнення, виключення та внесення змін до окремих його статей, що стосуються перевірки доказів. Сформульовано наукові погляди щодо поняття перевірки доказів як діяльності із з'ясування змісту доказів, зіставлення доказів між собою, збирання нових доказів з метою з'ясування належності, допустимості та достовірності вже наявних доказів. Обґрунтовано, що розмежування між перевіркою та оцінкою доказів варто проводити за чотирма критеріями, а саме: по-перше, що перевірка — це поєднання практичних дій та логічної розумової діяльності, в той час як оцінка — це суто логічна розумова діяльність; по-друге, що оцінка доказів відбувається безпосередньо перед прийняттям владного процесуального рішення, тоді як перевірка передусім оцінці; по-третє, що предметом оцінки, на відміну від перевірки, виступають не лише належність, допустимість та достовірність, а й достатність доказів; по-четверте, що перевірку доказів здійснює значно ширше коло суб'єктів, в той час як юридично значиму оцінку доказів здійснюють лише слідчий, прокурор, слідчий суддя та суд. Обґрунтовано, що перевірку доказів мають право здійснювати такі суб'єкти: слідчий, прокурор, підозрюваний, обвинувачений (підсудний), особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, особа, щодо якої вирішується питання про звільнення від кримінальної відповідальності, їх захисники та законні представники, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), а також слідчий суддя та суд. Основою дисертації стали нормативно-правові акти, доктринальні праці українських та зарубіжних вчених у галузі кримінального процесу та теорії доказів, вісімдесят дев'ять судових рішень судів усіх інстанцій, а також десять рішень Європейського суду з прав людини, результати опитування сто двадцяти практичних та науково-педагогічних працівників. Практичне значення дисертації полягає в можливості використання одержаних результатів: як правове обґрунтування внесення змін до КПК; як підґрунтя для подальших досліджень в галузі теорії доказів; як рекомендації суддям, прокурорам, адвокатам, слідчим; як матеріал при розробці відповідного навчально-методичного забезпечення (текстів лекцій, підручників, навчальних посібників) для викладання навчальних дисциплін.

Шифр НБУВ: РА443701

1.X.1787. Підготовка фахівців у сфері судової експертизи: організаційні питання та перспективи / В. І. Алексеїчук, І. В. Стародубов // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 228-235. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення оптимальної моделі та механізму підготовки судових експертів для підвищення їх професійного рівня та виведення галузі судової експертизи на якісно новий рівень. Використано загальнонаукові методи пізнання.

Високоякісна підготовка та перепідготовка судових експертів має важливе значення для здійснення незалежного й об'єктивного судочинства, однак не вирішує всі базові питання державної експертної кадрової політики. Низка сфер суспільного життя також потребує професійно організованого застосування спеціальних знань та практичних навичок. Обговорено проблеми якісної підготовки судових експертів.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1788. Теоретико-правова парадигма доказування у кримінальному провадженні: монографія / В. С. Гнатенко; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 139 с. — Бібліогр.: с. 124-139. — укр.

Проаналізовано теоретико-правову парадигму доказування у кримінальному провадженні. Визначено сучасний стан наукової розробки предмету та меж кримінального процесуального доказування, узагальнено зміст існуючих концепцій. Запропоновано поняття предмету та меж доказування, виявлено та систематизовано фактори, що впливають на їх визначення суб'єктами кримінального процесуального доказування. Розкрито залежність між доказуванням від його теоретичних та методологічних основ. Охарактеризовано роль слідчого у формуванні та оцінці меж доказування, надано пропозиції з вдосконалення цього аспекту його діяльності. Виявлено зв'язки між доказуванням та інституту допустимості доказів, запропоновано розширення дії інституту угоди між сторонами. Визначено роль у формуванні меж доказування учасників судочинства, що не мають в ньому інтересу. Виявлено особливості меж доказування судового розгляду та з'ясовано їх значення для обґрунтованості та вмотивованості судових рішень.

Шифр НБУВ: ВА862945

Див. також: 1.У.751, 1.X.1818

Стадії кримінального процесу

1.X.1789. Вплив рішення слідчого судді щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій на конституційні права особи / М. В. Сорока // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 199-205. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Визначено необхідність дослідження рішень слідчого судді незрозуміло із результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Зроблено висновок, що існуюча практика приділяє недостатньо уваги порушенню конституційних прав особи, які можуть бути допущені на стадії розгляду клопотання та винесення рішення щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Методи дослідження: загальний діалектичний метод наукового пізнання, порівняльно-правовий, статистичний, метод наукового пізнання та герменевтичний метод тлумачення норм права, узагальнення впливу на конституційні права особи незаконних рішень слідчого судді про надання дозволу на проведення слідчих негласних (розшукових) дій. З'ясовано ступінь впливу на конституційні права особи, зокрема право на право невтручання в особисте життя та таємницю листування.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1790. Журнал судового засідання як джерело відомостей про законність рішень слідчого судді про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій / С. М. Тарасюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 192-201. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити наявність виключень у кримінальному процесуальному законодавстві щодо обов'язковості ведення журналу судового засідання під час розгляду клопотань про надання дозволу на проведення негласних (слідчих) розшукових дій (НС(Р)Д) слідчими суддями. Вивчено вплив та вагомість відомостей журналу судових засідань на оцінку законності рішень слідчих суддів про надання дозволу на проведення НС(Р)Д, зокрема в контексті застосування доктрини «плодів отруйного дерева» до доказів здобутих внаслідок проведення НС(Р)Д на підставі ухвал слідчого судді про надання дозволу на проведення НС(Р)Д, які було постановлено у судових засіданнях без ведення журналу судового засідання. Сформовано висновки про суттєвість впливу фіксування судового засідання про розгляду клопотань про надання дозволу на проведення НС(Р)Д у журналі судових засідань на ефективність реалізації права на захист та зокрема на процесуальне право подати обґрунтовані заперечення на ухвали слідчого судді під час підготовчого засідання. Обговорено кримінальне процесуальне законодавство, яке складається відповідно з Конституції, Кримінального процесуального кодексу та інших нормативно-правових актів, містить право сторони захисту оскаржити рішення слідчих суддів та в окремих випадках подати заперечення на ухвали слідчих суддів під час підготовчого засідання. Реалізація цих прав ускладнена специфічним підходом до розгляду клопотань про надання дозволу на проведення НС(Р)Д та відповідно постановлення ухвал про надання такого дозволу.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1791. Інформаційна парадигма досудового розслідування в Україні: теоретико-прикладний аспект: монографія / О. В. Ковальова; Донецький державний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2022. — 316 с. — Бібліогр.: с. 298-316. — укр.

Увагу приділено дослідженню особливостей інформаційного забезпечення досудового розслідування в Україні. Розкрито поняття та суть досудового розслідування як стадії кримінального процесу. Розглянуто досудове розслідування як інформаційно-пізнавальний процес. Вивчено міжнародний досвід інформаційного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень. Висвітлено перспективи та шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень. Розкрито особливості використання спеціальних знань в інформаційному забезпеченні досудового розслідування.

Шифр НБУВ: BA864324

1.X.1792. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: наук.-практ. комент. розд. IX-1 Кримінал. процес. кодексу України (станом на 25 серп. 2022 р.) / І. В. Глобук, О. М. Дроздов, Г. К. Тетерятник, Т. Г. Фомина, В. В. Рогальська, В. А. Завтур; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — 3-тє вид., допов. і перероб. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 99 с. — укр.

Викладено сучасний стан, історію трансформацій розділу IX-1 КПК України, а також окремі коментарі до статей 615, 615-1, 616. З урахуванням наявної судової практики розглянуто особливості здійснення досудового розслідування та судового розгляду в умовах воєнного стану. Коментар містить не лише оцінку норм, а й бачення прогнозованих проблем їх застосування з урахуванням європейських стандартів кримінального провадження та практики Європейського суду з прав людини.

Шифр НБУВ: BA863696

1.X.1793. Особливості проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи в умовах воєнного стану в Україні / І. Ф. Літвінова, Д. М. Лобай // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 172-178. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження процесуальних особливостей порядку проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи в умовах воєнного стану та розгляду проблемних питань проведення таких слідчих (розшукових) дій в особливому правовому режимі. Ці зміни розширюють повноваження сторони обвинувачення, що викликає занепокоєння, оскільки такі слідчі (розшукові) дії самі по собі звужують права людини, а в таких умовах це може призвести до значного порушення прав підозрюваного та обвинуваченого в кримінальному провадженні. Обговорені права і свободи людини в Україні є найвищою соціальною цінністю, умови воєнного стану обмежують ці права і свободи, як і розширені повноваження сторони обвинувачення в таких умовах внаслідок внесених змін, тому проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи має здійснюватися з дотриманням балансу між правомірністю дій, найменшим обмеженням прав людини і особистої безпеки осіб, які залучено до даної слідчої (розшукової) дії.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1794. Правові основи діяльності детектива Національного антикорупційного бюро України: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09 / С. В. Довжич; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Визначено, з урахуванням чинного нормативного регулювання та правозастосовної практики, що Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) є окремим державним правоохоронним органом з компетенцією щодо запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності та запобігання вчиненню нових. Розглянуто особливості визначення підслідності НАБУ, реалізації повноважень детектива НАБУ під час здійснення досудового розслідування. Досліджено проблеми правового регулювання та правозастосування в цій сфері, сформульовано пропозиції, спрямовані на їх подолання та удосконалення чинного законодавства в частині правового регулювання статусу детектива НАБУ та здійснення ним своєї діяльності.

Шифр НБУВ: RA442339

1.X.1795. Розслідування злочинів у сфері банківського кредитування: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Р. С. Шараніч; ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом». — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження правових, теоретичних та організаційно-тактичних засад криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у сфері банківського кредитування (далі — БК), з огляду на нормативні положення чинного кримінального процесуального законодавства. Охарактеризовано систему кредитних операцій та виокремлено ознаки злочинів у сфері БК. Розроблено на основі аналізу наукових джерел, анкетування працівників органів Національної поліції України, вивчення судово-слідчої практики, структуру криміналістичної харак-

теристики, зокрема окреслено предмет злочинного посягання і розкрито способи, обстановку, слідову картину та типологію осіб, які вчиняють такі злочини. Досліджено проблемні аспекти виявлення та початку досудового розслідування кримінальних правопорушень про злочини у сфері БК. Виокремлено типові слідчі ситуації та основні напрями розслідування. Висвітлено особливості тактико-криміналістичного забезпечення проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів у сфері БК, проаналізовано форми використання спеціальних знань за таких умов.

Шифр НБУВ: RA442312

Див. також: 1.X.1733

Держава та право країн світу

1.X.1796. Вплив збройної агресії та воєнних дій на сучасний стан ґрунтового покриву, оцінка шкоди та збитків, заходи з відновлення: наук. доп. / С. А. Балюк, А. В. Кучер, М. О. Солоха, В. Б. Соловей, К. Б. Смірнова, Г. Ф. Момот, А. Я. Левін; Нац. академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського». — Харків: Бровін О. В., 2022. — 99 с.: рис. — Бібліогр.: с. 93-99. — укр.

Наведено результати пілотних теоретичних та експериментальних досліджень нинішнього стану ґрунтового покриву України, який зазнав деградації внаслідок збройної агресії російської федерації. Введено й охарактеризовано новий тип деградації ґрунтів — деградацію, спричинену збройною агресією, що включає механічну, фізичну, хімічну, фізико-хімічну, біологічну деградацію. Акцентовано увагу на зміні еколого-токсикологічного стану ґрунтів під впливом бойових дій, ризиках і заходах щодо відновлення. Набули подальшого розвитку положення щодо методичних засад економічного оцінювання збитків, завданих земельно-ґрунтового фонду та ґрунтам унаслідок збройної агресії. Окреслено основні напрями рекультивациі порушених земель, відновлення ґрунтового покриву та родючості ґрунтів, а також пропозиції щодо вдосконалення законодавчого та нормативно-методичного забезпечення сталого управління ґрунтовими ресурсами в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Визначено перспективні напрями міжнародної співпраці та підтримки післявоєнного відновлення ґрунтового покриву України.

Шифр НБУВ: BA863695

1.X.1797. Дискримінація за ознакою сексуальної орієнтації у трудових відносинах / М. П. Дибань // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 112-116. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — здійснити аналіз проблем правового регулювання протидії дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації з урахуванням теоретичного та практичного аспекту; проаналізувати норми національного трудового законодавства щодо проблематики правового визначення терміну «сексуальна орієнтація». Аргументовано, що національне законодавство України про працю потребує імплементації демократичних норм європейського суспільства з необхідністю додаткового врегулювання окремих питань протидії проявам дискримінації у трудових відносинах. Піднято проблематику поширення дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації у трудових відносинах.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1798. Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та світі: проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 17 черв. 2022 р. / ред.: О. В. Кириченко, Т. М. Алфьорова, В. М. Давидюк, Л. Ємець, С. Дубов, Т. М. Лежнева, А. Мірошник, В. О. Негодченко, С. В. Пеньков; Дніпровський гуманітарний університет. — Дніпро: ВНПЗ «Дніпров. гуманітар. ун-т», 2022. — 202 с. — укр.

Розглянуто теоретико-правові та концептуальні підходи забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та світі. Обґрунтовано необхідність створення в Україні правової платформи для захисту цифрових трансформацій суспільства. Описано особливості регламентації провокації злочину за законодавством зарубіжних країн. Розглянуто міжнародні стандарти регламентації прав людини в Україні та проблеми їх реалізації. Описано окремі особливості протидії порушенню встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів в Україні в умовах воєнного стану. Увагу приділено забезпеченню протидії економічній злочинності в умовах воєнного стану. Увагу приділено злочинам проти статевої недоторканості дітей в Україні під час збройної агресії з боку РФ. Висвітлено актуальні питання кадрового забезпечення підрозділів внутрішньої безпеки в період воєнного стану. Розглянуто кримінально-правові, кримінологічні, кримінально-процесуальні, криміналістичні й оперативно-розшукові аспекти протидії злочинності тощо.

Шифр НБУВ: BA865286

1.X.1799. Правове регулювання земельних відносин на території Західної України (1921 – 1939): монографія / О. В. Заяць. — Дрогобич: Коло, 2023. — 291 с. — Бібліогр.: с. 260-282. — укр.

Досліджено правове регулювання земельних відносин на території Західної України у складі Республіки Польщі (1921 – 1939). Встановлено, що основними соціально-економічними, політичними та юридичними чинниками, які зумовили становлення і розвиток правового регулювання земельних відносин на території Західної України у складі Республіки Польщі (1921 – 1939), були: високій ступінь концентрації вільних земель після приєднання території Західної України; недосконалість та суперечливість різних джерел права у Галичині та на Волині, які не спромоглися у повному обсязі однаково регулювати земельні відносини, зокрема щодо права володіння, користування та розпорядження землею. Проаналізовано процес формування нормативно-правової бази, в результаті чого визначено основні види правових джерел, які регулювали земельні відносини на території Західної України у складі Республіки Польщі (1921 – 1939). Зокрема, доведено, що загальний вектор цієї еволюції було спрямовано на формування інституту приватної власності на земельну ділянку.

Шифр НБУВ: ВА864090

1.X.1800. Правове регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / О. В. Зубрицький; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 17 с. — укр.

Досліджено порівняльно-правовий аспект обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні та країнах ЄС. Розкрито поняття та види обігу земель сільськогосподарського призначення, досліджено зміст, юридичну природу та види обмежень прав на землю в системі правового регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення. Проаналізовано тенденції законодавства України про обіг земель сільськогосподарського призначення та здійснено періодизацію законодавства України про обіг земель сільськогосподарського призначення. Надано загальну характеристику законодавства країн ЄС щодо обігу сільськогосподарських земель, визначено та охарактеризовано моделі правового регулювання обігу сільськогосподарських земель. За результатами аналізу законодавства України та країн ЄС визначено напрями вдосконалення правового регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення, сформульовано пропозиції щодо розвитку земельної доктрини та покращання земельного законодавства України.

Шифр НБУВ: РА442410

1.X.1801. Проблеми управління екологічною безпекою планованої діяльності за допомогою систем підтримки прийняття управлінських інформаційних екологічних рішень / О. А. Машков, Т. Г. Іващенко // *Наук. часоп. Акад. нац. безпеки.* — 2020. — № 3/4. — С. 7-34. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто проблеми управління екологічною безпекою планованої діяльності за допомогою систем підтримки прийняття управлінських інформаційних екологічних рішень. Визначено, що управління екологічною безпекою складається з екологічного аудиту, моніторингу, прогнозу розвитку екологічної ситуації, екологічного менеджменту. Проведення цих заходів передбачає обробку та передачу екологічної інформації для формування управлінських рішень. Розглянуто особливості застосування космічних систем при управлінні екологічною безпекою, а також приклади вирішення завдань космічного екологічного моніторингу території України. Визначено складові системи управління складного об'єкта, екологічна безпека складається з екологічного аудиту, моніторингу, прогнозу розвитку екологічної ситуації, екологічного менеджменту. Проведення цих заходів передбачає обробку та передачу екологічної інформації для формування управлінських екологічних рішень. Управління екологічною безпекою за допомогою системи підтримки прийняття рішень запропоновано здійснювати при проведенні стратегічного екологічного оцінювання, виконанні оцінювання впливу на навколишнє середовище, а також в умовах виявлення та оцінювання екологічних загроз та ризиків. Комплексування усіх каналів управління екологічною безпекою в єдину інтегровану автоматизовану систему передбачає, що інформаційно-вимірвальна підсистема буде інтегрувати усі джерела екологічної інформації, датчики первинної екологічної інформації. Обчислювальна підсистема має об'єднувати (інтегрувати) групи експертів, програмні та апаратні ресурси. Енергетична підсистема об'єднує усі ресурси для формування управлінських рішень, як рекомендації] при управлінні екологічною безпекою, особливо в умовах виникнення надзвичайних екологічних ситуацій. Визначено, що управлінські екологічні рішення доцільно формувати з використанням системи підтримки прийняття рішень. Розглянуті питання про екологічні управлінські рішення можуть бути застосовані для створення автоматизованих систем управління екологічною безпекою регіонів, як при здійсненні планової діяльності, так й при виникненні надзвичайних екологічних ситуацій. Матеріал є підґрунтям для прак-

тичної діяльності фахівців як дослідників та управлінців в галузі екологічної безпеки з застосуванням аерокосмічних технологій.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1802. Управління водними ресурсами на засадах спільної політики України та Європейського Союзу: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Х. Н. Мепарішвілі; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Увагу приділено вирішенню актуального наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад і вдосконаленні механізмів управління водними ресурсами на засадах спільної політики України і ЄС. Розкрито суть поняття «водні ресурси» та проведено порівняльний аналіз базового водного законодавства України і ЄС щодо визначення терміну «водні ресурси». Доведено, що інтеграція України до Європейського Економічного Співробітництва передбачає перехід до політики сталого розвитку, вироблення та реалізації чіткого плану заходів щодо зменшення негативного впливу на довкілля, зокрема забруднення вод. Систематизовано наукові підходи та визначено пріоритетні напрями дослідження щодо управління водними ресурсами в Україні на засадах спільної політики України і ЄС. Проаналізовано національне водне законодавство України та комплекс організаційних, правових, економічних і виховних заходів щодо вод та їх охорони від забруднення, засмічення та вичерпання відповідно до положень Водного кодексу України, Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та інших нормативних актів. Охарактеризовано регуляторну політику ЄС щодо управління водними ресурсами, яка ґрунтується на положеннях Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Водна конвенція). Запропоновано організаційно-правову модель управління водними ресурсами на засадах спільної політики України та ЄС і удосконалено механізми державного управління водними ресурсами на засадах спільної політики України і ЄС за принципами інтегрованого управління.

Шифр НБУВ: РА442588

Міжнародне право

1.X.1803. Адміністративно-правові аспекти застосування норм міжнародного гуманітарного права при проведенні міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки / І. І. Піскун, І. А. Дуднік // *Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту.* — 2022. — № 1. — С. 76-84. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — проведення аналізу опублікованих документів і матеріалів щодо застосування норм міжнародного гуманітарного права при проведенні міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки, у виявленні проблем, які виникають під час застосування норм міжнародного гуманітарного права при проведенні сучасних міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки. Основу методологічної бази дослідження склали метод аналізу та синтезу, а також порівняльний метод. Розглянуто проблемні питання, які виникають під час участі миротворчого персоналу у міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, зокрема: комплементарність міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини під час проведення міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки; гуманітарна інтервенція та втручання миротворчих сил у внутрішній справі держави з метою захисту населення. Виділено проблему так званої колізії, яка виникає у процесі застосування обох галузей міжнародного права. Колізія, або ж протиріччя, виникають тоді, коли норми однієї із вищезазначених галузей міжнародного права суперечать іншій у процесі виникнення конкретної ситуації. Колізії в контексті застосування права складаються насамперед з приводу відносин з охорони життя і здоров'я, волі, честі та гідності тощо. З'ясовано, що для їх уникнення користуються принципами римського права, зокрема практикою «lex specialis», коли спеціальний закон скасовує (витісняє) загальний закон відповідно до конкретної ситуації, що склалася.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1804. Всесвітня декларація інформаційних прав суспільства як основа протидії формуванню тоталітарних режимів / А. В. Матвійчук, В. Ю. Микучель // *Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту.* — 2022. — № 4. — С. 92-100. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — концептуалізація ідеї Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства. У представленому матеріалі реалізуються такі завдання: окреслити фактичні й правові передумови появи Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства; надати характеристику функціонального навантаження запропонованій Декларації як міжнародного документа; показати можливий механізм практичної реалізації ідеї Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства. На теоретичному рівні дослідження встановлено, що історична практика доводить небезпеку утворення тоталітарних режимів у зв'язку з порушенням

особисті і суспільні інформаційні прав. Перспективним за-особом протидії формуванню тоталітарних режимів визначено Всесвітню декларацію інформаційних прав суспільства, яка містить закріплення відповідних прав, а також процедур прижиттєвого певної держави до політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності (шляхом накладання системних санкцій) у разі порушення вказаних прав і свобод. Обговорено ідею Всесвітньої декларації інформаційних прав суспільства, що ґрунтується на двох принципових позиціях. По-перше, це практично доведена відсутність дієвих юридичних механізмів політичної, економічної й міжнародно-правової відповідальності у зв'язку з порушенням прав і свобод людини (зокрема інформаційних). По-друге, переконаність, що вже сьогодні треба осмислено підійти до розбудови повного світу, зокрема у частині напрацювання запобіжників появи нових фашистських суспільних утворень і загроз, що від них походять.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1805. Дипломатичні представництва Польської Республіки у Харкові (1921 — 1937 рр.): огляд проблематики та авторських рефлексій сучасної польської історіографії / Л. Жванко, І. Коляда // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 137-147. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз головних аспектів сучасної польської історіографії, присвяченої діяльності дипломатичної місії Польської Республіки у Харкові в 1920 — 1930-х рр. Основні дослідницькі завдання сформульовано необхідністю з'ясування особливостей висвітлення вказаними вченими ключових напрямів й специфіки діяльності, умов праці та щоденного життя дипломатичними працівниками, їх взаємодії з місцевою владою і дипломатичними місіями інших країн, реакції на Голодомор і Великий терор 1937 р. тощо. Методологія ґрунтується на традиційному застосуванні методів історіографічного аналізу і синтезу, які надали змогу виокремити основні тематичні вектори та концептуальні висновки у працях польських вчених; використані методи реконструкції проявів колективної пам'яті на прикладі вказаної групи наукових робіт з метою простеження взаємозв'язку між оцінками істориків та деякими суспільними уявленнями про міжвоєнний період минулого Харкова; порівнянні й типологізації домінуючих підходів і принципів до оцінки досліджуваної проблематики. Наукова новизна визначається відсутністю у вітчизняному науковому просторі аналогічних досліджень, присвячених вивченню доробку польських колег із історії дипломатичного представництва Польської Республіки, акредитованого у Харкові впродовж 1921 — 1937 рр. Широкий спектр залучених до аналізу праць, опрацювання з цією метою фондів польських бібліотек сприяло посиленню оригінальності роботи, надало змогу виявити історіографічні розбіжності і тотожності, об'єктивно оцінити емпіричну вартісність згадуваних напрацювань. Висновки: аналіз авторських рефлексій польських вчених щодо діяльності дипломатичних представництв Польської Республіки у Харкові 1921 — 1937 рр. надає змогу стверджувати про наявність в їх працях низки спільних узагальнюючих тверджень, в основі яких лежать нові фактологічні дані. Обговорено питання щодо констатації поступового ускладнення умов для діяльності польських службовців, щодо розгляду радянською владою їх як представників шпигунської організації. Акцентовано увагу на таких історіографічних векторах, як наявність елементів розвідвальної діяльності в роботі дипломатичного представництва, негативного ставлення його службовців до офіційної антирелігійної політики СРСР, захист ними представників польської національної меншини, констатація в офіційних рапортах «катастрофи голоду на селі» в 1933 р., обставини ліквідації представництва.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.X.1806. Навчальний посібник із дипломатичного листування / А. Я. Каращук, О. О. Скляр; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Українські пропілеї, 2023. — 279, [3] с.: іл. — укр.

Наведено автентичні матеріали арабською мовою, які віддзеркалюють особливості практики дипломатичного та ділового листування. Висвітлено особливості дипломатичного листування. Дослідження має практичний характер, містить словник дипломатичних термінів, який складається з арабських еквівалентів англійської, французької, латинської мовами.

Шифр НБУВ: ВС70835

1.X.1807. Теорія та практика функціонування загальних принципів сучасного міжнародного права: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / С. М. Задорожна; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 40 с. — укр.

Проаналізовано природу, множинність визначень, висвітлено специфіку еволюції загальних принципів міжнародного права. Узагальнено характерні риси норм принципу міжнародного права, надано авторське визначення принципів міжнародного права. Визначено місце загальних принципів міжнародного права як у правовій, так і неправовій системі норм, у міжнародно-правовій та національній системах; змодельовано класифікацію принципів міжнародного права. Досліджено взаємозв'язки та співвідношення загальних принципів міжнародного права та норм *jus cogens*, зобов'язань *erga omnes*. ґрунтовно оцінено механізм реалізації загальних принципів міжнародного права, зокрема інституцій-

ний, проаналізовано практику винесення судових рішень на основі принципів міжнародного права. Приділено належну увагу принципам права, що мають спільне застосування для національної та міжнародної правових систем. З'ясовано, що загальні принципи права кристалізуються у вигляді міжнародної справедливості, відзначено важливу роль у становленні системи загальних принципів міжнародного права *jus gentium*. Звернено увагу на проблему взаємодії національних правових систем, що проявляється у визнанні спільних принципів і цінностей, які складають правові основи сучасного глобального міжнародного співіснування.

Шифр НБУВ: РА442702

1.X.1808. Чотирнадцять юридичні читання «Проблеми імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом»: матеріали міжнар. наук. конф., 17 — 18 квіт. 2019 р., м. Київ / ред.: В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, Б. І. Андрушин, О. В. Скрипнюк, В. Г. Пилипчук, О. В. Бучма, Н. М. Пархоменко, Р. С. Огірко, Д. Б. Леонов, І. М. Варзар, Р. М. Вернидуб, О. Я. Вінокур, В. Г. Лавриненко, Н. М. Оніщенко, В. Ю. Стеценко, О. В. Токарчук, Г. М. Торбін; НАН України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інформатики і права, Громадська організація «Феміда», Центр правової освіти і науки. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 369 с.: рис. — укр.

Розглянуто проблеми адаптації Української правової системи у процесі імплементації угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Визначено питання освітньої політики в угоді про асоціацію між Україною та ЄС. Зазначено галузеву імплементацію угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Відзначено проблеми розвитку громадянського суспільства в контексті євроінтеграції України. Наведено питання трибуни молодого вченого.

Шифр НБУВ: ВА865486

1.X.1809. The impact of international judicial institutions on the development of legal systems in West Africa (case study of Burkina Faso) / Dima Serge Patrick // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 53-58. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Мета дослідження — з'ясувати вплив міжнародних судових установ на розвиток правових систем у Західній Африці, зокрема в Буркіна-Фасо. Цей вплив виправдовується тим, що більшість країн Західної Африки — це колишні колонії, які успадкували судові установи та системи після їх незалежності. Методи дослідження: синтез, аналіз, формально-правовий, порівняльно-правовий. Розкрито вплив міжнародної судової системи в Африці та об'єктивне значення терміну «правова система», що часто зумовлено політичними та соціальними реаліями країни. Ці країни, як правило, успадкували колоніальну систему правосуддя. Дійсно, вони ґрунтуються на різних традиціях, успадкованих від колонізації, і на них впливають численні звичаї та релігійні норми, які впливають на структуру судової системи в кожній країні. Водночас цей регіон колективно розвивається під егідою Економічного співтовариства західноафриканських держав (ЕКОВАС). З огляду на наукову та практичну актуальність предмета сьогодні, є знання про проблему розвитку правових систем в країнах Західної Африки. Це явище має постійну тенденцію і постійно розвивається. Теоретико-методологічною основою дослідження є вивчення експертів у галузі конституційного права, які у своїх працях розкривали власні погляди на проблему впливу міжнародних судових установ на розвиток правових систем країн Західної Африки і надали пропозиції щодо розвитку правових систем, які є основним інструментом для демократії. На думку деяких вчених, таких як Charles Manga Fombad, Premphe, еволюція конституційного правосуддя в Західній Африці починається у постколоніальний період з 1960 р. Після незалежності Африки, судова влада відмовилася від своїх обов'язків на користь виконавчої влади. Інші припускають, що справжні системи конституційного правосуддя, здатні пропагувати конституціоналізм і верховенство права, почали виникати лише під час третьої хвилі демократизації, у 1990-х рр. Це особливо стосується франкомовної Західної Африки, де, на думку Канте, «конституційне правосуддя почало відкривати певну автономію до початку демократичних перетворень наприкінці 1990-х».

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.1532, 1.X.1780

Суб'єкт міжнародного права

1.X.1810. Дослідження методів антиукраїнської російської пропаганди в інформаційних війнах проти України / Л. М. Белкін, Ю. Л. Юринець, І. М. Сопілко, М. Л. Белкін // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 87-94. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета дослідження — комплексний інформаційно-психологічний аналіз методів антиукраїнської російської пропаганди в інформаційних війнах проти України. Досліджено механізми інформаційно-психологічних впливів пропаганди на населення з метою міфологізації масової свідомості і її переведення на протилежну картину світу. Пропагандистські міфи створюють віртуальну реальність, у тенети якої потрапляють не тільки маси населення, але і його очільники. Саме на підставі міфів про «геноцид на Донбасі», «братський український народ, якого необхідно звільнити від диктату націоналістів та бандерівців», «створення України на землях росії», «Україна і НАТО збиралася напасти на Донбас і Крим», «український народ любить Росію і Путіна і зустріне російську армію квітами, хлібом-сіллю» Президент РФ прийняв рішення атакувати Україну. При цьому злий жарт з очільником Кремля зіграв міф про «сильну», «непереможну» армію РФ і слабку армію України. Міфологізація тісно пов'язана з маніпулюванням традиційними символами і стереотипами. Отже, коли громадяни росії, або її пропагандисти, або її очільники маніпулюють називають українців «фашистами», «нацистами», тощо — насправді це абсолютно безсмісловний маркер, який не спирається на об'єктивні знання про фашизм чи нацизм. Це просто маркер ворога, якого, на думку маніпуляторів, можна і потрібно знищити.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1811. Інформаційна війна проти України та правові засоби протидії злочинним діям / І. М. Сопілко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 3. — С. 108-115. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити особливості та суть інформаційної війни та надати рекомендації з приводу правового регулювання відповідних питань в Україні. Досліджено поняття, суть, характеристики інформаційної війни та пов'язаних із нею категорій, вказано на проблеми забезпечення протидії зловимим діям у цій сфері, надано пропозиції щодо подолання таких проблем шляхом вдосконалення чинного законодавства, в тому числі, за рахунок досвіду інших країн та гармонізації діючої нормативно-правової бази із стандартами Євросоюзу. Дискусія у даному науковому дослідженні ведеться щодо особливостей правового врегулювання загроз та ризиків, з якими стикається Україна під час гібридної та безпосередньо інформаційної війни, що ведеться проти неї.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1812. Інформаційно-культурна війна в умовах збройної агресії / І. М. Сопілко, В. Б. Череватюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 236-242. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — узагальнення результатів V Міжнародного молодіжного наукового юридичного форуму, під час якого обговорювалися питання інформаційно-культурної війни в умовах збройної агресії. Для досягнення визначеної мети було використано загальні та спеціальні наукові (спеціальні) методи. Досліджено сутнісні характеристики інформаційно-культурної агресії проти України. Визначено основні загрози інформаційно-культурній безпеці нашої держави. Показано корелятивність розвитку інформаційної політики та інформаційно-культурної війни в умовах збройної агресії. Обговорено напрями інформаційної політики держави щодо протидії інформаційно-культурній агресії.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1813. Протидія гібридним загрозам в українському законодавстві / О. Кресін // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2022. — № 1. — С. 4-17. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Українське законодавство у сфері захисту національної безпеки, зокрема й протидії гібридним загрозам, відрізняється концептуальною комплексністю, регулює основні сфери реальних і потенційних загроз, розглядає їх у нерозривному зв'язку зовнішніх і внутрішніх чинників, суб'єктності держави, суспільства та громадянина; спрямовано не лише на збереження функціонування держави й життєдіяльності суспільства, а й на захист демократичного розвитку, прав і свобод людини, притаманних українському суспільству цінностей. Деякі ключові нормативно-правові акти в цій сфері й нині мають виключно описовий і декларативний характер, не передбачають механізмів своєї реалізації. Мета дослідження — визначення історії становлення, структури, основних характеристик і недоліків законодавства України у сфері протидії гібридним загрозам. Гібридну війну можна визначити як новий тип протистояння держав між собою та з недержавними акторами, що діалектично пов'язаний із зборною в міжнародному праві звичайної війни як засобу національної політики. В Україні створено розвинену систему законодавства у сфері захисту національної безпеки, зокрема й протидії гібридним загрозам, що відрізняється концептуальною комплексністю. Але лише в умовах протистояння російській агресії визначені засади й орієнтири доповнено механізмами їх реалізації через визначення цілісної культури безпеки, централізацію та уточнення інституційної складової національної безпеки, створення ієрархічної системи взаємопов'язаних нормативно-правових актів. Висновки: сучасне законодавство України у сфері національної безпеки характеризується ієрархічною структурою

нормативно-правових актів та інституційного забезпечення; врахуванням безпекової складової всіх сфер життєдіяльності, ідей стійкості як менеджменту вразливостей і побудови спроможностей; розширенням і модернізацією предмета регулювання, що враховує віртуальний простір протистояння.

Шифр НБУВ: Ж69762

1.X.1814. Цивільно-правова відповідальність держави у правовідносинах реституції власності: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / М. Лещинська-Вьондек; Приватний ВНЗ «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено цивільно-правову відповідальність держави у правовідносинах реституції власності. З'ясовано суть і види реституції власності, охарактеризовано правовідносини реституції власності. Визначено ознаки, принципи й умови цивільно-правової відповідальності держави у правовідносинах реституції власності, а також склад суб'єктів і межі такої відповідальності. Охарактеризовано натуральну форму та розкрито зміст компенсаційної форми цивільно-правової відповідальності держави у правовідносинах реституції власності. Розроблено пропозиції з удосконалення законодавства у сфері цивільно-правової відповідальності держави у даних правовідносинах.

Шифр НБУВ: РА442697

1.X.1815. The right of peoples to self-determination in the post-soviet countries / A. M. Soloviova, D. V. Mamonov // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 95-99. — Бібліогр.: 3 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження суті права народів на самовизначення на прикладі деяких пострадянських країн. Методологічна основа дослідження складається із методів пізнання (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння), загальнонаукових методів, формально-логічного методу тлумачення права та ін. Складовими методологічної бази є об'єктивність та поєднання підходів критичного і раціонального, конструктивного. Після розпаду Радянського Союзу Соціалістичні Республіки стали незалежними суверенними державами, але швидше формально, ніж практично. Військові конфлікти в Південній Осетії, Абхазії та Пridністровській Молдавській Республіці, а також війна росії проти України, що триває, показали, що все ще існує необхідність переоцінки ролі та значення міжнародних політичних інститутів, механізмів імплементації правил міжнародного права. Обговорені принципи територіальної цілісності держави та право націй на самовизначення по суті пов'язані з терміном «суверенітет», його тлумаченням і реалізацією в державній політиці. Різні співвідношення цих принципів у державотворенні сучасних країн призводить до активізації геополітичних процесів, часто дезінтеграції, що може призвести до розвитку різноманітних міжетнічних конфліктів. Реалізація права на самовизначення може здійснюватися у формі автономії в межах існуючих державних кордонів, у формі створення суверенної держави або у формі виходу певного народу із держави (сецесія чи іредентизм). Якщо йти шляхом суто теоретичних конструкцій, то «народи» Південної Осетії, Абхазії та Пridністровської Молдавської Республіки реалізували своє невід'ємне право на самовизначення, а «народи» Грузії та Молдови зазнали порушень своїх невід'ємних прав. Російська агресія проти України стала яскравим прикладом зловживання іредентистськими настроями в суспільстві для виправдання збройної агресії.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.C.87, 1.X.1796

Міжнародні конференції. Міжнародні організації

1.X.1816. Євроатлантична інтеграція України. Історія та сучасність: навч. посіб. / І. Я. Тодоров; Державний ВНЗ «Ужгородський національний університет». — Ужгород: УжНУ, 2022. — 375 с. — Бібліогр.: с. 363-375. — укр.

Підготовлено матеріал за авторства відомого експерта-євроатлантиста, професора Ужгородського національного університету Ігоря Тодорова задля підвищення загального рівня знань про реалізацію конституційного положення щодо інтеграції України до НАТО, про проблеми міжнародної та європейської безпеки. Розкрито суть об'єктивного і здійснюваного в інтересах усього народу процесу — входження України до НАТО. Визнано НАТО як єдину у світі спроможну безпекову міжнародну організацію. Описано створення та еволюцію Організації Північноатлантичного договору, структуру Альянсу та принципи й механізми діяльності НАТО. Визначено історичні, ідеологічні та геополітичні передумови євроатлантичного покликання України. Наголошено, що агресивна росія є головним геополітичним чинником євроатлантичної інтеграції України. Окреслено політичні та правові засади євроатлантичної інтеграції України та визначення євроатлантичного вектора зовнішньої політики України.

Шифр НБУВ: ВА863180

1.X.1817. Застосування практики Європейського суду з прав людини під час вирішення податкових спорів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. Й. Бучинський; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2019. — 17 с. — укр.

Сформульовано поняття та określено ознаки податкових спорів (ПС). Доведено, що податковим спором є різновид публічно-правового спору, який виникає між учасниками податкових відносин (за обов'язкової участі суб'єкта владних повноважень) щодо застосування норм податкового законодавства у сфері нарахування та сплати податків, зборів з метою реалізації та захисту прав і законних інтересів. Здійснено класифікацію ПС, встановлено та охарактеризовано способи їх вирішення. Визначено правові властивості практики Європейського суду з прав людини та її вплив на розвиток правових систем країн - членів Ради Європи. Висвітлено практику Європейського суду з прав людини з питань вирішення ПС, сформульовано та обґрунтовано рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання та практики вирішення ПС з урахуванням відповідних правових позицій Європейського суду з зазначених питань. Системно та ґрунтовно досліджено комплекс положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод із правовими позиціями Європейського суду з прав людини щодо належного тлумачення.

Шифр НБУВ: RA442331

1.X.1818. Застосування практики Європейського суду з прав людини щодо кримінального процесуального доказування торгівлі людьми: монографія / Л. Брич; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. — 239 с. — Бібліогр. в знесках. — укр.

Керуючись принципом субсидиарності, тобто допоміжної до національного законодавства держав-учасниць Ради Європи дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Європейський суд з прав людини послідовно заперечує належність до його повноважень перевірки того, чи правильно здійснили оцінку доказів національні суди у провадженні за заявами про порушення права на справедливий суд. Водночас, Європейським судом з прав людини напрацьовано стандарти кримінального процесуального доказування, які утворюють складну і розгалужену систему, не всі елементи якої закріплено у національному українському законодавстві. Зауважено, що Інститут кримінального процесуального доказування є набагато емніший, ніж це відображено у практиці Європейського суду з прав людини. Його правові позиції становлять лише одну з граней цього інституту. Але їх застосування у кримінальному процесуальному доказуванні, зокрема й торгівлі людьми, і пов'язаних кримінальних правопорушень, надає змогу реально і ефективно захищати права людини у кримінальному провадженні, що і є метою права Конвенції. Висвітлення вказаних питань — предмет даного монографічного дослідження.

Шифр НБУВ: BA865073

1.X.1819. Застосування практики Європейського суду з прав людини щодо розуміння гарантій статті 5 Європейської Конвенції з прав людини / Д. М. Третяков // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 211-221. — укр.

Мета роботи — виокремлення та структурування найважливіших принципів статті 5 Конвенції, яка гарантує право на свободу та особисту недоторканість, на прикладах рішень, які приймалися ЄСПЛ щодо України. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи пізнання, за допомогою яких з'ясовуються основні принципи захисту права особи на свободу за статтею 5 Конвенції. Основні принципи статті 5 проілюстровано на прикладі справ щодо України, що надає змогу краще зрозуміти ці принципи в контексті правової системи України. Розглянуто рішення, в яких ЄСПЛ знаходив порушення прав, гарантованих кожним із пунктів статті 5 Конвенції, при позбавленні осіб волі в Україні, переважно в межах кримінального провадження.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1820. Конституційне регулювання місцевого самоврядування в державах-учасниках Європейського Союзу: монографія / О. М. Чернеженко; Нац. академія внутрішніх справ. — Київ: Ліра-К, 2020. — 314 с. — Бібліогр.: с. 273-314. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні та історичні засади конституційних основ місцевого самоврядування в державах-учасниках Європейського Союзу. Зокрема, досліджено суть і зміст категорії «конституційні основи місцевого самоврядування», а також генезу конституційних основ місцевого самоврядування в державах-учасниках Європейського Союзу. Узагальнено та систематизовано наукові досвід українських і зарубіжних учених щодо типології конституційних основ місцевого самоврядування. Проаналізовано Європейську хартію місцевого самоврядування та механізми конституційно-правового регулювання основ місцевого самоврядування в державах-учасниках ЄС. Вивчено конституційно-правову природу основ місцевого самоврядування, поширених у Європейському Союзі. Зосереджено увагу на конституційних основах територіальної організації публічної влади, формах безпосередньої демократії на місцях і найпоширеніших систем органів місцевого самоврядування в державах-

учасниках ЄС. Систематизовано та досліджено такі чинники впливу на трансформацію української конституційної моделі місцевого самоврядування, як регіональна політика Європейського Союзу, позитивні тренди і практики децентралізації. Досліджено основні переваги і проблеми процесів децентралізації в Європейському Союзі та надано рекомендації щодо розвитку місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні.

Шифр НБУВ: BA864959

1.X.1821. Реформування інституту уповноваженого України у справах Європейського суду з прав людини: державно-управлінський аспект: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Б. С. Мукан; Нац. академія державного управління при Президенті України, Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України. — Львів, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

З'ясовано сутнісні ознаки інституту Уповноваженого у справах Європейського суду (УСЕС з ПЛ) як суб'єкта державного управління. Розкрито генезу такого статусу Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини. Виявлено проблемні аспекти нормативно-правового регулювання організації діяльності цього інституту. Проаналізовано діяльність інституту УСЕС з ПЛ у конвенційному механізмі захисту прав людини і основоположних свобод. Узагальнено досвід європейських країн з організації діяльності національних інститутів УСЕС з ПЛ. Визначено способи забезпечення прав і свобод людини інститутом УСЕС з ПЛ України. Розглянуто координування процесу виконання рішень Європейського суду з прав людини. Досліджено основні передумови реформування, акцентовано на проблемі збільшення кількості справ у Європейському суді з прав людини, пов'язаній з розпочатою війною російської федерації проти України. Теоретично реструктуризовано існуючу модель інституту УСЕС з ПЛ України та сформовано нову структурно-функціональну модель інституту. Обґрунтовано заходи щодо реформування інституту УСЕС з ПЛ.

Шифр НБУВ: RA443034

1.X.1822. EU-Ukraine relations development policy: historical background and current state / S. H. Holovko, K. Yu. Voldolaskova // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 2. — С. 35-41. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Мета дослідження — науково-історичний аналіз міжнародних відносин, юридична характеристика, структура та особливості основних правових документів, що становлять основу відносин між Україною та Європейським Союзом. Методологічною основою роботи є комплексний підхід до аналізу концептуальних засад відносин Україна-ЄС. В його основі лежить діалектичний метод дослідження, а також метод історизму, аналітики та порівняння, які забезпечують виявлення внутрішньої природи з метою прогнозування подальшого розвитку подій у діалектичному та історичному вимірі для прикладного використання, а саме: імплементація сучасного законодавства України до стандартів Європейського Союзу. Актуальність історико-правового аналізу та дослідження юридичних документів, що складають базу для відносин між Україною та Європейським Союзом на певних історичних етапах, впливає із необхідності створення теоретичних основ для розвитку подальших відносин Україна — ЄС. Із укладенням Угоди відносини між Україною та ЄС буде виведено на новий рівень — від партнерства та співпраці до політичної асоціації та економічної інтеграції. Важливим елементом Угоди є забезпечення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі. Україна розглядає Угоду про асоціацію як важливий крок до наступного етапу — підготовки до вступу до ЄС. Обговорено наукові цінності, а також можливості застосування у навчальному процесі даної роботи, вона має актуальність для законодавчого процесу. Оскільки практичне значення дослідження полягає в тому, що воно надає можливість орієнтувати юридичну доктрину на потреби практики, а саме: з метою приведення українського законодавства до основних регулятивних норм ЄС.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.У.680, 1.X.1582, 1.X.1802, 1.X.1808

Міжнародне співробітництво зі спеціальних питань

1.X.1823. Вплив рішень 41-ї Асамблеї ІКАО на розвиток цивільної авіації / Л. І. Чулінда // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 17-23. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — здійснення аналізу рішень 41-ї Асамблеї ІКАО для визначення основних тенденцій розвитку цивільної авіації, їх впливу на подальший розвиток міжнародної цивільної авіації для забезпечення міжнародного миру і безпеки. Методи дослідження: порівняльний та системний методи для з'ясування суті та ефективності імплементації рішень Асамблеї ІКАО у національну правову систему з метою створення безпечного міжнародного авіаційного простору, який ґрунтується, зокрема, на

ідентичних правилах у сфері безпеки польотів, авіаційної безпеки, організації повітряного руху, захисту прав споживачів, систем комп'ютерного бронювання. Встановлено, що пріоритетні питання, схвалені учасниками 41-ї Асамблеї ІСАО, є юридично обов'язковими для всіх держав-членів, які мають забезпечити ефективність їх виконання. Належна імплементація рішень Асамблеї ІСАО у національній правовій системі підвищить безпеку та ефективність міжнародної цивільної авіації, сприятиме підтримці безпечного, захищеного та сталого розвитку міжнародного авіаційного транспорту. Імплементація рішень Асамблеї ІСАО державами-членами, зокрема, Україною, посилює інтеграційні процеси, оскільки встановлює обов'язкові правила, технічні вимоги, адміністративні процедури та базові експлуатаційні стандарти, рішення Асамблеї ІСАО потребують належного вивчення і втілення в національне законодавство держав-членів.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.1824. Міжнародний досвід інноваційних технологій отримання енергії для України: симбіоз ядерної та водневої енергетики / Д. Г. Бобро // Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 3/4. — С. 45-59. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Проаналізовано світові тенденції впровадження інноваційних технологій в енергетичній сфері. Використано публікації Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) 2018 — 2020 рр. Розглянуто підходи МЕА до суті енергетичної безпеки; аналізу енергетичних інновацій — від даних про дослідження, розробки і демонстрацію (те, що у нас зветься науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами — НДДКР) до широко-масштабного впровадження та аналізу тенденцій в області державних і приватних інвестицій; від виявлення «інноваційних прогалин» до створення глобальної мережі співпраці; оцінки МЕА рівнів готовності технологій та виділення ключових технологій; визначення МЕА основних технологічних проблем — інноваційних прогалин для ключових технологій; при цьому, для кожної прогалини в інноваціях МЕА визначає, які рішення існують на сьогодні, ранжирує їх готовність за шкалою рівня готовності технологій (TRL), яка проходить від етапу розробки концепції до впровадження технологічного рішення, його масштабування та інтеграції; стану інвестування в інновації у різних секторах та технологіях. З урахуванням висновку МЕА про те, що ядерна енергія залишається низьковуглецевою технологією з найнижчою приведеною вартістю енергії (LCOE), опрацьовано пропозиції щодо стратегічних інноваційних пріоритетів у сферах виробництва та споживання енергії в Україні. Зроблено висновок, що для України технологія малих модульних реакторів може вважатися найперспективнішою для підтримання частки атомної енергії в балансі електроенергії та розширення відтворення атомних потужностей, а найбільш перспективним паливом є водень, який за умов жорсткого дотримання вимог безпеки може замінити вуглеводневі джерела енергії та зменшити рівень енергетичної залежності країни.

Шифр НБУВ: Ж101280

1.X.1825. Historical aspects and overview of legal understanding of airspace sovereignty concept / K. Vodolaskova, S. Holovko // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2023. — № 1. — С. 9-16. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Мета роботи — визначити різні поняття «суверенітету в авіаційному просторі» та розглянути етапи розвитку поняття суверенітету повітряного простору в контексті повітряного простору, що межує з територією держави. Методи дослідження: документальний аналіз і синтез, порівняльний аналіз, пізнавально-аналітичний, а також методи систематизації та узагальнень. Проведено аналіз нормативно-правових актів міжнародного значення в галузі авіаційного права, які визначили сучасне розуміння поняття суверенітету в повітряному просторі. Обговорений глибокий аналіз надав змогу визначити, що офіційне визнання суверенітету повітряного простору згідно з міжнародним правом надало всім державам право встановлювати правила та здійснювати суверенний контроль будь-якої влади над своїм суверенним повітряним простором. XX ст., ознаменувалося бурхливим розвитком авіаційної промисловості, а відповідно і міжнародного повітряного права як галузі міжнародного публічного права, принципи і норми якої регулюють правовий статус повітряного простору та режими його використання з метою навігації. Необхідність регулювання руху транспортних засобів та інших літаючих об'єктів у повітрі виникла з їх появою та впливом на суспільство і навколишнє середовище. Розвиток концепцій суверенітету повітряного простору щодо повітряного простору, що межує з державною територією, включав три різні ідеї: повітряний простір як приватна власність, повітряний простір як *res communes* або *res nullius* і повітряний простір як державна власність. Перша з них стосується концепцій, пов'язаних із приватною власністю суб'єктів приватної власності на надзвичайно чис-

тий повітряний простір у порівнянні з іншими власниками приватної власності та державою, у якій розташована власність. Хоча сьогодні приватні права на авіаперевезення є другорядними щодо питань суверенітету повітряного простору, такі права були головною проблемою в історії до появи повітряного транспорту. Принцип «повітряний простір як власність підлеглого власника землі» базується на розумінні повітряного простору як приватної власності та включає: власність, обмежена визначенням навігаційного повітряного простору, причому навігаційний повітряний простір визначається державою на основі характеру діяльності, що відбувається на землі внизу.

Шифр НБУВ: Ж73401

Міжнародне приватне право

1.X.1826. Правова кваліфікація в міжнародному приватному праві на прикладі англосаксонського трасту: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Н. М. Перестюк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Розглянуто трастову концепцію як, насамперед, природну та невід'ємну для країн загального права. Правове регулювання трастової концепції розглянуто на світовому рівні (в межах Гаазької конференції з міжнародного приватного права) та на загальноєвропейському рівні (в межах регулювання Спільного Ринку *Acquis Communautaire*). Досліджено проблематику правової кваліфікації як досить глибоке і неоднозначне питання, що постає в різних доктринах міжнародного приватного права. Потенціал Гаазької конвенції про визнання трастів, на предмет одержання можливих вигод для України, проаналізовано в контексті приєднання до цієї конвенції. Особливу увагу в цьому питанні приділено досвіду 2005 р. Швейцарії, що вбачається особливо релевантним ще й через неоднозначне ставлення цієї країни до конвенції в минулому.

Шифр НБУВ: РА442904

1.X.1827. Уніфікація колізійних норм у сфері недоговорних зобов'язань в Європейському Союзі та законодавство України: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. О. Трошенко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню уніфікації колізійних норм, що застосовуються для вирішення колізій у сфері недоговорних зобов'язань в Європейському Союзі, а також шляхів удосконалення національного права України з урахуванням досвіду ЄС. Досліджено систему недоговорних зобов'язань, розвиток правової доктрини, історію уніфікації колізійних норм у сфері недоговорних зобов'язань і передумови прийняття Регламенту «Рим II». Здійснено загальну характеристику механізму колізійного регулювання та спеціальних колізійних норм у Регламенті «Рим II», особливостями якого є те, що він є актом прямої дії та має перевагу над нормами національного права країн-членів ЄС, а також має універсальний характер. Вивчено стан приватно-правового регулювання недоговорних зобов'язань в Україні та практику застосування відповідних формул прикріплення судами України. В результаті порівняльного аналізу стану колізійного регулювання та практики застосування колізійних норм розроблено рекомендації з удосконалення законодавства України у сфері колізійного регулювання недоговорних зобов'язань на основі Регламенту «Рим II».

Шифр НБУВ: РА443276

1.X.1828. Уніфікація норм міжнародного цивільного процесу: проблемні питання теорії і судової практики вирішення сімейних спорів: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Ю. В. Черняк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 40 с. — укр.

Представлено результати комплексного порівняльного дослідження проблем міжнародного правового регулювання вирішення в порядку цивільного судочинства міжнародних сімейних спорів. Проаналізовано стан, проблеми і перспективи подальшої уніфікації — як на універсальному, так і на регіональному рівнях, окремих інститутів міжнародного цивільного процесу у сфері вирішення сімейних спорів: міжнародної підсудності, попередніх охоронних (забезпечувальних) заходів, визнання і виконання іноземних судових рішень, міжнародного судового співробітництва. Доведено на прикладі цих інститутів необхідність укладення та ефективність застосування Україною Гаазьких дитячих конвенцій, розкрито теоретичні і практичні проблеми застосування регламентів і директив Європейського Союзу, договорів України про правову допомогу у сімейних справах.

Шифр НБУВ: РА442642

1.Ц.1829. Російсько-українська війна: історія та сучасність: колект. монографія / ред.: О. Полянський; упоряд.: Р. Труба; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів: Растр-7, 2023. — 197 с. — укр.

Однією з найновіших комплексних наукових праць, що стосуються збройних конфліктів між російською федерацією та Україною, є фундаментальне колективне дослідження, що вийшло під егідою Інституту історії України НАМ. Авторський колектив кафедри гуманітарних дисциплін ЛДУФК ім. І. Боберського у колективній монографії пропонує своє бачення складних проблем російсько-українського протистояння та війни в історичній ретроспективі. Зроблено спробу проаналізувати історичні, політологічні, соціологічні, філософські, культурологічні та правові аспекти даної теми. Концептуальний висновок монографії — Україна і росія належать до двох діаметрально протилежних цивілізацій, тому зіткнення між ними, яке набирало різних гібридних форм, триває уже декілька століть, а нинішня російсько-українська війна є суттю російського агресивного імперіалізму, визначальною рисою, як російської еліти, так і загалом російського суспільства. Агресивну загарбницьку політику щодо України здійснювали як російська імперія, так і її різновид — СРСР, а нині — рф. Тому, тільки розпад рф, позбавлення ядерного статусу та ліквідація тоталітарного рашистського режиму можуть, за певних сприятливих обставин, усунути небезпеку нових воєн проти України, Європи та світу.

Шифр НБУВ: BA865198

1.Ц.1830. Сутність і зміст електромагнітної війни в асиметричних діях повномасштабної мережецентричної війни за поглядами командування збройних сил США / В. А. Молодцов, А. В. Писарев, І. О. Радченко, С. А. Тузіков, О. В. Лисенко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 13-21. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Розглянуто основні погляди військового керівництва збройних сил США на суть і роль електромагнітної війни в асиметричних діях сучасної повномасштабної мережецентричної війни, які відображено в офіційних документах міністерства оборони, комітету начальників штабів, а також у відкритих вітчизняних та зарубіжних джерелах. Представлено сучасну термінологію електромагнітної війни, прийняту у збройних силах США, враховано досвід застосування принципів електромагнітної війни у військових конфліктах початку ХХІ ст. Основну увагу автори акцентують на причинах посилення ролі електромагнітної війни у сучасній мережецентричній війні; тенденціях розвитку електромагнітної війни у збройних силах США; цілях електромагнітної війни у нових видах операцій; основних принципах та завданнях електромагнітної війни в інформаційних операціях; сутності електромагнітної атаки та підтримки, електромагнітного захисту та маскування. Підкреслено, що при реформуванні Збройних сил України дуже важливо використовувати досвід збройних сил США та інших технологічно розвинених країн щодо вдосконалення засобів та способів електромагнітної війни в сучасній мережецентричній війні. Практичне значення дослідження полягає у забезпеченні оперативної сумісності Збройних сил України зі збройними силами держав-членів НАТО у питаннях електромагнітної війни.

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1831. Україна: робота с прошлым для мирного будущего: [исследование] / И. Нузов, О. Мартыненко. — Харьков: Права людини, 2021. — 71 с. — рус.

Шифр НБУВ: СО38865

1.Ц.1832. Україна і світ в умовах воєнних викликів: колект. монографія / І. В. Горобець, О. М. Олійник, А. М. Киридон, С. С. Троян, І. М. Крупеня, А. Ю. Мартинов, А. С. Поспелов, К. В. Мальшина, Л. М. Маленко, В. О. Олійський, С. В. Толстов; ред.: Ю. В. Подрез; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. — 185 с. — укр.

Наведено результати дослідження теоретичних засад міжнародних відносин в сучасних трансформаційних умовах. Визначено передумови та причини військових викликів, які стоять перед Україною та світом на сучасному етапі. Узагальнено інституційні й організаційні перспективи розвитку міжнародних відносин в умовах сучасних викликів.

Шифр НБУВ: BA863449

1.Ц.1833. Україна: робота з минулим задля мирного майбутнього: [дослідження] / І. Нузов, О. Мартыненко. — Харків: Права людини, 2021. — 63, [1] с. — укр.

Роботу присвячено світовому досвіду роботи понад 50 комісій із встановлення істини на різних континентах та можливостях

використання цього досвіду для України. Для країн, що виходять зі стану збройного конфлікту або звільняються від авторитарних режимів, створення таких комісій, які є офіційно затвердженими тимчасовими позасудовими слідчими органами та діють безпосередньо у перехідний період, надається відносно невеликий термін на збір показань, проведення розслідувань порушень прав людини, вивчення матеріалів та публічні слухання справ, перш ніж вони завершать свою роботу та опублікують остаточну доповідь із рекомендаціями.

Шифр НБУВ: ВС70528

1.Ц.1834. Цивільно-військове співробітництво на території Донецької та Луганської областей: моделі, тенденції, перспективи: [колект. монографія] / ред.: І. Г. Патер; упоряд.: О. І. Муравський; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича. — Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2018. — 497 с. — Бібліогр.: с. 324-486. — укр.

Проаналізовано особливості цивільно-військового співробітництва на українських землях у роки Першої (1914 — 1918) та Другої (1939 — 1945) світових воєн, розглянуто міжнародний досвід впровадження системи цивільно-військового співробітництва наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. Визначено політико-правові передумови її введення в районах проведення Антитерористичної операції, Операції об'єднаних сил. Охарактеризовано заходи Об'єднаних центрів цивільно-військового співробітництва Збройних сил України, які спрямовано на відновлення інфраструктури населених пунктів Донецької та Луганської обл. Наголошено на важливості уніфікації системи цивільно-військового співробітництва відповідно до стандартів Північноатлантичного Альянсу (НАТО). Розкрито аспекти новітньої історії України. Визначено, що особливе місце у сучасному українському державотворенні займає і займає 2014 р. (в історичній ретроспективі), перемога Революції гідності, остаточне утвердження євроатлантичного курсу нашої держави, формування громадянського суспільства, демократичні перетворення у всіх сферах суспільно-політичного життя, анексія рф Криму та початок російсько-української війни — перелік подій у цей доленосний період. Особливе місце цей рік займає в історії Збройних сил України (ЗСУ): виснажена недолугими реформами українська армія одержала «нове дихання» не тільки у вигляді додаткового фінансування, озброєння, але, що найважливіше, у вигляді підтримки сотень тисяч добровольців, волонтерів, які самовіддано, жертвоно рятують державу від зовнішнього агресора. Започатковано чергову хвилю реформ ЗСУ, одним із результатів якої стає впровадження у її структурі системи цивільно-військового співробітництва (ЦВС). Зауважено, що система цивільно-військового співробітництва спирається на значний міжнародний досвід. Уперше українськими військовими одержано теоретичні та практичні навички під час миротворчих операцій під егідою НАТО. Усвідомлено важливість соціальних, політичних, культурних, релігійних, економічних і гуманітарних чинників під час планування та проведення міжнародних миротворчих операцій.

Шифр НБУВ: BA864307

Див. також: 1.С.52, 1.С.128, 1.С.134, 1.У.297, 1.У.1077, 1.Х.1411, 1.Ц.1835, 1.Ч.1974, 1.Ю.2650

Теорія воєнного мистецтва

1.Ц.1835. Методика удосконалення способів ведення бойових дій вогневидами підрозділами протиповітряної оборони / С. П. Ярош, Б. М. Рябуха, О. А. Резніченко // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2022. — № 1. — С. 58-63. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Запропоновано методику удосконалення способів ведення бойових дій вогневидами підрозділами протиповітряної оборони з прикриття різномісних об'єктів та угруповань військ залежно від об'єкта прикриття та умов виконання бойового завдання. Розроблено алгоритм удосконалення способів ведення бойових дій вогневидами підрозділами протиповітряної оборони.

Шифр НБУВ: Ж100320

1.Ц.1836. Пролог німецько-радянської війни: політичні та військово-стратегічні аспекти / В. Грицюк, О. Лисенко, В. Кидонь // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 56-79. — Бібліогр.: 76 назв. — укр.

Мета дослідження — наукова реконструкція міжнародної ситуації, геополітичної та військової стратегії Німеччини й СРСР у період, що передував розв'язанню війни між цими країнами. Методологія дослідження базується на теоретичних напрацюваннях провідних фахівців із військової історії, а також безпосередніх учасників військово-стратегічного планування, на засадах історизму, комплексного вивчення складних суспільно-політичних та воєнних явищ, сучасних прийомах наукового пошуку й понятійному апараті, яким послуговуються фахівці зі вказаної тематики. Наукова новизна визначається спробою формування авторської концепції підготовки протиборчих сторін до війни завдяки залученню радянських і німецьких історичних джерел різного походження, зіставленню різних візій (керівників та генералітету двох країн, військових теоретиків й аналітиків, істориків) на перебіг процесів у царині політики, економіки, військової справи між осінню 1939 та літом 1941 рр. Висновки: наслідком передвоєнного зовнішньополітичного курсу Кремля стала його ізоляція, тоді коли Берлін одночасно зі створенням блоку союзників у 1939 — 1940 рр. підпорядкував собі економічні та людські ресурси значної частини Європи. Аналіз воєнно-стратегічної обстановки напередодні радянсько-німецької війни свідчить, що в основі стратегічного плану держав Осі щодо війни проти СРСР лежала ідея раптового й потужного першого удару з метою швидкого розгрому та знищення головних сил Червоної армії у смузі між кордоном і річками Західна Двіна, Дніпро з наступним стрімким просуванням углиб країни. Відповідно до задуму військово-політичного керівництва Третього Райху, південний або український напрямок у початковий період війни був важливим, але не головним. Основні сили Червоної армії зосереджувались на заході країни й не викликає сумнівів те, що вони готувалися до зіткнення з гітлерівською військовою машиною. Стратегічні погляди на майбутню війну полягали в тому, що після відбиття наступу противника ворог мав бути розгромлений під час стратегічного наступу Червоної армії на чужій території «малою кров'ю». На відміну від потенційного супротивника радянське керівництво вважало південно-західний напрямок головним і зосереджувало тут основні ударні угруповання. Основні зусилля генерального штабу спрямовувалися на розробку тільки одного варіанта дій військ із початком війни, а саме наступального, хоча й цей план до кінця відпрацьовано не був. Що стосується іншого, оборонного, варіанта, то про його розробку питання навіть не ставилося. Підготовлений перед війною «План оборони державного кордону 1941 р.» став не оборонним варіантом плану війни, а планом прикриття від мобілізуванню й розгортання радянських збройних сил. Найбільш серйозним і важким уроком перших днів війни стало запізнення заходів щодо приведення військ у бойову готовність. Війська армії прикриття, особливо перші ешелони, не було вчасно виведено з районів дислокації та розгорнуто на передбачених рубежах оборони. Їх висування в умовах бойових дій, що почалися, супроводжувалося невиправдано великими втратами. Неготовність військ прикордонних округів до відбиття потужних ударів противника виявилася найважливішою причиною, що визначила невигідний для радянської сторони розвиток подій на початку війни.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Ц.1837. Робота командира механізованого взводу з організації бойових дій. Оборона, наступ: навч. посіб. / уклад.: М. А. Шпанко, Я. Б. Зорій, І. В. Хомік, Б. А. Урущак, Г. С. Бойков; Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича: Рута, 2022. — 119 с.: іл. — Бібліогр.: с. 96. — укр.

Представлено навчальний посібник, якого підготовлено відповідно до розділу програми підготовки офіцерів запасу з предмета «Тактична і підготовка». Систематизовано збірник документів і довідкових матеріалів, які застосовуються в практичній роботі командира взводу з організації бою в різних умовах обстановки. Зазначено, що посібник розроблено з метою надання допомоги випускникам кафедри військової підготовки та офіцерам, які обіймають посади командира взводу нетривалий час, у підготовці та проведенні тактико-стройових, тактичних занять і тактичних навчань з особовим складом механізованих підрозділів. Надані бойові формалізовані документи та довідковий матеріал будуть також корисними командирам механізованих підрозділів із певним досвідом роботи під час підготовки та веденні основних видів бою, визначених Бойовими статутами Сухопутних військ Збройних сил України.

Шифр НБУВ: ВА863914

Див. також: 1.У.1369, 1.Х.1546

Збройні сили

1.Ц.1838. Державна кадрова політика у Збройних Силах України в умовах сучасних викликів: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. В. Коваль; Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій. — Київ, 2023. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано вирішення актуальної проблеми, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад державної кадрової політики у Збройних силах України в умовах сучасних викликів та визначенні її особливостей та концептуальних перспектив розвитку. Зазважено, що досягнення визначеної мети зумовило необхідність вирішення низки завдань, зокрема: дисертаційну роботу виконано на основі аналізу множинних джерел з використанням комплексу методів збору та інтерпретації емпіричного матеріалу. З'ясовано, що державна кадрова політика у Збройних силах України досліджується в широкому спектрі проблем. Підтверджено, що Збройні сили України є специфічним соціальним інститутом держави, який, реалізуючи свою головну функцію оборони України, забезпечує захист її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності згідно з демократичною, соціально-політичною спрямованістю української влади, що перебуває під цивільним контролем, зумовлюючись конституцією та відповідними законами. Встановлено та надано характеристики динаміці й етапам становлення та розвитку Збройних сил незалежної України. Засвідчено, що спільними ціннісними орієнтирами для країн-членів НАТО є демократія, індивідуальні свободи, верховенство права, мирне розв'язання суперечок і конфліктів, а також підтримка цих цінностей в усьому Північноатлантичному альянсі. Зазначено, що особливостями державної кадрової політики у Збройних силах України постають такі: упровадження стандартів НАТО, що співвідносяться з кадровим менеджментом і визначають цілі щодо партнерства в цьому процесі; демократичний потенціал, що реалізується насамперед у процесі цивільного контролю, однією з форм якого є створення Громадських Рад, та багатосуб'єктність державної кадрової політики в умовах війни — взаємодія різних родів військ Збройних сил України і батальйонів територіальної оборони. Визначено, що концептуальні перспективи «нової» державної кадрової політики у Збройних силах України ґрунтуються на інноваційній складовій, гуманістичний контекст якої надає підстави визначити механізми її реалізації — морально-ціннісний механізм кар'єрного зростання військового лідерства та інституційний механізм безперервного розвитку військовослужбовців. Доведено, що результатом «нової» державної кадрової політики постає безперервний розвиток і саморозвиток сучасної генерації військовослужбовців. Підготовка кадрів для Збройних сил України здійснюється в системі багаторівневого навчання військових фахівців в Україні. Разом із тим в умовах війни навчання та перепідготовка українських військовослужбовців відбувається і за кордоном.

Шифр НБУВ: РА453771

1.Ц.1839. Здійснення військових реформ на території України (друга половина XIX — початок XX ст.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Е. О. Мельников; Маріупольський державний університет. — Маріуполь, 2019. — 20 с. — укр.

Проаналізовано напрями здійснення військових реформ на українських землях у другій половині XIX — на початку XX ст. Наукова новизна дослідження зумовлена самою постановкою проблеми, в якій здійснення військових реформ на українських землях у другій половині XIX — на початку XX ст. вперше в українській історіографії стали предметом спеціального дослідження. Вперше визначено теоретико-методологічні засади дослідження військових реформ на території України в другій половині XIX — на початку XX ст.; здійснено комплексне дослідження реформування військово-окружної системи на території України в другій половині XIX — на початку XX ст. як складової частини розвитку української військової справи та розбудови національних збройних сил. Запропоновано періодизацію реформування військових округів на території України у досліджуваній період; охарактеризовано якісні та кількісні показники їх діяльності. Відтворено цілісну картину реформування військово-окружної системи на території підросійської України. Уведено до наукового обігу документальні матеріали з фондів Центрального державного історичного архіву України (м. Київ), Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Державного архіву Одеської обл., Державного архіву Харківської обл., що надало змогу виявити новий фактичний матеріал з теми дослідження про здійснення військових реформ на території України в другій половині XIX — початку XX ст. Уточнено місце українських земель у здійсненні військових реформ в Російській імперії в другій половині XIX — на початку XX ст., відомості щодо нормативно-правового забезпечення реформування військових округів на території України. Виявлено роль військових навчань у посиленні боєздатності збройних підрозділів Російської імперії на українських землях. Розкрито регіональну специфіку розвитку військово-окружної системи на території України. Одержані у дослідженні теоретичні положення та результати можуть стати підґрунтям для підготовки матеріалів для енциклопедичних видань, методичних посібників.

Шифр НБУВ: РА443408

1.Ц.1840. Обґрунтування основних технічних вимог до засобів знешкодження радіокерованих боєприпасів / О. Ю. Іохов, В. Г. Малюк, Е. О. Каплун // Системи

упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 3. — С. 130-133. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано можливості застосування надширокопasmових сигналів для функціонального ураження радіокерованих боеприпасів для радіоелектронного захисту особового складу підрозділів НГУ. Показано, що найбільш перспективними є системи дискретно-безперервної дії, які використовують суміщений емісійний накопичувач енергії з використанням генераторів імпульсних напруг Аркадьева — Маркса і узгоджену з ним антенну систему, що надає можливість випромінювати електромагнітні імпульси високої інтенсивності. Оцінено енергетичні та просторові характеристики антенної системи засобу функціонального ураження радіокерованих боеприпасів.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.Ц.1841. Основні вимоги до шоломів кулезахисних: наук.-практ. посіб. / упоряд.: М. Г. Вербенський, В. О. Криволапчук, Д. В. Смерницький, Є. В. Самусь, В. А. Власов, Ю. В. Вересенко, М. А. Бакал, В. М. Подойніцин, О. С. Марченко; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ: Людмила, 2023. — 52 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 51. — укр.

Наведено класифікацію та загальні технічні вимоги до шоломів кулезахисних. Розкрито основні правила приймання та методи контролювання якості та захисних властивостей шоломів. Увагу приділено методиці перевірки кулезахисності шоломів і забрал. Розкрито вимоги до засобів вимірювання й оснащення.

Шифр НБУВ: ВА863629

1.Ц.1842. Професійна підготовка операторів безпілотних авіаційних систем у навчальних закладах США: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. А. Досужий; Національний авіаційний університет. — Кропивницький, 2019. — 20, [1] с. — укр.

Досліджено професійну підготовку операторів безпілотних авіаційних систем у навчальних закладах США. Здійснено ретроспективний аналіз становлення та розвитку безпілотної авіаційної галузі США. Проаналізовано науково-методичні джерела та нормативні документи, уточнено й охарактеризовано етапи розвитку безпілотної авіації в США, встановлено чинники, які зумовлювали становлення та розвиток професійної підготовки операторів БАС. На основі аналізу професійних авіаційних документів, науково-педагогічної літератури уточнено зміст понять «безпілотна авіаційна система», «оператор безпілотних авіаційних систем», «тренажерна підготовка операторів безпілотних авіаційних систем», «професійна підготовка операторів безпілотних авіаційних систем». Досліджено нормативно-правову базу регулювання безпілотної авіаційної галузі США в аспекті формування та розвитку професійної підготовки операторів БАС. Розкрито особливості організації професійної підготовки майбутніх операторів БАС у США за дворічними програмами коледжів та чотирирічними програмами університетів. Визначено особливості структури, змісту, охарактеризовано основні форми й методи підготовки майбутніх операторів БАС у навчальних закладах США, з'ясовано шляхи забезпечення їх ефективної професійної підготовки. Проаналізовано сучасний стан підготовки операторів БАС у закладах вищої освіти України. На основі порівняльно-педагогічного аналізу професійної підготовки операторів БАС у навчальних закладах США та України виявлено подібне та відмінне, визначено основні тенденції американської професійної підготовки зазначених фахівців, які можуть бути застосовні у вітчизняних авіаційних закладах вищої освіти. Розроблено рекомендації щодо використання прогресивного американського досвіду професійної підготовки операторів БАС в Україні.

Шифр НБУВ: РА441813

1.Ц.1843. Розвиток військової освіти на Єлисаветградщині: друга половина XIX — перша третина XX століття: [монографія] / О. В. Перцов, О. С. Радул. — Дніпро: Середняк Т. К., 2021. — 230 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 205-225. — укр.

Висвітлено історію виникнення і діяльності військових навчальних закладів Єлисаветградщини другої половини XIX — першої третини XX ст.: офіцерського кавалерійського училища, військової прогімназії, кавалерійського юнкерського училища (з 1902 р. — кавалерійського училища), української кінної школи.

Шифр НБУВ: ВА866419

1.Ц.1844. Розробка аналітичного методу аналізу ефективності охорони Державного кордону із застосуванням ймовірнісно-статистичного підходу / О. С. Андрощук, В. В. Грінченко // Системи оброб. інформації. — 2021. — № 1. — С. 6-11. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

На сучасному етапі розвитку Державної прикордонної служби України як правоохоронного органу спеціального призначення досліджено питання, які пов'язані з розробкою стандартів побудови охорони державного кордону. У першу чергу, це стосується підходів щодо обробки інформації стосовно спроможності підрозділів Державної прикордонної служби України наявними силами та засобами ефективно охороняти державний кордон. Найбільш проблематичним питанням залишається розробка аналітичних методів аналізу оперативно-службової діяльності. Обґрунтовано аналітичний метод аналізу ефективності різних варіантів побудови охорони державного кордону із застосуванням

ймовірнісно-статистичного підходу. Запропоновано систему показників оцінки ефективності охорони кордону відділом прикордонної служби, які описують варіанти побудови охорони державного кордону. На практичному прикладі продемонстровано, що навіть при значних обмеженнях метод надає змогу аналізувати спроможність відділу прикордонної служби охороняти державний кордон на ділянці відповідальності. На підставі цього аналізу можна вдосконалювати організаційно-штатну структуру підрозділів, забезпечення їх додатковими силами та засобами тощо та досліджувати інші підходи щодо інформаційно-аналітичної діяльності. Метод буде корисним для персоналу інформаційно-аналітичних, науково-дослідних та навчальних підрозділів.

Шифр НБУВ: Ж70474

1.Ц.1845. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх офіцерів запасу в закладах вищої освіти: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Я. Б. Зорій; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2019. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Роботу присвячено проблемі підготовки майбутніх офіцерів запасу в закладах вищої освіти України. Обґрунтовано теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх офіцерів запасу до військово-професійної діяльності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці, закономірності та суперечності на різних етапах історичного розвитку. Розроблено та теоретично обґрунтовано концепцію та педагогічну систему підготовки майбутніх офіцерів запасу до військово-професійної діяльності зі складниками: цільове спрямування, закономірності, комплекс дидактичних і специфічних принципів, універсальність освітнього процесу військових навчальних підрозділів ЗВО, зміст військових дисциплін; методологічні і педагогічні підходи, організаційно-педагогічні умови підготовки. Визначено компоненти професійної підготовки, критерії, показники та рівні сформованості їх професійної готовності; виокремлено організаційно-педагогічні умови забезпечення підготовки майбутніх офіцерів запасу до військово-професійної діяльності. Експериментально доведено ефективність авторської педагогічної системи підготовки майбутніх офіцерів запасу до військово-професійної діяльності.

Шифр НБУВ: РА442272

1.Ц.1846. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі іншомовної підготовки: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. А. Карасьова; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Роботу присвячено дослідженню проблеми формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час іншомовної підготовки. Розкрито суть інформаційно-аналітичної компетентності, її структуру, зміст. Визначено критерії та показники, охарактеризовано рівні сформованості інформаційно-аналітичної компетентності під час іншомовної підготовки, розроблено структурно-логічну модель. Обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час іншомовної підготовки: побудову навчального процесу на засадах особистісно орієнтованого підходу з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей майбутніх офіцерів-прикордонників; використання інформаційних технологій як засобу створення інформаційного середовища у підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників; організацію самостійної роботи майбутніх офіцерів-прикордонників з використанням інформаційно-комунікативних технологій.

Шифр НБУВ: РА442271

1.Ц.1847. Формування кадрового потенціалу Збройних Сил України в системі публічного управління: монографія / В. М. Білченко. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2023. — 239 с. — Бібліогр.: с. 212-239. — укр.

Здійснено систематизацію проблеми формування кадрового потенціалу Збройних сил України в системі публічного управління. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження. Проаналізовано особливості формування та розвитку кадрового потенціалу Збройних сил США, Ізраїлю, Великобританії, Німеччини, Франції, Туреччини. Увагу приділено системі формування кадрового потенціалу Збройних сил НАТО. Проаналізовано основні кадрові технології розвитку кадрового потенціалу Збройних сил. Обґрунтовано модель механізмів формування кадрового потенціалу Збройних сил України в системі публічного управління.

Шифр НБУВ: ВА864484

1.Ц.1848. Формування фахової компетентності майбутніх військових пілотів із застосуванням засобів повітряно-тактичної підготовки: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Р. В. Невзоров; Національний авіаційний університет. — Кропивницький, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено теоретичні та методичні засади удосконалення професійної підготовки майбутніх військових пілотів у льотному закладі вищої військової освіти, зокрема — формування в них фахової компетентності із застосуванням засобів повітряно-тактичної підготовки. Визначено структурний склад фахової компетентності як єдності когнітивного, праксеологічного, мотиваційного й особистісного

компонентів. Обґрунтовано й апробовано в освітньому процесі профільних закладів вищої освіти організаційно-педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх військових пілотів, а саме: міждисциплінарну інтеграцію з метою формування тактичного мислення у майбутніх військових пілотів; застосування тренажерної підготовки для відпрацювання різних видів бойових польотів майбутніми військовими пілотами; використання досвіду бойових льотчиків та аналіз бойового застосування авіації з метою оновлення повітряно-тактичних знань та удосконалення повітряно-тактичного вишколу майбутніх військових пілотів. Розроблено структурно-функціональну модель формування фахової компетентності майбутніх пілотів із застосуванням засобів повітряно-тактичної підготовки, проаналізовано її зміст і структуру. Запропоновано діагностичний інструментарій вимірювання рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх військових пілотів. Розроблено методичні рекомендації щодо формування фахової компетентності майбутніх військових пілотів у процесі тренажерної підготовки, у тому числі — перелік вправ повітряно-тактичної підготовки майбутніх військових пілотів у процесі навчання на сучасних авіаційних тренажерах з урахуванням їх технічних та методичних можливостей.

Шифр НБУВ: РА441812

1.Ц.1849. Proposals for improvement of logistic support of state defense forces unit through a visual graphic representation of the situation and the application of the operation research mathematical models / Н. Makogon, Yu. Babkin, K. Bakanov, V. Moskalenko, M. Mosiychuk, S. Piskun // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 3. — С. 46-49. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Вивчено логістичне забезпечення підрозділу сил оборони держави при виконанні ним завдань за призначенням. Мета дослідження — розроблення математичних моделей для комплексного аналізу основних сил і засобів логістичного забезпечення та підвищення ефективності планування оснащення військового підрозділу засобами матеріально-технічного забезпечення залежно від зміни тактичної обстановки. Завдання дослідження: формування задачі оптимізації логістичного забезпечення фахової діяльності підрозділу сил оборони держави, до складу якого входять основні підрозділи та підрозділи технічної підтримки, у термінах дослідження операцій; обґрунтувати можливість кваліфікації матеріального забезпечення підрозділу сил оборони держави та формування матриці транспортних витрат за допомогою АВС-аналіза; визначення технічних рішень щодо шляхів візуалізації інформації для особи, що приймає рішення по логістичному забезпеченню та формування вихідної інформації для користувачів у потрібному форматі. Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Задачу оптимізації логістичного забезпечення фахової діяльності підрозділу сил оборони держави сформульовано у термінах дослідження операцій. Показано кваліфікацію матеріального забезпечення підрозділу сил оборони держави для формування матриці транспортних витрат за допомогою АВС-аналіза. Висновки: задачу оптимізації управління логістичним забезпеченням підрозділу колісно-гусеничних машин підрозділу сил оборони держави на основі використання сучасних принципів управління запасами може бути сформульовано як цілочислову задачу лінійного програмування транспортного типу. За визначеними рисами потокового характеру логістичного забезпечення у компетенції заступника командира підрозділу сил оборони держави вхідна інформація є достатньою для проведення АВС-аналізу та на його основі формування матриці транспортних витрат. Візуалізація інформації у графічному режимі надасть змогу реалізувати інтерактивне відображення районів розташування підрозділів матеріально-технічного забезпечення, місця збірних пунктів пошкоджених машин, шляхи маневру, підвозу та евакуації пошкоджених зразків озброєння та військової техніки, тощо.

Шифр НБУВ: Ж73223

Див. також: 1.Т.213, 1.Т.221, 1.У.1245, 1.Х.1460, 1.Ю.2642

Окремі види збройних сил, роди військ і служби

Ракетні війська. Військова ракетна техніка (зброя)

1.Ц.1850. Аналіз методів та моделей прийняття рішень на управлінні частинами зенітних ракетних військ та тактичної авіації / М. А. Павленко, Д. О. Каліновський // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 3. — С. 60-63. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проведено аналіз методів та моделей прийняття рішення у процесі управління частинами зенітних ракетних військ та тактичної авіації під час розподілу зусиль для знищення повітряного противника. Мета роботи — визначення ступеня впливу математичних апаратів — методів математичного моделювання та їх інтеграцій, на формування альтернатив комплексу засобів автоматизації. Методологія проведеного дослідження включає ем-

піричний, теоретичний та загально логічні методи. Виявлено властивість методів нечіткої логіки з підвищенням рівня складності моделі, а з нею і кількості правил, покращується її можливість описувати реальні умови що надає змогу вирішувати завдання, коли традиційні методи неефективні, а саме відповідність вимогам, які висуваються щодо обґрунтованості прийняття рішення та можливості одержання пояснення. Використовуючи класичну технологію прийняття рішення з відповідними методами і моделями, можна прослідкувати їх взаємозв'язок на кожному з етапів. За допомогою перехресної перевірки методів та моделей одна одною, так як в кожній з них є переваги і недоліки. Використання вихідних даних одного методу як вхідних в наступному етапі і з іншим методом надає змогу не тільки перевірити вхідні дані а й збільшити кількість альтернатив. З іншої сторони, взаємозв'язок можливо трактувати як наближений із за множини послідовностей використання методів і моделей на різних рівнях. Тобто залежно від вибраної послідовності реалізації методів і моделей на кожному з етапів, можливо одержати різні множини значень. Практично підхід щодо виробки альтернатив прийняття рішення для розподілу зусиль між зенітними ракетними військами та тактичною авіацією може бути реалізовано в комплексі засобів автоматизації за рахунок впровадження методів та моделей системи підтримки прийняття рішення.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.Ц.1851. Ідентифікація ракетної та реактивної зброї: довідник / упоряд.: М. Г. Вербенський, В. О. Криволапчук, Д. В. Смерницький, М. С. Цуцкідзе, І. В. Мустаца, А. В. Гуляев; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України, Національна поліція України. — Київ: Людмила, 2023. — 98 с.: рис., табл. — укр.

Наведено дані для проведення ідентифікації крилатих ракет за їх уламками, які залишилися після вибуху. Зауважено, що видання призначено для особового складу мобільних груп, що фіксують і досліджують факти використання крилатих ракет, розглянутих у довіднику; науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів, що готують фахівців за напрямком ракетних військ і артилерії; особового складу, що бере участь у ліквідації наслідків застосування крилатих ракет; слідчих оперативних груп правоохоронних органів для формування доказової бази щодо порушень російською федерацією норм міжнародного гуманітарного права на території України.

Шифр НБУВ: СО39060

1.Ц.1852. Метод формування концептуальної моделі архітектури дата-центричної зенітної ракетної системи / А. Б. Скорик, С. П. Ярош, М. А. Павленко, О. Ф. Галіцький, Д. О. Меленті, С. В. Осієвський // Системи оброб. інформації. — 2021. — № 1. — С. 89-103. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Розглянуто метод формування концептуальної моделі архітектури перспективної зенітної ракетної системи (ЗРС). Розгляд концептуальної моделі архітектури здійснюється на базі формування оперативного-тактичних вимог до ЗРС, що розглядаються як опис ЗРС у вигляді «чорного ящика» з подальшою конкретизацією архітектури шляхом формування загальної концепції побудови архітектури ЗРС, визначення моделі операції по створенню ЗРС, методу опису «потреби, вимоги і можливості» і проектною точкою зору на архітектуру ЗРС, побудованої як дата-центрична система-систем.

Шифр НБУВ: Ж70474

1.Ц.1853. Моделювання відбивних властивостей гіперзвукових крилатих ракет / О. І. Сухаревський, В. О. Василець, В. Й. Климченко, К. А. Тах'ян // Наука і техніка Повітряних Сил Збройн. сил України. — 2022. — № 1. — С. 64-71. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проведено оцінювання характеристик розсіювання моделей гіперзвукових ракет, а також впливу плазми на ці характеристики при русі ракети у іонізованому середовищі з високою швидкістю. Наведено стислий огляд методу розрахунку характеристик розсіювання повітряних об'єктів з неідеально відбиваючою поверхнею. Розглянуто умови, за яких гіперзвукові ракети рухаються у іонізованому середовищі, та визначено параметри плазмових шарів, що покривають ракету, для різних частотних діапазонів опромінення. Одержано характеристики вторинного випромінювання моделей двох гіперзвукових ракет — Х-47М2 «Кинджал» та Х-51А Waverider — у різних частотних діапазонах опромінення для кількох товщин плазмового шару при русі на різних висотах польоту.

Шифр НБУВ: Ж100320

1.Ц.1854. Оцінювання параметрів польоту оперативно-тактичної ракети: балістична траєкторія / А. С. Дудуш, П. С. Куц // Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 7-12. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розробка й удосконалення алгоритмів для систем моноімпульсної пеленгації, автоматичного супроводження та вторинної обробки радіолокаційної інформації вимагають наявності адекватної моделі польоту сучасних оперативно-тактичних ракет (ОТР), як найбільш складних цілей для засобів протиповітряної/протиракетної оборони. Комплексна математична модель польоту сучасних ОТР повинна містити часткові моделі польоту

на активній ділянці, на пасивній ділянці за балістичною траєкторією та при гіперзвуковому плануванні, а також моделі здійснення протиракетного дрібномасштабного маневрування та корегованого вертикального пікірування на ціль. Наведено опис польоту ракети за балістичною траєкторією з використанням рівнянь Кеплера та алгоритм визначення моделі балістичної траєкторії польоту ОТР. За даними тактико-технічних характеристик ОТР типу «Іскандер» побудовано сімейства оптимальних та настільних балістичних траєкторій польоту даної ракети для різних типів боеголовки, а також подано відповідні графіки зміни швидкості польоту.

Шифр НБУВ: Ж70455

Сухопутні війська

1.Ц.1855. Аналіз основних завдань та формулювання загальних алгоритмів застосування ударного безпілотного літального апарату тактичного рівня / С. А. Калкманов, С. І. Пчельніков, А. П. Корнієнко, М. С. Капашин, А. О. Лодигін, В. А. Хлоп'ячий // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. — 2022. — № 1. — С. 35-43. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Наведено результати аналізу основних завдань ударного безпілотного літального апарату (БпЛА) тактичного рівня та можливі тактичні прийоми їх бойового застосування. Розроблено варіанти пошуку цілі та доцільні варіанти маневрів під час її атаки. Визначено особливості функціонування БпЛА під час проведення повітряної розвідки з передачею та фіксацією зображення місцевості. Розроблено загальний алгоритм дій бортової інтегрованої системи прийняття рішень БпЛА під час напівавтономного виконання бойового завдання з урахуванням вірогідності ураження засобами протиповітряної оборони противника.

Шифр НБУВ: Ж100320

1.Ц.1856. Визначення математичного сподівання числа знижених цілей підрозділом при різних видах цілерозподілу / Ю. О. Шахіяров, В. Є. Кудряшов, Д. Ю. Добров, О. В. Філіпенков, О. В. Скляр, Д. М. Литовченко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітряних Сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 22-33. — Бібліогр.: 37 назв. — укр.

Розроблено методику числового моделювання визначення математичного сподівання (МС) числа знижених цілей при різних видах цілерозподілу (ЦР). На основі прийнятих технічних характеристик, параметрів станцій і систем озброєння одержано значення МС числа знижених цілей при централізованому ЦР (ЦЦР) і децентралізованому ЦР (ДЦР). При цьому знайдено ймовірності правильного виявлення цілей, ймовірності правильного прийому цілевказівок, умовні ймовірності ураження різних цілей в умовах завад і вогневої протидії противника. Розглянуто ймовірності неуразнення елементів управління вогнем високоточного озброєння при різних варіантах бойового застосування. Проведено розрахунок і аналіз значень МС числа знижених цілей при ЦЦР, ДЦР та масованому нальоті. Також визначено сприятливі умови для стрільби ракетами. Наведено аналітичні вирази розрахунку показників ефективності ЦР і відповідний графічний матеріал.

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1857. Динаміка збільшення опору повітря у бойовому відділенні танку при його затопленні / Д. О. Федотов, О. П. Клімов, В. Д. Тимофєєв, В. А. Шматов, Н. В. Горюхівська, О. Г. Бобров // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 4. — С. 8-10. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Вивчено динаміку збільшення опору повітря у бойовому відділенні танку при його затопленні. Мета дослідження — визначення експериментальним шляхом функціональної залежності постійного часу перехідного процесу для динаміки збільшення опору повітря у бойовому відділенні танку при його затопленні. Завдання дослідження: оскільки динаміка збільшення опору повітря у бойовому відділенні танку при його затопленні зумовлена перехідним процесом витіснення повітря під час перехідного процесу заповнення об'єму УДС та непередбачуваного розташування зон протікання, то для цього пропонується зворотний процес визначення функціональної залежності постійної часу через злив наперед заповненого водою УДС: визначити час T1 спорожнення повністю заповненого внутрішнього об'єму УДС через зливну систему в підлозі бойового відділення; визначити час T2 спорожнення повністю заповненого внутрішнього об'єму УДС через нещільності та негерметичність усіх стиковальних елементів та приладів. Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: теорія фізики, теорія будова бронетанкової техніки, використання практичних навичок. Визначено та надано опис функціональної залежності постійного часу перехідного процесу для динаміки збільшення опору повітря у бойовому відділенні танку при його затопленні експериментальним шляхом, зворотний процес визначення функціональної залежності постійної часу через злив заповненого во-

дою УДС: визначений час T1 спорожнення повністю заповненого внутрішнього об'єму УДС через зливну систему в підлозі бойового відділення; визначений час T2 спорожнення повністю заповненого внутрішнього об'єму УДС через нещільності та негерметичність усіх стиковальних елементів та приладів. Постановлені завдання дослідження досягнуто. Висновки: опис динамічного збільшення опору повітря у бойовому відділенні танку при його затопленні можна здійснити інтегральною характеристикою перехідного процесу з одним накопичувачем функціонально залежного постійного часу, яку доцільно визначити експериментально за розрахунком.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.Ц.1858. Морально-психологічне забезпечення підрозділів Держспецтрансслужби: навч. посіб. / І. С. Остапенко, О. А. Герасимчук, І. Є. Крамар, О. І. Шапгала, С. О. Яковлев, С. М. Жінчина; Український державний університет науки і технологій. — Дніпро: Укр. держ. ун-т науки і технологій, 2022. — 188, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 187-[189]. — укр.

Наведено теоретичні основи морально-психологічного забезпечення військ. Розглянуто морально-психологічний чинник як компонент військової могутності держави. Визначено вплив чинника сучасних бойових дій на морально-психологічний стан і поведінку особового складу. Увагу приділено системі морально-психологічного забезпечення в ЗС України та держспецтрансслужби. Розкрито суть морально-психологічного забезпечення. Описано особливості морально-психологічного забезпечення в різних умовах застосування підрозділів.

Шифр НБУВ: ВА863216

1.Ц.1859. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів при виконанні завдань логістичного забезпечення військ в сучасних збройних конфліктах / А. А. Леках, О. М. Гурін, В. В. Старцев, І. О. Гурін, В. В. Просяник // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітряних Сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 49-57. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Розглянуто можливі області застосування безпілотних літальних апаратів в системі логістичного забезпечення Збройних Сил України. Проведено аналіз існуючих видів безпілотних літальних апаратів, описано їх особливості застосування. Проведено аналіз закордонного досвіду використання та розробок безпілотних технологій в області вантажних перевезень та евакуації персоналу. Визначено переваги безпілотних літальних апаратів при поєднанні з традиційними засобами переміщення та доставки матеріально-технічних засобів. Розглянуто перспективні сфери застосування безпілотних авіаційних технологій, які спрямовано на підвищення ефективності системи логістичного забезпечення військових частин і окремих підрозділів при веденні операцій (бойових дій) у сучасних збройних конфліктах.

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1860. Оцінка граничного навантажувального режиму рульового керування тракторного самохідного шасі / М. А. Подригало, Л. В. Рязарьонов, О. Г. Закапко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітряних Сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 111-116. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено найбільш напружений режим навантаження рульового керування тракторного самохідного шасі при максимальній частоті впливів водія на руль. Мета роботи — оцінка граничного навантажувального режиму рульового керування тракторного самохідного шасі з переднім поворотним мостом. Представлено результати визначення параметрів граничного (найбільш напруженого) режиму навантаження рульового керування перспективного тракторного самохідного шасі з переднім поворотним мостом. Одержана математична модель надає змогу оцінити динаміку зміни тиску рідини в силовому циліндрі при граничному режимі навантаження рульового керування.

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1861. Тактико-спеціальна підготовка підрозділів Державної спеціальної служби транспорту: навч. посіб. / М. В. Боренко, М. О. Лісняк, В. В. Гудімов, Р. Б. Новік; Український державний університет науки і технологій. — Дніпро: УДУНТ, 2023. — 270 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 268-270. — укр.

Подано основні положення щодо застосування підрозділів Держспецтрансслужби, методики проведення занять у підрозділах із тактико-спеціальної підготовки. Висвітлено послідовність і зміст роботи командира підрозділу (взводу, роти) під час виконання завдань за штатним призначенням у різних умовах та основні технічні вимоги до робіт із відновлення земляного полотна, верхньої будови колії, штучних споруд. Враховано досвід виконання бойових завдань підрозділами Держспецтрансслужби в умовах збройної агресії росії проти України.

Шифр НБУВ: ВА863563

1.Ц.1862. Шляхи удосконалення засобів релейного захисту синхронних генераторів автономних електростанцій комплексів озброєння Повітряних Сил / Г. І. Лагутін, М. Ю. Греков, А. В. Кудрявцев, І. І. Кулинич // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітряних Сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 117-125. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Проаналізовано види пошкоджень, які можуть виникати при експлуатації синхронних генераторів автономних електростанцій комплексів озброєння Повітряних сил Збройних сил України, принципи побудови релейного захисту від таких пошкоджень, визначено особливості застосування мікропроцесорних терміналів релейного захисту з метою підвищення ефективності електропостачання комплексів озброєння Повітряних сил.

Шифр НБУВ: Ж70455
Див. також: 1.Ц.1840

Війська зв'язку, радіотехнічні війська. Засоби військового зв'язку

1.Ц.1863. Метод узгодженого огляду повітряного простору в перспективній багатопозиційній радіолокаційній системі із кооперативним прийомом відбитих сигналів / І. М. Трофимов, А. А. Лук'янчиков, І. В. Гурєєв, О. В. Пуховий // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 99-105. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто удосконалення методу узгодженого огляду повітряного простору в багатопозиційній радіолокаційній системі з кооперативним прийомом відбитих сигналів. Обґрунтовано вимоги щодо конфігурації багатопозиційної оглядової радіолокаційної системи з кооперативним прийомом відбитих сигналів та оцінено вимоги і способи реалізації забезпечення потрібної синхронізації апаратури рознесених у просторі позицій. Наведено результати залежності зони дії багатопозиційної радіолокаційної системи від відстані між просторово-рознесеними автономними радіолокаційними станціями. Також показано залежності середньоквадратичної похибки визначення сумарної дальності повітряних об'єктів від середньоквадратичної похибки звірення шкали часу в РЛС.

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1864. Програмно-апаратний комплекс імітації дії постановника активних шумових перешкод для тренування операторів наземних оглядових радіолокаційних станцій / О. О. Костиря, А. А. Гризо, О. М. Додух, І. М. Невмержицький, О. М. Пилпівич // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 88-98. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Наведено досвід створення програмно-апаратного комплексу імітації дії постановника активних шумових перешкод для тренування операторів наземних оглядових радіолокаційних станцій. Наголошено, що використання з метою тренування операторів власних засобів постановки активних шумових перешкод обмежено їх кількістю, вимогами режиму протидії іноземним технічним розвідкам та забезпечення електромагнітної сумісності наявного локального угруповання радіотехнічних військ (РТВ). Існуючі тренажери з підготовки операторів надають змогу формувати лише вторинні позначки пеленга на постановник активної шумової перешкоди та не враховують погіршення компенсації перешкод при одночасному впливі комбінації активної та пасивної перешкоди, а також погіршення умов виявлення цілей та вплив автокомпенсатора перешкод. Наведено варіант побудови пристрою імітації впливу активних перешкод для оглядових РЛС РТВ, який надає змогу максимально наближено до реальної ситуації імітувати дію постановника активних перешкод або закидного передавача перешкод, для тренування операторів РЛС на реальній позиції. Комплекс побудовано за модульним принципом «малопотужний збуджувач-підсилювач потужності». Малопотужний збуджувач реалізовано за допомогою SDR-технологією, що надає можливість оперативно змінювати робочу частоту та вид сигналу. Підсилювач потужності та антена система виконано у двох варіантах: для роботи у діапазоні 1 — 2000 МГц та 2000 — 4000 МГц, що надає змогу охопити усю номенклатуру РЛС РТВ. При використанні додаткових антенних систем діапазон частот можливо розширити. Для РЛС, в яких кутомісцеві промені діаграми спрямованості мають різні робочі частоти, є додаткова можливість імітації дії постановника активних перешкод у різних кутомісцевих променях за рахунок зміни частоти перешкоди при роботі комплексу «з поверхні».

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1865. Результати експериментального дослідження поляризаційно-розсіювальних властивостей радіолокаційної цілі при використанні некогерентного багаточастотного сигналу / О. С. Казаков // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 84-87. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Наведено результати експериментальних досліджень поляризаційно-розсіювальних властивостей радіолокаційної цілі. Як дані властивості розглянуто зміни амплітуд відбитого на різних поляризаціях радіолокаційного сигналу залежно від ракурсу спостереження цілі і частот випромінюваного сигналу. Наведено одержані експериментально на різних частотах діаграми залежностей амплітудних елементів поляризаційної матриці розсіювання цілі від кута повороту в горизонтальній площині та розраховано за проведеними вимірами їх середні та середньоквадратичні значення.

Шифр НБУВ: Ж70455

Військово-повітряні сили

1.Ц.1866. Аналіз існуючих підходів для оцінки ефективності в предметній галузі авіаційного пошуку та рятування / С. М. Чумаченко, В. В. Барбашин, А. І. Маринін, А. О. Мошенський, І. В. Струнін // Інженерія природокористування. — 2020. — № 3. — С. 118-125. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Авіаційний пошук і рятування розглянуто як комплекс заходів, спрямованих на виявлення повітряних суден, які зазнали або зазнають лиха, та надання своєчасної допомоги потерпілим внаслідок авіаційної події, а також може розглядатися як складна організаційно-технічна система (ОТС). Основними ознаками такої системи є ситуативність конфігурації та регламентованість функціонування. В умовах сучасності актуальною є проблема підвищення ефективності проведення авіаційного пошуку та рятування. Саме тому полягає необхідність у розробці системи критеріїв і показників оцінки ефективності системи авіаційного пошуку і рятування (САПіР) при виконанні пошуку та рятування. При розгляді САПіР з точки зору системного підходу, то за існуючою класифікацією її можна віднести до складних ситуативних ОТС. Процеси авіаційного пошуку і рятування в складній ОТС здійснюються за належної взаємодії трьох визначальних його факторів: персоналу системи, засобів авіаційного пошуку і рятування та необхідних ресурсів. Використовуючи наявні засоби авіаційного пошуку і рятування, персонал системи здійснює діяльність із забезпечення послуг чергування в системі САПіР і здійснення авіаційного пошуку і рятування. Ефективність, як категорія, стала широкоживимим загальнонауковим поняттям, розширення змісту якого мало на меті відобразити співвідношення різних аспектів різноманітних видів діяльності, базою якого виступає результат діяльності. Об'єктивною оцінкою ефективності САПіР буде значення відношення рівня системного «ефекту» і «витрат» ресурсного потенціалу системи, якими цей ефект досягнуто. Підвищення інтегральної ефективності використання ресурсного потенціалу системи за заданої технології інтенсифікації підвищує функціональний (системний) чи відповідний до нього економічний ефект у середньому на 10 — 30 %. Основним інструментом інтенсифікації виступає «оптиміальне управління» САПіР, що максимізує її ефективність.

Шифр НБУВ: Ж101173

1.Ц.1867. Метод прогнозування особливих випадків у польоті для підвищення оперативності прийняття рішення екіпажем повітряного судна / І. О. Падалка // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 58-65. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Прогнозування особливих випадків у польоті для підвищення оперативності прийняття рішення екіпажем на основі аналізу діагностичних даних технологічного обладнання повітряного судна є актуальним науковим завданням. Для його вирішення запропоновано модель представлення часового процесу функціонування технологічного обладнання повітряного судна на основі комплексної обробки інформації параметричної діагностики, що заснована на об'єднанні марковської моделі і продукційних правил, що надасть змогу коригувати ймовірнісні характеристики діагностичних даних при нетиповому розвитку процесу. Для запобігання особливим випадкам у польоті запропоновано метод виявлення аномальних послідовностей у діагностичних даних технологічного обладнання повітряного судна, якого засновано на використанні моделі представлення часового процесу функціонування технологічного обладнання повітряного судна, що надає змогу підвищити достовірність прийняття рішень екіпажем щодо виявлення, розпізнання та недопущення негативних наслідків особливих випадків у польоті. Запропоновано метод передбачення особливих випадків у польоті, який базується на завчасному виявленні аномальних послідовностей у діагностичних даних технологічного обладнання повітряного судна та враховує спостереження за процесом роботи технологічного обладнання, що надає змогу підвищити оперативність і достовірність прийняття рішень екіпажем щодо виявлення, розпізнання та недопущення негативних наслідків особливих випадків у польоті.

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1868. Особливості вибору методу для експертного оцінювання ефективності системи авіаційного пошуку і рятування / С. М. Чумаченко, І. А. Черешнюк, А. І. Маринін, А. О. Мошенський, І. В. Струнін // Інженерія природокористування. — 2020. — № 3. — С. 126-132. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Протягом останніх 70 років почав інтенсивно створюватися метод експертних оцінок як науковий інструмент аналізу проблеми, які складно формалізуються. В даний час у нашій країні та за кордоном цей метод широко застосовується при вирішенні різних складно формалізуємих проблем, пов'язаних із створенням сучасних зразків озброєння, управлінням складними організаційно-технічними системами та ін. Анкетування й інтерв'ювання, мозковий шторм, дискусія, нарада, оперативна гра, сценарій та інші — такі різновиди методу експертних оцінок застосовуються для вирішення типових завдань. У більшості випадків

найбільший ефект досягається за рахунок комплексного застосування декількох видів експертизи. Кваліфіковане застосування методу експертних оцінок значною мірою залежить від способу збору й обробки відповідей цілеспрямовано сформованої групи фахівців. Методи колективної роботи експертної групи припускають одержання узагальноної думки в ході спільного обговорення та вирішення поставленої задачі всіма експертами. Спершу обираються «потенційні» фахівці, які за своїми професійними якостями можуть бути залучені до роботи в ролі експертів. Група має бути сформована таким чином, щоб було забезпечено за можливості рівне представництво фахівців різних напрямів досліджуваної області. У групу включаються ті експерти, коефіцієнт компетентності яких не нижче граничного значення. При проведенні «типових» експертиз доцільно використовувати достовірність думок експерта. Збір та обробка експертної інформації здійснюються згідно з розробленими для цих цілей методів. Практично для збору інформації складаються відповідні документи (спеціальні анкети тощо), а при її обробці й аналізі може використовуватися обчислювальна техніка. Для проведення експертного оцінювання ефективності складових компонент САПІР запропоновано використання підходів, заснованих на послідовній ієрархічній декомпозиції критеріїв і факторів оцінювання та проведенні попарних порівнянь.

Шифр НБУВ: Ж101173

1.Ц.1869. Сучасний підхід щодо автоматизації процесів прийняття рішень по управлінню винищувальною авіацією за допомогою використання системи цільових установок / Н. О. Королюк, О. М. Чекунова, О. П. Черний, Є. В. Тютюник, В. В. Савченко // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2022. — № 1. — С. 79-84. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Запропоновано сучасний підхід щодо автоматизації процесів прийняття рішень по управлінню винищувальною авіацією (ВА) на основі використання системи цільових установок та обґрунтовано доцільність використання інтелектуальної системи, яка здатна вирішувати логічні та розрахункові задачі для прийняття ефективного рішення. Для формалізації задач управління ВА пропонується використовувати комбіновані моделі — структури цільових установок з урахуванням мережевої моделі представлення знань, в результаті одержувати значення функції приналежності на будь-якому рівні ієрархічної структури цільових установок. Одержані результати надають змогу підвищити ефективність управління ВА.

Шифр НБУВ: Ж100320

1.Ц.1870. Удосконалена кваліметрична модель навчальних властивостей реактивного навчально-тренувального (навчально-бойового) літака / Д. В. Бердочник, О. М. Трюхан // Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 34-48. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Побудовано допоміжні математичні моделі, які надають змогу здійснити зміну факторного простору існуючих кваліметричних моделей навчальних властивостей реактивних навчально-тренувальних та навчально-бойових літаків для забезпечення формування початкових даних при оцінюванні значень коефіцієнтів ступеня пристосованості літака до навчальної лотної підготовки курсантів з доступних джерел науково-технічної інформації. За допомогою таких допоміжних моделей розроблено удосконалені кваліметричні моделі навчальних властивостей таких літаків, доведено її працездатність та можливість використання на практиці при вирішенні задач обґрунтування вибору типу реактивного навчально-тренувального (навчально-бойового) літака для оновлення парку авіаційної техніки навчальних авіаційних частин.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 1.Ц.1850, 1.Ц.1871

Військова авіаційна і космічна техніка і зброя

1.Ц.1871. Деякі проблеми забезпечення якості надання послуг із застосуванням цивільних безпілотних літальних апаратів в Україні та можливі шляхи їх вирішення / О. М. Трюхан, С. В. Селіщев, Т. В. Парашенко // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2022. — № 1. — С. 51-57. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проведено аналіз особливостей характеру роботи пілота літака та оператора безпілотного літального апарату (БпЛА), на основі якого запропоновано рекомендації щодо чіткого визначення назви професії фахівця, який здійснює дистанційне керування БпЛА. Визначено основні проблемні питання щодо організації підготовки операторів БпЛА в Україні. Показано, що на сьогоднішній день практично відсутні типові освітні державні програми з теоретичної та практичної підготовки операторів БпЛА.

Шифр НБУВ: Ж100320

1.Ц.1872. Застосування БПЛА у військовій справі та аерознімання: монографія / В. М. Готов, М. М. Фис, В. Б. Колесніченко, А. В. Гуніна; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. — 194 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано застосування БПЛА у військових цілях. Розглянуто технологію та особливості застосування БПЛА для створення великомасштабних ортофотопланів і топографічних планів. Наведено нові алгоритми розв'язування оберненої фотографічної задачі для покращання визначення координат точок місцевості. Усі аналітичні та технологічні викладки підтверджено достатньою кількістю експериментальних робіт.

Шифр НБУВ: ВС70569

1.Ц.1873. Інтелектуальна оцінка ризику сумісного прийняття помилкових рішень пілотом та авіадиспетчером в особливих випадках в польоті / Ю. В. Сікірда, Т. Ф. Шмельова, М. В. Касаткін, Ю. Б. Ситник // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2022. — № 1. — С. 44-50. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Для оцінки ризику сумісного прийняття помилкових рішень пілотом та авіадиспетчером в особливих випадках в польоті (ОВП) було розроблено чотиришарову рекурентну нейронну мережу з додатковими входами — зсувами: перший шар (вхід) — збитки при виникненні ОВП залежно від виду польотної ситуації; другий шар (прихований) — нормативний час на виконання технологічних процедур з парирування ОВП; третій шар (прихований) — нормативна послідовність виконання технологічних процедур з парирування ОВП; четвертий шар (вихід) — оцінка ризику при виникненні ОВП. Розроблена нейромережева модель за рахунок зсувів надає змогу врахувати взаємодію між пілотом та авіадиспетчером при виконанні технологічних процедур з парирування ОВП і за допомогою зворотного зв'язку коригувати прогнозовану оцінку ризику сумісного прийняття помилкових рішень на основі динамічних даних про дотримання операторами узгоджених нормативів часу та нормативної послідовності дій. За допомогою нейроемулатора NeuroSolutions на прикладі ОВП «Відмова та пожежа двигуна на повітряному судні при наборі висоти після зльоту» побудовано та навчено з вчителем пілота процедурою оберненого поширення помилки багатшарового прямопрямованого перцептрона зі зсувами.

Шифр НБУВ: Ж100320

1.Ц.1874. Концепція використання інформаційних технологій при управлінні ризиками для безпеки польотів державної авіації / С. М. Жидков, О. В. Никифоров, М. І. Романович // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2022. — № 1. — С. 20-27. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто концепцію створення перспективної автоматизованої системи управління безпекою польотів державної авіації. В основу концепції покладено завчасне виявлення та профілактику небезпечних факторів та ризиків з урахуванням людського та організаційного факторів за рахунок реалізації процесів централізованого збору, узагальнення і аналізу великих даних про стан авіаційної системи. Сформульовано актуальні наукові завдання щодо розробки спеціального програмного забезпечення запропонованої автоматизованої системи.

Шифр НБУВ: Ж100320

1.Ц.1875. Метод реконструкції відеозображень для підвищення ефективності доставки в інфокомунікаційних системах аеросегмента / І. М. Тулиця, С. В. Кібіткін, В. М. Сухотеплий, Д. М. Непокритов, Д. В. Конов // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. — 2022. — № 4. — С. 72-82. — Бібліогр.: 46 назв. — укр.

На сьогодні основним інструментом ефективного управління як на місцевому, регіональному, так і державному рівнях є наявність відповідного інформаційного забезпечення. Особливо це стосується сектора безпеки та оборони, де наявність потрібного інформаційного забезпечення є основною вимогою для ефективного реагування відомчих органів (відповідних силових органів) на кризові ситуації, що виникають як в суспільстві, так і державі в цілому. В зв'язку з чим, значно підвищується роль відеоінформаційного забезпечення як засобу для оперативного прийняття рішення. Це пов'язано з тим, що ключовими принципами реалізації відеоінформаційного забезпечення є своєчасність (оперативність) та достовірність. З цією метою досить активно використовуються стаціонарні та мобільні системи фото- та відеосегменту. Використання останніх тісно пов'язано з аеросегментом — безпілотні літальні апарати та комплекси, роль яких підвищується наявністю таких властивостей, як масштабність та мобільність. Проте при цьому виникають такі проблемні фактори, пов'язані з використанням бездротових технологій зв'язку для доставки даних до кінцевого адресата: дисбаланс між постійно зростаючими обсягами даних та пропускнуною спроможністю каналів передачі даних; вплив завад, що виникають у процесі доставки відеоданих, на рівень достовірності реконструйованого відеозображення. Зазначено, що використання існуючих методів завадостійкого кодування для вирішення вищезазначених проблем призводить до суттєвого зростання обсягу відеоданих, що в умовах використання бездротових технологій зв'язку є критичним, відеоінформаційний ресурс передається зі значними часовими затримками. З цією метою розробляється метод реконструкції відеоданих на основі використання ідентифікаторів (маркерів) нерівномірних кодових конструкцій, що присвоюються елементам кластерів, сформованих в результаті реструктуризації інформаційного простору за структурною

ознакою. Відмінною рисою розробленого методу є незалежне декомпозитційне статистичне декодування окремих кодових підмножин за структурними ознаками, що за використання додаткової службової інформації, забезпечує локалізацію дії помилок у процесі реконструкції даних відеоінформаційного ресурсу.

Шифр НБУВ: Ж68690

1.Ц.1876. Метод формалізації знань про прогнозовані варіанти формування потоків літаків для заходу на посадку / В. В. Тюрін, О. І. Тимочко, О. І. Колодяжний, І. П. Мажара // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. — 2022. — № 1. — С. 92-98. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Наведено структуру методів формалізації знань про прогнозовані варіанти формування потоків літаків у зоні відповідальності керівника польотів. Вони використовуються в межах функції — процесу розробки математичної та логічної моделей управління повітряним рухом для вирішення завдань оцінки повітряної обстановки. Мета дослідження — підвищення оперативності та обґрунтованості прийняття рішень керівником польотів за рахунок удосконалення інформаційного забезпечення. Предмет дослідження: методи прийняття рішень щодо формування потоків літаків для заходу на посадку. Теоретичні дослідження засновано на використанні методів: системного аналізу — при аналізі діяльності осіб групи керівництва польотами для побудови моделі на базі технологій і функціонування системи управління повітряним рухом; факторний аналіз — для комплексного аналізу процесу формування потоків літаків на базі побудованої нечіткої нейромережевої моделі. Дана модель надає змогу моделювати реальні події та процеси, прогнозувати і запобігати критичним ситуаціям у повітрі. Розроблена модель може бути використана для моніторингу та діагностики управлінських рішень у динаміці розвитку ситуацій на командно-диспетчерських пунктах аеродромів Збройних Сил України.

Шифр НБУВ: Ж100320

1.Ц.1877. Методика моніторингу оперативної обстановки за допомогою безпілотних літальних апаратів під час масових заходів / О. Ю. Луньов, Д. В. Бездольний // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 2. — С. 84-89. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Масові заходи — це суспільно-політичні, культурно-просвітницькі, спортивні та інші заходи, такі як збори, мітинги, молодіжні фестивалі, концерти популярних виконавців, міжнародні змагання з різних видів спорту, релігійні ходи тощо. Одним із основних напрямів управління у сфері охорони громадського порядку під час масових заходів є одержання своєчасної інформації про оперативну обстановку в районі щодо проведення зазначених заходів. Із цієї метою може організуватися моніторинг оперативної обстановки з використанням безпілотних літальних апаратів. Однак постійна невизначеність певних факторів, таких як: кількість точок моніторингу, запас ходу різних безпілотних літальних апаратів мультироторного типу, висота споруд у районі проведення масових заходів тощо, заважає швидкому прийняттю рішення про застосування безпілотних літальних апаратів із метою здійснення моніторингу оперативної обстановки. Невірне застосування безпілотних літальних апаратів може призвести до несвоечасності одержання інформації, а отже, і до невірному управлінні у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. Для цього розроблено методіку моніторингу оперативної обстановки за допомогою безпілотних літальних апаратів під час масових заходів. Ця методика враховує особливості організації моніторингу оперативної обстановки з використанням безпілотних літальних апаратів і надає змогу, залежно від кількості точок моніторингу, визначити необхідну кількість безпілотних літальних апаратів мультироторного типу з урахуванням фактора їх зіткнення. Також визначена методика надає змогу оцінити ймовірність своєчасності одержання інформації і показник оперативності. Така методика допоможе органам управління у прийнятті рішення про застосування безпілотних літальних апаратів мультироторного типу під час здійснення моніторингу оперативної обстановки в районі проведення масових заходів і надасть змогу в подальшому своєчасно одержувати необхідну інформацію та приймати рішення про забезпечення охорони громадського порядку у визначеному районі.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.Ц.1878. Огляд та аналіз сучасних радіотехнічних систем навігації / Г. Ю. Дукін, Д. В. Карлов, О. В. Висоцький, О. В. Коребецький // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 72-83. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Проведено огляд та аналіз радіотехнічних систем для ближньої навігації, які застосовуються або можуть бути застосовані для вирішення навігаційних задач у військовому та цивільному сегменті авіації України. Висвітлено сучасний стан комплектування наземними навігаційними системами підрозділів військової і цивільної авіації, розглянуто проблеми переходу на нові радіотехнічні системи, надано зрівняльний аналіз тактико-технічних характеристик систем, які представляють найбільший інтерес для військової авіації.

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1879. Фасетна класифікація особливих випадків у польоті безпілотного літального апарату I класу / О. М. Перегуда, А. В. Родіонов, А. І. Бобунов // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. — 2022. — № 1. — С. 85-91. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Запропоновано фасетну систему класифікації особливих випадків у польоті, характерних для безпілотного літального апарату (БпЛА) I класу, яка усуває недоліки ієрархічних систем класифікації та надає змогу систематизувати особливі випадки у польоті за набором необхідних ознак (фасетів). Запропонована система надає можливість при ідентифікації особливого випадку у польоті бортовою інформаційною системою позначати його кодом та обробляти відповідні ознаки для вирішення різних завдань, зокрема пов'язаних з управлінням БпЛА I класу в «конфліктних ситуаціях», аналізом його стану як технічної системи та аналізом можливих наслідків небезпечних ситуацій.

Шифр НБУВ: Ж100320

Див. також: 1.У.1245, 1.Ц.1855

Військово-морські сили

1.Ц.1880. Морська навігація: навч. посіб. / М. М. Корощенко, А. П. Хапов, А. О. Буга; Національний університет «Одеська морська академія», Інститут Військово-Морських Сил. — Одеса: ОМА, 2023. — 107 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 105. — укр.

Викладено в доступній формі питання, що стосуються методів та способів визначення місця корабля, оцінки точності і безпеки плавання і надано практичні рекомендації по забезпеченню навігаційної безпеки. Рекомендовані як навчальні посібники з навчальних дисциплін «Кораблеводіння», «Навігація та лоція» для курсантів спеціальності «Річковий та морський транспорт», спеціалізації «Кораблеводіння», можуть бути корисними для вахтових офіцерів і командирів кораблів. Зазначено, що кораблеводіння — наука про точне і безпечне водіння (плавання) кораблів по оптимально обраним курсам, способах визначення їх місця в морі (океані), загальних основах маневрування і практичних методах рішення вказаних задач. Мистецтво кораблеводіння розглянуто як мистецтво, яке потребує глибокого оволодіння наукою «кораблеводіння» і досконалості навичок у використанні цих знань із метою забезпечення навігаційної безпеки корабля, як головної умови успішного вирішення відповідних корабельних задач. Констатовано, що керування кораблем здійснюється його командиром, який безпосередньо відповідає за безпеку плавання, його помічниками в цьому являються вахтовий штурман та вахтовий офіцер. Обов'язки цих осіб вахтової служби з питань забезпечення безпеки плавання визначено статутом і документами, що регламентують організацію і правила штурманської служби на кораблях. Наголошено, що особи, відповідальні за навігаційну безпеку (командир, вахтовий штурман, вахтовий офіцер), зобов'язані вміти оцінювати точність місця корабля і вірогідність його навігаційної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА863806

1.Ц.1881. Організація штурманської служби: навч. посіб. / М. М. Корощенко, А. П. Хапов, А. О. Буга; Національний університет «Одеська морська академія», Інститут Військово-Морських Сил. — Одеса: НУ «ОМА», 2023. — 239 с.: табл. — Бібліогр.: с. 238. — укр.

Викладено основні питання, що стосуються організації штурманської служби на кораблях і суднах ВМС ЗС України. Зазначено, що слід формувати нові сучасні підходи до визначення ролі й місця штурмана в межах автоматизованого кораблеводіння й автоматизованої системи керування силами флоту. Обґрунтовано доцільність повернення до ситуації, коли корабельний штурман вів на навігаційній карті бойову прокладку, виробляв для командира рекомендації з маневрування на основі положень тактики й з урахуванням усієї (а не тільки навігаційної) обстановки, можливостей своїх сил і супротивника. Висвітлено організацію штурманської служби та штурманської підготовки в інтересах забезпечення навігаційної безпеки плавання.

Шифр НБУВ: ВА863813

Тил і постачання збройних сил

1.Ц.1882. Кваліфікаційні вимоги до посад медичних фахівців оперативного та стратегічного рівнів Збройних сил України / В. Д. Фурдик // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 108-114. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Теоретично систематизовано підхід і напрями реформування військової освіти, зокрема підготовки управлінських кадрів для вітчизняної військової медицини на основі процедур і стандартів НАТО та потреб кадрового її реформування в Україні. Поняття «стандарту НАТО» у військовій освіті є доволі розмитим, тому його застосування більш доречно у питаннях досягнення рівня підготовки військових фахівців найбільш боєздатних армій країн Альянсу. Проаналізовано підхід до системи підготовки керівних

кадрів військової медицини в Україні на даному етапі. Проблема військової освіти є цілком в часі та становить важливу складову сектора безпеки і оборони України, яка забезпечує Збройні сили України та інші військові формування держави підготовленими кадрами. Військова система освіти має у своєму складі університети, академії, військові інститути (зокрема, у складі цивільних університетів), військові коледжі, факультети і кафедри військової підготовки, які здійснюють відповідну підготовку військових кадрів. Війна на Сході країни зумовила актуалізацію питання підвищення якості і ефективності організаційно-управлінської діяльності у сфері військової медицини України. У цьому аспекті є вагомим питання реформування системи військової освіти у напрямку її змістовних і структурних змін для фахової підготовки професійних кадрів, впровадження в освітній процес процедур і стандартів НАТО, інтеграції у загальнодержавну систему освіти з практичним узгодженням кваліфікаційних вимог до посад медичних фахівців оперативного та стратегічного рівня. Професійні обов'язки є фундаментом, на якому будується професійний розвиток кожного офіцера у армії. У більшості країн-членів НАТО переважає професійна військова підготовка, а не військова освіта, що зумовлюється малою чисельністю збройних сил і невеликим державним замовленням.

Шифр НБУВ: Ж23244; Держав. упр

1.Ц.1883. Організація забезпечення військ (сил) медичним майном: для студентів фармацевт. ф-тів: навч. посіб. / О. П. Ніколайчук, О. П. Шматенко, А. М. Соломенний, С. М. Пастушенко, О. В. Голік, В. В. Томчук, О. І. Селіванова; ред.: О. П. Шматенко; Українська військово-медична академія. — Київ: Видавництво Людмила, 2023. — 115 с.: рис. — Бібліогр.: с. 110-115. — укр.

Подано основні розділи з навчання студентів фармацевтичних факультетів України за програмою підготовки офіцера медичної служби запасу в обсязі, необхідному для виконання службових обов'язків начальника аптеки медичної роти, відділення медичного постачання механізованої (танкової) бригади і начальника відділу (відділення, групи) зберігання медичного складу (центру формування та зберігання медичного майна і техніки непорушеного запасу) на воєнний час. Розглянуто військово-медичне постачання, як складову частину медичного забезпечення військ (сил) Збройних сил України. Означено органи управління, заклади і підрозділи медичного постачання та медичне майно, його класифікацію та характеристику за призначенням. Висвітлено організацію забезпечення медичною технікою та майном. Викладено визначення потреби медичної техніки та майна і порядок його вимоги, а також розрахунок потреби та витребування медичного майна спеціального призначення. Виокремлено планування військово-медичного постачання.

Шифр НБУВ: ВА863178

1.Ц.1884. Фармакоекономічний аналіз медикаментозного забезпечення військовослужбовців із хронічним бронхітом / О. В. Плешкова, О. В. Белозорова, М. В. Білоус, Д. В. Дроздов, А. В. Нікітук // Актуал. питання фармацевт. і мед. науки та практики. — 2021. — 14, № 3. — С. 336-342. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Несмотря на первенство бронхита в структуре заболеваемости органов дыхания среди военнослужащих, все же его течение имеет определенные отличия, обусловленные особенностями военной службы. Значит, все большее медико-социальное значение приобретает оптимизация расходов на обеспечение военнослужащих лекарственных средствами (ЛС). Обоснованный выбор ЛС при лечении хронического бронхита (ХБ) — результат выбора эффективных и безопасных препаратов с учетом стоимости составляющей для военного здравоохранения. Цель работы — провести фармакоэкономический анализ медикаментозного обеспечения военнослужащих с хроническим бронхитом. Материал исследования — база данных зарегистрированных в Украине ЛС, представленная на официальном сайте ГУ «Государственный экспертный центр» Министерства здравоохранения Украины. В ходе исследования использовали метод «стоимость — эффективность», который позволяет сопоставить стоимость на определенную методику лечения и эффективность выбранного метода. Предложена схема методики проведения фармакоэкономического анализа. По предварительно сформированному перечню ЛС для лечения военнослужащих с ХБ проведен анализ предложенной номенклатуры ЛС путем проведения экспертного опроса. В результате вычисления коэффициента эффективности в пределах каждой представленной фармакогруппы предложено перечень оптимальных ЛС для лечения ХБ который включает 10 позиций. Выводы: фармакоэкономический анализ медикаментозного обеспечения военнослужащих — конструктивное решение в процессе определения потенциальных предприятий-поставщиков ЛС для покрытия потребностей медицинской службы Вооруженных сил Украины. В результате фармакоэкономического анализа медикаментозного обеспечения военнослужащих с ХБ сформирован рекомендуемый перечень ЛС. Однако он может быть расширен за счет ЛС с наибольшим показателем эффективности — суммарной балльной экспертной оценкой эффективности. В дальнейшем он может стать основой для включения в клинические протоколы ока-

зания медицинской помощи и разработки стоимостных нормативов по соответствующим нозологическим формам, что будет способствовать повышению эффективности и качества лечения, экономическим выгодам.

Шифр НБУВ: Ж69485

Військова техніка. Воєнно-технічні науки

1.Ц.1885. Довідник з озброєння і військової техніки: [посібник] / М. М. Корощенко, А. П. Хапов, А. О. Буга; Національний університет «Одеська морська академія», Інститут Військово-Морських Сил. — Одеса: НУ «ОМА», 2023. — 163 с.: іл. — укр.

Викладено в доступній формі питання, що стосуються тактико-технічних характеристик озброєння і військової техніки. Рекомендовано як довідник при викладанні навчальної дисципліни «Тактика Військово-морських сил (ВМС)» для курсантів спеціальності «Річковий та морський транспорт», спеціалізації «Кораблеводіння», а також може бути корисним офіцерам плавскладу і підрозділам військ берегової оборони (ВБО) та морської піхоти. Викладено матеріал про ракетно-артилерійське озброєння, комплекси управління, пересувний розвідувальний пункт ПРП-4, самохідну артилерійську установку 2С19 «МСТА-С», бойову машину 9К-58 «Смерч», комплекс 9К57 220 мм «Ураган», реактивну систему залпового вогню БМ-21 «Град» тощо. Описано техніку протиповітряної оборони, зенітну самохідну установку ЗСУ 2С6 «Тунгуска» та ін.

Шифр НБУВ: ВА863814

1.Ц.1886. Ритмодинаміка війни: міжнародна кібертранспортна система: навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — Київ: Ліра-К, 2023. — 141 с.: рис. — Бібліогр.: с. 134-141. — укр.

На міждисциплінарному рівні висвітлено ритмодинаміку війни в міжнародній кібертранспортній системі як квантовий рух фізичного тіла у хвильовому середовищі. Визначено, що когерентні хвилі урівнюють імпульсні, фазові та частотні модуляції, що сприяє інноваційно технологічному розвитку міжнародної кібертранспортної системи, зокрема кібервійськ у воєнний час. Прогнозовано результативну модель міжнародної юрисдикції щодо нових джерел енергії у квантово космічних об'єктах міжпланетного простору. Стверджено, що саме у воєнний час ритмодинаміка, як кардіокод людини, є здоров'язбереженням у міжнародній кібертранспортній системі.

Шифр НБУВ: ВА865346

Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона

1.Ц.1887. Застосування експертно-аналітичних методів для оцінювання загроз об'єктам критичної інфраструктури оборонно-промислового комплексу на сході України / С. М. Чумаченко, О. П. Кутвий, А. В. Михайлова // Інженерія природокористування. — 2020. — № 4. — С. 114-123. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Запропоновано методичний підхід до оцінювання загроз для об'єктів критичної інфраструктури оборонно-промислового комплексу (ОПК) держави в умовах ведення гібридної війни. Актуальність роботи зумовлена процесами протидії загрозам техногенного характеру на території Донбасу, які існують в Україні, а також відсутністю методичних розробок, за допомогою яких можливо оцінити рівень загроз критичній інфраструктурі ОПК. Визначено фактори, які суттєво впливають на воєнно-техногенні загрози об'єктам критичної інфраструктури ОПК. Відповідно до цих факторів наведено ноєрархічну систему показників, яка складається з трьох груп. Ці групи характеризують фактори оцінки воєнно-техногенних і природно-техногенних загроз, а також містять часткові критерії, які надають можливість оцінити ймовірні загрози. Доведено працездатність цього методичного підходу на прикладі боеприпасної галузі України. Для проведення розрахунків з оцінки найбільш небезпечних об'єктів ОПК використано метод аналізу ієрархій із використанням розробленої інформаційно-аналітичної системи. Розрахунки спрямовано на оцінювання пріоритетності захисту аероаналів, баз, складів і підприємств ОПК, які у випадку їх ураження становлять найбільшу загрозу для держави в цілому, відповідно до критеріїв, визначених у проекті закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист». Наведено результати числового експерименту, який підтвердив працездатність науково-методичного підходу, його достатню високу точність і наочність одержаних результатів. Проведене експертне оцінювання надало можливість встановити рівні загроз для об'єктів критичної інфраструктури ОПК, до яких відносяться підприємства ОПК боеприпасної галузі

(інтегральний індекс загрози становить 0,472), арсенали (інтегральний індекс загрози становить 0,259), склади (інтегральний індекс загрози становить 0,147), бази зберігання (інтегральний індекс загрози становить 0,122).

Шифр НБУВ: Ж101173

1.Ц.1888. Інформаційно-технічний метод попередження надзвичайних ситуацій шляхом комплексного використання систем акустичного контролю в контексті процесу функціонування системи «надзвичайна ситуація — аварійно-рятувальні роботи — рятувальник» / Г. В. Камишенцев, І. І. Соловійов, Д. Ю. Белюченко, В. В. Стрілець // Інженерія природокористування. — 2020. — № 3. — С. 133-139. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проведення аварійно-рятувальних робіт (АРР) під час ліквідації надзвичайних ситуацій (НС) в Україні на цей час ускладнюється проблемою невідповідності існуючого аварійно-рятувального озброєння в оперативно-рятувальних підрозділах сучасним завданням. І це вимагає системних досліджень, результати яких у вигляді багатofакторних закономірностей оперативної діяльності першого рятувального підрозділу надають можливість обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності проведення АРР. Відмічено, що важливою та нерозв'язаною частиною проблеми є відсутність математичної моделі ліквідації НС у загальному вигляді. Показано, що уявлення процесу проведення АРР під час ліквідації НС у вигляді функціонування системи НС — АРР — рятувальник надає можливість одержати математичну модель ліквідації НС першим рятувальним підрозділом у вигляді відповідної впорядкованої множини. В цій системі як вихідні дані присутні показники, що характеризують безпосередньо особовий склад оперативного розрахунку, оперативно-рятувальну техніку, умови проведення АРР і НС. Одержано математичну модель ліквідації НС першим рятувальним підрозділом, що врахує нелінійний вплив обраних факторів на ефективність проведення АРР, а також їх зв'язок між собою. Математична модель є системою чотирьох аналітичних залежностей. Перша є функціоналом, який описує процес проведення АРР. Друга надає можливість уявити цій функціонал як сукупність однофакторних моделей. Третя забезпечує визначення вагових коефіцієнтів при вирішенні багатofакторного завдання. Четверта надає можливість оцінити та вибрати оперативно-технічні рекомендації щодо підвищення ефективності процесу ліквідації відповідної НС за результатами ранжування факторів за ступенем впливу на ефективність проведення АРР.

Шифр НБУВ: Ж101173

1.Ц.1889. Підвищення безпеки при ліквідації наслідків руйнувань на об'єктах: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.26.01 / К. А. Крекнін; Державний ВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури». — Дніпро, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено вирішенню актуальної задачі підвищення безпеки при виконанні АРР (аварійно-відновлювальні роботи) та АРР (аварійно-рятувальні роботи) при ліквідації наслідків руйнувань на об'єктах за допомогою машин, устаткування, транспортних засобів і створеного до них тактико-технічного забезпечення. Для об'єктів забудови в Україні досліджено параметри руйнування будівельних конструкцій з урахуванням характеру руйнувань будівлі, наявності транспортних мереж (доріг, проїздів) і засобів механізації при виникненні НС (надзвичайна ситуація). Проведено наукове обґрунтування підвищення безпеки й ефективності проведення спеціальних видів робіт в умовах НС, пов'язаних із обрушенням будівель і утворенням завалів від уламків будівельних конструкцій. Із урахуванням вимог щодо безпечного та ефективного проведення АРР і АРР науково обґрунтовано необхідність застосування великогабаритної техніки при ліквідації завалів на дорогах і прилеглих територіях до об'єкта НС та визначено закономірність встановлення небезпечних зон.

Шифр НБУВ: RA442890

1.Ц.1890. Підготовка кадрів у сфері цивільного захисту: аудиторський аспект / О. Б. Іноземцева, О. Б. Ружанський // Держава та регіони. Сер. Публ. упр. і адміністрування. — 2021. — № 3. — С. 42-47. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розкрито особливості підготовки кадрів у сфері цивільного захисту в контексті аудиторського дослідження. Узагальнено інформаційні джерела при проведенні аудиту системи підготовки кадрів Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Визначено основні завдання закладів освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій у контексті кадрової політики. Виявлено певні проблеми у підготовці кадрів у сфері цивільного захисту й запропоновано шляхи їх вирішення. Поряд із першочерговими завданнями щодо зміцнення національної безпеки, подолання економічної та екологічної кризи, реформування державного управління забезпечення прав і свобод людини залишається головним обов'язком держави, має визначати зміст і спрямованість діяльності держави в усіх її зусиллях. У таких умовах зростає актуальність і важливість розвитку служби цивільного захисту як функції держави, спрямованої на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання їм, лікві-

дації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час і в особливий період. Забезпечення права на освіту людини є одним зі стратегічних напрямів реалізації Національної стратегії у сфері прав людини, що зумовлено необхідністю вдосконалення діяльності держави щодо утвердження й забезпечення прав і свобод людини, створення дієвих механізмів їх реалізації та захисту, розв'язання системних проблем у зазначеній сфері. Якісна освіта має своїм наслідком підготовку висококваліфікованих кадрів, зокрема, у сфері цивільного захисту. Елементом національної безпеки є безпека протипожежна й безпека перед наслідками інших місцевих загроз. Державна служба України з надзвичайних ситуацій є одним із об'єктів цієї системи, що реалізує завдання в загальній системі безпеки держави й публічного порядку. Запорукою ефективного функціонування системи національної безпеки опосередковано є відповідна підготовка кадрів служби цивільного захисту. У зв'язку з зазначеним дослідженням підготовки кадрів для системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій є актуальним і необхідним.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.Ц.1891. Підготовка майбутніх фахівців служби цивільного захисту до самозбереження у професійній діяльності: теорія та практика: монографія / Ю. С. Таймасов; наук. ред.: Ю. Д. Бойчук; Харківський Нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків: Бровін О. В., 2020. — 364 с.: іл., рис. — Бібліогр.: с. 198-226. — укр.

Висвітлено проблему підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту до самозбереження у професійній діяльності. Досліджено сучасний стан підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту у профільних навчальних закладах Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Наведено теоретичне обґрунтування, концепцію, модель науково-методичної системи та науково-методичне забезпечення процесу підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту до самозбереження у професійній діяльності.

Шифр НБУВ: VA864750

1.Ц.1892. Професійний розвиток викладачів навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту: структурно-семантичний аналіз поняття / А. Демків // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 41-48. — Бібліогр.: 45 назв. — укр.

В умовах модернізації професійної освіти, зростання загроз надзвичайних ситуацій (природних, техногенних, соціальних, воєнних) актуалізується потреба в педагогічних працівниках у галузі цивільного захисту з високим рівнем професійної компетентності, здатністю до безперервного професійно-педагогічного вдосконалення. На сьогоднішній день у педагогіці існує низка визначень поняття «професійний розвиток». Водночас, незважаючи на широту та ґрунтовність наукових досліджень, залишається невирішеною проблема чіткого визначення суті та структури феномену «професійний розвиток викладача навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту» та виокремлення його професійно важливих якостей. Мета дослідження — визначення суті та структури феномену «професійний розвиток викладачів навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту». Методи дослідження: контент-аналіз, структурно-семантичний і контекстний аналіз поняття «професійний розвиток викладачів». Визначено загальнонауковий і психологічний контексти поняття «розвиток», проаналізовано низку наукових поглядів щодо визначення змісту та суті феномену «професійний розвиток викладача» та зроблено авторське визначення поняття «професійний розвиток викладача навчально-методичного центру сфери цивільного захисту», наведено його структуру. На підставі аналізу наукових джерел окреслено професійно важливі якості викладача навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту, як результат його успішного професійного розвитку. В результаті аналізу дефініцій з'ясовано, що «професійний розвиток викладача навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту» — це комплекс видів діяльності, що здійснюється на безперервній основі та спрямований на вдосконалення існуючих або набуття нових компетентностей, розвиток педагогічних знань, умінь, навичок і фахових компетентностей у галузі цивільної безпеки, цінностей і здатностей діяти відповідально й автономно в межах наданих повноважень щодо цивільного захисту населення. Структура цього поняття є достатньо складною, містить в собі особистісні та професійні якості, які мають знаходитися в постійному розвитку.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.Ц.1893. Система контролю небезпечних та шкідливих виробничих факторів: навч. посіб. / А. А. Нестер, А. Л. Ганзюк. — Хмельницький: ХНУ, 2023. — 210 с.: рис., табл. — укр.

Охарактеризовано небезпечні та шкідливі фактори, що діють в сучасному виробництві та приладі, які можуть контролювати ці параметри. Розглянуто схеми, устрій приладів для виявлення пожеж, їх гасіння, евакуації людей. Наведено основні моделі та характеристики елементів, пристроїв і систем автоматичного виявлення та ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Подано інформацію про методи та прилади визначення запиленості навколишнього середовища, джерела та параметри вібрації, системи пожежного спостереження.

Шифр НБУВ: VA864411

1.Ц.1894. Формалізована математична модель прогнозування надзвичайних ситуацій та можливих завдань збитків внаслідок них / Г. В. Іванець, М. Г. Іванець, В. В. Матухно, І. О. Толкунов, Є. І. Стецюк, І. І. Попов // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2020. — Вип. 4. — С. 92-97. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Запобігання надзвичайним ситуаціям ґрунтується на аналізі, прогнозуванні загрози виникнення надзвичайних ситуацій та їх можливих наслідків як в державі, так і її регіонах. При цьому прогнозування надзвичайних ситуацій має бути спрямованим на регулювання техногенної, природної та соціальної безпеки в країні, оцінку загрози виникнення надзвичайних ситуацій та їх можливих наслідків. Мета роботи — розробка формалізованої математичної моделі прогнозування надзвичайних ситуацій та можливих збитків внаслідок них. Системний підхід до вирішення проблеми прогнозування надзвичайних ситуацій та можливих завдань збитків внаслідок них як в державі, так і її регіонах з метою недопущення їх виникнення або мінімізації можливих наслідків, передбачає прогнозування надзвичайних ситуацій в цілому по державі та її регіонах; прогнозування надзвичайних ситуацій природного характеру в цілому, за видами та рівнями в державі; прогнозування надзвичайних ситуацій техногенного характеру; прогнозування надзвичайних ситуацій соціального характеру за видами та рівнями і прогнозування збитків внаслідок надзвичайних ситуацій у державі. Розроблено формалізовану математичну модель прогнозування надзвичайних ситуацій, можливих завдань збитків внаслідок них та керуючий алгоритм, який реалізує розроблену математичну модель. Висновки: формалізована математична модель прогнозування надзвичайних ситуацій та можливих завдань збитків внаслідок них включає математичні моделі прогнозування процесу виникнення надзвичайних ситуацій в державі; прогнозування процесу виникнення надзвичайних ситуацій в регіонах держави, прогнозування надзвичайних ситуацій за характером, видами та рівнями як в державі в цілому, так і її регіонах; прогнозування можливих збитків внаслідок надзвичайних ситуацій. Одержані результати дослідження є фундаментом для обґрунтування організаційно-технічних заходів щодо реагування на надзвичайні ситуації з метою їм запобігання і мінімізації можливих наслідків.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.Ц.1895. Knowledge management as a tool to ensure public safety in emergencies / P. B. Volianskyi, V. M. Mykhailov, K. I. Shykhnenko, A. V. Mykhailova // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 102-108. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Purpose — the purpose of this article is to determine the theoretical and practical bases for knowledge management, which is a tool to ensure public safety during emergency response in Ukraine. Methodology — this paper highlights the issue of knowledge management to achieve the goals of protecting the population and territories against natural and man-made hazards. When investigating the issue, the authors used basic research methods, namely statistical analysis (to represent the variables of the impact of emergencies on the lives of the population, economy and environment of the country); logical and systems analysis (to describe knowledge development and management, to determine the content of knowledge management to ensure public safety); generalization, analysis and synthesis (to study the existing knowledge management system). Method of individual expert estimation was used during interviews with emergency management experts, which resulted in development of relative importance of knowledge factors. Findings — it has been found that knowledge management is a vital process to fulfill the purpose of protecting civilians and territories against natural and man-made disasters. Key knowledge factors on ensuring the safety of the civilian population in emergencies are classified in the main categories: legal, infrastructural, financial and economic, resource-based, organizational, social and political, and time. As a result of expert research, indicators of relative importance of the studied knowledge factors have been found out, which affect the safety of the civilian population during disaster management in Ukraine. Originality — based on logical analysis, the phenomenon of knowledge management to ensure public safety during emergency response in Ukraine has been clarified. The concept of «knowledge management for the safety of the civilian population during an emergency» is specified as a process in which any authorities or enterprises (institutions, organizations) being stakeholders in the field of civil protection generate and accumulate knowledge for the benefit of the safety of life and activities of the civilian population. Key knowledge factors on ensuring the safety of the civilian population during emergency response (legal, infrastructural, financial and economic, resource — based, organizational, social and political, and time) have been identified and it has been found that they can influence all the stages of the emergency management cycle. It has also been determined that the following knowledge factors, such as social and political, organizational and resource-based ones are very important for emergency response. Practical value — research findings can be taken into account by the heads of authorities, enterprises (institutions, organizations) whose work relates to organiz-

ing and running events in civil protection during emergency response, which will enhance the safety of the civilian population.

Шифр НБУВ: Ж16377

1.Ц.1896. System approach to forecasting and preparedness of response to emergency situations / H. V. Ivanets, S. A. Horielyshev, D. S. Baulin, M. H. Ivanets, O. O. Novykhova // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 109-114. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — development of system approach and formation of complex methods for joint forecasting of emergency situations (ES) and ensuring the preparedness of the response of civil protection units in real conditions. Methodology — when developing methods for predicting ES and possible damage as result of them, polynomial-regression method with varied order, weighted least square method, probabilistic-statistical method, methods of time series and mathematical statistics were used. When developing models of resource provision of preparedness for emergency response, methods of regression analysis, time series and mathematical statistics were used. The principle of forecasting the costs of funds for the elimination of the consequences of ES is based on the fact that they are determined by the costs of eliminating man-made and natural emergencies. When choosing models for predicting technical support and the number of personnel required for emergency response, we proceeded from the fact that they should be determined not only by the predicted number of ES, but also by their nature. The model for optimization of territorial structures of civil protection (CP) is based on the principle of compliance of the number of regional structures with the level of threats in these territories. Methods of mathematical statistics and mathematical modeling were used in the study on the effectiveness of the application of system approach to joint forecasting and provision of preparedness for emergency response. Findings — methods for forecasting the processes of emergencies and damage as a result of them, models for optimizing territorial structures of civil protection, taking into account the state of man — made natural hazards in the regions of the state, forecasting technical support and the number of personnel to eliminate possible emergencies. A system approach to solving the problem of joint forecasting of ES and maintaining the preparedness of response of civil protection units in order to minimize the consequences of these situations is proposed.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 1.У.1080, 1.Х.1553

Діяльність з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій воєнного, техногенного і природного характеру

1.Ц.1897. Альтернативні джерела живлення та їх деградаційна стійкість в умовах надзвичайних ситуацій техногенного характеру / Т. С. Вовчук, Н. В. Дейнеко, О. О. Кіреєв, О. А. Левтеров, Р. І. Шевченко // Інженерія природокористування. — 2020. — № 4. — С. 7-13. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Досліджено актуальну науково-практичну задачу (НПЗ) сфери цивільного захисту, а саме можливість безперервного функціонування систем аварійної протидії (САПД) в умовах обмеженого електропостачання за рахунок використання альтернативних джерел живлення. В ході рішення поставленої НПЗ проведено аналіз сучасного стану сонячних елементів (СЕ) для використання як резервного електроживлення (РЕЖ) САПД. Встановлено що тонкоплівкові СЕ на основі телуриду кадмію (CdTe) р-типу провідності є перспективними СЕ в умовах наземного застосування. Вони мають найвищий серед одноперехідних фотоелектричних перетворювачів теоретичний кд — 29 %. Для встановлення тривалості їх використання як РЕЖ САПД проведено аналіз деградаційної стійкості СЕ на основі телуриду кадмію (CdTe) р-типу провідності. Шляхом аналітичної обробки світлових вольтамперних характеристик проаналізовано вихідні та світлові діодні характеристики СЕ на основі CdS/CdTe, придатних для використання як джерела електроживлення САПД. Аналіз світлових діодних характеристик досліджуваних СЕ спочатку експлуатації поліпшуються, а після 7 — 8 років погіршуються і повертаються майже до своїх значень у початковому стані. Встановлено, що після 8 років експлуатації величина кд СЕ SnO₂:F/CdS/CdTe/Cu/ITO практично збігається з вихідним значенням, що свідчить про високу деградаційну стійкість отриманих гетеросистем. Виявлені відмінності у вихідних параметрах і світлових діодних характеристиках СЕ SnO₂:F/CdS/CdTe/Cu/ITO при освітленні з боку скляної підкладки і з боку прозорого тильного електрода, зумовлені впливом тильного діода на ефективність фотоелектричних процесів у базовому шарі.

Шифр НБУВ: Ж101173

1.Ц.1898. Методика підвищення точності прогнозування надзвичайних ситуацій природного характеру на основі методу попарного врахування аргументів / Г. В. Іванець, М. Г. Іванець,

І. О. Толкунов, І. І. Попов // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2022. — Вип. 1. — С. 111-120. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Ефективність планування та реалізації заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям природного характеру визначається якістю прогнозування загроз їх виникнення. Запобігання надзвичайним ситуаціям ґрунтується на аналізі та точності прогнозування можливості виникнення подібних надзвичайних ситуацій. Обґрунтовано вибір моделі зміни узагальненого параметра процесу зміни надзвичайних ситуацій природного характеру. Як узагальнений параметр розглядається кількість надзвичайних ситуацій за деякий проміжок часу. Із врахуванням дії всіх дестабілюючих факторів цей процес доцільно представити у вигляді адитивної суми трьох систематичної складової, яка характеризує незворотні процеси дрейфу параметрів, періодичної і випадкової складових. Оцінка всіх трьох складових процесу зміни надзвичайних ситуацій природного характеру надасть змогу не тільки здійснити прогнозування по кожній із них, але й глибше проаналізувати причини виникнення надзвичайних ситуацій. Розроблено методику підвищення точності прогнозування надзвичайних ситуацій природного характеру на основі методу попарного врахування аргументів. Методика надає змогу підвищити точність прогнозування надзвичайних ситуацій природного характеру за рахунок оцінки систематичної та періодичної складових, а також прогнозування випадкової складової процесу зміни природних надзвичайних ситуацій. Проведені експериментальні дослідження показали ефективність застосування методу попарного врахування аргументів для прогнозування випадкової складової процесу виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру на основі розробленої методики. При цьому точність прогнозу кількості надзвичайних ситуацій у порівнянні зі статистико-ймовірним методом прогнозу підвищилася майже в 1,7 разу. Це надає змогу обґрунтувати підходи до планування та проведення організаційно-технічних заходів, спрямованих на запобігання та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій як в масштабах держави, так і її регіонів.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.Ц.1899. Організаційно-технічні методи ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, що призводять до викиду в атмосферу небезпечних речовин: автореф. дис... д-ра техн. наук: 21.02.03 / М. В. Кустов; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Проведено аналіз існуючих систем та принципів ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру з викидом небезпечних речовин в атмосферу. Розроблено загальний підхід до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, що призводять до викиду в атмосферу небезпечних хімічних та радіоактивних речовин. Розроблено математичну модель осадження штучно ініційованими атмосферними опадами газоподібних і дисперсних небезпечних хімічних і радіоактивних речовин, що викидаються в атмосферу внаслідок надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру. Розроблено організаційно-технічний метод ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру шляхом осадження з атмосфери небезпечних газоподібних і дисперсних речовин. Розроблено математичну модель процесу локалізації та ліквідації штучно ініційованими опадами осередків природних та техногенних катастроф з інтенсивним горінням. Розроблено організаційно-технічний метод ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру шляхом локалізації осередків інтенсивного горіння. Виконано перевірку достовірності розроблених математичних моделей та організаційно-технічних методів. Запропоновано варіанти впровадження розроблених методів ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, що призводять до викиду в атмосферу небезпечних речовин.

Шифр НБУВ: РА442714

1.Ц.1900. Основи виживання екіпажу і пасажирів після виникнення аварійної ситуації та покидання судна / Н. С. Урум, С. Б. Майданевич, В. М. Іваненко, О. В. Бажак // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 1. — С. 66-71. — Бібліогр.: 36 назв. — укр.

У разі загрози судну загибеллю воно залишається екіпажем та пасажирами за сигналом шлюпкової тривоги, яку особисто оголошує капітан. Приймаючи рішення про залишення судна, капітан повинен врятувати людей і вантаж, що перебувають на судні. Першорядним завданням, непорівнянним з порятунком майна, є порятунок людей. Вид аварії, умови і динаміка її розвитку, наявність на судні рятувальних засобів визначають спосіб порятунку людей. Розглянуто підготовку екіпажу та пасажирів до залишення судна. Висвітлено заходи, що сприяють збереженню життя людей, котрі залишили судно, що гине. Розглядаються прийоми особистого виживання у різних умовах; надаються практичні поради щодо правильного поведіння на рятувальному плоті або у шлюпці; експлуатації обладнання рятувальних засобів, оскільки опинившись у надзвичайній ситуації, більшість потерпілих не здатні до адекватних, доцільних дій. Їх стан можна оцінити як приголомшливий, істеричний, сильно збуджений,

психологічний або фізіологічний стрес, безладні дії, або, навпаки, загальмованість, пригніченість, байдужість, повна нездатність до дій. Підкреслено, що всі особи, які перебувають у рятувальному засобі (шлюпці, плоту), підпорядковуються командиром цього рятувального засобу, який відповідає за моральний та фізичний стан тих, хто рятується, оскільки через певний проміжок часу переважна більшість людей адаптується до нових умов і підключається до боротьби за збереження життя та здоров'я. Операції з рятування людей з судна, що гине, могли б проходити значно ефективніше, якби рятувальники діяли досить активно. Акцентовано увагу на тому, що в реальних умовах обстановки постраждали часто знаходяться в абсолютно безпорадному стані, виснажені фізично і морально, пригнічені стресом. Розглянуто основи виживання на морі у разі аварії судна, організації життя на рятувальному засобі. Підкреслено особливу роль лідера групи.

Шифр НБУВ: Ж70455

1.Ц.1901. Building a model and an algorithm for modeling the movement of people carrying goods when they are evacuated from premises / O. Pankratov, V. Komyak, K. T. oglu Kyazimov, Vl. Komyak, O. Tarasenko, O. Antoshkin, I. Mishcheriakov, M. Dolhodush // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 3/4. — С. 43-50. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Evacuation is often the only way to save a person who is in a life-threatening situation. At present, evacuation software is used to simulate the movement of human flows, which does not always reflect the real processes of their movement. Therefore, it is a relevant task to build models for modeling the movement of human flows for different types of emergencies, different categories of human movement, and various spatial forms of their representation. Such a task arises when evacuating people from premises for various functional purposes. During evacuation, people often carry some goods. When people move carrying some goods, their horizontal projection takes a more complex shape than an ellipse or circle considered in earlier studies. Moreover, in practice, there is often a task to model the movement of people taking into consideration the maximum permissible distances between them. This paper reports the new quasi-phi functions of interaction between the ellipse and rectangle accounting for the maximum allowable distances between them. The proposed mathematical apparatus has made it possible to formalize the interaction between objects, thereby enabling the construction of a well-substantiated mathematical model, as well as the methods and algorithms for modeling the movement of people carrying some goods. The possibility to simulate the movement of people with certain objects has shown taking into consideration the maximum permissible distances between them. A test example of the movement of people along four corridors was simulated, in each of which there were 28 people subsequently merging into one flow. Given the uniform distribution of three types of cargo: «backpacks», «suitcases», and «bags on wheels», the movement slowed down by about 4 %. When half of the evacuees had «bags on wheels» that can move away from people at arm's length, the slowdown was about 6 %.

Шифр НБУВ: Ж24320

1.Ц.1902. Development of a systematic approach and mathematical support for the evacuation process / Y. Amirgaliyev, A. Kalizhanova, A. Kozbakova, Z. Aitkulov, A. Astanayeva // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 3/4. — С. 31-42. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

In modern conditions, due to the vastness of the territory of Kazakhstan, with a certain probability, natural disasters such as earthquakes, floods, avalanches, as well as accidents, destruction of buildings, epidemics, release of chemical toxic substances at industrial enterprises, fires in educational and medical institutions are possible, which justifies the relevance of modern methods and technologies for solving the problem of evacuation. The peculiarity of this work lies in the formation of an integrated approach for organizing the evacuation process both in peacetime as training for the event of an emergency situation (emergency), and in the event of the emergency itself. A conceptual diagram of an evacuation system is proposed that uses heterogeneous sources for receiving and transmitting information about the onset of an emergency. The input and output sources for receiving and transmitting information about the number of people in the building are determined. The main purpose of the system is to form an operational real-time evacuation plan. This work is the result of a phased implementation of an integrated evacuation system, which consists in building a mathematical model and a method for solving the problem of maximum flow in the network. A mathematical model has been developed for the optimal flow distribution along the Grindshields network with the analysis of the flow formation and the characteristics of people's motion in enclosed spaces. A game-theoretic approach and mathematical methods of the theory of hydraulic networks for finding an equilibrium state in flow-distribution networks have been developed. An algorithm for solving the evacuation problem using the graph approach is proposed.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 1.У.292

1.Ч.1903. Єврейська культура в Україні (друга пол. XIX — перша пол. XX ст.): музейні колекції та театральне мистецтво: доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф. (Львів, 19—20 квіт. 2018 р.) / ред.: Р. Лаврентій; пер.: М. Йосифович, У. Рой; Львівський національний університет імені Івана Франка, Львівський історичний музей, Австрійська служба академічних обмінів, представництво у Львові, Всеукраїнський єврейський благодійний фонд «Хасед-Ар'є». — Львів: Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. — 254, [38] с.: іл., фот. — укр.

Вміщено доповіді та повідомлення, з якими на конференції виступили відомі українські, польські та австрійські мистецтвознавці, що дбають про збереження, вивчення та популяризацію єврейської мистецької спадщини як невід'ємної частини багатонаціональної культури України. У текстах секції «Театральне мистецтво» розглянуто питання зародження і діяльності єврейського національного театру на українських теренах, його найвищих мистецьких досягнень у культурних осередках — Львові, Чернівцях, Києві, Харкові. У матеріалах секції «Музейні колекції» представлено найважливіші пам'ятки юдаїки із фондів українських музеїв, осмислено історію формування та специфіку цих колекцій.

Шифр НБУВ: ВС70680

1.Ч.1904. I Всеукраїнський форум молодих вчених «Наука весна 2021. Культура і мистецтво в сучасному світі»: зб. матеріалів форуму / Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України, Київський національний університет культури і мистецтв, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. — Київ: Видавничий центр КНУКІМ, 2021. — 101 с.: кольор. іл., рис. — укр.

Досліджено актуальні проблеми культурно-мистецької освіти у викликах часу. Проаналізовано синергію ароматерапії та хореографії як ефективний естетичний спосіб відновлення організму. Розглянуто культурні практики як інноваційні методи розвитку культури читання. Охарактеризовано сучасний стан та перспективи розвитку сучасної молодіжної науки у сфері культури і мистецтва. Висвітлено теоретичні підходи до вивчення сучасної аудіовізуальної культури. Препрезентовано наукові погляди на терміносистему понять мімезис і поїєсис та їх вплив на формування предметного середовища в Україні. Увагу приділено сучасним тенденціям та перспективам розвитку цифрових технологій в експозиційному середовищі музею. Розглянуто наукові здобутки молодих вчених та їх представлення в міжнародному просторі.

Шифр НБУВ: СО38887

1.Ч.1905. Індустріальна спадщина в сучасних парадигмах інформаційного суспільства / С. І. Дичковський // Укр. культурологія: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 180-190. — Бібліогр.: 39 назв. — укр.

Розглянуто питання занепаду традиційних промислових територій та актуалізації змін підходів до збереження різних категорій спадщини, серед яких індустріальні пам'ятки, що стали уособленням культурної ідентичності старо-промислових регіонів. Матеріальна культура індустріальної епохи в умовах бурхливого розвитку інформаційного суспільства розглядається як історичний ресурс, що потребував збереження та повторного використання, та як новий напрямок розвитку туристичної індустрії.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.1906. Когнітивний-креативний потенціал української культури: історія і майбутнє / М. М. Бровко // Укр. культурологія: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 84-89. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проаналізовано українську культуру в контексті таких сутнісних її параметрів, як когнітивність та креативність. Виявлено змістовні характеристики вказаних понять з позицій визначення структурних імперативів явищ інноваційного порядку в еволюційному вимірі української культури, що є актуальним для сьогодення. Акцентовано увагу на феномені української мови як культуротворчої сили, здатної активно впливати на всю українську культуру, виконувати формотворчу, націєтворчу функцію. Аргументовано, що мистецтву, сфері художньої діяльності найбільшою мірою притаманна властивість активно сприяти універсальному розвитку творчого потенціалу людини, її творчих здібностей, що є фундаментом для найрізноманітніших предметно-практичних видів діяльності людини. В цьому аспекті українське мистецтво як одна з форм української культури, а якщо висловлюватись більш конкретно і точно, українська література і публіцистика ставили такі «позаестетичні» цілі й завдання і

прагнули до такого їх практичного втілення, котрі виходили на проблеми національної самосвідомості, національної ідеї, де загальнолюдські ціннісно-значимі питання сенсу буття української нації, її культури набували кардинального значення. Креативність української культури сьогодні органічно поєднується з етнокультурним розвитком, накопиченням культурно-історичного досвіду, подальшим розгортанням форм соціального буття. Досвід відіграє особливо важливу роль, оскільки у його структурі зосереджуються певні знання, навички, вміння, що переходять як певна традиція від одного покоління людей до іншого, відбувається збагачення феноменів культури в найрізноманітніших її виявах — науці, мистецтві, моралі, релігії тощо.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.1907. Компаративні дослідження австрійсько-українських літературних, мовних та культурних контактів. Т. 7. Матеріали Міжнародного форуму «V Дні Австрії у Дрогобичі» (23 — 30 квітня 2017 р.) / ред.: Я. М. Лопушанський, О. А. Радченко; «Дні Австрії у Дрогобичі», Міжнародний форум. — Дрогобич: Посвіт, 2018. — 379, [25] с.: іл., табл. — укр.

Представлено збірник, том 7 матеріалів Міжнародного форуму, які присвячено висвітленню актуальних проблем історії австрійсько-українських літературних взаємин, мовних контактів і типологічних паралелей культурного та історичного розвитку двох народів у європейському контексті.

Шифр НБУВ: В355910/7

1.Ч.1908. Конструювання регіонального простору Східної Галичини: культурно-мистецька практика / Ю. Майхрович // Укр. культурологія: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 156-162. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто процес творення регіональної самобутності в локальному просторі Східної Галичини. Зокрема, на прикладі культури Покуття, Гуцульщини та Бойківщини висвітлено їх внутрішню диференціацію в межах одного регіону та особливості ідентичності кожного з місцевих ареалів. Особлива увага приділяється проникненню фольклору, обрядів, та побутового життя Східної Галичини в традиційні види мистецтва та сучасну популярну вітчизняну культуру. Наведено приклади літературних творів, вистав, кінофільмів, анімацій, музичних творів, які тією чи іншою мірою репрезентують вербальні особливості, жанрові ознаки та традиційні елементи народної західноукраїнської ідентичності.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.1909. Контркультура в контексті проблеми соціальної відповідальності людини до природи / Т. В. Мерщій // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 85-89. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено контркультуру в контексті проблеми соціальної відповідальності людства перед природою. Глобалізаційні процеси культурно-цивілізаційного розвитку супроводжуються суперечностями, на фоні яких і функціонує масовий інтернаціональний соціокультурний феномен — контркультура. Культурно-цивілізаційний розвиток суспільства створює умови для формування та появи нових тенденцій у функціонуванні контркультури. Виникає значна кількість різноманітних угруповань, що базуються на різних системах цінностей, які обстоюють різні, часто абсолютно протилежні, погляди. Проте спільним є представлення контркультури як екологічної модальності культури, спрямованої на коеволюційну модернізацію сучасної цивілізації. Контркультуру можливо розглядати у вигляді діалектичного механізму культурних новацій, що стимулюють історичний розвиток цивілізації. І це універсалістське розуміння контркультури розкриває її філософський сенс і визначає її культурологічний зміст, про що й ідеться в роботі.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філософ. Культур.

1.Ч.1910. Концепт і концептуалізація: методологія дослідження культури й релігії / Л. Г. Конотоп // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 11-14. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Розглянуто філософське осмислення співвідношення культури і релігії, їх взаємодію в сучасному світі. Методологія дослідження взаємовідносин культури і релігії передбачає чіткі дефініції концептуалізації й концепту. В сучасному українському релігієзнавстві відсутні методологічні підходи щодо дослідження релігії, особливості її функціонування в соціумі. Виявлено базові ціннісні положення щодо культури в її історичному русі, а також розмаїття філософських і релігійних пошуків на різних етапах становлення людства. Концептуалізація являє собою процес

інтелектуального кодування ідей, у яких висвітлюється зміст розуміння культури в конкретній мовній сфері. Концепт є результатом індивідуального і колективного пізнання. Концепт містить у собі, по-перше, зміст, які є належними до реальності, а по-друге, він відкриває можливості для пошуку та інтерпретації цих змістів. У такому плані неможливо надати концепту якогось універсального визначення. Концепт є таким, який усвідомлюється іншою людиною, якщо та ідея, що міститься в концепті, співвідноситься з досвідом конкретної людини. Висновком є те, що в ХХІ ст. будь-які «осучаснення» християнства призводять до домінування нетрадиційних релігійних течій і рухів.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.4.1911. Культура як спосіб взаємозв'язку суспільства з природою / І. Скиба // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 105-110. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проведено дослідження специфіки культури як способу взаємозв'язку суспільства з природою. Автор ґрунтується на позиції, що дослідження суті культури невідворотно стикається з антинормативністю, тобто суперечністю між двома судженнями, які визнаються як вірні. З одного боку, культура є надприродною, позабіологічною, її неможливо звести лише до природного. З іншого боку, культуру, окрім як із природного, більше ні з чого побудувати. У такий спосіб, створюється враження про одночасну єдність та відмінність культурного й природного. Даний ракурс дослідження передбачає у перспективі необхідність врахування обох точок зору. Це веде до визнання паритетності, а не пріоритетності в розумінні стратегії розвитку культури та природи. Ключ до вирішення даного питання, на думку автора, лежить в антипропологічній площині, оскільки саме людина активно впливає на взаємодію культури і природи, об'єднуючи обидві ці системи.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.4.1912. «Культурний продукт» у контексті культурної діяльності / Т. І. Гаєвська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 127-133. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Сучасні процеси глобалізації виявляються у трансформації суспільства з традиційними поглядами у повноцінне суспільство споживання сучасного типу. Культурне виробництво і споживання все частіше вписуються у промислову межу, а споживані культурні блага розглядаються як товари. Культурний продукт може бути створений і в культурі, і в мистецтві, і в науці. Методологія передбачає тісний взаємозв'язок економічного і культурологічного підходів: економіка виявляє себе в культурі, а культура в економіці. При розгляді існуючого різноманіття концепцій в дослідженні культурного продукту виявляється проблема, яка полягає в тому, що залишається поза увагою його сутнісні властивості, не аналізується і сам процес власне виробництва. Причина недостатності — надзвичайна різноманітність культурних продуктів, їх постійна зміна, тимчасовість існування.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.4.1913. Культуротворча діяльність О. С. Сокальського / І. В. Черняк // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 63-69. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Розкрито діяльність О. С. Сокальського у розбудову мережі закладів вищої та середньої спеціальної культурно-мистецької освіти в Україні. Визначено внесок у підготовку кадрів для установ культури й мистецтва, організацію навчального процесу, відкриття нових закладів освіти, вирішення проблем із приміщеннями для навчання й проживання студентів, кадрове забезпечення освітніх установ, залучення до навчання талановитої молоді, забезпечення їх навчальною та методичною літературою. Проаналізовано погляди вченого на подальший розвиток культурно-мистецької галузі України. Розкрито основні напрями культуротворчої діяльності О. С. Сокальського.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.4.1914. Метафізика культури: від онтології до технології, від реальності до віртуальності: монографія / О. Д. Яценко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. — 352 с. — Бібліогр.: с. 322-351. — укр.

Висвітлено універсальні культури перед викликами сучасності, класичні підстави суті культури, її соціальність та історію. Описано онтологію античної культури, космологічні концепції Блага, конкурентність дискурсивних практик, трансцендентальні засади пайдеї. Представлено Середньовіччя та Ренесанс, метафізику волі, соборність вірян та персоналізацію Духа, обґрунтування методу класичної парадигми метафізики в рефлексії культури. Викладено плюралізм неklasичних інтерпретацій культури з точки зору цивілізації та метафізики цінності, семантики та телеології людського буття. Увагу приділено феноменології та онтології культури: Е. Гуссерль та М. Гайдеггер. Розглянуто постмодернізм як описативні практики рефлексії культури. Репрезентовано реальність віртуального, проблему статусу, локусу та культури. Наголошено на метафізичній проблемі простору та часу: віртуальності символічного та дисперсності сушого, проблемі суб'єктивності та соціальності у вимірах віртуального.

Видокремлено інформаційну культуру та нові стратегії виживання. Визнано протиріччя як інструмент рефлексії культури. Значено, що визначальну, показову роль у процесі консолідації та інтеграції культури протягом тисячоліть відігравала філософія як специфічна галузь інтелектуального та універсального світорозуміння людини. Зауважено, що філософія — це процес самосвідомості (рефлексії) культури, а весь масив накопичених людством духовних надбань, знань, відомостей, фактів, способів організації суспільних відносин та технологій виробництва, специфіка комунікації, зберігання та трансляція цієї інформації — все це і складає суть культури.

Шифр НБУВ: ВА865997

1.4.1915. Методика викладання культурологічних дисциплін: [навч.-метод. посіб. для студентів спец. 034 «Культурологія»] / уклад.: А. І. Литвиненко; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава: Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2020. — 199 с.: іл. — укр.

Завдання навчально-методичного посібника — допомогти майбутнім культурологам набуті професійних компетенцій для здійснення ефективної фахової діяльності. У посібнику охарактеризовано традиційні прийоми, форми і методи навчання, а також сучасні інформаційні технології викладання художньої культури та мистецтва у закладах шкільної та позашкільної освіти. Видання містить лекційний матеріал, методичні рекомендації з виконання практичних занять і самостійної роботи, тестові завдання, словник і додатки. Рекомендовано для здобувачів вищої освіти педагогічних навчальних закладів, учителів загальноосвітніх шкіл, вихователів дошкільних і позашкільних установ, керівників гуртків естетичного профілю, працівників сфери дозвілля.

Шифр НБУВ: ВС70561

1.4.1916. Нематеріальна культурна спадщина як сучасний туристичний ресурс: досвід, практики, інновації. IV Міжнародна науково-практична конференція-фестиваль, 20 — 21 травня 2021 року: зб. наук. тез / Асоціація європейських фестивалів EFFE AWARD «Європа підтримує фестивалі — фестивалі підтримують Європу»; Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Київський національний університет культури і мистецтва, Київський університет культури, Центр розвитку «Демократія через культуру», Київський національний університет культури і мистецтва, Європейський інститут подальшої освіти, Wyisza szkoła turystyki i językuw obcych w Warszawie, Національний університет архітектури і будівництва Вірменії, Національний музей народної архітектури та побуту України, Благодійна організація «Благодійний фонд родини Демкур». — Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2021. — 424 с.: табл., рис. — укр.

Досліджено активні глобалізаційні процеси, які спонукають до охорони елементів нематеріальної культурної спадщини — проявів традиційної живої культури — актуалізують необхідність напрацювання ефективних методів їх збереження, відтворення, популяризації як туристичного ресурсу в умовах сталого розвитку. Цим процесам сприяє проведення культурних заходів, науково-практичних конференцій, фестивалів та підготовка наукових та науково-популярних видань з питань нематеріальної культурної спадщини. Нині у світі відбувається формування єдиного культурного простору, утвореного з величезної кількості національних культур. Регіони України мають лише їм притаманні автентичні особливості та культурні традиції. Але склалася ситуація, що ці традиції зовсім не відомі у світовому масштабі через відсутність українських об'єктів у Всесвітніх списках культурної спадщини, якими опікується ЮНЕСКО і які є відомими туристичними центрами Європи та Світу. Це сталося через відсутність комунікації між майстрами народного мистецтва (які створюють художні твори), музейниками (які зберігають ці твори), вищими навчальними закладами (які готують фахівців відповідних спеціальностей, зокрема менеджерів міжнародного туризму, фольклористів, культурологів), ЗМІ (які інформують громадськість про унікальність культурної спадщини). Здійснено комплексний науковий огляд сучасного стану елементів нематеріальної культурної спадщини як національного туристичного ресурсу в Україні та за кордоном із залученням зусиль науковців, аспірантів, студентів України та зарубіжних країн, які досліджують актуальні проблеми туристичної галузі, культурології, філософії, фольклористики, мистецтвознавства, музеєзнавства, педагогіки, психології та економіки, фольклорних колективів та майстрів народної творчості.

Шифр НБУВ: СО38870

1.4.1917. Ностальгія як чинник поширення культурних продуктів / Т. В. Григорчук, О. М. Тадля // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 270-276. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Висвітлено суть ностальгії як феномена, що налаштовує свідомість людини до повернення в середовище особисто чи опосередковано пережитих емоцій з минулого. Проведено класифікацію ностальгії та проаналізовано особливості проявів окремих її видів у межах вікової 55 — 65-річної цільової аудиторії. Представлено рівні ностальгії як чинники, що можуть сформувати

передумови для розробки суб'єктами культурних індустрій запитаних культурних продуктів, а в наслідку широкої їх популярності та поширення в середовищах наявних і потенційних цільових аудиторій.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.4.1918. Пам'ятки культури польської спільноти в Україні: практи. онлайн-конф. з міжнар. участю, м. Кам'янець-Подільський, 27 трав. 2021 р. / ред.: В. В. Фенцур, О. Б. Комарницький, Л. Й. Рудюк, В. В. Пагор, С. М. Шпаковський; «Кам'янець», національний історико-архітектурний заповідник, Хмельницький обласний науково-методичний центр культури і мистецтв, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Національна спілка краєзнавців України, Національна спілка краєзнавців України, «Centrum Polsko-Ukrainskie», fundacja. — Кам'янець-Подільський: Друкарня «Ру-та», 2021. — 135 с.: рис., іл. — укр.

Розміщено наукові праці, присвячені проблемам і перспективам збереження пам'яток культури польської спільноти в Україні. Комплексно, системно та хронологічно розглянуто українську історико-мистецьку спадщину в контексті генези європейської культури та висвітлено у своєму стилістичному, конфесійному та регіональному розмаїтті. Підняте питання дослідження, реставрації, збереження та популяризації об'єктів архітектури, скульптури, живопису, графіки тощо у матеріалах конференції на рівні сучасної соціально-культурної проблематики. Окреслено виключно вагомість проаналізованих пам'яток науки та мистецтва для сучасного краєзнавства, мистецтвознавства, реставраційної справи, туристичної галузі. Оpubліковано матеріали, які призначено для фахових істориків, мистецтвознавців, реставраторів, працівників музеїв і заповідників, студентів художніх спеціальностей та широкого кола поціновувачів української історико-культурної спадщини.

Шифр НБУВ: СО38862

1.4.1919. Перспективи популяризації історичної спадщини та культурного туризму в Україні: досвід європейських країн: тези доп. міжнар. студент. наук.-практ. конф. (Львів, 11 — 12 трав. 2023 р.) / Національний університет «Львівська політехніка», Карлів університет, Університет Бельсько-Бяла, Хайльбронський університет, Університет Бітліс Ерен, Естонський університет підприємництва Майнор. — Львів: Растр-7, 2023. — 117 с.: рис., табл. — укр.

У межах проведення конференції коло тематичних дискусійних напрямів було сформовано навколо розгляду актуальних проблем управління туристичним бізнесом в Україні на основі досвіду європейських країн. Тематика конференції охоплює такі напрями досліджень: «Сучасний стан та тенденції розвитку індустрії туризму в Україні та ЄС», «Співробітництво України та ЄС в галузі туризму», «Європейський досвід популяризації об'єктів культурної спадщини: історичний аспект», «Управління рекреаційними послугами у системі туристської індустрії», «Вплив російсько-української війни на розвиток індустрії туризму в Європі». Видання призначено для науковців, викладачів, фахівців організацій індустрії туризму та культури, представників органів влади, причетних до питань управління туристичним бізнесом в Україні, студентів.

Шифр НБУВ: ВА865282

1.4.1920. Петро Слободянюк (до 75-річчя від дня народження): біобібліогр. покажч. / ред.: В. В. Маковська; уклад.: О. М. Шейн; Хмельницька обласна державна адміністрація, Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека, Національна спілка краєзнавців України. — Хмельницький: Стрихар А. М., 2023. — 80, [8] с.: іл., фот. — (Серія «Видатні особистості Хмельниччини»). — укр.

Слободянюк Петро Якович — культуролог, режисер, диригент, архівіст, педагог, громадський діяч, заслужений працівник культури України, кандидат історичних наук, професор, академік ВГО «Українська Технологічна Академія». Обіймав посади начальника Хмельницького міського та обласного управління культури, директора Державного архіву Хмельницької обл., доцента Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Член національних спілок журналістів, архівістів, краєзнавців, театральних діячів. Наведено хронологію основних дат життя та діяльності П. Я. Слободянюка. Перераховано авторські дослідження, опубліковані у збірниках наукових праць та матеріалах конференцій (в т. ч. у співавторстві) та публікації у періодичних виданнях.

Шифр НБУВ: ВА865465

1.4.1921. Постаць митця в організаційно-функціональній системі культурної дипломатії України / О. В. Ліфінцева // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 149-156. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Розвиток технологій і засобів масової інформації, публік-рілейшнз і маніпулювання суспільною свідомістю перетворили «м'яку силу» в ефективне знаряддя досягнення зовнішньополітичних інтересів. Особливого значення набули інструменти інформаційно-культурного впливу на зарубіжну аудиторію, зокрема — публічна та культурна дипломатія. З 2015 р. в Україні

вжито заходів зі створення інфраструктури культурної дипломатії шляхом запровадження профільних підрозділів МЗС, підконтрольного йому Українського інституту, пожвавлення взаємодії державних структур із самодіяльними мистецько-культурними об'єднаннями. Створено відповідне концептуальне й організаційно-правове поле культурної діяльності за кордоном. Це відкриває широкі можливості для використання митців безпосередньо у структурах культурної дипломатії. Виявлено доцільним запровадження поглибленої підготовки спеціалістів із менеджменту соціокультурної діяльності до роботи в апараті культурної дипломатії та афільованих із нею творчих об'єднаннях.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.4.1922. Проблеми збереження культурної спадщини: зарубіжний та український досвід / І. Крупа, Г. Вишневська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 227-232. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Збереження об'єктів культурної спадщини за сучасних умов є однією з ключових науково-теоретичних і практичних проблем, що виносяться на обговорення наукових конференцій та громадських дискусій. Роботу присвячено вивченню зарубіжного та вітчизняного досвіду щодо збереження культурної спадщини, ролі культурного потенціалу у розвитку туристичної діяльності. Досвід використання в туризмі історико-культурної спадщини таких провідних країн світу, як Великобританія, США та Канада, показує, що ефективне залучення пам'яток до сфери туризму можливе лише за наявності добре розвинутої туристичної індустрії, яка враховувала б взаємовпливи процесів пожвавлення туристичного бізнесу та стану збереження пам'яток.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.4.1923. Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів різнонаціональних культурних традицій: колект. монографія / І. Юдкін-Ріпун, Т. Журавльова, Н. Томозова, О. Найден, О. Зінч, Є. Коваленко, Г. Липова; ред.: Г. А. Скрипник, І. Юдкін-Ріпун, О. Немкович, О. Найден; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2019. — 590 с. — Бібліогр.: с. 571-590. — укр.

Монографію присвячено синтезу різномірного матеріалу в цілісному художньому тексті, зокрема вербального та візуального. Розроблено театральну модель синтезу, де визначальну роль відіграє інтерпретація, у якій розрізняються герменевтичний та евристичний різновиди. Цей підхід виявляється ефективним для дослідження крос-культурних взаємних традицій, відмінних за національним та історичним походженням.

Шифр НБУВ: ВА866400

1.4.1924. Синкретична єдність соціальної та екологічної відповідальності в традиційній культурі / О. А. Матюхіна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 80-85. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

З філософсько-культурологічних позицій розглянуто особливості розуміння такої етичної категорії як відповідальність, у традиційній культурі. Підкреслено її всеосяжний характер, синкретичну єдність відповідальності соціальної та екологічної. Підкреслено, що дослідження та використання надбань традиційної культури є необхідною умовою утвердження відповідальності як базової цінності сучасного суспільства, що передбачає концепція сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.4.1925. Суперечливість положень «технофобії» та «технофілії» у дзеркалі культурологічної думки / Т. І. Совгира // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 69-75. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Виявлено підходи до з'ясування поняття «технології», які побудують у культурознавчій, мистецтвознавчій та філософській літературі цієї тематики. Досліджено рівень наукової розробки понять «технофілії», «технофобії», «детермінізму», з'ясовано вплив технічного прогресу на становлення мистецтва й культури загалом. Застосовано загальнонаукові та конкретно наукові методи: аналітичний — при розгляді філософської, мистецтвознавчої, культурологічної літератури з теми дослідження; історичний — у простеженні еволюції проникнення технології в культурно-мистецьку практику, концептуальний — при аналізі поняття «технології» та з'ясуванні основних розглянутих концепцій; порівняльно-типологічний — для виявлення рис відмінності технофобії та технофілії як протилежних за змістом концепцій.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.4.1926. Фаховий коледж культури та мистецтв і проблеми функціонування галузі / В. Г. Виткалов, В. В. Кукліська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 133-138. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Виявлено специфіку функціонування фахового коледжу культури і мистецтв у системі спеціальної освіти в сучасних умовах, зокрема його нової спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності». Ефективність випускників та система організації навчального процесу у даному матеріалі корелюється з інформацією Приймальної комісії ЗВО III — IV рівнів

акредитації. Наголошено на кореляційній залежності фахової освіти з потребами практики. Ефективності діяльності мережі цих закладів можна досягти, на думку авторів, лише за умови вивчення потреб практики і узгодження навчальних планів даних коледжів із системою організації навчального процесу у ЗВО.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.1927. Фестивалі: технології полікультурного конструювання / Л. Д. Бабушка // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 175-180. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено феномен фестивалів як неklasичної моделі сьогочасної святкової культури. Враховуючи досвід концептуалізації свята, увага акцентується на категоризації та диференціації основних смислових елементів і дискурсів, а саме, фестивалів як процесу тотального освятування дійсності, що технологізується, прагматизується, перетворюється на гіперфестивну реальність комунікативної поведінки, своєрідне одивнення дійсності. Виявлено, що виникає гіперфестивна реальність, яка конструюється надлишковістю художніх та технічних засобів і прийомів, технік візуалізацій, ідеологій, політик, що формуються у віртуальній, гібридно-презентаційній моделях інформації. Узагальнено, що стратегія апропріації свята та трансформації його в бік фестивалів відбувалася шляхом залучення запозичених культурних індустрій як схвальних практик, які в глобалізаційній моделі (як домінуючій) здатні використовуватися поза межами власного культурного контексту.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.1928. Час та буття в смислових моделях традиційного Сходу та постмодерного Заходу / Н. Г. Мозгова, К. С. Гончаренко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 67-72. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розглянуто концепти «часу» та «буття» в різних культурних традиціях: східній та західній, між якими завжди існував та існує певний зазор (соціологічний, філософський, часовий) відповідно до якого, як східна так і західна людина живе в один час, але не перебуває в одній фазі соціального циклу. Показано, що східна культурна традиція щодо західної є певним «проектом», якого уже реалізовано, здійснено, доведено, витримано часом та осмислено, вкорінено в буття, у той час як західна культура лише підходить до нього як «нова перспектива». Точкою перетину для розуміння того, що традиційність Сходу є не кардинально відмінною, а, навпаки, близькою тому, що постулюється Заходом у його постмодерному варіанті є іраціональність з її плінністю, орієнтованістю на тимчасове, миттєве тощо, а відтак — обґрунтування цього є метою даною розвідки. У такий спосіб, у дослідженні зроблено спробу реалізувати головне завдання: уявити точки перетину традиційного Сходу та постмодерного Заходу та довести, що ці культури не є кардинально протилежними. Центральною проблемою дослідження є спроба аналізу тлумачення часу та буття в східній смисловій моделі та відповідно до цього обґрунтування співперетину даної проблематики в смисловій моделі постмодерної культури, в яку входить західна людина. Відповідно, розкриттю даної проблеми сприяє компаративний метод та вивірених методологій дослідження. Обґрунтуванню західних підходів до визначення часу та буття сприяють дослідження класиків філософської думки таких як: М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, Ж. Дельоз, а також ґрунтується на розвідках Т. А. Мозгової, яка є фахівцем та дослідницею японської філософії загалом, та, зокрема, розглядає час та буття в їх філософському змістовому та смислового наповненні у порівнянні із західними відповідниками. Запропоновано висновок, що східну культурну традицію та західну постмодерну не можна вважати кардинально протилежними, а більше того, навпаки, саме Постмодерн надає змогу побачити, на скільки вони є «далекими близькими».

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.Ч.1929. Philosophical knowledge in the historical research / O. Nечuhryn, S. Sinyakov, I. Skyba // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 15-20. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Філософські ідеї та принципи — це механізми зв'язку ідеологічних цінностей із предметно-методологічними засобами історичного дослідження. Водночас недостатньо дослідженням залишається питання про особливості та механізми соціокультурної, філософсько-світоглядної умовленості суспільно-гуманітарного комплексу наук загалом та історичного пізнання зокрема. Мета та завдання полягають у з'ясуванні специфіки впливу філософських ідей, концепцій та принципів на концептуальну побудову, методологію категоріального апарату та предметну галузь історичної науки. Цей напрямок аналізу надає можливість по-новому поглянути на структуру та організацію історичного дослідження, розкрити шляхи та можливості вивчення регуляторів і стимулів пізнавальної діяльності історика, умов вибору та переваги теоретико-методологічних досліджень. Методологія дослідження включає синтез філософських, економічних, соціологічних та історичних концепцій. Предметом історичного пізнання стає культура як система життєвих орієнтацій людини, як реальний зміст свідомості індивіда. Перегляд проблем історичних досліджень надав можливість історикам проаналізувати нові істо-

ричні тексти, матеріали, що передбачають вивчення систем цінностей і культурних уявлень, властивих людям, які сформували ці структури. Важливість поставлених перед істориками нових завдань визначалася тим, що духовна сфера, менталітет, ідеї, закладені у свідомості людей їх культурою, є важливим чинником історичного розвитку. Стверджуючи залежність історичної науки, її категоріально-методологічного апарату від філософських концепцій, слід пам'ятати про відносну самостійність історичного пізнання. Дослівне дотримання того чи іншого з канонів будь-якої філософської системи неможливе для історичної науки. Висновки: ключове положення філософії в системі передбачуваного світоглядного пізнання пояснюється тим, що вона сама як теоретичний світогляд є таким розумінням універсального, яке, на відміну від історичного пізнання, поєднує онтологічні уявлення про історію з ціннісно-світоглядними орієнтаціями людства. Ідеологічні принципи та методологічні засади філософії є якісним аспектом і важливим теоретичним засобом історичного дослідження. Вони допомагають історика окреслити запропоновані рішення, а також осмислити результати та надати їм філософське тлумачення.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

Див. також: 1.С.46, 1.С.73, 1.Т.170, 1.Т.181, 1.Т.235, 1.Т.264, 1.Т.267, 1.Ч.2200, 1.Ш.2260

Наука. Науково-дослідна робота

1.Ч.1930. Еволюція економічного контексту положень окремих законів України у сфері науки та науково-технічної діяльності / О. П. Сомова // Наука та наукознавство. — 2020. — № 4. — С. 63-75. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Однією з важливих проблем законодавчого забезпечення науки в Україні є ефективність методів аналізу змістовності нормативно-правових актів. Мета роботи — визначення економічного контексту окремих законів України у сфері науки та науково-технічної діяльності за допомогою лінгвостатистичного підходу до аналізу законодавчих текстів шляхом виділення в них ключових економічних термінів. Для реалізації мети дослідження використано розширений алгоритм лінгвостатистичного визначення подвійного тематичного ядра законодавчого тексту, який охоплює переважну кількість економічних термінів, що містяться у законодавчих текстах. Для вирішення окремих завдань дослідження використовувалися наукознавчий, лінгвостатистичний, наукометричний та статистичний методи. Для визначення еволюції економічного контексту окремих законів України у сфері науки обрано базовий закон про науку України (три його редакції: «Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності» від 13.12.91 р., «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 22.12.98 р., «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.15 р.), а також Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. та його чинну редакцію від 05.12.2012 р. Еволюцію економічного контексту базового закону України про науку досліджено на вибірці 17 економічних термінів (програма, розробка, проект, фонд, кошти, пенсія, технологія, техніка, економічний, експертиза, інноваційний, підприємство, продукція, власність, бюджет, фінансування); Закону України «Про інноваційну діяльність» — на вибірці з 13 термінів (інноваційний, проект, кошти, бюджет, фінансово-кредитний, фінансовий, програма, комунальний, продукт, експертиза, продукція, податок, підприємство). В обох випадках частина термінів має не тільки загальноекономічний, а й науковий зміст. Зроблено висновок, що застосування лінгвостатистичних підходів для наукометричного аналізу законодавчих текстів надає змогу виділити основний та неосновний, або пріоритетний та непріоритетний (вторинний), тематичний контекст їх змістовності. Подібний підхід до аналізу законодавчих актів можна здійснювати в автоматичному режимі після написання відповідних програмних алгоритмів, що надасть можливість зменшити вплив людського чинника при аналітичному розгляді законодавства. Цей метод буде дуже доречним тоді, коли закон знаходиться на етапі законопроекту, між першим і другим читанням: автоматизований лінгвостатистичний підхід надасть змогу швидко побачити, як змінюється основна тематична спрямованість закону після внесення поправок, і надасть можливість значно скоротити час ухвалення закону.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.Ч.1931. Лауреати Державної премії України в галузі науки і техніки: Хмельницька область: біобібліогр. покажч. / ред.: В. В. Маковська, Т. А. Шмаль; уклад.: О. М. Шейн; Хмельницька обласна державна адміністрація, Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека. — Хмельницький: Стрихар А. М., 2022. — 95 с.: іл., фот. — (Серія «Видатні особистості Хмельниччини»). — Бібліогр.: с. 86-90. — укр.

Представлено лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки в Хмельницькій обл. Серед них — 63 особистості, які пов'язані з Хмельниччиною — науковці, письменники, освітяни, лікарі, історики, господарники. Представлено громадськості

грані талантів та успіхів наших земляків, відзначених на державному рівні. Біобібліографічний показник складається з поданих в алфавітній послідовності інформаційних довідок про лауреатів. Кожну довідку доповнено бібліографічним списком праць діячів та матеріалів про них, розмішених у логічній послідовності. Світлина діячів взято з джерел, поданих у списку використаної літератури. Для зручності користування видання доповнює «Географічний показник». У показнику подано лише основні праці лауреатів та літературу про них.

Шифр НБУВ: ВА865464

1.4.1932. Матеріали науково-практичної конференції «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки та освіти» (25 — 26 червня 2021 р.): [збірник]. — Київ: Молодий вчений, 2021. — 99 с.: рис. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Розглянуто загальні питання архітектури, географічних наук, державного управління, історичних, технічних, філософських наук. Наведено теоретико-методологічні засади сфери планування інтегрованого розвитку громад в сучасних умовах розвитку самоврядних спільнот. Визначено стратегію реформування та переорієнтації системи науки в Україні. Подано деякі аспекти розкриття соціокультурних проблем сучасного українського села. Зазначено сучасну українську національну ідею.

Шифр НБУВ: ВА865487

1.4.1933. Матеріали науково-практичної конференції «Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки» (28 — 29 травня 2021 р.): — Чернівці: Молодий вчений, 2021. — 211 с.: рис., табл. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Представлено матеріали науково-практичної конференції «Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки». Розглянуто загальні питання архітектури, ветеринарних наук, державного управління, історичних, технічних, філософських наук та інші.

Шифр НБУВ: ВА865601

1.4.1934. Наука і навчальний процес: матеріали XXI звіт. наук.-практ. конф., 16 квіт. 2021 р., м. Вінниця / ред.: Г. В. Давиденко, В. В. Швед, Н. П. Лесніченко, В. В. Напійчук, Н. І. Костенко; «Україна», відкритий міжнародний університет розвитку людини. — Вінниця: ТВОРИ, 2021. — 215 с.: рис., табл. — укр.

Представлено матеріали XXI Звітної науково-практичної конференції, а також наукові публікації членів наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Вінницького інституту Університету «Україна». Розглянуто інноваційні процеси у освіті та соціально-педагогічній діяльності, досліджено захист прав і свобод громадян у світлі вимог Конституції України, висвітлено психологічні аспекти становлення особистості в навчально-виховному процесі: теорію, досвід, практику; приділено увагу фізичній та функціональній реабілітації осіб з інвалідністю.

Шифр НБУВ: ВА864209

1.4.1935. Наука, освіта, молодь: зб. матеріалів XVI Всеукр. наук. конф. студентів та молодих науковців, (Умань, 11 трав. 2023 р.) / голов. ред.: О. І. Безлюдний; заст. голов. ред.: Т. Л. Годованюк; ред.: О. Д. Балдинюк, О. В. Браславська, Т. В. Григоренко, А. С. Коваленко, Н. А. Коломієць, О. С. Мельник, О. М. Мельникова, І. Ю. Опацький, Т. М. Осадченко, І. М. Тягай, Л. А. Чвертко; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. — Умань: Візаві, 2023. — 413 с.: рис. — укр.

Розглянуто мовні новотвори в сьогоденні українців. Досліджено застосування інтерактивних технологій у фаховій підготовці студентів закладів професійно-технічної освіти. Визначено адресно-енергійний вплив на клітини імунної системи. Розглянуто використання англомовних Інтернет-ресурсів для вивчення англійської мови у початковій школі. Надано характеристику основних цінностей фізичної культури учнів початкової школи. Охарактеризовано соціально-психологічну реабілітацію молоді в сучасних умовах. Наведено вдосконалення обліку та контролю за власним капіталом публічних акціонерних товариств в сучасних умовах господарювання. Визначено теоретичну суть поняття «основні засоби». Наведено шляхи організації корекційно-логопедичного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання.

Шифр НБУВ: ВА865600

1.4.1936. Наукова ініціатива іноземних здобувачів вищої освіти та аспірантів: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти та молодих учених, 4 берез. 2021 р. / ред.: Г. І. Тохтар, В. М. Кудрявцев, Н. С. Моргунова; Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Казахський національний університет імені Аль-Фарабі. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 284 с.: табл. — укр.

Представлено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, у яких розглядаються актуальні питання мовної, культурної та соціально-психологічної адаптації іноземних мігрантів у культурно-освітньому середовищі України, характеризуються особливості національних освітніх систем різних країн світу. Проаналізовано певні особливості міжкультурних контактів в умовах поліетнічної аудиторії, висвітлено окремі аспекти взаємопроникнення різ-

них культур, деякі сучасні проблеми технічних дисциплін, а також економіки, психології та філософії.

Шифр НБУВ: ВА863940

1.4.1937. Наукова ініціатива іноземних студентів та аспірантів у світі інтеграції освіти і науки України у міжнародний освітній простір: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти та молодих вчених, 02 берез. 2023 р. / ред.: Я. С. Левченко, Н. С. Моргунова, І. Є. Семененко; Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Казахський національний університет імені Аль-Фарабі. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 311 с.: рис., табл. — укр.

Представлено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, у яких розглядаються актуальні питання гуманітарних, соціально-економічних і технічних наук, характеризуються особливості національних освітніх систем країн світу та різні аспекти навчання іноземних студентів у ЗВО України. Проаналізовано особливості міжкультурних контактів в умовах поліетнічної аудиторії. Висвітлено окремі аспекти взаємопроникнення різних культур, деякі сучасні проблеми технічних дисциплін, а також економіки, педагогіки, психології та філософії.

Шифр НБУВ: ВА865602

1.4.1938. Науковий образ світу. Інформаційний світ. Наука і непізнане: навч. посіб. / С. М. Єжов; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 143 с.: рис. — Бібліогр.: с. 142-143. — укр.

Розглянуто історію створення і розвитку сучасної науки, її основні риси і досягнення на прикладі фізики, хімії, біології, інформатики. Науковий образ світу є цілісною системою уявлень про загальні властивості та закономірності природи, що оточують людину. Ці уявлення народжувалися і розвивалися одночасно й паралельно з розвитком цивілізації. Наука є особливим раціональним способом пізнання світу, що оснований на емпіричній перевірці або математичному доказі. Тут наука постає у трьох іпостасях: соціального інституту, діяльності та системи знань. Науковий образ світу формується в суспільстві та спирається на досягнення природничих, суспільних і гуманітарних наук. Закони зумовлюють універсальність наукових знань, що забезпечує замкненість, внутрішню органічність науки. Водночас саме закони відокремлюють науку від культури.

Шифр НБУВ: ВА864388

1.4.1939. Роль електронного документообігу у процесі взаємодії територіальних громад та закладу вищої освіти / Н. С. Васиньова // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2021. — № 1. — С. 82-87. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Розглянуто питання упровадження електронного документообігу, обґрунтовано його роль у процесі взаємодії територіальних громад із закладами вищої освіти. Зазначено, що розбудова місцевого самоврядування потребує вирішення питання як щодо покращання взаємодії органів публічної влади із громадськістю, так і розвитку нового рівня взаємовідносин між територіальною громадою та закладами вищої освіти. Здійснено акцент на необхідності використання інтегрованих систем документообігу, що передбачає вилучення застарілих методів опрацювання інформації, організації документообігу, першочергово це стосується новостворених громад. Система електронного документообігу є одним із сучасних інструментів здійснення комунікації, забезпечення зворотного зв'язку, а також безпосередньо впливає на ефективність такого взаємозв'язку та підвищення якості спільної діяльності в сучасних умовах. Підкреслено, що упровадження ефективної системи електронного документообігу не лише спрощує роботу з документами, забезпечуючи ефективну управлінську діяльність, але і є основою у процесі налагодження взаємодії (взаємозв'язку) між територіальною громадою та закладом вищої освіти. Також зазначено, що електронний документообіг має антикорупційну спрямованість, що є не менш важливим аспектом. Виокремлено спільні проблемні питання, які пов'язані із диджиталізацією ділових процесів, зокрема упровадженням і функціонуванням електронного документообігу в територіальних громадах і закладах вищої освіти та окреслено можливі шляхи вирішення деструктивних проблем і труднощів процесу оцифрування документообігу. Підкреслено, що ідея електронного документообігу вже сьогодні створює сприятливі технологічні передумови для вдосконалення процесів роботи з документами, служби діловодства, підвищення якості управління, допомагає утворенню цілісної електронної системи документообігу та є основою взаємодії територіальної громади та закладу вищої освіти.

Шифр НБУВ: Ж23244:Держав. упр

1.4.1940. Identification and mechanisms for bridging the divide in different types of scientific communications / G. Ya. Shevchenko, V. S. Bilozubenko, O. A. Marchenko // Наука та наукознавство. — 2020. — № 4. — С. 44-62. — Бібліогр.: 43 назв. — англ.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що вільна циркуляція знань і доступ до них є найважливішою передумовою розвитку науки, що робить комунікацію визначальним елементом і «живою» соціальною тканиною науки. Наукові комунікації (НК) розглядаються не тільки як взаємодія всередині наукового співтовариства, а і як взаємодія науки з бізнесом, державою та

суспільством. Кожному типу НК можуть бути притаманні певні протиріччя, так звані комунікаційні розриви, які знижують їх ефективність. Мета дослідження — систематизувати та структурувати різноманітні типи та форми НК, які існують у соціальних відносинах, здійснити їх структурний аналіз, виявити та оцінити комунікативні розриви, пов'язані з такою типологією, та вказати механізми їх ефективного подолання. Джерелом інформації для дослідження є наукові праці провідних українських і зарубіжних вчених, результати емпіричних досліджень, включаючи звіти Стенфордського університету. Основним методологічним постулатом дослідження став гегелівський принцип сходження від абстрактного до конкретного, а також загальнонаукові методи пізнання (аналізу, синтезу, узагальнення, наукової дедукції та індукції). Робота має міждисциплінарний характер. Розглянуто чотири типи НК (за адресатами): Science-to-science (комунікації у науковому колі), Science-to-government (комунікації науки з державою), Science-to-business (комунікації науки з бізнесом) та Science-to-society (комунікації науки з суспільством). Запропоновано класифікацію НК, яка охоплює стандартні (усні та письмові), а також віртуальні (індивідуальні та масові) види НК. Характеристика основних видів НК надала можливість оцінити їх ступінь розвитку, встановити комунікаційні розриви і причини їх виникнення. Запропоновано механізми подолання цих комунікаційних розривів за видами НК (з визначенням розриву і способу його подолання). Особливу увагу приділено можливостям для розвитку НК, створюваним інформаційними технологіями. Зроблено висновки щодо необхідності формування єдиного комунікаційного простору для НК з використанням нових форм взаємодії, які породжуються віртуальними комунікаціями. Для наочності запропоновано модель спеціалізованого веб-сервісу, покликаного полегшити процес НК, показано її елементи (зокрема бази даних і базу знань) та організацію інформації для різних користувачів.

Шифр НБУВ: Ж14597

Загальні проблеми науки

1.Ч.1941. Етика науки як фактор її збереження і розвитку / О. С. Попович, С. О. Жабін, В. І. Кліменкова // Наука та наукознавство. — 2021. — № 3. — С. 39-49. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Дотримання в наукових колективах високих морально-етичних норм, вироблених багатьма поколіннями науковців, є одним із важливих факторів престижності професії дослідника, особливо в очах молоді. Виходячи з цього, а також враховуючи надзвичайну актуальність для української науки підвищення престижності професії вченого, при підготовці дослідження, спрямованого на пошук шляхів забезпечення зростання притоку молоді в наукові установи НАН України, в анкетному опитуванні було передбачено кілька запитань, які стосувалися наукової етики та її ролі у формуванні в наукових колективах середовища, привального для молоді. Робота містить результати опитування молодих учених НАН України щодо дотримання вимог наукової етики в установах, де вони працюють, проведеного шляхом анкетування онлайн в лютому — квітні 2021 р. Воно охоплювало 352 респондентів з 83 наукових установ НАН України, які входять до секцій фізико-технічних і математичних наук, суспільних і гуманітарних наук, хімічних і біологічних наук. Респондентам було запропоновано надати відповідь на чотири запитання щодо різних аспектів наукової етики: «Чи траплялись у Вашій установі випадки академічної недоброчесності?», «Чи доводилось Вам дописувати у співавторстві тих, хто не брав участі в дослідженнях?», «Чи доводиться Вам зустрічатися з випадками корупції у Вашій науковій установі?», «Чи знайомі Ви з Етичним кодексом вченого України?» Новизна одержаних результатів полягає в тому, що опитування охоплені лише молоді дослідники НАН України і передбачена можливість визначити конкретну установу, в якій вони працюють. Результати опитування свідчать, що такі негативні явища, як прояви академічної недоброчесності, дописування в число співавторів людей, які не брали участі в дослідженнях, і навіть випадки корупції не набули в НАН України такого ж значного поширення, як у суспільстві в цілому. Але такі поодинокі випадки все ж трапляються в інститутах усіх секцій і майже у всіх відділеннях НАН України. Відзначено, що поширення цієї «суспільної хвороби» в середовищі науковців несе в собі величезну небезпеку не тільки для самої науки (її ефективності та темпів розвитку), а й для суспільного прогресу в цілому і навіть для самого існування людства. Це вимагає активізації зусиль з очищення науки від скверни, в тому числі розроблення відповідних механізмів і нормативно-правових документів. З цією метою запропоновано більш активно скористатися схваленим Загальним зборами НАН України у 2009 р.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.Ч.1942. Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., [14 квіт. 2023 р.] / ред.: М. А. Кулиняк, Д. С. Чер-

няк; Київський національний університет технологій та дизайну. — Київ: КНУТД, 2023. — 207 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено найбільш актуальні питання та проблеми розвитку культурних і креативних індустрій, зокрема тенденції та перспективи розвитку в сучасному полікультурному середовищі, інноваційні технології у фізичній культурі і спорті. Розглянуто креативні практики в туризмі та індустрії гостинності, креативні культурні практики та питання формування економічної політики у сфері розвитку культурних і креативних індустрій. Звернено увагу на підвищення рівня розвитку моральних якостей здобувачів освіти засобами фізичної культури і спорту.

Шифр НБУВ: ВА864761

1.Ч.1943. Матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні технології в науці та освіті», 27 — 28 лютого 2020 р.: [зб. статей]. Ч. 1 / ред.: О. Рязанцев, Г. Татарченко, Г. Хорошун, Ш. Сато, А. Попілек-Масаяда, М. Дьомін, Г. Бойко, О. Суворін, О. Козьменко, А. Климаш; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Київський національний університет будівництва і архітектури, Фонд підтримки будівельної галузі, Університет Тохоку, Вроцлавський університет науки та технологій, Університет Хасану ІІ, Університет штату Канзас. — Северодонецьк, 2020. — 186 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено особливості розвитку мобільного житла у світовій архітектурній практиці. Висвітлено тенденції розвитку культурно-розважальних центрів в структурі великих міст. Досліджено принципи формування архітектури ділових комплексів в структурі найбільших міст. Розглянуто історичні закономірності формування міського простору. Проаналізовано проблеми формування кадрового складу на архітектурних факультетах ВНЗ в сучасних умовах. Досліджено фазовий склад неавтоклавних і автоклавних газобетонів, які містять феросиліційні як газотворувачі. Досліджено проблематику комплексної реконструкції міст України. Розглянуто особливості диспетчеризації програм у веб-додатках на базі Node.js. Вдосконалено пісочну систему локомотива для підвищення рівня безпеки руху та зниження аварійних ситуацій. Проаналізовано шляхи підвищення ефективності роботи гальмових пристроїв транспортних машин.

Шифр НБУВ: В359480/1

1.Ч.1944. Матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні технології в науці та освіті», 27 — 28 лютого 2020 р.: [зб. статей]. Ч. 2 / ред.: О. Рязанцев, Г. Татарченко, Г. Хорошун, Ш. Сато, А. Попілек-Масаяда, М. Дьомін, Г. Бойко, О. Суворін, О. Козьменко, А. Климаш; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Київський національний університет будівництва і архітектури, Фонд підтримки будівельної галузі, Університет Тохоку, Вроцлавський університет науки та технологій, Університет Хасану ІІ, Університет штату Канзас. — Северодонецьк, 2020. — 203 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто захист батарей статичних конденсаторів для насосних станцій. Досліджено формування багатослойних зносостійких покриттів за допомогою методу електрохромового легування. Висвітлено модель формування професійної компетентності майбутніх перекладачів із застосуванням Smart технологій. Проаналізовано розвиток емоційного інтелекту студентів засобами дисципліни «Іноземна мова» у контексті психологічних практик. Удосконалено особливості формування толерантності студентського суспільства у процесі спільного навчання зі слаборозумними студентами. Визначено рівень впливу шламонакопичувачів содового виробництва на стан навколишнього середовища. Досліджено трансестерифікацію рослинних олій нижчими аліфатичними спиртами за присутності оксидів металів. Удосконалено екологічний підхід до вирішення проблеми відходів в Україні. Висвітлено вплив числа циклів кавітації на детонаційну стійкість бензину з добавкою біоетанолу.

Шифр НБУВ: В359480/2

1.Ч.1945. Сучасні соціальні медіа як інструмент популяризації науки в умовах інформаційного суспільства / О. В. Живава, О. В. Вовченко, Н. С. Петренко // Наука та наукознавство. — 2020. — № 4. — С. 88-109. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Досліджено сучасні соціальні медіа як ефективний засіб популяризації наукових знань і дискусійного майданчика. Актуальність дослідження зумовлена зростанням наукового інтересу до глобального комунікативного простору, характерними особливостями якого є неформальна електронна комунікація і самоорганізація вчених, та до спілкування в соціальних мережах загалом. Мета дослідження — обґрунтування напрямів використання сучасних соціальних медіа для популяризації науки в інформаційному суспільстві. Об'єктами дослідження є соціальні мережі Facebook, Instagram та відеохостинг YouTube. Аналіз Facebook-сторінок та груп з популяризації науки проведено за 4 категоріями: сторінки сайтів, сторінки проєктів, сторінки спільнот, особисті сторінки вчених. Висвітлення науки в соціальній мережі Instagram проаналізовано за такими параметрами: назва сторінки (блогу), тематика, кількість підписників, кількість публікацій. Аналіз YouTube-платформи, який обмежується україномовними YouTube-каналами, охоплює 9 каналів за такими

параметрами, як тематика каналів, кількість підписників і переглядів, період існування каналу. Встановлено, що науково-популярні групи та сторінки в соціальних мережах Facebook та Instagram є ефективними засобами популяризації науки, одними з головних каналів комунікації вчених та пошуку однодумців, підтримання зворотного зв'язку з читачами, які надають можливість ученим суттєво підвищити доступність результатів своєї роботи для широкої громадськості та оперативно включити одержані дані в актуальний науковий контекст. Вони є зручним засобом для проведення опитувань і анкетувань, створення тематичних груп з метою обговорення певної проблеми, взаємодії між дослідниками з різних країн та обміну досвідом і розповсюдження результатів досліджень, запрошення бажаних для участі у різних наукових заходах. Встановлено, що YouTube-канали, які мають значну кількість підписників і переглядів, є дієвим способом популяризації науки і навчання. Зроблено висновок, що в умовах активного проникнення нових соціальних медіа в науку українським науково-дослідним установам, навчальним закладам, окремим дослідникам варто максимально використовувати цей інструментарій для забезпечення громадськості якісним науково-популярним контентом.

Шифр НБУВ: Ж14597

Історія науки

1.Ч.1946. Академік К. Г. Воблий як економіко-географ, історик та краєзнавець: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / М. В. Шевченко; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2019. — 20 с. — укр.

На підставі широкого кола джерел та літератури комплексно досліджено життя і діяльність академіка Костянтина Григоровича Воблого (1876 — 1947). Визначено чинники та етапи формування його світогляду. Висвітлено педагогічну діяльність ученого у Київському комерційному інституті та Університеті Св. Володимира. Проаналізовано науково-організаційну роботу К. Г. Воблого в Українській академії наук. Показано, як відбувалося формування під керівництвом академіка наукової школи. Введено до наукового обігу його епістолярну спадщину. Досліджено рукописні та опубліковані наукові праці вченого з питань економічної географії, економічної історії та краєзнавства.

Шифр НБУВ: РА442749

1.Ч.1947. В. І. Вернадський і Україна. Діяльність, оточення, зв'язки, пам'ять: довідник / ред.: В. Г. Кошечко, О. С. Онищенко, В. А. Вергунов, Л. А. Дубровіна, О. М. Пономаренко, А. І. Шаповал; упоряд.: С. М. Кіржаєв, К. Є. Новохатський, Л. М. Яременко; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, Ін-т архівознавства, 2023. — 488 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 415-424. — укр.

Видання продовжує реалізацію проекту «Володимир Іванович Вернадський і Україна», якого здійснено за співпраці Комісії НАН України з наукової спадщини академіка В. І. Вернадського та інших установ НАН України. Подано відомості щодо українських локацій, пов'язаних із життям, дослідженнями, науково-організаційною і викладацькою діяльністю першого президента УАН академіка В. І. Вернадського, підготовкою його наукових праць, подіями, у яких він брав участь чи стосовно яких висловлював своє ставлення, родинними зв'язками тощо. Представлено інформацію про коло осіб, які через український контент були знайомі або співпрацювали з видатним ученим.

Шифр НБУВ: ВС70776

1.Ч.1948. Василь Григорович Петрук: біобібліогр. покажч. до 65-річчя з дня народж. / уклад.: О. М. Немчук; Вінницький національний технічний університет. — Вінниця: ВНТУ, 2023. — 127, [1] с.: іл., кольор. іл. — (Серія «Вчені нашого університету»). — укр.

Вміщено матеріали про науково-педагогічну діяльність та біографію праць доктора технічних наук, професора, завідувача кафедри екології, хімії та технологій захисту довкілля Вінницького національного технічного університету, відмінника освіти України, заслуженого природоохоронця України, головного наукового співробітника, лауреата премії ім. Івана Богуна, членкореспондента Української технологічної академії, академіка Української академії економічної кібернетики, академіка Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності, академіка Академії екологічних наук України, академіка Української національної академії природознавства В. Г. Петрука. Продовжено серію «Вчені нашого університету», яку науково-технічна бібліотека випускає в межах проекту «Науку творять обрані». Представлено матеріали, що висвітлюють багаторічну науково-педагогічну, винахідницьку та громадську діяльність Петрука. Біографію, наукові та трудові досягнення вченого окреслено в розділах: «Біографічний нарис», «Основні дати життя та науково-педагогічної діяльності». Про Петрука В. Г. — вченого, наставника, людину описано в розділі «Слово про колегу, науковця, педагога». Науково-методичний доробок професора В. Г. Петру-

ка подано за такими розділами: «Монографії», «Підручники та навчальні посібники», «Навчально-методичні видання», «Статті індексовані у наукометричній базі даних Scopus», «Статті у періодичних виданнях» та ін. Видання доповнено світлинами з сімейного архіву ювіляра. При упорядкуванні бібліографічного покажчика матеріал у розділах згруповано в алфавітному порядку, видання іноземними мовами в кінці відповідного розділу. Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено згідно діючих ДСТУ.

Шифр НБУВ: ВА863188

1.Ч.1949. До 150-річчя від дня народження академіка А. Ю. Кримського: матеріали Міжнар. наук. конф., Київ, 19 — 20 жовт. 2021 р. / НАН України, Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні, Інститут Юнуса Емре в Києві, Бакинський міжнародний центр мультикультуралізму, Видавничий дім «Гельветика». — Одеса: Гельветика, 2021. — 268 с.: іл. — укр.

Досліджено стосунки губернаторів османської провінції Кефе з кримськими ханами (кін. XV — сер. XVII ст.). Представлено теоретичну модель дослідження староукраїнських і старотурецьких рукописних документів. Розглянуто проблему відновлення та збереження фемінітивної спадщини української мови поч. XX ст. (на основі «Російсько-українського словника» за гол. ред. акад. А. Кримського та С. Єфремова). Охарактеризовано фраземику Пантелеймона Куліша та Агатагела Кримського в парадигмі української лінгвокультури (на матеріалі драми «Байда, князь Вишневецький» і роману «Андрій Лаговський»). Увагу приділено газетній періодиці як джерелу дослідження життя та діяльності академіка А. Ю. Кримського. Досліджено деякі документи про долю звенигородської бібліотеки родини Кримських під час нацистської окупації. Увагу приділено виданням кримськотатарському фольклору ранньорадянської доби. Розглянуто історію становлення термінології назв китайського фемінізму. Досліджено афганські військові килими як явище протесту в мистецтві.

Шифр НБУВ: ВА863825

1.Ч.1950. Популяризація науково-конструкторської діяльності академіка НАН України С. М. Конохова через сучасні музейні експозиції України / О. С. Войтюк // Наука та наукознавство. — 2020. — № 4. — С. 110-129. — Бібліогр.: 37 назв. — укр.

Розглянуто популяризацію наукової спадщини визначного вченого, академіка НАН України, героя України Станіслава Миколайовича Конохова через сучасні музейні експозиції України. Під його керівництвом або за безпосередньої участі в КБ «Південне» розроблено декілька поколінь ракетних комплексів стратегічного призначення, ракетно-космічних і космічних апаратів. Мета дослідження — аналіз особливостей відображення науково-конструкторської діяльності С. М. Конохова засобами сучасних музейних експозицій, а також стисло висвітлення еволюції з другої половини XX ст. до сьогодення держаних музеїв, виставок, виставкових залів і музейних експозицій при галузевих підприємствах і навчальних закладах, а також приватних колекційних фондів з космічної тематики в Україні. Історіографію та джерельну базу дослідження складають довідкові видання, наукові публікації з історії ракетно-космічної техніки та музеєзнавства, інформація з офіційних Інтернет-сайтів музеїв космічного профілю в Україні, а також матеріали, вперше одержані автором у процесі анкетування, інтерв'ювання та опитування керівників, співробітників, організаторів і власників 38 сучасних музеїв, музейних зібрань, експозицій і приватних колекцій. Методологічну основу дослідження склали принципи історизму, об'єктивності та достовірності; загальнонаукові, міждисциплінарні та спеціально-історичні методи: аналіз, синтез, класифікація, проблемно-хронологічний, історико-генетичний, порівняльно-історичний, інтерв'ювання, анкетування й опитування. Показано особливості відображення у сучасних музейних експозиціях інтелектуальної творчої діяльності С. М. Конохова та ракетно-космічної техніки, створеної КБ «Південне» під його керівництвом або за безпосередньої участі. Стисло висвітлено еволюцію з другої половини XX ст. до сьогодення держаних музеїв, виставок, виставкових залів і музейних експозицій при галузевих підприємствах і навчальних закладах, а також приватних колекційних фондів з космічної тематики в Україні. Доповнено перелік сучасних колекцій ракетно-космічного профілю України із зазначенням місця їх знаходження та дати створення. Встановлено, що станом на квітень 2020 р. історію розвитку вітчизняної ракетно-космічної галузі зберігають і висвітлюють 42 музеї та експозиції України. *Шифр НБУВ: Ж14597*

Див. також: 1.Ч.2038

Організація науки

1.Ч.1951. Виявлення основних проблем розвитку освіти та науки в Україні в умовах глобальної нестабільності / В. Є. Хаустова, О. І. Решетняк, В. А. Зінченко,

М. В. Криванич // Бізнес Інформ. — 2021. — № 11. — С. 131-143. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Визначено, що економічне зростання країн світу сьогодні залежить від їх здатності до створення та примноження нових наукових знань, а також їх використання шляхом розробки та впровадження інноваційних продуктів і технологій, що висуває на перший план розвиток освіти та науки в країнах. Водночас в Україні наукова й освітня діяльність залишаються недостатньо затребуваними, що негативно впливає на соціально-економічний розвиток країни. Мета дослідження полягає у виявленні основних проблем розвитку освіти та науки в Україні в умовах глобальної нестабільності. Визначено перелік проблем розвитку освітньої та наукової діяльності в Україні, сформовано їх каталог (до якого віднесено 63 позиції), а також здійснено угруповання проблем по шести окремих блоках, серед яких: невідповідність змісту та якості наукової та освітньої діяльності актуальним потребам суспільства та національної економіки; неефективність управління наукою та вищою освітою; недостатній рівень фінансування та незадовільне матеріально-технічне забезпечення вищої освіти та науки; погіршення кадрового забезпечення наукових установ та ЗВО; слабка інтеграція науки та освіти України у світовий та Європейський освітньо-науковий простір; викривлення у формуванні контингенту студентів ЗВО усіх рівнів. Після виділення основних проблем проблемного поля та побудови первинної когнітивної карти здійснено оцінку важливості проблем і зв'язків між ними на основі методу аналізу ієрархії (MAI) Саати. На підставі розрахунку коефіцієнтів вагомості проблеми в кожній групі визначено типи проблем (результуюча, коренева, вузлова), а також побудовано первинні когнітивні карти проблем, що входять до кожної групи, та досліджено взаємозв'язки між ними. Аналіз складу основних блоків проблем у освітній і науковій діяльності в Україні надав можливість довести, що більшість з них зумовлюються недосконалою системою управління в цих сферах, а також відсутністю механізмів взаємодії між усіма стейкхолдерами освітньо-наукового процесу.

Шифр НБУВ: Ж14572

1.4.1952. З історії забезпечення українських учених іноземною науковою літературою в 30-х роках ХХ ст. / О. Г. Луговський // Наука та наукознавство. — 2021. — № 3. — С. 131-138. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Радянська історіографія здебільшого вивчала міжнародні зв'язки радянської науки в цілому, в тому числі науково-технологічні відносини СРСР з окремими країнами та групами країн. Роботи на цю тему надають змогу зрозуміти загальні процеси у сфері міжнародної наукової комунікації та особливості, притаманні зв'язкам радянських (у тому числі українських) установ і окремих вчених. Але питання підтримки наукової праці з боку радянської держави не вивчалися і не висвітлювались. Лише починаючи з кінця 90-х рр. ХХ ст. стали з'являтися статті, які торкалися цієї проблематики, зокрема фінансового, соціального, інформаційного забезпечення учених.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.4.1953. Знову про відношення до науки в Україні (за матеріалами звітною доповіді на Загальних зборах Відділення фізики і астрономії НАН України, що відбулися 14 червня 2022 року) / В. М. Локтев // Сенсор. електроніка і мікро-систем. технології. — 2022. — 19, № 3. — С. 4-22. — укр.

Особливістю даної роботи, в якій аналізуються різні аспекти наукової діяльності інститутів відділення фізики і астрономії НАН України, НАН в цілому є те, що в ній обговорюються питання умов, в яких доводиться працювати за звітний період і найближчий перспективи, а саме в умовах повномасштабної війни з московією за свою незалежність.

Шифр НБУВ: Ж24835

1.4.1954. Теоретико-прикладні аспекти створення інноваційних освітніх методик у системі Малої академії наук України / О. Ковальова, Г. Кузьменко, С. Бабійчук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 7-15. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Представлено результати теоретичного дослідження проблеми створення інноваційних освітніх методик у системі Малої академії наук України. Уточнено суть і взаємозв'язки між поняттями «методика» і «методика навчання». Наведено посилання на Закон України «Про інноваційну діяльність» і Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, на основі яких розкриваються особливості інноваційної діяльності загалом і в освітньому полі педагогів позашкільної дослідно-експериментального напрямку зокрема. Запропоновано власне визначення понять «освітня методика», «інноваційна освітня методика». Важливу увагу приділено розгляду критеріїв оцінювання інноваційності та етапам процесу створення інноваційних освітніх методик у системі МАН України. Наведено приклад розроблення й апробації інноваційної методики «Основи дистанційного зондування Землі» лабораторії «ГІС та ДЗЗ». Подано пропозиції щодо структури опису інноваційних методик на етапі їх розроблення, а також форми їх представлення на етапах впровадження та масштабування в освітній процес позашкільної установи дослідницько-експериментального напрямку.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.1955. Формування та розвиток систем наукової і науково-технічної діяльності у закладах вищої освіти: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Л. В. Жук; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 37 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні та методико-прикладні засади формування та розвитку систем наукової і науково-технічної діяльності у закладах вищої освіти. Обґрунтовано концептуальну модель системи ННТД, охарактеризовано моделі взаємодії підсистем системи ННТД. Розроблено типологізацію систем наукової та науково-технічної діяльності ЗВО з урахуванням їх структурних та змістових особливостей. Удосконалено методологічні положення з аналізування та оцінювання результативності систем ННТД на засадах симптоматичної діагностики. Розвинено теоретико-методологічні засади оцінювання впливу різних чинників на фінансово-економічну результативність ННТД, удосконалено інструментарій мотивування наукових і науково-педагогічних працівників. Розвинено інструментарій побудови стратегій наукової і науково-технічної діяльності, виокремлено ключові показники результативності наукової і науково-технічної діяльності та сформульовано визначальні чинники щодо впровадження стратегії.

Шифр НБУВ: РА442381

Див. також: 1.У.711, 1.Ч.1994, 1.Ш.2252

Науково-дослідна робота

1.4.1956. Методика виконання дисертаційної роботи: навч. посіб. / З.-М. В. Задорожний, І. Я. Омеїнська; Західно-український національний університет. — Тернопіль: Університетська думка, 2022. — 187 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 139-142. — укр.

Розкрито методик виконання дисертаційної роботи для здобуття ступеня доктора філософії. Висвітлено питання формування у здобувачів цілісного уявлення про науково-дослідний процес, розуміння прийомів викладення матеріалів наукового дослідження, нормативних вимог до написання дисертаційної роботи, її структури, оприлюднення результатів дослідження, а також процедури захисту дисертаційної роботи. Висвітлено організацію та нормативно-правове регулювання наукової діяльності в Україні. Увагу приділено тезам і аргументам в науковому дослідженні, структурі й обсягу дисертації, особливостям оформлення таблиць, рисунків, формул, списку використаних джерел і додатків.

Шифр НБУВ: ВА864495

1.4.1957. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. / В. Ю. Медвідь, Ю. І. Данько, І. І. Кобляська. — Суми: Університетська книга, 2020. — 218 с. — Бібліогр.: с. 217-218. — укр.

Представлено навчальний посібник, якого побудовано з урахуванням вимог програми дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень». Наведено навчально-тематичні плани, навчально-методичні матеріали, лекційні матеріали в конспектно-схематичному вигляді, тлумачний словник термінів, перелік питань та тестові завдання для поточного та підсумкового контролю знань, список рекомендованої літератури. Висвітлено суть поняття про науку, наукове дослідження, форми науково-дослідної роботи студентів (аспірантів), розглянуто основні методи наукових досліджень, особливості вузівської науки. Увагу приділено пошуку науково-технічної інформації, визначенню ефективності науково-дослідних робіт.

Шифр НБУВ: ВА864179

1.4.1958. Науково-організаційна діяльність дослідника: навч. посіб. / Т. В. Комар, О. М. Василенко. — Хмельницький: ХНУ, 2023. — 118 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 100-102. — укр.

Розкрито зміст поняття «наука». Висвітлено питання її становлення та розвитку. Подано інформацію про її системну структуру, категорії, методологію, організацію наукової роботи в закладах вищої освіти. Розглянуто наукометрію як нову галузь науки. Увагу приділено формам підготовки наукових кадрів у закладах вищої освіти, методології та етапам наукового дослідження, наукометричним показникам діяльності дослідника, формам наукової комунікації, академічній доброчесності.

Шифр НБУВ: ВА864397

1.4.1959. Сучасний стан проведення наукових досліджень у ІТ-технологіях, галузях електроніки, інженерії, нанотехнології та транспортній сфері: [колект. монографія] / А. А. Адаменко, В. В. Герасименко, О. М. Гурін, І. Т. Ільге, Н. Т. Кунда, В. В. Лукьянчук, І. М. Николаєв, О. О. Олексенко, С. В. Осієвський, В. В. Старцев, В. Ф. Третяк, Н. Ю. Філь, Д. І. Хвалін; ред.: М. А. Голденблат, Г. І. Валеренко; European Scientific Platform. — Вид. 2-ге. — Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. — 133 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання комплексного підходу до вибору перевізника. Проаналізовано методи визначення варіантів польоту та

вибору стаціонарного rfid-зчитувача. Вивчено методологічний підхід до обліку зенітної ракетної системи. Удосконалено методи параметризації нечітких когнітивних моделей. Проаналізовано логістичне забезпечення загонів військ за досвідом бойових дій в Афганістані. Здійснено мультифізичне моделювання теплових процесів у торцевій зоні потужного генератора.

Шифр НБУВ: ВА864643

Див. також: 1.Ш.2268

Науково-інформаційна діяльність. Інформатика

1.Ч.1960. Знання-орієнтована інформаційна діяльність засобами соціальних комунікацій: навч. посіб. / Ю. Л. Романишин; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. — Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2022. — 190 с.: рис. — Бібліогр.: с. 178-190. — укр.

Наведено визначення понять «знання», «інформація», «дані», «управління знаннями», розглянуто типи знань. Визначено ресурси організаційних знань, описано модель SECI та перетворення знань. Звернено увагу на теорію організаційного навчання та його типи, організаційну культуру знань. Розкрито роль соціальних мереж в управлінні знаннями. Розглянуто практичне застосування інструментів управління знаннями, зокрема, організацію та ведення форумів, розробку та підтримку сайтів.

Шифр НБУВ: ВА863685

1.Ч.1961. Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища підготовки студентів галузі знань «Інформаційні технології»: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.10 / С. М. Співак; Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито ступінь дослідженості проблеми, визначено категоріально-понятійний апарат. Охарактеризовано освітні потреби студентів галузі знань «Інформаційні технології» (ІТ), розглянуто сучасні технології та сервіси проектування електронного навчального середовища студента в Україні та за кордоном. Визначено поняття хмаро орієнтованого персонального електронного навчального середовища (ПЕНС) підготовки студентів галузі ІТ знань, розкрито його суть, структуру та функційний потенціал, розроблено та теоретично обґрунтовано структурно-функційну модель досліджуваного феномену, відповідно до якої спроектовано хмаро орієнтоване ПЕНС підготовки студентів ІТ, розроблено та експериментально перевірено ефективність методичних рекомендацій щодо використання хмаро орієнтованого ПЕНС підготовки цих студентів в контексті особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів.

Шифр НБУВ: РА442338

1.Ч.1962. Розробка та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі навчання інформатики учнів початкової школи: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.10 / М. А. Бойко; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. — Старобільськ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено проблеми розробки та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі навчання інформатики учнів початкової школи. З'ясовано роль та місце електронних освітніх ресурсів (ЕОР) у системі формування цифрової компетентності учнів початкової школи. Обґрунтовано шляхи використання ЕОР в освітньому процесі початкової школи. Визначено суть і зміст поняття «електронний освітній ресурс», уточнено суть поняття «цифрова компетентність учнів початкової школи» в межах концепції «Нова українська школа». Охарактеризовано психолого-педагогічні та санітарно-гігієнічні умови та норми використання сучасних ЕОР в освітньому процесі. Теоретично обґрунтовано змістовно-структурну модель розробки та використання ЕОР у процесі навчання інформатики учнів початкової школи. Визначено критерії, рівні сформованості цифрової компетентності учнів та рівень їх мотивації. Удосконалено навчально-методичний комплекс до предмета «Інформатика» в початковій школі. У процесі експериментальної роботи доведено ефективність використання відповідних ЕОР.

Шифр НБУВ: РА442379

Освіта. Педагогічні науки

1.Ч.1963. Авторська навчальна програма з позашкільної освіти науково-технічного напрямку «Апсайклінг» / О. С. Березна // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 75-80. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Однією з найбільш актуальних і серйозних екологічних проблем на сьогодні можна вважати проблему утилізації та переробки різних відходів. В Україні місця складування твердих відходів займають великі території, які щороку лише збільшуються. Головною передумовою для написання програми «Апсайклінг»

став пошук способів розв'язання проблеми кризового екологічного стану, пов'язаного із забрудненням атмосфери, а також накопичення та переробки твердих побутових відходів. Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини — невід'ємна умова економічного та соціального розвитку України. Оскільки індустрія переробки відходів майже відсутня, то однією з головних задач захисту довкілля є знаходження процесу переробки побутових відходів, які можуть бути вирішені шляхом повторного їх використання. Мета роботи — вивчення та пошук способів повторного використання і переробки твердих побутових відходів, зменшення їх впливу на довкілля, що спрямовано на збереження навколишнього природного середовища.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.Ч.1964. Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти: зб. матеріалів VIII Міжнарод. наук.-практ. конф. / ред.: Т. Й. Бабюк, Н. В. Бахмат, Л. Л. Галаманжук, К. І. Демчик, Н. Г. Каньоса; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільська міська рада. — Кам'янець-Подільський: Ковальчук О. В., 2022. — 209 с.: іл. — укр.

Вміщено матеріали, які є результатом науково-дослідної та пошукової діяльності науковців, викладачів закладів вищої освіти, здобувачів вищої освіти, докторантів, вихователів закладів дошкільної освіти, учителів закладів загальної середньої освіти спеціалізованих навчальних закладів. Досліджено проблеми психолого-педагогічного супроводу освітньої діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах воєнного стану. Розкрито питання надання психологічної підтримки дошкільникам та молодшим школярам в умовах війни. Висвітлено проблеми реалізації принципу наступності дошкільної та початкової освіти в практиці роботи закладів освіти. Охарактеризовано психолого-педагогічні умови забезпечення наступності в навчанні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Висвітлено дидактико-методичний аспект впровадження компетентнісного підходу в початковій та дошкільній освіті. Увагу приділено проблемам наступності між дошкільною і початковою ланками освіти в умовах інклюзії. Увагу приділено професійній підготовці фахівців дошкільної та початкової освіти в умовах воєнного стану та у мирний час.

Шифр НБУВ: ВА864403

1.Ч.1965. Використання методів арт-педагогіки як засобу розвитку креативності учасників освітнього процесу / М. І. Замелюк, Т. В. Оксенчук // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 71-74. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Представлено розробку авторського майстер-класу. Запропоновано методику арт-колажування з метою розвитку креативності учасників освітнього процесу. Завдяки методу арт-колажування можна сформувати навички критичного мислення, розв'язання проблем, прийняття рішень, роботи в команді, уміння взаємодії та комунікації.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.Ч.1966. Виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Д. О. Бінецький; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2019. — 22 с.: табл. — укр.

Дисертацію присвячено актуальній темі виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності під час спортивно-ігрової діяльності. На основі аналізу психолого-педагогічних джерел уточнено суть понять «самостійність особистості», «прагнення молодших підлітків до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності», «виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності». Визначено компоненти (когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісно-практичний), критерії з відповідними показниками та рівні вихованості в молодших підлітків прагнення до самостійності під час спортивно-ігрової діяльності (високий, середній, низький). Охарактеризовано потенціал спортивно-ігрової діяльності щодо виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності. Вперше розроблено й експериментально перевірено педагогічні умови (підвищення мотивації молодших підлітків до самостійності під час організаційних форм спортивно-ігрової діяльності для формування в учнів 5 — 6 класів самостійності під час занять спортивними іграми, набуття молодшими підлітками практичного досвіду самостійних занять спортивними іграми та розвитку в них активності до таких занять) і методику виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності під час спортивно-ігрової діяльності.

Шифр НБУВ: РА442269

1.Ч.1967. Виховання особистісної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08 / М. О. Коток; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2019. — 22 с.: табл. — укр.

Увагу приділено актуальній темі виховання особистісної ідентичності дітей старшого дошкільного віку. Шляхом теоретичного

аналізу уточнено суть поняття «особистісна ідентичність дитини старшого дошкільного віку» як внутрішню динамічну структуру, яка інтегрує уявлення дитини про себе відносно інших людей та оточуючого середовища, утверджує, розширює та поглиблює визначення нею себе для себе та забезпечує цілісність і тотожність особистості. Обґрунтовано компоненти особистісної ідентичності старших дошкільників (когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий). Визначено критерії (когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінково-діяльнісний), показники та рівні вихованості означеного феномену (високий, достатній, середній, недостатній). Вперше теоретично обґрунтовано та розроблено педагогічні умови (забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками педагогічного процесу (дитина – дитина, дитина – дорослий, дитина – група дітей); створення емоційно збагаченого середовища, спрямованого на виховання у старших дошкільників особистісної ідентичності; впровадження відповідного методичного забезпечення процесу виховання особистісної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку; підвищення рівня професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти щодо особистісної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку) та методику виховання особистісної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку.

Шифр НБУВ: RA44325

1.4.1968. Виховання працьовитості: запорука успішності дитини / Н. П. Сірант // Освіта та розвиток обдар. особистості. – 2021. – № 1. – С. 41-44. – Бібліогр.: 8 назв. – укр.

Висвітлено особливості працелюбності дитини та вплив цієї якості на розвиток особистості. Визначено головні характеристики трудового виховання в сім'ї, проаналізовано особливості організації працелюбності як у сім'ї, так і в закладі початкової освіти. Досліджено, що в період праці у дітей формується позитивне ставлення до життя. Зазначено, що під час спільної роботи у них формується бажання допомагати один одному, удосконалювати себе, відчувати, що вони приносять комусь радість. Це забезпечує впевненість у власних силах, сприяє формуванню духовно-вольових якостей, що потрібні дитині для кращого навчання.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.4.1969. Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії: зб. матеріалів V Всеукраїн. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю) / ред.: Т. Й. Бабюк, К. І. Демчик, Н. Г. Каньоса, І. Л. Пукас; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради. – Кам'янець-Подільський: Ковальчук О. В., 2021. – 369 с.: табл., рис. – укр.

Висвітлено актуальні проблеми розвитку творчої особистості дитини дошкільного віку. Проаналізовано інноваційні технології розвитку дитини дошкільного віку. Розглянуто питання професійного підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах модернізації. Розкрито питання наступності дошкільної та початкової освіти в педагогічній теорії та практиці. Увагу приділено психологічному супроводу становлення особистості дитини. Досліджено народні традиції у сімейному вихованні дітей. Розкрито особливості коригування мовленнєвих недоліків у дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.

Шифр НБУВ: BA863656

1.4.1970. Вплив духовно-збагаченого освітнього середовища на розвиток творчої самодіяльності учнів / Л. Киричівська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 1. – С. 63-69. – Бібліогр.: 8 назв. – укр.

Інтелектуальний потенціал держави забезпечується насамперед ефективною діяльністю освітніх закладів. Відповідно, духовно-збагачене освітнє середовище має забезпечувати супровід і підтримку обдарованої молоді, здійснювати проєктування та прогнозування творчого розвитку особистості. Дослідження спрямовано на розкриття суті духовно-культурного середовища освітнього закладу, яке буде сприяти створенню атмосфери творчого саморозвитку учнів, їх самовизначенню та самореалізації в майбутній професії та житті. У контексті дослідження духовно збагачене освітнє середовище як комплекс практичних способів визначають як формування компетентностей, методів і технологій, що сприяють розвитку та формуванню професійних здібностей особистості, а освітнє середовище як соціальний інструмент – як те, за допомогою чого виховуються і реалізуються духовно-культурні цінності та цілі розвитку суспільства. Воно постає активним стимулом культурних змін і перетворень у суспільному житті. Вивчення проблем духовності, духовного життя особистості залишається нагальним питанням для українського суспільства, оскільки більшість з-поміж сучасної молоді демонструє безініціативність та безвідповідальність, що є свідченням прогалин у цьому питанні.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.1971. Діагностичні методики оцінювання фізичного стану дітей дошкільного віку та профілактичні вправи щодо його покращення: навч. посіб. / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок, Н. О. Хлус; Глухівський нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. – 2-ге вид., допов. – Вінниця: ТВОРИ, 2023. – 62 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 62. – укр.

Подано методики оцінювання стану здоров'я, фізичного розвитку та рухової підготовленості дітей дошкільного віку з метою визначення ефективності системи фізичного виховання в закладі дошкільної освіти. Розкрито методику визначення морфологічних показників і функціонального стану організму дитини; описано універсальні тести обстеження рухової підготовленості дошкільників і методику обстеження постави та склепіння стоп у дошкільників. Подано вправи щодо поліпшення стану здоров'я та фізичної підготовленості дошкільників, підібрано вправи для розвитку рухових якостей і корекції опорно-рухового апарату в дітей віком 3 – 6 років.

Шифр НБУВ: BA863219

1.4.1972. Дошкільна освіта. Наскрізна програма практик: навчальні матеріали, методичні рекомендації, схеми занять: навч.-метод. посіб. (для спец. 012 Дошкільна освіта) / розроб.: Н. В. Котелянець, О. О. Горська, А. М. Мартін, Ю. М. Демченко, О. О. Нікітіна, Л. Г. Кіндей, І. В. Жигора, В. В. Вдовченко, О. С. Радул, Н. М. Цуканова, І. Г. Баранюк, Т. А. Шарапова, О. О. Міненко; ред.: О. І. Іліаді; Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. – Дніпро: Середняк Т. К., 2021. – 191 с.: табл. – укр.

Дошкільна освіта є важливим етапом для цілісного розвитку дитини. Нині її зміст органічно пов'язаний із ідеями Нової української школи: він забезпечує наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах шкільної реформи. В Україні дошкільна освіта є обов'язковою частиною у системі безперервного навчання. Відповідальність за навчання дитини у дитячому садку несуть її батьки або особи, які їх замінюють, та навчальні заклади, де діти перебувають. Практична підготовка студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» – обов'язкова складова освітньо-професійної програми фахової підготовки майбутніх вихователів дітей раннього та дошкільного віку згідно з вимогами державного стандарту [для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів] вищої освіти. Організація практичної підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка враховує специфіку галузі дошкільної освіти та має наскрізний характер. У роботі розміщено навчально-методичні матеріали для проходження практичної підготовки студентами спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Детально описано програми практик, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки фахівців у галузі дошкільної освіти.

Шифр НБУВ: BA866420

1.4.1973. Електронне навчання (управлінські, педагогічні, правові, технічні, організаційні та економічні аспекти): монографія. Ч. 1 / П. П. Воробієнко, В. А. Каптур; Нац. академія педагогічних наук України, Одеська нац. академія зв'язку ім. О. С. Попова. – Одеса, 2020. – 83 с.: рис., табл. – укр.

Викладено матеріали досліджень про роль інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті. Основну увагу приділено захисту дітей в Інтернеті. Розглянуто дві проблеми: організаційно-педагогічні та технічні аспекти захисту Дітей в Інтернеті та техніко-економічні аспекти впровадження ІКТ у загальноосвітніх навчальних закладах. Проаналізовано вітчизняний досвід реалізації проєктів і програм з захисту дітей в Інтернеті та сучасний стан і перспективи розвитку методів фільтрації контенту в телекомунікаційних мережах. Запропоновано модель одержання контенту крізь інформаційне середовище й узагальнену модель фільтрації нещільного контенту в мережі Інтернет. Розглянуто комплексні системи фільтрації контенту в мережі Інтернет. Визначено ключові аспекти розбудови та застосування систем фільтрації контенту (СФК) у сучасних телекомунікаційних мережах. Розроблено та досліджено архітектурні моделі систем доставки навчального контенту до учнів загальноосвітніх навчальних закладів і студентів ВНЗ, а також принципів створення інфокомунікаційних послуг для використання в навчально-виховному процесі. Визначено найбільш ефективні способи підключення загальноосвітніх навчальних закладів України до сучасних телекомунікаційних мереж. Розвинуто методи тарифування на надання додаткових освітніх послуг із використанням ІКТ в навчальних закладах України.

Шифр НБУВ: V359431/1

1.4.1974. Елементи оперативного управління якістю освіти / М. В. Домнічев, О. В. Нестеренко, О. Ю. Близнюкова, Я. В. Маленко // Гірн. вісн: наук.-техн. зб. – 2021. – Вип. 109. – С. 124-130. – Бібліогр.: 11 назв. – укр.

Мета роботи – проведення аналізу існуючих засобів і способів навчання, визначення основних небезпек та вибір моделей викладання матеріалу. Методи дослідження – теоретичний метод дослідження на основі обробки й інтерпретації статистики та порівняння ефективності запропонованих заходів. Розв'язання даної задачі складає актуальність роботи. Її метою є прикладне дослідження захисту людей від факторів вибухів. Запропоновано використання нових інструментів контролю якості освіти з метою покращання викладання прикладних дисциплін. Зазначено, що вплив небезпечних факторів вибуху зумовлює різке погіршення стану здоров'я, втрату працездатності та несе загрозу життю людини. Особливо це стосується дітей і молоді. Значну роль у зменшенні числа загиблих і поранених відіграє питання

інформування населення про небезпеки боєприпасів і вибухових пристроїв. Так само, навчання різних груп населення потребує використання різних методів, способів і засобів навчання. Використання макетів та засобів інтерактивного навчання значно підвищує ефективність засвоєння матеріалів. Використання таких методів і засобів однаково ефективно працює з будь-якою аудиторією незалежно від віку, статі та рівня освіти. Для збільшення ефективності навчання запропоновано використовувати візуальні інструменти, які можуть налякати — фотографії та відео фрагменти наслідків вибухів. В тому числі з фотографіями і відео постраждалих з різними травмами а також загиблих. Демонстрація наслідків вибуху, призводить до збільшення уваги слухача. В свою чергу, перегляд фото і ведематеріалів з тяжкими пораненнями є шоком для слухача. В стані виведення слухачів з психологічної рівноваги, ефективність навчання зростає. Для контролю ефективності навчання пропонується проводити оцінку якості знань за допомогою опитувань, тестувань та виконання завдань. Опитування надасть оперативну інформацію щодо ефективності навчання і надасть змогу керувати нею. Все це надасть можливість створити універсальну модульну навчальну систему, що може гнучко змінюватися залежно від аудиторії, часу навчання та рівня навченості, якого необхідно досягти.

Шифр НБУВ: Ж60802

1.4.1975. Етнопедагогіка українців на західноукраїнських землях (1772 — 1939 рр.): монографія / Г. А. Русин; ред.: Н. Сейко. — Івано-Франківськ: НАІР, 2021. — 504 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 417-470. — укр.

Системно й комплексно розглянуто розвиток етнопедагогіки українців на західноукраїнських землях в умовах імперської окупації в історичній тягловості й відповідній динаміці. З'ясовано зміст і суть провідних етнопедагогічних концепцій Родини, Мови, Віри й Громади та їх вплив на розвиток народної педагогіки західноукраїнської спільноти в досліджуваній період. З'ясовано етнодемографічні, соціально-політичні й соціокультурні чинники формування етнопедагогічних знань українців на західноукраїнських землях. Представлено етнопедагогічні характеристики основних моделей національного шкільництва в умовах окупації на західноукраїнських землях (точково-фрагментарної, лінійно-фрагментарної, ступенево-фрагментарної). Окреслено етнопедагогічний зміст наукових етнографічних розвідок, педагогічної та методичної літератури. Представлено етнопедагогічний складник діяльності дитячих та молодіжних організацій Західної України з другої половини XIX ст. Поглиблено питання історії освіти в історії України.

Шифр НБУВ: ВА865229

1.4.1976. Євроінтеграція та освіта: виклики XXI століття: зб. наук. пр. / ред.: Т. В. Андрущенко, І. М. Ковчина, М. В. Панченко, С. В. Пасічиченко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 201 с. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми досліджень в сучасній зарубіжній політичній психології. Досліджено ідеологію антиглобалізму як феномену у політичній теорії. Увагу приділено особливостям туристичного забезпечення українців у ЄС. Запропоновано шляхи вирішення територіальних конфліктних питань між Україною та Угорщиною. Розглянуто основні екологічні проблеми в країнах ЄС. Проаналізовано розвиток туризму в Греції на сучасному етапі. Розглянуто актуальні проблеми особистості з обсервивно-комунікативним розладом. Досліджено уявлення про щастя серед дорослого населення України. Висвітлено психологічні особливості самопрезентації особистості у соціальних мережах.

Шифр НБУВ: ВА865373

1.4.1977. Ідеї «Філософії для дітей» у проектуванні курсу «Я досліджую світ» / О. Ліннік // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 15-21. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано ідеї авторського курсу «Філософія для дітей» Н. Гавриш та О. Ліннік. Ідеї розбудови курсу зіставляються з ключовими засадами концепції Нової української школи (НУШ), на підставі чого обґрунтовується доцільність їх використання у проектуванні інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Розкрито аспекти визначення тематики, орієнтовного змісту курсу, а також його методичного забезпечення. Пріоритетно окрему увагу ведено навчально-пізнавальних діалогів. Розкрито позицію вчителя стосовно учнів під час навчання. Матеріали дослідження підготовлено на основі досвіду проектування навчальних матеріалів для учнів других пілотних класів НУШ.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.1978. Інновація та технологізація процесу управління розвитком цифрової компетентності керівників закладів загальної середньої освіти / Г. Р. Бодом // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 18-22. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Висвітлено ключові особливості інновації та технологізації процесу управління розвитком цифрової компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. Проаналізовано: особливості інформаційно-технологічної цивілізації в контексті розвитку світового освітнього процесу; національні та світові напрями розвитку системи підготовки та перепідготовки кадрів;

процеси модернізації української загальної середньої освіти. Визначено необхідність встановлення причинно-наслідкових зв'язків і залежностей, що виявляються у формі провідних тенденцій і принципів сучасної освіти, які спрямовано на управління розвитком цифрової компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. Висвітлено актуальність і можливості інновації та технологізації процесу управління розвитком цифрової компетентності керівників закладів загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.4.1979. Інформаційна система для проведення профорієнтаційної роботи в школах України / Г. Д. Симбірський // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 94. — С. 225-231. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Розроблено інформаційну систему для створення бази даних навчальних закладів III рівня акредитації України та автоматичного відправлення електронних листів на адреси із цієї бази. База даних містить необхідні для профорієнтаційної роботи відомості практично про всі навчальні заклади. Наведено алгоритм роботи розробленої інформаційної системи та результати її роботи; створено таблиці з даними про навчальні заклади, розроблені запити та звіти відправлено на електронні адреси листи.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.4.1980. Креативна освіта ліцею: теорія, технологія, техніка: посібник / А. І. Сологуб, Т. М. Луценко, О. В. Махно, О. В. Краснікова; ред.: А. І. Сологуб; Нац. академія педагогічних наук України, Південно-східний австрійський центр креативної педагогіки, Інститут обдарованої дитини. — Кривий Ріг: Роман Козлов, 2023. — 117, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 104-106. — укр.

Подано теоретичне обґрунтування модернізації сучасної середньої профільної освіти ліцею, що здійснюється на засадах креативно-педагогічної парадигми. На переконання авторів, сучасна середня освіта ліцею має неодмінно слугувати плеканню випускника, як креативної особистості. Адже, саме такий випускник здатний до успішного оволодіння сучасною університетською креативною освітою — ефективного засобу інноваційного суспільно-економічного розвитку України.

Шифр НБУВ: ВА865084

1.4.1981. Методика взаємопов'язаного формування рухових дій і розвитку фізичних якостей молодших школярів у процесі занять з футболу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. В. Куценко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено вирішенню проблеми підвищення ефективності навчання футболу молодших школярів. Теоретично підтверджено недостатність реалізації завдань фізичного виховання молодших школярів. Вивчено вікову динаміку суб'єктивного стану здоров'я, фізичного розвитку, фізичної та координаційно-технічної підготовленості учнів початкової школи, які займаються футболом. Визначено факторну структуру фізичної та координаційно-технічної підготовленості хлопчиків віком 7 — 9 років у футболі з урахуванням вікових особливостей. Запропоновано критерії оцінювання рівня фізичної та координаційно-технічної підготовленості хлопчиків віком 7 — 9 років з футболу. Науково обґрунтовано співвідношення обсягу фізичних навантажень різної спрямованості у процесі фізичної та координаційно-технічної підготовки хлопчиків віком 7 — 9 років засобами футболу. Розроблено методику взаємопов'язаного формування рухових дій і розвитку фізичних якостей молодших школярів у процесі занять з футболу. Зауважено, що її зміст побудовано за етапами навчання гри у футбол та передбачає поступове формування технічних умінь і навичок відповідно до чутливих періодів вікового розвитку фізичних якостей та координаційно-технічних можливостей. Експериментально підтверджено ефективність запропонованої методики в умовах секційних занять з футболу у початковій школі.

Шифр НБУВ: РА443315

1.4.1982. Модулювання процесу навчання фізичних вправ школярів 8 — 9 класів: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. О. Капкан; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2019. — 19 с.: табл. — укр.

Роботу присвячено проблемі вдосконалення процесу навчання фізичних вправ школярів 8 — 9 класів. Наведено теоретичне узагальнення і практичне вирішення наукового завдання, а саме, модулювання процесу навчання фізичних вправ школярів 8 — 9 класів. Визначено об'єкти моделювання та обґрунтовано ефективність їх використання під час навчання школярів. Обґрунтовано плани факторних експериментів для вивчення впливу режимів чергування вправ і відпочинку на ефективність формування рухових навичок у школярів 8 — 9 класів; одержано результати багатофакторних впливів режимів виконання фізичних вправ на ефективність процесу навчання школярів 8 — 9 класів; на основі моделювання було визначено оптимальні режими програмованого навчання серіям фізичних вправ школярів 8 — 9 класів; розроблено, експериментально обґрунтовано й апробовано на практиці варіанти програм навчання алгоритмічного типу для школярів 8 — 9 класів.

Шифр НБУВ: РА444584

1.4.1983. Організація інклюзивного навчання в країнах Західної Європи (кінець XX — початок XXI століття): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / О. В. Іванова; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Об'єктом дослідження є інклюзивна освіта в країнах Західної Європи кінця XX — початку XXI ст. На підставі цілісного ретроспективного аналізу розкрито теоретичні ідеї й узагальнено досвід організації інклюзивного навчання дітей з ОМЗ в країнах Західної Європи кінця XX — початку XXI ст. для творчого використання прогресивних здобутків у сучасних умовах реформування національного шкільництва. Застосовано такі методи: загальнонаукові, історико-генезисний, історико-діахронний, критеріально-комплексний, історико-компаративістський, проблемно-цільовий, історико-актуалізаційний. Уперше обґрунтовано етапи розвитку проблеми організації інклюзивного навчання дітей з ОМЗ у країнах Західної Європи за такими напрямками: нормативне, навчально-методичне та дидактичне забезпечення організації інклюзивного навчання дітей з ОМЗ; створення інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти; підготовка вчителів до організації інклюзивного навчання дітей з ОМЗ. Накреслено перспективи творчого використання прогресивного досвіду організації інклюзивного навчання дітей з ОМЗ країн Західної Європи в сучасних умовах розбудови нової української школи; уточнено суть базових понять дослідження («діти з особливими освітніми потребами», «діти з обмеженими можливостями здоров'я», «інвалідність», «інклюзія», «інклюзивне навчання», «інтегроване навчання», «організація інклюзивного навчання», «інклюзивне освітнє середовище»); подальшого розвитку набули питання витоків проблеми організації інклюзивного навчання дітей з ОМЗ у світовій педагогічній думці, здобутки й труднощі в організації інклюзивного навчання дітей з ОМЗ в Україні. Подані матеріали забезпечують нову науково-об'єктивну інтерпретацію теорії й практики організації інклюзивного навчання дітей з ОМЗ в країнах Західної Європи у період кінця XX — початку XXI ст. Теоретичні положення й науково узагальнений практичний досвід можуть бути використані для написання підручників, підготовки лекційних курсів з історії соціальної роботи, соціальної педагогіки, порівняльної педагогіки; оновлення змісту підготовки фахівців (асистент учителя, вчитель ресурсної кімнати); розроблення курсів за вибором для студентів ЗВПО.

Шифр НБУВ: РА442860

1.4.1984. Освітня програма початкової освіти за вальдорфською педагогікою / авт.-упоряд.: О. І. Мезенцева, Д. Ю. Косенко; Асоціація вальдорфських ініціатив в Україні. — Київ: НАІРІ, 2021. — 271 с.: табл. — укр.

Освітня програма початкової освіти за вальдорфською педагогікою включає такі компоненти: ідейні засади та принципи діяльності закладів освіти, що працюють за вальдорфською педагогікою; вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти за вальдорфською педагогікою; форми організації освітнього процесу та систему внутрішнього забезпечення якості освіти; загальну характеристику змісту початкової освіти та взаємозв'язки (інтеграція) освітніх галузей, предметів, дисциплін тощо; навчальний план початкової освіти за вальдорфською педагогікою; перелік та пропонування зміст освітніх галузей, загальний обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти; форми спостереження за навчальним поступом учнів та оцінювання цього поступу. Увагу приділено орієнтовному змісту освіти та очікуваним результатам навчання за навчальними курсами. Вальдорфська освітня програма визначає: ідейні засади та принципи діяльності закладів освіти, що працюють за вальдорфською педагогікою; вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти за вальдорфською педагогікою; форми організації освітнього процесу та систему внутрішнього забезпечення якості освіти; загальну характеристику змісту початкової освіти та взаємозв'язки (інтеграція) освітніх галузей, предметів, дисциплін тощо; типовий навчальний план закладу освіти, що працює за вальдорфською педагогікою; форми спостереження за навчальним поступом учнів та оцінювання цього поступу.

Шифр НБУВ: ВА864803

1.4.1985. Педагогічне профорієнтаційне консультування та інтерв'ювання учнівської молоді в умовах дистанційного навчання / Б. О. Піонтковський-Вихватень // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 81-84. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Викладено правила безоціночного спілкування, розглянуто два віртуальних підходи до концепції освіти. Розкрито ієрархію мікронавчюків у спілкуванні, після освоєння яких кожен педагог зможе впевнено вести онлайн-інтерв'ювання, консультування. Представлено кодекс викладача в контексті онлайн-роботи з учнем. Детально викладено п'ятистадійне інтерв'ю, яке педагог може використовувати виключно у своєму стилі, працюючи з учнем онлайн-режимі.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.4.1986. Педагогічний background: наук.-метод. зб. / ред.: Г. В. Бібік, Т. І. Лебідь, Т. М. Єжова; Херсонський державний університет, Херсонська міська рада, Херсонський академічний ліцей імені О. В. Мішчукова. — Херсон: Олді плюс, 2022. — 219 с.: рис., табл. — укр.

Представлено збірник, в якому вміщено науково-методичні статті, присвячені актуальним питанням сучасної освіти, та творчі розробки уроків учителів ліцею. Висвітлено досвід наших педагогів як результат процесу активних і творчих дій учителя-майстра, учителя-творця, учителя-професіонала в напрямі цілеспрямованого оптимального підвищення ефективності та модернізації освітнього процесу в умовах сучасних викликів і змін.

Шифр НБУВ: ВА864174

1.4.1987. Педагогічні моделі STEAM-орієнтованого освітнього середовища для розвитку інформаційно-цифрової компетентності вчителя основної школи / Н. В. Сороко // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 142-150. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Активний розвиток суспільства знань вимагає реформування освіти та перегляду традиційних методів навчання з позиції оновлення форм, засобів та її змісту відповідно до таких світових процесів, як глобалізація та інформаційна революція. З огляду на це важливого значення набуває проектування моделей освітніх середовищ відповідно до впровадження світових тенденцій щодо нових підходів навчання на різних рівнях освіти особистості. Однією з таких тенденцій є STEAM-освіта, що потребує проектування STEAM-орієнтованого освітнього середовища (ООС). У цьому випадку особливого значення набуває розвиток інформаційно-цифрової компетентності (ІЦК) вчителів, що є важливим для підтримки та розвитку освіти відповідно до вимог інформаційної суспільства. З огляду на це, мета роботи — аналіз педагогічних моделей STEAM-ООС закладу загальної освіти (ЗЗО) та виокремлення характерних особливостей такого середовища та пропозицій щодо його основних компонентів. Для досягнення мети використано методи системного та порівняльного аналізу наукової літератури та звітів проєктів щодо процесів проектування педагогічних моделей STEAM-ООС; теоретичні методи — синтез та узагальнення для формулювання висновків і пропозицій щодо створення моделі STEAM-ООС ЗЗО для розвитку ІЦК вчителів. Виокремлено важливі компоненти, що є необхідними при проектуванні STEAM-ООС закладу загальної освіти для розвитку ІЦК вчителів: цільовий, комунікативний, змістовий, організаційно-діяльнісний, технологічний, результативно-діагностичний. Визначено, що цільовий компонент має стосуватися окреслення чинників впливу на формування мети, завдань, принципів і підходів навчання; комунікативний компонент охоплює завдання щодо підтримки взаємодії учасників навчального процесу; організаційно-педагогічний компонент має передбачати застосування необхідних підходів, форм, методів і засобів для розвитку ІЦК вчителів; змістовий компонент моделі має відображати навчальний контент, що сприятиме розвитку ІЦК вчителів для підтримки та розвитку STEAM-ООС ЗЗО; технологічний компонент має передбачати рішення завдань підбору засобів для забезпечення створення, підтримки та розвитку середовища; результативно-діагностичний компонент є реалізацією цільового компоненту та передбачає аналіз розвитку ІЦК вчителів для підтримки та розвитку STEAM-ООС ЗЗО. В результаті проведеного аналізу педагогічних моделей STEAM-ООС ЗЗО визначено основні компоненти STEAM-ООС ЗЗО для розвитку ІЦК вчителів та описано завдання у межах цих компонентів.

Шифр НБУВ: Ж101424

1.4.1988. Педагогічні умови виховання фізичних якостей учнів основної школи у процесі позакласних занять з велосипедного спорту: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Т. Л. Полуященко; Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено стан розробленості проблеми фізичного виховання учнів основної школи у процесі позакласних занять у науковій психолого-педагогічній літературі, узагальнено особливості фізичного виховання учнів на позакласних заняттях з велосипедного спорту, визначено базові поняття дослідження — «фізичні якості» та «виховання фізичних якостей», розкрито суть і зміст виховання фізичних якостей учнів основної школи під час позакласних занять з велосипедного спорту як педагогічного процесу. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови виховання фізичних якостей учнів основної школи у процесі позакласних занять з велосипедного спорту, розроблено критеріальну базу та діагностичний інструментарій для визначення їх ефективності.

Шифр НБУВ: РА443048

1.4.1989. Педагогічні умови діяльності гуртків закладів позашкільної освіти: монографія / Я. Т. Биковський. — Київ: ІВЦ АЛКОН, 2020. — 147 с.: рис., табл. — укр.

Дослідження присвячено педагогічним умовам діяльності гуртків закладів позашкільної освіти (на прикладі фізико-математичних гуртків). Подано аналіз стану діяльності закладів позашкільної освіти, фізико-математичних гуртків у теорії та педагогічній практиці. Представлено структуру педагогічних умов

діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти. Розкрито STEM-підхід як ефективну педагогічну умову. Подано визначені педагогічні умови ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу.

Шифр НБУВ: ВС70525

1.4.1990. Підвищення ефективності вивчення програмування та алгоритмізації з допомогою використання автоматизованої системи тестування / О. В. Щербаков, Ю. І. Скорін // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 96. — С. 146-150. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто шляхи підвищення ефективності вивчення основ програмування та алгоритмізації. Перспективною формою підвищення ефективності навчального процесу є використання автоматизованих систем тестування. Аналіз наявних підходів до вирішення цього питання надав змогу виокремити декілька різних варіантів організації навчального процесу з використанням автоматизованих систем тестування та виявити переваги й недоліки кожного з них. Запропоновано застосування автоматизованої тестувальної системи, що надає можливість швидко та ефективно організувати процес автоматичної перевірки програм студентів, надає студентам змогу в будь-який час перевірити свої рішення, а також залишає викладачеві можливість максимально контролювати навчальний процес і керувати ним.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.4.1991. Підготовка вчителя початкових класів до реалізації іншомовної освітньої галузі в новій українській школі: навч.-метод. посіб. / уклад.: Н. Мелекесцева, Н. Гудима, Т. Олинєць; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Ковальчук О. В., 2023. — 139 с.: іл. — Бібліогр.: с. 131-138. — укр.

Розкрито теоретико-методичні засади підготовки майбутнього вчителя початкових класів до реалізації змісту іншомовної освіти в Новій українській школі. Охарактеризовано особливості компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов відповідно до типових освітніх програм початкової школи. Подано методичні вказівки до аналізу та проведення уроків англійської мови й організації позакласної роботи в початкових класах.

Шифр НБУВ: ВА864404

1.4.1992. Підготовка майбутніх учителів математики до розвитку інтелектуальної культури учнів загальноосвітньої школи: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / А. Я. Клімішина; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2019. — 21 с.: рис. — укр.

Досліджено проблеми підготовки майбутніх учителів математики до розвитку інтелектуальної культури учнів ЗЗСО. Вперше визначено поняття «готовність майбутніх учителів математики до розвитку інтелектуальної культури учнів ЗЗСО», охарактеризовано структурні компоненти, виокремлено критерії, показники та рівні її сформованості. Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель та педагогічні умови підготовки майбутніх учителів математики до розвитку інтелектуальної культури учнів ЗЗСО (створення пізнавально-творчого середовища ЗВО з метою формування у студентів стійкої мотивації до розвитку інтелектуальної культури учнів ЗЗСО; залучення студентів до інтелектуальної діяльності шляхом включення їх в інформаційно-дослідницьке середовище на всіх етапах професійної підготовки; активізація підготовки майбутніх учителів математики до розвитку інтелектуальної культури учнів з використанням інноваційних технологій). Створено й апробовано методику реалізації виділених педагогічних умов.

Шифр НБУВ: РА442398

1.4.1993. СІМ НОТ української освіти: розбудова Національного освітнього технопарку з підвищенням якості освіти: наук.-метод. посіб. / С. Шкарлет, В. Рогова, О. Єресько, Є. Баженов. — Київ: Астон, 2023. — 91 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 91. — укр.

Проведено екскурс в історію створення технологічних парків у світі, опис моделі технопарку. Надано рекомендації щодо його створення і функціонування. Наведено приклади діяльності окремих хабів (центрів діяльності технопарку), метою яких є забезпечення ефективної реалізації інновацій в освітньому процесі закладів освіти та підвищення якості освіти відповідно до глобальних і національних викликів.

Шифр НБУВ: СО39001

1.4.1994. Спеціалізована освіта наукового спрямування в Україні: особливості реалізації / І. А. Сліпухіна, Н. І. Поліхун, І. С. Чернецький // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 91-97. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Поняття наукової освіти має широке значення. Спеціалізовану освіту наукового спрямування сфокусовано на молоді, яка має здатність до створення нового знання, і на педагогів, які готові провадити відповідну навчальну діяльність. Українська система освіти передбачає два підходи до реалізації наукової освіти як цілеспрямованої пізнавальної діяльності. Методологію спеціалізованої освіти наукового спрямування зорієнтовано на використання наукового методу та процедури інженерного дизайну, що

призводить до формування інтегрального знання. Наукова освіта потребує подвійного педагогічного впливу, що чинять вчитель і фахівець-ментор. Заклади спеціалізованої освіти наукового спрямування разом із соціокультурним оточенням утворюють інтегровані освітні середовища, які із застосуванням у них інноваційних технологій навчання перетворюються на навчально-наукові інноваційні середовища освіти. Практичні та теоретичні напрацювання Національного центру «Мала академія наук України» сприяють розбудові спеціалізованої освіти наукового спрямування в Україні.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.4.1995. Сучасна освіта: стратегії та технології навчання: зб. наук. праць: у 2 ч. Ч. 1 / ред.: О. І. Шапран, Ю. П. Шапран, Н. П. Онищенко; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Переяслав (Київ. обл.), 2023. — 435 с. — укр.

Висвітлено результати досліджень учених, викладачів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів щодо формування компетентного майбутнього фахівця у процесі його навчання у закладах вищої і передвищої освіти; особливості організації освітнього процесу вищої школи України в умовах воєнного стану; професійної підготовки майбутніх спеціалістів за допомогою сучасних технологій, методів і засобів навчання. З'ясовано напрями інтеграції теоретичної і практичної підготовки учнів у контексті розбудови Нової української школи, інноваційних підходів до організації інклюзивної освіти. Розглянуто нові стратегії підготовки молоді до освіти впродовж життя та ін. Звернено увагу на українську школу онлайн, війну та виклики в контексті українських дітей-біженців. Окреслено інноваційні засоби навчання іноземної мови як гарантії ефективної професійної підготовки майбутнього вчителя. Охарактеризовано аспекти використання індивідуальної бесіди як педагогічної моделі навчання в закладах загальної середньої освіти. Описано застосування кейсу з метою навчання компетентності щодо нешкідливого використання хімічних сполук у життєво важливих біологічних процесах та особливості хімії з кольорів традиційних тканин. Розглянуто міжкультурну компетентність учителя як ознаку інтернаціоналізації сучасної освіти.

Шифр НБУВ: В359440/1

1.4.1996. Сучасна освіта: стратегії та технології навчання: зб. наук. праць у 2 ч. Ч. 2 / ред.: О. І. Шапран, Ю. П. Шапран, Н. П. Онищенко; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Переяслав (Київ. обл.), 2023. — 451 с.: рис. — укр.

Вміщено матеріали результатів досліджень учених, викладачів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів щодо формування компетентного майбутнього фахівця у процесі його навчання у закладах вищої і передвищої освіти. Розглянуто особливості організації освітнього процесу вищої школи України в умовах воєнного стану. Окреслено професійну підготовку майбутніх спеціалістів за допомогою сучасних технологій, методів і засобів навчання. Охарактеризовано напрями інтеграції теоретичної і практичної підготовки учнів у контексті розбудови Нової української школи. Висвітлено інноваційні підходи до організації інклюзивної освіти та нові стратегії підготовки молоді і дорослих до освіти впродовж життя та ін. Подано інноваційні методики національно-патріотичного виховання школярів засобами історико-краєзнавчих екскурсій (із власного практичного досвіду). Зазначено провідні ідеї філософії Григорія Сковороди та можливості використання її в реальному житті. Увагу приділено вдосконаленню цифрової компетентності в освітньому середовищі закладів професійної освіти, поглибленню освіти впродовж життя як сучасної реалії підготовки здобувачів у вищій школі. Описано аспекти управлінської підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти, інноваційно-технологічні процеси в практиці сучасного вишу, сучасний погляд на формування педагогічної майстерності педагога-позашкільника. Представлено перспективи вирішення освітніх задач в умовах глобалізації з урахуванням європейського досвіду формування професійної компетентності майбутніх педагогів.

Шифр НБУВ: В359440/2

1.4.1997. Сучасна освіта: стратегії та технології навчання: зб. наук. праць / Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2022. — 493 с. — укр.

Висвітлено результати досліджень учених, викладачів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів щодо формування компетентного майбутнього фахівця у процесі його навчання у ЗВО. Окреслено професійну підготовку майбутніх учителів за допомогою сучасних технологій, стратегій, методів навчання. Надано напрями практичної підготовки молоді в контексті розбудови Нової української школи, розглянуто технологічні готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Наведено інноваційні підходи до освіти осіб з особливими освітніми потребами та ін. Представлено професійну взаємодію вчителя і учнів засобами технологій розвитку критичного мислення та еталон результату в процедурах управління якістю знань індивіда. Виокремлено управлінський аспект організації освітнього процесу закладів вищої освіти в умовах дистанційного навчання. Наголошено на перевагах та недоліках використання дистанційного

формату навчання в медичному коледжі. Означено технологію організації інклюзивної освіти дітей у США. Охарактеризовано розвиток творчості молодших школярів у процесі виконання проектно-конструкторської роботи на уроках дизайну і технологій. Описано застосування театралізації у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Показано роль використання проектних технологій у процесі організації групової діяльності студентів у закладах вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА863807

1.4.1998. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАІПН України (за 2019 р.). **Вип. 8** / Нац. академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Івано-Франківськ, 2020. — 332 с.: рис., табл. — укр.

Вказано концептуальні орієнтири зарубіжної соціальної практики у фаховій підтримці вимушених переселенців в Україні. Визначено потенціал учнівського самоврядування у формуванні соціально успішної особистості старшокласника. Розглянуто виховання міжкультурної толерантності молодших школярів у контексті реалізації Концепції Нової української школи. Наведено соціально-педагогічні умови розвитку лідерського потенціалу дітей та молоді, методику формування професійної позиції педагога засобами інтерактивного навчання. Звернено увагу на питання щодо готовності старшокласників до відповідального батьківства як психолого-педагогічного феномену. Висвітлено педагогічні умови виховання ціннісного ставлення до батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки.

Шифр НБУВ: В359518/8

1.4.1999. Тенденції розвитку освіти дорослих у країнах Європейського Союзу: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Н. В. Махія; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2019. — 40 с. — укр.

Здійснено системний аналіз теорії та практики організації освіти дорослих у країнах Євросоюзу у другій половині ХХ ст. — на початку ХХІ ст. з урахуванням актуальних соціально-економічних, соціокультурних та педагогічних умов. На підставі проведеного аналізу виокремлено тенденції, які зумовлюють функціонування освіти дорослих як окремого сегмента й органічного складника системи неперервної освіти. Сформульовані тенденції надали змогу актуалізувати конструктивний європейський досвід та окреслити можливість його імплементації в умовах розбудови вітчизняної системи освіти дорослих. З'ясовано, що зазначена освітня ланка формується під впливом зовнішніх (об'єктивних: економічних, політичних, соціальних) та внутрішніх (суб'єктивних: самооцінки, саморозвитку, особистісної мотивації) чинників. Доведено, що значним фактором впливу на розвиток освіти дорослих є також зміна парадигми освіти, яка зміщує акценти із суто знанцевого підходу на особистісний, проголошуючи унікальність кожного дорослого учня та необхідність створення умов для його саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації, що має сприяти його професійному формуванню та розширенню його кар'єрних можливостей. Уточнено суть і зміст базових понять наукового пошуку, а саме: «освіта дорослих», «андрагогіка», «освіта упродовж життя», «тенденція розвитку освіти». Установлено, що питання освіти дорослих набуло особливої актуальності в другій половині ХХ ст., чому сприяло формування основоположних андрагогічних принципів та визначення базових понять освіти дорослих. Педагогічні дискусії доводять, що основні погляди європейських та вітчизняних дослідників збігаються, натомість окремі деталізовані підходи до методичних засад функціонування освіти дорослих, цілей та завдань можуть знітяться залежно від потреб та особливостей організації суспільства, у якому вони формується. Вивчення законодавчого поля освіти дорослих, простеження генези й обґрунтування історичного поступу навчання дорослих, урахування соціальних, політичних та економічних передумов розвитку освіти дорослих сприяли виокремленню основних періодів розвитку освіти дорослих на теренах ЄС в другій половині ХХ ст. — на початку ХХІ ст. та уможливили визначення провідних тенденцій у кожному із цих періодів. Диференційовано три етапи розвитку освіти дорослих в ЄС у зазначених хронологічних межах. Виділено та охарактеризовано загальні для Євросоюзу та специфічні національні тенденції в освіті дорослих. З'ясовано, що до спільних тенденцій у галузі належать розвиток неформальних можливостей набуття нових знань, навичок і компетенцій: дистанційні й онлайн-програми підготовки, вироблення навичок на робочому місці, корпоративне та офісне навчання, тьюторство та наставництво в освітньому просторі навчання дорослих. Сучасному періоду у ЄС притаманна також значна гуманізація й соціалізація освіти дорослих, які навчаються не лише для вдосконалення професійних здібностей: старіння населення, міграція, інклюзія, соціальні виклики, діджиталізація суспільства стають причинами виникнення нових мотивів навчання дорослих. Актуалізовано конструктивний досвід ЄС щодо організації навчання дорослих та окреслено доцільність і напрями його імплементації в український освітній простір. Апробовано освітні можливості ЄС та чинні в Україні програми, які доводять дієвість окремих практик освіти дорослих в українських реаліях (застосування влас-

ного досвіду дорослого учня, змішане навчання, перевернутий клас, менторство, спрямованість на самоосвіту тощо).

Шифр НБУВ: РА444588

1.4.2000. Теоретико-методичні засади створення освітньо-розвивального середовища в спеціалізованих закладах загальної середньої освіти для обдарованих дітей: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Л. Г. Карпова; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Мета дослідження — теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка науково-методичної системи створення освітньо-розвивального середовища в спеціалізованих закладах загальної середньої освіти для обдарованих дітей, яка забезпечить формування в них ключових компетентностей. Уперше науково обґрунтовано й експериментально перевірено науково-методичну систему створення освітньо-розвивального середовища в спеціалізованих закладах загальної середньої освіти для обдарованих дітей; обґрунтовано модель науково-методичної системи створення освітньо-розвивального середовища в спеціалізованих закладах загальної середньої освіти для обдарованих дітей; розкрито специфіку технології створення освітньо-розвивального середовища в спеціалізованих закладах загальної середньої освіти для обдарованих дітей; подальшого розвитку дістали теоретичні основи формування особистості обдарованої дитини в умовах освітньо-розвивального середовища спеціалізованих закладів загальної середньої освіти; моделювання сфер освітньо-розвивального середовища для формування ключових компетентностей обдарованих учнів та професійного простору педагогів на основі застосування діаграми Ейлера — Венна; методика застосування кваліметричного підходу як основа моніторингу сформованості компетентностей педагогів. Представлений матеріал може бути використаний керівниками, методистами та вчителями як спеціалізованих закладів загальної середньої освіти, так і закладів загальної середньої освіти під час створення освітньо-розвивального середовища для обдарованих учнів при переході на старшу профільну школу та організації діяльності наукових ліцеїв-інтернатів; магістрантами, студентами закладів вищої педагогічної освіти в період проходження педагогічних практик, написання магістерських робіт.

Шифр НБУВ: РА442802

1.4.2001. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх вихователів до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку: монографія / С. А. Іванчук; Державний ВНЗ «Донецький державний педагогічний університет». — Дніпро: Ліра, 2022. — 466 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 364-442. — укр.

Досліджено науковий статус феномену «екологічно доцільна поведінка особистості». Деталізовано зміст цього поняття з посиленням на дошкільний вік. Узагальнено досвід формування екологічно доцільної поведінки дошкільників у закладах дошкільної освіти. Виявлено тенденції та особливості професійної підготовки здобувачів спеціальності 012 Дошкільна освіта у виразах сучасності і з'ясовано стан їх еколого-педагогічної підготовки у напрямі забезпечення готовності до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку, розкрито суть і структурно-компонентний склад готовності. Розроблено концептуальні засади професійної підготовки здобувачів до означеного аспекту педагогічної діяльності. Обґрунтовано та спроєктовано систему професійної підготовки майбутніх вихователів до формування екологічно доцільної поведінки дошкільників, що спрямовується на підвищення рівня готовності. Визначено та охарактеризовано педагогічні умови її ефективної реалізації у педагогічному ЗВО.

Шифр НБУВ: ВА864939

1.4.2002. Технології організаційно-управлінської та освітньої діяльності в початкових класах Нової української школи в умовах інтеграції України до Європейського Союзу: [колект.] монографія / О. О. Красовська, Н. С. Максимчук, К. І. Сичик, І. М. Сойко, О. А. Хом'як, М. А. Шкабаріна, Н. І. Антонішин, Ю. М. Гагіна, І. Л. Деркач; ред.: О. О. Красовська; Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'ячука. — Рівне: О. Зень, 2023. — 421 с.: рис., табл. — укр.

Наведено комплексне дослідження інноваційних технологій організаційно-управлінської та моніторингової діяльності в умовах інтеграції системи освіти України до Європейського Союзу. Репрезентовано введено в дію систему заходів управління та організації розвитку освіти Рівного на 2021 — 2024 рр. Наведено результати впровадження інноваційних технологій навчання освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти й організації інклюзивного середовища Нової української школи. Визначено організаційно-педагогічні умови реалізації Концепції Нової української школи в початкових класах в умовах воєнного стану в Україні. Представлено авторські методичні системи, педагогічні технології та стратегії забезпечення освітнього процесу викладачами закладів вищої освіти та педагогами практиками початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: ВА865347

1.Ч.2003. Узагальнена функціональна модель інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти / О. М. Мельник // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 94-99. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Обґрунтовано та наведено узагальнену функціональну модель інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти. В умовах пандемії, спричиненої коронавірусом COVID-2019, у зв'язку з переходом всіх закладів освіти одразу на дистанційну форму навчання, як ніколи нагальним стало питання створення інформаційно-освітнього середовища (ІОС) закладу загальної середньої освіти. З огляду на це подала необхідність внесення коректив у моделювання такого середовища з використанням комп'ютерних і хмарних технологій, яке надасть можливість організувати навчання за дистанційною та змішаною формами належним чином, вести облік навчальних досягнень учнів, будувати освітню траєкторію кожного. Таке моделювання сприятиме належному функціонуванню ІОС з метою забезпечення якісного освітнього процесу. Дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи «Розвиток інформаційного освітнього середовища сучасного навчального закладу України» (N держреєстрації 0117U006234). Для досягнення мети використано загальнонаукові методи, такі як аналіз наукових і науково-педагогічних джерел, у тому числі дисертаційних досліджень, синтез, узагальнення, порівняння, індукція, дедукція, опис, зіставлення, теоретичне моделювання. Запропоновано узагальнену функціональну модель багаторівневої ІОС закладів загальної середньої освіти, яка є основою для розроблення технічними фахівцями всіх необхідних алгоритмів і відповідних програмних кодів, а також її належного інформаційного наповнення за участю педагогічних працівників. Висновки: під ІОС закладу освіти розуміємо цілісну багаторівневу цифрову систему, яка поєднує підсистеми забезпечення управлінської, навчальної та наукової діяльності з відповідним змістовим і методичним інформаційним забезпеченням на єдиній програмно-апаратній основі (платформі). Розроблення функціональної моделі ІОС надасть можливість реалізувати бачення працівників освіти на організацію, методичне забезпечення та змістове наповнення такого середовища.

Шифр НБУВ: Ж101424

1.Ч.2004. Умови управління розвитком науково-методичної компетентності вчителів початкової школи / О. Ф. Золочевська // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 45-50. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано умови управління розвитком науково-методичної компетентності вчителів початкової школи в педагогічній теорії та освітній практиці. Здійснено дефінітивний аналіз категорії «умова» та сформульовано узагальнене визначення організаційно-методичних умов управління розвитку науково-методичної компетентності вчителів початкової школи як комплексу взаємопов'язаних спеціально створених зовнішніх і внутрішніх факторів професійно-особистісного розвитку педагогів у межах системи внутрішньошкільної методичної роботи. Автор визначив організаційно-методичні умови, які забезпечують процес супроводу розвитку науково-методичної компетентності вчителів початкової школи, орієнтовуються на суб'єктів супроводу і надають змогу вибудувати стратегічний менеджмент закладу освіти першого ступеня. Виявлено особливості, характерні риси та ознаки методичного освітнього простору початкової школи. Визначено та апробовано активні й інтерактивні технології та форми розвитку науково-методичної компетентності педагогів початкової школи. Встановлено, що завдяки усвідомленню педагогом необхідності та доцільності інновації методичного забезпечення навчального процесу в початковій школі досягається розвиток методологічних, методичних і технологічних умінь учителів. Результат рефлексії проявляється в переорієнтації процесу розвитку науково-методичної компетентності на самоосвіту та саморозвиток на основі самоаналізу, самооцінки, самокорекції.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.Ч.2005. Фасилітативні вміння вчителя як чинник розвитку обдарованості учнів / І. Дорожко, О. Малихіна, Л. Турішцева // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 111-119. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Обґрунтовано актуальність вивчення проблеми розвитку фасилітативних умінь у сучасного вчителя, який працює з обдарованими учнями в контексті зміни освітньої парадигми, переходу від традиційного до людиноцентрированого підходу до навчання. Проаналізовано сучасні вітчизняні підходи до розгляду феномену «педагогічної фасилітації», визначено його суть і особливості. Розглянуто фасилітативні вміння вчителя як набуту здатність, що допомагає створювати атмосферу, яка буде сприяти гармонійному розвитку сучасної особистості. Зазначено, що формування фасилітативних умінь потребує роботи над собою та власного саморозвитку. Розкрито важливість педагогічної фасилітації обдарованих учнів як аспекту психолого-педагогічного супроводу, що забезпечує оптимальні умови для виявлення та розвитку їх потенціалу.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.Ч.2006. Фінансова грамотність: сутність і перспективи розвитку / Н. Савчук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспек-

тиви: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 92-97. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Проаналізовано проблему фінансової грамотності як актуальної необхідності сьогодення. Підкреслено, що освіченість у сфері фінансів сприяє прийняттю грамотних рішень, мінімізації ризиків, зумовлює поступ суспільства. Доведено, що фінансова грамотність — це комплекс навичок, яких людина набуває у процесі фінансової освіти як в закладах загальної середньої освіти, так і в закладах вищої освіти. Фінансова грамотність є умовою підвищення рівня життя, забезпечує для людини впевненість у майбутньому, стабільність, а також процвітання економіки суспільства загалом.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.Ч.2007. Формування сімейних цінностей учнів 10 — 11 класів засобами української літератури: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / С. О. Пшеславська; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні засади та запропоновано методику вирішення актуального завдання виховання сімейних цінностей учнів 10 — 11 класів. Уточнено суть поняття «сімейні цінності». Визначено та обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості сімейних цінностей старшокласників. Діагностовано рівень сформованості сімейних цінностей в учнів 10 — 11 класів. Визначено педагогічні умови, обґрунтовано та експериментально перевірено методику формування сімейних цінностей учнів 10 — 11 класів засобами української літератури. Запропоновано комплекс форм, методів, підходів та принципів, спрямованих на формування сімейних цінностей старшокласників.

Шифр НБУВ: РА442415

1.Ч.2008. Формування цілісної картини світу молодших школярів в ігровій і дослідницькій діяльності: підготовка вчителя в умовах дистанційного та змішаного навчання: навч.-метод. посіб. / О. О. Сокурченко; Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. — 2-ге вид. — Миколаїв: ОППО, 2021. — 132 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 118-120. — укр.

Розглянуто питання формування особистісних умінь пізнання дитиною світу через системне впровадження ігрової та дослідницької діяльності. Запропоновано такі форми організації роботи з педагогами, як тренінг та дистанційне навчання.

Шифр НБУВ: ВА863565

1.Ч.2009. Ярмаченко Микола Дмитрович та розвиток української сурдопедагогіки: монографія / Л. І. Фомічова, Н. О. Вашеняк, О. С. Горлачов, С. Ю. Губар, Л. С. Гренюк, О. П. Круглик, О. В. Комісаров, Н. В. Тимофієнко, О. М. Козлова, О. І. Трикін, Л. О. Малина; ред.: Л. І. Фомічова; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. — 172, [31] с.: фот., іл. — укр.

Розглянуто теоретичні підходи М. Д. Ярмаченка та розвиток його ідей стосовно спеціального навчання, компенсаторної складової, мети сурдопсихології, формування мовленнєвих та літературних здібностей, умов соціалізації глухих і слабочуючих дітей, компетентностей у підготовці сурдопедагогів. Представлено розвиток сурдопедагогічної науки викладачами кафедри сурдопедагогіки у цілісній системі формування особистості дитини з вадами слуху та ролі спеціальної школи для досягнення даної мети. Рекомендовано монографію науковцям, студентам, батькам та громадськості, які опікуються долею глухих і слабочуючих дітей та професіональністю підготовки спеціалістів для здійснення спеціального навчання дітей з вадами слуху.

Шифр НБУВ: ВА865149

Див. також: 1.Ч.1932, 1.Ч.1935-1.Ч.1937, 1.Ч.1954, 1.Ч.2039, 1.Ч.2074, 1.Ч.2105, 1.Ч.2109, 1.Ч.2120-1.Ч.2121, 1.Ч.2124, 1.Ч.2227, 1.Ш.2267, 1.Ю.2595

Методологія педагогіки

1.Ч.2010. Концепт наукової освіти: сенс і призначення в сучасному світі / М. Гальченко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 70-76. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано проблему наукової освіти, що надає змогу виявити найбільш важливі тенденції сучасного цивілізаційного розвитку. Наукова освіта постає джерелом евристичного імпульсу теоретичних визначень і практичних рекомендацій для теперішнього та майбутнього життя людини. У найближчій перспективі наукове знання і наукові дослідження мають стати дієвим засобом для розв'язання проблем освіти та реального життя. Сучасна теорія наукової освіти чинить вплив на всі сфери педагогічної практики, залучаючи учня до світу достовірного знання.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.Ч.2011. Освіта і політика як простір полеміки про всезагальне / М. Ліпін // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 83-91. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Окреслено взаємозв'язок політики й освіти як практики конституювання публічного простору самовиявлення людини. Розглянуто надситуативну логіку переходу від одиничного до всезагального, що здійснюється у навчально-вихованому процесі, а також переходу від приватного до публічного, що здійснюється в політичному житті. У процесі повсякденного існування ми стикаємося саме з варіантом підпорядкування цілей освіти інтересам політики. Подібне співвідношення політики й освіти суттєво спотворює їх дійсну природу. Дослідження спільної справи політики й освіти надає змогу дійти висновку про їх внутрішню спорідненість як стратегій емансипації людини.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.2012. Про джерела появи інноваційних парадигм і теорій у діяльності освітньо-наукової сфери України / Т. Кірик // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 47-55. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено тенденції появи в освітньо-науковій сфері термінів, що пов'язані з поняттям «ноосфера» і початком входження людства в ноосеру. Нові терміни формують ноолексикон (нооглосарій чи нооенциклопедію). Автор пропонує варіант ноолексикону у вигляді «хмари тегів» з двох частин — раціональної, пов'язаної з точними науками (Sciences), та ірраціональної (Arts). Досліджено популярне на Заході вчення трансгуманізму з його перевагами і недоліками. Підкреслено значення для всієї системи освіти поняття «ноогуманізм», а також запропоновано для нього нову наукову базу.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.2013. Розвиток епістемологічних засад українського історико-педагогічного нариву (середина XIX — кінець XX століття): автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / М. Д. Галів; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. — Дрогобич, 2019. — 39 с. — укр.

На основі широкої джерельної бази і поєднання методологічних підходів конкретно-наукового та прикладного рівнів проаналізовано розвиток епістемологічних засад українського історико-педагогічного нариву як нелінійного процесу конструювання вітчизняними дослідниками у 1840 — 1980-х рр. різномірного джерельного та позаджерельного знання щодо педагогічної мнунувшини. Досліджено і класифіковано історіографію проблеми, визначено найбільш оптимальні методологічні підходи до її розв'язання та запропоновано власні номінації понять «епістемологічні засади» й «український історико-педагогічний нарив», розкрито еволюцію світоглядно-філософських, політично-ідеологічних, соціокультурних (цивілізаційних, національних, релігійно-конфесійних, соціальних), науково-міждисциплінарних та дисциплінарних засад конструювання історико-педагогічного нариву українськими вченими. Розроблено періодизацію еволюції вітчизняного історико-педагогічного нариву в окреслених хронологічних межах. На основі дослідження розроблено проект робочої програми навчальної дисципліни «Епістемологія українського історико-педагогічного нариву» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Шифр НБУВ: РА442423

Загальна педагогіка

Теорія освіти, навчання та виховання

1.4.2014. Відкритість досвіду як компонент креативного потенціалу / М. І. Довга // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 98-103. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Досліджено поняття «відкритість досвіду» як особистісної риси та складової креативного потенціалу. Встановлено, що відкритість досвіду відображає тенденцію до активного перцептивного та когнітивного дослідження світу, містить когнітивний, емоційний і мотиваційний компоненти. Розглянуто механізми впливу рівня відкритості на креативний потенціал особистості. Здійснено огляд потенційних способів розвитку відкритості досвіду. Окреслено умови розробки педагогічних програм, спрямованих на її розвиток. Означено перспективи подальших досліджень.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.4.2015. Загальна особистісна та рольова компетентність студентів / М. В. Лисечко // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 23-30. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Визначено психологічні особливості студентів із різним рівнем загальної особистісної та рольової компетентності на різних етапах навчання. Емпірично одержані за допомогою опитувальника «Загальна особистісна компетентності» О. Штепи та опитувальника «Рольової компетентності» П. Горностая результати надали змогу охарактеризувати особливості студентів із різним рівнем загальної особистісної та рольової компетентності. За допомогою порівняння емпіричних даних було виокремлено групи студентів із різними рівнями розвитку загальної особистісної та рольової компетентності.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.4.2016. Зростаюча особливість у смислоціннісних обрисах: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 15 груд. 2020 р., [м. Київ] / Нац. академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Івано-Франківськ: НАІР, 2020. — 291 с.: табл. — укр.

У збірник увійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисахФ», в яких представлено теоретико-практичні досягнення та наукові розвідки вітчизняних та зарубіжних науковців, керівників експериментальних майданчиків, аспірантів та докторантів, здійснені у галузі теорії і методики виховання, соціальної роботи та дошкільної педагогіки. Звернено увагу на сучасні методики дослідження смисложиттєвих цінностей підлітків. Досліджено процес набуття вихованнями закладів позашкільної освіти продуктивного досвіду на основі творчої діяльності.

Шифр НБУВ: ВА865296

1.4.2017. Методика використання сервісів Microsoft Office 365 для підтримання спільної роботи студентів / В. П. Таууров, М. П. Шишкіна // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 151-158. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Охарактеризовано основні компоненти методики використання хмарного сервісу Microsoft Office 365 для підтримання спільної роботи студентів педагогічних спеціальностей у процесі навчання дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті». Необхідність дослідження зумовлена потребою підвищення рівня ІКТ компетентності студентів, викладачів закладів педагогічної освіти в аспекті розвитку навичок використання хмарних сервісів підтримання спільної роботи, зокрема, сервісів Microsoft Teams, що входить до складу Microsoft Office 365, ознайомлення їх з методичними засадами використання сервісів даного типу в освітньому процесі. Для досягнення мети використано загальнонаукові методи: теоретичні — аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження; узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду; теоретичний аналіз, систематизація та узагальнення наукових фактів і закономірностей, емпіричні — анкетування; опитування; бесіди з учасниками освітньо-наукового середовища; педагогічні спостереження за початковою і науковою діяльністю суб'єктів освітнього процесу, педагогічний експеримент. Експериментальна база дослідження: Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, в експерименті взяли участь магістри фізичних, математичних, педагогічних спеціальностей закладу вищої педагогічної освіти, об'єм вибірки — 160 чоловік. Обґрунтовано, що запровадження методики використання сервісів Microsoft Office 365 в освітній процес у закладі вищої педагогічної освіти сприятиме запровадженню інноваційних форм і методів навчання, більш активному використанню найсучасніших ІКТ, розвитку ІКТ-компетентностей учасників освітнього процесу, зокрема, навичок роботи у групі, покращанню результатів навчання. Зроблено висновки, що використання сервісів Microsoft Office 365, зокрема сервісів Microsoft Teams, що входить до складу Microsoft Office 365, в освітньому процесі є методично доцільним, запровадження спеціально розробленої методики використання цих сервісів підтвердило свою ефективність щодо організації спільної роботи студентів, поліпшенню їх активності та мотивованості до навчання, розвитку ІКТ-компетентності в аспекті використання хмарних технологій, поліпшенню результатів навчання.

Шифр НБУВ: Ж101424

1.4.2018. Трансверсальність у професійній підготовці майбутнього фахівця: глобальний, європейський та національний контексти: колект. монографія / М. Бойченко, Т. Клошкова, І. Protsenko, А. Сбруева, К. Shykhnenko, М. Бикова, Ж. Чернякова, Н. Кулик, А. Нечипоренко, І. Чистякова; ред.: М. Бойченко; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. — 333 с.: рис., табл. — укр.

Окреслено актуальні питання професійної підготовки майбутнього фахівця на засадах трансверсальності у глобальному, європейському та національному контекстах, а саме: роль університету як агента трансверсальності в розбудові освітньо-наукового простору. Описано особливості професійної підготовки докторів філософії у глобальному контексті. Розглянуто проблеми технологізації магістерської підготовки здобувачів освіти, розвиток трансверсальних компетентностей педагогічних кадрів та національні здобутки в галузі неформальної освіти на засадах трансверсальності.

Шифр НБУВ: ВА865992

Див. також: 1.4.1943-1.4.1944

Дидактика (теорія освіти та навчання)

1.4.2019. (XVII — поч. 60-х рр. XX ст.) / С. А. Кушнірук; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Б. м., 2018. — 552 с.: табл. — Бібліогр.: с. 392-524. — укр.

Викладено методологічний, теоретичний та історичний аспекти становлення й розвитку категорійно-поняттєвого апарату вітчизняної дидактики у педагогічній науці України XVII — поч. 60-х рр. XX ст. Розкрито зміст головних категорій дидактики та

їх поняттєвий апарат на основі глибокого вивчення й аналізу; історико-педагогічної літератури. Показано еволюцію становлення та розвитку визначених поняттєво-термінологічних груп з урахуванням соціально-політичних економічних, педагогічних і лексикологічних детермінант.

Шифр НБУВ: В359531/1

1.4.2020. Аналіз штучних інтелектуальних агентів для систем електронного навчання // В. Юнчик, Н. Е. Кунанець, В. Пасічник, А. Федонюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2021. — Вип. 10. — С. 41-57. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Проаналізовано ключові терміни та основні поняття агента. Наведено загальну класифікацію агентів, структуровано за представленням моделі зовнішнього середовища, за типом опрацювання інформації та за виконуваними функціями. Аналогічно проаналізовано класифікацію штучних агентів (інтелектуальні, рефлексивні, імпульсивні, тропічні). Наведено необхідні умови реалізації агентом певної поведінки, а також схему функціонування інтелектуального агента. Зазначено рівні знань, що відіграють ключову роль в архітектурі агента. Наведено функціональну схему агента, що навчається та працює порівняно незалежно, демонструючи гнучку поведінку. Показано, що функціональна схема реактивного агента зумовлює залежність від середовища. Описано властивості інтелектуального агента та надано структурну схему. Розглянуто різні варіанти архітектур агентів, зокрема архітектури агентів на основі нейромереж. Продемонстровано організацію взаємодії рівнів у багаторівневій архітектурі агента. Увагу приділено Will-архітектурі та InteRRaP-архітектурі агентів. Розглянуто багаторівневу архітектуру для автономного агента машини Тьюрінга.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.4.2021. Вплив ціннісних орієнтацій на професійне самовизначення обдарованої молоді в країнах Європи / М. Садова // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 103-111. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Досліджено ціннісні орієнтації на професійне самовизначення обдарованої молоді в таких країнах: Польща, Франція, США, Іран, Татарстан, Словаччина, Італія та ін. Здійснено аналіз праць науковців щодо зазначеної проблеми за іноземними джерелами таких авторів: Л. Ассор, О. Балдвіна, Дж. Весела, С. Верна, А. Гарна, А. Гімана, І. Дессі, Н. Еліот, К. Немець, О. Кабацької, О. Кемпбелла, П. Кірпічника, В. Кімельблата, С. Колемана, О. Леггетта, К. Літл, Р. Мохнюка, К. Моріса, С. Райана, Н. Степанова, Т. Усиніна, Т. Фрієдела, Д. Хорста, С. Черч, Л. Шуби.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.2022. Дистанційне навчання засобами MOOC-платформ / О. Самойленко // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 104-108. — Бібліогр.: 107 назв. — укр.

Освіта в умовах пандемії постала викликом для освіти, яка виявилася неготовою до масового впровадження онлайн-платформ у системі звичного (формального) навчання. Проте Massive open online course (масові відкриті онлайн-курси) або MOOC-платформи за останні 10 років вже встигли стати активним засобом навчання в багатьох країнах світу. Прикладом успішних практик онлайн-освіти в Україні можуть слугувати Онлайн-платформа неформальної освіти, платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus, студія онлайн-освіти «Educational Ega». Мета дослідження — здійснити огляд можливостей MOOC-платформ в умовах дистанційного навчання (ДН). Методи дослідження: аналіз і синтез; узагальнення, методи математичної статистики. Здійснено огляд онлайн-платформ, їх змістової наповненості, доступності та варіативності. Встановлено, що MOOC-платформи на сьогодні є дієвим засобом організації ДН, які здатні забезпечити формування індивідуальної траєкторії навчання здобувачів освіти. Встановлено, що резерви глобального інноваційного освітнього середовища створюють можливість заклади професійної освіти переглянути свої можливості та організувати ефективне ДН здобувачів освіти засобами MOOC-платформ. Останні містять дієві інструменти (відеолекції, тестові та графічні конструктори, вебресурси та ін.) для забезпечення продуктивності навчання та зворотного зв'язку між викладачем та учнем/студентом.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.4.2023. Дослідження методів інтелектуального аналізу даних для обробки результатів тестування / К. Ю. Островська // Систем. технології. — 2020. — № 4. — С. 146-159. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Досліджено методи інтелектуального аналізу даних для обробки результатів тестування з використанням мови Python. Мета роботи — дослідження методів інтелектуального аналізу даних засобами мови Python. Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення наступних завдань: дослідження етапів інтелектуального аналізу даних, особливостей підготовки і вивчення даних; дослідження задач інтелектуального аналізу даних і методів їх рішення; дослідження засобів мови Python для вирішення завдань інтелектуального аналізу даних; практичне рішення задач ІАД: побудова моделей інтелектуального аналізу даних засобами мови Python; аналіз якості побудованих моделей. У

даній роботі було проведено інтелектуальний аналіз даних, одержаних з системи управління навчанням Moodle.

Шифр НБУВ: Ж69472

1.4.2024. Ідентифікація обдарованості залежно від віку: підлітки, старшокласники, студенти / М. А. Садова // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 12-17. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розкрито суть ідентифікації обдарованості залежно від віку, тобто серед підлітків, старшокласників, студентів. Здійснено аналіз праць науковців щодо зазначеної проблеми за іноземними американськими джерелами таких авторів, як Дж. Гопкінс, Грей, Плекер, Фернандес-Ріо, Мендес-Гіменес, Бейлі, Морлі, М. Клейн, С. Пфайфер, Кауфман, М. Колеман, Т. Саваннах, С. Броді, З. Шечман, С. Счутз, К. Хелер, В. Бендов. Здійснено опис психодіагностичних результатів ідентифікації обдарованості в американських діагностичних центрах, асоціаціях, наукових та експертних рада.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.4.2025. Інформаційна система спостереження за поведінкою студентів під час проведення е-тестів / Н. Г. Аксак, А. О. Татарников // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 96. — С. 7-13. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Запропоновано клієнт-серверну систему спостереження та аналізу поведінки студентів під час проведення е-тестування, яка надає змогу максимально ефективно використовувати ресурси шляхом розроблення та реалізації методів оброблення та аналізу зібраних за час спостереження даних із використанням можливостей комп'ютерного зору. Запропоновано комплекс взаємопов'язаних блоків моніторингу та стеження, що містять такі основні можливості: відстеження активних URL, одержання переліку мережних підключень, стеження в режимі реального часу будь-яких змін параметрів (ширини та висоти) активного вікна, створення знімків робочої ділянки екрана комп'ютера та фотознімків за допомогою вебкамери, автоматичне зчитування вмісту буфера обміну та ведення логів натиснутих клавіш, розпізнавання обличчя студента та стеження за його положенням щодо вебкамери. У разі виявлення порушень одержані повідомлення записуються та відправляються на сервер.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.4.2026. Інформаційна система управління навчальною діяльністю як засіб опанування технологій програмування сервісів Інтернет / О. Г. Колгатін, Ю. Е. Парфонов // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 96. — С. 54-58. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

У дослідженні побудовано модель реалізації технології навчання програмування сервісів Інтернет. Модель передбачає вибір способу опрацювання навчального матеріалу згідно з наявними загальними компетентностями, знаннями, уміннями та очікуваним розвитком студента у процесі опанування освітньої дисципліни. Варіанти реалізації технології навчання передбачають застосування методу проєктів та використання інтерактивних елементів системи Moodle, таких як Lesson (Урок), Workshop (Семинар), Quiz (Тест).

Шифр НБУВ: Ж69103

1.4.2027. Комплексна система прокторінгу в інформаційних технологіях аналізу контексту в системах оцінювання знань / О. І. Денесяк, Є. А. Паламарчук // Вісн. Вінниць. політехн. ін-ту. — 2021. — № 6. — С. 93-99. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Показано необхідність контролю навчального процесу, а саме одержаних знань у процесі навчання, виділено відмінності оцінювання результатів аудиторного та дистанційного режиму навчання. Розглянуто технології штучного інтелекту, які можуть поліпшити процес оцінювання знань. Описано загальне поняття прокторінгу як елемента штучного інтелекту та розглянуто діючі платформи та проєкти, що використовують технологію прокторінгу у навчанні, та проаналізовано роль прокторінгових систем в цих системах. Розглянуто основні принципи побудови систем прокторінгу, їх функцій та особливості. Розглянуто типи (синхронний, асинхронний, автоматичний) прокторінгових систем та проаналізовано переваги та недоліки кожного з них. Виділено ключовий набір елементів структури прокторінгової системи, який необхідно врахувати під час розробки власної математичної моделі чи використання існуючої моделі системи. Проаналізовано інтеграцію прокторінгової системи на прикладі системи оцінювання та контролю знань Stepik та прокторінгової системи ProctorEdu. Розглянуто варіанти інтеграції — підключення системи електронного навчання до системи оцінювання знань та додавання функцій прокторінгу до системи електронного навчання, виділено їх переваги та недоліки за певних умов інтеграції. Наведено результати дослідження, а саме можливість інтегрування функціональності прокторінгу в інформаційні технології аналізу контексту в системах оцінювання знань та наведено перелік проблем, що в свою чергу можуть бути вирішені завдяки цій інтеграції. Виділено основні модулі, які необхідно врахувати для коректної роботи системи. Проаналізовано переваги та недоліки різних типів прокторінгу та вибрано варіант для реалізації математичної моделі прокторінгу, що буде одним з ключових компонентів інформаційних технологій аналізу контексту в

системах оцінювання знань. Показано актуальність тенденції розвитку прокторінгових систем та задачі, які можуть бути зв'язані за їх використання, найголовнішою з яких є автоматизація навчальних процесів та виведення якості контролю їх результатів на вищій рівень.

Шифр НБУВ: Ж68690

1.4.2028. Методика навчання інформатичних дисциплін у педагогічних університетах з використанням веб-орієнтованих систем: монографія / В. М. Франчук; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. — 434 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 366-395. — укр.

Проаналізовано та систематизовано дані про найбільш поширені веб-орієнтовані комп'ютерні системи навчання. Охарактеризовано сучасні технології та засоби навчання майбутніх вчителів інформатики та фахівців з інформаційних технологій. Наведено модель серверної структури освітнього середовища з використанням веб-орієнтованих систем. Розглянуто системи управління мобільним навчанням, класифікацію систем управління вмістом сайтів, веб-орієнтовані видавничі системи. Подано інформацію про веб-орієнтовані системи для створення електронних архівів в закладах вищої освіти, системи управління вмістом сайтів спеціального призначення, веб-орієнтовану систему «Електронний розклад».

Шифр НБУВ: ВА865158

1.4.2029. Наука освіти: діяхронія та потенціал у глобальному вимірі / М. Міленіна // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 22-29. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Представлено синхронний і діяхронічний екскурси у формування підгрунтя та становлення наукової освіти як у вітчизняному вимірі, так і у світовому контексті. Увагу зосереджено на тому, що у глобальному вимірі концепт наукової освіти виходить за межі навчально-виховного виміру і слугує засобом забезпечення сталого систематично керованого розвитку. Автор зупиняється на концепції сталого розвитку та його складових — економічній, соціальній та екологічній. Представлено огляд різних моделей сталого розвитку та створення на їх засадах різних моделей освіти для сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.2030. Підвищення якості навчального процесу шляхом розроблення і тестування програмного забезпечення інформаційно-вимірювальної системи на базі віртуальних комп'ютерних тренажерів / Ю. І. Скорін, О. В. Щербаків, І. О. Ушакова // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 96. — С. 141-145. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Підсумовано результати проведеного авторами дослідження щодо пошуку шляхів удосконалення навчального процесу із застосуванням новітніх розробок у галузі програмного забезпечення. Доцільною формою підвищення ефективності професійного навчання визначено впровадження імітаційних віртуальних тренажерів, побудованих на базі віртуальних вимірювальних приладів, і віртуалізації вимірювальних процесів. Аналіз та оцінювання переваг і недоліків традиційних методів і засобів вимірювання довели перспективність віртуалізації. Розроблено пропозиції щодо побудови віртуальних комп'ютерних тренажерів на основі віртуальних вимірювальних приладів. Такий підхід не тільки забезпечить високу якість навчання, унаочнивши його, а й уможливить створення нових віртуальних комп'ютерних систем дистанційної освіти як необхідної форми набуття знань у сучасному світі.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.4.2031. Портфоліо як технологія автентичного оцінювання через партнерство / Н. Доній // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 76-82. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Зазначено, що зміни в соціокультурному просторі сучасності поставили перед освітнім простором дві задачі: знайти підхід, застосування якого надасть педагогу змогу виступити в ролі партнера/оцінювача для здобувача освіти; визначити стратегію, обравши яку, педагог зможе контролювати й оцінювати в межах освітнього простору досягнення здобувача освіти, який рухається від проекту до проекту, та яка буде відповідати вимогам сучасного соціального простору та індивідуалізованим запитам здобувача освіти. Цікавим варіантом вирішення задачі визнано технологію портфоліо. Мета роботи — розкриття суті портфоліо як технології оцінювання, що сприяє реалізації здобувачем освіти власної освітньої траєкторії та є основою для встановлення нового типу взаємовідносин у системі «педагог здобувач».

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.2032. Практична педагогіка: навч.-метод. посіб. / С. А. Кушнірук, В. Б. Вишківська; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: НПУ, 2020. — 182 с.: іл. — Бібліогр.: с. 149-156. — укр.

Досліджено закономірності, принципи і правила навчання дидактики. Охарактеризовано зміст і структуру освіти в умовах запровадження Концепції Нової української школи. Проаналізовано позаурочні форми організації навчання в школі (допоміжні форми навчання). Розглянуто процес діагностики й оцінки результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Оцінено осо-

бливості виховання відповідальності особистості як мету виховної діяльності. Увагу приділено формуванню базової культури особистості. Висвітлено педагогічні засади виховання громадянськості особистості в сучасних умовах українського державотворення. Досліджено особистість у системі колективних стосунків. Розглянуто основні категорії педагогічної конфліктології.

Шифр НБУВ: ВА865376

1.4.2033. Процедурні оцінювання якості електронних навчальних ресурсів з використанням пелюсткових діаграм / В. Пасічник, В. Юнчик, А. Федонюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2022. — Вип. 11. — С. 87-102. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Розглянуто поняття візуалізації результатів експертного оцінювання якості електронних навчальних ресурсів. Увагу приділено пелюстковим діаграмам та їх використанню у процесі візуалізації. Описано алгоритм розрахунку площі пелюсткової діаграми та вплив послідовності параметрів на площу кожної пелюстки. Наведено критерії оцінювання якості електронного навчального ресурсу та їх вагові коефіцієнти для кожного із експертів. Показано ролі експертів із коефіцієнтами вагомості. Визначено комплексні показники якості електронних навчальних ресурсів для кожного експерта та узагальнено комплексний показник для усіх експертів. Наведено алгоритм розрахунку площі секторних пелюсток, за допомогою яких можна обчислити й оцінити відносну якість електронного навчального ресурсу за відповідними критеріями. Для реалізації способу визначення комплексної оцінки якості електронного навчального ресурсу використано систему динамічної математики GeoGebra. Продемонстровано побудову пелюсткової діаграми в системі динамічної математики GeoGebra із наведеними вказівками.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.4.2034. Структура інформаційної системи, що орієнтована на онлайн-навчання / Т. В. Філімончук, А. О. Плюта // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 4. — С. 69-72. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено інформаційну технологію, що орієнтована на онлайн-навчання. Мета роботи — визначення структури інформаційної системи (ІС) школи. Наведено структуру ІС, що орієнтована на онлайн-навчання, та обґрунтовано її розподіл на окремі модулі, які зможуть охопити всі необхідні функції для вчителів та учнів, допоможуть створити та налагодити віддалений навчальний процес. Функції, які буде реалізовано в цих модулях, містять методи, що орієнтовані на управління персональними даними, навчальними матеріалами, оповіщенням, оцінюванням презентації робіт, статистичного аналізу та збору інформації, гнучкого навчання. Висновки: використовуючи зазначені функції, можливо створити повну заміну звичної для кожного користувача школи та перетворити її на ІС з усіма необхідними інструментами для подальшого функціонування.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.4.2035. Сучасний стан та проблеми професійної орієнтації обдарованої молоді / Л. Горбань // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 36-41. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Проаналізовано сучасний стан і проблеми професійної орієнтації обдарованої молоді на законодавчому й організаційному рівнях. Подано досвід і здобутки розвинених країн світу щодо питання професійної орієнтації молоді. Проаналізовано нормативно-правові акти, які стосуються проблеми професійної орієнтації обдарованої молоді. З'ясовано, що попри те, що державними органами розроблено та впроваджується ціла низка заходів щодо реалізації молодіжної політики на політичному, соціальному, економічному, законодавчому й організаційному рівнях, проблеми молоді у сфері освіти, професійної підготовки, зайнятості, охорони здоров'я та соціальних питань не розв'язано повною мірою. Підсумовано, що завдання професійної орієнтації обдарованої молоді — надати знання, засоби, які надають їм змогу приймати самостійні відповідальні професійні рішення протягом всього життя, активувати їх прагнення бути затребуваними в суспільстві та наполегливість у досягненні поставлених цілей.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.2036. Теорія і практика педагогічного моделювання: [монографія] / Р. Ю. Мартинова; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут педагогіки. — Одеса: Освіта України, 2022. — 243 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 232-243. — укр.

Уперше обґрунтовано і представлено універсальну дидактичну модель процесу навчання освітніх дисциплін студентів вищих навчальних закладів. Вона ґрунтується на встановлених автором дев'яти методологічних закономірностях педагогічного моделювання; затверджує необхідність дотримання восьми обов'язкових дидактичних принципів моделювання процесу навчання будь-якого предмету; алгоритмізує дії педагогів щодо дидактичної реалізації змісту кожної ланки процесу навчання, крім їх змістовного предметного наповнення.

Шифр НБУВ: ВА863743

1.4.2037. Digitalization approach in education based on applying the network readiness index as the universal metric / G. Zhanbirov, A. Toktamyssova, B. Mussabayev, Y. S. Tanachova, T. A. Zheldak // Наук. вісн. Нац. гірн.

ун-ту. — 2022. — № 4. — С. 162-169. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Purpose — to achieve an integrated approach to assess the readiness of a higher educational institution for digital transformation in the form of a multi-criteria analysis of the university activities and development. Methodology — the approach of educational institutions rating assessment, based on a hierarchical criterion, called the Index of Information and Communication Technologies Development (hereinafter ICT Index) is proposed in the work. The approach is considered to be an analogy of the Networked Readiness Index developed by the Information Technology Group at Harvard University's Center. Findings — it is proposed to follow the approach of the ICT Index calculating as a universal metric for the digital transformation level assessment of educational institutions based on the Networked Readiness Index, namely to adopt abstract categories of top-level criteria and to average the values of hierarchical nesting. Originality — the approach originality consists in the weight coefficients input at any level of the hierarchy. In addition, the approach provides a flexible choice of the Index resulting scale for the most understandable interpretation of the results, as well as the universal mathematical apparatus development for Index calculating. The proposed mathematical apparatus can be easily modified for any specificity of an educational institution and its criteria.

Шифр НБУВ: Ж16377

Історія освіти та педагогічної думки

1.4.2038. Історія освіти і науки в Україні: навч. посіб. **Ч. 1. Традиції освіти та накопичення наукових знань у доомодерний період** / О. О. Синявська; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2022. — 159 с. — Бібліогр.: с. 155-159. — укр.

Наведено навчальні матеріали, тексти історичних джерел, біографічні довідки про освітніх і наукових діячів, запитання та завдання для самостійної роботи студентів, зразки тестових завдань, списки рекомендованої та використаної літератури. Подано інформацію про формування освітянських традицій у давні часи, виникнення писемності у слов'ян, освіту в Русі-Україні, стан освіти в українських землях в XIV — XVI ст., Острозьку академію та Острозький літературно-науковий гурток.

Шифр НБУВ: В359470/1

1.4.2039. Педагогічні здобутки волинських освітян другої половини XIX — початку XX століття: монографія / О. О. Марчук; Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'янука. — Рівне: О. Зень, 2019. — 172 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 163-170. — укр.

Досліджено специфіку навчально-виховного процесу у волинських школах другої половини XIX — початку XX ст. Виокремлено характерні риси педагогічного досвіду освітян і шляхи його впровадження в школах сьогодення. На основі архівних матеріалів і тогочасних підручників розроблено конспекти уроків і позакласних заходів.

Шифр НБУВ: ВА865988

1.4.2040. Соціально-педагогічні основи гармонізації виховного середовища дитини в діяльності Вальдорфських шкіл: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.05 / О. І. Мезенцева; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Проналізовано стан дослідженості вальдорфської педагогіки, визначено методологічні підходи до її дослідження як соціально-педагогічного явища. Визначено, на основі аналізу та узагальнення концептуальних положень філософії, психології, педагогіки та соціальної педагогіки щодо гармонійного розвитку дитини, поняття «гармонізації виховного середовища дитини», «виховне середовище Вальдорфської школи», обґрунтовано структуру виховного середовища цієї школи як соціально-педагогічного конструкту. Вперше здійснено теоретико-методологічне осмислення філософсько-педагогічної спадщини Р. Штайнера у контексті гармонізації виховного середовища дитини та з'ясовано, що основними складовими соціально-педагогічних основ гармонізації виховного середовища дитини у Вальдорфській школі є сукупність концептуальних ідей педагогічної антропології Р. Штайнера та соціально-педагогічних умов їх практичного впровадження. Здійснено компаративний аналіз компонентів виховного середовища закладів освіти, що працюють за вальдорфською педагогікою в Україні та інших країнах Європи, уточнено сучасну статистику, визначено виклики та сучасні тенденції у формуванні виховного середовища дитини у діяльності Вальдорфських шкіл.

Шифр НБУВ: РА442658

Див. також: 1.Т.246, 1.Ч.2013, 1.Ч.2019, 1.Ч.2041

Загальна історія освіти та педагогічної думки

1.4.2041. Ідеї вільного виховання: здобутки минулого і виклики сьогодення: монографія / І. Г. Гончар; Уманський

державний педагогічний університет імені Павла Тичини. — Умань: Соцінський М. М., 2022. — 221 с.: іл. — Бібліогр.: с. 154-179. — укр.

Здійснено системний і комплексний аналіз теорії вільного виховання, яка набула своєї квітесенції в кінці XIX — на початку XX ст.: розглянуто основні етапи її розвитку; розкрито зміст ключових ідей та принципів; розглянуто питання морального виховання і захисту прав дітей як підґрунтя концепції. Висвітлено практичний аспект впровадження ідей вільного виховання та головні умови їх реалізації. На основі системного підходу обґрунтовано місце та роль ідей вільного виховання в сучасній парадигмі освіти. Зауважено, що опанування, переосмислення та реконструкція матеріалу щодо становлення, розвитку основних засад вільного виховання зумовлює їх використання у власному особистісному та професійному становленні, реалізацію в сучасному освітньо-виховному просторі.

Шифр НБУВ: ВА863567

1.4.2042. Педагогіка свободи в парадигмальному просторі сучасної освіти і виховання: монографія / А. М. Растрігіна, Н. В. Іваненко; Центральноукраїнський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Дніпро: Середняк Т. К., 2021. — 497 с.: рис., табл. — укр.

Представлено авторську концепцію педагогіки свободи як сучасну освітньо-виховну модель, що ґрунтується на інваріантних принципах, розглядає теоретичні та практичні засади розвитку внутрішньої свободи особистості, її суб'єктності, самосвідомості, здатності до свідомого й відповідального самовизначення, самостійного вибору та реалізації власного життєвого шляху. На основі культурологічного, конкретно-історичного, особистісного, феноменологічного та системного наукових підходів обґрунтовано теоретико-методологічні засади педагогіки свободи як соціально-педагогічного феномену, що базується на ідеях вільного виховання, переосмислення й реконструкції яких зумовлює їх системну реалізацію в сучасному освітньо-виховному просторі. Ознайомлення з концептуальними основами педагогіки свободи зумовлює розвиток сучасного педагогічного мислення, ґрунтованого на засадах новітніх уявлень про освіту і виховання та становлення особистісної свободи вихованців відповідно до потреб сьогодення. Опанування матеріалу щодо становлення і розвитку ідей педагогіки свободи, ролі свободи особистості у відтворенні її духовного потенціалу, усвідомлення розвитку свободи особистості як процесу самовизначення й самовираження, який відшліфовується свідомістю і поведінкою людини на тлі вільного вибору й набуває сьогоденні статусу необхідності, забезпечує розуміння можливостей використання принципів педагогіки свободи у власному особистісному та професійному становленні та їх творчого застосування у розв'язанні актуальних завдань сучасної вітчизняної освіти і виховання.

Шифр НБУВ: ВА866421

Історія освіти та педагогічної думки в Україні

Історія освіти та педагогічної думки в Україні XX — XXI ст.

1.4.2043. Голоси історії: Василь Сухомлинський в оцінці Метью Ліпмана / О. Сухомлинська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 41-46. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розкрито одну зі сторінок вітчизняної інтелектуальної історії, що присвячена двом постатям — американському філософу Метью Ліпману і українському педагогу Василю Сухомлинському. Автор роботи об'єднав їх під кутом зору єдиної теми — філософії для дітей, якій вони присвятили вагомий частину своїх професійних устремлень. І хоча вони працювали в різні роки і в різних умовах, американський філософ зміг ознайомитися з постаттю і творчістю В. Сухомлинського шляхом листування з авторкою цієї статті. Через епістолярії висвітлено ставлення М. Ліпмана до художніх мініатюр В. Сухомлинського як до філософії для дітей, включення їх в навчально-методичну літературу для американських школярів. Мікроісторичний підхід, застосований у даній роботі, надав змогу розкрити значення окремих персоналії для розвитку філософії для дітей як спільного педагогічного та філософського надбання.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.2044. Життя для Справ, для Подвигу, для Людей: слово про професора Бориса Васильовича Года / упоряд.: Р. Басенко, Н. Год; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава: АСМІ, 2021. — 246, (44) с.: фот. кольор. — Бібліогр.: с. 246. — укр.

Представлено меморіальне видання, яке присвячено увіковічненню пам'яті відомого українського педагога, ученого, організатора вищої освіти і науки, доктора педагогічних, кандидата історичних наук, професора, академіка Національної Академії Наук вищої освіти України, заслуженого працівника освіти України Бориса Васильовича Года. Представлено огляд біографічних, ціннісних та академічних вимірів постаті Б. В. Года, вміщено понад 50 спогадів його друзів, колег, студентів та аспірантів, презентовано здобутки заснованої професором наукової

школи, систематизовано науковий набуток, впорядковано бібліографічний покажчик праць. Зазначено, що дане видання відбиває прагнення рідних, учнів, друзів та колег професора зберегти та передати наступним поколінням пам'ять про видатного майстра доброчесного Слова, відновити його організатора педагогічної Справи, самовіддану та високодуховну Особистість.

Шифр НБУВ: ВС70497

1.Ч.2045. Лариса Дмитрівна Березівська: історик, педагог, бібліотекознавець: біобібліогр. покажч. / ред.: Т. В. Добко; упоряд.: В. В. Вербова, Н. А. Горбенко, Л. І. Страйгородська; Нац. академія педагогічних наук України, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. — Вінниця: ТВОРИ, 2020. — 163 с.: табл., фот. — (Серія «Ювіляри НАПН України»; вип. 35). — укр.

Увагу приділено професійній діяльності Лариси Дмитрівни Березівської, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, директора Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського НАПН України. Представлено науковий доробок ученої за 25-річний період її діяльності (1995 — 2020): монографії, підручники, навчальні посібники, довідкові видання, статті в продовжуваних та періодичних виданнях, матеріалах конференцій тощо. Зауважено, що покажчик адресовано науковим, науково-педагогічним, педагогічним і бібліотечним працівникам, здобувачам освіти та всім, хто цікавиться питаннями педагогіки, зокрема історії освіти, педагогіки, інформаційної діяльності наукових бібліотек.

Шифр НБУВ: ВА866140

1.Ч.2046. Марія Чепіль: біобібліогр. покажч. / ред.: І. М. Розлуцький, Р. Д. Кивацька, С. Д. Кравцова, М. П. Пантюк, О. Р. Баган; упоряд.: О. Є. Карпенко; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. — Дрогобич: Посвіт, 2023. — 235 с. — (Серія «Академічна бібліотека»; вип. 5 (23)). — укр.

Наведено інформацію про науково-педагогічну діяльність українського вченого-педагога, доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії наук вищої освіти України, заслуженого діяча науки та техніки України, заслуженого професора Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка, заслуженого професора Університету Марії Кюрі-Склодовської, керівника наукової школи «Історія, теорія і практика української освіти і виховання», завідувача кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти (2006 — 2022 рр.) М. Чепіль. Вміщено перелік наукових публікацій, авторефератів кандидатських і докторських дисертацій, захищених під її керівництвом.

Шифр НБУВ: ВА864861

1.Ч.2047. Микола Корець: вибрані наукові праці / М. С. Корець. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. — 370 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 368-370. — укр.

Представлено у збірник вибрані наукові праці професора М. С. Корця, які присвячено науковому обґрунтуванню системи підготовки вчителів трудового навчання і технологій, викладачів і педагогів професійного навчання, техніко-технологічної підготовки молоді як відкритої педагогічної системи. Структуровано матеріал у вигляді трьох розділів, один з яких представлено у вигляді описової інформації щодо наукової школи автора, а два інших охоплюють вибрані наукові праці з теорії і практики проектування системи підготовки вчителів «Технологій», дослідження реалізації неперервності техніко-технологічної підготовки молоді на різних освітніх рівнях, розпочинаючи від молодшого бакалавра і завершуючи підготовкою докторів філософії з педагогічної освіти.

Шифр НБУВ: ВА865134

1.Ч.2048. Олена Ігорівна Локшина: дослідниця у галузі компаративістики в освіті: до 30-річчя наук. діяльності: біобібліогр. покажч. / ред.: Л. Д. Березівська; упоряд.: В. В. Вербова, Н. А. Горбенко, О. З. Глушко; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут педагогіки, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. — Київ: Едельвейс, 2019. — 80 с.: фот. — (Серія «Ювіляри НАПН України»; вип. 34). — укр.

Представлено науковий доробок О. І. Локшиної, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, завідувачки відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України за 30 років її діяльності (1989 — 2019) — дисертації, автореферати дисертацій, монографії, посібники, статті в продовжуваних та періодичних виданнях, матеріалах конференцій, довідкових виданнях тощо. Розкрито проблеми педагогічної компаративістики, а також окреслено інновації в освіті зарубіжжя — компетентнісний підхід, моніторинг якості освіти, міжнародні порівняльні дослідження, європейські гуманістичні орієнтири та освітні реформи щодо розбудови суспільства знань. Зазначено, що численні праці О. І. Локшиної орієнтовано на розкриття глобальних і регіональних тенденцій розвитку освіти, що працює на синхронізацію освіти в Україні з кращими міжнародними стандартами. Висвітлено напрям наукової діяльності О. І. Локшиної — розвиток методоло-

гії порівняльно-педагогічних досліджень, популяризація іміджу Інституту педагогіки НАПН України як провідної інституції НАПН України у галузі педагогічної компаративістики. Визначено, що це сприяє просуванню її місії та потенціалу, відпрацюванню методологічних орієнтирів проведення компаративних розвідок.

Шифр НБУВ: ВА863765

1.Ч.2049. Педагогічні ідеї та культурно-освітня діяльність Остапа Макарушки (1867 — 1931 рр.): автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.01 / Л. Й. Бодак; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2019. — 18 с.: рис. — укр.

Цілісно й системно проаналізовано педагогічні ідеї та культурно-освітню діяльність О. Макарушки наприкінці XIX — у першій третині XX ст. в контексті суспільно-політичних та національно-культурних реалій Східної Галичини, розроблено періодизацію розвитку його педагогічних ідей: першій (1890 — 1910) — зародження і формування ідей науково-дослідницької діяльності в галузі філології та педагогіки; другій (1910 — 1921) — організаційного й ідеологічного становлення концепції національної школи, її змістового наповнення; третій (1921 — 1931) — науково-теоретичного обґрунтування стратегічних засад українського виховання. Визначено пріоритети науково-педагогічної та культурно-освітньої діяльності. Розкрито погляди О. Макарушки на реформування шкільництва в Східній Галичині та доцільність використання зарубіжного досвіду в освітній сфері. Висвітлено концептуальні засади виховання у творчому доробку вченого. Окреслено актуальність педагогічної спадщини О. Макарушки крізь призму трансформацій освіти й виховання в Україні.

Шифр НБУВ: РА442345

1.Ч.2050. Розвиток соціально-педагогічних служб та установ для дітей в Україні (друга половина XX століття): автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.01 / І. І. Єланцева; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Здійснено цілісний аналіз теорії та практики розвитку соціально-педагогічних служб та установ для дітей в Україні в другій половині XX ст.; проаналізовано ступінь розробленості досліджуваної проблеми. Охарактеризовано витoki ідей організації соціально-педагогічних служб та установ для дітей у світовій та вітчизняній педагогічній думці. Обґрунтовано етапи розвитку зазначених служб та установ для дітей у досліджуваній період; узагальнено напрями, форми та методи діяльності дитячих соціально-педагогічних служб та установ у другій половині XX ст. Визначено перспективи творчого використання педагогічно цінних ідей і досвіду діяльності соціально-педагогічних служб та установ для дітей в Україні досліджуваного періоду в сучасних умовах становлення української держави.

Шифр НБУВ: РА442634

1.Ч.2051. Творче впровадження педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в сучасному освітньо-виховному просторі Рівненщини: монографія / Л. М. Балака, А. М. Ваколюк, І. Ф. Петренко, О. Б. Петренко, С. В. Петренко, О. П. Поліщук, Г. П. Пустовіт, Ж. Г. Стельмашук, Т. С. Ціпан, Ю. В. Шалівська; ред.: О. Б. Петренко; Рівненський державний гуманітарний університет. — Рівне: О. Зень, 2023. — 262 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 256-261. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні засади вивчення проблеми творчого впровадження педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в педагогічній науці та шкільній практиці. Виокремлено й охарактеризовано основні вектори впровадження педагогічних ідей В. О. Сухомлинського на Рівненщині. Визначено тенденції, перспективи подальшого поширення й розвитку ідей та спадщини українського педагога. Описано постать Василя Сухомлинського й процеси розвитку освіти та виховання в сучасній Україні. Викладено теоретико-методологічні засади вивчення проблеми творчого впровадження педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в педагогічній науці та шкільній практиці. Виокремлено впровадження педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в освітньо-виховний простір початкової школи з питань сімейного виховання. Наголошено на реалізації компетентнісного підходу в освіті учнів Нової української школи на основі педагогічних ідей Сухомлинського. Досліджено досвід естетичного розвитку учнів початкової школи за педагогічними ідеями В. О. Сухомлинського. Окреслено освітні інновації як основний ресурс розвитку творчої особистості. Наведено педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського у практиці роботи закладів загальної середньої освіти Березнівщини.

Шифр НБУВ: ВА862816

Див. також: 1.Т.209, 1.У.278

Професійна і спеціальна освіта

1.Ч.2052. Апробація тестових завдань та аналіз їх якості для нестандартизованих тестів / А. Каленський, О. Ямковий

/// Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 160-166. — Бібліогр.: 165 назв. — укр.

Питання підвищення якості підготовки фахових молодших бакалаврів передбачає значне поліпшення контролю результатів навчання студентів як важливого засобу управління освітнім процесом. За допомогою педагогічного контролю розкривають рівень знань випускників та одержують інформацію про стан знань студентів у освітньому процесі. Шляхом контролю здійснюється систематичний зворотний зв'язок, що надає змогу будувати адаптивну компетентісно орієнтовану програму навчання та своєчасне коригування дій викладачів і студентів у освітньому процесі. Тестовий контроль знань як метод вимірювання й оцінювання знань, умінь і навичок студента найбільш повно відповідає вимогам законодавства у сфері освіти щодо забезпечення релевантності, прозорості, надійності та об'єктивності оцінювання результатів навчання. Мета роботи — висвітлення методики апробації тестових завдань (ТЗ) та аналіз їх якості для нестандартизованих тестів. Методи дослідження: теоретичного аналізу — для дослідження існуючих підходів до методики розроблення тестів, ТЗ і перевірки якості ТЗ; експертної оцінки — для визначення правильності формулювання ТЗ, точності запитань і терміну виконання ТЗ; апробації (пілотажне дослідження) — для перевірки розробленого інструментарію; коефіцієнта кореляції (КК) Пірсона — для визначення КК балів завдання із сумарними балами тесту. Розкрито зміст понять «тест» і «тестовий контроль», визначено відмінність між стандартизованими та нестандартизованими тестами, охарактеризовано особливості здійснення експертної оцінки ефективності тесту та його перевірки в освітньому процесі в межах пробного тестування, розкрито алгоритм аналізу якості тесту, визначено основні показники відбору завдань для нестандартизованих тестів та їх розрахунок. Розглянуто апробацію нестандартизованих ТЗ, їх експертну перевірку на правильність формулювання завдань, точність формулювання запитань, умови здійснення пробного тестування; критерії відбору ТЗ: потенціал складності; дисперсію балів; КК балів завдання з сумарними балами тесту.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.Ч.2053. Оптимізація дистанційного тестування в системі MOODLE / А. Гедзик // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 119-126. — Бібліогр.: 125 назв. — укр.

В умовах сьогодення викладачу необхідно володіти засобами, методами та технологіями дистанційного навчання. Його першочерговим завданням стає підготовка дистанційного навчального курсу на основі вже існуючих джерел, оригінальних авторських наборок, що входять до його тематичних розділів. На особливу увагу заслугове питання ефективності використання електронної форми тестового контролю рівня засвоєння знань. Мета роботи — обґрунтувати методику використання програмного забезпечення «Moodle Converter» для оптимізації процесу дистанційного тестування при вивченні навчальних дисциплін. Методи дослідження: аналіз і синтез — для визначення розробленості проблеми, яка досліджується; узагальнення — для формулювання висновків і рекомендацій щодо готовності викладачів до використання програми «Moodle Converter»; діагностичні (анкетування, бесіда) — для вивчення інформації про стан готовності викладачів до використання програми «Moodle Converter» в освітньому процесі. Розроблено авторську програму «Moodle Converter», де реалізовано функції конвертування файлів і проведено тестування програмного забезпечення. Наведено матеріал щодо розробки інформаційної технології автоматичного введення тестових даних у дистанційну систему Moodle, а також апробації зазначеної технології. Проаналізовано суть поняття «готовність викладача до використання тестових технологій». Наведено інформацію про апробацію авторської програми в умовах закладу вищої освіти. З'ясовано, що в значній кількості опитаних викладачів виникають труднощі зі створенням тестів у дистанційній системі Moodle. Водночас експеримент показав, що завдяки використанню програми «Moodle Converter» створюються передумови для оптимізації згаданого процесу, стає можливою значна економія часу на підготовку тестових завдань, які можна використовувати на різних етапах занять.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.Ч.2054. Підвищення рівня екологічної безпеки забудованих територій України, схильних до підтоплення: [монографія] / О. М. Серікова, О. О. Стрельнікова, В. Ю. Колосков; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків: Бровін О. В., 2020. — 140 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 120-132. — укр.

Визначено вплив різних чинників на величину додаткового живлення у межах селітебних і промислових міських територій. Досліджено та встановлено, що втрати з водних комунікацій є ключовим чинником додаткового живлення, яке призводить до підтоплення міст. Вперше визначено крайові умови математичної моделі зміни рівня ґрунтових вод, що враховують вплив штучних покриттів поверхні ґрунту і евапотранспірацію для вдосконалення прогнозів та управління рівнем ґрунтових вод забудованих територій. Зроблено прогноз максимально високого рівня ґрунтових вод в умовах природно-техногенних геосистем вели-

ких міст на прикладі м. Харків. Для підвищення рівня екологічної безпеки міст України, обґрунтовано заходи оптимізації водного балансу ґрунтових вод шляхом регулювання основних режимотворюючих факторів. Науково обґрунтовано та експериментально встановлено період з найменшим проявом природних факторів для виявлення величини техногенного додаткового живлення ґрунтових вод. Удосконалено теоретико-методологічні основи управління рівнем ґрунтових вод, які включають типову схему функцій органів управління та завдань щодо запобігання наслідків підтоплення і ліквідації їх, алгоритм дій у ході моніторингу за рівнем ґрунтових вод на підтоплених і потенційно підтоплених територіях та Проект комплексу заходів з запобігання розвитку підтоплення міської території великих міст України з урахуванням європейського досвіду.

Шифр НБУВ: ВА864716

1.Ч.2055. Розроблення професійних стандартів з використанням інструментів публічно-приватного партнерства / В. Радкевич, О. Бородієнко, Р. Колишко, Л. Короткова // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 15-24. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Постіндустріальний етап розвитку суспільства зумовлює необхідність модернізації системи професійної освіти, важливим напрямом якої є оновлення існуючих на сьогодні в Україні підходів до розроблення професійних стандартів (ПС). Йдеться про документи, що затверджують в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, і які мають бути орієнтованими на сучасні соціально-економічні відносини, враховувати зміну технологічного укладу, що потребуватиме підвищеного рівня професійної компетентності кваліфікованих робітників для всіх видів економічної діяльності, а також удосконалення системи їх підготовки та підвищення кваліфікації. Все це актуалізує доцільність широкого залучення учасників публічно-приватного партнерства (ППП) до процесу розроблення ПС як документів, що містять вимоги до професійної компетентності кваліфікованих робітників. Мета роботи — обґрунтування сучасних підходів до розроблення ПС із використанням інструментів PPP. Методи дослідження: аналіз наукової літератури, законодавчо-нормативних документів — для з'ясування сучасних тенденцій формування ПС та існуючого стану розроблення ПС; методи аналізу та синтезу — для класифікації трудових функцій і ПС, систематизація даних, узагальнення управлінського досвіду для розроблення теоретичних і методичних підходів до визначення умов розроблення ПС; порівняльний аналіз, синтез і методи експертного оцінювання — для формування вимог щодо розроблення ПС. Розкрито структуру діючої професійно-кваліфікаційної системи, охарактеризовано її особливості в контексті орієнтації на сучасний ринок праці та підвищення рівня зайнятості населення, визначено умови та перспективи розроблення ПС. Визначено структуру ПС та умови їх розроблення з орієнтацією на конкретні трудові функції для певних видів економічної діяльності з використанням інструментів PPP, що є важливим підґрунтям набуття особою компетентностей відповідно до критеріїв ефективності та потреб ринку праці.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.Ч.2056. Тенденції трансформаційних змін професійної освіти в добу незалежності України / В. Радкевич // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 176-184. — Бібліогр.: 182 назв. — укр.

Актуальність дослідження зумовлена запитом суспільства на: відродження та зміцнення української державності; забезпечення реального суверенітету та гідного місця України в світовому співтоваристві; перехід до якісно іншої форми соціально-економічної організації суспільства; формування нової економічної, інтелектуальної та духовної еліти з інноваційним державницьким мисленням; децентралізацію управлінських повноважень у всіх сферах суспільного життя; автономізацію управлінських структур на основі розподілу управлінських повноважень; розвиток партнерських взаємовідносин між державою, приватним сектором та інституціями громадянського суспільства та ін. У зв'язку з цим актуалізується значущість урахування впливу різних тенденцій на розвиток освітньої сфери, і, зокрема, системи професійної освіти в різні періоди. Мета роботи — виявити й охарактеризувати тенденції трансформаційних змін професійної освіти в добу незалежності України. Методи дослідження: аналіз наукових джерел, законодавчо-нормативних документів — для з'ясування сучасних тенденцій розвитку професійної освіти; методи аналізу, синтезу, узагальнення та порівняння — для виявлення спільного та відмінного, встановлення причинно-наслідкових зв'язків у процесі вивчення освітніх феноменів досліджуваного періоду. Функціонування системи професійної освіти в добу незалежності — це відображення змін у соціально-економічному, політичному, духовному і культурному розвитку суспільства та трансформаційних перетворень на світовому та вітчизняному ринках праці, що впливали на: зміст професійної освіти; формування мережі закладів освіти; зміну форм управління; обсяги фінансування; механізми взаємодії з економічними структурами та ринком праці. Виявлено основні тенденції трансформаційних змін професійної освіти в добу незалежності (гуманізація, демократизація, безперервність, стандартизація,

технологізація, цифровізація, економізація, соціальне партнерство); охарактеризовано пов'язані з ними пріоритети її розвитку в сучасних соціально-економічних умовах (оновлення змісту; оптимізація мережі закладів освіти; вдосконалення форм управління; підвищення рівня фінансового, кадрового та навчально-методичного забезпечення; запровадження нових механізмів взаємодії з економічними структурами та ринком праці з питань підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітничих кадрів).

Шифр НБУВ: Ж74078

1.Ч.2057. Технологія розвитку соціального партнерства в закладах професійної освіти в умовах дуальної форми навчання / Н. Кулалаєва, Д. Гоменюк // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 146-150. — Бібліогр.: 149 назв. — укр.

Необхідність оновлення сучасної системи професійної освіти (ПО) та запровадження у зв'язку з цим дуальної форми навчання (ДФН) у закладах ПО (ЗПО) актуалізують розвиток та навчально-методичного забезпечення. Це зумовлює пошук інноваційних підходів, методів, технологій і механізмів забезпечення даного процесу. Мета роботи — розгляд суті та структури технології розвитку соціального партнерства в ЗПО в умовах ДФН, змісту її етапів для успішного й ефективного її використання. Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез — для визначення та обґрунтування складників технології розвитку соціального партнерства; узагальнення — для формулювання висновків дослідження; моделювання — для визначення послідовності етапів технології розвитку соціального партнерства); емпіричні (практико-методичні (вивчення та аналіз педагогічного досвіду, робочих планів, програм підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за ДФН — для виявлення повноважень і функцій усіх суб'єктів системи соціального партнерства ЗПО в умовах ДФН); опитувально-діагностичні (бесіди з педагогічними працівниками ЗПО та роботодавцями — для визначення особливостей розвитку соціального партнерства ЗПО в умовах ДФН). Розроблено технологію розвитку соціального партнерства в ЗПО в умовах ДФН, що є сукупністю поетапно здійснюваних заходів, процедур, методів, котра забезпечує ефективну взаємодію ЗПО з органами виконавчої влади, об'єднаннями роботодавців, профспілкою, підприємствами різних форм власності та підпорядкування, установами служби зайнятості та надає можливість максимально згодити їх спільні інтереси. Вона містить структурні складники (концептуально-цільовий, змістово-технологічний і мотиваційно-результативний) і реалізується в 4 етапи (стратегічно-планувальний, організаційно-виконавчий, контрольно-координувальний і мотиваційно-стимулювальний). Встановлено, що визначені структурні складники запропонованої технології уможливають її життєвий цикл і подальше перетворення. Її ефективне запровадження у ЗПО сприятиме взаємовигідній продуктивній діяльності суб'єктів системи соціального партнерства, спрямованої на ефективний розвиток ПО, а саме: зміцненню зв'язків між закладами відповідного профілю та соціальними групами цієї професійної спільноти; гнучкості їх освітнього процесу та його швидкому реагуванню на вимоги роботодавців; спрощеній адаптації випускників закладів до умов виробництва.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.Ч.2058. Управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти як проектно-орієнтованою організацією / З. Рябова // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 86-94. — Бібліогр.: 92 назв. — укр.

Актуальність дослідження визначається необхідністю переорієнтації системи управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти (ПО) на проектну основу з метою забезпечення якості надання освітніх послуг, сталого розвитку закладу освіти та його соціального трансформування шляхом формування проектного типу мислення у суб'єктів ПО. Мета роботи — описати суть управління закладом ПО як проектно-орієнтованою організацією (ПОО) та охарактеризувати процес використання технології менеджменту знань для професійного розвитку персоналу закладу. Методи дослідження: теоретичні методи аналізу, синтезу, класифікації та систематизації використано для визначення та узагальнення результатів наукових розвідок і формулювання основних дефініцій дослідження. Обґрунтовано суть управління закладом ПО як ПОО. Визначено зміст управління таким закладом через описання сукупності управлінських функцій з позицій проектного менеджменту. Описано організацію процесу надання освітніх послуг через реалізацію коротко- та довготривалих проектів, що сприятиме формуванню проектного типу мислення його учасників. Розкрито, що процеси управління сучасним закладом ПО в своїй основі мають концепцію розвитку людського капіталу, як основного ресурсу, що забезпечує йому необхідні конкурентні переваги на ринках освітніх послуг і праці та, взагалі, забезпечує успішність його життєдіяльності. Для розвитку персоналу закладу освіти дієвим є використання технології менеджменту знань, в основі якої покладено суть дефініції «знання організації». Доведено, що управління закладом ПО як ПОО забезпечить реалізацію задоволення потреб економіки держави у кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці робітниках, що сприятиме розвитку людського капіталу країни.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.Ч.2059. Формування професійних кваліфікацій в Україні: новий підхід / О. Мірошніченко, С. Пригоманов, Р. Шокін, Є. Романенко, О. Дацій // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 4-14. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Приведення компетентностей для навчання впродовж життя у відповідність до вимог Європейського Союзу (ЄС) зумовлює необхідність запровадження нових підходів до розроблення та застосування професійних кваліфікацій (ПК). Вони мають відповідати потребам ринку праці та стати основою формування і розвитку Національної системи кваліфікацій (НСК). Все це потребує уточнення поняттєво-термінологічного апарату та методик удосконалення існуючих нормативно-правових механізмів регулювання означеного процесу. Мета роботи — здійснити наукове обґрунтування нового підходу до формування ПК у контексті гармонізації з сучасним європейським інструментарієм. Методи дослідження: теоретичного аналізу — для дослідження існуючих підходів до формування НСК, визначення основних тенденцій її розвитку; порівняння та синтезу — для узагальнення основних наукових підходів до розвитку НСК і нормативно-правового механізму її регулювання за сучасних умов, здійснення аналізу її інституційно-організаційного забезпечення; спостереження та аналогії — для обґрунтування необхідності розроблення нового підходу до застосування кваліфікацій у контексті гармонізації з європейськими принципами, синтезу та абстрагування — для визначення переваг і передумов реалізації запропонованого підходу. Емпіричну й інформаційну основу становлять нормативно-правові акти України з питань формування та розвитку НСК, матеріали монографій і наукових публікацій, аналітичні дані, результати власних проведених досліджень. Розкрито суттєві характеристики НСК, охарактеризовано її особливості та основні аспекти, що регулюють розвиток такої системи та створюють належні умови для формування нового підходу застосування кваліфікацій у контексті європейської інтеграції.

Шифр НБУВ: Ж74078

Див. також: 1.Х.1429

Середня спеціальна освіта

1.Ч.2060. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови в системі педагогічного коледжу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. В. Киливник; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця, 2019. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Звернено увагу на проблему формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови в системі педагогічного коледжу. Уточнено змістове наповнення поняття «соціокультурна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови» як складне, цілісне, індивідуально-психологічне, інтегративне утворення, що об'єднує соціокультурні знання, особистісне ставлення до іншомовних культур, надає змогу успішно спілкування з їх представниками, почуватися впевнено та комфортно в іншомовному соціокультурному середовищі завдяки володінню способами застосування іноземної мови. Охарактеризовано теоретичну і практичну готовність до соціокультурної діяльності й розвитку відповідних якостей в учнів під час вивчення іноземної мови.

Шифр НБУВ: РА442707

Вища освіта

1.Ч.2061. Історія Ніжинської Вищої Школи (1805 — 2016): бібліогр. покажч. / упоряд.: Л. В. Гранатович; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. — Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. — 439 с. — укр.

Бібліографічний покажчик «Історія Ніжинської вищої школи (НВШ). 1805 — 2016» дозволяє зазирнути у минуле і відтворити атмосферу далеких і близьких років діапазоном у 211 років. Опрацьовано доступні друковані публікації з газет, журналів, збірників, монографій та ін. за період історії Ніжинського вишу з 1805 року (коли російський цар Олександр I підписав указ про будівництво Гімназії вищих наук князя Безбородька) до 2016 р. Матеріали покажчика систематизовано у 34 розділах, багато з яких мають власну розгалужену систему підрозділів. Перші чотири розділи надають змогу скласти загальне уявлення про Ніжинську вищу школу зазначеного періоду в цілому, про основні напрямки наукової та учбової діяльності, надають деякі відомості про склад професорсько-викладацького корпусу XIX — XX ст. тощо. У шостому-чотирнадцятому розділах відстежуються шляхи трансформації профілей вишу від Гімназії вищих наук і Ліцеїв (Фізико-математичного і Юридичного) до інститутів 20-х — 30-х рр. XX ст., відтак до Ніжинського державного педагогічного інституту, Ніжинського державного педагогічного університету, Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Детально розроблено схеми, що надають змогу ознайомитись з багатьма аспектами життя вишу кожного етапу розвитку. Розглянуто історію факультетів та кафедр, наукових, навчально-допоміжних та навчально-виробничих підрозділів,

підрозділів культурно-просвітницького і соціально-культурного спрямування, місцевого (обласного) фінансування. Багато уваги приділено історії вузівської бібліотеки, якій до її 190-річного ювілею присвоєно ім'я академіка М. О. Лавровського, вузівської преси, молодіжному хору «Світлич», лауреату багатьох міжнародних конкурсів та фестивалів, літературній студії тощо. Завершено показчик відомостями про періодичні видання, збірники наукових праць, матеріали наукових конференцій та семінарів, що проходили на базі НВШ, а також віршами викладачів та вихованців, фотоматеріалами, які присвячено alma mater. Останній розділ – дисертації та автореферати дисертацій, темою яких є історія НВШ. Загальну структуру показчика відображено у «Змісті».

Шифр НБУВ: BC71074

1.4.2062. Освіта та суспільство: цифрова ідентифікація людини: монографія / К. М. Краус, Н. М. Краус, І. С. Іщенко. – Київ: Аграр Медіа Груп, 2023. – 209 с.: табл., рис. – Бібліогр.: с. 194-209. – укр.

Досліджено теоретико-методологічні засади цифрової ідентифікації людини з використанням інструментів інституту освіти. Представлено цифрові орієнтири й інноваційні вектори змін інституту освіти та науки в Україні. Розкрито особливості економічної професійної освіти покоління цифрових людей та вказано професії майбутнього у віртуальній реальності інноваційно-цифрового простору. Проаналізовано виклики та можливості сучасного ринку праці в умовах автоматизації виробництва і цифровізації економіки. Визначено характерні особливості стилю поведінки покупців покоління бейбі-бумерів, X, Y, Z в сучасній електронній комерції. Розроблено та запропоновано методику викладання цифрового підприємництва в системі економічного навчання в інноваційному університеті. Вказано цифрові компетенції та навички, що продукуються навчальним курсом «Цифрове підприємництво» в Університеті 5.0. Подано характеристику інституту освіти кризь призму цифрового студентоцентризму. Здійснено аналіз особливостей навчання здобувачів економічної освіти цифрового підприємництва. Обґрунтовано інноваційні техніки, технології, методики, завдання та переваги навчання цифрового підприємництва.

Шифр НБУВ: BA863707

1.4.2063. Педагогічна освіта і наука у Львівському університеті (1812 – 1939): [монографія] / Д. Д. Герцюк, Т. В. Лещак; Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. – 431, [16] с.: іл., фот. – Бібліогр.: с. 387-431. – укр.

На основі широкого кола архівних джерел і наукової літератури виконано цілісне комплексне дослідження становлення та розвитку форм і змісту педагогічної підготовки студентів Львівського університету у період з 1812 до 1939 р. Висвітлено суспільно-політичні та соціокультурні передумови започаткування педагогічної підготовки студентів. Виокремлено основні етапи розвитку інституційних форм педагогічної освіти та науки у вищій академічній установі Львова. Проведено аналіз змісту педагогічної складової, форм і методів навчання, особливостей наукового та навчально-методичного забезпечення теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів. Досліджено внесок окремих учених-педагогів закладу в удосконалення науково-дидактичного процесу. До наукового обігу введено невідомі та маловідомі архівні матеріали, історичні факти, що розширюють уявлення про розвиток педагогічної освіти та науки у Львівському університеті у досліджуваній період.

Шифр НБУВ: BA864341

1.4.2064. Сучасні інтерактивні методи навчання в галузі алгоритмізації та тестування програмного забезпечення як концепція підвищення ефективності навчального процесу / Ю. І. Скорін, О. В. Щербаков // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 94. – С. 232-236. – Бібліогр.: 12 назв. – укр.

Визначено, що впровадження концепції сучасної вищої школи вимагає глибокого аналізу підготовки кадрів усіх сфер вищої освіти, що сприяє створенню нових підходів в організації навчального процесу в закладах вищої освіти з використанням сучасних методів навчання, зокрема активних й інтерактивних методів, які нині набувають провідного значення. На основі здійсненого аналізу спеціальної літератури та узагальнення практичного досвіду підготовки фахівців у ЗВО було розглянуто декілька активних методів навчання, орієнтованих на активну участь саме студента в саморозвитку з огляду на його особистості. Зазначено, що організація інтерактивного навчання передбачає вирішення творчих завдань і проблем, моделювання життєвих ситуацій тощо. Під час аналізу доведено, що використання активних та інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців сприяє як активізації пізнавальної діяльності студентів, так і якісному засвоєнню навчального матеріалу та навичок командної роботи, досягненню рівня високої професійної компетентності.

Шифр НБУВ: Ж69103

Див. також: 1.4.2078

Педагогіка вищої школи

1.4.2065. Моделі та методи формування команд освітніх проєктів підвищення кваліфікації: автореф. дис.... канд. техн. наук: 05.13.22 / Ю. М. Кузьмінська; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. – Львів, 2019. – 21 с.: рис. – укр.

Вірішено актуальне науково-прикладне завдання, яке полягає у створенні та дослідженні моделей та методів формування команд освітніх проєктів підвищення кваліфікації. Розширено термінологію управління освітніми проєктами через уточнення поняття «освітній проєкт», «ступінь довіри» та введення поняття «освітній проєкт підвищення кваліфікації» (ОППК). Розроблено концептуальну модель параметрів креативності та кадрових ризиків членів команд ОППК. Розроблено математичну модель визначення ступеня довіри членів команд ОППК, яка надає змогу виконувати оцінку параметрів креативності та кадрових ризиків членів команд таких проєктів. Розроблено когнітивні моделі взаємодії кадрових ризиків та параметрів креативності членів команд ОППК. Розроблено метод формування команд ОППК з урахуванням параметрів креативності та кадрових ризиків членів команд. Удосконалено метод перехресної оцінки параметрів креативності членів команд ОППК. Удосконалено метод підбору претендентів до команди ОППК з використанням адитивного критерію, який розраховують на основі параметрів креативності та кадрових ризиків членів команд ОППК. Набула подальшого розвитку класифікація ОППК. Розширено перелік факторів успіху реалізації ОППК. Апробовано результати досліджень у практиках управління освітніми проєктами.

Шифр НБУВ: RA443699

1.4.2066. Навчальний посібник з підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра: для здобувачів вищ. освіти ден. і заоч. форм навчання спец. 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» освіт. програми «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології». Ч. 1 / І. Ш. Невлюдов, В. А. Андрусевич, О. В. Токарева, С. П. Новоселов, О. В. Сичова; Харківський національний університет радіоелектроніки. – Кривий Ріг, 2022. – 195 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 175-178. – укр.

Наведено загальні вимоги до організації підготовки і виконання кваліфікаційної роботи бакалавра для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» освітньої програми «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології». Вміщено рекомендації щодо оформлення пояснювальної записки, а також стислий довідковий матеріал щодо змісту розрахункової частини роботи з прикладами. Наведено загальні положення та методичні рекомендації до кваліфікаційної роботи бакалавра. Розглянуто організацію виконання кваліфікаційної роботи бакалавра, захист кваліфікаційної роботи, критерії оцінювання кваліфікаційної роботи, вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи, вимоги до оформлення пояснювальної записки тощо.

Шифр НБУВ: B359385/1

1.4.2067. Навчальний посібник з підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра для здобувачів вищої освіти денної і заочної форми навчання спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» освітньої програми «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / І. Ш. Невлюдов, О. І. Филипенко, О. В. Токарева, С. П. Новоселов, О. В. Сичова; Харківський національний університет радіоелектроніки. – Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. – 150 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 134-137. – укр.

Розкрито загальні вимоги до організації підготовки та виконання кваліфікаційної роботи бакалавра для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» освітньої програми «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології». Наведено рекомендації щодо оформлення пояснювальної записки, а також стислий довідковий матеріал щодо змісту розрахункової частини роботи з прикладами. Увагу приділено критеріям оцінювання кваліфікаційної роботи, вибору об'єкта автоматизації, аналізу сучасних модулів управління промисловим.

Шифр НБУВ: BA865159

1.4.2068. Освітні інтернет ресурси та онлайн середовища в навчально-виховній діяльності викладача закладу вищої освіти / Н. В. Ічанська, В. О. Дем'яненко // Системи упр., навігації та зв'язку. – 2020. – Вип. 4. – С. 40-42. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Предметом дослідження є інформатизація та комп'ютеризація освіти. Наведено та проаналізовано найпопулярніші освітні ресурси, які стали невід'ємною частиною навчально-виховної діяльності викладачів. Це дистанційні навчальні платформи, віртуальні бібліотеки й музеї, мережеві карти знань, соціальні пошукові системи та геосервіси. Кожен з елементів освітніх Інтернет ресурсів, що використовуються для покращання технологій навчання є ефективним і робить свій внесок в інформатизацію освіти. На сучасному етапі розвитку суспільства і освіти головною метою є підготовка здобувача освіти до активної і плідної

життєдіяльності в інформаційному суспільстві, забезпечення підвищення якості, доступності та ефективності навчання. Для ефективного здійснення цього процесу необхідно застосувати цілеспрямований вплив системи управління на всі сфери освіти та більш широке використання сучасних інформаційних технологій. Сформовано список переваг та недоліків існуючих навчальних Інтернет ресурсів, які ефективно впливають на освітній процес. Розроблено веб-додаток для тестування знань, що відносяться до елементів дистанційного навчання. Висновки: розглянуто вплив інформаційних технологій на навчально-виховний процес та освіту в цілому та запропоновано якісний перелік інтернет ресурсів й онлайн середовищ, що є ефективними для інформатизації та комп'ютеризації освіти, включаючи особисто створений ресурс.

Шифр НБУВ: Ж73223

1.4.2069. Особливості використання засобів дистанційного навчання в закладах вищої освіти фізкультурного профілю в умовах карантинних обмежень / О. В. Басенко, І. А. Алексеєва, Я. В. Алексеєнко, Я. В. Жерновнікова // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4. — С. 11-17. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — проаналізувати організаційні та методичні особливості використання інформаційних засобів дистанційного навчання (ДН) у підготовці майбутніх фахівців фізичної культури та спорту. Для реалізації поставленої мети використано такі методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури; ресурси мережі Інтернет; опитування за допомогою Google-форми; аналіз, синтез та узагальнення отриманих даних; методи математичної статистики. В опитуванні брали участь 93 студенти першого, другого та третього курсів денної форми навчання Харківської державної академії фізичної культури. Розглянуто особливості організації навчального процесу в умовах карантинних обмежень з використанням засобів ДН у закладах вищої освіти фізкультурного профілю. Проведено онлайн-опитування студентів, яке виявило їх ставлення до дистанційної (ДФН), очної (ОФН) і змішаної (ЗФН) форм навчання; їх вподобання та забезпеченість різними електронними ресурсами, програмами, інструментами інформаційних комунікацій, які використовувалися викладачами у навчальному процесі. Проаналізовано можливі складнощі та значимість для здобувачів освіти переваг ДН. Дослідження показало, що викладачі академії за стислий термін і складних умов освоїли цифрові інструменти, комунікаційні ресурси та дистанційні платформи, які не використовували раніше. Онлайн-опитування студентів виявило невідомість їх ставлення до ДФН, ОФН і ЗФН. Результати дослідження підтвердили думку інших вчених про те, що ДН, як альтернативна форма освітнього процесу, не може повною мірою замінити традиційну ОФН, а використання засобів ДН надає можливість урізноманітнити освітній процес, зробити його значно цікавішим та ефективнішим.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2070. Проект як метод навчання у вищій школі / Є. М. Воронова // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 94. — С. 215-218. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

У наш час принцип гуманізації освіти, особливо технічної, стає одним із провідних, адже практика викладання іноземних мов потребує певних технологій, що забезпечували б його реалізацію. Проектну методику навчання можна вважати однією з таких сучасних технологій, незважаючи на те, що вона має витoki з минулого сторіччя. Описано історію та причини появи методу проектів у викладанні іноземних мов у технічних університетах.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.4.2071. Професійне спрямування іншомовної підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації на засадах компетентнісного підходу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. О. Жигунова; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні основи та практичні шляхи вдосконалення професійного спрямування іншомовної підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації на основі використання компетентнісного підходу. Представлено характеристику змісту та особливостей професійного спрямування іншомовної підготовки фахівців з міжнародної інформації. Основоположним елементом такої підготовки є іншомовна професійна компетентність, структура якої охоплює мотиваційно-орієнтаційний, когнітивно-інтегративний, ситуативно-діяльнісний компоненти. Визначено критерії, показники, рівні та обрано інструментарій для визначення стану її сформованості. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови (формування в студентів стійкої професійно орієнтованої мотивації до опанування професійно важливих знань та умінь; трансформація освітнього процесу на викладання фахових дисциплін іноземною мовою; застосування під час іншомовної підготовки активних форм та інноваційних методів навчання; використання розробленого навчально-методичного забезпечення шляхом упровадження варіативного спекурсору «Практикум з іноземної мови для майбутніх фахівців з міжнародної інформації») та розроблено структурну модель такого процесу.

Шифр НБУВ: РА442265

1.4.2072. Процеси та складові елементи аналізу великих даних у системах дистанційного навчання / А. Пришляк, Н. Е. Кунанець, В. Пасічник // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2022. — Вип. 11. — С. 23-29. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано вплив пандемії на освітні процеси в Україні. Розглянуто проблемні моменти, які спостерігаються під час дистанційного навчання, позитивні та негативні фактори онлайн-освіти. Висвітлено чинники, які можуть призвести до конфліктних ситуацій в освітньому процесі та ускладнювати збирання та аналіз інформації. Запропоновано використовувати методи машинного навчання для аналізу великих даних у системах дистанційного навчання. Розглянуто метод аналізу головних компонент для зменшення розмірності обсягу вибірки та описано основні кроки, які потрібно виконати задля спрощення. Можливість аналізу забезпечується коректним функціонуванням системи дистанційного навчання, регламентованої ЗВО, взаємодією з усіма учасниками навчального процесу, а також своєчасним виконанням обов'язків, покладених на них.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.4.2073. Психолого-педагогічні критерії формування віртуального освітнього простору майбутніх менеджерів соціальної діяльності / Н. Бахмат // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 25-34. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Актуальність проблеми визначається необхідністю модернізації системи освіти на засадах компетентнісного підходу, інноваційності, орієнтації на формування конкурентоздатного, активного та мобільного фахівця, здатного до саморозвитку і самовдосконалення. Мета роботи — уточнити зміст категорій «простір», «освітній простір», «віртуальний освітній простір» та охарактеризувати психолого-педагогічні критерії формування віртуального освітнього простору майбутніх менеджерів соціальної діяльності (СКД). Методи дослідження: аналіз і синтез — з метою з'ясування стану та рівня розробленості досліджуваної проблеми; узагальнення — для формування висновків щодо формування віртуального освітнього простору майбутніх менеджерів СКД у закладах вищої освіти. Здійснено аналіз та уточнено зміст категорій: «простір», «освітній простір», «віртуальний освітній простір». Поняття «простір» представлено як освоєне середовище, в якому відбуваються події, характерною особливістю якого є нерозривний зв'язок із часом. Поняття «освітній простір закладу вищої освіти» визначено як багаторівневу систему, яка програмується по горизонталі, відображаючи всю складність взаємовідносин її суб'єктів, і по вертикалі, визначаючи динаміку її стратегічного розвитку. Під віртуальним освітнім простором розуміється весь комплекс контенту розміщеного в Інтернеті (тобто створеного за допомогою програмного забезпечення або комп'ютерних мереж) різноманітних матеріалів навчального характеру. На основі аналізу наукових праць з'ясовано три основні напрями побудови віртуального освітнього простору: дистанційної освіти, онлайн-навчання та змішаного (blended) навчання. Визначено 6 основних психолого-педагогічних критеріїв формування віртуального освітнього простору майбутніх менеджерів СКД: мотиваційний (вмотивованість здобувачів вищої освіти до використання в навчанні сучасних технологій, а саме: Інтернет, розширення знань про Інтернет і можливості його застосування в подальшій професійній діяльності; здатність до самореалізації власних можливостей; потреба у формуванні власного пізнавального інтересу); інтеграційний (знання іноземної мови на професійному рівні; вміння підібрати програмні засоби для застосування Інтернет-технологій (ІТ) у подальшій професійній діяльності); діяльнісний (формування здібностей ділитися набутими знаннями з іншими учасниками освітнього процесу; використання ІТ в освітньому процесі на конференціях, семінарах тощо, публікації власних напрацювань у наукових і методичних виданнях, розроблення власних проектів та їх реалізація за допомогою сучасних комп'ютерних програм і просування їх у віртуальному просторі); ціннісний (упевненість у своїх професійних якостях; вимогливість до себе; вміння контролювати свій емоційний стан у майбутній професійній діяльності; естетична поведінка); творчий (здатність проявити творчі здібності у застосуванні ІТ; прагнення до розвитку свого творчого потенціалу; уміння оволодіти формами та методами управління творчою професійною діяльністю); результативно-рефлексивний (контроль, самоконтроль, самооцінка, самопізнання, самовиховання та самоствердження своєї професійної діяльності; вміння аналізувати ефективність методів, прийомів, засобів використання ІТ у подальшій професійній діяльності).

Шифр НБУВ: Ж74078

1.4.2074. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. М. В'яла; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Вперше виявлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, до яких віднесено: розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей

професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю вчителя фізичної культури; поглиблення практичної складової підготовки студентів, активізація їх науково-дослідної роботи та підвищення значущості самоосвіти. Розроблено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Уточнено тлумачення базових понять, які входять до наукового тезаурусу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; зміст понять «формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» та «готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності»; структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Шифр НБУВ: RA441856

1.4.2075. Ensuring the quality of higher education under current conditions / А. В. Kostyshyn // Архів клініч. медицини. — 2020. — № 2. — С. 38-42. — Бібліогр.: 6 назв. — англ.

В умовах сьогодення, особливо під час пандемії, вища освіта вимагає від науково-педагогічних працівників опанування й впровадження інноваційних методів навчання й викладання, заснованих на інформаційних програмах, системах передавання знань. Задачі інтерактивних форм навчання: пробудження інтересу, мотивація студентів до досліджуваної проблеми; ефективне засвоєння навчального матеріалу; самостійний пошук шляхів і варіантів вирішення поставленої навчальної задачі; взаємодії між студентами, навички роботи в команді, прояв терпимості до будь-якої точки зору; формування у студентів власної думки, життєвих і професійних навичок; вихід на рівень усвідомленої компетентності студента. Проаналізовано результати досліджень і з'ясовано, що за інтерактивного навчання створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відкритістю, взаємодією учасників на рівних правах, нагромадженням спільних знань, що надає змогу забезпечити високу мотивацію, міцність знань, творчість, комунікабельність, активну життєву позицію, збереження індивідуальності, свободу самовираження, взаємоповагу. Розглянуто актуальні проблеми інноваційних технологій і методів навчання в сучасній вищій освіті, оскільки посилюється тенденція до гуманізації та гуманітаризації змісту навіть медичної освіти, введено нові навчальні дисципліни і, як наслідок, зросла потреба в науково-педагогічних працівниках, які змогли б забезпечити інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій під час навчально-виховного процесу. Показово, що викладачі одержали можливість створювати й втілювати власні інноваційні методики. Акцентовано увагу на проблемах безпеки освітнього середовища вищої освіти. Особливо важливою є інформаційна безпека, тому що в наш час надзвичайно великий вплив мають інформаційні засоби на студентське середовище.

Шифр НБУВ: Ж24388

1.4.2076. Systematic approach application to the development for the site of university scientific activity / А. Kapiton, О. Diachenko, R. Zakharov, T. Yanchuk // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 4. — С. 52-54. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Проаналізовано системний підхід до розробки сайту наукової діяльності університету. Об'єкт дослідження обрано з урахуванням науково-дослідницької діяльності викладачів вищих навчальних закладів. Досліджено аналіз та використано інструменти для розробки сайтів на тему даної проблеми. Мета роботи — дослідження, розробка та впровадження сайту обліку науково-дослідної діяльності викладачів вищих навчальних закладів. Доведено, що системний аналіз базується на системології, принципах кібернетики та моделювання та відіграє роль інструмента системного підходу, заснованого на математичному аналізі та теорії ймовірностей, дискретної математики та дослідження операцій, який використовує сучасні комп'ютерні технології для розв'язку прикладних задач.

Шифр НБУВ: Ж73223

Див. також: 1.4.2086, 1.4.2090, 1.4.2096, 1.4.2112

Теорія виховання

1.4.2077. Громадська діяльність студентської молоді вищих навчальних закладів України ХХ століття: історія становлення та розвитку: монографія / О. М. Кін; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків: Новий курс, 2020. — 378 с.: табл. — укр.

Здійснено цілісний історико-педагогічний аналіз розвитку теорії й практики організації громадської діяльності студентської молоді вищих навчальних закладів України ХХ ст. З урахуванням суспільно-політичних, соціально-економічних, соціокультурних та педагогічних детермінант обґрунтовано етапи й особливо-

сті розвитку громадської діяльності студентів вищих навчальних закладів в Україні в досліджуваній період. Висвітлено тенденції розвитку студентської громадської діяльності на сучасному етапі, зокрема перспективи розвитку волонтерської діяльності студентської молоді.

Шифр НБУВ: ВА864741

1.4.2078. Гуманітарна культура студентів в умовах інформатизації університетської освіти в Норвегії (друга половина ХХ — початок ХХІ століття): автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.01 / Р. В. Олексієнко; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Обґрунтовано поняття гуманітарна культура, як невід'ємний складник духовної культури та стрижень культурної ідентичності громадян Норвегії. Охарактеризовано сучасну систему імплементації «Цілей сталого розвитку 2030», які було прийнято всіма державами-членами ООН у 2015 р., в проекції гуманітарної підготовки фахівців. Гуманітарна культура виступає тим фундаментом, на основі якого будуються ефективні соціальні відносини, засновані на принципах взаємоповаги та поваги до моральних, духовних принципів всього суспільства та певних соціально-культурних груп. Розглянуто «третю місію» провідних норвезьких університетів (Norwegian University of Life Sciences, Norwegian University of Science and Technology, University of Bergen та ін.) в імплементації Цілей сталого розвитку 2030 — Цілей розвитку тисячоліття. Систематизовано факти про роль гуманітарної культури студентів у майбутній професійній діяльності як фактора гармонізації відносин людини до етноприродного середовища, де екологічність, як духовна основа планетарного виховання, відображає єдність людини і природи, потребу у глобальному захисті середовища існування людства, що вимагає виховання розуміння людиною себе як частки природи, як її активного захисника.

Шифр НБУВ: RA442360

1.4.2079. Педагогіка лідерства: монографія / О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 430 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 412-430. — укр.

Розглянуто поняття і значення лідерства взагалі й організаційного лідерства, зокрема. Запропоновано модель ефективного лідерства і керівництва. Розкрито зміст лідерського потенціалу та його структури, розглянуто наявний досвід його актуалізації у процесі навчання у ЗВО. На основі концептуальних підходів до професійної підготовки лідерів розглянуто можливість і способи діагностики лідерського потенціалу, запропоновано методичні рекомендації щодо формування і розвитку основних його компонентів. Запропоновано ряд інноваційних технологій, спрямованих на їх активізацію.

Шифр НБУВ: ВА865175

1.4.2080. Формування гуманістичних цінностей студентів природничих спеціальностей у навчально-виховному процесі педагогічних університетів: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.07 / О. М. Блашкова; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. — Київ, 2019. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальність проблеми формування гуманістичних цінностей студентів природничих спеціальностей як пріоритетного завдання навчально-виховного процесу педагогічних університетів. Уточнено дефініції: «виховання», «формування», «гуманістичні цінності». Зазначено, що структуру формування гуманістичних цінностей студентів складають компоненти: когнітивний (інтелектуальний), мотиваційний, діяльнісний (поведінковий). Експериментально перевірено ефективність підвищення рівня сформованості ціннісної сфери студентів за допомогою апробованої функціонально-змістової моделі, педагогічних умов і програмно-методичного забезпечення. Визначено критерії, показники та рівні сформованості гуманістичних цінностей студентів природничих спеціальностей (високий, середній та низький). Доведено, що впровадження програмно-методичного забезпечення сприяє підвищенню рівня сформованості гуманістичних цінностей студентів.

Шифр НБУВ: RA443329

1.4.2081. Формування полікультурної компетентності у майбутніх менеджерів туризму у вищих навчальних закладах: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / І. С. Гончарова; «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», державний заклад. — Старобільськ, 2019. — 20 с.: табл. — укр.

Проаналізовано стан дослідженості проблеми у філософській, культурологічній, психолого-педагогічній літературі. Визначено суть, зміст та структуру полікультурної компетентності майбутніх менеджерів з туризму, діагностовано стан її сформованості на основі розроблених критеріїв та показників. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови, що спрямовано на інтеграцію змісту культурологічної підготовки студентів, використання інтерактивних методів та форм навчання на основі створення моделей полікультурної взаємодії, активізацію самостійної навчальної діяльності студентів у ході зарубіжного стажування й

забезпечують формування зазначеної компетентності у студентів спеціальності «Туризм», експериментально доведено ефективність їх упровадження в освітній процес вищів у контексті формування полікультурної компетентності в майбутніх менеджерів з туризму.

Шифр НБУВ: RA442341

1.Ч.2082. Формування політичної культури студентів в університетах КНР, України та Франції (порівняльний аналіз): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Лун Фен; Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2019. — 20 с. — укр.

Проаналізовано теорію і практику формування політичної культури студентів в університетах КНР, України та Франції. З'ясовано за результатами дослідження ступінь наукової розробленості проблеми. Встановлено на основі аналізу та систематизації наукової літератури, зіставлення трактувань китайськими, українськими та французькими вченими суті, структуру та зміст політичної культури студентів сучасних університетів. Визначено перспективні напрями творчого використання педагогічно цінних теоретичних і практичних напрацювань китайських та французьких педагогів із формування політичної культури студентів в умовах українських університетів.

Шифр НБУВ: RA442330

Див. також: 1.Ч.2117

Організація роботи навчального закладу

1.Ч.2083. Зарахування вступників до закладів вищої освіти як задача багатокритеріального прийняття рішень за умов невизначеності / В. Є. Бахрушин // Систем. технології. — 2020. — № 3. — С. 68-79. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проблема аналізу виконання передумов застосування алгоритму Гейла — Шеллі до розподілу вступників є актуальною, оскільки цей алгоритм використовується під час прийому до закладів вищої освіти в Україні та багатьох інших країнах. В роботі визначено основні фактори невизначеності, що стосуються переваг вступників і закладів вищої освіти та впливають на результати розподілу. Перехід до фінансування закладів вищої освіти за результатами діяльності може зменшити вплив цих невизначеностей.

Шифр НБУВ: Ж69472

1.Ч.2084. Особливості професійного становлення студентської молоді / Н. В. Скробач, О. А. Шаповал, В. Ю. Вишиванюк, В. О. Петрина // Архів клініч. медицини. — 2020. — № 2. — С. 32-34. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Професійна адаптація — це процес залучення підстаючого покоління до професійної діяльності, зумовлений правильністю вибору професії, рівнем професійної діяльності, а також характером професійної підготовки. Професійну адаптацію розглянуто як особливий вид соціального процесу, спрямований на те, щоб залучити до трудового життя суспільства групу людей, яку було штучно від цього життя відірвано на період навчання. На формування професійної орієнтації впливає низка об'єктивних та суб'єктивних факторів. До об'єктивних факторів належать, перш за все, конкретні соціально-економічні умови, які будуть визначати місце особистості в системі виробничих відносин, а також характер праці, її стимулювання, умови праці, відносини в трудовому колективі. У сучасних умовах на ці фактори значною мірою впливають: економічна криза, безробіття, відсутність соціальної захищеності і водночас розширення міжнародних контактів, поява нових форм господарювання, впровадження інформаційних технологій і т. д. До суб'єктивних факторів запропоновано віднести якості самої особистості, інтерес людини до змісту тієї чи іншої діяльності, почуття задоволення цією діяльністю, цілі та мотиви, які стимулюють до цієї діяльності. У період передадаптації відбувається практичне ознайомлення особистості з новими обов'язками й вимогами зі сторони колективу та адміністрації, а також оцінки рівня підготовки особистості та її здатності виконувати професійні обов'язки. Тривалість цього періоду можлива від кількох місяців до року. На наступному періоді інадаптації особа виконує соціальну роль працівника, сприймає цілі та завдання організації та переходить до стабільної роботи. У період постадаптації активність працівника спрямовується на творче застосування нагромадженого досвіду й знань у випадку позитивної адаптації. Отже, об'єктивним критерієм професійної адаптації можуть бути успіхи у професійній діяльності, суб'єктивним — задоволення особи професійною діяльністю.

Шифр НБУВ: Ж24388

1.Ч.2085. Роль студентського самоврядування в середовищі технічного університету / Г. С. Созикіна // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 94. — С. 209-214. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Описано форми та засоби організації студентського самоврядування як чинника формування соціальної відповідальності студентів. Визначено роль студентського самоврядування у процесі управління вищим навчальним закладом.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.Ч.2086. Формування груп для використання методу взаємного навчання / І. Н. Вдовиченко // Систем. технології. — 2020. — № 3. — С. 13-20. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Наведено метод взаємного навчання. Розглянуто показники, які впливають на формування груп. Представлено результати експеримента по формуванню схем взаємодії студентів в бригадах взаємонавчання. Для правильного підбору студентів в групи запропоновано соціометричний метод.

Шифр НБУВ: Ж69472

Див. також: 1.Ч.2088

Організація вищої освіти

1.Ч.2087. Державне управління формуванням науково-технічного потенціалу вищої школи України: монографія / Н. М. Карпеко, Д. О. Кришталь, В. В. Палюх; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків: НУЦЗУ, 2020. — 199 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 175-199. — укр.

Розглянуто теоретичні засади та визначено актуальність наукової проблеми щодо сучасного стану науки та тенденції її розвитку у закладах вищої освіти (ЗВО). Зумовлено необхідність вирішення актуальних для сучасної наукової спільноти завдань, а саме: визначення показників продуктивності державного управління (ДУ) науково-технічною діяльністю ЗВО, та узагальнення закордонного досвіду ДУ і реалізації науково-технологічних пріоритетів. Проведено аналіз інституційного механізму ДУ науково-технічним потенціалом ЗВО України і здійснено оцінку організаційного механізму ДУ у сучасних галузях науки ЗВО. Обґрунтовано шляхи формування інноваційної політики ДУ науково-технічним потенціалом вищої школи України та визначено напрями удосконалення фінансового механізму ДУ в науково-інноваційній сфері та сучасні пріоритети ДУ науково-технічною сферою. Використано нормативно-правові акти, праці зарубіжних і вітчизняних учених, Інтернет-ресурси, статистичну інформацію Державного комітету статистики України та інших центральних органів виконавчої влади.

Шифр НБУВ: VA864178

1.Ч.2088. Інформаційна система обліку методичної роботи кафедри / О. Уханська, В. Гладун, А. Сенік // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2021. — Вип. 10. — С. 1-12. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розроблено інформаційну систему аналізу методичної роботи кафедри закладу вищої освіти (ЗВО). Встановлено, що велике значення у забезпеченні якості освітньої діяльності ЗВО має методична робота кафедри, яка передбачає, зокрема, наявність навчально-методичного забезпечення навчального процесу та інформаційних систем для ефективного керування ним. Враховуючи важливу роль, що відводиться формуванню та розвитку системи методичної роботи у навчальному закладі, проаналізовано сучасні вимоги та умови реформування та диверсифікації системи вищої професійної освіти. На підставі загального огляду методичної роботи кафедри ЗВО виявлено актуальність розроблення прикладного програмного продукту для обліку та аналізу методичної роботи як окремого викладача, так і кафедри загалом. Розроблена інформаційна система аналізу методичної роботи кафедри надає змогу виконувати аналіз методичної роботи й окремих викладачів, та всієї кафедри, оцінювати якість освітньої діяльності, ведення документації, а також передбачає діагностику та моніторинг методичної роботи кафедри за різні періоди, порівняння діяльності викладачів і підготовку рекомендацій на наступні періоди роботи. Запропонована інформаційна система також надає можливість ефективно керувати методичною роботою та надавати рекомендації щодо планування, реалізації та контролю результативності стратегії вдосконалення навчального процесу та його методичного забезпечення. Зокрема, передбачено, що програма охоплює такі види діяльності, як: облік наявних у методичному кабінеті кафедри методичних розробок з їх прив'язкою до назви дисципліни; назви та шифру спеціальності; курсу; викладачів-авторів; лекторів; навчальних груп; кількості студентів у групі та загалом на потоці; кількості примірників навчально-методичної літератури; часу публікації; облік наявних методичних розробок у межах віртуального навчального середовища з їх прив'язкою до вищенаведених параметрів, а також часу та останнього редагування, кількості зареєстрованих на навчальний комплекс лекторів та студентів, активності студентів; облік наявних методичних розробок у межах розділу «Електронна бібліотека» сайта кафедри з окремим їх узгодженням із кількістю відвідувань і кількістю копіювань користувачів. Розроблено інформаційну систему апробує кафедра прикладної математики Національного університету «Львівська політехніка».

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.Ч.2089. Історія Польського національного університету в особах [біогр. довід.] / Г. Л. Махорін; Національна спілка краєзнавців України, Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Всеукраїнське тов-во ім. Т. Шевченка «Провсвіта», Житомирський центр історико-демографічних досліджень

та біографістики. — Житомир: НОВОград, 2022. — 231, [16] с.: фот. — укр.

Розглянуто столітню історію одного з найстаріших вищих навчальних закладів Житомира і Житомирської обл. — Поліського національного університету. Вперше подано розповіді про багатьох видатних науковців свого часу, які нині для більшості є, на жаль, малознаними і призабутими. Вперше представлено архівні джерела з фондів Державного архіву Житомирської обл., відомчого архіву Поліського національного університету, а також на довідкових виданнях далекого і не дуже далекого минулого. Поліський національний університет 2022 р. відзначав на державному рівні 100-літній ювілей існування вищого навчального закладу, який протягом своєї історії мав різні назви. Для зручності прочитання і усвідомлення особливостей тієї чи іншої епохи, довідник структуровано за періодами діяльності навчального закладу.

Шифр НБУВ: ВА865125

1.4.2090. Комп'ютерно орієнтоване середовище проектування електронних освітніх ресурсів для відкритих університетських систем підвищення кваліфікації викладачів: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.10 / О. А. Щербина; Нац. академія пед. наук України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання. — Київ, 2019. — 39 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні і методичні засади створення комп'ютерно орієнтованого середовища (КОС) проектування електронних освітніх ресурсів (ЕОР) для відкритих університетських систем підвищення кваліфікації викладачів, яке здійснюється на засадах корпоративного навчання, за місцем роботи викладачів, без відриву від виконання службових обов'язків і поєднує підвищення кваліфікації викладачів з впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в університеті. Запропоновано концепцію КОС для таких систем, розроблено структурно-логічну і функціональну моделі створення такого середовища, запропоновано факторно-критеріальну модель оцінювання рівня сформованості ІКТ — компетентностей викладачів, що підвищують свою кваліфікацію, розроблено організаційно-методичні засади проектування різних видів ЕОР у такому середовищі. Підтверджено за результатами педагогічного експеримента ефективність запропонованого КОС проектування ЕОР.

Шифр НБУВ: РА442653

1.4.2091. Модернізація змісту вищої педагогічної освіти в країнах кавказького регіону (Азербайджан, Вірменія, Грузія): автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.01 / І. В. Федорчук; Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Житомир, 2019. — 20 с. — укр.

Досліджено зміст вищої педагогічної освіти та шляхи його модернізації в Азербайджані, Вірменії, Грузії. Розглянуто для розкриття організаційних і педагогічних засад удосконалення змісту в контексті генези вищої педагогічної освіти в цих країнах на тлі глобальних, суспільно-політичних, економічних та педагогічних детермінант його модернізації. Проаналізовано теоретичні засади модернізації змісту в цих країнах, окреслено напрями його розвитку у форматі провідних тенденцій. Виокремлено нормативний, структурний та дидактичний аспекти модернізації в зазначених країнах. Охарактеризовано особливості проектування змісту вищої педагогічної освіти на основі досліджень, за стандарто орієнтованого та компетентнісного підходів. Простежено теоретичні та регулятивні засади розвитку змісту освіти вчителів в Україні, окреслено перспективність досвіду досліджуваних країн в умовах модернізації вітчизняної вищої педагогічної освіти, обґрунтовано рекомендації щодо використання позитивних надбань Азербайджану, Вірменії, Грузії у вдосконаленні змістового компонента підготовки вчителів в Україні.

Шифр НБУВ: РА443066

1.4.2092. Науково-методологічні засади управління економічною безпекою системи закладів вищої освіти України: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / С. В. Бреус; Київський національний університет технологій та дизайну. — Київ, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні та прикладні проблеми управління економічною безпекою системи закладів вищої освіти України. Сформульовано базові положення теорії управління економічною безпекою системи закладів вищої освіти України. Запропоновано концептуально-аналітичну модель, оптимальної для України макроекономічної ринкової моделі управління з запровадженням функціонально-цільового механізму. Розроблено модель структурного типу задля оцінювання-прогнозування результативності управління у разі реалізації макроекономічної моделі управління у відповідності до домінант комбінованої стратегії.

Шифр НБУВ: РА443071

1.4.2093. Розроблення графічного компонента як складника інформаційно-навігаційної системи сучасного університету / Л. Е. Гризун, Б. О. Біда // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2022. — Вип. 96. — С. 22-29. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Запропоновано розроблення графічного компонента як складника інформаційно-навігаційної системи університету. Висвітлено специфікацію вимог до графічного компонента зазначеної

системи; уточнено постановку завдання проектування; розкрито основні етапи проектування та розроблення графічного компонента інформаційно-навігаційної системи.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.4.2094. Стратегія забезпечення адаптивності системи вищої освіти до умов інформаційної економіки: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. І. Холявко; Чернігівський нац. техн. ун-т. — Чернігів, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні, методологічні та методичні засади формування і реалізації стратегії забезпечення адаптивності системи вищої освіти до умов інформаційної економіки. З позицій системного підходу досліджено економічну природу вищої освіти та визначено її роль у процесах становлення інформаційної економіки. Виокремлено головні виклики інформаційної економіки до національної системи вищої освіти. Розкрито суть і характерні риси адаптивності системи вищої освіти до умов інформатизації економіки; на основі синтезу системно-синергетичного й інституціонального підходів сформульовано методологічні аспекти забезпечення адаптивності такої системи з виявленням відповідних закономірностей і принципів. Розроблено триблокову методику оцінювання рівня розвитку інформаційної економіки, націлену на здійснення моніторингу процесів розбудови системи вищої освіти на основі статистичного методу; визначення динаміки комплексного інтегрального показника — на основі індексного методу; проведення мезоекономічного аналізу за освітньою, дослідницькою, інноваційною компонентами розвитку інформаційної економіки — на основі кластерного методу. Обґрунтовано пріоритеті й основні напрями розвитку взаємодії суб'єктів системи вищої освіти та підприємницького сектора, досягнення позитивних синергетичних ефектів від такої взаємодії в умовах інформатизації національної економіки. Сформульовано концептуальні положення розробки стратегії забезпечення адаптивності системи вищої освіти до умов інформаційної економіки, запропоновано схему механізму та сукупність взаємоузгоджених практичних заходів реалізації такої стратегії.

Шифр НБУВ: РА442358

1.4.2095. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти Великої Британії (друга пол. XX — початок XXI ст.): автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Т. В. Модестова; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. — Київ, 2019. — 42 с. — укр.

Теоретично узагальнено та запропоновано нове вирішення наукової проблеми розвитку сучасних тенденцій вищої освіти Великої Британії періоду другої половини XX — початку XXI ст. Охарактеризовано вищу освіту Великої Британії як історико-культурний феномен. Визначено та охарактеризовано етапи розвитку сучасної вищої освіти Великої Британії періоду другої половини XX — початку XXI ст. Виокремлено сучасні тенденції розвитку вищої освіти Великої Британії на основі виявлених протиріч та обґрунтовано їх відповідно до мети дослідження. Розроблено та обґрунтовано теоретичну модель підтримки персоналу закладів вищої освіти в часи змін на основі наукового аналізу теорії та практики вищої школи Великої Британії в межах виокремлених тенденцій. Визначено та охарактеризовано перспективні шляхи імплементації успішного досвіду вищої школи Великої Британії на базі вітчизняних закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: РА443078

1.4.2096. Цифровізація освіти: управління змінами: зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф., 29 верес. 2022 р. / ред.: О. В. Бутурліна; упоряд.: О. В. Пилипенко, Т. К. Тухтарова; Комуніальний заклад вищої освіти Дніпропетровської обласної ради «Дніпровська академія неперервної освіти». — Дніпро: Ліра, 2022. — 208 с.: іл., табл. — укр.

Розглянуто трансформацію українського освітнього простору в умовах внутрішньої та зовнішньої міграції. Акцентовано на цифровій трансформації освіти в умовах війни. Окреслено виклики та пріоритети медіаграмотності в умовах воєнного стану. Увагу приділено дистанційним і змішаним формам здобуття освіти, досліджено виклики та ризики. Описано особливості організації дистанційного навчання у профільних класах. Визначено можливості педагогічного дизайну для моделювання цифрового освітнього простору. Розглянуто систему дистанційної освіти в особливих умовах сьогодення. Досліджено рівень воєнної психотравматизації і виклики цифрової нерівності в дистанційній освіті, обґрунтовано нагальність розвитку цифрової медіа-освіти. Акцентовано на сучасних платформах і сервісах для навчання онлайн. Увагу приділено психологічній підтримці учасників освітнього процесу (вчителів, учнів, батьків) під час навчання в період військового стану.

Шифр НБУВ: ВА865284

Див. також: 1.С.70, 1.У.699, 1.У.837, 1.Ч.2063, 1.Ч.2076

Методика викладання навчальних предметів у вищій школі

1.4.2097. Використання мережевих навчально-методичних комплексів у фаховій підготовці майбутніх викладачів / Т. Криворот, М. Пригодій // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 109-118. — Бібліогр.: 116 назв. — укр.

На сучасному етапі розвитку суспільства мережі впроваджуються до багатьох галузей, і система освіти не є винятком. Використання мережевих технологій є важливим етапом навчання студентів у вищому педагогічному навчальному закладі. Розвиток Інтернет-технологій (ІТ) відкриває нові шляхи для впровадження дистанційних технологій і потребує якісного мережевого навчально-методичного забезпечення. Мета роботи – теоретично обґрунтувати та висвітлити результати експериментальної перевірки методики використання мережевих навчально-методичних комплексів (НМК) у фаховій підготовці майбутніх викладачів. Методи дослідження: аналіз, систематизація та узагальнення; спостереження, опитування та анкетування; експеримент, методи математичної статистики (критерій χ^2). Розглянуто проблеми освітнього середовища, заснованого на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях із використанням ІТ. Розкрито дидактичний потенціал мережевих ресурсів для підвищення ефективності освітнього процесу. Доведено, що використання мережевих НМК є ефективним для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Уточнено поняття, структуру та зміст мережевого НМК, обґрунтовано перспективи його використання, а також спрямованість на активізацію, індивідуалізацію та інновацію навчального процесу. Розглянуто методичні питання підвищення якості надання освітніх послуг при використанні дистанційних технологій. Установлено особливості створення мережевих НМК, наведено теоретичні основи добору та структуризації навчальних матеріалів та їх стилю характеристики. Розроблено та впроваджено мережевий НМК «Основи наукових досліджень» на базі відкритої платформи Moodle, який складається з організаційно-інформаційного, операційно-діяльного, мотиваційно-комунікаційного та оцінювального блоків. Розкрито характеристики критеріїв, показників, рівнів оцінювання підготовки майбутніх викладачів і наведено результати експериментального дослідження щодо апробації мережевого НМК. Доведено, що відмінності контрольної та експериментальної груп є статистично значущими, що підтверджує ефективність запропонованої методики.

Шифр НБУВ: Ж74078

Окремі галузі вищої освіти

Вища педагогічна освіта

1.4.2098. Використання активних методів викладання у підготовці мовної особистості майбутніх учителів / Ю. А. Яцюк // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 36-40. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Обґрунтовано суть і зміст організації активної пізнавальної діяльності студентів у вищій педагогічній школі. Представлено сучасні вимоги до професійної підготовки мовної особистості майбутніх учителів. Доведено доцільність застосування активних методів навчання у процесі викладання мовних дисциплін. Визначено й охарактеризовано методи активного викладання мовних дисциплін. Виокремлено власні рекомендації щодо використання дидактичних ігор у підготовці мовної особистості майбутніх учителів. Визначено професійні особливості мовленнєвої діяльності майбутнього вчителя.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.4.2099. Комп'ютерно орієнтоване управління самостійною роботою майбутніх учителів у процесі їх природничо-математичної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.10 / Л. С. Колгатіна; Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2019. — 20 с. — укр.

Розкрито суть самостійної роботи студентів і управління нею. Висвітлено специфіку самостійної роботи майбутніх учителів у процесі їх природничо-математичної підготовки, зумовлену переважно дослідно-експериментальним характером зазначеної роботи. Комп'ютерно орієнтоване управління самостійною роботою розкрито як багатогалузний процес, який реалізується із застосуванням відповідних засобів ІКТ на кожному етапі, що надає змогу досягти нової якості управління. Визначено особливості такого управління: адаптивність, гнучкість, оперативність, прозорість, об'єктивність прийняття управлінських рішень. Обґрунтовано педагогічні умови реалізації комп'ютерно орієнтованого управління самостійною роботою майбутніх учителів у процесі їх природничо-математичної підготовки. Висвітлено організацію, проведення та результати педагогічного експерименту. Аналіз одержаних даних свідчить, що впровадження розроблених педагогічних умов сприяє підвищенню ефективності комп'ютерно орієнтованого управління самостійною роботою майбутніх учителів у процесі їх природничо-математичної підготовки, що знаходить прояв у зростанні рівня засвоєння знань та їх якостей (повноти, глибини, міцності), а також самостійності студентів і сформованості їх вміння набувати знання з різних джерел.

Шифр НБУВ: РА442348

1.4.2100. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Особистісно-професійний розвиток май-

бутнього вчителя» (29 — 30 листопада 2021 р.) / ред.: Н. І. Лазаренко, Р. С. Гуревич, А. М. Коломієць, О. Є. Антонова, О. В. Волошина, В. М. Галузьяк, С. І. Губіна, М. О. Давидюк, В. В. Каплінський, І. І. Коновальчук, О. В. Столяренко, В. А. Фрицюк, І. Л. Холковська; Вінницький державний педагогічний інститут імені Михайла Коцюбинського, Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Вінниця: Твори, 2021. — 239 с. — укр.

Представлено тематичні матеріали конференції за напрямками: модернізація педагогічної освіти в контексті формування Європейського освітнього простору сучасні підходи до особистісно-професійної підготовки майбутнього вчителя, розвиток особистісного потенціалу студентів педагогічних закладів вищої освіти, розвиток їх педагогічного мислення, формування професійно важливих особистісних якостей, педагогічна практика як чинник особистісно-професійного становлення майбутнього вчителя, інновації у вищій педагогічній освіті, сучасні технології навчання і професійної підготовки вчителя, зміст і методичне забезпечення особистісно-професійної підготовки, особистісно-професійний розвиток учителя в історико-педагогічному вимірі, сучасний стан тенденції підготовки вчителів у зарубіжних країнах.

Шифр НБУВ: ВА864200

1.4.2101. Методика навчання фахових дисциплін майбутніх учителів технологій з використанням комп'ютерного моделювання: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / С. Б. Дзус; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблеми навчання фахових дисциплін інформаційного циклу майбутніх учителів технологій з використанням комп'ютерного моделювання. Показано, що використання комп'ютерного моделювання при навчанні фахових дисциплін інформаційного циклу має здійснюватися з урахуванням дидактичних принципів: науковості, свідомості та активності, доступності, системності та послідовності, індивідуального підходу в навчанні. Сформульовано й описано основні методи використання комп'ютерного моделювання у навчанні інформаційних дисциплін, обґрунтовано методологічні підходи та організаційно-педагогічні умови ефективного впровадження комп'ютерного моделювання у процес інформаційної підготовки учителів технологій. Розроблено методику навчання інформаційних дисциплін майбутніх учителів технологій з використанням комп'ютерного моделювання. Створено й експериментально апробовано електронні навчально-методичні комплекси з використанням комп'ютерного моделювання з п'яти фахових дисциплін інформаційного циклу. Ефективність впровадження експериментальної методики аргументовано кількісними та якісними показниками в ході формувального експерименту.

Шифр НБУВ: РА442353

1.4.2102. Методика підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Пась Сінюй; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено комплексне дослідження проблеми підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики, яка є актуальною в контексті освітніх реформ та підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до їх реалізації. Уточнено суть феномену аудіальності, поняття «аудіальна культура»; розкрито зміст поняття «підготовленість бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів» та побудовано структуру цієї фахової якості. Введено поняття «аудіальна компетентність», «педагогічний потенціал оркестрової музики». Обґрунтовано методологію та розроблено методику підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики. Визначено критерії та показники оцінювання підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів. Експериментально перевірено ефективність методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики.

Шифр НБУВ: РА442259

1.4.2103. Павло Романович Чамата: біогр. нарис / ред.: Л. В. Савенкова; упоряд.: Н. І. Тарасова; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 85, [1] с.: фот. — (Серія «Ректори НПУ ім. М. П. Драгоманова»). — укр.

Біографічний нарис серії «Ректори НПУ ім. М. П. Драгоманова» присвячено директору Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького (нині Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова) у 1946 — 1951 рр, кандидату педагогічних наук Павлу Романовичу Чаматі. Представлено списки бібліографії вченого та біографічні матеріали зі світлинами з родинних архівів.

Шифр НБУВ: ВА865379

1.4.2104. Педагогічні умови активізації самовиховання майбутніх педагогів професійної школи / О. Внуква,

Д. Домашенко, А. Бобко // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 49-55. — Бібліогр.: 54 назв. — укр.

Виховна діяльність у системі професійної освіти (ПО) часто пов'язана з перевихованням або усуненням уже наявних деформацій у поведінці учнів, тому від педагога професійної школи (ПШ) вимагається здатність не тільки надавати освітні послуги, а й бути суб'єктом організації власної життєдіяльності та своїх учнів. Вирішення цих питань можливе через формування самовиховної активності майбутніх педагогів ПШ, опанування ними методики самовиховання, а для цього потрібне створення відповідних педагогічних умов у закладі вищої освіти. Мета роботи — виявити та науково обґрунтувати педагогічні умови активізації самовиховання майбутніх педагогів ПО. Методи дослідження: узагальнення літератури з проблеми; вивчення педагогічного досвіду; аналіз освітньо-професійних програм підготовки магістрів і бакалаврів із ПО, силабусів і навчальних програм освітніх компонентів для виокремлення компетентностей і результатів навчання; анкетування; бесіди; усне опитування з метою виявлення стану самовиховання майбутніх педагогів ПШ та їх ставлення до педагогічних умов активізації цього процесу. Викладено наукове обґрунтування педагогічних умов активізації професійного самовиховання майбутніх педагогів ПШ. Такі умови представлено як конкретні аспекти здійснення освітнього процесу та педагогічної діяльності, що сприяють активізації самовиховання студентів. Встановлено, що ефективна підготовка майбутніх педагогів ПШ неможлива без професійного самовиховання, усвідомлення важливості та необхідності цього процесу студентами та створення педагогічних умов для його активізації. Серед них найбільш дієві такі: використання можливостей навчальних дисциплін і практики для формування студентами компетентностей щодо самовиховання, посилення роботи кураторів академічних груп із допомоги студентам у складанні та реалізації програми самовиховання.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.4.2105. Підготовка майбутніх учителів до фасилітаційної взаємодії з учнями закладів загальної середньої освіти: теоретичний та методичний аспекти: монографія / І. А. Прокопенко; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків: Новий курс, 2020. — 421 с.: табл. — укр.

Зауважено, що в сучасних умовах оновлення змісту і сенсів освіти та побудов Нової української школи значна увага приділяється особистості вчителя здатного організувати освітнє середовище, в якому учень розкриває свій потенціал, здібності, талант. Нова українська школа потребує не ідеального вчителя, а вчителя, який діятиме ефективно та спроможного працювати на засадах фасилітаційної взаємодії, співпраці, партнерства всіх учасників освітнього процесу. В даній монографії досліджено проблему фасилітаційної взаємодії вчителя з учнями в зарубіжній теорії та практиці. Висвітлено теоретичні та методологічні засади дослідження підготовки майбутніх учителів до фасилітаційної взаємодії з учнями закладів загальної середньої освіти, обґрунтовано систему даної підготовки.

Шифр НБУВ: BA864743

1.4.2106. Пріоритетні напрямки розвитку наукової думки в XXI столітті: зб. наук. праць за матеріалами V Міжнар. наук.-практ. конф. до Дня науки України, 19 трав. 2023 р. / ред.: О. Ф. Каракасіди, О. М. Капля, А. О. Нерубаська, І. Жуковскі, З. П. Шарлович, І. А. Топалова, В. М. Пьохов, О. А. Золотарьова; Міжрегіональна Академія управління персоналом, Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку. — Одеса: Лерадрук, 2023. — 380 с.: рис., табл. — укр.

Збірник присвячено 25-річному ювілею Одеського інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)». Видано малим тиражем, в електронному форматі з яким можна ознайомитись на сайті Одеського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Щорічно Міжнародна науково-практична конференція на тему «Перспективні напрямки розвитку наукової думки в XXI столітті» проходить до Дня науки України. Зазначено, що V Міжнародна науково-практична конференція відбулася в Одеському інституті МАУП у змішаному форматі напередодні 25-річного ювілею Одеського інституту. Розглянуто широкий спектр сучасних проблем, представлених у наукових статтях трьох розділів цього наукового збірника. Окреслено зміст державної служби, аналіз соціального часу в контексті «Філософії історії» Гегеля, роль парадигм системи безоплатної правової допомоги в умовах воєнного стану, значення дотримання авторського права для науковців, інші питання. Проаналізовано інвестиційні потоки під час війни, актуальність та сучасні виклики забезпечення репродуктивних прав людини, психологічні аспекти безвідповідальності та безкарності як початку кінця людяності та людства. Висвітлено проблеми агресії в сучасній психології та психіатрії, соціально-психологічні проблеми, зокрема алкогольну залежність, досліджено психологічні проблеми подружніх відносин, психологічні наслідки використання соцмереж дітьми. Визначено становлення поняття «емпатія», психологічні особливості поведінки працівників в умовах змін, проблеми соціального впливу. Зроблено аналіз нинішнього етапу інтеграції України в Євросоюз, нових викликів трудової міграції в умовах

сучасної війни, міжнародно-правового механізму притягнення до відповідальності Росії за міжнародні злочини в Україні.

Шифр НБУВ: BA863822

1.4.2107. Розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів економіки: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / К. В. Кучерява; Національний авіаційний університет. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів економіки. Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці дієвої моделі розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів економіки у процесі професійної підготовки. Вперше теоретично обґрунтовано та розкрито суть самоосвітньої компетентності викладача економіки, яка розглядається як інтегративне особистісне утворення, що виявляється у здатності до цілепокладання, саморегуляції, самоорганізації та саморефлексії самостійної пізнавальної діяльності, зумовленої пізнавальними мотивами та потребами, самоосвітніми уміннями й навичками, спрямованою на безперервний процес засвоєння знань, особистісний та професійний саморозвиток у сфері економічної та педагогічної освіти. Обґрунтовано критерії та показники для її діагностики; охарактеризовано рівні та стан її сформованості у майбутніх викладачів економіки. Визначено психолого-педагогічні умови та розроблено методику розвитку самоосвітньої компетентності. Експериментально перевірено модель розвитку зазначеної компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх викладачів економіки.

Шифр НБУВ: PA443417

1.4.2108. Система формування екологічної компетентності майбутніх учителів біології у процесі фахової підготовки: монографія / М. В. Хроленко; ред.: А. І. Кузьмінський; Глухівський нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. — Суми: Мрія, 2022. — 399 с.: рис., табл. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення і запропоновано вирішення наукової проблеми формування екологічної компетентності майбутніх учителів біології у процесі фахової підготовки шляхом наукового обґрунтування теоретико-методичних засад та експериментальної перевірки ефективності педагогічної системи формування екокомпетентності майбутніх педагогів.

Шифр НБУВ: BA865349

1.4.2109. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04, 13.00.07 / І. П. Андрощук; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця, 2019. — 40 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретичні та методичні основи підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів. Обґрунтовано методологічні підходи й концепції професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів. Визначено суть, структуру, критерії й показники та охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів. Розкрито змістову характеристику позаурочної художньо-технічної діяльності, її пізнавальний, виховний і розвиваючий потенціал та структурні компоненти. Розроблено модель, обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, технологію проектування змісту й методики професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів. Узагальнено експериментальні дані, які свідчать про правомірність висновків щодо результативності системи, що ґрунтується на теоретичних і методичних засадах професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

Шифр НБУВ: PA442397

1.4.2110. Теоретичні та методичні засади формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів засобами проєктно-тренінгових технологій: монографія / Н. В. Коваленко; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Сума: Цюма С. П., 2021. — 419 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 303-345. — укр.

Представлено монографію, яку присвячено обґрунтуванню теоретичних та методичних засад формування ранньої професійної ідентичності (РПІ) майбутніх учителів (МУ) засобами проєктно-тренінгових технологій. Обґрунтовано теоретико-методологічні та нормативні засади дослідження проблеми формування РПІ МУ у вітчизняному та зарубіжному контекстах. Охарактеризовано організаційно-методичні засади та наведено результати експериментальної перевірки ефективності педагогічної системи формування їх РПІ засобами проєктно-тренінгових технологій в системі професійно-педагогічної підготовки закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: BA864204

1.4.2111. Формування естетичних орієнтацій молоді: [монографія] / Н. С. Савченко; Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Дніпро: Середняк Т. К., 2021. — 240 с.: табл. — Бібліогр.: с. 175-194. — укр.

Наведено результати дослідження формування у вихованців початкової та вищої школи, позашкільних навчальних закладів естетичних орієнтацій на цінності народного мистецтва. Розглянуто провідні теоретичні положення щодо впровадження педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів до формування у дітей естетичних орієнтацій на цінності народного мистецтва. Визначено суть готовності до формування естетичних орієнтацій на цінності народного мистецтва у дітей та досліджено сучасний стан цієї готовності у майбутніх педагогів.

Шифр НБУВ: ВА866280

1.Ч.2112. Формування інформатичної компетентності майбутніх бакалаврів освіти на засадах диференційованого підходу: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. М. Король; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Уточнено суть і структуру поняття «інформатична компетентність майбутніх бакалаврів освіти», розроблено і науково обґрунтовано модель формування інформатичної компетентності бакалаврів освіти на засадах диференційованого підходу, яка базується на: загальнодидактичних (системності, науковості, систематичності та послідовності, активності та самостійності, використання міжпредметних зв'язків, міцності знань) і специфічних (студентоцентризму, гуманізації, позитивної мотивації, когнітивної візуалізації, створення цифрового освітнього середовища, використання професійно-спрямованих завдань) принципах, а також диференціації щодо змісту (загальний і спеціалізований), форм (індивідуальна, парна, групова, очна, самостійна, дистанційна), методів (репродуктивний, частково-пошуковий, евристичний, проблемний, інтерактивні, комп'ютерно-орієнтовані), засобів (програмні, апаратні, технічні, електронні освітні ресурси) навчання.

Шифр НБУВ: РА443045

1.Ч.2113. Формування методичної компетентності майбутнього педагога / Л. Ликтей // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 134-139. — Бібліогр.: 137 назв. — укр.

Мета дослідження — обґрунтування та висвітлення проблем формування методичної компетентності (МК) майбутніх педагогів у педагогічних закладах фахової передвищої освіти України. Методи дослідження: теоретичні (вивчення й аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури, порівняння й узагальнення теоретичних концепцій педагогічного досвіду роботи викладачів гуманітарних дисциплін, пріоритетних ідей науковців щодо вирішення проблеми формування МК майбутніх педагогів); емпіричні (методи самооцінювання; експертного оцінювання); статистичні (частковий аналіз перевірки статистичних гіпотез). Виокремлено низку думок науковців, що становлять поєднання результатів розвитку МК, методичного досвіду та особистісних рис, які є професійним балансом та інтеграційним освітнім курсом. Проаналізовано ряд гіпотез, які відомі науковій розвідці щодо формування МК майбутніх педагогів, розглянуто їх суть. Це надало змогу встановити основні вимоги щодо розвитку МК від витоків її зародження до професійного застосування на практиці. Безумовно, що ефективне формування МК у майбутніх педагогів базується, насамперед, на мотиваційних переконаннях, особистісному усвідомленні значущості обраної професії, бажанні набуття професійного та методичного досвіду. Паралельно, важливого значення набуває і розвиток МК викладачів гуманітарних дисциплін педагогічних коледжів, підвищення професійних якостей, методичної культури, прагнення до впровадження та застосування інноваційних методів роботи в освітньому процесі, спрямованих на розвиток, навчання, освіту педагога-початківця. Встановлено, що методологічні засади формування та розвитку МК майбутніх педагогів мають базуватися на сформованості професійно важливих і першочергових для належного провадження освітнього процесу, якостях, розумінні та усвідомленні суті, змісту, цілей, завдань педагогічної освіти.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.Ч.2114. Формування умінь художньо-творчої самоорганізації майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.02 / Хань Юйцень; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Комплексно досліджено проблеми формування умінь художньо-творчої самоорганізації майбутніх учителів музичного мистецтва під час фахової підготовки. Розкрито суть поняття самоорганізації та художньо-творчої самоорганізації майбутніх учителів музичного мистецтва у філософському та психолого-педагогічному контекстах. З'ясовано зміст і структуру умінь художньо-творчої самоорганізації майбутніх учителів музичного мистецтва під час фахової підготовки. Окреслено критерії та показники оцінювання рівнів сформованості умінь художньо-творчої самоорганізації майбутніх учителів музичного мистецтва під час фахової підготовки. Експериментально перевірено ефективність методичних основ формування умінь художньо-творчої самоорганізації майбутніх учителів музичного мистецтва.

Шифр НБУВ: РА442258

Див. також: 1.Ч.2036

Організація вищої педагогічної освіти

1.Ч.2115. Нооосвітній ландшафт Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти: трансформаційні процеси: [наук.-метод. посіб.] / В. І. Шуляр; Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. — Миколаїв: Вид. центр МОШПО, 2022. — 124 с.: рис., табл. — укр.

Системно викладено досвід колективу Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти щодо створення нооосвітнього ландшафту в умовах децентралізації. Подано різноманітні моделі організації нооосвітнього середовища в закладах освіти за участі органів управління освітою в територіальних громадах. Наведено низку базових понять на основі філософії тривдності та візуалізовано їх за допомогою логіко-семіотичних моделей. Увагу приділено питанням партнерської освітньої співпраці.

Шифр НБУВ: ВА863446

1.Ч.2116. Підготовка успішної людини в закладах вищої освіти США (друга половина XX — початок XXI століття): автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.01 / О. І. Козьменко; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Дала. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження підготовки успішної людини в закладах вищої освіти США (друга половина XX — початок XXI ст.). Розглянуто теоретико-методологічні основи підготовки, надано визначення понять «успіх» та «успішність», особливості розуміння успіху здобувачів вищої освіти в різні періоди державної політики США. Здійснено ретроспективний аналіз американського досвіду підготовки успішної людини у вищій школі. Наведено зміст, форми та методи підготовки успішної людини. Визначено педагогічні умови і чинники ефективного функціонування процесу підготовки успішної людини у закладах вищої освіти США. Проаналізовано стратегії закладів вищої освіти щодо підвищення успіху студентів. Виокремлено й узагальнено позитивний досвід підготовки успішної людини у закладах вищої освіти США.

Шифр НБУВ: РА453767

1.Ч.2117. Розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної освіти: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. П. Железнова; Національний авіаційний університет. — Кропивницький, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено основні тенденції й особливості теорії і практики післядипломної освіти вчителів основної школи, з'ясовано особливості їх діяльності та інше. Виокремлено, обґрунтовано й апробовано організаційно-педагогічні умови розвитку здоров'язбережувальної компетентності (ЗБК) вчителя: формування стійкої мотивації до професійного самовдосконалення, розвиток усвідомленої потреби у фізичній активності та актуалізація ціннісного ставлення до здоров'я, забезпечення взаємозв'язку змісту освітнього процесу підвищення кваліфікації з повсякденною професійно-педагогічною діяльністю та стимулювання вчителів до рефлексії, збагачення практичного досвіду зі створення безпечного дружнього до дитини освітнього середовища та впровадження превентивних здоров'язбережувальних проєктів відповідно до запитів і потреб учителів. Розроблено і теоретично обґрунтовано модель розвитку ЗБК учителя основної школи в системі післядипломної освіти шляхом реалізації виокремлених організаційно-педагогічних умов та виконано їх експериментальну перевірку.

Шифр НБУВ: РА443043

Див. також: 1.Ч.1995-1.Ч.1997

Окремі галузі вищої педагогічної освіти

1.Ч.2118. Підвищення рівня едукативності майбутніх учителів початкової школи: прикладний аспект: монографія. Кн. 2 / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, О. О. Бабакіна, О. В. Молчанок, С. Б. Беляєв, І. П. Упатова, В. А. Литвин, О. Б. Борзик, О. О. Львіна, А. С. Дрокіна; Мунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія». — Харків, 2021. — 551 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 523-551. — укр.

Висвітлено прикладний аспект підвищення рівня едукативності майбутніх учителів початкової школи. Охарактеризовано діагностичний інструментарій для визначення рівня едукативності майбутніх учителів початкової школи, а саме: методичної підготовки, сформованості інформаційної компетентності, відповідального ставлення до взаємодії з сім'єю молодшого школяра, готовності до виховання культури гендерних відносин у молодших школярів. Розкрито сучасні шляхи та засоби підвищення рівня якості едукативності майбутніх учителів початкової школи. Запропоновано авторські розробки програм вибіркового освітніх компонентів підвищення рівня якості едукативності майбутніх учителів початкової школи.

Шифр НБУВ: В359435/2

1.Ч.2119. Підвищення рівня едукативності майбутніх учителів початкової школи: теоретичний аспект: монографія. Кн. 1 / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, О. О. Бабакіна,

О. В. Молчанюк, С. Б. Беляєв, І. П. Упатога, В. А. Литвин, О. Б. Борзик, О. О. Ільїна, А. С. Дрокіна; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія». — Харків: Бровін О. В., 2021. — 534 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 441-534. — укр.

Представлено теоретичний аспект підвищення рівня освіти майбутніх учителів початкової школи. Обґрунтовано теоретичні питання методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Продемонстровано особливості підвищення рівня освіти майбутніх учителів початкової школи у теорії та практиці педагогіки. Досліджено сучасні аспекти специфіки освіти майбутніх учителів початкової школи. Ґрунтовно проаналізовано сучасні аспекти специфіки освіти майбутніх учителів початкової школи і з'ясовано базові та ключові поняття роботи. Визначено теоретичні основи підвищення рівня освіти майбутніх учителів початкової школи. Запропоновано авторські розробки моделей підвищення рівня якості освіти майбутніх учителів початкової школи.

Шифр НБУВ: В359435/1

1.Ч.2120. Підготовка вчителя початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. С. Волошина; Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Кропивницький, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто процес професійної підготовки учителя початкових класів. Досліджено педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя початкових класів до оцінювання іншомовної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх вчителів початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій. Застосовано наступні методи дослідження: аналіз літератури, навчальних програм, порівняння й узагальнення теоретичних та емпіричних даних, змісту та структури підготовки майбутніх вчителів початкових класів, педагогічний експеримент, систематичні спостереження, бесіди, анкетування, тестування, узагальнення педагогічного досвіду, систематизація та узагальнення матеріалів, метод експертних оцінок, моделювання, ранжування; методи математичної статистики, графічні. Вперше теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено результативність педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій. Систематизовано педагогічний інструментарій управління процесом підготовки майбутніх учителів початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій. Конкретизовано поняття «готовність майбутнього учителя початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій».

Шифр НБУВ: RA442743

1.Ч.2121. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. В. Філімонова; Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Кропивницький, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Висвітлено проблему підготовки майбутнього вихователя закладів дошкільної освіти до патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Здійснено аналіз стану досліджуваної проблеми, уточнено суть ключових понять дослідження, розкрито критерії, показники та рівні патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Проведено експериментальну роботу в контрольних і експериментальних групах, визначено фактичні рівні готовності майбутніх вихователів до патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Висвітлено педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Науково обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність моделі формування готовності майбутнього вихователя закладів дошкільної освіти до патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку (з такими складовими: мета, принципи, методи, форми, засоби, структурні компоненти, педагогічні умови, критерії, показники, рівні та результат — сформованість готовності майбутнього вихователя до патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку). Розроблено та впроваджено в педагогічний процес закладів дошкільної освіти спецкурс «Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку».

Шифр НБУВ: RA442893

1.Ч.2122. Система професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Г. В. Бучківська; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2019. — 36 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано систему професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужит-

кового мистецтва, яка враховує специфіку художньо-мистецької та проектно-технологічної діяльності учнів молодшого шкільного віку. Здійснено відбір і структурування змісту художньо-трудової підготовки, реалізація якого проявляється у готовності майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності. Розкрито організаційно-педагогічні умови, форми, методи і засоби навчання, які сприяють ефективному впровадженню системи підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Шифр НБУВ: RA442355

1.Ч.2123. Теоретичні і методичні основи професійного розвитку майбутніх дефектологів у процесі фахової підготовки: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / М. М. Кононова; Хмельницький національний університет. — Хмельницький, 2019. — 40 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано та розроблено теоретичні та методичні засади професійного розвитку майбутніх дефектологів у процесі фахової підготовки, що базовані на положеннях компетентнісного, антропосоціогуманістичного, аксіологічного, системно-діяльнісного, особистісно-діяльнісного, інтегративного, системного, проектно-модульного підходів; на комплексі загальнодидактичних (принципи науковості; послідовності, наступності та систематичності; актуальності знань і професійних умінь; практичної спрямованості навчання; гуманізму) та специфічних (рольової перспективи; паритетності; діалогізації; створення сприятливого середовища; усвідомленої перспективи; свободи вибору; ініціативності) принципів. Аргументовано авторську концепцію професійного розвитку майбутніх дефектологів у процесі фахової підготовки як теоретичну основу підвищення ефективності професійного розвитку студентів, що охоплює методологічний, теоретичний, технологічний, методичний концепти. Виокремлено та науково обґрунтовано педагогічні умови професійного розвитку майбутніх дефектологів: створення креативного освітнього середовища для професійного розвитку майбутніх дефектологів; удосконалення змісту фахової підготовки через введення спецкурсу «Основи професійного розвитку майбутніх дефектологів»; реалізація освітніх проектів у процесі професійного розвитку майбутніх дефектологів; активізація навчальної діяльності завдяки гармонійному поєднанню формальної, неформальної та інформальної освіти майбутніх фахівців спеціальної освіти. На підставі концепції й педагогічних умов розроблено структурно-функціональну модель професійного розвитку майбутніх дефектологів у процесі фахової підготовки, що складається з п'яти взаємопов'язаних блоків: цільового, теоретико-методологічного, змістового, процесуально-технологічного, діагностико-результативного. Підготовлено й впроваджено в освітню практику закладів вищої освіти науково-методичне забезпечення для професійного розвитку майбутніх дефектологів у процесі фахової підготовки.

Шифр НБУВ: RA442897

1.Ч.2124. Формування художньо-конструктивної діяльності дітей дошкільного віку в системі професійної підготовки майбутніх вихователів: монографія / Г. В. Борин; ред.: В. М. Чайка; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Івано-Франківськ: Кушнір Г. М., 2022. — 339 с.: рис. — Бібліогр.: с. 258-294. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх вихователів до організації художньо-конструктивної діяльності (ХКД) в дошкільному закладі освіти. Проаналізовано феномен «підготовка майбутніх вихователів до організації ХКД дітей дошкільного віку» в системі методологічних підходів. Досліджено професійну підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до ХКД як об'єкта педагогічного дослідження. Охарактеризовано концептуальні основи системи професійної підготовки здобувачів освіти до організації ХКД в ЗДО. Доведено, що ХКД майбутніх вихователів є необхідною складовою професійної компетентності майбутнього педагога. Висвітлено теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до ХКД в ЗДО. Розглянуто концептуальні основи професійної підготовки здобувачів освіти до організації ХКД в ЗДО. Досліджено систему підготовки майбутніх вихователів до формування ХКД дітей дошкільного віку.

Шифр НБУВ: VA864908

Див. також: 1.Ч.2100

Фізична культура та спорт

1.Ч.2125. Біомеханіка рухових дій: навч.-метод. посіб. / М. Ю. Ячнюк; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2023. — 171 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 169-171. — укр.

Представлено навчально-методичний посібник, в якому розглянуто наукові основи біомеханіки, біомеханічного аналізу рухової діяльності людини та як вона пов'язана з галуззю фізичної

культури і спорту. Наведено дані з практичних досліджень, методів біомеханічного моделювання рухових дій, подано біомеханічну класифікацію опорно-рухового апарату людини.

Шифр НБУВ: ВА863912

1.4.2126. Експериментальна перевірка педагогічних умов підготовки майбутніх тренерів-викладачів до розвитку морально-вольових якостей учнів ДЮСШ / О. Дубасенюк, О. Вознюк, А. Лайчук // Проф. педагогіка. — 2020. — № 1. — С. 167-174. — Бібліогр.: 173 назв. — укр.

Необхідність підготовки майбутніх тренерів-викладачів до розвитку морально-вольових якостей (МВЯ) учнів дитячих юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) зумовлюється щорічним погіршенням психічного та соматичного здоров'я підлітків, що знайшло відповідне відображення в основних нормативних освітніх документах України. Мета дослідження — теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка педагогічних умов підготовки майбутніх тренерів-викладачів до формування МВЯ учнівської молоді. Методи дослідження: теоретичний метод аналізу психолого-педагогічної літератури щодо проблеми дослідження (з метою виявлення стану досліджуваної проблеми); аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення (для обґрунтування практико-орієнтованих засад відповідних педагогічних умов), педагогічне спостереження, тестування (тести успішності, тести здібностей, індивідуальні тести), проєктивні методи (конструктивні, експресивні, рольові), опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування), метод експертної оцінки та самооцінки (для обґрунтування педагогічних умов), методи математичної статистики (для обчислення результатів педагогічного експерименту). Здійснено теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів до розвитку МВЯ учнів ДЮСШ; розроблено методику та відповідні педагогічні умови покращання зазначеного процесу, проведено педагогічний експеримент щодо підтвердження ефективності зазначених педагогічних умов. Результати дослідження підтвердили, що готовність майбутніх тренерів-викладачів до розвитку МВЯ учнів спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю формується більш ефективно за умов: використання виховного потенціалу спортивно-тренувальної діяльності та позаурочної роботи щодо морального виховання; підготовки тренерів до виховання МВЯ старшокласників; створення сприятливого мікроклімату для налагодження міжособистісного спілкування та гуманістичних стосунків між всіма учасниками освітнього процесу.

Шифр НБУВ: Ж74078

1.4.2127. Інноваційні форми олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях: автореф. дис.... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / В. В. Передерій; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів, 2019. — 17 с. — укр.

Уперше обґрунтовано впровадження інноваційного проєкту олімпійської освіти #OlympicLab та здійснено змістове наповнення його модулів. Уперше здійснено систематизацію та створено мапінг наявних форм олімпійської освіти в Україні. Удосконалено наукові положення щодо тенденцій розвитку олімпійської освіти в Україні та на міжнародному рівні. Удосконалено систему знань щодо історичних та організаційних аспектів формування олімпійської освіти. Набули подальшого розвитку наукові положення щодо функціонування системи олімпійської освіти в Україні. На основі результатів дослідження впроваджено на національному рівні інноваційну форму олімпійської освіти #OlympicLab, що містить тематичні модулі: «Ментальне тренування», «Здоровий спосіб життя», «Чат з чемпіонами та лідерські якості» та ін. Доведено ефективність інноваційної форми олімпійської освіти за результатами опитування представників 26-ти регіональних відділень Національного олімпійського комітету України та експертного оцінювання із залученням провідних фахівців галузі олімпійської освіти. Одержані результати сприяють популяризації олімпійського руху та поширенню олімпійської освіти, інформуванню суспільства про олімпійські цінності та ідеали.

Шифр НБУВ: РА443713

1.4.2128. Контроль стану біогеометричного профілю постави дітей старшого дошкільного віку у процесі фізичної реабілітації: автореф. дис.... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.03 / Т. В. Коломієць; Національний університет фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2019. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальну проблему контролю стану біогеометричного профілю постави дітей віком 5 — 6 років у процесі фізичної реабілітації, в умовах закладів дошкільної освіти. Науково обґрунтовано та запропоновано технологію контролю стану біогеометричного профілю постави дітей віком 5 — 6 років у процесі фізичної реабілітації, в умовах закладів дошкільної освіти, для своєчасної профілактики та корекції її порушень. Зазначено, що визначальними особливостями запропонованої технології є її етапність і модульність, із використанням карти експрес-контролю стану біогеометричного профілю постави й аналітичних методів дослідження, до змісту яких входять визначення інтегральної оцінки рівня стану біогеометричного профілю постави дітей, локалізації загального центру мас тіла, а також наявність інфор-

маційно-аналітичної системи «Posture control database 1,0». Наголошено, що апробування розробленої технології контролю стану біогеометричного профілю постави дітей віком 5 — 6 років у процесі фізичної реабілітації надало змогу розподілити дітей з різними типами порушення постави за рівнями стану біогеометричного профілю.

Шифр НБУВ: РА443261

1.4.2129. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Фізичне виховання, спорт та фізична реабілітація: проблеми і перспективи розвитку», 26 — 27 березня 2021 р.: [зб. доп. і повідомл.] / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. — [Одеса]: Гельветика, 2021. — 83 с.: рис., табл. — Бібліогр. в кінці ст. — укр.

Досліджено особливості швидкісно-силової підготовленості стрибунку у довжину різної кваліфікації. Висвітлено процес побудови рекреаційних занять для молодших школярів засобами гандболу. Досліджено особливості організації та проведення уроків фізичної культури з учнями спеціальної медичної групи. Розглянуто роль засобів масової інформації у формуванні та розвитку професійного олімпійського спорту. Досліджено шляхи підвищення прихильності хворих на ішемічну хворобу серця до участі в програмах кардіореабілітації. Проаналізовано сучасні підходи до застосування фізіотерапевтичних засобів у пацієнтів, хворих на цукровий діабет, після ампутації нижньої кінцівки. Охарактеризовано роль фізичного терапевта при обстеженні пацієнтів після вогнепальних поранень верхньої кінцівки.

Шифр НБУВ: ВА865502

1.4.2130. Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті: зб. матеріалів XVII Міжнар. наук. конф. (10 — 12 листоп. 2022 р., м. Львів — смт Славське) / ред.: Б. Виноградський; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. — 235, [4] с.: табл., рис. — укр.

Висвітлено актуальні питання моделювання систем та інформаційного забезпечення процесів і вищч у фізичному вихованні та спорті. Розкрито особливості моделювання ходьби людини з пасивно керованим протезом гомілки. Охарактеризовано основні математичні моделі гемодинаміки. Розглянуто паралельні методи й алгоритми цифрової фільтрації даних. Проаналізовано моделі тактико-стратегічної діяльності центрального атакуючого півзахисника в сучасних наступальних стратегіях гри команд із футболу. Увагу приділено побудові мікроциклів підготовки кваліфікованих веслувальників на байдарках у підготовчому періоді. Досліджено вплив шахових годинників на результативність змагальної діяльності спортсменів.

Шифр НБУВ: ВА863657

1.4.2131. Теорія та методика фізичного виховання: навч. посіб.: (для студентів 5-го курсу) / В. І. Філінков, О. В. Єрмоленко, В. Л. Мудряк; Донбаська державна машинобудівна академія. — Краматорськ: ДДМА, 2020. — 67 с. — Бібліогр.: с. 66-67. — укр.

Викладено основні положення теорії та методики фізичного виховання студентів. Акцентовано увагу на опануванні необхідних знань з основ здорового способу життя, рухового режиму, загальної і професійної психофізичної підготовки фахівця на етапі становлення професійної майстерності. В основу методичного посібника закладено розгляд фундаментальних, концептуальних основ валеології та фізичного виховання, на яких базується цілісна система організації оздоровчих педагогічних технологій, спрямованих на формування ціннісного ставлення студентів до власного здоров'я, дієвого підходу до його зміцнення, оптимальної організації трудової діяльності.

Шифр НБУВ: ВА863698

1.4.2132. Фізична реабілітація жінок старших вікових груп з остеопоротичними переломами тіл хребців: автореф. дис.... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.03 / О. С. Рибіна; Національний університет фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2019. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано та науково обґрунтовано комплексну програму фізичної реабілітації, спрямовану на відновлення функціонального стану опорно-рухового апарату, зменшення вираженості вертебрального больового синдрому, покращання якості життя хворих, визначальними особливостями якої є наявність базового (комплекс фізичних вправ різної спрямованості в поєднанні з дихальними вправами та лікувальним масажем) та варіативного (додаткове дозоване корсетування, тренажер степпер (міні), збалансоване харчування з урахуванням віку хворих, кількості й локалізації вертебральних переломів) компонентів. Доведено ефективність, безпечність та високу прихильність до виконання комплексної програми фізичної реабілітації у жінок старших вікових груп з переломами тіл хребців при її використанні протягом семи місяців з урахуванням віку хворих.

Шифр НБУВ: РА443077

1.4.2133. Фізична реабілітація осіб з ураженням хребта та спинного мозку в умовах таборів активної реабілітації в Україні: автореф. дис.... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.03 / О. Б. Федорович; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів, 2019. — 18 с.: рис., табл. — укр.

Уперше науково обґрунтовано структуру і зміст програми та борів активної реабілітації (ТАР) в Україні. Уперше розроблено систему контролю учасників ТАР з ураженням хребта та спинного мозку на основі комплексу показників соціально-побутових навичок, активності повсякденного життя, функціональної незалежності та якості життя. Уперше валідизовано для України міжнародну шкалу оцінювання якості життя Oswestry Disability Index. Удосконалено систему знань щодо рівня соціально-побутових навичок, рухової активності, функціональної незалежності та якості життя осіб з ураженням хребта та спинного мозку. Розвинуто наукові положення щодо шляхів фізичної реабілітації пацієнтів з ураженням хребта та спинного мозку на післялікарняному етапі. Набули подальшого розвитку наукові положення про вплив спеціально організованої рухової активності на стан осіб з ураженням хребта та спинного мозку. Узагальнено знання про особливості навчання рухових дій та опанування соціально-побутових навичок особами з ураженням хребта та спинного мозку. Теоретичні та емпіричні результати використано для підвищення ефективності фізичної реабілітації пацієнтів з ураженням хребта та спинного мозку на пізньому етапі травми, вдосконалено організаційні підходи ТАР відповідно до умов нашої країни.

Шифр НБУВ: RA443710

1.4.2134. Фізична реабілітація при мінно-вибуховій травмі нижніх кінцівок на поліклінічному етапі: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.03 / Хасан Дандаш; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів, 2019. — 20 с.: табл. — укр.

Досліджено фізичну реабілітацію осіб після мінно-вибухової травми нижніх кінцівок. Обґрунтовано структуру та зміст програми фізичної реабілітації постраждалих після мінно-вибухової травми нижніх кінцівок на поліклінічному етапі лікування, задіяно наступні методи: — бібліосемантичні, педагогічні (педагогічне спостереження, педагогічний експеримент), лікарсько-педагогічні; функціональної діагностики, медико-соціологічні, методи математичної статистики. Уперше обґрунтовано програму фізичної реабілітації постраждалих внаслідок мінно-вибухової травми нижніх кінцівок, яка поєднує лікувальну гімнастику, процедури традиційної арабської лазні та комбінації методик класичного і східного масажу. Розроблено комплексну програму фізичної реабілітації пацієнтів із наслідками мінно-вибухових уражень, що містить лікувальну гімнастику в поєднанні зі східним та класичним масажем із пріоритетним застосуванням фізіотерапевтичного лікування (лазневих процедур) на поліклінічному етапі. Одержано дані, які можливо використовувати у відділеннях реабілітації медичних закладів всіх рівнів акредитації, поліклініках, на етапі санаторно-курортного лікування та сертифікованих приватних центрах фізичної реабілітації, а результати дослідження впроваджено в практичну діяльність медичного центру «Spine smart clinic» м. Бейрута (Ліван) та травматологічного відділення Обласної клінічної лікарні — Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф («ОКЛ Ц ПЕМД та МК») м. Харкова, у навчальний процес Харківської державної академії фізичної культури та Харківського державного медичного університету.

Шифр НБУВ: RA442666

1.4.2135. Фізичне виховання і спорт. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / С. О. Черненко, О. М. Олійник, Ю. О. Долинний, Н. А. Пастушкова; Донбаська державна машинобудівна академія. — Краматорськ: ДДМА, 2020. — 115 с.: табл. — укр.

Висвітлено загальні відомості про науку і наукове дослідження у фізичному вихованні. Звернено увагу на інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи. Проаналізовано філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий рівні методологічного підходу в пізнанні. Охарактеризовано методи збирання даних, а також методи дослідження рухової підготовленості, зокрема, педагогічний контроль за розвитком витривалості. Розглянуто методи аналізу й інтерпретації результатів наукових досліджень.

Шифр НБУВ: BA864030

1.4.2136. Формування готовності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Беспалова; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування готовності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії до застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності, яка базується на комплексі методологічних підходів (системного, особистісного, діяльнісного, аксіологічного, компетентісного) та сукупності специфічних принципів (інтеграції професійно-орієнтованих знань, практичної спрямованості підготовки, формування здоров'язбережувального середовища), передбачає удосконалення змісту професійної підготовки шляхом посилення міжпредметних зв'язків, формування мотиваційно-ціннісного ставлення до фізкультурно-оздоровчої діяльності, удосконалення процесу професійної підготовки у на-

прямі введення в освітній процес технологій проблемного й інтерактивного навчання з використанням різних форм (проблемна лекція, лабораторні заняття, семінари, ділова гра, тренінги, виробнича практика), методів (проблемні, інтерактивні, проектні) та засобів (комплекси фізкультурно-оздоровчих вправ інноваційної спрямованості та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)).

Шифр НБУВ: RA443044

1.4.2137. Хореографія в спорті: навч. посіб. / В. Ю. Соціна; Національний університет фізичного виховання і спорту України. — Київ: Олімп. літ., 2021. — 276, [1] с.: іл., фот. — укр.

Розглянуто питання історії виникнення, розвитку та обґрунтування необхідності використання хореографічної підготовки в системі спортивного вдосконалення у складнокоординаційних (техніко-естетичних) видах спорту. Висвітлено проблему інтеграції, взаємопроникнення і взаємозбагачення спорту та хореографічного мистецтва. Описано загальноосвітню, естетичну, спеціальну фізичну та інші функції хореографічної підготовки спортсменів, а також її місце у загальній системі спортивного вдосконалення. Виокремлено особливості хореографічної підготовки в спорті, а також її відмінності від прийнятої у балетній практиці. Охарактеризовано засоби хореографічної підготовки спортсменів. Детально описано особливості використання хореографії в різних видах спорту, які вимагають прояву культури рухів, виразності та артистизму виконання змагальних вправ. Виділено методичні особливості хореографічної підготовки хлопців і чоловіків-спортсменів. Досліджено значення і підбір музичного супроводу для уроків хореографії в спорті.

Шифр НБУВ: BA865116

Див. також: 1.У.1349, 1.4.2149

Вивчення та викладання (фізичної культури та спорту). Освіта

1.4.2138. Діяльність Державного інституту фізичної культури України та Українського науково-дослідного інституту фізичної культури у 30 – 40-х роках ХХ століття / Л. М. Таран, Д. О. Окунь, Т. І. Гриньова // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 63-68. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — узагальнити інформацію про діяльність Державного інституту фізичної культури України (ДФКУ) та Українського науково-дослідного інституту фізичної культури (УНДФК) щодо розвитку освіти та науки у сфері фізичної культури і спорту в Українській соціалістичній радянській республіці. Матеріалом дослідження була наукова література, де надається інформація щодо питання, яке вивчається. Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних наукової літератури, історико-системний, логічний, проблемно-пошуковий. Визначено, що ДФКУ розпочав свою діяльність у складних умовах формування державності республіки. Навчальний заклад займався підготовкою викладачів-тренерів, викладачів-методистів із фізичного виховання для навчальних закладів, організаційно-методичних працівників. Серед викладачів інституту були довідчені спеціалісти-практики, які сприяли розвитку спорту вищих досягнень і спортивної науки. З'ясовано, що УНДФК було створено на базі науково-дослідної кафедри Центрального будинку фізичної культури у м. Харів. У структурі дослідного інституту було запроваджено 5 функціональних підрозділів і випускались збірники наукових робіт. Встановлено, що ДФКУ вніс значний вклад у розвиток вітчизняної системи фізичного виховання завдяки наявності спеціалістів-практиків, досвідченого професорсько-викладацького складу; підготовки кваліфікованих фахівців, спортсменів високого класу. Діяльність УНДФК була вагомою для республіки. Саме у 30-ті роки ХХ ст. було закладено підґрунтя для подальшого розвитку вітчизняної спортивної науки.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2139. Інформаційно-освітнє середовище сучасного закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту: монографія / О. А. Шинкарук, Н. Г. Бишець, К. М. Сергієнко, О. О. Яковенко, І. Р. Сергієнко; Національний університет фізичного виховання і спорту України. — 2-ге вид., перероб. та допов. — Луцьк: Вежа-Друк, 2023. — 287 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 243-275. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічні засади створення та функціонування інформаційно-освітнього середовища в системі вищої освіти з фізичної культури та спорту. Досліджено механізми взаємодії між суб'єктами освітньої діяльності. Наведено технології проектування інформаційно-освітнього середовища в закладах вищої освіти фізкультурного спрямування. Висвітлено досвід організації освітнього процесу в умовах розвиненого інформаційного суспільства. Розроблено понятійно-категоріальний апарат інформаційно-освітнього середовища в системі вищої фізкультурної освіти. Розроблено та перевірено ефективність методики формування ІКТ-компетентності студентів. Запропоновано

технологію розробки електронного освітнього контенту. Визначено динаміку показників освітньої діяльності студентів під впливом дистанційних технологій навчання.

Шифр НБУВ: ВА864494

1.Ч.2140. Перевірка підготовки майбутніх магістрів з фізичної культури і спорту до діяльності в умовах фітнес-центру / П. Б. Джурицький, С. В. Воробйова, О. Ю. Хом'якова // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4. — С. 57-62. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — перевірити ефективність підготовки майбутніх магістрів із фізичної культури і спорту (ФКіС) до професійної діяльності в умовах фітнес-центру (ФЦ). Матеріал і методи дослідження: анкетування, тестування, спостереження; статистичні методи, факторний аналіз. У дослідженні взяли участь 34 здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 — 2 років навчання освітньо-професійної програми (ОПП) «Фізична культура і спорт», спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». З метою визначення ефективності підготовки майбутніх магістрів із ФКіС до професійної діяльності в умовах ФЦ було здійснено анкетування здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти; визначено рівні сформованості готовності майбутніх магістрів із ФКіС до професійної діяльності в умовах ФЦ. По завершенні формувального етапу педагогічного експерименту показники, які характеризують високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності в умовах ФЦ, збільшилися у здобувачів контрольної групи (КГ) із 7,34 до 11,20 %, у здобувачів експериментальної групи (ЕГ) із 8,44 до 24,12 %. Відповідно змінилися дані, які характеризують достатній рівень сформованості готовності до професійної діяльності — у КГ із 44,47 до 52,55 %, у ЕГ — із 49,31 до 68,22 %. Дані, що характеризують елементарний рівень сформованості готовності до професійної діяльності, зменшилися у КГ із 48,19 до 36,25 %, у ЕГ — із 42,25 до 7,66%. По завершенні педагогічного експерименту найбільш значущими структурними компонентами готовності були мотиваційний компонент; когнітивно-рефлексивний компонент; особистісно-діяльнісний компонент. Визначено та перевірено ефективність підготовки майбутніх магістрів із ФКіС до професійної діяльності в умовах ФЦ; удосконалено структуру підготовки майбутніх магістрів з ФКіС до професійної діяльності в умовах ФЦ; розвинуто набути положення щодо розробки та проєктування змісту ОПП «Фізична культура і спорт» із підготовки майбутніх магістрів; визначено критерії та рівні сформованості готовності майбутніх магістрів із ФКіС до професійної діяльності в умовах ФЦ.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.Ч.2141. Теоретичні і методичні засади формування професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. О. Солтик; Хмельницький національний університет. — Хмельницький, 2019. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано та розроблено теоретичні та методичні засади формування професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури. В основу дисертації покладено положення сучасної філософської антропології, парних категорій діалектики, універсального зв'язку детермінації; інтегративного, системного, синергетичного, діяльнісного, гуманістичного, суб'єктного, акмеологічного, компетентнісного, технологічного, інноваційного підходів; загальнонаукові, дидактичні, виховні та специфічні принципи. Проаналізовано структуру професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури, виокремлено її компоненти (морфофункційний, когнітивний, особистісно-мотиваційний, діяльнісний), охарактеризовано критерії (ресурсний, знанневий, рефлексивний, процесуальний), показники та рівні сформованості. На методологічному, теоретичному та методичному рівнях запропоновано авторську концепцію формування професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури. Виокремлено, теоретично обґрунтовано та реалізовано педагогічні умови формування професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури. Розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено систему формування професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури, що є комплексом взаємопов'язаних концептуально-цільової, теоретико-методологічної, формувально-діяльнісної, контролюючої оцінювальної підсистем, репрезентованих у вигляді моделі. Запропоновано навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення для формування професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури. Одержані результати в ході експериментального дослідження засвідчують ефективність розробленої авторської концепції й моделі системи формування професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури.

Шифр НБУВ: РА442899

Див. також: 1.Ч.2069, 1.Ч.2149

Теорія та методика фізичного виховання

1.Ч.2142. Вплив занять бодифітнесом (бодибілдінгом) на прояв фізичних якостей спортсменок протягом 15 — 17 років / Д. В. Бельська, В. Ю. Джим, В. Б. Воронезький // Сло-

божан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 82-87. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета роботи — встановити залежність щодо впливу занять спортом 15 — 17 років, які займаються бодифітнесом (бодибілдінгом) на прояв фізичних якостей упродовж річного макроциклу на етапі попередньої базової підготовки. Дослідження проводилися у фітнес-клубах: «Тетра», «Рекорд», «Місто», «Форд» м. Харків зі спортсменками віком 15 — 17 років, що займаються бодифітнесом (бодибілдінгом) протягом річного макроциклу в кількості 20 осіб. Всі спортсменки тренувалися за класичною програмою, розробленою для бодифітнесу (бодибілдінгу). Як методи дослідження використано: аналіз літературних джерел і тестування рівня рухових якостей в окремих вікових категоріях. Наведено педагогічне тестування для визначення рівня рухових можливостей юних спортсменок віком 15 — 17 років, які займаються бодифітнесом (бодибілдінгом). Визначено вправи, які доцільно використовувати на різних етапах підготовки: бурпі (к-ть разів за 30 с); стрибки через скакалку (к-ть разів за 30 с); піднімання тулуба із положення лежачи на спині (к-ть разів за 40 с); випади у стрибку (к-ть разів за 30 с); біг на 30 м (с); згинання та розгинання рук (віджимання) у тренажері TRX (к-ть разів за 40 с); нахили вперед із положення сидячи (см). У результаті проведеного тестування рухових якостей із використанням неспецифічних вправ для бодифітнесу (бодибілдінгу) виявлено, що показники з кожним роком покращуються у всіх вправах ($p > 0,05$), особливо у вправі піднімання тулуба з положення лежачи на спині (к-ть разів за 40 с), який помітно збільшився у віковому інтервалі з 15 до 17 років. Швидкісно-силові здібності юних спортсменок віком 15 — 17 років, що займаються бодифітнесом (бодибілдінгом) більшою мірою проявилися у віковому інтервалі з 16 до 17 років.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.Ч.2143. Вплив оздоровчо-рухової активності на вегетативний баланс жінок похилого віку / Л. А. Рубан, Г. М. Пуятіна, Н. В. Цигановська // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 34-39. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — на підставі аналізу сучасної спеціальної літератури вивчити вегетативний баланс в осіб похилого віку за допомогою проведення кардіоінтервалографії (КІГ) в динаміці оздоровчо-рухової активності (ОРА). До дослідження було залучено 60 жінок похилого віку. Жінки Гр. 1 ($n = 24$) — відносно здорові; жінки Гр. 2 ($n = 17$) — із періодично виникаючим підвищенням артеріального тиску (АТ) до 150/90 мм. рт. ст.; жінки Гр. 3 ($n = 19$) — із постійними показниками FN 150/90 — 160/100 мм. рт. ст., проте, медикаментозну терапію не приймали. Запис КІГ зроблено за допомогою комп'ютерної системи CardiolabPlus. Результати: жінки Гр. 1 мали збалансований вплив симпатичного і парасимпатичного відділів вегетативної нервової системи. В Гр. 2 на тлі нормального вихідного вегетативного тону при ортостатичній пробі спостерігали гіперсимпатикотонічну реактивність (ГСТР). У жінок Гр. 3 установлено розвиток в організмі напруги регуляторних вегетативних і гуморальних систем. Розроблено оздоровчу програму, яку було представлено освітньою частиною, ранковою гігієнічною гімнастикою та оздоровчою ходьбою. Динаміка змін у жінок Гр. 2 указала на поліпшення вегетостабілізуючих властивостей, зниження напруженості механізмів вегетативної регуляції ВНС, завдяки впливу ОРА. У жінок Гр. 3 спостерігали позитивну тенденцію. Проте, початковий вегетативний тонус коливався в межах ейтонії з вираженою. Високий показник індексу напруги після ортостатичної проби вказує на наявність в організмі жінок Гр. 3 напруги регуляторних вегетативних і гуморальних систем, що є наслідком неконтрольованого підвищення АТ. Результати проведеного дослідження вказують на наявність у жінок похилого віку вегетативного дисбалансу з переважанням активності симпатичного відділу ВНС і перенапругою регуляторних систем. Розробка програм ОРА буде сприяти покращанню стану здоров'я, продовженню активного та повноцінного життя осіб похилого та літнього віку.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.Ч.2144. Вплив скандинавської ходьби на фізичний стан студентів НТУ «ХП» / Л. Л. Азаренкова // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 69-74. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначити вплив скандинавської ходьби (СХ) на фізичний стан студентів у процесі навчально-оздоровчої діяльності (НОД). Матеріал і методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури та положень про організацію фізичного виховання на кафедрі фізичного виховання в НТУ «ХП», методи математичної статистики, експрес оцінювання фізичного стану студентів за В. І. Беловим [1], анкетування студентів. Обстежувана група складалася з 45 студенток НТУ «ХП» гуманітарних спеціальностей факультету соціально-гуманітарних технологій, які відносяться до основної медичної групи. Проаналізовано основні форми організації НОД дисципліни «Фізичне виховання», визначено рівень фізичного стану студенток до занять СХ і після. Аналізуючи результати первинних показників фізичного стану, студенткам запропоновано заняття СХ для підвищення показників фізичного стану. Заняття проходили

впродовж 10 тиж. по 3 рази на тиж., де кожний тиждень мав свою спрямованість. За результатами дослідження надано рекомендації щодо введення скандинавської ходьби в навчальний процес дисципліни «Фізичне виховання» НТУ «ХПІ». У ході дослідження було визначено позитивний вплив занять СХ на фізичний стан студенток, про що свідчать показники повторного тестування рівня фізичного стану. Тому доцільно запропонувати вводити скандинавську ходьбу в навчальний процес дисципліни «Фізичне виховання».

Шифр НБУВ: Ж70281

1.Ч.2145. Підвищення фізичного стану студентів в процесі секційних занять з плавання з елементами аквааеробіки: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / Ю. Г. Журавльов; Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту. — Дніпро, 2019. — 21 с.: табл. — укр.

Увагу приділено розробці й оцінці ефективності експериментальної програми секційних занять з плавання на основі використання засобів аквааеробіки для студентів віком 18 – 19 років в умовах закладу вищої освіти. Проаналізовано основні проблеми системи фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти, які є результатом суттєвого зменшення обов'язкових занять з фізичного виховання та переходом на секційну форму організації таких занять. Доведено, що в сучасних умовах великого значення набувають інноваційні підходи щодо організації секційних занять з різних видів спорту, насамперед, найбільш доступних і популярних серед студентської молоді. Проведено аналіз змін рівня фізичної роботоздатності, загальної та спеціальної фізичної, функціональної підготовленості, функціонального стану кардіореспіраторної системи студентів віком 18 – 19 років під впливом традиційної та авторської програм секційних занять з плавання. Доведено, що використання в процесі секційних занять елементів аквааеробіки та психофізичного тренування сприяє суттєвому покращанню фізичного стану студентів віком 18 – 19 років.

Шифр НБУВ: РА442894

1.Ч.2146. Сучасні фітнес-програми оздоровчої спрямованості: навч. посіб. / С. О. Савіна; Харківська державна академія фізичної культури. — Харків: Бровін О. В., 2020. — 192 с.: рис. — Бібліогр.: с. 187-192. — укр.

В даному посібнику зібрано популярні сучасні фітнес-програми у фітнес-індустрії, які використовуються у фітнес-клубах України та за її межами. Навчальний посібник складається з семи розділів. У перших двох надаються необхідні відомості про соціальну значимість, історію фітнесу, особливості побудови занять оздоровчої спрямованості та вимоги до них. Починаючи з третього по сьомий розділи, наведено теоретичні та практичні аспекти з описом структури заняття кожного напрямку окремо. Матеріал навчального посібника наведено у строгій логічній послідовності змісту розділів і параграфів, відмінною рисою його є простота і лаконічність викладу, що сприяє швидкому засвоєнню студентами досліджуваного матеріалу. Як і у вській науці, у фітнесі є свій понятійний апарат, тому особливості даного навчального посібника також є приведення термінів і понять в єдину систему.

Шифр НБУВ: ВА863669

1.Ч.2147. Удосконалення фізкультурно-оздоровчих занять пілатесом для жінок другого періоду зрілого віку з використанням програм різного цільового спрямування: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / А. В. Наконечна; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Звернено увагу на підвищення ефективності фізкультурно-оздоровчих занять пілатесом для жінок другого періоду зрілого віку та поліпшення їх фізичного і психоемоційного стану завдяки використанню індивідуальних програм занять пілатесом різного цільового спрямування. Уперше доведено доцільність використання індивідуальних програм різного цільового спрямування у фізкультурно-оздоровчих заняттях пілатесом для жінок другого періоду зрілого віку; уперше визначено пріоритетні мотиви занять пілатесом у жінок другого періоду зрілого віку, що полягають у корекції постави та усуненні больових відчуттів у різних ділянках хребта, нормалізації маси тіла, зміні рельєфу і пружності м'язів, підвищенні працездатності та підтриманні або поліпшенні рівня розвитку фізичних якостей. Уперше систематизовано завдання й об'єкти тренувального впливу індивідуальних програм занять пілатесом для жінок другого періоду зрілого віку, створених з урахуванням пріоритетних мотивів занять та фізичного стану жінок другого періоду зрілого віку. Удосконалено процес розроблення фізкультурно-оздоровчих тренувань для жінок другого періоду зрілого віку з використанням індивідуальних програм занять пілатесом різного цільового спрямування, що позитивно впливають на поліпшення показників їх фізичного та психоемоційного стану. Результати досліджень упроваджено у практичну діяльність фахівців сфери фітнесу та рекреації, у практику фітнес-центрів «Престиж», «Ківі-фітнес», Міжнародного центру корекції постави Оксани Слінько «Академія Грація» (м. Львова), у навчальний процес студентів

ЛДУФК ім. Івана Боберського з дисциплін «Реабілітаційно-відновлювальна підготовка в хореографії».

Шифр НБУВ: РА443707

1.Ч.2148. Уніфікація механізмів державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти України: автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Р. Р. Сіренко; Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 40 с.: рис. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні засади державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у навчальному процесі, метою якого є вдосконалення формування фізичної підготовленості студентської молоді. Основа успіху в досягненні сучасних цілей фізичного виховання полягає в прийнятті державної комплексної концепції діяльності в галузі фізичної культури. Державна концепція фізичного виховання у закладах вищої освіти має бути визнана, як форма громадянської позиції, а фізична культура має включати змагальні види спорту, масовий спорт та фізкультурні ігри. Для розвитку сприятливих соціальних тенденцій в Україні необхідна державна підтримка, яка має створити умови для гармонійного розвитку молодіжного соціуму, реалізації культурних потреб студентства, більш повного розкриття потенціалу фізкультурних цінностей. Розвиток фізкультурно-виховної діяльності вимагає встановлення суспільно значущих цілей, формування критеріїв розвитку фізкультурно-спортивного руху, мотивації студентської молоді до занять масовим спортом, нових підходів до економічного регулювання фізкультурно-спортивних послуг, підвищення інвестиційної привабливості фізичної культури і спорту. Сучасна система державного регулювання у фізкультурно-виховній діяльності має ґрунтуватися на концепції, що включає оптимальне поєднання організаційних структур та фінансово-ресурсних механізмів державного регулювання. Формуванню нових ціннісних орієнтирів студентської молоді, високого рівня громадянськості має сприяти насочна пропаганда масового спорту, що є одним з найпотужніших чинників підняття рівня здоров'я студентської молоді. Разом з тим, багато проблем в організації фізкультурно-виховної роботи з розвитку фізичної культури серед студентської молоді ще залишаються невирішеними. Це нерістосованість матеріально-технічної спортивної бази до особливостей масового спорту серед студентства, недостатня кількість спортивно-масових заходів, відсутність фахівців з фізичної культури серед молоді. Але, в цілому, можна спостерігати позитивні тенденції у сфері фізичної освіти, що буде, очевидно, сприяти збільшенню тривалості життя серед населення в Україні. Також, активна робота має проводитися у закладах вищої освіти з розвитку фізичної культури молоді з обмеженими можливостями здоров'я та інших груп осіб, які потребують підвищеного соціального захисту. Значний вплив, як засіб пропаганди мають мати спортивні змагання, увага до масового спорту, який є основою розвитку студентського спорту для виконання найважливіших умов фізичного вдосконалення молодих громадян. Одним з головних напрямків розвитку фізично-виховної діяльності на даний час є фізична культура молоді, що має сприяти вирішенню багатьох важливих проблем таких, як покращання здоров'я молоді, збільшення тривалості життя і її якості, профілактика правопорушень серед студентства. Важливим є підвищення рівня активності студентської молоді систематичними заняттями фізичною культурою і масовим спортом у закладах вищої освіти. Характер спрямованості в самій фізкультурно-виховній діяльності частіше залежить від того, який особистісний сенс має система тих чи інших цінностей, що визначає дєвєсть індивіда. Розвиток фізичних здібностей студентської молоді має розглядатися в межах процесу фізичного виховання у закладах вищої освіти України як розвиток елементів фізичної культури, особливих особистісних якостей молоді. Це створює передумови для систематизації діяльності, ініціативи, творчості та зацікавленості взаємодії органів державної влади та адміністрацій закладів вищої освіти в Україні. Формування молоді особистості за допомогою фізичної культури має здійснюватися за міждисциплінарною науковою базою, в тому числі на основі науки державного управління, а не лише знаннями про основні принципи здорового способу життя. Має використовуватися інтегрований підхід та уніфіковані механізми державного регулювання у процесі фізичного виховання. Студентська молодь суттєво змінюється, покращує свої здібності, це в майбутньому відобразиться у відповідних результатах професійно важливих якостей. Державне регулювання фізкультурно-виховної діяльності серед студентської молоді у закладах вищої освіти, його механізми реалізації, якісно нові підходи є життєво необхідними для утвердження фізичної культури студентства в Україні.

Шифр НБУВ: РА442389

1.Ч.2149. Фізкультурно-оздоровчі та спортивні технології в освітньому просторі: теорія і практика: колект. монографія / А. В. Бардінов, О. В. Бардінов, А. О. Бардінова, О. В. Воробійов, В. Д. Гогоць, М. В. Гриньова, В. І. Донченко, М. М. Дяченко-Богун, А. В. Ємель, Р. В. Жалій, В. О. Жамардій, О. Г. Жданова-Неділько, Ю. В. Зайцева, А. Л. Каценко, Г. В. Кириленко, О. І. Кириленко, І. В. Когут, О. К. Корносенко, В. А. Литвиненко, В. В. Литовка,

С. Г. Мироненко, О. І. Міхеєнко, О. О. Момот, С. М. Новік, С. А. Новописьменний, Н. М. Пивовар, Н. Л. Свінцицька, С. В. Синиця, Є. О. Скріннік, О. А. Согоконь, І. В. Тараненко, Р. Л. Устенко, Т. В. Хілінська, П. В. Хоменко, С. Б. Хлібкевич, І. Є. Шапаренко, Є. Ю. Шостак; голов. ред.: О. О. Момот, Ю. В. Зайцева; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, Українська медична стоматологічна академія, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. — 339 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито методологічні, теоретичні та методичні основи застосування фізкультурно-оздоровчих та спортивних технологій у освітньому середовищі. Наведено педагогічні умови формування ключових компетентностей з менеджменту туристичної діяльності у майбутніх фахівців фізичної культури. Звернено увагу на удосконалення загальної фізичної працездатності дітей середнього шкільного віку засобами кардіореспіраторного фітнесу. Науково обгрунтовано особливості впровадження фізкультурно-оздоровчих та спортивних технологій у закладах освіти різних типів: закладах позашкільної освіти, дошкільних, загальної середньої та вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА863407

1.4.2150. Формування фізичної культури особистості студента засобами фізичного виховання: автореф. дис.... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / П. М. Петрица; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Уперше обгрунтовано модель формування фізичної культури особистості студента, що складається з трьох блоків: компонентів фізичної культури особистості студента та їх показників; програми з фізичного виховання студентів; системи оцінювання фізичної культури особистості студента. Уперше обгрунтовано програму з фізичного виховання студентів, спрямовану на формування фізичної культури особистості студента у процесі фізичного виховання, значущість її компонентів (функціонально-мотиваційного, пізнавального та поведінкового) та як пріоритетний напрям цієї програми визначено розвиток показників функціонально-мотиваційного компонента. Уперше розроблено спосіб визначення рівня сформованості фізичної культури особистості студента, визначено критерії оцінювання та охарактеризовано рівні сформованості фізичної культури особистості студента. Розроблено і впроваджено у практику фізичного виховання студентів закладу вищої освіти (Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка, Львівського національного університету ім. Івана Франка, Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, Тернопільського національного економічного університету, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка) програму з фізичного виховання студентів, спрямовану на формування фізичної культури особистості студентів. Створено методичні рекомендації для формування фізичної культури особистості студентів.

Шифр НБУВ: РА442159

Ігри

1.4.2151. Ефективність фізичної підготовки тенісистів до змагань із використанням елементів легкоатлетичних вправ / А. М. Єфременко, С. С. Пятисюцька, В. О. Павленко, Т. М. Шутеева, Я. Б. Крайний, О. Ю. Насонкіна // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4. — С. 5-10. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — визначення ефективності фізичної підготовки тенісистів до змагань із використанням різних елементів рухових дій. Матеріал і методи дослідження: аналіз науково-методичних джерел; спостереження; вимірювання та облік; інструментальні методики; статистико-математичний аналіз. Тестову групу склали 10 юних тенісистів віком 9 — 12 років, які займалися на базі одного тенісного клубу та мали стаж регулярних занять тенісом (не менше трьох тренувань на тиждень) від 1 року. Головною особливістю періоду участі у турнірах є необхідність підтримання специфічного рівня спеціальної працездатності. Тому специфіка фізичної підготовки має прикладно-функціональний характер до високорівневих навантажень. Її метою є забезпечення максимальної спеціальної тренованості та підтримання її рівня, а також збереження загальної тренованості. За результатами констатувального експеримента розроблено методичні комплекси для використання у фізичній підготовці юних тенісистів протягом періоду участі у змаганнях. Визначено ефективність їх застосування. Розроблений комплекс вправ були ефективними для забезпечення розвитку швидкісно-силових здібностей тенісистів тестової групи. Проте, їх ефективність не була значною для збільшення темпу ударів, а також збільшення силових здібностей ніг і плечового поясу. Встановлено, що адаптація методики фізичної підготовки юних тенісистів передбачає врахування як особливостей фізичної підготовленості відносно результативності у змаганнях, так і її вплив на процес

техніко-тактичного вдосконалення гравців. Одержані дані частково свідчать на користь застосування розроблених методичних комплексів для фізичної підготовки юних гравців у період змагань. Запропоновані комплекси є перспективними щодо використання для фізичної підготовки тенісистів під час участі у змаганнях, однак, потребують більш ґрунтовнішої апробації.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2152. Особливості діяльності фітнес-клубів в умовах карантинних обмежень / Н. В. Середа, С. О. Стадник, В. В. Гончар // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 75-81. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — визначити особливості діяльності фітнес-клубів в умовах карантинних обмежень. У ході реалізації поставленої мети використано наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел, організаційний аналіз, анкетування, методи маркетингового аналізу (PEST-аналіз), медіа-дослідження Інтернет-аудиторії (Opinion Software Media), методи математичної статистики. Дослідження проводилось на базі 3-х фітнес-клубів м. Харків («Феромон», «Малібу», «Сафарі»). В опитуванні брали участь керівники, адміністрація та тренери фітнес-клубів — 57 осіб. Метод маркетингового аналізу (PEST-аналіз) використано для аналізу ступеня впливу чинників макросередовища на ефективність функціонування фітнес-клубів. У дослідженні брали участь 22 особи, які мають відповідну кваліфікацію та доступ до інформації. Виявлено основні чинники маркетингового середовища, які впливають на діяльність фітнес-клубів; розкрито зміст цільових орієнтирів користування соціальними мережами при виборі фітнес-клубу; визначено причини взаємодії користувачів зі сторінками фітнес-клубів у соціальних мережах та з офіційними сайтами. Встановлено, що зміни, які відбулися у зовнішньому середовищі фітнес-клубів за останні 2 роки призвели до переорієнтації їх професійної діяльності. Епідеміологічна ситуація змушує фітнес-клуби шукати нові форми проведення занять з метою одержання прибутку. Запровадження карантинних обмежень стало поштовхом для розширення соціально-економічних напрямків роботи фітнес-клубів у всесвітній мережі Інтернет. Ця сфера активно розвивається, незважаючи на економічні кризи та різні зовнішні та внутрішні перешкоди. За результатами проведеного дослідження визначено особливості діяльності фітнес-клубів в умовах карантинних обмежень. Дослідження маркетингового середовища фітнес-клубів визначило високий ступінь впливу демографічних чинників — стан здоров'я населення та епідеміологічна ситуація в країні та місті (105 балів). Визначено, що 42 % користувачів використовують соціальні мережі для висловлення власної думки та 39 % звертаються до Інтернет-джерел щоб прочитати відгуки про спортивні товари, фізкультурно-спортивні послуги чи фітнес-клуби.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2153. Особливості розвитку координаційних здібностей спортсменів з фітнесу віком 8 — 9 років / П. М. Кизім, Є. В. Федоров, Н. П. Батеева // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 48-54. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначити динаміку розвитку координаційних здібностей спортсменів із фітнесу віком 8 — 9 років. Протестовано 34 спортсмени з фітнесу на початку та в кінці дослідження. Використано наступні методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних спеціальної науково-методичної літератури; педагогічне спостереження; педагогічне тестування; методи математичної статистики. Результати педагогічного дослідження розвитку координаційних здібностей спортсменів із фітнесу віком 8 — 9 років свідчать про значний приріст показників координаційних здібностей, які підтверджують, що застосування спеціальних комплексів вправ є ефективним підходом у навчально-тренувальному процесі. Порівняння динаміки статистичних показників підсумкового тестування спортсменів із фітнесу віком 8 — 9 років показало приріст усіх протестованих показників.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2154. Особливості фізичного розвитку, спеціальної плавальної та технічної підготовленості кваліфікованих ватерполістів, які виконують функцію центральних захисників / О. О. Пилипко // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 40-47. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — визначити особливості фізичного розвитку, спеціальної плавальної та технічної підготовленості кваліфікованих ватерполістів, які виконують функцію центральних захисників. Матеріал і методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел, антропометричні та фізіологічні вимірювання, хронометрування, оцінка спеціальної плавальної, фізичної та технічної підготовленості за допомогою тестів, методи математичної статистики. Контингент досліджуваних склали спортсмени, які мали ігрове амплуа центральних захисників. Рівень їх спортивної кваліфікації відповідав званням МСУ та КМСУ з водного поло. Загальна кількість обстежуваних — 10 осіб. Охарактеризовано компоненти структури спеціальної підготовленості кваліфікованих ватерполістів, які виконують функцію центральних захисників, досліджено ступінь взаємозв'язку між показниками рівня фізичного розвитку, спеціальної плавальної та технічної підготовленості гравців захисту, визначено профільні

параметри структури спеціальної підготовленості, які зумовлюють ефективність дії центральних захисників у чоловічому водному поло. Встановлено, що структура спеціальної підготовленості кваліфікованих ватерполістів, які виконують функції центральних захисників має свої особливості. Спортсменам даного ігрового амплуа притаманні значні величини лінійних розмірів кінцівок та їх сегментів, кистової сили, потужні рухові дії під час гри, швидке подолання відстані з м'ячем, виконання дальніх кидків. У гравців захисту найбільш тісний кореляційний взаємозв'язок існує між показниками технічної та спеціальної плавальної підготовленості. Визначення особливостей структури спеціальної підготовленості на підставі комплексного аналізу параметрів, що відображають рівень фізичного розвитку, технічної та спеціальної плавальної підготовленості гравців різного амплуа надає можливість ефективно диференціювати тренувальний процес у сучасному водному поло.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2155. Cybersports education in Ukraine: current state and development prospects / N. Tsyhanovska, V. Honchar, V. Danilyan, S. Piatyotska // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 1. — С. 9-13. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Мета роботи — на підставі вивчення наукової літератури на Інтернет-джерел проаналізувати сучасний стан кіберспортивної освіти (КСО) в Україні та визначити перспективи її розвитку. Матеріалом дослідження є наукова література та Інтернет-джерела, в яких висвітлюється актуальний стан кібер спорту та КСО в Україні. Методи дослідження: аналіз, узагальнення та систематизація даних; історичний, логічний, проблемно-пошуковий, прогностичний. Кіберспорт є перспективною спортивною та економічною галуззю, в основі якої лежить використання комп'ютерних ігор. Водночас кіберспорт є новим соціокультурним феноменом, що потребує осмислення філософів, культурологів, психологів і мистецтвознавців. Перевагою кіберспорту є можливість організації змагань у дистанційному режимі, що надає можливість задіяти більшу кількість глядачів. Останній факт робить кіберспорт досить привабливим для потенційних спонсорів і рекламодавців. Розвиток кіберспорту потребує залучення професійних кіберспортсменів із відповідно розвиненими когнітивними здібностями та психологічними якостями, а також інших фахівців, що забезпечують постійну та безперебійну організацію, проведення та висвітлення спортивних змагань на належному рівні (тренерів, психологів, менеджерів, фахівців із коучингу, брендингу, зв'язків із громадськістю, коментаторів, аналітиків, маркетологів, режисерів-постановників тощо). В університетах Європи, Америки, Азії освітні програми, спрямовано на одержання освіти в галузі кіберспорту, є досить різноманітними та представлено достатньою кількістю. На відміну від закордонних закладів вищої освіти (ЗВО), вітчизняні ЗВО практично не пропонують освітніх програм, які відповідають потребам ринку кіберспорту. Тому КСО в Україні є перспективним освітнім напрямом, що відповідатиме сучасним потребам ринку праці та запитах потенційних роботодавців. Встановлено, що КСО в Україні є перспективним освітнім напрямом, що відповідатиме сучасним потребам ринку праці та запитах потенційних роботодавців. Водночас вона потребує визначення реальних потреб ринку вітчизняного кіберспорту задля розробки та впровадження актуальних освітніх програм, спрямованих на підготовку фахівців зазначеної галузі. Одержана інформація надасть змогу розробити та запропонувати нові освітні програми, які надають можливість українському кіберспорту посісти належне місце на світовій арені.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2156. Dynamics of change of high-speed and strengt preparedness of volleyball players under the influence of a set of exercises according to Tabata protocol / A. Melnyk, J. Skrobecki, T. Liakhova, N. Pashchenko, S. Lebediev // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 2. — С. 47-51. — Бібліогр.: 50 назв. — англ.

Мета роботи — визначити зміни показників швидкісно-силових здібностей (ШСЗ) волейболістів під впливом комплексу вправ за протоколом Табата (ПТ). В педагогічному експерименті брали участь 10 волейболістів чоловічої студентської команди «ХДАФК», віком 17 — 21 років, мали перший розряд із волейболу. Експеримент тривав 2 міс. і полягав у використанні ПТ у навчально-тренувальному процесі волейболістів. У динаміці експеримента проведено тестування ШСЗ обраної групи волейболістів. Оцінка статистичної достовірності результатів порівняльного аналізу показників, які досліджувалися у даній роботі, проведено за допомогою непараметричного критерію знаків. На початку педагогічного експеримента волейболісти мали наступні результати виконання тестів: згинання та розгинання рук в упорі лежачи за 20 с $17,30 \pm 0,45$ разу; стрибок у довжину з місця поштовхом двох ніг $229,20 \pm 2,98$ см; підйом тулуба із положення лежачи за 30 с $30,40 \pm 1,37$ разу; кидок набивного м'яча вагою 1 кг із-за голови двома руками у стрибку $11,20 \pm 0,93$ м; стрибок угору з місця (за В. М. Абалаковим) $49,60 \pm 2,51$ см. Після проведення педагогічного експеримента значення показни-

ків ШСЗ волейболістів по кожному з п'яти тестів виявилися значно вищими у порівнянні з результатами відповідних тестів, одержаних до початку експерименту. Встановлено, що запропоновані комплекси вправ за ПТ виявилися ефективними, так як надали змогу достовірно покращити ($P > 0,01$) ШСЗ волейболістів за всіма проведеними тестами. Одержані результати надають змогу рекомендувати використання комплексів вправ за ПТ тренувальній діяльності волейболістів.

Шифр НБУВ: Ж70281

Див. також: 1.4.2146

Футбол

1.4.2157. Показники техніко-тактичних дій (одноробства, відбори, перехоплення, удари) збірної команди України в іграх 1/8 та 1/4 чемпіонату Європи 2020 — 2021 років / В. І. Перевозник, В. В. Паєвський // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4. — С. 44-49. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — провести порівняльний аналіз показників техніко-тактичних дій (одноробства, відбори, перехоплення, удари по воротах) збірної команди України у 1/8 із командою Швейцарії та 1/4 із командою Англії у чемпіонаті Європи. Матеріал і методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, методи педагогічних спостережень, методи математичної статистики, реєстрація та порівняльний аналіз техніко-тактичних дій (одноробства, відбори, перехоплення, удари по воротах) збірної команди України у 1/8 із командою Швеції та з командою Англії у 1/4 чемпіонату Європи 2020 — 2021 рр. Проведено кількісний та якісний аналіз показників техніко-тактичних дій (одноробства, відбори, перехоплення, удари по воротах) збірної команди України у 1/8 зі збірною Швеції та з командою Англії у 1/4 чемпіонату Європи 2020 — 2021 рр. Одержано кількісні та якісні показники виконання ТТД (одноробства, відбори, перехоплення, удари по воротах) збірної команди України у 1/8 із командою Швеції та 1/4 із командою Англії на чемпіонаті Європи 2020 — 2021 рр., які свідчать про те, що збірна команда України мала значно вищі кількісні показники ТТД, але якість цих показників є значно гіршою, ніж у суперників. Порівняльний аналіз якісних показників ТТД (одноробства) збірної команди України зі збірними Швеції та Англії свідчить про те, що вони не відповідають модельним характеристикам, не дивлячись на те, що зі збірною Швеції команда України досягла позитивного результату.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2158. Control of physical and technical readiness of football players at the stage of specialized basic training / S. Lebediev, S. Zhurid, S. Koval, V. Shalenko // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 1. — С. 14-19. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Мета роботи — визначити на початку підготовчого періоду вихідний рівень фізичної та технічної підготовленості футболістів 2006 р. н. різних дитячо-юнацьких команд м. Харків. Дослідження проведено в серпні 2021 р. Контингент обстежуваних — спортсмени у кількості 56 футболістів дитячо-юнацького футбольного клубу (ДЮФК) «Арсенал» м. Харків і дитячо-юнацької спортивної школи (ДЮСШ) № 7 м. Харків, вік яких становив у середньому 14,6 року. Визначено технічні та фізичні показники, які характеризують рівень підготовленості футболістів до початку змагального сезону. У дослідженні використано такі методи: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне тестування, методи математичної статистики. Встановлено, що аналіз спеціальної літератури свідчить, що сучасна науково-методична база в аналізі технічної та фізичної підготовленості у футболі є недостатньо вивченою для того, щоб забезпечити ефективну підготовку юнаків до вищих спортивних досягнень. Встановлено статистично достовірні відмінності у показниках із фізичної та технічної підготовленості між ДЮФК «Арсенал» і ДЮСШ № 7 м. Харків. Визначено, що футболісти 2006 р. народження мають низький рівень функціональної працездатності.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2159. Features of the development of strength training of highly qualified football referees in the competitive period / A. Abdula, A. Pertsukhov, K. Wnorowski, S. Mozharovska, Y. Mozharovskyy // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 2. — С. 58-62. — Бібліогр.: 61 назв. — англ.

Мета роботи — виявити особливості розвитку силової підготовки футболних арбітрів високої кваліфікації у змагальному періоді. У дослідженнях брали участь 30 футболних арбітрів віком 35 — 42 років високої кваліфікації: 4 арбітри FIFA, 15 арбітрів Прем'єр-ліги та 11 арбітрів Першої ліги. В програму тренувань для розвитку сили у змагальному періоді було включено нові засоби фітнес-тренування з використанням функціональних петель TRX, степ-платформи, полусфери BOSU, 6D sliding. В підготовчій і заключній частинах тренувального заняття було включено вправи МФР, щоб наповнити м'язи максимальним об'ємом крові та активізувати нервові центри для

додаткового їх розтягування. Результати тестування фізичної підготовленості арбітрів високої кваліфікації на початку та прикінці змагального періоду свідчать про те, що розроблену програму тренувань, спрямовано на розвиток сили у змагальних мікроциклах, програма найбільш суттєво вплинула на приріст прояву силових якостей у згинанні та розгинанні рук у упорі лежачи на 27,8 % і швидкісної витривалості в тесті YO-YO — на 15,1 %. Також спостерігалось покращання результатів у про-явах швидкості на 7,4 % і 2,3 % у бігуна 40 м і човниковому бігу 4 × 10 м, а також на 5,7 % швидкісно-силових здібностей у тесті стрибок удвожину з місця. Результати дослідження свідчать про ефективність програми силової підготовки та використання її у тренувальних мікроциклах змагального періоду арбітрів різного рівня та кваліфікації для покращання фізичної підготовленості.

Шифр НБУВ: Ж70281

Гімнастика

1.4.2160. Визначення впливу експериментальної програми базових елементів на формування факторної структури засвоєння спортивної акробатики юних спортсменів-початківців / Т. І. Черних, Д. О. Окуню, О. А. Тарасевич, Я. Б. Крайник // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 11-19. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити вплив експериментальної програми на формування факторної структури засвоєння базових елементів техніки юних акробатів віком 6 — 7 років. У дослідженні брали участь юні акробати-початківці віком 6 — 7 років ДЮСШ № 4 (n = 19) осіб (10 хлопців і 9 дівчаток). Як тести використано загальні та спеціальні фізичні вправи та психофізіологічні показники. Використано факторний аналіз розрахунку, який здійснювався за статистичним методом, розробленим і запропонованим у роботах С. Спірмана та Г. Томпсона. Проведений факторний аналіз надав можливість визначити ряд факторів, що визначають якість засвоєння базових елементів техніки спортивної акробатики юними спортсменами віком 6 — 7 років. Встановлено, що у процесі застосування експериментальної програми здійснився перерозподіл факторів і визначено 4 групи: психофізіологічний, загально-підготовчий, спеціально-підготовчий та інші в базових вправах («ластівка», «місток», «стійка на лопатках», «перекид вперед», «колесо») у напрямку виконання спеціально-підготовчих вправ.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2161. Особливості силової підготовки жінок 30 — 35 років з використанням тренажеру «Функціональні петлі TRX» / А. Х. Дейнеко, І. Г. Біленька, Л. С. Луценко // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4. — С. 18-23. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтувати ефективність використання вправ на підвісних петлях TRX для розвитку силових якостей жінок віком 30 — 35 років. Дослідження проводилося протягом року з групою жінок віком 30 — 35 років (10 осіб), що займаються оздоровчим фітнесом. Для визначення ефективності використання вправ на підвісних петлях TRX для розвитку силових якостей жінок віком 30 — 35 років використано аналіз та узагальнення літературних джерел, педагогічне спостереження, тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Аналіз результатів дослідження засвідчив, що після проведення експерименту середньогрупові показники силових якостей жінок віком 30 — 35 років виявилися значно вищими у порівнянні з результатами початкового тестування. Їх приріст склав від 4 до 33 %. Також порівняльний аналіз результатів жінок досліджуваної групи з використанням критерію Стьюдента показав достовірно кращі показники силової підготовленості майже у всіх тестах ($p < 0,05$; $0,01$). Встановлено, що одержані результати засвідчили ефективність використання вправ на функціональних петлях TRX для розвитку силових якостей жінок віком 30 — 35 років.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2162. Розвиток гнучкості у тазостегнових суглобах у дітей 5 — 8 років початкової групи спеціальної фізичної підготовки з художньої гімнастики / К. В. Сомова, Т. С. Ємець, Ю. С. Калмикова, С. А. Калмиков // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4. — С. 37-43. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — оцінити ефективність запропонованої методики тренувань для розвитку гнучкості у тазостегнових суглобах (ТСС) у дітей віком 5 — 8 років, що займаються початкової групи спеціальної фізичної підготовки (СФП) із художньої гімнастики. У дослідженні брали участь 16 гімнасток початкової групи (ПГ) СФП із художньої гімнастики віком 5 — 8 років, основна група (ОГ) — 8 гімнасток, які займались за авторською методикою тренування і контрольна група (КГ) — 8 гімнасток, які займалися за стандартною методикою тренування. Тренування в обох групах проводилось 3 рази на тиж. по 1,5 год. Оцінка результатів пасивної та активної гнучкості у ТСС застосовува-

лась у обох групах на початку обстеження та на 22 день тренування за допомогою тестів «Виконання шпагату з гімнастичної лавки» та «Піднімання ноги догори, лежачи на спині» за Л. А. Карпенко, І. А. Вінер, В. А. Савицьким (2007). Для розвитку гнучкості у ТСС у дітей ОГ, що займаються у ПГ спеціальної фізичної підготовки з художньої гімнастики, застосовувалась авторська методика тренування, яка включає вправи на розвиток пасивної та активної гнучкості, мотиваційну частину методики, що сприяє позитивним емоціям дітей, підвищенню уваги та зацікавленості результатом тренування. Встановлено, що показники розвитку пасивної та активної гнучкості в ОГ були значно вищими ($p < 0,05$), у порівнянні з КГ, що свідчить про позитивний вплив застосування авторської методики тренування.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2163. Узагальнення досвіду роботи в питаннях вдосконалення кидкових елементів з обручем юних спортсменок у художній гімнастиці / А. Я. Семизорова, І. В. Красова, К. О. Шевченко // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4. — С. 24-30. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — узагальнити тренерський досвід щодо вдосконалення кидкових елементів з обручем гімнасток віком 7 — 8 років. У дослідженні брали участь 120 спортсменок віком 7 — 8 років, які тренуються в ДЮСШ із художньої гімнастики м. Харків і м. Щецин. Рівень володіння кидковими рухами обручем визначено за допомогою характерних рухових тестів із застосуванням відеозапису. Оцінювання змагальної вправи проведено за методом експертних оцінок. Експертами були тренери, які мали суддівську категорію з художньої гімнастики. Результат визначався відповідно до правил змагань. Максимальна оцінка — 10,0 балів. Виявлено рівень володіння базовими кидковими елементами з обручем гімнасток віком 7 — 8 років, обґрунтовано методику виправлення помилок. Найнижчі оцінки гімнастки одержали за наступними тестами: «Кидок обруча, що лежить на підлозі, махом ногою з обертанням навколо діаметральної осі, ловля в стрибок через обруч» ($X - 6,2$ балу); «Кидок предмета з обертання в бічній площині лівою рукою» ($X - 7,0$ балів); «Кидок махом горизонтально розташованого обруча, «шене», ловля в прохід в переворот боком» ($X - 7,5$ балу). Встановлено, що найнижчі результати одержано при виконанні елементів «труднощів», «ризиків», «майстерності» та кидків лівою рукою. Результат за виконання змагальної вправи з обручем — 7,2 балу. Повторні результати кидкових дій з обручем збільшились від 7 до 31 % і становлять від 8,1 до 9,5 балу. За виконання змагальної вправи з обручем результат збільшився на 18 % і становив 8,5 балу.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2164. Формування відчуття ритму у спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / О. Б. Сосновська; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

На основі аналізу наукової та методичної літератури виявлено необхідність пошуку нових підходів до побудови тренувального процесу у спортсменок, які займаються художньою гімнастикою. Зауважено, що за твердженнями фахівців, удосконалити процес технічної підготовки доцільно, застосовуючи засоби формування відчуття ритму, що актуально в художній гімнастиці, та урахувуючи вимоги правил змагань і специфіку виду спорту. На основі аналізу літературних джерел, програм підготовки з художньої гімнастики, беручи до уваги сучасні тенденції розвитку виду спорту, виявлено протиріччя між потребою удосконалення підготовки спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки, та відсутністю наукових даних щодо впливу формування відчуття ритму як передумови засвоєння техніки вправ. Проведено опитування тренерів щодо проблем вивчення стрибків і танцювальних доріжок у тренувальному процесі гімнасток, можливих шляхів їх розв'язання, можливості об'єднання стрибків і танцювальних доріжок за схожістю ритму та музичного розміру, у якому їх виконують. На основі одержаних даних розроблено програму формування відчуття ритму, ефективність застосування якої перевірено за допомогою результатів відтворення ритму контрольних вправ і експертного оцінювання виконання стрибків і танцювальних доріжок. Акцентовано, що за результатами проведеного експерименту відбулося достовірне поліпшення відтворення ритму контрольних вправ (65,5 %, $p < 0,001$) та підвищення експертних оцінок (38,2 %, $p < 0,05$) у гімнасток експериментальної групи у порівнянні з їх показниками до експерименту та з показниками гімнасток контрольної групи.

Шифр НБУВ: PA442592

1.4.2165. Influence of fitball aerobics on the development of individual coordinating abilities of girls 14 — 15 years old / I. Kyzmenko, A. Ostrowski, V. Zhuk // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 2. — С. 35-40. — Бібліогр.: 39 назв. — англ.

Мета роботи — визначити зміну рівня розвитку динаміки у координаційних здібностях дівчат віком 14 — 15 років під

впливом вправ фітбол-аеробіки. Дослідження здійснено на базі закладу загальноосвітньої середньої освіти м. Харків. В ньому брали участь 46 дівчат віком 14 — 15 років. Під час проведення дослідження застосовано наступні методи: теоретичний аналіз та узагальнення наукової та методичної літератури, педагогічне тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Рівень розвитку координаційних здібностей дівчат віком 14 — 15 років оцінено за такими проявами координаційних здібностей, як здатність до просторової орієнтації, здатність до оцінки та регуляції просторово-динамічних характеристик рухів, здатність до збереження статичної рівноваги та здатність до пристосування та перебудови рухових дій. Наведено порівняння показників розвитку координаційних здібностей у віковому аспекті, з відповідними нормами до та після застосування вправ фітбол-аеробіки. Результати дослідження свідчать про тенденцію до підвищення рівня прояву координаційних здібностей після експерименту. Найбільш суттєвий приріст спостерігався у показниках стрибка з поворотом: від 23,1 до 62,4 % і результатах проби Бондаревського: від 18,6 до 30,6 %. Порівняння показників координаційних здібностей у віковому аспекті виявило, що дівчата віком 14 років у більшості випадків демонструють результати вищі, ніж учениці віком 15 років. Зіставлення досліджуваних показників із відповідними нормами показало, що результати відповідають «середньому» рівню. Встановлено, що динаміка результатів свідчить про стабільність рівня розвитку координаційних здібностей, і тенденцію до їх покращання. Це підтверджує доцільність організації занять фітбол-аеробікою у спортивній секції школи.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2166. Ukrainian folk outdoor games in the system of physical training facilities for gymnasts aged 6 — 7 years / A. Deineko, M. Cieslicka, I. Krasova, I. Bilenka // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 2. — С. 52-57. — Бібліогр.: 56 назв. — англ.

Мета роботи — обґрунтувати ефективність використання українських народних рухливих ігор для підвищення рівня фізичної підготовленості гімнасток віком 6 — 7 років. У дослідженні взяли участь 22 спортсменки віком 6 — 7 років, які займаються спортивною гімнастикою. В основну (ОГ) і контрольну (КГ) групи входило по 11 гімнасток. В тренувальний процес ОГ було включено українські народні рухливі ігри. Одержані результати дослідження свідчать, що запропонована методика, за якою тренувалися гімнастки ОГ, сприяла більш вираженому ($p < 0,05$; $p < 0,01$) підвищенню рівня фізичної підготовленості у порівнянні з результатами спортсменок КГ, які тренувалися за традиційною програмою розвитку фізичних якостей, окрім розвитку гнучкості, де спостерігалася статистично не достовірна різниця між показниками гімнасток ОГ КГ ($p > 0,05$). Результати впровадження методики для підвищення рівня фізичної підготовленості гімнасток віком 6 — 7 років із використанням українських народних рухливих ігор свідчать про її ефективність. Одержані результати надають підставу рекомендувати розроблену методику для використання в тренувальному процесі юних гімнасток на етапі початкової підготовки.

Шифр НБУВ: Ж70281

Спорт

1.4.2167. Аналіз змагальної діяльності борців високої кваліфікації / І. М. Пашков, Ю. М. Тропін, В. В. Романенко, В. Л. Голоха, Ю. М. Коваленко // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 20-25. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — проаналізувати змагальну діяльність висококваліфікованих борців греко-римського стилю (ГРС). Матеріал і методи дослідження: аналіз науково-методичної інформації (НМІ) та джерел Інтернету; узагальнення передового практичного досвіду; відеоконп'ютерний аналіз змагальної діяльності висококваліфікованих борців; методи математичної статистики. Для аналізу сутичок використано спеціалізовану комп'ютерну програму «Martial Arts Video Analysis». Всього здійснено аналіз 30 фінальних сутичок (боротьба за перші та треті місця) висококваліфікованих борців ГРС на Кубку світу 2020 р. На підставі аналізу НМІ, джерел Інтернету та узагальнення провідного практичного досвіду виявлено, що успішна підготовка борців будь-якого рівня є неможливою без ретельного обліку основних тенденцій у розвитку спортивної боротьби, які є достатньою точністю можна встановити при аналізі структурних компонентів змагальної діяльності провідних спортсменів світу. Встановлено, що на Кубку світу 2020 р. у борців-переможців техніко-тактичний арсенал є більшим (10 прийомів), ніж у тих, хто програли (5 прийомів). Аналіз показників змагальної діяльності надає можливість визначити, що у борців-переможців і у тих, хто програли, кількість техніко-тактичних дій (ТТД), їх результативність, інтервал атаки знижується у другому періоді. Ефективність проведення прийому у борців-переможців в другому періоді (69,5 %) вища, ніж у першому (61,8 %), а у тих хто програв,

в першому періоді (12,2 %) краща, ніж в другому (8,7 %). Це пояснюється тим, що в кінці сутички борець, який програє, проводить багато безрезультативних атак для того, щоб відігратися. Аналіз змагальної діяльності показав, що найбільшу кількість разів протягом сутички борці-переможці виконують в партері — переверти накатом (0,72 разу), в стійці — звалювання (0,32 разу), а ті хто програли, проводять в партері контрприйоми (0,06 разу), в стійці — звалювання (0,24 разу). Значну кількість балів борці-переможці одержують на початку сутички за рахунок збільшення кількості різних ТТД та ефективності їх виконання.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2168. Біомеханічний аналіз рухових дій спортсменів, які займаються шорт-треком під час проходження фази повороту / В. С. Ашанін, Н. В. Долгополова, М. С. Долгополова, Л. В. Філенко, В. В. Пасько // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 55-62. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — розробка моделі для теоретичного аналізу й оцінки оптимальних біомеханічних характеристик проходження фази повороту спортсменів шорт-треку з використанням існуючих біомеханічних ергогенних засобів та інформаційних технологій у тренувальному процесі. Матеріал і методи дослідження: теоретичний аналіз науково-методичної літератури, аналіз Інтернет-ресурсів, педагогічне спостереження, відеозйомка, біомеханічний аналіз рухових характеристик. Тестову групу склали 10 юних спортсменів із шорт-треку віком 9 — 12 років і 5 спортсменів із шорт-треку віком 18 — 24 років, які займаються в МСДЮСШ олімпійського резерву м. Харків із шорт-треку та мають не менше трьох тренувань на тиждень (від 1 року, для юних спортсменів) і регулярні заняття 5 разів на тиждень (протягом 6 — 10 років, для дорослих спортсменів). В роботі теоретично проаналізовано характеристики техніки проходження фази повороту шорт-трековиків засобами біомеханічного аналізу. Розрахунковим шляхом визначено теоретичні залежності показників проходження фази повороту: швидкість, кут нахилу корпусу спортсмена в повороті, положення загального центру мас тіла та їх взаємозв'язок. Виділено основні помилки техніки виконання рухових дій спортсменів початківців у фазі повороту. Теоретичні дослідження підтверджують доцільність використання спеціальних засобів для створення умов, які моделюють у просторі реальну ситуацію проходження спортсменом шорт-треку повороту на одному ковзані, а тренеру надають можливість контролювати всі характеристики правильного виконання рухів юних спортсменів-початківців із точки зору біомеханіки. Обґрунтовано використання спеціальних пружних стрічок, як ергогенних засобів для вдосконалення рухових дій спортсменів із шорт-треку. Вказано на напрямки покращання біомеханічних показників, які спортсмен здатний реалізувати на практиці.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2169. Використання змагальних вправ високої інтенсивності на фоні втоми елітної каратисткою з вадами слуху / К. О. Янчук, О. А. Тихорський, О. А. Володченко, В. Б. Худякова // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4. — С. 31-36. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — визначити ефективність використання змагальних вправ з високою швидкістю на тлі втоми елітної каратисткою з вадами слуху протягом чотирирічного циклу. В дослідженні брала участь спортсменка з вадами слуху, яка займається карате — дефлімпійська чемпіонка 2013 і 2017 рр. У тренувальному процесі спортсменка використовувала змагальні вправи високої інтенсивності на тлі втоми наприкінці тренувального заняття. Для визначення ефективності програми у дослідженні використано ряд психофізіологічних показників, а саме: ефективність роботи, психічна стійкість, час простої реакції на світло, реакція на предмет, що рухається, теплінг-тест, час реакції вибору, проба Ромберга, концентрація та переключення уваги. Також досліджено кількість нанесених ударів у різних частинах поєдинку. Достовірно покращання результатів за час чотирирічного циклу спостерігалось у показниках психічної стійкості ($t = 2,02$; $p < 0,05$). Виявлено покращання результативності спортсменки при виконанні атакуювальних дій протягом других і третіх 40 с поєдинку. Зазначене свідчить про розвиток спеціальної витривалості та підвищення працездатності на тлі втоми. Одержані результати підтверджено покращанням психофізіологічних показників, що впливають на спортивну результативність у карате. Доведено доцільність використання змагальних вправ на тлі втоми та їх вплив на психофізіологічні показники Дефлімпійської чемпіонки з карате.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2170. Вправи з гирями у фізичному вихованні здобувачів вищої освіти: навч. посіб. / Г. П. Грибан, К. В. Пронченко, П. П. Ткаченко; ред.: Г. П. Грибан. — Житомир: Рута, 2021. — 527 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 505-523. — укр.

На сучасному рівні викладено проблеми особистісно-орієнтованого фізичного виховання здобувачів закладів вищої освіти. Висвітлено сучасні технології організації освітнього процесу з фізичного виховання засобами гирьового спорту. Звернено увагу на історичні аспекти розвитку освітнього процесу з фізичного

виховання здобувачів закладів вищої освіти. Розкрито роль викладача фізичного виховання у процесі підготовки здобувачів до професійної діяльності. Наведено критерії та рівні оцінювання готівності здобувачів-гирьовиків до професійної діяльності.

Шифр НБУВ: BA865104

1.4.2171. Динаміка показників загальної фізичної підготовленості в системі фізичної терапії спортсменок віком 11 – 13 років, які спеціалізуються у важкій атлетіці, після травматичних ушкоджень опорно-рухового апарату / Е. Ю. Дорошенко, А. А. Орлов, О. Є. Черненко, А. М. Гуреева, І. В. Шаповалова, В. І. Глухих, С. Г. Польський, І. О. Сазанова, М. М. Сиром'ятников // Актуал. питання фармацевт. і мед. науки та практики. – 2021. – 14, № 3. – С. 374-381. – Бібліогр.: 27 назв. – укр.

Цель работы – определить динамические характеристики показателей общей физической подготовленности тяжелоатлеток в возрасте 11 – 13 лет после травм опорно-двигательного аппарата в восстановительном и тренировочном периодах физической терапии. Контингент обследованных – 45 спортсменок (возрастная категория – 11 – 13 лет, квалификация – I, II, III юношеские разряды) СДЮШОР «Спартак» по тяжелой атлетике Запорожского областного совета, ДЮСШ «Колос» Каменско-Днепровского района Запорожской области, ДЮСШ Бердянского городского совета Запорожской области и Харьковского областного высшего училища физической культуры и спорта, специализирующихся в тяжелой атлетике. Пациентов после травм опорно-двигательного аппарата поделили на две группы: основную (ОГ, n = 22) и контрольную (КГ, n = 23). Спортсменки контрольной группы получали стандартную схему лечения (общепринятая для медицинских учреждений). Для пациенток основной группы в восстановительном и тренировочном периодах разработана и внедрена программа физической терапии с контролем показателей общей физической подготовленности. Исследован анализ научной литературы и источников информации, представленных в сети Интернет; клиническое наблюдение, педагогическое тестирование, методы математической статистики. Выводы: интенсификация тренировочного процесса и форсирование подготовки юных спортсменок в тяжелой атлетике – ведущие факторы, которые приводят к травматическим повреждениям опорно-двигательного аппарата, мультисистемным патологиям и развитию патоморфозных явлений. Показатели общей физической подготовленности спортсменок возраста 11 – 13 лет, специализирующихся в тяжелой атлетике, позволяют констатировать, что спортсменки основной группы имеют более высокую разницу прироста показателей, а тренд их общей физической подготовленности имеет линейную направленность на улучшение. Показатели общей физической подготовленности спортсменок контрольной группы имеют нелинейный характер по результатам тестов «бег 30 м, с» и «прыжок в длину с места, см».

Шифр НБУВ: Ж69485

1.4.2172. Індивідуальні відмінності у формуванні техніки плавання юних спортсменів з різною силою нервової системи при застосуванні різних методів навчання / Ю. В. Близнюк, О. В. Політько // Слобожан. наук.-спорт. вісн. – 2021. – № 4. – С. 50-56. – Бібліогр.: 16 назв. – укр.

Мета роботи – дослідити вплив методик формування техніки плавання у плавців 7 – 8 років і вплив їх індивідуальних особливостей нервової системи (НС) на ефективність оволодіння фізичними вправами. Дослідження проводилося протягом трьох місяців з юними плавцями (n = 141), які вивчали техніку спортивних способів плавання. Попередньо їх було обстежено на предмет сили нервової системи за збудженням за трьома методиками: руховою – характер нахилу кривої (ХНК), теплінг-тестом, завадостійкістю. Досліджено вплив різних методів початкового навчання плаванню на успішність становлення рухових умінь у дітей віком 7 – 8 років із різною силою НС відносно збудження. Використано репродуктивний метод, проблемне навчання та їх сполучення. Дітей було розподілено за силою НС на групи: «сильні», «середні» та «слабкі». За результатами досліджень виявлено, що найбільш успішним навчання вправам було при використанні на перших 2 – 3-х заняттях репродуктивного методу з подальшим використанням проблемного навчання. Щодо дітей із різною силою НС, то згідно з висновками багатьох дослідників середній тип за кількістю перевищує інші типи разом взяті і тому слід орієнтуватися саме на них. Якраз найбільш ефективним для дітей із середньою НС виявилося описане навчання.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2173. Особливості динаміки складності змагальних програм та результатів виступів найсильніших команд світу в артистичному плаванні / А. С. Петренко, Л. М. Таран // Слобожан. наук.-спорт. вісн. – 2021. – № 4. – С. 63-69. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Мета роботи – визначити динаміку розвитку складності змагальних програм найсильніших команд світу в артистичному плаванні. Матеріал і методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, аналіз результатів змагань, опитування, методи математичної статистики. Проаналізовано результати виступів і змагальні програми п'ять-

ох найкращих виступів чемпіонатів Світу (2015, 2017, 2019 рр.) і Олімпійських ігор (2008, 2012 і 2021 рр.). Порівнюючи чемпіонати світу 2015, 2017, 2019 рр. та Олімпійські ігри 2008, 2012 і 2021 рр., можна побачити, що з кожним роком виступи спортсменок збірної команди України (з 27,7 на 42,5%, тобто на 14,8 %) та Італії (з 29,4 на 38,3 %, тобто на 8,88 %) стрімко зросли, спираючись на час, який спортсменки використовували для демонстрації зв'язок елементів. Не менш важливі дані одержано під час порівняння витраченого на акробатичні вправи часу країн світу в артистичному плаванні. Одержані дані надають можливість із впевненістю стверджувати, що акробатичні вправи відіграють дуже важливу роль у артистичному плаванні. Зазначено, що з 2008 по 2015 рр. топ-команди виконували різну кількість акробатичних вправ і різні типи акробатичних вправ, які відрізняються між собою за структурою, але починаючи з 2017 р., топ-країни почали виконувати майже однаково кількість акробатичних вправ від 5 до 6. Це надає змогу порівнювати продемонстрований час між собою. Одержані результати надають можливість констатувати факт, що за однакової кількості акробатичних вправ команди, що виконали меншу кількість часу на демонстрацію акробатичних вправ, виконують їх швидше за інших, так як швидкість «збирання та розформування» акробатичної вправи також оцінюється у артистичному плаванні та розглядається як у суддівській панелі «Виконання», так і у панелі «Складності», бо вимагає від спортсменок особливі технічні навички. Усі команди-лідери світового артистичного плавання з року в рік суттєво ускладнюють змагальні програми за рахунок більшої кількості та складності виконуваних акробатичних вправ і збільшення кількості зв'язок елементів із тривалою затримкою дихання.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2174. Система підготовки спортсменів у силових видах адаптивного спорту (на матеріалі пауерліфтингу): автореф. дис... д-ра наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / М. С. Розторгуй; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. – Львів, 2019. – 35 с.: рис., табл. – укр.

Обґрунтовано структуру системи підготовки спортсменів у силових видах адаптивного спорту. Здійснено змістовно-інформаційне наповнення компонентів системи підготовки спортсменів у силових видах адаптивного спорту на основі індивідуалізації підготовки спортсменів залежно від нозологічних особливостей та рівня збережених рухових та функціональних можливостей спортсменів. Обґрунтовано нозологічно орієнтовані програми підготовки спортсменів у силових видах адаптивного спорту та експериментально доведено їх ефективність на різних етапах багаторічного удосконалення на матеріалі пауерліфтингу. Узагальнено структуру багаторічної підготовки спортсменів у силових видах адаптивного спорту. Виокремлено етапи її обґрунтовано тенденції та чинники розвитку, передумови виникнення силових видів адаптивного спорту в структурі адаптивного спорту.

Шифр НБУВ: PA443708

1.4.2175. Теоретичні та методичні основи спеціальної фізичної підготовки спортсменів високої кваліфікації у боксі: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / С. В. Кіпріч; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. – Львів, 2019. – 36 с.: рис., табл. – укр.

Подано розв'язання актуальної науково-практичної проблеми, обґрунтування системи вдосконалення фізичної підготовки боксерів на основі підвищення спеціалізованої спрямованості та ефективності побудови тренувального процесу в структурних утвореннях річного циклу підготовки. Особливу увагу приділено обґрунтуванню критеріїв функціональної підготовленості, які характеризують можливості організму боксерів швидко, адекватно і повною мірою, тобто реактивно реагувати на тренувальні та змагальні навантаження, і як наслідок впливають на формування умов для збільшення ефективності адаптаційних процесів в умовах інтенсифікації тренувального процесу. Показано можливості модифікації структури фізичної підготовки з урахуванням системних принципів періодизації спортивного тренування і сучасних організаційних і науково-методичних тенденцій розвитку сучасного боксу. Уперше розроблено науково-методичні основи удосконалення фізичної підготовки боксерів з урахуванням нових тенденцій розвитку виду спорту в умовах впливу збільшення кількості змагань за професійними правилами, у яких беруть участь боксери аматори, неритмічності календаря, складності формування науково-обґрунтованих структур спортивної підготовки до змагань; визначено і застосовано в системі підготовки боксерів функціональні критерії, які визначають співвідношення «доза-ефект» навантажень в тренувальних заняттях, мікро- і мезоструктурах спортивної підготовки, формують на цій підставі цілісні макроструктури, націлені на підготовку боксерів до головних змагань; розроблено науково-методичні підходи щодо індивідуалізації фізичної підготовки боксерів на основі урахування реактивних властивостей організму на фізичні навантаження на рівні оперативного, поточного та етапного керування тренувальним процесом у боксі. Розроблено моделі фізичної підготовленості боксерів з урахуванням кількісних і якісних характеристик

спеціальної працездатності, реакції кардіореспіраторної системи і енергозабезпечення роботи на рівні оперативного, поточного та етапного контролю; обґрунтовано і експериментально перевірено науково-методичні підходи щодо реалізації контролю як функції керування фізичною підготовкою боксерів. Також удосконалено нормативні критерії спеціальної фізичної і функціональної підготовленості боксерів; параметри тренувальних навантажень, які спрямовано на підвищення функціональних можливостей боксерів; методичні підходи щодо визначення цільової спрямованості та планування засобів фізичної підготовки боксерів. Набули подальшого розвитку відомості щодо структури і змісту засобів оперативного, поточного й етапного контролю за фізичною підготовкою боксерів, організаційні та методичні компоненти системи забезпечення і реалізації змагальної діяльності боксерів в умовах сучасної системи спортивної підготовки в боксі. Установлено, що сучасна система спортивного тренування в боксі ґрунтується на сучасній методології, а також на системі науково обґрунтованих методів керування тренувальним процесом в умовах підготовки до головних змагань року.

Шифр НБУВ: RA442785

1.4.2176. Хортинг у закладах вищої освіти: навч. посіб. / Е. А. Єрьоменко; Ун-т держ. фіскал. служби України. — Ірпін: УДФСУ, 2020. — 653 с.: табл. — (Серія «На допомогу студенту УДФСУ»; т. 66). — Бібліогр.: с. 527-552. — укр.

Розглянуто теоретико-методичні засади хортингу як засобу фізичного виховання та оздоровлення студентської молоді. Надано рекомендації щодо впровадження здоров'язберігальних технологій хортингу як національного виду спорту України у навчальний процес з дисциплін «Фізичне виховання», «Методика викладання хортингу», «Підвищення спортивної майстерності в хортингу», «Теорія і методика хортингу». Призначено викладачам фізичного виховання і профільних дисциплін закладів вищої освіти, вчителям фізичної культури та керівникам спортивних секцій і гуртків, тренерам-викладачам закладів загальної середньої, професійно-технічної, позашкільної освіти, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, клубів фізкультурно-оздоровчого, військово-спортивного та національно-патріотичного спрямування.

Шифр НБУВ: BA863614

1.4.2177. Improvement of the physical preparedness of athletes in breaking at the age of 13 — 15 years using the functional simulator «Alpha-gravity» / S. Humenyuk, V. Kononov, V. Zamazyi // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 1. — С. 20-26. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

Мета роботи — експериментально обґрунтувати вдосконалення фізичної підготовленості спортсменів із брейкінгу віком 13 — 15 років засобами функціонального тренажера «Альфа-гравіті». Матеріал і методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. У дослідженні взяли участь 22 спортсмени з брейкінгу віком 13 — 15 років, зі складу резерву збірної команди України. З учасників дослідження сформовано дві групи: контрольну групу (КГ) — 11 спортсменів та основну групу (ОГ) — 11 спортсменів, до навчально-тренувального процесу (НТП) якої включено засоби функціонального тренажера «Альфа-гравіті». Виявлено позитивний вплив застосування у YNG спортсменів із брейкінгу віком 13 — 15 років комплексу вправ із використанням функціонального тренажера «Альфа-гравіті». Найбільший приріст показників фізичної підготовленості спортсменів ОГ виявлено у тестах: Т1 «Нахил вперед із положення сидіючи ноги разом, (см)»; Т2 «Згинання та розгинання рук в упорі лежачи (к-ть разів-хв⁻¹)»; Т5 «Утримання тулубу в положенні лежачи на животі, (с)»; Т6 «Планка, (с)». В інших тестах також простежується позитивна динаміка зростання показників. Встановлено статистично значущі позитивні зміни рівня фізичної підготовленості спортсменів із брейкінгу віком 13 — 15 років ОГ (n = 11) під впливом розробленої методики тренувань із використанням засобів функціонального тренажера «Альфа-гравіті».

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2178. Model characteristics of competitive activity of female MMA mixed martial arts fighters of different weight classes / Yu. Tropin, V. Romanenko, W. J. Cynarski, N. Boychenko, Ju. Kovalenko // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 2. — С. 41-46. — Бібліогр.: 45 назв. — англ.

Мета роботи — визначити модельні характеристики змагальної діяльності спортсменок змішаних єдиноборств MMA різних вагових категорій. У дослідженні взяли участь 150 топових спортсменок змішаних єдиноборств MMA. Учасниць було розподілено на 3 групи за ваговими категоріями по 50 атлеток в кожній: мінімальна (від 48 до 52 кг), найлегша (від 52 до 56 кг), легка (від 56 до 61 кг). Використано наступні методи: аналіз науково-методичної інформації та джерел Інтернету; узагальнення передового практичного досвіду; аналіз протоколів і відеозаписів змагальної діяльності; методи математичної статистики. У спортсменок кожної вагової категорії спостерігалися свої особливості в показниках змагальної діяльності. Так закінчення

бою за позитивної різниці в ударах, спроби й успішність виконання тейкдаунів достовірно краще (p < 0,05 - 0,01) у спортсменок мінімальної ваги. Спортсменки мінімальної ваги в бою виконують велику кількість акцентованих ударів, які мають високу точність, за рахунок чого і досягають перемоги в бою, це пояснюється великим арсеналом техніко-тактичних дій.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2179. Substantiation of the professionographic model of sports dances / O. Podrihalo, G. Xiaohong, L. Podrihalo, O. Podavalenko, O. Halashko // Slobozhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 1. — С. 27-32. — Бібліогр.: 30 назв. — англ.

Мета роботи — аналіз діяльності спортсменів-танцюристок із використанням професійних методик для оптимізації підготовки та зростання спортивної майстерності. Використано метод розробки професіограми згідно з прийнятою методологією, використано методики оцінки тяжкості та напруженості праці. Оцінено тяжкість і напруженість спортивної діяльності в танцях. Виділено основні професійні вимоги, до яких віднесено: необхідність підтримки пози в танці, висока технічність виконання елементів, обов'язковість артистизму, почуття ритму та виконання рухів відповідно до музики, висока завадостійкість, висока фізична підготовленість із перевагою координаційних, силових якостей і витривалості, високі функціональні можливості системи. Проведений аналіз спортивної діяльності у спортивних танцях надав можливість обґрунтувати та розробити професіографічну модель даного виду спорту. Встановлено, що спортивні танці відносяться до 3 категорії праці за тяжкістю та 4 категорії за напруженістю відповідно до офіційних фізіолого-гігієнічних критеріями. Виділено основні професійні вимоги, що визначають успішність професійної діяльності. Обґрунтовано комплекс методик, необхідних для дослідження та оцінки стану найважливіших органів і систем, що забезпечують виконання спортивних завдань. Ці методики можна використовувати в моніторингу функціонального стану спортсменів для розробки прогнозу зростання спортивної майстерності.

Шифр НБУВ: Ж70281

Див. також: 1.4.2145

Туризм. Альпінізм

1.4.2180. Навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців туризму: проблеми і перспективи / С. М. Танана // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 42-46. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні питання процесу навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців туризму. Мета роботи — розкриття сучасних підходів навчання професійному іншомовному спілкуванню як одного із засобів підготовки до туристичної роботи; визначення критеріїв готовності майбутніх фахівців туризму та шляхів підвищення ефективності іншомовної комунікативної компетенції в туристичній роботі. Застосовано методи теоретичного узагальнення, порівняння та системного аналізу. Навчання професійному іншомовному спілкуванню може здійснюватися лише на основі вже сформованих базових знань, пов'язаних із професійними сферами діяльності майбутнього фахівця туристичного галузі. Значущим є професійне спілкування для фахівця туристичного профілю, яке включає в себе володіння специфічним вокабулярієм. Аналізується комунікативна орієнтація процесу навчання професійному іншомовному спілкуванню в туристичній роботі, яка визначається двома головними факторами: існування мотивації та існування переносу мовленнєвих умінь у сферу їх практичного застосування. Розкрито основні напрями використання туристичної роботи при навчанні іноземних мов, визначається їх місце і значення у навчальному процесі закладу вищої освіти. Одержані результати створюють теоретичне підґрунтя для активізації навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців туризму. Висновок: навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців туризму є важливою складовою сучасного освітнього процесу у ЗВО, оскільки фахова комунікація є основою його професійної діяльності. Наявність культурних знань, інформації про традиції, звичаї та норми поведінки країни, надасть змогу майбутнім фахівцям зрозуміти краще співрозмовника і вибрати свою власну лінію поведінки у процесі спілкування. Тому знання іноземних мов при роботі з закордонними партнерами потребує вміння спеціальних фахових комунікативних навичок під час професійної комунікації.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.4.2181. Організація екскурсійних послуг: навч. посіб. / О. В. Романенко, О. Д. Наровлянський, І. Г. Смирнов; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. — 497 с.: іл. — Бібліогр.: с. 481-497. — укр.

Зазначено, що стратегічний напрям на безперервність розвитку туризму та надання послуг вимагає суттєвих змін у системі

професійної підготовки майбутніх фахівців туризму. Розглянуто актуальні питання змісту предмету й об'єкта вивчення курсу, її теоретико-методологічну базу дослідження, понятійно-термінологічний апарат дисципліни, фактори, механізми та процеси моделювання, розробки та реалізації екскурсійних турів і маршрутів з використанням різних сучасних методів, засобів, логічності та послідовності.

Шифр НБУВ: ВА865350

1.4.2182. Паломництво як різновид туристичної практики: формування особистості / А. Лантух, В. Лантух // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 97-102. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Розглянуто поняття паломництва, його витoki як сuto релігійного явища. Проте на зазначеному етапі розвитку соціуму в цьому векторі вказане соціальне явище не може розглядатися. Паломництво, як вважають автори, сьогодні багатofункціональне явище, яке виїшло за межі сuto релігійного феномена. Воно перетворилося в різновид туризму зі своїм світоглядним, культурологічним, освітнім, оздоровчим, катарсисним напрямками, що необхідно використовувати в практиці сьогодення. Це суттєво впливає на формування особистості самого прочанина, який під час паломництва розширює свій світогляд, формує толерантне ставлення до інших народів, збагачує себе культурними здобутками інших етносів, формує до них дружелюбність, відкритість, миролюбство.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.4.2183. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва Київщини як туристичні об'єкти / Г. Г. Вишневська, Н. Будгакова // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 208-214. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Досліджено пам'ятки садово-паркового мистецтва Київщини. До об'єктів природно-заповідного фонду Київської обл. занесено 14 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Виявлено історію виникнення парків: парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Згурівський», Кагарлицький парк, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Копилівський», парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Жорнівський» тощо. Кожен старовинний парк має своє минуле, пов'язане з історичними подіями, видатними особистостями, що його відвідували, легендами та розповідями.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.4.2184. Рівень розвитку сили студентів, які займаються у спортивних секціях зі скелелазіння із застосуванням вправ на різних тренажерах / К. В. Мулик, Т. І. Гриньова, А. Скаліу, С. І. Бершов, В. В. Корнієнко // Слобожан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5. — С. 5-10. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — визначити вплив занять скелелазінням на рівень розвитку сили студентів, які займаються у спортивних секціях зі скелелазіння за різними програмами. У дослідженні брали участь 45 студентів (чоловіки) віком 18 — 23, які займалися в секціях скелелазіння. Випробовуваних було розподілено на 3 групи по 15 чоловік у кожній: у першу — контрольну групу (КГ), було включено спортсменів, які тренувалися за стандартною методикою; у другу — експериментальну групу № 1 (ЕГ1), увійшли спортсмени, які тренувалися за стандартною програмою з включенням спеціально-розроблених вправ на розвиток сили на кампусборді; у третю — експериментальну групу № 2 (ЕГ2), увійшли спортсмени, які займалися за стандартною програмою з включенням спеціально підібраних вправ на гімнастичних кільцях. Для оцінки рівня розвитку сили та її динаміки використано тести, які максимально близько висвітлюють прояви сили у скелелазінні, а саме: вис у блоці, підтягування на перекладині, підтягування до грудей, згинання та розгинання рук у упорі лежачи, кистьова динамометрія, згинання кисті з обтяженням. Для визначення впливу занять скелелазінням за різними програмами на рівень розвитку сили студентів, які займаються у спортивних секціях зі скелелазіння, проведено аналіз спеціальних показників. Виявлено, що показники, які досліджувались в усіх групах упродовж експерименту мали тенденцію до покращання. Встановлено, що вправи на кампусборді та гімнастичних кільцях мають неоднаковий вплив на розвиток окремих груп м'язів, що надає можливість зробити висновок про необхідність поєднання цих програм для забезпечення різнобічного розвитку сили студентів, які займаються у спортивних секціях зі скелелазіння.

Шифр НБУВ: Ж70281

1.4.2185. Розвиток у студентів спеціальності «Професійна освіта. Туризм» умінь творчого проектування як умова підготовки фахівців нового покоління / Л. В. Шербак // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 51. — С. 51-56. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Досліджено формування умінь творчого проектування у майбутніх фахівців спеціальності «Професійна освіта. Туризм». Мета дослідження — розробка універсального алгоритму проектування, вивчення та застосування якого гарантувало б високий рівень засвоєння необхідної інформації, розвиток творчих здібностей студентів та оволодіння навичками розробки аналогічних

проектів. Завдання дослідження — здійснити аналіз професійної підготовки фахівців сфери обслуговування, розширити навчально-методичне забезпечення підготовки фахівця туризму, запропонувати новий алгоритм інвестиційного проектування для сфери туризму. Методологічну базу дослідження склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених та провідних фахівців, аналітичні матеріали з проблеми дослідження. Здійснено аналіз професійної підготовки фахівців сфери обслуговування, розширено навчально-методичне забезпечення підготовки фахівця туризму, запропоновано новий алгоритм інвестиційного проектування для сфери туризму. Одержані результати дослідження можуть бути використані навчальними відділами ЗВО України для розширення освітньо-професійних програм, навчальних комплексів, навчальних планів та робочих програм. Висновки: виходячи з аналізу процесу професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму, суті поняття та її структури, було встановлено: реалізація інвестиційної складової у сучасній туристичній освіті потребує від майбутніх фахівців сфери туризму знань і вмінь щодо розроблення інвестиційних проектів, важливим чинником ефективності якого є сприятливе для професійної самореалізації майбутніх спеціалістів освітнє середовище; виявлено комплекс невирішених проблем туристичної освіти, пов'язаних із готовністю фахівців до створення і реалізації інвестиційних проектів, зокрема, щодо цілей, змісту, технологій навчання; обґрунтовано авторську позицію, що основою змісту підготовки майбутнього фахівця туризму має бути проектувальна діяльність як така, що надає змогу розкритися їх творчому потенціалу і втілитися в конкретному туристичному продукті; розроблено алгоритм творчого проектування для туристичної індустрії в цілому.

Шифр НБУВ: Ж73720

1.4.2186. Спортивне орієнтування у фізичному вихованні студентів технічних спеціальностей: теоретико-методичний аспект: монографія / С. А. Король, Н. О. Долгова; Сумський державний університет. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2020. — 200 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 143-173. — укр.

Висвітлено проблеми підвищення ефективності фізичного виховання студентів технічних спеціальностей закладів вищої освіти шляхом пріоритетного застосування засобів спортивного орієнтування. З'ясовано, що перспективними шляхами вдосконалення фізичного виховання є реалізація оздоровчої та професійно-прикладної спрямованості навчального процесу, зокрема розроблення та впровадження програм, в основу яких покладено один вид рухової активності. Обґрунтовано та розроблено авторську програму з фізичного виховання, що базується на пріоритетному застосуванні засобів спортивного орієнтування.

Шифр НБУВ: ВА864829

Див. також: 1.4.1916, 1.4.1919, 1.4.2081

Друк

1.4.2187. Дослідження стародруків та рідкісних видань: з історії атрибуції книжкових пам'яток / Г. Ковальчук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 148-156. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — привертнути увагу до проблеми артефактної цінності книжкової спадщини, представити деякі відомості з праць істориків книги минулого про книжкові раритети, важливі не лише для поодиноких бібліофілів, а насамперед для історії книжкової культури, для книгознавства як спеціальної історичної дисципліни. Для виявлення й аналізу такої інформації застосовано методи евристики, джерелознавчого пошуку, відбору, аналізу і синтезу інформації, а головне — атрибуції: встановлення автора, назви, часу і місця виходу книги, визначення її цінності та рідкісності. Представлено інформацію про деякі стародруки, відомі лише за бібліографією, а також про неординарні видання чи окремі примірники рідкісних видань XVII — XX ст., які відрізняються від основного накладу видання. Інформацію зібрано за документами з архівних фондів НБУ ім. В. І. Вернадського та деякими публікаціями, а також за власними емпіричними спостереженнями книжкових пам'яток. Окрім введення до наукового обігу маловідомої чи призабутої інформації з праць істориків книги минулого про незвичайні видання чи примірники, проаналізовано також терміни «унікум», «рідкісна книга», «варіанти видань», «видавничі підробки», «фальсифікати», «псевдовидання» та ін. Для достовірної атрибуції давніх видань наголошено на необхідності дослідження паперу книги, її художнього оформлення та якості поліграфічного виконання, унікальності примірника завдяки іншій присвяті, автографу видатної особи, цінних для історії коментарів, залишених власником книги на її берегах. Доведено, що дослідження книжкових пам'яток, першим етапом якого є атрибуція книг, їх дбайливе збереження, ретельний науковий опис, популяризація в різний спосіб складають основи книжкового пам'яткознавства — наукового напрямку й одночасно сфери практичної діяльності з рідкісними, цінними книжками, що є пам'ятками історії та культури.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.4.2188. Кризові періоди ринку друкованих медіа України (2000 — 2022 рр.) / О. Голур, Д. Попіль // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 38-45. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Особливості розвитку ринку друкованих ЗМІ в Україні у період 2000 — 2021 рр. пов'язані з багатьма об'єктивними та взаємозалежними факторами, які мають певні та конкретні характеристики. Таку тезу підтверджує динаміка випуску газет і додатків упродовж 2013 — 2020 рр., коли фактично випуск друкованих медіа скоротився на 31 %. Удалося виділити 3 ключові періоди: 2008 р. — економічна криза (видання скоротили свої бюджети, а деякі взагалі не втрималися на ринку); 2013 — 2014 рр. — друга економічна криза (скорочення редакційних бюджетів і закриття видань); 2019 р. і до 2021 р. — пандемія COVID-19. Сукупність трьох кризових періодів, внаслідок яких і було у дослідженні виокремлено чинники, є основними характеристиками особливостей розвитку сучасного ринку друкованих медіа України. Також, з огляду на російську агресію потрібно вже зараз виокремити ще один період — російсько-українська війна 2022 р., внаслідок якої повністю зруйновано логістику друку та розповсюдження друкованих медіа і рекламний ринок, а інформаційний ринок загалом зазнав значних змін. Ринок друкованих ЗМІ переживав і досі переживає дефіцит грошей, що згенерує такі наслідки: падіння доходів від передплати та реклами; скорочення штату у медіа; скорочення фінансового винагородження праці журналістів.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2189. Медійний складник сучасної літератури та літературної критики / Л. Темченко, І. Бучарська // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 89-97. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Розглянуто специфіку висвітлення літературної та літературно-критичної тематики в спеціалізованих часописах («Літературна Україна», «Українська літературна газета») і часописах суспільної та культурознавчої проблематики («Критика», «Zbuc»). Сучасний етап розвитку літературних часописів і літературних розділів видань розглядається як зумовлений логікою діалогу між традиційною та модерною течіями в літературно-критичній царині сучасного українського гуманітарного знання. Повторення деяких ключових питань у дискусії «модерне — традиційне» на межах XIX — XX і XX — XXI ст. надає змогу припустити «повернення» української літератури на шлях розвитку, визначений її культурною специфікою. Літературні часописи надають змогу підтримувати певний рівень дискусії у процесі усвідомлення літературного спадку XX ст., революційних змін у сучасній літературі, визначення завдань для літераторів. Логічним жанровим втіленням цього процесу стають бесіди, діалоги, розмови (Ю. Андрухович, О. Бойченко, О. Друль «Ворохтаріум: літературний триалог із діалогом і монологами», 2017; Л. Українка, О. Забужко, Блаженніший Святослав Шевчук «Апокриф. Чотири розмови про Лесю Українку», 2020; «Бесіди. М. Сидоржевський — Г. Штонь», 2020). Проаналізовані видання та стильова специфіка критичних текстів унаочнюють динамічність літературно-критичного процесу, надають змогу предствити інтелектуальний «портрет» зацікавленого сучасною літературою читача. Порівняння жанрово-стильових характеристик текстів «Української літературної газети» та матеріалів видання «Zbuc» вимагає розмежування поняття світоглядної публіцистики, яка зазвичай належить перу письменників, і літературної критики авторства літературознавців і журналістів, «на межі» яких виникають особливо цікаві зразки культурознавчої есеістики.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2190. Особливості та види рекламної фотографії в сучасних періодичних виданнях / М. Максимович // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 80-86. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Зазначено, що в сучасних періодичних виданнях фотографії дедалі частіше виконують роль не лише візуального супроводу інформаційного, аналітичного чи публіцистичного тексту, а й є самостійними елементами рекламного бізнесу. Рекламні фотографії стають важливим візуальним орієнтиром для привернення уваги споживачів певних видів товарів чи послуг. Такий підхід збільшує вимоги до якості ілюстративного матеріалу в сучасній періодичній, адже від цього напряму залежить кількість фінансової винагороди від рекламодавців і добробут редакцій періодичних видань. Здійснено стилістичний огляд джерельної бази з проблематики дослідження. Розглянуто основні визначення та характерні особливості рекламної фотографії як одного з важливих елементів верстки сучасних періодичних видань. Акцентовано увагу на ролі, призначенні та особливостях рекламної фотографії як одного з підвидів сучасного фотомистецтва. Виокремлено значення рекламних фотографій в системі жанрів фотомистецтва. Проаналізовано специфічні риси сучасної рекламної фотографії, наведено характеристики її функцій у сучасній споживачькій культурі. Вказано на те, що однією з особливостей такого виду фотомистецтва є психологічний вплив на рецептори глядачів і закріплення у їх підсвідомості бажання придбати рекламований товар чи послугу. Наведено погляди теоретиків фо-

тожурналістики на сучасний стан рекламної фотографії та надано рекомендації фотографів-практиків щодо основних вимог до створення світлин у рекламному бізнесі. Наголошено на професійних аспектах і майстерності фотографів, які працюють у царині рекламної фотографії.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2191. Преса Житомирщини в період Другої світової війни: якісний аналіз / М. Кравчук, З. Партико // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 6-20. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Об'єктом дослідження обрано 38 газетних видань Житомирщини періоду Другої світової війни (1939 — 1945 р.). Предметом дослідження є умови виникнення газет, особливості їх функціонування та припинення виходу, а також особливості матеріалів цих видань. Газетні видання доцільно розподілити на легальні видання українського самостійницького руху; офіційні німецькі видання; підпільні радянські видання; підпільні націоналістичні видання. Після окупації перші газети почали з'являтися на Житомирщині наприкінці літа — на початку осені 1941 р. і здебільшого перебували під впливом самостійницького руху. Відразу ж окупаційна німецька влада, використовуючи цензуру, розпочала пропагандистську кампанію щодо переваг «нового порядку». Від кінця листопада 1941 р. видання перейшли під контроль окупаційної німецької влади та стали її основним інформаційно-пропагандистським органом. Одним з інструментів альтернативного пропагандистського впливу на місцеве населення стала підпільна радянська періодика. Певний час у регіоні виходило підпільне націоналістичне видання, яке значного впливу на населення не мало. З 1944 р. (часу повернення радянської армії) всі видання українського самостійницького руху, німецької офіційної преси та націоналістичної періодики перестали виходити. Продовжила виходити лише одна з підпільних провідних радянських газет, яка стала офіційною. Зіставлення кількості видань на території Житомирщини у воєнний, довоєнний і післявоєнний періоди надає підстави висунути гіпотезу про можливу залежність кількості видань від ступеня свободи преси. Перспективним залишається дослідження іншомовних, зокрема польською мовою, періодичних видань.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2192. Специфіка диджитальної діяльності регіональних газет / А. А. Шелефонтюк // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 71-80. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати особливості адаптації регіональної преси під запити диджиталізації останніх років. Як основний метод використано компаративний аналіз медійного дискурсу регіональних газет США, Німеччини та України. Вибір країн вмотивовано провідною роллю, яку відіграють засоби масової інформації Сполучених Штатів на світовому ринку преси, а отже, тренди, притаманні цим інформаційним ринкам, у той чи інший спосіб виявляються й в українському інформаційному середовищі. Німеччина, за визначенням С. Михайлова, як і Україна, належить до європейсько-континентального типу журналістики, а отже, має подібний до української медіасистеми вектор розвитку (не береться до уваги політико-економічна складова й враховується лише умовна типологізація). Роботу присвячено аналізу специфіки диджитальної діяльності регіональної преси. Результатом дослідження став системний аналіз диджитальної практики газет «Наше місто», «Днепр вечірній» та «Зоря», які на сьогодні є провідними серед місцевих газетних видань Дніпропетровщини. Наукова новизна та практичне значення полягають у тому, що вперше тенденції, виокремлені у світовій диджитальній медіадіяльності, переносяться на українські реалії й з огляду на сучасний стан цифрової газетної журналістики регіонального рівня виокремлюються ті проблемні аспекти, вирішення яких надасть змогу суттєво підвищити ефективність досліджуваних видань. Серед головних проблем названо нестачу кваліфікованих кадрів, брак технологічних можливостей, небажання рекламодавців активно співпрацювати з онлайнними медіаканалами, нормативну невпорядкованість диджитальної діяльності в Україні, неготовність аудиторії сплачувати за онлайн-контент, відсутність навичок роботи з мультимедійними форматами та неготовність редакцій працювати у форматі 24/7.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. кому.

1.4.2193. Українська національна домінанта реклами у пресі східної Галичини 20 — 30 років XX століття / І. Ніронович // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 19-27. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Анексія Польщею західноукраїнських земель у 1919 р. та рішення Ради амбасадорів країн Антанті (14 березня 1923 р.) про передачу Галичини під юрисдикцію Другої Речі Посполитої створили специфічні особливості розвитку пресової реклами. Проаналізовано, охарактеризовано рекламні матеріали у часописах і журналах «Відродження», «Вогні», «Дзвіночок», «Дзвони», «Життя і Знання», «Кіно», «Світло і Тінь», «Світ дитини», «Учительське Слово» і «Шлях Нації». Обгрунтовано, що інтенсивність, тематика та зміст рекламної діяльності органічно пов'язані з суспільно-політичними, соціально-економічними та культурно-правовими процесами та ефективністю функціонування

пресових видань. Показано, що реклама відіграє важливу роль щодо поліпшення розвитку різних галузей економіки, культури, мистецтва, побутових потреб людини та засобів масової комунікації. Наголошено: взаємозалежний позитивний вплив економіки, преси, реклами створюють потрібні передумови для розвитку життєдайного середовища. На підставі всебічного аналізу рекламних повідомлень розкрито психологічні засади національної домінантності пресової рекламної діяльності у Східній Галичині, узагальнено досвід рекламування у контексті морально-духовного та національного виховання, формування громадянсько-державницької свідомості, загальнолюдських гуманітарних цінностей, міжнародної взаємоповаги та толерантності. Охарактеризовано особливості реклами для всіх верств населення за фактом, віком і статтю: чоловіків, жінок, молоді, дітей і підлітків. Зосереджено увагу на ідеологічній концепції рекламних повідомлень в умовах бездержавності української нації.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2194. Specifics of materials of the internet media «Zaxid.net» / Yu. Kazimova // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 21-29. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Досліджено особливості висвітлення матеріалів в Інтернет-ЗМІ «Zaxid.net». Це питання актуальне, оскільки журналістам необхідно знати, як готують свої матеріали сучасні ЗМІ, які теми вони обирають для висвітлення. Зазначено, що Інтернет-ЗМІ «Zaxid.net» має розподіл рубрик за містами України (за назвами міст) і висвітленням (спорт, медицина тощо). Всі матеріали журналісти викладають на високому професійному рівні, обирають актуальні теми для висвітлення. Необхідно відзначити, що вдалим прикладом великої різноманітності рубрик є Інтернет-ЗМІ «Zaxid.net». У кожному заголовку цікаво висвітлено інформацію. Інтернет-ЗМІ «Zaxid.net» складається з таких рубрик: «Львів», «Івано-Франківськ», «Тернопіль», «Волинь», «Закарпаття», «Чернівці», «Рівне», «Економіка», «Нерухомість», «Авто», «Дім», «Курйози», «Дозвілля» тощо. Заголовки з назвами міст містять поточну інформацію про кожне місто. Інші ж рубрики містять інформацію на дуже різні теми, такі, як життя, політика, уряд тощо. Хорошим прикладом журналістських матеріалів є стаття під назвою — «Укрзалізниця призначила швидкісний потяг із Києва до Тернополя», в якій журналісти повідомляють, що «Укрзалізниця» призначила фірмовий швидкісний потяг категорії «Інтерсіті», маршрут Київ — Тернопіль. Також додали, що з Києва він вирушатиме 2 липня, а з Тернополя — 3 липня. Як повідомляє прес-служба Укрзалізниці, потяг відправлятиметься з Києва щодня о 16:41, та прибуватиме до Тернополя о 22:47 год. Він також повертатиметься щодня о 4:00 і прибуватиме до Києва о 10:03. Потяг зупинятиметься у Козятині Вінницької обл., Вінниці, Хмельницькому та Волочиську Хмельницької обл. Загалом, потяг курсуватиме з Києва до Тернополя та в зворотному напрямку 6 год. Ще одним вдалим прикладом роботи журналістів «Zaxid.net» є стаття під назвою «Логістика під час війни», в якій журналісти пишуть, що з початком бойових дій України довелося зіткнутися з російською армією. Відкрите протистояння з росією стало серйозним викликом для країни, яка вимагає загальної консолідації та оптимізації всіх соціальних процесів. І один із найважливіших моментів, на який потрібно звернути увагу, — це переформатування логістики. Журналісти додають, що початок бойових дій не став повною несподіванкою для українців та української влади. Не можна сказати, що з постачанням військ і населення все погано, але проблеми є, і вони досить серйозні, для їх вирішення потрібно не лише одержувати військову техніку, гуманітарну та фінансову допомогу, а й будувати економіку на військові потреби та використовувати переваги, зокрема потужний волонтерський рух і досвід успішних бізнес-структур. Оптимізація матеріально-технічного забезпечення — друга проблема після ведення бойових дій, яка є життєво важливою для виживання Української держави. Висновок: журналісти цього видання чітко висвітлюють дані, до інформації підбирають гарні фотографії та викладають матеріали лаконічно та професійно. Особливо якісно та на високому професійному рівні журналісти подають інформацію про війну в Україні.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

Див. також: 1.С.86, 1.С.92, 1.Ф.1383, 1.Ч.2196-1.Ч.2197

Видавнича справа

1.4.2195. Редакторська справа: сучасний стан і перспективи розвитку: [колект. монографія] / Ж. В. Колоїз, Н. М. Шарманова, Н. М. Малюга, С. А. Бузько, Н. А. Березовська-Савчук, С. І. Ковлік, Т. М. Мішеніна, Л. А. Білоконенко; ред.: Ж. В. Колоїз; Криворізький державний педагогічний університет. — Кривий Ріг: Маринченко С. В., 2023. — 282, [1] с. — укр.

Увагу приділено питанням редагування (у широкому вилученні цього поняття), редакційно-видавничій діяльності загалом і редакторській справі зокрема. Важливий акцент зроблено на осмисленні сучасних наукових здобутків відповідної галузі

знань. Репрезентовано традиційні й інноваційні підходи, окреслено дискусійні моменти, що стосуються видавничої справи та редагування. Оприятлено основні проблеми термінозначень, якими оперує наукова царина, що актуалізує поняття «видавничі справа» та «редагування». Узагальнено наукові підходи стосовно окремих типів редагування, особливостей редагування тих чи тих текстових зразків (зокрема, навчальної, художньої, перекладної літератури). Систематизовано матеріали, які є законодавчим підґрунтям професійної діяльності й етики редактора.

Шифр НБУВ: ВА863452

1.4.2196. Технологічне забезпечення якості та експлуатаційних властивостей книг з напівжорсткими обкладинками: монографія / О. Палюх; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. — 194 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 183-194. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні засади технологічного забезпечення якості та експлуатаційних властивостей книг з напівжорсткими обкладинками. Описано класифікаційні ознаки та визначено особливості побудови напівжорстких обкладинок, відмінною характеристикою яких є утворення подвійної клеєної композитної структури, яка підсилюється створеними ребрами жорсткості в місцях попередньо нанесених, у процесі біговання і висікання розгорток, контурних заглибин. На основі теоретичних та експериментальних досліджень розроблено технологічні розрахунки витрат клейових полімерних композицій при тиражному виготовленні напівжорстких обкладинок, які враховують геометричні розміри обкладинок, коефіцієнти розтискування шарів клею, нанесених у дискретний спосіб, а також об'єм заглибин (стрічкоподібних або клітинних) розміщених на поверхні клейових валів у лінійку для виготовлення книжкових оправ. Розроблено параметричну систему вагових рецептурних показників для речовин-модифікаторів, сумісних з полівінілацетатними дисперсіями, застосування яких надає змогу моделювати конструкції напівжорстких обкладинок з розрахованими показниками міцності.

Шифр НБУВ: ВА865476

1.4.2197. Шрифтовий дизайн / основи: навч. посіб. / Т. О. Іваненко. — Харків: ХДАДМ, 2019. — 143 с.: іл. — Бібліогр.: с. 138-140. — укр.

Визначено, що шрифт є важливою складовою графічного дизайну, тому для дизайнера володіти основами побудови шрифту є ознакою професіоналізму та запорукою успішної роботи. Розглянуто такі теми, як спеціальна термінологія, типологія шрифту, загальні правила побудови шрифтових знаків, візуальні компенсатори та принципи взаємозв'язків у шрифті, що сприяють розвитку професійного осмислення особливостей шрифтової форми. Як допоміжний ілюстративний матеріал використано роботи студентів кафедри графічного дизайну ХДАДМ різних років.

Шифр НБУВ: ВА864279

Див. також: 1.С.9, 1.У.282

Засоби масової інформації

1.4.2198. «Бутікова» самопроектна ідентифікація молоді в процесі соціальної ампліфікації медіапростору: реалії ТікТок-епохи / Т. Гиріна, А. Жук // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 45-56. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Розглянуто потенціал медіа-хайпу в контексті імплементації його масовокомунікаційною практикою у співвідношенні з очікуваннями та особливостями сприйняття аудиторією на прикладі сервісу створення та перегляду коротких відео мережі TikTok. Осмислено теоретичне підґрунтя самопроектної ідентифікації молоді на цифрових платформах із використанням хайп-технологій, проаналізовано практики та моделі реалізації стратегій із масованого поширення мейнстрімного контенту у вимірі соціальної мережі TikTok; проведено соціологічне дослідження у формі електронного опитування на платформі «Google Форми», охарактеризовано ставлення Інтернет-користувачів до поширюваного популярного вірусного контенту в мережі, виявлення основних складових перспективно легкосприйнятного масами контенту та градації його за рівнем інтересу, відгуку до окремих його проявів. Установлено сприйняття Інтернет-користувачами сфери культури, як найбільш плідного майданчика для тиражування хайп-повідомлень. Соціальні мережі ідентифіковані як найбільш сприйнятливий майданчик для «вірусного контенту», найпопулярнішими серед молоді є «TikTok» та «Instagram». Більшість респондентів бачать такий контент, втім реагують і поширюють його вибірково та періодично. В кількісному вираженні та ранжуванні за рівнем підтримки аудиторії реакціями, вподобайками, коментарями, поширеннями та іншими способами вияву прихильності та різновекторної оцінки контенту взаємодія відбувається у всіх опитаних, але не рідше одного разу на тиждень.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2199. Виявлення проросійської пропаганди у найпопулярніших телеграм-каналах Одещини (аналіз фреймів) / Н. Стеблина // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 80-88. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто питання поширення проросійської пропаганди у найпопулярніших телеграм-каналах Одещини. Встановлено, що у науковому дискурсі практично відсутні дослідження на таку тему. Найбільше вивчено поширення пропаганди у Телеграмі міжнародними терористичними угруповання (ІДІЛ, Алькаїда), а також блокування цієї мережі в РФ та інших авторитарних державах. Тим часом моніторинги українських професійних медійних організацій як на загальноукраїнському, так і регіональному рівні показали, що Телеграм дуже часто використовується для поширення проросійських меседжів. Розроблено алгоритм виявлення проросійських меседжів у Телеграмі та продемонстровано результати його роботи. Здійснено моніторинг трьох найпопулярніших каналів Одещини: «Х-Одесса» (265 тис підписників), «Одесса Info» (191 тис) та «Одесса как она есть» (126 тис) за осінь 2021 р. Використано автоматичний контент-аналіз та аналіз фреймів як методи дослідження. Визначено, що телеграм-канал «Х-Одесса» найчастіше використовує фрейм «незручність», розповідаючи про перепони, які відчувають містяни через реформи декомунізації та «мовного» закону (1,07), натомість про російську агресію писали лише у кожному другому дописі — (0,52). Телеграм-канали «Одесса Info» та «Одесса как она есть» писали про російську агресію частіше — (1,46 і 0,79), а про «незручність» рідше — (0,73; 0,64). Запропоновано у подальших дослідженнях щодо виявлення пропаганди найбільшу увагу приділяти дописам, де зустрічається виключно фрейм «незручність». Такі тексти було знайдено в усіх трьох телеграм-каналах. Ідентифіковано 2 проросійські наративи: про «окремшеність» Одеси щодо України, а також «переслідування» в Україні російськомовних. Визначено, що у подальших дослідженнях запропонований алгоритм виявлення проросійської пропаганди можна використовувати і для телеграм-каналів інших регіонів, а також для загальноукраїнських каналів.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2200. Герберт М. Маклюэн: методологія взаємозв'язку культури, медіа та комунікацій / В. І. Оноприєнко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 20-25. — Бібліогр.: 7 назв. — рус.

В роботі йдесть про Герберта Маршалла Маклюэна (Herbert Marshall McLuhan; 1911 — 1980) — канадського філософа, філолога, літературознавця, теоретика медіа та комунікації. Он получил базовое образование в Университете Манитобы. Интерес к английской литературе побудил его поступить в колледж Тринити Холл (Trinity Hall) Кембриджского университета (Англия), где он получил дипломы бакалавра и магистра. После возвращения в Северную Америку М. Маклюэн начал профессорскую деятельность в Католическом Университете Сент-Луиса (США), в 1946 г. М. Маклюэн начал преподавать в Университете Торонто. В 1953 — 1955 гг. был руководителем семинаров по культуре и коммуникациям, проводившихся Фондом Генри Форда. В это время он заинтересовался влиянием технологий и медиа на общество. В 1946 — 1977 гг. М. Маклюэн был членом Департамента английского языка в Колледже Святого архистратига Михаила Университета Торонто (Kuznetsov, 2010). М. Маклюэн не был ученым в привычном смысле этого слова. В академической среде его считали эксцентриком. Тем не менее, сформированная им концепция завоевала со временем общее признание и в наши дни определяет новое лицо гуманитаристики.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

1.4.2201. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки: навч. посіб. / В. О. Жадько, О. І. Клименко, П. П. Куляс, О. Т. Марків, Ю. С. Полтавець, О. І. Харитоненко, О. В. Харчук, С. В. Шевчук; ред.: В. О. Жадько; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. — 355 с. — укр.

Розглянуто питання інформаційної безпеки, діяльності журналіста в умовах гібридної війни, проблеми медіаосвіти. Висвітлено суть і складові сучасних гібридних протистоянь, їх інформаційний, інформаційно-психологічний, семантичний, технологічний та силовий аспекти.

Шифр НБУВ: ВА865344

1.4.2202. Зародження та розвиток екуменічного руху в Україні та світі крізь призму медіа / О. Бабенко // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 62-70. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Відтоді як помісна Православна Церква України одержала Томос про автокефалію, Україну відвідав Вселенський Патріарх Варфоломій, а найближчим часом очікується візит Папи Франциска, релігійна та зокрема екуменічна тематика у пресі стала однією з топових. Саме тому, є потреба проаналізувати її розвиток і відображення у різних медіа. Проаналізовано основні етапи становлення екуменічного руху: від витоків, які призвели до актуалізації теми міжцерковного порозуміння у Європі до історичних обставин, які створили передумови до підписання документів, які б упорядкували та уможливили якісний екуме-

нічний діалог. Зокрема зазначено на функціонуванні екуменічного руху у протестантських спільнотах, Католицькій і Православній Церквах. Розглянуто особливості функціонування Екуменічної концепції УГКЦ, її відображення у пресі, а також відозміну цього документу у 2021 р., з огляду на потребу оновлення та актуалізації. Екуменічна концепція УГКЦ (оновлена та попередня) знайшла свій відгук у інших тематичних онлайн-ресурсах. Після одержання Томосу активніше свою комунікаційну стратегію з іншими конфесіями запровадила ПЦУ. Відтак проаналізовано передумови заснування та розвитку Комісії з міжхристиянського діалогу у ПЦУ та її представлення у пресі. Зосереджено увагу на конкретних угодах і меморандумах, які було підписано у XX ст. та ілюструють поступ екуменічного діалогу у релігійних християнських спільнотах. Презентовано публікації екуменічної тематики в українській пресі, які мають свою хронологічну тяглість, адже спираються на журналістський досвід минулих поколінь. Наголошено що екуменізм — це не просто світовий церковний рух, але реальний інструмент, який й у сьогоденні впливає на релігійне життя, а також оновлюється, відозмінюється. Це втілено зокрема у оновленій Екуменічній концепції УГКЦ. Найбільшого розвитку екуменічний рух зазнав у XX ст. Він є тим важелем, який допомагає християнським релігійним спільнотам шукати мирного діалогу, позбуватися історичних ран минулого, водночас поважаючи конфесійну індивідуальність одне одного.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2203. Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві», 27 жовтня 2022 р. / ред.: З. В. Галаджун, Н. Ф. Семен, Б. В. Іваницька, Х. Р. Білогораць, І. С. Пуцята, Н. М. Дзьомба, М. О. Кіца; упоряд.: Ю. Р. Казімова; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. — 131 с.; табл., фот. — укр.

Висвітлено особливості застосування на українському телебаченні комунікаційних теорій медійного впливу. Охарактеризовано епістолярну спадщину Олени Теліги як історичне тло. Розглянуто зміни в роботі журналістів українських онлайн-медіа в час повномасштабного вторгнення. Проаналізовано філософію висвітлення правдивої інформації в межах сучасної документалістики. Висвітлено авторську концепцію музично-виконавських архетипів і текст музичної культури. Досліджено ключові засади підготовки журналіста-телеоператора. Охарактеризовано специфіку маніпуляційних технологій в українських Інтернет-ЗМІ. Увагу приділено музиці як інструменту комунікації під час війни. Висвітлено особливості функціонування телебачення в демократичному суспільстві. Досліджено перекладну українську літературу як інструмент культурної дипломатії.

Шифр НБУВ: СО38869

1.4.2204. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві», 26 травня 2022 р. / ред.: З. В. Галаджун, Н. Ф. Семен, Б. В. Іваницька, Х. Р. Білогораць, І. С. Пуцята, Н. М. Дзьомба, М. О. Кіца; упоряд.: Ю. Р. Казімова; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. — 131 с.; рис. — укр.

Розглянуто заголовок як основу журналістського матеріалу. Увагу приділено контенту літературно-художньої періодики в Україні. Досліджено питання гендерної дискримінації в політиці очима суспільно-політичних Інтернет-ЗМІ. Акцентовано на інновативні в умовах гібридної війни. Розглянуто стереотипи образу жінки в сучасному рекламному дискурсі. Описано особливості та ризики медичної журналістики під час епідемії коронавірусу в Україні. Увагу приділено опитуванню в медіа дослідженнях. Розкрито значимість і особливості ЗМІ у формуванні демократичного суспільства. Розглянуто блог і подкаст як розвиток професійної діяльності коментатора й оглядача радіо та телебачення. Висвітлено діяльність українських журналістів в умовах війни в Україні (на прикладі телемарафону «Єдині новини»). Розглянуто проблему ілюстративного наповнення вищівської преси. Досліджено соціальні мережі та месенджери як метод популяризації контенту онлайн ЗМІ. Акцентовано на журналістичні під час війни. Окреслено особливості матеріалів Інтернет-видань. Визначено вплив соціальних медіа на взаємодію з виборцями тощо.

Шифр НБУВ: СО39025

1.4.2205. Інструменти просування Інтернет-ЗМІ (регіональні практики) / А. Д. Баранецька, І. Ю. Крамаренко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 83-90. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження полягає у виявленні сучасних тенденцій просування Інтернет-ЗМІ (на прикладі регіональних медіа). Під час вивчення теоретико-методологічної бази з питання просування Інтернет-видань застосовано методи аналізу та синтезу; у процесі осмислення сучасних шляхів просування онлайн-ЗМІ використано методи рецепції та узагальнення; для висвітлення засобів промоції Інтернет-видань при нагоді став описовий метод; проведено опитування стало джерелом емпіричної інформації у

виявленні доміантних інструментів просування контенту в регіональних Інтернет-медіа. У роботі репрезентовано явище просування як маркетинговий чинник підвищення функціональної ефективності Інтернет-ЗМІ та комплексно описано тенденції застосування його інструментарію. Відтворено основні позиції фахівців регіональних медіа в застосуванні різних способів просування інформаційного продукту. Виявлено, що доміантними тенденціями просування заборіжних онлайн-медіа є агрегатори новин Укрнет, Google News та соціальні мережі. Розкрито переваги та недоліки використання тих чи інших інструментів у позиціонуванні Інтернет-видань. Сформульовано базові напрями активної присутності Інтернет-ЗМІ на інформаційному ринку. Визначено потенційні загрози зменшення відвідуваності сайту Інтернет-ЗМІ. Вказано додаткові шляхи привернення уваги аудиторії: нові формати подання тексту, використання мультимедіа, створення інтерактивних форм взаємодії із читачами, гіпертексту, залучення інших електронних ресурсів. Наукова новизна одержаних результатів полягає у виявленні найактуальніших та часто застосовуваних шляхів промоції регіонального інформаційного продукту, узагальненні доміантних тенденцій у їх використанні.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.4.2206. Компетентнісна модель журналістської освіти в оцінці стейкхолдерів / М. В. Бутиріна, М. П. Анікеєнко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 136-143. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення результатів емпіричного дослідження кореляції між змістом компетентнісної моделі журналістської освіти та компетентнісними потребами медіагалузів. Для реалізації мети проведено онлайн-опитування стейкхолдерів з використанням опитувального листа з 5 блоками компетенцій: «Інструментальні навички», «Журналістські знання. Спеціальні медіанаукові знання», «Комунікаційна компетенція», «Галузеві/спеціальні знання та вміння», «Соціальна орієнтованість». Результати опитування узагальнено в конкретних цифрових показниках, оцінено їх вираженість. Для оцінювання одержаних даних застосовано методи порівняльного аналізу та синтезу. Зроблено висновок про наявність суттєвого розриву між компетентнісною моделлю журналістської освіти та змістом компетенцій, застосовуваних у практичній журналістській діяльності. Найбільшу кореляцію продемонстрували комунікаційна та мовна компетентності, що зумовлено функціональною природою журналістської діяльності. Знаннєвий компонент журналістської освіти у відповідях стейкхолдерів представлено переважно медіаправом, медіапсихологією та набором фундаментальних суспільних дисциплін. Наголос зроблено також на адаптивній компетенції, здатності працювати з джерелами та здійснювати верифікацію інформації. Уперше на основі компетентнісної моделі Вайсберга структуровано компетенції, запропоновані вітчизняним Стандартом вищої освіти. Одержаний диференційований перелік запропоновано для оцінювання стейкхолдерам медіагалузів.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.4.2207. Концептуалізація символічного образу Донбасу в новинних медіатекстах / Г. В. Микитів // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 4-7. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування засобів формування символічного образу Донбасу в сучасних медіатекстах. У ході роботи використано загальнонаукові методи: узагальнення, синтезу та системного аналізу, — які надали змогу виявити й систематизувати засоби формування символічного образу Донбасу в новинних медіатекстах, їх порівняння та зіставлення, виявлення семантичних і структурних особливостей; лінгвосеміотичного аналізу як спеціально-наукового методу дослідження для розкриття контенту концептуального образу Донбасу в новинному медіадискурсі. Встановлено, що поняття концептуалізації належить до центральних та основоположних у когнітивній лінгвістиці й розглядається як процес утворення та формування концептів у свідомості людини. З'ясовано, що концептуалізація образу Донбасу в новинних медіатекстах, у яких висвітлюються воєнні дії на Сході України, базується на символічних образах і ойконімах, які формують ментальне поле споживача інформації та створюють у його уяві образи, наділені символічним змістом. Охарактеризовано структурні та стильові особливості топонімів, виявлено, що вони мають здебільшого однокомпонентну структуру, рідше — двокомпонентну. Встановлено, що семантична структура ойконіма в новинних медіатекстах містить низку загальних та одиничних значень, що утворюють певний інформаційно-культурний контекст і формують символічний образ Донбасу. Також визначено напрями подальших наукових пошуків. Уперше виявлено й систематизовано засоби формування символічного образу Донбасу в сучасних новинних медіатекстах; з'ясовано їх семантичні особливості та охарактеризовано структуру; доведено, що засобами концептуалізації символічного образу Донбасу в новинному медійному просторі виступають ойконіми. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що їх можна використовувати авторам новинних медіатекстів при висвітленні воєнних дій на Сході України для формування ментального

поля споживачів інформації та створення концептуального символічного образу Донбасу.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.4.2208. Кримський міжнародний форум: філологія та журналістика, 20 — 21 жовтня 2022 року м. Київ, Україна: зб. матеріалів / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Львів: Liha-Pres, 2022. — 219 с. — укр.

Розглянуто діяльність кримськотатарської громадянської журналістики в окупованому Криму у 2014 — 2016 рр. Проаналізовано контекст взаємодії України та Польщі у польській документалістиці. Висвітлено особливості соціальних комунікацій в Україні в умовах повномасштабного російського вторгнення 2022 р., трансформацію діяльності українських тревел-журналістів після повномасштабного вторгнення в Україну (на прикладі Д. Комарова). Визначено медіаграмотність як пріоритетну навичку людини в боротьбі з пропагандою. Звернено увагу на специфіку семантико-текстуальних досліджень антиукраїнських Інтернет-публікацій.

Шифр НБУВ: ВА863647

1.4.2209. Мас-медійні джерела гетеростереотипізації України: комунікаційний аспект: автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.01 / Ю. С. Гаркавенко; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2019. — 18 с. — укр.

Досліджено ідентифікацію та характеристику найбільш поширених джерел гетеростереотипізації України в європейських виданнях. Представленість стереотипів у медіадискурсі європейських видань досліджувалася за допомогою методу контент-аналізу. Зокрема, для контент-аналітичного дослідження було застосовано програмний продукт AntConc 3.5.0 (Windows). Змістове наповнення гетеростереотипних уявлень вивчалось за допомогою концептуального аналізу. Вперше концептуально обгрунтовано і введено до наукового обігу новий термін «стереотип перехідного періоду», розкрито передумови його виникнення в мас-медійному дискурсі якісних британських, німецьких та французьких видань, висвітлено його змістове наповнення та генезу; систематизовано та охарактеризовано джерела гетеростереотипізації України на теренах зазначених якісних європейських видань; розкрито стереотипний мас-медійний образ України постмайданного періоду, репрезентований через уявлення британських, французьких, німецьких якісних видань. Одержані результати та висновки дослідження можуть бути застосовані під час викладання дисциплін «Сучасний мас-медійний дискурс», «Методологія дослідження соціальних комунікацій», «Сучасні мас-медійні концепти». Теоретичні положення та емпіричний матеріал, систематизований та проаналізований, можуть бути використані професійними комунікаторами, які займаються питанням зовнішнього іміджу України.

Шифр НБУВ: РА284828

1.4.2210. Медіанаративи: колект. монографія / М. Бутиріна, Л. Хогюя, О. Кирилова, О. Гудошник, А. Бахметьєва; Дніпровський національний університет імені О. Гончара. — Дніпро: Ліра, 2022. — 114 с.: табл., рис. — укр.

Представлено медіаорієнтовані наративи, які унаочнюють трансформації інформаційного простору суспільства. Різні за значовою природою, технологічними особливостями та функціональністю трендові медіапрактики розкрито у площині наративізації. Досліджено медіакритичні наративи сучасного комунікативного простору. Охарактеризовано журналістську довгої форми у системі диджитальної медіапрактики. Увагу приділено подкастингу як перспективному напрямку медіадіяльності. Висвітлено соціотворчі наративи авторських телепроектів нової доби. Досліджено явище даркнету, а саме метафоричні й фактологічні наративи електронного фронтиру.

Шифр НБУВ: СО38873

1.4.2211. Мовна толерантність у назвах осіб старшого віку: можливості медіа у формуванні й руйнуванні стереотипів / Х. Дацишин // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 87-94. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Сучасні засоби масової інформації значною мірою впливають на сприйняття представників тих чи інших соціальних груп. Стандарти журналістики вимагають дотримуватися принципу мовної толерантності, уникати слів і висловів, які сприяють формуванню негативних стереотипів. У цьому контексті актуальним є дослідження використаних у медіа назв осіб за віком. Цей аспект вивчення мовної толерантності не перебуває у фокусі особливих зацікавлень дослідників, зокрема, з огляду на глибоку закоріненість у повсякденне слововживання в різних сферах назв із пейоративними семами, через що мовці не задумуються про значення тих чи інших лексем. Наслідком цього є формування негативного, певної мірою дискримінаційного стереотипу старшої людини. Дослідження виявило, що для називання осіб старшого віку в українських медіа використовують словосполучення «людина похилого віку», «стара людина», «старша людина», «літня людина», «бабуся і дідусь», «людина поважного віку», «людина третього віку», «пенсіонер», «довгожитель», натомість в аналізованих текстах не виявлено слова «сеньйор». Окреслюючи осіб тої самої вікової категорії, ці слова, однак,

по-різному їх маркують, зокрема словосполучення «людина похилого віку», яке є офіційним терміном, має негативні конотації і, відповідно, формує образ старшої особи як пасивного члена суспільства. Водночас потрібно зауважити, що медіа прагнуть уникати цього словосполучення, що не завжди можливо зробити, з огляду на його офіційний статус. Для називання необхідно обирати слова та словосполучення, що мають позитивне забарвлення або є нейтральними, вказують на досвід старшої людини, повагу та пошану до неї. Наслідком послідовного дотримання засад мовної толерантності може стати переосмислення офіційної термінології, пов'язаної з віком людини, руйнування негативного стереотипу старшої людини як особи пасивної, хворої, нездатної до руху вперед, для якої все найкраще залишилося в минулому. Формуючи образ людини у віці понад 60 років як соціально активної особистості, медіа сприятимуть не тільки змінам у громадській думці, а й новому усвідомленню літніми людьми свого способу життя і своїх можливостей.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2212. Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа: словник. Ч. 5 / Л. І. Шевченко, Д. Ю. Сизонов; ред.: Л. І. Шевченко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2022. — 358, [1] с.: іл. — Бібліогр.: с. 335-338. — укр.

Подано неологізми та неофразеологію сучасного вербального простору України, представлені в медійних джерелах — газетах і журналах, на радіо та телебаченні, в Інтернеті, рекламі за останні п'ять років. Вміщено понад 1000 мовних одиниць, що репрезентують сучасний український медіапростір за цей період.

Шифр НБУВ: В357619/5

1.4.2213. Основні критерії інформаційної політики України: монографія / І. Р. Боднар; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2023. — 143 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 118-134. — укр.

Досліджено проблеми та окреслено перспективні напрями інформаційної політики України. Особливу увагу приділено аналізу сучасного стану розвитку інформаційної сфери та інформаційної політики в Україні. Висвітлено основні тенденції глобалізації інформаційних процесів. Запропоновано перспективи розвитку процесів інформатизації в Україні. Розглянуто концепції інформаційної політики України. Визначено пріоритетні напрями державної політики у сфері розвитку цифрової економіки. Досліджено проблеми розвитку інформаційного суспільства в умовах глобалізації. Охарактеризовано стратегічні цілі формування та розвитку екосистеми інформаційної сфери України.

Шифр НБУВ: ВА864788

1.4.2214. Пропагування вакцинації від COVID-19 у профілях програми «ТСН» в Instagram та Facebook / Н. Ф. Семен // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 108-112. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати особливості інформаційної кампанії щодо масової вакцинації від COVID-19 у профілях програми «ТСН» в Instagram та Facebook. У процесі дослідження використано метод аналізу для характеристики інформації про необхідність вакцинації від COVID-19, поданої в Instagram — та Facebook-профілях програми «ТСН»; метод аналогій та порівняння — для зіставлення інформації про щеплення від COVID-19 на аналізованих акаунтах «ТСН». Пости, що стосувалися вакцинації від COVID-19 у профілях Facebook та Instagram передачі «ТСН», було відібрано для дослідження за допомогою методу контент-аналізу. Застосовуючи метод узагальнення, вдалося дійти до логічних висновків та охарактеризувати особливості подачі інформації «ТСН» про необхідність вакцинації від COVID-19 у профілях Facebook та Instagram. Проаналізувавши акаунти програми «ТСН» в Instagram та Facebook, можна стверджувати, що тема вакцинації від COVID-19 тут не є топовою. Аналізовані профілі фокусуються на загальній інформації, статистичі захворювання по регіонах України, натомість рідко публікують пости про необхідність вакцинації від COVID-19. Оскільки вакцинація — це єдиний можливий метод вберегтися чи спростити перебіг COVID-19, виникає потреба у підвищенні рівня довіри до щеплення серед населення. Соціальні мережі, зокрема Instagram та Facebook, сьогодні є перспективним каналом в інформуванні громадськості про всі тонкощі вакцинації та його впливу на перебіг пандемії коронавірусу. У такі складні для людства часи медіа мають виробити чітку стратегію подачі інформації про необхідність вакцинації від COVID-19 на цих соціальних платформах. Для вироблення арсеналу таких навичок потрібно регулярно досліджувати прийоми, що застосовують вітчизняні медіа в Instagram та Facebook для пропагування необхідності масової вакцинації. Результати можуть бути використані під час комплексних досліджень інформаційних кампаній українських медіа в Instagram та Facebook, а також для розроблення чіткої стратегії роботи українських ЗМІ під час висвітлення інформації про COVID-19 та вакцинацію від цієї недуги зокрема.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.4.2215. Релігійна журналістика: підручник / А. А. Бойко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — 2-ге вид., допов.

і перероб. — Київ: Київський університет, 2020. — 389 с.: іл. — Бібліогр. в кінці розд., с. 385-386. — укр.

Досліджено головні аспекти функціонування релігійної інформації в медіа України та світу. Приділено увагу багатьом напрямкам релігійно-суспільного життя, етико-філософським проблемам. Розглянуто специфіку висвітлення в медіа низки питань, пов'язаних із релігією. Подано практичні поради щодо особливостей роботи журналіста з релігійною інформацією.

Шифр НБУВ: ВА864155

1.4.2216. Роль соціальної мережі Instagram у популяризації журналістського контенту / Н. Семен // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 74-79. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Соціальна мережа Instagram вже давно вийшла за межі розважальної платформи, на якій можна ділитися лише світлинами та стислими підписами до них. Тепер це повноцінний ресурс для популяризації власного контенту та поширення його на інших соціальних платформах, зокрема у Facebook. Починаючи зі свого заснування у 2010 р. і дотепер ця соціальна мережа регулярно оптимізує свої функції, чим спрощує роботу для користувачів. Сьогодні кожне популярне вітчизняне медіа, а також багато впливових осіб держави є зареєстрованими на вебресурсі Instagram, і активно налагоджують роботу тут. Це різнобічна соціальна мережа, оскільки тут можна ділитися власним контентом, популяризувати себе, шукати інформаційні приводи та черпати актуальну та свіжу інформацію безпосередньо від першоджерел. Платформа Instagram має низку особливостей, функцій і трендів, використовуючи які, можна оптимізувати свою роботу та ефективно популяризувати журналістський контент і власну діяльність. Наслідуючи діяльність своїх закордонних колег, вітчизняні медійники також активізували свою роботу в мережі Instagram. В Україні вже сформувалась ціла плеяда засобів масової інформації, які не менш цікаво та інформативно працюють на цій платформі. Кожен із них має свій неповторний стиль подачі контенту, чим привертає увагу багатьох підписників до справді цікавих і злободенних тем для суспільства. Також частими є випадки, коли пост чи сторіс відомої людини в цій соцмережі є приводом для написання журналістського матеріалу, а іноді навіть для розслідування та покарання винних. Саме тому вітчизняні медіа, усвідомивши всю масштабність впливу ресурсу Instagram на аудиторію, активно налагоджують свою роботу тут.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2217. Сатирично-гумористичні тексти української блогосфери як інструмент відтворення дійсності / Н. І. Тяпкіна, М. М. Сарапій // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 62-68. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета дослідження — характеристика сатирично-гумористичних текстів української блогосфери як інструмента відтворення дійсності та вияву громадянської журналістики. Для дослідження блогосфери використано методи аналізу й синтезу, систематизації даних та їх інтерпретації. Зроблено огляд літератури про творення сатирично-гумористичного ефекту в блогосфері, розглянуто наукові публікації про блоги, їх місце в публічному інформаційному просторі як інструмента відтворення дійсності. Для аналізу було залучено контент, що функціонує на відеохостингу YouTube, зокрема канали, що презентують сатирично-гумористичні тексти вітчизняного сегмента аналізованої платформи. Для виявлення популярних блогів проведено Інтернет-опитування. Інтерпретаційний метод надав змогу продемонструвати залежність сатирично-гумористичних текстів суспільної тематики від актуальної політичної ситуації в країні та суб'єктивної оцінки автором відтворюваних подій. На основі аналізу наукової літератури виділено характеристику блогу як образу реальності та інструмента відтворення дійсності. Окреслено популярні сатирично-гумористичні блоги, охарактеризовано й обґрунтовано їх функції та способи творення комічного ефекту. Блогосфера в системі масмедіа є потужною ланкою забезпечення комунікації та засобом донесення інформації. Через широке залучення реципієнтів формує стереотипи, настанови, упередження в суспільстві, а також зменшує чи збільшує соціальну напругу. Сатиричні й гумористичні тексти є важливим каналом передачі інформації від автора до аудиторії та одночасно засобом комунікації між самими реципієнтами. Блогери здатні залучати аудиторію до комунікації, а також здійснювати інформаційний, емоційний вплив за допомогою текстів. У зв'язку із цим необхідно розуміти виняткову важливість блогосфери для споживачів контенту, зокрема сатирично-гумористичного. У дослідженні визначено домінуючі функції популярних сатирично-гумористичних блогів Олексія Дурнева, ВАРМЕР TV, Майкла Щура (Телебачення Торонто) на відеохостингу YouTube. Окреслено фактуальний складник аналізованих текстів. Результати дослідження можуть бути використані у процесі вивчення курсів спеціальності «Журналістика» з питань студіювання прикладних соціально-комунікаційних технологій; формування компетентностей, пов'язаних із творенням ефективних текстів у соціальних медіа, а також медіапрактиками для розуміння інструментів відтворення реальності в сучасному інформаційному просторі.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.4.2218. Цифрові комунікації: навч. посіб. із дисципліни «Медіавиробництво: промоція» / Д. О. Олтаржевський; Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка. — Київ: ННІЖ КНУ ім. Т. Шевченка, 2023. — 120 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 115-120. — укр.

Висвітлено проблеми формування теоретичних основ і практичних навичок просування медійних продуктів в онлайн-просторі за допомогою ефективного використання PR-технологій, засобів цифрового маркетингу, принципів рекламного менеджменту та медіапланування, управління проектами. Розкрито суть, еволюцію та сучасні тренди цифрових комунікацій. Показано роль контенту в промоції. Наведено типологію каналів цифрової комунікації. Висвітлено принципи промоції у соціальних медіа та питання співпраці з блогерами. Увагу приділено можливостям просування медіапродукту засобами цифрового маркетингу.

Шифр НБУВ: ВА864399

1.4.2219. Information genres of media content in the structure of communication innovations / Y. Finkler // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 1-5. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Розглянуто інформаційні жанри як майданчик для журналістських досліджень. Проаналізовано розвиток у сучасних соціально-економічних реаліях інформаційних жанрів. Висунуто гіпотезу, що за умов капіталізації журналістики розширюються можливості інтерв'ю та його різновидів. Як інтерв'ю, так і репортаж у сучасних капіталізованих мас-медіа взаємодоповнюють одне одного, сприяють оптимізації подання контенту. Більш художньо довершеними є такі випадки медійної практики, коли в інтерв'ю не тільки вводиться репортажний елемент, а й сторонній, часом дуже суб'єктивний, стислий коментар. Практика застосування наукових досліджень у журналістській професії свідчить про загальну ефективність розвідок такого роду. Але науковий, добре налагоджений контекст медійної презентації власних інтенцій диктує журналістові вибір жанру при написанні матеріалу. В інформаційних жанрах авторська інтерпретація фактів містить більшу небезпеку відхилення від реальних подій. Фантазія, допустима з різних причин, може призвести до спотворення істини. Фантазія, пов'язана з конкретним фактом, не створює ніякої нової інтерпретації, а лише доповнює актуальний матеріал. Метод комплексного підходу до вирішення проблеми функціонального змісту інформаційних жанрів має базуватися лише на основі журналістської практики з урахуванням менталітету української аудиторії. Група інформаційних жанрів залишається найстабільнішою в контексті динамічного розвитку та розвивається у міру розвитку капіталізації медіаактивності. Іновтації в тематичному розширенні спектра журналістської розвідки значно розширюють межі жанрів. Подібна подача стає таким собі літературним твором, і саме тому критерії аналізу інформаційних жанрів мають базуватися на їх специфіці.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2220. Instagram stories as a tool for promoting and sharing content in mass media / I. Mudra, A. Silchenko // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 55-61. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Соціальні мережі є популярним каналом для популяризації та поширення контенту ЗМІ. Вони допомагають залучити аудиторію, втримати її та збільшують переходи на сайт мас-медіа. Соціальна мережа Instagram є однією з найпопулярніших у світі і редакції ЗМІ її часто використовують для залучення молоді аудиторії та популяризації своєї медіапродукції. Але в Instagram у звичайних дописах гіперпосилання не активні, що ускладнює збільшення трафіку на сайт ЗМІ. Тому потрібно прикладатися до такого інструменту як Stories. Це можливість за допомогою картинки чи короткого відео (до 15 с.) розказати найважливіше та привернути увагу аудиторії до новини. А також можна розмістити активне гіперпосилання на опублікований матеріал на фотографію чи текст. Stories нині є популярною функцією не лише в Instagram, а й в інших соціальних мережах. Нині її можна побачити окрім Instagram, ще у Snapchat, Facebook, Facebook Messenger, Youtube, LinkedIn, TikTok. Stories вперше з'явилася у соцмережі Snapchat, але популярність свою одержала завдяки Instagram, у якій це інструмент з'явився у 2016 р. і відтоді постійно розвивається та вдосконалюється. Instagram Stories легко створити та розмістити, опубліковані історії знаходяться в самому верху стрічки та відразу ж привертають увагу аудиторії соціальної мережі. Адже швидко та лаконічно повідомляють найважливішу інформацію. Тому цей інструмент потрібно використовувати реакціям ЗМІ для збільшення, зацікавлення та охоплення нової аудиторії, а також для збільшення трафіку на сайт мас-медіа. Але Instagram Stories має особливості щодо розміщення самого контенту. Продемонстровано, наскільки є популярним Instagram Stories серед відомих українських Інтернет-ЗМІ; наведено стратегії, які вони застосовують і контент поширюють за допомогою цього інструменту. Контент-аналіз проведено з вибірки з 10 найпопулярніших онлайн-медіа, які використовують Instagram Stories.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2221. International journalism as a source of forming image of the country abroad / M. Kitsa // Вісн. Нац. ун-ту

«Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 38-44. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Поняття «масової комунікації» у працях українських і закордонних науковців розглядається як обмін міжнародною інформацією, яка пов'язана з певними соціальними суб'єктами та яка опосередковується через спеціальні технічні засоби. Вона складається з щонайменше трьох аспектів: інформації, процесу передачі та поширення інформації, а також власне засобів комунікації. Завдяки цим процесам світова спільнота може дізнатись про те, що відбувається у тій чи іншій країні. Міжнародну комунікацію розподіляють на формальну та неформальну, а результати та її дія здебільшого спрямовані не лише на індивідуальну, але й на масову свідомість. Міжнародна комунікація є важливим складником медіасфери будь-якої країни. На дипломатичній арені завдяки їй характеризують статус держави. Також вона впливає і на політичний імідж. Саме від міжнародного іміджу країни залежить міжнародна співпраця, залучення іноземних інвестицій, сприйняття країни на міжнародній арені та ставлення до її громадян. Для досягнення мети дослідження проаналізовано російські, польські та американські медіа. Контент-аналіз закордонних ЗМІ засвідчив, що Україна присутня в закордонному медіапросторі в різних наративах. Зокрема, російські ЗМІ пишуть про Україну лише в негативну сенсі, акцентують на економічних труднощах і проблемах. Натомість польські та американські медіа подають інформацію про нарощення російських військ біля кордонів України, про заохочення до вакцинації, а також про зовнішню політику України. Для того, щоб збільшити кількість «української тематики» у міжнародному інформаційному просторі, представникам української політичної еліти потрібно співпрацювати з закордонними журналістами, активно давати їм коментарі, інтерв'ю, збільшувати кількість закордонних поїздок і зустрічей із представниками політичних, бізнесових, наукових кіл. Це допоможе протидіяти деструктивним кампаніям у міжнародному інформаційному середовищі, спрямованим проти України.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2222. Lviv regional media and their content from /for the «Primary client» / Y. Zaliznyak // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 46-54. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Упродовж років експерти Інституту Демократії ім. Пилипа Орлика (ІДПО) здійснюють кількісний та якісний моніторинг інформаційного простору України на місцевому рівні. Обираючи певні області, а також друковані та онлайн видання у кожній з них регіональні групи забезпечують не лише облік та опис контенту — до їх завдань належить порівняння результатів роботи регіональних редакцій поміж собою. Особливою своєю місією фахівці ІДПО тут вважають виокремлення показових кейсів і підготовку фахових рекомендацій для редакцій задля того, аби їх аудиторія максимально уникала контакту з неякісним або шкідливим контентом. Предмет дослідження: концентрація уваги та аналіз контенту чотирьох друкованих видань, що друкуються для аудиторії у Львівській обл., а саме йдеться про «Високий замок», «Експрес», «Львівська пошта» (всі виходять безпосередньо у Львові) та «Новини Прибужжя» (виходить у м. Червоноград) — загалом йдеться про 517 публікацій упродовж моніторингових періодів, що мали місце 10 — 16 травня та 13 — 19 вересня 2021 р. Також йдеться про 4 онлайн видання — зокрема, такі сайти: «Вголос», «Гал-інфо», «Захід. нет» і «Львівський портал» (сукупно 800 публікацій упродовж згаданих вище тижнів моніторингу у травні і вересні 2021 р.). Ключовими методами, які застосовано у даному дослідженні, є кількісний аналіз, якісний аналіз і контент-аналіз із фокусуванням на дотриманні стандартів роботи медіа, на ознаках наявності пропаганди або прихованої реклами, а також на темах, жанрах, тональності та оригінальності контенту включених до переліку видань. Основні виклики, що полягають у завоюванні уваги їх аудиторії та освоєнні рекламних бюджетів, змушують медіа послугуватись специфічним визначенням поняття основного клієнта. Питання того, у чий власності перебуває медіа, чи хто контролює іншим чином певне медіа, також тут відіграє не останню роль з погляду впливу на якість медійного контенту. Наведено кілька яскравих прикладів ймовірного порушення журналістських стандартів, або принаймні випадків, які можна назвати контентом, що перебуває на межі нормативної теорії сучасної журналістики.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2223. Theoretical and historical analysis of the reasons of media regulation / Z. Haladzhun // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 1-6. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Геополітичні катастрофи ХХ ст. поставили під сумнів постулат концепції про те, що кожна людина є раціональною та прагне віднайти істину, керується лише розумом. Упродовж історії розвитку каналів поширення інформації ми постійно спостерігаємо спроби держави чи інших сильних організацій регулювати, обмежувати їх діяльність — від превентивних (цензура) до репресивних, і часто в їх суміші. Проблема полягає у засадничій невизначеності, що саме потрібно регулювати — обіг

інформації чи діяльність медіа. Постійний пошук балансу між свободою та відповідальністю медіа, встановлення меж та обмежень діяльності ЗМІ та журналістів, що виражаються через прийняття/зміну/скасування законів і інших нормативно-правових актів вказують на необхідність виокремлення основних причин для встановлення такого регулювання. Виходячи з розуміння, що будь-яке регулювання є втручанням у поточну діяльність, доцільно припустити, що унормування діяльності в царині медіа здійснюється задля певної мети (суспільного інтересу, до прикладу), задоволення потреб ринку (підтримка добросовісної конкуренції) чи з технічних причин (налаштування технічних стандартів) тощо, здійснюється на різних рівнях — починаючи від відповідних міжнародних норм і стандартів, національних положень у нормативно-правових актах різних рівнів до адміністративних процедур і технічних специфікацій. Крім того, може бути зовнішнім — нормативно визначеним для певного виду діяльності та внутрішнім — у формі саморегуляції, як внутрішній контроль чи тиск громадськості зовні.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.Ч.2224. TikTok як перспективний канал популяризації ЗМІ / І. Мудра // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 67-73. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Соціальна мережа TikTok дуже швидко завойовує популярність. Ще 2 роки тому її не сприймали серйозно, вважали платформою для підлітків, де немає нічого окрім танців і флешмобів. Але зараз ситуація кардинально змінилася. TikTok швидкими темпами збільшує аудиторію, контент також змінюється. Нині там вже активно ведуть і розвивають свої облікові записи не лише музиканти, а й лікарі, депутати, адвокати, рекламисти, автомобілісти та представники інших професій. Відповідно й ставлення до цієї соціальної мережі також змінилося. Нині це вже не лише додаток з танцями та піснями, а платформа, де можна легко, доступно та оригінально подати інформацію, навіть нудну та нецікаву, але таку потрібну та корисну. Масмедіа також стежать за швидкою популярністю TikTok і змінами у контенті. А там, де є аудиторія, є перспективи для популяризації ЗМІ. Тому все більше медіа приходять у цей додаток. Але роблять це двома способами. Перший: підлаштовуються під формат платформи, навіть серйозні ЗМІ публікують смішні відео, використовують популярну музику та кривляються на камеру. Другий: публікують контент, який вже був розміщений в інших соцмережах, ігнорують формат TikTok, також викладають уривки з шоу, випуски новини, тому часто не одержують достатньої уваги від аудиторії. Адже TikTok відрізняється від інших соціальних мереж, тому контент, який підходить для Facebook, Instagram, Youtube, на цій платформі не набирає переглядів. Адже кожна соцмережа має свій формат створення та подачі контенту, тому для кожної платформи для спілкування має бути зроблений індивідуальний контент. Масмедіа не завжди дотримуються цього правила, тому часто розчаровуються у TikTokTikTok і не розвивають у ньому свій обліковий запис. Досліджено, які українські масмедіа і як поширюють свій контент у TikTokTikTok. З'ясовано, чи є перспективною ця соціальна мережа для популяризації ЗМІ та її продукції.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

Див. також: 1.С.50, 1.С.72, 1.С.90, 1.С.93, 1.С.95, 1.С.98, 1.С.101, 1.С.107, 1.С.113, 1.С.120-1.С.122, 1.С.132, 1.С.134, 1.Ч.1945, 1.Щ.2539

Радіомовлення. Телебачення

1.Ч.2225. Екологічне попередження у тревел-шоу «Орел і решка. Чудо світу» першого півріччя 2021 року / О. Кузнєцова // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 71-79. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

В умовах світової екологічної кризи в проблемному полі екологічної журналістики вперше досліджено екологічне попередження телеглядачів для підвищення рівня їх екологічної поінформованості, орієнтування в екологічних проблемах зарубіжних країн, осмислення екологічної безпеки подорожувачих, удосконалення якості екологічної інформації сучасних телепередач, сприяння екологічній просвіті, підвищенню екологічної культури телеглядачів, виявленню резервів висвітлення екологічних проблем досліджено випуски першого півріччя 2021 р. телепередачі «Орел і Решка. Чудо світу». Започатковано дослідження екологічного попередження у тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу», описано та осмислено показані в телепередачах види екологічних проблем у країнах зарубіжних подорожей ведучих телевізійців, зроблено їх кількісний, порівняльний аналіз за перше півріччя 2021 р., диференційовано виявлені у випусках екологічні проблеми за рівнем їх поширення на державні, міждержавні та глобальні, встановлено кількість кожного виду, показану в телепередачах «Орел і Решка. Чудо світу» за перше півріччя 2021 р. Створено таблицю, що відображає у країнах подорожей ведучих

телепередачі, рівні поширення екологічних проблем. Запропоновано показувати в телевізійних «Орел і Решка. Чудо світу» впровадження закордоном екологічних сертифікаційних систем і програм у сфері туристичної діяльності, досліджувати як вони позитивно/негативно впливають на формування іміджу туристських регіонів, підвищують їх популярність на міжнародному ринку.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.Ч.2226. Науковий і розважальний контент в українському екологічному теледискурсі: проблеми та особливості / О. Гарматій, А. Шередько // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 7-18. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Мета роботи — висвітлення екологічної тематики в новинних програмах українського телебачення. На підставі вивчення випусків новин на загальноукраїнському телевізійному каналі «1+1» та спеціалізованому телеканалі «ЕСО TV» акцентується на важливості медіадискурсу для промоції знань з екології з метою формування загальної екологічної культури, екологічної свідомості та проєкологічної поведінки громадськості. Загалом, в сучасному українському екологічному теледискурсі присутній сегмент наукового контенту, але його обсяг є незначним у порівнянні з розважальним. Екологічна тематика потребує більшої уваги та більших зусиль загальнонаціональних і спеціалізованих ЗМІ для кількісного та якісного розвитку екожурналістики, підвищення наукової та екологічної грамотності громадян. Актуальність дослідження визначається тим, що масмедіа значною мірою розширюють суспільне розуміння екології як науки про довкілля та привертають увагу суспільства до екологічної тематики. Нині виникнення частих екологічних лих і катастроф, зростання рівня забруднення навколишнього середовища спричиняють усвідомлення необхідності економії ресурсів, створення екологічного ошадливих, мало- та безвідходних технологій, зниження викидів шкідливих речовин і, що дуже важливо, викликають посилення уваги громадськості до екологічного медіадискурсу. ЗМІ відіграють важливу роль у формуванні громадської думки з питань екології та поширенні екологічного знання для масової аудиторії. Тому сьогодні як ніколи необхідно якісно подавати екологічну тематику в мас-медійному просторі та формувати високу екологічну свідомість громадськості.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.Ч.2227. Підготовка телевізійних програм розважальної тематики як складова онлайн-навчання / Л. Г. Пономаренко, А. О. Мисечко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 129-138. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясувати, які види розважальних телепрограм можливі в умовах онлайн-навчання, а також запропонувати практичні кейси телевізійних програм розважальної тематики із виявленими особливостями їх проведення на онлайн-заняттях. Використано такі загальнонаукові методи, як: аналіз літератури з досліджуваного питання, порівняльний аналіз наукових здобутків учених між собою та в зіставленні з думками журналістів-практиків, опис телепрограм, і правил та учасників у межах практичних кейсів, узагальнення особливостей проведення розважальних телепрограм в умовах навчального процесу, що проходить в онлайн-форматі. Під час використання практичних кейсів щодо телевізійних програм розважальної тематики активно застосовувався метод проблемного навчання, зокрема метод рольової гри та метод симуляції, які допомагають студентам-учасникам відтворити реальну телепрограму розважальної тематики з усіма дійовими особами. У межах підготовки телевізійних програм розважальної тематики в умовах онлайн-навчання розроблено практичні кейси трьох видів програм: ток-шоу «Без ілюзії та обману», розважальна програма з елементами сторітелінгу «Що було далі?» та інтелектуальна програма «Найрозумніший студент». За допомогою застосування методів рольової гри та симуляції з'ясовано такі особливості їх проведення на заняттях в онлайн-форматі: ток-шоу «Без ілюзії та обману» і студентам складно вживатися у роль гостей, якщо вони далекі від їх власного досвіду; потрібна ґрунтовна підготовка експертів, які мають добре володіти фактичною інформацією; значною мірою успіх гри залежить від майстерності ведучого; у розважальній телевізійній програмі з елементами сторітелінгу «Що було далі?» основний успіх залежить від майстерності оповідачів-учасників програми, які мають добре володіти голосом, чудово інтуїтувати, знати композицію оповіді й витримувати її, створювати інтригу й тримати її до певного моменту; в інтелектуальній програмі «Найрозумніший студент» ведучий має добре продумати запитання та вміло керувати процесом і підштовхувати до правильної відповіді, апелювати до логічного мислення та асоціативних зв'язків. Найбільш успішною програмою розважальної тематики, яку було використано як складову онлайн-навчання, був проєкт з елементами сторітелінгу «Що було далі?» Одна із заповук успішності цього проєкту — учасники-студенти були знайомі впродовж тривалого часу, дехто навіть знав історію з дитинства однокласників. Водночас гра була дуже корисна для кожного учасника, бо кожен студент вчився змістовно, цікаво й зрозуміло розповідати. В умовах онлайн-заняття посилюється

вимога до дикції, сили голосу, інтонації, оскільки технічні засоби сприяють спотворенню звуку.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.4.2228. Соціальні проблеми Японії в телерадіо «Світ навиворіт» / О. Кузнецова // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 57-66. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз та осмислення серій про Японію з популярної української телерадіо «Світ навиворіт», що висвітлює сучасні гострі соціальні проблеми: самотність, щоденна робота в офісах понад 15 год., «вигорання» людей на роботі, які не мають часу на особисте життя, сім'ю, відсутність або маленьке за площею житло, де мешкає 2 — 3 покоління. Вражає інформація про перше місце у світі японців за суїцидами через втрату роботи, робочий день в офісах, що вдвічі перевищує норму, без вихідних, постійне недосипання. Телевізійні ілюструють оригінальні незвичайні замінники сім'ї: її прокат на день, прокат собачки на кілька годин або днів, продаж силіконових дівчат-ляльок для чоловічих утіх, платні послуги школярок у лав-барах для зняття стресу наближеннями та нижніми дотиками, або жорсткі зв'язування в барі та побиття плітками, лав-готелі для молодих подружніх пар. Показано, як альтернативою самотності дівчат є сучасні хлопці на годину, що зустрічаються у спеціальних кафе з дівчиною, ведуть прийому для неї розмову, роблять компліменти, а вона платить за ілюзію побачення, ввічливість і вишивку. Зняття стресового стану сприяють також невинні виступи численних ансамблів школярок, що співують і танцюють на сцені для хлопців і солідних чоловіків у залі, яким імпонує юний запал, веселощі, та вони щиро аплодують ученицям. Показано у телерадіо щорічні бої биків, які також надають емоційну розрядку вболівальникам; Олімпіада в бруді, де молоді люди беруть участь у різних випробуваннях із метою не перемогти, а падати в рідку глину, забруднитися, веселитися, як діти, щоб позбутися стресу чи депресії.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2229. Сучасні методи подачі інформації в контенті всеукраїнських телеканалів: від лонгріду до фінішінгу / І. Пуцята // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 1. — С. 28-37. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розглянуто проблеми, пов'язані з підвищенням актуальності телевізійних новинних програм в умовах гострої конкуренції між телебаченнями і такими сучасними засобами масової комунікації, як: інформаційні стрічки новин, блоги, соціальні мережі, ютуб-канали, які в силу своїх технічних можливостей можуть забезпечити більш високу оперативність подачі контенту новин у порівнянні з традиційними телевізійними випусками. У цих умовах каналам, а також авторам передач, що спеціалізуються на телебаченні в жанрі новин, доводиться шукати принципово нові підходи до їх трансляції, особливо з урахуванням можливостей сучасної людини за допомогою різних гаджетів постійно знаходиться в інформаційному просторі. Акцентовано увагу на тому, що для сучасного телебачення безперспективним є спроби «обігнати» Інтернет як джерело інформації. У наш час зусилля мають бути спрямовані на створення таких форматів новин, які є простими, зручними для споживача та викликають живий інтерес і емоційний відгук. Саме такими форматами, що можуть сприяти вирішенню проблем інформаційного телебачення, є лонгрід і фінішінг. Вони орієнтовані на трансляцію новин через звернення до особи, героя телевізійної передачі, що є не лише формою підвищення конкурентоспроможності жанру, а й несе у собі значний соціальний потенціал, оскільки у центрі новин є людина, як основний творець подій та її учасник. Зазначено, що в основі даних форматів на українському телебаченні — людська історія, яка триває в часі, характеризує досить тривалий цикл подій, в яких герой бере участь. Нині такі прийоми активно використовують різні телевізійні проекти, серед яких найбільш вдалими є: «В гостях у Дмитра Гордона», «Життя відомих людей», «Світські новини», на прикладі цих проектів описано особливості форматів лонгріду та фінішінгу, визначено їх характерні риси, а також їх перспективність у контексті вирішення проблем вітчизняного новинного жанру на телебаченні.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

1.4.2230. Телевізійна екологічна просвіта тревел-шоу «Орел і решка. Чудо світу» 2020 р. — першого півріччя 2021 р. / О. Д. Кузнецова // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 32-39. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — сприяти поліпшенню якості телевізійної екологічної просвіти, формуванню екологічного світогляду, екологічної культури телеглядачів. Методологічну основу дослідження становлять види наукового аналізу контенту телерадіо «Орел і Решка. Чудо світу» 2020 р. — першого півріччя 2021 р. про зарубіжні національні парки, а саме: системний аналіз, контент-аналіз, порівняння, синтез. Використано описовий метод для показу ролі, функцій, значення національних природних парків в екологічній просвіті тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу». Контент-аналіз допоміг виявити види еко-туризму, специфіку методів телевізійної екопросвіти. Завдяки

зіставленню статистичних даних трьох півріч досліджуваного періоду виявлено тенденції екологічної просвіти. Екологічне просвітництво в тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» — це наче екологічне інформування, виховання, формування екологічної культури телеглядачів на фоні вражаючих ландшафтів, унікальної флори, фауни для формування екологічної культури телеглядачів. У випусках тревел-шоу показано закордонні подорожі до 5 заповідників, 20 національних парків усіх континентів, що перебувають під охороною ЮНЕСКО. Закордонні національні парки відтворено в телерадіо як унікальну природоохоронну територію, пристосовану для різних видів екотуризму, екологічного просвітництва, що має особливу екологічну, наукову, історико-культурну, рекреаційну цінність, де діють музеї, оглядові ділянки, місця для екстремального спорту та екстремальних розваг. Новизна дослідження полягає у предметі відтворення і екологічній просвіті тревел-шоу «Орел і Решка. Чудо світу» 2020 р. — першого кварталу 2021 р.; нових об'єктах дослідження — національних парках як охоронних територіях; новій функції і показу захисту довкілля від засмічення, надмірної експлуатації, шкідливого впливу масового туризму, особливостей телевізійного інфотеймента як поєднання екологічного інформування з реабілітаційною й розважальною функціями під час зняття екстремальним спортом чи розвагами на території національних парків.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.4.2231. Entertainment programs on Ukrainian TV channels: specifics, types, topics / М. Kitsa, М. Kul // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Журналістика. — 2022. — № 2. — С. 30-37. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Велику частку телевізійного ефіру сьогодні займають саме розважальні передачі, які покликані розслабити та зняти стрес у глядача. Завдяки цьому інтерес глядацької аудиторії до формату розважальних програм не лише залишається незмінним, але і постійно зростає. Саме тому програми цього жанру мають неабияк високі рейтинги. Такі проекти є актуальні та їх створюють згідно з суспільними потребами населення. Проаналізовано програми: «Світське життя з К. Осадною», «Мінія жінку», «Голос країни. Діти», «Сніданок з 1+1», «Хто зверху?», «Топ модель по-українськи», «Супер Інтуїція», «Вар'яти», «Половинки», «Від панки до панянки», «Х-Фактор», «Хата на тата», «Зважені та щасливі», «Україна має талант», «Битва екстрасенсів». Кожна програма зацікавлює глядача та збирає позитивні відгуки. Не зважаючи на те, що ці програми розважального типу, вони є цікавими та смисловими. Аудиторія сприймає інформацію в легкому, іноді грайливому настрої, тому розважальні програми слугують здебільшого відпочинковим цілям. Кожен канал має власний підхід до створення телерадіо чи сюжетів, а також розважальних програм. Серед аналізованих програм, загалом, кожна розважальна телерадіо програма має позитивні відгуки від аудиторії. А вже настрої на цілий день може гарантувати лише сміх. А сміх — це головне, що має бути присутнім у розважальних телерадіо програмах. Отже, розважальні телерадіо проекти користуються великою популярністю серед глядачів, мають широку аудиторію серед різної вікової категорії. Це можна пояснити тим, що кожна людина полює сміятися та бути у центрі свіжих новин. Розважальні телешоу чи реаліті шоу зацікавлюють тим, що створюють присутність глядача на місці подій, також надають змогу слідкувати за життям відомих людей чи людей, що мають на меті з частоти стати відомими.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Журн. н.

Див. також: 1.С.89, 1.С.97, 1.С.109-1.С.110, 1.С.115, 1.С.118-1.С.119

Бібліотечна справа. Бібліотекознавство

1.4.2232. Бібліотека в системі мережевих інтерактивних практик формування національної ідентичності: автореф. дис.... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / Ю. М. Половинчак; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2019. — 32 с. — укр.

Комплексно розкрито значення і потенціал бібліотеки як соціального інституту в системі ідентичнісних процесів, що реалізуються через мережеві практики, визначено основні напрями її функціонування як активного елемента цієї системи. Досліджено національну ідентичність як переживання і усвідомлення своєї приналежності до тих чи інших соціальних груп і спільнот, яке підтверджує значну роль бібліотек як суб'єктів такого процесу. Встановлено характерні особливості інтерактивного інформаційно-комунікаційного простору в контексті науково-аналітичної діяльності бібліотек. Виявлено основні ідентичнісні практики у інтерактивному медіа-просторі. Запропоновано концепцію національного нарративу як сукупності ідентичнісних текстів, що формують уявлення нації про себе, творяться і переосмислюються в різноманітних практиках. Визначено пріоритетні стратегії кумуляції бібліотеками національного нарративу інтерактивного інформаційно-комунікаційного простору. Представлено на основі

аналізу підходів до кумуляції інформації інтерактивного Інтернет-простору новий підхід, де визначальним критерієм відбору є інтенсивність комунікації.

Шифр НБУВ: PA443002

1.4.2233. Бібліотека у цифрову епоху: історія та тенденції розвитку: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 60-річчю Наук. 6-ки Хмельницьк. нац. ун-ту, 19 — 20 жовт. 2022 р. / ред.: О. Б. Айвазян, О. О. Мачей, С. А. Молчанова, О. О. Костюк, О. С. Нечипорук; Хмельницький національний університет, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка. — Хмельницький: ХНУ, 2022. — 187 с.: рис. — укр.

Висвітлено основні шляхи розвитку книгозбірень України на сучасному етапі. Розглянуто напрями наукової роботи та діяльність з вивчення історії книгозбірень та бібліотечної справи. Розкрито досвід бібліотек з формування та збереження ресурсної бази. Обговорено питання інформаційного супроводу дистанційного навчання бібліотеками закладів вищої освіти. Розглянуто моніторинг запитів користувачів як форму вдосконалення інформаційного ресурсу. Увагу приділено проблемам корпоративної бібліотечної взаємодії. Розкрито особливості діяльності відділу зберігання фондів наукової бібліотеки Хмельницького національного університету на сучасному етапі. Подано інформацію про приватні колекції в книжкових фондах бібліотеки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Шифр НБУВ: BA864398

1.4.2234. Бібліотечні портали знань: [колект. монографія] / Т. Ю. Власова, О. Вощенко, С. Галицька, С. Гарагуля, Н. Грищенко, Є. Гуренко, Н. Добра, М. Дорош, О. Жабін, О. В. Ісаєва, С. Кириленко, О. Ключнікова, Л. Коновал, А. Кубко, Л. Кудименко, І. В. Лобузін, К. В. Лобузін, Н. Лощинська, О. Мартинюк, О. Островська, І. Пелюховська, І. Перенсієнко, Ж. Самохіна, Н. Самохіна, О. Сандул, Т. Симоненко, І. Сосідко, Т. Устинова, Н. Чала, О. Ясінська; ред.: К. В. Лобузін; НАН України, НБУ ім. В. І. Вернадського. — Київ: НБУ імені В. І. Вернадського, 2022. — 314, [5] с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблему використання порталів знань в діяльності наукових бібліотек. Розглянуто принципи функціонування та технології бібліотечних порталів знань, які призначено для консолідації та впровадження єдиної системи організації знань для удосконалення системи доступу до джерел наукової інформації. Висвітлено досвід Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського в царині впровадження порталів знань для організації системи підтримки наукових досліджень та представлення цифрових історико-культурних ресурсів України. Визначено роль та розроблено інструментарій формування електронних бібліотечних тематичних і персональних колекцій як одного з важливих елементів організації знань бібліотечного порталу. Показано способи використання бібліотечних лінгвістичних інструментів (тематичного рубрикатора, авторитетних файлів) для удосконалення доступу до інформаційних ресурсів бібліотечного порталу. Розкрито питання обігу знань у цифрових комунікаціях.

Шифр НБУВ: BC70778

1.4.2235. Інформаційне, інтелектуальне та духовне життя суспільства крізь призму біографічних досліджень діячів бібліотечної, книжкової та видавничої справи: матеріали ІV наук.-практ. інтернет-конф., (Ужгород, 15 — 16 листоп. 2022 р.) / ред.: М. М. Медведь, В. В. Воробець, Л. О. Мельник, М. М. Ігнатюк, Г. А. Смірнова, О. В. Фетько; Державний ВНЗ «Ужгородський національний університет». — Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2022. — 314 с.: фот. — укр.

Висвітлено бібліотечну діяльність М. І. Стороженка. Розглянуто бібліотеку В. Німчука як свідчення наукових і літературно-історичних зацікавлень вченого. Увагу приділено діяльності В. Пашницького у витоках заснування обласної бібліотеки в Станіславі та сьогоднішню ІФОНУБ ім. І. Франка. Акцентовано на ролі Н. Панчук — незабутній постаті Закарпатської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Ф. Потушняка. Висвітлено життєвий шлях, наукову й освітньо-культурну діяльність Ганни та Омеляна Довганічів. Розглянуто мемуари як важливий складник інформаційних ресурсів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Приділено увагу кадровому забезпеченню роботи бібліотеки Ужгородського університету в перші роки її становлення: період 1945 — 1947 рр. Розкрито внесок вченого-історика, фондознавця П. Коломійця в розвиток бібліотечної справи України. Акцентовано на науковому значенні бібліографічної спадщини М. Слободяника для фахівців документознавчої галузі. Досліджено виклики війни та наукові, культурні, суспільні виміри сучасної української біографіки тощо.

Шифр НБУВ: BA865804

1.4.2236. Інформаційно-правове обслуговування в діяльності бібліотеки як соціально-комунікаційного центру: автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / О. О. Пестрецова; НАН України, Нац. 6-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Визначено форми використання та поширення бібліотеками правової інформації. Встановлено, що роль сучасної бібліотеки в процесі правового інформування зумовлена розвитком інформатизації та актуальними завданнями демократичних процесів в

Україні. Охарактеризовано основні напрями здійснення інформаційно-правового обслуговування користувачів бібліотек. Проаналізовано і узагальнено практику інформаційно-правового обслуговування користувачів вітчизняних бібліотек. Досліджено зарубіжний досвід інформаційно-правового обслуговування користувачів університетських та публічних бібліотек США та з'ясовано основні напрями роботи. Виявлено форми та обґрунтовано роль корпоративної взаємодії бібліотек для налагодження і підвищення ефективності інформаційно-правового обслуговування користувачів. Окреслено перспективи організації інформаційно-правового обслуговування в діяльності бібліотек в умовах зростаючої затребуваності правової інформації у процесі розвитку системи соціальних інформаційних комунікацій і необхідності розв'язання суспільно важливої проблеми ефективного використання інформаційних ресурсів.

Шифр НБУВ: PA443001

1.4.2237. Моделі та методи вдосконалення електронних бібліотек засобами семантичного вебу: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.13.06 / О. В. Новицький; НАН України, Інститут кібернетики імені В. М. Глушкова. — Київ, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено зміст поняття ЕБ. Проаналізовано різні погляди щодо визначення класичної ЕБ. Зроблено класифікацію ЕБ за архітектурними ознаками. Визначено діалекти ДЛ, необхідні для викладення результатів у подальшому. Виявлено класифікаційні ознаки для виділення базових сервісів СЕБ (семантична електронна бібліотека). Виділено набір базових сервісів для СЕБ і формально їх описано, показано, що запропонований набір сервісів через композицію може задовольнити інформаційні потреби користувачів. Запропоновано формальну модель анотації інформаційного об'єкта (ІО) для СЕБ. Зазначено, що удосконалена формальна модель анотації на основі потокової моделі ІО для СЕБ, надає змогу будувати анотаційні взаємозв'язки на основі стандартів URL, DOI та URI. Розглянуто деякі задачі з проблематики інтеграції даних і переходу класичних ЕБ до СЕБ. Запропоновано механізм відображення традиційної реляційної БД, що використовується в класичних ЕБ, в моделі зв'язаних даних у користві СЕБ. Розроблено метод формальної верифікації UML 2.0 через відображення OWL-DL в UML 2.0. Розроблено оригінальний метод до відображення UML 2.0 в OWL-DL через ДЛ. Зауважено, що для СЕБ актуальною проблемою є проектування ІО, тому спроектовано модель ІО для СЕБ засобами UML. Запропоновано числові метрики оцінювання якості семантичних ЕБ у веб-середовищі та введено формальну оцінку зручності використання сервісів семантичних ЕБ.

Шифр НБУВ: PA442881

1.4.2238. Мультимедійні засоби в профорієнтаційній роботі з майбутніми абітурієнтами сфери інформаційної діяльності / Г. А. Єрмолаєва // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 144-148. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлити мультимедійні технології як один з ефективних засобів здійснення профорієнтаційної роботи з майбутніми абітурієнтами сфери інформаційної діяльності в закладах вищої освіти. Встановлено, що використання мультимедійних технологій у профорієнтаційній роботі надасть змогу значно розширити охоплення цільової аудиторії, застосувати маркетингові Інтернет-стратегії просування пропозиції та адаптувати форми її зміст профорієнтаційних матеріалів до її характеристик. Окреслено прийнятні напрями, форми, методи проведення профорієнтаційної роботи з використанням технологій на кафедрі інформаційної, бібліотечної та архівної справи Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв». Можливості сучасних технологій становлять основу ефективної стратегії розвитку сучасних освітніх систем загалом, збагачують та розширюють інформацію про майбутню спеціальність, суттєво поглиблюють кругозір майбутніх абітурієнтів, які цілеспрямовано обирають інформаційну діяльність. Новизна одержаних результатів зумовлена тим, що, незважаючи на активний інтерес наукової спільноти до використання мультимедійних технологій як одного з ефективних засобів здійснення профорієнтаційної роботи з майбутніми абітурієнтами сфери інформаційної діяльності в закладах вищої освіти, досі немає серйозних узагальнювальних праць, присвячених розгляду цього питання.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.4.2239. Особливості самостійної роботи студентів як складової професійної підготовки майбутнього фахівця документно-інформаційних комунікацій в умовах карантинних обмежень / Г. А. Єрмолаєва // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 4. — С. 123-128. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлити особливості методики організації самостійної роботи студентів в умовах карантинних обмежень під час світової пандемії. У ході дослідження використано такі методи: описовий (для значення теоретичних засад роботи); аналізу й синтезу, структурний (для узагальнення та систематизації одержаних даних). Встановлено, що самостійна робота студентів в умовах карантинних обмежень під час всесвітньої

пандемії активізувалася, вона набула низки особливостей у зв'язку з тим, що навчання у вищі стало змішаним, що надало змогу поєднувати заняття з онлайн-діяльністю через дистанційне навчання. Окреслено методику організації самостійної роботи студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівної справи» у порівнянні з традиційним навчанням. Новизна одержаних результатів зумовлена тим, що, незважаючи на активний інтерес наукової спільноти до організації самостійної роботи студентів у вищій, використовували методичні рекомендації щодо її організації, які було розроблено викладачами в умовах традиційного навчання, на сьогодні потрібно врахувати сучасні виклики, зокрема щодо співпраці викладачів зі студентами за допомогою онлайн-ресурсів, які забезпечують цілеспрямований «перехід» самостійної роботи в самоосвіту, самовиховання як основи становлення професійної майстерності фахівця з спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівної справи». Результати дослідження можуть бути використані під час удосконалення навчально-методичного забезпечення з фахових дисциплін та підготовки методичних рекомендацій до організації самостійної роботи з дисциплін.

Шифр НБУВ: Ж2244:Соц. комун.

Див. також: 1.Ч.2240

Бібліографія. Бібліографознавство

1.Ч.2240. **Бібліографія як покликання:** бібліогр. покажч.: до 70-річчя від дня народж. Лариси Мельник / уклад.: О. В. Бряник, О. В. Хава; ред.: Н. С. Лехман; передм.: М. М. Медведь; Державний ВНЗ «Ужгородський національний університет». — Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2022. — 123 с.: фот. — укр.

Представлено бібліографічний покажчик, який представляє творчий доробок Лариси Олександрівни Мельник, бібліографа, завідувачки інформаційно-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету. Розраховано на широке коло читачів — науковців, бібліотекарів, краєзнавців, викладачів, студентів, усіх, кого цікавить розвиток культури, бібліотечної справи, бібліографії на теренах Закарпаття.

Шифр НБУВ: ВА863607

Музейна справа. Музеєзнавство

1.Ч.2241. **До історії створення та розвитку Національного музею космонавтики ім. С. П. Корольова** / І. Д. Дячук // Наука та наукознавство. — 2020. — № 4. — С. 130-148. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета роботи — узагальнення маловідомих широкій громадськості фактів, які стали визначальними для становлення музею, зокрема щодо ролі провідних учених та інституцій НАН України у формуванні національної фондової колекції, організації системних наукових досліджень та підтримці міжнародного співробітництва в сфері популяризації космічної науки і технологій. Джерельною базою дослідження є матеріали фондів Національного музею космонавтики ім. С. П. Корольова, Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного, Центрального державного науково-технічного архіву України, Державного архіву Житомирської обл., наукові публікації та доповіді. Методологію дослідження складають загальноісторичні методи наукового дослідження: історико-генетичний, історико-порівняльний та історико-системний. Застосовано принципи хронологічного аналізу та соціального підходу. Розглянуто етапи створення фондів музею. Перший етап: утворення емоційного фонду, що містив особисті речі академіка С. П. Корольова. Другий етап: формування технічної складової колекції, представленої макетами перших космічних апаратів та аутентичними зразками космічного спорядження. Третій етап: передача у фонди технологічних зразків великогабаритної космічної техніки та приладів. Четвертий етап: формування гуманітарної складової в колекції, що відобразилась у комплектуванні фондів предметами образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, філософським творами представників космізму, аудіо та відеоматеріалами культурологічної тематики. П'ятий етап: процес наповнення національної колекції з космонавтики матеріалами з історії міжнародного співробітництва в космічній сфері. Висвітлено процес формування науково-технічної складової колекції музею, зокрема в умовах секретності в період до 1991 р., визначено особливості наукової концепції музею та відображення концептуальних ідей засобами музейної експозиції. Проаналізовано здобутки музею у сфері міжнародних відносин, показано співпрацю з музейним комітетом Міжнародної астронавтичної федерації на основі впровадження принципів «відкритої науки», популяризація

знань через форми музейної роботи. Визначено роль музею у партнерській діяльності в межах регіонального космічного кластера «Полісся», який об'єднав науковців, освітан, музейників та представників бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж14597

1.Ч.2242. **Історія бібліотечної справи Кременчука:** [збірник] / Т. О. Майдак, В. О. Крот, В. С. Крук, О. О. Салікова, І. В. Сарелова, О. В. Швеш; ред.: Т. О. Майдак, Н. А. Сизон, О. О. Салікова. — Кременчук: НОВАБУК, 2023. — 147 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 145-147. — укр.

Висвітлено історію розвитку бібліотек м. Кременчук з початку XIX ст. до сьогодення. Книга надає можливість ознайомитися зі становленням публічних бібліотек, бібліотек закладів освіти та зародженням бібліотечної освіти в місті. Подано стислі відомості про бібліотечних працівників, які в різні роки плідно працювали та працюють, своєю відданою працею вносячи вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи. Досліджено земські та шкільні бібліотеки Кременчуччини.

Шифр НБУВ: ВА862943

1.Ч.2243. **Музейна експозиція: проблеми інтерпретації поняття у культурологічних дослідженнях** / Т. О. Бегаль // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 190-195. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Проаналізовано культурологічну та музеєзнавчу терміносистему загалом. Прیدілено особливу увагу трактуванню і визначенню поняття «музейна експозиція». Системно розкрито експозиційне наповнення сучасного предметно-виставкового простору. Визначено, що музейна сучасна музейна експозиція являє собою штучно створену предметно-просторову систему, що відзначається поліструктурністю та охоплює архітектуру, музейні предмети, колекції, науково-допоміжні матеріали, тексти, інформаційні технології, цифрові ресурси, організовані відповідно до ідей чи концепцій просторової організації експозиційного середовища.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.2244. **Науково-дослідна робота в національному заповіднику «Хортиця». Становлення та розвиток** / С. Ольговський, В. Пустовалов // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 195-202. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Розглянуто історію вивчення острова Хортиці, його природно-культурного потенціалу, виникнення та етапи становлення заповідника на його території. Проаналізовано узагальнюючі роботи різних авторів із досліджуваної теми. Помітний внесок у вивчення острова і в розвиток заповідника зробили Д. Яворницький, Я. Новицький, О. Добровольський, В. Пешанов, Р. Юра, Н. Козачок, В. Іллінський, С. Пустовалов, М. Остапенко, Д. Кобалія та ін. Автори доходять висновку, що в історії вивчення о. Хортиці виділяються етапи: краєзнавчий, загальнонауковий та етап дослідження о. Хортиці в межах заповідника. Виявлено популярність заповідника, з'являються популярні природничі та історико-культурні публікації. Проведена робота та виділені етапи стануть у нагоді при подальшому плануванні роботи заповідника.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.2245. **Постать Михайла Сікорського крізь призму поштової кореспонденції** / Т. В. Грулевич. — Переяслав: Друкарня Рута, 2020. — 146 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 127-139. — укр.

Проаналізовано життя та діяльність корифея музейної справи М. І. Сікорського на матеріалах з особистого архіву (листи, листівки, телеграми), який знаходиться у фондовій колекції Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Доведено їх значущість, надано оцінку постаті Михайла Сікорського в розвитку музейної справи на теренах України, висвітлено окремі сторінки його життєвого та творчого шляху.

Шифр НБУВ: ВА864203

1.Ч.2246. **Українські художні музеї та галереї в часи пандемії: новий досвід культурного менеджменту** / В. Ю. Головей, Н. М. Столярчук // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 169-175. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проаналізовано вплив пандемії та карантинних обмежень на галерею-виставкову й музейну діяльність. Визначено особливості кризової ситуації в культурно-мистецькій сфері та окреслено провідні тенденції виходу з неї в світовому та українському соціокультурному контексті. Висвітлено актуальні тренди культурного менеджменту, скеровані на адаптацію культурних інституцій до викликів «карантинного» життя: запровадження інноваційних форм інтерактивної взаємодії з публікою з використанням новітніх Інтернет-платформ (зокрема соціальних мереж та месенджерів) для репрезентації художніх творів та креативних культурно-мистецьких проектів, діджиталізація, залучення громад, культурних фондів і меценатів до підтримки діяльності українських художніх музеїв і галерей.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 1.Ч.1903, 1.Ч.1950

1.Ш.2247. Асорті сміху: [зб. гумору та сатири] / М. П. Школьнік. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 115 с. — укр.

Представлено шосту збірку поета, в якій поет розкриває себе у новому жанрі — гумору та сатири, розкриває своє ставлення, свою громадянську позицію, бачення до всього того, що діється навкруги, та за допомогою гострого слова бореться із всім цим. Зазначено, що у своїх байках, смішинках, анекдотах автор викриває та висміює недоліки, які, на жаль, непоодинокі в нашому суспільстві.

Шифр НБУВ: BA864215

1.Ш.2248. Змішане навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти: історія, теорія, практика, перспективи: монографія / Т. М. Собченко; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків: Новий курс, 2021. — 374 с.: табл. — укр.

Представлено монографію, в якій висвітлено історію розвитку змішаного навчання (ЗН) у вітчизняній і зарубіжній педагогічній думці. Визначено моделі, принципи, методи ЗН у закладах вищої освіти (ЗВО). Розкрито методологічну основу дослідження проблеми ЗН. Теоретично обґрунтовано дидактичну систему ЗН студентів філологічних спеціальностей у ЗВО, охарактеризовано її структурні блоки. Матеріали монографії рекомендовано для здобувачів вищої освіти, науковців, викладачів закладів освіти, а також широкого кола читачів, які цікавляться проблемою організації ЗН у вищій школі.

Шифр НБУВ: BA864199

1.Ш.2249. Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті д-ра філол. наук, проф. В. Г. Таранца, 16 груд. 2022 р., м. Одеса (Україна) / ред.: Л. Г. Таланова, Н. М. Шковрченко, Л. І. Морошану, Н. В. Бардіна, М. М. Мілова, А. М. Ерліхман, Л. В. Першина, М. М. Митник; Міжнародний гуманітарний університет, Громадська організація «Асоціація перекладачів і філологів». — Одеса: Букаєв В. В., 2022. — 250 с.: табл. — укр.

Досліджено проблеми вивчення мов світу в їх історичному і перспективному розвитку. Увагу приділено актуальним проблемам перекладознавства та міжкультурної комунікації. Охарактеризовано невербальні засоби комунікації у текстах англomовних підручників. Розглянуто лексичні особливості англomовного політичного дискурсу. Проаналізовано інтерактивні методи навчання англійської мови професійного спрямування як чинник розвитку іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. Висвітлено особливості дистанційного навчання іноземних мов. Проаналізовано динаміку формування моніторингової компетентності майбутніх викладачів іноземних мов упродовж педагогічної практики. Досліджено лінгвістичні психологічні та лінгводидактичні проблеми викладання іноземних мов, літератури та перекладу. Наведено приклади використання ситуативних вправ на уроках економіки. Увагу приділено гастрономічній метафорі у визначенні хвилі ізраїльської алії у пострадянській період.

Шифр НБУВ: BA863937

1.Ш.2250. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Таврійські філологічні наукові читання», 29 — 30 січня 2021 р.: [зб. доп. і повідомл.] / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2021. — 283 с.: рис. — укр.

Досліджено функціонування фразеологізмів у художньому тексті. Проаналізовано стилістичний потенціал синонімів на позначення акту мовлення в історичних романах Юрія Мушкетика. Розглянуто засоби вираження експресивності в найменуваннях осіб старoukrainської літературної мови. Досліджено тактику сприяння розумінню та оцінки ситуації у висловлюваннях Бориса Джонсона. Охарактеризовано особливості запозичень в німецькій мові моди. Висвітлено специфіку відтворення англійських метафоричних термінів українською мовою з урахуванням відмінності мовних культур та комбінаторики мов. Досліджено екзистенціальний парадокс у романі-казці Льюїса Керрола «Аліса у Дивокраї». Увагу приділено інтертекстуальним елементам як психолінгвістичним маркерам впливу в заголовках сучасних ЗМІ (на прикладі Інтернет-видань Івано-Франківщини). Досліджено роль казок на початковому етапі вивчення азербайджанської мови. Репрезентовано ефективні стратегії розвитку навичок дистанційного навчання. Розглянуто процес впровадження потенціалу сучасних Інтернет технологій у процесі вивчення англійської мови.

Шифр НБУВ: BA865504

1.Ш.2251. Матеріали науково-практичної конференції «Сучасна філологія: актуальні наукові дослідження» (28 — 29 травня 2021 р.). — Львів: Молодий вчений, 2021. — 99 с. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Розглянуто особливості та правила наукової дискусії. Наведено вербалізацію гендерних стереотипів в англomовній художній прозі (на матеріалі англomовного любовного роману кінця XX — початок XXI ст.). Визначено символи-назви явищ природи у творах письменників Буковини кінця XIX — початку XX ст. Зазначено запозичення-українізми в англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел). Наведено метонімію та синекдоху як засоби творення вторинної номінації: проблема інтерпретації. Визначено питання літератури зарубіжних країн. Наведено зовнішній вигляд і побут героїв вікторіанського роману як засіб вираження їх внутрішнього світу (за романом Ч. Діккенса «Пригоди Олівера Твіста»). Визначено жанрову своєрідність корейської детективної прози. Досліджено романські, германські та інші мови. Розглянуто методику розвитку навичок усного мовлення на уроках англійської мови. Розглянуто епітет як лексичний маніпулятивний засіб у політичному дискурсі. Охарактеризовано проблеми синонімії та омонімії у корейській лінгвістичній термінології. Розглянуто теорію і практику перекладу. Наведено особливості перекладу акронімів та аббревіатур.

Шифр НБУВ: BA865480

1.Ш.2252. Наукове товариство імені Шевченка і Тернопільщина (1873 — 1940). Філологічна секція: дійсні члени: бібліогр. покажч. / ред.: В. Вітенко, О. Раскіна; уклад.: Л. Оленіч; Тернопільська облдержадміністрація, Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека, Наукове товариство ім. Тараса Шевченка. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. — 556 с. — укр.

Зазважено, що бібліографічний покажчик допоможе досягнути та дослідити внесок тернополяна — дійсних членів Філологічної секції Наукового товариства ім. Шевченка у розвиток науки та культури. У межах кожної персональної рубрики, які зібрано в алфавітному порядку, подано стислий біографічний нарис та бібліографію, де в хронологічній послідовності систематизовано авторські твори, видання, у підготовці яких вчені брали участь як редактори, перекладачі, укладачі, видавці, та за абеткою авторів — літературу про їх життєвий шлях і науковий доробок.

Шифр НБУВ: BA865738

1.Ш.2253. Повернення. Антологія німецькомовної літератури Галичини та Буковини / ред.-упоряд.: Я. Лопушанський, Н. Дашко; ред.: І. Ошуст; Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка. — 2-ге вид., допов. — Дрогобич: Посвіт, 2016. — 499 с.: фот., карта — Бібліогр.: с. 494-499. — укр.

Антологія німецькомовних письменників Галичини та Буковини презентує багатогранну творчість відомих майстрів художнього слова кінця XIX — XX ст., життєвий і творчий шлях яких якнайвизначніше пов'язаний з національним та історико-культурним розвитком коронних земель Австро-Угорщини. Основним критерієм відбору послугував галицький і буковинський топос у творчості Й. Рога, М. Шпербера, Л. фон Захер-Мазоха, К. Е. Францопа, П. Целана, Р. Ауслендера та інших. До збірки включено також окремі німецькомовні твори І. Франка, О. Кобилянської, О. Грицяка та Ю. Федьковича.

Шифр НБУВ: BC70675

1.Ш.2254. Самоактуалізація викладача-філолога: акмеологічний аспект професійно-педагогічної діяльності: монографія / К. Я. Климова, А. А. Плечко, Д. В. Куриленко, О. В. Вознюк, Н. С. Щерба, О. А. Гордієнко, Л. С. Шевцова; ред.: К. Я. Климова; Поліський національний університет. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2022. — 219 с.: іл., рис. — укр.

Проаналізовано теоретичні засади використання акмеологічного підходу під час полісубТектної навчальної взаємодії викладачів української та іноземної мов і здобувачів вищої освіти. Висвітлено ефективні лінгводидактичні методи та прийоми групової та індивідуальної роботи на аудиторних та позааудиторних заняттях. Доведено, що творча самоактуалізація викладача-філолога оптимізує процес формування творчої особистості майбутнього фахівця. Досліджено розробку цільового аспекту фундаментальної акмеології. Увагу приділено риторичній компетентності студентів закладів вищої освіти в контексті акмеологічного підходу. Досліджено середньополицькі агрономічні традиції у формуванні знань фахівців першого (бакалаврського) рівня освіти. Охарактеризовано акмеологічний аспект підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до роботи з дітьми з інвалідністю.

У додатках вміщено авторські дидактичні матеріали, які можуть бути використані в акмеологічному освітньому середовищі ЗБО.

Шифр НБУВ: ВА863845

1.Ш.2255. Символика числа как составляющая символика романа А. Белого «Серебряный голубь» / А. А. Рубан // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 164-171. — Бібліогр.: 6 назв. — рус.

Рассмотрена мифо-символическая концепция числа в романе А. Белого «Серебряный голубь». Автор работы исследует архитектуру и символику числа как элемент символического романа. Обращается внимание на архитектуру романа: количество глав (их семь) и главок произведения (их пятьдесят девять) дают в сумме число шестьдесят шесть. (Такое же количество частей имеет Библия). Это символ полноты, завершенности, божественного вмешательства, назидания, творения. Так А. Белый отождествляется с творцом, создателем, получившим на «рубеже веков» определение «поэт-теург». Символика числа проявляется и в количестве букв названия и подзаголовка романа — это число тридцать четыре. В сумме с шестьюдесятью шестью получается число сто — символ гармонии, полноты, цельности. В романе значительное место занимают и другие числа. Число «три» А. Белый символизирует с разумом, это число Святой Троицы, в романе оно ярко противопоставлено «дьявольскому четыре». Аналогично Библии «четыре» — символ смерти, ада. Наиболее часто в романе используется число «два». Оно имеет «женственную природу». «Два» — объединение двух личностей в любви, в некоем идеальном действе, особое значение приобретает духовное единение двух индивидуальностей. Анализируя символику числа в романе А. Белого «Серебряный голубь», используется интертекст Библии и русской символистской литературы конца XIX — начала XX в.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2256. Соціалізація в лінгвістичному аспекті / В. П. Коваленко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 86-93. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Теоретично визначено поняття соціалізація студентів-майбутніх філологів з точки зору лінгвістичних наук. Здійснено аналіз поглядів на глумачення терміну в працях вітчизняних та зарубіжних науковців: А. Маркової, М. Лісіної, І. Зверевих, А. Капської, М. Лукашевич В. Оржеховської С. Савченко, С. Харченко. Спираючись на проведений теоретичний аналіз поглядів на трактування поняття автор здійснив узагальнене визначення поняття соціалізації з позиції лінгвістики. Здійснено дослідження та узагальнення існуючих на даний момент наукових точок зору на лінгвістичну складову процесу соціалізації; з'ясовано провідний його зміст та трактування в сучасній парадигмі міждисциплінарних відносин. Висвітлено низку сучасних поглядів на трактування соціалізації філолога та її роль у процесі соціалізації студентів. Розкрито та уточнено характер провідних об'єктивних та суб'єктивних чинників, що визначають лінгвістичні особливості соціалізації філологів. Окреслено стан розробленості проблеми соціалізації філологів. Виходячи з науково-теоретичного аналізу, проведеного в процесі дослідження, в дослідженні описано сучасний стан та взаємозв'язок між існуючими поняттями соціалізації філолога у загальній і спеціальній психолого-педагогічній та лінгводидактичній літературі. Широко розкрито зміст поняття «соціалізація філолога» як інтегративного, з певними структурними елементами, які стосуються рівнів соціалізації. Вказано на те, що важливою для студентів-філологів є комунікативна компетенція, порушення якої призводить до проблем з соціалізацією та адаптацією особистості в сучасному суспільстві й потребує подальшого дослідження та розробки. Підкреслено, що проблема підготовки вчителя набуває особливої актуальності з огляду на глибинні та докорінні реформаторські зміни, що збувають сьогодні. Нагальної уваги у зв'язку з цим потребують завдання щодо соціалізації майбутніх вчителів, формування професійних якостей і вмінь, що забезпечують високу ефективність їх професійно педагогічної діяльності у нових суспільно-економічних умовах.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2257. Упровадження інноваційних технологій на уроках мовно-літературної освітньої галузі як засіб реалізації концепції «Нова українська школа» / О. О. Клець, О. В. Стаценко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 72-86. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

В умовах запровадження в середній та старшій школі закладів загальної середньої освіти Концепції «Нової української школи» перед учителями постає ряд проблем. Висвітлено проблему формування методологічної бази викладання предметів мовно-літературної освітньої галузі в умовах Нової української школи. Зазначено імена науковців, які працюють над розв'язанням даної проблеми, окреслено напрями їх досліджень. Обґрунтовано необхідність модернізації методів навчання в умовах Нової української школи. Наведено приклади власних прийомів, які спрямовано на формування основних компетентностей учнів та відповідають вимогам Нової української школи щодо формування

розвиненої, пристосованої до життя, творчої особистості, що здатна критично мислити. Означені прийоми можна використовувати як на уроках мови, та і на уроках літератури. Серед них є ті, що здебільшого розвивають аналітичні здібності учнів, вмінь критично мислити, висловлювати обґрунтовані твердження, доводити свої думки. інші прийоми спрямовані на розвиток асоціативного мислення, творчого підходу до розв'язання поставленої учителем задачі. У дослідженні зазначено переваги інтегрування предметів мовно-літературної освітньої галузі та предметів інших освітніх галузей задля вирішення проблеми, що потребує всебічного розгляду. Запропоновані прийоми та вправи не є шаблонними, не передбачають дію учня за певним, чітко окресленим алгоритмом. Запропоновано шляхи подальшого дослідження означеної проблеми. Наразі автори вважають необхідним створення певного переліку та розгорнутого опису тих методів та прийомів, які доцільно використовувати в умовах Нової української школи. Увагу необхідно звернути на ретельний відбір методів дистанційного навчання. Критеріями цього відбору мають бути доцільність, ефективність, доступність, зворотний зв'язок з учителем. Зазначено, що ще одним напрямом подальших досліджень має стати формування окремих переліків найбільш ефективних методів роботи з обдарованими учнями та з дітьми з особливими потребами.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2258. Філологічні науки: зб. матеріалів підсумк. наук. конф. студентів та викл. Ч. 2 / ред.: І. С. Попова, В. І. Ліпіна, Н. В. Дьячок, О. В. Гурко, В. В. Корольова, І. С. Кірковська, А. І. Анісімова, О. В. Максютенко, Н. П. Олійник; упоряд.: О. І. Панченко; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2023. — 438 с. — укр.

Розкрито проблеми розвитку словниково-мовленнєвих навичок учнів у середній школі. Охарактеризовано функційність художньої деталі у повісті В. Шевчука «Сонце в тумані». Висвітлено лінгвістичний аспект дискурсу війни на сторінках німецькомовних ЗМІ. Розглянуто семантичні класифікації дієслів. Проаналізовано мовні засоби вираження концептів «добро» та «зло» в поезії Е. Секстон. Розкрито особливості репрезентації метафори в перекладі газетно-публіцистичних текстів франкомовних ЗМІ. Охарактеризовано мовні засоби маніпулятивного впливу в англомовному рекламному дискурсі. Увагу приділено труднощам викладання іноземної (китайської) мови у школі. Розглянуто мовні табу в німецькій мові та способи їх подолання. Проаналізовано лексико-семантичні та граматичні особливості англійсько-мовного етикету. Розглянуто гейміфікацію як засіб формування комунікативної компетенції під час вивчення іноземної мови.

Шифр НБУВ: В359503/2

1.Ш.2259. Філологічні студії: зб. наук. ст., присвяч. 20-річчю заснування Укр.-нім. ін-ту Нац. ун-ту «Одеська політехніка» / ред.: Т. І. Домброван; Національний університет «Одеська політехніка». — Одеса: Екологія, 2022. — 364 с. — укр.

Розглянуто геміновані приголосні у фонетичній системі німецької мови. Зокрема, висвітлено теоретичне підґрунтя вивчення гемінованих приголосних фонем у сучасній лінгвістиці; описано умови появи гемінованих приголосних у діахронічному аспекті на матеріалі німецької мови; визначено фонематичний статус гемінованих приголосних у фонологічній системі сучасної німецької мови; розроблено методику комплексного дослідження гемінованих приголосних. Описано особливості перекладу текстів офіційно-ділового стилю (на матеріалі англійської мови). Увагу приділено лексико-семантичним маркерам позитивної та негативної емотивності в кінематографічному жанрі теленовели, проведено українсько-німецькі паралелі. Розкрито поняття «гендер» у лінгвістиці та основні терміни сучасної гендерології.

Шифр НБУВ: ВА863559

Див. також: 1.Т.202

Окремі філології

1.Ш.2260. Компаративні дослідження австрійсько-українських літературних, мовних та культурних контактів. Т. 4. Матеріали Міжнародного форуму «IV Дні Австрії у Дрогобичі» (27 вересня — 3 жовтня 2015 р.) / ред.: Я. Лопушанський; «Дні Австрії у Дрогобичі», Міжнародний форум. — Дрогобич: Посвіт, 2016. — 424, 27, [1] с.: іл., фот. — укр.

Представлено збірник матеріалів Міжнародного форуму, які присвячено висвітленню актуальних проблем історії австрійсько-українських літературних взаємин, мовних контактів і типологічних паралелей культурного та історичного розвитку двох народів у європейському контексті.

Шифр НБУВ: В355910/4

1.Ш.2261. Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах: матеріали XI Міжнар. наук. конф. (20 — 21 квіт. 2023 р., Україна, м. Дніпро) / уклад.: О. К. Куварова; Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Український державний університет ім. Михайла Драгоманова,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Західно-чеський університет в Пльзені, Університет імені Адама Міцкевича, Приморський університет. — Дніпро: Ліра, 2023. — 185 с. — укр.

Наведено матеріали доповідей українських і зарубіжних лінгвістів, присвячені опису лексико-семантичних і граматичних інновацій у сучасних слов'янських мовах, що виявляються в різних комунікативних сферах. Вивчено тенденції та перспективи розвитку інноваційних процесів на різних рівнях мови. Досліджено явища неологізації в аспектах сучасних наукових парадигм. Розглянуто мовні та мовленнєві інновації як об'єкти прикладної лінгвістики, лінгводидактики, теорії та практики перекладу. Наведено результати вивчення лексико-семантичних і словотвірних новотворів, пов'язаних із подіями російсько-української війни.

Шифр НБУВ: ВА864929

1.Ш.2262. Молодь прагне осягнення слова: [збірник] / Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2023. — 89 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати наукових досліджень студентів факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства в галузі сучасної лінгвоукраїністики. Охарактеризовано інтерактивні методи вивчення числівника в школі. Проаналізовано ономастичну лексику в романі М. Гримич «Клавка». Досліджено емоційно-оцінну лексику в художньому дискурсі О. Забужко. Висвітлено основні теоретичні аспекти аналізу лексики сучасних українських пісень. Розглянуто гіперо-гіпонімічні відношення в лексичній системі як відбиття світогляду українця (на матеріалі твору Марка Вовчка «Маруся»). Досліджено антонімію в мові поезії В. Симоненка. Проаналізовано особливості використання засобів параграфеміки у сучасному Інтернет-спілкуванні.

Шифр НБУВ: ВА864895

Див. також: 1.Ч.1907

Мовознавство

1.Ш.2263. Актуальні проблеми мовознавства та лінгвометодики в умовах війни в Україні: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (з міжнар. участю) 21 лют. 2023 р. / ред.: К. Я. Климова, А. А. Плечко, Н. С. Бурмакіна, К. А. Розумна, А. А. Безлудька, Б. Я. Нагрибельний, О. І. Петришина, Л. В. Струганець, О. Є. Місечко; Поліський національний університет, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка, Львівський національний університет ім. І. Франка, Херсонська державна морська академія. — Житомир: Поліський нац. ун-т, 2023. — 287 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати досліджень з актуальних проблем історичної лінгвістики, перекладознавства, лінгвокультурології, лінгвометодики. Проаналізовано тенденції змін у мовній та національній свідомості українців на тлі повномасштабної російсько-української війни (за матеріалами соціологічних досліджень 2022 р.). Розглянуто українську діалектологию в контексті сучасних напрямів лінгвістики. Розкрито функційні особливості звертань в українських поезіях воєнного часу. Наведено комунікативно-прагматичні характеристики науково-популярного авіаційного дискурсу. Здійснено аналіз англійських фразеологічних одиниць на позначення негативної емоційної дії. Висвітлено особливості перекладу ділових листів різних типів. Розкрито роль міжкультурної комунікації в підготовці фахівців морської галузі. Увагу приділено підготовці сучасного філолога в аспекті осмислення безпекового статусу української мови.

Шифр НБУВ: ВА864579

1.Ш.2264. Василь Дмитрович Шинкарук — учений-мовознавець, педагог, громадський діяч: біобібліогр. покажч. до 60-річчя від дня народж. / упоряд.: М. І. Личук, І. М. Савицька; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ: Міленіум, 2021. — 277 с.: фот. кольор. — укр.

Представлено науковий доробок В. Шинкарука — доктора філологічних наук, професора, члена Національної спілки журналістів України, заслуженого працівника освіти України, декана гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Упорядковано 282 друковані праці за 32 роки (1988 — 2020 рр.) професійної діяльності. Серед них — монографії, підручники, навчально-методичні посібники, довідкові видання, статті, розміщені в наукових збірниках, матеріали наукових конференцій та публікації в періодичній пресі. До покажчика ввійшли відомості про життєвий шлях, наукову та педагогічну діяльність В. Шинкарука.

Шифр НБУВ: ВС70899

1.Ш.2265. Інноваційні технології досліджень у системі сучасного гуманітарного знання: лінгводидактичний аспект / Б. І. Маторин, Н. М. Маторіна // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 124-134. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

За умов сучасного демократичного розвитку України неабиякого значення набувають гуманітарні знання, які виявляють не лише багатогранну суть людини, а і її творчий потенціал. З огляду на це, складником загальної системи гуманітарних знань у педагогічних закладах вищої освіти може й має стати навчальна дисципліна «Сучасні технології лінгвістичних досліджень». Саме в цьому контексті (насамперед у лінгводидактичному аспекті) представлено на широкий загал окреслений вузівський курс, бо, на жаль, не всі навчальні плани, зокрема й філологічних спеціальностей вишів, відповідають викликам сьогодення. Наукову студію присвячено опису теоретико-методологічних засад і прикладних проблем викладання навчальної дисципліни «Сучасні технології лінгвістичних досліджень» на філологічних факультетах педагогічних закладів вищої освіти. Охарактеризовано роль і значення курсу «Сучасні технології лінгвістичних досліджень» для виховання й освіти професійної особистості майбутнього вчителя-філолога. Запропоновано авторську версію навчальної програми дисципліни. Представлено різноманітний дидактичний матеріал для практичного оволодіння навчальним матеріалом з окресленої проблематики, як-от: проблемні запитання, проблемно-аналітичні й творчі завдання, термінологічні диктанти, орієнтовну тематику доповідей-презентацій, есе тощо. Вивчення дисципліни «Сучасні технології лінгвістичних досліджень» на філологічних факультетах педагогічних закладів вищої освіти сприятиме формуванню у майбутніх фахівців навичок застосування теоретичних знань у науково-дослідній роботі, набуттю наукової компетенції, що вможливить окреслення наукової перспективи філологічного дослідження.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2266. Лінгвістична термінологія В. Сімовича в контексті граматик кінця XIX — першої половини XX століття: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / І. Р. Козелко; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Здійснено аналіз історико-методологічних засад української лінгвістичної термінології в контексті граматик кінця XIX — першої половини XX ст. Лінгвістична термінологія української мови формувалася ще від кінця XVI ст. до початку XX ст., удосконалюється і зараз. Спостереження за цим процесом загалом надає змогу визначити роль В. Сімовича у цьому процесі. Учений зберіг терміни, вироблені традицією, та зробив свій внесок у їх формування. Визначено основні праці, які з'явилися до появи граматик В. Сімовича, зосереджено увагу на лінгвістичних термінах цих граматик. Названо дослідження лінгвістичної термінології у кваліфікаційних працях українських науковців, проаналізовано постать В. Сімовича в контексті його доби, а саме: подано загальну характеристику праць періоду кінця XIX — поч. XX ст. граматичного спрямування, розглянуто українські граматика цього часу, що передували працям В. Сімовича, та дві його граматика (1918, 1921), зібрано та опрацьовано лінгвістичні терміни, вжиті у «Практичній граматичній української мови» (Рашат, 1918) та «Граматиці української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці» (Ляйпциг, 1921) В. Сімовича, серед яких фонетичні, морфологічні та синтаксичні терміни (частково пунктуаційні, морфемні), простежено шляхи їх становлення та унормування. Виявлено терміни: які притаманні лише В. Сімовичу (роззів, стягнення, приставне «і», дієслова заіменникові або загальні, дальший предмет), які різняться позначенням тих самих понять у різних виданнях граматик В. Сімовича (губні шелестівки притиснені — губні протиснені шелестівки, теперішність — теперішній час, будучість — будучий час або прийдешній час), які увійшли до сучасної лінгвістичної терміносистеми без змін (наголошений склад, відміна, особові іменники, збірні іменники, присудковий речення), а також такі, що частково модифікувалися (відчинений склад — склад одчинений, виклики — вигуки, приказові речення — наказові речення). Побіжно розглянуто структуру та деякі особливості творення термінів у Сімовичевих граматиках, виявлено особливості ідіостилію його навчальних книжок. На основі аналізованих праць В. Сімовича та граматик кінця XIX — першої половини XX ст. укладено зіставні таблиці лінгвістичних термінів (додаток Б, додаток В, додаток Г).

Шифр НБУВ: РА442380

1.Ш.2267. Навчання і викладання у цифровому форматі в контексті наукової доброчесності у багатомовному світі: матеріали міжнар. наук.-практ. онлайн-конф., 2 — 3 груд. 2022 р. / уклад.: С. М. Іваненко, К. Компе, О. О. Холоденко, О. О. Яременко-Гасюк; Deutscher Akademischer Austausch Dienst. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. — 173 с.: рис. — укр.

Висвітлено психолого-педагогічні аспекти оцінювання при формуванні іншомовної компетентності засобами комп'ютерних інтерактивних практикумів в умовах онлайн-навчання. Проаналізовано досвід організації дистанційного навчання за допомогою електронних платформ. Досліджено гендерну парадигму вживання окупаціоналізмів в оглядах українських страв та продуктів харчування (на матеріалі Youtube відео англійськомовних блогерів). Висвітлено аспекти формування іншомовної професійно орієнтованої писемної компетентності майбутніх фахівців сфери

туризму засобами інформаційних технологій. Увагу приділено застосуванню мобільних додатків для формування лінгвокультурної компетентності у студентів ВНЗ. Досліджено підготовку майбутніх перекладачів та філологів до написання наукових робіт німецькою мовою. Охарактеризовано роль цифрових застосунків у транснаціональних освітніх просторах. Досліджено педагогічні аспекти формування іншомовної компетентції у закладах вищої освіти. Висвітлено перспективні трансформації в гуманітарних науках та нові факти на користь хмарного механізму поширення індоєвропейських мов.

Шифр НБУВ: ВА865482

1.Ш.2268. Наукові дослідження і наукове писемне мовлення в Україні та Німеччині: матеріали Міжнар. наук. онлайн-конф. 26 – 27 листопа. 2021 р. / уклад.: С. М. Іваненко, А. Ланге, Т. А. Ляшенко, О. В. Холоденко, О. О. Яременко-Гасюк; Deutscher Akademischer Austausch Dienst. – Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. – 188 с. – укр.

Досліджено мовні особливості наукового стилю у текстах наукових жанрів (анотація, реферат, бакалаврська або магістерська робота). Проаналізовано лінгвістичне літературознавство як науковий напрям на кафедрі німецької філології Львівського університету ім. Івана-Франка. Увагу приділено питанням академічної доброчесності та основам академічного письма. Охарактеризовано підготовку студентів до використання іншомовних джерел під час організації наукових досліджень. Розглянуто виклики і потенційні небезпеки широкого впровадження інновацій. Досліджено використання Інтернет-ресурсів у навчанні іноземних мов в умовах дистанційної освіти. Висвітлено категорії наукового українського дискурсу. Здійснено порівняння логікогносеологічних можливостей і практичної функції екобезпечного розвитку суспільства.

Шифр НБУВ: ВА865481

Див. також: 1.Ч.2208

Загальне мовознавство

1.Ш.2269. Зелені пустелі чи квітучий рай: концептосфера природи крізь призму мови соціальних мереж / І. Серебрянська // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 41. – С. 245-251. – Бібліогр.: 249 назв. – укр.

Розглянуто особливості вербалізації концептосфери «природа» в соціальних мережах. Проаналізовано основні мовні репрезентанти концептів, що входять до її складу, виділено найбільш поширені когнітивні ознаки. Виявлено актуальні проблеми сучасного суспільства, пов'язані зі станом довкілля. Охарактеризовано динаміку вербалізації окресленого когнітивного явища.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2270. Исчислимость показателей синтаксической связи как фактор их категориальности в системе языка / М. Коношкевич // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 41. – С. 92-105. – Бібліогр.: 102 назв. – рус.

На основе дефиниционного анализа доказано, что называемые в дефинициях признаки союза как части речи не являются критерием отличия его от изофункциональных ему единиц. Для инвентаризации союзных средств предложено использование фактора их исчислимости, для чего на примере скрепы то, что проводится моделирование союзных соединений надежных словоформ то₂ с союзом что. В итоге получено 28 скреп типа без того, что; к тому, что; под тем, что; и т. д. Приведены примеры употребления всех полученных скреп с необходимыми комментариями. Доказано, что категориальность союзных средств определяется фактором их исчислимости, а союзная функция – употреблением в коммуникации.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2271. Локативний орієнтир як маркер концептуалізації простору / М. Степаненко // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 41. – С. 105-113. – Бібліогр.: 111 назв. – укр.

Охарактеризовано механізм концептуалізації локативності за участю різних мовних засобів. Розкрито, зокрема, роль просторового орієнтира, репрезентованого припредикатним поширювачем речень структурної моделі Sub + Praed + Adv loc із семантичним описом «носії процесуальної ознаки + процесуальна ознака + просторові межі реалізації процесуальної ознаки», у встановленні конкретного типу статичної, директивної або транзитивної локативності. Вирізняють такі форми ідентифікування локативного орієнтира, як симетричність/асиметричність, реальність/ірреальність (метонімічність), з'ясовано специфіку вербалізації їх.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2272. Найпоширеніші мовні помилки у науковій літературі / В. М. Плескач, В. Ю. Ольшанецький // Нові матеріали і технології в металургії та машинобуд. – 2020. – № 1. – С. 85-87. – Бібліогр.: 9 назв. – укр.

Шифр НБУВ: Ж16166

1.Ш.2273. Про проблему фонетичних і фонематичних законів у мовознавстві / А. С. Орел, О. В. Піскунов // Теорет.

й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 12. – С. 152-157. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Досліджено проблему вивчення і реконструкції фонетичних і фонематичних законів у працях мовознавців XIX – XXI ст. ст., які розглядали фонетичну варіативність і змінність звукової системи мови як наслідок дії певних мовних законів. Дефініції термінів фонетичний і фонематичний закони в досліджуваних історії звукової системи, встановлення їх основних відмінностей стало доказом тези про зв'язок синхронії і діакронії. На думку фонологів, фонетичний закон є ланка, яка пов'язує синхронію і діакронію. Втілення ідей синхронії та діакронії надало змогу детально витлумачити явища історії звукових систем праслов'янської та східнослов'янських мов. У роботі було констатовано значний внесок у вивчення значених питань стосовно історії східнослов'янських мов, який зробили В. К. Журавльов і Ю. Я. Бурмістрович; останній ввів в лінгвістичну літературу поняття фонематичного закону, зазначивши, що всі попередні спроби визначення фонематичного (або фонологічного) Закону характеризуються неточностями і неповнотою пояснен. Фонетична варіативність звукової системи мови є результатом дії певних фонетичних законів. Важливість синхронічних законів алофонного варіювання для становлення історичної фонології відстоювали В. К. Журавльов, Ю. Я. Бурмістрович. Відзначено значимість концепцій звукових змін Е. Д. Поліванова (конвергентно-дивергентна теорія звукових змін), Р. А. Якобсона (фонологічні мутації), які базуються на постулаті фонетичного закону, що стали фундаментом історичної фонології. На їх основі В. К. Журавльов закінчив побудову парадигми історичної (діакронічної) фонології.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2274. Різновиди арго / М. Ю. Руденко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 12. – С. 172-185. – Бібліогр.: 12 назв. – укр.

Роботу присвячено дослідженню арго. У вступі зроблено огляд останніх ґрунтовних публікацій з проблематики арго, зокрема його різновидів у процесі еволюційного розвитку, а також наявних проблем із зазначеної тематики. Мета дослідження – розкриття поглядів мовознавців на різновиди арго у процесі еволюційного розвитку. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що праці зі спеціального лінгвістично-історіографічного дослідження загальнотеоретичних проблем арго практично відсутні; у дослідженні розглянуто значну кількість лінгвістичних досліджень з проблематики арго в різних мовах. Арго в різних мовах і країнах відрізняється своїми особливостями й інтерпретується неоднозначно. Не зважаючи на існування значної кількості теоретичних праць з арго, в оцінках дослідників цього мовного феномену багато розходжень, у лінгвістичній відсутній сталий погляд на загальнотеоретичні питання вивчення арго. Зазначені проблеми потребують подальшого глибокого дослідження й узгодження. В основній частині роботи надано аналіз досліджень загальнотеоретичних проблем арго в студіях мовознавців країн Європи, Азії, США, Канади. Проаналізовано праці, погляди дослідників на історичний розвиток, еволюцію арго в різних мовах, його різновиди, понятійну суть, розуміння. Розглянуто виникнення і розвиток самого давнього і відомого злодійського арго, а також професійних арго, молодіжних арго тощо. Виділено таємні мови аналогічні арго, що існують у мовах багатьох країн світу (кент, ротвельш, херманія та ін.). Придільено увагу виявленню типологічних рис арго в різних мовах. У висновках зазначено, що протягом свого існування арго еволюціонує, трансформується, змінює свої основні ознаки, властивості, функції. Особливо це помітно в другій половині XX ст. – на початку XXI ст. Спостерігається поглиблене вивчення арго та інших таємних мов. Більш активно дослідження проводяться мовознавцями Франції, Німеччини, Англії, США, України, Росії, Іспанії тощо. Зазначено щодо перспективи подальших розвідок в систематизації наукових поглядів мовознавців на арго, розширенні кола досліджуваних мов, в яких поширене арго, продовженні вивчення праць відповідних авторів у лінгвістично-історіографічному аспекті. Результати здійсненого дослідження можна застосовувати у викладанні курсів «Історії лінгвістичних учень», «Вступу до мовознавства», «Загального мовознавства», «Лексикології», «Практики усного та писемного мовлення» (іноземні мови), «Порівняльної типології української та іноземних мов» на філологічних факультетах закладів вищої освіти, а також у культурно-просвітній роботі.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2275. Семантико-когнітивне моделювання процесів метафоричної номінації: монографія / Ю. В. Кравцова; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. – 170 с. – Бібліогр.: с. 141-156. – укр.

Обґрунтовано новий семантико-когнітивний підхід до вивчення метафорики. Викладено основні принципи й теоретичні положення семантико-когнітивного моделювання процесів метафоричної номінації. Описано існуючі методики метафоричного моделювання, запропоновано нову методику моделювання метафоризації та метафоричного концепту. Уточнено поняття метафори, метафоризації, метафоричної номінації, метафоричної моделі,

метафоричної мотивації, метафоричного концепту. Введено й обгрунтовано поняття метафоричної мегамоделі, метафоричної субмоделі, метафоричного мотиватора, метафоричного мотивата, метафоричного мотиванта, метафоричної концептосфери. Теорія метафори має свою історію та давно сформовані традиції, її поступово збагачують і вдосконалюють все нові напрями дослідження, які пропонують своє розуміння суті метафори, свої уявлення про її типи і функції, що загалом сприяє розширенню та поглибленню наукового знання про неї. Вивчення метафори активізувалося в різних галузях науки: філософії, логіці та психології, орієнтованих на з'ясування генетичної природи метафори; етнології, соціології та культурології, що розглядають каузальні зв'язки метафору; у герменевтиці, лінгвістиці та когнітології, що вивчають структуру метафори та механізми її творення; риторичі, літературознавстві, стилістиці та дискурсології, що виявляють особливості функціонування метафор. Активізацію таких досліджень дегерміновано прагненням до встановлення механізмів, способів і моделей метафоризації, бо метафорика є важливим складником концептуальної та мовної картин світу.

Шифр НБУВ: BA863368

1.Ш.2276. Семантична деривація лексики ментальних девіацій / О. Деменчук // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 24-36. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Охарактеризовано особливості семантичної деривації лексики ментальних девіацій — семантичного класу слів, які позначають ситуацію часткової або повної втрати ментального контакту людини з довкіллям або зі своїм внутрішнім світом. Визначено стратегії семантичної деривації лексики ментальних девіацій у слов'янських (українська, польська) та германських (англійська, німецька) мовах. Встановлено особливості динаміки розвитку семантичної парадигми названого класу слів у зіставному аспекті.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2277. Смысловая парадигма терминов образовательной отрасли / Н. И. Овчаренко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 145-151. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проаналізовано складові смислової парадигми термінів освітньої галузі. Дослідження здійснено на основі порівняння загальноживаних слів і термінів, оскільки обидва різновиди лексичних одиниць здатні передавати загальні і специфічні ознаки об'єктів. Зіставлення показало, що особливістю семантики термінів є наявність у їх смислової структурі термінологічного значення, яке реалізується у фаховому контексті. Зазначено, що інформація, закладена в терміні, є наслідком логічного осмислення й узагальнення ознак однорідних предметів, а сам термін — номінація будь-якого предмета з ряду названих ним об'єктів. Наголошено на вторинності термінології щодо загальноживаної лексики та водночас існуванні зв'язку між ними, що виявляється, зокрема, у здатності до часткового відновлення відтінків значення або виявлення семантичних змін. Спираючись на традиційне розуміння мотивованості мовного знака, авторка наголошує на перевагах мотивованого терміна: бачення зв'язку між термінами сприяє засвоєнню значення, а відтак — кращій якості фахової комунікації. Сформульовано визначення мотивованості терміна як акту відображення ознак предмета у його смислотвірній парадигмі, розкриваючи яку необхідно враховувати значення і внутрішню форму. Мотивованість слугує показником термінологічного значення загалом і кількісних та якісних характеристик спільних компонентів. Визначення мотивуючої ознаки під впливом позамовних чинників спричиняє негативний ефект в плані впорядкування термінології. Існування в усіх термінологічних системах, на перший погляд, невластивих таким шарам лексики полісемічних, омонімічних, синонімічних, антонімічних, родо-видових парадигматичних відношень пояснено авторкою впливом на основне для терміна термінологічне значення лексико-семантичної варіативності слів. Існування в позначуваних поняттях спільного семантичного компонента, тобто інваріанта, доводить, поряд з іншим, паралельне функціонування терміна в різних терміносистемах. Зроблено висновок про безпосередній зв'язок між з'ясуванням змін значень термінологічних одиниць або їх відтінків та розумінням походження, виникнення і становленням семантики терміна.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2278. Тенденції розвитку терміносистем сучасних європейських мов (кінець ХХ — початок ХХІ століття): [колект. монографія] / І. О. Голубовська, В. Я. Жалай, О. В. Кругликова, Т. Г. Линник, І. В. Малиновська, А. Ф. Пархоменко, Л. М. Рубашова; ред.: В. Я. Жалай; НАН України, Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов. — Київ: Едельвейс, 2021. — 419 с.: рис. — укр.

Досліджено термінологію та терміносистему європейських мов як у синхронії, так і в діахронії, в контексті традиційних і новітніх підходів до вирішення проблематики, що пов'язана з розвитком, стандартизацією та уніфікацією термінології сучасних суспільних наук та інших сфер функціонування. Дослідження неології терміносистем проведено з урахуванням соціальної складової мови в межах соціотермінології.

Шифр НБУВ: BA863554

1.Ш.2279. Типи дієслів-маркерів пресупозицій / М. Чадюк // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 113-122. — Бібліогр.: 119 назв. — укр.

Окреслено основні маркери пресупозицій і розглянуто ті з них, що реалізовані дієсловом. Запропоновано класифікацію таких дієслів відповідно до типу пресупозицій, які вони зумовлюють: до першої групи зараховано маркери фактивних пресупозицій; до другої — маркери лексичних пресупозицій. Дієслова, що ввійшли до другої групи, зі свого боку, структуровано відповідно до того, чи пресупозиція є характеристикою певного явища або події, чи вказує на дію.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2280. Contradictions in interpreting the conceptual apparatus of cognitive linguistics (cognitive analysis) / V. V. Slabouz // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 201-209. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Представлено інтерпретацію основних процесів пізнання світу та одиниць, що представляють результати цих процесів, з метою аналізу причин суттєвих протиріч, пов'язаних з інтерпретацією понятійного апарату когнітивної лінгвістики. Чітке, послідовне розмежування трьох основних етапів оволодіння світом — категоризації, концептуалізації та мовної свідомості, а також структур, що представляють результати цих процесів, надасть змогу кваліфікувати багато граматичних явищ, які вивчає традиційна лінгвістика, по-новому. Зазначено, що наявні на сьогодні розбіжності в трактуванні основних когнітивних термінів пов'язані з ігноруванням наявності концептуальних (розсудливих) категорій, що належать сфері свідомості, що оперує вродженими або набутими категоріями, які не мають нічого спільного з онтологією світу. Багато лінгвістів, виходячи з певних онтологічних ознак, отожднюють ці категорії з класифікаційними, лише відображаючи позамовну дійсність, і відводять їм роль явища, незначного для опису мови. Зроблено висновок, що концептуальні категорії відіграють вирішальну роль у поданні ситуаційного знання, в межах якого люди можуть думати про одну й ту саму подію з різних сторін, не порушуючи номінативної тотожності лексичних одиниць. Ці концептуальні категорії знаходять свою реалізацію у свідомості людини через різноманітні універсальні фреймові структури, які, у свою чергу, інтерпретуються на рівні мовної свідомості через пропозиції як внутрішньою інтерпретації універсального фрейму. Специфіка мовної свідомості виявляється в сукупності сутнісних граматичних утворень, що носять індивідуальний характер і притаманні конкретній мові.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2281. Correlation of qualification features of translation with the translator's tasks in the modern scientific paradigm / Zh. Krasnobaeva-Chorna // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 331-341. — Бібліогр.: 337 назв. — англ.

Лінгвістику перекладу та міжкультурного текстового трансформування позиціоновано як перспективний напрям прикладної лінгвістики. Роль перекладу пов'язана з удосконаленням інтралінгвістичних методик і прийомів і розумінням перекладу як багатовимірному процесу з домінуванням критерію успішної/неуспішної передачі затекстової інформації перекладачем. Простежено специфіку кореляційних зв'язків конститутивних ознак перекладу та завдань перекладача з урахуванням різноманітних перекладознавчих теорій та базуючись на сучасній науковій парадигмі.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2282. Semantic adaptation as a stage of lexical assimilation / O. V. Piskunov, V. V. Roman // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 158-164. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Представлено дослідження питання етапів та ступенів адаптації лексичних запозичень в лінгвістичній науці кінця ХХ ст. — початку ХХІ ст. у контексті лінгвоісторіографії. Завданням студії є визначення диференційних ознак ступенів адаптації лексичних запозичень на різних етапах та рівнях мовної системи входження запозичень до мови-реципієнта в інтерпретації мовознавців кінця ХХ ст. — початку ХХІ ст. та дослідження ступенів процесу адаптації запозичених слів в інтерпретації вчених ХХ ст. — початку ХХІ ст. Визначено етапи адаптації іномовних слів: формальну й семантичну адаптацію. Проведене дослідження демонструє, що формальна адаптація характеризується асиміляцією іномовних слів на фонетичному, графічному й морфологічному рівнях. Одержані результати показують, що формальними критеріями вважаються — пристосування лексичних запозичень до лексичної системи мови-реципієнта з максимальним зближенням їх графічних, фонетичних та граматичних характеристик. Згідно з результатами дослідження, підсумком семантичної адаптації є формування самостійного лексичного значення іномовного слова в новому лінгвістичному оточенні й встановлення певних відносин з іншими словами мови-реципієнта усередині тематичної групи. Перспективним до вирішення в подальших наукових розвідках є принцип поєднання найкращих наукових досягнень минулого з розвитком новітніх підходів стосовно досліджуваної проблеми та в широке залучення до аналізу

матеріалу індоєвропейських мов, зокрема дослідження причин адаптації лексичних запозичень у мові-реципієнті.

Шифр НБУВ: Ж74512

Прикладне мовознавство

1.Ш.2283. Лінгвістичні методи та засоби планування надання освітніх послуг з використанням Веб-спільнот: автореф. дис.... канд. техн. наук: 10.02.21 / А. Ю. Шілінг; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розв'язано важливе наукове завдання розроблення методів і засобів планування надання освітніх послуг шляхом комп'ютерно-лінгвістичного аналізу інформаційного наповнення освітніх спеціалізованих Веб-спільнот, які б надали змогу прогнозувати контингент студентів для ефективного функціонування закладу вищої освіти. Для розв'язання цієї задачі запропоновано означення поняття планування надання освітніх послуг як першочергового етапу планування надання цих послуг, побудовано модель поведінки користувачів освітніх Веб-спільнот і модель пропозиції освітньої послуги. Удосконалено метод виявлення релевантних дискусій із урахуванням особливостей формування інформаційного наповнення освітніх Веб-спільнот і розроблено метод відбору мотиваційних намірів учасників комунікативної діяльності на основі зіставлення інформаційного наповнення з ключовими словами періоду вступної кампанії за допомогою індикативних ознак. Розроблено типові сценарії поведінки закладу вищої освіти на виявлені мотиваційні наміри потенційних споживачів освітніх послуг на основі методу відбору мотиваційних намірів учасників комунікативної діяльності та механізмів впливу на процес прийняття рішення споживачів освітніх послуг. Розроблено метод оцінювання якості інформаційного наповнення освітніх Веб-спільнот і словника мотиваційних намірів на основі показників якості за стандартом ISO/IEC-25010. У прикладному аспекті розроблено архітектуру та функціональну структуру системи комп'ютерно-лінгвістичного опрацювання інформаційного наповнення освітніх Веб-спільнот на основі методу виявлення релевантних дискусій із урахуванням особливостей формування інформаційного наповнення освітніх Веб-спільнот і методу відбору мотиваційних намірів учасників комунікативної діяльності.

Шифр НБУВ: РА442913

1.Ш.2284. Функції метаданих у створенні електронної картотеки під час лінгвістичного опрацювання тексту в текстовому процесорі Scrivener / О. Бойко // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 320-331. — Бібліогр.: 330 назв. — укр.

Розглянуто функції та можливості текстового процесора Scrivener як альтернативи традиційному текстовому процесору Microsoft Office Word під час лінгвістичного опрацювання тексту та формування електронної картотеки. Продемонстровано створення проекту Scrivener, відбір ілюстративного матеріалу та подання його у формі картотеки; створення метаданих, що необхідні під час індексування значної кількості карток фактичного матеріалу. Перспективами дослідження є пошук можливостей для спрощення та полегшення лінгвістичного аналізу тексту завдяки інноваційним програмам та онлайн сервісам, спрямованим на автоматизацію, структурування інформації, розвиток аналітичних і креативних компетентностей дослідників.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2285. Intelligent model development for recognizing emotions in text / О. S. Cherednik, Т. А. Dmytrenko, Т. М. Derkach // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2020. — Вип. 4. — С. 77-80. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Запропоновано модель і набір даних для неї, які надають можливість одержання розпізнавання деяких емоцій в тексті з певною точністю. Вивчено модель по розпізнаванню емоцій в тексті. Мета роботи — дослідження та побудова моделі по розпізнаванню емоцій в тексті з подальшою можливістю застосування для кращого розуміння споживача, вимірювання рівня щастя у населення, розуміння настрою аудиторії та інших схожих сферах. Досліджено можливість реалізації моделі для розпізнавання емоцій в тексті. Визначено функції програми, яка буде взаємодіяти з моделлю і вимоги до самої моделі. Розглянуто актуальне питання розпізнавання емоцій людини в тексті. Проаналізовано пропозиції наявних продуктів на ринку, які пропонують схожий функціонал. Наведено послідовність кроків одержання даних для тренування моделі і власної реалізації. Особливу увагу звернено на можливість розвитку застосування і поліпшення даного підходу. Висновки: представлено розроблену архітектуру моделі, обрано та обгрунтовано використання мови програмування, обрано та обгрунтовано використання методів і підходів для тренування моделі, розглянуто джерела вихідних даних та варіанти одержання даних для тренування моделі.

Шифр НБУВ: Ж73223

Див. також: 1.С.35

Мови світу

1.Ш.2286. Проблеми буття німецької та української мов у постнаціональному світі / А. Ожоган // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 9-17. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

З'ясовано специфіку мовної ситуації в Німеччині та Україні. Проаналізовано причини знецінення та занепаду національних мов, звуження простору їх буття в постнаціональному світі. Окреслено особливості новітньої мовної політики в Німеччині та Україні. Увиразнено своєрідність пошуків шляхів гармонізації мовних відносин в обох країнах. Констатовано, що розв'язання питання повноцінного функціонування національної мови у сучасному світі залежить передовсім від того, наскільки кожна мовна спільнота усвідомить свою відповідальність за збереження культурної самобутності, національної ідентичності.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2287. Російсько-українсько-англійський словник-довідник найуживаніших скорочень / упоряд.: В. Я. Карачун, Т. Г. Скопюк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2006. — 212 с. — Бібліогр.: с. 100. — укр.

Представлено розшифрування і переклад українською та англійською мовами найуживаніших скорочень з різних галузей людської діяльності. Особливо широко подано скорочення з автомобільної та комп'ютерної техніки, електроніки, економіки, засобів масової інформації, медицини, радіотехніки, телекомунікацій та хімії. Наведено абрєвіатури міжнародних організацій ООН, ОБСЄ, політичних, економічних, валютних організацій Європи та інших континентів. Використано при філологічному опрацюванні матеріалу Словника основні принципи укладання словників, які розробив Інститут української наукової мови у 1921 — 1931 рр. Подано до всіх українських скорочень вимову й транскрипцію та зазначено наголос і граматичну категорію роду й відмінка, з масиву українських термінів видучено мовні покручі та скальковані або протранслітеровані російські терміни, в Словник повернено багато репресованих суто українських термінів. Зазначено, що джерелом поповнення реєстру Словника слугувала сучасна науково-технічна література українською та іноземними мовами, що надало змогу включити новітні скорочення, які ввійшли в ужиток останніми роками.

Шифр НБУВ: ВА863547

1.Ш.2288. Сучасні тенденції фонетичних досліджень: зб. матеріалів IV Круглого столу з міжнар. участю, 21 квіт. 2023 р. / голов. ред.: А. А. Калита; ред.: Л. І. Тараненко, Й. Урбанавичене; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. — 129 с.: рис., табл. — укр.

Описано сучасні напрями фонетичних досліджень. Висвітлено різноаспектні звукові будови мови та мовлення, показано когнітивний, культурологічний, прагматичний та енергетичний аспекти фонетичних досліджень дискурсу, фоносемантичні та фоностилістичні особливості текстів різних жанрів. Висвітлено закономірності впливу емоційного стану особистості на просодичні характеристики мовлення. Досліджено специфіку ідентифікації мовля за фонетичним оформленням його мовлення, константність і варіативність соціофонетичних параметрів мовлення, паралінгвальні характеристики емоційного мовлення. Викладено результати лінгвоконтрастивних досліджень фонетичних систем іноземної та української мови, а також показано актуальність методики викладання фонетики іноземної мови.

Шифр НБУВ: ВА866064

1.Ш.2289. HUNGARO-UCRAINICA. Угорсько-українські зв'язки: мовна інтерференція і мовознавчі контакти: монографія / Є. Барань; Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II. — Берегове: ЗУІ ім. Ф. Ракоці II: РІК-У, 2021. — 308 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 265-297. — укр.

Висвітлено питання угорсько-українських зв'язків, а саме: мовної інтерференції і мовознавчих контактів, зокрема етимології гунгаризмів, поширених у західноукраїнських говорах, пам'ятках староукраїнської мови, лексикографічних працях, творах художньої літератури. Охарактеризовано історію українського мовознавства в Угорщині, подано бібліографію праць з українського мовознавства окремих авторів, проаналізовано українсько-угорські та угорсько-українські словники. Дослідження такого роду виконано в угорському та українському мовознавстві вперше. Монографію адресовано для мовознавців — науковців, викладачів, студентів, а також для широкого кола філологів.

Шифр НБУВ: ВС70690

1.Ш.2290. Towards the typology of language situations in historical sociolinguistics: the development of language situation in reichskommissariat Ukraine (1941 — 1943) / Н. Matsyuk // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 283-301. — Бібліогр.: 292 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження вперше виокремленого періоду в перебігу мовної ситуації під час II Світової війни. Для аналізу використано спогади учасників подій, опубліковані документи з німецьких архівів, архівів Української Автокефальної

Православної Церкви та більше 1200 номерів дев'яти українськомовних легальних газет. Обґрунтовано ставлення до мов німецької влади та українського суспільства, особливості комунікативних практик і перспективи розвитку суспільних функцій української та німецької мов. Одержані результати сприяють розбудові типологічного підходу до мовних ситуацій в українській історичній соціолінгвістиці, розширюючи її предметну сферу аналізу.

Шифр НБУВ: Ж69181
Див. також: 1.Ш.2348

Викладання та методика вивчення іноземних мов

1.Ш.2291. Використання інтерактивних методів навчання на заняттях з іноземної мови / О. О. Чевичелова // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 94. — С. 219-224. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Визначено основні принципи використання інтерактивних методів навчання в ЗВО, конкретизовано особливості їх ефективного застосування на заняттях з іноземної мови, проаналізовано умови, за яких процес формування іншомовної комунікативної компетенції студентів через застосування інтерактивних методів буде більш ефективним.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.Ш.2292. Використання підходу «перевернутий клас» у навчанні іноземних мов у технічному ЗВО / Н. В. Саєнко // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 94. — С. 197-202. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Визначено потенціал підходу «перевернутий клас» у навчанні іноземних мов у технічному ЗВО, розкрито суть підходу, виявлено його переваги й недоліки в іншомовній підготовці, описано досвід роботи із застосуванням цього підходу і його результати.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.Ш.2293. Вплив віртуального навчального середовища на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою / С. Ревуцька, В. Лютій, О. Богданова // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 107-120. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Вирішено актуальні для сучасної вищої школи проблеми поступового заміщення традиційного навчального середовища віртуальним, використання якого по-різному впливає на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою. Мета дослідження — обґрунтувати результативність впровадження в освітній процес навчальних закладів віртуального навчального середовища та охарактеризувати ступінь його впливу на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою. Застосовано такі методи дослідження, як наукове спостереження, вивчення та узагальнення позитивного педагогічного досвіду, пробне навчання, експеримент, дослідне навчання. На базі кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України було проведено дослідно-експериментальну роботу з метою виявлення ступеня впливу використання віртуальних навчальних середовищ на рівень сформованості компетентності спілкування іноземною мовою за фахом. Виходячи з того, що відповідний рівень означає здатність одержувати необхідну інформацію з іноземних джерел (під час читання та слухання) та формулювати свої думки, здійснюючи усні й письмові повідомлення іноземною мовою (під час говоріння та письма) з дотриманням граматичних правил цієї іноземної мови, вживаючи необхідний запас відповідних лексичних одиниць (на рівні, що свідчив би про сформованість мовної компетенції) у зв'язній і логічній формі (на рівні, що свідчив би про сформованість дискурсної компетенції), користуючись доцільними вербальними та невербальними комунікативними стратегіями (на рівні, що свідчив би про сформованість стратегічної компетенції) та дотримуючись звичаїв, правил, переконань і принципів певного суспільства носіїв цієї іноземної мови (на рівні, що свідчив би про сформованість соціокультурної компетенції), було розроблено «Модель формування компетентності спілкування іноземною мовою професійного спрямування». На основі цієї моделі було розроблено «Методику впровадження в освітній процес віртуального навчального середовища». Результати педагогічного експерименту щодо сформованості компетентності спілкування іноземною мовою представлено у дослідженні за трьома критеріями (когнітивний, мотиваційно-ціннісний, контрольно-оцінний).

Шифр НБУВ: Ж73103

1.Ш.2294. Заняття з іноземної мови у закладі вищої освіти як чинник формування лідерської компетенції у студентів / А. Жукова // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 36-48. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Розглянуто питання особливостей формування лідерської компетенції під час викладання іноземної мови у закладі вищої освіти. Актуальність заявленої у дослідженні проблеми зумовлена необхідністю підготовки нової генерації фахівців-лідерів, які будуть володіти іноземною мовою на високому рівні та будуть готовими до ефективної діяльності в умовах мінливого й дина-

мічного зовнішнього середовища. Мета дослідження — вивчення специфіки формування лідерської компетенції у процесі викладання іноземної мови у закладах вищої освіти. Об'єктом даної роботи є процес викладання іноземної мови у закладі вищої освіти, предметом виступає необхідність розвитку лідерської компетенції студентів. Особливу увагу приділено аналізу поняття «лідерська компетенція». Основу методологічного підходу в даному дослідженні складає якісне поєднання теоретичних методів, зокрема аналізу, синтезу, інтерпретації, узагальнення та абстрагування було використано для визначення теоретичних підходів до пояснення поняття «лідерська компетенція» та розкриття змісту цього поняття, а порівняльно-історичний, проблемно-порівняльний та структурний методи застосовано для аналізу специфіки процесу формування лідерської компетенції за допомогою активних методів навчання у процесі викладання іноземної мови у закладі вищої освіти. Основними результатами варто вважати обґрунтування ефективності використання активних методів навчання іноземної мови для формування лідерської компетенції у студентів закладів вищої освіти. Результати, а також сформульовані на їх основі висновки, становлять практичну цінність для викладачів іноземної мови у закладах фахової передвищої та вищої освіти, вчителів, методистів, а також інших педагогічних працівників, які займаються вивченням проблеми студентського лідерства та формування лідерської компетенції у молодого покоління на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.Ш.2295. Лінгводидактичні особливості викладання іноземних мов у кризових ситуаціях: досвід закладів вищої освіти України / О. Осова // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 62-80. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Сучасні євроінтеграційні процеси актуалізують значення іноземних мов в мультикультурному суспільстві, а їх ефективне викладання відповідно є одним із пріоритетних завдань європейської мовної політики, реалізація якої значно ускладнюється в умовах кризового стану, в якому наразі перебуває Україна. Однією із передумов підвищення рівня іншомовної освіти та виходу із кризових ситуацій є вивчення позитивного передового досвіду країн з метою його вдосконалення та імplementації кращих здобутків науково-педагогічних працівників у галузі лінгводидактики та методики викладання іноземних мов в освітній процес. Зазначене вище зумовило мету дослідження — узагальнити та систематизувати досвід викладання іноземних мов у закладах вищої освіти України, визначити його лінгводидактичні особливості в умовах кризових ситуацій. Проаналізовано досвід викладання іноземних мов у закладах вищої освіти України у кризових ситуаціях. У межах досліджуваного періоду виокремлено ковідний та воєнний етапи, для кожного із яких були характерні лінгводидактичні особливості викладання іноземних мов. Під час ковідного періоду викладання іноземних мов характеризувалося активною розробкою та опануванням викладачами онлайн-курсів, що характеризувалися завершеним набором мети, змісту, форм, методів і засобів навчання для здійснення іншомовної комунікації, налаштування освітнього контенту відповідно до специфічних особливостей освітнього компонента «Іноземна мова». З'ясовано, що викладання іноземних мов у закладах вищої освіти у воєнний період відбувалося у синхронному, асинхронному та змішаному варіантах організації дистанційного навчання іноземної мови. Серед лінгводидактичних особливостей зазначеного періоду визначено застосування гнучких підходів до організації конструктивної комунікації між учасниками освітнього процесу, створення «ситуацій успіху» під час виконання творчих проєктів, значним розширенням дидактичного репертуару викладача щодо використання цифрових технологій залежно від їх функцій (тренувальної, комунікативно-кооперативної, пошуково-інформаційної, презентаційно-дослідницької, експериментальної, гейміфікаційної) та зміни його ролі як коуча, Інтернет-модератора, відеотьютора, фасилітатора комунікації.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.Ш.2296. Можливості всебічного розвитку студентів на заняттях з іноземної мови / С. В. Понікарівська, Є. Б. Новікова // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 94. — С. 203-208. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто можливість підготовки студента як особи, що володіє хорошими професійними та людськими якостями, має освіту в різних сферах життя та культури та має численні інтереси та якості, необхідні для людини з вищою освітою. Запропоновано методи досягнення зазначеної мети під час занять з іноземної мови. Наголошено, що особистість викладача відіграє важливу роль у цьому процесі, а саме її здатність розвивати та розширювати знання й обізнаність щодо нових методів і технологій.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.Ш.2297. Організація контролю навчальної діяльності майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (кінець XX — початок XXI ст.): автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.01 / В. В. Панченко; Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2019. — 20 с. — укр.

Представлено історіографію організації контролю навчальної діяльності майбутніх учителів іноземних мов. З'ясовано суть провідних дефініцій дослідження «контроль», «навчальна діяльність», «функція контролю», його види та форми. На основі аналізу масиву наукових джерел виділено передумови організації контролю навчальної діяльності майбутніх учителів іноземних мов на межі XX — XXI ст. Науково обґрунтовано етапи розвитку навчально-методичного забезпечення досліджуваного процесу, особливостей здійснення взаємодії викладача і студентів у процесі реалізації різноманітних форм і методів контролю: I етап (1980 — 1990 рр.) — етап формалізованого підходу до організації контролю знань за умов надмірної централізації системи освіти, II етап (1991 — 2004 рр.) — етап диференціації та індивідуалізації контролю навчальної діяльності у закладах вищої педагогічної освіти України, уніфікації вимог до його здійснення, III етап (2005 — 2014 рр.) — етап запровадження рейтингового контролю та реалізації комунікативного, особистісно зорієнтованого та компетентісного підходів у процесі підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Охарактеризовано навчально-методичне забезпечення організації контролю навчальної діяльності майбутніх учителів іноземних мов у практиці закладів вищої педагогічної освіти України досліджуваного періоду. Проаналізовано застосування різноманітних форм і методів контролю. Розкрито особливості здійснення взаємодії викладача і студента в межах досліджуваного процесу. Окреслено напрями використання узагальненого досвіду в сучасній практиці організації контролю навчальних досягнень студентів ЗВПО.

Шифр НБУВ: RA442400

1.Ш.2298. Педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі вивчення фахових дисциплін: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Б. С. Колонієць; Хмельницький національний університет. — Хмельницький, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Дослідження присвячено проблемі формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі вивчення фахових дисциплін. Проведено науково-педагогічний аналіз порушеного питання; уточнено суть поняття «самоосвітня компетентність майбутнього вчителя іноземних мов». Виокремлено й аргументовано компоненти самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя іноземних мов (мотиваційно-ціннісний, організаційний, процесуально-інформаційний та контрольно-рефлексивний). Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі вивчення фахових дисциплін. Розроблено й запроваджено в освітній процес ЗВО модель, навчально-методичне забезпечення для вдосконалення процесу формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі вивчення фахових дисциплін. Визначено критерії, показники та рівні сформованості самоосвітньої компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі вивчення фахових дисциплін.

Шифр НБУВ: RA442898

1.Ш.2299. Полі- та мультикультурність викладача іноземних мов: теорія і практика: монографія / О. Чайка; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Харків: Технол. центр груп, 2023. — 539 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 468-539. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічні основи виховання полі- та мультикультурності майбутніх викладачів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої освіти. Здійснено філософський, історико-педагогічний та лінгвокультурологічний аналіз феноменів «культура», «полікультурність», «мультикультурність», «полі- та мультикультурна мовна особистість». Розкрито зміст і структурні компоненти полі- та мультикультурності викладачів іноземних мов; окреслено провідні ідеї авторської концепції виховання полі- та мультикультурності майбутніх викладачів іноземних мов у контексті інтеграційних і глобалізаційних світових процесів. Обґрунтовано методологічні підходи, закономірності і принципи організації і ефективного функціонування процесу становлення полі-/мультикультурної поєдиної особистості викладача іноземних мов і спроектовано поетапну технологію відповідної реалізації. Визначено критерії, показники та рівні полі- та мультикультурної вихованості майбутніх викладачів іноземних мов на основі розробленого діагностичного інструментарію.

Шифр НБУВ: BA866029

1.Ш.2300. Розроблення мобільного програмного забезпечення для вивчення іноземної мови / В. І. Фастовець // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 94. — С. 155-159. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Наведено аналіз середовищ програмування і мов розробки застосунків із вивчення іноземних мов. Проаналізовано практичні методи розроблення логіки та інтерфейсу мобільного застосунку. Розроблено інтерактивний мобільний застосунок мовами Java та XML з використанням середовища програмування AndroidStudio.

Шифр НБУВ: Ж69103

1.Ш.2301. Тенденції вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах морського профілю (70-ті роки XX — початок XXI століття): автореф. дис.... канд. пед. наук:

13.00.01 / В. С. Золотовська; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2019. — 18 с. — укр.

Репрезентовано результати історико-педагогічного дослідження теорії та практики вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти морського профілю у 70-х рр. XX — на початку XXI ст. Обґрунтовано періодизацію вивчення іноземних мов в закладах вищої освіти морського профілю у 1978 — 2017 рр. та визначено основні тенденції кожного періоду: I період (1978 — 1990 рр.) — уніфікаційний; II період (1991 — 2002 рр.) — трансформаційний; III період (2003 — 2017 рр.) — інтеграційний. Виявлено тенденції вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти морського профілю у 70-х рр. XX — на початку XXI ст. та визначено основні напрями екстраполяції історико-педагогічного досвіду в практику сьогодення.

Шифр НБУВ: RA443252

1.Ш.2302. Тенденції та перспективи розвитку викладання іноземних мов в інноваційному суспільстві: зб. наук. пр. I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 25 — 26 листоп. 2022 р.) / ред.: І. С. Попова, О. В. Гурко, О. М. Бесараб, Ю. С. Гончарова, О. Р. Посудівська; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2022. — 139 с. — укр.

Розглянуто концепцію вивчення іноземної мови в умовах організації навчального процесу. Наведено новітні технології навчання іноземних мов на сучасному етапі. Висвітлено актуальні проблеми перекладознавства. Увагу приділено академічному письму в закладах вищої освіти України. Розкрито роль емпатійного спілкування на заняттях з іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Увагу приділено формуванню мотивації у студентів у процесі вивчення англійської мови у режимі онлайн. Наведено інтерактивні методи навчання іноземних мов. Розглянуто загальне поняття перекладознавства та специфіку перекладу різних текстів у контексті вивчення іноземної мови. Наведено рекомендації щодо організації роботи над науковою статтею (дослідженням). Досліджено тенденції використання англійської мови як «єдиної мови» глобального академічного дискурсу. Обґрунтовано важливість опанування академічним письмом англійською мовою. Розглянуто загальну специфіку навчального процесу в контексті вивчення іноземної мови.

Шифр НБУВ: BA865288

1.Ш.2303. Формування у майбутніх вчителів іноземних мов готовності до науково-дослідної роботи: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ю. В. Баранова; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Визначено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування у майбутніх вчителів іноземних мов готовності до науково-дослідної роботи (удосконалення змісту фахової підготовки майбутніх учителів іноземних мов; організація навчання через дослідження; включення майбутніх учителів іноземних мов в професію через набуття досвіду науково-дослідної роботи у позааудиторній роботі та під час навчально-виробничої практики; застосування хмарних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів іноземних мов). Розроблено модель формування у майбутніх учителів іноземних мов готовності до науково-дослідної роботи, яка включає теоретичний, процесуальний та результативний блоки; наукові підходи (діяльнісний, компетентісний, системний, особистісно зорієнтований, культурологічний, синергетичний, суб'єктний, акмеологічний) та принципи підготовки; взаємопов'язані етапи (діагностико-мотиваційний, процесуально-діяльнісний, рефлексивно-корекційний), технології (особистісно зорієнтована інтерактивна, проблемно-пошукова, інноваційна), змістове наповнення (технічне середовище, програмне середовище, предметне середовище, методичне середовище, методи, форми, засоби, критерії (мотиваційний, когнітивно-дослідницький, креативно-діяльнісний), показники та рівні (репродуктивний (низький), конструктивний (середній), рефлексивно-творчий (високий)) формування у майбутніх учителів іноземних мов готовності до науково-дослідної роботи. Уточнено суть ключових дефініцій дослідження, а саме: зміст понять «формування у майбутніх учителів іноземних мов готовності до науково-дослідної роботи» та «готовність майбутніх учителів іноземних мов до науково-дослідної роботи».

Шифр НБУВ: RA443318

1.Ш.2304. Шляхи інтеграції феномену кліпового мислення в процес навчання іноземної мови у ЗВО / О. Пасічник // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 81-93. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Виявлено суть феномену кліпового мислення студентів як нової когнітивної реальності в сучасному інформаційному середовищі. Підкреслено ключові передумови його виникнення та особливості, проаналізовано основні позитивні та негативні характеристики цього явища. З'ясовано, що у контексті вивчення іноземних мов феномен «кліповості» мислення може створювати певні труднощі при виділенні головних аспектів у процесі читання довгих науково-технічних текстів, переказу їх змісту, під час навчання монологічного мовлення та певних граматичних тем. Доведено, що специфіка засвоєння інформації сучасною молоддю

має бути врахована в професійній діяльності викладача ЗВО, що вимагає переосмислення освітньої політики та пошуку інноваційних дидактичних засобів. Метод візуалізації визначено одним із підходів, спрямованих на інтеграцію кліпового мислення в процес навчання іноземних мов, який сприяє швидкому та ефективному засвоєнню матеріалу, підвищенню ефективності навчального процесу з урахуванням особливостей мислення сучасної молоді. При цьому завдання викладача полягає у створенні та використанні таких форми візуалізації, які не лише доповнювали б словесну інформацію, але й самі були б носіями інформації, містили елементи проблемності та максимально нівелиювали негативні прояви кліповості. Окреслено основні принципи та напрямки реалізації інфографіки у процесі вивчення іноземної мови в закладах вищої освіти. З'ясовано, що її використання оптимізує навчальний процес, забезпечує його динамічність та стимулює пізнавальний ефект, сприяє підвищенню мотивації студентів-візуалів та робить навчання більш змістовним. Виокремлено роботу з інтелектуальною картою як ще однією формою візуального представлення інформації, яка сприяє вивченню лексико-граматичного матеріалу, аналізу професійно орієнтованих текстів, упорядкуванню інформації та розвитку творчого мислення студентів.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.ІІІ.2305. Application of intercultural skills in foreign language acquisition / Т. Ahibalova, O. Kalashnyk, O. Alpatova // Викладання мов у вищ. навч. закл. сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 12-24. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Мета наукової роботи — дослідити ефективність міжкультурного підходу як техніки оволодіння іноземною мовою. Дослідження актуалізує вирішення ключового методологічного питання: як елементи міжкультурної компетенції інтегруються в процес засвоєння іншомовної комунікативної стратегії. Актуальність проблеми лежить у площині усвідомлення ідеї про те, що опанування нової мови вимагає розуміння принципів співвідношення рідної мови й культури з цільовими мовою і культурою. З огляду на це зазначено, що ракурсу уваги сучасної методики зосереджено радше на розвитку навичок міжкультурного спілкування, ніж на набутті базових умінь в іноземній мові. Виходячи з розуміння того, що мова є засобом вираження культури і в мовних символах, захищено знання нації з історії, філософії, економіки, медицини та інших галузей суспільного життя, визначено, що інтелектуалізація мови розглядається як засіб підвищення ефективності іншомовної освіти шляхом збагачення активного та пасивного словника мовців одиницями, які мають значний науковий, культурологічний, історичний потенціал. Доведено, що залучення контекстів зі словами на позначення суттєвих цивілізаційних здобутків людства безпосередньо впливає на підвищення мотивації студентів до вивчення другої чи третьої мови. Виявлено, що інтернаціоналізм як засоби «природної» інтелектуалізації мови були добре сприйняті респондентами і сприяли формуванню зацікавленості в подальшому навчанні. Водночас, мовці переважно не бачили сенсу в роботі з незнайомими термінологічними одиницями, поданими без семантизації. Це пояснюється тим, що в роботі зі студентами першої групи не потрібно було докладати додаткових зусиль, аби віднайти контекстуальний смисл пропонованих слів і сполук. Визначено, що одним із ключових елементів університетської навчальної програми, який надає студентам очевидну перевагу над однолітками, є вироблення навичок білінгвальної або мультілінгвальної взаємодії. Представлено результати дослідження ступеня прояву міжкультурної толерантності в мультимедійних групах.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.ІІІ.2306. Intercultural approach to foreign language learning as a factor of students' personal development in the process of foreign culture studying / N. Sarnovska, Yu. Rybinska, M. Antonivska // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 121-134. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Міжкультурна взаємодія та постійні зміни загострюють проблеми міжкультурної комунікації в сучасному суспільстві, спричинені протиріччями між цінностями та стилями життя різних народів. Актуалізується пошук шляхів перетворення культурного розмаїття з чинника, що перешкоджає міжкультурному діалогу, на засіб взаєморозуміння і взаємозбагачення, на інструмент розвитку соціально активної і незалежної особистості, здатної бути повноцінним учасником діалогу культур. Мета дослідження — порівняти функції мовленнєвої діяльності і культури та показати їх тісний взаємозв'язок; продемонструвати, що методологічний сенс цієї єдності полягає в тому, що мовленнєві акти не можуть бути засвоєні у відриві від культури, а міжкультурне навчання — це не просто взаємодія з іншою культурою, а культурний розвиток того, хто навчається; розглянути особливості міжкультурного підходу у вивченні іноземної мови шляхом пізнання, оцінки та порівняння рідної культури та культури народу країни, мова якої вивчається. Методологія дослідження полягає в теоретичному аналізі та узагальненні науково-методичної літератури, в якій розглянуто основні принципи, концепції, підходи до культури, універсальні та культурні особливості у викладанні

іноземних мов; синтезі поглядів сучасних учених, з метою продемонструвати значення міжкультурного підходу у вивченні мови та розвитку особистості. Наукова новизна полягає у розгляді процесу спільного вивчення мови і культури, який передбачає не тільки формування міжкультурної компетенції як одного з результатів навчання мови, а й набуття мовної і культурної картини світу як змісту цього процесу, формування інших компетенцій, здібностей і якостей полікультурної особистості. При цьому ознайомлення студентів із новим способом мовного спілкування і з культурою народу, мова якого вивчається, починається з вивчення особливостей рідної культури. Зроблено висновок, що процес вивчення іноземної мови можна назвати унікальним потенціалом для розвитку особистості.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.ІІІ.2307. Munch's «Scream» as a sense-giving object for the conceptual entity / S. Volkov // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 25-35. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Концептуальна суть — це явище, яке існує лише в наших думках як знання, мовне, культурне, іконічне тощо. Всі об'єкти, що підпадають під цю категорію, створені лише людським інтелектом, силою розуму або емоції. Автор зосереджується на тому, як може бути сконструйовано концептуальне уявлення про об'єкт, обраний або наданий для поглибленого обговорення чи дослідження в академічному середовищі, і як смислоторочий потенціал цього об'єкта формує концептуальну одиницю. У цьому контексті об'єкт виступає символом ідеї і перетворюється на інструмент смислостворення, що впливає на те, як лінгвістичні чи візуальні патерни проявляються у свідомості людини. Мета дослідження — проілюструвати проблему розширення знань про та комунікативного простору через розробку нових концептів. Розглянуто візуальне мистецтво як джерело такого процесу, зокрема проаналізовано, як аналіз картини «Крик» Е. Мунка сприяє генерації ідей. Стратегії концептуалізації полегшують навчання міжкультурної комунікації. Використання образів візуального мистецтва як інструментів невербальної комунікації надає поштовх до розвитку дискурсивних навичок студентів. Когнітивний підхід до осмислення образу крику в полотні Е. Мунка надає змогу виявити його символічні характеристики, які посилюють емоційний резонанс і надають принципово нового значення візуальному об'єкту. Навчання комунікації здійснюється як побудова ланцюжка ментальних репрезентацій, що взаємодіють із концептуальними знаннями про предметність, а також їх вербальними реалізаціями. У результаті розгляд об'єкта як концептуального феномену візуальної культури надає таку послідовність причинно-наслідкових модусів його осмислення: стимуляція — інтенціональна установка і когнітивне спрямування — менталізація/наявність ментального змісту — ідеяція/осмислення/наявність предметного змісту — концептуалізація. Це процеси когнітивної трансформації певного об'єкта, які залежать від психодинамічного або психоемоційного стану медитатора, а саме: об'єкт — стимул — інтенційний об'єкт — ментальний об'єкт — ідеативний об'єкт — предметний об'єкт/темантичний об'єкт — концептуальний об'єкт.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.ІІІ.2308. Pedagogical grammar as the framework of tefl research. Pt. 14. Age and foreign language acquisition: experimental data / L. Chernovaty // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 154-165. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Надано порівняльний аналіз різних груп даних (швидкість та якість засвоєння мови, ефективність засвоєння, залежність від періоду засвоєння, відмінності у засвоєнні між дорослими і дітьми, молодшими і старшими дітьми), одержаних у різних експериментах протягом значного часу. Як впливає з аналізу експериментальних досліджень, існують суперечливі дані щодо існування «критичного віку» для засвоєння іноземної мови та його конкретних меж. Значна частина даних може тлумачитися порізно. Відмінності між дорослими і дітьми, старшими і молодшими дітьми можна пояснити не лише існуванням «критичного віку», але й іншими причинами. Перевагу старших школярів можна пояснити їх кращою пам'яттю, що надає змогу їм засвоювати велику кількість кліше, за допомогою яких вони успішно спілкуються, навіть маючи дуже обмежений запас мовного матеріалу. Загалом, спираючись на наявні дані, навіряд чи можна стверджувати, що в житті людини існує якась вікова межа, за якою оволодіння іноземною мовою є неможливим або серйозно ускладненим. Експериментальні дані, хоча і є суперечливими, не надають підстав для однозначного висновку про перевагу будь-якої вікової групи в будь-якому аспекті засвоєння мови. На стислих відтинках дорослі прогресують швидше, але на більш тривалих — діти скорочують розрив і навіть випереджають дорослих. Існує чимало відмінностей у засвоєнні мови дорослими і дітьми, а також між старшими і молодшими дітьми, але ці відмінності, ймовірно, пов'язані не з існуванням «критичного віку», а з іншими факторами, які обговорюються в даній роботі. Цілком ймовірно, що дорослі можуть засвоювати мову так само

ефективно, як і діти, за умови усунення чинників, що перешкоджають їх навчанню (сильна інструментальна та інтегративна мотивація, відсутність несприятливих афективних факторів).

Шифр НБУВ: Ж73103

Див. також: 1.Ц.1846, 1.Ч.2060, 1.Ч.2071, 1.Ч.2180

Слов'янські мови

1.Ш.2309. Нариси з праслов'янської антропонімії. Ч. 7 / В. П. Шульгач; НАН України, Інститут української мови. — Б. м., 2022. — 384 с. — Бібліогр.: с. 294-356. — укр.

Досліджено особливості реконструкції праслов'янського антропонімічного фонду. На основі фактичного матеріалу слов'янських мов відновлено фрагменти генетичних лексико-словотвірних мікросистем. Розглянуто соматизми в антропонімії лексики, антропонімії етуди, реконструкції фрагментів праслов'янського антропонімічного фонду. Зазначено, що фактичний матеріал, на основі якого відновлено заголовні архетипи, організовано за методикою, апробовано укладачами праслов'янських етимологічних словників у Росії (ЕССЯ) та Польщі (SP). Тобто до уваги взято такі критерії відбору пропріального матеріалу, як: ареал похідних того чи іншого архетипу; структура лексичних одиниць; словотвірна модель. Послідовно проаналізовано одиниці лише одного, антропонімічного, класу; вторинні форми — ойконіми, мікротопоніми, гідроніми — залучено для ілюстрацій лише як факти відантропонімічної деривації. Зіставлення фактичного матеріалу проведено в межах генетичних лексико-словотвірних мікросистем, що надало змогу звести воедино, на перший погляд, формально незіставлюваний матеріал.

Шифр НБУВ: В351051/7

1.Ш.2310. Студії з ономастики та етимології, 2021 — 2022: [зб. ст.] / ред.: В. П. Шульгач, С. О. Вербич, Ю. Гладкий, О. П. Карпенко, С. М. Пахомова; НАН України, Інститут української мови НАН України. — Київ, 2022. — 279 с.: табл. — (Бібліотека української ономастики). — укр.

Висвітлено творчий шлях доктора філологічних наук Ірини Михайлівни Железняк. Вміщено статті вітчизняних і зарубіжних дослідників з актуальних проблем слов'янської ономастики та етимології, а також рецензії на нові ономастичні видання. Виокремлено дослідження групи мовознавців на чолі з К. К. Цілуйком, серед них була й І. М. Железняк, яка зосередила свою основну увагу і зусилля на дослідженні різних власних назв. Зазначено, що наукові інтереси цього ономастичного колективу були багатогранні й різноаспектні, що згодом надало змогу київським дослідникам онімної лексики стати універсальними ономастами й закономірно зумовило формування Київської ономастичної школи. Розуміння важливості ономастичних студій не лише для історії мови, а й для історії взагалі спонукало Ірину Михайлівну запровадити таку форму обговорення нагальних ономастичних і дотичних до них історичних проблем, як міждисциплінарний науковий семінар. Перший такий науковий захід, присвячений дослідженню історії й онімнікону Київського Полісся, відбувся в 1986 р. Ірина Михайлівна стала натхненником і організатором 13 ономастичних семінарів, шість із яких відбулися в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні, а наступні 7 — у створеному в 1991 р. Інституті української мови НАН України, де було сформовано відділ ономастики, який очолила І. М. Железняк. Незмінним керівником відділу Ірина Михайлівна була до 2002 р., передавши естафету В. П. Шульгачу. Наукову назвоначув роботу в Інституті української мови НАН України було спрямовано на дослідження тих онімних класів, які безпосередньо пов'язані з історією, — гідронімів, ойконімів, антропонімів, етніонімів.

Шифр НБУВ: ВА863184

1.Ш.2311. Студії з ономастики та етимології. 2019 — 2020: [збірник] / ред.: В. П. Шульгач, С. О. Вербич, Ю. Гладкий, О. П. Карпенко, С. М. Пахомова; НАН України, Інститут української мови. — Київ: Ін-т укр. мови НАН України, 2021. — 388 с. — (Бібліотека української ономастики). — укр.

Висвітлено основні етапи життєвого та творчого шляху провідного українського мовознавця доктора філологічних наук Василя Вікторовича Лучика. Вміщено статті вітчизняних і зарубіжних дослідників з актуальних проблем слов'янської ономастики та етимології, а також рецензії на нові ономастичні та етимологічні видання. Представлено дані біографії відомого мовознавця В. В. Лучика, доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри в університеті, провідного наукового співробітника в одному з інститутів НАН України, автора численних наукових праць, з-поміж яких чимало знаних в Україні та за її межами. Зазначено, що народився В. В. Лучик 20 жовтня 1954 р. в с. Михайлівка Кельменецького р-ну Чернівецької обл. в селянській родині, яка прищепила йому любов до праці, людяність, повагу до місцевих традицій і народних звичаїв. Визнано, що вагомими науковими досягненнями на лінгвістичній ниві Лучик привернув увагу профільних інститутів НАН України, з якими він тісно співпрацював, зокрема, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні запросив Василя Вікторовича на посаду провідного наукового співробітника відділу загальнослав'янської проблематики і

східнослов'янських мов, до складу Наукової координаційної ради і Вченої ради Інституту. Тут учений стає редактором «Етимологічного словника запозичених суфіксів і суфіксодів української мови», аналогів якому немає у слов'янській і світовій лексикографії. В. В. Лучик — один із рецензентів 6-го тому фундаментального «Етимологічного словника української мови» (2012). Талант мовознавця-дослідника органічно поєднано у Василя Вікторовича з талантом педагога та організатора навчального і наукового процесу. Під його керівництвом захищено 10 кандидатських дисертацій, а очолювані ним кафедри постійно демонстрували якісне зростання свого потенціалу. За 34 роки науково-педагогічної діяльності його випускниками стали тисячі студентів-філологів, які успішно працюють у різних суспільних галузях України та інших держав, зберігаючи світлу пам'ять про Вчителя.

Шифр НБУВ: ВА864315

1.Ш.2312. Фонетичний аспект в етимологічних дослідженнях (етимологіческие заметки по славянской лексике. 78 — 86) / А. И. Иллади // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 49-64. — Бібліогр.: 21 назв. — рус.

Предложен етимологический анализ девяти славянских слов (чешские, словацкие, русские, украинские, белорусские), которые, по мнению автора, являются лексическими архаизмами, т. е. относятся к праславянскому наследию в славянском словаре. Особенность их структуры заключается в том, что она испытала действие локальных фонетических процессов, которые исказили етимологическое звучание предполагаемых праславянских лексем. Реконструкция формы одной единицы генетического гнезда ведет к реконструкции целого ряда однокоренных форм, затронутых поздними изменениями, потому в некоторых етимологических этодах восстановлены небольшие фрагменты нескольких етимологических (генетических) гнезд. В настоящее время существуют основания для реконструкции таких праславянских лексем: народная географическая терминология (badonTa/ibadunTa, bodenъ и saky, sagy, — ъве); лексика растительного мира (xagobutъje); слова, описывающие внешность человека (kokobdъra); лексика материальной культуры (berouzъdъje, byrozъdъje, xodulyъ, ojekъgmъ). Кажется вполне обоснованным восстановление фрагментов двух словообразовательно-этимологических гнезд: korm-/kъgm-: kъgmъlъ/kъgmъla, kъgmъlъ; kormъla, kormъkъlъ, obkormъkъlъ; pъrz-/pъrs-: pъrzati/pъrsati, pъrziti, pъrzn'ti, serъpъzn'ti, korpъrzati/korpъrsati, korpъrziti, korpъrzn'ti, serъpъrîkъ, korpъrza. Некоторые из рассмотренных случаев показывают, как внимание к звуковой стороне, казалось бы, ареально изолированных слов, искаженных в местном диалектном обиходе, помогает распознать их не затронутые фонетическими «мутациями» близкие аналоги в прочих ареалах. Примером тому служит группа чешских и словацких лексем с основами gpm — и gram-. В остальном же акцент на формальных модификациях славянского слова остается определяющим при работе с так называемыми «темными» случаями.

Шифр НБУВ: Ж74512

Див. також: 1.Ш.2261

Східнослов'янські мови

Українська мова

1.Ш.2313. Відантропонімічний словотвір у сучасній українській мові / В. Грещук // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 18-24. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Висвітлено відантропонімічний словотвір у сучасній українській мові. Проаналізовано деривацію слів різних частин мови, мотивованих прізвищами та іменами державних, політичних, релігійних, мистецьких діячів. Встановлено словотвірні типи в сучасному деантропонімічному словотворі. Виявлено, що відантропонімічний словотвір здійснюється у межах словотвірних типів, властивих відапелативній деривації, однак антропоніми як підклас онімної лексики, з огляду на їх семантичну природу, часто позначаються на словотвірній семантиці словотвірних типів.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2314. Відмінок у семантико-синтаксичній структурі речення / М. Я. Плющ. — Вид. 2-ге, допов. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. — 233, [1] с. — Бібліогр.: с. 189-230. — укр.

Проаналізовано первинні та вторинні функції орудного відмінка в сучасній українській літературній мові. На основі функційно-семантичного підходу розглянуто сучасні тенденції теоретичного обґрунтування проблеми «одієслівлення» відмінкових форм у вираженні основної і другорядної предикації та синонімічних заміни прийменниковими конструкціями. Зокрема в граматичних студіях слов'янських мов актуальними постали проблеми функціонування відмінків як одиниць морфологічних парадигм, закріплених за основними функціями в структурі речення, та вторинних (варіантних, синтаксично-зумовлених). Описано функції орудного відмінка, подано орудний предикативний, з'ясовано вторинні функції, зокрема у простому реченні, ускладненому

другорядною предикацією. Особливий інтерес викликають синтаксичні елементи значень відмінкових форм іменних частин мови, у дослідженні яких застосовуються семантизований і синтаксичний критерії виявлення основних та вторинних функцій.

Шифр НБУВ: ВА865370

1.Ш.2315. Зміни в унормуванні відмінкових закінчень іменників на тлі сучасної мовної практики української професійної спільноти / Л. Колібаба // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 36-48. — Бібліогр.: 45 назв. — укр.

Проаналізовано основні зміни в морфологічних нормах сучасної української літературної мови, зафіксовані в новому «Українському правописі» 2019 р. Простежено зумовленість цих змін історично сформованими граматичними особливостями української мови. Залежно від ступеня суттєвості всі запропоновані зміни диференційовано на власне зміни та корекції. Констатовано неоднаковий зв'язок власне змін і корекцій в унормуванні відмінкових закінчень іменників із сучасною мовною практикою української професійної спільноти: одні з них засвідчено в ній ще до їх кодифікації в новому «Українському правописі», другі, внаслідок граматичного спадку, сформованого в радянській період, і деструктивного впливу людського чинника, ще слабо підтримано мовною практикою професійної спільноти, а треті в мовній практиці українців представлено значно ширше, ніж це відображено в чинному «Українському правописі».

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2316. Історико-етнолінгвістичні витoki формування топоніміки північної Донеччини як частини території Слобожанщини / Н. О. Усова // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 221-231. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Досліджено етнолінгвістичні витoki формування топоніміки північної Донеччини, її регіональні особливості; виявлено, що чимало таких мовних одиниць є тюрськими за походженням; з'ясовано, що топонімічні номінації цієї частини Слобожанщини є архаїчним й усталеним прощарком лексики, де «законсервовано» цілісну лінгвоетногеографічну історію аналізованих теренів. Етнолінгвістичне вивчення цього краю, за умови комплексного наукового підходу із залученням етнологічної та мовознавчої інформації, уможливить спростування тверджень деяких сучасних політиків і фальсифікаторів щодо формування території метафоричного Дикого поля як регіону, начебто розпочатого лише в XVII ст. під контролем московії. Топоніміка вирізняється здатністю «консервувати» цілісну лінгвогеографічну історію відповідних теренів, що може посприяти вирішенню численних питань української етнології, слов'янської етимології, етнології тощо. Кожен етнос, проживаючи тривалий час на певній місцевості, номінував власні поселення, річки, озера, урочища тощо з притаманною лише йому мотивацією. Племена й народності зазвичай не послуговувалися чужою топонімікою. Вочевидь, нові народності, що приходили на місце колишніх, не завжди сприймали незрозумілі та незвичні назви й переважно змінювали їх. Якщо ж вони були близькими чи співіснували певний час або ж витіснені відбувалося поступово, то прибульці встигали звикнути до вже наявних топонімів. Географічні назви (принаймні більша їх частина) північної Донеччини не змінювалася впродовж століть. Досліджено походження таких топонімів: гідронімів Тор, Макатиха, Гола Долина, Сіверський Донець, Казенний Торць; ойконімів, похідних від гідроніма Тор (с. Красноторівка, с. Верхньоторецьке, с. Торцьке, м. Краматорськ), мотивацію назви с. Маяки, ороніма Карачун. У топонімічних номінаціях північної Донеччини зафіксовано не лише інформацію про певну місцевість, а й історичні, етногеографічні, культурні й ментальні ознаки народностей, які тут проживали. Гідроніми досліджуваного регіону вирізняються усталеною граматичною формою, семантикою і, насамперед, мотивованістю.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2317. Семантико-мотиваційні ознаки мікротопонімів Новгород-Сіверщини / Н. В. Швидка // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 231-241. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Простежено зв'язок мікротопонімів системи Новгород-Сіверського району з його історичним минулим, географічним положенням, діалектною різноманітністю. Здійснено класифікацію мікротопонімів у семантичному й мотиваційному аспектах. Окреслено екстралінгвальні чинники формування мікротопонімікону досліджуваної місцевості. Обгрунтовано значущість етнолінгвістичного дослідження, здійсненого за методом польового збору інформації від мешканців зазначеного району. Зафіксовані мікротопоніми доводять, що одним з особливих виявів етнічної та культурної історії сіверян є місцеві найменування малих географічних об'єктів: одні з них відбивають етнонаціональний чи соціальний склад населення, інші маніфестують зв'язок з географічно-ландшафтними особливостями тієї чи тієї місцевості, з різновидами колишніх промислів і ремесл. Походження мікротопонімів, їх семантику з'ясовано завдяки усній (оповідній) історії, тобто відповідним народним переказам, свідченням місцевих жителів сіл. Для потрактування власних назв значущим є саме народний варіант, тому що офіційні версії досить часто є не точними. З'ясовано, що особливості лексико-семантичних мо-

делей мікротопонімів одиниць зумовлені історичними й традиційно-побутовими реаліями населення Придесення, їх ментальністю, національний характер яких є своєрідною персоніфікацією культури цієї етнічної спільноти. Такі мовні одиниці виконують важливу функцію ідентифікації та самоідентифікації. Дослідження малих географічних назв уможливило їх збереження, оскільки чимало з них зникає під впливом різноманітних екстралінгвальних чинників. Таке нівелювання спричинено руйнуваннями хутірної системи, меліорацією, утворенням колгоспів, руйнуванням панських садіб, поділом землі на паї, потужними асиміляційними процесами (насамперед русифікацією) у мові й культурі.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2318. Українські паремії: семантика, синтактика, прагматика: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 / В. В. Калько; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2019. — 38 с. — укр.

Комплексно досліджено українські паремії як мовні знаки, що інтегрують семантику, спроектовану на когнітивні механізми етносвідомості, синтактику, пов'язану з реалізацією їх категорійних і лінгвостилістичних функцій у тексті, та прагматику як спрямованість прислів'їв на інтерпретатора. З'ясовано знакову природу прислів'їв. Описано спектр значень паремій пропозиційної, асоціативно-метафоричної, змішаної (пропозиційно-метафоричної) та парадоксальної природи. Охарактеризовано особливості функціонування прислів'їв у тексті, встановлено їх роль у процесі формування текстових категорій і реалізації лінгвостилістичних функцій. Доведено прагматичну зорієнтованість українських паремій, що мають власну ілюкцію мовленнєвих актів: репрезентативів, директивів й експресивів. Установлено наявність у паремійному фонді української мови непрямих мовленнєвих актів, яким притаманна розбіжність між ілюкцією й ілюкутивною силою. Синтез класичних і новітніх підходів до вивчення українських паремій надав змогу започаткувати новий науковий напрям — когнітивно-функційну пареміологію.

Шифр НБУВ: РА442496

1.Ш.2319. Формування культури професійного саморозвитку вчителя-філолога в системі авторської творчої майстерні: метод. посіб. (для вчителів укр. мови та літ.) / І. Л. Шингоф; Донецька облдержадміністрація, Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. — Краматорськ: Інформ.-вид. від., 2021. — 263, [1] с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 258-264]. — укр.

Подано систему формування професійного саморозвитку вчителя-словесника за підсумками роботи авторської творчої майстерні Шингоф І. Л. «Розвиток філологічно обдарованої дитини в умовах Нової української школи». Уміщені матеріали сприятимуть набуттю педагогами компетенцій, необхідних для виявлення та розвитку філологічно обдарованих дітей, мотивуватимуть їх до самоосвіти, системної роботи з інтелектуально та творчо обдарованими учнями, скеровуватимуть на виховання ціннісних орієнтирів, спрямованих на життє- й державотворчість, активну соціальну взаємодію в суспільстві в контексті орієнтирів «Нової української школи».

Шифр НБУВ: ВА863880

1.Ш.2320. Pragmatic potential of the exophoric use of personal pronouns in texts on political issues / Ya. Sazonova // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 235-245. — Бібліогр.: 241 назв. — англ.

Розглянуто прагматичний потенціал екзофоричної референції засобами особових займенників в українській мові на матеріалі текстів на соціально-політичну тематику. Узагальнено природу екзофоричної референції, встановлено особливості її використання в соціально-політичному дискурсі в проекції на вживання українських особових займенників, запропоновано перспективи подальшого вивчення екзо-ланцюжків задля з'ясування специфіки різних дискурсів, мов, соціально-культурних чинників тощо.

Шифр НБУВ: Ж69181

Див. також: 1.Т.249, 1.У.301, 1.Ш.2263, 1.Ш.2266, 1.Ш.2289, 1.Ш.2342, 1.Ш.2372

Система сучасної мови

Соціально-функціональна структура (форми існування)

1.Ш.2321. Граматична система говірки за даними опису: іменникові форми / Т. Громко // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 258-266. — Бібліогр.: 264 назв. — укр.

Описано систему іменникових форм за даними моноговіркової опису української степової говірки с. Піщаний Брід Добровеличківського р-ну Кіровоградської обл. Говірка як цілісна багатогорівнева одиниця важлива для комплексного вивчення її вивчення на основі повного діалектографічного (тексто- та лексикографічного) опису репрезентує значний ряд граматичних особливостей. Дослідження граматичної системи говірки, і в тому числі особливостей іменникових форм, за даними опису сприяє не лише введенню до наукового обігу емпіричного матеріалу, а й лінгвістичній інтерпретації всього набору одиниць цієї

мовної системи. Практично весь набір релевантних структурних рис говірки, їх системні зв'язки в контекстах, що описують фонетичний, граматичний і лексичний рівні говіркового мовлення є фрагментом опису говірки на базі текстового та лексикографічного корпусів. Подібно до інших повнозначних частин мови, іменники у формах, виявлених у говірковому дискурсі, репрезентують граматичні явища — ідіоми. Аналіз говіркових текстів як комунікативно зумовлених діалектних характеристик мовлення показує переваги в діагностиці спонтанних виявів у різноманітних виражальних конструкціях. Окремі словоформи та словосполучення з іменниками встановлено як реалізацію морфологічних особливостей говірки в процесі еліцитації при збиранні польового матеріалу. Наведено у дослідженні іменникові форми на основі текстографічних джерел поодинокі виявляють релевантні риси більшості українських діалектів, однак окремі граматичні ідіоми вже на цьому етапі можна трактувати як вузькодіалектні явища. Описує говірки, будучи орієнтована в перспективі на монографічний моноговірковий опис, проектує в застосуванні сучасних лінгвістичних дослідницьких процедур екстраполяцію моноговіркових іменникових форм у подальших діалектологічних морфологічних студіях.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2322. Експертна система аналізу мовлення мешканців міста Гнівань: досвід створення / Г. Ситар, А. Мартинович (Вдовиченко) // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 352-362. — Бібліогр.: 361 назв. — укр.

Запропоновано лінгвістичну частину експертної системи аналізу діалектного мовлення, описано етапи її створення. Виділено фонетичні та морфологічні риси говірки м. Гнівань Тиврівського р-ну Вінницької обл. Охарактеризовано процес створення словника говірки. Надано опис основних компонентів експертної системи аналізу мовлення мешканців м. Гнівань.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2323. Лексична полісемія в українських східноstepових говірках / Н. Клименко // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 266-275. — Бібліогр.: 272 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз динаміки семантичної структури слова в східноstepових говірках Донеччини, що є однією з найхарактерніших рис українських говірок пізнього творення, розташованих на периферії діалектного континууму. Виділено полісемічні східноstepові номени та з'ясовано їх статус у системі української діалектної лексики. Розглянуто продуктивні зміни семантичної структури діалектних лексем, що спричинили її розширення — метафоричне та метонімічне перенесення. З'ясовано причини та шляхи розгалуження семантичної структури слова в обстежуваних говірках. Відзначено роль експресивної оцінки при модифікації семантичної структури діалектного слова в новостворених українських говірках Донеччини.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2324. Методологія та досвід опису говірки: [монографія] / Т. В. Громко; відп. ред.: О. І. Лліаді; Центральн. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Дніпро: Середняк Т. К., 2021. — 451 с. — Бібліогр.: с. 396-451. — укр.

Подано методологію опису лінгварію говірки, а також представлено досвід опису говірки п. Піщаний Брід Новоукраїнського р-ну Кіровоградської обл. Кваліфіковано говірку як об'єкт ідіомології. Описує лінгварію говірки визначає засади методики збирання матеріалу, укомплектування та класифікації, а також його опису з орієнтацією на повноту та системність (лексичного і граматичного мовних рівнів на основі тезаурусного та текстографічного підходу), а також комплексний аналіз ідеографічної організації макросистеми говірки.

Шифр НБУВ: ВА866429

Лінгвістика тексту. Стилїстика. Переклад

1.Ш.2325. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 / А. П. Романченко; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2019. — 39 с. — укр.

Проведено комплексний аналіз комунікативної специфіки елітарної мовної особистості в широкому спектрі її презентаційної оригінальності, реалізованої в науковолінгвістичному дискурсі. Обґрунтовано критерії виокремлення такої особистості з опорою на типові ознаки, притаманні носіям високої мовленнєвої культури, що апробовано на матеріалі наукового доробку і комунікативних виявів відомих українських мовознавців. Здійснено наукову кваліфікацію особистості вченого завдяки диференційному опису основних та проміжних ярусів її структурної організації (вербально-семантичний, лінгвокогнітивний та прагматичний). Проаналізовано лінгвоіндивідуалізацію Ю. Карпенка, П. Гриценка, С. Ермоленко та О. Бондаря, запропоновано таксономію комунікативних стратегій і тактик їх реалізації у межах загального чотиритетного алгоритму дослідження елітарної мовної особистості. Започатковано новий напрям — лінгвоелітологію, метою якої є систематизація загального та ідіосинкратичного у світоглядних орієнтирах, культурі, моралі, мовленнєвих виявах

і вподобаннях елітарної мовної особистості, що уможливило виявлення глибинних механізмів її психоментальної організації та надає змогу подальшого моделювання (чи корегування) актуальних рівневих структур в особистісних комунікативних практиках і сприяє емпатизації різноманітних інтерактивів.

Шифр НБУВ: РА442644

1.Ш.2326. Жанрові особливості української барокової проповіді / Л. Бомко // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 69-81. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Осміслено теоретичні передумови жанрової структури української барокової проповіді у процесі її становлення й розвитку — від ранньобарокового «Учительного Євангелія» Кирила Транквіліона Ставровецького до завершальної «Науки або способу злочинного казання» Йоанікія Галатовського. Форми й засади співіснування двох проповідницьких моделей — греко-слов'янської і латино-польської — розглядаються як джерело риторичних і стилістичних змін, що зумовлюють жанрові модифікації та різновиди. Із цього погляду авторські передмови, теми проповідей, їх узгодженість із різними композиційними частинами тексту надають підстави простежувати послідовну реалізацію цілісного задуму в межах усієї книги та окремих проповідницьких зразків.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2327. Засоби вираження комунікативно-прагматичної інтенції образи в сучасних медіатекстах / О. Межов, М. Навальна, Н. Костусяк // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 179-192. — Бібліогр.: 189 назв. — укр.

Проаналізовано кодифіковані та некодифіковані негативні оцінки лексеми з власне-образливою конотацією та контекстуально набутою, які формують інвективний континуум в українських медіатекстах. Виділено тематичні групи образливої лексики семантичного діапазону «Людина», які відбивають фізичні, психо-емоційні, морально-етичні якості адресата, його етнічну, соціально-професійну, гендерну, конфесійну, політичну належність. Визначено їх психолінгвістичний потенціал і прагматичне спрямування. Встановлено лінгвістичні та позалінгвальні чинники інтенсивності негативного впливу інвективи на психологію індивіда та масову свідомість, яка залежить з одного боку, від змістового наповнення образливого вислову, його спрямування, з іншого — від вікових, індивідуально-психологічних особливостей реципієнта, рівня його вихованості, ментальності, темпераменту, стресостійкості, соціального статусу.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2328. Лінгвокультурні типи українського художнього дискурсу XIX ст.: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Т. М. Сукаленко; НАН України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні. — Київ, 2019. — 32 с. — укр.

Дисертацію присвячено моделюванню та комплексному аналізу лінгвокультурних типажів українського художнього дискурсу XIX ст. Досліджено поняття «лінгвокультурний типаж» у колі базових понять лінгвокультурології; розкрито соціокультурну ситуацію в підросійській та підавстрійській Україні XIX ст.; проаналізовано дані переписів населення підросійської та підавстрійської України, особливу увагу при цьому приділено мовно-етнічним, релігійним, становим характеристикам, виділенню та опису лінгвокультурних типажів українського художнього дискурсу XIX ст.; визначено принципи системного моделювання типажів; розроблено модель опису лінгвокультурних типажів; змодельовано систему опозиційних протиставлень і поєднань типажів в українській лінгвокультурі; виокремлено спільні та відмінні риси концептуалізації типажів у свідомості носіїв культури підросійської та підавстрійської України XIX ст.; виявлено специфіку наявного тут художнього дискурсу. Уперше в українському мовознавстві комплексно досліджено лінгвокультурні типи та їх соціальною та етнічною доміантантами.

Шифр НБУВ: РА442797

1.Ш.2329. Українське усне мовлення: психо- та соціофонетичні аспекти: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 / М. Л. Дружинець; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2019. — 36 с. — укр.

Роботу присвячено комплексному аналізу українського усного мовлення у двох вимірах: психофонетичному (експериментальна верифікація психофонетичних особливостей звуків української мови, здійснена у співставних аспектах) та соціофонетичному. Узагальнено теоретичні засади різноаспектного вивчення українського усного мовлення, подано діахронічну ретроспективу його опрацювання, у межах якої простежено історичне коріння кожної орфоепічної норми в писемних пам'ятках; охарактеризовано нормативну базу сучасного українського усного мовлення з наведенням критичних зауваг і коментарів; описано деградційні процеси сучасного українського усного мовлення (зокрема вимову голосних, приголосних, звукосполук українцями та європейцями, американцями, канадцами українського походження, українцями-придністровцями з урахуванням гендерних особливостей) у проекції на його психо- та соціолінгвістичну специфіку, запропоновано шляхи підвищення рівня мовної культури, сформовано теоретичну базу нового напрямку — синхронічно-діахронічної психосоціофонетики.

Шифр НБУВ: РА442846

Див. також: 1.Х.1424, 1.Ч.2212, 1.Ч.2217

Викладання та методика вивчення української мови

1.Ш.2330. Дидактичні умови формування мовленнєвої компетентності студентів філологічних спеціальностей в освітньому середовищі закладів вищої освіти: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09 / Т. В. Вигранка; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Представлено теоретико-експериментальне дослідження проблеми формування мовленнєвої компетентності (МК) студентів філологічних спеціальностей в освітньому середовищі закладів вищої освіти (ЗВО). Розкрито суть поняття «мовленнєва компетентність студентів філологічних спеціальностей», визначено особливості її формування. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено дидактичні умови формування МК, конкретизовано критерії, показники та рівні сформованості МК студентів філологічних спеціальностей в освітньому середовищі ЗВО.

Шифр НБУВ: РА442643

1.Ш.2331. Моделі мовного навчання іноземних здобувачів вищої освіти в Україні / О. Тростинська, О. Гребенщикова, О. Титаренко // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 135-153. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Мета дослідження — загальний аналіз особливостей організації мовної підготовки іноземних здобувачів вищої освіти в Україні та систематизація моделей мовного навчання іноземних студентів за роки незалежності країни. Дослідження проведено в синхронічному та діахронічному аспектах. Про актуальність вивчення запропонованих моделей навчання інофонів свідчать динамічні зміни у питанні мовного курсу розвитку України. Запропоновано шість робочих моделей мовної організації навчання іноземців у ЗВО України, де мовами навчання є українська й англійська, виступала певний час у східних та південних регіонах російська, разом з тим мовою соціокультурного спілкування не завжди є мова навчання студента. Проаналізовано переваги та недоліки кожної моделі, особливості їх функціонування, забезпеченість навчальними програмами. Описано зміст мовної компетенції, мовленнєвого та професійного складників. Розглянуто моделі навчання інофонів в умовах білінгвізму (з урахуванням позитивної та негативної інтерференції). Зазначено основну мету навчання української мови здобувачів вищої освіти, що обрали англійську мовою одержання знань з фаху. Ця модель передбачає переорієнтацію змісту компетентностей, що висувуються на перший план (мовної, мовленнєвої, соціокультурної, міжкультурної). Наведено практичні рекомендації для створення методичного забезпечення навчального процесу в межах різних моделей. Акцентовано увагу на необхідності інтенсифікації такого роду роботи в умовах підвищення ролі дистанційного навчання та активізації залучення інноваційних методів викладання мови.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.Ш.2332. Програма спецкурсу «Культура професійного саморозвитку вчителя-словесника: особистісний вимір»: для вчителів укр. мови та літ. / І. Л. Шингоф; Донецька облдержадміністрація, Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. — Краматорськ: Інформ.-вид. від., 2020. — 80 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 75-80. — укр.

Представлено програму спецкурсу, яка сприяє набуттю педагогами компетентностей, необхідних для створення власної траєкторії життєтворчості, самоформуванню культури професійного саморозвитку вчителя-філолога. Передбачено змістом програми набуття готовності словесника до безперервного фахового самозростання, яка складається з таких компонентів: мотиваційно-ціннісного, інформаційно-пізнавального, організаційно-діялісного, емоційно-вольового, рефлексивно-оцінного. Розглянуто особистість учителя-філолога як систему. Зазначено, що дослідницькі, проблемно-пошукові запитання і завдання для інтерактивної, самостійної та індивідуальної роботи мають позитивне, життєтвердне мотиваційне спрямування.

Шифр НБУВ: ВА864214

1.Ш.2333. Стратегії засвоєння іноземними студентами спеціального вокабуляра української мови / А. Яценко, В. Косміна // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 192-204. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Перед студентом, який вивчає українську мову як іноземну, постає непросте завдання засвоїти лексичні одиниці цієї мови, зокрема терміни обраної спеціальності. Безумовно, змінюється і роль викладача мови: все більшого значення надається його ролі як модератора навчального процесу, який сприяє засвоєнню та застосуванню студентами більшої кількості навчальних стратегій: метакогнітивних, когнітивних, соціальних/афективних. Цілями даної роботи є аналіз та розробка завдань, які організують найбільш ефективне засвоєння та запам'ятовування спеціального вокабуляра української мови і можуть бути застосовані викладачем та використані студентами. Придільте увагу також метакогнітивним стратегіям, що спрямовано на керування пізнавальною діяльністю, за допомогою яких студент буде мати можливість

контролювати навчальний процес самостійно. Метакогнітивні, когнітивні та соціальні стратегії сприяють, з одного боку, найбільш ефективному запам'ятовуванню та використанню студентами лексичних одиниць професійної сфери, а з іншого — допомагають викладачеві поліпшити організацію навчального матеріалу, якість поурочного планування, оцінювання рівня навченості студентів. Спільна участь студента та викладача у формуванні вищезгаданих стратегій може стати дієвим інструментом запам'ятовування з подальшим активним використанням вокабуляра у професійній діяльності майбутнього фахівця. У процесі формування зазначених стратегій студенти опановують вміння чіткого визначення цільової спрямованості своєї діяльності, результатом чого стає підвищення мотивації та ефективності засвоєння професійної лексики. Наголошено, що недостатньо вивченими є такі аспекти, як метакогнітивні, когнітивні та соціальні стратегії в читанні наукових текстів і роль металінгвістичних здібностей у їх розвитку.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.Ш.2334. Теоретичні засади українськомовної підготовки майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей: монографія / Н. М. Московчук; Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку. — Одеса: Бондаренко М. О., 2022. — 148 с. — Бібліогр.: с. 120-148. — укр.

Представлено теоретичний аналіз українськомовної підготовки майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей. Охарактеризовано проблему професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Обґрунтовано педагогічні умови формування українськомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей. Висвітлено компетентнісний підхід до українськомовної підготовки майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей. Визначено й обґрунтовано суть і структуру феноменів «українськомовна підготовка майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей» та «українськомовна професійно-комунікативна компетентність майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей». Досліджено педагогічні умови формування українськомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей.

Шифр НБУВ: ВА864631

1.Ш.2335. Українська мова для іноземців. Науковий стиль мовлення. Вступний курс: навч. посіб. / Т. О. Дегтярьова, Г. В. Дядченко, А. В. Шевцова; Сумський державний університет. — 2-ге вид., випр. й допов. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2021. — 196 с.: іл. — укр.

Розглянуто особливості наукового стилю мовлення на базі спеціальних дисциплін, які вивчають на підготовчому відділенні: математики, хімії, фізики, біології. Представлено можливість оволодіння іноземними студентами лексичним мінімумом та синтаксичними конструкціями, необхідними для вивчення медико-біологічних і технічних дисциплін. Кожна тема містить типові синтаксичні конструкції, комплекс вправ для формування навичок їх уживання. Текстовий матеріал посібника співвіднесено з програмним матеріалом із математики, хімії, фізики, біології та креслення, передбаченим навчальними планами й програмами довузівської підготовки іноземних громадян. Навчальний посібник відповідає Програмі з української мови як іноземної для студентів підготовчих відділень України. Значну увагу в посібнику приділено розвитку умінь і навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності — читання, аудіювання, говоріння та письма. Лексико-граматичні явища подаються у зв'язному висловлюванні, що забезпечує більш ефективне засвоєння нового матеріалу: мовні одиниці опрацьовуються у фразах, граматичних виразах, текстах та усних завданнях. Обсяг і складність завдань і текстів зумовлені рівнем підготовки студентів.

Шифр НБУВ: СО38877

1.Ш.2336. Формування етикету наукового спілкування у науковців-початківців / Т. Плачинда // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 94-106. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Висвітлено проблему формування мовленнєвого етикету науковця, зокрема етикету наукового спілкування, у дослідників-початківців, які здобувають вищу освіту на другому (магістерському) та третьому (освітньо-науковому) рівнях. Актуальність дослідження зумовлена тим, що для науковців-початківців надважливо володіти компетенціями наукового мовлення, наукового мовленнєвого етикету, корпоративної культури тощо, оскільки саме ці навички під час науково-дослідної роботи допоможуть ефективній комунікації у наукових колах і представленню власних напрацювань та результатів дослідження найбільш якісно. Мета роботи — аналіз проблеми формування у науковців-початківців культури наукового мовлення для успішної презентації результатів науково-дослідної діяльності та розвитку вмінь мовленнєвого етикету для успішної комунікації в обраній галузі. Під час наукового пошуку було використано такі методи дослідження: теоретичні (аналізу та синтезу, узагальнення та систематизації інформації наукових джерел з метою з'ясування стану опрацювання порушеної проблеми в педагогічній теорії і практиці), емпіричні (бесіди, опитування, спостереження, аналіз

педагогічного досвіду — для розкриття особливостей формування етикету наукового спілкування у здобувачів вищої освіти (науковців-початківців)). Зазначено, що дисципліни, які вивчають здобувачі вищої освіти зазначених рівнів у Херсонському державному аграрно-економічному університеті, а саме: «Філософія науки» та «Філософія науки та академічна етика», спрямовані на оволодіння необхідними компетентностями для провадження якісної й ефективної наукової діяльності. Розкрито якості вченого як творчої особистості, яка володіє певним рівнем комунікативної компетентності, вимоги професійної етики, загальні етичні принципи вченого тощо. Зроблено висновки, що входження до наукового співтовариства для дослідників-початківців є важливим етапом їх професійного розвитку, тому вони мають бути готовими до ефективного спілкування під час науково-дослідної діяльності. Саме на викладачів ЗВО покладається відповідальність щодо формування етикету наукового спілкування у науковців-початківців.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.Ш.2337. Teaching future doctors using medical terminology in professional communication / Т. Klochko, A. Yushchenko // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 49-61. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Потреба у спілкуванні є фундаментальною для людини. Відомо, що спілкування є невід'ємним елементом існування людей, найважливішою умовою повноцінного становлення та розвитку особистості. Сучасна наука розглядає спілкування як обмін інформацією, взаємодію, сприйняття людини людиною. У спілкуванні реалізується вся система ставлень людини до інших людей. Спілкування охоплює різні галузі соціальної взаємодії людей, зокрема професійну. Міжособистісне спілкування, найчастіше діалогове, — неодмінний компонент професійної медичної діяльності. Воно багато в чому визначає стосунки, що з самого початку складаються між лікарем і його пацієнтом, сприяють встановленню необхідної довіри між ними. Проаналізовано останні публікації, в яких приділялась увага дослідженню питання професійної підготовки майбутніх іноземних лікарів у закладах вищої освіти. Висвітлено потребу сучасного суспільства у фахівцях високої культури, які володіють професійними комунікативними здібностями, високою адаптивністю та професійною мобільністю. Підкреслено, що сучасна підготовка майбутнього лікаря-іноземця має бути спрямована на навчання ситуативно-контекстуального адекватного використання мовлення як засобу усного та письмового спілкування в усіх сферах професійної діяльності. Професійне мовлення майбутніх медичних працівників — це володіння нормами літературної мови, професійною термінологією та стандартизованими мовленнєвими конструкціями медичного профілю, вміння користуватися мовними засобами відповідно до мети та ситуації спілкування. Автори також сподіваються, що короткостроковий курс української медичної термінології для іноземних студентів третього курсу медичного факультету, розроблений викладачами кафедри мовної підготовки Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, допоможе студентам оволодіти професійними комунікативними вміннями. Курс розраховано на 20 год. аудиторних практичних занять. Запропонований курс реалізує поставлені завдання у формуванні термінологічної компетентності студентів-медиків, використовує найбільш продуктивні методи навчання, визначає такі етапи роботи з професійною лексикою: презентація нової лексики; автоматизація лексичних навичок; організація повторення, засвоєння учнями лексики і контроль якості вивченого.

Шифр НБУВ: Ж73103

Підручники та навчальні посібники з української мови для різних типів шкіл і систем навчання

1.Ш.2338. Історична фонетика і граматики української мови: навч. посіб. / Ж. В. Колоїз; Криворізький державний педагогічний університет. — Кривий Ріг: Маринченко С. В., 2023. — 243 с.: табл. — Бібліогр.: с. 193-196. — укр.

Репрезентовано стислу інформацію з історії розвитку української мови, її фонетичної та граматичної підсистем. Основні теоретичні відомості, що супроводжують конкретну тему кожного з трьох змістових блоків, узагальнено та представлено у вигляді таблиць, розміщених в одному з додатків. Наведено фрагменти давніх текстів, необхідні для комплексного аналізу. Запропоновано низку практичних завдань, скерованих на сприйняття, усвідомлення та розуміння тих фонетичних і граматичних явищ, які відбувались на різних етапах становлення української мови. Подано інформацію про звукову систему стародавньої мови початкового періоду, фонетичні зміни протоукраїнської мови дописемного періоду.

Шифр НБУВ: ВА863461

1.Ш.2339. Наукові дослідження з українського термінознавства: навч. посіб. / М. В. Комова, І. М. Кочан; Національний університет «Львівська політехніка», Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: Тріада плюс, 2020. — 143 с. — Бібліогр.: с. 33-138. — укр.

Висвітлено наукові здобутки українських науковців в царині наукової мови з 1940-х рр. до наших днів. Наведено понад 800 бібліографічних описів дисертаційних досліджень, авторефератів дисертацій, монографій, навчально-методичних матеріалів з української термінології. Розглянуто українське термінознавство як компонент національного інтелектуального фонду.

Шифр НБУВ: ВА864330

1.Ш.2340. Синтаксис української мови: навч.-метод. посіб. для підгот. студентів спец. 014 «Середня освіта» за освіт. програмою «Українська мова та література. Світова Література» / О. Г. Межов; Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк: Надстир'я, 2022. — 271 с. — Бібліогр.: с. 256-265. — укр.

Навчально-методичний посібник містить основні теоретичні положення про словосполучення, просте і складне речення, засоби передачі чужого мовлення й текстові одиниці, а також методичні поради майбутнім учителям-словесникам щодо ефективної організації вивчення синтаксису у шкільному курсі української мови. Питання для самоперевірки, термінологічний словник, схеми й зразки синтаксичних розборів, рекомендована література сприятимуть осмисленню багатьох аспектів курсу, зокрема й проблемних питань синтаксису, а система вправ до кожної теми надасть змогу студентам закріпити теоретичний матеріал, допоможе їм виробити й удосконалити вміння та навички, необхідні для фахової підготовки. Наведені вправи мають різноманітний характер: спостереження над мовними фактами, їх аналіз, порівняння, робота з текстами, синтаксичний розбір, побудова власних висловлень тощо. Посібник слугуватиме в організації практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів з навчальної дисципліни «Синтаксис української мови».

Шифр НБУВ: ВА863582

Російська мова

1.Ш.2341. Организация самостоятельной работы соискателей ОП «среднее образование (Язык и литература (русский))» второго (магистерского) уровня высшего образования / Н. М. Магорина, В. С. Кравченко, К. А. Чернова // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 111-124. — Бібліогр.: 5 назв. — рус.

Описан опыт организации самостоятельной работы студентов на занятиях лингвистического цикла на филологическом факультете Донбасского государственного педагогического университета. Вниманию исследователей предлагается учебная (обучающая) презентация как одна из форм организации управляемой самостоятельной работы студентов-филологов на тему «Коммуникативная лингвистика как одно из основных направлений современной лингвистики».

Шифр НБУВ: Ж74512

Західнослов'янські мови

1.Ш.2342. Українсько-польська і польсько-українська лексикографія XIX століття в україністичному вимірі: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / І. Р. Сус; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Уперше досліджено комплекс пам'яток українсько-польської та польсько-української лексикографії XIX ст., який охоплює 21 друковане й рукописне джерело. З'ясовано стан їх вивчення в історії української лексикографії, визначено особливості макро- й мікросструктури, виконано класифікацію онімів та фразем, проаналізовано правописні й мовні особливості української лексики в словникових джерелах. Встановлено, що пам'ятки репрезентують лексику церковнослов'янської мови української редакції та української народнорозмовної мови. З'ясовано, що майже в усіх лексикографічних працях представлено українську народнорозмовну лексику, що репрезентує риси говорів південно-західного наріччя, в одній із пам'яток — ознаки суміжних говорів північного та південно-східного наріччя. Виокремлено діалектні фонетичні, морфологічні, словотвірні, синтаксичні ознаки в українській лексиці словників. З'ясовано, що в них переважають риси карпатської та галицько-буковинської груп говорів, одна з пам'яток фіксує локальні говіркові риси надсянсько-лемківсько-бойківського суміжжя. В українській лексиці окремих словників виявлено ознаки українсько-польської мовної інтерференції.

Шифр НБУВ: РА442433

Германські мови

Англійська мова

1.Ш.2343. Англо-український термінологічний словник з індустрії моди: слов. для студентів 3 — 4 курсів / І. О. Корнєєва, І. І. Бороліс; Київський національний університет технологій та дизайну. — Київ: КНУТД, 2022. — 203 с. — укр.

Наведено лексику з технологій, обладнання та економіки швейної, взуттєвої, трикотажної промисловості. Увагу приділено принципам та особливостям індустрії моди. Вміщено понад 5000 слів за основними напрямками цієї індустрії: історія та дизайн костюма та взуття, зачіски та макіяжу, швейне виробництво, взуттєве виробництво, трикотажне виробництво, лимарство.
Шифр НБУВ: ВА863700

1.Ш.2344. Просодична організація фоносемантичних комплексів в емоційному мовленні (експериментально-фонетичне дослідження сучасного англомовного кінодискурсу): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / З. С. Насікан; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено просодичну організацію фоносемантичних комплексів в емоційному мовленні на матеріалі сучасного англомовного кінодискурсу, у руслі лінгвосоціотичного та функціонально-комунікативного підходів до дослідження фонетичних засобів. Представлено класифікацію фоносемантичних комплексів за лінгвальними ознаками. Встановлено за результатами експерименту варіанти та інваріантні моделі просодичної організації кожного різновиду фоносемантичного комплексу та виявлено роль емоційного мовлення в його реалізації на матеріалі сучасного англомовного кінодискурсу.

Шифр НБУВ: РА443054

1.Ш.2345. Просодичне оформлення висловлень співчуття в англійському мовленні (експериментально-фонетичне дослідження): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / М. А. Куценко; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню специфіки просодичного оформлення висловлень співчуття, актуалізованих в англійському усному мовленні. Дослідження здійснено на ґрунті функціонально-комунікативного підходу до вивчення усного мовлення з позицій психоенергетичного та соціокультурного аспектів та із залученням інструментарію лінгвосинергетики. Експериментальні висловлення класифіковано за їх прагматичною спрямованістю, ситуацією спілкування, соціокультурним рівнем мовців, їх соціальним статусом і рівнем емоційно-прагматичного потенціалу. Практично апробовано модель взаємодії сфер мікро- й макрокосму у процесах духовного буття людини та підтверджено ефективність її використання під час дослідження психоенергетичної складової просодичної реалізації співчуття. Експериментально встановлено інваріант інтонаційної моделі англійських висловлень співчуття та диференційні ознаки її варіантних реалізацій, описані відповідно до їх прагматичних спрямувань: власне співчуття, співпереживання, втішання, підбадьорювання.

Шифр НБУВ: РА442619

Лексикологія

1.Ш.2346. Англійська термінологія військової справи: номінативний та структурно-семантичний аспекти: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / Ю. В. Байло; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2019. — 20 с. — укр.

Зосереджено увагу на аналізі процесів номінації військових термінів, вивченні особливостей їх будови та семантики з погляду сучасного термінознавства. Визначено та охарактеризовано за допомогою системно-структурного підходу та комплексної методики дослідження номінативні та структурно-семантичні особливості англійської термінології військової справи, проаналізовано термінологічні одиниці ґалузі з погляду їх утворення, будови та семантичних ознак. Встановлено головні способи поповнення термінологічного апарату військової сфери, визначено їх продуктивність та виокремлено словотвірні моделі термінів. Особливу увагу приділено дослідженню структурних ознак термінологічних одиниць, у результаті якого здійснено структурну диференціацію термінів на монолексемні терміни, складні слова-терміни та терміни-словосполучення. Досліджено лексико-семантичні процеси синонімії, антонімії, полісемії та омонімії, характерні для військової терміносистеми. Диференційовано процеси термінологізації, детермінологізації та транстермінологізації англійських термінів військової справи. Виявлено роль метафори у процесі творення англійських термінів військової справи та виокремлено моделі метафоричних переносів. Запропоновано і проаналізовано семантичну типологію метафор та особливості мотивації в англійській термінології військової справи.

Шифр НБУВ: РА443036

1.Ш.2347. Англійські ідіоми з концептом «чоловік»: гендерний аспект / О. В. Лях // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 104-110. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики відбувається активне оформлення молоді ґалузі — гендерної лінгвістики, предметом дослідження якої є гендерний аспект у різних її ґалузях. Гендерна лінгвістика тісно взаємодіє з граматику, лексикологією, фразеологією, а також комунікативною лінгвістикою, прагма-

лінгвістикою, соціолінгвістикою, психолінгвістикою. Роботу присвячено аналізу англійських ідіом, що номінують та характеризують чоловіка. Відібрано та класифіковано англійські ідіоми, що номінують та характеризують чоловіка за різними критеріями (характер та особистісні якості, сімейний стан, соціорольова та професійна значущість, поведінка, інтелект). Гендерне позначення чоловіка в англійській мові включає наступні іменники: man, boy, father, son, husband, father-in-law, grandfather, grandson, uncle, nephew, Mr. тощо, а також деякі імена. В англійській фразеологічній системі концепт «чоловік». формується за такими поняттями, як кар'єра, влада, успіх, сила, військова служба, свобода, оборона, контроль, домінування, рішучість, підтримка сім'ї, конкуренція, володіння жінкою. Багато фразеологічних одиниць надають високу оцінку чоловікові, його професійним та особистісним якостям. В той же час наявні фразеологічні одиниці, які надають негативну оцінку поведінці чоловіків, їх характеру.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2348. Запозичення з бантоїдних мов у мультикультурному англомовному просторі Південної Африки / О. Авраменко // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 123-131. — Бібліогр.: 129 назв. — укр.

Розглянуто актуальні у сучасному мовознавстві проблеми мовних контактів, формування поліетнічних спільнот і мов міжетнічного спілкування. Проаналізовано чинники, джерела, шляхи та асиміляцію запозичень із мов банту в англійській мові Південно-Африканської Республіки. Виявлено спільні та відмінні ознаки інкорпорації аналізованого класу одиниць до стандартного та ендонормативних варіантів англійської мови. Запозичення з мов банту переконують в актуальності автохтонних культур для сучасного англійсько-мовного простору регіону.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2349. Концепт «етнічність» в британських словниках (на матеріалі словників OALD та ALDCE) / Н. Мельник // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 192-203. — Бібліогр.: 201 назв. — укр.

Досліджено особливості репрезентації концепту «етнічність» у британських лексикографічних джерелах. Проаналізовано та наведено особливості репрезентації концепту «етнічність» у британському словнику «Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English» 2010 р. і проведено порівняльний аналіз з репрезентованими етномаркованими лексемами у словнику «The Advanced Learner's Dictionary of Current English» 1963 р. Аналіз здійснено на підставі вибірки етномаркованих лексем і визначення їх смислового наповнення та лінгвістичного аспекту. Виявлено, що мовним підтвердженням зміщення ідеології толерантності та дискурсу політкоректності в сучасному англомовному соціумі є зникнення кількості стереотипних репрезентацій етнічних груп в ілюстративних контекстах, поява в словнику політкоректних найменувань представників етнічних меншин і поміток, що фіксують неприйнятність публічного вжитку негативних і зневажливих найменувань націй та етносів. На відміну від есенціалістського розуміння етнічності як іманентної незмінної суті, характерної для середини ХХ ст., в сучасній англомовній картині світу етнічність концептуалізується як культурний конструкт. Етнічна ознака стає засобом акцентуації культурної специфіки, що виражається у двократному збільшенні кількості слівекзотизмів у словнику OALD, у порівнянні зі словником ALDCE, використанні етномаркованих лексем як атрибута до культурних артефактів в ІК словника OALD. Проведене дослідження засвідчило, що етнічність є динамічним продуктом дискурсу епохи, що конструюється в різних контекстах і різних типах текстів. Урахування етнічності в лінгвістичному описі сприяє більш повному розумінню англомовної картини світу, поглиблює наукові уявлення про взаємодію ідеології, мови, культури.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2350. Концептосфера "Освіта" в англійській мові (національно-маркований та індивідуально-авторський аспекти): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / І. М. Боднар; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено концепти сфери «ОСВІТА» з позиції їх когнітивно-культурного сприйняття та мовної інтерпретації носіями англійської мови. Здійснено комплексне семантико-концептуальне дослідження концептосфери «ОСВІТА» в національно-мовній картині світу носіїв англійської та індивідуальній мовній картині світу Девіда Лоджа як окремого їх представника. Досліджувану концептосферу формують концептуальні поля «Людина в сфері освіти», «Освіта як процес», «Освіта як результат», «Освіта як фізичний об'єкт», «Освіта як абстрактне поняття» розкрито за допомогою порівняльного кількісно-якісного аналізу номінативної складової концептосфери «ОСВІТА» в різні типи зв'язків між концептами: включення, доповнення, перетину, лакунарності.

Шифр НБУВ: РА442652

1.Ш.2351. Об'єктивація етичних категорій в англійській мові: лінгвокогнітивні та синергетичні параметри: автореф. дис.... д-ра філол. наук: 10.02.04 / Е. О. Веремчук; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2023. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Вперше запроваджено новий науковий напрям — когнітивно-синергетичну лінгвоетику, який має на меті дослідження особливостей самоорганізації та саморегуляції лінгвоетичного фрагменту англомовної картини світу. Окреслено теоретико-понятійний апарат дослідження лінгвоетичної системи. Розроблено комплексну методичку й алгоритм аналізу когнітивно-синергетичної системи. Запропоновано метод етимологічного профілювання та визначено етимологічні профілі конституентів АЛес (англомова лінгвоетична система). Висвітлено ідентифікаційний і акціональний модули англомовних лінгвоетичних категорій. Визначено когнітивний зміст, метафоричний модус і макроструктуру англомовних лінгвоетичних концептів. Встановлено параметри системної організації окремих ендосистем АЛес. Охарактеризовано модель самоорганізації та саморегуляції АЛес у синхронії та діахронії.

Шифр НБУВ: RA453774

1.Ш.2352. Human competences in English-language noun phrases use / N. Lazebna // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 48-56. — Бібліогр.: 54 назв. — англ.

Розглянуто особливості сприйняття англомовних номінативних фраз, їх морфологічних характеристик та синтаксичних функцій. Проаналізовано специфіку продукування та використання іменних фраз англійської мови (NP). Іменник як ядро досліджуваних фраз виступає важливим ідентифікатором інформації, що передається. Створення іменних фраз респондентами свідчить про морфологічну обізнаність мовців, і певні труднощі при аналізі синтаксичних функцій іменних конструкцій. Помилки у аналізі англомовних іменних конструкцій корелюються з мовленнєвими зразками рідної (української) мови та інтерферуються з граматичними нормами англійської мови.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2353. Metaphorical representation of women's images in the contemporary American TV-series «Desperate Housewives» / O. Kozachyshyna, A. Mosiichuk // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 172-179. — Бібліогр.: 177 назв. — англ.

Проаналізовано роль концептуальних метафор як концептуального підґрунтя жіночих образів у сучасному американському телесеріалі. Виявлено групи концептуальних метафор надали можливість охарактеризувати образний компонент чотирьох жіночих образів проаналізованого телесеріалу та встановити особливості концептуалізації образу жінки, який у сучасному американському світобаченні набуває разом із традиційними нових, нетипових для нього характеристик.

Шифр НБУВ: Ж69181

Лінгвістика тексту. Стилїстика

1.Ш.2354. Дискурсивна варіативність вербальної та невербальної поведінки мовців при зміні соціальних ролей (на матеріалі англійської мови): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / Ю. С. Скриннік; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню особливостей функціонування вербальних і невербальних компонентів комунікації при зміні соціальних ролей дискурсивною особистістю. Соціальні ролі реалізуються через використання комунікативних стратегій і тактик, які ризяться залежно від типу дискурсу (інституціональний/побутовий) та напрямку інтеракції (кооперативна/некооперативна). Ступінь влади та статусно-рольова ієрархізація визначає виконання дискурсивною особистістю домінуючої чи субординативної ролі в інституціональному дискурсі; симетричні/асиметричні відносини учасників комунікації — в побутовому. Виконання соціальних ролей ґрунтується на сценарії, що лежить в їх основі і відповідає очікуванням соціуму та принципам екологічного спілкування для сприяння ефективності комунікативного процесу.

Шифр НБУВ: RA442620

1.Ш.2355. Лінгвальні засоби авторизації в сучасному англомовному журнальному дискурсі: когнітивно-риторичний аспект: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / К. І. Андруїшина; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Запропоновано визначення авторизації, встановлено підпорядкованість її дискурсивної реалізації риторичним канонам і способам впливу, диференційовано її індивідуальний, інституційний і колективний різновиди, експліковані лінгвальними засобами, що представлено дейктичними, безособовими і змішаними конструкціями. Розкрито послідовність і частотність уживання дейктичних, безособових й змішаних конструкцій в різних блоках статей сучасного англомовного журнального дискурсу.

Шифр НБУВ: RA443063

1.Ш.2356. Типологія вербальних конфліктів в англомовному дискурсі: поліпарадигмальний аспект: автореф. дис.... д-ра філол. наук: 10.02.04 / Л. В. Чайка; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2019. — 34 с.: рис. — укр.

Розглянуто вербальний конфлікт (ВК) як порушення міжособистісної мовленнєвої взаємодії, за якого один із комунікантів

не повністю або взагалі не розуміє іншого, негативно ставиться до його манери мовленнєвої поведінки, вербально-когнітивної бази чи до знаків, використовуваних в акті комунікації. Досліджено, яким чином внутрішня система мови здатна до маніфестації позамовних аспектів комунікативної діяльності людини, призводячи до порушень процесу спілкування. Визначено місце проблеми ВК у колі лінгвістичних і гуманітарних дисциплін, виявлено соціо- та психолінгвістичні конфліктогенні чинники, описано їх знакові деформації, запропоновано типологію ВК.

Шифр НБУВ: RA443064

1.Ш.2357. Уникнення перекладацьких помилок при відтворенні англійською мовою назв «чужих» емоцій: корпуснобазована методика / К. Мізін // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 341-352. — Бібліогр.: 350 назв. — укр.

Апробовано методичку, яка надає змогу уникнути перекладацьких помилок при передачі англійською мовою назви специфічного для німецької лінгвокультури емоційного поняття «Totschlusspanik», яке може визначатися в англійській мові лексемами angst, fear, anxiety та panic (найпоширеніший випадок — fear; angst і panic перебувають на межі статистичної похибки). Однак за допомогою опрацьованої методики встановлено, що це поняття має передаватися-описуватися не лексемою fear, як це простежується нині чи не у більшості випадків, а anxiety, оскільки саме остання може викликати у представників англійськомовних лінгвокультур найадекватніше уявлення про той панічний, тривожний, метафізичний вид страху, який криється за німецькою комpositoю Totschlusspanik.

Шифр НБУВ: Ж69181

Викладання та методика вивчення англійської мови

1.Ш.2358. Англійська мова для магістрів з озброєння та військової техніки: [навч. посіб.] / Н. В. Бхіндер, Б. О. Дем'ячук; Військова академія. — Вінниця: Твори, 2022. — 201 с.: іл. — Бібліогр.: с. 201. — укр.

Досліджено процес формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх військових фахівців на рівні СМР 1+ та СМР 2 за чотирма видами мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, письмо, аудіювання), а також лексико-граматичні навички в межах професійної діяльності. Зібрано уривки оригінальних текстів англійською мовою, які висвітлюють основні аспекти службової діяльності військових, актуальні суспільно-політичних проблем та воєнних загроз сьогодення. Розроблено спеціальний комплекс вправ, які орієнтовано на поповнення словникового запасу, вдосконалення навичок читання та перекладу текстів за фахом, говоріння, а також навичок письма. Мовна підготовка магістрів озброєння та військової техніки пов'язана також і з формуванням термінологічної компетентності, розвитком спроможностей для забезпечення лінгвістичного супроводження ЗС України, досягнення оперативної сумісності (інтероперабельності) з арміями країн-партнерів та обміну інформацією. Посібник орієнтовано на підвищення рівня іншомовної комунікативної компетентності майбутніх військових фахівців та передбачає формування їх здатності спілкуватися англійською мовою у професійній сфері.

Шифр НБУВ: VA864960

1.Ш.2359. Англійська мова для фізіотерапевтів та ерготерапевтів: навч. посіб. для студентів 1 курсу освіт. рівня «магістр» спец. 227 «Фізична терапія, ерготерапія» / упоряд.: Т. Ю. Поджю, А. В. Шеремет; Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Житомир: НОВОград, 2023. — 91 с.: іл. — Бібліогр.: с. 89. — укр.

Посібник призначено для розвитку навичок читання, перекладу, анування, реферування автентичних текстів англійською мовою в галузі фізіотерапії та ерготерапії. Наведено тексти та завдання, які допомагають доповнити теоретичні знання та сформувати практичні вміння для здійснення мовленнєвої комунікації у професійній сфері.

Шифр НБУВ: VA864004

1.Ш.2360. Диференційоване навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій: монографія / О. С. Синькоп; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ: КНЛУ, 2022. — 423, [1] с.: іл. — Бібліогр.: с. 283-318. — укр.

Висвітлено квінтесенцію й особливості диференційованого навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій у немовних закладах вищої освіти. Викладено теоретичні підвалини і підходи, концепцію і методику диференційованого навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою, яке орієнтовано на розвиток особистісного потенціалу здобувача вищої освіти у галузі інформаційних технологій за першим (бакалаврським) рівнем шляхом розширення діапазону його можливостей (максимізація характеристик 4D-навчального стилю, підвищення рівня володіння іноземною мовою, збільшення індивідуальної і групової автономії) від актуального рівня володіння

інотемною мовою та зони найближчого розвитку з виявленням зростання рівня перехідних особистісних і навчальних досягнень до рівня B2 — стратегічної мети — сформованість професійно орієнтованої англійськомовної комунікативної компетентності; через відповідне вартоване й гнучке навчання й учіння. Охарактеризовано теоретичні підвалини навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій в умовах диференціації. Досліджено підходи до імплементації диференційованого навчання майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій професійно орієнтованого спілкування англійською мовою. Розглянуто концепцію диференційованого навчання майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій професійно орієнтованого спілкування англійською мовою. Досліджено методику диференційованого навчання майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій професійно орієнтованого спілкування англійською мовою.

Шифр НБУВ: ВА863892

1.Ш.2361. Курс фізики: [навч. посіб.]. Т. 1 / С. П. Луцин; Запорізький національний технічний університет. — Запоріжжя, 2019. — 304 с.: рис. — Бібліогр.: с. 304. — укр.

Розглянуто механіку, молекулярну фізику та термодинаміку, електрику та магнетизм. Матеріал подано українською та англійською мовами. Зауважено, що розробка й впровадження двомовної практики у навчальному процесі при викладанні курсу загальної фізики у технічному університеті із застосуванням білінгвістичного методу надає змогу вважати його прогресивним сучасним методом навчання, надає можливість більш повно інтегруватися майбутнім фахівцям в єдиний освітній і науковий європейський простір.

Шифр НБУВ: В359426/1

1.Ш.2362. Наукова англійська мова для аспірантів: навч. посіб. Ч. 1 / І. М. Шульга, О. В. Чубукіна, О. Л. Новицька; «Харківський авіаційний інститут», національний аерокосмічний університет імені М. С. Жуковського. — Харків, 2022. — 87 с.: іл. — Бібліогр.: с. 86. — укр.

Розглянуто основні правила ділової та наукової комунікації англійською мовою. Особливу увагу приділено письмовому аспекту: листуванню, складанню резюме, анотацій, імейлів. Подано найбільш уживані фрази для ділової та наукової комунікації, а також пояснення щодо опису схем, графіків і діаграм. Наведено приклади читання формул англійською мовою.

Шифр НБУВ: В359522/1

1.Ш.2363. Цілісний підхід до формування граматичної компетенції у професійно орієнтованому навчанні англійської мови бакалаврів немовних спеціальностей / В. В. Слабоуз, К. П. Шарікова-Детяр // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 210-220. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Навчанням граматики у вищій школі зазвичай приділяється значна увага. Навчання граматиці починається у молодшій школі та продовжується протягом усього періоду навчання у вищій школі. Однак, найчастіше, якісного прогресу у знанні та практичному вживанні граматичних структур як в усному, так і в письмовому мовленні, не відбувається. На погляд авторів, це пов'язано з тим підходом до навчання граматичних засобів спілкування, який найбільш поширений в українській системі освіти, і згідно з яким формування граматичної компетенції має обов'язково пройти стадії оволодіння іноземною мовою від мовних знань до мовленнєвої практики. Вважається, що детальне усвідомлення та розуміння правил англійської граматики, їх відмінність від правил та структур української мови сприяють кращому розумінню граматичних особливостей іншомовної мови та, надалі, позитивно впливають на оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності. У реальних умовах немовних спеціальностей вузу з невеликою кількістю аудиторних годин, які відводяться на вивчення професійно орієнтованої іноземної мови, такий підхід не надає бажаних результатів. В умовах реалізації комунікативного підходу в навчанні іноземних мов, компетенції, що формуються, навчання граматиці має уникнути традиційних форм викладання і прийняти цілісний характер. Цілісний підхід до навчання граматики надасть змогу студентам вибирати структури та способи вираження того, що вони хотіли б висловити, а не постійно турбуватися про те, чи правильно вони використовують граматичні правила. Цілісний підхід до вивчення граматичних категорій, що передбачає також розгляд форм, що вживаються в розмовній мові, надасть можливість студентам просунути на більш високий рівень володіння іноземною мовою.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2364. Basics of scientific foreign language communication for masters majoring in history: methodological aspect / I. Shkarban // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 166-177. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Висвітлено проблематику досліджень з англійської мови для академічних цілей, виокремлено професійні та академічні компетентності магістрів з історії, наголошено на значенні дисципліни у подальшому професійному зростанні. Незважаючи на те, що в літературі представлено низку теоретичних і педагогічних моделей розробки курсів з англійської для академічних цілей, відсут-

ні конкретні методики створення робочих програм для магістрів історії. Авторська методика викладання дисципліни «Основи наукової комунікації іноземною мовою» впроваджується та методично обґрунтовується в робочій програмі, а також практично реалізується на базі електронного навчально-методичного комплексу для підготовки магістрів першого та другого курсу спеціальності 032 Історія та археологія. Компетентностно-орієнтований підхід втілено у вихідній концепції англійської для академічних цілей щодо зосередженості на професійно-орієнтованих текстах та науковій комунікації у сфері академічної історії, де мова є первинним складником змістовворення, що охоплює хронологічне мислення, здатність ідентифікувати історичні події у часовій послідовності; історичне розуміння, навички читання та побудови історичних наративів; історичний аналіз та інтерпретацію, порівняльний аналіз та диференціацію досвіду, переконань, ідеологій; історичні дослідження, що ґрунтуються на аналізі історичних подій і стратегій прийняття рішень, здатності досліджувати дискусійні історичні проблеми на основі історичних джерел, знаходити протиріччя в історичних документах і встановлювати суспільно значущі історичні інтерпретації. Зосередження уваги на соціокультурних і професійних компетентностях в етичному вимірі надає можливість встановити взаємозв'язки між історичними подіями в їх часовій послідовності минуле — теперішнє — майбутнє в історичній перспективі.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.Ш.2365. Difficulties in mastering phrasal verbs in professional English / T. Yablonska // Викладання мов у вищ. навч. закл. освіти на сучас. етапі. Міжпредмет. зв'язки: зб. наук. пр. — 2023. — Вип. 42. — С. 178-191. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Обґрунтовано актуальність використання фразових дієслів у професійному англійському мовленні. По-перше, через те, що володіння сучасною англійською мовою майже неможливе без використання фразових дієслів. По-друге, фразові дієслова належать до найбільш уживаних дієслів повсякденного розмовного мовлення. Однією з особливостей фразових дієслів є те, що значення одного і того ж дієслова може змінюватися до невпізнанності або ставати абсолютно протилежним у поєднанні з різними постпозиціями. Саме через це мета дослідження пов'язана з виявленням труднощів, що виникають при оволодінні фразовими дієсловами завдяки їх функціонуванню як на побутовому рівні, так і на рівні професійного спілкування. Для досягнення поставленої мети було використано такі методи дослідження, як описовий — для загального опису контексту фразового дієслова в англійській мові; контекстно-інтерпретаційний — для виявлення функціонально-семантичного значення фразового дієслова, а також метод створення проблемної ситуації за допомогою фразового дієслова. Виділено основні ознаки фразових дієслів, які викликають труднощі у вивченні англійської мови; розглянуто лексико-семантичні варіанти фразових дієслів на базі сучасних фразеологічних словників; виявлено професійно орієнтовані фразові дієслова у сучасній англійській мові та з'ясовано причини їх появи. Доведено, що сучасну англійську мову важко уявити без використання фразових дієслів завдяки їх специфіці, розмаїттю контексту та семантичних зв'язків між їх складниками, а також завдяки їх багатозначності, різноманітності та ідіоматичності. Така популярність фразових дієслів у сучасній англійській мові пояснюється їх семантичною стилістикою та великою інформативністю і тим, що вони можуть виступати високопродуктивним засобом мовної економії. Функціонування фразових дієслів у професійному англійському мовленні безпосередньо пов'язано з рухливістю даних мовних поєднань, їх здатністю набувати нові лексичні значення та успішно трансформувати вже наявні лексичні значення для поширення їх на нові поняття та явища. У свою чергу науково-методичні засади навчання використання фразових дієслів у відповідному контексті професійного англійського мовлення і будуть виступати перспективою подальших досліджень.

Шифр НБУВ: Ж73103

1.Ш.2366. Educational capacity of modern information and communication technologies in teaching English in institutions of higher education / N. P. Nikitina // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 135-145. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Проаналізовано проблему освітнього потенціалу (ефективних лінгводидактичних можливостей) сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчанні англійської мови студентів вищої школи в контексті епохи цифровізації вищої освіти. Акцентовано увагу на ключовій перевазі ІКТ, а саме на можливості реалізації особистісно-орієнтованої освіти. Актуальність зумовлена тим, що перед сучасною освітою стоїть завдання не тільки традиційної академічної підготовки, а й надання глибших знань і навичок використання технологій спілкування, пошуку інформації, а в майбутньому — вміння вирішувати проблеми та працювати в команді. Мета дослідження — характеристика освітнього потенціалу сучасних ІКТ у процесі розвитку навичок самостійної роботи студентів під час вивчення англійської мови. Теоретично охарактеризовано виховну спроможність сучасних ІКТ у навчанні студентів англійською мовою. Теоретично

обґрунтовано основні лінгводидактичні можливості використання ІКТ у навчанні англійської мови. До основних сучасних лінгводидактичних можливостей ІКТ, що формують освітній потенціал, належать: якісно нова організація самостійної роботи студентів з акцентом на творчий пошук, самонавчання та активізацію пізнавальної діяльності; зручність і комфортність процесу навчання (значну частину навчального матеріалу можна вивчати у позакласний час, у зручний час, а дидактичні матеріали постійно доступні в мережі Інтернет); гнучкість і варіативність у виборі індивідуального шляху навчання студента; практично необмежений потенціал творчого педагогічного пошуку викладача у формуванні навчально-методичних матеріалів, курсів, моделей.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2367. English Course for Law Enforcement Professionals: навч. посіб. / М. Г. Кащук, Р. А. Запотічна; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів, 2023. — 127 с.: іл. — Бібліогр.: с. 124-127. — укр.

Укладено відповідно до навчальної програми для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» з метою підготовки їх до практичних занять, контрольних робіт, заліків, іспитів, поточного чи семестрового контролю. Вміщено 8 уроків (Units), кожен із яких охоплює тексти та післятекстові завдання лексичного, комунікативного і граматичного характеру. Зазначено, що вивчення іноземної мови професійного спрямування є насамперед оволодінням комунікативною компетенцією, рівень якої має бути не нижче такого, що надає змогу використовувати мову у практичних цілях. Визнано, що фахівці з вищою освітою, зокрема правоохоронці, мають вміти за допомогою іноземної мови здійснювати професійну комунікацію в усній і письмовій формах. Запропоноване видання містить 8 уроків (Units), об'єднаних за тематикою: «Law and Legal System», «Civil Law. Civil Cases», «Criminal Law», «Drugs. Drug-Related Crimes», «Organized Crime», «International Law (1). History and Purpose of International Law. Sources of International Law», «International Law (2). International Criminal Law. International Security Law. International Human Rights Law», «International Police Cooperation. INTERPOL». Тексти уроків адаптовано до сучасних англійських навчальних джерел. Структуру уроків посібника уніфіковано. Для кожного уроку вміщено текст та післятекстові завдання лексичного і комунікативного характеру. В кінці кожного уроку подано практичні завдання, максимально наближені до реальних комунікативних ситуацій, пов'язаних із темою, що вивчається. До кожного уроку запропоновано матеріали для додаткового читання, які рекомендуються для самостійного опрацювання і містять інформацію, що доповнює і поглиблює тему. Посібник доповнено англо-українським словником найуживаніших виразів та юридичних термінів.

Шифр НБУВ: С11931/3

1.Ш.2368. Teaching critical thinking in the ESL classroom at tertiary institution / I. B. Korotiaieva // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 93-104. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Розглянуто актуальну лінгводидактичну проблему навчання критичного мислення на практичних заняттях з англійської мови студентів мовних спеціальностей закладів вищої освіти. Мета роботи — аналіз і порівняння різних точок зору сучасних зарубіжних методистів і дослідників на зазначену проблему в контексті навчання іноземних мов. Розглянуто дефініції понять «критичне мислення» та «навички та вміння критичного мислення»; висвітлено шляхи та способи навчання критичного мислення, що традиційно використовуються в зарубіжній методіці в навчанні англійської мови; запропоновано певні методичні рекомендації для викладачів англійської мови; наведено приклади практичних видів діяльності та вправ різних типів (рецептивних, репродуктивних та продуктивних), що можуть використовуватися на практичних заняттях з англійської мови зі студентами I — II курсів мовних спеціальностей; акцентовано увагу на їх ефективності та результативності. Основний висновок полягає в тому, що навчання вмінням критичного мислення має бути частиною програмних цілей і активно впроваджується в освітній процес сучасних закладів вищої освіти. Викладач англійської мови має брати до уваги різноманітні навчальні стратегії, методи та сучасні технології, щоб створити необхідну атмосферу формування іншомовної комунікативної компетенції через оволодіння навичками та вміннями критичного мислення, що розширює адаптаційні можливості студента, його автономію, особистісний потенціал і здатність до комунікативної імпровізації. Уміння критичного мислення (critical thinking) посідає центральне місце у списку так званих «умінь XXI століття» («the 4Cs of 21st century skills») поряд з уміннями спілкування (communication), співпраці (collaboration), творчих умінь (creativity).

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2369. The debate as a tool of developing public speaking at English second language and German second language classes and sessions of the English Access Microscholarship Program / M. Yu. Shevchenko // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 241-248. — Бібліогр.: 5 назв. — англ.

Проаналізовано поняття техніка використання «дебатів» на уроках англійської та німецької мов у вищих навчальних закладах України та сесіях з англійської мови із студентами мовних та немовних спеціальностей, стипендіатів програми Посольства США The English Access Microscholarship Program, яка передбачає володіння англійською мовою та вмінням публічних виступів учасниками програми, участь в конференціях в Україні та за кордоном. Метод «дебатів» формує в учнів усі чотири основні навички мовного спілкування — аудіювання, читання, говоріння та письмо. Відповідно до нормативних документів ці навички має розвивати вчитель іноземної мови. Крім розвитку мовних навичок безпосередньо, техніка «дебати» формує навички швидкого формування думки та висвітлення її під час проведення наукових конференцій, клубів дебатів, публічних виступів на телебаченні та радіо. Доведено, що однією з головних причин психологічного бар'єру перед студентами публічно говорити іноземною мовою є відсутність у них комунікативних навичок та досвіду публічного виступу рідною мовою. Дебати навчають такій мовленнєвій тактиці, яка надасть змогу студентам у майбутньому ефективніше спілкуватися, виступати на міжнародних семінарах і конференціях, брати участь у дискусіях з іноземцями, відстоювати власну думку вголос, говорити іноземною мовою публічно. Викладачі можуть використовувати «дебати» зі студентами перших курсів мовних спеціальностей для узагальнення, систематизації та закріплення навчального матеріалу, а також виступати як контрольне мовлення, що сприятиме вдосконаленню англомовної комунікативної компетентності. Однак необхідно мати на увазі, що не кожна тема може бути предметом обговорення, її має правильно сформулювати, як правило, викладач. Підготовка та проведення диспуту передбачають організацію роботи в групах (командах). Викладач може самостійно створювати команди, розподіляючи ролі, або учні самостійно створюють групи, причому ролі розподіляються за взаємною згодою. Перед проведенням прямих дебатів необхідна серйозна попередня підготовка студентів. При цьому етапі часто використовуються прийоми для стимулювання творчого та критичного мислення студентів, наприклад «мозковий штурм» або «карти розуму» (картки пам'яті). Наведено приклади використання вправ під час та до проведення дебатів зі студентами мовних педагогічних спеціальностей.

Шифр НБУВ: Ж74512

Див. також: 1.Ч.1991

Німецька мова

1.Ш.2370. Країнознавство (Німеччина X Австрія): курс лекцій / Я. М. Лопушанський, О. А. Радченко; Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка. — Вид. 2-ге, допов. — Дрогобич: Посвіт, 2014. — 351 с. — Бібліогр.: с. 282-284. — укр.

Навчально-методичний посібник «Країнознавство (Німеччина, Австрія)» укладено відповідно до чинної програми навчальної дисципліни «Країнознавство країн основної іноземної мови» галузі знань «0203 Гуманітарні науки» напрямку підготовки «6.020303 Філологія (німецька мова та література)». Посібник повністю охоплює програмний матеріал курсу «Країнознавство», детально ознайомлюючи читача з основними віхами історичного та сучасного розвитку найбільших німецькомовних країн. У двох розділах подано відомості з історії Німеччини та Австрії від найдавніших часів до сьогодення, інформацію про їх географічне положення, суспільно-політичний лад, економіку, культуру та систему організації освіти. Тексти лекцій супроводжуються питаннями для самоконтролю знань, які надають можливість тезисно повторити засвоєний матеріал та сприяють формуванню навичок логічного мислення. У додатках вміщено наочний матеріал (політичні карти основних етапів становлення держав, мова яких вивчається), систематизовано у таблиці стрижневі дати німецької та австрійської історії та відомості про найвизначніших представників нації (правителі, політики, діячі науки і культури, митці). Для зручності користування посібником укладено предметний та іменний покажчики.

Шифр НБУВ: ВА865040

1.Ш.2371. Структурно-семантичні особливості німецькомовних термінів у галузі робототехніки: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. В. Петренко; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2019. — 19 с.: табл. — укр.

Досліджено структурно-семантичні аспекти термінології німецької фахової мови робототехніки. Встановлено, що німецькомовна науково-технічна термінологія відзначається лексичною нейтральністю на морфологічному та синтаксичному рівнях. Визначено поняттєвий апарат та методологію дослідження термінології німецьких фахових текстів робототехніки. Виявлено роль і місце термінології робототехніки у термінологічному середовищі сучасної німецької фахової мови; розроблено тематичну класифікацію досліджуваної термінології; висвітлено лексико-семантичні відношення німецькомовної науково-технічної термінології робототехніки; охарактеризовано синтаксичні, морфологічні

та семантичні особливості різно-типових фахових текстів робототехніки; проаналізовано функціональні характеристики фахової мови робототехніки; досліджено та описано внутрішні та зовнішні ресурси поповнення німецької мови у процесі номінації понять робототехніки; укладено німецько-український глосарій термінів робототехніки.

Шифр НБУВ: RA442442

1.Ш.2372. Функціонально-семантичне поле граничності дії в німецькій та українській мовах: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.17 / О. В. Смеречинська; Львівський національний університет ім. Івана Франка. — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено проблематиці вираження акціональної семантики граничності дії в німецькій та українській мовах. На основі теорії А. В. Бондарка про функціонально-семантичні поля граничності дії розглянуто як функціонально-семантичне поле, яке поруч з неграничністю входить у функціонально-семантичне макрополе акціональності. Граничність дії складається з інших мікрополів, що частково накладаються одне на одного. Виокремлено та проаналізовано мікрополя початковості, обмеженої тривалості, завершеності, одноразовості та результативності дії. У кожному функціонально-семантичному мікрополі визначено ядро, приядерну зону та периферію на основі семантики, яку виражають різнорівневі засоби вираження граничності дії, та частоти їх використання. На основі з'ясування аналізу визначено спільні та відмінні риси щодо вираження акціональної семантики граничності дії у німецькій та українській мовах.

Шифр НБУВ: RA441859

Див. також: 1.Ш.2357, 1.Ш.2369

Грецька мова

1.Ш.2373. Статус давньогрецької мови в «латинських школах» Гетьманщини та Слобідської України (XVIII — початок XIX ст.) / Л. Посохова // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 16-27. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета дослідження — встановлення ролі та місця давньогрецької мови у навчальному курсі Києво-Могилянської академії, Чернігівського, Харківського, Переяславського колегіумів у XVIII — на початку XIX ст. З'ясовано методи викладання, кількісні, станові й інші характеристики вчителів та учнів, мотиви вивчення мови духівництвом, представниками інших станів. Використано методологічні принципи інтелектуальної й культурної історії, історії повсякденності, просопографії (за створення колективного портрета викладача). Акцент зроблено на виявленні та аналізі діловодної документації, на підставі якої реконструюються навчальні практики. Висновки: у православному церковному дискурсі підкреслювалася зацікавленість давньогрецькою мовою, утім вона мала неоднакові прояви в різні часи. У Києво-Братському колегіумі викладання розпочалося ще у XVII ст., і саме на цей досвід орієнтувалися у Чернігівському, Харківському, Переяславському колегіумах. У 1730 — 1760-х рр. викладання згаданої мови у цих школах набуло системності та дисциплінарного статусу. Такі досягнення були пов'язані з використанням напрацювань нових європейських центрів орієнтації, практик університетів, єзуїтських колегіумів. В останній третині XVIII ст. давньогрецька мова в «латинських школах» стала повноцінною академічною дисципліною, відповідаючи вимогам, які висувалися до світських і духовних закладів модерної доби. Розв'язання ключових питань (як, що, кому, на якій стадії та навіщо викладати) було поєднано з ширшими дискусіями, релігійними, ідеологічними й культурними пошуками епохи. Києво-Могилянська академія та колегіуми сформулювали свою відповідь на ці виклики, вдало поєднавши інерцію традицій із прагненнями до новачій.

Шифр НБУВ: Ж27630

Романські мови

1.Ш.2374. Лингвокогнитивные особенности выбора мотиватора фразеологической номинации / В. Мойсюк // Лингвист. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 143-153. — Бібліогр.: 149 назв. — рус.

Проаналізовано вибір мотиваційної основи нових фразеологічних одиниць французької мови та ступінь довільності/детермінованості цього вибору в аспекті лінгвокогнітивного підходу. Доведено, що вибір мотиватора зумовлений комунікативною настановою індивіда, особливостями його психіки та апперцептивної бази. Виходячи з теорії ментальних просторів і теорії концептуальної інтеграції, показано, що у процесі породження нових фразеологічних одиниць індивід поєднує нове знання про об'єкти дійсності з уже наявним у нього досвідом, а покладені в їх основу ознаки асоціативно-смислового характеру визначають різні типи мотиваційного вибору.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2375. Французькі дитячі лічилки: лінгвокогнітивний і структурно-композиційний аспекти: автореф. дис.... канд. фі-

лол. наук: 10.02.05 / Н. Л. Дяченко; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження лінгвокогнітивного і структурно-композиційного аспектів французьких дитячих лічилок. Висвітлено міждисциплінарну природу ментального простору в системі наук, також уточнено обсяг і зміст терміна «ментальний простір», виокремлено гру як середовище, що найбільше сприяє розгортанню ментального простору французьких дитячих лічилок. Доведено, що теорія концептуальної інтеграції може ефективно застосовуватися для виявлення прихованих смислів французьких дитячих лічилок, які відображають особливості менталітету французів та їх національно-культурну специфіку. Виділено структурні елементи й композиційні складники, а також фонетичні, семантико-синтаксичні, лексичні, стилістичні засоби організації мовної гри як ментального простору французьких дитячих лічилок.

Шифр НБУВ: RA443084

Фольклор. Фольклористика

1.Ш.2376. Конференція «Традиційна культура — шлях духовної деокупації» / А. Мукан // Слово і Час. — 2022. — № 3. — С. 113-115. — укр.

Шифр НБУВ: Ж27444

Світовий фольклор.

Фольклор народів окремих країн

1.Ш.2377. Українська замовляльно-заклинальна поезія: структурно-семантичні особливості та поетика жанру: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.01.07 / У. Ю. Парубій; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Здійснено огляд видань, у яких було опубліковано тексти замовлянь. Це сприяло формуванню джерельної бази дослідження. Теоретичні напрацювання українських та зарубіжних учених сформували основи та вектори дослідження цього жанру протягом останніх століть. Перші наукові дослідження замовлянь, які починаються паралельно зі збором фольклорного матеріалу, порушують питання генези жанру, структурних особливостей, образної системи, класифікації, методів збору та фіксації фольклорних зразків. Обґрунтовано проблему жанрової диференціації текстів замовляльно-заклинальної поезії. Головну увагу зосереджено на аналізі основних підходів щодо їх класифікації, що надало змогу звернути увагу на рівні взаємодії замовляльних текстів з іншими жанрами фольклору. Уперше використано теоретичні напрацювання представників французької семіотичної школи (А.-Ж. Греймас) для опису структури наративних моделей українських замовлянь. Розширено методологічний аналіз структурних елементів. Обґрунтовано наративності в текстах замовляльно-заклинальної поезії, використання досвіду аналізу наративної структури замовлянь литовської дослідниці Д. Вайткявічене та застосування її трансформаційної моделі надало змогу проаналізувати 200 текстів замовлянь і довести, що є два види наративних моделей: повна і неповна. У текстах з повного наративною моделлю можна виділити два типи трансформації. Перший тип передбачає відокремлення негативного об'єкта від хворого, а другий — знищення негативного об'єкта. З'ясовано подібність наративних моделей литовської та української замовляльно-заклинальної традиції. Аналіз текстів замовлянь довів, що для певних тематичних груп лікувальних замовлянь характерні відповідні типові наративні моделі. Вдалося простежити певні моделі опису простору, стверджено, що часові характеристики виявляються як у конкретних назвах (називаннях), так і мовних конструкціях. Особливості функціонування та збереження замовляльно-заклинальної традиції сприяли становленню текстів замовлянь як магічних формул, а також виокремленню формульних елементів у замовляльних текстах. Формульна основа текстів стимулювала виокремлення семантичних формул-кліше, які приховують механізм трансформації фольклорної образності. Яскравим прикладом такої семантичної формули є формула «уроки на сороки».

Шифр НБУВ: RA442791

1.Ш.2378. Український фольклор і епос у фондах Хмельницької ОУНБ: бібліогр. покажч. / ред.: В. В. Маковська, К. А. Чабан, Т. А. Шмаль; уклад.: Л. І. Марцонь; Хмельницька обласна адміністрація, Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека. — Хмельницький: Стрихар А. М., 2022. — 156 с.: іл. — укр.

Зазначено, що покажчик має на меті детально розкрити та показати багатство та різноманіття колективного творчої діяльності українського народу. Подано бібліографічну інформацію про книжкові видання, які присвячено різним видам і жанрам української народної фольклорної творчості та які зберігаються у

фондах Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки. Бібліографічний опис видань доповнено шифром їх зберігання у бібліотеці. Розділи та підрозділи у покажчику побудовано відповідно до розподілу усної народної творчості на роди та види, прийняті у літературознавстві. До певних розділів подано вступ та покажчики (іменний, географічний).

Шифр НБУВ: BA865743

1.Ш.2379. Фольклорні пограниччя європейських країн у контексті сучасних трансформацій та глобалізаційних викликів: до XIII міжнародного з'їзду славистів (Париж, 2023): колект. монографія / Л. Вахніна, Л. Мушкетик, М. Карацуба, В. Головатюк, О. Чебанюк, О. Микитенко, Т. Шевчук, І. Потапенко, Л. Халюк; ред.: Л. Вахніна; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, Міжнародний з'їзд славистів. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2021. — 383 с. — Бібліогр.: с. 349-383. — укр.

Проналізовано питання з дослідження сучасного фольклорного пограниччя в Центральній та Східній Європі. Акцентовано увагу на фольклорі української діаспори в різних європейських країнах (Польщі, Хорватії, Угорщині), який розглянуто в контексті його сприйняття, зокрема, і в сучасній українській фольклористичній науці. Культурні надбання України представлено як цивілізаційну складову сучасного європейського простору.

Шифр НБУВ: BA866398

1.Ш.2380. Interaction of segmental and suprasegmental means in realizing the English folk text pragmatic orientation / L. Taranenko // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 251-257. — Бібліогр.: 256 назв. — англ.

Розглянуто специфіку взаємодії сегментних і надсегментних засобів оформлення англійських фольклорних текстів малої форми, яка слугує реалізації їх прагматичної спрямованості, а також здатна здійснювати суєстивний вплив на слухача. За результатами аудитивного аналізу озвучених казок, загадок, байок і притч установлено, що концентрація в них слів з однаковими звуками та звукосполученнями, інтенсифікованими паралелізмом інтонаційних моделей і ритмічних структур суміжних інтоногруп у поєднанні зі спадними тонами з однаковою швидкістю зміни напрямку їхнього руху, приблизно однаковою тривалістю пауз, наявністю спеціального підйому або паузи перед ключовим словом та/або його оформленням високим спадним кінетичним тоном висхідно-спадної конфігурації, слугує, з одного боку, реалізації прагматичної спрямованості текстів (схвалення та заохочення чеснот і засудження та висміювання вад), та, з іншого — забезпечує суєстивне транслювання їх дидактичного змісту.

Шифр НБУВ: Ж69181

Див. також: 1.Т.254-1.Т.257

Літературознавство

1.Ш.2381. Агапій Шамрай у пошуках синтетичної теорії літератури: 1920-ті роки / Г. Бабак // Слово і Час. — 2022. — № 3. — С. 28-44. — Бібліогр.: 64 назв. — укр.

Розглянуто теоретичні погляди літературознавця Агапія Шамрая (1896 — 1952) у контексті реценції філологічної системи О. Потебні та розвитку формального й соціологічного методів в українському літературознавстві та критиці 1920-х рр. Окрему увагу приділено вивченню проблеми читача як спроби поєднати два підходи до розуміння літературного твору — формальний і соціологічний. Поручено проблему «синтетичності» українського літературознавства 1920-х.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2382. Всеукраїнська наукова конференція до 140-річчя від дня народження Михайла Возняка / А. Генц // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 123-124. — укр.

11 листопада 2021 р. у Львівському національному університеті ім. Івана Франка кафедра української літератури ім. академіка Михайла Возняка за участі Інституту Івана Франка НАН України, Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка та Наукового товариства ім. Шевченка провела науковий форум до 140-річчя від дня народження М. Возняка «Інтелігент старої дати», на якому було представлено понад 50 доповідей учасників із університетів України та Польщі. Відкрив конференцію ректор ЛНУ ім. Івана Франка чл.-кор. НАН України В. Мельник. Із вітальними промовами виступили голова НТШ в Україні акад. НАН України Р. Кушнір та директор Інституту Івана Франка НАН України чл.-кор. Є. Нахлік, які наголосили на вагомості постаті М. Возняка в історії української гуманітаристики.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2383. Інтелектуальна утопія Юрія Шереха / В. Василенко // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 3-20. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Досліджено літературно-критичні погляди Юрія Шереха періоду Мистецького українського руху, з'ясовано його розуміння феноменів «вісниківства» та неокласицизму, зміст і значення теорії «національно-органічного стилю», ідеї антеїзму. Світо-

глядні й естетичні позиції Ю. Шереха проаналізовано в контексті ідеологічних і літературних дискусій кінця 1940-х рр.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2384. Літературознавчі етуди (Дослідження про західноукраїнських та еміграційних учених першої половини ХХ століття) / С. І. Хороб. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2020. — 287 с. — укр.

Розкрито особливості наукового мислення учених із Західної України та української еміграції першої половини ХХ ст. На прикладі аналізу теоретичних, історико-літературних і літературно-критичних праць Леоніда Білецького, Володимира Бірчака, Юрія Бойка-Блохина, Миколи Гнатишака, Ярослава Гординського, Остапа Гришай, Володимира Державина, Миколи Євшана, Богдана Лепкого, Михайла Роздольського визначено їх теоретико-методологічні підходи в осмисленні явищ не лише українського національного письменства, а й зарубіжної літератури.

Шифр НБУВ: АО277127

1.Ш.2385. Невтомний «почитатель книжних слів» (до 75-річчя «барокового» Миколи Сулими) / М. Жулинський // Слово і Час. — 2022. — № 3. — С. 108-110. — укр.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2386. Презентація нової книжки Я. Поліщука в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка / Л. Рокитська // Слово і Час. — 2022. — № 3. — С. 111-112. — укр.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2387. Урочиста академія на пошану Юрія Барабаша / О. Брайко // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 111-113. — укр.

18 листопада 2021 р. в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (на платформі Zoom) відбулась урочиста академія з нагоди 90-ліття доктора філологічних наук, професора, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, головного наукового співробітника Інституту світової літератури ім. О. М. Горького, почесного доктора НАН України Юрія Яковича Барабаша.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2388. Філософія життя Мирона Алексеевича Ланшина-Степняка / О. Л. Беліченко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 19-29. — Бібліогр.: 5 назв. — рус.

Сделана попытка осветить вклад И. В. Зборовца в изучение основных вех биографии Мирона Алексеевича Степняка, творчество которого было несправедливо забыто. Мирон Алексеевич Ланшин-Степняк (1903 — 1949) — украинский литературный критик, деятельность которого была связана с Харьковом и Одессой. Как поэт он совершенно не известен историкам литературы. Исследователь обращается к жизни и творчеству талантливого украинского ученого, историка литературы, педагога. Автор работы пишет о том, что исследователь творчества Мирона Степняка впервые показал феномен изолированной личности ученого и природу его одиночества как следствие внутреннего протеста в условиях тоталитарной системы. Автор опирается на монографию исследователя, в которой рассказывается о трагической судьбе поэта, где во всей полноте и многогранности предстает удивительный и талантливый человек. Литературная деятельность М. А. Степняка показана на фоне общественно-политической и гражданской жизни в Украине первой половины ХХ ст., отношение ко многим известным деятелям, размышления о будущем государства, его культурном развитии. Автор раскрывает внутренний мир поэта, его мировоззрение, которое определяет восприятие окружающей жизни, подчеркивает, что И. В. Зборовец впервые исследовал весь комплекс исторических и личных обстоятельств, которые определили трагическую судьбу ученого в годы массовых репрессий и немецко-фашистской оккупации Украины. И. В. Зборовец впервые подготовил биографию Мирона Степняка на основе его стихов, отразивших сложную действительность первой половины ХХ в. Задачей исследователя было объяснение истоков одиночества поэта, феномена его изолированной личности. В работе показана неразрывная связь мировоззрения поэта и его жизненного пути, а также вклад именно И. Зборовца в изучение поэтического наследия М. А. Ланшина-Степняка. Автор статьи подчеркивает важность и актуальность обращения к творчеству поэта и возвращения его имени в историю литературы и критики.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2389. VIII Текстологічне читання пам'яті Миколи Сиваченка // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 114-115. — укр.

На базі відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України 22 — 23 листопада 2021 р. пройшли чергові текстологічні читання. На початку наукового заходу відбулася презентація збірника статей М. Сиваченка «Текстологічні сюжети української літературної класики» (Київ: Наукова думка, 2021. 614 с.).

Шифр НБУВ: Ж27444

Див. також: 1.Э.2554

Теорія літератури

1.Ш.2390. Візуальне мистецтво та відеогра як витoki нових жанрів дигітальної поезії / О. Пожарицька // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 225-235. — Бібліогр.: 233 назв. — укр.

Проведено порівняльне дослідження візуальних/відео-звукових/візуально-звукових віршів і віршів-відеоігор як типових жанрів дигітальної поезії. Зроблено висновки, що той час, як візуальні/відео-звукові/візуально-звукові вірші сягають корінням візуального мистецтва та експериментують із ним, велика роль, яка відводиться саме мовним компонентам у них, підкреслює необхідність виокремлення їх в окремий жанр саме дигітальної поезії, а не візуального мистецтва. Вірші-відеоігри характеризуються такими типовими рисами цифрової поезії, як людичність та інтерактивність, що уможлиблюють новий рівень читачької імерсії.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2391. Внутрішня комунікативна система ліричних текстів (різновиди адресанта, адресата і ліричної експресії): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.06 / О. І. Жук; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню ліричного мовлення на комунікативній площині, яка є спільною для епічної нарації та діалогічної форми у драмі, що надало змогу виявити своєрідність ліричної експресії як викладової форми та створити типологію комунікативних інстанцій у цьому літературному роді. Уперше в українському літературознавстві запропоновано системну багаторівневу комунікативну модель ліричної експресії, її змісту, форм, суб'єктів ліричного мовлення й адресатів. Доведено, що особливості ліричної комунікації полягають у специфічній формі викладу — ліричній експресії думки, почуття, волі, споглядання і гри у параметрах ліричної суб'єктності «Я — тут-і-тепер». Здійснено класифікацію ліричної експресії за критеріями суб'єктної організації, формами мистецької імітації мовлення усного, писемного, внутрішнього та автокомунікації.

Шифр НБУВ: РА441848

1.Ш.2392. Всеукраїнська наукова конференція «Література та історія: антропос — топос — тропос» / М. Челецька // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 121-122. — укр.

З нагоди 360-річчя Львівського університету і 20-річчя кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства філологічного факультету 28 — 29 жовтня 2021 р. у Львівському національному університеті ім. Івана Франка відбулася всеукраїнська наукова конференція «Література та історія: антропос — топос — тропос», яка за карантинних обставин відбувалася в онлайн-режимі.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2393. Курс лекцій «Теорія драми»: дисципліна «Історія та теорія драматургії» спец. 026 «Сценічне мистецтво» освіт. рівень «Бакалавр» / уклад.: М. В. Кришчук; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2019. — 193 с. — Бібліогр.: с. 187-192. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми й основні елементи класичної теорії драматургії. Висвітлено фундаментальні засади аналізу драматичних творів, їх специфічні особливості, жанрові та стильові ознаки. Комплексно розглянуто художню структуру творів драматургії та проблеми їх сценічної інтерпретації. Обґрунтовано аспекти режисерських підходів до драматургічних творів, їх трактовки та сценічного втілення. Подано, уточнено й уніфіковано визначення основних термінів і понять із царини теорії драми.

Шифр НБУВ: ВА865435

1.Ш.2394. Modern approaches to the study of author's motility in the artistic text / М. Hrabovych // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 154-162. — Бібліогр.: 159 назв. — англ.

Розглянуто сучасні погляди на явище авторської моторики як необхідної складової концептуалізації знань про світ художнього твору. Встановлено, що авторська моторика є наслідком сенсорного сприйняття світу і є безпосередньо пов'язаною з феноменом життя як такого. З'ясовано, що авторська моторика є вищим ступенем елементарних фізіологічних проявів життя. Окреслено характерні риси різних типів метафор, виникнення яких зумовлено впливом авторської моторики. Увагу приділено невербальним засобам комунікації, що є зовнішню моторикою функціонального базису мови.

Шифр НБУВ: Ж69181

Див. також: 1.Ш.2515

Світова література.

Література народів окремих країн

1.Ш.2395. Вербалізація якісної семантики в українському поетичному дискурсі II половини XX століття: Нью-Йоркська

група: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / В. М. Коваленко; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2019. — 19 с. — укр.

Комплексно досліджено вербалізацію якісної семантики в українському поетичному дискурсі II половини XX ст. на матеріалі творів представників Нью-Йоркської групи. Обґрунтовано категорійний статус якості в сучасній українській літературній мові, створено теоретичні засади побудови лексико-семантичного поля, що об'єднало всі засоби, марковані інтегральною архісеєю якісної характеристики. Уперше в українському мовознавстві проаналізовано й ієрархічно впорядковано прикметникові та прислівникові засоби вербалізації якісної семантики. Окреслено потенціал різних семантико-граматичних розрядів прикметника в реалізації якісної семантики. Відзначено високу продуктивність означальних прислівників в адвербіальній експлікації якості.

Шифр НБУВ: РА442587

1.Ш.2396. Комунікативна поведінка депресивної мовної особистості (на матеріалі англомовних художніх текстів XX — XXI століть): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. О. Карпіна; Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. — Чернівці, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено депресивну мовну особистість як персонаж художнього твору, яка є суб'єктом внутрішньотекстової комунікації, чию комунікативну поведінку реконструйовано на основі різнорівневих мовних засобів, пов'язаних з її репрезентацією в сучасному англомовному прозовому художньому тексті. Представлено комунікативну поведінку у двох аспектах — вербальному (лексичному й прагматичному) та невербальному, у межах трьох різновидів депресії — депресивної акцентуації, депресивного стану та депресивного симптому, що маніфестують три відмінні типи, охарактеризовані за рівнем комунікативної компетенції. Висвітлено невербальний аспект комунікативної поведінки депресивної мовної особистості з урахуванням функціонально-експресивного та комунікативно-прагматичного параметрів, що уможливило ідентифікацію депресивного стану особистості та декодування його комунікативних намірів.

Шифр НБУВ: РА443025

1.Ш.2397. Модель формування етнічної ідентичності в літературі чикано: варіант Ричарда Родрігеса: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.04 / В. В. Рахнянський; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Уперше в українському літературознавстві проаналізовано моделювання етнічної ідентичності в автобіографічній прозі сучасного мексикано-американського письменника Ричарда Родрігеса («Голод пам'яті: виховання Ричарда Родрігеса», «Часи обов'язку: суперечка з моїм мексиканським батьком», «Коричневий: останнє відкриття Америки», «Люба»). Визначено теоретико-методологічні основи осмислення етнічної ідентичності у філософії, культурології, літературознавстві, простежено шляхи моделювання етнічної ідентичності в сучасній літературі чикано. З'ясовано специфіку функціонування автобіографічних жанроформ мексикано-американців. Визначено місце творчості Родрігеса в сучасній літературі чикано, окреслено параметри жанру етнічної автобіографії в його романній тетралогії. Досліджено моделі етнічної ідентичності в романах Р. Родрігеса на тематичному й поетикальному рівнях з наголосом на антропологічних аспектах (категорії раси, етносу, релігії, авторські концепції «голоду пам'яті» та «коричневої Америки») та зображенні художнього простору (топоси Мексики й Сан-Франциско).

Шифр НБУВ: РА442837

1.Ш.2398. Образність природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі: когнітивно-семіотичний аспект: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Є. О. Лабенська; Херсонський державний університет. — Херсон, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Визначено когнітивні та семіотичні властивості образності природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі з виходом у площину її мультимодального конструювання, зокрема з позицій екопоетики. У сучасному англомовному поетичному дискурсі образність природних стихій є смисловим комплексом розмаїття поетичних образів, основними фокусами якого є образи першоелементів буття вогню/fire, води/water, повітря/air та землі/earth. Ці фокуси, як смислові доміанти образності природних стихій, є відправною точкою конструювання образів трансквільних станів природи, природних катастроф, глобального потепління та змін клімату. Образ природної стихії визначається як мультимодальний конструкт, що включає передконцептуальну, концептуальну, вербальну й невербальну площини. Кожна площина конструюється ознаками різного ступеня категоризації, або абстрагування. Образність природних стихій є екологічним кодом, у знаках якого (складниках образів природних стихій) зафіксовано універсальні та етноспецифічні знання про природу, її явища та стани, ставлення людини до природи. За параметром ступеня новизни образи природних стихій розмежовано на архетипні, стереотипні, ідіотипні та кенотипні. За концептуально-семантичним критерієм образність природних стихій включає чотири типи: образи трансквільних станів природи, образи природних катастроф, образи глобального

потепління і змін клімату. За формальним критерієм усі образи природних стихій розподіляються на інтердискурсивні, інсталяційні, дигітальні, дигіталізовані мультимодальні образи природних стихій.

Шифр НБУВ: РА442762

1.Ш.2399. Орієнтація жіночності: поняття нечестивості в українській модерністській літературі / О. Авербух // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 82-98. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Проаналізовано взаємозв'язок жіночності та етнічної іншості в українській модерністській літературі. Розглянуто закріплення «тріховної» чужості жінки в маскулінній традиції через сексуальну та культурну диференціацію подібно до «зінакшення» орієнталізованих етнічних груп Східної Європи, здебільшого євреїв, ромів і татар, що передбачало їх концептуальну фемінізацію. До аналізу залучено твори, в яких жінки постають демонічно-вампірними спокусницями й такими, які руйнують етно- та андроцентричний монокультуралізм модерністської доби.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2400. Синтактико-стилістичні засоби аргументації в «Історії» Геродота: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.14 / С. В. Зубченко; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2023. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вперше в історії мовознавства України та класичної філології зокрема проведено комплексний аналіз аргументації в тексті «Історії» Геродота з дослідженням її структурних елементів і синтактико-стилістичних засобів її підсилення, серед яких домінують виявилася антитеза. Зауважено, що підвалинами дисертації стали як загальнонаукові методи, так і методологія, іманентна для теорії аргументації та функційної стилістики. Розглянуто етапи розвитку теорії аргументації, її логіко-лінгвістичну структуру, диференційні ознаки різних форм мовлення для аналізу аргументаційної стратегії персонажів «Історії» Геродота, синтактико-стилістичні фігури аргументації в системі класифікації риторичних засобів. Висвітлено методологічні основи аналізу синтактико-стилістичних засобів у аргументативному тексті Геродота. Здійснено аналіз прямої мови персонажів твору, яку виражено у формі одноосібних промов, розмов між двома учасниками та дискусії між трьома та більше особами. Увагу приділено організації аргументації у різних формах мовлення, виокремлено її структурних елементів (тезис, аргумент, посилання, гарантія), а також впливу синтактико-стилістичних засобів на ефективність аргументації. Здійснено спробу простежити зв'язок між кількістю елементів аргументації, їх порядком, кількістю та поєднанням синтактико-стилістичних засобів і результативністю аргументації. У кожній промові визначено коефіцієнт концентрації синтактико-стилістичних засобів. Зазначено, що аналіз різних форм мовлення показав тенденцію до підсилення тезису додатковими елементами аргументації, насамперед — аргументами, а також засвідчив необов'язкову кореляцію між кількістю синтактико-стилістичних засобів і ефективністю переконування з одночасним домінуванням в аргументації антитези. Водночас відзначено однозначне домінування серед синтактико-стилістичних засобів антитези. Наголошено, що одержані дані будуть внеском у загальну теорію аргументації, функційну стилістику, а також нададуть змогу краще осягнути внутрішні закони синтактико-стилістичного наповнення різних форм мовлення в межах авторського тексту, розширять уявлення щодо функціонування антитези у давньогрецькій мові, сприятимуть поглибленню знань про мову і стиль Геродота. Результати дисертаційної роботи відкривають перспективи для подальшого вивчення аргументації Геродота з залученням стилістичних засобів фонетичного та лексичного рівня, що надасть можливість створити універсальний підхід до аналізу аргументації.

Шифр НБУВ: РА453770

1.Ш.2401. Фразеологічна трансформа: перекладацький аспект / Е. Л. Анан'ян // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 11-19. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Вивчено роль і функції фразеологічних трансформ як авторського мовного експерименту, проаналізовано трансформації фразеологічних одиниць через призму перекладацьких технік (на матеріалі автентичного художнього тексту). Висвітлено причини використання модифікованих фразеологічних одиниць: прагнення автора лаконічно і в той же час емко висловити думку; бажання яскраво та експресивно репрезентувати образи твору; потреба імпліцитно підкреслити своє ставлення до героя та надати йому оцінку; необхідність досягти потрібної інструментовки тощо. Зазначено, що оказіональні фразеологізми, як знаки експресивно-оцінної номінації, виникають, головним чином, з метою кваліфікативно-оцінної номінації та виконують функцію підвищення експресивно-емоційного заряду висловлювання. Поява оказіональної модифікації фразеологічної одиниці в текстах англійської художньої літератури є характерною та характеризує індивідуальний стиль автора. Підкреслено, що фразеологізм є частинною безеквівалентною лексикою та не завжди мають фразеологічні еквіваленти в мові перекладу, а використання фразеологічних трансформ у художньому тексті вихідної мови ще більше ускладнює задачу перекладача, яка полягає не тільки

в пошуку фразеологічного аналогу, але й у передачі авторської гри слів при збереженні зв'язку з вихідним фразеологізмом. Саме за таких умов модифікована фразеологічна одиниця є дуже важливою для теорії та практики перекладу, оскільки потребує від перекладача певних когнітивних зусиль і нестандартного перекладацького рішення. У процесі перекладу художнього тексту перекладач намагається досягти денотативної, конотативної (стилістичної), текстуально-нормативної, прагматичної та формальної еквівалентності, для чого задіює різні перекладацькі техніки: повний та частковий фразеологічний еквівалент, вибірковий фразеологічний еквівалент, обертональний переклад («контекстуальна заміна»), переклад «псевдоприслів'ям», антонімний переклад, аналоговий переклад, калькування та описовий переклад.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2402. Циклізація у творчості Олекси Стефановича / Т. Рязанцева // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 21-37. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

З'ясовано основні композиційні, тематичні, стилістичні, поетологічні риси циклотворення українського митця й еволюцію низки його ключових образів, базуючись на засадничих характеристиках поетичного циклу, що сформульовано в теоретичних працях швейцарських, польських, українських та російських дослідників. Матеріал аналізу — корпус поезій Стефановича, опублікований у Зібраних творах (1975). Особливу увагу приділено апокаліптичному циклу «Кінцесвітне» (первісна авторська назва — «Кінецьсвітне»).

Шифр НБУВ: Ж27444

Див. також: 1.Ч.2208

Література Європи

1.Ш.2403. (Не)повторність поезії Емми Андіївської, або Два компаративні ескізи / О. Шаф // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 38-51. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Здійснено спробу окреслити «точки дотику» самотнього поетичного письма Е. Андіївської з поезією Емілі Дікінсон (перший ескіз) та Богдана Ігоря Антонича (другий ескіз) — класиків американської та української літератури, у полі впливу яких сформувався творча особистість мисткині. Компаративний метод у дослідженні не претендує на системність, однак оприявнює генезу й типологічну подібність таких елементів ідіостилу Е. Андіївської (з урахуванням їх еволюції в різні періоди творчості), як сюрреалістична метафорика, феноменологічний модус ліричної рефлексії, акустично-асоціативний принцип словесної кореляції, а також формат репрезентації ліричного суб'єкта і його позиції щодо світу.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2404. Вербалізація концептосистеми міфопоетичної космології в українській та бельгійській символістській поезії: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01, 10.02.05 / Д. О. Чистяк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 40 с. — укр.

Охарактеризовано космологічну концептосистему, вербалізовану в українській і бельгійській символістській поезії. Поетичний словник обох досліджених традицій віддзеркалює основні ідеї й образи міфологічної космогонії, структуру простору й часу, антропоморфні, зооморфні та інші персоніфікації всесвіту та окремих його частин, у першу чергу верхнього (астрального, божественного), середнього (земного, людського) та нижнього (підземного, водного, демонічного) рівнів космосу. Символічна мова поезії трансформувала мову міфу відповідно до стилістичної манери кожного автора, національної поетичної традиції, індивідуальної інтерпретації універсальних і етнонаціональних концептуальних архетипів тощо. Вербалізовані концепти включають індивідуально-авторські, етнонаціональні та універсальні компоненти. Визначено основні міфо-концептуальні системи, покладені в основу поетичної космології в кожній із досліджених символістських традицій. Це давньоукраїнська дохристиянська («язичницька») традиція Київської Русі для українських символістських космологічних концептів і антична греко-римська міфологія для бельгійських символістських космологічних концептів. Отже, концептосистема міфопоетичної космології в українській символістській поезії є успадкованою з етнонаціональних джерел, а в бельгійській символістській поезії — запозиченою книжним шляхом. Ці концепти репрезентували «національні архетипи» (відповідно до концепції Н. В. Слухай) для українських авторів, на відміну від їх бельгійських колег.

Шифр НБУВ: РА442412

1.Ш.2405. Ідіолект Стівена Хокінга на різних етапах прогресування бічного аміотрофічного склерозу: стиліметричний аналіз / М. Оленяк, В. Манакін // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 203-212. — Бібліогр.: 209 назв. — укр.

З'ясовано особливості авторства текстів С. Хокінга, визначено багатство їх лексику та охарактеризовано ступінь впливу вимушених зовнішніх і внутрішніх факторів на мовлення С. Хокінга. Встановлено, що вимушений вплив зовнішніх факторів

(використання системи комунікації Intel та SwiftKey) чи внутрішні фактори (невпинне прогресування бічного аміотрофічного склерозу) на мовлення С. Хокінга не мало негативних наслідків, а технологія Intel і SwiftKey була досконалим продуктом, проте виказувала вплив на особливості мовлення професора.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2406. Концепція особистісної ідентичності в романній прозі Мігеля де Унамуно: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.04 / О. Т. Маєвська; Чорноморський національний університет імені Петра Могили. — Миколаїв, 2019. — 20 с. — укр.

Уперше цілісно проаналізовано, систематизовано й узагальнено концепцію особистісної ідентичності в романній прозі іспанського письменника Мігеля де Унамуно («Мир у війні», «Любов і педагогіка», «Туман», «Абель Санчес», «Тітка Тула», «Святий Мануель Добрий, мученик»). Цьому сприяли: визначення головних підходів до розуміння поняття ідентичності у філософії, культурології й літературознавстві; аналіз і систематизація корпусу критичної літератури зарубіжних та українських науковців, що стосується безпосередньо творчості письменника й ідентичнісної проблематики; визначення теоретико-методологічної основи літературно-художнього осмислення особистісної ідентичності; з'ясування специфіки дуалістичної філософії, яка в унамунівській філософії визначається як агонічність, концепту інтраісторії, що становлять основу трактування особистісної ідентичності у творчості М. де Унамуно; структурування і конкретизація зв'язків особистісної та колективної ідентичності, шляхів ідентифікації індивіда з окремим колективом та індивідом; дослідження способів вираження особистісної ідентичності у романній прозі М. де Унамуно на ідейно-тематичному і поетикальному рівнях з акцентуванням на гендерній проблематиці, концепті пам'яті, нарративних структурах втілення особистісної ідентичності автора і персонажів, інтертекстуальності як принципів конструювання ідентичності персонажів й автора; виокремлення й аналіз репрезентації особистісної ідентичності через мовне вираження, мовчання, приховування або замовчування, через зображення художнього простору.

Шифр НБУВ: РА444592

1.Ш.2407. Лінгвокогнітивні та прагматилістичні властивості лірико-поетичного дискурсу Р. М. Рільке: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / В. О. Остапченко; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Встановлено лінгвокогнітивні та прагматилістичні властивості лірико-поетичного дискурсу Р. М. Рільке, що знаходять відображення в актуалізації імплікатур і ключових художніх концептів його авторської картини світу бог, буття, людина, містечтво, природа, річ, які є взаємно пов'язаними у матрицях доменів. Стилістичні засоби розглянуто як тригери, які викликають у свідомості читача активацію художніх концептів у ході когнітивних операцій фокусування (різні види повтору і стилістично маркована лексика), специфікації (парентеза, звертання і приєднання), сположення траєкторія й орієнтира (анжамбеман). Залежно від стилістичного типу тригера, виокремлюються метафоричні, метонімічні, перифразові, епітетні, алюзивні та риторичні імплікатури. Імплікатури актуалізуються в ході когнітивних операцій аналогового мапування (метафоричні), субститутивного мапування (метонімічні й перифразові), специфікації (епітетні), нарративного мапування (алюзивні), профілювання (риторичні).

Шифр НБУВ: РА442618

1.Ш.2408. Сценарій змішаного навчання зарубіжної літератури у процесі вивчення теми «Творчість Вальтера Скотта» / І. М. Казаков // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 64-72. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Запропоновано сценарій змішаного навчання під час вивчення теми «Творчість Вальтера Скотта» у курсі зарубіжної літератури для вищих навчальних закладів. Пандемія 2020 — 2021 рр. призвела до актуальності використання змішаного навчання у вітчизняній вищій школі. Поширення коронавірусної хвороби в Україні прискорило перехід університетів та вишів до інтерактивних форм навчання. Змішане навчання — це гібридна методологія, заснована на творчому поєднанні онлайн-навчання та традиційного (аудиторного) навчання. Цей вид навчання має багато переваг. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про досить високий рівень засвоєння теорії змішаного навчання у вітчизняному науковому просторі. Існує чимало публікацій, присвячених узагальненню наукових праць західних учених та обґрунтуванню необхідності запровадження змішаного навчання в Україні. Практична складова, заснована на розробці конкретних моделей і сценаріїв, представлена меншою мірою, що визначає актуальність даного дослідження. Мета роботи — розробка сценарію змішаного навчання зарубіжної літератури на прикладі вивчення теми «Творчість Вальтера Скотта». У запропонованому сценарії змішаного навчання застосовано доволі популярну ротатійну модель «перевернутий клас» та використано різноманітні форми роботи: лекція, тест, індивідуальні завдання, практичне заняття, відеоконференція, анкета. Описаний сценарій був інтегрований в середовище платформи дистанційного навчання

MOODLE. Зроблено висновок про те, що змішане навчання потребує створення навчально-методичного забезпечення, яке відповідає сучасним стандартам якості надання освітніх послуг — доступності, інтерактивності, мультимедійності.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2409. Творчість Елізи Ожешко та українська література другої половини XIX — початку XX століття: компаративні вектори міжлітературного діалогу: монографія / І. Спатар; ред.: І. Козлик. — Івано-Франківськ: НАІР, 2021. — 255 с. — Бібліогр.: с. 186-215. — укр.

Запропоновано дослідження — перша в українському літературознавстві монографічна праця, щодо осмислення творчості польської письменниці Е. Ожешко крізь призму компаративних зв'язків з українським письменством у контактнорецептивному і порівняльно-типологічному вимірах. На основі неопублікованих архівних матеріалів висвітлено й проаналізовано взаємне листування Е. Ожешко з О. Кониським, розвідку Олени Пчілки «Слово про Елізу Ожешко в Українському клубі у Києві», охарактеризовано епістолярій письменниці з І. Франком та Х. Алчевською. Значну увагу приділено висвітленню питань щодо наміру Е. Ожешко укласти антологію української прози польською мовою, публікації власних перекладів української новелістики та перекладів творчості польської письменниці в українському письменстві. Визначено домінуючі паралелі творчості Е. Ожешко, І. Франка, О. Маковея, Н. Кобринської, Лесі Українки, О. Кобилянської крізь призму типологічних збіжностей та відмінностей. Поглиблено питання українсько-польських зв'язків з історією слов'янських літератур.

Шифр НБУВ: ВА865217

1.Ш.2410. Stylistic features of emotive vocabulary in Stephen Fry's novel «The Hippopotamus» and their rendering in S. Luchyna's Ukrainian translation / О. Peftieva, S. Luchyna, S. Romanyuk // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 212-225. — Бібліогр.: 222 назв. — англ.

Досліджено стилістичні особливості використання емотивної лексики в романі С. Фрая «The Hippopotamus» та її відображення в українському перекладі. Надано визначення емотивної лексики, складено її класифікацію, розглянуто особливості її функціонування в художньому тексті. Проаналізовано емотивні лексичні одиниці в романі С. Фрая «The Hippopotamus», встановлено частотність їх використання та стилістичні функції, які вони виконують в тексті твору. Продемонстровано використання перекладацьких трансформацій при перекладі емотивної лексики на прикладі перекладу твору українською мовою, виконаному С. Лучиною.

Шифр НБУВ: Ж69181

Див. також: 1.С.129, 1.Ш.2395, 1.Ш.2412

Література України

1.Ш.2411. Нова Словесність: українська література в антропологічній перспективі / О. Галета. — Львів: Вид-во Укр. катол. ун-ту, 2023. — 247 с. — Бібліогр.: с. 216-236. — укр.

Увагу приділено дослідженню актуальних змін, які відбуваються з уявленнями про літературу. Зосереджено увагу на «межових» літературних жанрах як способах висловлювання, що поставали у результаті складного індивідуального пошуку в унікальному поєднанні історичних, культурних і особистих обставин. Із перспективи літературної антропології показано малі драматичні форми Лесі Українки як механізм переосмислення взаємодії автора та читача. Розкрито афективну природу прозового письма Богдана Ігоря Антоновича на прикладі чернетки його незавершеного роману «На другому березі». Проаналізовано антропологічний, автобіографічний та інтермедійний характер творчості Софії Яблонської, втіленої у формі тревелогів. Умотивовано поетичну природу літературного відгуку на травматичні події під час Майдану й актуалізовано питання про взаємозв'язок текстового та спільнотного виміру в українській літературі періоду незалежності. Зазначено, що впроваджуючи поняття «нової словесності», видання пропонує погляд на літературу як особливу культурну практику, спрямовану на створення спільного досвіду й культурну ідентифікацію особи та спільноти.

Шифр НБУВ: ВА864924

1.Ш.2412. Новітня білоруська література у взаєминах з українською літературою: навч. посіб. / О. Погребняк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Бланк-Прес, 2023. — 383 с. — Бібліогр. в кінці ст. — укр.

Досліджено історію білоруської літератури кінця XX — початку XXI ст. Оцінено поєднання усталених у сучасному літературознавстві компаративістичних підходів, базуючись на східнослов'янській, зокрема білорусько-українській міжкультурній й міжлітературній комунікації новітньої доби. Розглянуто білоруської літературний процес кінця XX ст. на тлі епохи. Охарактеризовано чорнобильський дискурс у літературі білорусів і українців. Досліджено творчі пошуки покоління 1990-х: неозвангард, транслогізм, постмодернізм. Охарактеризовано проблематизацію ідентичності в сучасних білоруських антиутопіях. Оцінено процес формування нового літературного образу білоруса крізь

призму імагології. Досліджено творчу спадщину Т. Шевченка в культурному ландшафті сучасної Білорусі. Оцінено реєшцію білоруської літератури в Україні XXI ст. у напрямках і досягненнях.

Шифр НБУВ: BA863728

1.Ш.2413. Палітра слова й тексту Січеславщини: колект. монографія / В. П. Біляцька, С. Є. Ігнат'єва, Г. Р. Корицька, Л. М. Кулакевич, С. В. Ленська, І. П. Мамчич, С. М. Мартинова, Г. Б. Райбедюк, А. В. Саїк, Л. Б. Стрюк, К. В. Тараненко, І. К. Цюп'як; ред.: В. П. Біляцька; Національний технічний університет «Дніпровська політехніка». — Дніпро: Ліра, 2022. — 250 с. — укр.

Репрезентовано різнобічність аспектів дослідження художньо-естетичного світу літератури Придніпровського краю, поетики творчості її визначних представників у контексті сучасного літературного процесу. Досліджено духовні та філософські виміри, культурологічні та лінгвістичні аспекти доробку письменників-дніпрян О. Гончара, О. Зайвого, А. Кашенка, М. Миколаєнка, Н. Нікуліної, В. Сіренка, І. Сокульського, В. Чапленка, В. Черемиса.

Шифр НБУВ: BA865194

Див. також: 1.Ч.2007, 1.Ш.2319, 1.Ш.2332

Давня українська література (X — XVII ст.)

1.Ш.2414. Мотиви стихійних лих і катастроф у давній літературі як тема наукової конференції / О. Матушек // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 119-120. — укр.

15 — 16 жовтня 2021 р. в Харкові проходила міжнародна наукова конференція «Мотиви стихійних лих і катастроф в онтології українських книжників XI — XVIII ст.». Організатори — Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Колегія Патріарха Мстислава й кафедра історії української літератури Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Дистанційний формат уможливив участь у конференції не тільки харків'ян, а й літературознавців з Києва, Варшави, Львова, Кракова, Чернігова, Бердянська.

Шифр НБУВ: Ж27444

Див. також: 1.Э.2549

Українська література XVIII століття

1.Ш.2415. Григорій Сковорода (1722 — 1794): наук.-допоміж. біобібліогр. покажч. Вип. 4, Ч. 1 / уклад.: Шкіра, Яковенко, Т. Деркач, Губар, Л. Хлань, Забарилло, Н. Обергій, І. Корж, О. Пешкова, В. Єфіменко, Т. Мельник, А. Гліва; ред.: В. Коцур; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Вид. звед. і допов. — Ювілейне вид. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2022. — 577 с.: іл. — укр.

Ювілейне біобібліографічне видання висвітлює життєвий і творчий шлях українського мандрівного філософа-мислителя і педагога-просвітителя Г. С. Сковороди. Покажчик містить бібліографію творів великого гуманіста, літературу про його життя і творчість, матеріали про увічнення його пам'яті та перелік бібліографічних видань, які знаходяться у фондах університетської бібліотеки, Центру Сковородознавства, Меморіального музею Г. С. Сковороди, Меморіального музею архітектора В. Г. Заболотного в м. Переяслав. Розкриттю матеріалів сприяють анотації до кожного опрацьованого джерела, які стисло відображають та розкривають зміст документів. Видання розраховано на наукових працівників, аспірантів, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться науковою думкою та історією України.

Шифр НБУВ: B351340/4.1

1.Ш.2416. Григорій Сковорода (1722 — 1794): наук.-допоміж. біобібліогр. покажч. Вип. 4, Ч. 2. [у 2 ч.] / уклад.: Шкіра, Яковенко, Т. Деркач, Губар, Л. Хлань, Забарилло, Н. Обергій, І. Корж; ред.: В. Коцур; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Ювілейне біобібліогр. вид. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2022. — 199 с.: іл. — укр.

Друга частина четвертого випуску ювілейного видання біобібліографічного покажчика «Григорій Сковорода (1722 — 1794)» пропонує зацікавленому читачеві бібліографічні матеріали, присвячені дослідженню життя і творчості визначного українського філософа, мислителя, поета і письменника, новатора-педагога, зібрані за останні 5 років (2018 — 2022 рр.). Відібрано та описано 1346 одиниць бібліографії із видань, які було опубліковано впродовж 1563 — 2022 рр., в тому числі й перелік книг XVI — XVIII ст. із фондів Меморіального музею Г. С. Сковороди, якими міг користуватися Григорій Савич, викладаючи пірику у Переяславському колегіумі. Джерела відбору документів — фонди університетської бібліотеки, Центру Сковородознавства, Меморіального музею Г. С. Сковороди, колекції книг із архівів М. І. Сікорського, Ю. Бойка-Блохина та особистих фондів І. П. Стогнія, В. П. Коцура, М. П. Корпанюка, В. О. Яворівського, Б. О. Чернова, Р. С. Ференцевича, Ю. В. Костенка, В. К. Портянка, Т. Є. Мартинової, О. І. Кравцова, І. О. Демус, Т. І. Білобровко, Л. Є. Сігасової, Л. М. Набок, Л. В. Озодовської, О. О. Базалука, родини Потапенків,

які знаходяться в університетській книгозбірні (місце збереження документів, окрім університетських бібліотечних фондів, вказане). Висвітленню матеріалів сприяють анотації до кожного опрацьованого джерела, які стисло розкривають зміст книги, статті тощо. Подано іменний покажчик та тематичний краєзнавчий покажчик «Переяславіка». В окремому розділі «Шаблі утвердження сковородознавства в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі» містяться тематичні додатки. У першому, «Хронограф документів», зібрано різнопланові документальні свідчення подій, пов'язаних з іменем Григорія Савича: присвоєння його імені закладу, створення Центру Сковородознавства, запровадження відзнак, проведення сковородинівських читань тощо. У другому додатку, «Галерея книг», в хронологічному порядку представлено друковані видання університету, в яких було розміщено наукові дослідження про Г. С. Сковороду (зображення обкладинки та бібліографічний опис джерела). В третьому додатку, «Книжкові інсталяції», демонструються фото з описами книжкових споруд, створених бібліотекарями в інформаційно-ресурсній залі «Чумацький шлях» до ювілейних дат видатного філософа.

Шифр НБУВ: B351340/4.2

1.Ш.2417. Образ автора в літературі Києворуської держави (XI — перша половина XIII століття): навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. М. Сліпущко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Вид. 2-ге, випр. і допов. — Київ: Київський університет, 2011. — 238 с.: табл. — (Бібліотека Інституту філології). — Бібліогр.: с. 223-238. — укр.

Розглянуто особливості образу автора в пам'ятках доби Раннього та Високого Середньовіччя, зокрема синтез канонічного й індивідуального в образі автора. Запропоновано чотири типи образу автора: автор-проповідник, автор-літописець, автор авторських творів, автор-агіограф.

Шифр НБУВ: BA863541

Див. також: 1.Ю.2589

Українська література XIX — початку XX століття

1.Ш.2418. Візуальний код реалізму Івана Нечуя-Левицького: [монографія] / Я. С. Муравецька; наук. ред.: Т. І. Гундорова; ред.: Т. Г. Міхальова; НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. — Київ: Наукова думка, 2023. — 157, [2] с. — Проект «Наукова книга» (Молоді вчені). — укр.

Переосмислено твори І. Нечуя-Левицького, одного з найвідоміших українських письменників, крізь призму його зорових стратегій, образів та інтермедіальних форм. Окремий розділ присвячено аналізу сучасних інтерпретацій повісті «Кайдашева сім'я» за допомогою інших видів мистецтва. Окреслено перспективи застосування візуальної методології в дослідженні поетики реалізму.

Шифр НБУВ: BA864550

1.Ш.2419. Генетично-функціональні аспекти поетики («Повістки і ескізи з українського життя» Агатангела Кримського): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.01.06 / М. М. Дрогомирська; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 19 с. — укр.

Роботу присвячено вивченню взаємодії генетичних та функціональних аспектів поетики літературного твору на матеріалі прозової збірки Агатангела Кримського «Повістки і ескізи з українського життя» (1895). Уперше в українському літературознавстві висвітлено інтертекстуальне співвідношення внутрішньої організації художнього твору з його генезою та функціонуванням. На цій концептуальній основі вироблено теоретичну модель поетики літературного твору як динамічної структури, у якій творчо трансформовані генетичні претексти володіють проспективним потенціалом — здатні породжувати різномірні посттексти і функціонувати суголосно з тематичним, жанровим і стильовим архітекстом. Згідно з цією моделлю художня структура не тільки зберігає сліди походження матеріалу, з якого її сконструйовано, а й трансформує матеріал в єдине ціле, створюючи мережу кодів для свого прочитання і таким чином впливаючи на майбутню свою реєшцію. З'ясовано, що творче новаторство та естетична впливовість образної структури забезпечуються трансформацією претекстів, здійсненою в художніх формах пародії, іронії, парадоксу, за допомогою експериментального поміщення претексту в новий контекст, стилізації твору за певним традиційним претекстом тощо. Вивчення дебютної збірки А. Кримського, яка постала на межі двох літературних епох, надало змогу простежити, як взаємодіють різномірні генетичні складники традиції в інтертекстуальній структурі літературного твору, актуалізуючи його здатність естетично функціонувати в літературному процесі.

Шифр НБУВ: PA442845

1.Ш.2420. Дискурс маскулінності у прозі Івана Франка: [монографія] / К. М. Шмега; ред.: А. І. Швець; НАН України, Інститут Івана Франка. — Київ: Наукова думка, 2023. — 229, [1] с. — Проект «Наукова книга» (Молоді вчені). — Бібліогр.: с. 212-224. — укр.

Здійснено комплексне осмислення різних виявів маскулінності у прозі Івана Франка з урахуванням чинників психобіографії самого автора та соціокультурного контексту періоду його творчості (друга половина XIX – початок XX ст.). Уперше визначено й теоретично обґрунтовано елементи гендерного аналізу маскулінності персонажів Франкової прози. Проаналізовано притаманні для часу написання творів соціокультурні ролі чоловічих персонажів, на основі чого створено їх типологію. Розширено параметри аналізу характерокреативної техніки Франкових чоловічих образів із погляду психолінгвістики, системи міжособистісних взаємин і комунікації, міфологем та архетипів, опису тілесності. Проаналізовано літературознавчі обриси маскулінності у художній прозі Івана Франка, що є певним проривом в сучасній гуманітаристиці, яка тривалий час у підході до гендерних аспектів опиралася лише на концепцію «другої статі» (Симон де Бовуар). Франкомовний ідеальний чоловік – це культурний герой, що є носієм фундаментальних чоловічих вартостей, гармонійною особистістю, в якій «дух і тіло – одна суть», яка випливає в концептуальну поетову дескрипцію «цілого чоловіка» з характерними прикметами гедонізму, вітальних цінностей, фізичної потуги, емпатичного складу характеру, здорового чуття та інтелекту.

Шифр НБУВ: ВА866804

1.Ш.2421. Етико-естетична система Лесі Українки і національний літературний контекст епохи: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.01.01, 10.01.06 / С. М. Романов; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. – Київ, 2019. – 40 с. – укр.

Представлено першу спробу системного дослідження життєтворчості Лесі Українки в соціокультурних полях її доби: громадсько-політичній сфері, мистецтві, психологічній, науково-філософській, релігійній свідомості часу, родинно-товариській, любовних стосунків, побуту тощо. Представлено письменною ключовою постаттю раннього українського модернізму у широкому спектрі зв'язків із митцями свого покоління – М. Коцюбинським, В. Стефаником, О. Кобилянською, О. Олесем, Л. Старицькою-Черняхівською. Розкрито особливості становлення нових концептів світогляду, творчості, поведінки у парадигмі бінарного «взаємонав'язання». Розбудовано працю дискурсивно у єдності традиції – епохи – художньої практики, де кожна зі сфер виявляє авторську присутність в літературному процесі, в динаміці якого окреслено співвіднесення усталених в національному просторі моделей життєтворчості митця з новими формами і способами самопрезентації. Показано процес утвердження ранньомодерного літературного канону, природу якого розкрито в етичних, естетичних, генераційних, геолокаційних координатах. Розглянуто специфіку авторського стилю, авторської поезики у співмірності зі стильовою поліфонією епохи, що передусім визначають становлення та еволюцію письменника.

Шифр НБУВ: РА442342

1.Ш.2422. Жанрові особливості роману Євгена Гребінки «Доктор» / Л. Б. Жижченко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 12. – С. 44-49. – Бібліогр.: 5 назв. – укр.

Проаналізовано жанрові особливості та поезику роману «Доктор». У розвідці висвітлено теоретичні засади жанру роману виховання, проаналізовано вплив структурних компонентів цього жанру на моделювання художнього світу роману. Авторка висновковує: у романі «Доктор» Євген Гребінка показує, як байдуже ставлення до власної особистості, життя в постійних книжкових ілюзіях, надмірне критичне ставлення до себе веде до деградації особистості.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2423. Історична драматургія М. Костомарова: проблематика та поезика: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / О. О. Товт; Державний ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – Івано-Франківськ, 2019. – 20 с. – укр.

Проаналізовано ідейно-художнє новаторство драматургії М. Костомарова. Фокус уваги зосереджено на окресленні проблематики та поезики історичних п'єс «Сава Чалій», «Переяславська ніч», «Українські сцени із 1649 года», «Кремундський Корд» та «Эллины Тавриды» (джерела, особливості світогляду, образна система, конфліктний простір, жанрово-стильова своєрідність, роль ремарок, назви твору, епіграфа, присвяти). Досліджено вияв романтичних тенденцій в ідейно-естетичній моделі драматургії М. Костомарова, особливості часопросторових відношень творів кризь призму художнього мислення автора. Драми письменника стали полем мистецького оприявлення наукових ідей, надали змогу реалізувати історичні погляди у вигляді драматургічних версій. Встановлено, що М. Костомаров розглядає національну історію як важливе джерело натхнення, тому провідним у творчості автора постає захоплення колоритом тієї чи іншої доби, її художня репрезентація, зокрема витворення численних образів із різних епох. Визначено міру поєднання історичного фактажу та вимислу, що зумовлено ідейно-художніми пошуками драматурга.

Шифр НБУВ: РА441853

1.Ш.2424. Літературна функція «Молитви Єремії пророка»: творча заготовка чи епіграф до рукописної збірки Тараса Шевченка «Три літа»? / Р. Харчук // Слово і Час. – 2022. – № 3. – С. 3-15. – Бібліогр.: 22 назв. – укр.

Уточнено літературну функцію «Молитви Єремії пророка» та висвітлено проблему ототожнення й самоототожнення Шевченка з Єремією. На підставі висновків багатьох дослідників та дискусії між В. Шурагом й І. Франком 1904 р. авторка визначає, що виписка Шевченка з Біблії – епіграф, а не творча заготовка, як це подано в останньому академічному корпусі доробку поета. Цей факт поглиблює й розуміння творчих пошуків Шевченка 1843 – 1845 рр., і розуміння рукописної збірки «Три літа». Дослідниця переконає, що біблійні моделі допомогли Шевченкові створити оригінальний образ української неволі в російській імперії та українського майбутнього після подолання імперії.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2425. Науковий вебінар «Едиційні проблеми Шевченкової творчості» / Р. Харчук // Слово і Час. – 2022. – № 1. – С. 109-110. – укр.

4 листопада 2021 р. у відділі шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України відбувся черговий науковий семінар, цього разу на тему «Едиційні проблеми Шевченкової творчості». У доповіді «Незавершене повне зібрання творів Шевченка 1935 – 1937 рр.: концепція, історія появи та проскрибування» Олександр Боронь наголосив на тому, що упорядники першого академічного видання Шевченкової поезії у вкрай несприятливих умовах наростання репресій і фізичного вищипання найкваліфікованіших науковців змогли охопити майже весь відомий на той час масив поетових автографів, першодруків, авторизованих списків тощо. Водночас відповідно до рівня тогочасного розвитку текстології їм не вдалося уникнути певного суб'єктивізму у виборі основного тексту, зокрема ранніх поезій, невинуватих контамінацій різних редакцій, довільних кон'єктур тощо. На науковому рівні видання негативно позначився також великою мірою тенденційний реальний коментар.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2426. Новознайдений спогад про Юрія Федьковича / Л. Ковалець // Слово і Час. – 2022. – № 3. – С. 100-107. – укр.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2427. Персономен Шевченко як маркер бінарних опозицій у творах Дмитра Донцова / О. Микитюк // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 41. – С. 301-310. – Бібліогр.: 307 назв. – укр.

Проаналізовано персономен Шевченко, що є ідеологічним маркером індивідуально-авторської картини світу Д. Донцова. Встановлено, що базова схема «героїчне козацьке минуле» є наскрізною для бінарних опозицій персономена Шевченко та персономенів Куліш, Драгоманов, Рильський, Федькович. Виявлено, що в публіцистиці мислителя персономен Шевченко має лише позитивну конотацію, а персономени Куліш (XIX ст.), Рильський (XX ст.) та ін. в діахронії формують негативну конотацію. З'ясовано, що персоналізм творів Д. Донцова відтворює суспільно-політичне та культурно-історичне тло епохи.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2428. Соціолінгвальний контекст життєтворчості Лесі Українки / І. Фаріон // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 41. – С. 310-319. – Бібліогр.: 317 назв. – укр.

Розкрито мовно-національний світогляд Л. Українки в соціолінгвальному контексті. Матеріал структуровано за основною проблематикою: мовно-національне виховання, мова як філологія, мова як політика. Проаналізовано ставлення письменниці до зовнішньої суспільно-політичної історії мови та її внутрішнього розвитку. Проведено паралелі з формуванням сучасного мовно-національного світогляду, що мав би базуватися на мовних стратегіях Л. Українки.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2429. Сучасні версії Шевченкового псевдобатьківства / О. Боронь // Слово і Час. – 2022. – № 3. – С. 88-99. – Бібліогр.: 21 назв. – укр.

На основі науково доведених фактів, документів, листування Шевченка спростовано дві гіпотези останнього часу про поетове батьківство щодо Софії Платонівни Закревської, у заміжжі Феден (1845), і такого собі Федора Кириченка. Обидві версії, перша з яких претендує на абсолютну істинність, не мають реального підґрунтя. Їх автори вдаються до домислу, позбавлених логіки і здорового глузду припущень, оминаючи при цьому відомі реалії та обставини. Особливо прикро, що такі вигадки легковірно підхоплює вчительська громада, надаючи їм «прав громадянства» у публікаціях і в освітньому процесі.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2430. Шевченкознавство української діаспори (1945 – 1991): христологічний аспект: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / М. І. Лупак; Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2019. – 20 с. – укр.

Виявлено характерні риси та простежено основні фактори формування христологічного досвіду в межах еміграційної шевченкіани. Осмислено шевченкознавство діаспори як історіографічний

та метакритичний об'єкт. Пояснено низку особливостей еміграційного шевченкознавства. Відзначено, що загальноприйнятої теорії христологічної інтерпретації як літературознавчої герменевтичної методології в українській гуманітаристиці ще немає, однак доволі продуктивно видається експлікація цього поняття, запропонована П. Іванишином. Дослідник надав широке, загальнометодологічне визначення христологічної герменевтики (тотожної християнській екзегетиці) як «стратегії витлумачення явищ та закономірностей буття крізь призму християнства», і вужче, як «теорії та практики витлумачення художньо-літературних феноменів крізь призму християнської духовності». За типами суспільної свідомості та світоглядно-методологічними орієнтирами у шевченкознавстві діаспори вдалось виокремити три основні типи христологічного досвіду: літературознавчий, релігійно-філософський, політико-філософський.

Шифр НБУВ: RA442786

Див. також: 1.Ш.2409

Українська література XX — XXI ст.

Історія літератури. Ідейно-художні особливості літератури

1.Ш.2431. Біси XX століття (типологія деструктивних персонажів української та російської літератури) / К. О. Годік; відп. ред.: Г. М. Сиваченко; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ: Наукова думка, 2023. — 177, [1] с. — Проект «Наукова книга» (Молоді вчені). — Бібліогр.: с. 164-176. — укр.

Розглянуто проблему людської деструктивності, системно висвітлену в українській та російській літературах XX ст. Особливу увагу зосереджено на трансформації людини, переході її до «бісівського» стану, утворенні революційного об'єднання та державницьких структур. Дослідження надає змогу по-новому поглянути на відомі українські та російські романи, глибше осягнути концепт «бісовщини», який в них реалізувався. На основі теоретико-практичного аналізу розмежовано українську та російську моделі «бісовщини», а також подано опис цих моделей на трьох основних етапах їх становлення та в період розпаду. Визначено походження концепту «бісовщини», досліджено фактори, які мали вплив на його формування в національних літературах першої половини XX ст. Окреслено національні моделі концепту «бісовщини», виявлено типологічні відмінності цих моделей. Докладно описано риси деструктивного світогляду на різних етапах становлення концепту. Розкрито особливості реалізації поданого концепту на індивідуальному, колективному, державницькому періодах становлення та на етапі розпаду в українській та російській літературах.

Шифр НБУВ: BA864544

1.Ш.2432. "Гомін і відгомін": дискурс інтертекстуальності в українській літературі 1920-х років: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.01.01, 10.01.05 / Л. В. Скорина; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ, 2019. — 40 с. — укр.

Вперше здійснено системне, цілісне дослідження української літератури 1920-х рр. крізь призму теорії інтертекстуальності; виявлено найпоказовіші форми міжтекстової взаємодії. Ґрунтовно проаналізовано здобутки українських дослідників інтертекстуальності; різнобічно досліджено типологію й функції цитат, алюзій, ремінісценцій, заголовків, епіграфів, присвят, транспозицій у літературі «розстріляного відродження». Визначено репертуар ключових претекстів тогочасного українського письменства, виявлено чільних представників вітчизняного й зарубіжного літературних пантеонів. Системно вивчено особливості репрезентації в інтертекстуальному просторі 1920-х рр. англійського, французького, російського й українського письменства від давнини до першої третини XX ст. Принагідно уточнено особливості розвитку теорії інтертекстуальності в Західній Європі, Північній Америці, Росії, Польщі. Сформовано модель інтертекстуальності, що включає різні рівні її складники («інтертекстуальне поле», «інтертекстуальний простір», «інтертекстуальний дискурс»); змодельовано робочу таксономію типів і форм інтертекстуальності, релевантну для характеристики літературного процесу 1920-х рр. Поглиблено уявлення про рецепцію в тодішній українській літературі мотивів та образів Біблії, античної літератури й міфології.

Шифр НБУВ: RA442692

1.Ш.2433. Метафізичні підвалини віршованого полемічного комплексу 80 — 90-х років XVI ст. / Б. Криса // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 52-68. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Обґрунтовано кореляцію між полемічними мотивами віршованих текстів і метафізичним принципом причинності, дослідивши, що опору полемічного дискурсу становлять, власне, образи, якими Бог (Причина всього сущого, згідно з ученням середньовічної метафізики) оприявнює свою присутність у світі. Це надає підстави трактувати емоційну напругу полемічного дискурсу, властиві йому фігури зниження чи спрощення не як альтернативу внутрішньому метафізичному сенсу, а лише як різновид його

децентрування, переклад на мову інших обставин або на мову особистого духовного досвіду. Метафізичний вимір полемічних віршів співвідноситься з перспективою відновлення їх ширшого літературного контексту й повнішої рецепції.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2434. Оніричний дискурс сучасної української прози (на матеріалі романів Степана Процюка, Володимира Єшкілева та Андрія Жураківського): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Б. А. Стрільчик; Державний ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2019. — 20 с. — укр.

Розкрито специфічні риси оніричного дискурсу сучасної української прози на основі дослідження романів «Троянда ритуального болю», «Маски опадають повільно» та «Чорне яблуко» Степана Процюка, «Імператор повені» Володимира Єшкілева та «Сателіти» Андрія Жураківського. Проаналізовано особливості формування оніричних структур у текстах авторів, їх функціонування, способи реалізації у тексті, взаємозв'язки на макро- та мікрорівнях. Простежено процес реалізації неомодерністських оніроелементів у характероворенні персонажів Степана Процюка та постмодерністських виявів несвідомого у побудові хронології Володимира Єшкілева та Андрія Жураківського. Досліджено особливості оніричних елементів у художніх моделях дихотомії «реальне-ірреальне», «індивідуальне-колективне», «сублімоване-репресоване» у «психобіографічній трилогії». Охарактеризовано алгоричний оніризм романів Степана Процюка як одну з диференційних ознак індивідуально-авторського стилю письменника. Зосереджено увагу на поєднанні часпросторових площин у художньому світі «Імператора повені». Простежено взаємозв'язок постмодерних теорій, пародійно-алюзійного простору як оніричного втілення ідейно-естетичної свідомості; проаналізовано структурні та змістові особливості «Сателітів» Андрія Жураківського як репрезентанта галюциногенно-параноїдального письма.

Шифр НБУВ: RA290853

1.Ш.2435. Українська мандрівна проза початку XXI століття: тематика, проблематика, поетика: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Н. В. Розінкевич; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Вперше проаналізовано тематику, проблематику й особливості поетики української мандрівної прози початку XXI ст. Досліджено особливості розвитку та побудову цього корпусу текстів у художньому, документальному, художньо-документальному дискурсах, що функціонують в умовах глобальних культурних змін інформаційного суспільства. Скориговано понятійно-категоріальний апарат відносно розуміння природи мандрівної прози як метажанру. З'ясовано відмінність між дефініціями: «мандрівна проза» і «мандрівна література», «мандрівна література» і «подорож», «тревелог» і «подорож», «тревелог» і «мандрівний нарис», «вигадана подорож» і «реальна подорож», «тревелог» і «роман». Вдосконалено і поглиблено уявлення про те, що ці поняття філологічного дискурсу не ідентичні й ототожнення їх у науковій рецепції не припустимо. На загальнотеоретичному, історико-літературному, індивідуально-авторському та національному рівнях охарактеризовано тенденції розвитку та національної специфіки мандрівної прози. Систематизовано сучасні поведінкові типи персонажів-мандрівників. Виявлено, що новітня мандрівна проза перебуває у процесі становлення та рефлексії, в ній продовжуються кращі традиції та здобутки, осмислюються глобальні культурно-історичні та політико-економічні зміни сучасного життєвого процесу, аналізується досвід минулих епох, що немінуче впливає на її переорієнтацію у специфічний реєстр буття: спосіб авторського моделювання культурного, соціально-історичного та побутового простору трансформується й стає аксіоматичним, статистичним, оптимізаційним, імітаційним.

Шифр НБУВ: RA442520

1.Ш.2436. Українська метадрама XX століття: навч. посіб. для студентів філол. спец. закл. вищ. освіти / О. А. Вісич; Національний університет «Острозька академія». — Острог: Вид-во НаУОА, 2022. — 243 с. — укр.

Розкрито зміст понять «метатекст», «металітература», «метадрама». Наведено класифікацію метадрами та її жанрові ознаки. Висвітлено теоретичні та історико-літературні аспекти розвитку української метадрами у світовому контексті. Розглянуто методологію метадраматичного аналізу творів українських драматургів XX ст. Проаналізовано палітру метадраматичних експериментів у еміграційній літературі, зокрема у п'єсі І. Багряного «Генерал», та книзі І. Костецького «Театр перед твоїм порогом».

Шифр НБУВ: BA864020

1.Ш.2437. Функціонально-семантичний аналіз алюзій в українських постмодерністських художніх текстах: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Х. В. Петрина; Державний ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2019. — 20 с. — укр.

Розглянуто в українському постмодерністському художньому дискурсі алюзійність як новий принцип створення художньої дійсності, а алюзія набула статусу постмодерністського культурного явища. Вперше досліджено концептну та текстовісну

функції алюзій. Проаналізовано функціонування алюзійних власних імен/назв у позиції порівнянь та метафор, їх здатність до символізації. З'ясовано, що взаємодія алюзій з контекстом має наслідком зміни у їх семантичній структурі. Такі трансформації супроводжуються здобуттям алюзією додаткових конотативних ознак і розширенням її сенсу.

Шифр НБУВ: RA443070

1.Ш.2438. Художній дискурс письменників Придніпров'я: лінгвістичні студії: колект. монографія / М. Антошина, Н. Голікова, В. Зайцева, В. Корольова, І. Попова, Н. Майборода, Я. Рибалка, А. Череватко, Т. Шевченко; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2022. — 292 с. — укр.

Вміщено найновіші лінгвістичні дослідження в галузі дискурсології з опертям на художній дискурс письменників Придніпров'я. Визначено особливості функціонування оказіональної експресії у художньому мовленні письменників Придніпров'я передбачає дослідження експресії і розкриття експресивного потенціалу оказіональної лексики. Досліджено експресивний потенціал оказіоналізмів у лексичній мікросистемі художніх творів письменників Придніпров'я, що надає змогу визначити перспективи розвитку словотвірної системи сучасної української мови та вирішити питання, пов'язані з функціонально-стилістичним аналізом новотворів, оскільки оказіоналізми тісно взаємодіють не тільки з семантикою всього висловлювання, але й з окремими його компонентами.

Шифр НБУВ: VA864944

1.Ш.2439. Phonostylistic occasional means for realization of sound image of city in Ukrainian poetical discourse / Yu. Hryshko // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 162-172. — Бібліогр.: 167 назв. — англ.

Проаналізовано основні види оказіональних фоностилістичних ресурсів, які використовуються українськими письменниками для створення звукового образу міста у поетичному дискурсі. Виділено найчастіші варіанти поєднання різних фоностилістичних засобів у межах контексту, зокрема ономатопейних оказіоналізмів, асемантичних фонетичних оказіоналізмів, паронимативних, еквіфоній та метафоній. Встановлено, що завдяки комбінуванню кількох фоностилістичних ресурсів у межах дискурсу мітти досягають створення інтенсивного акустичного ефекту, почасти навіть сугестивного, який асоціюється з урбаністичними звуковими імпульсами.

Шифр НБУВ: Ж69181

Див. також: 1.С.104, 1.Ш.2404

Персоналії письменників

1.Ш.2440. «Був свідомим свого місця й значення в загальнонаціональній українській літературі та культурі...»: Концептосфера ідіостилю Івана Чендея: монографія / В. Михайленко; ред.: М. С. Васків; Вінницька обласна рада, Комуніальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж». — Вінниця: ТВОРИ, 2021. — 198 с. — Бібліогр.: с. 176-198. — укр.

Розкрито суть, значення і шляхи вияву етнічних і національних чинників у структурі літературного твору І. Чендея. Звернено увагу на літературознавчі й літературно-критичні дослідження творчості І. Чендея через призму її закоріненості в регіональну закарпатську й загальноукраїнську культуру. Проаналізовано функціонування складників матеріальної культури верховинців у текстах І. Чендея, які є не тільки тлом для відтворення дій і вчинків персонажів, але також формують духовно-світлоглядні засади їх буття.

Шифр НБУВ: VA864739

1.Ш.2441. До питання про декодувально-сміслову роль протоонімів власних назв поетичних текстів збірки В. Стуса «Час творчості» / Д. Козловська // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 275-283. — Бібліогр.: 280 назв. — укр.

З'ясовано протооніми власних назв поетичних текстів збірки В. Стуса «Час творчості». Встановлено концептуальні та смислові зв'язки між протоонімами й антро-, топо-, теопонімами в текстах. Констатовано, що встановлення цих зв'язків сприяє декодуванню авторського світовідчуття та концепції віршованих текстів. Проаналізовано роль протоонімів у вербалізації ознак української ментальності в текстах збірки.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2442. Дорогою на Буркут / Р. Чопик // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 116-118. — укр.

12 — 15 серпня 2021 р. через Вижницю — Яворів — Криворівню — Верховину — Зелене проходила п'ята мандрована конференція «Дорогою на Буркут». Чотири попередні було присвячено творчості Гната Хоткевича, Петра Шекерика-Дониківа, Богдана-Ігоря Антоновича, Петра Мідянки, нині ж дослідників і шанувальників літератури й історії краю зі Львова, Острога, Криворівні, Івано-Франківська вела зірка провідна незабутньої Лесі Українки. Як відомо, у липні — серпні 1901 р. вона поправляла своє здоров'я в Буркуті й мандрувала названим мар-

шрутом. На відміну від звичайних, конференція мандрована не ділиться на офіційну й неофіційну частини, а проходить єдиним потоком: доповіді і повідомлення виголошують безпосередньо там, де ступала нога «об'єкта дослідження». Це надає відчуття присутності, причетності до духу письменника, не позичене, а власне розуміння його походження і становлення.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2443. «Заборонений»: Стус кінематографічний / О. Пуніна // Слово і Час. — 2022. — № 3. — С. 64-77. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Проаналізовано образ Василя Стуса в художньому фільмі Романа Бровка «Заборонений» (2019). З'ясовано, якими засобами режисер утілює психологічну структуру індивідуальності у стрічці для широкої глядацької аудиторії. Психологічний чинник кінематографічного образу ґрунтується на рисах характеру, поведінці, притаманній Стусові-людині: він схильний до експансивної реакції, непристосований до компромісів, самодостатній, сильної волі. Режисер працює як у формальній площині (принцип градації, протиставлення, кінематографічний засіб образу-переживання, загальний план), так і в змістовій (домислені епізоди й персонажі, закадрові читання віршів, сконденсований зміст мотто, уведення авторського тексту в новий контекст).

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2444. Із Василем Блакитним проти Валер'яна Поліщука: фрагменти суспільно-літературної діяльності Євгена Касяненка / О. Омельчук // Слово і Час. — 2022. — № 3. — С. 45-63. — Бібліогр.: 73 назв. — укр.

Надано невідомі сторінки творчої біографії Євгена Івановича Касяненка (1889 — 1937) — одного з піонерів українського авіабудування, перекладача, активного учасника громадсько-політичного і літературного руху 1910 — 1930-х рр. Основою дослідження є реконструкція літературно-виробничих відносин між Є. Касяненком, Василем Елланом-Блакитним та Валер'яном Поліщуком, висвітлення їх поглядів щодо організаційних і концептуальних форм українського письменства. Аналіз ініційованих ними проектів і полемік актуалізує питання про культурно-історичні витоки «Червоного ренесансу» та специфіку формування української літератури як пролетарської.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2445. Кольороназва білий як маркер ідіолекту (на матеріалі текстів Р. Іванчука) / О. Левченко, Н. Лотоцька // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 131-143. — Бібліогр.: 138 назв. — укр.

Розглянуто кольороназви як важливі складники моделювання навколишнього світу мовною особистістю. Кольороназва «білий» формує ядро кольорів у лінгвістичних студіях і є найчастішою номінацією кольору в дослідницькому корпусі Р. Іванчука. Застосовано корпуснобазовану та лінгвокогнітивну методику для опису й аналізу кольороназви «білий» як маркера ідіолекту. У процесі дослідження виявлено структурно-семантичні моделі словосполук з словом «білий», виокремлено тематичні групи досліджуваної кольороназви, високочастотні колокації з досліджуваною кольороназвою, простежено семантику та символіку цього кольору та визначено прототип «білого» в ідіолекті Р. Іванчука. Здобуті кількісні дані порівняно з кількісними показниками дослідницького корпусу художньої прози 1960 — 2016 рр. для виокремлення індивідуально-авторських сполук.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2446. Контексти кївського романтизму: «український німець» Микола Гулак / О. Борзенко // Слово і Час. — 2022. — № 3. — С. 16-27. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Запропоновано інтерпретацію біографічних та культурно-естетичних фактів, що стосуються діяльності одного з організаторів Кирило-Мефодіївського братства — М. Гулака. Основну увагу зосереджено на вивченні його внеску в розвиток українського романтизму. Для добору й систематизації наявних фактів застосовано засади теорії літературного побуту. Дослідження біографічного матеріалу здійснено в руслі осмислення романтичних зацікавлень М. Гулака; зокрема, вказано на його інтерес до звичаєвого права та національного характеру. Відзначено, що його літературні плани не було реалізовано повною мірою через репресії проти Кирило-Мефодіївського братства. Поведінку М. Гулака на слідстві осмислено в контексті культурних моделей, зумовлених романтичною іронією та гротеском.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2447. Максим Рильський — перекладач оперних лібрето: літературний, мистецький, націєтворчий виміри / М. Стріха; ред.: В. Кузик; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2020. — 125 с. — Бібліогр.: с. 120-125. — укр.

Вперше досліджено постать М. Рильського як перекладача текстів лібрето для «українізованої» в 1926 р. Київської опери. Аналіз проведено на тлі широкого панорами тенденцій світового оперного виконавства з одного боку, і складних, часто трагічних суспільно-політичних процесів, які відбулися в тодішній Радянській Україні — з другого. З використанням архівних і літературних джерел зроблено спробу встановити датування оперних перекладів М. Рильського, окремо проаналізувати ті випадки, де

підпис поета було поставлено в афішах театру під текстами, які насправді належали іншим авторам (репресованим або тим, які емігрували) з метою порятунку їх текстів для української сцени. Реконструйовано творчу манеру М. Рильського — оперного перекладача. Показано, що перекладання текстів для опери було для М. Рильського виразним націєтворчим проектом, що мав на меті підняти суспільний статус української мови й української культури. Проаналізовано можливості для актуалізації цієї частини творчої спадщини поета в наш час.

Шифр НБУВ: ВА866403

1.Ш.2448. Мемуаристика Андрея Глушенка: «Живым оста- ться было чудо» / В. А. Глушенко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 30-43. — Библиогр.: 11 назв. — рус.

Проаналізована книга фронтових мемуарів известного педагога, спеціаліста по проблемам трудового й нравственного воспитания, участника Великой Отечественной войны 1941 — 1945 годов Андрея Глушенко. Написанию книги «Живым оста- ться было чудо» предшествовали многочисленные публикации Андрея Глушенко в газетах «Правда Украины», «Совет», «Віс- ті». Газетные очерки составили основу книги. Объединенные авторским замыслом, они обрели новое звучание как часть единого целого. Хронология книги воспоминаний «Живым оста- ться было чудо» включает февраль 1942 г. — сентябрь 1944 г. В мемуарах повествуется о грозных военных событиях, участником которых довелось быть автору. Долгий и трудный путь боевой службы Андрея Глушенко проходил на Украине в составе 218-й и 195-й стрелковых дивизий. А. Глушенко участвовал в форсировании Северского Донца, в боях за освобождение левобереж- ной Украины, в переправе через Днепр, в изгнании врага из сотен сел и десятков городов Украины и Молдавии. Как отме- чает автор статьи, о буднях и трагических событиях войны А. Глушенко пишет просто, искренне, без ложного пафоса. Так можно рассказать только о том, что пережил сам, передав чита- телю правду — беспощадную, трагическую, но жизнеутвержда- ющую. Литературные достоинства мемуаров несомненны. Говоря об этом, автор исследования обращается к тексту книги и при- водит несколько цитат, свидетельствующих о мастерстве мему- ариста. Значимыми представляются автору статьи и мнения уче- ного-педагога П. Эрдишева и журналистов Г. Дубли и А. Дудки, отмечавших яркое литературное дарование Андрея Глушенко. Ценным, с точки зрения автора статьи, является включение в книгу фронтовых и послевоенных фото Андрея Глушенко и его боевых товарищей-однополчан: И. Бутко, И. Васильева, И. Ка- рякина, А. Касьянова (близкого друга А. Глушенко), В. Рогова, Г. Рыбенцева, Н. Шарикова (храброго и талантливого командира батальона, Героя Советского Союза) и др. Широко исполь- зуются материалы архива семьи Глушенко.

Шифр НБУВ: Ж74512

1.Ш.2449. Морфологічні одиниці в поезії Миколи Вінгра- новського / О. Олексенко // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 56-64. — Библиогр.: 62 назв. — укр.

Розглянуто особливості організації морфологічних форм у лі- риці Миколи Вінграновського як вияв його індивідуальної твор- чої манери. На рівні морфологічних одиниць, які беруть участь у поетичному смислотворенні, виявлено поширене в поезії пись- менника явище співположення спільнокореневих чи однакових слів з елементами авторських новотворів на тісному просторі рядка або строфи. Охарактеризовано випадки морфологічної ат- ракції та селекції службових частин мови. Наголошено на необ- ходності розглядати подібні явища як елементи загальної ідіос- тильової парадигми поета.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2450. «Пам'яті глибоке джерело»: Василь Стус і пе- реосмислення російської літератури: [монографія] / Т. М. Ми- хайлова; наук. ред.: П. В. Михед; ред.: Є. І. Мазніченко, І. Л. Яловнича; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ: Наукова думка, 2023. — 284, [1] с.: табл. — (Проект «Наукова книга» (Молоді вчені)). — укр.

Запропоновано поглянути на видатного українського письмен- ника ХХ ст. В. Стуса крізь призму його зацікавлень російською літературою. На багатому матеріалі проаналізовано, що він чи- тав, як читав і яким чином (на прикладі численних інтертексту- альних зв'язків) прочитане позначилося на його власній літерату- рній творчості. Окрім поезії, прози, перекладів В. Стуса, епі- столярію, спогадів про нього, досліджено літературно-критичні статті та рукописні матеріали письменника.

Шифр НБУВ: ВА864546

1.Ш.2451. Психопоетика творчості Григора Тютюнника: ав- тореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Я. В. Даценко; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельниць- кого. — Черкаси, 2019. — 20 с. — укр.

Розглянуто основні концепції психопоетики. Виявлено джере- ла становлення особистості Гр. Тютюнника: вплив макро- та мікросередовища. Під час дослідження застосовано психологосп- рямовані дослідження А. Адлера, М. Барнича, В. Гаджієва, Л. Виготського, Й. Гейзинги, Л. Левчук, Ч. Ломброзо, К. Леон- гарда, М. Розовського, В. Роменця, З. Фройда, К.-Г. Юнга тощо. Досліджено характер та темперамент митця як основних

складників психоструктури особистості. Едіпів комплекс, спри- чинений зрадою матері Гр. Тютюнника батькові визнано доміную- чим у психосфері письменника. З'ясовано кореляцію особли- востей психоструктури Гр. Тютюнника та художньої. Визначе- но, що попри соціально-економічні фактори, письменник апелює до основ духовності. Осмислено поняття художнє мислення та визначено, що для Гр. Тютюнника характерними є такі його особливості: антиномічність; емоційність та чутливість; наявність інтелектуального таланту; синтетичність, ліричність, драматур- гічність. Визначено, що відродження тенденції неореалізму, за- початкованих на початку ХХ ст. В. Винниченком, підхоплених у 20-х рр. В. Підмогильним, окрім загальнономістських тенден- цій 60-х рр. великою мірою зумовлено особливостями психо- структури письменника. Тіснота між соціальними — це не лише данина тенденціям часу, а навпаки — тенденції часу, зумовлені появою в літературному дискурсі елітарних особистостей з пев- ними особливостями психоструктури, які формують художній світ письменника.

Шифр НБУВ: РА444591

1.Ш.2452. Публікації Кліма Поліщука 1917 — 1919 рр. / О. Омелчук // Слово і Час. — 2022. — № 1. — С. 99-105. — укр.

1918 р. в заснованій Військовим міністерством УНР газеті «Відродження» (Київ) Кліма Поліщука було представлено як молодого українського письменника, котрий «за останні два роки умістив багатьох своїх поезій в різних українських часопис- сях...». Однак, крім згаданої художньої творчості (вірші, опові- дання), не менш активно він виступав як журналіст і публі- цист, автор репортажів і фейлетонів. Навіть перебуваючи на фронті Першої світової війни, входив 1917 р. до редакційної колегії «Українського голосу», — газети, що її видавала вико- навча рада українців Дванадцятої армії. Упродовж кількох міся- ців 1918 р. виконував обов'язки відповідального редактора газети «Народня воля» (Київ). Його псевдоніми в цей період: К. Лаврінювич, Клім-Клім, К. П., Клім П.

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2453. Художній історизм драматургії Гната Хоткевича: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / В. В. Музичук; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Здійснено аналіз художнього історизму драматургії Гната Хоткевича на матеріалі драм: «Лихоліття», «Вони», «На железни- ці», «Село в 1905 році», «О полку Ігоревім», «Рогнідь», «Довбуш» (у 5 сенах), «Добуш» (у 7 сенах), «Верховинці», тетралогії «Богдан Хмельницький», вперше оприлюдненої дра- ми-хроніки «Етапи». Опрацьовано у контексті дослідження низ- ку літературознавчих, історичних та публіцистичних праць пись- менника. Здійснено спробу комплексного аналізу драматургічної та літературознавчої спадщини Г. Хоткевича. Складено за ре- зультатами дослідження згаданих драм широке уявлення про історичну драматургію письменника. Виявлено в результаті ви- вчення архівних фондів низку праць митця, що сприяло глибо- шому розумінню його світогляду, а саме проаналізовано аспекти національної історіософії драматурга в контексті української ет- нічної самосвідомості першої третини ХХ ст. Розглянуто особли- вості жанротворення, систему тем, ідей, основних мотивів, проб- лем, образів, які характеризують новаторський стиль Гната Хот- кевича. Засвідчено текстуральним аналізом, що драматична твор- чість письменника демонструє органічну еволюцію української літератури початку ХХ ст., що виявляє складність літературного процесу в контексті світового культурного розвитку.

Шифр НБУВ: РА442326

1.Ш.2454. Художня інтерпретація жанру містерії у п'єсі Олександра Ірванця «Електричка на Великдень» / О. Ніко- лаєва // Слово і Час. — 2022. — № 3. — С. 78-87. — Библиогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто проблеми новаторської рецепції у творчості Олек- сандра Ірванця архаїчного жанру містерії. На прикладі твору «Електричка на Великдень» досліджено комплекс художніх при- йомів, що надають змогу творчо трансформувати євангельський сюжет «страстей Христових» у структуру сучасної драми. Індивідуально-авторську своєрідність трактовки містеріальної матри- ці проаналізовано в контексті художніх тенденцій, що характе- ризують розвиток сучасної драматургії (актуалізація міфологіч- ного мислення, жанрова взаємодія, стильовий синкретизм).

Шифр НБУВ: Ж27444

1.Ш.2455. Частка як один із засобів вираження модальності в художній прозі В. Шовкошитного / Т. Вільчинська // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 83-92. — Библиогр.: 90 назв. — укр.

Розглянуто частки як один із засобів вираження модальності в художній мові. Узагальнено відомості про них як особливий розряд службових слів, їх функцій, типологію. Дослідження вико- нано на матеріалі художніх текстів В. Шовкошитного — сучасного українського письменника, публіциста, громадського дія- ча. Встановлено, що частки, вносячи додаткові відтінки значен- ня в текст, створюють різні варіанти висловлень, передають різ- ні ступені модальних відношень, доповнюючи семантику інших засобів вираження модальності. Семантико-функціональний

аналіз часток у прозі В. Шовкошитного виконано вперше та показано, що автор досконало володіє граматичним багатством української мови, тому доречно використовує частки, насамперед для вираження семантичних і модальних відтінків, рідше — емоційно-експресивних.

Шифр НБУВ: Ж69181
Див. також: 1.Ш.2410

Література Росії

1.Ш.2456. Актуалізація категорії числа та роль числової морфологічної домінанти в структурі тексту в російськомовній поезії нового часу / Н. Самсоненко // Лінгвіст. студії: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 41. — С. 64-82. — Бібліогр.: 77 назв. — укр.

Розглянуто феномен згущення однотипних граматичних форм і значень в межах поетичного тексту або його фрагмента, що призводить до формування морфологічної домінанти. Стверджується, що морфологічна домінанта категорії числа значно підвищує експресивність ліричного твору та пов'язана з передачею глибинного поетичного смислу. Охарактеризовано особливості взаємозв'язку морфологічної структури віршового тексту з його композиційно-тематичною структурою. Виокремлено мотиви, що актуалізуються згущенням грамам однини, які формують сингулярну морфологічну домінанту. Описано граматичні значення, що актуалізуються згущенням грамам множини, які спричиняють утворення плюральної домінанти поетичного тексту.

Шифр НБУВ: Ж69181

1.Ш.2457. Художественное пространство повести А. С. Пушкина «Капитанская дочка» / М. Ю. Рябова // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 12. — С. 185-201. — Бібліогр.: 16 назв. — рус.

В современном мире подростки все чаще задумываются о своей роли в обществе, о своем предназначении, о самореализации и самовыражении. Внимание привлекает вопрос формирования ценностной системы, на которой в дальнейшем будет строиться все их мировоззрение и жизнь. Учитывая многовекторность современного мира, практически полное отсутствие каких-либо нравственных ориентиров, размытие понятий «добра» и «зла», «разрешенного» и «запрещенного» (в нравственном понимании), учащимся средней и старшей школы необходимы примеры высокоморального поведения, изучение ситуаций выбора с вытекающими последствиями действий или бездействия. Богатейший материал для подобных наблюдений дает литература — как украинская, так и зарубежная. Среди писателей, отстаивавших непреходящие нравственные идеалы русского мира, огромное значение имеет А. С. Пушкин. Его произведения — это неисчерпаемый источник примеров нравственного и безнравственного поведения героев, материал для изучения, наблюдения, анализа самых разных жизненных ситуаций. Опора на исконно русские ценности, характерные для украинского народа в том числе, наполняет произведения Пушкина особым смыслом. В исследовании предложен детальный анализ художественного пространства повести «Капитанская дочка», разделенного на 4 мира,

каждый из которых имеет своих героев и антигероев, свои моральные устои. Такое исследование является актуальным, поскольку в нем приведен пример подачи сложного для восприятия материала в простой, доступной для учеников форме. При анализе каждого из миров показана глубина подтекста повести, переданная с помощью образов-символов. Значение уделено понятию «катарсис» в повести: показано нравственное очищение, перерождение главного героя, обозначена сопричастность читателю всему происходящему.

Шифр НБУВ: Ж74512

Див. також: 1.Ш.2341, 1.Ш.2431

Дитяча та юнацька література

1.Ш.2458. Комунікативна ситуація звинувачення/виправдання в англомовних художніх текстах для дітей: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Л. Я. Герасимів; Херсонський державний університет. — Херсон, 2019. — 20 с. — укр.

Висвітлено результати комунікативно-прагматичного аналізу звинувачення та виправдання у комунікативній ситуації з урахуванням екстралінгвальних факторів. У виконаному дослідженні обґрунтовано потребу вивчення звинувачення та виправдання в діалогічній єдності; змодельовано комунікативну ситуацію звинувачення/виправдання в англомовних художніх текстах для дітей; описано віковий параметр як соціопрагматичний чинник впливу на неї. Проаналізовано прагматичний контекст реалізації звинувачення/виправдання в англомовних художніх текстах для дітей. Визначено місце тактик звинувачення та виправдання у ряді суміжних комунікативних тактик; описано основні способи та мовні засоби їх втілення. Встановлено кореляцію тактик та способів їх реалізації у ситуації з різною конфігурацією учасників. Представлено способи модифікації іллокутивної сили; описано дискурсивний акт «аккузатив» і «апологетив» та їх актомовленнєвий склад.

Шифр НБУВ: РА442682

1.Ш.2459. Юна письменниця Західного Донбасу / А. С. Полянська // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 85-90. — укр.

У розділі «Я — обдарована особистість» автор дослідження розповідає про високі досягнення Долі Анастасії, учениці Павлоградської загальноосвітньої школи № 9 у Всеукраїнських, міжнародних інтелектуальних і творчих конкурсах, олімпіадах з української мови та літератури. Показано поетапний розвій таланту, поступове формування усвідомлення себе як творчої особистості. Висвітлено захоплення Анастасії літературною діяльністю та вивченням історії свого роду, Батьківщини. Розкрито жанрову та тематичну багатогранність творчості молодшої письменниці, показано її активну громадянську позицію, описано участь у міських та обласних проєктах, які популяризують українську мову серед російськомовного населення.

Шифр НБУВ: Ж100965

Мистецтво. Мистецтвознавство

(реферати 1.Щ.2460 — 1.Щ.2545)

1.Щ.2460. Конспект лекцій з дисципліни «Історія мистецтва, архітектури та містобудування середньовічного Сходу»: для студентів спец. 191 / Т. Ф. Давідіч, І. І. Крейзер, І. Є. Попов; Харківський національний університет будівництва та архітектури. — Київ: Європ. наук. платформа: Гуляєва В. М., 2020. — 97, [1] с. — Бібліогр.: с. 97. — укр.

Розглянуто основні історичні події, релігії, соціальні передумови, що надали підґрунтя для виникнення типології споруд, будівельних технік, основних типів конструкцій у країнах середньовічного Сходу. Увагу приділено особливостям світогляду середньовічних культур Сходу, які детермінували художню свідомість. Охарактеризовано особливості національних стилів в архітектурі країн Середньовічного Сходу. Проаналізовано основні типи архітектурних об'єктів в різних країнах Середньовічного Сходу, їх функціональну, просторову і художньо-образну структуру. Розглянуто принципи планування середньовічного міста, особливості його планування та забудови в різних країнах. Простежено еволюцію будівельних та конструктивно-технічних засобів у країнах середньовічного Сходу. Досліджено основні види і жанри образотворчого мистецтва, особливості національних шкіл та майстрів.

Шифр НБУВ: ВА864790

1.Щ.2461. Феномен «Колумба». Успіх стратегій провінційного фотоклубу / Н. П. Бабій // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 245-251. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Дослідження присвячено висвітленню творчої та суспільної діяльності фотоклубу «Колумб», м. Тисмениці, Івано-Франківської обл. в контексті розвитку актуальних мистецьких та культурних тенденцій 80-х рр. XX — поч. XXI ст. Визначено ключові експерименти фотохудожників із формою, натурою та змістом. Наголошено, що завдяки новаторським стратегіям фотоклуб не лише пропагує творчість талановитих митців, а й створює культурні та соціальні проекти, що популяризують регіон у світовому культурному просторі: виставки сучасної фотографії, творчі пленери, соціальні проекти, що привертають увагу до питань розвитку регіону.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 1.Ч.1904, 1.Щ.2512, 1.Щ.2516, 1.Щ.2532, 1.Ю.2647

Образотворче мистецтво

1.Щ.2462. Збірник наукових студій пам'яті докторки мистецтвознавства Валентини Рубан / В. Г. Абліцов, В. І. Барінова-Кулеба, Ю. В. Белічко, П. О. Білецький, Л. Г. Ганзенко, Л. С. Генералюк, П. І. Говдя, А. Ф. Дмитренко, П. М. Жолтовський, О. Ф. Журавель, О. В. Красильникова, І. Д. Ліховий, Д. В. Малаков, М. Пуцко-Бочкарьова, М. Р. Селівачов, О. К. Федорук, І. О. Ходак; ред.: І. О. Ходак; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2019. — 298 с.: іл. — Бібліогр.: с. 266-294 та в підрядк. прим. — укр.

Висвітлено життєвий шлях і наукову діяльність докторки мистецтвознавства, членкині-кореспондентки Національної академії мистецтв України В. Рубан. Наведено спогади про вчену, рецензії, аналітичні розвідки про її наукові дослідження, реєстр її основних опублікованих праць і статті наукових співробітників відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтв Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України. Відображено різнобічні наукові зацікавлення В. Рубан українською художньою культурою від середньовіччя до сучасності.

Шифр НБУВ: ВА866507

1.Щ.2463. Мистецтво як об'єднуючий фактор у сучасному світі, і роль художніх музеїв у формуванні світогляду людини XXI ст.: матеріали наук.-практ. конф. від 11 жовт. 2018 р., присвяч. 30-річчю Чернівецьк. обл. худож. музею / упоряд.: В. Є. Любківська; Чернівецька облдержадміністрація, Чернівецький обласний художній музей. — Чернівці: Букрек, 2019. — 62 с. — укр.

Відображено проблеми сучасного мистецтва і культури, історії формування і збереження музейних колекцій. Увагу приділено питанням експозиційної, науково-освітньої, реставраційної робо-

ти. Описано специфіку діяльності художніх музеїв, аспекти підвищення професійного рівня музейних працівників, обмін досвідом та вивчення актуальних теоретико-методологічних проблем деяких напрямів музейної діяльності. Розглянуто питання сучасного стану музейної галузі та перспектив її розвитку, українського та світового досвіду роботи музейних закладів. Окреслено трансформацію тенденцій мистецтва XX ст. (постімпресіонізм, фовізм) у творчості Миколи Глуценка (на зразках з колекції Чернівецького художнього музею), творчі рефлексії Володимира Гамаля, національні тенденції в творчості українських художників XX — поч. XXI ст. тощо.

Шифр НБУВ: ВА863820

1.Щ.2464. Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи: зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти та молодих учених / ред.: І. М. Власенко, В. М. Мішанчук, О. І. Шрамко, О. О. Петренко; Криворізький державний педагогічний університет. — Кривий Ріг: Мариченко С. В., 2023. — 258 с.: рис., табл. — укр.

Збірник містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи», що відбулася 12 травня 2023 р. за ініціативи кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки факультету мистецтв Криворізького державного педагогічного університету. Розглянуто напрями роботи конференції: мистецька освіта в контексті євроінтеграційних процесів; культурологічні та аксіологічні засади мистецької освіти; актуальні питання професійної компетентності майбутніх фахівців; традиції, сучасні тенденції та перспективи мистецької освіти; інноваційні технології в мистецькій освіті.

Шифр НБУВ: ВА865014

1.Щ.2465. Образотворення в українському мистецькому просторі: від середньовіччя до сучасності: колект. монографія / Л. Г. Ганзенко, Р. В. Забашта, О. В. Ламонова, Г. Я. Скляренко, О. В. Сторчай, І. О. Ходак; ред.: Г. Скляренко, Г. Я. Скляренко; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2021. — 504, [1] с. — Бібліогр.: с. 457-494 та в підрядк. прим. — укр.

Розглянуто еволюцію українського образотворчого мистецтва в широкому історичному й ідейно-формальному вимірі. Висвітлено проблеми, вводячи в науковий обіг як нові художні пам'ятки і творчий доробок окремих митців, так і архівні матеріали, що збагачують джерельну базу дослідницьких пошуків, а відтак — сприяють об'єктивному сприйняттю вітчизняного художнього процесу різних історичних епох.

Шифр НБУВ: ВА866401

1.Щ.2466. Сучасна реставраційна діяльність: основні напрями, завдання та пріоритети / О. Б. Рішняк // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 220-226. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто основні напрями сучасної реставраційної діяльності, зокрема превентивній та інвазивній консерваціям, а також реставрації. Сформульовано основні завдання кожного напрямку, визначено передумови практичного проведення окресленого кола заходів та проаналізовано їх вплив на об'єкт реставрації. Звернено увагу на важливе значення превентивної консервації для сфери охорони світової культурної спадщини та недостатнє використання напрацювань цього напрямку в українській реставраційній справі.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.2467. Теорія і практика композиції: навч. посіб. / М. О. Пічкур; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. — Київ: Ліра-К, 2022. — 247 с.: рис. — Бібліогр.: с. 238-247. — укр.

Розкрито генезу становлення категорії композиції в образотворчому мистецтві. Охарактеризовано різновиди композиції, уточнено класифікацію закономірних, вибіркових, специфічних і цифрових засобів її створення. Розроблено комплекс завдань та оригінальну методику щодо угруповання, урівноваження, ритмічної організації елементів композиції асоціативно-абстрактного змісту. Представлено навчальний матеріал із художньої постановки, композиції, імітації та стилізації тематичного натюрморту цифровими засобами, ілюстрований репродукціями творів відомих художників і сучасних митців.

Шифр НБУВ: ВС70533

Див. також: 1.Ч.1923, 1.Ч.2246

Архітектура

1.Щ.2468. Еволюція формування архітектури кіностудійних об'єктів / В. О. Мусієвська // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 44-50. — Бібліогр.: 49 назв. — укр.

Проаналізовано розвиток і чинники впливу на формування архітектури кіностудійних об'єктів. Розкрито, наскільки і як саме змінювалася архітектура кіностудійних об'єктів, що саме вплинуло на її формування.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

1.Щ.2469. Єврейська архітектурна спадщина Львова: [монографія] / Ю. Бірюлов; ред.: Й. Петровський-Штерн; Львівська нац. академія мистецтв. — Львів: Вид-во Старого Лева, 2022. — 628, [19] с.: фот. — Бібліогр.: с. 569-582. — укр.

Монографія є науковим дослідженням єврейських архітектурних пам'яток Львова від XVI ст. до 1939 р. Її створено у формі наукового опису й аналізу каталогізованого та систематизованого масиву зафіксованих 440 архітектурних творів. Вибірковість 440 розглянутих об'єктів обґрунтовано науковою базою дослідження, в якій використано більшість наявних архівних, літературних і електронних джерел, що є репрезентивною селекцією єврейської архітектурної спадщини. Монографію структуровано за п'ятьма блоками, згідно історичного функціонального призначення споруд, з наскрізною їх нумерацією. До обов'язкових назви, адреси (тогочасної та сучасної), часу побудови, власності, архітектора, історичних стадій будівництва і сучасного стану залучено стилістично-мистецтвознавчий аналіз, а також свідчення про установи і відомих особистостей, пов'язаних з тією чи іншою спорудою. Наприкінці книги подано біографічний словник львівських єврейських архітекторів та будівничих з докладною бібліографією, іменний покажчик та англomовну анотацію.

Шифр НБУВ: ВС70772

1.Щ.2470. Засади та етапи розвитку концепції міста-саду: архітектурний аспект / Б. Р. Турчин // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 108-117. — Бібліогр.: 116 назв. — укр.

Розглянуто змістове значення терміну «місто-сад», становлення концепції міста-саду та її поширення в загальносвітовому архітектурному просторі. Розкрито питання впливу ідеї міста-саду на формування нових явищ в архітектурі та містобудуванні, зокрема, руху Новий урбанізм. На прикладі реалізованих міст-садів окреслено чинники, які здатні забезпечити рівновагу між природою навколишнього середовища та високими урбаністичними навантаженнями, які характерні для нинішнього часу. Актуальність теми визначається потребою систематизувати наявні фактологічні та аналітичні матеріали задля подальшої популяризації принципів, закладених у межах концепції міста-саду.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

1.Щ.2471. Ідеї «Паперової архітектури» в навчальному футуристичному проектуванні «Львівської архітектурної школи» / В. І. Проскураков // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 58-68. — Бібліогр.: 67 назв. — укр.

Висвітлено ідеї «паперової архітектури» ХХ ст., які одержали розвиток у навчальному футуристичному проектуванні Львівської архітектурної школи на кафедрі дизайну архітектурного середовища. Цікаві ідеї в проектах архітекторів з України — В. і Г. Проскураков, О. Боднара, Ю. Джигіля, І. Гнеся зі Львова та інших міст (Полтави, Києва, Дніпра). Висвітлено ідеї футуристичних, експериментальних, пошукових проектів у семестрових навчальних бакалаврських і магістерських роботах, у проектних семінарах, у міжнародних конкурсах і ін. Наведено результати нового проектування на кафедрі, яка розвиває ідеї всесвітньовідомих архітектора-сценографа Ф. Кізлера та сценографа-архітектора Є. Лисика, що зацікавило не тільки архітекторів-практиків, економістів, екологів, інвесторів із різних регіонів і міст України, а також спеціалістів із закордону.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

1.Щ.2472. Історія ландшафтної архітектури: підручник / В. П. Кучерявий. — Львів: Новий світ — 2000, 2019. — 700 с.: рис. — Бібліогр.: с. 698-700. — укр.

Висвітлено історичний процес розвитку ландшафтної архітектури від стародавніх до новітніх часів. Розглянуто теоретичні аспекти стильової еволюції формування відкритих просторів і композиційної побудови об'єктів ландшафтної архітектури. Розкрито сучасні тенденції гуманізації урбанізованих ландшафтів, специфіку використання інноваційних технологій, прийомів проектування та матеріалів. Подано інформацію про сади та парки дидактичного призначення, поліфункціональні та спеціалізовані парки, дитячі парки, гідропарки та лугопарки, зоологічні парки. Увагу приділено питанням доповнення штучного ландшафту природними елементами, озелененню території спеціального призначення.

Шифр НБУВ: ВА865163

1.Щ.2473. Основи ландшафтної архітектури: навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. І. Косик, Л. Р. Гнатюк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Компринт, 2020. — 287 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 283-286. — укр.

Викладено основи ландшафтної архітектури. Висвітлено історичні віхи розвитку ландшафтної архітектури та еволюції стилів. Розглянуто теоретичні основи створення архітектурно-дизайнерських композицій різноманітних ландшафтних та містобудівних об'єктів. Висвітлено прийоми проектування об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну. Наукова і практична цінність полягає у комплексному висвітленні теоретичних та прикладних аспектів зазначеної дисципліни. Знання та вміння, набуті при вивченні предмета можуть бути орієнтовані на формування у майбутніх фахівців теоретичних знань та практичних навичок проектування ландшафтних об'єктів різного функціонального призначення.

Шифр НБУВ: ВА863889

Див. також: 1.Щ.2460, 1.Щ.2485-1.Щ.2487, 1.Щ.2502

Теорія архітектури

1.Щ.2474. Змінний тематичний декор в дизайні житлового інтер'єру / І. А. Дида, О. А. Дида, А. Х. Езатуллах // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 28-37. — Бібліогр.: 36 назв. — укр.

Досліджено проблеми змінного тематичного декору в житловому середовищі як актуального суспільного явища, що має історично зумовлений генезис і значний потенціал розвитку в майбутньому. Визначено основні типи змінного тематичного декору, їх характеристики, функціональне призначення та особливості розташування в інтер'єрі. Обґрунтовано потребу передбачувати місця для розміщення змінних декоративних елементів ще у процесі розробки архітектурного проекту, створивши необхідні конструктивні передумови та забезпечивши відповідну інженерну інфраструктуру.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

1.Щ.2475. Комплексні наукові дослідження в реставрації пам'яток архітектури: колект. монографія / М. Бевз, О. Рибчинський, Ю. Діба, Я. Тарас, М. Демків, Ю. Лукомський, Ю. Дубик, О. Бойко, В. Мельник, З. Лукомська, В. Петрик, Л. Чень, О. Стасюк, І. Погранична, М. Хохонь, С. Гетьманчук, М. Ясінський, Р. Ясінська, К.-Т. Гаврилів, Ю. Фролова, В. Гайдар; ред.: М. Бевз; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 345 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблемні питання реалізації комплексних наукових досліджень при реставрації пам'яток архітектури. Консерваційні та реставраційні роботи на пам'ятках архітектури засновано на передпроектних дослідженнях, завданням яких є поглиблене вивчення пам'яток і одержання повної інформації про їх технічний стан, конструкції і матеріали, їх ціннісні характеристики, автентичні та додані субстанції та інші складові. Визначено, що розроблення проекту реставрації пам'ятки завжди є дуже складним завданням, в якому архітектор мусить працювати і як дослідник, і як творець. Акцентовано, що проводячи дослідження, реставратор має «зрозуміти» суть пам'ятки, а це часто вимагає від архітектора великої інтелектуальної праці, скерованої не лише на пам'ятку, але й на ширші горизонти — виявлення історико-містобудівної специфіки ділянки, реконструкції всіх етапів розвитку пам'ятки та її оточення, вивчення історії міста загалом та ін. Виокремлено аспекти інвентаризації та обліку монументальних пам'яток історичних цвинтарів Галичини. Розкрито проблемні питання проведення як стандартних, усталених методів комплексних досліджень пам'яток об'єктів, так і проаналізовано ситуації, коли існує потреба в ширшому погляді на об'єкт та в новітніх методах його ідентифікації й оцінки.

Шифр НБУВ: СО38773

1.Щ.2476. Конкурсний дизайн за завданнями реальних замовників в архітектурній школі як новий вектор формування національної освіти майбутнього / В. І. Проскураков, С. О. Іванов-Костельський, І. М. Копиляк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 69-78. — Бібліогр.: 76 назв. — укр.

Висвітлено місце конкурсного дизайну за завданнями реальних замовників у навчальному процесі студентів Львівської архітектурної школи на кафедрі дизайну архітектурного середовища і, зокрема, аналіз ідей студентських творчих колективів на кращу ескізу пропозицію нового архітектурного вирішення та розширення функцій торгового центру «Панорама» в м. Одеса. Ці проекти цінні тим, що вирішувалися не лише за одним аспектом — пропозицією тільки типологічних, просторових, функціональних або архітектурно-естетичних ідей, а врахуванням усіх їх загалом — синкретично.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

1.Щ.2477. Поняття творчого методу. Особливості творчого методу архітектора / І. І. Погранична // Вісн. Нац. ун-ту

«Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 51-57. — Бібліогр.: 56 назв. — укр.

Проаналізовано поняття творчого методу, визначено закономірності, особливості та принципи формування творчого методу архітектора, адже архітектура має багато спільного з іншими дисциплінами, як-от: соціальні науки, історія, філософія, дизайн, математика тощо. Проте, крім технічних і професійних навичок, якими має володіти кожен архітектор, він повинен мати просторове мислення та фантазію, бути творчим на багатьох рівнях, а також набуті мистецьких та інтелектуальних здібностей.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

1.Щ.2478. Проблематика формотворення та естетики літніх приміщень / А. Д. Смалійчук, К. Беркеда, А. Дзигаленко // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 94-100. — Бібліогр.: 98 назв. — укр.

Літні приміщення є важливим як функціональним, так і формотворчим елементом житлової архітектури. Зважаючи та культурні, архітектурно-планувальні та інші чинники, вони виконують невластиві їм функції. Щоб балкони та лоджії формували виразний естетичний образ будівлі, не змінювалися мешканцями у процесі використання та були багатofункціональними, необхідно застосувати інші розпланувально-інженерні рішення. У більшості збудованих будинків їх варто демонтувати та замінити в межах комплексної реконструкції житла ХХ — початку ХХІ ст. після 2030 р.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

1.Щ.2479. Тенденції проектування та забудови Львова у ХІХ — на початку ХХ ст. / О. І. Сільник // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 84-93. — Бібліогр.: 91 назв. — укр.

Висвітлено напрямки у проектуванні житлових будинків Львова та етапи розвитку їх забудови протягом ХІХ — ХХ ст. Описано особливості та закономірності планувальних та об'ємно-просторових структур типових будинків, які формували міський простір до початку ХХ ст. Встановлено вплив існуючого історично-культурного осередку на сучасну архітектурно-будівельну практику.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

1.Щ.2480. Формотворчий потенціал фасаду та даху як засіб візуально-естетичної виразності житлових будинків / А. Д. Смалійчук, В. Поліщук, І. Єременчук // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 101-107. — Бібліогр.: 106 назв. — укр.

Більшість архітекторів недостатньо працюють із просторовою формою будівлі для створення цікавих, індивідуальних образів. Це зумовлено бюджетом, бажанням замовників використовувати ділянки з максимальною ефективністю, обмеженістю бюджету та іншими чинниками. Однак, приваблива архітектура може стати одним із головних нецінових чинників при купівлі або оренді об'єктів нерухомості. Відповідно, для створення неповторних будівель і споруд варто більш активно та детально працювати над просторою формою будівлі, фасадом, силуетністю та структурою забудови. Для цього необхідно використовувати різноманітні композиційні та художні прийоми та принципи.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

Див. також: 1.Щ.2482, 1.Щ.2488

Види та типи архітектури за призначенням

1.Щ.2481. Архітектурно-просторовий устрій Христо-Воздвиженського монастиря у Маняві (Великого скиту Манявського) ХVІІ — ХХІ ст. / Л. Я. Чень // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 118-126. — Бібліогр.: 124 назв. — укр.

У процесі дослідження прослідковано еволюцію розвитку монастирського ансамблю в Маняві протягом ХVІІ — ХХІ ст. і виявлено основні етапи його розвитку. Проаналізовано архітектурно-просторовий устрій Манявського Христо-Воздвиженського монастиря протягом свого існування. Розкрито архітектурно-планувальні, композиційні та мистецькі особливості споруд Великого Скиту Манявського.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

1.Щ.2482. Відтворення архітектурно-просторової структури монастирів Чину Святого Василя Великого Західної України: автореф. дис... канд. архітектури: 18.00.01 / І. Б. Знак; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 23 с.: табл. — укр.

Розроблено науково обґрунтовані положення про характерні риси архітектурно-просторової структури монастирів Чину Святого Василя Великого (ЧСВВ) за історичними етапами та укладено теоретично-практичну модель відтворення архітектурно-просторової структури монастирів ЧСВВ. Проаналізовано досвід адаптації монастирських архітектурних структур в умовах сучасного суспільства, доповнено методіку дослідження монастирів ЧСВВ. Виявлено основні напрямки та параметри трансформації

архітектурно-просторової структури монастирів ЧСВВ в сучасних умовах. Обґрунтовано потребу розширення або уточнення законодавчих норм для виявлення специфіки монастирів ЧСВВ як відкритої системи динамічної візуально-соціальної комунікації. Окреслено характерні риси змін, яких зазнавали монастирі ЧСВВ Західної України на межі ХХ — початку ХХІ ст.

Шифр НБУВ: РА443718

1.Щ.2483. Замок у стані тривалої руїни та заходи, спрямовані на його збереження / К. М. Гаврилів // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 1-7. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Сформовано дефініції «замок у стані тривалої руїни» та «архітектурна ревіталізація». Розглянуто перелік заходів, спрямованих на збереження пам'яток архітектури, а саме консервацію, реставрацію, музеєфікацію, пристосування, ремонт (реставраційний), ревалоризацію, реабілітацію, регенерацію, ревіталізацію, реконструкцію, відбудову, відтворення, реновацію та ознакування, щодо їх застосування на прикладі замків в стані тривалої руїни. Визначено, які з перелічених варіантів підходять для збереження даного типу споруд, а які слід відкинути.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

1.Щ.2484. Збірник матеріалів засідання Міжнародної реставраційної ради Місяця Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Дерев'яні церкви Карпатського регіону Польщі та України» 15 — 17 листопада 2021 року / ред.: В. П. Герич; Львівська облдержадміністрація, Львівська обласна рада, Національний інститут спадщини Міністерства культури та Національної спадщини Польщі, Фонд «Міжнародна співпраця для Жовкви». — Львів: Растр-7, 2021. — 214 с.: рис. — укр.

Зауважено, що у 2013 р. в Список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО було вписано групу дерев'яних церков польсько-українського прикродоння, як один з феноменів цього регіону, із яскраво вираженими архітектурними формами східної релігійної та культурної традиції. Зазначено, що загальне консультативне управління групи 16 церков здійснює Міжнародна реставраційна рада, яка складається з науковців та охоронців пам'яток обох сторін. Здійснено мистецтвознавчий аналіз настигнених росписів Церкви Святої Трійці у Жовкві. Подано інформацію про скульптури Йоганна Георга Пінзеля у Львові. Розглянуто практику номінування об'єктів архітектури до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО на прикладі Івано-Франківської обл.

Шифр НБУВ: ВА865802

1.Щ.2485. Маєткова культура України у сучасних гуманітарних та природничих дослідженнях / М. Казьмирчук, Н. Мех // Укр. іст. журн. — 2021. — № 3. — С. 157-169. — Бібліогр.: 63 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз сучасних праць представників гуманітарних та природничих наук щодо висвітлення маєткової культури України кінця ХVІІІ — початку ХІХ ст. Використано загальнонаукові принципи, метод історіографічного аналізу та проблемно-хронологічний метод. Стан дослідження маєткової культури України мистецтвознавчого та природничого напрямку нині не висвітлено. Висновки: мистецтвознавчий напрям досліджень маєткової культури України, так само як у радянський період, понині залишається одним з найкраще представлених. Дослідження щодо архітектури маєтків торкаються біографій видатних зодчих, проблем вивчення стильового образу маєтків, а садово-паркові комплекси розглядаються як твори мистецтва, зокрема аналізуються форми та композиція в парковому мистецтві, висвітлюються принципи садово-паркового будівництва. Велику увагу мистецтвознавці та культурологи традиційно приділяють будівлям маєтків, інтер'єрам, декору та мистецьким колекціям. Архітектори переважно аналізують стилі маєткового будівництва та складають авторську періодизацію. Відзначено, що більшість праць архітектурного напрямку наближено до історико-краєзнавчого напрямку. Природничий напрямок представлено насамперед працями географів (історична та фізична географія, етнокультурне та антропогенне ландшафтознавство) та біологів (ботанічні аспекти садово-паркових комплексів). Представники цього напрямку переважно акцентують увагу на садово-паркових ландшафтах, їх дендрофлорі. Сучасні праці вітчизняних дослідників сприяють поглибленню історико-архітектурних і природничих знань щодо маєткової культури України та залученню до наукового обігу низки втрачених пам'яток палацової та садибно-паркової архітектури різних регіонів, що надає змогу створити цілісну історію розвитку маєтків та їх культурного світу нашої держави.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Щ.2486. Український архітектурний модерн у творчості Івана Левинського / Р. Б. Гнідець, М. Р. Ясінський // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 18-27. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розглянуто формотворчі особливості формування українського архітектурного стилю (модерну) як явища, що акумулювало у собі як властивості, характерні для стилістики західно-європейських країн, так і національні традиції формування народного житла або сакрального будівництва. Український архітектурний стиль (модерн) став непересічним явищем у розвитку вітчизняного та європейського архітектурного мистецтва. Він

увібрав у себе багато рис, що стали спільними для загальноєвропейської архітектурної спадщини, із її особливостями та відмінностями у різновидах його вираження. У період XIX — початку XX ст. у храмовій архітектурі з'являються будівлі церков, що базувалися на основах «модерністичного» чи «реалістичного» розуміння у формотворенні. Тому з'являється орієнтація на національну культуру та традиції у новаторському звучанні. Лінеарність, сильветковість і декоративність виявляються у стилістичних вирішеннях і деталюванні декоративних елементів і вставок. Саме в Галичині вперше у 1894 р. було реалізовано будівлю, що втілила у собі вище перелічені риси та засади формування УАС (УАМ). Ї його творцем став відомий архітектор і промисловець І. Левинський, професор Львівської політехніки.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

1.Щ.2487. Храмова архітектура армян на території України / М. Ю. Арсенян; Національний університет «Києво-Могилянська академія», Центр досліджень історії та культури Восточноєвропейського єврейства. — Київ: Дух і Літера, 2019. — 245 с.: ил. — Бібліогр.: с. 219-243. — рус.

Исследована архітектура армянських храмів на території України в період с XI по XIX в. Составлен перечень свыше 160 сакральных сооружений, из которых до нашего времени полностью сохранились 32 храма и 15 частично разрушены. Исследование основано на историографических и иконографических материалах, а также на данных, полученных в результате проведенных натурных обследований. На территории Украины в изучаемый период сформировались две Церкви: Армянская Апостольская (армяне-григориане) и Армянская Униатская (армяне-униаты). Независимо от подчинения, при строительстве храма армяне придерживались общих канонов построения храмовых сооружений. Определены типологические, конструктивно-технические и архитектурно-художественные особенности храмового зодчества.

Шифр НБУВ: ВС70660

Див. також: 1.Щ.2499-1.Щ.2500

Декоративно-прикладне мистецтво

1.Щ.2488. Вінтажний інтер'єр: генеза та принципи формування автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.07 / Г. Д. Сталінська; Харківська державна академія дизайну і мистецтв. — Харків, 2019. — 20, [1] с.: табл. — укр.

Наукову роботу присвячено дослідженню особливостей формування вінтажного предметно-просторового середовища. Запропоновано авторську дефініцію поняття «вінтажний інтер'єр» і надано розмежування понять «антикварні речі», «вінтажні об'єкти» та «ретро-речі». Виявлено, що глобалізаційні процеси стали причинами виникнення потреби соціуму до іншого підходу в організації комфортного простору життєдіяльності. Відзначено, що саме вінтажна культура протистоїть сучасним тенденціям стандартизації, уніфікації та вестернізації. Зауважено, що в період постмодернізму з'явилися концепції формування ігрового середовища. Виявлено основні напрями постмодерністської гри та концепції їх прояву в дизайні вінтажного інтер'єру, охарактеризовано методи імплементації вінтажної культури в площину дизайну. Визначено джерела вінтажної культури та місцезнаходження об'єктів старовини. З'ясовано типи вінтажного інтер'єру, виокремлено основні принципи та прийоми його формування.

Шифр НБУВ: РА442623

1.Щ.2489. Гемологія: діагностика, дизайн, обробка, оцінка самоцвітів: підруч. для студентів ВНЗ / П. М. Баранов, С. В. Шевченко, В. М. Коротаєв. — Вид. 2-ге, перероб. і допов. — Дніпро: ЖУРФОНД, 2019. — 209 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 207. — укр.

Викладено сучасні уявлення про гемологію, засновані на багаторічному науковому досвіді, читанні лекцій, досвіді роботи з оцінки каменесамовітної сировини, а також на досвіді виготовлення декоративно-художніх і ювелірних виробів. Експертна діяльність у кримінальному та цивільному судочинстві показала спроможність даного гемологічного напрямку в судовій експертизі. Сформульовано цілі і завдання гемологічної науки, показано закономірні взаємозв'язки між декоративними властивостями та вартістю кольорового каміння.

Шифр НБУВ: ВА864275

1.Щ.2490. Декоративне мистецтво України крізь віки: монографія / Л. Білоус, С. Боньковська, Г. Істоміна, Т. Кара-Васильєва, О. Клименко, З. Косицька, Л. Пасічник, О. Роговиченко, Л. Сержант, Ю. Смолий, Н. Студенець, З. Чегусова; ред.: Т. Кара-Васильєва; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2019. — 871 с. — Бібліогр.: с. 858-867. — укр.

Панораму мистецтва розглянуто в еволюційному розвитку всіх видів і жанрів — від зародження до сьогодення. Подано складну картину всього декоративного мистецтва в єдності та різноманітності народного мистецтва, художніх промислів, художньої

промисловості, творчості художників. Зокрема, розглянуто текстиль; всі види кераміки; стінопис, витинання, писанкарство; дереворізлення, плетіння, металообробництво, ювелірне мистецтво.

Шифр НБУВ: ВА866402

1.Щ.2491. Історія української витинанки: [монографія] / З. Косицька; ред.: Г. А. Скрипник; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2019. — 318, [2] с. — Бібліогр.: с. 266-304. — укр.

На багатому фактичному матеріалі представлено історію української витинанки (початок XIX — початок XXI ст.) та розглянуто джерела цього виду народної творчості. Уперше проаналізовано паперові оздоби єврейського, кримськотатарського населення, визначено типові композиції розміщення витинанок у традиційному інтер'єрі сільського житла українців. Висвітлено традиційні та новачіні прояви у творчості провідних народних майстрів, аматорів і професійних художників України.

Шифр НБУВ: ВА866404

1.Щ.2492. Основи петриківського розпису: підручник / Т. А. Гарькава; ред.: Є. А. Антонович; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2021. — 427 с.: мал. — укр.

Зауважено, що петриківський розпис було офіційно занесено ЮНЕСКО до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства 15 грудня 2013 р. на 8-й сесії в Баку. Підручник охоплює теорію та методику навчання петриківського розпису, надаючи ґрунтовні знання з історії виникнення, становлення та розвитку феномену, його філософських засад, духовно-національних основ. Зазначені теми є вельми актуальними у сфері професійної освіти майбутніх художників, дизайнерів, архітекторів, педагогів, культурологів і мистецтвознавців. Підручник стане в нагоді всім, хто хоче пізнати світ петриківського розпису, бажає одержати практичні навички з етнодизайну.

Шифр НБУВ: ВА865212

1.Щ.2493. Петриківський розпис. Теорія та методика: підручник / Т. А. Гарькава; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2019. — 403 с.: кольор. іл. — Бібліогр.: с. 152-156. — укр.

Висвітлено найважливіші аспекти у навчанні петриківського розпису — теорію та методику, надано історію виникнення, становлення та розвитку феномену, його філософських засад духовної національної основи. Подано інформацію про видатних майстрів петриківського декоративного розпису. Увагу приділено використанню мотивів петриківського декоративного розпису у дизайні.

Шифр НБУВ: ВА866263

1.Щ.2494. Цикл вагітності жінки в множинах знаків на археологічних артефактах та орнаментах рушників Поділля / Є. М. Причепій // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 3-11. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Під множинами знаків розуміються групи простих знаків (палічок, шевронів, крапок), що трапляються на археологічних артефактах і орнаментах народних рушників. Вони, на думку автора, передають тривалість циклів Сонця і Місяця та деяких планет і цикл вагітності жінки. Досліджено логіку формування цих знаків. Автор трактує їх, виходячи з думки Г. Кантора, за якою в історії людства множини передували числам. Проаналізовано множини з 280 знаків, що передавала цикл вагітності у днях, а також множини з 40 і 10 знаків, що передавали тривалість вагітності у скороченому на числа 7 і 28 вигляді. Демонстровано присутність цих множин на археологічних артефактах та орнаментах подільських рушників.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 1.Ч.2122, 1.Щ.2474

Живопис

Історія живопису

1.Щ.2495. Тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Гагенмейстерські читання» / ред.: С. Копилов, Н. Урсу, Р. Шмагалю, Р. Яців, О. Луковська, Я. Савицька-Барагін, І. Хілько, В. Петрашик, Н. Дядюх-Богатько, І. Підгурний, І. Паур, С. В. Лудь; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка, Львівська нац. академія мистецтв, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Українська академія друкарства, Академія музики, театру та образотворчого мистецтва, Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець». — Кам'янець-Подільський: Панькова А. С., 2023. — 154 с. — укр.

Висвітлено питання культурно-мистецької спадщини, мистецької освіти та педагогіки, дизайну. Розглянуто джерельну базу досліджень діяльності В. Гагенмейстера. Розкрито соціокультурну роль поштових листівок початку XX ст. Проаналізовано

феномен українських шрифтів у творчості Г. Нарбута. Розглянуто українську мистецьку освіту у часи світових воєн. Охарактеризовано інноваційний підхід до підготовки магістрів на освітній програмі «Художнє скло» у Львівській національній академії мистецтв. Здійснено порівняльний аналіз художніх особливостей в побудові образу у традиційних класичному та декоративному натюрмортах (на базі творчості митців XVII – XX ст.). Досліджено вплив навчання у країнах Європи на видатних українських живописців. Розглянуто українські тотемні символи в модерному образотворчому мистецтві України.

Шифр НБУВ: ВА864332

1.Щ.2496. Феномен жіночого мистецтва Артемізії Джентілескі у ранньомодерний період італійської культури / О. М. Гончарова // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 11-19. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

На основі антропоцентричного підходу до аналізу візуальних самопрезентацій А. Джентілескі у творах живопису представлено художню творчість як феномен ранньомодерного періоду італійської культури як самооб'єктивація мисткині, що, породжуючи нову культурну реальність, виступають водночас засобами пізнання суті людини. Використано принципи і методи філософсько-антропологічного дослідження у поєднанні з хронологічним, іконографічним і образно-стилістичним методами. З поміж філософсько-антропологічних використовувався принцип антропологічної редукції, керуючись яким аналізувалася творчість А. Джентілескі як її само об'єктивація, принцип екстраполяції окремого факту життя художниці та антропологічної інтерпретації еволюції творчості, коли кризі низку хронологічно послідовних творів як образних об'єктивацій, здійснюється спроба пізнання їх творця. Іконографічні та образно-стилістичні методи (прийоми композиції, сюжети, колористичні характеристики) — при аналізі художнього відеоряду: автопортретів, алегорій і сюжетних картин. Аналітична робота здійснювалась поетапно як перехід від іконографічної інтерпретації картини до поступовою елімінацією художньо-стильових характеристик як позаантропологічних культурних констант із подальшою антропологічною редукцією культурного образу. Наукова новизна полягає в авторській методиці аналізу творів візуального (образотворчого) мистецтва з точки зору антропоцентричного підходу, а також у розгляді художньої творчості А. Джентілескі як її самооб'єктивації, що, породжуючи нову культурну реальність, виступають, водночас, засобами пізнання суті людини. Творчість А. Джентілескі в діахронічному розгортанні можна розглядати як феномен ранньомодерного періоду італійської культури, як самооб'єктивацію художниці, в якій простежується еволюція самовиявлення від особистості з традиційним самосприйняттям за соціальними гендерними стереотипами (1610 р.) до феномену особистого життя, який визначатиме подальшу еволюцію її самоідентифікування (згвалтування 1611 р.) та викоринення почуття сорому через віртуальну помсту (самовиявлення в циклі Юдиф), каяття (цикл Марії Магдалини), провини (цикл Лукреції) та формування складової ідентичності художниці як звільнення від соціальних гендерних забобонів і стереотипів щодо соціально приписаних жіночих ролей і стандартів поведінки (цикл Сусанни).

Шифр НБУВ: Ж69407

Види і жанри живопису

1.Щ.2497. Жіночий портрет у китайському живописі XX — початку XXI ст.: образно-стильова еволюція: авторф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / Чжижун Ген; Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Львівська нац. академія мистецтв. — Львів, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню розвитку жіночого портрету в китайському живописі XX — початку XXI ст. через визначення його образно-стильової еволюції. Проблему розглянуто в контексті художнього відображення зміни жіночого статусу в соціумі та динаміки взаємодії китайської та європейської мистецьких традицій — гохуа та сіянхуа. Визначено художньо-естетичні характеристики жіночих портретів у ретроспективі китайської історії, культури та мистецтва гохуа та європейських впливів, показано процес розвитку жіночого портрету у XX ст. шляхом різноманітних засвоєнь здобутків західного мистецтва. Установлено періодизацію етапів розвитку жіночого портрету у XX ст. та його типологію, пов'язану зі змінами в політичній системі Китаю та відповідними мистецькими процесами. На прикладі творчості багатьох митців різних поколінь показано, що жіночі образи стають центральним мотивом творчих пошуків кінця XX — початку XXI ст., що презентують нові типи жіночності від традиційних ідеалів краси до гендерних рефлексій і постмодерністських ігор, надають змогу виразити через жіночі портрети інші ідеї та концепції, допомагають вирішити формально-художні завдання та досягти нових вершин у реалістичному живописі.

Шифр НБУВ: РА441880

1.Щ.2498. Знаки і символи українських неканонічних ікон христологічного типу XVIII — XIX ст. / В. Р. Козінчук // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 162-168. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Дослідження знаків в українському мистецтвознавстві тісно пов'язано з рядом запитів образотворчого та богословського характеру. Дана наукова розвідка є спробою поставити та розглянути питання про значення символів і алегорій в українському образотворчому мистецтві на прикладі маловідомих ікон, які прийнято називати неканонічними, тобто з певними відступами від загально прийнятих візантійських норм (канонів). Автор аналізує малодосліджені ікони з позиції проблематики їх «канонічної» і «неканонічної» символіки. Широта асоціацій, вивчення культових пам'яток надає змогу автору різносторонньо висвітлити особливості знаків і символів в українських іконах.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.2499. Майстерня живопису та храмової культури: іконописний ряд Великодмитровицької церкви на Київщині: монографія / Р. Д. Михайлова, Р. І. Петрук; Київський національний університет технологій та дизайну, Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука. — Київ: КНУТД, 2021. — 151 с.: іл. — Бібліогр.: с. 146-150. — укр.

Розглянуто теоретико-мистецтвознавчий та культурно-історичний досвід вивчення храмової культури України, що ґрунтується на матеріалі іконопису Великодмитровицької церкви на Київщині. Проект відобразив реалізацію унікальної освітньої програми, що є фундаментом сучасного професійного художнього навчання, прикладом оригінальної методики викладання, комплексного підходу до академічного виховання творчої молоді. Старожитності, що дійшли до наших днів, свідчать про розмаїття історичних подій, соціальних процесів та явищ, що відбувалися у минулому і стали досвідом для наших сучасників. Серед таких об'єктів — житлові помешкання, громадські та культові споруди, предмети побуту, культу, витвори образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, будівництва й архітектури, які часто потребують реставрації, відновлення, реконструкції. Сучасними міжнародними документами визначено шляхи їх відновлення та регламентовано подальший розвиток.

Шифр НБУВ: ВА864380

1.Щ.2500. Мистецтво вітражу в архітектурі храмових споруд Львова періоду Ренесансу / Б. В. Задорожний // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 2. — С. 38-43. — Бібліогр.: 42 назв. — укр.

У процесі дослідження вітражів в оздобленні ренесансних храмів і каплиць у Львові проаналізовано технологію виготовлення, композиційне рішення, їх колористичну гаму та виявлено основні особливості художньо-образного виразу.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

1.Щ.2501. Програма розпису Православного Храму як культурологічна проблема / Ю. І. Хлестун // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 214-219. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Висвітлено проблему визначення поняття «Програма розпису Православного Храму» в контексті культурології, а також співвідношення термінів «програма», «система» і «схема» розпису православного храму. Приділено увагу факторам, що безпосередньо впливають на формування програми храмового розпису. Із точки зору різних наукових підходів дослідників розкрито призначення монументального живопису, звернуто увагу на те, як впливає час на особливості сприйняття храмового розпису.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.2502. Типологія музичної іконографії в архітектурі Львова кінця XIX — початку XX століття / С. Р. Великанич // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 103-109. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто музичну іконографію в оздобі архітектурних будівель Львова зазначеного періоду. Визначено методологічні вектори роботи з темою і вказано на необхідність застосування різних пошукових інструментів. Здійснено спробу здійснити типологію будівель і об'єктів за трьома рівнями: за жанрами, стилями та цільовим призначенням із метою розширення розуміння проблематики загалом. Детальніше проаналізовано деякі зразки жанрової класифікації.

Шифр НБУВ: Ж69407

Графіка

1.Щ.2503. Адаптивна роль плакату в контексті розвитку сучасного мистецтва: монографія / О. В. Колосніченко, Н. В. Остапенко, К. Л. Пашкевич, О. В. Мазніченко, О. В. Єжова, Н. В. Склярєнко, Н. В. Чупріна, Д. Ю. Косенко, Т. В. Луцкер, Т. В. Струмінська, А. М. Осадча, Є. П. Гула,

М. В. Колосніченко; ред.: М. В. Колосніченко; Київський національний університет технологій та дизайну. — Київ: КНУТД, 2023. — 219 с.: іл. — (Серія монографій факультету дизайну). — Бібліогр.: с. 208-215. — укр.

Узагальнено теоретичний матеріал, а також прикладні науково-дослідні розробки авторів щодо графічного дизайну на основі сучасних наукових методів. Зазначено, що візуальна комунікація здійснює різний вплив на оцінку, думки і поведінку людей, що досягається систематичним поширенням різноманітних друкованих і цифрових повідомлень за допомогою засобів масової інформації, кіно, телебачення, соціальних мереж. Зауважено, що сучасне мистецтвознавство не надає чітко виробленої та уніфікованої термінології і класифікації плаката, що створює доволі не трактування визначень, які часто є суперечливими. Досліджено плакатний жанр як один з різновидів графічного мистецтва, як один з найдієвіших засобів візуальної комунікації, як мистецький феномен, що бурхливо розвивався наприкінці XIX — початку XX ст. в Європі та Америці та є актуальними. Основна задача плакату — донести потрібну інформацію про продукт, послугу, подію. Сучасні дизайнери рекомендують дотримуватись рекомендацій візуального сприйняття при розміщенні тексту на плакаті. Дизайн плакату зазвичай спрямовано на привернення уваги і зацікавлення потенційного покупця.

Шифр НБУВ: ВА863727

1.Щ.2504. Європейський гравіований портрет XVI — XIX ст. з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: дослідження, ілюстрований каталог: у 2 кн. Кн. 1 / Г. М. Юхимець, Д. Д. Фоменко, І. І. Цинковська, П. І. Скрипник; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2022. — 495 с.: іл. — укр.

Зазначено, що запропонований ілюстрований науковий каталог європейського гравіованого портрета XVI — XIX ст. (понад 800 од. опису) є першим довідковим виданням зібрання НБУВ, що презентує образи історичних осіб (імператорів, королів та можновладців, політичних, державних, релігійних діячів, військовиків, учених, філософів, істориків, письменників, поетів, композиторів, музикантів, акторів, художників, у т. ч. української еліти), в портретах, створених відомими та маловідомими граверами та рисувальниками європейських країн. Каталог адресовано широкому колу фахівців — історикам, культурологам, мистецтвознавцям, дослідникам європейської біографістики, працівникам музеїв, бібліотек і усьому колу шанувальників мистецтва.

Шифр НБУВ: В359450/1

1.Щ.2505. Станкова графіка Львова 1990 — 2000-х років: національна специфіка та європейський мистецький контекст: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / Т. М. Шепеть; Львівська нац. академія мистецтв. — Львів, 2019. — 18 с. — укр.

Здійснено перше комплексне дослідження станкової графіки у Львові в контексті образотворчого мистецтва України. Зауважено, що особливості розвитку суспільства призвели до утворення певного культурного середовища, у якому спрямованість на європейський ринок позначилась і на мистецьких пріоритетах. Саме на львівському ґрунті творчо працювали графіки, зорієнтовані на західні тенденції. З метою розкриття джерел інспірації творчості митців проаналізовано художні особливості творів у контексті традицій і новачків графіків. Здійснено мистецтвознавчий аналіз естампів 1990 — 2000-х рр., їх композиційних особливостей, ідейно-змістового наповнення, авторських прийомів та особливостей використання кольору. Розглянуто творчість основних львівських художників-графіків О. Аксініна, І. Білківського, В. Дем'янишина, О. Денисенка, С. Іванова, М. Красника, Д. Парути, Б. Пікулицького, В. Пінігіна, М. Опанащука, Р. Романішина, Б. Сороки, Ю. Чаринішківа як важливу складову загального розвитку мистецтва України XX ст. Доведено, що мистецький рівень робіт графіків, художньо-стильові особливості творів свідчать про трансформацію львівського мистецтва впродовж 1990 — 2000-х рр.

Шифр НБУВ: РА442595

Музика та видовищні мистецтва

1.Щ.2506. Організація концертної та гастрольної діяльності: навч.-метод. посіб. / І. С. Куліковська; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. — 123 с.: рис. — Бібліогр.: с. 108-121. — укр.

Висвітлено теоретичні аспекти концертної та гастрольної діяльності, поняття концертної та гастрольної діяльності та сучасний стан шоу-бізнесу в Україні. Окреслено історію розвитку гастрольної та концертної діяльності, описано українські музичні фестивалі кінця XX — початку XXI ст. Розглянуто проблематику концертно-гастрольної діяльності та шляхи її розв'язання. Визнано роль арт-менеджера в організації концертно-гастрольної діяльності та роль продюсера в кар'єрі артиста. Оха-

рактеризовано концертно-гастрольну діяльність артиста, концертно-гастрольну діяльність і артистичний менеджмент, особистість артиста та його діяльність з розвитку творчої виконавської кар'єри. Увагу приділено лідерству як основному елементу концертно-гастрольної діяльності та етиці музичного шоу-бізнесу. Визначено стандартні етикетні ситуації у концертній та гастрольній діяльності. Розкрито жанри естрадних номерів, режисуру естрадно-концертного номера.

Шифр НБУВ: ВА863783

1.Щ.2507. Репрезентація цирку у кінематографі / О. Ю. Пожарська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 239-245. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Циркове мистецтво досліджено у контексті його репрезентації в кінематографі. Відзначено, що циркове мистецтво є середовищем постачання символів, образів, метафор, виконуючи таким чином функцію гармонізуючого компонента культури. Зазначено, що циркові образи активно використовуються митцями, оскільки здатні впливати на міру сумісності ідеї і явища, свободи і необхідності, індивідуального і суспільного, абсолютного і відносного. Зроблено висновок, що використовувані у кінематографі циркові образи, інтерпретуючись індивідуумом, стають одним із способів сприйняття і тлумачення світу. «Циркова» метафора бере участь у трансляції наявного соціокультурного досвіду і у створенні нового, сприяє побудові образу світу, виконує функцію передавання найбільш суттєвої культурної інформації.

Шифр НБУВ: Ж69407

Музика

1.Щ.2508. Діалог культур: образ іншого в музичному універсумі: монографія / О. М. Берегова. — Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2020. — 303 с.: іл., фот. — укр.

Розглянуто з позицій імагології різножанрові зразки українського та світового академічного музичного мистецтва, створені на межі XX — XXI ст. Доведено, що імагологічний підхід робить можливим виявлення специфіки образного сприйняття Іншого представниками різних культур, розкриття уявлення учасників культурного діалогу один про одного, віднайдення ефективних механізмів позитивної репрезентації культури України у світі. Розглянуто діалог історії та сучасності у великій опері. Проаналізовано образи балетного мистецтва в трансформаціях простору та часу.

Шифр НБУВ: ВС70585

1.Щ.2509. Дослідження методів вилучення вокалу у зміксованих записах / В. Ю. Царик, Вікт. В. Гнатушко // Систем. технології. — 2020. — № 3. — С. 46-56. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розглянуто задачу сліпого поділу сигналу, а саме, виділення вокальної доріжки з готового зміксованого запису. Мета дослідження — виділення характеристик вокального сигналу на підставі існуючих методів і програмних засобів. Проаналізовано існуючі методи виділення вокалу: методи частотної фільтрації, фазового віднімання та методи на основі систем штучного інтелекту. Проведено порівняльний аналіз роботи програмних засобів для ізоляції вокалу та методу фазового віднімання, що надало змогу зробити висновки про недостатню ефективність існуючих методів ізоляції вокалу у зв'язку з неврахуванням особливостей тембру голосу в конкретній музичній композиції.

Шифр НБУВ: Ж69472

1.Щ.2510. Заголовок музичного твору та його функціонування в новітній музиці (на прикладі творчості українських композиторів): автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / К. С. Фізер; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2019. — 17 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню проблеми заголовка й особливостей його функціонування в новітній музиці. Розглянуто природу заголовка як феномена, його функції та співвідношення з художнім текстом. Спираючись на праці лінгвістів і літературознавців, які становлять важливу теоретичну основу для дослідження заголовка в музиці, запропоновано визначення поняття заголовка в музиці, класифікацію функцій і типів найменувань за жанровим і тематичним критеріями. Зазначено, що своєрідність заголовків в музиці виявляється в онтологічних зв'язках музичних номінацій зі словом, відзначено їх специфічну властивість — трансгресивність (О. В. Михайлов). На відміну від більшості музикознавчих праць, в яких заголовок розглядається майже виключно в ретроспекції, в дисертації здійснено спробу осмислити його «передтекстовий» потенціал і охарактеризувати в плані перспекції. З цієї метою проаналізовано фортепіанний цикл «Дитячий альбом» П. І. Чайковського, результати якого переконують, що змістовно-сміслові прогнози, здійснено виключно на основі номінативного аналізу, ще до входження в музичний світ цього твору, повністю збігаються з висновками, які ґрунтуються на аналізі музичного тексту. Розкрито історичну еволюцію програмних заголовків в музиці Нового і Новітнього часу, наголошено на зростанні тенденції до індивідуалізації

найменувань музичних творів, до їх оригінальності, незвичайності, до переважання абстрактно-номінативних заголовків. Здійснено аналіз струнного тріо «гербарій... музика спогадів...» Ю. Гомельської, фортепіанної п'єси «Подорож пінгвіна, з поступовою появою на задньому плані полярного саява» З. Алмаші, органного циклу О. Щетинського «Обриси та кольори». Розглянуто функцію заголовків цих творів як претексту, особливості їх співвідношення з музичним текстом щодо створеної ними перспективи імпліцитного (тріо Ю. Гомельської, цикл О. Щетинського) і експліцитного (п'єса З. Алмаші) характеру.

Шифр НБУВ: RA443277

1.Щ.2511. Історія української музики: у 7 т. Т. 1. Від найдавніших часів до XVIII століття / О. В. Богданова, С. Й. Гриця, Р. Д. Гусак, Є. В. Єфремов, А. І. Іваніцький, А. П. Калениченко, І. В. Клименко, В. М. Коваль, Г. М. Коропніченко, В. В. Кузик, К. М. Луганська, О. І. Мурзина, М. Й. Хай, О. Ю. Шевчук; ред.: О. Ю. Шевчук, Б. М. Фільц, О. П. Прилепа, О. М. Летичевська, Г. А. Скрипник, А. П. Калениченко, А. М. Сікорська, А. І. Азарова, С. М. Василик, І. В. Горбунова, М. П. Загайкевич, Н. О. Костюк, В. В. Кузик, О. П. Кушнірук, О. М. Летичевська, А. І. Муха, О. М. Немкович, Л. О. Пархоменко, Р. Я. Пилипчук, О. П. Прилепа, М. Ю. Ржевська, Н. Ф. Семененко, А. К. Терещенко, Б. М. Фільц, О. В. Шевчук, О. Ю. Шевчук; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2016. — 438 с.: іл., нот. — **Кн. 1.** — укр.

Висвітлено історію української музики від витоків до кінця XVIII ст. за матеріалами народної традиційної музичної творчості. Жанри вокальної та інструментальної народної музики, що сформувалися на українських етнічних територіях (приурочені обрядові, неприурочені епічні, ліро-епічні й ліричні, побутові пісні тощо), розглянуто як за виданнями, здійсненими до 1991 р., так і на основі експедиційних даних і наукових досягнень вітчизняних етномузикологів кінця XX — початку XXI ст. — доби державної незалежності України.

Шифр НБУВ: B352816/1.1

1.Щ.2512. Крим у діалозі культур Заходу та Сходу на прикладі музичної творчості: [монографія] / Т. В. Младенова; Львівський національний університет імені І. Франка. — Львів: Растр-7, 2023. — 231 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 198-211. — укр.

Монографія є дослідженням музичної культури Кримського півострова із урахуванням її генетичної природи. З метою осмислення культури Криму у екзистенціонуванні між Заходом та Сходом звернено увагу на проблему діалогу як ключової категорії філософського знання, зацитувано діалог Заходу з країнами Близького Сходу, передусім, у творчій сфері. Створено періодизацію музично-історичного процесу півострова. У світлі регіонально-географічних контактів кінця XIX — початку XX ст. на прикладі науково-дослідницької та композиторської творчості впрокремено український контекст розвитку кримської культури, проаналізовано композиторські твори, семіосферу яких формує кримський орієнт.

Шифр НБУВ: BA865210

1.Щ.2513. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії» / ред.: Т. К. Гуменюк, П. Л. Богоніс, Н. Б. Брояко, В. Ю. Дорофеева, Т. В. Пістуннова, В. В. Сінельнікова, М. В. Скаженник, І. В. Тилик; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2021. — 383 с.: фот. — укр.

Наведено тези доповідей докторів та кандидатів наук, здобувачів наукових ступенів, фахівців-практиків за профілем, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, які є результатом сучасних теоретичних досліджень та практичних пошуків у мистецьких, педагогічних, культурологічних аспектах музичної культури, що можуть бути цікавими для дослідників, теоретиків і практиків у галузі культури і мистецтва. Звернено увагу на переосмислення національних традицій в літургійній творчості українських композиторів XX — XXI ст. Розкрито джерелознавчий аспект вивчення народно-інструментального виконавства на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: BC70702

1.Щ.2514. Музикознавча комісія наукового товариства ім. Шевченка: події, люди, здобутки: [іст. нарис] / О. Є. Гнатішин; ред.: О. Козаренко; Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка, Наукове товариство імені Шевченка. — Львів: Растр-7, 2023. — 114, [2] с.: фот. — Бібліогр.: с. 109-114. — укр.

Акцентовано, що найстаріша українська наукова організація, заснована 1873 р. у Львові як літературне, загальнокультурно-освітнє Товариство ім. Шевченка, перетворене 1892 р. в Наукове товариство ім. Шевченка (НТШ), має славу історію і великі здобутки. Відтворено зародження інтересу українських інтелектуалів до музичної культури в середині Наукового товариства ім. Шевченка від його заснування, згодом — створення та діяльність його Музикознавчої комісії. Висвітлено сторінки подвижницької праці українських музикознавців у передвоєнні,

еміграційні, радянські часи, а також на сучасному етапі. Детально розкрито внесок учених у наукову діяльність НТШ та національну музичну науку.

Шифр НБУВ: BA865207

1.Щ.2515. Музичний екфразис: зміст і форма: [монографія] / Я. В. Юхимук; ред.: Т. Свербілова, Є. І. Мазніченко, Г. Л. Яловнича; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ: Наукова думка, 2023. — 214, [1] с.: рис., табл. — (Проект «Наукова книга»). — Бібліогр.: с. 201-215]. — укр.

Монографію присвячено вирішенню питань щодо природи екфразису (інтермедіальна чи інтертекстуальна), форм його вираження, ідентифікації музичного екфразису з-поміж інших тропів та явищ. Звернено увагу на функціональність музичного екфразису як прийому в художніх текстах. Висвітлено авторські модифікації музичного екфразису в українській літературі. Дослідження подано у формі доведення теореми бінарності екфразису.

Шифр НБУВ: BA864549

1.Щ.2516. Поліфонічне творчество Антоніна Йозефа Рейха: зв'язь епох: монографія / С. В. Мирошніченко. — Одеса: Астропринт, 2021. — 109 с.: іл. — Бібліогр.: с. 108-109. — рус.

Наведено характеристику творчого шляху видатного чесько-французького композитора, музичного теоретика, педагога, виконавця, на тривалий час забутого, а у нашій країні і зовсім невідомого — Антоніна Йозефа Рейха. Описано історію його формування, його творчого оточення — багатьох композиторів, з якими він товаришував, у яких вчився і які вчилися у нього. Використано методи історико-культурологічного, теоретичного і жанрово-стильового аналізу, що надало можливість освітні особливості формування творчої індивідуальності Рейха. Творчість Рейха виявилася немов би проміжною ланкою між творчістю поліфоністів епохи бароко і прийдешніх віків, через те що увірвала основи їх мислення і багато у чому передбачила майбутнє поліфонічної музичної мови XX — XXI ст. Теоретичні праці Рейха-професора на довгі роки стали підґрунтям навчального процесу у консерваторіях Парижа й усієї Європи. Розглянуто поліфонічний цикл «36 фуг для фортепіано» — унікальний твір, спрямований у майбутнє. Запропоновано аналіз окремих зразків фуг циклу.

Шифр НБУВ: BA864917

1.Щ.2517. Пропедевтична педагогічна практика студентів спеціальності «Середня освіта (Музичне мистецтво)»: навч.-метод. посіб. / уклад.: І. М. Боднарук; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2021. — 87 с. — Бібліогр.: с. 66-69. — укр.

Висвітлено мету, завдання, зміст і особливості організації пропедевтичної педагогічної практики студентів 1 курсу кафедри музики факультету педагогіки, психології та соціальної роботи. Подано вимоги до оформлення звітної документації та навчально-методичні матеріали, які будуть корисними для практикантів при виконанні різних видів роботи у закладах загальної середньої освіти. Рекомендовано для студентів спеціальності «Середня освіта (Музичне мистецтво)», групових керівників-методистів, викладачів фахових музичних дисциплін, керівників практики від базових закладів загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: BA864181

1.Щ.2518. Теоретико-методичні основи формування комунікативної культури майбутніх учителів музичного мистецтва: [монографія] / Ван Яцзюнь. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 146 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено методолого-теоретичні основи формування комунікативної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорового навчання. Актуалізовано комунікативну функцію мистецтва, зокрема диригентсько-хорової творчості. Змістове наповнення комунікативної культури детерміновано ціннісним контентом, що виявляється на різних рівнях: полікультурному, міжсуб'єктному та інтерсуб'єктному. Теоретично обґрунтовано, що диригентсько-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва має свої функціональні, організаційні та смислові комунікативні аспекти. Обґрунтовано суть і компонентну структуру комунікативної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорового навчання. Запропоновано методіку формування комунікативної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорового навчання.

Шифр НБУВ: BA865428

1.Щ.2519. Українська музична енциклопедія. Т. 4. [Н-О] / ред.: Г. Скрипник, А. Калениченко, І. М. Сікорська, І. Гамкало, С. Гриця, Л. Єфремова, М. Загайкевич, А. Іваніцький, Н. Костюк, О. Костюк, В. В. Кузик, О. Кушнірук, А. Муха, О. М. Немкович, Л. Пархоменко, Р. Пилипчук, О. П. Прилепа, М. Ржевська, В. Рожок, Н. Семененко, М. Скорик, О. Сокол, Б. Сютя, А. Терещенко, Б. Фільц, М. Хай, О. Шевчук, О. Шевчук, І. Юдікін; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2016. — 552 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст. та с. 10-12. — укр.

Енциклопедія видається Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та енології ім. М. Т. Рильського НАН України з 2006 р. Ідея розробки проекту належала академіку О. Костюку (1933 – 2000). Висвітлено як історико-теоретичні, так і загальнофілософські аспекти тематики. Станом на 2023 р. надруковано 6 томів. Фактологічний матеріал 4-го тому УМЕ подано станом на 1 грудня 2016 р.

Шифр НБУВ: С10727/4

1.Ц.2520. Українська музична енциклопедія. Т. 5. ПАВНА — «РОЛІКАРП» / ред.: Г. А. Скрипник, А. П. Калениченко, В. В. Кузик, І. М. Сікорська, І. В. Шеремета, І. М. Сікорська, І. Д. Гамкало, С. Й. Грица, Л. Єфремова, М. П. Загайкевич, А. І. Іваницький, Н. О. Костюк, О. Г. Костюк, В. В. Кузик, О. П. Кушнірук, О. М. Летичевська, А. І. Муха, О. М. Немкович, Л. О. Пархоменко, Р. Я. Пилипчук, О. П. Прилепа, М. Ю. Ржевська, В. І. Рожок, Н. Семененко, М. Скорик, О. В. Сокол, Б. О. Сютя, А. К. Терещенко, Б. М. Фільц, М. Й. Хай, О. Шевчук, О. Шевчук, І. М. Юдкін; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та енології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2018. — 529 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст. та с. 10-12. — укр.

Музичну енциклопедію вирізняє глибоко продумана концептуальна основа, оригінальний стиль викладення, деталізація фактажу, дотримання історичної конкретики та наукової коректності. УМЕ цілісно охоплює український музично-культурний процес у усьому його часовому та просторовому діапазоні відповідно до рівня сучасних гуманітарних знань. При написанні термінів враховано рекомендації новітнього українського правопису і разом з тим усталені в українському музикознавстві традиції їх написання. Станом на 2023 р. надруковано 6 томів.

Шифр НБУВ: С10727/5

1.Ц.2521. Traces of works of Stanislaw Moniuszko in contemporary cultural projects in Ukraine / L. Obukh // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 57-62. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Здійснено спробу дослідити практику використання багатогранної композиторської спадщини Станіслава Монюшка кризь призму управління культурою, тобто стратегічного менеджменту. Розглянуто низку стратегічних проєктів із нагоди офіційних святкувань в Україні таких річниць як 100-річчя відновлення Польщею незалежності чи 200-річчя від дня народження класика польської музики Станіслава Монюшка, організованих за сприяння посольством й консульствами Республікою Польща (РП) та польськими організаціями в Україні. Унікальність висвітлених культурних проєктів складає основу культурної політики між РП та Україною, стратегією її розвитку.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 1.Ц.2114, 1.Ц.2505, 1.Ц.2526

Окремі види музики та музичного виконавства

1.Ц.2522. Вокальна музика Г. Свиридова: параметри співтворчості виконавця та композитора: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Сунь Бо; Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. — Харків, 2019. — 16 с. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню співтворчості виконавця та композитора на матеріалі камерно-вокальної музики Г. Свиридова. У науковий інтер уведено концепт «співтворчості»; його зміст сформовано в інтерпретативному колі спілкування суб'єктів творчості «композитор — поет — першовиконавці» і скеровано на оцінку слухача-співрозмовника. Параметри співтворчості залежать від тексту (зафіксований «матриці» стилю мислення митця) та контексту (історико-культурні умови буття твору). Співак виявляє приховані підтексти твору, що інтерпретується в іншому соціокультурному середовищі, і тому резонує новими смислами. Запропоновано методику аналізу співтворчості через характеристики сонорної аурі вокального інтонування в циклах Г. Свиридова, яка свідчить про повернення в ускладнений «інтонаційний словник» епохи ХХ ст. пісенного мелосу як ознаки естетики «нової простоти». На прикладі вокальної поеми «Петербург» розкрито зміст поняття «трансценденція співтворчості» — такої форми співтворства суб'єктів (композитор — поет — першовиконавці), яка охоплює усі етапи творення й становить для реципієнта унікальну цінність спілкування завдяки метафізичній присутності всіх співтворців твору «тут і зараз».

Шифр НБУВ: РА442633

1.Ц.2523. Диригентсько-хорова виконавська майстерність майбутнього вчителя музичного мистецтва: [навч. посіб.] / А. К. Мартинюк; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2023. — 231 с.: рис. — Бібліогр.: с. 211-220. — укр.

Розкрито проблему формування диригентсько-хорової виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Розглянуто диригентсько-хорову виконавську майстерність як освітній компонент, що увінчує курс хорового диригування. До-

сліджено питання теорії диригування, актуальні для здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої педагогічної освіти. Висвітлено основні етапи становлення виконавського задуму в процесі роботи з хоровим твором та особливості репетиційного процесу. Подано інформацію щодо підготовки здобувача до іспиту та критерії оцінювання. Висвітлено методичні особливості формування диригентсько-хорової виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Шифр НБУВ: ВА865439

1.Ц.2524. Жанрова традиція реквієму у творчості композиторів Великобританії останньої третини ХХ — початку ХХІ ст.: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Ю. С. Кучурівський; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. — Одеса, 2019. — 20 с. — укр.

Висвітлено дослідження побутування жанрової традиції реквієму в сучасному композиторському творчості Великобританії, яке показово в плані її еволюційної динаміки. Творчі інтерпретації жанру реквієму британськими композиторами останньої третини ХХ — початку ХХІ ст. розглянуто в аспекті системної взаємодії різних рівнів проявів жанрової традиції. Звернення сучасних британських авторів до реквієму пояснено об'єктивними факторами історичного контексту європейської музичної культури, які пов'язані з морально-етичними устремліннями музичного мистецтва сучасності, і в комплексі утворюють соціокультурний рівень жанрової традиції. Визначено, що для епохи рубежу ХХ — ХХІ ст., коли питання майбутнього людства стоять особливо гостро, реквієм бере на себе функцію музичного жанру, здатного осмислити дійсність, виявити її вузлові протиріччя, пов'язані з питаннями існування людини в сучасному світі і співіснування різних культур в «єдиному світі». Музично-лексичний рівень жанрової традиції реквієму реалізовано у творчості британських композиторів за допомогою використання структурно-семантичних, мелодійних, інтонаційно-ритмічних, тембрових і фактурних показників, які закріпилися за реквіємом як канонічні в ході його історичної еволюції. Індивідуально-авторський рівень жанрової традиції реквієму є надзвичайно суттєвим фактором її еволюції: він пов'язаний з різноманітністю творчих інтерпретацій композиторами Великобританії жанру заупокійної меси. Зазначено, що індивідуальний стиль композиторів 1970 — 2000 рр. формувався в зовсім іншому національно-культурному контексті, ніж творчість їх видатного попередника Б. Бріттена. Їх творчість орієнтовано на «інші» мови музичної виразності, і багато в чому — на «чисте», без академічного інтелектуалізму, відродження національних традицій, а також на актуальну з останньої третини минулого століття естетику «нової сакральності». Якщо розуміти сакральність традиційно, як атрибут спількування людини як члена християнської спільноти з Трансцендентним, то інтерес сучасних композиторів Великобританії до літургійного жанру заупокійної меси пояснюється з точки зору магістральних стилевих тенденцій музичного мистецтва останніх десятиліть. Розглянуто реквієми Б. Чілкотта, Дж. Раттера і Дж. Тавенера в контексті художньо-естетичному, не в релігійному, і дані твори демонструють характерні риси «нової сакральності» як спеціального напрямку музичної творчості (звернення до літургійного жанру, використання в ньому канонічних літургійних текстів, орієнтація на концертне виконання).

Шифр НБУВ: РА442173

1.Ц.2525. Мистецька діяльність Адама Дідура в контексті світової та вітчизняної музичної культури / Л. Б. Романюк // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 44-50. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Висвітлено багатогранну художню діяльність співака польського походження, вихідця з Галичини Адама Дідура, який був одним із найвидатніших оперних виконавців на межі ХІХ — ХХ ст. Відзначено, що упродовж тривалого часу він жив і творив на теренах Західної України та здійснив значний внесок у становлення і розвиток її музичної культури і освіти як блискучий виконавець, режисер та педагог. Представлено панораму творчих досягнень А. Дідура у сфері оперного виконавства як провідного співака, запрошеного до кращих світових театрів, серед яких «La Scala» (Мілан) та «Metropolitan Opera» (Нью-Йорк).

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ц.2526. Музична поетика рок-балади: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / І. В. Вавшко; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2019. — 15 с. — укр.

Досліджено поширений родовий жанр рок-музики — рок-баладу. Аналітичним матеріалом слугували рок-балади американських і західноєвропейських рок-гуртів (The Beatles, Scorpions, Queen, Led Zeppelin, Metallica, Nazareth та ін.). У фокусі дослідження — «рок» як жанровий феномен, що має розлогу субжанрову організацію. Проаналізовано музичну поетику рок-балади (способи та прийоми, які формують ядро жанру незалежно від стилевого напрямку, часу створення, особливостей саунду конкретного гурту), шляхом залучення методів академічного музикознавства до неакадемічної інтонаційної практики. Зокрема, звернення до тріади простір — рух — час Є. Назайкінського,

теорії зовнішньої та внутрішньої структури жанру М. Арановського та інших. Визначено комплекс характерних ознак, що формують зовнішню та внутрішню структуру жанру рок-балади; проаналізовано фактурні, мелодико-інтонаційні, гармонічні та ритмічні особливості рок-балад; виявлено композиційну та драматургічну структуру типової рок-балади, а також її функції на рівні рок-концерту та рок-альбому. Досліджено музичну поетику жанру рок-балади в українській музиці на прикладі композицій відомих українських рок-гуртів («Брати Гадюкіни», «Плач Єремії», «Мертвий Півень» та інших). Окремий підрозділ дисертації присвячено втіленню жанру рок-балади у творчості гурту «Океан Ельзи».

Шифр НБУВ: RA442909

1.Щ.2527. Сучасне академічне хорове мистецтво а саррелла як системний музично-виконавський феномен: автореф. дис.... д-ра мистецтвознавства: 17.00.03 / О. М. Батовська; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. — Одеса, 2019. — 36 с.: рис. — укр.

Висвітлено проблеми розвитку сучасного академічного хорового мистецтва а саррелла. У дослідженні вирішено наступні завдання: виявлення стану розробленості проблеми розвитку сучасного академічного хорового мистецтва а саррелла; конкретизування поняттєвого апарату дослідження; розгляд у теоретичній площині сучасного академічного хорового мистецтва а саррелла; розроблення жанрової типології та окреслення стилевих напрямків сучасної хорової музики а саррелла; дослідження шляхів розвитку сучасної академічної хорової музики а саррелла України та Білорусії та презентація композиторської практики у сучасному академічному хоровому мистецтві а саррелла в аспекті синтезу і співвідношення «старих» і «нових» традицій. З'ясовано особливості формування та соціоісторичних передумов становлення сучасного академічного хорового виконавства а саррелла на Україні та Білорусії. Досліджено новітні якості та форми виконавської презентації сучасного академічного хорового мистецтва а саррелла. Матеріалом дослідження стали загальноновизнані взірці сучасної хорової музики а саррелла українських (І. Шамо, В. Губаренко, В. Бібік, Т. Кравцов, Л. Дичко, В. Мужчиць) і білоруських (А. Мдівані, Л. Шлег, О. Атрашкевич, А. Безенсон, В. Кузнецов) композиторів; сукупна виконавська творчість провідних академічних хорових колективів України і Білорусії, — Національної заслуженої академічної хорової капели України «Думка» (Київ), Академічного хору ім. В. Палкіна (Харків). Охарактеризовано систему сучасного академічного хорового мистецтва а саррелла як відкрити, що перебуває у стані постійної взаємодії із навколишнім середовищем, коли здійснюється постійне оновлення і обмін новою інформацією.

Шифр НБУВ: RA442153

Див. також: 1.Щ.2509, 1.Щ.2528

Інструментальна музика

1.Щ.2528. Джазова фортепіанна імпровізація як полістилістичний феномен (на прикладі творчості Ч. Корія): автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Б. О. Стецюк; Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. — Харків, 2019. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню специфіки джазової фортепіанної імпровізації як полістилістичного феномену та його проявів у творчості Ч. Корія. Вперше в українському музикознавстві здійснено розробку комплексу питань щодо методологічних засад вивчення мистецтва імпровізації у академічній та джазовій практиках, стилістики джазової фортепіанної імпровізації у її історичному, жанровому та «персональному» нахилах. На тлі стилістичних узагальнень доведено, що сучасний етап у розвитку джазової фортепіанної імпровізації є полістилістичним за семантикою і унаочнюється через творчість Ч. Корія, постає якого виділяється як одна з визначальних у фортепіанному джазі кінця 1960-х — 2010-х рр. Вперше виокремлено й охарактеризовано етапи та тенденції становлення стилю Ч. Корія, надано огляд творів, що їх репрезентують, запропоновано методику їх аналізу у світлі оригінального поняття «виконання — імпровізація музичного твору», яке є відображенням світових процесів у сучасному фортепіанному мистецтві.

Шифр НБУВ: RA442632

1.Щ.2529. Європейське альтове мистецтво першої половини XX століття: виконавська практика та композиторська творчість: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / А. В. Городецький; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2019. — 14 с. — укр.

Розглянуто європейське альтове мистецтво першої половини XX ст. в аспекті взаємодії виконавської практики та композиторської творчості. Науковий інтерес до означеного періоду зумовлений у першу чергу тим фактом, що саме тоді альт, який до цього часу знаходився на маргінесі струнно-смичкового мистецтва, нарешті утверджується у виконавській практиці та композиторській творчості як самодостатній сольний інструмент, з власною розгалуженою жанрово-видовою системою. Визначено засадничі культурно-історичні чинники, які сприяли загальній

інтенсифікації розвитку європейського альтового мистецтва, передусім його сольної складової — «альтової революції», яка відбулася у першій половині XX ст. Розглянуто обставини взаємовпливу сольної альтової виконавської практики та відповідних зразків композиторської творчості. Окремо досліджено альтові твори тих композиторів, які особисто володіли цим інструментом на професійному виконавському рівні. Представлені зразки композиторської творчості першої половини XX ст. різняться між собою з точки зору стилевих та жанрових ознак, а також характеру використання тембрового потенціалу інструмента. Разом із тим, їх об'єднує прагнення авторів осмислити сольний альт як самодостатнє явище, відтворити високохудожній та динамічний образ інструмента, який із плином часу набуває все ширших властивостей, розкриває сучасні творчі можливості й зберігає свою актуальність.

Шифр НБУВ: RA442386

1.Щ.2530. Китайська оркестрова духова музика у контексті діалогу культур: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Ден Цзякунь; Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка. — Львів, 2019. — 16 с. — укр.

Досліджено особливості розвитку та характерних рис феномену китайської оркестрової духової музики крізь призму діалогу культур Заходу і Сходу. Проаналізовано музичне мистецтво крізь призму концепції діалогу, опрацьовано питання теорії комунікації у проекції на культуру. Вивчено сучасну українсько-китайську музикознавчу думку як репрезентант міжкультурного діалогу. Проаналізовано оркестрове духове мистецтво Китаю як феномен культурного континууму. Здійснено історичну ретроспективу оркестрової традиції в історії музичної культури Китаю. Простежено історію розвитку оркестрового духового мистецтва Китаю «європейського зразка».

Шифр НБУВ: RA442267

1.Щ.2531. Піаніст і фактура: монографія / Л. О. Касьяненко; Південноукраїнський Нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Суми: Цьома С. П., 2021. — 264 с.: нот. — Бібліогр.: с. 257-262. — укр.

Розкрито питання виконавської інтерпретації фактури фортепіанних творів. Визначено ознаки стилю і жанру, які спостерігаються у ній. Використано матеріали авторського посібника «Робота піаніста над фактурою». Визначено актуальність вивчення виконавської інтерпретації фактури музичного твору. Відкрито подальшу розробку теорії фактури на основі питань, пов'язаних з аналізом і розумінням музичної риторики. Розглянуто методику дослідження виконавської інтерпретації фактури.

Шифр НБУВ: CO38864

1.Щ.2532. Скрипка та європейське скрипкове мистецтво XVI — XIX століть. Італія: навч. посіб. / В. В. Павлова. — Київ: КІМ, 2019. — 145 с.: іл., мал. — Бібліогр.: с. 142-145. — укр.

У навчальному посібнику «Скрипка та європейське скрипкове мистецтво XVI — XIX століть. Італія» запропоновано нову класифікацію історії виникнення скрипки та її розвитку і удосконалення в різних італійських інструментальних школах. Наведено характеристики інструментів — попередників скрипки, розкрито життєвий шлях композиторів та виконавців Італії XVI — XIX ст. Навчальний посібник рекомендовано викладачам і студентам середніх спеціальних та вищих навчальних закладів культури і мистецтв з дисциплін «Історія виконавства» та «Методика викладання фаху (скрипка)».

Шифр НБУВ: CO38892

1.Щ.2533. Стильові засади символізму в сонатах західноукраїнських композиторів кінця XIX — першої половини XX століття: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Т. І. Чабан; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. — Одеса, 2019. — 18 с. — укр.

Виявлено зв'язки з символістським модерном у творчості західноукраїнських композиторів в межах сонатного жанру, оскільки останній складає базис професійної роботи піаніста, а виконання творів В. Барвінського, М. Колесси, О. Козаренка заповнює репертуарний попит концертуючих фахівців, налаштованих на виконання композицій вітчизняних митців. Окрім такої патріотичної цілеспрямованості фахових розробок, вказується на світову тенденцію відновлення попиту на створене на початку XX ст. Цілісна картина еволюції української фортепіанної сонати є результатом її постійного контакту з провідними художньо-естетичними вимогами часу. Та все ж основою розвитку жанру є глибоко-національне підґрунтя, що особливо яскраво проявилось у творчості львівських композиторів. Представники західноукраїнської композиторської школи продемонстрували неперерічність свого таланту, зумівши поєднати досягнення європейських традицій у розвитку жанру сонати із глибоко національним підґрунтям.

Шифр НБУВ: RA442161

1.Щ.2534. Фортепіанне виконавське мистецтво Одеси (на матеріалах роботи спадкоємців Л. Гінзбург): підруч. для студентів ВНЗ / Т. М. Фоміна. — 2-е вид., допов. — Одеса: Астропринт, 2019. — 163 с.: нот. — Бібліогр.: с. 142-151. — укр.

Узагальнено та систематизовано творчу практику професора Одеської консерваторії ім. А. В. Нежданові Л. Н. Гінзбург, спрямований на поповнення методичних розробок теорії фортепіанного виконавства. Кафедра спеціального фортепіано — одна з найстаріших базових кафедр академії (в минулому Одеської консерваторії) — на базі європейського піанізму акумулювала значний досвід у сфері фортепіанної педагогіки та сформувала важливі принципи виконавської традиції вітчизняної вищої музичної школи. На прикладах творів композиторів початку XIX — перших десятиліть XX ст. (Л. ван Бетховена, Р. Шумана, Ф. Ліста, С. Франка, Р. Штрауса та С. Рахманінова) розглянуто науково-теоретичні підходи до проблеми виконавського мислення, висвітлено основні напрямки формування індивідуальної інтерпретації творів музичної класики в аспекті виконавського втілення їх стилевих показників. Репрезентовано творчу індивідуальність Л. Н. Гінзбург у формуванні виконавських традицій одеської фортепіанної школи. Представлено модерністські тенденції у фортепіанній творчості композиторів кінця XIX — першої половини XX ст. і виконавські традиції школи Л. Гінзбург.

Шифр НБУВ: ВА865121

Див. також: 1.Ч.2102, 1.Щ.2510

Танець. Хореографія

1.Щ.2535. Феномен національного в радянській культурі (на прикладі хореографічного мистецтва) / І. С. Климчук // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 266-270. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

На прикладі хореографічного мистецтва розглянуто феномен національного в радянській культурі. Стверджується, що поступовий відхід від сталінської формули «національна форма» культури та впровадження формулювання «національна своєрідність» в РСРП розширило розуміння того, що національне проявляється не лише у формі, а й у змісті. Зазначено, що поняття «національне» в сценічному хореографічному мистецтві радянського періоду можна розглядати в оптиці народно-сценічної хореографії, національної балетної вистави та балетного танцювання, але ці феномени різною мірою та в різний спосіб засвоїли національні ознаки.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.2536. Художньо-мистецькі аспекти ідентифікації народних танців Слобожанщини в контексті соціокультурного розвитку регіону: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 26.00.04 / І. С. Мостова; Харківська державна академія культури. — Харків, 2019. — 19 с. — укр.

Дисертацію присвячено художньо-мистецькій ідентифікації народних танців Слобожанщини в контексті впливу соціокультурних факторів на розвиток цього виду народного мистецтва. Використано квантитативний аналіз музично-хореографічної партитури як інноваційний щодо хореографії спеціальнонауковий метод. Наукові результати роботи полягають у встановленні прикметних ознак локальних інваріантів народних танців і танцювального канону Слобожанщини та його відмінностей від канону народних танців інших регіонів України. Продемонстровано значну подібність танців населення Слобожанщини з танцями Західного та Центрального регіонів. Проаналізовано професіоналізацію народного танцю досліджуваного регіону; розкрито тенденції перенесення народних танців на сценічний простір; визначено особливості впровадження танцювального канону сучасними балетмейстерами Слобожанщини.

Шифр НБУВ: РА44294

Див. також: 1.Щ.2540

Театр

1.Щ.2537. Автопоэзис артиста мюзикла как творческий феномен и предмет музыковедческого дискурса: монография / О. В. Оганезова-Григоренко; Одесская национальная музыкальная академия имени А. В. Неждановой. — Одесса: Астропринт, 2019. — 373 с. — Бібліогр.: с. 336-366. — рус.

Обґрунтовано творчий процес артиста у межах синергетичної концепції автопоезису живих систем. На прикладі аналізу феноменології іманентного творчого процесу артиста мюзиклу вперше розроблено музикознавчі аспекти проблеми автопоезису артиста: представлено систему природу процесу професійної та особистісної самоорганізації артиста, визначено артистичний алгоритм творчості артиста мюзиклу як іманентний музично-інтонаційний процес, в основі якого лежать генетично зумовлені природні особистісні здібності.

Шифр НБУВ: ВА865122

1.Щ.2538. Історія українського театру: у 3 т. Т. 1. Від витоків до XX століття / Л. Барабан, Ю. Бобошко, Л. Демська-Будзуляк, О. Красильникова, Л. Малютіна, Л. Мороз, Р. Пилипчук, М. Суліма, Є. Хлібцевич, І. Юдкін; ред.: Г. А. Скрипник, І. Юдкін, Г. Липова, О. Найден, О. Немкович, Р. Пилипчук, Ю. Станішевський, Г. А. Скрипник, І. Юдкін, І. Дзюба, І. Драч, М. Жулинський, Н. Корнієнко, О. Немкович, Р. Пилипчук, С. Пирожков; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. — Київ, 2017. — 666, XX с.: іл. — укр.

Роботу присвячено розвитку театрального мистецтва України від його зародження до 1914 р. Висвітлено основні явища й особливості акторського мистецтва, режисури, сценографії, театральної критики впродовж періоду становлення української національної культури. Розглянуто питання драматургії з огляду на особливі умови розвитку українського театрального мистецтва.

Шифр НБУВ: В352815/1

1.Щ.2539. Медіатрансформації та Івент-технології в сучасній театральній культурі: український контекст / Т. М. Пригода, О. Д. Москвич // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 115-122. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Здійснено культурологічний аналіз сучасного театрального мистецтва України. На основі дослідження діяльності українських театральних студій першого двадцятиліття XXI ст. виявлено процеси трансформації класичного театру та появу нових театральних проєктів, медіатизацію, комерціалізацію та масовізацію театральної діяльності, інтеграцію у світовий театральний простір, пошуки нових змістів і форм комунікації та репрезентації. Проаналізовано вплив медіа та Івент-технологій на театральну культуру в контексті сучасних викликів пандемії. Визначено амбівалентність медіатрансформацій та застосування Івент-технологій у театрі. Здійснено спробу виявити перспективи розвитку нового українського театру в контексті соціокультурних змін.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.2540. Національна балетна вистава в українській хореографічній культурі XX — початку XXI століть: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 26.00.04 / Н. М. Семенова; Харківська державна академія культури. — Харків, 2019. — 19 с. — укр.

Зазначено, що робота є першим комплексним дослідженням української національної балетної вистави з виявленням її особливостей. Означено взаємодію традицій балетного театру з українською національною хореографічною культурою, зокрема через синтез мистецтв та виражальних засобів класичного й українського народного танців; проаналізовано сюжетну, музичну, хореографічну складові, що базуються на національному ґрунті. Галузь науки — українська культура, мистецтвознавство.

Шифр НБУВ: РА442801

1.Щ.2541. Творчість Сергія Лифаря: досягнення у мистецтві хореографії / Л. І. Турчак // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 232-239. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Досліджено спадщину балетмейстера, хореографа, педагога С. М. Лифаря в українське та світове мистецтво танцю. Проаналізовано творчий шлях і доведено його значний внесок у світове мистецтво танцю. Наголошено на важливості його новаторського підходу до тогочасних постановок, організаторських здібностях, які допомогли в роботі з балетом «Grand Opera» у досить складний історичний період. Означено особливості його роботи, які називають «неокласикою» балету («Падіння ікара», «Сюїта у білому»). Він здійснив понад 200 постановок, працював художнім керівником у «Grand Opera» майже 30 років. Не зважаючи на те, що основну частину свого життя митець прожив за кордоном, він вважав себе українцем і відхилив пропозицію стати громадянином Франції.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.2542. Театр Закарпаття: шлях до його професіоналізації (1930 — 1945 рр.) / В. М. Андрійіво, Н. І. Шетеля // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 256-266. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Здійснено спробу на матеріалах архівів, спогадів та непоодиноких праць, зокрема й української діаспори, здійснити реконструкцію становлення театрального життя на Закарпатті, виявити підстави його професіоналізації та акцентувати увагу на подіях, які стояли у керівництва театральним рухом. Наголошено на специфіці роботи театральних гуртів, проаналізовано їх репертуар. Доведено думку про те, що театральне життя 1920 — 1940-х рр. на Закарпатті відрізняло чимало спільних із театральним рухом у Західній Україні цієї доби загалом рис. Запропонований матеріал, на думку авторів, складе оригінальну сторіну історії театрального руху на Закарпатті.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.2543. Формування виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / А. Ф. Коленко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2019. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Досліджено формування виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці. Виявлено педагогічні умови формування виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського

мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці, а саме: інтенсифікацію освітнього процесу за рахунок інтеграції змісту у циклі професійної підготовки; активізацію навчально-пізнавальної діяльності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно за рахунок впровадження інноваційних освітніх технологій; впровадження авторських спецкурсів «Тренінг словесної взаємодії» та «Тренінг виконавської майстерності актора», а також теоретично обгрунтовано та експериментально перевірено в умовах освітнього процесу у закладах вищої освіти. Визначено зміст, структурні компоненти, критерії, показники, охарактеризовано рівні сформованості виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці. Розроблено та науково обгрунтовано організаційно-педагогічну модель формування виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці.

Шифр НБУВ: РА443141

Див. також: 1.Ч.1903

Кіномистецтво

1.Щ.2544. Експлікація архетипів і символів у сучасних українських художніх фільмах / Л. Г. Пономаренко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 8-14. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — експлікувати архетипи та символи в сучасних українських художніх фільмах історичного жанру, які було впроваджено впродовж 2015 — 2021 рр. За об'єкт дослідження обрано саме ті сучасні кінокартини історичного жанру, назви яких є однойменними з головними героями фільму. При цьому до уваги не брався той факт, наскільки реальними чи псевдореальними були прототипи головних героїв обраних для аналізу фільмів. Основними загальнонауковими методами, які застосовано в даній роботі, є аналіз літератури з досліджуваного питання (щодо експлікації архетипів і символів та їх використання в сучасних українських художніх фільмах історичного жанру), опис (обраних фільмів за основними критеріями — дата виходу на екрани, режисер, екранізований твір), порівняльний аналіз (для з'ясування схожостей та розбіжностей між архетипом і символом та видами національних архетипів), метод експлікації (для з'ясування суті національних видів архетипів). Крім того, у дослідженні використано такі емпіричні методи: суцільної вибірки (для відбору відповідних фільмів) та контент-аналізу з елементами якісного аналізу (для з'ясування використання у фільмі переважних національних архетипів і символів як засобу їх реалізації). Експліковано, що архетип і символ як ключові понят-

тя дослідження хоч і належать до різних сфер і підсвідомого, нематеріального та свідомого, матеріального, проте доповнюють один одного, виражаючи архетипно-символьний зміст повідомлення. Тож ці поняття не є тотожними чи взаємозамінними, а перебувають у тісному взаємозв'язку. Також висунуто припущення, що національні архетипи ґрунтуються на загальнолюдських архетипах. У сучасних українських художніх фільмах з головним героєм — історичною чи псевдоісторичною особою — яскраво виражено такі архетипи: архетип землі, який починає формуватися за допомогою кадрів з власне українським ландшафтом і до узагальнення про Україну як державу загалом; архетип сильного лицаря, яким переважно є головний герой фільму; архетип свободи, який створюється у процесі боротьби лицаря за рідну землю. З'ясовано, що в обраних сучасних українських художніх фільмах історичного жанру переважають три національні архетипи українців: землі, сильного лицаря та свободи, — які тісно пов'язані між собою.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

1.Щ.2545. Культуротворчі функції історичного костюма в ігровому кінематографі Китаю порубіжжя XX — XXI ст.: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Лі Хань; Харківська державна академія культури. — Харків, 2019. — 18 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню особливостей функціонування історичного костюма в ігровому кінематографі Китаю порубіжжя XX — XXI ст. Визначено, що надбання традиційної культури Китаю (міфи та «вічні сюжети» середньовічної літератури, історичний китайський костюм — ханьфу) як певні знаково-символьні системи реалізують традиційні культуротворчі функції: гармонізаторську, інформаційну, пізнавальну (гносеологічну), ціннісну (аксіологічну), комунікативну тощо. Досліджено, що на рівні сучасної культури Китаю ці культурні надбання (враховуючи й історичний китайський костюм) доповнюються культуротворчими функціями, які надають змогу поєднати традиційну та сучасну культури між собою. Виявлено такі типи культурного маркування, які здійснюються за допомогою історичного костюма в жанрах ігрового кінематографа Китаю: загальне соціокультурне маркування й авторське. Доведено, що основними культуротворчими функціями історичного китайського костюма в ігрових фільмах Китаю порубіжжя XX — XXI ст. є як традиційні культуротворчі функції (гармонізаторська, інформаційна, пізнавальна (гносеологічна), ціннісна (аксіологічна), комунікативна, ідентифікаційна, соціально-символьна тощо), так і специфічні функції, притаманні сучасній культурі: стилізації, реконструкції, самовираження.

Шифр НБУВ: РА443273

Див. також: 1.Щ.2543

Релігія. Релігієзнавство

(реферати 1.Э.2546 — 1.Э.2561)

Релігія в цілому

Релігія в окремих країнах і на окремих територіях

1.Э.2546. Функціонування релігії в соціально-політичних процесах сучасної України: теоретичний та практичний аспекти: автореф. дис... д-ра філос. наук: 09.00.11 / О. Г. Бортнікова; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 40 с. — укр.

Розглянуто процес трансформації релігійно-політичного простору та функціонування релігії в соціально-політичних процесах сучасної України. Увагу приділено розвитку методологічних засад інституціоналізму та створенню системи наукових уявлень про природу релігійних і політичних суб'єктів та мотивацію їх активності, що розкриває на новому теоретичному рівні процес формування інституціонального релігієзнавства. Запропоновано низку концептів, які надають змогу простежити застосування у суспільстві контролю над політичною, економічною, релігійною діяльністю з метою завойовування, використання, обмеження і стримування влади, створеної за допомогою інститутів, що структурують відносини людей та організацій.

Шифр НБУВ: RA442670

Окремі релігії

Християнство

1.Э.2547. В орбіті християнської культури: наук. зб.: [матеріали наук. конф. «В орбіті християнської культури. До 1030-річчя хрещення Русі», 25 — 26 жовт. 2018 р., Київ] / ред.: І. Скоциляс, М. Яременко; Український католицький університет, Український католицький університет, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Національний музей історії України, Навчально-дослідна програма «Київське християнство та унійна традиція», Публічний проект «Соборна Україна та Київська традиція». — Львів: Український католицький університет, 2020. — 309, [2] с.: рис., табл. — (Київське християнство; т. 21). — укр.

В основу наукового збірника покладено матеріали Наукової конференції «В орбіті християнської культури. До 1030-річчя хрещення Русі», що відбулася в Києві 25 — 26 жовтня 2018 р. за участю провідних українських дослідників, які представляють різні академічні інститути, університети, музейні, бібліотечні та архівні установи Києва, Львова, Полтави і Харкова. Тематично видання охоплює широку палітру дослідницьких проблем у галузях джерелознавства, релігійної культури, інституційної історії Церкви, богослов'я, філософських понять і доктрин, практичного втілення християнського вчення у соціумі та засвоєння ризиків його прощарками christianitas.

Шифр НБУВ: BC70560

1.Э.2548. Лютерани в історії Волині-Житомирщини: до 220-річчя заснування у Житомирі лютеран. громади: [монографія] / Г. Л. Махорін. — Житомир: НОВОград, 2021. — 115, [4] с.: фот. — Бібліогр.: с. 108-111. — укр.

Висвітлено історію появи, розселення і життя лютеран на території Волині — Житомирщини. Основну увагу приділено особам німецької національності, оскільки вони переважали серед лютеран. Висвітлено діяльність видатних представників німецького народу, які мешкали та працювали в Житомирі у різні історичні епохи. Вперше зроблено комплексне дослідження Лютеранського кладовища, яке є пам'яткою культурної спадщини.

Шифр НБУВ: BA864003

1.Э.2549. Поетика біблійного інтертексту в «Києво-Печерському патерику»: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / В. В. Гоголіна; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2019. — 15 с. — укр.

Зазначено, що «Києво-Печерський патерик» — пам'ятка українського середньовіччя, не лише літературного, але й культурного, мистецького, духовного. Як чернеча пам'ятка «Патерик» тісно взаємодіє з Біблією: патерикові персонажі часто наслідують біблійних, автори «Патерика» «запозичують» і актуалізують

ті теми й ідеї зі Святого Письма, які стають смисловими центрами патерикових «Слів». Такі змістові взаємодії, з одного боку, супроводжуються частими цитуваннями Книги Книг, відсиланнями до біблійних епізодів, сюжетів, а з іншого — стають можливими через наявність у «Патерику» фрагментів Святого Письма. Завдяки багатоплановій взаємодії Біблії та «Києво-Печерського патерика» виникає особливий змістовий текст — інтертекст. Велика кількість фрагментів із різних книг Святого Письма у «Патерику» свідчить про багаторівневу взаємодію двох текстів, а відтак і про багатоплановість самого давньоукраїнського твору. Біблійні вкраплення тонко вмонтовано в текстову тканину «Слів», де ці вкраплення є літературними моделями, філософськими, моральними й етичними основами.

Шифр НБУВ: RA441849

1.Э.2550. Релігійна маргінальність як страх свободи в культурі протестантизму / С. П. Мартинова, Т. В. Андрущенко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 96-103. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто релігійну маргінальність особистість, яка вказує на можливість виникнення особливого положення індивіда чи групи в соціальному просторі, коли вони найбільш повно виявляються на стику субкультур, не належачи жодній із них, чи просто витісняються на периферію соціального життя. Досліджено маргінальність як явище — неминучість соціальної мобільності, причому як вертикальної, пов'язаної з переходом від однієї страхи до іншої, так і горизонтальної, пов'язаної з переходом на інші рівні щодо престижності статусної позиції.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Э.2551. Ренесанс доктрини про Трійцю у богослов'ї ХХ ст.: [монографія] / Ф. Стрижачук; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Східноєвропейський інститут теології, Одеська богословська семінарія. — Рівне: Формат-А, 2020. — 445 с. — Бібліогр.: с. 411-445. — укр.

Уперше в Україні здійснено всебічний аналіз феномену «відродження доктрини про Трійцю» у західному богослов'ї. З'ясовано, що доктрина про Трійцю є ключовою для християнської віри. Утвердившись у період патристики, вона пройшла шлях поступового занепаду, який досягнув піку в ХІХ ст. У ХХ ст. відбувся ренесанс доктрини про Трійцю, ініціаторами якого були К. Варг і К. Ранер. Розвиток доктрини про Трійцю у богослов'ї Ю. Мольтманна, В. Панненберга, Р. Дженсона, І. Зізіуласа та ін. у другій пол. ХХ ст. став зенітом її відродження. Ренесанс тринітаризму став не лише надбанням умовляючого вчення про Бога, але і парадигмою для всіх сфер прикладного богослов'я і християнських практик, зокрема еклезіології, політичної теорії, богослужіння та місії.

Шифр НБУВ: BA865024

1.Э.2552. Християнсько-мусульманський діалог в контексті євроатлантичних прагнень України: зб. наук. матеріалів / відп. ред.: Г. І. Волинко, М. М. Закович, І. В. Бондарчук, М. Р. Новиченко; ред.: В. П. Андрущенко, В. Д. Бондаренко, М. М. Закович, Г. І. Волинко, І. А. Зязун, П. Л. Яроцький, В. І. Лубський, О. М. Семашко, В. І. Павченко, І. В. Бондарчук, М. Р. Новиченко; Державний департамент у справах релігій. — Київ: Світ Знань, 2006. — 95, [1] с. — укр.

Вміщено матеріали виступів учасників науково-практичної конференції «Християнсько-мусульманський діалог в контексті євроатлантичних прагнень України». Розглянуто питання стану християнсько-мусульманських відносин у державі, можливих шляхів поглиблення діалогу між християнами та мусульманами, релігійними інституціями, можливостей їх співпраці у соціальній сфері.

Шифр НБУВ: CO38907

Див. також: 1.У.304

Православ'я

1.Э.2553. Висвячення митрополита Спиридона в контексті «Послання Мисаїла» 1476 р. / Н. Заторський // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 31-49. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Мета дослідження — розглянути висвяту у Царгороді у середині 1470-х рр. ченця Спиридона на київського митрополита у ситуації, яка склалася в Київській митрополії після Флорентійської унії 1439 р., із залученням свідчень «Послання Мисаїла» 1476 р. про конфесійні настрої й акції русько-литовської

церковної і світської еліти. Застосовано історіографічний та джерельний аналіз для виявлення нових можливих прочитань біографічних даних про Спиридона. Запропоновано нове тлумачення місії Спиридона в Константинополі й, відповідно, осіб, які за нею стояли. Також скориговано датування втечі/звільнення його з ув'язнення в Литві. Висновки: підсумовуючи наявні джерельні та літописні свідчення, зауважено про необґрунтованість датування поділу Київської митрополії 1448-м чи 1458-м роками. Дії всіх зацікавлених осіб указують на те, що навіть наприкінці 1460-х рр. вони мислили її неподільною і прагнули контролювати всю її територію. При цьому дії польсько-литовського монарха Казимира IV щодо митрополита Григорія Болгариновича свідчать про намагання усталити новий *modus vivendi* для підвладних йому русинів грецької віри, передбачаючи подвійну юрисдикційну підлеглість як Риму, так і Константинополю. Вибір Мисаїла на митрополитичу кафедру на початку 1473 р. було зроблено насамперед з огляду на перспективність його визнання на контрольованих Московією територіях. Відповідні уривки «Послання Мисаїла» 1476 р. свідчать про продовження політики подвійного співприччя та її підтримку руською церковною і світською елітою. Під цим оглядом стає очевидною не лише причина посольства Спиридона до Царгорода, а й значення літописних звісток про вдачу посланця та здобуття митрополитичого сану підкупом.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Э.2554. Діяльність М. І. Петрова в наукових структурах Київської духовної академії: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. В. Ставнюк; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

На основі аналізу джерел та історіографії з'ясовано роль, яку відіграли виховні, навчальні і наукові структури у світоглядному та професійному становленні М. І. Петрова на різних етапах його творчої біографії. Встановлено, що повною мірою науковий потенціал М. І. Петрова розкрився в його діяльності щодо започаткування і організації роботи Церковно-археологічного (з 1901 р. — Церковно-історичного та археологічного) товариства і Церковно-археологічного музею при Київській духовній академії. Зазначено, що дослідження ролі М. І. Петрова у зібранні головних колекцій Музею наддало змогу визначити її як надзвичайну. Наголошено, що із наявних документів можна зробити висновок, що протягом всього першого періоду діяльності товариства і Музею (до прийняття Статуту 1881 р.) процес комплектації фондами та їх опрацювання знаходився під постійним контролем М. І. Петрова, і в подальшому цей контроль тільки посилювався.

Шифр НБУВ: РА44332

1.Э.2555. Діяльність УАПЦ у м. Києві (1919 — 1930-й роки): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. О. Житкова; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с. — укр.

Проаналізовано основні напрями діяльності Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) у м. Києві крізь призму функціонування парафії УАПЦ та взаємовідносин з органами радянської влади впродовж 1919 — 1930-го рр. Розкрито передумови створення УАПЦ, досліджено специфіку становлення, організаційної розбудови, діяльності та ліквідації вищих церковних інституцій УАПЦ у Києві. Висвітлено діяльність УАПЦ із підготовки священнослужителів і церковнослужителів у м. Києві. Проаналізовано роль київських автокефальних парафій та їх членів у реформуванні внутрішньоцерковного життя та розкрито напрями їх діяльності. Досліджено основні методи реалізації релігійної політики органами партійно-державної влади щодо УАПЦ у Києві. Розкрито застосування радянською владою економічних і адміністративних засобів впливу на діяльність парафій УАПЦ у м. Києві. Висвітлено основні засади антирелігійної агітації та пропаганди органів партійно-державної влади, спрямовані на дискредитацію діяльності УАПЦ у Києві, питання підтримки владою розколу всередині УАПЦ та проведення репресій проти церковних діячів і вірян автокефальних парафій м. Києві.

Шифр НБУВ: РА44331

1.Э.2556. Документальна спадщина Куренівського тримонастиря: нові археографічні відкриття / С. Таранець // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 233-237. — укр.

В історії Білокриницької церковної ієрархії Куренівські старообрядські монастирі, що раніше розташовувалися в Ольгопольському повіті Подільської губернії, відігравали неабияку роль. Надзвичайно довго Нікольський чоловічий монастир був не лише головним центром протиокружництва, збирав тисячі паломників з усієї Російської імперії, але й кузною кадрів для старообрядців-попівців. У цій старообрядській обителі зародилася ідея неокружництва, сформована тривалими антисинадальними та антимонархічними настроями прихильників давнього благочестя. Зі стін Нікольського монастиря вийшов засновник давньоправославної церкви старообрядців, що не сприймали Окружного послання, перший неокружницький єпископ Антоній II, зведений на московську кафедру 24 липня 1864 р. митрополитом Кирилом Білокриницьким. У неокружницькій архієреї було висунуто цілу низку священноіноків монастиря, серед яких

імена єпископів Симеона (Бельченка), Кирила I (Яблочникова), Мефодія (Соколова), Іова (Борисова), Філагрія (Казеєва), Сави (Суржикова), Петра (Глазова). Упродовж 1859 — 1933 рр. у чоловічому монастирі розташовувалася офіційна резиденція старообрядських єпископів балтських. У зв'язку з цим упродовж століть у чоловічому і двох жіночих монастирях склався багатий пласт стародавніх рукописів, стародруків, листів, різного роду грамот, постанов і розпоряджень. Однак у 1932 р. при закритті монастирів більшу частину документальних цінностей було знищено сільськими більшовицькими активістами.

Шифр НБУВ: Ж27630

1.Э.2557. Основи православної теології / Д. С. Мартишин, П. В. Бочков; Українська Православна Церква, Громадська організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління». — Київ: Ліра, 2020. — 295 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 272-295. — укр.

Розкрито різноманітні напрями сучасної православної теології як науки, визначено у світлі Священного Передання Церкви та Святого Письма суть богословського знання та охарактеризовано історичні етапи становлення та розвитку православного віровчення. Висвітлено загальні поняття християнської теології, православної віри, християнської моралі, а також подано теологічні роздуми видатних постатей з історії Православ'я. Проаналізовано роль теології в житті суспільства. Досліджено витoki православного віровчення. Охарактеризовано основи православного віровчення. Репрезентовано догмати і канони. Висвітлено історію Вселенських Соборів. Увагу приділено вченню Церкви про Богородицю. Досліджено християнство в ХХІ ст. Визначено вплив Церкви на життя суспільства.

Шифр НБУВ: ВА862958

1.Э.2558. «Послання Мисаїла до папи Сикста IV» 1476 року: реконструкція архетипу: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.06 / Н. З. Заторський; НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського. — Київ, 2019. — 16 с. — укр.

Розглянуто всі наявні списки «Послання Мисаїла» як первісної, так і двох пізніших редакцій. У результаті аналізу їх помилок виведено генеалогію списків і редакцій стосовно вихідного тексту — архетипу послання. Вивчено графіко-орфографічні, лінгвістичні та пунктуаційні особливості досліджуваних текстів, що надало змогу дійти відповідних висновків щодо мови й особливостей правопису архетипу. До реконструкції тексту «Послання Мисаїла» залучено широку базу вторинних джерел, завдяки чому виявлено помилки як перевидань Кревського списку зокрема, так і назагал помилки та «виправлення», зроблені писцями на різних стадіях переписування тексту. Вперше представлено повний український переклад реконструйованого архетипу послання із референціями до священних текстів, до яких відсилаються укладачі твору.

Шифр НБУВ: РА443328

1.Э.2559. Православні церкви України у 1991 — 2010 роках: інституціоналізаційний та громадсько-політичний аспекти (за матеріалами південно-західних областей України): монографія / Ю. Г. Демедюк; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса: Астропринт, 2022. — 151, [8] с.: фот. — Бібліогр.: с. 124-150. — укр.

Висвітлено особливості процесу становлення і розбудови Православних Церков України у національній та регіональній площинах упродовж 1991 — 2010 рр. Визначено основні етапи, напрями та тенденції їх громадсько-політичної діяльності на території Одеської, Миколаївської та Херсонської обл. та тенденції взаємин з державними і місцевими органами влади, проаналізовано зміст і основні проблеми міжконфесійного спілкування Православних Церков.

Шифр НБУВ: ВА865136

1.Э.2560. Українське християнство: утвердження ідентичності. Концептуальні нарис: [колект. монографія] / В. С. Крисаченко, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков; наук. ред.: В. С. Крисаченко; Науково-дослідний інститут українознавства, Музей Шереметьєвих. — Київ: НДІУ, 2022. — 404 с.: іл. — Бібліогр.: с. 257-277. — укр.

Представлено колективну монографію на виконання науково-дослідної роботи «Гуманітарні пріоритети консолідації українського суспільства: соціально-ціннісні виміри» (номер державної реєстрації НДР — 0120U102058, термін виконання — 01.01.2020 — 31.12.2022 рр.), керівником якої є доктор філософських наук В. Крисаченко. Розглянуто християнізацію людності українських теренів, давню і сучасну політику східних сусідів духовного підпорядкування Русі — України примусом та обдуренням, позбавлення українського народу міжнародної суб'єктності на релігійному полі. Показано, що українська нація ніколи не схилила голову перед ворожою наругою і завжди чинила гідний опір злочинним намірам агресора. Завдяки цьому українці здобули помісну автокефальну православну церкву, яка об'єднує абсолютну більшість населення країни.

Шифр НБУВ: ВА863546

1.Э.2561. Шлях до Христа через служіння ближньому: [колект. монографія] / В. Вепрук, В. І. Генсьорський, О. І. Дмитрів, І. Зборовський, Н. В. Іщук, С. Кирилюк,

Г. Коваленко, Н. С. Коструба, П. В. Кретов, О. І. Кретова, Г. М. Кулагіна-Стадніченко, М. М. Кухарук, Р. І. Левочко, С. А. Лозниця, В. Лозовицький, А. В. Мартинюк, П. Ю. Павленко, Н. Я. Петрешак, В. В. Петрович, О. О. Рожков, Л. О. Филипович, В. Фультес, Г. В. Христокін, О. Р. Цап, Ю. П. Чорноморець, І. В. Чарікова, М. Щербань, П. М. Ямчук, П. Л. Яроцький; упоряд.: В. Вакін; ред.: В. Фультес, І. Скиба, В. Лозовицький, М. Цап'юк, О. Хорошко, А. Хром'як, В. Ю. Головей, М. М. Кучерепа; Волинська православна богословська академія. — Київ: Дух і літера, 2022. — 350 с. — (Українські богословські студії). — укр.

Одним із важливих діяльних проявів життя Церкви Христової є служіння ближньому, яке має повсякденну актуальність, а особливо сьогодні, у час війни. Церква Христова зберігає у своїй скарбниці багатотисячний досвід служіння — дияконії, яке, розпочавшись ще на зорі християнської ери, набувало найрізноманітніших форм та проявів. Господь наш Ісус Христос на власному прикладі показав, що обов'язок Його учеників та християн

полягає у служінні одне одному. Воно походить від сили любові, жертвовної самовідданості, від розуміння того, що подібним служінням нашим ближнім ми не лише наслідуюмо Сина Божого, але і Йому Самому служимо: «Істинно кажу вам: зробивши це одному з цих братів Моїх менших, Мені зробили» (Мф. 25:40). Розглянуто сучасне соціальне вчення Православної Церкви, актуальні напрями служіння ближньому в історичних прецедентах та сьогоденні, релігійно-філософські аспекти соціального служіння. Увагу приділено новому формату соціального етносу Православної Церкви. Досліджено релігійні комунікації як зв'язок поколінь, від традицій до сучасних технологій. Увагу приділено специфіці богословського дискурсу Православної Церкви та питанням біоетики. Охарактеризовано погляди релігії та наука про створення світу. Увагу приділено теоретичному та практичному контенту порівняльного аналізу соціальних вчень католицизму, православ'я та протестантизму.

Шифр НБУВ: ВА865954

Див. також: 1.Т.198, 1.Т.240, 1.Ш.2326, 1.Щ.2498, 1.Э.2549

Філософські науки. Психологія

(реферати 1.Ю.2562 — 1.Ю.2659)

1.Ю.2562. Розвиток евристичних методів на початку третього етапу розвитку філософії та науки / С. С. Зуб, І. Г. Яловега // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 58-65. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Підвищення інноваційної культури громадян неможливе без модернізації освіти, яка на сьогодні має включати обов'язкову підготовку майбутніх фахівців до власної інноваційної діяльності, основою якої є евристичні методи. Обізнаність в підходах, закономірностях, методиках, інструментах творчої роботи є необхідною умовою продуктивної інноваційної діяльності. Період кінця XIX — початку XX ст. став найбільш насиченим новими підходами щодо розширення методів винахідницької діяльності через стрімкий розвиток інженерних і психологічних наук. Мета роботи — дослідження розвитку евристичних методів на початку третього етапу розвитку філософії та науки, визначення основних досягнень і напрямів наступних досліджень. У дослідженні використано такі методи: аналіз і синтез змісту технічних, математичних, фізичних, філософських, психолого-педагогічних, історичних наукових і методичних досліджень щодо проблеми формування та розвитку евристики на початку третього етапу розвитку філософії та науки; порівняльно-історичний, ретроспективний методи; структурно-логічний аналіз. Серед найважливіших досліджень із питань евристики на початок третього етапу розвитку філософії та науки слід виділити праці Енгельмейєра, Маха, Рібо та Пуанкаре, які намагались систематизувати послідовність етапів, методи та підходи у винахідницькій діяльності. Послідовності етапів винахідницької діяльності, запропоновані Енгельмейєром та Пуанкаре; систематизування Махом і Пуанкаре основних інструментів пізнання; твердження про обов'язковий взаємний обмін результатів досліджень науковцями, сприяння та соціальне об'єднання дослідників; проголошення головної ролі несвідомого Рібо, Махом, Енгельмейєром і Пуанкаре — все це визначило подальші дослідження психологічних, філософських, педагогічних, технічних наук щодо розвитку евристичних методів. Зроблено висновки, що зроблений аналіз розвитку евристики в період кінця XIX — початку XX ст. надав можливість оцінити ті значні досягнення у визначенні природи творчості та закономірностей винахідницької діяльності, які надали потужний поштовх для наступних напрямів досліджень. Завдяки активній співпраці науковців із різних галузей і різних країн, вдалося систематизувати евристичні методи, визначити послідовність етапів у винахідницькій діяльності.

Шифр НБУВ: Ж101424

1.Ю.2563. Філософія: підручник / М. М. Цимбалюк, В. С. Бліхар, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкуліч, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо; Державний ВНЗ «Ужгородський національний університет». — 2-ге вид., перероб. і допов. — Ужгород: Говерла, 2021. — 439 с. — Бібліогр.: с. 435-439. — укр.

Зазначено, що підручник представлено у стислому, систематичному та дидактично витриманому вигляді, обгрунтовано важливість філософії в житті людини, надано цілісне уявлення про еволюцію філософської думки (в межах становлення європейської філософської традиції) протягом усього її існування: від перших філософських шкіл до сучасних концепцій. Філософську проблематику розкрито у міждисциплінарному зв'язку з релігією, культурою, політологією, правом. Увагу приділено векторам і стратегіям розвитку неklasичної філософії. Охарактеризовано історичний та культурний контекст української філософії. Розглянуто пізнання як культурно-історичний процес одержання і трансляції знання у суспільстві.

Шифр НБУВ: ВА865154

1.Ю.2564. Філософія: навч. посіб. / О. П. Тімченко, І. В. Козій, М. А. Пігош, А. В. Шевчук; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2022. — 255 с. — Бібліогр.: с. 254-255. — укр.

Запропоновано сучасну концепцію філософської освіти студентів вищих навчальних закладів, яка відповідає програмі навчальної дисципліни з курсу «Філософія». Основою концепції становить історико-філософська підготовка у поєднанні з орієнтацією у світоглядно-філософських проблемах сьогоднішнього. Розглянуто філософію, як одну з найдавніших і найцікавіших галузей знання. Упродовж тисячоліть вона виробляла предмет свого дослідницького аналізу, своєрідність постановки та розв'язання світоглядних питань, напружала величезну кількість різноманітних ідей, стала стійкою формою суспільної свідомості. Виклад історії світової філософської думки надає змогу студентам зрозуміти логіку виникнення найвідоміших філософських вчень,

їх функціонування у суспільній свідомості, характер становлення сучасних неklasичних філософських систем, в основі яких знаходяться досягнення природничих і гуманітарних наук XX ст. Спираючись на масив філософських здобутків людства, автори намагались показати саморозвиток філософії як духовного надбання та теоретичної основи культури. Структура посібника надає змогу оволодіти базовими знаннями з історії світової та української філософії, а також стрижневими сучасними філософськими питаннями. Цінність даного посібника полягає в тому, що у ньому до кожної теми містяться завдання для самостійної роботи студентів: ситуативні завдання, питання для самоконтролю, плани семінарських занять, тематика рефератів, тестові завдання.

Шифр НБУВ: ВА864028

1.Ю.2565. Філософія: терміни і поняття: навч. енциклопед. слов. для студентів, аспірантів, докторантів, науковців та викладачів / Ю. О. Азарова, Е. Я. Баннікова, Т. І. Бутченко, А. Л. Васильчук, А. О. Васюріна, І. В. Владленова, С. О. Волковинський, С. О. Ганаба, В. В. Глазунов, Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Городиська, Г. О. Дичковська, М. А. Ермоловський, В. А. Жадько, Н. І. Жигайло, О. Р. Завадська, А. М. Кадикало, Е. А. Кальницький, В. Ф. Капіца, І. І. Капріцин, І. В. Карівець, І. М. Ковальська-Павелко, А. М. Комісаренко, А. Д. Копитко, В. В. Кривошеїн, В. П. Культенко, А. Є. Лебідь, Т. В. Лисоколенко, Л. О. Лобик, Ю. О. Малишена, Є. М. Мануйлов, В. С. Миколенко; ред.: В. Л. Петрушенко. — Львів: Новий Світ — 2000, 2020. — 491 с. — укр.

Довідкова література була і залишається важливим елементом книжкових полиць ще з часів пізньої античності. Але стрімкий розвиток наук та наукової інформації, а разом із тим — поява доступних і швидких у дії електронних ресурсів ставить під знак запитання, з однієї сторони, доцільність створення словників та енциклопедій в книжкових версіях саме в наш час, а, з іншої сторони, вимагає ретельного продумування того, яким може бути зміст такого роду книжок. Виразними особливостями цього словника можна назвати такі. По-перше, він створений авторами (викладачами, науковцями) із різних регіонів України, і тому читачі, працюючи із даним словником, зможуть одержати уявлення про різні школи, стилі, підходи до трактувань філософської проблематики, що присутні в нашому вітчизняному інтелектуальному просторі. По-друге, енциклопедичний характер словника зумовив те, що в ньому висвітлено не лише суто філософську проблематику, а й так звані філософські аспекти або проблеми різних сфер існування сучасного соціуму і культури. По-третє, у словнику розкривається зміст як традиційних, установлених, визнаних історією філософії понять та філософських вчень, так і новітні терміни і поняття, деякі з яких можна віднести до сучасного філософського авангарду.

Шифр НБУВ: ВА865939

Див. також: 1.С.85, 1.Ч.1977

Філософія

Метафізика. Онтологія

1.Ю.2566. Аксиологічні засади екологічної свідомості / Л. Мокляк, Г. Покотило // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 90-95. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Здійснено аналіз й обгрунтування аксиологічних засад екологічної свідомості як засадничого й визначального складника екологічної культури особистості і суспільства, уточнено поняття «екологічна свідомість». Проаналізовано ті цінності-концепти, які в сучасних умовах буття постіндустріального суспільства виходять на перший план і мають сприяти формуванню сучасної екологічної культури людини глобалізованого світу, виконувати організуючу функцію у систематизації знань, навичок, цілей людської діяльності в реальному процесі гармонізації відносин «людина — природа — суспільство».

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

1.Ю.2567. Гетерологія: монографія / М. Г. Мурашкін; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Монолит, 2022. — 275 с. — Бібліогр.: с. 257-274. — укр.

Розкрито сутнісні основи гетерології, досліджено особливості стану Іншого, що є предметом гетерології. Гетерологія, одним із предметів якої є Інший, певний стан людини, яка має зміни власної свідомості, має свої особливості і потребує встановлення істини. Закони і критерії гетерології, виведені в монографії, не суперечать структурам і категоріальним системам як класичної філософії, так і неklasичної. Монографію призначено для наукових співробітників, які мають цікавість до проблем сучасної філософії, релігієзнавства, філософії релігії, філософії культури, психології. Некласична філософія, розкриваючи особливості гетерології, розглядає розум, вилетений у світ. Хоча філософія своїми категоріями відсторонюється від безпосереднього досвіду, а гетерологія наближає абстрактні категорії до конкретики психічного життя людини. Монографія орієнтує гетерологію, її предмет дослідження стан Іншого, до конкретних проявів психічного життя людини, де людське життя представлено в різних особливих проявах свідомості, про що стверджують істини як сучасної філософії, релігієзнавства, релігійно-містичної культури, так і філософії в цілому.

Шифр НБУВ: ВА864094

1.Ю.2568. Зачіска як культурно-антропологічний феномен у контекстах ініціації: автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.04 / О. П. Костюк; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2019. — 21 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному культурно-антропологічному аналізу трансформації зачіски як інструмента ініціації у різних соціокультурних контекстах. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці авторської культурно-антропологічної концепції зачіски як чинника ініціації у різних культурах, зміни якої виступають одним з індикаторів культурних трансформацій, які ще перебувають у латентній фазі. Запропоновано новий напрям філософсько-антропологічних досліджень, а саме: філософсько-антропологічну герменевтику креативної тілесності. Дослідження логіки функціонально-смыслового означення ініціації було проведено з точки зору теорій психоаналізу й окремих міфоцентричних ідей і концепцій. Ініціативну зачіску розглянуто із застосуванням структурно-семіотичного підходу, її визначено з позиції східної філософсько-антропологічної традиції, проаналізовано через культурогенез європейського перукарського мистецтва. Встановлено, що ініціативна зачіска в сучасному суспільстві має забезпечувати культурно-духовне наповнення людського буття на умовах зв'язку сакрального з глибинними архетипами людської свідомості.

Шифр НБУВ: РА442617

1.Ю.2569. Інтегральний поворот у філософії: антропологічний вимір: автореф. дис... д-ра філос. наук: 09.00.04 / Т. В. Коробкіна; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2019. — 35 с. — укр.

Здійснено систематичний аналіз інтегрального повороту сучасної філософської думки, що започатковує новий напрям філософсько-антропологічних досліджень, а саме: комплексні формотворення на основі філософсько-антропологічних узагальнень. Показано, що метафорика повороту фіксує моменти диференціації та інтеграції наук про людину та специфіку її буття. Здійснено філософсько-антропологічну концептуалізацію людини як «відкритого питання», яке у горизонті інтегрального повороту може розглядатись як варіативність станів цілісності та фрагментарності людини в стратегіях її життєтворчості. Розкрито аксіологічний аспект інтегрального повороту у філософській антропології та евристичний потенціал поняття «станів свідомості» в контексті завдань пізнання і самопізнання людини. Визначено роль інтегральних ідей у трансперсональних філософсько-антропологічних концептуалізаціях. Застосовано інтегральний метод як альтернативний методу антропологічної редукції зі збереженням перспективи антропологічної інтерпретації. З'ясовано, що інтегральний поворот у філософській антропології надає змогу відійти від антропоцентризму в наукових дослідженнях, гарантуючи збереження їх гуманістичної орієнтації.

Шифр НБУВ: РА442614

1.Ю.2570. Танатологія: смерть та навколо смерті в європейській культурі: матеріали Міжнарод. наук. конф.: [збірник] / ред.: О. М. Титова, Д. В. Бібіков, А. О. Горькова, В. М. Гоменюк, Д. С. Гречко, В. Г. Івакін, К. К. Крайній, С. В. Пивоваров; Київська міська державна адміністрація, Київський науково-методичний центр по охороні, реставрації та використанню пам'яток історії, культури і заповідних територій, Інститут археології, НАН України, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, Електронний журнал урбаністичних студій «Місто: історія, культура, суспільство». — Київ: Гельветика, 2020. — 249 с.: іл., мал. — Т. Вип. 1. — укр.

Проаналізовано поховальні (некрополістичні) пам'ятки України як складові історичної нерухомої спадщини. Вміщено статті та публікації археологів, істориків, антропологів, мистецтвознавців, об'єднаних спільним прагненням якнайповніше висвітлити питання смерті та навколо смерті в європейській культурі. Що таке смерть і що відбувається з нами після неї? Це питання цікавило людство протягом всієї його історії. Починаючи з доби середнього палеоліту, людина намагалася знайти своє місце в

системі загальної світобудови. Інтерес наших пращурів знайшов своє відображення в стародавньому мистецтві, первісній міфології та літературних джерелах світових релігій. І сьогодні питання, пов'язані з проблематикою смерті, є одними з найпоширеніших в європейських гуманітарних дослідженнях. Спроба осмислення суті смерті у світовій науці одержала назву «танатологія». Відповідно до античних уявлень, Танатос — темний деструктивний бог, а Логос — закон розуму, який робить світ впорядкованим і гармонічним, тому танатологія часто розглядається як приручення Танатоса засобами Логосу. Іншими словами, у семантиці терміну лежить ідея приборкання смерті через її пізнання. Тому осмислення та наукове дослідження проблем, пов'язаних зі смертю — це не тільки обов'язковий компонент, а більш того, необхідний результат будь-якої танатологічної студії.

Шифр НБУВ: ВС70523

1.Ю.2571. Analysis of Oleksandr Kulchitskyi's anthropological research in the context of European philosophy / A. S. Synytsia // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 138-149. — Бібліогр.: 29 назв. — англ.

Досліджено особливості вчення про людину, яке розвивав Олександр Кульчицький, зважаючи на контекст європейської філософії й особливо у співставленні з парадигмою філософування Львівсько-Варшавської школи, визначений науковими розвідками Кульчицького в царині філософії філософської антропології, а також новітніми напрацюваннями, що по-новому інтерпретують вплив теоретико-методологічних ідей Твардовського на формування філософського світогляду цього українського мислителя. На підставі звернення до першоджерел, реконструйовано філософське вчення Кульчицького про людину в єдності його вихідних положень і теоретико-практичних результатів. Визначено способи формування базових ідей його філософської антропології та обґрунтовано їх самотність, попри співпрацю зі школою Твардовського, а також, незважаючи на численні дискусії й дослідження західноєвропейської філософсько-антропологічної, екзистенційно-світоглядної і соціально-психологічної проблематики. З'ясовано процес становлення філософського світогляду Олександра Кульчицького; його поступовий перехід від досліджень людської психіки у межах антропологічної структурної психології до усвідомлення необхідності вивчення філософської антропології. Охарактеризовано персоналістичні особливості його філософського вчення про людину. Зокрема, звернено увагу на дистинкцію понять «особи» і «особистості», визначення важливості соціального фактора для формування світогляду людини, дидактичні цілі людинознавчих студій. Продемонстровано, як у філософській антропології Кульчицького набуває особливої ваги аналіз екзистенційно-світоглядного виміру людського буття, проявленого в різних духовних ситуаціях і соціально-культурних умовах, що впливають на специфіку мислення й природу ментальності особи. Констатовано оригінальність міркувань Кульчицького про людину як у контексті української філософії, так і європейської філософської думки загалом.

Шифр НБУВ: Ж74194

1.Ю.2572. Divine evolution: Empedocles' anthropology / A. V. Halapsis // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 107-116. — Бібліогр.: 26 назв. — англ.

Мета роботи — реконструкція вчення Емпедокла з позицій філософської антропології. Методологічною основою дослідження є антропологічне осмислення фрагментів текстів Емпедокла, представлених в історико-філософському контексті. Пізнання природи в Стародавній Греції було далеким від сформованого в Новий час ідеалу об'єктивного знання, пізнання світу таким, яким він існує до людини і незалежно від неї. Про що б не говорили філософи того часу, в центрі їх уваги завжди була людина. Запропоновано антропологічний варіант інтерпретації вчення Емпедокла, в межах якого різні елементи його концепції укладаються в несуперечливу модель. Антропологію Емпедокла засновано на визнанні декількох принципових речей. По-перше, смерті не існує. По-друге, немає принципової різниці між людським і божественним. Дана грань умовна і за певних умов її можна подолати. Бог може стати людиною (наприклад, зробивши негідний божества вчинок), а людина може стати Богом. Вчення про еволюцію також двоїсте. Еволюціонує як тілесна оболонка, зберігаючи лише найбільш пристосовані види, так і душа. Остання може як підніматися до богів, так і сходити до кущів і риб. Очищення душі та оволодіння магією стихій надає хороший поштовх для правильного напрямку еволюції. Емпедокл — антрополог-практик, який на своєму прикладі показує, що людина може оволодіти всіма стихіями і досягти божественності. Він підібрав (або переконав себе в тому, що підібрав) інгредієнти-стихії для проникнення на Острови Блаженних, залишивши нам інструкцію про те, як стати Богом.

Шифр НБУВ: Ж74194

1.Ю.2573. Human evolution: the limits of technocentrism / M. I. Boichenko // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 15-22. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Визначено межі техноцентризму завдяки аналізу обмеження можливостей техніки і технологій з певних ціннісних позицій. Методологію дослідження визначили: філософська антропологія Гельмута Плеснера, аксіологічний напрям в антропології та неоінституціоналізм. Інституційне використання техніки надає їй характеру соціального феномену і перетворює на технологію. Уміння окремих індивідів, яке спрямовано на досягнення мети за допомогою деяких сталих прийомів, ще не є власне технологією, а лише певною авторською технікою. Таку суб'єктивно набуту техніку можна перетворити на соціально використовувану технологію, інакше її буде втрачено. Технологія — це техніка, яка набула визнання та яку опанували ті, хто її не винаходив, але використовував запропонований винахідником алгоритм, розгорнуте і функціонально обгрунтоване пояснення, способів конструювання цієї техніки. Однак, головним є те, що технологія — це техніка, яка отримала прийнятне для суспільства виправдання. Технологія є не лише засобом досягнення мети, вона — шлях людини у перетворенні світу. В такій якості технологія є складовою самої людини й змінює людину — точніше людина змінює себе за допомогою технологій, які сама розробляє. Однак, це створює певні межі для таких перетворень: технологія не може підняти людину у її здатності до самовідтворення. Технології завжди є елементом соціальної комунікації: успіх комунікації є залежним від успіху технології. Соціальна модернізація містить у собі нові технології. Більш важливою складовою соціальної модернізації є нові цінності, заради яких і створюють нові технології. Еволюція людини породжує на певному етапі технократизм. Однак, коли технократія починає суперечити цінностям людини і суспільства, вона втрачає своє джерело розвитку — людську творчість.

Шифр НБУВ: Ж74194

1.Ю.2574. Quo Vadis: anthropological dimension of the modern civilization crisis / V. M. Shapoval, I. V. Tolstov // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 23-31. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Мета роботи — аналіз причин системної кризи, яка вразила сучасну цивілізацію, через опис її основних структур, виявлення взаємозв'язку між її елементами, оцінка їх евристичного потенціалу, що відкриває можливості пошуку шляхів вирішення значеної кризи, нових напрямків цивілізаційного розвитку. Теоретичний базис дослідження склали системний аналіз, соціально-філософський і філософсько-антропологічний підходи, а також філософія глобальних проблем сучасності. Вперше показано зв'язок між основними структурними елементами людської цивілізації як системи, зміна одного з параметрів якої веде до зміни всіх інших, а також до зміни цивілізації в цілому. Причиною глибокої кризи, яка вразила сучасну цивілізацію, є розбалансованість її як системи. Найважливішими елементами цієї системи є: чисельність населення, ресурси і технології, а ядром — свідомість в її індивідуальній та колективній формах. Від її стану залежить сприйняття, переробка та використання інформації, що є визначальним цивілізаційним ресурсом, а також стабільність всієї системи. Свідомість, яка базується на старих, що жили себе, принципах та стереотипах, не в змозі впоратися з найгострішими викликами часу. Нова свідомість, якщо вона буде сформована, ознаменує собою перехід до нової теоретичної картини світу та моделі людської поведінки, в якій люди діятимуть, керуючись перевіреними знаннями, а не свавіллям та забобонами. Категоричним імперативом нової свідомості має стати ідея формування продуктивного інформаційного середовища, де будуть домінувати ідеї не консюмеризму та деструкції, як це має місце в теперішній час, а конструктивності та творчої праці.

Шифр НБУВ: Ж74194

Див. також: 1.С.26, 1.Ч.1928

Гносеологія (епістемологія)

1.Ю.2575. Епістемологія і космологія: підруч. системат. філософії. Т. 2 / Б. Мондін, Б. Мондін; пер.: Б. Завідняк, А. Капустинський. — Львів: Місіонер, 2022. — 213, [1] с. — Бібліогр.: с. 210. — укр.

Представлено працю отця-проф. Баттісті Мондіна (1926 — 2015), відомого італійського історика, філософа та богослова, автора трьохтомної наукової праці «Історія метафізики», відзначеної в Італії золотим медаллю ім. Данте Аліґ'єрі, чотирьохтомної «Історії теології» та двотомної «Історії філософської антропології». Висвітлено основні відомості про наукове пізнання та модель світу у світлі філософії науки. Запропоновано бачення філософії фізичного світу і перспективи її розвитку у Третью тисячолітті. Визначено, що космологія чи філософія природи є — між всіма дисциплінами філософії — тією, що найтісніше пов'язана з наукою, зокрема з фізикою. Визнано природу об'єктом дослідження та філософською проблематикою. Наголошено, що епістемологію в певних наукових колах теж називають філософією природи, а в інших — філософія природи одержує назву філософії науки. Доведено, що це неприпустимо, і що одне є філософія науки та інше — філософія світу, а тому епістемо-

логія та космологія є двома відмінними філософськими дисциплінами. Підкреслено, що через значну близькість, яка існує між філософією науки та філософією природи, поєднано в одному томі два трактати, що стосуються цих дисциплін.

Шифр НБУВ: В359557/2

1.Ю.2576. Transformation of the human image in the paradigm of knowledge evolution / V. H. Kremen, V. V. Ilin // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 5-14. — Бібліогр.: 28 назв. — англ.

Основу репрезентованого дослідження складає філософський аналіз впливу знання на процес формування нових антропологічних образів людини в контекстах досягнень науки та інноваційних технологій. Це передбачає вирішення наступних завдань: експлікації онтологічного змісту знання в антропокультурних смислах епохи; аналізу впливу знання на процес формування нового типу людини; характеристики сучасної антропологічної ситуації в контексті дигітальної культури; обгрунтування взаємозв'язку фатичної комунікації з суспільством пост-правди у вимірах антропосоціальних трансформацій сучасності. Онтологічний зміст знання визначає антропокультурний контекст епохи шляхом формування системи інтелектуальних, ціннісних, соціальних смислів життя людини. Ствердження нових антропологічних типів людини зумовлено зміною соціального та культурного просторів у контексті зростаючих впливів досягнень наукового знання і технологій. Дигітальна революція як процес розширення можливостей інформаційно-цифрової реальності, підміни знання інформацією породжує Homo digitalis — людину цифрову. Вона орієнтована на фатичну комунікацію, яка в своїй інтелектуальній беззмістовності співмірна з антропологічними вимірами суспільства пост-правди. Обгрунтовано, що народжена інформаційно-цифровою реальністю Homo digitalis є результатом впливу складної сукупності гетерогенних ефектів наукового знання, яке в сучасних умовах пост-правди постає як різноманітні комунікативні практики. Умовою формування нового антропологічного типу людини в перспективі науково-технологічного прогресу є ствердження етичної мудрості. Знання у процесі еволюції соціокультурного життя набуває конститутивного значення для процесу формування антропологічних ситуацій, які манифестують себе в нових образах людини. Сьогодні вона співмірна із запитами дигітальної культури, в якій практики людського життя все більшою мірою стають інформаційними і цифровими кластерами, включеними в реальність суспільства пост-правди.

Шифр НБУВ: Ж74194

Філософія та методологія науки

1.Ю.2577. Філософські проблеми наукового пізнання: навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. М. Рубанець. — Суми: Університетська книга, 2022. — 228 с. — укр.

Розглянуто питання виробництва наукового знання та буття науки в контексті глобалізації. Розкрито полісистемність сучасної науки, формування в ній інформаційної, соціальної, інтелектуальної та когнітивної систем. З'ясовано особливості постнекласичної науки, значну увагу приділено основним формам знання, структурі емпіричного й теоретичного, взаємозв'язку чуттєвого та раціонального, проблемам істини в сучасній науці, науковій і науково-технічній творчості, співвідношенню знання та наукового тексту.

Шифр НБУВ: ВА863583

Філософські питання та методологія окремих наук

1.Ю.2578. Освітні практики філософії у сучасних соціокультурних контекстах: автореф. дис... д-ра філос. наук: 09.00.10 / М. О. Дроботенко; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2019. — 33 с. — укр.

Здійснено систематизований та узагальнюючий розгляд освітніх практик філософії у її дидактичних і виховних репрезентаціях на основі комплексного застосування феноменологічного, культурно-антропологічного, герменевтичного та структурно-функціонального аналізу, історичної компаративістики. Об'єктом дослідження є теоретична саморефлексія філософської освіти. Предметом дослідження є трансформації освітніх практик філософії у сучасних соціокультурних контекстах. Наукова новизна одержаних результатів полягає у процесуальній концептуалізації освітніх практик філософії як специфічного модулю її існування у просторі культури та життєвому світі, де постійно відбувається інтеграція і диференціація філософії і педагогіки, наслідком чого є розширення їх функціонального діапазону. Доведено, що освітні практики філософії, з одного боку, є відповіддю на соціальні та культурні запити суспільства, а з іншого — мають випереджальний характер, задаючи перспективу духовного оновлення і формування людини майбутнього.

Шифр НБУВ: РА442640

1.Ю.2579. Самоорганізація як предмет соціально-філософського аналізу: автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Д. М. Козобродова; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2019. — 21 с. — укр.

Проаналізовано поняття та категорію самоорганізації у природничо-науковому й соціально-гуманітарному пізнанні. Доведено, що розвиток соціальної синергетики та теорії соціальної самоорганізації сприяв застосуванню синергетичних концепцій і моделей для дослідження соціокультурної реальності. Вперше в українській соціально-філософській думці здійснено комплексне дослідження самоорганізації в соціогуманітарній сфері в роботах української філософської та наукової школи кінця ХХ — початку ХХІ ст. (Українська синергетична школа); вперше показано філософсько-методологічний взаємозв'язок наукових досліджень явища та процесу самоорганізації групою українських філософів і гуманітаріїв (соціологів, психологів, педагогів, культурологів) у соціогуманітарній сфері на основі синергетики; виявлено евристичний потенціал теорії самоорганізації в сучасних соціальних дослідженнях соціальної реальності та людини, що надало змогу ввести в науковий обіг новий концепт «психомірність соціальної реальності». Обґрунтовано доцільність вживання концепту «еволюція поняття самоорганізації в соціогуманітарних дослідженнях» та застосування теорії самоорганізації для дослідження розвитку українського суспільства в період соціальних змін. Розглянуто новий проект розвитку знання на основі трансдисциплінарності, в якому синергетичне бачення займає одне зі значущих місць. Встановлено, що базовим фундаментом для інтеграції та трансформації способів пізнання постала синергетика, яка уже здійснює проект трансдисциплінарного підходу до реальності. Однією з центральних проблем соціальної синергетики визначено проблему самоорганізації складних соціальних систем в умовах нестабільності, динаміку процесів самоорганізації, соціальні трансформації як теоретичне прогнозування та самоуправління соціальних систем. Охарактеризовано провідні категорії соціальної синергетики — категорії соціального порядку та соціального хаосу. Наголошено на пріоритетності вивчення процесів самоорганізації в природничих науках (фізика, хімія, біологія), що відіграло важливу роль у формуванні постнекласичного етапу розвитку науки. Розглянуто теоретичні аспекти еволюції категорії і теорії самоорганізації в постнекласичному соціально-філософському знанні. З'ясовано, що психосинергетика зробила крок до спроби переходу до синтезованого, різноманітного та проблемно-орієнтованого підходу до вивчення психіки людини на основі синергетики, а також у дослідженні психосинергетичної стратегії людської діяльності, яка формується протягом життя, та пізнавальної системи людини. Розвиток психосинергетики в філософсько-теоретичному плані надав змогу уявити людину як відкриту складну систему, що самоорганізується, що надало можливість сформулювати нові уявлення про механізми її розвитку, становлення та деформації. Проаналізовано проблему дослідження процесів самоорганізації в освіті та в педагогіці. Осмислено засади впровадження синергетики в освітній процес: синергетика для освіти, синергетика в освіті та синергетика освіти. Стверджується, що актуальним для сучасної педагогічної думки є створення нової галузі педагогічної науки, що визначає своїм предметом математичне моделювання розвитку освітніх систем — педагогічна синергетика. Встановлено значення та роль концепції трансформативної освіти, що знаходиться в загальному контексті таких постнекласичних гуманітарних стратегій, як теорія комунікативної дії Ю. Хабермаса, теорії зміни парадигм Т. Куна, проблемно-орієнтованої системи освіти П. Фрейре, а також робіт із соціального конструктивізму і теорії соціальної самоорганізації. У соціальній філософії формується нова парадигма, яка охоплює постнекласичні трансдисциплінарні стратегії та практики. Спільним фундаментом цих стратегій, що відповідають вимогам сучасного глобального суспільства, є синергетичний світогляд, який ґрунтується на вивченні процесів самоорганізації особистості та соціуму. Описано роль представників Української синергетичної школи в упровадженні ідей синергетики у соціогуманітарне знання. З'ясовано, що сучасне глобальне суспільство — це нелінійне суспільство, яке саморозвивається, в якому відбувається постійний перехід між станами соціального порядку та соціального хаосу.

Шифр НБУВ: РА442356

1.Ю.2580. Філософія освіти: навч. посіб. / В. П. Андрущенко, О. М. Бегаль, В. І. Бобрицька, В. М. Васькевич, Р. М. Вернидуб, Н. М. Гайдич, В. О. Гальперіна, О. Є. Гомілко, Л. С. Горбунова, В. П. Заблоцький, О. П. Кивлюк, С. Ф. Клепко, В. В. Кучеренко, Т. В. Матусевич, Л. П. Мелешенко, В. І. Муляр, Т. В. Новіцька, В. Л. Савельєв, Д. Б. Свириденко, І. В. Степаненко, С. О. Терещицький; ред.: В. П. Андрущенко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. — 341 с. — укр.

Презентовано сучасний стан філософії освіти як галузі філософського знання, яка покликана вирішувати проблеми в освіті на основі філософського аналізу. Динаміка змін світової цивілізації зумовлює трансформацію всіх сфер соціального життя та його інститутів. Безпосереднім чином актуалізовано переосмис-

лення мети, завдань і характеру освіти, яка завжди виступає головним каналом історичної трансляції культурних цінностей і детермінантом соціального прогресу. Репрезентовано прагнення здійснити аналіз сукупності методів, способів, методологій, які лежать в основі функціонування і розвитку теорії освіти. Це надасть можливість побачити той смисл і вимоги, які ставить час перед освітою. Це — нова роль освіти в цивілізаційному процесі, яка враховує специфіку самосвідомості особистості в умовах трансформації цінностей, які ставлять на перше місце не стільки оволодіння сумою знань, скільки розуміння суті освітнього процесу. Українська філософія освіти виходить з того положення, що мета будь-якої освітньої системи полягає у формуванні такого практичного світогляду людини, який би краще поєднував її професійну діяльність із загальними цивілізаційними цінностями, закладеними в основу цієї системи. Оскільки філософія з часу свого виникнення завжди відіграла функцію теоретично-рефлексійного аналізу буття людини та його подальшого розвитку, то вона набула найважливішого значення і в становленні нових освітніх систем. В свою чергу освіта також впливає на філософію. Взаємодія між філософією і освітою завжди відіграла суттєву роль у розвитку української системи освіти.

Шифр НБУВ: ВА864736

1.Ю.2581. Філософія освіти. Лекції. Практикум: [для магістрантів спец. 011 «Освітні, педагогічні науки»] / С. О. Черепанова. — Львів: Простір-М, 2023. — 302 с. — Бібліогр.: с. 284-293. — укр.

Методологію пропонованого видання визначають філософсько-антропологічний, онтологічний, аксіологічний, гуманістичний, полікультурний, компаративістичний, герменевтичний, екзистенціальний, праксеологічний підходи за пріоритетів постнекласичного. Проблемно-пізнавальні студії орієнтують суб'єктів учіння на духовно-інтелектуальну активність, осмислення сучасних науково-освітніх трансформацій засобами філософської рефлексії (саморефлексії), самоорганізації, креативного опрацювання лекцій, практичних занять (семинар-колективум, круглий стіл — дискусія, круглий стіл-конференція), рекомендованих джерел (навчальні, додаткові, інформаційний ресурс); виконання /презентації індивідуального есе; самоконтролю (самоперевірка знань).

Шифр НБУВ: ВА864091

1.Ю.2582. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика: монографія / В. Г. Воронкова, В. О. Нікітенко; Запорізький національний університет. — Львів: Liha-Pres, 2022. — 459 с. — Бібліогр.: с. 389-459. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні, концептуальні та праксеологічні засади становлення і розвитку цифрової людини та цифрового суспільства. Досліджено понятійно-категоріальний апарат, методологію аналізу філософії взаємозв'язку цифрової людини та цифрового суспільства. Обґрунтовано методологію складності, AGILE-методологію, систему й інформаціологічну методологію цифрової людини та цифрового суспільства як чинник розвитку Четвертої промислової революції. Проаналізовано зарубіжні концепції цифрового суспільства: цифрової економіки та цифрового менеджменту, що розвиваються в умовах технологічних змін і проривних цифрових технологій. Розглянуто праксеологічні засади розвитку цифрового суспільства, що розвивається завдяки упровадженню робототехніки, штучного інтелекту, розвитку «великих даних», 3D-друку та виробництва. Зроблено акцент на філософію розвитку креативного суспільства та людського розвитку. Це перший широкий погляд на світ цифрового суспільства у контексті розвитку філософської думки, на світ найсучаснішого креативного менеджменту, що тільки починає з'являтися на обрії та щомиті набуває все більшої впливовості. Розроблено практичні рекомендації на шляху діджиталізації, які надають змогу скористатися всіма можливостями, що їх надає сучасний світ.

Шифр НБУВ: ВА865981

1.Ю.2583. Goddess Worship and new spirituality in the postmodern world: a brief overview / Т. V. Danylova // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 32-40. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

Досліджено феномен відродження Богині в сучасному світі. Використано герменевтичний підхід, культурно-історичний метод, а також антропологічний інтегративний підхід. Дослідження базується на ідеях Керол Крайст, Марго Адлер, Міріам Саймос і Джин Шинноа Болен. Відродження Богині не є деконструкцією Бога. Образ Богині — це один із полюсів бінарної опозиції «Богиня — Бог». Життя на земному плані передбачає дуалізм чоловічого і жіночого. З поверненням людства до Абсолюту, який трансцендує дуальність, із розкриттям божественності в жіночій і чоловічій формі й, нарешті, з набуттям людьми свого істинного «Я» два образи — жіночий і чоловічий — неминуче зіллються. Ототожнюючи себе з образами богинь, жінка розвиває самосвідомість та самоприйняття, що значною мірою сприяє її реінтеграції з ширшою духовною реальністю. Важливим аспектом повернення до істинного «Я» є визнання абсолютної цінності жіночої суті в контексті тілесності Диви — Матері — Кроні. Культ Богині знаходить практичне застосування в

житті жінок — це магичні ритуали; робота з архетипами; паломництва, що змінюють життя. Визначаючи своє право на повноту буття, жінка долає жорсткі гендерні ролі та стереотипи, перестав бути об'єктом маніпуляцій і стає верховним арбітром власного життя.

Шифр НБУВ: Ж74194

1.Ю.2584. Somatic transformations in the context of anthropotechnogenesis at the modern stage / I. P. Pecheranskyi // Антропол. виміри філос. дослідж.: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 52-60. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Мета дослідження — аналіз феномену та проявів соматичної трансформації в контексті антропотехнологічної еволюції на початку ХХІ ст. Визначено, що розуміння концепту «соматичні трансформації» в межах антропотехногенезу можливе лише на базі інтегративного підходу під час поєднання методології постнекласичної наукової парадигми, теорії технологічного розвитку людини, ідей трансгуманізму, концепцій інформаційного суспільства та впливу мережевих технологій на ідентичність людини з роботами у галузі біоетики та наноетики, етики нових технологій та нормативно-правовими документами, що регулюють процеси технотрансформації людини. Доведено на прикладі аналізу соматичних трансформацій в контексті антропотехногенезу, що людина за допомогою технологічного розширення власної психосоматики, як вирішує важливі глобальні та галузеві проблеми, так і опиняється в пастці відчуження в критичній її стадії, втрачає ідентичність й руйнує тілесність в її самості. Як засвідчує проведений аналіз, антропотехногенез супроводжується на сучасному етапі масштабними кількісними та якісними соматичними трансформаціями на базі NBIC-конвергенції, внаслідок яких виникає новий антропологічний підвид — Homo technologicus. Ці трансформації є закономірним етапом еволюції, що підтверджує тезу про сутнісний та функціональний зв'язок технології з тілесністю людини, які перебувають у відношенні «взаємопровокування». В основі парадигмального онтологічного та антропологічного зсуву, який відбувся на сучасному етапі, лежить ідея нерозривності антропотехнологічної коеволюції людського тіла та його середовища, що проектує себе у психосоматичну структуру людини, задаючи для неї програму трансформації з метою кращої адаптації до технонобуття. Зближення життєсвіту людини та технонобуття виступає платформою для соматичних трансформацій. Вони розподіляються на дві основні групи: внутрішньоантропологічні, субстанційні, пов'язані з техно-модифікацією безпосередньо тіла людини за допомогою біотехнологій та генної інженерії, кіборгації, ксенотрансплантації, Ні-Нуме у зв'язку з Ні-Tech та ін., та зовнішньоконтекстуальні, коли під впливом панкомунікації та гібридизації середовища все більше менталізується та соматизується, а сучасні технології поступово перетворюються на соціальне тіло людини.

Шифр НБУВ: Ж74194

Див. також: 1.С.100, 1.Ч.1910

Історія філософії

1.Ю.2585. Місце та роль ідейної спадщини Г. В. Ф. Гегеля в європейській і світовій історії: матеріали 1-ї Міжнар. наук.-практ. конф. «Гегельські студії», присвяч. 250-річчю з дня народж. Г. В. Ф. Гегеля, [Київ, 19 груд. 2020 р.]: [тези доп.] / уклад.: Р. М. Богачев, О. В. Гавва, В. Д. Піхорович; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2021. — 199 с. — укр.

Досліджено вплив естетики Лессінга на логіку Гегеля. Висвітлено поняття суті людини в роботі Гегеля «Феноменологія духу». Репрезентовано філософію Гегеля як квінтесенцію духу його епохи. Висвітлено категорію «розвиток» в ідейній спадщині Г. В. Ф. Гегеля і діалектичній традиції київської філософської школи. Проаналізовано діалектичне сходження від абстрактного до конкретного у філософсько-правовій концепції Гегеля. Охарактеризовано німецьку класичну філософію щодо роль моралі у суспільстві. Досліджено майстерність перекладу філософських текстів Гегеля. Висвітлено засади формування творчості Г. В. Ф. Гегеля. Здійснено спробу кількісного аналізу дисертаційних досліджень, присвячених Г. В. Ф. Гегелю, в Україні.

Шифр НБУВ: ВА864805

1.Ю.2586. Рання грецька філософія: рефлексії про політику і право: [монографія] / В. Туренко; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Дух і Літера, 2023. — 605 с.: схеми, табл. — Бібліогр.: с. 555-605. — укр.

Вперше запропоновано комплексне і систематичне висвітлення політико-правової проблематики в контексті діяльності та творчості ранніх грецьких мислителів. Крім оригінальних текстів, уперше подано переклад українською мовою значного корпусу політичних і юридичних трактатів піфагорійців та фрагментів праць, законів і сентенцій інших представників докласичної античної філософії — Демокріта, Солона, Фрасімаха тощо. Представлено першу фундаментальну роботу в незалежній Україні,

присвячену конкретно досократикам, для подальшого, більш систематичного і комплексного їх вивчення. Розглянуто й теоретико-методологічні аспекти дослідження раннього етапу античної філософії, а також означено вектори трансформації семантики ключових понять політичного та правового «словників» давньогрецької мови. Здійснено аналіз особливостей репрезентації окресленої проблематики в епічному корпусі та міфології.

Шифр НБУВ: ВА863465

1.Ю.2587. Філософська думка України XI — XVIII ст.: від патристики до схоластики / Я. М. Стратій, О. Киричок, О. Сирцова, М. Сімчич, Л. Довга, Р. Піч, В. Білодід; ред.: Я. М. Стратій; НАН України, Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди. — Київ: Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди, 2021. — 627 с.: іл. — Бібліогр.: с. 583-612. — укр.

Поставлено за мету включити в загальну картину історичного процесу недостатньо задіяну українську філософську спадщину XI — XVIII ст. Аналіз розвитку середньовічної і ранньомодерної думки здійснено з урахуванням впливу на формування філософських уявлень візантійської та патристичної традиції. Висвітлено дилему внутрішньоукраїнського діалогу між представниками містичного та раціоналістичного підходів до пізнання світу і людини, починаючи від київських писемних пам'яток і закінчуючи творами Г. Сковороди, та на загальному тлі розвитку різних течій філософії другої схоластики. Викладено аспекти культури України домодерної й ранньомодерної доби. Окреслено розуміння філософії в українських писемних пам'ятках XI — XIV ст., простежено патристичні витoki та поглиблено історіографію концептуальних інтерпретацій. Представлено «Філософію» як пізнання Божественної Премудрості, а також пізнання природи і соціуму, виокремлено пізнання філософії як вербалізованої Премудрості.

Шифр НБУВ: ВА864303

1.Ю.2588. Formation of the «Self-made-man» idea in the context of the Christian Middle Ages / V. Y. Antonova, O. M. Korkh // Антропол. виміри філос. дослідж.: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 117-126. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Проаналізовано перипетії ідеї «Self-made-man» в контексті християнського Середньовіччя в його історико-філософській презентації. Дослідження базується на історико-філософському аналізі середньовічної філософії, представленої роботами Аврелія Августина, П. Абеляра, Томи Аквінського, а також сучасними дослідженнями цієї епохи. Основоположними для даного дослідження стали історичний, компаративний та герменевтичний методи. Проведений аналіз надає змогу зробити висновок, що, попри до цього часу існуючий погляд на Середньовіччя, як своєрідний ідейний розрив у становленні ідеї особистості, яка самовизначається, християнська філософія цього періоду не лише не відкидає, але й надає універсального характеру античній інтенції на визнання права індивіда на самовизначення та самоврядування, робить його не лише релігійно припустимим, але й облігаторним. Всупереч загальному теоцентризму, провіденціалізму та фаталізму християнської середньовічної філософії та культури в цілому, в її епіцентрі постає людина особливого типу, яка зосереджена на збереженні своєї духовної автономії та самототожності в соціальних вимірах свого буття, і, разом із тим, на особистій відповідальності за власну долю. Така зосередженість стала логічним, хоча і дещо неочікуваним наслідком складної взаємодії і численних чинників середньовічної культури, а також успадкованих від Античності ідей та інтенцій. Зокрема ідеї, за якою людина, котра не діє вільно, не може нести моральної відповідальності за те, що вона робить. А також інтенції античного мудреця до автономії, автаркії та аполітії. Ця інтенція в умовах Середньовіччя набуває універсального характеру, оскільки перетворюється на право, навіть обов'язок кожного християнина бути вільним принаймні від мирського у визначенні та реалізації власної долі. Поступове компромісне визнання того, що особисте спасіння можливе лише як результат синергії, тобто співучасті Божої благодаті та свободи людини, легітимують та посилюють орієнтацію останньої на активні особисті зусилля та персональну відповідальність за справу власного спасіння. Усе це в історичній перспективі і знайшло своє очищене від різного роду містико-релігійних нашарувань, хоча і дещо радикалізоване вираження в ідеї «Self-made-man».

Шифр НБУВ: Ж74194

Див. також: 1.Ч.1929

Філософія країн Європи

1.Ю.2589. Григорій Сковорода: філософія життя і творчості «українського Сократа»: біобібліогр. покажч. / ред.: О. Г. Коробкіна, О. І. Романовська; уклад.: Т. І. Неудачина; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — 2-ге вид., випр. та допов. — Харків: ХНПУ, 2022. — 454 с.: фот., кольор. іл. — укр.

Біобібліографічний покажчик є спробою зібрати відомості про опубліковані твори Г. Сковороди та наукові праці, історичні та

літературознавчі розвідки, художні твори, присвячені видатному мислителю, які зберігаються у фондах Наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди, а також джерела, які вдалося виявити у фондах бібліотек України і які є у відкритому доступі мережі Інтернет. Твори Г. Сковороди в бібліографії розподіляються на академічні видання, публікації та перевидання окремих творів (вірші, пісні, байки), переклади та листи, які розміщено за алфавітним рядом адресатів. Окремі думки й афоризми письменника виділено в спеціальний розділ. До покажчика ввійшли монографії, статті, дослідження, згадки про письменника, а також спеціальна література, що характеризує Г. Сковороду лише як філософа, письменника, педагога, музиканта.

Шифр НБУВ: BA863704

1.Ю.2590. Anthropological dimension of the philosophical «literature-centric» model of Ukrainian romanticism / Z. O. Yankovska, L. V. Sorochuk // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 127-137. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Романтизм як напрям розвинувся в Німеччині, звідки, ставши у XVIII — XIX ст. філософією часу, поширився в усі країни Європи. «Рухомість» романтичної доктрини, її різноманітність, іноді суперечливість поглядів, ставлення до людини як вільної, гармонійної, творчої особистості зумовили сприйнятливості цього напрямку етносами, відмінними за своїм характером і ментальністю. Його ідеї знайшли широкий відгук в Україні з її «кордоцентричним» типом культури саме на початку XIX ст. Оскільки особливістю «українського романтизму» був його «літературоцентричний» характер, то мета даного дослідження — проаналізувати та осмислити місце людини в національній філософії й літературі зазначеного періоду. Відповідно, головними завданнями праці є: визначити основні ознаки, характер українського романтизму; простежити головні вектори осмислення й зображення людини в літературі цього часу. Ідеї європейського романтизму (як філософсько-історичного й загальнокультурного напрямку) було творчо переосмислено й засвоєно в період становлення нової української літератури. Вона надала зразки високохудожніх творів, непересічні імена талановитих письменників — творців і мислителів, які у своїх працях відобразили філософію часу. Спираючись на праці Ф. Шлегеля, частково Е. Гусерля, М. Гайдеггера, К. Ясперса, романтизм в українській гуманітаристиці з точки зору філософії, культурології, а також на перетині із літературою вивчали Т. Бовсунівська, Ю. Грибкова, С. Єфремов, Н. Калениченко, С. Козак, Т. Комаринець, Д. Наливайко, О. Нахлік, І. Огородник, В. Огородник, А. Сініцина, Д. Чижевський, М. Яценко, Є. Кирилюк, М. Білецький, Д. Дондов, С. Єфремов, Г. Костюк, С. Кримський, Ю. Шерех та ін. Доведено, що романтизм в Україні, будучи в своїй основі «літературоцентричним», увібравши головні ідеї й ознаки європейського романтизму, має власні ознаки й вектори становлення та розвитку. Людина в такому рівновиді на пряму, завдяки засобам художності, постає дуже виразно, як духовно багата, чутлива, вразлива й сильна особистість. Висновки: українські письменники, відображаючи філософські ідеї романтизму, вбачали у людині гармонійне поєднання «природного» та «соціального», через які опосередковано вона й здійснює власне національне буття. Окрім об'єктивних реалій зовнішнього світу, у своїх творах письменники-романтики апелюють до суб'єктивного, внутрішнього, духовного, «ідеального» світу героя, що взаємодіє з реальністю за допомогою власної системи цінностей. На кожному рівні розвитку гуманітарних наук і методології пізнання це надає можливість нового прочитання цих творів.

Шифр НБУВ: Ж74194

1.Ю.2591. Corporate Nietzsche: assessing prospects of success for managers with master and slave moralities / A. Faisal, A. R. Aleemi // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 97-106. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Прихильники Ніцше розподіляють людей на дві групи: тих, хто має мораль «господаря», та тих, хто має мораль «раба». Кожному типу притаманні характерні риси, якості, ідеології та набір засобів для вирішення повсякденних проблем. Мета — осмислити зазначені моральні якості персоналу сучасного корпоративного сектора Пакистану, щоб спостерігати за перспективами їх росту. Підготовлено спеціальні методики опитування відповідно до розроблених етичних тестів для респондентів із метою виявлення їх моральних якостей. Респондентів було розподілено на три категорії: підлеглі, керівники та змішані групи. Порівняння трьох категорій протестованих надало можливість виявити певні типи моральної свідомості респондентів. Результати дослідження суперечать загальноприйнятій думці й демонструють, що лідерські якості керівника не завжди вищі моральних якостей підлеглих. Значна частина людей з типології «рабів», як підлеглих, була в моральному плані значно вищою типології «господарів», тобто керівників корпоративного сектора. Спостерігається певна тенденція до зниження моральних якостей керівників при підвищенні їх статусу та посад в управлінській ієрархії. Такі результати свідчать про посилену увагу

до демократичного лідерства, яке приходить на зміну авторитарному стилю управління в сучасних організаціях.

Шифр НБУВ: Ж74194

Див. також: 1.С.129, 1.Ш.2415-1.Ш.2416, 1.Ю.2597

Логіка

1.Ю.2592. Критичне мислення: підруч. для студентів навч. закладів вищ. освіти усіх спец. / А. Є. Конверський; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — 2-ге вид., перероб. та допов. — Київ: Центр учбової літератури, 2020. — 367 с.: іл. — Бібліогр.: с. 366-367. — укр.

Висвітлено одну із надзвичайно цікавих та необхідних галузей людської діяльності — критичне мислення. Зазначено, що вміння будувати доведення, спростування, проводити аналогії, висувати гіпотези, здійснювати пояснення, передбачення, знаходити й усувати помилки в своїх та чужих міркуваннях, бути непереможним в дискусії, полеміці робить Вас успішним в бізнесі, політиці, юридичній теорії та практиці, науці, в повсякденному житті і т. д. Доведено, що людство, як і дві тисячі років тому захищає істину і рідше нищить софістику та електику, використовуючи засоби все тієї ж традиційної логіки. Описано дефініції абстрактного мислення, його характерні особливості та критичного мислення й основні формально-логічні закони. Розкрито суть критичного мислення та логічні операції над поняттями. Розглянуто визначення поняття, мовні засоби виразу поняття, зміст та об'єм поняття, види понять, логічні відношення між поняттями, логічні операції над поняттями. Окреслено критичне мислення й логічні характеристики судження, загальну характеристику судження, види простих суджень та розподіленість термінів у категоричному судженні й логічні відношення між категоричними судженнями. Наведено опис модального судження та видів складних суджень. Проаналізовано критичне мислення й теорію умовиводу, умовиводи із категоричних суджень та безпосередні умовиводи, надано загальну характеристику умовиводу.

Шифр НБУВ: BC70514

1.Ю.2593. Культура логічного мислення: навч. посіб. для вищ. військ. навч. закл. / Г. Рабаковська; Військова академія. — Одеса: С. Л. Назарчук, 2023. — 147 с.: іл. — Бібліогр.: с. 146-147. — укр.

Розкрито зміст основних розділів традиційної формальної логіки. Теоретично розглянуто спрямованість на проблеми практичного мислення. Проаналізовано процес з'ясування умов досягнення істинного знання, вивчення основних закономірностей та структури когнітивного процесу. Досліджено процес опанування логічним апаратом та методами пізнання як на емпіричному, так і на теоретичному рівні досягнення дійсності. Увагу приділено методам формування точно та ясно відтворювати одержану інформацію у правильній логічній формі, використовуючи такі логічні форми мислення, як поняття, судження та умовиводи. Розглянуто навички формування та вдосконалення логічної культури мислення, рівень якої характеризується тією сукупністю логічних прийомів та способів міркування, які людина розуміє, а також сукупністю логічних засобів, які вона використовує у процесі свого пізнання та діяльності. Досліджено формування аналітичного підходу до аналізу різноманітних явищ та процесів сучасного інформаційного суспільства, а найголовніше — активізації творчого критичного мислення та розвитку інтуїції, що допоможе будь-якій людині успішно реалізуватися у своїй професійній діяльності.

Шифр НБУВ: BA863715

Соціальна філософія

1.Ю.2594. Гламур як соціально-філософський феномен українського суспільства: автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Я. С. Семко; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2019. — 18 с. — укр.

Продемонстровано, що сучасний гламур являє собою феномен сучасного українського суспільства. В силу своєї універсальності природи він змінює структуру часу і простору сучасної людини, підпорядковуючи собі всі сфери життя. Репрезентації гламуру виходять за межі приватного простору людини, який кожен може моделювати відповідно до своїх індивідуальних потреб і бажань. Гламур задає логіку розвитку в настільки різних сферах людської діяльності, як політика, економіка, мода, реклама, кіно, література. Розкрито положення, що сучасний гламур проходить своє становлення та розвивався в триєдиному процесі глобалізації, урбанізації та ускладнення медійного простору. Встановлено стійкі характеристики соціокультурного типу «*homo glamuricus*»: здатність до навчання гламуру за допомогою друкованих та електронних посібників, сфера професійної

реалізації в області креативних індустрій, розуміння сфери дозвілля як пріоритетної над професійною сферою, і нарешті, медійна активність. Способи репрезентації гламуру в сучасному суспільстві різноманітні, але всіх їх поєднує симулятивна природа і переважно візуальний характер презентації. Можна констатувати, що в системі відносин внутрішні мотивації/зовнішні репрезентації поняття зовнішнього є більш значущим. Доведено, що типологічні підстави для аналізу гламуру можуть бути різні. Проте, представляється можливим визначити ряд ознак гламуру як феномена, що функціонує в сучасній культурі. У найбільш загальному сенсі до них відносяться репрезентативність, комерціалізація, типізація і візуальність.

Шифр НБУВ: RA442357

1.Ю.2595. Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Концептуальні, методологічні та практичні проблеми соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики», 24 квітня 2019 року, м. Київ: [тези] / ред.: В. П. Андрущенко, Р. М. Вернидуб, Г. М. Торбін, В. Л. Савельєв, В. М. Вашкевич, В. І. Бобрицька, С. О. Терпищій, Р. О. Додонов, F. Andruszkiewicz; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 152 с.: рис., табл. — Бібліогр. в кінці ст. — укр.

Коло проблем висвітлює сучасний стан соціо-гуманітарного дискурсу в Україні та Польщі. Розглянуто питання глобальної освітньої політики: сучасні виклики. Наведено питання політики педагогічного університету в розбудові системи селекційної роботи за умови домінування зовнішнього незалежного оцінювання. Розглянуто екстерналізацію освітніх послуг як шлях до розвитку освіти. Зазначено планування й упровадження освітньої політики в Україні на сучасному етапі розвитку громадянського суспільства. Охарактеризовано концептуальну модель реінтеграції переміщених університетів. Розглянуто основні підходи до досягнення європейських стандартів в освіті сучасної України.

Шифр НБУВ: BA865488

1.Ю.2596. Key determinants of global legal institutions (philosophical aspect) / J. Kharchenko, S. Kharchenko // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 25-30. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Обґрунтовано тезу, що з одного боку, правові інститути виконують конкретну законодавчо-правову функцію. З іншого боку, сила закону може блокуватися з політичних, економічних чи інших умовних причин. У сучасному глобальному правовому соціумі сформувався загальний образ правових інститутів, який, як єдина модель, «накладається» на інші, існуючі в ньому, моделі, нібито «підганяючи» їх під себе. «Правовий інститут», як такий, виконує свою класичну функцію як механізм та сукупність правил, що регулюють ту чи іншу сферу діяльності, як спеціальний, закріплений у нормативно-правових актах різного рівня, порядок регулювання суспільних відносин, заснований на встановлених і забезпечених державою правових засобах. Глобальний правовий інститут регулює суспільні відносини, засновані на встановлених та забезпечених тим чи іншим об'єднанням держав правових засобах. Мета дослідження — концептуалізація ключових детермінантів розвитку глобальних правових інститутів та експлікація даного терміна в межах сучасного соціально-філософського та філософсько-правового дискурсу. Ключовим завданням стало осмислення феномену глобальних правових інститутів та його впливу на сучасний глобальний правовий соціум. Соціально-філософський та філософсько-правовий методологічні принципи надали можливість: розглянути глобальні правові інститути, їх структуру, механізми формування соціальних зв'язків крізь призму сучасного суспільства, людини, культури, релігії, права; виявити зв'язки глобальних правових інститутів з іншими явищами права; зафіксувати когерентність сформульованих та кодифікованих правових норм з базовими ідеями та моральними цілями, що лежать в їх основі; оновити понятійний апарат соціальної філософії та філософії права в частині трактування правових інститутів. У результатах дослідження доведено, що ключові детермінанти глобальних правових інститутів є відображенням глобальної системи права з точки зору її структури, а також логіки її розвитку. Логічні зв'язки між структурними ланками глобальних правових інститутів встановлюються за умови створення найстійкішої глобальної наддержавної правової системи. Такий логічний зв'язок визначається характером, обсягом, якістю та змістом суспільних відносин, на перший погляд опосередкованих правом. У висновках доведено, що ключовими детермінантами глобальних правових інститутів є: правове регулювання норм та протоколів через наявність множини глобальних несхожих правових систем; несиметричність норм юридичної відповідальності, де теоретична та практична моделі юридичної відповідальності часто не корелюють через складність конструкції цілісної глобальної правової систем.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

Див. також: 1.С.108, 1.Ю.2566

Етика

1.Ю.2597. Онтологія добра і зла в сучасній європейській філософії: монографія / Г. І. Савонова; Луганська облдержадміністрація, Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. — Харків: Друкарня Мадрид, 2020. — 356 с. — Бібліогр.: с. 321-356. — укр.

Досліджено питання визначення суті добра і зла в сучасній філософській думці континентальної Європи. З'ясовано, як християнське вчення щодо онтології добра і зла, філософія та література XIX — I половини XX ст. вплинули на формування філософії екзистенціалізму та постмодернізму. Паралельно з аналізом становлення онтологічного древа добра і зла в сучасній філософії розкрито проблему можливості пізнання людиною добра і зла, Бога та диявола, буття та Нічого, досліджується зв'язок між страхом і мораллю, вірою та безвір'ям, смертю та благом, симулякром і гіперреальністю. Розкрито нове для філософії поняття онтології метаморфози добра і зла через танок і розмотування Бога. Проаналізовано варіанти можливості етичного вибору, співвіднесення свободи з правом і законом, осмислено роль тіла людини в системі творення добра і зла. Винятковою рисою дослідження є виокремлення цілісних аспектів онтологічної площини добра і зла через компаративний аналіз екзистенційної та постмодерністської філософії.

Шифр НБУВ: BA864760

1.Ю.2598. Релігійні комунікації і екологічна відповідальність сучасної людини / О. Скиба // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 110-115. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Зазначено, що в останні десятиліття в усьому світі зростає інтерес суспільства до проблем охорони природи та раціонального використання природних ресурсів, збереження екологічної рівноваги. Тривалий час людина намагалася саме підкорити природу, демонструвала споживацьке ставлення до природи і розраховувала побудувати ідеальне суспільство за допомогою наукового знання. Певний вплив на формування такого підходу здійснила і релігія. Хибність такого погляду людина почала усвідомлювати не так давно, лише на початку XX ст. і знову актуальними стають питання про місце людини у природі, про зміну ставлення до природи, що допоможе зберегти для майбутніх поколінь природні багатства нашої планети. На зміну ціннісних орієнтирів у ставленні до природи впливає і релігія, але сама ситуація зміниться на краще, якщо нові цінності стануть надбанням широких верств населення, частиною їх екологічної свідомості.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

1.Ю.2599. Спільне благо в контексті інституціалізації соціальних практик: етико-філософський аналіз; автореф. дис.... д-ра філо. наук: 09.00.07 / Г. І. Маслікова; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 36 с. — укр.

Здійснено комплексне етико-філософське дослідження ідеї спільного блага в контексті інституціалізації соціальних практик. Систематизовано етико-нормативні концепції моралі, сутісним складником якої є ідея блага та спільного блага, зокрема. Зазначено, що специфіка спільного блага та його основні характеристики виявляються в послідовному аналізі нормативних програм доброго та гідного життя, що пропонують етика чесноти, етичний консеквенціалізм та деонтологічна етика. Увагу зосереджено на етичних проблемах дій заради спільного блага, що виникають у зв'язку із необхідністю узгоджувати різні моральні вимоги (спільне благо та моральні права; альтруїзм та егоїзм; турбота про себе та про інших; діяння та бездіяльність; спільне благо та «інституційне зло»); захист життя та застосування сили; автономія індивіда та патерналістський примус; власне й спільне благополуччя). Продемонстровано колізійність реалізації спільного блага в політичній, економічній та соціокультурній практиках. Конкретні етико-прикладні проблеми розглянуто на прикладах функціонування інститутів, покликаних реалізувати спільне благо (інститути правопорядку та безпеки, пенітенціарна система, економічні підприємства, благодійні організації, культурні інститути, університети). Наголошено, що результати дослідження закладають методологічні засади для подальших досліджень суспільної моралі, соціальних практик і соціальних інститутів крізь призму ідеї спільного блага.

Шифр НБУВ: RA442878

1.Ю.2600. Трансформації принципів гуманізму та відповідності в контексті сучасної екологічної етики і концепції сталого розвитку / Г. Шоріна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 124-131. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено питання сучасної екологічної етики, в яких запропоновано новий погляд на природу взаємин між людьми та природою. Відстежено трансформацію етичного принципу гуманізму в ракурсі вирішення глобальних проблем людства. З'ясовано значущі філософсько-наукові концепції екологічної орієнтації, що складають методологічну та категоріальну основу сучасної екологічної етики і соціальних уявлень про гармонійне суспільне управління. Наведено конкретні приклади корпоративної

соціальної відповідальності в межах екологічного тренду. Практика переорієнтування етики бізнесу у бік екологічних зобов'язань, на думку автора, засвідчує подальшу легітимацію в суспільній свідомості цінностей біоцентризму і, навпаки, відхід від класичної просвітницької моделі антропоцентризму. Проте автор не згодний з крайнім протиставленням цих двох установок і скоріше схильний шукати на їх «примирення».

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

1.Ю.2601. Філософські засади французької гуманістики: досвід кінця XIX — першої половини XX століття / С. М. Холодинська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 20-27. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Реконструйовано стан французької гуманістики на межі XIX — XX ст., коли країна переживала зміну парадигми в логіці розвитку гуманітарного знання: поступове утвердження інтуїтивізму, неомізму, персоналізму, екзистенціалізму на противагу позитивізму; самотність імпресіонізму та активне втручання в тогочасний творчий процес фовізму та кубізму. Показано, що ці художньо-творчі модифікації — як виявилось згодом — відбувалися з втручанням різних філософських орієнтацій, що виконували роль своєрідного теоретичного підґрунтя історико-культурних змін на тогочасному етапі культуротворення. Зазначено, що філософські засади, що виявилися на межі віків, протягом першої пол. XX ст. помітно впливали на художню практику, формуючи творчий діалог «філософія — мистецтвознавство — мистецтво», поглиблюючи усвідомлення митцем суті творчого процесу. Наголошено на потенціалі культурологічного аналізу означеного періоду, оскільки такі властиві йому підходи, як міжнауковість, діалогізм, персоналізація поглиблюють розуміння причин і наслідків тих процесів, що мали місце у французькій гуманістиці означеного в дослідженні періоду.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ю.2602. From anthropocentrism to care for our common home: ethical response to the environmental crisis / Y. I. Muliarchuk // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 88-96. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Мета роботи — розкрити етико-екзистенційні умови здійснення відповідальності людини за збереження та відтворення її довкілля у масштабах спільного з іншими істотами світу. Криза довкілля є кризою моралі людства. Для відповідального менеджменту довкілля необхідне формування екологічної свідомості суспільства і переосмислення антропоцентризму на етичних засадах. Аналіз етико-екзистенційних вимірів розуміння людиною її довкілля, починаючи зі сфери дому, природного середовища людини і закінчуючи виміром спільного світу людей та всього сущого. Розкрито генезу ідеї дому від античного «oikos», господи до уявлення про дім як «хаб», базу ментальної та фізичної мобільності в сучасній техносфері. Відповідно до трансформації життєвого світу людини є концепція комунікації та універсального дискурсу норм і цінностей людського співжиття К.-О. Апеля, Д. Бьолера, Ю. Габермаса, В. Кульмана та ін. У сфері екологічної свідомості йпоевдінки також необхідною є мотивація на рівні людських почуттів, вірувань і переконань, що репрезентовано філософською тарелігійною думкою Г. Йонаса, О. Леопольда, К. М. Маєр-Абіха, А. Неса, папи Франциска та ін. Обґрунтовано релевантність концепції турботи про спільний дім на основі визнання самоцінності існування всього сущого, розкриття генези і значення етосу спільного дому з цінностями любові, піклування, відкритості, солідарності, свободи і відповідальності, що виявляється етико-екзистенційною умовою подолання кризи довкілля. Традиційний антропоцентризм переосмислено у напрямі обов'язку людини бути центром відповідальності за буття всього сущого, що вимагає одночасно розуму і турботи. Висновки: етика турботи про спільний дім доповнює моральний обов'язок людини як носія універсального дискурсу, що репрезентує інтереси всього сущого. Турбота про збереження людського довкілля та всього створіння уможливує реалізацію людством універсальної відповідальності у світі.

Шифр НБУВ: Ж74194

1.Ю.2603. From Homo economicus to Homo eudaimonicus: anthropological and axiological transformations of the concept of happiness in a secular age / U. I. Lushch-Purii // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 61-74. — Бібліогр.: 34 назв. — англ.

Пояснено зміст нової антропологічної моделі homo eudaimonicus крізь призму її секулярного підґрунтя. Секулярність розглядається у трьох аспектах із покликанням на ідеї Тейлора та Габермаса: як спільна для всіх публічна сфера, як феноменологічний досвід життя в секулярну добу і як підґрунтя, завдяки якому щастя стає найважливішою загальною цінністю серед інших секулярних цінностей в добу автентичності. Простежено модифікації інтерпретацій щастя від раннього модерну до сьогодення. Висвітлено передумови сучасного покликання на Аристотелеву евдемонічну концепцію щастя. Проаналізовано основні характеристики антропологічної моделі homo economicus та причини її занепаду. Описано особливості сучасних інтерпретацій евдемонії крізь призму праць Макінтайра, Гейброна, Гамільтона, Кікса, Мелніка та інших. Роз'яснено моральну основу та пове-

дінкову стратегію моделі homo eudaimonicus та розкрито роль цієї моделі житті сучасної людини і суспільства. Вперше в українському філософському дискурсі показано, як секулярна етика уможливує появу у сфері секулярності нової моделі homo eudaimonicus та доведено, що homo eudaimonicus є результатом подолання кризи цінностей. Розкрито, як homo eudaimonicus, будучи описативною, стає ще й нормативною моделлю нової ефективно поведінкової стратегії сучасної людини перед лицем актуальних соціальних, економічних, політичних та екологічних викликів. Згідно з сучасною інтерпретацією, щастя як евдемонія є комбінацією доброго (благого) та значущого життя. Це процвітання людини у цьому світі (saeculum) шляхом реалізації життєвого плану всфері секулярності. Homo eudaimonicus свідчить про подолання кризи цінностей та віднайдення мети і смислу на секулярному ґрунті. Homo eudaimonicus передбачає реалізацію людиною проєкту щасливого та повноцінного життя завдяки моральній поведінці та соціально корисній діяльності.

Шифр НБУВ: Ж74194

Див. також: 1.С.82, 1.Ю.2568

Психологія

1.Ю.2604. Актуальні проблеми психології в умовах політичної та економічної нестабільності: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 21 груд. 2022 р. / ред.: О. Кириченко, Т. Леженева, А. Мірошник, С. Дубов, О. Агарков, Л. Деркач, О. Самойлов, І. Спірина; Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет». — Дніпро: ВВПЗ «ДГУ», 2022. — 97 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати досліджень з актуальних проблеми психології та медицини. Висвітлено соціально-психологічні засади суспільно-політичних процесів. Розглянуто неправдивість інформації як ознаку кримінально протиправного посягання. Увагу приділено експериментальним дослідженням феноменології, теорії та практики кліпового мислення студентської молоді. Розкрито специфіку прояву девіантної поведінки в сучасних умовах українського суспільства. Досліджено особливості соціального самопочуття та поведінки молоді в умовах соціально-економічної нестабільності. Висвітлено психологічні підходи до розуміння дискримінаційних установок.

Шифр НБУВ: ВА864896

1.Ю.2605. Криза ідентичності: історико-філософський контекст: [монографія] / В. В. Лях, А. В. Лына, О. М. Йосипенко, Я. В. Любвицький, К. Ю. Райда, Р. В. Самчук, Л. А. Ситніченко, А. В. Усик, С. Л. Шевченко; ред.: В. В. Лях; НАН України, Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди. — Київ: Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, 2021. — 397, [3] с. — укр.

Проаналізовано основні засади і передумови кризи ідентичності, які набули актуальності у зв'язку зі змінами, зумовленими процесами модернізації, переходом до постіндустріального типу розвитку, зсувами в культурній парадигмі, трендами глобалізації тощо. Досліджено перехід від традиційних ідентичностей до ідентичностей урбанізованого, індустріального суспільства, а також сучасні їх трансформації, пов'язані з тим, що люди змушені не лише перевизначати свою ідентичність, а й постійно перейматися тим, щоб набути нової ідентичності. Зосереджено увагу на різних аспектах проблеми ідентичності: починаючи від етнічних, соціальних, культурних, релігійних, гендерних її складових і завершуючи особистою ідентифікацією в різних її специфікаціях. Осмислено дану проблему в історико-філософському контексті з тим, щоб деконструювати еволюцію і розвиток форм ідентичності, врахувати парадигмальні зміни, що відбулися під час переходу від Модерну до Постмодерну, зважити на нові обставини, що виникли в процесі глобалізації, яка зачіпає всі виміри людського буття. Наголошено, що сучасна доба, яку іноді називають інформаційно-технологічною (постіндустріальною) або, в контексті культурного зсуву, добою постмодерну, постає як процес постійної трансформації та собою передусім форм людської ідентичності. Доведено особливу роль глобалізації, яка створює ситуацію невизначеності, розвиває попередні форми єдності, пропонує такий рівень свободи індивіда, який іноді межує з аномією. Тобто зміни, нововведення, інновації, спричинені бурхливим розвитком інформаційних технологій, надають не лише нові шанси і можливості, але також підвищують ступінь ризиків, наслідки яких можуть позначитися на долі людства в цілому. Глобалізація руйнує і трансформує традиційні форми ідентичності, і в людей зникає відчуття причетності до певного оточення, сталих і визначених цінностей і орієнтирів. Таким чином, загальна тенденція, що позначає рух глобалізації, полягає в тому, що руйнуються попередні ідентичності, які надавали індивіду значення і визнання. Зауважено, що на рівні індивіда цей процес проявляється як «криза ідентичності», котра стала однією з провідних тем дослідження сучасних філософів і соціологів.

Шифр НБУВ: ВА864308

1.Ю.2606. Модернізація змісту професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти: монографія / Д. М. Супрун. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. — 491 с.: табл. — Бібліогр.: с. 429-491. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічне обґрунтування концептуальних засад професійної підготовки психолога як системи вихідних положень процесу становлення студентів-психологів в галузі спеціальної освіти. Детально розглянуто компоненти зазначеної підготовки. Обґрунтовано вибір педагогічних технологій, висвітлено їх зміст в системі професійної підготовки спеціальних психологів на основі трансдисциплінарного підходу. Тенденції розвитку світового суспільства зумовлюють суттєве посилення уваги до проблеми інноваційного (перетворювального) потенціалу особистості. Перспективність наданого концептуально-методологічного підходу до здійснення психолого-педагогічної професійної підготовки уможливить максимальне наближення до гармонійного розвитку особистості психолога, що є запорукою самовиховання, самоуправління, самореалізації, самовдосконалення й обов'язковою передумовою професійного самоздійснення на конкурентоспроможному рівні відносно вимог сьогодення.

Шифр НБУВ: ВА865594

1.Ю.2607. Психологічні чинники відновлення соціального капіталу внутрішньо переміщених осіб: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / К. В. Педько; Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. — Київ, 2019. — 17 с. — укр.

Наведено результати дослідження впливу психологічних чинників на відновлення соціального капіталу внутрішньо переміщених осіб. Соціальний капітал визначено як сукупність актуальних і потенційних ресурсів соціальної мережі особи, які вона використовує виходячи зі своїх інтересів. Як його компоненти виділено ресурси соціальної мережі актора, довіру та готовність до взаємодопомоги. Представлено теоретичну модель впливу психологічних чинників на відновлення соціального капіталу внутрішньо переміщених осіб, де як чинники виокремлено їх соціальну ініціативність, атитюди та перцептивно-інтерактивну компетентність. Встановлено, що найбільшу зміну показників соціального капіталу у внутрішньо переміщених осіб викликають такі психологічні чинники, як соціальна автономність, переконаність в доброті оточуючого світу, орієнтація на прийняття партнера й орієнтація на досягнення компромісу. Акцентовано, що найбільш рухливими сферами соціального капіталу є готовність до взаємодопомоги щодо людей поза межами групи, з якою себе ототожнює переселенець, та готовність до взаємодопомоги щодо членів власної групи, а також дозвіллевий ресурс і ресурс продуктивних вмінь.

Шифр НБУВ: РА443330

1.Ю.2608. Психологія: теорія і практика: навч. посіб.: [для студентів вищ. навч. закл.] / І. М. Шербакова, Т. Г. Харченко; Сумський держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка. — Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. — 363 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 359-362. — укр.

Викладено основи курсу «Психологія», який інтегрує загальні питання загальної, вікової та соціальної психології. Подано роботу програму, викладено формалізований зміст лекційного курсу. Представлено теоретичні питання для підготовки, основні наукові поняття. Вміщено психодіагностичний інструментарій.

Шифр НБУВ: ВА865985

1.Ю.2609. Emotions as self-organizational factors of anthropogenesis, noogenesis and sociogenesis / I. M. Noian, V. P. Budz // Антропол. виміри філос. дослідж: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 75-87. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Доведено синхронність антропогенезу, ноогенезу та соціогенезу на основі емоцій, які є їх самоорганізаційними принципами, та розкрито синергію суті цих процесів. Дослідження ґрунтуються на самоорганізаційній парадигмі, теорії автопоєзису, трудовій теорії, панантропологічній концепції, а також концепції синергії біологічних і психічних явищ. Обґрунтовано концепцію синхронності антропогенезу, ноогенезу та соціогенезу, яка заснована на емоціях. Розроблено концепцію самоорганізаційного виникнення емоцій на основі гормонів. Встановлено, що антропогенез — це процес антропологізації життя на базі біохімічних реакцій у формі гормонів та емоцій, які є синергією генетичної інформації, біохімічних процесів, інстинктів і фізіологічних явищ. Окреслено, що ноогенез має емоційний вимір, оскільки емоції перебувають на рівні емоційної свідомості. Показано специфіку соціогенезу, який самоорганізовується на підставі соціальних емоцій, що «виділяють» людину зі сфери природного буття на основі вміння контролювати емоції. Емоції виникають самоорганізаційно на основі гормонів. Вони є самоорганізаційними факторами антропогенезу, ноогенезу та соціогенезу на основі синергічного ефекту, який виникає через поєднання емоцій і гормонів на біохімічному рівні. Вихідним принципом антропології є емоції, які синхронізують антропогенез, ноогенез і соціогенез, що проявляються на тілесному, психічному та духовному рівнях. На тілесному рівні емоції виражаються як біохімічні та гормональні реакції. На духовному рівні емоції створюють під-

ґрунтя для розвитку розуму, який виникає як емоційна свідомість. Емоції самоорганізують процес антропологізації життя, який можливий на засадах синергії людського геному, біохімічних, фізіологічних явищ та інстинктів. Концепції синхронності антропогенезу, ноогенезу, соціогенезу та самоорганізаційного виникнення емоцій на основі гормонів започатковують перспективний напрям подальших досліджень ролі емоцій у процесах самоорганізації соціальних явищ.

Шифр НБУВ: Ж74194

Див. також: 1.Ч.2015, 1.Ю.2584, 1.Ю.2636

Загальна психологія

1.Ю.2610. Адаптація: психолого-медичні проблеми: колект. монографія / Л. М. Деркач, О. А. Агарков, Н. О. Гарець, О. В. Сергієні, Л. М. Пріснякова, О. П. Пазій, М. В. Реуцький, І. Д. Спіріна, Т. Ю. Коваленко, Є. С. Фаузі; ред.: Л. М. Пріснякова; Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет». — Дніпро: Ліра, 2022. — 275 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено аналізу загальних закономірностей та індивідуальних особливостей адаптованості особистості у зв'язку з дослідженням індивідуально-типологічних факторів цього явища. Зауважено, що методологічною основою дослідження є філософськ та психолого-педагогічні концепції про суть, природу, функції та роль адаптації в життєдіяльності людини; концепції детермінації розвитку особистості діяльністю та спілкуванням, соціально зумовленості інтелектуального, емоційного та вольового розвитку. Охарактеризовано ресурсну складову адаптаційного потенціалу особистості. Досліджено особливості адаптації особистості із різним рівнем самоспілчуття. Розкрито соціально-психологічні чинники формування синдрому емоційного вигорання. Наведено клініко-функціональну характеристику стану нервово-психічної сфери при ішемічній хворобі серця. Висвітлено питання моделювання психофізіологічних процесів, впливаючих на особливості адаптації особистості.

Шифр НБУВ: ВА864885

1.Ю.2611. Вікові особливості психологічної готовності українських зимівників до життєдіяльності в умовах Антарктики: монографія / О. А. Мірошніченко. — Житомир: Рута, 2023. — 272, [12] с.: кольор. іл., табл. — Бібліогр.: с. 222-248. — укр.

Представлено вікові особливості психологічної готовності особистості до діяльності в екстремальних умовах, а саме, до зимівлі українських науковців на антарктичній станції «Академік Вернадський». Викладення матеріалу акцентовано на особливостях психологічних характеристик різних вікових категорій антарктичних зимівників української станції «Академік Вернадський» і ґрунтуються на досвіді багаторічних досліджень і спостережень за безпосередньої участі автора. Практична значущість наукового дослідження, викладеного у монографії, полягає у можливостях застосування його результатів не тільки для фахівців, що працюють в умовах Антарктики, а також для підготовки спеціалістів для інших сфер діяльності. Пропоновані матеріали можуть використовуватися у роботі з підготовки фахівців таких професій, як підводники, полярники, льотчики, працівники ДСНС, гірські рятівники, спортсмени тощо.

Шифр НБУВ: ВА863864

1.Ю.2612. Досвід як чинник становлення життєвої перспективи особистості: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / О. В. Павленко; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2019. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Визначено, що на життєвому шляху особистості теперішнє, минуле і майбутнє пов'язані через механізм інтерпретації власного життєвого досвіду та усвідомлення і побудову власних життєвих перспектив. Розроблено структурно-функціональну модель інтерпретації життєвого досвіду, що складається із чотирьох компонентів: змістового, емоційно-переживального, смислового та прагматично-практичного. Визначено, що механізми впливу життєвого досвіду на процеси прогнозування, проектування та програмування майбутнього залежать від суб'єктивного способу інтерпретації власного досвіду та теперішньої ситуації особистості. Виокремлено чотири типи інтерпретації досвіду з точки зору вирішення завдань перспективи особистості: ігнорування досвіду, ідеалізація досвіду, застрягання у досвіді та рефлексивно-аналітичний тип інтерпретації досвіду. Емпірично доведено, що інтерпретація життєвого досвіду за допомогою рефлексивно-аналітичного типу є найбільш позитивною та такою, що надає особистості можливості для розвитку та опанування суб'єктивної позиції щодо свого життя. Розроблено та апробовано технологію психологічного сприяння формуванню людиною позитивної, реалістичної, диференційованої та особистісної перспективи власного життя через звернення до життєвого досвіду для представників кожного з типів інтерпретації досвіду.

Шифр НБУВ: РА442705

1.Ю.2613. Організаційно-психологічні чинники розвитку та переривання кар'єри: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.10 / Н. А. Гура; Університет економіки та права, ВНЗ «КРОК». — Київ, 2019. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Осучаснення розуміння кар'єри як соціально-психологічного феномену: описано її сутнісні ознаки та процесуальні характеристики, розглянуто зовнішні і внутрішні чинники, що впливають на професійне просування, у тому числі ранній батьківський вплив. Емпірично доведено, що ставлення батьків до дитини значуще впливає на кар'єру: показано відмінності материнського та батьківського впливу, визначено неблагополучні та успішні виховні сценарії. Виявлено факторну структуру компонентів задоволеності кар'єрою як передумову професійної мобільності. Надано загальну характеристику поведінкових патернів переривання кар'єри та стабільності робочого місця. Уточнено особистісні риси, що відрізняють професійно-мобільних та професійно-стабільних фахівців. Запропоновано комплексну програму психологічної допомоги, спрямовану на подолання криз професійного розвитку та формування кар'єрної компетентності. Одержані результати розширюють уявлення про шляхи професійної самореалізації в постіндустріальному суспільстві.

Шифр НБУВ: РА442771

1.Ю.2614. Психологічна організація модульного формування когнітивних здібностей: генетико-креативний підхід: навч. посіб. Т. 1 / С. Д. Максименко, Ю. Б. Ірхін, Л. М. Деркач, М. М. Марусинець, М. М. Касинець; ред.: С. Д. Максименко. — Київ, 2023. — 383 с.: іл. — укр.

Розглянуто бурхливий інтерес до принципів і механізмів когнітивної науки, які керують феноменом людського пізнання, що легко констатується в сучасній українській психології і є законотвірним явищем. Він пов'язаний з відкриттям численних і змістовних надбань світової науки, що відбувається протягом існування України як самостійної держави, яка рухається до відкритого суспільства. Вагомішою причиною є те, що цей рух поступово призвів до усвідомлення необхідності існування в суспільному просторі пострадянської ментальності постаті практичного психолога, як фахівця, який має вирішувати дуже важливі і унікальні проблеми існування особистості, і вирішувати їх може тільки він. Таким чином, проблема того, як знання представлені в розумі людини, відноситься до найбільш важливих в когнітивній науці. Представлено проблеми породження знання, його зберігання, обробки і передачі. Зауважено, що когнітивна наука має ряд невіршених питань. Зауважено, що тільки питання без відповідей — і можливо, на які немає відповіді в принципі — надають нам натхнення і поштовх до дослідження і пізнання всього нового. Досвід, набутий в галузі психолого-когнітивних досліджень, наголошувало актуалізує потребу пізнання найбільш загадкового і складного — людської особистості як цілості.

Шифр НБУВ: В359439/1

1.Ю.2615. Психологічна організація модульного формування когнітивних здібностей: генетико-креативний підхід: навч. посіб. Т. 2 / С. Д. Максименко, Ю. Б. Ірхін, Л. М. Деркач, М. М. Марусинець, М. М. Касинець; ред.: С. Д. Максименко. — Київ, 2023. — 355 с.: іл. — укр.

Розглянуто генетичний підхід психології як рушійної сили, що конститує особистість в її реальному саморусі і тим самим додає проблему редукціонізму та «елементарності» як підходу. Акцент зроблено на тісному зв'язку когнітивної науки з генетико-моделюючим методом, експериментально-генетичним та генетико-креативним методом. Поглиблено розуміння таких глобальних питань, як витоки особистості та співвідношення біологічного і соціального в ній. Увагу приділено філософським основам когнітивної науки. Висвітлено перші досягнення когнітологів у ХХ ст. Проаналізовано комп'ютерну метافору в дослідженні пам'яті та комп'ютерні моделі пам'яті людини. Досліджено проблему моделювання творчого мислення. Охарактеризовано вербальний і невербальний інтелект як гіпотетичні модулі системи переробки інформації (специфічний мовний розлад і синдром Дж. Уільямса).

Шифр НБУВ: В359439/2

1.Ю.2616. Психологія ігрового моделювання соціального життя суб'єкта: монографія / О. М. Хайрулін; Західноукраїнський національний університет. — Тернопіль: ЗУНУ, 2021. — 403 с.: рис. — Бібліогр.: с. 383-400. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічне обґрунтування правил моделювання життєдіяльності сучасного суб'єкта на основі феномену гри в актуальних умовах соціальної взаємодії. Детально розглянуто психологічний зміст, суть та ігровий генезис прагматичних моделей поведінки суб'єкта повсякдення в актуальних умовах соціальної невизначеності задля досягнення, збереження і поширення ним кооперативності співіснування як головної передумови екзистенції, власного саморозвитку та особистісного самовдосконалення. Визнано, що фундаментальні потенціали гри як соціальної програми життєдіяльності суб'єкта, витлумачуються з позицій мультидисциплінарної методологічної оптики, яка відповідає сучасному рівню розвитку наукових дисциплін, максимально враховує переваги системного підходу і надає змогу використовувати спільне з психологією предметне поле наукових

розвідок та різні дослідницькі підходи і пізнавальні засоби. Окреслено проблеми ігрового моделювання соціального життя людини і суспільства.

Шифр НБУВ: ВА864516

1.Ю.2617. Психологія харчової поведінки жінок: розлади та корекція: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Л. М. Абсалімова; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2019. — 31 с.: рис. — укр.

Увагу приділено вивченню психологічних особливостей структури та динаміки харчової поведінки жінок. Доведено, що на харчову поведінку жінок впливають соціокультурні, психологічні та біологічні чинники в їх генетичній взаємозумовленості. Харчова поведінка є однією із сторін активності особистості як цілості, що саморозвивається і має значний потенціал для саморегуляції, а отже, і регуляційні аспекти харчової поведінки. Зазначено, що харчова поведінка жінок тісно пов'язана з психологічними особливостями сприймання часу та життєвого простору людиною, що відображається в картині світу особистості, частиною якої є найбільш характерні для жінок харчові вибори. Класифіковано типи харчової поведінки жінок; зокрема, за ознакою походження (генези) виділено рефлекторну, вроджену та набуту харчову поведінку; за параметром норми виділено нормальну та девіантну, яка розподіляється на нервову анорексію, булімію та компульсивне переїдання. Виділено психологічні складові харчової поведінки жінок та її розладів (мотивація, досвід, когнітивні особливості, емоції, саморегуляція, операціональні характеристики). Обґрунтовано взаємозв'язок розладів харчової поведінки жінок і особливостей самоорганізації діяльності, часової перспективи та співзалежності в міжособистісних відносинах. Розглянуто харчову поведінку жінок у взаємозв'язку з їх «Я-тілесним». Доповнено уявлення про сутність та етіопатогенез розладів харчової поведінки у жінок. Запропоновано авторську корекційну програму для психологічної допомоги жінкам із розладами харчової поведінки.

Шифр НБУВ: РА443320

1.Ю.2618. Трансформації особистості в умовах соціально-політичних та економічних змін: колект. монографія / І. Д. Агапова, О. А. Агарков, О. В. Алещенко, М. Л. Варакута, Т. О. Гальцева, Н. О. Гарець, Л. М. Деркач, Т. Ю. Коваленко, О. Є. Самойлов, О. В. Сергієні, І. Д. Спіріна, Л. М. Пріснякова, І. Ю. Тарасевич; ред.: Л. М. Пріснякова; Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет». — Дніпро: Ліра, 2023. — 250 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблеми трансформації особистості в умовах соціально-політичних і економічних змін. Висвітлено актуальні питання соціально-психологічної науки, соціалізації особистості, розвитку її культурного простору. Досліджено соціально-психологічні аспекти трансформації рис особистості в умовах політичної нестабільності. Проаналізовано особливості соціально-психологічної адаптації здобувачів вищої освіти до надзвичайної ситуації військових подій в Україні та до дистанційної форми навчального процесу. Розглянуто трансформацію особистості в період проживання життєвих криз. Висвітлено роль психологічного ресурсу особистості в умовах подолання життєвої кризи. Увагу приділено питанням посттравматичного зростання.

Шифр НБУВ: ВА864883

1.Ю.2619. Anthropological dimension of commemorative practices: the phenomenon of bodily memory / І. М. Bondarevych // Антропол. виміри філос. дослідж.: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 19. — С. 41-51. — Бібліогр.: 25 навк. — англ.

Проаналізовано феномен тілесної пам'яті в контексті комеморативних практик. Комеморативні практики — відомий з архаїчних часів соціальний інструмент, який в різні епохи мав різне призначення. В тоталітарних суспільствах офіційно організовані комеморативні практики часто використовуються з метою пропаганди і маніпуляції. Для більшості людей їх механізм залишається неусвідомленим, оскільки провідну роль у ньому відіграє тілесна пам'ять. Щільність сучасного соціального світу актуалізує вміння спостерігати за власними змінами і регулювати процеси їх перетікання. Це обґрунтовує дослідження феномену пам'яті тіла. Здійснено класифікацію форм тілесної пам'яті: генетична (клітинна пам'ять, спадковість), психофізична (пам'ять на відчуття різного гатунку, вміння, навички, м'язовий тонус), психоенергетична (емоції, психічні стани, настрої, безсвідомо дія), ментальна (знання правил соціальних ігор, установки, стереотипи, думки, спогади, способи нашого виявлення, поведінки). Виявлено, що системна відкритість тілесної пам'яті складає фундаментальну підставу комеморативних практик. Запропоновано термін «свідома комеморація» для позначення антропологічного процесу, пов'язаного із самопізнанням, самобудуванням і співтворчістю, який вимагає розрізнення форм тілесної пам'яті, розуміння її структурних особливостей та функціональних можливостей. Феномен пам'яті тіла відкриває антропологічний потенціал комеморативних практик. Він може виявитися як самостійно організована тілесно-духовна практика самобудування (гармонізації архітектури власного тіла й індивідуальності) на підставі самопізнання та самоспостереження (спрямування уваги

до своїх рухів, реакцій, поведінки, чесного визнання своїх установак). Останнє складає фундамент свідомого співтворення.

Шифр НБУВ: Ж74194

Див. також: 1.С.33, 1.С.81, 1.С.129, 1.Х.1529, 1.Ю.2592, 1.Ю.2637, 1.Ю.2639, 1.Ю.2654

Галузева (прикладна) психологія. Психологія окремих видів діяльності

1.Ю.2620. Актуалізація проблеми встановлення балансу праці та життя: порівняльний досвід Республіки Кореї та України / О. І. Іляш, В. В. Дунаєв // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2022. — № 2. — С. 131-139. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Обґрунтовано становлення категорії баланс роботи і життя та запропоновано порівняльне дослідження процесів встановлення балансу праці та життя в Україні та Республіці Корея. Визначено вплив балансу роботи та життя на добробут населення досліджуваних країн. Проведено порівняльний аналіз законодавства у сфері дотримання балансу роботи та життя обраних країн. Систематизовано рівні балансу праці та життя досліджуваних країн та оцінено продуктивність праці цих країн у контексті виміру балансу праці та життя. Проаналізовано зміни, які відбуваються у цьому контексті в обох країнах та визначено їх вплив на якість життя населення. Обґрунтовано результати досліджень суспільної думки стосовно балансу роботи та життя, та виявлено ставлення населення до цієї проблеми. Наведено успішні практики покращання баланс праці та життя в компаніях та визначено рекомендації співробітникам та керівникам бізнесу для підтримки балансу роботи та життя. Узгалянено вплив урядових рішень на тенденції змін і можливості запобігання дисбалансам, що виникають у процесі встановлення балансу життя та діяльності громадян досліджуваних країн.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

1.Ю.2621. Аналіз і групування дії адаптогенів рослинного походження для сприяння трудової діяльності операторів складних технічних систем / С. М. Чумаченко, В. Ю. Дубницький, І. А. Черепньов, Д. П. Коломієць, М. І. Карпенко // Інженерія природокористування. — 2020. — № 4. — С. 78-94. — Бібліогр.: 43 назв. — укр.

Розглянуто тенденцію щодо інтелектуалізації виробництва та збільшення чисельності працівників, які зайняті переважно розумовою працею, що склалася в світі протягом останнього часу. На підставі проведеного аналізу даних літературних джерел наведено класифікацію різних видів розумової праці. Показано різницю між поняттями «оператор», як професійною назвою роботи, і «роботи, яка має характер операторської». На прикладі авіації проілюстровано тенденцію відставання можливостей оператора від прискороженого розвитку сучасної техніки. Розглянуто еволюцію понять «надійність людини» та «людський фактор», а також наведено різні варіанти класифікації помилок людини-оператора складних технічних систем. Для докладного розгляду обрано групу помилок, що здійснюються оператором неавтоматично. Наголошено на особливій загрозі від виникнення помилок за умов змінної праці, особливо в нічний час. На підставі аналізу наукових публікацій, рознесених за часом більш ніж на 70 років, одержано розподіл кількості нещасних випадків і помилок оператора протягом робочого дня. Показано вплив досвіду роботи (як позитивний, так і негативний) на якість виконання службових обов'язків операторами різного профілю. Проведений аналіз наукових джерел надав можливість виділити зі списку факторів, які провокують операторів на вчинення помилок дій з урахуванням широти поширення, такі як хронічний вплив електромагнітних випромінювань та ефект професійного психоемоційного вигорання. Для парирования цих факторів запропоновано метод протидії вищевказаному негативному впливу. З урахуванням оптимального поєднання ефективності та мінімізації негативних побічних наслідків запропоновано використовувати адаптогени рослинного походження. Використовуючи результати досліджень, одержані у результаті аналізу наукових публікацій, побудовано регресійні моделі, що надають можливість прогнозувати витривалість оператора в екстремальних умовах. Виконано кластерний аналіз, який надав можливість провести групування адаптогенів за ознакою спільності змін в організмах лабораторних тварин, що відбуваються під впливом зовнішніх впливів. Згідно з одержаними результатами групування адаптогени, які потрапили в один кластер, мають еквівалентну дію на організм піддослідних тварин.

Шифр НБУВ: Ж101173

1.Ю.2622. Бойова психічна травма: монографія / О. А. Білінов; Інститут психології імені Г. С. Костюка, Нац. академія педагогічних наук України, Національний авіаційний університет. — Київ: Талком, 2019. — 699 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 650-693. — укр.

Увагу приділено вивченню психологічних проблем бойового стресу та бойових психічних травм. Зазначено, що центром концепції психологічної допомоги психотравмованим військово-

службовцям визнається особистість воїна, яка зазнала деформації під впливом бойового стресу. Здійснено аналіз впливу бойового стресу на військовослужбовців. Охарактеризовано психічні реакції та розлади, які виникають внаслідок бойових дій. Проаналізовано проблеми психогенних втрат у підрозділах і запропоновано порядок здійснення їх практичних розрахунків. Обґрунтовано послідовність організації та проведення психологічної реабілітації військовослужбовців.

Шифр НБУВ: ВА866256

1.Ю.2623. Вдосконалення технологічних процесів перевезення небезпечних вантажів з врахуванням фактора людини: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.22.01 / М. О. Афонін; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2019. — 18 с.: рис., табл. — укр.

Основним завданням дисертаційної роботи є врахування фактора людини у формуванні маршрутів доставки небезпечних вантажів, які визначають умови безпечного виконання технологічного процесу перевезень. Проведено експериментальні дослідження зміни показників функціонального стану водіїв різних вікових та соціонічних груп за різної складності дорожніх умов під час перевезення небезпечних вантажів другого класу в населеному пункті та за його межами. Вдосконалено методику визначення рівнів ризику настання дорожньо-транспортних пригод та оцінки їх наслідків з врахуванням особливостей маршруту перевезень, умов руху та функціонального стану водіїв для здійснення перевезень в межах населеного пункту та автомобільними дорогами. Розроблено алгоритм проектування розвізних маршрутів небезпечних вантажів із врахуванням умов руху та функціонального стану водія. Його використання надає змогу формувати елементи технологічного процесу перевезення небезпечних вантажів за критерієм мінімальних ризиків, які відображаються у виборі напрямків руху із меншою складністю дорожніх умов, що є більш доцільним ніж проектування маршрутів за критеріями мінімальної відстані.

Шифр НБУВ: РА442677

1.Ю.2624. Імідж залізниці як чинник задоволення потреб пасажирів у мобільності: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / О. В. Пінчук; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2019. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано різні підходи до визначення стану іміджу та задоволеності потреб пасажирів у мобільності, визначено підходи до управління іміджем. На відміну від більш вузького значення переміщення або перевезення, забезпечення мобільності громадян розглядається як комплексна послуга, що включає в себе не лише комфорт, безпеку, швидкість, але й засіб соціальної мобільності, збільшення можливостей для широких груп населення. За допомогою емпіричного дослідження вивчено чинники задоволення потреб пасажирів у мобільності, що впливають на їх ставлення до залізниці; доведено вплив іміджу на задоволеність. Визначено, що імідж створюється двома основними способами: особистим, пов'язаним з власним досвідом та ставленням пасажирів, задоволенням його потреб у мобільності; інформаційним, зумовленим наявною в базі знань інформацією щодо об'єкта іміджу. Встановлено суттєвий причинний зв'язок між показником негативного іміджу й інтегральним показником задоволеності пересуваннями залізницею. Розроблено методику оцінки іміджевих характеристик залізниці. Побудовано модель керування іміджу. Запропоновано перейти від окремих дій з покращання сервісу пасажирських перевезень до стратегії комплексного обслуговування пасажирів, з метою створення позитивного іміджу залізниці та задоволення потреб пасажирів у мобільності.

Шифр НБУВ: РА443414

1.Ю.2625. Професійне становлення особистості: психологічні детермінанти: [монографія] / Т. Д. Щербан, І. О. Корнієнко, І. І. Брецко, Б. В. Барчі, О. Ю. Воронова, С. Й. Костю, Т. Ю. Ямчук, І. І. Штих, І. І. Алмашій, М. С. Барчій, М. І. Долинай; ред.: Т. Д. Щербан; Мукачівський державний університет. — Мукачево: РВВ МДУ, 2023. — 207 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 195-206. — укр.

Представлено результати науково-дослідницької роботи авторського колективу викладачів кафедри психології Мукачівського державного університету з метою аналізу соціально-психологічних умов та детермінант, що визначають професійне становлення особистості. Викладено результати емпіричних досліджень, спрямованих на виявлення особливостей розвитку професійної спрямованості та компетентності фахівців на різних етапах професійного становлення. Розглянуто стан та особливості професійного становлення у процесах навчання в ЗВО. Визначено розвиток професійного становлення особистості.

Шифр НБУВ: ВА863759

1.Ю.2626. Психологічні чинники готовності поліцейських до інновацій у діяльності Національної поліції України: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.06 / О. М. Валуйко; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Харків, 2019. — 23 с.: табл. — укр.

Проаналізовано проблеми психологічної готовності працівників поліції до інновацій у професійній діяльності та налаштованість

поліцейських на активну поведінку із впровадження інновацій у професійну діяльність, що базується на усвідомленні користності та доцільності відповідних нововведень, та забезпечується комплексом психологічних чинників, серед яких особистісна та діяльнісна рефлексія, саморегуляція і самоуправління, стратегії долаючої поведінки та проактивні копінги, психологічна ресурсність. Визначено факторну структуру психологічної готовності до інноваційної діяльності у поліцейських з різним її рівнем. Розроблено комплексний тренінг для працівників поліції середньої ланки, спрямований на удосконалення цієї характеристики.

Шифр НБУВ: RA442660

1.Ю.2627. Психологічні чинники готовності поліцейських до інновацій у діяльності Національної поліції України: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.06 / О. М. Волуйко; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Харків, 2019. — 23 с.: табл. — укр.

Здійснено теоретичний аналіз та емпіричне вивчення проблеми психологічної готовності працівників поліції до інновацій у професійній діяльності. Психологічну готовність працівників поліції до інноваційної діяльності розглянуто як налаштованість поліцейських на активну поведінку із впровадження інновацій у професійну діяльність, що базується на усвідомленні користності і доцільності відповідних нововведень, та забезпечується комплексом психологічних чинників, серед яких особистісна та діяльнісна рефлексія, саморегуляція та самоуправління, стратегії долаючої поведінки та проактивні копінги, психологічна ресурсність. Визначено факторну структуру психологічної готовності до інноваційної діяльності у поліцейських з різним її рівнем. Розроблено комплексний тренінг для працівників поліції середньої ланки, спрямований на удосконалення цієї характеристики.

Шифр НБУВ: RA442809

1.Ю.2628. Психологічні чинники професійного самовизначення старшокласників: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / І. П. Каложна; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Здійснено комплексне теоретичне дослідження поняття професійного самовизначення як стійкого, ціннісно-орієнтованого комплексу професійно важливих якостей особистості, який має відповідну структуру, формується під впливом певних психологічних чинників та зумовлює готовність до вибору професії. Проведено теоретико-емпіричне дослідження та виокремлено рівневу структуру психологічних чинників професійного самовизначення старшокласників: на макрорівні — інтеграцію у світове співтовариство (формування глобального ринку праці); утвердження громадянського суспільства; збалансований державний розвиток; актуальні потреби держави у кадрах; престижність/непрестижність професії; на мезорівні — сприятливу, компетентну позицію батьків; розвиваючу суб'єкт-суб'єктну стратегію впливу шкільного середовища; на мікрорівні — актуалізовані мотиви; достатній рівень розвитку вольової регуляції; locus контроль; достатній рівень сформованості розвитку рефлексивності. Висвітлено організаційно-методичні засади діагностичного дослідження психологічних чинників професійного самовизначення. Емпірично обґрунтовано психологічні властивості особистості, через які проявляється сформованість чинників професійного самовизначення підлітків (високий рівень розвитку вольової організації особистості та наполегливості; актуалізація внутрішніх індивідуально значимих мотивів та ціннісних орієнтацій; інтернальний locus контролю; високий рівень розвитку рефлексивності; наявність реальних, власних цілей; вільний вибір засобів для реалізації мети). Розроблено програму психолого-педагогічного супроводу формування професійного самовизначення старшокласників, наведено дані щодо ефективності її впровадження у заклади загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: RA443410

1.Ю.2629. Психологія і війна: незасвоєні уроки Гюстава ле Бона: монографія / В. І. Осюдло, Т. М. Траверсе; Національний університет оборони України, Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Вид. 2-ге, випр. і допов. — Київ: Парламент. вид-во, 2023. — 317, [1] с. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти психології війни, яка трансформуючись разом із розвитком суспільств і людства в цілому, набуває різних доміант, функцій і надалі залишається феноменом людського буття. Привернуто увагу вчених, політиків, громадськості до проблеми війни і миру, розуміння її суспільно-політичних та соціально-психологічних проявів.

Шифр НБУВ: BA864047

1.Ю.2630. Психологія проведення масових спортивних заходів на великих стадіонах: монографія / О. В. Сервачак, В. О. Лефтеров; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2018. — 252, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 176-192. — укр.

Досліджено теоретико-прикладні проблеми психологічного забезпечення масових спортивних заходів. Здійснено теоретичний аналіз феноменів масової поведінки, сучасної практики організації та проведення футбольних матчів на великих стадіонах, визначено психологічні чинники, які впливають на проведення масових спортивних заходів. Узагальнено результати проведеного під час чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012» емпіричного

дослідження психологічних особливостей персоналу стадіону та його діяльності в особливих умовах організації масових спортивних заходів, а також досвід інших світових і європейських змагань. Обґрунтовано систему психологічного забезпечення масових спортивних заходів на сучасних мегастаціонах, запропоновано «Положення про психологічний супровід масових спортивних заходів на великих стадіонах», а також авторський тренінг «Підвищення професійно-психологічної компетентності стюардів і працівників служби безпеки стадіону».

Шифр НБУВ: VA865169

1.Ю.2631. Психолого-психіатричні наслідки воєнного часу: [навч. посіб.] / В. В. Огоренко, Л. М. Юр'єва, А. Є. Ніколенко, С. Г. Носов, Т. Й. Шустерман, Є. О. Ліхотетов, О. Й. Мамчур, В. О. Кокашинський, Р. М. Тимофеев, А. В. Шорніков; ред.: В. В. Огоренко; Дніпровський державний медичний університет. — Дніпро: Ліра, 2023. — 311 с.: табл. — укр.

Наведено найактуальніші дані щодо психологічних та психіатричних наслідків воєнного часу та їх впливу на психічне здоров'я. Зауважено, що посібник складається з двох частин, першу з яких присвячено психологічним наслідкам війни, а друга — психіатричним. Розкрито особливості психологічних реакцій особистості під час війни. Увагу приділено психології комбатанта, психічним станам військовослужбовців та їх індивідуально-особистісним особливостям. Розглянуто питання феноменології зла, біології зла, психопатології зла, клініки та психотерапії зла. Проаналізовано ментальний стан цивільних осіб, що зазнали психосоціального стресу в умовах воєнного конфлікту. Охарактеризовано соціально-психологічні наслідки воєнного часу.

Шифр НБУВ: VA864884

1.Ю.2632. Творчість: короткий екскурс в ідеальну реальність / І. С. Волощук, Я. М. Рудик // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 6-11. — Бібліогр.: 1 назв. — укр.

Одним із можливих концептуальних підходів до з'ясування суті творчого процесу є представлення творчості відтворенням даних свідомості в новій формі, причому причину створення нового варто шукати у взаємодії даних свідомості. Відтворення даних свідомості в новій формі завдячує єдності та боротьбі двох ідей, кількісному нагромадженню ідей і переходу їх у нову якість, запереченню ідеї, що з'явилася в результаті заперечення ідеї, що їй передувала. Самі дані свідомості є результатом трансформації у свідомості матеріального об'єкта в ідеальний його образ.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.Ю.2633. Теорія і практика психологічного забезпечення професійної підготовки поліцейських: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.06 / І. В. Клименко; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Харків, 2019. — 46 с.: рис., табл. — укр.

На основі системного аналізу психологічних складових різних рівнів поліцейської освіти в Україні, її проблем і протиріч на сучасному етапі розвитку обґрунтовано необхідність упровадження у процес професійної підготовки працівників поліції системи психологічного забезпечення як процесу, що наближає результати професійної підготовки до вимог сучасних поліцейських практик та очікувань суспільства. Запропоновано цілісну концепцію психологічного забезпечення професійної підготовки поліцейських, яка містить теоретико-методологічне й емпіричне обґрунтування наукової проблеми, теоретичну модель психологічного забезпечення професійної підготовки поліцейських, що розкриває його основні компоненти (цілі, завдання, функції, етапи, аспекти, технології та алгоритми реалізації); критерії оцінки ефективності та засади оптимізації системи психологічного забезпечення професійної підготовки поліцейських. Розроблено й апробовано програми психологічного забезпечення для різних рівнів професійної підготовки працівників поліції, досліджено їх ефективність.

Шифр НБУВ: RA442608

Див. також: 1.Ц.1858, 1.Щ.2537, 1.Ю.2611, 1.Ю.2640, 1.Ю.2642-1.Ю.2643, 1.Ю.2647

Медична психологія

1.Ю.2634. Кумулятивні ефекти нервовості та вплив соціальних стресорів на здоров'я людини: [монографія] / К. С. Мальцева; Національний університет «Кієво-Могилянська академія». — Київ: Вид-во НаУКМА, 2021. — 394 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 343-390. — укр.

Висвітлено емпіричне кількісне дослідження кумулятивного впливу нервовості та психосоціального стресу на психічне та фізіологічне здоров'я людини. Розглянуто чинники соціальної природи, що можуть бути хронічними стресорами і здійснювати прямий або опосередкований вплив на здоров'я індивідів та груп і в такий спосіб спричиняти відтворення нервовості у здоров'ї. Проаналізовано теоретичні підходи із різних дисциплін, щоб оптимізувати пояснення механізму стресу із залученням перцептивних чинників. Наведено методологічні опції, доступні для

покращання інформативності результатів вимірювання впливу стресу, спричиненого нерівністю, на здоров'я, зокрема техніки багатовимірної аналізу. Розкрито вплив нерівностей у здоров'ї та вимірювання впливу соціальних чинників на здоров'я людини. Показано результати досліджень зв'язків соціального стресу та нерівностей у здоров'ї в біомедичних науках та результати досліджень впливу нерівності на здоров'я в соціальних науках. Визначено види асоціації біомаркерів із нерівністю, наслідки соціального стресу та обмеження впливу стресу на здоров'я. Описано колективну культуру, індивідуальні когнітивні процеси, здоров'я індивідів та вплив когнітивного виміру культури та його ролі у настанні наслідків для здоров'я індивідів. Визнано соціокогнітивний підхід до культури та здоров'я, окреслено інтерналізовану нормативну культуру та психічне здоров'я. Увагу приділено методологічному виміру дослідження впливу соціальних стресорів на здоров'я, вимірюванню в соціальних науках, вимірюванню стресу та когнітивному виміру оцінки стресорів. Означено застосування багатовимірних методів для дослідження впливу соціальної реальності на здоров'я та проблеми вимірювання і теоретизації поєднання колективних й індивідуальних рівнів впливу у здоров'ї. Доведено синергетичні зв'язки між суспільством, мисленням та здоров'ям.

Шифр НБУВ: ВА863803

1.Ю.2635. Медична психологія: підручник / І. Д. Спіріна, Г. Я. Пилягіна, В. В. Чугунов, Є. С. Фаузі, Я. С. Живілова, Ю. М. Шевченко; ред.: І. Д. Спіріна; Дніпровський гуманітарний університет. — Дніпро: Ліра, 2022. — 299, [1] с.: табл. — укр.

Розглянуто предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Висвітлено психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями, а також з вродженими і набутими вадами. Розкрито психологічні аспекти девіантної поведінки. Звернено увагу на основи психогієни та психопрофілактики, основи психологічного консультування в медичній практиці.

Шифр НБУВ: ВА865211

1.Ю.2636. Особливості зоотерапевтичного впливу на психоемоційний стан дітей з особливими потребами: автореф. дис... д-ра філософії в галузі психології / Н. П. Фесенюк; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено дослідженню проблеми зоотерапевтичної психокорекції негативних психічних станів у дітей, яку недостатньо розроблено та мало висвітлено в наукових джерелах, тоді як у всьому світі використання тварин-асистентів із лікувально-реабілітаційною метою стає все більш популярним і поширеним. Проведено теоретичний аналіз проблеми негативних психічних станів у дитячому віці та впливу тварин на психічні стани особистості. Виконано емпіричне дослідження особливостей негативних психічних станів у дітей. Розроблено концептуальну медико-психологічну модель психокорекційного впливу тварин в умовах міського зоопарку та доведено ефективність її впливу на психічні стани дітей. Науково обґрунтовано модель зоотерапевтичного впливу тварин міського зоопарку, що сприяє використанню його чинників як ефективного психопрофілактично-психокорекційного ресурсу в умовах сучасного урбаністичного середовища. Вперше зібрано та відпрацьовано банк тестових психодіагностичних методик для оцінки психокорекційного впливу тварин, який можна рекомендувати для впровадження у процесі анімалотерапії з метою оцінки динаміки психоемоційних станів пацієнтів. Зазначено, що інноваційною розробкою автора є спеціальні модифікації тестових психодіагностичних методик для оцінки емоційних станів, для їх дослідження у незрячих людей (насамперед дітей), тоді як відомі та часто вживані тести для осіб із вадами зору спрямовані, як правило, на оцінку когнітивних процесів, здатності до навчання та шкільної успішності, а даних про дослідження психоемоційної сфери незрячих людей в джерелах наукової літератури віднайти не вдалося, що робить цю розробку автора цінним внеском у психодіагностику психоемоційних станів особистості.

Шифр НБУВ: РА453801

1.Ю.2637. Психокорекція ірраціональної дезадаптивної поведінки у працівників аварійно-рятувальних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.09 / О. С. Іванченко; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 17 с.: рис., табл. — укр.

Виявлено основні напрями дослідження феномену провини, роз'яснено різницю між поняттями «провина-стан» і «провина-риси», а саме: провина-стан розглядається як тимчасове, ситуаційне емоційне переживання, тоді як провина-риси — це стійка особова характеристика, яка виражена в схильності до переживання стану провини. Досліджено когнітивні, емоційні та поведінкові аспекти різних типів провин у пожежників-рятувальників та виявлено наявність суттєвих відмінностей. Створено на підставі результатів психодіагностики програми психокорекції для пожежників-рятувальників з переважанням провини-стану та провини-риси. Проведено після психокорекції повторну пси-

ходіагностику, яка переконливо доводить ефективність використаних психокорекційних заходів, як у випадку роботи з виною-станом, так і виною-рисию.

Шифр НБУВ: РА442336

1.Ю.2638. Психологічне здоров'я студентської молоді: навч.-метод. посіб. / І. А. Власенко, В. В. Фурман, О. М. Рева, І. О. Канюка; Київський університет ім. Б. Грінченка. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 223 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 200-211. — укр.

Представлено навчально-методичний посібник, в якому висвітлено проблему психологічного здоров'я студентів. Окреслено аспекти проблеми, що засвідчують міждисциплінарний характер психологічного здоров'я особистості. Подано інтегративну програму, спрямовану на збереження й розвиток психологічного здоров'я студентської молоді. Наведено запитання для самоперевірки, які є ресурсом для самостійної роботи студентів у формуванні системи знань про психологічне здоров'я. Підібрано комплекс психодіагностичних методик, що надасть змогу проводити діагностику психологічного здоров'я, запобігати проявам порушень психологічного здоров'я.

Шифр НБУВ: ВА864197

1.Ю.2639. Психопрофілактика та психокорекція професійного відчуження у працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.09 / О. О. Сергієнко; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2019. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Представлено теоретичне узагальнення та нові підходи до проблеми розкриття особливостей прояву професійного відчуження у працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС). Зазначено, що професійне відчуження працівників ДСНС — це втрата ідентичності із професією і професійним співтовариством у цілому, яка проявляється у зміні професійної «Я-концепції» як системи сполучених з оцінкою уявлень пожежного-рятувальника про себе як про особистість і як про суб'єкт екстремальної професійної діяльності. Виділено за допомогою кластерного аналізу з 352 працівників три групи досліджуваних: перша група — працівники, які ідентифікують себе з професією, друга група — працівники з ознаками професійного відчуження, третя група — працівники, у яких не визначено професійну ідентичність. Встановлено, що професійне відчуження у працівників ДСНС має чотири сфери прояву. Представлено опис цих сфер і результати дослідження у цих сферах. Розроблено за результатами проведеного дослідження програми психопрофілактики та психокорекції професійного відчуження у працівників ДСНС. Достовірно доведено за результатами кількісного та якісного аналізу одержаних після психокорекції результатів доцільність та ефективність розробленої програми психокорекції.

Шифр НБУВ: РА442335

Див. також: 1.Ю.2640

Прикладна психологія

1.Ю.2640. Інноваційний психологічний інструментарій діагностики, психотерапії та психокорекції бойового стресу: навч.-метод. посіб. / О. А. Блінов; Інститут психології імені Г. С. Костюка, Нац. академія педагогічних наук України, Національний авіаційний університет. — Київ: Талком, 2020. — 129 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 118-128. — укр.

Наведено інноваційний психологічний інструментарій, розроблений для діагностики, психотерапії та психокорекції бойового стресу, гострих стресових і посттравматичних стресових розладів, розладів сну, локалізації болю в результаті дії фантомно-больових синдромів у військовослужбовців з ампутованими кінцівками. Надано методичні рекомендації роботи з наслідками травматичного стресу за допомогою арттерапії, музикотерапії, дихальних, тілесно-орієнтованих практик, роботи з психоемоційною сферою комбатантів з використанням метафоричних асоціативних карт та ін. Розроблено програму психологічної роботи з особами, які перенесли ампутацію кінцівок. Надано методичні рекомендації з психотерапії та працетерапії комбатантів з внутрішньочерепною травмою: струсом головного мозку (контузією).

Шифр НБУВ: ВА866275

1.Ю.2641. Концептуальні засади «Психолого-організаційної технології формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» (ч. 2) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 55-62. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Представлено концептуальні засади (ч. 2) авторської «Психолого-організаційної технології формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності організації». Представлено особливості реалізації деяких альтернативних наукових підходів поточного дослідження, зокрема інтегративний, рефлексивний і технологічний підходи. Розкрито загальний дизайн, методи, моделі та «технології».

Запропоновано структурно-функціональну модель авторської технології.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.Ю.2642. Психологічне забезпечення дій формувань Національної гвардії України: підручник. Ч. 2 / В. І. Пасічник, О. М. Керницький, І. І. Ліпатов, С. В. Белай, М. І. Товма, В. С. Васильєв; Національна гвардія України, Нац. академія Національної гвардії України. — Харків, 2023. — 166 с. — Бібліогр.: с. 161-164. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічне підґрунтя та суть психологічної допомоги, її основні завдання та поняття. Розглянуто симптоматику психічних розладів особистості як сферу професійної обізнаності суб'єктів психологічної роботи. Увагу приділено організаційно-методичному підґрунтя надання психологічної допомоги особовому складу у військових частинах Національної гвардії України (НГУ). Охарактеризовано зміст психологічної роботи з військовослужбовцями, які мають відхилення у поведінці та розвитку. Розглянуто психологічну допомогу особистості в разі дистресу й екстремальних ситуацій, а також особливості психологічної допомоги військовослужбовцям НГУ в екстремальних умовах службово-бойової діяльності.

Шифр НБУВ: В358751/2

1.Ю.2643. Психологічний супровід незламних: методичні рекомендації по роботі з військовослужбовцями, які зазнали ампутації внаслідок бойових дій: метод. рек. / Т. Карамушка, Л. Полівко, О. Вісіч, А. Трофімов, Д. Трофімова, Р. Зварич, Л. Карамушка, О. Креденцер, К. Терещенко, О. Стейскал, С. Титаренко; Благодійна організація «Благодійний фонд психологічного підтримки у кризових ситуаціях «Анора», Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці, Zagoriv Foundation. — Київ: Вікторія Кундельська, 2023. — 59 с. — Бібліогр.: с. 49-51. — укр.

Зроблено опис формування соціального паспорту військово-службовця, який зазнав ампутації. Наведено психологічні практики при індивідуальній та груповій роботі з військовими, які зазнали ампутації. Розроблено поради для членів родини щодо реабілітації та адаптації військових.

Шифр НБУВ: ВА863693

1.Ю.2644. Психологія індивідуальної роботи з військовослужбовцями: навч.-метод. посіб. / А. Б. Неурова, А. М. Романшин. — Київ: Центр учбової літератури, 2023. — 334 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 274-275. — укр.

Розглянуто матеріали, які допоможуть військовослужбовцям ЗС України та інших складових Сил оборони України одержати ґрунтовні знання з організації індивідуальної роботи з різними категоріями особового складу. Крім того, вони одержують знання з досвіду практичної організації і проведення індивідуальної роботи з підлеглими, а саме: основних напрямів, принципів, форм та методів її проведення з особовим складом. Визначено суть індивідуальної роботи з військовослужбовцями; індивідуально-психологічні особливості військовослужбовців; теоретичні основи індивідуальної роботи у підрозділі (військовій частині); організації індивідуальної роботи посадових осіб військової частини; планування індивідуальної роботи; вивчення індивідуальних особливостей особистості воїна; форм та методів індивідуального впливу на особистість військовослужбовця; організації і проведення індивідуальної бесіди; теорії ситуаційного лідерства як форми індивідуального впливу на військовослужбовців. Наведено психологічні особливості проведення індивідуальної роботи з різними категоріями особового складу; проведення індивідуальної роботи з офіцерським складом; індивідуальної роботи з військовослужбовцями військової служби за контрактом; особливостей індивідуальної роботи з військовослужбовцями-жінками; індивідуальної роботи з військовослужбовцями строкової військової служби; особливостей індивідуальної роботи з військовослужбовцями, призваними за мобілізацією; соціально-психологічних та індивідуальних особливостей курсантів різних курсів навчання та їх урахування під час проведення індивідуальної роботи у військових закладах вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА864945

1.Ю.2645. П'ять вимірів психологічного консультування: навч. посіб. / С. В. Васильєвська; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ: Київський університет, 2020. — 463 с.: рис., табл. — укр.

Подано детальний опис методик, що застосовуються у процесі проведення психологічного консультування. Системно розглянуто основні підходи, які використовуються в сучасній психологічній практиці. Поряд із класичними уявленнями представлено сучасні технології та прийоми роботи. Проаналізовано експериментальне дослідження актуальних переживань клієнта та контактний діалог як базовий інструмент експериментальності. Надамо субмодальний опис досвіду клієнтата. Визначено субмодальність як інструмент ефективної комунікації, як параметр трансформації психічного образу та субмодальне редагування як спосіб психотерапевтичної роботи. Наведено способи та прийоми зондування інформації та коди обробки психологічного матеріалу. Виокремлено пророблення як спосіб «перепроховання» минулого досвіду. Окреслено структурування та схематизацію як засіб консультативної інтервенції. Визначено ресурс як запоруку

змін і трансформацій, навички саморегуляції як предмет турботи консультанта. Розкрито суть процесуального виміру консультативної взаємодії та психічної енергії як рушія людського буття. Увагу приділено тілесному вираженню психологічних проблем, а саме: нейрологічному коду, диханню як індикатору психологічних проявів, техніці усвідомленого дихання тощо.

Шифр НБУВ: ВА864236

Див. також: 1.С.14, 1.С.21, 1.Х.1561, 1.Ю.2636, 1.Ю.2638-1.Ю.2639

Соціальна (суспільна) психологія

1.Ю.2646. Етнопсихологія: навч. посіб. / О. В. Кобець, Т. Д. Перепелюк; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. — Краматорськ: Друк. дім, 2020. — 257 с. — Бібліогр.: с. 251-257. — укр.

Висвітлено актуальні питання етнічної психології як науки про психічну своєрідність людей, які належать до різних етнічних об'єднань — родоплемінних утворень, народностей, націй. Розглянуто основні наукові та прикладні проблеми етнопсихології. Детально проаналізовано такі поняття, як «етнічний склад», «національний характер», «етнічні стереотипи», «етнічні конфлікти», «етноцентризм» тощо. Описано особливості ділового спілкування з різними етнічними групами.

Шифр НБУВ: ВА863571

1.Ю.2647. Політика неофіційного: до проблеми інтерпретації українського мистецького нонконформізму / Л. В. Смирна // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2020. — Вип. 35. — С. 90-96. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Запропоновано генеративну синтетичну модель реконструкції українського мистецького нонконформізму, зокрема в українському мистецтві XX — поч. XXI ст., що поєднує антропологічні, морфологічні аспекти створення художньої форми, а відтак і художнього образу в контексті мистецького опору ідеологічному, політичному тиску та постмодерністській культурі, що формується в пострадянському просторі. На основі розкриття специфіки еволюції й образних трансформацій українського мистецького нонконформізму, здійснено історико-культурну реконструкцію еволюції нонконформізму в українському мистецтві, проаналізованих витоків нонконформного руху в 1920 — 1930-і р. запропоновано модель функціонування вищого нонконформізму в контексті українського візуального мистецтва та української культури XX — поч. XXI ст.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ю.2648. Психологічний вплив дитячо-батьківських відносин на соціальну адаптацію молодших школярів: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / Л. Б. Фролова; Східноукраїнський національний університет імені В. Даля. — Севе-родонецьк, 2019. — 20 с. — укр.

Розглянуто соціальну адаптацію дітей молодшого шкільного віку. Визначено психологічний вплив дитячо-батьківських відносин на соціальну адаптацію молодших школярів. Визначено психологічний вплив дитячо-батьківських відносин на соціальну адаптацію молодших школярів. Розроблено програму корекції деструктивного психологічного впливу дитячо-батьківських відносин на соціальну адаптацію молодших школярів.

Шифр НБУВ: РА442754

1.Ю.2649. Розвиток суб'єктної активності дорослих користувачів соціальних мереж: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Д. С. Мещеряков; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2019. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробці концептуальних та теоретико-методологічних засад розвитку суб'єктної активності дорослих користувачів соціальних мереж, а також відповідних технологій. Надано визначення понять «суб'єкт», «суб'єктність», «репрезентативна суб'єктність», «суб'єктна активність», «структурна організація суб'єктної активності», «рівні розвитку суб'єктності», «властивості суб'єктної активності». Окреслено позитивні та негативні властивості суб'єктної активності. Розкрито психологічні особливості суб'єктної активності у соціальних мережах. Розроблено психологічну модель суб'єктної активності, яка узагальнює собою структурну організацію, взаємозв'язки та основні етапи суб'єктної активності. Ключовими структурними компонентами суб'єктної активності визначено: формування та досягнення власних цілей; вмотивованість до навчання та саморозвитку; інтелектуальна ініціація (рефлексія та самоаналіз, детермінація мислення та інші метакогніції); самостійність; соціальна активність; свобода вибору та відповідальність за нього; ініціативність; самореалізація; комунікативність; прогностичність. Узагальнено та визначено теоретико-методологічні засади дослідження рівня суб'єктної активності користувачів соціальних мереж. Розроблено, описано та використано під час емпіричного дослідження наступні експериментальні методики: «Опитувальник самостійного цілепокладання» та в двох версіях — «Опитувальник рівня суб'єктної активності», що призначений для

визначення рівня суб'єктної активності користувачів соціальних мереж. Показано, що існують кореляції між розвитком суб'єктної активності та рівнем вмотивованості до саморозвитку та розвитку інтелектуальної ініціації, іншими інтелектуальними метакогниціями і компонентами. Розроблено технології розвитку суб'єктної активності дорослих користувачів соціальних мереж і проведено відповідний формувальний експеримент у вигляді «Інтернет-тренінгу з розвитку суб'єктної активності дорослих користувачів соціальних мереж» у віртуальному освітньому середовищі — в Moodle та Facebook. Доведено ефективність використання технологій для розвитку суб'єктної активності дорослих користувачів соціальних мереж як кількісно, так і якісно, про що свідчать дані методик і відповіді учасників формувального експерименту.

Шифр НБУВ: RA442859

1.Ю.2650. Система соціально-психологічного супроводу військовослужбовців в умовах трансформаційних змін соціуму: автореф. дис.... д-ра психол. наук: 19.00.05 / Р. П. Шевченко; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Дала. — Северодонецьк, 2019. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розгляду системи соціально-психологічного супроводу військовослужбовців в умовах трансформаційних змін соціуму. Визначено концептуальні основи соціально-психологічного супроводу військовослужбовців в умовах трансформаційних змін соціуму. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та методичну базу дослідження системи соціально-психологічного супроводу військовослужбовців (за емоційно-афективною, індивідуально-психологічною, адаптаційно-поведінковою складовими їх особистісного потенціалу). Виявлено соціально-психологічну специфіку емоційного реагування на стрес-ситуації у військовослужбовців під час виконання службових обов'язків. Виокремлено індивідуально-психологічні особливості та провідні соціально-психологічні паттерни поведінки у військовослужбовців у мирний час і при виконанні військових обов'язків в умовах бойових дій. Визначено зміст провідних соціально-психологічних конструктів і предикторів стресостійкості та психологічної адаптації військовослужбовців. Розкрито диференційно-діагностичні маркери та результативно-змістовні критерії ранньої діагностики та предиктори розладів невротичного та психосоматичного спектра у військовослужбовців. Обґрунтовано концептуальні та змістовно-процесуальні засади побудови та реалізації багаторівневої системи соціально-психологічного супроводу військовослужбовців в умовах трансформаційних змін соціуму та перевірено її ефективність. Доведено обумовленість ефективного відновлення соціального функціонування військовослужбовців під час виконання службових обов'язків мультифакторністю констеляцій особистісно-детермінованого адаптаційного потенціалу, стратифікованим характером стресогенних умов і можливістю персоналізованого раннього втручання.

Шифр НБУВ: RA442861

1.Ю.2651. Соціально-психологічні особливості впливу медіапрактик на становлення політико-правової свідомості студентів: автореф. дис.... канд. психол. наук: 19.00.11 / Л. В. Никоненко; Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. — Київ, 2019. — 16 с. — укр.

Визначено медіапрактики, що реалізують студенти в сучасних умовах. Виявлено установлені канали їх політико-правового інформування. Медіапрактики визначено засобом одержання, передавання, поширення та інформації політико-правового змісту. Встановлено, що активні, реактивні медіапрактики зумовлюють високий рівень значущості джерела, застосування пасивних медіапрактик — низький рівень. Доведено процесуальність становлення політико-правової свідомості, що зумовлена реалізацією медіапрактик. Визначено соціально-психологічні особливості впливу медіапрактик на становлення політико-правової свідомості студентів. Виявлено, що мірою зростання медіаактивності людини утворюються стійкі зв'язки між уявленнями, позитивним ставленням до політико-правового процесу, мотивацією політичної участі. Зазначено, що при низькому рівні інтенсивності реалізації більш виражена настанова на консервативність. Ідентифіковано структурні та змістовні відмінності політико-правової свідомості, зумовлені інтенсивністю та медіаактивністю реалізації медіапрактик.

Шифр НБУВ: RA443322

1.Ю.2652. Соціально-психологічні особливості формування здоров'язберігаючих компетентностей майбутніх фахівців соціономічного профілю: автореф. дис.... канд. психол. наук: 19.00.05 / Т. В. Кондес; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Дала. — Северодонецьк, 2019. — 20 с.: табл. — Бібліогр.: с. 15-18. — укр.

Досліджено здоров'язберігаючі компетентності майбутніх фахівців соціономічного профілю. Теоретично обґрунтовано та емпірично визначено соціально-психологічні особливості формування здоров'язберігаючих компетентностей майбутніх фахівців соціономічного профілю. Визначено соціально-психологічні особливості формування здоров'язберігаючих компетентностей майбутніх фахівців соціономічного профілю. Розроблено програмно-цільовий проект формування здоров'язберігаючих компетентнос-

тей майбутніх фахівців соціономічного профілю та доведено його ефективність.

Шифр НБУВ: RA444575

1.Ю.2653. Спотворення механізмів самості як чинник продукування внутрішніх перешкод у реалізації функцій творчого самовираження обдарованих індивідів / Ю. М. Ковальчук // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 31-35. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проаналізовано вплив спотворень механізмів автентичного «Я» на продукування внутрішніх перешкод у реалізації функцій самовираження обдарованих індивідів. Обґрунтовано необхідність урахування ролі особистісних здібностей автентичного сприйняття, переживання та самовираження в організації професійної підготовки мистців. Суть автентичного сприйняття виявляється в суб'єктивному досвіді особистісно зумовленого відображення явищ дійсності. Набуття, акумуляція та перетворювання такого досвіду в процесі існування індивіда призводить до виникнення і поступового формування лише йому властивого способу сприйняття. Ідентифікація себе з ним утворює стрижень індивідуального стилю психічного віддзеркалення світу та себе в ньому. Неповторна, властива лише цьому індивіду особистісно забарвлена сенсорика та чутливість засвідчує її автентичність і в такій якості виступає основою унікального способу переживання і самовираження. У поєднанні з виразними мотиваційно-енергетичними та інструментально насиченими творчими здібностями самотутні здібності сприйняття, переживання та самовираження утворюють конструкт активної творчої обдарованості.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.Ю.2654. Християнські настановлення як чинник формування соціальної відповідальності особистості: автореф. дис.... канд. психол. наук: 19.00.05 / О. В. Палагнюк; Інститут соціальної та політичної психології, Нац. академія педагогічних наук України. — Київ, 2019. — 17 с.: рис. — укр.

Здійснено теоретичний та емпіричний аналіз проблеми соціальної відповідальності особистості та християнських настановлень як чинника її формування. Представлено результати емпіричного дослідження особливостей впливу християнських настановлень на структурно-змістові характеристики соціальної відповідальності студентської молоді та встановлено, що християнські настановлення виступають значущим чинником формування соціальної відповідальності особистості. Виокремлено типи соціальної відповідальності особистості — дифузійної, інтуїтивно-емоційної, альтруїстично спрямованої та суб'єктно-вчинкової, розкрито їх соціально-психологічний зміст та визначено особливості вираженості християнських настановлень у представників кожного з цих типів. Описано структуру, розкрито зміст компонентів розробленої корекційно-розвивальної програми підвищення соціальної відповідальності особистості та представлено результати її впровадження, які засвідчили її ефективність щодо підвищення соціальної відповідальності студентської молоді.

Шифр НБУВ: RA442447

1.Ю.2655. Correlation of mothers with different ideas about the social roles of women / D. Abdullaeva // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 51-54. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Розглянуто проблему дитячо-батьківських відносин у контексті індивідуальної психології матерів. На основі емпіричних даних автор розкриває роль уявлень матерів про соціальні ролі жінок у визначенні особливостей їх ставлення до дітей. Згідно з одержаними даними, доведено взаємозв'язок між переважаючими стилями дитячо-батьківських відносин і уявленнями матерів про жінку в ролі «домогосподарки» і «соціально активної особистості». Так, науково-дослідна робота, що спрямовано на вивчення взаємозв'язку між уявленнями матерів про соціальні ролі жінки та моделями взаємодії з дітьми, надає змогу визначити таке: у системі взаємовідносин «мати — дитина» важливим фактором, що визначає їх особливості, можуть виступати не лише самі ролі, якими володіють матері, а й уявлення про них. Для матерів, в уявленнях яких роль жінки обмежується домашнім господарством, більш характерним є налагодження з дитиною відносин по типу «симбіоз» і «інфантилізації», тоді як у матерів з уявленнями про жінку не лише як про «домогосподарку», а й про соціально-активну особистість, спостерігається схильність до таких стилів, як «кооперація» і «авторитаризм». Відсутність суттєвих відмінностей між матерями, відрізняються за критерієм їх уявлень про соціальні ролі жінки, по частині переваги стилю взаємин з дитиною, на основі емоційного прийняття або ігнорування, показує наявність більш глибоких основ материнських відносин у цій сфері.

Шифр НБУВ: Ж100965

Див. також: 1.С.14, 1.С.60, 1.У.322, 1.У.540, 1.Х.1560, 1.Ч.2114, 1.Ю.2605, 1.Ю.2607, 1.Ю.2616, 1.Ю.2624, 1.Ю.2630

Дитяча психологія

1.Ю.2656. Застосування методу проектів щодо виявлення та супроводу обдарованої дитини. Майстер-клас з фізики на

тему «Розкладання білого світла на кольори. Утворення кольорів» / С. О. Кулик // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1. — С. 63-70. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Метод проектів — це система навчання, гнучка модель організації навчального процесу, що зорієнтована на творчу самореалізацію особистості учнів, розвиток у їх інтелектуальних і фізичних можливостей, вольових якостей і творчих здібностей у процесі створення нового продукту під контролем учителя, який володіє об'єктивною ситуацією і суб'єктивною новизною, має практичну значущість. Саме за допомогою цього методу здійснено спробу розвивати творчу обдарованість учнів під час вивчення фізики. Проте лише творчість тут не можна обмежитися, тому що підготовка захисту проекту — це важка та різностороння праця. Дитина розвиває інтелектуальні здібності під час вивчення предмета дослідження. Також дитина розвиває власні комунікативні здібності під час захисту проекту і відповідаючи на питання від опонентів чи учителя. Заразом розвиваються її лідерські здібності. Більшість проектів учні виконують групою, що сприяє розвитку взаємодії між усіма членами групи. У майбутньому цей захід для учнівства допоможе у виборі професії.

Шифр НБУВ: Ж100965

1.Ю.2657. Методи виявлення деструктивного інформаційно-психологічного впливу для інформаційних технологій забезпечення безпеки підлітків: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.13.06 / Т. В. Белікова; Черкаський державний технологічний університет. — Черкаси, 2019. — 20 с.: рис. — укр.

Вирішено актуальну науково-прикладну задачу, яка полягає у підвищенні інформаційної безпеки підлітків відносно деструктивних інформаційно-психологічних дій в інфокомунікаційному просторі. Викладено етапи створення моделі загроз ІІ безпеки особистості в умовах інформаційного протистояння і демократизації соціуму в умовах забезпечення мережецентричності безпеки підлітка в інформаційному просторі. Це надало змогу обґрунтувати актуальні та значимі загрози ІІ безпеки особистості та визначити вимоги до створення методів їх локалізації. Будується інформаційна модель аналізу ТІР на основі формування семантичного диференціалу, та розроблено метод виділення значущих лінгвістичних біполярних ознак на основі представлення фонетичних оцінок звуко-букв в дійсному нерівноважному позиційному просторі. Розроблено метод ідентифікації прихованого інформаційно-психологічного впливу структурних компонент текстових інформаційних ресурсів на підсвідомість особистості на основі формування векторного семантичного диференціалу. Здійснено вдосконалення інформаційної технології забезпечення ІІ безпеки підлітків на основі комплексного методу виявлення прихованих інформаційних деструкцій з використанням динамічної технології накопичення фрагментів ТІР.

Шифр НБУВ: РА442443

1.Ю.2658. Особливості конфліктної поведінки у міжособистісній взаємодії підлітків / А. Лякішева, С. Мілінчук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 30-35. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Здійснено аналіз сучасних підходів до визначення поняття конфліктної поведінки, проаналізовано особливості її прояву в підлітковому віці. Уточнено суть понять «конфлікт», «конфліктність», «конфліктна поведінка», «міжособистісна взаємодія». Виявлено, що підлітки під час конфлікту найчастіше обирають такі стратегії поведінки, як «суперництво», а найменше — «співпраця». Автори одержали дані, що характеризують різні типи взаємин і визначили різні типи: авторитарний, егоїстичний, агресивний, підозрілий, підлеглий, залежний, доброзичливий, альтруїстичний. Одержані результати надають можливість підвищити ефективність соціально-педагогічних заходів, що спрямовано на подолання конфліктної поведінки в підлітків.

Шифр НБУВ: Ж71506

1.Ю.2659. Психогенеза агресивної та деструктивної поведінки в підліткових субкультурах: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.07 / В. Р. Павелків; Нац. академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2019. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Подано результати дослідження несприятливих тенденцій, що виникають у розвитку особистості у період середнього та старшого підліткового віку під впливом дії деструктивного поля молодіжних субкультур негативного спрямування. Обговорено питання підвищення рівня агресивності та деструктивності підлітків як наслідку процесів групової ідентифікації та прийняття негативних цінностей певного субкультурального простору. Встановлено, що сучасні підлітки обізнані з основними напрямками молодіжних субкультуральних рухів, здатні диференціювати носіїв субкультуральних груп за зовнішніми, поведінковими, ціннісно-смысловими ознаками, при цьому більшість із них зупиняються на стадії загальної поінформованості. У субкультуральний простір заглиблюється близько третини підлітків. Доведено, що участь підлітків у молодіжних спільнотах негативного спрямування є предиктором формування їх психологічної готовності до агресивно-деструктивної поведінки, зростання кількості ірраціональних самовиявів, послаблення критичності в оцінюванні реальних вчинків та намірів, руйнуванні соціально-ціннісних установок та морального становлення. Встановлено, що ефективним шляхом запобігання процесам інтеріоризації деструктивних та агресивних форм інтрагрупової субкультуральної поведінки, як зразків для побудови поведінкових програм, є залучення підлітків до участі у розвивально-корекційних заходах, спрямованих на формування морально-етичної відповідальності, асертивності, критичності у сприйнятті групових норм та формуванню бажання поліпшувати життєдіяльність спільноти.

Шифр НБУВ: РА442270

Див. також: 1.Ч.1965, 1.Ю.2628

Авторський покажчик

- Аблін А. В. 1.У.894
Абдуліна А. Т. 1.Ф.1393
Аблеєва І. Ю. 1.У.330
Абліцов В. Г. 1.Ш.2462
Абражевич Д. А. 1.Х.1670
Абрамов Ф. В. 1.У.347
Абрамова І. 1.У.1149
Абрамович І. А. 1.У.736
Абсальмова Л. М. 1.Ю.2617
Августин Р. П. 1.У.821
Авдасьова Л. 1.У.1273
Авербух О. 1.Ш.2399
Аверіна К. С. 1.С.14, 1.С.19
Авраменко О. 1.Ш.2348
Аврамєць І. 1.У.715
Авторгов М. М. 1.Х.1769
Агапова І. Д. 1.Ю.2618
Агарков О. А. 1.Ю.2610, 1.Ю.2618
Агафощина М. П. 1.Х.1525
Агеева Г. М. 1.Х.1583
Агіналдо Ле Лукас Відал 1.У.733
Адаменко А. А. 1.Ч.1959
Адаменко І. П. 1.У.862, 1.У.903
Адамик В. В. 1.У.821
Адамик М. С. 1.У.788
Адамчук-Чала Н. І. 1.У.412
Адашнік Л. І. 1.Х.1465
Азаренкова Л. Л. 1.Ч.2144
Азарова Ю. О. 1.Ю.2565
Азізов О. 1.У.1160
Аксак Н. Г. 1.Ч.2025
Аксенова І. В. 1.У.1327
Акуленко І. 1.У.715
Александрович О. О. 1.Ф.1393
Алексеева І. А. 1.Ч.2069
Алексенко Я. В. 1.Ч.2069
Алещенко О. В. 1.Ю.2618
Алексеева С. 1.У.363
Алексейчук В. І. 1.Х.1787
Алиев В. О. 1.У.434
Алмашій І. Т. 1.Ю.2625
Алфьорова Т. М. 1.Х.1763
Альонкін О. 1.Х.1666
Альошина Т. В. 1.У.810
Алюшкіна Т. В. 1.У.1024
Амбарчян В. С. 1.У.485
Амбарчян М. С. 1.У.485
Амеліна І. В. 1.У.387, 1.У.548, 1.У.823
Ананьян Е. Д. 1.Ш.2401
Анатійчук В. В. 1.Х.1628
Андрейків Т. Я. 1.У.385
Андренко О. А. 1.У.1312
Андреева В. 1.У.942
Андрієнко А. О. 1.Х.1509
Андрієнко В. М. 1.У.1014
Андрішкіна К. І. 1.Ш.2355
Андрійшів В. М. 1.Ш.2542
Андронов І. В. 1.Х.1769, 1.Х.1773
Андрощук Г. О. 1.У.539
Андрощук І. І. 1.У.526
Андрощук М. М. 1.Т.177
Андрощук І. П. 1.Ч.2109
Андрощук Ф. С. 1.Ш.1844
Андрощук Ф. О. 1.Т.186
Андрусевич В. А. 1.Ч.2066
Андрусик І. П. 1.Х.1483
Андрухів О. І. 1.Х.1440
Андрющевич Д. Р. 1.У.954
Андрющів В. В. 1.С.109
Андрющенко В. Л. 1.У.874, 1.Х.1608
Андрющенко В. П. 1.Ю.2580
Андрющенко Т. В. 1.Э.2550
Андрюшина М. В. 1.У.348
Андрющенко І. С. 1.У.1277
Андрющенко О. Б. 1.У.353
Анікеєнко М. П. 1.Ч.2206
Анісімова О. М. 1.С.46
Анісімова О. Ю. 1.У.672
Антоненко Н. В. 1.У.499
Антонішин Н. І. 1.Ч.2002
Антоніс С. Ф. 1.Т.184
Антонюк В. П. 1.У.324
Антонюк Я. 1.Т.213
Антохов А. А. 1.У.374, 1.У.978
Антошина М. 1.Ш.2438
Антошєнкова В. В. 1.У.714
Апостолок О. З. 1.У.821
Арабаджійський Н. 1.У.703
Аранчій В. І. 1.У.1037
Арефєв С. О. 1.У.737
Арефєва О. В. 1.У.737
Арзумян Т. Ю. 1.У.411
Арич М. І. 1.У.843
Арістов В. 1.Т.193
Арістов Ю. Ю. 1.У.608
Армаш Н. О. 1.Х.1406, 1.Х.1639
Арсенян М. Ю. 1.Ш.2487
Артюмов І. В. 1.Ф.1394
Артюх Т. С. 10
Артюх Т. М. 1.У.361
Архієреєв С. І. 1.У.347
Архієрейський Д. В. 1.Т.227
Аршакян Г. Д. 1.С.54
Асадуліна Н. Р. 1.У.1368
Атаманська С. 1.С.106
Атаманчук Ю. М. 1.У.1325
Афанасєва М. В. 1.Х.1479
Афанасєва О. Є. 1.С.54
Афанасєва О. К. 1.У.1225
Афонін Е. А. 1.С.87
Афонін М. О. 1.Ю.2623
Ашанін В. С. 1.Ч.2168
Ашитков Н. І. 1.С.71
Абабак Г. 1.Ш.2381
Абакакіна О. О. 1.Ч.2118-1.Ч.2119
Абаєнко В. О. 1.У.737
Абаєнко К. Є. 1.У.439
Абаєнко О. 1.Ч.2202
Абаєвич М. М. 1.У.732
Абаєв Н. П. 1.Ш.2388
Абаєв С. В. 1.У.676
Абаєвчук С. 1.Ч.1954
Абаєвкова К. О. 1.У.684
Абаєв С. М. 1.С.68
Абаєв А. В. 1.У.737
Абаєв Л. Д. 1.Ч.1927
Абаєв Я. П. 1.У.821
Абаєв О. Є. 1.У.733
Абаєв А. В. 1.У.412
Абаєв Н. В. 1.У.542
Абаєв С. Р. 1.Х.1708
Абаєв М. О. 1.У.412, 1.У.736, 1.У.1006, 1.У.1008
Абаєв М. М. 1.У.488
Абаєв О. В. 1.Ш.1900
Абаєвков Є. В. 1.Ч.1993
Абаєвков Є. В. 1.У.863
Абаєв О. І. 1.Х.1609
Абаєв О. 1.У.336
Абаєвський В. В. 1.У.1057
Абаєв О. О. 1.С.22
Абаєв Ю. В. 1.Ш.2346
Абаєв Г. 1.Т.252
Абаєв О. К. 1.У.1274
Абаєв Н. В. 1.У.1268
Абаєв М. П. О. 1.У.736
Абаєв І. В. 1.У.295
Абаєв Я. І. 1.У.295
Абаєв О. О. 1.У.1225
Абаєв К. Є. 1.У.550
Абаєв Н. В. 1.У.703
Абаєв А. В. 1.У.764
Абаєв М. В. 1.У.906
Абаєв Л. М. 1.Ч.2051
Абаєв С. Н. 1.Х.1712
Абаєв О. М. 1.С.24
Абаєв К. М. 1.Т.202
Абаєв С. А. 1.Х.1796
Абаєв Ю. С. 1.У.1073
Абаєв А. В. 1.У.598
Абаєв Л. М. 1.У.736
Абаєв С. О. 1.Х.1758
Абаєв І. 1.У.703
Абаєв І. Я. 1.Ю.2565
Абаєв Л. Ш.2538
Абаєв О. В. 1.У.412
Абаєв А. Д. 1.Ч.2205
Абаєв П. М. 1.Ш.2489
Абаєв О. В. 1.Ш.2303
Абаєвський О. В. 1.Х.1566
Абаєвський О. І. 1.У.929
Абаєв Є. 1.Ш.2289
Абаєв І. Є. 1.С.149
Абаєв В. В. 1.Ш.1866
Абаєвська А. М. 1.Х.1604
Абаєв А. В. 1.Ч.2149
Абаєв О. В. 1.Ч.2149
Абаєв О. А. 1.Ч.2149
Абаєв Л. О. 1.У.1334
Абаєв К. В. 1.У.1334
Абаєв І. П. 1.Ш.2462
Абаєв М. К. 1.Т.229
Абаєв А. А. 1.Х.1601
Абаєв В. В. 1.Х.1561
Абаєв І. І. 1.Х.1561, 1.Х.1567
Абаєв М. Ю. 1.Х.1583
Абаєв С. С. 1.У.984, 1.У.1094
Абаєв О. А. 1.У.412
Абаєв Б. В. 1.Ю.2625
Абаєв М. С. 1.Ю.2625
Абаєв Г. Ю. 1.С.23-1.С.24
Абаєв О. В. 1.Ч.2069
Абаєв Т. 1.Х.1492
Абаєв Н. І. 1.У.709, 1.У.1111
Абаєв Ю. Д. 1.Х.1479
Абаєв Н. М. 1.Х.1431
Абаєв Н. П. 1.Ч.2153
Абаєв О. М. 1.Ш.2527
Абаєв Т. С. 1.Х.1465
Абаєв В. І. 1.У.679
Абаєв Н. В. 1.У.676
Абаєв Т. С. 51
Абаєв Т. 1.С.51
Абаєв О. В. 1.У.1056
Абаєв О. В. 1.Х.1465
Абаєв Н. 1.Ч.2073
Абаєв А. 1.Ч.2210
Абаєв В. Є. 1.Ч.2083
Абаєв Н. В. 1.У.300
Абаєв К. В. 1.Х.1544
Абаєв Н. А. 1.У.389
Абаєв Г. І. 1.У.394
Абаєв П. 1.У.982
Бевз М. 1.Т.252, 1.Ш.2475
Бегаль Л. А. 1.Х.1515
Бегаль О. М. 1.Ю.2580
Бегаль Т. О. 1.Ч.2243
Бедринець М. Д. 1.У.271, 1.У.853
Бездольний Д. В. 1.Ш.1877
Беззубенко М. В. 1.Х.1464
Беззубов Д. О. 1.Х.1572, 1.Х.1663, 1.Х.1671-1.Х.1672
Безкоровайний В. В. 1.У.373
Безрукава А. Ф. 1.Х.1465
Безсмертна Н. С. 1.Т.202, 1.Т.262, 1.Ф.1376
Безугла Л. С. 1.У.736
Беліченко О. Л. 1.Ш.2388
Белікова Т. В. 1.У.2657
Белікова Ю. В. 1.Ш.2462
Белуга Ю. М. 1.Х.1477
Белюченко Д. Ю. 1.Ш.1888
Белянко Л. Л. 1.У.946
Бенч Л. Я. 1.У.336, 1.У.900
Бенько І. Д. 1.У.896
Бердар М. М. 1.У.361
Бердочник Д. В. 1.Ш.1870
Берегова О. М. 1.Ш.2508
Бережна О. С. 1.Ч.1963
Береженко І. В. 1.Х.1615
Бережний Я. П. 1.У.554
Березіна О. Ю. 1.Х.1749
Березняк В. С. 1.Х.1465
Березовська-Савчук Н. А. 1.Ч.2195
Берестецька О. М. 1.У.1076
Беркела К. 1.Ш.2478
Бернацький В. В. 1.Х.1490
Бершов С. І. 1.Ч.2184
Беседовський О. М. 1.У.595
Беспалова О. О. 1.Ч.2136
Бех К. А. 1.У.679
Белай С. В. 1.Ю.2642
Белікова К. Г. 1.У.292
Белікова М. І. 1.Х.1465
Белікова Н. В. 1.У.603
Беліх І. В. 1.Х.1630
Белкін Д. О. 1.У.733
Белкін Л. М. 1.Х.1680, 1.Х.1810
Белкіна М. Л. 1.Х.1680, 1.Х.1810
Белкіна М. О. 1.У.905
Белозорова О. В. 1.Ш.1884
Белюсова Н. В. 1.Х.1583
Бельська Д. В. 1.Ч.2142
Беляєв С. Б. 1.Ч.2118-1.Ч.2119
Бікова М. 1.Ч.2018
Біковський Я. Т. 1.Ч.1989
Бікоша О. С. 1.У.1093
Бістряков І. К. 1.У.892
Бішора Л. О. 1.У.1086
Бічкова С. С. 1.У.1773
Бішевєць Н. Г. 1.Ч.2139
Бігун Р. Х. 1.У.1522
Біда Б. О. 1.Ч.2093
Бідна О. І. 1.Х.1727
Бідюк П. І. 1.У.296
Біла С. 1.Т.226
Біланенко К. П. 1.У.387
Біланюк О. П. 1.У.1353
Біленко Д. В. 1.У.1326
Біленко М. О. 1.У.436
Біленька І. Г. 1.Ч.2161
Біленька І. М. 1.Х.1583
Біленька М. В. 1.С.14
Біленька О. А. 1.У.698
Біленький П. О. 1.Ш.2462
Білік В. В. 1.У.649
Біліченко В. М. 1.Ш.1847
Білова Н. А. 1.У.736
Білодід В. М. 1.У.2587
Білокінь Р. М. 1.Х.1465
Білоколенко Л. А. 1.Ч.2195
Білоконь А. О. 1.Т.176
Білоус К. В. 1.У.1225
Білоус Л. 1.Ш.2490
Білоус Л. І. 1.У.382
Білоус М. В. 1.Ш.1884
Білуццат Т. М. 1.У.340
Бількевич В. В. 1.У.1162, 1.У.1178
Білько М. 1.Т.225
Біляньський Ю. О. 1.У.1183
Біляцька В. П. 1.Ш.2413
Біньєцький Д. О. 1.Ч.1966
Бірюльов Ю. 1.Ш.2469
Бірюченко С. Ю. 1.У.1330
Бірюченко М. П. 1.У.824
Білагуз Г. І. 1.У.1321
Білажей І. О. 1.У.676
Білашкова О. М. 1.Ч.2080
Білязник О. С. 1.У.1319
Білязник Ю. В. 1.Ч.2172
Білязнікова О. Ю. 1.Ч.1974
Білінов І. В. 1.У.1090
Білінов О. А. 1.Ю.2622, 1.Ю.2640
Біліхар В. С. 1.Ю.2563
Білохін П. В. 1.У.809, 1.У.842
Бібока А. 1.Ч.2104
Бібошко Ю. 1.Ш.2538
Бібрин В. І. 1.Х.1773
Бібринцев П. В. 1.У.737
Бобринська В. І. 1.Ю.2580
Бобро Д. Г. 1.Х.1824
Бобров О. Г. 1.Ш.1857
Бобровський Т. 1.Т.252
Бобунов А. І. 1.Ш.1879
Бова А. А. 1.Х.1712
Бовсунівська А. С. 1.У.658
Бовші Л. 1.У.1281
Богатюк І. Г. 1.Х.1756
Богданова О. 1.Ш.2293
Богданова О. В. 1.Ш.2511
Богданович І. І. 1.Т.179, 1.Ф.1395
Богма О. 1.У.1031, 1.У.1041
Богомолова К. С. 1.У.1051
Богородицька Г. Є. 1.У.583
Богунів В. С. 1.Х.1465
Богуславський О. В. 1.У.361
Богущ Л. Г. 1.У.831
Бодак Л. Й. 1.Ч.2049
Боднар І. М. 1.Ш.2350
Боднар І. Р. 1.Ч.2213
Бодом Г. Р. 1.Ч.1978
Боева С. Ю. 1.Т.185
Божанова О. В. 1.У.737
Божко В. 1.У.715
Божко Л. Ю. 1.У.412
Божко Н. А. 1.С.14
Бойко А. А. 1.Ч.2215
Бойко З. В. 1.У.736
Бойко І. А. 1.У.983
Бойко І. М. 1.У.733
Бойко М. 1.У.1264
Бойко М. А. 1.Ч.1962
Бойко Н. 1.Т.225
Бойко О. 1.Ш.2284, 1.Ш.2475
Бойко О. В. 1.Х.1753
Бойко О. М. 1.У.397, 1.У.669, 1.У.673
Бойко П. Г. 1.Х.1757
Бойко С. М. 1.Т.202, 1.Т.262, 1.У.283
Бойко Т. В. 1.С.13
Бойченко М. 1.Ч.2018
Бойченко С. В. 1.У.412
Бокій Ю. Г. 1.Х.1546
Боклар В. А. 1.У.565
Бокленко В. П. 1.Х.1625
Болвадзе Н. І. 1.У.676
Болховська А. П. 1.У.733
Большакова Т. 1.С.10
Бомко Л. 1.Ш.2326
Бондар І. В. 1.Х.1769
Бондар О. М. 1.Т.228
Бондар-Підгурська О. В. 1.У.787
Бондаренко А. В. 1.У.501
Бондаренко А. Ф. 1.У.320
Бондаренко Г. 1.С.10
Бондаренко Г. С. 1.У.985
Бондаренко І. С. 1.С.31
Бондаренко К. 1.У.469
Бондаренко М. О. 1.Х.1611
Бондаренко Н. 1.Х.1767
Бондаренко О. Г. 1.Х.1550
Бондаренко Ю. Г. 1.У.1260
Бондарєв М. В. 1.У.283
Бондарчук М. Є. 1.У.733
Бондарчук Ю. В. 1.Х.1484
Бонь О. 1.Т.158
Боньковська С. 1.Ш.2490
Борейко Н. М. 1.Х.1608
Борєнко М. В. 1.Ш.1861
Борєцька Н. П. 1.У.653
Борєнко О. 1.Ш.2446
Борєнко О. О. 1.У.669, 1.У.673
Борзак О. Б. 1.Ч.2118-1.Ч.2119
Борин Г. В. 1.Ч.2124
Боринєць С. Я. 1.У.857
Борисенко О. С. 1.У.997
Борисюк О. В. 1.У.1047
Борисак О. В. 1.У.382
Боринський І. І. 1.У.1184
Борисенко М. В. 1.У.1241
Борова М. П. 1.У.286
Боровик О. 1.Т.225
Боровік Л. В. 1.У.1097
Бороденко О. 1.Ч.2055
Бородін В. А. 1.У.736
Бородін І. Л. 1.Х.1542
Бородина О. А. 1.У.736
Бородина О. М. 1.У.1205
Бороліс І. І. 1.Ш.2343
Боронь О. 1.Ш.2429
Борнікова О. Г. 1.Э.2546
Борняк В. А. 1.Х.1605
Борукєв З. Х. 1.У.1092, 1.У.1098
Боршєнко В. В. 1.Х.1472
Босак А. О. 1.У.675
Босовська М. 1.У.1281
Ботвінов Р. Г. 1.У.583
Бочков П. В. 1.Э.2557
Бочковий О. В. 1.Х.1544
Бочковський А. П. 1.Х.1702
Боян Дуранкев 1.У.396
Боярко І. М. 1.У.514, 1.У.920
Брагіна О. С. 1.У.733
Брадєв В. В. 1.С.134
Брайко О. 1.Ш.2387
Брайчєвська О. 1.Т.172
Брайчєвський С. М. 1.Х.1494
Браславська А. С. 1.У.656
Браславський Р. Г. 1.Х.1614
Братішко Т. А. 1.С.14
Братішко Ю. С. 1.У.753
Братко О. С. 1.У.676
Брейдєкс Ю. 1.С.96
Бреус С. В. 1.Ч.2092
Брешко І. І. 1.Ю.2625
Бридун Є. В. 1.У.863
Бриль М. М. 1.С.21
Брицький Р. П. 1.У.623
Брич В. Я. 1.У.382, 1.У.984, 1.У.1086, 1.У.1094
Брич Л. 1.Х.1818
Брєвінка Ю. О. 1.У.1115
Бровко М. М. 1.Ч.1906
Бровко О. І. 1.У.1327
Броннікова Л. В. 1.С.26
Бруно П. Т. 1.У.445
Будлик М. І. 1.У.736
Буца А. О. 1.Ш.1880-1.Ш.1881, 1.Ш.1885
Бугайчук В. 1.У.715
Бугайчук В. В. 1.У.801
Бугєнко С. І. 1.У.733
Бугрова О. О. 1.У.360
Будзяк В. 1.У.727
Будзяк О. 1.У.727
Будник В. А. 1.У.1242
Будник О. В. 1.Х.1407
Будник М. М. 1.У.353
Будник О. М. 1.У.801, 1.У.1205
Бузань В. Ю. 1.Т.185
Бузіницька К. 1.Т.225
Бузько С. А. 1.Ч.2195
Букреєв Т. Б. 1.Т.206
Букреєва І. 1.С.76
Булгакова Н. 1.Ч.2183
Булєєв І. П. 1.У.316
Булдат М. С. 1.Х.1438
Булдат О. В. 1.У.779
Булуй О. 1.У.715
Булвїнський А. Г. 1.Т.179
Бурак Д. І. 1.С.124
Бурденко І. М. 1.У.492
Бурдєнос Л. І. 1.У.1328
Бурлакова І. М. 1.У.398
Бурлакова В. Ю. 1.У.1040
Буряк К. М. 1.У.1465
Буряченко О. В. 1.Ф.1384
Бут-Гусєйм О. Г. 1.У.311, 1.У.544
Бутенко М. К. 1.У.546
Бутєнко Н. В. 1.У.361
Бутирина М. 1.Ч.2210
Бутирина М. В. 1.Ч.2206
Бутко Л. В. 1.Т.170
Бутко М. П. 1.Х.1525
Бутченко Т. І. 1.Ю.2565
Бучарська І. 1.Ч.2189
Бучарська І. С. 1.С.73, 1.С.104
Бучинська Т. В. 1.У.676
Бучинський О. Й. 1.Х.1817
Бучицька Г. В. 1.Ч.2122
Бучюнас Г. 1.У.703
Будяк Г. В. 1.Х.1415
Буджер Н. В. 1.Ш.2358
Bakalo N. 1.У.460
Вавшко І. В. 1.Ш.2526
Ваганова Н. А. 1.С.21
Вагнер І. М. 1.У.465
Вайсала О. 1.У.846
Вайсман-Сахнюк О. А. 1.С.63
Ваколок А. М. 1.Ч.2051
Вакула І. Ю. 1.Х.1730
Валінкевич Н. 1.У.715
Валуйко О. М. 1.Ю.2626
Ван Яцзюнь 1.Ш.2518
Ванюшина О. Ф. 1.С.27
Варава В. В. 1.Х.1465
Варава І. П. 1.Х.1409, 1.Х.1443, 1.Х.1489
Варава Л. М. 1.У.991
Варакута М. Л. 1.Ю.2618
Варєх Н. В. 1.С.50
Варина Г. Б. 1.С.14
Варналій З. С. 1.С.12, 1.У.331, 1.У.857
Варгана В. М. 1.У.736
Вартовник О. М. 1.Х.1661
Варченко О. М. 1.У.1331
Василєнко В. 1.Ш.2383
Василєнко Д. П. 1.С.56, 1.Т.170
Василєнко О. М. 1.Ч.1958
Василєнко С. В. 1.Х.1610
Василєць В. О. 1.Ш.1853
Василік А. В. 1.У.1030
Василішин С. І. 1.У.518
Василєв С. В. 1.Х.1773
Василєва М. О. 1.У.737
Василєва О. О. 1.С.45, 1.У.277, 1.У.568
Василєва С. І. 1.У.736

Васильковський І. І. 1.X.1733
 Васильєв Н. М. 1.Y.716
 Васильєв Т. Г. 1.Y.309
 Васильченко В. В. 1.X.1465
 Васильченко Л. С. 1.Y.999
 Васильчук А. Л. 1.Y.2565
 Василюк М. М. 1.Y.497
 Васинько Н. С. 1.X.1526, 1.Y.1939
 Васинів В. С. 1.Y.2642
 Васина А. Ю. 1.Y.821
 Васкільська С. В. 1.Y.2645
 Васюник Т. Г. 1.Y.394
 Васируна А. О. 1.Y.2565
 Васюченко П. В. 1.Y.353
 Ватаманчук-Зелінська У. З. 1.Y.719, 1.Y.866
 Вахніна Л. 1.Y.2379
 Вахович І. М. 1.Y.355
 Вацяк Д. І. 1.Y.604
 Вап Я. 1.Y.752
 Вашняк Н. О. 1.Y.2009
 Вашкевич В. М. 1.Y.2580
 Ващук Д. 1.Y.1355
 Вдовиченко І. Н. 1.Y.2086
 Вдовиченко І. Я. 1.X.1442
 Вдовичен А. 1.Y.288
 Ведзенко О. С. 1.Y.1218
 Великанич С. Р. 1.Y.2502
 Величко А. В. 1.Y.686
 Венгер А. Г. 1.Y.227
 Венгер В. В. 1.Y.1357
 Венгер Н. В. 1.Y.227
 Вепрук В. 1.Y.2561
 Верба-Сидор О. Б. 1.X.1769
 Вербицький М. Г. 1.Y.1712
 Вербицька Г. А. 1.Y.1390
 Вербицька Л. В. 1.Y.547
 Вергун А. М. 1.Y.605
 Вергун Л. І. 1.Y.676
 Веремчук Е. О. 1.Y.2351
 Верес О. С. 1.Y.125
 Вереша Р. В. 1.Y.1465
 Вершторга В. Б. 1.Y.1226, 1.Y.1240
 Вершнудь Р. М. 1.Y.2580
 Верхоглядова Н. І. 1.Y.810
 Веденєв Д. В. 1.Y.1393
 Вєстринський І. М. 1.Y.283
 Вігера С. М. 1.Y.412
 Вігранка Т. В. 1.Y.2330
 Вінарич Л. В. 1.Y.1138
 Віноградія В. М. 1.Y.1328
 Вінярська М. Г. 1.Y.965, 1.Y.1274
 Висоцька В. 1.C.51
 Висоцький О. В. 1.Y.1878
 Височина А. В. 1.Y.492
 Витвицька У. Я. 1.Y.1033
 Віткало В. Г. 1.Y.1926
 Вітлок В. О. 1.Y.869
 Вітор М. В. 1.Y.1162
 Вішніванко В. Ю. 1.Y.2084
 Вішнівська В. Б. 1.Y.2032
 Вішнівська Г. Ч. 1.Y.1922
 Вішнівська Г. Г. 1.Y.2183
 Вішнікіна О. В. 1.Y.736
 Вішнівська С. X. 1.Y.1700
 Вішнівська С. В. 1.Y.1596, 1.X.1698-1.Y.1699
 Вігуржинська С. О. 1.Y.1111
 Віднянський С. В. 1.Y.1394
 Віденчук О. М. 1.Y.333, 1.Y.1205
 Відьчінська Т. 1.Y.2455
 Відьчовський Е. С. 1.Y.1971
 Вінниченко О. В. 1.Y.923
 Вірчик (Тримпол) А. 1.Y.225
 Віснч О. А. 1.Y.2436
 Віснч О. І. Ю. 2643
 Вітер Д. В. 1.Y.1546
 Вітер І. І. 1.Y.283
 Віхот Ю. В. 1.Y.565
 Віхтло А. В. 1.Y.1397
 Віцька А. С. 1.Y.1773
 Владленова І. В. 1.Y.2565
 Власенко І. А. 1.Y.2638
 Власенко І. Г. 1.Y.286
 Власенко Л. О. 1.Y.1061
 Власенко О. П. 1.Y.1205
 Власенко Т. А. 1.Y.1021
 Власова Г. П. 1.X.1465
 Власова Т. Ю. 1.Y.2234
 Власовець В. М. 1.X.1548
 Власов В. В. 1.Y.1167
 Власок С. А. 1.Y.909
 Внучова О. 1.Y.2104
 Вовкодів В. Т. 1.Y.225
 Вовчак О. Д. 1.Y.1260
 Вовчанська О. М. 1.Y.1010
 Вовченко О. В. 1.Y.1945
 Вовчук Т. С. 1.Y.1897
 Водянка Л. 1.Y.1027
 Возна Ю. І. 1.Y.819
 Возник М. В. 1.X.1554
 Вознюк О. 1.Y.2126
 Вознюк О. П. 1.Y.2254
 Вознюк П. Ф. 1.Y.179
 Вознюк-Богів І. М. 1.Y.850
 Возняк О. В. 1.X.1465
 Войтенко О. А. 1.Y.422
 Войтенко О. М. 1.Y.676
 Войтович Л. 1.Y.252
 Войтюк О. С. 1.Y.1950
 Войцицький А. П. 1.Y.515
 Волік М. А. 1.Y.778
 Волкова Н. В. 1.X.1773
 Волковинський С. О. 1.Y.2565
 Волянська І. В. 1.X.1465
 Волянська К. С. 1.X.1465
 Волобуєв Р. В. 1.X.1539
 Воловик Л. М. 1.Y.704
 Володченко О. А. 1.Y.2169
 Волосинська Н. М. 1.Y.347
 Волосович С. 1.Y.591
 Волошин І. Ф. 1.Y.1399
 Волошин Ю. О. 1.X.1415
 Волошина О. С. 1.Y.2120
 Волощук В. В. 1.Y.780
 Волощук І. С. 1.Y.2632
 Волушко О. М. 1.Y.2627
 Вольвач О. В. 1.Y.412
 Вольська В. 1.Y.715
 Вонберг Т. В. 1.Y.323
 Воробієнко П. П. 1.Y.1973
 Воробій О. В. 1.Y.2149
 Воробієва С. В. 1.Y.2140
 Ворона Л. І. 1.Y.703
 Ворона П. В. 1.Y.703
 Вороненко І. В. 1.Y.1247
 Вороненський В. Б. 1.Y.2142
 Воронцова В. Г. 1.Y.2582
 Воронова Е. М. 1.Y.2070
 Воронова О. Ю. 1.Y.2625
 Воскобоєва О. В. 1.Y.1035
 Вострякова В. І. 1.Y.637
 Вощенко О. Ч. 1.Y.2234
 Вяля О. М. 1.Y.2074
 Вячкіна Т. Г. 1.Y.887
 Гавва С. К. 1.X.1672
 Гавкалова Н. І. X.1518
 Гавловська А. О. 1.X.1465
 Гавловська Н. І. 1.Y.577
 Гавран В. Я. 1.Y.993
 Гавренкова В. В. 1.Y.973
 Гавриленко В. В. 1.Y.296
 Гавриленко Н. Г. 1.Y.1064
 Гаврилів К. М. 1.Y.2483
 Гаврилів К. П. 1.Y.428
 Гаврилук О. Ю. 1.Y.1329
 Гавриченко М. Г. 1.Y.1310
 Гавриш А. М. 1.Y.1017
 Гавриш О. І. 1.Y.1017
 Гавриш Ю. О. 1.Y.1017
 Гагина Ю. М. 1.Y.2002
 Гада О. Б. 1.X.1498
 Гадзало А. Я. 1.Y.1351
 Гасєвська Т. І. 1.Y.1912
 Газизова О. О. 1.Y.202, 1.Y.262
 Газін В. В. 1.Y.197
 Гай-Нижник П. 1.Y.204
 Гайванович Н. В. 1.Y.1287
 Гайворонюк Н. В. 1.Y.2563
 Гайда Т. Ю. 1.Y.676
 Гайдай О. 1.Y.207
 Гайдай А. А. 1.Y.327, 1.Y.682
 Гайдар В. 1.Y.2475
 Гайдиш Н. М. 1.Y.2580
 Гайдушок Т. С. 1.Y.475
 Гайченко А. В. 1.X.1769
 Галабурда А. 1.Y.859
 Галабурда А. С. 1.Y.872
 Галабурда Н. А. 1.X.1465
 Галайко Н. Р. 1.Y.1128
 Галатенко К. В. 1.X.1655
 Галенко О. О. 1.Y.412
 Галета О. 1.Y.2411
 Галик В. 1.Y.226
 Галицька С. 1.Y.2234
 Галицький О. Ф. 1.Y.1852
 Галиш Н. А. 1.Y.382
 Галиш М. 1.Y.226
 Галиш Д. 1.Y.2013
 Галушка З. І. 1.Y.978
 Гальків Л. І. 1.Y.1260
 Гальперіна В. О. 1.Y.2580
 Гальцева Т. О. 1.Y.2618
 Гальченко В. І. 1.Y.1290
 Гальченко М. 1.Y.2010
 Галярник М. 1.X.1684
 Ганаба С. О. 1.Y.2565
 Ганечко І. 1.Y.1031
 Ганзенко Л. Г. 1.Y.2462, 1.Y.2465
 Ганзак А. Л. 1.Y.1893
 Ганушак-Єфіменко Л. М. 1.Y.1037
 Ганчук М. М. 1.Y.1146
 Гапоненко Г. І. 1.Y.1251
 Гарагуля С. 1.Y.2234
 Гарасим П. М. 1.C.137
 Гарасимова О. І. 1.Y.1067
 Гарашенко Л. 1.X.1700
 Гарашук О. В. 1.Y.412
 Гарбуз Я. Р. 1.Y.736
 Гарей Н. О. 1.Y.2610, 1.Y.2618
 Гаркавенко Ю. С. 1.Y.2209
 Гарматій О. 1.Y.2226
 Гармаш Е. В. 1.X.1465
 Гарькава Т. А. 1.Y.2492-1.Y.2493
 Гасанов С. С. 1.Y.735
 Гатило В. П. 1.Y.736
 Гахович Н. Г. 1.Y.305
 Гавдь М. Я. 1.Y.1322
 Гевлич Л. Л. 1.Y.479
 Геворкян А. Ю. 1.Y.767
 Гедзак А. 1.Y.2053
 Гелеверя Е. М. 1.Y.1118
 Гельман В. М. 1.Y.736, 1.Y.834
 Генералюк Л. С. 1.Y.2462
 Генсьорський В. І. 1.Y.2561
 Генц А. 1.Y.2382
 Георгієвський Ю. В. 1.X.1415
 Герасименко В. В. 1.Y.1959
 Герасименко Т. О. 1.Y.394, 1.Y.532
 Герасимчук Л. Я. 1.Y.2458
 Герасимчук О. А. 1.Y.1858
 Гернего Ю. О. 1.Y.736
 Герцок Д. Д. 1.Y.2063
 Герчанівська П. Е. 1.Y.142
 Гетманець О. М. 1.Y.1095
 Гетманець О. П. 1.Y.871
 Гетьманчук С. 1.Y.2475
 Гжебик М. 1.Y.887
 Гірина Т. 1.Y.2198
 Гірина Т. С. 1.Y.89
 Гіря О. О. 1.Y.345
 Гіля Л. А. 1.Y.277
 Гільморте Т. В. 1.Y.766
 Гірченко Т. 1.Y.920
 Гіладінь Н. І. 1.Y.1318
 Гіладій І. О. 1.Y.470
 Гіладун В. Ч. 2088
 Гіладченко О. В. 1.Y.273
 Гілаунов В. В. 1.Y.2563
 Гілаунова І. Т. 225
 Гілоба А. О. 1.Y.1268
 Гілицька А. С. 1.Y.360
 Гілицька І. В. 1.Y.879
 Гіловок І. В. 1.X.1797
 Гілов В. М. 1.Y.1872
 Гілух В. І. 1.Y.2171
 Гілушко А. Д. 1.Y.808
 Гілушко М. 1.Y.252
 Гілущенко В. А. 1.Y.2448
 Гілущенко С. 1.Y.334
 Гіміря В. 1.Y.975
 Гінатенко В. С. 1.X.1788
 Гінатенко І. А. 1.Y.371, 1.Y.1037
 Гінатин О. С. 1.Y.2514
 Гінатківський Б. М. 1.Y.1157
 Гінатченко Вікт. В. 1.Y.2509
 Гінаток Л. П. 1.Y.2473
 Гіндік І. 1.Y.901
 Гіндлорієв М. А. 1.Y.670
 Гілиць Р. Б. 1.Y.2486
 Гіобль В. В. 1.Y.799
 Гіоворський А. Б. 1.Y.220
 Гіоловіна В. В. 1.Y.2549
 Гіолов В. Д. 1.Y.2149
 Гіодік К. О. 1.Y.2431
 Гіодіч С. П. 1.Y.1387
 Гіодованок А. В. 1.Y.412
 Гіолбан Т. Г. 1.Y.1147
 Гіоліньська М. І. 1.X.1442
 Гіолікова Н. 1.Y.2438
 Гіолобородько А. Ю. 1.Y.307
 Гіолобутовський Р. З. 1.X.1465
 Гіоловай І. А. 1.Y.202
 Гіолованенко М. В. 1.Y.573
 Гіоловань А. І. 1.Y.1243
 Гіоловатий М. Ф. 1.Y.1415
 Гіоловатюк В. 1.Y.437
 Гіоловач К. С. 1.Y.1205
 Гіоловашук Ю. О. 1.Y.1768
 Гіоловей В. Ю. 1.Y.2246
 Гіоловий Д. В. 1.Y.1736
 Гіолово А. А. 1.Y.323
 Гіоловок Л. В. 1.C.69
 Гіоловок С. Г. 1.Y.1409
 Гіоловченко В. І. 1.Y.156
 Гіоломовий В. М. 1.Y.1246
 Гіолотенко А. А. 1.Y.222
 Гіолоха Л. Д. 1.Y.2167
 Гіолоуб Н. О. 1.Y.507
 Гіолубовська І. О. 1.Y.2278
 Гіолоук О. В. 1.Y.1883
 Гіомєнко Д. 1.Y.2057
 Гіоміло О. Е. 1.Y.2580
 Гіомотюк А. О. 1.Y.671
 Гіомотюк В. О. 1.Y.676
 Гіонтюк В. А. 1.Y.1020
 Гончар В. В. 1.Y.2152
 Гончар І. Г. 1.Y.2041
 Гончар М. Ф. 1.Y.993
 Гончаренко А. В. 1.Y.412
 Гончаренко В. В. 1.Y.1205
 Гончаренко І. Г. 1.Y.907, 1.Y.1749
 Гончаренко К. С. 1.Y.1928
 Гончаренко Н. В. 1.Y.361, 1.Y.1267
 Гончаренко О. В. 1.Y.1352
 Гончаренко О. С. 1.Y.398
 Гончаренко Т. П. 1.Y.922
 Гончарова А. В. 1.X.1758
 Гончарова І. С. 1.Y.2081
 Гончарова О. В. 1.X.1781
 Гончарова О. М. 1.Y.2321, 1.Y.2496
 Гончарук І. П. 1.Y.1243
 Гончарук-Чолат Т. В. 1.Y.2565
 Горбалінський В. В. 1.X.1465
 Горбань Л. 1.Y.2035
 Горбатенко П. П. 1.X.1431
 Горбунова Л. С. 1.Y.2580
 Гордюк А. О. 1.X.1619
 Гордієнко Л. А. 1.Y.887
 Гордієнко Л. П. 1.Y.524
 Гордієнко Н. М. 1.C.32
 Гордієнко О. А. 1.Y.2254
 Гордійчук О. О. 1.Y.268
 Горенко О. М. 1.Y.1395
 Горлачов О. С. 1.Y.2009
 Горобець І. В. 1.Y.1832
 Горобець М. 1.Y.1767
 Горобець М. В. 1.Y.412
 Горювий Д. А. 1.Y.1107
 Горюльська Т. Б. 1.Y.733
 Горюльський А. В. 1.Y.2529
 Горюльська О. М. 1.Y.2565
 Горюльський Т. І. 1.Y.394
 Горюльченко Ю. В. 1.Y.424
 Горюнь Н. 1.Y.218
 Горожанкіна Н. А. 1.Y.736
 Горохівська Н. В. 1.Y.1837
 Горошкова Л. А. 1.Y.45, 1.Y.350, 1.Y.568, 1.Y.786
 Горпинченко О. В. 1.Y.838
 Горячкін В. М. 1.Y.1232
 Гоцуляк В. Д. 1.Y.522
 Гоцур О. 1.Y.2188
 Грабовська Г. М. 1.X.1655
 Грабовська Л. М. 1.Y.202
 Грабчак К. К. 1.Y.202
 Грабчук І. 1.Y.715
 Грабчук І. Ф. 1.Y.801
 Грановська В. Г. 1.Y.1201
 Грановська І. В. 1.Y.879
 Гребенщикова О. 1.Y.2331
 Грегуль А. О. 1.Y.171
 Греков М. Ю. 1.Y.1862
 Грєкова Л. Ю. 1.Y.1466
 Грєнь Л. М. 1.Y.2079
 Грєнюк Л. С. 1.Y.2009
 Грєчанюк Л. М. 1.Y.1212
 Грєчка П. М. 1.Y.412
 Грєшко П. 1.Y.855
 Грєшук В. 1.Y.2313
 Грєшук Г. П. 1.Y.1770
 Грєшук І. 1.Y.993
 Грєшук С. В. 1.Y.280
 Грєшук В. Ю. 1.Y.695
 Грєшо О. О. 1.Y.1389
 Грєшорак М. Ю. 1.Y.648
 Грєшоренко А. О. 1.Y.1456
 Грєшор'єв О. Ю. 1.Y.675
 Грєшорич М. В. 1.Y.1696
 Грєшорчук Т. В. 1.Y.1917
 Грєзо А. А. 1.Y.1864
 Грєзун Д. Е. 1.Y.2093
 Грєзун А. В. 1.Y.686, 1.Y.1148
 Грєнішнін О. А. 1.X.1743
 Грєнічук Ю. С. 1.Y.1162, 1.Y.1331
 Грєнь А. Ю. 1.Y.481
 Грєнінова М. В. 1.Y.2149
 Грєнішніна Т. Г. 1.Y.2138, 1.Y.2184
 Грєніяк А. Б. 1.Y.1414
 Грєніяк А. М. 1.C.14
 Грєнія І. О. 1.X.1465, 1.X.1482
 Грєніш С. М. 1.Y.345
 Грєніш С. О. 1.X.1617
 Грєніш Н. 1.Y.2234
 Грєніш О. Г. 1.Y.437
 Грєніш Л. Ю. 1.Y.1395
 Грєніш Л. Я. 1.Y.1393
 Грєніш Д. О. 1.X.1410
 Грєніш В. 1.Y.1836
 Грєніш Н. О. 1.Y.996
 Грєніш С. П. 1.Y.2511
 Грєнішна В. В. 1.Y.1066
 Грєніш В. В. 1.Y.828
 Грєніш І. Ю. 1.Y.598
 Грєніш Н. В. 1.Y.1252
 Грєнішук В. К. 1.X.1721, 1.X.1728
 Грєбішнік А. В. 1.Y.1252
 Грєдіо О. В. 1.Y.1211
 Грєно О. О. 1.X.1588
 Грєніченко В. В. 1.Y.1844
 Грєніченко А. В. 1.Y.709
 Грєномко Т. 1.Y.2321
 Грєномко Т. В. 1.Y.2324
 Грєхольський В. П. 1.Y.1252
 Грєудевич Т. В. 1.Y.2245
 Грєуд В. Я. 1.Y.639
 Грєуд Я. В. 1.Y.639
 Грєунтковський В. Ю. 1.Y.374
 Губанова Н. Н. 1.Y.347
 Губань Р. В. 1.Y.1393, 1.X.1618
 Губар С. Ю. 1.Y.2009
 Губар Ю. 1.Y.751-1.Y.752
 Губарик О. М. 1.Y.504
 Губєні Ю. Е. 1.Y.1205
 Гудима М. М. 1.X.1629
 Гудима-Підвербська М. 1.Y.1629
 Гудіма Т. С. 1.Y.930
 Гудімов В. В. 1.Y.1861
 Гудошник О. 1.Y.2210
 Гудошник О. В. 1.C.93
 Гузенко О. В. 1.Y.345
 Гузь Н. В. 1.C.14
 Гузь Н. В. 1.C.14
 Гула Е. П. 1.Y.2503
 Гулак О. С. 1.Y.584
 Гулій Ю. І. 1.Y.168
 Гулуєв Р. Г. 1.Y.736
 Гулюк Л. 1.Y.1138
 Гулюк О. А. 1.Y.751
 Гумбатов А. А. 1.Y.736
 Гумєнко Ю. В. 1.C.82
 Гуніна А. В. 1.Y.1872
 Гушало В. Т. 1.Y.252
 Гушало Л. М. 1.Y.498
 Гура В. Л. 1.Y.361
 Гура Н. А. 1.Y.2613
 Гурєля В. В. 1.Y.1205
 Гурєнко С. 1.Y.2234
 Гурєєв І. В. 1.Y.1863
 Гурєєва А. М. 1.Y.2171
 Гуржій А. 1.Y.1612
 Гуржій Т. 1.Y.1612
 Гурін І. О. 1.Y.1859
 Гурін О. М. 1.Y.1859, 1.Y.1959
 Гурова І. В. 1.Y.267
 Гусак Р. Д. 1.Y.2511
 Гусар О. А. 1.X.1536
 Гусєва О. Ю. 1.Y.1035
 Гусєва Ю. В. 1.Y.1072
 Гутник П. 1.Y.1041
 Гуртов А. 1.Y.1197
 Гуртов А. О. 1.Y.1197
 Гуц Н. Г. 1.X.1626
 Гуцуляк А. І. 1.Y.821
 Гуць Є. В. 1.Y.296
 Давиденко Н. М. 1.Y.77
 Давидов І. В. 1.X.1541
 Давидюк В. М. 1.X.1763
 Давідів Т. Ф. 1.Y.2381
 Давлетов О. Ф. 1.Y.1460
 Дагаєв Ю. І. 1.Y.1225
 Дайновський Ю. А. 1.Y.372
 Дакал А. В. 1.X.1505
 Далик В. П. 1.Y.623, 1.Y.73
 Дамаскін М. А. 1.X.1664
 Даниленко В. Ф. 1391
 Даниленко О. 1.Y.208
 Даниленко С. А. 1.Y.365
 Даниленко С. Т. 208
 Даниліха Н. 1.Y.178
 Данилюк О. 1.Y.715
 Данкевич В. Е. 1.Y.1139
 Данкевич Є. М. 1.Y.1139
 Данкевич К. М. 1.X.1729
 Данкевич С. М. 1.Y.1224
 Данько В. 1.Y.225
 Данько Т. 1.Y.225
 Данько Т. І. 1.Y.1294
 Данько Ю. І. 1.Y.718, 1.Y.1957
 Дашенко Г. В. 1.Y.529
 Дашенко Я. В. 1.Y.2451
 Дашин Х. 1.Y.2211
 Дашій О. Ч. 2059
 Дашій О. І. 1.Y.963
 Дєтярєва І. Б. 1.Y.545
 Дєтярєва Т. О. 1.Y.2335
 Дєйнега О. 1.Y.367
 Дєйнега А. Х. 1.Y.2161
 Дєйнеко Н. В. 1.Y.1897
 Дєлас В. А. 1.Y.857
 Дєма Д. 1.Y.1149
 Дєма Д. І. 1.Y.333
 Дємедюк Ю. Г. 1.Y.2559
 Дєменко О. Ф. 1.Y.179
 Дєменчук О. 1.Y.2276
 Дєміденко Л. М. 1.Y.857
 Дємків А. П. 1892
 Дємків І. О. 1.Y.344, 1.Y.821
 Дємків М. 1.Y.2475
 Дємків Ю. 1.Y.586
 Дємко І. І. 1.Y.465
 Дємко М. Я. 1.Y.915
 Дємська-Бєздуляк Л. 1.Y.2538
 Дємченко А. М. 1.Y.1166
 Дємченко Є. В. 1.Y.287
 Дємчук В. С. 1.C.124
 Дємчук Н. І. 1.Y.736
 Дєм'яненко В. О. 1.Y.2068
 Дєм'яненко О. О. 1.Y.1374
 Дєм'яненко Т. І. 1.Y.353, 1.Y.737
 Дєм'ячук Б. О. 1.Y.2358
 Дєм'ячук В. В. 1.Y.476
 Дєм'янюк І. В. 1.Y.1149
 Дєм'янюк О. Б. 1.Y.676
 Дєн Пязкунів 1.Y.2530
 Дєнесак О. І. 1.Y.2027
 Дєнісенко К. Ю. 1.X.1661
 Дєнчук П. Н. 1.Y.495
 Дєпутат Ю. М. 1.X.1589
 Дєрєбіна Р. В. 1.Y.719
 Дєрєв'янюк І. С. 1.Y.384
 Дєрєв'янюк О. В. 1.X.1701
 Дєрєв'янюк Я. В. 1.X.1701
 Дєреза В. В. 1.Y.412
 Дєрїков О. Ю. 1.Y.1393
 Дєрєжач В. Т. 1.Y.225
 Дєрєжач Л. Л. 1.Y.2002
 Дєрєжач Л. М. 1.Y.2610, 1.Y.2618
 Дєрун І. А. 1.Y.498
 Дєсятнюк О. М. 1.Y.676
 Дєжабрїлов А. М. 1.Y.1316
 Дєжахан Фавзі Салєм Ісмаєл 1.Y.733
 Дєжєнчак В. Г. 1.Y.1227
 Дєжим В. Ю. 1.Y.2142

- Джугля Т. С. 1.X.1766
 Джуринський П. Б. 1.Ч.2140
 Джурфер М. 1.Т.252
 Дзвінчук Д. І. 1.Ф.1386
 Дзигаденко А. 1.Ш.2478
 Дзус С. Б. 1.Ч.2101
 Дзюба П. В. 1.У.303
 Дзюбак С. В. 1.X.1428
 Дзюрах Ю. М. 1.У.270, 1.У.924
 Діба М. І. 1.У.736
 Діба Ю. 1.Ш.2475
 Дібань М. П. 1.X.1797
 Дивнич О. Д. 1.У.1167
 Діда І. А. 1.Ш.2474
 Діда О. А. 1.Ш.2474
 Діль Х. М. 1.У.355
 Димань Т. М. 1.У.1162
 Дименко Р. А. 1.У.1035
 Димченко О. В. 1.У.443, 1.У.765
 Диндар А. С. 1.У.700
 Диняк С. Б. 1.У.1078
 Дичковська Г. О. 1.Ю.2565
 Дичковський С. І. 1.Ч.1905
 Діденко Л. В. 1.X.1773
 Діденко Н. Г. 1.X.1410
 Діденко Т. С. 1.У.843
 Дідик Л. А. 1.С.55
 Дідківський В. М. 1.X.1627
 Дідур Г. І. 1.У.1155
 Діма Н. І. 1.У.133
 Длугопольська Т. І. 1.У.676
 Дмитренко А. Ф. 1.Ш.2462
 Дмитренко В. 1.X.1640
 Дмитренко О. І. 1.У.348
 Дмитренко О. М. 1.У.475, 1.У.504
 Дмитрів О. І. 1.Э.2561
 Дмитрієва Л. М. 1.У.583
 Дмитрук І. М. 1.У.1535
 Дмитрук М. І. 1.У.1214
 Дмитрук С. І. 1.С.228
 Дюбіна Т. Г. 1.С.17
 Дюба Н. І. 1.Ч.2234
 Дюба Н. Ю. 1.Ш.1856
 Дюрова Н. В. 1.У.349
 Дюровська А. Б. 1.Ф.179, 1.Ф.1393, 1.Ф.1395
 Дюровська К. А. 1.У.1292
 Дюровська О. В. 1.У.860
 Добросюк І. І. 1.У.308
 Добряк Д. С. 1.У.1156, 1.У.1186
 Довга Л. І. 1.Ю.2587
 Довга М. І. 1.Ч.2014
 Довгаль О. В. 1.У.736
 Довгань А. Г. 1.X.1740
 Довгань П. І. 1.Т.252
 Довгий С. О. 1.У.911
 Довжич Є. В. 1.X.1794
 Додонов О. Г. 1.У.346
 Додух О. М. 1.Ш.1864
 Долга В. С. 1.Ф.1392
 Долгова Н. О. 1.Ч.2186
 Долгополова М. С. 1.Ч.2168
 Долгополова Н. В. 1.Ч.2168
 Долінний М. І. 1.Ю.2625
 Долінний Ю. О. 1.Ч.2135
 Долінська М. С. 1.X.1667
 Долінський Л. Б. 1.У.606
 Домашенко Д. 1.Ч.2104
 Домашенко М. Д. 1.У.1040
 Домбровська С. М. 1.У.345
 Домбровська С. О. 1.У.1039
 Домбровський Д. 1.Т.252
 Домніч М. В. 1.Ч.1974
 Доніч Н. 1.Ч.2031
 Донченко В. І. 1.Ч.2149
 Дорощук І. 1.Ч.2005
 Дорощук С. М. 1.У.412
 Дорош В. Ю. 1.У.355
 Дорош М. 1.Ч.2234
 Дорошенко Д. П. 1.X.1613
 Дорошенко Е. Ю. 1.Ч.2171
 Досенко А. К. 1.С.95
 Досужий В. А. 1.Ш.1842
 Допонов В. Ф. 1.X.1465
 Допонов В. Ф. 1.У.1314
 Драган І. О. 1.X.1518
 Драган О. І. 1.У.1114
 Драгунов Д. М. 1.У.570
 Дражданава М. 1.X.1608
 Дребот О. І. 1.У.684, 1.У.1156, 1.У.1186
 Дробіна І. О. 1.X.1460
 Дроботенко М. О. 1.Ю.2578
 Дробязко С. І. 1.У.908
 Дрогобецький І. І. 1.У.821
 Дрогомирська М. М. 1.Ш.2419
 Дрозд Н. В. 1.У.857
 Дрозд О. Ю. 1.X.1751
 Дроздов Д. В. 1.Ш.1884
 Дроздов М. М. 1.X.1792
 Дрок І. С. 1.X.1544
 Дрокіна А. С. 1.Ч.2118-1.Ч.2119
 Дронів В. В. 1.У.283
 Другова О. С. 1.У.1104
 Дружиниць М. Л. 1.Ш.2329
 Дрьомов С. В. 1.X.1465
 Дубасенко О. 1.Ч.2126
 Дубик Ю. 1.Ш.2475
 Дубіль О. В. 1.У.512
 Дубіна О. 1.X.1478
 Дубіно Д. О. 1.X.1754
 Дубицький В. І. 1.У.829
 Дубицький В. Ю. 1.Ю.2621
 Дубяк О. 1.Т.225
 Дубовик А. В. 1.X.1518
 Дуброва Н. І. 1.У.567
 Дубяча С. М. 1.С.14
 Дударенко В. В. 1.X.1668
 Дударьов В. В. 1.С.23-1.С.24
 Дудкіна О. П. 1.У.821
 Дудко Л. С. 1.Т.228
 Дуднева Ю. Е. 1.У.737
 Дудник О. В. 1.У.1051
 Дуднік І. А. 1.X.1803
 Дудух А. С. 1.Ш.1854
 Дудченко В. Ю. 1.У.926
 Дудченко Н. Б. 1.У.907, 1.X.1749
 Дукін Г. Ю. 1.Ш.1878
 Дума В. В. 1.X.1633
 Дунаєв В. В. 1.Ю.2620
 Дунас М. О. 1.X.1745
 Дунда С. П. 1.У.274, 1.У.1122
 Дуляк Т. П. 1.У.649
 Дурман О. Л. 1.X.1678
 Дутова Н. В. 1.У.479
 Дутченко О. С. 1.У.492
 Душка А. Л. 1.С.14
 Дьогтева І. О. 1.У.1677
 Дьомін М. В. 1.У.423
 Дядченко Г. В. 1.Ш.2335
 Дяків В. Т. 252
 Дяків О. П. 1.У.821
 Дякович М. М. 1.У.1758
 Дяченко Н. Л. 1.Ш.2375
 Дяченко О. 1.Т.225
 Дяченко Т. А. 1.У.347
 Дяченко-Богун М. М. 1.Ч.2149
 Дячук І. Д. 1.Ч.2241
 Езагуллах А. Х. 1.Ш.2474
 Епель О. В. 1.X.1488
 Епі С. М. 1.X.1401
 Ердюк А. В. 1.У.545
 Ердюков В. А. 1.У.1092, 1.У.1098, 1.У.1289
 Ердюк О. Н. 1.У.1524
 Ердюченко Н. І. 1.У.715
 Євсєєва-Северина І. В. 1.У.618, 1.У.970, 1.У.983
 Євстратів А. С. 1.X.1694
 Євстратів Д. І. 1.У.635
 Євтухов О. В. 1.У.952
 Євтуховська О. В. 1.У.361
 Євтушенко В. А. 1.У.377, 1.У.968
 Євтушенко Г. Л. 1.У.348
 Євтушенко Н. М. 1.У.424
 Євтушенко О. В. 1.У.1251
 Євченко В. В. 1.У.353
 Єгорченков О. В. 1.У.827
 Єжов С. М. 1.Ч.1938
 Єжова О. В. 1.Ш.2503
 Єланцева Г. І. 1.Ч.2050
 Єльнікова Г. А. 1.У.737
 Єльнікова Л. О. 1.У.1226
 Єманов В. В. 1.X.1551
 Ємельяненко Л. М. 1.У.863
 Ємельянов О. Ю. 1.У.737
 Ємельянова Ю. 1.С.100
 Ємець А. В. 1.Ч.2149
 Ємець Т. С. 1.Ч.2162
 Єременко Д. В. 1.У.1137
 Єременчук І. 1.Ш.2480
 Єресько О. 1.Ч.1993
 Єрмак С. О. 1.У.733
 Єрмолаєва Г. А. 1.Ч.2238-1.Ч.2239
 Єрмоленко О. В. 1.Ч.2131
 Єрмоленків М. А. 1.Ю.2565
 Єршова Л. 1.У.362
 Єршова Н. Г. 1.С.42
 Єршова Н. Ю. 1.У.506
 Єршоменко Е. А. 1.Ч.2176
 Єршоменко Р. 1.У.715
 Єсіна В. О. 1.У.765
 Єфіменко Л. В. 1.X.1414
 Єфімова І. В. 1.X.1465
 Єфременко А. М. 1.Ч.2151
 Єфременко А. О. 1.X.1607
 Єфременко Є. В. 1.Ш.2511
 Єфременова Г. Л. 1.У.345
 Жабін О. 1.Ч.2234
 Жабін С. О. 1.Ч.1941
 Жадько В. А. 1.Ю.2565
 Жадько В. О. 1.Ч.2201
 Жадько К. С. 1.У.733
 Жалай В. Я. 1.Ш.2278
 Жалілій Р. В. 1.Ч.2149
 Жамардій В. О. 1.Ч.2149
 Жаров Г. В. 1.Т.228
 Жарун О. В. 1.У.412
 Жванко Л. 1.X.1805
 Жданова-Неділько О. Г. 1.Ч.2149
 Жегус О. В. 1.У.1323
 Желєзнава Т. П. 1.Ч.2117
 Желто Т. Л. 1.У.821
 Жемеля Г. П. 1.У.412
 Жеребко І. А. 1.С.20
 Жерж Л. А. 1.X.1716
 Жерновнікова Я. В. 1.Ч.2069
 Живага О. В. 1.Ч.1945
 Живілова Я. С. 1.Ю.2635
 Животовська І. Ю. 1.X.1479
 Жигайло Н. І. 1.Ю.2565
 Жигулін О. А. 1.У.566
 Жигуліна Н. О. 1.У.566
 Жигунова В. О. 1.Ч.2071
 Жидков С. М. 1.Ш.2422
 Жижченко Л. Б. 1.Ш.2422
 Жиленко К. М. 1.У.668
 Жиленко М. 1.Т.252
 Жилко О. В. 1.У.1259
 Жилякова О. В. 1.У.1277
 Житкова О. О. 1.Э.2555
 Житник Т. С. 1.С.14
 Жінчина С. М. 1.Ш.1858
 Жмай А. В. 1.У.1369
 Жмачинський С. А. 1.У.736
 Жмур Н. В. 1.X.1407, 1.X.1565, 1.X.1625, 1.X.1673
 Жовніренко О. В. 1.У.1169
 Жовток В. А. 1.У.1525
 Жовтінська В. В. 1.С.64
 Жолдєвський П. Ф. 1.У.418
 Жолот Т. О. 1.У.679
 Жолтовський П. М. 1.Ш.2462
 Жук А. 1.Ч.2198
 Жук Л. В. 1.Ч.1955
 Жук М. В. 1.У.1183
 Жук О. І. 1.Ш.2391
 Жук Т. 1.У.1293
 Жукаускас С. В. 1.X.1695
 Жуков С. О. 1.У.590
 Жукова О. Г. 1.Ш.2294
 Жукова О. Г. 1.У.412
 Жуковська А. Ю. 1.У.821
 Жулин О. В. 1.У.781
 Жулинський М. 1.Ш.2385
 Журавель Л. 1.Ш.226
 Журавель Ф. 1.Ш.2462
 Журавель Ю. Г. 1.Ч.2145
 Журавель Я. О. 1.Т.215
 Журавльова Т. 1.Ч.1923
 Журавльова Т. О. 1.У.736
 Журило В. С. 1.X.1541
 Журман С. М. 1.У.570
 Журинський О. Ю. 1.У.510
 Забадін Ю. Б. 1.У.649
 Забарт Р. В. 1.Ш.2465
 Забаштанський М. М. 1.У.570
 Забелюк С. М. 1.У.355
 Заблоцька Р. О. 1.У.679
 Заблоцький В. П. 1.Ю.2580
 Заболотний С. С. 1.У.1162
 Завадська О. Р. 1.Ю.2565
 Завгородній С. П. 1.X.1577
 Завгородній Ю. М. 1.У.545
 Завертаній Д. В. 1.У.1119
 Завдяк В. Т. 1.X.1780
 Заводина Т. Р. 1.У.374, 1.У.978
 Завтур В. А. 1.X.1792
 Зав'язова О. Р. 1.У.394
 Загородній А. Г. 1.У.875
 Загороднюк В. В. 1.X.1772
 Загороднюк Є. О. 1.У.540
 Заграй Л. Д. 1.Ф.1386
 Загребя М. М. 1.У.688
 Загребельна Д. І. 1.У.1306
 Загребельна Г. Л. 1.У.412, 1.У.707
 Задорожна С. М. 1.X.1807
 Задорожний В. В. 1.Ш.2500
 Задорожний З. В. 1.У.495
 Задорожний З.-М. В. 1.Ч.1956
 Задорожний Л. Ю. 1.У.1225
 Задоя О. О. 1.У.272
 Зайка Ю. О. 1.X.1758
 Зайчовський А. О. 1.У.1024
 Зайцева А. С. 1.У.737
 Зайцева В. 1.Ш.2438
 Зайцева І. В. 1.С.86
 Зайцева Ю. В. 1.Ч.2149
 Зайченко К. С. 1.У.733
 Закалко О. Г. 1.Ш.1860
 Залуднік М. М. 1.У.1079
 Залучення Х. Я. 1.У.395, 1.У.737, 1.У.992
 Замелюк М. І. 1.Ч.1965
 Замкова Н. 1.У.901
 Замкова Я. В. 1.X.1771
 Заніта Т. А. 1.X.1784
 Запотожна Р. А. 1.Ш.2367
 Запухляк В. М. 1.У.374, 1.У.978
 Запша Г. М. 1.У.1155
 Зарудна О. С. 1.У.305
 Зарум Л. Е. 1.У.1218
 Засадній Б. А. 1.У.498
 Заставнюк Л. І. 1.У.821
 Затилук Я. 1.Т.193
 Заторський Н. 1.Э.2553
 Заторський Н. З. 1.Э.2558
 Захар'єв В. А. 1.Т.249
 Захарін С. В. 1.У.1053
 Захаркіна Л. С. 1.У.622
 Захарчин Г. М. 1.У.737
 Захарчин Р. М. 1.У.1255
 Захарчук В. Г. 1.У.1203
 Захарчук Н. 1.Т.225
 Західна О. Р. 1.У.604, 1.У.865
 Західний Р. В. 1.У.604
 Зайць А. Є. 1.Т.238
 Зайць О. В. 1.X.1799
 Збарський В. К. 1.У.1136
 Зборовський І. 1.Э.2561
 Зварич В. І. 1.У.1305
 Зварич І. Я. 1.У.676
 Зварич Р. 1.Ю.2643
 Зварич Р. С. 1.У.676
 Звірчак В. В. 1.У.1018
 Здренник В. С. 1.У.821
 Зеленко О. М. 1.У.1200
 Зеленько Г. І. 1.Ф.1393
 Зеленко В. В. 1.Т.228
 Зеленьська Н. М. 1.У.1203
 Землянікіна М. П. 1.X.1565
 Зернецька О. В. 1.У.283
 Зілінський В. Т. 1.Т.236
 Зіненко К. А. 1.У.1129
 Зіненко О. І. 1.С.91
 Зінич О. 1.Ч.1923
 Зіновчук В. В. 1.У.1149
 Зіновчук В. В. 1.У.1205
 Зіновчук Н. В. 1.У.1146
 Зінченко В. А. 1.Ч.1951
 Зінченко О. А. 1.У.724
 Зінчук Т. О. 1.У.801
 Зінь О. Є. 1.У.1231
 Зленко А. М. 1.У.654
 Зленко А. Н. 1.У.728
 Змієвська А. С. 1.X.1590
 Знак І. В. 1.Ш.2482
 Знахур Л. В. 1.У.652
 Знахур С. В. 1.У.652
 Золотарьова І. О. 1.У.595
 Золотарьова М. К. 1.X.1465
 Золотарьова Т. В. 1.У.345
 Золотовська Б. С. 1.Ш.2301
 Золотовська О. Ф. 1.Ч.2004
 Зорій Я. Б. 1.Ш.1845
 Зось-Кіор М. В. 1.У.371
 Зоська Я. В. 1.С.27
 Зотова О. М. 1.У.639
 Зуб С. С. 1.Ю.2562
 Зубар Н. М. 1.У.648
 Зубашвілі І. К. 1.С.21
 Зубко Г. Ю. 1.X.1681
 Зубко Т. І. 1.У.541
 Зурницький О. В. 1.X.1800
 Зубченко С. В. 1.Ш.2400
 Іллядін А. П. 1.Ш.2312
 Ісайкіна Е. Д. 1.У.728
 Іваненко В. В. 1.Т.227
 Іваненко В. М. 1.Ш.1900
 Іваненко Н. В. 1.Ч.2042
 Іваненко Т. О. 1.Ч.2197
 Іванець Г. В. 1.Ш.1894, 1.Ш.1898
 Іванець М. Г. 1.Ш.1894, 1.Ш.1898
 Іваніцька В. В. 1.С.101
 Іваніцький А. І. 1.Ш.2511
 Іванішина О. С. 1.У.874, 1.X.1608
 Іванов А. В. 1.У.703
 Іванов С. В. 1.У.1358
 Іванов-Костєвський С. О. 1.Ш.2476
 Іванова Л. Г. 1.Ф.1380
 Іванова Л. О. 1.У.1010
 Іванова О. В. 1.Ч.1983
 Іванченко О. С. 1.Ю.2637
 Іванченко В. С. 1.У.986
 Іванченкова Л. В. 1.У.505, 1.У.986
 Іванчук С. А. 1.Ч.2001
 Іванько О. М. 1.X.1589
 Івашина Л. П. 1.У.345
 Івашко О. А. 1.У.996
 Івашенко А. Г. 1.У.733
 Івашенко Т. Г. 1.X.1801
 Ігнатенко М. М. 1.У.601, 1.У.1053
 Ігнатова О. М. 1.У.736
 Ігнатьєва С. Е. 1.Ш.2413
 Ізмайлов Я. О. 1.У.874, 1.X.1608
 Ілляшенко Е. М. 1.Т.228
 Ільге І. Г. 1.Ч.1959
 Ільїна А. 1.У.861
 Ільїна А. В. 1.Ю.2605
 Ільїна О. О. 1.Ч.2118-1.Ч.2119
 Ільків Є. 1.X.1684
 Ільків М. 1.Т.252
 Ільков В. В. 1.X.1465
 Ільницький В. 1.Т.226
 Ільько Т. І. 1.У.1280
 Ільченко М. О. 1.У.891
 Ільченко В. О. 1.У.1365
 Ільченко М. О. 1.У.466
 Ільчина С. М. 1.У.737
 Ільчюнова Л. 1.С.10
 Іляш О. І. 1.У.842, 1.Ю.2620
 Іноземцева О. Б. 1.Ш.1890
 Іншин М. І. 1.X.1415
 Іонін Є. Є. 1.У.479
 Іохов О. Ю. 1.Ш.1840
 Іполітова І. Я. 1.У.736
 Ірха Ю. Б. 1.X.1763
 Ісаєва О. В. 1.Ч.2234
 Істоміна Г. 1.Ш.2490
 Ічанська Н. В. 1.Ч.2068
 Іщенко В. А. 1.У.866
 Іщенко І. С. 1.Ч.2062
 Іщенко Н. Ф. 1.У.418
 Іщук Л. І. 1.У.355
 Іщук Н. В. 1.Э.2561
 Іщук Ю. А. 1.У.639
 Іщепенко О. М. 1.Ю.2605
 Іюхна В. М. 1.У.317
 Кабанов Б. І. 1.X.1581
 Кавалір Л. В. 1.У.412
 Кагамлік С. Р. 1.Т.198
 Каганов Ю. О. 1.Т.216
 Кадикало А. М. 1.Ю.2565
 Кадриус І. Т. 1.У.736, 1.У.1008
 Казаков І. М. 1.Ш.2408
 Казаков О. Є. 1.Ш.1865
 Казьмирчук М. 1.Ш.2485
 Калайтан Т. В. 1.У.955
 Калакура Я. С. 1.Т.162, 1.Т.202
 Каланца І. Г. 1.X.1465
 Каленіченко А. П. 1.Ш.2511
 Каленіський А. 1.Ч.2052
 Калетник Г. М. 1.У.961
 Калетнік В. В. 1.X.1564
 Каліна Т. С. 1.У.411
 Каліновська Н. Л. 1.У.1246
 Каліновська О. Р. 1.У.1246
 Каліновський А. О. 1.У.1246
 Каліта Г. А. 1.У.874
 Калітєва Н. Є. 1.У.737, 1.У.1234
 Калініченко В. 1.Т.252
 Калініченко Є. В. 1.У.1243
 Калініченко Є. Д. 1.У.810
 Калініченко С. М. 1.У.1252
 Каліновський Є. О. 1.Ш.1830
 Каліманов С. А. 1.Ш.1855
 Калімовський А. 1.Ч.2162
 Калімовська Ю. С. 1.Ч.2162
 Калужький С. 1.Т.155
 Калько В. В. 1.Ш.2318
 Кальницький І. Е. А. 1.Ю.2566
 Калюжна П. 1.Ю.2628
 Калюжний Р. А. 1.X.1435, 1.У.1516
 Камардіна Ю. В. 1.X.1508
 Камарпан Камал Карім 1.У.1403
 Камішнієв Г. В. 1.Ш.1888
 Камішина С. Ю. 1.У.1045
 Каміньський С. 1.У.1041
 Каміньєва В. 1.У.1276
 Камушов О. С. 1.У.1259, 1.У.1265
 Каша О. Є. 1.У.1324
 Кандагура К. С. 1.У.646
 Кандєва І. У. 859
 Канока І. О. 1.С.21, 1.Ю.2638
 Капашин М. С. 1.Ш.1855
 Капіца В. Ф. 1.Ю.2565
 Капкан О. О. 1.Ч.1982
 Каплєв О. О. 1.Ф.1393
 Каплун Є. О. 1.Ш.1840
 Каплія Д. В. 1.У.983
 Капрішнін І. І. 1.У.2565
 Каптур В. А. 1.Ч.1973
 Кара-Васильєва Т. 1.Ш.2490
 Карабінюк М. М. 1.У.412
 Караяла Е. А. 1.У.349
 Карамушка Л. 1.Ю.2643
 Карамушка Т. 1.Ю.2643
 Карасюва Л. А. 1.Ш.1846
 Карашуба М. 1.Ш.2379
 Карашук А. Я. 1.X.1806
 Карієвч І. В. 1.Ю.2565
 Карішєва О. І. 1.У.545
 Карковська В. Я. 1.У.270
 Карлін М. І. 1.У.1047
 Карлов Д. В. 1.Ш.1878
 Карпова С. Є. 1.У.2000
 Карп'як М. А. 1.У.422
 Касаткін М. В. 1.Ш.1873
 Касаткіна М. В. 1.У.1050
 Касятіненко Л. О. 1.Ш.2531
 Касьянова Н. В. 1.У.712
 Касьянов С. В. 1.У.981
 Касян С. М. 1.У.1011
 Касянчук М. Г. 1.С.62
 Кастєва Є. Ю. 1.У.827
 Катан Л. І. 1.У.736
 Каткова Т. А. 1.С.14
 Кацемір Я. В. 1.У.1263

- Каценко А. Л. 1.Ч.2149
Качан Є. П. 1.У.821
Качан Я. В. 1.У.703
Качула С. В. 1.У.860,
1.У.894
Кашперська А. І. 1.У.466
Кашпур Д. М. 1.У.874,
1.Х.1608
Кашена Н. Б. 1.У.353
Кашук М. Т. 1.Ш.2367
Керимов А. З. 1.Х.1768
Керницький О. М.
1.Ю.2642
Кивлюк О. П. 1.Ю.2580
Кидонь В. 1.П.1836
Кизим М. О. 1.У.603,
1.У.1077, 1.У.1091
Кизим П. М. 1.Ч.2153
Кийда Л. І. 1.У.1363
Киливник В. В. 1.Ч.2060
Килипенко В. В. 1.У.1202
Киман А. М. 1.У.1240
Киридон А. М. 1.П.1832
Кириленко Г. В. 1.Ч.2149
Кириленко О. І. 1.Ч.2149
Кириленко С. І. 1.Ч.2234
Кирилова О. 1.Ч.2210
Кирилюк В. 1.У.1234
Кирилюк В. П. 1.Х.1689
Кирилюк С. І. 1.У.2561
Кирицька Л. 1.Ч.1970
Кириченко Г. В. 1.Х.1465
Кириченко О. В. 1.Ч.179,
1.Ф.1393, 1.Ф.1395,
1.Х.174
Кириченко Р. 1.С.35
Кирицько О. 1.Ю.2587
Кирицько Ю. 1.У.1254
Кіфяк В. 1.У.288
Кібець А. М. 1.У.353
Кібіткін С. В. 1.П.1875
Кізлова А. А. 1.Т.183
Кіктенко Г. В. 1.У.895
Кілару В. 1.У.275
Кіліньська К. П. 1.У.1256
Кільницька О. С. 1.У.715
Кільницька О. С. 1.У.801
Кін О. М. 1.Ч.2077
Кінаш Н. Б. 1.Х.1475
Кіндрачук Н. М. 1.Ч.217
Кіндзьська О. 1.У.1182
Кіпріч С. В. 1.Ч.2175
Кірсьов О. Д. 1.П.1897
Кірик Т. 1.Ч.2012
Кіріяк О. В. 1.Х.1758
Кір'яч О. 1.У.737
Кісіль З. Р. 1.Х.1496
Кічул С. 1.Х.1517
Кілевич Л. Д. 1.У.374
Кілепк С. Ф. 1.Ю.2580
Кіель В. К. 1.Т.227
Кіель О. О. 1.Ш.2257
Кіляша Г. М. 1.С.108
Кіліменко А. М. 1.У.441
Кіліменко В. В. 1.У.488
Кіліменко В. С. 1.Ф.1393
Кіліменко І. В. 1.П.2511,
1.Ю.2633
Кіліменко Н. 1.Ш.2323
Кіліменко Н. І. 1.Х.1541
Кіліменко О. 1.С.63,
1.С.148, 1.Ш.2490
Кіліменко О. І. 1.Ч.2201
Кіліменко С. 1.У.975
Кілімова К. Я. 1.Ш.2254
Кілімова Н. Б. 1.Х.1784
Кілімова С. О. 1.У.347
Кілімович Д. 1.У.1149
Кілімченко В. І. 1.П.1853
Кілімчук І. С. 1.Ш.2535
Кіліновий Д. В. 1.У.892
Кіліновська В. І. 1.Ч.1941
Кілішніва А. Я. 1.Ч.1992
Кілімов О. П. 1.П.1857
Кілочан І. В. 1.У.1155
Кілочко Л. С. 1.Т.228
Кілочко О. А. 1.С.53
Кілочко О. М. 1.У.345
Кілочко Т. О. 1.Х.1686
Кілочевич М. М. 1.У.412
Кілочик Ю. В. 1.Х.1744
Кілочка О. В. 1.У.1169
Кілочкович В. Ю. 1.Х.1465
Кілочковська І. С. 10
Кілочник Р. М. 1.У.1279
Кілошнікова О. 1.Ч.2234
Кіниш С. В. 1.Х.1586
Кінязенко О. 1.Т.225
Кінязов О. А. 1.У.312
Кінязов С. І. 1.У.799
Кінязева О. А. 1.У.312
Кобеля З. 1.У.1027
Коберник А. О. 1.У.417
Кобель О. В. 1.У.2646
Кобель Ю. В. 1.У.571
Кобелева Т. М. 1.У.321
Кобко Є. В. 1.Х.1496
Кобко-Одарій В. С.
1.Х.1432
Коблянська І. І. 1.Ч.1957
Коваленко А. А. 1.Х.1431
Коваленко В. 1.У.736
Коваленко В. М. 1.Ш.2395
Коваленко В. П. 1.Т.228,
1.Ш.2256
Коваленко Г. 1.У.2561
Коваленко Д. В. 1.У.353
Коваленко Є. 1.Ч.1923
Коваленко І. П. 1.Х.1445
Коваленко М. М. 1.У.1225
Коваленко Н. В. 1.Ч.2110
Коваленко О. 1.С.76
Коваленко О. Б. 1.Т.228
Коваленко С. М. 1.У.753
Коваленко Т. Ю.
1.Ю.2610, 1.Ю.2618
Коваленко Ю. М. 1.Ч.2167
Коваленко Ю. О. 1.У.375
Коваленко-Марченкова Є.
В. 1.У.810
Коваль І. 1.Ш.2426
Коваль О. І. 1.У.1159,
1.Х.1687
Коваль А. А. 1.Х.1465
Коваль А. О. 1.У.1209
Коваль В. В. 1.У.800,
1.У.1115, 1.Х.1558
Коваль В. М. 1.Ш.2511
Коваль В. О. 1.С.23-1.С.24
Коваль Г. В. 1.С.16
Коваль К. 1.У.715
Коваль Н. В. 1.У.1162
Коваль О. В. 1.П.1838
Коваль С. В. 1.У.520,
1.У.1168
Коваль С. П. 1.С.138
Коваль С. Ю. 1.У.1217
Ковальчук О. 1.Т.218
Ковальчук Б. Л. 1.У.398
Ковальчук В. М. 1.Х.1539
Ковальцова Н. М. 1.Х.1784
Ковальцова О. 1.Ч.1954
Ковальцова О. В. 1.У.1142,
1.Х.179
Ковальцова О. М. 1.У.587
Ковальська А. 1.Т.225
Ковальська Є. В. 1.С.37
Ковальська Л. А. 1.С.46
Ковальська-Павелко І. М.
1.Ю.2565
Ковальчук А. М. 1.У.375
Ковальчук Г. 1.Ч.2187
Ковальчук О. 1.У.1149
Ковальчук Д. 1.У.801
Ковальчук Т. М. 1.У.534
Ковальчук Ю. М.
1.Ю.2653
Ковбас Г. І. 1.У.1022
Ковбас І. В. 1.Х.1441
Ковнік С. І. 1.Ч.2195
Ковтун О. І. 1.У.394,
1.Х.1776
Ковтуненко К. В. 1.У.311
Ковтур К. Т. 1.У.1238
Когут І. В. 1.Ч.2149
Кодацька Н. О. 1.С.107
Кожевникова В. О.
1.Х.1651
Кожем'якіна І. В. 1.У.345
Кожокару А. А. 1.Х.1589
Кожурнік Д. О. 1.У.982
Кожушко О. В. 1.У.1038
Кожушко С. П. 1.У.1279
Козакевич О. Р. 1.У.913
Козелько І. Р. 1.Ш.2266
Козиньч І. П. 1.Ф.1393
Козинська І. П. 1.Х.1689
Козирева О. В. 1.У.1329,
1.Х.1518
Козів І. В. 1.Ю.2564
Козів Т. В. 1.У.1109
Козінчук В. Р. 1.Ш.2498
Козлова О. М. 1.Ч.2009
Козловська Д. 1.Ш.2441
Козобродова Д. М.
1.Ю.2579
Козьменко О. І. 1.Ч.2116
Козюба В. 1.Т.252
Кокашинський В. О.
1.Ю.2631
Кокорєва О. В. 1.У.560
Кокорина В. І. 1.У.810
Колбасін Є. С. 1.У.603
Колгатин О. Г. 1.Ч.2026
Колгатина Л. С. 1.Ч.2099
Колєнко А. Ф. 1.Ш.2543
Колєсніченко В. Б.
1.П.1872
Колєщук О. Я. 1.У.737
Колішнюк Р. 1.Ч.2055
Колібаба Л. 1.Ш.2315
Коліничук Д. В. 1.У.841
Колінько Н. І. 1.С.137
Колєсніченко Р. М.
1.Х.1505
Колішчак В. 1.У.715
Колмакова О. М. 1.У.1126
Колодій А. М. 1.Х.1414
Колодяжн Т. В. 1.У.597
Колодяжний О. І. 1.П.1876
Колоїз Ж. В. 1.Ч.2195,
1.Ш.2338
Коломийчук О. Ю. 1.Т.263
Коломийцева О. В. 1.У.999
Коломєв Б. С. 1.Ш.2298
Коломєв В. Л. 1.У.917
Коломєв Д. В. 1.У.481
Коломєв Д. П. 1.Ю.2621
Коломєв С. А. 1.У.1204
Коломєв Т. В. 1.Ч.2128
Колос Б. О. 1.Х.1458
Колосков В. Ю. 1.Ч.2054
Колосніченко М. В.
1.Ш.2503
Колосніченко О. В.
1.Ш.2503
Колосовська В. В. 1.У.412
Колосовська І. Г. 1.С.43
Колосюк А. А. 1.У.411
Коліяда І. 1.Х.1805
Коліяда Т. А. 1.У.336,
1.У.427, 1.У.900
Команецька В. В. 1.Х.1718
Комар Т. В. 1.Ч.1958
Комарівська Н. М.
1.У.1190
Комаріда О. О. 1.У.1303
Комісар І. П. 1.С.85
Комісаренко А. М.
1.Ю.2565
Комісаров С. В. 1.Ч.2009
Комісаров С. А. 1.Х.1465
Комова М. В. 1.Ш.2339
Компанієць О. В. 1.У.737
Комський Л. М. 1.У.736
Комарський А. Є.
1.Ю.2592
Кондєс Т. В. 1.Ю.2652
Кондус І. С. 1.У.353
Кондрат І. Ю. 1.У.955
Кондрат'єва Л. А. 1.Х.1773
Кондратюк О. 1.У.1362
Кондратюк Т. М. 1.Х.1693
Конєв Д. В. 1.П.1875
Конєвал Л. 1.Ч.2234
Конєненко В. І. 1.Ф.1386
Конєненко І. А. 1.С.102
Конєненко О. І. 1.С.14
Конєненко П. П. 1.Т.202
Конєнов О. І. 1.У.353,
1.У.1007
Конєнова І. В. 1.У.803,
1.У.810
Конєнова М. М. 1.Ч.2123
Конєтол Л. Г. 1.Ч.1910
Конєтанінова О. В.
1.У.411
Конєта Р. М. 1.Т.163
Конєшкєвич М. П. 1.Ш.2270
Конєшук О. І. 1.С.150
Копіляк І. М. 1.Ш.2476
Копітло А. Д. 1.Ю.2565
Копітько А. П. 1.Х.1784
Копіцька М. Ю.
1.У.421
Копілка О. В. 1.У.911
Коптева Г. М. 1.У.736
Копча В. В. 1.У.713
Копча Ю. Ю. 1.У.1045
Кордун О. О. 1.Т.179,
1.Ф.1393
Корєнев А. О. 1.Х.1465
Корєнь М. С. 1.Ч.2047
Корж Б. Р. 1.У.737
Користин О. Є. 1.П.1415
Коричко Г. Р. 1.Ш.2413
Корнатовські Р. 1.У.1069
Корнієва І. О. 1.Ш.2343
Корнієвська В. О. 1.У.609
Корнієвський С. В. 1.У.443
Корнієнко А. П. 1.П.1855
Корнієнко В. В. 1.Ч.2184
Корнієнко В. О. 1.Х.1479
Корнієнко І. О. 1.Ю.2625
Корнієнко М. В. 1.У.843,
1.Х.1465, 1.Х.1736
Корнієць Т. Є. 1.У.1225
Корнієцький О. В. 1.У.890
Корнієцький Я. Р. 1.У.737
Корнієцький О. П. 1.У.1333
Корнієсенко О. К. 1.Ч.2149
Корнєв А. О. 1.У.736
Корнєв О. Г. 1.У.736
Корєбєйнікова Я. 1.У.1254
Корєбєцький О. В.
1.П.1878
Корєбіна Т. В. 1.Ю.2569
Корєбчук Т. І. 1.У.355
Корєвайченко Н. Ю.
1.У.1352
Корєв М. М. 1.У.528
Корєв М. М. 1.У.593
Корєв О. М. 1.Ч.2112
Корєв С. А. 1.Ч.2186
Корєвова В. 1.Ш.2438
Корєвова Т. М. 1.Т.228
Корєлох Н. О. 1.П.1869
Корєпніченко Г. М.
1.Ш.2511
Корєстапова І. М. 1.Х.1465
Корєтаєва О. В. 1.У.736
Корєтаєв В. М. 1.Ш.2489
Корєткова І. В. 1.У.412
Корєткова Л. 1.Ч.2055
Корєтков О. В. 1.Х.1759
Корєшоєнко М. М.
1.П.1880-1.П.1881,
1.П.1885
Корчак О. С. 1.У.335
Корчєвна Л. О. 1.Х.1472
Корчєвська Л. О. 1.У.560
Коршун А. А. 1.Х.1471
Коршун А. О. 1.Х.1471
Корявєнчєва Т. В. 1.У.562
Косар Н. С. 1.У.915
Косєєнко Д. Ю. 1.П.2503
Косєєнко Ю. М. 1.У.1218
Косик О. І. 1.Ш.2473
Косицька З. 1.Ш.2490-
1.Ш.2491
Косова Т. Д. 1.У.1314
Костєнко Д. М. 1.У.1088,
1.Х.1510
Костик Є. П. 1.У.282,
1.У.442
Костилєва С. О. 1.Т.185
Костирко Л. А. 1.У.941,
1.У.987
Костирко Р. О. 1.У.497,
1.У.987
Костиря О. О. 1.П.1864
Костицький В. 1.Х.1430
Костицький В. В. 1.Х.1591
Костин У. М. 1.У.821
Коструба Н. С. 1.У.2561
Костусяк П. 1.Ш.2327
Костю С. П. 1.Ю.2625
Костюк О. П. 1.Ю.2568
Костюк О. С. 1.У.737
Костюкєвич Т. К. 1.У.412
Костюченко О. В. 1.С.21
Костюченко О. Є. 1.Х.1414
Костяна О. В. 1.У.880
Косьміна В. 1.Ш.2333
Кот Г. М. 1.С.21
Кот Л. Л. 1.У.361
Кот О. О. 1.Х.1414
Котєнко О. О. 1.У.1040
Котис Н. В. 1.У.821
Котлубай В. О. 1.У.762
Котляр Л. І. 1.Х.1529
Котлярєв Є. І. 1.У.1091
Котлярчук А. 1.Т.252
Котов Б. В. 1.У.733
Котович П. Н. 1.Т.252
Коток М. О. 1.Ч.1967
Котюк К. І. 1.Х.14661
Коєненко М. 1.У.715
Коєненко М. С. 1.У.801
Коєшуєв М. М. 1.У.487
Коєшуєв С. М. 1.У.394
Коєур А. С. 1.У.821
Коєур В. 1.Ф.1391
Коєур В. В. 1.У.601
Кочан І. М. 1.Ш.2339
Кощєл О. 1.Т.240
Кощєл Р. А. 1.У.821
Кощєлов О. Г. 1.Х.1465
Кравєць В. С. 1.У.374
Кравцова Ю. В. 1.Ш.2275
Кравцова В. С. 1.Ш.2341
Кравченко Г. О. 1.У.701
Кравченко Г. Т. 1.У.912
Кравченко О. В. 1.Т.194,
1.У.492
Кравченко О. І. 1.Х.1526
Кравченко О. О. 1.С.20,
1.У.737
Кравчєнєв І. М. 1.У.678
Кравчук В. В. 1.У.412
Кравчук І. П. 1.У.376
Кравчук М. 1.Ч.2191
Кравчук Н. І. 1.У.801
Крайнік Я. Б. 1.Ч.2151,
1.Ч.2160
Крайнін П. І. 1.Х.1441,
1.Х.1503
Крамар І. Є. 1.П.1858
Крамарєнко І. Ю. 1.Ч.2205
Крамарчук С. П. 1.У.821
Крамарінова М. Д.
1.У.1050
Крапівіна Г. О. 1.У.653
Красилінькова О. В.
1.Ш.2538
Красилінькова О. В.
1.Ш.2462
Красицька Л. В. 1.Х.1414
Красівський Д. О. 1.У.703
Краснікова О. В. 1.Ч.1980
Краснодємська І. Й.
1.Т.262
Красноєон А. С. 1.У.1053
Краснокутська Н. С.
1.У.736
Красноєоєва О. М. 1.У.685
Красноєуцький О. О.
1.У.1196
Красєова І. В. 1.Ч.2163
Красєовська О. О. 1.Ч.2002
Крат В. І. 1.Х.1661
Краєв К. М. 1.У.1162,
1.Ч.2062
Краєв Н. М. 1.У.1162,
1.Ч.2062
Кредєнєєв О. 1.Ю.2643
Крейєр І. І. 1.Ш.2460
Креєнін К. А. 1.П.1889
Кресін О. 1.Х.1813
Кресіна І. О. 1.Х.1431
Кретєв П. В. 1.У.2561
Кретєва О. І. 1.У.2561
Криванч М. В. 1.Ч.1951
Кривєнко А. 1.Т.252
Кривєнко М. О. 1.Х.1541
Кривєнко Ю. В. 1.У.761
Кривєцький І. І. 1.У.1187
Кривєбок К. В. 1.У.1013
Кривєкутська Н. М.
1.У.821
Кривєлєєв Є. В. 1.Х.1679-
1.Х.1680
Кривєрот Т. 1.Ч.2097
Кривєшєєв В. В. 1.Ю.2565
Кривєшовський О. О.
1.У.736
Кривєєвська О. О.
1.Х.1758, 1.Х.1769
Кривєєвський Є. В. 1.У.915
Кривєєв В. Б. 1.Х.1574
Кривєєнова В. Ю. 1.У.412
Кривєєв Д. В. 1.У.849,
1.У.1150
Кривєєв Я. О. 1.У.1216
Кривєєва О. В. 1.У.736
Кривчак Л. А. 1.У.1356
Кривєєвич І. П. 1.Т.199
Кривєєв П. 1.Ш.2433
Кривєєнов Д. Ф. 1.У.1331
Кривєєнов Б. С. 1.Т.202,
1.У.2560
Кривєєв О. А. 1.У.676
Кривєєв Ж. Л. 1.У.344,
1.У.821
Кривєєвська Н. О. 1.У.600
Кривєєвський Д. О. 1.Ч.2087
Кривєєвський С. П. 1.Т.210
Кривєєв Б. О. 1.С.18
Кривєєв Я. В. 1.У.843
Кривєєв М. 1.Т.252
Кривєєв О. 1.Ч.2242
Кривєєв П. О. 1.Ч.2009
Кривєєв О. П. 1.Ш.2278
Кривєєв О. В. 1.Ш.2214
Кривєєв О. О. 1.Х.1537
Кривєєв С. І. 1.Ч.2242
Кривєєв С. І. 1.Х.1533
Кривєєв І. Ч. 1.У.1922
Кривєєвський І. Г.
1.У.472
Кривєєв І. М. 1.П.1832
Кривєєв І. В. 1.У.1274
Кривєєв Я. Д. 1.У.495,
1.У.512
Кривєєв Л. Б. 1.У.821
Кривєєв О. А. 1.Х.1527
Кривєєвська В. О. 1.У.1080
Кривєєв Є. М. 1.У.677
Кривєєвко В. А. С. 1.У.545
Кривєєвко М. 1.У.810
Кривєєв Д. О. 1.У.694
Кривєєв А. Ч. 1.У.2234
Кривєєв Д. М. 1.Ч.2234
Кривєєв С. І. 1.У.733
Кривєєв В. В. 1.У.736
Кривєєв Н. В. 1.У.878
Кривєєв А. В. 1.П.1862
Кривєєв А. І. 1.Т.179
Кривєєв В. Є. 1.П.1856
Кривєєв М. О. 1.У.870
Кривєєвський М. О. 1.У.283
Кривєєв В. В. 1.Ш.2511
Кривєєв З. 1.У.1273
Кривєєв В. І. 1.У.348
Кривєєв Ю. Б. 1.У.283
Кривєєв Н. В. 1.Х.1686
Кривєєв О. О. 1.Ч.2223,
1.Ч.2228
Кривєєв О. Д. 1.Ч.2230
Кривєєв С. О. 1.У.470
Кривєєв М. Т. 1.Х.1747
Кривєєв Т. В. 1.У.674,
1.У.976
Кривєєв С. О. 1.Х.1415
Кривєєв М. 1.У.519
Кривєєв Є. Ю. 1.У.470,
1.У.529
Кривєєв О. М. 1.У.355
Кривєєв В. М. 1.Т.231
Кривєєв Г. 1.Ч.1954
Кривєєв Г. І. 1.У.526
Кривєєв І. В. 1.У.409
Кривєєв Н. В. 1.У.346
Кривєєв А. Р. 1.Х.1600,
1.Х.1603
Кривєєв В. В. 1.С.23
Кривєєв І. С. 1.Х.1497
Кривєєв М. О. 1.С.23-
1.С.24
Кривєєвська Ю. М.
1.Ч.2065
Кривєєв І. Я. 1.У.978
Кривєєв С. Г. 1.У.306
Кривєєв Н. Є. 1.У.915
Кривєєв В. С. 1.У.750
Кривєєвська В. В. 1.Ч.1926
Кривєєв О. В. 1.Х.1431
Кривєєв-Стаєдніченко Г. М.
1.У.2561
Кривєєв Л. М. 1.Ш.2413
Кривєєвська Л. В. 1.Т.228
Кривєєвська Т. А. 1.У.1158
Кривєєв А. К. 1.У.733
Кривєєв П. С. 1.Х.1732
Кривєєв Н. 1.Ч.2057
Кривєєв Г. О. 1.У.1264
Кривєєв Н. 1.Ч.2018
Кривєєв О. Г. 1.Х.1712
Кривєєв С. О. 1.У.2656
Кривєєв І. І. 1.П.1862
Кривєєв І. Я. 1.У.924,
1.У.1260
Кривєєв Іванченко К. К.
1.Х.1479
Кривєєв О. П. 1.Х.1653,
1.Х.1704
Кривєєв І. С. 1.Ш.2506
Кривєєв О. А. 1.У.1203
Кривєєв О. О. 1.Х.1465
Кривєєв Г. П. 1.Ч.2565
Кривєєв В. Р. 1.У.592
Кривєєв П. П. 1.Ч.2201
Кривєєв Н. Е. 1.Ч.2020,
1.Ч.2072
Кривєєв Н. Т. 1.Ч.1959
Кривєєв Г. О. 1.У.342
Кривєєвська Г. С. 1.У.394
Кривєєвська Т. А.
1.У.1203
Кривєєвська О. П.
1.У.465
Кривєєв Ю. Д. 1.Х.1500,
1.Х.1545
Кривєєв Я. В. 1.У.847

- Кунницька-Іляш М. В. 1.У.845, 1.У.848
 Кунини М. 1.Т.225
 Кунцевська А. В. 1.С.22
 Купалова Г. І. 1.У.361
 Куперштейн Л. М. 1.У.590
 Купіна Л. 1.Х.1700
 Курилас Л. В. 1.У.686, 1.У.1148
 Куриленко Д. В. 1.Ш.2254
 Курило О. Б. 1.С.141
 Курись В. З. 1.Х.1425
 Курінна Ю. 1.У.715
 Курлянд О. М. 1.У.1225
 Курманова М. С. 1.Х.1465
 Куровська Н. 1.У.1149
 Курок О. І. 1.Ч.1971
 Куруджи Ю. В. 1.У.1225
 Кустов М. В. 1.Ц.1899
 Кутава О. С. 1.С.90
 Кутювий О. П. 1.Ц.1887
 Кухарев В. 1.У.1149
 Кухарев М. М. 1.У.515
 Кухарев О. С. 1.Х.1414, 1.Х.1758
 Кухарева Н. Т.225
 Кухарук М. М. 1.Э.2561
 Кухарук О. Ю. 1.С.64
 Кухтар Д. 1.Х.1684
 Куц К. С. 1.Х.1572
 Куцан Ю. Г. 1.У.1095
 Куценко В. І. 1.У.412
 Куценко М. А. 1.Ш.2345
 Куценко О. В. 1.Ч.1981
 Кушчак П. О. 1.У.784
 Кудмус Н. М. 1.У.801, 1.У.1164
 Кучер А. В. 1.Х.1796
 Кучер В. А. 1.Х.1598
 Кучеренко В. В. 1.Ю.2580
 Кучеренко М. А. 1.У.487, 1.У.520
 Кучеренко О. М. 1.У.944
 Кучеренко С. Ю. 1.У.397, 1.У.647, 1.У.944
 Кучерява К. В. 1.Ч.2107
 Кучерявий В. П. 1.Ш.2472
 Кучурівський Ю. С. 1.Ш.2524
 Кушнір Л. В. 1.У.1225
 Кушніренко О. М. 1.У.305
 Кушніренко С. А. 1.Ч.2032
 Куш П. С. 1.Ц.1854
 Лаба О. В. 1.У.1236
 Лабенська Є. О. 1.Ш.2398
 Лабур О. В. 1.Т.185
 Лавренко Д. О. 1.Х.1465
 Лавренко О. В. 1.С.21
 Лаврентьев М. М. 1.У.790
 Лавриненко С. О. 1.У.801
 Лавришин І. Т.252
 Лавронова І. О. 1.Х.1547
 Лагодієнко В. В. 1.У.1166
 Лагодієнко Н. В. 1.У.505
 Лагутин Г. І. 1.Ц.1862
 Ладиченко К. І. 1.У.1352
 Ладичук Д. О. 1.У.412
 Лазебна Г. 1.У.811
 Лазебник Ю. О. 1.С.136
 Лазорак Б. 1.Т.226
 Лайко І. М. 1.У.412
 Лайчук А. 1.Ч.2126
 Лайчкова О. В. 1.Ш.2465
 Ланде Д. В. 1.Х.1494
 Лантух А. 1.Ч.2182
 Лантух В. 1.Ч.2182
 Ланцюк З. Я. 1.У.1128
 Лаптев В. І. 1.У.821
 Лапчук Я. С. 1.У.394
 Ларіна С. О. 1.У.1002
 Ларіна Т. Ф. 1.У.1160
 Ларіонова К. Л. 1.У.910
 Ласкаєв О. М. 1.У.709
 Латиш Ю. 1.С.60
 Латишева О. В. 1.У.981
 Латишева Т. В. 1.У.827
 Лажика М. І. 1.У.703
 Лебедєв І. К. 1.Т.185
 Лебедєва Ю. В. 1.Х.1465
 Лебедницький Л. Є. 1.У.1330
 Лебідь А. Є. 1.Ю.2565
 Лебідь І. Г. 1.У.678
 Лебідь О. Ю. 1.У.736
 Леваєва Л. Ю. 1.У.429, 1.У.647, 1.У.1210
 Леванда О. М. 1.У.956
 Левенєв А. В. 1.Х.1472
 Левницька О. О. 1.У.309
 Левін А. Я. 1.Х.1796
 Левіна Г. М. 1.Х.1691
 Левітас Ф. Л. 1.Т.185
 Левкулич В. В. 1.Ю.2563
 Левочко Р. І. 1.Э.2561
 Левус Я. 1.С.125
 Левченко А. В. 1.У.1019, 1.У.1021
 Левченко Н. В. 1.С.20
 Левченко О. 1.Ш.2445
 Левчук К. О. 1.У.1080
 Левчук Н. М. 1.С.145
 Лезега Є. О. 1.Х.1623
 Легкий О. А. 1.У.676
 Легкоступ І. І. 1.У.855
 Легомінова С. В. 1.У.1035
 Лежнева Т. М. 1.Х.1763
 Лекарь С. І. 1.Х.1608
 Лекаш А. А. 1.Ц.1859
 Ленська С. В. 1.Ш.2413
 Леоненко К. Р. 1.У.651, 1.У.1302
 Леонов О. О. 1.У.1225
 Леонова Т. М. 1.У.1225
 Леонтьєва А. І. 1.У.1244
 Леонтьєва Т. С. 1.С.72
 Лепейко Т. І. 1.У.974
 Лепеха М. О. 1.У.874
 Лесь І. О. 1.Х.1444
 Лесюк О. В. 1.С.107, 1.У.736
 Лештеров В. О. 1.Ю.2630
 Лешак Т. В. 1.Ч.2063
 Лещенко А. І. 1.У.737
 Лещинська-Бьончек М. 1.Х.1814
 Лешух І. В. 1.У.433
 Лебедєва Ю. О. 1.Т.202
 Левтеров О. А. 1.Ц.1897
 Ликтей Л. 1.Ч.2113
 Лилік В. А. 1.Х.1746
 Лімар В. 1.У.1031
 Ліницький Т. Г. 1.Ш.2278
 Ліпова Г. 1.Ч.1923
 Ліпчук О. І. 1.У.571
 Лісенко О. В. 1.У.1036, 1.Ц.1830
 Лісенко О. О. 1.У.386
 Лісечко М. В. 1.Ч.2015
 Лісоколенко Т. В. 1.Ю.2565
 Ліський Т. Д. 1.Х.1709, 1.Х.1711, 1.Х.1719
 Лісяк Л. В. 1.У.860, 1.У.894
 Лісяк Н. М. 1.У.422
 Літва Л. А. 1.С.22
 Літвин В. 1.Х.1522
 Літвин В. А. 1.Ч.2118-1.Ч.2119
 Літвиненко В. А. 1.Ч.2149
 Літвиненко О. М. 1.У.1102
 Літвиненко Я. О. 1.У.345
 Літвюк В. В. 1.Ч.2149
 Літвюк С. Л. 1.Х.1589
 Літовченко Д. М. 1.Ш.1856
 Ліхова С. Я. 1.Х.1562, 1.Х.1710, 1.Х.1718, 1.Х.1725
 Ліхотат А. І. 1.Т.185
 Лічак В. В. 1.Х.1722
 Лічак К. В. 1.Х.1636
 Ліхань Р. 1.Ш.2545
 Лібанова Е. М. 1.С.146
 Лівінський А. І. 1.У.1180
 Лівох Р. В. 1.У.252
 Лівох А. С. 1.У.412
 Ліпник О. С. 1.Ч.1977
 Ліпська А. С. 1.У.492
 Ліпатов Л. І. 1.Ю.2642
 Ліпін М. 1.Ч.2011
 Ліпкан В. А. 1.Х.1681-1.Х.1682
 Лісна А. П. 1.У.753
 Лісниченко Л. В. 1.Х.1712
 Лісняк М. О. 1.Ц.1861
 Лісова Т. В. 1.Х.1692
 Лісовська Ю. П. 1.Ц.1886
 Лісовський П. М. 1.Ш.1886
 Літвиненко А. О. 1.У.1013
 Літвиненко О. О. 1.У.1241
 Літвінов О. С. 1.У.1106
 Літвінова І. Ф. 1.Х.1755, 1.Х.1793
 Літвінова О. В. 1.У.753
 Літвінчук Б. С. 1.Х.1709
 Ліфінцева О. В. 1.Ч.1921
 Ліховий І. Д. 1.Ш.2462
 Ліхоловєв Є. О. 1.Ю.2631
 Ліщинський І. О. 1.У.405
 Лобай Д. М. 1.Х.1793
 Лобач О. М. 1.У.912
 Лобик Л. О. 1.Ю.2565
 Лобузин І. В. 1.Ч.2234
 Лобузіна К. В. 1.Ч.2234
 Логвиненко Б. О. 1.Х.1465
 Логвинчук А. І. 1.У.295
 Лодігін А. О. 1.Ш.1855
 Лозинська І. 1.Т.226
 Лозницька С. А. 1.Э.2561
 Лозовєв В. О. 1.У.733
 Лозовицький В. 1.Э.2561
 Локтев В. М. 1.Ч.1953
 Лола Ю. Ю. 1.У.392
 Ломака І. Г. 1.У.571
 Лопушанський Р. В. 1.У.902
 Лопушанський Я. М. 1.Ш.2370
 Лотин І. І. 1.У.412
 Лотоцька М. І. 1.Х.1661
 Лотоцька Н. 1.Ш.2445
 Лохман Н. В. 1.У.1320
 Лощинська Н. 1.Ч.2234
 Лубенченко О. Е. 1.У.497
 Луганська К. М. 1.Ш.2511
 Лугувський О. Г. 1.Ч.1952
 Луганська Н. О. 1.У.678
 Лушко Ю. О. 1.У.1030
 Лука П. В. 1.У.902
 Лукаш Г. П. 1.С.46
 Лукашева Л. Т. 1.Т.235
 Лукашевич В. М. 1.У.1225
 Лукашенко Є. М. 1.Ф.1379
 Лукашенко К. С. 1.У.823
 Лукомська Г. 1.Т.252
 Лукомська З. 1.Т.252, 1.Ш.2475
 Лукомський Ю. 1.Ш.2475
 Лукьянчук В. В. 1.Ч.1959
 Лук'яненко Н. Е. 1.У.736
 Лук'яненко О. В. 1.Т.209
 Лук'яненко Т. В. 1.Х.1465, 1.Х.1482
 Лук'яниченко А. А. 1.Ц.1863
 Лун Фен І. Ч.2082
 Луньов В. Є. 1.С.14
 Луньов О. Ю. 1.Ц.1877
 Лушак М. І. 1.Ш.2430
 Лушакшук С. В. 1.Х.1765
 Луценко Ю. О. 1.У.887, 1.У.1205
 Лугтовська С. М. 1.У.961
 Луценко Л. С. 1.Ч.2161
 Луценко С. М. 1.У.345
 Луценко Т. М. 1.Ч.1980
 Лушук І. 1.Т.252
 Лушук О. О. 1.У.654
 Лушкер Т. В. 1.Ш.2503
 Лушків О. М. 1.У.422
 Луцька Н. М. 1.У.1061
 Луцький М. Г. 1.Х.1536, 1.Х.1584, 1.Х.1676
 Лучко Г. П. 1.У.770
 Львов Б. Ю. 1.Х.1415
 Львовичкіна А. М. 1.С.22
 Льбовий Я. В. 1.Ю.2605
 Любіцева О. С. 1.Х.1583
 Любохинець Л. С. 1.У.420
 Любчик О. К. 1.У.876
 Людвік І. І. 1.У.758
 Лютий В. 1.Ш.2293
 Лютий І. О. 1.У.857
 Лякшова А. 1.Ю.2658
 Лях В. В. 1.Ю.2605
 Лях О. В. 1.Ш.2347
 Ляшевська В. І. 1.У.546, 1.У.968
 Ляшенко В. В. 1.У.412
 Ляшенко В. І. 1.У.1335, 1.У.1338
 Ляшенко Є. С. 1.У.412
 Ляшенко М. С. 1.У.493
 Ляшенко Т. М. 1.Ф.1393, 1.Ф.1395
 Маганова Т. В. 1.У.1308
 Магас Н. В. 1.У.309
 Маєвська О. Т. 1.Ш.2406
 Мажара І. П. 1.Ц.1876
 Мазаракі А. 1.У.586
 Мазаракі В. 1.У.591, 1.У.1264
 Мазаракі О. А. 1.У.1352
 Мазаракі А. В. 1.Ш.2503
 Мазур А. І. 1.У.361
 Мазур Н. С. 1.У.676
 Мазуренко В. І. 1.У.679
 Мазуренко М. М. 1.У.1051
 Майборода М. 1.Ш.2438
 Майборода Н. О. 1.Ч.2242
 Майданець С. Б. 1.Ц.1900
 Майорова І. О. 1.У.1225
 Майстро В. М. 1.Х.1714
 Майхрович Ю. 1.Ч.1908
 Макарєнко А. В. 1.Х.1465, 1.Х.1571
 Макарєнко І. О. 1.У.492
 Макарєнко М. І. 1.У.393
 Макарєнко Н. 1.Т.225
 Макарєнко О. С. 1.С.131
 Макарєнко С. С. 1.У.1223
 Макаруч І. Н. 1.У.979
 Макаруч І. Г. 1.У.995
 Макаруч О. Г. 1.Ф.1383
 Макеєва О. М. 1.Х.1413, 1.Х.1480, 1.Х.1753
 Макогон В. Д. 1.У.430, 1.У.862, 1.У.903
 Макозіан С. Є. 1.Х.1711
 Максименко Я. А. 1.У.347
 Максимєва Н. Ю. 1.С.22
 Максимович М. 1.Ч.2190
 Максимчук М. В. 1.У.422
 Максимчук Н. С. 1.Ч.2002
 Максименцев М. Г. 1.Х.1739
 Максимова Т. В. 1.У.799
 Макух Т. О. 1.У.379
 Мала Ю. В. 1.У.493
 Малаков Д. В. 1.Ш.2462
 Малашерська О. А. 1.У.1143
 Маленко Л. М. 1.Ц.1832
 Маленко Я. В. 1.Ч.1974
 Маліна Л. О. 1.Ч.2009
 Малиновська І. В. 1.Ш.2278
 Маліхіна А. А. 1.Х.1673
 Маліхіна О. 1.Ч.2005
 Малішова К. В. 1.Х.1410
 Малішова Ю. О. 1.Ю.2565
 Малішук В. В. 1.У.424, 1.У.873, 1.У.953
 Малік М. П. 1.У.1205
 Мальський М. М. 1.Х.1769
 Мальцева К. С. 1.Ю.2634
 Мальчин Ю. М. 1.Х.1521
 Мальшина К. В. 1.Ц.1832
 Малюга Н. М. 1.У.478, 1.Ч.2195
 Малюк В. Г. 1.Ц.1840
 Малютіна Л. 1.Ш.2538
 Малюк Л. С. 1.Х.1769, 1.Х.1773
 Мамонтова Н. А. 1.У.446
 Мамонтова Н. А. 1.У.869
 Мамчич І. П. 1.Ш.2413
 Мамчур О. П. 1.Ю.2631
 Манакін В. 1.Ш.2405
 Мангушев Д. В. 1.У.651
 Манзій О. 1.У.589
 Манойло П. 1.Т.225
 Мануйлов Є. М. 1.Ю.2565
 Манько Н. Ф. 1.У.479
 Марєнич М. М. 1.У.412
 Марєха І. С. 1.У.736
 Маринніна А. Н. 1.У.1245
 Мариннін А. І. 1.Ц.1866, 1.Ц.1868
 Мариніч Л. Г. 1.У.412
 Марків О. Т. 1.Ч.2201
 Маркіна О. О. 1.У.602
 Марков Р. Р. 1.У.1213
 Маркова Е. В. 1.У.799
 Маркова С. В. 1.У.1110
 Маркович Т. Г. 1.У.945
 Мармуль Л. О. 1.У.410, 1.У.429, 1.У.599, 1.У.1210
 Мартин А. 1.У.729
 Мартиненко О. 1.Ц.1833
 Мартинов А. Ю. 1.У.941
 Мартинов А. Ю. 1.С.87, 1.У.283, 1.Ф.1393, 1.Ф.1395, 1.Ц.1832
 Мартинова В. Ю. 1.Ч.2036
 Мартинова С. М. 1.Ш.2413
 Мартинова С. П. 1.Э.2550
 Мартинович (Вдовиченко) А. 1.Ш.2322
 Мартинчук Ю. 1.У.715
 Мартинюк А. В. 1.Э.2561
 Мартинюк А. К. 1.Ш.2523
 Мартинюк Г. 1.У.1149
 Мартинюк М. 1.У.715
 Мартинюк О. 1.Ч.2234
 Мартинюк Р. Т. 1.У.1131
 Мартинюк Т. 1.У.1161
 Мартишин Д. С. 1.Э.2557
 Мартиненко О. 1.Ц.1831
 Марусєй Т. В. 1.У.412
 Марусєв О. В. 1.Х.1479
 Марцінковська О. В. 1.У.676, 1.У.821
 Марченко А. 1.У.751
 Марченко Д. А. 1.У.928
 Марченко І. Ф. 1.У.653
 Марченко О. А. 1.У.1270
 Марченко О. В. 1.У.597
 Марчук В. 1.Т.242
 Марчук О. О. 1.Ч.2039
 Марчук В. І. 1.С.49
 Маслак О. О. 1.У.736
 Маслак Т. О. 1.У.395
 Маслій О. А. 1.У.905
 Маслюкова І. Г. 1.Ю.2599
 Маслова Я. І. 1.Х.1512
 Маслюківська М. 1.У.715
 Масляк М. Д. 1.Х.1530
 Матвєєва Ю. І. 1.У.1433
 Матвєєво О. В. 1.Т.225
 Матвєєво С. В. 1.У.389
 Матвєєво С. С. 1.У.923
 Матвійчук А. В. 1.Х.1597, 1.Х.1804
 Матвійчук Л. О. 1.У.910
 Матвійчук О. В. 1.Х.1499
 Матвєш А. Л. 1.У.733
 Матійко М. В. 1.Х.1541
 Матійчук Л. П. 1.У.769
 Маторніна Н. М. 1.Ш.2341
 Маторнін Б. І. 1.Ш.2265
 Маторіна Н. М. 1.Ш.2265
 Матусєвич О. О. 1.У.737
 Матусєвич Т. В. 1.Ю.2580
 Матусова О. 1.У.942
 Матухно В. В. 1.Ц.1894
 Матухєв О. 1.Ш.2414
 Матюхін Д. А. 1.С.27
 Матюхіна О. А. 1.Ч.1924
 Матюшко М. М. 1.У.527
 Матяш І. Х.1532
 Махніна Н. В. 1.Ч.1999
 Махнінко А. І. 1.Т.185
 Махмудов І. І. 1.У.566
 Махно О. В. 1.Ч.1980
 Махова В. М. 1.У.1268
 Махорін Г. Л. 1.Ч.2089, 1.Э.2548
 Махєма М. Б. 1.У.431, 1.У.1153
 Маєнєнко О. М. 1.У.398
 Маєш О. В. 1.У.821
 Маєцук В. М. 1.У.1112
 Маєшин Г. М. 1.У.412
 Маєшин Ю. О. 1.У.1178
 Маєшкова О. А. 1.Х.1695, 1.Х.1801
 Маєшкова М. А. 1.У.1070
 Медведєва К. 1.У.1297
 Медвідь В. Ю. 1.Ч.1957
 Медуна Н. В. 1.У.788
 Медяник М. О. 1.У.412
 Медяник В. А. 1.Х.1465, 1.Х.1599
 Межов О. 1.Ш.2327
 Межов О. Г. 1.Ш.2340
 Мезєнцева О. І. 1.Ч.2040
 Меленті Д. О. 1.Ц.1852
 Мелєщенко Л. П. 1.Ю.2580
 Мелєщенко Т. Ф. 1.Ш.1999
 Мелконян А. Г. 1.Х.1595
 Мельник А. Ф. 1.У.821
 Мельник В. 1.Ш.2475
 Мельник І. М. 1.Х.1583
 Мельник І. С. 1.Х.1769
 Мельник К. В. 1.Х.1520
 Мельник Л. 1.С.10
 Мельник Л. Г. 1.У.398, 1.У.545
 Мельник М. О. 1.Х.1426
 Мельник Н. 1.Ш.2349
 Мельник О. В. 1.У.736, 1.Х.1654
 Мельник О. М. 1.Ч.2003
 Мельник П. П. 1.У.1156, 1.У.1186
 Мельник Р. С. 1.Х.1415
 Мельник С. С. 1.У.916
 Мельник Т. 1.У.586
 Мельник Т. В. 1.У.921
 Мельник Т. Г. 1.У.498
 Мельник Т. М. 1.У.1352
 Мельник Я. В. 1.У.676
 Мельник Я. Я. 1.Х.1463, 1.Х.1594, 1.Х.1773
 Мельников Е. О. 1.Ш.1839
 Мельниченко Н. 1.Х.1485
 Мельниченко Р. 1.Х.1621
 Мельничук К. 1.Т.241
 Мельничук С. М. 1.Х.1420
 Мєньшкова О. А. 1.Х.1579
 Мєншківський В. В. 1.У.699
 Мєпарішвілі Х. Н. 1.Х.1802
 Мєрзляк А. В. 1.У.565
 Мєрзій Т. В. 1.Ч.1909
 Мєтєлова Т. О. 1.Т.179
 Мєх Н. 1.Ш.2485
 Мєхович С. А. 1.У.321
 Мєшєраков Д. С. 1.Ю.2649
 Мєдведєва Н. С. 1.У.857
 Мєдведєв К. І. 1.Т.222
 Микитенко В. В. 1.У.328, 1.У.800
 Микитенко Л. 1.У.1295
 Микитенко М. С. 1.С.61
 Микитенко О. 1.Ш.2379
 Микитів Г. В. 1.Ч.2207
 Микитюк В. М. 1.У.801
 Микитюк І. С. 1.У.522, 1.У.853
 Микитюк О. 1.Ш.2427
 Микитюк П. П. 1.У.821, 1.У.1132
 Микитюк В. В. 1.Х.1465
 Микитюк Ю. І. 1.У.1132
 Миклашук І. М. 1.Т.179
 Миколошко (Савицька) М. 1.Т.225
 Миколошко Ю. І. 1.Х.1487
 Миколошів В. П. 1.У.412, 1.У.1689
 Миколошко І. Г. 1.У.1192, 1.У.1215
 Миколошів В. С. 1.Ю.2565
 Миколошів В. Ю. 1.Х.1405, 1.Х.1804
 Миргородська В. С. 1.У.736
 Мироненко П. В. 1.Х.1465
 Мироненко С. Г. 1.Ч.2149
 Миронєв О. М. 1.Х.1466
 Миронюк Ю. Б. 1.У.322, 1.У.1272, 1.Х.1583
 Миронюк Р. О. 1.У.736
 Миронюк П. М. 1.У.736
 Мирончук О. А. 1.У.283
 Миронішиненко С. В. 1.Ш.2516
 Мисєчко А. О. 1.Ч.2227
 Мисляков В. С. 1.У.1060
 Мисляк Р. 1.Т.252
 Мітрофанов І. І. 1.Х.1455
 Мітрофанова А. С. 1.У.347
 Митюхін Д. А. 1.С.27
 Митюхіна О. А. 1.Ч.1924
 Митюшко М. М. 1.У.527
 Митяш І. Х.1532
 Махніна Н. В. 1.Ч.1999
 Махнінко А. І. 1.Т.185
 Махмудов І. І. 1.У.566
 Махно О. В. 1.Ч.1980
 Махова В. М. 1.У.1268
 Махорін Г. Л. 1.Ч.2089, 1.Э.2548
 Махєма М. Б. 1.У.431, 1.У.1153
 Маєнєнко О. М. 1.У.398
 Маєш О. В. 1.У.821
 Маєцук В. М. 1.У.1112
 Маєшин Г. М. 1.У.412
 Маєшин Ю. О. 1.У.1178
 Маєшкова О. А. 1.Х.1695, 1.Х.1801
 Маєшкова М. А. 1.У.1070
 Медведєва К. 1.У.1297
 Медвідь В. Ю. 1.Ч.1957
 Медуна Н. В. 1.У.788
 Медяник М. О. 1.У.412
 Медяник В. А. 1.Х.1465, 1.Х.1599
 Межов О. 1.Ш.2327
 Межов О. Г. 1.Ш.2340
 Мезєнцева О. І. 1.Ч.2040
 Меленті Д. О. 1.Ц.1852
 Мелєщенко Л. П. 1.Ю.2580
 Мелєщенко Т. Ф. 1.Ш.1999
 Мелконян А. Г. 1.Х.1595
 Мельник А. Ф. 1.У.821
 Мельник В. 1.Ш.2475
 Мельник І. М. 1.Х.1583
 Мельник І. С. 1.Х.1769
 Мельник К. В. 1.Х.1520

- Яремova M. I. 1.Y.801
 Яресько К. В. 1.Y.1296
 Ярмолюк О. Ф. 1.Y.304
 Ярмолюк О. Я. 1.Y.997
 Яровий В. Ф. 1.Y.429
 Яроцький П. Л. 1.Э.2561
 Яроцький С. В. 1.X.1637
 Ярош С. П. 1.Ц.1835,
 1.Ц.1852
 Ярош Я. Б. 1.Ф.1382
 Ярош Я. Д. 1.Y.515
 Ярошевич Н. Б. 1.Y.955
 Ярошевська О. В.
 1.Y.1079, 1.Y.1314
 Ярошенко І. В. 1.Y.572
 Ярошенко М. С. 1.Y.964
 Ясенко С. В. 1.X.1538
 Ясенюк І. А. 1.Y.1193
 Ясенюк Н. О. 1.Y.1089
 Ясенюк О. 1.Ц.2234
 Ясенюк Р. 1.III.2475
 Ясенюк Т. Б. 1.Y.675
 Ясенюк Т. В. 1.III.2475
 Ясенюк М. Р. 1.III.2486
 Ясенюк М. Р. 1.III.2486
 Ястреб Я. 1.Y.897
 Ястремська О. В. 1.X.1688
 Ятчук О. М. 1.C.107,
 1.Y.736
 Яфімович О. Б. 1.Y.857
 Яценко О. Д. 1.Ц.1914
 Яценко Я. Г. 1.Y.308
 Яцина В. В. 1.Y.307
 Яцук Ю. А. 1.Ц.2098
 Яцук М. Ю. 1.Ц.2125
 Яцина О. С. 1.Y.383
 Яцина Д. 1.C.30
 Яценко А. 1.III.2333
 Яценко Л. Д. 1.Y.412
 Abbasov A. 1.Y.400
 Abbasov S. 1.Y.356,
 1.Y.400
 Abbasova Sh. 1.Y.329
 Abdulla A. 1.Ц.2159
 Abdullaeva D. 1.Y.2655
 Abysova M. 1.C.58
 Achimovich D. 1.Y.1133
 Achkasova S. 1.Y.689
 Afanasiev K. 1.Y.663
 Ahibalova T. 1.III.2305
 Aitkulov Z. 1.II.1992
 Aitkulov Z. 1.Y.890
 Akimov A. 1.Y.899
 Aksyonova O. 1.Y.1113
 Albdrane M. 1.Y.1028
 Aleemi A. R. 1.Y.2591
 Aleksandrova O. 1.Y.815
 Aleksievets L. 1.Y.223
 Alekseyev I. 1.Y.804
 Alieva N. 1.Y.299
 Alimkhanova A. 1.Y.551
 Alpatova O. 1.III.2305
 Alpeissova Sh. 1.Y.1372
 Amirgaliyev V. 1.II.1902
 Anas Mohammad Mousa Al-
 rowwad 1.Y.473
 Andreykiy T. 1.Y.948
 Andriyash A. 1.Y.1206
 Andruskiy B. 1.Y.774
 Antonivska M. 1.III.2306
 Antonov V. Y. 1.Y.2588
 Antoshkin O. 1.II.1901
 Antoshkin V. 1.Y.458
 Artemov V. Yu. 1.Y.642
 Artiukh T. 1.Y.690,
 1.Y.1173
 Artiushok V. S. 1.Y.643
 Artushok K. A. 1.C.47
 Arzheyitsyn S. 1.Y.705,
 1.Y.950
 Astanayeva A. 1.II.1902
 Atamanchuk Yu. M.
 1.Y.1337
 Atstaja D. 1.Y.337
 Azizova K. M. 1.Y.1350
 Babiak N. 1.Y.1043
 Babkin Yu. 1.II.1849
 Bafayev M. 1.C.81
 Bagirzadeh A. 1.Y.1171
 Bahchedjioglou O. O.
 1.Y.313
 Bai S. 1.Y.1123
 Baieva Ju. 1.C.126
 Baieva M. 1.C.116
 Baik O. 1.Y.852, 1.Y.967
 Bakanov K. 1.II.1849
 Bakun Y. 1.Y.1354
 Balanovska T. 1.Y.1175
 Banera N. 1.Y.932
 Baranenko R. 1.X.1648
 Baranik Z. 1.Y.644,
 1.Y.1074
 Barchak T. P. 1.Y.745
 Barkova S. 1.Y.990
 Barsky Yu. 1.Y.1282
 Bashtoviy V. 1.Y.990
 Basir M. 1.Y.1370
 Batrakova T. 1.Y.633
 Baula O. 1.Y.807
 Baulin D. S. 1.II.1896
 Bazeliuk V. 1.Y.359
 Bazhanova N. 1.Y.1284
 Bazhenova O. 1.Y.904
 Beisenova L. 1.Y.938
 Bek U. 1.Y.813
 Beluga Yu. M. 1.X.1620
 Benovska L. 1.Y.454
 Benzar O. V. 1.Y.401
 Beridze T. 1.Y.644, 1.Y.1074
 Betlej A. 1.Y.1283
 Bevziuk Ye. 1.T.246
 Bezrukova N. 1.Y.630
 Bezzubov D. O. 1.X.1578
 Bialkivska O. 1.Y.415
 Biduchak A. S. 1.X.1592
 Bilenka I. 1.Ц.2166
 Biliaiev S. 1.Y.1055
 Bilochenko A. 1.Y.950
 Biloshapka V. 1.Y.950
 Bilozubenko V. S. 1.Ц.1940
 Bilyk V. 1.Y.452, 1.Y.940
 Blakya H. 1.Y.633
 Blikhar M. 1.Y.356, 1.Y.858
 Blikhar V. 1.Y.934
 Bobrov Ye. 1.Y.404
 Bogma O. 1.Y.633,
 1.Y.1075
 Boichenko M. I. 1.Y.2573
 Boichyk I. 1.Y.774
 Boiko O. V. 1.Y.1229
 Bolotina Ye. 1.Y.357
 Bondar V. D. 1.Y.453
 Bondar-Pidhurska O.
 1.Y.988
 Bondarchuk N. 1.Y.989
 Bondarevich I. M.
 1.Y.2619
 Boretska N. 1.Y.666
 Borodin A. 1.Y.627
 Borodiyenko O. 1.Y.1345,
 1.Y.1348
 Borovyk M. 1.Y.1343
 Bortnik A. 1.Y.641
 Borysiak O. 1.Y.1100
 Boychenko N. 1.Ц.2178
 Boyko D. 1.C.79, 1.C.116
 Bozhenko V. 1.Y.805
 Bratko M. 1.Y.404
 Bratush H. 1.Y.483
 Britchenko I. 1.Y.388,
 1.Y.1049
 Briushkova N. 1.Y.806
 Brych V. 1.Y.1100
 Brychko M. 1.Y.614
 Bryhadia O. V. 1.Y.691
 Budaiiev M. 1.Y.553,
 1.Y.743
 Budz V. P. 1.Y.2609
 Bunchuk O. 1.Y.1055
 Burdeina N. 1.Y.553
 Buriak A. 1.Y.1201
 Burkovskaya A. 1.Y.1170
 Burlachenko S. 1.Y.358
 Busariyeva T. 1.X.1411
 Chaikina A. 1.Y.933
 Chebotarov Ie. 1.Y.692
 Cherednik O. S. 1.III.2285
 Cherkashyna K. 1.Y.705
 Chernegha O. 1.Y.452
 Cherniak A. M. 1.Y.642
 Chernobay L. 1.Y.632
 Chernovaty L. 1.III.2308
 Chernukha T. S. 1.Y.1298
 Chernyshova T. 1.Y.1284
 Chervinskaya L. 1.C.40
 Chervinskaya T. 1.C.40
 Chikov I. 1.Y.1172
 Chopa D. 1.Y.297
 Chornodid I. 1.Y.904
 Chornovol N. 1.Y.1207
 Chubaievskiy V. I. 1.Y.633
 Chubaievskiy V. I. 1.Y.559
 Chubka O. 1.Y.749
 Chukhlib A. 1.Y.462
 Chumak O. 1.C.40
 Chychun V. 1.Y.1300
 Chyryva H. 1.Y.816
 Chyryva O. 1.Y.690
 Cieslicka M. 1.Ц.2166
 Cynarski W. J. 1.Ц.2178
 Danilyan V. 1.Ц.2155
 Daniuk L. 1.C.126
 Danko T. 1.Y.581
 Danylenko V. V. 1.Y.1208
 Danylova T. V. 1.Y.2583
 Dashchuk Y. 1.Y.1341
 Dashko I. 1.Y.644, 1.Y.1074
 Datsenko V. 1.Y.1101
 Datsui N. 1.Y.773
 Davydiuk Yu. 1.Y.553
 Dehtiarova I. 1.Y.449
 Deineko A. 1.Ц.2166
 Derkach T. 1.C.59
 Derkach T. M. 1.III.2285
 Derkach O. 1.Y.460
 Desiatko A. M. 1.Y.559
 Deyneka T. 1.Y.833
 Diachenko O. 1.X.1648,
 1.Ц.2076
 Diachkova N. 1.Y.1348
 Diduk A. 1.X.1649,
 1.X.1675
 Dielin M. 1.Y.742
 Dima Serge Patrick 1.X.1809
 Dluhopolskiy O. 1.Y.615
 Dmytrenko A. 1.Y.516,
 1.Y.521
 Dmytrenko T. 1.C.59
 Dmytrenko T. A. 1.III.2285
 Dobizha N. 1.Y.612
 Dobrovol'ska O. 1.Y.817-
 1.Y.818
 Dobrowolski R. H. 1.Y.642
 Dokiienko L. 1.Y.1044
 Dolhodush M. 1.II.1901
 Dolia I. 1.C.80
 Domin M. 1.Y.449
 Doronina M. 1.Y.581
 Dorosh I. 1.Y.936
 Doroshenko L. 1.Y.626
 Doroshenko V. A. 1.X.1703
 Dosenko A. K. 1.C.122
 Dovgyi S. 1.Y.1347
 Drahniyeva N. 1.Y.1175
 Dreval Yu. D. 1.Y.691
 Dribna A. 1.Y.1099
 Drozdova Yu. 1.Y.1123
 Drymalovska Kh. 1.Y.1344
 Dubiei Yu. V. 1.Y.379
 Dubischev V. 1.Y.1207
 Dufeniuk O. 1.Y.356
 Duginets G. 1.X.1411
 Dukhnovska L. 1.Y.1075
 Durnayev I. 1.Y.628
 Dvirman M. 1.C.78
 Dvignun A. 1.Y.325
 Dyban M. P. 1.Ц.1491
 Dykan V. 1.Y.641
 Dymenko R. 1.Y.1176
 Dziura M. 1.Y.629
 Erkes O. 1.Y.931
 Faisal A. 1.Y.2591
 Fatkhutdinova O. 1.Y.1284
 Fedorchenko A. 1.Y.1176
 Fedorovich O. 1.Y.1015
 Fedorshyna L. 1.Y.1219
 Feshulur L. 1.Y.1123
 Feshur R. 1.Y.1135
 Filakovska A. 1.Y.456
 Filimonov Yu. 1.Y.416
 Filinovich V. 1.X.1647
 Filinovich V. V. 1.X.1646
 Filipova I. 1.Y.773
 Finkler Y. 1.Ц.2219
 Flehantova A. 1.Y.833
 Fomicenko I. 1.Y.990
 Fomina O. 1.Y.898
 Franchuk T. 1.Y.690
 Franchuk T. 1.Y.1648
 Frolova G. 1.Y.458
 Galtsova O. 1.Y.851,
 1.Y.938, 1.Y.1034
 Garafonova O. 1.Y.1174
 Gariaga L. 1.Y.939
 Garvlienko V. 1.C.57
 Gerasymchuk N. 1.Y.483
 Gerasymenko O. 1.Y.625
 Gevko V. 1.Y.743
 Gogulya O. 1.Y.1175
 Golovyna O. 1.Y.552
 Golub H. 1.Y.1029
 Golubev O. 1.Y.904
 Golubii I. 1.Y.1307
 Goryacha O. 1.Y.458
 Grabar N. 1.Y.1048
 Grigorieva M. 1.Y.551
 Grybova D. 1.Y.1035
 Gryniy T. 1.Y.385
 Grynkov T. V. 1.Y.664
 Guoqiang Fu 1.Y.1679
 Guseinova F. E. 1.Y.1578
 Gutorov O. 1.Y.1354
 Gutsul T. 1.Y.1173
 Gutaj B. 1.Y.610
 Haladzhu Z. 1.Ц.2223
 Halapsis A. V. 1.Y.2572
 Halashko O. 1.Y.1079
 Halchenko M. 1.Y.1347
 Halchuk Z. 1.Y.403
 Hamova O. 1.Y.1074
 Hanechko I. 1.Y.663
 Hanushchyn S. 1.Y.813
 Hapieieva O. 1.Y.816
 Harasym P. 1.Y.1048
 Hasii O. 1.Y.1058
 Havryliuk O. 1.Y.914
 Havrysh O. 1.Y.1175
 Heraisymenko M. 1.Y.951
 Hladkovskiy M. 1.Y.613
 Hladkyi O. 1.Y.452
 Hladkyi O. V. 1.Y.1583
 Hlibova A. 1.Y.988
 Hobela V. 1.Y.399
 Hohol T. 1.Y.461
 Hohoniants S. 1.Y.297
 Hoian I. M. 1.Y.2609
 Holovko S. 1.X.1825
 Holovko S. H. 1.X.1822
 Holub R. 1.Y.624
 Honchar V. 1.Ц.2155
 Honcharenko N. 1.Y.742
 Horbachenko S. 1.Y.456
 Horbachov K. 1.Y.297
 Horielyshev S. A. 1.II.1896
 Horská K. 1.C.113
 Hots N. 1.Y.325
 Hovorovska A. V. 1.Y.1298
 Hrabovych H. V. 1.X.1412
 Hrabovych M. 1.III.2394
 Hrinchenko R. 1.Y.456
 Hrymak O. 1.Y.610
 Hrymaluk A. 1.Y.337
 Hryniy N. 1.Y.388
 Hrynyuk N. 1.Y.1044
 Hryshko Yu. 1.III.2439
 Humeniuk V. 1.Y.1283
 Humenyuk S. 1.Ц.2177
 Hurchenko M. 1.Y.557
 Hurman O. 1.Y.1026
 Hurzhyi N. 1.Y.748,
 1.Y.1026
 Hutorov A. 1.Y.1354
 Hutsalenko L. 1.Y.511
 Hviyniashvili T. Z. 1.Y.664
 Hyk V. 1.Y.509
 Hirina T. 1.C.119
 Ignatieva I. 1.Y.624
 Ihnatenko M. 1.Y.1286,
 1.Y.1349
 Ihnatenko R. 1.Y.1301
 Ilnatova A. A. 1.Y.402
 Ilin V. V. 1.Y.2376
 Ingram K. 1.Y.353
 Iorgachova M. 1.Y.611
 Irtyshcheva I. 1.Y.1349
 Isaikina O. 1.Y.390
 Isakova S. 1.Y.640
 Issa I. 1.Y.640
 Ivanets H. V. 1.II.1896
 Ivanets M. H. 1.II.1896
 Ivanko A. 1.Y.1174
 Ivanov O. 1.Y.355
 Ivanova A. 1.C.36
 Ivanova N. 1.Y.741, 1.Y.748
 Ivanova O. 1.Y.555
 Ivanova V. 1.Y.555
 Ivanyshyn V. 1.Y.415
 Ivanytska S. 1.Y.460
 Ivasenko N. 1.Y.933
 Ivashchenko T. 1.Y.1354
 Ivohin E. 1.C.57
 Jaki A. 1.Y.629
 Jarvis M. 1.Y.826, 1.Y.1299
 Kalaitan T. 1.Y.610
 Kalashnyk O. 1.III.2305
 Kalimina S. 1.Y.777
 Kalizhanova A. 1.II.1902
 Kalyta O. 1.Y.935
 Kantir I. 1.Y.789, 1.Y.1029
 Kantir V. 1.Y.789
 Kapiton A. 1.X.1648,
 1.Ц.2076
 Kaplenko H. 1.Y.773
 Karpa M. 1.Y.899
 Karpachova O. 1.Y.531
 Karpuk I. 1.Y.1282
 Kashchuk M. 1.Y.399,
 1.Y.858
 Kashpruk Yu. 1.Y.612
 Katkova T. 1.Y.817
 Kazimova Yu. 1.Ц.2194
 Kaziuka N. 1.Y.1283
 Kernova M. 1.C.78
 Khaled Ahmad Haroun Al-
 hasana 1.Y.473
 Kharchenko J. 1.Y.2596
 Kharchenko S. 1.Y.2596
 Khaustova V. Y. 1.Y.1229
 Khitsun O. 1.Y.1055
 Khlystun O. 1.C.117
 Khokhlych D. 1.Y.935
 Kholodnytska A. 1.Y.839
 Kravchenko I. V. 1239
 Krasha A. 1.Y.357
 Kryshenko O. 1.Y.1113
 Khutona M. 1.Y.939,
 1.Y.951, 1.Y.1058
 Kiforenko O. V. 1.Y.1359
 Kilmeninov O. 1.Y.297
 Kinash I. 1.Y.552
 Kinzerska O. 1.Y.1174
 Kitsa M. 1.C.120
 Klevchik L. 1.Y.2221, 1.Ц.2231
 Klevchik L. 1.Y.403
 Klipkova O. 1.Y.1029
 Klochko T. 1.III.2337
 Klochkova T. 1.Ц.2018
 Klymash N. 1.Y.1075
 Klymenko A. 1.Y.741
 Klymenko N. 1.Y.776
 Klymenko O. 1.C.80
 Kmetyk Kh. V. 1.X.1620
 Kobzev I. 1.Y.628
 Kolesnikova K. 1.Y.806
 Kolesnikova O. 1.Y.775
 Kolomiets K. 1.Y.1206
 Kolyukh V. 1.Y.364
 Komakha L. 1.Y.1346
 Komarnytska I. 1.Y.858
 Komelina O. 1.Y.740
 Komyak V. 1.II.1901
 Komyak Vi. 1.II.1901
 Kondrat I. 1.Y.610
 Konopliannikova M.
 1.Y.826
 Konovalov V. 1.Ц.2177
 Kopishynska K. 1.Y.1309
 Koptiyeva H. 1.Y.746
 Kopylyuk O. 1.Y.937
 Kopytko S. 1.Y.1135
 Korenev V. 1.C.117
 Korkh O. M. 1.Y.2588
 Korniihchuk O. 1.Y.1219
 Korolchuk L. 1.Y.807
 Korotiaieva I. B. 1.III.2368
 Kosenko A. 1.Y.628
 Kosenko V. 1.Y.628
 Kostyshyn A. B. 1.Ц.2075
 Kosych M. 1.Y.815
 Kotelenets A. 1.Y.773
 Koval S. 1.Ц.2158
 Koval V. 1.Y.337
 Kovalchuk T. 1.Y.775
 Kovalenko Ju. 1.Ц.2178
 Kovalevska N. S. 1.Y.510
 Kovalova O. 1.Y.611
 Kovalskiy M. 1.C.40
 Kovshun N. 1.Y.337
 Kovtun I. 1.Y.325
 Kozachyshyna O. 1.III.2353
 Kozbakova A. 1.II.1902
 Kozhekina L. 1.C.114
 Kozlov'ska S. 1.Y.914
 Kozmuk N. 1.Y.789,
 1.Y.1029
 Kozyrieva O. 1.Y.1343
 Krainiev V. 1.Y.740
 Krapivina G. 1.Y.666
 Krasivskyy O. 1.Y.814
 Krasnobaieva-Chorna Zh.
 1.III.2281
 Krasnosutska N. 1.Y.746
 Krasnosotova O. 1.Y.1343
 Krasnova I. 1.Y.693,
 1.Y.705
 Krasnova Yu. A. 1.X.1703
 Krasova I. 1.Ц.2166
 Kravchenko A. 1.Y.948
 Kravchenko N. 1.Y.1173
 Kravchenko T. 1.Y.1340
 Kravchuk O. 1.Y.1219
 Kravchuk Yu. 1.Y.1174
 Kreidych I. 1.Y.1044
 Kremen V. H. 1.Y.2576
 Kriuchkova N. 1.Y.690
 Krylov D. 1.Y.851
 Kryshatanovych M. 1.Y.814
 Kryshatanovych S. 1.C.78
 Kryvoshei D. 1.Y.1134
 Kryzhanivska A. 1.Y.1340
 Kshibitskiy S. 1.Y.359
 Kubiv S. 1.Y.1176
 Kucher G. 1.Y.818
 Kuchera T. 1.C.41
 Kucherenko D. 1.Y.741,
 1.Y.748
 Kucherenko S. 1.Y.558
 Kud A. 1.Y.628
 Kudinov O. 1.Y.463
 Kudrenko N. 1.Y.483
 Kukharska L. 1.Y.934,
 1.Y.1344
 Kuksa I. 1.Y.416
 Kul M. 1.Ц.2231
 Kulaga I. 1.Y.935
 Kulnich T. 1.Y.1058
 Kurman T. 1.Y.815
 Kurmangazyeva L. 1.Y.640
 Kurnhir L. 1.Y.610
 Kurnhir S. 1.Y.777, 1.Y.938
 Kutsenko T. 1.Y.1042
 Kuzmak Oleg 1.Y.940
 Kuzmak Olena 1.Y.940
 Kuzmenko O. 1.Y.805
 Kuzmin O. Ye. 1.Y.643
 Kuzmynchuk N. 1.Y.1042
 Kuznetsova T. 1.Y.741
 Kuznetsova T. 1.Y.748
 Kuznyetsova A. 1.Y.615,
 1.Y.1133
 Kuzniyetsova T. 1.Y.1355
 Kyazimov K. T. oglu
 1.II.1901
 Kychko I. 1.Y.839
 Kyivska K. 1.Y.817
 Kyrylenko V. 1.Y.935
 Kyzmenko I. 1.Ц.2165
 Lagodienco N. 1.Y.882
 Laktionova O. 1.Y.1342
 Laktionova O. A. 1.Y.401
 Laptsev S. 1.Y.899
 Larina Ya. 1.Y.1176
 Lashchuk I. 1.Y.612
 Lasinska N. 1.Y.578
 Liatynin M. 1.Y.628
 Lavreniuk V. 1.Y.693
 Lazebna N. 1.III.2352
 Lebediev S. 1.Ц.2156,
 1.Ц.2158
 Lebedynets I. 1.Y.665
 Lebid I. 1.Y.1239
 Lehenchuk S. F. 1.Y.745
 Lepky M. 1.Y.1341
 Lepky M. 1.Y.1282
 Leskova S. 1.Y.1026
 Levaieva L. 1.Y.558
 Lezgovko A. 1.Y.708
 Liakh I. O. 1.Y.840
 Liakhova V. 1.Ц.2156
 Lishchenko V. 1.Y.450
 Likarchuk N. 1.Y.826
 Litovtseva V. 1.Y.614
 Litvin N. 1.Y.1048
 Litvinov A. 1.Y.416
 Liubarets V. 1.Y.461
 Liubetska M. 1.Y.1026
 Liulchak Z. 1.Y.1299
 Liutak O. 1.Y.807
 Loiko V. 1.Y.404
 Loishyn A. 1.Y.297
 Lohkhan N. 1.Y.644
 Lopatchenko I. 1.C.78
 Los Z. 1.Y.580
 Losheniuk I. 1.Y.1300
 Losheniuk O. 1.Y.1300
 Lositska T. 1.Y.452,
 1.Y.898
 Losonczy P. 1.Y.388
 Lozhachevska O. 1.Y.742
 Luchyna S. 1.III.2410
 Luhova V. 1.Y.1354
 Lunkina T. 1.Y.1170
 Lushch-Purii U. I.
 1.Y.2603
 Luste O. 1.Y.403
 Lutay L. 1.Y.748
 Lutsiv R. 1.Y.449
 Luzhanska N. 1.Y.1239
 Lykhova S. Ya. 1.X.1683,
 1.X.1742
 Lytovchenko A. 1.C.79,
 1.C.116
 Lytvyn O. I. 1.Y.840

- Lytvyn S. 1.V.839, 1.X.1649, 1.X.1675
 Lytvynenko O. 1.V.693
 Lyubenko A. 1.V.331
 Lyulov O. 1.C.152
 Lyulov O. V. 1.V.785
 Magopets O. 1.V.388
 Maharamov S. 1.V.298
 Mahbubah N. A. 1.V.1370
 Maihurova D. S. 1.V.402
 Maistrenko Yu. 1.V.665
 Maistro R. 1.V.581
 Makarenko A. B. 1.V.402
 Makarenko N. A. 1.X.1703
 Makarenko O. Y. 1.X.1703
 Makogon H. 1.II.1849
 Maksymenko O. 1.V.1207
 Malaniuk T. 1.V.1283
 Malhar S. 1.V.404
 Malooka L. 1.C.117
 Malvykhina S. 1.V.632, 1.V.826
 Malvykhina Y. 1.V.1345, 1.V.1348
 Malyshekin O. 1.V.881
 Malysheko Ye. 1.V.689
 Mamonov D. V. 1.X.1815
 Marchenko O. A. 1.C.1940
 Mardar M. 1.V.1285
 Marhasova V. 1.V.451
 Marko S. 1.V.789
 Marshalok M. 1.V.1172
 Martynenko V. 1.V.816
 Marushchak O. 1.V.690
 Masina L. 1.V.337
 Matiash T. 1.V.321
 Matsyuk H. 1.III.2290
 Matusevych T. 1.V.1347
 Matveichuk L. 1.V.938
 Matvichuk L. 1.V.1282, 1.V.1341
 Matvienko O. 1.V.556
 Matvyichuk V. 1.V.1342
 Mazaraki A. 1.V.1123
 Mazaraki N. 1.V.625
 Maziy N. 1.V.814
 Mazur A. 1.V.804
 Mazur K. 1.V.936
 Mazurenko O. 1.V.613, 1.V.884
 Mazurenko O. 1.V.1239
 Melchenko V. 1.V.357
 Melnychuk I. S. 1.V.1635
 Melnyk A. 1.V.2156
 Melnyk T. 1.V.449, 1.V.989
 Mikelionvte M. 1.V.708
 Mikuliyak K. 1.V.1170
 Miserzhys S. 1.C.126
 Mishcheriakov I. 1.II.1901
 Mishko V. 1.C.117
 Misiunia R. M. 1.V.402
 Mital O. 1.V.665
 Mitiuk L. O. 1.V.1084
 Mitsel A. 1.V.551
 Mityushina I. 1.V.627
 Mohylevska O. Yu. 1.V.643
 Moroz V. 1.V.665
 Moshkovska O. 1.V.898
 Mosiichuk A. 1.III.2353
 Mosiychuk M. 1.II.1849
 Moskalenko B. A. 1.V.785
 Moskalenko S. 1.V.818
 Moskalenko V. 1.II.1849
 Mozharovska S. 1.V.2159
 Mozharovskyy Y. 1.V.2159
 Mudra I. 1.V.2220
 Mudra Y. 1.V.818
 Multiarchuk Y. I. 1.IO.2602
 Mulska O. 1.V.455
 Muravskiy V. 1.V.484
 Musiiets T. 1.V.1113
 Mussabayev B. 1.V.2037
 Muzychka O. 1.V.937
 Myhalkiv A. 1.V.775
 Mykhailiuk G. 1.V.1371
 Mykhailiuk N. 1.V.1371
 Mykhailov V. M. 1.II.1895
 Mykhailova A. V. 1.II.1895
 Mykhailovska O. 1.V.451
 Mykhalitska N. 1.V.813, 1.V.852
 Myktyuk O. 1.V.1228
 Myronchuk V. 1.V.612
 Myronchenko Ye. 1.V.1049
 Myshchshyn O. 1.V.1048
 Myshuk V. O. 1.V.1339
 Myskiy L. 1.V.511
 Mytrofanova H. 1.V.1173
 Nahirna M. 1.V.936
 Nahorna O. 1.V.776
 Naida A. 1.V.634
 Nakonechna O. 1.V.1044
 Nastasiak I. 1.V.852
 Navalna M. 1.V.390
 Nazarenko S. 1.V.581
 Nazymko Ye. S. 1.X.1703
 Nezhuhryn O. 1.V.1929
 Nekhaienko O. 1.C.79
 Nelipa D. 1.V.1346
 Nemish Yu. 1.V.1058
 Nesenenko P. 1.V.337
 Nester A. A. 1.V.1084
 Nesterenko I. V. 1.V.510
 Nesterenko S. 1.V.457
 Nesterova M. 1.V.742
 Nezhvva M. O. 1.V.1339
 Nikifitina O. 1.V.1084
 Nikifitina N. P. 1.III.2366
 Nitsenko V. 1.V.777
 Norchuk Yu. 1.V.806
 Nosyriev O. 1.V.665
 Novak O. 1.V.359
 Novikova M. 1.V.1343
 Novykova O. O. 1.II.1896
 Novytska I. 1.V.1206
 Nowak D. V. 1.V.642
 Obolenskyi O. 1.V.457, 1.V.1206
 Obukh L. 1.III.2521
 Odariuk T. 1.V.437
 Okhrymenko I. 1.V.950
 Oleshchuk P. 1.V.364
 Omelchenko O. 1.V.1338
 Ometsinska L. 1.V.484
 Ometsynska N. 1.V.665
 Onysenko T. 1.V.1228, 1.V.1340
 Onyshchenko S. 1.V.614, 1.V.1099
 Onyshchenko V. 1.V.1101
 Orabzayev B. 1.V.640
 Orlyk M. 1.V.290
 Orlyk S. 1.V.290
 Orlyk S. 1.V.1173
 Ortonova A. 1.V.1173
 Ortynska N. 1.V.556
 Ortynskyi V. 1.V.399, 1.V.814
 Orujova M. 1.V.329
 Orujova T. 1.V.329
 Ospichuk A. 1.V.1284
 Ostapenko H. 1.C.116
 Ostapenko H. 1.V.1338
 Ostapenko Yu. 1.V.881
 Ostroverkh P. 1.V.706
 Ostrovskyy V. 1.V.1124
 Ostrovska H. 1.V.552, 1.V.774
 Ostrowski A. 1.V.2165
 Pakhomov R. 1.V.557
 Pakhomova O. 1.V.990
 Palahuta K. O. 1.V.559
 Palchevich G. 1.V.290
 Palenichak O. 1.V.1220
 Pali S. 1.V.634
 Pambuk S. 1.V.1285
 Panchenko L. 1.V.325
 Pankratov O. 1.II.1901
 Pantieliieva N. 1.V.693
 Pantieliieva N. M. 1.V.339
 Parfets O. 1.V.839
 Parvskiy I. 1.V.462
 Pashchenko N. 1.V.2156
 Pasichnyk V. 1.V.814
 Paslavsk R. 1.V.326
 Patlachuk V. 1.V.1049
 Patytska Kh. 1.V.455
 Pavlichenko O. 1.V.1345
 Pavlichenko V. 1.V.1345
 Pecheranskyy I. P. 1.IO.2584
 Pedchenko N. 1.V.833
 Peftieva O. 1.III.2410
 Pereguda Ye. 1.C.126
 Perera P. 1.V.581
 Perevozova I. 1.V.580, 1.V.777
 Perminov V. 1.V.839
 Pertukhov A. 1.V.2159
 Petrenko I. 1.V.364
 Petrenko K. 1.V.1228
 Petrenko O. 1.V.1172
 Petrova I. 1.V.989, 1.X.1674
 Petrova I. L. 1.V.1028
 Petrovska I. 1.V.665
 Petrukhia S. 1.V.459
 Petrychenko I. 1.V.1219
 Petrychenko O. 1.V.1219
 Petryk O. 1.V.773
 Petyk M. 1.V.326
 Pietysotska S. 1.V.2155
 Pietukhova O. 1.V.552
 Pimonenko T. 1.C.152
 Pirozhenko N. 1.V.806
 Piskun S. 1.II.1849
 Piskunov O. V. 1.III.2282
 Podavalenko O. 1.V.2179
 Podolav V. 1.V.1282
 Podrigalo L. 1.V.2179
 Podrihalo O. 1.V.2179
 Pohrishchuk H. 1.V.612
 Polityto M. 1.V.749
 Polukarov Yu. O. 1.V.1084
 Poniatowski P. 1.V.1724
 Ponomarenko I. 1.V.1299
 Popadynets H. 1.V.967
 Popivniak Yu. 1.V.326
 Popova N. 1.V.641
 Populit O. O. 1.C.121
 Potapiuk I. 1.V.816
 Pozdnyakov Yu. 1.V.388
 Prodanchuk M. 1.V.483, 1.V.511, 1.V.775
 Prodanova L. 1.V.914
 Prokhorova V. V. 1.V.949
 Pronchakov Yu. 1.V.1015
 Proskurina M. 1.C.117
 Prosov V. 1.V.947
 Prutsenko I. 1.V.947
 Prymostka L. 1.V.693
 Prystupa A. 1.V.1174
 Ptashchenko O. 1.V.632
 Pudryk D. 1.C.152
 Purltskhanidze O. 1.V.806
 Pylvipiv V. 1.V.883
 Pylvipshyn P. 1.V.813
 Pysanyy R. 1.X.1649
 Pysmenná M. S. 1.C.47
 Quliyev V. 1.V.474
 Radchenko O. 1.V.743
 Radelytskyy Y. 1.V.455
 Radko V. 1.V.1172
 Rakowska J. 1.X.1583
 Rats O. 1.V.1338
 Redkin O. 1.V.357
 Redko K. 1.V.817, 1.V.1309
 Revin F. 1.V.1347
 Rezanova E. 1.C.127
 Riashko O. 1.V.789
 Ribeiro Ramos O. 1.V.1049
 Ridei N. 1.V.461
 Riznyk Yu. 1.V.630
 Rodinova N. 1.V.461
 Rogova N. V. 1.V.339
 Rohoznyi S. 1.V.881
 Rojek T. 1.V.629
 Roman V. V. 1.III.2282
 Romanenko V. 1.V.2178
 Romanishina O. 1.V.1084
 Romaniuk I. 1.V.1286
 Romanovska Yu. 1.V.816
 Romanyuk S. 1.III.2410
 Romashko O. 1.V.1340
 Rubakha M. 1.V.326
 Ruban O. 1.V.626
 Ruda I. 1.V.934
 Rudenko M. 1.V.939, 1.V.1038
 Rudenko S. 1.V.1346
 Rudyk Ya. 1.V.359
 Rumynik I. 1.V.899
 Rushchshyn N. 1.V.1344
 Rustamzade A. 1.V.1371
 Ruzhyskyy I. 1.V.451
 Ryabova Z. 1.V.359
 Rybakova T. 1.V.1355
 Rybinska Yu. 1.III.2306
 Safronova O. 1.V.665
 Sahaidak M. 1.V.641
 Salimon O. 1.V.706
 Salovskyy O. 1.V.706
 Samchuk T. 1.C.114
 Samoilov P. 1.V.580
 Sarnovska N. 1.III.2306
 Sas I. 1.C.48
 Savchenko E. 1.V.777
 Savina S. 1.V.936
 Savinov V. Yu. 1.V.358
 Sazonets O. 1.V.580
 Sazonova Ya. 1.III.2320
 Schedia S. 1.V.899
 Semelchuk N. O. 1.V.1742
 Semend O. 1.V.1299
 Semenko T. 1.V.705
 Semeniuk R. 1.V.325
 Semenov A. 1.V.851
 Semenov S. 1.V.898
 Senyshyn O. 1.V.1344
 Serbeniuk A. 1.V.624
 Serdiuk O. 1.X.1674
 Sereda O. 1.C.114
 Shalenko V. 1.V.2158
 Shaposhnykov K. 1.V.851
 Shapoval V. M. 1.IO.2574
 Shapovalova I. O. 1.V.1208
 Sharko I. 1.V.1172
 Sharko V. 1.V.743
 Sharovatova O. P. 1.V.691
 Shary H. 1.V.1207
 Sharyi G. 1.V.457
 Shchetyuk N. Yu. 1.V.338
 Shegda A. 1.V.1228
 Shehynska N. 1.V.552
 Shershynova O. V. 1.V.453
 Shestakovska T. 1.V.451
 Shevchenko A. 1.V.634
 Shevchenko G. Ya. 1.V.1940
 Shevchenko M. Yu. 1.III.2369
 Shevchuk L. 1.V.932
 Shevchuk N. 1.V.511
 Shevchuk N. S. 1.C.84
 Shkarban I. 1.III.2364
 Shkrayun Yu. 1.V.314
 Shkurupii O. 1.V.833
 Shliakhtun P. 1.V.364
 Shmygol N. 1.V.851, 1.V.938
 Shostakovska A. 1.V.665
 Shteingauz D. 1.V.1133
 Shterma T. 1.V.631
 Shturler I. 1.V.633
 Shtunder I. 1.V.777
 Shubna O. 1.V.357
 Shved T. 1.V.634
 Shvindina H. 1.C.152
 Shykhnenko K. 1.V.2018
 Shykhnenko K. I. 1.II.1895
 Shymanovska-Dianych L. 1.V.988
 Shynkaryuk O. 1.V.458
 Shyshkovskiy S. 1.V.1135
 Sichkarenko H. 1.C.41
 Sidoruk S. 1.V.1341
 Silakova H. 1.V.1075
 Silchenko A. 1.V.2220
 Simak S. 1.V.553
 Simakov K. 1.V.468
 Simakova O. 1.V.468
 Simhayev A. 1.C.59
 Sinyakov S. 1.V.1929
 Sirant M. 1.V.967
 Sirenko N. 1.V.1170
 Sitkovska A. 1.V.634, 1.V.1172
 Skaliy A. 1.V.2184
 Skorvyk H. 1.V.818
 Skrobecki J. 1.V.2156
 Skryl V. 1.V.1099
 Skrynnik O. V. 1.V.747
 Skupeiko V. 1.V.932
 Skyba I. 1.U.1929
 Skybinska Z. 1.V.388
 Skybinskyy O. 1.V.388
 Slabouz V. V. 1.III.2280
 Sliuser S. 1.V.885
 Smirnova T. 1.V.749
 Sokolova E. B. 1.V.510
 Sokolova L. 1.V.581
 Solod V. 1.V.516
 Soloviova A. M. 1.V.1815
 Sopilko I. M. V. 1.X.1593
 Sorochuk L. V. 1.IO.2590
 Soroka S. 1.V.789
 Sosnova N. 1.V.1135
 Spodin S. 1.V.613
 Spyttska K. V. 1.V.664
 Stanasiuk N. S. 1.V.643
 Stasiv O. 1.V.1220
 Stavnycha N. 1.V.774
 Stetsenko B. 1.V.950
 Stetsko M. 1.V.1043
 Stetsyuk N. 1.V.967
 Stojan T. 1.C.41
 Stoliarchuk Ya. 1.V.631, 1.V.807
 Stolyarov V. 1.V.458
 Stolyarova V. 1.V.458
 Storonyanska I. 1.V.454
 Storoshchuk B. 1.V.403
 Storozhenko O. 1.V.804
 Stovanova-Koval S. 1.V.483
 Strilchuk Yu. 1.V.705
 Strokov I. 1.V.1042
 Strutynska I. 1.V.957
 Studinska G. 1.V.942
 Subtel V. 1.V.610
 Subhartini S. D. 1.V.1370
 Sukhanov O. D. 1.X.1646
 Sunduk T. 1.V.931
 Suslenko V. 1.V.615
 Svichkar V. 1.V.630
 Svitlak I. 1.C.126
 Syvrydenko D. 1.V.325
 Syvrydenko T. 1.V.624
 Synytsia A. S. 1.IO.2571
 Tanachova Y. S. 1.V.2037
 Taran O. 1.V.553
 Taran Ya. 1.V.364
 Taranenko L. 1.III.2380
 Tarasenko O. 1.V.743, 1.II.1901
 Tepluk M. 1.V.641, 1.V.1172
 Tereshchenko E. 1.V.742
 Tereshchenko O. 1.V.1043
 Terovnesova O. 1.V.1042
 Teslia S. 1.V.326
 Tesliuk S. 1.V.939
 Tiahunova Z. 1.V.1026
 Titarenko L. 1.C.127
 Tiutunyk I. 1.V.613, 1.V.884
 Tkachenko N. 1.V.1043
 Tkachenko O. 1.V.935
 Tkachenko S. 1.V.644, 1.V.1074
 Tkachenko T. 1.V.452
 Tkachova N. 1.V.817
 Tkalenko N. 1.V.451
 Tkoheiv O. R. 1.V.358
 Tokar V. 1.V.631
 Toktamysova A. 1.V.2037
 Tolstov I. V. 1.IO.2574
 Tomchuk-Ponomarenko N. 1.V.462
 Topalova I. 1.V.456
 Topornytska M. Y. 1.X.1583
 Topuzov O. 1.V.1347
 Tovstun O. 1.V.1134
 Tregub A. 1.C.118
 Tregub A. M. 1.C.115
 Treshchov M. 1.C.78
 Tretiak N. M. 1.V.339
 Tripak M. 1.V.511
 Tripak M. M. 1.C.84
 Trokhymets O. 1.V.1054
 Tropiu Yu. 1.V.2178
 Trotsiuk N. V. 1.X.1412
 Trotsyuk N. V. 1.X.1635
 Trubei O. 1.V.663
 Trushkina N. 1.V.450
 Trushkina N. V. 1.V.1229
 Tsikarishvili K. 1.X.1723
 Sikh H. 1.V.552, 1.V.774
 Tsyhanovska N. 1.V.2155
 Symbal B. M. 1.V.691
 Symbaliuk M. 1.V.399
 Tul S. 1.V.833
 Turolev G. 1.V.631
 Tuz A. 1.C.117
 Tymchshyn J. 1.V.937
 Tymofey S. 1.V.1048
 Tymoshchuk M. 1.V.1135
 Tymoshenko D. 1.V.626
 Tyshchenko S. 1.V.1284
 Tyshchenko S. O. 1.V.338
 Tyshchenko V. 1.V.1338
 Ulvanchenko O. 1.V.416
 Ushenko N. 1.V.742
 Ustenko I. 1.V.1285
 Utenkova K. 1.V.416
 Valion O. 1.T.223
 Varava I. P. 1.X.1434
 Varenky O. 1.V.826
 Vasiltsova T. 1.V.1309
 Vasiuta V. 1.V.1134
 Vaskivska K. 1.V.932
 Vasurenko L. 1.V.416
 Vatamaniuk O. 1.V.706
 Vavaryk P. 1.C.57
 Vdovichen A. 1.V.1300
 Vdovichenchen O. 1.V.1300
 Ventsel N. 1.V.883
 Ventsel V. 1.V.883
 Verbitska L. 1.V.449
 Verbsklyia M. 1.V.813, 1.V.852
 Verezomska I. 1.V.632
 Verkhovod I. 1.V.1055
 Vialets O. 1.V.1075
 Vidomenko O. 1.V.665
 Viktorov B. 1.V.989
 Vinichuk M. 1.V.556, 1.V.858
 Vivicar O. 1.V.743
 Vyviuk I. 1.V.1283
 Vodiakina M. O. 1.V.402
 Vodianna L. 1.V.631
 Vodolaskova K. 1.X.1825
 Vodolaskova K. Yu. 1.X.1822
 Voitseshchuk A. 1.V.404
 Volianskyi P. B. 1.II.1895
 Volkov S. 1.III.2307
 Volkova M. 1.V.1343
 Volynets R. 1.V.613
 Voronenko I. 1.V.776
 Voronka O. 1.V.934
 Voskolupov V. 1.V.1175
 Vovchak O. 1.V.948
 Vovchenko O. 1.V.939
 Voznyak H. 1.V.455
 Vygvyska I. M. 1.V.745
 Vysochan O. 1.V.509
 Vysochan O. S. 1.V.509
 Vysotska I. 1.V.936
 Wnorowski K. 1.V.2159
 Xiaohong G. 1.V.2179
 Yablonska T. 1.III.2365
 Yakovchuk A. M. 1.C.47
 Yakunina K. I. 1.V.453
 Yakushev O. 1.V.914
 Yakusheva O. 1.V.914
 Yakushko I. 1.V.882
 Yakushyk I. 1.C.40
 Yamchenko T. M. 1.X.1593
 Yanichuk T. 1.V.2076
 Yankovska L. 1.V.932
 Yankovska Z. O. 1.IO.2590
 Yaremchuk S. 1.V.632
 Yarmol L. 1.V.967
 Yarmolenko J. 1.V.1354
 Yarmolenko Yu. 1.V.904
 Yarmolitska O. 1.V.881
 Yaroshkevych N. 1.V.610
 Yarova O. 1.V.462
 Yashchenko A. 1.III.2337
 Yashkina D. 1.C.79
 Yasinska A. 1.V.509
 Yastrubskiy M. Ya. 1.V.643
 Yasynshena V. 1.V.484
 Yatsenko O. 1.V.1113
 Yatsenko Ya. 1.V.1286
 Yatsykovskyy B. 1.V.462
 Yehorycheva S. 1.V.939
 Yevsieieva O. 1.V.1299
 Yevsieieva A. 1.V.614
 Yevstakhevych A. 1.V.462
 Yevtushenko N. 1.C.41
 Yevtushenko V. 1.V.1042
 Yuhman Y. V. 1.V.949
 Yuldashv S. Yu. 1.C.47
 Yurchyshena L. 1.V.1342
 Zadorozhnyi Z. M. 1.V.484
 Ziats O. 1.V.852, 1.V.858
 Zaika S. O. 1.V.691
 Zaitseva-Kalaur I. 1.V.1371
 Zakharchenko M. 1.V.456
 Zakharchyn G. 1.V.989
 Zakharov R. 1.V.2076
 Zalizko V. 1.V.1176
 Zalizko V. D. 1.V.642
 Zaliznyak Y. 1.V.2222
 Zamazyi V. 1.V.2177
 Zamula I. 1.V.775
 Zaporozhchenko R. 1.C.79
 Zaporozhets S. V. 1.V.339
 Zapukhliak I. 1.V.1228, 1.V.1340
 Zapukhlyak V. 1.V.403
 Zasoba S. 1.V.938
 Zatonatska T. 1.V.615
 Zavadska Y. 1.V.1113
 Zavorodnii A. V. 1.V.1208
 Zemlina Y. 1.V.461
 Zghurska O. 1.V.1176
 Zhdanova Yu. 1.V.580
 Zhanbirov G. 1.V.2037
 Zheldak T. A. 1.V.2037
 Zhornokui Yu. 1.V.626
 Zhuk O. 1.V.1049
 Zhuk V. 1.V.2165
 Zhukov S. 1.V.807
 Zhuravskia I. M. 1.V.358
 Zhuribida N. 1.V.937
 Zhurid S. 1.V.2158
 Zhyvko Z. 1.V.934, 1.V.1344
 Zlenko A. 1.C.41, 1.V.1348
 Znak N. 1.V.531
 Zubko T. 1.V.663, 1.V.744
 Zubkova A. B. 1.V.402
 Zyma O. 1.V.557

- Наук. вісн. Полісся. — 2019. — № 2
1.Y.559, 1.Y.570
- Наук. вісн. Полісся. — 2020. — № 1
1.C.84, 1.Y.339, 1.Y.366, 1.Y.582, 1.Y.593, 1.Y.745, 1.Y.747, 1.Y.785, 1.Y.922, 1.Y.926, 1.Y.960, 1.Y.1079, 1.Y.1280
- Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2020. — 26, № 6
1.Y.843, 1.Y.983, 1.Y.1024
- Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 2
1.Y.342, 1.Y.618, 1.Y.1114, 1.Y.1121-1.Y.1122
- Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 3
1.Y.970, 1.Y.1307
- Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 4
1.Y.274, 1.Y.284, 1.Y.1061, 1.X.1401
- Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 1/2
1.X.1506, 1.X.1555, 1.X.1577, 1.X.1595, 1.X.1695
- Наук. часоп. Акад. нац. безпеки. — 2020. — № 3/4
1.X.1403, 1.X.1519, 1.X.1627, 1.X.1801, 1.X.1824
- Наук.-техн. бюл. Держ. н.-д. контрол. ін-ту вет. препаратів та корм. добавок і Ін-ту біології тварин. — 2021. — Вип. 22, № 1
1.Y.686, 1.Y.1148, 1.Y.1218
- Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2022. — № 1
1.П.1835, 1.П.1853, 1.П.1855, 1.П.1869, 1.П.1871, 1.П.1873-1.П.1874, 1.П.1876, 1.П.1879
- Наука та наукознавство. — 2020. — № 4
1.Y.328, 1.Y.539, 1.X.1636, 1.Ч.1930, 1.Ч.1940, 1.Ч.1945, 1.Ч.1950, 1.Ч.2241
- Наука та наукознавство. — 2021. — № 3
1.Y.695, 1.Y.888, 1.Y.892, 1.Ч.1941, 1.Ч.1952
- Нові матеріали і технології в металургії та машинобуд. — 2020. — № 1
1.Ш.2272
- Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 1
1.Ч.1963, 1.Ч.1965, 1.Ч.1968, 1.Ч.1978, 1.Ч.1985, 1.Ч.1994, 1.Ч.2004, 1.Ч.2014-1.Ч.2015, 1.Ч.2024, 1.Ч.2098, 1.Ш.2459, 1.Ю.2632, 1.Ю.2641, 1.Ю.2653, 1.Ю.2655-1.Ю.2656
- Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи. — 2021. — Вип. 1
1.C.81, 1.Ч.1954, 1.Ч.1970, 1.Ч.1977, 1.Ч.2005-1.Ч.2006, 1.Ч.2010-1.Ч.2012, 1.Ч.2021, 1.Ч.2029, 1.Ч.2031, 1.Ч.2035, 1.Ч.2043, 1.Ч.2182, 1.Ю.2658
- Прикарпат. вісн. НТШ. Сер. Число. — 2021. — № 16
1.Y.639, 1.Y.1131
- Проблеми економіки. — 2022. — № 3
1.Y.304, 1.Y.307, 1.Y.369, 1.Y.381, 1.Y.409, 1.Y.427, 1.Y.500, 1.Y.501, 1.Y.609, 1.Y.677, 1.Y.707, 1.Y.719, 1.Y.734, 1.Y.845, 1.Y.949, 1.Y.1064, 1.Y.1077, 1.Y.1197, 1.Y.1229, 1.Y.1304
- Проф. педагогіка. — 2020. — № 1
1.Y.362-1.Y.363, 1.X.1429, 1.П.1892, 1.Ч.2022, 1.Ч.2052-1.Ч.2053, 1.Ч.2055-1.Ч.2059, 1.Ч.2073, 1.Ч.2097, 1.Ч.2104, 1.Ч.2113, 1.Ч.2126
- Радіоелектроніка. Інформатика. Управління. — 2021. — № 4
1.Y.358
- Сенсор. електроніка і мікросистем. технології. — 2022. — 19, № 3
1.Y.1953
- Систем. технології. — 2020. — № 2
1.C.54, 1.Y.348
- Систем. технології. — 2020. — № 3
1.Ч.2083, 1.Ч.2086, 1.Ш.2509
- Систем. технології. — 2020. — № 4
1.Y.295, 1.Ч.2023
- Системи оброб. інформації. — 2021. — № 1
1.П.1844, 1.П.1852
- Системи упр., навігації та зв'язку. — 2020. — Вип. 4
1.П.1894, 1.Ч.2068, 1.Ш.2285
- Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 3
1.C.59, 1.Y.296, 1.Y.846, 1.П.1840, 1.П.1849-1.П.1850
- Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 4
1.C.57, 1.П.1857, 1.Ч.2034, 1.Ч.2076
- Системи упр., навігації та зв'язку. — 2022. — Вип. 1
1.Y.584, 1.X.1648, 1.П.1898
- Слобжан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 4
1.Ч.2069, 1.Ч.2140, 1.Ч.2151, 1.Ч.2157, 1.Ч.2161-1.Ч.2163, 1.Ч.2169, 1.Ч.2172-1.Ч.2173
- Слобжан. наук.-спорт. вісн. — 2021. — № 5
1.Ч.2138, 1.Ч.2142-1.Ч.2144, 1.Ч.2152-1.Ч.2154, 1.Ч.2160, 1.Ч.2167-1.Ч.2168, 1.Ч.2184
- Слово і Час. — 2022. — № 1
1.Ш.2326, 1.Ш.2382-1.Ш.2383, 1.Ш.2387, 1.Ш.2389, 1.Ш.2392, 1.Ш.2399, 1.Ш.2402-1.Ш.2403, 1.Ш.2414, 1.Ш.2425, 1.Ш.2433, 1.Ш.2442, 1.Ш.2452
- Слово і Час. — 2022. — № 3
1.Ш.2376, 1.Ш.2381, 1.Ш.2385-1.Ш.2386, 1.Ш.2424, 1.Ш.2426, 1.Ш.2429, 1.Ш.2443-1.Ш.2444, 1.Ш.2446, 1.Ш.2454
- Соціол. студії. — 2021. — № 2
1.C.30, 1.C.35-1.C.36, 1.C.79, 1.C.100, 1.C.116, 1.C.127, 1.C.148, 1.Y.1372
- Соціол. студії. — 2023. — № 1
1.C.63, 1.C.76, 1.C.80, 1.C.96, 1.C.106, 1.C.114, 1.C.123
- Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва. — 2021. — Вип. 1
1.Y.729, 1.Y.752, 1.Y.1161, 1.Y.1273, 1.X.1685
- Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва. — 2021. — Вип. 2
1.Y.275, 1.Y.751, 1.Y.1138, 1.Y.1254, 1.X.1684
- Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології. — 2021. — Вип. 12
1.Ш.2255-1.Ш.2257, 1.Ш.2265, 1.Ш.2273-1.Ш.2274, 1.Ш.2277, 1.Ш.2280, 1.Ш.2282, 1.Ш.2312, 1.Ш.2316, 1.Ш.2317, 1.Ш.2341, 1.Ш.2347, 1.Ш.2363, 1.Ш.2366, 1.Ш.2368-1.Ш.2369, 1.Ш.2388, 1.Ш.2401, 1.Ш.2408, 1.Ш.2422, 1.Ш.2448, 1.Ш.2457
- Техн. електродинаміка. — 2022. — № 4
1.Y.1090
- Техн. електродинаміка. — 2022. — № 5
1.Y.1092
- Трансп. системи та технології перевезень. — 2021. — Вип. 21
1.Y.1230, 1.Y.1237
- Трансп. системи та технології перевезень. — 2021. — Вип. 22
1.Y.287, 1.Y.1226-1.Y.1227, 1.Y.1232, 1.Y.1239-1.Y.1240
- Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. — 2022. — № 1
1.C.139
- Укр. іст. журн. — 2021. — № 3
1.C.9, 1.C.60, 1.T.155, 1.T.175, 1.T.178, 1.T.187, 1.T.204, 1.T.208, 1.T.213, 1.T.240-1.T.241, 1.T.246, 1.X.1805, 1.П.1836, 1.Ч.2187, 1.Ш.2373, 1.Ш.2485
- Укр. іст. журн. — 2021. — № 4
1.T.158, 1.T.172, 1.T.181, 1.T.193, 1.T.207, 1.T.218, 1.T.221, 1.T.223, 1.T.239, 1.T.242, 1.Y.278, 1.Ф.1391, 1.Ф.1399, 1.X.1532, 1.Э.2553, 1.Э.2556
- Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія. — 2020. — Вип. 35
1.C.17, 1.C.49, 1.C.56, 1.C.142, 1.T.170, 1.T.235, 1.T.247, 1.T.264, 1.Ф.1378, 1.Ч.1905-1.Ч.1906, 1.Ч.1908, 1.Ч.1912-1.Ч.1913, 1.Ч.1917, 1.Ч.1921-1.Ч.1922, 1.Ч.1925-1.Ч.1927, 1.Ч.2183, 1.Ч.2243-1.Ч.2244, 1.Ч.2246, 1.Ш.2461, 1.Ш.2466, 1.Ш.2494, 1.Ш.2496, 1.Ш.2498, 1.Ш.2501-1.Ш.2502, 1.Ш.2507, 1.Ш.2521, 1.Ш.2525, 1.Ш.2535, 1.Ш.2539, 1.Ш.2541-1.Ш.2542, 1.Э.2550, 1.Ю.2601, 1.Ю.2647
- Укр. соціум. — 2022. — № 2
1.C.29, 1.C.32-1.C.33, 1.C.53, 1.C.62, 1.C.74, 1.C.87-1.C.88, 1.C.124, 1.C.128, 1.C.131, 1.C.143, 1.Y.407, 1.Y.672
- Фармацевт. журн. — 2021. — 76, № 6
1.Y.1303
- Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2
1.Y.269, 1.Ч.1987, 1.Ч.2003, 1.Ч.2017, 1.Ю.2562
- Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики. — 2021. — Вип. 4
1.C.78, 1.C.152, 1.Y.290, 1.Y.325, 1.Y.359, 1.Y.416, 1.Y.454, 1.Y.456, 1.Y.509, 1.Y.524, 1.Y.530, 1.Y.612, 1.Y.624, 1.Y.626, 1.Y.631, 1.Y.710, 1.Y.741, 1.Y.743, 1.Y.746, 1.Y.749, 1.Y.788-1.Y.789, 1.Y.805-1.Y.806, 1.Y.814-1.Y.815, 1.Y.833, 1.Y.839, 1.Y.852, 1.Y.869, 1.Y.881, 1.Y.884, 1.Y.898, 1.Y.904, 1.Y.920, 1.Y.930, 1.Y.935-1.Y.936, 1.Y.940, 1.Y.950, 1.Y.967, 1.Y.975, 1.Y.987, 1.Y.989, 1.Y.1043-1.Y.1044, 1.Y.1047-1.Y.1048, 1.Y.1058, 1.Y.1100, 1.Y.1170, 1.Y.1174, 1.Y.1282, 1.Y.1285, 1.Y.1344-1.Y.1346, 1.X.1410, 1.X.1518
- Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики. — 2021. — Вип. 5
1.C.40-1.C.41, 1.C.135, 1.Y.326, 1.Y.399, 1.Y.404, 1.Y.451, 1.Y.459, 1.Y.461-1.Y.462, 1.Y.470, 1.Y.484, 1.Y.497, 1.Y.504, 1.Y.511-1.Y.512, 1.Y.556, 1.Y.611, 1.Y.693, 1.Y.705-1.Y.706, 1.Y.708, 1.Y.742, 1.Y.748, 1.Y.773, 1.Y.804, 1.Y.807, 1.Y.851, 1.Y.863, 1.Y.878, 1.Y.882-1.Y.883, 1.Y.899, 1.Y.914, 1.Y.929, 1.Y.934, 1.Y.941, 1.Y.948, 1.Y.1035, 1.Y.1055, 1.Y.1074, 1.Y.1113, 1.Y.1123, 1.Y.1133, 1.Y.1135, 1.Y.1155, 1.Y.1175-1.Y.1176, 1.Y.1220, 1.Y.1284, 1.Y.1300, 1.Y.1338, 1.Y.1340-1.Y.1343, 1.Y.1354, 1.Y.1371
- Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики. — 2022. — Вип. 1
1.C.48, 1.C.117, 1.C.126, 1.Y.292, 1.Y.403, 1.Y.449, 1.Y.452, 1.Y.459, 1.Y.463, 1.Y.473-1.Y.474, 1.Y.529, 1.Y.531, 1.Y.613-1.Y.615, 1.Y.632, 1.Y.690, 1.Y.774, 1.Y.776, 1.Y.813, 1.Y.816-1.Y.818, 1.Y.826, 1.Y.858, 1.Y.887, 1.Y.912, 1.Y.932, 1.Y.937-1.Y.939, 1.Y.951, 1.Y.955, 1.Y.1026, 1.Y.1029, 1.Y.1037, 1.Y.1042, 1.Y.1049, 1.Y.1063, 1.Y.1128, 1.Y.1172-1.Y.1173, 1.Y.1219, 1.Y.1228, 1.Y.1260, 1.Y.1283, 1.Y.1299, 1.Y.1301, 1.Y.1329, 1.Y.1331, 1.Y.1347-1.Y.1348
- Харч. пром-сть. — 2020. — № 27
1.Y.280, 1.Y.286
- Юрид. вісн. Повітр. і косм. право. — 2022. — № 1
1.X.1427, 1.X.1443, 1.X.1466, 1.X.1527, 1.X.1545, 1.X.1584, 1.X.1596-1.X.1597, 1.X.1620, 1.X.1625, 1.X.1635, 1.X.1650, 1.X.1653, 1.X.1658, 1.X.1662, 1.X.1665, 1.X.1671, 1.X.1706, 1.X.1716, 1.X.1721, 1.X.1803, 1.X.1809
- Юрид. вісн. Повітр. і косм. право. — 2022. — № 2
1.X.1405, 1.X.1434, 1.X.1441, 1.X.1444, 1.X.1480, 1.X.1489, 1.X.1491, 1.X.1499, 1.X.1516, 1.X.1536, 1.X.1543, 1.X.1554, 1.X.1593, 1.X.1604, 1.X.1631, 1.X.1633, 1.X.1639, 1.X.1655, 1.X.1672-1.X.1673, 1.X.1675, 1.X.1705, 1.X.1715, 1.X.1718, 1.X.1723-1.X.1724, 1.X.1742, 1.X.1787, 1.X.1812, 1.X.1815, 1.X.1819, 1.X.1822
- Юрид. вісн. Повітр. і косм. право. — 2022. — № 3
1.X.1406, 1.X.1413, 1.X.1456, 1.X.1460, 1.X.1484, 1.X.1493, 1.X.1540, 1.X.1547, 1.X.1562, 1.X.1565, 1.X.1570, 1.X.1578, 1.X.1600, 1.X.1602, 1.X.1638, 1.X.1641, 1.X.1645-1.X.1646, 1.X.1680, 1.X.1699, 1.X.1704, 1.X.1714, 1.X.1722, 1.X.1725, 1.X.1756, 1.X.1772, 1.X.1810-1.X.1811
- Юрид. вісн. Повітр. і косм. право. — 2022. — № 4
1.X.1407-1.X.1409, 1.X.1477, 1.X.1481, 1.X.1500, 1.X.1542, 1.X.1563-1.X.1564, 1.X.1572, 1.X.1590, 1.X.1591, 1.X.1624, 1.X.1632, 1.X.1644, 1.X.1649, 1.X.1664, 1.X.1670, 1.X.1683, 1.X.1688, 1.X.1696, 1.X.1719, 1.X.1732, 1.X.1755, 1.X.1790, 1.X.1793, 1.X.1804
- Юрид. вісн. Повітр. і косм. право. — 2023. — № 1
1.X.1412, 1.X.1435, 1.X.1457, 1.X.1513, 1.X.1575, 1.X.1603, 1.X.1617, 1.X.1622, 1.X.1643, 1.X.1647, 1.X.1663, 1.X.1676, 1.X.1679, 1.X.1698, 1.X.1709-1.X.1711, 1.X.1753, 1.X.1761-1.X.1762, 1.X.1766, 1.X.1776, 1.X.1789, 1.X.1797, 1.X.1823, 1.X.1825
- Chemistry, Technology and Application of Substances. — 2021. — 4, № 1
1.Y.1305
- Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 3/4
1.Y.297, 1.Y.551, 1.П.1901-1.П.1902
- Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 6/13
1.Y.388, 1.Y.552, 1.Y.555, 1.Y.581, 1.Y.610, 1.Y.628, 1.Y.663, 1.Y.665, 1.Y.689, 1.Y.1370
- J. of Eng. Sciences. — 2021. — 8, № 2
1.Y.578
- Scientia Fructuosa. — 2022. — № 2
1.Y.288, 1.Y.469, 1.Y.519, 1.Y.561, 1.Y.591, 1.Y.629, 1.Y.861, 1.Y.1041
- Scientia Fructuosa. — 2022. — № 4
1.Y.727, 1.Y.859, 1.Y.897, 1.Y.901, 1.Y.931, 1.Y.998, 1.Y.1264, 1.Y.1281, 1.Y.1297, 1.Y.1362
- Slobzhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 1
1.Ч.2155, 1.Ч.2158, 1.Ч.2177, 1.Ч.2179
- Slobzhanskyi Herald of Science and Sport. — 2022. — 26, № 2
1.Ч.2156, 1.Ч.2159, 1.Ч.2165-1.Ч.2166, 1.Ч.2178